

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital utgave av en bok som i generasjoner har vært oppbevart i bibliotekshyller før den omhyggelig ble skannet av Google som del av et prosjekt for å gjøre verdens bøker tilgjengelige på nettet.

Den har levd så lenge at opphavretten er utløpt, og boken kan legges ut på offentlig domene. En offentlig domene-bok er en bok som aldri har vært underlagt opphavsrett eller hvis juridiske opphavsrettigheter har utløpt. Det kan variere fra land til land om en bok finnes på det offentlige domenet. Offentlig domene-bøker er vår port til fortiden, med et vell av historie, kultur og kunnskap som ofte er vanskelig å finne fram til.

Merker, notater og andre anmerkninger i marginen som finnes i det originale eksemplaret, vises også i denne filen - en påminnelse om bokens lange ferd fra utgiver til bibliotek, og til den ender hos deg.

Retningslinjer for bruk

Google er stolt over å kunne digitalisere offentlig domene-materiale sammen med biblioteker, og gjøre det bredt tilgjengelig. Offentlig domene-bøker tilhører offentligheten, og vi er simpelthen deres "oppsynsmenn". Dette arbeidet er imidlertid kostbart, så for å kunne opprettholde denne tjenesten, har vi tatt noen forholdsregler for å hindre misbruk av kommersielle aktører, inkludert innføring av tekniske restriksjoner på automatiske søk.

Vi ber deg også om følgende:

- **Bruk bare filene til ikke-kommersielle formål**
Google Book Search er designet for bruk av enkeltpersoner, og vi ber deg om å bruke disse filene til personlige, ikke-kommersielle formål.
- **Ikke bruk automatiske søk**
Ikke send automatiske søk av noe slag til Googles system. Ta kontakt med oss hvis du driver forskning innen maskinoversettelse, optisk tegngjenkjenning eller andre områder der tilgang til store mengder tekst kan være nyttig. Vi er positive til bruk av offentlig domene-materiale til slike formål, og kan være til hjelp.
- **Behold henvisning**
Google-"vanmerket" som du finner i hver fil, er viktig for å informere brukere om dette prosjektet og hjelpe dem med å finne også annet materiale via Google Book Search. Vennligst ikke fjern.
- **Hold deg innenfor loven**
Uansett hvordan du bruker materialet, husk at du er ansvarlig for at du opptrer innenfor loven. Du kan ikke trekke den slutningen at vår vurdering av en bok som tilhørende det offentlige domene for brukere i USA, impliserer at boken også er offentlig tilgjengelig for brukere i andre land. Det varierer fra land til land om boken fremdeles er underlagt opphavsrett, og vi kan ikke gi veiledning knyttet til om en bestemt anvendelse av en bestemt bok, er tillatt. Trekk derfor ikke den slutningen at en bok som dukker opp på Google Book Search kan brukes på hvilken som helst måte, hvor som helst i verden. Erstatningsansvaret ved brudd på opphavsrettigheter kan bli ganske stort.

Om Google Book Search

Googles mål er å organisere informasjonen i verden og gjøre den universelt tilgjengelig og utnyttbar. Google Book Search hjelper leserne med å oppdage verdens bøker samtidig som vi hjelper forfattere og utgivere med å nå frem til nytt publikum. Du kan søke gjennom hele teksten i denne boken på <http://books.google.com/>

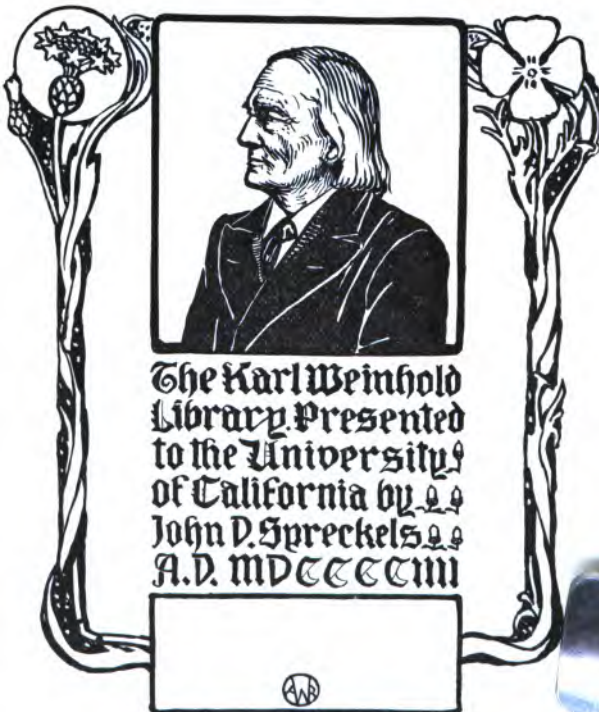
UC-NRLF

QB 120 986

KARL WEINHOLD

The Karl Weinhold
Library Presented
to the University
of California by
John D. Spreckels
A.D. MDCCCIII

52

K. Weinholt

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Ordbog

over

Det norske Folkesprog,

af

Ivar Aasen.

Udgivet efter det kongelige Norske Videnskabs = Selskabs Foranstaltning
og paa dets Bekostning.

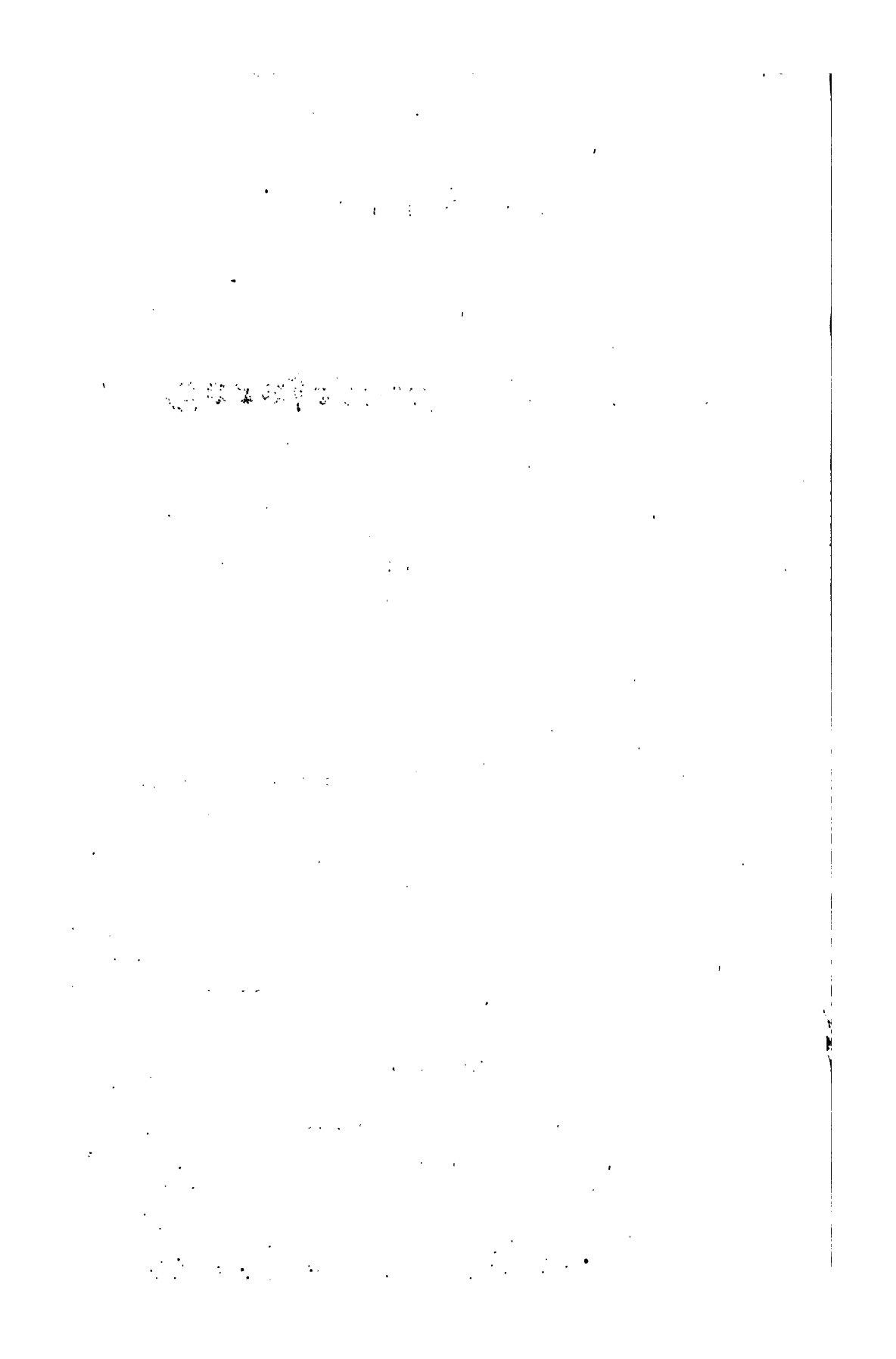

Kristiania.

Trykt hos Carl C. Werner & Comp.

1850.

Fortale.

Den tiltagende Kundskab om vort Lands gamle Sprog har vistnok hos Mange vaakt Ønsket om at have Anledning til en fuldkomnere Kundskab om vort nuværende Folkesprog, for at kunne sammenligne det nye med det gamle og lægge Mærke til den Plan eller Retning, som Sproget i den senere Tid har fulgt. De Hjælpemidler, som man hidtil har havt til denne Kundskab, ere ikke tilstrækkelige til at give en saadan Oversigt af Sproget i det Hele, som paa denne Tid kunde anses ønskelig, da de ere tilkomne paa en Tid, da der endnu fandtes kun lidet Interesse for Folkesproget, og man altsaa ikke kunde foretage noget stort Arbejde af denne Art. Endstjønt nu en fuldstændig Ordbog over Folkesproget ogsaa paa nærværende Tid er vanskelig at tilvejebringe, maatte dog ialfsald et Forsøg hertil anses nødvendigt, og det vilde derfor mest komme an paa, hvorledes en saadan Ordbog skulde indrettes, for at den bedst kunde svare til sin Hensigt. I det nærværende Bog nu fremkommer som et saadant Forsøg, anseer Forfatteren sig altsaa forpligtet til at gjøre Rede for, hvilke Kilder Indholdet er samlet af, og hvilken Plan der er fulgt ved Behandlingen af samme. De Forbringere, som man kan gjøre til et saadant Værk, ere nemlig paa denne Tid saa mange og store, at det vel maa befrygtes, at Arbejdet ikke vil findes tilfredsstillende, og imidlertid er der saa mange Vanskeligheder ved Udførelsen, at Arbejdet neppe nogensinde kan blive frit for Feil og Mangler.

Det eneste almindelige norske Glossarium, som man hidtil har havt, er Hallagers norske Ordsamling, trykt i Kjøbenhavn 1802. Denne Samling er for det meste dannet ved en Sammenskielse af de Dialekt-Ordsamlinger, som paa den Tid forefandtes, nemlig Jensens og Pontoppidans Glossarier fra Bergens Stift, Wilses Ordbog fra Smaalehnene og en utrykt Ordsamling fra Lellemarken af Wille, samt af de mindre Samlinger, som fandtes i enkelte Landstabsbeskrivelser, saasom Strøms over Sønder, Hjorthøys over Gulbrandsdalen og flere. Hertil har Udgiveren føjet de Samlinger, som han selv har tilvejebragt; deels ved egen Jagttagelse og deels ved Bekjendtskaber fra forskellige Distrikter. Hallagers Bog indeholder temmelig meget i Forhold til Størrelsen og maatte for sin Tid anses som en meget nyttig Bog, da den indeholder de almindeligste af de Ord, som ere særegne for det Norske og som ikke ere bekjendte af Skriftsproget. Forklaringerne ere imidlertid meget korte, og der mangler saadanne grammatikalste Bestemmelser som Anførelse af Pløn, Bøjningsformer og deslige. Hallager har ellers havt i Sinds at forøge sine Samlinger og derefter give en forbedret Udgave af sin Bog; men denne Plan er ikke kommen til Udførelse, og Forfatteren har formodentlig savnet den fornødne Anledning eller Dymuntring dertil.

Siden den forrige norske Ordbog udkom, er altsaa henvend et halvt Aarhundrede forløbet, og i denne Tid er der indtraadt store Forandringer, som maa have en betydelig Indflydelse paa denne Sag. For det Første har vort Fødeland gjenvun-

IV

det den Selskændighed, som det i saa lang Tid havde savnet, og det maa derfor nu være os saa meget mere magtpaaliggende at kjende vort Folks rette og egentlige Tungemaal saavel i det Hele som i de enkelte Forgreninger. Dernæst har Rundskaaben om det gamle Sprog gjort saadanne store Fremstrid i den seneste Tid, at man nu langt bedre end forhen kan vide, hvorledes Folkesproget skal behandles, medens man tillige kan vente, at dets egentlige Værd og Betydning vil blive langt anderledes anset end i forrige Tider. Den gamle Snal om Bondesprogets Sletthed og Stygghed vil ikke længere finde noget Wedhold hos de Sprogkyndige, da allerede en kun overfladisk Rundskab om det gamle Sprog er nok til at vise, at det netop er dette Bondesprog, som vi maae holde os til, hvis vi ville sætte nogen Priis paa Rationaliteten i Sproget. Det er saaledes at haabe, at Erkjendelsen af Sprogets rette Værd vil efterhaanden blive mere og mere almindelig, og at selve Almuen vil herved ledes til at fatte mere Agtelse for Fædrenesprog og søge at holde samme vedlige.

Samlingen af Stoffet eller Indholdet i denne Bog er fæet ved en almindelig Undersøgelse af Dialekterne, saaledes at de Ord, som ikke forhen vare Forfatteren bekendte fra Føde-Eggen, ere efterhaanden samlede ved Reiser og Ophold i de forskjellige Egne i Landet. Begyndelsen til dette Arbejde steede for omtrent otte Aar siden, efter Foranstaltning af det kgl. norske Videnskabs-Selskab i Trondhjem, og Arbejdet er siden blevet fortsat ved dette Selskabs Understøttelse. En Deel af Udbyttet af den foretagne Undersøgelse er allerede udkommet i „Det norske Folkesprogs Grammatik“, som blev udgivet her paa Stedet for to Aar siden; men den største og vigtigste Deel indeholdes i nærværende Værk. Arbejdets Begyndelse er omtalt i Fortalen til Grammatikken; mine Reiser i dette Anliggende begyndte saaledes nordfra igjennem de vestensjællske Distrikter og bleve siden fortsatte igjennem det Søndenjællske og Nordenjællske, saaledes at jeg opholdt mig nogen Tid i ethvert af de store Distrikter for at iagttage Dialekternes Former og for at optegne de Ord, som jeg ikke forhen havde, og som enten leilighedsvis eller ved nærmere Efterspørgsel befandtes at være brugelige i Distriktet. Foruden min første store Ordsamling fra Søndmør (sornemmelig Voldens Præstegjæld) fik jeg saaledes efterhaanden en Række af mindre Ordsamlinger fra forskjellige Egne. De største af disse Samlinger vare fra Sogn (Sognbal), Nordhordlehn (Hammer), Harbanger (Ulensvang), Tellemarken (Sillejord), Guldbrandstølen (Sæll), Ørtebølen (Svorkmoe), Indersøen (Sparboen) og Helgeland (Vessen). Næst efter disse komme Samlingerne fra Voss, Søndhordlehn, Jæderen, Sætersdalen, Hallingdal, Balbers, Nordmør og Fosen. Fra enkelte andre Distrikter (Søndfjord, Rypstke, Mandal og de sydligste Egne i Agerhuus Stift) har jeg derimod haat kun ubetydelige Samlinger, og fra nogle Distrikter i Udkanterne af Landet (nemlig Smaalehnene og den nordlige Deel af Nørblandene) har jeg ikke haat nogen egentlig Ordsamling. Der er saaledes adskillige Egne, hvori der endnu kunde være meget at samle, og i Særbeleshed troer jeg, at Sætersdalen, Hallingdal og Balbers ere de Distrikter, hvori der endnu kunde gjøres en rig Efterbøst af Ord og Former. Desuden kunde der vist være adskillige Bidrag at faae i de afviesliggende Sogne og Bygder, som jeg ikke har kommet til at bereise, da det nemlig for mig kom mest an paa at kjende Sprogets større Forgreninger eller Egenhederne ved de store Distrikters Sprogarter, og jeg altsaa fandt det tjenligt for Eagen at fortsætte Undersøgelsen i Midten af Distriktet, istedetfor at reise omkring i Udkanterne af samme, hvorved Udbyttet maatte blive for lidet i Forhold til den Tid og Umage, som dertil maatte anvendes. Sam-

lingen i det Hele kan altsaa ikke endnu anses som fuldstændig, og man vil lettelig indsee, at en ganske fuldstændig Ordsamling for det Første maatte blive en umulig Ting, og at det talssalb vilde udtræve en meget lang Tid og en usædvanlig Udholdenhed, om man skulde opholde sig saalænge i ethvert Distrikt, at man kunde trænge rigtig tilbunds i Dialekten med dens forskjellige mindre Forgørelser.

Det Stof, som her er behandlet, er saaledes i det Hele overført fra Tale sproget, og ingen Deel af Samlingen er ligefrem optagen efter ældre Samlinger. De Ord, som findes samlede hos Hallager eller afhøredte i forskjellige nyere Skrifter, har jeg søgt at benytte paa den Maade, at jeg først ordnede dem efter de Distrikter, hvori de skulde forekomme, og derefter gennemgik disse Samlinger paa Etebet med Forespørgsel om Ordernes Brug og Betydning. Skrevne Samlinger har jeg kun paa eet eller to Steder truffet paa, og disse ere da bleven benyttede paa samme Maade som de foranførte. Ellers beklager jeg, at jeg først efter Slutningen af mine Rejser er bleven vidende om et Par større Samlinger, som jeg altsaa ikke har haft Leilighed til at benytte paa denne Maade, og hvoraf jeg saaledes ikke har troet at burde optage noget, med Undtagelse af nogle faa af de mærkeligste Ord, som her ere tilføiede med en Antydning om, at jeg ikke selv har hørt Ordene. Denne Forsigtighed grunder sig ikke faa meget paa Tvivl om Ordernes Rigtighed, som paa en Utillidstæthed til at afvige fra den forhen fulgte Plan, hvorefter jeg kun vilde optage, hvad jeg havde hørt hos Almuen i Distrikterne.

Angaaende Behandlingen af Stoffet har jeg forhen søgt at udskille min Plan i en Opsats „om en Ordbog over det norske Almuesprog“, skreven i Slutningen af 1845 og trykt i 4de Bindets 1ste Hefte af „det Kongl. norske Videnskabs-Selskabs Skrifter i det 19de Aarhundrede“. Da man imidlertid vel kunde ønske at have en saadan Plan i selve Ordbogen, kommer jeg her til at gjentage det væsentligste af bemeldte Opsats. Med Hensyn til Ordbogens Indretning i det Hele, skulde den efter denne Plan indeholde samtlige Dialekter, betragtede som et enkelt Sprog, og altsaa ikke deles i særskilte Ordbøger for de enkelte Forgørelser, da dette ikke vilde give den rette Oversigt af Dialekternes indbyrdes Forhold. Tilgædes skulde Ordbogen indeholde ikke blot de mere sjeldne og ubekjendte Ord, men saavdt som muligt indbefatte det hele Forraad af norske Ord, som have nogen bestemt Betydning og trænge til særskilt Forklaring. Dette følger nemlig ogsaa af den Plan at betragte Dialekterne samlede som et selvstændigt Sprog, der kun udgaaer fra vort Lands eget ganske Sprog og ikke kan indskydes under noget af de nævrende Nabo-sprog.

I Henhold hertil ere de usammenfattede Ord i Almindelighed optagne, uagtet mange af dem ere allerede bekjendte fra Skriftsproget. Af de sammensatte Ord er derimod en stor Deel forbigaaet, nemlig de Ord, som ikke nødvendigt trænge til Forklaring, forst de ere sammensæiede af saadanne Ord, hvis Betydning er vel bekjendt, og hvis Forbindelse er saa simpel, at de kunne betragtes som afskilte Ord. Desuden ere Steds- og Personsnavne ubefullede, forsaavdt de ikke bruges som Appellativer. Ubeladte er ogsaa afstiklige Eder og Skældsord samt enkelte andre, som kun bruges i grov og ofteson Tale og som ikke synes at være til nogen Berekkelighed for Sprogstoffet. Fremmede Ord, som i den seneste Tid ere indkomne ved Skriftsproget, ere ligeledes ubeladte, forsaavdt som de ikke have antaget nogen egen Form eller egen Betydning.

Der er ellers en anden Klasse af Ord, som ofte har givet Anledning til Tvivl om, hvorvidt samme skulde optages eller ikke, nemlig de mange unødvendige Ord,

VI

som enten udtrykke et utydeligt og ubetydeligt Begreb eller blot bruges som en Forandring af andre Ord uden nogen særegen Betydning. Der gives nemlig tilbeels en stor Mængde af Synonymer for enkelte Ting, hvorefter der ofte tales; til Exempel kan her anføres, at det Begreb: Kludre (eller slæde uden Fremgang) udtrykkes ved en Mængde lignende Ord. saasom: Klatre, kratte, kaltre, katle, kotle, kofle, kofle, klatte, klutte, klasse, klaasse, kaasse. Naar alle saadanne Ord skulde optages lige villigt og forklares lige omhyggeligt, vilde de udfylde en stor Deel af Bogen, som kunde være anvendt til noget bedre. Imidlertid hender det dog ofte, at et Ord, som saaledes synes at være usigtigt i Betydningen, dog findes at være vigtigt i Formen, da en vis Overgang i Sproget eller en vis Slægt af Ord kan blive nærmere oplyst ved samme. Man maatte derfor være varsom med at ubelæbe saadanne Ord, da det let kan hændes, at et Ord som man saaledes har forskudt, vil senere findes at have et Værd, som man ikke forhen kunde ane. I Begyndelsen af mit Arbejde var jeg meget tilbøielig til at ubelufte saadanne Ord, da jeg frygtede for, at der skulde blive en altfor stor Mængde af dem, og at de saaledes skulde være til Hinder for Sprogets Anseelse. Da jeg imidlertid efterhaanden opdagede, at adskillige saadanne Ord havde en bydere Grund i Sproget og stode i Forbindelse med ægte gamle Former, har jeg i den senere Tid været langt mindre kræsken med Hensyn til de overflødigste Ord; de ere saaledes blevne optagne, men affærdigede saa kort som muligt, tilbeels kun med en Henviisning til et mere bekendt Ord, som har den samme Betydning.

Efter disse Bemærkninger om Bogens Indhold i det Hele bliver det nødvendigt at tale om Behandlingen af Ordnes Form, især de lexikalske Former med deres Forandringer i Dialekterne. Her kommer vi altsaa til en Sag; hvorefter der kunde være meget at sige, og hvis ubferlige Afhandling vilde blive altfor vidtløftig for en Fortale. Det maa først tages i Betragtning, at det Sprog, som her behandles, er et Taleprog uden Skrift eller Litteratur; det er altsaa ikke en bestemt boglig Sprogform, som her skal fremstilles, men det er et levende Sprog, som paa een Gang skal overføres fra Tale til Skrift. Dette Sprog har den Bestaaenbed tilfælles med flere nyere Taleprog, at det overalt stræber efter Letthed og Regelmæssighed for Udtalen og altsaa forfatter eller sammendrætter saadanne Former, som synes at være noget haarde eller noget lange og slæbende i Talens Løb. Hertil kommer at Sproget bestaaer af mange Dialekter, hvori disse Forandringer og Forfærdninger altsaa foregaae paa forskjellige Maader. Naar nu disse Dialekter skulle betragtes samlede som et Heelt, maa man altsaa vælge en af de forskellige Former til at sætte i Spidsen, og dette Valg maa gjøres efter en vis Plan, idet man altid maa erindre sig, at den Form, som her sættes først, vil altid komme mest i Betragtning, blandt andet ved enhver Henviisning til Ordbogen. Derfor der nu fandtes en Dialekt, som havde et affjort Fortrin fremfor de øvrige, og som overalt tilbød de fuldkomne Forme, da vilde det være bedst at sætte denne Dialekt i Spidsen, saa at Sprogformen i det Hele blev læmpet efter samme. Men en saadan Dialekt kan her ikke vaarises; det er derimod Tilfældet, at den Form, som ved en Sammenligning med andre Sprog viser sig at være den fuldkomne, findes snart i den ene, snart i den anden Dialekt, og er undertiden meget sjelden, undertiden endog forsvunden i Taleproget. Desuden gjaelder det her ei alene at foretrække den bedste Form, men ogsaa at beholde en vis Lighed og Analogie i de foretrukne Former, saa at disse i det Hele kunde bane en bestemt og regelmæssig Sprogform. Man seer altsaa, at der i denne Sag er megen Anledning til Billærlighed og Gensidig-

VII

hed, hvorved Sproget let kunde faae et andet Udseende end det egentlig burde have; men man vil ogsaa let indsee, at det her er vanskeligt at sige, hvilken Plan der er den bedste, og at enhver Plan vilde være udsat for at blive kastet og misbilliget fra forskjellige Sider.

Da vi nu ere saa heldige at have Afgang til at sene det gamle Sprog, hvorfra Folkesproget er udgaaet, saa kunne vi rigtignok beraf for en stor Deel vide at bestemme Ordnes rette Form. Naar nu den gamle Form virkelig endnu findes, om endog kun i saa Dialekter, synes det ogsaa at være temmelig klart, at denne Form bør foretraktes, ligesom Skrivemaaden i det Hele bør læmpes efter det gamle Sprog og ikke efter vort nuværende Skriftsprog. Naar derimod den gamle Form er enten meget sjelden eller ganske tabt, kan der være Tvivl om, hvorvidt Ordene skulde føres tilbage til den gamle Form. Forsaavidt som det ikke kom an paa at vise Sprogets nuværende Forsatning, kunde der vist være megen Grund til en saadan Tilbageførelse; man vilde derved faae en fuldkommen og ubøkket Sprogform, der vilde forholde sig til Dialekterne saaledes, som det svenske og det danske Skriftsprog forholder sig til den svenske og danske Dagligtale, hvori der ogsaa gives en Rængde svækkede Former, som afvige fra den Form, der er hævdet ved Skriftsprogene. Ved strax at antage denne Plan vilde man saaledes opnaae den Fordeel, at Læseren fra først af blev vant til at see Ordene i deres egentlige Skikkelse og derved til at gjøre sig fortrøllig med Tanken om en norsk Sprogform, som staaer over de forskjellige Dialekter.

Men hvor nyttigt og nødvendigt det end kan være at have denne Plan for Os, vilde det dog neppe være tilraabeligt at lægge an paa en fuldstændig Gjennemførelse af samme i en Bog som denne. Det maatte her komme mest an paa at fremvise Tingen saaledes som den virkelig foresindes. En Opstilling af svækkede Former vilde anses som en Afvigelse fra Sandheden, og Læseren vilde heraf tage Anledning til at ansee Bogen som upaalidelig; Almuen vilde ikke vedkjende sig disse Former, og den Sproghybdige vilde heller ikke være tilfreds med en Form, som kun staaer paa Papiret og ellers ikke bruges. Dernæst maa det erindres, at det nye Korffe er ikke længere det samme som det gamle, endhøvd det har megen Lighed dermed; naar nu altsaa en vis Afvigelse fra det gamle Sprog gaaer igjennem samtlige Dialekter, da kunde dette anses som en Egenhed ved det Korffe, og saadanne Egenheder maae anses at være ligesaa berettigede i dette som i andre Sprog; de kunne desuden være til megen Nytte ved Sprogens Sammenligning. Endelig maa det betænkes, at en gjennemført Resitution af de svækkede Former vilde medføre mange Vanskeligheder, blandt andet ved saadanne Ord, hvis gamle Form man ikke med Bløhed kan vide, da man her maatte bygge paa Formodninger om Ordets Oprindelse og saaledes let komme til at opstille en Form, som senere hen vilde findes at være urigtig.

Af disse Grunde syntes det raabeligt at holde sig til den virkelige Talebrug og kun at foretrække de Former, som stemme bedst med det gamle Sprog, altsaa at anlægge Sprogformen efter nogle af de bedste Dialekter og søge at faae den saa regelmæssig og konsekvent som muligt. Det er saaledes kun i nogle saa Tilfælde, at jeg har døvet at opstille en Grundform, som jeg ikke egentlig har foresundet, og i disse Tilfælde er da enten Formen angivet som ubrugelig, eller ogsaa er den Deel af Ordet, som bortfalder i Udtalen, bleven betegnet ved Indcircling eller Parentheser. De Tilfælde, hvori dette er skeet, ere hvor den fuldkomne Form vel ikke er foresunden, men dog tydelig lader sig paavise, enten ved de foresundne

VIII

Dørgangsformer (f. Ex. ved det Ord braga) eller ved Afledning og de beslægtede Ord (f. Ex. ved Ordet fetla), og hvor Ordet sikkerlig vilde have haft den angivne Form, hvis det fandtes i disse andre Dialekter. Ligeledes er denne Maade anvendt ved enkelte Ord, som ellers vilde blive afskilt fra den Ordbrække, hvortil de høre, f. Ex. ved „Flo(b)maal“, som, naar det skulde skrives Flomaal, vilde komme for langt borte fra de andre Ord, som begynde med Flob. I de øvrige Tilfælde, hvor den fuldkomne Form er tabt, er kun den brugelige Form opstillet foran, men den egentlige Form er angivet enten i Forklaringen eller strax ved Siden af Ordet (f. Ex. Vær, for Verb). Den Sprogform, som her er opstillet, er saaledes ikke endnu nogen ganske fuldkommen Form eller noget Normalprog; der vil altsaa behøves et nyt orthografisk Register eller en ny Grammatik, hvis et saadant Normalprog skulde anses nødvendigt. Forsørigt vil man forhaabentlig finde, at der ved den her opstillede Sprogform er gjort en stor Tilnærmelse til Normalproget, og at de Tilfælde, hvori en fuldkomnere Form nødvendigt burde antages, ikke ere saa særdeles mange.

Med Hensyn til Udførelsen af Planen i det Enkelte maa ellers følgende anføres. Ved Verberne er Infinitiv-Endelsen a foretrukken. Denne Endelse findes gjenneført kun i de sydvestlige Egne (Sogn, Søndre Bergenhuus og Stavangers Amt), forøvrigt gaar den over til e, dog med enkelte Undtagelser. Endelsen a er saaledes ikke den almindeligste, men den er den gamle og ægte Endelse, og dens Opstilling i Ordbogen medfører den Fordeel, at Verbet kommer til at staa foran de afledede Ord med Endelserne ande, ar og ast, som nemlig ere mere almindelige. Nogle Undtagelser ere gjorte, idet Endelsen e er beholdt ved endel Verber, som kun bruges i de Dialekter, hvor denne Endelse hersker, især naar Verbet har e i Præsens, da nemlig Formen med a i dette Tilfælde synes mest fremmed. Ligesaa er Endelsen e beholdt ved de Verber, hvis Rod ender med et eenligt d (f. Ex. bide, lyde), da nemlig dette d kun høres i et Par Distrikter, hvor Endelsen a ikke bruges.

I Ligbed dermed er Endelsen a foretrukken ved Femininerne af den svage Flexion, f. Ex. Gata, Wisfa. Ogsaa ved disse Ord bruges Endelsen a kun i de sydvestlige Egne (Sogn, Søndre Bergenhuus og Stavangers Amt); paa andre Steder gaar den over til e og ved nogle Ord til u eller o. Det gamle Sprog har Endelsen a i Nominativ og u eller o i Akkusativ; en saadan haard Vokal forudsættes ogsaa tydelig i disse Ords Lybsystem, hvilket man kan see af de Ord, som have g eller k foran Endelsen, f. Ex. Lunge og Lufe; dersom Endelsen virkelig var e, vilde det nemlig hedde Lungje, Lufje o. s. v. Ved Femininerne er gjort den samme Undtagelse som ved Verberne, da nemlig Endelsen e er beholdt ved endel Ord, som kun bruges i de Distrikter, hvor Endelsen a ikke bruges, og ligeledes ved de Ord, som have et eenligt „d“ foran Endelsen, f. Ex. Side, Nøde.

Ved Adjektiverne er den korte Form foretrukken for den forlængede Form, som dannes ved et tilføjet e med en egen Betoning eller den saakaldte Halslyd, og som især er bestående i Bergens og Kristiansands Stift. Tilføjeendelsen af denne Lyd er imidlertid ofte angivet med et Tegns ('), f. Ex. all', iskedetfor „all'e“, som svarer til den gamle Form aller (allr). Samme Tegns er ogsaa anvendt ved Præsens af de stærke Verber, f. Ex. ved ala: al' (for al'e). Ellers er dette Tegns ogsaa anvendt foran en Vokal i Enden af Ordene (f. Ex. End'er, Gjeit'er) blot for at tilkendegive, at Vokalen betones meget svagt, da nemlig den foregaaende Stavelse faaer en stærk Betoning ligesom et Genstavesord. Halslyden eller det bunfle e er her udeladt i mange Ord, hvor en saadan Vokal vel kunde siges at have Sted,

IX

men hvor den egentlig ikke hører hjemme; f. Ex. *Mtr*, *Singr*, *Limbr*. Derimod er den beholdt i Flertallet af enbeel Substantiver (f. Ex. *Kotter*, *Tenner*), hvor den ikke vel kunde ubelates.

Vokalerne ere her sædvanlig givne efter det Lybsystem, som hersker i Bergens og Kristiansands Stift, og som synes at stemme bedst overens med det gamle Sprogs Vokalforhold. Det aabne e er saaledes afslitt fra œ, ligesaa det aabne o fra œ, med flere hvorom nedenfor. Af gode Grunde er her ogsaa skrevet e i enbeel *Drb*, hvori dette e paa Grund af Stiklingen sædvanlig udtales som œ, nemlig foran *mb*, *mp*, *nb*, *ng*, *nl*, *nt*, *rg*, *rm*, *rr*, *rt*, *rv*. I saabanne Stiklinger burde man egentlig ogsaa skrive o istedetfor œ (f. Ex. *Romb*, *Bomb*); imidlertid har jeg dog skrevet œ foran *mb*, *nb*, *ng* og *nl*, da jeg frugtede for, at man her vilde læse o som *luft o*, ligesom i de *Drb* *Bonde* og *vond*, som da maatte skrives med u; naar de øvrige skulde skrives med o. Foran et enkelt *m*, *n* og *r* skulde der ogsaa tilveels skrives e, og ikke œ, men jeg har her ikke været af afølge fra Udtalen, da Skrivemaaden med e vilde ofte give Anledning til Feiltagelse. Saaledes er her ogsaa skrevet œ foran *mj* og *nj*, da nemlig dette „i“ ofte bortfalder (f. Ex. i *tam* og *væn*, af *tamsa* og *vænja*); imidlertid vilde man dog her have mere Grund til at foretrække e, og jeg vilde derfor nu helst have skrevet e foran *mj* og *nj* i alle Tilfælde. — Angaaende de øvrige Vokaler kan mærkes, at a foran *ng* og *nl* er indført efter de søndenfjeldske og trøndhjemske Dialekter (de bergensbuiske have her altid œ); saaledes er œ kun indført i de *Drb*, hvor det er overalt brugeligt og egentlig staaer istedetfor o, f. Ex. i *Læng* og *Længa*. Lydene *jo* og *ju* ere anførte efter Udtalen i Søndre Bergenhuus Amt, *Lekemarken* og fl. (f. Ex. i *Fjos*, *fuka*), da de ellers gaar over til *jø*, *ø* og *y*. — Sammenlæmnings-Vokalen e er foretrukket i de Tilfælde, hvor den svarer til et simpelt „a“ i det gamle Sprog, uagtet dog dette a maaskee burde foretrakkes efter Dialekterne i Søndre Bergenhuus og Stavangers Amt. Derimod er a opskillet i de Tilfælde, hvor det svarer til det gamle „ar“ (f. Ex. i *Kettabor*), da nemlig Formen med a i dette Tilfælde er mere almindelig.

Beh Konsonanterne mærkes følgende. Lydene *j*, *gj* og *hj* ere afslitte efter Drebens gamle Form eller efter etymologiske Grunde, da Forfælleren i Udtalen er saa godt som umærkelig. — *g* og *v* efter *u* ere gennemførte efter Sprogarterne i de sydlige Fjeldbygger, da de paa andre Steder tilveels bortfalde. — *d* efter en Vokal er tilføjet efter Dialekten i Nordflord og Søndmør, og da det var af megen Bigtighed at beholde denne Lyd, er den ogsaa ofte tilføjet i saabanne Tilfælde, hvor den overalt bortfalder, nemlig i enbeel sammensatte *Drb*, f. Ex. *Bla(b)sbe*. — *tj* er opført efter Udtalen i Søndmør og Hardanger, istedetfor den sædvanlige Udtaleform „ti“; ogsaa her var det af Bigtighed at beholde den rette Lyd, og den er derfor ogsaa indført i enkelte Dialekt-*Drb*, uagtet Udtalens Afvigelse. — *el* og *sl* ere afslitte efter etymologiske Grunde, da de sædvanlig falde sammen i Udtalen, saaledes at nogle Dialekter have kun *sl*, nogle kun *el*, og nogle en særegen vanskelig Lyd, som her i Exemplerne er skrevet veels med „ls“ og veels med „ll“. — *r* i istedetfor *rd* (f. Ex. i *Jor*) er her beholdt, da Folkesproget synes ikke at lide den sidste Lyd; vel kunde det saatalste tykke *l*, som bruges i Agerøhuus og Trøndhjems Stift, maaskee anses som en Udtaleform af *rd*, men dette l bruges ogsaa i istedetfor det simple *l*, og tilveels, som det synes, ogsaa i istedetfor det simple *r*, hvilket ellers bør nætere undersøges. — *nn* i istedetfor *rn* er beholdt, undtagen i nogle saa Tilfælde, hvor Lyden *en* findes mere eller mindre tydelig udtalt. — *mn* for *vn* er beholdt, undtagen hvor Ordet er en tydelig Afledning af en *Rod* som ender med *v*, f. Ex.

sova, af sova. — Kv især betyde det gamle hv er ligledes behøvet; imidlertid er den gamle Form sædvanlig anført ved de Ord, som have denne Lyd, for at det kunde sees, om Lyden Kv svarer til hv eller kv i det gamle Sprog; dette er ogsaa tagtaget ved de Ord; som begynde med r, for at vise, om Lyden svarer til det gamle r eller p. En nærmere Udvikling af de heromtalte Forholde er ellers at finde i Grammatikken.

Angaaende de tilføjede Oplysninger ved de enkelte Ord kan her bemærkes, at de grammatikalske Former kun er anførte i de Tilfælde, hvor de ikke vel kunde bestemmes efter en almindelig Regel. Substantivernes Flertal er saaledes kun angivet i de Tilfælde, hvor det afviger fra Hoved-Regelen, som nemlig er den, at Maskulinerne saae Endelsen ar eller a, de stærke Femininer saae er (ir) eller e, de svage (paa a, el. e) saae or (ur) eller o (tilbeels ogsaa er eller e som de forrige), og Neutrerne saae ingen Endelse i den ubestemte Form. — Ved de Adjektiver, som ender paa -en, maa man erindre, at denne Endelse kun tilhører Maskulinum, medens derimod Femininum har en egen Form, som retter sig efter de feminine Substantivets bestemte Form og altsaa ender paa i, e, æ, a, aa eller o; f. Ex. Mask. liten; Femin. litt, litt, litt &c. Denne Form kunde altsaa ikke vel anføres, paa Grund af dens Forskjellighed i Dialekterne. — Ved Verberne ere de nødvendige Former angivne, saaledes at i de Tilfælde, hvor ingen Aflyd finder Sted, er kun Endelsen i Præsens og Imperfektum antydet, f. Ex. ved sova: „e - de“, som betyder, at Præsens heber høve(r) og Imperf. høvde. Naar Verbet derimod har Aflyd og stærk Flexion, da ere de tre Former, Præsens, Imperfektum og Supinum, fuldstændig anførte, f. Ex. ved binda: bind, hatt, bunde.

Ved de Ord, som ikke ere bekjendte af Skriftsproget, ansaaes det nødvendigt at angive, om de ere almindelige eller kun foresundne i eet eller flere Distrikter. Imidlertid er denne Angivelse ubeladt i de Tilfælde, hvor Ordet enten hænger sammen med et nyt forhen anført Ord, eller ogsaa er saa almeenspraaeligt, at det kan tilhøre ligesaa vel det ene Distrikt som det andet. En nøiagtig Angivelse af alle de Distrikter, hvori et Ord bruges, kunde vel være ønskelig, men er dog ofte umulig, da man vel kan have hørt Ordet paa flere Steder, men dog ikke vide, hvor langt det paa hver Side strækker sig. Formodentlig er der mange Ord, som ere langt mere udbredte, end som her er angivet; derimod tør det vel hende, at den Angivelse, at Ordet er „almindeligt“, ikke altid vil befindes ganske rigtig, da der vel kunde findes en Egn, hvor Ordet ikke bruges; jeg har imidlertid brugt denne Benævnelse, naar Ordet er foresundet paa forskellige Steder i hvert Stift eller paa hver Kant af Landet. — En ganske anden Omstændighed er angivet ved de Ord „Sjelden“, og „Nægt brugeligt“, da der herved ikke sigtes til Ordets Forekomst paa mange eller saa Steder, men kun til dets større eller mindre Andendelse i Talem.

En Jævnforelse med lignende Ord og en Henvisning til saadanne Ord, som betyde det samme eller noget lignende, er paa adskillige Steder forsøgt, da en saadan Belysning formodentlig ofte kunde ønskes af dem, som ville sætte sig rigtig ind i Sagen. Ved mange Ord vilde ogsaa en Antydning af Oprindelsen eller Ordets Afledning være ønskelig, men en saadan Oplysning er tilbeels vanskelig at give, heels fordi Oprindelsen er ubekendt, og heels derfor, at der tilbyde sig flere Afledninger, som synes at have lige megen Grund. Den Lyk at ville paa disse Oprindelsen til ethvert Ord kan i sig selv være uskyldig nok, men den er ogsaa en farlig Ting derved, at den saa let fører paa Afveje, og at den endog passer sig en stor

Indflydelse paa Ordenes Forklaring og Skrivemaade. Som et Exempel kan anføres det Ord værig i Talemaaden „ingen værig Ting“; troer man nemlig, at dette Ord kommer af et Substantiv Være (v: Tilværelse), da vil man synes, at det betyder: tilværende, forhaandenværende; troer man derimod, at det kommer af Vær (v: Værd), da vil man synes at det betyder: værd at ænse eller tænke paa, og at det altsaa egentlig bør hedde værdig. Man maa nemlig erindre sig, at Sproget har havt mange Ord; som nu ere forsvundne, og at det rimeligvis har adskillige, som endnu ikke ere opdagede; dertil kommer, at enkelte Ord have i Tidens Løb faaet en forandret Form, og at Sproget har efterhaanden optaget enkelte Ord af forskellige andre Sprog. Paa Grund af alt dette behøves der en stor Sprogkundskab til med Sikkerhed at angive Ordenes Oprindelse, og i de vanskeligste Tilfælde vil maaskee ikke engang den største Sprogkundskab være tilstrækkelig. I de vanskeligste Tilfælde har jeg derfor anseet det rigtigere at anføre, at Oprindelsen er uvis, end at opstille en Formodning, som let kunde være fejlagtig og saaledes til mere Stads end Gavn.

Hvad der imidlertid er nødvendigt ved en Undersøgelse af Ordenes Herkomst og Slægtskab, er en Sammenligning med Ordets ældste Form i Sproget, saavidt denne kan findes. Nest nødvendigt synes dette at være i de Tilfælde, hvor en nuværende Lyd svarer til to forskellige Lyd i det ældste Sprog, saasom t og p, kv og kv, i og hl, r og hr, r og rd. En Angivelse af, hvad Ordet hedder i det gamle Sprog, syntes derfor at burde tilføies, især ved Stamordene og de slægtlige usammenfattede Ord. — I denne Jævnforelse med det ældre Sprog er her ellers indløbet en Worden med Hensyn til Sprogets Benævnelse, især i den første Deel af Bogen, da der er deels sat „Islandsk“ og deels „Gammel Norsk“ (G. N.), uagtet det ikke kunde være min Hensigt at gjøre nogen Forskel paa Norges og Islands gamle Sprog, hvortil jeg i enkelte Tilfælde havde tænkt at henvise til det Ny-Islandske, saasom ved Navne paa Fiske, Sofugle og andre Natur-Gjenstande, som nemlig findes anførte og systematisk bestemte i Islands Naturhistorie. Dersom en saaldanlig Ordbook over det gamle Norsk havde været udkommen, vilde jeg naturligvis have anført Ordene efter denne, og betegnet dem med „G. N.“ Den saaldanlig Ordbook, som nu havdes ved Haanden, var Halvorsens islandske Lexikon, ved hvilket der imidlertid er den Mangel, at Riberne ikke findes angivne, og at man altsaa ikke deraf kan see, om Ordet er nyt eller gammelt. Jeg havde derfor i Begyndelsen en vissnok overbreven Uengslighed for at ombytte Navnet Islandsk med Gammel Norsk, naar jeg ikke strax kunde erindre et Sted, hvor Ordet findes i norske Skrifter. At her saaledes ofte staaer „Isl.“ istedetfor „G. N.“, grunder sig egentlig paa Ubekendtskab med Sprogets Riber, og tildeels derpaa, at jeg ikke anfaar Tingen for at være saa vigtig, at der burde anstilles nogen særdeles Undersøgelse.

Der er endnu to Ting, som i Særdeleshed maa omtales, fordi de maaskee mest af alle vilde blive udfatte for en streng Bedømmelse. Det første af disse er Skrivemaaden, især med Hensyn til de aadne Bokalr eller de saakaldte Mellemlyd; som ere omtalte i Grammatikken saavel som i den foranførte Plan for Ordbogen. Den her antagne Plan vil vissnok forekomme mange Læsere besynderlig; man vil andres over at finde saadanne Former som Tit (Farve), vera (bære), tola (taale), Lume (Lomme), fyre (for), ic., og man vil paaskaae, at der burde skrives: Let, bæra, taala, Lome, føre o. s. v. Der gives nemlig mange Dialekter, hvori en saadan bredere Udtale virkelig findes Sted, og desuden er man overalt saa tilvant

Med Hensyn til Arbejdet i det Hele kan jeg saaledes ikke undgaae at frøge for, at det i forskellige Dele vil findes utilfredsstillende ved en nøierrgende Granskning. At det foregaaende Arbejde, nemlig Grammatikken, har faaet en fordeelagtig offentlig Bedømmelse, grunder sig formodentlig derpaa, at det Stof, som deri behandles, var for en stor Deel nyt eller lidet bekendt og saaledes velkomment for de Sprogkyndige, saa at man derfor ikke har taget det saa strengt med Behandlingen eller Udførelsen. Med Hensyn til Stoffet vil ogsaa Ordbogen have et vist Værd, da nemlig vort Folkesprog i sig selv tilhører et Materiale, som virkelig fortjener Dmærksomhed. Med Behandlingen af dette Stof er det berimod en anden Sag, og jeg maa tilskaae, at der i denne Henseende er meget, som for Diebliffet ikke tilfredsstillende mig selv; thi det er jo naturligt, at man ved et saadant langvarigt Arbejde maa skrive frem i Rundskaben og saaledes være klogere ved Erden end ved Begyndelsen. Det er en slem Omstændighed, at man ikke har Materialet fuldstændigt fra først af, og at man saaledes ikke need alt, hvad man burde vide, for at kunne gjøre sit Arbejde tilgavn. Alligevel er Stoffets Masse saa stor og saa forskelligeartet, at der udtræves megen Nøie til at bringe samme i Orden, og en stor Udholdenhed til at behandle alt med lige Omhyggelighed. Jeg anfører imidlertid disse Omstændigheder kun som noget, der maa have sig for Die ved Bedømmelsen af Arbejdet, og ikke egentlig som nogen Udfyldning for de Mangler, som ellers maatte findes ved samme. Der har nemlig været saa god Leilighed til at gjøre et godt Arbejde, at det vilde være beklageligt, om Arbejdet skulde befindes at være daarlige i det Hele, saa meget mere som der ikke snart kan blive Leilighed til at give et nyt Værd af lignende Omfang. Det Selskab, som har foranstaltet dette Værd, har haabe anvendt store Beslutninger til Arbejdets Fremme, og tilfæle braget Omhu for, at Forfatteren kunde have Adgang til alle de litterære Hjælpebidler, som i denne Hensigt kunde synes nødvendige. Under den sidste Bearbejdelse af Værdet har jeg behøvet hast det Held at have Adgang til Raadsporsel med Landets mest sprogyndige Mænd og er overalt bleven beredvillig imøbetommet med alt hvad som kunde være til Hjælp for Sagen. Under saadanne Omstændigheder maatte jeg naturligvis ansee mig høiligt forpligtet til at anvende Flid paa dette Arbejde, for at de Dpoffretter, som have været gjorte for Sagen, ikke skulde befindes at være frugtesløse.

Uagtet en temmelig lang Tid er anvendt til dette Arbejde, synes det mig dog, at Bogen kommer for tidlig ud, idet jeg skulde ønske, at der endnu en Tid maatte være Adgang til at rette og forbedre enkelte Dele deraf, saavel som til at samle og tilføie af det, som endnu mangler. Men da en saadan Bog hører til de Arbejder, hvorom man kan sige, at de aldrig blive rigtig færdige, saa maa den alligevel offentliggøres, saadan som den nu angaaer; og jeg er ellers glad ved, at den saaledes kan komme ud, idet jeg haaber, at det meste og vigtigste af vort Sprogstof er herved bragt for Dagen og sat i en saadan Form, at det kan bruges som Materiale til videnskabelig Granskning. Der vil nu blive saa meget bedre Leilighed til at opbæge og samle hvad der endnu mangler, og det skulde være ønskeligt, om flere vilde bidrage dertil, da man her vel kan sige, at Een kan ikke gjøre Alt. Efter nogen Leds Ferløb kunde der saaledes udgives en Samling af Tillæg til denne Bog, og hertil burde man da have saa meget som muligt samlet fra forskellige Egne og Hjør fra de Distrikter, som hidtil ere komne mindst i Betragtning. Vi have nemlig her et Sprogstof, som er saa godt, at det vel fortjener et nærmere Beskendskab og en dybere Granskning; thi en saadan Granskning vil

altid vække en større Interesse derfor og give en stærkere Overbevisning om betydelige Fortrinlighed. Det var at vække, at en saadan Interesse maatte blive mere og mere almindelig hos vort Folk, da den vilde virke til en Bedlignelse af det Gamle og medvirke denne Lyst til det Fremmede, som desværre saa ofte viser sig. Man vilde løsrive sig fra denne falske Indbildning, at man ikke kan ansees som et dannet Menneske, førend man har glemt sit Modersmaal; thi en nærmere Betragtning af Sagen vilde vise, at den sande Dannelse vel kan forenes med en Bedlignelse af det Syng, som vore Fædre have talt, og som kun ved fremmed Paavirkning har hidtil været hindret fra at opnaae sin fulde Udvikling.

Kristiania den 10de Juni 1850.

Anmærkninger om Udtalen.

Det aabne e (i Bogen betegnet ved: aab. e) er en Lyd, som nærmer sig noget til Lyden af æ, omtrent som i de Ord: Hest, heste, glette (i Lædningen). Det aabne i nærmer sig til Lyden af e, omtrent som naar vi læse de Ord: til, vilde, bløse. Det aabne o nærmer sig til Lyden af aa, omtrent som i de Ord: nok, ofte, hoppe. Abent u har nogen Lighed med o, som i de Ord: Luft, hugge, suffice. Abent y har nogen Lighed med ø, omtrent som i Ordene: Lyst, Nytte, byppe. — Om Stavelsen er kort eller lang, gjør her intet til Sagen, da Lyden alligevel er den samme.

I Enstavelsesord, som ende med en enkelt Konsonant, er Bofalen i Almindelighed lang, da nemlig de korte Stavelser ere skrevne med dobbelt Konsonant. Undtagelser finde Sted ved nogle Ord, som ende med m, og ved nogle faa Ord med n og l, hvilket ellers paa sine Steder er nærmere forklaret.

Naar g eller k staar foran i eller y i en betonet Stavelse, maa det læses Hæbdan som gi og ki. (I de ubetonede Stavelser er der skrevet gi og ki, hvor denne Udtale finder Sted). — Gj skal egentlig have Lyden af et blødt g, sammensmeltet med j, men det udtales sædvanlig kun som j. I gjj er Lyden af g naturligvis stærkere. I fj lyder f meget blødt og ganske sammensmeltet med Lyden af j. Man maa altsaa ikke læse g-j eller f-j med afstilt Lyd, da en saadan Lyd ikke her finder Sted, undtagen i sammensatte Ord, som Slag-jarn, Kall-jord.

Forfortninger.

- a - a. Betegner at Præsens og Imperfektum have „a“ i Endelsen.
- aab. aabent, med Hensyn til Udtalen.
- acc. Akkusativ.
- adj. Adjektiv, Egenstabsord.
- adv. Adverbium.
- Ag. Agerøhus (Stift).
- alm. almindeligt.
- Ang. Angelsächsisf.
- B. Bergens (Stift).
- bst. F. den bestemte Form.
- comp. Komparativ.
- conj. Konjunktion, Bindeord.
- Dial. Dialekter, Bygbemaal.
- e - de. Præsens har „e“, og Imperf. har „de“ i Endelsen. Ved „e - te“ angives, at Imperf. ender paa -te. Ved „e - e“ er betegnet, at Roben allerede ender med b eller t, og at der altsaa ikke tilføies noget nyt b eller t i Imperfektum.
- Eng. Engelft.
- f. femininum, Hunkjønnsord.
- fl. Fleertal. — fl. flere.
- Gbr. Guldbrandsbaten.
- G. N. Gammel Norst.
- Gram. Grammatikken.
- Hall. Hallingdal.
- Harb. Harbanger (i B. Stift).
- Hedm. Hedemarken.
- Helg. Helgeland, Norbland.
- Holl. Hollandstf.
- Imp. (ipl.), Imperfektum.
- Jndr. Jndersøen (i Tr. Stift).
- Jøl. Jølandstf.
- Jf. Jævnfør, sammenlign.
- Jøb. Jøberen (i Kr. Stift).
- Kr. Kristiansands (Stift).
- m. masculinum, Hantjønnsord.
- n. neutrum, Inteltjønnsord.
- Namb. Nambalen (i Tr. Stift).
- N. Berg. Nordre Bergenhus Amt, eller østere: den nordlige Deel af Bergens Stift.
- Ndm. Nordmør (i Tr. Stift).
- Nfl. Nordfjord (i B. Stift).
- Nhl. Nordhordlehn (ved Bergen).
- part. participium.
- pl. pluralis, Fleertal.
- pron. Pronomen.
- præp. Præposition, Forholdsord.
- r (ved Fleertal) betegner, at r tilføies i nogle Dialekter, f. Ex. „Elva, r“; b. e. deels Elva, deels Elvar.
- Rbg. Raabygdelaget.
- Edm. Søndmør (i B. Stift).
- Sfl. Søndfjord.
- Sbl. Søndbordlehn.
- St. Steder, Egne.
- Stav. Stavanger (Amt).
- Subst. Substantiv, Navneord. (Betegnes ellers ved m. f. og n.).
- Sv. Svensk.
- Sæt. Sætersbølen (i Kr. Stift).
- T. Lybst.
- Tell. Tellemarken.
- Tr. Trondhjems (Stift).
- ubst. F. den ubestemte Form.
- v. verbum, Gjerningsord. — v. a. verbum activum (med Objekt). v. n. verbum neutrum (uden Objekt).
- Valb. Valbers (i Ag. Stift).
- Drk. Ørkedalen (i Tr. Stift).
- Øst. Østherb.

= betegner, at Ordet svarer til, eller betyder det samme som følgende.
 ;, og :; det er, det betyder.
 ’ betegner deels at en Lyd mangler, deels at den foregaaende Stavelse har en stærk Betoning.

Figuren „aa“ svarer til Dansk aa og Svensk å. Dersom man i et Skrift vil anføre noget af de Ord, som her ere skrevne med aa, behøver man kun at sætte aa eller å istedetfor samme. I dette Tilfælde kunde man ogsaa ubelæbe de Bindebetegn, Apostrofer og Parentheser, som ere indskubte i selve Ordene.

A.

a, adv. nok, vel, rigtignok. Bruges meget i Lælemarten. Han have a vore bær (o: han har nok været her). Eg tænker a på (o: jeg tænker nok det; det er vel Tilfældet, tænker jeg). Jf. rett. — Ogsaa: bog, alligevel; f. Ex. Ne fann det a (vi fandt dem alligevel).

a, for av (af), see av.

a, hende, hun; — see heune.

(aa sættes imellem a og b).

abakle, f. avbakleg. — abbe, f. all.

Adel (Abl), m. Kjerne-Bed; den indre og fastere Bed i Naaletræerne; mobsat: Jta, Øjetta. Bruges i B. og Tr. Stift i Formerne: Adel (Nfi.), Nil (Sdm.), Al (mest alm.). Svendsjelsb hedder det: Malm. Al, paa Helgeland, betyder ogsaa Flammeved i Birk; ellers kaldet Rikta el. Rir. (Egentlig Kjernen eller den bedste Ved).

adelgod (algo), adj. om Træer, som indeholde megen Abelsved.

Adelvid (Nilvid, Alve), m. Malmved, Kjerneved. Ligesaa: Alfura (Abelsfure), Al-timbr, Alstopp o. fl.

Aftan (Afta, Afta), m. 1) Eftermidbag (Aften i ubødet Betydning). Kun Svendsjelsb og i Færmen: Afta. Hertil: Afta-fia (for Aftansbda) og Aftasvæl (for Aftansværd). 2) Høstidsaften, Dagen forud for en Hellig dag. Jol-aftan'en (Herd.), Julafta (mest alm.), Juleaften. Krisjunaæfta (Hall.), Pintseften. Gam. Norst: ahan (og estan).

Ag, n. Volgengang, Søgang. (Sogn).

aga, v. n. rabe, hæbde til forskjellige Sider. Ejeiben, f. raga, slaga.

aga, v. a. (a-a), ave, tugte. Jøl. aga.

agaleg, adj. og adv. frygtelig, forfærbelig. De va saa agale stygt (Sød. Dalerne, Rifer). Jf. øgieleg.

agelaus (el. agalaus), adj. selvraabig, aveløs; ogsaa: vild, overgiben, ubestindig. Heraf Ageløysa, f. der ligesom flere lignende Ord ogsaa anvendes paa Personer; saaledes i søndre Berg.: Han æ et Agaløysa o: han er en overgiben Krabat.

Agg, n. Uro i Sindet, Ungkælfse; Rag, Værgrelse. Tr. Stift, Guldbrr., Sogn o. fl. (Sv. agg, Rag). Jf. Uggr og eggja.

agga, v. a. nage, ængste, forurolige. (Sjelden).

Agje (Aje, Age, Aga, Alga), m. 1) Frygt, Rædsel. (Sjelden). Et Aga Ber (Abl.): et stræffeltigt Ber. Jf. agaleg. I Carbelesbed: Værefrygt, Undseelse, Respekt for En. Det ha ingen Agie for'an o: de have ingen Respekt for ham. Hedder i de nordl. D. Ogje; jf. Vægje. — 2) Ave, Lugt, Orden. Alm. (Jøl. agi; Sv. aga, f.).

Agn, n. Mading, Løffemad, især til Fisk (jf. Nat, Et). Jøl. og Sv. agn. Heraf eгна. Agnløysa, f. Mangel paa Agn. Agnsild, f. særst Silb til Mading.

Agn, f. Borste paa Korn, f. Dgn.

Agnar (Agne), fl. f. Avner. Rogle St. ogsaa i Gentel: Agne, f.; i Zell. Ogn, fl. Agnir, (Jøl. ogn, agnir). — Agnebing, m. (i Sogn: Agnabrit, f.), et Rum for Avnerne i Læben.

Agnefæi, n. et Slags Brudesmukke, som ligner en Mynt eller Medaille, forsynet med Kæbe og Løvsærl. Agnefæi bruges i Sogn og Abl.; i Sdm. hedder det Angfæi; i Zell. Agnostfi. Ordet forklæres af det latinske Agnus Dei (o: Guds Lam) og skal have sin Grund i Præget paa en gammel Mynt.

Agneta, f. Dædd (= Aure). Helg. og nordre Trondhjems Amt. I Kamalæx

- skal det betegne en egen Art Dyr, som kun findes i særst Vand. Formod. af Agn og eta, v. a.
- Agnhald**, n. Sage paa en Fiskekrog, bestemt til at holde Nadingen fast. S. Agnor.
- Agnor**, (oo), f. Sage, tilbagevendt Spids paa Siden af Fiskefroge og lignende Nedsfaber. Nest brug. i Tr. Stift. I Gulddr. Angmor. — Genstybtigt er: Solvor (Tell.) og Agnhald (B. Stift). S. N. agnor (f. or el. ör, som betyder: Piiil).
- agnut** (agnette), adj. avnet, fuld af Aoner.
- agt**, f. 1) Agt, Opmærksomhed. 2) Tilsyn, især Kvægets Fodring og Pleie. (= Sti, Stulling, Ambætting). D'æ Agt'a so give Magt'a (Sdm.): det er Fodret som giver Styrken, god Fodring gjør triveligt Kvæg.
- agta**, v. a. (a-a), 1) vogte, tage i Agt. (Sb. akta). agta seg, vogte sig. agta Badn'e (Nbl.): vogt Barnet! — 2) see til, have Opsyn med (Jsl. agta). Tell. og fl. I Særdeleshed: pleie Kreaturene med Foder til bestemte Tider. Sdm. Gulddr. Tr. Stift. Ellers: staa, stibna, ambætt'a (B. Stift), stulla, stubra, etla (Kr. Stift), stelle, stille, vakte (Ag. Stift). — 3) agte, ændse, skotte om. Agta da infje (Berg.): ænds det ikke. Dgfaa: agte, sætte Præis paa, have Agtelse for. (Ejlsben).
- agtande** (-s), adj. 1) gyldig, efterrettelig. Dæ va ikke agtandes, o: det var ikke at rette sig efter. — 2) om Personer: agtværdig, som man bør agte. Ein agtandes Mann o: en brav, paalidelig Mand.
- Agtar-beie**, f. Kvindfolk som røgter og jorder Kvæget. Sdm. og fl.
- Agtar-mund**, n. den Tid da Kvæget skal have Foder. Tr. Stift.
- agtig**, adj. omhyggelig, agtsom. I Tell. ogtig; nogle St. påslug.
- airei** (i Sæt.), f. anderleis.
- aire**, f. andre. — **airesta**, f. anderstade.
- aka**, v. a. (æf; of [l. oof]; ekje, el. ikje; - bog ogfaa svagt: a-a), 1) flytte, bevæge, styde fremad; især om en ubetydelig Flytning af tunge Sager. Jsl. aka. — aka ein Stein. Han of seg upp aat Veggsen (Hærb.). I Sogn: oka (aab. o); if. tofta. — 2) høre (især paa Slæde). Hall. Balb. Østerd. — 3) stride paa Kjelte. Ag. Stift. Ellers: renna (Tr.), kreia, sigla (B. Stift), løypa, strika (Kr.). Heraf: Akar, m. Akning, f. Akbætte, Akfæse o. fl.
- Al-bænde**, v. Nagle i en Slæde. (Sogn). S. Stavband.
- Ake-tre**, n. Stang, Kjøp, hvormed tunge Sager flyttes tilside. Ellers: Baag, Brut.
- akjan** (atten), f. attan.
- Akfeleie** (fremmedt Drb), i Hærb. Eng-Ranunkel; i Sdm. Nakande (Nymphæa).
- Akfjer**, f. Anker.
- akfjert**, adv. forseert, ubeslektigt, hinderligt. Indre Sogn. Uvis Oprindelse.
- Aks**, n. (Fl. Oks), Ar. Heraf: efka, Ek-sing, ævessa, storekt o. fl.
- Aksl** (Aksel), f. (Fl. Akslar), 1) Axel, Stulder (= Hær). Mange Steder: Oksl. (Jsl. oxl). — 2) en Biergknob, Forhøstning paa en Fjeldside. Drf. o. fl.
- aksla**, v. a. (a-a), 1) tage paa sig, løfte op paa Stuldrene. Tr. Stift. (Jsl. axla). 2) aksla seg: trække paa Stuldrene. Nbl. (Sv. axla sig).
- Al**, m. see Abel og Ar.
- Al**, f. Aln.
- Al**, n. Opfostring (af ala); ogsaa: ungt Kvæg, som skal opfores (= Elbr, Dfl).
- ala** (ale, aalaa), v. a. (æf; of; ale), 1) nære, føde, opfores. Næken alm. (G. N. ala). Supin. hedder ogfaa ile, med aab. i (Sdm. og fl.), ele: og æle (Tr. Stift). 2) avle, faae Afkom. Tr. Stift. Dæm ol inga Bønn o: de fik ikke Børn. (Drf). ala til (ale te), opfores, lægge til. ala upp; opdrage. (Hertil: Uppal, uppalen).
- alande**, adj. som fortjener at opfores.
- alast** (aalas), v. n. (æf; of; alest, el. elest), formeres, vore til (om Dyr).
- Albog**, f. Diboje. — **Albork**, f. Alm.
- alba**, v. n. hænges ved, vedvare. I Sogn om en Sydom eller Skæb. Han ha faatt eit Meen, so vil alba han, mæ han live (han har faaet et Meen, som vil hænges ved ham, saalænge han lever). I Sbl. hedder det: elda. Maa-see egentlig: ulme, som Jlb. (Jf. Jsl. elda).
- Alba**, f. 1. Bølge (best om de store og langsomt fremstridende Havbølger). S. Berg. og Nordlandene. I nordre Tr. Oll', Olla (for Olba). Jsl. alda. Jf. Lungalba, Baag, Baara. Hertil: Albedal (Albal), m. Rummet imellem to Bølger (= Baarebal). Helg. Albetopp, m. Bølgetop.
- Alba**, f. 2. Frugttræ, Havfrugter; (Ebler, Kirsebær). Hærb. (Jsl. alda. aldin, n.) — Hertil: Aldegar (Albugar), m. Frugttræ (Jsl. aldingardr). Aldehagje, m. d. samme. Alde-tre (Albutre), n. Frugttræ. Gram. S 190.

Alber (Alb'r), m, **Alber**, **Albe**.
albra, adj. aldrende. Jsl. aldradr.
aldrast, v. aldes, blive gammel.
albre (el. albri, for albrigje), adv. al-
 brig, ingenfinde. Hebber ogsaa: alder,
 ælder (Ag.), alti (Rbg. Tæll.), al-
 ler, alle. — G. N. aldre, aldrig. I
 Forbindelse med so (saa) anvendes Or-
 det paa en egen Maade; f. Ex. albre
 so lite, o: nok saa lidt, endog det
 allerminste. Um da va albre so godt:
 hvor godt det endog var. I nogle
 Dial. sættes: aldre so — i en egen
 Forbindelse med en følgende Sætning, f.
 Ex. D'æ albre so, da minke o: det er al-
 brig saa at det jo bliver mindre; el. det
 bliver sævantiq mindre.
albrug, adj. noget gammel, til Mars.
 Ogsaa: albrig og aldra.
alein, f. anderleis.
alen, part. næret, opfostret. væl alen,
 vel næret, fed, fyldig. Hebber ogsaa:
 ilen, med aab. i (Edm.), elen og alen
 (tilbeels i Ex. Stift).
Alfura, f. Adel.
Alhelmys, f. Helgampfs.
Alka, f. Alke, en Søfugl (Alca Pica).
 — Alke kaldes ogsaa en fastnaglet
 Klobs som tjener til Gænge eller Arel-
 punkt paa Døre, Slagborde og bes-
 lige. Edm.
al', adj. 1) al, heel (i alm. Betydn.).
 I all Dag: hele denne Dag. I alt
 Ar: hele dette Ar. 2) tilenbebragt,
 fluttet; udbrugt, forødet, som det er
 forbi med. Naar Sumaren æ all (Hjg.).
 Penganne vart alle (B. Stift). — Naar
 Ordet bruges om Personer, betegner
 det: a) affældig, som har tabt sine
 Kræfter. Edm. b) udmattet, træt,
 afkræftet. Guldr. c) bød, omlom-
 men. Nhl. (Sv. all). Han hadde
 so nær vorte all (Nhl.): han var nær
 ved Døden. Ordet har flere afvigende
 Former; saaledes femin. ol'æ (B. St.).
 Nl. neutr. olle og oll, f. Ex. olle try
 Bonn'a. (Edm. Sogn). Dativ (i n.
 og pl.) ollæ (Edm.); f. Ex. fyre
 ollæ: for Alvor, med Alle, uigjental-
 delig. Mæ ollæ godæ (Nhl.); med
 al Nagelgheb, meget let. Værfellig
 er Talemaaden; all'er um se (Edm.)
 o: ganske nebyttet, albeles under Vand
 (maafte: Sæ). Pl. alle hebber: adle
 (Sogn o. fl.), adde (Sæ.), ælle
 (Gbr. og fl.).
alleleis (for alleleides), adv. paa alle
 Maader. Hebber: allelein (o: alle
 Leidenne) i Hall. og Valb.
aller (allr), ved Superlativer, f. Ex. al-

lermest (som i Dansk). Hebber almin-
 deligt: alle; i Stavanger Amt: allra;
 i Sæ. adde; i Ex. Stift: all. Jsl.
 og Sv. allra (gen. plur. af all).
allestade, adv. allested (Nhl. Edm.).
 Ellers: allestæe (i Sæ. addestæ'),
 alsta', ælsta', alstas og allestan
 (for: alle Stadenne). Ogsaa: ollæ-
 stodæ og ollæstæe (Edm. for: ollum
 stodum).
allertide, altid (Nhl. Edm.). Ellers:
 alti(b), altidt og altien (for: alle
 Tidene).
alli, f. albre. — allra, f. aller.
all-saman, bruges kun i Neutrum: alt-
 sama (altsammen), og i Pl. hvor det
 tilbeels hebber: allefamne. I Neutr.
 undertiden: ollesomæ, med aab. o.
 (Nhl. Edm.).
Alm, m. Alm (Træ). I Rbg. hebber
 det: Alm. — Almbork (Albort), m.
 Almebart. — Almlaur (Alslau), n. Al-
 melov.
Almann-veg, v. Alfarvei. Tæll. Drfb.
 og fl. See Almennig.
Almann-vidd(i), Fjeldstrøking, som ikke
 tilhører nogen Enkeltmand. Tæll.
 alment, f. alment.
Aln, f. en Alen. Hebber i Sogn og
 søndre Berg. Al; nogle St. Eln. —
 Jsl. öln. Ang. eln.
alra, f. aller. — Alfort, f. Alv.
alsta(b), f. allestæde. — Alstein, f. Al.
alt, adv. 1) med for, som i Dansk; f.
 Ex. alt for stort. 2) allerede. Han æ
 alt komen. I denne Betydning bruges
 ogsaa: allerede, men sjelden. 3) lige,
 indtil; f. Ex. alt bit; alt til i Dag.
 4) altid; efterhaanden. Da vert alt
 større æ større. 5) saalænge, imedens.
 Alt mæ han æ her. 6) saafremt, hvis
 nogenfinde. Alt han æ her, so mæ han
 sinnast (B. Stift).
alt-eit, bruges i nordre Berg. i Betydn.
 tilpæ, vel fortjent. Da va alteit æt
 dei. Som Udtryk af Uvillie over, at
 En forsmæer noget, som man tilbyder
 ham, bruges tellers i Edm.: altreinst!
 (alt er eint?); i Sogn bruges i samme
 Tilfælde Udtryket: list so æ!
Alting bruges sævantiq for: Alt (sub-
 stantiv).
alstødt, og **altfort**, adv. stæfse, rop-
 hørlig. Rbg. Tæll. (Ellers: samt,
 stødt, i eino, o. fl.).
Alv, m. en Alf, Skovaand. Mest bru-
 geligt i de nordlige Egne; nogle St.
 Alv. Jsl. alfr. Ang. elf.
Alveblæstr, m. f. August.
Alv-eld, m. 1) en vis Substygdom, som

- kigner Fnat. Balbers. (Udtales Elv-
 elb). 2) Slab og Saar paa Horn-
 kvæget. Nordre Berg. og Edm. (Sam-
 me Betydn. har Jæl. alsfabruni).
- AUGUST**, f. en Sygdom, som vitter sig
 ved meget smaa Blegner eller Finner
 paa Huden, og som forbum troedes
 forarsaget af Alfernes Pust eller Ande.
 B. Stift. Hedder ogsaa: Trollblæs-
 ter (Helg.), Kselv (Vald.). Jf.
 Gust.
- ALVÆVR** (Alvævr), f. en vis Rosart
 (Trøste-Lav, Peligera aphthosa), som
 har været anvendt til at fordrive Alv-
 gust. I Sogn: Elvævr, og i Indr.
 Alvævr.
- ALVSTOT** (Alstot), n. 1) Been-Edder,
 et Slags Bylder, som forarsages af
 Beenfæde. Sbl. (Elers: Flisma,
 Frisma). 2) et Slags Bræt eller Skabe
 indvendig i Lemmerne paa Dyr, hvil-
 ket man forbum troede forarsaget af
 Alfens Skud. Sfi. Edm. — Paa Helg.
 Dvergstot.
- ALVSTOR-BEIN**, n. fine naaleformige Been,
 som undertiden findes affondrede i Dy-
 renes Kød. Wofs.
- AM** (langt a), n. Gnibning, et Saar
 frembragt ved Gniben. Sogn. (=
 Snag, Nogg).
- AMA**, v. a. 1. (a - a), gnide, flure, saare
 ved Gnibning. Sogn. (= nysgaa,
 flura).
- AMA**, v. a. 2. (a - a), drive, anstrenge,
 opbyde, sætte i Bevægelse. (Mange
 Steber, men ikke meget brugelig).
ama seg, anstrenge sig, gjøre sig Møie,
 udmatte sig. (Sbl. Hard. Vald. Dtl.).
ama upp ein, holde En ibelig til Ar-
 bejde. (Hard.). **ama te**, **ama paa**
ein, skynde paa En, faae ham til at
 gjøre sig Flid. (Tell.). Jf. **anna**,
maja, **nautra**, **trøyta**.
- AMA**, v. a. 3. (a - a), amme, opamme.
Amma, f. Amme; Barnepige.
- AMBAR**, m. Spand, Mælkespand, forsy-
 net med Laag og sædvanlig med Hant
 paa Laaget. Næsten almindeligt (f.
 Dall), men hedder i Hard. Ambar,
 og i Ag. Stift: Embær (hvilket i
 Østerr. betegner et Spand med tun eet
 Øre). Sv. ambar. Ang. amber.
- AMBO**, m. Redskaber. Bærket. B. Stift,
 Øbr. Nm. v. fl.). I Sogn ogsaa:
 Hambo, og Sandbogje (i Sfi. Amb-
 bog, est. Jensens Glosebog). Jæl. am-
 bod, n. Gam. Sv. ambud, andbud.
- AMBØTTA**, v. n. hyle i Huset; især søbre
 og malke Køerne. Nbl. Sogn. See
 embøtta.
- AMBØTTE**, f. Embatte.
- AMLA**, v. n. (a - a), arbejde, slæbe, an-
 strenge sig med noget (især uden Hælb).
 Nbl.
- AMLING**, f. Slæb, Anstrengelse (især frug-
 tesløs).
- AMPAST**, v. n. (med: mæ), være besvæ-
 ret, have Møie med noget.
- AMPE**, m. Besværet, Uleilighed; noget som
 man er bunden til, eller som man ide-
 lig maa see til og fylde med, — især
 smaa Børn. So heve Ampe, siges
 om en Kone, som har et spædt Barn.
 Næsten alm. (mangler i de nordligste
 Egne).
- ampe-bunden** (bunda, f.), adj. som har
 et Barn at pleie.
- AMPELAUS**, adj. frit, ubindret; som ikke
 har Børn at pleie. Seraf Ampe-
 løysa, f.
- AMPER** (læs amp'r), adj. 1. 1) vanste-
 lig, som volder Møie eller kræver ide-
 ligt Tilsyn (om Børn). Ag. Stift.
 Dgsaa: vrangvillig, egenfinbig, som
 sætter sig imod Andres Villie. Guldr.
 Nm. — 2) stolt, overmøbig. Sogn.
 — 3) i neutr. ampert: net, kunstigt,
 behændigt. Fofen, Jndersøen. Jf. meint,
 sløgt.
- AMPER** (amp'r), adj. 2. skarp, bitter af
 Smag. Sogn. — Sv. amper. Jæl.
 apr. I danske Dial. hamper.
- AMPESAM**, adj. om Børn: urolig, van-
 stellig, som kræver ideligt Tilsyn.
- AND**, en Partikel, som betyder: imod,
 — bruges kun i Sammenfæctning; f.
 nedenfor.
- AND**, f. 1) Ande, Andebræt. Kun
 nogle St. i Talemaader som: drage
 And'a, halve And'a. Elers Ande. 2)
 And, Sjæl; f. Er. et vondt And.
 Jæl. ønd. Sv. ande.
- AND** (Fugl), f. And.
- ANDA**, v. n. (a - a), aande, drage Ande.
 — anda paa, beaande.
- ANDADRÆTT**, m. og Andadrag, n. And-
 debræt. (Jæl. andardrætt).
- ANDAST**, v. om Døende: ubaande, opgive
 Anden. (Mindre omfattende end det
 gamle andast o: døe). Jf. selast.
- ANDATAK**, n. Stønnen, besværligt And-
 debræt (i Sygdom). Edm.
- ANDBÆRT**, adj. n. om den Tilstand i Luf-
 ten, at Anden eller Udbunstningen vi-
 ser sig tydelig som en Røg eller Lauge.
 Jndersøen.
- ANDE**, m. Ande. (Jæl. andi). Vind-
 ande, et spagt Windpust.
- ANDRES** (ee), adv. bagvendt, forkeert.
 Wofs. Jf. andhæres, og Andøre.

- anderleis** (for andreleides), adv. anderleides. Hedder ellers: andeleis (mest alm.), ansleis (Trondhj.), areleis' for abreleides (Nbl. og fl.), arleis (Voss), aleis (Romsd.), ailei, aileis (Sæt.), aleis (Melbalen), andelein for andre leidene (Guldb.), arelein (Hall.), alein (Hall. Vald.). S. annan.
- anderfinne** (eller andrefinne), til andre Liden, en anden Gang. Nordre Berg. 3 Sæt. airefinne.
- andenstade** (andre Stade), andensteds. Hedder ellers: andrestae, aresta; i Sæt. airestae; i Edm. aurastoda, og aurastaa (for odrum stodum).
- andfares**, adv. efter Rab, i uafbrudt Orden, saaledes at man ikke gaaer noget forbi. Søndre Berg. Ellers: ette rab, ette roke (Edm.), fyre tvart (Tr.).
- andfotta** (e), v. a. vende imod hinanden, sætte i omvendt Stilling. Tell. See følg.
- andfottes**, adv. 1) imod hinanden, i modvendt Stilling (saaledes at den Enes Fødder vende til samme Kant som den Andens Hoved). Alm. i B. og R. Stift; sjeldnere i Tr. og Ag. — 3 Gbr. moffottes. 2) med Fødderne foran, haqvendt. Hard.
- andgjeglast**, v. (med mæ), trætte med En, tviste, gjøre Modsigelser. Ebl. Nbl. Helg. (Jøl. andgjeplast).
- andhoeres**, adv. imod Haarene (som naar man stryger over et Dyr bagfra). Tell. Jøl. andhæris, af Haar. (Det foranserte anderes synes at være et andet Ord).
- Andlaet**, n. Dødsstund, de sidste Aandedræt. Han laag i Andlaeta (dat. pl.). B. Stift. G. N. andlåt, aflåta, tabe.
- Andlit** (Anleet), n. Ansigt. Søndre Berg. Rbg. Tell. og Dplandene. 3 Hard. ved Omsætning: Alnit. Jøl. andlit. Ang. andvliit.
- Andlitslag**, n. Ansigtstræk. Tell.
- andløgg**, adj. fuld af Latter. Guldb.
- andløggen**, adj. 1) besynderlig af Udseende, pudseerlig, latterlig. Lister. Dalerne (ubt. andløgen). 2) lattermild, tilbøielig til at lee; ogsaa om En, som seer forvirket og forlegen ud. Indre Sogn (ubt. andløgen). Af lægja, loq.
- Andmarkje** (Anmarkje, Ammarkje), m. Kvæg, Creature; især Storfæ, Køer. Edm. Nbl. Esl. Nf. Ryp. — Ordet skalde maafsee egentlig betegne en enkelt Mand's Kvæg og bentyde paa detes særegne Mærke (Mark, n.).
- andmott** (oo), adj. skaaandet, som støner eller puffer stærkt af Udmattelse.
- Ostherd. Edm. (Vel egentlig: andmod).
- Andnegle** (Annegle), Fl. Reener i Huden ved Neglerødderne. Sogn. Esl. og fl. Maafsee egentlig: Angnegler. Det Angelsachsiste angnægl (Eng. ag-nail) har en lignende Betydning.
- Andnes** (Annes), n. Næs ved Siden eller Mundingen af en Fjord. Nbl. (Jøl. andnes).
- Andov** (oo), n. 1) det at man roer imod Vinden, for at Vaaden ikke skal drive. (S. andova). 2) Uro, Møte, Travlsed. Nordre Berg. Edm.
- andpusten** (noale St. andpust), adj. skaaandet af Udmattelse. Jf. blæst.
- andre** (are, atre), s. annan.
- Andror** (noale St. Andro), m. Mobvind for Roende; det at man maa roe imod Vinden. (B. og Tr. Etift). Jøl. andrødr.
- Andskap**, n. Ansigtets Form eller Skikkelse. Edm. Bruges kun i dat. plur. f. Er. Han æ like Far'a i Anstopa (aab. o).
- Andsloku**, f. d. f. s. Anblaet. Forældet i Tell.
- andsloppen**, adj. aandløs, færdig at tabe Aanden. Han hadde sprunget, so han va reitit andsloppen. Voss. Hard.
- Andsrom** (Ansrom), n. i Fisserbaadene: det Rum, hvort Køerstarlene roe for at holde Vaaden stille under Fisseriet. Edm. Synes beslagtet med andova.
- andsværd** (ansværd), adj. som ikke faaer sove i rette Tid. Hall. (= rangsværd).
- andsøles**, adv. imod Solen, d. e. fra Sotre til Ventre. Tell. (Jøl. andsælis). Ellers rangsøles.
- andtept** (teft), adj. plaget af Snue (eller Tilstopning i Aandedræfterne). Guldb. (Sv. andtæppt). Jf. teppa.
- anduga** (aab. u), v. n. (a — a), anke paa, eller angstes for. Esl.
- Andvarp**, n. Suf. (Nbl. og fl.).
- andvarpa**, v. n. suffe. Nbl. Hard. Valbers). Jøl. andvarpa.
- Andveg**, m. Pænt ved Bagvæggen i en Stue, inderste Bænk. Nbl. Voss og fl. (dog næsten forældet). Jøl. ondvegr.
- Andver** (Anvreer), n. Mobvind, Byger, som man har imod sig paa en Kasse. Helg. (G. N. andvidri).
- Andvid** (Anve), m. Bridninger eller Krumninger indvendig i et Træ, hvorefter samme bliver vanstelig at høyle eller tilffære. Nordre Berg.
- andvi(b)a**, og andvidd, adj. vredet

kes. Ebm. og fl. (hvor derimod Ar er ubekendt).
Arbeid (Arbet), n. Arbeide. Den gamle Form Arvid (G. N. arvidi. Gam. Sv. arfvode), er ikke funden i Dialekterne.
arbeide (arbeta), v. n. (e-de), arbeide.
arbeidsam', adj. 1) arbeidsom (i Nbl. arbeidsleg). 2) n. (arbeidsamt), møjsomt, som udtræder meget Arbeide.
Arbeids-aufse, m. førøget Arbeide; Røle som ikke er nødvendig eller som ved en bedre Orden kunde undgaaes.
Nordre Berg.
arbeidsfør, adj. istand til at arbeide.
Arbeidsløysa, f. Mangel paa Arbeide.
Arbeids-ykt, f. Arbeidsstund (imellem to Maaltider).
Ar-bygt, f. Plovdybbe, saa bygt som Ploven sædvanlig gaaer. Ebm.
Aré, m. Drn. Ebm. (Jsl. ari. — G. L. aro). **Aréffjör**, f. Drneffjäder.
Arereid, n. Drnerede. **Aréveng**, m. Drnevinge. **Ar'ungje**, m. Drneunge.
are (o: andre), f. annan. arelets, f. anderlets.
arg, adj. 1) ærgerlig, fortrydelig, vreb (Ar. Stift). Dgsaa: vranten, i ondt Lune. **Ag**, Stift (hvor det ofte heider: ærg, og æri). Heraf: erga, Ergelse. — 2) slem, fortrædelig; fuul, oplagt til at gjøre Fortræd. B. Stift.
arga, v. a. drille, ærgre; see erga.
argeleg, adj. slem, fortrædelig. Ar. Stift.
Ark, f. 1. Ubygning paa Eiden af et Tag, forsynet med et Bindue.
Ark, f. 2. Ark (Papir). NoGLE St. neutr. med Fleertal: Ork. (Sæt.).
Arm, m. Arm. Hertil: **Armeslit** (aab. i), n. Arbeide, som angår Armene. **armsliten**, adj. svækket i Armene. **armstærk**, adj. armstærk: mobsat: **armeveik**.
arm', adj. 1) svag, kraftløs, afmægtig (Ar. og Ag. Stift). Han va søn arm, at'an orka 'he gange (Tell.). 2) mager, ubmagret, forfuldet (om Dyr). **Søndre Berg**, 3) arm, fattig. (Sjelden). Jsl. armr.
arma, v. a. svække, afkræfte. (Sf. ut-arma).
armast, v. n. 1) svækkes, tabe Kræfterne; 2) ubmagres, blive mager.
Armbyst, (n.?) et Slags gammelbogs Skrydebue. Gulddr. I Helg. Sarbyft. (Paa et andet Sted skal det heide: **Armbyste**). — Jsl. **armbrysti**, som forklæres af et latinff Drd (arcubalista).
Arming (Armingje), m. en Stakkel, En som ikke har Kræfter.

Armod (Armo), f. 1) Svagbed, Banmagt (Ar. Stift); f. arm. 2) **Armod**, Fattigdom. — Endelsen od (ikke mob) forekommer ofte i andre Sprog, men findes her neppe i flere Ord end dette.
armodsam, ad'. n. fattigt, ufelt.
Art, f. Natur; naturligt Anlæg. (Jsl. ari). Sf. Banart.
Arv, m. Arv, Arvelob. Heraf: **erva**, Erving, Erve. — **arvelaus**, adj. arveløs. **Arve-lut**, m. Arvelob.
Arve, m. Fuglegræs (Alsino media). **Arv**, og fl. **Ellers**: **Vassarv** (mest alm.), **Blautarv** (Drfb.).
Arveld, f. Drveft.
As (langt a), n. 1) Storm, Uveir; stærk Bevægelse i Luften eller Skyerne. Drfb. — 2) Støi, Uro, Lummel. Nbl. Helg.
asa, v. n. storme, rase; ogsaa: **asie**, gjøre Larm. Nbl. Eft. Sf. **Åsver**, **asa**, **asa** og (adj.) os.
Asall, m. **Arvelbar-Træ** (Sorbus Aria). NoGLE Stæder: **Sasall** (Tell. Ebm. Romertge).
Asf, f. (noGLE Stæder: m.), **Åst** (Træ). Jsl. askr, m.
Asf, m. 1) en Veste. (Busterud og fl.). **Ellers Østja**. I Tell. er **Asf** en rund Veste, og **Østje** en mere langagtig. I Østb. er **Asf** d. f. f. **Laup** eller **Lina**. — 2) Kop, Kanbe, især et lidet Trækar til Smør eller Ost. Indre Sogn.
Ellers et Kar, hvori Mælk opsættes for at løbe sammen (= Kolla, Ringja).
Eft. Ytre Sogn, **Vald**. — Jsl. askr.
Asfje, m. (fl. Åsta), et Maal som holder en Tiendeel af en Lønde. (Sf. Mæle). **Voss**. Det Løndemaal, hvorefter den regnes, er større end den almindelige Lønde, da denne kun holder ni Åfter.
askraft, v. n. asfe, oprøres, føle Åstfy i høi Grad. Ebm. I Sogn: **iskraft**. I Nbl. siges **askra** om at ytre Åstfy, siqe: **æ!** (Gam. N. askran, Åstfy. Jsl. eyskra, oprøres).
Åstvil, see Østero.
Åskula, f. rundagtig Udvært paa Stammen af et Træ. Drfb. (= Natur, Tell.).
Åsp, f. (i Ar. Stift), f. Asp.
as! interj. som betegner Stræk eller en ubehagelig Overraskelse.
As-ver (er), n. et stort Uveir med Storm og Sogang. Ebm. Drfb. (see Ås).
Sf. Jsl. **sæingsveðr**.
at, præp. ad, til (Tell. Åbg.). S. at.
at, conj. at. Hedder paa mange Stæder: **ate**, **at da**, **at dø**, **ate dø**, — og faaer saaledes Udseende af en Præ-

position (at det). Afstilles fra In-
 snittopartikelen: *aa*. (G. R. at).

atjan (Talord), *f*. attan.

atmoe, atpaa *v*. *v*., see under att.

attra, *f*. attraa.

att, adv. 1) tilbage (til et bagud belig-
 gende Punkt), *f*. Er. att i Bøten, att
 um Kyggjen. G. R. astr. 2) bag (paa
 et bagud beliggende Punkt), *f*. Er. att
 i Bøat'a (i den bageste Deel af Baa-
 den). I sidste Tilfælde hedder det paa
 enkelte Steder: atte (i Ligbed med:
 framme, inne, ute). — att *aa* fram:
 frem og tilbage. att *aa* upp: bagud i
 opstigende Retning. att *aa* ned: bagud
 i nedgaende Retning. att *aa* Bal:
 bagover, med Ryggen mod Jorden.
 Er. Stift, Øbr. Edm. og fl. (*aa* be-
 tyder her: paa, ikke og). I lignende
 Betydning siges: att *aa* vil (i Edm.),
 og: att *aa* Ende (Nordre Berg.); det
 sidste dog kun om et Fald. — I Sam-
 menfættning med andre Partikler er Be-
 tydningen af att ofte dunkel og gaaer
 mest ud paa en Tilnærmelse eller Til-
 slutning.

attra (i Hørb. og Bøfs: attan), bagfra,
 eller bagved. (G. R. ahan). Bruges
 kun i Sammenfættning; saaledes: attra-
 ette: bagfra (Nordre Berg.). attafyre:
 bag ved, paa Bag siden. (I Hørb. og
 Bøfs: attansy'). attapaa (attan-
 oppaa): bagved, bagpaa. attratil (at-
 tante): 1) bag til, i den bageste Deel;
 2) bag fra, fremover. (I nordre Berg.
 og fl. hedder det: attra-ette; i Hørb.
 attan-at).

attalege (attale), adv. noget tilbage,
 langt bagud. Dø laag so attale. (G.
 R. astarla, astarlega).

attan (Talord), atten, 18. Meget for-
 skjellig Form; saaledes: atjan (Hørb.
 selben), atjan (Sogn, Bøfs, Hørb.),
 atjaan (Ehl. Jød.), atjen (Ehl.),
 atja (Sæt. Vald.), atjæa (Nbl.),
 attan (Lifter o. fl.), atten (mange
 St.). — Gam. R. aajan (åjan). Jf.
 nittan.

attare (i Ørb. ætt'er), adj. bagere.
 attaste (ætt'est), bageste, længst bagud
 beliggende.

att-at (i Tell. att-at), præp. 1) nær
 til, tæt henimod. att-at Veggen: tæt til
 Væggen. attaat ei femti År: henimod
 50 År. 2) til (om at nyde eller bruge
 noget ved Siden af et andet), *f*. Er.
 briffa Ål attaat Maten (til Maden).

atte (att, att'e, for att'er), adv. igjen,
 tilbage. (Jel. astr. Sv. åter). I Sær-
 beleshed: 1) tilbage, efter (om en For-

bliven). vera atte, flanda, sitja, leggja,
 gløyma atte. 2) tilbage til sin for-
 rige Stilling. koma atte, verda, taka,
 gíva, faa atte. 3) paa ny, atter. finna,
 hýra, fjenna atte. 4) til (om en Luf-
 telse eller Dækning). lata atte (luffe
 til), slaa, dríva, frjósa atte o. *f*. *v*.

Attebera (aab. e), *f*. Bagstrøm, tilba-
 gegaende Strøm ved Strandbredderne
 i en Fjord. Nbl. (I Sdm. Atterenne).

Attedrepa (aab. e), *f*. Attefast.
 attedriven, og attefokjen, adj. om en
 Vei: tilføgen, fuldbreven af Sne.

attefrosen, tilfrosen, tilslagt.

attefunnen, igjen funden.

attegædd', adj. a) om Eng og Ager:
 overgroet med Ulfrud eller Krat; b) om
 Menneker: forfalben til Uorden eller
 Ureenlighed. Nordre Berg. Sdm. Belg.

attegift, gift paa ny (anden Gang).
 Hedder paa mange Steder: uppatte gift.
 Attegløyma, *f*. En som er forglemt; en
 aldrende Pige, som ikke kan vente Bø-
 lere. Søndre Berg. og fl. — atte-
 gløymd, efterglemt.

Attegný, *n*. idelig Hjentagelse af noget
 eller Mindelse derom; Noget som man
 ikke kan glemme eller afholde sig fra.
 Sdm.

atte-grodd, adj. tilgroet; lægt, heel
 igjen.

atte-grytt (gy), tilkastet med Steen.
 Øbr. Sdm. Jf. gryta.

Attehold, *n*. Afhold; Raadehold.

Attefast, *n*. Tilbagekast; Bindens Til-
 bagestød fra en Klippe. I Hørb. At-
 tedrepa, *f*.

Attefjovr, *m*. Tilbagebriven; et Kort-
 spil hvort den Afspillende selv maa
 spille sit Kort, efterat det er stuftet af
 Modparten. Dgaa: Attestikkar, *m*.
 B. Stift.

Attefoma, *f*. Tilbagekomst. (Selben).
 atte-fomen, tilbagekommen.

atte-lagd', adj. 1) efterlagt paa et Sted.
 2) tilkøst, Mult. 3) om Ager: ud-
 lagt til Eng.

Attelega (aab. e), *f*. Ager som er ud-
 lagt til Eng, Hvileland. Nordre Berg.
 Sela. (= Wra).

Attelit (aab. i), *n*. Befymring, Uro i
 Sindet; saaledes: a) Frygt for et paa-
 kommende Uheld; ogsaa: Omfjora, Om-
 hu for En; b) Sorg, Ånær; c) Savn,
 Længsel. Berg. Stift, Rdm. og fl. I
 Sogn: Atteleit. Jf. Ant, Jbug, Sug-
 verf.

attelita, *v*. *n*. (med paa), være bekym-
 ret, angastes, frygte; ellers: sørge, ang-
 gre; ogs. føle Savn. B. Stift, Belg.

atteliten (aab. i), tilkullet, skægt. B. Stift. (Af lata).

attelysa (e), v. n. (e - te), græ, begynde at blive lyst af Dagen. Nordre Berg. Drbd. og fl. Attelysing, f. Dagbrækning, første Lysning af Dagen, Jf. Lysing.

att-ende, tilbage, lige bagud (ikke til nogen Side). Søndensfelbs. S. ende.

Atteneffje, n. et nyt Anfald af en Sygdom. Sdm. (Jf. nekja).

Atter (hebre Attr, af attra), Tilbagegang. Bruges kun i Talemaaden; til Atters. gaa te Atters: gaae tilbage i Magt eller Velstand, lide Tab, forarmes.

Atterbod, f. s. Attrabod.

Atterrenne, n. og **Atterekje**, n. Bagstrøm, tilbagegaaende Strøm ved Landet. Nordre Berg. Ellers: Bat-ia, Bafevie og fl.

atte-fedb (ee), seet igjen.

atte-fett (aab. e), estersat, ikke medtagen.

atte-fleggen, tilflaaet, sammenslaet.

atte-flegnd, tilskægt, luffet.

Attefikkfar, f. Attefjær.

Attetak, n. Gjentagen; Dptagelse paa ny; nyt Anfald af en Sygdom.

atte-tikjen (aab i), igjentagen; tilbage-tagen.

att-ette (-itte), bagud, tilbage.

Attevendning, f. Tilbagevenden.

atte-vunnen, igjenvunden.

att-fram, adv. bagvendt, omvendt. Søndre Trondhj. og fl.

attfyre (attfor, attfe), præp. for, over, ind for, i Velen for. halbe attfyre: holde Haanden for, skjule, tilstoppe. Da gjætt ei Sky attfyre Sol'a: Solen blev skjult af en Sky. (Næsten alm.). Dgsaa: tilbage for. Da kom attfyre det, o: det blev dem forebragt; de sit høre det igjen.

Atthug, m. Dmsu, Dmsorg. Nhl. Jf. Attelit.

att-i, præp. og adv. 1) bag i; tilbage til. 2) efter, siden, senere. Del Hæne da att-i: de søle det bagefter. (Nordre Berg.). halba att-i: holde tilbage, standse en Vaad ved at holde Aarerne tilbage i Vandet. att-i Staben: i Stedet, i den ledige Plads. att-i Begj'a: bagefter, siden. attt Attsmot'e: benimod et Aar. attt Hjortan-daganne: benimod to Uger. B. Stift.

attkolt, adj. om en Flade eller Skraaning, som hælber ind imod Landet. Sdm. Vel egentl. tilbagehøvelset, af kolve (for kvølva).

attlengjes, adv. baglængs. Sogn og

fl. J Er. Stift: attlengs. Ellers baklengs.

attmæ, præp. 1) ved, hos, ved Siden af, nærved. J Ag. Stift: attve(b); jf. mæ og ved. 2) med, til (= attat). J Nhl. og Helg. f. Er. lifna attmæ (sammenligne med); driffa til attmæ; f. attat.

attpaa, 1) bag paa; tilbage paa. gaa attpaa sine Dr: forandre sit Udsagn, ikke staae ved sine Ord. Sdm. og fl. 2) ovenpaa, strax efter. attpaa Maten. attpaa Slap'e. 3) oven i Kjøbet, som Tilgift. Han seft ein go' Skjelling attpaa. — Almindeligt.

attra, v. a. (a - a), 1) flytte tilbage, sætte længere bagud. Tell. og fl. Jfær: føre baglængs, faae en Hest til at træde tilbage uden at vende sig. Stavanger Amt og fl. J Sdm. ottra; i Sogn: ota; ellers: roma, hoba, apa. — 2) tilbagefalde, rygge, ophæve en forhen gjort Bestemmelse. Alm. søndensfelbs. attre sei (i Østerdalen): betænke sig, afstaae fra sit Forsæt. G. N. atra (afholde) af atr, f. atte.

Attrabod (aab. o), f. Tilbagefaldefø af et affendt Bud; nyt Budskab hvorved et foregaaende ophæves. Alm. J Sdm. Atterbod, i Drbd. Attrabau; ellers Attrabo (ba).

attrast, v. n. gaae tilbage, svækkes af Alder; forringes, forarmes. B. Stift.

Attring, f. 1) Tilbagegang; 2) Tilbagefaldefø.

attuge (aab. u), v. a. tælle, regne efter. J Tell. som forældet. (Vel eq. at-huga).

att-unde(v), under, ind under; i Skjul. Sol'a gjætt attunde. Dei sto attunde fyre Uverre: de stode i Ly for Uvetret (B. Stift). Te saa Arbeid'e attunde (Sdm. og fl.): at faae et Arbeide færdigt til den bestemte Tid, saa at man strax kan begynde paa noget nyt.

attung (att-tung'), adj. tung i den bageste Ende. Ellers baktung. Jf. fram-tung.

attve(b), hos, ved Siden af, nærved. (Ag. Stift; f. attmæ).

att-yye, 1) bagover; 2) over, indover (om en Tilbækkelse). Legg Lokje att-yye: læg Laaget over. „Han legg att-yye“, siges i Sdm. om Sneen, naar den skjuler Jorden. breibe attyye seg: trække Klæberne over sig. gjere attyye seg (Nordre Berg.): forsee sig, gjøre noget, som man vil angre.

Atvik (aab. i), n. Hjælp, Hjænk, Vil-lighed. Tell. (hvor at bruges istedet for vit).

au, Diftong (der ogsaa kunde skrives: ou og eu), omverter i enkelte Ord med aabent o (Herbalen) og med ø. — au! er ogsaa Interjektion, som betegner Stræk eller pludselig Smerte. Omverter med u!

au (aug), adv. ogsaa. S. og.

aud' (au'e, au), adj. blottet, som aldeles mangler eller savner en Ting; saaledes: a) om Steder: tom, øde, hvort intet er at finde; b) om Menneſter: lens, blottet, hos hvem intet findes. Ræſten alm. og forbindes ſædvanlig med: fyre (for), f. Ex. Gar'en var au(b'e) fyre Føll (o: der var intet Menneſte paa Gaarden). Der va audt fyre Fiſt. Han ø reint au'e fyre Peng. Jf. øyden, fri, ſvær. — (Jøsl. audr, tom). Heraf: øyba, v. a. Øydna og fl.

audkjend', adj. let at kende, ſom lettelig gjenkendes. Nordre Berg. Sdm. Ndm. (Eilers utkjend). Jøsl. audkendr. Den gamle Partikkel aud, ſom betegner en Lethed, findes her kun i dette og et Par andre Ord.

Audn (eller Aun), f. Lyſte, iſær med Røvgavlen. Sogn, Eſſ. (=Heming, i Sdm.). Jøsl. audna.

audna, v. n. blive tomt eller øde. Sjelben, f. øybaſt.

audſedd (ee), adj. øienſynlig, let at ſee. Sdm. De va audſett: det kunde man let ſee. (Sjelben).

Audſkap, m. Blottelſe; fuldkommen Mangel.

audsleg (ausle), adj. om et Sted: ſtille, øde, tomt for Menneſter. I Tell. auſleg.

audvar', adj. yberſt forſigtig, ſom lægger Mærke til de mindſte Smaating. Sdm.

audvis (viſe), adj. eenſølbig, af liben Forſtand. Sogn.

Aue, f., f. Aua. — Auer, f. Auger.

Auga, n. Die (G. N. auga. Sv. oga). I Cental betegner det ogsaa et Hul eller noget ſom ligner et Die (Rvengauga, Amlauga, Smørauga); i Fleertal ogsaa: Anſigtet, f. Ex. vafſa ſeg i Augo; vera rein i Augo ell. Aua (Nordre Berg. Helg. og fl.). Fleertal har altid Femininform: Augur (Tell.), Augo, Aue, Auar (Helg.), Ugu (Drbd.). Cental er ogsaa femin. i nogle Dial. (Nordre Berg. Sdm. Ndm. Drbd.) hvor det ſæds. hedder: Aue. I Sammenſætning deels Aue (Aue, Aug), deels Augne. (Jf. Gram. S. 78. 233).

Augbit (Aubet), n. Dienſdie, naar Di-

nene angribes af Røg eller af kort Gløds. Ndm.

Augelag, f. Augnelag.

augelaus, adj. øieløs (f. Ex. Naal). **Auger** (el. Aug'ur), m. 1) Røbfif, Gav-Aborre (Perca marina). Ravnet Aug'er (Sogn og fl.) gaar over til: Au'er (Sdm.), Auor (Helg.), Ugur, Uer, Uver, Ur (i Ex. St.). Eilers: Raubfif, Raubfjør, Klokkar. 2) en lignende Fiſteart: Snarre (Gasterosteus Spinachia). Nordre Berg. Denne Art (hvortil Ravnet bedſt paſſer paa Grund af dens ſtore Dine) kaldes ellers: Lind-auger; og den forrige kaldes da: Stor-auger.

Augestyng, f. Styng.

Aug-kvite, m. den høje Deel af Diet. Balbers, Toten og fl. (I Sdm. Kvitebiffje). Jøsl. augnahvita.

Augleite (og Augløyte), n. den Strækning ſom man paa een Gang kan ſee eller overſeue; ogsaa: Synskreds, Horizont; eller de Punkter og Strækninger ſom ligge yberſt i Horizonten. Tell. Nbg. Jf. Leite, Himnaleite.

Augna-kro, f. Augnekra.

Augne (i ſvære Berg. Augna; i Tell. og Sdm. Øgne) er en Sammenſætningsform af Aua (det gamle Genitiv i Fleertal: augna). Bruges eenligt i Talemaaden: ein Augne Grand, o: en liben Smule, en neppe ſynlig Forandring; og et libet Dieblif. Nordre Berg. og fl.

Augneblif, n. Dieblif. (Bedre Augneblif).

Augnebrun, f. Dienbrun. S. Brun.

Augne-før, f. den Maade hvorpaa man ſeer eller bevæger Dinene. Tell.

Augnehøar, n. Dienhøar.

Augnekløde, m. Kløe i Dinene.

Augnekra (Augnakro, og i Tell.

Øgne-ro), f. Dienkro. S. Kra.

Augnekværm (Augkværm), m. Dienlaagenes Kant eller Rand. Jf. Kværm. **Augnelag**, n. Dinens Udſeende eller Beſtaffenhed, iſær forſaavidt de udtrykke et Sindelag eller et viſt Antag. Alm. Nogle St. Augelag; i Ex. Stift: Aulag. (Jøsl. augnalag). Et godt Augnelag: et godt Aulag, Dine ſom antyde et godt Sindelag.

Augnelime, f. Dienſvagede. Sdm.

Augnelok, n. Dienlaag.

Augnemaal, n. Diemaal, omtrentligt Maal ſom tages ved Dieſyn. Tell. og fl.

Augnering, m. Huulheden i Anſigtet omkring Dinene.

Agnestein (**Augstein**), m. **Diesteen**.
Agnesynd (=synd), f. **Diesyn**. Eg **styna** da være paa et **Dagnesynd** (sy).
Aagnevar, m. **Boer** eller **Slim** i **Dinene**. Hebber i **Harb**. **Augnavar** og **Augnafaur**; i **Sbm**. **Ognefleime**, f. (**Söl**. **augnavar**).
Augunn, f. **Aubund**.
augut, el. **augutte**, adv. bagvendt; bagfra. **Harb**. See **ovugt**.
auka, v. a. (a - a), øge, forsøge, formere. (**G. N.** **auka**). **auka** paa: forsøges, tage til. (**Sondenfelds**). **aukast**: forsøges, formere sig.
Auke-mun, m. en vis Grad af **Forsøgelse**.
Auking, f. og **Aufelse**, n. **Forsøgelse**.
aufjaa, f. **attan**.
Aufje, m. 1) **Forsøgelse**. (**Dteft** kun i **Sammensætning**, som: **Arbeidsaufje**, **Synbaufje**). **Söl**. **auki**. 2) i **Sbm**. **Fiffeyngel**, meget smaa **Fiffe** (**Fl.** **Aufa**).
aufka, v. a. **formere**; tilføje **ungt Kvæg**. **Harb**. (**fielben**). **J Tell**. øfle. — **aukast**: **formeres**, **vore** til. **Aufking**, f. **Formerelse**. **Jf.** **Dtl**.
aula, v. n. (a - a, eller: a - te), **krybe**, **skyde** sig fremad saaledes som **Ormene** og **Sneglene**; ogsaa: **mylre**, **vrinle** (om **Krybdyr**). **B.** **Stift**. **J Sbm**. **uegentlig** om **Mennesker**, f. **Er**. **Da** **aula** og **græve** maa da **same**, **b. e.** **man** **lever** som **saadantlig**, **enhver** **følsler** med **sit** **Arbeide** som **for**.
Auling, f. **Krybden**; **svag** **Bevægelse**.
Aume, f., f. **Uma**.
Aun, **Lytte**; f. **Aubn**.
Aun, eller **Aune**, n. en **ubeboet** **Plads**, et **Sted** **hvor** **der** **findes** **Spør** af **Rydning**. **Skal** **bruges** i **Jndersøn**, **men** **fielben**. **J Namb**. og **Drfb**. **forklares** **Drbet** **deels** **ved** **en** **Wold** **el.** **Forhojning**, **deels** **ved** **en** **stovbegroet** **Plan**; **men** **Betydningen** **er** **her** **uvis**, **da** **Drbet** **blot** **bruges** **som** **Stedsnavn**. (**J** **Matrifullen** **Aune**, **Done**, **Dvne**). **Jf.** **G. N.** **audn**, f. (**Norges** **gamle** **Love**, **i.** **125.** **290**).
Auor, f. **Auger**.
Aur, m. 1) **Grums**, **Bærme**, **Bundfald**. (**Helgeland**). **Jf.** **Kolaur**. 2) **Sandgrund**, **grov** **Sand**. (**Er**. **Stift**; **fielben**). **Jf.** **aurhalt**, **aura**, v. øyra, v. og **Dyr**, f. — **Sv.** **ör.** 3) **Gruusjorb**, **skarv** og **santig** **Jorb**; **det** **baardere** og **grovere** **Jorb** **lag**, **som** **i** **de** **bjergige** **Egne** **saadantlig** **forefindes** **nebenunder** **Agerjorden** **eller** **næst** **det** **øverste** **Jorb** **lag**. **Ellers** **ogsaa** **om** **flere** **Jorb** **arter** **som** **adskille** **sig** **fra** **Mulbjorden**: **saaledes**: **Ormaur**, **Raubaur**, **Leitraur**,

Sandaur. **Alm.** og **meget** **brugeligt**. (**Söl**. **aur**, **grov** **Leerjorb**).
aura, v. a. (a - a), 1) **grumse**, **plumre**, **oprøre**. **Helgl.** 2) **grave**, **udhule** eller **bortskylle** **Grunden** (om **Sven** og **Elvene**). **Nordre** **Er**. — **Jf.** **øyra**, **grova**. 3) **blande** eller **opfylde** med **Gruusjorb** (**Aur**). **B.** **Stift**.
aurast, v. n. om **Sandgrund**: **skylles** **bort**, **forandre** **sit** **Leie**. **J** **Helg.** **ogjaa**: **grumses**, **oprøres**.
auraa, o: **andet**. **Gammelt** **Datts** **af** **anna**, f. **annan**. **aurastoda**, f. **andberstade**.
Aurbot (i **Klæder**), f. **Arbot**.
Aurbotn, m. **haard** **gruusagtig** **Grund**.
Aure, m. **Drreb**, **Førelse**. **Ræsten** **alm**. **J** **Nbl**. **hebber** **det**: **Ørje** **el.** **Nurje**, **for** **Aur'te** (**Söl**. **aurridi**. **Jf.** **Sv.** **ör-lax**). **J** **noale** **Dygder** i **Sbm**. **siges** **Aurel** og **Auride** om **Larens** **Yngel**. **Spør** **af** **Formen** **Auribe** **findes** **vel** **ogsaa** **i** **det** **helgelandste**: **Ørjemark** (o: **Regnorm**), **ff.** **Wngelsmark**. **Genstydigt** **er**: **Risa** (f. **d.**), **Kræbe** (**Sbm**), **Lita** (**Drfb.**), **Agneta** (**Helg.**).
Aure-kjøa, f. en **ung** **Drreb**. **Harb**. og **fl.** (See **Rjøa**). **J** **Nbl**. **Orgakjøa** (**uden** **Løvl** **ved** **en** **Widforstaaelse** **af** **Formen** **Nurje**, **som** **Orgje**).
Aurel, f. **Aure**.
auren, adj. **gruusagtig**, **som** **ligner** **Gruusjorb**; **ogsaa** **om** **Snee**: **kornet**, **baglformig**.
Aurfor (**aab.** **o**), f. en **byd** **Fure**, **som** **gaaer** **ned** i **Gruusjorden**. **Drfb.** og **fl.** **J** **Tell**. **en** **Fure** **til** **Wandafæbning**. **J** **B.** **Stift**: **en** **Fure** **som** **adskiller** **to** **Agerstykker**, **der** **tilhøre** **forskjellige** **Eiere**.
aurfull, adj. **fuld** af **Gruusjorb**.
aurhalt, adj. om **Hesten**, **naar** **den** **bliver** **øm** i **Fødderne** **af** **at** **gaae** **paa** **grov** **Sand** **eller** **Smaasteen**. **Er**. **Stift**, **Nordre** **Berg**. og **fl.** **J** **Østeb.** **orhalt** (**aab.** **o**).
Aurhane, m. see **Drre**.
Aurhella, f. **det** **nederste** **Lag** **af** **Gruusjorden**, **hvori** **denne** **bliver** **til** **en** **tæt** og **haard** **Masse**, **som** **er** **vanskelig** **at** **oparave**. **Berg**. **Stift** og **videre**. **J** **Er**. **Stift** og **Helg.** **hebber** **det**: **Aurhyll**, f. **Hella**.
aurhendt, **leitbaandet**; f. **orvendt**.
Aurlende, n. **Marf** eller **Ager**, **som** **indeholder** **megen** **Gruusjorb**.
aurlendt, adj. **rigt** **paa** **Gruusjorb** (om **et** **Sted** **eller** **Landskab**).
Aurmold, f. **Mulbjorb** **blandet** **med** **Gruusjorb**.
Aurslide (-flia), f. **det** **nederste** **Stykke**

i en Plov, den Deel hvorpaa Plo-
jernet er anbragt.
Aurflag, n. Gruusart; eget Slags
Gruusjorb.
aurt, adv. ubeleiligt, forkeert, skjævt.
 Eg sat jo aurt. Ytre-Sogn (hvor man
ogsaa siger aurbendt).
aurut (aurette), adj. gruset, behestet
med Gruus eller Aur.
ausa, v. a. (øvs'; auste), øse. G. N.
 ausa (eys, jøs). Gram. § 281. ausa
 Baaten: øse Vandet ud af Baaben.
 auf upp ein Brunn: øse en Brønd
 tom. a use bruges i Sbm. ogsaa i Be-
 tyd. flaae ud med Bagbenene, spænde,
 om Fæstene. Heraf: Aufing, f.
Ausa, f. en Øse, Sles. (Jsl. ausa).
Ausel, m. en Øse, en Skaal med Skaff,
 bestemt til at øse med eller drikke af.
 Drdb. (Jsl. eysill).
Auserom, n. Rum til at øse i en Baad.
Auskjer (aab. e), n. Øsekar som bruges
 i Baabene. S. Kjer.
ausle, f. aubslg.
Ausmaal, n. en vis Mængde Vand som
 maa øses bort. Helg. Tr. Stift. Dø
 va eit Ausmaal i Baat'a: der var saa
 meget Vand i Baaben, at man maatte
 øse ud.
ausf, adv. øst, mod Øst. (G. N. austr).
 I Guldbalen forekommer Formen: uft
 (uust).
ausfa (for aufaan), adv. østenfra. (Ej-
 den eenligt). aufa-ette: fra Øst, vest-
 over. aufa-fyre (aufaan-fy): østen-
 for. aufa-til (i søndre Berg. aufaan-
 te): 1) paa Østanten; 2) østenfra.
Austadrag, n. (=dreg, f. og =drætt,
 m.), østlig Bind i Skerne.
Austafjela, f. fjøltg Østvind.
aufale(ge), adv. i Øst, paa Østanten.
 (Ejden).
Austavind, m. Østvind. G. N. austan-
 vindr)
ausbær, adj. om Vindert: noget østlig,
 i Bending til Øst. Helg. Tr. Stift.
ausball (n. halt), lodj. hælende mod
 Øst, om Marker. (Søndre Berg.).
ausleg, adj. østlig.
Austlending, m. Indbygger af det Søn-
 denskjeldste, nemlig Agershuus og den
 østlige Deel af Kristianslands Stift,
 som af de vestensjelds boende benævnes
 med det sælles Navn: Austland(er).
 Austmann har samme Betydning og
 er mere brugeligt. Kvinder fra samme
 Landskaber kaldes: Austlendska, eller
 oftere: Austlandskaana og Austlands-
 gienta.
Austmann, f. forrige.

Austr (Aust'er), m. Vand som samler
 sig i en Baad; Øsevand. B. og Tr.
 Stift. Jsl. austr.
Austr, f. Øsekar; see Dystra.
austrønt, adj. n. østligt, om Vindens
 Retning. Seldens; see innrønt.
Aust-yrje, f. langvartig Østvind. Rgd.
 Tell.
autt, f. aud. — Auwunn, f. Auwund.
av, præp. af. Jsl. og Sv. af. Ang. of.
 Som Præposition bruges Ordet kun
 sjelden eenligt, og i dette Tilfælde heb-
 ber det: av (i Tell. og fl.), a' (i Sla-
 vanger Amt), av (i Sbl. og Sogn).
 Derimod sammensættes det sædvanlig
 med: ut, altsaa: ut-av, uta, 'ta
 (mest alm.); ut-av, utaa, 'ta (Søn-
 dre Berg. Hall. Vald. Guldb. Drdb.
 Nm.); f. Er. ta Gar'a (ta Gar'e):
 af Gaarden; ta Tre (ta Tre): af Træ.
 Ved Dativ er en forældet Bøining
 er Formen av mere almindelig; saale-
 des: av Lagje, see Lag; av Huse, f.
 Hus.
av, adv. af. Hedder ogsaa: av (Søndre
 Berg. Hall. Vald. Gbr. Nm. Fosen).
 aa (tilbeels i Sogn), aag (tilbeels i
 Nhl.). Betydningen er meget forskjellig;
 saaledes 1) af, fra, leggia av: aflægget.
 sleppa av: slippe fra, blive skaaet.
 verte av mæ: blive kvit. (Derimod:
 Dø vart iffe av: der blev intet af det;
 det slog fejl). Jf. setja av (aaffætte),
 telja av (fraraade), vanta av (afvæn-
 ne). — av-a-av (i Helg. avaan av);
 af det øverst liggende. utta-av: af det
 yderste; udenfra. Naar et Objekt føies
 til, og Ordet altsaa kommer i Præpo-
 sitions Stilling, faaer det Formen:
 ut-av ('ta, ta, ta), f. forrige Drb.
 2) bort, hen, tilside, aaffed. draga av:
 fare bort. smetta sig av: lste sig
 bort. gjøyma av: skjule, dølge. — Dg-
 saa: borte, henne. Meget brugt i Sogn,
 hvor det udtales: æg, el. ao, f. Er.
 han va aa(b) aa fiska (ø: ude og fiske).
 Jf. Avbygd, Aobal, Avkrol. 3) over,
 hen, ud (om en Dvergang, Genstriden,
 Genvinden). Han laag bær av Nat'a,
 el. Nat'a av: han laae der Natten
 over. Dø gjekk væl av (gik lykkelig
 over). minfa av: aftage, formindstes
 gradvis. Rigesaa: stillast av, takast av,
 v. fl. 4) til Ende, forbi, op (om en Af-
 gjørelse eller Ferdiggjørelse). Det ba
 flore av: de have skaaet alt sit Korn.
 Rigesaa: slaa av, pløgla av. Jf. gjera av,
 snalka av (ø: aftale). Dø meir av, elbe
 so att' æ (i Sbm.): det er mere som er
 forbi, end som skaaet tilbage. 5) itu,

- i Stykker. De gjeft av: det brast itu. ffiera av: flere over. Ligefaa: flta, brjota, flaa av o. f. v. Forbindes og-faa med Verbet vera, f. Er. Staven a av (Stoffen er afbrættet). Jøl. og Sv. af).
- avande**, adv. overmaade. Bruges i Eogn. I Tell. ovende; if. oveleg og ov, som tildeels i Ag. Stift hedder av, f. Er. avdiger, Avverk.
- Avaat**, n. Af-aeden; det at en Græsgang bliver benyttet af Uvedkommende. Helg. Sbm. og fl.
- avbakeleg** (abakele, abakle), adj. ubeleilig, affides liggende. Tr. Stift, Sbm.
- avbalka**, adj. afdeelt, adskilt ved en Mellemvæg (Volf). Tell.
- av-bart**, afflaaet, nebslaaet (om Korn og Frugter); vgl. svækket, udmattet. Helg.
- Avberje**, n. Langhalm. Drk.
- avberkje**, v. a. (e - te), tage Barken af. Nordre Berg. og fl.
- avbragsle(g)**, adj. ufærdig, besynberlig; vgl. ufømmelig. Guldb. I Besøe: avbragsle (maaftæe for avbragsle).
- avbrikje**, avbrikjele(g) og avbrikje, adj. n. overordentlig, uhyre. Ndm.
- av-broten**, brudt, brættet itu.
- Avbrøyte**, n. Afvisgelse, Forandring, Forskel (i Skik og Sæder). B. Stift. Søndensjelsb hedder det: Avbrot.
- Avbygg**, f. affides liggende Bygd. Tr. Stift.
- avdaga**, adj. afbaget o: fuldkommen Nat, naar det er ganske mørkt, og den sidste Lyønting af Dagen er forsvunden. Alm. og meget brugelig Ord. Avdag bruges tildeels som Subst. saaledes: Avdags Tid, Avdags Til: den Stund da det sidste Dagslys forsvinder. Ette avdaga: efter at Dagslyset er borte.
- Avdal**, m. affides liggende Dal.
- Avdegning**, f. den Stund da Dagslyset forsvinder (om Vinterastenen). B. Stift.
- avdiger**, overmaade stor. Na. Stift.
- Avdæart**, m. (eg. Avdrag), Mælkvarer; Smør og Ost, eller alt hvad der til-laves af Mælk. S. Draatt.
- av-duld'**, skult, forbulgt.
- Avæ**, m. 1) Vanddyt, grundt Vandstade; en liden Buget eller Arm af en Elv. Helgeland. (I svenske Dial. afva). — 2) Vanddyrtvel, Bagstrøm (= Ja). Besleget med Svja. Paa enkelte Steder skal Avæ ogsaa betyde en Gasse eller Duffe af Traad. Jf. Aving, Avsete.
- av-eksa**, v. a. (e - te), tørste, laae Kornet ud af Arene med Pleielen (f. Hæbde). Nordre Berg. Af Afs.
- avfal'** adj. fal, ledig. B. Stift.
- Avfall**, n. Afalb; Levnting.
- av-fjella**, adj. om Solen: nedgaaen, saa at den ikke længere skinner paa Hæltoppene. I søndre Berg.: avfjella; i Sdm. avtinda.
- Avføer**, f. Afføer; Bortgang. Et laaf Avføer (Sdm. og fl.): en slet Ende.
- Avgang** (Avgang), m. 1) Afgang; 2) Afalb, Levnting, Overflud. Jøl. afgangr.
- avggerast**, v. bentares af Svadom. av-gjor', bentaret, udpinet. Sdm. og fl.
- Avgjær**, f. Mærker paa en Fiskestim i Vandet. Fosen. See Uppfar.
- Avgud**, m. bruges baade om en Afgud og om et Menneske som ikke stotter om sin Børnelærdom eller sin Religion.
- avgudeleg**, (el. avgu), overordentlig. Tell.
- av-halden** (-hilden), tilbageholdt, hindre. avhalda, og halda av: tilbageholde.
- Avhol** (aab. o), n. Afhul, affides og ubekvemt Sted.
- Avhola** (aab. o), f. affides liggende Huulning eller Skul.
- avhorda**, v. a. tage Hovedet af (især Fisk). I Sdm. avhaude. Jøl. afhåda.
- Avinga**, fl. m.; f. Avsete.
- Avfall**, n. Afalb.
- avkjenneleg**, adj. meget forandret, vanskelig at kende igjen. Sbm. Harb.
- av-klaga**, adj. affattet eller affat paa paa Grund af en Klage.
- avklæde** (meest alm. afkæ), v. a. afklæde.
- Avkoma**, f. Udbytte; Produkt; Afkom.
- av-komen**, hentkommen, affides kommen. Dgfaa: svækket, udmagret.
- Avkrok**, m. Afkrog, affides Sted.
- Avl**, m. 1. Løse i Smedjen. (Jøl. af). Nogle St. kun om Mundingen eller Røret paa Smedebælgen. Avlstein, m. og Avlhol, n. Steenrøret som leder Luften fra Bælgen til Ildstedet.
- Avl**, m. 2. (ogsaa Avle), Kraft, Styrke, Legemskræfter. Nbl. Tell. Hall. Indr. (Jøl. af, ali). I Helg. ogsaa noget hvorpaa man kan prøve sin Styrke, f. Er. en Steen til at løfte. Seraf avla. Jf. Handysle.
- avla**, v. a. (a - a), 1) avle, indbøste, faae af Jorden. (Litet brug.). 2) for-maae, f. avla. 3) forvolde, paaføre

- En noget, især noget ondt. Sogn, Sbm. og fl. Han avla det ei Skæmsla o: han forvoldte dem en Frettesættelse, Klage på dem saa at de bleve overffendte. (Jsl. alla, flasse).
- avлага**, adj. forstyrret, bragt i Uorden. Tsl. og fl. — avлага seg, forbrete Ansigtet, gjøre Grimaser. Tsl.
- av-lagd**, forældet, gaaret af Brug.
- avlagje**, aflave, f. Lag.
- avlands** (Vind), som blæser fra Landet.
- avlang** (avlaenge), adj. aflang.
- avlaus**, adj. 1) sal, ledig, færdig til Benyttelse. B. Stift. 2) løbsk. Gbr. Dyken sprang avlaus for dem, o: deres Hest gif løbsk.
- Avlating**, m. Levning, Efterlabenskab. Sbm.
- Avle**, m. Avling af Jorden, Frugt, Afgrøde.
- Avle(b)**, m. see Avlid.
- avleste**, v. n. afhugge Lasterne (paa gammelt Lommer). Nbg. Tsl. — See Kast.
- avleide** (avleia), v. a. udsætte til en anden Tid, forhale. B. Stift.
- Avleide** (Avleia), f. Forbaling, Udsættelse til en senere Tid. J Nbl. Avleia og Avleia; i Sbm. Avleiding og Avleidsle, der udtales: Avleltje, el. Avleltje.
- avleides**, adv. af Veien, affides. (Ejlb.).
- avleikaz**, langt borte, langt fra Maalet. Sbm. (Uvis Oprindelse).
- avleites**, adv. af Synne, hen til et Sted som man ikke kan see. Jæd. (Udtalt: avleides, see Gram. § 90). Jf. Lette.
- avlesfa** v. n. (e - te), aflægge Kæftet.
- Avletle**, f. Avleide.
- Avlette**, et Slags Vasser (eg. Dlat). Guldb.
- av-liben** (avleen), forløben, forbigaaen (om Tid). avli'e Mibdag: noget over Mibdag.
- avlikka**, adj. falmet, affarvet. Helg.
- avloa** (avloa), v. a. (a - a), slagte, dræbe. Søndre Berg. Jsl. allōga (som ogsaa betyder: afhænde). Jf. torga.
- av-loa** (for avloba), indbyttet. Di ha avloa: de ere færdige med Indbjergningen. Helg. (hvor Stamordet Lo(b) ikke bruges).
- Avlodning**, f. Indbøstning; Afgrøde. Sbm.
- avlug**, adj. stærk, kraftfuld. (Ejlb.).
- Avlysing**, f. Rørling, Skumring. Tsl.
- av-lyst**, affasket (efter offentlig Bekkendtgjorelse). See lysa.
- Avlætte**, n. 1) underligt, usædvanlige Gørdere. Guldb. 2) see Dvlate.
- av-maadd**, afflidt, ubstrabet. Helg. — S. ma.
- avmunds**, adv. for seent, over den rette Tid (Mund, n.). Sbm. og fl.
- av-moya**, stilt ved sin Nødem.
- av-noggjen**, afflidt ved Gnidning.
- av-raadd**, 1) fraraadet; 2) som har opgivet sit Forsæt. Tr. Stift. Han e avraadd med da (Ordb.): han har betænkt sig, er kommen paa andre Tanker.
- Avraand**, f. Udkant; Strimmel i Kantene. Valbers; ogsaa Avrønd.
- Avraang**, m. froesen Sneer, Skare. Sbm.
- S. Harang** (som maasteser samme Ordb).
- avregda**, uhyre stor, usædvanlig. Sbm.
- Maasteser** for avregda; see avbragsleg.
- av-reidd**, trettet, overffendte. Sbm.
- Avreidsle** (udt. Avreltje, el. Avreltje), f. skarp Frettesættelse, Skend, Sandselag. Sbm. Nfl. (Jf. Skæmsla).
- av-rokjen** (aab. o), afroden, bortreven; f. refa.
- Avsete** (aab. e), fl. f. de Enden af Rødegarnet, som blive tilovers, naar Væven er færdig. Bruges i de subtile Egne, ogsaa i Sogn, Guldb. og fl.
- Derimod: Avvinga** (fl. m.), i Sbm. og Tr. Stift. Jf. Ave. Jsl. afuggur.
- avsett** (avsette, agsett), affat.
- avsidet** (avsiet), adv. affides.
- av-kapt**, adj. forberedt, hæsligt udsende af Breve eller Stræk. Sbm. og fl. (Rettere avskapa).
- avsko**, v. a. tage Skoen af.
- avskoga**, adj. blottet for Skov.
- av-skoren**, skaaren itu; ogsaa: affskaaren, f. Er. om en Ager.
- Avskur** (aab. u), m. et affskaaret Stykke. Jsl. alskurd.
- av-slegjen** (sleien, slien), slaaet itu. Derimod: ha' avslægje: være færdig med Høllatten.
- av-sloppen**, skaaret, undkommen.
- av-snaffa**, aftalt, afgjort.
- avstad**, hen, ud, affied. Hebder ellers: avsta, asta (Jæd.), avsta (Ehl.), stad (Nfl.), sta (mest alm.).
- av-starva**, afgaaen, bød. Helg.
- av-strokjen** (aab. o), undvegen, som har løbet sin Vei.
- avstybbe**, v. a. fæppe, afhugge. Drf.
- avstyra**, v. a. stille, bringe til Orden, forhindre fra Slagemaal eller Bølsombed. Berg. Stift. (Jsl. afstyra, afværge).
- Avsvøyp**, m. Afkog, Udkant. Sbm.
- Avsola**, f. Elyggeside, et Sted som vender fra Solen eller har Mangel paa Solkin. B. Stift. Ellers: Dakside, Baklid. — Jf. Forsola.

avfølt, adj. om et Sted som har Mangel paa Solstik. Næsten alm. men hedder tilbeels: avfølt, ærfølt og ærfølt.

Avtaf, n. 1) en aftagen Deel, noget som er frataget; 2) Afbrudelse, Forbibring. (Sjældnere). S. taka av.

av-tald, fraraadet. — avtelja, v. a. fraraade. (See telja). Isl. astelja.

av-tikjen (tekjen), 1) aftagen; 2) forbudret, forbudet. Dø vaart avtikje: man fik ikke Lov dertil.

avtinda (om Solen), f. avfella.

av-trøytt, overfæet, ubstribt.

avtaf, adj. ufortlig, rasende. Sdm. (Vel egentl. som maa tages eller tilbageholdes).

avveggjes (aveies), adv. paa Afveie; ogsaa affides, langt borte. (Isl. avvegis). Dø va reint aveies: det var en Urimelighed, noget ubørt.

Avverf, n. see Døvert.

av-syde, v. a. (e - de), øvelægge, udrydde, bræbe. Sdm.

Na.

aa, Bokal med enkelt eller usammenfat Lyd, udtales mest alm. som Svensk å og Dansk aa, men i Sogn, Bøfs og Gard. omtrent som ao. Omverler i Dialekterne med o og a.

Na, f. Na, Ekv. Meget brugeligt i Kr. og Ag. Stift; ellers bruges: Ekv. (G. N. å). I Hall. Mn, og Fl. W'na; i Sæt. Fl. N (for W) o: Naer.

aa, præp. paa. (G. N. å. Gam. Sv. å). Bruges ofte i Sætersbale, f. Ex. aa Foten (paa Foden), ut aa Kvelben, aa Batne, aa Nho (i Sdm.: aa Kne'na) o: paa Knæerne. Ogsaa i Nbl., dog sjældnere. Andre Steder bruges aa kun i enkelte Talemaader, saafom: aa Ende (paa Enden); aa Side (paa Siden); aa Egg, el. aa Rør (o: paa Kanten); att aa Bal (f. att); midt aa Ratt (midt om Ratten); høgt aa Sumar (midt paa Sommeren); sleppe aa Bø (i Sdm. slippe Kvæget ind paa Engen), og fl. Ellers er Ordet meget brugeligt i Sammensætning, som Afall, Ailag, Ailt. I den almindelige Brug er det derimod fortrængt af Formen paa, som egentlig hedder: upp-aa. Jf. pi (for upp i), punde (for upp under). — aa forbindes sædvanlig kun med et Subst. i den ubestemte Form, hvorimod paa sættes til den bestemte. (Et lignende Forhold finder Sted ved i og 'ti).

aa Udraabsord! o! af! (Sv. å). Betydningen af dette aa er meget forskellig og bestemmes kun af den Tone hvori det udtages; det bruges saaledes som Udtryk for Smerte, Vængstelse, Forundring, Opmærksomhed, Indrømmelse eller Tilladelse. Ligeledes som Indledningspartikkel med ganske ubestemt Betydning, f. Ex. Na, lat mig fæe dø o. f. v.

aa, conj. 1) og (som almindelig kun bruges i Formen: aa). G. N. ok (senere: og); Sv. och (i Dagligtalen: å). 2) ogsaa (adv.). Fosen og Indr. Andre Steder: og, au (f. og).

aa (Partikkel ved Infinitiv), at. (Isl. at, ad). Bruges sædvanligst efter et Ord som ender med t, f. Ex. Dø va godt aa høyra. Ellers hedder denne Partikkel: te, te aa eller til aa. (See te).

aa, for av eller av; see av.

Naand, n. et Baand i Kløvsablen; det øverste Lærbaand, hvorved begge Dele af Kløven sammenholdes. Gulbbr.

aaelle, el. aabelle, adv. overmaade, usædvanlig. Helgeland.

Naive (ii), og Naive, n. et Særlyd, en sjelden eller udmærket Ting, som Alle betragte og beundre. Nbm. Sdm. og fl. Af vira.

Naive, m. Morgenmad, Frokost. Naive (ii) bruges i Helg. Gulbalen, Nbm. og fl., men Naive (aab. i) i Nbl. Lell. og fl. — Ellers: Niff (Sogn, Bøfs), Fyrebuaur (Hall. Drfd. Østerd.), Nibmorgon (Sdm. Jæd.), Morgovar (Gulbbr.). Ogsaa: Frukost. — Til Naives (te Naives): til Frokosttiden. (Nbl.). Naive-mund, n. (i Helg.), Naivesti' (i Lell.): Frokosttiden.

aaonale (for ovdonale), adv. overmaade, overordentlig. Nbl. Jf. ovboe. aaodene (aab. o), adj. voldsom, fremfusende, ikke tilbageholden; ogsaa: fræl, uartig. Sdm.

Naogje, f. Dbogje.

Naor (Naool), m. Fortæningspunkt, en Pæl eller Steenhob, hvorved et Fartøi kan fortøies. Helg. Tr. Stiff. Naafsee egentl. Naord.

Naor (aab. o) eller Naorr, m. Aborre. Ag. Stiff. I Lell. Fryte, f.

Aborgras, n. *Akanthe* (*Nymphaea*).
Habeland.

Abot, f. s. *Gusebot*.

Abreidsla (*Abreitla*, *Abreltje*), f. Sengedæfte, Døerflædet i en Seng (modsat Underbreidsla). *Nhl.* *Sdm.* og *fl.* (*Jsl.* *åbreidsl*). *Dgfaa*: *Årebreidsla*.
I *Tell.* *Abreie* (for *Abreida*).

Abreie, see forrige.

abvængjen, adj. bekværlig, overhængende med Bønner og Børdringer. *Tell.* (*Sf.* *brevjen*). **Abvængje**, f. En som altid har noget at trykke og bede om.

abvritje, f. *abvritje*.

Abrot, n. Jordfald, Udskylling i Bredderne af en *Aa*. *Gbr.*

abry, v. a. (*r* — *bde*), 1) bryde eller brispe En med noget, som han ikke vil have omtalt (*s.* *bry*). *Stal* bruges i *Hall.* og *Buskerud*. 2) plage med Skinsyge eller Jalousie, mistænkte sin Elskede for *Utrost*. (*Tell.* *Hall.* *Nhl.*).
Sf. *mistruggja*.

abryen, adj. 1) *Stridshysten*, tilbøielig til at brispe og ubfordre. *Vterb.* 2) *Stinsyg*, *jaloux*. *Tell.* *Gulbr.* I *Voss* og *Nhl.* findes det ogsaa i Formen: *abru*. (*S* *Gam.* *Norsk* forekommer: *åbrüdigr*).

Abryflap, m. *Stinsyge*, *Jalousie*. *Tell.* *Sf.* *Mistrugn*, *Svartsiska*.

Abur (for *Aburd*), m. Bært, Frugt, *Afgroede*. (*Jnderøen*).

Abyr (*Abør*), m. *Vind* som er for stærk til at seile med. *Tr.* *Stift*.

abvrygjast, el. **abvrygsla**, v. a. forstire, staae inde for. Den første Form skal bruges i *Sfi.*, de øvrige ere: *abvrysta* (*Mandal*, *Redenæs*), *abvrysla* (*Sdm.* og *fl.*), *abvrygsla* (*Vald.*), *abvrygsla* (forældet i *Helg.*). *G.* *N.* *abvrygast*.

Abvrygsla, f. *Ansvar*, *Borgen*, det at man indstaaer for noget. *Ordet* hedder: *Abvrylle* (*Hall.* *Sdm.* og *fl.*).

Abvryll, = *Isje* (*Drk.*), **Abvrygsla** (*Nhl.*), **Abvryst** (*Mandal*), **Abvryst** (*Schl. Tæd.*), **Abvrylling** (*Drk.*). *G.* *N.* *abvrysl*.

Abvryst, f. see forrige.

adaa (el. *oddaa*), v. n. *mylre*, *vrimle*. *Drk.* *Ordet*s egentlige Form (*ada*, *eda*, *oda*?) er ubekendt. *Gram.* § 65.

Ab (*Ab'er*), f. (*fl.* *Ab'ra*, *r*) *Aare*, *Blodaare*. Hedder ogsaa: **Ab**, pl. **Ab'e** (*Sdm.*), **Ab** (*øndre Tr.*), **Ab** (*Tæd.* og *fl.*), **Ab'er** (*Nhl.*) — *Sv.* *åder*. *Jsl.* *æd*. *Ang.* *ædre*.

aa ende, f. *Ende*.

Afall, n. 1) *Paafald*, f. *Er.* *Bandets* ved en *Mølle*. (*Sjelden*). 2) *Fløden*

paa et *Møllekar* (en *Kolle*). *Sdm.* *Hertil*: *Mfalle-ringje*, f. det samme som *Rijomekolla* og *Mjellebunk*.

Af-ar, n. *Eveløb*, *Fløfæng*. *Gulbr.* **afsaatt**, som feiler eller mangler. *Tell.* (*Sjelden*), *Sdm.* (meget brugl.). *Dar* *æ* altid *noe* *afsaatt*: *der* er altid noget at anke over. *Jsl.* *afaa*.

aa felde, paa *Færde*, i *Bevægelse*. *Sogn.* **afsingjen**, adj. stærk, berusende, om *Drk.* *Sdm.* **afsingje** *Al*: stærkt *Al*. (*Jsl.* *afengr*).

Af-fjora, f. sandig *Elvebred*, *Sandban-*ker ved en *Aa*. *Tell.* og *fl.*

Af-floy, f. en liden *Baad* til at fare over en *Elv* med. *Gulbr.* *Sf.* *Ekfa*. *Jsl.* *ley* (*bigterisk* *Navn* paa *Fartøier*).

aa-flovgd, adj. overmattet, fuldproppet saa at man ikke kan bevæge sig hurtigt. *Gulbr.* *Vel* egentl. *af-flovgd*.

aa-fære seg, *aabenbare* sin *Hensigt*, *ud-*lade sig med noget. *Nfi.* *Sdm.* — **aa-færlege**, adv. *aabenbart*, *uden* *For-*stillelse.

aaq, f. *av*, og.

Aagaang (for *Afgang*), m. *Tiløb*, *Indbryk* af *Folk*. *Nordre Berg*. *Sdm.* **aa-gaang-**sam', adj. om en *Gaard*: *beleilig* for *Indbryk*, meget besøgt af *Fremmede*. — *Sf.* *hemt*, *folketjemt*.

aa gaangje, paa *Færde*, i *Bevægelse*. *Romsdalen*, *Sdm.* — *Nogle St.* **aa-gaa-naa**.

Aagjedn, f. s. *følg*.

Aagjegn, el. **Avogjegn**, f. noget *udmar-*ket eller *uædvoanligt* (vel ogsaa *Stræ-*ben efter *Udmarkelse*, *Lyft* til at *glimre*). Bruges blot i *Forbindelse* med *paa*, f. *Er.* *Han* arbejdede *paa* et *Aagjegn*: *han* anstrængte sig meget for at *overgaae* de *Andre*, for at *gjøre* *Opfigt*. *Ordet* hedder i *Sbl.*: **Aagjegn** el. **Avogjegn** (*maa*stee: *Dvgjegn*, f. *glegna*); i *Sdm.* **Aagjegn** (el. **Avogjegn**); i *Ndm.* **Gjegn**; men i *Nhl.* **Aagjedn**, el. **Aagjiden**. (*Sf.* *Jsl.* *agirni*, *Gjerrig-*hed).

aa-gjengjen, adj. *paatrængende*. *Nhl.* **Aagjoe**, n. noget *uædvoanligt* eller *over-*drevet. *Nordmer.*

Aagjegn, f. *Aagjegn*.

aa gruve, for over, *næsgruus*. *Nhl.* *Hall.*

Aagust, f. en *Substygdom* med stærk *Hæ-*velse. *Harb.* *Sf.* *Avogust*.

aa-hav' adj. meget stærk (om *Vind*). *Sdm.*

aa haude, paa *Hovedet*. *S.* *Hovud*.

A-fall, n. *Nof*, *Bandvætte*. *Gbr.*

afkan (o: *vor*), f. *ofte*.

Afsan, n. *Overstykker* eller *Stolper* i en *Grind*. *Sdm.*, see *Lfte*.

aakaar, adj. udsæelig, blø. Drdb. 3 Guldb. hofkaaren.
aakja, f. attan. — **Aakje**, m. f. Dkje. **aakjet**, udmattet og blodløs. Drdb.
Aaklæde (**Aaklæ**), n. Sengetæppe, Dækten. G. N. aklædi.
aako, øs; f. offe.
Aakome, f. Kilde. See **Uppfoma**.
Aakonn (og **Aakodn**, for **Aakorn**), n. Agern, Egenød. Rr. Stift, Gard. (Elers: Eitenot). Jsl. akarn. Ang. accorn.
Aakoste, el. **Aakost**, f. 1) Noget som blandes i Mæden under Kogningen (især Mælk sammenrørt med Mælk). Sdm. Guldb. Drdb. 2) Besmykkelse af en Feil. Drdb. Egentlig Paakast.
Aakot (oo), m. Hugel af Dreder. Tell. See **Kot**. Jf. **Koa**.
Aakr (el. **Aakr**), m. Ager. (Alm. Form, ikke **Aker**). Sv. åker. 3 Sammensætning: **Aakre**, **Aakra**, **Aakr**.
Aakre-brot, n. Agerbrydning. (Selb.).
Aakrebyte, n. Ombytning af Ager.
Aakrehøna, f. Ager-Snarre (en Fugl), *Rallus Crex*. 3 Rr. Stift: **Aakr-rikke**.
Aakrekål, n. Agerkål (*Brassica campestris*); ogsaa Ager-Sennep.
Aakrekjætt, f. Molbuske.
Aakreland, n. 1) Agerland; 2) den Mark som nærmest omgiver en Ager.
Aakrepipa, f. Hanetro (Plante), f. Dæ.
Aakreireina, f. Englanten omkring en Ager; men især den Forhøining som efterhaanden banner sig ved Agerens nederste Kant.
Aakresund (el. **synd**), n. en Bei eller smal Engstrimmel mellem to Agre. B. Stift.
Aakrevidd, f. Agrens Bidde eller Fla-beindbold.
Aakr-rikka, f. **Aakrehøna**.
aakua, adj. konver. See **kuen**.
aal, en temmelig almindelig Sammensætningsform af **all** (adj.), som betyder: ganske, aldeles; f. Ex. **aalgrøn**, **aalkommen**. Findes tildeels ogsaa i gammel Norsk. Jf. Ang. **al**, **æl** (af **eall**); gam. **høitybst** og **Sax. ala** (af **all**).
Aal, m. 1. **Aal** (Stf). 3 Ebl. og Stavanger Amt: **Abl**. G. N. **all**. Hertil: **Aalegras**, **høvbændel**; f. **Sjegras**.
Aalekap, n. Skiffelse som en **Aal**.
Aaleteina, f. **Aalekub**, Kury til **Aalefangst**.
Aal, m. 2. 1) Spire, Rime, udspringende Frøblad, f. Ex. paa Korn. B. Stift. Heraf: **ala**, **ala**, **alrenne**. 2) en mørk Stribe langsad Ryggen (paa enkelte Dyr). Jsl. **all**. Heraf: **alut**. 3) en

byd Rende i Bunden af en Elv eller Bugt. Alm. Jf. **Dupaal**. 3 enkelte Drb er det uvisst, om **aal** skal anses som en Endelse eller som et eget Drb; f. **Ryggjaal**, **Kvedaal**, **Spænaal**, **Lorvaal**. (Jf. Jsl. **al**, **Rem**).
ala, v. n. (a-a), om Korn: spire, groe af Fugtigbed. Nbl. Ebl. **Dagsaa ala**.
Alag, n. (eg. **Paalæg**), Arbejde som skal udføres til en bestemt Tid. Tell. Hall. Elers **Fyreløga**, **Lagle**, **Laggrikje**.
Alastoff, m. f. **Stavlagja**.
Albryst, f. **Ansvar**; f. **Albrygsla**.
albugeleg (**alduelse**), adj. fuldkommen duelig, bygtig nok. **Helgeland**.
al-eine, adv. **alene**. **Hogle St. aleina**, **aleine**, **arleine**. Jf. **etsmaal**.
aleis (for **al-leibes**), adv. paa Bane, i Gang. Han hjem' ikke **aleis** mæ da (Nbl.); han kommer ingen Bei dermed. Dæ kom vondt **aleis** (Sdm.); det havde onde Følger.
aleita, v. a. **besvære**, **overhænge**. Nbl.
aleiten, adj. **paatrængende**, **besværlig** (ved idelige Begjæringer). Nbl.
al lerre (**aalørre**), om en Dør: **halvaaben**, paa Klem. Sdm. 3 Rdm. **aalørre**. (Jf. Jsl. **alheri**, paa **Lur**). S. **Glytt**.
alæten (**aal-æten**), adj. 1) som øder alt, ikke er kræsen eller vrager Mæden. **Helg. Jsl. alætr**. 2) let at spise, udvst, som man maa nyde meget af, før man kan blive mæt. Sdm. **Alj**.
alstettes, adv. Det reiste **alstettes**: de reiste alle tilhøbe, alle som een. Ebl. **Andre St.** „Det reiste Mann av Huse“. (Jf. Jsl. **ket**, **Hjem**).
alstørug (**aalstø**), adj. ganske færdig; ogs. ganske frisk, restitueret. **Helg.**
algrøn, adj. grøn overalt (om Agre, naar Kornet spirer).
aalhuga, adj. meget begjærlig, brenen af en stærk Lyst. **Helg.** (ogs. **aalhugo**).
Alit (li), n. Tillid, at man stoler paa noget. Ett vondt **Alit** (Sdm.): noget som er usikkert at lide paa.
alitten, og **alitsam**, adj. som venter for meget; eller som kun liden paa andre uden at gjøre noget selv. B. Stift.
alkommen, adj. fremkommen overalt; ganske udspiet eller opvoret (om Korn og Græs).
al-lei(s), adj. yderst fjed og led. **Helg.**
al-ljost (oo), adj. n. ganske lyst af Dagen. fuldkommen Dag. Guldb. Tell. og fl. Hedder ellers: **alljost** (Hall. Eff. Sdm. Drdb. **Helg.**), og **yveljost** (Søndre Berg.).
Almenning, m. 1) Alminding, Egen-dom som ikke tilhører Enkeltmand. G. N.

almennigr. 2) Menigmand, Almeen-
 beben, Folket. Forekommer kun i nogle
 Talemaader, som: Almennings Toll
 o: en almindelig Afgift, Told af hver
 Mand. (B. Stift). Almennings
 Veg o: Alfarvei. (Søndensjæls heb-
 ber det: Almann-Veg).

alment, adj. n. almindeligt, gængs
 overalt. (S. R. alment).

Almoe (og Olmo), m. Solrøg, Dunster
 i varm Luft. Belg. Jf. Alroyt og Noe.
 Almose, f. Dimosa.

Almugge, m. 1) Rængde, Hob, stor
 Forsamling af Folk; f. Er. Ling-
 al- mugje, Kirke- almugje. 2) Almue,
 Menigheb. Hepper ogsaa: Almogje
 (Nbl.), Almugje, Almug, Almug
 (Guldr.), Almue (Namb. Sdm. og
 fl.). Jsl. almugi. Sv. almoge.

aa lofte, i en opløst Stilling. „Det
 ligg' aa lofte“, siges i Sdm. om Stene
 eller Planter som ligge tværs over an-
 dre, saa at der er et aabent Rum un-
 der samme. Jf. Loft-ur.

Aloga (aab. o), f. et paalagt Stykke,
 især et nyt Blad paa en Dre. Sogn,
 Hærb. I Sdm. Fyreløge.

alrenne, v. n. spire, skyde Spirer (om
 Frugt, især Poteter). Sdm. og fl. S.
 Al.

Alroyt, m. Solrøg. Jsl. Valb. I
 Helgeland Almoe. Jf. Il.

alshveit', adj. vaad overalt af Svøb.
 Tell. Jsl. Sdm. og fl.

alstekt, adj. bebøttet overalt, især af
 Sneer. Bøfs, Hærb. I Tell. æstekt.

alur' (calette, calart), adj. sribet
 langsaa Ryggen (om Gleder og Heste).

alvaksen, adj. 1) ganste vaagen, lys
 vaagen. Sogn og fl. I Drtd. alvat.
 2) om Havvind, naar den vedbliver at
 blæse om Natten. Nordre Berg. Og-
 saa arvatken.

alvaksen, ganste voren. Sdm.

alvæat, adj. vaad overalt, glennemvæ-
 bet. I Sdm. olvæat. Jsl. alvætr.

alvælt (el. alvelte), ganste omvæltet,
 med Hødderne i Veiret. Hærb. Nbl. I
 Sdm. ævelte.

Alvoore (aab. o), n. Alvor. Hepper
 ogsaa: Ollvoore, Alvoore, Alvor.
 Jsl. alvara.

alvorsam', adj. alvorlig (af Karakter),
 som ikke farer med Svøg.

alvorsleg, adj. alvorlig.

Alvor-snak, n. alvorlig Tale. Mod-
 sat: Gaman, Spøt, Fantri.

alveren. f. alæten.

Alvøje, n. et meget stort og triveligt
 Dyr. Sdm. Jf. Løje.

Alm, m. f. Alm.

Alma, f. Larve, Raalorm, Mabbise, især
 af de lodne eller børstede Arter. B. og
 Er. Stift, Guldr. — I Sdm. ogsaa
 Aume; i Mandal: Dogg-æm. (Fin-
 bes ogsaa i svenske Dial.). Jf. Raff,
 Grassmalt.

ama (for ovan), ovenfra. Tell.—amafe,
 f. ovafyre. ama-te, f. ovanfil.

amala, v. n. bringe paa Bane, gjøre
 opmærksom paa noget. Skal bruges i
 Guldr. I Sdm. amoge (aab. o),
 f. Er. Han amoga paa di samt o: han
 paamindeberønligherom. Jsl. amála.

Amehøle, n. Hob eller Rynge af Larver.

Almesyfte, f. et Slags Bylder, som skal
 foraarsages ved Læren af et Insekt.
 B. Stift. I Tell. hepper det: Trok;
 Trollvert.

amoga, f. amala.

Al-mot, n. Sted hvor to Elve løbe sam-
 men. (See Mot). Jsl. amot.

amuna (aab. u), v. a. forsøge, lægge
 noget til (f. Mun). Tell.

And f. (Jl. End'er), And (Søfugl).
 Hepper nogle St. And, i Balb. And
 (egentl. Dnb). Jsl. and (gen. andar,
 plur. endr). — Andæ-egg, n. Andæg.
 Andassør, f. Andessør. Andastegg;
 m. Han-And.

Andar (And'r), f. (Jl. Andra).
 Ste, at løbe med paa Sneen. Belg.
 Bøfs. I Andr. Andaar, om en Ste
 som er kortere end den anden og benyt-
 tes især ved Vending i Bakkerne. Jsl.
 andr, andra.

andra, v. n. tumle, gaae blindt hen.
 Sdm.

anga, lugte; f. anga.

Angel, m. (Jl. Angla, =r), Angel,
 Medetrog. I Hærb. Angle; i Ind.
 Angaal. Jsl. aungull. Jfste alm.
 søndensjæls; f. Krot, Fiskekrot.

Angelsmalt, Regnorm; f. Raadmalt.

Angje, Lugt; f. Angje.

angla, v. a. faae fast paa Angelen.

Anglebolt, m. den Deel af en Fiskekro,
 som er besat med Angler.

Anglemakar, m. 1) Anglemager; 2)
 en Havfugl, saa kaldet af dens Stemme,
 som ligner Ordet: Angel. (Sdm.).

angra, f. angra.

Ant, n. Klage, Jamren. (Ejelden).

aanka, v. a. 1) aanka seg: jamre, give
 sig for Smerte. Søndre Berg. —
 2) ynke, beklage En. Belg. I Sdm.
 aankare. Jf. Jsl. aumka.

aankare, ynke, beklage; f. aanka.

Ap, aapen og fl.; f. Dp, åpen.

aapar, f. apa og hopa.

aaefkaaren, f. openkaar.

Aar, n. 1) et Aar; 2) Aaring, Aarsvært. (G. N. år). I Aar: i dette Aar. Til Aars, eller mot Aars: til det kommende Aar. Til Aars betegner ogsaa: til Aars, ude i Aarene. Paa denne Aarsens Tid: denne Tid af Aaret.

Aar, f. (Hl. Aars, r), Aare, at roe med. G. N. år. (I Tell. hedder Fleertal Aarir). Aars-blad (bla), n. Aareblad. Aarabur(d), m. den Aare hvorpaa man besøger Aarene. Aardrag, n. et enkelt Drag eller Træk med Aarene. Aaralstje, f. Lasse. Aaralom (oo), m. Grebet paa en Aare. (Sdm. og f. Jøl. arahlummr). Aaraløysa, f. Mangel paa Aare.

Aar, f. Blodaare; f. Ader.

Aar, m. Uettræ; f. Dre.

aaest, v. n. om Korn og Frugt: trives godt, glee en god Høst. I Valb. og f. hedder det aara.

Aarbot (Sdm.), og Aarbot (Helg.), f. Leilighed til at bøde paa noget. I Sdm. hedder det: Dæ ut-o(r) Aarbotinne; og i Helg.: Dæ inffe Aarbot i ba o: det kan ikke mere bødes, det er aldeles forlidt.

Aarbyte, n. Ombytning som gjælder for et Aar. Ag. Stift.

Aarbestje, f. et usælskligt stort Sneelag. Bruges i Sdm.

Aarber, f. f. Ader.

Aare, m. 1. f. Dre, Oler.

Aare, m. 2. Jibsted, Aare. (Mhl. Hærb. Aq. Tell. Hall. Gbr. Østerb.). I Formen: Aar, el. Aaren skal det findes i Rister (Stredal), og i Rdm. (Surenbal). Jøl. ar, arin. Jf. Gruva (som er almindeligst vest- og nordensjelds). Ellers: Eibskab, Bæd, Steln (om det egentlige Jibsted), Aarfab, Dmn, Pels (om det hele tilhørende Muurværk).

aaetta, v. a. sætte fast ved Riler. See følg.

Aarette (ee), m. Kile som drives ind i Spibsen af en Nagle, for at den ikke skal glide tilbage. (Meget udbredt Drb). Jøl. arétti.

aaergjengd, adj. som er i Gang hele Aaret igennem. (Iser om Møller). Ejelben.

Aarhand(a), den venstre Haand. See Aeiwa.

aaehendt, leithaandet; f. orvohendt.

Aaring, m. 1) Aarsvært, Aarøbe. Jf. Aaring. 2) et aarsgammelt Dyr, især Hest. (Jf. Værrung). I Kr. Stift og f. Aarung, Aarungje. Jf. Aaring, Aaring.

aaerjonast, vansmægte; f. orkenast.

aaerleg, adv. tidlig, aarle. Foraldet i det tellemarkiske Biser. Jøl. år, årla (for årlega).

aaerleg, adj. aarlig. (Ejelben).

aaerlegjen (-leien), adj. som har ligget et heelt Aar (om Træ). Tell. og f. aaerleis, f. anderleis.

aaerliden (aab. i), adj. bruges kun i neutr. f. Er. Dæ saa langt aaerlie (el. aaerle): det ligger saa langt ud paa Aaret. Tell. og f. Jf. daglige, halvliben.

aaerliten, meget liden; f. orliten.

aaermegta, vansmægte; f. ormegta.

Aarmot (oo), n. Aarsstffe. (Hall.?)

Aars, i Sammensætning, om noget som er tilkommet i det sidste Aar; modsat fjors. Saalebes: Aars-avlen, dette Aars Frugt; Aarskonn, Korn af dette Aars Aal; Aarslamb, Lam som er født dette Aar; o. f. v. I Guldb. tilbeels: J-aars (f. Er. Jaarsøy).

aaersaka, udskyld; f. orsaka.

Aars-bonn (for born), Aarsborn, Føll som ere fødte samme Aar.

aaers-gamall, adj. et Aar gammel.

Aarsgang (-gaang), m. Aarets Løb.

Denne Aarsgangjen: i dette Aar.

Aarsmot (oo), n. Aarsdagen, eller samme Tid som i det forrige Aar. Meget udbredt (Sdm. Sogn, Hærb. Tell.), dog ikke alm. Da kem' att i Aarsmote (B. Stift) o: det bliver nu just et Aar liden. Sv. årsmot. Jf. Jamlengb.

Aarsmun (-mon), m. den Forandring som en Ting faaer paa et Aar. Jf. Dagsmun.

Aarsta(b), m. Aarsted, Storsteen. Drk. (Jf. Aare). Aarstabyll' (for Aarstabella), f. Stenen foran Jibsted (= Gruvestein).

aaersaden, adj. som har staaet et Aar.

Aarsvokstr, m. Vært i et Aars Tid.

aaer-ung, adj. meget ung. Er. Stift. (For orung).

Aarungje, f. Aaring.

aaer-vaagen, adj. 1) vaagen om Natten. (Ejelben). 2) om Bind fra Havskaften, naar den vebbiter at blæse om Natten. Dgs. aaer-vaagen (Sf.).

aaer-vand', adj. om en Jord (Gaard), sem behøver en god Sommer for at gve nogen Aarøbe; kræsen med Hensyn til Været. Almindl. Drb.

Aarveg, m. 1) Aaring, Aar med Hensyn til Vært og Frugtbarhed. (B. Stift). 2) Aarsaal, Kornhøst (el. Kornet selv). Helg.

Aarveld, n. f. Drveld.

aarvifs', adj. aarvifs; om Færd, som jævnligt giver en god Høst. Modsat arvand.

Aarvofa (aab. o), f. Søvnløshed; Baa-gen om Natten. Nordre Berg. Sdm. og fl. Ellers: Aarvofa, Søvnløsh. Jf. arvafken.

Arvon (oo), f. Afstøter med Hensyn til Aarsvæxten. (Sjæld.).

aa røyse, paa Reising. Dei ligg' aa røyse, — siges i Sdm. om Dyr som ikke kunne reise sig uden Hjælp. (Verbet reise hedder i B. Stift: røyse).

As, m. 1. Aas, Biergrug, et langstrakt Bjerg. (Mindre end Jæll). Alm. Jæl. ås. Sv. ås.

As, m. 2. 1) en Bjælke. (S. Golvass, Lurvas, Leinens). J. Ag. og Tr. Stift især om de paalangs gaende Stofke hvorpaa Taget hviler. Sv. ås. (Bygningsmaaden med Aaser er ubekendt i B. Stift). 2) en Arel, hvorom noget dreier sig; saaledes: Hjulass, Slipes-teinass. Alm.

assa, v. a. beklæge med Bjælker.

Astjone, f. en Kloft eller Klemme, hvorved Skibet af et Seil bliver fæstet til Baadkanten. Sdm. Eff.

aa Fug, bruges i Sdm. i Talemaaden: Dæ kan ingjen saa dei aa Fug o: In-gen kan modstaae dem, holde dem Stangen.

Aslag, n. en Række af Aaser, en liden Bierstjæde. Aa. Stift.

Aslende, n. bakket og aaset Land, Biergean. Tr. Stift.

aslendt, adj. opfyldt af Aaser og Bakker, **Asmark**, f. høitliggende Egn, opfyldt af smaa Bierstjæder.

asna, stimle sammen. S. offnast.

aa stad (aasta), paa Bane. Da kann snart koma vondt asta(b) o: der kan let gives Anledning til noget ondt (især om Riv og Trætte). B. Stift.

asut (aafette), adj. hjergig, aaset.

asvæse, adj. n. ubekvemt, for tungt til at haandtere. Fttre Egan.

aat, præp. (med Dativ), 1) til, hentil, henimod. J. Tell. og Abg. at (langt a). Jæl. at. Sv. åt. Alt Vera (Bor'e): til Borbet. at Begai'a: til Bæggen. koma at: være, berøre. — 2) til, for, til Brug for (med Begreb af Dativ). Han gjore da at meg (i Tell. "se meg") o: han gjorde det for mig (til mig). Det arbeidde at seg svolve (til sig selv, paa sit eget Arbeide). Dæ godt nog at dei: det er godt nok for dem. J. nordre Trondhj. ogsaa: imod, f. Er. vera sint at ein (vred

paa En). 3) til, om en Likheden (med Begreb af Genitiv). Kun ester et Subst. f. Er. Afren at Granna o: Radoens Ager. Arven at Sonom: Sønnernes Arv. Jf. til. — J. Begrebet af en Retning omverler at med til, saaledes at at bruges, naar der tænkes paa en kort Afstand eller en Nærhed, men til bruges ved en længere Afstand samt i figurlig Betydning.

aat, adv. (eller præp. uden Objekt), til ved, med; med afstiklige Forandringer i Begrebet; saaledes: 1) om en Hævendelse i Almindelighed, taka at mæ o: give sig i Færd med, begynde paa. Jf. fara at, bera seg at. (Mærk: gjera at fyre o: kurere, raade Bob paa). Ofte om en stærk Beværelse eller Paavirkning, f. Er. legga at o: trykke stærkt til. braga at o: knibe, klemme. 2) om en Underlegen, Jaagttagelse. lyde at o: lytte nøie til. Jf. høyra at, sja at, kenna at. S. ette. — 3) med Begreb af Gjenstandsbegreb. leibast at o: lede hinanden. Jf. fylgast at, hjelpast at, skilast at (Danst: ab). 4) om en Vedholden, at være i Gang, i Færd med. Kun med: vera, f. Er. Han a at aa slær, — ordret: han er ved og slaaer, d. e. han er i Færd med at slaae. Da va at aa lyfte o: det havde begyndt at lyse. (Meget brugeligt i det Vestensjælfste). 5) om en vedhængende Feil eller Mangel. Dæ altid note at mæ dei, o: der feller altid noget hos dem, de have altid noget at klage. Sdm. og fl. Kva so a at o: hvad er det som feller? (Sv. at). Hertil Talemaaden; sinna at o: badle, spotte, udpege Feilene ved en Ting. B. Stift. See atsinnen. Ligesaa: tykja at vera (i Sdm. tykke at være; i Tell. tykjes at vera) o: være utilfreds med noget, finde det ubehageligt. J. disse Forbindelser lægges en stærk Betonning paa Ordet at.

Aat, n. 1) Vden, Gnaven. Abstrakt af Verbet eta (aat.) Jæl. åt. 2) Noget som æder eller gnaver; a) Urol. (Sv. åt). Ikke alm. Jf. Bitt. b) Myg og Fluer. Drdt. c) unyttige eller ubuellige Folk; Liggere. (Tr. Stift). 3) et Slaas smaa Sødyr, som jages og ædes af Fiskene. Raubat, Silbat. 4) Wa-ding til Fisk, Loffemad. (Jæl. åta). Tell. Jf. Aan, Bette. — J. Ag. Stift ogsaa om Loffemad for Dyr. Jf. Eit. 5) Jord eller Gruus som strøes paa Eneen for at tørre og smelte den. Tellem. Bøst. 6) Kræft, Læring

- Kjødet.** (Jølandst atumein). Agersb. Stift.
- Aeta**, f. 1) Vben, Spitising. Drl. og fl. Han gjør' inte stor Aeta o: han spiste ikke meget. 2) Øjesteub, Beværtning med Rab. Sdm. Nfl. (Jf. Drykka). 3) Fiskeengel (som ædes af andre Fiske). Randal (hvor det ogsaa udtales: Ate).
- ata**, v. n. (a - a), strøe Gruus paa Sneen, for at den skal smelte. Voss og fl. Ellers molba, mela.
- ata**, og **ataa**, o: uden; f. utan.
- Ataf**, n. Anstrengelse, stærk Anspændelse af Kræfterne. (Jøl. atak). Sogn. og Tell. (hvor det afvikles fra Ortaf). Jf. Dtaf og Jtaf.
- atafa seg**, anstrænge sig yderlig. Sogn. Han atafe seg ikke.
- atar**, og **ataar**, længere ude. S. utar.
- ataa**, v. a. f. eta.
- Ateberfle**, f. Mobvirkning, Brug af Lægemidler. Sdm. S. bera at.
- Atebur**, m. Afsærb. (Jf. bera seg at). Sjelben.
- Ate**, f. see Ata, og Dta.
- ateft**, overbæftet; f. altft.
- atfinnen**, adj. dableysg, oplagt til at dable og spotte. Jfte alm. J Sogn: atfunnig; i Drl. atfunnad; i Sdm. atfinsfame. Jøl. atindinn.
- Atefinning**, f. Dabel, Spot, Beleen.
- at-funnen**, spottet, beleet.
- Atefær**, f. Afsærb, Fremgangsmaade. J Tell. og Nbg. Atefær. (Jøl. atærd).
- at-gjort**, iftandsat, tureret for en Slæde eller Sygdom. Jf. glera at.
- Ategjær**, f. Iftandsættelse, Kuur. Øbr. Sdm.
- at-hard**, tugtet, straffet. Nfl. Sdm. Af Talemaaden: hava at.
- at-komen**, 1) kommen nær til; 2) høist forlegen, kommen til det yderste. B. Stift.
- at-lædd**, beleet, ubleet.
- Atenad**, m. Spitising. Sdm. Jf. Ata.
- Ateofe** (aab. o), f. stærke Sygdoms-Anfald hos Dyr, især Køer. Sdm.
- atrafte** (yderste), f. utrafte.
- Aterenne**, n. Løfte eller Løs Knude, som kan trækkes sammen saaledes at den omsfatter og fastholder noget. Sdm.
- Atte**, Frygt; f. Otte.
- atte**, Talord: otte. J søndre Berg.
- atta**. (Jøl. ata). — aattande, ot-tende.
- Attedaga(r)**, Fl. m. bruges ofte for Dika, en Uge; f. Er. Fyste Attedaganne: den første Uge. Attedags-
- brykkaup**, n. Bryklop som varer en Uge. Nfl. — Attedagsmot (oo), n. samme Dag og Tid som i den forrige Uge. Attedagsflætte, n. Eng som man kan slaae paa en Uge.
- attæri** (og forfortet: attri), skindstøve. B. og Er. Stift. (Jøl. aitaugi).
- Attring**, m. i Nfl. en stor Førselsbaad, sædvanlig med Lyfting (f. L.). J Sdm. (hvor det udtales Øttring) betegner det en meget stor Gaaabaad, som i Fisketiden har en Besætning af indtil otte Mand. Forskjelligt fra Attæring, og maaste bannet af Attærbøing. Jf. Høde og Selsvoring.
- Attung**, m. en Otteendeel (Jøl. atungur); et Bygdelaag som udgjør en Otteendeel af Sognet. Voss.
- Attæring**, m. en Baad med otte Rorer. Gård. Jf. Selsvoring, Flæring.
- av**, 1) istedetfor ov (f. Er. Avritse), f. ov. 2) istedetfor av, især i Betvbn. hen, bort; f. Er. Kor vil du av(b): hvor vil du hen? f. av.
- ava**, o: oven, oventra; f. ova.
- Avabur**, Avafall o. f. v., f. ova.
- avanyve**, adv. overmaade (eg. oven over). Som adj. ubmærket, høist fortrinlig. Voss. Jf. fram-Israa.
- avdegnas**, v. n. afbugges, tørres Ildt saa at den meste Væde forsvinder. Nfl. Voss.
- aveie** (for av veie), oppe, paa Benene. Voss. Det va ikke aveie: de vare ikke oppe, de vare tilfængs.
- avelte**, omvæltet; f. avelt.
- avver** og **be** dermed sammensatte, — see over.
- avvifella**, f. avvifella.
- Avvgjegn**, f. Aafegn.
- avvgjøen**, el. avvgjøen, adj. overmodig, skædesro, glad ved at spotte og fornærme andre. Nfl.
- av-hussa**, bortfaget, udbreven. Sogn.
- Avvin** (Aven), f. Avvund.
- Avskar**, m. f. Dvkar.
- avloa**, v. dræbe; see avloa.
- Avvokfar**, m. (egentl. Paavert), Fløde af et enkelt Væstefar. Gård. See Afall.
- avva**, v. komme op; f. ovra.
- Avvritse**, f. Dvritse.
- Avvrot** (aab. o), n. Afvfall, især af slagtet Kvæg. Sbl. (Jf. rata).
- avvsta**, f. avstaa.
- Avvund**, f. Misundelse. J Nfl. Avvin (el. Aven); i Helg. Avvunn. Jøl. ofund (efter Jbre af: av, og unna).
- aavunda**, v. a. (a - a), misunde. Sdm.

og fl. *J. Nbl. ævina. Ellers: mis-*
unna.
 ærvundsam', adj. misundelig.
 ærvundsju^p, adj. misundelig; ogsaa:
 ærgjerrig, som gjør sig megen Nøie

for at overgaae andre. *Nordre Berg.*
 og fl. *Heraf Ærvundsfykje, f.*
 ærvundsloust, adv. uden Misundelse.
 æv-vega, v. n. gaae af Veien. *Nbl.*
 Ærwerk, see Døvert.

B.

Bab (Ba), n. Bab (især varmt eller
 Køgebad); see Laug.

bad (ba), v. a. bade.

baden, adj. lbt fugtig, ikke ganske tør
 (mest om Hø). *Sdm.*

badna (bane), v. n. tørres lbt, blive
 halvtør (om Græs).

badnaleg, f. barnaleg.

Baf, n. 1. Dyparmelse, Dypbedning; (især
 a) et varmt Dmslag (Saltbad, Konn-
 bad o. s. v.); b) et Afkog til at rense
 Kar med; *fl. Einebad. Meget brugl.*
vestenfjelds, men ikke alm. i Ag. Stift.

Baf, n. 2. Bag, Ryg. (*Jsl. bak*). Sjæl-
 den, undtagen i figurl. Betydn. *fl.*
Sanbabaf. att æ Baf: bag over,
med Ryggen nedad. paa Bafje: paa
Bagen, i Ens Fraværelse. til Bafes
el. te bafar (ogj. te bafars), tilbage.

Baf, m. see Bafkun.

baf, adv. bag. Bruges kun med Begreb
 af Hvile eller Forbliven, medens veri-
 mob Bevægelsen (Retningen bagud)
 betegnes ved att. *Baf* sammensættes
 derfor kun med egentlige Subst og Adj.
 for at betegne det som er i eller hører
 til den bagere Deel; medens berimob
 att sammensættes med Abstrakter, Par-
 tikelier og andre Partikler.

baka, v. a. (a - a), 1) opbede, opvarme.
 baka seg. (*fl. meget brugl.*) 2) be-
 lægge med varmt Dmslag. 3) rense
 ved et varmt Afkog (især af Enerboiste).
B. Stift og fl.

baka, v. a. og n. (a - a, og a - te),
 bage, lave Brød. *G. N. baka.* Ved Til-
 lavningen af Fladbrød betegner baka
 kun at give Brødet sin Form ved Ba-
 gerullen (s. Kevle), men ikke den vi-
 dere Tilberedning ved Ilden (s. steikja).

Bakar, m. en Bager. *Bakaradag, f.*
Bafstedag. Bakaromn, m. Bagerovn.

Baf-ar, f. Bagaare (til en Baad).

Bafbeild, f. og **Baflut**, m. Bagbeil.

baf-eggjes, adv. paa hin Side af Fjæl-
 det. *B. Stift. See Egg.*

Baf-ende, m. den bageste Ende.

Bafevju, f. Bagstrøm. *S. Eoja.*

Bafsjorung, m. Bagfjerding (af en Sub
 eller af et Dyrs Krop).

Bafkot, m. Baggeen.

Bafgjola, f. Batola.

Bafhand, i **Bafhandenne** (Dativ), i
 Baabaand, i Forbehold til en anden
 Lestighed.

Bafkun (uu), og **Bafhon** (oo), m.
 den yderste Fjæl af en Stot; de Fjæle som
 kun ere savebe paa den ene Side og
 have Barken paa den anden. *Ag. Stift.*
 Hebber blot **Baf**, m. i *Tr. Stift*, og
Zun, el. **Zone**, i *B. Stift.*

Bafhola, f. Batola.

Baf-ia (for **Baf-ida**), f. Bagstrøm, til-
 bagegaaende Strømning i Bugterne af
 en Elv eller Fjord. Hebber ogsaa:
Baf-æa og **Baf-æie** (ved Trondbjem),
Bafevju (*Ag. Stift*), **Bafvudu**
 (*Inbr.*). Om de øvrige Navne see *Ja.*
bakka, v. a. danne Bakken eller Ryggen
 i et Jernredskab; heraf adj. bakka, f.
Er. Denne Kjaen æ godt bakka (har
 en god Ryg); see **Bakfje**.

Bakfebrun, f. den øverste Kant af en
 Bakke. *Helg. og fl. Ellers: Bakferør;*
f. (Sdm.), Bakferæam, el. -strøm,
m. Soan og fl.

Bakfelag, n. en Række af Bakker.
 (*Sjelben*).

Bakfelende, n. bakket Land.

bakfeskvr, adj. om Heste, som ere stye i
 Bakkerne, eller vilde løbe, naar Løstet
 styder efter. *Sdm. og fl.*

Bakfje, m. (*fl. Bakka, r*). 1) Bakke,
 Hæbding, stærkt opstigende Grund. *Sv.*
backe. 2) paa Jernredskaber: Ryggen
 eller den bageste Kant, i Modsetning
 til Lagen. 3) Skybank, en tæt Mæsse
 af Skyer eller Laage i Horizonten.
Jsl. bakki.

Baf-fjeip, m. bageste Karetold.

bakfut (bakkette), adj. bakket, ujævn.

baklengjes, adv. baglængs. *Nogle Ste-*
ber: attlengjes.

baklest, adj. meget belæstet i den bageste
 Ende; om Glæder og Bogne.

Bakli(b), f. Skyggeside; f. **Bakfibe**:

- balkies**, adv. paa Styggesiden. *Dr.*
- Balkmeis**, f. Kurv eller Vidie-Net, hvort noget bæres paa Ryggen. *Ind. og fl.*
- Balk-ola**, f. Bagrem i en Hestekøle. *Nbm. Drdb. og fl.* (Kunde ogsaa skrives Bakora). Hedder i Sogn: Bak-høla; nogle St. Bak-jøla (mon Bagurba?); ellers: Halereim og fl. (*Jøl. öl, Rem.*). *Jf. Dra.*
- Bakrom**, n. Bagrum (i Baadene).
- Bakrull**, m. Garnbom i en Bøverstol. *Sogn. Ellers: Bakriv, Storriv (i Riv).*
- balka**, v. slæbe, arbejde; see bakka.
- Baksegl**, n. Bagseil, Vindkast som slaar Seilet tilbage mod Masten.
- Baksele**, m. en stor Rem, som anbringes omkring Hestens Sider og Kaar, og tjener til at stoppe eller holde tilbage under Kjørsel i Bakkerne. (Forskjelligt fra Bakola).
- baksterr**, adj. om en Baad: for meget labet i det bageste Rum.
- bakstid**, adj. sid, nebbængende bag til.
- Bakside** (-sia), f. 1) Bagside, i Almindelighed. 2) Nordside, Styggeside. *Ag. Stift. Ellers: Bakli' (Drdb. og fl.), Nøvela (B. Stift) og Norssi'a.*
- Bakskaut**, n. i et Seil; see Skaut.
- Bakstur**, m. Agerenden af en Baad.
- Baksleng**, m. Bagsmæt; ogs. et Fald bagover.
- Bakstavn**, m. Bagstav.
- Bakstedag**, n. Dag som anvendes til Bagning (Bakstr).
- Bakstestøl**, f. et libet Bagerbord. *Tr. Stift og fl.*
- Bakstebella**, f. Jernplade hvorpaa Fladbrød steges (i stekja). *B. Stift. Hedder ogsaa: Bakstehyll' (Kofen og fl.), Bakstejarn (Indr. Namb.), Brøsjarn (Helg.), Takke (Ag. Stift).*
- Bakstekerle** (Kjelve, Kjalve), n. Kulle eller Balse, hvormed Fladbrød tilberedes.
- Baksteleffa**, f. et nybagt Fladbrød.
- Bakstemjøl**, n. Meel til at bage Brød af. *Mobfat: Kofemjøl.*
- Bakstevid** (ve), m. Bagerved.
- Bakstr** (Bakst'er), m. Bagning; især Fladbrødsbagning, der sædvanlig kun foretages to eller tre Gange om Aaret, og da vedvarer i flere Dage. *G. N. bakstr.*
- Bakstykke**, n. Bagstykke (i Klæder).
- baktala**, v. a. bagtale (= laste paa Bakke).
- baktung**, adj. tung i den bageste Ende.
- bakvend**, adj. bagvendt; med Bagen foran.
- Bakvudu**, f. Bagstrøm. *G. Bakta.*
- Bal**, f. 1. Balg, Stebe. *Leil. (Jøl. bal, n.).*
- Bal**, f. 2. Mælketar. *Gall. (G. Kolla).*
- Bal**, n. (for Barb), f. Bar.
- Bal**, n. (af bala), 1. Nøie, Slæb, Besvær; ogs. Uleilighed, stemme Omstændigheder. *B. Stift. 2. Larm, Støl, Straal. Ag. Stift.*
- bala**, v. n. (a - a), 1) slæbe, arbejde, have Nøie med noget; ogsaa: kjæmpe, slæbe sig frem under vanskelige Kaar. Meget brugt i *B. Stift. Jøl. bala. 2) larme, støle, fare frem med Pulver. Balb. Hedemarken og fl. J Guldb. bala.*
- Balderblom**, m. Kræveblomst, vild Matrem (Pyrethrum inodorum). *Sbl. Ellers: Balburbræ (Harb.), Ballebræ (Nbl.), Baliblom (Jed.), Barbræsgull (Drf.).* — Et lignende Naon findes tilsliget i den yngre Ebba, hvor det hedder, at den Urt, som er „den hvibeste af alle“, er bleven sammenlignet med Balbers Dienhaar („er jafnat til Balbers brår“). Om de øvrige Navne s. Krægeblom.
- baldra**, v. n. stralbe, smelde, larme. *Nordre Berg. Sdm. — Balbring, f. Larm, Straalen.*
- Balburbræ**, f. Balderblom.
- Bale**, m. en Vold eller jævnt Forhøining langs Strandbredden. *Nbl. (Jøl. bali).*
- Baleland**, n. en Kyst som er vanskelig at komme til i Stormveir. *Sdm. og fl.*
- balen**, adj. 1) møisom, besværlig; 2) strøbfom, ubholdende. *Nbl. og fl.*
- Balgje** (el. Balle), m. Balle (Kar).
- Balk**, m. Afdeling, Stykke. *See Volk.*
- balka**, v. n. arbejde ubeligt, kludre med noget. *Helg. (= balla, klatra).*
- balkaar**, adj. forbundet med Nøie og frugtesløst Arbeide. *Helg. Jf. klatre-samt.*
- Ball**, m. 1) Vold, Klump, rundagtig Figur. (*Jøl. bölle*). *See Ball, spille Vold. 2) Voller (et Slags Mad); f. Kumiä. (Sv. pält).*
- Ball**, n. Nøie, Arbeide som ikke gaar i den rette Orden.
- balla**, v. a. (a - a), 1) vikle, sammenfolde, lægge sammen i en Bylt eller Pakke. *balla ihop.* *Han balla de inn i ein Klut:* viklede det ind i en Klud. Meget udbredt, dog mindre brugeligt søndenfjelds. 2) v. n. kludre, slæbe med noget, som ikke vil gaar rigtig fra Haanden.
- Ballebræ**, f. Balderblom.
- Balling**, f. Sammenvikling; unyttig Nøie.

balsamt, og **balasamt**, adj. n. besvær-
ligt, melsomt. B. Stift. I Tell. ogf.
balse.

balsstyren, adj. visd, voldsom, ustyrlig.
Damsø, m. et Navn paa Bjørnen. (Sjæl-
dent og lidet bekendt).

Ban, n. see Barn.

banana, v. a. dræbe. (Jsl. bana). Meget
selben.

Baand, n. (Fl. Baand), 1) Baand (i
Almindelighed). Jsl. og Sv. hand.
Især Træbaand paa Kar. 2) Neg,
Bundt, Knippe af Kornstraa. R. Ag.
og tilbeels i Tr. Stift). Ellers Bum-
dan, n. (Sdm.), **Bundel**, m. (Sogn).
3) Bindingsmaade, især i Kister-
garn.

banda, v. a. (a - a), baande et Kar,
forsyne med Baand. — „bande uppatte
ein“, siges i Sdm. om at prygle En
dygtigt.

Bandastrøff, f. Sambald, m.

Bandhakje, m. Baandbage (Bødker-
redskab). Hedder i Sdm. **Bandebit**
(ii), m.

Bandkniv, m. Baandkniv (med Skaf
paa begge Endes).

Bandstakje (staka, stakaa), m. Baand-
stige, ung Træsømme til Løndebaand.

Bane, m. Død. (Hall. Vald. og fl.).
G. R. bani.

Banemann, m. Banemand. Nogle Ste-
der (Nbl.) ogsaa: **Dphasmand**.

Banesaar, n. Dødskaar.

Banesøtt, f. Dødsfygdom. Tell. (G.
R. banasótt).

banka (banke), v. a. (a - a), banke.
Jf. buka. Heraf: **Bank**, n. **Banking**, f.

Bankje, m. see Skalle, Dyr, Grande.

banna, v. a. og n. (a - a), bande. Sv.
banna. I Tr. Stift: **bannast**, v. n.

— Heraf: **Bannar**, m. En som ban-
der meget. **Banning**, f. **Banden**. I
Tr. Stift: **Bannskap**, m.

banstjen, f. barnstjen.

Bar, n. Bar, Naaletrærnes Blade til-
ligemed Kvistene. Almindl. Bar er Kol-
lekktiv og bruges aldrig om de enkelte
Naale, ikke heller gjerne om Naalene
alene uden Kviste. Jf. Brum. — En anden
Betydning forudsættes i Ordet **Barlog**.
Et Bar af en anden Rod forudsættes
i Haglebar, Barver, **Barbaga**.

Bar (for **Barb**), n. 1) Siben eller Bør-
bet paa Baade og Færger. Gulddr.
Ordb. (Udtales næsten Val). 2) Bred,
det tomme Rum i et Kar. Jæd. El-
lers: **Bor**. Jf. bōbara.

Bar (og **Bare**), m. Kant, Bred, Rand
langs en Elv eller Grøft. (Elvabar,

Bettebar). B. Stift, Hall. og fl. (Jsl.
barð, Kant).

bara, v. a. (a - a), bestroe med Gran-
bar.

bara, v. a. (e - te), slaae, banke. Nbl.
bara paa: slaae dygtigt paa. I Helg.
siges bara, om Binden, naar den ned-
slaer Kornet og Frugterne. Heraf:
avbart, utbart, vassbart. Formodentlig
en Variation af berja.

bara, adj. forslaaet, stærkt banket (mest
om Flint). Ordb. (Jf. barb).

Barbragull, f. Valberblom.

bard (n. bart), tærket; f. berja.

Barbaga, fl. m. Kamp, Dyst; Slags-
maal. Nbl. (G. R. bardagi, Slag).

Bare, f. Bar, m. — bare, adv. f. bære.
Barfros, n. Udbygning over en Dør.

Barfros, n. Udbygning over en Dør.
Ordb. (I søeniske Dial. barfrid).

barfa, v. a. barfe (Leder): jf. **Borka**.
Heraf: forbarfa, raabarfa, umbarka.

Barfje, m. Strube, Luftrøret i Halsen.
(Jsl. barki). I Drk. **Barstrupe**. —

Barfkyla, f. Knuden ved Luftrørets
Mundning, Adamsæblet. B. Stift (Jsl.
barkakýli).

Barlast, m. Ballast i Fartøier.

Barlaan, f. Barhytte, Bartelt. Hall.

Barlind, f. Lartræ (Taxus baccata)

Barlog (aab. o), m. Maltbaand, det
Baand hvori Korn er udbløbet til Malt.

Tell. Sdm. og fl. I Drk. **Barlaug**;
derimod: **Konnlog** i Rdm. Ordet's

første Deel er vistnok det gamle „bar“
som anføres blandt Navnene paa Kor-
net i Alvismal (32 Str.). Jf. Ang.

here, og Got. baris, Bja.

Barm, m. **Barm**. (Run om den ubden-
dige Deel af Brystet). stinga i Bar-
men: glemme imellem Klæberne paa
Brystet.

Barn, n. (Fl. Børn), **Barn**. (G. R.
barn, fl. born, el. börn). De anførte

Former findes neppe nogensteds reent
ubtalte; derimod hedder det: **Barn** og

fl. **Bodn** (aab. o) i Sogn, søndre
Berg. og Stav. Amt; **Ban** (ubtalte

Ba'n, med langt a, men dog med Ly-
den af bobbelt n), og fl. **Bonn** i Sff.

Sdm. og Tr. Stift; **Baan**, og fl.
Bon (**Boon**) i Nbg. Tell. og Ag.

Stift. (Jf. **Barn**). Af Fleertallets
Genitiv (barna) findes Levninger som

følgende: Da æ bra **Badna** Hug (Nbl.);
Børns Hu er hastig, b. e. de kunne ikke

finde sig i at bte. D'æ **Bane** **Vis** slift
(Sdm.); saadan er Børns Stik. (Gram.

§ 92. 103).

barnaleg (badnale), adj. frugtsomme
lig. Nbl. I nordre Trondhj. **bommat**

- (Burde hellere hedde barna). See fremmeleg.
- Barne:** (Badna, Ba'ne, Baane), Sammensætningsform af Barn, bruges i saadanne Ord som følgende: Badnabodn (Baanebo'n), Børneborn, baanebunda, adj. som har et spædt Barn at pleie. Bane-eign, f. Børnefødsel (f. eiga). So æ ut-or Ban'eignenne: hun er for gammel til at faae Børn (B. Stift). Banefore (os), pl. f. Børnevært; ogsaa Spor efter Børn. Bm. Badnæfer, f. Børns Afværk. baane(o)d, adj. venlig mod Børn. Ag. Stift. Banekana, en frugtformelig Kone; ligesaa Banetaus, om en Pige. B. Stift. Badnalag, n. Barnefrit, barnligt Væsen. badnalaus', adj. barnløs. Badnaleika, f. Legetoi for Børn. Badnamaal, n. Barnestemme. Baneplaae, f. Børnespødom. Baanespel, n. Børnespil.
- Bar(n)sdom,** m. Barndom. Gaa att i Bamsdomen; svættes af Alder, blive Barn igjen.
- Bar(n)seng,** f. Barselseng. Hedder alm. Barseng. (Naar en Dødsal følger paa s, bortfalder n, og ikke r). Isl. og Sv. barnseng. Barsengkaana, Barselsone.
- Bar(r)nsfostra,** f. Barnepige. I Gbr. Bamsfoft'; ved Trondhjem: Bamsfofter.
- bar(r)nskien,** adj. ung og uerfaren. B. Stift. (Isl. bernskr).
- bar(r)nsleg** (bansle', baansle), adj. barnagtig.
- Bar(r)nsungje,** m. Barn (i lavere Tale).
- Bar(n)s-øl,** n. Barselgilde, Hæstebud i Anledning af et Børns Fødsel eller Daab. Hedder almindl. Barsøl. (Sv. barnsöl).
- Barseng,** f. f. Barsfeng.
- Barsfog,** m. Naalestov. (Jf. Lauvfog).
- Barsmid** (aab. i), m. Kornets Lærkning og den Tid hvori den foregaar. Bm. Af berja (bar-de). Ellers Treffing. (Det gamle barsmid betyder: Slag, Banken).
- Barsøke,** Bartholomæi Dag, 24de August. Jf. Jonsøke, Davsøke.
- barsøsk'**, adj. vilb, bestig, uslyrlig. Bm. Barsøl, f. Barnsøl.
- Bartrøga** (Bartugu, Bartuu), f. en Bvæst af Bartviske til at flure med.
- Barver** (ee), el. Barveir, n. Hagelveir, Hagelstinger. Est. Jf. Haglebar; og bara.
- Bas** (langt a), m. 1) Bas paa Spillestedet. (Fremmedt Ord). 2) det bedste eller betydeligste, f. Er. den anseeligste Person i et Selskab; ubertiben ogsaa: Herre, Bestyrer. (Jf. Notabas). Ligesaa i Danmark.
- baså,** v. n. Kline, smøre; ogsaa: løse, øbste med noget. Bm. Namb. og fl. I Indr. basaa. (Jf. busa).
- Basf,** n. Pladsten; ogs. Kamp, Dyst.
- basfa,** v. n. (a - a), 1) pladste, slaae i Vandet (som enkelte Fugle). Helg. Bm. Tell. og fl. Andre St. blasfa. 2) Hæmpe sig frem, slaae sig igjennem. Ifte alm. Nogle St. basfa. Ellers bala, grava, strapa og fl.
- basfjen,** adj. stræbsom, ubholdende. Drt.
- Basma,** og Basm, f. en Fjed eller Ufbeling i en Væv, indbefattende tyve Traade eller (i Barmelsvæv) tyve Par, altsaa et Antal som svarer til tyve Rum i Vævskammen (Steden). Helg. Er. og B. Stift, Gulbbr. I nordre Er. ogsaa: Pasn (el. Passen). I Tell. hedder det Kjug (Kjug). Sv. pasma, pasman.
- basma,** v. a. indbele i Basmer. for-tanbasma, adj. om en Vævskam (Stieb), som holder fjorten Basmer paa en Brede af en Alen. Ligesaa: sekstanbasma, tjugebasma og fl.
- Basmetal,** n. Antal af Basmer.
- Basf,** (nogle St. Bost), f. Basf.
- Basfova** (el. Basstove), f. Tørrehuus, Hytte hvori Kornet tørres ved Ild for at kunne males. Mandal. Ellers: Bastoge (Abg. Tell.), Bastugu (Ktingerige, Bm.), Basfuu, og Basfuu (Drt. Namb. Helg.). Enten for: Basfova (Jf. Sv. hadda, opbede), eller af et forældet Ord: Bar (Korn); Jf. Barlog. Om de øvrigte Navne, see Turkefova.
- bat** (langt a), i Talemaaden: Dø maa ikke bat o: det faar saa være, det maa endba gaae an. Bm. Synes at være et andet Ord end bata, v. n.
- bata,** v. n. (a - a), baade, nytte, hjælpe.
- Bata,** m. f. Rite.
- Bate,** m. Baade, Hælb, Fordeel. (Isl. bau, Bedring). Jf. Bot.
- batna,** v. n. forbedres, bliver godt igjen; især: leges, om Saar. B. Stift. Isl. bama.
- batt** (o: bandt), f. bnda.
- bau,** f. bjoda. — Bau, f. f. Bøb.
- Bauga,** f. Fløden af et Mælkedar. Sogn. (Maaskee egentlig Karret selv, da dette paa andre Steder hedder King, Kingla; Jf. G. N. baugr, King).
- Bauf,** m. udgravet Hul eller Gang i Jorden. Gulbbr. Jf. Bandedauf.

bauka, v. n. 1) røbe, grave i Jorden. Gulbr. Drk. 3 Tøll. boka (aab. o).
 Sv. boka. — 2) bringe noget i Jorden, omvælte, rive ud over. Helg.
baufut (baakatt), adj. forstyrret, omvæltet, i Jorden. Helg.
baula, v. n. brøle, bølge som Røer. Helg. Gulbr. og fl. (Jøl. baula). Jf. gaula.
Bauna, f. 1. Bonne. See Bogne.
Bauna, f. 2. et stort Trug. (Jnderøen).
Bause, m. en Stormand. S. Kasse.
Baut, m. Bending i Seilsladden, naar man krydser. (= Slag, Slagbo).
baut, adj. om Vinden: knap, trang, meget imod. Fosen. Igesaa bautt, adv. f. Er. Vinden æ bautt imot (naar man ikke kan komme frem uden Skrybning).
bauta, v. n. krydse, lavere. Meget ubredt, maasse alm. (Jf. flaga).
Baute, m. Mindesteen fra Døttden. Selben, Igesom Bautesstein. (Jøl. bautasteinn).
bautt, adv. f. baut.
Baa, f. Bob. — Baada, f. Bøbe.
baade (baa), conj. baade. Nogle St. baate, og (i Sogn) baade.
baa'e (for baabe), adj. begge. (Søndre Berg. Tøll. Hall. Øbr. Drk.). Ellers beggje. 3 Bostift: baæ, m. baæa, f. bæe, n. (G. N. bådtr, bådtr, bædtr).
baag, adj. 1) vanskelig, ubeleilig, hinderlig, slem. 2) om Menneſter: tvær, uwillig, modſtridende. Ett baagt Land: uvejsomt eller ufrugtbart Land. baagt Veir: hinderligt Veir. Meget brugl. i Helg. og Rand. Jf. bægen og bægia. Jøl. baagr. beſværlig.
Baaga, f. Bogie.
bægjen, adj. slem, farlig. Ebm. (Helden). baagne Bega: slemme Vete (Hær tilføes).
baagt, adv. forkeert, i en vrænget Stilling. Helg. Bæg sto so baagt.
Baaging (for Baadning), m. Hermafrobit.
Baal, n. Baal, stor Jib. Selben.
baala, v. f. bala. — Baan, f. Barn.
Baanſter, n. Underbyrne i en Seng. Helg. og nordre Tr. (Ellers Underſeng). Jøl. bôlastr.
Baar, el. Baara, f. en Baar, et Redſkab at bære med. Næst i Fleertal.
Baara, f. 1) Bølge. Næsten almindl. (G. N. bára). 2) Bølgegang, Søgang. Jf. Alba, Bølge, Bæg, Sjø. Heraf bæra, føtbara.
baara, v. f. bora, og bera.
Baaredal, m. Forbydningen eller Mellemrummet imellem Bølgerne.
Baareſkol (aab. o), n. Bølgerne Slag og Skulpen. B. Stift.

baareſtill, adj. n. stille, frit for Bølger. Jf. vindſtill, ſtraumſtill.
Baaretopp, m. Bølgerøg.
baarut (baarette), adj. fuld af Bølger.
Baas, m. Baas, Rum til et Rød. Jøl. baa. Heraf baaſa. Baasbolſt, m. Etillæg imellem to Baaser.
baata, f. bafa, — Baasse, f. Basse.
Baat, m. Baad. Baatefarm, m. Baadsladning. Baateleiga, f. Baadletie. Baateloyſa, f. Mangel paa Baade.
Baata, f. Bite, og Bate.
Baatelag, n. Selſkab af Fiſkere, ſom have een Baad tilſammen.
Baatsbrøbe, n. Fiſle af en opbuggen Baad. Ebm.
Baatslengd, f. en Baadslængde (ſom Maal).
Baatslut (aab. u), m. den Deel af Fiſtefangſten ſom tilfalder Baadens Eier.
baatsro, v. a. bugtere.
be, og **bea** (o: bede), f. bitſa.
Be(b), eller **Bæ'**, f. Underbyrne i en Seng. Hard. (Jøl. beodr, m. Dyne).
bedara ſeg, ſtilles, ſagtes, om Veiret. B. Stift. (Et bôlandſt Drk).
beden (bien, been), partic. 1) ombedet, anmodet. 3 Ebm. biden (aab. i) og bidd; i Nbl. boen (aab. o). 2) buben, inbuben. 3) befalet. S. bitſa.
Begaving, f. falvende Syge, Slag. B. Stift. Bæbre Raone ere Fång og Nedfallſott.
begaa ſeg, komme ſig, komme til Liv igjen. Nba. Tøll. Ebm. og fl. Er et nyere Drd Igesom alle de øvrige, ſom begynde med Partikkelen be, der ikke findes i det gamle Sprog.
beggje, adj. begaa; f. bæe. Bava beggje: være Hermafrobit. B. Stift.
begiva (begje'), v. holde op, slutte. Et meget udbredt Drd.
Begſl (Bæſel), n. Bidsel. Nogle St. Bæſl, og Bæſl; i Nbl. og Ebl. Bæſtl. (Jøl. beyſl og beſtli. Sv. beſel).
begſla (beſla, beſtla), v. a. lægge Bidsel paa.
behendele(g), adj. beſynderlig. Ebm. og fl.
bei, og **beid** (o: fandtes), f. bide, v. n. beien, ubeleilig, f. bægen.
Beig, m. Svagbed, Svækkelse, Stabe. Nbl. Jf. Bøga.
Bein, n. Been, KnoGLE. G. N. bein. — Søndenfjelds ogsaa i den nyere Betydning: Fod.
bein, adj. rank, lige, ſom ſtrækker ſig i en ret Linie. Figurliq: Igeſrem, ikke vanskelig. Da var ikke beint: det var ikke ſaa lige til. Han er ikke bein,

- figes ogsaa om En, som er vanskelig at disputere med. Almindeligt og meget brugeligt Ord, uden Synonymer. Jøl. beinn.
- beina**, adj. bestaffen med Hensyn til Been. Denne Besten er godt beina. Ag. Stift (hvor der herved nærmest tænkes paa Fodderne).
- beina**, v. n. med Dativ (a - a), hjælpe, tjene, vise en Tjeneste. B. og Tr. Stift. Jøl. beina.
- Beine**, m. 1. 1) Hjælp, Tjeneste (især ved at overlade En noget til Benyttelse). B. Stift. I Helg. Beina; i Øst. Beinke, Benke, f. 2) Hjælpsomhed, Tjenstvillighed. D'æ ikke nogen Beine i han. Jøl. beini.
- Beine**, m. 2. Redskaber, Værktøi. Arbeidsbeine, Sjøbeine. Sdm. og tilbeels i Tr. Stift. I Rand. Beina, m. Ellers: Lunad, Vornskap, Reibe, Velbe og fl.
- beinen**, adj. hjælpsom, tjenstvillig. B. og Tr. Stift. Jøl. beininn.
- beinfrosen**, gennemfrosen.
- Beingrind**, f. Beenrab, Skelet; Beenbygning. (Jf. Grind). Jøl. beina-grind.
- beinbar**, adj. haard som Been.
- beinug**, og beinug, adj. hjælpsom.
- Beining**, f. (bruges kun i Fl. Beininga), Sænegaver som medbringes til et Gjæstebud. Drk. Kofen. Ellers: Føring, Fone og fl. Beiningsskorg, f. Kurs, hvori saadanne Gaver fremføres.
- beinka** (benka, bænk), v. a. rette, jævne, sætte i en ret eller lige Stilling. Af bein, adj. — Ræsten alm.
- beinkast**, v. n. rette sig, blive jævner.
- Beinke**, f. see Beine.
- beinfloydd**, adj. om Træ, som lader sig fløve i en lige Linie.
- beinlaus**, adj. beenløs. „San Beinlaus“ et Navn paa Vinden. Sdm. og flere.
- beinleides** (-leies), adv. lige fremad, i lige Linie. B. og Ag. Stift.
- Beinleik** (-leikje), m. Retbed, det at noget er lige (beint). Hertil Talemaamaaben: ei Mil te Beinleik o: en Mill fortære. (Mobsat: te Krofs). Hall. Gulbbr. og fl.
- Beinlest**, m. en Lest som passer til begge Fodder. (Mobsat Parlest). Tell. og fl.
- Beinmot** (oo), n. Led, Sted hvor to Knogler mødes. (Sjælben).
- beinsam**, adj. hjælpsom, tjenstvillig. I Øst. beinsam. Ellers beinen, beinug.
- Beinskjæfting**, m. en Antv med Beenskast.
- Beinstig**, m. Gjenvel. Søndensielde.
- beinsvaren**, adj. aabenhjertig, som svarer ligefrem (beint), uden Tilbageholdenhed. I Sogn: beinsvorig (aab. o).
- beint**, adv. lige, uden Bøining eller Omvete. **beint fram**: lige frem; ogsaa ubetænksomt, uforsigtigt. **beint burta** føre: lige over for.
- beinut** (beinerte), adj. fuld af Been.
- beinvakfen**, adj. rank af Bert.
- Beinveg**, m. Gjenvel, fortære Vet.
- Beinverk**, m. Smerte i Venene (indvendig i et Lem).
- Beinvid** (Beinve), m. Kristorn (Ilex). Nogle Steder anvendes dette Navn ogsaa paa Kvalkved (Viburnum), som ellers hedder Krofsvid.
- beire** (bebre), f. bedre.
- beist**, adj. beest, bitter. I Neutrum paa flere St. beist,
- beistna**, v. n. blive beest.
- Beist**, n. Beest. Noget brugt i søndre Berg. for Fe, Bu, Naut, o. s. v. — **beista**, og **beistalege**, bruges som adv. ubyre, frygtelig.
- beit** (bed), see bita.
- Beit**, f. 1. Riis, friske Kviste som gives Kvæget til Foder. Jf. Mork, Brum.
- Beit**, f. 2. Rntbe, Forlegenhed. Ioma i Beit. Ogsaa Beit i Spil. (I sidste Betydning er Ordet fremmedt, men neppe i den første; jf. betta).
- Beit**, f. 3. Kant, Bred, Ring omkring Nabningen af et Kar. Grytebeit, Kjelsbeit. Gulbbr. Sdm. Nfj. og fl.
- beita**, v. a. og n. (e - te), 1) saae til at bide. Tell. Han kunna bette Jæven sin o: han fik sin Lee til at bide godt. Jf. bita og beitt. 2) bede, søre Kvæg paa Græsgang. Jøl. beita; Sv. beta. Ogsaa v. n. om Kvæget: græsse, gaade paa Græs. Alm. Hertil Beite, n. — 3) luv, styre bøiere mod Vinden; eller i Almindl. snibe paa, trønge nærmere ind paa. B. Stift. 4) bede, bettse (Løt som skal farves, eller Skind som skal beredes). Heraf Beita, f. Beitsning. 5) forespønde (en Hest). Helg. Indr. Drk. (Er maastet et andet Ord, af Beite, n. men stude da have Formen: a - a).
- Beita**, f. Madning (Ån), som skæres af en Fisk. B. Stift. Jøl. beita.
- Beite**, n. 1. 1) Græsgang, Græsning. Fjellbeite, Hausbeite, Hæbete o. f. v. Alm. Jøl. beit, f. Sv. beto. — 2) Angreb, Dyst, Anstrengelse. Sær vert ett Beite: her bliver noget at kæmpe med. Han beve høvt ett løst Beite, —

figes i Sdm. om En som har været meget syg. 3) en Skund, en vis Tid. (Lell. Buserud). Jf. Lat, Ryt, Rib. I Lell. findes ogsaa Beite, f. i denne Betydning.

Beite, n. 2. Dræt paa Plove og Kjøredskaber. Tilbeels i Ag. Sift; dog mest i Sammensætning: Tribette, Lst-beite, Einbeite. Jf. Drætte.

Beitel, m. en Veisæl. See Meitel.

Beitemark, f. Græsgang, Græsmark.

Beiteskjæra (Beiteskjæde), f. Dørstolpe, de opskaaede Stofte, som danne Siderne af Dørfarmen. Meget udbredt og maaskee alrum. (I svenske Dial. beleski).

Beiting, f. Græsning, o. fl. S. beita, v. Beitel, n. Bidsel; see Begsl.

beitr, adj. 1) hvas, som bliver godt. Sbl. og fl. Jøl. beitr. 2) begjærlig, lyst. Han æ ikke beitr'e: han vil ikke bide paa, har ikke Appetit. B. Sift. 3) forespødt, om Heste. Helg. og fl.

Bekar, see Beire, m.

Bekk, m. 1. (Jl. Bekkje, r), i en Baad: de Løerkytter eller Bjælter, som tjene til at styrke og sammenholde Baaden oventil og tillige danne et Underlag for Røerbankene. Sogn og søndre Berg. (Elers: Kne). Vel egentlig Bænk (Jøl. bekk).

Bekk, m. 2. (Jl. Bekkje, r), 1) Bæk, Vandstrøm. Ikke ganske alm., f. Grov. Jøl. bekk. 2) Brønd (= Brunn). Tr. Stift, Sdm. og fl.

Bekkefjos (vo), m. Vandpyt, dyb Hale i eller ved en Bæk. Helg.

Bekkesig (aab. i), n. en meget liden Bæk.

bekoma, v. i Betydn. komme til, faae Lettighed til; bruges meget i Yttre Sogn.

Bekre, f. Kamstjæl, et Slags næsten kuglerunde Mudslinger. Sdm. (hvor det ogsaa hedder Bumbe og Bumbeffjæl).

Bekre, m. en Bæder. Øst. (ofte), Drt. (Held.). Hedder ellers: Bekar (Buserud, Lell.), Bøkar (Lell.), Bukk og Saubukk (Ringertge). Jf. Ber. Jøl. bekr. — Bekre bruges ogsaa ligesom Ber, om en tvær, egenfinlig Person.

Beksel, f. Begsl.

Bel (Stund, Tid), f. Bil.

Bel (Beel), eller Bil (aab. i), for Bidel, m. 1) en Indbyder, En som beider Gjæster til Bryllup. Valders. 2) en Bæler, Frier. Woss, Hard. Lell. Jøl. bidill.

belä, el. bila (aab. i), v. n. bette, fete.

(Jøl. bidla). Hard. Lell. — **Belamann**, Talsmand for en Frier. **Belamål**, Forlovelse. Hard. Sogn. **Belapika**, forlovet Pige. Hard. **Belasterna**, f. en Forlovelse; og **Belastvertla**, f. et Gjæstebud i den Anledning. Hard. Jf. fria og festa.

belä, v. felle; see bila.

beleggja, v. a. fortsætte (en Baad). B. Stift. (Kettere festa). — **Belag**, n. Fæstebaand, Fortøiningsreb.

Belg, n. Brøl; see belja.

Belg, m. (Jl. Belgje, r), 1) Bælg (at blæse med). I Rbg. og Lell. Bæg; i Ag. Stift: Belg. — 2) Stind, som er heelflaaet og ikke opskaaet paa Siderne. Søndensjels. — 3) Bug, Bom. Gulddr. Øst. Rbm. — 4) en tæt og langagtig Sky, Vindstf (Vindbelg). Drt. Fosen og fl.

belgflæggen, adj. belgflaaet, heelflaaet fra Enden, uden at opskaaes paa langs. Hard. I Sogn: belgflægen; i Lell. bægfletta.

belja, v. n. (a - a), brøle, strige med en huul Lyd (i Brede eller Stræk), om Hornbæg. (Jøl. helia). Heraf Belg, n. Brøl, Strig (fællagtig dannet, for Bølge); Jøl. helji. I Kr. Stift, Øst. og Drt. hedder Verbet bylja (bylje), og Subst. Dyl (aab. y).

bella (belle), v. n. (e - te), udtaa noget, holde det ub. J. Er. Det frans so, at det funna ikke belle. Sdm. Øst. Drt. o. fl. (Jf. Jøl. bella, gjøre Robstand). D'æ int belland (Drt.): det er ikke til at udholde. Jf. bera.

Belling, m. f. Bending.

Belte, n. Bælte. Te Beltes, til Beltestedet.

Beltesno (=snjo), m. Sneelag som røter op til Bæltet paa en Mand.

Beltestad, m. Bæltested.

Beltesylgja, f. Spænde i et Bælte.

Belut (el. Biluut), m. en uventlig, uselstabelig Person. Sdm.

Belæte (el. Bilæte, med aab. i), n. Billebe. Sv. beläte. Jøl. bilœti.

benda (bænde), v. a. (e - e), bste, krumme (noget som er stivt). Jøl. benda.

Bende, n. Baand, Reb, f. Er. paa Slæder. Lell. og fl. Jøl. benda, f.

Bendel, m. Straabaand, Bindisæl af Straa omkring et Kornneg, om en Høviff og deslige. Meget udbredt. I Rbm. Bindel, Bimild. Fleertal Bendlar hedder i Hard. Bœlnar.

Bending, m. Læggen eller Slæftet i Støtler. Nordre Berg. og fl. I Fosen Bæ-

ning (maaſke egentlig Beintng). — I Helg. ſkal det hebde Bendel og Bel-ling. — Derimod Bending, f. Bøining. Benælde (el. Binælde), n. Aolelem paa Løer. (Danſk: Bøende). B. Stift. Bent, m. (Pl. Bentje, r), Bant. (Jøl. bekr). Bentjekra, f. Braa ved En- den af en Bent. (B. Stift).

benka, f. beinka.

bera, v. a. (ber'; bar), burde, ſylde, være forpligtet til. Søtersbolen. Da han ſom ber'e Skylden: det er han ſom bør ſylde. (Jøl. ber).

bera, v. a. (ber'; bar; bore), falde, ſaae Kald. Alm. (Jøl. bera). Beraf Bur, m. ber, adj. haufbar o. ſ. (I andre beſlagtebe Sprog betyder Ordet at føde, i Almindelighed). Dette og forrige Ord er kun afvigende Betydninger af det følgende.

bera, v. a. og n. (ber; bar; bore), at bære. Inſin. bera (aab. e), bere, bæra, bara (Ramb.), bæra (Inbr. Drf.). Imperf. i Flertal: bære (Sæt.), boro, med oo (Hall.), bure, med aab. u (Edm.), foralbet). Supin. bore (aab. o), bere, aab. e (Drf.). Betydninger: 1) v. a. bære (i alm. Betydning). G. R. bera. Beraf: Bær, bær, Bur(b), Byra og ſ. 2) bringe, føre frem. bere Bød; bringe Bud. bera utpæ: udſprede. bera upp Maal'e: fremføre ſit Værdie. 3) bevæge, holde eller ſtille paa en vis Maade. Han bar upp Neven: han løſtede Haanden. Det bar Føtenne ſo tdt: bevægede Fødderne hurtig. Jf. Hanebur, Føtebur. 4) v. n. ſtride frem, komme aſted. Da bar fram ette: det ſtreb fremad. Da ber upp: det ſtigr i Søiden. Iſær om en vis Retning; f. Ex. Straumen ber ut: Strømmen gaaer udad. Da bar nor: det gik mod Nord. 5) Uperſon- ligt: blive, komme til. Da bar at: det kom til Alvor. Da ber' til atte: det begynder igjen. Da bar ihop: det kom til Slagsmaal. — Talemaaber: bera ſeg: bære ſig, have en vis Holdning; ogſaa: yttre en Sindsbewagelse. Han bar ſeg ſo ille: han klagede og jamrede ſig. bera ſeg at: bære ſig ad. bere ſeg unda: ſøge Udflugter, undſylde ſig. Da bar av ut paa Hav'e: det gik ad Havet til. Da ber'e retnt av: det gaaer forvidt, over alle Grændſer. (Gbr. Edm.). bera at: 1) holde nær til; 2) bruge Midler imod en Sygdom. (Edm. og ſ.); 3) nærme ſig, ſtunde til. — bera fyre: foregive, undſylde ſig med noget. bera mot:

gjøre Modſand, G. Motbur(b). bere med (ne): regne eller ſnee. Jf. Nedbur. Da ber'e til: det begynder, kommer i Gang, bliver Alvor. bere um (Edm.): vende Sell, ſvinge i Krydsning. Bere vid (Edm.) om Fiſkers røſte Snoren til ſig.

berande, adj. ſom kan bæres.

Berar, m. en Bærer, Drager.

beraſt (berſt; barſt; boreſt), 1) ſtride aſted, komme (ſ. bera 4). Da barſt ut paa Hav'e. Da barſt ihop. 2) beraſt vid: forſlaae, ſtrække til. Edm. bere (beere), bebre, f. betre.

Berg, n. 1) Klippe, ſammenhængende Steenmaſſe. Alm. (I Ag. Berj). nafne Berg'e: den nøgne Klippe. byg- gja paa Berg: paa Klippegrund. Jøl. berg, biarg. 2) Bjerg, Bjergſtrætning. (Jf. Fjell, Mø, Feld). G. berg. 3) Bjergart, Steenart. hart Berg, grovt Berg u. (Jf. Grjot, Stein). 4) uegentlig: Stim, ſtor Samling af Fiſk i Søen. Silbeberg, Loſteberg. Jf. Fær, Staal.

Berg, f. 1) Hjælp, Bjergning. I Nbl. Bjerg. 2) Forſyning med Mad eller Foder. Hedder ogſaa: Bjerg (Nbl. Hall.), Byrg (Edm.). Jøl. biorg.

berga, v. a. (a - a), 1) bjerge, rebde, hjælpe. Hedder ogſ. bjerga (Nbl. og ſ.), bergje (Eell. Hall.), byrge (Edm.). Jøl. biarga. 2) forſyne med Fødemidler. G. byrga. 3) holde det ub. berga ſeg. I Helg. byrgje. Ellers: hæra, belle, og ſ. Lgſaa: holde ſig, bare ſig (f. Ex. for latter). I Edm. byrge ſe. Jf. blettat.

berga (bergja), adj. hjulpen, forſynet. bergande, adj. 1) ſom kan hjælpes, 2) til at udholde. Hær æ inſke bergande: her kan man ikke holde det ub.

Berg-aaber, f. Bjerggaare; ogſ. Klibe. Bergbrufe, en Plante (Saxifraga Cotyledon), f. Fjellros.

Bergdrop, n. Drøpſteen. Etal bruges i Eſſi.

Bergeløn, f. Bjergningsløn. Hedder paa nogle St. Børningsløn.

Bergſtrea, f. Kaprifolum. G. Ringvid. Berggylta (Berylyte), f. Løbeſiſt (Larus Turdus). R. Stift; ogſ. ved Kriſtania. I Nyſylke: Bergſugga (=: Bjergſo, ligefom Gylta af Galt). I Ehl. Koda, Sanbarota.

Berghyrna, f. Hjorne af en Klippe. Bergklypa (Bergsklipe), f. Kløft eller Revne i en Klippe.

Bergknatt, m. Bjergknold. Nogle Ste- ber Bergknabb.

Bergslås, m. nogle St. Klippe-Dorabe (*Coryphæna rupestris*); andre St. det samme som Kolga.

berglendi, adj. bjergigt, Klippefuldt.

Bergmark, f. Klippefuld Mark, tør Jord med Klippegrund.

Berggrur, m. en Skorpe paa Klipperne ved Stranndredden, bannet af smaa Skabdyr, som ogsaa kaldes Rur (Lopas).

Bergsbrun, f. øverste Kant af en Klippe.

Og!: **Bergsror**, f. og **Bergkant**, m.

Bergside (**Bersida**), f. Bjergside.

Bergsig (**Bersseg**), n. Vand som flyder ned fra en Klippe.

Bergslag, n. Bjergart, Steenart.

Bergsnæv, n. fremstaaende Kant af en Klippe. Edm. og fl. Ellers **Bergsnov**, **Bergsnobb**.

Bergstein, m. Grundsteen under en Bygning. Nordre Berg. Lyder sædvanlig som **Berstein**, hvilket af nogle forklares som **Bærstein**.

Bergsugga, f. Berggylta.

bergsvadt, adj. n. glat, slibrig (paa nytøet Jord). Sjl. See **jarvadt**.

Bergtroll, n. Bjergtrolld; ogsaa: **Jette**, **Jøtun**; som ellers hedder **Berg-rise**.

Berg-ul (uu), m. Bjergugle. Edm. og fl. (Jf. ula). Hedder ellers: **Bergulv** (søndre Berg.), **Steinulv**, og **Stunulv** (Sogn), **Stænal** (Helg.). Jf. **Subror**, **Gast**, **Ropar**. (Sv. bergul).

bergut (**berjet**, **bergette**, **bergøtt**), adj. bjergig, oplyst af Klipper.

Bergværk, n. Bjergværk.

beride, og **berive**, v. a. formaae, være iskand til. Nordre Berg. (Unorsk).

berja, v. a. (bær; harde; bart), tørre. Det ha bart upp: de have afkærstet. Jf. **Barmitid**. Meget brugt i nordre Berg. og Edm. Ellers trefkla, truska, og fl. Egentlig: laae, banke (ligesom G. N. berja); Jf. bara. Denne Betydning skal ogsaa virkellig forekomme i Sogn i Talemaaden: **berja floka** o: laae Hænderne bag om Ryggen for at varme sig. I Edm. bære Flokke.

Berja, f. et Kornlag paa Løen; det Korn som paa een Gang neblægges til Lærkning. B. Stift, Nbg. Ndm. Ellers: **Ket**, **Lag**, **Frاملag**.

Berjalyng, n. Berbusk. See **Ber**.

Berjar, m. en Lærker. **Berjarfolk**, Lærkere. **Berjing**, f. Lærkning.

berje, el. **bergje**, f. berga.

berkja, v. a. tage Barken af. Bedre avbertka. Han berkje ta Lonaa (el. avbertje Lenn'enne): han viser Lænder. Edm.

Berkje, f. f. **Byrkja**.

berkjen, adj. usmagelig, tør, haard (eg. barlagtig). **Hard**. Sjl.

Berm, m. 1) Bærme. Jf. **Grugg**, **Grut**, **Rur**. — 2) Gjar, til **DL**. (Jf. **Rveit**). Sogn.

Bersklippe, **Bersig**, **Berstein**; f. under **Berg**.

bestare, v. a. flasse, forsyne med. Edm. **Bestjeng**, m. Bested; rigtig Stik og Orden. Meget brugt i **Tr**. Stift og Edm.

besna, v. n. forbedres, blive bedre. **Ræsten alm.** (Møbsat vesna).

best, adv. og adj. bedst. **Ogsaa**: just, netop; f. **Er**. best so bæ va: ret som det var. best eg gjest: just som jeg gik o. f. v. So **Besta**, bruges tildeels for **Bestemor**.

bestaa, v. n. kunne taale, holde det ud. **B**. Stift. I **Nbl**. ogsaa **Bestand**, n. Da va sso kalbt, at va va inke **Bestand** (man kunde ikke holde det ud).

beste, v. sje løseligt; f. **neska**.

Betal, n. Betaling. **Hard**. **Voss**. **Ryere** **Drb**, ligesom **betala**, v. a. der nu overalt har fortrængt de tilsvarende norske **Drb**.

betar (**betr**, **betr'er**, aab. e), adv. bedre. Kun i nordre Trondhj. (**betr'er**), **Sæt**. og **Voss** (**bet'e**). Ellers **be're**, (**ee**), og **bære** (see følg.). I **Voss** betyder det ogsaa: mere; f. **Er**. **Drift bet'e!** — (Ogsaa i G. N. **betr**, **mere**).

betre (ubrug.), adj. bedre. Hedder i **Rambalen betr'er** (aab. e); men ellers: **be're**, med **luft e** (mest alm.). **bære** (**Ag.**), **beire** (**Sæt**. **Nfi**. Edm. **Helg.**). G. N. **betri**; Sv. **bättre**. — **Heraf**: **be'ra** (**bære**, og **beire**, for **betra**), v. a. forbedre, (G. N. **betra**). **Be'ring**, f. Forbedring.

bi, v. (**Impf**. **bei**), blive. **Helg**. **Tr**. Stift, **Østherd**. Ansees som Variation af **bli**, men staaer maastee nærmere ved **bide** (**bia**), v. n. hvorom nedenfor.

bibra, f. **biura**.

Bid, i **Formen** **Bidsens**. **Ingen** **Bidsens** **Ling**: ingen mulig **Ling**. See **bide**, v. 1.

Bid (aab. i), i **Talemaaden**: mæ **Bøn** og **Bid** (Edm.) o: mæ **Bøn** og **Beden**. See **bidja**.

Biddar, m. **Betler**. (Edm. **Nfi**).

Bide (aab. i), v. n. en Smørtjerne (= **kinna**). Edm. Jf. **Bidne**, og **Jöl**. **byda**.

bide (**bia**), v. n. 1. (**bid'e**; **beid**; **bide**, Edm.; ellers: **bi**, **bei**, **bie** el. **bee**), være, være forbaanden, findes, gives. Nordre Berg. og Edm. flidnere i **Nbl**.

Alt da bi' hør, so skal du faa da o: saafremt det findes her o. s. v. Dø beid infje i Husa (Edm.) o: det fandtes ikke i Huset. Jf. bi, bideleg, btdig.

bide (bia), v. n. og a. 2. (a - a; eller: a - de), bie, vente, oppebie. Sv. bida. Bide no (el. bia no): bi lidt, vent endnu! Om Mad siges at den er god til at „bie paa“, naar den mætter saalebes, at man kan bie længe sørend man bliver sulten.

bideleg (biele), adj. 1. mættende, som dæmper Hungeren for en lang Tid.

bideleg, adj. 2. mulig; see btdig.

biden (aab. i), f. beben.

btdig, adj. mulig, som kan være eller gives. Infje btdige Slaag o: ingen mulig Ting. B. Stift. (Udtales med b, om end Stamordet hedder bia, el. bie). Nogle St. bidele (Drk. og fl.).

Biding, f. Bien, Venten.

bidja (ubruget), v. a. og n. at bede. (G. N. bidja; Sv. hedja). Inf. hedder: bia, med aab. i (Sæt.), bie (med ti), el. bje (Edm.), bea, og be (mest alm.). — Indik. Præs. bid'e (Nfj. Edm.), bi, be, be'r; Impf. bad (ba); Sup.

bide, aab. i (Nfj. Edm.), bie, boe (Nbl.), bea (mest alm.). Betydning: 1) bede, begjære. be seg unda: bede sig fritagen. — Dst. ønske. be væl livra: tage Afsted, sige Farvel. (I Edm. bie væl yve). bea vondt: ønske ondt. Dg. saa: tigge, bette. Nogle St. bea seg; saalebes: Det gielt aa ba seg i Bygdenne (Nbl.). 2) byde, indbyde. be te Bryllaups: byde til Bryllup. 3) byde, befale, paalægge. Alm. En mere bestemt Befaling udtrykkes ved: setja (ein) til; men ellers har man kun fremmede Ord (som befalla og kommebera) for dette Begreb.

Bidne, n. et Kar (af de mindre Slags), Kog, Bøtte, Spand o. s. v. Valbers og Sogn (hvor derimod et større Kar hedder Kjeralt). I Yttre-Sogn og Eft.: Vinne. Eignende Betydning har Jøl. bydna, og Ang. byden. (Jf. Bide).

bie, v. f. bide, og bidja.

Bik (aab. i), n. Beg. (I Tr. Stift udtales det Bæk). Jøl. bik. — **bika** (beka), v. a. bege, stryge med Beg. **bikaft**, v. bølge fast (mest i Spøg). **Bikstræ**; f. et Stykke Skind at bege med. (Meget udbredt. I Drk. Bækstræ). **bikut** (bekette, bækat), adj. tilføjet med Beg.

Bikar (aab. i), m. et Bøger, et stort Støb. Sogn, Hærd. o. fl. (Jøl. bikar).

Hertil Ordspøget: Dø brotne Bikkara i alle Land o: Brudte Kar i alle Lande. (Bruges paa mange Steder, hvor Ordet Bikkar ellers er ubekjendt).

Bikk, m. et Slang til Siden, en Overhaling.

bikka, v. n. (a - a), rolte, slænge til Siderne (om en hastig eller stødtvis Overbøining, ligesom Skibenes i Søgang); ogsaa: dumpe, styrte, falde over. Meget brugeligt i Trondh. Stift. Dg. saa i Guldr. i Betydn. bukke, bote sig hurtigt (som enkelte Fugle).

Bikkja, f. en Hunbund, Leppe. Alm., dog saalebes at det paa mange Steder bruges om Hinde af begge Kjøen. I Nbl. Bykkja. (Jøl. bikkja).

Bil (aab. i, ogs. Beel), n. 1) Mellemrum. Guldr. Dø er et Vel imillom Bergom (et Rum imellem Klypperne). Jøl. bil. 2) en vis Tid, et Tidspunkt. (Jf. Stund). Da va dette Bil'e igaar (ved denne Tid igaar). Sogn. Egesaa i Nbg. og fl. 3) et Tidrum; en Tid af nogen Længde (f. Ex. en Maaned). Almindl. i de tre sydlige Stifter; men hedder i Sm. Est. og Stav. Amt: Dyl (Døl). G. N. bil. Eenstydige ere tilveels: Volk, Vette, Lette, Lat, Nytt, Nib. — Jf. bile-vis: en og anden Tid, ikke bestandig.

Bil, m. og bila, v. see Bel.

bila (bele), v. n. felle, mangle. Nfj. Kva so bela deg? (Jøl. bila, flade).

Bila (ti), f. Bile, Bredere.

Bild (Bill), m. Ladejern, Areladningsredskab. I Hærd. Bild; ellers Bill. (Jøl. bildr). Bildhogg, n. Hug af et Ladejern.

bile-millom (bylemyllaa), adv. til visse Tider, en og anden Gang.

Bilæte, f. Belæte.

bina (ii), v. n. (a - a, og: a - te), stirre, see med Nysgjerrighed paa en Ting. B. Stift. Hertil Bin, n. og Bining, f. Stitren. Egesaa Nabin og forbina. Jf. bisna.

Bind, n. Bind; Bindingsmaade. (Ejself).

binda, v. a. (bind; batt; bunde), at binde. Imperativ: bitt, fl. binde; ligesom Imperf. batt, fl. bundo. Paa nogle Steder hedder Infjn. bitta (bitte), og Indikativets Former ere da lige, nemlig bitt; batt; butte. — G. N. binda (bind, batt). Hærd. Band, Bende, Bendel, Bunding og fl. binda Høse(r); strikke Strømper. binda Rønn: binde Neg. Jf. Band, Bundan. binda ihop: sammenbinde. binde inn: sætte Kvæget paa Stald. binda upp-atte:

- både paa ny; indbåde gamle Bøger.
- Binde, n. Bindsel, Forbinding. (Sjelden).
- Dindelse, n. Forstoppelse.
- binen, adj. nysgjerrig, som vil see og stirre paa alt muligt. Sogn og fl.
- Ding, m. 1) en stor Kasse, anbragt ved en Væg, saaledes at den forreste Side dannes af opslaaede Fjæle, men den bageste af Væggen. Konning, Saltbing. Alm. 2) Rum eller Afdelinger i Kæbulene (= Gære). Guldbbr.
- bingfa (e), v. n. halte, gaar skævt. Sdm. Guldbbr.
- Dingfa, f. en Hundhorn. S. Bjønna, f.
- Dinna, f. Hundhorn, f. Bjønna.
- Binne, n. Kar; see Binne.
- birken, adj. grim, barsk. Sdm. (Held.).
- birren, adj. kolt af Ubsænde; f. byrren.
- bisa (besa), v. sladre, vaase. Gard.
- Bisk (aab. i), m. 1) en Bid, Mundfuld. 2) Froskost. (Sogn, Boks). S. Mbit.
- bisla, v. n. aede rasst, tage Munden fuld.
- Bismar, m. Bismar, Retskab til at vete med. Syvst besmar og besman (som Ibre forklarer af et italsk Ord). Ivoonga Bismar: Bismar til to Bøger (72 B).
- Bisn (ii), f. et Bidunder, noget som alle betragte og beundre. Tæll. Sdm. og fl. Jæl. bian.
- bisna, v. n. see paa noget med Nysgjerrighed; gloe, gabe. Dagsaa: forundre sig. Meget udbredt i de sydlige og vestlige Egne. I Rdm. bisnast; i Sogn: binsna; ogsaa bina.
- bisnefus, adj. nysgjerrig, begjærlig efter at see noget. Tæll.
- Bit (aab. i), n. 1) Biden, Gnaven (= Biting). Figurl. Skanden, Klammere. Bit aa Elst. 2) Svæbhed, at et Retskab bider eller skærer godt. Denne Svæbhed heve eit godt Bit. 3) Noget som bider; Utot; Bræmser. (Jf. Ut). Heraf: bitut, adj. fuld af Utot. (Holl. Balb.). 4) Bid, Etid hvor noget er bidt. Jæl. bit. 5) Mundbit paa et Bidfel. Jæl. bitull.
- Bit (ii), m. 1) en Bid, Mundfuld. Jf. Bite. — 2) en bitter Litsale. Ofte ogsaa: En som bruger bitre, fornærmelige Ord.
- bita, v. a. og n. (bit'; bite; med aab. i), 1) bide, i almindelig Betydning. 2) om Kvæg: æde, græsse. (Sjældnere). Han bit'e semte Gras'e: den æder sit semte Græs, o: gaar i sit semte Aar. Hertil Beit, beita, Beite. 3) v. n. bide, Kære, være skarp (om Klærende Retskaber). Figurl. smerte, være bittert. Han fætt ta bæ som best beit: han fik af det som smerte mest. bita at: bide stærkere til. bita ihop Tenn'enne: bide Tænderne sammen (i Hidsighed eller Smerte).
- Bitar, m. 1) en Bider. 2) see Bite, 2.
- bitast, v. (bit'; best; bites), bides, a) med En; b) med hinanden. I første Litsælde bruges Centalsformen (bit'), i sidste Litsælde Fleret (bitast).
- Bitbitja, f. en bidstund. (Bruges ogsaa som et Skælsord).
- Bite (aab. i), m. 1. 1) en Bid Mad, Iker et Stykke Fladbrød, som er besmurt med Smør og sammenlagt saaledes at de tørre Sider vende ud. Alm. men i forskellige Form: Bite, Bete, Beta, Bæta (Ag.), Bata (Namb.), Bataa (Jndr. Dst.). 2) en Stump, et liden Stykke.
- Bite (aab. i), m. 2. Hjornetand. (Sjelden). J Dst. Bæta; i Jndr. Bataa. J Dst. hedder det derimod Bitar (ii). Sv. bete.
- Bite, m. 3. Bjelke; Iker den store Lærbjælke under Laget i Kogstuerne. Meget brugt i det Vestensjælske. Jæl. bitu.
- biten (aab. i), partic. bidt. S. N. bitinn.
- biten (ii), adj. bidlig, bidende. Søndre Berg. og fl.
- bitbar', adj. som bider stærkt. Sdm. o. fl.
- Bitjarn (-jenn), n. Klærende Retskab, Kntv, Dre o. f. v.
- Bitkonn, n. Døden paa et Bort, en Søl og best.
- bitta, binde, f. Binda.
- bitter (bitt'r), adj. bitter.
- bit'ug (be'ug og bio) bruges i Sdm. i Betydningen: fornøden; f. Er. Da va beug, e ha gjort bæ, o: det var fornøden, at jeg havde gjort det. (Mon: bitlug, eller Behov?). Andre St. hedder det: bo; og i Rfl. endog: go, f. Er. Du ba ikke go te gjere bæ.
- bitv (aab. i), m. Bæven, Skælven.
- bitvra, v. n. bave, skjæve. Guldbbr. og fl. Ellers bitvra, og pipvra. (Jæl. pipvra).
- bjart, adj. klar, blank (S. N. bjart); ogsaa om en Farve: frisk, stærk, livlig (Sv. hjert). Bruges i Tæll. Rbg. Sdm. og maaflee flere St. Dags. adv. f. Er. Sol'a stein so bjart. Heraf: bjerten, bjorta, Bjorting.
- bjartlita (aab. i), adj. som har en reen og frisk Farve. Sjelden.
- bjartoygd, adj. klarvied, som har klare livlige Dine. Ellers itroygd.
- Bjelke, m. (fl. Bjelka, r), Bjelke. Ellers: Bite, Slind, Må.

- Bjella**, f. *Bjælde*, *Rokloffe*. *Range St.* *Bjelle*. (Isl. *bjalla*, *bjöllur*). *Hertli Bjellku* (*-kyr*), f. den *Ko* som bærer *Bjælven* (i *Spøg* ogsaa om en *Person* som altid vil føre Ordet for de andre).
- Bjerg**, f. *Skalp*; see *Berg*.
- Bjerten**, adj. *lys*, *blid*. *Nbl.* *Nest* figur- lig; f. *Er.* da *e*’sle so *bjerte* for *’an*, o: der er ikke synderlig blide *Udsigter* for *ham*. *Jf.* *bjart*.
- bjø**(b)a, v. a. *byd*; *baud*; *bode*, med *aab. o*), at *byde*. *Infim.* *hedder*: *bjoa*, *bjoe* (i de *sydlig*e *Egne*), *bjøde*, med *aab. o* (*Nfl.* *Edm.*), *bjø* og *by* (*nor-* *denfjelds*). *G. N.* *bjöda*. (*Jf.* *Gram.* § 275). *Indvikattv* mest *alm.* *by*; *bau*; *heve* *boe* (*aab. o*). *Betydning*: 1) *byde*, *tillbyde*; ogsaa *gjøre* *Bud* paa *noget*. — 2) *indbyde*, *invitere*. (*Ejeld-* *nerer*; f. *bidja* som *udtrykker* de *øvrige* *Betyd.* af det *danske*: *byde*). *bjoe* *av*: *vægre* sig, *undslaae* sig; ogsaa: *mød-* *sætte* sig, *gjøre* *Modstand*. *Tell.* — *bjøde* *mot*: *vække* *Modvillie*, *give* *Ulfst.* *Edm.* (*Hertli*: *motbydelra*). *bjoe* *te*: *forsøge*, *begynde* paa. *Tell.* *Guldbrr.* *Wed* *Eftertrak*: *Dæ* *bau* *te!* det *manglede* *ikke*, det *var* *nok* *Ulfæl-* *det!* *bjoe* *wondt*, *sætte* sig *ov.* *trur* eller *angribe* *En*. *Derimod*: *bjoe* *godt*: *gjøre* sig *blid* og *føselig*. *Tell.* og *fl.* *bjøde* sig: *tillbyde* sig. *bjøde* *seg* *ut*: *udbaste* *nogen* *til* *Kamp*. *Edm.* og *fl.*
- bjø**(b)ande, adj. *værdig*, som kan *till-* *bydes*.
- bjø**(b)ast (*bjøast*, *bjødast*), v. n. (*by*’st; *bau*’st; *bodest*), — *bydes*, *till-* *byde* sig.
- Bjor** (*oo*), m. 1) en *Bæver*. *Harb.* *Rbg.* *Tell.* *J* *Østbr.* *Bjor.* *Ellers* *Bæver*. (*G. N.* *bjor*). 2) en *slittig* *ud-* *holdende* *Arbejder*. *Ein* *Bjor* *te* *arbeide*. *Ein* *Arbeidsbjor*. *Det.* *Hølg.*
- Bjore**, el. *Bjor*, m. *Dverleberet* i *Stoe*; ogs. en *Alle*, en *Aledannet* eller *trekan-* *tet* *Stump*. *Harb.* og *Sogn* (*fielden*). *Jf.* *Bjorlab*, og *Jæl* *bjor*.
- Bjorhus**, n. *Bæverdam*, *Bæverhule*. *J* *Østbr.* *Bjorhus*; i *Guldbrr.* *Bæver-* *brote*.
- Bjorstinn**, m. *Bæverstind*. *Rbg.*
- bjug**, adj. *krum*. *Er* *anset* i *Hallagers* *Ordsamling* og *forudsættes* i *bjugføtt*, men *synes* *nu* at *være* *ubrugelig*. *Hal-* *lager* *anfører* *ogsaa* *Verbet* *bjuge* (ø; *bøje*), og *et* *saadant* *Ord* (med *For-* *merne*: *bygg*; *baug*; *bogje*) *maa* *an-* *tages* *som* *Stamord* *for*: *bogten*, *Bo-* *gje*, *bøggja* o. *fl.*
- bjugføtt**, adj. *krumbenet*, som *har* *noget* *bøje*de *Lægge*. *Det.* *Guldbrr.*
- bjugta**, v. n. *bugne*, *bøje* sig. *Guldbrr.* *bjøde*, og *bjø*, see *bjøda*.
- Bjønn** (for *Björn*, *aab. o*), m. *Björn*. *J* *søndre* *Berg.* *Sogn* og *Sall.* *Bjødri*; i *Selbo*: *Dønn*. (*G. N.* *björn*). *J* *Sammenkætn.* *Bjønna*, f. *Er.* *Bjøn-* *nasar*, n. el. *Bjønnafore* (*Edm.*): *Spør* *efter* *Björnen*. *Bjønnehide* (*bjø*): n. *Björnehule*, *Bjønna jag*, n. *Björne jagt*. *Bjønna labb* (= *lom*, *Edm.* *vam*, *Østbr.*), m. *Björnelab*.
- Bjønna**, f. en *Hundbjörn*. *Søndre* *Berg.* *Ellers*: *Binne* (*Tell.* *Sall.* og *fl.*), *Dingse* (*Hølg.* *Namb.*) *G. N.* *björn*. *Om* de *øvrige* *Navne* see *Bæra*.
- Bjønnebær**, n. *Korbær*, *blaa* *Bringe-* *bær* (*Rubus cæsius*). *Rækten* *alm.* i de *sydlig*e *Egne*. *J* *Det.* er *Bjønnebær* det *samme* som *Bløstebær*.
- Bjønnafrø**, m. et *Slags* *smaa* *Breg-* *ner* (*Osunda spicans*). *Tell.* *Edm.* og *fl.*
- Bjønnastruft**, f. *Truft*.
- Bjønnerov**, el. *Bjønnerov*, m. en *Jærn*. *S.* *Erv.*
- bjønnefri**, adj. *sitter* *for* *Björnen*, *sm* *Jæ-* *hus*.
- Bjønneose** (*aab. o*), m. *Spærme* (*Poly-* *trichum commune*). *Eggenfjelds*, *bjønneut* (*bjønneant*), adj. *fuldt* af *Björne*. *Er.* *Stift.*
- Bjønnevidn**, f. *egentl.* *Björnefangst*; *favø*. et *selvnt* *Lykkestraf*, *noget* *som* *selvden* *steer*. *Edm.*
- Björge**, f. en *Række* af *Klipper*, en *Strætning* *som* er *fuld* af *Klipper*. *Hard* (?).
- Björk**, f. *Birk*, *Birketra*. *Alm.* (*G. N.* og *Sv.* *björk*). *Björkabor*(b), n. *Birkeplante*. *Björkekat*, n. *Løppe* og *Grene* af *Birk*. *Björkefog*, m. *Bir-* *keflov*.
- Björka**, f. *Birkefast*, f. *Björka*.
- Björkepor**, m. *Dvergbirke* (*Betula na-* *na*). *Nordre* *Berg.* *Ellers* *Björka-* *fjerr*, f. (*søndre* *Berg.*), *Røpe* (*Tell.*), *Røsa* (*Schl.*), *Skellinar* (*Ndm.*).
- Björkefjög**, n. *Birkeblad* (et *Slags* *Ros*), *Usnea barbata*. *Edm.* o. *fl.* *Rogle* *St.* *Björkelav*.
- Björlab**, n. *Spælen* eller *den* *øverste* *Deel* af *Lørvæggen* i en *Sommerbyg-* *ning*. *Edm.* *Nfl.* (*Jæl* *bjør*, *björbil*). *Ellers*: *Ryktig* (*Er.* *Stift*), *Ramlægje* (*Tell.*). *Jf.* *Bjore*.
- Blad** (*bla*), n. (*fl.* *Blod*, *Blo*, *aab. o*), *Blad*; ogsaa *den* *tynde* eller *flade* *Deel* af *et* *Kedskab*. *Marblad*, *Stjæl-*

- bladd, Sagblad. Det Blad som findes i Bladhye og Blasild er ulstnok et andet Ord. Jf. blæa.
- bladd, adj. ubføgt, ubvalgt. Tæll. (See blæa).
- blade (bla), v. n. 1) blade, som i en Bog; 2) undersøge eller gjenneføe noget for at gjøre et Udvalg.
- bla(b)laus, adj. bladløs; i Kortspil om den som ikke har vundet et Stik. Heraf Blaløysa, f.
- Blad(s)ide, f. Stibe, Pagtina i en Bog.
- blagda, v. n. flamme, glimte. Rant. I Indr. blagaa (for blaga), som ogs. betyder: prale, glimre, have et høit Udsende. See bragda.
- Blahaa, m. Hunnen af Haafsten; modsat Re-haa. Nedræks.
- Blahyse, f. et Slags meget stor Kuller (Stift). Etm. Jf. Hysa.
- Blak (langt a), n. 1) i Seiladsen: det Tilføje at man har Binden imod Ranten af Seilet, saa at det ikke kan opfange Vinden. Helg. 2) Ly for Vinden, en stille Plet paa Vandet bag et Ræs eller en Klippe. Etm. og flere; ogsaa i Helg. (Jsl. blak, Blitning, Blæk).
- blaka, v. a. (a - a), 1) vifte eller bære som et Seil, naar det ikke kan opfange Vinden. Helg. 2) ligge i Ly; f. Ex. De blaka unda Nesa: der er stille tæt ved Ræset. Etm.
- blakk, adj. blegagtig; blegnet eller falmet (om Farve og farvede Ting). Sv. black. Maafsee egentlig en Vending af blank (Engl. blank, bleg). Det Jsl. blakkr betyder mørk. — Jf. brunblakk, gulblakk, raubblakk. En Hest af saaban Farve kaldes: Blakk'en (et. Blakken), en Hoppe Blakka. See blettja.
- blakvoren, adj. noget blegagtig.
- blakna, v. n. blegne, falkne, affarves.
- blakra, v. n. bære, ryste, vifte ligesom Lov. Rbl. Etm. Drk. og f. Ellers blikra (Tæll.), blikra (Sogn). Det blakra Stjernenne: Stjernerne blinkte.
- blakra ma Dyra: ryste Dyrne, om Faar. (Jsl. blakta).
- Blamassing, Messing i Plader. Etm.
- Bland, n. (?), findes kun i Talemaaderne: te blands, o: i blandet Orden, om hinanden, Hst og her. i bland (ubtales sebo. iblande): af og til.
- blanda, v. a. (a - a), blande. Hedder paa mange Steder især nordensjælds: blende (G. N. blanda).
- blank (blank'e), adj. blank. Heraf: blentja, blent, blentjast.
- (Blanklaanga), Blankelaange, f. en Art Langer (Stift) med lyst og blankt Høed. Modsat Birtelaange. Etm.
- (Blankstein), Blankestein, m. Navn paa et Slags Sten (Sakno immaculatus).
- blank-øyg, adj. blankstet, karotet.
- Blasild, f. en Art Stib af samme Størrelse som Bristling eller lidt større. — I Ehl. er Blasild omrent hvad de Handlende kalde Kristtiansstib.
- blasPra, v. n. pladste. Gard. Jæb. Tæll. — Jf. basta.
- blau, adj. ubseelig, bly, frygtsom. Rbg. Tæll. I Betydn. falder det sammen med blyg (blug), men er dog sikkert et andet Ord nemlig = G. N. blaodr, frygtsom. I danske Dial.: blød, ubseelig.
- blaut, adj. blød; sædvanlig med Begreb af Døde el. Fugtigbed. (G. N. blautr). Figurl. bløbjertet, som ikke har Mod. Om tørre Sager som give efter for Tryk (f. Ex. Hud, Klæder, Puder, Haar), siges ikke blaut, men mjukt; dertil siges blaut om Metaller og især om Jernredskaber. Jf. Blot og bløya.
- Blaut, m. Frugt, Møbløshed. Blaut'en tol' en: Frugten betog ham. Drd.
- blauta, v. n. tabe Mødet, blive rødt. Rødre Bærg. Etm. Foten.
- Blaut-arr, Fuglegæs. See Arve.
- Blaut-egg, n. Egg uden Skal.
- Blautegrjot (=grot, -grøt), n. Klæbersten.
- Blautelod (oo), f. blødt Foder, apparret i Band. Etm. Ellers Blautfo'r, Blauthoy.
- blautfenge, adj. blødgagt, hæl. Drk.
- blauthjarta, adj. blødbjertet; set at røre.
- Blauting, m. frygtsomt Menneske. Ex. Stift.
- blautlende, adj. n. sumptigt, bestaaende af blød Jordbund.
- blautmata, adj. om Korn: umobent, som har blød Kjerne. Jf. mata.
- blautna, v. f. blotna.
- blautt, adv. frygtsomt, uden Mod. Han spela ikke blautt, o: han spiller ikke lavt. Spil; han er temmelig dristig. B. Stift.
- Hører maafsee til det foransførte: blau.
- Blaut-tistel, m. Planten Solnemalt (Sonchus arvensis). Drk.
- blautvoren, noget blød eller fugtig.
- blavre, v. n. flamme, glimte. Dkerd. S. braga.
- blaa, adj. blaå. I Sæt. blaå're (G. N. blår). I Etm. har blaa et Par afvigende Betydninger: a) ung, spæd. So a eit blautt Ba'n endaa: hun er jo

- ganste et Barn endnu. b) guleraagta. Han va so blaa te betale.
- Blaa**, n. Horizont, det yderste af Synskredsen, eller ogsaa: Afstanden fra det yderste Punkt som man kan sene i Horizonten. Sjelden. Ofterd. og fl. **I Hard. Blaatt.** **I Sbm.** i Takmaaden; „over nie Blaa“, der kunde forklæres som: ni Landhændinger, eller maastee Dagsreiser.
- blaa**, v. n. (a - a), være blaa, vise sig i en blaalig Farve. De blaa i Jell'e (Sbm.), el. De blaar paa Jell'e (Drk.): Jeldet seer blaaligt ud (nemlig i lang Frastand). Meget brugeligt i de nordlige Egne, ligesom: blenke, hvite, svorte, græe o. s. v.
- Blaabride** (= bree), m. gammel Sneer; det ældste eller nederste Lag i en Sneemasse. Sbm.
- Blaaber**, n. *Vaccinium Myrtillus*. **Blaabørlyng**, n. *Blaaberbuske*.
- Blaae**, m. blaalig Farve; ogsaa et Sted eller Punkt som seer blaaligt ud.
- blaaflekke**, adj. blaaflettet.
- blagaa**, v. flamme. **S.** blagda, og braga.
- Blaagom** (oo), m. en Art Løbefisk (*Labrus Luscus*). **B.** Stift. **I Nbl.** ogsaa **Blaafkolt** og **Blaagummer**.
- Blaagræs**, n. adskillige Arter Stargræs, især *Carex panicea*. **I Nbl.** **Blaafis**.
- Blaabals**, n. en Art Vildbær.
- blaa-imet** (e), blaaagtig stribet. Sbm.
- Blaa-is**, m. haardt og blank Is. Helg.
- Blaafloffa**, en Art: *Campanula rotundifolia*.
- Blaafoll**, m. *Stachys* (Plante). Hedder ellers: **Blaafnapp** (Sogn), **Blaabatt**, **Hattablom** (Hard. Sbl.).
- blaafulst** (=ette), adj. buglet af Slag eller Støb.
- Blaafit** (=let), m. Blaafarve. Dgs. **Blaafargje**, m.
- blaamaala**, adj. blaamalet.
- blaamengd**, adj. blaamængt (Farve); sædvanlig om en Blanding af hvidt og blaat.
- Blaamyrr**, f. en Benaenelse paa Havet. Ut paa **Blaamyra**: ud paa Havet. — Ligeaa: **Storempra**. Nordre Berg. og fl.
- blaana**, v. n. (a - a), blive blaa. Udtales sædvanlig fort, som blaanna.
- Blaanda** (for **Blonda**), f. see **Blenda**.
- Blaanfestein**, f. **Blankstein**.
- blaaranda** (el. **rendut**), adj. blaafribet.
- blaarosa** (og **-rosut**), adj. tegnet med blaa Figurer eller Blomster.
- blaasa** (blaae), v. n. (blæs'; bles; blaae el. bliffe), at blaae. (bles har
- luft e, bliffe aab. t). **S. N.** **blaa**; **Sv.** **blåsa**. Bruges ogsaa i Betydningen: puste, aande stærkt (**Guldbbr.** og fl.); ligesaa: hvile, udbvile sig lidt. **blaasa upp**, el. **blaase 'ri**: blaae op, tænde Ib. **blaasa ut**: udblaae, bluffe (et Lys).
- Blaasa**, f. **Blære**, **Urinblære**. **Sv.** **blåsa**.
- Blaaschals**, m. **Blærens** **Munding**.
- blaasfall**, adj. vindig, stormende, om Været. Rest i de nordlige Egne. Ellers **blaasen**, og **blaasande**.
- Blaaserom**, n. **Puterum**.
- Blaaserøyr**, f. **Blæserør**.
- Blaasing**, f. **Blæsen**, **Pusten**.
- Blaafjel**, f. et Slags **Musling**, f. **Arca**-**testæl**.
- Blaasmysse**, **Blasius-Messe** (3die **Februar**).
- Blaasn** (el. **Blæsen**), n. **Hvile**; ogsaa et **Styffe** som man kan gaae uden at hvile. **Hebenarten**.
- Blaa-soleie**, f. **Styrmorbloom**.
- Blaaspon**, m. **Blaaspaan**, = **Brisfel**.
- Blaastr** (**Blaastr**), m. 1) **Blæsen**, **Blæst** (Sbl. **blaatr**). Ogsaa om **Hubsydomme**, ligesom **Gust**, **Alveblaatr**, 2) **Aanderør**, **Luftrør** (paa **Hvaler** og andre **Sødyr**). **Rogte St.** **Blaastr**. **Sbl.** **blaatr**.
- Blaastrøde** (og **Blaastrøe**), f. **Bandpytter** i **Sneen**; **Snee** som er opfyldt af **Band**. Sbm.
- Blaatt**, n. f. **Blaa** n.
- Blaaveis**, **Blaasippe** (**Anemone hepatica**). **Tell.** og **Ag.** **Stift**.
- blaavoren**, adj. noget blaalig.
- blaavoyd**, adj. blaavødet.
- Blegg**, m. see **Bløgg**.
- Bleta**, f. 1) et **Lagen**, **Sengelagen**. (**S. N.** **blæa**). **Tell.** **Rbg.** **I Ag.** **Stift**: **Bloye**. Ordet hedder i **Danm.** **Blee**; **Frisk** **blæg**. — 2) **Dug**, **Løppe**, **Dakken**. **Sogn**, **Tell.** og fl. **I Soga** fornemmelig om den **Dug**, som en **Brud** bærer paa **Hænderne** (**Brudbleta**). **I Betydning** af **Dug** findes **blægja** ogsaa i gamle **Breve**. — 3) **Alter** (fordi det er behængt med en **Dug**). **Sbm.** og **Nbm.** i **Formen** **Blægje** el. **Blægje**. **Han sto inna me Blægja**: oppe ved **Alteret**. (De andre **Betydning** ere her ubehændte). — 4) **Kreds** omkring **Alteret**; saa mange **Kommunikanter** som paa een **Gang** rummes ved **Alteret**. **Dæ** va tri **Blæie** me **Altersfolk** (tre **Dungange**). **Lifter** og **Helg.** Ellers = **Dul** (**Namb.**), **Knesfall** (**Sbm.** og fl.).
- Bleit**, f. **blege** og **tynde** **Styer**. **Berg.** **Stift**.

Bleik, n. Blegning af Løt. leggia paa Bleik: lægge ud for at bleges.

bleik, adj. bleg (G. R. bleikr). Heraf Blist, blisa, blisna.

bleikbœmt, adj. blegladen (= bleikleitt). Harb. Jf. Dam og Deme.

bleikbœrt, blegbaaret. (Sjelden).

bleikja, v. a. (Hj, Hte), blege (Løt eller Garn). G. R. bleikja. Ogfaa v. n. see blisa.

Bleikje, f. 1) Svoldling (Merlangus), en betjendt Fisk. Nordre Berg. og Tr. Glist; ved Trondhj. hedder det: Bleik. Ellers Kviting. — 2) en Færskvandsfisk, et Slags lysfarvede Dræder. Tell. Jf. Blifa. (Eiter Wille, i Sillejords Bekk., er Bleikje en Art af Karpeskaaten: Cyprinus alburnus).

Bleikjevoll, m. Blegelads.

bleikleitt, adj. blegladen, af bleg Ansigtsfarve. (Jøl. bleikleitr). Alm.

bleiklita, adj. af blegagtig Farve

bleikna, v. n. blegne. Hedder paa mange Steder: blisna (aab. i). Jøl. blikna.

bleiklya, adj. blegstyt.

bleikvoren, blegagtig, noget bleg.

bleikst, f. bleik. — bleiro, f. blisva.

Bleke, f. Blisa, f.

Blekk, n. 1. Blat. **Blekkhus**, Blatborn.

Blekk, n. 2. Blist, Jernblist. Hertil: **Blekkmakar**, **Blekkplata**, **Blekkrovr**, o. fl.

Blekk, m. 1. en Klav eller Smætte hvorved man indfører Luften i en Bælg, eller Vandet i en Pumpe. Trondhj. Sbl. og fl. Ellers Lula, og Klasse. Jf. Blokka.

Blekk, m. 2. Pust, Luftstrøm, Bistning. Tell. Jf. blekka, og blata.

Blekk, m. 3. Hug eller Staar; Mærke paa enkelte Træer i en Stov. Tell. og fl.

blekka (e) v. n. 1. og a. (e - te), 1) see blegt ud, vise sig i en blattet Farve. Af blakk. Da blekke paa da. Drif. og fl. 2) v. a. mærke Træer ved et Hug eller Indsnit. Tell. og fl. Jf. Harb. blika; i Ag. Stist: **blekke**.

blekka, v. n. 2. (e - te), 1) visse, svæve bid og bid; om en Flamme eller et Pys. Nbl. (Jøl. blaka). — 2) visse med noget; opfriske Jlden ved at visse med en Plade eller Stovl. Nbl. — 3) brænde Tære af Rødder (da disse indlægges i en lukket Kende, hvor Jlden maa vedligeholdes ved Bistning). Sbl. Tell. — Jf. blata, blakra, Bloka.

blekka, v. a. (e - te), forbinde, komme i Veien for. Sdm. (Hjelden). Kva va

so blekke o: hvad var til Hinder? (Jøl. blekkja, bebrage).

Blekkje, f. 1) et Blad (= Blokka). Tell. — 2) en Biste, et Redskab til at opfriske Jlden med. Tell.

Blekkjegras, n. Urter som have mange Løv eller Blade. Tell.

blenda (blænde), v. a. (a - a), blænde (s. blanda).

Blenda, f. en blandet Drif, Hør af Balle og Vand. Alm. men hedder paa mange Steder: **Blenda**; i Nbl. **Blænda**. (Jøl. blanda). Hertil: **Blændekanna**, **Blændeskål** og fl.

Blending, m. Noget som er blandet af forskellige Slags.

Bleng (**Blæng**), m. 1) Palle, som ikke er kogt. Tell. (Jf. blengje). 2) Kærnemælk. Nbl. (Ellers Sauv). Daaa en Blending af Kærnemælk og Vand til at drikke. Helg. Jf. sidste Fald maatte for: **Blending**).

blengje, v. a. (gje, -gde); ofte, opvarme Mælken for at faae Ofsen af den. Sdm. (Ellers pka). Hertil **Blengjærdag** (Dag paa hvilken man offer), **Blengjegryte** og fl.

Blenk, m. Glimt; glimfende Punkt.

blenkja, v. n. og a. (e - te), 1) v. n. glimse, være blankt at see til; ogfaa: glimte, blinke, flinne. Ræsten alm. (Sv. blänka). Da blenkje paa da (Gbr.): det seer blankt ud, det glimser af det. — 2) v. a. dudse, polere, gjøre blank. Guldr. og fl. — 3) mærke Træer ved at hugge en Spaan af dem. Hall. Balb. og fl. Ellers: **blekke** og blisa.

blenkjast, v. n. (imp. -stekt), blive blank. **Bles** (aab. e), og **Blese**, f. Blis, Stribe langsad Forbovedet. Jøl. bles. Heraf: **blesut** (**blesette**), adj. blisjet. **Bles'en**, om en blisjet Hest.

blest, el. **bleist**, adj. læspende, som ikke taler reent. Nbl. (Jøl. blestr). Jf. fleis.

blesma, v. n. løbe, gaae i Parring (om Kaar og Gleder). Nordre Berg. og fl. (Ved Trondhjem hedder det bresne). Hertil Subst. **Blesme**, f. i Talemaaden: laupe Blesme (ved Tr. Dresne). Jøl. blæsma. aell.

blettast, og **bletta**, v. n. holde sig, holde det ud. Han kann ikke blettast. Helg. Hedder ellers: **plitte seg** (Sdm. Nbl.), **platta seg** (Nbl.). Jf. berga og balle.

bli, Hjælpeverb. (bli, blei, blire), blive. Et nyere Ord, som bruges overalt søndersjelds. S. verta. (Jf. bi og bliva).

blid' (bli), adj. blid (G. R. blid).
Heraf bliffta.

bli(b)laaten, adj. blid, ventlig af Udseende. Ag. Stift.

blidna (blinna), v. n. blive blid (= bliffast).

Blidflap, m. Blidhed, Venlighed.

blidsleg (i Tell. blifflæg), adj. blid, af et ventligt, godmodigt Sindelag. Dgs. blidvoren.

blidspent, adj. bruges meget i Sdm. og Rdm. i samme Mening som blidlaaten.

Blif (aab. i), n. en bleg eller hvid Plet (paa Klipper, Vægge o. f. v.); ogsaa et Slags hvid Lav eller Mos paa Steen (Sdm.); et Mærke paa et Træ (Dterb.); flebnere: Glands, SKN (Jøl. blik).

blifka (aab. i), v. n. (a - a), 1) see bleat ud, være blegt eller hvidt af see til. Bruges upersonligt ligesom blæse, blenke, hvite ic.; f. Er. Da blifka i bæ (ordret: det bleges i det). Nordl. Egne. Rogle St. bleifke. 2) blinke, glimte, glimse. Sjelden. (Jøl. blika). 3) v. a. bugge Mærke i Træer (= blettka). Hard. og fl.

Blifka (Blefe), f. et Slags Drreber med bleg eller lys Farve. Rba. Mandal. Rister (hvor det udtales: Blege). Jf. Bleifke.

blifka (for blidka), v. a. (a - a), gjøre blid, formilde, stille tilfreds. Meget udbredt (Nbl. Hard. Tell. Drf.), dog ikke alm. (G. R. blidka).

bliffast (for blidfast), v. n. formildes, blive blid. Dgsaa: blidna.

blifna (aab. i), v. n. blegne (= blettka).

blifra, v. n. bave, røre sig sagte. Tell. blifstill, og blifende still: saa stille, at Søen er ganske blank. Jf. blifka.

blifka, v. n. 1) blinke, glimte. Sogn. Jf. blifka. 2) bave, røre sig lidt (om Lemmer, Muskler og lignende). Sogn. Ellers blifra, blakra.

blind, adj. 1) blind, som ikke seer. — 2) skjult, som ikke sees, f. Er. en blind Nagle, et blindt Skar. — 3) dunkel, utydelig. Et blind' Stik: dunkel, afbleget Skrift. Da va blindt a vita: det var vanskeligt at vide. G. R. blindr.

blindast, v. n. blive blind. (Sjelden).

Blindeskjule (og -tjule), 1) Blindebuk, f. sølg. 2) en Urt: wild Matrem (Pyrethrum). Sdm. Nfl. See Krageblom.

Blindetjuv (Blindetju), Blindebuk (en beskændt Leg). Jæb. (Nere passende end det almindl. Blindeskjule).

Blinding, m. 1) En som er blind. Sjelden. 2) et Slags Ræg (Tabanus),

saar kaldet fordi den let lader sig fange. 3) en skjult Nagle, som forbinde to Fjæle eller Staver. Dgsaa kaldet Dabling. (Jøl. blindinger).

Blind-is, m. en glat Is, som er skjult af Sne. Hedder ogsaa: Blindhaalkje (Nbl. og fl.), Blindsvell (Sogn).

blindsa, adj. see stærst eller til Siden. Nordre Berg.

blindsen, adj. som seer stærst.

Blindska, f. Blindhed. (Sjelden).

Blindsvell, n. see Blindis.

blinds, adv. skjult; i Blind. spela blindt: spille med omvendte Kort.

blingra, v. a. afbryde En (i en Tale eller et Arbejde), gjøre at han kommer af det. Sdm. Ellers: brifka (Drf.), og villa. (Burde hellere hedde blindra).

Blint, n. (og m.) Blid; det at man blinker med Dinene. (Jf. Augneblif).

blinka, v. n. (a - a), blinke, glippe med Dinene (især om den naturlige eller uvilkaarlige Lutning og Ræbning af Dienlaagene). Han stirte so, at han blinka Hje paa lang Tid. Dgsaa gjøre Miner, give Bink med Dinene. Han blinka ut meq. (Maafteer qe. blindra).

Blinking, f. Glippen med Dinene.

blisen (aab. i), partie. blast. S. blasa. bliftra, v. n. flotte. S. blystra.

bliva, v. n. (bliv'; bleiv; blive ef. bleve), blive borte paa Bandet, drukne, omkomme. Synes at være almindeligt over det hele Land, og adskilles overalt fra bli (at blive).

bliven (aab. i), druktet, omkommen.

bljug, f. blug. — Blod, Jf. f. Blad.

Blod (Blo), n. Blod. Dgsaa om enkelte Foregange i Blodet, saasom Kongestøner; Sufen for Drene o. f. v. — Iaa seg til Blods (teblof): Iaae sig saa at det bløder. Iaa seg Blod: Iaae sig aarefede. I Sammenhæng overalt: Blo.

bloda (blode, bloa), v. a. (a - a), besudle med Blod. bloa seg ut.

Bloddroye, m. 1) Blodsdræbe; 2) Sting, Smerte i et Lem (af Uorden i Blodets Løb).

blodende, f. blodraub.

blodet (-ette, blo'ut), adj. blodig, besudlet med Blod.

blodferk (blofæk), adj. ganske færf, nyliq dræbt, saa at Blodet ikke er stærket.

Blo(b)flugl, m. den rødbryfede Bippesjert (Motacilla Phoenicurus).

blo(b)full, adj. blodrig.

Blo(b)hella, f. en Mæsse af forbrævet Blod (hos Syge og stærkt Fortjolede). Sdm.

Blo(d)hyla, f. **Blodhylv.** (B. Stift).
blo(d)laus, adj. blodløs. Han sto bær bleif' a blodlaus.
Blo(d)live, f. Klump af størket Blod.
Blo(d)melta, f. størket Blod under huden (efter et Slag). Hård. og fl. 3 Sdm. Daudeblod.
blo(d)raud', adj. blodrød. Hedder ogsaa: blodende raud (bloende rau) og blodstupande.
Blo(d)rosa (aab. o), f. Blodstriber i huden. **blo-rosset** (=rossete), adj. blodstribet.
Blo(d)sinne, n. Rovdyrenes Raseri, naar de saae Smag paa Blod. B. Stift.
Blodskoema, f. Standsning af Blod; eller et vist blodstilkende Middel (mæt overtroisk). B. Stift, Hølg.
Blodtakar, m. en Hærelæber.
Blo(d)vatn, n. vandagtigt Blod.
blomma (aab. o); v. a. (a - a), faare, flade saa at det bløder. Jøsl. blodga.
bloka (aab. o), f. en Klap, Smætte, Bentil. Jf. **blokka**, **blekk**. (Jøsl. **blaka**, **Skul**, **Dætte**).
blokk, f. 1) Blot, Bindeblot med Lridse. Flertal: **blekk'er**, **blekre**. — 2) Nødel, Form (selv). Jf. **Stabbe**.
blokka, v. a. vinde, trække frem ved Hjælp af Blotter. Søndenfejls.
blokka, f. 1) Blad, Løv; Smaablade paa de fleerdeelte Løv, f. Er. paa Åf og Røn. Søndre Berg. og Stavanger Amt. (Jøsl. **bladka**). 3) Sbl. ogsaa om Løv eller Blade i Almindelighed. — 2) Flig, Læg, Plade, eller noget som ligner Løv; Iser Klap, Smætte, Bentil (i Pumper og Røge); jf. **blekk**. Mere alm. 3) Læl. Soan, Sdm. og fl. hedder det **bloke**, **bloka** (aab. o). 3) Læl. bruges **bloke** ogsaa om tynde Spaaner.
blokkebær, n. Røse-Bæller (*Vaccinium uliginosum*). R. Stift, Vald. Gulbr. og fl. 3) Fosen (saavidt erindres): **blakkboer**; maaskee af **blakk**, adj. forbi denne Art er lysere end **blaabær**. 3) Dr. **blombær**; i Åg. Stift: **Wittelsbær**, og **Skintrote**.
blokkut (**blokkette**), adj. fliget, deelt i smaa Flige eller Blade.
blokyle, f. under Blod.
blom (oo), m. 1. Blomst. (Kr. Stift, Hølg. Hård. Hall.). 3) Gulbr. **Blome**. Ellers **Blomstr**, **bloma**, **rosa**. (G. R. blom, blomi). — Heraf **bløma**.
blom (oo), m. 2. Bregne (*Polypodium*). Rødre Berg. Sdm. og Trondhj. Stift. See **Vastu**. Jf. **Fugleblom**, **Einfa-blom**.

bloma, adj. **blomstret**.
Blomfall, n. Blomsternes Afkalben.
blom-maala, adj. malet med Figurer som liane Blomster. Gulbr. og fl.
Blomrikke, f. Holt-Sneppe (*Scolopax rusticola*). Sdm. Skal paa andre Stæder hedde: **Blomrykke**, og **Blom-rukka**.
Blomrot (oo), f. Bregnerødder. Kr. Stift.
Blomstr (**Blomstr'er**), m. **Blomst**.
blomstra, v. n. **blomstre**.
blomut (**blomette**), adj. blomstret; tegnet med Blomster. Bruges ogsaa i Hølg. (**blomut**).
blorosette, f. **blorosfa**.
Blostemma, f. **Blostema**.
Blot (aab. o), n. Blød, Udblødning. lægge i Blot: lægge i Blød.
blota (aab. o), v. n. blive blød, udbloedes. Mest om Jord og Bete. Åf blaut.
Blote (aab. o), m. 1) Blød Jord, Dynd, Søle. 2) Regn eller Lovet. Jøsl. **bloti**.
Blotst, m. udblødet Løst. B. Stift.
blotna, v. n. (a - a), 1) blødn, blive blød. G. R. **blotna**. 2) blive rørt, bevæges i Støbet; ogs. ydmyges, nedbøies.
Bluku, f. (i en Plov), see **Hummel**.
Blunde, m. Søvnsløvd; Slummer. Sdm.
blundra, v. n. **blunde**, lulle Dinene af Søvn.
blunka, v. n. blinke, gltpe med Øjnene (af Frygt). Rødre Berg. Hall.
Bly, n. Bly. **Blylodd**, n. og **Blystein**, m. Blylod paa et Fisternsøre.
blyg', adj. 1) bly, undseelig. Hedder ogsaa: **bljug'e** (Soan, Voss, Hård.) og **blug'e** (Soan). G. R. **bljäger**; So. **blyg**. (Jf. **blau**). 2) ringe, daarlige, som man maa blues ved. Bruges meget i Sdm. f. Er. Dæ va ein **blyg'e** Stjenk (en altfor simpel Drif). Du hem' inn i eit **blygt** Hus (Høfligheds-Udtryk, naar man indbyder En). — Begrebet: **bly**, frygtfuld, — udtrykkes ellers ved mange andre Ord, som: varlaten, plent, grannsar, foroven, vedvoren og fl.
blygjast (**blygest**), v. n. (pr. **blygjest**; imp. **blygdest**), blues, undsee sig. (So. **blygaa**).
Blygsel (**Blygs**), f. Undseelse, Blyhed. Mest brug. søndenfejls. Ellers **Blygheit**; sjeldnere **Blygsfap**, **Blygleitje**.
blygsleg, adj. 1) bly, unseelig; 2) om noget som foraarlager Blusel, eller som ikke er saa værdigt og passende som man vilde.

blygvoren, adj. bly (af Naturen).
bløstra, v. n. pibe, slutte med Munden. Nordenfjelds hedder det: blifstre; i B. Stift og faa: plystra og tildeels plusstra. Jsl. blistra.
bløa, v. n. vælge iblandt noget, søge at finde det bedste. Sogn, Tell. (Elers blada). Maaskee for bledja; jf. bladd.
Bløgje, f. Alter. See Bleta.
bløkte, brage. Tell. See bræka.
Bløem, m. smaa Buskvarter, især Hindbar- og Laagebarbuste. Selg. Og faa: Bløim. Jf. Bring.
Bløema, f. Bable, Vandblegne i Huden. Meget udbredt. Sv. blemma.
blømut (=ette), adj. fuld af Babler.
Blønde, f. Blenda. Bløng, f. Bleng.
blønkje, f. blenkja.
Bløra, f. en Vandblære, Bable, Vandblegne. I søndre Berg. Bløra. (Jsl. blådra; Gam. Dansk: blædre). Jf. Blasa og Bøla.
bløst, adj. staaende, pustende af Udmattelse. Namd. Jndr. (Jf. lettbløst).
Bløstr, m. Aanderør. See Blastr.
bløde (bløa), v. n. (e - de), bløde, tabe Blod.
Bløding, f. Blødning, Blødtab.
bløma, v. n. (e - de), blomstre, staae i Blomster. Namd. Jndr. Hall. (Af Blom). Jsl. ploma. Elers blomstra.
Bløming, f. Blomstring, Flor.
Bløra, f. Blora.
Bløye, f. Dækken, Undertæppe (= Kvitel, Underbreidsla), see Bleta.
Bløyg, m. en Kile til at løve med. Rbg. Tell. Hall. — I Sdm. Blegg. Elers Begg. (Jsl. fleygr).
bløyta, v. n. (e - te), udbløde, gjøre blød. Af blaut. bløyta seg: blive gjen-nemvaad. bløhte Augunne: græde. (G. R. bleyta).
bløytaft, v. n. blive blød (= blotna).
Bløyta, f. 1) Udblødning; 2) blød Jord eller vandblandet Sne; bløbt Føre. Det fæst et Bløyta: de bleve dygtigt gjen-nemblødt (f. Er. af Regn). Jsl. bleyta.
Bløyte-ver, n. langvarig Regn.
Bløyting, m. en Kryster, En som let bliver rød. Gulldr. Jf. blaut.
Bo (luft o), Behov. Du ha intje Bo te gjera da. Sogn, Gulldr. og fl. (Mon for Bob?). Sv. blug.
Bobbe, m. et Spøgelse, et Skrækkelille. Sdm. I Tell. Buv.
bobberødd, adj. bange for smaa Farer, flygterød. Er mere alm. i B. Stift.
Bob (Bo, aab. o), f. Bub, Sendeub, Siløning. Hedder i Drtd. Bau; i

Gbr. Bo, med luft o. (G. R. bod; Sv. båd).
Bod (Bo, aab. o), n. 1) Løbub, tilbubte Billaar. Af bjoda. G. R. bod. 2) Bud, Anbud (ved Kontrakt eller Auktion). Betydningen Gjestebud (Jsl. bod) findes maaskee i det Drtdsprog: Borte a baa' stætt a sode, heime a baa' beste Bode, o: hos Andre faaer man god Beyerntning, men hjemme har man det dog bedst. Sdm. Sela.
bode (boe), v. n. sende Bud; eller ogsaa: bringe Bud. Sdm. (Selben). Rbg. (mere brugl.).
Bode (aab. o), m. Skær eller Klippe, som kun rækker op til Vandfladen og saaledes findes paa Volgernes Brydning. B. og Lr. Stift; mest alm. i Formen Bode (aab. o), Bøst. I Jndr. Badaa. Jsl. bodi. Jf. Fall og Fiub.
boden (boen, aab. o), part. 1) buden, tilbudt; 2) indbudet.
bodfør, adj. buelig til at fremføre sit Virnde, istand til at bære Bud. B. Stift, Tell. Hall. Elers: arendsfør.
Bodsending, f. Budskab, Sendeub.
Bo(b)stikka, f. Budstikke, Bekjendtgørelse som sendes fra Gaard til Gaard. Egentlig det Redskab, hvori Rundgjørelsen forvares, nemlig et rørformigt Føderal af Træ, forsynet med en Svj i Enden, for at Dverbringeren kan slaae Føderalet fast i Døren, hvis denne er tilknaaset. I B. Stift hedder det sædvanlig: Bustikka.
Bog (aab. o), n. bueformig Figur. De stænd'e Bogje, — staae i Sdm. om en Strøm eller Vandstraale, som drives til Siden, saaledes at den danner en Bue.
Bog (oo), m. (Jl. Bøg'er, Bøgie, og Boga, r), Bø, Forbenenes Rod. G. R. bøger; Sv. bog. Hertil Bogbeta, Bogstæll og fl. — Daaaa Boven paa et Fartoi. Hertil: Boglina, Bogspræte.
Boga, f. Bøgie.
Boggris (el. Bo-gris?), m. den sibstfødte Gris af et Kulb (sædvanlig mindre end de andre). Sdm. I Spøg om den yngste i en Familie.
Bogje (aab. o), m. Bue, Krumning; bueformigt Redskab. I Lr. og Ag. Stift: Boga, Baga. G. R. bogi; Sv. bage. I Sammensætn. Boge og Boga, f. Er. Bøgedrag, n. Buestrøg. Bøgesag, f. Buesag.
bogjen (aab. o), adj. (Jl. bogne), bøtet, bueformig, af en sævn Krumning. Almindl. og meget brugl. G. R. boginn. (Jf. blug).

bogna, v. n. (a - a), bugne, bøite sig i form af en Bue. Alm. (S. N. bogna).
 Figurlig: ydmyges, gaar i sig selv.
 Bogna, f. 1) en Bønne. Edm. Jndr. og fl. Andre St. Bauna. — 2) Meelbrødt, et Slags svampagtig Udvært paa Korn. Edm. og Tr. Stift. Ellers Mjølaut; jf. Sjæl.
 Bog-rar, f. Boudlad. Edm.
 Bogring, m. paa Heste: Hvirvelen eller Haartredsen baa vedoven.
 Bog-tre, n. Boverræ, den forreste Deel af Hesteselen. I Sogn: Klava-tre.
 Bof (oo), m. Bog, Bogetra. Søndersheds (Rdg. Tell. og fl.). Ellers Bof. — Sv. bok.
 Bof (oo), f. (fl. Bof'er, Bof'a, Bof), en Bog. Sv. bok.
 boka, v. a. føre til Bog's. (Sjelden).
 boka (aab. o), rode, grave; i. bauta.
 bokjin (oo), adj. (fl. bokne), lidt tør, halv tør (om Kød, Fisk og lignende Ting, som indvoldene eller sammenstrumdes ved Tørringen). Nbl. Nordre Berg. Edm. Drl. — Heraf bokna og bokfa.
 Bokkie, m. (fl. Bokka), et Spøgelse (jf. Bøbbe); ogsaa en Vette, en af de Underjordiske. Edm. Nfl. (= Hængtuf, Hulbertall).
 boklærd, adj. boglærd, belæst; ogsaa læsefyndig, som kan læse.
 bokna, v. n. (af bokjen), tørrer lidt, saaledes at den mæske fugtigbed forsvinder. Nordre Berg. og Tr. Stift. I Harb. bosna (oo).
 boka, boppebe: see bokfa.
 Bokstav, m. Bogstav.
 Bokstol, m. Bogstol. Kæseput.
 boksynr', adj. som kan læse i Bog.
 Bol, f. Bul, Bor og Bur.
 Bol, m. en Lyr, Dre. Sbl. Udtales med luft o (Bool). Jsl. boli. Jf. Ljor, Gredung.
 Bol (oo), n. 1) Rede eller Rude, hvori Insekter og andre Dyr have deres Uager. Guldb. Tr. Stift. Humlebol, Musbol. Andre St. Bole. 2) Leie, liggelied for Dyr (Hær i Straa eller Halm). B. og Tr. Stift. Jsl. bol. I Svog eller Spot ogsaa om en Seng. 3) Betydningen: Bolla, Opboldsted, forudsætt: Saterbol. Jf. Bole.
 Bola, f. 1. Boble, Luftblære, især paa Vand. Hedder i Sogn ogsaa Bulla (Budla). Jsl. bola. Ogsaa en Bualer eller Forbøining som ligner en Boble. Bola, f. 2. Børnefopper. Søndre Berg. og Stav. Amt. (Jsl. bola). Ellers Bveta og Pota. — Hertil. bolegraven.

adj. toparrret (Jsl. bolugrafim). Bolesefrel, m. Vaccinations Attest.
 bolast, v. n. blive fuld af Bobler.
 Bolde, m. Ryld, Svulst. Guldb. Drl. Fosen. (Ellers: Raun, Svoll). Sv. holde.
 Boldeverk, m. Emerite af Bylber.
 bole seg, f. bora.
 Bolebrosmæ, et Slags Brosmæ, hvis Skind er opfyldt af smaa Luftblærer. B. Stift.
 bolelaupa, v. n. blive fuldt af Bobler eller Luftblærer. Især om Brød.
 bolen (aab. o), adj. bøvnet, opsvulmet. Sbl. og fl. I Harb. tilbeels: bolgjen. Jsl. bolginn. Hertil bolna og Bolde.
 Bolefylgie, f. et Slags Spander med opblæede runde Bualer. Rbg. og Tell. (hvor Spalje udtales: Sypje, Eye).
 Bolerang (stæng), n. en Tangart med opblæede Kruder (Fucus nodosus).
 bolgjen, f. bolen.
 Bolk, m. 1) Etiskeeg, Etiske af Træ eller Sten inneslem to Rum. (Jsl. bälkr). Hertil Bæsebol. 2) Stukke, Deel, Afsteking, Rum. Garbold (Gjærbestykke), Notabolk, Linebolk. 3) Lid, Lidrum, Afdeling i Liden. (Jf. Bl). Bærsbolk, Enobolt, Uværsbolk. I bolkevris: af og til, ikke bestaaende. Ordet er almindl., men hedder Bolk i Httresogn og Tell.
 bolkast, v. n. blive ujævn, saa at nogle Stykker faae et andet Udseende. (Sjelden).
 bolkut (bollette), adj. ujævn, ikke allestedes ligest. Især om Ageren, naar Kornet staar tædt paa nogle Steder og tykt paa de andre. Læmmelig alm.
 Boll, m. Lektier, Puna. Sogn og fl. Andre St. Balla, r (fl.). Jf. Robb.
 Bolle, m. 1) en Kumme, Kop, Ibetop. Mandal og Rbg. Jsl. holli. 2) Bolle, Drikkeskaal med brød Bug og indneben Rand. Alm.
 bolna, v. n. bøvne, svulme op. Nbl. Sbl. I Harb. tilbeels: bolgna. (Jf. bolen). Jsl. bolgna. Ellers: trutna.
 Bolt, m. 1) Bolt (i alm. Betjdn.); 2) et Skryberie, en Strøne. Edm.
 bolte, v. n. stryde, prale. Edm. Heraf: Boltar, og Boltbukar: en Storstryder, Praler. Jf. herre.
 bolut (bollette), adj. opfyldt af Bobler.
 Bom, f. Bumb. — Bon, f. Barn.
 Bona, Huustoi, Redskaber; f. Bunab.
 Bonde (Bund'e), m. Jordbruger, Gaardmand (Sogn, Sbl. og fl. i Modsetning til Huusmand og Straandsiddere); bosiddende Mand (Helg. i Modsetning, til Finuer eller andre om-

- fittende Høll; eller Bonde, Knekket af Bondestanden (i Mødsætning til Ny-føll). Fleert. uregelmæssigt: Bond'er, Bond'ar, Bondre. Jf. buande og Dumann. Hertil: Bondebunad, m. Bondebragt. Bondegær, m. Bondegaard. bondeklædd, bruges i Helg. i Mødsætning til: finnklædd. Bondemaal, n. Almuesprog. Bondewis, f. Bondestif o. f. v.
- bondstjen**, adj. hørende til Bondestanden eller passende til samme, f. Ex. ett bondstje Maal. Noget St. bondsleg: i Tell. bondsleg. Verbet bondstja bruges om Fremmebe, som forsøge at tale i Almuesproget.
- bonnat**, adj. frugtsommelig. Inbr.
- Bor** (aab. o), m. 1) Navet, Bor; især at bore Sten med. (Jf. Navar). 2) en vis Hesteslagdom. Soan.
- Bor** (for Bort), n. 1) Bort, i alm. Betydn. (Udtales deels Boor, deels næsten Bool med det tykke l, som træder isæbethor rd). G. N. bord. Le Bors, eller: ant Bore, o: til Bortet. Borsenden: Enden af et Langbord. Borsrør'a: Bortfanten. — 2) Brat, Hjel, Plante; en Hjel som er savet paa begge Sider; møbsat Baskun. — 3) Bort, Side eller Rand paa Baade og Kartotier. (Jf. Bar). Heraf byrt og utbyres. um Bor: ombord. nye Bor el. fyre Bor: overbord, ud af Kartotiet. innabors: inden Borte. — 4) Randen af et Kar, i Forhold til det som er i Karret; altsaa det øverste tomme Rum i et Kar som ikke er ganske fuldt. Der er ett stort Bor paa Kær'e: Karret har et stort Rum tilovers. Meget ubdredt. Ved Stavanger: Bar. (Jsl. bord).
- Bora** (for Borba), f. 1) Borde, Baand, Strimmel (Jsl. bordi, m.); 2) lange og smale Blade, paa Korn og Græs.
- Bora** (aab. o), f. et smalt Hul. Sjeldent, uden i Sammensætning, som: Honbora, Nafebora.
- bora** (aab. o), v. a. (a - a), bora, gjøre Hul. Noget St. bora.
- bora** (for borba), v. a. anrette Mad: borbet, sætte Maden frem. (J Glastebudene).
- bora** seg, vore ud, slaae sig ud i Blade (som Korn). Meget i Ag. Stift, hvor det udtales: vole se (for borba seg).
- Bor-arbeid**, n. grovere Snekterarbeide (med Planter og Hjelvar).
- borberande**, adj. egentl. som kan sættes paa Bortet; figurl. anstændigt, passende, verdigt.
- Bordist**, m. Brittis, Tratakerken. Abg. Tell. Eller med aabent o: Bortist (Søndre Berg.), Borost, og Bort (Som.). Jsl. bordistkr.
- Boregras** (oo), n. Græsarter med lange og smale Blade. Af Bora, f.
- boren** (aab. o), part. baaren. S. bera.
- Borg**, f. en Borg. (Betydningen meget dunkel og ubestemt. Jf. Omnborg).
- Borg**, n. Borg, Laan. taka paa Borg.
- borga**, v. a. (a - a), borge, laane. Bruges ligesom laana baade om Udskælfse og Møbtagesse. Udt. nogle St. borje.
- Borgar**, m. Høbstadsborger; især Handelsmand.
- Borgstova** (sædvanl. Bortstova), f. Tjenestue; Arbeidsfolkens Hus paa de store Gaarde. F. Stift.
- Borhald**, n. buget og bakket Bort; Anretning for Gæster. Edm. (Jsl. bordhald, Maaltid).
- Boring** (for Bording), f. Siderne i en Baad; især den øverste Deel af samme.
- Borst**, m. Barl. (G. N. hörkr). Jf. barla og berje. I Sammensætn. Borla, f. Ex. Borkavaag, f. en Vag Barl.
- Bortalur**, m. et Stykke sammenrullet Barl.
- Borka**, f. Barfelud. Hertil: borkebrend, adj. beskadedet i Barkningen. Borkesaa, m. Barkesaa. (B. Stift).
- Borkaløyping**, m. en Trakamme som man har taget Barken af. Edm. o. f.
- Borkæte**, f. et Hul paa Overfladen af et Træ, hvor Barken er voren ind i Træet. Edm.
- borkelaff**, adj. blegagtig bortet af Farve. Ag. Stift. See bortut.
- bor-klæde** (borfla), v. a. belæde med Hjel (Bort). Hertil borklædd, adj.
- Borklæding**, f.
- Bor-krakk** (krakk), m. Træfod som bruges til Støtte under en Baad. Nordre Berg.
- borkut** (borkette), adj. bleggul eller hvid med et Anstrøg af rodt (ligesom Løi der er hvid barket). Meget om Heste. Søndenfjelds. (J B. Stift: gulblakk). — En Hest af saadan Farve kaldes: Bork'en (Bork'ien).
- Borlad**, n. og Bortspjel, m. Bortkabel.
- Borlesnad**, m. Bortbønner.
- Borre**, m. Burre, en Art (Arctium). I Edm. ogsaa: Purre; i Tell. Klætegras.
- Bor-riva** (aab. i), f. Revene som gaar igjennem Hjelene i en Baad.
- bortetja**, v. a. sætte paa Bortet (= bora).
- Borst**, og Borost, f. Bordist.

Borstift, n. sidste Bindning i Kortspil.
Bor-stol, n. Borstfod.
Borstove, f. Borgstova.
bort (hen, over), f. bort.
Borvegg, m. Hjelevæg, Planlevæg.
Bos (aab. o), n. en Enhæve, Avne, li-
 det Stykke af et Straa eller Løv (F.
 flus); mest kollektivt: Avner, Høfs,
 smaat Affald af Hø eller Halm. (Sv.
 boss). Ræsten alm. (dog seldnere i Ag.
 Stift). F. Rod, Rast.
bosa (aab. o), v. n. bestrøet med Affald
 af Hø eller Halm (Bos). Selben.
 Roale St. bysse.
Bosbleta, f. Undebrettsbla.
bosna, v. n. tørres lidt, saa at Fugtig-
 heben gaaer af. Sdm. I Harb. bosna,
 med luft o. F. kostna og badna.
Bosse, m. Pude under en Kløvabel.
 Soan, Valbers. Sv. bossa.
Boste, m. Haarborste, Kvast af Borster.
 (Isl. busti). F. byssa.
Bostegras, n. en Art Roglear (Scirpus
 cespitosus). Ellers: Myrbusk, Bind-
 slegga, Finnslegga, Finntopp.
bosut (bosette), adj. bebestet med Av-
 ner eller Straa (Bos).
Bot (oo), f. (Fl. Bøt'er), 1) Bod,
 Forbedring, Istandsaettelse. G. R. bot.
 I Bot: bedres, komme istand igjen.
 Iata Bot: lade sig istandsaette. Heraf
 bota. — 2) Bøder, Mulkt (egentl. Dyr-
 reising, Sattisfaction). Mest brugt i
 Fleertal. — 3) Klub, Lap, Stykke hvor-
 med man bæfter et Hul paa Klæder
 eller paa andre Ting. Alm. — 4) Plet,
 enkelt Stykke eller Rum, f. Er. paa
 en Ager. B. Stift. Et Græsbot: en
 Græsplet. Klædbot: Sted hvor det
 klør. F. Knesbot. Heraf komme ad-
 stillige Ro-Ravne, som: Græsbot, Vid-
 bot x. hvorved der nemlig sigtes til
 Pletterne paa Dyrrets Hud.
Boteklut, m. et Stykke Løi til Lapper.
Dafaa Boteskilla, Boteskugse, f.
 botelaust, adj. n. uoprettelig, som ikke
 kan gjøres godt igjen.
Botevon (oo), f. Mulighed til at komme
 istand; det at en Ting kan blive bedre.
 Selg. Drk. og fl. Dafaa: Haab, Ud-
 sigt til Forbedring. Harb. i Formen
 Botavon.
Botn, m. 1) Bund, Grund. G. R. botn;
 Sv. botten. Le Botnar: til Bunden.
 Isl. — 2) den inderste Deel af en Fjord
 eller Dal. Dalebotn, Fjordbotn. — 3)
 f. Bytning. — Ordet hedder i Gbr. til-
 dels Bøtt; og tydeligt i Ag. Stift:
 Bonn. Fleertal i Sdm. Berne.
botna, v. n. (a - a), 1) naae Bunden,

komme tilbunds. 2) v. a. sætte Bund
 i Kar.
Botnalag, n. Bunden Beskaffenhed.
botnalaus, adj. bundløs, overordentlig
 dyb. Botnaloysa, f. et umaaleligt
 Dyb.
botnafett, adj. om et Garn, som er sat
 til Bunden og ikke naaer til Bandshæden.
Botnafaut, f. Skaut, m.
Botning, m. f. Bytning.
botut (botette), adj. plettet, skæftet.
boya (aab. o), v. n. indbrage et stort
 Rum, see stort ud. Fæb. (= ruva).
boven, adj. stor, vid, udbredt. Fæb.
 (= ruven).
bra, adv. godt, vel. — Dafaa adj. (uden
 Bøtning): brav, god, antagelig, tjen-
 lig. (Fremmedt Drt).
Brassa, f. en gammel Høppe. Stav. Amt.
Brag, n. Nordlys. (Valbers). S. følg.
 Ellers findes: Verbrag (Inderoen),
 Bragd og Vindbragd (Drk.); andre
 St. Lyse, Vindlyse, Verhios og fl.
braga, v. n. lyse, flamme, bluse eller:
 glimte; ogsaa visse, svæve hid og did
 (om noget bevægelig som sees i Tra-
 skand). Formen braga er maaskee ubru-
 lig; ellers hedder det; bragaan (Gbr.
 Ind.), braue (Vstb. selden), brave
 (Hedemarl.), bragde (Drk.), bragle
 (Gbr.), blagde (Namb.), blagan
 (Indr.), blavre (Vstb.); og disse
 Former have tilveels flere Betydn. G.
 R. bragda, braga. (S. Rongespillet,
 S. 46). — Ubesjendt i det Beskæftede.
 F. braga og bra.
Bragd, n. el. Vindbragd: Nordlys. Drk.:
 Dragd, f. 1) Udsende, Beskaffenhed (sær
 Luitens). Himmelsbragd. Sdm. 2)
 Art, Skit, Væsen. Lell. Sdm. — Bæ-
 nebragd: Børneskilt. Lell. 3) Maneer,
 Raade at gjøre noget paa. Drk. (hvor
 det oftest er neutr.). Hertil Hænde-
 bragd. (Isl. bragd, Lader). F. Dragd
 og Brigde.
bragda, v. n. glimte, om Nordlyset.
 (Vstb. selden). See braga.
bragdast, og bragde, v. n. forandre sig;
 f. brigda.
bragla, v. n. 1) glimte, svæve som en
 Flamme. Guldr. 2) lyse; bluse (=
 braga). Gbr. Indr. 3) glimre, praele,
 have et pralende Udsende. Indr. Gen-
 tydigt med blagan.
Brak (langt a), n. Bragen, bragende Lyd.
braka (brakaa), v. n. (a - a), brage.
Brakall, m. Lovbhag (et Træ), Rham-
 nus Frangula. Ag. Stift. Ellers Lov-
 beag og fl.
Brakje, m. Enebraea. Harb. Sbl. Isl.

3 Bøss og Sogn: Sprække; ellers Brist og Fine. Hertil: Brakabær, Enebar. Brakastofte, m. Enebartviss. Brakalog, m. Aflog af Enebar. Jf. Fine.

bratta, f. bratta.

Brand, m. 1) Brand, brændt Stykke Træ. Ljosbrand, en brændende, og Kølbrand, en slukket Brand. G. N. brandr. 2) en Skjæ, afbugget Stof eller Træstamme. Tæll. Rbg. Fisker. Ellers Strangte, Rjepp, Kubb. (Jæl. brandr. Blætte). 3) Vælsen eller Hæberen i de gamle Skibebuer. 3 Betydning af et Sværd forekommer det i de talemærkske Viser (ligesom G. N. brandr). Ellers bruges Brand nu ogsaa i Betydning af Ildsvaabe, Ildbrand; hertil Brandstot, Brandfolk, Brandkasta, og flere nyere Ord. Jf. Eld, Lueeld.

Brandstot, m. Kjædelsed, Redskab til at sætte Kjæbler og Pandter paa over Jlden.

Brandgul, adj. brandgul, ilkgul.

Brandrøyst, m. Røg afslumende Brande (beslægtet af dens Starphed).

brandut, adj. sribet, vandet, med Striber af en anden Farve (mest om Køer). Ag. Stift. 3 Tæll. brandut. Jæl. brøndout.

Brank, n. Brøst, Bestabigelse; et forslidt eller gnævet Stykke, især paa Lougvaerk. Meget udbredt Ord; i B. Stift: Brank.

brankast (brankast), v. n. bestabiges, forslides paa enkelte Steder.

brankut (brankette), adj. forslidt, gnævet eller bestabiget paa enkelte Steder.

Bras, m. Brasen paa et Seil.

Bras, v. a. (a - a), Iobde Jernredskaber, f. Ex. Røgltr. Alm. Rogle Cf. bræsa. Jæl. brasa.

Bras, v. n. (a - a), 1) brænde, blusse (med Flamme og Spraaen). Dstærb. Jf. brisa. 2) sprage, knitre (om det som brændes eller steges). Evm. Jæd. og fl. Et andet v. n. er brasa: sætte Brasen til i Seilads.

brasa, v. a. (a - a), Iobde Jernredskaber, f. Ex. Røgltr. Alm. Rogle Cf. bræsa. Jæl. brasa.

Brasing, f. 1) Spragen; 2) Ledning.

brasta, v. n. bramme, gjøre sig til. 3 Evm. tale et fornemt ladende Sprog. Jf. bansta.

Bratl, n. Møje; Arbejde som ikke gaar heldigt. Tr. Stift, Evm.

bratla (braltje), v. n. Klude, slæbe med noget uden Fremgang. Evm. Trøndhj.

brattr, adj. seil, brat, stærkt opstigende.

Alm. G. N. brattr; Sv. brant. 2) stolt, med en stiv Holdning, Jf. bretta og spratta.

Dratta, f. 1) en seil Strækning, brat Bakke eller Bjergside. Alm. 2) Stællehed. brattfjella, adj. med stælle Fjælde.

Drattlenda, f. en seil Mark.

brattlendt, adj. om Gaarde og Landstrøg, som gaar brat opad.

brattna, v. n. blive brattere (om Veie).

brattrosta, adj. om et Tag, som har stærk Reining eller er brat paa Stjerne. Tæll. og fl. Ellers brattrøyst; f. Røst.

Brau(b), n. Brød. Rbg. Tæll. (Ellers Brød, Brø). G. N. braud. G. Brød. braut, brød; f. brjota.

Braut, f. en Bakke; eller en Vei som gaar opad en Bakke. Evm. (G. N. braut, Stt). Ellers: Bresta, Klev. 2) Vei som brydes i Eneen. Inso-braut. Mere alm. vestenfjelds. Jf. brøyta.

brauter (=ette), adj. bakket (om Veie). Evm.

brave, v. flamme; f. braga.

Braa, n. Art, Bestaffenhed. Ett anna Bra i Ver'le: et andet Slags Veir; jf. Verbra. Hølg.

braa, v. n. 1. (r - dde), liane. Da braa paa bæ: det har nogen Lighed dermed. Hølg.

braa, v. n. 2. (r - dde), i Talemaaden: braa vld, eller: braa 'ti ut ein o: tilraabe. En stærkt for at stonde paa kam. Evm. hvor det ogsaa hedder: bere vld.

braa, v. n. 3. (r - dde), lyne (=lyona, lygna). Tæll. (Hælben). Jf. braga.

braa, adj. 1) hastig, pludselig paaafommende. Alm. G. N. bråd; Sv. bråd. 2) hastmøbig, som ikke kan finde sig i at bie. Skulde egentlig hedde bræad; men denne Form findes ikke.

Bræad (Bræa), n. Brædning; løst Tjære hvormed Raabe og Fartøier bestryges. B. Stift, Hølg. og fl. (Jæl. bræd, f.).

Hertil: Bræabent, m. Indretning hvori Fartøier opsættes under Brædningen. Bræadsløse, f. Mangel paa Brædning.

Bræadbaude, m. hastig Død.

bræaden (bræaen), adj. smeltet, i flydende Tilstand. Rest i Ag Stift.

bræadbjupt, adj. n. tverrbjdt; f. nærbjup.

bræadna (alm. bræana), v. n. (a - a), smelte, blive flydende. Alm. (Jæl. brædna). Jf. bræde.

Bræad(b)smør, n. smeltet Smør. Ligeledes Bræadalg, f. (Jf. alm.).

bræafsig' adj. som er nær Døden, el. snart skal døe. Gan æ væl ikke so

- braafelig** o: han bœer vel ikke saa pludselig.
- braafengd**, adj. som kan faaes i Hast. (Ejelden). **Braafengd**, f. f. Braafykia.
- Braafengje**, n. Nødbjælp, noget som kan faafes i en Hast og bruges indtil videre. Nordre Berg. Jf. Braansøte.
- bragaar**, lyse, glimte; f. braga.
- bragjort**, adj. n. gjort i en Hast.
- Braagn**, f. Brogn.
- braahuga**, adj. hastig, utaalmodig, som ikke kan vie. Tell. og fl.
- Braak**, f. en Bue af Jern eller Vidier, hvori man bereber Stind ved at trække den frem og tilbage. Alm. Jsl. bræk.
- Braak**, n. idelig Brydning eller Brudning; stærk Bevægelse, Slid og Slæb.
- braaka**, v. n. (a - a), bryde, vride, slide paa. Er. Stift. J. Særbeleshed: a) bryde Hør eller Hamp for at faae Stilkene fra. Ag. Stift. b) berede Skud i en Braak. Nere alm.
- Braakvitel**, m. et Afslæbe, Overfløde af grovere Bævning (til en Seng). Nbl. Nodfat: Muffvitel, (E. Kvitel).
- Braal** (og Brjæl), m. en stærk frydberagtig Lugt. Ebn.
- braalynt**, adj. hastig tilfunds. Ag. Stift.
- Braamein**, n. f. Braafykia.
- braana**, v. f. braadna.
- Braana**, m. Brænden; Brynde, Kvalme; f. Brune.
- brandut**, f. brandut.
- Braank**, n. f. Brank.
- Braansøte**, n. Nødbjælp, noget som man kan benytte for en fort Tid. Te Braansøtes: til Hjælp for Diebliffet. Drk. J. Ebl. Braansøtla, f. andre Esteder Braafengje, n.
- braasinna**, adj. utaalmodig, fremfusende.
- Braaskap**, m. Hastigbed; Utaalmodighed. (Ejelden).
- Braafykia**, f. en Kvægsygdom, som paa kommer meget pludselig og som sædvanlig medfører Døden. Sogn og fl. Dgsaa kalder: Braafengd, f. (Sogn), og Braamein (Tell.).
- Braata**, f. Brote.
- braatiffen** (aab. i), adj. tagen eller greben pludselig; ogsaa: let at tage (= snartiffen).
- brætt**, adv. snart, hastigt, pludseligt. Dgsaa: nær, f. Er. Han va' ikke brætt so stor o: langt fra ikke saa stor. Nogle St. brætte.
- Bree**, m. f. Brie.
- brega** (el. briga, med aab. i), v. n. (svæve, vifte eller bæve, ligesom en Flamme. De brega fere Augo. Sall. Jf. braga, v. a. (a - a), 1) bæve Baand paa en egen Raabe, som ligner Fletning. Ebl. (Jsl. bregða, striffe). Jf. bregde. 2) v. n. forandre sig; f. briga. Setersb.
- breid** (brel), adj. bred. (G. N. breidr).
- Breidd**, f. 1) Brede, Bredd. (G. N. breidd). 2) Bred, Kant, Rand (= Krøm, Jar, Bar). 3) Side (eller egentlig: Rinte, lige Kæfte). J Breidd mæ: ved Eiden af, jævnsides med. Er. Stift, Hela.
- breidd**, partic. dækket, overdækket. breiddfull, adj. fuld til Bredden.
- Breiddvid** (-ve), m. det yderste Stykke paa Eiden af en Langslæbe. Ebn.
- breide** (breia), v. a. (e - de), 1) brede, udbrede (især noget som tjener til at dække eller skjule med). G. N. breida. 2) sprede, om en jævnt Udspreddelse, f. Er. af Hø eller Gjøvel. Jf. einbreia, og fibreia (som forudsætter den mere regelrette Flerion a - a, ifødetfor: e - de). — breide atthve: skjule, tilbætte. breide ne're: tilbætte ganske (Ebn. og fl.). breie paa seg: trække Snaakløberne over sig. breie upp: rede en Seng (Busterud og fl.); ellers: reie upp.
- Brei**(de), f. 1) en Deel udspreddt Hø. Høybreie. (Drk. og fl.). E. Fiekk. 2) en stor udspreddt Hø, især af Fugle. Fuglebreie. Hela.
- Breidemjøl**, n. Meel som kroes over Brødet ved Bagningen. Ebn. og fl.
- Breidervoll**, m. et bekymt Sted til at tørre Hø paa. Dgl. Breideplass, Breidarplass.
- breidføtt**, adj. bredfødet.
- Breidkjæft**, m. en Fisk med en overmaade stor Mund (Lophius piscatorius).
- breidleitt**, adj. bredbladen, (som har et bredt Ansigt. Alm. (G. N. breidleite).
- breidmæ**, f. Breidd, f.
- breidna**, v. n. blive bredere.
- breidnasa**, adj. brednæset.
- breidrenda**, adj. med brede Striber.
- Breidsla** (Breitla, Bresle, Breltje), f. 1) Udspreddelse, f. Er. af Hø. Dgl. Breiding, f. 2) i Sammensætning: Dæfte, Læppe; see Ubreidsla, Jvebreidsla, Underbreidsla.
- breidrent**, adj. bredtandet.
- breie**, f. breide. — Breitla, f. Breidsla.
- Brek** (aab. e), f. Rød, Skabe. Han hev' ikke noka Brek: han har ikke nogen Rød. Ebn. Jsl. bræk, n.
- Brek**, n. Tryglen, Overbæng.
- breka** (aab. e), v. n. (a - a), trygle, bede idelig om noget, især Smaating.

Brest om Horn. Belg. Sogn. Jøl. breka. (Jf. mafa).

brestjen, adj. overhængende, besværlig ved idellige Begjæringer. Sogn, Leth. (Jf. adrengjen, og mafen).

Brestka, f. en Bakke; sædvanligt om de Bakker, som danne en Kump Staket, saaledes at der er fladt ovenfor og nedenfor samme. Søndre Berg. Sogn, Hall. Gbr. Drl. Jf. Braut og Næl. (Nordtydsk og Engl. brink. Jøl. brekka, Straaning).

brestkut, adj. bakket, om Bete.

Brem, f. Brim.

brend', partic. brandt. — **Brendepoke** (aab. o), en Substygdom, der har nogen Lighed med brandt Skabe. Ebm. Ndm.

brenna, v. n. (brenn'; brann; bronne), brænde, være i Brand. Inffn. hedder ogsaa brinne (Trondhj. Stift); G. N. brenna. Præl. brinn (Tr.); Imperf. i Flertal: brunno (Hall. Vald.); Supinum: brunne (Gbr. Tr. Stift). Figurl. Betydning: ulme, glære, være nær ved at bryde ud. Han gjeff aa brann mæ da (om En som skuler en stærk indre Bevægelse). Beslagtebe: Brand, Brune.

brenna, v. a. (e - de), brænde, sætte i Brand; tilberede ved Jlb. Afstilles altid i Formerne fra det foregaaende.

brennande, adj. brændbar. Da brann alt som brennande var.

Brenna, f. 1) i Betydn. afbrændt Stykke (= Brote), findes det tun i Stedsnavne. 2) et Redskab til Kaffebrænden. Ag. Stift.

Brennesfang, n. Brænde. (Søndensf.).

Brennenot (aab. o), f. Kålbe (Urtica). B. Stift. Dgs. Brennenetla. Derimod: Brennheta (-hetta) i Gbr. og Brennhutu i Drl.

Brennesott, f. Halsbrude. Sogn, Vald. Ellers Halsbrune, Elbe, Brøstfod.

Brennesstein, m. Svovel. (Dgs. Jøl.).

Brennetorr, n. Løv til Brænde.

brennhett, adj. brændende hed.

Brennheta, f. Brennenot.

Brennhite (aab. i), m. brændende Hebe.

Brenning, f. 1) Brænden: 2) = Brising.

Brenska, f. Brænden, Forbrændelse.

Bres, f. Brist. — **Bresma**, f. Brodma.

Bresne, f. Blesme.

Brest, m. 1) Sprætte, Revne. G. N. brest. 2) Brøst, Rangel. Nbl.

bresta, v. n. (brest'; brast; brøste), 1) briste, sprække (saa om haarde Sager, f. Ex. Glas og Metaller). — 2)

mangle, fatted. Nbl. Ehl. Heddet i Nf. og Ebm. reste (Impf. rast); ellers; florta, vanta, og fl. (G. N. bresta).

bresten, adj. skjor, som let brister. (Ejleden).

Brestkaal, n. Agertaal. Dstere.

brestlaus, adj. fri for Brist el. Sprækker.

brestut (-ette), adj. fuld af Sprækker.

bretta, v. a. (e - te), 1) bøje op, vride tilbage, opsolde, f. Ex. Vermerne, Klæderne, et Forhæng. Neget udbredt; maaskee alm. Jøl. bresta. (Dgsaa i Danmark). 2) spant, give sig en stolt Holdning. Han gjeff aa brette seg: han gif og satte Ralken i Beiret. brette Leggenne: flyde Knærne stærkt tilbage, gjøre fløve Been. Ebm. og fl. (Jf. bratt).

bretten, adj. stolt, stiv i Gang eller Holdning.

Brev (ee), n. Brev; Dokument (f. Ex. Stiftsbrev); nogle Steder ogsaa Papir. Nogle St. Brø: i Nbl. Brø (G. N. bres, af et latinsk Ord).

brevgjera, v. a. opfatte skriftlig, indføre i et Dokument. Søndre Berg. i Formen: brøvgjera, hvoraf Brøvgjering, f.).

Brevsending, f. Korrespondens.

brevsett, adj. skriftlig opsat, skabfæstet ved et Dokument. Sjelden.

brevsynt' adj. som kan læse Skrift.

bri, v. n. læmpe, indbrette. Ebm. (Variation, enten af brigda, el. vrida).

bride (aab. i), v. n. (a - a), løse, glidse, give et hvort Ekn ligesom Sneen. Ebm. Da brida 'ti di: det skinner som af Sne.

Bride (aab. i), m. Sneemasse, Sneelag; især om de vedvarende Sneebøbe paa Hjelbene. Ebm. Nbl. i Trondhj. Stift: Bree, og Bræe. Ellers: Fonn.

briga f. brega.

Brigd, f. en Forandring. Ebm. (Ejleden). Helgabrigd, Stabrigd (Afvigelse fra den daglige Skik). Jøl. brigd.

brigda, v. a. (a - a), 1) forandre, gjøre en Forandring med. Gbr. og fl. i Nbl. brygda. (Jøl. bregda). Dstere v. n. forandre sig (f. Ex. om Veiret).

i Sæt. bregde; i Sogn: bragda. — 2) vende, bøje om, vride tilbage.

brigde upp Ermanne. Ebm. hvor det ogsaa hedder brygde. Jf. bretta. — 3)

forvride, vrænge et Ledemod. Nbl. Ebm. i nordre Ebm. brigste; ellers: rengla, rela, vilka, heika. — i Leth. skal Ordet

forbum have havt Betydn. bræbe (vel egentlig: omvride).

brigdast, v. n. forandres, blive ander-

- lebes. Sjelden, brigdek i fugla: sole et nyt Rød, saae et andet Stub. (Forældet i Edm.).
- Brigde, n. 1) Forandring, Omstiftelse. Harb. (Jf. Verbrigde). Jøl. brigdi. 2) Forordning af Lemmer. Edm. (I nordre Edm. Brigst). lese i Brigde: lese en vis Formular for at læge en Forordning (overtroist).
- Brigst, see forrige.
- Brif (ii), f. (Jl. Brika, r), 1) en kort Bæk, især ved Siden af Døren. Nordre Berg. Edm. og fl. 2) en lav Høleveg, især paa Siderne af et Logulv. Lævedrif, Agedrif. B. Stift. J. Sct. ogsaa Brystværnet eller Forvæggen paa et Træer (Pulpirer).
- Brikke, n. 1) Høleveg, = Brif. Søndre Berg. 2) en panelet Bæg, som dækker Muren ved Isthedet eller Gruven i Røggæerne. Epl. Harb. (I Edm. Omabolt).
- brifjen, adj. 1) rask, frisk, godt udsende. Nhl. 2) i mout. herligt, pperligt. Da va ikke so briffe fyre dei (Nhl.): det stod ikke saa vel til hos dem.
- brifka, v. n. hvide, afbrøde En, f. Er. i Lalen. Vrd. J. Edm. blingre.
- brifna, og brifnaleg, adj. pperlig, fortræffelig. Edm. (Jf. briffica); Et brifna Ba'n: et ubmærkat Bagn. Et brifnale Ver: et særdeles hyggeligt Væz.
- Brillur, f. pl. Briller; f. Glasaugo.
- Brillehus, Brillefoberal.
- Brim (ii), n. et Slags blod Dk, som tilkøbes af Valle ved en stærk Røgning. B. Stift og videre. Nogle Stæder Brim, ogsaa: Mysebrim, va i Efl. Edm. og Helg.: Mysebrøm. I haard eller sammenpresset Tilstand kaldes denne Dk: Brimost (B. Stifi); ellers: Myseost, Mysefæst. — Brim synes ellers at betyde: Skoyer eller Bunderfald; Jf. Saltbrim.
- Brim (aab. i), n. Brænding, Havbølgernes Brydning mod Klipperne. B. Stift; ogsaa nordensjelds (Bream, Bream). Jøl. brim.
- brima, v. n. om Søen: brydes, opføres ved at slaae imod Kysten. (Sjelden).
- Brimhest, m. et Ravn paa de store Vølger, som brydes paa Havstjærene. Skal bruges i Nordlandene.
- Brimost, m. see Brim (ii).
- Brimstø, m. oprørt Sø nærved Kysten.
- Brimtor (aab. o), n. Sufen, dump Lyd af Havbølgernes Slag mod Kysten. Edm.
- Bring, m. 1. Hindebærst (Rabus idæus). Vrd. J. Edm. Brogn (Brogn). S.
- Blam. Hertil: Bringebær, n. Hindebær. (Nm. bekendt). J. Indr. Brognbær; i Edm. Brognbær.
- Bring, m. 2. Bryst (især paa Fugle).
- Bringa, f. Barm, Bringe. (Jøl. bringa).
- bringa, v. (a-a), at bringe. (Nyt Ord).
- bringebred, adj. bred over Brystet.
- Bringebær, f. Bring.
- Bringehola (aab. o), f. Hiertekulen.
- Bringekoll, m. Brystlauden, den øverste Deel af Brystet paa Dyr.
- Bringespeng (ar), = Kæmstel. Sogn.
- Bringestinn, n. Skibstind.
- Bringespør, m. det tynde brystagtige Been, som udgjør den nederste Deel af Brystet. Nhl. (Jf. Skerva).
- Bringesylv, n. Brystsvulster af Sols.
- Bringetree n. Brysttræet i Bæverhole.
- Bringeverk, m. Smerte i Brystet; ogsaa: Belymring, Kængslligbed.
- Bringemale, m. see folg.
- Bringepolur (aab. o), fl. f. de Lebe-mød, hvorefter Brystet forbindes med Ribbenene. Lell. See Spole. (Jøl. bringespalir). Den nederste Deel af Brystet hedder ellers i Edm.: Bring-smalen, og i Helg. Bringvalen.
- brinne, f. bregna.
- Bris (aab. i), n. et Slags seigt, svampigt og fedagtigt Rød, som affikeres og bortkastes ved Slagtningen. Nordre Berg. Edm. (Det Jøl. bris betyder: Knuder i Rødet).
- Bris (ii), m. et Rød, en liden Rød Flamme. Nhl. Bofa.
- brisa (ii), v. n. (a-a), blusse, flamme om noget som brænder let og hurtig. f. Er. Lyng eller Salm). Nordre Berg. Jf. brasa.
- Brisung, m. Blud, Luelfb; Lyktil som brændes paa Gaderne Sankthans Aften (Jonsokedrisung), Pintseften (Rois-sundrisung), og tildeels den Aften, da Køerne første Gang skal ligge ube om Baaren (Ullegedrisung). Ogsaa en Høb af Røstte og Løv som afbrændes, naar Engen ryddes om Baaren. Edm. Nfl. Harb. — (Jf. Bokelb).
- Brist, m. Brir, Sengsted som er slaaet fast til en Bæg. Søndensjelds.
- Brist, m. 2. 1) Enebærtra. (Lell. Hall. Vald.). S. Eine. Hertil: Bristebæk, f. Bristebær, n. Bristeholt, n. og fl. — 2) en stærk og purrende Smag. Ein skygg'e Brist: en bitter Smag. Edm.
- bristjen, adj. stærk, bitter; ogs. barfl. Edm.
- Bristling, m. Bristling, bvasbuget Silb.
- Bristfel (Brist), m. f. Blaspøn.

brjæ, v. f. hæn. — Brjæl, f. Bræl.
 Brjost, f. Brøst. — Brjost, f. Brøst.
 Brjot (Brjot, Brøt), m. en Bryder;
 En som gjør megen Larm eller farer
 usorgtigt frem. Nordre Berg.
 brjota (oo), v. a. (bryr; braut; brote),
 at bryde. Infinit. er forskjelligt: brjota
 (søndre Berg. og fl.), brjote (Ndg.
 Tell.), brjote (Nfl. Edm.), bryta
 (Sbl.); eller: brota, brote, brøte
 og bryte. G. N. brjota. Den almin-
 delige Betdn. er: bryde, brække, af-
 bryde, vride o. s. v. (dog ikke saa me-
 get figurlig som i Danst). Heraf:
 Brøt, brotna, bruta, Braut, brøpta.
 Særegen Betydning bar det i Talemaa-
 den: brjote seg o: brække sig, kaste
 op, spy. Ligejaa naat det bruges som
 v. n. nemlig: a) om Euen: brydes
 imod et Skar. De braut paa alle
 Fall o: man faae Bølgebrud paa alle
 Skar. b) forandre sig, afvige fra det
 forhen bekjendte; især om Sprog og
 Skik. Søndenfjelds, dog ogsaa ved
 Tronnbjem. De bryt av: det bliver
 andetledes. (Ellers: brøpta, brigda).
 brjote av: er Alers at brække itu. brjote
 ut: faae ud, om en Eggdom (heraf
 Utbrøt); men brjote seg ut: komme ud
 ved Brydning. brote sundt: sonder-
 bryde. brote Mtr: opbryde Ager af
 ubrøst Jord. brote Steen: opbryde
 Steen af Jorden.
 brjotande (brytande o. s. v.), adj.
 som kan brydes. Det braut alt som
 brøtande var.
 Brjotar, m. en Bryder (f. Ex. Stein-
 brjotar); ogsaa en dygtig men usorg-
 ligt Person.
 brjotast v. n. (bryst; braust; brotest),
 blive brudt, faae enkelte Aæl. (Uper-
 soalligt).
 Brjoting, f. Brydning; Agerbrud.
 Brodd, m. 1) Braad, Epids. G. N.
 brodd. — 2) Kornspiter paa en nyelig
 saet Ager. Tell. Edm. Tr. Stift.
 (Jf. Ml, Eiende). Sv. brodd. Heraf
 brybde. — 3) noget skarpt; f. Ex. et
 stærkt Vindstød.
 brodda, adj. forsynet med Braad eller
 Pigger.
 Brogd, f. Figurer eller Strater paa væ-
 vet Lø. Tell. (Jøl. bragd, Masse).
 brogde, v. a. væve med Strater.
 brogge, v. n. om Hætte; see humra.
 Brogn, m. Hindbarbusk. See Bring.
 Brof (aab. o), n. Brof (= Sig, Gist).
 Brof (oo), f. (Fl. Brøfer), Burer.
 (G. N. brök). Dette ægte og gamle
 Ravn er paa nogle Steber fortrængt

af det nye Ord: Bakka. — Brof-emne,
 n. og Brofety, n. Løt til Burer.
 brofnas (oo), v. n. gulne, modnes; om
 Ager. Ord. — (Jf. brokut, adj. bro-
 get. Sjelden).
 Brokroff, el. Brokroff (aab. o), m.
 Fisk som er bebarvet ved at faae for
 længe i Garn. Edm.
 Bron, f. f. Brun. — bron, adj. f. brun.
 Brone m. Brunde; f. Brune.
 bronnen (brunnen), partic. brændt, ub-
 brændt.
 Broer (for Brober), m. Brober. Hebber
 i Sæl. Bro'ir; i Edm. foralbet;
 Brode. Fleetal: Brør, Brør'e, og
 i Tell. Brø'ar. (G. N. brödir, i Fl.
 brædr). Gentil: Brorfaana, Brør's
 Kotte (i Edm. Brodefaane). Broer-
 lut, m. Broberløb (Edm. Brodelut).
 Brorfaan, Brør'sen.
 brør-gild, adj. om en Datter, som arver
 lige med hendes Broder. Sogn, Nbl,
 See gild.
 Brosa (aab. o), f. Bindhyge. S. Rosa.
 Brosma, f. en bekjendt velsmagende Fisk.
 Hebber Brosma i søndre Berg. og
 Hefg. Brosne (Brosn, Brosn) ved
 Tronnbjem; Brosme i Edm. og fl.,
 og Brosma i Lister.
 brosten (part. af bresta), brusten.
 brostna, v. n. sprække, faae enkelte Brist.
 Brot (aab. o), 1) Bryden, Brydning.
 Af brjota, braut. Ogsaa noget som
 ligner en Brydning, saaledes: Pulver,
 Larm, Støi. Meget brugeligt i søndre
 Berg. og Sogn. (Jf. brota). — 2)
 Noget som foraarsager Brydning; saa-
 ledes en stærk Storm, haardt Føre,
 haardt Arbeide. Jf. Gusebrøt. — 3)
 et afbrudt Stykke, Skaar, Stump.
 (Alm.). Glasbrøt, Krusbrøt, Skalle-
 brøt, Klofbrøt; i Spøg ogsaa: Kal-
 lebrøt, Kjeringsbrøt. B. Stift, Tell.
 og fl. — 4) Brud, Stedet hvor en Ting
 er brudt. G. N. brot. Støt'e a' vøkt
 i Brøt'e (Staalet er hvilt i Brudbet).
 Ogsaa Dpflag eller Følb paa Klæder.
 Gusebrøt, Gøsebrøt. B. Stift — 5)
 Babelst i en Elv (Jøl. brot); et Sted
 hvor Grunden begynder at hælde nedad,
 hvilket kendes paa Vandfladens Bryd-
 ning. Meget ubbredt. (Jf. Strøf,
 Strøf). — 6) en Vasse, Brint eller
 Klippe hvorved en Flade afbrydes.
 Søndre Berg. og Stav. Amt. Jf. Ufs,
 Samar. — Desuden 7) Gaandspis; see
 Brut, og 8) et Rum i Læben; f. Brut.
 brota (aab. o), v. n. (a - a), bulbre;
 gjøre megen Larm. Sogn, Søndre
 Berg. Heraf Broting, f.

Brota (aab. o), f. et Brud, især hvor et Glæde er gjennembrudt, for at man kan gaae over samme. Nordre Berg.
Brote (aab. o), m. 1) nebbugget Skov, Træer som ligge i Dyrger. Østf. (Brotta). Jsl. broti. — 2) et Stykke Mark som ryddes ved Afbrænding og derefter tilsaes. Ag. Stift (hvor det hedder Brotta og Brataa). — 3) en uordentlig Hov af forskellige Ting (Kar, Hjel, Arbejdstøi etc.). Tell. Hall. og fl. Ellers: Hartje, Strap, Skrot. — 4) en Mængde, en stor Hov, en Mængdesolbigheb. B. Stift og videre. Jf. Hørg. S. Boverbrote.
Brotebrenning, f. Afbrænding af Krat og Skov paa en Mark som skal dyrkes. — **Brotehogst**, m. Nedbugning af Træer til saadan Afbrænding (Ag. Stift). **Brotekorn**, n. Korn som vører paa den saaledes dyrkede Mark. Ligesaa: **Brotekrug**, **Brotekæpe** o. fl. **broten** (aab. o), partie, brudt, brækket. **Brotføre**, n. froksen Enee, som ikke er saa baard, at man kan gaae paa den; en Jidskorpe som brister under Fødderne.
Brothest, m. og **Brotmær**, f. Benævnelse paa Personer, som fare usorrigtigt frem.
Brothogg, n. Kjøbere; Dre som ikke bruges at hugge Træ med. (Jsl. brythogg).
brotna, v. n. bræfles, briste.
brotut, adj. brudt paa enkelte Steder.
Brotver (ee), n. en stærk Storm.
Bru, f. en Bro. (G. N. brū). Fleertal deels: **Bruir** (Brue), deels **Brye** (Ramb. Indr.), **Bry** (Walbers).
Brud (Bru, Brur), f. en Brud. Formen Brur (for Brubr) er meget udbredt; saaledes i Søndre Berg. Tell. Øst. Nordre Trondh. og Helg. Hertil forskellige Ord, som henfigte til Bryllupsstiftene; saaledes: **Brursvein** og **Brurpika**, om Brudens Ledsagere. **Brudslætt**: en Marsk, som spilles naar Brudfølget gaaer til Kirke. **Brudabite**, et Slags Mellemvad (Edm. og fl.), og **Brudagraut**, et Naaltid Flødegrod i Brylluperne.
Brudbud, m. Brudebragt. Ellers: **Bruravvnt**, n. og **Bruravvly**, n.
Brudfylgje, n. Brudfølge. Dgs. **Brudfær**.
Brudgum (alm. Druggum), m. Brudgom. G. N. brūdumi. — **Ordet Gume** (Ang. guma, Mand) er ellers ganske ubekjendt.
Brudsvain, m. en af de Mandspersoner,

som udses til at vogte eller ledsage Brudeparret. Kalbes ellers: **Brursvein** (Tell. og fl.), **Brurleiar** (Gard.), **Leidesvein** (Edm. og fl.). — Brudens Ledsagerinder kalbes **Brudpika** og **Brudkæna**; og samtlige disse Personer kalbes **Embattesfolk**.
brudvigja (bruvie), v. a. ægtevie. **brudvigd**, ægteviet. **Brudvigjelse**, n. Brudevælsse.
Brugda, f. Brugde, et Slags stor Hat. J Edm. **Brude**, og **Brud**.
brugdast, see brugdast.
Brugg, og **brugga**, f. bryggja.
Brug (aab. u), n. 1) Brug, Benyttelse; 2) Skif, Sæbøane; 3) Drift, Næringsvei. Sjøbrud, Jordbr. 4) Gaard, Jordepart. 5) Lønner, Træløst. Meget brugt i Tell. og Buserud. — **Te Brugs**, til Brug. — **Brugshest**, el. **Brugsøye**, m. en Hest som bruges til Gaardsdrift. J Edm. **Brufærhest**.
bruka (aab. u), v. a. (a - a; el. a - te), 1) bruge, benytte; 2) brude, være sig ved, f. Er. bruke Eseen. **bruka seg**, være om sig, gjøre sig Umage for en Ting.
brukande, adj. brugbar, som kan bruges. **brukeleg**, adj. brugelig, som er i Brug. **brukta**, f. brutta.
Brum (aab. u), n. Knopper og Kviste paa Løvtræer; især friske Kviste, som man giver Kvæget til Foder. (G. N. brum, Knopper, ogs. Løv). Maaskee egentlig Kviste med Løv, i Mofætning til Bar; f. **Brumskog**. Et meget udbredt Ord (B. Stift, Tell. Hall. Helg. og fl.).
bruma, v. n. samle Kviste til Foder.
Brumskog, m. Løvskog, især Birk. I Helgeland som Mofætning til Barskog.
Brun (uu), f. Kant, Brink, Pjunt; Kanten imellem en Flade og en nedgaaende Side; saaledes det øverste af en Væg, den øverste Strant af en Bakke eller Bjergside. Fjellbrun, Bastebrun. (Jf. Dagsbrun). Meget udbredt. Helg. B. Stift. J Tell. og Øst. Bron; i Edm. ogsaa: **Bru**. (G. N. brún, Kant). — I de tellemarkste Biser findes **Bron** ogsaa i Betydningen: **Mienbrøn**, som ellers hedder **Kugnebrun**. (G. N. brún). Heraf storbrunt, ljosbrunt og fl.
brun', adj. brun. (Søndenfelds: bron). — En Hest af denne Farve kalbes: **Brun'en**, **Bron'**; og ved Stavanger: **Brunkjen**.
brunblakk, adj. blegbrun, om Heste.
Brund, m. Brunst. Jsl. brundr.
brunda, v. n. løbe i Brunst. Sæbvan-

- lig kun om Dyr af Hankønnet. (Jf. blesma og laupa).
- Brundstut**, m. Dyr. Jf. Kungstut.
- Brune** (aab. u; ogs. Brona, Braana), m. 1) Brænden, det at noget brænder. Brugeligt i Nordmør og Namd. (i Formen Braane). Drk. Gulbbr. (i Formen Braana). De vil inte bli naen Braana: det kommer ikke til at brænde. Jøl. bruni. — 2) Brand, Forbrændelse; ogsaa Fortærelse. Tell. Buserud (i Formen: Brone). — 3) Brynde, Hebe; især stærk Varme i Legemet, som hos syge Folk. B. Stift (Brune). — 4) Kvæme for Bryttet, Halsbrynde. Drk. (i Formen Braana).
- Bruneluft**, f. stærk Uddunstning, især af søvende Rennefer. Nordre Berg.
- brunkast**, v. n. blive brun. B. Stift, Tell.
- Brunkje**, m. en mørk eller brun Plet. B. Stift.
- Brunn**, m. Brønd. I Edm.: Brynn. G. N. brunar. Heraf brynna.
- Brunnvatn**, n. Brøndvand.
- Bruntrode** (-tro, -troa), f. den nederste Lagsjæl; Tagets nederste Deel.
- brunsygd**, adj. brunsiet.
- Bruc**, f. f. Brud.
- brusa**, v. n. (e - te), bruse. (Eselben).
- Bruse**, m. 1) Haarduff i Vanden; Stjerne man paa Heste. Nest i B. Stift. 2) Arefrands, et Knippe af Kornar. Helg. Edm. Efi.
- Brusk**, m. 1) Kvast, tæt Klynge af Estraa eller smaa Bærter. B. og Kr. Stift. (Jøl. bruskr). 2) Haarduff, Top. Gulbbr.
- bruskast**, v. n. sammenhobes, være i tætte Klynger. I Tell. bruskas.
- bruskut** (-ette), adj. usævn, voret i Klynger.
- Brut** (aab. u), 'm. 1. et stort Rum i Laden til Korn eller Hø. Høybrut, Konnbrut. Nordre Berg. I Vald. og Edm. ogsaa Bryt (aab. y); i Cogn: Brot, n.
- Bruta** (aab. u), m. 2. Haandspig, en kort Stang til at stytte Stoffe eller Stene med. Nogle Steder: Brot. (Jf. Baag, Lunn).
- bruta**, v. a. stytte ved Haandspiger.
- brutla**, v. n. larme, rasle; især om en svagere afbrudt Lyd, som naar man hører, at En arbejder eller flytter og rører noget i nogen Fraastand. Bestensjelds; i de nordlige Egne ubtales det bruttje, bruttje. I Drk. er bruttje, at slæbe eller arbejde med noget.
- Dry**, n. Umage, Uellighed, Bryberie. Alm. (Ev. dry).
- bry**, v. a. (r - bde), 1) umage, uellige. Alm. (Ev. bry). bry seg: gjøre sig Umage. D'æ leidt te bry han: det er slemt at paaføre ham Umage. I Hall. ogsaa v. n. Han brydde mæ dæ: han arbejdede med det. 2) i Talemaaden bry seg um: agte, ønske, hjøtte om. D'ær ingnen som bryr seg um dæ: der er Ingen som vil ønske det. S. brygdast. 3) brille, bryde En med noget, som han ikke vilde have omtalt, f. Er. en Skarligbedsforstaaelse. Tell. Hall. o. fl. (Jf. abry). Ellers: narra, erta.
- Drya**, f. Haffteblot, eller et lignende Kar som er dannet af et ubulet Tra. B. Stift, Drk. Helg. o. fl. I Hard. Drygja, eller maafsee Drydja. Ingen bedder ellers: Hoff (Ehl.), Stoff (Gbr.), Kupe (Tell.), Tro (Hall.), Nus (Bustr.), No (Nsterd.) — Ellers siges Drya spotsvits om tykke og tunge Kar, ligesaa om Baade og Karteter, som have et plumpt og klobset Udseende.
- bryast**, v. n. uellige sig, have Umage; ogsaa hjøtte om (= bry seg). D'æ int vart (o: værdt) te bryes mæ dæ. Indr.
- brydda**, v. n. (e - e), spire, styde Spirer, komme op; om Græs og Korn (i Spøg ogsaa om Skæg eller Haar). Nordre Berg. o. fl. Af Brodd. — Brydding, f. Dypstien, Fremkomst.
- brygda**, v. a. forandre. Nhl. S. brigda.
- brygdast**, v. n. med um: ønske, hjøtte om. Han brygdast ikke um da. Nhl. Bofs. (Eselben). Ogsaa: brugdast. Jf. bry.
- Brygg**, n. Brygning; det som brygges paa een Gang. I Nhl. og Hard. Brugg.
- bryggja**, v. a. (a - a), brygge, lave M. Hedder i Nhl. Bofs og Hard. brugga. (Jøl. brugga). Hertil: Bryggjar, m. en Brygger. Bryggjing, f. Brygning. Bryggjeter, n. og Bryggjarsaa, m. et Bryggetar.
- Bryggja**, f. en Brygge, Uddygning i Vandet til Behvemmelighed for Landstigning og Løsning. (G. N. bryggja). Beslægtet med Bru.
- Bryggjefpor** (oo), m. den yderste Ende af en Landgangsbrugg. (G. N. bryggjefpor).
- brytje**, v. n. arbejde stærkt, være meget om sig. Edm. See ellers brytja.
- brylaust**, adv. let, magelig, uden Umage. Nogle St. bryalaust.
- Bryllaup**, n. Bryllup. Udtaleformen Brydlaup (i søndre Berg.) er egentlig

- den fuldkomne, nemlig for Brudlaup, af Brud og Laup (i Betyd. Tilfød, Sammenkomst; eller simpelt hen: Gang, Færd). G. N. brullaup og brudlaup. **Le Bryllaups:** til Bryllup. Drifka Bryllaup: være i Bryllup som Gæst. Bryllaupslag, n. Bryllupsselskab, Brudefølge. Bryllaupskøst, m. Forraad af Mad og Drikke til et Bryllup.
- bryna, v. a. 1. (e - te),** trække en Vaad frem paa Strandbredden, uden at sætte den op. (Jøl. bryna). Vel egentl. fæste til Kanten eller Bredden (Brun, f.); jf. Bryning.
- bryna, v. a. 2. (e - te), 1)** hvæsse paa et Bryne, sibe. 2) buldre, larve, gjøre megen Støi. Nordre Berg.
- Bryne, n.** Hvassesten, Bryne. (Jøl. bryni). Rogle St. Kvatsstein. Hertil Bryneberg, n. el. Brynegrjot, n. Steen hvortaf Bryner udhugges. Bryneskøff, m. Balg eller Sæde hvortil man bærer Brynet under Høflatten. Rogle St. Høll, Strump.
- Bryning, f.** Bræmme, Kant paa Klæder. Hard. (= Kvare). See bryna.
- Brynja, f. 1)** Brynje, Harnisk. Findes kun i gamle Viser. 2) et Slags brede Vaad, dannede af Jernringe. Tøll.
- Brynn, f.** Brunn.
- bryna, v. a. (e - te),** vandre, forsyne Kvæget med Vand (egentl. føre til Brønden). bryne seg (i Spøg): drifte skævt, svite.
- Bryning, f.** Kvægets Forsyning med Vand.
- Brynska, f. 1)** Hvasning, Silbning. 2) Karm, Bulber. Nordre Berg.
- brynt (yg), adj.** bestaaende med Hensyn til Diendryn. storbrynt, svartbrynt og fl.
- Bryr, f.** Bru.
- brysam, adj.** besværlig, forbunden med Umage. Rogle St. bryasam.
- bryta, f.** brjota.
- brytja (bryffja), v. a. (a - a),** hugge i Stykker, hugge smaat (sær Kjød). Jøl. brytja. — Ein Brytjar, siges ogsaa om en dristig Arbejder, en dygtig Karl (f. brytje).
- bræa, og brædd, f.** bræde.
- bræde (bræ, bræa), v. a. (e - de), 1)** smelte, faae noget til at smelte. (Jf. brædna). Læmmelig alm. Jøl. bræda. — 2) om Fugle: rugte, ligge paa Æg. B. Stift. (Ælter: flekke, varme). brædde Ægg: Æg som ere noget rugede og derfor uspiselige. (Ælter: flekke, legne, varme). — 3) tjære, overstrøge med Tjære eller Bøg (f. Bræd). Alm. G. N. bræda. Hertil: nybrædd, tjærebrædd.
- Bræbe, n.** en Plade eller tynd Skel, især i Bindet paa en Bøg. Edm. Fra Bræde til Bræbe: fra Bogens Begyndelse til dens Ende. Baatsbræde: Dorene af en opbygget Vaad.
- Bræding, f.** Smeltning; Rugning; see bræde.
- Bræe, f.** Bride.
- bræka, v. n. (a - a),** og brækje (e - te), bræge, om Faar og Gjeber. Hæbber: bræka (i Sogn, Sbl. Hall.), brækje (Øbr. Øst. Rand.), brækta (Nbl. Øst. Helg.), blækte (om Faar, i Tøll.). Ælter: makra, skoara, jerma.
- brækta, v. n. (a - a), 1)** bræge (f. forrige). 2) strige, om den strigende Brægen, som Faar og Gjeber lade høre, naar de ere i Fare. Edm. Nff. (hvor derimod den første Betydning udtrykkes ved: jer me). Seraf: Brækt, n. f. Er. Det haurde eit Brækt.
- Bræll, n.** Flaas, Karrestreger. Nbl. Hard.
- bræla, v. n.** flase, fare med Karrestreger. Nbl. Rbg.
- Bræmbøt, see** Bring.
- bræsa, v. n. (e - te),** skege, tilføje fede Sager. Det bræste aa steitte. B. og Ag. Stift.
- Brød (Brø), n. f.** Braud. Hertil: Brøggaut, et Slags spritig Brød, som bruges til Sjul. Edm. o. fl. Brø'jarn, f. Bakstebølle. Brø'leiv, m. et enkelt Flædbrød. Brø'loyfa, f. Mangel paa Brød. Brø'mole (aab. o), m. et Stykke af et Brød. Brødtenar, m. Medtjener; jf. Talemaaben: tena i Brø(b) ma ein o: tjene sammen med En i samme Huus.
- Brøker, f.** Brøt.
- brøla, v. n.** stryde, prale, gjøre sig til.
- Brøst, m.** Brust (i Kjød). Hæbber ogsaa Brjost, oo (Hard. Vofs), Brøst (Tøll. Øbr.). Jøl. brjóskr.
- Brøsmé, f.** Brødma.
- Brøst, n. 1)** Bryst. Hæbber i Vofs og Hard. Brjost (oo), nogle St. Brøst og Brjost. G. N. brjost. 2) Patte. Ofte i Fleeral, f. Er. beggite Brøst'a. giva Brøst: give Die. 3) Kvæveg i et Huus; ogsaa Gavt, Forveg eller Forslbe paa Dugninger eller andre store Gjenstande.
- brøsta, adj.** bestaaende med Hensyn til Bryst. Denne Hesten a godt brøsta.
- Brøstduk (Brøstuf), m. 1)** en Bæst (Edm. o. fl.). 2) Brysklub for Kvinder; et Klædningsstykke med stelig udspæde Figurer. Nbl. Sogn og fl.
- Brøstgang, m.** Brøstets Bevægelse under haard Sygdom og tungt Andebæret.

Brøstfjøl, m. Skraf, Gfen. Sdm.
Brøstfvit (Brøstvid, Brøstve), m.
 Kvalme, Halsbrynde. Sdm. Sbl. —
 See Halsbrune.
Brøstfyll (for Brøstfvoll), m. Brystbylb.
 Sdm.
 brøte, f. brjota. — Brøv, f. Brev.
 brøyst, adj. Kjer, som lettelig bræktes.
 (I neutr. brøyst). Isl. breyskr, svag.
brøyta, v. a. (e - te), 1) brøde, vende,
 vride om (f. bretta). Sjelden. Af brjota,
 braut. 2) brøde en Veie, bane Veie, især
 i Sneen. Meget ubbrekt. (Søndre
 Berg. Kr. Stift, Vrk.). Jf. Braut, f.
 3) forandre, gjøre en Forandring med.
 G. N. breyta. Ogsaa: v. n. forandre
 sig, afvige. Jf. brjota, brigda. Da
 brøyte av: det bliver anderledes. Da
 brøyte attpa Maale vaart: det har no-
 gen Lighed med vort Maal.
Brøyte, n. Forandring, Afvigelse. Vest
 i B. Stift. Jf. Avrot, Brigde.
Brøyting, f. Velbrydning, Sneebloining.
 brøytt, adj. brudt, banet, om Veie.
Bu, n. 1. Kvæg, Kreature; især Horn-
 kvæg, Køer. Synes at være alm. Paa
 Jæderen hedder det: Buj (Buj'e); i
 Hbg. Butt'e (for Buet). Bu aa Smale:
 Storsæ og Smaasæ. (B. Stift). Ett
 stort Bu: en stor Besætning af Krea-
 ture. (Isl. bú).
Bu, n. 2. Bo, Formue, Dødsbo. Ordet
 er i Grunden almindl. men er paa
 nogle Steder gaaet over i den unorske
 Form: Bo.
Bu, m. Beboer. Findes kun i Sammen-
 sætning, som Færdu (Jæderboer), Et-
 nesbu.
bu, v. n. (r - dde), boe, være bosat. G.
 N. búa. Ugentl. være, have Sted,
 ligge skjult. D'ar ikke godt a vitá,
 hva som bur innunder, el. hva som bur
 i han.
bu, v. a. (r - dde), gjøre færdig, sætte
 istand (G. N. búa); især klæde, pynte,
 smykke. Sogn, søndre Berg. Ndm. og
 fl. Jf. buen, Bunad, seglbudd. — bu
 seg: sætte sig istand.
buande, adj. boende, bosiddende. buande
 Mann (Sbl. og fl.), om Gaardmænd,
 i Mobsætning til Huusmænd. Altsaa
 = Bønde.
buast, v. n. egentl. blive færdig. I Sdm.
 om Køer: slippe Efterbyrden; andre
 St. aret'ast, og fl.
Bubekk, m. Besætning af Køer. Sdm.
Bud (Bu), f. en Bød; Forraadsbuus,
 Rabbod; Hjeldebod; Butill. G. N. búd.
 I nordre Berg. bet samme som ellers
 kaldes: Bur og Stabur. I Sammens.

Buda (Bua), f. Gr. Budafot, m.
 Fod under en Stolpebød. Dudarot,
 n. Rummet under Taget i et Stabur.
budd (uu), adj. 1) forsynet, udrustet,
 istand. Ndm. og fl. 2) klædt, pyntet;
 f. bu.
Budeia, f. Pige som pleier og fodrer
 Køerne; ogsaa Mallepige, Sæterpige.
 S. Deta.
buen, adj. 1) færdig, beredt, istandsat.
 Sogn, søndre Berg. og fl. (G. N.
 búinn). 2) moden, om Frugt, Vær,
 Korn. Ordet. Gulbalen, Økerb. bue
 Korn: modent Korn.
bufast, adj. bosat, gjeldfri; om en Gaard-
 bruger, som har det nødvendige og ikke
 skalber andre noget. Helg. Sbl. og fl.
Bu-fe, n. Hornkvæg, Rød. Fr. og Ag.
 Stift. Andre St. oftere Bustrer.
Bufolk, bosiddende Folk, i Mobsætning
 til Finner og omvankende Familier.
 Helgeland.
Bufor, og Bufora (aab. o), f. 1)
 Flytning med Kreature. See Bufor.
 2) Flytning af Gods og Huusbold-
 ningsfager til et nyt Bosted. Sbl.
 (Isl. búfarir).
bufora, v. f. buføra.
Bufot, m. i Talemaaden: De ligg unde
 Bufot o: det er ikke indbøgnel, det
 hener til Græsgang for Kvæget. Hæ-
 der oftere Fesot.
Bufør, f. Flytning med Kvæget, især
 til og fra Sætrene. Søndersjæls. I
 Sogn og Hæd. hedder det Bufor, el.
 Bufora.
buføra, v. n. (e - te), flytte med Køerne
 til Sæteren eller derfra tilbage. I Hjelb-
 bygderne. I Sogn: bufora (aab. o).
Bug (aab. u), m. en Bugt, aaben og
 buesformig Vig. Sdm. (Isl. bugr,
 Bue).
Bugang (el. -gang), m. Hjelbmarker
 hvorpaa Hornkvæget kan græsse. I
 Sdm. Bugtengre (Fleert.), om den
 nedre Deel af Hjelvene; i Mobsætning
 til de øverste bratte Hjelbsider. Han
 heve snøva n't Bugtengrinne o: det
 har sneet lige ned i Græsgangene.
Bugras, see Burot.
Bugt, f. Bugt. Iegaja i Bugt: lægge i
 Folder, sammenlægge i Ribten. Iegaja
 i Bugt: ligge sammenbøtet, med En-
 berne imod hinanden; ogsaa: ligge ind-
 svøbt i et Tæppe, saaledes at man har
 den ene Halsbeel under sig og den an-
 den over sig.
bugta seg, krumme sig, gaae i Bugter,
 som en Elv, el. som Aalen.
Buhummar, m. en Art Krebs, som un-

- beritiden fluler sig i tomme Snekkefaller.
- Dubund**, m. 1) Fæbund, Hjørdebund; 2) Snekke, Havsnegl. Ir. Stift, Helg. (Jf. Kuvung). I Sdm. kun om en Art store Havsnegle.
- Duf** (uu), m. 1) Bug, Mave; især paa Fiske. Jf. Baamb, Liv. 2) Udbugning, udgaaende Runding, f. Er. paa Lønder. bufa, adj. buget, om Kar.
- bufa** (aab. u; ogs. bofe), v. a. (a - a), banke. Meget brugt. i nordre Berg. og Sdm. — I danske Dial. boge; i svenske boka. — I Gentil Dufing, f. Banfning.
- Duffylla**, f. Foder som kun fylder Mavnen uden at nære eller styrke.
- Duff**, m. 1) Bul, Gjedebul. I Buffle-rud og fl. ogsaa Bøder (Saubuff). 2) Stillads, til at bugge eller save paa.
- bufka**, v. n. (a - a), give tabt, overvin-des. I Talemaaben: bufte under. Jf. biffa.
- Bu-kryter** (=Frætur), n. et Nød, Hoved.
- Bul** (aab. u, ogs. Bol), m. 1) Krop; den egentlige Krop, naar Hoved, Hæn-der og Fødder ikke regnes med. Alm. (Jsl. bolr). 2) Klædningsstykke uden Ermer (f. Bulina). Bul bruges ligesom Kroppe ofte for Karl, Person; f. Er. ein forvæga Bul: en Hovedhals.
- bula** (aab. u), adj. bestaffen med Hen-syn til Krop. godt bula: fuldlig, før; ogsaa velstabt.
- bulast**, v. n. blive fuldlig, faae Hulb.
- buldra**, v. n. buldre. (Jf. bala, balbra).
- Bulega** (aab. e), f. Liggeplads for Kø-erne i Udmarken. Nordre Berg. Sdm.
- Buling** (af Bul), m. den Deel af et Klædningsstykke som bedækker Overkrop-pen; ogsaa et Klædningsstykke uden Ermer. Hepper paa nogle Steder: **Dulung**; i Drk. **Bulang**, og **Bø-lang**, hvilket ogsaa betyder: Krop, især Underkrop, Mave.
- bulia**, v. n. (a - a), boble, vælde ud. Cogn. (Udtales bublia). Jsl. bulla. Sammensæts: **Bulla** (Bublia), f. en Boble.
- Dumann**, bosiddende Mand (til Forskiel fra Finnerne). Helg. (hvort ogsaa Bonde bruges i samme Forhold). — **bu-mannsklædd**, adj. Klædt i Normands-bragt (om Finner og Fremmede). Heb-der ogsaa bondeklædd. Helg.
- Dumark**, f. Græsgang for Køer.
- Dumb**, m. Bom; Staae for en Dør.
- Dumba**, f. Bomme, Madstrin af rund eller aflang Form, gjort af Staver. B. Stift og videre.
- Dumbestjæl**, f. eller **Dumbe**, f. et Slags runde Muslinger. Sdm.
- Dumerkne**, n. Figur eller Mærke, som Beboerne af en Gaard pleie at sætte paa sine Kar eller Arbejdsredskaber for at kunne kende dem iblandt andre.
- Bunad** (Buna), m. 1) Forraad til en Huusholdning; Postad, Fornødenheder. B. Stift. (G. N. bünadr). — 2) Bærstøi, Redskaber, Arbejdstøi. Ir. Stift. Ogsaa i Formen Bona, og Bona-skap (Drk. Rumb.) — 3) Dragt, Klædning, Klædebragt. Mere almindeligt. I det Søndenfielste hepper det Bona. (Jsl. büninger).
- Bundan**, n. et Neg, Kornbaand. Sdm. Nsi. I Cogn og Ssi. **Bundel**; ellers **Band**.
- Bundel**, m. f. forrige.
- bunden**, part. bunden; ogs. ufrt, tvungen.
- Bunding**, m. Klædningsstykke som bin-des eller strikkes; Bur, Strømpe og lignende. **Bundingsoga'n** (el. -gan for garn), n. Traad til Strikketøi. (Motsat: **Bæga'n**). **Bundingsstikka**, f. = **Spyta**, **Snels**.
- Bung**, m. Bugle, Hjulning (i Plader, Klæbler o. s. v.), forarsaget af et Stød. B. Stift. Noale St. **Bvng**. Søndenfielbs: **Bunk** (ogsaa i Ir. Stift). Jsl. bunga, Uvøvnbed.
- bunget** (bunkut), adj. buglet, stødt paa enkelte Steder.
- Bunk**, m. f. **Bung** og **Bunka**.
- Bunka**, f. Mælkekar, et lavt Kar hvort Mælken opsættes for at løbe sammen (=Kolla, Ringla). Indr. Obr. Hødemarken. Hepper ogsaa **Bunk**, m. (Drk. Mærd.).
- Bunt**, m. høie og stive Græsarter (især *Aira cæspitosa*). Tell. Derimod: **Punt**, paa Jæderen, og **funt**, i Cogn. — **Bunteng**, f. stvt Græs. Tell.
- Bu-nø(b)**, f. Fødermangel. Helg.
- Bu-orm**, m. en Art Slanger, formodentlig Snog. Sdm. og fl. Navnet har den maafee deraf, at den ofte findes i Nærheden af Fæbuse og ved Kvægets Leiesteder paa Marken.
- Bur** (uu), n. 1) et Buur; 2) et Fag eller Rum i Stabe og Skuffer; 3) For-raabskammer, Madbod, Huus til Korn og Fødevarer. Rbg. Tell. Hall. og fl. (Jsl. bur). Andre Steder: **Bub** (Bu).
- Bur**, m. Brølen; f. bura, v.
- Bur** (for Burd), m. 1) Bæren, at man bærer noget. (G. N. burdr). West i Sammensætning, som Frambur, Red-bur, Hænderbur. — 2) Føster; især Kalb. Af vera (kalbe). Jsl. burdr. Jf. **Bvi-**

burar. Alm. men ubtales nogle Ste-
der: Bor, og næsten Bol (med tykt l).
bura (for burda), adj. om Røer: dræg-
tig, med Kals. Lit. Omarbeidst: en
drægtig Ro. (Ehl. Stav.).

bura (aab. u), v. n. (a - a), brøle, om
Dreer. Søndre Berg. Tøll. — Heraf:
Bur, m. Brølen. Da va sliit ein Bøl
aa Bur (Tøll.).

Bu-raak, f. Bei for Kvæget, Stier som
jævnlig betrædes af Røerne. Søndre
Berg. I Nordre Berg. og Sdm. heb-
der det: **Burraas**, f.; i Kr. Stift: **Bu-
rekstr.** Jf. Raal.

Burceising, m. En som er nylig bosat;
en Begynder i Huusholdningen. Sogn.
og fl. Andre St. Rybøling, Rybøling.

Burekstr, m. f. **Burak**.

Burot (oo), f. en Urst, Bynte (*Artemi-
sia vulgaris*). Meget udbredt; nogle
St. Dugras; i Drk. Graabu. (Jf.
Raabdu).

burt (aab. u; ogs. bort), adv. 1) bort,
hen. (I Betydning af en Hjernelse,
Bortgang eller Forsvinde er Ordet ikke
almindeligt, da man paa mange Ste-
der bruger: av, og veg eller vel, i denne
Betydning.) Jøsl. burt; forstum: brott,
braut, á braut. Hertll: burtfalken, burt-
fomen, burttikken o. s. v. Vest i det
Søndensjelske. — 2) hen, over, hen til
et Sted (som ikke er langt borte). Alm.
og meget brugl. — burt i Baggjen: hen
i Baggen. burt paa Haugjen: ud paa
Høien. burt um Elv'a: til den anden
Side af Elven. Ombytningen af burt
med ut, fram, upp ic. berøer paa For-
holdet til det Sted hvorfra Bevægelsen
tænkes udgaaen; saaledes hedder det:
„burt paa Fjell'e“, fra en langt frallig-
gende Høide eller fra et andet Fjeld;
men derimod: „upp-aa Fjell'e“, fra et
nærliggende lavere Sted. „burt i Dalen“,
fra en anden Dal; men: „neb i Dalen“,
fra Høiden o. s. v. — 3) henne, øvre
(stødetfor: burte); med: i, paa, under,
f. Er. burt i Stovenne: henne i Stuen.
burt paa Holma: ude paa Holmen.

burta, adv. 1) hid, hid over, fra et lige
overfor liggende Sted. burta um Elv'a:
fra den anden Side af Elven. I
Sdm. Nfl. og fl. bruges det som
præpos. (liat: inna, neba og fl.); f.
Er. burta Strandenne, burta Vikkenne
o: fra Stranden eller Vigen paa hin
Side. — 2) øvre, paa hin Side. Kun
i Sammensætning, og hedder i Hard.
og Bøfs: burtan. Hertll: burta-paa:
hinsides, f. Er. burtapaa Elv'a. bur-
tafve (i Hard. burtan.fv?), adv. og

præp. hinsides, paa den anden Side.
Alm. — burta-til (burtan-te, Bøfs),
hid over, fra den anden Side. (Nogle
Steder: burta-ette). I Drk. betyder:
burta-te, ogsaa: paa hin Side.

burtafte, adj. fjerneste, som er længst
ude. Hedder i Drk. byrteft. I Sdm.
forekommer byrst, som adv., saaledes:
byrst burte o: længst ude. Nogle Ste-
der ogsaa: burtare o: fjernere. I
Gbr. bortar; i Drk. byrter.

burte, adv. 1) borte (om en Forsvinden).
Vest søndensjelsk; Jf. veg. 2) henne,
øvre; paa den anden Side. Her beint
burte: her lige overfor.

burt-ette, længere hen, ubad (i horizon-
tal Retning).

Burtn (el. Burtne), m. Bregne (en
Planteflægt). Hard. Jøsl. burkni. Hed-
der ellers: Blom (Sdm. og Kr. Stift),
Lof (Ehl.), Lof (Tøll.), Buslof
(Hall.), Dmagraas (Jøb.).

Burtnamark, f. Bregnemark.

Buru, f. Hundbjørn; see Børa. **Buru**
for Børe (f. Er. Naasaburu), f. Børa.
busa (aab. u), v. n. ødsle, løse med
noget. Sdm. Han hev' ikke stort te
buse ma.

Bu-sete, m. Indsibber; eenlig Person,
som har sin egen Huusholdning i en
anden Mand's Huus. Tøll.

busetja (=feta), v. n. sette Bo.

bustjande (bustjand), adj. bosiddende.

Duff, m. Løp, Duff; som Arret eller
Løppen paa Havren. Drk. og fl. (Jf.
Bruff).

Duffa, f. a) et Løvtræ, (sær Drk. b)
en Green med Løv paa. Meget ud-
bredt. c) et Rids. Helg. Sdm. og fl.
Han sekk 'ta Duffenne o: han sit Pidsk.

Du-kap, m. 1) Kvæg, Fæ; Besætning
af Kreature. Alm. (Jf. Fenab, And-
markte, Bølling). 2) Huusholdning.
(Jøsl. búskapr). be te Duskaps: gaae
omkring for at bede om Korn og an-
dre Ting til en ny Huusholdning (en
Stik i enkelte Gæne).

Dusketopp, m. Birketop.

Du-slag, n. Art, Race af Hornkvæg.

bustliten (aab. i), adj. 1) forarmet, hvis
Formue er formindsket eller gaaen tabt.
Ehl. Hard. 2) som har mistet en Deel
af sit Kvæg. Nfl.

Duslof, Bregne; f. **Burtn**.

Duss, m. en liden Stump, f. Er. af
Lobat. Tøll. Gbr. Drk. og fl. (Sv.
huss).

Dussa(r), pl. m. Bøener, Fortroligæ.

Duff, f. en Børste, et fint Haar. Heraf
byska. Jf. Bøfte.

Bu-stad, m. **Bofled**, **Bopæl**.
Busteleiv, f. en Traad med en tilbes-
 tet Børste i Enden; Stotraad. B. Stiist,
 Tell. Gbr. og fl.
Bustelyng, n. den almindeligste Lyngart
 (*Erica vulgaris*). Tell. **Busterud**.
Bustikka, f. see **Bobstikka**.
bustut (**bustette**), adj. børstet, fuld af
 Børster.
Bu-styng, et kort Insekt; f. **Styng**.
buta (aab. u), v. a og n. (a - a), af-
 bygge Træer, Lapper; bygge i smaa
 Stumper. (Jf. **Butt**). Jsl. **buta**.
Buta, f. en smal Dre. Nbg. og fl.
But-tare, m. et Slags Tare (**Tang**),
 som bruges til Foder. (*Laminaria escu-*
lenta).
Butel, m. **Bouteille**. (Fremmedt Ord).
Bu-timing, m. en Tyr. Nambalen; hvor
 det ogsaa hedder: **Buting** (for **Butt-**
ting); andre Steder **T'ung**; ligesom
Gre'ung og fl.
Bu-træ, f. **Vel** eller **Plads**, som jævn-
 lig bliver betraadt af Røget. Tell.
Butt, m. 1. **Klob**, **Stump**, **atbugget**
Stykke Træ (= **Kubb**). B. **Stift**. Jsl.
butr.
Butt, m. 2. en **Dunk**, **Bimpel**. **Sogn**.
 Ogsaa et smalt Kar til Fløde eller
 Smør. **Njomebutt** (**Sogn**). **Smørbutt**.
Hall. **Rommerige** og fl. **Elers**: **Holk**,
Stroff, **Strump**. Jf. **Bytta**.
butta, v. a. afbygge, f. **buta**.
butten, adj. bunden; f. **binda**.
Buv, m. et Spøgelse. Tell. Jf. **Bobbe**.
By, m. en **By**, **Kjøbstad**. **Byfs** og
Bygda: i **By** og paa **Land**. **Søndre**
Berg. **Bysens Folk**: **Byens Folk**.
Fosen, **Jnderøen**.
by (**byder**), f. **ljoda**. — **Bya**, f. **Bygla**.
bydja, f. **byrja**.
Bygd, f. **Bygd**, **beboet Egn**; en **Kreds**
 eller **Række** af **Gaarde**. (G. N. **bygd**).
 Fleertal i de sydlige Egne: **Bygda(r)**,
 i de nordlige: **Bygde(r)**. **koma te**
Bygda: **komme** til en **beboet Egn**.
 (**Stelben**). **kome paa Bygda**: **blive**
huusvild, **komme** under sine **Naboers**
Horsjor.
bygd, adj. (part. af **byggja**), 1) **bygget**,
opbygget; 2) **beboet**, **bebygget**.
Bygdafolk, n. **Folk** fra samme **Bygd**.
Bygdalag, m. en **stor Bygd**, eller en
 Række af mindre **Bygder**.
Bygdamaal, n. **Dialekt**, **Bygdesprog**.
Bygdastam, f. **Roget** som er til **Stam**
 for en **Bygd**.
Bygdavis (ti), f. **Stif** i en **enfelt Bygd**.
bygdemillom, fra en **Bygd** til en **anden**.
Bygding, m. **Beboer** af en vis **nærmer**

betegnet Bygd, som: **Utbgding**, **Rov-**
bygding.
Bygg, m. **Byg**. Jf. **Ronn**, **Summel**. —
Byggnerpa, f. **Børsten** paa et **Byg-**
lor (**arista**).
Bygg, m. (Jl. **Byggjer**), **Indbygger**.
 Bruges **sammenfat** og **dannes** iser af
Stedsnavne, som ende paa **-bu**; f. **Er**.
Selbygg, **Sparbygg**, **Ringebygg**.
byggja, v. a. (e - det nogle **St**. **bygg'**,
bygde), at bygge; ogsaa: **bebygge**. G.
 N. **byggja**. **Byggjar**, m. **Bygnings-**
mand. **Byggjing**, f. **Byggen**, **det** at
 man **bygger**; **derimod**: **Bygning**, f.
 om **det** som **bygges**; jf. **Bygnad**.
Byggjefang, n. **Bygningsmateriale**.
 (**Søndensfelts**).
byggjen, adj. **tør**, **haard** at spise. **Dm**
Naboarer. **Sdm**.
Byggjestad, m. **Byggeplads**. Jf. **Luft**.
Bygja, f. **Byge**, **Vindkast**. (Jf. **El**, **Flod**,
Flaga). **Hedder** **sædv**. **Bya**, **Bye**, og
 nogle **St**. **Boye**.
bygla, v. n. **opflable**, **bygge** **Klobet**. **Harb**.
byglen, adj. **fuldstær**, om for **Frost**.
Sdm.
Bygnad, m. **Bygning**, **Huus**; ogsaa
Byggen, **Bygningsmaade**.
Bygsl (**Bygsel**), f. 1) **Fæste** paa en
Gaard, **sædvanlig** for **Livstid**. 2) den
Pengesum **hvorfor** en **Gaard** **fæstes**.
Uimimbl.
byggla, v. a. (a - a), 1) **fæste** en **Gaard**
 til **Brug** **imod** en **bestemt Afgift**; 2)
tilbygsle, **lade fæste**. (**Med Dativ**).
Bygglebrev, n. og **Byggsfestel**, m. **Fæ-**
stekontrakt, **Byggselbrev**.
Bygglejor(b), f. **Gaard** som **bliver**
fæstet.
Bygglemann, m. **Fæster**, **Lærlending**.
Bykka, f. **Bikkja**.
Byks, n. et **Spring**, **Hop**. G. **sølg**.
byksa, v. n. (nogle **St**.: **byks'**, **bofs**;
bofs; andre **St**. **byks'**, **bykste**), 1)
hoppe, **springe**, **gjøre** et **Spring**; f.
Er. **over** en **Bæk**. **Meget** **brugt**. og
uundværligt i B. **Stift**; ogsaa i **Ndm**.
 og fl. (**hvor** **derimod** **hoppa** og **springa**
har en **anden** **Betydning**). 2) **duve**,
støbe, **vriffe** op og **ned**; **løbe** med en
duvende **Bevægelse** **opad** og **nedad**, **lige-**
som **Hunde** og **andre** **Dyr**. **Gbr**. **Dr**.
 og fl. Jf. **bikka**.
byksen, adj. **tilbøielig** til at **springe**.
Byksing, f. **Hoppen**, **Springen**.
Byl (**Bøl**), n. **Lid**, **Stund**; f. **Bil**.
Byl (aab. y), m. 1) **Vindstød**, **Storm-**
byge. **Harb**. (**Jsl**. **bylr**). 2) **Brølen**,
 af **bylja** (f. **bessa**).
bylemylaa, f. **bylemillom**.

- Dylgja**, f. *Bølge*. Kun nogle St. i de sydlige Egne. I Sogn Dylga. Ellers: Bæra, Alba og fl.
- bylja**, v. n. brøle, strige. S. *bestja*.
- bynja**, v. n. (byn', -de), buldre, larme; især ved at hugge eller bante. Nordre Berg.
- Dyr** (aab. y; ogf. Dør), m. Dør, søslig Vind. (G. N. byrr). I Spøg om en hastig Afsted eller Vortagelse. Han seft Dyr!
- Dyr**, aab. y (for Dyrb), f. og **Byra** (for Dyrba), f. en Dyrde, Dragt, saa meget som man kan bære paa een Gang. Udtale: forskjelligt: Byre (aab. y), Byra (yy), Børe, Bøl, Bøle. (G. N. byrdi).
- Byra** (f. Dyrba), f. en Kasse eller stor Kiste, især til Korn. Næsten alm. Udtale: nogle St. Børe, og Bøle. (Jæl. byrða, Skab).
- Dyratog**, n. Toug til at bære Dyrder med.
- Dyra-tre**, n. Nag hvormed noget bæres paa Skuldrene. B. Stift.
- Dyrel** (for Dyrvel), m. Hant, Bøtte paa Rister og andre Kar. Nordre Berg. Jf. Hav, Høvel.
- Dyrg**, f. Forraad af Foder. Edm. (see Berg, f.).
- dyrg**, adj. stolt, som bryster sig, gjør sig til Sogn, Hall. o. fl. I Valb. burg's i Drk. byri (børi). Jf. byren, birren.
- dyrga**, v. a. (a - a), 1) forsyne med Foder eller andet nødvendigt. Edm. og fl. Jf. berga. (Jæl. byrgja). 2) i Talemaaden byrge seg: hjælpe, afholde sig, bære sig (f. berga). Ogsaa v. n. holde sig, holde det ud. Helg.
- dyrgjen**, adj. dygtig til at forsyne sig. Edm.
- Dyrgla** (sæd. Dyrle), f. Behov, tilstrækkeligt Forraad. Det ha faatt si Dyrle: de have faaet hvad de behøve. Nordre Berg. Edm. — I Tr. Stift og Helg. Dørsel. Jf. børt, og borta.
- dyrja**, v. n. begynde. Dette Ord skal forekomme paa enkelte Steder i Valders og Gulbbr. tildeels i Formen: bydia. (G. N. byrja; Sv. börja).
- Dyrkja**, f. Birkefast, Birkevand. B. Stift. I Tell. Birkje, el. Bærkje; i Gbr. Bærke.
- Dyrkjelaanga**, f. en Art Langer (Fisk), som abstiller sig fra den saafalvte blanke Lange ved et mørkere Klod. Nordre Berg. (Maastrø af Vort).
- dyrra seg**, byrste sig, gjøre sig til. Harb. byren, adj. stolt, stis af Holdning. Harb.
- Dyrfa**, f. Bøsse, Gevær. — **Dyrsefot**, n. Geværstod. **Dyrsestoff**, m. Geværstok.
- Dyrting**, m. Bøtning, Plade i et Gjænge.
- Dyrle**, f. see Dyrgla.
- dyrt'**, adj. om Fartøier: bordet, med Hensyn til Høide eller Lavhed over Vandgangen. litte dyrt: lavbordet. Nordre Berg.
- dyrta**, v. a. (e - e), klare, pubse, især Lysen i en Lampe. (Af hjart). byrte Kolaa: faae Lampen til at brænde klarere. B. Stift. Rdm.
- Dyrtar**, m. Pubseind i en Lampe.
- dyrtar**, adj. fiernere. Drk. see burtar.
- Dyrting**, m. Lyn, Lynild. Harb. Skl. Dyf. (Jf. Hon, Elding). Birta, birta, Lys.
- dytja**, v. n. (a - a), strøe med Salm eller Løv (i Fæbulene). Rbg. og fl. (Jf. bosa).
- Dyrlje**, n. en liden tyk Skov, Busk, Krat. Harb. og fl. Andre St. Dyrlje.
- dytja**, v. a. (e - e), 1) forsyne med Dyrer, sætte Dyrte paa (en Traad). Af Busk. 2) i Forbindelsen dytja seg: reise Haarene, sætte Dyrterne op (om Dyr, f. Er. Hund). 3) byrte, pubse med en Rost (Poste).
- Dyfte**, n. et Dyr, som let bliver arrigt og reiser Haarene. Østere: Jilbyfte.
- dyta** (yy), v. a. (e - te), 1) dele, stifte, ubdele. G. N. dyta. 2) bytte, ombytte, stifte med noget andet. byte at seg: tilbytte sig. byte Hendenne: tage til med den anden Gaand. byte sundt: dele i Parter.
- Dytar**, m. Udskifter. S. Forabytar.
- Dyte**, n. 1) Bytte, Dmbytning. G. N. byti. 2) Skjel, Grændsestiel imellem forskjelligte Fordeindomme. B. Stift. Jf. Deltid.
- Dyte-arbeid**, n. bet at to Naboe hjælpe hinanden verelids i Arbeidet.
- Dytemun**, m. Forskiel ved en Dmbytning.
- Dytestein**, m. Skjelsteen, Grændsesteen. Ogsaa Dyte-tre, n. Dytesura, f. om et Træ som tjener til Grændsestiel.
- Dyting**, f. 1) Deling; 2) Dmbytning.
- Dyting**, m. en Skifting, forskjttet eller Indsmuglet Barn. Egentlig grundet i Sagnene om de Underjordiske og deres Lyst til at spise Børn; — men bruges nu mest i Spøg om en Sørling, En som ikke ligner de Andre.
- Dytning** (aab. y), m. 1) et Slags Spand med Dverbund og Spunds. Rbg. (Ellers Løbtytning). Af Bøtn. 2) den fjerde Mave i de brøvtiggende Dyr. Brugeligt i de sydlige Egne; i

Ag. Stiff hedder det **Born**, og **Bonn**; i **Drk.** **Borning**. Ellers **Bingstr.**, f.
bytt (yy), beelt, skiftet. Jf. misbytt.
Bytta (aab. y), f. **Botte**, **Landspand**.
J **Dsterb.** et Slags **Spand** med **Laag**.
J **Mandal** ogsaa: **Mælfekar** (= **Kolla**,
Kingja). Jf. **Butt**.
Bytte, n. **Dunst**, **Trækar** til **Mæll**, sæd-
vanlig forsynet med et **Laag** af **Stknd**.
Nbl. **Ehl.** Af **Butt**.
Bød, f. **Jdsheb**, eller egentlig: **Grun-**
den, det dybeste af **Jdsheb**et. **Ebm.** **Nld**
i **Bød'a**: dybt ned i **Affen**. **J** **Ndm.**
hedder det: **Ve**.
Bødel, f. **Bæl**. — **bøe**, f. **bøe**.
Bøg, og **bøggfetta**; — f. **Belg**.
bøgd, partic. **hindret**, **tilbagebreven**.
bøgja, v. a. (-gje, -gde), **hindre**, **standse**,
brive tilbage eller **til Siden**. **B.** **Stift**.
(**Jsl.** **bøgja**). Af **baag**. Jf. **glegna**,
meta, **venda**.
Bøgje, m. **Hindring**, **Noget** som er i
Veien. **Ejelden**. **J** **Gbr.** et **Høgn**, et
Gjarbe.
Bøggjagarn (= **gagn**, = **ga'n**), n. et **Garn**
som sættes paa **Siden** af en **Fiskeplads**
for at **hindre Fisken** fra at **løbe ud** af
Fiskegrunden.
bøgjen (**bøjin**, **beien**), adj. 1) **hinder-**
lig, **ubetellig**, som er i **Veien**. **Drk.**
Størvalen og **fl.** **Mest** i **neur**. **De**
va so **bete** før **ofl.** 2) om **Mennesker**:
tvær, **uvillig**, **modstræbende**. **Inbr.** Jf.
baag.
Bøker, n. see **Bikar**.
Bøl (el. **Bødel**), m. **Knevel** i en **Kloffe**
(= **Kolv**). **Jndre** **Sogn** (i **Formen**
Bød'l), **Bald**. **Guldbbr**.
Bønde, f. **Bende**.
Bønding, f. **Bending**.
Bønk, f. **Benk**. — **bønfka**, f. **beinfka**.
Bør, n. (nogle **St.** f.), **Bær**, **Frugt**.
(**Sulbe** egentl. hedde: **Bær**). **G.** **N.** **ber**.
J **Nbl.** hedder det i **Sammensætning**:
Berja; saaledes: **Berjalung**, n. **Bær-**
busk, **Bærris** (**Jsl.** **berjalung**). **Ber-**
jahaug, m. og **Berjatu**(va), f. **Hoi**
eller **Lue** **hvorpaa** der **vøxer Bær**. **ga'**
i **Berjastog**: **gaae ud** at **plukke Bær**.
bær, a. 1. om **Køer**: **brægtig**, eller
egentlig: som **bærer** (o: **kalver**). **Det**
ba **satt** **bært**: en af **beres Køer** **har**
kalvet. (**Sogn**). Jf. **nybær**, **haustbær**,
vaarbær.
bær (eller: **bærr**), adj. (2). **bar**, **blot**,
ikke tilbækket; ogsaa: **ublandet**, **reen**,
uden Tilfætning. **G.** **N.** **herr**. **foma**
paa **bæran** **Botin**: **blive blottet**, **have**
intet mere igjen. (**Ejelden**). **Te** **faa**
ein bær, — **betyder** i **Helg.** at **faae En**

for sig selv, **afskilt** fra **Andre**; — i **Ebm.**
at **faae En** **opdaget**, eller **blive vis** **paa**
at **det er ham** som **man skal holde**
sig til.

Bæra, f. **Bærbed**; f. **Bæra**.

Bæra, f. en **Hunbjørn**. **Sogn.** (**G.** **N.**
bera). Hedder ellers: **Duru**, og **Boro**
(**Dsterb.**), **Dunabæra** (**Ehl.**), **Honebær**
(**Tell.**), **Hnebær** (**Ebm.**); jf. **Hyn**.
De **øvrige** **Navne** ere anførte under:
Hjønna.

bæra, v. n. (e - te), **bølge**, **gaae** i **Bøl-**
ger, om **Bandet**. **Harb.** Af **Bæra**.
Jf. **tvitbæra**.

bærbaka, adj. **tombændet**, som **ikke eter**
noget. (Egentl. **barrygget**). **Ebm.** o. **fl.**

bære (eller **bærre**), adv. **kun**, **blot**, **bare**.
Hedder i **Kr.** **Stift**: **bære**; i **Sogn**:
bærra. — **ikke bære** (el. **bære**), **betyder**
i **Tell.** **ikkun**, **ikke mere end**. **J.** **Er**.
Eg **hev'** **ikke bære ein** (**Jeg** **har** **kun**
een). **Der** **for** **det** **ikke** **bedte** **bære**,
funde **det** **der** **for** **klares** **som** **betre**; i
Betydn. mere.

bæreste, adv. **kun**, **bare**. **Fosen**, **Helg.**

Bærffjell, n. en **nsøgn Fjeldmark**, som
ligger **ovenfor** **Stovgrænden**. **Helg.**

Ellers: **Bærnsøya**, **Bigga**, **Bialøysa**.
bærfføtt, adj. **bærfføbet**. **Noale** **Steders**:
bærfføtt (**Hall.** og **fl.**); i **Ebm.** **bær-**
fføtta, adv.

bærhendt, adj. **barhaandet**.

Bærhogg, n. **Fare**, **Bankekighed** (egentl.
Stilling **hvort** **man** **er** **ubsat** **for** **Hug**).
Nbl. **Te**: **foma** i **Bærhogge**.

bærhovda, adj. **med** **bart** **Hoved**. **J** **Ebm.**
bærhauda. (**Jsl.** **berhöfsaðr**).

bærkast, v. n. **blive** **bar**, **blottes** (**Især**
om **Jorden** i **Løveit**). **Gbr.** **Drk.** **Hed-**
der **ogsaa**: **bærka** **seg**.

bærleg, adj. **anseelig**, som **tager** sig **godt**
ud; **maafsee** ogsaa om **den** som **har** et
frit og **aabent** **Væsen**. **Nordre** **Berg**.

bærlestom, adv. **med** **det** **bare** **Fodstøt**
(uden **Stk**, **Trygter** eller **Jæbraadder**).
Drk. **Andre** **St.** **bærlestø**, adv. og adj.

bærrast, v. n. **blottes**, **blive** **bar**. **Ejeld-**
nerer: **bærna**. Jf. **bærkast**.

bærnsøev, adj. **stovløs**, **bar**, **aaben** (om
Marker). **Ebm.** — **Bærnsøeve**, f. en
aaben og **stovløs** **Mark**.

Bærnsøye (f. = **nsøya**), f. **stovløs** **Mark**;
Fjeldmark **ovenfor** **Stovgrænden**. **Ndm.**
og **fl.** — **bærnsøyen**, adj. **bar**, **stovløs**.

Bærfsyn (og = **fsynd**), f. et **Sted** som **let**
kan **sees** eller **overskues**. **Det** **som** i
Bærfsyn'a (**Nbl.**): **de** **som** **paa** et **Sted**,
hvor **man** **let** **funde** **see** **dem**.

bærfsynt, adj. **let** at **see**; **frit** eller **aabent**
beliggende. **Merre** **alm**.

- bært**, adv. kun, bare. *Nfl. Sjl. Ekers*: bære og bærste.
- bærtørle**, adj. n. bart, aabent, flovøst. *Hard.* (J *Edm.* bærnavt).
- Bærva**, f. bar Mark, sneeløs Jord. *Jndr.* (hvort det ogsaa hedder: *Boerra*). Han kjørte paa *Bærvaan* (dativ).
- bærvegien**, adj. vriet alene, uden Søl eller Kar. (*Altsaa Retto*, uden *Embakkage*).
- bæsa**, v. a. (e - te), sætte Kvæg paa Baas; sætte i et bestemt Rum. (*Sjl. bessa*). *bæsa* seg: opføge sin Plads, om Kær.
- Bæta**, f. Bite.
- Bø**, m. Engmark, den indbegrebte Mark omkring en Gaard. Meget brugt i *B.* Stift; ogsaa i *Nyplke*. *Ekers*: Eng og Jore. (*G. N.* bær svarer til vort *Gar* og *Lun*). „Da ligg' Bø i Bø", — siges om flere Gaarde, som ligge tæt ved hinanden, saa at der er ingen Udmark imellem. Sleppe aa Bø (*Edm.*): slippe Kvæget ind paa Engen, efterat Græs og Korn er indhøstet. Paa Bø'no: paa Engen, indengjærdes. Det gamle Genitiv: bøjjar findes i *Bøfs* i *Kavnene*: Bøjarmoen, Bøjarmattungen.
- Bø-beite**, n. Græsning paa Gaardsengen.
- Bø-gar(d)**, m. Gjerde omkring Engmarken. Til Forskiel fra *Mertjesgar*, og *fl.*
- Bøf**, m. Bøg. *S.* *Bof*.
- bøfte**, v. a. (e - te), 1) tørre, gjøre halv-tørt. (See *bøfsen*). *Edm.* *Nfl.* 2) bygge, udfoge i Lub.
- Bøf**, see *Byl* og *Byr*.
- bøf**, adj. parreløst, gell; om Hundyr, især *Soen*. *Drk.* *Jndr.* *Helg.* (*Sf.* ful).
- bølast**, v. n. og *bøla* seg (e - te), yngle, faae Unger; ogsaa: tillave Rebe eller Rete for Ungelen. Af *Bol*. — *bøle* seg ned, — i *Spøg*, om at lægge sig sammen i *Straa* eller *Græs*.
- Bølse**, m. see *Bølb*.
- Bøle**, n. 1) Rebe eller Rube, hvori smaa Dyr lægge deres Unger. *Bestenfelds*. *Ekers*: *Bol*. 2) et Kulb, de Unger som et Dyr frembringer paa een Gang. *Hundebøle*, *Griffebøle*. (*B.* og *Kr.* Stift). *Ekers* *Lag* (*Tromb.*), *Legde* (*Gbr.*), *Føe* (*Wstb.*). 3) *Spøg* ogsaa om *Mennester*: en *Slægt*, *Familie*. 3) *Bollig*, *Dybolbøsteb*. *Stal* bruges i *Bufterub*. *Ekers* *kun* i *Sammensætning*: *Fødebøle*, *Sæterbøle*.
- Bøle**, see *Byra*.
- Bøling**, m. Kvæg, Besætning af Kreature. (= *Buflap*). *Guldb.* *Bufterub*.
- Bøn** (langt o), f. *Bøn*, *Begjæring*. *Bønebok*, f. *Bønnebog*. *Bønfolk* (*Bønemann* og *fl.*), *Folk* som idelig bede og ere aubægtige.
- Bønstad**, n. *Begjæring*, *Anmodning*. *B.* Stift. (*G. N.* *bønastadr*). Eg heve ein *Bønstad* te de (*Edm.*): der er noget jeg vil bede dig om.
- Bør**, f. *Byr*. — *Børr*, f. *Byra*.
- børføtt**, f. *børføtt*.
- Børnad**, m. *Redskaber*, især til *Fiskeriet*; *Sørbø*. *Edm.* *Nbm.* *Sf.* *Nfl.*
- Børnflap**, m. *Redskaber*; *Garn*, *Sørebø*. *Helg.* og *tildels* i *Lr.* Stift. (See *forrige*). *Ekers*: *Reibe*, *Græbe*, *Beine*, *Bunad*, *Doning* og *fl.*
- Børsel**, f. *Byrgsla*.
- Børt**, m. 1) *Skylbigheb*, *Pligt*. Meget brugeligt i *Drk.* og *fl.* 2) *Lid*, *Gang*, *Lour*; f. *Lr.* No a bø din Børt o: nu er *Kaben* kommen til dig. *Nere alm.* (*Sv.* *börd*).
- børt**, adj. *forfynet*, *hjulpen*, som har nok. *Nbm.* *Drk.* *Dgsaa* *børrta*. (*Sf.* *byrga*).
- børte**, v. a. (a - a), *forfynne*, *udrukke*, *skaffe* det *nødvendige*. *Nbm.*
- børte**, v. n. *prale*, *stryge* af noget. *Indvæsen*. (*Maaskee* for *byrrta*). J *Edm.* *bolte*. — *Børring*, m. en *Praler*, *Stryber*. *Jndr.*
- bøsen**, adj. *stor*, *vid* (om *Klæder*). *Edm.* *Sf.* *bøsen*, og *Sjl.* *bøysinn*.
- bøta**, v. a. (e - te), 1) sætte *istand*, *forbedre*, *gjøre* godt igjen. (*G. N.* *bøsta*). Af *Bot*. 2) *bede*, *lappe*, sætte *Bøb* paa (*Klæder*, *Kjæbler* o. f. v.) *Alm.* 3) *betale* *Bøder*; ogsaa: *undgjelde*, *lde* for noget.
- bøtande**, adj. som kan *bødes* eller *istandsattes*.
- Bøting**, f. *Bøden*, *Lappen*. *Bøtingestræd*, m. *Træad*, hvormed man *bøder* *Klæder* eller ogsaa *Fiskergarn*.
- bø-vand**, adj. om *Kreature*, som ere *vante* til at *græsse* paa *Engen*. *B.* Stift.
- Bøvel**, m. et *Ravn* paa *Fanden*.
- Bøver**, m. en *Bæver*. *B.* Stift, *Gbr.* og *fl.* (*Sf.* *Bjor*). *G. N.* *bifa* — *Bøverbrote*, m. en *Bæverdam* (*Gbr.*).
- Bøvergjeld**, n. *Bøvergjæl*. *Kalbes* ogsaa *bliet*: *Bøver*, n.
- Bøya**, *Byge*; see *Bygja*.
- Bøyg**, m. 1) en *Bøining*, *Krumning*; ogsaa *Anal*, *Swælfelse*. *Helg.* *Gbr.* 2) En som *gaaer* *nebbøtet* og *lubende*. *Gbr.* *Dgsaa*: en *Staffel*, En som *ifte* *taaler* noget.
- bøygð**, part. *bøiet*, *krummet*.

bøygja, v. a. (-gje, -gde), at bøye. Udtalede sæbv. bøya, el. bøye. (G. N. bøygja). Jf. hjug og bogjen.

Bøygjel, m. (Pl. Bøygla, r), Bøtte, Kant af bøiet Træ eller Jern.
Bøygsla, f. Bointing. (Sjelben).

D.

da, adv. see daa.
da (for dat, el. dab), pron. det. Hedder da i Helg. og den største Deel af B. Stift, nemlig fra Stadslandet til Staanovig (1 Ehl.); men ellers: dø. (Jf. ba og bar). G. N. pat (senere pet); Ny Isl. það. See bi og best. Betydningen, som tildeels er anderledes end i Skriftsproget, kan ordnes saaledes: 1) substantivisk: det. — Bruges ofte foran en Sætning, saaledes at det enten sættes foran at, eller ogsaa træder i Stedet for dette. F. Ex. Eg tentte da, han va fomen o: jeg tentte at han var kommen. Eg saug da, han kom ifte. (Gram. § 316). 2) abjektivisk: det, dette; f. Ex. da stora Hus'e o: det store Hus. 3) adverbialt eller blot indledende i en Sætning, saaledes at først Verbet og dernæst Subjektet følger efter. (Gram. § 317). Da hem ein: der kommer En. Da saug upp ein Fugl: der fløt en Fugl op. Da vett ingjer for da gielt: Ingen veed hvordan det gik. Da vil alle vera frite: alle ville være frite. Da fyne Høla ette: der viser sig en Hulning derefter. Da draup Sveiten: Svøden dryppede. Da Hfely' Hendenne par'an: hans Hænder Hfælde.
Dabbe, m. Bandpyt; see Dape.
Dag, m. 1) Dag. Fleertal hedder i Ehl. Dar (for Dagar); i Gbr. og Drk.: Daga; i Sbm. Dage. 2) Frist, Hensland, Opsættelse. Tell. Hall. Gbr. Han sett Dag te Høsten: han fik Hensland til Høsten. — Te Dags: til det bliver Dag. Til'e Dags: tidlig paa Dagen. I Dagsens Tid (Sbm.): i Daggryet, i Dagbrøtningen. Ein Dagen (el. Da'en): en af de sidste Dage. (I Sbm. ogsaa: „ein 'te Doga", for Dogom). Dag ette Dag: Dag fra Dag. (Hedder ved Trondbjem: dagendes Dag).
dagast, v. n. dages, blive Dag. (Iffe meget brugl.). dagast uppe: overrastes af Dagen, blive for seen (som Trolbene i Eventyrene). Jf. openbaga, aubaga, Degning.
Dagetat, n. Antal af Dage; ogsaa: Datum. I Dagetat o: for Dagløn;

saaledes at kun Tiden og ikke de enkelte Arbejder beregnes. Gulbbr. og fl. dagfallen, adj. forfalden til Betaling (naar den bestemte Frist er udløsen). Tell.
daglaus, adj. som ikke kan vente Udsættelse, el. hvis bestemte Tid er omme.
dagleg(e), adv. daglig. (Sjelben).
dagliden (aab. i), om Tiden: fremstredende mod Aftenen. Hær a for langt daglte (Tell.): det liber for langt ud paa Dagen.
Dagpeng, plur. m. daglig Betaling; Dagløn.
Dags-arbeid, n. een Dags Arbeide; Dagvært.
Dagsbrun, f. see Dagsraand.
Dagset, n. den sidste Deel af Dagen; Tiden henimod Aftenen. Buserud o. fl.
Dags-lit (aab. i), m. (Dagfarve), det stærkere eller svagere Dagslys, hvorpaa man kan mærke hvor langt det liber paa Dagen; men især den Forandring som viser sig ved Aftenens Begyndelse. Sbm. og fl. (Det sidste stulde hedde: Kvelslit).
Dagsljøs, n. Dagslys. (Kobfat: Eidslys).
Dagsmea (for Dagsmija), f. Dagsmilde; den mildere Luft som indtræder naar Solen gaar i Syd (mest hende- lig om Baaren). Ved Trondbjem. Sv. dagsmidja. See følg.
Dagsmeit, f. 1) Dagstær (= Dagsraand), saavel Aften som Morgen. Tell. See Mett. 2) Dagsmilde (= Dagsmea). Tell.
Dagsmun (aab. u), m. den Forandring, som en Ting faaer paa en Dag. Ein ser Dagsmunen paa dø: man seer hvordan det tiltager med hver Dag.
Dagsraand, f. Dagstær, naar Dagen viser sig som en lys Stribe over Horisonten. Ræsten alm. I Soen ogsaa Dagsbrun. I Tell. Dagsmeit.
Dagsfløtte, n. Engstykke som man kan slaae paa en Dag. Rogle St. Dagfløtte, f.
Dagstjerne, f. Vagnstjerna.
dagstøb', adj. om en Fæst som altid indtræffer paa samme Datum (f. Ex. Ju-

ledag). I Sdm. ogsaa om to Helligbøge som salde paa samme Ugedag (saalebes 6te og 13de Januar).

dagstædd, adj. bestemt til en vis Tid (seer om en Betaling). Tæll.

dagstædt, adv. Dag efter Dag uden Afbrudelse; daglig. Ag. Stift.

Dakje, m. en boven, seensærdig Karl. Sdm.

Dal, m. en Dal. (Jf. Bæredal). Le Dals: oppe i en Dal, langt fra Søen.

I Dolsa (aab. o): i Dalene. Sdm. (I Bøfs: i Dolo). Hertil: Dalefolk, Dalemann o. s. v. Dalsborn, m.

Dalbund, det indreste af en Dal.

Dalami(d), el. -me, n. en Dalskræning (vel egentlig Midten af en Dal). Bøfs, Rbl.

Dalar, m. en Daler (Mønt). Sogn, Hall. Ellers: Dale (mest alm.) og Daler. — Dalarvære, n. Værdie for en Daler. (Hedder i Sdm. Dalevære).

Dalarsteig, m. Engstykke, som en Karl kan slaae for en Løn af een Daler (skal være omtrent 20 Maal Jord).

Hallingdal.

Dale, m. see forrige.

Daling, m. Indbygger af en Dal. I B. Stift: Døling; i Ag. Stift: Døl.

dalka, v. n. dingle, slænge; ogsaa: løbe efter, følge med. dalka ette (ogf. dalka ette).

Dall, m. et Slags Spand med Laag og med Hank paa Laaget. Sff. Sdm. Tr. Stift og Nordlandene. I Vald. Dyll.

Ellers: Ambar. (Jøl. dallr, Maalekar).

Dal-leie, n. en Dalskræning, Dalsføre. Helg. Vel egentl. Dal-lægje.

dalka, f. dalka.

dalut (dalette), adj. fuldt af Forbybninger eller smaa Dale.

Dam, m. 1) Dam, Dæmning; Sted hvor Vand samles eller standses ved en Dæmning. 2) en Vandpyt, liden Vandsamling (paa Marker og Vete). I Tæll. Dæmme. Jf. Dape, Søyla, Floe, Søl.

damla, v. n. (a - a), pladske, røre i Vand. Søndre Berg. (Jøl. damla). Jf. dæmla.

Damp, m. f. Gova og Eim.

damut (damette), adj. fuldt af Vandpytter.

dan (kort a), el. dann, pron. den. For-

men dan hersker i den største Deel af B. Stift (see da); ellers hedder det: den (denn). G. N. dann (accus. af så). Betydning: 1) substantivisk, mest om en ubestemt Person, f. Ex. han som

have gjort det. Derimod ikke i Stedet for en Kongs Navn (see han og ho); saalebes om en Hest: han a svart (ikke: den a svart). 2) adjektivisk, f. Ex. den beste. Altid med den bestemte Form af

Subst. Den Dagen; den Nat'ta; den svarte Hesten. Gram. § 315. 313. 302.

dan (langt a), adj. beskaffen, stillet.

Drk. Han va int so dan, at ein funna bruk'en. Dgsaa: slet, daarlig. De va so usfelt a so dant. Meget brugl. i

Drk. især i Meldalen. I Sdm. bruges: sboten el. sboen (o: saadan) og

fordens el. furdans (hvordan). Ordet dan bruges ogsaa i Danmark (Kol-

bechs Dial. S. 70). Jf. dana.

dana, v. a. (a - a), danne, laze, gve en vis Form eller Skikkelse.

Dank, m. 1) en liden Slump, f. Ex. af Korn. Hall. 2) i Salemaaden: drive

Dank: gaae ledig og intet bestille. Søndre Berg. og fl. (I Sdm. drive

Dant).

danka, v. n. 1) gaae ledig. (Sjelben). 2) i Formen: danke: synke, falde, aftage. Sdm.

Dankar, m. 1) et Kar at bære Mælk i (= Sylske). Helg. 2) en Dikande med en Lud paa Siden. Tr. Stift. I Sdm.

Dankar; i de sydlige Egne: Taankar.

danna, pron. denne. See denne.

Dans, m. Dands. — dansa, v. n. (a - a), dandse. Dansar, m. Dandsfer. Dans-

farlag, n. Dandsfjelskab. Dansarnatt, f. en Nat da man dandsfer. Dansar-

flova, f. Dandsfestue.

danska, v. n. (a - a), tale dansk; efterligne den danske Udtale. Jf. hokka, knota.

Dap, n. og Dape, m. Slud, Vaadsnee. Sdm. Ellers: Sletta, Slatr og fl.

dape, v. n. (a - a), regne med en Blanding af Sne. Sdm.

Dape, m. 1) f. Dap. 2) en liden Slump af Vand eller anden Vædske (som ikke er i et Kar); Sptibevand; en liden

Vandpyt paa Marken. Tæll. I Mand-

dal: Dabbe. Ellers: Dam, Søyla og fl. See Depel.

dar, adv. der. Hedder dar i B. Stift (fra Nst. til Sst.) og i Helg.; men

ellers: døer (mest alm.) og dør (Rister). Dgsaa: døera, døera-ne, døeran (R. Stift) og døen (Inberøen). G. N.

par. Hertil: barette o: efter den Tid.

darfyre, f. dafyre. darifra: derfra. der-

imillom, f. bestimillom. dærmæ (ogf. dæmmæ), i Betydning. derfor, el. derpaa,

under disse Omstændigheder (Sønden-

sjelds). Brugen af dar, el. dær, i en

faaban substantivisk Betydning er ellers
 sjelden i de ægte Dialekter.

darla, v. n. rykkes, rolte sig, staae løst
 og vakkende (f. Ex. om Nagler). Sdm.

darra, v. n. rykte, bæve; f. birra.

Darre, m. et Klædningsstykke hvormed
 Halsen og Brystet bedæktes (bannet som
 en Robest). Sdm. (Nu sjelden).

dasa, v. krepere; f. dasa.

Dast, m. Dast, Slag.

daska, v. n. 1) slaae; 2) have letfærdig
 Omgang med En. (Sjelden). Hertil:
Dastert, n. ligge i Dastri o: bole,
 drise Klugt. Tr. Stift. (Sv. dasa).

dasfa, see desfe (denne).

datt, falbt; f. betta. — **datta**, f. denne.

dau, see daud, og dauv.

dauð (dau), adj. døð. (G. N. dauðr).
 Paa flere Steder i B. og Ag. Stift
 siges nu: døð (dø) om Rennefler, men
 da u (d) om Dyr.

dauda (daua), v. n. (a - a), døe. (S.
 døya).

Daude (Daue), m. Død. (G. N. dauði).
 Hevder nu paa mange Steder: Død
 (Dø), især i en mere alvorlig Tale.
 Han ligg i Døds Bon o: han synes
 at være Døden nær. Sdm. og fl.

Daudeblod (Daublo), n. størket Blod
 under Huden (efter et Stød). Sdm.
 (= Blodmelta).

dauð-eggja, adj. som har matte Dine,
 seer sygelig ud. Sdm. (Betre: dauð-
 sygg).

dauðeleg, adj. 1) dødelig. (Sjelden).
 2) som synes at være nær Døden. Han
 æ 'he dauðele' voren: han seer ikke ud
 til at skulle døe saa snart. Sdm.

Dauðing (Dauing), n. Dødning.

dauðmyldt, adj. om Jord: svag, kraft-
 løs, høort intet kan vore. Tr. Stift.

(Dauð-ora), i Dauorum: i Dødskam-
 pen, paa sit sidste. Drf. (Udtales ogs.
 Dauolom). Jf. Heflora, Sömnora.

dauge f. duga. — **Daugur**, f. Dogur.

Daup, m. Døbeband (= Stiklavatr);
 ogsaa Daab. Nbl. Bosf. (Ellers Daup
 og Stikfl). Jf. døyja og duypa.

Daur, og **Daurmaal**, — f. Dogur.

daušana, v. stimle sammen (= offnast).
 Sdm.

dauv', adj. 1. døv, som ikke hører. (G.
 N. daufr). Noget St. dau'e. I de
 sydlige Egne sjeldent.

dauv', adj. 2. smagløs, usmagelig (Jsl.
 daufr); især: vanfattet. Rest brugl. i
 de nordlige Egne (i Stormen: dau).
 Egentlig: sløv, uden Skarphed; see
 døyja. En anden Betydn. kjedelig, for-

ubsættes i bavleg; maaste ogfaa:
 daut o: stille, øde, — hører Hertil.

dauvleg, adj. kjedelig, øde, eenfom. Rbg.
 Hær æ saa dauvlegt. (Jsl. dauvegr).

Dauv-syra, n. en uopmærksom Person,
 som ikke vil høre hvad man siger. Sbr.
 og flere.

dauv-syrt, adj. tungbør; ogsaa: uop-
 mærksom.

davra, og **davrast**, v. n. sagtes, svæk-
 tes, aftage. Da davra ma'an: hans
 Heflighed aftager. Drf. (Jsl. daprast,
 svæktes).

daa, adv. da, den Gang, i det Tilfælde.
 G. N. þá; Sv. då). Ogsaa: da, all-
 saa, — i Enden af en Sætning; lige-
 ledes i Tilraab eller Spørgemaal. I
 sidste Tilfælde hevder det ofte: da, især
 søndensjelds. — da æ daa: nu og da.
 da nose æ daa nose: lidt efter lidt.
 Eg tænkte da æ daa at han skalde
 falde.

daa, conj. og adv. dog, alligevel. (G.
 N. þó). Er her sjeldnere end i Skrif-
 sproget, og tilbeets vanskeligt at ad-
 stille fra det foranferte.

daas, v. n. ynkes, røres til Mellem-
 hed. Tell. (Nu sjelden). See daig.

daae (døet), f. døya. — **daeen** o: døð,
 findes kun i: sjødaen. (Tr. Stift).

daig, adj. sølsom, medynksom. Tell.

Daa, m. synes egentlig at betegne et
 vist Indtryk paa Sandferne; saaledes:
 1) Smag, Eftermag, særegen Beskaf-
 senhed, som et Kar har faaet af den
 deri indeholdte Vædske, eller ogsaa Væd-
 sken af Karret. Sogn, Sdm. og fl.
 (Mere udbredt er: Udaam). G. N.
 dām, Smag. 2) Lugt, f. Ex. af
 Blomster. Ein go' Daa. Drf. 3) Ud-
 seende, Farve; især Ansigtetsfarve. Sogn.
 Han ha 'he noken go' Daa: hans An-
 sigtsfarve tyder ikke paa nogen god
 Helbred. Heraf Daae, som er mere
 udbredt.

daama, v. n. (a - a), lugte. Hær daama
 so godt. Drf.

daamaus, adj. uanseelig, som ikke seer
 godt ud. Sdm. Sbr.

daamleg, adj. vakker af Udseende. Tell.

Daa, Forbydning, f. Dump.

Daanfar, f. Danfar.

dav (for doffer), Eders; f. birra.

davra, v. a. (a - a), bebaare, forville
 eller forføre.

davrlæg, adj. 1) daarlæg, taabelig; 2)
 sindssvag, vanvittig. Meget udbredt.

Daarflap, m. Daarflab, taabelig Ad-
 færd.

- Daase**, m. 1. Daase. I Rbg. Dos (aab. o), f. (Jsl. dós).
- Daase**, m. 2. Praas, tyndt Lys. (Jsl. dás).
- daatt**, sup. af bœy, f. bœya.
- daatt**, adv. (el. adj.), hastigt, pludseligt; ogsaa heftigt (Jsl. datt). Sogn, Rbl. Han felt da so daatt. Eg vart so daatt mæ: Jeg blev saa overrasket, angreben (af Skrak eller Forbauselse).
- daattelege**, og **daattele'**, adv. pludselig, usforvarende. Hærb. Sdm. Han kom so daattele fram i bæ. (Sdm.).
- Dævre**, n. Afkræftelse; Ansald af Matheb og Svimmel. Sdm. (Jf. dævra).
- de**, see dib, og beg.
- Ded** (aab. e), el. De: Døb. Kun i adskillige Eder, f. Ex. Bitter Ded!
- deba** (aab. e), adv. derfra. Sdm. (mest i Forbindelsen: heba æ deba). G. N. padan.
- deg** (luft e), Objekt af du: dig. Formen deg hersker i Sogn, Rbg. Lell.; ellers hedder det: de (Hall. Walb. Gbr. Sdm. Rbm. Dik.); dæg og bæ (vestenfjelds og ved Trondhjem).
- degg**, bunsel; f. døtt.
- deggja**, v. a. (-gje, -gde), vande, bebugge (sær unge Planter). B. Stift (nogle St. dægja). Af Døgg. (Jsl. dægva). — degd', part. vandet, dugget. Jf. aæbegna.
- Degning**, f. Dugning, Daggry. B. Stift.
- dei**, pron. (3 Person, plur.), 1) de. Ligt i alle Røn. G. N. heir, þær, þau. Ogsaa objektivt, som Artikel; f. Ex. dei Daganne. dei store Hestanne. 2) man (naar der tænkes paa en ubestemt Fjærb); jf. ein. Dei seie bæ han skal koma o: man siger at han skal komme. Dei bruta bæ naar dei sitta. — De forskjellige Former af Drdet er: dei (mest alm.), di (Helg. og fl.), døem (Tr. Stift), døm (Gbr. Sdm.), dom (Busterud). Subjekt og Objekt ere, saavidt vides, lige. Genitiv hedder: deira; nogle St. deiras, deirast, bærs. (Ogsaa: døms, døms, døms). G. N. þeirra.
- Deia** (el. Deigja), f. Kvindfolk som er sat til et vist Arbeide. Sammensat i: Budeia, Sæterdeia (mange St.), Agtardete, Kaffeabete (Sdm.), Reibdeia o: Dyrarterse (Helg.). Eenligt findes det kun sjelden; saaledes i Sdm. Ho vilb' ikke gaa der som et Dete fyre dei o: hun vilde ikke gaa der som en Tjenestepige (eller Dyrarterse) for dem. (I gammel Norsk findes ogsaa: deigja, men Betydningen er noget ubestemt).
- Deig**, f. Del. (Sjelden; f. Orjon og Knoba).
- Deigja**, f. Smeltedigel. Rbl. og fl. Ellers; Digle, m. (Jsl. deigja).
- Deil**, m. Deel. Søndre Berg. og fl. Ellers: Deilb, og Del; men oftere: Lut, Part.
- deila**, v. a. (e - te), bese, ubbele. Søndre Berg. (G. N. deila). Oftere: sista, byta, etla.
- deila**, v. n. (e - te), 1) trætte, fros. belse um ein Ting. Rbg. (G. N. deila). 2) sjende, trettesatte En. belse paa ein. noko te belse fyre (noget at sjende for). Gulbbr. Sdm. Sfi. og fl. Heraf Deiling, f.
- Deilb**, f. 1) Deel. Mest i Sammensætning, som Dvre-deilb'a, Kere-deilb'a, Tvobellb'a (f). 2) Skjel, Grændfjæl. Rbg. Lell. Hall. og fl. I Ag. Stift ogsaa: Dele, n. Ellers: Byte, Werste. Ie flykja Deilbinne (Rbg.): at flytte Skjæstenene. (G. N. deild, Deiling).
- Deildegast**, m. et Spøgelse som forbum troedes at opbolde sig paa de Steder, hvor Skjæstene vare flyttede. Rbg.
- Deilbestein**, m. Skjæsten (= Byrstein).
- Deilbestreng**, m. Grændselinie mellem to Gaardes Marker. Rbg.
- Deilsmaal**, n. Skjenden, Jrettesattelse. Sdm.
- detra**, beres; see del.
- Deis**, m. Skjodesløshed, Sloserie. Dæ gielt paa ein Deis o: det gil noget Skjodesløst til.
- deisa**, v. n. (e - te), 1) gynge, svinge, som et Stib. Stavanger N. 2) tumle, fare Skjodesløst affted; oblle med noget. B. Stift.
- Deka**, f. f. Dikt. — deka, see disse.
- Dekk**, f. og Dekker, f. Doff.
- Dekk**, n. Det paa et Fartoi.
- dekk**, bunsel, mørk; f. døtt.
- Dekkja**, f. et Dætte, f. Ex. af Snee. Sjelden. (Jf. Doff). — dekkje, v. a. (e - te), bætte. Sjelden.
- Dekn**, m. Kirkesanger (Degn). Rbg. I Mandal: Degn. Ellers Klokker.
- Demba** (Dæmbe), f. Uklarhed i Lusten; Skyer der see ud som et Dætte af Stov. Nordre Berg. (Ellers: Sima, Laame og fl.). Jf. Dumba.
- demben**, adj. om Lusten: uklar, opfyldt af Dunster (uden egentlige Skyer).
- dempa**, v. a. (a - a), bæmpe. (Libet brugeligt).
- den**, pron. see dan.
- dengja**, v. a. (e - be), 1) bante, bearbeide ved Bantning. Hall. Gbr. bængje

Ull: banke Ull. vængje ein Faa (Høll.):
 udbamre jen Ree. G. R. dengja. 2)
 slaar, prygle, give Riis. Mere alm.
 (So. danga). Heras: dengd', partio.
 slaet, banket.

Dengsla, f. Prygl, Pibst. Han fekk ei
 Dængsla: han fit en Dragt Prygl. S.
 Stiff.

denne, pron. denne. Hedder ogs. denna,
 ligeledes: dinne, og dinna (mange
 St.), ogsaa: danna (Sogn, søndre
 Berg. Helg.); med tilføiet ne eller n:
 dennane, dinnan, dennin; derimod for-
 fortet i Romd. og Ndm. 'ne og na.
 G. R. penna (acc. af pessi). — En
 Dattiform: desse eller dissa — forekom-
 mer i Rbg. Vald. Nff. og i Ndm. for-
 fortet til 'sa; f. Er. at dissa Mann'a
 (o: til denne Mand); mæ desfa Stav'a
 (med den Stav der); i 'sa Bant'a (o:
 i den Baad der). Ndm. I de telle-
 markliste Viser findes ogsaa Formen:
 desfom. G. R. pessum, pessu, pessari.
 — Det tilsvarende Neutrum hedder:
 dette, og detta (mest alm.), ditte,
 ditta (aab. i) og datta (søndre Berg.
 og fl.), forfortet: 'te og 'ta (Ndm.);
 forsøget med ne eller n: dettane, dettan,
 dittin. (G. R. penna). — Flertal er ligt
 i alle Rion og hedder: desse, desfa
 dissa; ogs. dasfa (Sogn, Nbl. o. fl.);
 forfortet: 'se og 'sa (Ndm.); forsøget med
 ne el. n: desfane, desfan, dissin. (G.
 R. pessir ic.). Paa mange Steder bru-
 ges to Former ved Siden af hinanden,
 saaledes at den ene betegner det nær-
 meste, og den anden det langt frava-
 rende; saaledes: denna og danna (i
 Sogn), denne og danna (Helg.), dinne
 og dinna (Sbm.), ne og na (Ndm.);
 den skransførte Form betegner det fjer-
 neste.

Depl (aab. e), m. (Fl. Depla, r), 1)
 Dynd, Mudder, f. Er. paa en Bet.
 Reget brugl. i nordre Berg. og Sbm.
 I Øst. Dipel (aab. i). Ellers: Dy,
 Gør, Surp og fl. — 2) Søle; Pøl,
 Samling af Dynd. Sbm. og fl. I
 Sbl. Doppel (aab. o). Ellers: Evja,
 Dængja, Diffe. I danske Dial. Dyd-
 bel). — 3) en Slump eller Leaning af
 vaade Varer i et Kar. Sbl. I Tell.
 Dipel. (H. Dape, Søpe, Sthld).

Deplemark, f. sumpig Grund med en-
 telte Dyndpytter. Sbm.

Deplesvorte, f. et Slags blød Jord
 som bruges til sort Farve. Sbm.
 deplet (-ette), ndj. sølet, fuld af Dynd.
 der (beer), big. En Dattiform som bru-
 ges af de Gamle i Nbl. (G. R. pør).

dere (ee), Eder. See ditte.

dere v. n. ffælve; see ditra.

Des'a, pl. f. Dos. — dese, v. f. disa.

desf, et gammelt Genitiv af da(b) eller
 da. (G. R. pess; So. dess). Kun i
 nogle Talemaaber. Te desf: dertil, til
 den Tid. (Nogle Steder: tef; og test).
 Eg minnest da ikke sjøl te desf o: jeg
 mindes det ikke selv engang. Da va
 Bon desf o: der var Sandsynlighed for
 det, man skulde vente det. Sbm. Han
 va gla' desf at da vart so godt o:
 han var glad til, at det ikke blev ring-
 gere. Da va desf h're: det var endda
 bedre. Desf meir han fekk, desf meir
 vild 'an ha' (o: jo mere o. f. v.). Tell.
 og fl. Hedder ellers: te meir.

desse, 1) Flertal af denne og dette.
 Hedder ogsaa: disse, dissa, dassa, 'se
 og 'sa; forlænget: desse-ne, dissin re.
 (f. denne). — 2) Dattio af denne og
 dette. Hedder ogsaa: desfa, dissa, 'sa
 og 'se, — og forlænget: desfa-ne. —
 3) en Genitivform af samme Ord, i
 Talemaaben: te desse (el. til disse) o:
 hdttil; til denne Tid. (G. R. til pessa).
 Med tilføiet ne: te dissinne (Sbm.).
 desf = foruttan, desforuden. (Rettere:
 desutan).

desfshelder, adv. endog (egentl. desto
 mere). Sævanlig med en Negtelse:
 ikke desfshelder o: ikke engang; f. Er.
 Eg veit ikke da sjøl desfshelder o: jeg
 veed det ikke selv engang. Sæd.
 Desf. — Ogsaa: disheldur, og di-
 helde. I Tell. disheld. I Sbm.
 te-desf, og tefshelder.

desf-imillom (=mylloa), derimellem; til
 andre Tider; ogs. imiblertid.

desfmeir, adv. endog; hvad som er endnu
 mere; ogs. desfomere. Tell. Høll. Bu-
 fferud og fl. — Hedder ogsaa: dismetr.

desfverr, adv. desto værre. — Rigesaa:
 desfsmindre, desfsjurr, desfsnærre og fl.

Dett, m. et Fald. (G. R. dostr).

detta, v. n. (dett'; datt; dotte), 1)
 falde, bratte ned (om et noget hurtigt
 Fald; jf. fella og sga). Alm. — G. R.
 detta. 2) briste, springe, falde i Styk-
 ker. Mest i de nordlige Egne; f. Er.
 Da datt sundt: det git i Stykker. Da
 datt av: det gaar itu. Da dett'e
 nit'atte (Sbm.): det falder igjen, der
 bliver intet videre af.

dette (neur. af denne), dette. Hedder
 ogsaa: detta, ditta (aab. i), datta, 'ta,
 'te, og forlænget: dette-ne, dittane,
 dittin re.

detten, adj. som jævnlig falder, ikke er
 sikker i Gang. Nbl. og fl.

dette-ne (dettane, dittine), *f.* denne. Derting, *f.* idelig Falden.

di, Dativ af *da*, *el.* *de* (*det*), bruges i den nordlige Deel af Landet til *Essi*. Hall. Hedm. Østeb. ogsaa i *Rbg.* men ikke i *Søndre Berg.* og *Sogn*, hvor Formen „*da*“ hersker. (*G. N.* *pvi*, senere *pi*). — *av* *di* (*el.* *'ta* *di*) *o*: *deraf*. *ette* *di*: *derester*; *efter dette*; *og*. *efterdi*, *da*, *efterfom*. — *fyre* *di*: *derfor*; *for*. — *mæ* *di*: 1) *med dette*, *hermed*; 2) *i den Henseende*, *hvad det angaaer*.

di, *adv.* *derfor*, *altsaa*. (*G. N.* *pvi*). *Han snakkta* *di* *so* (*Edm.*) *o*: *derfor talte han saaledes*. *Dæ* *lita* *'tje* *alle* *ett*, *dæ* *vert'e* *di* *all'e* *Mat* *ettin* (*Edm.*) *o*: *En finder Smag i det ene, og en anden i det andet, og derfor bliver al Mad spist*.

di, *femin.* af *bin*; *f.* *bin*.

di, *pron.* i 3 *Pers.* *see*: *dei*. — i 2 *Pers.* *see*: *di*.

dia, *v. a.* *tiltale* med „*di*“ (*o*: *i*).

di (*aab.* *i*), *pron.* *i* (*naar* *man* *taler* *til* *flere* *Personer*). Formen *di* bruges kun i *Edm.* og *Nsl.*; ellers hedder *det*: *di*, *deels* *med* *lust* (*i* *Sogn* *og* *fl.*), *deels* *med* *aab.* *i*, *næsten* *som*: *de.* *G. N.* *pit*, *pid* (*i* *Total*), *pér* (*i* *Fleertal*). *Nogle* *Steder* *bruges* *di* *eller* *de* *ogsaa* *isædetfor* „*du*“ *i* *Tiltale* *til* *Forsættre* *og* *gamle* *Folk* (*Sogn*, *Esl.* *Fosen*, *Indr.* *Namb.*); *ss.* *i* (*Helg.*). — *Isædetfor* *di* *eller* *de* *bruges* *ogsaa* *Objektform*: *do* *lle*, *og* *do* *ll*, *i* *Ndm.* *Øst.* *Indr.*; *li* *gsaa* *do* *ll* *i* *Øbr.* — *See* *di* *lle* *og* *di* *lla*. *di* *de* (*di* *tt*; *og*. *di* *tt*), *adv.* *di*, *derhen*. (*Ø.* *dit*; *Ang.* *pid*er; *G. N.* *pi*ngat). *ss.* *be* *da*.

di-fyre, *adv.* *derfor*. *B.* *Stift.* *Ellers*: *derfyre*, *derfer* (*Ø.*), *derfe* (*Esl.*).

dig, *adj.* *tyl* (*f.* *diger*). *Rbg.* — *Digenden*, *den* *tyk* *ste* *Ende*.

diger (*el.* *dig'r*), *adj.* 1) *tyl*, *drøt*; *fuld*. *Næsten* *alm.* *i* *Rbg.* *dig'e*. (*G. N.* *digr*). 2) *frugtommelig* (*ligesom*: *thuff*). *Ndm.* *Øst.* 3) *stor*, *svær*, *af* *stort* *Omfang*. *Ag.* *Stift.* *Ein* *diger* *Stein*. *Esv'a* *æ* *diger*. *Øst.*

digjen (*digja*, *l.*), *adj.* *om* *Mæll*, *som* *begynder* *at* *blive* *tyl* *og* *faaer* *en* *mere* *syrlig* *Smag*. *Edm.*

digna, *v. n.* *blive* *tyl*; *om* *Mæll*: *blive* *mere* *syrlig*.

digrast, *v. n.* *blive* *tyl* *og* *fuld*. *Ejeld*.

dig, *adv.* 1) *stærkt*, *dygtigt*, *tilgavns*. *Nordre* *Berg.* *Ndm.* *og* *fl.* 2) *tæt*, *meget* *nær*. *Rbg.* *Nebenæs*. *dig* *ne* *mæ* *Veien*.

digta, *v. a.* (*a-a*), 1) *tætte*, *udfyldte* *en*

Mæning, *hoppe*. (*Ø.* *dytta*). *Stte* *alm.* 2) *digte*, *gjøre* *Vers*; *ogsaa* *op*-*digte*.

dygtig, *adj.* *stærkt*, *kræftfuld*, *dygtigt* *til* *tunge* *Arbejder*. *Meget* *brugl.* *i* *B.* *Stift.* *Andre* *St.* *dygtig*. *Ø.* *dygdig*.

di-helber, *f.* *besøhelber*.

Dike (*aab.* *i*), *f.* *Pydsk*, *en* *Dragt* *Pyngl*. *Han* *se* *ei* *Dike*. *Edm.* *i* *Helg.* *Dela*, *og* *Huddela*. *Genstydigt*: *Dengla*, *Nyfla*.

dike, *dikæ* *ic.*, *see* *dikke*.

Dikje, *n.* *Pøsl*, *byd* *Sump*, *Samling* *af* *Dynd*. *Alm.* (*G. N.* *diki*). *Ø.* *Dy*, *Depe*, *Søyla*.

Dikjemyr, *f.* *Sump* *som* *er* *vaan* *stelig* *at* *komme* *over*. *Ø.* *Dyngla*.

dikjue (*dikjette*), *adj.* *fuldt* *af* *byde* *Sump*.

dikka (*for* *dikkar*), *Eders*. *Genitiv* *af* *di* (*di*). *Har* *meget* *forskjellig* *Form*, *nemlig*: *dikka* (*Sogn*, *Bøst*, *Hall.* *Bald.*), *dika* *og* *deka* (*Nsl.*), *dikkan*, *dikan* (*Øst.*), *dikkons* (*Esl.*), *do* *lla* (*Stav.* *Esl.* *Edm.* *og* *fl.*), *do* *fers*, *do* *ll* *es* (*Helg.* *og* *fl.*), *do* *ll* *for* (*Øbr.*), *do* *ll* *for* (*Ndm.*), *do* *ll* (*Øst.*). *G. N.* *ykkar* (*gen.* *af* *pit*), *ykkarr* (*poss.* *med* *acc.* *ykkarn*). *Ellers* *hedder* *det*: *deres* (*Bu* *str.* *og* *fl.*), *jærs* (*nogle* *St.*), *ærs* *og* *ærs* (*Helg.*); *de* *sibste* *svare* *ofte* *til* *det* „*di*“ *som* *bruges* *isædetfor* „*du*“. (*G. N.* *y* *o* *ar*, *gen.* *pl.*). — *Formerne* *do* *ll* *for* *og* *do* *ll* *for* *bruges* *som* *Objektiv* *og* *have* *i* *neur.* *do* *ll* *for* *og* *do* *ll* *for*; *i* *plur.* *do* *ll* *for* *og* *do* *ll* *for* (*Øbr.* *Øst.*). — *ss.* *of* *lla*.

dikke (*el.* *dikko*), *Eder*. *Objektiv* *form* *af* *di* (*di*). *Hedder*: *dikke* (*Sogn*, *Bøst*, *Hall.* *Bald.*), *dike*, *dese* *og* *dekæ* (*Nsl.*), *dikko*, *deko* (*Øst.* *Rbg.*), *dikkon* (*Esl.* *Rbg.*), *dikk* (*Hedm.*), *do* *ll* *for* (*Nandal*), *do* *ll* *for* (*Øbr.*), *do* *ll* *for* (*Helg.* *og* *fl.*), *do* *ll* *for*, *og* *do* *ll* *for* (*Ø.* *Stift*), *do* *ll* *for* (*mest* *alm.* *vestens* *fjelds*). *G. N.* *ykk* (*i* *Total*). *Andre* *Former* *ere*: *der* (*Bu* *str.* *og* *fl.*), *jær* (*nogle* *St.*), *ær* *og* *ør* (*Helg.*); *de* *sibste* *bruges* *dag* *mest* *isædetfor* „*deg*“ (*f.* *di*). *G. N.* *y* *o* *ar* (*i* *Fleertal*). *ss.* *of* *lle*.

dikkon, *og* *dikkons*, *f.* *forrige*.

Diksl, *f.* *Længsel* (*et* *Bødkerredskab*). *Nogle* *St.* *Esl* *la* *og* *Esl* *la*. (*Hollandsk*: *dissel*). *diksla*, *v. a.* *tilflugge* *med* *Bødkerøren*.

Dille, *m.* *en* *liden* *Sump*, *fugtig* *Plat* *paa* *Marken*. *Edm.* *Bøst*. — *dilet* (*dilette*), *adj.* *vaad*, *fugtig* *paa* *enkelte* *Steder*; *om* *Torbunden*.

di-lyft, bestige; lgt dermed (litt bi).
 lilt a bilkt o: saadant og lignende.
 dilla, v. n. (a - a), dingle, hange og
 slænge; ogsaa i Spot: følge efter,
 hange ved. Nordre Berg. Edm. og fl.
 (Isl. dindla). Da hang' ar dilla.
 Dgsaa v. a. f. Er. om Hunden: han
 dilla Rumpaa: den logret med Halen.
 — Subst. Dill, m. bruges i Spøg;
 saaledes: Lausebill, En som altid vil
 være hos Pigerne.
 Dim (aab. i), n. Lusmørte; den mør-
 keste Deel af Ratten om Sommeren.
 Meget brugt i B. Stift, især Nordre
 Berg. Da sto Dim'e o: Lusmørket var
 begyndt. I mørkaste Dima: ved Mids-
 nat (om Sommeren).
 dim (aab. i), adj. dunkel, noget mørk.
 Læmmelig alm., men hebbet tilbeels:
 dym og dum (Sab. Obr. Drk.). Isl.
 dimmr. Om Dinet: svæffede, som ikke
 see godt. Om Glas og Brillen: uklart,
 ikke ret blanke.
 Dima (Dimma), f. Dunkelhed i Luften,
 Uklarhed, Mørke. Helg. I Nordmør:
 Dymme. (Isl. dimma). If. Demba.
 dimast (dimmeft), v. n. dunkles, blive
 dunkel. I Obr. og Drk. dymmeft.
 Han dimdeft paa Syn'd'a (Edm.): han
 svæffedes paa Synet.
 dimmysd', adj. om Ager, som kun be-
 raar af Myrjord eller fort Muld. B.
 Stift.
 dim-sygd, adj. vægtsnet, som ikke feet
 godt. Helg. og fl. Dgsaa: dimsynt.
 din, pron. din. Hedder i masc. ditt
 (dinn), f. di (alm.), n. ditt (aab.
 i), pl. dine. Dativ tilbeels: dine og
 dina.
 dingla, v. n. dingle. Oftere: dangla,
 dilla og fl.
 Dings, n. Tingest; noget vedhængende,
 f. Er. Ringer eller Løb paa en Krom.
 Dining, f. Dyrning.
 dinna (dinna-ne o. f. v.), f. denne.
 Dipel (aab. i), m. 1) en liden Slump
 Vand. Tell. (f. Dape). 2) Dyrnd, f.
 Depel.
 dirla, v. n. rolle, hange løs, f. darla.
 dirra, v. n. (a - a), dirre, have, ryste.
 I Edm. dere (luft e), at skjæve. (If.
 disfa). Etsteds i Ag. Stift: darra.
 (Ev. darra).
 disa (aab. i), v. n. sladre, fiske. B. Stift.
 Dgsaa disa, v. n. kvise. — Disar, m.
 og Diseltur, m. Sladrer, Dretuder.
 diabelder, og diameit; f. dese.
 Dism, n. Solrøg; f. Droe.
 disfa, v. n. (a - a), bævre, ryste, skjæve.
 Alm. vefensfjelds og i Er. Stift; ogf.

Obr. og fl. Da disfa i Myrenne, —
 om Sumpjord som er saa blød at den
 gynger eller bævre naar man træder
 paa den. Han stols, so han disfa o:
 ryste. Dgsaa v. a. disfa seg, gyngte,
 buve (Er. Stift).
 Disfa, f. en Gyngte (= Husfa, Riga).
 Sjelden.
 disfa (disfane, disfinne), f. beste og
 denne.
 dit, f. bidt. — ditte, f. denne.
 djerv (jerv'e), adj. djerv, bristig, mobig.
 djervast, v. n. blive mere bristig.
 Djevel, m. Djævel. Dgsaa: Devel, Je-
 vel, Djætel, Dætel; ligesaa: Bøvel,
 Bøker, Pøker, Fæker, Dunder og fl.
 Djøke, f. en liden Pige. Edm. (hos de
 Gamle).
 Djup (Jup), n. et Dyb, dybt Vand.
 Djup (jup'e), adj. dyb (G. R. djåpr);
 figurl.: dybsindig, ikke let at forstaae.
 (Paa de fleste Steder udtales bj kun
 som j). Heraf: dyvast, Dypt.
 Djup-aal, m. en dyb Rende i Bunden
 (i Elve og Sund). I Djupaalen: i
 den dybeste Rende.
 djuppgjengd, v. n. dybtgaaende. (Sjeld.).
 djuplendt (jupscnt), adj. om Ager, som
 har dyb Jord. Mofat: grunnlendt.
 Almindl.
 djupnå, v. n. blive dybere. Dgs. dypest.
 djupssaa, om et Sted, hvor Søen er dyb.
 Djupsogn (Jupsagn), f. Fiskefjor med
 Løb og Krog, at bruge i dybt Vand.
 Noale Steder: Jupsaang; i Helg.
 Jupsaang. Oprindelsen er tvivlsom;
 maaskee af Agn.
 djuprent, adj. dybtænkende, dybsindig.
 Djuv, n. en Hvalning, Forbyrdning i
 Jorden; ogsaa en Hule eller Bjergkloft.
 Meget udbredt. I Edm. Dju'; i Nbl.
 Ju; søndensfjelds Juv (som formod-
 dentlig er samme Dyd).
 djuvet (juvut), adj. fuldt af Hvaltnin-
 ger eller Huler. Dær a so juet' a
 balette (Edm.).
 do (o: bode), og doe, f. bøya.
 Dogg, f. 1) Dug. (G. R. dōgg: Ev.
 dagg). 2) Laar, Draabe. Rvar ei
 Dogg: hver en Draabe. et lita Dogg.
 (If. Sope, Svætt, Baitt).
 dogga, v. a. bugge, bebugge (f. beggia).
 Dogg-aam, = Alma. (Randal).
 Doggfall, n. Dugfald. Et kort Dogg-
 fall: naar der falder megen Dug paa
 Græsset.
 Doggloyfa, f. Lørke, Mangel paa Dug.
 dogglegjen, adj. fugtig af Dug. (Sjeld-
 den).
 doggvaat, adj. vaad af Dug.

Dogna, m. f. Dugnaab.

dogort, adv. ganske, eller netop. ikke dogort o: ikke ganske, ikke just saaledes. *Tell.* Oprindelsen uvis.

Dogur (aab. o), m. Davre, Hvile- og Spisetid, omtrent Kl. 10 før Middag. *Rbg.* *Tell.* *Sogn.* Ellers hedder det: **Dugur** (*Hall.* *Bald.* *Guldbr.* *Drk.*), **Duur**, el. **Dur** (*Ryf.* *Jubr.* og *fl.*), **Daugur** (*Sogn*), **Daur** (*Romsb.* *Bofs*), **Daurmaal** (*Søndm.* *Estl.*), **Durmaal** (*Helg.*). Ilden er dog ikke overalt den samme; i B. Stift sædvanlig senere, og nogle Steder omtrent det samme som Middag. *Jf.* **Fyrebugur** (o: *Frofof*). Ordet skalde egentlig hedde enten: **Dagvord** (*Jf.* *Nattvor*, og *Vor*), eller **Dagvord** (*Jf.* *Vor*). *Jsl.* **dögurdr** og **dagvordr**.

dogura, v. n. *hisse* Davren. *J Hall.* og *Bald.* hedder det: **bugura**. Ellers: eta te **Dogurs** o. f. v.

Dogurmaal (for **Dagvordmaal**), n. **Daurmaaltid**, og **Davretid**. *See* *Maal*. Hedder **Daurmaal** i *Sdm.* (henimod Kl. 12), og **Durmaal** i *Helg.* — *Te* **Daurmaals**: til **Davretid**. (*Andre* *St.* *Te* **Dugurs**, **Dogurs**).

Dogurs-bil, n. Ilden næst før og efter Davren.

Dogurs-hvile, f. Hvile efter Davren. *J Sdm.* er **Daurmaalskvitid**: **Middagshvile**.

Dogurs-slætte, f. Eng som man kan slaae til **Davretid**. *J B.* *Stift*: **Daur-slætte**, n. og **Daurmaalslætte**.

Dogurs-yrke, f. **Arbejdsstunden** fra Morgenen til Davren, eller egentlig fra **Frofof**stiden (**Middmorgon**, **Fyrebugur**) til **Davretid**. *J Sdm.* ræffer „**Daurmaals-yrka**“ til Kl. 11 eller 12. Midten af denne *Yst* kaldes: **halvgjengje** te **Daur** (*J Sdm.* **hal'gøtt** te **Daurmaals**).

dokk, og **doske**, f. **bitte**.

Dokk, f. 1. en **Huulning**, **Forbybning**; et **Punkt** som omgives af jævnt opstigende **Bakker**. Meget brugelig i det sydlige Norge til *Sogn* og *Guldbr.* (ogsaa i *Nbm.*). Ellers: **Høla**, **Grov**, **Dæld**. (*G. N.* **dökk**, **Hule**). Fleertal hedder **Dokk'er** (*J Tell.* **Dokk'ar**). *J Sdm.* bruges Ordet **Dokk**, f. om en lav eller dybtliggende **Mar** (dog meget sjelden).

Dokk, f. 2. et **Dække**, et **Lag**, især af **Snee**. *Nbl.* — **Snjodokk**. *Jf.* **Arbedtje**.

Dokka, f. 1) **Duffe**, **Fid** eller **Bundt** af **Traad**, **Gamp**, **Lobaal**. (*Jsl.* **dokka**). 2) **Børneduffe**, at lege med. *Ogsaa* et **Klelenavn**.

doska, og **doskor**; *see* **doska**.

doskut, adj. fuld af **Huulninger** (*f.* **Dokk**). **Dolg**, m. 1) **Klump**, tykkere **Deel**, *f.* *Er.* paa **Traad**. **Rordre** **Berg**. **Rogle** *St.* **Dokk**. 2) en **boven** **Person**. *Jndr.* **Bardalen**.

bolget (**bolgette**), adj. 1) **Klumpet**, tyk paa enkelte **Steder**. 2) **boven**, **seesfarbig**. *Jndr.* (*f.* **Formen** **bolgaat**).

Dosp, f. en **Huulning** i **Jorden**; en **Ilden** **Dal**. **Fosen**, **Dstb.** *J Drk.* **Dosp**. (*Jf.* **Dump**).

Dosp, m. en **Ilden** **hængende** **Rugle** eller **Klump**, *f.* *Er.* paa **Spænder** og **Smylter**. *Jf.* **alm**.

Dom (oo), m. **Dom**, **Ajendelse**; ogsaa **Domsakt**. *Heraf* **doma**. *Som* **Endelse** betegner **dom** en **Likstand** eller **Bestafsenhed** (**Alberdom**, **Rikdom**); **under** **ibden** ogsaa en **Ång** (**Eigedom**, **Løstjendom**).

dom, f. **bet.** — **Domme**, *f.* **Dumme**.

Domning, *f.* **Dugnaab**. — **Don**, *f.* **Dun**.

Don (oo), f. **Er**, **Sager** (som man bringer med sig). *Nbl.* **Httresogn**. (*J Jndresogn*: **Dont**). *Ev.* **don**. (*Jf.* **Ljon**, **Stell**).

dona, v. n. (a - a), **fyse**, **bestille** noget i **Huset**. *Nbl.* *J Sdm.* **dunne**.

Dona, f. en **Snare**. **Rordre** **Berg**. *Jf.* **Snora**.

Dona, m. **Arbejdsfjællab**; *f.* **Dugnaab**.

Doning, m. 1) **Redskaber**, **Løi**, **Verktøi**. *Drk.* 2) = **Dugnaab**.

Donskap, m. **Løi**, **Redskaber**. *Drk.*

Dont, n. *f.* **Don**.

Dorg, f. et **Httreskub**, **Haandsnøre** som man trækker efter sig, **medens** man **tøer**. *Alm.* (*Jsl.* **dorg**).

dorga, v. n. **roe** med **Dorg**.

dorgen, og **dorgende**: **ganske**, **aldeles**, *f.* *Er.* **dorgende** **stilt**. *B. Stift.* *Ogsaa* i **kanste** **Dialekter**.

dorma, v. n. (a - a), **slumre**, **ligge** i **halv** **Søvn**; ogsaa: **sove** **ind**, **begynde** at **sove**. *Tell.* og **tildels** i *Er.* *Stift.* (*Jsl.* **dorma**, **sove**).

Dos (aab. o), f. et **Skørt** (især **gam** **melt** eller **hverdagsligt**); *Jf.* **Staff**. *Sdm.* *Estl.* *Sogn*, *Hall.* *Bald.* — *J Hall.* hedder **Fleertal**: **Des'a** (aab. e).

Dos, f. (2.) *f.* **Daaf**.

dosa (aab. o), v. n. **hvile**, **standse**, **ub-** **ruste** efter et **Arbejde**. *Jab.* (*Jf.* **dusa**).

Dott, m. en **Løt**, **Bist**; noget som **støp-** **pes** i et **Gul**; ogsaa en **Ilden** **Hob** eller **Slump**. *Alm.* **undtagen** i *Er.* *Stift* (hvor det hedder **Lopp** og **Lapp**). *Heraf* **dytta**.

dotten, **part.** (af **betta**), **falden**.

Døtter, *f.* (*Jl.* **Døttre**, **Døtt'er**), **Dat-**

ter. **J. B. Stift** og **fl. hejder Cental**: **Dotte** og **Døtter** (i **Edm.** ud. **Dotte**, **dk. Døtr'a**). **G. R. doctur.** **Ang. doctior.** **Dotterfaan** (**Dottesfaan**), **m. Datterfaan.** **Dov** (aab. o), **f. Lønd, Kryds**; den bagste Deel af Ryggen (paa Heste). **B. Stift** og **fl. Isl. dok. J. Sgl.** ogsaa en **Kjødmasse**, en **Kjøbsfuld Deel** af Leget.

Dov (aab. o), **f. 2.** en **blød Sump**, som hæver eller bevæger sig, naar man træder paa den. **Sgl. Jf. bysja**, og **Dyvesektia**.

Dov (aab. o), **n. Aftagen, Dæmpning** (af noget haardt eller heftigt); især: **Stille, Havstil** efter en **Storm**. **Nordre Berg. Edm.** og **fl. Ellers: Fogn, Fogle, Dus.**

doven (aab. o), **adj. 1)** dæmpet, mat, søv; som har tabt sin **Kraft** eller **Smag**. **Nesten alm. G. R. doinn. 2)** om **Lusten**: mørk, tungskvet. **Guldr. 3)** **doven**, **lad** (i mindre **Grad**); ogsaa: **sov**, **ikke rigtig oplyst**.

dovna, **v. n. (a - a)**, **stilles, sagtnes; søvnes**; om **Driftkvarer**: **tabe sin Smag** eller **Kraft**. **Jf. doysa**, og **basra**.

Downing, **m. en døven Karl**.

dra, **see draga**.

Drag, **n. 1)** **Drag, Træk**; at noget bliver draget eller trukket; i **Særbehold**: et enkelt **Strog** eller **Træk**, **f. Er. Bogedrag, Hædrag, Ardrag**. — **2)** **Ultrækning** i **Længden**, **Førlængelse**; ogsaa **Forhaling**, **Udsættelse**. **Et langt Drag**. — **3)** **Styernes Gang**; **Windens Træk** i **Stjerne**. **Bestenfielbs. Ellers: Drog, Draatt, Drætte**. — **4)** **Bølgernes Slag** mod **Strandbredden** (bet de ibellig stykke op og trække sig tilbage). **Alm.** — **5)** **Sted**, hvor noget **drages** eller **trækkes**. **Kjøldrag. Jf. Drog**. — **6)** **Hæfereb**; bet **Loug** hvormed et **Seil** **trækkes** op. — **7)** et **Ultrud** i **Agrene**; **Snerre** (**Galium Aparine**). **Sogn. Jf. Linar**. — **8)** **Strækstol**, **Beklædning** paa **Kjolen** af en **Baad** (**Isl. drag**). **Ogsaa** en **ligende** **Beklædning** paa **Meberne** af en **Slæde**.

draga, **v. a. 1. (a - a)**, **beslaae Kjolen** paa en **Baad**, **lægge Strækstol** under. **Isl. draga**.

draga, **v. a. 2. (dræg; drog; dregje)**, at **drage**. **Inf.** ogsaa **dra** og **dragaa**. **Enyptum** lyder i mange **Dial.** **dreie**; **ellers drege** (**Sogn**), **drigje** eller **drje** (**Ag. og Tr. Stift**). — **Betydningerne** kunne ordene **saalædes**: **A. v. a. 1)** **drage**, **trække**, **slæde** frem. **Heraf: dreglen, Droga, f. Drog, f. drog, Dros-**

gle; Draatt, Drætte. — **2)** **breie**, **vende**, **ombreie**, **f. Er.** en **Slidesteen**. **Den** **eine** **slæde**, **af** **hin** **dræge**. — **3)** **slæde** med sig, **være** **besværet** med. **Han** **have** **so** **myste** **te** **draga**. (**Jf. Drætte**). — **4)** **føre** **bort**, **slæde** **noget** **bort** **fra** **sin** **rette** **Plads** (især om **Børn**). **Jf. dragjen, Dragstr, handbraga**. — **5)** **trække** i **Længden**, **forlænge**. **drage** **paa** **Maal'e**: **tale** **langsomt**, **eller** **trække** **paa** **enkelte** **Ord**. — **6)** **samlø**, **sammenføre**. **drage** **Peng**: **samlø** **Penge**. **drage** **ihop**: **sammenføre**. **Et** **Kyr** **te** **drage** **unda** (**Edm.**): **en** **Ko**, **hvis** **Mælk** **spares** **til** **at** **lave** **Smør** **og** **Balle** **af**. **Heraf: Draatt, Adraatt**. — **B. v. n. 7)** **være** **længe**, **forhales**, **udsættes**. **Dø** **drog** **længe**, **før** **han** **kom**. — **8)** om **Bølgerne**: **stille** **langsomt** **op** **paa** **Strandbredden**. **Heraf: Drag, Dragstrib**. — **9)** om **Winden**: **trække**, **føre** **Stjerne** **i** **en** **Retning**. **Han** **dræg'e** **sunna**. (**B. Stift**). — **10)** **reise**, **fare** **afsted**. **Neget** **brugt** i **Riff.** og **Sfi.**, **f. Er.** **Dei** **drog** **fra** **osk**. **Han** **drog** **av** (**reiste** **bort**). — **draga** **seg**: **1)** **tiltage**, **være** **lidt** **efter** **lidt**; **2)** **slæde** sig **frem**. **draga** **seg** **ihop**: **trække** sig **sammen**; **ogsaa** **om** **at** **forlove** sig, **især** i **Utbø**. **Dø** **dræg'an** **o**: **det** **lofter** **og** **trækker** **ham**. **Dø** **ha'** **dræg'** **aa** **grøbe** (**Edm.**): **det** **trækker** **Materie** **og** **lægger** **tillige**. **Dei** **drog** **ikke** **deggje** **ett**: **de** **bleve** **ænitte**, **de** **vilde** **hver** **sin** **Bet.** **draga** **Streng**: **trække** **Staaltraad**. **Dø** **dræg** **aat**: **det** **finder** **nær** **til**. **Han** **drog** **fyre** **meg**: **han** **gav** **mig** **et** **Haab**, **love** **de** **hæfveret**. (**Edm.**). **Dø** **drog** **meg** **til**: **seg** **fik** **ondt**, **solte** **en** **Afsmagt**. **Han** **drog** **unda**: **han** **blev** **rebbet**, **slap** **vel** **derfra**.

dragande, **1)** **vdv. slæbende**. **Han** **kom** **dragande**. **2)** **adj.** som **kan** **trækkes**.

Dragar, **m.** en **Trækker**; **Snørefifter**.

dragast, **v. n. (drægst, drogst, dregst)**, **1)** **være** **længe**, **lide** **langt** **frem**. **2)** **være** **besværet** med. **dragast** **mæ**. **3)** **recipr.** **brydes**, **kæmpe**, **prøve** **Styrke**; **ogsaa** **slaaes**. **Rest** **sendenfielbs**.

Dragdokka, **f. Dragbukke**; **indblidt** **Væsen**, som **samlø** **Rigdom** i **et** **Huus**. **Nbl. og fl.**

Dragesfil, **m.** **Riff** som **er** **fanget** **med** **Snøre**; **modsat** **Garnriff**. **Ogsaa: Draggarstfil**.

Dragefyr, **Køer** **hvis** **Mælk** **spares** **til** **at** **lave** **Smør** **og** **Dst** **af**.

Dragefelse, **n.** **Ultrækning**, **noget** **tilfø-**

lende **som** **trækker** **End** **Attraa** **til** **sig**. **Draging**, **f. Dragen, Trækken**; **Fiskerle** **med** **Snøre**. (**J. Hall. Draging**).

- dragjen**, adj. om Børn; som lege med allehaande Humsredskaber og saaledes trække dem bort fra sin rette Plads.
- Dragkista**, f. Kiste med forskellige Skuffer.
- draglaus**, adj. (Baad) som mangler Straakhol.
- Draglyktsja**, f. Sløse, Dragkude.
- Dragmoskje**, m. en Masse, som er urigtig knyttet og derfor let opløses.
- dragna**, v. n. (a - a), 1) strækkes ud, blive længere (= toгна), om Reb. 2) om Baand og Knuder: løse, følge, faae et Elld eller trækkes ud ved et Kst. Meget brugt. vesterlands; ogsaa i Gbr. og fl. 3) figurlig om Mennesker: give efter, søie sig lidt, gjøre en Indrømmelse.
- dragfa**, v. n. (a - a), slæbe, drage eller bære med Nøie. Sbl. Sdm. og fl. Hebber ogsaa drassfa og drasla.
- dragjen**, adj. besværlig, tung at haandtere. Ellers: drassen og (i Nbl.) dreissen.
- Dragseng**, f. en Seng, som kan udtrækkes og sammenfoldes. I Tr. Skovseng.
- Dragsmaal**, n. Brydning, Kamp, Dyt. Sondenfielbs (Hall. og fl.).
- Dragsmun**, m. en liden Estergivelse eller Indrømmelse, Sjelden.
- Dragsre**, m. Trækken; Bortdragen af Arbejdsredskaber o. s. v. (fl. dragjen). Tr. Stift.
- Dragsud** (=su), f. Hølgedrag, Hæbølgernes langsomme Opfylden og Tilbage-trækning paa Strandbredden. B. Stift. I Sdm. hebber det rigtigst Dragsud, men det er dog muligt, at Ordets sidste Deel skal bebbe Su, eller Sug. I Jsl. hebber det sågr, m.
- Drakje**, m. (fl. -ka), Drage; et Lustsyn, der viser sig som en Høb svævende Stjerner.
- drap**, dræbte; s. drepa.
- drasla** (dralte, dralste), v. n. slæbe, trække (med Begreb af Ringeagt). Sdm. og fl. S. drassfa.
- Drass**, m. Træk, Udtrækken, især i Stemen; en egen Tone hvori visse Ord og Mentinger udtales. Søndre Berg.
- Drass**, n. Slæb, Nøie, især med noget som man skal trække eller bære. Tell. og fl.
- drassfa**, v. n. trække, slæbe; s. dragsfa.
- Drasum**, m. Gjenfærd, Spøgelse, som man forstum træde at høre paa de Steder, hvor Mennesker vare omkomne, eller som Forvarsel for en saadan Ulykke. Meget ubbrebt. I Sdm. Drog (aab. a); i Dr. Drauv. (G. R. draugr).
- Draugadrio**, n. et Slags Ulfket (omtr. det samme som Alvguf). Hard.
- draugslægjen**, adj. lam, føiesløs som af Slag (egentlig Slagen af Draugen). Hebber i Sdm. drogslæien. I Dr. dvergslægjen.
- Draugspy** (Drogspy), n. en slimagtig Bort som opkommer meget hurtigt i taaget Veir; Trobsmør (Nostoc commune).
- Draum**, m. en Drom. Sogn, Søndre Berg. Tell. Helg. og fl. Ellers Drøym. (G. R. draumr). Heraf drøyma.
- draup**, drøppe; s. drjupa.
- Drav**, n. Raff, Levninger af Malt.
- Dravle**, m. ostet Mælk, særst og lindrøgt Ost. Overalt vesterlands og i Tr. Stift (Jsl. draki). I Øst. kun om en finere Ost af sød Mælk.
- Drag**, s. Drog. — Dræk, s. Drot.
- Dræp**, n. Drab. (G. R. dráp). Ogsaa: Forbervelse, Udelæggelse; s. Sanddræp.
- dræpa**, s. drepa. — Dræpe, s. Drope.
- Dræse**, s. Drope.
- Drætt**, m. 1) Dragen, Trækken (af draga). G. R. dratur. Jf. Anbrætt, Eindrætt. Især Trækning af Fisk, Fiskerte med Snøre. Tr. Stift. — 2) Vinbens Træk i Stjerne. B. Stift. Ellers: Drag, Drætte. — 3) Noget som er afdraget eller opsparet: især Smør og Ost, eller alt hvad der samles og tilaves af Mælken. Ellers: Avbrætt. Sumarbrætt — 4) det Loug hvormed et Fiskebød trækkes paa Land. Notabrætt. B. Stift. — 5) den Deel af Hestesælen, hvortil Staglerne fæstes; altsaa det egentlige Trækningsredskab. Jf. Drætte.
- drætta**, v. n. trække smaat, gjøre enkelte Træk med Fistesnoret. Nordre Berg.
- Drættareim**, f. en stærk Læderrem imellem Bostreæt og Stagleringen, i en Hestesæle. Sdm. og fl.
- Dregg**, m. en Drag, et libet Anker til en Baad.
- Dregjel** (og Dregl), m. Sandbord, en Fjel som sættes paalangs over Siberne af en Baad, naar den bruges paa Havet. Sdm. I Tr. Stift: Laustrup. Egentl. Kant, Brænne. (Jsl. dregill). See dregla, v. n.
- dregjen** (aab. e), part. (af draga), dragjen. (G. R. dreginn). Hebber ogsaa: bregen, og drigen, aab. i (Sogn), breien (mange St.), drigjen, eller drien (Ag. og Tr. Stift).
- Dregl**, s. Dregjel.
- dregla**, v. n. vise sig som en Brænne

- eller smat Kant. Sdm. Helle dregla unda, naar en flernere Hjelbtant viser sig som en Stribe bag et nærmere Hjelb; altsaa er nærvæd at tabes af Sigte.
- Dregla**, f. en Hjel, en lang og tynd Plante (= Spilbra). Harb.
- Dreglegar(d)**, m. et Hærde af lange og tynde Hjele. Harb.
- Dreglsa**, f. Hjal, Lap. Mhl. (= Triffa).
- Dregste**, n. Affald af Korn; løse Ar og Straa, som falde fra Kornbaandene og indsamles for sig selv. Nordre Berg.
- Drei**, m. et Slag, Støb. B. Stift.
- dreia**, v. a. og n. (a - a), 1) dreie, gløre Dreierarbeide. 2) i Cellabs: holde af for Binden, styre lavere. 3) „dreia te ein“: give En et Slag. Søndre Berg. — I den første Betydning skulde det maaskee hedde: dregja; i de andre Betydninger formodentlig: dreiva.
- dreien**, f. dregjen.
- dreisen**, adj. tung, besværlig. Mhl.; see dragjen.
- Dreker**, f. Drot.
- drembe**, v. n. anstrænge sig, slæbe og slibe paa noget. drembe seg: krybe eller tvinge sig (= krejfa seg). Drk.
- Drembe**, el. Drembing, f. Anstrængelse, Anspændelse, at man ligesom trækker sig for at faae noget frem; det samme som Krejfting. Drk. Jf. Ralsbdrembe.
- Dreng**, m. (Bl. Drengje, r), 1) Tjener, Tjenesketarl. Almindl. Sv. drång. 2) Ungkarl, voren og ugift Mandsperson. (Altsaa forskjelligt fra det danske Dreng, som tilveels svarer til vort: Gut). Ein gammel Dreng: en gammel Tjener (el. ugift Mand). Ein agtanðes Dreng: en agtværdig ung Mand.
- drengjelaus**, adj. som ikke har Tjener.
- Drengjelson**, f. Løn for en Tjenesketarl.
- Drengjestova**, f. Tjenersue (= Borgstova).
- Drengfall** (og Drengjafall), m. Yderfønd, ugift Mandsperson som er noget til Mars. J Tell. Sveinfall.
- drepa** (aab. e), v. a. (drep'; drap; drepe), at dræbe. Inf. hedder ogsaa: dræpa, dræpa (Ramb.), dræpat (Jabr. Drk.). G. N. drepa (som eg. betyder at slaae). Supinum hedder ogsaa drope, aab. o (Sdm. og fl.). — drepa bruges ogsaa i Betydn. knække, slæbe, forbræde; f. Ex. Da va da so drap of: det var dette som blev vor Ulykke. Jf. Handdræp. drepe neb: sælbe, dræbe i flokkestils.
- drepen** (aab. e), adj. dræbt. J Sdm. og fl. St. hedder det: dropen (aab. o).
- Dreping**, f. Dræben, Slagterier.
- Drevoja**, f. en blød Masse eller Køre; især Malt, medens det er under Brygningen. Nordre Berg. og fl. Jf. Drav.
- Dribb**, m. et Støb eller Slag.
- dribba**, v. n. støde, slaae imod noget. dribba til: slumpe til, vove sig til. Nordre Berg. Jf. driva.
- Drift**, f. 1) Drift, Virksomhed; Arbeide, Syssel; ogsaa: Hjd, Træsked. — 2) Driven, Drev, Sneefog. Gbr. (Jel. drift). — 3) en Høb Kvæg, som man driver eller flytter til et langt fraliggende Sted.
- drifta**, v. n. føle, have travlt. (Hjelb.).
- drigjen**, dragen; f. dregjen.
- Driff**, m. (Jf. Driffje, r), 1) en Dril, saa meget som En driffer paa een Gang. — 2) et Slags Dril, f. Ex. Røgebril. — 3) Svir, Fylberie. Hedder i nogle Dial. Dryff.
- driffa**, v. a. og n. (Driff'; draff; druffje), at driffe; ogsaa indføje Bæbste (om livløse Ting); ligesaa: fylde sig, soire, være driffselvig. Deras: druffjen, Dryff, Dryffsa. — driffa or (ut-or, ut-u): driffe ud, tømme. driffe Bryllup: være i Bryllup, som Gæst.
- driffe Jul**: holde Julegæstebud.
- Driffan**, n. Driffe, Driffevarer. Mhl. Ellers: Driffa, n. f. Ex. eit godt Driffa (Søgn, Harb. og fl.). Andre St. Driffte, deels n. deels m.
- driffande**, adj. driffelig, som kan driffes. driffande Varer: Driffevarer.
- Driffar**, m. Dranker; Driffedrober.
- driffetjær**, adj. tilbøielig til at driffe.
- Driffelag**, n. Driffelagde.
- Driffeløysa**, f. Mangel paa Driffe.
- Driffesyfta**, f. usyrlig Lyft til at driffe.
- Driffing**, f. Driffen; delig Dril.
- Drill**, m. Dril, at bore med.
- driftig**, adj. f. herug, mobug.
- Drit** (ii), m. Smuds, Skibdenhed; ogsaa Starn. Paa nogle Steder meget brugl. ligesom dreita, v. n. med Formerne: drit', drett, dreite (aab. i) = Jel. drita. J Sogn ogsaa: britten (aab. i), adj. skidden.
- Driv** (aab. i; ogs. Drev, Dræv), n. 1) Drev, Drivning. G. N. drif. 2) Noget som driver eller fører, saasom Sne eller Vand i Storm. J Harb. er Driv ogsaa et Slags Udsæt; f. Draugadriv. 3) Drivværk, Hul eller Hjære i en Maskine (f. Ex. et Ubr). 4) Udgravning paa Sølv og andet Metal. Tell. o. fl. 5) Stopning, Kalfatring; Treveler af opbluffet Lougværk, hvormed man tætter Hælberne paa et Kartot. R. Stift, Spl. og fl. (Jf. Si). 6) et

- Slags Fiskeri med Garn. Ir. Stiff;** f. driva.
- driva, v. a. og n. (driv; dreiv; drive, aab. i), 1) v. a. drive, f. Er. Hagler;** ogsaa: anspænde, udmatte; gjøre megen Brug af; fremstynde; tvinge, nøde. 2) kaste, slænge. Reget brugl. paa Helgeland. 3) transportere Trælast fra Stovene, især tilvands. Tell. og fl. 4) v. n. drive, fylge, kastes affted som Sne eller Vand. Dgs. flyde affted paa Vandet (f. rafa); vante omkring (f. flyngla). Nogle St. ogsaa: falde over, falde til Siden. Han drevt skab: han saltet overende. Ebm. og fl. 5) fiske ved at holde Garnene i Søen og lade dem drive med Strømmen. Ir. Stiff. Gertli: Driv, Drivgarn. 6) bestille, fylde med noget. Kva a dø de drive paa: hvad er det I nu arbejde med?
- Driva (aab. i), f. 1) en Byge, hvorved Sneen eller Vandet driver. 2) en stor Stynding, Hast, Forvirring. Da giætt i et Driva.**
- drivande, adj. 1) som kan drives. 2) driftig, arbeidsom, bygtig. drivande Folk. — Forffikkelig herfra er drivende, adv. f. Er. drivende hvitt a: hvit som Sne.**
- Drivar, m. Drivholt (Bøtterredskab).**
- driven (aab. i), adj. 1) drevet; ogsaa anspændt; fremstynbet; nødt, tvungen; 2) øvet, drevet i en Kunst; 3) udgraveret, om Sølvst. Tell. og fl.**
- Drivgare (aab. i), m. en Byge som driver Vandet op; en Styrtning af drivende Vand (paa Søen). Ebm.**
- Drivgarn (sga'n), n. et Garn som er indrettet til at drive med (f. driva, 5). Ir. Stiff, Ebm.**
- Drivhjul (aab. i), n. Drivehjul.**
- drivlast, v. n. løbe sammen, blandes, blive vanskeligt at skelne. B. Stiff.**
- Drivmjell, f. løs, flygende Sne. Gbr.**
- Drivsand, m. flygende Sand, Flyvesand. (I alle disse Sammensætninger er i aabent).**
- Drivsele (it), f. Flokning, Transportering af Trælast. Tell.**
- drjug, f. dryg.**
- drjupa, v. n. (dryp; draup; drope, aab. o), dryppe, falde i Draaber. Inf. heber ogsaa drupe, drypa, drjøpe, drope (aab. o). G. N. drjupa. Heraf Drop, Drope, drøppa. — De tvorten beti' elbe dryppe ta 'naa' siges i Ebm. om En som er meget stille og ikke tager Deel i en Sag. (Isl. ekki dryp af honum).**
- Drjuping, f. Drøppen, Draabefald.**
- Drog (oo), f. Sølvet Gang. Ebm. og fl. Ekers: Drag, Draatt, Drette. Drog (aab. o), f. 1) et Sted hvor man drager eller trækker noget; Hjelbsti hvor paa Ved og Lømmer trækkes ned. Gbr. 2) Dei, hvor et Dyr har krøbet eller nedtraadt Græsset; især Otterens Ved fra Søen til sin Hule. Glentredrog. Ebm. 3) en lort Slæde til at høre Lømmer paa. Søndre Berg. Ag. Stiff. Jf. Styttina.**
- Drog, m. et Spøgelse; f. Draug.**
- Droga (aab. o), f. en Dragt Ved eller Hø, som man trækker med Hænderne. Reget udbredt (Rbg. Tell. Ebm. og fl.). Isl. draga.**
- drogslæien, f. draugslægjen.**
- Drof (aab. o), f. (Fl. Dref'er), Pige, Løs. Brugl. i Rom. Jf. Bæfka, Fæfka.**
- Drold, m. f. Stril.**
- Drop (aab. o), n. Drøppen, Draabe; fald; f. Er. af et Lag. Rbg. Kandal. G. N. drop.**
- Drope (aab. o), m. Draabe. I nogle Dial. Drapa og Draapa. G. N. dropi. Dgsaa en liden Slurl, en Sup.**
- dropefri, adj. draabefri, om Hufe.**
- dropen, f. drepjen.**
- dropla, v. n. (a-a), dryppe smaat, sprøtte, falde i smaa Draaber. Kaa-fæe alm.**
- droplut (-ette), adj. spraglet, smaaplet-tet. Tell. B. Stiff, I Helg. dropløat. En Ko af spraglet Farve kaldes: Dropla.**
- Drose (aab. o), m. Korn og Avner til-sammen; atterstet Korn som ikke er renset eller drøstet. Overalt i de nord-lige Egne fra Sogn og Valbers; til-deels i Formen: Draasa, Draasa (Drt. Ddt.), og Drose. Ekers: Biste. (I Sverrige: dråse).**
- Drott, f. Landdrott.**
- drug (drøi), f. dryg.**
- drukftjen, adj. 1) udbrukten, udtømt. 2) fuldsuget af Bædfe. vafdrukftjen, sfodrufftjen. 3) drukten, beruset.**
- drukna, v. n. (a-a), drukne. (Jf. bliva).**
- Drull, m. Strald, Drøn. Ebm.**
- drunta, v. n. nøle, være seent, ikke blive færdig. B. og Kr. Stiff. (Dgsaa i Danmark).**
- drusa, v. n. (e-te), styrte frem; ogs. slumpe til, slaae til. Ikke alm. Jf. rusa og busa.**
- drust (uu), adv. rigeligt, overflødig; ogsaa: prægtigt, herligt. Tell. (Jf. dryssa).**
- drusteleg, adj. prægtig, herlig. Tell.**
- drye, f. drygla.**
- dryfta, v. n. (e-e), drøfte, rense Kornet**

- fra Koner ved at røke det i et berist
 iadrettet Trug (kalder Dryftetrog, n.
 eller Dryfting, m.). *Jf. laska.*
- Dryfta**, f. en Slump Korn som brøstes
 paa een Gang.
- Dryfting**, m. f. dryfta.
- Dryg**, m. Drosheb; Forslag, Barighed.
 De ikke nolou Dryg i da. *Tell. o. fl.*
- dryg'**, adj. brøst, som indeholder meget
 eller varer længe. Ogsaa: drifsig, som
 gaar vidt i sine Paastande. Ordet
 hedder ellers: drjug'e (Sogn, Bøfs,
 Sørd.), drug (Nbl. Hall. Øbr. og fl.)
 og dryg. *G. N. drjgr. I drygan:*
 brøst, vel meget. *Sbm.*
- Drygg**, f. Forslag, Drosheb. (Sjelden).
- drygja** (brge), v. a. og n. (-gje, -gde),
 1) gjøre brøtere, forlange, gjøre at no-
 get bliver varigt. (*G. N. drygja*). 2)
 v. a. nøle, opfatte noget, forhale Li-
 den. *Eg drygde te Kveids: jeg opfatte*
det til Aftenen. Alm. og meget brugt.
- dryggjande**, som kan udvættes. Da va
 ikke dryggjande lenger o: man burde ikke
 bli længere.
- dryggjast**, v. a. (-est, -best), blive brøtere;
 ogsaa vedvare, vare længe.
- Dryggjelse**, n. Forslag, Noget som gjør
 en Ting mere brøst eller varig.
- dryggjen**, adj. 1) besparende, som gjør en
 Ting varig; 2) seensferdig, nølende.
- Drygjeif** (-leifje), m. Drosheb.
- Drykk**, m. Dril. (*Nbl. Sfl. Nbl. Nbg.*
 og fl.). *Fleertal Drykkje.*
- Drykkja**, f. Glastebud, Gilde. *Nbl. og*
fl. G. N. drykkja. (Jf. Alta).
- drvle**, v. a. (-te), slange eller brive
 noget affted, hyle. *Sbm. og fl.*
- Dryn** (aab. y), m. Bulver, Drag; f. Dvn.
- drynja**, v. n. (dryn', brunde), om Kær:
 give en svag langtrukken Lvd (= tryta).
Tædemarten.
- Drypel**, m. Drøbel (f. Ulv). *Hall. Bufr.*
- dryssa**, v. n. (dryss', bruste), 1) drysse,
 spredes, falde som Korn eller Frs; 2)
 v. a. udstrøe, udsprede. *Nogle Steder:*
 dyssa; i Helg. tossa.
- drag**, f. braga. — *Dræker, f. Drøf.*
- Dræng**, f. Dreng.
- Drætte**, n. 1) Dragen, Trækten, f. Er.
 ved Fiskerie. *Nf Drætt.* 2) Stjernes
 Løb. *Nordre Berg.* Ellers: Drag,
 Drætt. 3) Dræt, Slagter med Lilde-
 ber paa Plove og Kjøreredstaber. *Ag.*
Stift og fl. Ellers: Dreite og Beite.
Jf. Lvdbrætte. 4) en kort Slæde, Løm-
 merslæde. *Sogn. Jf. Stytting.* 5)
 Efterlæng, Noget som man slæber med
 sig. *Nbl. Sbm.*
- drag'**, adj. dragende. *I Sammenfæt-*
- ning som: langdrag, kordrag. Nf draga,*
drag.
- Drøggje**, n. et libet Læs (Især af Ved);
 Noget som bliver brøst. Ogsaa lige-
 som Droga, om et seensferdigt Menneske,
 som man maa drive og paastynde.
- drøn**, f. brynja. — *drøpe, f. brjupa.*
- Drøsa**, f. Sladder; Sladderhistorie. (*Nest*
i Fleertal). *Nordre Berg. Helg og fl.*
 — *G. N. drøsa.*
- drøsa**, v. n. (-te), sladre, føre Sladder.
- Drøym**, m. 1) Drøm, f. Draum; 2) en
 Nøler, seensferdig Person. *Sbm. og fl.*
- drøyma**, v. n. (-de), brøymme. (*G. N.*
dreyma). Ogsaa: nøle, gaac som i
 halv Søvn. *Undertiden v. a. f. Er.*
Han brøymde Somor fl (o: om sin
Bedstemoder). Eg brøymde meg rødb:
jeg brøymte saa at jeg blev forstrøkket.
- drøymen**, adj. som brøymmer meget; og-
 saa nølende, seensferdig.
- drøypa**, v. a. og n. (-te), sprøtte,
 skænke, labe dryppe. *Søndre Berg. og*
fl. G. N. dreypa. (Nf brjupa, draup).
- du**, pron. du. (*I dat. og acc. deg.*). *G.*
N. du. Jevnf. dth.
- dua**, v. a. tiltale med "du".
- dua**, f. duva og buga.
- dubba**, v. n. (a-a), nikke af Søvn,
 duve med Hovedet. Ordet synes at være
 alm. men hedder paa nogle Steder
 duppa (*Nbl. Sørd. Sogn. Øbr.*).
- dubbel**, adj. dobbelt. *S. tofsald.*
- Dubl** (Dubb'l), n. Bøte; en Stot eller
 et libet Kar, som viser Stedet hvor et
 Garn er udfat, og er bundet til dette
 ved et Toug (Dubletog, n.). *Jf. dubl.*
- dubla**, v. n. duve op og ned i Vandfla-
 den, skule sig af og til i Vølgerne.
Nordre Berg.
- Dubling**, m. Blindnagle (= Blinding).
Sbm.
- due**, f. buga, duva, dua.
- Dufs**, m. Duff, Kvast. *Tell. (Sv. tofs).*
- Duffeblom**, m. Stabiose (en Urt). *Tell.*
- Duff**, f. 1. Brede; f. Dyft.
- Duft**, f. 2. Støv, især fint Støv af no-
 get som bliver knuset eller malet; f.
 Er. Njølbuft; Njølstøv. *Alm. men*
hedder i Sogn og Nbl. Duft; i Sbm.
Dyft. G. N. duft. Jf. Dumba.
- dufta**, v. n. (a-a), støve, ryge.
- Dug** (aab. u), m. Duelligheb, Styrke;
 Hjælp, Forslag. *Tell. o. fl. G. N. dugr.*
- duga**, v. n. (-gje, -gde), due, nytte,
 hjælpe, være tjenlig. *Nogle St. due;*
i Helg. duve; i Alm. og Drf. dauge.
G. N. og Sv. duga. Præs. hedder i
Tell. dugger, og nogle St. bygje (for
bugje) men ellers: due.

dugaleg (dæke), adj. dæstlyg. (G. N. dag-legr). I Nbl. som adv. dygtigt, tilgavns.

duglaus, anj. uduelig. Tæll. (Jhelben).

Dugløyse, f. Kraftløshed; Uduelighed.

Dugnad, m. Arbejdsfæst; Sammenkomst af Naboer og Bygdeseff for at hjælpe En til at udføre et eller andet stort Arbejde i en kort Tid; saaledes: Elattedugnad, Læffedugnad og fl. Ogsaa et Gjestebud for Deeltagerne i Arbejdet, som tilbeels holdes paa en anden Tid. Betyder egentl. Hjælp, af duga i den gamle Betydning: at hjælpe; i Nbl. bemærker det tilbeels ogsaa Tilflugt af Materialer, især til en Bygning. Ordet er alm. men i forskjellige Form; saaledes: Dugna (Sogn, Nbl. Stav. Balb.), Dunad (Nfl. Sdm.), Duna (Ndm.), Dona (Drt. Gbr.), Dogna (Jubr.), Dugning (Lellem. Nbg.), Doning (Dsb.), Dvning og Dvning (Hedm. Buxterub).

Dugning, m. f. forrige.

Dugur, m. Maaltid Kl. 10, f. Døgar.

dugura, v. f. bogura.

Dug (uu), m. 1) Dug (G. N. dækr); Rordbug; Klædningsstykke (Brøstbud, Halsbud); Løi (Sealbud, Voksbud). 2) en Omgang ved Alteret. Namb. See Mleia. 3) en liden Ager af oplasket Nyrjord. Tæll. Ellers: Reit, Trøe.

duka, v. a. (a - a), 1) dugge, lægge Dug paa. 2) i Tæll. oplaste Jord til at faae i.

dukka, v. n. (a - a), dykke i Vand. dukka unde: holde Hovedet under Vand.

duld, adj. bulgt, flukt; f. bylla.

dul-ram, adj. udholdende i at bølge noget; ubrodelig taus. Tæll. S. ram.

Dulsmaal, n. Dølgemaal.

dum, adj. 1) sum, som ikke kan tale.

Alm. Sv. dum. G. N. dumbr. 2)

bunkel, mørk (f. Er. om Glas). Gbr.

Drt. See dim.

Dumba, f. Støv; let Affald af tørre Sager, f. Er. af Korn under Lærslningen. Næsten alm. (Udtales paa nogle St. Dumme og Domme). Sv. dam. Jsl. dumba, Laage. Jf. Duff og Dembe.

dumbut (-ette), adj. støvet, fuldt af Støv.

Duming, m. En som er sum.

dumle(g), adj. bunkel, mørk, om Lusten.

Et dumle Ber. Drk.

Damme (el. Domme), m. Kroq, Høge i Gjenærne paa Døre og Binduer. Sogn, Søndre Berg.

Damp, m. 1. Bindlaft, Stabbyge. Fosen.

Damp, m. 2. en Fortrykning, Gaaulning i Jorden. Balb. Gulbr. I Ndm. Damp.

Damp, f. den forreste Deel af Bunden i en Bredslæde. Ved Kristiania. (Vel egentlig Dybbe eller Huulning ligesom forrige Drb).

dumpa, v. n. plumpe, falde pludselig.

Ag. Stift. (Jsl. dumpa). Jf. stumpa.

Dun (uu), n. Duun. (Søndensjæls: Don).

Dun (aab. u) og **Dune**, m. Dron, Bul-

ber. Nbl. Nbg. og fl. Ellers Dyn.

duna (aab. x), v. n. drøne; f. dynja.

Dunad, m. f. Dugnad.

dunast, v. n. faae Duun, blive dunet.

Dunder, m. et Navn paa Handen. Sdm.

dundra, v. n. (a - a), dundre, drøne.

Egentl. dunra, ligt: dunsa og dunka, af dun-de (dynja).

dunga, v. a. opdyngge. (Jhelben).

Dungje, m. (Jl. Dunga, r), Dnyge,

Hob. Nordre Berg. Sdm. Nbl. Hærb.

Drt. og fl. Ellers: Dnyja, f. — Dny-

gestad, m. Stedet hvor en Dnyge har

ligget (især paa Agrene). I Sdm.

ogsaa: Dnyktyde (aab. y), n. — I

dnygis: i Dnyger, i mange Høde.

Dunk, m. 1. Dunk, Bimpel (= Raggje).

Dunk, m. 2. et lydeligt Slag, f. Er.

paa en Bøge. Temmelig alm. Ogsaa:

en dump Lyd, som naar noget tungt

falder ned. Jsl. dunkr.

dunka, v. n. (a - a), give en dump Lyd,

som naar noget falder ned. Jf. dunsa.

Dunn, n. Smaahyster i Huset. Sdm. og

fl. (Jsl. daodr). Daj. Dunning, f.

dunne, v. n. spøle i Huset, med ubety-

delige daglige Forretninger. Sdm. I

Nbl. dona.

Duns, m. Lyd af noget som støder eller

falder ned. Mange St. (Sv. duns).

dunsa, v. n. (a - a), dundre, som naar

noget tungt falder ned. Bøstenskyls,

Hall. Drk. — Ellers dunka.

Dunseng f. Hæderdyne.

Dupp, m. Top, Duff. Drk.

duppe, v. n. 1) niffe, f. dubba. 2)

dybbe. Noale St. søndensjæls. S. duva.

Duppe, f. Dybbelse, Saure. Ag. Stift.

Dur (for Dugur), f. Døgar.

Dur (uu), m. Bulder, Dron, Larm.

Nbl. Hall. Gbr. og fl. Andre St. Dur.

dura, v. n. (a - a), bulbre, larme (om

en langvarig og eensformig Larm).

Nbl. Tæll. Hall. Gbr. — Ellers tura.

Durm, n. Duffelhed, Mørke i Lusten,

forud for Uøer. Sdm.

durmen, adj. bunkel, mørk i Lusten.

Dus (uu), m. et Støb, Slag. Hærb. Sdm.

Dus (un), n. Standsaal, Stilleb., Døbold i Storm eller i Uveir. Nordre Berg. **dusa**, v. n. (e - te), 1) udholle sig, sidde stille. Abl. og fl. Han sit a. buje (om En som sidder uvirksom af Træthed eller Døsigbed). Jf. **dosa**. 2) sagme, stilles, om Storm og Uveir. Nordre Berg. og fl. Han buste paa: det blev lidt bedre Veir. 3) falde, styrte (som ved et Slag). Sdm. og fl. Han fæll so vordt at han hadde so nær bust. **Dust**, m. Dust, Løp. (Jf. **Dufs**, **Dupp**). **duska**, v. n. støte, larme, som i en Leg. Nordre Berg. — Heraf **Dust**, n. **dusle** (dulsje), v. n. græsse, abe. Sdm. **Dust**, f. Gran, Smule. Jætte et **Dust**: ikke det mindste. Gbr. Sdm. og fl. **Dustetruma** (aab. u), f. en vis Lyd som ligner Trommellag, og hvis Aarsag man ikke ved. Ellers **Dystrumma**. S. **Lytrumma**. **dutte**, see **dytta**. — **butten**, f. botten. **Duv**, m. Tryk, Redbøining. (Sjelben). **duva** (dua, due), v. n. og a. (a - å), 1) bude, synke eller bøte sig ned. Sjelben. Jf. **bubba**. 2) v. a. boie, trække ned, gjøre lavere. Tilveels i W. og Tr. Stiff. due seg ned: bøte sig ned. **duve** Segl'e: strætte Sættet nedad. Fosen, Helg. 3) byppe, nedbyppe. Lell. Abg. Jf. **Duppe**. — **Drbene** doven, Dov, døysa og dauv forubfætte et Verbum med Formerne: **dyv'**, **dauv'** og med Verb. n. affage, fælfes. **Dura**, f. en Due. (G. N. **dusa**). **Durederiff**, m. det at man biter sig ned for at driffe, f. Er. af en Bæl. **During**, f. Redtrykning, Redbøining. **Dvale**, m. Dvale; ogsaa Halsføn, Tilstand imellem Søvn og Vaaget. **dveljast**, v. n. forløbe, stride hen, om Liden. Sdm. Sjelben og kan i faa Talemaader, som: Da dvelst det Morgaenen: Morgenen forløber. Imperf. skulde hebde: bvaldest. **Dverg**, m. et fabelagtigt Væsen, som siges at plage og forurologie Kvæget i Nøhusene. Nordenfjelds, Sdm. og fl: Forbum et Slags Bjergaander (G. N. **dvergr**). **Dvergmål**, n. Gjenlyd, Ekko. G. N. **dvergmål**. I Sdm. **Dvermaal**; i Lell. **Dørmaal** (maaskee et andet Ord). **Dvergstot**, n. en Kvæghæddom; det samme som **Afstot**. Helg. **dvergliggen**, adj. = draugsliggen. Ort. **Dvergsims**(de), m. Kryстал, et Slags gjennemsigtige Stene, som ere meget glatte og ligesom slebne paa Kanterne. Sars. og fl.

Dvergspeil, n. et Slags haarde og glatte Ruger af Sten eller Hærdet Leer, som forekomme i Leerjord. Helg. **Dy**, n. 1) Dynd, Mudder, Søle. Sogn, Hall. og fl. (s. følgende). 2) en dyb Gump, et Hængebynd. Jæb. og Dalerne. G. N. dy. Ellers **Ditje**, **Depel**, **Dyveffjia**. **Dya** (Dye), f. 1) en blød Mor, Gump, Hængebynd. Jænderen. 2) Dybd (paa Bete og paa Fødtel). Helg. meget brugt. Ellers: **Depel**, **Søle** (Søvla). **dyaat** (for dyut), adj. dyndet, tilføjet med Dynd. Helg. **Dyd** (for Dygd), f. 1) Dyd; 2) det bedste eller retteste af forskjellige **Arbeter**. Sdm. **dye** (buer), f. buga. dyende, f. dyvat. **Dyft**, f. Brede, Bædbrede (i Læpper og Klæbningsstykker som ere bredere end en Bæd og derfor maa sammensættes af flere Breder). Ramb. Foten (hvor det ogsaa hedder **Duft**). Ellers: **Baa**, **Breidd**; ogsaa **Dyft**. **dyfta**, v. n. (a - a), 1) røde, ryge (af Dust). 2) vimsse, løbe omkring. Sdm. **Dygd**, f. 1) Kraft, Styrke, Rørigsøft i Hødevarer, især i Mælk. Alm. vestenfjelds og i Tr. Stiff. Af buga. 2) Dybd (Søl. og Sv. dygd). Meget stelden og liden brugt i denne Form; hvorimod Udbygd bruges mangefald. **dygdig**, adj. kraftig, nærende. **Dygn**, f. Døger. **dykje**, v. a. (den egentlige Betydning er urvis). Han hev' ikke noie te dykje: han har ikke noget at herffe eller besale over; han har ikke nogen Magt. Han tor'd' ikke dykje se(g): han turde ikke knye. Sdm. **Dykie**, n. Præterie, store Ord. Abl. **Dy-kjelba**, f. Skilder som komme op i sidlandt Jord og saaledes danne en Gump omkring sig. Stav. Amt. Ogsaa **Dyfolia**. **dykke**, f. ditte. — **dyld**, f. buld. **Dyleim** (aab. y): i **Dyleimaa** (dat. pl.), i **Dalsmaat**, stille, hemmelig. Sdm. **dylen** (aab. y), adj. brøt, som indeholder meget, eller hvis rette Størrelse og Omfang ikke let kan sees. Nordre Berg. (Rettere **dålen**). Ein **dylen** Mætr: en Aget som er større end den ser ud til. **dylja**, v. a. (dyl', **dulde**), **dølae**, **ffuse**. G. N. **dylja**. Heraf: **duld**, **Dalsmaal**, **dulræm**. Ugesaa adv. **dult**, el. **dytt**; f. Er. bæ gjætt so stilt a. **dult**. **dylljande**, adj. som maa døles. Dø va iffe dylljande: det var ikke at lægge Skul paa.

Dylk, *f.* Dalk. — **Dylyp**, *f.* Doly.
dylypa, *v. n.* 1) hoppe, dimse, løse om-
 kring. Nordre Berg. (S. Steindyls).
 2) om Smertter eller Kysketter, som
 gaar pludselig over fra et Lem til et
 andet. Httrefogn. Andre Steder: riva,
 facisa og fl.

dym, *f.* dim. — **Dymme**, *f.* Dima.

dymmesf, *f.* dimasf.

Dyn (aab. y), *m.* Dron, Bulber; en
 buump og rykende Lyd, som af Storm,
 Joster, Bøgne, og beslige. Alm. Dog
 findes ogsaa: Dun, *el.* Dune (Nbl.
 Nbg. og fl.) og Dryn (Randal).
 Jøl. dunn, dyr og dryar. Sv. dån.

Dyna (aab. y), *f.* Lorden, Lordenstralb.
 Nordre Berg. (Jf. Lora). Jøl. duna.
 Hertil: Dynesfod, *n.* Lordenbuqe, Lor-
 denregn. (S. Flod, *n.*). Dynestein,
m. Lordenstein.

Dyna (yy), *f.* en Pude, Hovepude; et
 Synde. Alm. (Det danske Dync svarer
 til vort: Seng).

dyna (yy), *v. a.* (e - te), nedbrude, ned-
 lægge. Ebm. og fl. — byne ud Græs's
 nedbrude Græsset ved at ligge eller
 sidde derpaa. byne Eple: nedslaae
 Ebler af Træerne.

Dyndle, *f.* en stor Plante som vorer
 iblandt Korn (Sonchus arvensis). Lell.
 (Jf. Jøl. dindla, Gale).

Dynesfod, *f.* Dyna.

Dynewar, *n.* Pudevaar, Pude som ikke
 er stoppet. — Søndenfields: Dynewar.

Dyngja, *f.* 1) Dunge, Fod. Kr. Stift:
 Hærb. Sogn, Hæst. Ellers Dunge,
m. (Jøl. dyngja). 2) Nødding, Nøg-
 buqe. Rind. Jofen. Ellers: Nøg-
 dung, Nøg og fl. (Sv. dynga; Eng-
 dung, Nøg). 3) en Samling af Dynd,
 Hængebynd, Blømyr. Rdm. Ebm. og
 fl. Ellers: Diste, Dy, Dyja. J. Gbr.
 om en Høb af blød Jord eller Dynd.

Dyngjebots, *m.* blød og mudret Grund
 i Banet. Rdm. Ebm.

Dyngjemyr, *f.* Hængebynd. Rdm.

Dyning *m.* Vølgegang, store Vølger,
 hvor Søen er oprørt enten af Storm
 eller af store Fiskes og Sødyrs Bevæ-
 gelse. Nogle St. Dønning, og i Ebm.
 Dying.

dynja, *v. n.* (byn', bunde), drønne,
 bundre, buldre. Alm. (Jøl. dynja).
 Hertil Dyn, buna, bundra, bunla og
 fl. Bokalforandringen y - u findes her
 ligesom ved bylla, brylla og fl.) kun
 Sted i de sydlige Egne; nordensfields
 hedder det: bynde og bynt, ligesom:
 bylbe og byrte (Gram. s. 280).

Dynjing, *f.* vedvarende Dron.

dynke, *v. a.* fugte, dræge. Sønden-
 fields.

Dynna, *f.* Dyr, *f.*

dynna, *adj.* tyl, før, fuldby. B. Stift.
dyppast (-est), *v. n.* (imp. -stet), blive
 dybere (= djupna) Jøl. dyppa.

dyppa, *v. a.* *f.* buva og dypaa.

Dypt (yy), *f.* Døbbe, Dødbed. J. de
 nordl. Egne: Dyft, som ved sit luffe
 y afvikles fra det foranførte Dyft
 (Døft).

dyr, *adj.* dyr, kostbar; ogsaa om Perso-
 ner: paaholden, som sætter Prisen høit.

Dyr (yy), *n.* et Dyr; helst om vilde
 Dyr, og fornemmelig om Hjorten og
 Kænen. Dyrkjør, *n.* og Dyrkeif, *f.*
 betegne saaledes sædvanlig kun: Kæne-
 dyrkjød.

Dyr (aab. y), *f.* en Dyr. (S. R. dyr,
 dur). Ubtales nogle St. Dør (med
 aab. o), og Dor (aab. o). Flertal
 i de sydlige Egne: Dyræ(e), i de nord-
 lige: Dyre. J. bestemt Form i Lell.
 Dynn'i (ogfl. udsk. Dynn). — J. Sam-
 menfættning: Dyra, Dyrageatt, *f.* *f.*
 Gætt. Dyrajaan, *n.* Dørhængsler.
 Dyravit (aab. i), *n.* „Han hev' ikke
 Dyravit", siges om den som glemmer
 at luffe Døren efter sig.

dyra (døre), *v. a.* bringe ud, faae ud
 af Huset. Gulddr. døre se: forføte
 sig ud.

Dyrfar, *n.* og Dyrfet, *n.* Spør efter
 vilde Dyr (Kænedyr).

dyrka (aab. y), *v. a.* (a - a) dyrke (nem-
 lig Jordnen). Ikke meget brugt.

dyrkast (yy), *v. n.* blive dyrere, stige i
 Pris. Søndre Berg. Dyr. og fl.

Dyr-kolle, *f.* Hind, Hindhjør. Ebm.

dyrlagd', *adj.* høit anslaaet, høit Ryd-
 sat, om Gaarde. Nordre Berg.

Dyrleikje, *m.* Dyrhed, Kostbarhed.

dyrna (yy), *v. a.* = dyrkast.

dyrna (aab. y), *v. n.* blive stærkere, faae
 mere Kraft og Fasthed. Bøfs, Hærb.
 (Dyrindelsen avis; maaffet dyrna, af
 derv).

dyr-olm, *adj.* om Røer, som blive otme
 og uskyrlige, naar de mærke, at et
 Udyr er i Nærheden. Bøfs og fl.

Dyr-skap, *n.* (el. -Kapsnab, *m.*), Dyr's
 Skikkelse.

Dyrslag, *n.* Dyreart, Race.

Dyrskoff (aab. y), *m.* Dørtærkel.

dyse (yy), *v. n.* (e - te), lege og Røse
 (= duska). Ebm. Hæraf Dys, *n.*

Dyting (aab. y), og Dusing, *m.* Doufin.

dytta, *v. a.* 1. tætte, tilsløppe en Aab-
 ning. Nbl. Kr. Stift. (Af Dott).

dytta, *v. a.* 2. støbe, buve op og ned.

f. *Er.* med en *Pel*, som man vil sætte fast i Jorden. *Hedm.* *Dgfaa* butte, dyvvaat, og dyende vaat: ganske vaad, giennemvaad. *Mere alm.* end *Dy.*

Dyveseffja (aab. *y*), f. *Hængevønd*: Blodmyr som hæver, naar man træder paa den. *Nhl. Ehl. Jf.* *Døv* og *Holbyole*.

Dyvoja, v. n. (*Dyvo'*; *dyvde*, el. *dyvde*), 1) *døve*, *ryste*, *gynge*, som blød Jord naar den betrædes. *Nhl. Ehl.* (*H. Helg. evjast*; *jf. dīsa*). 2) om en huul og dæmpet *Lyd*, forenet med en *Bæven* eller *Ryffelse*, som naar man slaar paa et huult *Træ* eller et *Kar*. *Edm.* De *dyvde* i *Beggjaa*: det gav en huul *Gjenslyd* i *Beggene*. *Dgfaa*: *surre*, *fuse*; f. *Er.* de *dyve* fyre *Dyva*: det *lusser* for *Drene* (saasom naar *Bløbet* samler sig stærkt til *Hovedet*). *Heraf Dyvjing*, f.

Dø, f. el. *Døgras*, n. et *Ukrud* i *Agrene*, *Hænkro* (*Galeopsis*). *Nordre Berg. Edm.* og *fl.* *Hedder* og *Døe* (*Jæb.*) og *Døer* (*Dr.*). *Ellers*: *Altreppja* (*fl. St.*), *Holnesle* (*Hak.*), *Kattinosle* (*Teil.*), *Glama* (*Sogn*).

dø, pron. bet, der ø. f. v. — see: *da*.

dæg, og *dø*: *big*; f. *deg*.

Døgras, f. *Dø*.

Døl, n. en *Lustning*, et *libet* *Bindlaas*, som man kan sælle med. *Helg. Jofen.* *døla* (*Døle*), v. n. (*e-te*), *blæse* *libt* *sa* at *Sillet* *fyldes* eller *strammes*. *Helg.*

Døla (*Døle*), f. 1) en *Rende* (af *Træ*), *Lagrende*. *Edm.* og *fl.* 2) en *liben* *Grøst* eller *Rende*, *liser* i en *Ager*. *Jnderven.* 3) en *liben* *Døl*. *Ramb.*

Dølb, f. en *liben* *Dal* eller *Forbygning* i *Jorden*. *Hard. Edm.* og *fl.* *Jytresogn*: *Dølb*. (*Ev. dæld*).

dølen, adj. *sæl*, *stræffelig*. *Nhl.* *Da* *va* *so* *døle* *te* *flaa*: det *var* *sa* *sælt* at *see*.

dølt (el. *døldt*), adj. n. *frit*, *utungent*, *fortroligt*, *hyggeligt*. *Ehl.* (*Komparativ* *hedder*: *dølbare*). *Da* *va* *so* *dølt* *te* *snakka* *må* *han* *o*: man *generebe* sig *ikke*, *sølte* *ingen* *Frygt* *naar* man *talte* *med* *ham*. *Jsl.* *dølt*.

døem (o: *be*), og *døems* (*beres*), f. *bet.* *døma* (og *dømma*), v. a. (*e-de*), *dømme*, *opdømme* *Vand*. *Jf.* *stæma*. — *døemast* (*Snyf.* *døembest*), *opdømmes*, *tilstoppes*.

Døma (*Dømma*), f. en *Bandpytt*, *Bandsamling* (paa *Marker* og *Veie*). *Teil.* *S.* *Dam*.

Døme, n. 1. *Eftersmag*, *indtrukket* *Bøstke* i *Kar*. *Edm.* og *fl.* *S.* *Dam*.

Døme, n. 2. *Udsende*, *Farve*; *flor* *Udsigtsfarve* (= *Dam*). *Søndre Berg. Teil. Hak.* (*Jf.* *Samlit*). *Heraf* *dømt*, adj. i *Sammenstillingerne*: *blisldømt*, *lysdømt*, *frøldømt*.

Døming, f. *Dømming*, *Forbygning*. *dømla*, v. n. 1) *pladste*, *røre* i *Vand*; f. *dømla*. 2) *fyldte* et *Kar* *ved* at *trække* *det* *ned* i *Vandet*. *Dr.* *Edm.* og *fl.* *Dgfaa*: *drifte*, *dølge* i *sig*.

Døemme, f. *Døma*.

dømt, adj. *beskaffen*, a) *med* *Hensyn* til *Udsende* el. *Farve*; f. *Døme*. b) *med* *Hensyn* til *Smag*, om *Kar* og *de* *deri* *indeholdte* *Bøstker*; *see* *Dam*. *Rest* *sammenfat*: *udømt*, *goddømt*, *surbdømt*. *døen* (for *dør-ne*), adv. *der*. (*Modsat*: *han* *o*: *der*). *Jnderven.* *S.* *dar*.

døengje, f. *døengla*.

døer, f. *dar*. — *Døer* (*Plante*), f. *Dø*.

døsa (*døse*), v. n. (*e-te*), *sætte* *libet* *til*, *omtomme* af *Frost* eller *Uveir*, *u*-*bertiden* *kun*: *vansmagte*, *givede* sig *tabt*. *B.* og *Kr.* *Stift* (*flor* *Jæb.* *Ej.* *Edm.*). *Nogle* *Stæder*: *døsa*. *Rest* om *Rvæg*.

Døseve'r, og *Døesingerve'er*, n. *Kulbe* og *Uveir*, som *Kvæget* *ikke* *kan* *udholde*. *døst*, adj. *omtommen*.

Død, m. f. *Daude*.

Døger (el. *Døgr*), n. *Døgn*, *Dag* og *Nat* *tillsammen*. *Tretti* *Døger*: en *Uaaneb*. *Edm.* „*sterke* *Døger*“ *kalbtes* *Døgene* *før* *Juul* *af* *de* *Gamle*, *forbi* *der* *de* *skulde* *være* *meget* *Spøgerie* og *Trolskab* *paaførde*. (*Edm.*) *Døger* *bruges* *ikke* *sa* *meget* *alene* *som* *Sambøger* og *Jambøger*, *der* *betyder* *det* *samme*. *Nogle* *Stæder* i *Tr.* *Stift* *hedder* *det*: *Dygn* og *Døgn*. *Det* *gamle* *døgr* *betegnede* *et* *halvt* *Døgn* *eller* *12* *Timer*.

døff, pron. f. *diffe*. — *døffor*, f. *diffa*. *døff* (aab. *ø*), adj. *dunkel*, *mørk* (om *Farve*, og om *Lusten*). *Søndre Berg.* *Nogle* *St.* *døff'e*, og i *Edm.* *døgg'e*. *G.* *R.* *dökk*.

døffast, v. n. *dunkles*, *blive* *mørkere*.

døl, og *døibe*; f. *dylja*.

Døl, m. 1) en *liben* *Dal*. *Teil.* *Jf.* *Dølb*. 2) en *Døleboer* (f. *Dølling*). *Ag.* *Stift.* *Rest* i *Fleertal*, *ligesom* *G.* *R.* *døllir*. *Hertil*: *Dølebona*, m. *Dølesølle* *Dragt* (i *B.* *Stift*: *Dølebuna*). *Dølemaal*, m. *Døleboernes* *Spøgerart*. *Dølevis* (*it*), f. *Stik* *hos* *Døleboerne*.

Døla (*Døle*), f. 1) en *Kvinde* *fra* *Dølene*. *Rest* i *Sammenfatning*, som: *Sogn**døla*, *Leir**døla*, *Homs**døla*. 2) et *eenfoldigt*, *taabeligt* *Menneske*. *Et* *Døle*. *Edm.* *Ej.* (*Jf.* *G.* *R.* *døelakr*, *taabeligt*).

Dald, f. en liden Dals; f. Dald.
Dalsblom, Rabbleste (Caltha). Tell.
Dalsing, m. en Daleboer. B. Stift og
 fl. J. Lr. Stift i Daling, og søndens-
 fjels: Døl. Hertil: Runddaling, Leir-
 daling, Romdaling o. s. v.
Dalm, f. det.
dama, v. a. (e - de), domme. (G. N.
 dama). Ogsaa: røsnere vidt og
 bredt, snalte om allebaande Ting.
Dome, n. Art, Skit. Edm. Dærffe
 nose Dome paa bi o: der er ikke nogen
 Skit paa det. (Sjelden). Den gamle
 Betydning: Exempel, et foraldet; see
 udmeleg.
Dorn, f. Dyr. — dørpa, f. dørpa.
dør, adv. 1) der, f. dør. 2) i Tale-
 maaden: komda seg dør o: komme frem,
 komme til sit Bestemmelsessted. B. Stift.
 Naaste fremmedt; jf. Hollandsk door,
 igjemem.
Dør, f. f. Dyr. — døre, v. f. byra.
Dotte(r), f. f. Dotter.
Dovik, m. Lustful paa Lønder (=
 Skiff). Gulbbr. Ogsaa i danske Dtal.
 (Holl. deuwik).
døya, v. n. (r - bde; eller: døre; do;
 dae). at dør. Inf. mest alm. dør
 (G. N. deya). Impf. dørde (mest
 alm.) og do (Helg. Lr. Stift). G.
 N. dō; Sv. dog. Cupinum (med hava):

døret (mest alm.); dør (Drt.), dør
 (Indr. Rand.), dør (Helg.), durt
 (Gbr. Edm.). G. N. dait. Ved Skiden
 deraf bruges ogsaa Verbet dauda (daua)
 i B. og Ag. Stift. — J. Edm. og flere
 Steder hedder Imperf. dørde om Men-
 nesker, men dauda om Dyr. — Entle
 han ha dae (Drt.): jeg frygtebe for,
 at han skulde dør. J. Edm. Entle
 han bade durt (eller dauda).
døyande, i Talemaaden: til sin døyande
 Døg o: indtil sin Død.
døypa, v. a. (e - te), døde. Søndre
 Berg. (see Damp). Ellers: dørpe.
døyva, v. a. (e - de), 1) dørpe, sløgsøre,
 betage Starbøden. G. N. deysa. 2)
 lindre, formilde, stille. Jf. bauv og
 døvva. dørpe Ranten: afrande en Kant.
 døyva Eggja: afflumpe Eggen. dørpe
 Ga'n (Edm.): befugte Nøvgarn ved
 Barne for at faae det blødt. dørpe
 Bert: stikke Smerten. — døyvd: lindret,
 stillet; jf. afflumpet.
Døyre, n. Indring; ogsaa et formil-
 vende eller smertelindende Middel.
døyren, adj. lindrende, formildende.
 Sjelden.
Døyring, f. Indring, Formildelse.
Døyvla, f. Blødgjælf; ifer af Traad
 til en Bøv, ibet Traaden befugtes ved
 Damp i en Gryde (Døyvstegryte).

G.

e (jeg), f. eg. — E, n. f. Eid.
Ea, f. Bagstrøm. S. Ja.
Effelbein, n. Elfenbeen. Iste alm.
eg (ee), pron. jeg. Formen eg bruges i
 Sogn, Tell. og Nba. — Andre St. pe"
 (Holl. Balb. Gbr. Edm. Nbm. Drt.),
 ellers: eeg, æ (mange St.), i (Romd.
 Snaasen), og je (Ruffr. Hedm. og fl.).
 G. N. eg, ek. — Objekt: meg; Fleer-
 tal: mid (me).
ega, v. a. f. eiga. — egaft, f. eigaft.
Egdir, pl. m. Beboere af Raabgdelat-
 get, Nedenas og Mandal. — Brugeligt
 i Tell.
Egg, n. et Egg. (G. N. egg). J. Sam-
 menfætning: Eggje el. Eggja; saasom:
Eggjeband, n. Plaster eller Salve af
 Eggshibe. Eggjefvite, f. Fvite; jf.
 Raube. eggjefvug, eggjevug. Eggje-
 flap, n. Skiftelse som et Egg. Eggje-
 dum, f. Eggjefal. Edm. o. fl. Der-
 imod findes Formen Sturn blandt an-

bet i Gard. (Eggjefald), og Balb.
 (Eggjefald). Jøl. eggjaskarn.
Egg, f. (fl. Eggja, r), 1) Eg, Hjar-
 pet Rand. Rindsegg, Hægg. 2) en
 smal Bjergryg, øverste Kant af et Fjeld.
 Lr. Stift, Edm. og fl. (Jøl. egg).
 Heraf dateggjes. J. Østb. betegnes
 Egg ogsaa en smal Banke eller Jord-
 ryg. — Hæggje æ Egg o: hvile paa Kan-
 ten, ligge paa den smale Side (som
 Fjeld og deslige). Sæt. og fl. (J
 Edm.: æ Rør).
Eggjæst, m. Sprætte i Eggen.
eggja, v. a. (a - a), aæst, opæggje, op-
 bløst. (G. N. eggja, tilfynde. Heraf:
 Eggting, f.
Egg-jarn, n. Hærende Redskab, som
 Rind, Dre eller Lee. Lr. Stift og fl.
 eggjag, f. ellede. — Egn, f. Egan.
egna, v. a. (e - de), forsyne med Mading,
 sætte Agn paa.
egna, at frede, f. eigna.

egst, see eigast; ff. ekt.
 ei (Artikel), 1) ved Femininer: en; een.
 Ei Mark, ei Elv o. f. v. (G. N. ein).
 2) ved Talord: omtrent, henved. F.
 Er. ei fem seks o: omtrent 5 eller 6.
 Ei nie tier: 9 eller 10. — Vel egentlig
 eine, eller ein (n. pl.); ff. eine.
 ei (negtende Partikel): ei, ikke. (G. N.
 eigi, ei). Bruges kun i følgende Til-
 fælde: 1) efter anten — elder, f. Er.
 anten han vil elder ei. 2) i Bisætning-
 ger efter en Negtelse i Sædsætningen,
 ligesom det danske: ja, f. Er. Han er
 intse so stærk, at han et troyttast o:
 han er ikke saa stærk, at han so bliver
 træt. 3) i en Forsikring eller Ed, som
 begynder med nei; f. Er. Nei men
 var bæ ei!
 eia seg, samle sig: Harb. (Jøl. wa). —
 eie! interj. af: ve! — Andre St. øye
 og joye! i Lighed med Berbet: øya,
 el. joya seg.
 Eid (Ei), n. Jordtange, Randsætning
 (G. N. eid); eller almindeligst et
 Dørgangspunkt, en Aarvad eller lav
 Strækning, hvor man bekvemt kan
 komme over fra en Fjord til en anden
 eller fra et Dalstrøg til et andet. Alm.
 — I Gulbalen: L. (Sv. ed).
 Eid (Ei), m. Ed, at sværge. (G. N.
 eid). Ein rang Ei(b): en falkt Ed.
 Ein svaren Eid: en svoren Ed. (Sdm.),
 gjeru Ei(b)en sin: afslægge sin Ed.
 eidsri, adj. aldeles fri, saa fri at man
 kan sværge derpaa.
 eidsvor, adj. i Sdm. omtr. = eidsfri.
 Da va ikke reint eidsvort: det var ikke
 ganske frit, man kan ikke ganske negte det.
 Eiende, n. Kornspider paa Ageren, vylig
 opspiret Korn (= Drobb). Sogn, Valb.
 Gulbdr. I Hall. Liend, f. (?); i Du-
 sterud: Jend eller Jnd, f. Oprindsel-
 sen er uvid. (I svenske Dial. egel,
 ejen, ejela).
 Eiendfall, n. Kornspidernes Ddeleggelse:
 (af Frost eller Græsorm). Sogn, Gbr.
 eiga, v. a. (eig'; arte; artt); 1) eie,
 have, besidde. Nogle St. eya, ege,
 (aab. e): Imperf. ved Trondh. aigte
 (selben). G. N. eiga (a, aui); Sv.
 äga. Dgsaa: have til eigte, være gift
 med. Sdm. og fl. (selben). — 2) søde,
 saae Born. eige B'n. Sdm. Gulbdr.
 Sogn og fl. Heraf Barnsiga, eiga
 eit Bavn, om Mandfolk, et berimod
 at være Fader til et Barn. — 3) stulde,
 have at betale (Jøl. eiga at gjalda).
 Hall. Romsb. og fl. Han eig' me(g)
 ei Mark: han stulder mig en Mark.
 (Dgsaa i svenske og danske Dial.).

Eiga, h 1) Eie, Besiddelse. Det i Sam-
 menfætning, som: Eieiga, Sameiga.
 2) Eiendeel, Ting som man eier. Soms
 dre Berg. (Selben). Jf. Uetga. 3)
 Ford eller Stov som tilhører en Gaard.
 Gulbdr.
 eigaude, adj. 1) eieværbig. (Selben. 2)
 eieude; som Svst. Eter. Baude eigaude
 aa leigaude: baade Eter og Leier; og-
 saa: baade Herre og Tjener, den Leieude
 og de leiede Joll.
 Eigar, m. Eter, Eiermand.
 eigast (mæ ein), besatte sig, indlade sig
 med. En, især i Uvenskab. Sdm. o. fl.
 Sædvanlig kun i Formen: eigst, el.
 egst (præs.); f. Er. han æ farlig fyre-
 den so egst mæ'nar: han er farlig for
 den som indlader sig med ham, el. ghor
 ham vreb. Jøl. eigast vid.
 ei-gaang, f. Gaang.
 Eiegdorn, m. Eieendom.
 Eiegie, n. Eie, det som man eier. De
 finst ikke i mitt Eiegie: det findes ikke
 hos mig.
 eijjen, adj. egen. I Sogn: eijen; el-
 lers: eien; men fl. eigne, eller egne.
 — vera sin eijjen: være sin egen Herre
 (i Femin. si eijja, eigjaa, el. eigje).
 eigna Tide, f. Tid.
 Eign, f. Eieendom; især Forbetendom,
 Mark, Stov; ogsaa Markstrækning. —
 Jf. Balb. Leigemaal.
 eigna (egne), v. a. (a - a), 1) med til:
 tillegne, tilkønde. Han eigna bæ til
 seg. (Selben. 2) frede, ombægne, holde
 en Eng fri, saa at Kvæget ikke faaer
 græsse paa den Balbers (i Formen:
 egne).
 eigna, adj. ypperlig, fortreffelig. Helg.
 eit eigna B'n: et meget elskværdigt
 Barn. eit eigna B'er: et ypperligt
 Bait. (Vel egentlig et Gentiv af Eiga).
 Jf. einfa.
 Eigna-lut (aab. u), m. en Koffbarhed,
 en god Eiendeel. Rordre Berg. I Helg.
 Eignering; i Sff. Eignamum (?).
 Eik, f. 1) Ege; Egetra. G. N. eik. 2)
 f. Eika. — Eikelauw, m. Egeløv. Ei-
 ketot (aab. o), f. Agern (i Altonn).
 Eikestuv, m. Egeflamme; ogs. Egekub.
 Eika, f. den inderste Deel af et Traad-
 nogle (det som er vundet omkring Fin-
 grene eller om en Spaan). Helg.
 Eiers Eik, i Tr. Stift, Sdm. og fl.
 Eikert, m. Ege i et Hul. Ag. Stift.
 Eikja (Eik'), f. en liden Fram eller
 Færge, sammenslaet af nogle saa Fiele.
 Drl. (G. N. eikja).
 eikor, femin. af einbar. — eikortois:
 paa en eller anden Maade. B. Stift.

eitvor-þóðar (aab. o), for eitvor-
það: þaa et eller andet Sted. Eðm.

Eitværing, m. En fra Eger i Buskerud.

ei-leis (for einleides), nogenledes, þaa
en vis Maade. J. Hall. eilein.

Ein, m. Lugt, kvælm Røg eller Damp
af brændte og stærkt opbedede Ting.
Næsten alm. Jf. Sm, Dne, Gheim,
Sim. G. R. einr. — J. Tell. ogsaa
om fugtig Damp; f. Er. af heit Vand.
Jf. Gova.

eima, v. n. (a - a), dampe, lugte som
af noget heit eller brændt.

Einna, f. en Naal. Helg. Ellers ubekendt.

Einmyrja, f. f. Eldmyrja.

ein, Zalord, v. f. s. 1) een, en eneste.
Hæder i masc. ein, el. einn; femin.
ei; neutr. eitt (G. R. einn, ein, eiu).

Jf. eine. Eenligt lyder det altid kort,
som einn, men i Sammensætning langt.

2) Artikel: en. Ein Mann, et Raana,
eit Dabn. Da Betoningen her gaaer
over þaa det følgende Ord, bliver Wo-
ralen i ein og eit utydelig, og man
hører sædvanligt: en og et (aab. e).

3) en af de nærmeste eller sidste. Ved
Lidsnaavne, som þa sættes i den bestemte
Form. Ein Daginn: en af de sidste
Dage. Ligefaa: et Ratt'a, eitt Mæ're,
ein Kvælden. 4) en vis, nogen. Þa
þa ein, som þa' þa o: þer var nogen som
sagde þet. 5) man. Ein skal þi tru
alt ein þyrr: man skal ikke tro alt
hvad man hører. Alm.

ein-annan (einann), hinanden (om To);
f. Er. þei mætte einann. (Kr. Stift,
Þoss, Hall. og fl.). Ellers þvarannan.

einare (el. einar), adj. enkelt, eenlig,
ublandt, kun af et eneste Slags. —
einare Røg: ublandt Røg. Rffj. Eðm.
Rdm.

einast(e), adv. alene, kun, blot. Nordre
Trondhj. (Jøl. einasta).

einaste, adj. eneste.

einauga, adj. f. einøygð.

Einbette, n. Rjørerestkab for en eenlig
Hest. Drf. og fl. Jf. Tvibette.

Einbenning (for -berning), m. eneste
Barn eller Arving. Tell. J. Ohl. Ein-
bydning (for -birning). Jøl. einbirni.

einbent (for -bernt), adj. eenbaaren,
eneste (Barn). Eit einbent Þa'n. Ho
þa einbent. Inbr. Eðm. og flere. J
Sogn: einbedla.

einbreidd (el. oftere: einbreia), adj.
om Eng, som giver saa meget Gs, at
den hele Bidde bliver dækket, naar Gøet
udspredes til Lørring. Er. Stift. J
Tell. þvæia. Ellers: fullbreidd, jam-
breidd.

Einbøle, n. en eenlig Gaard, hvorpaa
kun een Familie boer. Kr. Stift, Sogn,
Eðm.

einbøit, adj. eenlig og affondret, om en
Gaard. Mere alm.

Einbrætte, n. = Einbette. (Ejelden).

eine, adj. 1) ene, den ene (af to eller
flere). 2) nogle (et Slags Flertal af
ein). Rva for eine: hvilke. Det fore
som eine Fugla: som om det var Fugle.

3) alene (om to). Det þa tva eine: de
vare to sammen; kun to. — Dgsaa som
adv. kun, alene. Þan þa þe anna
gøbt eine: hans hele Væsen var gøbt,
þer var intet andet i þam. B. Stift.
Þer mærkes Talemaaden: i eine (el.
einne) o: i eet væk, uopførlig; f. Ei-
ning.

Einne, m. Eger, Enebærtra. Nordensfelds,
nordre Berg. Guldr. Jæb. — G. R.

einr. Ellers: Þraffe og Spraffe (Søn-
dre Berg.), Þriff (Tell. Hall. og fl.).

— Þertil: Einebak, n. Afkog af Ener-
tviste at rense Kar med. Einebast, f.

Enerbart. Einebær, n. Eneber (=

Þrakabær, Sprakabær, Þriffabær). Ein-
negarð, m. Gærde af Enebærtra.

Einnekoll, m. Enerkvist (= Þrakast-
ke). Eineryde, f. Ryde. Einestak,

m. Enerens særegne Smag. Ein'o'ka,

f. Eneraste.

Einneiga, f. Eendom, som kun tilhører
Een og er adskilt fra andre. Kobsat

Sameiga. — Søndenfelds.

Ein-erving, m. eneste Arving.

Einestabb, f. Einstæbde.

einvalda, adj. som har kun een Føld,
eller er ombøiet een Gang; kobsat tvif-
salda. Skulde ogsaa betydte: enkelt,

simpel; men er her fortrængt af andre
Ord; i Betydn. eenføldig bruges

sædvanl. einføldug.

einfor, adj. som reiser alene, eller er
alene om en Udretning. Hall.

eingaedd, adj. som kan gaae alene (især
om Børn). Helg.

eingaang, engang; f. Gøang.

eingjengb', adj. (egenlig: som gaaer
alene), om Traad: enkelt, ikke tvunden.

B. Stift.

einbend', adj. eenbaandet. (Ejelden).

einbøg, adj. om Huse: een-etages, som
kun bestaaer af eet Stokværk (kobsat:
tvibøg). Tell.

einige, adj. pl. enige (= samde).

Eining, (m.) kun med i: i Eining o:
i eet væk, hefte, uopførlig. Inbr. El-
lers: i Einingen (Drf.), i Einingaa

(Josen), i Einingo (Sogn). Ellers
hædder þet: i eine, einne, og eino (Þoss,

Esl.), i eitt, el. ti eitt (Edm.); alt
 me eitt (Dsterb.), me ein Gang (Helg.
 og flere).
 einfa (einsa), adj. (el. gen.), ubmærket,
 uden lige. Et einfa Veir: et ubmærket
 gunstigt Veir. Edm. (Jesden). Jøl.
 einkar, af eink, noget særrent. Et
 Verbum: einfa (frastille, sette i eenlig
 Stand) mangier, men burde Hayes.
 ein-knept, adj. om Klæder med een Knæ
 Knapper; modfat: tvitknept. Tekl.
 einkom, adv. ene og alene, uden noget
 andet. Han reiste einkom ette dø :
 kun for den Sags Skyld. Hedemarten
 og fl. — Sv. enkom. Jf. einskelt.
 ein-kvar, adj. (pron.) nogen, en vis,
 en eller anden. I masc. ein-kvar, og
 in-kvar (Gulbbr.), in-kor (Sogn),
 ein-kvann (Helg. Tr. Stift, Edm. og
 fl.), ein-konn og in-kunn (Sogn, Gbr.).
 Andre St. ein-ber, ein-ven, in-ven.
 G. N. einakverr; acc. einakvera. I
 semin. eikor, einkor, in-kor. In-
 ein-vert (Edm.), ein-vert (Helg.),
 in-vert, in-kor. — I Gbr. og Sogn
 synes den Forskiel at finde Sted, at
 Døret som Hb. hedder: einkor (einkvar)
 og som Subst. ein-konn (in-kunn). Ein-
 kvar Daggen: en og anden Dag; og-
 saa: en af visse Dage. (Gulbbr.).
 Ein-kvann Staden: et eller andet Sted.
 (Edm.). Da hem einkonn: der kom-
 mer En. (Sogn). Dørn staut in-kvar
 fuglen: de Høb en og anden fugl.
 (Gbr.). Eit-kvart Slag: en eller an-
 den Ting. (Edm.). In-kort Mr.: et
 af visse Mr. (Gbr.). ein-kvann-
 stane: en og anden Gang. Etf.
 einlita, og einlitt (aab. i), adj. eens-
 farvet, som kun har een Farve.
 Einmenning, m. Bærktøi, som kan bru-
 ges af een Person alene. Selben.
 ein-raaden, adj. eneraadig, som raader
 alene; ogsaa: berstelsig. Selben.
 ein-riiden, adj. bruges i Edm. paa nogle
 Steder med Betydning af: eensfoldig.
 Ein-rom, n. Centrum.
 eins, adv. eens, ligedan. Dø alt eins:
 det er alt ligedan. like eins: netop
 ligedan. Et andet eins, har man i
 Talemaaden: eins Vrend (i B. Stift),
 f. Ex. Han kom eins Vrend ette dø :
 han kom alene for den Sags Skyld,
 uden noget andet Vrende. Altsaa det
 samme som einkom og einskelt.
 ein-kils (einskils), adv. een for een.
 drifte ein-kils: lade en Staal gaae rundt
 saa at enhver drifter ligemeget. Tekl.
 Eatersalen. Ein-kilspopp, m. en li-

den Staal som kan ubdriftes paa een
 Gang.
 ein-kilt, adj. enkelt, særkilt, for sig selv.
 Sogn, Hærd. (Sv. enskilt).
 Ein-kjesta, f. uldent Løi som er vævet
 paa den simpleste Naade, nemlig med
 enkelte Træde (ikke parvise), og med
 et enkelt Par Vævskaster. B. Stift.
 Modfat Tvistjesta eller Vadmaal. Jf.
 Skast.
 ein-leg, adj. 1) alene. Han gjest ein-
 le: han gik alene, uden Folge. Gulbbr.
 Ellers kun om et Dyrhold eller en For-
 bliven: eensom, eenlig, i eenlig Stand.
 Alm. 2) om et Sted: eensomt, ad-
 hebeligt.
 einskelt (for einskildes?), adv. alene for
 en enkelt Sag (= einkom, eins Vrend).
 Dsterb. I Dst. einskeltom.
 Ein-stabbe, m. Ørnebregne (en Vært),
 Pteris aquilina. Hedder ogsaa Ein-
 stabb (Tekl. Mandal), Ein-stabb og
 Ein-stablom (i Edm.). I Tekl. skal
 det ogsaa hedde: Ein-stape. Jf. Kors-
 blom.
 ein-stad (einsa), eistseds.
 ein-staka, adj. 1) eenlig, affondret, iso-
 leret. Nbl. I Gulbbr. og Dst. ein-
 stakaa. (Sv. onstaka). 2) enkelt,
 eneste; især om en Gaard med kun een
 Familie. Søndre Berg. Jøl. ein-stakr.
 Ein-stig, m. en smal Sti, som kun kan
 betrædes af En ad Gangen. Selben.
 ein-stira, v. n. (e-te), stirre længe og
 uafbrudt paa det samme. Tekl. Gbr.
 I Helg. ein-stara. Ellers: naubstira,
 mein-stira.
 Ein-sto(d)ing, m. eneskaende Ting eller
 Person. Saaleses: a) et enkeltstaaende
 Træ; ogsaa et Træ som ikke har Ørene
 eller Kløfter. Tekl. Bustersub. b) et
 ceulligt Dyr; oftest om Heste. Dst. c)
 en eenlig Person, En som har Huus-
 holdning og Arbejde for sig selv. Tekl.
 (Einksting). Hærd. (Einkstingje). Sv.
 ensstoding.
 ein-synt, adj. som kun seer med det ene
 Øe. Jøl. ein-synn.
 ein-tenk', adj. eensfoldig, forishnet, som
 kun seer Tingene fra den ene Side.
 eintom, adj. lebig, ikke fylbt eller be-
 læstet. Han Hørde eintome Steen.
 Mandal.
 Ein-tre, n. en eenlig Træskamme som
 tjener til Bro over en Væ. Tekl.
 ein-truen, adj. godtroende, umistænksom,
 ligefrem. Valdets og fl.
 ein-trebb, adj. om en Væv hvori Rende-
 garnets Træde ligge enkelte (ikke par-
 vise). Modfat tvitrebb. Tr. Stift.

(Gimrobing), Gimrobingje, m. e. selvraadigt Menneſte; En ſom ſun gaacr ſin egen Vel uden at høre Andres Raad. *Harb.*

eintynt, adj. om en Gaard, ſom ſun beſtaacr af eet Brug, eller er indrettet før en enkelt Huusholdning. *Edm. Af Lun.*

einvikt, adj. om en Deft, ſom jævnlig vil dreie til den ene Side. *Tell.*

einvis (ti), adj. ſelvſtilt; ſom ikke vil høre Andres Raad. (*Gjelben*).

einvorig (aab. o), adj. eenſtblig. *Sogn. einvygd.* adj. eenſtet. *Dgl. einauga.*

Ein, n. Er, Kobberuſt. (*G. R. ein*).

eira, v. n. blive eret (irres). *I Rbg.* hedder det ogſaa: *eirka*.

eira, v. a. forvite, taale, have godt af. *Han æt' meir heil 'an kann eira.* *Rhl. Harb.*

Eiſe, f. Jibſted, iſer paa anden Mart. *Tell. (f. Eita).* *Jf. Eſja;* ligesom bank Eiſe og Eoentl ånjo, Arneſted.

— eisa er et af Jibens Navne i Skalba.

eismall, adj. eenlig, alene. *Rbg. Tell. Harb. Sogn. Hall. Bald.* Ryder ogſaa: *eisemall'* (i ſemin. *eisemoll*), *eis femadle, eisemadde.* En Variation

einsamall for einsamme (alene) findes i islandſke Skrifter; men „eismall“ synes

dog ſnarere at være et andet Ord.

Eiſta, n. Teftfel. (*Jdl. eista*). *I Edm.* er Ordet ſemin. og bemærker: Teftfel-

pungen.

eit, el. eitt: et; f. ein. — 'ti eite: i eet veſt, uophørlig; f. Eining. — eitt før: noget før, en Stund tidligere. *Han torde eitt mindre: han turde lidt mindre, han var nok ikke ſaa driflig.* (*Stærk Betonning paa eitt*). *Nordre Berg.*

eita, v. n. bruges i en ſtor Deel af Landet før: heita o: hedde, kalde. — *Eite,* n. Navn, Benaevneſe; f. *Heite*.

Eitel, m. Hertel. *Alm. I Helg. Eitaa.* (*G. R. eitill*). *Fleertal: Eitlar;* nogle *Er. Eſla,* og *Eſſa.* „Da trutna upp Eitlanne“, ſiges naar man føler Dm-

hed og Gævelſe i Hertlerne, iſer under Arterne. — *Eitelbeot,* n. en Hertel-

fygdom. *Edm.*

eiten (adj.), bruges i *Tell.* omtrent ligesom „ſalig“, naar man nævner En ſom er bød; f. *Er.* *Han var eiten (min ſalig Fa'r).* *Han Dlas eiten.* *Go Mor eitt.* *I ſamme Betydning bruges eiten i en af de ſenſte Dialekter (Gotland),*

og ligesaa *Jdl. heitiann,* ſom ellers be-

tyder: nævnt eller kaldet.

eitab (ei-ti), en Tid, engang, forbund. *Jf. eileis, einſtab.*

eitvoart, et eller andet. *S. einvoar.*

Eitr (Eit'r), n. Edder, Gift. *G. R.*

eitr. *ſputra Eitr:* ſprude Edder (som Slang). *Hertil adv. eitrende, ligt Edder; f. Er. eitrende kraft o: ſkarpt som Edder.*

Eitrebloaſa, f. og Eitrepoſe, m. Benaevneſe paa meget blidſige og arrige Dyr; undertiden ogſaa om Menneſter.

Eitremaur, m. et Slags Myre (*Formica rubra*), beſtændt af dens ſmerte-

lige Ettl.

Eitrefmog (aab. o), et ondartet Udſæt i Anſigtet. *Nordre Berg.*

Eitrefno, m. haalformig eller fornet Snee. *Edm.* (Som det synes, foreſtiller man ſig Edder i Form af ſmaat

Is eller Pulver; man ſiger ſaaledes ogſaa: *eitrende ſmaat*).

eit-ſlag (eitſlag), noget, et eller andet.

eit-tak (eitak), en Stund, noget længe. *S. Tak.*

Eitſja, f. Enke. *S. Enſja.*

Eitſje, n. Spor efter Kronreſtſtaber, og efter Eiler. *Nordre Kronbj. R. Hjul-*

ekke, Eleaekke, Etkvekke. (*Jf. Jar, Lam*).

ekſa, v. n. (e - te), ſtyde Ar. *Byggjen* eller godt (*Ryder vakkre Ar*). — *Ræſen* almindeligt.

Eitſing, m. Ar paa Byg og Rug.

ekſt, adj. udſtødt i Ar. *Jf. ſtoreſt, ſma-*

ekſt. Ogſaa: *modig, fyrig, beſtig;* (som

maaſtee egenl. er: *egst, af eggja*).

El (ee), n. Iling, Byge. *G. R. el.* Meget udbredt (*Tell. Jæd. Edm. Øbr.*),

dog ſeldnere end Eitng. — *Att-i eitt* ſtort El ſtem eitt ſtort Upphøje (*Edm.*):

etter et ſtort Uveir kommer et meget godt Veir.

ela, v. n. (a - a), falde i Byger eller Ilinger. *Da ela veſt-ve: der viſer ſig*

en Iling i Veſt. *Jf. elſaar.*

Elbjørsminne, f. Ubyrsminne.

Elb, m. Jib. (*Udtales* nogle *St. El*).

G. R. eldr. *Jf. Berme og Fos,* ſom

ofte bruges i ſamme Betydning. —

ſtja imillom tvo Elbar: være i en van-

ſkelig Eitling, møde Ueligghed paa begge Sider.

elba, v. n. og a. (a - a; eller meſt alm. e - e, og *Imperativ elbi*), 1) v. n. ilbe, gjøre Jib, f. *Er.* i en Dn. 2) op-

hebe eller bearbejde ved Jib. *elbe ein*

ſta: gjøre en Lee blødere ved Jibning. *Undertiden ogſaa om at bante eller ælle.*

elbe Letr (*Edm.*).

elba, v. n. (e - e), grye, lyſne af Dagen.

De elde fyre Dag (naar den allerførste
 lysning af Dagen viser sig). Edm.
 Jæl. elda.
 elda, v. n. (a - a), syte, smerte (om
 Halsbrænde, og Kvalme for Brystet).
 Drk. Fosen. 2) plage, hænge ved (om
 Eygdom); vel egentlig ulme. Ehl.
 (see alba).
 Elda, f. Elde, Alderdom. (Sjelden).
 Hertil: eldegamall, adj. ældgammel.
 eldaft, v. n. (pr. og impf. eldest), ældest.
 Elde, n. 1. 1) Hjel, Åstom. Helg.
 Indr. Af ala, v. a. (Jæl. eldi, Fø-
 ser). 2) Art, Race, Slægt. Helg.
 3. Elbesse. 3) Mængde, Mængfoldig-
 hed, stor Hob. Bøst. 3. Gard. Dd.
 Elde, n. 2. Halsbrænde. Guldr. Jf.
 elba og Elding.
 elder (eldr), conj. 1) eller. Anten denne
 eller hin. Hedder ogsaa: elde (Edm.
 og fl.); eld, ell (Gbr.), helber, helde,
 helle, hell (i de sydlige Egne). G.
 N. oða, ødr. 2) end. F. Er. Han æ
 større elde denne. Mere alm. end „enn“.
 (G. N. enn).
 Eldesse, n. Kvæg som er tjenligt til at
 tillægge Hjel af. Oftere Eldestkryter,
 n. Ei go' Eldestmær: en Hoppe som
 har gode Føl. Ein go' Eldestau': et
 Faar som har trivelige Lam. Fosen,
 Helg.
 Eldfan, f. Hidsnug, Falaste. Helg.
 eldfin' (aab. i), adj. let at tænde, som
 let fanger Ild. Søndre Berg. (Jæl.
 eldkær).
 Eldfjorn, n. Hidsnug; f. Fjorn.
 Eldføve, n. Fyrstøi. Edm. og fl.
 Eldgagn, n. (Fl. -gogn), Rogerebflab;
 Kjedel, Gryde. B. Stift. (Jæl. elds-
 gogn).
 Eldhus (Elhus, Elus), n. et Huus
 som kun er indrettet til Røgning og
 anden Brug af Ild. Jf. Størhus.
 Elding, f. 1. Hidsning; ogsaa = Elasmaal.
 Elding, f. 2. Halsbrænde, Kvalme for
 Brystet. Tæl. i Formen: Elling, som
 ogsaa nærmer sig til elgja, v. n. 3. Gbr.
 Elde.
 Elding, m. Lyn, Lynskimt. Helg. Drk.
 Nm. Edm. Gbr. og fl. — (G. N.
 elding). Ellers Lysing, Dyrting og
 fl.; f. Fjorn.
 Eldjarn (Eljorn), n. Hidsaal, Fyrstaal.
 Eldkvende, n. Spaaner til at tænde Ild
 med. Guldr. S. Rende.
 Elmerkje, Dneurt (Epilobium). Østherd.
 Elmyrja, f. Emmer, hed Afte med Øs-
 der; ogsaa Hidsnug eller let Afte paa
 brændte Sager. Temmelig alm., men
 hedder paa nogle St. Elmyrja (Sogn

og fl.). Jæl. elmyrja; Sv. eldmörja.
 Jf. Esla, og Falske.
 Eldre, adj. (compar.): ældre. — Superl.
 eldst (elst). Jf. Alber, og Angels. ald,
 gammel.
 Eldsljos, n. Hidslys, kunstig Belysning;
 i Modsætning til Dagslyset. 3. Gbr.
 Eldsjos; i Drked. Eldsjos; i Edm.
 Eldsljos.
 Elasmaal, n. en Hidsing; saa meget Ved
 som brændes paa een Gang. B. Stift.
 3. Tæl. Elasmaale.
 Eldsteb, m. Hidsing; den Deel af Arnen,
 hvorpaa Ilden brænder. Jf. Bæb.
 Eldsteite, m. en Væste eller Raste af
 Jern til at bære Ild eller Ølver i.
 B. Stift.
 eleg' (ee), adj. haarlig, slet, usel. Edm.
 De va so ele' so de kunna (saa daarl-
 ligt som det kunde være). Jf. Sv. elak.
 elemillom, imellem Hisingerne.
 Ele-ve'r (veer, vær), n. afværende Hing-
 ger og Øpholdsveit. 3. Tæl. Eleve.
 Elg (Elk, Alg), m. Elbjør. (G. N.
 elgr). — Elguffe, m. Han-Elg. Elgs-
 kolla (Elskolle), f. Hun-Elg. Østherd.
 Elgshud (Elshu), f. Hud af et Elbjør.
 elgja (elja), v. n. (a - a), væmmes, føle
 Kvalme, være nær ved at kaste op (=
 igla, ila). Nfl. — Jæl. elgja.
 elgjen (elken), adj. væmmel.
 Elhove (ee, aab. o), n. et Stykke af en
 Regnbue (naar kun den ene Ende af
 Regnbuen viser sig). Stavanger.
 Eling (ee), m. Hing, Bygge med Regn
 eller Sneefald. Alm., men hedder i Tr.
 Stift Eling, hvilket i Drk. ogsaa be-
 tyder: Stund, Tid, Dvergang. Jf.
 Skur, Rit.
 elja, v. n. see elgja.
 Elje (eller Elgje), f. langt og tætvoet
 Græs (seer om stivnet Græs, som har
 staaet Vinteren over). Nordre Berg.
 Jf. Fonne.
 ellest, adv. ellers. Nogle St. hellest, og
 helst. G. N. ellegar, ella. Sv. eljest.
 (Jf. amast).
 elleve, Talord: elleve. Nogle St. elleve,
 elleve; i Sæt. eggjuge. G. N. elifva.
 Elling, f. f. Elding.
 El-rov (ee, aab. o), n. Dylfaring,
 Skjernes Afspredelse efter en Hing.
 Edm.
 el-saar, adj. regnsvanger (om Luften,
 naar en Hing viser sig i Horizonten).
 B. Stift.
 elsblaff, adj. hvidgraa; f. ulsblaff.
 Elshud, og Elskolle; f. Elg.
 Elst (Elst), m. det at man elsker eller
 holder af noget. leggie Elst paa ten

- Elag:** sette Tilbøielighed til. Helg. Dgfaa i Ag. Stift.
- elka (elste), v. n. (a - a),** have lyst til, Ande Behag i; ynde, elste.
- elken, adj.** som ynder eller finder Behag i noget. Især om Dyr, som holde sig til Menneffene og synes vel om deres Hjærtegn. Helg. Tr. Stift.
- Elkug, el. Elkog (for Elstug), m. Elstov. (Sjelden).** — Elkuggaave (el. Elstogaave), f. Gaver som En giver sin Hjærte. S. Fyrtogaave.
- Elta (el. Eldta), f.** Jibsted paa aaben Mark; Arnefjed mellem en Kredts af opretste Stene. Sogn, Tell. (Maastee for Eld-to).
- elta, v. n. (e - e), 1)** forfølge, løde efter En. S. N. elta. Dgfaa: jage, drive bort. Rbg. Tell. 2) v. n. traffe, gaae meget eller idellig. Ein bli saa trøyst' av da ein elter a gleng'e. Rbg.
- Elting, f.** Jagen, Løben efter noget.
- elut (el. elette, af El, n.), adj.** om Detret, naar Tinget og Dpholdsveit afverle. Rbet brugt.
- Elv, m. Alf, en af Elsefolket.** Forekommer i Tell. med Fleertal Elvir, men hedder ellers: Alv. — Hertil Elvabelte, n. og Elvanævr, f. Trøste-Lav (= Alvanævr). Sogn, Tell. Maastee ogsaa Udtrykket: Elva Lav o: Fabel, urtemelig Historie. (Voss).
- Elv, f. (fl. Elva, r), Na, Flod.** Rest i B. og Tr. Stift, hvor „Aa“ ikke bruges. Sv. elk. Hertil: Elvabar(b), m. Aabred. Elvasar, n. Flodleie, Aaløb. Elvaos, m. Elvemunding. Elvastraum, m. Aastrøm (ved Rundingen) og fl.
- Elvakall, m. 1)** et Slags Larver som ligge indhyllede i Sand i Elvene. Sdm. o. fl. 2) Stromskæren (Cinclus). Sogn og fl. Andre St. Fossekall.
- Elvanætt, m. f. Nest.**
- elva-røyst'** adj. om Skind, som er rødret i en Elv. See røysta.
- Elva-sjæl, f.** Flodmusling, Perlemusling.
- Elveste, f.** Aabred. (Vstb.). S. Støb.
- Elvofst (og Elvofsk), m.** Vandflom, Elvenes Dyporen. Gulbbr.
- Elvæer, m.** Spant; f. Ambar.
- embætta, v. n. (a - a),** sysole, bestille eller have Tilsyn med noget. B. Stift. 2) give Kvæget Føder; ogs. malke. Rbl. Jttresogn, Eff. hvor det ogsaa hedder: ambætte. Isl. embætta (jf. ambatt, Hærestepige).
- Embætte, n. 1)** Syssel, bunselig Forretning; Tilsyn (især i Gjøstebude). —
- 2) **Embætte, offentlig Bestilling.** Rogle St. Ambætte. S. N. embætti.
- Embættesfolk, n. Bestillingsfolk;** de som have Tilsynet eller Dypartningen i et Gjøstebud, især i et Bryklop (Brudefænde, Brudepiger o. s. v.). B. Stift, Tellemarken.
- embætteslaus, adj.** fri, uben Bestilling.
- Embætting, f.** Tilsyn; Kvægets Fodring o. s. v. see embætta.
- Emmel (Emmel), m. (fl. Emia),** Strimmel, Kant, paa Klæder. Rbl.
- emmen, f.** æmen.
- emna, v. n. (a - a),** samle Materiale og tilberede samme, tilbaane et Emne. (Isl. efna). Han emna paa et Hjul: han tilbyggede Træer til et Hjul. S. Sdm. omna.
- Emne, n. Stof, Materiale;** det hvoraf noget bliver gjort. Alm. Hedder ogsaa: Ebne (ved Bergen), og Emne (Sdm.). Sv. æmne; S. N. efni. Stav-emne: et Stykke Træ at gjøre en Stav (Stof) af. Knivsemne: Jern til en Kniv. Jf. Letsemne, Bekemne, Suvemne. Dgfaa om Dyr og Mennefter med Hentydning til hvad de kunne blive; saaledes: Sest-emne og Dylsemne (om et Føl), Mannsemne (om en Dreng), Raanemne (om en Pige). Med Betydning af: Kræfter, Anlæg, Evne, — hedder det sædvanlig: Evne.
- Emneløysa, f.** Mangel paa Emne.
- Emne-tre, n. og Emnevid (-ve), m.** Gavntommer, Træ hvoraf enkelte Klæder kan gjøres.
- emnevand, adj.** kræsen med Hensyn til Emne.
- emse, f.** imis (imse).
- en, f.** enn og ein.
- enda, v. n. (a - a), ende, holde op med noget.** (Sjelden). Heraf part. enda: endt, sluttet. endast, v. n. slutte, faae Ende.
- enda, adv. (el. en Rafus af Ende), overende, omskub. Hard.** Han datt enda (saldt omskub), tanta enda. S. ende.
- endaa, see under: enn.**
- ende, adv. ret, lige. Søndensjælds.** Han sprang ende fram o: han løb lige frem, ret fremad. Øbr. (Jf. att-ende). Daa sto ende upp i Luft'i: ret opad. Tell. (Sv. anda).
- Ende (Vænde, Vænde), m. 1)** Ende, Slutning, Dypør. 2) yberste Deel, Spids, Ende. 3) Stump, Stykke; f. Tr. Log-ende, Hjul-ende, Stepp-ende. — **Ende:** paa Enden, opreist, op og ned. Haar'a sto aa Ende: Haarene havde rett sig. Dertimod: Susse sto aa

Ende: Huset var ganske forstyrret (som om det var endeveid). *Sdm.* — **Fyre Ende** (for Ende): efter Rab, heelt igjennem, uden Undtagelse. *Gbr.* *Sdm.* — **Til Endes:** til Ende. (Forudsætter den gamle Form: endir).

endeboegjen (aab. o), bolet i Enden.

endelangt, adv. heelt igjennem, fra den ene Ende til den anden. *Rbg.* *J. Hrb.* og *Bofs:* endelangs (-laangs).

endelaus, adj. uendelig. — **endelaust**, adv. om en overordentlig Langvarighed; *f. Er.* Han bidde so endelaust lengje. **endelege** (-le), adv. 1) endelig, omslber. (Sjelben). 2) nobvendigt, uomglaengelligt. Du ma endele' koma.

Endelykt, m. Ende, Udsalt. *Hrb.* *Sbl.* *Sdm.* og *fl.* (G. N. endalyki). Af det forarbeide lula, at slutte.

Endeloyfa, f. 1) Uendelighed; overordentlig Langt; 2) Noget som er overmaade langt; saaledes om en Viste, som altid faaer nye Tilleg, saa at man ikke veed Ende paa den. *Kaldes ogsaa "Endelaufe-Vissa".* (Sogn og fl.).

Endemerke, n. det Punkt eller Maal hvortil en Ting strækker sig.

endereisa, v. a. sette paa Enden.

endestoyta, v. a. stobe noget affted med Enden eller Spidfen foran.

endig', aj. slittig, travl, som vil have det snart ferdigt. *Sdm.* *Jf.* onnig.

Endr (End'er, End're), f. *And.*

endr (ender), om en Gjentagelse til visse Tider. (G. N. endr, atter). Bruges i *Helg.* *Sdm.* *Sbl.* *Tell.* og *fl.* i folgende Talemaader: "endr a ein" o: en og anden, nu en og nu en anden. *Sdm.* *Ligefaa:* endr a einvann. *Helg.* — "endr a Gaang": en og anden Gang. *Gbr.* (J *Sdm.* og *f.* enders a Gaang). — "endr a ba": af og til, en og anden Gang. *Sbl.* *Tell.* (*Jf.* *Jsl.* endr og sinnum).

EndKap, m. Slutning; endelig Afgjorelse.

Eng, f. (fl. Engja, r), Eng. *J. B.* og *Tr.* Stift kun om den gode og dyrkede Eng narrest ved Hufene; andre Steder om den indbogneede Mark i Almindelighed (= *Bø*, *Jore*). *Rogle St.* i Sammenfaen. Engja, som: Engjagræs, n. nogle af de almindeligste Græsarter, her af *Agrostis* og *Poa*. Engjæovre, f. *Bunke* (*Aira*). *Sdm.* Engjakall, m. *Skaller* (*Rhinanthus*). *Hrb.* *Tell.*

Engel, m. (fl. Engla, r), Engel.

Englætte, n. Høslat paa den meest dyrkede og græsrigte Eng. *B.* *Stift.*

Engsvretta (og Engjafvretta), f. Grashoppe. *Hrb.* *Sdm.* og *fl.* *Ellers:* Grashopp, Ellpar.

enka, udmarkt; *f.* einka.

enkel, adj. enkelt. Bedre einfalt.

Enkja (Enke), f. Enke. *J. Sogn*, søndre Berg. og *Kyfolke* hedder det: *Enkja*. *G. N.* ekkja. (Vel egentl. *Einka*).

Enkjemann (Enkjemann), Entemand. — **Enkjemanns-hove**, n. *Rvindsfoll* som passer for en Entemand; en Pige som er noget til Mars. *Ligefaa:* Enkjevove, om *Manfoll*.

Enkjesæte (Enkjesæte), n. Entesæde.

enn (en), conj. og adv. 1) end (i Sammenligning). Han a større enn hin. — Hedder paa mange Steder: elder, elde, ell, hell. (G. N. enn). 2) endnu, endba; *f. Er.* Enn har tff' eg set han (endnu har jeg ikke seet ham). *Helg.* 3) end, hvad, men hvad (i en Paamindelse om noget som ikke har været omtalt). "Enn han ba?" men han ba, hvad skal man sige om ham? — "Enn um eg fætt inje": hvad om jeg nu intet sll, set at jeg sll intet. *Alm.* Det gamle enn betyder men.

ennba (endba), 1) endba, endnu. *Rogle St.* enna; i *Bofs:* endbaane. (*Jsl.* ennpå). 2) endog, endstjont. Han a stærk, endba han a liten. (*Ellers:* fyre di; um endba, og fl.). 3) endog, endogfaa.

Enne, n. Pande, Forhoved. *Hall.* (G. N. enni). *Ellers:* Skalle.

enten (entel), f. anten.

Eple, n. 1) *Æble*. *G. N.* epli. *Hertil:* *Epleblom*, m. *Abtblomf.* *Eplehaage*, m. *Æblehave*. *Eple-træ*, m. *Æbletræ* (f. *Apall*). — 2) for *Jor-eple* o: *Poteter*. *Tr.* *Stift*, *Hall.* *Dalb.* *Gbr.* *Hertil:* *Epleatr* (*Potetager*), *Epleflus* (*Potetflal*), *Eplegræs*, *Eplekellar* og flere.

erga (ærg), v. a. (a - a), ærgre, opirre. erga seg: ærgre sig. Af *arg*.

ergast, v. n. ærgre sig, harmes. *Rogle St.* argast.

ergeleg (ærgel), adj. ærgerlig, fortrædelig (om Begjendebes, ikke om Personer).

Ergelse (Ærgels), n. *Ærgrelse*.

Erkn (Erken), n. en Art store *Sæl-hunde*, som kun træffes yderst ved *Narvet*. *Haverfn.* (*Sdm.* og *fl.*). *J. Nordlandene* forekommer Formen *Erne*, el. *Err'en*. (G. N. erkn, orkn). *Dgfaa* om en udyggelig, vranten Person. Et gammalt *Erkn*.

Erla (Erle), f. Erla (*Fugl*). *J. Tell.*

Er-erle. Et andet Navn er Kingla (Indr.).

Erm (Ern), f. Erme. Flertal: Erma, -r (dog ikke alm.). — ermestjorta (ermestjorta), adv. med bare Skjorte-ærmer, uden Trøje.

Ermefragje, m. Linning paa Ermer.
Ermestauv, s. Ermebul, Ermegabet eller Stulversømmen paa Klæder. Kor-dre Berg. og Tr. Stift.

erta (erte), v. a. (a - a; eller: e - e), drille, tirre, gjøre vred. I Tell. erte. Jf. reita, øle; paa. (G. N. erta).

ertar, m. en Driller, En som gjerne tirrer og opbiber Andre. Ogsaa: Ertetjeppe, m. og Ertestikka, f.

erten, adj. drilende, tilbøielig til at tirre og opbibe. (G. N. ertinn).

ertre (ertter, erttr), f. (Jf. Ertre, el. Ert'er), en Ert. Nogle St. Ert, Ert, Ert'r. (G. N. ert). Ertre-blom, m. Ertreblomst. ErtrePolma, f. Ertrebelg.

Ertn, f. Ertn.

Ervo (Erv), m. Jærv, Fjellfras. Voss, Tell. og fl. I Voss oftere: Bjønn-ervo, Bjønsero. Andre St. Jærv.

erva (arve), v. a. (e - de), 1) arve, faae i Arv. G. N. erfa. 2) glemme, huse i lang Tid; især om at mindes Fornærmelser længe, nære Had imod En. B. Stift. Han erve da længe, naar ein ha' gjort han noke til: han glemmer det ikke saa snart, naar En har fornærmet ham.

Erve, n. Sammentomt i Anledning af et Dødsfald; Arvesøl, Gravøl. Nbl. (G. N. ertfi).

Ervedrykka, f. og Ervesøl, n. Gravøl, Gjøstebud efter Ens Jordefærd. Nbl. Jf. Slaund, Likbeittla.

Erving, m. Arving. G. N. ervingi.

Esja, f. 1. Smaaflod og Fiskeengul, som ædes af de større Fiske. Nof. Jf. Mt.

Esja, f. 2. Afte med Gløder (= Eldmyrja). Jød. (Maaftee Esja?). — Jf. det tellemarkiske Esje; dansk Esje, Sv. ässja, Arne.

Esja, f. 3. a) en Steenart, som let la-ber sig tilbugge og løve i Etiver. Hard. b) en meget blød og tildeels fedtagtig Steenart, som især bruges til Dønsrør og til Blaserør i Smedier (Nbl.). Helg. I Namd. Esja, Esje. Herftl. Esjeberg, n. Klippe af denne Steenart. Esjerøyr, Dønsrør af samme. Til det hardangerste Esja hører: Esjumark, f. Jord, som er opfyldt af blin Steenart, og som derfor skal være meget frugtbar.

esja, v. n. (a - a), gjæres, oppulme ved Gjæring. Ebl. Nbl. Ekerø: esja.

Esjeberg (i to Betydnd.), f. Esja, 3.

Est, n. f. Est. — esle, v. f. etla.

Esp, f. f. Dp.

Est, m. Esset i Kort; ogsaa S (Bogstav).

eta (ete), v. n. (et; øst; ete, eller ite), 1) æde, spise. Almindeligt, ligesaa vel om Mennesker som om Dyr. Eg sat a cat. Eg heve ete (el. ite, med aab. t). G. N. eta. 2) tære, grave, ud-bule; f. Er. om Vandet. 3) gnave, skrabe, krille (som grove Klæder, Haar, Insektter). — Infinitiv bedder mest alm. eta (med luft e); i B. Stift: eta og øre; i Drt. øtaa; ellers i Drt. og Indr. aata (hvillet forudsætter aab. e i eta). Heraf: Mt, Mta.

etande, adj. spiselig, som kan ædes.

Etar, m. 1) Episer; f. Er. etn liten Etar: En som spiser lidt; 2) en Uder, Fraadser.

eten, adj. 1) spibende. I Sammens. som: skoreten, snaretten, seketten. 2) partic. spist, opædt. Bedder ogsaa deels æten, deels iten (med aab. t).

Etting (Eting), f. Spisning, Eten.

Etl, n. Krop eller Aadsel, som ublægges til Koffemad for Røddyr. Bedder: Etl, el. Etl' (i de slydelige Distr.), Est (nogle St. søndensfjelds), Estj eller Estj (nordenfjelds). Maaftee egentlig: Estel. (Jf. Mt).

etla (esle, esje), v. a. (a - a), 1) be-stemme, beslutte, agte at gjøre noget. Eg hadde etla meg dt: jeg havde bestemt mig dt. Eg etla meg te ga: jeg agtede at gaae. Næsten alm. (G. N. etla). 2) tilskaae, tiltænke, be-stemme noget for En. Han hadde etla meg da: han havde tiltænkt mig det. 3) dele, uddele, især Mad. Meget ud-bredt. Paa Jæderen siges „atla“ om at uddele Jøder til Kvæget.

Etla-vor (oo), m. en Portion, en be-stemt Deel, især af Mad. Sogn. S. Vor.

Etling (Eisting), f. 1) Bestemmelse; 2) Uddeling; 3) en bestemt Deel.

ette, præp. (med Dativ), efter. Nogle St. søndensfjelds: etter; men mest alm. itre (med aab. t). G. N. etir. (Jf. att, og atte). Bruges med Begreb af: 1) en Folge i Rum eller Tid (efter Verberne ganga, fulgja, koma og fl.). Som conj. efterat, siden. — 2) en Lettelse, Gavn, Følelighed. Da halla ette: det hælder nedad, det tyngste er forbi. Jf. flava, giva, laata ette. — 3) en Rømpning, Efterligning, Overensstemmelse. Iaga seg ette: læmpe

fig efter. Ligefaa glera, lva, retta seg ette. — 4) en Sigten til et vist Formaal, en Sogen, Egen, Forventning. fara ette (reise efter noget), ganga, senda, høyra, leita, bida ette. Jf. vera ette ein: efterstræbe. En. — 5) en Jagtagelse, Undersøgelse. Henna ette (i Henna), slaa, høyra, lyde, merka ette. ette (itte), adv. 1) efter; bagved; siden, senere; 2) om en Fremstriden i en vis Retning; — a) til en vis Kant; f. Ex. upp ette o: opad, ned ette: nedad. Ligefaa: fram, inn, ut-ette; ogsaa: nor ette (nord over), aust ette o: f. v. Alm. — b) fra en vis Kant: avaa ette (ovenfra), neba, frammaa, inna, noraa ette o: f. v. I de sydlige Egne bruges oftere: te (til), f. Ex. innan-te (indenfra), noran-te. I Rbg. at, f. Ex. utan-at (udenfra). ette-aa, og etteaat, f. ettepaa. Ettebrur, f. nygalt Kone (egentl. en Kone som første Gang efter Bryllupsbagen gaaer til Kirke i en vertil hørende Dragt). Sogn og fl. ette-bi, berefter; efterdi; efterfom. Ettefar, n. Gjenfærd. Bost og fl. Ettefær (b), i. 1) Følge, Efterfærd. 2) Efterbyrd. Gbr. og fl. — Andre St. Etteføyna. Ettegang (el. -gang), m. Overhang, ibelig Sogen. — ettegangsam', adj. paatrængende, som ibelig søger og forlanger noget. Etm. ettegrvande, som maa eftergives. ettehaadd, adj. ihulomet. Etm. f. haa. ettekjend, adj. besøkt, undersøgt. Ettefoma, f. Følger, Virkninger. Ettefomar, m. Efterkommer. ette-fvart, efterhaanden, efter hvert. "Da fær, ette fvart de hjem": naar noget kommer ind, gaaer det strax ud igjen. I Rbl. mæ-kvært. Etteilag, n. Efterbryg, Lyndtol. Rbg. ettelaxten, adj. eftergiben, føtelig; hvær om en utidig eller overdreven Føtelighed. Ettelæta, f. overdreven Føtelighed. Ettemann, m. Estermand, Efterfølger.

Ettemat, m. Esterret. ettepaa, bagester, siden det er forbi. Gard. Ebl. Stad. Tell. I Rbg. ette-aa. (Jøl. ehir-a); i Drk. etteaat. Andre St. attpaa, atti. etterofe (aab. v), efter Rab, i en uafbrudt Række. Etm. Ellers: ette Rab, fyre Ende, fyre vart; f. andfares. Ettesnakk, n. Esterfaat, Esteriale. ettespurd (ttespur'e), efterspurgt. Etteanfje (Ttetanfje), m. Esterante. etteanfje, adj. efterantefom. Etteanfje, n. Lørbillighed, at man over og banner sig efter Andres Exempel. Dgsaa Etteaat, n. (Af tata ette). Etteværk (Tteværk), m. Esterveer. Erya, f. 1) Dvnd, blød og mudret Grund i Vandet. B. Stift. Ellers: Dvngle, Dya, Nøyre. (Ev. afa, Dvnd). 2) en Bugt eller Vig med sumpige Breder. Etm. og fl. 3) en stille Bæk eller Jorgrøning af en Elv. Dvnd. Det nordlandste Nøe er samme Ord. 4) en svag Strøm i Vandet, hvær den tilbagegaende Strøm i Bugterne af en Elv. Ag. Stift (i Formen Erya); jf. Batevje, og Ja Bate-ia). evjast (evjast), v. n. om Sumper: gnyge, bævre; naar Grunden er saa blød, at Overfladen bøier sig for Foden. Helg. (jf. byvja). Eryeborn, m. Blød Grund, Mudderbund. B. Stift. = Dvnglebotn (Etm.), Gorbotten (Drk.). evjen, adj. usmagelig, mobbydelig. Rbl. Eryesmaf, m. den egne Smag, som kendes paa Fisken, naar den har opholdt sig længe paa Muddergrund. Etm. evla, v. a. (e - be), mægte, formaar at bruge eller haandtere. Han æ so tung' at ein kan infje evla'n. Nordre Berg. Etm. Gbr. Drk. Helg. — I Indr. avla. (Jøl. afa). Af Kol. Evle, n. Kræfter til at bruge eller haandtere en Ting. Sjælben. evleleg, adj. haandteerlig; f. Ex. evlele' Steim: Steen som kan løstes eller flyttes. Evm, f. Emne.

F.

fadder (Fadd'r), m. Fadder. fade, f. Far, m. fager (fag'r), adj. vakker, smuk. Bruges meget i Rdm., f. Ex. ein fager Dett, eit fagert Ba'n. Dgsaa i Etm. Drk. Josen og Helg. men kun sjelden.

I Etm. hedder det i masc. og fem. fair'e, men i neutr. fagart. I Dr. Stift hedder compar. fegre (fag'er), og superl. fegst. (G. R. fagr; fegri, fegrst). Ellers foralbet; jf. den, fja, snill.

Fagerflap, m. Bøllebed. (Sjelden).
F Edm. Fairleikje (for Fagerleikje),
 m. F Belg. Fegja (Fria). Ogsaa Fa-
 gerbeit, f.

fagna, v. a. 1. (a - a), 1) behage, hve,
 tilfredsstille. Edm. (Sjelden). De
 fagna me(g) so godt her: det forekom
 mig saa hyggeligt paa dette Eted. 2)
 glæde. fagna seg: glæde sig. Stal
 bruges i Hard. (G. N. fagna). Jf.
 seggen og fagna. 3) mobtage En, gaae
 En imøde ved hans Hjemkomst. Belg.
 E. fagnande.

fagna, v. a. 2. omfavne. Ehl. (og maa-
 skee flere Esteder). I Ehl. bruges ogsaa:
 fangta (frequentativt eller mindre
 øbelt).

fagna, adj. 1) dygtig og agtværdig, som
 man kan fortrøste sig til eller venie
 noget godt af. B. Stift. Meget brual.
 "Ein fagna Mann", En som baade har
 Evne og Vilje til at gjøre godt. "Da
 M'le seg Fant aa fagna Foll": der er
 Forskiel paa Uslinger og dygtige Foll.
 2) stor, dygtig (saavel om onde som
 gode Ting). Et fagna Raft: en stor
 Fangst. (Maa skee Gennitv af et for-
 øbet Dyr; jf. gripa, muna, vyrna.)

fagnale(ge), adv. dygtig, tilgavn.
fagnand(e), adj. verb at imødtages el-
 ler imødegaaes. Belg. "Eg veit ikk'
 um eg æ fagnand", siger man, naar man
 ikke har gjort nogen helbig Reise. (Nu
 selben).

fagnasflap, m. Fornøielse. Nbl. Han
 sekk ikke stor fagnasflapen ta: han
 fik ikke stor Fornøielse af det.

fagrefot, m. Benævneelse paa En, som
 alerne skaaner sig for det som er tungt
 eller ubehageligt. I Edm. Fairrefot.

fagrehand'a (bst. F.), den bedre Haand
 (liges til Børn). Belg. Edm.

fagrehuva, f. den anden Nave i de brø-
 tyggende Dyr. Belg. Obr. Edm.

fagr-eten (fairæten), adj. som kun nyp-
 per til Naben. Edm. Gode Fyremaal
 flere Brua fairæta: man spiser fint,
 naar man har spist en god Ret for
 Maaltidet.

fagre, f. Fl. f. Løte, Fær.

fai, og **fai'r**, f. Fær. — fair, f. fager.

falka, v. a. (a - a), gribe, tage fat paa
 (især i Hast). Jf. fanga og fata.

falks, n. 1) Man, Manke. Meget ub-
 bredt (Ned. Hall. Obr. Drl. Belg.).
 G. N. fax. 2) Fryndser, Rab af
 Traabe paa Ranten af Lærklæder. B.
 Stift.

falksa, adj. fryndset. Ellers falksut, om
 Sætte (kotsalksut, linsalksut).

fal (el. Fær), f. see Fær.

fal, n. Fnug paa Gløder, Falaste (Rom-
 merige). "Han ser ut som et Fal" (om
 En som er meget bleg). Jf. Falkste.

fal, m. en buul Lange paa Jernspøder
 og Hæker; et kort Fær, som gaaer op
 over Skæftet, saaledes at det skjuler
 Spidsen af dette. Bruges ved Ari-
 stantia. G. N. falr.

fal', adj. fal, ledig; tilfals.

fala, v. a. (a - a), tingge, søge at faae
 noget paa visse Villkaar; især om at
 sætte Tjenestefolk. Temmelig alm. Han
 fala so treng'e: den som behøver, maa
 søge. (B. Stift). Jøl. fala.

fald, m. 1) Fald, indbøtet Kant paa
 Klæder. Jf. einfalda, tvifalda. 2)
 Borde, Bræmme (= Kvare). Jøl. faldr.

falda, v. a. ombøte Ranten paa Klæder;
 sætte Falb paa.

falk, og **falkje**, m. Falk. (Sjelden).

falkje, m. Falaste; f. Falkste.

falk, n. 1) Fald, langsom Nedfalden.
 (Jf. Dett). Raufalk, Doggfall, Sjo-
 fall. Hjulrig: Synken, Nedstigen (f.
 Er. i Priserne); ogsaa: Fald, Forne-
 drelse (om Menneker). — 2) Synkning,
 Hæbning paa en Glæde. Denne Kenna
 ha' for lite Falk: denne Kende hælder
 for libet. — 3) Noget som falder eller
 affalder paa een Gang. I Sammen-
 sætning, som: Ravefall, Misfall, Nofall.

Konn'e va lite te Falls (Xell.): Kon-
 net gav libet af sig i Lærstningen. Jf.
 Foll og folka. — 4) Kroppen af et
 flaget Dyr. Kr. Stift. (Jøl. falk).

Rautefall og **Smalafall** bruges ogsaa
 i B. Stift. — 5) et Skær ved Gæbkan-
 ten, Hændeligt paa Bølgernes Bryd-
 ning. B. og Lr. Stift. Jf. Skær
 og Bøde.

falla, v. at falde; f. fella, v. a.

falla (adj. L.), og **falle**, (adj. n.), see
 fallen.

fallefntv, m. Faldbetv, Lommebetv,
fallefragje, m. nedbøtet Krave.

fallemaan, f. Sængeman.

fallen, adj. 1) falben. Hæbder ogsaa
 follen (som er mere regelret Particijp).

falla (femin.) siges en Ko at være,
 naar den viser Ægn til at den snart
 skal kalve. Edm. og fl. (Jøl. fallin i
 samme Betydning). — 2) bestaen. Da
 va ikke so falle (Nbl.): det var ikke
 saaledes bestaent. Især om Legenets
 Dannelse; f. Er. godt fallen: vel
 bannet, vakkert voren. — 3) bekvem, be-
 leilig. De va ikke falle for me(a):
 det var mig ikke beleeligt. Gulbbr.

Falk-gar(b), m. Skærgaard, Kasse af

- Stær ved Havlanen.** Berg. og Tr. Stift.
fallig, adj. bedømt, passende. Nbl. **fallreip**, n. **Faldbred** (paa Fartøier). **Falkve'r**, n. f. **Fellever**.
falma (bedre **falna**), f. **folna**.
fallst, adj. **fallst**. (Femin. i **Sætersd.** **folst**).
fallsa, v. n. (a - a), **forfallse**.
fallstje, m. **Fnug**, **Falaste**; den lette og svagtige **Afte** som ligger tilbage efter nylig brændte **Sager**, og som let lader sig borbiløse. **Sbl.** og **Stav.** **Amt.** **Hedder** **ellers**: **Sbl.** (**Sbl.**), **fosstje**, og **farstje** (**Kell.** **Nbg.**), **faukt** (**Harb.**); **berimod** **Fal** (ved **Kristiania**), **Fan** (**Tr.** **Stift**), **Faan** (**Øst.**), **Fjom** (**Sdm.** **Stf.**), **Fjutr** (**Sogn**). **Jf.** **Sv.** **salnor**; **Jøl.** **folskvi**, **fol** og **luni**.
famn, m. (**fl.** **famne**; **v**), **Favn**, især som **Raal**. (**Jf.** **Fang**). **Heraf** **femna**.
famnemaal, n. **Favnemaal** (til **Bed**).
famnevid (**ve**), m. **Bed** som **ufselges** **favnvits**. **Jf.** **Knippevid**.
fan, f. et tyndt **Dekke** af **Fnug**, **Støv**, **Alm** eller **Snee**. **Helg.** Især **Fnug**, **Falaste** paa **Kul**. **Drk.** **Ndm**.
fana, v. n. **ufstroses**, **ufspredte** sig, **ligesom** **Støv**; **især** om **Sneen**, **naar** den **falder** **meget** **tyndt**. **Helg.**
fanar, m. **Hornvæg**, **Storfa**. **Nbl.** **Paa** **Helg.** **berimod**: **fana**, m. om **baade** **Storfa** og **Smaafa**. — **J** **Drk.** **fana**, **kun** om **Smaafa**. **Ugesaa**: **fænar**, i **Mandal**; og **fæncar** i **Nbg.** om **Smaafa** (**Faar**, **Gjæder**). **Det** **nordbordrebnste** **fanar** **faaer** i **Sammensætning** et **tilføiet** a, **saaledes**: **fannara**-**betst**, n. en **Ro** eller **Dre**. **Det** **belgelandske** **fana** **bøies** **som** **svagt** **Rastul**, og **faaer** **altfaa** i **Dativ** o, f. **Er.** **at** **fano**, **me** **fano** (i **Bessen**). **Vel** **egentlig** en **Variation** af **Fenab**.
fanast, v. n. **blive** **til** **Støv** eller **Fnug**. **Helg.** **De** **fanast** **burt**.
fan'en (**Fan'**), **Fanden**. (**G.** **N.** **fandinn**). **Andre** **Navne** **ere**: **Øvel**, **Poter**, **Lytjen** og **fl.**
fang, n. 1. 1) **Favn**, **Arme** (forfaavidt **noget** **indesluttet** i **samme**). **Alm.** **men** **bedder** i **B.** **Stift** **fæng**. **tala** i **Fangst**: **tage** i **Favnen**, **gribe** om. **giva** en **Fangst**: **omfavne** **En**. 2) **Støb**. **So** **tof** **Da'ne** **paa** **Fangst**. (**Jøl.** **fång**). 3) en **Favnfuld**, f. **Fangan**. — **Den** **abstrakte** **Betydning**: **Omgriben**, **Omarbejle**, — **foretkommer** **selv**; f. **Er.** **Han** **fekk** **eit** **gødt** **Fang**.
fang, n. 2. **Forraab**, **Materialier**. **Gusfang**, **Gjerrefang**, **Byggjefang** (**Søn-**

denjelbo). **Ugsaa**: **Rebflader**. **Kun** i **Sammensætning**. **Urefang**, **Jarnfang** (**Jønnfang**); **Jf.** **Lilfang**. **Merre** **alm.** **J** **B.** **Stift**: **fæng**. (**Jøl.** **fång**). **Jf.** **Bertje**.

fang, n. 3. **falvende** **Syge**, **Slag**. **Søn-**

denstjelds. **J** **B.** og **Tr.** **Stift**: **Reb-**

fallstott; i **B.** **Stift** **ogsaa**: **Begaving**.
fanga, v. n. (a - a), 1) **gribe** eller **om-**

fatte **med** **Armene**. **Helg.** og **fl.** **fanga** **Høy**: **samle** **Hø** **ved** **at** **optage** **det** i **Favnen**. 2) **fange**, **tage** **fast**. **J** **Berg.** **Stift**: **fænga**. **Heraf** **adj.** **fanga'**: **fan-**

gen, **fastat**.

fangan, n. en **Byrde**, **Favnfuld**, **sa** **me-**

get **som** **man** **kan** **bære** i **Favnen**; f. **Er.** **af** **Bed** eller **Hø**. **Ordet** **er** **almind-**

deligt, **men** **har** **oftest** **en** **anden** **Form**, **nemlig** **fång** (i **Tr.** **Stift** og **flere** **St.**), **fæng** (i **andre** **Berg.** og **Sogn**), **fængan** (**Stf.** og **Sdm.**), **fanga**, n. (**Vald.** **Guldb.** og **fl.**). **Jøl.** **fång**; **Sv.** **fång**. **Formen** **fanga** **har** i **flertal**: **fango** (ligt **de** **Neutrer** **som** **ende** **paa** a).

fangehus (**Fangahus**), n. **Fængsel**.

fangje (**Fangje**), m. en **Fange**.

fangstinn, n. **Stjøbstind**.

fangtak, n. **Tryken**, **Kamp**, **hvori** **de** **Stridende** **holde** **Hænderne** **omkring** **Hjæl-**

pen **paa** **hinanden**. **Alm.** (**J** **B.** **Stift**: **fængetak**).
fangtakast, v. n. **omarme** **hinanden**; **bry-**

des i **en** **saadan** **Stilling**.

fann, f. **Sneemaske**; f. **Fonn**.

fannende, adv. **som** **Snee**. **fannende** **kvitt**: **ineebøit**. (**B.** **Stift**).

fannfar, n. **Spor** **efter** **et** **Fjeldstred**. **Sdm.** **Ugsaa**: **fannfar**, f. **Fonn**.

fant, m. 1) en **fremmed** **Person**, et **Mand-**

folk **med** **fremmed** **Klædebragt** og **Sprog**. **Jf.** **fenta**, f. **Rest** i **Fjeldbygderne** **sørdenstjelds**. **J** **Kell.** og **Hall.** **ogsaa** **om** **fornemme** **Folk** **el.** **Byfolk** i **Almindel-**

lighed; **men** **selv** **en** **fremmede** **Folk** i **Bondebragt**. — 2) en **Landstryger**, **for-**

løben **Karl**; **især** om **Lætere** eller **lig-**

nende **omkretsende** **Folk**. **Alm.** **J** **B.** **Stift**: **fante**. — **Ugsaa** **ofte**: **en** **for-**

armet, **ruineret** **Person**, **en** **Prakker**. **Han** **vert** **upp** i **fant** (**B.** **Stift**): **han** **bliver** **til** **en** **Prakker**. — 3) en **Stalk**, **et** **listigt**, **mistankefuldt** **Rennefæ**. **Deels** **med** **et** **stærkere** **Begreb** af **Onndrab**; **deels** **ogsaa** (især i **B.** **Stift**) **om** **en** **Pubstmaager**, **en** **lystlig** **Stalk**; **jf.** **fantast** og **Fanteri**. **J** **Gammel** **Korft** **bet-**

tyder **santr** **en** **Urinbensend** eller **Åe-**

ner; **liguende** **Betydning** **har** **ogsaa** **det** **Friskke** **font**; **hvortimod** **det** **Hollandske**

vent forklæret ved „Stelm“, ligesom Jøl. fantr.

fantast, v. n. slemme, brude Spøg, „fantast må ein“ betyder ogsaa at gjællkes med En, spille En et Puds. B. Stift.

fante, m. f. Fant.

Fantefylgie, n. Selskab af Landstrygere, Latere eller omstreifende mistænkelige Foll. — Ogsaa: Fantebøle (B. Stift), Fantelag, Fantepaff. Ved Bergen: Splintapaff.

Fantefær(b), f. flet, usømmelig Afærd. **Fantefjering**, f. Latervinde, og ellers om fremmede og mistænkelige Kvindfolk. Jf. Fenta. Ligefaa: **Fantegjenta**, **Fantegut**, og fl.

Fantelag, n. 1) Skalle-Art, Anlæg til List og Rænker. 2) = **Fantefylgie**.

Fantelæte, f. Falskbed, listige Paasund. Ogsaa = **Fantefær**. Ag. Stift.

Fanteri, n. 1) Karrestreger, Lapperie (Ag. Stift). — 2) Spøg, Skemt. Neget brugt i B. Stift, hvor det sædb. hedder: **Fantri**. „Eit æ Fantri, eit anna æ Alvore“: eet er Spøg, et andet er Alvore. Heraf: **fantrifull**, og **fantrifam**, adj. spøgesuld, Memisom (uden nogen som helst ond Betydning).

Fanretætt, m. Anlæg til Rænker og Skallestreger. Sdm. f. Tatt.

Fantervis, f. en lystig Bise. B. Stift.

Fantor(b), n. Stiklerier, fornærmelige Gentyndinger. Ag. Stift.

Far, m. Faber (som er den fuldkomneste Form). J. Sæt. **Fai** og **Fa'iv** (G. R. fadir); i Sdm. forældet: **Fabez** hvilket endnu forekommer i Sammensætning, som **Fabegar'en**: Fædrengaarden; ellers alm. **Farsgaren**. **Farbror** (el. **Fabrør**), **Farbrøder**. **Farsyster** (alm. **Fasyster**, **Faster**), **Fante**. „Han **Fasystemann**“, min **Farsosters** Mand. „**Ho Fabrotanna**“, min **Farbrøders** Kone.

Far, m. (af fara), en Farer. Kun sammensat, som: **Norfar**, **Fransfar**.

Far, f. Færd, Reise; f. Fær.

Far, n. 1) Færd, Gang; Omgang. Fynte Fære: første Gang el. Omgang. Tr. Stift (Fosen). S. Umsar. — 2) Løb, Gang, Bane eller Strøg, hvor igjennem noget gaar. Næst i Sammenhæng. som: **Uvasar**, **Strufar**, **Lytetar**. — setje ein paa **Far'e** (Sdm.): sette En paa ret Vej, vise ham Fremgangsmaaden. — 3) Spor, Vej hvor noget har faret frem. Saaledes: **Foltesar** (Spor efter Mennesker), **Vjonnasfar**, **Gjettasfar** o. s. v. Alm. (Jf. Fora, Slag, Røll). — Ligefaa: **Hjulfar** (i en

Vej), **Siebefar**, **Stk'far**. (Jf. Raam, Ette). — 4) Leiligheds til at fare med, Besorbring, især tilføes. Han felt seg **Far** paa Fjoren (B. Stift). Jøl. far. — 5) Noget som farer eller skrider frem. Kun i Sammenhængning; f. **Fyrefar**, **Ettefar**, **Uppfar**.

fara v. n. (fær; for [oo]; faee), at fare. G. R. fara. Inf. ogsaa **farar** (Gbr. Drf. Inbr.). Sup. ogsaa: **fere** (aab. i) ell. **ferer** (Sdm. Romsb.), **fære** (Drf.), **fore** (Ndm.). Betydning: 1) fare, reise, gjøre en Reise. (I Talem om lange Reiser er det nu for en stor Deel fortrængt af det nyere Ord: **reisa**). — 2) falde, stattes, afslittes o. s. v. **fara ne(b)**: falde ned (kun om smaa Ting). **fare stad**: falde omkuld. Sdm. **fara up**: opløses; springe op. **fare av**: gaae itu. **fara sunbt**: gaae i Stykker. — 3) komme eller være i en vis Tilstand. **fara væl**: komme godt frem, have Lykke; og: blive vel behandlet, have det godt. Hertil Afleedsnisset: **far væl!** „Da for væl“: det kom til Nytte, det gjorde godt; ogsaa: det var vel tilpasset. **fara ille**, a) fare ilde, lide Skæde; b) føde i Utide, abortere. — 4) foretage sig; og: begive eller forsøte sig. **fara til**: begynde. Neget brugt i Søndre Berg. f. Er. Da for te myrkna. Han fær te æ fler (begyndte at slaae). **fara unda**, undskybde sig; og: søie sig, give efter. — 5) handle, bære sig ad. **fara ette** ein: efterligne En (Sdm. og fl.). **fara at**: bære sig ad; heraf: **Alfar**. **fara stugt at**: handle usømmeligt. **fara mæ**: behandle. **fara væl mæ**: behandle vel. Med stærkere Betoning paa **fara** betyder: „**fara mæ**“, ogsaa at give sig af med, forsøge paa noget. Han fær mæ bæ: han skal nok besatte sig med det. — Andre Talemaader: **fara i**, o: fløde sig, trække paa sig. **fara or** (utor): afløde sig. (Søndre Berg.). **Dæ fær ette meg**: det forfølger mig, den Lante angster mig. **Dæ for n'igjennæ meg** (Nordre Berg.): der gennemfører mig en Gysen.

fara, adj. stimlet, f. Fær, m.

farande, adj. 1) farende, reisende. 2) frugtommelig. S. fremmeleg.

Farang, m. Omgangssyge; Snue eller lignende Uvaseligheds, som angriber mange paa een Gang. Ag. og Tr. Stift. J. B. Stift: **Farang**.

farast, v. n. 1. (færst; forst; farest), en Afendring af fara. Da va note so forst imylla det (B. Stift): der var noget som de tviste om, som var kommet imellem dem.

- farast**, v. n. 2. *ferdes* (Helg.), s. *ferast*.
farast, v. n. 3. blive *stimlet*; s. *Fare*.
Fare, m. et Slags *Stimmel* paa *Ræll* og andre *flydende Sager* (Jf. *Mygla*). Ebm. *Tell.* v. fl. (Jsl. *farði* har lignende *Betydning*). *Heraf*: *fara*, adj. *stimlet*; og *farast*, v. n. *belægges* med en *stimmelagtig Størpe*.
faren, adj. 1) *faren*, *reist*. J Ebm. *firen* (aab. i). Dø æ so *fyre* *faret* det har *gaaet* *ligeban* *før*; man har *gjort* det *samme* *før* (B. *Stift*). — 2) *stedt*, *kommen* i en *Tilstand*; *tjent* med *noget*. *Ille* *faren*. *væl* *faren*. — 3) *affældig*, *svælfet*, *strøbelig*. *Saalebes* om en *Stue*: „*So æ fara i Novar*“: *Stoffene* *ere* *raadne* i *Hjørnerne*. *Nordre* *Berg*.
Farg, n. *Presse*, *tunge Sager* *hvormed* *noget* *sammenpreses*. B. *Stift*, *Hall*. *Dr.* (Jsl. *farg*).
farga, v. a. 1. (a-a), *sammenpresse*. *Mogle* *St.* *fergja* (Ehl. *Dr.*). Jsl. *fergja*.
farga, v. a. 2. (a-a), *farve*, s. *lita*. *Hertil* *fargar*, m. en *Farver*.
Fargje, m. *Farve*, = *Lit.* (Ebm. *farg*).
Far-greide, s. *Kællighed*, *Befarbring* *tilvands*. Ebm. *Ellers* *Far*, *Fornskap*.
Farir, s. *Før*.
Farf, m. en *omstrefende* *Person*, *Landløber*; ogsaa en *tvetydig*, *upaalidelig* *Karl*. *Dr.* *Stift*, *Ebm*.
farfjenna, v. a. *erfjende* *før* *Fader*. *Me* *ha* *ikke* *noke* *te* *farfjenna* *han* *fyre*. *Sogn*.
farfost, m. *Baad*, *Fartoi* eller *ethvert* *Befordringsmiddel* *paa* *Bandet*. *Ag.* *Stift*. *Ebm.* *farkost*.
farlaus, adj. *som* *ikke* *kan* *komme* *over*, *som* *mangler* *Kællighed* *til* *at* *reise* *med* (S. *Far*). *Ligelydende* *er*: *farlaus*: *faderløs*.
farlende, s. *Færd*, *Gang* (*vel* *egentlig* *det* *Strøg* *som* *skal* *befares*). Ebm. i *Talemaaden*: *halde* *Farlendingne* *fram* o: *forfætte* *sin* *Reise*, *søge* *at* *naae* *Raalet*.
farlovsfa, s. *Mangel* *paa* *Farfost*.
Farm, m. *Ladning*. *Meget* *brugl.* i B. *Stift*. (G. N. *farmor*). S. *ferma*.
Farmbaat, m. en *laadet* *Baad*.
farmlaus, adj. *tom*, *uden* *Ladning*.
farre, m. en *omslættende* *Person*. *Tell.* *Ebm.* *Jf.* *Farf* og *Fant*.
farfsynt, adj. *saa* *bestaffent*, *at* *man* *kan* *see* *Sporene* eller *Beien*, s. *Er.* *efter* *Dyr* i *Sneen*. *Rbg.* og *fl.* *Dø* *va* *far* *forfsynt* i *Enjovæ* (Sæd.): *det* *var* *let* *at* *see* *Sporene* i *Sneen*.
farta, v. n. om *Stibe*: *gilde*, *have* *Fart*. *Helg.* *farta* *godt*: *seile* *hurtigt*.
farta(b), s. *Reisetid* (*især* *til* *Baarfisket* i *Lofoden*). *Helg.* *See* *Fær*.
farty, n. *Fartoi*. *Ebm.* *fartyg*.
farug, s. *færug*. — *Fatl.* s. *Fatl*.
fast, adj. *fast*. (Femin. *fost*. *Harb.* *Sæt.*). *Heraf* *sesta*, *Reise* og *fl.* — *gaa* *seg* *fast*: *forvilde* *sig* *til* *et* *Sted*, *hvort* *der* *er* *ingen* *Udvei*. — *smakta* *seg* *fast*: *fortale* *sig*, *tale* *uforsigtigt* *saa* *at* *man* *bliver* *glenbrevet* *ved* *sine* *egne* *Ord*. — J *fastar* *Sønna*: i *den* *tryggeste* *Søvn*. (Gam. *melt* *Dattu*). Ebm.
fasta, v. n. (a-a), *faste*.
fasta, s. *Fasten* (*før* *Paaste*). J *Harb.* og *Vofs* *hedder* *det*: *Josta*, *Josfo* (Gam. *accus.* *foatu*).
fastande, adj. 1) *fastende*; 2) *ædru*, *ikke* *druffen*. *Sogn*, *søndre* *Berg*. og *fl.* og *saa* i *Dr.* *Stift*.
fastepeng(ar), pl. m. *Haandpenge* *som* *Hæner* *saae* *naar* *de* *fastes*. B. *Stift*.
fastleikje, m. *Festeb.*
fastna, v. n. *blive* *fast*.
fastra, v. a. (a-a), *gjemme* *noget* *ved* *at* *grave* *det* *ned* i *Jorden* (*som* *Hjørnen* *skal* *gjøre* *med* *sit* *Nov*). Ebm. og *fl.* *En* *saalebes* *nedgravet* *Krop* *kalbes* *et* *fastre*.
fat, n. 1. et *Fad*. *Fleertal* *hedder* *for* (aab. o) i *Sogn* og *Vofs*.
fat, n. 2. *Greb*, *Haandfang* (= *Hævel*). *Rbl.* *skelden*. *Hertil* *Talemaaden*: *saa* *Fat* *paa*; *ligesaa*: *taka* *Fat* *paa*.
fata, v. a. (a-a), 1) *gribe*, *fatte*, *tage* *fat* *paa*. *Meget* *brugl.* 2) *sænge*, *antendes*, om *Jb.* *Alm.* *Hedder* *faatat* i *Øbr.* *Dr.* *Indr.*
fata, v. n. (a-a), 1) *omvikle* eller *indklæde* *noget*. *fata* *paa* *seg*: *klæde* *paa* *sig*, *især* *paa* *Fødderne*. *Tell.* (*Noget* *skelden*; s. *fota*). Jsl. *sata*, *klæde*. 2) *kludre*, *fusse* *med* *noget*. *Mere* *brugl.* (i *Tell.*). Jf. *fatra*.
fatalæg, adj. *klobset*, *fusteragtig* (om *Arbejder*). *Tell.* J *Sammentætn.* *fata*, s. *Er.* *ei* *fatavise*, o: *en* *slau*, *smagløs* *Visé*,
fatig (og *fatif*), adj. *fattig*. J *gam.* *Norfl.* *sawækr*, og *skulde* *altsaa* *nu* *hedde* *faatof*. — *Hertil*: *Fattigfolk*, *Fattigkaafa*, *Fattigpung* og *fl.* „*Fattigmanns* *Fore*“ (Ebm.): *Fattigmands* *Færd* eller *Wilaar*.
fatigsleg, adj. n. *knapt*, *uselt*. *Dø* *va* *so* *fattigsle* *fyre* *bet*.
Fatl, n. *Baad*, *Størpe*. (Ejlbent *Dr.*). *bere* *Haand* i *Fatle* (*Faltje*): *have* *Haanden* *indvirket* i *et* *Baad*, *som*

fastes over Skuldrene. Nordre Berg. — I Balders (Fals) og Rdm. (Fals) om Stroppen eller Skulderbaandet paa en Randfel. I Edm. og Rdm. (med Udtalen Fals) om de Bildebaand hvormed man omvikler Sæntestemene paa Gærn og beslige. S. Fjotel.

fatla (falske), v. a. binde, omvikle. (Sjelden). fatlast, sammenvikles.

fatna, v. n. (a - a), om Fld: fænge, antændes. I nordre Berg. oftere end fata.

fatra, v. n. kludre, arbejde flodset. Rbg. Tell. Ellers: fiatla, fitla og fl.

fatt', adj. tilbagedøst (= Helt). Nordre Berg. Edm. (Jøl. fatt). fatte Fingra: Fingre som let kunne bøies tilbage. fatt' i Ryggja: som kan bøie Skuldrene bagover. Heraf: fette feg.

fattast, v. n. = vanta, korta.

faut, fæg; f. futa.

faur, m. en stille, seensfærdig Person. Edm.

faura, v. n. lste sig. Tell. Han faura seg av: forsøiede sig bort i al Stilhed. — faurelege, adv. „Han gjeff saa faurelege“, om En der gaar ligesom nedslagen eller skamfuld. Tell.

faust, m. 1) trøstet Træ, Ved som er roabtnet eller opgnadet af Træorm. Meget ubdrevet. (I Tell. Fork). Jøl. fausk. 2) Falaste. Hard. f. Falstje. 3) et Fusterarbejde; ogsaa en falsk, bebragelig Ting. Rbl. Voss, hvor man ogsaa siger fauska om at fuske.

faustkast, v. trøstet, forgnaves af Træorm.

faustkjemjøl, n. Trøstemel, Drmegnab.

faustken, adj. trøstet. Dgl. faustket.

faut, m. f. Fut.

fæ, f. Afslid af Malt, Stud eller Spiser som afsnibes, naar Maltet tørres. Rbl. Rbg. og maastee fl. St.

fæ, adj. 1. faa, ikke mange. Har fuldkommen Flexion, nemlig: neutr. faatt, pl. faae. Cental kun ved Kollektiv; f. Er. om Fisk: „Han æ baade faa æ smaa“ (af ringe Antal og liden Størrelse). faatt Folk: lidet Folk. Da va faatt um (Edm.): der var kun faa Deeltagere.

fæ, adj. 2. taus, stille, som ikke tager Deel i Samtalen. Rbl. Jøl. sær.

fæ, adj. 3. bleg, henteret, som af Sygdom. Sbl. See faen.

fæ, v. a. 1. (fæ; fæf; fængje), at faae. Præs. bedder: fæ (Edm. Gbr. Drk.), fær (Hard. og Kr. Stift) og faer (meest alm.). Imperf. flertal: fængo (Hall. Vald.), fænge (Rbl. og fl. St.). Supinum: fængje, fængje (Søndre

Berg. Tell.) og faert (meest alm.). At Inf. egentlig skulde hedde fanga, sees faabel af disse Former, som af Afledningerne: Fang, fængja, lettængd, forfængt og fl. — Betydning som i Dansk, nemlig: 1) bekomme, modtage, blive forsynet med. fæ te Øving: faae som en Gave. fæ seg Rat: spise. fæ Mun: undergaae Forandring. fæ i (el. fæ 'ti): faae fat paa. I Serdelesbed, naar Objektet er et menneskeligt Væsen: a) faae til Hjælp; b) faae til Hætte; c) søbe, faae Afkom. — 2) træffe, blive hindret eller angreben af. fæ Storm, Sjø, Noer. fæ vøndt (blive fag); fæ Vert, Stit, Stabe o. s. v. — 3) komme til at; a) maatte; f. Er. Eg faar vel gjera da. Da fæff so vera. — b) kunne, være istand til. Han fæff ikke tyggja (kunde ikke tygge). Ligefaa: fæ svelgja, eta, snakka o. s. v. c) have Lov eller Leilighed til. Han fæff ikke fara. — 4) bringe, kaste; formaae; faae istand. a) Ved Subst. fæ Anga paa: fæste Die paa, kunne see. Jf. fæ Sand paa, fæ Grunn i. fæ han te gjera da: formaae ham til at gjøre det. b) Ved adv. fæ fram, inn, ned, upp. Eg fæff ikke da til, o: jeg sit det ikke til at lykkes, jeg kom ikke tilrette dermed. c) Ved adj. fæ fast, laust, særugt, klædd, maala. — 5) ræfte, fuge, leverre. Ved Dativ og Akkus. f. Er. fæ meg Staven o: ræk mig Stokken! (G. N. fæ).

fæ, v. a. 2. (r - bde), søde, ubbløde Hør eller Hamp for at Trælerne kunne frastilles. Søndensjelds. (Jf. røyta). Maastee ogsaa at blege; f. faabb. Jøl. fæ og fæga, betyder: rense, pudse.

fæast (faas), v. n. blegne, falme. Drk. S. fæ, adj. og faen. — (Afskilles fra faast).

faædd, adj. 1) blegnet, hvitnet, af Vandets eller Luftens Paavirkning, om Træ og Løv. Hard. 2) rodet, opløst ved Udblødning. Tell. og fl. (af fæ, v. a.). faædugeleg (faæduelse), adj. som buer til lidet, ikke ret buelig. Edm. og fl. — De Drd som begynde med fæ (lidet), ere vel almeensforstaaelige, men ikke meget ubdrevte.

faæn, adj. 1. bleg, som har et sygeligt Udseende. Drk. I Sbl. fæ. Jf. foen.

faæn, adj. 2. „væl faæn“: vel forsynet, mættet, opriffet. Sælg.

faæfengd, adj. unyttig, frugtesløs. Næst i neutr. f. Er. eit faæfengt Arbeid. Gbr. Drk. Undertiden: faæfeng. Vld. — Sv. fæfæng.

faæfengjeleg (faæfengjele), adj. unyttig,

- som er uden Børd eller Gavn. *Høll.*
Valb. faafengjele Snætt: upassende
 Tale.
faafengt, adv. forgjæves, uden Held.
Inbr. Drk. 3 Valb. paaføngt. (*Ev.*
fåfængt).
faagjeten (el. faa-giten, aab. i), adj.
 libet bekenbt, sjelden omtalt. *Itiresogn.*
faabøer', adj. 1) ubuelig, ringe, daarlig.
Rdm. Sbm. Efti. 2) farlig, stem at
 bestille med. *Sbm. (f. høv).*
faaing, f. Rødning. f. faa, v. a. 2.
faakumug (-ig), adj. utyndig, uerfaren,
 som ikke veed meget. *Tell. Høll. (G.*
R. fåkunnugr).
faaleg, adj. stille, ordnapp, som taler li-
 det. *Nbl. (Jøsl. fælegr).*
faalia (for faa-lida), adj. som har liben
 familie eller faa Folk hos sig. *Tell.*
(G. R. faliida). Det gamle lid (o:
 Folk) findes kun i dette Ord og i
 manglia.
faame, m. en Laabe, En som bærer sig
 flodjet eller forvirret ad. *Guldbbr.*
faament, adj. libet bemandet, ikke mand-
 færk. Det va so faamente. *Hør æ so*
faament: her er faa faa Mennefter.
Rest nordensjæls. (G. R. fament).
See ment.
faamelt, adj. taus, som taler libet. *Tell.*
 og fl.
faamev, adj. mobiløs, frygtfom. *Nbl.*
(Maaftee faamogjen?).
faan, f. let Afte, Fug. *Gbr. f. Falfje.*
Jf. Fan, og Fan, f.
faang, n. f. Fang og Fangan.
faanga, f. fanga. — *Faangje*, f. Fangje.
faangla, v. a. omfavne (ifær tibet eller
 gientagende). *Ehl. f. fagna.*
faangsla, v. a. omfavne. *Sbm. og fl.*
Roale Steber faangsløfje. 3 Ehl.
faangla.
faangtal, f. Fangtal.
faanytte, n. liben eller ingen Nytte. *Te*
Faanytte: til liben Nytte, forgjæves.
Gbr. og fl.
faanyttug, adj. unyttig (eller af kun ube-
 tydelig Nytte). *Guldbbr.*
faa-orig, adj. ordnapp, taus.
faar, n. et ondt Lune, et Anfald af Hid-
 sigheb. *Sbm. Han fell eit æ anna*
faar.
faara, f. fara.
faare, m. Fare; Farlighed. (Iftedetfor
 denne rigtige Form bruges nu paa
 mange Steber: fare). — *Eit Faara*
Be'r (Nbl.): et farligt Veir.
faarelaust, adv. uden Fare. (Ejelden).
faarhøva, f. Fare, Banfælighed, en

stem Stilling. *Nbl. Hedder ogaa for-*
høva.

faarleg, adj. farlig.

faarfje, m. Falafte: f. Falfje.

faast, en Form af faa, v. a. som kun br-
 ges i Infinitiv. — *faast mœ:* befatte sig
 med, røre ved, bestille med. (*Nordlige*
Egne). 3 *Sbm. og Gbr. fæbvanlig:*
fofte mœ; — i *Drk. og Inbr.:* faafs
mœ. (Jøsl. læst vid). — *faast i,* har
 egentlig samme Betydning, men bruges
 oftest som et Beseledenheds-Udtryk, naar
 man taler om en Udmærkelse for sig
 eller sine. *J. Ex. Eg skulde faast-i faa*
høgt: jeg skulde nu have den Være at
 faaa høiest. *Dæ va no min,* so skulde
faast vere den beste (Sbm. Rdm.), eller:
faafs mœ vaara den beste (Drk. Inbr.).
Hedder i Sbm. og Rdm. oftere: foft-i;
men i Drk. og Inbr. faafs i, og faafs
mœ. — Ellers = læst (f. læst) og
fara mœ.

faaslynt, adj. rar, sjelden, som man sjel-
 den faaer see. *Nbl.*

faata, f. fata. — *faata*, f. fata.

faatenkt, adj. eensfoldig, forstyret, ikke
 nok forsigtig eller forubseende. *Søndre*
Berg. (men ellers almeensforfaaeligt).
Eg va for faatenkte: jeg betænkte ikke
 alle Omstændigheder som jeg skulde.

faavis (ti), adj. tofset, flantet. *G. følg.*
faavitug (aab. i; ogf. favetog), adj.
 tofset, vaarvittig (i mildere Betydning).
Ag. Stift. 3 nordre Berg. og Sbm.
faavis'e. Det Jøsl. favis, dum, taabe-
lig — er rettere. — Jf. vitlaus, høarleg,
tulla.

fe, forkortet af fere el. fire (aab. i), o:
 for. *Tell. f. fyre.*

fe, n. Fæ, Kvæg. *Rest brugt i Ag. og*
Er. Stift. (Jf. Vestf. Kryter). *For-*
men Jf skal findes i Ramb. 3 den
gamle Betydning: Gøds, forekommer
Ordet i de tellemarkiske Viser.

fe-drift, f. en Høb Kvæg, som man dri-
 ver til et langfra liggende Eted.

fe-fof, m. *Dæ laag unde Fefot:* det var
 ikke indbøgnat, det brugtes til Græs-
 gang.

fegaste, f. fegst.

fegja, v. a. (a - a), fete, pubse. *Lyder*
almindehelt som: feta. (Jøsl. fægja,
rense). Jf. fopa.

fegja (feta), f. Eftionhed, Bakkerhed.
Delg. D'æ ifte stor feta paa hen': hen-
 des Eftionhed er ikke faa stor. (*Uf fa-*
ger, el. Roden sag).

fegjen (aab. e), adj. glad, fornøiet. *Rest*
i B. og Er. Stift. 3 Rdm. og Drk.:
fegjen (fæn), i Sogn: fegen; ellers:

feion, men i Fleertal: fegne. G. N. feign.

feignast, v. n. og feigna seg: glæde sig. Nbl. og fl. Jf. fagna.

feigre (feger, fægr), vakkere. — Ligefaa: fegst (superl. af fæger), vakkrest. Tr. Stift.

J Ebm. har man: fegaste (aab. e) i det Mundheld: „Da va fæst fegaste aa sisk leibaste“ o: det var hyggeligt i Begyndelsen, men blev ubygget paa Enden.

fe-hund, m. Hyrdehund. Ellers et Skaldsord.

fe-hus, n. Fæhuus; Jf. Hos.

fei, m. Hæft, Skynding. I ein Fei. (Maafte for Fæg; Jf. fegja). feiende, adv. raft, hurtig. Raftet brugt. i B. Stift.

feig, adj. nær Døden; el. som skal døe. Alm. (G. N. feigr). Han var ikke feig endaa: han skulde ikke døe endnu. Da veit ingen kvar den feige flakta: Ingen veed hvem der skal døe.

feigd, f. et forestaaende Dødsfald, det at En snart skal døe. — Da var fyre et Feigd: det var et Marsel for et Dødsfald.

feigdeljøs, n. f. Naaljos.

feila, v. n. = vanta, storta, bresta.

feimen, adj. klæbrig, vedhængende, om Sne. Ebm. Ellers: kladden.

feir, adj. feb (G. N. feir). — Feire-tyo-dag, Hviletyodag. Feitild, f. en Art feb Sild. Feitve(b), m. Gran eller Fure som indeholder megen Harpir.

Feita (og Feite), f. Fedt; især smeltet Fedt. Helg. Gulbr. og søndre Berg. (hvort det afstilles fra Fita). Jøl. seiti.

feit-etten (-aten), adj. som ynder det fede, gjerne spiser fedt; ogsaa overdaabig i Rab.

feitna, v. n. blive feb. Hedder paa mange Steder: fitna (aab. i). Jøl. fana.

Feitt, n. Fedt. — Feitt-auga, n. Draabe eller Perle af smeltet Fedt. Feittfogge, f. flyvende Fedt paa Overfladen. Ebm.

fe-par, m. en Kvæghandler. Valb. Gbr.

Fel (aab. e), n. Feil, Brøst. Fæb. Gbr. og fl. Ellers Feil. — Ligefaa: fela, v. n. felle.

Fel (ee), Fløde; f. Fille.

Fela (ee), f. 1. Fiolin. Næsten alm. Nogle St. Fiol, m. (G. N. Adla; Ang. Adela). Fille Fela: stemme Fiolinen. giva i Fela (B. Stift): give Spillemanden Penge. Fellebogje, m. Fiolinbue. Fellestoff, m. Fiolinlase.

Felutak, n. en Dands, et enkelt Stykke for Fiolin. Harb. Felletrøst, m. f. Trøst.

fela, f. 2. en af Maserne i de brøstyggende Dyr (= Bypning). Valbers. — Jf. Fll.

Feld, m. Fælb, Tæppe af laabent Skind, især til en Ceng. Alm. (G. N. feldr).

Feld (el. Felde), ubestemt Ord eller Form i et Par Talemaader, nemlig: aa fælde, o: paa Farve, i Bevægelse. Sogn. — mee fælde o: med Klem, byggt, saa det har Stik; f. Ex. han tom mee Felde. Ebm. og fl.

fell, adv. nok, rigtig nok; f. falla.

fella, v. n. (fell'; fall; folle), at falde: Insin. tilbeds: falla (Sogn og fl.), ellers: fella, felle (regelret). G. N. falla. Imperf. All (Nf). Sogn, Harb.); falt (Ebm. og fl.) og fall. Sup. Fille (Nf.), falle (meest alm.), folle (regelret i Rvf. Ebm. og fl.). Heraf: Fall, fallen, Foll. — Betydninger: 1) falde, komme ned. Om Dug, Sne, Løv; og overhøved om et langsomt Fald. Jf. detta og stupa (om et hurtigt Fald), rynnja, sturta (om Fald af en Hob. el. Maske). fella, om Mennesker; betegner derimod enten en vilkaarlig Nedfynken, eller ogsaa en Bortgang, Afgang. felle paa Kne, el. felle ned o: knæle. — felle fra o: afgaae ved Døden; undertiden ogsaa: falde fra, stygte. — 2) synke, gaae ned, blive lavere, Sjæen fell: Gaet ebbet. Da fell's Mob'e: Mobet falder. Ogsaa: vige, give efter. Han tok te felle: Han blev mere soielig. — 3) stryge, bote i en vis Retning; om Vinden. Han fell inn Fioren (blæser indad Fiorden). Afgesaa: felle ut, nor, fyd. — 4) passe, falde sammen, passe note til hinanden, om sammenstøiede Stykker, Fjelle, Staver, Støkke. — 5) foresalde, indtræffe. Alt som fyre fell: alt hvad man faaer at gjøre med. Da fell ikke so fyre meg: det falder mig ikke beleiligt. Da fell ikke dei til: det vilde ikke lykkes dem. — Ogsaa: forekomme, være, synes. Da fell so smært: det falder smært, der kommer ikke noget stort. Jf. felle tungt, lett, knabt, samt. En egen Betydning har Talemaaden: fella paa o: synes om, finde Smag i (især Rab). Sogn, Harb. (Jøl. fallast a).

fella, v. a. (e - te), 1) fælde, faae til at falde. (Sjelden). G. N. fella. 2) gjøre smalere, knibe ind (især i Strikning). Mobsat auka. 3) afpasse, fælde sammen, faae to Stykker til at passe sammen eller slutte note til hinanden. felle thop. 4) anlægge et Gærde. Det

fell' Ugår. **G. N. fella** (Løve I. 41).
Hertil Hæfelle.
Fella, f. 1) Følbning, Fuge, Stedet hvor to Stykker ere sammensviede (saaledes imellem Stoffene i en Væg eller Fjelen i en Vaab). **Jf.** Skjøgt. 2) Følb, Rynke eller Læg. Skal bruges i Søndre Berg. 3) Fælde, f. **Er.** Rottfælde. Hæbber i de nordlige Egne: Føll.
Fellemun, m. Indknibning; Forholdet imellem den bredeste og den smalleste Deel af et Klædningsstykke. (**G.** fella v. a.)
fellen, adj. velmagende, appetitlig (om Mad). **Hard.** (**Åf.** fella paa).
fellestakf., m. 1) smaarynket Skørt; 2) Planten Løvesod (Alchemille). **Hard.**
felleve'r, n. Bygeveir; Bind som gaar i enkelte stærke Røp eller Byger. **B. Stift.** **J. Tr.** Stift Falvor.
felling, f. 1) Falden; især Havets; — 2) Sammensælbning, f. **Er.** af Fjeler; — 3) Indkniben, at gjøre smalere.
felt, n. Filt; f. Lov.
fem, **Lalord:** fem. Hæbber mest alm. **femm**; i **Sæt.** **fimm** (aab. i). **G. N.** **fimm**. **Hertil:** femte (fimte), den femte. femte kvar: hvor femte. Femte-Parten: den femte Deel.
fem-aling, m. fem Alen lang Stof.
fem-aaring, m. fem Aar gammelt Dyr.
fembend, adj. fembaandet; især om Hæser med fem Stænger i Høiden. **Edm.** og **fl.**
fembøring, m. en stor Vaab; der sædvanlig faaer en Besætning af fem Mand. **Vøten** og **fl.** Vel eq. Fembyrting.
femkæiping, m. Vaab med fem Aarepar. **B. Stift.**
femna, v. a. (e - de), omfatte med Armene eller Favnen; ogsaa: maale med Favnen. (**Åf.** Fannn).
femning, m. Stof, Træstamme som holder en Favn i Omkreds.
femroma, adj. femrummet.
femtan, **Lalord:** femten. Hæbber ogsaa: femta, fimta (**Sæt.**), femtaan (Nbl.), femtaa og femten. — **Hertil:** femteande, femtende.
fem-ti, halvtredstindstyve. Overalt vest- og nordenfjelds (**S.** femtio; **Jbl.** fimm-uu). **Ellers:** halvtres.
fena(d) (ee), m. Kvæg, Creature. **Sogn**, **Voss**, **Hall**, **Gulbr.** (**G. N.** fenaor). **Ellers:** Bu, Buskap, Andmarkse. Det foransførte Fanar (Fana, Fenaar) ubgaaer formobentlig herfra.
fengd, adj. 1) befængt (af fengja); 2) fængende, som let fænger. Mest i neutr. om Ildet. D'er saa fængt: det fænger saa hurtigt. **Dærb.** (**See** kvæm, fim).

— 3) i Sammensætning, a) om en Mulighed at faae noget. **Hertil:** fjelbfengd, leitfengd, tungfengd, storfengd og fl. — b) om en Bestaaenhed (**Tr.** Stift i Formen fengt). **Hertil:** turrfengt, spalfengt, bagfengt og fl. **Jf.** fengjen. **Åf.** Roben fanga, i fax (fett, fengje).
fengja, v. a. (e - de), fænge, faae an; især a) tænde, om Ild; b) smitte, om Sygdom. **Iffe** ganske alm.
fengja (Fængje), f. Fænge paa Stubvaaben. **Hertil:** fengjehol, n. Fængbul. **fengjekrut**, n. Fængktrud.
fengjen, adj. 1) fængende, som let fænger; især om Fyrto. 2) smitsom; om Sygdom.
fengjen, part. (af faa), faaet, modtagen. **Søndre Berg**, og **fl.** **Ellers** faab.
fengt, adj. f. fengd.
fenne, v. a. (e - te), om Sneen: opbygges, brive sammen i Dyrger. **Tell.** (**Jbl.** fenna). **Åf.** Fonn.
fenne, pl. f. Sneemasfer, oppbreven Snees. **Jed.** og **fl.** f. Fonn.
fent, adj. tilbrevet med Sne; **Jf.** fisent.
fenta (Fænte), f. et Kvindfolk med fremmed Klædebragt og fremmedt Sprog; (især af Arbejdsklassen i Byerne); ogsaa en Landstrygerste. **Voss**, **Hard.** **Tell.** **Hall.** — **Åf.** Fant.
fer (fere, fe), o: for; f. fyre.
fergia, v. a. sammenpresse; f. farga.
ferja, f. 1) en Færg. (**G. N.** ferja). 2) et Færgesked. **Drk.** — **Ferjemann**, Færgemænd. **Ferjeska(d)**, m. Færgesked. **Jf.** Sund, Sundskad.
ferma, v. a. (e - de), lade, lægge Ladning i (Vaabe el. Fartøier). **Åf.** Farn. **Hertil** fermd (ladel), høgfermd, tungfermd.
ferst (færst), adj. færst. Mest alm. **fæst**, og i neutr. tilbeels: **fæfst**. — **Fæstmjell**, f. nymalket Mælk.
ferstjen (fæstjen), adj. noget færst, især om noget som er for spædt eller umodent.
fessa, f. Pige, Løs. Meget brugt paa Helgeland. I **Edm.** bruges Navnet Fesse i Spøg og med en ringere Grad af Agtelse. I **Hard.** er Fessa en salben Pige, En som har faaet Barn.
fesl, n. Vaand, Forbinding; f. Fætel.
fesle, v. forbinde; f. fetla.
fesling, m. Beensling; f. Fættling.
fesse, v. n. bære, hældre ved Trolddom. **Tell.** (**Jf.** runa, putra). **Hertil:** fessefjering, f. Her, Troldstone.
festa, v. a. (e - e), 1) sætte, gjøre fast. festa Robn (Nbl.): sætte Robn paa Stør, f. Røyra. 2) sætte, betinge sig, faae Fæste

- paa. (Ejelden). 3) trolove. Tæll. og fl. — Dgfaa v. n. sætte sig, blive fast.
- Fæsa**, f. Fæste, Tilfæstelse (Ejelden).
- Fæsa**, el. Fæste, pl. Trolovelse (G. R. festar). Bruges kun i Dativ. Det giætt i Fæsa, o: de være offentlig forlovebe. Sogn.
- Festamaal**, n. offentlig Forlovelse. (Ejelden).
- Festapilka**, f. en forlovet Pige. B. Stift.
- Festar-øl**, n. Østebud i Anledning af en Forlovelse. Edm. og fl. (Jøl. festaröl).
- Festa**, n. 1) Fæste, Daand til at sætte med. 2) Sted eller Punkt hvortil noget kan sættes. 3) Fæsteb. (Ejelden).
- festen**, adj. som let sætter sig. (Ejelden).
- Festing**, m. Fæstemand, En som er offentlig forlovet. B. Stift. I Sogn ogfaa: Festings-gjenta, om en forlovet Pige. (Elers Festapila). Kun om Personer, som have faaet Ægteskabsstillysning.
- Festur** (Fest'er), f. Long hoorned Daade fortvøles. B. Stift. Dgfaa: Fest, Fæsa og Delag. Paa Jæger: Landtog.
- festra**, v. a. fortvøle. (Ejelden).
- Fet** (aab. e), n. Fieb, Spør; ogfaa Skribt. Mogle St. Fet (aab. ø). G. R. fet. Han følge os Fet og Fet (Edm.): han fulgte os hvert eneste Skribt.
- Fet**, m. see Fetting. — Fet, f. see Fitt.
- feta** (aab. e), v. a. dele en Bæve i Fieb.
- Fete** (aab. e), m. 1) Fieb, Lok eller Dulle af Traadene i en Bæve eller i en Gasse. Meget ubbredt. I Sogn Fet, pl. Fittja (for Fittjar); i Belg. Fittja (for Fittja), f. Jøl. feti. — 2) paa en Dre: Bladet el. den bredeste Deel nærmest ved Eggen. Mbl. Sogn. Jøl. feti. Jf. Fetting.
- Fetel** (aab. e), m. Daand, Stroppe; Skulderdaand paa en Høse eller Stræppe. Tæll. I Valb. fast; i Rdm. Fasti (f. Fast). G. R. feall (Lov. I, 349). Paa Skindbølge (Hiter) dannes disse Daand for en Deel af Fødderne paa Skindet (Fettingar).
- Fetil** (ubrugl.), festl, fessel, n. Daand hoorned Saar eller hage Lemmer forbindes. Tæll. Valb. — Af fetla.
- fetsla** (ubrugl.), v. a. forbinde, f. Er. et faaret Lem. Valders (i Formen fesse).
- Fetting**, m. Drenling, Fod paa en Hud, Skindet af Dyrnes Fødder. Alm. i forskjellige Form: Fetting (Sogn, Sønder Berg.), Førling (Stavanger), Fesling, og Fislung (Sønderfjelds), Feltjing (Edm. Er. Stift), Fetting (Dr.), Fet (Østreb. Tæll. med pl. Fetir).
- fetta**, v. a. (-e), bøde bag over. Nordre Berg. Af fatt. (Jøl. fetta). fette Fin-
- granne. fette seg: bøde sig bag over, sætte Ratten bød. Jf. fetla.
- Fetting**, m. Drenling; f. Fetting.
- Fibreibe**, f. Fioreib. Fidla, f. Filla.
- fiende**, Drten; f. Finne.
- Fiff**, m. Stads, Punt. fiffa, adj. Stadsf, pyntet. fifse seg: pynte sig. Sønderfjelds.
- fiffen** (fien), glad; f. fegien.
- Fif** (fi), m. et Slag med Raven; Dre-figen. West i Er. Stift.
- fifa**, v. a. laae til, give En paa Dret. Ffien, begærlig. Fines i „nyffien“, men synes ellers at være ubrugelig.
- fiffa**, f. Fomme, Vefselomme. B. Stift. Sv. acka.
- fiffja**, f. Fittja.
- fift**, f. Stynding, Travlbød, stort Bevægelse. Nordensfjelds. (Jf. Jøl. aka, at baste).
- fifra**, n. n. (a-a), fegte, hugge om sig. fite mæ Handom: bevæge Hænderne ligesom for at laae. Han have nok te fite mæ: han har Midler thænde.
- fil** (fi), m. 1. Svagbed, Uvasselligbed. Sogn. Eg ha fite hent ein Fil: jeg har været aldeles frisk.
- fil** (fi), m. 2. Rnegten i Kortspil. B. og Er. Stift. (I Ag. Stift: Fil, l.) Jf. Dverfil.
- fil**, f. en Fitt. Jf. Rast.
- fil**, v. a. (a-a), file; ogfaa: flave, gnibe.
- file**, m. Fløbe; ogfaa: Lykmæll med Fløden paa Belg. (Sv. filmjök). I Tæll.
- fel** (er), m. Fløden af et Ræstet (= Afal). Jf. Rjome. — Fillebunk, m. = Rjomeløla.
- fil**, o: falbt; f. fetla.
- Fil**, m. den tredje Næve i de brøstyggenbe Dyr. (Busterud). Jf. Lasse, Mariakje.
- Filla**, m. 1) Røp, Pjalt, Lase. Alm. Elers Larve, Trave, Flugse og fl. Dgfaa om Klæder i en forringende Betydning: Klædefille, Kjølefille, Trøsefille. 2) Fløder, Sneeflokker. Snosilur. Er. Stift. 3) et Lag af Mos eller Løv som hænger sammen og kan oprives paa een Gang. Sbl. (hvor Ordet ubtales Fidla i denne Betydning og Filla i den første).
- Fillaft**, v. n. revne, blive laset.
- Fille-arbeid**, n. ubetydeligt eller daarligt Arbeide. — Saaledes ogs.: Fillegreia, f. en daarlig Indretning. Fillefak, f. lumpen eller ubetydelig Sag. Fillefort, n. slet Kort. Filletry, n. daarligt Løst; o. f. v.
- Fillefant**, m. en laset Karl; Prakter, Stodder. Ligefaa: Fillegut, Fillefjering o. fl.

Fluat (Fluette), adj. lafet, Maltet.

Flu (flum), f. fem.

Flu (aab. i), adj. rast, hurtig. Sogu og søndre Berg. (G. R. Amr). flu'e paa Fot'en: rast til at løbe. Jf. eldflum, vearflum.

Fluast (aab. i), v. n. blive rastere. Sjelden.

Fluleikje, m. Raffeb. (Sjelden).

Flu (ii), adj. 1) flin, ikke grov. Om Rennefester: omfindelig, som ikke taaler noget ubehageligt. — 2) smul, flon. Meget brugt. Iser i B. Stift. Ein flu'e Veg: en smul Vet. Ett flint Føre (Zell.): et nydeligt Føre. Et flin'e Læs: en smul Pige (B. Stift). — 3) blid, venlig, artig. Ellers siges flint ogsaa om noget ubetydeligt eller væsen umærkeligt. Fligesaa flint, adv. flum, ganske lidet.

Flu, v. a. gjøre flin (forkne). flu seeg til: pynte sig.

Flu, m. f. Fluger.

Flu, adj. 1) faaet (part. af faa).

Søndre Berg. Hedder ogsaa flugjen. 2) i Enden af Ord om en Bestaaende, ligesom -lig, el. -agtig, f. Er. turfflugjen (noget tør), flugjen (hyelig) og fl. Edm. Sj. — J Er. Stift: flugt.

Flu, adj. 2. flumfuld. Edm. Han part so flugjen. Ogsaa: ubehagelig eller som vækker Blusel. Da va so flugle.

Flu (Flu'er), m. Fluger. Hedder i Sogu, Zell, og fl. Flu (Flu'en); i Gard. flu'ur. J Inbr. Drk. og Gbr. er Fluger neutrum (altsaa: ett Fluger). I Betydning af Maal forandres det ikke i Flertal; f. Er. tvo flu'r o: to Fluges Drebe.

Flu, v. n. besøge, tage paa med Fluger; ogsaa om Flugerfætning paa Flolln.

Flugrebjor (aab. o), f. Flugerbolle. B. Stift og fl. (Jæl. Sogurbjörg).

Flugrefar, n. Spor efter Fluger.

Flugregull, en Plante, see Reobjella. (Egentlig en Gulbring med Tilbehor).

Flugreflade, m. Flugerfløe; Ryglerigbed efter at faae noget i Hænderne.

Flugreflv, n. Flugering af Sølv med Løvert eller anden Prydelse.

Flugrevort, m. Flugerovant.

Fluleikje, m. Fluleik. Oftere Fluleik, f.

Fluleik, adj. flint formet; som har smukt Anligt og flin Sub. Drk.

Flu, m. 1. Mandfolk af det flinke (eller lappiske) Folkeslag. Jf. flinka. Hertil: flinkall, flinkanaa, flingut, flingenta og fl.

Flu, m. 2. den indre Deel af et Horn (= Flo, Stikfel). Valbers. Maaftee ogf. Deen. Da gielt inn at flu'e (?).

Flu, m. 3. et Slags smaae Kvorter i Huden paa Ansigtet. (Jæl. flunar, pl.).

Flu, n. a. (flin; fann; funne), 1) flinde, opbage, træffe paa. — 2) træffe sammen med, komme i Tale med En. Alm. Eg vil flin deg: jeg vil tale med dig. — 3) flinde, erfare. Kun flinden, f. Er. i den Talemaade: Han felt so flin: han fik nok føle det. Andre Talemaader: — flin at: dable, spotte, have noget at udsætte paa en Ting. Seraf flinning. flin paa: optente, hitte paa. flin upp: opfinde. flin ut-i (flin tt): træffe, flin sat paa. — Han beve flit i flin: han har flit eget at flinde veri, d. e. han har gjort Fjeldet derfor, han kan ansee det som Gjengjeld og ikke som Gave. Nordre Berg.

Flin, adj. som er at flinde. Det faa alt som flin

Flin, v. n. (flin, fann, funnest), 1) reciprok: træffe hiaanden, komme i Samtale. Alm. 2) passiv: være at flinde. Dar fann infle. 3) med um: synes om, flinde sig vel ved. E flin ikke um da. Edm. (hos de Gamle).

Flinball, m. et Slags Kugler eller Bolde som undertiden findes i Dyrenes Indvolde. Zell. Bustr.

Flin (for flin?), n. Odmærker, eller maaftee: flerne og ubekjendte Egne. Kun i Forbindelsen: „flin a flin“ (Valbers); el. „flin a flin“ (Edm.) med ubestemt Betydning. De fore aever da' flin a flin. I samme Forbindelse bruges Jæl. flinadi, som vel egentlig betyder det flerne, det langt fra værende.

Flin, adj. flarpflinet, nem til at flinde noget. Søndre Berg. og fl.

Flin, f. Erolddom, som tilskrives Flinnerne. Helg.

Flin, m. f. Gjøyl.

Flin, n. en Plante som er flabelig for Hestene. Rbg. (= Hestesprung).

Flin, f. Flinden, at man flinder noget; ogsaa: flund, Dpdagelse. — fliningsløn, f. Flindelen. Rogle St. flunalon.

Flin, m. f. flund.

Flin, n. en Græsart (Scirpus cæspitosus). Rdm. og fl. J Edm. flin flieg.

Flin, n. et Slags Eygdom eller Forberelse. flinloten, adj. truffen af „flinlot“. Oftr. flin.

Flin, n. f. Star.

Flin, et Slags Græs (formod. = flin flieg). Valbers.

Flin, adj. flinet, kvortet i Ansigtet.

finst, adj. finst (lappst).
finsta, f. Kvindfolk af Finnernes Stamme. Nordensfjelds.
finvoeren, adj. noget fin; ogs. kræsen.
fra, v. a. (a - a), fire, give løst, lade falde. Ogsaa v. n. vige, give efter.
frorafotom, krybende, paa Ræ og Albuer. Drleb. 3 Edm. **frorafotaz**; i Sogn: **frorafoto**. Han gjeft **frorafoto**: han gif paa Fite.
fir-aling, m. Stof paa fire Aen.
Fir-arving, m. fireaar gammelt Dyr (Især Hest). Hedder ogs. **Firværing** (Gbr.), **Fjorværing** (Walb.).
fir-broten, adj. bøtet fire Gange, lagt i fire Følber.
fire, Talord: fire. Hedder i Sætersb.: **ffore**, m. **ffora**, f. **ffogo** (aab. o), n. (G. R. **fforir**, **fforar**, **ffogur**). 3f. **ffore**, **ffortan**, **ffytli**.
fire (aab. i), 1) for, f. **ffyre**. 2) fareet, f. **ffara**.
firen (aab. i), part. **ffaren**. Edm.
Firfotla (ubrug.), f. **Firbeen**, Dgle. Hedder i Hall. **Firføsle**; i Tell. **Fjorføsle**. Andre Steder hedder Dyret **Dle**, og **Wla**.
firfott, adj. **firfobdet**.
fitla (aab. i), v. n. see **fitla**.
fitlagd, adj. **firbobbelt** (om Traad).
Firmanning, m. Slægtning i fjerde Led.
fitra, v. n. drive, flynde paa. Edm.
fit Udbrædet: **fitr!** hvorved man driver Hestene.
fitr, f. **atteti**.
fitr-Poren, adj. om Planter, som ere jævde paa alle fire Sider, og altsaa ikke have nogen Barkside. 3f. **Wakbun**.
fitrindet, adj. med fire Striber. Edm.
Firværing, f. **Firarving**.
Fis (ii), m. som i Dansk. Verbet har Formen: **fit**, **fits**, **fitse** (aab. i).
fisball, m. f. **Fisfopp**.
Fist, m. **Fist**; a) enkeltvits, med Fleertal; b) kollektivt, uden Fleertal; f. Er. smaa **Fist**, mytten **Fist**, sum: **Fistten**. c) om **Fistens** Rjød; saaledes om Læxen: Han er raub i **Fistten**.
fitla, v. n. (a - a), **fisse**.
Fistlar, m. en **Fistler**. **Fistlarlag**, n. et Lav eller Selskab af **Fistlere**.
Fisteberg, n. en stor **Fistestim**, stor Samling af **Fist** i Vandet.
Fistebjørn, m. et Sv-**Insekt** (formodentlig en Art **Oniscus**). Edm.
Fistebuna (d), m. **Fistereedstaber**. Er. Stift. Ellers: **Fistebeine** (Edm.), **Fistevelde** (Sch.), **Fistestæl**, **Fistegreibe** og fl.
Fistefarm, m. Lædning af **Fist**.

Fisteforeldret, f. **Fistreb**.
Fistehaant, f. **Fistebræt**, Børde af **Fiste** som ere ophængte paa et Baand. B. og Tr. Stift.
Fistehjell, m. Stillskabs af Stænger, hvorpaa **Fist** tørres.
Fistekrok, m. 1) en Jernkrog, hvormed store **Fiste** trækkes ind i Baaden. Dgf. **Allep**. 2) **Medekrog** (= **Wangel**). **Søndensfjelds**. 3) **Sjernerbillebet** **Orion**.
Nogle St. **Fistefallanne** og **Fistkaranne**.
Fistelad, n. Stabel af **Lørfist**.
Fisteleite, n. **Fisteplads**; den Dybde eller Afstand fra Landet, hvori man sædvanligst **fister** med Snøre. Nordre Berg.
Fistelus, f. smaa **Insekt** som opbolde sig paa **Fistene**. (**Monoculus**).
Fisteløysa, f. **Wangel** paa **Fist**.
Fistemat, m. **Mad** tillavet af **Fist**.
Fistemund, n. bevem **Lid** til at **fiste**; den **Lid** da **Fisten** pleier at bide paa. Nordensfjelds.
Fistevast, n. **Wald** af **Fist**.
Fistekap, n. (el. -**skap**ad, m.), **Fistekittelse**.
Fisteklag, n. Art eller **Wart** af **Fist**.
Fisteknik, m. = **Fistehaant**. Ag. Stift.
Fistesod (aab. o), n. **Vand** hvort **Fist** er kogt.
Fistesympa, f. = **Marull**. Helg.
Fistetterer, pl. f. **Kvanna**.
Fistettere, m. **Veir** til at tørre **Fist** i.
Fistevinda, f. en stor fremstrubende **Hob** af **Fist** i Vandet. Helg. Edm.
Fistevær, n. **Strandfled**, hvor **Fist** samles for at drive **Fistlerie**.
Fistje, n. 1) **Fistlerie**. Hedder ogsaa **Fistking**, f. og **Fistkri**, n. — **ligge** te **Fistjes**: opbolde sig i et **Fistevær** for at **fiste**. 2) den **Lid**, i hvilken de store **Fistlerier** foregaae; Især **Wartorfistleriet** i Februar og Marts. 3 Edm. **Fistje**, f. (i **Fistenne**). **Fistlaki**, f.
Fistjen, adj. god til at **fiste** med (om **Garn** og **besligte**). Et **fistje** **Ga'n**. Nordre Berg.
Fistling, n. f. **Festling**.
Fisfopp, m. **Røgsvamp** (**Lycoperdon**). **Nogle Steder** **fisball** (aab. i).
fit (aab. i), f. en opgjøbet og græsrig **Slette** (**Sæl. fit**). Paa **Jæderen** (hvor det hedder **Fid** eller **Fed**) er det mest brugeligt og betegner Især **Engen** tæt ved **Lufene**. 3 **Harbanger**: en **Vold** eller **Slette** hvorpaa **Kærne** ligge om **Sommerætterne** (altsaa en stærkt gjøbet **Vlet**). 3 **Walbers**: en **Slette** med **ufævn** og **busket** **Græs**vært. (**Sjelben**). **Gaard**navnet **Fit** findes Ellers **overalt**; i **Søndm.** har det i **Fleertal** **Fitja**

(Hilsmte), og i Sammenfatning: en lignende Form, f. Ex. Hiltja-garanne.
Hje, og **hje**, m. see Hete.
Hjra (aab. i), Hedme, det at noget er febr. Hest i D. Etist. (Hel. hia). Af hjet.
Hja (aab. i), v. a. gjøre seb. Hja seg: blive seb, om Svag. Nordre Berg.
Hjta (Hiltje), f. en Hje eller Dulle af Traad. Helg. I Sogn Hje, f. Hete.
Hjel (Hilti), n. unyttig Noie.
Hjta, v. n. Hlubre, Høbe med noget som man ikke faar rigtig Maad; f. Ex. med et Baand som man ikke kan opløse. D. Etist (i de nordlige Egne udtales det Hiltje el. Hiltje). I Nbl. ogsaa Hiatla; jf. fatra, fata, fetla.
Hjta, v. n. see Hjetna.
Hjete, f. Hjetra.
Hjel, m. 1. Hveduun, Hjerulb (Kriophoran). Sogn, Tell. (Hel. hia). Jf. Hveduun.
Hjel, m. 2. Lovetand (Leontodon). Sbm. Jol. Nbl. Ellers Guldbofte, Kveldebove o. fl.
Hjula (li), v. n. parre sig, om Fugle. Tell. Ellers: Hja (Hjil?), Hja (Sbm.); Hja (Det.), Hje (Hert.).
Hjvold, n. Pabillon, Sommerflug. Tell. Guldbr. I Hara og Bøst: Hjvoldbe; i Nbm. Hjvold; i Hufferud: Dervel. I Sbm. Hjvold (om Hjalperne); i Hall. Hal det bedste: Horels og Hesteforeldre. (De andre Navne etc: Hjalona, Hjarhøne, Hjarhøne). Sv. Hjaril; Jol. Hjarild og Hjarild; Ang. Hjalde.
Hjart, m. Hjert. Hjarra, v. f. Hjata.
Hjag, n. Hjad. Hjasa, v. n. Hjase.
Hjata, v. n. = Hja. Nbl.
Hjades, v. n. snee, om et tyndt Sneefald. Sbm.
Hjag, adj. Hvirg, frisk, rasl. Hja. Tell. Kan maaktes Hjad i Jordbøffse med Hjelg. Jf. Hvirg.
Hjarp, m. Hjøg, Laade. Sbm.
Hjar, f. Hjø. — Hjarra, f. Hjøra.
Hjela, v. a. løge, spilde efter noget. Hjad.
Hjelde (for Hjelde), m. 1) Hjøge, Behagellighed; 2) Hjerne (i Lufte). Nordre Berg. Sbm. I Sbm. ogsaa Hjelde. Hjetet brugt.
Hjelg, adj. (n. Hjel). 1) behagelig, bygghelt. Søndre Berg. Sogn, Hst. Dagsaa i Det.: Hjelg. I Sbm. baves kun Hjelgætningen: Hjelg. 2) vakkert, net, pynkeligt, reent og pynket. Nbl. Hst. H) varm, om en mild og pasfende Hjerne. Sbm. I Romdalen: Hjelg. Hjer a so Hjel us godt. Hjelg's Hjer: (varm

Hjelg). Hjer's Hjer i Hjelg'de Hjøge. Jf. Jol. volgr.
Hjelga, v. a. (a-a), 1) pynke, gjøre reent og vakkert. Søndre Berg. Hjelga seg: vasse og pynke sig. — 2) varme, gjøre varmt. Nbl. Sbm. I Romd. Hjelge. — Hjelge upp Etova. Hjelge Hjerbinne sine. Hjelg'lig: opbyggelse, opvirre En.
Hjelgast, v. n. blive vakkert og net. Nbl.
Hjelgje, m. Hjøge, Behagellighed; ogsaa: Hjerbe, Orden, Renslighed. Nbl. og fl. Jf. Hjelbe.
Hjelgna (ostet: Hjelaa), v. n. varmes, blive varm. Sbm. og fl. Hjelge Et. Hjelna. Hjelg'lig: barnes, blive Hjelg.
Hjelgaleg (ostet: Hjelole), adj. Hjelg'lig, behagelig. D. Etist.
Hjell, n. Hjelb, høit Berg. I Nbm. Hjel; ogsaa Hjel (i Hjerne). I Tell. Hjel (Hjer i Hjerda); i Sogns Hjel; i Sot. Hjedd og Hjedd. (G. H. Hjel). Til Hjel's (te-Hjel): til Hjelbet; ogsaa til Hjel's, høit dybe imellem Hjelbene.
Hjellbeite, n. Græsgang i Hjelbene.
Hjellbrun, f. Hjelbent, overste Rand af en Hjelbide. Dg. Hjelbrun, Hjelbrør.
Hjellbygd, f. Hjelbygd høit til Hjel's.
Hjellbuft, m. f. Hjelros.
Hjellfok, n. Sneefog paa Hjelbene.
Hjellfolk, n. Folk som bve i Hjelbalen. Saaledes: Hjelmann; Hjelgut, og. fl. Underliden ogsaa: Hjelbund, Hjelmaal, Hjelvis, om Dragen, Sproget og Stilkene i Hjelbyggderne.
Hjellfrofs, m. et Navn paa Jærven. Nordlandene (?), Søndm. (Hjelben). See Frofs.
Hjellgar(d), m. 1) en Hjeldræfte, Hjelg-Høbe; 2) en Gaard paa Hjelbet.
Hjellgangs, f. Gang i Hjelbene.
Hjellgras, n. Hjelgræs, Hjelburier.
Hjellhent, adj. om et Landstøb, som har Hjelbe og Hjelbnatur. Ex. Etist.
Hjellhjør, f. Hjelaa Hjelstærtes paa Hjelbene; Hjer Dvergebirt og Dvergepilt.
Hjellkatt, m. Hjeraknob, Hjelbpynt.
Hjellkleve, (for Hjelbe), adv. over Hjelbene, paa Hjelveten. Guldbr.
Hjellljo, f. = Hjelbe. Det.
Hjellmos, m. 1) Solrog, Hjelg Damp i Lufte imellem Hjelbene. 2) Hjelplanter som ere rige paa Blomsterstøv. Sbm.
Hjer, om Dvergepilen (Salix herbacea).
Hjellmot (oo), n. Punkt, hvor to Hjelbe mødes i Hjerkonten. (Hjelben).
Hjellros (oo), f. en smul Hjelboart, som i Plantelæren kaldes Hjel. Stenbræt (Saxifraga Cotyledon). D. Etist. Søndre Hjel's: ogsaa kaldet Hjelbuft. I

Fjølvrædd. *Epist.* Bergdræf. 3. Tell.
Ejllle.

fjølvrædd, adj. solmuel eller bange før
at gaas i de bratte Fjelde.

fjølvsig (aab. i), n. Bøde som trækker
nedad fra Vandværerne i et Fjeld.

fjølvsag, n. Fjølvens Stikkelse. Eg
henne Land'e paa Fjølvsag'e.

fjølvsarv, m. en Art Kopper.

fjølvsuggje, m. Støggen af et Fjeld.
fjølvsalag, og **fjølvsag**, n. Fjølvrætte. Gall.
Bald.

fjølvsarte, n. Dørløst i Fjølvene.

fjølvsarv, n. Dørgæst. Rdm.

fjølvsede, m. Koyles Fjølvsarl. Rdm.

fjølvsind, m. en spids Fjølvsop.

fjølvsit, (-ette), adj. oplyst af Fjølve.

fjølvsvand, adj. vant at gaas i Fjølvet.

fjølvsveg, m. Fjølvssti. Ogsaa: Fjølvsig
(aab. i), før om en meget smal Vel.

fjølvs, f. fjølvs: fjølvs, f. fjølvsleg.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjølvs, f. fjølvs.

fjøs, n. *Seim. Dk. Dk. og f.* — *Detmød: fjøs, n. (Hjåsen) i Nordre Berg. Sdm. Belg. og fl.* — I *Søndre Berg.* bruges: *fjor*; i *Hård.* er *fjor* en *Skofald*, og *fjøs* en *Jaarefald*. *G. N. fjøs.* — *Her til: fjoskjell (Hjåsjell, Hjøsløm), m. Røst i Stalben. fjøs-fot (oo), m. Mødding. (Habeland og fl.). fjosveg, m. Vel til Fæhuset.*

fjot, adj. f. *fjot.*

fjuka (*fjute, fjote, fyte*), v. n. (*fyf*); *fauk; fofje, aab. o*); *fuge; drive af-fjed; flyve; svæve i Luften. G. N. fjuka.* Kun om *Ling*, som *drives af-fjed* ved en *ydre Paavirkning*, saalov ved *Blæs*, *Rast* eller *Stød*; altsaa *for-fjelligt fra fluga*. Om *Mennefker*: *vimle, løbe, hoppe omkring; ff. fytjen. Straf fjot (Smøfot, Samsfot), og foyfja.*

fjukande (*fykande*), adj. *drivende.*

fjuking, f. *Fygen, Driven.*

fjukr (*flukker*), n. *Frug, Stov, Støv-gran. Sogn. Jf. flom, flukje.*

fjunkt, adj. *rast, fyrtig, frist. Sogn.*

fjurtæn, f. *fortæn.* — *fjæra, f. fjæra.*

fjære, adv. *omtrent, behøved. Sogn, Vofe.* — *fo fjære*: *faa omtrent, el. omtrent faa meget (Andre St. fo-pafs).* — *for fjære*: *hvor meget, el. hvor omtrentlig.* — *fjære ved*: *den ved, omtrent. Inbre Sogn. Maafsee egentlig: fjære; ff. G. N. fjær og frr o: fjærnt.*

fjære, adj. *fjerde; f. fjore.*

fjære, n. et *Rjølenavn*, *forben brugl. i Nbl.* — *„Fjære mitt!”* min *Bedfte.*

fjæring, m. *Fjerding*; a) af et *Lønde* (f. *Rdarte*); b) af en *Mill*; f. *fjörung*; c) et *Linglag* eller *liggende Distrikt.* Meget *brugl. i Nordlandene.*

fjøre, v. n. *fuge; f. fjuka.*

fjøl (*aab. o*), f. *fjel, Væt; Stykke af en tynd Plante. G. N. fjøl.* — *fjølchide*, et: *fjøl-mole, m. Stykke af fjøl.* — *fjølhog, m. Blot, hvorpaa fjøle tilbugges.*

fjølbe, m. *Rangbe; Rangfolbigbed. Rånd. Inbr. (G. N. fjöldi). Dgfaa: Størrelse, Afstrækning. Dk. (fjølbyere).*

fjølde (*for fjølde*), f. *fjelde.*

fjøl, adj. *mandfært, mange tilfammen, Rånd. Inbr. Døit o faa fjølge).* — *Dgfaa: for, vdføftig, om enkelte Ling. Fofen, Dk. (S. new. fjølt). Han o for fjøl.* De va *for fjølt* *for meg.*

fjøl (*varm*), og **fjøl** (*vårme*), f. *fjøl.*

fjølment, adj. *mandfært, som har mange med sig. Rånd. G. N. fjølmenn.*

fjølt, adj. f. *fjøl* og *fjøl.*

fjor (*for fjors*); f. 1) *fjæder, fjær* (*paa Fugle*). *G. N. fjødr.* 2) *fjæder* *hvormed et Indretning drives, el. ler hvormed noget udspændes. (Urfjor, Stinnfjor, Spennefjor). Sejber i Sdm.*

fjøre, men alm. fjor, med aab. o. **fjora** (*aab. o*), f. 1) *Strandbred, den Deel af Strandbredden, som i fjødtid overstyles af Havet. Noale St. fjera. (Jf. fyru). I Sogn: Strånb.* — 2) *ebbe, last Vand; møbsat: fjod. Alm. Noale St. fjera (aab. e), el. fjere (Sogn. Jæb. Rånd. Belg.). G. N. fjara, acc. fjörn.* — 3) *fjøre Sjø: i Ebbetiden.*

fjora, v. n. (a-a); *ebbe, falde, om Havet.* — *Dgfaa fjera (aab. e) i Sogn, Nbl. og fl. Mere brugl. er fjella (Sjens fjell).* Møbsat: *fjøde.* — *G. N. fjara.* — *fjora uppe: komme paa Grund, ligge fast i Ebben. Oftere: felle uppe.*

fjorefær, n. en *stor Høvbaad*, som er lidt mindre end en *Natting*, og sædvanlig *besættes med sex Mand. Sdm. Ndm.* Vel egentlig en *Baad for fire Mand*, ligesom *Jøl. fjøra-mannafær* (*fjøra* er gen. af *fjörir* o: *fire*).

fjoregubbe, m. *Strandvætte, Rånd el. Nise paa Strandbredden. Nordlandene.*

fjoretung, m. *Søfnegl, Stalorm; see Ruvung. Jøl. fjörukongr.*

fjoremaff, m. *Sandmaddike (Lumbricus marinus), brugelig til Mading.*

fjoremund, n. *Ebbetid. Tr. Stift.*

fjorepist, m. *Stranddyber, en Fugl (Tringa maritima). Sdm.*

fjorestein, m. *glat og afrundet Steen, som sædvanlig findes paa Sandbredderne.*

fjorsfyll, f. *Stopning af fjæder.*

fjorsfeng, f. *fjæderdyne.*

fjorsliste, m. *Fuglenes fjæderfældning.*

fjorslyll, m. *fjæderfjill, Pennepose.*

fjörug, adj. *fyrtig, frist, rast (iser om Sæte). Tell. Hall. Nab. o, ligesom alle de forrige). Jf. G. N. fjör, fto.*

fjörut (-ette), adj. *fjædet, bedæftet med Duun eller fjæder, om Klæder og deal.*

fjörveng, m. *Vinge af en Fugl, til at feie og pudse med. B. Stift.*

fjøs (*aab. o*), m. *Fæhus; f. fjos.*

fjåbb, m. *fjåb, Klæst.*

fjå, n. *fjålboæg, Klippefide; f. fjåg.*

flaga, v. a. (a-a), *flætte. Sogn. (Sjelden). Oftere v. n. flækkes, flilles ab (f. flakna); om Træer: flippe Barken. Jf. foada.*

flaga, v. n. (a-a), *falde ukjent, blive snart stærkere snart svagere. „Da flaga i Elvenne”, siges naar Elvens Brusen*

- høres beels stærker, beels saagene, efter som Vinden dreier fra eller til. „De flaga i Kropp'a", om enkelte væsige forbigaaende Kystfælder eller Strømninger i Legemet, Anfald af Hebe eller Kulde og lignende. Nordre Berg. (Sf. pra).
- Flaga**, f. et Ryk, Angreb, at noget paa-trænger sig stærkere end ellers. Saa-lebed: a) Byge, Stormbyge, enkelt Bindkast. b) om en Fornemmelse i Legemet, et Tilfald, Anfald, f. Ex. af Skælven, Rysen, Gøste (Gøsteflaga). c) om Smertes, som i enkelte Stunder føles stærkere end ellers; en Parorvisme (= Rib). De gielt i Flage (i enkelte Parorvisme). Han felt da ei Flaga, at da et onnor (snart et Anfald og snart et andet). Meget brugt. vest- og nord-hensjæls. Ogsaa i Guldr. (tilbeels: Flagan).
- flagemillom**, imellem de enkelte Anfald.
- flageverk**, m. Smerte som i enkelte Die-blifte indfinder sig med forøget Hef-tighed.
- flagg**, n. Flag. I Hard. og fl. Steber hedder det Flagd.
- flagga**, v. a. flagge. I Hard. flagda.
- flagna**, v. n. revne; f. flagna.
- flagsa**, v. n. flagre, vifte; f. flugta.
- flak**, n. 1) Flig, Lap, en løst nebhæn-gende Klud. Tr. Stift. 2) et stort løsrøvet Stykke, især af Iis, Isflak (i Øst. Isflak, -floof). 3) et let-hu-digt Kvindfolk. Nogle St. Flak. Sf. Jøl. Aakalegr, leifværdig.
- flaka**, v. a. lægge Flager paa; f. Flakke.
- flakebringa** (el. -bringa), adv. med us-gent Bryk, med Klæberne oprevne. Edm.
- flakke**, m. (fl. -ka), Flage, en stor Luge af sammensjæde Hele.
- flakk**, adj. f. frak.
- flakk**, n. Omflakten. tomt paa flakk.
- flakka**, v. n. (a - a), flakke, vanke om. flakkfor', adj. rast, vørig, som gaar godt.
- Her om gamle Folk: Edm. og fl.
- flakna**, v. n. (a - a), flaktes op, revne, falde i Stykker; eller ogsaa: stædes af, løse, om Skind, Papirbetragtning og dæslige. Alm. men paa nogle Steber: flagna. (Jøl. flagna).
- flakt**, part. flættet f. flakka.
- flame**, m. Flamme, eller en Figur som ligner Flammer. — flamet (uit), adj. tegnet med Figurer som ligne Flammer.
- flana**, v. n. (e - te), flirre paa noget, gløse, gabe: ogsaa løbe bludt ben, fare-taabeligt afsted. Nordre Berg.
- flangra**, v. n. springe efter noget, løbe om (med Begreb af Ringkast). Koll. og fl. Hedder ogs. flangsa og flamsa. Sf. flagsa.
- flas**, n. tyndt Stal (= Rus); Skjæf, smaa Spaaner og dæslige. Øst. Lell. (Sf. flus).
- flasast** (flases), v. n. = flisast. Øst. Lell.
- flaska**, f. Flaske. (I Vald. Flaske). Ogsaa et Krakar, en Dunt med et Spunds paa Siden. Meltsflaste. (Nordre Berg.).
- flassop**, n. Fiesflarn (= Corp), Lell. Jøl. flassop.
- flar**, adj. 1) flab, Heraf Flot og Flota. 2) flamsulb, forlegen.
- flata**, f. en Flade; f. Flota.
- flatbraud**, n. Fladbrød. Sf. Lell.
- flatgjor**(d), f. et Slags tynde og brede Bænd paa Kar. Heraf flargjora, adj. flatlende, n. en flab og lævn Mart.
- flatlende**, adj. om en Egn eller Stræk-ning med flade Marker.
- flatmajje**, m. Luftblæren af store Fiske, som paa nogle Steber tillaves til Mad.
- flatna**, v. n. blive fladere.
- flarnasa**, adj. som har flab Næse.
- flastrofa**, adj. om et Huud, hvis Tag er lavt eller har liden Reising. Nød-sat brastrofa. Lell. og fl.
- flatseng**, f. en Seng, hvis Bund dæm-nes af Gulvet; en Gulvseng.
- flatt**, m. see flaitt.
- flarvoren**, adj. nogenlunde flab.
- flau**, adj. bly, frugtlos. Rettere flau(d);
- flaug**, fløj; f. fluga.
- flaum**, m. Vandflom, Oversømmelse af Elve og Vanddrag. Sogn, Ag. Stift. Ogsaa i Helg. I Øst. flom. (Sf. flod).
- flauma**, v. n. (a - a), strømme sigelig, flyde over Bredderne. Sall. og fl.
- flaut o: flod; f. flota.
- flauta**, f. Dverfyste i en Slæde. Sogn, Søndre Berg. I Nbg. flautstokk, flautstokk. I Øst. flautstokk. Sf. Spa-ning.
- flæ**, f. 1. (fl. flær), flidbold, Kort eller Trastpiller som sættes paa Dver-lanten af Høstergarn. Sall. Stad. og fl. I Ag. Stift: flæ, m. (Jøl. flæ, Spille). Sf. Kavl.
- flæ**, f. 2. (fl. flær, r), en Affats, en liden flade imellem bratte Klipper. Nordre Berg. Edm. Øst. (Jøl. flæ).
- flæ**, f. 3. et Læg; f. flø.
- flæ**, adj. vid, ubdødet, saaken eller noget flab; f. Ex. om en Dal med saagt op-siggende Eder, et Kar eller Fod med vid Rand og liden Fordybning. Me-

get uddrebt Ord. Rbg. Telt. Ag. Stift, Hærd. Sdm. og fl. (S. R. Hær).
flaa, v. a. (flær; flo; flegje), at flaae, tage Skindet af. Ugentl. flinde, afpresse Folk Penge uden Staausel. Sup. bedder ogsaa flæge (Soga), flæte (Søndre Berg.), og fligje. I de nordlige egne har Ordet svag Bøining: flaar, flaabde, flaat. Formen flaga forubstættes i Maraskagar og flegjen; if. flatta og Hovubflatt.
flaabotn, m. Bund som er noget flab eller har kun en svag Hældning.
flagrunt, adj. n. grundt med svag Hældning.
flagrønne, n. en Grunding i Vandet med en svag Straaning til Siderne.
flakjæfta, adj. aabennundet, som ikke kan tie. Ag. Stift.
flakendr, adj. svagt hælende, næsten fladt. (Ejelden).
flaana, v. n. blive vibere og flabere, vaa en Dalstrækning. Gbr. og fl.
flaas, m. letslindig, skalkelyken Person.
flaasfjor, f. Fløsfjor.
flaatt, m. (eg. flaaen), f. Hovubflatt.
flaatt, m. et Insekt, som sætter sig fast paa Dyrernes Hud for at sugge Blod, og bliver sidende indtil dets Bug er saa fuld, at det ikke længere kan holde sig. (Ixodes caninus). Sv. fästing. Bekjendt i B. Stift. og Hære Stæder. I Nbl. flatt; i Soga hedder det Hattflaate medens verimodsflaatt er Pediculus pubis). I Nbl. siges flaatt om en Person som lever lystigt og gjør sig vel meget tilgode.
flægjen, adj. flaaet. Bedder ogsaa: flægen (Soga), og mest alm. flæien (men i pl. flægne).
flæin, n. see flæit.
flæin, adj. 1. blottet, aaben; især om Trær, naar Barken paa et Sted er afreven. Balbers. Hvois Hov; if. flaga og flægjen; el. maastke flaa (o; grine, fiske).
flæin, adj. 2. flamsfuld, rødmende. Indr.
flæine, f. et bart eller blottet Sted i en Stov. Gulbdr. Paa Trær: et Sted hvor Barken er afreven.
flæine, v. n. 1. blive bar, blottes paa et enkelt Sted, f. Er. paa Hovedet, naar Haaret falder af. Telt.
flæine, v. n. 2. Hæle, smilgre for En. Drk. (I Sdm. bedder det: flære).
flæinen, adj. Hælende, søbtalende, som naar man taler til smaa Børn. Drk.
flæinshalla, adj. flad paa Midten af Hovedet. Overalt Isondensjæls; ogsaa i Drk. If. flæin og flæne.

flæinshurvut, som har Udflæt paa Hovedet. Vals.
flæint, adj. n. bart, nøgent. Gbr.
flæipe, v. n. blive letslindig eller tvetydig Svog. Sdm.—Andre St. flæde, græde.
flæir, n. et Slags tyk Sturv eller Knort i Huden, paa Hæste. B. Stift. I Balbers: flæin, n. (Isl. fløidr, Saar).
flæire, adj. flære. Paa Jæderen bedder det ogsaa: flæirne.
flæll, n. Stal (= Rus, Flus). Voss.
flæll, m. (fl. flællje, r), 1) Piet, flæk; ogsaa et enkelt Sted eller Punkt. Paa flækken: paa Stedet. N. flæll (Ia flækken): af Stedet. — 2) endel Gb; som er udbredt paa Engen for at tørres. Gbflæll. (Isl. flækk). Alm. I Tr. Stift ogsaa flæte og flæll.
flækka, v. n. (a - a), om Jorden, naar Sneen tør, saa at det bliver bart paa enkelte Pletter. Næst søndenjæls. I Balbers bedder det ogs.: flæta el. flita. I Sdm. voola. — flækka v. a. er betimod at befælle, lætte Pletter paa.
flækkest, v. n. blive plettet.
flækkestins (-sinjo), m. Sne som afbrydes ved enkelte afstøede Pletter. Ag. Stift.
flækka, v. a. (flækje, flækte, eller flætte), 1) flætte, fløve; ogsaa opstjære. 2) afrive, frastille (Stind, Bekræl o. f. v.). 3) afflade, f. Er. Poteter. Voss. Gbr.
flækka, f. et afflættet, lørevet Stykke. Gbl. og fl.
flækking, f. Flækning, f. Er. af flæk.
flækklus, adj. uplettet, frit for Pletter.
flækkut (-ette), adj. plettet, flættet.
flængja, v. a. (e - de), flænge, rive i Stykker; ogsaa rids, flære, især i Hov.
flære (ee), v. n. (a - a), Hæle for En; ogsaa leste. Sdm.
flærra (flærrer), f. et Staar, et revet eller buget Saar. Næst nordensjæls.
flærrer, adj. strammet, fuld af Saar. I Drk. flærrat.
flæs (aab. e), n. Stal. Gbr. f. flus.
flæst, n. flæst. — flæstsvor(o), m. Huden paa flæst.
flæststoff, m. see flauta.
flæste, adj. (superl.), flæste. I Nbl. flæstre; i Sdm. flæstalle (S. R. flæstir allir).
flætta, v. a. 1. (a - a), at flætte.
flætta, v. a. 2. (a - a), falske, indflære. Kanten paa en Ramme eller Karm. Belg. Ellers = grøppa.
flætta, v. a. 3. (a - a), 1) at flaae. Telt. (If. belgflætta). 2) rids, flære, rive Huden af. Telt. If. flængja.
flætta, f. 1. et Saar, en Hæle. Telt.
flætta, f. 2. en flætte, Haarklækning.

Flethværel, m. en Hovel til at lægge Kanter med, og til at udskære en Fals eller Kamme. (Jf. fletha, 2).

Flå, n. Rebflader, Bortstok. Sdm.

Flå, v. a. 1. (r - bde), behandle, tillave; ogsaa ordne, pønte, holde istand. Meget brugt. i D. og Tr. Stift. (I Danmark flye).

Flå, v. a. 2. (r - bde), flye En i Hænder, rætte, levere. Med Dat. og Akk. f. Er. Jit meg Staven. D. Stift, Tell. og fl.

Flådd, adj. behandlet, lavet, vel flådd. Ille flådd. Dør sa so ille flitt: der var saa nordentligt. D. og Tr. Stift.

Flåte, v. a. (e - te), være slap eller buget i Kanter; om Kløber og Skoe, hvis Kanter ikke rigtig slutte til. Gulbbr. og fl. I Sdm. floetje. Jf. jarflitt.

Flåtra, v. n. Flåse, f. Salm, indimigret sig. D. Stift. I Sdm. flåra (el. flæ). Hertil flåtrameena (v), pl. Begyndelsen af et Høstflåst) Snebrødsbagene. Nordre Berg.

Flina, flåse, lee; f. flira.

Flinad, m. Behandling, Røgt. Nordre Berg. (af fl).

Flindra, f. en tynd Skive eller Splint; f. Er. af Steen. D. Stift.

Flindraast, v. n. revne, klødes i Splinter. Gulbbr. Sdm.

Flinga, f. en tynd Størpe. Sogn.

Flinke, v. n. sætte eller støbe med Hænderne, ligesom naar man vil slaae. Sdm.

Flint, f. l. Linna.

Flir, m. Julsen, bændet Latter.

Flira, v. a. (e - te), falte, smaaalee; især om en utidig Latter. I Sogn hedder det flina, med Formerne: flin's, flein, fline (aab. i); f. Er. Han gjelt og flin at da.

Fliring, f. Grtmen; idelt Latter.

Flis (id), f. (Fl. flisa, r), Splint, Spaan; et tyndt og langagtigt afrevet Stykke, af Tra, Straa, Stal o. s. v. Alra og meget brugt. (G. R. flisa).

Flisa, v. a. øvrive, splintre. flisa upp; øvrive Overfladen, saa at den bliver fliset.

Flisast, v. n. revne, splintres; blive fliset paa Overfladen.

Fliska, v. n. i Laalemaaden: fliska a banna o: sværge og bænd. Sdm.

Flisne (aab. i), f. Been-Ebber; et Slags Bylber, som udgaar fra Benet, og hvorefter underliden enkelte Beenstykker (el. Fliser) falde ud. Sdm. og fl. Stal i Tr. Stift bedde flisne. I Sogn hedder det flisma, og i denne Form skal Ordet ogsaa findes i gammel Svensk og i færeste Dialekter. — Nogle St. Alskot. **Flisnegras**, n. en Art som har været

brugt imod Flisne. (Veronica officinalis).

Flisnyk, f. Blodsel som er blandet med Sævspaaner. Ag. Stift.

Flisut (flisette), adj. fliset, splintet, øvriven eller uslæn paa Overfladen.

flitta, v. n. flyde sig. „flitte paa“ (Sdm.).

Jf. flyta. — flittug, adj. f. ønnug.

fljot' (so), adj. 1) rask, snar, hurtig. Søndre Berg; og fl. I Tell. forekommer flot (som forældet); i Tr. Stift bruges det meget og hedder: flot. Jof. fljot. Helt om Ting, som ere jævlig i Bevægelse, f. Er. et Uhr. Klokk. for flot (o: gaar for hurtigt). — 2) som kommer snart frem, bliver tidlig færdig. Søndre Berg. fljot Rodt: Korn som modnes tidlig. Du a fljot du er tidlig paaferde. 3) frisk, munter. Sdm. hvor det hedder: fljot'e. Heraf: flyta, v. a.

fljota, v. n. (flyt'e) flaut; flote, aab. o), at flyde. (G. R. fljota). Inf. hedder: flota, flote (oo), flote, flota (aab. o) og flote. Betydn. 1) flyde ovenpaa, holde sig paa Overfladen. (Mobbat flota). 2) strømme over; være oversvømmet. Da flaut all Mart: Vandet gik over den hele Mart. Forfjælligt fra reuna (Danst flyde). — Heraf: fljot, flote; flyta, og fl.

fljotande, adj. flydende, som ikke sænker.

fljotleikje, m. Hurtighed. (Sjæften).

fljuga, v. n. (flyg; flaug; fluggje, med aab. o), at flyve. (G. R. fljuga).

Inf. hedder: fluga, fluge, fluge; flugt, fluge, fluge. Imperf. har i Flertal: flugv (aab. u) i Hall. og Vald. — Betydning: 1) flyve, om Fugle og Insekter. Om andre Ting, som svæve i Luften, siges: fluta, brisa, sprættu. 2) løbe, hoppe, fare hurtigt affed. Meget brugt. Søndersjælds, om Dyr og Mennekter. 3) løbe, gttre Parredrift; om Dyr af Hvalfæmnet, især Hopper. Nordre Berg. Jf. flug. Beslægtede Ord: flug, fluga, flugate, fluggja, flugab; fljugande, adj. og adv. flyvende.

fljuging, f. Flyvet; Maade at flyve paa.

fljot (aab. o), m. Korf eller Flybølt paa Garn. Sdm. og fl. (for fljot);

Jf. flaa.

fljote, v. n. f. flota.

flø, f. 1. et Lag, et Læg; det som nedlægges i een Række eller paa een Gang. Rækten alm. I Sdm. flaa. G. R. flø. Ordet flø er heldnere og bruges mest om et enkelt Læg; flø bruges især naar der ere flere Læg over hinanden.

flø, f. 2. Rierne, f. Er. i. Høder, Gavn.

flættal hedder: floe; 2) de enkelte Kørn paa Havren; maaffee ogsaa floe, ret som omgiver Kørnet. Det. Da da Skjor i ne fke floen", d. v. der var. Kjerneflor (Skjor) i det nederste Kørn i Havstøppen; alfsaa: Havren var ne- sen moden. (I Edm. hedder det: Da da Skjor ut ne fke floe). Begyndel- sen til en Kjerne kaldes ellers: Loppa; og den gamle Betspning af Flo er: Leppe; se Marflo.

flo (Regnsfl), f. Flob. — floa, f. floa.

flob (Flo), f. 1) høit Vand; den Tid da Vandet staaer høiest. Mobsat Floa.

2) Vandflom, Dverfdommelse, an St- rens blise store. Det. Indr. (I For- men flo). I Edm. flode, n. (Hel. floo, n.). Heraf flobe, v. n.

flob (Flo), n. en løvarende Skrifling, som indtræffer i tørt og varmt Væ- ser for bedre regn (Loreflod). Nordre Bj. Edm. Rdin. Det. Dgfsaa ved Berget flo, f. (et Flo). I Tr. Stift ofure: Hising, n.

floba (fode, floa), v. n. (a-a), om Veiret, naar Himmelen kludstlig over- nes og der indtræffer en Regnbyge; især paa en Tid, da Luften ellers er klar og varm. Der floa (et. han floba): det træffer sig til en Regnbyge. Nordre Berg. og fl.

flob) broo, n. Floemaal i Strandbred- den. Helg. I Edm. floba) oad, n. som ogsaa betegner den Tid af Ios Lang, Kvise og bestige, som bliver liggende overf i Floemaal. (Hel. brak).

floben (flo'in), adj. om Veiret, naar det afværler med Storm og Skylregn.

flobfri, adj. om noget, som ligger saa høit paa Strandbredden, at Søer ikke naaer det i Flostiden.

flob)ing, m. Skylregn efter tørt Værl; Lordearegn. Det. Indr. (flo'ing).

flob)maal, n. den høide hvortil Søen stiger i Flostiden. I Hard. floarmal. (G. R. floarmal). I: Flobrøt.

flob)mund, m. Flostid. Tr. Stift. Sømdør.

flob)stur, f. Regnbyge, Lordearegn.

flob)ver (flavee), n. tørt Værl som afbrydes ved enkelte Regnsfl.

floe, m. Vandbytt; Vandfamling paa lav og sumptig Grund. Jæd. H. Hel. floi, en sumptig Egn.

floer (Kvette), adj. fuld af Vandpæter. Jæd. Dgfsaa det samme som floben.

floer (aab. o), n. 1) Floven; Søven. (Sjelben). Af fluga; flaug; Dgfsaa: Løb, Stramning; f. Tr. Floets i E-

genet. — 2) Løben; Dufsværmen: Det er ute paa floe; da løbe værling efter Leg og Skitab. Ofte tvetydigt og med Foragt; her til flogmær: en Løtte, egentl. en gelt Høppe; f. fluga, 3. — 3) Gigt, Sting eller Smertte som pludselig gaae over fra et Lem til et andet. Sjelben. (Hel. floe). — 4) Hæder; Søgtværl; især Høvschære. B. Skitab. I Tell. flug. — 5) en Hjelboag, en Klippe, som et søo drat, at indre lodt ligge eller fæste sig paa den. B. Skitab. Helg. og fl. Nogle St. flaug; f. flak. flag.

floga, f. flaga.

flogbratt, adj. gveet drat, næsten lobret.

flogfjell, n. et sægt brat Fjeld.

flogga, f. et tyndt Dætte, en Hinde, Her af Glum eller Fedt. Edm. floget.

flogflogge, f. et baa flodge; den bla- lige glindsende Dverflade paa nimerall. Vand. Nordre Berg. Edm. H. Floja; flutta.

flogga, v. n. grønnet, om Søo. Sogn.

floghavre, m. (shovre, f.), floghavre (Avena sativa). Ser floa.

flogjen (aab. o), adj. vortfåien.

flogrogn (stagn), m. Enghast; Konnetra som dorer i en Klost eller Suulning paa et andet Træ (fordum anset som nyttig imod Trubdom). Helg. Edm. Obr.

flogs; f. en Flane, et letfædigst Dens. neft.

flogsa, v. n. fvarne, tænde, fere letfæ- digt frent (især med Begreb af Letfæ- digbed). Nordre Berg. Obr. og fl.

floing, f. Flobing.

flofast, v. n. sammenvillet; f. flofa: 1) floket (skatt), adj. fuld af Runder og forviklinger. B. og Tr. Skitab.

flofte, m. 1) Rude, forvikling i en sammenvillet Lok eller Klunge, af hvar, Traad, Snorer og bestige. B. Tr. og Tr. Stift. G. R. floki. H. Dast. Tull, Tasse. — 2) en: Vikt, Kvast, en Green med tæt sammenhæbde Rofte. Hbl. og fl. (H. Brakflotte). Dgfsaa en tyf Sky (Skyflotte). I Edm. floh (vo), om et Jæstykke (ellers flaf). H- gurlig om forviklede Dmfænbiggbeder. (G. flotte). I Edm. og i nærmeste Egne Hayes Talemaabent, bere floste: o: flaae Arzene forsvitts imod Schul- bræne for at varme sig. Ellers: berje flofa, og: flaae flafte.

flofjen, adj. (fl. flofne), forviklet, sam- menviklet, vankeltig at faae Rede paa; Mobsat greib. Om Træ: sværl, vort- voret, vankeltigt at flode. Mobsat den-

Fløvd. Ar. D. og Ar. Stift. S. R. Kåkm. H. tonen.
Fløff, m. 1) Flot, Hob, Samling. Ein beife Fløtt; en ikke ubetydelig Hob. 2) Flokke-tal el. i Flokke-vis: hobervis.
Fløff, m. 2) Familie, Humsfoil. Ein stor Fløtt: en stor Familie, mange Børn.
Fløffast, v. n. flottes. Dgl. fløffa seg. fløffa (os); sammenvilles, tomme i Urede. Sf. fløffast.
Fløffegga, v. a. lægge laqvitt over bånden (s. Flø). Nogle St. fløffetja.
Flom, m. s. Flaum.
Flor (ov), m. Flåuus, Kofald. Sogn; Nbl. Ebl. Lifer. I Sørd. er det særskilt fra Flåus m. S. R. for (Diplom. I, 187). I aandre Sprog betyder flor: Guld.
Florsloem, m. og Florsloff, m. Loft i et Fåuus. Nbl. og fl. (= Fløbbell).
Flø, m. s. Flus.
Fløse (aab. o), f. Døbrumning, Hellighed, en plubfelig paakommende Lyft. Sbm. Gættil fløfer (-ette), adj. ukædt, som har Lyft og Mod i enkelte Dieblifte, men ikke ellers.
Fløstur, f. s. Fløbbstur.
Fløstjør (el. Fløstjør), f. Fiskenes Svømmefinner, Nordsjøfids. I Sogn hedder det: Strissflør.
Flot (aab. o), m. en fladt liggende Ager. Sbm. Drl. og fl. (Af flat).
Flø (aab. o), n. 1) Flyden, det at noget flyder. S. R. fløt — for Vandet paa Fløt; bringe Vandet paa Vandet, faae den fløt. — 2) Febr, forstnet Fjedsfets; eller i Almindl. noget som flyder ovenpaa.
fløta (aab. o), v. a. (a - a). 1) faae til at flyde, sætte paa Vand; især sætte en Daab ud. B. Stift. (S. R. fløta). 2) fløde, vandsportere noget tilvands, faaledes at man lader det flyde.
fløta (aab. o); f. fløde, en flød og søen Marl. Hedder ogsaa: fløtu (Drøed.), fløta (Ramb. og fl.), og nogle St. fløt, f. (Tøll. pl. fløtir?).
fløtande, som kan fløde (s. fløta).
fløte (aab. o), m. fløde; kommer fløde; Elvfløde. Dgl. fløta fløta, fløta. (S. R. fløti).
fløting, f. flødning af Trøelast.
fløms, v. n. (a - a); flyde op, komme op paa Døerfladen Alm.
flud (Flu), f. en Bølge eller et fladt Stær, som i Flytinden er overskølet. Sgl. Sbm. og fl. Sf. fløde.
fluga (aab. u), f. Flus. Hedder ogsaa fløga, med aab. o (Ebl.), fløgo (aa); fløve. (Sgl. og Sv. fluga).

fluga, v. s. fluga.
flugebjørn, m. en Art Brøms eller fløg. Sogn. I Sbm. fløfalegg.
flugefopp, m. fløfsvamp (Agaricus muscarius).
flugse, f. Løb, Løse, Pjalt. Nordre Berg. Ekers Fjåa og fl. 2) fløtter, Sme-fløtter. Enslugte. 3) en Dru. Nøget brugt i Jtrefogn.
flugste, adj. løst, pjallet.
flugt, f. 1) begge Ringerne paa en Fugl. B. Stift. 2) Flyden; fløat. (Sgl. ben). 3) fløgt, at man flyer. Saa fløgt'a.
flugta, v. n. fløge, vifte (Sgl. fløge). Om Fugle: fløge, fløge med Ringerne. Nordre Berg. og fl. Ekers: fløga.
flukka, f. en vand fløpe. Nbl.
flukr (flukter), m. fløger, Solpletter, Sbm. og fl. Sf. fløtne, fløtte.
flukret adj. fregnet f. frubret.
flundra, f. fløndre (S. flundra). flundraflap, n. fløndrefluffe.
flunsa, v. n. flønde sig, arbejde med Lørm og Bulber. Sbm.
flus (aab. u), n. Skæl, Skæl; smaa Støtter eller Smuler af meget tynde Sager, f. Gr. af tørre Blade eller af en tynd og forstøret Hinde; saaledes: fløflus (om Støtter af fløflus el. fløflus), fløflus (om de smaa fløfløve, som efterhaanden afflødes af huden paa Mennesker og Dyr). Sf. fløflus. Ordet er maaskee alts. men hedder ogsaa: flø, aab. o (Ebl. flø), og flø, aab. o (Ar. Stift). I Løll. flø (uu); ogsaa om Skæl paa flø. I Rbg. flø (aab. u) især om Potetflø. I lignende Betvbn. findes ogsaa: flø (Løll. flø) og flø (flø). Sgl. flø, Skæl, flø. — Sf. flø, flø, flø.
flus (uu), m. en Dørtvov. Sørd.
flus (uu), adj. gavmild, rødsaaandel, Løll. flø.
flusast (aab. u), v. n. blive flødet.
flusur (flølette), adj. flølet; f. fløse.
flust (uu), adv. rigeligt, overskøligt. Nøget brugt i Løll. Rbg. og fløflø. Nbl. fløst (aab. u), fløstet. S. fløflø.
fly, n. 1. fløttend: som ubstøst til flø for at faae den flølet paa eet Sted. (Ifløe alts.).
fly, n. 2. (for fløge), Nøg og andre fløende Insektter, som ere mindre end flø. Sørd. og fl.
fly, adj. lunker, lidt varm. Drl. Sf. flø. fly, v. n. (r - dde), flø, fløflø, fløge flø fløst. Vel rettere fløga.

flyge (og fl), v. n. løbe, springe; see fluga.
flygjel, m. Piel (at tørste med). Tell. I Mandal flygjel (flyvel). Ellers: Sligjel, Sloga, Lustr.
flykke, v. n. løfte sig, løbe til flotteskud; Svdm. (Sjelden).
flys, n. Skaf, Stak; f. Flus.
flysja, v. a. (flys'z; fluste; aab. u og y), pille, sætte Stakken af. Jøl. flysja. flysje Roun; pille Kernen ud af Korn (ligesom fuglene). I Rbg. om at afstalle i Almindelighed. S. Flus.
flysfa, f. 1) Klub, Læg; ogsaa Bakkestub. Jød. Tell. og f. Sjeldnere flysje (f. flysje). — 2) = Døe; Stakk. Guddr.
flysfa, v. n. om Sneen; falde i store Flotter. Gbr. (Jf. Sneflugte).
flyta, v. n. f. flota og flyta.
flyta (flyte), v. a. (e-te), 1) drives, baa; flynder; især om Vetr, som letter et Arbejde; saa at dette kan gaae hurtigst; Nordre Berg. Svdm. 2) baae, flynde. flyte-seg. West i Tr. Stift, hvor det ogsaa hedder: fløse (fløse seg), hvilket egentl. er fljota; af fljot, adj. — Jøl. flyta. Jf. fljota.
flytelag, adj. om Vetr, som letter et Arbejde og gjør at det gaaer raast. Svdm. og flere.
flyten, adj. bristig, raast i Arbejdet.
flytja, v. a. (flyt; flætte; aab. u og y); at flytte. Søndenfjelds. — Jnsln. hedder dels flytja (aab. y), dels fløta (S. N. flyta). I de andre Egne hedder det flytta (flytte), press flytte(r), imperf. flytte. — flytte-seg; bevæge sig til side; tage en anden Plads. flytte til; tiltræde et Sted hvor man skal boe.
flytning, m. Person eller Familie som flytter. B. Geistl. (Del og. Flutning). Derimod: flytning (flytning), f. Flytten.
flytt, (m.), Bortflytning. West om en Borttagelse. Det seff flytt: de maatte påtte sig. B. Stift.
fla, n. Bæst. især af Oran og Fure. Mandal. Jf. Fla og flo, v. a.
flæ, og flær, plur. f. Fla.
flæ, v. a. (r - bæ), forsyne et Garn med Fla (o: Flybøll, Rort, Bark eller delige) paa Kanten. Gbr. Tr. Stift. Deras: flædd (n. flætt), forsynet med Fla. Jf. laula.
flæde, f. et fladt Skar, f. Fløde.
flæe, n. en udtrakt og noget opbløet Fløde; en Plan med Stræaning til Sibeerne. Jød. Formod. af flaa, adj.
flæke, v. n. see flæke.
flængje, f. flængja. flærre, f. flæra.

flæs, n. en liden Bælt i Søen; en Løkke med meget grundt Vand omkring (f). Skal forekomme nordenfjelds, men et oftest kun et Stedsnaad.
flæs, m. en liden Strøm, som rinder rundt eller afværet. Gbr.
flæsa, v. n. (e - te), om en Strøm eller Fod: sprede sig til Sibeerne, rinde afværet. Gbr. Svdm.
flø, m. Flybøll paa Garn. Rg. Stift. see flaa. (= fløt, Rast).
flø, adj. lunt, lidt varm (om Drikke, Vand &c.). Nbl. Gbr. I Svdm. bæves flødd; i mjellseflødd. (Jøl. Røddr). I Det. fly (Jf. ly). Bertil: fløna.
flø, v. a. lunte, varm. Gbr.
fløa, v. a. lægge lægget sammen. Gbr. Af flø, ligesom fløggja.
fløarmat, f. fløarmat.
flødd', partic. fløgen, opstøgen; om Søen. Saa a mytke flødd'e. Af fløde.
fløde (fløa); v. n. (e - de), 1) strømme, flyde over. Da fløde ut-quo. S. flod. 2) flige, narne sig op til flodmålet; om Havet. (S. N. fløda). Røstet: fella, fløra. Egen fløde (fløe): Søen er i Stigende. fløe laust: blive fløt i flodtiden.
fløde, f. et vidt eller fladt Skar, som overstykes i flodten. Rdm. i Formen: fløe; — Svdm. i Formen: fløde. Jf. flud og det Jøl. flødi-skær.
fløde, f. (kun i Sleertal), 1) Fløe, i Havet. fløra fløde: Springflod. 2) Adtommele; flodgang. Nordre Berg.
fløde (fløe); v. n. Dørbømmelse (= flod; flaum). Bæstfløde. Nordre Berg.
fløde (fløval) (fløval), m. en Bøgt, hvori Grunden ligger saa høit, at den bliver tør i Øbbitiden. Jøl. f. flø.
fløding, f. Gævets Etgen. Egen er i fløding: Egen er i Stigende.
fløge, v. f. fluga.
fløja, v. a. (y - te), sammenslette, bringe i urede. West- og nordenfjelds. (S. N. fløja). Af fløke. Bertil: fløket; og thop-fløet: sammenslettet, f. Er. om Traad.
fløkest, v. n. (est; test), sammenslette.
fløkte, n. 1) en forvilling; Rønde. Gbr. og f. 2) forvildede Omflødheder; en Tilstand eller Stilling; som er vanskelig at rebe sig ud af. B. Stift.
fløna (fløna); v. n. varmes; blive lunt. Nbl. see flø.
fløsa, f. flus; fløse, f. fløse.
fløta, v. f. flota, fløta og fløta.
fløtt, f. flø. — fløval, f. fløval.
fløp, f. 1) fløt, Værdane. 2) Bømmel paa Væster. (Røstet og fløggje). Be-

fyndingen, Maad eller Fortid findes i
Føde.

Føye, f. Føysla.

Flyve, m. et Epid; en Gifte hvormed
Bladhud reudes under Stregningen.

Rbl. Jod. og fl. Ellers Spade, Spoda.

Flygg, adj. 1) flyvefærdig, som kan flyve
(om fugleunger). Jst. flygr. 2) blul-
pen, reddet af en forlegemhed. Rørdre
Berg, og fl. 3) i Sammensætning (lett-
flygg, tungflygg): flyvende el. løbende.

Fig. Stift.

Flyggia (Foye), v. a. (-gie, -gde), lade
fare, slippe af Gaanden. Rørdre Berg.

Flygg ikke ned: lad ikke noget falde
ned. Egentlig: lade flyve, af Flugaa;

Flang. (Jst. flyggia, at fælde).

Flyggjel, f. Flyggel. Flygra, f. Flyra.

Flyta, v. a. (-ta), 1) faat noget til
at flyde. (Af flyta, flaut). G. N.

flyta. — flyte seg: komme ovenpaa;

ogjaa boide sig paa Vandfladen. Min.

2) afføde, afdrage noget (om flyder oven-
paa; især Fedt). 3) løfte op, heve,
lette, f. G. en tung Stof. flyte seg,
bemærker ogsaa; munter sig: blive mere
lyst. 4) om Været: lette Arbeidet (=

flyta). Tilbeels i B. Stift, ogsaa i
Hall, og fl.

Flyta, f. 1. = Gondola (i en Mast).

Flyta, f. 2. en Floite (at spille paa).

Flyve-æmne, n. Grena hvorefter Værk,
Køiter tilhæres.

Flyve, n. tynd Fløde. Jf. Flum.

Flyvtes, adj. 1) let, flyvende. (Ejendel.)

2) lettede; gunstig; om Væir som letter
Arbeidet. Hall, og fl. S. flyteleg.

Flyve-vag, f. en Stang som er hængt
paa en Brygge og tjener til at forstøle
Baake ved. Spødre Berg.

Fo (for Fod), f. Dagdræf f. Fod.

Fod, n. Fodeleige u. f. Fods.

Fod, n. Foder; Rering; især for en
Dinter. I Udtalen mangler deels b,
deels r; saaledes: fod (Gm. Nf.).

Fo'r (med alm.); nøgle. Eteder fo'r.

(G. N. fode). Søndensheds siges fo'r
ogjaa kun om Gø og Salt; især om
Gøet; saaledes: fo'r-fanga, n. i Hall.

Ball, og fl. om en Favn eller Væde
af Gø. Iagaa: fo'r-lase (Gøla).

fo'r-loyse (Samangel) og fl. I B.

Stift ogsaa: Fodrung, Dpofdring; jf.

Rufodr, Smalefoder. Hertil: fodeleige,
f. Detaling for Fodrung, eller for Dn-
terfoder. Gm. Ellers: fo'r-leige, og

i Selg. forvar (Boornal), n. for

Fodrerd: — Fodenant (Fømandt); et
Ned, som udlættes paa Foder imod Be-
taling. Saaledes ogsaa: fo'r-le; (Fø-
beder), f. fo'r-fau (i Gm. Fodefau),
m. og fl.

fo(b)ra (alm. fōra), v. af (a-a), førr;
føde, give Foder. Du a væl fana me
di o: dermed er du vel føfynet. Et
andet og nyt Dvd er: fodra o: fodra;
Hertil: fodrast paa o: afbrødes. Fo-
dring, f. Fodrung, Krav.

Fo(b)ring (alm. Fōring), f. Fodrung,
Dpofdring. Et Mars Fōring: Foder
for et Mars.

foen, adj. som har et fageligt Udbræde.

Gm. Nær med Kønig paa: en An-
sigtsfarve, som betegner Gødum eller
Gvælfelse. Det egentlig bet. samme som
føen.

foga (aab. o), v. a. (a-a), fapde; foppe

fahit. Kell. I Gm. hedder det fogla.

fogla, v. f. foga. fogling, f. betegner

ogjaa: Klubben eller formædes Røle.

fof (aab. o), n. Fugl; Dren: Smøf.

Gandfof. G. N.: kull. Dpfa: Løben,
Dmtrippes; ligesaa: Gøf, Fydring

(ligesom Drio), Af fluta, kull.

fofjen (aab. o); part. brøet. foga:

fokk, n. f. Fokk.

Fokfand, m. Drenfand, Flyvefandt

Fokver (-var), n. Storm og Dren

fola (aab. o); v. a. fōar fel. om Gøpaa;

fold, m. Fold, Rynke. Sogn, Rbl.

Fota (Fakta, Fakka), m. Fode, ung Gøst.

Ellers et Hjele; og Loftkanon til Gøte

i Almindelighed. Jf. Foha.

folen (oo), adj. fæl, uvelig. Gm. Da

na fo hole to flaa. Jf. dæla, rypen.

folga, f. 1. et rønt Delle; især af Snee.

Gnsfolga. Sogn. Jf. Fogga.

Folra, f. 2. Afrikt, Foderaad til For-
eltra eller forden nærende. Besidder af

en Gaard. Rypfolke. (Ellers: Kor, Wo-
nans, Hølb og fl.). Jf. Follag. — G.

N. fulga, Dpfolb.

Folgefolk, n. Afriktstøff. Ligesaa: fol-
geekfja (Gule), folgekama, folge-

mann.

folgefri, adj. fri for at give Afrikt.

Foll, n. Foll, Rensker. I Gm. folla;

Druges som Rosetta ved et ubeftemt

Datal, men ikke ved et beftemt Datal,
da det hedder: Rensker. Singulært

kun i Mannsfol, og Damsfol. I ind-
frænklet Betjdnng siges Follt a) om

Huusfol, Familie; ogjaa Sjalyrk,

Deeltager, f. G. i et Arbeide. b) om

en bras, agtvarbig Familie. foma te

Foll vera hja Foll. c) om Høstfol;

saaledes: folla; Foll (som: folla; folla;

- Geard** eller fast **Stilling**: tilkomne **Folk** (et noget afværende Part). I **Sammenfatning** (lige som **Mann**) ved alt hvad der tilhører **Mennesket**, især **Legemet** **Dele**; saaledes: **Folkbein** (**Menneskebein**), **Folkeløst**, **Folkedans**, **Folketapper**; ligesaa **Folkedver** (**Beit** som **Mennesker** kan udholde), **Folkemat** (**Menneskespise**); og fl. — **Jf.** **Mann**.
- folka seg**: kunne sig ved **Dngang** med **Folk**; vandre sig til en god og **saemmelig** **Dnsforset**. **Dglaa**: holde **Maade**, være **formaatig**.
- folk-quaet**, adj. n. sde, hvor der er faa eller ingen **Mennesker**. **Drl.** og fl.
- folkaugur** (r), plur. i **Skolemaaden**: **Folksangom**: haa **offentlig** **Plads**, eller i mange **Menneskers** **Paaravn**.
- Folkfar**, n. **Spur** eller **Mennesker**. **Dgfl.** **folkesfare** (**Sdm.**, og fl.).
- folkesfaren**, adj. **befaren**, **betræadt**.
- folkesfærg**, adj. **som** **beholder** **meget** **Folk**. **Om** et **Arbejde**, et **Part** eller en **Maad**, som ikke kan drives ved faa **Mennesker**. **Tell.** **Harb.** **Schl.** (**folksfærg**).
- folkesful**, adj. **ylde**, **olm**; om **Dyr**. **Fosen**.
- Folkesær** (o), f. **Menneskers** **Arfar**.
- folkesjengd**, adj. 1) **som** kan **betrædes** af **Mennesker**, (**Sjelden**). 2) **erfaren**, vant til **Dngang** med **Folk**. **Tell.**
- folkesjæmt** (sl. **Kjæmte**), adj. n. om et **Styr**, som er meget **tilgjængeligt**, **had** **ibegyit** **Killid** og **Belæg** af **Fremmede**, **Tellem**.
- folkesleg**, adj. 1) **passende**, **saemmelig**, **anstændig**. 2) om **Mennesker**: **ordentlig**, som **opfører** sig **godt**.
- folkesløfte**, f. **Mangel** paa **Folk**.
- folkesmage**, f. **Menneskestraffer**.
- folkesnavn**, n. **Menneskenavn**.
- folkesrik**, adj. **folkerig**.
- folkesædd**, adj. **manneskefy**.
- folkesamt**, f. **folkt**.
- Folkeskifte**, n. **Omhjæpning** af **Folk** (**Arbeidsfolk**).
- Folkeslag**, n. **Stægt** eller **Familie** med **henon** til visse **Egenskaber**. **Eit** **lyrt** **Folkeslag**, om en **Slægt** som **advarer** sig ved **Egenskaberne**. **Ligesaa**: **et** **spatt** **Folkeslag** om en **Familie** som **behaarer** af **stille** **hagterdige** **Folk**.
- Folkestrof**, n. **Flok**, **Følge**; f. **Straf**.
- folkestygg**, adj. **menneftelt**. (f. **tygg**). **D.** **Stift**. **I** **Drl.** **folkestyggen**.
- folkesæl**, n. **Folkemængde**.
- folkesvand**, adj. 1) **vant** til **Dngang** med **forskjellige** **Folk**; **erfaren**; **bevanbret**. **Om** **Dyr**: **tam**, **huusvant**. 2) **træen** i **Valg** af **Selskab** og **Benner**.
- Folksvare**: **I** **senke** **Betjædning** **vedere** **folkesvan**: **Sev** **vand**.
- folkesvædd**, m. **Folkeskab**. **Selsk.**
- Folkesvitt** (ti), f. **Folkeskil**. **Paa** **Folkesvitt**: **paa** en **saemmelig** **Maade**.
- folksvut** (**folsette**, **folksat**), adj. **fuldt** af **Folk**; **ogsaa** **belelligt** **for** **Samfærdel**, **uroeligt**, **selvden** **stille** eller **fril** **for** **Dejse**. **Sogn**, **Ball**, **Gbr.** og fl. **I** **Sogn** **folkesamt**.
- Foll**, f. 1. om **Palde**; **Muskelde**. **Tr.** **Stift**, **Sdm.** og fl. **Arbej**. **St.** **fella**.
- Foll**, f. 2. i **Drl.**. **E** **maa** **f.** **de** **ant** **Foll**: **jeg** **maa** **sig** **dig** **min** **Arving**; **h.** **hæb** **mig** **tylles**. **Sjelden**.
- Foll**, n. **Faldbræde**; **Roernes** **Forsold** til **Balmen** eller **Strømmes** **Vert**. (**Sjeld** **dent** **Drd**). **De** **va** **hite** **i** **Folla** (**dat.** **pl.**): **det** **var** **idet** **Sort** i **Forsold** til **Balmen**. **Sdm.**. **I** **Selsk.** **hite** **de** **Folla**.
- folla** (se), v. n. (a o), **give** **meget** af sig, **give** **mange** **Folk**; **ogk.** **forlæge**, **give** **Betjædning**. **De** **folla**, **goh!** siges især om **Kornet**, naar det **giver** **meget** af sig ved **Arstningen**; **altsaa** naar det **kerfede** **Korn** **bliver** **meget** i **Arbeid** til **Salmses** eller **Strømmes** **Maagde**. **Meest**: **de** **folla** **hite**. — **Dg** **taa** **om** **andre** **Sing**: **de** **folla** o: **det** **forlæer**, **det** **saiber** **rigeligt**, **det** **saer** **ikke** **smaat**. **Sdm.** **Gbr.** **Fdm.** **Drl.**
- Folling**, f. **Udbytte**, **Frugt**; **Mængde** i **Forsold** til **hvad** **man** **vestede**.
- Follug** (**aad** o), og **Follaug**, n. **Ar** **tagt**, **Arbeid**. **Ar.** **Revenes**. **Det** **saemne** **som** **Falaa** **men** **maaker** af en **anden** **Dyr** **Arbejdes** **fl.** **G.** **H.** **farlog**.
- Follvitt**, adj. **folbrag** **som** **gives** **meget** af sig om **Korn**. **Tr.** **Stift**.
- Follug** (**fallug**), adj. **folbrag**. **follaugt** **Korn**: **Korn** **som** **giver** **meget** af sig ved **Arstningen**. **Drl.** og fl.
- Folna** (**aad** o), v. a. **viene**, **vinde** **den**. **Sogn**. (**Det** **folna**, **salna**).
- Fom**, f. **Fom**.
- Fon** (oo), f. **Fotte**, pl. **Foraringer**, især **behaende** af **Spisvare**, som man **fin** **der** til **den** der **holder** **Arbejdet**. **Stre** **Sogn**, **Arhl.** **I** **Harb.** **Fodm** (oo), n. **Arbro** **Stoder** **Fering**, **Fending**, **Belninge**. (**G.** **R.** **forn**, f. **Foraring**; **ogk.** **Dfler**).
- fona** (oo), v. n. **bringe** **Foraringer**; **aae**. **Fone**. **S.** **Harb.** **fodma** (oo), egentlig **forna**. — **Fonelorg**, f. **Drd** hvori man **bringer** **Glasbeholdning**. **I** **Tr.** **Stift**: **Reiningelorg**.
- Fonn** f. 1) **Stæbeb**, **saemmenbrev** **Stæmasser**. **Meertal**: **fenne**, r. **Præges** i **det** **sydlige** **Norge**, til **Sid.** og **Gbr.**

For (i **For**), **For** (i **For**). (G. N. Forn).
 Ellers **Bride** (**Bree**) og **Stavl**. I **Ag**.
 Stift findes ogsaa **Formen**: **Javn**. I.
 fannende. **Straf**: **fenna**. 2) **Stred**,
Styrning, en **Maase** af **Jord** eller
Ener, som **kyrter** ned fra **Hjelbene**.
Flertal: **Fanne**. **Ebm.** og nogle **St.**
 i **Dr.** **Stift**. **Hertil**: **Fonnesfar**, **fonnbæv**.
Fornne (**Fornne**; **aab. o**), n. gammelt
 Græs (som nemlig **saacer** efter fra et
 foregaaende **Nas**). **Sogn**: **Jf.** **Rykke**,
Ulf. **Maastoe** for **Forne**, af **G. N.**
forn (gammelt), ligesom **Jol**. **fyrmungv**.
Fornnesfar (og **Fannafat**), n. et **Sted** hvor
 et **Jordstred** har **gaaet**. **Ebm.** **Fonne-**
markt: **Jord** som er **omvaaltet** ved **Stred**,
forandres, adj. om **Saarde** og **Marker**,
 som ere **udsatte** for **Stred**. **Ebm.**
fornut, adj. 1) **fuldt** af **Enerdobe**. **Syd-**
lige Egne. 2) **fornette**, om **Marker**
 som ere **gjenmansfattede** af **Jordstred**:
Nordre Berg.
For (**ov**), n. 1) **For** til **Slæder**. (G. N.
For). 2) **Fover**, f. **Fovs**.
For (**aab. o**), f. 1. **Fure** (i en **Agter**).
 G. N. **for**; **Sv.** **fara**. I **Zell**. **forfom-**
mer **Flertal**: **Javir**. — **Forabakke**,
 n. **Kanten** af en **Fure**. **Foralengd**,
 f. en **Fures** **Langde** (i **for** **Agte**, som
hædes i **Delger**).
For (**aab. v**), f. 2. i **Talemaabens** **paa**
For: **paa** **Forde**, i **Bevægelse**. **Ebm.**
(Hjelden). **Jf.** **Waför**. G. N. **for**, **Fard**.
for (**aab. v**), præp. **for**. **Bruges** i **Agg.**
 og **Guldr.** i nogle **faa** **Tilfælde**. S.
fyre (som er den **almindelige** **Form**).
for (**aab. v**), adv. 1) **alt** **for**; **for** **me-**
get; f. **Er.** **for** **lengde**. 2) i **Spørgs-**
maal og **Utraad**, f. **Er.** **hva** **for** **ein**
af **hvillen**. **W.** **for** **alt** **de** **Folk**: **See**,
hvillen **Mængde** af **Folk**. (I **Wose**
bedder det: **te** **alt** **da** **Folk!**). **Jf.** **te**,
Jf. i **Gammensætning**, med **for** **skjellig**
Betydning; nemlig: a) en **Overtvælselse**
(forvassen, forhastig se); ogsaa et **Mis-**
greb (**forleggia, forflaa se**); b) en
Indbring, **Udstand** (**forbød, forfall**);
 eller med **flattere** **Betydning** (**forlesja,**
forolika); c) = **fyre** (**for**) med **Hen-**
syn til **Hum**; **Lid** eller **Forhold** (**forlet,**
forviten, forstilla). **Undertiden** som
Efterligning af **Skriftsproget** i **nyere**
Dr., f. **Er.** **forflara, formeira**.
for (**aab. v**), adj. **hastig**, **fremfusende**.
Ebm. (**Hjelden**). **Han** **a** **so** **for** **e** (**han**
vil **ikke** **ble**).
for (**ov**), adj. **rast**, **hurtig**. **Nordre Berg**.
Rest i **compar.** og **superl.** (**forate,**
foraste). **Jf.** **fort**, adv.
Fora, af **Jole** (**ov**), f. 1) **Ferb**, **Gang**,

entelt **Gang**. **Det**. **Han** **sa** **flott** **tre**
Foro: **han** **har** **gjort** **tre** **Bevæginger**,
 været **ude** **tre** **Gange**. **Ogsaa** i **Helge-**
land, om **Reiser** eller **Lurer** (og **Hel-**
den). 2) **Spør**, **Det**, f. **Er.** **efter** **Dyr**.
Meget **brugt** i **Nordre Berg**. saaledes:
Bjonnaføre (**plur.**), **Udbrøsføre**, **Høke-**
føre. **Ellers**: **Far**. 3) **Udsæd**, **Frem-**
ferd. **Da** **va** **ikke** **Folle** **Fore**: **det** **saar**
ikke **ad** **til** **at** **Rennesser** **hadde** **gjort**
det. 4) **Egne**, **Formne**. **Wf.** **Da** **va**
Janne **Foto** **med** **dum**: **de** **hadde** **begge**
om trent **lige** **meget**. **Ogsaa** i **Ebm.**
Da **ikke** **Fattigmanns** **Fore**: **det** **er** **ikke**
for **Fattigfolk** **at** **betøke** **sligt**.
Fora (**ov**), **for**, el. **Jol**; i en **entelt**
Byrde eller **Arandsport**, f. **Er.** **af** **Wand**
(Wassfor). **Bed** **Uvandsjem**. (**Wef** **eg**.
for **da**). S. **Far**.
fora, el. **fole** (**ov**), v. a. (a - a); **bring**,
for **afsted**; **flytte**, **transportere**. **Wf.**
Guldbalen, **Namb**, **Delg**. — **for** **de** **ut**:
bring **det** **ud**. — **fore** **seg** (**fol** **se**): **passe**
sig, **forføle** **sig** **hori**. **Wf.** (G. N.
for **da**, **at** **for**).
fora (**ov**), v. a. 2. 1) **fore**, **satte** **for**
paa. 2) **for**, f. **for** **ra**.
fora, og **foraa**, f. **Fura**.
foragta, v. a. **bestaaige**, **forbarne** **ved**
Uforsigtighed. **Ebm.**
forandra, i **Ebm.** **forandret**.
foraste (**ov**), adv. **hurtigst**, **snarest**.
forbanna, adj. i **Helg.** **umuligt**, **ikke** **at**
tenke **paa**; **ellers**: **forbandet**.
forbina, adj. **foragbet**, **greben** af **For-**
unbrina. **Meget** **udbrødt**; f. **Wna**.
forbjo (**da** (-byd', -band), **at** **forbyde**.
forbød (**aab. v**), n. **Forbydelse**, **For-**
bud. **Forfjelligt** fra **Forbød**.
forbrjota (-brjot', -braut), 1) **brøde** **for**
meget; 2) **forbrøde**, **forfynde** **sig**.
forbroten, adj. **for** **meget** **brækket**.
forbust, f. **Børste** **paa** **en** **Træd**.
forderva, adj. **bekadiget**, **brøkkelig**.
fordoa, v. a. **spilde**, **bortafste**. **Sogn**.
fordrags-or, n. pl. **Bekendelser**, **blitte**
Dr. **Ebm.**
forbæa, f. **noget** **hæstket**, **ubvæggeligt**;
ifær **et** **kort** **Uværl**. **Nbl.** (**Det** **Jol**.
fordæda **betøer** **Uværlbom**).
fordoma, v. (e - de), **fordomme**.
fore (**Fard** v. f. v.), f. **Fora**.
foreign, f. **Forearsel** **for** **en** **Hændelse**,
saasom **for** **et** **Dødsfald**. **Helg.** (**Jol**.
forynja, forinnia). **Jf.** **Fyrerona, Fy-**
rsker, Fyring.
foreldre, n. **Foreldre**. **Almindl.** **kan** i
Flertal; i **Dr.** **ogsaa** i **Cental**.
for-esa (**seg**), **abe** **for** **meget**.
forfall, n. **Forfald**; **Indbring**. **Nogle**

forneba, i Sprogviden. — Partic.
fornebae.
forneba, i Raubsyn; Loro.
forneba, adj. fornebaet i. uogb.
forne, i. f. fura.
forne (el. forne), m. i. f. fura.
forpanta, adj. tagen i Beslag, besat, ikke
albig. Edm.
forraab, adj. 1) forlebet, forvildet; 2)
forleken, tomme i. f. fura.
forraab, v. a. forlede, bringe En i
forleghed ved et ulogt Raad.
forrenna seg, forløbe sig.
forre, m. og forre, v. + f. fura.
forre, adj. om Arbejde, som udføres
efter Ordre, saaledes at Betalingen be-
holdes forud, uden Hensyn til Arbejds-
tiden: Alan. If. Fyreloga, Mlag.
forre, v. n. regte, aflaae et Tilbud.
forre, Berg.
forre, (ee), adj. forreget, forsynet,
B. Stift.
forre (aab. e), n. den forreste Bort
ved Verbet (nemlig paa den Side som
vender til Døren). I Nk. heber det
ogsaa: forre. Nogle St. Langkraft.
forre (N. forre).
forre; adj. 1) forreget; ladet eller op-
fyldt; for trangt; 2) i nestr. flent,
ubefæstet, vanskeligt at rebe sig ud af.
Obr. Edm. og f.
forre, v. a. (for, fag), for, f. f. f.
forre Korre: for: tage Tæll af sine
Kort (i Epil). — forre seg: forre sig.
forre (forre), adj. forre, flog.
forre bruges i Hard.
forre, i see Oll.
forre, n. et flogesudt Sted.
forre, v. a. (e - e), gengælde, ve-
derlægge, betale: Det om en Erkat-
ning der stæer efter Godtfindende uden
at være beregnet eller fastsat.
forre, v. n. (for, for), forre, velle
til.
forre, v. a. (forre), forre.
forre, v. a. med seg: forre sig.
forre, adj. som har faaet forre.
Om Korn og andre Ting.
forre, n. i. Bitt, Elyn.
forre (forre - forre), v. a. forre.
forre. Heber alle forre. If. fura.
forre (H), adj. forre, tabt i Be-
kuelser. Han forre rettet: han
har ikke forre op at forre.
forre, adj. forre, Edm.
forre, v. a. forre. Stilt forre,
if. og f.
forre (aab. o), adj. forre.
forre, v. a. forre. Ifte meget brugt.
forre, i. den forre Deel af et St.

forre, nemlig in furet. Obr. Der
forre, hvorpaa Krogen (Angelen) er
fastet. B. og Tr. Stift. (Isl. forre-
da?). If. Bab.
forre, m. forre. Forre Berg.
forre, i. floges; en floges Plads.
forre Berg. og fl. (Isl. forre).
If. Oll. Af sola betegner det som er
bortvendt fra Solen; forre det som
er besyget.
forre seg (for, for), paatage sig for
meget, anstrenge sig mere end maaltale.
forre, v. a. (-tel, -talbe), forre,
forre: forre, n. (forre), og forre-
teljing, f.
forre, (ee), v. f. tena.
forre, v. a. forre, mistænke.
forre, adj. forre i Landet, meget
tankefuld. Alm.
forre (aab. i), v. a. forre. (Her-
ber ved Trondhjem: forre).
forre (-fona), v. a. forre, gøre
Slabe paa. Egan.
forre, v. n. (-for, -for), forre.
forre (aab. o), forre, v. a.
forre, adj. forre.
forre, adj. forre, forre.
forre, adj. ubaaget, ubattet af lang
Baaen. Tr. Stift. og fl.
forre, n. forre. Forre Berg.
(Hornøenslig et fremmed Ord).
forre (oo), n. i. under fura.
forre, adj. forre. En forre
Krogh: en Høvels. B. Stift.
forre, v. a. halvde, tilvare Rjød eller
Hallemb ved et lidt Dyleg. Belg.
Edm. og fl.
forre, v. a. forre, gøre ukende-
ligt.
forre (ee), n. en meget kraft Storn.
B. Stift. If. fura Ber.
forre, og forre (aab. i), adj. for-
bet, om Kur hvori Stavens ere saa
kraft sammendrevne, at de ved Kæmpe-
gen gaar ud fra Bunden. Den mod-
fætte Hæll heber: vandte (vande).
forre, v. a. vilke En lide. Den so
en annet forre, han forre forre;
den som vil en anden lide, skal forre
forre. B. Stift.
forre, v. a. erverve; i. vinna.
forre (aab. i), ukjærlig; ukjærlig;
gjærlig. (G. N. forre). — Et forre
vita: Reis: en Reise som man forre-
ger blot for at tilfredsstille sin Kje-
gjærlighed. B. Stift.
forre, adj. 1) tvivlaabig, ubekent.
forre. (If. vandte; og aa (vilde).
2) blig, forlegen af Uafselv. Tr. Stift.
(Hæ. Tell. I. If. varlaten, grundbar.

fosa (oo), adj. lød, væmpagtig, porøs. **Soga.** Herder ogsaa: fosen (af pøsen, hosen, roven). Hertil fose, v. n.

Foske, m. f. Falske.

Fosa, m. 1) Fos, Vandfald. Nogle Steder: Fors (Helg. Edm.). G. N. fors. — 2) Strøm, Nummende Bølger. Da fis Fossen fyre Dant'a: Baaden gik, saa at Bølgerne Nummede for den.

Fosfa, v. n. (a + n); strømme, bruse og kumme som en Fos. I Helg. forsa.

Fosfak, m. Strøm-Star (Cinclus), en Fugl som sædvanlig opholder sig ved Edbene og Sandfaldene. Hedder ogsaa: Mikal, Elvafal, Strømhest (Vofe), Lusfugl (Soga).

Fosbhogg, m. en liden Fos. **Fal.**

fosfur (fosfite, fosfat), adj. sub. af Fosjer.

fosta, f. see Fasta.

foste mæ, f. fast. — **fost-i**, f. fast.

fostova, f. Fostva.

Fostr (Foster), n. 1) Fodring, Underfodring (= Fobr). Nordre Berg. og fl. 2) Dødfodring. (Ejelden). I et Foster. G. N. fostr. I Begrebet Dødfodring bruges det mest i Sammensætning og har da almindeligst Formen Foste (oo); saaledes: Fostefan (Fosteren, Pleleson); Fostedorte, og Fostesjenta, og i Tr. Stift. Fostvæf(e), o: Pleles datter. Hiesaa: Fostemor, el. Fostmer: Plelemoder.

fostras, v. n. (a - a); af fostres plele; ogsaa: fobbe, hvide Binfoster.

Fostra, f. i Westn. Plelerinde, kun i det sammensatte: Barnafostra (Barnafostre).

Fostring (oo), f. Dødfodrings Fodring.

Fot (oo), m. (fl. Foter), Fod (beels om den egentlige Fod, beels ogsaa om det hele Lem Indtil Fosterne). — **vera** paa Fotom (el. Fotu): være oppe, paa-foden. Da isell'e har a Fostes o: det bliver der nedlagt; det anvendes eller afslægges der paa Stedet Edm. Le Fots (tefos): til fods. Samtote Fotanne; a: han begynder at løbe, itog til at flyde sig. B. Stift. (Den sidste Form er et gammelt floertals Genitiv).

fota, v. n. (a + a); fane Fødder ander. — **fota** sig: faae Fødder, bønne til at bruge Fødderne. Da da sit Is. at ein: kunna ikke fote sig.

fota, adj. fobt (fl. fott). Han a godt fota: han staar stabigt (Drl. og fl.); ogsaa: han har gode Fødder.

fota (aab. o), adj. fladt, bebetket; især paa Fødderne. **Lek.** (fl. fota). Hertil Etosot. G. N. fot el. fot, Klæder.

Fosa (aab. o), f. f. **Fosfot.**

Fotbunad, m. Fobtel, Sko og Strømper.

Fotefar, n. Fobspor.

Fotefeste (el. Fotfeste), n. Fobfaste.

Fotefrost, n. Frost paa Fødderne.

Fotefær, f. den Maade hvorpaa man bevæger Fødderne. Kaldes ogsaa Fotebur (aab. u), m. (Sst. fotsærd, fotaburdr).

Fotfjal (og Fotafjal), f. Fobblad. **Drl.**

fotfar, adj. kart til at løse. **Øbr.**

Fotfyr, n. Fobtel. **Helg.** (S. Øyr).

Fotlag, n. f. Fotefær.

formo, adj. træ, mukt Fødderne. **Drl.** og fl. (for formod).

forfid, adj. som træffer ned til Fødder.

Fotfloe (aab. o), f. Fobstammel. **Øfl.** G. N. fotsker.

Fotflag, n. søkmaessig Gæng. hvide Fotflag mæ ein: hvide Skridt med En, gaar efter samme Latt, ligesom i Marfa. (Meget ubbredt).

Fotspæne, n. den nederste Ende af en Gæng; Fobbræt.

Fotstoa, f. Staastrøm i en Baad; Rummet mellem Stavnene og det nærmeste Ruc eller Værbaand i Baaden. **Helg.**

Dr. Stift. I Edm. Fostots (aab. o), sitte i Fostovinne: sidde ved Stavnene. Da det paa andre Steder hedder: Ratskj betegner det vel nærmest Værbaandet; altsaa for Fostot.

forlaus (el. fotslaus, aab. o), adj. enfoldig, tungnemmet. **Fæderen.**

fragt, f. Fragt. (Nyere Drl).

frak, adj. fortrinlig, vigtig (som v' i god: Stand. **Helg.** og **Dr. Stift.** **Øfl.** med en Negtelse, f. Er. Dem a int frake: de ere ikke synderlig gode. I andre Dial. hedder det: frakt (Øfl. og fl.), flakk (Gulbr.), fræk (Sogit, Øfl.), fræg, el. freg (Øfl.), og spræk (Øfl. Stavanger).

fraknaa, pl. Fregner; f. Frakne.

fraktoe (oo), pl. n. Skift som ligner trykte Bogstaver (Fraktur). — **fraktora**, v. n. stude med saadan Skift.

fram, adv. frem, fremad; forud. Sædvanlig fortover, som framme (G. N. fram; Ø. fram). If. fremre. Sammensat med Prepositioner betegner det ogsaa: fremme, paa et forud-belliggende Punkt; f. Er. fram mæ Stavnene: forud ved Stavnene. (I. ett, burt; kun, ut). — Andre afvigende Betydninger ere: a) til et andet eller forventet Maal. sa fram, hava fram, sleppa el. koma fram. b) paa Land. setja fram Væsen. c) opad fra Seen eller fra Bygdens Middepunkt. Meget

brugt. i *B. S.* i *fram*: i *Badanne*;
 i *de Waard* som *Hage*: længere inde
 i *Dalen*. „*fram* i *Dalen*“: længere ind
 i *Dalen*. *S.* *heim*. *d*) *h*ab i *en Waard*,
Rom fram, nær du *fær delmatt* (*Öbr.*)
 o: *see ind* til os naar du *reiser hjem*.
 e) ud af et *luffet Rum*. *slæppa fram*
Smalen: *luffe Smaaføet* ud. *Rbl.* —
Talemaader: „*fram* a *upp*“ o: *fremad*
 i *oplysende Retning*. „*fram* a *ned*“;
fremad i *nedgaaende Retning*. *fram*
 a *gouper*: *forpør* med *Brystet* *nedad*,
 (a *betyder* *der paa*). *fram* a *baude*;
forpør med *Hovedet* mod *Jorden*. *fram*
 a *ram*, *f. Ram*.
framand (*E*), *adj.* *fremmed*. *Hebber* *se*-
nanlig: *frammande* (*B. Stift*), og *el-*
lers: *fremmande* (*sydlige D.*), *frem-*
mand (*Lell. o. S.*), *frammand* (*Öbr.*),
frammand (*Helg. Inbr.*), *G. N.*
framand. I *neutr.* *ofte*: *framandt*
 (*B. Stift*), *f. Er.* *framandt* *Holl* o:
fremmede. I *frammande* *Stad*: *paa*
 et *fremmedt* *Sted*. I *Lell.* *siges* „*Frem-*
mandpavn“ og „*fremmandemaal*“ og
Parigastnavn og *Ord*, som *ikke* *tilhøre*
Diktret.
framfar, *f.* *af* *de* *førreste* *Kaster* i *en*
Paab.
framfar, *fram* *imod*; ogsaa: *benimod*,
beveed, *moden*.
framfar (*aab. u*), *m.* *fremfareren* (*for*
Framfara); *fremfarer* *af* *Rod* i
Gjæstebudene, *Heril* *Framfara*-*Karna*,
Kone som *bærer* *Mad* *fram*. *B. Stift*.
framfær, *adj.* *fremadbrødt*.
framfær, *f.* og *framfær* (*aab. u*), *m.*
 den *førreste* *Deel*. *Støben*.
framfær, *m.* *den* *førreste* *Ende*.
framfær, *fremad*, *længere* *fram*.
framfær, *m.* *Dobbeltgjænger*, *forud-*
gaaende *Slætte* (= *Forlæg*). *Öbr.*
framfær, *adj.* *forløben*, *forbigaaen*.
 D*a* *se* *Berra* *framfær*: *saaledes* *har*
 det *altid* *gæet*; *saaledes* *er* *Verdens*
Forlæg.
framfær, *m.* *en* *af* *de* *førreste* *Hier-*
vinger i *en* *Hud* *eller* *Krop*.
framfær, *m.* (*fl.* *fær*), *forføb*, *for-*
føgen. (*Ö.* *framfær*). I *Spog.* *om* *En*
 som *altid* *vil* *gæe* *forud* *eller* *være*
før.
framfær (*nu*), *adj.* *modig*, *dristig*, *frem-*
adstaaende; ogsaa: *fremfulende*. *Sogn*,
Søndre *Berg*, og *f.* (*G. N.* *framfær*).
framfær (*aab. u*), *1)* *nærved*; *tæt* *forud*
 eller *hæ* *for*. *2)* *fram* *for*, *hellere* *end*.
framfær, *f.* *1)* *fremføb*; *afføb*; —
2) *Dristighed*. *Ag. Stift*. *D*a** *for*

ikke *framfær* *me*: *er* *han* *er* *for* *hødt*
 om *sig*, *har* *for* *stben* *forretagelses* *saand*.
framfær, *adj.* *fremfødt*, *føfret* *Winte-*
ren *over*; *om* *Kvæg*.
framgang (*-gang*), *m.* *fremgang*,
fremme; ogsaa *Lyfte*.
framgjæng, *adj.* *1)* *fremgaaende*; *som*
gæer *driftigt* *fram* og *ikke* *er* *uafselig*
 eller *tilbageholden*. *Wordre* *Berg*. I
Öbr. *hebber* *det*: *framgjæng*. — *2)*
 i *neutr.* *framgjæng*: *om* *Veiret*, *naar*
Kvæget *kan* *gæe* *ude* og *græsse* *til*
langt *ud* *paa* *Høsten*. *Ag. Stift*.
framgrøtt, *adv.* *brøet* *for* *over*, *fram*.
Han *gjætt* *so* *framgrøtt*. *Öbr.* *Be-*
slægtet *med* *gruda*, *v. n.*
framholva, *f.* *den* *førreste* *Halsdeel*.
frambug (*aab. u*), *m.* *fremadstrøben*,
lyst *til* *at* *gæe* *fremad*.
frambuga, *adj.* *fremadstrøbende*. *Støben*,
frambug, *adj.* *høi* i *den* *førreste* *Ende*.
fram-i, *ifær* *med* (*eg.* *fremme* *i*). *Wæ-*
get *brugt*. i *Öbr.* og *Er.* *Stift*; *f.*
Er. *Han* *ha* *vore* *fram-i* *de*: *han* *har*
prøvet *det*; *han* *veed* *hvad* *det* *vill* *sig*.
E *vil* *ikke* *ladde* *mig* *fram* i *de*: *leg*
vil *ikke* *ladde* *mig* i *den* *Sag*. *Og-*
sa *uden* *Objekt*. *De* *vart* *fram* *i*: *vi*
sil *en* *flem* *Døst*. *So* *va* *fremgt* *fram*
i: *han* *ha* *de* *en* *haard* *Varfæng*.
fram-i-*fær*, *udmærket*, *yppeilig*, *fortref-*
selig. *Bruges* *gæst* *som* *adj.* *f.* *Er.*
 ein *framifra* *Kann*. *Ödg.* *Lell.* *Buifr.*
Öbr. *Paa* *samme* *Maade* *bruges* i
utifra (*i* *Rbl.*), og *aranyoz* (*i* *Woss*).
framfær, *m.* *førreste* *Karetold*.
framfær (*el.* *fær*), *adj.* *1)* *om* *Per-*
soner: *flint*, *driftig*. *Jæderen* *og* *flere*.
Ofte *om* *Arbeidet*. *D*a** *ikke* *framfær*
me *han*: *det* *gæer* *ikke* *rigtig* *fra* *hæ-*
den *med* *ham*. *2)* *om* *Veir*: *fremfær-*
mellig. *Søndersjæds*. *D*a** *va* *ikke* *fram-*
fær.
framfær (*aab. o*), *f.* *1)* *fremfødt*.
2) *Lidlighed* *til* *at* *komme* *fram*. *Ag.*
Stift. *3)* *fremfær*, *forfremmelse*.
Rbl. og *f.*
framfær (*aab. o*), *framfær* *an-*
kommen *til* *sit* *Bestemmelsessted*. „*So* *e*
framfær“ *betyder* *ogsaa*: *han* *er* *ned-*
kommen, *forløst* *med* *et* *Barn*.
framfær, *u.* *fremfær*; *et* *Lag* *Kora* *som*
neblegges i *Loen* *til* *Lærning*. *Ramb.*
Inbr. I *Öbr.* *hebber* *det*: *framfær*.
Ellers: *Verja*, *Lag*, *Ret*.
framfær, *adj.* *driftig*, *fremfulende*;
 ogsaa: *næstels*. *Sogn*.
framfær, *adv.* *forøder*; *fremad*. *Inbr.*
Rodfat *baklænges*.

framluten, adj. bøllet forover, lubende. Ved Trondhjem.

framma, 1) forfra. Kun sammensat (s. frammatil). 2) indenfra, fra den indre eller yvre Deel af en Dalstrækning. Nordre Berg. hvor det bruges som præp. med Dativ, s. Ex. framma Dal'a. Vinden sto framma av: Vinden blæste fra Dalen. Saaledes ogsaa „framma ette“ : nebad, ud efter Dalen. „framma Iqsona“ : nedigjennem (Dalen, Elven). Derimod: „framma Iqsona Bar'a“ : igjennem de forløbne Åder; fra gammel Tid.

framma-fyre, 1) foran, for paa. I Voss og Gard. frammankf (aab. y). 2) forud, i Forveien (om Tid). Nordre Berg.

frammalege, adv. langt forud, i den forreste Ende. G. N. framarlega.

frammående, s. framand.

framma-paa, foran, paa Forsiden. I Gard. og Voss: framman uppaa.

framma-til, 1) forfra, fra den forreste Ende. 2) for til, i den forreste Deel. I første Betydning hebdet det i Gard. og Voss: frammannte; i Nordre Berg. framma-ette.

framme, adv. fremme; foran; oppe, inde o. s. v. see fram.

frammynt, adj. som har en fremstaaende Mund.

fram-mæ, fremad langs med; ogsaa: oppe ved; s. Ex. fram mæ Batn'e.

frampund, for: fram-under. Ramb.

framrom, n. det forreste Rum i en Vaad. Belg. Tr. Stiff.

framrønt, adj. n. om Vind, som man har næsten imod sig, i Sælladsen. „De vert'e framrønt“, siges naar Sidevinden bliver knap eller gaar over til Modvind. Nordre Berg.

framsett, adj. tungt labet i den forreste Ende, om Vaade. Afstilles ved Betonningen fra fram-sett, : fremsat.

framfid, adj. sidere foran end bagtil.

framside (-si'a), s. den forreste Elbe.

framskaut, n. Forskjød paa Seil.

framskøt, (aab. o), n. Fremskridt, hurtig Fremgang. Tell.

framskut (aab. u), m. Forenden eller det forreste Stavnrum i en Vaad.

framslag, n. Forøgelse, Tilvæxt; en god Fremhjælp eller Betskræftse.

framsleng, m. en Yngling, Dreng som er næsten voksen. Dufferud og fl.

fram-sloppen, adj. fremsluppen, kommen til sit Maal; ogsaa: konfirmeret.

framstavn, m. Forstav. N.

framstova, s. Forflue. Ved Bergen.

framskydna(s), m. Hjelv, Fordeel. Sogn.

framskyffje, n. Forskyffe i Klæder.

framsynt, adj. forudseende; som kan spaae eller see tilkommende Ting.

framtak, n. Fremgang, tiltagende Kraft og Dygtighed. B. Stift. I Edm. framtøfje. Dgslaa om Kraft og Styrke i Almindelighed. Da æ'tje nose Framtak mæ han: han kan ikke udrette store Ting. D'æ eit stort Framtøfje 'ri'naa (Edm.): han gjør store Fremskridt, bliver mere og mere dygtig. Soarer til Talemaaden: han tør seg fram.

framtalande, adj. aabenhjertig, som siger sin Mening uforbeholdent.

framtenke', adj. fremadskuende, som betænker Følgerne i Fremtiden.

fram-tikjen (aab. i), fremtagen.

framtog (aab. o), n. Fæstetoug paa Forstavnen.

framtonn, s. (fl. Framtonn'er), Fortænder, Stjæretænder.

framtung, adj. tung i den forreste Ende. Framtøfje, n. s. Framtak.

fram-um, forbi, længere frem end; s. Ex. Det gjeft fram um oss. Alm.

framveg, m. Fremdel. Mobfat Heimveg.

framvekstring, m. Yngling, et næsten vorent Menneske. Sogn, Ag. Stift.

fram-yve, frem over; forover.

fransl, adj. (i neutr. sædv. fransk; i Sammensætn. ofte: fransk), fransk.

frasa, v. n. spruble; s. frøsa.

frase(r), pl. s. Spøge, Vøier; ogsaa: Grimaser, pudseerlige Miner. B. Stift.

frata, v. n. herte. Tell. (G. N. frata).

frau, s. 1. (for Fraud), Skum. Søndre Berg. Sogn, Hall. Vald. Hedder og Saa: Fro (Hall.), og Skrau (Abl.), især om Skum paa Ml. G. N. frau.

Heraf frøya.

frau, s. 2. Gjøbsel, Møg. Meget brugt overalt i Tr. Stift. Ellers: Lab, Høvd og fl. (I svenske Dial. frö, fröu).

Synes egentlig at betegne Fedme eller Frobigghed; s. fraudig, frøy, Frøya.

fraudig, adj. frodig, fattig; om Jord og om Væxter. Dgslaa: frög, frödrig; om Dyr. Inbr. I Gbr. skal „frauen“ bruges i lignende Betydning.

frau-eng, s. gjøbslet og græsrig Eng. Ndm. Drk. og fl.

frauhøy, n. Hø af gjøbslet Eng. Drk.

fraus, s. frøsa. — frausl, s. Frost.

frautella, s. øst og frodigt Grantræ (s. Tella). Inbr. I Belg. Frøygran.

fræ, præp. (med Dativ), fra. (G. N. frá; Sv. från). Ofte med i foran (i-fræ), især naar Ordet bruges absolut

eller som Adverbium; s. Ex. selle ifræ: falde fra, afgaae, bœ. Hvor ifræ: hvorfra? — draga fra: fradrage. gaa ifræ: fragaae, negte. segja fra (set ifræ): sige til, varle, gjøre opmærksom paa. Han va fra seg: han var fra Forstanden, var gal. — fra seg fallen: mobløs, forsagt. B. Stift.

fraa-dregjen, (-breien), fradragen.

fraa-fallen, frafalben; afgaaen.

fræga, v. spørge; s. frega.

Frægang, (el. -gang), m. Frægang; Savn, Tab, Stabe.

fraa-hævd, adj. frafållt, affondret.

fraa-komen, frakommen, frafållt.

Fræsegn, f. Fræsign, Fortælling.

fraa-tald, adj. fraraadet; s. telja.

fraa-vand, adj. fravænnet, avvant.

Fræ, n. s. Fræ. — Fræ, m. s. Frib.

Frædag (æe), m. Frædag. Søndensjelds ogsaa Frædag. (G. N. Frjådagr).

fræg, fortrinlig; s. fræg.

frega (aab. e), v. n. (a - a), spørge, fritte; især om en flittig eller omhyggelig Esterpørgen. Nordre Berg. Sbm. og fl. I Anderøen: fræga. Findes ogsaa i Formen fræga i Nbl. og Hall.

Fr. fretta. (G. N. frá, præs. fræg; Sv. fråga).

Fræging, f. Udfritten, nøagtig Esterpørgjel.

fræista, v. a. og n. (a - a), 1) forsøge, give sig i Færd med noget for at see hvor det gaaer. (Sv. fræsta). 2) friste, sætte paa Prøve, føre i Fristelse. (G. N. fræista). Den første Betydning findes kun paa faa Steder; mest i Gbr. og i Dsteb. (i Formen fræste); andre Steder hedder det prøva. E skal fræste: jeg skal forsøge. Gbr.

fræisten, adj. som gjør mange Forsøg.

Fræisting, f. Fristelse; Prøve. Med Frægreb af en ond Tilfældighed hedder det: Fræistelse, n.

Fræistnad, m. en Prøve, et Forsøg.

fræls, adj. rundhaandet, gavmild. Vofs. (Sf. ufrelt). Du maa ikke vera for fræls ma da: vær ikke for øbsel med det. — Den gamle Betydning er: fri (G. N. fríala).

frælsa, v. a. (a - a), frælse, befrie.

fræmdast, v. n. forfremmes, gjøre gode Fremstribt. Nordre Berg.

Fræmde, m. Fremgang, Forbebring, Forædling. Saaledes om et Barn: „Ein ser stor'e Fræmbin paa bi": man bemærker en herlig Udvikling hos det.

fræmmeleg (fræmmelig), adj. frugtsommelig, Nbl. Sogn, Balb. Drk. Helg. og flere. Er det mest udbredte og maa-

see mest pådsende Udtryk for dette Frægreb; de øvrige ere: badnaleg (Nbl.), bonnat (Indr. og fl.), halba (Sbm.), umhænder (Vofs, Hærb. Stav.); og ellers: diger, tjuff, so vora, og so farande.

fremvende, f. framand.

fremve, adj. som er længere fremme. Drk. (hvor det sædvanlig hedder: framv'er).

fremst, adv. forrest, længst fremme. Alm. Han va baade fremst æ fulaste: han var baade den første og den dygtigste (egentl. den forreste og den snedigste).

fremste, adj. forreste, som er længst fremme. — I fremste Vokstr: sibst i Dvøerten, naar En er næsten fuldvoksen. B. Stift.

Frænde, m. Slægtning i en Sidelinje især Fætter, Søstnebarn. Neget brugeligt i Nordre Berg. og Sbm. men synes ellers at være sjeldent. (G. N. frændi, Slægtning).

Frænka, f. Fætterste, Cousine. Nordre Berg. (G. N. frændkona).

fræstalle, f. fæste.

fretta (æe), v. a. (e - e), 1) udsørge, udfritte En. Kr. Stift (= frega). G. N. fréua. 2) høre, spørge, faae Rygte om noget; især langveis fra. B. Stift.

Me ha frett, at dei æ paa Heimvegia.

frettaf, v. n. rygtes, blive bekendt.

fretten, adj. tilbøielig til at spørge og fritte efter Nyheder.

Frætting, f. Spørgen, Fritten.

Frættmad, m. Rygte, Tidende (om Fræværende). Nordre Berg.

fri, adj. 1) fri; ogsaa: befriet, fiktet.

2) ustyldig, sagløs. Han veit seg fri.

3) lens, blotet for en Ting (= aud). Me æ reimt fræ fyre bæ: det findes ikke hos os. Dæ va ikke fritt: det kunde ikke ganste negtes; man kunde ikke sige at det var aldeles intet.

fræ, v. a. (a - a), fræ, befrie; ogsaa: forsvare, fiktet eller betrygge imod noget ondt.

fræ, v. n. (a - a), fræ, belle. (Sf. belæ).

— Heraf: fræiar, m. Væller. Fræing, f. Frærie. Alm.

Fræd (aab. i), m. Fræd. Lyder almindeligst som Fræ, dog ogsaa Fræ. (G. N. fridr).

fræd (ii), adj. vakker, smul. Forekommer af og til i Nbm. og Sbm., men oftest kun med en Regtelse: ikke fri; ff. ofræd. Han va ikke fræd te sja. Sbm. Ligesaa: „Dæ va fræd bitta" (ironisk: det skulde være vakker bette!) — I Sogn skal Drdet ogsaa forekomme hos

- be Gamle; i de tællermæssige Bøger findes det ofte. G. N. fribd.
Fribd (ii), f. Skandeb, Vatterbed. Edm. D'æ ikke store Fribd'a 'ti bi: der er ikke meget vatteret i det.
fribdeleg (aab. i, ogsaa fseele), adj. fribelig.
friblaus (frelause), adj. fribløs.
fribleitt (ii), adj. vatter, tækkelig af Ubsende. Rdm. (fribleitt).
fribheit, f. Fribhed. (Myere Ord).
fribuga (aab. u), adj. fribodig, uforlagt. Mbl. Ellers fribodig, fribotug.
fribkast (for fribfast), v. n. komme sig, blive bedre, see bedre ud. Edm.
Frilla, f. Frille. (G. N. fribla). Sjelden uden i Sammensætning, som Frillebadn, Frilleaan, Frill'ungle.
fribst, adj. frist, sund; reen, uforberbet; ogsaa: lidlig, frigt, stærk. Neutrum hedder deels frist, deels frist.
fribsta, v. a. (a - a), opfriste, forfriste.
fribkast, v. n. blive friskere.
fribkælle, n. Forfriskelse; styrkelse.
fribkjen, adj. som har stadig Hælbred, ikke er svagelig. Mbl.
Friska, f. Been-Ebber, f. Flisne.
fribrikjen, adj. fritagen, Raanet.
fribtt, adv. 1) sikkert, uden Frygt; 2) frit, gratis. S. fri.
fribosa, v. n. (fryvs); frau; frose, aab. o), at fryse; 1) sele Frost, lbe af Kulde; 2) skibe af Frost; belægges med Is, tilfryse. Imperf. har i Fl. fruso, aab. u: (Hall. Wald.). Infinit. hedder frjosa og froa (Søndre Berg.), frose, oo (Zell. Gbr.), frjose (aab. o) og frose (Edm. og fl.); ellers frysa og fryse. (G. N. frjosa). frjosa att'e: tilfryse (om Haer og Vande). frjosa sundt: sprække af Frost. — Jf. frofen, Frost, frøysa.
frio, f. Slum. (Hall.). S. Frau.
frio, n. Frio. (Guldr.). S. Frio.
frib, adj. viis, klog. (G. N. frödr). Et forældet Ord, som findes i de tællermæssige Bøger, og skal efter Beretning ogsaa forekomme i Nordmør (Surenbalen).
froe, f. Dst som afstikker sig fra Ballen efterat den første Dst (Kjula) er aftagen. Guldr. Dst. (Fra Leesøe er Formen frode opgivet). J Dsteb.
froe (aab. o), om Dst af suur Mælk.
frobte, f. Fregner; f. Frutne.
frose, f. frjosa.
frosen (aab. o), adj. frosen; ogsaa kolb, frysende, som lber af Frost.
frost, m. 1. en Fros, Gressfrosen (Rana temporaria). Ag. Stiff, Dst. Inbr.
- Hedder ogsaa: fraust (B. Stiff), og Frost eller frjost (Valders). Dyrets øvrige Navne ere: Traust (Mandal, Jæb.), Lappe (Edm. Rdm.), Lopp (Zell. Hall.), og Hopp (Kamb.). Jf. Pöbba, og Gro.
frost, m. 2. Brusten eller den kjøbagtige Deel i Hestenes Høver. Toten og fl. Jf. Kvit.
fros, m. en Hantat. Edm. Rdm. — J Inbr. Kamb. og Helg. hedder det: fros. (Jøl. fress).
frost, n. Frost; a) Tilfrysen; b) Fornemmelse af Kulde; c) en Sygdom, et Slags Ublæt, forarsaget af Frost.
frostall, adj. 1) kuldfjær, som plages af Frost. B. Stiff. 2) f. frostnæm.
frostbøyg, m. en Stakel, som ikke taa-ler Frost. Gbr.
frostfri, adj. tryg, sikker for Frost.
frostgav, f. f. Frosttrøyl.
frosthærsla, f. en Forstærkelse af Kulden; naar Luften for en kort Tid bliver stuet, og Kulden derefter bliver stærkere. Nordre Berg.
frosthætte, adj. n. om et Sted, som er meget udsat for Frost. Rdm. J Helg. frostette, f. hættan.
frosting, m. Indbygger af Frosten ved Trondhjem.
frostkjent, adj. udsat for Frost. Helg.
frostnavar, m. bruges (ligesom Jøl. frostatöl) i Spøg om et udueligt Værktøj, som kun tiener til at arbejde sig varm med.
frostnæm, adj. om en Gaarb, Mark el. Ager, som er meget udsat for Frost, og især hvor Kornet let fryses bort. Overalt vestensjælds; ogsaa ved Trondhjem; ellers: frostall (Gbr.), frostkjent, og frosthætte.
frosttrøyl, m. Damp eller Laage, som opstiger fra Vandet i stærk Kulde. Hedder ved Trondhjem: Frostgav (aab. u) og Frostgubb, f.
frua, f. Fru. Hedder ogsaa: Fruge (Zell. Guldr.), Fru og Fru. Det sidste bruges sædvanlig om Damen i Kortspil.
frugt, f. Frukt. (Myere Ord). frugtaf, v. n. bære Frukt, lykkes.
frukne, fruknaar (aab. u), pl. f. Fregner, Solpletter paa Hudens. Helg. Rdm. — Ellers: fraknaa, pl. (Inbr.), frofle (Ittresogn), flukr (Edm.). Jøl. freknur.
frutnet, frutnat, adj. fregnet, plettet. Helg. Dst. Rdm. — Ellers: fraknaat (Inbr.), froflette (Sogn), flukrett (Edm.).

Frufost, m. f. **Abbt**, **Abtmorgon**.
Frums, særkesødt; om Dyr, og i Spøg ogsaa om Mennesker. **Balbers**, **Sogn**, **Harb**. I **Sogn** ogsaa **Frun**s; i **Helg**. hedder det: **Trums**. **Bruges** som **Subst.** f. **Er**. ein **Frum**s **Hest** (i **Helg**. **Trums** **Hest**); ein **Frum**s **Uffe**. I **Fortællinger** og **Wentyr** skal det betegne første **Afkom** saavel af **Kaber** som **Weder**, underitiden endog igennem tre **Led** eller til tredje **Generation**, i hvilket **Lidsælbe** det ansees som et **Wibunder-Dyr**, der kan gjøre store og mærkelige **Ting**. (**G**. **N**. **frum**, første **Afkom**).
Frumse, f. en **Ko** som har havt een **Kals**. **Tell**. I **Mandal**: en **guld** **Ko**.
Fruns, n. el. **Frunse**, pl. f. **Fryndser**. **Nyt** **Ord**; f. **Faks** og **Stuv**.
frunsa, adj. **fryndset**.
frust, m. **Uffe** (en **Fisk**). **Sdm**. I **Helg**.
frust eller **forrost**; f. **Marull**.
fry, v. n. (r - bde), **frygte**, være **angstlig**; især for en vis **Mangel** eller **Uorden**. **Nbl**. **Eg** **frydde** at da **vart** for **lite**: **jeg** var **bange** for at det **skulde** **blive** for **lidet**. **G**. **N**. **frya**, **twivle**.
fryfl, f. **Fryflade**.
frys, og **frysa**, f. **frysa**.
frytle (el. **Frylle**), f. **støv** og **brebbladet** **Græs** (især **Arten** **Luzula maxima**). **Sdm**. **Romsbalen**. (**Udtalt** **Frylle**, **Frylle**).
frø, n. see **Frø**.
frøeg, el. **freg** (aab. e), adj. **dygtig**, **meget** **god**, **fortrinlig**. (**Nbl**. **Nest** **brugl**. i **comp**. og **superl**. (**Frøegare**, **frøegaste**). **G**. **N**. **frøegr** betyder: **berømt**, **omspurgt** (af **frega**). **Ji**. **folkefrøeg**.
frøega, f. **frega**.
frøegast (**fregast**), v. n. **komme** **sig**, **blive** **bedre**. **Nbl**.
frøek, adj. 1. som **behøver** **meget**, eller som **forttager** og **øder** **meget**; **graa****dig**, om **sig** **gribende** (f. **Er**. om en **Kniv** eller **Naver**, som **har** for **tynd** **Eg** og **derfor** **trækker** **sig** for **stærkt** **ind** i **Læret**). **Jndr**. **Jf**. **romfrøek**, og **frøekjen**. (**Ang**. **frøek**, **graa****dig**).
frøek, adj. 2. 1) **harst**, som **har** en **stærk** eller **fram** **Smag** af **Fedt**; om **Dk**. **Tell**. **Hall**. 2) **stærk**, **stærk**; om **Smag** eller **Lugt**. **Wsterb**.
frøek, adj. 3. 1) **frisk**, **italig**, **blomstrende**; om **Farve**, især **Ansigtsfarve**. **Helg**. Ein **frøek** **Samlet**. — 2) **dygtig**, **fortrinlig**. **Sogn**, **Ebl**. f. **fræk**. — 3) **pralende**, **stortaleende**. **Jndr**.
frøemde, f. **fremde**. **frøemer**, f. **fremre**. **frøemmende**, f. **framande**.
frøen, m. **Ting** med **smaa** **Draaber**;

Stødregn som **fremdrives** af **Wind**. **Drk**. **Jf**. **Frøening**.
frøene, v. n. **regne** eller **drive** i **smaa** **Draaber**. **Drk**.
Frøening, m. **Drev**, **Bandperler** som **prelle** **tilbage** fra **Bandfladen** eller fra **Jorden**, naar det **regner** **stærkt**. **Sdm**. **Han** **røgnede** so **de** **sto** **Frøeninganne**.
frøenke, f. **Frøenke**.
frøse, f. **frøsa**.
frø, n. **Frø** (paa **Bærterne**). **Hedder** ogsaa: **frøe** (**Jøb**. **Rbg**. **Helg**.), **frø** (**Nordre** **Berg**.), **frød** (**Sdm**.), **frø** (**Guldr**). **G**. **N**. **frø** og **frjø**.
frøde, f. **Stum**, **Frøede**. **Sdm**. (**Stelben**).
Jf. **Frau**, og **Frø**. (**Jøl**. **frøda**).
frøfjen, adj. **graa****dig**, som **behøver** **meget** **Mad**. **Sdm**. **Jf**. **frøf**.
frøes, m. **Han**-**Kat**, f. **Frøes**.
frøsa, v. n. (e - te), 1) **spruble**, **strømme** **ud** som en **Flod**. **Meget** **ubdredt**; **sonden** **selvs** og **laa** **frøsa**, og **frøse**. **Sv**. **frusa**. 2) **pruste**, **blæse** **stærkt**, som **He** **stene**.
frøst, f. **Frøst**.
frøstokk, f. **Melbestokk**.
frøy, adj. 1) **frødig**, **frugtbar**. **Helg**. "frøyt Land" o: **frugtbar** **Jord**. 2) **saftrig**, **trivelig**, som **vorer** **stærkt**; om **Læer**. **Ogsaa**: **flør**, **frød**, som **unge** **Læer**. **Helg**. **Grundbegrebet** **uvis**; **Jf**. **Frau**(b) og **frøyden**.
frøya, f. **Saftrighed** i **Læe**, og **deraf** **følgende** **Skjorhed** eller **Løshed**. **Helg**.
frøyden (**frøyen**), adj. **flør**, **frød**, **let** at **flære** og **fløse**; om **Læe**. **Mere** **almindeligt**.
frøye, v. n. (e - bde), **stumme**, **frøede**. **Hall**. og **fl**. **Egentlig** **frøyda**, af **Fraud**.
frøye, v. a. (e - bde), **gløbe**, **gjøre** **led**, **gløbsle**. **Nordre** **Frøndhj**. **S**. **Frau**.
Frøy-gran, f. **ung** og **flør** **Gran**. **Helg**. (**J** **Jndr**. **Frøutell**). **Ogsaa**: **Frøybjørk**, om **ung** **Bjrk**, hvori **Veiden** **endnu** **ikke** er **bleven** **fast** eller **stærk**.
frøysa (**frøyse**), v. a (e - te), **ubfatte** for **Frøst**, **saae** **noget** **til** at **frøse** el. **iløse**; **ubhænge** **Stind** eller **Suder** for at **de** **skulle** **frøse** efter **Barkningen**. **Guldr**. **Drk**. **Jndr**. — **frøyse** **seg**: **saae** **Stade** af **Frøst**. **Han** **da** **frøyst** **seg** **paa** **Læem**: **hans** **Læer** **have** **taget** **Stade** af **Frøst**. (**Regelmæssig** **dannet** som **Transitiv** af **frøsa**, **frøud**).
frøyst, adj. **iløst**; **forfrøesen**.
fubba, v. n. **vrikke** **frem** og **tilbage**. **Til** **beels** **noget** **obscønt**.
fud (**Fu**), f. 1) **Bagdeel**, **Rumpe**. **Rbg**. **Tell**. **Hall**. **Meget** **brugl**. **uden** at **ansees** som **obscønt**. I **Sogn** **hedder** **det**

So (aab. o), og indbefatter tildeels
 baade denne og den følgende Betydning.
 2) Huntkønnet, især Hun-Dyrenes
 Kønnsbeel. Tildeels i Ag. Stift; i
 Søndm. kun om Hopper (Fub). Jf.
 Venébe.
 Fugg, n. Smaashøler i Huset. Zell.
 fugga, v. n. lysle i Huset, bestille et
 eller andet. Zell. (= fukka, dunna).
 Fuggje, m. (plur. -gar), Bølt, Pakke.
 Tellem.
 Fugl, m. Fugl; saavel om en Mængde
 (kollektiv), som om et Individ.
 Fugleblom, m. et Slags smaa Breg-
 ner (Aspidium fragile). Rdm. Sdm.
 (f. Blom). I Hard. Fuglaburtn.
 Fuglebreia, f. en stor Hob Fugle. Helg.
 Fuglesar, n. og Fugleset, n. Spor efter
 Fugle (i Sand eller Dynd).
 Fuglesø(b), e, n. et Kuld Fugleunger (f.
 Føde, n.). Østerd.
 Fugleham, m. prittet Hud. Om Men-
 nesker; hvis Hud ikke er ganske glat,
 men besat med smaa regelmæssige Punt-
 ter som ligne Haartrøder; siges, at de
 have „Fugleham“. Dst. I Sdm. heb-
 der det Fuglehold, n. Om glat Hud
 siges Fiskeham. Dst.
 Fuglehold, n. f. forrige.
 Fuglelocta, f. Fuglestemme.
 Fugleslag, n. Slægt eller Art af Fugle.
 Fuglevinda, f. en stor Flok af Fugle.
 Fuka (uu), f. Uvetsky, Flaa i Horti-
 yonten. Nordre Berg. Sdm. Tr. Sttst.
 fuker (fukant), adj. om -Betret, naar
 Fittingerne følge hurtig efter hinanden.
 ful (uu), adj. 1) modbydelig, af slet
 Smag eller Lugt. Bruges ved Trond-
 hjem, f. Ex. om Smør. (Jøl. full,
 stinkende). 2) slem, fortrædelig; om
 Omstændigheder. Ogsaa vanstelig, ind-
 villig, som let bringer En i Forleagen-
 hed. Alm. 3) listig, forslagen, slem
 at bestille med. Meget brugt. 4) vred,
 bitrig, bitter. Han va ful at ofs
 (Nordre Trondhj.), eller: Han va ful'e
 paa ofs (Sdm.): han var opbragt imod
 os, vere ful'e mæ ein (Sdm.): vise
 Bitterhed imod En. (Jøl. full, barsk).
 5) geil, parrelysten; om Dyr af Hun-
 kønnet, især Hopper. Hard. Sbl. Rbg.
 Ogsaa i Sdm. i Talemaaden „laupe
 ful'e“: gaae i Brunst. Jf. ob, os, bel.
 fuling, m. en listig Person.
 fulkynt, adj. sneedig, oplagt til List og
 Aneb. Gulbbr.
 full, adj. fuld, opfyldt; ogsaa: beel,
 fuldstændig. Heber i Sogn: fuld'; i
 Sæt. fudd'e. Af følgende Betydninger:

a) rigelig forsynet. b) befængt; smit-
 tet. c) drukket, beruset. I enkelte Ta-
 lemaader ogsaa: frugtsommelig. — Jf.
 Fylla, Fylling. De fulles: tilfulde.
 fulla, adv. nok, vel, vistnok. Han ha
 fulla gjort de: han havde nok gjort
 det. Meget udbredt. B. Stift, Zell.
 Øbr. — I Øbr. og Østerd. hedder det
 ogsaa: full, folk og fell. (Vel egent-
 lig fullelega).
 fullbuen, adj. 1) ganske færdig (selvden).
 2) ganske moden. Østerd.
 fullfør, adj. fuldkommen istand til noget.
 fullføra, v. a. (e - te), udføre.
 fullgo(b), adj. tilstrækkelig god eller
 dygtig.
 fullhuga, adj. som har en afgjort Lyft
 til noget, bestemt, fast besluttet. Zell.
 og flere.
 fullfomele(ge), adv. ganske, aldeles.
 fullfomen, adj. fuldkommen.
 full-legsin, adj. udbillet, som har ligget
 længe nok. I Sdm. fullegste.
 fullmata, adj. om Kornet, naar Kernen
 har saae sin fulde Størrelse.
 fullnad (fulna), m. Fyldest, saa meget
 som der behøves. Meget udbredt.
 fullfett, adj. opfyldt, besat overalt.
 fullstaden, adj. som har saae længe nok.
 fullførd, adj. udsøvet, som ikke føler
 Trang til at sove mere. Ræsten alm.
 men hedder i de sydligste Egne full-
 søvord; i Sdm. fullføvt' (fullsøfte).
 fulltaka, adj. stærk nok, fulddygtig til et
 Arbejde. Nbl. Dst. og fl. I Dst. og
 saa: fulltakjen.
 fullvaksen, adj. fulbvoren.
 fult (fullt), adv. tilfulde, ganske. (Ved
 Trondhem findes ogsaa: fullan, i denne
 Betydning). Forskjelligt herfra er: fult
 (uu); adv. af ful; f. Ex. Han tom so
 fult mæ de.
 fundr, n. Udflugt, Foreending. Sdm.
 fundra, v. n. lysle med noget i Stillehed.
 fundre se(q) vet: liste sig bort. Sdm.
 funnaløn, f. Findexen. Dst.
 funnen, partic. funden.
 funnvis (ti), adj. nem til at finde eller
 opbaae noget. Nordre Berg. Andre
 St. finnen. (Jøl. fundvis).
 funt, m. en Græsart; f. Bunt. — Fun-
 tastraa, n. et stot Græsstraa. Sogn.
 fura (aab. u), f. Fyr, Fure (Træ).
 Hedder ogsaa: Furu (Søndensjelds),
 Fora, aab. o (Helg.), Foro (Namb.
 Østerd.), Fora (Rdm.). G. N. fura.
 — Hertil: Furebar, n. Fyrrekoiste.
 Furefogla (-laugel, -fuge), f. Fyrre-
 kogle. Furefvoa, f. Rooba. Furelav,
 n. Lav eller Mos paa Fyrretræer (=

(Kraalein). Furelegg, m. Furrekammer.
 Fureskog, m. Furreklov. Jf. Loll.
 Fura (uu), f. 1) et Under, en forunder-
 lig Ting. Sbl. Rbg. (G. N. furda).
 2) Forundring. I Sæt. bruges det
 ofte i Plural (Furo).
 fura, v. a. og n. (a - a), 1) føre, bringe,
 især i en Hast; 2) skynde sig, drive
 stærkt paa et Arbejde. Sdm. og fl. —
 fure ihov: samle i Hast, kaste sammen.
 fure ti se(g): sluge, æde raskt. (Jf.
 fora). — Hertil: Furing, f. Skynning;
 Jagen. (Hebder ogsaa: Furementé).
 Ugesaa: Fur, m. De gjæft ti ein Fur
 (i en stor Skynning). Jf. furt.
 furast, v. n. forundres, forbauses. Sbl.
 Han furast paa da. G. N. furda.
 fureleg (furlé), adj. forunderlig. Sbl.
 Furing, f. fura.
 Furf, m. en tyf og sed Karl. Sdm. Gbr.
 furfunn, lætter; f. forfunn.
 furt (uu), adv. fort, hurtigt, raskt.
 Romab. Nm. Drt. — Ellers: fort.
 Furt (aab. u), m. 1) Fortrydelse; et
 ondt Lune. Han fekk ein Furt. 2) En
 som let bliver stødt eller fornærmet.
 furta, v. a. (a - a), blive stødt eller for-
 nærmet, vise Fortrydelse ved at tie stille
 eller forsøte sig bort. Alm.
 Furtkove (aab. o), m. i Evg, om et
 Sted hvortil man forføjer sig naar man
 bliver ærgerlig stemt.
 furteleg, adj. fornærmelig, som man kan
 blive stødt over. Tell.
 furten, adj. 1) fortrydelig, stødt, for-
 nærmet. (Jf. firinn). 2) vranten,
 som let bliver stødt.
 Furing, f. Brede, Fortrydelse.
 fus (uu), adj. lyften, villig, tilbøielig.
 Sogn, Nbl. Tell. (G. N. füss). Mere
 atm. i Sammensætning (som framfus).
 Jf. fsja.
 fuska, v. n. et nyt Ord som baade be-
 teener fuske og forske.
 fusse, m. en Landstrøger, Fant; ogsaa
 Fætte, Bjergetrold. Ved Trondhjem.
 fust (uu), adv. færgt, med Lyft; ogsaa
 stærkt, bestigt. Nbl. Jæb. og fl.
 fut (uu), m. Foged. Ellers faut (Gbr.),
 og fot, aab. o (Guldaalen, Østerd.).
 — Futerikje, n. Fogderie.
 fy (med aab. y), f. fyre, præpos.
 fya, v. n. (a - a), sige fy. Jf. fyne.
 fye, v. f. fylgja. — fyka, f. fluka.
 fyken, adj. let, rask, hurtig. Nbl.
 fyl (aab. y), n. et Føl. (G. N. fyl).
 fyla (aab. y), v. n. felle, faae Føl.
 Nogle St. fola (aab. o).
 fylblom (Fylablom), en Planteart:
 — Borst (Apargia). Jæb.

fylle (yy), f. en udstalt, udbetydelig Ting.
 Tell. (Jf. fyla). Ogsaa: Fæstos.
 fylgd (fylb), f. Følge. Nordre Berg.
 halba Fylb'a mæ ein: holde Skridt
 med En, fare lige hurtigt.
 fylgja, v. n. (med Dativ), følge. For-
 merne dannes paa to forskjellige Maad-
 der. I det Vestensjælske hebbet Jnska.
 fylka (fylte); Præs. fylp'e; Impf. fylbe,
 og Imperativ: fyl (alt med aab. y).
 I Ag. og tildeels i Tr. Stift hebbet
 Præs. fylgje(r), Imperf. fylgde (fælde)
 og Imperativ: fylg. I Rbg. og Tell.
 falder i bort, altsaa: fylger, fylge,
 Imp. fylg! og Inf. fylge (fyg). — Efter
 de gamle beslagtede Sprog skal Ordet
 have g. ligesom i G. N. fylgja.
 fylgjast, v. n. følges ad, komme paa
 samme Tid. I Tell. fylgias. Præsens
 hebbet fylst (B. Stift), følges (Ag.
 Stift), fylgjes (Tell.). fylgiast at: føl-
 ges ad. Bruges ofte i Central; f. Tr.
 De fylst at godt aa vordt (B. Stift).
 fylgje, f. Evtidsaand, Følgesaand. Søn-
 densjæls (Helsen). G. N. fylgja.
 fylgje, n. et Følge, Seifkab. I Tell.
 Fygje.
 fylgging, f. Efterfølgelse.
 fylja, f. en ung Hoppe; en Mær som er
 under tre Aar eller som ikke har hødt
 Føl. (Jf. Fole). Sbl. Tr. Stift.
 Ellers: Ungmarr. (I danske Dial.
 Fylle).
 fylja, f. fylja. — fylje, f. fylgja.
 fyl, f. Fylb, det hvormed noget fylbes.
 fylla, v. a. (e - te), 1) fylde, opfylde.
 2) beruse, fylle seg. 3) besænge, smilte;
 f. full. I Sæt. fybde.
 fylka, f. 1) Fylde, det at noget er fuldt.
 2) Fylberie, Druftenstab. 3) Tromme-
 fuge; usædvanlig Opblæfelse i Ind-
 voldene.
 fylkast, v. n. (e - test), blive fuldt.
 fylkasant, m. en fordrunken og herved
 forarmet Person.
 fylkekumar (aab. u), m. et Insekt som
 i sin Puppethand findes i Kloster paa
 Træerne og bruges som Middel imod
 Trommesuggen (Fylka). Sdm. Efter
 Strøm: Tenthredo Betulae.
 fylkestap, m. Fuldskab, Fylbert.
 fylking, f. 1) Fyldning, at noget fylbes;
 2) Fylding eller udstaarne Løvsjæle
 paa en Døt.
 fylflug (fylfig'e), adj. tyf, fylbig.
 fylmær, f. en drægtig Hoppe.
 fylrova, f. Padderol (Equisetum). Hard.
 fyltoggja (æ, -i), adj. f. om en Hoppe
 som har Pottesøl og derfor er mager.
 fyltung, adj. drægtig, med Føl.

fyløst, m. = Fylmar.

fyne, v. a. Hende paa, sige fy til. Nordre Berg. Høraf: fynt', adj. Ein fynt'e Sund: en Sund som man har fiendt paa og som derfor er skamfuld.

fyne, v. n. parres; om Fugle. Nørb. Ellers: vina, sola og fl.

Fynte, f. Finte, Puds. Sdm. og fl.

Fyr (aab. y), m. Fjordboer. (Egentl. Fjrd, af Fjord). Bruges kun som Navn paa Indbyggerne af Nordfjord og Søndfjord. Jf. Fyrka. Ellers underliden sammensat, som: Elyfyrer, o: Eidfjorbinger (i Farbanget).

Fyr (yy), m. 1. Karl, Mandsperson (høer fremmed). Meget brugt.

Fyr (yy), m. 2. et Baal, en stor Fld; ogsaa et Fyrtaarn. saa Fyren paa: faae det til at brænde friskt. — Høraf: fyra, v. n. fyre, brænde.

Fyrcars, og fyrdags, f. under fyrr.

fyre (aab. y), præp. for. Hebber ogsaa: føre (i Ag. og Tr.), fere og fere, (Bald. Gbr.), fe (Kell.), fy' (Hørb. Bøst). G. N. fyrr, firr. I nogle Betydninger forbindes det med Akkusativ, i andre med Dativ, forsaavidt Dialekten har denne Form. Saalebes: A, med Akkusativ. 1) i Betydn. frem for et vist Punkt, hen til. Ex. Det kom ut fyre Holmen. 2) før, tidligere end (en vis Tid). fyre Jul'a (semin.). 3) om, for hver (Tid, Deel, Stykke). Ein Gang fyre Dagen; fyre Mr'e; fyre Wika. 4) til Gjengjæld for. fyre Umanen; fyre Keis'a. 5) som, lige med. Han vart halven fyre ein rik Mann. — B, med Dativ. 6) foran, ved, fremme for. Det vilte ut fyre Holma. 7) forud før, som Lejn eller Varsel før. Da va fyre Dauba hans. 8) i Stebet før. Han svara fyre Bror'a. 9) til Fordeel eller Glæde for. Da va godt fyre Foreldrom. Da kom burt fyre meg. I Kell. bruges „fe“ ogsaa om at arbeide for En, hvor man ellers siger: at; f. Ex. Han beve gjort et Wls fe meg. 10) med Hensyn til, hvad angaaer. Fyre den Skuld. Han va rædd fyre Pengom (forsigtig med Pengene). 11) hos, ved Hensendelse til. Det klaga fyre Far'a. 12) under Paavirkning af. Da saut fyre Wind'a. Da brotna fyre Fotom. 13) paa Grund af, formedelst. Det bibbe fyre Storm'a. 14) til Betryggelse for. Det gjate fyre Dbyrom. 15) til Middel imod. Et Raad fyre Berth'a (imod Smersten). — Enkelte Talemaader. vera fyre seg: være om sig. „San æ for lite fyre seg“: han har for

libet Mod, er for meget tilbageholden. Derimod: „Han æ mykje fyre seg“, om En som forsøger sig meget, gaaer dristigt og dristigt frem. (G. N. mikill fyrr sær). „Han æ ikke fyre da“; han undseer sig nok ikke derfor; han tør vel gjøre det. Sdm. — vera fyre: blive udsat for, plages af. hava fyre seg: have føre, syse med. taka seg fyre: foretage sig. setja seg fyre: foresætte sig. (De øvrige Udtryk maae søges under vedkommende Verber). I Nbg. og Gbr. hebbet Ordet tildeels: for.

fyre (føre), adv. 1) foran, forud. 2) før, forud (i Tiden). Den eine kom fyre, aa hin ette. 3) for, føre. I forskellige Talemaader; f. Ex. halda fyre: holde for, mene. bera fyre: foregive; undskyldte sig. Stundom med Begrebet af en Forbliven f. Ex. legaste seg fyre: vedblive at ligge. setja seg fyre: vedblive at sidde. (Ellers: setja seg til).

fyre (føre, før, fø, fe), conj. thi; forbi; da. Almindl. Det vilde ikke gaa; fyre det saag at da va for sein.

fyreat (førat), forud, forhen, i Forveien. Tr. Stift.

Fyrebering, f. Forevendning, Undstylning. **Fyrebod** (aab. o), n. Forbud, forudsendt Bud.

Fyrebøn, f. Fjorden.

fyre-bi, 1) forbi; 2) endda, desuagtet; ogsaa: endstjønt, uagtet.

Fyredugur, m. Morgenmad, Protoft. Hall. Bald. Dal. Fjrdugur, Fjrdur. Dst. Dst. Jf. Dogur og Wbit.

Fyrefar, n. Noget som gaaer forud.

fyrefaren, adj. forudgaaen.

Fyrefær, f. 1) Forvarsel, eller noget som gaaer forud. 2) Forraad fra forrige Tider. Sdm. Ein Mrs Fyrefær ma Konn: et Mars Beholdning af Korn.

Fyregangar, m. Forgjænger, Formand. **Fyregang** (el. gang), m. 1) det at man gaaer foran eller i Spidsen. 2) noget som gaaer forud for et andet. **Fyregangsmann**, m. den som gaaer forud i et Følge. Elgesaa Fyregangskana, Fyregangsgjenta.

fyregjort, adj. forebygget, forbindret.

fyregjær, f. Forebyggelse; Hindring.

Fyrehand, f. Forhaand. Ista i Fyrehand: sidde forud i Raben. Modsat Bakhand.

Fyrefjengla, f. Fjengla.

Fyrela(b), n. Forladning i Gæverer. Hall.

Fyrelaup, n. Foreløb, Fjrdedraaber.

Fyreloga (aab. o), f. 1) et nyt paalagt Stykke; især paa Dret. Sdm. og fl. Jf. Mloga. 2) et Arbeide som skal

være ubført til en vis Tid. Tell. og fl. Ellers: Mlag, Lagje, Lagprkje.

Fyremann, m. Formand; Anfører.
Fyremun (Fyremun), m. Forspring, et Stykke forud; ogsaa Fortrin, Fordeel fremfor andre. Alm.

Fyreor (Fovor), n. pl. Forord; forelsbig Erindring eller Betingelse.

Fyrecam, n. Forspring, Leilighed til at træffe noget før end en anden. Sbm. D'a godt te ha Fyrecam'e.

fyre roke, efter Rab; s. Roke.

Fyrecuna (Forerona), pl. m. (?) Forvarfler for en Hændelse. Drk.

fyrefett, adj. foresat; overdraget.

fyrespel, n. Forspil.

Fyrestandar, m. Forstander; Forstanderfle.

Fyretankje (og -tankje), m. Betænkksomhed, det at man overveier en Sag forud og betænker hvad der kan indtræffe.

fyretent', adj. betænkfuld, som overveier Sagen forud.

Fyretole (aab. o), f. Raad, Formaning; Overtalelse. Han tok intje Fyretole: han lod sig ikke overtale. B. Stift.

fyretvart (fortvart), adv. efter Rab, uden at gaae noget forbi. Tr. Stift. Ellers: fyre Ende, fyre Roke, andfares. S. tvart.

fyrevis (ii), adj. forubvordende, som veed tilkommende Ting.

Fyrevit (aab. i), n. Klogskab, Forubseend.

Fyring (yy), m. en Baad som besettes med fire Mand. Fosen. (Af flore).

Fyrkje, f. en Pige, Tøs. Meget brugt. i Gbr. og Drk. især i Spøg og med en mindre Grad af Agtelse. Paa andre Steder ansees Ordet fornærmeligt og bruges om letfærdige og ublufærdige Kvindfolk. Man har ogsaa Verbet: fyrkja o: lesse, drive letfærdig Spøg. Maaskee beslægtet med Fart (el. ogsaa Furt). Sf. Fessa.

Fyrkløde (Fyrkla'), n. Forkløde. I Nbl. og Ebl. hedder det: Frykl (Frykfel).

fyr, adv. før, forhen. Formen fyrr findes kun i Rbg. og enkelte Fjeldbygder; ellers hedder det: før, el. før (G. N. fyrr). — før i Væren: forud, i gamle Dage. B. Stift. — før bruges ogsaa for: førend; s. Er. Eg heve intje set de før i Dag. Lengje før han va komen; o. s. v.

Fyrr-car(e), Mæret for ifjor; næstsidste Aar. I Fyrrcar'e, eller: i Fyrrcars (for henvod to Aar siden). Fyrrcars-

Fonn: Korn fra næstsidste Aar. Fyrrcarsavlen: Aarvoden i næstsidste Aar. Fyrrdag(en), næstsidste Dag. Fyrr Dagle, i Fyrrdag, el. i Fyrrdags o: iforgaars. I Nbl. (Stadtlændet) siger man ogsaa „i fyre fyrdags“ o: Dagen før iforgaars. See fyrr.

fyrr, adj. 1) tidligere. Drk. (hvor det hedder førre). I førre Lag'e: i det tidligere, vel tidligere. — 2) forrige, foregaende. Rbg. Tell. Gbr. Dagsaa i Drk. Fosen, Randsalen (førre). G. N. fyrri; Sv. førre. Fyrr Gaangen: forrige Gaang. Gbr. Figeaa: fyrr Posten; fyrr Sunddag; fyrr Helg'e. (Sf. sin, ii). I fyrr Vikun (Gbr.), i fyrr-vulun (Drk.) o: i forrige Uge. (I B. Stift: hi Vikaa, i hine Vikenne). Disse fyrr Daganne: de forrige Dage. Rbg. — 3) den nærmeste foran den sidst forbigaaende; den næstsidste. I denne Betydning er Ordet langt mere almindeligt, nemlig i Sammenlætning med Aars- og Dagstidens Navne, hvor det tildeels hedder fyr (før) og fyre. Saaledes: fyrr Dagle (s. Fyrrdag). Fyrrhelben, el. i fyrrhelbs o: iforgaars-afte). Fyrrnatta, el. i Fyrrnati (Ratten til iforgaars). I Fyrrmorgen (i forgaars om Morgen). Figeaa: i Fyrr-car's (see ovenfor); i fyrr Haus (næstsidste Høst); i fyrr (eller fyre) Sumar o. s. v.

fyrrkjuge, f. fyrri.

fyrreitr (fyrreitr), adv. før, forud, i forrige Tid. Tr. Stift.

fyrsta, f. (egentl. Fjordboerfle), Kvindfolk fra Nordfjord eller Søndfjord. See Fyr.

fyrri (aab. y), Talord: fyrrtyve. Søndenfelds ogsaa fyrrkjuge. G. N. fjörir tigr.

Fyru (aab. y), f. Elvebred; Sandbank langs Elveløbet. Gbr. Sf. Affora.

fyrug (yy), adj. 1) frisk, livlig, munter. (Sf. flörug). 2) tyk, før, fylbig. Drk. (fyrau).

Fyrveld, n. Kalene; s. Fjoveld.

fysa, v. a. og n. (e - te), lyst, have lyst til, længes efter. Søndre Berg. Tell. Vald. G. N. fysa. (Af fus). Sf. buga, langa.

fyselig, adj. behagelig, hyggelig. Vald. Mest ironisk og med Negtelse.

Fysemat, m. Eftemad, selden eller læsker Mad. Vald. og fl. I Sogn: Fysemat, f.

fysen, adj. 1) lyften, begjærlig. Søndre Berg. (I denne Betydning selden). 2) hyggelig, behagelig, som giver Lyst.

B. Stift. Mobbat: ufysen. Da va ikke fyse Ber (intet byggetgt Betr.) 3) i en dunkel Betydning (maaskee: om, Hælen) bruges Ordet meget i Sdm. og fl. især ironisk og med en Negtelse; f. Ex. Han ær'ke fysen: han er ikke forslagt, han er dygtigere end man stulde tænke.

Fysne, f. Lyst, Behagelighed. Dinne Fysnaa se snart Ende: denne Herlighed forsvinder snart. Sdm.

fyrt (aab. y), adv. først. Kan ogsaa skrives „fyrtst“, men skal egentlig hedde fyrst i Riget med fyrr og fyrre. Bruges ogsaa i Betydning naar, kun, hyls, dersom. (Sæt. Gbr.). Undertiden i Formen: fyrsta, el. fyrste (egentl. adj. n.). „da fyrte“: først da, el. just da. „no fyrte“: nu først, just nu.

fyrte (for fyrste), adj. første. Fyrte Gaangen: den første Gang. Va fyrte Hand'a: i Begyndelsen. Fyrstekana, og Fyrtemann'en: Høgtælleren af første Høgtællab.

Fyrtehave, f. den første Have som En giver sin Forlovede. Rbg. og fl.

fyrte, adv. i Begyndelsen. Hedder paa nogle Steder fyrtebundes, og fyrstaand (Inbr.). — Dgtaa: i Fyrteingji (i Fyrteingjenne). G. N. i fyrteunni.

fyrten (yy), adj. skamfuld. Gærd.

fæ (o: faer), f. fæ.

Fægrer, f. en Fæveplante (Galium boreale). Sdm. (Hjelden).

fæl, adj. fæl, frygtelig; ogsaa: voldsom, overgiven, umaadelig; f. fælt. F. folen, ryfen, ogjeleg.

fæla, v. n. (e - te), blive bange, forstræktes; ogsaa: ængstes, grue. Søndre Berg. Kr. Stift, Hall. En fæler se da: jeg gruer derfor. Tell. (G. N. fæla, forstrækte).

Fæla, f. Frygt, Rædsel. Han tol Fæle: han blev ræd. Sdm. og fl.

fælende, adv. frygtelig. Sogn.

fælafst, v. n. frygte, blive ræd.

fæleleg, adv. fælt, frygtelig. Kr. Stift. Dgtaa: uhyre, overmaade; f. fælt.

fælen, adj. frygtssom, som let bliver bange. Mere alm. G. N. fælinn.

Fælsn (Fælsen), f. noget frygteligt; ogsaa et Vildbunder, noget ufærbønligt.

Rbl. Voss. Det va so mange at da va ei Fælsen.

fælt, adv. 1) fælt, stræffelig; 2) overordentlig, overmaade; f. Ex. fælt smaatt; fælt lett; fælt lengje; han eat so fælt o. f. v. Alm. Denne sidste Betydning tilkægges ogsaa andre Ord, som egentlig betegne det Frygtelige; saaledes:

gruveleg, hoteleg, kableg, ogjeleg, Ryggieleg og fl.

Fæn, n. Sump, Mose, Blodmyr som er vanskelig at komme over. Fæderen. (G. N. fen). Ellers Dna, Dikke o. fl. Fænar, og Fæncar, m. Smaafæ; Fæar og Gjeber. Mandal, Rbg. Tell.; see Fanar.

fængd, f. fængd. — fængje, f. fængja.

Fænte, f. Fenta. — fæer, f. fæ og fara.

Fær (for Færd), f. 1) Færd, Rejse, Fart. G. N. ferð. (Af fara). 2) Helg. Hedder det Fær (el. Fæl, med tykt l), og betegner Høer Rejsten til Vaarfæstet i Lofoven, saavel som Fiskefæstet.

Han va ma i Fær'en (i Fæln): han var med i Fiskefæstet. 2) Afsærd, Bevægelse, Maade eller Manere at fare frem paa. Da va bare Fær'a: det var kun Afsærdens eller Maneren; der var i Grunden intet videre ved det. Nest i Sammensætning: Afsær, Marrefær; Handefær, Fotesær. 3) Gang, Stikbæne; den Maade hvorpaa noget farer, beskriver sig eller behandles (f. fara). Da heve fare same Fær'a (har gaaet den samme Gang). Han for ingja go' Fær.

F. Høgsær, Vælsær, Ufsær. 4) Høb, Flok, Følge. Fillefær (Stimm), Fuglefær. F. Brudsær, Ufsær. 5) Dragt, Byrde; det som man bringer med sig for hver enkelt Gang eller Udsærd. Ei Fær ma Vatn: en Byrde eller to Bøtter med Vand. (Vælsær). Hedder i Helg. Fær (Fæl), og ved Trondbblem ogsaa: Fera (Fole, Føl').

færa (for ferda), v. a. (a - a), forfarbig, sætte i Gang, gjøre færbig. Rg. Stift. (Udtales tildeels: fæle).

færafus, adj. rejselysten. Sogn.

Færabug, m. Lytt til at rejse; Lytt at komme paa Veien. Rbl. og fl. 3 Sogn og saa Færamo(b), n.

Færalag, n. Rejseselskab; ogsaa et Gilde som holdes i Anledning af en fuldført Rejse. Nordre Berg.

færafust, adj. betyngt af Dmørg og Tilberedelser for en forestaaende Rejse. Sdm. Nest i Spøg.

færafst, v. n. (a - a), færbes, rejse, vandre om. 3 Helg. farafst (falafst). G. N. ferdaast.

Færast (Færafst), m. Fæst som kommer i Stimm eller i store Høde.

Færing, m. en liden Baad med to Par Rarer. (Sel egentlig Færing). Ser til Færingssarm, m. Lædning for en Færing. Færingssauft, n. Skuur til en saaban Baad.

Færmann, m. En som transporterer Ba-

rrer fra Indlandet til Handelskæberne, eller fra Stæderne til Landet. Ag. Stift (ifær Guldb. og Hedemarken).

færre, compar. af fær, adj.

færrel, m. Færrel. (Ifte meget brugl.).
færri(b), f. Færrel; ifær den Lid da Færrel i Fosoden brives. I Belg.

farti (Falti).

færug (for færug), adj. 1) færug, be-rebt, ifandsat. Alm. (dog tilbeels i Formen: færige, færug, falau). — 2) frift, færug, ved god Helbred. Mest i Belg. (farug, falug). Mere udbredt er: ufærug (ufærug) i Betvindingen fyg.

fæle, og fællen, — f. fæst.

fæll (Forbinding), f. Fæll.

fædd, partic. 1) fæstret, opfødt; 2) født. føde (føa, føe), v. a. (e - de), 1) føde, opfostre; nære, underholde. G. N. føda. Jf. Fodr, Fodnad, Føstr (som forub-sætte en ældre Form: føba). 2) føde, bringe et Føster til Verden. Kun om Menneſter. (Om Dyr: unga, yngla og f.). føde seg: ernære sig, finde Op-hold. føde fram: føstre over Vinteren, fødre Kvæget indtil det selv kan søge Næring. — fødande, adj. vel værd at opfostres.

føde (Føa, Føe), f. Føde, Næring.

føde, n. et Kulb, Fugl som opfostres paa een Gang; ifær et Kulb Fugleunger (Fugleføe). Dørb. Jf. Legde.

fødebole, n. Jord med Henſyn til Næring. Dørb. Et godt Fødebole: en god Gaard, et Sted hvor man kan nære sig godt.

fødeſlaga, f. f. Føderid.

fødeſtær, m. Rødermærke, mehfødt Plet paa Hud.

fødeland, n. Fødeland; Fødeegn (ſjeld.).

fødenaut, n. Røb som føstres for Be-taling.

føde(r)aa(b), n. (L), Afstagt, Afgift til den forrige Besidder af en Gaard. Gbr. Hedemarken, Dørb. (Føera). Elærs: Ror, Folga, Holb, Lvaure og f.

føderid, f. det sidste Anfald af Fødsels-smertene; den Stund da Fødselen fo-regaaer. Sdm. (hvor det dog oftere hedder Føstrid). Elærs: føſlaga (Belg. og f.), føſinga-ri' (Sogn). Jæl. fødingarhrid. See Rid.

fødeſtab, m. Fødeſted (ſjeldn.).

fødevit (aab. i), n. Forſynlighed, Klog-ſkab i at søge Næring.

fødnad (Fonna), m. Opføstring af Kvæg. Der er ein stor Fønung o: der fødes mange Kreature. I Sdm. Fødnad (Fonnad).

fødsel (Føſ), f. 1) Fødsel. Hedder oftere

Fødsel (Føſel), m. 2) Røderutun-bing, Fødselslem. Sdm. (Afvorligt og ifte ofteent).

fødsle (Føſle), f. Opføstring; Winterfo-bring. Mest i Ag. Stift. Et Rø-føſle; Eauføſle (ligeſom: Fø'r og Føſr). Gbr. og f.

føſinga-ri, f. see Føderid.

føſ, f. Føl. — føſje, f. fylgia.

føſ, adv. f. fyrr. — føſ, m. f. Fyr.

føſ, f. Føre (paa Veiene). B. Stift. Bruges ofte i Flertal; f. Er. Da vart go'a Førena: det blev et godt Føre. (Vøſ). G. N. færð.

føſ, adj. 1) fremkommelig, som man kan befære eller komme over. Mest i neutr. (føſ). Der er godt føſ: man kan godt reſſe der. (Rr. Stift). G. N. fær. Jf. Talemaaden, 'tella føſ': forekſtille en Ting som let gjørlig. 2) farende. Kun i Sammensætning: ſeinſør, høgføſ, hørføſ, einſør og f. Af fara (imp. føſ). 3) bekvem, væglic, ſom er iftand til noget (eg. ſom kan fare). Eg er ifte føſe te da (Søndre Berg.). Hedder ogsaa: føſ' (Han er ifte føſe te da). Rbl. Ehl. Jf. gangeføſ, kaſt-føſ, vanføſ. 4) hulpen, tænt med noget. Han er ifte føſ' me da. Rbl. Ehl. Hedder ogsaa føſt'. 5) før, stærk, kraftfuld. Mere alm. Ogsaa før; fulblig (ſjeldnere). Jf. fyrug.

føſa, v. a. (e - te), 1) føſe, bringe, trans-portere (ifær tilvands): ogsaa: flyde, ſætte over en Fjord eller Å. G. N. føra. 2) flytte, flyde noget tilfide uden at løfte det op (f. Er. et Børb, en Seng, en Kiſte). Jf. yta, ſtufa, flyta. 3) fremføre, komme med, faae paa Gang. Ein ſtal baade høyra rett er føra rett: man ſtal baade høre rigtig og fortælle det rigtig. føre Drøſe: lobe med Glæder. (Nordenſjelds). føre Folk ihop: fiſte Uenighed imellem Folk (B. Stift). Føſvriat bruges Ordet her ifte i ſaa mange Forbolde ſom i Danſk.

føſande, adj. ſom kan føres.

føſaſt, v. n. blive Føre, blive god Bet. (ſjeldn.).

føſdur, f. Fyrebuur. — føſe, f. føre.

føſe, n. 1. Løi, Væſer eller Sager ſom man fører med ſig. Na Bant er Føre: med Vaad og Labning. — Betvindingen: Røſſkab, Middel (G. N. føri), er ifte funden, men forubſættis i Elbføre; jf. Naalføre.

føſe, n. 2. 1) Føre, Veienes Beſtaffenhed, forſaavidt denne berøer paa Veiret og Kærſtiben. Winterføſe, Sumarføſe, tungt Føre, hart Føre o. f. n. Under-

tiden betegner Ordet kun godt Føre, og især Sneeføre. I B. Stift hedder det: Før, f. — 2) Forsætning, Tilstand. Nbl. Ehl. Da æ lome i eit laast Føre. (Førtjente at være mere brugelig). Sf. før, adj. — 3) Standsstemning; især Hidsighed, oprørt Sind. Ehm. Han va lomen i eit stygt Føre. (Sf. Faar).
foreaat, f. fyreat.
Førefall, n. det besværlige Føre, som sædvanlig indtræffer om Vaaren, naar Sneen tøer bort. Søndenfelbs.
Føreløysa, f. Mangel paa godt Føre.
Føremann, f. Fyremun.
Førerona, f. Fyruna.
Foring, f. 1) Førsel, Transportering. Alm. 2) Transport, Ledning el. Læs. Heraf Føringmann, En som transporterer Varer. Buxterud og fl. — 3) Gave, Føreling; saaledes om Gjæstebudstøf, som man sender til En som skal holde Bryllup. Ellers kaldet: Fon, Sendting, Betning.
førleg, adj. 1) fremkommelig, hvor der er godt Føre. 2) førlig, frisk, istand til at reise. Hedder ogsaa: førig.
Førleikje, m. 1) Duellighed til noget. 2) Kræfter, Styrke.
førmeir, f. fyrrækt.
førre, f. fyrræ.
Førsla, f. Førsel, Transport. Hedder ogsaa: Førjel, m. 2) Stynding, megen Travilhed med et Arbeide. Ehm. og fl.
ført, adj. 1) ført (partic.). Nogle St.

förd. 2) bevæd, istand til. Nbl. Ehl. 3) Hjulpen, tjent med; see før, adj.
førtoart, f. fyrtvart.
førug, adj. førilig, raff, frisk.
føse, v. n. (e-te), spulme op, ubvide sig, opblæses. Drt. S. fos, adj.
føt, n. f. Fet. — Føtling, f. Føtling.
føtt, adj. føbet, beskaffen med Hensøn til Fødder. Denne Hesten æ godt føtt'e (har gode Fødder). Sf. høgføtt, storføtt.
føye (adj.), libet. Bruges meget i Ehm. f. Er. D'æ føye før dæ veri'e nok (el. kun: D'æ føye før) o: det bliver snart nok, der behøves ikke meget. Sv. søga.
Føyt, m. lette fygende Sager; især Frøet af enkelte Planter. I Ehm. siges Føyt ogsaa om Dueurt (Epilobium), paa Grund af dens lette duunagtige Frø.
føytja, v. a. (e-te), 1) drive, bortløse, faae noget til at fyge. (Nbl. keyja). Af siuka, faul. Nest i B. og Tr. Stift. 2) v. n. fyge, drive; om Sne. Søndenfelbs.
føykje, f. Drev, Sneefog. Lell. og fl.
Føyra, f. 1) Sprække eller Røve i Træ; især om de Sprækker og Huller som findes indvendig i Træet, naar det tilhugges. B. Ag. og Tr. Stift. I Ryfjelle hedder det: Floyra. Sf. Vella (Nbl. føyra). 2) Porer, de fine tætliggende Huller indvendig i Been. Helg.
føyruut, adj. 1) revent, som har indvendige Sprækker eller Skaar. 2) porøs, svampagtig, bullet. Helg.

G.

ga, v. n. see gange.
Gadd, m. Braad, Epiids. (Elsdent Ord). G. R. gaddr.
Gagl, f. Bilgaaas, Graagaas. Lell. og fl. I Mandal hedder det Gaul, og skal betegne en Art Gæs, som aarlig trækker langs Kysten paa en note bestemt Tid. (Nbl. gagl, n. betegner Gaaseunger).
Gagn, n. 1) Gavn, Nytte. G. R. og Sv. gagn. 2) i Sammenfætning: Midbel, Kæbstab; see Elbgagn, Bøvgagn. Sf. Gogn. E Gagns: tilgavn; ret dygtig. (Udtales oftest: te gange). D'æ ikke Gagn i da (el. 'ti bi); der er ingen Hælp i det.
gagna, v. n. (a-a), gavne, nytte.
gagn-gjerande, adj. gavnlig, nyttig.
gagnlaus (gaglause), adj. gavnløs; ubueltg.

gagnleg (gaangle), 1) gavnlig, nyttig. 2) adv. tilgavn, dygtig, ret tilstrækeligt. Meget brugt i Helgeland hvor det hedder: gaangle.
Gagnløysa, f. 1) Gavnløshed; 2) forglæves eller unyttigt Arbeide; ogsaa en ubueltg Person.
Gagn-vib (-ve), m. Gavntømmer; Emner. I Ehm. Gagnbeine.
gala, v. n. (gjæl'; gol; gale), at gale. Inf. gala (Gbr. Drt.). Supin. og-saa: gile (aab. i), gjele, gjele (Tr. Stift). gala bemærker ogsaa at gløve sig lystig over noget, gløve Stet og Skraal over Smaating. — Galing, f. Galen; Hanegal.
Gald, m. en meget betraadt Plads paa Engen eller i Sneen; et Sted hvor Grunden er bleven haard og fast ved

ibellig Betræden. Sogn. Gall. 3 Evm. Gall.

galba, v. f. gjelba.

galbra, v. n. bere, gjøre Trolddom. Nordensjæls (Jælden). G. N. galbra. — Galbring, f. eller Galbr, n. Heretie. (Kun i Spøg).

galdrakka, adj. stærkt betraadt, sammentrampet, haardtraadt.

gale (for gale), adv. 1) galt, urigtigt; 2) slet, slem, ulysteligt. Dø gjelt gale. Dø sto gale til. (Gøle i Ag. Stift).

galen, adj. 1) urigtig, fellaagtig, daarlig. Ein galen Beg. Et gala Bis (en Ustift). 2) taabelig, tankeløs, usorgtlig; ubertiden ogsaa forvirret, som ikke veed at rebe sig ud af det. Han æ 'he galen som ilt ottast, o: den Mand er ikke dum, som frygter for et Uheld. B. Stift. 3) uskyldig, tølløs, som ikke holder Maade. Han va so galen te lægja. Det æ so galne ette Drøff (de have en rasende lyst til at driffe). Ogsaa overgiben af Munterbed. vill æ galen. ein galen Ungdom. 4) forbitret, vred, hidsig. Han vart galen paa ofs. Det vart galne fyre dø. 5) gal, affindig. Jøl. galinn. Galne-Folkje: de Gale. (Nordre Berg.). 6) frygtelig, rasende; om Vind og Veir. Ein galen Storm. Et gale Ver.

Gall, m. f. Galb.

Gall, n. Galbe. (G. N. gall). Dø Gall i alle: Enhver har lidt Galbe i sig; enhver kan blive optret til Brede.

gal-laaten, adj. overgiben, lystig. Tell. gallsprenge, adj. galbesprenget.

Galneheit, lystig, lessindigt Kvindsfolk.

Galning, m. en overgiben, munter Karl, en lystig Fætter.

Gallkap, m. 1) Gallstab, Daarstab; 2) overgiben Munterbed; Leg og Støi. 3 B. Stift ogsaa: Galningsheit, f.

Galt, og Galte, m. Orne. Hansvilt. G. N. galu. Jf. Rone, Gøse. — Galtatorm, f. Svinerot.

gamall (gammalle), adj. gammel. Nogle Steder i f. gomol (aab. o). Fleertal hebbet gamle, ogsaa gamble. (Jf. eldre). Gamlen, m. og Samla, f. Benævnelser paa gamle Folk. Gamle-arvingjen, Forraadet fra forrige Aar. Gamleinsøen, det neberste eller ældste Sneelag. Gamletid'a, el. Gamle Daganne: de forrige Tider; Dibtiden. Gamle-Karanne, Heltene i Dibtiden. Gamle-Lirik, og Gamle-Sjur: Navne paa Fanden.

Gaman, n. Spøg, Skemt, Lystigbed. Hedder søndensjæls: Gama; i Gbr. og Dr. Gamaa. G. N. gaman. Ordet

er endnu meget brugeligt, men dog paa nogle St. seldnere end: Spøt, Spøkt, Fantri, Morø.

gamanlaust, adv. alvorligt, uden, Spøg. (Ejelden).

gamansam, adj. morsom, lystig, spøgfuld. Nest i Hbg. og Tell. (gama-sam).

Gamling, m. Dvling.

Gamma, f. Jordbytte, Fimnebytte.

Gamp, m. en Hest. Nest brugeligt søndensjæls.

Gan, m. 1) et Slags Trolddom, som forbum skulde være brugelig iblandt Finnerne. Synes ogsaa at betegne et Slags Fluor, ved hvilke man troede at denne Trolddom blev ubøvet. (Gan-fluga). Nest nordensjæls. 3 B. Stift: Gand. (Jøl. gan. 2) et Slags Legetøi; en Løb som dreier sig rundt, længe efter at den er sat i Bevægelse. Helg. Ellers: Sorphona, Snøretall.

Gan, n. 1) Hoveder og Indvolde af Silb eller af andre smaa Fiske. B. og Tr. Stift. 2) Gjøellerne i en Fisk. Gbr. Østerd. Inbr. Nogle Steder: Gane. Ellers: Lotn, Toltn, Eylr.

gana, v. a. (a - a), tilvirte Silb eller Emaaffit ved at aftage Hovedet og Indvoldene. Heraf Ganing, f. om Arbeidet, og Ganar, m. om Arbeiderne.

Gand, m. 1. 1) Trolddom, f. Gan. 2) med en dunkel, ubestemt Betødning; maaskee: Gift. Dø va reint 'ta Gand'a: det var som besat; ganske som forheret. Evm. Dø va sa surl sa Gand o: overordentlig surl. Sjl. Jf. Gand-eple.

Gand, m. 2. en Art Læbefisk (Labrus). Sjl. Østere: Gandarota (aab. o), f. som betegner den almindelige grønne Læbefisk (= Vergaylta). Forstjellen imellem Gand og Gandarota synes ellers at være ubestemt.

ganda, v. a. here. (Ejelden).

Gand-eple, n. et Slags meget sure Æbler. Sjl.

Gane, n. f. Gan.

Ganfluga, f. Troldflue; f. Gan, m.

Gang (Gaang), m. 1) Gang, Gaen; at noget gaar eller er i Bevægelse. Formen Gaang synes at være mest ubredt. 2) Gaangje: paasærbde, i Bevægelse. Nordre Berg. 2) enkelt eller gjentagen Gang; f. Er. andre Gangen. Hedder næsten alm. Gaang, og er i mange Dial. Femininum. S. Gaang. 3) Gjøring, f. Er. i Dl. (Jøl. gångr). 4) Gjennemgang, Indgang, Fordærelse. I denne Betydning er Formen Gang mest alm. 5) Bund eller Saaler paa Fodtøi.

ganga, v. n. (gjeng; gjekk; gjengje), at gaae. Formerne ere meget forskel-
lige. Inf. ganga (Harb. Voss), gaungo
(Nbl. og fl.), gaunge (Edm. Helten),
gange (Nbg. Tell. Hall. Valb. Drfeb.
Helg.), ga' (Nbl. Harb. Ndm. Drk.
Helg.), og ga (mest alm.). G. N.
ganga. — Præsens: gjeng'e, gjeng (Kr.
Stift, Harb. Voss, Edm.), gje (Edm.),
gaar (mest alm.). G. N. genger. —
Imperf. i Fleert.: gjingo (Hall. Valb.),
gjinge (Nbl. Edm. Helten). — Supin.
gjingle og gjengle (Kr. Stift. Nbl. og
fl.), gje, el. gjie (Nbl. Edm.), gan-
gje (Hall.), gaitt (mest alm.). G. N.
gengit. — Imperativ: gakk! pl. gangie
(Tell. Hall. og fl.); eller: ga! ga!
— Betydning: 1) gaae, i alm. Betydn.
Ogsaa: a) være i Bevægelse (som f. Ex.
en Klokke); b) gjære, om D; c) gaae
løs, kunne flyttes eller aftages; om
Gaar, Barf og lignende. Jf. svada,
flaga, laupa. — 2) stride fremad; om
Lid, Arbejder og Begivenheder; ogsaa
løbe af, falde ud. ga sankt, radt, væl,
ille o, f. v. — 3) selle. ga unba:
brote af for Vinden. Dei gjekk upp um
Nes'e: be seilede saa høit, at de skil
Næsset i Lø. Ogsaa med Objekt, f.
Ex. Vinden var ikke so at me. kunna
ga han o: Vinden var os saa imod,
at vi kunde ikke selle med den. — 4)
naae, række. Snaen gjeng upp-a Kne'e.
Batin'e gjekk upp at Høhm. — 5) for-
svinde, forødes, blive medtaget. De
gjekk ette høart som dø kom. De gjeng
meir elv' ein trur. — 6) forandre sig,
antage en anden Stilling eller Form.
ga lauff: blive løst. ga sundt: falde
i Stykker. ga utyve: udvide sig. ga
te Nors: blive nordlig; om Vinden. —
Eufemte Talemaader: ga atte: 1) gaae
efter, blive tilbage; 2) tilfoppes; 3)
forsalde, forsvømmes (f. attegadd). Helg.
Edm. — ga av: 1) blive tilovers; 2)
bræktes, gaae itu. — ga fram: 1) blive
løs; 2) fragaa, negte; 3) frabrages,
blive undtagen. „Naar de gjeng'e fram"
naar det undtages. — ga fyre (ga før;
el. ga før de): omkomme, sætte Livet
til. Meget brugt i Tr. Stift og Helg.
— ga fyre seg: foregaae, indtræffe;
og saa: gaae an, lade sig gjøre. — ga
inn på: indgaae, samtykke. — ga på:
taale, lide. — ga til (ga te): 1) gaap
til, seie sig, tilbrage sig; 2) medgaae,
blive forødet; 3) omkomme, sætte Livet
til. — ga upp: 1) stige, svulme op (f.
Ex. om Vanbet i Frost); 2) løse, lide

løst; 3) brænde op; om Gaarde (B. St.)
— ga vdt (ve): vedgaae, tilfaae.
Ganga, f. Ganga.
gangande, 1) gaende. (Mest som adv.
tilføds; f. Ex. dei kom gangande). 2)
som man kan gaae paa. Der a første
gangande elde ribande.
Gangar, m. 1) Ganger; Fodgænger.
Han a ikke nokon Gangar: han gaer
ikke ret hurtig. 2) et Eptil at gaap
efter; et Slags Marsch.
gangesør, adj. istand til at gaae.
Gangesør, n. Føre for Fodgængere.
I B. Stift: Gangesør, f.
Gangesør (Kjær), n. Bryggerkar, hvori
Olet gjæres. Kr. Stift. Jf. Gillsa.
Gangelag, n. Naade at gaae paa.
gangeljos (gangeljok), adj. saa lyst, at
man godt kan see Belene.
Gangerom (Gangerum), n. Gjennem-
gang, Rum til at gaae i (i Beresfer).
Gangereg, m. Gangsti.
Gangflæde, f. Igangflæde.
gangle, f. gaangle.
Ganglim (aab. i), m. Ganglem, Boder
og Laar af Dyr.
Gangsperra, f. Stibed eller Lambet i
Fødderne efter stærk og langvarig Gang.
Meget udbredt Drd. Sæbder ogsaa:
Gangspærr (Edm. og fl.), Gang-
spir (Sogn).
Gangverja, f. en Klædning; især et Par
Dverklæder eller Trøje og Buxer. Sæ-
ndre Berg. (ogsaa Gangverja). G.
N. gangverja.
Gann, f. Garn. — Ganne, f. Gonn.
Ganslot (aab. o), n. et Slags Trøb-
dom; Forberelse. Ndm. og fl. G. Gan.
gantast, v. n. gjæfles, drive Spøg. Sæ-
denfjelds (Helten). Jæl. ganta.
Gan-trumma, f. Tromme som Herme-
sterne brugte at slaae paa under Ud-
svelsen af sin Kunst. Helg.
Gap, m. 1) en Gæber, en meget uss-
gjerrig og fremfusende Person. Sæ-
denfjelds. 2) en Laabe, Løse, Dum-
hoved. Meget brugt i B. Stift og vi-
dere. Jf. gæpen.
Gap, n. Gab, Gul, Abning.
gapa, v. n. (a - a; el. e - te), 1) gæbe,
holde Munden aaben. (Forskjelligt fra
gjelspa). 2) stirre, gloe efter noget
med Nygjerrighed. I Øbr. og Drk.
gapaa. — gape upp: aabne Munden.
— gapande: gæbende. Na gapande
Kjæft'a: med opspærret Gab.
Gapa, f. en taabelig Kvinde. B. Stift.
gapaleg, adj. dum, taabelig. Tell. o. fl.
Gapar, m. en usgjerrig Person.

gæben, adj. 1) nødgjærrig, som vil see og fætte paa alt muligt. Tæll. og fl. 2) aabnemundet, som ikke kan tie. Ag. Stift. 3) dum, taabelig. Meget brugt. i B. Stift. Jf. Gæb, Gæpa. Ellers gæbaleg, gæput, styven, tøstut og fl.

Gæpflap, m. Nødgjærrighed; Taabelighed. I Nordre Berg. ogsaa Gæpingsheit, f. en taabelig Streg, en Dumhed.

Gæpsoff, m. Gæbestot.

Gæping, f. Gæden; utidig Nødgjærrighed. gæput (gæpat), adj. dum, ubetænksom. Gbr. og tilbeels i Tr. Stift.

Gær (for Gær), m. 1) et Gærde, et Gægn. (G. N. gærdr). Stelingær, Stigær, Torvægær. Meft brugeligt veksensfælds. Jf. Gjære, Gæfælle. — 2) Rætte, Kjæde eller Kreds, som ligner et Gærde. Ein Gær kringum Moanen. Fællgær, Hællgær, Længgær. — 3) Hæve; et indbægned Stykke Jord. Gær. Hall. Gbr. — Kælgær, Eylegær, Adbegær. — 4) Gærdsrum, aaben Plads mellem Husene. Meft i B. Stift. (Jf. Lun, Lon). Ut i Gæren: ud i Gærdsrummet; eller blot: ud i det Frie, ud af Huset. — 5) Gærde, bebygget og beboet Sted paa Landet. Alm. men ubetales tilbeels Gæl (tykt I) og Gæl, el. Gær (ved Trondhjem og Kristiania). — 6) Gærdrug, Jordpart, indrettet for een Familie eller Huusbolning. Oftere: Jor. — I Byerne, hvor det hedder Gær, om en Samling af Huse, som udgjøre en særskilt Eiendom. Almindelig betegner Ordet den Deel af en Jord, hvdre paa Husene og hær Høbebygningen staaer. Saaleses: heim i Gæren: fra Marken til Husene. Til Gær: til Gaarde, i Huus. No Gær: bort; ud, fra Gaarden. Kr. Stift. Gærne millom: fra Gaard til Gaard.

Gær-bolk, m. Stykke af et Gærde.

Gærbruk, f. Jordbruk.

Gærbytte, n. Dmbytning af Gaarde.

Gære, m. 1) en Føls, et lidet indbægned Jordstykke. Hall. Jf. Gjære, Kvæ, Træe. 2) en luffet Baas; et særskilt Rum i et Føhuus (for Faar eller Kalve). Meget abbrødt og naften alm. (Jf. Blag, Stekke). 3) Faaremsøg (Smalagare). Nbl. Ellers Mel, Lulle og fl. Det sidste er maastee et eget Ord (= Kjødt Gære); de to første skalde vel egentlig hedde Gærde.

Gære, en Spids; f. Gærre.

gæremillom (-milla), fra den ene Gaard til den anden.

Gær-far, n. f. Gærstøde.

gær-føyg, adj. om Creature, som ere

wante til at forlæge over Gærderne i Nordre Berg.

Gærgjenta, f. Jorgjenta.

Gærkaup, n. Gaardkjøb. (Jorakaup).

Gærleiga, f. Leie af en Gaard. Hedder oftere: Forpagting.

Gærlægje, n. (i Huse), f. Stavlægje.

Gærmann, m. Gaardmand. (Sjelden).

Gærn, n. 1) Traad, Gærn til Bæv og Strikkevol. 2) Gærn, Net at fiske med. Formen Gærn findes kun paa saa Stæder (saaleses i Fosen); derimod hedder det Gædn, med plur. Gødn, aab. o (Søndre Berg.), Gænn eller Gænn, med langt a og alligevel bobbelt n (Sst. Søndm. Tr. Stift), og Gænn (Søndensfælds). Isl. og Sv. gærn. (Kun analogt med Bærn). Hertil: Gærbruk, n. Fiskerie med Gærn. Gær-fisk, n. Fisk som er fanget i Gærn. (Gæntost, Gærnsild). Gærmann, en Fisker som bruger egne Gærn men ellers er i Fællesskab med andre. Gærferning, f. en Rætte af Gærn, som udsættes paa een Gang. Gærstot, n. Loug som syes fast paa Kanterne af Gærnet for at styrke samme.

gærpa, v. n. 1) ræbe, f. gærpa. Sbl. Tæll. 2) strøbe, gjøre store Ord. Suferub. Hertil Gærp, m. en Skryder, Ordgæber.

Gærre, m. Pig, Lægge, Spids; hvasse Stikke af Lyug eller Græs. Tr. Stift. I Rænb. ogsaa Gære, og i Orked.

Gæræa.

Gær-vot (vø), f. den nederste Deel af et Gærde; ogsaa Stedet hvor et Gærde har staaet.

Gærdræng, m. Gaardskarl; Formanden for Høneskekarlene paa en Gaard. Ogsaa Gærsgut (f. sølg.). Ellers: Ræbdræng, Husbondebræng.

Gærsoff, n. Føls fra een og samme Gaard. Saaleses ogsaa Gærsoonn, Gærsguta(r), Gærsgjentur. — Ne a Gærsoonn: vi ere fødte paa samme Gaard.

Gærstam, f. Noget som er til Stam for en Gaard; saasom et stet og berøgtet Menneske. Ogsaa Gærstæne.

Gærsmetta, f. Gærdesmette (Fugl). Sjelden. I Tæll. Gærsmogu (aab. o). Ellers kaldet Rævepist, Lumeliten v. fl.

Gærstaur, m. Gærdepæl, Gærdestor.

Gærstøde (-støde, -støe), n. Stedet hvor et Gærde forhen har staaet. Sdm. Ellers kaldet Gærfar, n. (ved Stavanger) og Gærrot, f. (mere almindelig).

garta, v. n. (a - a), flemte, spæge; ogsaa snakke, samtale. Ag. Stift.

Gartnye, f. Garlam.

Garrib (-ve), m. Gjerdefang (selben).

G Drk. Garvudu, og **Utgarvuu**, f.

Garvor (oo), m. 1) Risse eller Bette, som opholder sig paa en Gaard eller har sit stadige Hjem i Gaarden. Soan, Garb. og f. Dgsaa kaldet **Garsvor** (Jf. Vor og Lunfall). Nu mest brugelig i Spvg. — 2) en Person som altid lyser hjemme paa Gaarden, eller som opholder sig jævnlig i samme Huns. Drk. — 3) en Gaardhund, Leuehund. Hedemarken. (Egentlig Gaardværg).

Gasse, m. = Gaafesteg.

Gast, m. 1) Spøgelse, Trold, ond Bette. Stogagast, Deltbegast. Rbg. Tell. (Nu selben). Skal ellers være Ravnets paa et Slags Ugler, som ere be kendte af deres vælske Skrig. Jf. Ropar, Utbur. 2) om Menneſter, i en ubekendt Betydning; veels en Kjempe, veels en vilb og biblig Person. „Eit Gasta Drifka“: en meget stærk Drik (om DI). Nbl. Ebl. Egentlig skulde vel Gast betyde Gæst, hvortil hører det næsten almindelige: **Gastgivar** (Gastgjesvar) o: Gæstgiver; og **gasterera**, v. n. holde Gæstebud.

Gastgivar, m. f. forrige.

Gat, n. 1) et stukket eller skaaret Hul. Tell. 2) en Skure, en udfaaeren Fals. Ebm.

gat, nævnte; f. gita.

gata, v. a. (a - a), udfjære, hule eller bore med en Kniv. B. Stift. (Jøl. gata, bore).

Gata, f. en Bade. Jf. Gota.

Gathol, n. Knaphul. Tell.

Gauf, m. 1) Gjøg (Fugl). G. N. gaukr. 2) en Vaaser, En som altid kommer igjen med det samme (ligesom Gjøgen). 3) den øverste forre Stol i en Gavl-væg. Ebm.

gaufa, v. n. vaafte, gjentage det samme ibellig.

Gaufure, f. Planten „Gjøgemad“ (Oxalis). Tell. Ellers: Kvælskræve og f.

Gaul (Gaas), f. Bagl.

Gaul, n. Drol, Straal, Hujen.

gaula, v. n. (a - a), brøle, skræle, hujte. Et temmelig almindl. Drb. G. N. gaula.

gaula, v. n. 1) see gulagtigt ub; f. gul og gula. 2) blæse lidt; f. gula.

Gaular, m, en Storſtraaler, Brøler.

Gauling, f. ibelligt Straal og Skrig.

Gaum, m. Agt, Opmærſamhed. Tell. Eg gav ikke nokon Gaum ette da: jeg endede det ikke, tænkte ikke videre derpaa. G. N. gaumar.

gauma, v. n. (a - a), give Agt; paa,

lægge Mærke til. Eg gauma Hje paa da. Tell.

gaumlaus, adj. uopmærksom. Tell.

Gaun, f. see Gogn.

Gaup, f. 1) Los (et Kowbyr). Alm. — 2) en Karm eller Kamme. J Nbl. „Dyragaupa“, om den øverste Deel af Dørfarmen. J Helg. „Høregaup“, om den øverste Kant af Høren (eller Lugen paa Taget).

Gaupehide, n. Rossens Hule.

Gaupeſtinn, n. Rosseskind.

Gaupn, f. den hule Gaand (naar Fingrene ere halvt indbøiede); ogsaa en Portion som man kan holde i Gaanden eller imellem begge Hænder ſammenſluttede. Meget udbredt Drb. J Helg. heber det: **Gauron**. (G. N. gaupa; Sv. göpn). Jf. Neve og Lula.

gaupna, v. a. opfange eller samle med Gaanden, ſaaledes at man hver Gang tager Næven fuld. J Helg. **gaupna**, **gaus** og **gaufe**, f. gjofa.

gaup (dampede), f. gyva.

Gauron og **gaupna**, f. Gaupn.

Gavl, m. Lærſjel, Endesjel i Rifter,

Kæſer og vælske. B. Stift.

gav, v. n. see ganga.

gav, v. a. (r - bde), mærke, lægge Mærke til, blide var; ogsaa føle, fornemme. Kr. Stift; Søndre Berg. Hall. (G. N. ga, give Agt paa). Eg hev' ikke gatt at da (Rbg. Tell.), el.: Eg da ikke gatt te da (Nbl.): jeg har ikke mærket det. Da da ikke lengje for han gaabde da. Eg gav so te da ſom han reiste (Nbl.): jeg føler et Savn ſiden han reiste bort.

gaven, adj. opmærksom, agtsom. Sjælben. J Tell. **gavig**.

Gaving, f. det at man mærker noget; Dgsaa Gælleſe, n. Jf. Njøgælleſe.

Gamar, f. Gaman. — **Gaan**, f. Garna.

Gaana, f. et Vindpuff. Jød.

Gaang, m. (fl. Gaangje, r), Gang, enkelt eller gjentagen. Drdet er Feminin i Kr. Stift, Garb. Voss, Hall. altſaa: ei Gaang, fyſta Gaangje (Garb.) o. f. v. Ellers Raſkul. ſervaanlig med a.

— **Gaang** a annen: en og anden Gaang. **Gaang** ette Gaang: den ene Gaang efter den anden. **Two** i Gaangjen (noyle Stum Gaangjen): to ad Gaangen. J ette Gaang: paa een Gang. **Na** ein Gaang: i eet væk, uophørlig. Helg. Nordre Kr. (Jf. Eiting). De øvrige Betydn. ere anførte under Gang.

Gaang, f. 1) med fl. Gjenſter: Sval, Gang eller Udbygning paa Siden af Huus. Nordre Berg. Ebm. (Jøl. gaang,

n.) 2) med *fl. Gaangje*: see forrige *Drb.*

Gaanga, v. n. f. *ganga*.

Gaanga, f. 1) *Gang*; *Maade* at *gaae* paa. *Eg* *kenne* han paa *Gaangenne*. *B. Stift.* (*Jsl. gānga*). *Hebber* ogsaa *Gaang*, f. — 2) *ibellig* *Gaaen*, *Reiser* tilføds. *Hertil* *Fjelgganga*, *Marksgaanga*, *Utegaanga*. — 3) *Stjalter*. *Berg. Stift.* *Kun* i *Fleertal*. *Det* *gjætt* paa *Gaange*. *Drdet* *skulde* egentlig *hebbe* *Gonga*.

Gaangefør, f. f. *Gaangeføre*.

Gaanglim, *Gaangspær* ic. f. ved *Gang*. *Gaang*, m. 1) *Opmærksomhed* (af *gaa*, v. a.). *Ehl.* *Det* *sekk* *Gaang* paa *da*: *de* *merkte* *det*, *bleve* *opmærksomme* *derpaa*; *Sjelben*. 2) *Lytte*, *Smag*, *Besag*. *Søndre* *Berg*. *Da* *va* *ikke* *ette* *min* *Gaang* (*ikke* *ester* *mit* *Sind*). *Jsl. gāningr*. *I* *danste* *Dial.* *Gaangung*.

Gar, m. f. *Gara*, *Gar*, *igær*.

gær (*pres.*), f. *gær*, og *ganga*.

Gara, f. *Stribe*, *Linie*, *Åre* i *Træ* eller *Steen*. *Helg. Indr.* *Ligesaa* en *Jordryg*, en *opdybet* eller *forbybet* *Linie* paa *Marken*; ogsaa en *Bølge* paa *Båndet*. *Indr.* *Jf.* *Meit*, *Raand*, *Reina*, *Stora*. *I* *de* *sydlige* *Ægne* *bedder* *det* *Gaar*; eller *Gaare*, m. og *betegner* *især* *Årsringene* i *Træ*, eller *de* *Lag* som *komme* *til* *for* *hvort* *Åar* og *som* *ere* *mest* *synlige* i *Grænen* og *Furen*.

gaarast, v. n. *blive* *bølgeformig*, *faae* *Striber* eller *Åarer* paa *Dverfslæden*.

Gaara, m. *Braad*, *Spids*; f. *Garre*.

gaarast, adj. *taabelig*, *tosset*. *Helg.*

Gaare, m. 1. *Laabe*, *Løse*. *Helg.* (*Jsl. gāri*, en *Åar*).

Gaare, m. 2. *Åare* i *Træ*; f. *Gara*.

gaardaus; adj. om *Træ*, *hvori* *Åarerne* eller *Ringene* *ikke* *sees*.

gaarnt (-ekte, -ant), adj. *aaret*, *stribet*; *bølgeformig*.

Gaas, f. (*Jl. Gjes'er*), 1) en *Gaas*. 2) et *Slags* *smaa* *Åar* eller *Støb* med et *Slæft*, som *ligner* en *Gaasehals*. *Ehl.* *Nogle* *Steder* ogsaa et *Stykke* *Smør*. *Jf.* *Kulta*.

Gaasfjør, f. *Gaasfjæder*.

Gaasfjegg, m. *Gasse*, *Hangaas*.

gaast, v. n. *blive* *mærket*; f. *gaa*.

Gaat, n. *Åt*, *Opmærksomhed*. *Nordre* *Berg.* (*Jsl. gāt*). *Du* *maa* *ba* *Gaat* *paa* *det*: *du* *maa* *vogte* *noie* *paa* *dem*. (*Jf.* *gāta*). *Ogsaa* om en *Bemærkelse* eller *Opdagelse*. *Surden* *heve* *saatt* *Gaat* *paa* *et* *Dbyr* (*har* *opdaget* *et* *Udyr*). *Edm.*

Gaata, f. 1) *Gaade*. *Gjetning*. *G. N.*

gāta. (*Af* *gitta*, *gaf*). 2) en *opdyttet* eller *sabelagtig* *Fortælling*, et *Hventyr*. *Sogn*, *Nbl.*

Gaatebof, f. *Hventyrbog*. *Sogn*.

gaatevis (*ti*), adj. *nem* *til* at *opløse*

Gaader; ogf. *som* *veed* *mange* *Gaader*.

Gaatt (m.), *Glsen*; f. *Hundegaatt*.

Gaatt, f. *Falsen* i en *Dørlarm*; den *Kamme* eller *Skure* som *omslutter* *Kanterne* af *Døren*. *Nordre* *Berg*. og *fl.* *Bruges* *især* om *Falsen* i *Dørtærskelen*, f. *Er*. *Gaatt'a* *æ* *full'e* *me* *Eno*. *Dæ* *komer* *ein* *Kvift* *inn-i* *Gaatt'a*.

Gaava, f. 1) *Gave*, *Foræring*. *G. N. gāva*. 2) *Æner*, *Anlæg*, *Talenter*. „*Guds* *Gaavar*“, *siges* *især* om *Reeringsmidler* af *Jordens* *Afgrode*, *Fiskerie* og *beslige*. *Jf.* *Gova*.

gaaverik, adj. *høit* *begavet*, *talentfuld*.

gebda, *gegna* o. f. v. *see* *under* *gje*.

Gidd (aab. 1), m. en *Bisfol*; see *Gil*. (*I* *dette* og *alle* *de* *følgende* *Drb* *udtales* *gi* *som* *gjt*, *el.* *it*).

gidda (aab. 1), v. n. (a - a), *bøve*, *ryste*, *dirre*. *Brugt* i *B. Stift*.

Gidder (*Gjidd'r*), m. 1) en *let* og *glennemsigtig* *Damp*, som *vifer* *sig* *nær* ved *Jordfladen* i en *dirrende* eller *bævende* *Bevægelse*. *Lellem*. — *Ælrs*: *Gidn* (*Gjidd'en*). *Sagldn*, *Bærgidn* og *fl.* 2) en *Bisfol*; see *Gil*.

Gidding, f. *Bøven*, *Dirren*.

Gidn, f. f. *Gidder*.

gift' (*part.*), *gift*, *ægteviet*.

gitta, v. a. (e - e), *gifte*, *give* *tilagte*.

I *Søndre* *Berg*. *gypita*; *nogle* *St. gypita*. *giste* *ihop* *Bonn'a* *sine*: *giste* *sine* *Børn* *sammen* (om *to* *Familieforstandere*). *giste* *seg* *atte* (el. *upp-atte*); *giste* *sig* *paany*.

Gista, f. *Ægtefælle*. *Dæ* *va* *bør* *han* *sekk* *Gista* *si* *fraa*: *det* *var* *derfra* *han* *sit* *sin* *Kone*. *B. Stift*.

gittande, adj. *som* *kan* *giftes*, *møden* *til* *Ægtefæl.*

Gifstarmaal, n. *Gifstemaal*. *Ligesaa*

Giftardaga(r), pl. *Forlovelsesdage*.

Giftartanka(r), pl. *Lanker* om *Gifstemaal*, *Elstovstanker*. *giftarblind*,

adj. (1 *Spøg*), om *En* som *er* *meget* *forelsket*, eller *som* *ikke* *tænker* *paa* *andet* end *Gifstemaal*.

Gigja (*Gjia*), f. *Fjolin*. (*Sogn*). *G. N. gigja*.

Giff, m. 1) en *Gjæk*, *Laabe*; ogsaa en *Driller*, *Spotter*. *Ehl.* og *fl.* 2) en *Bisfol*. *Jæd*. See *Gil*.

giffa, v. a. *gjække*, *brille*. (*Sjelben*).

Giffel, m. en *Deel* af en *Regnbue*. *Gb.*

Gil (*ti*), m. 1. en *Bisfol*; en *blaat*

- og løsende Vlet i Skerne i Nærheden af Solen. Nordre Berg. Sdm. Jsl. gjill (efter Salsborson). Ellers hedder det: Gidd (Kjyffolke), Gidder (Toll.), Giff (Jæb.), Gisl eller Giti (Drk.). Jf. Solhøve, Solhuuv. Ordene Giffel (Gbr.), og Gjell (Asterb.) betegne noget lignende, nemlig en afbrudt Regnue (naar kun en Ende eller en liden Deel af Regnbuen viser sig). Jf. Elbove.
- Gil** (ii), m. 2. gjørende Drif, Ml som er under Gjæring. B. Stift. Herill: **Gil-saa**, m. eller **Gil-kar**, n. det Kar hvori Vlet gjøres (Gangekjer). I danske Dial. **Gilkar**. Holl. **gijl** (nygjæret Ml).
- Gil** (ii), f. en Gyde; see **Gjeil**.
- Gil** (aab i), el. **Gjel** (Jeel), n. en dyb og langstrakt Bjergkloft (Jsl. **gil**); især en dyb Kende som er fremkommen ved Steenstreb. I søndre Berg. er det Feminin (ei **Gjil**) og har i Flertal **Gilja**, r. I Sdm. **Gyl** (Gjyl), n., i dat. pl. **Gyljaa**. Jf. **Gjeil**.
- gilb** (gjilb), adj. 1) gyldig, gjelbende, god nok. Meget sjelden. Jf. brorgilb, tvogilb. Det vil ikke ta' de fyre gilbt (anseet det for gyldigt). Sdm. Det vilb' ikke bere haanaa upp fyre gilbt: de vilde ikke lyde ham, vise ham den fornødne Respekt. — 2) dygtig, buelig, stærk, paa-rlieb. Meget udbredt og brugl. f. Er. ein gilb Hest, gilbe Stokkar, gilbe Vaand o. f. v. G. N. gildr. — 3) ypperlig, fortræffelig, herlig. Da va gilbt. **Gilbeba'n**, **Gilbegut**, **Gilbetaus**, i Berg. Stift som smigrende Navne paa Børn. — 4) prægtig, skabelig, kostbar. Ag. Stift. **gilbe Klæ'** (prægtige Klæder). — 5) glad, fornøtet. Sdm. Nf. Han va so gilbe 'ta dt: han var saa glad derover.
- gilbast**, v. n. og **gilba** (se(g)), glæde sig. Sdm.
- Gilde**, f. Glæde, Fornøielse. Sdm.
- Gilde** (Gjilb'er), n. og **Gildra**, f. 1) en Fælde, Rottesælde. Indr. Ellers Fjell, Fella. 2) Selvfud, et Slags Snare med ladebe Beværelser, som lægges ud for Bjørne og andre Rovdyr. G. N. **gildra**.
- gildra**, v. n. (a - a), ubstille Snarer el. Selskud for Dyr. Et andet Ord **gildra** har samme Betydn. som **hildra**.
- Gilbring**, f. 1) Stillads. Hall. (Jf. **Gilja**). 2) Udstilling af Snarer (**Gilbr**).
- GilsKav**, m. Dygtighed, Fortræffighed. Sjelden.
- gilsøleg**, adj. dygtig, god, fortræffelig. Næst i Rbg. og Tell. hvor det hedder **gilsøleg** (gjilste).
- gilbt**, adv. ret godt, herligt, ypperligt.
- gilette**, f. gjlut.
- Gilja** (Jilte), f. et Stillads paa Strandbredden, hvorfra man kan iagttage Jflens Løb langs med Landet, og som fornemmelig bruges ved Læseffertie. B. Stift. (I Ar. Stift: **Mara**). Dette og det foranførte **Gilbring** synes at nærme sig til **Hjell** og **hildra**.
- Gil-saa**, m. **Gjæringssaar**; f. **Gil**.
- gilffe**, f. **gitla**. — **gilfle**, f. **gilsøleg**.
- gilut** (gjillette, aab. i), adj. om Fjelde som have dybe Klofter og Kender (**Gil**).
- Gim** (aab. i), m. stærk Damp (af noget som gjærer eller lojer). Nbl. I Jttresogn hedder det **Gjeim** (Jf. **Ein**, **Im**).
- gima** (gjima), v. n. (a - a), dampe. Nbl. **Gimbr** (**Gimbr'er**), f. (fl. **Gimbra**, r), et ungt Faar, som ikke har faaet Lam. Nogle St. **Gymbr**; i Indr. ogf. **Rme** (**Jimm'er**). G. N. **gimbr**; i svenske Dial. **gymra**. Jf. **Nasnet gumarr** (**Wæber**) i **Skalpa**.
- Gimbrelamb**, n. Lam af Hunkjønnet; modfat **Verlamb**.
- Gimling**, m. **Gjillevæg**; f. **Gylting**.
- Gimpe**, f. et stort og stærkt Kvindfolk. Sdm. **Maaslee** egentl. **Søppe**, da det bruges spotvitt, ligesom „**Gamp**“ om Mandfolk.
- gimt**, adj. n. om Ml: stærkt, berusende. Nbl. Jf. **Gim**.
- gina** (ii), v. n. stirre, være forgabet i noget. Sogn (sjelden). I Gbr. **gyne**. Jsl. **gina** (gein), at gabe.
- gingjen**, part. gaaen (af **ganga**). Hedder oftere **gjengjen**, **oglaa gjeen**, og mest alm. **gaadd**.
- ginne**, f. **gjerne**. **Ginte**, f. **Gjenta**.
- Gip** (Gjity), m. kaldes i Sdm. en Fister som intet har fanget, som kommer hjem med intet. Ellers **Steikar**. Jf. **gjelva**.
- Gir** (ii), m. 1. **Gjæring** (især i Madvarer); Dpløsning eller Dvergang til Forraadnelse. D'a komen ein **Gir** 'ti da. Ndm. Jf. **Gjar** og **gjæraft**.
- Gir** (ii), m. 2. **Sindsbevægelse**, Dpbrusning, stærk Lyst eller Lidenskab. Sdm. **Romsd**. Ndm. Det ha faatt ein **Gir** 'ti seg: de ere bleone saa hidfise paa det. sete **Gir** ti ein: vække Lidenskab hos En, sætte hans Sind i Bevægelse. Jf. **Gam**. **Svenst giri**, L. **Gier**. Synes at forudsætte et Verbum **gira** (begjære).
- girurg** (aab. i), adj. 1) gjerrig; begjærlig. Ofte ogsaa i en uskyldig Betydn. om en Lyft til at samle og opsære noget. — 2) travl, meget flittig og uholdende i Arbejde. Jf. **griug**.
- gisen** (aab. i, ogf. **gjesen**), adj. læt, utæt

formodt Døttering. Meget ubdredt. (Ssl. gisinn). Jf. gresen.

Gisl (Gisli), m. Bisol; se Gsl.

gisna (aab. i), v. n. blive læl; om Kar som ere optørrede. Ssl. gisna.

gisna, v. n. og a. (a - a), gjøre Gisinger, gjette, falde paa, formode. Sv. gissa. Den som gisna, han enten lög eller segje sant.

Gisfe, n. Gising, Gjetning. Gulbr. og fl. E sa da paa eit Gisse. Ellers Gising, f.

gistent, f. grestent.

gita (aab. i; ogf. gjeta), v. a. og n. (git; gat; gjete, el. gote, aab. o). 1) nævne, omtale, berøre. Meget brugt i de nordlige Egne. G. R. geta. Han gat da innse: han talte ikke et Ord berom. Me ba innse haurt anna gjete: vi have ikke hørt andet. Saalebes mest med Regtelse. Jf. namngjeten, vidgjeten, fagjeten. — 2) gjette, nævne efter Gising. gita Gatur. git for mange da va. — 3) sette eller antage; f. Er. Eg gat um da va aldre saa langt, saa flu og gant o: lad være at det var nok saa langt, eller: hvor langt det end var, saa skulde jeg gaaet. Nyfult. J B. Stift: Eg va tefreds um da va aldre so langt o. f. v.

gitande, adj. som kan nævnes eller gjettes. Da va ikke gitande (værdt at nævne).

Giring, f. Gjetning, Dvælse i at gjette.

gieta (gjiltja), v. a. lure, speide, paafe Leilighed til noget. Nordre Berg. Jf. gjeta. (Maaste det anførte Gisl ogsaa hører hertil).

Git-or (b), Gjetor, n. Rygte, Ry; Navntundighed. De gjeff Gitore 'ta dei: der git et stort Rygte om dem. Meget ubdredt. Tell. Bustr. Nbl. Sbm. og fl.). Ein Gitors-mann: en navntundig Mand.

gitvis, adj. nem til at gjette.

giva (aab. i), v. a. (giv; gav; gjewe), at give. Inf. ogsaa gjeva (aab. e) og gje (gi). Præsens hebbet ogsaa: gje (gi); Imperf. ga; Supinum ogf. gje og gitt, men i Søndre Berg. gove (aab. o) og forkortet: goe, go (aab. o). — Betjning: 1) give, meddele, lade saae; overrække, ubdele. 2) forære, give til Ele uden Deberlag. 3) afgive, bringe, frembyde (om Forben, eller om en Næringsvet, et Arbeide). 4) afstaae, yde, erlægge (Afgift, Betaling). 5) gjøre at, lade see. Nest i Dnster i Formen: giv, eller alm. gie! (Jf. Danst; gib). F. Er. Giv at han

maa loma (el. gi han o. f. o.): gib han maa komme. Gif da va gjort! 6) med seg: begive, forføie sig. giva seg (gje se) betyder ellers: a) bøies tilbage, svigte, ikke være stærk nok; b) stilles, sagtne, formildes; c) give tabt, holde op at gjøre Modstand; d) lide Skade eller Svækkelse (f. Er. Han gav seg ikke stort fyre da); e) jamre sig, vaande sig, vise Tegn til Smerte. — gje seg unda: gaae tilside, flytte sig lidt. Saalebes ogsaa: „gje deg bit“ (Nyt dig bit); „gje doff“ innar at Dore“ o. f. v. gje seg fra: stille sig fra. gje seg atte: blive efter, ikke følge med. (Dag. gje seg fyre). giva seg til: a) nøle, tøve, blive efter; b) indlade sig paa, give sig i Ferd med. gje seg te Ro: begive sig til Hvile. — giva ette: give efter, lade gaae. giva ihop: forene; ægtevie. (Hertil: ihopgive o: ægtevie). giva innifom: lagge til ved et Bytte for at ublaane Forffellen. giva inn: indgive, indfode (en Tankt). gje paa: drive paa, gaae dygtig løs paa. giva til (gje te): tillægge, tilfode. — giva um: skjette om, æmpe, bryde sig om. Sogn, Hall. og fl. J Helg. gje se(g) um. — giva godt: give gode Ord, være blid og fœielig. Tell. Mobsat: giva vondt: true eller angribe, vise Trods. — giva Fangje: omfavne En. giva Munnen: kyse. giva Brøst: gve Die. Hebbet ogsaa „giva suga“ (gje sue), om Dyr og Menneffer.

givande, adj. som kan gives, som man kan være bekendt at give En.

Givar, m. en Giver. „Givar en Attetalar“: En som kræver sine Gaver tilbage.

givast, v. n. (givst; gavst; gjevest), svæktes, blive affældig og skrøbelig. B. Stift. Jf. giva seg.

Giving, f. 1) Given, Meddelelse o. f. v. 2) Foræring. Han fekk da te Giving o: som Gave, for intet. Hebbet ogsaa: „te givande“. 3) det som gives eller ubdeles paa een Gang. To, tre Givinga(r). Første Givinga o. f. v.

givmild, adj. gaumild. Søndre Berg. (Ssl. gjasmild). Jf. gjæv.

Givnad, m. 1) Hælb, Lykke, Fordeel. 2) Mandsgaver, Anlæg, Talent. Meget brugt. i Sbm., ogsaa i Nbl. og fl. 3) Sind, Sindelav. Sogn (hvor det ubtales Gifna). Jf. Gava.

gjara, og gjaram; f. gjera.

gje, 1) giv, giver og givet; f. giva; 2) gaaet, f. ganga.

Gje (for Gjed), n. Sind, Tanker, Minde.

Gjell. Kun i Talemaaben: Da gjeff meg or Gjele o: det gik mig af Lanker, jeg glemte det. I Nbl. heber det: Da gjeff meg or-gittes. Jf. det Ordfalste: te Gjetes (o: tilpas). G. N. ged, Sind.

Gjedd (Jedd), m. Smaatorf. Namb. Gjebda, f. Gjebde (Jiff). Ag. Stiff.

gjedda, adj. om Træer: fortørret, med tørre, haarde og affkumbede Kviste. Nordre Berg. (Jf. Gadd).

Gjeddefura, f. fortørrede Fyrretæer.

gjedna, f. gjerne. — gjeen, f. gjengjen.

gjejn, adj. bekvem, beletlig. Tell. Kun i neutr. gjejnt, gjejnaste. (Søl. gegn, bekvem).

gjegna, v. n. (e - de), passe, sømme, gaae godt an. Nbl. Han skafta 'ke meir belle so gegna kann. Datta kann ikke gjegna (bette kan ikke gaae an).

gjegna, v. a. (e - de), gjenne, vende, drive tilbage, sætte sig imod. Tell. Jf. begla, vendu, møta. Af et forældet Ord: gagn el. gjejn o: imod.

gjejnorig (for -ordig), adj. tilbøielig til at sige imod eller at gjendrive Andres Paastande. Tell.

gjejnt, f. gjejn.

Gjejnveg, m. Gjenvel. (Stavanger).

Gjel, f. (Jl. Gjeila, r), 1) et smalt Rum imellem to Hule. Indrefogn, Kambers. Ellers Smog, Smeite, Røp. (Søl. geil). — 2) en Gyde, en Vej med Stærde paa begge Sider (hår fra Fødselene til Udmarken). Næsten alm. Ord; i Drk. Gjel; Jf. Gota, Gutu. I Hall. Kal Gjel ogfaa betegne en lang Abning i Skoven eller en skovløs Strimmel, hvor et Jordstred har gaaet. Jf. Gil, n. — 3) paa et Bød (Rot): et Par Louge, som ved den ene Ende ere fæstede i Bøddets Hjørner, og ved den anden i Træketouget, saa at de tilfammen danne en spids Vinkel. Kun i Fleertal (Gjeilanne). B. Stiff. — Hertil Gjeiltog (aab. v), n. Loug som kan bruges til Gjeiler.

Gjeim, m. stærk Damp eller Lugt. Sogn.

Gjeip, m. Grin, sure Miner.

gjeipa, v. n. (a - a), 1) vrånge Munden, gjøre Grimaser. Sv. gipa. Jf. gjeipa). 2) vise Harme og Bebrøvelse, hæbe, styde Læberne ned; mest om Børn.

Gjeir, m. Makrelens Jngel, den mindste Makrel som fanges i Garn. Nordre Berg. Rifter. Ellers: Pir og Spir.

Gjeis, m. en stærk eller ubehagelig Damp; ogsaa Kvalme, opstaaende Væsker fra Naven. B. Stiff. Jf. Gjøys.

gjeisa, v. n. bampe; ogsaa ræbe.

Gjeislor (Gjeit-lor?), m. Dueurt (Epilobium angustifolium). Sogn, Bukkerud og fl. Ogsaa: Gjeislo (Tell.), Gjeiske, f. (Edm.). Ellers: Mjeltegras (Edm.), Raubu (Drk.), Elbmerke (Nbl.). Jf. Føyt.

Gjeispy, m. Gaben (uvilkaarlig).

gjeispa, v. n. (a - a), gabe uvilkaarligt, trække Veiret med en stærk Gaben, f. Er. naar man er træt og søvrig. Altsaa ligt Søl. geispa, og forfjælligt fra Dansk gispe.

Gjeit, f. en Gjed. (G. N. geit). Fleertal har Salslyb, altsaa Gjeit'er (Gjeit'er; Gjeit'ar, Gjeit'), ligt G. N. geitr. I Sammensætning deels Gjeita, deels Gjeitte; saaledes: Gjeitahaar, n. Gjedehaar. Gjeitafar, n. Spor efter Gjedder. Gjeitaras, f. Raas. Gjeitemjælk, f. Gjedemælk (ligesaa Gjeiterjome, Gjeitemør, Gjeit-ost). Gjeiterslag, n. Race af Gjedder. Gjeitkinn, n. Gjedekind.

Gjeita, f. den yderste Ved i Naaletræerne; Blaaveben nærmest ved Barken. (Rødsat Abel, Nalm). Læmmelig alm. I Drk. Ita.

gjeita, adj. om Uld: haard, stiv, som har nogen Lighed med Gjedehaar. Edm. Gbr. og fl. I Gbr. gjeite, som forudsætter masc. gjetten.

Gjeiterams, m. Lille-Konval (Plante). Tell. I Ag. Stiff skal det ogsaa betegne en anden Plante: Dueurt (Epilobium).

Gjeitesimbr, f. hvid Anemone (Plante). Edm. og fl. S. Kvittymra.

Gjeit-fe, n. Dyr af Gjedelægten (Bul, Gjed, Kid). Nogle Steder Gjeitsfryter (urigtig Form).

gjeithalsa, adj. om Heste, hvis Hals er overalt lige tyk (ligesom Gjedernes).

Gjeitklauv, f. 1) Gjedeklov; 2) Buksblade (Menyanthes). Ndm.

Gjeitkrann, f. Skov-Angelit (Angelica sylvestris). Nbl. I Sogn Gjeitaul, m. nogle Steder: Gjeitejol. Ellers: Jol, Sløtke, Sketta og fl.

Gjeitfleip, m. en Snegl. Drk.

gjeit-sygd, adj. lig Gjeiden i Dtinene.

gjeitvå, v. n. gumle, rygge langsomt og med Nøte.

Gjeff, f. Gift. — Gjel, f. Gil, n.

Gjeld, n. Præstegjeld. Næst paa Opslandene. Ellers Kall.

Gjeld, f. Gjeld, ubetalte Udgifter. I Harb. og Vots Gjeld. Jf. Skuld. — Det gamle gjelba el. gjalda, at betale, synes nu at være ganske tabt.

gjeld, adj. gold. (G. N. geldr). Bru-

ges kun om Dyr, og i to Betydninger, nemlig 1) om et Dyr af Hundkonnet: som ikke søder, og altsaa ikke malter. Nest om Køer. Denne Ru'a ha vore gjelb i tvau Ar (har ikke haat Kals paa to Aar). 2) om Dyr af Hundkonnet: gilbet, Raaren. (Motsat: grad). Jf. gjelba. — I Sammensætning lyder Ordet sædvanlig som Gjell, f. Er. Gjellveer (gilbet Væder, Vede).

gjelba, v. a. (e - e), gilbe. (G. N. gelda). Jf. gjelka. Hertil Gjeldar, m. en Gilder, Skærer. Gjelding, f. Gildning, Rastretning.

gjelba, v. n. (gjeld; galbt; golbe), 1) gjælde, være gylbtig. 2) udtræves, blive nødvendig. Han vart rædd, naar de galbt (naar det kom til Alvor). 3) komme an paa (om noget som er i Fare, staaer paa Spil). De va som de hadde golbe um Liv'e (som om Livet var i Fare). I Voss: galba. Kor mykke skal va galba (hvort meget skal der sættes paa Spil).

Gjeldbukk, m. gilbet Buk. Saaleses ogsaa: Gjeldvæ'r (Væder), og Gjeldbukke. (Udtales Gjellukse). Jf. Gjell, Gjeldung.

Gjeld-fe, n. Kvæg som ikke malter eller har Yngel. Jøl. geldfe.

Gjeldfarve, n. Pimpinelle (Urt). Hard.

Gjeldku (Gjellkyr), f. Ko som ikke har Kals; gold Ko. (Jøl. geldku).

gjeldna, v. n. blive gold; — om Køer: opbære at give Mælk. Nbl. og fl.

Gjeldnøyte, n. Kalve, Kvier og Køer som ikke have Kals. Hard. og fl. Ellers: Ungnøyte, Lausnøyte, Kvilgende.

Gjeldung, m. Stub, gilbet Dre. Gbr. og fl. (Ellers Gjellukse).

Gjeld, f. Gjeld.

Gjellika(v), pl. Jævnlige; Kammerater. Meget udbredt især i B. og Ag. Stift. Ordet synes at være norsk; maaskee egentlig: Gjellike, o: Ligefindet (?)

Gjell, m. gilbet Hest, Ballast. I Hard. og Rbg. Gjalk, eller Jalk (G. N. jalkr).

gjelka, v. a. gilbe (især Heste). Meget udbredt. Forholdet ved disse Ord kan betragtes paa to Maader nemlig enten: først Jalk (efter det gamle Sprog) og deraf jalka; eller: først gjelka (gjelba, o: gjøre ufrugtbar), og deraf Gjell. Det sidste synes at passe bedst til det nu værende Sprogs Former.

Gjell, m. (i Skyerne), f. Gil, m.

Gjeltje, f. Gjeltla.

Gjelv, m. Søgang, Solgengang. (G. N. gjaltr, n.). Anføres i Skrifter fra Nord-

landene og er der formodentlig brugeligt. I Sogn hedder det Gjeld eller Jeld.

giemein, adj. 1) sædvanlig, almindelig; 2) neblænde, venlig, omgiængelig. Unorsk Ord, men meget udbredt.

gjenast, adv. oftest, sædvanligst. Drk. gjeng (gaaer), f. ganga.

gjengd', adj. 1) gaaende. Kun i Sammensætning; jf. framgjeng, tidgjeng. Undertiden i Betydn. gjengs. — 2)

staaende til at gaae. Nest om Dyr. Nbl. og fl. — 3) bevæge at gaae paa (om Vete og Føre). Søndre Berg. Der va so godt gjengt. Jf. hargjengd. I Edm. hedder det gjengst (framgjengst, hargjengst). Jf. G. N. gangsi, algangsi.

Gjengje, n. 1) Gang, Fremgang. (Jøl. gengi). De skal ha sit Gjengje. (Nest figurlig). 2) Gjenge, Gang el. Hængsel paa en Dør eller et Laag.

gjengjeleg, adj. 1) gangbar; 2) gangs. gjengjen, adj. gaaen (part. af ganga). Nogle St. gjingjen; ogs. gjeen (Nbl. Edm.). Ellers mest alm. gadd.

Gjengla, f. 1) et lidet Hjul, f. Er. paa en Barnevogn. 2) Struegang (f. Struvar). Voss.

gjengst, og gjengt; f. gjengd.

gjenne, adv. f. gjerne.

Gjenne (for Gjærne), n. Indvolde i Fisk. Nordre Berg. Edm. (Jøl. girni). Af Gorn (Gorn).

gjenom (aab. o), adv. og præpos. (med Affusativ), igjennem. Hedder ogsaa: gjønom (aab. o), gjøno (Søndre Berg.), gjønca (Nordre Berg.). Ellers „i gjenom“, som er en fulblommere Form. G. N. i gegnum. Hertil: gjenombarka, gjennembarhet; ogsaa: hærhet, forsøgt, prøvet. gjenomstuf, gjennemsg, hvis Helbred er aldeles fordervet. gjenomturr, tør til det inderste. gjenomvart, gjennemvart. Ligesaa gjenomstelt, gjenomroten og fl.

gjensværug (og gjensvælug, med tykt l), adj. fordringsfuld, anmassende. Guldb. Ellers: vælværug, vælstylbug, sjølstylbig. (Jf. Sv. genvördig, værbödig).

Gjenta (Jente), f. en Pige; a) i Almindelighed, i Motsætning til Kone; b) Bondepige; c) Jentespige. I Vst. og Hedm. hedder det Gjente. Ordet er alm. bekendt, men mindre brugt i B. og Tr. Stift, hvor man siger Laus. Jf. Pita og Baktja. I svenske Dialekter: ganta. Jøl. genta (med mindre ædel Betydning). Gjentebarn (Jentebarn), Pigebarn. (Søndst). Gjen-

relag, n. 1) Selskab af Piger; 2) Pige-maanerer. gjentelous, adj. som ikke har Tjenestepige. Gjentelou, f. Løn for en Tjenestepige. Gjent'ungje, m. i Spøg: en liden Pige.

gjera (aab. e), v. a. og n. (gjere; gjorde, gjort), at gjøre. Inf. ogsaa gjere, gjera; gjara, gjaraa, gjora (G. N. gera). Imperf. mest alm. gjore (oo). — Betydning: 1) gjøre, lave, forfærdige, faae istand. (Af en latterlig Forsigtighed søger man paa nogle Steder at sætte „laga“ eller „arbeide“ istedetfor gjera, da nemlig dette Ord bruges i enkelte grovere Bemærkelser). — 2) affærdige, sende, stifte affed. Det gjøre meg hit: de stiftede mig hid. Gjer av Drengjen ette bi: send Tjeneren efter det. gjere Folk heim (sende Folk hjem). gjere Bob (sende Bud). Dg-faa: ubføre. gjere beima: affærdige med Hjemmegift. Meget brugt i Nordre Berg. Tr. Stift, og videre. G. N. gera. — 3) virke, udrette; forarsage, give Anledning til. gjera Mun (gjøre Virkning). gjera Gagn, Skade o. s. v. gjera smart: smerte, gjøre ondt. — 4) faae til at blive, bringe i en vis Forsætning. gjera godt atte: gjøre godt igjen. gjera ein frist: læge En. gjera seg blid: antage en blid Mine. gjera seg sint: blive vred (uden Grund). — 5) bære sig ad, handle paa en vis Maade. So gjore han (saaledes bar han sig ad). Sjaa ette for hine gjere. — 6) kun som et flydende eller ubestøttende Verbum; f. Ex. Han gjore baade gret og bad (han baade græd og bad). B. Stift, Tell. og fl. „Lat æ han æ driff' gjer 'an“ (han er baade lab og tillige driftsalbig). I saabanne Tilfælde kan gjera ogsaa gjælde for saabanne Verber, som ikke betegne nogen egentlig Gjerning; f. Ex. Lag han? „Ja, de gjor' an“. Eg syntest at han sov, men de gjor' an ikke velber. — Enkelte Talemaader. gjera seg laus: gjøre sig færdig (til en Reise). gjera seg vondt: sørge eller angre paa noget. gjera seg myrke: gjøre sig megen Umage for noget, lægge megen Vind paa. gjera seg til: a) tilberedes; b) bryste sig, blive stolt; c) gjøre Larm og Dpøvelser, skænde og støte. gjera seg ut: gjøre sig ureen. — gjera av: a) stifte affed; b) afsjøre noget. gjera av mæ ein Ting: ødelægge, gjøre Ende paa noget. — gjera at fyre et Eyste: læge eller forebygge en Sygdom, især ved hemmelige Kunster. — gjera ette: vise

igjen, faae Hjaalme Sager tilbage (ved en hemmelig Kunst). — gjera fra seg: a) gjøre sit Arbejde færdigt; b) forrette sin Rødtørst. — gjera fyre: forebygge. — gjera mæ: have Brug for, behøve. (Han gjer' ikke mæ di). — gjere stob: affærdige, udstyre. (Edm.) — gjera til: a) tilberede, bearbejde; b) forbrude, forsynde sig; f. Ex. Kva beve han gjort til? — gjere upp Fiff: opstjære Fiff. (Nordre Berg.). — gjera upp et Seng: rebe en Seng. Hedder ogsaa „gjera uppum“, el. „gjere 'pum“ (Gjg. Edm. og fl.); deraf: 'pumgjort (oprebet). — gjera upp Barne: tænde Ild (Ag. Stift). gjera upp-atte: gjøre om igjen. — gjera utav (gjere 'ta): sætte hen, lægge, glemme. Han veit ikke kvar han skal gjere 'ta seg (hvor han skal flye hen).

gjerande, adj. 1) gjørlig, som man kan gjøre. 2) henligt, tilraadeligt.

gjeraft, v. n. (imperf. gjoresft), 1) tilberedes, lave sig efterhaanden; ogsaa: lides, svækkes (om Mestfæber). De gjeresft alt so brukt vort'e. Nordre Berg. 2) mobnes, blive møbet. See gjor, og Gjar. 3) gjære, blive gjæret (om Ml). Dik. (hvor Præs. hedder gjæres, og Imperf. gjøres).

Gjering, f. Gjæren, Handlen; Maade at gjøre paa. Jf. Gjar. Forstjelligt herfra er Gjerning, f. som ubtales Jerning, og betegner enkelte Handlinger, især saabanne som ere af særdeles Betydning eller have vigtige Følger. gjerne, adv. gjerne. Udtales: gjærne (Tr. Stift, Edm.), gjedna (Søndre Berg.), gjønne (Tell. og fl.), gjenne og gjinne (Ag. Stift).

Gjersl (Gjærse), f. 1) Skif, Maade hvorpaa noget gjøres. 2) Mobntag, Mobendeb. Jf. Gjar og gjeraft.

Gjefel (Gjffel, aab. e), m. Handelsbent, Krambodsvend. B. Stift. Unorsk. (L. Gesell, Svend). Ellers Kjøpsvein (Kaupsvein).

Gjefst, m. (Fl. Gjefte, r), Gjæst. (Jf. Gast).

gjefsta, v. a. gjefte, besøge. Sjælben og mest om et ubeageligt Besøg.

Gjeftebod (aab. o), n. 1) Gjæstebud, i Almindelighed. 2) Bryllup. Tell. Gbr. (Gjefsbø).

Gjeftr, m. Gjar, til Ml. Tilbeels i B. Stift. (Eng. yeast; L. Gâst).

gjeta, f. gita.

Gjete, i Talemaaden: „te Gjetes“: til-pas, efter Ens Behag. Dik. Dg-faa: „te Gjeta's“. (gjera ein te Gjetas).

Ellers: til **Lags. Jf. Gje(b)** og **or-gites**.
gjeten (el. **gitten**, aab. i), part. 1) nævnt, omtalt. 2) glettet; s. **gita**. J B. **Stift** ogsaa **gøten** (aab. v).
Gjeel, s. **Gjætl**. — **Gjetla**, s. **Gjætfla**.
Gjetna(b), s. **Gjete**. — **gjeva**, s. **giva**.
gjeden, part. **given**. J **Søndre Berg**.
goven (aab. o), mest almindl. **given** (aab. i).
gjidda, s. **gidba**. — **Gjil**, s. **Gil**. ic.
Gjor (oo), s. **Gjord**, **Baand** (bredt **Baand**). **Hebber** ogsaa **Gyre** (Edm. og fl.), **Gjøre** (Rdg. **Tell.**). **Egentlig Gjord** (aab. o); **Jøl. gjörd**. **Heraf gyra**, v. a.
gjor (oo), adj. 1) **gjort**, **lavet**, **færdig**. **Egentlig gjord**, part. af **gjera**. 2) **moden**, om **Frukt**, **Korn** o. s. v. **Meget** **udbredt** og **maaflæ alm. undtagen i Kr. Stift**. Jf. **mogjen**, **buen**. 3) **senbt**, **affittet** (s. **gjera**); **vertil**: **avgjor**, **heimagjor**, **utgjor**. **Mærkeligt er det**, at **der tildeels findes en Kleertalsform: gjorne**. **Saaledes i Edm. og fl. gjorne** **Bær**: **modne Bær**. **gjorna Raade**: **oplagte Raad**, **overlagte Planer**. Jf. **G. R. gorr**.
gjora, v. a. **omgjorde**. **Sjelden**.
gjorna, v. n. **modnes**, **blive moden**. **Dg-saa gjornast**; s. **gjeraft**.
gjorut (**gjorette**), adj. **sribet paatværs**, **som har brede Lværstriber af en egen Farve**; om **Dyr**.
gjosa (oo), v. n. (**gys**; **gaus**; **gose**, aab. o), **vælde**, **strømme ud**, om **Luft** og **Vædflæ**. **Hebber ogsaa: gyse** (**Nordre Berg**) og **med svag Bøining: gaufla** (**Tell.**) og **gjøyse**. **G. R. gjosa**. **Dæ gaus** **Blod'e**: **Blodet strømmede ud**. **Dæ gys' i Røyren**: **Lusten trænger ud af Fugerne i Røret**. (**Det hebber ogsaa: "Røyr'a gys"**). **Dæ gys'e** **Maal'e tien**: **hans Stemme er utydelig**. (**Siges især om tandløse Folk**, **som ikke kunne udtale Ordene reent**). Jf. **gjøysa**, og **Gosa**.
gjota, v. a. s. **gyta**.
Gjota (oo), s. en **Hjergløst**, en **Huulning i Jorden med bratte Sider**. **Helg. Gbr.** og **fl. J Edm. Gjott**, s. **Jøl. gjóta**.
Gjura, s. 1. s. **Gjgr**.
Gjura, s. 2. **Gjord**, **Baand**; s. **Gjor** og **Gyre**.
Gjureskaup, n. s. **Gyremun**.
Gjygr, s. **Gjgr**. — **gyra**, s. **gyra**.
Gjæ, n. **Stolthed**, **Hoimod**. **Tell. En-ten for Gjebe** (Jf. **Gje**), **eller ogsaa beflægtet med Jøl. gæ** (**Raadhed**); **if. gjå** (**Ryggesløshed**).

gjæl, v. s. **gala**. — **Gjæl**, s. **Gjær**.
Gjæle, s. en **taabelig Kvinde**. **Søndm.** (Jf. **Jøl. gæla**). **E. Jæla**. **En anden Betydning** **forudsættes i Hængjæle**, og **Bærgjæle**.
gjæna, at **stilles**; s. **jenæ**.
gjæng (og **gjæ**) o: **gaaer**; s. **ganga**.
gjængd, s. **gjængd**. **Gjængje**, s. **Gjængje**.
Gjænta, s. **Gjenta**.
Gjær, s. 1. (for **Gjær**), 1) **Gjærning**, at **noget bliver gjort**. Jf. **Bælgjær**, **Bælgjær**. **G. R. gerd**. 2) **Stil**, **Ma-ner**, **Maade** at **gjøre noget paa**. 3) **Form**, **Stikkelse**, **Bestaffenhed**. **Dæ fætt** **et onnor Gjær**. **Nogle Stæder** **neuvr**. (elt **anna Gjær**).
Gjær, s. 2. **Mobning**, **Robenbed**. **Ditst** **sammensat** (**Misgjær**, **Bælgjær**). Jf. **gjeraft**.
Gjær, s. 3. **Gjær**, **Bærme** **hvormed Gjø-ring frembringes i Ml**, **Deig** o. s. v. **Kaldes ogsaa: Gjæstr**, **Gang**, **Bærm**, **Kvælt**.
gjæra (for **gjæra**), v. a. (e - te), **gjærde**, **hægne**; **opsætte** eller **istandsætte** et **Gjærde**. (**Mf Gar**). **gjære** **atte**: **stenge**, **tilslutte** ved et **Gjærde** (**barrikabere**). **gjæra** **inne**: **omgjærde**, **indbeslutte**. **gjæra** **ute**: **udstænge**, **bolde borte** ved **Gjærder**.
Gjære, s. **Bindkast**, **Stormbyge** (især **naar den viser sig paa Vandet som en Stribe**). **Edm. Jf. Drisgare**.
Gjære, n. 1) **Gjærde**, **Hægn**. **Søndm-skelbs**. (Jf. **Gar**). **G. R. gerdi**. 2) **en Fjeld**, **et liden indhægned Stykke Jord**. **Nordre Berg**. **Edm. Drl. Jf. Rvi**, **Lyffja**.
Gjærefang, n. **Gjærdsel**, **Materiale** til **Gjærder**. **Hebber ogsaa Gjærevæand** (**Edm. og Tr. Stift**), **Garvubu** (**Drf.**).
Gjæring, s. **Gjærning**, **Indhægning**.
Gjærfl, s. **Gjærfl**.
gjæta, v. a. (e - te), **vogte**, **passé paa**; **følge** med **Kvæget** i **Udmarken** for at **bevogte** det for **Novdyr**. **Alm. G. R. gæta**. Jf. **Gæat**. **gjæte** **paa**: **lure** efter **noget**, **passé paa** **Leiligheden**.
Gjætar, m. **Vogter**; **Kvægvogter**, **Hyrde**. — **Gjætagut** og **Gjætagjenta**: **Dreng** eller **Pige** som **følger** og **vogter** **Kvæget**. **Ellers: Gjætl**, **Høring**, **Gjuring**, **Busvein**.
Gjæting, s. **Bevogtning**; **if. Gjætfla**.
Gjætl, m. **Føvogter**, **Hyrde**. B. **Stift**, **hvor det udtales** **deels Gjætl**, **deels Gjæltj** eller **Gjæltj** (**Nordre Berg**).
Gjætfla, s. **Kvægets Bevogtning**. **Lem-melig almindl. med forskjellig Udtale**; **Gjæta** (i de **sydbestlige Egne**), **Gjætle**

- (Søndenfielbs), Gjetle eller Gjelste (Kr. Stift). Hertil: Gjetlegut og Gjetletaus: Hjørdebreg, Hjørdepige. (Vestensfielbs).
- gjæv**, adj. 1) gavmild, som gjerne vil give. Edm. Af giva, gav. 2) kostbar, som er af meget Værd eller kan give megen Fordeel. Kr. Stift, Ebl. og fl. 3) god, fortrinlig, dygtig. Søndenfielbs. I Sogn betegner det ogsaa: selogod, indbildt.
- Gjæva**, f. Godhed, Værd, Fortrin. Sjælb. gjæveleg, adj. vakter, anstændig. Nbl. Gjævelstje, m. Gavmildhed. Edm.
- Gjæ**, f. den anden Hymaane efter Nptaar (eller efter Julemaanen); den næste "Maane" efter Torren, indbefattende Martis Maaned, eller Slutningen af Februar og Begyndelsen af Martis, efter Maanestiftets forskellige Tid. Kun i bestemt Form: Gjæ'a, Gjæ'naa. (G. R. gøi og gæ).
- gjødd**, part. 1) mættet, fedet; 2) gjøbslet. **gjøde** (gjøa, gjø), v. a. (e - de), 1) mæste, fede, gjøde (Creature som skal slagtes); 2) gjøble, gjøde Jorden. (Jf. bævda, teje, frøya). Den egentlige Betydning er: forbedre, sætte i god Stand; af god, adj.
- Gjøding**, f. Mæstning; Gjødsling.
- Gjødsel**, f. see Løb, Hævd, Frau.
- Gjødsla**, f. Mæstning, Fedning; seldnere: Dugjødsning. Udtales: Gjøsla (Ag.), Gjøsla, med aab. o (Søndre Berg.), Gjølste, Gjølste (Nordensfielbs). Hertil: Gjødslekaly, gjødet Kaly. Gjødslegris, gjødet Svinn.
- Gjøsfjæra**, f. den store Ebbe, som sædvanlig indtræffer i Martis Maaned. B. Stift; ogsaa i Hela. (Gjøsfjæra).
- Gjøgr**, f. Gøgr. — Gjøl, f. Gil.
- gjøla**, v. n. smigre, Hæle for En. Nbl. (G. R. gøla). Jf. høla.
- Gjølær**, m. en Smigrer, Hæler.
- Gjöld**, f. Gjæld. — gjønæa, f. gennem. gjønsværuug, f. gjønsværuug.
- gjæra**, f. gæra. — gjæraa, f. gjæra.
- Gjæstjæl**, f. et Slags store Muslinger, som findes under Ebbemaalet. Edm. (Jf. Gjæstjæra). Ellers: Dvdstjæl og fl.
- Gjærla**, f. Gjærla.
- Gjætt**, f. Hule, Grube; f. Gjota.
- gjæya** (alm. gjøv), v. n. (r - bde), gjøve som Hunde. Imperf. ogsaa: gø, og Supin. gaatt i (Edm. høs de Gamle). G. R. geya, impf. gø.
- Gjøying**, f. Gjøen. Jf. Sundegatt.
- Gjøyl**, m. en egen Slags Sang, som bruges af Finnerne. Helg. Ordet skal være fup.
- gjøya** (og gjøte), v. n. synge som Finnerne.
- Gjøyl**, m. Strøm, Bølgegang. Edm. Dgfaa: Mød, Frithed, Liv. Dæ ikke noden Gjøl 'tt'naa.
- gjøyma**, v. n. (e - de), gjemme, forvare. G. R. geyma. (Jf. gauma). gjøyma seg: skjule sig. gjøyne av (el. unda): putte tilside, forfølge, ikke komme frem med. gjøyne ihop: sammenspare.
- gjøymande**, adj. værd at gjemmes.
- gjøymen**, adj. som gjerne skjuler eller gjemmer.
- Gjøyming**, f. Gjemmen; en Leg hvort En skjuler sig, og de Andre maa opsoge ham.
- Gjøymsla**, f. Gjemmesteb.
- Gjøys**, m. en fremvældende Strøm; Skvat, Stank. Jæd. og fl.
- gjøysa**, v. n. (e - te), 1) spruble, stumme, vælde frem. Kr. Stift og fl. Af gjøsa, gaus. 2) bruse op, flyde over. Nordre Berg.
- Gjøysa**, f. 1) Strøm, Væld; ogsaa Dyrbrusning. 2) Dverdrivelse, Skrybte, stort Rygte af smaa Ting. Nordre Berg.
- gjøyva**, v. n. (e - de), 1) dampe, ryge. Kr. Stift. 2) luge over, gaae over Brædderne. B. Stift. Stulde egentlig betyde: drive eller frembringe Damp, af gæve, gaus.
- Gjøyve**, f. Høgen, Fog, Drev. Øbr.
- gjøyven**, adj. brusende, som let flyder over.
- gla** (for glaba), v. n. (r - bde; bedre: a - a), gaae ned, om Solen og Maanen. Sogn, Søndre Berg. Tell. Dgfaa i Drk.: glaa (for glaba). I Edm. haves kun Subst. Solaglad. Jf. Nbl. glaan.
- glad'** (gla), adj. glad, fornøjet. Ikke glad: ligegyldig, som ikke tager sig bet nær. vera gla i: have lyst til, synes godt om. Nbl.
- gladelege**, adv. med Glæde, meget gjerne.
- glad(b)væruug**, adj. lystig, som har et muntert Sind. Tell. Hall. Øbr. (Isl. gladvær).
- glæn** (for glaben), adj. nedgaaen, om Solen (gl'a'i), eller Maanen. Sogn.
- Glam**, m. Larm, Bulder. Tell.
- glama**, v. n. (a - a), buldre, larme, stralde. Tell. Sjældnere: glamra (Isl. glamra).
- glamren**, adj. haard og ujævn; om Bæte. Nbg. Jf. franglen.
- Glan**, n. Aabning i Skyerne; et lyst og klart Rum imellem tykke Skyer. Berg. Stift. Ellers: Glott, Glette og fl.
- glana**, v. n. (a - a), 1) om Skyerne:

- aabnes, afspredte sig, saa at der bliver en klar Plet. (Jøl. glana). 2) om Menneſter: ſtirre, lige, ſee efter noget; ifær længe og opmærkſomt. Kr. og Ag. Stift. Ellers: glaine (Buſterud) glæna (Nyſylke), glæme (Vald. Gbr.), glæpa, (Sbl. Rbg.). Jf. glo, gloſte. — Heraf undertiden Glan, m. og Glana, f. om nyſgjerrige Perſoner.
- glanbært, adj. n. bært, aabent, ſaa at man kan ſee vidt omkring. Harb.
- glanen, adj. aaben, adſkilt, ſom man kan ſee igennem; om Stov og ligesaa om Skyerne. Harb.
- Glanning, f. nyſgjerrig Rigen og Stirren.
- Glans, m. Glands, Stkn.
- glansa, v. n. (a - a), glånſe. (Jøl. glansa).
- Glantri, n. Skemt, Lyſtigbed. — glantriſam, adj. morſom, lyſtig. Nbl. 3 Ebm. ogſaa glantriſame. (Unorſk).
- Glapp, n. Hul, Mellemrum. Drk. Gbr. glapp, f. gleppa.
- Glas (langt), n. 1) Glas (i Almindelighed). 2) Bindue. (Stoveglas, Kjel-larglas). Alm. — 3) Glas (aab. o) i Sogn, og fl. 3) Glas at driffe af; ogſaa en liden Flaſke.
- Glasaugo(r), pl. n. Brillen. Gulbdr. og fl. So. glasogon.
- Glashol (aab. o), n. Bindueaabning.
- Glaskearm, m. Bindueſkarm.
- Glasluſka, f. Bindueſtaabe. Jf. Lam.
- Glasrama, f. Bindueſtramme.
- glasſkallet, og glasſkollerte, adj. ſkalbet. Nordre Berg. Ebm. Jf. ſleinſkalla. 3 Inbr. hedder det: ſkollaat.
- Glasſtova (aab. o), f. en ſtadſelig Stue, ſom ikke bruges til dagligt Opbold. Nordre Berg.
- glas-øygð, adj. om Heſte: hvidøiet, uden Ring. (Jf. ringøygð). Rdm. og fl.
- glatra (el. gladra), v. a. afhænde, bortluſte. Jæb. (G. N. glata, ſpilde).
- glart, f. gletta. — glaup, f. glupa.
- glaværug, f. under glab.
- glæa, v. n. glånſe, ſkinne. Sogn. 3 Harb. glæa. (Jøl. glæa). Jf. glæa.
- Glæam, m. En ſom har et blegt og ſy-geligt Abſeende. Ebm.
- glæam, f. glymla.
- Glæama, f. Planten „Sanetro“ (Galeop-sis). Sogn (f. Dæ). Som Egennavn: Blommen.
- glæme, v. f. glæpa og glana.
- Glæntar, m. en Spøgeſugl, lyſtig Fyr. Nbl. (Stal ogſaa betegne en Tilſtuer, og forklæres af Mogle ſom Glan-tar, af glana).
- glæpa, v. n. ſtirre, ſee efter noget. Sbl.
- Rbg. (Jøl. glæpa). Ellers glæme (Vald. Gbr.), og fl. f. glana.
- gle, og glæa, f. gleble.
- Glede (aab. e), f. Glæde. Rſf. Ebm. Ellers Glæa, Glæe (ſædb. med Luft e).
- gledeleg (gleele), adj. glædelig.
- gledje (glæa, gle), v. a. (gled; gledde), at glæde. G. N. gledja. — gledd (aab. e): glædet, troſtet. — gledjaſt (glæaſt), v. n. glædes, glæde ſig. (glæa ſeg).
- Gledſkap, m. Glæde, Lyſtigbed.
- Gleſs, m. Grams med Munden, et Forſøg til at bide; f. gleſſa. (Jøl. gleps).
- Gleſs, el. Gleſſa, f. Sar hvori Dyr fanges; Ræveſar. 3 Gulbdr. og paa flere Steder hedder det Gleſſe.
- gleſſa, v. n. (e - te), gade, ſnappe eller gribe efter noget med Munden; gjøre et Forſøg til at bide. Jøl. glepsa. Undertiden ogſaa: bjæſſe. Aktiut: luge, rive i ſilg. Han gleſſe bæ ti ſeg (Sjelden). Drbet hedder ogſaa: Kleſſe (Ebm.), gleſſa (Nbl. og fl.), gleſſa, gleſſe, (Harb. Tell. Gbr.). gleſſa er for-mo-dentlig rigtigſt; jf. glupa, Glop, Glap.
- glegg (ſarpsynet), f. glogg.
- gleib, adj. udſpærret, ſom ſaaer vidt ud fra binanden (om en Klædt, om Fødder, Fingre o. ſ. v.). Ebm. Drk.
- gleide, v. a. (e - be), udſpærre, udſpille (f. Er. Fingrene). Ebm. Jøl. gleida.
- gleide ſe(a): ſatte Fødderne vidt fra binanden. 3 Drk. ogſaa v. n. glete: ſaae udſpærret. Jf. ſpriffa.
- gleide, adv. i en udſpærret Stilling.
- Gleine, f. aabent Rum, f. Glenna.
- gleipa, v. n. (a - a), vrænge Munden, fordreie Anſigtet. B. Stift. „Gleipting aa Herming“: naragtig Efteraben af Andres Stemme og Gæberder.
- glekſa, vilde bide; f. gleſſa.
- Glekſe f. Drefar, f. Gleſſe.
- Glenna, f. Mellemrum, et bart og aabent Rum i Stoven; ogſaa: Grønning, Græsplet imellem Stov og Klipper. Meget udbredt Drb. (Nbl. Tell. Vald. Gbr. Ebm. Drk.). Ogſaa Gleine (Hall.). Jf. Glan.
- Glennemark, f. Stov eller Klippemark med enkelte græsſrige Pletter.
- glennut, adj. afbrudt ved jævne eller aabne Mellemrum.
- Glepp, m. 1) Glip, haſtig Gliden. 2) en Afbrudſe, et Mellemrum (omtrent ligesom Glenna). Inbr.
- gleppa, v. n. (glepp; glapp; gloppe), 1) glide ud, komme aflave, røres af Stedet. — 2) glippe, ſaae Fell (om noget ſom man venter).
- gleppen, adj. ſom let glider eller glipper.

Gleps, og **glepsa**, f. **gleffa**.
glese, adv. tyndt, utæt. **Helg.**
glefen, adj. tynd, utæt (f. gresfen). **Helg.**
Drk. og fl. (Egentlig **glifsen**, med aab.
 1). **Sw. gles.**
glestent, f. **grestent**.
Glett, m. 1) **Glib**, **Gliben**. (**Sjelden**).
 2) en klar **Plet** i **Stjerne**. **Jf. Glette**.
gletta (**glette**), v. n. (**glett**; **glatt**;
glotte), **glibe**, komme paa **Glib** med
Fødderne. **Rdg. Öbr. Drk. Helg.** (**Jf.**
gletten). Ein **Gang** **glatt** han, aa ein
Gang **datt** han.
gletta, v. n. (e - e), **titte**, **fige**; f. **glytta**.
Glette, n. en klar **Plet** i **Stjerne**. **Tell.**
Dgfaa en **Klarning** eller **Lettelse** i **Luf-**
ten, et **libet** **Opbold** i **Uveiret**. **Ellers:**
Glett, m. (**B. Stift**), **Glytt** (**Drk.**),
Glott, **Glotte** (**Ag. Stift**), **Lotte** (**Drk.**).
gletten, adj. **glat** (om **Føret**). **hault** aa
glette. **Öbr. Sdm. og fl.**
glide, v. n. (**glid'**, **gleid**), **glide**. **Sjel-**
den, f. **gletta**, **skida**, **flota**, **rapa**.
glima (aab. i), v. n. (a - a), **glimre**,
glimse. (**Svensk** **glimma**). **glimande**,
 adj. **glimrende**. **Gliming**, f. **Glimren**.
glima (ii), v. n. **lyse stærkt**, **finne** **faa**
 at **det** **blender** **Dinene**. **Tell. og fl.**
Glima (ii), f. **Stin** eller **Lysning** som
blender **Dinene**; f. **Er**. naar **Solen**
finner paa **Sneen**. (**Solglimme**, **Sne-**
glimme). **Nordre Berg. Hall. Tell.**
glimta, v. n. **glimte**. (**Sjelden**).
Glip (ii), m. **Rufe**, **Fiskeredskab**, **dannet**
 som en **stor** **Kurv** med **Garn** i **Bun-**
den. **B. Stift.**
glipe, **gabe**, **være** **aaben**; f. **gløppa**.
glira, v. n. (e - te), 1) **være** **aaben**. **faa**
 at **man** **kan** **see** **igjennem**. **Fæd.** (see
gliffa). 2) **knibe** **Dinene** **sammen**, **plire**.
Mere alm. **Dgfaa** **fige**, **speide** **efter**
noget.
Glis (ii), m. **Frnsen**, **Haanlatter**. **Mest**
 i **Forbindelsen**: **Glis** aa **Latt**.
glifa, v. n. (e - te), 1) **lyse** **igjennem**.
være **utæt** eller **aaben**, **faa** at **man** **kan**
see **igjennem**; om **Kar**, **Væge** og **Fjelse-**
værk. **Dø** **gliffe** **ut** **maasom** **alle** **Fjelse**.
Lildeels i **B. og Ag. Stift.** — 2) **lee**
baanlig, **fnise**, **belee** **noget** (vel **egent-**
lig: **vise** **Tænberne**, = **dansfl** „**grine**“).
B. og Stift, Helg. **Mest** i **Forbindelse**
 med **lægja**. **Det** **sto** **gliffe** **aa** **log** **at** **di**.
glifsen (aab. i), f. **glefen**, **grefen**.
Glitr (**Glitt'er**), n. **Glimmer**; **smaa**
glimsende **Pletter**, f. **Er**. i **Stren**.
glitra (aab. i), v. n. **glimse**, **glimre**.
 (**Jsl. gliira**).
glja, f. **glæ**. — **Gljor**, f. **Glor**.
gloa (**glø**), v. n. (r - dde, el. a - a),

gløe, **lyse**, **tindre**. **Jf. glæ**, og **gløra**.
 (**Jsl. glóa**).
gloande (ogs. **gloende**), adj. **gloende**.
Glod (**Glø**), f. (**Jl. Glød'e**, **Glø, r**),
Glød, **brændende** **Kul**. (**G. N. glød**).
Glod-bungie, m. en **Høb** af **Gløder** (paa
Arnefædet). **J. Ag. Stift:** **Gløhaug**.
glod(d)hett, adj. **brændende** **høb**.
Glodtaang, f. **Jldtaang**.
Glop (aab. o), n. **Gul**, **Gab**, **Abning**.
Tell. Af **glupa** (**glaup**). **Jf. Glap**.
glopa (aab. o), v. n. **gabe**, **spærre** **Mun-**
den **op**. **Sjl. Dgfaa** **stirre**, f. **glapa**.
glopalt (**gløpalt**), adj. n. **hullet**, **aabent**,
ikke **tæt** eller **luffet**. **Tell.**
glopen (aab. o), **lugt**; f. **glupa**.
Glopp, **tun** i **Talemaaben**: „paa **Høpp**
 aa **Gløpp**“ o: paa **Rippet**, imellem
Lytte og **Ulytte**. **Sdm.** „**Dø** **va** **paa**
Høpp aa **Gløpp**“, **siges** **naar** **man** **har**
været **nær** **ved** et **Uheld**, **men** **dog** **er**
kommen **vel** **fra** **det**. **Jf. Jsl. glapp**
(Uheld), **motsat** **happ**; **hvoraf** **Tale-**
maaben **høppum** og **gløppum**.
Gloppe, f. **Hule**, **Djergløst**. (**Bustr.**).
Glop-ur, f. en **Urd** af **store** **Stene** med
mange **Huller** eller **Abninger** **under**
Stenene. **Sjl. Rypfille**. **Andre** **Steder**
Lofur.
Glor, og **Gljor** (oo), n. en **aaben** eller
bar **Plet** i en **Ekov**. **Nbl. Jf. Glenna**.
gløra, v. n. (a - a), 1) **tindre**, **lyse** (**Jsl.**
glóra). 2) **stirre**, **gløre** **store** **Dine**.
gløsa (**gløse**), v. n. (e - te), **see** **efter**
noget, **see** **sig** **om**. **Sjl. (Sjelden)**. **Tell.**
 (meget **brugl.**). **J. Sdm. gløse**. —
gløse **paa**: **see** **paa**. **gløse** **ette**: **see** **efter**.
 — **Tenstybdige**: **glana**, **gløpe**, **lope**,
flaa, **flagna**, **flira**.
Glott, n. 1) **Abning**, **Mellemrum**; **see**
Glytt. 2) en **klar** **Plet** i **Stjerne**.
Hedemarten. Ellers **Glotta**, f. (**Bald.**).
S. Glette.
Glove (aab. o), f. f. **Glyvre**.
Gluggje, m. (**Jl. Glugga, r**), **Luftbul**,
 en **liben** **Abning** paa en **Væg**. **Alm.**
dog **noGLE** **Steder**: **Glugg**. (**G. N.**
gluggr). — **Gluggedott**, m. en **Biff**
hvormed et **saabant** **Luftbul** **tilskøp**.
Glunt, m. **Drena**, **Gut**. **Helg.** (meget
brugl.). **J. Sdm. Glynt** (**Sjeldnere**).
Sw. glunt.
glup (uu), adj. 1) **glubst**. (Meget **sjel-**
den). 2) **flaabelig**, **præattig**, **berktig**.
Meget **brugelig** i **B. og Ag. Stift**.
Glup (uu), n. **Gab**, **Abning**. **Guldr**
(Sjelden).
glupa (**glupe**), v. n. og a. (**glyp'**; **glaup**;
gløpe, aab. o), 1) v. n. **gabe**, **snappe**
efter **noget** **med** **Munden** (= **gleffa**).

Tell. Han **glaup** ette bæ. 2) gribe med Munden, snappe, rive til sig. **Tell.** og **f.** Hunden **glaup** bæ fra meg. Strubben hadde sø nær **glope** ein Sau. 3) sluge, svelge. „**glupe** i seg“. **Dagaa** i **Drk.** med svag Beining (**glupe**, **glufte**). **Sv.** **glupa**. **Heraf:** **gløppa**, **Glop**, **glopa**, **glyssa**. **Egessa** adj. **glupande** (**glubende**).

Glye, f. 1) en blød og tynd Masse. (Betydningen noget ubestemt). Da seer ut som et **Glye**. **Sdm.** 2) tynde og vidtstrakte Skyer; et taageagtigt Skybækk. Rødet brua. men synes at være meget ubbredt (Fosen, **Sdm.** **Voss**). Et Utlofta **Glye:** blidt og stille Vets om Morgenen, hvorpaa følger Storm efter Middag.

glyen, adj. om Luften, naar den er fuld af tynde Skyer. **Voss** og **f.**

Glyfs, n. **Gab**, aabent Mellemrum; f. **Er.** imellem Traadene i en Bæv. **Nordre Berg.**

glyssa, v. n. (e-te), 1) gabe, staae aaben. (Ejelden). 2) om Hunde: blæsse, gise med bæmpet Lyd. **B.** **Stift.** (**Sv.** **glåssa**).

glyggje, v. n. (e-de), aabne sig, saa at man kan see igjennem. **Nordre Berg.** Af **Gluggje**.

Glym (aab. y), m. Bulber, Drøn, Gjend. **Lyd.** Af **glymja**. **Jf.** **Hom.**

glymen (yy), adj. barst, frastøvende. **Tell.** **glymja**, v. n. (**glym**; **glumde**; - aab. y og u), buldre, brøse, gienlyde. **Nordre Berg.** **Dagaa** i **Drked.** (med **Imperf.** **glaam**). **G. N.** **glymja**.

Glynt, f. **Glunt**.

Glytt (aab. y), m. Aabning, Hul. **J** **Drk.** om en klar Plet i Skyerne. **Jf.** **Glott.** **Ekers** temmelig alm. i Talemaaben „staae paa **Glytt**“ (om en Dør): staae paa Klem, halv aaben. **J** **Tell.** „paa **Gruutt**“. **J** **Sdm.** „aa lerre“.

glytta, v. n. (e-e), 1) gløre en Aabning. **glytte** paa Dør'a: aabne Døren lidt, sætte den paa Klem. **Søndensjelds.** — 2) titte, kigge; især igjennem et Hul. **Mere** alm. **Hogle** **Steder:** **glette**. **J** **Tell.** er **glytte** ogsaa at stotte til noget, især med Foragt.

Glyvre (aab. y), f. Hule, Bjergkløft. **Jttrefogn.** **J** **Rbg.** **Glove.** (**Ssl.** **ghjåfr**, n.).

glæ, adj. 1) blegagtig, gulbleg. **Sdm.** (**Ssl.** **glær**, **lys**, **klar**). 2) tynd, vandagtig (om Mælk). **Sogn**, **Tell.** 3) slap, svag, kraftløs (om Mæd og **Drift**). **Tell.** — **glæ** **Røst**, **glætt** **M** o. f. v. **glæast**, v. n. blise tynd og vandig.

glæggas (for **glægast**), v. n. bedæres; tabe sin Kraft; om Fødemidler. **Tell.** **Glæme**, f. blege Skyer. **Sdm.**

gløde (**gløa**), v. a. (e-de), 1) antænde, oppuste (**Jlb**). **G. N.** **gløda**. 2) opbæde ved Gløder (= elda). **Dagaa** v. n. **gløde**, brænde. **Dæ** va so heitt, at dæ **glødde**.

glødest, v. a. tændes, fatte **Jlb** (uden Flamme).

gløgg (aab. ø), adj. 1) skarpsynet, som set seer eller opdager noget. **Ræken** alm. **J** **Tell.** og **Sdm.** **hebber** det: **gløgg'e**. 2) skarpsindig, indsigtsfuld, nem til at forstaae og finde det rette. **Drk.** **Jndr.** 3) forsigtig, nølagtig, nøieregnende. (Ejeldnere). **J** **Øbr.** ogsaa: tilbageholden, undselig. (**Ssl.** **gløgger**, betænksom).

Gløggskap, m. Skarpsyn, Rembed tkl at see og bemærke noget. (Oftere **Gløggheit**).

gløgglynt, adj. skarpsynet. **Gulbbr.** **G. N.** **gløgglynt**. **Ekers** **gløgg**.

Gløm, f. **Glym**.

Gløs, m. Styrren. **Sdm.** Det sekk ein **Gløs:** de bleve opmærksomme, begyndte at see sig om.

gløse, v. n. (e-te), see efter eller see paa noget. **Sdm.** **Romsb.** (Meget brugt.). **J** **Tell.** **gløse**.

gløssa, el. **gløsa**, v. n. (e-te), oppuste, blæse i Jlden. **Dagaa:** **bløse** op, fænge **Jlb**. **Sogn.** (**Ssl.** **glossa**).

gløyma, v. a. (e-de), glemme. (**G. N.** **gløyma**). **gløyme** atte: glemme, sætte efter sig ved Forglemmelse. **gløyme** av (burt, veg): glemme noget som man har lært. — **gløymd**, part. **glemt**, forfømt; **jf.** **atteglymb**.

Gløyma, f. og **Gløyme**, n. **Glemsel**. **toma** i **Gløyme**. **B.** **Stift** (Ejelden).

gløymande, adj. som vel kan glemmes. **Dæ** va tukke **gløymande**.

gløyen, adj. glemfom. **Ubertiden** ogs. **gløymfjen**. **J** **Sdm.** **hagløymfjen**.

Gløyming, f. **Forglemmelse**.

Gløymsta, f. svag **Hufomfjelse**. (Ejelden).

gløypa, v. a. og n. (e-te), 1) sluge, rive i sig, æde graabigt. **Ssl.** og **f.** (**G. N.** **gløypa**). **Jf.** **glupa** (**glaup**). 2) gabe, være aaben, ikke slutte tæt sammen (om en Sar eller en Klemme). **Nordre Berg.** **J** **Øbr.** **gløpe**.

Gløype, f. en Ulfkes; f. **Løypa**.

gløyen, adj. aaben, gabende. **Ejelden**.

Gnag, n. **Gnaven**, **Biden**. **Dæ** gjeff paa **Gnag**, o: det gik morsomt, med **Ban** **Kelgheit**.

gnaga, v. n. og n. (gnæg'; gnog; gnegje), 1) gnave. G. N. og Svensk gnaga. 2) græse; æde paa Marken (om Kvæg). Jf. nagga. 2) slæbe og slide, uden at ubrette stort; ogsaa: trygle, søge uafslædig efter noget. I mange Dialekter har Ordet svag Bøining (a - a). Jnf. i Gbr. og Drl. gnæggæ; derimod: knaga, i Nbl. og fl. Mange af de følgende Ord have ogsaa deels kn, deels gn, og deels n i Dialekterne.

Gnaging, f. Gnaven; ogsaa Tryglerie.

gnagsa, v. n. slæbe, slide. Sdm.

gnaldra, hvine, strige; s. gnela.

Gnalfrost, n. en stærk, videnbe Kulde.

Sdm. og fl. I Helg. Gnalfrost.

gnallhart, adj. n. steenbaardt, overmaade baardt. Nordre Berg. Man siger ogsaa: „gnallende hart“, og ligeledes: „hart so Gnall“; men hvad dette Gnall betyder, er ellers ubekendt. Jf. gnela.

Gnasfe, m. Benævnelser paa en Dreng, især en som er meget urolig og dristig. Sogn, Sdm.

Gnaur, m. en Gnier. Helg.

Gnaus, f. Knaus.

gnavle, v. n. gnave smaat og langsomt. Sdm.

gnarka, v. n. (a - a), knarke, larme.

Nordre Berg. (Søl. gnaka). Jf. gnifka.

gnæle, f. gnela.

gnegjen, part. gnavet, strabet. Tell. og fl. Mere alm. er gnaga.

gneista, v. n. (a - a), gniste, flyde Gnister. Nogle Steder: neista; ogsaa gneistra og neistra.

Gneiste, m. Gnist, Funke. (G. N. gneisti). Hepper ogsaa Neiste (i mange Dial.) og Aneiste (selben). I Sdm. bruges Neiste med Betydning af Barn eller Arving (vel egentlig en Sptre el. noget opvørende); s. Er. Dæ vondt er ont at være barnløs: at see sin Slægt udbøe.

gneka, f. gnifka. gnelbre, f. gnela.

Gnell, m. Hvinn, Strig; ideltg Jamren. Hepper ogsaa Gnoll og Noll. Ligesaa Gnaal, om et ideltg Dverhæng.

gnell, adj. skarp, hvinnende, stignende; om Lyd. Tell. Buserud og fl. Jf. kvell.

gnella, v. n. (gnell; gnall; gnolle), 1) strige med en skarp og hvinnende Lyd, ligesom Hundene naar de lide Smerte. B. og Er. Stift; sjældnere i Ag. Stift. 2) hvine, knirke, strabe (om tørre og haarde Sager). Dæ va so hart at dæ gnall. (Jf. gnallhart). 3) tale med en skarp og hvinnende Stemme. Tell.

Buserud. Ellers ogsaa at flage og gjøre Larm, raabe ideltg paa det samme. Nogle Steder gnaele. Ordet hepper ogsaa: nelle (Sdm. og fl.), knella (Nbl.?), gnelbre (Gbr.) og gnaldre. — Sv. gnälla.

gnellen, adj. skarp, hvinnende (om Lyd).

Gnelling, f. Hvinn, Strigen.

gnellmælt, adj. som har en skarp og hvinnende Stemme. Tell. og fl.

gnelt, adv. skarpt, hvinnende. Han snaffa sa gnelt. (Buserud).

Gnerve, f. en skarp og kold Vind. Sdm. Jf. Nare.

gnette, v. n. (gnett'; gnatt; gnotte) om en svag Lyd, og ligesaa om en svag Bevægelse. (Jf. knetta). Sdm. Nbm. Drl. Dæ gnatt ikke 'ti' na a: man hørte ikke en eneste Lyd af ham. Dæ quett' ikke fram: det kommer ikke af Pletten. (S. nita). Det æ so tette at dæ quett' ikke um det: de ere saa tætte, at der kommer ikke den mindste Draabe igjennem dem.

gni (el. gnibe), v. f. gnifka.

gnifka (aab. i), v. n. (a - a), 1) gnibe, rive, skure. Meget udbredt i forskjellig Form: gnifka, gneke; knifka (Nbl. Mandal), nife, neke (Sdm. Hall. og fl.). Jf. gnura. 2) arbejde smaat og langsomt, holde længe ved med det samme. (Nest spotvis). Jf. gnaga. 3) gnite, vise en anieragtig Forsigtighed, søge med Udbolbenhed efter smaa Fordele. B. og Ag. Stift.

Gnifing (Gnelling, Nelling), f. Gnibens Udbolbenhed med Smaating, Prutten, Gnerte.

gnifjen, adj. anieragtig, som viser en smaalig Sparsomhed. I Hall. nekjen.

gnifka, v. n. knirke, strabe (om en Dør, et Hjul og detslge). Nordre Berg. Andre Steder gniftra. Jf. rikka, gnela, knerka.

gnifka (ii), v. n. (e - e), knyke, hvine med en svagere Lyd (ligesom Hundene naar de ville have Mad eller ville ind i Huset). Ellers gniftra (Ag. Stift), knifka (Sød. og fl.), nife (Sdm. og flere).

gniftra, v. n. 1) knyke, hvine; s. gnifka. 2) knirke, hvine, strabe. Søndenfjelds. (Søl. gnista). Ellers gnela, gnifka.

Gnit (aab. i), f. Gnid, Luseynæl. Ogsaa: Gnet (ee), Gnitte, Knit.

gnitra (aab. i), v. n. gjøre noget alt for smaat eller fint. Gnitte, n. Noget som er meget smaat. gnitrende smaat: overmaade smaat (f. Er. om Striff). gnog (gnaevde), f. gnaga.

Gnoll (Rok), m. Strig, Svinn; f. Gnell.
 gnolle, f. gnella. — gnorte, f. gnette.
 gnua, v. a. (a - a), trykke eller bearbejde
 med Fingerhoerne. Dg. knua (Fæd.),
 gnuble, bimituttot (Edm.).
Gnue, m. Kno, den udvendige Deel af
 Fingerleddene. Hedder ogsaa: Tue
 (Nbl.), Knue (Fæd. og fl.), Knuv
 (Drl.). f. Tell. Njotte. — G. N. knui.
gnura, v. a. og n. (a - a), 1) gnibe,
 knuse, især med Hænderne. Selg. (Jf.
 gniska). 2) nedtrykke, bryde eller bringe
 aflave. Det ha gnura ned Græs'te: de
 have nedbrudt Græsset (ved at sidde i
 det). 3) v. n. stubbe eller vælte sig af
 og til, idet man ligger. f. Stift. f.
 Edm. hedder det: nure. Jf. gny.
Gnuring, f. Gnubning; Stubben, Val-
 ten. Ogsaa Gnur (Nur), m.
gny, v. n. (r - bde), 1) bevæge sig af
 og til, tumle, vælte (ligesom gnura).
 Nbl. — 2) trykke eller raabe ibellig paa
 det samme. Jf. gnaga, nyggja. — 3)
 mumle, mumble; jf. kny.
Gny, n. Dverhæng, ibellig Begjæring og
 Paamindelse. Drl'ed. og flere. (Jf.
 Aattegny). f. Nordre Berg. Gnyssel
 (Gnyss), m.
 gnyggja (gnave, strabe), f. nyggja.
 gnyltre, v. n. boste ibellig. Edm.
 Gnyssel, m. f. Gny.
 gnæg, f. gnaga.
 go (Behov), see Do og blug.
 go (gjøede), f. gjøva.
 Gobaan, see under gob.
 god (go), adj. (n. godt, med aab. o),
 god. De forskjellige Betydninger ere
 omtrent som i Dansk, nemlig: 1) byg-
 tig, fuldbkommen, vel istand; ogsaa gyl-
 dig, ægte; 2) betydelig, ikke liden; 3)
 nyttig, tjenlig; ogsaa let betvem; 4)
 behagelig, ønskelig, velbig; 5) venlig, blid,
 godmødig; 6) velstændig, ærlig, ret-
 skaffen. — Gamle Former: Til godes
 (te goes; i Ehl. te goar): til Ens
 Bedste. Iaa ein te godes: see paa Ens
 Bedste. telje te godes: raabe til Fred,
 tale forsonende Ord. Mæ godaa (el.
 goaa, for godo): med det gode, uden
 Tvang; ogsaa med Lethed. Nfl. Edm.
 og fl. „mæ ollaa godaa": meget let,
 med al Magelighed (eg. med alt godt).
 Edm. „mæ godaa Hjarta": med For-
 netelse. — Ia godaa (for: ut av godo):
 af det gode. Fyre godaa: forud for
 noget godt. Go'an Dag: god Dag!
 (Nbl. forældet). — Med Partikler:
 go(b) atte: helbrebet, frisk igjen. go'
 fyre (go fe): istand til. (Søndensfelbs).
 go mæ ein: venlig imod En, ikke streng.

Han æ ifje go paa ofs: han er nok
 temmelig forbitret paa os. Han æ go
 paa eit Lusen: er Eier af et Lusenbe.
 go til: istand til. (Ræsten alm.). — f
 Sammensætning mærkes følgende For-
 bolde: A) Med forskjellige Lings Navne,
 om det Bedste, det Udsøgte; f. Er.
 Go'konn (bedste Korn), Go'ol, Goved.
 (f Edm. Godekonn, Gødøl). Saa-
 ledes ogsaa Go'lagge o: det gode
 Slags. — B) Med enkelte Slægtskabs-
 navne, om Bedsteforældre og Børne-
 børn (kun i Formen go). Saaledes:
 Gosar: Bedstefader. Gosor (Gom-
 mo, Gummer, Summa): Bedstemoder.
 (Meget udbredt). Derimod: Gobaa:
 Barnebarn. Tell. Godotter: Sønne-
 eller Datterbatter. Goson: Sønne-
 eller Datter søn. Kun i de østlige Fjeld-
 bygder (Tell. Hall. Valb.). — C) Med
 Lidsnavne, som Hilsning. Ofte i For-
 men: gu; saaledes: Gu Dag (god
 Dag). Gu Morn (god Morgen).
 Derimod go Ratt; godt Kveld (flere
 St. go Kveld, ogsaa: gu Kveld). Ud-
 trykkene: gudag, gumorn og gukveld,
 bruges vestensjæls kun som Antomst-
 hilsen; men i Ag. Stift ogsaa som Af-
 fædshilsen.
Gobbete (Gobete), m. Læfferbidsten.
Goddotter, f. f. under gob.
goddæmt, adj. om Rar: reen, sund, frit
 for Affmag. Ir. Stift.
Go(b)e, m. Gobbet; ogsaa Gavn, Hjælp,
 Forbeel. Ir. Stift. Da va 'inte næen
 Goe i da. Da gjær 'inte næen Goe.
 (Jæl. gödi, Hjælp, Baade).
 go(b)gjerande, adj. godgjærende.
 go(b)haatta, adj. godmødig, søielig; og-
 saa om En som let lader sig forføre.
 Ir. Stift.
 godig, adj. godbjertet, ædelmødig; ogsaa
 godtroende, som let kan forurettes. Alm.
 og sædvanlig med tydeligt b.
Godje, m. det bedste, den bedste Deel.
 Skal bruges i Indre-Sogn.
Go(b)kynde (Gofhynde), m. godt Stn-
 delag. Gulbbr. — gofhynt, adj. god-
 mødig, af godt Sindelag. Mere udbredt.
Go(b)lag, n. et godt Lune. Han va i
 Golaage. (f Edm. Godelaage). Ekers:
 Go'lone, Go'lot (aab. o), Gomoie og
 flere.
 go(b)laaten, adj. godslig, ventlig. Ag.
 Stift; (Jæl. gödlär).
Go(b)letke, m. Gobbet (Bontet). Of-
 tere: Go'heit, f.
 godlidande (go'land), adj. hyggelig,
 tæfkelig, som man godt kan lide.
 go(b)lyndt, adj. ventlig, godmødig, som

- har et godt Sindelag. *Lek. Hall, Jøl. gödlyndr.*
- Go(d)menne**, n. et sagtmodigt, frebsommeligt Menneſte; En ſom ikke let bliver vred. *B. Stift.*
- Go(d)møle**, n. godt Lune. *Sbr. Ebm.*
- Go(d)natt**, en Giltſen. „helfa Gonatt til ein“: ſende En en Giltſen. (I det Voſſiſte hedder det: Godag, helfa Godag). Forekommer ogſaa i *Fleertal*; ſ. *Er.* Eg ha ſo mange Gonate(r) te helfa.
- Gods** (Gofs), m. Jordegods.
- Godſaud** (Gofau), m. et godſligt og godtroende Menneſte ſom let kan forurettes.
- go(d)ſinna**, adj. godhjertet, veltankeende.
- godsleg**, adj. godſligt, venlig; artig, behagelig. *Neſt alm. goſle; i Tellem. goſleg.*
- Go(d)ſnaff**, n. venlig Samtale.
- godt** (aab. o), adv. godt, behageligt; let, bekvemt; heldigt; upaaſlageligt.
- godrenkt**, adj. godtankeende. *Tr. Stift.*
- godtroen**, adj. godtroende, troſtyldig, ſom ikke aner nogen Svig.
- Godver** (Gover), n. godt Veir. *Govversholk*, m. en Tid med ſtadigt, godt Veir. *Ligeſaa Goversdag, Goversmane.*
- Godvette**, n. Skytsaand, god Genius. *Nhl. (med tydeligt b). I Helg. Govevetro*, om Huldræn.
- Godvid** (Go-ve), m. Kerneved, *Ralmved. Drk. og fl. ligeſom Abel.*
- Go(d)vilje**, m. Belsvikke. — *goviljug* (og *govillig*) adj. godvillig. *goville(ge)*, adv. godvilligt, uden Røddſtaand.
- godvis** (govitis), adj. villig, redbon, tjenſtvillig. *Lek. Nhl. (Jf. viſa, v.).*
- go(d)voren**, adj. godſelig, venlig. *Unbertiden ogſaa: ſelvgod, inddilbſk.*
- Goe**, ſ. Gode. — **Gofar**, ſ. under god.
- Gofs**, ſ. Hefſtigbed; voldſom Hurtighed. *Ebm. „take til mæ ei Gofs“. Jf. Dffe.*
- Gogn** (aab. o), ſ. Bæverſtol. *Gogn, Nhl. Ogsaa Bævgogn. (I Yttreſogn: Gaun). Jøl. veſgögn, pl. h. Jf. Gagn.*
- gofynt**, ſ. Godfynde. **Gol**, ſ. Gul.
- Golv**, n. 1) Gulv. *Alm. (Jf. Lille). G. N. golk. fare i Golv'e: komme i Barſelſeng. ligge n't Golv'a: gjøre Barſel, føde. Nordre Berg. — 2) en Afdeling i Kornbeſerne (ſ. Hæs); Mellemrummet imellem to af Pælene eller Størene i Heſſen, indeholdende omtrent et Læs Korn. *Ebm. (hvor Kornbeſten ſædvanlig regnes efter „Golv“; ſ. Er. femten Golv mæ Dagg).**
- golv'a**, adj. gulblagt, forſynet med Gulv.
- Golv-aaſ**, m. Gulvbjælke.
- Golv-tre**, n. de nederſte Stykker i en Bæverſtol.
- Gom** (oo), m. 1. Gane, Svælvingen eller den øverſte Deel af Munden indvendig. (*G. N. gömr*). *Unbertiden ogſaa Landſjøbet, og bruges da i Fleertal (Gomanne).*
- Gom** (oo), m. 2. Fingerspids, den indvendte Deel af det forrekte Fingerled (*Mofſat Naglerot*). *Alm. (undtagen i en Deel af Ag. Stift; Jf. Gump). G. N. gömr.*
- Gomenne**, ſ. Godmenne.
- Gomor**, ſ. under god.
- Gomcytte**, ſ. et Slags Svagbed eller Dmbed i Mundhvelvingen. *Lek.*
- Gonn** (for Gorn), ſ. (*Jl. Ganne, r*), *Larm, Rør i Jndvoldene. Nordre Berg. Ebm. (Jøl. görn, garnir). Jf. Gjenne. Hertil Ganneslav, n. Slim i Jndvoldene.*
- Gople** (aab. o), ſ. Meduſe (et Slags Bløddyr i Havet). *Nordre Berg. Elers Mannata, Klyſa og fl. I Ebm. ſiges ogſaa Gople om den Slim ſom omgiver Froernes Hæg, og tilſige om enhver blød og geleagtig Maſſe.*
- Gor** (aab. o), n. 1) Dynd, Søle, blødt Mudder. *Drk. Hertil Gorbott, Gormyr og fl. — 2) Navevælling (Gymus), den halvt forvøiede Føde i Dyrenes Jndvold. Alm. G. N. gor; Sv. gorr; ogſaa i danſke Dialekter.*
- gora** (aab. o), v. n. aede ildig, proppe i fig. (*Foragteligt*).
- gorblaut**, adj. yderſt blød og raa. *Helg.*
- Gorbott**, m. blød og dyndet Grund i Vandet. *Helg. Drk. og fl.*
- Gorkaggje**, **Gorpoſe**, m. foragteligt og i Spøg, om Menneſter ſom ſpiſe meget og ellers ikke bue til noget.
- Gor-kyte**, ſ. og **Gorkjim**, m. en liben Færſtvandsſiſt af Karpeſlegten (*Cyprinus Phoxinus*). *Ag. Stift.*
- gorløypa**, v. a. (e-te), rive Hul paa Jndvoldene. *Nordre Berg.*
- Gormyr**, ſ. en blød Gump, beſtaaende af bare Dynd. *Tr. Stift, Helg. Ebm.*
- gor-raa**, adj. meget raa eller blød. *Hedder ogſaa: gørende raa.*
- Gorre**, m. Dreng, Pøg. *Romsb.*
- gorſprengd**, adj. røvet i Jndvoldene; ellers: forſprængt, ødelagt ved for tvang og Anſtrengelſe.
- Gorvaamb**, ſ. den ſtore Rave i de brøvtiggende Dyr.
- gosa** (aab. o), v. n. luſte, buſte. (*ſelben*).
- Gosa** (aab. o), ſ. Luſtſtrøm, Puſt; iſær en varm Luſtning, ſ. *Er. fra et Bærelſe. Neſt nordenſjelds. I Drk. Gaa-*

..saa. — Jf. glosa (gans) og Jsl. gosa, blæse.
Gosaa, f. under god.
gosleg, f. godsleg.
Gosse, m. en stor og før Karl. Edm. Drk. og fl. J Drk. skal det ogsaa betegne en Galt (Orne).
Got (aab. o), n. Fiskeleg, udgybt Kogn. Jsl. got. (Jf. gøta).
Gota (aab. o), f. en Bei, Kjøveel. Meget ubbrebt Drb; B. og Tr. Stift, Tell. og fl. (G. R. gata, acc. götu). Jf. Gata. — Hær en Kjøveel med Hærd paa begge Sider. Søndensfelts, hvor det hedder Goto (Dærb.) og Gutu.
Gorbora (aab. o), f. Bagbul, Udgangsaaabning (anus) paa Fiskene. Jf. Got og gøta. (Gædder er vigtigst).
gote (ærvnt), og **goten** (gjetit), f. gita.
goten (aab. o), adj. kun i Femin. gora (æ, i), om Fisterogn; udgybt, eller særbdig til Udgybning; altsaa adfælt, opløst.
go-truggen (Tell.), f. gotruen.
Gov (aab. o), n. Damp, Røg; ogsaa Drev, Fog, Kbg. Af gøve, gæuv.
Gova (aab. o), f. Damp, slynlige Dunster som opstige fra varme og fugtige Ting. Nordre Berg. og Tr. Stift, Helg. og fl. Hedder ogsaa: Govu (Gbr.), og Gæva (Drk.). Jsl. gufa.
gova, v. n. (a - a), dampe, ryge.
Gove (aab. o), f. Goven. Edm. (Sjelden). Kortgove: Udbelling af Kort.
Go-ve, f. Gøvib. — **Goveer**, f. Gøvver.
goven (aab. o), giben. Søndre Berg.
Go'vetro, f. Gøvrette.
grad (gra), adj. 1) adlebygtig, ikke glidbet. (Møbsat gield). Alm. G. R. gradr. 2) geil, parreløst. Sædvænligh om Hantjønnet, dog undertiden ogsaa om Hantjøn. Om Mennesker kun i Spot og i lystig Snak. Heraf Grebe.
Gra(b)se, n. Bædre, Bulte og Drev som alle ere glidbe. Dgsaa Gra'krøter: Enkeltvittis: **Grabuff** (møbsat Gieldbuff), **Gra'ver** (te), **Gra'vke** (Jf. Øredung). Ligesaa **Gragalt**, og **Gra'hest** (Gragamp). Alm. Jf. Rungbuff.
Gram, m. Vandøgle, et Slags Vand-Fjirben, der har været anset som giftig. Tell.
gram (el. gramm), adj. ærgerlig, fortrybellig, vreb. Nordensf. (G. R. gramr).
gramma, v. a. flage. (Edm. meget brugl.). gramme se: beklage sig. Han gramma se fyre Far'a (flagebe sin Kød for Faberen).
Gran, f. Gran.
Grand, m. en Smule, en meget liden

Deel. **Rogle Støder neutr.** (elt Grand). Jsl. grand, n. — Ein Grand mæ Nat: en Smule Nab. J Nordre Berg. siger man ogsaa: Ein Grand mæ Beer (nogetlunde godt Beer). Ein Grand te Mann (en noget anseelig Mand). — Kvar ein Grand (hver Smule). — Eenslydige: Smul, Smitte, Lærer, Duff, Luff, Syft, Pile og fl.
granda, v. n. rapse, snappe til sig et eller andet, smaaftjæle. Nhl.
Grande, m. Banke, Klit; en liden Bøld af Sand eller Smaasteen ved Siden af en Elv; undertiden ogsaa om Græsbevorne Sletter langs Elveløbet. S. Stift. Jf. Dyr. G. R. grandi. (Lovene, II, 134).
Grandemærk, f. lave græsbevorne Banter ved en Elv.
grandet, adj. fuldt af tørre Banter.
Grane, pl. f. Køber; f. Gron.
grann, adj. 1) slin, tynd, smal (om valsesformige Ting, f. Er. Rør; Stænger, Loug, Traad). Alm. og meget brugl. (G. R. grannr). 2) slin eller høi; om Stemme og Toner. grant Mal: slin Stemme, Kvindestemme. Møbsat grov. 3) nøslagtig, nøieregnende. (Sv. grann). Han æ ifte so grann um bæ: han regner det ifte saa nøie. Paa nogle Steder kan grann ogsaa betyde: skæffelig, prægtig.
grannast, v. n. blive tyndere. (Sjelden).
Granne, m. 1) Beboer, Dpfsbder. Helg. Dær æ bare ein Granne paa Går'en: der er kun een Dpfsbder, der boer kun een Mand paa Gården. 2) Grande, Nabo. Alm. (G. R. granni). J Sammensætning deels Granne (-a), deels Grann, f. Er. Granngaren (Nabogaarden).
Grannelag, n. Selskab af Naboer; ogsaa Naboftab.
Grann-ende(n), m. den smaleste Ende.
Grannekap, m. (n.) Naboftab.
Granneskifte, n. Omstiftning af Naboer, det at man faaer en ny Nabo. Hedder ogsaa Grannebytte.
Grannfolk, n. Nabofolk. Saaledes ogsaa: **Grannkaana** (Nabokone), **Granngjenta**, **Grannpifa** eller **Granntaus** (Pige af Nabogaarden), **Granngut** (Nabodreng). Jf. **Grend**, **Grendabonn**.
granngjort, adj. om Kestfader, som ere glorte af sine og tynde Stykker.
grannhøyr, adj. som har skarp Hørelse.
grannkrifsa, adj. som har tynde Krifse.
grannlagd, adj. tynd, smækker.
Grannlegg, m. den smaleste Deel af Skinnebnet ovenfor Antlerne. Jf.

Smallegg (som bruges mere sønden-fjelds).
Grannleikje, m. Lyndhed, Fjindhed.
grannmælt, adj. som har sin Stemme.
grannspunnen, adj. fint spunden, tynd.
grannsynt, adj. skarpsind.
grannvaksen, adj. smækket af Vært.
grannvør, adj. meget forsigtig, angstelig, omhyggelig for at man ikke skal forføse sig el. gjøre noget upassende; ogsaa bly, undferlig. Sogn, Nbl. Helg.
 — Samme Begreber udtrykkes ellers ved: varlanten (Sogn), hævør (Gbr.), vidvoren (Edm.), forvoren (Kr. Stift), og vrent (Søndre Berg.). Jf. blyg, blau(b), fripren, askar.
grannvoren (aab. o), 1) noget tynd eller fin; 2) forsigtig, nøieregende.
grant, adv. nøie, nøslagtigt; ogsaa tydeligt.
Gras, n. Græs; ogsaa Urt, Vært (om de mindre Planter i Almindelighed). G. N. gras. Ieta paa Gras: føre i Græsgang. Han bit' femte Gras'e: den gaar i sit femte Aar (om Heste).
grasa, v. n. (a - a), luge, renske en Ager for Græs og Ukrud. Tell. (Stulbe deklere betegne at samle Græs).
Grasbotn, m. Græsbund, sammenhængende Græsrod eller Grønsvær.
grasbunden, adj. jævnt bevoret med Græs, bekket med Grønsvær. Tellen. Edm. og fl.
Grasflekk, m. Græsplet, Grønning. Dgsaa Grasto, Grasbot.
grasgo(b), adj. græsrig (Jord).
Grashopp, m. Græshopp. Drl. og fl.
Grasjor, f. Jord med HenSyn til Græs-vært. Et go' Grasjor: en Gaard, som afgiver meget Hø.
Grasjvent, adj. græsrig. (Gulbalen).
Grasleiga, f. Leie af Græsgang; ogsaa Betalingen derfor.
Graslit (aab. i), m. Græsfarve.
Grasmakk, m. Græsoorm; et Slags store Larver, sædvanlig grønfarvede.
Grasmark, f. græsbevoret Jord.
Grasrot, f. Græsrod.
Grasflag, n. Græsart, Plantear. **Grasmaf**, m. Smag som af Græs.
Grasvør (oo), m. Grønsvær, Græsbund. (Jøl. grassvørdr). Jf. Svør.
grasut (ette), adj. fuld af Græs; — om Ager: tilvoret med Ukrud.
Grasvaks, n. Græsvert; Jord hvorpaa der vører Græs. Nordre Berg. Upp um Grasvaks'e: saa høit at Græs-værten ophører. Mvafyre Grasvaks'e: øvensfor Græssets Vegetationsgrænde.
grasvaksen, adj. bevoret med Græs.

Grasvøst, m. 1) Græssets Vært; 2) det samme som Græsafs. J Gulbr. **Grasvøst**.
graup (knuste), f. grupe.
Graut, m. Grød. (G. N. grantr). J Sammensætning mest alm. Grauta, f. Er. Grautamauf, Grautamjøl (Bund og Meel til at koge Grød af), Grautajuvl, el. -ful (Mælk til Grøden).
Grav, f. en Grav (til Lig). J Sogn **Grav** (aab. o). J anden Betydning: Græft, Vetta, Høla o. fl.
Grav, n. 1) Graven, Stræben; 2) Nøse, Sløb (sælven); 3) Emerner i Indvoldene; ogsaa Nag, Kængelse. Kogle St. Gravelse, n.
grava, v. a. og n. (græv'; grov; grave), at grave. Inf. ogsaa **gravaa** (Gbr. Drl.). Suptamm ogsaa **grive**, med aab. i (Edm. og fl.), **grøve** (Nbm. Drl.). — Betydning: 1) grave, baste; stufte tilside. Undertiden ogsaa: begrave, som dog oftest heber: „grave ned“. — 2) udgrave, stikke (i Sten eller Metal); Jf. Græst. — 3) uage; angste, forurolige. Da grav meg; det nager mig. Dgsaa om Emerner i Indvoldene. Heraf **Grav**, n. og Gravelse. — 4) sfrage, rage tilfammen, sanke. **grava** ihop. **grava** at seg. Dgsaa søge omhyggelig, udforske, udfritte (v. n.). Det grav' aa leita. Han grav aa spurde ette alle Ting. — 5) v. n. slæbe, arbejde, gjøre sig Flid. Han græv'e me da same (han slæder sig igennem nu som før). „Da aula aa græv'e": egentl. man kryber og graver; b. e. man befinder sig saa taaleligt, Føll ere oppe og arbejde som sædvanligt. (Edm. meget brugeligt). E. **grava**. — 6) sfrage som en Krage (stundom ogsaa om Ravnens Stemme). Dar sat two Kræte aa grov, dan etna høgt aa hi høgge (D. Stift). — Laemaader. **grava** seg heim: slæbe sig hjem, komme hjem (fær langsomt og med Nøse). **grava** seg unda: forsøge at komme bort. **grava** attypve: tilkaste, tilbaste. **grava** i seg (grave 'ti te): møtte sig, forsyne sig. **grava** ne(b): nedgrave; begrave. **grava** til (te): lægge sig noget til, forsyne sig med adskillige Ting.
Gravar, m. en Graver; ogsaa en flittig, ubholdende Arbejder.
gravast, v. n. (grævt; grovt), i Laemaader som følgende: „Da grævt av:" det gaar an, man slæder sig igennem; f. grava, 5. „Da grævt ein Dag um Senn:" Lidet skrider, der gaar en Dag efter den anden. (Et Utryk af

Resignation og rolig Betragtning af Fremtiden). Nordre Berg.

graven, adj. arbejdsom, flittig. Nfl. og fl. Herfra afstilles partic. graven: bearbejdet ved Gravning; ogsaa begravet (som ellers oftere hedder nedgraven og nebsett). I Sdm. Ndm. og Drk. hedder Participle: gravin (aab. t), ogf. greven og græven.

gravfesta, v. a. faste Jord paa; ogsaa holde sigtale over. — Gravfesting, f. el. Gravfestelse, n. a) Jordpaakastelse; b) sigtale.

Graving, f. 1) Gravning; 2) Slæb, Arbejde; 3) Rag, Værgelse; ogsaa Smerter i Legemet, som ligne en Stræben eller Rivning. Nogle St. Gravelse, n.

Gravst, m. Grødering, sultne Stræter i Metal. Tæll. og fl.

Gravskab, m. Gravsteb.

Gravstein, Mindesteen paa en Grav.

Grav-st, n. Skjæfebud i Anledning af en Begravelse. Jf. Erve og Liffær.

græ, adj. graa. — En Hest af denne Farve kaldes: Græ'en; en Høppe derimod Græa.

græa, v. n. (a - a, og r - bbe), 1) see graaligt ud. De grær paa bæ: det ser graat ud. Tr. Stift. 2) blæse, lule (saa at Vandfladen bliver graa). S. Græe.

Græa-aur, m. Grønsjorv med en graa Farve som Leer.

Græbein, m. et Navn paa Ulven.

græblaff, adj. bleggræa.

Græbu, f. Dyrte (Artemisia vulgaris).

Drk. Jf. Wurrot.

Græbyr, n. Reensbyr. Sdm. og fl.

Græe, m. 1) en graa Plet; 2) en mælgelig Bør; Bind som kruser Vandfladen (saa at den bliver graa). Meget brugl. i B. og Tr. Stift.

græefflut, adj. graaplettet.

Grægaas, f. (fl. -glas'er), Bildgaas.

græhøert, adj. graahaaret.

græimet, adj. graastimlet, som har Striber af en graa eller blandet Farve. Sdm.

grækalbt, adj. n. kolbt med flyet Luft.

græklædd, adj. klædt i Græat.

Græal, m. Græadighed, stærk Appetit. Hedder oftere Natgræal.

græalig, adj. græadig. B. og Tr. Stift.

Græalysing, f. Daggry, den allerførste lysning af Dagen. Næst i Ag. Stift.

Græmæse, m. en Art store graa Naager ved Havkysten.

Græa, f. (fl. Græn'er), Gran (Træ). Formen Græan er herskende i alle Fjeldbygder søndenfields (Flæert. Græn'ar,

Græn'a); derimod Gran (fl. Græne) i Tr. Stift, og ligesaa i B. Stift, hvor dog Tingen er næsten ubekendt. I Balb. Græn (som forubætter Gran, med aab. o). Hertil: Græanbar, n. Grænbiste. Græanhole, n. en liben Grænslov. Græankvo'u, f. sin Hærdyr af Gran. Græanlegg, el. Græankjepp, m. Grænstamme. Græankat, n. Græntoppe. Græankog, m. Grænslov.

græana (grænna), v. n. (a - a), 1) græne, blive graa. 2) lysne, græ af Dagen (da nemlig Luften bliver graa). De græna i Glas'e: det lysner i Vinbuet. Jf. Græalysing. 3) falme, tabe sig, forvinde; om Benflab eller Fornøielse. Tr. Stift. De græna mæ bæm: det er forbi med deres Benflab.

Græaning, f. Daggry, Dagbrækning.

græariffet, adj. græastammet, tegnet med græe Lærskriver (f. Er. om Katte). Nordre Berg.

græasidet (græstutte), graa paa Siderne.

Græastnigjel, m. en Art græe Snegle (Limax cinereus).

Græastein, m. den almindeligste græe og haarde Steenart.

Græat, m. Græad.

græata, v. n. (græt; gret [ee]; græte), at græbe. S. gråta; G. R. gråta. Cupinum hedder ogsaa grite (aab. t) eller grete. Nordre Berg. — græte seg mett': græbe ud (saa at man ikke længere føler Trang dertil). So høve grite se turre (Sdm.): hun har græbt saa længe, at hun ikke mere har Taarer. Jf. grøta, grøteleg, utgræten.

græatænde, adj. 1) græbende; 2) til at græbe for. D'æ ikke græatænde fyre sikk: saabant er ikke at græbe for.

Græatar, m. Menneste som let græber.

græaten, adj. som let kommer i Græad.

græatføerug, adj. græbefærdig.

Græatmaal, n. Stemme som høves af Græad; Græbestemme.

græatmild, adj. græbenem. Sbl. og fl.

Græatraft, m. den almindelige græe Drosffel (Turdus pilaris).

græatsnaffa, v. n. tale med en Stemme som høves af Græad. Sdm.

Græatte (i en Mølle), f. Grøtte.

græavoren, adj. græaagtig.

Græbe (aab. e), f. Geilhed, Raabbed (af grab). Nordre Berg. Flere St. Græe.

Græ(b)ung, m. en Tyr, ugildet Dre.

Gulbbr. (i Formen: Græ'ung, og Grung); Drk. (i Formen: Grøung, og Gring). G. R. gridungr. Jf.

Kungstut. Ellers Gra'nfse, Kung, Ljor, Bol.

greia, f. Greibe.

greid (grei), adj. 1) rebe, ikke sammen-
virket; saaledes om Haar eller Traad,
som er let at adskille og ordne (mod-
sat: flokjen); ligesaa om Træ, som har
lige Aarer og er let at fløve eller høvle.
Alm. og meget brugl. (G. N. greidr).
— 2) simpel, ligefrem, let at forstaae
eller behandle. Et greid(b) Sat. Et
greidt Arbejd. Ogsaa klar, tydelig; f.
Er. greidt Maal. — 3) om Venner: et
ordentlig i at afgjøre sine Sager, paa-
lidelig, dygtig til at bringe Orden og
Rebe i Tingene. Undertiden ogsaa:
ligefrem, let at komme tilrette med.
Han er ikke grei: han er ikke at spøge
med; det er vanskeligt at disputere med
ham.

greidd, part. rebet, ordnet, udoilet.

greide (greia), v. a. (e- de), 1) rebe,
udvikle, bringe i Orden. Alm. (G. N.
greida). 2) ordne, afgjøre en Sag,
opgjøre et Regnskab eller et Mellem-
værende. 3) udvikle, forklare, gjøre
klar og tydelig. Han greide de so
vart og tydelig. Han greide de so
vart og tydelig. — greie Haare (rebe Haar-
ret). greie Ga'n (lægge Garnene rebe
til Udsætning). greia seg: rebe sig ud,
komme ud af det. greia fyre seg: gjøre
Rebe for sig. greie fra seg Skuld'a:
betale sin Gæld. Jf. greibest.

Greide (Greia), f. 1) Rebe, Orden, or-
dentlig Stilling. Et god Greie. De va
ingja Greie paa de. 2) Ordning, Af-
gjørelse; Døggjørelse af et Mellemværen-
de. gjera Greie paa. gjera Greie fyre
seg (Marere! for sig). faa Greia 'pi
Sand'a (faae Betalingen strax). 3) Reb-
skaber, Sager, Tilbehør. Arbejdsgreie,
Fiskegreie o. s. v. Jf. Reibe. Ogsaa
Indretning, Anstalt; Anliggende eller
Sager i Almindelighed; f. Er. Skiftegreia
(Skiftevaesenet), Skjydsgreia (Skjyds-
vaesenet); heile Greia (den hele Sag),
snaale Greiur (fortræffelige Anstalter).
Tællearten.

Greibe (Greie), n. 1) Hefstøle med Til-
behør. Meget brugl. i Tr. Stift og
Helg. 2) Drættet eller Slagterne paa
en Flod. Ebm. (i Formen Greibe).

Greibe-kamb, m. Rebekam.

greibest (greiaft), v. n. 1) blive rebe,
stille sig, udvikles (f. greid). I ind-
skrænktes Forstand: slippe Esterbyrden
(= buast). 2) klare sig, udvikle sig,
komme til en Afgjørelse (om forvilede
Sager). Eg velt ikke for de greiest:
jeg ved ikke hvor Knuden skal løses,

hvad Ende det vil faae. Imperf. greid-
best.

Greibe-tre, n. et Slags Kam i en Bøv.
grei(b)for, adj. slink, behendig, som ud-
retter sine Ting med Orden og Fær-
dighed. Kr. Stift. — 3) Gbr. greisfaren.

Greiding, f. Ordning, Udvikling.

Greid(ing), m. en slink Karl, En som
er dygtig til at bringe sine Sager i
Orden. Tr. Stift (Greiting).

greidmælt, adj. som taler rent og ty-
deligt.

Greidsla, f. Rebe Ordning; Døggjørelse.
Udtales: Greitla (ved Bergen), Grelse
el. Grelse (Nordre Berg.).

greidstilt, adj. om Bøger, som have en
reen og tydelig Skrift.

greide, adv. ordentlig; klart, tydeligt;
ogf. simpelt, ligefrem. lesa greidt. Eg
saag de so greidt. De glieng so greidt,
o. s. v.

greidealande, f. greidmælt.

greidtrøt, adj. nem til at gribe det rette,
slink, færdig, som ikke ofte tager fell.
Ebm. Jf. tøl.

Grein, f. 1. 1) en Green. G. N. grein.
2) en Art, Aføndring, afvigende Form.
Et Grein av ein Gudom.

Grein, f. 2. Skif, Orden, Rebe og Rig-
tighed. Meget brugl. nordensfelbs.
Ogsaa: Afgjørelse, Tilendbringelse af
en Sag. (Nordre Trondhj.). Ligesaa:
Sag, Anliggende. (Indr. selbner).
De va gjort me Grein, o: ordentlig,
med god Skif. De ingja Grein paa
de. faa Grein paa (faae Rebe paa).
Jf. G. N. grein, Forsjel.

greinast, v. n. forgrene sig, dele sig li-
gesom Grene. Ogsaa greina seg.

greinlaus, adj. uordentlig, forvirret, i
Ulrede. Nordensfelbs. I Ebm. greina-
laus'e. Meget brugelig. — Heraf Grein-
løyse (i Ebm. Greinaløyse), f. Uor-
den, Forvirring, daarlig Tilstand; og-
saa Skjodesløshed, Rigegyldighed.

greinleg, adj. 1) rebe, ordentlig, som er
i tilbørlig Stand. Helg. 2) nøagtig,
akkurat. Helg. Namd.

greinleg, adv. ganske, nøagtig.

greinug, adj. punktlig, ordentlig. Tr.
Stift (greinau).

greinut, adj. grenet.

Greip, f. 1. (Fl. Greipa, r), Røggreb,
Røggaffel; ogsaa faa meget Jord som
kan holdes paa en Greb. Maafte alm.
Ev. grepe. — **Greipataag**, f. Green
eller Epidis i en Greb. **Greipajarck**
(nogle Steder -jarte), Tværstykkerne i
samme.

Greip, f. 2. 1) Grebet i Saanden (f.

Grøpe, *Drk.* (*G. N. greip*). 2) den hele indvendige *Haandflade* (*f. Løve*). *Drk.* Ogsaa *Forstykket* i *Vanter*.

griipa, *v. n.* samle, gribe efter noget. *Nest* i *Spøg*.

greifla, *v. n.* holde et *Foredrag*, forklare noget med *Bibelsøftighed*. *Sdm.*

Gretla, *f.* *Greibla*.

Greive, *m.* *Greve*. Nogle *St. Grøve*.

grem (*gram*), *adj.* grim, *hæslig*. *Jød.*

gremma (*seg*), *angste* sig, *bære* *lønlig* *Sorg* eller *Skarme*. *Heraf* *Gremmelse*, *n.*

gremmeleg, *adv.* *frygtelig*. *J. Er.* *Dø* va so *gremmele* *talbt*. *Tell.*

Grend, *f.* *Nabolag*, *Nabostab*. *Alm.* (*G. N. grend*). *J. Tell.* ogsaa et *Bygdelag*, en *Kæfte* af *Gaarde*. *Hertil* høre *abstiklige* *Bygdenavne* som *ende* med *Grønn'i* (efter *Udtalen* i dette *Distrikt*).

Grendafolk, *n.* *Folk* som *ere* fra *samme* *Gaard* eller *Bygd*; *Naboer*. *Igesaa* *Grendabonn* (*Børn* af *Nabolaget*), *Grendagutanne*, og *f.* *G. Granne*.

Grendahat, *n.* *Had* imellem *Naboer*.

Grendalag, *n.* *Selskab* af *Nabofolk*; ogsaa *Nabostab*, *Nabolag*.

grendhævd, *adj.* som *passer* eller *kan* have *Sted* i et *Nabolag*. *Sogn.* *Det* æ *ikke* *grendhævd* æ: *de* kunne *ikke* *taales* i *Nabostabet* (*især* om *Kreature* som *ofte* *gjøre* *Skabe*).

grendt, *bygget*, *beboet*. *Kun* i *Sammen-*
sætning: *tettgrendt*, *tunnegrendt*, *vid-*
grendt.

Grensa, *f. 1)* *Grændse* (*selben*); *2)* *Egn*, *Landstrib*, *Distrikt*. *Kæsten* *alm.* *Nest* i *Fleertal*. *Han* æ *ikke* *lomen* paa *blæse* *Grensunne* (*i* denne *Egn*).

grensla (*grænste*), *v. n.* *grænse*, *forste*. *B. Stift.*

Grep, *f.* *Grip*. — **Grepe**, *f.* *Gripe*.

grefsen, *adj.* *grov*, *utæt*, *fuld* af *aabne* *Mellemrum*; om *Tøi*, *Kurve* og *bestige*. *Meget* *ubbredt* *Ord*. *J. B. Stift* ogsaa *grisen* (*aab. i*). *Jsl. grisinn*. *Jf.* *glesen* og *gisen*.

gresgrendt, *adj.* *tyndt* *bebygget*. *Dsterb.*

grest, *adj.* *prægtig*, *gyperlig*. *Rbg.* *Obr.* *Jf.* *griipa*, *druffeleg*, *flaut*.

grestent, *adj.* *hvis* *Lænder* *staae* *utæt* *eller* *abstikke* *ved* *store* *Mellemrum*. *Sogn* og *f.* *Jf.* *romtent*.

gret (*grab*); *f.* *granta*.

Grett, *m. 1)* *Argerlighed*, *ondt* *Lune*; *2)* en *vranten* *Person*.

grettrast, *v. n.* *blive* *vranten*. (*Selben*).

gretten, *adj.* *vranten*, *argerlig*; *lidt* *skødt* eller *misfornøjet*. *Maafsee* *alm.* (*Jsl.* *grötdan*, *barst*).

Greung, *f.* *Grøbung*. — **greve**, *f.* *grava*.

griau, *f.* *gribbig*.

gribben, *adj.* *grovlaben*, *med* *grove* og *skarpe* *Ansigtstræk*. *Nordre* *Berg*.

Gribd, *f.* *Slittighed*; at *man* *er* *tidlig* *paafærd*. *Ved* *Trondbjem* (*selben*). *Jf.* *Jsl. grid* (*Hestighed*).

gribdig, *adj.* *meget* *slittig*, *som* *arbejder* *baade* *seent* og *tidlig*; *undertiden* og *saa*: *gjerrig*. *Sdm.* (*selben*). *I* *lig-*
nende *Betydning* *bruges*: *griug* (*paa* *Dplanbene*) og *griau* (*i* *Tr. Stift*). *griug* *siges* *især* om *den* *som* *er* *tidlig* *oppe*. *Jf.* *griug*.

grilla, *v. n.* om *Indfald* og *Indblik-*
ninger, *som* *drive* *En* *til* *noget*. *Eg* *veit* *ikke* *hva* *som* *grilla* *i* *han*.

Grilla (*ii*), *f.* *Grille*, *baarlig* *Indblik-*
ning. *Nest* i *Fleertal* om *Indfald* af *Indblik* eller *fire* *Ideer*.

grillut, *adj.* *som* *har* *underlige* *Kyster* eller *fire* *Ideer*. (*Selben*).

Grima, *f. 1)* *Plet* eller *Streg*, *især* i *Ansigt*. (*Selben*, *f.* *grimut*). *Jsl.* *grima*, *Masse*. *2)* *Rap*, *Flid* paa *Dver-*
læderet i *Sto* og *Støvler*. *B. Stift.* *3)* *Grime*, *Baand* omkring *Hovedet* paa *en* *Hest*; *forfjælligt* fra *Bidjel*. *4)* en *Lømmerskaade*. *Ag. Stift.* (*Timber-*
grime).

grima, *v. a.* (*a - a*), *lappe* *Sto* eller *Støvler* *ved* at *sætte* *nye* *Stykker* paa *Dverlæderet*.

grimut, *adj.* *arbitet* eller *pletet*, *især* af *Smuds* i *Ansigtet*. *Tell.* og *f.*

Grin (*ii*), *m. 1)* et *Grin*, en *barst* og *suur-*
seende *Person*; *En* *som* *let* *bliver* *vred*; *— 2)* et *ublidt* *Beir*, *uwetsvanger* *Luft*.

grina, *v. n.* (*grin'*; *grein*; *grine*, *aab. i*), *grine*, *forbreite* *Ansigtet*, *slaae* *Ryn-*
ker paa *Næsen*. *Han* *grein* *at* *bi* (*gjorde* *sure* *Miner* *dertil*). *Han* *grin* *ikke* *fyre* *de* (*det* *ansæger* *ham* *ikke*). *Paa* *nogle* *Steder* i *Tr. Stift* *siges* *grine* og *saa* om *en* *utidig* *Latter* (*ligesom* i *Dank*). *Jf.* *grænja*.

grinall, *adj. 1)* *barst*, *suurseende*. *B. Stift.* *2)* om *Beiret*: *ublidt*, *ubehagelig*. *Han* *va* *so* *grinalle* *mæ* *vera*. *Søndmør.*

Grind, *f.* (*fl. Grinda, r*), *1)* *Ramme*; *Skelet*, *Underbygning* *som* *bestaaes* *eller* *udfyldes* *med* *noget* *andet*. *Swale-*
bes: *Snøregrind*, *Skjægrind*; *Ljøre-*
grind, *Løbegrind* (*Stolpeværk*), *Bein-*
grind (*Beinrab*). — *2)* et *Led* i et *Gærde*; *Luffe* *for* en *Rabning* eller *Dør*, *bannet* af *smale* *Hjæle* (*f. Rtm*), *som* *sammenfattes* i et *Par* *tyffere*

Grind (s. Dite): Alm. (Sv. grind; G. N. grind). — 3) et lidet Hårde, en Fald eller Kreds af Grinder, hvori Kvægt indeluffes. Tæll. — Begrebet af en Kalle eller Kreds findes ogsaa i Kvalgrind (s. d.). — Grind kaldes ogsaa et Redskab som bruges ved Væring af Baand, og dannes af en tynd Stkke der er udstaaen i smale Spiler ligesom en Rist eller en luffet Kam. (Høsebaandgrind). Jf. Jølandsk. grind (Spurtebær); Ang. grindel (Gitter). **grinda**, v. n. luffe ved Grinder (Høsebaand); danne en Fald for Kvæget. Tæll. **Grindorjan** (aab. i), f. i. Rim. **Grinderel** (s), f. en Kalle af Led eller Grinder til en Fald; sædvanlig 12 Stykker. Tæll. **Grindelag**, f. en Sav med Spænding; den almindeligste Sav, hvis Blad holdes udfærdigt ved en Snor og et Par Spændvær, Svandenfielbs. Forskjelligt fra Haandtag, Sidelag og fl. **Grindestol**, m. Stal med sammensat Rug; (i Form af en Kamme eller et Gitter). Tæll. Forskjelligt fra Rudestol og flere. **grimen**, adj. barst, vranten. **Gring**, m. f. Gredung. **Grining**, f. Grimen, barste Miner. **Grip** (aab. i), n. 1) Gred, Griben; underkøben ogsaa Begreb; 2) Sted som er daagrevet, eller som viser Spor af en Griben; 3) en Sygdom, som forðum troedes forarsaget derved, at et Hensærd eller Spøgelse havde berørt En, Ellers Krologrip. **gripa** (aab. i), adj. stin, dygtig, Sandensfielbs. (Magle St. gropa). Hedder ogsaa gripaleg. Tæll. Jf. gress, brudeleg. **gripa** (ii), v. a. (grip's, greip; gripe, aab. i), 1) gribe, tage, faae sat paa. Tildeels soudenfielbs. (J. B. Stiff hedder det taka, og triwa). G. N. gripa. — gripa til, i figurl. Forstand, er mere alm. — 2) omfatte, naae omkring, med Hingorne eller Hønderne. Da va so kjult, at ein kunna sie gripe de. **gripande**, adj. som man kan omfatte. **Gripe** (aab. i), m. 1) Gribet i Haanden, Kammet imellem Tommesfingeren og de andre Fingre, J. Dst. Grep, f. — 2) en Haandfuld, Svandenfielbs. **Griping** (aab. i), m. Haandfuld, faa meget som man kan holde imellem Fingrene, B. Stiff, Gbr., og fl. — Rosla St. Gripung. Jf. Graming. **Gris** (ii), m. (H. Gris, v. i), 1) Grist (i Almindelighed, uden Hensyn til Al-

der eller Høn). Rosten alm. 2) Svineunge (Danst Gris). Nordre Trondhjem's A. Ellers Gris-ungje. — Som Dgenavn betyder Gris deels paa Ureenlyghed, deels paa Brantened og ibellig Knurren; det ansees ikke for saa grovt som „Svin“. — Grise (H.) er ogsaa et Navn paa Høventjerner.

Grisebole, n. et Kul af Grise. Derimod: **Grisebol**, n. Leiesed for Svitn. B. Stift. — Andre Sammensætninger: **Griseføer**, f. svitst Udsærd. **Grisehus**, n. Svinestie. **Griselag**, n. Svineatur. **Grisekap**, n. Svinestiftelse. **Griseslag**, n. Race af Svitn. **Grisetonn**, f. Huggetand af et Svitn. **grisa**, v. n. 1) om en So: faae Unger. 2) Jøle eller rpe som Svitn.

grisen (aab. i), f. gresen. **Grist**, f. Bagerstovl. (Sv. grissel). **grisla**, v. n. Jøle, bestille. B. Stiff. **gring**, stittig, travt; f. gribbig. **Griung**, f. Gredung. — grive, f. grava. **griven** (aab. i), graven (s. d.). **Grjon** (oo), n. 1) Kornvarer, Meelmad; Alt det som tillæses af Kornet, i Rydsætning til Svul o. fl. — Alm. i forskjellige Form. 2) Deig, til at bage af. B. Stiff, og ydere. 3) Gryn. Hørdanger. (Jø. grjon). Ordet hedder; **Grjon** (Søndre Berg. og fl.), **Grøn** (Tæll. Gbr.), **Grjon** (Valb. Sm.), **Grøn** (mest alm.).

grjona (grona), v. n. lave Deig (slelden). **Grjonkno** (s), el. Grøntusa, f. en stor Deigklump. — **Grjon-emne**, n. en liden Deigklump til et Brød. **grjonlaus**, adj. som mangler Kornmad (Meelmad). Heraf **Grjonløysa** (Grøn-løse), f.

Grjonvare (r), pl. f. Kornvarer. **Grjot** (oo), n. 1) Sten, Steenart, med Hensyn til Bestaffehed. Dæ godt Grjot i denne Røven'en. (G. N. grjot, Steen). 2) Sandsten, Brynesteen. Ellers: Brynegrjot, Stipestengrjot. 3) Klæbersten. Jf. Blautegrjot. — Formen er forskjellig; **Grjot** (Søndre B.), **Grøt** (Tæll. Gbr.), **Grøt** (mest alm.). **Grjot-omn** (Grøtomn), m. Raffeløyn af Sten (Klæbersten).

Grjotskal, f. Staal, Kop af Klæbersten.

Grjotslag, m. Steenart.

grupe (huuse), f. grupe. **Gro**, f. (H. Gør, r), Pabbe, Jufsefrø (Rana Bubo). Dveralt-nordenfielbs; liggaa i Sm. Gbr. og Sedemarken (St. Pødda). Sv. groda: Gam. L. krota. Som Skjælsbørd betyder det

paa Krigged og Dndflab. — De mindre Frøer hedde: Frost, Lopp, Lappe.

gro, v. n. (r-dde), 1) groe, spire, komme op (om Græs). Kornet siges verimod at groe, naar det spirer i Utide og derved forberedes, hvilket ofte skeer om Høsten naar Fugtighed og Mangel paa Lørring indtræffer. Jf. aal. 2) vore, vore til, groe sammen. gro atte: vore sammen, blive heelt. gro ihop: groe sammen, om de adspaltede Dele i et Saar. 3) læges, blive heet og frisk; om saarede Lemmer. Heraf græbe; jf. Gror. Præsens hedder nogle Steder gror (Sdm. og fl.). G. R. grør.

Gro-blad (Grorabla, Grorablokke), en Art bekendt af dens lagende Kræfter; Veibred (Plantago major). Dgsaa Le-hjela(b).

grodd, adj. tilgroet, lagt.

groen, adj. 1) tilvoren, groet. Sjeldnere end grodd. 2) i Femin. groa, om Kær som ikke kunne talbe forme-delt en usædvanlig Sammensværelse i Møderleden. 3) spiret, om Korn som er bebarvet ved at spire i Utide. groe Konn.

Grofs, f. en Klippehule, Grav, Hulning med bratte Sider. Nordre Berg.

Gro-hold, n. Kjøb, med Hensyn til dets Bekvemhed til at læges efter en Beska-digelse. „Han have et godt Grohold“, siges om Et hvis Saar læges hurtigst. J Ag. Stift hedder det oftere: Grothjot.

Groing, f. Groen; Spiren i Korn.

Gro-kjæt, n. f. Grohold.

Gron (oo), n. Delt v. f. v. — f. Grjon.

Gron (aab. o), f. Kule, Læder paa Dyr.

Gogn, Bofs. I Sdm. kun i Fleertal: Grane; f. Gr. om Ratten: Han flekke Graninne. Jøl. grön, pl. granir.

grop, adj. f. grov.

Grop (oo), f. en liden Hule eller For-bydning i Jorden. Helg. Gulbaleu. Dstb. I Østherbaleu har det Fleertal: Grop'er. I Øbr. hedder det Gropo, f. — Sv. grop.

Grop (aab. o), n. Udhuling, Udgravn-ning; især Vandets i Elvene. Jf. Le-legrop. — I „Groprom“, forudsættets Be-tydningen: Knusning, Grutning. S. grupa.

gropa (aab. o), v. a. (a-a), 1) ud-grave, udbule Grunden; om Vandet i Elvene. B. Stift. Jf. aura, syra. 2) falske, ubfære en Kamme. Læl. og fl. See groypa.

gropen (aab. o), grovt malet, knust; f. grupe.

Gropo (oo), f. Hulning, Rande; see Grop, f.

Groprom, n. i en Kvarn: det indre og mere aabne Mellemrum, hvort Kornet kun bliver knust. Nordre Berg. og fl. Jf. Grop, n. grupe, groypa.

Gropsaalb, n. (vel egentl. Gruttesold); et meget snafomt og derved ubetant-somt Menneffe. Sdm. Dgsaa Grop-hol, n.

groput (oo), adj. fuld af Huller eller Hulninger. Gulbaleu og fl. (gropat).

Gror (oo), m. 1) Bært, Fremspiren; især Græssets. Nogle saa Et. Gro, isbedetfor Grobr; jf. Græde. G. R. grobr. 2) Groen, Tilvoren; naar Kjødet i et Saar bliver friskt, og den nye Hud be-gynder at danne sig. Jf. Grohold. 3) Bundvæxter, Vandplanter. Gror i Øs-en. Sjogror, Vassgror. 4) nyvoret Græs, Baargræs. Sleppe Høken paa Groen. Ku'a tol' ikke Groen. 5) Spirer paa Korn (om Høsten); ogsaa abstrakt om Kornets Spiren i Utide og deraf følgende Forbervelse. Konnt seff Glade 'ta' Gror.

Grorblokke (Grorablokke), f. Veibred. (S. Groblad). Jøl. grødblink.

Grorsykja, f. Diarree, som Kærne saae, naar de første Gang fylde sig med ny-voret Græs.

Gror-ver (el. vær), n. Vær som er gun-stigt for Græssets Væxt. I Sdm. Gro-slaveer (for Groslavebr?).

Gröt (Steen), f. Grjot.

Grov (oo), f. (Jl. Grov'e), Bæl, Vandstrøm. Nordre Berg. Sdm. Rdm. (meget brugt.). Grova-baren, Bred-den ved en Bæl. Et Grovasille: en liden rislende Bæl.

Grov (aab. o), f. 1) en udgraven Hule i Jorden, en liden Kæld. Sdm. Trk. og fl. 2) en Grav. Sogn Bofs. (Jøl. gröf). 3) en Sænkning eller Hulning paa Marken. Dst. Ellers Dost, Dæib, Høla.

grov (aab. o), adj. grov, ikke fin. (Mod-sat: grann). grovt Maal: dyb Stem-me, Bassstemme. grove Ting: noget kort og frygteligt. Paa nogle Steder har Ordet luft o (oo); i Sogn hedder Komparatio: grovere. I nordre Kroab-hjems Amt gaar det over til grop (oo).

groveleg (e), adv. svært, ubøye meget.

grovhæert, adj. stivhaaret, børet.

Groveleikje, m. Grovbet, Lyfleks.

groveleitt, adj. grovbladet, som har grove Ansigtstræk. Kr. Stift.

grovlødd, adj. grandig, slugende. Dst.

grovmælt, adj. grov i Mælet; som har dyb Stemme, Basstemme.
grovna, v. n. blive grovere.
grovspøffen, adj. uforfættig i Spøg, som driver Spøgen altfor vidt. Undertiden ogsaa om Begivenheder. „De va grovspøffe“: det var farligt, eller forferdeligt.
grovsilt, adj. om Bøget med stor og grov Skrift.
grovt, adv. grovt; frygtelig; overmaade, overordentlig (ligesom sølt).
Gru, f. noget rødfomt (= Røgd, Fælsn).
grua, v. n. grue, frygte; f. gruva.
Grue, f. f. Gruva.
Grugg, n. Bærme, Grums, Bundfald. Meget udbredt. I Sdm. Krugg. (Jøl. grugg). Jf. Grut, Gurrn, Korg, Kur, Kur.
gruggast, v. n. blive grumset.
gruggjen, adj. grumset.
grum, adj. kostelig, fortræffelig; ogsaa prægtig, skabelig. B. og Ag. Stift.
Grumbet, f. Herligbed; Stads, Pragt.
grumt, adv. ypperligt; ogsaa: meget; f. Er. De va ikke grumt længe.
grunda, v. n. (a - a), grunde, vønske, tænke ibellig paa noget. Heraf Grundning, f.
grundig, adj. grundig. (Iffe med an).
Grung, Tyr; f. Gredung.
Grunt, m. Juntun, Snat, Formobning. Eg ha haurt ein Grunt um da. Eogn.
Grunn, m. Grund; Bund. Er undertiden neutr. især i Betyd. af Bund i Vandet. Jf. Jøl. grunnar, m. og grunn, n.
grunn, adj. grund, ikke dyb. Nogle St. grynna (Sdm. og fl.). G. N. grunnr.
 — grunt Vatn. grunn Mart (hvor der er liden Muldjord). Heraf grunnast;
grunna, v. n. (a - a), lægge Grund; især i Maling: grunde, male første Gang.
Grunn-eigar, m. Grundeier.
grunnfast, adj. grundfast, rodfast.
Grunnsift, n. Fiskearter som altid opholder sig paa Bunden i det Dybe.
Grunnlag, n. Grundlag, Underlag.
Grunnleikje, m. liden Dybbe.
grunnlendt, adj. om Jord, som ikke er dyb. Rodsat djuplendt.
Grunnmaal, n. 1) Dybbemaal; 2) en vis Afstand fra Bunden, hvor Løddet paa et Fiskestøre skal holdes.
Grun(n)maal, f. f. Langmaal.
grunnreit, adj. grundtig, meget rig.
grunnssøa, adj. udybt, hvor Bunden ligger nær Vandfladen.
Grunn-fo, f. = Grunnmaal (2). Sdm.
grunnfød, adj. sifter, grundfast.

Gruanstøyt, m. Underst, Søgang i det Dybe, stærk Bevægelse i Vandet, efterat en Storm er forbigaaen. B. Stift.
Grunnung, m. en Art Lørf som opholder sig paa Bankerne og er rødagtig af Farve. Jød. I Sdm. Lærestof. (Jøl. grunnung, Lørf).
Grunnvokstr, m. Bundplanter (Koral-ler, Zoophyter).
grunt, adv. nær ved Vandfladen, paa høi Grund eller Banker.
grupe (el. grupe), v. a. (gryp; graupp; grope, aab. o), grutte, knuse, male grovt. Rgd. Ellers: gryppa, gryppa, strøe. I de aflebede Ord (Grop, groppa, gryppa) forudsættes ogsaa Betydningen: udgrave eller udbule.
Grus, n. Gruus. Jf. Aur.
gruseleg, adj. forførbellig. Jf. gryssa.
grust, adv. uhyre, overmaade.
Grut (uu), n. Bærme, Grums. Kr. Stift, Hærd. og fl. (Jøl. grut).
gruten, adj. uklar, grumset. Hærd.
Grutt (Måbning), f. Olytt.
grutut, adj. grumset, fuld af Bærme.
gruva, v. n. og a. (a - a), 1) lube, bulle, bølge sig forover. grua søg. Sjl. Jød. (Jøl. grufa). 2) grue, frygte. I Hølg. gruve, men ellers almindeligst grue (grua), hvoraf Gru, f. (Sv. grufva sig).
Gruva (Grue), f. 1) Grube. Sønden-sjelds. (Sv. grufva). 2) Jibsted, Arne, Skorsten, eller det hele Muurværk som omfatter Jibstedet i et Huus. B. og Tr. Stift; ogsaa tilbeeds Sønden-sjelds. Jf. Mre og Dnn. I danske Dial. Grue; i svenske grufva.
Gruve (f.), kun i Forbindelsen: a Gruve o: forover, nedvendt, med Brykset ned ad. Han laag aa Gruve (Bustr.). Han for fram aa Grue (Eogn), eller i Grua (Mbl.). G. N. a grufu. Ellers: aa Name, aa Haude.
Gruvehynna, f. Hjernet af Arnen.
gruveleg, adj. gruellig.
Gruvestein, m. den forreste Steen eller Muur foran Jibstedet.
gruvsam, adj. frygtssom, bange. Trond-hjems Stift.
gryla, v. n. (e - te), grynte; brumme; ogsaa brøle, give en høilig langtrukken Lyd. Meget brugt. i B. Stift; ogs. i Tekl. I Sdm. ryle. (Jf. stryla).
Gryling, f. Brummen, Brøl.
grynast, v. n. blive fornet. (Sjelden).
grynen, adj. fornet, bagformig.
grynn, adj. f. grunn.
Grynna, f. Grunding, Banke, høilig-gende Plade i Vandet.

grynda, v. n. (e-te); gåde Nge til Grunden; bade indsomt i Sne eller Dødb. Det gæft dar æ grynde. Berg. Stiff.

grynnast, v. n. (est-tek), blive grundere; blive mindre dybt. (Jsl. grynda).

Gryne, n. 1) Grund (Hjelden); — 2) Grundstøben; den nederste Deel af et Garn eller Vob.

Grynnepot, n. det tilhørende Løug paa Grundplanten af et Garn.

gryp (g), f. grupe.

gryp (aab. y), f. grøppa.

gryppja, v. a. (grypp'; grypste), grutte, kraae, knuse (Korn); fatte groot eller kun løseligt. Vestensjelds. Ellers: grube, grøppa; Jf. grøpa.

grypt (gryft'e), gruttet, knust, grøbfattet.

gryssa, v. n. (pr. gryss', aab. y), gysse, føle en Gysen. Duffr. og fl. S. ryssa.

gryta, v. a. (e-te), slænge, fæste (vel eg. tilkæde med Steen, Grist). Han heldt paa grytte æ fæsta (V. Stiff).

Gryta, f. Gryde. Anstes som æfædet af Grist.

Grytebenk, m. Bent i Rørheden af Ildstedet, hvorpaa Gryder opsættes.

grytte, aabne Døren, f. glytta.

Græft, f. Grøft, Græv. Søndensjelds.

Græla, f. jævn og vedvarende Blæst. Sbl. (Jf. Græve). I Edm. Græle: en svag Blæst eller Vær. I Hær. Vind med Regn.

Græma (Grænma), f. tynde, afspredte Styer. Sogn.

grænme, f. grænma.

Græn (n.?), Hule, Stjul for Ræve og andre Dyr. Stal bruges i Gbr. (Jsl. græn).

Grænar, pl. f. Græn.

Grænd, f. Grænd.

grænja, v. n. (a-a), stise, grine, lee kaantlig eller i Uttide. Hær. og Hete. Maaftæ af Grøn (Græne), ligesom myla af Mule.

Grænja, f. Sengedækken af en egen Bævning; et Slags fløsfede Nakklæder. Hær. — I Edm. Grænje, om tyndt og meget grovt Lød.

grænste, f. grænsta.

græt, f. græta. — græw', f. græva.

Græw, n. 1) Hatte, Nebbsab til at grave med. Alm. (G. N. græt). 2) Haager paa Hæstsko. 3) en stæge, daartlig Ting (ligesom Strab, Brot og fl.).

Græwsko, m. Jernsko med Haager. Hertil: græwskodd, adj. skarpsøet.

Grø, pl. f. Grø. — grø, v. f. grøde.

grøde (grøa), v. a. (e-de); køge, belbrede (et Saar). G. N. grøda. De

haabde brøge æ grøde; det træffer Marterie og læger tillige. — grødanbe, som kan læges.

Grøde (Grøe), n. Afgrøde af Jorden. Grøding, f. Køgedøm, Fælbredelse (see Grot).

Grøn, f. f. Græn.

Grøn, n. Kornvarer; Delg; f. Grøn. Hertili Grønne, Grønkump, Grønknøbe, Grønløse og fl.

grøn, adj. grønt; ogsaa umibben (om Frugt). glete seg grønt; gjøre sig til, pulke, blive trodsig. Nordre Berg.

grøna, v. n. see grønt ud, vise sig i en grønaagtig Farve. De grøna paa Sjens Søen seer grønt ud. Er. Stiff.

Grøn-ær, n. Misværtar, et Hær da Kornet ikke bliver modent.

Grøn-eine, m. friske Eneberkoiste.

Grøn-hæve, m. ukodet Hæve. Røgle St. Grøn-hæve, f.

grøn-kast, v. n. grønkast, blive grønt, Røgle St. grønta. (G. N. grønta).

grøn-kødd, adj. blødt i Grønt.

grønlita (aab. i) adj. grønfarvet.

grøn-mæla, adj. grønmalet.

grøn-rosa, adj. tegnet med grønne Mærker.

grøn-salta, adj. om Rjød, som lægges i Læge og ikke tørres.

Grøn-sta, f. 1) noget grønt, en grøn Plet. (Hjelden). 2) grøn Tang eller Mos i Vandet. Er. Stiff, Edm. o. fl.

Grøn-vare, f. Grønvarer.

grøn-voren, adj. grønaagtig.

grøpe, f. grøppa. — Grøper, f. Grøp.

grør, f. grø. — grøss, f. gryssa.

Grøt, n. Gstek; f. Gstet.

grøta, v. a. (e-te), faae til at grøde, bringe i Grød. grøta eit Bædn; angste eller træe et Bærn, faa at det græder.

Alm. G. N. grøta. (Jf. Nøstia).

grøteleg, adj. begrædbellig, bedrøvelig. Dgsaa: adv. rædbømt. B. og Er. Stiff.

grøtta, v. a. (a-a), 1) rette paa Arelringen i en Mølle. grøtte Kvænn'a.

2) sløbe, arbejde meget. Edm. og fl.

Grøtte, m. Arelring, Træstykke som udfylder Diet paa en Kværn eller paa en Silbæcken og saakedes omgibder sammes Arel for at hindre den fra Sammen-

sløb med Stenen. Hæder ogf. Grætte (Dk.), og Græutte (Inbr.). Jf. G. N. grøtta, Mølle.

Grøv(er), f. Grøv.

grøypa, v. a. (e-te), 1) fæste; adskære; gjøre en Stue som skal omfatte Rønt-

ten af en Fjæl eller Skive; f. Gr. i en Rømmie, en Dørkarm, et Læge. Berg.

og Er. Stiff, Gbr. og fl. Berlmos

- grøypa** i Tæll. og fl. G. N. grøypa.
— 2) grutte, straae Korn (Malt).
Rambal, Tæll. Ellers grøypa, grupe.
— 3) blaae, sammenskafte, især forskjel-
lige Sorter af Ulb. Sogn. Ligesaa i
Østerb. grøype, om at sammenskarde
Ulb.
- Grøyping**, f. Fals, Skure til at ind-
fatte en Kant; f. forrige.
- Grøypvl**, m. Hvirvel i Vandet, Skulpy,
som naar noget plumber ned. Sdm.
- Gubbe**, m. Karl, Mand. Øst. Hedm. og
fl. Ellers mest i Spøg og tilbeels om
fabelagtige Bøfener (Lustegubbe, Hje-
regubbe).
- Gub**, m. her som i de beslegtede Sprog
altid uden Artikel, undtagen naar der
tales om høbenste Guber. „Gubs Frid“!
Hilse ved Indtrædelsen i et Huus. B.
Stift og fl. (Østest med Udtalen Gufs
Fre). „Gubs Løn“, en Maade at takke
paa. Sdm. og fl.
- Gubdotter**, f. Gubbatter. Derimod:
Gudsfaan (Gubson); Gudsfar (Gub-
fader, Fadder), og Gullmor (Gub-
moder).
- gubskapt**, i Talemaaden „hvar gubskapte
Dag“: hver eneste Dag.
- Guds-Løn**, almindeligst (ligesom i Dan-
mark) om Høring eller Fødemidler. I
Helgeland kun om Korn og den deraf
tilkøvede Mad (ligesom Grøn).
- Guds-Or(b)**, Røstning eller Tale af gu-
deligt Indhold. Østest i Fleertal (Guds-
or'a).
- Gufs**, f. Bindpust, Luftstrøm (især kold).
Ag. Stift. Jf. Gufa.
- guffe**, v. n. puste, blæse. Jf. gusta.
- Gul** (aab. u), f. Blæst, Luftning. Sønd-
dre Berg. I Sdm. Kul (aab. u). Jsl.
gola. (Jf. Havgul).
- gul'** (aab. u), adj. gul. I Øst. gaul.
gula (aab. u), v. n. 1. see gulagtigt ub.
De gula' paa bæ. Tr. Stift. I Øst.
gaula.
- gula** (aab. u), v. n. 2. blæse lidt, lufte.
Søndre Berg. Paa Jæd. gaula. (Jsl.
gola).
- gulblakk**, adj. gulbleg, holdgul; om Heste.
Bøkenfelds. Ellers bortut.
- Gulhaar**, n. plur. et Par Sener som
ligge langs med Rygraden ubendig.
- gulka**, v. n. (a - a), gylpe, fløge, trække
op fra Mæven. B. og Tr. Stift. Tæll.
- Gull**, n. Gulb. I Tr. Stift findes det
ofte som Plantenavn; saaledes Prest-
gull, Stymorgull, Barbrogull.
- Gullbofte**, m. Løvetand (Plante). Tæll.
Indr. (Jf. Fivel).
- Gullbrand**, m. et Ravn paa den fjerde
Finger. (Ag. Stift). Rogle. St. Jl-
debrand. I Sdm. Tingling.
- Gulldauk**, m. = Gullbofte. Ndm.
- Gul(l)lektja**, f. Guldbjæbe.
- Gullmor**, f. Gubmoder. Meget udbredt.
Jf. Gubdotter.
- gullleggen**, adj. guldbeslagen.
- Gullsmid**, (-sme'), m. 1) Guldbmed; 2) Guldbille, et Insekt, be kendt af dets
smukke Farve. (Chrysomela).
- gulna**, v. n. blive gul.
- Gulstur**, m. Gulspuro. Sogn. Øst.
- Gulsturve(r)**, pl. f. et Slags Uslæt
paa Hovedet. Hertil gulsturvut, adj.
I Vald. steinsturvt.
- Gulsoleie**, f. Ravn paa flere Slags gule
Blomster, især Rabbeleie (Caltha pa-
lustris) og Eng-Ranunkel.
- Gulspetta**, f. Træpiffer, Gaffespæt (Picus
viridis). Hærd. Tæll. og fl.
- Gulsporr**, m. Gulspuro, Berling.
- Gulstning** (aab. t), m. Hæselnød, af
den bedste Sort med gulbrun Farve.
B. Stift.
- Gulve(b)**, m. f. Trosslegg.
- Gumma**, f. Bedstemoder. Nbl. og flere.
Ellers Gummer, Gummor, Gomo
(Gobmor); f. gob.
- Gumme**, m. et Slags rødlogt og sød
Øst, tillavet af særst Mælk. Tr. Stift,
Hærd. Øst. og fl. En lignende Øst kal-
des i Østerb. Gubbost. Ellers: Raub-
dravle, Mylfa, Søst, Sagletta.
- Gump**, m. en Høbfuld Deel af Legemet;
undertiden: Fingerspids (= Gøm).
Søndenfelds.
- Gurm**, n. Grums, Rubber, Bærme. Vald.
Øbr. Jf. Gyrrne.
- gurme**, v. n. æde, tygge idelig. Sdm.
- gurmen**, ad. grumset, muddret.
- gurmet**, adj. muddret. (Busterud).
- Gurp**, m. Råben (især af Eggdom).
- gurpa**, v. n. (a - a), røbe. Nordre B.
Øbr. Øst. og fl. Ellers garpa (Øst.
Tæll.), ropa og rapa.
- guse** (aab. u), v. n. i Talemaaden „han
gusa aa tvilde mot dt“: han frymper sig
for det, har ikke Mod dertil. Sdm.
- Gust**, f. 1) Bindpust, Luftstrømning. B.
og Tr. Stift. (Jsl. gustr, m.). 2) en
Hudsygdom, som ogsaa kaldes Alvgust
(o: Alseblæst).
- gusta**, v. n. (a - a), blæse lidt, lufte,
puste. (G. N. gusta).
- gusten**, (og gustaat), adj. vindig, ikke
gaaftle stille i Luften. Tr. Stift.
- Gut** (uu), m. Dreng, Drengbarn; ogsaa
i Almindelighed en ung og ugift Mand-
person. Alm. og meget brugelig; synes
at være eget for det norske Sprog. I

Sammenfætning har det oftest Formen **Guta**, især i B. Stift. Borne Dreng, som ere i Tjeneste, hebbe ellers Dreng og Svein; yngre kaldes: **Waf**, **Glunt**, **Styning**; og med mindre Agtelse: **Strik**, **Pøst**, **Kate**, **Klebb**, **Gorre**, **Syn**, **Syl**, **Gypling**.

Gutabadi, n. Drengbarn. (B. Stift). I Tell. hebber det **Gutebani**. — I mindre alvorlig Tale siges **Gut-ungje**; i B. Stift: **Guta-ungle**.

Gutalag, n. 1) Drengeselskab; 2) Drenge-maanerer, Smaa-drenges Stik.

gutekjoer, adj. om Piger som gjerne vil være hos Drengene.

gut-tor (aab. o), el. **gut-taar**, Udtryk hvor-med man tilhyder En at drikke. Ogsaa i Sverige. Efter Jbre kan det forklares som: godt Aar! og ellers som: god Aaar! (s. god).

Gutu, Vel, Gyde; s. **Gota**.

Gvarv, hvor o. s. v. see kv.

Gve (Jve, el. Jøve), f. Kjevelbjælle i Storfien (= Randas). Sætersd. — I alle de følgende Ord læses gy som gh (y).

Gyge (aab. y), f. Jættevinde, Berg-Niisens Kone. Sogn, Søndre Berg. Hall. og fl. I Tell. **Gyvr**; i Edm. kun som forældet: **Gjure**; i Helgel. **Kisgjura**. (Udtales tilveels: Gigg'er, Gjøgger). G. N. gygr.

Gygrasop (oo), m. en kvastformig Ud-væxt paa en Gleen; en naturlig Brands af Kviste. Sogn. Ellers: **Marlsop** (Edm.), **Simonsvipu** (Tell.).

Gyl, m. Bjergklost; s. **Gil**.

gyldig, adj. gyldig; ff. **gilb**.

Gyldra (el. **Gyltra**, aab. y), f. Vand-strøm eller Fos i en smal Bjergklost. Nordhll.

gylla (gylle), v. a. (e - te), forgylde. G. N. **gylla**. Heraf: **gylt** o: forgyldt.

Gylling, f. Forgyldning.

gylme (jølme), v. a. afdele et Huus indvendig ved Mellemvægge. Gbr.

Gylming (jølming), f. Mellemvæg, Skillevæg imellem to Rum; ogsaa et saaledes dannet Rum. Gbr. Drk. — I Edm. hebber det **Gimling** (Glim- bling), m.

Gylta (eg. en Gø), f. Berggylla.

Gymber, f. Gimbr.

gyne (jyne), v. n. sitre, gabe efter noget. Gbr. Dstbr. I Sogn **gina**.

Gypling (Jøpling), m. Smaa-dreng, Grønffolking. Busslerud.

gyra (for gyra), v. a. (e - te, el. a - a),

1) omgjørde, sammenbinde, indpresse med et Kieb, surre et Læs fast. 2) baande, slaae Vaand paa et Kar. Udtales i B. Stift **gyra** (aab. y); ellers: **gjøre** el. **jøle** (Ar. Stift), **gyure** (Kbg. Tell.), **gjule**, med tykt l (Hall.). G. N. **gyra**, **gyra**. — Af Gjør.

Gyre (for Gyra), f. Gjorb. Vaand (s. forrige). Sjelden, undtagen i Kbg. og Tell. hvor det hebber: **Gjura**. I Mandal betegner **Gjura** ogsaa **Kællekar** (= Kolla).

Gyremun (Gjoremun), m. Smalning paa et Kar; det at Karret er smalere i den ene Ende, saa at Vaandene kan drives ind paa samme. I Tell. hebber det: **Gjureskavp**, n. I Edm. **Gy-ringemun**; i Drk. **Gjoringsmaan**.

Gyretog, n. Kieb til at ombinde Læs med. Kaldes ogsaa **Gyring**, og **Gy- ringetog**.

Gyring (Gjoring, Gulting), f. 1) Om- binden, Omgjörning; 2) Kieb at om- gjörde noget med.

Gyrja (Jørje), f. vedvarende Blæst og Uveir, især af en indtrængende Laage fra Havet. Nordre Berg. Jf. **Jrja**.

Gyrma (Jørme), 1) Gums, Bærme (s. Gurm); ogsaa: **Dynd**, **Mudder**. Ag. Stift. 2) Uklarhed i Luften, Laage og tykke Skyer. Harb.

gyrma, v. n. trække sig sammen, opfylde Luften; om Skyer og Laage. Harb.

gyfa (jyfe), strømme ud; s. **gjofa**.

gyta (jyte), v. a. og n. (sæbb. e - te), ubgøde Flognen, om Fisk. Jf. **tibe** (el. tia). Ordet skal egentlig hebde **gjota**, med Formerne: **gyt'**; **gaut**; **gote** (hvilke, saavidt erindres, skal forekomme ved Bergen). Heraf: **Got**, n. **goten** og **Gotbora**.

gyte (løbe, rende), f. **lyte**.

Gyting, f. Gydnning; Fiskens Legetid.

Gyv (Jyv, aab. y), n. Røg, Damp; en Regning hvorved man fordriver Utøi fra Kvæget. Tell.

gyve (jyve), v. n. (gyv; gaur; gove), 1) dampe, ryge; 2) flyge, drive, som Støv eller Sne. Kbg. Bustr. ogsaa i Trondhll. Stift. Heraf: **Gov**, **Gova**, **gjøvva**.

Gyving, f. Rygen og Fygen.

Gyvr (aab. y), f. s. f. **Gygr**. Hertil:

Gyvre-Fling, m. en Stenart med enkelte Striber, der see ud som om de være paafliniede (hvoraf Navnet). Tell.

Gær, **gæta**, **gæv** o. s. v. — s. **gæ**.

Gø, **gøy**, **gøyma** o. s. v. — s. **gjø**.

H.

ha, for hava og have; s. hava.
ha, el. a, o: vende; s. benne.
ha, o: hvad? (Nbl. Gall. Helg.); s. hva.
habe (hant); s. hobba.
hadla, betydelig, meget; s. harle.
ha(b)na, f. en ung Gjed, som ikke endnu har havt Rid. Ordet hebbet **hana** el. **Hane** (i Helg. og Tr. Stift), **Hatne** (Edm. Eft.), **Haune** (Romsd.), **Haana** (Sogn). G. N. **hadna** (et af Gjedens Navne i Skalba). Jøl. **hauona**.
ha(b)nekid, n. Gjedetid (modsat **Bulnekid**). J. Tr. Stift: **Hanekje**; i Edm. **Hainekid**.
hafelle, f. et Gjarde. Guldb. Dst. (om Gjarder i Almindl.), **Hedemarten**, **Bardal** (Iser og Tr. Gjarde af Træer eller lange Træstammer, som ere fæstede ved Gjardepælene saaledes at de adskilles fra hinanden ved et lidet Mellemrum. Runde forklæres som **Havfella** (af **heva**, **hav-de**) ligesom det Mandalske „**Hav**“ (Gjarde); men ligner dog meget det G. N. **hagfellugardr** (Lovens II, 122). S. **fella**.
hafelle, v. n. anlægge eller ifandsætte et Gjarde. Gbr. J. Dst. **felle**.
hag, adj. flint, behændig, nem til kunstige Arbejder. Ehl. Tsl. Inbr. Helg. G. N. **hagr**.
haga, v. a. læmpe, indrette, ordne. Gard. i Talemaaden „**haga** a **laga**“. Jøl. **haga**.
Hagegar(b), m. 1) Hagegjarde; 2) et Gjarde imellem to Gaardes Udmarker eller Græsgange. Hebbet i Edm. **Haggar**; i Nitre Sogn: **Saagar**. J. Matthesgar.
Hagelende, n. Egn som er flittet til Græsgang. Dgs. **Hageland**, n. Berg. Stift.
Hageløysa, f. Mangel paa Græsgang.
Hagesott, f. Sygdom; som paa nogle Steder angriber Kvæget naar det første Gang kommer paa Græsning. Gard.
hagfengt, adj. nem og flint til Haandarbejder. Inbr.
Haggar, f. Hagegar.
haghendt, adj. flint, behændig. Ehl.
Hagje (**Haje**, **Haga**, **Hagan**), m. 1) Høve, omhøget Plantning. (Fleertal **Haga**, r). 2) Græsgang. Raaste alm. (Jf. **Hamen**). G. N. **hagl**. ga i **Hagje**: gaee paa Græsning.
Hagje, n. ? rigtig Skj. eller Orden. Gard. (Helden). De første Høg elde **Hagje** me han.

Hagl, n. 1) Hagel, Hagelveir; 2) Hagelforn; 3) Hagl, at styde med.
hagla, v. n. (a-a), **hagle** (Jf. **higla**); og **laa** trikke eller fætte som **Hagl**. De **hagla** **Laarnerne** (Laarnerne trikkede).
Hagle, f. Haglgæver. Guldb.
Haglebar, n. Hagelveir, Hagelsalb. Edm. Ehl. Vel egentl. Hagelstak. Igesom **Barver**, af **berja** (**bar-ve**). — **Hagla** **bar-eling**, m. en Hagelstuur.
hagleg, adj. passende, betvem, tiellig. Rand. (Jf. **høleg**).
Haglestur, og **Haglefuta**, f. Hagelstuur.
Haglesta (aab. e), f. Stobst. indfugt Dst af sød Røll. (Jf. **Dravle**, **Gumme**). Ehl. Mandal, Tsl. og fl.
hagnytten, adj. nyttig, forsynlig, som benytter alt og ikke vil lade noget gaee spilde. Ehl. Dglaa **hagnyttele(g)**. Jøl. **hagnytton**.
Hagre, og **Hagrille**; s. **Havre**.
Hagronn, m. Hagron (et Træ), **Cra-tængus Oxycantha**. Navnet og **laa** **Hagron** (oo); dog synes Navnet at være lidet bejend.
Haine, f. **Havna**.
Hak (langt), n. en Skure, et lidet Staar eller Indsitt. Dst. (Jøl. **hak**).
haka, v. a. (a-a), forsyne med Hager.
hata (høp): slaee sammen ved Hager.
Hakfiske, m. en Fisk, hvis Underkæbe er et lidet opadstiet i Spidsen, saa at den banner en liden Hage. Iser om Lar (**Hakelaks**) og Dræder (**Hakaure**). Enderisfelbs.
Hakje (**Hata**, **Hakm**), m. (Jl. **Hata**, r), 1) Hage, Krog. Alm. (G. N. **haki**). 2) Spade, Agerpade. Nitrefog, Nbl. Ehl.
hakka, v. a. (a-a), **hakke**, grave, bugge ud. Dglaa **bugge** **smaat**; jf. **sakka**.
hakka, f. en Hakke. Jf. **Grav**.
hakkest, v. n. **bugges**, **bides**; om Fugle.
Hakkegræv, n. en Hakke som man og **laa** **tan** grave med. Edm.
Hakking, f. og **Hakk**, n. **Hakken**, **Huggen**.
hakur (**hakat**), adj. 1) fuld af Hager (af **Hakke**); 2) fuld af Staar el. Indsitt (af **Hak**). Dst.
hala, v. a. (a-a), **hale**, trække.
hal-annen, **halbygg**, o. f. v. (se under **halv** som i Sammensætning altid **høbber**: **hal**).
Hald, n, 1) Holde; mest figurlig og i Sammensætning; s. **Er**, **Linghald**, **Helgahald**. Dgs. **Underholdning**; s. **halba**. 2) **Barighed**, **Udholdendeb**, **Styrke**. De

ikke noke Halb i bæ: det taaler ikke noget, det er ikke stærkt. 3) Sant, Gred, som noget kan holdes ved. Guldr. Ebl. og fl. (Isl. hald). 4) Rætte eller Lst paa en Bæg, hvort adskillige Ræskaber opsættes. Knivshalb, Rærehalb. Edm. og fl. 5) Hold, Opbold, Standsning. (Sjelden). De hede saatt eit Halb. 6) Hold, Sting, Smerter i Ryggen eller Siderne. Telsm. Edm. Helg. og fl.

halba, v. a. og n. (held; holdt; halbe), at holde. Inf. hedder ogsaa: halbe, halke (Kr.), holda (Sogn). G. N. halda. — Imperf. sæds. held (ee); nogle St. hilt. — Supin. hilde (Nordre Berg.), eller helbe, holde, hulbe (Øbr.). Imperativ: halbt! — Betydninger: 1) holde, omsatte med Hænderne (eller Mundten). Ogsaa: understøtte, holde oppe; og ligesledes: sætte paa, have Hænderne i. halba paa. halba i. — 2) bringe i en vis Stilling; vende, løfte, trække o. s. v. halbe atant: holde hen til. halbe upp: løfte op. halbe upp nader: stille ind under. — 3) standse, hindre, afholde. halba atte: tilbageholde. halbe Anden (el. Vinden): holde Anden. halbe Graten: tilbageholde sine Læerer. — 4) beholde, vedligeholde. halbe Varmen, Riten (o: Farven), Folg'd'a (holde Skridt). Ogsaa: overholde, fremme, opfylde. halba Dr(b). Jf. halbe Mante, Styr, Frib. — 5) opholde, underholde. halbe Foll, Lenar, o. s. v. Han held seg sjel: han holder sig selv med Kost, besørger selv sit Opbold. Ogsaa: beløste; ligesaa ubrukte, forsyne med noget. Han held ogsaa Baat (el. held Baat at ogs). Han heldt det mæ Klæde. — 6) afholde, udføre (med en vis Ordren); iagttag; helligholde o. s. v. halbe Ting, Stule, Messa, Døn, Helg, Jul, Bryllup, og fl. — halbe Sveld (spise til Aftens); ligesaa: halbe Ribbag, halbe Ron. — 7) agte, ansee. Det held'an fyre ein Statar. — 8) v. n. holde, henge sammen, taale Elid (om Traad, Løi, Ræskaber). — 9) vedblive, vare. Detta Bær'e held ikke længe. ligesaa „halbe paa“, „halde ut“, og fl. — 10) skævne, styre i en vis Retning (G. N. halda): halde nor-ette (mod Nord). halde te Lands. — Reflexivt: halba seg: a) holde eller støtte sig; b) holde sig vedlige, vedblive at være uskadt; c) nær, forsyne sig; d) opholde sig, være paa et Sted; e) afholde sig fra noget. halbe seg fram: fremstille sig dristigt, ikke være tilbageholden (Ag.

Stift). halba seg ihoy: holde sig til hinanden. halba seg upp-atte: gaae i Opfyldelse, være at lide paa (Nordre Berg. Øst.). — Andre Udtryk: halbe attifyre: bedste, skule med Gaanden. halbe att-i: stoppe, standse. halba att i være paaholden, streng (S. Stift). halbe fyre: holde for, ment. halbe ihoy: henge sammen. — halbe mæ e være enig med. halbe paa: a) vedblive; b) være i Færd med. — halbe til: opholde sig, være. halba ein til ein Ting: tilholde, sætte En til noget. halde unda: brede af (for Vinden). — halba upp: a) løfte; b) opføre. — halba ute Baaten: føre en Baad som Styrmænd. (Edm). halba ut-i (halde ti): sætte paa, have Gaanden i.

halba, adj. f. frugtommelig. Edm. Jf. fremmeleg.

halbande, adj. som kan holdes; ogsaa: værd at holde eller beholde; f. Ex. halbande Kort; eit halbande Blad.

halbar, m. 1) en Holbar, Understøtter; 2) Blæsprutte, et Slags Polyp (Sepia officinalis). Nordre Berg.

haldaft, v. n. 1) holde hinanden. — 2) holde ved, vedvare. (Sjelden).

haldehæfte, m. Holdhage (til Lommer). halden, adj. 1) holdt; opholdt; overholdt, o. s. v. (part af halda). 2) Nordre Berg. hedder det halden. 3) uskadt, i Stand. held at halden. 3) holden, tjent med noget. Jf. mishalben. Haldgras, n. en Ur hvoraf man tilkøber Lægedom imod Sidesling. (Gentiana campestris). Zell.

haldbing, f. Holden; Opbold o. s. v. halbreien, f. halobregten.

haldbryng, m. Hold, Sidesling.

hale, m. Hale (paa Hæst). Jf. Rumpa.

halerem, f. Halerem; f. Vafola.

halgjengje, f. halvgætt.

hall, f. om en stor Stue eller Sal (G. N. holl), forekommer i gamle Viser, men er ellers ubrugelig.

hall, n. 1) Hælb, en hælende Stilling. De sto paa Hall. 2) Hælbing, Bætte, straat liggende Mark. Hall. Bælb.

hall, adj. hælende, straat liggende. Baaten e hall'e: Baaden hælder til den ene Side. G. N. hallr.

halla, v. n. og a. (a-a), 1) hælte, ligge fraat. De halla unda (det hælber nedad). De halla ette (sigur). det lækker mod Enden). 2) sætte i en hælende Stilling, bote til Siden. G. N. halla. „hælle seg“, betyder underliden oggsaa at lægge sig til. Svile.

hållbratt; adj. hårdt hårbende, næsten brat. Svag og fl.
hallen, adj. noget hårbende. Drk. og fl.
hållfløyt; adj. fløyt liggende, høit i den ene Ende. Edm. (Helden).
hållis, f. hålliden.
hålling, f. Hålling, Hælden.
hålling, m. 1) Indbygger af Hållingvæien. 2) B. Stift: Hållingvæling, og om Kvinder Hållingvæla. 3) et Slags Dands med enkelte behændige Spring eller Kast. (Hållingkast). Dg. saa et vækfl. hørende Eptl.
hållvort (se), adj. svagt hårbende, næsten fløyt. Edm.
Hållvarsøke (aab. o), Hållvarbs Messe; den 15de Nat. (B. Stift og fl.). G.
Hållvarde vaka. Jf. Vota.
Hålm, m. Halm. 3 Hbg. Hålm, og i Sæt. Hålm (Isl. halmr). 3 Sammensætning bortkastet tilbeels m; saa: Hållvæ, f. Mangel paa Halm. (Edm. og fl.). Hålm)lod, f. Hålmføder. Hålm)snar, n. smøet Bånd af Halm (f. Snar). Hålmvæandel, m. en stor Hålmviff.
Hålma, f. Hålma. — Hålmndt, f. a. Hålv.
Hålma, f. Håmba. Hålmning, f. v. Hålv.
Håls, m. Håls. Hålsales tilbeels Håls (med lyst i) i Ag. Eftt, ogf. i Indr.
Hålsband, n. Hålsbaand. (Jf. Hålse, n.); ogsaa Båndet imellem Bunden og Ribben paa en Lemme.
Hålsbast (2), Hålsmusler, Sæerne imellem Røtten og Stuldreren. Bruges i Edm. men kun i Hættalsets Dativ i Forment Hålsbostaa. f. Ex. Han æ so fløve i Hålsbostaa. Sam. Dampst Hålsbast, Raffe.
Hålsbola (aab. v), f. Håvælle i Hålsk. Bøsterud (Hålsballe). Jf. bolen.
Hålsbrune (aab. u), m. Hålsbrunde, Kvalme med opstigende Bøstler. West søndensfjelds (Hålsbrona). Eilers: Ebbe (Gulbr.). Ething (Jell.), Brennesfott (Evan), Bøstflvid (Edm.).
Hålskjert, m. Stuvbed i Hålsen (Hær efter langvarig Bøining). Jf. Håsta.
Hålskrøf (oo), m. Hålsens Krømning opad fra Boverne (paa Dyr).
Hålsletta; f. Hålsletta.
Hålsmor (oo), n. Episerorets Munding, eller den øverste Deel af Svælgk. 3 de sydbøstlige Egne hedder det Hålsmt.
Hålsplagg, n. Hålsørklæde. Ralbes ogsaa Hålsflut, m. (Isl. halsklær).
Hålsstift, f. Hålsstift.
Hålt, m. f. Hålt. — Hålt, adj. n. f. Hålv.
hålt adj. Hålt. Hæraf Hålt.

hålt; v. m. (a-ø), Hålt. Hæraf og saa Hålt (Isl. háltra).
håltanna, f. Håltanna.
hålt, adj. 1) Hålt; 2) usfuldkommen; ikke heelt; 3) Hålv fylde; f. Ex. Bøiten va Hålv'e mæ Gls. Hæder i Sæt: Hålv'e (Isl. hálfr); i Ag. Eftt: Hålv'e (Håll). Femin. hedder i Sæt. og Bøst: Hålv, f. Ex. et Hålv'væ (G. H. Hålv); Neutrum altid: Hålv i Sammensætning vstet: Hålv (Bøst). Hæraf Hålv'a, Hælv, Hålmning. — Et Hålv'e o: til Ribben, Hålv; Hålv'e Hålt'væ af Bøien. Hålv'a, v. a. Hælv i Hålvbøst. Hælv'e; va man oftest bruger den uanfæ Hærv Hålv'a.
Hålv'a, f. f. Hålv'a.
Hålv-annan (Hålvann), Hålvannen. Femin. Hålvannor (Hålvanna); Neutr.: Hålvanna.
Hålv'ar, m. et Spand som holder Hålvanden Rande. Hålv.
Hålvblenda (Hålvblenda), adj. Hålvblender; blandet med en Hælfaa stor Deel af et andet Stof.
Hålvbøgg, m. Hålvbøgg; Bøgg og Hævre tilfammen. Jf. Hålvbøgg.
Hålvbøud (Hålvbøud), adj. Hålvbøud.
Hålvbøst, f. Hålvbøst.
Hålv(b)drøggjen, adj. Hålvdrøggjen. Ein Hålvbøiten Hænde: Hålvdrøggjen Hænde; ugent. Hæ om en meget udførligt Hætt'ag Hæ et Hætt'ag eller til en Hætt'ing om en Ting. Hætt'ebes; et Hålvbøite Dr'; et Hålvbøite Dø; et meget usfuldkommet Udføgn. Hærvre Hærg. og fl.
Hålvemaal, n. Hålv'e i Edm. den Egenhed ved et Bøggemaal, at Hætt' Hæ bliver ubelødt, f. Ex. i Hæ for Hæ, Hætt' for Hætt'.
Hålv-eten, adj. Hålv'et.
Hålv-fællen, om Egen: Hålv-fællen, mdt imellem Fløb og Ebb.
Hålv-færen, adj. Hålv'færen, om en Hælv; Hålv'færen, f. Hætt'. — Hålv'færen, f. Hætt'.
Hålv-færing, m. Hålv'færing.
Hålv-fædd, adj. Hålv'fædd; mdt imellem Ebb og Fløb.
Hålv(f)gælen (Hælgælen), adj. Hålv'gælv.
hal(v)gædd, adj. mdt i SvængerHætt. Hætt'et Hætt'gætt'.
hal(v)gætt, adj. Hålv'gætt; a) mdt paa Hælv; b) mdt i en Hætt'vætt' (Hætt'). Hålv'gætt te Hætt'vætt' o: mdt imellem Hætt'vætt' og Hætt'vætt'. Hålv'gætt te Hætt'vætt': mdt imellem Hætt'vætt' og Hætt'vætt'. Hætt'vætt'. Den Hætt'vætt' Hætt'vætt' Hætt'vætt', et Hætt'vætt'.
hal(v)gætt (Hælgætt), adj. Hålv'gætt.

Sal(v)gnyve, f. egentl. en tyf Salsling (Synb Ørsb), af Grant. I Sogn og Gard. betyder det: Kalkesuppe.

Sal(v)høvert, adj. om Byg, som er halv blandet med Havre. Søndre Berg.

Sal(v)kanna, f. halvblænde.

Sal(v)koring, m. see Halvkoring.

Sal(v)leiv, m. et halvt Fladbrød.

halvtiden (aab. i), adj. halv forløben, om Tid. Sævanlig kun i neutrum: halvie, hallee. Da va alt halvie: den halve Tid var forløben. Tell. og fl.

halvmidt (halmitt), adv. til Midten. Drtd.

Sal(v)mork, f. Salmart (½ Pund).

Salvning, m. Halvdeel. Ag. Stift (Salning, Sølning). Jf. Selming.

Salvpart, m. Halvdeel.

halvplovd, adj. halvpløiet.

Salvring, m. Halvkrøl.

hal(v)roten (aab. o), adj. halvraadden.

hal(v)rund, adj. rund paa den ene Side.

hal(v)sett, adj. halvslædet; om Vaade.

halvsløjen, adj. halv aflaaet; om Eng.

hal(v)slætt, v. n. regne med en Blanding af Sne, slude. Tell. og fl. I Søh. halvslætt. Jf. Vælselætt.

hal(v)sliten (aab. i), adj. halvslidt.

hal(v)støla, v. a. lægge Halvsaaler under.

Sal(v)stift, n. Halvstude eller Løtte, som især bruges ved Fortøining og Fiskeri.

Halvkoring, m. en halvformet Person: Sønderfelds. Kalbes og. Salsempa i Sogn, og Salkoring (oo) i Sdm. Det sidste formodentlig af hvor (hver); altsaa En som er Halvdelen af hvert Slægt („Helt a ta forra“).

Sal(v)stykken, n. Halvstykke. Saaledes ogsaa Halvbror, og Halvster.

halvt (halt), adv. halvt, halvvejs. Neutrum af halv har samme Form; hertil: halvtærsgamall? (et halvt Aar gammel), og Halværsstenka (Halværssteneste).

hal(v)tres, f. femti.

hal(v)trie (-tribie), adj. halvtredte. Ligesaa halvfjore (3½), halvsemre (4½) o. s. v.

Sal(v)træve, m. Kornstak af 12 Neg. Jæderen.

Sal(v)trunna (Salthune), f. Halvtønde.

halvvalsen, adj. halvvoeren.

Salvvang, f. en halv Vag (18 W).

halvvejens, adv. 1) paa halv Vej, midt paa Veien; 2) halvvejs, ikke ganske; 3) nogenlunde, saa taalelig.

halvvoeren (aab. o), adj. taalelig, midelmaadig, ikke ganske utænklig.

Salvvoere, n. halvt Verb, halv Vrits.

Den felft the Salvoere forr de. Reget ubdredt. I Sdm. Halvvoere (aab. v). S. N. halvvidt.

Sam, m. 1) Sam, Sub eller Dette. (S. N. hamr). Alm. om aflagt eller selvet Sub især Slangernes. (Jf. Ormeham). Sjelden i mere udstrakt Betjning. I Drk. siges Fugleham og Fiskeham om forskellige Bestandsdele ved Menneskets Hud. 2) Udsænde; et Menneskes Udvoertes, med Betsen til Dragt og Holdning (Habitus). Sjelden og mest i Spøg. Jf. Samn, Samlit, hamleg, hama. 3) Gjenførd, afsæde Menneskers Stygge eller Egnelse. R. Stift.

Sam, n. (foraldet), f. Uham og Saming.

Samar, m. 1) en Hammer. Ogsaa Bagen eller Rasten paa Ører eller lignende Redskaber. Skabamar. 2) en brat Klippe, Bjergvæg, Præcipite. Jf. Ufs, Brot. Hevder almindeligst: Sammar, dog ogsaa Samar (Rbg.) og Sammar (Tell. Øst. Drk. Indr.). S. N. hamarr (i begge Betjbn.). Hiertal altid: Samra, r; Dativ plur. i Sdm. Sambra (see Samrom).

Samarvænt, m. Punt, Ranten paa en Røpveag. Dgf. Samarsvør, f.

hamble, f. hamla, hambre; f. hama, hamla, v. n. (a - a), vee baglængs, eller i Almindelighed: vee ved at styde Aarerne tilbage (istedetfor at trætte dem til sig). Jf. kuta. (Jst. hamla).

Samleband, n. Bindebaand hvorefter Aarerne holdes til Rørrindben. I Rbl. Samleband (Jst. hõmluband).

hamleg, adj. vatter, tæftelig af Udsænde. Ross, Gard. Jf. hama.

Samletom, n. Blandtom, Byg som er blandet med tiblig-møden Havre. Sdm. Etal ogsaa forekomme ved Bergen i Formen Hummelkorn. (Jf. det søndermerste Hummel o: Byg). Ellers Halbygg og flere. I danske Dial. findes „Hummelkorn“, om Byg og Rug. I de gamle norske Love forekommer Udtrykket: „svå af hamal kyrne, sem af byggi“ (L. I, 385, 401), dog er Betjningerne usikker.

Samlerom, n. Bagrum i en Baad. Selg: R. Stift.

Samlit (aab. i), m. Subfarve, Anslagsfarve. Ag. Stift, Drk. Selg. Lyder tildeels som: Samlett, Samlet. I Indr. Samlat. Jf. Worlt, Dam, Dame.

Samn, m. Udsænde; Sub, og tilfjgs Klædningseller Dragt. Selg. (Jf. Sam). Ligesaa i Sverrige (sefter Sprr).

Samn, f. (nogle St. m.), 1) Savn,

Stikshavn. (Ev. hamn; Jol. hōn).
Ø Græsgang. Ag. St. „gaa i Hamn“:
 gaae paa Græsning. Ellers Hagje.
hamna, v. a. (a - a), havne, lægge i
 havn.
Hamnebyrte, n. Havnestifte. gjera Ham-
 nebyrte: felle fra en Havn til en af de
 nærmeste.
Hamnefug, m. Havnefoged.
Hamnegang, m. Græsgang. Ag. Stift.
Hamnelega (aab. e), f. Fjggen i Havn.
Hamning, f. Græsning, Græsgang.
Hamnloyfa, f. Mangel paa Havn.
Hamp, m. Hamp. I Tell. og Valbers
 hedder det Harp. Jf. Hempa.
Hampfløve (aab. o), m. en Klemme
 med ublkaarne Lænder til at berede
 Hamp med.
Hampetar, n. Hampetrevle. Sbm.
Hamra, v. a. at hamre (af Hamar). I
 Nordre Berg. hambre. — Heraf: Ham-
 ring, f.
hamrut (Hamdrette), adj. fuld af bratte
 Klipper (f. Hamar).
Hams, m. 1) Etal. Gylster, f. Er. paa
 Korn. Nordre Trondhj. I S. Stift
 læn om Høsen eller Fragidækket paa
 Rødder. Hateshams. 2) en Klasse af
 Høsfelnødder, hvis Høler ere sammen-
 vorte. B. Stift. 3) Barflase, Bar-
 trands. R. Stift. Ellers Kængel,
 Kant, Kring og fl.
hamfa, v. n. 1) affalle (sleiben); 2)
 samle efter Ord, være forlegen for at
 udbryde sig. Indr. Jf. hamsfa.
Hamskifte, n. Faldning eller Omstift-
 ning af Hom; i Spøg: Omkædning,
 Ombytning af Klæder.
han (hann), pron. 1) han (betegnende
 et mandligt Væsen, ligesom i Skrif-
 sproget). Paa nogle Steder ogsaa
 istedesfor du eller „dit“ (o: I) til Frem-
 mede. — 2) ved Mandens navn som en
 Kærlig, hvorved ogsaa Nædrets Røst
 betegnes. Han Lars, han Almund, han
 Olav o. s. v. Ligesaa „han Jar“ (Fæ-
 der); Dativ: „honom Jar“; Genitiv:
 „hans Jar“, el. hafs Jar (o: mit Fæ-
 ders). Denne Brug er næsten ganske
 almindelig, og det anses for sædvanlig
 som hedsende at udtale det første Ord.
 (Jf. Gram. § 308). — 3) den (om
 endøer Ting, hvis Ravn er et Han-
 Høndes). En veit ike Enden, for
 han hem (sørend den kommer). Søyr
 Winden for han blæs o. s. v. — 4) det
 om Veiret og Luftens Forandringer).
 Vek- og nordensleids. Havnægne (det
 regner). Han o kald (det er folk).
 Han myrtua, flarna, toina o. s. v. —

5) man (derovtils med: ein). Ein
 kann ikke for alt som han vil. — I de
 Tilfælde, hvor der ikke lægges Bøgt
 paa Ordet, bliver det ofte forkortet og
 lyder som: an, en, n; f. Er. Rø
 hem'an. Der æren, el. der æ'n (o:
 der er han). Det samme er Tilfældet
 med Dativ (f. honom), og Genitivet
 som paa nogle Steder hedder hans
 (Voss og fl.), mere almindeligt: hafs;
 f. Er. Swan hafs, el. Saarafs (hans
 Sø).
han, for hana (hende), f. henne.
Hand, f. (H. Hænd'er), 1) Haand; og-
 saa Arm (eller det hele Lem til Stulb-
 rene). Hedder også: Haand (Ar. Stift;
 Søndre Berg. og Sogn), og Hønd
 (Wald.), som forudsætter Formen Hønd.
 (G. N. hōnd, hōnd; Ev. hōnd). Flere-
 tal ogsaa Hænd'ar (Rdg. Tell.), Hænd'a
 (Gall. Wald.), Hænd't, og Hænd. Da-
 tiv plur. Haandom (Wrt.), Haanda
 (Sbm. Sff.). I Sammenfættning Handa,
 Hænde og Hand (ikke Hænd). — 2)
 Side, Kant. Paa høire Hænda: paa
 høire Side. Indse paa nota Hand:
 ikke paa nogen Side. — 3) Begne, Væd-
 kommende; ogsaa Deel, Part. Paa mi
 Hand: paa mine Begne, for mig. Paa
 høire Hænd'a: i Begyndelsen. Det æ
 for fae paa Karmanns Hænd'a: der
 ere for saa Mandfolk. — 4) Haand-
 skrift. Et go' Hand te lesa. — 5) Un-
 derkrist; ogsaa et underkretet Doku-
 ment, et skriftligt Beviis. — Etalke
 Talemaader: Note i Hand: efterhaan-
 den, lidt efter lidt. Nordre Berg. De
 gielt vel i Hand (det gik heldigt).
 Han fell de 'pt Hand'a (o: strax og
 kontant). Han fell de fra Hand'enne
 (Al dei særdigt). De gielt alt ær
 Hand (der blev altid Udgift og ikke
 Indtægt). Dr Hand æ i Krum (ikke
 mere end hvad der strax skal fortæres).
 halba te Hænde: holde falt eller sær-
 digt for En. „Eg skal halba beg de
 te Hænde“: jeg skal holde det falt for
 dig; beholde det indtil du selv kan med-
 tage det. (G. N. til handa).
Handabak, n. Haandbag, den yder Side
 af Haanden. (Røbsat Løse). G. N.
 handarbak.
Handakritfje (aab. i), m. den trummede
 eller indstøiede Arm; Albuen. So tol
 Wan'e paa Handakritfjen: hua' tog Det-
 met paa Armen. Nordre Berg.
Handalegg, m. Underarm.
Handamilæ, n. den indre Side af Un-
 derarmen. Sbm.
Handbogje (aab. o), m. Albuen i Voks.

Hand, (i Formen *Handega*); *Jabr. Drf.* (i Formen *Handega*). *Jf. D.* bogie.

Handboge (bøje), *m.* Redskab; *f.* *Arubo.* handbraga, *v. a.* have idelig i Hænderne, bære eller træffe noget bort fra sin Plads. *Rest om Børn. Nordre Berg.*

Handbue, *m.* Haandbue.

Handbragd, *n.* Haandlav, egen Maade at arbejde paa. *Drf.*

Handbue (aab. *n.*), *m.* Maade at bevæge Hænderne paa. (*Jsl. handaburd*).

Handbyste, *n.* Haandstifte, at man læder den ene Haand borte og griber til med den anden.

Handbræp, *n.* et Arbejde som angriber og skafter Hænderne. *Ebm.*

Handbræk, *f.* Afbræk med Hænderne; *Haandbræge*.

Handbue (aab. *n.*), *n.* Maadehold i at tage eller gribe til. *Nordre Berg.* Han teve takke Handbue; han tager enten for meget eller for lidt.

Handblende (flaa), *m.* Rive i Hænderne; ogsaa Eft til at tage til eller røre ved alt hvad man ser.

Handbrild, *f.* Hvide for Hænderne.

Handel (*Handl*), *m.* Handel. *Jf. Gard.*

Handelag, *n.* den Maade hvorpaa man bruger Hænderne, naar man arbejder. *«Hil godt Handelag»*, betegner ogsaa Færdighed eller godt Anlæg til Haandarbejder. *Alm.*

Handermagt, *f.* Haandkraft.

Handemøllom, *adv.* fra den ene Haand til den anden.

Handeflam, *f.* et Arbejde som giver Resteren Glans (*Jsl. handaskinn*); ogsaa en Gave som intet buer.

Handeværk, *m.* Smerte i Hænderne.

Handfalle, *adv.* forværet, som ikke ved hvad han skal gribe til. *Guldb. Df.* (*handfallen*). *Ev.* handfalle.

Handfara, *v. a.* (-fer; -for), bevære, bese, tage paa med Hænderne. *Rasken alm.* (*Jsl. handfara*).

Handfeste, *n.* Tag, Greb, et Punkt hvor man kan gribe fast.

Handfærd, *adv.* vakkert, net gjort (om Haandarbejder). *Rsl. Helg.* (*Jf. fird*).

Handfylling, *m.* Haandfuld; noget som man kan færd at det fylder Haanden. *Et Handfyllings Stein.*

Handgrip (aab. *D.*), *n.* Haandgreb.

Handhæve (g), *adv.* passende til at bruge med Haanden. *Guldb.*

Handig, *f.* færdig. *Jf. Tolenaaben*, alle handige Slag; allehande Ting.

Handflæde, *m.* Haandflæde.

Handknop, *f.* Haandknop.

Handla, *v. a.* (a - a), driver Handel. *Jf. Bøfs og Gard.* bedder det halna; ved Tronbjen; hannl. *Heaaf; Handlan.* *m.* Handling, *f.* (det samme som Handel). — *handla* bruges ogsaa i Betegningen: omhandle, indbølle; *f. Ex.* om Bøger. Den nye Betegning: gjøre eller foretage sig noget, er derimod fremmed for Følle sproget.

handleg, *adv.* passende, bekvem til at bruge eller behøge med Hænderne. *«Itales oftest som handle»*.

Handli (b), *m.* *f.* *Ullid.*

Handloyst, *f.* Ubehændighed. *Gjelden.*

Handpenge (r), *pl. m.* Haandpenge.

handreffæst, *v. roe*, bekræfte et Førlig eller en Handel ved at give hinanden Hænderne. *B. Stift.* Det handreffæst um da.

Handfag, *f.* Haandfag.

handfama, *v. a.* (a - a), behandle eller bevæge med Hænderne. *«Da so høet at ein kann ikke handfama da.»* *Regel-udbredt.* (*Jsl. handfama*).

Handflumring (aab. *u.*), *f.* den smukkeste Deel af Underarmen. **Handflumings-** (b), *m.* Haandble. *Helg.*

Handfnelba, *f.* Haandnæse.

Handsvik, *f.* Haandspig, Riep, hvormed tunge Sager løstes og løstes.

handstærk, *adv.* stærk i Hænderne eller Armene. *«Nogle St. handstærke.»*

Handstyre, *n.* Rieb i Sletten, hvormed det lammentrafkes i Storm. *B. Stift.* (*Jf. Jsl. andsvipt, Stroppe*).

Hand-re, *n.* Riebpart ved en Transe. *«Nogle St. ogsaa: Hand-re (for Hand-ried)»*

Handstyggel, *m.* en kort Tølle, et Rieb-bidsel. *Drf.*

handvalka, *v. a.* flibe eller tilsmudsje ved idelig Rørsætte. *Ebm.* og *f.*

handveik (handveike), *adv.* fagbaanbet, som har svage Arme.

Handværk, *n.* Haandværk. (*«Et at for-veile med Handværk, m.»*).

Handvol (aab. *o.*), *m.* Pleiestof.

Handvrole, *n.* Haandvæge, Riep eller Redskab som behømt kan bruges med Hænderne. *«Maafte alm. men bedder ogsaa: Handvrole (Lell.)»*

Handvrole (Ebm.), **Handvrole** (Helg.). *«Her det falder sammen med det foranstøede Hand-hvrole.»* *Jf. vola.*

Hane, *f.* (Helg.); *f.* *Hanna*.

Hane, *m.* en Hana. *Jf. Or.* *Hanna*.

Haneblom, *m.* *«Haneblomst (Lychnis dioica)»*. *Jabr.*

Haneblom, *m.* *«Haneblomst (Lychnis dioica)»*. *Jabr.*

hanga, v. n. (heng's heft; hengje), at hange. Infinit. ogsaa hanga, hange (B. Stift), hange, og nogle St. hengje. S. N. hanga. Imperf. nogle St. haang, ogf. hiff; Pl. hingo (i Hall.). Supinum ogsaa hingje (B. Stift), haangje og hungje (Helden). — Betydning: 1) hange, være i en hængende Stilling. Det tilførende Transitiv er hengja (at opbænge). 2) hefte, hange fast. De beng' i Botnen (sidder fast i Bunden). hange ihop: hange sammen. Dæ so mykæ de beng'e Liv'e ti han, o: det er just saa meget at han lever (eller: at Livet hænger ved ham). — 3) hange ved (Ågærlig); være idelig nær ved, el. befatte sig jævnlig med noget. Dæ vil hange paa: det vil hange ved (som en Uleilighed, Strøbelighed, Avane). Han beng'e fram i da: han befatter sig dermed af og til. Han heft mæ (fulgte idelig med). Det heft 'ti han (de vilde ikke slippe ham fra sig).

hangande, adj. hængende. Dæ Bon i hangande Snør, o: der er Haab i den hængende Snør; man kan faae Fik naar man har Snøret ude, men ikke ellers.

hangla, v. n. komme ud med Sparsomhed, lide sig igjennem, hjælpe sig med Ildet. Guldb. Drk. (Sv. hængla). Dæm hangla mæ di te Baaren. I Edm. stinta, nessa. Jf. tigla.

Hankje, s. Hantje.

Hankloffa, s. et Slags store Lorbisker eller Bisker (Carabus?) Bø.

Hanning (el. Haning), m. en Haue. Nam.

Hans, m. Driftlegilde, som en Rejsende betøfter for sine Rejsesæller, naar han første Gang er ankommen til et fremmedt Sted. Ligesaa hansa, v. n. beværte sine Rejsesæller i en saadan Anledning; hænse. (Holl. hansen).

Hantje, m. (Pl. Hantja, r), et Slags Hantster uden Fingre. Jf. Bøtt.

Hanslag, n. Hantjen. Uta (v) Hanslagge, eller: „han 'ta Slagle" o: af Hantjen.

Happ (forældet), s. Hopp og Heppe.

Happig, adj. fremfusende, hastig. Nbl.

har' (for hard), adj. 1) haard. S. N. hardr. 2) haardfør, som kan taale meget; ogf. dristig, uforfærdet. har i Hugjen, o: meget koldblodig og dristig. 3) haardbjertet, streng, ufølsom. Heraf hara, hærig og fl. „Næ hara Hænda": voldsomt, med Magt. Edm.

Harang, m. frosten Jord. Hall. Vøten. Sehm. Utales ogsaa Harang, Halang.

Halang. Banges ogsaa i Edm. i Betydningen: frosten Sne, Haardfros som man kan gaae paa uden at synke i. I denne Betydning hedder det i Edm. Avraang, som vel egentlig er samme Ord. Jf. Lettang og Skare.

Hararug, s. Krælefro.

harbaleen, adj. haardfør, som kan taale meget og ikke krumper sig for at lide ondt. Alm. i de sydlige Egne. Ved Ironibjæm hedder det harbar, som ogsaa betyder: haard, streng, uskaanksom.

harbeist, adj. om Eng med haardt Græs, hvorpaa Leen ikke bider godt. B. Stift. I Harb. harre, adj. n.

harbunden, adj. haardt tilbunden. „harbunde" siges især om Veiret, naar Jorden er stærkt tilfrosset og sneedækket.

Harbyst (Bue), s. Armbyst.

hardrøg, adj. haardt dragende; især om Geste, som trække stærkt og voldsomt, saa at Løiet let brydes. Nordre Berg.

hare (Hara, Harra), m. en Hare. S. Jase.

harefor, m. 1) Harefod; 2) vilde Evidedsblomster (Gnaphalium dioicum). Ellers Sasalamp (Lell.), Kastalabb (R. Stift).

haregeit, s. Humbare.

har-elt (ee), adj. om Veiret, naar der falder stærke og stormende Jlingen. Jf. El.

haremynt, adj. som har Harehaar i Løberne. Ellers: jasemynt.

hareng, m. (Pl. Hareng'er), Indbyggere af Harbanger (Harang). Harenga (Harengt), s. Kvindfolk sammentæds fra.

harfengt, adj. n. haardt, svært (som Veis, Føre, Arbejde). Fosen og fl.

harfingra, s. harhendt.

harfiskjen, adj. haard, starr, voldsom. Nordre Berg. Edm.

harfostra, adj. graadig, forædende, som behøver meget Foder. Nordre Berg. og fl. Ellers harfødd.

harfor, adj. 1) ulemfældig, som farer haardt og voldsomt frem, uforfærdig med noget som er svagt og smt. Alm. 2) om Veir og Føre: baardt, bekværligt. Dæ va so harført te Høura.

harføre, n. et haardt Føre. (Sjelden).

hargjengb, adj. haard at gaae paa (som Vete og Føre). Dæ vart so hargjengh. I Edm. hargjengst.

hargnuen, adj. haard, voldsom (egentlig som har haarde Knøer). Nordre Berg.

harhendt, adj. som har haarde Hænder; ogsaa ulemfældig (= harfor).

harharta, adj. haardbjertet.

- Høring**, m. en haardfør Karl; ogsaa En som er haard og streng. *Er. Stift.*
- Hark**, n. 1) Nøie, Besørtilighed; ogsaa et haardt og besørtiligt Føre. (*Jf. Isl. harka, Haardbed*). 2) Svagbed, Sygelligbed; eller i Almindelighed en slet og haarlig Tilstand. *B. Stift.* Han va tomen i ett Harka Føre (i en slem Stillning). *Nbl.* 3) Strab, Raps, ubetydelige Ting. *Jf. Harkie.*
- harka**, v. n. (a - a), slæbe sig frem, slaae sig igjennem med Nøie. *Nbl. Edm.* Det harka ma da sama. (*Ri- gesom bala, strapa, grava*).
- harkalege**, og **harkasamt**, adv. med Nøie, daartligt, kummerligt.
- harkall**, adj. f. harkjen.
- Harkie**, f. en Nøie (Harte). *Osteb.*
- Harkie**, m. Strammel, forskjellige Ting som ligge hentaftede paa et Sted. *Edm. Ess.* (*Jf. Brote*). **Harkiehus**, n. et Rum, hvort man hentafter saadanne Ting som selvten bruges.
- harkjen**, adj. 1) haard, knudret, usjøn. *J Edm. harkalle.* 2) stranten, sygelig. *Nordre Berg.* *J Sogn* ogsaa **harkje**, adv. Da gjeff du harkje (haardt og usjøn).
- harkjæsta**, adj. haardmundet.
- harkjota**, adj. haard i Kjødet.
- harle** (for harlega), adv. meget, betydelig, ikke lidet. *Hall.* „Da va harle lanat“. *J Nbg. og Mandal: hærle* (f. *Er. Han e hærle gamalle*). *J Hærd. og Wols: hadla* (*G. N. harla, hærsla*).
- harleikje** (el. **harleik**), m. Haardbed.
- harleikjen**, adj. ulemfærdig, uslaansom i Leg. *J Ag. Stift* oftere **harleikand**.
- harleest**, adj. haard at tilslaae eller opluffe; om Døre, Skrin o. f. v.
- Harm**, m. Harme, Brøde; især en billig og vel grundet Fortrydelse.
- harm**, adj. harmfuld, fortrydelig.
- harma**, v. a. (a - a), ærgre, optre, vække Ens Harme.
- harmast**, v. n. harmes, blive vred.
- harmeleg**, adj. fortrydelig, som er tll at harmes over.
- Harmelse**, n. Vergrelse, Bitterhed.
- har-milt** (for hardmilt), adj. om Køer: tung at malke. *Helg. J Berg. Stift:* traampit.
- harmelt**, adj. som har en haard Stemme.
- harna**, v. n. (a - a), hærdes, blive haard. (*G. N. hærna*).
- harnæffa**, adj. haardnakket.
- Harp**, f. Hamp. — **Harpa**, f. Horpa.
- Harpais**, f. Harpir. (*Jsl. harpeis*).
- harplogd**, adj. tung at pløte.
- Harr**, m. Spelt, en Færkvandsfisk (*Thymallus vulgaris*). *Søbemærken. J Ost. Sorr.* (*Sv. harr*).
- harre**, adj. n. = harrett. *Hærd.*
- harsett**, adj. trodsig, haardnakket. *Edm.*
- harfinna**, adj. strøsinde, ubøielig.
- harfjæa**, adj. om et Sted, hvor der jævnl. falder snø. *Edm.*
- Harflaving**, f. en haard og volbsom Strabads, især tilføes. *Edm.*
- harflog**, adj. haard eller tung at slaae; om Eng. *Nordre Berg.*
- harsoft** (oo), adj. veirhaardt; især om saadanne Steder ved Hæstøsten, som ere udfatte for Storm og Søgang. *Helg. Namb. J Fosen og Wt.* bedder det harsoft, og i *Edm. harsofta* (oo), f. *Er. ein harsofta Pfafs.* Af selka (med det forældede Imperfektum soft).
- Harsoft** (oo), f. en Kvæghygdom, som kommer af Forstoppelse. *Edm.*
- harsofta**, f. harsoft.
- harsspunnen**, adj. haardspunden, stærkt snoet under Spinningen.
- harsteikt**, adj. haardbaget, meget segt.
- harstøvd**, adj. som sover haardt, ikke let kan vækkes. *Tell. og fl.*
- harstøvt**, f. harsoft.
- Hart**, adv. 1) haardt, volbsomt; 2) som et forsærende Udtryk efter en Negtelse. *Edm. og fl. J. Er.* Han had' ikke hart vore der (han havde vist ikke været der). Da va ikke hart so mykje (det var nok ikke saa meget).
- hartalande**, adj. haardtalande, som taler høit og skarpt. *Jf. harmalt.*
- hartvinnæ**, adj. haardt tvunden.
- hartof**, adj. haardhændet, som griber haardt tll. Ogsaa **hartakande** (*Hall.*).
- Har-ver** (ee), n. en stærk Storm. *Berg. Stift.* Saaledes: ein Harversdag, ei Harversnatt o. f. v. *Jf. Støver.*
- harvikt**, adj. om Heste, som ikke let ville lystre Tommerne, eller som vanskelig lade sig vende. Af vikka.
- harvoren** (aab. o), adj. noget haard.
- Hassall**, m. Arelhartra; f. *Asall.*
- Hase**, m. Knæfener, Hælfene (*Jsl. hásinnar*); eller ogsaa tillige Knæleddet paa Dyrenes Bagbeen. *Nbg. Tell. (G. Hæf).*
- Hass**, m. Hasseltra. Hedder ogs: **Hass** (Stav. og Søndre Berg.), **Halt** (*Wt.*), **Haltj** el. **Halls** (*Ess. Edm. og fl.*). *G. N. hasl.*
- Hasselumar** (aab. u), m. Hasselknop; ogsaa Hasselens Sandblomster. *Jf. Rætevis.*
- Hasselaurv** (*Hasselau*), n. Hasselkv.
- Hallerenning**, m. ung Hasselstier.

Hæstene, m. Hæstene.
Hæstefog, m. Hæstefog. (= Ræstefog).
Hæst, f. Hæst. 3 Hæst. Høst.
hæst, v. n. (a - a), hæst.
hæstig (og hæstug), adj. hæstig; ogsaa tilslindet, opdrufende. 3 denne Betydning bedder: det ogsaa: hæstmodig (eller hæstmotug).
Hæstverk, n. Noget som kan gøres i Hæst; ogsaa: Hæstværk, som er gjort i Hæst.
Hæt (langt a), n. Hæt.
hæta, v. a. (a - a), hæde. Nogle Steder: hætra (Sogn, Ebm.). Jøsl. hætr, Hæt.
Hæta, m. Sole; Emerte; f. Hite.
hætande, adj. Den man maa hæde.
hætfri, adj. upartisk, frit for Hæt.
hætig, adj. hædefuld, fiendtlig fremt. Han va so for hætige þa þæ. B. Eufst.
Hæt, f. Hæt. — Hætleskatt, f. Hætt.
hætra, v. a. f. hæta.
hætra, v. n. Hæ. trille. Heraf Hætring, f. en tygellig Kæen eller Krillen i Huden. Drt. Jf. Maur.
Hæt, m. en Hæt. Jf. Hetta.
Hættablom, m. Hætablof (Plante). Ehl.
Hættebælt, f. Hættedygge. Ebm.
Hættesok (aab. o), n. bruges overalt nordensjæls i Betydningen: Lummel, Forvirring, en stor Skynding og Travlhed.
Hættesoll, m. Hættapul. Ogsaa Hættetopp, m.
Hættesabbe, m. Hættetlof.
Hættesov, n. Filt, sammenvæltet Uld til en Hæt.
Hæu, m. f. Hæug, og Hæug.
Hæu, n. og Hæud, f. Hæud.
Hæudebur o. f. v. see under Hæud.
Hæug, m. 1) en Hæt, en Forhøining paa Jorden (G. R. hangr; Sv. hög). 2) en Høb, Dyng. Næst søndenjæls; f. Er. Noldbaug, Sandbaug, Hilsbaug. Ordet bedder ogsaa Hæu (Nordre B.) og Høg, med aab. o (Sogn).
hæuga, v. a. opdyngte, sammenhøbe.
Hæugfolk, n. Underforbiste, Bætter i Hølene. Om mannlige Bæstener: Hæugbonde. (Jøsl. hæugbúi), Hæubølfte (Ebm.), og Hæugtus. Jf. Hulbr.
hæugut (hæugut, hæutte), adj. ukjænt, fuldt af Høle eller Lur.
Hæuk, m. en Høg. (G. R. hæukr).
Hæuk, n. Hæab, Hæjen. S. følg.
hæuka, v. n. hufe, raabe. Ebm. Hbm.
Dr. Ellers: hua, laua og lauka.
Hæuorum, f. Hæudora.
Hæuds (hæude), adj. 1) hørt (part af høpra); 2) agtet, anset, høit Røining

man gjerne høret. 3) Stiff. Hæt e myke bæure: Hans Raad er meget anset; man hører han gjerne.
Hæus, m. Hænestal; den øverste Deel af Høvedet. Alm. i det sydlige Norge. (G. R. hæuss). 3 Ebm. bedder det Hæuse og bruges mest om Hæstenes Hænestal.
hæusamt, adj. f. hugamt.
Hæuse, m. 1) f. Hæus. 2) en tyf Hæ, en Skybød. Dr. Stiff, Ebm.
Hæuset, f. Høget. Hæuskaal, f. under Høud.
Hæust, m. (uogle St. a.), Høst (G. R. haust, n.). 3 Hæust: i afvigte Høst. 3 Høst-Hæust: Høst om Høsten. 3 fyre Hæust: næstforrige Aar om Høsten, tredje Høst tilbage. 3 Hæust frem: i tilstundende Høst. Le Hæustes: til Høsten. Nogle St. "te Hæustane".
Hæusta, v. n. (a - a), 1) lide med Høsten, blive Høst. Da tæke te hæusta. Søndre Berg. (ellers almerforlaatligh). Jøsl. hæusta. 2) om Etoz og Markter: falme, blegne med Vintered. Ehl. og fl. 3) høste, indhøste. (Ejebnere).
Hæustarbeid, n. Høstarbeide.
Hæustbedre, n. Græsgang til at benytte om Høsten.
Hæustbil (aab. i), n. og Hæustbolk, m. Høsttiden eller en Deel af samme.
hæustbør, adj. om en Hø, som kalver om Høsten. Jf. bæra.
Hæustbæra, f. en Hø som skal kalve om Høsten. Søndre Berg.
Hæustfiske, n. Fiskerie om Høsten.
hæusthøngjen, adj. hugget om Høsten.
Hæusthold, f. Høgets Huld eller Huldighed om Høsten.
hæustleg, adj. høstlig (om Bættet). Hbl.
Hæustlit (aab. i), m. Høstfarve, Markernes Udseende om Høsten.
Hæustmånar, pl. Høstmaaneder.
Hæustplogja, v. a. pløte om Høsten.
Hæuststide, f. Høsttiden eller Mærets sidste Halvdeel. Næst søndenjæls. Paa Hæustfæ: i Eftersæret. Andre St. Hæustparten, Hæustbolken, Hæustale.
Hæusttal n. Høsttiden. Delg. Dr. Stiff.
hæusttidd, adj. drægtig imod Høsten; om Høer. Jf. hæustbør.
Hæustvelta, v. a. omvælte Jordkæden ved Pløining eller Spadning om Høsten.
Hæuteine, f. Høudteane. Hæutryn, f. Høudør. Hæuvelte, f. Høudbøffe.
Hæv, n. 1. Dyrkning; især Dydræging af Hæsterebflæber. Ehl. Det drog Sel'en mæ hørt Hæv (o: med hørt Hæst, el. hørt Gang Snøret blev trul-

hav. Af heve, hæve. (Hæsom Sel. haf, Opstille, Haven).

Hav, n. 2. Hav, Haandfang (hvormed noget løstes eller hæves). Saaledes om Hænten paa Votter (Sogn, Vald. Drl. Selg.), paa Rogereblader (Guldbd.), paa Rifter (Rdm.); ogsaa det samme som Drøvel (Gbr.). Ellers: Hævel, Hæv, Halv, Kylv; Hobde.

Hav, n. 3. et Hævede (Maadal). „Springe Hav'e": Springe over Hævederne. Enten iædetfor: Hag, eller af samme Rod som de forrige, altsaa en Forhøining. Jf. Hon, n. og Hæfelle (som vel kunde høre hertil).

Hav, n. 4. Hav, Deen. Ogsaa Hav-siden eller Kusten over Havet; f. Ex. Han a. klar i Hav'e (det er klart over Havet). B. Stift. De Hav's: ad Havet til; ogsaa ved Havet.

Hav, n. 5. Besiddelse (af hava). Da va iffe noke Hav i de: det var iffe noget at have, det var iffe af noget Værd.

Tell. Sbm.

hava, v. a. (heve; bade; have), at have. Inf. ogsaa: ha (mest alm.), haava, og ha (Gbr. Drl.). Præsens bedder: heve, med aab. e (Kr. Stift, Gbr. Sbm.), og forfattet: he (Sbm. Rdm.), hi, med aab. i (Drl. Jubr. Namd.); ellers: har, og ha, i de øvrige Distrikter. G. N. heh, heve). Imperf. hadde (i de sydsørlige Egne), bade (Sbm.), hae og ha. J. Gbr. gjøres

Forfælle iættum Indikativ: hadde (G. N. haddi) og Konjunktiv hædde (G. N. hedd). Hvor Præs. og Imperf. bedder: har og hadde, bedder Supin. regelmæssigt hatt. — Betydning: 1) have, besidde, være forsynet med. Ogsaa at være forbunden eller befestet med; saaledes om Fornemmelser saavel onde som gode; ha godt: have det godt, befinde sig vel. ha vondt: lide ondt, føle smerte. — 2) have hos sig, være, holde. ha i Haand, ha ma seg, ha seg o. s. v. 3) bringe, føre, faae noget hen til et Sted eller i en vis Stilling. Alm. og meget brugeligt; f. Ex. ha Vatn upp i eit Glas, a: hælde Vand i et Glas (dansk: tomme).

Jf. lata. ha inn Hæsten: lul Hæsten ind! — Han, tof Treva og hadde va seg (o: trak hen paa sig). ha seg unda, forsøte sig bort, gaas tilside. 4) have, som Hælpeverbum i Forbindelse med Supinum, for at betegne det Fuldførte. Eg heve gjort ha. Han hadde vore har. — Enkelte Talemaader: ha seg: 1) have sig, forpølse sig. Eg vit, iffe for

de heve seg. 2) forsøte sig: f. Ex. ha seg helm: begynte sig Heime. ha seg upp: faae op, komme paa Benene. ha seg ut: forsøte sig ud. — hava att-øve: lægge over, baste. hava att: tugte, straffe (Nbl. Sbm. og fl.). Det skulde havt ut Bonna sine noke, o: de skulde have tugtet sine Børn lidt. (Heraf atbavd).

„ha noke at ein", er ogsaa et have noget at udsætte paa En. — hava fram: sætte igjennem, faae frem. hava fraa seg: stille sig ved. — ha fyre seg: have fyre, bestille med. ha vop: sammenblande; ogsaa have i Fællestid. — ha inn: bringe ind. ha ma: besatte sig med. — ha va seg: a) iføre sig; b) bære, have paa; c) betyde, ville siges f. Ex. Han vit hva de heve va seg. — hava upp: bringe op; ogf. oplyse (en Knude). ha upp-atte: oprispe, gjentage. Da va iffe upp-atte havande: man burde iffe have talt mere derom. — ha ut-i (ha 'ti): opsoge, faae sat paa.

Havald, n. Børville, Vaand hvorved Væden aabnes for Skattet. Bruges sædvanlig kun i Flertal (Hovold), saa at Formen Havald er selden (Sbm. og fl.). Jæl. hafald, hafold.

havald, v. n. bringe Væsgarnet ind i Væstallerne. Mere alm. hovold. havande, adj. verb at have. Alm. Det va havandt (dem kunde man onst at have). Da va iffe havandes i Hus'e (man burde iffe have det i Huset). G. N. haaandi.

havandslaus, adj. 1) ertesløs, som har intet at bestille. Sbm. og fl. 2) tamhændet, som iffe har faaet noget. Tell. Det kom atte havandslaus. Havandsløyse, f. ertesløshed. Sbm. Havang, m. Nytt. Fordeel ved at have noget. Drl. D'a int' naen Havang i de. Jf. Hav, 5.

Havar, m. Besidder, Egenbeholder. (Sjelden).

Havbara, f. Havbølger; store Bølger. Havbru, f. Bænk i Havet langs Kysten. Havblaudene, f. Sbm. Stor-eggt'a.

havb' (part. af hava), havt, bengt; ogsaa bragt, ført; f. Ex. imhavd, hævhabd. Han part i Havda havde (Sbm.): han blev idelig brugt, han blev iffe faaet.

havb' (part. af heva), ophøjet, forhøjet. Tell. og fl. (Udtales med et længere a end det forrige). Et upp-havde Raand: en ophøjet Strid.

Havekjøer, adj. begærlig, hængig.

Haværkn, (Haværken), et Slags store

- Selbunde**, som her træktes i Havet.
Sdm. S. R. orka, f.
Havfelle, f. Hafelle.
Havfrø, f. en Havfrø. Jf. Havmann.
Havgul (aab. u), el. **Havgula**, f. Vind fra Havet, Havvind som indtræffer regelmæssig om Eftermiddagen i stærk Varme. Søndre Berg. Sogn, Helg. og fl. (Jøl. havgola). I Sdm. hedder det **Utrøne**.
Havhest, m. Skal paa nogle Steder betegne Hvalrossen. I Sdm. er Havhest en Art Stormfugl (*Procellaria glacialis*).
Havkant, m. Ryst, Havhst.
Havkatt, m. f. Steindit. Forfjælligt fra Ejskatt.
Havkuld, (-Hølb), m. Kold og fugtig Luft som trækker ind fra Havet.
Havmann, m. 1) Rysboer, En som boer ved Havkysten. 2) Havmand (et fabelagtigt Vesen ligesom Havfrø). Jf. Marmale.
Havnsold, m. et Slags Vand. Efter Strøm Aas *hemalis*.
Havre, m. Havre (Korn). Hedder ogsaa: **Hævre**, f. (Sdm.), **Hægre**, f. (Helgeland), **Hægre**, m. (Indr.). **Hertil**: Havrehalm, Havreogn, Havremjøl og fl. Jf. **havret**.
Havregræs, n. Hestegræs (*Holcus avenaceus*). Nogle St. Hesthavre.
Havresle, f. Havretop; Havrens Ar el. Klase. Bindes kun nordensjæds med den særegne Udtaal af sl (eller tl) og kan derfor skrives paa forskjellig Maade. Det hedder: **Havresle**, el. **Havrelste** (Nbm.); **Hævreliste**, -esse (Sdm.); **Hævrelste** (Indr.). Oprindelsen uvis, maafter **Havre-risla**; f. **Risla**.
Havror, m. Havtur, en kort Kette ud paa Havet.
Havsbørn, m. Havets Børn.
Havsjø, m. Havis; den stærkere Søgang i Havet.
Havstaa, f. et Slags Maager (graae med sorte Pletter paa Vingernes). Mandaal.
Havstjer (aab. e), n. Stjer og Holmer, som ligge længt ude ved Havet.
Havstodda, f. Taage fra Havet.
Havstrøm, m. Strøm i Havet.
Havsula, f. Gule, et Slags Havfugl (*Bassanus*). Jøl. hawsula.
Havsvel(g), m. Ralfstrøm, Hvirvelstrøm i Havet. (Lilbeels fabelagtigt om et Svælg, hvort Havet skulde løbe ned i Ebberiden).
Havtaske, f. en Fisk; formodentlig Bredflad. S. **Bredhæst**.
Hav-to, f. langvarig Vind fra Havet med kold og fugtig Luft. Sogn. Ethers **Havthb**, **Vektagrye** og fl.
Havøert, og **Havøert**, f. Havkanten og Belt som kommer derfra. B. Stift.
Hæ, f. Eftergræs, nyt Græs som voxer op efter Høslætten. Formen Hæ er maafee mest alm.; derimod hedder det Hø i Sdm. **Tæll**. **Busterud** og fl. (S. R. hæ). **Hertil** Hætte, Hæterre og fl.
Hæ, m. Hæffst, almindelig Hæ (*Squalus Acanthias*). S. R. hæfr.
Hæ, n. (for Hæb), Spot, **Beskjæmmelse**. **Tæll**. (S. R. hæd). Forverles undertiden med det nyere Ord Hæan. — Heraf hæ.
hæ, v. n. (r - bde), **hulle**, komme ihu. Nordre Berg. Sdm. (meget brugt.). I Nbl: og Ebl. hætta. Jf. **huga**. E' har ikke ete di (jeg erindrer det ikke). Sdm. Han forfæ har elbe hævre (han sandser ingen Ting). Da vart ikke ettebætt (det blev glant).
hæ, pron. hæv. See hva.
hæ (for hæv), f. hæv.
Hæball (el. **Høbball**), m. Midsommer; Tiden imellem Plejningen og Høslætten. Mandaal, Rbg. **Tæll**. i den anførte Form; derimod: **Høbboll** i Nbm. Ord. Indr. og **Hævoll** i Østbalden. (I B. Stift synes det at være ubekjendt).
Oprindelsen uvis. I **svenske Dial.** hedder det **hogball** og **hofvill**, hvilket Jhøe paa et Sted forklarer som **hæbaldr**, o: den høte Sol (Sv. Dial. **Verikon**), og paa et andet af hæ, o: Græs (*Glossartum Svis-Got.*).
Hæ-beite, n. Græsning i Høstgræsset paa Engene. (Danst: **Hvred**).
Hæ-brand, m. en Hæ-Art (*Squalus glaucus*). B. Stift, Helg.
Hæ-egg, n. Hæens Eg eller Rogu.
hæeleg (for hævleg), adj. **flammelig**, **bespottelig**. **Tæll**. Jf. Hæ, n.
hæv-faren, adj. **beskjemmet**, **flamsfuld**; ogsaa **hæanet**, **hæanlig** behandlet. **Tæll**.
Hæ-sleff, m. en Deel Høstgræs, som er udspreidt for at tørres.
hæ-full, adj. om Kreature, som have ædt sig fulde af Eftergræs (Hæ), hvilket nemlig forarsager Lungheb og Dorslheb.
hæg, adj. hoi (f. høg). Rbg. Det bægie: de Store, Fornemme. bæ' hægst og lægt: bæabe høst og lædt.
Hæ-gar, f. Hægegar — **Hægar**, f. Hægie.
Hæ-gjøla, f. Hunde-Hæ (*Squalus Caninus*). Nordre Berg.
hægmløyskjen, adj. **glemfom**. Sdm.
Hæ-gylling, m. kaldes i Sogn den **Hæ**.

- som i Tr. Stift hedder Ejselatt, og i Edm. Jøgalt. (*Chimæra monstrosa*).
- Haaringsor**(b), pl. n. Spottegløser, bitre Ord. Tell. (f. Ha, n.). Jsl. häd-yrði.
- Haarkall**, f. Haarkering. — **Haarka**, f. Haake.
- Haarkje**, m. en lang og mager Krop. Edm. Ogsaa Heksel.
- Haarkjering**, f. et Slags stor Hat (Squalus Carcharias). Hedder ogsaa Haarskjering. — **Haarkall**, m. synes at være det samme, men dette Ravn er sjældent. (Jsl. hækall).
- haal**, adj. glat, slibrig (som Jis og haarde Sager; jf. Sleib). Alm. G. N. häll. — **Hjurlig**: flu, snebig.
- haalig**, adj. slem, fortrædelig, besværlig. Sbl. — **haaligt**: slem.
- Haalka**, f. 1) Glatbed; især paa Velene. Jsl. hálka. 2) et glat eller slibrigt Sted; en Jis. Hedder ellers Hølge (Helg. Inbr.), Haalk (Gbr.), Haalk (Edm.), Haalkje (Nbl. Tell. og fl.). Af haal.
- Haalkje**, m. (Bl. Haalka, r), Jis.
- haalkut** (-ette), adj. glat, iset.
- haalna**, v. n. blive glat eller iset.
- Haalkje**, f. Glatbed. Nordre Berg.
- Haaløyse**, f. Glemfomhed. Edm. (E. Verbet haa).
- Haam**, f. Halm. — **haama**, f. homa.
- Haamann**, m. 1) en Fuldmægtig, En som udfører Forretninger for en Foged eller Sorenstiver. Tr. Stift, Edm. og fl. 2) en Ungkarl. Helg. (især i gamle Sagn og Eventyr). 3) en stolt og herfærdig Kvindeperson. Nordre B. I denne Betydning siges ogsaa: „ett Hamannefat“. — I svenske Dial. betegner hamma en Rejsende. Naaste egentlig Stormand, af det forældede haa, o: hoi. Jf. haag.
- Haamar**, f. Hamar.
- Haamarsbot**, og **Haambot**; f. Hombot.
- Haamær**, f. en Art Haiffil.
- Haana**, ung Gjed; f. Hænna.
- haanaa**, og **haanom**: f. honom.
- Haand**, f. Hand.
- haandags**, f. kvardags.
- haanga** (hænge), f. hænga.
- Haank**, f. (Bl. SenPer), 1) Knippe; Klynge, Dragt, f. Er. af Fiste som hænge sammen i et Baand. Fiskebaant. Klykebaant. Klykebaant (sammenbundne Traadnøgler). Meget brugeligt vest- og nordensjæls; ogsaa i Guldr. og fl. — 2) Hank, Greb, Haandfang (paa Kar). Sønderjælls. (Jsl. haunk, Knippe, Nøgle).
- haanka**, v. a. 1) fæste Seilet i en Løkke
- (Hænke) i Baablaanten. — 2) binde sammen i Knipper eller Klynger. hænka ihop.
- Haankje**, m. (Bl. Haanka, r), Stroppe eller Løkke til at fæste noget i. (Jsl. hænki).
- Haap**, n. Haab (f. Bon). haapast, v. n. haabe (f. vana).
- haar** (hver), f. haar.
- Haar**, n. Haar (aaavel kollektivt som enkeltvitt). Heraf haara, og haart. — **haarrende grant**: slint som Haar.
- haara**, v. n. berøre meget svagt, lige som med et Haar. Dø tol' ikke dø, at ein haara at bl. Edm.
- Haarband**, n. 1) Baand af Haar; 2) Baand omkring Haaret.
- Haarboeme**, n. Haarets Farve og Udseende. Tell. og fl.
- Haarfløtje**, m. sammenvillet Haarlot.
- Haargar**(b), m. Haargrandse; den Krebs omkring Hovedet, hvortil Haarvæsten rækker.
- Haarham**, m. Narven eller Haarsiden paa en Hud. Sbl. og fl. Hedder ellers: Haarram (Edm. Helg. og fl.), Haarrem, f. (Tell.).
- Haarkall**, m. en Mand, som er utro i Hgteskabet. Sogn, Drl. Ogsaa Ravnnet paa en Plante (Løvetand). Drl.
- Haarkamb**, m. Haarkam.
- Haarlag**, n. Haarets Bart og Bestaaenhed (paa Dyr). Tr. Stift.
- haarlaus**, adj. haarløs. — **Haarløysa**, f. Mangel paa Haar.
- haarlugga**, v. a. rulle i Haaret.
- Haarrem**, f. f. Haarham.
- Haarretje**, (aab. e), m. Haarfælning.
- Haarrot**, f. Haarrodberne i Huden.
- haarhaar**, adj. omkinctet, som ikke taaler noget Køl i Haaret. (Jsl. hársár).
- Haarkifte**, n. Haarfælning og ny Haarvært.
- Haarsto**, f. Haarets Stilling og Vært. (Jf. Haarlag). Guldr. Drl. I Edm. hedder det: Haarkstyd (aab. y) og Haarkstyd (Haarkstø), n.
- Haartraa**(b), m. Baand omkring Haaret. Søndre Berg.
- haarut** (haarette), adj. haaret, befestet med løse Haar. Forskjelligt fra haart.
- Haarvokstr**, m. 1) Haarvært. 2) Planten Rosenrod (Rhodiola), anvendt som Middele imod Haarsald. Edm. 3) de store Sener ubvendig i Kyggen (paa Dyr). Sogn. I Edm. Gulehaar.
- haas**, adj. hæs (Jf. raam). G. N. háss. Heraf Hæsa.
- Haasata**, f. en liden Stak af Høstgræs.
- Haaslap**, n. Skillelse som en Hat.

Haa-flinn, n. Haaffinn, brugeligt til at glatte og flure med. Dgsaa: Haaflind (aab. o), n.
haaffjen, adj. glemsom. Sogn (f. ha, v. n.).
Haa-flætte, n. Efterflæt.
Haa-spør, m. Halen af en Hai.
Haa-styrja, f. en Art Stør. (Accipenser Sturio).
Hættæ (Hebe), f. Hite.
Hæ-terre, m. Eftergræssets Lørring.
haatt, o: haad. Lell. Rbg. See ha.
haatt, m. 1. Betslæffenhed. (Ar. Stift).
 Ein go' haatt i Ver'e (en god Tilstand i Lufften; godt Veir). Gulbalen. Ifær: Væsen, Udsende, et Menneskets Udvortes. Drl. Jndr. Ein go haatt: et venligt Udsende. Ein vond haatt: et frafædende Væsen. (Jf. Hjelms). Dgsaa: indre Væsen, Sind, Hempt. Namd. Jndr. Rest i Sammensætning; jf. gobbaatta, ilhæatta. (G. N. hætt, Stif).
haatt, m. 2. Minde, Husommelse. Søndre Berg. Jf. ha, v. n.
haatta, v. n. og a. (a-a), mindes, komme ihu: Søndre Berg. og Stav. Amt. (Jf. ha). Eg haatta 'fje paa da; eller Eg haatta 'fje da.
haatta se(g), opføre sig, gebærde sig. Helgeland.
haattels, n. Lader, Gebærder, Afsærd. Helgeland.
haattig, adj. som har god Husommelse. (= minnug). Søndre Berg.
haattlaus (haattalause), adj. glemsom.
haav, m. 1) et Fisseredskab, dannet som en Pose af Garn, til at bruge i Elvene. Edm. og fl. (Hsl. hæfr, Ruse). 2) et Redskab til at øse Fisk af Vandet med, bundet af Traad og dannet som en Kuvv med Skæft. Mere alm. og udtales tildeels hov, aab. o (Lell. og flere).
haav, f. halv. — haava, f. hava.
haavar, adj. bly, undseelig. Gbr. (Dgsaa i svenske Dial. håvar).
haavert, adv. haardt, uftaansomt. Nbl. Eg vilb' ifje taka'n so haavert.
haavold, f. hovold. Haavoll, f. Haaball.
haavra, v. lede, søge, forfæ. Helg. be, for beve (o: bar), f. hava.
hæda (aab. e), adv. herfra. Edm. Rest i Forbindelsen „hæda a hæda“, o: fra forstjællige Kanter. (G. N. hedan).
hædde, f. Hella. — hædna, f. Henna.
hæsta, v. a. (e-e), 1) bilde, hæste, f. Er. en Hest, ved at lægge Haand paa dens Fødder. Nbl. (f. Høft). — 2) hindre, forsinke, afbryde (i et Arbejde el.

paa en Rejse). Meget brugt. Ifær vest- og nordnordvest. (Jsl. hesta). Eg bart hæst'e: jeg blev opholdt, forsinket.
hæstast, v. n. hindres, forsinkes.
hæste, n. Forsinkelse, Ophold; noget hvorefter man hindres i sit Arbejde.
hæstesamt, adj. n. forbundet med Forsinkelse; hinderligt, tidsbæltende. Oftere: hæstesamt; ogsaa hæstalt, og hæste.
hæga (aab. e), adv. hid, hertil. Nbl. Hærd. hægate (for hæga atte), o: igien. hæga fyre, og hæga paa, o: paa denne Side. (See hidi). G. N. hingat, higat, hegat.
hægarv, adv. nærmere, længere hid. hægaste, adj. = hidsaste. Søndre Berg.
hægd, f. 1. Løfte, Bøtte; f. Høgd.
hægd, f. 2. Sparssmæb, Maadehold.
hægda, v. n. og a. (a-a), 1) svare, være sparsom med en Ting. Hærd. Hall. og fl. Du maa hægda mæ da. 2) holde Maade, afholde sig. Edm. og fl. Han kunna 'fje hægde se. (I Søndre Edm. hedder det: hægne se). — Et andet Ord „hægde“ skal have været brugt i Lell. om at henrette eller halsbrygge, altsaa det samme som „avhøvda“.
hægden, adj. sparsom, afholden. Sjælden.
hægg, m. (Hl. Hæggje, r), Hæg (Tra). Hertil Hæggjebloom, m. Hæggjebloomer. Hæggjebær, n. Hæggjebær. Hæggjeremning, m. Hæggjespire, ung Hæg. Hæggjerose, f. Hæggjebloom. (Søndre Berg. og fl.). Hæggjesmak, m. Hæggjebarkens og Bladens særegne Smag.
Hæggjeitel, m. Hærtel i Steen, ifær et Slags smaa og meget haarde Hærtler, f. Er. i Silbestene og Bryner. Meget udbredt (B. Stift, Lell. Drl. og fl.). Jf. Eitel. Da det paa nogle Steder skal udtales „Hæiteitel“, er vel den oprindelige Form: Hæggjeitel. I G. N. findes hegeitull, som synes at betyde en vis Steenart.
Hæggjeitelstein, m. en Steenart, som er fuld af haarde Hærtler. Hærd.
Hægn, f. Indhægning. Libet brugt.
hægna, v. a. indhægne; ogs. afholde; f. hægda.
Hægre, m. Heire (Fugl). G. N. hægri. hei! et Udbrud af Glæde eller Overræffelse. (Bruges her ifte som Tilraab-ord).
heia, v. n. juble, raabe hei!
heia, f. et leitindbiat Kvindfolk. Bruges tildeels i B. og Ag. Stift. „Et Galne-heie“.
heib (Hei), f. en Fjeldslette, en skovløs Fjeldmark. Ræsten alm. (Jf. Jsl. heidi, en Drlen). Dgsaa: Hæg, Hægbyg,

- lav Bergstrækning. Kr. Stift. Fleertal har oftest a: Heiar, Heida.
- Heid**, n. Himmelen; eller maaste Horizonten. Edm. Kun i nogle faa Talemaader. Han æ klar i Heida (klar overalt). Han rægne i klare Heida (det regner under klar Himmel). Isl. heid, klart Veir.
- Heide**, f. (?) uindviet Tilstand. „So gjeng i Heide“, siges i Edm. om en Kone, som er frisk igjen efter Barselsengen, men ikke endnu har gaaet i Kirke.
- heiden** (heten), adj. 1. 1) hebensk. (G. N. heidinn). Meget sletten, og hedder undertiden heidnisk, som ogsaa betyder: vild, grusom. — 2) ikke kristnet, uindviet; om Børn, indtil de ere døbte, og om Barfæloner indtil de have gjort sin Kirkegang. B. Stift. — 3) ufornuftig, umælende. Et hete Veist: et umælende Dyr. D'æ ikke ihoplisknande heide æ krise, o: man skal ikke sammenligne Dyr og Mennesker. Edm. og ligesaa flere St. (Gbr. Nbl.). Heraf Heidning.
- heid**(en), adj. 2. om Luften: lys, let slyet; naar Skyerne ere tynde og svæve høit oppe. Harb. (i Formen heten). G. N. heidr, klar. Jf. Heid, n.
- Heidlo**, f. Regnribbe, en Fugl som opholder sig i de øde Fjeldmarker. (Charadrius apricarius). I Edm. Heidelo, andre St. Seilo.
- Heidning**, m. 1) Hedning. (G. N. heidningi). Ogsaa en ligegyldig Person, som forsømmer Kirken og Religionen. 2) en umælende Stabning, et Dyr. Edm. (meget brugeligt). D'æ mykke Vit i ein Heidning, o: et Dyr kan være meget klogt. D'æ Synb 'ti Heidningia, o: man maa ynske over det stakkels Dyr. Jf. heten. (I Skalda er heidningi et Navn paa Ulven).
- Heidningshaar**, n. Haaret paa et nyfødt Barns Hoved.
- HeidningsKap**, n. Hedenstab.
- Heie**, f. Heide. — heten, f. heten.
- heil**, (f. ?), en Hilsen, som nu er ganske forældet. I Helg. forekommer „Heil Bonde!“ i Eventyrene. I Edm. „Gill Mann!“ kun i en Leg, nemlig Blindebul. Herthi hører vel ogsaa det belgelandste: „Lat da me Heilo standa“, o: giv det staae med Lykke (om et Huus). G. N. heill, Lykke.
- heil**, adj. 1) heel, sammenhengende, ikke splittet eller revnet. G. N. heill. 2) heel, al, ganske. Helle Garen: den hele Gaard. Helle Beggen: den hele Veiz ogf. heelt igjennem. 3) stor, betydelig.
- Ein hell Flokk: en afseelig Hob. Et heilt Bil: en lang Stund. Han va ein hell'e Kar: han var ret bygtig. 4) i Betydningen: sund, frisk. (G. N. heill), findes det kun i „mannheilt“. Han va ikke heilt i Sauda o: han var ikke rigtig i Hovedet, el. ikke rigtig ædra. Edm. Jf. Helbrigd og Hellsa.
- heilag**, adj. hellig. Sogn, Egl. og f. Ellers: hellig (dog ikke med Udtaalen af dobbelt l). G. N. heilagr. Mere alm. i Neutr. heilagt. Halve heilagtt holbe Helligdag. Edm. Drl. og fl. — yrkt æ heilagt: Sognebage og Helligbage. Ein heilage Dag: en Helligdag. Sogn. Heilage-Tosdag: Kristi Himmelfarts Dag. Mere alm. i Formen Heiljetosdag, og Heiltosdag (G. N. helgi Þórðagr).
- heilbeina**, adj. heelbenet, frit for Beenbrud. I Edm. bruges som adv. „hellsa Beina“ o: med helle Been.
- heilbykka**, v. n. springe, hoppe saaledes at begge Fødder holdes tæt sammen. Berg. Stift.
- Heile**, m. Hjerne. Synes at være alen. unbtagen i Ag. Stift, hvor det tildeels hedder Hjerne. G. N. heili og heillr.
- Heilefien**, f. Dverfien.
- Heilepeng**(ar), m. pl. store Solovænge (Dalere og Markstøtter). B. Stift.
- heilgjor**(b), adj. gjort af et heelt eller enkelt Stykke, ikke sammensat.
- heilhendt**, adj. frit for Saar paa Hænderne.
- heilhuga**, adj. 1) bestemt, som har et afgjort Lykt til noget, og derfor ikke ændrer nogen Vanstellighed. Edm. Gbr. Jæb. I Tell. og fl. fullhuga. — 2) bristig, uforfærdet. Nbl. og fl. — 3) tryg, ubekymret. Sogn. Søndre Berg. Ellers hugbeil. Jf. Hug.
- heilhugse**(g), adj. ubetænksum, raadelig, som løber blindt hen. Drl.
- Heillekke**, m. Heelbed. (Sjelden).
- Heilo**, f. f. Heildo.
- heilrend**, adj. heeltøbt.
- heilvoren**, adj. skaaren med eet Snit eller af eet enkelt Stykke (Hær om Sko-Læder). heilfjera, v. a. skære med et enkelt Snit.
- Heiltosdag**, f. v. heilag.
- heilvrida**, (-vea), fri for Sprækker i Beden.
- Heim**, m. Hjem, Bosted. (G. N. heimr). I den gamle Betydning: Verden, forekommer det i de talemærkiske Viser; f. Er. Fraa dit Hær kom i Heitan, o: fra den Stund han kom til Verden. Lige-

- faa i Kalemlunden: „te Helmsens Ende“, som under tiden bruges i R. Stift.
- heim**, adv. 1) hjem, til hjemmet. (G. N. heim). Under tiden, ogsaa for: heime, nemlig i Fotbindelsen: heim-i, heim-paa, heim-ma. 2) udad, udead imod Søen eller imod Byggers Middepunkt (mobsfat fram). Nordre Berg. Sbm. 3) Ag. Stift: ut). Saalebes: heim i Garantier til de nærmeste Gaarde udenfor (imod Søen). heim-etter udad i Retningen mod Søen. „heim aa upp“: udad i opgaaende Retning. „heim aa ned“: udad i nedgaaende Retning. „heim aa neba-syre“: længere ude og ude.
- heima** (for heiman), adv. hjemmefra. (S. Søndre B. ogsaa: hjemme, f. heime). Dei fore heima (Sbm. hvor det ogsaa bruges som præpos. i Betydningen: uden- eller nedenfra; f. Er. heima Byg-berne, o: fra den udenfor liggende Bygd. Ellers bliver det overalt sammensat med et andet Ord; saalebes: heima-fraa (i Sær. og Bøfs: heiman-ifraa), hjemmefra. I samme Betydning: heima-til (heiman-te). Derimod: heima-ette, udenfra, nedenfra; og heima-fyre, el. heimapaa o: længere ude mod Søen eller mod Dalens Nabning. Nordre Berg.
- heima-faren**, adj. reist hjemmefra.
- Heimafylgja**, f. Medgift, Udbyr fra hjemmet. B. Stift. (G. N. heiman-fylgja). Ogsaa Heimagaava, f.
- Heimfær**, f. Reise hjemmefra. G. N. heimanferd.
- heimgjor(d)**, adj. udstyret, udrustet hjemmefra. Nordre Berg. (f. giera).
- heim-alen**, adj. uerfaren, taabelig af Mangel paa Dmgang med Folk. Berg. Stift. Gbr. Han a' hie so gapen so(m) han a' heimalen, o: han er ikke dum af Naturen men kun af Mangel paa Erfaring.
- Heimaling**, m. see Heimfødning.
- heima-til**, hjemmefra; f. heima.
- heim-atte**, hjem igjen. heimatte-havd: dragt hjem igjen. Saalebes ogs. heim-attesfaren, heimattesamen, og fl.
- Heimbygg**, f. hjemkavn, Fødeegn.
- heime**, adv. 1) hjemme, i hjemmet. Heber ogsaa: heima (Soga, Søndre B. og Stav. Amt) og hime (Sedm. og fl.). G. N. heima. 2) ude, ude, nærmere mod Søen eller mod Dalens Nabning. Sbm. Nfl. Sammensat med i, paa, ma, — heber: det heima; f. Er. heim paa Wegja (Wei'a), o: ude eller ude paa: Seim. heim: ma: Sarena ved Sjærbet paa den ude af alle andre Side. Mobsfat framme, som paa disse Steder betegner Retningen mod Indlandet eller det Indre af Dalen.
- heimedsopp**, adj. hjemmedøbt. Sjældnere: Seimedaup, m. hjemmedaab.
- heimegjor(d)**, adj. hjemmegjort.
- Heimehagje**, m. Græsgang i Nærheden af Gaarden. Mobsfat: Sæter, Uthagje.
- Heimehus**, n. Gaardsbuse; i Mobsætning til Sæterbuse, Skovlader o. f. v.
- Heimekorn**, n. hjemmehøvet Korn. Rigejaa Heimbygg, Heimæng.
- Heimel**, m. Huustoi, Møbler. Tell.
- heimeleg**, adj. som er hjemme, holder sig hjemme. Ogsaa adv. hjemme. Han a' heimelig. B. Stift. Maaste er utisfor-kaet Korn af det gamle heimtili (Hjem).
- Heimefeta**, f. Hjemmesiddende. (Sjælden).
- Heimefætre**, n. Eng ved Gaarden; i Mobsætning til Høstlette, el. Ut-eng. Ogsaa Heimemark, f.
- heimeverka**, adj. tilstrekkelig hjemme.
- heimevoven** (aab. o); adj. hjemmehøvet.
- heimesfaren**, adj. hjemreist.
- heimfus**, adj. som har lyst til at komme hjem. Tell. Gbr.
- Heimfær**, adj. hjemreise. G. N. heimferd.
- heimfæring**, adj. færdig at fare hjem.
- Heimfødning**, m. uerfarent Menneffe, En som ikke kan stikke sig i Selstav eller Dmgang udenfor hjemmet.
- heim-havd**, adj. hjembragt.
- heimholt**, adj. (n.). hjemligt, fortroligt, familært (som Dmgang og Dp-førsel). Drk. Ogsaa om en altsor dritsig Dp-førsel; nærgaaende, nærvitt. Indersøn. (I gamle Dokumenter findes heimholt i Betydning hjemlet).
- Heimhug** (aab. u), m. Lyst til at være hjemme, Længsel efter hjemmet. Tell. Gbr. og ellers almenforstaaeligt).
- heimhuga**, adj. som længes hjem. Det i Formen: heimhuga.
- heimfær**, adj. som gjerne vil være hjemme, ikke er reiselysten.
- Heimkoma** (aab. o), f. 1) hjemkomst; 2) Tiltrædelse til en Gaard; Indflytning. Heimkom'al, n. Ojæstebud i Anledning af en Indflytning.
- heimlaus**, adj. hjemløs, smistakende.
- Heimlov**, n. Lov til at fare hjem.
- Heimrei(d)**, f. Brud paa Huusfreden; Volksombud i anden Rands Huus. Tell.
- Heimror**, m. hjemferd fra et Fjæstere.
- heimssjaa** seg: besef sit tilkommende hjem, (som En som skal tiltræde en Gaard). Nfl. Hall. og fl. Heraf: Heimssjæring,

- .e. og *Heimjættelse*, n. som ogsaa betegner et *Østskæbnad* i denne Anledning.
- heim-floppen*, adj. hjemsluppen.
- Heimstrab*, m. Bøsteb, Hjemskavn.
- Heimsvykja*, f. Hjemvee. I *Edm.* ogsaa *Heimfarssølle*. (Ev. hemsjuka).
- Heimula*, f. Høymola.
- Heimveg*, m. Hjemvei, Hjemreise.
- Heimvrist*, m. Hjem, Dopholdsted. *Nbl.*
- Heig*, og fl. (Sv. heimvist).
- Hein*, m. et *Slags* *flin* Høeststeen. Noget *St. Feminin*, især nordensjæls, hvor det ogsaa betegner *Brystekern*. I *Edm.* *Heinn*, eller *Heinn*, m. (*Söl.* *hein*, f.).
- heina*, v. a. hvæse paa en *Hein*.
- Heinberg*, n. Steen hvoraf *Heiner* udbygges.
- Heir*, m. Hæder, *Wre*, *Jab*, *Harb*. *Edm.*
- Heir*, og fl. (G. N. heidr). *Ubertid* og ogsaa: *Stads*, *Høitidelighed*. — halve *fel(g)* te *Heirs* fyre ein, o: være tilbageholden af *Agtelse* for en tilstedeværende *Person*, være usælsig i *Ens* *Kærværelse*. *Edm.* — *D'e* *Heir'en* ti *slit!* o: der skalde være nogen *Hæder* i *slig* *Adfærd*. (*Ironist*).
- heira*, v. a. høre, øre (*Helben*). *Ubertid* bruges *heir* a om at overhørende *En*; saaledes: *Han* *heirte* *me(g)* so til (*overfusede* *mit* *med* *Østjælsdord*). *Nordre* *Berg*. *Maaskee* *tun* en *ironist* *Brug* af det *forrige*.
- Heirsdag*, m. Hædersdag; især *Bryllupsdag*.
- Heirslagg*, n. Klædningsstykke som *tun* bruges ved høitidelige *Anledninger*.
- heit*, adj. 1) heb. (G. N. heir). *Heraf* *Hitte*, *hita*, *hitna*. 2) heftig, opbrusende; om en *Lidenskab*. — I *Sogn* bruges *heit* ogsaa for *varm*, *lunken*. *De* *Hem'e* *heitt* i, o: der kommer *Hebe* i det (f. *Er.* i *fugtigt* *Hø*).
- heita*, v. n. (o - te), hebde, kalbes. *Formen* *hetta*, el. *heite*, *herster* i *Kr.* *Stift*, og *tildels* i *Ag.* *Stift*; men ellers hebber det *overalt*: *eita*, *eite* (*B.* og *Er.* *Stift*, *Helg.* *Øbr.* *Walb.*); f. *Er.* *Wa* *eit'an* (*hvad* *hebber* *han*). *De* *eitte* so, o: det heb, man sagde at o. f. v. *De* *laut* no so *eite*: man maatte nu kalde det saaledes (om et *Joreatvends* *høis* *Grund* er *tvivlsom*). (G. N. *heita*, og i *endel* *Dokumenter*: *eita*).
- heita*, v. n. (med *aa*, el. *pa*), drive, stynde paa. *Nbg.* *Du* *maa* *heite* *pa* det. *Sammesteds* bruges ogsaa: *heit!* som et *Uktaabsdord* hvormed man driver *Hestene*. (I. G. N.: *heita*, *true*).
- Heite*, f. *Jibning*, *Dødsbølge*; f. *Er.* af *Jern* i *Smeljen*. *Drk.* *Ij.* *Hita*.
- Heite*, n. *Ravn*. Bruges i *Sogn* i *Fornmen*: *Lite*, f. *Er.* ett *undale* *Lite* (et *besynderligt* *Ravn*). (G. N. *heiti*. *Da* *va* *Lite* *te* *Penga*, o: det var noget som *tunde* *kaldes* *Penge*, el. det kan man *si*ge er *Penge* (om en *stor* *Sum*). *Ij.* *Ramm*.
- heit-eten*, adj. som kan *si*se heb *Mob*.
- Heitewegg*, m. *Kastelavnbrød*. Bruges ogsaa i *Sverige* og *Danmark*, men *skal* egentlig være *Plattbød*.
- heitefengd*, adj. som *taaler* *stærk* *Hebe* eller *kan* *røre* ved *brandende* *Lug*. *Nordre* *Berg*. I *Lell.* hebber det: *heit-hendt*. (*Söl.* *heitefengr*).
- Heitings-or*, n. pl. *bitte*, *for* *armelige* *Drb.* *Edm.* (*Söl.* *heitingar-yrdi*, *Tru-ler*).
- heitna*, v. n. blive heb; f. *hitna*.
- heitt*, adv. *hebt*; *heftig*, *gløbende*.
- Heffel* (aab. e), m. en *høi* og *mager* *Person*. *Nordre* *Berg*. (Vel eg. *Krog*, *Hage*).
- heff*, o: *hang*; f. *hanga*.
- heffen*, f. *høften*.
- hefka*, v. a. 1) hegle; f. *Er.* *Hamp*. 2) *sammenfæ*le *Hill* *parvita* ved at *stille* *den* *Enes* *Hoved* *ind* i *den* *Andens*. *Edm.* og fl. *Hertil*: *Heffasild*, f.
- hefka*, f. en *hegle*.
- hefka*, v. a. (e - te), fluge, øde med *me-*gen *Hast* eller *Uraabighed*. *heffe* *ik* - *seg*. *Meget* *udbredt* (*B.* *Stift*, *Buifr.* *Indr.* *Helg.*).
- heffang*, i. *hurtig* *Wden* og *Slugen*.
- hefka*, v. a. (a - a), 1) hage, forbinde ved *Hægter*. 2) *kan*te (= *leffka*). *Øbr.*
- hefka*, v. a. 2. *haffe* eller *jaevne* *Furterne* *efter* *Pløiningen*. *Drk.*
- hefke*, n. 1) *Hægte*. *Hertil*: *heftepar*, *heftering*, *heftestrol* og fl. 2) *Lægter* som *lægges* *paa* et *Lag* for at *styrke* det *mod* *Stormen*. *Søndensjæls* *tildels*: *hefka*, n. — *Pa* *hefka*, o: *paa* *Nlypet*, *meget* *nær*. *Lell.* *Hak*.
- hel*, el. *hæl* (i.?), *Dob.* *Hindes* *tun* i *Udtrykket*: i *hel* (o: *ihjel*), og i *heffung*, *helmaur*, *helfott*. (G. N. *hel*).
- hela* (ee), f. *Riim*, *Riimfrost*. *Meget* *udbredt* *Drb* (*B.* *Stift*, *Lell.* *Gulbbr.* og fl.). (G. N. *hela*).
- hela*, v. n. (a - a), *rimes*, *riimfryse*. — *hela*, adj. *rimet*, *høid* af *Riim*. *Pa* *hela* *Marfjerne*: *paa* *riimfrosen* *Jord*.
- hela* (aab. e), v. n. (a - a), *høje* (med *Lyve*). *Sjelvent* *Drb.* *Hertil*: *hela*, m. i *Forbindelsen*: *hela* og *stela*.

Helbrigt, f. Helbred. B. Stift (Hel-
 ven). G. R. heilbrigdi.
helbrigt, adj. frisk, sund. Sjelden.
held (holder), f. halda.
helda, v. a. (a - a), hilbe, belægge med
 Baand paa Fødderne.
helda, f. 1) Hilbe, Baand paa Fødderne.
 Ved Trondbjerg hedder det: Hylde, el.
 Hylde. — 2) Kærnes Efterbyrd. Nordre
 Berg. Kun i Fleertal. (Jøl. byldir).
heldag, f. Helgdag. — heldan, f. helber.
helda, n. Tilhold, Tilflugtssted. Af halda.
 2) Holben. I Sammenfætning som
 Uppheld. Kofarbelde.
helber (helbr), adv. 1) helere, mere glerne.
 (G. R. heldr). 2) noget, i nogen Grad.
 Nbl. Sæt. (held'e, held). De va held'e
 feint: det var noget silde. 3) heller (ved
 en Regtelse). Inke han helber. For-
 men er forskellig: held'ur, held'o
 (Hav. Bøfs), helda, heldan (Gbr.
 Vald.), heller (Jabr. og fl.), ogsaa:
 helle, hell.
helder (helbr), conj. 1) eller; see elder.
 2) end; see enn. I nogle Dial. ligt
 forrige Ord; i andre forskelligt derfra.
heldr, f. Velle af Træ; f. Bogd.
helefrøsen, adj. belagt med Rimm.
Helg, f. (Hl. Helga, r), Helligdag, Høitid
 eller Høitid; Hær Tiden fra Løverdags
 Aften til Søndags Aften. Alm. og
 uombytligt. Udtales ogs. Helj, Halg
 (Drk.), og Hæg (i Hbg. og Tell.).
 Sv. helg. G. R. helgi (Af helleg).
 Kvistuhelgje: Pintsebagene. Jola-
 helgje: Julebagene, Julen. Fyre Hel-
 gla: sidt i forrige Uge. Na Helg'a:
 om Helligdagene; i Helgen. Et Helg
 (eller fyre Helg'a): næst sidste Helg.
 Dnnor Helg: paa Søndag otte Dage
 til. — I Sammenfætning: Helga (B.
 Stift og fl.), Helgje (Ag. Stift).
Helga-bil (aab. i), n. en Helg med den
 næst foregaaende og følgende Tid.
Helgabrigd, f. see Helgastifte.
Helgabald, n. Helligdagens Hølbælle.
helgafledd, adj. hædt i Helligdagsflæ-
 der (Helgaflede, n. Helgabunad,
 m.).
Helgamat, m. Helligdags Kost. Saale-
 des ogsaa: Helgast, Helgabrod, og fl.
Helgamun (aab. u), m. Forandring som
 en Ting faaer under Løbet af en Helg.
 (G. Mun). Naar der tales om „Hel-
 gamun“ paa en Ager, mener man For-
 skellen imellem et Stykke som blev saet
 før Helgen, og et andet som blev saet
 efter Helgen. (B. Stift).
Helgamys, Alle Helgens Dag. Nordre
 Berg. Rand. og fl. Ellers: Helge-

messe, Heljemisse; og i Sogn: Ib
 helmys. (G. R. aldra heilagra messa).
Helgastifte, n. Afvigelse fra den daglige
 Skit for Helgens Etid. I Edm. Hel-
 gabrigd.
Helgavis, f. Helligdags Stift.
Helgdag, m. Helligdag. Hedder ogsaa
 Helgedag, og mest alm. Hel'dag. (G.
 R. helgidagr). De Helgdagslige: til
 Helligdags Brug. (Nordre B.). Et
 Hel'dags Kveld: en Helligdags Aften.
helgemillom, adv. fra den ene Helig-
 dag til den anden. (Sjelden).
Helhunger (Helhunger), m. udsædvan-
 lig Madlyst, som nogle Mennesker faaer
 kort forud før Døden. Nordre Berg.
Heljora, pl. (m. ?), Sandhedslyst, For-
 vrring. Bruges kun i Dativ med i. (i
 Heljoro). Paa Helgeland betegner det
 Hær Dødsstøben eller et Menneskes
 sidste Stund. Han lag i Heljoro, eller
 Heljoro (o: i sin sidste Strib). I Drk.
 hedder det: „i Danorum“. — Ellers sæd-
 vanlig om den Bevøelse eller Sæd-
 selskab som følger med Sønnes; den
 Tilstand hvort man er i det Dødelik, da
 man sover ind eller vaagner op. „Iggis
 i Heljoro“. (Søndre Berg. Kr. Stift,
 og fl.). I Sæt. „i Heloro“. Ellers:
 i Somnorum (Drk.), i Himloras (Edm.).
 Ordets sidste Deel er et forelsket: Dre
 eller Drar (Svimmel, Bevøelse), hvor-
 af: ora, øren, Drlla. Den første Deel
 er formodentlig det foranførte Hel, el.
 det gamle helja (o: Død).
hell, see helder, elder, enn.
Hella, f. 1) en flad og tynd Steen; Flise,
 Steenslave. Alm. og uombytligt. Hedder
 ogsaa Hæbla (Sogn), Hæde (Sæt.),
 Hylle og Hyl (Kr. Stift). G. R.
 hella. — 2) en rund Jernstøbe at sige
 Brød paa. (= Bakstella, Talla). —
 3) Bund, Grundmasse, et fast og sam-
 menhængende Lag. Hurbella, Jøbella,
 Blodbella; Leirbyll. I Fjosen betegner
 „Holl“ ogsaa: Boer, Svulst eller stærk
 Høvelse i Rjødet.
Hellar, m. Grotte, Klippehule, Skul
 under en Klippe. Meget udbredt Ord;
 hedder ellers: Hilar (i Sogn), Heller
 (i Søndre Berg. og Kr. Stift). G. R.
 hellir (med bortfaldende r).
Helleberg, n. Steenart som lader sig klove
 i Plader; Klippe hvoraf Tagstøber brydes.
Hellebrot, n. Steenbrud; et Sted hvor
 Tag-heller brydes. I Gard. og Sogn,
 hvor saadant Hellebrot brydes meget,
 har man flere hertil hørende Ord, som
 Hellefarm (Ladning), Hellela' (Sta-
 bel), Helleflag (Slags. Art) o. s. v.

Helleff m. Helleffeder (= Helleff). Kr. Stift. (Isl. heilaski, og heilagski; Sv. helgefunda).

Hellekaka, f. et Glags tynde Rager som steges paa en Jernstive (Hella). Nordenfjelds. Ved Ironbjiem: Sykkak(e).

helleleggja, v. a. belægge med Helle (el. Steenfliser). Heral: hellelags, adj. hellest (ellers), f. ellest.

Hellekat, n. Lag af Helle; Steentag.

Hellekiste (aab. I), n. Steengulb.

Hellekrog, m. Fortog, Aenlagt. Del.

Hellevegg, m. Væg af Steenfliser.

hellig, f. heltag.

Helma, f. Halskub, Stikken efter det astraarne Korn paa Algeren. Kr. Stift og f. J. B. Stift: Sylma; i Dierd: Salma.

Helmant (el. Heltmant), m. Klæde eller Stikken, som undertiden indfinder sig kort forud for Døden. Helg. (forærbet). Ellers: Mautus. Jf. Maur.

Helmung, m. Halsbeel; især den halve Deel af et Hoved. Kr. B. Stift. (G. N. helmung).

helpe, f. hjælp.

helja, v. a. (a - a; ogs. a - te), hjælpe (saavel ved Bud eller Brev, som ved Sammentraf). Ogsaa v. n. „helje til ein“ (mest brugt.); „helje paa ein“ (heljdere og mere forærbt). G. N. heilsa.

Helja, f. Helse, Sundhed. G. N. heilsa (Af heil). Bruges undertiden i Gentitas Forhold; saaledes: Han hev ikke ein Helse Dag (han er ikke een Dag frisk). So sarr ikke Helse Menneffje meir (han blev aldrig ganske frisk siden).

helsast, v. n. hjælpe hinanden. (Selvden).

Helse, n. Halskjæde, Halsring (især til Hunde). Sogn, Søndre Berg. Ogsaa i Ag. Stifte i Formen Hælse (eller Hæse). Isl. heisi.

Helsebot (oo), f. Lægedom, Forfriskelse eller Beskyttelse for Helbreder. Alm. og meget brugelig.

Helsefar, n. Helbreds Tilskand. Sjl. Bost. Kor stend'e te ma Helsefare? (Isl. heilsufar). I Sdm. bruges et lignende Ord i en anden Betydning. „Han ska fa Helsefar“, o: han skal faae dygtig Strub. Raafæse af en anden Dyrindelsa (helja, v.) ligesom Helsefar, der ogsaa bruges ironisk om en Raar Brettestælle.

helselaus, adj. som har mistet sin Helbred, er bestandig sygelig.

Helseloyfa, f. vedvarende Sygelsghed, Tab af Helbred. Ogsaa om Strabads og Mangler som ødelægge Helbreder.

helsestærk, adj. som har stærk Helbred.

helseveik, adj. svag af Helbred.

Helsing, f. 1) Hilsen, bet at man hilser; eller Raade at hilse paa. 2) et Hilsed (affendt med Bud eller Brev). I disse Betydning hedder det ogs. Helsing; 3) Helsefott (Halsfott), f. Døds- Sygdom, Helsefot. (G. N. helsew).

helse, adv. 1) helst (af bedste). 2) om Gød og Lid. Kvarhelt. naarhelt.

helse (ellers), f. ellest.

helsing (helsing'e), adj. frisk, ved god Helbred. Sbt. Søndre Berg.

Helta, f. f. Heltot.

Helta (Helte), f. Halsbed. Nordre Berg, og f. (Isl. helki).

helur (ee), adj. Stimlet af Fars, holdagtig eller indsprængt med tufte hvide Haar (om Heste). Mest i B. Stift. (Af Hela). En Hest af saadan Farge kaldes: Helsen.

Helvitte, aab. i (el. Helvete), n. Helvede. (G. N. helviti). Se Helvetes: til Helvede.

Heltor, f. Halsbeel. Udtales almindelig Helt (Ugesom Helt, hal't og fl.). Hedder ogsaa paa nogle Steder Hals (for Halvt). G. N. holt. Helta ta' torde (eller: ta' torso), o: Halsbeelen af hvert Glags. B. Stift.

Hemn, m. Hævn. Hedder ogsaa Hævn og (i Sogn) Jodn.

hemna, v. n. (e - de), hævne. (Sv. hämna). hemne Hævnen sin: Høle sin Hævne; ogsaa: tilfredsstille sin lyst rigelig, matte en længe næret Attraa.

hemngjirug, adj. hævnagtig.

hempa, v. a. rykke, rive med sig. Han tot a hampa det ut. Sdm.

Hempa, f. 1) Baand, Strøppe i Klæder, hvormed de hænges op eller knyttes til. Meget udbredt; ogsaa i Ag. Stift. 2) Hestet paa en Ruap. Hall og f. Ellers: Stett, Nælle, Lykka; 3) paa en Dør: en liden Jernlaage med et Hul som passer til en Kramppe i Væggen. Guldbred og f. Jf. Helta.

Hempe, f. Hæmpestrub. Baders.

hemsa, v. a. 1) samle, stræbe sammen; 2) falde paa, erindre; f. hemsfa.

hemta, v. a. (a - a), samle, plukke, råde op. I Sbt. og Dst. især om: at plukke Bær. (I Nbl. henta Bær). Sv. hämta.

henda, v. n. (e - e), hende, indtræffe. De kunn henda: det er ikke umuligt; ogsaa: det mangler ikke, man skal ikke sige andet (om noget som stærk hyppigt eller drives i en best. Grad). Undertiden: hendast, og hende seg; f. Er. De hende seg eit til, o: naar sig skal se, saa stær der vel mere.

Henda, f. et Knippe som man kan gribe om eller holde i Haanden. Drk.

Hende, n. en Hændelse; ogsaa et Hædbent Tilfælde; et Særlyst. Hedder ogsaa Hænd, og Hændelse. Et kort Hændelse; en stor Hændelse; Noget som indtræffer meget Hælden.

Henden, adj. behændig, flink. Drk.

Hend'er, f. Haand.

Hendla, f. Bumbt, Knippe som kan holdes i Haanden; f. Er. af Straa, Jæb, Ellers i Stav. Amt: Hømla, og Selma, der ogsaa kan betyde et Reg. Jf. Henda, Helma.

hendt, adj. 1) bestaaende med Hensyn til Hænder. Jf. storhendt, lindhændt, mjukhendt. 2) behændig, flink til Arbejde. Drk. og fl. 3) flittet, beskjemt, oplagt. Mere alm. Eg a' Hæ hend'te te ba (ikke flittet dertil). B. Stift. Han a' hendt for høve, o: han kan noget af alt; han kan flitte sig faavel i det ene som i det andet. Er. Stift. (Jøl. hentr).

hendug, adj. flink, nem, buelig til Haandsarbejde. Alm. men hedder ogsaa hænbige (B. Stift) og håndige (Aell.). Sv. håndig.

hengd, part. ophængt.

hengja, v. n. (e - de), 1) henge, bringe i en hængende Stilling. (Forskjelligt fra hanga). hengje upp: ophænge. 2) sætte, hænge fast ved noget. hengje ihoy: sammenbest. I Sogn og fl. St. bruges ogsaa hengja for hanga; saaledes ogsaa: Hengjemann, f. hængende Mand; ff. Falkeman.

hengjast, v. n. sidde orkesløs og hede sig; f. Er. naar man venter paa noget. Han sat bær a' hengbest heile Dagen. Nordre Berg. (Jøl. hængsa). Jf. Lalemaaden „hengje seg ned“: sætte sig ned, hvile lidt. B. Stift.

Hengje, n. 1) Hængsel. (Hælden). 2) Noget som hester ved, hænger fast med. Ligesaa noget som man idelig holder sig til; saaledes i Spøg om en Kæreste. B. Stift.

Hengjelaas, n. Hængelaas.

Hengjemyr, f. Hængemyr. Er. Stift.

Hengjen, adj. som let hænger fast.

Hengsla, f. 1) Hængsel, Indretning som noget hænger i. 2) en Hæde af sammenbundne Stofte, hvorved Lommeret opfaanges i Elvene. Ag. Stift. 3) Daand hvorved noget bæres paa Stulbræne; saaledes paa Mandfler el. Stræper. Jf. Fall, Fætel.

Henker, f. Hænt.

Henna, f. Etindet af et Dyr's Hoved. Ogsaa: Pande, Hierneskak. Sogn. (i

Formen: Henna); ogsaa i Falbers' og Gbr. Ellers. Haudtenne, Hovuskatt. (I Svanste Dial. hana). Noafler for Henna.

henne, pron. vende. (Dativ og Akkusativ af ho). Formen er meget forskjellig; saaledes: henne (mest almindl.), hinne (Sdm. Est.), honna (Sogn), hennar (Aell.), hœna (Søt. Gbr.), henn, enn (Intr.); forkortet: ne (Sdm.), an, han (oversat i Aell.), a, hæ (Søt.), a, el. ha (Busterub, Fosser, Inbr. og fl.), o, el. ho, som egentlig er Subjekt (Svanste Berg.). F. Er. „ma' ne“, med Lyden af dobbelt n, eller: ma' nne (o: med vende): fra' ame, fra' enn, fra' a (o: fra vende). — G. R. henni, Dativ; hana, Aff. — Det tilsvarende Genitiv (D. hendes) hedder: henna (B. Stift), hanna (Ramb.), hinna, el. nna (Sdm. Est.), hennars (Aell.), hennas, hennes (i Ag. Stift). G. R. hennar.

henta, v. a. (a - a), hente; tage imod, borttage. I Nbl. ogsaa hente (f. Er. Bær); see henta.

heppa, f. Hælb. Meget Hælden; f. Uheppa; heppe, v. n. træffe, stumpe til, komme til af en Hændelse. Ag. Stift (Hælden); heppen, adj. helbig, lykkelig, som kommer til noget ved et Glumpetræf. Mere alm. (G. R. heppinn). „Han Heppen“ bruges ironisk som Benævnelse paa En, som altid forfølges af smaa Uheld.

hepne, f. Hælb; især urentet Hælb, Glumpetræf. Nordre Berg. (G. R. heppinn). Jf. Hopp, som egentlig er en Form af et forældet Hopp, n.

hepta, f. besta. — her, f. hær.

herja, v. a. og n. (a - a), 1) pløge; trykke, udpløge. Nordre Berg. 2) sluge, rive i sig (= hessa). Inbr. — Ogsaa i rove, bortføre. (I de tellemæssige Biser).

Herjar, m. en Udruget, gierdig og hælvelsig Person. Nordre Berg.

herka, og herkje, v. a. 1) indlaide, rykke sammen, stramme ved et Daand. Ag. Stift. Jf. hørpe, og Hork. 2) stramme Lommerne paa en Hest, for at den ikke skal græsse. Nordre Berg. i Formen herje (e - te).

herkje, n. 1. Knibe, Trængsel; f. Er. i et Laas. Hælden; ff. harkken.

herkje, n. 2. Følge, Slæng, Pæl. Ag. Stift.

herleg, adj. helbig, opperlig.

herm, n. Sagn; Anekdoter som indbefatter en Samtale eller et Svar; der altid fortælles med samme Ord. Sogn,

Hbl. So gaar Herma: saa hedder det efter Sagnet.

herma (herme), v. a. og n. (e - de), 1) fortælle, anføre noget saaledes som Andre have sagt det. Sagn. Hbl. Ea veit ikje te herma da: jeg kan ikke fortælle det ordlydende. (G. N. herma). 2) v. n. (med: ette), efterabe Andres Tale og Gørdar, gjøre sig lig En (især til Spot). Det gjeft aa herme ette 'an. Alm. (Sv. härma). Ogsaa efterligne, følge en vis Stilt eller Mode.

Herma, m. en Efteraber, Gjøgler.

Saaledes ogsaa: Herme-fugl, Herme-kraala, Hermegast.

Herming, f. Efteraben.

Herre, m. Herre. I Harb. **Herre** (G. N. herra). Foran Propriet hedder det Herr (el. Hær) og forbindes med „han“, f. Ex. Han Herr Hans. Ein Herre Rett (en fohellig Ret Mad). D'a lang Herre Reidfle, o: Anretning for store Herrer udbrøder lang Tid. (I disse Tilfælde abtkit som Genitiv).

Herredøme, n. Herredømme.

Herresøte, n. Herregaard; Herresøde.

Herrskap, n. Selstab, Følge af Herrer eller fornemme Foll.

herst, adj. harsk. Neutrum: herst (r bortfalder ikke). Sv. hårsk.

herstena, v. n. blivde harsk. (I disse og de forrige Ord med rl, rm og rr, lyder e altid som æ).

Hessa, f. 1. Klæbersteen; f. Hssa. I Namb. ogsaa Hesse eller Hiff.

Hessa, f. 2. Række af Stænger til at tørre Hø paa. Ir. Stiff og tildeels søndensjelds; i Tell. Hessa; men i B. Stiff Hæs. See Hæs.

hessa, v. a. (a - a), sætte i Hesse, lægge op til Lørring. Ogsaa i B. Stiff.

hessetaden, adj. som har staaet længe i Hesse.

hest, adj. hidlig, graadig. B. Stiff.

hestjelege, adv. fælt, frygtelig. Edm. og fl. (Sv. hisklig). Oftere: overmaade, ubyre; f. Ex. Da va hestjele kalbt. Ogsaa i Hall. (hæstjele, hæstjele).

Hessa, f. 1) Hæve, Traadhaspe. (G. N. hespa). I Nr. og Ag. Stiff hedder det Hespel, m. — 2) en liden Jernlaage eller Slaa paa en Dør; ogsaa paa Strita, indrettet for Hængelaas. Ag. Stiff og fl. Nogle St. Hempa. (Ssl. hespa; Spænde).

hespa, v. a. 1) opphaspe, vinde op. 2) v. n. haspe, slynde paa. Edm.

Hespel, m. en Haspe. G. Hessa.

Hespe-tre, n. Hæspetræ; Garnvinde. „D'æ et stort Hespel-tre“, — siges ogsaa om

noget som er troget eller tvært og saaledes optager meget Rum.

Hesprei, f. Husprei.

Hest, m. Hest, Singl. (Jf. Dyl. Hær). Hestredning, m. Hæner som har Tilføj med Hestene (paa store Gaarde).

Hestefivel, m. Dølvret (Arnica montana). Ssl. og fl. Ellers: Hestefolste; Ringblom, Snusblad.

Hestegjeller, m. Hestegjæler.

Hestehov, m. 1) Hestehov; 2) Navn paa forskellige Planter; a) Tussilago (paa flere Steder); ff. Letfivel. b) Caltha palustris (Edm.); ff. Hovsoleie. c) Nymphaea lutea (Tell.); ff. Aabrorblom.

Hestemaar, m. en Art Myrer, Luemyre (Formica rufa). Nogle Steder om en større og stædnere Art.

Hestemne, n. Hø, ung Hest.

Hestekap, n. Hestekuffet.

Hestelag, n. Art eller Race af Heste.

Hestesyre, f. en Art Skrappe (Rumex). Ag. Stiff.

Hestfyl, n. Singl. Hø.

Hestgala, adj. f. geil, om Hopper.

Hesthavre, Havregras (Holcus avonaceus).

Hestkar, m. Nyttel. Kavallerist.

Hestoyra (Plante), f. Kvitblad.

Hett (Fare) og hettan (farlig), f. Hatt.

Hetta, f. 1) Hätte, Klædningsstykke over Hovedet og Skuldrene. Nest brugt i Nordre Berg. 2) en Hue. Tell. og fl.

heva, f. hevja. heve (har), f. hava.

Hevel (Hovel), f. Hvel.

hevja, v. a. (hev'; havde; havt), 1) have; løfte, lette eller forhøje. Tell. og tilbeels i Ag. Stiff. (G. havd). Ogsaa i Søndre Berg. i Formen heva, el. hava (a - a). G. N. heva (Impf. hof). — 2) slange, kaste. Tell. og fl. Ogsaa i Harb. med Imperf. hevja; f. Ex. Han tok ein Stein aa hevja burt i Beggjen. Mere alm. er hiva. I Indr. hedder det høve, med Imperf. hov. — Af Roden hav (i havde) kommer Hav, n. Hov, n. Solhov, Hæv, Havel.

hevla, f. hvyla. — Hovre, f. Hovre.

hi (adj.), f. hin. hi (o: bar) f. hava.

Hibbel, n. Dvnd, Søle; ogsaa et skibent og uordentligt Huus. Nordre Berg.

Hibe, n. Hule eller Skul hvori vilde Dyr have sit Leie. Bjønnabibe, Bærgbibe. Alm. i Formen Hie; i Edm. og Hff. Hibe. — G. N. hidi; Sv. hido.

hide seg (hja seg), sege Skul; især om Bjørnen naar den lægger sig til Vinterhvile i sit Hibe. Han heve hida seg. Nordre Berg.

hidt, adv. hid, bestr. Udtales dels langt (hitt), dels kort (hitt); i Søndre B. hedder det: hega (G. R. hingat; Ang. hider). Jf. heba. — **hidt-atte**: hid igjen. **hidt-ette**: længere hid. **hids** um: hid over, til denng Side.

hidtsafyre, adv. paa denne Side. Alm. men hedder i Søndre Berg. hegasföre (i Zell. hitase). Ogsaa **hidtapa**.

hidtalege, adv. nær herved, i Nærheden.

hidtafte, adj. nærmest, næst herved. Alm. undtagen hvor det hedder: hegaste. Søndreffeids bar man ogsaa: **hidtare**, el. hitre om en afto; mobsat burtare.

Higl, n. flin Regn eller Sne: Taage-regn. Sdm.

higla, v. n. 1) trille som Draaber. Ngl. Eller's bagla. 2) om Regn: falde jævnt og langsomt i smaa Draaber. Sdm.

higra, v. n. lee (om en dampet Latter). Jæderen.

hifa, v. n. hige, stunde efter noget.

hiffa, v. n. hulle, trække stærkt efter Beiret (som i Graab). Han gret so han hiffa. Nordre Berg.

hifka, v. n. hiffe. Meget udbredt. I Sdm. hedder det: hifke (Imperf. hifke). Jsl. hixta.

Hifste, m. Hifte. (I Sdm. Hifs). Jsl. hixti.

Hil (ii), m. en mager Hilt (Korsf, Set); ogsaa en tynd og mager Person. Sdm.

hila, v. n. trække og fire vevselvis (i Hjerter). Josen. I Sdm. braxta.

hilden (holbt), partic. af halba; see halben.

hildra, v. n. høre sig, rage op; om Ting som vise sig større og høiere end sædvanlig; f. Ex. naar man ser et Bjerg igennem Taagen. Nordre Berg. Understiden hedder det ogsaa gildra, eller jildre. (Jf. Hjel). Jsl. hylta.

Hillar, f. Hellar.

Hilla, f. en smal Flade i en brat Klippe. Sdm. see Hylta.

Hil-Mann, f. Helt.

hilore, v. n. bese, gaae ligesom i Søvne. Sdm. Staaer uden Lov i Forbindelse med det foransatte Hølera.

Him (ii), n. en Hinde, et tyndt Dække; (aaledes: a) Him, eller et tyndt Sneedække. Sdm. Hard. b) et tyndt Skydække (f. Hima). Sbl. Hard.

Hima, f. et tyndt og næsten glennemsligt Skydække; Mørhed i Luften uden egentlige Skyer. Sbl. Eller's: Sitma, Dæmbe (Sdm.), Lamm (Zell.). Jf. Gisa og Mol.

hima, adj. rimet, eller tyndt belagt med Sne. Hard. Sdm.

himen, adj. klar, tyndstøvet. (Sjældn).

himla (Himble), v. n. blunde, falde i Søvn. Sdm. Jf. Himmelora.

himla, adj. om et Huus: forsynet med Loft (Himling). Zell.

Himling, adj. 1) en Hvalving; Pansling under et Tag. Rbg. 2) et Loft, i Almindelighed. Zell. 3) Gane; f. Him-mel.

Himmel, m. 1) Himmel; ubestriden ogsaa Luften, den søre Luft. (Den gamle Form himin forudsattes i det Jæderffe Hinnaleite). — 2) en Hvalving, et hvalvet eller buesformigt Loft (som findes i endeel Kirker). Korfjehimmel. Paa nogle Steder siges Himmel ogsaa om Gænen i Runden (Rundhimmel); jf. Gæn. — „I Himmel staa“, f. Himmelsøne. I Himmels: til Himmelen. I Himmels Høgd, eller: Himmels høgt, o: himmelhøit. „Et Himmels Ber“ kaldes det, naar det former sig at Waandet eller Sneen drives høit op i Luften. „Himmel-galen“, om en frygtelig Storm; ogsaa om Rennefær: rasende af Brede.

Himmelora, fun i Dativ: Han lag i Himmelora (Sdm.): han var nær ved at sove ind. Eller's i Sømnora (Jf. Hølera). Bødre Himlora; f. himla.

Himmelsbragd, f. Luftens Udseende, med Betydning til det Veir, som derved behæder sig. Zell. Sdm. Dæ ikke go Himmelsbragd i Dag. Eller's Himmelslag.

Himmelsfok, n. drivende Sne; Sneeflinger med Storm. Nogle Steder i Mobsætning til Jorsfok.

Himmelsfor (or), n. Fog og Uvæd som forværrer Luften. Helg.

Himmelsmerke, n. Betmærker af Luftens Udseende; ogsaa Eifernebillede.

Himmelsøne, n. den øverste Kant af Jordskaben paa en vis Side; Punktet hvor Himmelhvalvingen berører Jorden. I Himmelsøne: i Horizouten, eller i det høieste Punkt paa Hjelbet, som man kan see nedenfra. Søndre Berg. og fl. I Sdm. hedder det: „i Himmel-staa“.

Himmerikje, n. Himmerige (G. R. himinriki, og himnriki).

Hinnaleite, n. Horizouten, Synstrefsen. Jæd. med Udtalen: Hinnaleite. Det samme som Himmelsøne. Jf. Leite.

himpre, v. n. mindes dunkelt, komme ihu ved nogen Eftertanke. Sdm. Han himpra paa da. (Eigner Jsl. ympra). Jf. hærfa.

hin, pron. adj. hinn. Formerne ere: m. hin (hinn); f. hi; n. hite (aab. i); pl. hine. I B. Etift ogsaa Dativ: hino, el. hina, og hine. — Betydning:

1) den anden (af to); de øvrige. **Haa** den anden (den anden Fod), **hi** Haa'd'a (den anden Haand), **hitt** Volk's'e (andre Mennesker), alle de øvrige). „hin Mannen“ kaldes Fanden. — 2) den forrige, foregaaende. **hi** Billa (forrige Uge), i hine Billene. **hitt** Ar'e (det forrige Aar). **hi** sin. **hind**, *f. see Hjortfolla.*

Hindr (Hind'er), *m.* Hind'er; Standsning. **hindra**, *v. a.* (a - a), hindra, forbindre.

2) *v. n.* flandsk, tøve, bioldt. **Rdg.** Mandal. Han hindra intse paa noken Sta'. **hingje** (hængt), *f.* hænga.

hinka, *v. n.* hinde, halve lbt.

hinna, *f. en* Hinde. (Nol. hinna).

hinne (hende), *f.* henna.

hipen (og forhøjen), *adj.* forhøjet, nysgjerrig. **Valbers.** (Sv. hopen, forundret).

Hir (hi), *m.* Forstænd, Skion. **Drk.** **Hi** He Hir paa da. (jeg skionner det ikke). **Hira**, *v. v.* (e - te), 1) bese, paae orkesløs, gade. **Nbl.** **Sdm.** Statt ikke bar paa hir! — 2) frante, søre søgellg. **Tell.** **Dgaa** i **Sdm.** Om en Udmatelse. Det for hire att: det vil nok sagne med dem; de blive nok spage efter dette. **Dr.** Ir. og tra.

hiren, *adj.* boren, beska.

hiera, *v. a.* tirre, opbibe (en Hund).

hisen, *adj.* stræket, søgellg. **Tell.**

hissa (aab. i), *v. a.* hids, egge en Hund til at gjøe eller jagt, hvillet sædvanligt i Heer med Waaber; hids!

Hisse, *f. pl.* et Baand over Skuldrene med et Par Kroge, til at bære Bøtter med. **Sdm.** Derill Hisseseer, *f. to* fulde Bøtter.

histr (hys), *f.* hustra.

Hit (hi), *f.* (Hl. Hira, r), en Dølg eller Post, tillavet af et Stind, saaledes at Gassen Hever til Rødning, og Fodderne til Børebøand. Bruges overalt i B. og R. **Stift**, **Guldb.** og **fl.** (Nol. hit). **J. Tell.** har det Hiertal **Hittir**.

hit, **hita**fyre *v. f.* *v.* see hidi.

hisa (aab. i), *v. a.* (a - a); opbebe, gløse heb. **J. B.** **Stift** ogsaa om at opvæmme Vand (Kog) til Kocme. „hita mat Lu'na“.

Hita (aab. i), *f.* Opbevelse, Udbring; Hær Jernets Opbebring i Eisen. **Sjel.** **Dr.** **Hid**. **Hita** i **Drk.** **Heire**. — Han gjere da ma tre Hittu (Halk): han gjør det færdigt ved at have det tre Gange i Hiden. **Uers:** **Hittinga** (Elsing) **D. Sogn** bruges „Hita“ figurligt om en stærk Drekestjelse, en fornuftig Lillaal.

Hita (aab. i), *m.* **Hids**, **Herl** **Barnes** **Udtales** ogsaa: **Sete**, **Sæta** (Hj.), **Sata** (Kamb.), **Sæta**, *el.* **Sotta** (**Drk.** **Inbr.**). **G. R.** **hiu**.

Hiteflaga, *f.* Anfald af Hebe i Kroppen (under Eggdom). **Jf.** **Flaga**.

Hiting, *f.* Opbebring, stærk Opvarmelse **hitna**, *v. n.* opbebes, blive heb. **Dgaa** **betna** (selben). **G. R.** **hinna**.

hitt (hiti), *f.* hin.

Hitt, *m.* et Træs (af hitta). **Paa** ein **Hitt**; paa et Træs, paa Slump.

hitra, *v. a.* (a - a), hinde, træffe, overkomme. **J. Sogn** og **Harb.** om at finde **Veien**; *f. Er.* **hitra** du heimatte (ved du at finde Veien hjem igjen).

hieren, *adj.* nem til at finde eller opdage noget; ogsaa om En som har Anlæg til at opfinde noget. **Drk.**

Hiru, *f.* Hira.

Hira, *v. a.* (a - a), slange, laste. **Berg.** **Stift** og **fl.** **J. Stav.** Amt har det **Formerne**; **hir'e**; **heir**; **hira**. **Uers** **heira**, **heira** og **bøve**.

Hivel (Hant), *f.* Havel.

Hjall, *f.* Hjell. — **Hjalla**, *f.* Hjella.

Hjarta, *n.* (Hl. **Hjartur**, eo), **Hjerte**; ogsaa: a) Rod, Driftighed; b) Høimodighed, Gæmtilhed, æbelt Sindelag. **Formen** er: **Hjarta** (Hl. **Harb.** **Rdg.** **Tell.** **Hall.** **Valb.**), **Hjarte** (Nordre **Berg.** **Sdm.** **Drk.**), **Hjerta** (Sogn og fl.). **J. Drk.** er det **Femte**. (ei **Hjart**) **G. R.** **hjorta**, *n.* — **J.** dette som i de følgende **Deb** udtales ikke *f.* men *hug* i (**Harta**); at de imidlertid bør skrives med *hi*, bevises saavel af Overgangen i Dialekterne, som af de beslægtede Sprog. **J.** Dialekterne overgaaer *hi* deels til *h* og *fl.*, deels til *h* uden *i*; *f.* **Hjell**, **Hjelm**, **Hjuring**.

hjarta, *adj.* behjertet, modig. **Hjartehus**, *n.* Hjertepung, Hylsteret omkring Hjertet i **Drk.** **J. Sdm.** **Hjartefal** (*el.* **falk**, o: **Sabel**).

Hjartelag, *n.* Hjertelag, Stind.

hjartelaus, *adj.* usølfom, grusom. **hjartelege**, *adv.* hjertelig, inderlig.

Hjarteseer, *n.* en bitter Sorg.

Hjarteverk, *m.* Sorg, Angstelse.

hjartug (hartige), *adj.* godhjertet, gæmtil, ædelmodig.

hja, *prep.* (med **Dativ**), *hos*. Bruges i de sydlige **Egne** i forskellig **Form**, nemlig: **ja** (**Sogn**, **Nbl.** **Tell.** **Hall.** **Valb.**), **hja** (**Harb.** **Hl.** **Stav.** og **Rdg.**), **hja** (*i* **Guldb.**). **G. R.** **hja**, **hja**. **J.** de øvrige **Egne** siges iftedesfor **hja**: *m* (o: *ved*, *med*) og *tilbed* *h* o: *h*.

Hjælpeord, n. **Engelsmærket**. Nbl. (Of-
teft: Hjelpeord).

Hjæll, m. 1) en Hylde (paa en Væg el.
under Loftet). Nbl. Tøll. Ogsaa flere
Hebber i Formen: Hjall eller Hjal
(Hjald.), Hjedd (Hj.), Hjell (Sbl.
Hj.). 2) ellers Hylde og (i Sdm.)
Stille. — 2) en smal Plade eller Lærstik
i en Klippe. Nbl. Hebber i Hald. Hjall,
og i Sdm. Hille. Betydningen: en
opbøjet Plade: en Forhøjning. (Jel-
hjal) synes at være forældet; men gjen-
findes i mange Gaardnavne. — 3)
et Loft, et Stænge i Lader og Hæbster;
færdvæntlig af løse Stænger eller Hæle,
som lægges paa Vælterne. Hjødhjæl,
Lødhjæl. Nordre Berg. Tr. og Ag.
Stift. Hebber ogsaa: Hjell (overs i
Guldb.) og Hjell (i Melbålen); hvil-
ket sidste ogsaa bruges om Galleriet i
Køsterne. Jf. Lem, Træ, Lh, Skuff.
(I svenske Dial. hjall; i danske: Hjalb;
Hjib). — 4) et Stillads af Stænger,
til at tørre Fisk paa. Hjødhjæl. Nør-
denfjelds meget brugt. N. Stihjæl,
Kjødhjæl. (G. N. hjall). N. endvidere:
Hylla og Hildra.

Hjælla, v. a. 1) oplægge et Loft eller
Stillads (Hjelben). 2) „hjælla seg“: om
Røg og Damp, naar der lægger sig
ligesom et Loft eller Dække i en vis
Afstand fra Grunden. B. Stift. I
Hjald. Hjelde seg.

Hjæltsurka, adj. tørrer paa Hjel.

Hjæltsvid (ne), m. Stænger og Støtter
til en Hjødhjæl.

Hjelm, m. 1) Hjelm. (Jf. Hulma, Lur-
hulma). 2) Udsende, ydre Bæsen; (hær-
anset) Udsende som vækter Frygt. Sdm.
Tr. Stift. 3) Frygt, Rædsel. Drl.
(I Melbålen: Hjelm). E. fækk. en Hjelm,
dvs e. fæg. de. (Jf. Ralshjelm). Da
ful'e bødha en Hjelm (Sdm.): det
følger ham noget som gjør En bange;
dvs. Udsende vækter Frygt.

Hjelmast, v. n. om Kornet: modnes,
begynde at blive gult. Sdm.

Hjelp, f. 1) Hjælp; Hjælpe. 2) Gavn,
Fordel, Forslag; ogsaa: Raad, Råd-
ning. 3) Arbeidshjælp, Føll, Arbeids-
føll. Hebber ogsaa Hjelp og Hjoly,
Hjelpa, v. n. med Dativ (e-te), 1)
Hjælpe, understøtte. 2) rebe, fric af
en Hæle. 3) nytte, være til Fordel.
Hebber ogsaa: Hjelpa (Soan, Belg.),
hjælpe (Tr. Stift, Gbr.), helpe (Vej
Kandaf). G. N. hjalpa, I Imperf.
hørafalder færdvæntlig i (altsaa Hjelte),
Hjæfwa i Præterit (Hjelte). — Hjelpa
seg: a) rebe sig ud, være hjulpen med

noget; b) giøre sig Umage, anstrende
sig, bruge sine Kræfter.

Hjelpa, adj. forsynet med Arbeidsføll;
mandskært. Det er vel Hjelpa: de ere
mange om Arbeidet. B. Stift.

Hjelpar, m. Hjelper. Hebber ogsaa
Hjelpemann, og Hjelpesmann.

Hjelpast, v. rec. Hjælpe hinanden. Hjel-
past at: hjælpes ad.

Hjelpesfor, adj. ikstand til at hjælpe.

Hjelpeløs, adj. hjælpeløs, raadløs.

Hjelpeleg, adj. tjenlig, som man kan
hjelpe sig med.

Hjelpen, adj. 1) Hjalpsom (Hjelben); 2)
hjælpen, tjent med noget. Bekommere
Form end: Hjelt, som ogsaa bruges;
f. Ex. Ne er Ne Hjelle ma di.

Hjelpesmann, f. Hjelpar.

Hjelpsam, adj. hjælpesom, velvillig.

Hjels (for Hjelp), part. Hjulpen.

Hjerne (Jærne), m. Hjerne. Ag. Stift.
I nordre Guldb. Hebber det: Hjarne.
G. N. hjarni, Ellers Helle.

Hjort, m. Hjort. Jf. Raubdyr.

Hjortkolla, f. Hnd. (G. N. hjortkolla).

Hjul, n. et Hjul. Hebber ogsaa: Hjul
(Del.). G. N. hjöl. (I Tøll. forekom-
mer Hjertallet: Hjuile).

Hjula, v. a. (a-a), udskjære i Form af
en Hjulcelle eller Bue. B. Stift. Hjer-
af Hjulning, f. bueformigt Smit paa
Klæder, især paa Hæmmerne.

Hjul-as, m. Axel i Hjul.

Hjulfar, n. Hjulspor i en Del.

Hjulring, m. Krøften eller Følgerne i et
Hjul. Ellers Ringvid.

Hjullede, m. Arbeidshjælle. Sdm.

Hjulspang, f. Jernbeslag paa Hjul.

Hjun, n. et Par Føll, Mand og Kone.
Belg. (Hjelben). I Sbl. Hebber det
Hjun; i Guldb. findes Formen Hjun
i et Par afdauneds Drl. G. N. hjun,
hjun.

Hjuna, v. n. parre sig. Søndre Berg.

Hjun-Hilnad (udrugt), m. Etlemstak
imellem Hæteføll. Findes i Guldb.
i Formen HjunHjuna.

Hjunsleg, adj. tæftelig, Huggelig; oftest
om et Par Føll, som passer godt for
hinanden. Belg. I Guldb. Hebber det
Hjunsleg.

Hjupa (Jupe), f. Huden, Frugten af
Klungertræet (f. Klunge). B. Stift.
I Sbl. og Stav. Amt Hebber det:
Hjupa. (Angell. hiops Eng. hip).
Søndenfjelds har Ordet i en anden Form:
Hjupa og Nype (Sv. njupen). For-
skellige Arter betegnes ved: Stjupahjupa,
el. Stjettehjupa (Rosa canina), og St-
blupe (R. villosa).

Hjælpstein, m. Hjælpstene.
Hjuring, m. Hævoget, Hvrbe. Nbg.
 Zell. I Dufferud Hyring, el. Høltung
 (for Hyring). Ekers Høtar, Høttel
 og flere.

Hjølpe, f. Hjelpe.

Ho, f. Høstkat; f. Hø.

hø, pron. f. hun. Forfæstlig Form; nem-
 lig: hun (Nfl.), haan (Salten), ho
 (meget alm.), hu (Sbl. Stav. Amt;
 Fosen, Indr. og fl.), og forfæstet: o;
 u; ogsaa: a, eller ha (tilveels i Tr.
 og Ag. Stift). G. N. han, hon. Ge-
 nitiv: henna; Dativ og Acc. henne;
 som er forden anført. — Betydning: 1)
 hun, om Kvindfolk; paa enkelte Sted-
 der ogsaa for „De“ i Alltale til Frem-
 mede. 2) den, om Hun-Dyr og om
 enhver Ting hvis Navn er et Høstjens-
 ord. J. Er. Eg. søg Sol'a da ho
 kom upp. Der va et Staal, at ho va
 full. 3) som en Artikkel ved Kvinders
 Navne; f. Er. ho Anne, ho Magnilb.
 (St. ban). Elgesaa: „ho Mor“ (min
 Moder); Genitiv: „henna Mor“; Da-
 tiv: „henne Mor“. — Forkortningen sin-
 des her efter et Verbum, og hvor der
 ikke lægges nogen Bøgt paa Prono-
 menet; f. Er. No hem' o (Hem' u, el.
 hem' a). Elgesaa i Objektet, f. Er. Eg
 søg' o (Eg faae hende). Eg kend
 enne. Eg sa' da te 'a Mor, o. f. v.
 (E. henne).

ho, i Betydning: ham; f. honom.

Hobbock (Hobsummer), f. Hobak.

Hobbeite, f. Høbbeite. — **Hobn**, f. Hømn.

Hobba, f. Hønt, Hølle paa Gryder og

Riedler. B. Stift og fl. J. Er. Stift:

Høbbe, el. Høbbe; i Zell. Hølle. G.

H. hadda, acc. haddu. Jf. Hø.

Hødnia, f. Høndia.

Hødyr, n. Hønt, Dyr af Høstjens. Og-

saa: Hø'a, Høfryer, el. „ho 'ta

Høglie“.

Høft, f. Høfte. Jf. Hødm.

Høft, m. Høfte, Høbbaand til Høfte. Nbl.

(Hø. hant, n.). Jf. Høfta. I Edm.

bruges Høft, f. i samme Betydning

som Høfte, o. forstaaelse, Høndring.

hø-full, f. høfull.

Høgd, f. en Bøgt, Løtte eller Høtte af

Træ; som er fæstet i Enden af et Rieb

og er her Høstlig naar et Rieb eller en

Høst-Ral sammenkendes. Alm. i for-

skellig Form: Høgd (Nordre Berg.

og fl.), Høgd (Mandal), Høgder,

Høpbeider (Vestl.), Høgd (Edm.),

Høvel (Nbl.), Hølder, Høld'er, Høp-

beider (Tr. Stift), Høbe, Høpbeide

(Ag. Stift). Uden Tvivl det samme

som Hø. Høgd. Jf. H. Høfters; Hø-

halter (Stifte).

Høgg, n. Høg, Indsnit. I Sammenhæ-

ning ogsaa: Høggerebstat (Lødhøg,

Brothøg) og Høggelot (Høthøg).

hogga, v. a. og n. (Høgg'; hogde),

at hugge. Imperf. hegger og f. hogg

(Hølden), hoggje (B. Stift, Zell.);

Isaafald hegger Eupin. hoggje; og-

saa hoggje. G. N. hoggva, pr. hogg-

ip. hjo. — Høgge av: hugge itu. Høgge

til: tilhugge (jf. øfka, rybje, selge).

høgge fundt: hugge i Stykker.

høggande, adj. som man kan hugge.

Høggar, m. en Høgger, Høgguger; og-

saa en raft og bystig Raft.

Høggbit (ii), m. Høggjern; Alle hvor-

med Jern afhugges i Smedjen. Vrt.

høggfus, adj. huggelysten, tilbøielig til

at slaae. Sogn.

høggjen, adj. hugget. Ogsaa høgde.

høggvam, adj. nem til at træffe et vist

Maal (jf. vifshend); ogsaa: hjer-

driftig i at hugge til. Vrt.

Høgstall, m. en Entemands Tale. (West

i Spøg). Ordet gjenfindes i Angels.

hægsteald, og Gam. L. hægstalt, som

betyder en eenlig Person, ligesom L.

Hægstolz.

Høgstre (Høst're), m. 1) Høgst, Høg-

gen; 2) et ubrugt Sted i Stoven.

Søndensjæls hegger det Høgst.

Høka (aab. o), f. Høgen (paa Ansig-

tet). Hegger paa enkelte Steder: Høka;

ellers Høko, med os (Hr. Indr.

Namb.), og Høku (Vrt.). G. N. haka.

Høkeband, n. Høgebaand paa Hatte og

Huer.

Høkk, n. et lidet Berøise; Høkkle, Høg-

lammer. Sogn, Søndre Berg.

Høkk, f. Høkkelot. Sbl. Jf. Brya.

Høkk, m. f. Høkk.

høkkaren, adj. undseelig. Hø. Guldbr.

I Vrt. aklar.

høkken (høkk'n), pron. høkken, hvad for

en. (Høstrial høfte). Nbg. Zell. Høst-

rub, Hødm. Forekommer ogsaa i For-

men: hikken, hekken, øfken, vøfken.

Høkken va da: hvem var det? Høfke

som er": i ethvert Tilfælde, hvordan

det end er; ogsaa: alligevel (= for som

er). „Høfke Svøll": høfken Svøll.

I høfke Dialekt: høcken; i ældre Svøst:

høcken og høkin, som svarer til Dansk:

høfken (Hø. hvilsk).

høkra (aab. o), v. n. hinte, gaat mist-

somt og vakkende, som En der har ondt

i Hødderne. Nordre Berg. Høraf Høkr

(Høfker), n. og Høkring, f. (Jf. Hø.

høkra).

Hol (hø), m. en lav Høi; en tør og jævn Forhøining i en Myr eller paa en lavt liggende Flade. Jæd. Sbm. Guldbdr. (Jæl. höll, Høi). I Guldbdr. ogsaa om Stetter, Græspletter eller enkelte Punkter som see anderledes ud end den omliggende Egn. I Østerbølen ogsaa en Lund, et libet Skovparti (Hølt).

Hol (aab. o), adj. Hul, Nabning; ogsaa Hule (i Jorden); Smutbul, Aftrog.

hol (aab. o), adj. huul (jf. innhol). G. N. holr. „hol' a bæksen": graabig, slugen. Sbm. Jf. holen.

Hola (aab. o), f. Huulning, Forbydning, fordybet eller ligesom indtrykt Punkt paa Marken, i Steen eller Træ, eller ogsaa paa Legemet. (Jf. Bringebola, Raffebola). Alm. og meget brugeligt. Sebber ogsaa Holo, med oo (Guldbdr. Drl.), og Zulu (Drl.).

hola (aab. o), v. a. (a - a), hule, udhule. (G. N. hola). hola ut; udbule.

hola seg inn i: grave sig ind i.

Holamot, n. Svælget, den smaleste Deel af Halsen. Sogn, Søndre Berg. og Stav. Amt. (Første o aabent). Ellers Halsmot.

Hold, n. 1. Aftægt, Føderaad. Nordlandene. (Af halda). Ellers: Rør, Lis-aure, Holga, Føderaad og fl. — Her-til: Holdsfølt, Holdsmann og fl.

Hold, n. 2. Forstaaelse, Skjøn. (Vel egentlig Gred, af halda). Sbm. Dei ha ikke Hold paa dø. E fekk ikke Hold paa dø (jeg forstod det ikke rigtig).

Hold, n. 3. Kjøb; den yderste Deel af Kjøbet nærmest ved Huden. Tæll. Gbr. Sbm. og fl. men kun libet brugeligt. Et godt Hold te gro (i Grohold). ryssa i Hold'e: gysse, føle en Kystelse i Nerverne. B. Stift. Milkom Hold a Skinn, o: mellem Hud og Kjød. Gbr. Drl. Helg. I Sbm. „myllaa Holda a Skinn". Mere omfattende er Ordbets Betydning i de tellermarkiske Viser; f. Ex. „Korpann ska tære ditt Hold" (Kav-nene skulle opæde dit Kjød). G. N. hold, Kjød. I Sbm. betyder det ogsaa Huden, i Modsætning til Haaret; f. Ex. Han hade so tjukt Haar at ein saag intje inn paa Hold'e. Ligefaa „rein" i Holda" (reen paa Huden under Haarene).

Hold, f. Hulb, Fedme, Fylbigbed. Denne Ku'a beved ei go Hold (: er fed og trivellig). Alm. (Gv. hull). Vel egentlig samme Ord som forrige. Søndenfielbs tilbeels Neutrum.

Hold, f. Hulbr. — holda, f. halda. holda, adj. fed, trivellig, ved godt Hulb.

Holbar, el. Hollar, m. = Agnor. (Re-benas).

holdast, v. n. blive fed, faae bebre Hulb. Dgfaa: holda seg.

Holder, f. Bugt, eller Løkke af Træ, an-bragt i Enden af et Reb. S. Fogd. holdblaus, adj. ubmagret, uden Hulb. holdsaar, adj. omstindet, som ikke taaler stærk Berørelse paa Huden. Sbm.

Holdsfolk, n. Folk som nyde Hold (Aftægt) af en Gaard. Helg. Saaledes: Holdskæna, Holdskæna, Holdsmann, Holdskall. Holdsbrev, n. Fledførings Kontrakt. See Rør, Korfolk.

holdug, adj. fed, fylbig, som er ved godt Hulb. Dgfaa holdig.

Hol-dyrle, n. Muddersøl, Puds, dyb Sump. Tæll.

holen (hølin), adj. graabig, slugen. Inbr. See hol, adj.

holgje (for hølga), v. a. binde Hø sam-men i Viser (= vandla). Inbr.

Holgje, m. (Jl. Holga), Høviff (til en Kød). Inbr. Ellers: Vandel.

Holk, m. 1. Holk, Ring som omfatter Enden af et Staf og beslytter samme for at revne eller forslibes. I Ordet Skotholk betyder det maaftæe Rør eller Stede. Jæl. hólkr, Rør.

Holk, m. 2. Kar, af forskellig Art, nem-lig: 1) et stort Kar, det samme som Rier og Saa. Valbers. 2) et libet smalt Kar til Smør, Ost eller Mælk. (= Butt, Stroff, Stamp). Gbr. Hall. Gard. Hbg. I Søtersbølen sebber det Hølk. 3) et Spand med Laag, indbrettet til at bære paa Ryggen. Tilbeels søn-densfielbs; ogsaa i Sbl. Sebber ellers i B. Stift: Sylkje; jf. Hølkje.

holka, adj. forhyuet med Ring eller Hølk, om Skafter og lignende Ting.

Holke (Hs), see Halka.

Hølkje, n. en Balle (= Stamp). Helg.

holl, adj. 1) paalibelig, som gjør sit Arbejde fuldkomment og med Flid. Ein holl'e Kar te arbeita. B. Stift. 2) brøt, rigsholbig. Et holl Tunna: en Lønbe som holder sit Maal rigelig. 3) Betydningen: hulb, gunstig, findes maa-ftæe i Talemaaden: holl' a tru (hulb og tro), og forudsættes i det afledede: hylaa, hylast. (Jf. Jæl. hollr, oprigtig).

Holla, f. Hobba.

holle (for hølletege), adv. ombyggeligt, med Flid og Omhu. Nbl. Jæd.

Hollskap, m. Paalibetligbed.

hollverkele(ge), adv. nøiagtigt, omhyg-geligt, med Flid. Helg.

Holm, m. 1) Holm, en liden Ø. Seb-ber paa nogle Steder: Solme (Jæl.

holmi). 2) en Plet som afstikker sig fra den omliggende Grund; saaledes: Græsplet i en Åger; et lidet Stykke uslaaet Eng, og lignende. I Tellemarkt.

Home.

Holneste, f. Planten Hanetro (Galeopsis). Hall. Ellers: Dø, Rattnosle o. fl.

Holopadda, f. Kumpetroll.

holrenne, f. holstanga.

holstaa, v. a. hamre et Jernredskab saaledes at det bliver lidet buult eller forbydet paa den ene Side. Haaen æ for lite holstegien (for lidet indhamret paa Dørsiden).

holstanga, v. a. stange Hul paa, gennemslitte med Hornene.

holstra, v. n. gaae sagte og valkende, som i Mørke. Gard. Jf. hultra.

Holstul, m. Huustul, Jern til at ubstikke Huller i Ledetøi med.

Holt, m. Høi, Vætte, en ujævn eller stentig Forhøjning. Nordre Berg. Helg. Jsl. holt, n. See følgende.

Holt, n. en liben Stov, Lund, Samling af Træer. Tell. Ag. Stift, Inbr. — Ellers Rust, Kjerre, Kjos. I Guldb. bruges Holt, m. om smaa Tjrestove, men Rust om andre Træer.

Holtemark, f. Mark med enkelte smaa Stovpartier.

holture, adj. opfyldt af smaa Stove.

holur (aab. v), adj. 1) bukket, fuld af Huller. Af Hol. 2) ujævn, fuld af Huulninger. Af Høla. Hedder ogsaa holette, holaat, holat.

holva, v. hvalve; f. kvæva.

Holva, f. Halsveel. Nogle St. Halva. (G. N. halva). Ellers: helt (Helvt), Halning, Helming.

Holveita, f. en luftet Kende el. Grøft. B. Stift.

Holvore, el. Holvøre (aab. v), f. en tilbagevendt Sage, f. Er. paa en Fiskefrog. Tell. Ellers Agnor, Agndalb. (Maaste Halvopill; jf. G. N. ör).

homa, v. n. 1) gaae baglængs, flytte tilbage; om Heste. Ellers. Jf. hopa, otra. 2) flytte Bagfødderne, vende Baggen lidet tilside. Nebenæs (homme seg). I Drt. haame seg (ham' se). I danske Dial. bumme sig. Jf. Jsl. hóm, Lænd, Bag.

Hombot, el. Hæmbot (oo), f. Knæbæse, Krumningen bagenfor Knæet. Nebenæs. Ellers: Ombot (Inbr.), Hæmærsbot (Tell.), Hæmmelsbot (Ehl. og Stav. Amt), Hæmulsbot (Drt.). Ang. ham, hom. Andre Navne ere: Knæbot (meft bekenbt), Hæfabot (Hbl.), Kælebot (Eogn), Kolbot (Edm.).

homen (oo), adj. mat og døsig; ogsaa opsulmet eller fuldlig (efter en stærk Dyparmelse el. Udmattelse). Edm. homme, f. homa. Zomn, m. f. Gemn. Zomn, f. Zoster. Embryon. Eogn (med Udtalen Høbn). G. N. hofn, höfn. — løysa Høbn: føde i Utide, fare ilde. I Edm. bruges „løysu um“ (eller Dm) i samme Betydning.

Hon (Halvplante), f. Hun.

Honbora, f. et Hul øverst i Masten med en Tridte, hvorover Seilet hejles op. Nordre Berg. Udtales sædvanlig Honbora (aab. v). Jsl. hånborá. I Helg. Fløyta.

Honebær, f. Hønebær.

Honn (for Horn, aab. v), n. Horn; ogsaa en spids Fjeldtop. (I mangfoldige Stedsnavne). Udtales ogsaa Høbn (Søndre Berg. og fl.). G. N. og Sv. horn.

Honna, f. 1) Hjørne; f. Hynna. 2) Stæbejælle; f. Hynning.

Honnlað, n. Muur under Hjørnet paa et Huus. Eogn (Udt. Høbn-la). Hertil Høbula'stein, o: Hjørnesteen.

Honnrot, f. Hornenes Plads paa Høvedet.

Honnstjæid, f. Hornstee.

Honnstul, m. Hundestille, en meget liben Fisk. Edm. (Jsl. hornsli). S. Stifling.

honnut (honnette), adj. hornet. (Robsat kollut). G. N. hornótr.

honom (Dativ og Akk. af han), ham. Forstjellig Form: honom, oo (Tell. Hall). hanom (Gbr. og fl.), hanom (Drt.), haano (Voss. Helg.), haana (Nfi. Edm. Rdm.), forfortet: 'na (Edm.), hom, eller oftere 'om (Gbr. Drt. Inbr.), ho og o (Sæt. øvre Tell. Hall. Balb.), og ligat Nominativ: han, an, en (i B. og Ag. Stift). F. Er. mæ'na, mæ'om, mæ'n (o: med ham). ett'ano, ett'o (efter ham). at'om, at'o (til ham). G. N. honom (Dativ). Jf. han.

honoms, o: hans. Tell.

Hop (oo), m. Høb, Flot. (G. N. hópr). I Høp (Høp): tilfammen. De Høpes: fælles, i Fællesskab.

hopa (aab. v), v. n. (a - a), 1) gaae baglængs, flytte tilbage; mest om Heste. Rbg. Manbal (hoba, hobba). Ellers: apa (Busterud), aapa (Drt.); jf. homa, otra. 2) vige, retirere, trække sig tilbage. Tell. G. N. hopa. I danske Dial. hopye sig: gaae baglængs. hopyast (oo), v. n. hofte sig. (Selben). Høpearbeid, n. Arbeide i Fællesskab.

- Høpe-eign**, f. Sameie, at man eter noget i Fælleskab med andre.
- Høpefiske**, n. fælles Fiskerie.
- Høpehandel**, m. Handel i Fælleskab.
- Høpehavande**, n. Mækehavende, hvad man har at afgjøre med En.
- Høpemark**, f. Mark eller Stov som eies af flere i Fælleskab; udflettet Mark. De Ord som begynde med høpe, ere mest brugelige vestensjelds; derimod har man søndenjelds: Sameie, Sameige og flere.
- Høpaangoll**, adj. indsvindende, som trækker sig sammen og bliver efterhaanden smalere. Drl.
- Hopp**, m. 1) en Frø (= Frost, Lappe). Rumb. 2) Græshøppe. Østere Grashopp. 3) et Spøgelse eller Skontrol med kun een Fod. Edm. (Herrø).
- Hopp**, n. et Høp. Søndenjelds det samme som Høls (o: Spring). Et andet Høpp findes i Talemaaben „paa Høpp a Gøpp“, o: paa Nippet, saa nær som et hængende Haar. Edm. (Jf. Glopp, og G. N. happ, Lyfte).
- hoppa**, v. n. (a - a), hoppe; a) løbe paa een Fod. B. Stift. b) springe, gjøre et Spring, f. Ex. over en Bæk. Kr. og Ag. Stift. (Jf. Berg. Stift hedder det byska).
- Hor** (oo), n. Hor. Ræsten blot i Jordbølsen "Hor a Mor(b)". — hora, v. n. (a - a), hore. Høra, f. en Hore; ubertiden om Damen i Kortpil. Jf. Hørfall.
- Hor** (aab. o), m. (for Hord), Indbygget af Nordhorblehn eller Søndhorblehn. Bruges paa Voss, ligesom ogsaa: Horaland'e, forbum Hordaland.
- hor**, adv. hoor, hvorledes; hvorhelst. Rbg. Tell. og fl. See for og kvar.
- Hørg**, f. 1. Flod, Høb, Mængde. Mest om Dyr, dog ogsaa om Mennesker. Heile Hørgia: det hele Slægt. Berg. Stift. Jf. Helg. Hørv og Hørv. Jf. Høra, Broie, Elbe.
- Hørg**, f. 2. et Fjeld, en jævn eller rundagtig Bjergtop. Voss. (Jf. Hørga).
- horje** (el. horgje), adj. n. smaat, ubetydeligt. Indersøen.
- Hørk**, f. Baand hvormed noget sammenføres eller indtæbes. Bøfferud; see herka. I Nordre Berg. siges „et gammelt Hørk“, om en gammel rykket Kælling.
- Høarpa**, f. en Harpe, Mundharpe. Sydligere Distr. Ellers Høarpa.
- Hørr**, m. 1. et Slags Fisk; f. Hørr.
- Hørr**, m. 2. Hørr, Linn, som ikke er tilberedt. Tell. G. N. hōrr.
- Hørs**, og **Hørsa**, f. en Høppe. Nordre Berg. (Jf. Sogn og Ehl. Hørsa). Lidet brugeligt, da det almindelige Navn er Mær; Jf. Hørsa (G. N. hross; Ang. hors). I Edm. foragteligt om løssagtige Kvindfolk. „Et gala Hørs“, ogsaa „eit Hørs“.
- horfa**, v. n. springe med Hopperne; om en Hingst. Dgsaa: søite omkring, gaae paa letfarbiges Eventyr.
- horfe**, hvorledes; f. hofs.
- Hørsføl** (aab. p), n. Hørsføl. Nordre Berg.
- Hørv**, f. en Hørv. Paa Voss forekommer Formen Hørv. Hørvdrag, n. Striber eller Furer efter Hørv. Hørvatind, m. Hørvetand. Et andet Hørv, f. see Hørg.
- Hørv**, n. Pøsselløbe, Orden, Raadehold. Da va infje Hørv ma da Søndre Berg.
- horva**, v. n. (e - de), 1) passe, være bekvemt. Søndre Berg. Jæd. Rbg. Tell. Da horve te: det gaar an: — 2) lede til noget, bære hen. Voss, Rbl. D'æ vandt a vita fori da horve (hvorn det vil føre). G. N. horfa, vende til.
- horva**, v. a. (a - a), harve (en Ager). Høraf Hørving, f. Hørvning.
- Hørveld**, f. Dreveld.
- horveleg**, adj. passende, bekvemt. Kr. Stift, Hørb. Rbl. (Møbsat uhorveleg). Dgsaa bygtig, fuldkommen. Ehl.
- horven**, adj. passende. Hørb.
- Høsa** (aab. o), f. Høse, Strømpe. Bruges i de fleste Egne afvelende med Soff, saa at begge deels ere eenstødige, deels lidt forskellige. Paa nogle Stæder bruges Høse kun om Mandfolks Strømper (Edm. Hørb. Drl.). Hedder i Hørb. og Drl. Høso (oo). G. N. hosa.
- Høseband**, n. Strømpebaand. Jf. Høsebandstak: tæt nedenfor Knæet.
- Høselest**, m. Strømpefod. — høselesta, adv. med bare Strømper, uden Sfo. Jf. Drl. hōselestom; i Edm. hōselesta.
- hosen** (aab. o), adj. løs, svampagtig; porøs (om Læder og Løi). Edm. Hørb.
- hoska**, v. n. tale et affekteret, fornemt-ladende Sprog (= tnota). Balbers. Vel egentlig smykke, af det gamle hoskr, el. hoskr.
- Høskalvra**, f. Øfferet.
- hofs**, adv. hvorledes. Rbg. Tell. Bøfferud. Dgsaa: hofsse, hossen, hofsdan og hofslets. Ellers: forlets, forso, fofs (G. N. hversu, hvorsu).
- Høst**, f. f. Høst. — Høst, m. f. Høst.
- høsta** (oo), v. n. (a - a), hofte.

- Hofte** (oo), m. Hofte. (G. N. hōsti).
Hofteflaga, f. et Anfald af Hofte.
hofte (aab. o), adv. vel meget, temmelig meget. Tæll. og Rbg. (Meget brugel.). hofte langt; vel langt, næsten for langt. Af lignende Betydning er G. N. hōlsti, el. helsti.
hota, v. n. (a - a), true med Haanden eller med et Haandværg. Nbl. Andre Steder: hytta. (G. N. hōta).
Hoto, el. hōtto (oo), f. en Krybbe. Namb. Jf. Jōta, Wta.
hott, el. hætt; hvad; f. hva.
Hott, m. 1) Hjelbtrop, Linde. Nbl. — 2) en Tue eller Knort paa Jorden. Jæd. og fl. — 3) Haaret paa Hovedet (= Koll, Lugg). Tæll. (Jf. G. N. hōnr, Hat).
hottet, adj. fuldt af Tuer eller Knorter.
hov, f. høve. — **Hov**, f. Høav.
Hov (aab. o), n. Vætte, Høi, Forhøi-ning paa Jorden. Hall. Waastee for Hø; jf. høvja og Solhov.
Hov (oo), n. 1) Afvælselse; passende Grad af en vis Bestaafenhed. sette Hov paa ein Haa: hærde eller blødgjøre en Lee, saa at den faaer en passende Haardhed i Eggen. Nordre Berg. og fl. — 2) Maadehold. Helg. Edm. Hall. og fl. (G. N. hōf). Dø va ikke Hov mæ di: der var ingen Maade med. Drk. Han ha' ikke Hov i Hæntinn: han tager enten for meget eller for lidet. Helg. Hall.
Hov (oo), m. 1) Hov, Hestehov. Nogle St. i Fleertal: Høve. (Gbr. Edm.). 2) Fodstykke, Foden paa Glas og deslige. Tæll.
hova, v. a. (a - a), afpasse, gjøre passende; især at give noget en passende Haardhed. høve ein Haa: hærde eller blødgjøre en Lee (see Hov). Nordre B. Tr. Stift, Helg. — Jf. høva.
hova, adj. 1) bestaafet med Hensyn til Høvet. godt høva (om en Hest). 2) afpasset, passende hærde; f. Hov, n. Hovd, f. Høgd.
horda, adj. af Hovud, kun i Sammen-sætning som dørhorda, storhorda.
Hovda(r), m. pl. Høvedgjærde; Høved-Enden paa en Seng. Sogn.
Hovde, m. et fremragende Bjerg; en Bjergryg, som strækker sig ud i et Dal-føre eller ogsaa ud i Vandet. Voss, Spl. (Jæl. hōfði, Forbjerg).
Hovdebrot o. f. v. see under Hovud.
hovdestup (uu), adv. hovedfulds, med Hovedet nedad. B. Stift. Nogle Steder: hovdesturt; ellers haustup.
Hove, f. Hovud. — **Hovel**, f. Høgd.
hovens (aab. o), adj. opfulmet, høvet. Drk. Fosen. Ellers: truten, bolen.
hovna, v. n. = trutna, bolna.
Hovold (aab. o), n. pl. Høvsuller, Traadværk i Bøvestolen, hvormed Bøven aabnes for Jflættet. (Central Høvalb er sjældent). Jæl. hasald, hōfald. I sjenste Dial. håfvull.
Hovstjegg, n. Haarbust paa Hestenes Fødder ovenfor Høverne.
Hovsoleie, f. Rabbeleie (Caltha palustris). Ellers: Gulsoleie, Myrsoleie, Døleblom (Tæll.).
Hovtraang, f. en Knibetang.
Hovtraang, m. Smerte eller Saltfød som Hestene sundom angribes af og som fortløres af en Knibten eller Snæverbet i Høverne.
Hovud (aab. o), n. Høved. Ordet Form er ingensteds ganste fuldkommen; det hedder nemlig: Hovu (Rbg. Tæll.), Høve (fra Lister til Sogn), Høu (nordensjælske), Høud (Edm. Nj.), Huvu (Hall. Vald.), Hugu (Gbr. Hedm. Østerb.), Huu, og Høe (Nommertige og fl.). G. N. hōfud, hofud, hafud. Sv. hufvud. I Sammenfætning: Hovu, Høve, Høvde, Høude, Høu, Huv. I Sæt. bruges den gamle Dativform Høvde; „i Høvde“ (i Høvedet). aa Høude: paa Høvedet, hovedfulds. Edm. Til Høuds: til Høvedet. saa upp i Høud'e (pi Høve), o: blive drukken. — I de andre gamle Sprog har Ordet en Bokal som svarer til au (haubit, heafod). Skrivemaaden H a u u d kunde saaledes ogsaa forsvares, og mange af Dialekterne synes at forudsætte denne Form.
Hovu(d)brot, n. Høvedbrud, Aandsanstrengelse. Ellers Haubrot o. fl.
Hovu(d)buna(b), m. Høvedpint, Dragt paa Høvedet. — Ellers: Høvedbunad (Edm.), Høvedbuna (Gbr.).
Hovu(d)bur(b), m. den Waade hvor-paa man holder Høvedet eller bevæger samme. I Edm. Høvedbur (aab. u). G. N. hōfudburd.
Hovu(d)flatt, m. Skindet af et Dyr's Høved. Tæll. Jf. Henna.
Hovu(d)gjær, f. Høvedgjærde i en Seng. Ellers Høvgjær, Høvgjær og fl.
Hovu(d)kamb, m. bruges i Betydning: Kronen eller det bedste og ypperste af alt. I Edm. Høvedkamb.
Hovu(d)kast n. Kast eller Slæng med Høvedet.
Hovu(d)lag, n. 1) Høvedgjærde, Forhøi-ning under Høvedet. (Jæl. hōfdalag). 2) den Deel af Bispelet som omfatter

Hødens Hoved eller **Ralle**. Gulbr. og Sv. i Formen: **Huglag**, **Huulag**. I Nordre Berg. **Haumæle**, **Haudemæle**.
hovu(d)laus, adj. 1) hovedløs; 2) forvirret, forstyrret i Hovedet.
Hovu(d)mæle, m. f. **Hovudlag**.
Hovud-ora (ubrugl.), i **Hau-orum**: i en Svimmel eller Sandselsløshed.
Hed Trondbjem. Jf. **Hovud-ør**.
Hovudskaal, f. Hjerneskål.
Hovudsmotta, f. Hovedsplit paa Skjorter og Rattrøier.
Hovudskad, m. Hovedsked; Hovedskad.
hovudsterk, adj. stærk i Hovedet, ikke svimmel. I Sv. **haudesterke**.
Hovudteina (el. -teine), f. Skindet af et Hoved. I Sv. **haudeteine**; i Drk. **Hautenne**. Ellers **Hovuskatt**, **Henna**.
hovudtulla, adj. fornyet, forstyrret i Hovedet. I. Stift (**hautulla**).
hovu(d)veit, adj. svag i Hovedet, som let svimler. (**hauveit**).
Hovu(d)veit, m. Hovedpine.
Hovudvefle, f. Vildelse. Sv. og Drk. i Formen: **haudevefle**, **hauvefle** (med egen Udtale). Han ser i **hauvefle**: han snakter over sig, fantasierer (som syge Folk). **Maaste** af besall.
Hovud-ør, n. Svimmelhed. Sv. (**haudeør**). I samme Betydning siges ogsaa **haudetynn**, n. — **haud-øren**, adj. svimmel.
hu (?: hun), f. ho. — **Hua**, f. **Huva**.
hua, v. n. (a - a), huse, raabe med langtrukken syngende Stemme, som Hyrderne i Fjeldene. B. Stift og fl. Hedder ogsaa: **huga** (Sogn), **haufe** (Sv. Drk.), **kaufe** (I. Stift), **kaue** (Ag.). Jf. **lirka**. **hua** betyder ogsaa at sige hu! et Udraab af Gru og Robbydelighed.
Hu-bror, m. et Navn paa en Art Bjergugler (med Hentydning paa deres Stemme). Nordre Berg. **Tell**, og fl.
Hud (Hu), f. Hud. I Fleertal kun om Huder af Røer eller andre store Dyr. Jf. **Skinn**.
Huddika (Hudeke), f. en Hudsmøring, en Dragt Prygl. Helg. Jf. **Dike**.
hudlaus, adj. hudløs; ogsaa: om efter stærk Ontning og Slid paa Huden. I Sv. **hudalause**, eller mest: **hudlaus**. Heraf **Hudløysa** (**Hudaløysa**), f.
Hudros (Huraas), Nifer i Huden. **Tell**.
Hudskifte (**Hudskifte**), n. Hudskæbning, Hudens Formelse.
Hudsko, m. et Slags Sko af laabent Skind. Sv. og fl.
Hug (aab. u), m. Hu. Utales ogsaa **Hog** (Sv. **hug**), **Hau** (Trondh).

Stift). G. N. hugr. — **Betyder**: 1) Sind, Tanter. (Ejelden, uden i Sammensætning). **koma** i **Hug**: **komme** i **Hu**. **bar** i **Hugien**: **haardhjertet**. — 2) **Lyst**, **Tilbøielighed**. **Alm.** og meget brugl. **foa** **Hug** **paa**: **faae** **Lyst** **til**. **hava** **Hug** **paa**, el. **til**. (Sv. **hug**, **håg**). — 3) et Forvarsel for en Fraværendes Ankomst (eller egentlig hans Hjemsængsel som gaar foran ham). **Mandal** (West i Spøg). **huga** (aab. u), v. a. (a - a), 1) **lyste**, **have** **Lyst** **til**: 2) **komme** **ihu**. **Harb.** (hvor man dog oftere siger **hættia**). Jf. **huga**.
huga, adj. **lysten**, **tilbøielig** **til** **noget**. **Alm.** I I. Stift: **hava**. **Han** **ø** **ikke** **huga** **paa** **dø**: **han** **har** **ikke** **Lyst** **dertil**. I Sammensætning ogsaa: **finbet**. Jf. **fulbhuga**, **heilbhuga**, **trubhuga**.
huga (uu), v. n. f. **hua**.
hugalege, adv. **begjærligt**, **med** **Lyst**.
hugall, adj. **behagelig**, **som** **vækker** **Lyst**. **Nl.** Jf. **hugleg**.
hugast, v. n. **faae** **Lyst** **og** **Rob** (Ejelden).
Hugbit (aab. i), n. **Kvalme**, **Væmmelse**, **Uvasseligbed**, **hvorved** **en** **starp** **Væbste** **samles** **i** **Munden**, **og** **som** **ubertiben** **medfører** **Brækning**. **Meget** **udbredt** **Drb.** (B. Stift, **Tell**, og fl.). I I. Stift: **Haubet**. Jf. **Wot**, **Waskæling**.
hugfallen, adj. **sløvet**, **som** **har** **tabt** **Lysten**. **Ejelden**.
hugfast, adj. **som** **har** **stabil** **Lyst**. **Ejelden**.
hugga, v. a. (a - a), **tilfredsstille**, **trøste**, **lindre**; **stille** **Ens** **Længsel** **eller** **Smerte**. B. Stift. G. N. **hugga**.
huggast, v. n. **føle** **Uindring**, **faae** **en** **Lise** **i** **sin** **Smerte**.
Huggelse, n. og **Hugging**, f. **Uindring**, **Trøst**, **Lise**.
hugheil, adj. **tryg**, **sikker**, **ubekymret**. **Meget** **brugl.** i de sydlige Egne **til** **Sogn** **og** **Hall**. Jf. **anklaus**.
hug-ill, adj. **bekymret**, **uroelig** **i** **Sindet**. **Sogn**. **Andre** **St.** **illhuga**.
hugleg, adj. **behagelig**, **hyggelig**. **Dr.** **Stift**.
hugleggja, v. a. (-lagde; -lagt), **vende** **sin** **Hu** **til**, **fatte** **Kærlighed** **til**, **blive** **indtagen** **af**. **Meget** **udbredt** **Drb.** B. Stift, **Tell**. I I. Stift: **hauleggja**. — **Han** **hadde** **huglagt** **henne**: **han** **var** **bleven** **forelsket** **i** **hende**. (**Kun** **i** **æbel** **Betydning**).
Huglynde, n. **Sindelag**, **Gemyt**. **Dr.** **Stift**.
huglyndt, adj. **finbet**, **tilfands**. **Ejelden**.
hugmykjen (aab. y), adj. **lidenskabelig**, **som** **har** **en** **stærk** **Lyst**. **Harb.**
Hugnad, m. **Fornæelse**, **Glæde**, **Trøst**.

temmelig alm. og paa nogle Steder mere brugeligt end Huggje. (Sv. hugnød)

hugnaleg, adj. fornøielig, glædelig.

hugnast, v. n. glædes, finde Trøst eller Fornøielse i noget. B. Stift.

hugram, adj. heftig, lidenskabelig; meget begjærlig. Helg.

hugsa, v. a. (a - a), huffe, komme ihu.

Alm. og mere brugeligt end haa, baata og huga. (Sv. hugsa). I Stav.

Ant betegner hugsa ogsaa at have Lyft til noget, ligesom huga.

hugsam, adj. n. hyggeligt, behageligt. I. Stift i Formen haufamt.

hugfand; adj. som man kan huffe.

hugse, n. Hufommelse. Ifte alm.

hugsen, adj. som har god Hufommelse. If. minnug, høttig.

hugstuf, adj. bekymret, sørgmodig, tungsin dig.

Hugstort (oo), f. Sorg, Angstelse. Gbr. If. Hugvert.

hugspreng, adj. fortrøiet, som har tabt alt Mod. Tell. (mest i Spøg).

hugstolen (aab. o), adj. forsagt, berøvet alt Mod, ligesom ved en Forberelse. Gbr. If. tyffjelaus.

Hugu (Hoveb), f. Hovud. — **Hugubona**, f. Hovubbunab. — **Hugulag**, f. Hovublag.

Hugvending, f. og **Hugvendelse**, n. Sindsforvandling, Lyft til noget som man før har været ligegyldig for. „Hugvendelse“ er ogsaa Navn paa en Plante (Hornbrager, *Orchis maculata*), fordi den efter gammel Tro skulde vække Elskov.

Hugverk, m. Bekymring, Angstligbed, Uro i Sindet. Meget brugt. sønderjælds. Ellers Ank, Atteit, Ir, Ibug, Iffug.

Huk (ux), m. fremragende Bjergbynt, især ved Hæet. Helg. (hvor det ogsaa hedder **Hukert**). Huk skal ogsaa betegne Drabelen i Halsen (= Uls), men hvorhelt det bruges, vides ikke.

huka, el. **hukje**, v. n. (e - te), sidde paa Suk, bøje sig byt neb. B. Stift, Helg. og fl. (Isl. huka). If. hylje.

hukjen, adj. frum, nebbøiet.

Huku, f. Hoka.

hukusboom, adv. med bare Sto, uden Strømper. Drt. Ellers kippeskob.

Huldr (Gulb'er), f. Elskone, underjordisk Kvinde. Alm. men hedder ogsaa Gold el. Hobb (Helg.), Suld (Soan), Hulba (Hbl.), Ulbr (Hall.), Udbe (Tell.). If. Lussa, Witt, Gøvettro.

Huldrefolk, n. Ellefolk, Underjordiske. Isl. huldafolk.

Hulbrehaug, m. Høi, hvori Huldrer efter Føltesagnet skulde opbevare sig.

Hulbrefall, m. mandligt Bæsen af Hulbrefolket. I Søndre B. Hulbakadl, Huldamann.

Hulbrefyr, pl. f. Hulbrens Røer. I Tell. Uddekyr, Uddekrætur.

huldren, adj. tosset, forberet. (Gbr.?)

Huldrespel, n. Huldrer-Musik. — **Huldreskaart**, m. enkelt Stykke af denne Musik; Ellebånd.

hulla, v. n. (a - a), nynne, slynge uden Drb. Gulbbr. og fl. Ellers: trada, sulla.

Hultr, n. = Smaatraas. Hg.

hultra, v. n. trave smaat, gaar hurtigt uden dog at løbe. Hg. Gbr.

Hulu, 1) for Høla; 2) for Høsløba.

Humla, f. Bilbte; Insekt af Bieslægten (Apis). I Nordre Berg. Humble. Sv. humla. Hertil: **Humlebole**, m.

Humlerebe, Kube. (I Hg. Stift: **Humlebol**). **Humlefaang**, m. eller **Humletot**, n. en eensformig summende Lyd, lig Bierens. **Humlestyng**, m. Humlestik. — **Humlevin**, n. Honning, Bilbhoning.

humla v. a. tillave Dl med Humle.

Humle, m. Humle (Frugt, Plante). Hertil: **Humlehagje**, m. en Humlehave. (Ogsaa **Humlegar**. Drt.). **Humle-**

Koll, m. Toppen eller Blomsten paa Humlen. (I. Stift og fl.). — **Humlelog** (aab. o), m. Affog af Humle.

Humleband, f. Hamleband.

Hummar, m. Hummer (Sødyr). **Hummarfiske**, n. Hummerfangst.

Hummel, m. 1. Hg. Sdm. (hvor Drdet Bygg er selbent). If. Hamlekon. (Hbft: hammel, kernesulb). **Hum-**

melsaakr, m. Bygager. **Hummelsek-**

sing, m. Bygar. **Hummelsmjøl**, n. Bygmeel. **Hummelsoqn**, f. Børsten eller Snerpen paa et Bygtorn. **Hum-**

melsupa, f. Bygsuppe.

Hummel, m. 2. Hammel i Kværet; et

Tvartræ som paa den forreste Side forbindes med Stagerne og paa den

bageste Side med Glæden eller Ploven. Gulbbr. og tildeels i Ir. Stift i For-

men Hummul. I Sdm. hedder det Løer-

hummel. — Hertil: **Hummelkrok**, m.

Jernkrog hvorved Hummelen fæstes til

Ploven eller Glæden. Jnbr.

Hummelshot, f. Hase; f. Hombot.

Hump, m. en Bjergknob. Soqn, Hbl.

Helg. — Andre Steder det samme som

Hupp.

humra, v. n. (a - a), gnække sagte; om

den dæmpede Lyd, hvormes Bæsen til-

- hvedegive en eller anden Begjærtiggbed, ifter efter Høder. Belg. Fr. og Ag. Stift. (Ogsaa i danske Dial. humre). I Edm. hedder det „brogge“. (Forstjelligt fra kneggja).
- Humregant**, m. en Fugl, bekendt af dens Stemme, som ligner Hestens „Humring“; Hørfegag (Scolopax Gallinago) Belg. Fr. Stift. Ellers: Røsfegant, Stoddefole, Myrebukt, Vedegleit, Jor-gleit.
- Humul**, f. Hummel, og Høymola.
- Hun** (uu), m. 1) en Bjørneunge; f. Hyn. 2) Halvplante af en savet Stok; de ypperste Hæle som ere savede paa den ene Side og have Barken paa den anden. B. Stift. Ellers Hon, Bakhon (Ag. Stift) og Bak (Fr. Stift). —
- Hune-lad**, n. Etabel af Huun.
- Hunabæra**, f. Hynebær.
- Hund**, m. Hund. Undertiden kun en Hanhund, i Modsetning til Dikkja. I Nordre Berg. ogsaa en Steen som er ombundet med Bibier og bruges som Anker for en Vaad. Bruges undertiden i Genitivs Forhold til at betegne noget hæsligt eller ubyggeligt; saaledes „Eit Hundebær“: et ubyggeligt Bær. „Ein Hundeklonad“: et forargeligt Liv. Ellers med e og s i Sammenfætning; f. Fr. Hundebit, n. Hundebid. Hundeslag, n. Hundrace. — Hundesrova, f. Hundehale. Hundesungje, m. en liden Hund.
- Hundegaatt**, f. Hundegjøen. Edm. (Jf. gjoya). Hundefoll, m. det samme.
- Hundelege**, adv. stygt, hæsligt. Edm.
- Hundeslengje**, f. Hundsløkke.
- Hunder** (hund'er), Talordet: hundrede. Hedder ogsaa hundra (Søndre Berg.) og hundrede (Edm.). G. N. hundrad. (I andre gamle Sprog: hund). Hundr er eitt: Hundrede og Een (et Slags Kortspil). Paa Hunder-Tal, el. „i Hunder-Bis“: hundredovits.
- Hundsløkke**, f. en Stærkplante; Chærophyllum sylvestre. Søndensjæls. I Edm. Hundeslengje. I Drl. er Hundsløkke og Hundskjeks en anden men noget lignende Plante.
- Hundvid** (-ve), m. f. Trollhegg.
- hungje** (hængt), f. hanga.
- Hunger** (Hunger), m. Hunger (i mildere Forstand); Måblyst, Appetit. Henna Hungren: faae Lyst til Mad.
- hungra**, v. n. blive fulten, føle Trang til Mad. I stærkere Betydning eller om en pitinlig Hunger hedder det „svelta“.
- hungren**, og **hungrug**, adj. fulten.
- Hungrevættje**, f. en Smule Mad, som ikke kan møtte men kan vække Måblysten. Edm. (Jf. hungarvaka).
- Hupp**, m. Slagsiden paa Kveg, eller det fede Kjød i Lyndfiden. Mest i Fleertal (Huppa, r). Søndre Berg. I Edm. hedder det Hump. (Jf. huppar).
- Hur** (uu), f. en Dør. Sætersdalen. (Stal ogsaa bruges i Hall.). G. N. hurd.
- Hurkl**, n. 1) ukøen Jis eller frossen Jord. Nordre Berg. (Ellers Hart, Strangl, Krokla. 2) Harten, Snorken eller besværligt Mandbræt. Edm.
- hurkla**, v. n. ralle, om den Lyd som høres af Mandbrættet, naar Halsen er meget tilstoppet (i Eggdom). Edm. Jf. rullla.
- hurplet**, adj. haarb og ukøen, om Jorden. B. Stift. Ellers: glamren, stranglen.
- Hurr**, m. Knurriff. Sogn. (f. Rinalb).
- hurra**, v. n. (a - a), gungre, buldre, give en dump og bevende Lyd. Nordre Berg. Drl. og fl. (Jf. hurra, larme).
- hurla**, om en svagere Lyd. Edm.
- Hus**, n. Huus; ogsaa: Herberge, Huusly; Huusholning; Familie. Ugesaa: et Gemme, Husl, Foderal. Naalehus, Navarshus, Brillehus; Vlekkhus, o. f. v. for Hus: faae Herberge. halve Hus: besørge en Huusholning; ogsaa hve, have fast Dybold. Eit stort Hus te halve: en stor Familie at forsørge. — Af gamle Former findes: Huse, Husens, Husanne; f. Fr. hava i Huse: have sit Hø og Korn inde (om Høsten). Det gjætt Mann av Huse, o: de gik alle tilhøbe, hver Mand som i Huset var. B. Stift. Husens Folk: Husets Folk. (G. N. hüssins). Te Husanne: til Huus, til Gaarden. B. Stift. — Hus i Hus, o: det ene Huus tæt til det andet. De høyr ikke Husa til, o: det er upassende, urimeligt. Edm.
- husa**, v. n. (a - a), bygge Huse. Nogle St. hedder det hysa. Ogsaa: v. a sette Huse paa; f. Fr. Han have husa upp Garen.
- Husarbeid**, n. huusligt Arbeide. Eigesom Inn-arbeid, modsat Uarbeid.
- Husbjønn**, m. Huustyran, en streng og berfæstlyg Person.
- Husbond**, og **Husband**, m. Huusbonde. Bruges paa nogle Steder af Hænerne altid istedetfor Huusbondens Naon; saaledes i Nordre Berg.: „Han Husband“ (vor Huusbonde). Jf. Ratmor. — Husbandsfolk, n. Huusbonde og Madmoder. Husbandsbrenng, m. Gaardskarl, første Tjener (= Gaardsbrenng).
- Husbudnad**, m. Huustot, Møbler.
- Husebot**, f. Rabob, Husenes Skandsæt-

telse paa en Gaard; ogsaa en Afgift som beregnes hertil i Fæstekontrakterne.

Husebrot (aab. o), en heftig Storm som gjer Stade paa Husene. Nordre Berg.

Husehyra, f. f. Husleiga.

Husemaat, n. Huusbesigtigelse; især det at man beset Husenes Indredning hos en Bekkendt, som man besøger. Edm. (Vel egentlig Burdering, af mata, mat-te).

Husemillom (-mylln), adv. fra det ene Huus til det andet. Alm. men hedder paa nogle Steder: „Susanne myllor“ (Ehl. og fl.), hvori det gamle Gentriv húsanna gjenkjendes.

Husfall, n. det Forsald som Husene efterhaanden lide, naar de ikke istandsættes. Tr. Stift og fl.

Husfang, n. Materialier til et Huus. Søndenfjelds. S. Fang.

Husfolk, n. 1) Folk af samme Huus; 2) Folk som kun have Huus men ikke Jord.

Hushald, n. Huusboldning. Hushaldar, m. Huusholder, Huusholderse.

Husk, m. 1) et Gengsted under Laget. Hall. 2) Læberstykke hvormed en Stolest belegges for at blive stor nok. B. Stift (D. Østen; Sv. hösker). 3) see huslut.

Husk, n. Stot, Uro; ogsaa Abspredelse, Fornælse. ga paa Husk: gaar for at more sig, søge Leg og Selstaa. Voss.

huska, v. n. (a-a), gynge, svinge i Luften. Sogn og søndenfjelds. I Drk. og Østherd. hedder det: huske. Ellers: raga, reia, sitga.

Huska, f. en Gyng. Dgaa: Huskestjøl, f. (Sogn), Rigastjøl (Edm.).

huskaldt (uu), adj. n. naar det er kølbt i Husene, uagtet Luften er mild.

Husfall, m. aldrende Mandsperson, som har eget Huus men ikke Jord.

Huskarna, og **Huskjering**, f. Kone som har Huus uden Jord.

huskjen (aab. u), adj. svag, sygelig. Sogn.

huskut, adj. bleggraar med en Blanding af sort, om Heste. Opplandene. (I B. Stift: „myrkt ulsblaff“). En Hest af denne Farve kaldes Husken, eller Husstottgampen. Gulbbr.

Huskval, m. et Slags Hval med en stor Forpønting paa Hovedet. Helg.

husla, v. n. spøge, fiase med hinanden; om Drenge og Piger. Øbr. I Edm. hedder det usle (ulste, ulste).

Husleiga, f. Huusleie. Ved Fisterleiene hedder det ogsaa: Husehyra.

Husløysa, f. Mangel paa Huse.

Husmann, m. bosat Mand med Huus uden Jord, eller ogsaa med et lidet Jordstykke. I sidste Tilfælde siger man oftere „Plasemann“. Dgaa Huskall.

Huspret, og **Hespret**, f. et Raan paa Tordenen, forhen brugt i Nbl. og Ehl. Har nogen Ligbed med det søndenfjeldste Østret og Høstret. (G. N. reid, Torden). Dyrindelsen er uvis.

Husrom, n. Huusleilighed, Huusly; ogsaa Husenes Størrelse eller Rummelighed; som dog oftere hedder Husromd, f.

husfa, v. a. stramme eller jage med Stot og Raaben. Sogn.

Hus-seta (aab. e), f. Huusmandsstand. sitje Hussete: boe i et eget Huus uden at have Jord. B. Stift.

Hus-styr, n. Huusboldning, Huusvæsen; ogsaa Drden og Stif i Huset.

huske, v. gynge; f. huska.

husra, v. n. fryse, omme sig eller give sig for Frost. Øbr. Tr. Stift. I Edm. histre. Han gjekk husra og frau.

husstren, adj. 1) kuldstær, om for Kulden. 2) kølb, kølig (om Luften). Tr. Stift.

Hustuft, f. Grund, Tomt.

Husvand, adj. huusvand, f. Tr. om Dyr. Dgaa: træden med Hensyn til Vølig. Egentlig to Drb: vand og vand.

Husvarm, adj. gjenemtrængt af Huusvarmen. See sølg.

Husvarme, m. Huusvarme. „for Husvarmen i seg“: blivde fortrølig med Husets Anliggender, eller saae fast Job i Huset (om tilspytte Folk). I Edm. Husfjeld.

Husveg, m. Gangvei imellem Husene.

Husverkje, n. Bygningss-Materialer, Lømmer. Kr. Stift, Nbl.

husvill, adj. huusvill, huusløs.

Husvist, m. Vølig, Opboldssted. Tr. Stift.

Husvogn, f. luffet Vogn. Østherd. og fl. hut (uu)! Litraabsord til en Hund, for at den skal tie eller være rolig.

huta, v. a. true eller stande en Hund, ved at si „hut!“ (Sv. huta).

hutelege, adv. stammeligt. Edm. De va so for-hutele sygt.

Huva, f. 1) Hue. G. N. hufa. 2) en Deel af Mavens i de brøvtyggende Dyr; see Jagrehuva. Udtales ogsaa: Hua, Hue (B. Stift), Huv (Tr. Stift).

Huvebrot, n. Opslaget paa en Løbbue.

Huve-emne, n. Løt til en enkelt Hue. Ellers Huvety. n.

Huveslag, n. Skærm paa en Hue.

Hv, n. Raab, Raabende, Stimmel (som er meget stor). Jf. hysakken. Dgaa

om smaat Græs, tyndt Haar el. Duun og deslige. B. Stift, Lell. og fl. I Mandal: *Sya*, om Skimmel. Jf. *Mygla*. (Sø. hi, smaat Skæg).

hva, v. a. (a - a), afslutte, afbugge, især smaat Græs. Sdm. og fl.

hy(d)a, *hva*, v. a. (e - de), vidste, slaae paa den bare Hud. Nbl. Walbers og fl. G. N. *hyða* (hudstryge), af Hud.

Sy(d)a, f. en Subsmøring, en Dragt Prøgl. Nbl. (i Formen *Sya*). Ellers: Dengsla, Dita, Subdita.

hydd, vidster, prøglet; f. *hyda*.

hyffa, v. a. (e - te), løste op og ned, vøse, vimsse med noget (f. Er. med et Barn). Kr. Stift, Gbr. og fl. *hyffe* seg: lette sig op, hoppe op. Ved Stavanger: *hyfsa*; men maaskee egentlig *hyfsa* af *hefsa*. Møbsat *hytja*.

Syffing, f. Døfsen, Bimfen op og ned.

hyggja, v. a. 1. (e - de), 1) sandse, være bevist. *hyggje* se: sandse sig. Helg. (G. N. *hyggja*, tænke). 2) mærke, bemærke, blive vaer, blive opmærksom paa. Meget brugt paa Helgeland. Dgsaa: fatte, begribe, forstaae. — E *hygd'* ikke hva han sa (jeg lagde ikke Mærke til hvad han sagde). Udtales ogsaa *hyttje*, *hytte* (ved en for Dialekten egen haard Udtale af gl).

hyggja, v. a. 2. (e - de), 1) ynde, holde af, synes vel om. Drk. Den han *hyggje* mest (den som han ynder mest). Af Hug. 2) med seg: glæde sig ved noget, befinde sig vel, finde Tilfredsbeh eller Trøst i noget. Almindeligt og meget brugeligt; dog sjældnere i Nordlandene, hvor *hyggje* har den ovenanførte Betydning. Det *hyggje* seg te han: de holde sig til ham, finde Fornøielse i at være hos ham. Han *hygde* seg so godt hær: han syntes saa godt om at være her. (Hær om et Sted hvor man nyder Fortrolighed og ikke føler nogen Tvang). Eg hede *hygt* meg te da lengje: jeg har længe glædet mig dertil, i Forventningen deraf.

hyggjast, v. n. glædes, opmuntres ved noget (ligesom *hyggja* seg).

Syggje, n. 1. 1) Sandse, Bevistbeh; 2) Agtsombeh, Opmærksombeh. Helg.

Syggje, n. 2. Glæde, Tilfredsbeh, Befindende; især det at man finder sig vel tilfreds med sit Hjem og sin Familie. Dgsaa: Trøst, Tilflugt; eller noget som man kan holde sig til. Meget udbredt, men ikke ganske alm. I Helg. hvor man har ligelystende Ord af en anden Betydning, er det ubrugeligt. I Lell. siger man: *Sugna(d)*.

hyggjelaus, adj. 1) sansesløs, ubevist; 2) søv, dross, uagtsom. Helg.

hyggjelaust, adj. n. ubehageligt, uden Glæde eller Fornøielse. Mest i de sydlige Egne.

hyggjeleg, adj. behagelig, glædelig, opmuntrende. Da va so *hyggjele* te sjaa. — Dgsaa: vasser, takkelig, *hyggelig*; ligesaa om Personer: blid, venlig, omgængelig. Alm. (dog sjelden i Helg.).

Syggjelse, n. Tilfredsbeh, Befindende; f. *Syggje*. Han hede lite *Syggjelse* betime: han har ikke meget at glæde sig ved hjemme.

hyggjen, adj. agtsom, opmærksom; ogsaa: nem, som let begriber og lærer noget. Helg. f. *hyggja*, 1.

hygt, adj. n. behageligt. (Møbsat: *ubhygt*). Jf. høgt, som ubertidben forvexles med dette. Setersbolen.

hyttje, v. a. (e - te), boie sig ned, sætte sig paa Gul (hyttje seg). Søndensfelds. Dgsaa v. n. sidde paa Gul (= hula).

Syttel, m. Bagtnæ, Knæleb paa Dyrenes Bagdeem. Lell. og fl. Dgsaa i Kr. Stift.

Syttja, f. Hytte. Helg. Maaskee beslægtet med Hoff.

Syl (aab. y), m. (fl. *Sylja*, r), en dyb Vandpyt, et lidet Skær eller stille Vand; ogsaa en dyb Huulning i Bunden af en Elv eller Bæk. Alm. (Udtales nogle St. som Høl). Sø. hylr, Dyb. I danske Dial. Høll. — Jf. *Søla*, *Søyla*, Dam.

hyla (yy), v. n. (e - te), hyle. Hedder ogsaa: yla og ula. Seraf *Syling*, f. *Sylba*, Baand, Slibe; f. *Selba*.

hylja (aab. y), v. n. (a - a), 1) om en Elv: danne smaae Skær eller Pytter, nemlig ved Oversvømmelse eller Udgravning af Grunden. Sbl. Af *Syl*. 2) slude strømmehis, stykke, øse ned. Ag. Stift. Da regnde saa da *hylja*. 3) drifte stærkt, bølge i sig. Sdm. Han helbt paa *hylja* æ draff. Seraf *Syling*, f.

hyljut, el. hylet (aab. y), adj. fuldt af Vandpytter eller Huulninger i Grunden.

Sylf, m. Underhue, Pianeved høvred et Børns Hoved tilbækkes. Meget udbredt; nogle Steder: *Sylif* (aab. y) eller *Søllif*. Findes ogsaa i danske og svenske Dialekter.

Syltje, n. et Slags Mælkefar eller Spand saaledes indrettet at det kan bæres paa Ryggen. Meget udbredt; i Sct. *Syltje*; og nogle Steder søndensfelds: *Sølf*, m. Ellers: *Svibytning*, *Søll*, *Dankar*. (Sø. *hylki*, et lidet Skær).

Hyll, m. **Hylbeta**. — **Hylkeblom**, m. eller **Hyllerose**, f. **Hylkeblomster**.
Hylla, f. en **Hylde**. **Bedder** ogsaa: **Hille** (Edm.), **Hjell** og **Ajell** (i de sydlige Egne).
Hylla (2), **Steenfise**; **Bage-Jern** o. s. v. see **Hella**. „**Hyll** i **Hjort**“: stærkt **Havelse**, **Ansats** til en **Dybb**. **Fosen**.
hylla, v. a. (e - te), **modtage**, **buse**, **optage** i sit **Huus** (især omstretfende mistænkelige **Folk**). **Nbl.** **Hjtre** **Sogn**. (**Jøl.** **hylla**, **hæle**). **Jf.** **holl**.
hyllast, v. n. **vænnes** til **Huset** eller **Familien**, **blive huusvant**; om **Dyr**. **Nbl.**
Hyllest, f. **Gunst**, **Belvisit**, **Judest**. **Øvr.** **Af holl**.
Hyllkæde, f. **Hellerkæde**.
Hylma, f. 1. **Halmskub**; f. **Helma**.
Hylma, f. 2. **Spiller** af **Hjævertikke** eller **Hvalben**, som **inlægges** i **Fislesnorerne** ved **Lodbet** og **Kroge**, for at gjøre **Snoren** **stiv** og **elastisk**. **Nordre Berg**. (**Maaskee** egentlig **Skjul**, **Dække**, af **Hjelm**).
Hyltre, f. **Hylster**, **Stæbe**. **Edm.**
hyme, v. n. (e - de), **mørke** af **Ratten**. **Edm.** **Øff.** **Ogsaa**: **hymest**. (**Jøl.** **hüma**).
Hyming, f. **Morkning**, **Skumring** (om **Vinteraftenen**). **Jøl.** **hüm.** **Ellers** **Skyming**, **Skymring**, **Skumt**.
Hyn, m. en **Hjørneunge**. **Nordre Berg**.
Hyn, f. **Nbl.** og **Øhl.** **bedder** det **Hun**. **Ø.** **N.** **hünn.** **Hyn** siges ogsaa om en **Dreng** (**Guta-hynen**). **Edm.** **J** **Sogn** „**Hyl'en**“.
Hynboer, f. **Hjørnemøder**, **Hunbjørn**. **Nordre Berg**. — **Ellers**: **Hunabøra** (**Øhl.**), **Høneboer** (**Kellem.**), **Børa** (**Sogn**). De øvrige **Navne** ere anførte ved **Børa** og **Hjøna**.
Hynna (for **Hyrna**), f. **Hjørne**, **Rant**. **J** **Søndre Berg**: **Hynna**; paa **Dylandene**: **Hynn**, n. (**Ø.** **N.** **hyrna**; **Øv.** **hörn**). See **Hynning**.
Hynnejarn, n. **Hjørnebeslag**.
hynnekæff, adj. **stæv** i **Hjørnerne**, **ikke gaanske retvinklet**.
Hynnestav, m. **Hjørnekolpe**, **Hjørnepille**.
Hynnestein, m. **Hjørnesteen**.
Hynning (for **Hyrning**), m. **Lværbsælste**, **Lværtræ** i en **Stæbe**, sædvanlig med **opstaaende** **Ende** ligesom **Horn**, hvoraf **Raonet**. **Nordre B.** **J** **Guldbdr.** **Hynne** og **Sonne**. **Ellers**: **Flauta**, **Flautstok**.
hynnut, adj. **kantet**; f. **Ør.** **trihynnut**.
hyppa, v. n. (a - a), **hoppe**, **springe**. **Edm.**
hyppa, f. **hyffa**.
Hyr, n. **Klædning**, **Beklædning**; især **Øv.** **Klæder**. **Helg.** **Namb**.
Hyr, m. **Lyst**, **Mod**, **Fyrighed**. **Edm.**

Næ Hyren a paa: **medens Lysten** **va-**
rer, **førend** **Modet** **sagtnet**.
hyra, adj. **Lysten**, som **søler** **Lyst** og **Mod**
til noget. **Edm.** **E** **va** **istte** **hyra** **paa**
dæ. (**Jf.** **Jøl.** **hår**, **glad**).
hyra, v. a. (a - te), **forlyne**, **udruste**, **især**
med **Klæder** (f. **Hyr**, n.). **Helg.** **hyre**
seg **te**: **Klæde** **paa** **sig**, **sætte** **sig** **ikand**.
hår **ut**: **udruste**, **forlyne** **til** en **Kæise**.
Hyra, f. **Løn**; ogsaa **Leie**, **Huusleie**. **B.**
Stift; **mest** **brugl.** **hos** **Søfolk**.
Hyrbar, f. **Hyring**.
Hyrig, n. **Daas**, **unyttig** **Enaf**. **Nbl.**
Edm. **En** **ubestemt** **Betydning** **har** **det**
i **Lalemaaden** „**Han** **a** **burt** **i** **Hyrig**
a **Heim**“, o: **han** **snakker** **over** **sig**, **ta-**
ler **ligesom** **i** **Bildelse**. **Edm.** **J** **Ør.**
Stift **bedder** **det** „**bort** **i** **Hør** **a** **Heim**“.
hyrgja (**hyrje**), v. n. (a - a), **vaase**,
snakke **uden** **Grund**.
Hyrigja, f. **Fabel**, **løs** **Enaf**. **Nbl.**
Hyring (**aab.** **y**), eller **Hyring** (for
Hyring), m. **Hyrde**, **Boqter**, **Dusterub**.
(Udtales ogsaa **Høling**). **J** **Kell.** **Hyr-**
ring; i **B.** **Stift** **forekommer** ogsaa:
Hyrbar (**yy**), **ester** **Kristtysproget**. **Ø.**
N. **hirdingi**, af **hjør**.
hyrpa, v. a. (e - te), **trække** **sammen** i
Ryker, **indtætte**, f. **Ør.** **Ranten** **paa**
Klæder. **B.** **Stift**. (**Jøl.** **harpa**). **Jf.**
berka.
hyrpt (**hyrt'e**), **rynklet**, **sammenkræbet**.
hyrt (**yy**), **Klædt**, **udrustet**; f. **hyra**.
hyrtig (**aab.** **y**), adj. **stolt**, **meisende**, som
har en **stiv** **Holdning**. **Nordre Berg**.
Hyrve, n. f. **Hyrre**.
Hyrving, m. en **Art** **Krabbe**, **Hendelig**
af **dens** **mange** **Pigge** **paa** **Stalken**.
(Cancer **Maja**). **B.** **Stift**; **ogsaa** **Et**.
Hyrving. **Maaskee** af **Hovv**. (**Jf.** **Ang.**
hæfern, **Krabbe**).
Hysa, f. **Kuller** (**Hiff**), **Gadus** **Aglefinus**.
Vest- og **nordensjæls**. **Jf.** **Kolga**. (**Jøl.**
ysa). **Hys**-**bygg'd**, et **Navn** **paa** **Øen**
eller **Dybet**. **Edm.** (i **Spøg**).
hysa, v. a. (e - te), 1) **buse**, **have** i **Huus**.
Alm. (**Ø.** **N.** **hysa**). 2) **bygge** **Huse**.
I **denne** **Betydning** **oftere**: **hysa**. **J**
Helg. **betyder** **buse** **undertiden** **ogsaa**:
logere, **opholde** **sig** (**hvillet** **bellere** **burde**
bedde **høfast** **eller** **hysa** **seg**).
hysande, adj. **som** **man** **kan** **buse**.
Hysje, n. 1. et **libet** **Huus**; **Wandhuus**.
Garbdanger.
Hysje, n. 2. **Familie**, **Følge**, **Selskab**.
Østb. (**Ø.** **N.** **hyski**).
Hytt, m. **Lyst**, **Mod**. **Edm.** **Jf.** **Hyr**. **Et**
andet **Hytt** (**Stumpetræs**), f. **Hitt**.
Hytta, f. **Hytte**. **Jf.** **Hytta**.
hytta, v. n. (a - a), **true**, **løste** **Haanden**

som for at slaae. Nordre Berg. Øst. og fl. — I Søndre Berg. hōta.
 hytta, v. a. (med seg): boide sig fra, slippe fri for noget. hytte seg fram: komme frem med Vanskelighed. Sjelben.
 hytta, adj. lysten, modig. Edm.
 hy-vakken adj. meget stimlet, laadben af Skimmel (Hy). — hyvekfa, v. n. bevore med Skimmel.
 Hyvel (yy), Sant; see Høvel.
 Hyvel (aab. y), m. Høvel. Hedder ogsaa: Høvel (aab. e), i Søndre Berg. og fl. (G. R. heßil; Sv. hyvel). — Hyvelstønn, f. Høvelstøb.
 hysla, v. a. hysle. Nogle St. hevla.
 Hyvlebent, m. Høvelbent.
 hyslebøten (aab. o), adj. stibt eller strøgen med en Langhøvel.
 Hyvre (aab. y), n. den Deel af Hestetælen, som ligger tværs over Ryggen og tjener til at holde Drættet oppe. I Edm. hedder det Hyvre; i Ag. Stift tilbedes Høvre.
 Hyvring, f. Høvring.
 Hædd, f. Høtte; see Høgd.
 hædd, adj. spottet, haanet. Af hæde.
 hæ(d)te, hæte, v. a. (e - de), spotte, haane. Af Hæd. Tæll. (G. R. hæda).
 Hæg, f. Hælg. — Hægd, f. Høgd.
 hægre, v. a. pynte, smykke. Tæll. (hvor man udeleer det af Hæg, o: Hælg).
 Hægre, f. f. Hævre. — hægre, adj. see Hæg.
 hægst, adj. højest; f. Hæg.
 hæjleje, adv. stærkt, beftigt. Tæll. (Jæll. hækilægr, farlig).
 hæjen, adj. (Jæll. bæne), 1) graadig, som har stærk Nødvist. Nordre Berg. Edm. I danske Dial. hægen. 2) begjærlig, havefyg, higende efter Fordeel. 3) forsynlig, flittig, driftig. Sogn.
 hæknast, v. n. blive graadig. Edm.
 Hæne, f. Graadighed; Begjærlighed.
 Hæl, m. 1. Hæl (paa Foden).
 Hæl, m. 2. en Pæl eller Pind som sættes fast i Jorden, især til at binde Gæde eller Køer ved. Drl. (G. R. hæll).
 Hælbeck, m. Skævhed i Hælen (især paa Støvler). Edm.
 Hælbot, f. Kap, Bød paa Hælen. Hælbota, v. a. sætte ny Hæl i Strømper.
 hæle, taale, udholde; f. hœra.
 hælen, f. hæren.
 Hælbunger, f. Hælbunger.
 Hæljarn, n. Jernbeslag paa Hælen.
 Hælkappe, m. Hælkappe, Hælfoer.
 Hælsott, f. Hælsott. — Hælse, f. Hælse.
 Hælskab, m. Hæl i Strømper. B. Stift.
 Hælskytte, n. Hælskytte i Sko.
 Hælug, Hælun; f. Hærug.

hœma (hœme), v. n. (e - de), gride eller snappe efter noget. Tæll. Jf. hæmsa, hœmta, hæmse, hœmpra.
 hœma, v. a. (e - de), pynte, fete, gjøre reent. Sbl. hœma i Huis'e. hœma seg (pynte sig). Jf. Ham, hæmleg.
 Hœma, f. Orden, Reenlighed, Pyntelighed (i Huset). Nbl. Sbl.
 hœmeleg, adj. reentlig, net, ordentlig. Nbl. Sbl.
 Hœming, m. Lyfte; især det Hælb, at Kvæget trives godt, og at man ikke mister noget deraf. Edm. (Jf. Hæbn).
 Hœmsat: Dbermtng, Hæm (som forudsætter et Stamord: Hæm). G. R. hœmingja.
 Hœmsla, f. Hœmsla. Hœmpe, f. Hœmpa.
 hæmsa, v. a. (a - a), 1) pynte, ordne. Nbl. (= hœma). 2) samle, sammenstrabe i en Gæst. Nbl. Me hæmsa inn eit Løst Høp. (Jf. hœma v. n.). 3) salbe paa, komme ihu (med nogen Betænkning). Hærb. Hæn hæmsa paa da. (I Edm. hœmpra).
 hœmta, v. a. samle, plukke; f. hœnta.
 hœn (for hærn, eller hær-ne), o: her. Bruges i Jnderøen ogsaa som adj. f. Ex. Dette hæn M're, o: dette Mær. Paa hæn Sla: paa denne Side.
 hœna, v. n. tørres, fortørres. Sogn. Jf. Hæna, Hænast og Hæsa.
 Hœnde, f. Hœnda. Hœndig, f. hœndug.
 hœngje, f. Hœngja. Hœngfle, f. Hœngfla.
 Hœnte, f. Hænt. Hœnt, f. hœnti.
 hœr, adv. her. (Jf. hœda, og hœti). Hedder ogsaa: hœr (Hær), hœra (Hærg.), hœra-ne, hœran (Mandal. Hærg. Tæll.), hœn (Jndr.). „hær aa hær“, o: hist og her, paa forskjellige Steder. Nbl. (G. R. her ok hvar). „hær-ette“: efter denne Tid. „hær-fyre“: forben, for- end nu. „hær-istra“: herfra; ogsaa: herester, fra nu af. „hær um Dagien“: for nogle Dage siden.
 Hær, f. Hær, Hærmee. (Sjelben).
 Hær (for Hærb), f. Skulder, Årel. Fleertal: Hæra, r. Hæget ubredt og maa skee alm. dog paa nogle Steder hældnere end Dkfl, eller Åfl. I Hærg. Hær. G. R. herð, herðar.
 Hæra, f. et Dæffen af Haar. Nbl.
 hœra, v. a. (e - te), rense for Haar; ogs. at sælde eller rense for Straa, Stikke, eller Skæver. hære Emør: rense Emør ved at gjenemskjære det i forskjellige Retninger med en sløv Kniv. (Sv. hœra).
 hære Kønn: sælde Kønn.
 hœra (for hœra), v. a. (e - te), hærde, gjøre haard. I Tæll. hœre. G. R. hœrða. hære seg: hærde sig, vænne sig

til at taale meget. hære Jærn: gjøre Jærnet haardt ved Afkøling i Vand.
 hæra (for herda), v. n. (e-te), holde ud, vedblive. (Sv. hårda). Meget brugt i Ag. Stift i Formen hære, eller hære (med tykt l); og endnu mere i Tr. Stift, hvor det udtales hære eller hær' (med tydeligt l). — hære paa: holde ved, ikke give tabt. Ag. Stift. D'a so kaldt at ein hær' int' (o: at man ikke holder det ud). Tr. Stift. Wg hær' inte høyr' paa bæ: jeg taaler ikke at høre derpaa, det er mig utilbølig. Nordre Ironbhjems Amt.

Hærablad, n. Skulderblad.

Hæra(b), n. Herred. (G. N. herad). Kun i Distriktsnavne, som: Kvinnhæra, Bshæra, Kryshæra. Beboernes Navne ende paa Hæring (Bøhæring, Kryshæring).

hærast, v. n. hærdes, blive modig og udholdende.

Hæratopp, m. Skuldbrene eller Ryggens Forhøjning ved Bøvbladene paa et Dyr. I danske Dial. Hærtop.

hærau, f. hærug.

Hærbrygje, n. Herberge. (Sjelden).

hærebred, adj. bredskulbredt.

hærelut (uu), nebbøiet, lude. Tell.

hæren, adj. udholdende, som kan taale meget. Tr. Stift i Formen: hælén.

Hæresaalb, n. et Stok hvori Korn renses for Straa og Stikke. B. Stift. Dgfaa i Tell. i Formen Hørsaalb.

Hæring, f. Hærdelse. (I Tell. Høring).

Dgfaa Rensning, af hæra, v. a. 1.

hærl(e)ge, adv. meget; f. hærlege. Dgfaa temmelig, ikke saa ganske lidet. Rbg.

hærme, f. hærma. — hærst, f. hærst.

Hærsla, f. Hærdelse (G. N. herdsla); ogsaa Haardbed. Denne Antven heve et go' Hærsla (o: en påsende Haardbed).

Hærslavatn, n. Vand hvori Jærntvedflader ere hærbede ved Afkøling. (Lilbells anvendt som Lægemiddel).

hært, adj. 1) bevoret med Haar; især om et Høker, f. Ex. en Raly. Han æ tie hært endaa (den har ikke faaet Haar endnu). G. N. hærdr. Jf. langbært, tunnbært, tjuftbært. 2) renset, afbaaret; f. hæra. Rigelydende hermed er: hært, o: hærdet. (I Tell. hært).

hærug (hærig), adj. 1) haardfør, udholdende, som taaler meget. Ramb. og fl. i Formen hærau og hælau. Jf. hæren. 2) dristig, modig, som ikke let bliver bange. B. Stift, i Formen hærige (for herbug).

Hæruolv, m. en vis farlig Hestesygdom,

som ansees forarsaget af et Slags Insekt (Troll). Søndenstjels (Tellem. Hallingdal).

Hæs, n. Stille, Dypbold i en Storm. Sdm. Gæntl. Høile; jf. hæsa, v. n. der, ligesom blæsa og pusta, ogsaa kan betegne at slaa, bølge eller puste ud.

Hæs, f. Stiklads eller Stærde af Stænger, som bindes til opreiste Pæle, og bruges til at tørre Hø og Korn paa.

B. Stift. Ellers Hessa, Hessju. Ordet Hæs har i Flertal: Hessa(r) og faaer en lignende Form i Sammensætning; saaledes: Hessalængd, f. Hæsens Længde. Hessastad, m. Stedet hvor en Hæs staaer eller har staaet. Sdm. Hessa-terre, m. Lørring i Hæs. Jf. Hessa-staden. I Sdm. hvor Hæs altid bruges til Lørring af Korn, haves flere betitl. hørende Ord, saasom: Stot (en enkelt Længde af opbundne Stænger), Golv (et halvt Stot), Stur (øverste Stang), Rev, el. Røv (nederste Stang). Jf. Trobe, Staur, Skore.

hæsa, v. n. 1. (e-te), 1) tørres (ved en stærk og langvarig Lørke, især af Bind). Søndre Berg. I Tell. heise. Da hæse reint upp: det bliver ganske fortorret. Nbl. 2) v. a. tørre stærkt, gjenneblæse. Busturub (?).

hæsa, v. n. 2. (e-te), puste, stønne, være skalaanbet af Udmattelse. Meget udbredt (Kr. Stift, Sdm. og fl.). Sv. hessja. Jf. Hæs, n. og hæs.

Hæsa, f. 1) Lørked Lørke; især af Bind. Nbl. 2) Hæshed (af hæs). Sogn, Tell. Jbl. hæsi.

Hæsband, n. Vidier hvormed Hæsstængerne opbindes.

Hæsing, f. Pusten, Stønnen.

hæsja, v. a. satte i Hæs; see hessa.

Hæsstaur, m. Stør, Pæl til en Hæs.

Hæstrode, f. Stang til en Hæs. Sdm.

Derimod Hæstrode, n. om Stænger, Pæle og Støtter tilfammen. Dgfaa Hæsvid, m.

Hætt (Hett), m. Fare, Bovespil. Nbl. (G. N. hætt). Da va Hett um da, eller: da so Hett ette da, o: det stod paa Rippen, der var Fare for at det skulde stee. Da va ein Hett mæ da.

hætt, adj. n. farligt, voveligt. Tell. I Nbl. hette, seldnere hetten. G. N. hætt. Jf. frofthetten (Tr. Stift), livhætt (Tell.).

hætten, f. hætt.

Hæv, n. Hant paa Laaget eller paa Støden af et Kar. Sdm. see Hævel.

hæv, adj. 1) mægtig, formuende, som har meget. Indr. 2) god, fortrinlig,

dygtig; tjenlig at have eller bruge. Kr. Stift. Et høv'e Jor. Ein høv'e Hest. 3) flint, dygtig (om Mennesker); ogsaa flittig, stræbsom. Mere udbredt. Berg. Stift, Gbr. Selg. Du æ høv, so(m) høve gant so langt. Me lye vera høve (: flittige). Sogn. „E æ 'He so høv'e at e kjenne de" (er i Edm. et Høfligheds Udtryk til Fremmede).
høvall, f. høvert.
Høvd, f. 1) Eiendom, Mark eller Stov, som hører til en Gaard. Sogn (Hjelden). Af hava. 2) Høvd, Ret til Besiddelse. G. N. hest. 3) Jordens Dyrning og Forbedring (Sv. håvd); men især: Dyrningsmiddel, Gjødsel, Møg. Kr. Stift, Søndre Berg. Hall. Ellers: Tab, Frau, Lo, Kvilla. Hertil Høvd-lafs, Høvdbyngja og fl.
høvda, v. a. (a - a), 1) høvde, faae Høvd paa; 2) gjøde, opdyrke.
Høvddrag, n. gjødenes Væbte som udspreder sig over Engen fra Fæhusene. Lell. Ellers: Tablig, Løsig.
Høvdsløysa, f. Mangel paa Gjødnng.
Høvding, f. Dyrkning, Gjødsling.
Høvel, m. Sant, Haandfang, Bølle; især paa aabne Kar, f. Er. Bøtter. Søndre Berg. Stav. Amt. Ellers: Hivel (Gbr.), Hysel (Valb.), Høv (Sogn og fl.); jf. Høv. De øvrige Navne ere: Halb, Hant, Kylv, Jat, Vette.
høvert (hø'rt), adj. om Byg: blandet med Høvre. Kr. Stift, Søndre Berg. og fl. I Edm. høvalt, høvalle.
Høvre, Høvrulle; f. Høvre.
Høvskep, m. Dygtighed, Godhed; ogsaa: Fjeld, Flintebed. Selsbuere: Høvleikje, m.
Hø, f. en Forhøining, Høide, Valle; især paa en Hjelbryg; ogsaa en afrundet Hjelbtov. Guldbrr.
høg, adj. 1. hø; ophøiet; høitstaaende i Verb, Rang o. s. v. (Sv. hög). I Rand. høyg. I Sæt. og øvre Lell. høag'e (G. N. hær), med comp. høgre; superl. høgst (i Nbl. høst); ellers: høgre og høgt (G. N. hærri, høst). høg' Sø: høit Vand, Flod. Da va paa høg'e Lid: det var paa høit Lid, der var ingen Lid at spilde. Da gjeft ein høg'e Gang: det stod paa Rippet, var meget nær ved. høgt Maal: høit Stemme (forskjelligt fra: grant Maal). Høge Vørs-ender: den øverste Ende. here hogan Hest: here En paa Ratten eller Skuldrene (en Leg). Edm. Det høgie: de Store, de Fornemme. Sæt. — Den gamle Form haa

gjensendes i mangfoldige Stedsnavne, f. Er. Hanes, Hævollen.
høg, adj. 2. magelig, betvem. Bruges i Setersbølen i Neutrum (høgt), men synes ellers at være ganske fortrængt formeblst Ligbeden med det foranstøite Ord. G. N. høgr. Hertil hører: høgleg, høgfor, høgvtint.
høgbara (bala), adj. høitboret, om Baade og Færger. Gulbrr. Drf. (f. Bar).
høgbeina, adj. f. høgtøtt.
Høgd, f. Høibed, Høide (som Bestaffendeb). Mannshøgd, Knebhøg o. s. v. Sedder i Setersbø. Høgd (af høg'); i Nbl. Hødd. (G. N. hød). 2) Høide, ophøiet Sted eller Stilling. Han sævva i Høgd'enne (det sneer i Høiden). Det kom seg i Høgd'a: de svang sig op, bleve ophøiede. 3) Forhøining, Hørg, Hjelb. Rest i Ag. Stift (Hall. Gbr.). Jf. Hø. 4) Etage, Stokværk i et Huus. Andre Høgd'a: anden Etage. Jf. einhøg, tvilhøg. 5) i Sællablen: Luvart, Bindfiden. Altid i ubestemt Form. Sæt deg i Høgd: sæt dig til Luvart. (Modsat Le). 6) det meste, den største Deel. Altid i bestemt Form. Høgd'a 'ta bi, : det meste deraf. (Søndre Berg.). Det ha saatt Høgd'a (de have faaet den største Deel).
høgfarma, adj. høit labet, hvis Labning rager høit op. Dgfaa høgfermd.
høgfjella (-fjelt), adj. om et Landskab, som har høite Fjelde.
Høgfær, f. flabelig Færd, det at man lever paa en stor Fod. Vælsæra æ ber'e enn Høgfæra.
høgfør, adj. spagferdig, som farer magelligt affed. Lell. Af høg, 2.
høgføtt, adj. høifødet, høitenet. Han æ ikke høgføtt'e: han har ikke meget at stole paa; det er smaat med ham.
Høghjarta, adj. modig, behjertet. (Hjelden).
høgja (høta), v. a. forhøiet, ophøiet. Forubsættes i „upp høgd"; men er næsten ubrugelig.
Høggende (Høende), n. Hønde, Pude at sidde paa; ogsaa Høvedpude. Udtales alm. Høende, Høvend, Høvend. — Sv. hönde; G. N. høgindi, af høg, dekvem.
høgleg(e), adv. magelligt, betvemt, med Lethed. Lell. Rbg. Mandal. Nbl. Du kem'e høgleg fram te Kvelds.
høglendt, adj. høit liggende, om Mark og Ager. Rest søndenstels. Sv. högland.
høgliva, adj. stormavet, som har fremstaaende Rave. Nbl.

Høgljo(b), f. **Høgmæle**.
høglærð, adj. høllærð.

Høgmæle, f. høtrøstet Snafl; ogsaa: offentlig Dmtale. Nordre Berg. Sdm. Da kom i Høgmæla, o: det rygtes, man begyndte at tale offentlig derom. (Isl. hámæli, n.). I Sogn hedder det: Høgljo (for Høgljob).

Høgmælt, adj. 1) høimælet, som har en høj eller stærk Stemme. 2) høtrøstet, som taler høit.

Høgna, v. n. (a-a), forhøies, blive høiere. Noget Steber ogsaa v. a. forhøie, sætte høiere, — hvilket hellere skalde hedde høgna eller høgja.

Høgraud, adj. høtrøb.

Høgre, adj. høire. (Motsat vingsire). Sv. höger. G. N. hægri. Paa høgre Hand'a: paa høire Side. — Ligelydende er Komparativet af høg: høgere; i Sæt. høgere.

Høglet, n. Hølsede, Høibent. Efter Ud-talen tilbeds: Høfset; i Nbl. Høufet og Høust, som nærmer sig til G. N. høseu.

Høgst, adj. (superl. af høg), 1) høiest; 2) mest. — Høgte Parten: den første Deel. (Jf. Høgd). I Sdm. hedder det ogsaa: høgsta, der ogsaa bruges som et Subst. f. Er. Han høve høit høgsta 'ta dt (o: det meste deraf).

Høgst, adv. høst. „høgst a Dag": midt paa Dagen. Nordre Berg. „høgst a Nat": ved Midnat. Ligeaa: høgst a Sumar; høgst a Winter. I Nbl. siger man: „hest Dag"; i Ag. Stift „høgst Dags" (høstags), hvoraf Høgstbags-Steite (Midtagsstid). I Ligebed hermed siges: „høgst Nattes", som dog er en seilagtig Form.

Høgt, adv. 1. høit. (I Sæt. høgt). høgt Midtag: sidst i Midtagsstunden, lidt over Midtag. snalka i høgt: tale høit (i Motsætning til høifte). Hølg. Ellers: uppi høgt, el. 'pi høgt.

Høgt, adv. 2. let, bekvemt, med Magesligbed. Høg. See høg, 2.

Høgtid, f. Høitid. — Høgti'a, v. n. bruges i Sogn om at gjøre meget Væsen af En, gjøre Dypartning, være ydmyg.

Høgvint, adj. om Jord: let at dyrke eller bearbejde. Høg. Ellers: lettvint.

Høffel, m. Ankel. (Namb.). S. Ofka.

Høla, m. see Hyl.

Høla, v. a. og n. (e-te), smigre, hælde, klæbe En med behagelige Forestillinger. Er. Stift, Gbr. og fl. Ellers: øla, øjola. (G. N. høla, rose).

Hølen, adj. smigrende, venlig. Jøb.

Høling, f. Smiger, Sødtalenhed.

Høling (for Hørding), f. Høring.

Høna, f. en Høne. Artnavnet Høns, pl. n. bruges ligeform i Dansk.

Hønsbær, n. et Slags Bær med en sød og vandig Smag. (Cornus suecica). Sv. hønson. Kalbes ogsaa: Strubbe (Nordensjæls) og Sillbær (Sbl.).

Hør, (n.), i Dalemaaben „i Hør a Heim", o: den i Laaget, i Vildelse. Hølg. og tilbeds i Er. Stift. I Sdm. hedder det „i Hørg a Heim". Jf. Hørg.

Hør, f. f. Hør. — høre, v. see høra.

Høring, f. Høring og Høring.

Hørsaalb, f. Hørsaalb.

Hør, træffende; see viffhv.

Høva, v. a. og n. (e-be), 1) træffe, møde, f. Er. en Mand paa Veien. Hørb. Sbl. Jøb. — 2) træffe, ramme (noget som man sigter til). Høg. Tell. Han høvde alt de, han skaut paa. (G. N. høva). Andre St. „træffa", som er et nyt Ord. — 3) passe, faae noget til at passe eller falde sammen. Hall. og fl. (selben). Han høvde det ihop. Maa-see den ældste Betydning; Jf. høva, v. a. og Hov, n. — 4) v. n. falde sammen, passe til hinanden (om afslutte Ting). Mere alm. Det høve ihop: de passe til hinanden. — 5) lave sig, føie sig, indtræffe; om samtidige Omstændigheder. Da høv' ikke so fyre meg (det er mig ikke ret beleiligt). Da høvde so til (det traf sig saaledes). — 6) med Datis: passe, være passende for, anstaae, klæde. Alm. og meget brugl. (Isl. høva; Sv. høvas). Da høve meg ikke. Da høv' ikke alt Bonna so høve Monna (det passer ikke alt for Børn, som passer for Mænd).

Høvast, v. a. mødes, træffe hinanden. Søndhordlehn.

Høve, v. a. skænge, kaste. Inbr. (Under-tiden med Imperf. hov). Ellers høva, høva.

Høve, n. 1) Træk, Slump. Lyfketraf. Paa eit Høve: paa Slump. Høg. — 2) Tilfælde, Leilighed. Nbl. Sbl. Eit a anna Høve: ved en og anden Leilighed. Dgsaa: Sammentraf af forskellige Omstændigheder. Er. Stift. Eit underle Høve: et besønderligt Sammentraf af Begivenhederne. — 3) en passende Ting, det som passer for En. Da va ikke mitt Høve: det passede ikke for mig. Hertil: Entsehvø, og Entsemanshøve, om aldrende ugifte Jøll. Le Høves (tehvø): tilpas. Gulbr.

Høveleg, adj. passende; bekvem, beleiligt. Alm. og meget brugl.

Høvamann (for Høvubemann), m. For-

mand for en Fiskerbaad eller et Fartoi.
 Nordlandene og Tr. Stift.
Høy, n. Hø. (G. R. høy, hoy).
Høya, v. n. (a - a), arbeide med Høet;
 tørre og indsamle Hø. Alm. Hertil:
Høy-ar, m. og **Høy-ing**, f.
Høy-ar, n. Ar med Hønsyn til Høav-
 len. Ett godt Høy-ar.
Høybreia, f. Høyflekk.
Høybrut (aab. u), m. Hø-Rummet i en
 Lade. Nordre Berg. og fl.
Høyende, f. Høglende.
Høyfang, n. Høfavn, Høknippe; f. Fang.
Høyfarm, m. Labning af Hø.
Høyflekk, m. et Lag af Hø, som er ud-
 spredt paa Marken for at tørres. Kal-
 des ogsaa **Høybreie** (Tr. Stift), **Høy-**
rækje (Inbr.).
Høyfrø, n. Frø og Afkald af Høet.
Høyg, f. Høg. — **Høyhøes**, f. Høes.
Høytjør, f. Jord med Hønsyn til Høavl.
 Et go' Høytjør: en Gaard som giver
 meget Hø.
Høyt, m. Tangen paa en Lee. Helg.
Høytrok, m. Krog af nedtrækte Hø med
 i Laden (dannet som en spids Binkel).
Høyløde, f. Hølade, Høvløde. Hedder i
 Namd. **Høylode**, **Høylø**; i Drk. **Hulu**.
Høyløysa, f. Mangel paa Hø.
Høymeis, f. et Ret af Bibler, hvort Hø
 valtes ned fra Hjelvene. Nordensjelds.
 3 Nbl. **Høyrotta**.
Høymod (aab. o), n. Afkald af Hø.
Høymola (oo), f. et almindeligt Ultrub
 i Agrene, Skrappe (Rumex crispus).
 B. Stift. Hedder ellers: **Høymaalu**
 (Teil.), **Heimel** (Mandal), **Heimule**
 (Gbr.), **Heimulu** (Inbr.), **Høymul**
 (Nbn.), **Heimula** (Helg.), **Humul**
 (Drk.). 3 det Jølandste hedder det
 heimanjoli (af njoli, Stilk); alligevel
 er Dyrindelsen vis.

J.

i, præp. i. 3 de almindelige Betydning-
 ger med Begreb af Sted, Tid, Tilstand
 o. s. v. 3 de Dialekter, som adskille
 Dativ fra Akkusativ, styrer dette Ord
 Dativ, naar det skal betegne en Væren
 eller Forbliven; f. Ex. Han sat i Baar'a
 (Baar'e, el. Baar'æ). Derimod styrer
 det Akkusativ, naar det betegner en Hæn-
 vendelse, Gang, Bevægelse til et vist
 Punkt; f. Ex. Han gjeff inn i Baar'en.
 Han sag upp i Lopp'en. Det forbin-
 des ofte med et paaafølgende Subst. i

Høy-øns, f. Høslat, Arbeidet med Høet.
 Ellers Slaatt; ff. Dna.
Høyra, v. a. og n. (e - de), at høre.
 Imperf. hedder i B. og Tr. Stift:
 haurde (sædvanlig haurre), og Supin.
 hedder haurt; ligesaa Particp: haurd'
 (haur'e). Inf. hedder i en Deel af Nø-
 yske: haurra. (G. R. høyra). Tale-
 maader: høre at: a) lytte til; b)
 spørge efter noget. — høre ette: a) lytte
 til (if. lyde); b) ønske, agte paa; c)
 forhøre sig om noget, efterspørge, be-
 giære. — „høre til“ (te) har den
 særegne Betydning: tilbøre, henhøre
 til. — De høyrst: man kan høre det.
Høyrande, adj. som kan høres, eller er
 at høre. D'æ ikke høyrande paa de:
 man skal ikke ønske det. De va høy-
 rande te dt: det var saa at høre, o:
 man maa slutte det efter hvad man
 kunde høre. Gbr. Sbm. og fl.
Høyrsl (Høyrsl, Høyrsla), f. Hørelse.
Høyrækje, f. f. Høyslekk.
Høysa, v. n. raabe til En som er langt
 borte (sædvanlig med Tilraabordet:
 høy!) — Mandal, Nbg.
Høysa(de), m. Høbunke, det opstaaede
 eller sammenpakkede Hø i Laden. Høy-
 ske bruges i Tr. Stift; ellers: **Høys-**
stabe, m. (Eogn, Balb, Helg.), **Høy-**
stak, n. (Sbm. Helg. Tr. Stift).
Høytapp m. en liden Høvisl. Tr. Stift,
 Østeb. (Sv. hótapp). Ellers **Høydott**,
 og flere.
Høyterre, m. Hø-Lørring. B. Stift (ff.
 Terre). halba Høyterre: tørre Hø. Ein
 Høyterres-Dag: en Dag som er gun-
 stig for Høbjergningen.
Høyturf, m. det samme, men mere alm.
Høyvær, n. gunstig Veir for Høbjerg-
 ningen. Søndensjelds.

den ubestemte Form, saaledes at begge
 tilsammen synes at danne et Adverbium;
 f. Ex. i Høy, i Høg, i Etab, i Ar, i Dag
 o. s. v. (3. Præpositioner: i mot, i gjensm, i
 millom). — Undertiden sammensættes det,
 ligesom i det Jølandste, med et Adjektiv for
 at betegne en Blanding eller Tilfætning
 af en vis Bestanddel; saaledes: ihlaa,
 ihvart, imyrl. — Med et foregaaende
 Adverbium forbindes det ofte saaledes,
 at begge synes at danne et sammensat

Drb; f. *Er.* fram-i, att-i, tun-i; bet- ved fremkomme de sammenbragne For- mer: ni for ned-i, pi for upp-i, ti for ut-i. I endel Dialekter (Nordre B. Tr. og Ag. Stift) bruges dette „ti“ meget ofte istedetfor det simple „t“, f. *Er.* ti 'an (i ham), ti bi (i det), ti Klæom (i Klæberne). Dog bruges ikke „ti“ i de Tilfælde, hvor det paafølgende Subst. altid faaer i den ubestemte Form; f. *Er.* i No, i Lag, i Gang; — saaledes aldrig foran en forældet Dativform, som: i Løve, i Sinne, i Stæde. Ege- saa bruges i, og ikke ti, naar Objektet mangler, og Sætningens Verbum følger efter „i“; f. *Er.* Læst ikke i vera (Læb som om der ikke var noget i det). *St.* þa.

i, pron. 3. Bruges kun istedetfor „Du“ som en høfligere Tiltale. Paa Helge- land bruges det saaledes altid i Til- tale til Forældre og til gamle Folk i Almindelighed; det tilsvarende Objekt er: ør, eller ær (Helg.); andre St. fær. Genitiv: ørs, ærs, jærs. — *St.* þib (þi, þe).

i, for et (Artikel i Feminin); f. ein.

i, for e, eller eg; f. eg.

ia, v. a. (a - a), tiltale med „i“ istedet- for „du“. Han ia meg. — Helg. og fl. ia, v. n. (for iba, el. ibja), 1) svulme, røres op, være i Gjæring eller Bevæ- gelse; om Vædse. Stal bruges i Sønd- fjord. 2) gyngte, bære, bugne under Fødderne (= bista); om en Sump. Helgeland.

Ja (for Jða), f. Strømning eller Svir- vel i Vand; især Dagstrøm, den tilba- gegaende Strømning i Bugterne af en Elv. Meget udbredt Drb, men i forskellige Form, nemlig: Ja (Nbl. Harb.), Je (St. Tell. Rbg.), Ea, Dæ-ee (Helgeland, Trondhjem), Eæ (Nbm.), Odo, for Eða (Namb.), Udu (Drk.), Dæ-rvudu, og Kringvudu (Inbr.); ogsaa Dæte forekommer ved Trondhjem. Jøl. ida (Gretters Saga, Kap. 69), yða (hos Halborson). I svenske Dial. ea, ia, ier. Tingen heb- der ellers Ejuu (Ag. Stift) og Ave (Helg.). I Sdm. hvor det skalde hebde Ibe (aab. i), er dette Navn ubekendt; ff. Atterelke, Atterenne, Attebera. I Nbl. er Ja en mindre Strøm end At- tebera.

iaftes, b. f. f. igærkveld

iaars, see ved Aar og Aars.

ibland (eller oftere: iblandt), adv. af og til, paa et og andet Sted; under- tiden.

iblaa, adj. blaa-ogtig; som falder i det Blaae. (Tonen paa i).

Iblenda, f. Iblanding, Tilsetning, no- get som blandes i (især i Mælk). Nor- dre Berg.

idelege, adv. idellig, bestandig. (Sjelden). idest (lest, ist), v. n. gibe, ville, bekvem- me sig til. Nordre Berg. Tr. Stift. Bruges kun i Præsens. Han idest (el. ist) ikke røve se (Sdm.), el. Han ied inte rør' sag (Inbr.): han giber ikke røre paa sig. Sv. idas.

idig, adj. virksom, stræbsom. (Motsæt- ningen oðig er mere brugelig).

Jend (Kornspirer), f. Glænde.

Jfall, n. Jfall, Tilstrømning; f. *Er.* i en Tragt eller en Mølle. Dæ for stort Jfall: der falder for meget i.

iffør, forrige Aar; f. Jforar.

ifraa, det samme som fraa (fra). gaa ifraa: fragaae. hvor-iffraa: hvorfra.

Jfylling, f. Jfaldning, Udvæjning. i fyrrærs: Aaret for ifjor. i fyrr- dags: iforgaars. S. fyrræ.

Jfær, f. Nabningen paa Klæber og Stov- ler. Af Talemaaden: „fara i“ (isere sig).

Jgangsklæde, pl. n. Gangklæder. Nor- dre Berg. og fl. (Jøl. igångklædi).

igaar, adv. igaar. Hedder ogsaa: igjær, (Søndre Berg. Sogn, Hall. Valdærs, Gbr.). Jøl. igær. G. N. ogsaa igjær. — Hertil: „i gaar-natt“ (igjær natt); Natten før igaar. „i gaar-morgon“ (i gjær maaro): igaar-morges.

igærkveld, Igaarftes. Hedder ogsaa: igjærkveld (Vald. Gbr.), igjærkveld (Sogn, Voss. Harb. Jæd.). Jøl. igær- kveld. Ellers: „i afta“ (Hall.), i af- tes, el. „i aftas“, for Aftens (Sdm. Tr. Stift), og „i kveld“ (Busterud).

Igælkjer (og Iglækjær), n. Sv-Pind- skin (Echinus). Hedder ogsaa: Jultjær, Ullkjær, Jultjær (Sdm.), Jstjær (Sbl.). Jøl. igulker.

igjen (igjen), adv. bruges paa mange Steder afværlende med: atte, i Betjæ- ning af a) atter, paany; b) tilbage; c) til, om en Tilskuffelse.

igjenom (aab. e), præp. med Akk. 1) igjennem. (G. N. igegnum; Sv. ige- nom). — 2) henover, hen ad (i en lang Strækning), f. *Er.* fram igjenom Da- len; tun igjenom Land'e. Hedder ellers: igjono, igjonoa (vest- og nordensjæls).

igjærkveld, f. under igær.

Igl, n. Væmmelse, Kvalme. Sdm.

igla, v. n. væmmes, føle Kvalme eller Affmag. f. *Er.* efter harsk og sed Nab. Nordre Berg. Hedder ellers: ila (Harb.

Sbl., elgia (Nbl.), ogje (Guldb.).
Sf. li. (Ssl. elgia, sla).
Igle, m. Igle, Blodigle. — Iglehaar, m. et Net at fange Iglar med.
Iglegras, n. Trosburt (Pedicularis).
iglen, adj. som føler Bæmmelse eller Kvalme. **Sf.** elgjen, vmlen.
igræ, adj. graaltg, graaagtig.
Igraal, m. et Sødyr som ellers kaldes Kvital og Steipmaff. **Sogn.**
Ihau, og **Ibaaga**, f. Ibug.
ihel (i Hal), ihjel. (G. N. i hel). **Ger-tit**: ihælsfrosen: bød af Frost. **ihæls-slegien** (Ilen), ihjelslagen. **ihælsvoos-ten**: bød af Sult.
ihop (i Hop), 1) sammen, sættes, i Fællesskab. 2) tilfammen, til hinanden; ogsaa hos eller ved hinanden. 3) ind, sammen; om Tryk, Bøining o. s. v. Meget brugt overalt, da Ordet sam an er selvbet. (Sv. ihop). **eiga ihop**: ete i Fællesskab. **eta ihop**: spise sammen. **braga ihop**: sammenshare. **snu ihop**: vende til hinanden. **Iggia ihop**: ligge sammen. **frøfja seg ihop**: bøie sig sammen. **fruve ihop**: sammenskrue. **Dæ bar ihop**: det kom til Slagsmaal. **Eg va ihop mæ han ette di**: jeg var hos ham og bad ham derom. **forðarte mig hos ham berom**. **Tr. Stift**, **Sdm.**
ihopblendæ, adj. sammenblandet. **Igesaa**: **ihopdregjen**, sammendragen. **ihop-grøne**, pl. sammensøiede, ægtevækte. **ihopgrodd**, sammengroet. **ihophavd**, sammenbragt. **ihopkomne**, pl. sammenkomne; ogsaa: gifte, ægtevæide. **ihopkrøft**, sammenbøiet, med Enderne mod hinanden. **ihoplaupen**, sammenløben, indstrumpet. **ihopsett**, sammensat; o. s. v. **Sf.** hópangoll.
i bug: **ibu**; f. **Bug**. — **ihugfomen**, adj. ihulkommen, erindret.
Ibug, m. Belymring, Uro, Engslighed; ogsaa Længsel. **Drk.** i Formen **Ihau**; **Androen**, i Formen **Ibaaga** (som forudsætter: **Ibugje**). **Sf.** Ibug.
i høgt, adv. høit, lydeligt, ikke døvflende. **Belg.** og **fl.** Ellers upp-i høgt, eller blot: høgt. **Han las 'pi høgt**: han læste med lydelig Røst.
Iing, f. Rørelse, Gvrvlsen; f. ia.
Ikast, n. Noget som kastes i.
ikke, eller **ikkje**, Negtelsesord: ikke. **See** ikke.
Ikkjen, Saalen, Fodbladet; f. **Ill**.
Ikkorn (for **Ihorn**), n. Egern, Eghorn. **Søndensfelses** tilbeels **Mastulnum**. **I Belg.** hedder det **Ikorre**, m. — **G. N.** skorni; **Sv.** ikorn og ekorre.
i kring, (adv.), omkring. **Sf.** Kring.

Ikr, f. Gigt. (G. N. ikt). — **iktabro-ten**, adj. værfbruden, frum af Gigt. — **Ikraverf**, m. Gigtmerter.
i kveld, 1) i Aften. **Alm.** 2) igaarastes. **Busterud**, Hebemarken.
Il (aab. i), m. (Fl. **Ilja**, r), Fodsaaler; Undersiden af Fodbladet, eller især Bøen midt under Foden. Meget udbredt, men bruges oftest i Fleertal (**Ilsanne**); i **Sdm.** hedder det: **Il-janne**. **I Sbl.** i Cental **Ilje**, m. (G. N. il, t). **Sf.** **Ill**.
ila, v. n. væmmes; see **Igla**.
Ilag, n. **Ilag**, noget som lægges i. **i lag**, sættes, i Selskab med; f. **Lag**.
Ilaar, n. **Sæt**, **Pose** eller andet Glemme, hvori man samler eller bærer noget. **Bofs**, **Hall**, og tilbeels i **Mandal** og **Guldb.** **G. N.** ilat. (**af lata**). **Sf.** **Bær**.
Ilaate, f. **Larme** eller **Maver** som bruges til **Pøsser**. (**Kun** i Fleertal). **Sdm.** **Tr.** **Stift** og **Belg**.
Ibrand, f. **Gullbrand**.
Ile, f. **Kilde**, oppringende **Vanndaare**. **Ved** **Kristiania**. **Sf.** **Ole**.
Ile, m. **Steen** eller **Lod**, som bindes til **Hjørnet** paa et **Garn** for at holde det til **Bunden**. **Nordre Berg**. **Tr.** **Stift** og **fl.** — **Iletog**, n. **Daand** hvormed **Ilen** fæstes.
ilen (ii), adj. usmagelig, mobbydelig. (**Sf.** **ila**). **Belg.** **Fosen**. **Bruges** kun i **Neutrum** (**ile**). **salt-ile** **Batn**: **Smag** som har en ubehagelig saltagtig **Smag**.
ilen (aab. i) næret, opfattet; f. **alen**. **Sdm.** og **Tr.** **Stift** (**elen**, **alen**).
ilengjast, v. n. langes idelt. **Belg.**
iljos, adj. noget lys af **Farve**. (**Sjelden**).
Ill, m. **Fodblad**, **Fodsaale**. **Guldb.** **I svære** **Tell.** hedder det: **Ill** (**Illjen**); **fl.** **Il** og **Jart**.
ill (ii), adj. 1) ond, slem, slet. **Udtales** ogsaa: **idl'e** (**Sogn**), **idd'e** (**Sæt**). **G. N.** illr. — **ett** **koart** **ill**: noget ondt, en eller anden slem Ting. **Han æ 'Ne anna illt**: ikke andet end ondt (om en arrig og fortrædelig Person). 2) vred, hidsig, forbitret. **Han va so ill'e fyre dæ**. (**Sbr.** **Sdm.** og **fl.**). **Sf.** **vill**, **ful**, **vond**, **Ant.** 3) bitter, smertelig. **Meft** i **Neutrum**. **Dæ va so illt**: det smertebe saa meget. **Dæ gjere illt** (gjør ondt). **Sf.** **Ordsproget**: **Han æ illt rædd'e**, so illt gjere, o: den som gjør ondt, frygter at man skal gjøre ham det samme.
illa, v. a. (a - a), vredes, fatte **Uvillie** mod **En**, **hæde**. **Sogn.** **Nbl.** **Du maæ ikke tbla meg fyre dæ**.
illast, v. n. blivse hidsig. **Dgf.** **illkast**.

Ibyste, n. et bibstigt, arrigt Dyr; udbetiden ogsaa om Mennesker. B. Stift. Af Talemaanden „bysta seg“ (reise Børsterne).

ille, adv. ilde, slemt, slet. I Søndre Berg. hedder det: illa, og udtales ellers: idla og (i Sæt.) idde. G. N. og Sv. illa. — Hertil: ille faren: brosthølden, slet tjent med sin Løb. ille kommen: forlegen, kommen i en vanskelig Stilling. — ille laaten: 1) klagen, klynkende; 2) lastet, dæbtet. Nbl. — ille røse (for røde): uordentligt, daarlig bestilt. Drk. ille røsen (for røden): forlegen, betrykt, ilde stæbt. Kr. Stift. ille voren (aab. o): daarlig, ilde bestaffen. B. Stift. — Eg vart so ille ve(b): jeg blev saa ubehageligt overrasket, en ubygelig Fornemmelse paa kom mig. (Hedder ellers: „ilt ve“). Han ser ille ut: han har et sygeligt Udseende, er blek og mager.

Illelaat, n. Klynten, Klagen. (Af Talemaanden „laata ille“, o: klage).

Illelaeta, f. Last, Dabel, Bedrøvelse. B. Stift. Hedder ogsaa Illete. Han sit Illete fyre da (man lastede ham for det).

illeraaden, f. under ille.

illfingjen, adj. vrelbladen. Edm.

illgjærst, adj. grusom, ondskabsfuld. Drk.

illhaatta, adj. bibstigt, arrig; ogsaa: barst, frastøbende. Namb. og fl.

Illhug, m. Bekymring, Engstelse. Tell. (mest i Formen Jddhog). Jf. Jbug.

illhuga, adj. bekymret, angstlig, urolig i Sindet. Sogn. Søndre Berg. og fl.

illhugast, v. n. angstes, være bekymret og urolig. Drk. i Formen illhugast.

illhyrie, adj. stygt, ubygeligt. Ndm.

Illhærste, f. tiltoungt Mod. Edm. Ein laut gjere bæ mø ei Illhærste, o: man maatte betvinge sin Natur, paatage sig en unaturlig Driftighed for at gjøre det. Om noget som er høit mobbydeligt. Af har. — Hos P. Dafs forekommer ogsaa: illhærsten, adj. bibstigt, bitter.

Illing, m. en vrelbladen Person. (Selben).

Illjær, f. Sjælfær.

Illmenne, n. bibstigt, vrelbladet Menneske. Nordre Berg. (selben). Mobsat Godmenne.

Illnøyte, n. ligesom Ibyste om Dyr, men siges ogsaa om Mennesker. Nff.

Illrikke, f. = Alkrebena. Edm.

Illrot, f. 1) Uveirsluft, Vind som medfører et langvarigt Uveir. 2) et Slags ondartet Ublæt. Hedder ogsaa Illrøte, n. (B. Stift).

illstint, adj. arrig, hæuggerig, som ille kan bømpe sin Brede. Edm.

Illskap, m. bibstigt. Jf. Illka.

Illtolig (aab. o), adj. smfkindet, som ille taaler noget. Stav. Amt. Jf. utolug.

illtrivast, v. n. (Jf. illtreist), vantrives, være utilfreds. Ndm. Drk.

Illvilje, m. Uvilje, Hæd. Søndre Berg. G. N. illvili.

illvoren, adj. vranten, noget bibstigt.

Illvær, n. Uveir. (Øbr.). G. N. illvidri.

Illete, f. Illelata.

Ilka, f. 1) bibstigt, Forbitrelse. 2) Ildebefindende. Ille i Kroppen: ubehagelig Fornemmelse i Legemet.

illkast, v. n. vredes, blive bibstigt (selben). Jf. illkast. I Edm. ogsaa det samme som buast, om Røer.

illseleg, adj. barst, vrelbladen; ogsaa om Veiret: ublidt, ubygeligt. Kr. Stift.

I Nbg. og Tell. illseleg.

ilt, adv. bittert, ondt. See ill. Eg vart so ilt mæ: jeg blev saa ubehageligt overrasket, greben, forstræffet. I Edm. siges „ilt vid“; søndensfelds oftest „ille ve“ (Sv. illa vid). — Hertil hører formodentlig: ilt ende (el. ilt hende), der bruges i Edm. som Udtryk af Forbitrelse; f. Ex. ilt ende silt Loo!

Im (ih), m. Lugt. Han hende Im'en 'ta di (hadde Veiret af det). Ndm.

Drk. og fl. Vel egentlig = Ein.

ima, v. n. (a-a), 1) lugte eller udbunste. Nordenfelds (selben), ff. eima. 2) dryse silt, falde i smaa Gran eller Jnug, ligesom Støv; om Sneen. Helg. Heraf Iming. 3) grye af Dagen (naar Luften graaner af Dagslyst). Sogn.

Ima, f. Stribe eller Plet med en svak Overgang til en anden Farve. Nordre Berg. (meget selben). See imet.

i mak, i Nølgbed. See Mak.

i makje, sagte, stille. Nest nordensfelds. ga imakje. Iesa imakje. G. Mak.

Imbre, m. et Slags stor Vandfugl som ligner en Lom (Colymbus). Ogsaa Immer, Imm'er. Nordenfelds.

Imbrefundag, Søndagen før Juul (4de S. i Advent). Nordre Berg. hvor man ogsaa siger: Imbrelaardag, og Imbrefundag om de nærmeste Dage.

I det gamle Sprog forekommer ofte Ordet imbrudagar, der synes at betyde Tamperdag (N. g. Rove, II, 288. 360. og fl.). Jf. Ang. ymbren, Omløb, Ibscircel.

imet', adj. sribet eller indsprængt med Pletter af en anden Farve. Edm.

imillom, præp. imellem. Styret Dativ; f. Er. imillom Husom. Hedder ellers: i myllo og myllaa (B. Stift, Helg. og fl.), imjyko (Ehl.), imiggjom (Sæt. for imiddjom); forøvrigt: i millom. I Sammensætning blot millom. G. N. i millum, å milli.

Iming, m. sin Sneer, der falder ligesom Støv. Helg. ff. ima.

imis (it), adj. 1) afværende, ikke altid ligeban. Rbg. Tell. Hall. Edm. Dg. saa: maabelig, ikke ret god. 2) i Fleertal: forskellige. Paa imisa Side: paa forskellige Sider. G. N. ymis.

imist (it), adv. forskelligt, af og til, ikke altid ligeban. De gjæng' imist. Tell. Hall. Edm. Hedder ogs.: ymist (Jæd. Mandal), ymse (Søndre Berg. og fl.), imsa (Edm.), imse og ems (Tr. Stift). G. N. ymist; Sv. ömsom.

imiste (i Mist), adv. feil, forjæves; paa urette Sider. Gbr. og fl. I Edm. hedder det „i Mys'en". — slaa i miste (el. slaa i myssen): gjøre et Feilslag, slaae feil, saa at man ikke træffer.

imse, og **imsaa** (af og til) f. imist.

imyllo, f. imillom.

imyrk, adj. mørkløbet, noget mørk.

indra v. a. Rytte længere ind. (Mobsat ytra). Sjældent Ord.

indre, adj. indersk. Indre Leib'a: den indre Sævel.

ingjen, adj. ingen. I Femn. hedder det: ingji (Sogn), ingjei (Harb.), ingjoe (Nbl. og fl.), ingja (meft almindl.), ingor (Gbr.). Neutr. infje. — Fleertal: inga (Drk. og fl.), ingjo (Ehl.), ingjoe (Nbl. og fl.), ingre (Edm.), ingle (Sæt.). I Edm. findes ogsaa et Dativ: ingraa; f. Er. De va ingraa list (det var ikke ligt nogen Ting).

ingjenstad, intetsteds.

ingjæleis, adv. paa ingen Maade. Harb.

infje, adj. intet. I Ag. og Tr. Stift tilveels: inte, int'. G. N. ekki (for einki, el. eittki). — fyre infje: 1) for intet, gratis; 2) til ingen Rytte. Han æ fyr' infje (er ubuelig, fordærvet). Edm. — til infjes: til intet; til ingen Rytte. — infje Slag: ingen Ting. infje vetta: intet, el. saa godt som intet. Jam godt mæ infje: saa godt som intet.

infje, Regtelsesord: ikke; ingenlunde; aldrig. Formen infje (inte, int) afværler med infje eller infje (irre, itt); dog saaledes at infje bruges altid, naar der lægges megen Vægt paa Regtelsen, og derimod infje i de øvrige Tilfælde; f. Er. „Han kem infje" (med Tonen paa kem), o: han kommer ikke; derimod:

„Han kem infje", o: han kommer nok aldrig. Infje er sædvanlig ganske toneløst, saa at det dobbelte l, som det egentlig skulde have, ikke kan mærkes, ba den største Vægt falder paa Stavelsen fje. — I mange Sprogarter, især alle de vestensjællske, sættes Ordet „ifje" sædvanlig nærmest ved Verbet i Sætningen og saaledes ofte foran Subjektet eller Objektet; f. Er. De vil ifje me helber, o: det ville vi dog ikke. Eg saag ifje da, o: jeg saa det ikke. — Ordet forkortes efter en Vokal til: fje, og imellem to Vokaler til: fj; f. Er. Du maa fje (du maa ikke). Maa fjeg (maa jeg ikke).

infor, og **inforvann**; f. einbar.

inn, adv. 1) ind (i almindelig Betydning). Udtales altid med lutt i (it), og nogle Steder endog langt (som iin). G. N. inn. 2) ind, i Retningen mod det Indre af Landet. I det vest- og Nordensjællske betyder det saaledes omtrent det samme som øst, i østlig Retning. 3) inde; nemlig for inne, i Sammensætning med Præpositioner, som: inn-i, inn-paa, inn-mæ. — Talemaader: „inn æ nor", o: ind og nord, ind mod Landet i nordlig Retning; i Nordost. „inn æ fvb", om en lignende sydlig Retning. „inn æ upp": indad i opstigende Retning. „inn æ ne": indad i nedstigende Retning. inn-atte: ind igjen; tilbage. inn ette: indad; længere ind. inn-fyre (præp.): ind for, til, i Nærheden af. inn-i: ind i; ogsaa: indentil, indvendig. inn-mæ: indad langs med; ogsaa inde ved. inn-um: ind om, eller forbi. inn um Dyr'a: ind i Huset.

inna (inne, ine), v. a. (e-te), fortælle, siqe. Edm. (Sjældent). Det inte de ette 'naa: de fortalte det efter ham. (G. N. inna). Findes ogsaa, men meget sjelden, i Betydningen foresige, diktere. Han inte fyre det kva det skulde skrive.

inna (for innan), adv. 1) indenfra, ud af. G. N. innan. I Nordre Berg. bruges det som præpos. med Dativ, f. Er. Han kom inna Stoverne (o: ud af Stuen). 2) fra et Sted som er længere inde i Landet; udad mod Havet. 3) længere inde. Kun i Sammensætning med til, paa, fyre, um og fl. I Harb. Voss og nogle flere Steder hedder det i denne Forbindelse: innan. — inna-fyre (innan-fy): indenfor. inna-ette: indenfra, udad. (Harb. innan-te). Binden stend inna av: o: indenfra,

- af Landet. (I Sdm. hebbet det ogsaa: inna-o', for innan-or). innama Stranden: indenfra langs med Stranden. — De hertil hørende Ord maae ikke forverles med dem, som ere sammensatte med innar, hvilket ogsaa i mange Dialekter hebbet inna, hvorom nedenfor.
- inna**, adv. længere ind; s. innar. innacat, s. innarat.
- innabeins**, adv. paa den indadvendte Side af Fødderne eller Armene. (Nobfat uttabeins). Næsten alm. If. innaberdes.
- innabors**, adv. inden Børde.
- innafra**, indenfra; ff. inna.
- innafottes**, adv. paa den indre Side af Foden. Gbr. Drf.
- innagjæres**, adv. indengjæres.
- innahendes**, adv. paa den indre Side af Haanden eller Armen. Gbr. Drf. Andre Steder indbefattes dette faavel- som „innafottes“ i Ordet innabeins.
- innalands**, adv. indenlands. (Ejelden).
- innalæge**, adv. i det Indre; langt inde. Dø læg so innale' (saa langt inde).
- innanaves**, adv. indvendig i et Huus; imellem Hjørnerne indvendig. Sdm. Af Nov.
- inna-or**, præp. indenfra, ud af.
- innar**, adv. længere ind i Huset. Sogn, Søndre Berg. og fl. Ellers: inna (Efl. Sdm. Tr. Stift), innar, og forkortet: 'nar (Rbg. Tell.). G. N. innar. — Innar i Stova: indad mod Bagvæggen i Stuen. Hebbet ellers: inna i Stova (Sdm.), 'nar i Stoga (Rbg.). Innar i Koren: op i Koret, i en Kirke. Innar at Veggje: op til Bagvæggen (I Sat. 'nar at Veggje). Innar um Bør'e: til Sædet imellem Børdet og Bagvæggen. Innar paa Bør'e: frem paa Børdet.
- Inn-arbeid**, n. Arbeide i Huset.
- innastjers**, adv. indenfor Skærene, i det indre Farvand.
- innastoknes**, adv. inden Sognet. Ejelden.
- innastokks**, adv. inde i Huset; inden Væggene. (Jsl. innanstokks). Innastokks Arbeid: Arbeide i Huset. Nordre Berg.
- innasunds**, adv. i det indre Farvand.
- inna-til** (innan-te), 1) indentil, indvendig. 2) indenfra. I denne Betydning hebbet det ogsaa inna-ette (Nordensfjelds) og innan-at (Rbg.).
- innaveggjes**, indenfor Væggene. Ejelden.
- innbilla**, v. a. (e - te), indbilde. (Nvere Ord).
- Innbrot**, n. Indbrud.
- Innbu**, n. Indbo, Løsøre.
- inn-dreggen**, adj. indbragen, indtrukken.
- inne**, v. a. s. inna.
- inne**, adv. inde. I Sammensætning med paa, i, ma, og fl. bliver det til: inn; s. Er. inn-paa Bør'e (inde paa Bør-det), inn-mæ Land (inde ved Landet). If. ute, uppe, framme, heime. — inne-bygd, adj. indsluttet af en Bygning, ombygget. — innefrosen, indelullet ved Is. — innegjært, indbegnet, omgjæret. inneringa, omringet. innefengd, indstængt.
- innfest**, adj. fed indvendig.
- innful**, adj. slu; hemmelighedsfuld.
- inn-grodd**, adj. indgroet.
- inn-havd**, adj. indbragt, indført.
- innhol** (aab. o), adj. buul; indbulet.
- innhyses**, adj. inde i Huset. Nordre B.
- Innkoma** (aab. o), s. Indtægt, Indkomst.
- inn-komen**, adj. indkommen. vera inn-komen mæ ein: være afholdt eller begunstiget hos En. Nordre Berg.
- innkrævd**, indtneben, trang. Rbg.
- inn-laten**, adj. indlagt, indluffet. I Nordre B. hebbet det: innliten (aab. i).
- Innlaup**, n. Indløb (for Fartøier).
- innleg**, adj. østlig, fra Landet; om Blind. Helg. Nobfat utleg.
- Innlegg**, n. 1) Indlæg; 2) et Stykke Udmark som indhægenes og lægges til Gaarden. Drf.
- inn-loa**, adj. indhøstet, indhjerget. Ag. Stift.
- Innmat**, og **Innmete** (aab. e), m. Indmad i Slagtekvæg. Sv. innmäte.
- innpaa-komen**, adj. forlegen, kommen i i Knibe. B. Stift.
- innrotten** (aab. o), adj. raadden indvendig.
- innrønt**, adj. om Vinden: østlig, som blæser fra Land. Helg. Namb. hvor det dog ogsaa hebbet: innrømt. S. røn.
- Innsig** (aab. i), n. Indsigten, Indstrømning; Fiskens Indrykken imod Landet.
- Innsøle**, m. Indsaale, Vindsaale.
- innsprotten**, adj. resonet indvendig.
- Innstyde** (Innstøde), n. Indkomster. Sdm.
- Inntak**, n. Indtagen; ogsaa Indryk, Udløb af Fremmede. Tr. Stift.
- inn-tikjen** (aab. i), adj. indtagen; bjergtagen af de Underjordiske.
- inn-under**, adv. 1) i Ekful, i Ly; 2) paa den indre Side, eller paa Under siden. I Helg. Namb. og Fosen hebbet det: inn'pund.
- innvendes**, add. indvendig.
- innvertes**, adv. indvortes. (Sv. invärtes).
- Innvid** (Inve), m. Indbolter i et Fartøi.
- Innvøl** (aab. o), m. Indvölde. (Jsl. innvölr).

inſt, adv. inderſt, længſt inde. inſt *aa* øvſt: længſt inde og bœſteſt øppe.

inſte, adj. inderſte. *G. N.* inſtr.

inte (∴ intet, ikke), ſ. inſte.

Ir (ii), m. 1. Evggelighed, Iſbebeſtindenbe, ſ. *Er.* efter en Ruus. *Nbm.* *Iſ.* hite.

Ir (ii), m. 2. Uro i Sindet, Vengſtlig-
hed (= Sugvert). *Inbr.* See traſt.

ira, v. n. (e - te), 1) angre, fortrøde.
ire paa ein Ting. *Tell.* *Hall.* (*G. N.* idra). 2) ømme ſig for noget, vilſe
nødigt til. *Harb.* Han irte paa da: han
haude ikke Lyſt dertil.

irast (ires), v. n. ængſtes, bekymres,
være urolig i Sindet. *Ogſaa* længes,
iſær til Hjemmet; føle Hjemvee. *Inbr.*

iren, adj. 1) ærgerlig, miſforndet; ſom
angrer eller fortrøder noget. *Hall.* 2)
uroilig i Sindet, ængſtlig, ſ. *Er.* for
at man ſkal forſømme noget; *ogſaa*
uroilig af Kængſel eller Hjemvee. *Inbr.*
3) ſtranten, upaſſelig. *Nbm.*

i ring, omkring, rundt; ſ. *Ring.*

irſam, adj. urolig, ængſtlig. *Inbr.*

Iſ (ii), m. *Iſ.*

iſa, v. n. (a - a), belægges med *Iſ.*

Iſbride (aab. i), m. *Iſbræe*, *Iſmaſſe*
paa et Fjeld.

Iſbrodd, m. piggede *Jernſaaler* til at
gaae med paa *Iſ.* *Veſt* i *Fleertal.*
Ogſaa kalbet *Iſbrødde*, og i *Edm.*
Iſbrødde.

Iſbrune (aab. u), m. *Iſbrand* (paa
Æraer). *Søndensfjelds* i *Formen* *Iſ-*
brona.

Iſe, ſ. *Delfin*; ſ. *Atſa.*

Iſel, el. *Iſelje*, m. *Fiffemalt*; *Sød* i
fløe *Fiffte*, iſær i *Lørſten*. *I* *Edm.*
Iſel: i *Helg.* og *Nbl.* *Iſelſe*. (*Iſ.*
Mielſte). — *Iſelſiſt*, m. *Ganſiſt*.

i ſenn, paa een Gång; ſ. *Senn.*

Iſflak, n. et ſtort *Iſſkuffe*. *Ogſaa*:

Iſflakje, m. og i *Øbr.* *Iſfloſ* (oo), m.

Iſhogge, ſ. ſee *Æra.*

Iſjær, ſ. *Iſbrud*, det at *Iſen* i *Elvene*
bræktes og flyder bort. *Berg.* *Stift.*
Andre *Stæder*: *Iſbrot*, n. *Iſgang*,
m. og *Iſvekkje*, ſ.

Iſgalt, m. *Èſtat* (*Chimæra*). *Edm.*

Iſgaltlyſe, n. *Æranen* af dens *Levet*.

Iſ. *Èſtatt.*

Iſhella, ſ. *Iſbund*, *Iſlag* paa *Veiene*.

I *Ær.* *Stift*: *Iſhyll*.

Iſing, m. *frosſen* *Snee*. *Nbl.*

Iſſaa, ∴ *bos*. (*Harb.* *Øbl.* og *Ær.* *Stift*).

See *hja.* „*iſſaa ofte*“ (*iſſofte*): *bos* *os*.

Iſjuſel (aab. u), m. *Iſtjøp*. *S.* *Julel.*
iſkald, og *iſende kald*: *iſkold*.

Iſkjær, n. *Èvæble*; ſ. *Iſgæſker*.

Iſklakje, m. *Iſſkuffe*. *Nbl.* *Øbl.*

iſkraft, v. n. *gyle*. (*Sogn*). *S.* *aſtraſt*,
i *ſlag*, efter *hinanden*, i *Kad*.

iſlaupen, adj. *iſbækket*, *overfrosſen*.

Iſleggje(r), m. pl. *Veentjøiter*, *Veent-*
piber hvormed man *render* eller *ſtrider*
paa *Iſen*. *B.* *Stift*. (*Iſl.* *iſleggir*).

Iſmotta, ſ. *Uabning* paa *Klæder*. *Èſel-*
den; ſ. *Hovubsmotta*.

iſnoem, adj. ſom *let fryſer* til. *Iſnoemt*
Ver: *Froſtveit*, en *Lilſtand* i *Luften*
hvori *der* *let fryſer* *Iſ*, *endſkønt Kul-*
den *ikke ſynes* at *være ſtær*. *Nordre*
Berg.

iſſa (aab. i), et *Udraab* af *Uvilje* eller
Affſty. *Heraf*: *iſſa*, v. n. *yttere* *Mob-*
bydelighed, ſige „*iſſa*“. *Berg.* *Stift*.

iſt (∴ *gider*), ſ. *iſt*.

i *ſtad* (i *Èta*), 1) *nplig*, for en *liben*
Ètund *ſiden*. *Meget* *brugl*. i *de* *ſteſte*
Ègne. 2) *ſtrar*, *ſnart*, om en *liben*
Ètund *beretter*. *Nedenæs*, *Buſterud* og
fl. (*Iſl.* *iſtad*.)

Iſter (Iſ'r), ſ. *Bidiepiſt* (= *Bier*).
Helg. *Iſterkjerre*, m. *Bidiekrat*, *Bid-*
iebuiſt. *Iſterkrog*, m. *Bidieſtov*.

Iſtig (aab. i), n. *Ètig* *bølle* paa *Bogne*
og *Kibefabler*. *Søndensfjelds*.

Iſtra, ſ. *Iſter*. (*Iſl.* *iſtra*). *Iſtreſild*,
ſ. *Iſtild*. *Iſtrevaamb*, ſ. *Iſterbug*.

iſumpren, ſ. *Sump*.

iſvart, adj. *fortagtig*, *noget fort*.

Iſvekkje, ſ. *Iſbrud*. *Tell.* *S.* *Iſjær*.

Iſvær, n. *Veit* hvori *der* *let* *bliver* *Iſ*.
Søndensfjelds. *Iſ.* *iſvæm*.

Iſtak, n. 1) *Èreb*. *Èag*; 2) en *volbſom*
Antrengelſe. *Ørl.* *Iſ.* *Utak*.

iſtikken, adj. *rørt*, *berørt*.

itte (ii), for *ittje*; ſ. *inſte*.

itte (aab. i), ſ. *ette*. *ittepaa*, ſ. *ettepaa*.

i tunn, adv. *rundt*, i en *Ring*. *B.* *Stift*.
(*I* *Edm.* i *tynn*). *Iſ.* *tunna*.

ivast (ii), v. n. (e - b), *føle* *Ulyſt*, *øm-*
me *ſig* for *noget*, *vilſe* *ugjerne*. (= *ivide*). *Èeb*. *Ug* *ivest* *mæ* *te* *gjera* *dæ*.
(*Iſ.* *æva*, og *G. N.* *ivast*, *ivide*).

ive (aab. i), *over*; ſee *pye*.

ivegjen, *ivelen*, til *Hinder*; ſ. *Beg*.

ivra, v. a. *ophibſe*, *opvæge*. *Nordre* *B.*
og *fl.* (*Iſ.* *æva*). *ivrig*, adj. *hibſig*,
opbragt.

i *æſta*, i *Èſtermiddag*; *ogſaa* *igaa* *raf-*
tes. *Hall.* og *fl.* *Iſ.* *igaa* *veib*.

J.

(Kon onant).

- ja**, Sværspartikelen: ja. Bruges ofte overflødig, og har som bekendt mange Forandringer i Betydningen, der kun bestemmes ved Tonen og ere vanskelig at forklare.
- Jag**, n. 1) Jagen, Driven; 2) Jagt.
- Jaga**, v. a. (a - a), drive, jage, bortdrive. Ogsaa paastynde, fremdrive. J. Gbr. og Drk. jaaga. Jaga av (el. veg): forjage, fordrive.
- Jagefle'e**, m. en liden Keffelsløde eller Kane. Tell. og fl. Jf. Karmfløde.
- Jaging**, f. Jagen, Driven.
- Jagt**, f. Jægt, libet Jartst. Hebber tilbeels: Jægt. (Paa nogle Steber gøres endog Forskiel paa Jagt og Jægt).
- Jagrefarm**, m. Jægtelabning. Jagtefægl, n. Jægteseil. Jagtenaust, n. Jægtestuur.
- jagta**, v. n. gjøre Jagt paa noget, være om sig for at faae en Ting. Tell. og fl.
- jalka**, v. n. (a - a), beklippe, jævne noget, f. Gr. Haaret. Ebm.
- Jakle**, m. Rindtand. B. Stift. Ellers: **Jakle** (Drk. og fl.), **Jækle** (Sondenfelbs). G. N. jaxl, jaxlar.
- Ja-kvæde**, n. Samtykke, bekræftende Svar; ogsaa Løfte. B. Stift. Han seft ikke note Jafvæ'e paa di. G. N. jåkvædi.
- jale**, v. n. huse eller syngte med en Lyd som ligner Fjotespsl. Tell. Jf. Itria.
- Jalk**, Ballast, f. Gjeit.
- Jalk**, el. Jabl, f. Gjeit.
- Jam-albre**, m. Jævnbrende. Han æ Jamalbren min: han er lige gammel som jeg. G. N. jafaldri. (Ordet jamn, el. javn, bliver altid i Sammensætning til jam; hvilket ogsaa ofte findes i det gamle Sprog).
- jambreid**, adj. lige bred overalt.
- jambreidda**, adj. fuld, saa at det gaaer jævnt med Brebberne.
- jambula** (aab. u), adj. fylbtig, afrundet, med jævnt Krop (om Dyr).
- Jambøger**, n. et Dogn. Meget udbredt Drk. Noget St. Sambøger. Betydningen Jævndogn synes ikke at forekomme.
- jam-ekst** (Kon), som har lige store Ar.
- jamfingjen**, adj. jævnt, overalt ligeban. Ebm.
- jamfull**, f. jambreidda.
- jamförttes**, adv. med Fødderne ved Siden af hinanden, i lige Linie. (Gjelden).
- jamgamall**, adj. jævnbrende.
- jamgjor**(s), adj. lige moden overalt.
- jamgod**, adj. jævngod; lige god.
- jamhar**, adj. lige haard overalt.
- jambæra**, adv. jævnskulbret. ga jamhæra mæ ein: gaae lige ved Siden af En. Ebm.
- jambög**, adj. lige høi. jambög mæ: lige saa høit som.
- Ja-minne**, n. Samtykke, Tillæbelse eller Løfte. Tell. Jf. Jafvæde.
- jamkomen**, adj. jævnt opkommen, jævnt voren, om Ager.
- jamlege**, adv. jævnlige. Østere jamt.
- Jamlengd**, f. samme Tid i det næste Aar (Jf. Årsmot); ogsaa samme Tid i den følgende Maaned eller Uge (Maanemot, Attebagsmot); dog oftest om Årstitid eller Årskifte. Da kem' i Jamlengdt. Da reff'e te Jamlengdt. Sogn, og fl. (G. N. jafulengd. jamlengd).
- Jamlitje**, m. Jævnlige, Ligemand.
- jamlira** (aab. i), adj. eensfarvet, hvis Farve er lige stærk overalt.
- Jammer** (rettere Jamr), m. Larm, Støi; ogsaa idellig Klynten og Klagen. Meget brugt i B. Stift; i Ebm. ogsaa Jummer.
- jammogjen** (aab. o), adj. lige moden overalt, om Ager. Tell.
- jamn**, adj. 1) jævnt, slet, flad. Udtales ogsaa: javn (Tellem. Hærb.), jadvn (Sogn), jævn (Gbr. Østeb.); i Neutrum altid jamt (jæmt). G. N. jafn; Sv. jemma. 2) ligestad overalt eller altid; f. Gr. om Traad som er overalt lige tyk, Bind som er altid lige stærk, Gang som er altid lige hurtig. 3) om Mennesker: skidig, jævnt vedholdende, især i Arbeide. Ein jamn'e Kar te arbete. 4) i Fleertal: lige, lige store, eller ligestad beskafne. Det æ jamne. Saaledes: jamstore, jambøge, jamlange o. f. v. — 5) i Neutrum (jæmt): lige, effen, om Tal som lade sig dele med to, saasom 2, 4, 6, 8, 10 o. f. v. (Modsat: odde). Git um d'æ jamt eld' odde (gjet om det er effen eller ueffen). Ræsten alm. J Tell. siger man Par og odde.
- jamna**, v. a. (a - a), jævne, gjøre jævnt. — jamna seg: udjævne sig, komme i Orden.
- Jamna**, f. jævnt og flad Mark.
- jamna**, adv. jævnlige, ofte, idellig. Berg.

- Stift og fl. I Nordre Berg. og flere Steder hebbet det jannaa. Isl. jannaa.
- Jf. jant.**
- jannast**, v. n. jævne sig, ubjævnede.
- jannaste**, adv. oftest, sædvanligst.
- Janne**, m. 1. Jævnhed, Ligbed; Beholdenbed i Arbeidet. Sammen drag' seg: Beholdenbed kommer langt; ved stadig Flid udretter man meget.
- Janne**, m. 2. en Farveplante, *Lycopodium complanatum*. Berg. Stift, Tell. (Sv. jenna).
- Janning**, m. Jævnlig, Mæge. (G. N. janningi). Derimod: Janning, f. Jævning, Ubjævnelse.
- jamra**, v. n. klynke; ogsaa larme, støie.
- jamrødd**, adj. jævnt besat; om en Baad, naar der roes lige stærkt med alle Rorer.
- jamfa**, v. n. mjæve, om Katte. Helg. og fl. Nogle St. jama. I Sogn: mjaa. (Sv. jama).
- jamsett**, adj. om Baabe og Fartøier: jævnt ladet, lige tung for og agter.
- jamfid**, adj. lige sid-overalt.
- jamfides** (jamfids), adv. jævnsfides.
- jamfjær**, adj. om Ager, som er overalt moden til Afhæring. Tell. og fl.
- jamsmætt**, adj. n. lige smaat. **jamsmæ** Donn: lige smaa Børn.
- jamspelt**, adj. om Kortspil, naar Udfaldet er lige for begge Parter, saa at ingen har nogen Binding.
- jamstor**, adj. 1) lige stor overalt; 2) i Fleertal: lige store.
- jamstroka** (aab. o), adj. jævnt paa Overfladen; naar Fordybningerne ere saaledes udfyldte, at de ikke mærkes. B. Stift. I Hard. ogsaa **jamstropa**.
- Jamt**, m. Jæmtelænder. Tr. Stift.
- jamt**, adv. 1) jævnt, lige, i lige Række eller Linie. Jf. jann. 2) lige saa meget, i lige Grad. 3) jævnt, stabigt (Sv. jemt); ligesaa: jævnt, sædvanlig, meget ofte. Hertil Talemaaden „jamt aa samt“: uophørlig. Nordre B. — I Gbr. og flere Steder hebbet det jævnt. I Sdm. forkommer ogsaa: jævnt, f. Tr. da hend' ikke jævnt (det hender ikke ofte); hvilket dog maaskee staaer i Forbindelse med det Dræbalske „jenaste“ (el. gjenast). — jamt mæ: a) lige med, lige høit som; b) jævnsfides, ved Siden af. Gbr. (i Formen jævnt). jamt aa obde, f. jann.
- jamtafa**, adj. pl. lige stærke, som kunne udrette lige meget. I Sdm. hebbet det **jamtaftra**.
- jamtiuff**, adj. lige tyk overalt.
- jamtrædd**, adj. om en Bævd, hvori Traaden ligger jævnt og regelmæssigt, eller hvor Rindegarnet gaar lige nær til begge Sider i Vævsammen.
- jamtrøma**, adj. bredfuld. Berg. Stift. Ellers: **jambreidda**, **jamsfull**.
- jamturn**, adj. lige tør overalt.
- jamviljug**, adj. jævntlig rebebon, bereb-villig. Guldbrandtsbalen.
- jamvæel**, adv. endog, endogsaa. Tell. og fl. (Sv. jemvål).
- Jan**, i Kortspil: den som ikke vinder saa mange Dien, at han faaer Afgang til at fortsætte Spillet.
- Jar** (for Jadar), m. Kant, Rand, Omkreds. Meget ubbreit Drb; hebbet ogsaa: **Jair** (Sdm.), **Jær** (Stav. Amt), **Jær** (Vrk.), **Jædar** (Indr.). G. N. jadar. Til Formen Jær hører Landskabsnavnet **Jær'en** (Jæderen); til Jær og Jædar høre flere Betydninger; f. Jær.
- jara** (for jadra) v. a. (a-a), affkære noget i Kanten. „jara ra“. (Sjelden). Dgfaa v. n. glide hen langs Kanten. Sola jara langs mæ Fjella (Solen følger Fjeldkanten, gaar tæt langs med Fjeldet). Sdm.
- jara** (for jarda, v. a. jorde; f. jora. Jarafær (Jordefær), f. Jorfer. Jarband, f. Jarn. Jarbær, f. Jorbær. Jare, m. en Plads, et bæget og byrket Jorbstykke. Indr.
- Jare**, pl. (Jorber), f. Jor.
- Jaregjeit**, f. Jorgjeit.
- Jarfaang**, see Jarnfang.
- jarflaa**, adj. slap i Kanten, om en Bævd. B. Stift. I Gbr. **jarflukt** (Jf. flukt). Om de øvrige f. jarflak.
- Jark**, m. 1) den bredeste Deel af Fodbladet; ogsaa de yderste Dele paa Siderne af Fodbladet. Alm. vestensjelds, men sjeldnere søndensjelds; hebbet ogsaa **Jerk** (Tr. Stift) og **Kvert** (Helg.); jf. Ill, Ilken, Ilken. Isl. jarki. — 2) Rjebet eller Musklerne ved Roden af Lommefingeren; Kanten af Haanden. Hard. (I Tell. Jarpehold). 3) en udfaaende, afstumpet Kant; Udkant, Hjorne, Sntp; f. Tr. paa Læber. Sogn.
- jarkebreid**, adj. som har brede Fodblade.
- Jarkebreidd**, f. den bredeste Deel af en Sto.
- Jarn**, n. 1) Jern. 2) Røstfab af Jern; Krog, Tang, o. s. v. I sær hvast Røstfab. Bthjarn, Eggjarn, Elbjarn. 3) Rjebekrog; f. Hjæring. Drbet hebbet: Jarn (Helg. Ironbjs. Stift, Sdm.), Jædn (Hard.), Jædn (Hall. Vald.), Jænn (Tell. og fl.), Jenn og Jædn (Nbl. Ehl.). G. N. jarn. I Sammensætning bltver det paa nogle Steder til

Jar (saalebes Jaras, Jarband, Jarfaang), ellers Jarn, Jenn, Jønn.
jarna, v. a. (a-a), beslaae eller belægge med Jern. S. Jønne.
Jarnband, n. Jernbaand.
Jarnbrø(d), n. Væsker, Rager som steges i Jern. Ogsaa Jarnkæfe. Helg. og fl. Hertil hører det Helgelandske Ordspil: Jarnkæfe æ File æ ein bar Kost (hvoreved menes Væsker og Fløde).
Jarnfang (Jarfaang, Jønnsfang), n. Jernredstaber; Jernstøi.
Jarngrind, f. Jerngitter; Gitterværk.
Jarning (Jønning), f. Jernbeslag.
Jarnlektja (Jarlektje), f. Jernlænke.
Jarnreka (aab. e), f. Jernstøvl; Spade. (3 Nordre Berg. Jarreke).
Jarnsaum, m. Jernsøm, Jernnagler.
Jarnstrap, n. Jernstrab, gammelt Jernstøi.
jarnleggjen (jarstein, jønnslien), adj. jernbeslagen. (Jøl. järnleginn).
Jarnspæng, f. Jernskinne, Jernplade.
Jarnstaur, m. Brækstang, Jernspig at byde Steen med. Nordre Berg. og fl. Ellers Jønnsstaur og fl.
Jarntein, m. tynd Jernstang.
Jarnverk (Jønsværk), n. Jernværk.
Jarpehold, n. Rjødet ved Roden af Tommelfingeren. Tell. (f. Holb). Jf. Jarl (som ikke bruges i dette Distrikt). Lignende Dvergang er: snarpa (snerta), hørpa (herta), Stropp (Stroff).
jarstak, adj. slap eller buget i Kanterne, om Væve, Løi, Klæder. Tr. Stift. Ellers hedder det: jarstait (B. Stift), jarstikt (Øbr.), Rodovidt (Rand.), støvinds (Helg.).
Jarte, f. Hjarta.
Jarv, m. Jærv, Fjellstas. Nordre Berg. Edm. Helg. Ellers: Jærv (Hjelden), Lrv, Bjønnsærv (Voss og fl.), Fjellfros (Edm.). Sv. järk.
jarva, v. n. gnave, tygge. Edm.
Jase, m. en Hare. (Rbg. Tell. Hall. Nf. Edm.). Ellers Hare.
Jasegjett, f. en Hunbare.
Jaselabb, m. 1) Harefod. 2) en Plante som ellers kaldes Harefot (Gaspali-um). J Tell. Jasalamp.
jasemynt, adj. som har Harestaar i Læberne. Edm. og fl. Ellers haremynt.
jatta, v. n. (a-a), sande, sige Ja til noget. Tell. Df. og fl. (Jøl. jata).
Jattar, m. Jæbroder, Webdænger.
Jau, jo. J Edl. og Nysylke hedder det jog (oo). Bruges et alene som betræf-
 tende Svar paa et Spørgsmaal der indeholder en Negtelse eller en Tvist, men ogsaa som en Indledningspartikkel

uden bestemt Betydning; f. Ex. Jau, da vart eit fint Ber (Ironisk).
javla, v. n. vaase, smakte ibelig. Nf. Stift.
Jaa, m. f. Jaa. — jaa (høs), f. Jaa.
Jaadær (paa Træer), f. Jær.
Jæfot (Kløvsabel), f. Hjøfot.
Jæla, v. n. sjaafe, vaase; bære sig taabeligt ad. Meget udbredt (Harb. Hall. Bukkerud og fl.).
Jæla, f. Løse, taabeligt Menneste. Bød Bergen ogsaa Jælehove. (Holl. jool).
Jær (for Jæbar), m. 1) Kant; see Jar. 2) den opstode Rand, som vorer ud paa Træerne omkring et Indsnit, eller hvor Barken er af. Df. (3 Indersøen Jæbaar). Jf. Lunde. — 3) Bygdelag, Fjerding; Række af Gaarde. Df. (hvor Sognet er inddeelt i Jæarer).
je, see: ea, giva og ganga.
Jedd, f. Gjedd og Hjel.
Jell, f. Gjeil. — jeype, f. gjeltpa.
Jeis, f. Gjeit. — Jette, f. Gjetta.
Jel, f. Gjel. — jeld, f. gjeld.
Jelg, m. en stærk Strøm eller Vølgegang; ogsaa Kuststrøm. Sogn (Hjelden). Kunde maastee skrives Gjelg, i Ligbed med det foranførte „Gjelo“. (3 Bukkerud findes „Drg“ i lignende Betydning). Jf. Jøl. elga.
jelke, f. gjella. Jell, f. Hjel.
jelmast, f. hjelmast. Jem, f. Gim.
jenast, f. gjenast. Jenn, f. Jarn.
Jenne, f. Gjenne. Jente, f. Gjenta.
jerma (jærme), v. n. (a-a), bræge, om Jaar og Gjeber. Nordre B. Edm. (Jøl. jarma). Ellers: bræta, mætra, kværa. — Heraf Jerm, n. og Jerming, f. Brægen.
Jerpe, f. (?), Jærpe, Fugl (Tetrao Bonasia). Søndensjelds. (Sv. hjerpe).
jefen, f. gisen. — Jefke, f. Gjestkor.
jete, f. gitta. — Jettle, f. Gjetfla.
Jil, jild, Jir — f. gi.
Jo, m. Navn paa en Fugl, f. Rive. „Fiske-jo“ er ogsaa Navnet paa et Slags Dm. Kunde maastee skrives Gjo(b) paa Grund af Ligbeden med det gamle gjödr (Gjente). Joa, i Fleertal, er i Edm. et Navn paa Rabbiker i Fisk og Rjød. Ellers findes „Jo“, for Jjød (Lyd), og for Jon (Mandsnavn).
jog (jo), see jau.
Jol (oo), m. Planten Stov-Angellik (Angelica sylvestris). Edm. Harb. og fl. (Jøl. njöli). Ordet kunde maastee ogsaa forklæres som Jjöl, paa Grund af Blomsterkostens Ligbed med et Hjul. Hedder ellers: Gjettejöl (jf. Kvannjöl), Gjettaul (Sogn), Gjettafvann (Nbl.), Stogstut (Df.), Støtje (meest udbredt)

- og Skvetta (fordi Stikken bruges til Sprotter).
- Jol** (oo), f. Juul; i indskrænket Betydning om Tiden imellem Juleaften og Nytaar; men i den mere omfattende Betydning ogsaa om den følgende Tid til 13de Januar (Juganbedag). Formen Jol er herstende i de sydlige Egne (Voss, Hard. Nbg. Zell. Hall. Vald.); forøvrigt hedder det: Jul (uu). G. N. jöl. (Ang. geol. gehol). Le Jole: til Juul. (G. N. til jöla). halda Jol: holde Juul. drifka Jol: holde Julegæstebud. vera ut Jol'æ (el. Jul'a): gaae hjem fra en Rabogaard uden at have faaet Julebeværtning (nemlig Mad og Vin). Berg. Stift.
- Jolastan**, m. Juleaften (24de December). Hard. Ellers: Jolasta, Jolasta, Julasta. Den foregaaende Dag hedder „Lille Jolastan“. Jf. Sjursmøys.
- Jolastrei**(s), f. et Følge af sabelagtige Besener, som efter den gamle Tro skulde ride omkring imellem Hjelbene i Jule-nætterne. Hard. Voss, Nbl. 3 Eogn: Julastrei; i Valders: Jolestre; ellers hedder det Rei og Dstrei.
- Jolastreinar**, pl. Underjordiske som for-dum skulde besøge et eller andet Huus i Juletiden. Hard. (3 Edm. Julebolka; f. Voffje). Jøl. jolasveinar, Bussemænd.
- Jolebag**, Julebag. 3 Søndre Berg. Jolabag, ligesom Jolahelg, Jolanott, Jolasaug o. s. v.
- Joledrykk**, m. Julegæstebud. Drikken selv hedder ellers Jol'öl, n. og Brygningen Jolebrygg, n.
- Jolegjeit**, f. og Jolebukk, m. Raste (som paa nogle Steder bruges i Julefestsfaberne).
- Jolehelg**, f. Julehöttid.
- Jolelag** (Julelag), n. Julefestsfab.
- Jolemat**, m. god Mad til Julen. Saaledes: Jolebrau(s), Jolefisk, o. s. v.
- Jolemaane**, m. den Nymaane som indfalder i Julen eller strax efter samme. Jf. Maane.
- Joleveitla**, f. Julegæstebud. Søndre B.
- Jolotta** (oo), og Julotta, f. Juleb dags Morgens; Froprædicens Tid.
- Jom** (Lyd), f. Jom. jome, f. Joma.
- Jomfru**, f. Jomfru; ogsaa et Navn paa de Stætter som holde Snelden i en Rok.
- Jonsoke** (for Jonsvoka; sidste o aab.), Sankt Hans' Dag (24de Juni). Alm. dog nogle Steder: Jonsok. (G. N. Jonsvaka; til Jonsvoku).
- Jonsokebrising**, m. Blus, Lyf-Blid som tændes om Sankt Hans' Matten. Hard. Edm. Ellers Jonsokeld o. fl.
- Jonsokehelg**, f. Sankt-Hansfesten, indbefattende: Jonsokastan (23de Juni, Estermiddag), Jonsokenatt, og Jonsokedag.
- Jonsof'koll**, m. Planten „Læbeløs“ (Ajuga pyramidalis). Edm. og fl.
- Jonsof'leite**, n. Midsommer. — (Ag. Stift). Ellers Jonsof'ebil (aab. i), n. og Jonsof'leid, f.
- Jor** (Gjor), f. Gjor.
- Jor** (oo), f. 1) Jorden, Landet. Mest i bestemt Form. Skulde egentlig hedde Jorb, med aab. o. (G. N. jörd, jord). Jf. Mart. — 2) Jorb, Muld, Jorbund. Sjeldnere. Hertil Talemaaden „so svart so hellig Jor“: sort som Jorb. B. Stift. — 3) Jorb, Gaard, Gaardbrug, især med Hensyn til Grund og Marker; menens derimod Gar hentyder paa Bebyggelse og Indbegning. I denne Betydning har det i Flertal: Jare (Jitre Eogn), Jære (Nbl.), og Jore, r (mest alm.). G. N. jardir. 3 Sammenrøtning: Jora, Jore og Jor; sjeldnere Jara (G. N. jardar).
- jora**, v. a. (a - a), jorde, begrave. 3 Zell. forekommer ogsaa den ældre Form jara (G. N. jarda).
- Jorabyte**, n. Udskiftning af Gaarde. — Jorabytar, m. Udskiftningsmand.
- Joradrenng**, m. ung Mandsperson som er Arving til en Gaard. Ogsaa Joregut.
- Jorajenta**, f. Pige som er Arving til en Gaard. Mere alm. er Jorajente; i Berg. Stift: Jorataus.
- Joraholva**, f. Halvdelen af en Gaard. — Jorapart, m. Deel af en Gaard.
- Jorakaup**, n. Jorbekøb.
- Joraløysin**, f. Indløsning af en Gaard; ogsaa den dertil hørende Pengesum. B. Stift.
- Jorbruk**, n. Jorbbrug; Gaardsbrug.
- Jorbær**, n. Jorbær. 3 nordre Edm. hedder det Jarbær. (Jøl. jardarber).
- Jordun** (aab. u), el. Jordyn, (aab. y), m. Kystfelse i Jorden, Jorbstjælv. Ar. Stift og fl. Ellers Jorfjælv, m.
- Jore**, n. Engmark, den indbægnebe Mark som omgiver en Gaard. Zell. Hall. Gbr. (Svarer til Vø, i Berg. Stift). Jf. Jare, m. (Svovvibi Drdet kunde staae i Forbindelse med Gjare, er tvivlsomt).
- Joregods** (gofs), n. Gods, fast Eieendom.
- Jor-eigar**, m. Jorbeier. Jf. Landdrott.
- Jor-eple**, n. Kartoffel, Potet. (Ar. og Ag. Stift). Skal egentlig have været

en egen Art af Poteter. I daglig Tale siges kun Eple; saaledes ogsaa: Eple-
aakr (Potetager), Eplegras (Potetløv),
Eplerus (Potetstak), Epletjellar o. s.
v. — Andre St. Poteta, Pota, Tata.
Jor-erving, m. Gaarbs-Arving.
Jorfald, n. Syntning i Jorden, Afspyt-
ning ved Vandflom.
jorfast, adj. jorbfast, fastet i Jorden.
Jorfot (aab. o), n. Drev af Sand eller
Sten. Ogsaa: Snee som drives op
fra Jorden; altsaa modsat Himmelsfot
(som faldende Snee). I Nbl. hedder
det Jorfot.
Jorfær, f. Jordefærd, Begravelse. I en
Deel af Eogen (Leganger) hedder det
Jarafær (G. N. jarðarför). Jf. Liffær.
Jorgjeit, f. et Navn paa Hørfægøgen
(Bekkaflinen). Ebm. og fl. I Hard.
Jaregjeit. I Ebm. ogsaa Bedegjeit.
Jorhola (aab. o), f. en Hule, et dybt
Hul i Jorden.
Jorhumla, f. et Slags store Humler,
som have sine Kuber i Jorden.
Jorføv (oo), n. Drev, Fog. (Omtrent
det samme som Jorfot). Helg.
Jorkynd, f. Jorbart, Jorrbund. Et go'
Jorkynd: god Jord. Nordre B. og fl.
jorleggen, (leien), adj. som har ligget
længe i Jorden. Jf. marfeleggen.
Jormor, f. Jorbmøder. Jf. Høsmor.
Jornot (aab. o), f. Fleert. Jorner'er
(aab. e), Jorbnødder (Banium).
Jorkyld, f. Jorðkyld, Gaardtart.
Jorflag, n. Jorbart.
Jort, f. Drev, Føde som gylpes op til
en ny Dygning. Jf. Urt.
jorta (oo), v. n. (a - a), tygge Drev.
Jøl. jortra. Denne Form findes kun i
de sydlige Egne til Esth. og Balb. (?);
i de nordlige Egne hedder det urta.
Jorveg, m. Jord med Hensyn til Aol
og Dyrtning; ogsaa Jorvbrug.
Jorverja, f. Jorvberge; Epyd eller an-
det Vaaden som tilhører en Gaard oa
ikke afbendes eller borttages derfra.
Berg. Esth.
Jorvidd (li), f. en Gaarbs Afstrækning.
Jorvære, n. en Gaarbs Verdie; en Pen-
gesum hoorfor en Gaard kan kjøbes.
I Ebm. Joravyre. Jf. Kuvære,
Dytkvære.
Jos, f. Høs. — Joster, f. Høstr.
jot (nyg), f. Høt. — Jote, f. Hjota.
jubba, v. n. bukke, nitte. (Mandal).
juga, lyde; f. Huga.
Jukel (aab. u), m. (Fl. Jukka, r), Hø-
tap, frostent Vandbryp, f. Er. under
et Lag. (Maafke alm.). Nogle Ste-
der Jukul; ogsaa Jökul. Tell. (I

denke Dial. Egel. Ang. gicel. Engl.
icicle). Betydningen af det Jøl. jökull
(Stibjerg) synes her at være ubekendt.
Juklekalb, adj. itakalb.
Juklut, adj. behængt med Høstapper.
Jukkaang, f. Dupsogn.
Jul, Julasta o. s. v. see Jol, f.
Jula, v. a. (a - a), 1) i Talemaaden
„Jula seg“: leve lystigt, leve i Suus
og Duus. B. Esth. 2) bante, prygle,
tugte. Jule upp ein. Alm. — 3) f. Hula.
Julaskrei, f. Solareid.
Juling, f. Prygl, Tugt. E. Hjuling.
Julotta, f. Solotta. — Jun, f. Hjun.
Juneld (Lønld), f. Hjun.
Jungje, m. Vordntv, Nadtntv. Nordre
Berg. Tell. og fl. (I Slenke Dialekter
junge).
Junså, m. et Navn paa Indbyggerne i
Søndmør, Nordfjord og Søndfjord.
Brugeligt i Nordlandene. Hertil: Juns-
baat, Junsjagt, Junsjering og fl.
Jup, juplændt o. s. v. see Jup.
Jupe (Hyden), f. Hupa.
Jur (for Jurer), n. Jøer, f. Er. paa
Køer (Ku-jur). Jøl. jur, jürg. Sv.
juver. — Jeta n't Jure: faae kort
Jøer, begynde at affætte Mælk.
Jura, f. det febtagtige Kjøb, som danner
Køben af Jøeret.
jurast, v. n. om Køer, naar Jøeret vorez
og Melken bliver rigere.
Jure, f. see Gjor og Ggr.
Juring (Gyrde), f. Gjuring.
Juska, v. n. tale i en fremmed Dialekt;
egentlig efterlignende den sydfste Udvale.
Ogsaa: jyska. Jf. danska, boska.
Jute (uu), m. Jyde, Jylland.
Jutel (aab. u), m. Jette, Nise (Gj-
gant). Ogsaa Jutul (Gbr. Hedm.),
Jørel (Bosk). G. N. jöunn. Eilers:
Nise, Nysse, Nysel, Bergtroll.
Juv, og Ju, n. el. f. Søntning, Huul-
ning i Jorden. See Djuv.
Jygger, f. Ggr. — jyne, f. gyne.
jæ, f. ganga. — Jæl, f. Jær.
jæmt (ævnt o. s. v.), see samt.
jena, v. n. stille, sagtnede. Nbl.
jænt, f. samt. Jænte, f. Sjenta.
Jærbu, m. Indbygger af Jæderen. Jf.
Jær, og Variationen: Jær.
Jære, f. Jør. — Jærfof, f. Jorfot.
Jærk, f. Jærk. — Jærme, f. Jærma.
jærsvadt, adj. n. glat, slibrigt; om Jø-
ret, naar blot den øverste Skorpe af
Ealen er smeltet. Nbl. I Esth. hedder
det „bergsvadt“; ff. soaden. Egentlig
jorfbadt; ff. Jære, Jærfof.
jæte, f. gjæta. — jæv, f. gjæv.
Jø, f. Gs. — Jøgr, f. Ggr.

jole, f. gjøysa. — **Jol**, f. **Jil**.
jøl, adj. klar, reen, gjennomsluttig; om
 Eoen. Dagsaa: jølsjøa. Sogn (Helden).
jøla, v. smigre, hæle; f. gjøla.
Jøle, bruges i Hall. om noget stort og
 dygtigt; f. **Er**. Ein jøle Kar. Ein jøle
 Gamp.
Jølming, f. Gjølming. — **Jønca**, f. gjennom.
Jønn, og **Jøn**; f. **Jarn**.
Jønne, v. n. anløbe, blibe erret; om Gry-
 der (= etraft). Tell. Ellers v. a. be-
 slaac med Jern (eg. jarna). Hall. Her-
 til Jønning, Jernbeslag.
Jønsof, see Jønsoke. **Jøpling**, see
 Gjypling.

jøre, f. gyra. — **Jørje**, f. **Gyrje**.
Jørme, f. **Gyrma**. — **Jørø**, f. **Forø**.
Josban (nyfødt Barn), f. **Josbarn**.
Jøste (Kysglimt), f. **Koffe**.
Jøta, f. en liden Krybbe. **Nbl.** (**Jøl**.
 jøta, jøtur). I **Namb**. **Soto**. **Jf.** **Veta**.
Jørel, f. **Jutel**. — **Jørle**, f. **Gjøfla**.
jøya (seg), v. jamre, klynke. **Sdm.** og
 fl. **Åf** **Udraabsordet jøye!** der betegner
 Smerte, Ulykke, Stræt og tilbeels og-
 saa Forundring. I **Harb**. **cie!** hvor-
 af: **cia seg**. **Jf.** **veta seg**.
Jøye, f. **Gye**. — **Jøyl**, f. **Gjøyl**.
jøyse, f. gjøysa. — **jøyve**, f. gjøysa.

K.

Ka, for kva, o: hvab. (Stavanger og fl.).
Kabba, v. a. kappe, afbugge. **Nbl.** og fl.
Kabbe, m. 1. Klobs, afbugget Stump.
Nbm. **Dr.** Ellers **Kubbe**.
Kabbe, m. 2. et Vaand som er fæstet
 midt i den nederste Kant af et Sæll,
 og som under Sællabens knuttes omkring
 Masten. **Sdm.** **Helg.** og fl. **Jf.** **Priar**.
Kabbel (**Kab'l**), m. et Slags Løug;
 forskjelligt fra **Kal**.
Kabbelera, v. n. en forvansket Form
 af „recapitulere“, om **Soldater**.
Kabretta, f. et Slags sød og meget
 tynd Ost, som tilføres af Ballen af
 Gjedemæll. Sogn, **Kaabggelaget**. I
 Sogn skal det tilbeels hedde **Kabresta**.
 Dyrindbelsen er ligesaa visis ved **Ka-**
bretta som ved **Sagletta**.
Kad, n. **Kaglen**, **Snadren**; en forvirret
 Lyd af mange forskjellige Stemmer.
S. **følg**.
Kade, v. n. (a - a), kagle, snabre; om
 Fugle, især Søfugle, **Maager**, **Lerner**
 og fl. Dagsaa **snafte**, **støie**, om en Mæng-
 de **Rennefler**. **Sdm.** **Jf.** **tjota**, **føgla**.
Kadl og **Kadd**, f. **Kall**.
Kag, n. **Diefast**; især om en **Rigen** eller
Estersen, der bringer **Uheld** med sig.
 Saalebes om en **Brygning** „Da tom
Kag paa **da**“: der som onde **Dine** over
 det, saa at det mislykkes. **Nbl.** (Egent-
 lig grundet paa et Slags **Overtro**, men
 bruges nu mest i **Spøg**).
Paga, v. n. (a - a), kage, stotte, vende
 hovedet for at see efter noget. **Nbl.**
Sdm. **Tell.** **Nbg.** Han sto kaga aa gloste
 (**Tell.**). Daa ikke vært te kage itte di:
 det er ikke værdt at kaste et **Blik** paa.
 (**Sdm.**).

Kagje, m. (**fl.** **Kaga**), et lavt og gre-
 nefuldt Træ; ogsaa **Strone** eller **Grene-**
frands paa et Træ. **Sdm.** — **Einetagje**,
Furetagje.
Kaggje, m. (**fl.** **Kagga**, r), 1) en liden
 Lønde; en **Dunt**, **Bimpel**. **Maaffee**
 alm. (**Sv.** **kagge**). 2) en sammenpat-
 tet **Masse**, en **Stabel**, f. **Er**. af **Hø** i
Laben. **Gulbbr.** 3) uegentlig: en **Stor-**
mave, en **tyk** **Person**.
Kagg-søl, n. **Gjæstebud**, hvortil **Endver**
 medbringer en **Dunt** med **Ol.** **Sdm.**
 (**Oftere** **Stotol**). **Kaggenatt**, f. en
Nat, da et saadant **Gjæstebud** holdes.
Kaka, f. **Kage**, **Klump** som er **slab** og
 noget tynd. Dagsaa: **Kager**, et Slags
 tykke Brød (**Sellekate**). **Rogle** **Steder**
 ogsaa et Slags **toget** **Mad** (= **Klubb**,
Kumia). I **Gbr.** og **Dr.** hedder **Dr-**
det: **Kaku** (uden at a gaar over til
 o). **Jf.** **Kofe**, f.
Kakast, v. n. løbe sammen i **Klumper**.
Kakestjern, h. **Kagejern**; **Passejern**.
Kakestab, m. i **Spøg** om **Maven**. De
 krittla i **Kakestab**: **Maven** kræver **Mad**;
 man **fullter**. **Sdm.** og fl. (I **Svenst**
 høves et lignende **Udtryk**).
Kakka, v. n. og a. (a - a), banke; om en
 gjentagen og herlig **Banken**, f. **Er**. paa
 et Bræt. **R.** og **Tr.** **Stift**; ogf. **Helg**.
 I **Sogn** siger man „**Kakka**“, som ogsaa
 betyder at **slaae**.
Kakking, f. og **Kakf**, n. **Banken**.
Kakse, m. en mechtig **Mand**. **Rg.** **Stift**,
 om **Bønder** som have **store** **Jorder** og
 meget at **raabe** i **Bygden**. (**Sv.** **kaxe**).
 Dagsaa **Bisse** og **Bause**.
Kal, m. 1) **Loug** af det almindeligste
 eller **simpleste** Slags; forskjelligt fra

- Kabel.** Nordre Berg. 3 *Edm.* ogsaa *Kahl*, *Kalstroeg* (for *Kadal*, el. *Kahl*). 2) et *Reb*, en *Streng*. *Voss*, i *Formen*: *Kall*; f. *Er.* *Kloftekall* (*Kloftestreng*). *G. N.* *kadall*.
- Kalast**, f. *kallast*. *Kalaut*, f. *Kallhoyde*. **Kalbot** (*oo*), f. *Hase*, *Krumningen bag Knæet*. *Helg. Namb.* 3 *Sogn* *Kalebot*; i *Edm.* *Kolbot*. (*Om de øvrige Navne see Gombot*). *Jf.* *Kalb*.
- Kalb**, adj. *kolb*; *varmeløs*; *affjølet*. *G. N.* *kaldr*. *Femin.* i *Hard.* og *Voss*: *Fold*, f. *Er.* et *kolb* *Noit*. *Han a kald'e*: *det er kolbt i Luffen*. (*Vest og nordensjelsb.*) *En forældet Form findes i Talemaaben „Ilgge kalba-kjæsta“, o: Ilgge Iloles, eller egentlig: med kolb Mund.* *Edm.* *Af kalb dannes: Kjelba, Kolba, Kulde og Ryld (eller Kjøld)*. *Jf.* *Kale, Kul, Kolna, Kjøla*.
- Kalbe**, m. *Kulbe*, *kolb* *Luft* (*egentlig kolb Luffand*, *det at noget er kolbt*). *Gbr.* *Drf.* (*Udtales i Gbr. Kælbe, el. Kæille*). 3 *Østherd*. *bebber det ogsaa Kale*. (*G. N.* *kaldi*).
- Kaldeflaga**, f. *Anfald af Kulbe i Legemet*, *især i Sygdom*; *Gysen*, *Feberkulde*. *B. Stift.* *Jf.* *Htteflaga*.
- Kaldeflaatt**, m. *kolb* *Latter*. *o: Latter som enten er fremtvungen eller grunder sig paa en troblig og bitter Stemning*.
- Kaldevatn**, n. *kolbt* *Vand*. *Berg.* *Stift* *hvor man ogsaa i flere Sammensætninger har kalde*, f. *Er.* *Kaldebak* (*kolbt* *Dmslag*), *Kaldegraut* (*kolb* *Gros*).
- Kaldfir** (*ti*), m. *kolbt* *Smilt*; *Haansmilt*. *Søndre Berg.* og *fl.*
- Kalddhamra**, v. a. *hamre* *Jernet*, *medens det er kolbt*. (*Jøl.* *kaldhamra*).
- Kaldbjelm**, m. *kolb* *Gysen*; *ogsaa noget som vækker Frygt*. *Drf.* f. *Hjelm*.
- Kaldfjølen**, adj. *kolb*, *hølig*. *Ndm.* *Drf.*
- Kalbleg** (*kalle*), adj. 1) *noget kolb*. 2) *ubbyggelig*; *ogsaa gyselig*, *som vækker Gysen*. *Nbg.* *Tell.* 3 *Sogn* *kalbleg*.
- Kalblege** (*kalle*), adv. *kølt*, *gyselig*. *Han va saa kalle stor'e*. *Nbg.*
- Kalbmoe**, m. *kolb* *Damp* (= *Frostøst*).
- Kaldrid** (*ti*), f. *Kulde-Tid*; *en Række af kolde Dage*, *eller et Tilbagefald af Kulden efter et mildt Veir* (*især om Vaaren*). *G. N.* *Kib*.
- Kalbsleg**, adj. *ubbyggelig*, *styg*. *Sogn* og *fl.*
- Kalbsnoa**, f. *en kolb* *Fjeldvind*.
- Kalbsnækjen**, adj. *kolb* og *barst*, *om Lufften*. *Er.* *Stift.* *Edm.*
- Kalbsveite**, m. *kolb* *Sved*, i *Sygd.*
- Kalbrokke**, m. *en ubbyggelig Følelse*, *Gysen*. *Gulbbr.* og *fl.* *Ogsaa et fra-*
- løbende Væsen*, *noget som indgyder Frygt eller Mistro*. *Jndr.* *D'a ein Kalbtokke ma' om, o: der er noget vist ubbyggeligt ved ham*. *Jf.* *Kaldbjelm*.
- Kalbturf**, m. *kolbt* og *tørt* *Veir*.
- Kalbvæsl** (*velt*), n. *Kilde*, *hvori Vandet er altid lige kolbt*. *Drf.* (*Jøl.* *kaldavæsl*).
- Kalbvoren**, adj. *noget kolb*.
- Kaldræta**, f. *kolb* *Bæde i Jorden*; *Fugtigbed* *som er til Hinder for Kornvæsten*. *B.* *Stift*, *Tell.* og *fl.*
- Kale**, m. *Kulde*, *Frost*. *Østherd*.
- Kale**, f. *lara*. — *Kalebott*, f. *Kalbot*.
- Kalen**, adj. 1) *frosen*, el. *frostig*. *Nff.* (*Jøl.* *kalinn*). 2) *fronnet*, *lbt* *raabden*; *om Træ* *eller Bark*. *Edm.* *Drf.*
- Kalfata**, v. a. *kalfatre*. (*Ved Bergen*).
- Kalk**, m. 1. *Bager*, *Alterkalk*.
- Kalk**, m. 2. *Muurkalk* (= *Lim*).
- Kalkast**, v. n. *flabe*, *hænge ved*. *B. Stift.*
- Kall**, m. 1. *en aldrende Mand*, *Øving*, *Gubbe*. *Alm.* *men udtales ogsaa: Kæll* (*Ag.*), *Kal*, *med langt a* og *Lyden af dobbelt i* (*Edm.* og *fl.*), *Kahl* (*Sogn*), *Kadd* (*Sat.*). *G. N.* *karl*, *køll*. (*Jf.* *Kar*). *Betyder stundom ogsaa: Mand*, *Hgtemand*. *Kallen* *aa Røringa*.
- Kall**, m. 2. 1) *en Træstamme*, *et gammelt Træ*. *Gbr.* (*selben*). *Hertil: Søl-jukell*, *som forekommer i en Bise af Storm*. 2) *Møskeareel*; *den lobrettsaaende Axel* *uden en Vandmølle*. (*Kven-nakall*). *Mere alm.*
- Kall**, m. 3. *Loug*, *Reb*; f. *Kal*.
- Kall**, n. *Kalb*; *Præstekalb*.
- Kalla**, v. a. (a - a), 1) *kalbe*, *benævne*. *G. N.* *kalla*. 2) *lokke*, *kalbe til sig*. *Sædvanlig kun om at kalbe Dyr til sig*; *hvoriom man siger ropa om at kalbe et Renneste*. *kalle* *Gunden: lok* *Gunden hid!* — 3) *ubskjelde*, *gve fornærmelige Navne*. *Ofte som v. n.* *for Er.* *Han bar' kalla aa banna* (*skjænde og bandebe*). — *D'a so te kalla: man maa kalbe det saaledes* (*om noget som ikke svarer ganske til Navnet*). *D'a va særligt, te kalle, o: det var saa godt som særdigt*. (*Nordre Berg.*). — *kalla at seg: lokke til sig*. *kalla heim* *Kynn'e: kalbe* *Kærne hjem*. *kalla upp-atte: opkalbe*; f. *Er.* *So kalla upp-atte* *Far sin, o: hun gav Barnet Navn efter hendes* *Fader*.
- Kallande**, adj. *verb* *at kalbes*; f. *Er.* *D'a va kallande* *Folk, o: det kan man kalbe Folk*. (*Tonen paa første og sidste Drb*).
- Kallast**, v. *rec.* *kalbe*, *eller ogsaa ubskjelde hinanden*.
- Kallast** (*for karlast*), v. n. *blive gammel*;

- saae Ubsæende af en Dding (Kall). **J** Edm. Kalaft (med Lyb af dobbelt I).
- Kallauga**, s. Kallhorde.
- Kallenamn**, n. Loffenavn; s. **Er. kas** (til Faar), Kille (til Gjeber).
- Kallhorde**, m. den opretstaaende Plante eller Stolpe i Hjernet af en Gruve (Ildsted). **Harb. J** Edm. Ka'laue (for Kallauga). Panelingen paa den indre Side af Ildstedet i Røgstuerne fluttet nemlig med en saadan Plante, hvis øverste Ende sædvanlig er udskaaen i en rund Skive med et Hul i Midten. **Jf.** Omnboll.
- Kalling**, f. 1) Kalben, Loffen; 2) Udfælben; **Ej** Kaldord.
- Kalna**, v. n. frønnes, raadne; s. **Kalen**.
- Kalsle**, s. Kalslæg. **Kaltog**, f. **Kal**.
- Kaltra**, v. n. rulle, vâlte (= valtra).
- Kalv**, m. 1. en Kalv. **J** **Cetersbælen Kaar** (Søl. kâlfr). Dativ i Fleertal hedder **Kolvo** (Vots), **Kolva** (Edm.). Ieggsa Kalven; opfostre en Kalv. **taka Kalv**: blive dragtig. **flota Kalven**: kalve for tilbîg.
- Kalv**, m. 2. den Ved som nærmest omgiver Marden i et Træ, og som let lader sig ubløve. **Nbl.** og **fl.** Skal paa nogle Steder hedde **Kal** og **Kalved**.
- Kalv**, m. 3. Baglæggen, den høbrtgeste Deel af Læggen. **Ebl. Tell.** (G. N. kalâ). **J** Danmark **Kalle**. **Jf.** **Kalbot**.
- Kalva**, v. n. kalve. (Øftere: vera).
- Kalvehagje**, m. en Fjeld eller Løkke for Kalve. **J** **Drk.** **Kalvhaga**.
- Kalvehjelm**, m. den Hinde som omgiver Kalven inde i Fosterleiet. **Edm.**
- Kalvku**, f. en dragtig Ko. (Nogle St. **Kalkyr**). — **Kalvkuiga**, f. Ko som er første Gang dragtig.
- Kalvsdrembe**, f. et Slags Krampe som angriber Køerne under Kalvningen. **Drk. Edm.** (i Formen **Kalstrambe**). **Jf.** **drembe**.
- Kalvsjuk**, adj. **Kalvsyg**, om en Ko.
- Kalvslægje**, n. Fosterleiet i Køer. **Øbr. Edm.** og **fl.** (Udtales **Kalstøje**).
- Kalvsungje**, m. en liden Kalv.
- Kalvtung**, adj. om en Ko som er dragtig og beraf sitv og tung i sin Gang.
- Kamar**, m. et Vandhuus. **Kr.** **Stift.** (Søl. **kamar**). Nogle Steder: en Rudsob som gjødes med Starn. **Edm.** og **fl.** (**Kammar**), **Drk.** (**Kammar**). Ogsaa blot: **Starn**, **Ekstrementer**. **Kr.** **Stift.** **J** **Indr.** **Kammar**.
- Kamb**, m. 1) en Kam. (G. N. **kambr**). Heraf **Kemba**. — 2) **Karve**, **Ulbkarbe**. **Nordre Berg.** og **fl.** **Ellers Kara**. — 3) en tort Fjeldbryg med ujevne eller tallet
- Overflabe**. **Hjellamb. Drk. Edm. Fall.** — **Jf.** **Kamp**.
- Kambehus**, n. **Kamme-Federal**.
- Kambesag**, f. en Sav hvormed Saarlamme skjæres.
- Kambetind**, m. Land i en Kam.
- Kamp**, m. 1) **Stumper**, **Stykker**, som hugges af Enderne paa Lømmestofte. **Edm.** og **fl.** 2) smaa rundagtige Stene (s. **Koppel**); ogsaa haard Steen i Almindelighed; Graasteen, Fjeldsteen. De er so hart som **Kamp**. **Sjelden.** (s. **Kampstein**, som er mere brugeligt). 3) **Bjergklob**, en bred eller afrundet Fjeldtop. **Øbr. Edm.** (Søl. **kampr**, **Brink**).
- Kampa**, v. a. tilhugge en Stol i Enderne; **tværhugge**. **Nordre Berg.**
- Kampast**, v. rec. **slaae** hinanden paa Næverne. **Edm.**
- Kampe**, el. **Kampegras**, en Art Belbred (Plantago media). **Dufferud.** **Kalves** ogsaa **Kjemp**.
- Kampstein**, m. smaa rundagtige Stene, **Gabestein**; ogsaa haard Steen, de haardeste Steenarter. **Kampsteinruva**, f. en stor Steenbob. **Hjell.**
- Kams**, m. et Slags Voller som tilfaves af Fiskelever og Reel. **Kamshove**, el. **Kamshaud**, n. Fiskeveber som stoppes med saadanne Voller og koges tilfammen med disse. **B.** og **Tr.** **Stift.**
- Kangel**, f. **Kængel**.
- Kant**, m. **Bærkase**. **Harb.** **Andre Steder Kant**; see **Kængel**.
- Kann**, n. **Kjendemærke**; noget hvorpaa man hender en vis Etendom. **Nbl.** **Eit** gammelt **Kann**: et Sted eller Punkt, som fra gammel Tid er anset som Grændsepunktet imellem to Gaarde eller Udmærker.
- Kanna**, f. 1) **Kande**; **Kandemaal**; 2) **Drikkekar**, **Ølkande**; 3) **Øste**, **Smørtar** med **Laag**. **J** **Tell.** **Konne**.
- Kanna**, v. a. (a - a), 1) **Kendes ved**, **Kende** som sit eget. **Tell.** **Sau'en** vil ikke kunne **Lamb'e** sitt (om et Faar som jager Lammet bort, naar det vil patte). 2) i Talemaaden „**Kanne** til seg“, o: **tilkende** sig, **tilegne** sig noget. **Dufferud**. 3) **tælle**, **opregne**, **eftersæe**. **B.** **Stift** og **vbere**. (G. N. **kanna**). **Kanna** **Smaalen**: **tælle** **Smaafæet** for at see om noget er borte. (Egentlig: **gjøre** sig **Kjendt** med, **slaffe** sig **Kjendskab** om).
- Kannast**, v. n. (**Kannast** mæ), **Kendes ved**, **erkende** som sit eget. **Nbl.** **Jed.** og **fl.** (G. N. **kannast** vid).
- Kanning**, f. det at man **Kendes ved** noget. **Han** hadde **Kanning** paa bæ.
- Kans**, m. **Lelighed**, **bedvem** **Anledning**.

Kansleg, adj. besluttig, gunstig.
Kanslje (for kann sje), maafee. Hedder ogsaa „kann hende“.

Kant, m. 1) Kant, Ubræn, Ijorne. Jf. Kør, Synna. 2) Rand, Ubræn, Ijorne. Jf. Jar, Trøm. 3) Eide; ogsaa Egn eller Sted. Hertil Korkanten, Beskanten, Havkanten og fl.

Kant, n. Omvæltning, Omtumling. Ioma paa Kant: begynde at vælte eller rulle. Saaledes ogsaa en enkelt Omdreining; f. Ex. Steinen kanta ei fem seks Kant, o: vælte fem eller sex Gange omkring.

Kanta, v. n. (a - a), vælte, sætte om, kante. Best so han sto, so kanta han. (B. Stift og fl.). Jf. rulla, trinta, valtra. Da kom ein Stein kantande (en Steen kom væltende). — Sjelbære v. a. omvælte eller rulle noget; f. Ex. kanta seg, „kante Bjoenn“: kaste sig over til Eiden med ubspærrede Arme og Fødder, ligesom et Hjul. Nordre B.

Kanta, v. a. (a - a), kante, sætte Kant paa. Heraf Kanting, f.

Kanta, adj. 1) forsynet med Kant eller Bræmmer. 2) kantet, hjørnet. Nest sammensat som trikanta, firanta.

Kansøgd, adj. hvøidet med sort Ring; om Heste. Rdm. (Elers ringsøgd). — Oprindelsen ubekj. dt.

Kapp, n. Kapkræben, det at man kappes med En. (G. N. kapp). Ofteft med i, f. Ex. springa i Kapp: løbe omkap.

Kappa, v. a. f. kabba, styva.

Kappa, f. Kappe. Jf. Kapa.

Kappast, v. rec. kappes med hinanden. Jf. kjeppast og Kjeppa.

Kappdrifka, v. n. drifke omkap.

Kappelau(v), n. Løvetand (Plante). Søndmør.

Kapp-eta, v. n. svise omkap.

Kappfus, adj. begjærlig efter at kappes. Lellemarken.

Kapphendt, adj. som bruger begge Hænder med lige Ferdigbed. Sogn og fl.

Kappjag, n. eg. Jagten omkap; det at man kappes stærkt om et Arbeide.

Kappføyring, f. Kjøren omkap; ogsaa det samme som Kappjag.

Kappro, v. n. roe omkap. — Kappror, m. det at man roer omkap.

Kappsigla, v. n. selle omkap. Heraf Kappsigling, f.

Kappspringa, v. n. løbe omkap.

Kar, m. Mand, Karl, vorent Mandfolk. Alm. og meget brugelig. G. N. karl. — Ogsaa en bygtig Mand, en fuldkommen Karl. Da vart Kar 'ta 'an: der blev Mand af ham. Ein heil'e Kar:

en bygtig Karl. fara at som ein Kar: bære sig ad som en bygtig Mand. Han æ ikke Kar te dø: han er ikke iskand bertil. (Jf. Mann). Et Karls Emne: en haabefuld Dreng. Et Karls Nagt: en Mandes Kræfter. Karls Msker: mandig Færd. Paa Kara Bis: ret bygtigt, paa Mandes Biis. B. Stift. I samme Betydning hedder det ogsaa „paa Kar“, hvilket maafee er et andet Ord. Da vart gjort paa Kar, o: bygtigt, ret forsvaerligt.

Kar (Kar'en), m. et Slags Kamme el. Karm (= Grind). Hall. — Elefar: Fading paa Enden af en Slæde. Stolkar: Stoltræg. Hertil Karlea, Karbende.

Kar, n. see Kier, og Sm.

Kara, v. a. (a - a), 1) rage, krabe, røre i noget. Maafee alm. Nogle St. i Ag. Stift: Faare. (Sv. kara). 2)

karbe, rede Uld (= Hamba). Nogle Steder: Pala (med tydeligt I). Jøl. karra. — fara ihop: rage sammen. fara att-nye: krabe over, dække til. fara Vermen: tilbætte Gløderne med Aste. Hedder ogsaa: raka.

Kara, f. Karde, Uldkarde. (Sv. karda). Ofteft i flertal. Jf. Rand.

Karbende, n. Høt hoorme et Læs bindes til. Hall. (f. Kar).

Karekjepp, m. Krog til at rage i Gløderne med. Elers: Dantrol.

Karfolk, n. Mandfolk (kollektivt).

Karg, adj. karrig. (Sjelen).

Karm, m. Karm, Indfatning; f. Kvarm.

Karmann, m. Mandfolk, Mandsperson. Alm. og meget brugelig. (G. N. karlmadr). Erdets sidste Deel er det gamle Mann, som betyder Menneste. Jf. Kvinnmann.

KarmannsFløde, n. pl. Mandskløder. **Karmannslagg**, n. om et enkelt Klædningsstykke.

Karmannsløysa, f. Mangel paa Mandfolk eller mandlige Arbeidere.

Karmannsmaal, n. Mandsklemme.

Karmslede, m. Kane, Slæde med Sæde og Karm. I Indr. Karlslea. Ogsaa i Træmslee, Jageslee, Styrlee.

Karnefle, v. a. banke, slaae med Kærerne, Farra, v. n. snadre som Kærerne. Gv. Hall. og fl. (Jøl. karra).

Karsleg, adj. mandig, som seer ud til en bygtig Karl. Nbl. og fl.

Kart, m. Knop, umoden eller vantreven Frugt; f. Ex. umodne Muldebær. Meget udbredt Ord (Søndre Berg. Sogn, Hall. Drf. Helg.). I Lell. Kort; i Edm. Knart. (Sv. kart). Jf. Kneppe, Knyping.

Kart, n. Knart, Knude, Knæbød. Nordre Berg. (Heden). Jøl. karta. Jf. Knurp, Knart.

Karte, v. a. (a - a), jævne, rybde, hugge Kviste og Knorter af et Træ. Tell.

Kartnagl, m. (Fl. -negler), Knudret eller vandvoren Negl. Jøl. kartnagl, f.

Karva, v. a. (a - a), skjære i smaa Stykker, hakke med en Kniv. Sv. karva.

Karvi, n. Kummén (en Krybderurt). Hebdet ogsaa Karve, Karv (Tell.), og Karvik (Guldbdr.).

Karving, f. Hællen, Sønderfløren.

Kasa, v. a. (a - a), neblægge, nedbryde hobevis, især Træer. Tell. Egentlig lægge i Dyrger (Jøl. kasa), f. Kos.

Kase, f. en Vibeform at bære paa Ryggen. Sdm. Jf. Kipa, Kasse, Kjeska.

Kasen, adj. suurnet, lidt forbrøvet eller raadnet, om Fisk. B. Stift. (Jøl. kasa-dr). Jf. saana, legna.

Kaser (Fl.), Dyrger; see Kos.

Kast, adj. raff, smidig, let; især raff til at klavre. Helg. (meget brugt).

Kaste, en Kjedel. (Sø.). See Kjetel.

Kast, m. 1) en Knold, Puffel, Forhøining. Sdm. (meget brugt). 2) Kurv at bære paa Ryggen (jf. Kjeska); ogsaa en enkelt Byrde eller Dragt. Tell.

Kasfa, f. Kaste. (Nyre Drb).

Kasfdrag, n. Dragtskifte; Kommøde.

Kasser, adj. puffet, buglet.

Kasvæksen, adj. puffet, som har høje eller stærkt tilbagestræbende Skuldrer. Sømdm.

Kast, n. 1) Kast, Handlingen at kaste. giera eit godt Kast (en heldig Bedrift). Ioma i Kast mæ: binde an med, faae at bestille med. 2) et Antal af fire Stykker. Nbg. 3 Søet. med Fleertal Kost (aab. v), f. Er. triju Kost, v: 12 Stykker. flogo Kost, v: 16 Stykker. (Sv. kast). 3) et enkelt Kast, især med et Fiskeredskab. Det drog Løfsten mæ kvart Kast (v: hver Gang Snøret blev kastet i Søen). Eit Kast mæ Not'enne (Udsætning af et Fiskevøb). Ogsaa en enkelt Gang eller Lid. Fyste Kast'e: den første Gang. Eit an anna Kast. 4) Spring, Luffspring, en raff Omdreining i Luften. (Rundkast, Hallingkast). 5) Dugt, Løffe eller Knude. Dæ kom eit Kast paa Snøret (Snøret slog sig i en Løffe). 6) et Maal hvortil man kaster; undertiden ogsaa den Længde eller Afstand hvortil man kan kaste; et Steenkast. 7) en opfattet Hob; især af Steen. Ifte alm. 8) en Hylde ved Skorfstenen, hvorpaa Fyrstøt og andre Ting henlægges. Drk. Jf. Man-

tel. 9) et Fiskebød, Fløds hvor man udkaster Fiskevøddet. 10) Fiskefangst, den Fisk som fanges paa een Gang med et Vøb. Det ha selt heile Kast'e (de have solgt den hele Slump).

Kasta, v. a. (a - a), 1) kaste, slænge. Egentlig og figurlig med de almindelige Forandringer i Begrebet. 2) sænke, udsætte Fiskeredskaber; saaledes at lade Fiskesnøret løbe ud, ligesaa at sætte et Vøb; derimod siges „setta“, om at udsætte Garn og Liner. 3) affaste, slippe, tabe. kaste Litén: tabe Farven. Jf. kaste veg. 4) om Binden: falde ujevnt, støde tilbage eller til Siden. 5) belægges med Jis (om den første tynde Jisforpe). Kr. Stift. Dæ heve kasta paa Vatne. (Jf. trava). — kasta seg: a) gjøre Luffspring, hoppe op og brette sig i Luften; b) vrikke, gjøre enkelte Slæng eller Vridninger med Hovedet og Overkroppen; c) om Træ: vrides, blive fjævt. — kaste Korn: rense Korn ved Kastning. kaste Høy (Satur): udsprede Hø til Lørring. kasta iboy: sammenkaste; lægge Korn i Dyrger paa Agren, o. s. v. kasta ne're: kaste over noget saa at det bliver ganste tilbækket. kasta paa seg (Konen paa første Drb) vrikke eller slænge med Kroppen. (Med Lønen paa det andet Drb betegner det at tage paa sig, klæde sig i en Gaff). kasta upp: slæse op i en Bog. kasta yve: sje saaledes at man trækker Træaden tværs over Sønnen. — kasta veg (el. burt): a) bortkaste; b) tabe eller spille af Uagtsomhed; c) glemme noget som man har lært. Eg ha kasta vekk dæ etne Vers'e. (Nordre Berg.). kasta seg veg: spille sin Lykke, sætte sig i en uheldig Stilling; ogsaa omkomme ved Uforsigtighed.

Kastande, adj. som man kan kaste. burtkastande, veg-kastande.

Kaste, f. saa meget Korn som kastes eller rentes paa een Gang i Løen. Gbr. Drk. J B. Stift: Kvæfæll.

Kastekjæpp, m. Kastekjæp (ubuelig og ringe agtet Ting).

Kasten, adj. om Binden: ujevnt, tilbagestræbende.

Kastnot (so), f. et mindre Vøb som kan trækkes af fire eller fem Personer.

Kastelag, n. Kastelæbe, Dørbug.

Kastevom, n. Rum til at kaste i.

Kastespjeld, n. Kasteskool. Drk.

Kastevind, m. Wind som struger ujevnt, dreier sig ud af den lige Linie.

Kasting, f. Kastens; Søntning; Fiskerie med Vøb o. s. v. see kasta.

Kate, m. en liden Dreng, Smaagut. Sfl. Yttrefogn.

Katlar (Kjelder), f. Kjetel. — **Katleotar**, m. en Kjeldeskiffer. Nbl. 3 Sdm. **Katlelappar** (Kalfjelappar) om en Fuffter.

Katt, m. en Kat; nogle Steder ogsaa Hantlat, i Møbsætning til Kjetta. (Jf. Fross, Kaufe). 3 Sammenætning sædvanlig: Katta (for Kattar); saaledes: **Katta-auga**: Kattesie; skarpe Dine. **Kattabøle**, n. et Kulb Katteunger. **Kattaklor**, n. Ribse af en Kattesklo. **Kattarova**, f. Kattehale. **Kattaklap**, n. Katteskiffelse. **Katta-ungje**, f. Kjetling.

Katta, f. en Hantlat. Jf. Kjetta, Kjøysa. Nogle Steder betegner Katta ogsaa en Kat i Almindelighed.

Kattalabb, m. en vis Plante (Gnaphalium); f. Harefot. Tr. Stift. (Egentlig Kattesjød).

Kattgaupa, i. et Slags Gaupe eller Løs, som har nogen Lighed med Ratten.

Kattnosle, og **Kattnos** (aab. o), f. Planten Hænetro (Galeopsis). Lellem. Jf. De.

Kattula, f. Katugle.

Kau, v. n. lomme, falde med en vis hujende Lyd; ogsaa hujse, raabe. Buserub, Hødemarken. Ellers: hua, buga, kaute.

Kauf, n. Kaab, Hujen. Tr. Stift.

Kauke, v. n. hujse, raabe. Tr. Stift. Jf. hauta, hua. 3 Drf. siges baade hante og kauke.

Kauke, f. en liden Fiskestirn. Sdm.

Kaun, m. Bylb, Blegne med stærk Høvelse. Sogn, Søndre Berg. (G. N. kaun). Heraf Kjøyna.

Kaup, n. 1) Kjøb. Rbg. Tell. (Ellers Kjøp). G. N. kaup. Le Kaups: tilhøbs. attpa Kaup'e: oven i Kjøbet. 2) Fangst, Bytte. Nordre Berg. Sdm. Det ha gjort eit heilt Kaup (o: en bygtig Fangst).

Kaup (kaupe), v. a. (e-te), Kjøbe. Rbg. Tell. (Ellers Kjøpa). G. N. kaup. — **Kaupar**, m. en Kjøber.

Kaupety, n. indkjøbt eller udenlandsk Løi. Saaledes ogsaa **Kaupekon**, og flere.

Kaupmann, m. Kjøbmand.

Kaupskal, f. Kjøbskaal; Beværtning i Aalebning af et Kjøb. Bruges ogsaa i Søndre Bergenshuus Amt (hvor Kaup ikke bruges).

Kaupstad (Kjøpsta), m. Kjøbstad.

Kaupsvain (Kjøpsvain), m. Handelsbetjent; Krambodsvend.

Kaura, v. n. flere Spaaner, indfjære

Beskjuffer for at de lettere kunne antændes. Helg.

Kauraat, adj. krøllet, som banner en Krands eller Kasse af Krøller. Helg.

Kaure, m. 1) Krølle, Lof, især af Ulb. Ukalaure. B. Stift. 2) en Krands af Spaaner; Trø ber er tilskaaet som en Krands. Helg. 3) Høvelskaar. Nordre Berg. og fl. Hebber derimod: Kaure i Gbr. og Drf. 3 Gbr. Kaalaure, om en Rile i Kløber.

Kauring, see Koorring.

Kaus (valgte, kaarebe), f. Kjøsa.

Kausa, v. a. (a - a), flappe, Hærtagne, Hale med. Jæb. 3 Sbl. skal det ogsaa betegne at lysse. Jf. Høll. liefkozen.

Kause, m. 1. en Kat. (Sætersb.). Heraf det nordensjælske Kjøysa.

Kause, m. 2. 1) en liden Blot uden Eribse (i Seil og Laffelage). Sbl. Fosen og fl. 2) en Deel af et Hjul, et af Stykkerne i de simple Kjørrebjul (som bestaae af et Par forslagte Stofte). Sdm.

Kaut, adj. stolt, indbitst. Meget udbredt Drb. Bruges ogsaa i Danmarkf.

Kav, adv. ganske, aldeles. (Sv. kaf).

Kun i Forbindelse med nogle Adjektiver, som: „kav roten“: gennemraadden. „kav open“: ganske aaden. Tell. Buserub og fl. (Jf. Jøl. kaf-lødinn). 3 Tell. ogsaa: Kavende, f. Er. Kavende raatt. Kavende full. Paa Habeland skal det hebbe: kvav.

Kav, n. 1. Dybet, Afgrunden. Berg. Stift. (G. N. kaf). Da for n'igløno Kav'e: det sank i Vandet. Han sat a sag n'i Kav'e (o: ned i Dybet).

Kav, n. 2. 1) Gramsen, Famlen, ideltig Bevægelse med Hænderne. Oftere Kavving (f. lava). — 2) Lummel, Forvirring, Uro; en Mængde Arbejder og Dmsorger. Meget brugt. vest- og nordensjæls; sjældnere søndenjæls. — 3) Støi, Larm af mange Mennesker, som tale paa een Gang. Tilbeels ogsaa: Kiv, Trætte. B. Stift. (Jf. Kav).

Lava, v. n. (a - a), 1) gramse, samle, bevæge Hænderne ideltig som for at adspredde eller bortviske noget. lava mæ Gaudo. lava i Vatn'e: svømme eller pladse i Vandet. B. og Tr. Stift. Helg. Gbr. og fl. (Jøl. kafa, bytte). Jf. lava. Saaledes ogsaa med et Rødsfab; f. Er. lava mæ ei Riva: rage, strabe. lava mæ Mrom: roe sagte. — 2) stræbe, være meget spjælfat, have Uro og Bøvær med noget. Han heve mykje te lava mæ: han har meget at besørge, han er overløstet med Arbet-

- ber. *J. f. f. l. a. v. a* (Jel. kaffin). So lava ma Bonno: hun har megen Uro med Barnene. Me lava ma da same: vi slæbe os igjennem nu som for. Meget brugl. vestensjæls; ogsaa i Hall. og Tr. Stift. I Indr. Kavva. — 3) stie, larme, om en Mængde Folk; ogsaa: trætte, fies. Eg veit ikke hva di lava ma: jeg skønner ikke hvad I skulde gjøre saadan Larm for. B. Stift.
- Kave**, m. Sling, Byge, hvorved Horizonten skules ligesom i Laage. Temmelig alm. om Sne-Slanger (Snøstave); sjeldnere om Regn-Slanger (Regnkave. Hall.). Jsl. kalfald og kafi (om Røg). Ellers Kov, Futa, Eling. J. Kvæva, Koven, Kjøva.
- Kavende** (ganske), f. kav.
- Kavfugl**, m. Dyrkere, dykkende Vandfugle. Tilbeels ogsaa om Fugle som følge med en Fiskestim. Edm. (Efter Udtalen „Kafugl“ minder det ogsaa om det foromtalte Kab).
- Kavbuga**, adj. hidtig, ustyrlig, vild. Helg. (bedder ogsaa kavbugo). Jf. kavbuga.
- Kaving**, f. Bevægelse, Tummel; f. Kav.
- Kavf**, m. Flydholt, Stykker af let Træ eller Bark, som bindes til et Garn for at holde det oppe i Vandet. Nordre Berg. og nordensjæls. Ellers: Fla og Flo.
- Kavla**, v. a. 1) sætte Kavf paa Garn; 2) binde Knevel (Kavle) paa Rib.
- Kavle**, m. 1) Rusle eller Valse, hørmeh Fladdrob bages (ruller). Edm. Gbr. Ellers Kjevte og Kjelve. 2) Ranglestof, Kullætra. Gbr. Dierb. (Ellers Kull). Sv. kalle. 3) Knevel, Mundbid som bindes paa Ribene for at de ikke skulle patte. Nbl. (I Edm. Kjetve).
- Kavlestjote** (-støte), v. n. om Garn, som staae saa høit at Kavlen flyder i Vandfladen. Nordre Berg.
- Kavlestæ**, v. n. om Garn: rætte fra Bunden til Vandfladen.
- Kavring**, m. Løvedal. (Ogsaa i danske og svenske Dialekter).
- Kavrisa**, v. a. ryste En dygtigt. Edm.
- Kavsa** (kaffe), v. n. (a - a), samle eller røre løselig ved noget; ogsaa: ryste eller rage i Hæt (= kava). Nordre B.
- Kavsam**, adj. u. uroligt, besværligt.
- Kav** (pron. hvad), f. kva.
- Kæ**, v. n. (r - bde), vende Høet under Lørringen. Dierb. Ellers snu.
- Kæe**, el. Kæfugl, m. Kæe, Allte. Skal bruges nordensjæls. Paa Sebemarken hedder det Kæe.
- Kæbuga**, adj. meget begjærlig, graabig, især efter noget som man længe har savnet. Nordre Berg. Edm. (Jf. kavbuga). Ellers: flo, spanosen.
- Kaal**, n. 1) Kaal, Blade paa Roer og andre Kaalvarter. I Edm. ogsaa om Poteternes Løv. 2) Saad hvori Kjøb er lagt; Kjøbsuppe, sædvanlig med Kaalrod. Gbr. Hertil: Kaalgryte, f. Kjøbgryde.
- Kaala**, v. a. affjære Kaal. Jf. Kæla.
- Kaalgar**, m. Kaalbæve, Urtebæve. Gbr. hvor det ogsaa hedder Kaalbagaa (for Kaalbagje). G. N. kalgardr.
- Kaalrot** (oo), f. Kaalrabi, Kaalroer. Drl. Gbr. Kæll. og fl. (Sv. kålrot). Er et bedre Navn end Kaalrabbe (som dog er mere udbredt).
- Kaalryggjen**, adj. kuldfjær, som snart fryser. Edm. Bedre kolryggjen.
- Kaamar**, f. toma. — Kaamar, f. Kamar.
- Kaana**, f. Kone, Husfru. I Ag. Stift tilbeels: Kone (oo), dog er Navnet her sjeldnere, da man i det Søndensjælske oftere siger Kiering. I Sbl. forekommer den ældre Form Kona (med aab. o), dog sjelden. G. N. kons. G. Sv. kuna.
- Kaanebrud**(r), f. Enkebrud.
- Kaanebund**, m. Dragt for Koner. Saaledes ogsaa Kaanebua og Kaaneplagg.
- Kaan**(e)jemne, n. en Pige (især om En; som snart skal giftes).
- Kaanelaus**, adj. som ikke har Kone; ogsaa om En som har en ubøielig Kone.
- Kaaneløysa**, f. Mangel af Kone eller Huismoder. De fyne snart Kaaneløysa: det viser sig snart at Huismoderen mangler.
- Kaaneliste**, el. Kaanebytte, n. det at der kommer en ny Kone i en Gaard.
- Kaane stol**, m. Kvindestol (i Kirken).
- Kaanesylv**, n. Pønt for Enkebrude.
- Kaangel**, m. 1. (Jf. Kaangla, Klasse, Klynge, især af Ber. Lytebartkaangel, Heggjæbartkaangel, Kognebartkaangel. Nordre Berg. Edm. Nm. — I Drl. Kangel; i Indr. Kaangal. I Soan og Søndre Berg. hedder det Kaanf og Kank. Ellers: Kras, Kring (Gbr. og fl.), Kvast (Bustr.), Hams (Jab.). I svenske Dial. kanga, kängla.
- Kaangel**, m. 2. Froskole, Frugten paa Gran og Fure. Søndensjæls. Hedder ogsaa Kaangul (Dierb.), Kaangle, f. (Gbr. Bustr.), Kungle (Valders). Ellers Kogla, Kugla, Kofle, Kute. (G. N. kóngull).
- Kaangelvaag**, f. Kaanglevæv.
- Kaangle**, f. Spindel, Eddertop. Edm. Nm. og fl. Ellers: Kaanglo (Namb.), Kaangro (Drl.), Kangel (Kæll. Bu-

- ferub). (J Edm. oftere: Bøvane). Jøl. kóngul-ló. I fœnste Dialekter kángro.
- Raanglevær**, m. Spindelvær. Hedder: Raanglo-vær (Ramb.), Raangro-vær (Drf.), Ringelvær (Tellem.), Raangelvær (Edm.). Ogsaa Bøv-lænevær (Edm). Jøl. kóngul-lóarves. I G. N. findes ogsaa kangulvavo vel. (Varlaams Saga).
- Raanglo**, og **Kaanglo**, f. Raangle.
- Raank**, m. Bærklase; f. Raangel.
- Raankje**, m. en liden og tyk Person; en Klods. Edm.
- Rapa**, f. en Raabe. (Jøl. kapa).
- Rapaa**, v. a. rulle, trille, valte sammen. Drf. (Guten for topa el. rapa).
- Rapegras**, n. Planten Løvesod (Alchemilla). Nogle St. Marikape.
- Raar** (Aftagt; Dphold), f. Ror, n.
- Ræra**, v. n. 1. om Mælk: oftes, stille sig, affætte Dst. Nbl. Jf. læren.
- Ræra**, v. n. 2. blæse lidt; om et svagt Vindpust paa Vandfladen. Harb.
- Rære**, m. 1. Vindpust, Landvind som viser sig paa Vandfladen. Harb. (Jf. det gamle Kæri, Wolus, Windguden).
- Rære**, m. 2. en tynd Spaan, Høvel-spaan. (Gbr. Drf. Østreb.). S. Raure.
- Rære**, m. 3. Raarbe. (Jøl. kordi).
- Ræren**, adj. om Mælk (ræra): oftet eller brusten. Nbl.
- Ræas**, f. et Loffenavn til Jaar. Edm.
- Ræas** (Dyngje), f. Ros.
- Ræsa**, v. n. sætte, skønne. Telt. (hos de Gamle).
- Ræsa**, adj. fortriflet; f. Røsa.
- Ræst**, adj. munter, lystig (G. N. kær); ogsaa: urolig, kaab, vilter; især om Børn; Hgeledes om Dyr, som gjerne hoppe og lege. Heraf Ræsta.
- Ræting**, m. en meget lystig Karl.
- Rætre**, f. Knogle, libet Been (især i et Led). Edm.
- Rætvoren**, adj. urolig af Munterhed.
- Ræv**, see Rølv.
- Ræva**, v. n. (a - a), gramse eller røre idelig ved noget, ryste, valte, f. Er. i Sø. Ræve 'ti Søva. Nordre B. Edm. Drf. (Jf. ka). I Inbr. Ræva (som synes at høre til lava). Jøl. kafa.
- Ræva**, f. Rode. Rævring, f. Røvring.
- Ræik**, Reim, Relda; o. f. v. — see Rje.
- Rem**, og **Ren** (uden i), see Rven.
- Rid** (aab. i), n. et Rid. Næst alm. Rje, Rji. (I dette og de følgende Ord ubtales R som Rj). Dativ Fleertal i Edm. Rjta (for Rjbjom). I Inbr. siges Rje, og Smatke, om baade Rid Bam; H. D-hje og Ohje, der maaffee grunder sig paa et andet Ord som betyder Jngel.
- Ri(b)a**, v. n. om Gjeber: føde, faae Rid. Næst alm. Rjea og Rjia (aab. i). I Edm. hedder det Rje, med Luft i, som forudsætter: Rjba (ligesom die for Rjba). I Drf. findes Formen Rjja.
- Ridjetid**, n. Rid af en aarsgammel Gjed. I Edm. Rjjetid. — Lignende Form i Rjjetjeve (-Hølse), n. Træbidsel hvormed et Rid hindres fra at patte.
- Ridla**, f. Gjedetid. Nbl. og fl. Ellers bruges Rille (med haardt f, uden i) som et Loffenavn til Gjeberne. Lignende Loffeord ere: Rissebann, og Rissealt (i B. Stift). Begge med haardt f uden i.
- Ridling**, m. et Rid. Sogn. I Gbr. og Østreb. Rilling (som bruges isædet for Rid). Jøl. ridlingr.
- Rifa** (ii), v. n. (a - a), Rige, eller sædvanlig: strække sig for at faae see noget. I Sogn med stærk Form: Rifa; Rjeik.
- Rifevill** (aab. i); f. Rifevill.
- Rifje**, v. n. (e - te), tabe Randedrættet; trække voldsomt efter Belæret (i stærk Høste eller Laiter). Han lög so han Rille. Næst nordensjelds. (Sv. kikna).
- Rifjehoste**, m. Righoste.
- Ril** (ii), m. en smal Bugt eller Vig, som strækker sig ind i Landet. Rbg. Telt. Valb. Heraf afstillege Gaardsnavne endogsaa i de nordlige Egne, hvor Ordet ellers er ubrugeligt.
- Ril** (Rjebel), f. Rjebel.
- Rila** (ii), v. a. (a - a), sætte Riller i. Ogsaa v. n. "Rille paa": Rinde sig, drive paa ret dygtigt. Rille uppattie ein: Næmme En, gaee dygtigt løs paa En.
- Rile**, m. en Rille, Regle. I Klæder: et smalt Stykke som er spidst i den ene Ende.
- Rilevink**, f. Rilleim.
- Rillar**, f. Rjellar. Rille, f. Ridla.
- Rilleim**, m. Dressgen. Drf. I Edm. siges Rilevink (aab. i), om et Ryl i Gaaret eller et Slag. Ligesaa: Rilevink, v. a. ruste En i Løppen.
- Rilffe**, f. Rilla. — Rime, f. Røma.
- Rime** (aab. i), m. en liden Skovstrækning. Ein Stoga-Rime. Edm.
- Rind**, m. et Rjelenavn til Born. Forekommer ofte i Buggefangene; f. Er. Dig no still, du liten Rind!
- Ring** (en Jerntrøg), f. Rjeng.
- Ringel**, m. Edderfod. See Raangle. — Ringelvær, m. Spindelvær. Tellem. Rufferud.
- Rinka**, v. n. (a - a), ryste Hovedet langsomt. Nordre Berg. Han Rinka med Gauba, el. paa Gaubte.

Kinn, f. (og n.), **Kind**. — **Kinnbein**, n. Kinbbeen.

Kinna (for Ktna), v. a. (a - a), Hærns, lave Smør. I Søndre Berg. Ktna. (Jøl. kirna). Jf. traktinna.

Kinna (for Ktna), f. en Smørfjerne. Jf. Bide og Strøff. (Jøl. kirna).

Kinnabite (aab. i), m. et Stykke Brød, besmurt med nykfjernet Smør.

Kinne, f. Kienna.

Kinnervora (aab. o), f. Kjernestav. Nhl. Ellers: Lverel, Tyrel og fl.

Kinnstift, m. Kibet paa Kinderne; eller Kind i Almindelighed. (Jøl. kinnstkr).

Kinntafte, f. en Sngdom som medfører stærk Høvelse i Kinderne. Tr. Stift. Sdm. Ellers: Kusma.

Kinnung, el. **Kinning**, m. Halvøg, smal Bæg ved Siden af en Dor. B. og Tr. Stift. I Drf. er Kinnung kun en Stol i en Halvøg; derimod Kinnunga, pl. om Bæggen i det Hele.

Kip (ti), m. et Slags Kortspil, hvori et Blad stikkes med et af samme Nummer; f. Er. Li med Li. B. Stift.

Kipa, f. Bidiefkuro til at bære paa Ryggen; Hængeskuro. Næst alm. i Berg. Stift. Ellers: Langje, og Kase (Sdm.), Kjesja (Sogn), Kase, og Strinde (Lell.). Korg (Sbr. og fl.).

Kipen, adj. lystig, overgiven, springst, vælig; om Dyr, som lege eller hoppe meget og ikke gerne holde sig stille; ligesaa om Mennefter, især Børn. Det er so klyne, at vel kann takke sitja i No. „Han er kypen enda“ siges om en albrende Mand, som endnu har Lyft til Dands eller munter Bevægelse. Et meget udbredt og næsten almindeligt Ord.

Kipen (Kip'er), m. en Bødder. — **Kipra**, v. n. gjøre Kar eller Lønder. B. Stift.

Kipna (ti), f. Munterhed, Tilbedelighed til Leg og Tummel. S. Kypen.

Kipnaft, v. n. klyde munter. (Sjelben).

Kipp, m. 1) Køl, Træl. Søndre Berg. (Sjelben). 2) Stræk, pludselig Gysen eller Dyparen (f. Er. ved Lyden af et Stud); ogsaa Anlæg til en saadan Dyparen; Skjæb, Kæbfl. „Hesten beve sait ein Kipp'ri seg“ (naar den engang har været stræmt og derfor let bliver Kp). B. Stift. Jf. Kæft, Støff.

Kippa, v. a. (e - te), 1) rykke, snappe, trække hurtigt til sig. Hærb. Voss. (Jøl. kippa). Nogle Steder ogsaa „Kippe paa seg“: trække paa sig i en Hast. Jf. Kippestobb. — 2) trække Hst med en Nebestang (Kippetroba). Sbl. Hela, og fl. (I Nordre Berg. vota). — 3) stramme, sætte En pludselig i Stræk,

f. Er. ved et Knaab, et Slag eller lignende. B. Stift. „Kippe seg“: fare op af Stræk. (Jøl. kippast vid). Han slo paa Beggien so me kiste ofs. (Sdm.). Ellers: kveppa, kvefta, skøftja, kvetta. Fippast, v. n. rykkes, træktes med. (Sjelben).

Kippe, n. Knytte, Bundt; f. Er. Bidiefkype (Vieskype). S. K. kippi.

Kippen, adj. sty, let at stramme. Berg. Stift. Jf. kveppen, kvæftjen.

Kippesodd, adj. som gaar i bare Sto uden Strømper. Buserub og fl. Ellers adv. Kippesoen (Drf.), Kippekonæ (Sdm.); i Drf. ogsaa „hulustoom“.

Kippetroa, (for -troba), f. Nebestang (til Seifiste). Sbl. I Sdm. Potatrobe. **Kippmaur**, Tormentille (Urt). Nhl. (Hellerø Maurlom).

Kipra, f. Kiper.

Kirkja, kirkebar o. f. v. see Kyrkja.

Kisla, f. Kisla og Kjetla.

Kiss (uden i), et Loffenavn til Ratte. (Jf. Jøl. kisa, Kat). I Lell. forekommer ogsaa „Kiss Kyr“ som Loffeord til Kær, hvilket ellers hedder „Kiss Kyr“. Derimod: Kissbann, og Kissalt, til Gjøder (B. Stift). Disse Ord og det foranførte „Kisse“ udtales med haardt t uden i, og danne saaledes en Undtagelse.

Kista, f. Kiste. I Ndm. Kyste (Kist).

Kistel, m. et lidet Strin. Rbg. Lell. (S. K. kisull).

Kita (aab. i), v. a. (a - a), Kilde, røre paa et Kildent Sted. Lidbeels i Ag. og Tr. Stift, Sdm. og Nordre Berg. (see Killa). Udtales ogs. Keta, Kæta, Kætau (Drf. Jndr.).

Kitall, og **Kitig**, adj. f. Ktlug.

Kret (Kist), n. 1) Kildren, Pjering (Sjelben). 2) Skubben, Rykten især med Skuldrene. Sdm. f. følgende.

Kitla, v. a. (a - a), 1) Kilde, berøre paa summe Steder. Næst alm. i de sydlige Egne; østensjelds: Kisle. Ellers Kita. (Jøl. og Sv. kitla). 2) stubbe, ryfte sig, gnde Skuldrene eller Armene. Kile seg. Nordre Berg. Sdm. (hvor det udtales omtr. Kiltje).

Kitlug, adj. kilden, pjreltig, som ikke taa-ler Berørelse paa summe Steder, (især paa Siberne). Hedder: Kitluge og Kietlige (i de sydlige Egne), Kitlug (søndensjelds); ellers: Kitall, Kietall (Sbr.), Kitige (Sdm. og fl.), Kætau (Drf.). Sv. kiltig.

Kiv, n. Kiv, Trætte. Jf. Kietling.

Kivast, v. n. kve, stribe om noget. Jf.

hjoa, hjesla, frangla. I Edm. ogsaa hjae og hjeve.

Rive, m. Snylte-Maage, Struntfager (Larus parasiticus). B. Stift. Kalbes ogsaa Jo og Livre-Jo (forbi den er meget begærlig efter Fiskelever). Jøl. kjoi.

Rivings, f. Ibellig Riv og Lovst.

Rivsam, adj. Rivagtig, trættefær.

Rjast, f. Rjast.

Rjastebein, n. Rjævebein.

Rjafje, m. Rjæve; Rjævebein. Hebber ogs. Tjafje (Edm.), Rjafka (Gbr.), Rjeif (Drf.), Rjæfje (Edm.), Rjælfje (Nbl.). Sv. kåke; Jøl. kjalki. — Rjafka bruges i Gbr. Hæfom Rjast, om Menneffer eller Dyr, i Talemaaben „for Rjafka“, o: hver een (eg. hver Rjæft), og „infje ein Rjafka“ o: ifte ein levende Sjæl.

Rjapt, adv. raft, hurtigt. (R. Stift).

Rjaftra, v. n. hvine, smaastrige. Eogn.

Rjau, f. Rug. — Hjaue, f. Hjuge.

Rjaur (et Døir), f. Jor, n.

Rjaurd, adj. Hjort, breven; f. Hjøra.

Rjæf, n. Strabads; f. Tjæf. (I de Ord som begynde med tj, udtales det næsten almindelig som fj).

Rjæke, v. a. strabe, flure, antbe. Hæf se (= flura seg). Drf. Dgsaa v. n. Ræbe, have Røie, f. Hæfa.

Rjafka, f. Rjæfje.

Rjafaa, f. Hta. — Rjafaa, f. Htug.

Rjaftra, v. n. Hje, Htte. (Eogn).

Rje, f. Rb. — Rjædding, f. Rjering.

Rjegla, f. Ræbvinde, Ræbflager-Ræbflab, bestaaende af et eller flere Hjul med tilhæftede Kroge, hvorefter Ræbet snoes eller spinde. B. Stift. Hall. og flere. Ellers Laumleggje, Logryse (Lell.) og flere. Rjæglerne ere sædvanlig to Slags, nemlig: Hjrekjegla, med tre Hjul, eet for hver af de tre Parter (Taatter) i Louget; og Ettekjegla, med eet Hjul for det hele Loug. Hertil Rjæglehjul, n. Hjul i en Rjegle. Rjæglesvæiv, f. Hant at dreie Rjeglen med.

Rjegla, v. a. (a - a), snoe eller spinde med en Rjegle. Dgsaa spinde langsomt.

Rjeid, adj. Hæd. (I Forbindelsen: lei' aa Hje!)

Rjeie (for Rjæja), f. Rjæbe. E. Rjæbe.

Rjeif, m. f. Rjæfje.

Rjeif, m. 1) Bøining, Tilbagevribning.

B. Stift. „fæ ein Rjeif“. Jf. Halskæif. — 2) Forvribning af et Led. Nbl.

Rjeif, adj. 1) tilbagebøiet. Hæf i Rygglen: som bøier Ryggen eller Skuldrene bag over. Rgesaa om Fingrene; jf. fatt. R. Stift og fl. — 2) Riv, rant, Hæf af Hølbning. Hærb. og fl. (Jøl.

keikr). Ellers: Hæf, bratt, birren, byrg, byrtig.

Rjeifka, v. a. (a - o), 1) bøie tilbage eller til Siden. Rbg. Lell. og fl. (Jf. fetta). 2) forvirde (et Lem eller Ledemod). Søndre Berg. Berg. Ellers: brigde, vifla, rengla, rela. 3) v. n. gaae Hævt, gjøre Krumninger eller Omveie. Nordre Berg.

Rjeifka, f. Vribning; Etthved i Halsen af langvarig Bøining. Eogn.

Rjeifast, v. n. blive tilbagebøiet.

Rjeifing, f. Vribning, Tilbagebøining.

Rjeil, f. Rjætel.

Rjeim, m. 1) Affmag, forandret Smag; saaledes om Smag af et Kar og om en Dvergang i Smagen, f. Er. naar Bl begynder at blive suurt. Berg. og R. Stift. Guldbrr. og fl. (Jøl. keimr). 2) figurlig: Spor af en Svagbed eller Svagdom. Ein Rjeim ta Forkjølingenne (Windelser af en Forkjølelse). B. Stift.

3) Bane eller Tilbøielighed til noget ondt. Inbr.

Rjeimlaus, adj. frist, fri for Affmag.

Rjeip, m. Kørpind, krum Ira-Kløds paa Ranten af Baaden, hvorpaa Rærerne hvide, ibet man røer. G. N. keipr. Rjeipenavar, m. et Spor af middelmaa-dig Størrelse; Raglebor. Nordre Berg. Rjeipsnær, n. Krogen eller Hagen paa en Rjeip. Edm. og fl.

Rjeiv, m. Rjæhaandet Person; ogsaa En som bærer sig ubehændigt ad. B. Stift. Om Kvindfolk: Rjeiva, f.

Rjeiva, f. 1) den venstre Haand, Rækten. Næsten alm. i de sydlige Stifter. Ellers: Arhanda, Vingtra. — 2) see Rjeiv.

Rjeiva, v. n. (a - a), 1) bruge den venstre Haand (stedet for den høire; 2) fludre, arbejde ubehændigt.

Rjeiven, adj. ubehændigt, fæitet.

Rjevøhendt, adj. Rjæhaandet. Meget ubredt i de sydlige Egne. Ellers: vingstøvendt (R. Stift), orøvendt (Helg.), arøvendt (Edm.), aurbøvendt (Esf.); ogsaa rangøvendt.

Rjeviring, f. Klobet Afvær.

Rjæff, adj. rant, Hæf af Hølbning; see Hæf.

Rjæfla, v. n. (a - a), Hves, trætte. Meget brugt. Hær i de nordlige Egne.

Rjæflesam, adj. trættefær. Nordenfjelds.

Rjæfking, f. Rjævlerie, Trætte.

Rjæfs, m. et Ræbflab hvorefter man optager Fisk af Vandet. Ag. Stift. (Jf. Hæv).

Rjæfse, f. et Navn paa trodsige eller egenstadiige Kvindfolk. Nordre Berg.

Kjebes ogsaa som Plantenaavn (Sund-
hefte) og Fiskeaavn (Kognakhefte), men
Ordet's egentlige Betydning er ube-
kjendt. Jf. Kasse.

Kjel (Kjebel), f. Kjedel).

Kjeld, m. (Fugl), f. Tjeld.

Kjeld, n. Sengedække. See Tjeld.

Kjeld (eller Kjeld), n. blandet, ureen
Bæbke; især vandagtigt Blod. Gbr.
Dkerb.

Kjelda, f. 1. Brønd, Vandsted; selbner
om en Kilde. Søndre Berg. Eogn.
Balbers, Gbr. — J Drk. Kjøbe. (Jf.
Brann, Bekt, Vassnøye). Sv. källa,
Kilde. Jsl. kelda, Sump, Kjar.

Kjelda, f. 2. en Iold Gysen; Stræk.
Hard. Ellers Kjel. (Af Isld).

Kjelfje, m. 1. Kjøve, Kjøveben. Nsl.
Sbl. (Jsl. kjalki). Ellers Kjaffe.

Kjelfje, m. 2. (Jl. Kjelfa, v), Kjalte,
en liden Glæde at trække med Hæn-
derne, eller at stribe paa i Sneen. Alm.
Nogle Steber: Kjølfje; i Søterød.
Kjølfje. (Det Jsl. sledakjalki forklar-
res som Slædetræer af Hvalens Kjø-
veben). — Hertil: Kjelfeføre, n. godt
føre at stribe paa. Kjelfemeid, m.
Vede eller Drag i en Kjalte.

Kjell, m. (Loff), f. Kjell.

Kjell, n. (Sengedække; Telt), f. Tjeld, n.
Kjella, opvætte Telt; f. tjelba.

Kjellar, m. en Kjelber. J Ndm. og Drk.
hegger det Kjellar. G. N. kjallari.

Kjellarluka, f. Faldbør paa en Kjelber.

Kjellarfvein, el. Kjellarmann: den Mand
som ubskjanker Dlet i et Bryllup.

Kjelle, f. Kvinde, Kvindfolk. Sdm. Ndm.
Drk. (meget brugl.). Da kem'e two
Sella aa two Kjelle (der komme to
Mandfolk og to Kvindfolk). Sdm. So
a ei heil' Kjelle: hun er ret dygtig.
Et Storekjelle: en fornem Dame. — I
Ligbed med Kall stulde Kjella betegne
et gammelt Kvindfolk ligesom Jsl.
kerla og kella. Jf. Kjerling. — "Den
Kjella" siges ellers ofte om forskjellige
andre Ting, hvis Navne ere Funktions-
ord.

Kjelleflæde, n. Kvindeflæder. — Fjelle-
flædd, adj. forflædt som Kvindfolk.

Kjelling, f. Kjerling. — Kjelm, f. Helm.

Kjel-ost (ee), m. Ost af Raameik. J
Sdm. ogsaa Kjellost (aab. o). Kjel er
ellers en Form af Kjedel.

Kjelve (en Vasse), f. Kjeule.

Kjem (aab. e), kommer; f. koma.

Kjem, adj. 1) kommende. Kun sammen-
sat: snarkjem, feinkjem. Hegger paa
nogle Steber Kjom. — 2) i Neutr.
Kjemt: tilgjængeligt, let at komme til.

Dær a saa Kjemt (el. Kjømt): der er
meget Indbryd af Fremmede. Nbg. El-
lers: mannkjemt, folkekjemt. Jf. fram-
kjemt. — Det kunde maaffee være dette
Ord, som bruges i Talemaaden: "i
Morgon kem" (o: imorgent); "Maan-
dagsen kem" (o: næstkommende Man-
dag), o. s. v. Imidlertid kan dette Ord
snarere anses som et Verbum, altsaa:
kommer.

Kjemba (Kjæmbe), v. a. (e - de), Kjæm-
me, rebe. (G. N. kemba). Ogsaa farbe.
(Af Kamb). Kjemba Ull: farde Ull.
Kjemba Høy: rage So sammen lagvitt
eller Indvovitt, saa at det kan bæres
imellem Hænderne.

Kjemba, f. et Knytte af So saaledes
sammenraget, at Straæene ligge i or-
dentlige Lag. V. Stift, Drk.

Kjembb, Kjæmmet; farbet.

Kjembing, f. Kjæmmen; Kærning af
Ull.

Kjempa, f. 1. Kjømp, stor og stærk
Mand; ogsaa en tapper Mand, en Helt,
især om Dlbtdens Helt. Hertil: Kjem-
pegrav, Kjempebaug, og fl.

Kjempa, f. 2. Bortet eller de øverste Plan-
ter i Forrummet paa en Vaab. Jsl.
kempa. (Jf. Rib). Ogsaa om selve
Forrummet og den forreste Kærbaug.
sitte paa Kjempenne: sidde i Forrum-
met. Nordre Berg. Sdm.

Kjempeara(v), pl. f. det forreste Kær-
repar. Ellers: Framrepar.

Kjempeføring, m. en Fisserbaad med
tre Kærrepar. Sdm.

Kjempehaug, m. Gravhøi fra den gamle
Tid. Ogsaa Kjempegrav, f.

Kjempekjerp, m. den forreste Kærpind
(jf. Kjerp). Ogsaa Framkjerp.

Kjempemann, m. den Mand som roer i
det forreste Rum i en Fisserbaad. Sdm.

Kjemperom, m. Rummet imellem de to
forreste Kærbenke; Kjempeemandens
Plads. (Jsl. kempurum).

Kjemperøys, f. Steenbøi som er opløstet
i Dlbtiden; gamle Steendynger, som
tildeels findes i Mængde ved Strand-
bredderne (især ved Særbangerfjorden
og Sognesfjorden).

Kjemperøsta, f. den forreste Kærbaug.

Kjena (ee), v. n. (a - a), vansmægte,
blive afmægtig. "Kjena upp". Ogsaa:
Kjenast upp. Nordre Berg. Sdm. Helg.
Sædvantlig om at vansmægte af Løst;
i Eff. ogsaa af Hunger. I Eogn heb-
ber det ellers: orkjenast; i Sdm.
ærjonast.

Kjend, adj. 1) bekendt med noget, be-
vandret, som har Kjendskab til en Vet,

et Sted eller et Selskab. 2) Hændt af Andre, bekendt; ogsaa kjendelig. 3) aubkjend, utkjend. 3) anset eller erkjendt for noget; jf. tjuekjend. Den som æ fyre eit kjend, han æ te tie tenkt, o: den som er bleven bekendt for een Brøde, bliver mistænkt for ti andre.

Kjendmann (el. Kjentmann), m. Betviser paa en Særlse, især paa Hysterbaade og Jægter. Derimod „Lofs“, paa Skibe.

Kjeng, m. Jerntrøg, Krampe i Laas og Sangler. Meget udbredt og maaskee alm. unbtagen i Kr. Stift (hvor det hedder Stal eller Krampe). 3 Lell. og Buxterub: Kjing; ellers Kjang. (G. K. kengr).

Kjenga, f. en Driftesaal med Hant paa begge Sider. Sogn, Søndre Berg. Stal paa nogle Steder hedde Kjinga. (Formod. af Kjeng, da Hantkerne sædvanlig ere bølgeformige).

Kjengla, v. n. se løseligt, gjøre lange Gting. Nordre Berg. (Jf. Kaangle).

Kjenn, f. Kjer, Bandypt; f. Ljønn.

Kjenna, v. a. og n. (e-de), 1) føle, fornemme, mærke (ved Følelsen, Smagen eller Lugten). Alm. Nogle St. Kjinne (Gbr. Vst.). G. K. kenna; Sv. känna. — 2) Hende, gjenkjende; være bekendt med; ogsaa ansee eller erkjende En for noget. Jf. farkjenna, tjuekjenna. — 3) v. n. søge at Hende eller fornemme noget, undersøge, tagttage; f. Er. kjenne paa, o: føle paa, tage paa noget for at undersøge det. — Enkelte Talemaader: Kjenne Hungen: blive sulten. Kjenne Sønnen: blive søvrig. — Kjenne seg: være sig bevidst. Han va so han kjenne seg intse o: han var reent ube af sig selv. (Nordre Berg.). Kjenne seg Naagt til: føle Kræfter til. Kjenne seg te Mats: føle Mættelse. Kjenne seg atte: gjenkjende et Sted hvor man har været tilforn; ogsaa: finde noget at være sig bekendt, mærke at man har seet det samme før. — Kjenne seg fyre: føle sig for. — Kjenne at: undersøge (Sv. känna åt). Kjenne ette: undersøge, søge at Hende; føle eller smage paa; ogsaa lagge Mærke til hvilket Indtryk en vis Omstændighed kan gjøre. Saalesbes: Ein se itse Kjen? ette bi at d'æ vøndt, o: man faaer ikke agte paa at det smertes, man maa være ufølsom imod Smerten. — Kjenne til: Hende til, have Rundskab om. Derimod: Kjenne til seg: tilkjende sig; Hende som sit eget. — Kjenne 'ti (for ut-i): naae til, føle noget af; f. Er. Eg kjenne ti Enden,

o: den ene Ende er saa nær at jeg kan tage paa den. — Kjenne rangt (Kjenna rangt): Hende felt, tage felt af. — Jf. kanna og kunna.

Kjenmande, adj. som kan Hendes eller føles; kjendelig. Da va kjenmande te bi: man kunde Hende det, eller: det lod til, efter hvad man kunde fornemme.

Kjennast, v. n. (est - best), 1) reciprokt: Hende hinanden, gjenkjendes. Nbl. Gbr. og fl. — 2) med mæ eller ved: erkjende, Hendes ved (jf. kannaft); ogsaa: føle sig truffen ved noget. Den som tak'e da: til seg, han kjenest mæ di (o: den som troer sig faget, han føler sig truffen). — 3) upersonligt: give sig tilkjende, kunne føles eller mærkes. Da kjenest ette-paa (el. att-i): man kommer til at føle det efterat det er forbi.

Kjenne, n. Kjendemærke. (Sjelden).

Kjenne (for Kjerne), m. Kjerne (i Frugter). G. K. kjarni.

Kjenneblom (Nymphaea), f. ved Ljønn.

Kjenneleg, adj. kjendelig. (Oftere Kjenmande). Jf. adkjenneleg.

Kjennermerke, n. Kjendemærke.

Kjennespak, adj. nem til at Hende noget igjen; især om En som let gjenkjender de Personer, som han engang har seet. Meget udbredt og maaskee alm. (Sv. kånspak). Betydningen af det gamle spak (vits, flok) findes kun i dette Ord.

Kjenning, f. 1) Jagttagelse, Forsøg ved at føle eller smage paa noget. 2) Kjendemærke. taka Kjenning paa ein Ting: tage Mærke paa noget for at Hende det igjen.

Kjenning, m. Kammerat, Bekjendt. Gamle Kjenningar: gamle Bekjendte.

Kjennskap, m. Kjendskab; Bekjendtskab. hava Kjennskap mæ ein (el. til ein).

Kjensel (Kjensl), f. Kjendskab, det at man Hender noget. Eg tokte eg var Kjensel paa han, o: det syntes mig at jeg skulde Hende ham. B. Stift (Isl. bera kensl á, o: Hende).

Kjensla, f. Kjendskab, at man Hender noget.

Kjent, m. Emule, Gran. Intse einaste Kjent: ikke en eneste Emule. Sdm.

Kjent, et Adjektiv af ubestemt Betydning, i frostkjent, flukkjent, graaskjent og fl. (Tr. Stift).

Kjøpp, m. 1) Kjøp, Ilden Stof. 2) en Træstamme, en Lømmerstof.

Kjøppa, f. Kjøpstræben, at man kjøppes om noget. Soan, Nbl. (Jf. Kjøpp).

Kjøppast, v. n. 1) kjøppes med En. (G. K. keppa). 2) stræbe, Hende paa, anstrenge sig for at faae et Arbeide fær-

bigt. **Fjeppe** mæ etn Ling. Sogn, Nbl. ogsaa Tr. Stift.
Fjeppe, adj. 1) kappelyst; ogsaa flittig, stræbsom. 2) stolt, troblig, som ikke vil give efter. Sogn. Heraf **Fjepna**, f. **Kappelyst**; ogsaa **Stivhed**, **Trodsighed**. Sogn. (Jsl. heppni).
Kjer (aab. e), n. Kar. (G. R. ker). 1) Kog, Staal, et libet Kar i Almindelighed. Nbl. Mers alm. i Aukker. Jf. **Kjerals**, **Bidne**, **Kopp**. — 2) et stort Kar, Bryggertar. Sbl. Kr. Stift og Dplandene. (Udtales mest almindl. som **Kjer**). Ellers **Kar** og **Gaa**. — 3) Brokar, Muur under en Bro. (Udtales oftest **Kjer** og **Kjarr**). I Ligbed hermed siges „**Kaffekjar**“, om de Dydæmninger hvori Karetterne udsættes.
Kjerals (aab. e), n. et Kar. Hedder sædvanlig **Kjerals**, og nogle Steder **Kjorold**, **Kjoreld**, **Kjorel** (aab. ø), hvilket egentlig grunder sig paa **Kjer-tallet**, som Kulde hedde **Kjerold**. (I Nordre Berg. hedder Cental **Kjarals**, **Kjeratal** **Kjoral**). G. R. kerald; Sv. kær. — Bruges som Føllesnavn for allehaande Redskaber, hvori noget gjemmes; dog især om Trækar, saasom **Kasser**, **Lønder**, **Bøtter**, **Wæsker**, **Fade** o. s. v. (I Sogn tun om flere Kar, da de smaa hedde **Bidne**). Mangler paa enkelte Steder i det Sønderjyske, men er ellers ganske almindeligt.
Kjering (aab. e), f. (Jl. **Kjeringa**, r), 1) en Kone (i Almindelighed). Sønderjysk (hvor det ofte træder istedetfor **Kona** el. **Kana**). I Fjeldbygderne udtales det deels **Kjering** (aab. e), deels **Kjæring**. — 2) **Kjærling**, gammelt eller noget aldrende Kvindfolk. Alm. men udtales paa de fleste Steder: **Kjæring**. I Nbg. ogsaa: **Kjelling**, og i Sct. Kjædding. (G. R. korling og kelling; Sv. kåring). — I Formen er **Kjering** sbeordnet med **Kar**, ligesom **Kjella** med **Kall**; men i Betydningen sbeordnetes **Kjering** med **Kall**, og **Kjella** med **Kar**.
Kjeringebrot, n. **Kjærling**. I Spøg eller ogsaa med **Ringeagt**; ligesom **Kallebrot**, **Sveinkalbrot** og fl.
Kjeringeknut, m. kaldes paa nogle Steder en Knude som ikke er rigtig knyttet og derfor let opløses.
Kjeringeløysa, Mangel af Kone eller Huusmoder (ligesom **Kaneløysa**).
Kjeringeroff, m. Planten „**Padderol**“ (**Equisetum**). S. Stift.
Kjeringeleg, adj. **Kjærlingsagtig**. Nbl. **Lell**.
Kjeringøyra, et Slags store **Muslinger**

(= **Dyrskæl**). Bel. egentlig **Troldseringøyra**.
Kjerien, adj. **bladerlig**, som er i Veien. D'æ so traangt aa Herje (om et Sted, hvor der er meget i Veien). Sdm. **Naaste** **Kjergien**.
Kjerr (**Kjærr**), f. **Krat**, **Buskads**, smaa **Buskværter**; f. **Kjærr**.
Kjerr, n. **Sump**, **Myr**. (**Mandal**). Jsl. ker. Ellers et **Brokar**, f. **Kjer**.
Kjerra, f. **Karre**, en liben **Boga**. (G. R. korra).
Kjerre, m. en liben **Stov**, **Lund**; især af smaa Træer. (**Olberkjerre**, **Jsterkjerre**). Belg. og Nordre **Trondhjems Amt**. Jf. **Kust**, **Holt**.
Kjert-bein, adj. **aldeles rant** eller **ligez** om Træer. Sdm. (ubt. **Kjert**). Man siger ogsaa „**bein**“ som eit **Kjerteljos**“. (Jf. Jsl. kertr, rant, opreit).
Kjerteljos, (el. **ljøs**), n. **Kalglys**, **støbt Lys**. B. Stift.
Kjerterak, n. **Bager til Lys**. (**Sjeldnere**). Det enkelte Ord **Kjerte** bruges ikke. (G. R. kerri, n. Lys). Jf. Jsl. **kertaljos**.
Kjerva, v. a. (a - a), binde i **Knipper**.
Kjerve (aab. e), n. **Knippe**, **Bundt**, især af **Løstikke** (**Lauokjerve**). B. og Tr. Stift, **Lellem**, og fl. **Nogle Steder**: **Kjorve** og **Kjerv**. (Jsl. kerri).
Kjesa, f. et **Navn paa Dverg-Virken**. Sbl. Jf. **Bjorkepors**.
Kjessa, f. **Kury**, **Fiskekuro**. (Sogn). Jf. **Kjba**, **Kasb**. Ogsaa en **Vidiekuro** i **Klonsabelen**. Voss.
Kjest, el. **Kjist**! **Udraabsord** til **Katte**, naar man truer eller strammer dem.
Kjeta, f. **Kita**. — **Kjetall**, f. **Kitlug**.
Kjete, el. **Kjæta**, f. en **Meise** (**Fugl**). Inbr. Ellers **Kjotmøys**.
Kjetel (aab. e), m. en **Kjebel**. **Lellem**, hvor **Kjertal** hedder **Kaslar** (for **Kattlar**). I **Setersdalen** hedder det ogsaa i **Cental**: **Kasle**; i de øvrige **Distrikter**: **Kjel**, med **luft e** (mest **almind.**), **Kjeil** (Sdm.), **Kjil** (Belg.). G. R. ketill, pl. **kattlar**. **Sammenføringsformen** **Katte** forekommer i Ordet **Katlebota**. Ellers: **Kjels** (ee), f. **Er**. **Kjelsbeit**, f. **Manden** eller **Bredben** paa en **Kjebel**. **Kjelsborn**, m. **Kjebelbund**. Jf. **Kjelof**.
Kjetla, v. n. om **Katte**: **søde**, **saar** **Unger**. Hedder ellers: **Fjisle** (**Ag. Stift**), **Kjotle**, el. **Hølsje** (**Nordre Berg**).
Kjertling, m. en **Katteunge**, **Killing**. **Søndre Berg**. (Jsl. **keilingr**).
Kjetta, f. en **Sunfat**. **Meget** **ubbrebt**.

Nogle Stæder: Katta, og nordensjælske:
Kjøpse el. Kjøse. (Jæl. ketta).

Kjævla, v. a. 1) sætte Kjævla paa (see folg.), sætte Knevel i Munden paa Kib, for at de ikke skal patte. I Edm. Kjølv; i Nbl. Kavla (Jæl. kessa). 2) bage eller rulle Fladbrød. Ag. Stift. **Kjævla, n.** Balle, rundt Træ til at bage med (Sf. Kull); seldnere et Mangletræ; ogsaa en liden Pind (Selekjevle, Kibkjevle). Kr. Stift; ogsaa Tr. Stift, Helg. og fl. I Ag. Stift hedder det Kævla, og ellers: Kjelve (Søndre Berg.), Kjølv (Edm.); saaledes Vastekjølve, Selekjølve. (Jæl. kessi; Sv. kasse). Jf. Kavl.

Kjia, Kijka, Kijl o. f. v. see K.

Kjo, n. Krog, Bøining; i Ljo.

Kjoe, v. n. live, trætte, Døder.

Kjole, m. Kjole; nogle Stæder ogsaa en Overfrak eller Kestskuffe. I Hall. og Gbr. hedder det Kjol. (Jæl. kjöll). — **Kjolefilla, f.** en forslidt Kjole; ogsaa spovitts om En som bruger Kjole. — **Kjoleklædd, adj.** som gaar i Kjole.

Kjulp, Hant, Haandfang; f. Kulp.

Kjon (oo), n. f. Lov, Sager, Smaatting som man gemmer eller bringer med sig. Namb. Inbr. Ellers: Stel, Ly, Don og flere.

Kjon, n. 2. (Stam; Ekade; Strabads o. f. v.), see Kjon. — **Kjona, v.** (forbærve; ødelægge o. f. v.), see tjona.

Kjona, v. a. og n. (a - a), 1) forberve, opvarme, lægge sig noget til. „Kjon' te“, eller „Kjon' sæg te“. Namb. Inbr. (Maafte for tjona; jf. G. R. Pjona, tjene). — 2) sætte istand, ordne, tillave noget. Ogsaa v. n. spise med noget, bestille et eller andet ubetydeligt. Namb. Inbr. Ellers: stæla, dona og fl. — 3) forfriske, kvæge, opvarme. Helg. Han giætt inn aa tjona seg (varmede sig). — **Kjone seg te:** a) lægge sig noget til (f. Kjon); b) gjøre sig færdig, klæde og bynte sig. Inbr. — Det søndensjælske Kjona har ganske modsatte Betydninger, hvorom see tjona.

Kjonar, m. En som kun sytler med smaa Hverdags Arbejder i Huset. Inbr.

Kjon-arbeid, n. smaa huuslige Sytler.

Kjone, f. Torrebuus, Støbuus doort Korn tæres. Rommerige og fl. See Kyna. (I svenske Dial. kjona).

Kjoning, f. Sytler, Arbejder i Huset.

Kjoning, f. Fordærvelse, f. Kjonina. —

Kjonsleg, see tjonsleg. — **Kjont** (forbærvet), f. Kfont.

Kjor, m. 1) Drej; 2) Kjøb; see Kjør.

Kjor, n. Leir; f. Kjør.

Kjora, f. Kora. **Kjorbæite, f.** Kjørbæite. **Kjos (oo), m. 1.** Lund, Buskads, Samling af tætvorede Træer. Sbl.

Kjos (oo), m. 2. en bød Bal eller Vandpyt. Helg. Østere Bekkjos.

Kjosa, v. a. (Kys; Kaus; Kose, med aab. o), vælge, udlaare. Søndre Berg. Tell. og fl. (G. N. kjösa). Ogsaa v. n. med paa; f. Er. Da va mange so kaus paa han, o: valgte paa eller stemte for ham. Nbl. Jf. kora.

Kjosande, adj. værd at udvælge.

Kjosing, f. Balg, Udlaarelse.

Kjota, see tjota. **Kjov (Lys), f.** Ljuv.

Kju, f. Ljug og Ljuv. **Kjue, f.** tjuge.

Kjug (Sneed), f. Ljug. **Kjuge f.** tjuge.

Kjuka, f. 1) en liden Klump eller Kage.

Smørkule: en Portion sørest Smør.

Edm. (hvor det tildeels hedder **Tjukke**).

— 2) Ost, som kun er afstilt fra Ballen og ikke videre tilberedt. Nbl. (Jf. Kest, Hjel). I Guldr. er „Kjule“ den første Ost som tages af Ballen (den næste hedder Froe). Jæl. kjuka, blød Ost. — 3) Kogle, Frotogle paa Fure og Gran. Edm. og Tr. Stift. I søndre Edm. **Tjule** (Furetjule). Ellers

Koala, Kangle og fl. Jf. Blindkjule.

— 4) et Slags haard Svamp paa

Træerne. Tell. I Drk. Knøstjule.

Ellers **Knytte, Kvitetnost.** I Inbr. bety-

der Kjule ogsaa store Knorter eller

Knuder paa Træerne. (I svenske Dial.

kjoka, Træsamp). — 5) et stort Træ-

stykke, en liden Klods som tjener til

Underlag, f. Er. under Axelen paa en

Slibsteen. Drk. — Hvorvidt alle disse

Betydninger bære sammen, og hvorvidt

Kj eller tj er den oprindelige Form, er

uvidt.

Kjull (tud), f. tjull.

Kjulling og Kjullung, m. en Kylling.

Sv. kyckling. (Jæl. kjuklingr. en

Unge). Vel egentlig Kylling. Ordet

synes at staae i Forbindelse med „Koff“,

som i andre Sprog og Dialekter (f.

Er. den jydsk) betyder en Hane.

Kjukna, f. tjukna. — **Kjul, f.** Hjul.

Kjun (et Par), f. Hjun.

Kjupa (Hyden), f. Hupa.

Kjura, v. a. bynte, sætte istand (= vela).

Bruges ved Mandal. Jf. Kjura.

Kjurr (tør), f. turr.

Kjuv (Lys), f. Ljuv.

Kjvla, Kjvld, Kjvllag o. f. v. see K.

Kjæde (Kjaa), f. en Kjæde. I Edm.

hedder det ogsaa **Kjete** (for Kiebla).

Jæl. og Sv. kedja.

Kjæft, m. Kjæft. I Nst. og Hall. heb-

der det **Kjæft**. G. R. kjæft. Betyd-

- ellers: 1) Kjøst, Mund. Altid om Dyrnes Mund; sjeldnere og mest i Spot om Menneskets. 2) en Måning, Munding, Pøsekjøst, Stakjøst. 3) Eagen paa Dyr. Viskjøst, gjera Kjøst: bruge Munden, Kjøbe, Kjøie. Ivar Kjøsten: hvor eneste, hvort Menneske. ikke ein Kjøst: ikke en eneste Sjæl. Ialba Kjøsta, s. under Ialb.
- Kjøsta**, v. n. skraale, larme; sjende. Kjøstast, v. n. trøtte, mundbugges.
- Kjøst-aufje**, m. og **Kjøstausa**, s. en Ehenbegjæst; ogsaa en Ordgæder, en Storpraler. Nordre Berg.
- Kjøstbar**, adj. haardmundet; bygtig til at trøtte og sjende. Hebber ogsaa: **Kjøstram** (Edm) og **Kjøststrid**.
- Kjøstring**, s. Trøtte, Sjenderie.
- Kjøstroit** (ii), s. Mundvig paa Dyr.
- Kjøstie**, m. Kjøve; s. Kjøfje.
- Kjøla**, v. a. (e-te), bløde, affjære Kaal. „Kjøle Kjøpe“. Edm. og fl. Jf. kala.
- Kjøla**, v. a. (e-te), Kjøle for En; Kjøtegne, være om og smigrende mod En. Jf. kausa, strisa, kakra. Hertil: **Kjøleba**(r)n, n. Kjølebagge. **Kjølebagar**, eller **Kjølemanar**, pl. Kjølebrødsbæge.
- Kjølar**, m. En som er tilbøielig til at Kjøle eller Kjøtegne. Om Kvinder tilbøiels: **Kjøla**, **Kjøleflo** og fl.
- Kjølen**, adj. 1) Kjølenbe, smigrende; 2) forskjølet, blødgattig, som ikke taaler noget ubehageligt. Næst i de nordlige Gane; Jf. Kjølen, Kjøen. Dgsaa: om, tilben.
- Kjøelng**, s. Kjølen, Kjøelertng.
- Kjøempe** (i en Baad), s. Kjøempa.
- Kjøeng**, s. Kjøng. — **Kjøenga**, s. Kjønga.
- Kjøer**, et Kar, s. Kjøer.
- Kjøer**, adj. 1) Kjøer, elsket. 2) tilbøielig, som elsker eller har megen Lyst til en Ting. Kjøer fyre Drift: tilbøielig til Drift. Kjøer ette Sjællingjen: begjærlig efter Penge. Dgsaa: om, ombyggellig. vera Kjøer fyre ein. (Sjeldnere).
- Kjøera**, v. n. (a-a), bede ventlig, sige Kjøere! — Han tom a Kjøera a bad.
- Kjøera**, v. a. (e-te), 1) Kjøere, beklage sig. Han Kjøerte seg fyre da (beklagede sig derover). Soagn, Søndre V. (G. N. kæra). 2) i Tal-maaden „Kjøera seg um“, o: Kjøerte om, agte paa. Han Kjøert ikke se um da. Gbr. Edm. og fl.
- Kjøerald** (Kar), s. Kjøerald.
- Kjøeraste**, m. Kjøereste. (Rigt i begge: Kjøer).
- Kjøering** (Kone), s. Kjøering.
- Kjøerfomen** (aab. ø), adj. Kjøerfommen.
- Kjøerleg**, adj. Kjøerlig. — **Kjøerlege**, adv. omt, Kjøerlig. — **Kjøerlegheit**, s. Kjøerlegheit, meget isæbetfor Kjøerlegheit og Elskug.
- Kjøerr**, s. Kjøerr. **Kjøerre**; s. Kjøerre.
- Kjøertelos**, s. Kjøertelos.
- Kjøesa**, v. n. (e-te), ofte, tillave Dø (Helg.). Ellers: ysa og blengje.
- Kjøese**, m. Kjøe, Kjøeløbe (af Kjøemaver). Meget udbredt Ord. (Jøl. kær). **Kjøeta**, s. Kjøelighed, overgiben Munterhed. B. Stift og videre. Jøl. kæti. (Af kat). Jf. Kjøna.
- Kjø** (Krumning), s. Kjø.
- Kjøa** (for Kjøda), s. en liden Fisk, Kjøer en ung Dyr. Gbr. Sjl. og fl. Kjødes ogsaa Kjøesjøa, og i Nbl. Drga. Kjøa. 3) Kjøer-Soagn: Kjø, om Dyr i Almindelighed; i Balbers: Kjøo; i Østherd. Kjøe. Sædvanligt med aab. ø. (Jøl. kåd, el. kåd, Kjøel; brandkød, ung Dyr). Set Kjø, m. — Et Kjø eller Kjøe, som betyder Kjøel, synes forubst i det trondhemme Dø, Døe, Smærke. — Dyreren hebber ellers: Kjøe, Kjøe, Kjøe, Kjøe.
- Kjøf**, m. Kjøffen. Nordenskjøds. Ellers **Kjøfen**, n. (G. kōk).
- Kjøfmeister**, m. Kjøfemeister (i et Bryllup). Nogle St. Kjøfemeister. (Jøl. kjoemestari).
- Kjøf**, m. 1. (aab. ø), Kjøf i Hartøier. 2) nordre Berg. Edm. og fl. hebber det Kjøf (Kjøf, med aab. ø). G. N. Kjøf.
- Kjøf**, m. 2. (aab. ø), en Kjøfbrug, den øverste Deel af et Bjerg. Helg. Dø. Østherd. Kjøesaa: Kjøelbønt, den øverste Kjøelbrand som sees fra Dalen. Kbm. (Søndre Dalen). Dgsaa: en Glæde eller Græslette paa et Fjeld. Dø.
- Kjøf**, m. 3. 1) Kjøfng, Kjøflette. (Sjeldn.). 2) en Kjøf Gysen, Kjøf, Kjøflette. (Edm. Nbl. Jød.). Eg fekt ein Kjøf da eg sag da. Jf. Kjøda, Kjøda toffe.
- Kjøla**, v. a. og n. (e-te), 1) affjøre, gjøre kold. Jf. kolna. 2) blæse Kjøf, om Vinden. 3) glennemfære, om en Gysen eller Kjøf. De Kjøle gennem me da e sag da. Dø. Nogle Steder kolna.
- Kjøla**, s. en svag, Kjølig Vind.
- Kjøld**, m. Kjøld; Fortjøelste; s. Kjøld.
- Kjøde** (Brønd), s. Kjøda.
- Kjøldrag**, n. Kjøldure; det Sted hvor Baadene sættes ud og trækkes op paa Strandbredden.
- Kjøleleg**, adj. Kjøf, forstrøkket. Dgsaa adv. s. Er. De so Kjøle Kjøf. Berg. Stift.
- Kjølen**, adj. Kjølig, noget kold.

Kjølfar, n. see **Kjøldrag**.

Kjøling, f. **Kjølling**. — **Kjølingkæbe**, f. en liden Deigklump, som lægges paa et saaret Lem for at lindre Smerten. Seendmor.

Kjølne, f. **Kylna**. — **Kjølp**, f. **Kyln**.

Kjølsvill, f. **Kjølsvin** (i **Kartotet**), den Stof hoorpaa Masten staaet. (Kr. Stift). Jf. **Sotll**.

Kjølve (**Wagervalse**), f. **Kjæve**.

Kjømt, fremkommeligt; f. **Hem**.

Kjønn, **Kjær**, **Pyt**; f. **Kjønn**.

Kjøpa, v. a. (e-te), **Kjøbe**. Bruges i de fleste Egne istedetfor **kaupa**. Ligesaa:

Kjøp, n. **Kjøpar**, m. **Kjøpmann** og fl.

Kjør, n. see **Tjør**. — **Kjøra**, f. **Tjora**.

Kjøre (aab. ø), f. i **Talemaaden** „alt i et **Kjøre**“, o: aftammen om hinanden, i een Slump, uden Orden. Tell.

Kjorbæl (**Tjorebind**), f. **Tjorbæl**.

Kjorkje, f. **Korkja**.

Kjørr, f. **Smaarat**, **Lyng** eller lave **Duffbærter**, især i **Hjeldegnene**. Jf. **Kjorlekjørr**, **Kjertjørr**. Hedder paa nogle Steder **Kjøerr** (Nbl. Tell. og fl.), i Sæt. saavdt erindres: **Kjøerr**. (Isl. **kjórr**, **kjarr**). Jf. **Kjerre**.

Kjørr, adj. rolig, stille. Nbl. Edm. (Held.). Det hedder ogsaa „i **Kjørr**“, f. **Er**. staaet i **Kjørr** (staae stille). I **Ag**. Stift: **kurr** og **koar**. (G. N. kyrr).

Kjørra, v. a. holde i Ase, bringe til **Stillehed**. Nbl. Edm. (G. N. kyrra).

Kjørrmark, f. **Krat**, **Duffmark**.

Kjørrøld (**Kar**), f. **Kjerald**.

Kjøsel, m. en liden rund **Rage** af **fin Ost**, tillavet af **sed Mælk**. Edm. og fl. I **Sætersdalen** hedder det **Kjøse**. (Jf. **Kjæse**).

Kjøst (aab. ø), n. **Kjøb**. **Undertiden** ogsaa: **Gulb**, **Følbighed**. saa **Kjøst** paa **seg**: blive **sed** og **følbig**.

Kjøsta (**Kant**, **Bred**), f. **Kjøyta**.

Kjøta, adj. 1) **følbig**, **kjødrig**; 2) **bestafsen** i **Kjødet**, f. **Er**. **harkjøta**.

Kjøtaft, v. n. saae **Kjøb** eller **Gulb**, blive **følbig**. **Oftere**: **Kjøta seg**.

Kjøtbein, n. **Been** med **Kjøb** paa.

Kjøteid, m. en **grov Ed**. B. Stift.

Kjøtgang, m. **Bugprid**. (**Valders**). I Nbl. og **Hard**. hedder det **Kjørgang**.

Kjøtkurv, m. **Kjødpølse**.

Kjøtmole (aab. ø), m. **Kjøstykke**.

Kjøtmysken (aab. ø), adj. **kjøbrig**, **følbig**, **tyl**. **Nordre Berg**.

Kjøtmøys, f. **Kjømmelse** (**Fugl**), **Parus major**. I **Indr**. **Kjeta**.

Kjøtrofa (aab. ø), f. **Kjøstiben** paa **Skind**.

Kjøtrot, see **Rot**, n.

Kjøtsneid, f. en **tynd Kjøstibe**. Edm. **Ukers Kjøtsnis**, **Kjøtsbite**.

Kjøtt (paa en **Lee**), f. **Lo**.

Kjøva, v. a. og n. (e-de), **tilskoppe**, **luffe**; i **Særbelesbed**: 1) **kvæle**, **betage** **Andebrættet**. **Kjøvsten** **høv'an** (**Nogen kvælte ham**). **Kjøve** **Bermen** (el. **Kjøse**): **dampe** **Jlden** ved at **hindre** **Luftens** **Lidstrømning**. (Edm. **Hard**. **Ndg**. og fl.). G. N. **kvæla** og **kefja** (med **impf. køf**). Jf. **Kjøva**. — 2) om **Luftten**: blive **tyl** og **mørk**, **opfyldes** af **Stinger**, saa at **Horizonten** ikke sees. **Han** **Kjøve** til o: **det** **mørkner** af **Uveir**. **Nordre Berg**. (Jf. **Køv**, **konen**). — 3) om **Bælle** og **Kilber**: **opfulme** af **Frost**, **belægges** med **høt** **Jis** (idet **Bandets** **Kjøse** **tilskoppes** ved **Frost**). **Sogn**, **Vald**. og fl. (**Ukers**: **try**, **treppa**, **ora**). Jf. **Kjøvsvoll**. **Beslægtede** **Orde** ere: **kvæva**, **kvæna**, **Køv**, **konna**, **kovt**.

Kjøva, f. **Lungbrystighed**, **Forskjælse**, **tungt** **Andebræt**. **Sogn**. **Ukers**: **Kvæv** og **Køv**.

Kjøvast, v. n. **kvæles**; f. **konna**.

Kjøvd, adj. 1) **kvælt**; 2) **opfulmet**, **opsteget** af **Frost**, om **Band**. **Sogn**. **Oftere**: **upphjøvt**.

Kjøven, adj. om **Luftten**: **tung**, **kvælm**, **lummer**. Nbl. Jf. **kovt**.

Kjøvl, m. en **Pyt**, **Samling** af **Band** eller **anden** **Bedste**. **Hard**. (Jf. **Dam**, **Hyl**, **Søvla**).

Kjøvle, f. en **Kende**, en **liden** **Kanal** som en **Naad** **kan** **flyde** **gjennem**. Edm.

Kjøvna, f. en **Blegne**, **Blære** med **Gulst**. B. Stift. (Jf. **Kaun**). Jf. **Kvæsa**.

Kjøvnet, adj. **fuld** af **Blegner**.

Kjøvnr, m. **Orden**, **Jagen**, **det** at **man** **drives** **til** at **ubrette** **noget**. saa **Kjøvnr**: **blive** **dreven** eller **paastjundet**. B. Stift.

Kjøvra, v. a. (e-de), 1) **brive**, **støbe** eller **flyde** **noget** **afsted** med **Hurtighed**. G. N. **keyra**. **Indikativ** **hedder** i B. og **Er**. Stift: **Kjøvrr**; **Kjøvrde** (**kværr**); **hede** **Kværr**; f. **Er**. **Han** **kværr** et **Stis** **inn** i **Fingren**. — **Dæ** **va** **sa** **saart** **so** **ein** **hadde** **kværr** **ein** **kniv** **inn** i. — 2) **brive**, **jage** **afsted**; **flynde** **paa**. **Kjøvr** **det** **heim-atte**, o: **jag** **dem** **hem**. **Kjøvr** **det** **til** **aa** **stunda** **seg**: **briv** **dem** **til** at **flynde** **sig**. **Kjøvrr** **paa**: **flynde** **paa**, **haste**. — 3) **kværr**, **kværr** **kværr**. **Dg**-**saa**: **kværr** **paa**, f. **Er**. **Isen** **æ** **so** **stert** at **ein** **kann** **Kjøvran**.

Kjøvrande, adj. 1) **som** **man** **kan** **kværr**; 2) **som** **man** **kan** **kværr** **paa**, om **Beie**, **Broer** og **Stis**. **Isen** **æ** **flie** **Kjøvrande**.

Kjøvrrar, m. en **Kjørrer**.

Kjøvrb, partic. 1) **dræven**, **jaget**: 2) **kværr**.

- J B. og Lr. Stift:** Kjaurd (Kaur, Haur). Ligesaa: forkjaurd, utkjaurd og flere.
- Rjøveføre, n.** Føre at føre paa.
- Rjøvegreide (-græ), f.** Rjøveførestab.
- Rjøveveg, m.** Vej at føre paa.
- Rjøvring, f.** 1) Driven, Jagen; 2) Kjørsel.
- Rjøvrsla, f.** Kjørsel. Hertil: Rjøvrslegamp, m. Hest at føre med. Rjøvrslegut, m. ung Rjøve, Dreng som man leder til at føre. Rjøvrslevæg, m. Rjøvevej.
- Rjøvra, f.** en Hun-Kat. Lr. Stift, Sbm. J Drk. Rjøve (Rjøv'). Ellers Kjetta og Katta. Af Kause. — J Yttre-Søgn betyder Rjøve et Slags Hætte.
- Rjøvte, f.** 1. en Dam, Møllebam; ogsaa en liden Sump eller Myr. Inbr. J Drk. er Rjøve Kanten eller den yderste Bred af en Myr. (Mørkjota).
- Rjøvte, f.** 2. en Barbytte. Tell. (Jf. Rot). J Østerd. bruges Rjøve som Ravn paa Finnernes Tælle. — Rjøvte er ellers i Jyderøen et Ravn paa omskiftende Kvindfolk, især Finnerkoner. Andre St. Løta og Lytta.
- Flabba, v. n.** Klæbe, hænge ved; om Sneen. Lr. Stift, Nordre Berg. Tell. og flere.
- Flabben, adj.** Klæbende, vedhængende.
- Flaffe, m.** en Klap, Smælle.
- Flaffa, v. n.** Klobse, bære sig klettet ad. Rbl. hvor man ogsaa siger Klaps, m. og Klapsa, f. om klettede Arbejdere.
- Klag, n.** Anklage, Klagemaal. Da kom Klag paa de; o: man klagede berover. Sbm. og fl. Ellers: Klaga, f. og Klagemaal, n.
- Flaga, v. n.** og a. (a - a), 1) Klage, beklage sig. (J Øbr. og Drk. Klagea). 2) anklage, føre Klage over. Han havde Flaga det fyre Jar'a (anklaget dem for Faderen). Klaga av: saae afskaffet ved Klage. Hertil avklaga.
- Flagande, adj.** som er at klage over. De ikje klagande fyre slikt.
- Klagar, m.** Anklager. Spøstvis om En, som fører Klager i Utide.
- Klagde, m.** en sammenslået Haarlof. Rdm. J Drk. Klagde og Lagde. J B. Stift: Larke. — Hertil: Klagedart, adj. sammenslået, klumpet; om Ud og Haar.
- Flagelaust, adv.** uden Klage.
- Flagesam, adj.** tilbøielig til at klage.
- Klaging, f.** Klagemaal, Bessøringar.
- Flaka, v. n.** (a - a), fryse, blive iset.
- Flaka, adj.** 1) om Jorden: frosten paa Overfladen. Meget udbredt Drk. (J Øbr. Klaka). 2) om Vand: iset, be-
- lagt med en tynd Isthørpe. Rr. Stift: Ekers: frava, frapa.
- Klakke, m.** 1) Jistykke, Jistlumpe. Søndre Berg. (J Drk. Klank). Ogaa en tynd Isthørpe paa Vand og Sump. Rbg. Jøl klaki, Jis. Jf. Krav. — 2) frosten Jord, en tynd frosten Størpe paa Markerne (Begyndelsen til Tæle). Meget udbredt, næsten alm. Drk. Rogle St. Klaka; i Øbr. Klakka. Sv. klake. Jf. Spel.
- Klaff, m.** en Banke eller opbøjet Grund i Søen; Høstgrund. Hela og Lr. Stift: (Jøl klakkr, Klippe). Jf. Stalle.
- Klaffa, v. a.** banke. (Sogn). Jf. kaffa.
- Klamp, el. Alampe, m.** en Klobes æket Hjel, som slaes fast for at bække en Rift, f. Ex. paa en Daad. Nordenfjelds. (Jøl. klampi).
- Klandra, v. n.** trætte, stænde. (Sjelden).
- Klang (og Klæng), m.** Klang.
- Klank, m.** Jistykke. S. Klakke.
- Klapp, n.** og Klapping, f. Klappen.
- Klappa, v. a.** (a - a), klappe.
- Klar, f.** Klar. — Klava, f. Klara.
- Klase, m.** Klump, Klynge. (Sjeldent Drk). J Øbr. Klaska.
- Klasse, v. n.** Klæbe, hænge ved. Tell. See Klesse og Klesse.
- Klassen, adj.** klæbrig, vedhængende. Tell.
- Klatr (Klat'er), n.** Nøte, Arbejde som ikke vil rigtig lykkes. (See følgende): Jøl. klatr, uduelige Ting.
- Klatra, v. n.** (a - a), Kludre, arbejde seent og daarligt, især af Mangel paa passende Materiale og Værktø. Meget brugt Nordenfjelds, ogsaa i Bergs Stift og videre. Hepper ogsaa Krakra og Kaltra; jf. larva, bakka, kolla.
- Klatresamt, adj. n.** ubeleiligt, seent, forbundet med Nøte og Mangler. Lr. Stift.
- Klatring, f.** Kludren, forgjæves Nøte.
- Klatt, m.** en liden Hob eller Slump.
- Klav (Kløvede), f.** Klyva.
- Klav, f.** 1) Klov paa en Fod (paa Køer, Gæder og flere Dyr). Rogle Steder: Klau. G. N. klauv. — 2) en ubuggen Kløft i Enden af en Stok. indrettet til at omsfatte Spidsen af en anden Stok i Bygningen. — „De gjeng Klav um Klav aa Horn um Horn“, siges om Creature fra forskellige Gaarde, naar de gaae sammen paa en Græsgang, som ikke er afdeelt ved Gærder. Berg. Stift.
- Klavva (Klæve), v. a.** sammensætte Stokke ved Kløfter i Enderne.
- Klavvblansa, b. f. f.** Kalsvehjelm.
- Klavvdyr, n.** Dyr som har Klaver.

Klavfar, n. Spor efter Kloddyr.

Klavhælg, f. et Navn paa Dagene imellem Juledag og Nystaar. Indre-Sogn.

Klave, m. 1) en Kløft, som banner en spids Vinkel. Gjæfenne sigg'e 'ti ein Klave, 2) Gjæfene holde sig i en Vinkel, naar de flyde bobevitis. Nordre B. 2) en Kløft eller Dølle, som binde om Halsen paa Køer og andre Dyr, naar de sættes paa Stald. Alm. Kogle St. Klava; i Gbr. Klavva. Sv. klafve; Jøl. klaf.

Klavenaut, n. vorent Røb (i Røbsætning til Kalve, som ikke binde). Kalder ogsaa „Klæbunde Raut“.

Klav, v. a. (Klør; Klø; Klegje), Klø, stråbe med Neglene. (Sv. klå). Ogsaa: Klude, udfue Penge. Klav seg 'pi Høve (el. Haub'e): Klø sig ved Dreene, som Yttring af Skuffelse eller Forlegenhed. — Cupinum Klegje (aab. e) hedder ogsaa: Kligje (Klæ), Klære og (i Sogn) Klegje; Ordet oprindelige Form synes derfor at være: Klaga. Forskjelligt herfra er: Klæa, v. n.

Klæde (Klæe), m. Kløe; Kriken. Jøl. klådi; Sv. klåda. — Hertil: Klæde-Høyne (Klæthøyna), f. smaae Blegner som medføre Kløe. Andre St. Klæ-Kveise.

Klæpaa, f. Klæfje.

Klæmbr, f. Klæmme, Klammer, Rebstak til at knibe og Klæmme med. Tøll. Sdm. og K. Jf. Klæmbra. — Ogsaa en smal Bjergkløft.

Klær (en Klæse), f. Klør.

Klær, adj. 1) Klar, blank, reent; om Luftens: fri for Skyer. (G. K. klår). bære Klære Batn'e: lutter Vand. — 2) forødet, som har faaet Ende. Da vart Klært: det sit Ende, ophørte. Er temmelig alm. men hedder paa mange Steder Klar. Han va mest Klar: han var næsten død. B. Stift. (Jf. all). — 3) udmattet, træt; ogsaa: affælbig, ublevet. Nordre Berg. trøyt' aa Klær'e: træt og mødig. Klar 'ta Dag'a: træt af Dagens Arbejde.

Klæra, v. a. (a - a), 1) Klære, rense. (Jøl. klåra). 2) opgjøre, Klærere. (Df. tere Klæra). 3) gjøre Ende paa, tilintetgjøre. Df. Klæra.

Klære (kræfje), f. Kløra.

Klæring, f. Klæring, Rensning.

Klærna, v. n. (a - a), Klære op, blive klar; om Luften.

Klærver (ee), n. Klært Betr.

Klær-øyg, adj. Klærøiet, Klærøynet.

Klæse, adv. tæt, meget nær. (Unort).

Klæssa, v. n. arbejde Kløset. Hertil

Klæss, m. og Klæss, f. om udehændige Arbejdere.

Klæstein, f. Klæstein.

Klæte, f. en Kugle, en liden rundagtig Klods. Tøll. (Jf. Kløt). Klætegræs, n. Burre.

Klævva, f. Klæve, Kløve, Kløve.

Klæbb, m. Pog, Smaadreg. Sdm.

Klæffe (bide, snappe efter), f. klæffa.

Klægjen (af Klav), Kløet, krabdet; ogsaa Klødet, udfuet. Udtales ogsaa: Klæten, Klægen (aab. e), Klægjen, Klæen.

Klægg, m. (Jf. Klægge, r), Klæg (Insekt, Tabanus). Klæggebit (aab. i), n. Klæggenes Stif.

Klæia, v. n. (a - a), Kløe, Krikk; have eller fornemme Kløe. Forskjelligt fra Klav, v. a. Temmelig alm. (Sv. klia; Jøl. klæa).

Klæien, f. Klægje.

Klæima, v. a. (e - de), 1) Klæne, Klætre, faae noget til at Klæbe ved. Klæime ibop: sammenklæne. Klæime paa: paa-Klætre. — 2) Klæbe, hange ved. Df. Klæ med seg (Klæime seg). En Sværn siges at „Klæime“ sig, naar Metet Klæber fast ved samme og ikke faaer rigtigt Afkøb. Ordet bruges mest i de nordlige Egne (Er. Stift, Nordre Berg.); ellers siges: Klæime (Hall.), Klæina (Voss), og Klæina.

Klæima, f. Klæel som Klæber ved en Sværn; yderst fint Klæel. Nordre Berg. Ogsaa spotvis om et meget seensfarbigt Menneske, som ikke kommer fra sit Arbejde.

Klæimen, adj. Klæbrig, vebhængende. Under tiden ogsaa: seensfarbig, klar seen til at spise. Klæim om En som idelig vil hæle og karesere.

Klæiming, f. Klæben, Klæimning.

Klæina, v. a. klæimine; ogsaa besudle, tilføle. Voss.

Klæina, f. en Klæ, Klif, f. Er. paa Klæber. Voss. Jf. Jøl. klæima.

Klæinet, adj. besudlet, bekliffet.

Klæis, adj. læsp, som har en Mangel i Taleredskaberne, eller som ikke kan udtale visse Bogstaver tydeligt. F. Er. Han aa Klæis'e paa Err'en (paa Lyden R). Ordet er næsten alm. Jf. Klæsten, bles, læsp, rætmalt. (Læsp bruges især om den som ikke udtaler E tydeligt).

Klæisa, v. n. tale ureent eller utydeligt. Jf. G. N. klæisast. (Kongespillet, S. 177).

Klæisen, adj. som taler utydeligt (f. Klæis); 2) Klæbrig, vebhængende. (Mandal). Jf. Klæsten og Klæsen.

Klæismalt, adj. tyf i Mælet (= Klæis).

Klæiv (Klævre), f. Klæva.

Klæiv, f. (Jf. Klæva, r), en brat Basse

- i en Bei; en Brint eller Bjergrug som en Bei gaar over. Alm. (3 Inbr. Kløvr). 3 B. Stift bruges ogsaa Braut og Brestla i lignende Betydning. Isl. kleyt, Brint (hos Salborson).
- Helout**, adj. daktet, som gaar over Balker og Bjerger; om en Bei.
- Heff**, adj. svag af Kræfter, ikke stærk. Søndre Berg. Jf. Kloff.
- Heffa**, v. n. (Heff; Kloff; Kloffje), forslaae, række til, blive nok. Nordre Berg. Edm. Gbr. — Forbindes med Dativ; f. Ex. Da Heffa det infje.
- Heffe**, v. n. (Heff; Kloff), fare sammen, foremme en Kystelse eller et Tryk om Hjertet, saasom af Stræk, Mobbelystighed eller legemtigt Ildbebindende. Forekommer paa Dylandene. 3 Helg. Kloffje, om pludselig paakommende Sting eller Smærter i Kroppen.
- Heffje**, v. a. (e-te), Klette, ubruge Hg. Tell. (Isl. klekja). Ellers: bræbe, verma.
- Heffjen**, adj. Hjør, som lettelig bræktes eller reover. Nordre Berg. Et Heffje Gørn: Delg som ikke holder sammen.
- Heffast**, v. n. blive Hjør, Hjørne.
- Heffa**, f. Klak, Klump; f. Klysa.
- Heffra**, v. a. (a-a), Hlemme, knibe, bestadige ved Sammenklemmelse. Han Heffra Fingren i Dørenne. Nest i de nordlige Egne. (Kunde ogsaa Krioes Heffra; jf. Kama, og Klamb). Heraf: Heffbr, m. f. Ex. Han feff ein Heffbr' paa Fingren. Edm. og fl.
- Heffbring**, f. Sammenklemmelse.
- Hemma**, see Kama.
- Hlen** (ee), adj. 1) tynd, smal, spæd. B. Stift. (Isl. klen, knap). Ee Hlenast. Hlen-euden: den smalleste Ende (paa en Stol). — 2) smaalig, usel, lumpen. Ein Hlen'e Styremate. Et Hlent Arbeid. — 3) syg, svagelig. Ex. Stift, Nordre Berg. Balbers og A. Meget brugeligt. Jf. laf, ring, staroen.
- Hlenfingjen**, adj. sygelig, svag af Helbred. Edm.
- Hlenjja** (Klangje), v. n. (e-be), hænge ved, hunge sig til. Hg. Stift, Tell.
- Hlenjjebras**, n. Snerre (Galium).
- Hlenjjen**, adj. som let hænger ved.
- Hlenjjenamn**, n. Dgenavn; Benævnelser som er tilkomne ved en enkelt Kestighed. Tell. og fl.
- Hlenleikje**, m. 1) Smalhed; 2) Svagbed. Østere Hlenheit, f.
- Hlenleg** (ee), adj. daarlig, usel.
- Hlent** (ee), adv. smaaligt, lumpent.
- Hlenvoren**, adj. svag, sygelig.
- Hepp**, m. 1. Klump, Heelklump. Ex. Stift, Helg. og flere. (Isl. klapp, Knude).
- Hepp**, m. 2. en Rølle med en Jerntrug, hvormed Fiskeren trækker de store Fiske ind i Baaden. Nordensjælds.
- Heppa**, v. a. Klette, virke til Klippist. Helg. Namd.
- Heppst**, m. Klippist, Klettefist. Nordlandene. (3 Edm. Klyssist).
- Hepput** (Heppat), adj. klumpet.
- Heff**, m. egentlig: en lærd Mand; men betegner oftest en Kunstner, En som gjør net og kunstigt Arbeide. Ein Heff te arbeide. Nordre Berg.
- Heffe**, v. n. (Heff; Klass; Kloss, el. Klusse), egentlig: klæbe, hænge ved. (3. Klasse, Klaffen, Klesien); oftere: sive, flyde, om meget bløde Ting, som advide sig eller spredes til Siderne ved den mindste Berørelse. Gulbbr. Drl. Da va saa blautt at de Klasse. Andre Steder: Kliftra. (Isl. klessa, besvøre). Raastee egentlig Heffa (Kles, Klas); jf. Klysa.
- Heffen**, adj. 1) meget blød og klæbrig. Gbr. (3 Tell. Klaffen). 2) læpende i Taler, tyk i Maalet. Drl.
- Heffsmælt**, adj. tykmalet; f. Heff.
- Heff**, m. Bjergetnold, Pynt, Mint. Hbl. og fl. (Isl. kleur).
- Heffe** (aab. e), m. et Kammer; oftest et Værelse ved Siden af Forbøren og ved Indgang fra Stuen. Meget udbredt Drl (Hbg. Balb. Gbr. B. Stift). 3 Bergen Hjør om et Hjørkammer. Ellers det samme som Kove; paa nogle Steder siges Heffe og Kove værelstis. 3 Hba. hedder det ogsaa Klave; i Drl. Klavva. (G. N. kles, Kammer).
- Heffekama**, f. den Kone som besørger Madens Anretning i et Bryllup. Sagn, Hbl. (Henviser til Isl. kles, Hør, raabokammer).
- Hli**, v. n. (r-dde), kluge, vammes, være nær ved at taste op. Gbr. Nordre Berg. og fl. 3 Tell. hedder det Hligte. G. N. klla, kligja (Alexanders Saga, 153). Han Hlr ikke paa de: han synes ikke saa lbe berom.
- Hlien**, adj. som let vammes.
- Hliff**, m. Smelb, f. Ex. med Tungen.
- Hliffa**, v. n. (a-a), 1) smelbe med Tungen; 2) om Drens Stemme. Aren Hliffa upp-i Hjelja. Edm. 3) slaae Kliff; om Geværet.
- Hliffe**, v. n. see Hli.
- Hlime** (Klæbe), f. Heftma.
- Hlina**, v. a. (e-te), 1) smøre, stryge paa, oversmøre. Hlina seg Brød: smøre Smør paa Brødet. (3 Edm. blot „Hlina se“).

2) Mine, faae noget til at klæbe ved. Jf. Kleima. Particp: Klint (ii), tilsmurt. Klinta Løffe: fine Klæbbrød, be-smurte med Smør. (Nordre Berg.).

Kling, m. f. Klining.

Klinga, v. n. (Kling; Klang; Klungje), at Klinge. I Nordre Berg. Flyngje (Flyng': Klang).

Klingre, see Kringla.

Klining, m et Klæbbrød som er be-smurt med Smør. I B. Stift oftest forkor-tet til Kring. (I Sdm. ubtales Kri-ning med aab. i).

Klinka, f. Klinte (paa en Dør).

Klinka, v. a. (a - a), Klinte et Søm.

Klinkast, v. n. Blive tyndere, blive smal eller mager. B. Stift. Egentlig Klen-kast, af Klen, adj.

Klime, f. en smal Klost; ogsaa Rummet imellem Fingrene; Hgesaa en Haand-sulb. Nordensjæls. S. Klippa. I Sdm. hedder det Klippe og Klipr (ii). Her-til Bergklippe, eller Bergsklippe, en smal Bjergkloft.

Klippe, v. a. (e - te), Klippe; tikklippe.

Klippe Klæbe: tiffjære Løt til Klæber.

Ordet hedder i mange Egne: Klippe, Klippe. Imperf. i de nordlige Egne: Klippe og Klyfte. — Ein Klippar, siges ogsaa om en bygtig Karl (egentlig en Gaardhæjer eller Klæbeshæjer).

Klipr (ii), f. en Haandsulb; f. Klippa.

Klipre (ii), v. a. knibe, klemme med Fin-grene; f. Klippa.

Klitra (ii), v. a. og n. (a - a), 1) krytse, presse, udpresse: Gaften eller Bædsten af noget. 2) v. n. væde, bugge; om

bløde Ting, som klæbe ved Haanden eller afgive Bædste, naar man trækker paa dem. Da va so vatt at de Klitra.

B. Stift og videre. Andre Steder klesse.

Kliwa, v. a. (Kliw'; Kleiw; Kliwe, aab. i), Klyve, klavre. G. N. klifa. (Jf.

Klyva). Klve Gaften: Klavre over et

Gjærde. Klve inn paa ein: gaae En

for-aar, anfælde En med Fornærmelser.

Søndmør.

Klirving, f. Klavring, Klatten.

Klirva (aab. i), v. n. (a - a), Klavre

ibeltig, gaae paa høie og bratte Steder.

(Mindre bestemt end Kliva). Jøl. klifra.

Klisa, v. a. (r - bde), behænge et Garn

eller en Bæx med Løb. Nbl.

Klisastein, el. Klacstein, m. Steen eller

Løb, som hænges i en Bæx for at holde

den udspændt (nemlig i de gamle Bæ-

verstole eller den saakaldte "Uppsta-

gogn"). Nbl. Jøl. kljár, og kljárjót.

Klyve, f. Klyva.

Klo (a: Klæbe), f. Klat.

Klo, f. (Kl. Klor, Klo), 1) en Klo. I

Svæg og saa Haand, Fingre; f. Er.

talbe paa Klo'naa: tolv paa Fingrene.

(Nordre Berg.). 2) Krog, Hage eller

noget som ligner en Klo, f. Er. Kro-

gene paa Drægge og Anker. Ubærtiden

ogsaa en Spids, Straale eller Green

paa Bærter; saaledes om Kornene paa

Haaren. D'e Styr i ne'fte Klo'iane,

a: der er Tegnet til Kjerne i de nederste

Korn. Sdm. (I Dr. Flo). 3) en Ring

eller Løkke i Kanten af et Seil, hvor-

ved det kan trækkes ned i Storm. Helg.

Hertil "Ein Klovind", a: Vind som er

faa stærk, at en Klo i Seilet maa

trækkes ned.

Klo-byr, n. Dyr som har Kloer.

Klo-feste, n. Lettighed til at holde med

Kloerne. faa Klofeste paa: faae fast i

Kloerne.

Klof, adj. Klog, indsigtsfuld. (G. N. klókr). Ogsaa: forskandig, oplyst, rig

paa Kundskaber. Jf. Klostf.

Kloking, m. en Klog Mand.

Klopp (forslag), see Kletta.

Kloffa, f. 1) Kloffe, at ringe med. 2)

Ubr; sævanlig haade om Slagubr og

Lommenbr. I Hall. og Obr. hedder det

Kluffe. Hertil: Kloffehus, Kloffe-

streg, Kloffeslag og fl. Paa nogle

Steder betegner Kloffa ogsaa et Skjort.

Kloffar, m. Forsanger, Kirkesanger.

(Sv. klofkræ). Jf. Defn. — Ogsaa

Rødskit, især den mindre Art som ellers

kalbes Lindauger.

Kloflege, adv. Klogelig, betænksomt.

Klofkap, m. Klogskab; Forskand.

Klomekonn, f. Klummekonn.

Klopp, f. 1) en liden Bro; især Træbro,

dannet af nogle faa Stokke. Veget ud-

bredt Ord; især vest- og nordensjæls.

(Jøl. klópp). 2) en lav og fritsaaende

Trappe. Stabursklopp. (Et andet Klopp

forekommer i Tre-klopp).

Klor (oo), n. Rist, Ribse efter Kloer

eller andre spidsse Røstaber. (I Sdm.

hedder det Klær). Jøl. klóra.

Klora, v. a. (a - a), rive, kræbse med

Kloer eller Regle. Alm. (I Søndmør.

Klavre). Jøl. klóra.

Kloring, f. Krabben, Kloning.

Klot (oo), m. Bøller, Klumper (et Slags

Rab, f. Kumla). Buserud og fl. (Sv.

klot, Kugle).

Klov (aab. o), n. Kloft, Mabatng; især

Skraevet, Vinkelen imellem Fødderne.

Snoen gjeft upp i Klov'e: Snoen gik

næsten til Bæltet. B. Stift. Hall. Obr.

og fl. (Elers Klust, Sula, Skrev).

Jøl. klot.

Fløya (aab. o), v. n. spærre Fjæbberne ud fra hinanden, tage lange Stridt, løbe. Han Fløya paa et gjest.

Fløve (aab. o), m. 1) Kløft, spids Vinkel. (G. N. klofi). 2) en Klemme, et Redskab til at knibe med. Jf. Hampfløve. — Nogle St. Alava, Alavaa.

Fløven (aab. o), adj. 1) Kløvet (part af Fløya). G. N. klofinn. 2) revnet, sprukket efter Længden. Mere alm. 3) aaben, afslutt, dannet som en Kløft eller Klemme. Han vob so høgt som han va Fløven, o: han vobede til Væltet.

Fløvind, see under Flø.

Fløvna, v. n. (a - a), Fløves, revnes; sprakte itu efter Længden. Alm. G. N. klofna).

Fløvning, f. Revne, Sprække. (Sjelben).

Flubb, m. 1) en Bjergpynt, et rundagtigt Fjeldbjerg. Nordre Berg. 2) Klumper, Voller (= Kløft). Ag. Stift.

Flubba, f. Kølle, rund Kløds til at banke med. G. N. klubba.

Flubbar, f. Flyubar.

Fluft, f. en Kløft. Nogle Steder: Alyft (Sdm. og fl.). Ogsaa med Betydningen Stræv (= Flø). Sogn, Tell.

Fluftast, v. n. forgrenes, dele sig, danne en Kløft; her om Veie. Gbr. og fl.

Fluftetroll, n. Dødsfjert, et Insekt hvis Bagdeel ligner en Kløft. Berg. Stift. (J Sdm. Alyftetroll). J Tell. hedder det Dødsfjert.

Fluftet (fluftat, fluftette), adj. Kløftet, fuld af Kløfter.

Fluffe, f. Kløfte.

Flumme (el. Fløme), v. a. gjøre sum (see Flumsa). Tell.

Flummetonn (Flømetonn), n. de tredeelte Rogler paa Endertræet (som efter en gammel Tro brugtes af de Heredyndige til at gjøre En maaflos).

Flump, m. Klump. Jf. Klepp, Køl.

Flumpast, v. n. blive flumpet.

Flumpet, adj. flumpet, ulævn.

Flumsa, v. a. (a - a), gjøre sum, betage En Mælet ved Herrie. Brugelig paa mange Steder, dog nu for det meste i Spøg. J Tell. hedder det Fløme eller Flumme, ogsaa Flumre.

Flumsa, adj. maaflos, sum (af Stræf eller af et Slags Krampe; i Folkesagnene egentlig af Herrie). Han sat som han va Flumsa, o: han kunde ikke faae et Ord frem. Om Hunde som ikke vilde gjve, naar et Udbr er i Nærheden, siges at de ere „Flumsa“ eller at Udbrøet har har flumtet dem. B. Stift og fl. Jøl. klumsa har en lignende Betydning.

Flumsabite (aab. i), m, Ribbel til at

betage En Mælets en Rib hvoraf man bliver sum. Nu mest i Spøg om en Gave, som man giver En for at han skal tie og ikke klage. Nordre Berg. Jf. Klummetonn.

Flungr (Flung'er), m. Hybentorn, Vildrose. Hedder paa nogle Steder Klung (Tell. Helg.), i Sogn ogsaa Krungl. (J Rbg. Tonn, Njupetonn). G. N. klungr. Frugten hedder Flupa.

Flungrebjork, f. en Art Fjeldbjork, som er lav af Væxt og har korte knudrede Grene.

Flungrebusta, f. og Klungerris, n. Kvist af et Hybentæ.

Flungrenaal, f. Hybentæets Torne.

Flungrerofa, f. Vildrose, Hybenblomst.

Flungrerofa, f. Vildrose, Hybenblomst.

Flungrerofa, f. Vildrose, Hybenblomst.

Flungrerunn, m. Hybenbust, Tornebust.

Flungreruyde (aab. y), n. og Klungreruyf, f.

Flunka, v. n. (a - a), kuffte; om den Lyd som høres i Halsen, naar man svelger noget i store Sturke. B. Stift. (Sv. klunka). Heraf Flunk, m. f. Er. Han brall, so ein haurde Klunkanne.

Flure, m. 1) Krog, Vinkel, toer eller skarv Krønning; f. Er. paa en Green. 2) Krog, Træbæge i Hanken paa en Bætte. Bytteklure. Sdm. og fl. 3) en Pind som sættes fraat over Aabningen paa en Dør eller Luge, saaledes at den holder samme tilsluttet. Nbl.

Fluret (flurat), adj. kroget, knudret; om Træer eller Grene; ogsaa om Fingre. Gulbbr.

Flusa, v. n. (a - a), sammenslutte, sette noget sammen af smaa Stumper. (Jøl. klusa). Berg. Stift.

Fluse, m. en Flit, Lap.

Flusing, f. og Flus, n. Hiltbært, Lapperie. Nordre Bern. og fl.

Flut (uu), m. 1) Klud, et lilt Stykke Løt. 2) Lørkløbe (Halsklud).

Flutenapp, n. Nøppe eller Fløs af spskaarne Klude. S. Napp.

Flutra (aab. u), v. n. arbejde smaat, syse med smaa og lette Arbeider. Nordre Berg. Jf. frutla. (Ogsaa i danske Dialekter).

Fluve (fløve), f. Fløya.

Fluft, f. f. Kluft.

Fluftig, adj. flok, indsigtsfuld, skarpsindig. Bruges mangesteds.

Flyffja, v. n. (a - a), klemte eller ringe sagte med en Kløfte. Vofs, Tr. Stift og fl. (Jøl. klykkja, ringe).

Flyngje (flinge), f. flinge.

Fløya, v. a. (e - te), knibe, klemme, trykke sammen; her om at knibe eller klemme

med Fingrene. Klypa ein i Armen, i Dyr o. f. v. Formen Klypa og Klype er almindelig i de sydlige Egne til Soga og Sultbr.; i de nordlige Egne hedder det Klippe (Helg. og fl.), og Klippe (Sdm. og fl.). G. N. klypa.

— Dgfaa v. n. blive trang, trække sig sammen, knibe.

Klypa, f. 1) en Klemme, Knibe. Hertil Elbkylla (Ildtang). 2) Haanden eller Fingrene, forsaavidt noget indsluttes i samme. Gan tot full' Klypo. 3) en Haandsfuld eller lidt mindre, nemlig saa meget som man kan holde imellem Fingrene. Alm. i de sydlige Egne; ellers: Klype (Helg. og fl.), Klippe og Klippe (Sdm.).

Klypen, adj. smal, indknæbet; f. Er. om en Baad. Hard.

Klyping, f. Kniben med Fingrene.

Klysa, f. 1) en Klaf, en Klump af noget blødt eller fugtigt. Meget udbredt Ord. Jf. Klette, Klesse, Klitra. — 2) Nebuse (Sedvur som ligner en geleeagtig Klump). Tr. Stift. Hedder ogsaa Klysa (Indr.) og KobbeKlyse; ellers Wannata, Goppe, Shtalo.

Klysa, f. Nebuse, Goppe, f. forrige.

Klyv (aab. y), f. (Fl. Klyvja, r), Kløv, Børde for en Hest; sædvanlig beelt i to lige store Dele, saa at en Deel lægges paa hver Side af Hestens Ryg. (Beslægtet med Kløve og Klyva). Nordensjælds tilbeels: Klyv, n. (altsaa Fleertal ligedan). G. N. klyf, f. — „Et Klyv Hjort“, er i Hall. et vist Maal af Mælk, som skal udgjøre 80 Potter (to Kistere, hvert paa 40 Potter).

Klyva (yy), v. a. (Flyv; Klauv; Kløve aab. o), Kløve, spalte, splitte itu. Jf. alm. — Infinitiv hedder Klyva (i Sbl.), Flyve (Helg. og Tr. Stift) og Kløve (Gbr. Tell.); egentlig Klyva. (G. N. klyfa). Heraf: Klauv, Kløve, Kløven, Kløst, Klyva. (Det sidste bruges paa de Steder, hvor Klyva mangler). Paa nogle Steder bruges ogsaa Klyva, v. n. (med samme Former) i Betjendningen: Kløve (= Klyva). Sbl. Drt.

Klyvbar (aab. y), m. en Kløvsabel. Balbers (udtales ofte Klubbar). Jsl. klifberi. Jf. Høfot.

Klyver (Klyv'r, aab. y), m. Kløver.

Klyvstik (aab. y), m. Klippstik, Lørst som sættes saaledes at begge Halvdele hænge sammen i Ryggen. Nordre Berg. Sdm. (hvor Lørsten sædvanlig kun tilvirkes til Klippstik). I Nordlandene hedder det Klyppstik (Jf. Klypa).

Klyvja, v. a. (a - a), lægge Kløv eller

Børde paa en Hest. Dgfaa: ordne eller sammenlægge en Kløv.

Klyvmeis, f. Bibliotekur til en Kløvsabel. Dgfaa KlyvKorg, f.

Klyvreie (for -reide), m. Kløvsabel med Tilbehør. Voss, Gbr. og fl. — Jf. Klyvbar, Høfot, Trygje.

Kløde (Klaa, Klæ), v. a. (e - de), Klæde, paaKlæde; ogsaa: beklæde, dække, f. Er. med en Paneling. — Klødd, part. Klødt.

Kløde (Kla), n. 1) i Fleertal: Kløder. — 2) i Gentel: Klæde, et Slags Løt.

Klødebunad, m. Klødebragt; ogs. Klødning. Vest alm. Kløbuna og Kløbuna.

Klødelaus, adj. som mangler Kløder. Heraf Klødeløysa (Kløløyse), f.

Klødeplagg, n. Klødningsstoffte.

Klødestifte, n. og Klødebytte, n. Omflistning af Kløder.

Klødeslit (aab. l), n. Slid paa Kløder.

Klødnad, m. 1) en Klødnag; 2) Klødebragt. Udtales mest alm. „Klødnad“. G. N. klødnadr.

Kløem, m. Kløem, Eftertryk.

Kløema, v. a. (e - de), Kløemme, trykke paa. Hedder ogsaa Kløemme (Klømma). Kløem' atte Dyr'a: slaae Døren til. Kløem paa't drive paa, skynde, haste. Kløem leg: forkløemme sig, f. Er. paa Fingrene. Gbr. og fl. (Jf. Kløembra).

Kløema, f. 1) Kløemme, Presse. 2) figurl. Knibe, Betrøf.

Kløeming, f. Vellemmesse, Trykning.

Kløemra, f. Kløembra.

Kløer (Kløer, frakser), f. Kløe.

Kløest, v. n. (e - t), blive Klog, bannes, samle Erfaring. Sdm. (Jf. Klost).

Kløff, adj. blød, spæd; svag. Helg. (om Græs og Værter). I Søndre Berg.

Kløffe: veg, svag (om Rensseker).

Kløffa, v. n. stikke, smerte pludselig (om Hold eller Sting i Kroppen). Helg. (Jf. Klette).

Kløffja, v. a. (e - te), røre, bevæge Ens Sind; røre indtil Laarer. Sogn, Balb. (G. N. kløkkva, klynte).

Kløffjast, v. n. røres, blive bevæget i Sindet, være nær ved at græde. Sogn.

(Jsl. kløkkna). Jf. rennast, mølflast.

Kløffjen, adj. følsom, let at røre. Balb; hvor det ogsaa hedder Kløffsam.

Kløft (aab. ø), adj. dybt bevæget, vort indtil Laarer. Sogn.

Kløna, v. a. (e - te), frakse med Kløer, slaae Kløerne i. (Nordre Berg. Sdm. Drt.). Jf. Kløra. — Kløne 'ti: gribe, tage fat paa.

Kløve, v. n. arbejde seent og Kløset. Sdm.

Kløv, f. Klyv.

Høyen, adj. Høien, forskjætt, som ikke taaler noget ondt. Guldbrr.

Høyv, s. Kleiv.

Høyva, v. a. (e-be), Høve, spalte. Nere alm. end det feromtalte Høva. Høyve sundt: Høve i Stykker. Høve Ratt'a: sidde oppe den halve Nat. Edm. „Ein Høyvar“ (ligesom Klippar): en dugtig Karl.

Høyvande, adj. som kan Høves.

Høyvast, v. n. forgrenes, dele sig i to. (Sjelben). J. Klustast, Høvna.

Høyvd, partie. Høvet.

Høyving, s. Høvningen at Høve. Derimod bruges undertiden Høyvning, m. om Høveløben af et Høvet Træ.

Kna, v. a. ælte; see knoba. Hertil Knast (for Knast, el. Knost), m. et Slags Dst. tillavet ved Veltning. Ag. Stift. Jf. Knost.

Knabb, m. en Bjergknob, afrundet Klippe. B. Stift og fl. Lignende Navne ere: Knipp, Knobb, Knabb, Knatt, Knatt, Knott, Knut, Knuf; Knasus, Knas og fl. — Mange af de Ord som begynde med kn, have i nogle Dialekter gn, i andre blot n (det sidste oftest i Setersdalen), og saadanne Omvælinger findes ofte i een og samme Dialekt.

Knabbet, adj. fuldt af Bjergknobe.

Knaga (gnave), s. gnaga.

Knak, n. Knagen, Bragen.

Knaka, v. n. (a-a), knage.

Knakk, m. Træstob; et Slags Stol (Nordenfjelds). See Knakk.

Knast, s. kna.

Knapp, m. 1) Knap. (I Setersdalen Knapp). — 2) Knop, Kugle, rundagtig Knude. Jf. Kneppe. — 3) Ring i Trynet paa Sotlin. Drk. (Andre Steder Kneppe).

Knapp, adj. 1) Knap, liden, trang eller indskrænket. Jf. knapp. 2) kort; især om en Vel. B. Stift. 3) om Rensker: rask, hurtigt; flink til Arbejde. 4) net, vakker; s. Gr. om Klædebragt. Edm. og fl. 5) karrig, ikke gavmlig. Knapp i Mæten: sparsom paa Mad. Heraf kneppa. — knappaste Begien: den korteste Vel.

Knappa, v. a. 1. tilknappe. Jf. kneppa.

Knappa, v. a. 2. afknappe, forforte. Heber ogsaa paa nogle St. Kneppa.

Knappast, v. n. afknappes, blive knap.

Knappaste, adv. saa knapt som muligt. Knappaste so mykje ein kann sjaa dø: neppe saa meget at man kan see det. De va knappaste eg va inn komen: just i samme Dieblid som jeg var kommen ind; el. jeg var neppe indkommen.

Knappe, adv. raskt, hurtigt. De gjelt so knappe mæ binne: hun blev snart forløst. (Edm.). Ellers knapt.

Knappfætt, adj. rap paa Føben.

Knapphendt, adj. rask til Haandgjerning.

Knappleikje, m. Knappbed; Kortbed; Hurtighed. Oftere: Knappheit, s.

Knapt, adv. knap, neppe. Dgaa: knapt, sparsomt. — I det Nordenfjeldske udtales det knaft.

Knarka, v. n. knirke, knage. (Sjelben).

Knart, m. 1) Knort, Knude; ogsaa om umøben Fragt. Edm. (Ellers Kart).

2) en Hestesjædom, som yttres sig ved Knorter i Huden.

Knarve, m. en Knap af Læder (i Skindklæder). Edm. Dgaa en liden tyk Karl.

Knas, n. Stykker af noget som er knust. Iaa i Knas: knuse. (Meget udbredt). Ellers Knas.

Knasa, v. a. (a-a), knuse. Ellers knasa. Dgaa Knitter eller give en Lyd, som naar noget bliver knust.

Knaska, v. n. gnaste, rygge med en hør- lig Lyd.

Knatt, m. Bjergknob, Top, Punt. Nest Nordenfjelds. I Hall. Natt: ellers Nott; jf. Nut, Nuf, Knabb.

Knatta (og natta), v. n. bugge ofte og smaat, pikke. Rbg. I Ag. Stift skal det ogsaa hedde Knarta; jf. karta.

Knasus, m. Klippe, Bjergknob. Noget sjelden ligesom Knas og Knasus. Sv. knos.

Knaz, v. a. ælte; s. knoba. — Knaz, s. en Delgklump; s. Knoba.

Knakaa, s. knaka.

Knæ, m. Knæ. (G. N. kné). Dgaa Led eller Knude med en liden Bøining, s. Gr. paa Kør og Stilke. Ligesaa om Indbolter i en Vaab; i Nordre Berg. om de øvre Vaand eller Løverbjæller i i Vaaden. — Ordet hedder i Sæt. Ne, og i bst. F. Næ'te, ligesom Knæ'te (for Knæ-et) i Rbl. Sogn og Hall. — Fleertallets Dativ har flere Afvigelser; saaledes: paa Knoom (Guldbrr.), paa Knio'naa (Yttre Sogn), aa Nioo (Sæt.), aa Knæ'naa (Edm.), o: paa Knæerne. (G. N. a knjánum). Le Knæs (ee): til Knæet.

Knæa, adj. leddet, bøiet som et Knæ. — storknæa: som har store Knæ.

Knæbur (aab. u), m. og Knælag, n. den Maade hvorpaa man bevæger Knæerne.

Knæfall, n. 1) Knæfald. 2) Bønl til at knæle paa; især ved et Alter. 3) en Omgang af Kommunikanter, saa mange som paa een Gang knæle ved

- Klaret.** B. og Ag. Stift. Ellers Dnl. Bleta.
- Kne-gaa**, v. a. nedtrykke med Knæerne, gaae paa Knæerne over noget. Nordre Berg.
- Kneggja**, v. n. (a-a), vrinste. Alm. (S. Sot. neggje). G. N. gneggja. (Sf. humra). Dgaa om en vedvarende Latter. Han sto bære kneggja a log.
- Kneggjng**, f. Vrinsten; ogf. langvarig Latter.
- Knehøg**, adj. knæhoi.
- Knehøg**, f. Høiden af et Menneskes Knæ.
- Kneiste** (Gnist). f. Gneiste.
- Knefa** (gnibe), f. gnifa.
- Kneff**, m. Knæet, Brud, Skade.
- Kneffja**, v. a. (e-te), knæffe. I Nordre Berg med Imperf. knæfte; Supinum knaft.
- Knelid** (Kne-le), m. Knæled.
- Knelining**, m. den nederste Kinning paa Knæbuer.
- Knelte**, f. Strid, Tvist. (Edm.).
- Knepp**, m. Indkniben, Afknappelse. (Selben).
- Kneppa**, v. a. 1. (e-te), knibe sammen, tilslutte, gjøre knappere. (Af knapp, adj.). Rest i de nordlige Egne. (Ellers knappa). Dgaa: afknappe, formindste, give mere sparsomt. Tr. Stift. — kneppe at seg Klæda, el. kneppe ihop Klæda: Slutte Klæderne tæt til Kroppen. Kneppe ned mæ se(a): Slutte Sengklæderne tæt til sig. Edm. og fl. — kneppe ihop: knibe sammen. I Sogn: neppa.
- Kneppa**, v. a. 2. (e-te), 1) knappe, tilbede ved Knapper. (Af knapp, m.). Tell. og fl. (Ellers knappa). 2) sammenføje, fælde sammen ved Sager eller Indsnit. kneppe Syllanne: sammensælbe Grundstokkene i en Bygning. Edm. 3) sætte Ring i Trynet paa Svlin (see Kneppe). Edm. — I Søndre Berg, er Ordet afsønt i Betydn. bellage.
- Kneppe**, n. 1) Knop, Frugtknude; en Frugt, som nylig har begyndt at vore. Guldr. (Ellers Kart, Knutting). — 2) en liden Ferwing, som sættes i Trynet paa Svlin, for at de ikke skalde rode. Tr. Stift. Edm. (I Drl. Knapp; Ellers Ring og Rane). — 3) Bunder, Knippe. I Drl. et Dvantum Lin, indbefattende 80 Duffer eller saakaldte Stuter. Ellers selben; ff. Kneppe (Ssl. hneppi), Knippe og Kippe.
- Kneppen**, adj. knap, sparsom. — Kneppe: knapt, vel lidet. Inbr.
- Knepta** (knefte), v. a. (e-e), knuge, presse, sammentrykke med Hænderne. Nbl. Sogn.
- Knefa**, v. n. = knarta. (Tell.).
- Knefa** (gnife), f. gnifa.
- Knesbot** (Knefs-bot), f. Gase, Indbriningen bag ved Knæet. Sogn, Gbr. og fl. I Sogn ogsaa: Knesabot, og i Nbl. Knesabot. (Ssl. knesbot, knesbot). De øvrige Navne ere: a) Kalsbot, Kolsbot; b) Hombot, Dumbot, Sammeløbot, Sammarsbot.
- Knefjæl**, f. Knæskal. (G. N. kneskol).
- Knefot** (aab. o), n. Fremstøden af Knæerne, det at man bøier Knæerne naar man gaaer. Edm. og fl.
- Knefno** (-fno), m. et Sneclag som ræfker til Knæet.
- Knefta** (knittre), f. knetta.
- Knett**, m. et knittrende Lyd, et Knald. See knetta.
- Knetta**, v. n. (Knett; Knatt; Knotted), knitrre, knalde, give et svagt Knald, ligesom Træ naar det sprækker, eller voldsomme Sager naar de brænde. (Sf. smella, som betegner en stærkere Lyd). Brugelagt i Nordre Berg. Tr. og Ag. Stift. Ellers knitra, aab. i (Søndre Berg.), knesta (Jad.). Undertriben i samme Betydning som det foranstorte gnetta; f. Ex. De knatt ikke 'ti' nos (Edm.): man hørte ikke et Nal af ham.
- Knett'e** (=: Knæet), f. Kne.
- Knerting**, f. Knittren, Knalben.
- Knigt**, m. Knegt (i Kortspil); ogsaa om Personer: Knegt, Gylngel.
- Knika** (aab. i), v. a. gnibe; f. gnifa.
- Knip** (aab. i), n. 1) Kniben; ogsaa Eggdom, Smertex som ligne en Kniben i Legemet. 2) en smal indkrebet Døel; et Pas, et trangt eller knapt Rum; ogsaa den smaleste Deel af et Klædningsstykke. (I Tr. Stift. udtales det Knæp). 3) Kneb, iltige Paasund. (Sv. knep).
- Knip** (ti), m. Kniben, Træk; viedliffig Forlegensbed. Dgaa en Kniber, sparsom eller karrig Mand.
- Knipa**, v. a. (Knip; Knep; Knipe med aab. i). 1) knibe, flemme. Rest i figurlig Forstand. — 2) snappe, gribe, rive til sig. Meget brugelagt. Han knættæde fra meg. Du veit ikke av, før han knip'e de. — 3) v. n. knibe paa noget, tage det knapt og sparsomt.
- Knipa**, f. 1) Knibe, Klemme. 2) figurl. Forlegensbed, Betræl. (Sv. knipa). 3) et smalt Trug til at bære med. Edm.
- Knipar**, m. Guter, karrig Person.
- Knipen**, adj. karrig, guleragtig.
- Knipetaang**, f. Knibetaang.

Kniping, f. Kalben; Jndknibning.
Knipp, m. en Bjergknob. (Drk.).
Knippa, v. a. (a - a), 1) snappe, gribe (f. knipa). 2) binde i Knipper.
Knippe, n. et Knippe. Jf. Neppe, Kippe.
Knippervid (-ve), m. Veb som sælges i Knipper. Forfjelligt fra Fannevid.
Knipsa, v. n. snappe efter noget. (Sjelden). J Edm. forekommer Knispe, f. Er. Knispe 'ti se: føre i sig, æde hurtig.
Knisa (aab. i), v. n. (a - a), fulse, lee; især om en dampet Latter. B. Stift.
Knising (Knesing), f. dampet Latter.
Knispe, f. knipsa.
Knit, f. Gnit. — Knitra, f. knetta.
Kniv, m. Kniv. J Set. Niv'e. Knivsbakke, m. Bagen eller Ryggen paa en Kniv. Knivsegg, f. Knivsegg. Knivsemne, n. Jern og Staal til en Kniv. Knivskjeid, f. Knivskede (f. Skra).
Knivsof, m. et Slags haard hvitagtig Træsvamp. Ellers kaldet Kvittknoft og Kute.
Knjost (Fyrsvamp), f. Knost.
Knoda (aab. o), v. a. (a - a), ælte, til-lave som en Deig. Uegenlig: knude, slæbe med noget, som man ikke faaer rigtig stand. Ordets Form er forskjellig, nemlig: Knode og Knøde, med aab. o (Edm.), Knøse, Knø (mere alm.), Knøa, aab. o (Søndre Berg. og fl.), noe (Set.), Knæe, knæ (Namb. Dufferud og fl. i Ag. Stift), Knæ (Øst. og fl.), nædæa (Resfæ). Jøl. knoda; Sv. knåda; i danske Dial. knæe.
Knoda (aab. o), f. en stor Deigklump; en Portion Deig som æltes paa een Gang. Hejder: Knøde og Knøde, med aab. o (Edm. Kff.), Knøse, Knø (mere alm.), Knøa, aab. o (syblige Egne), Knøo, luft o (Namb.), Knæa (Jndr. og fl.).
Knoding, f. Kiten, Kitting.
Knodtrug, n. Deigtrug. (Knostrog, Knætrug, Knatrau).
Knof (oo), m. Knogle, Been. Berg. og Tr. Stift. J Tell. Knofe, f. og Nofe (om Knæ og Albuer). Andre Stæder: Knop (oo).
Knofla, m. pl. Knorter, Knuder, f. Er. paa frosen Jord. Jndr. (Kogle St. Krofka). Heraf Knoflat, adj. knubret, ujævn.
Knoll, m. Bjergknob. (Sjelden).
Knop (oo), m. Knogle (f. Knof); ogs. om Hæverne (Knoppanne).
Knota, v. n. (a - a), 1) knurre, yttre Misforstæelse. Nordre Berg. og flere. (Sv. knota). 2) pynte sit Sprog, bruge en fremmed og sømønt labende

Udtale. Guldb. Lister og fl. Ellers: hofla, brasta. — Heraf Knoting, f. Knote, f. Knude, Knob. (Edm. sjelden).
Knoten, adj. vranten, knurrende.
Knott, a. Nøg. (Øst.). Sv. knott.
Knott, m. 1) en Regle som bruges naar man slaar Kæb; en liden Klob, som er tyk i den ene Ende og spids i den anden. 2) et Slags forte Jubbolter i Baade. Edm.
Knubb, m. Klob, Blot; f. Knub.
Knubba, v. a. puffe, støbe.
Knue, m. Kno, Fingerled. Kr. Stift. J Jndr. Knuv. — Ellers: Gnue, og Nue. G. N. knui.
Knultre, f. Knorter, Knuder. (Sjelden).
Knultret, adj. knubret, ujævn.
Knupp, m. Knop. (Tell. og fl.). Ellers Kumar.
Knuppast, v. n. faae Knopper.
Knurp, m. Knort, Knude. Nordre Berg.
Knurpet, adj. knortet, knubret.
Knurve, v. a. (a - a), knuge, kramme, bryde, f. Er. et Papir. Nordre Berg. (Jf. kurva).
Knusa, v. a. f. knasa, krasa.
Knust, m. en Kvaegsgge; Stab, Ublæt. Sogn.
Knusta, v. a. knuge, nedtrykke.
Knut (uu), m. 1) Knude. Sammenknutting; ogsaa figurlig: Forvikling, Banstellighed. (J Set. og Tell. Nut). — 2) en tæt og sammenpresset Masse. Hertil: Bindknut, o: sammenpresset Luft, f. Er. i Jndsoobene; ogsaa en Hvirvelvind. — 3) Knort, Hævedeb; Led paa et Rør og beslige. J Tell. betegner Nut ogsaa en Hjelbtrop, og Nutar, pl. Knaster eller runde Udværter paa Træerne. Jf. knyta.
Knutat (knutette), adj. knubet.
Knuv (Finger-kno), f. Knue.
Knv, v. n. mufte; f. gny og knyste.
Knvse, v. a. = knusa, knasa.
Knvsa (yy), f. Svamp paa Træer. Nordre Berg. J Edm. gjøres Forskel paa Knost og Knvste; da det sidste betegner Fyrsvampen (Knosten) i ra og uberebet Tilstand; undertiden betegner det ogsaa en Art haard Træsvamp, den samme som ellers kaldes Kvittknoft (B. Stift), Knvsof (Drk.), Kute (Tell.), Knostekute (Drk.).
Knvst (yy), m. Knv, Nut; f. sølg.
Knvsta, v. n. (e - e), knve, mufte. (Lilbeels i B. Stift). Lat ikke bø knvste 'ti beg: vær stille, giv ikke en Lyd. Ellers: knv, gny, gnetie. (Sv. knvsta).
Knvta, v. a. (e - te), knvte. (G. N. knvta). Af. Knut. — knyta hóp: sammen-

Knytte. knyta ataat: tilknytte. knyte Nesagne: knytte Røverne. Knytt', partic. knyttet.

Knytast, v. n. (pr. knytest), 1) knyttes, sammenvikles; især om en frampraagtig Sammenpresning i Legemet. Da knytest fyre Brøsta: det flemmer for Brystet (nemlig ved en stærk Tilstrømning af Blodet). Nordre Berg. — 2) om Frugter, naar de begynde at vore, eller vise sig som en liden Knude efter at Blomsten er affalden. Vest nordensfjelds.

Knyte, n. Pakke, Bult; Noget som er indknyttet i en Dug. Nogle St. i Ag. Stift.

Knytelse, n. Beklemmelse, Tryk for Brystet. B. Stift.

Knytning, m. Frugtknude; Frugten i dens første Udvikling, naar den begynder at vore. B. og Tr. Stift. Ellers Kart, Kneppe, Knupp. — Afstilles fra Knytning, f. Knytten, Sammenknytning.

Knø, og **Knøde** (ælte), f. Knoba.

Knø (Veigklump), f. Knoba.

Knøs, m. Knegt; omtrent ligesom „Kniqt“ om trodsige og uartige Dreng. Berg. Stift. Jf. Gnaase.

Knøst, m. Fyrsvamp (*Boletus fomentarius*). Jf. Knøsta. Ordet fuldkomneste Form er **Anjøst** (oo), som bruges i Harb. og Bøfs (heraf det foranførte **Anjøst**). Ellers hedder det: **Anjøst** (tildeels i Ebm.), **Njøst**, (Esterøb.), **Knøst**, oo (Epl. og fl.), **Knøst** (meest almindeligt).

Knøst, m. et Slags Ost, som tilkøbes af Kiernemælk. Ebm. (Forstjellig fra den foranførte **Ana-ost**).

Knøten, adj. net, pynstelig; ogsaa rast, slink, bygtig. Meget brugeligt i Sogn. (I danske Dial. knøv, knøvlig, knøten). Jf. naten.

Knøve, v. a. knuge, kramme, ælte. Ebm. (Jf. valla).

Ko (hvad, hvistet), see **Kva**.

Ko (Tun, iffun), see **Kon**.

Kobb, m. Sæl, Søhund. Alm. vest- og nordensfjelds, men hedder ogsaa paa mange Steder **Kobbe**. (Jøl. kobbi). — **Kobbefinn**, n. Sølfst. **Kobbesveiv**, m. Kobbens Kaller eller Fødder.

Kobbeklysa, f. Rebus, Gøpse. (Jofen). Jf. Klysa.

Kob (Fisteyngel), f. Kot.

Kobb, m. Lestffel; ogsaa Lestfelpungen. Tildeels søndensfjelds. (Ang. codd).

Kobbe, m. Pude, Hovedpude. Forekommer af og til i de tre sydlige Stifter. (Ellers Dyna). Jøl. kodd; Sv. kudde.

Kobe (oo), f. 1. Raamælk, den første

Mælk af en Ko, efterat den har kalvet. Nfl. Ebm. (nogle Steder **Koe**). I Drt. hedder det **Kvæc**. (Den oprindelige Form er altsaa **Kvæda** el. **Kvöda**). Hertil: **Koberisme**, m. Flode af Raamælk. **Kobesmør**, n. Smør af Raamælk.

Kobe, f. 2. Harpir; see **Kvöda**.

Koe, f. **Kobe**. — **Kofte**, f. **Koot**.

Kogla (aab. o), f. Kogle, Frøkogle paa Fure og Gran. Forekommer i Sønder Berg. men hedder ellers: **Kugla**, aab. u (Bøfs), **Kofle** (Epl.), **Kungle**, **Kaangle** og **Kaangul** (Ag. Stift), **Kurl** (Harb.), og **Kjulte** (Tr. Stift). Jøl. köggull, kökkul (Klump), köngull (Kogle). Jf. **Kangel**.

Kohelst, f. forhelst, forhelst.

Kok (oo), m. 1) en Klump; især Jordklump. **Moldkot**, **Snokot**, **Mjøllok**. — Ebm. Gbr. (?) Øst. Sv. **koka**. — 2) en Dunge, især **Nøgduge**. **Kotot**, **Nyhatot**, **Fjotot**. — Sogn, Hall. Gbr. **Hedemarten**.

Kok (oo), m. (?) Hals, Svølg. Bruges tun i Forbindelsen: i **Kokje**, f. Tr. Da sto fast i **Kofje**. Rbm. (Jøl. kvæk, og kok, f.). Jf. **køjen**.

Kok (oo), n. Kogen, Dplog.

Kok (aab. o), n. Seensferdigbed, Kølen, seent og Kofet Arbeide. Nfl. Ebm. Gulbrandsbalen.

Koka (aab. o), v. n. (a - a), Kudre, arbejde seent og uden Fremgang. Nfl. (Jf. Jøl. kaka).

Koka (oo), v. a. (a - a, og: a - te), koge. Ogsaa v. n. koge, være i kogende Tilstand. I Sogn bruges det ogsaa om at nøle, tøve længe (næsten som det foranførte **koka**). — **koka upp-atte**: opkoge paa ny. **koka inn**: indkoge; indsvinde ved Kogning. **koka te** Kvelbs: koge Afrensmad. — Participle hedder oftest: **Koftr**.

Koka (oo), f. en Kogning, saa meget som man koger paa een Gang. Hedder ogsaa: **Kokning**, f. Saalebes: **Fistekoka**, el. **Fistekokning**: en Ret Fisk, saa megen Fisk, som man koger til et Maaltid.

Kokamat, m. Mad som tilkøbes ved Kogning; Grød, Suppe.

Kokamund, n. den Tid da man pleier at koge til et vist Maaltid. Ebm. Tr. Stift.

Kokande, adj. 1) kogende. (Som adv. hedder det oftest: **Kokende**, f. Tr. **kofende heitt**). — 2) som man kan koge.

Kokar, m. Koger, Kol.

Kofe (aab. o), f. Kage, Klump, Dial.

- Edm.** — (Egentlig en Afvendring af Kala).
- Kolefist**, m. en Ret Fist. *Jf. Kola.*
- Kolefær**, adj. 1) som kan tage, har lært Kogekunsten. 2) som har nok til en Kogning eller et Raaltid. „Det er vel kolefære“, siges om Fister, naar de have fistet saa meget, at det udgjør et rigeligt Raaltid.
- Kolemjøl**, n. Meel til Grød eller Suppe. *Jf. Bakkemjøl.*
- Kolet**, adj. klumpet. *Af Kol, m.*
- Kolheit**, adj. togende heb.
- Kolting**, f. Kogen, Handlingen at koge. Forskelligt herfra er Kolting, f. Kola.
- Koljen** (oo), adj. om Mad, som ikke smager, eller som ikke vil rigtig albe ned. Ogsaa om En som har vanskeligt for at spaae. *Rdm. (J Edm. Tyrkjen).*
- Jf. Kol.*
- Koljen** (aab. o), adj. seensærdig, nslende. *Rbl. (Af kola, v. n.).*
- Kolf**, m. en Kol (= Kofar).
- Kolfe**, f. Kofteone; Kvindesoll som foretaaer Kogningen. *Ag. Stift. (Elers bruges „Kolf“ om begge Kjen). Kofketaus, f. Koftepige. B. Stift.*
- Kofle**, f. Kogle; f. Kogla.
- Kofs**, f. et Slaas Dse, bannet som en Staal med Stast. *Tr. Stift, Edm. 2) Steenstaal med Sant paa Eiberne. Gudbr. (J danste Dial. Kous). Kofs bruges ogsaa i Tsl. i en lignende Betydning.*
- Kofstein** (oo), m. sort eller ligesom brændt Steen, der undertiden findes i Jorden. *Ag. Stift (i Dsteb. Kofteen).*
- Kofstøe**, n. Møddingsted, Møghule. *Jf. Kol, Mødhungle.*
- Kol** (aab. o), n. Kul. (*G. N. og Sv. kol*). *J. Gbr. tilveels med luft o (Kool).*
- Kola** (aab. o). v. a. (a - a), sorte eller bestryge med Kul. Kola seg ut: faat Kulpletter paa sig.
- Kola** (aab. o), f. Tranlampe; en Lampe, hvis Bund dannes af en afgang Jernstaal, og som er oven til forsynet med en Boile og en Kjebe (Koleleffja), hvorved den hænges paa en vertil indrettet Stang i Bærelset (Koleveiv). Brugeligt overalt i det Vestensjeldste og Nordensjeldste. *Jsl. kola.*
- Kol-afs**, n. Brandar, Kular. *Ag. Stift. (J B. Stift Rosbals). Sv. kolax.*
- Kol-aur**, m. sammenløben Aste i Smediegruben (Esen). *Helg.*
- Kolblax**, adj. ganste bla, kulblaa (egentlig sortblaa).
- Kolbot**, f. Knæbæse. *Edm. (J Helg. Kalkot). Jf. Knæbot, Sombot.*
- Kolbrand**, m. en sluttet Brand.
- Kolbrennar**, m. Kulstier.
- Kolb**, for Koolb, o: hvelvet; f. Kvelva.
- Kolba**, f. Fortjølelse, eller en Sygdom som er forarsaget derved. *Sogn, Gård. (Jsl. kalda, Kolbesyge).*
- Koleljøs**, (-ljøs), n. Løsningen af en Kole eller Lampe. Bruges ofte som Raad paa kunstigt Løs i Almindelighed, i Mødsætning til Dagslyset.
- Kolende**, adv. Gode Kul; f. *Er. Kolente svart, kolende myr.*
- Kolekuggje**, m. Styggen fra Kolsiden af en Kole.
- Kolekuff**, m. sort Plet af Kul.
- Kolga**, f. 1) en Fist, som ligner Svillingen, men adstiller sig fra denne ved sin blegrøde Farve. (*Gadus luscus*). *Sogn. J Edm. hedder den: Nys. — 2) Kuller (Gadus Eglesinus), det samme som Hysa. Kun søndensjelds i Formen Kolje (el. Kolgje).*
- Kolgrøv** (aab. o), f. en udgravet Gule hvori man brænder Kul. *Bos.*
- Kolhim** (ii), n. fint Søb paa Gryder og Kiedler (brugeligt til Sværte). *B. Stift. Udtales sædvanlig Kolhim.*
- Kolje**, f. Kuller; f. Kolga.
- Kolka**, v. n. Kludre, fuste med noget. *Gbr. Edm. og fl. Ogsaa Kofla; f. kola og kvalka.*
- Kolkorg**, f. Kulkurs, Kullade.
- Koll**, m. 1. en affumpet eller rundagtig Top. *J. Serbeleshed. 1) Jste, Raffes; den øverste Del af Hovedet. Ogsaa mere udstrakt om hele Hovedet eller den øverste Ende. J Koll: omkult; saaledes: fara i Koll, kupa el. betta i Koll: falde omkult. 2) Blomsterhoved, Blomsterbust, f. *Er. paa Kløveren. Jf. Raubkoll, Blakoll, Humlekoll. Ogsaa en Kvist med tæt Løv eller Bar. Elækoll, Furekoll. 3) en rund Top eller Høt paa et Fjeld. — Meget udbredt og temmelig alm. Drb, dog mindre brugeligt i de sydligste Egne. Sv. kull; Jsl. kollr. (Heraf kulla).**
- Koll**, m. 2. et Mælkfær, indrettet til at bære paa Ryggen. *Sogn (udt. Kobl). Elers Hylke, Hølt.*
- Kolla**, f. 1. Mælkfær, et bredt og lavt Træfær, hvori Mælken opsættes for at løbe sammen. *Søndre Berg. Kr. Stift og fl. Udtales tilveels Koola, og i Sør. Kobbde). Lignende Betydning har Kollbytta (i Mandal), Kollfota (Bos), og Kollfjerald (Valders). Elers hedder det Ringja (Nordre Berg, og fl.), Bunt og Bunka (Tr. Stift), Aft (Sogn), Bal (Hall), Bytte (Man-*

bal). I svenske Dial. kolla. (Jsl. kolla Kar uden Hanter). Jf. kullut.
Kolla, f. 2. Ko, som ikke har Horn. Mest i Egennavne, som Raubkolla, Graskolla o. s. v. Ellers en Hun, et Hundyr af de Arter, hvori kun Hannerne have Horn. Saaledes: Dyrkolla, el. Reinskolle (Hun-Reen) Hjortkolla (Hind), Elgskolle (Hun-Elg). G. N. kolla.
Kolla, v. a. (a - a), 1) stode omtulb. kolla seg: falde ovedende. Oftere: detta i Koll; f. Koll. — 2) tage Toppen af. Sjelden; f. kylla.
Kollaat, og kollat, f. kollut.
Kollbytta, f. Kollfatar; f. Kolla, 1.
Kollfota (aab. o), f. det samme; f. Kolla. (Jsl. fota, Kollfespand).
Kollhva (Kollshue), f. Kalot, rund Hue som falder tæt til Hovedet.
Kollfjerab (aab. e), n. f. Kolla, 1.
Kollsigla, v. n. (e - de), kulstelte. Hebber ogsaa „kollsigle seg“.
Kollstøpta, v. a. stode omtulb. Sjelden.
Kollut (kolllette, kollat), adj. 1) toppet, fuld af Toppe; f. Koll. — 2) kulbet, som ikke har Horn. Alm. som Robsætning til honnut. (I svenske Dial. kollet; Jsl. kollóttur). Ogsaa i mere abstrakt Betydning: affumpet, rundagtig i Toppen. — 3) skalbet. Sjelden, f. Er. i Drbproget: D'æ vondt te lyste den so æ kolllette. (Sbm.). Ellers: **Kollaat** (Jndr.), **glasKollerte** (Sbm.).
Kolmila, f. Kulmile, en tilbæftet Bedstabel som brændes til Smedeful.
Kolmure, m. Kulgruus, Levninger af en Kulmile.
Kolmyrk, adj. kalgmørk; kulfort. Hebber ogsaa „kolende myrk“, og „kolstumende myrk“.
Kolmyrkr (el. myrkr), n. Bælgmørke. (G. N. kolmyrkr).
Kolna (oo), v. n. (a - a), 1) kjølnes, blive kolb. Alm. (G. N. kolna). — 2) gøse, føle en kolb Gysen. Eg tykte eg kolna. Da kolna n'igjenom meg.
Kolramende, f. kollpart.
Kolse, m. en Kogle eller rundagtig Klynge, som Toppen paa enkelte Planter. Jsl. (Jf. Koll).
Kollskoffjen, adj. ganste ubsluffet.
Kolstumende (aab. u), f. kolmyrk.
Kollsvart, adj. kulfort. Hebber ogsaa „kolende svart“, og „kolramende svart“. Eg tykte eg va kollsvarte, o: jeg var ganste som til intetgjort, ganste ube af mig selv (nemlig af Straf eller Forbavtelse). Nordre Berg.
Kolten, adj. opløst, eller lidt raadnet. Drk. (Jf. molten).

Kolut (kolllette, aab. o), adj. svættet eller plettet af Kul.
Kolv, m. Knevel i en Klofte eller Bjalde. Næsten alm. (I Sæt. Kov). Jf. Bæl. (Jsl. kólfr). Ogsaa en Kolbe; saaledes: Byrsekolv (Geværkolbe); Trumsekolv (Trommeslitte). „Dæ va likkom Kolsen ut-ør Bjellunne“. d. e. det bedste var borte, man fandte den som det mest lom an paa.
Kolv, n. en hvalvet Baab; f. Kvelv.
Kolvre, hvalve; f. Kvelva. — **Kolvod** (kolv, koll), o: hvalvet, f. Kvelv.
Kolvud (Kol-ve), m. Ved hvorfra man brænder Smedeful.
Kolwing, Hvalvoing; f. Kvelving.
Koma (aab. o), v. n. (Kjem; Kow; Kome), at komme. Jnf. hebber ogsaa: **Kome** (Sff. Sbm.), **Komma** (mange St.), **Kamma** (Drk. Jndr.). Præfens: **Kjem'** (aab. e) og nogle Steder **Kjøm** (aab. o). Imperf. overalt: **Kom** (ikke derfor det gamle kwam); **Kieratal** i Hall. og Vald. **Komo** (oo). **Sup.** **Kome** (aab. o), ogsaa: **Kjime** (aab. i) og **Kjyme** (Sbm.). G. N. **koma**; **kem**, **kvam** (pl. **kvámu**), **komit**. Jf. **Kemt** og **kvæmt**. — De forskjellige Betydninger staae hinanden meget nær; saaledes: 1) nærme sig, være paa Bænk (bid); 2) komme frem, synaae et vist Raal; antomme, indfinde sig; 3) stedes, sættes i en vis Tilstand eller Omstandighed; 4) udtomme, udspringe, vise sig; 5) være i Vente; paafølge, indtræffe. Udtalt med Vægt efter en Negtelse betegner **koma** at indfinde sig eller betræde et Sted for en enkelt Gang; f. Er. Eg skal aldre **koma** bær. — Transitivt bruges det kun i Forbindelse med **seg**, og i Talemaaden „**koma** aa **Stad**“, el. „**aa-leid**“, o: forårsage. „**koma** i **Hug**“: erindre. — Et tilsvarende Transitiv (som skulde hedde **kvæma**) mangler. — Talemaader med „**seg**“. **koma seg**: a) forstø sig, naae til et Sted; f. Er. **koma seg heim**. b) forfremmes, komme i en bedre Tilstand; faae Kræfter, blive frisk; ogsaa være, trives. c) fremkomme, have sin Grund eller Oprindelse af noget; f. Er. Eg veit ikke **kva** da **kom** jeg 'ta. — **koma seg fyre**: komme sig; komme i gød Stand. — **koma seg til**: fatte Rob, drifte sig til. Mest i B. Stiff; f. Er. Eg **kjem'** ikke meg te da: jeg udsæder mig for det, det generer mig. — **kome se unde eit Arbeid** (Sbm.): faae rigtig Greb paa Arbeidet, blive øvet deri. — **koma seg laus**: blive færdig, komme

kaa Deira. — Ved Partifler. koma att-
or, el. att-um: blive for seen, komme
fra sit Følge. Da kom att-yve dei:
det kom dem til Uvillighed, blev dem
til Stabe. — koma av me: komme til-
rette med. — koma at: røre, berøre. —
koma fram-i: blive indoflet i. Da kom
fyr meg: det saldt mig ind. Da kom
nib yve dei (Sbm.): det blev dem til-
lagt, man fandt dem skyldige deri. —
koma på: a) falde på, erindre; b)
træffe, finde; c) indtræffe, hælde. —
koma til: komme til; fre, blive; gaae
til, forholde sig. kome til seg: komme
til Alvor, til Virkelighed, blive sær-
digt. (Nordre Berg.). — koma ut-av
(ta, 'ta): a) glemme, tabe Sammen-
hængen, blive afbrudt; b) faae Hæde
paa, faae det afgjort. — koma ve(b),
el. me: vedkomme. koma vel ved: kom-
me til Rykte, til god Hæde, være Her-
komment. — koma ihop: komme sammen;
blive gifte. — koma veg: forsvinde, kom-
me bort.

Koma (aab. o), f: 1) Komme, Ankomst.
I Hard. i Hilsningen "Gud signe Ro-
mo dit" (o: din Ankomst). Jf. Heim-
koma, Framkoma. 2) Noget som kom-
mer eller fremkommer. Kun i Sam-
menfætning, som Infoma, Utkoma, Upp-
koma. I Ordene Mfome og Solafome
ubtales det med Luft o (oo).

Komande, adj. 1) kommende. (Jf. hjem).
D'a baa farande a komande, o: det
gaar fra og til, det kan snart komme
igjen. — 2) som man kan eller bør komme
til. Dær var ikke komande: man burde
adrig komme did, man skulde holdt sig
langt derfra.

Kometæring, særbig til at komme.

Komen (aab. o), adj. (partic.), 1) kom-
men; fremkommen. 2) kommende. Kun i
Sammenfætning: seinkomen, snartomen;
jf. hjem. 3) stedt, sat i en vis Omstæn-
dighed. Eg er ikke so komen: det pas-
ser sig ikke saaledes for mig, det falder
mig ikke bekvemt. Han æ 'fje væl ko-
men: han er ikke i nogen god Stilling.
Jf. komet: stedt i Forlegenhed, kom-
men i Rutte. Fyre seg komet: kommen
i god Stand.

Kommagor, pl. Finneffo.

Kon, andet end, mere end. Kun ved en
Rægtelse; ofte: "ikke kon", o: ikkun,
kun, blot. Mandal. I Sætersbaken
hegger det Ko. Eg hev' ikke kon ein:
jeg har kun een. Da va ikke so tvel
(Sæl.): det var ikke mere end to. —
Ekers: ikke utan (Tæll.), ikke anna
(meft alm.) og: ikke bare (i Tæll.).

Kon (for skon) o: os; f. ofte.

Kona (oo), f. see Kana.

Kongel og **Kongla**, f. Kangel.

Kongje, f. Kongle.

Konn (for Korn, aab. o), n. 1) Korn
(i Almindelighed). I de sydligste Egne
især Byg; saaledes: Konn a Rug; Konn
a Havre. Jf. Reintonn. — 2) et en-
felt Korn; undertiden ogsaa et Fæs el-
ler en liden Kugle som ligner et Korn.
(Eegren Betydning i Vitkon og Ver-
konn). I de sydvestlige Egne ubtales
det Kohn; i Belg. siges ogsaa Korna,
ellers alm. Konr. (aab. o). G. N. korn:
Konn-car, n. Nar med Hensyn til Korn-
aaf; f. Er. eit godt Konnar.

Konnband, n. Kornbaand, Reg.

Konnbing, m. et stor Kornflask, som er
fast ved Baggen. Derimod Konnbyra
(aab. u), f. sm en løs Raste.

Konnbrut (aab. u), m. Kornrummet i
Laden. Jf. Konnskae.

Konne, f. Rande. (Tæll.). S. Kanna.

Konngo(b), adj. kornig, frugtbar paa
Korn; om Jord.

Konn-jor, f. Gaard med Hensyn til
Kornavl. Et go' Konnjor.

Konnlog (aab. o), m. Valtvaand. Alm.
og fl. See Parlog.

Konnløysa, f. Kornmangel.

Konnmo, m. et Slags Fysalmt i Luf-
ten, som ligne Lynid. Skal bruges
ved Kristianssand.

Konnfaald, n. Kornfaald. (I Hard. Konn-
faalda).

Konnslag, n. Kornart.

Konnskae (for Kornskabe), m. det op-
lagte Korn i Laden; Kornskabel. Kr.
Stift. (Nordenfjelds: Konnskaal).

Konnturnk, og **Konnterre**, m. Korn-
tærring.

Konnturn, (-turt), om Kornbaandene,
naar de ere tørrere i Toppen end i
Straene. Mofat: Konnæ.

Konnvoft, m. Kornvært.

Kons, for offens (o: vor); f. offa.

Ko-nær, naar, hvilken Tid. Gbr. (I
Eggen: Konær). Jøl. kvener.

Kop (oo), m. en liden rund Dal, en
Hulning omgivet af Bakker. Sbm.

Kopar (aab. o), m. Kobber. Noget St.
Kapar. (G. N. kopar). — Kopar-
berg, n. Kobbererts. Kopar-eir, m.
Kobberrust. Koparlit, m. Kobberfarge.
Kopar-fjelling, m. Kobberfjelling.

Kove (oo), v. n. (e-te), lige, stræ efter
noget. Ag. Stift.

Kope, f. Jorddybning, Hulning i Bun-
den (i Vand). Tæll. — Jf. Koy, Kupa,
Kulp.

Kopp, m. 1. 1) en Kop, et Ildet Kar i Almindelighed. „Koppanne“ betegner faaledes i Berg. Stift alle de Kar som høre til Madlavningen. — 2) et Trækar, dannet som en Bøtte, men med Skaft istedetfor Hant. Nordre Berg. og fl. Ellers: Stave, Strippe, Umbær. — 3) et Horn til Kopsætning. — Kopp er ogsaa et Ord hvorved man loffer Kærne. Sdm. Et lignende Ord bruges ogsaa om Personer, f. Ex. Kaskopp, Løvekopp.

Kopp, m. 2. Rundsteen; f. Koppel.

Koppa, v. a. kopsatte, tappe ved Kopsætning.

Koppakra, f. det Hjørne i Stuen, hvori Kar og Fæde henses. B. Stift.

Koppel, m. smaa rundagtige Stene; især paa Agrene. Nordenfjelds. Hedder ogsaa Koppul (Helg.), Auppul (Ramb. Høfen), Kopp, og Koppstein (Sdm.). Jf. Rampestein.

Kor (for hvor), adv. hvor; hvorledes, eller hvor meget. — for myrke: hvor meget, for han vil: hvorledes han vil, for da: hvorledes da, for som er, el. „for so a“: hvordan det end er, i ethvert Tilfælde; ogsaa: desuagtet, alligevel. (B. Stift). Søndenfjelds „hoffe som er“. — Formen kor er meget udbredt, og lyder paa nogle Steder som Kur (aab. u) eller kurr; søndenfjelds hedder det kor, el. haar (Sv. huru), eller ogsaa hofs og Foss (see koric). G. N. hve, hversu. — Relativ Betydning som i dansk: der hvor, hvoraf, hvortil o. s. v. finder ikke Sted, uden ved Efterligning af Skriftsproget, f. Ex. korfyre (f. kvifyre), kor-til (= hva til).

Kor, adv. (2). hvorhelst; see hvor.

Kor, pron. hver; see hvor.

Kor (oo), m. 1. Sang og Bøn, Huusandagt. halde Kor: holde Huusandagt. Sdm. og fl. (Jsl. kór, af et græsk Ord). — 2) Koret i en Kirke. — 3) Pulpitur, Gallerie i Kirken (= Kam, Træv). Balbers og Hedemarken, hvor derimod Koret kaldes „Sanghus“. — I Sdm. betyder Kor ogsaa et luffet og afsondret Rum i et Bærelse; et Fielebuur.

Kor (aab. o), n. 1. Valg, Udkaarelse; Billaar at vælge imellem, Alternatio. (Sjelden). Han sette da Kor'e se meg: han gav mig Valget imellem de Ting. Tellemarken.

Kor (aab. o), n. 2. Aftagt; en vis betyngning Afgift i Fødevarer, som den, der tiltræder en Gaard, skal udlægge aarlig til Gaardens forrige Besidder, saalænge som denne lever. Berg. og Tr.

Stift. (Udtales i Hæse Egne som Kær). Kaldes ogsaa: Villkor, og skrives i Kontrakterne „Billaar“. — Aftagten kaldes ellers: Livaur (Hall. Vald.), Færa, som skrives Føderaad (Gulbr. Hedm.), Follag og Follaug (Rbg. Tell. og fl.), Følga (Kjyfske), Guld (Nordlandene), Rot, aab. o (Sdm.), Uppset (Jæderen).

Kora (aab. o), v. n. (a-a), laare, vælge. Nordre Berg. Tell. og fl. (Sv. kora). I Sdm. er „kor“ ogsaa at nøle eller være længe om noget.

Korbrev (aab. o), n. Dokument angaaende Aftagt af en Gaard. Hedder ogsaa Karfetel, Billaarfetel.

Kordens, hvordan. Sdm. (Jf. dan).

Korfolk, n. Folk som nøde Livore eller Aftagt af en Gaard. Særligt: Kormann, Karfall, om et Mandfolk; Korikka, Kortana, Karstjæring, om et Kvindfolk.

Korg, f. et Kurs. I Rbg. hedder det Korv; nogle St. Korj. (Sv. korg; Jsl. kór). — Korgafjering, Kurvefene. (Ved Bergen).

Korg, m. Berme, Bundfald; især Frænbærme. Sdm. I nordre Sdm.: Korgje. (Jsl. kórgr). Jf. Grugg.

Korgje (oo) el. Korje, (for kor-gje), ingen, intet af To. Nordre Berg. og fl. (G. N. hværgi). For myrke a for kte a korgje godt, o: hverken for meget eller for lidet er godt. Ordet faaer stæst en Regtelse foran; faaledes „intje korgje“, o: ingen af dem; f. Ex. Eg vilde snaffa ma det beggie, men eg sann ikke korgje. I det Bøstifte hedder det „intje korne“. Jf. koric.

Korhelst, f. hvorhelst.

Korkje (aab. o), m. en tallagtig Luv- Art, som vorer paa Klipperne og bruges til Farve; Steenlav (Parmelia saxatilis). Heraf Korkelit, el. Korferaud Lit, om den blegrøde Farve, som tilvirkes af dette Slæg. B. Stift.

Korkje (for kor-je), conj. hverken. Hedder ogsaa: Korfen (oo), Kvorken, Kverken, og verken. (G. N. hværki). Hertil Talemaaden: korkje so, o: midbelmaadigt, hverken meget eller lidet. Roméb. (Jsl. hverkins so). — Den Regtelse, som Ordet indeholder, ligger i Endestavelsen je, som ogsaa findes i: intje, ligesom gje i: korgje, ingjen og det gamle eigi, aldrig (nu: ei, aldri).

Korleis (for hvorledes), hvorledes. Hedder ogsaa: Koleis, Korleisi (Sogn), Kurlseisime (Sdm.), og Fosslein (Hall.

Vald.), hørrede mere under forso. Jf. forleis, anderleis.

Normann, f. Korsfoll.

Norme, f. (?) Huller i: en Hub, foraar-
sagebe af et Slags Karver (= Vere).
Helgeland.

Korn (oo), hver af Lo. Bøfs (f. kvar).
tulle korne: ingen af de to. S. forgtje.

Korp, m. Kavn. Ag. Stift. (Sv. korp).
I Sogn: Krump; ellers Kavn.

Korpa, f. noget som er haardt og røn-
ket. (Jf. Storpa, storpen). Sjelden.
(Jsl. korpa, Rynate).

Korpenover, f. den tykke og runde
Kæver, som vorer til paa Birken, ef-
terat den første Kæver er afdagen. B.
Stift.

Korpet, adj. rullet, haard, ujævn. Sbl.

Kors, m. et Kors; see Krosf.

Korsfa, fette Krybs paa; f. krosfa.

Korsblom, m. Drueregne (= Einflab-
be). Drl.

Korsgras, n. Nisbart. Drl.

Korsin (hver sin), f. Kaar.

Korso (for Kors), hvorledes, hvor. Man-
dal, Nbg. hvor det ogsaa hedder: Kors-
Kors, Kors. Ellers Kors (Hall. Valb.).

Kors (Sot.), som kan jævnføres med
det foranstaaende: forleis og forleis (f.
forleis). I Nedens, Tell. og tilbeids
i Ag. Stift hedder det: forle, hørse,
hørse og hørse; tilbeids ogsaa: hørse
og hørse. — G. R. hversu, hvorsu,
hvosse. — For so ar, f. For.

Korstroff, n. Søstjerne (Asteris), et
Slags Blædder i Egen. Nordenfjelds.
I Nbl. hedder det: Krosfoll.

Kort (oo), n. Kort; Spillekort; Land-
kort. (Egentlig fremmedt Ord). — Her-
til: Kortlag, n: Selskab af Kortbil-
lere. Kortleik, m. og Kortkula: f.
en Sammentomt for at spille. Kort-
givning (i Edm. ogsaa Kortgave, aab.
o), f. Kortenes Uddeling.

Kort (oo), m: 1) Kort; umoden Frugt,
især Multebær. Tell. (Jf. Kart). — 2)
en Løb, Spids. Kasefort: (Edm.).

Kort (for Kort), conj. om; enten. Eg
veit ikke kort han vil held' ei. Nbl.
Drl. (G. R. hvært).

Kort (oo), adj. 1) Kort. Nest i figurlig
Betydning og især om Liden; jf. Kutt.
— 2) fortløpende, som bruger saa Ord;
ogsaa Kold, stolt, som ikke viser nogen
Deeltagelse. — 3) vranten, som let bli-
ver fornærmet.

Korta, v. a. (a-a), 1) forkorte; afforte.
Kortat lengja. — 2) tage Hovedet af
Hjst (= gane). Jæd.

Kortiva, adj. som ikke lever længe. Ett

Kortiva Høstlag: en Slægt hørt de
feste hve tidlig.

Fortna, v. n. blive kortere.

Fortvaren, adj. som giver korte Svær.

Fortvarug, adj. som varer kort.

Korv (Kurv), f. Korg.

Korva (for Kvorva), f. 1) en enkelt Stok
i en Lemmervæg. Sels. Korve bogti
for Stotte fra Grunden. Korve Berg.
— 2) en Bible-Ring, hvormed Grinder
tilsluttes. Edm. — Jf. Kvaar, Dmvaar,
Kverva, Kurv.

Kos (aab. o), 1) en Høb, en Dunge,
Nbl. (G. R. kōs). Jf. Kost. — 2) en
Samling af nebbugget Slev og Krat,
som udspredes over et Jordstykke og
opbrændes for at gjøde Jorden. Nu-
Kerud og fl. (Udtales tildeels Kos).
— 3) et saaledes brændt og berefter til-
saet Jordstykke. Tell. hvor det har i
Flertal: Kassar. Jf. Brate.

Kos (oo), m. Det, Retning, Kuts. (Sv.
kos).

Kos (oo), adv. bort; bortte. Meget bru-
gelligt i Sogn; f. Et. fara Kos. reise
bort. tyna kos: tabe, miste. Han a
kos: han er bortte. Rgejaa: Kosfaren
(bortreisk), Kos-tiken (borttagen), Kos-
fomen, Kos-stolen o. s. v. Jf. veg,
adv. (af Veg, m.) og det gamle bræut;
o: bort (af Braut, f.).

Kosa (aab. o), v. n. (a-a), egentlig:
opbygge, sammenbøde (af Kos; jf. Ka-
sa); men bruges især om Rømer; som
saae mange Born. Nbl. Edm.

Kosa (oo), v. a. (a-a), gjøre tilgode,
hvæge, opfriske efter en Strabads. Kosa
seg: gjøre sig tilgode, gøtte sig. Meget
uddrebt, især søndensjelds. I Edm.
bruges: Kose (Kase upp-atte): opfriske
En som har lidt ondt.

Kosa (oo), adj. forfrisket, opvaarmet. Helg.
I Edm. uppatte-kosa.

Koseleg (oo), adj. behagelig, fornøielig,
hyggelig. Ogsaa om Menneker: kō-
kelig, venlig, artig. (Tell.).

Kosele(ge), adv. hyggeligt, behømt, ma-
gelligt.

Kosen (aab. o), udkaarret, valgt. Parti-
cip af Kosa.

Kosing (oo), f. Forfriskning, Bederbø-
gelse. Dertind Kosing (aab. o), om
noget som kommer for ofte, især hy-
pig Bornesjævel. See Kosa, v. n.

Koslagb (aab. o), om Ved: ublagt over
Jorden for at brændes. Kosleggning,
f. om en saadan Udbleening. Buxterud.

Koslein, hvorledes; f. forleis og forso.

Kosf, og Kosf, see forso.

Kosf (oo), sagde sig, udgav sig for. (Hædet

for kost, el. kvadst). Et befestet Ver-
bum, der bruges i Ghl. ligesom se st
el. faest i det Nordenfjeldske; f. Ex.
han kost ikke da være der, o: han lagde
at han ikke havde været der. G. N.
kvedast, med Imperf. kvant.

Kost (oo), m. en Kost, see Kvoft.

Kost (aab. o), m. 1. en Dyrge, sammen-
kastet Kob, især af Bed (Bibakst).
Bruges mangesteds. (Jel. kost). Jf.
kasa og kasta.

Kost, m. 2. Bilkaar, Betingelse. (G. N.
kost): Forekommer maaske i Tale-
maaben "ein dar Kost", o: et haardt
Bilkaar; — men er ellers ikke drageligt.
En anden Betydning forabfattedes i Far-
kost.

Kost, m. 3. 1) Føde; Underholdning.
(G. N. kost). Dagsaa Forraad af
Spise og Drikke, f. Ex. til et Gæste-
bud; heritt. Brudlaupkost: — 2) Kraft
eller Færd i Fødevarer, især i Fisk
Nordre Berg. (Jf. kostig). Jel. kost;
Færd. — 3) Ost, Kvaost, de tykkeste
Dele som afstille sig fra Mælken, naar
den stes. Edm. hvor Kost altid brugs
i denne Betydning, medens derimod
Ost kun betegner tilberedt Ost eller
Gammelost.

Kosta, v. a. og s. (a-a); 1) koste, gjælde,
beløbe sig til. Edm. v. n. med Datts:
koste En noget. De kosta bonum mange
Pengar. — 2) v. a. anvende, udgive i
Omkostning: kosta paa seg. kosta Pen-
gar paa. — 3) beløse, faae iskaud ved
Beføstning. Meget brugt. kosta til
tillægge, indløbe. koste upp ett Hus:
taae et Hus bygget.

Kosta (oo), v. a. see Kvofta.

Kostall, adj. befoftelig, forbunden med

Omkostning. Næst i a. (kostalt).

Kostande, adj. værd at beløse. De var
ikke so mykje paa-kostande, o: man skulde
ikke gjøre saa stor Beføstning derfor.

Kostarhelde, f. Kostald.

Kostasam, adj. kostbar, befoftelig.

Kostelig, adj. herlig, kostelig. (Gjelben).

Kostelus (oo), f. Raubius.

Kostgæve, adj. gavmild, som bevarter
gødt. Nordre Berg.

Kosthald, n. Kosthøst, Underholdning.
I Nordre Berg. og Edm. hedder det
Kostarhelde, n. — Der er eit godt
Kostarhelde: man lever her godt i Nab.

Kostig, adj. kraftig, fed, som mætter godt.
Edm. og fl. især om Systemad. (Jel.
kostigr). Jf. Kost, 3.

Kostnad (Kosna), m. Beføstning, Om-
kostning. (G. N. kostenadr).

Kostna(d)laust, adv. uden Beføstning.

Kostnoten (aab. o), adj. maddes, hvis
Kost er forødet. Næst om Esfarende.
Af trjota.

Kostvara (seg), v. a. (a-a), gjøre Be-
føstning, især i Madvarer; give høre
Gaver, gjøre en rigelig Besværtning.
Ghl. Nbl. Edm. — Ordet's sidste Deel
er maaske det gamle varda, beløse.

Kot (oo), m. Emaastil, Fiskeengel, især
af Set (= Vurt). Usher, Mandal (i
Formen Kob). — Jf. det tekemartige
Mlot. — Ordet synes at være beslægtet
med Kjoa (el. Kjøba), Dtho, og Jel.
kod eller kåd, som alle have Begrebet
af Ingent eller Afkom. Den manbakte
Udsaleform "Kob" kunde saaledes maas-
ke være den retteste, da "Kot" kunde
forklæres som en Dvergangform; ligesom
Mot for Nod, og baare for bade.

Kot (aab. o), n. et lidet Værelse, Kof-
lulle, trangt Rum. Næst brugt. fens-
benfjelds (Jel. og fl.). Jel. kota.

Kota (aab. o), f. en lidet Værelse, Kof-
nebytte, Finnetelt. Sels. (Jel. kota)
I Vsterr. Kote. Jf. Koyta.

Kota (aab. o), v. a. i Talemaaben "kote
se(g) ihop", o: slutte sig tæt til hin-
anden; om Folk som ligge eller sidde
sammen i et trangt Rum. Edm.

Kov, m. see Kolv.

Kov, n. Kistoppelse (f. Kjøva, kvøva).
Især: 1) Langbrystighed, tungt Aan-
debrat (af Fortjælelse, Emue el. Kove).
Tr. B. og Tr. Stift. (Jel. kov). Jf.
Kvæ. — 2) Uveir, Hinger som opfylder
og formørke Lufsten. Berg. Stift. (Jf.
Kave). — 3) Vandets Opstigen i Frost,
da nemlig Iken hindrer Vandets Afløb.
Balbers, Jell.

Kove (aab. o), m. et Kammer; sædvan-
lig ved Siden af Garagen eller Forbo-
ren, og med Indgang til Stuen. Me-
get udbredt Ord. (I Guldb. og Drf.
Kava). Jf. Kve.

Koven (oo), adj. 1) tungbrystig, af Kova
Kvelelse eller Emue. Gard. — 2) om Luf-
ten: tyk og mørk af Uveir, naat Hor-
izonten er opfyldt af Hinger. Berg.
Stift og fl. — 3) indsluttet, lukket,
kvalm; see kvot.

Kovna (oo), v. n. (a-a), kvæles, tabe.
Aandebæret. B. Stift. — I Ag. Stift:
kvavne, kvovne. (Jel. kava).

Kovring (aab. o), m. Driffpenge, Lom-
mestilling. Nbl. og fl. Hedder ogsaa
Kavring, og i Gard. Kauring.

Kovsvell, n. opsvulmet eller opbløst Hjs
paa Martern; Hjsbanke. Balbers. I
Jell. Kovsvoll, m. (I Nbenas Dre-
vall). Jf. Kov, Kjøva og Kvæll.

Kove, fl. **Kovte** (oo), adj. n. indfattet, luftet, kvalit, omgivet af Gjenstande som hindre Udsigten. „Dæ so kovte“, om et Huus som ikke har rigtig Væning og Luftring. Sdm. (Maaske for kove). I lignende Betydning bruges: **Kove** (Nbl.), **Kovert** (Lell.), **Kovant** (Gbr.), **Kumt** (Jndr.).

Krabba, v. n. (a - a), 1) krybe, kravle, gaar paa fire. Rbg. Lell. og tilbered i Ag. Stift. — 2) granske, gribe om sig, bruge Hænderne meget. Nbl. Han **krabba** mot meg han vann.

Krabbe, m. 1) Krabbe, et ved Krytterne meget bekendt Stakdyr. G. N. **krabbi**. 2) et Slags Anter, bestaaende af en Træ-Kløst, hvort en eller flere Stene ere indfattede. Jf. **Krafje**. 3) en Stakkel; en Kryster.

Krabbegang, m. en flæv Gang. De gjætt **Krabbe**gangien; det gik flævt el. uheldigt. B. Stift. (Hentyder paa den Egenhed ved **Krabben**, at den ikke gaar ligefrem, men altid paa tvært eller til Siden).

Krafs, n. Gramsen, Skraben.

Kraffa, v. n. (a - a), granske, gribe efter noget; ogsaa grave, krabe. **kraffa** ihop: roge sammen. Noget udbredt, maaske altn. — Jf. **krafsa**, **krabla**, **krabba**.

Krafje, f. en Rive, hoorned man kævner Agren. Ag. Stift.

Kraffe, m. Piberenser. Nordenfjelds. Nogle Steder: **Krafje**.

Kraft, f. Kraft (i Stof og Hæringemidler). Ekers: Magt, Styrkje.

Kragablom, m. vild Matrem (Pyrethrum inodorum). Lell. Ekers: Prestegul (Vrl.), Mundkrone, Blindekulte (Nbl. og fl.). Om de svrige f. Valderblom.

Kragje, m. (fl. **Kraga**, r), en Krave. I Dial. **Kraje**, **Kraga**, **Kragaa**. (Sv. **krage**).

Kraf (krøb, mylkræde), f. **kræta**.

Krafa, v. n. (a - a), glide paa Bunden, lides løs; om et Anter eller andet Fast. B. Stift, Selg.

Krafa, v. a. trække sammen, klappe et Hul (paa Klæder). Lell. „**Krafa** atte“. (I Sdm. **krøje** atte).

Krafa, adj. belagt med en Støskarps. Rbg. Ekers: **krava**, **krapa**.

Kraffell (ee), trættefjer. Et besynderligt Ord, som ogsaa bruges i Sverige og Danmark, og gjenfindes i det hollandske **krakeel**, **Trætte**.

Krafje, m. (fl. **Krafa**, r), 1) Bundfæste, en Sten, som er forbunden med et Par **Krabager**, og bruges som Anter

for en Baad. Sdm. Selg. (Nbl. **kræff** Hage). — 2) et Stigetræs; en **Kraftam** me med tørre Stumper af Grenene; til at bruge som Stige. Lell. — 3) et vandtrævet og troget Træ. Voss, Lell. (Jf. **Krella**, **Kressa**). Ogsaa tørre Grenene i Almindelighed; **Busterud**. — 4) et uselt og udmagnet Dy; Kreatur som har tabt sit Guld og sine Kræfter. Nordenfjelds. (Sv. **krake**, om Heste). — 5) en Staffel, med Henty til **Krabter**; en liden spellemet Karik, som ikke har nogen Styrke eller som ikke taaler tungt Arbejde. Selg. Sdm. og flere. (Efter Sagaen om Rolf **Krale** spækk denne Mand's Eilnavn at have havt en lignende Betydning). — Ekers et **Krafje** ogsaa et Navn paa et stort og halv fabelagtigt Sødyr (Sjotræf, Sjøhorn). Jf. **Krof**, **Krafa**, **kræta**.

Kraff, m. en Krefod, en liden Stol uden Pude og uden Rg. Alm. undtagen i det Nordenfjeldske hvor det hedder **Knaff** (nemlig til Nbl. Gbr. og nordt. Østb.).

Kraffrig, n. en Stolefod. Kr. Stift. **Kraffset**, adj. om En, som er vansker eller søgelig, saa at han jævnlig mød lide. Lell.

Kram, n. Kramvarer. Hedder: **Kraam** Rbg. Lell. og fl.

Kram, adj. Kam, fugtig; blod; eller led at sammentrøkke; om Sneen. (Madsal mjell). Et alm. Ord, men hedder paa nogle Steder **Kram** (Sdm. **Kramb**). Sv. **kram**. G. N. **kram**. — **Kraf** **krama**.

Kramast, v. n. om Sneen; blive fugtig, synke sammen. Oftrere **Kramast**.

Krambud, f. **Krambød**, **Bustil**.

Kramkar, m. **Kramhandler**.

Kramla, v. a. flemme, knibe. Vrl. (= **Krambra**). Jf. **kræmta**.

Krampe, m. Krat, Buskvarter, Smaatræer. Sogn og fl. — I Sdm. **Krampe**; i Hard. **Krape**.

Krampe, m. Rvdg, **Jerakrampe**, (Sjeldent i fl. Hæng). I Sdm. om **Kramper** i et Laas; i Sogn om Krogene i en Klovsabel.

Krampestog, m. Smaa krogede Træer.

Kramsa, v. n. (a - a), granske, samle, gribe efter noget. Ag. Stift. (Jf. **krassa**, **kræta**, **raisa**).

Kramsnø, m. fugtig Sne.

Krana (Kran), f. Dobbelttap; et kort Træer omkring en Tap (= **Lopp**; Lure, Løttapp). Nordre Berg. — Goll. **kraan**, **Birbane**.

Krangl, n. Kis, **Grætte**. Selg.

Kraugla, v. n. trætte, Hved. Selsk.
Krauk, adj. 1) svag, brokkelig. I Berg.
 Stift: **Kraukf.** (G. N. krankr).
 D's uttalt blant og innatt **Kraukf.**
 Heras **Kraukla**. — 2) sygelig, kranken.
 Hærb. (i Formen **Kraukf.**). — 3) knap,
 trang, besværlig. Sbm. D'æ smatt og
 krauk: Mangel og Armod. Et krauk
 M: et Kar hvori Næringen falder
 knap.

Kraukleikje, m. Svagbed. (Sjelben).

Kraus, m. 1) Krauds. 2) en Kase eller
 Bløge af Dær. Kr. Stift, Gulbbr. —
 Elds: Kangel, Kant, Kring og fl.

Krausa, v. a. bekrands.

Krapa, adj. iset; see **Krava**.

Krape, m. 1. en Isthorspe; s. **Krave**.

Krape, m. 2. Krattflov; s. **Kramp**.

Krapp, adj. trang, knap, snæver. **krapp'e**

Wind: Wind som man knap kan seile

med, som blæser næsten imod. Sbl.

Wbl. (Isl. **krapp**). I danske Dial.

knap. Jf. **knapp**, **snapp**.

Kras, n. Smuler, knuste Stykker. — flaa
 i **Kras**: knuse. (Nogle St. **Kras**).

Krasa, v. a. (a-a), knuse, slaae i Smu-
 ler. (Sv. **krasa**). Elds **krasa**, **krusa**.

Kraula, v. n. kludre, slæbe forglæves (= **klatra**).
 Nordensfelds **krallse**.

Kraur, s. **Kryter**.

Krau (mylrebe), s. **try**. Drk.

Kraumen, **Mobagtig**; s. **Kraumen**.

Kraune, v. n. krympe sig for noget, være
 bange for eller uvillig til; ogsaa klynke,
 jamre sig. Hdg. Tell. — Jf. **krøbe**, **kyta**.

Kraumen, adj. 1) smilindet, som taaler
 lidet, ikke er haardfør. Tell. (I **Wbl.**

Kraumen). 2) klagenbe, klynkende.

Kraup (**krøb**), see **krupa**.

Krava, v. n. (a-a), ise, belægges med
 en tynd Isthorspe. Nordensfelds. — I

Nordre Berg. hedder det **Krapa**; elders

krala, **klata**, **kasta**, **stutla**. (I svenske
 Dial. **krava**). Hertil Particplet **krava**:

lidt frosen paa Overfladen. I Gbr.

kravaa.

Kraub, partic. **krævet**; s. **krøva**.

Kraue, m. el. **Krav**, n. en tynd Isthorspe
 paa Vandet; Begyndelsen til **Ist**.

Hg. Stift. — I Nordre Berg. **Krape**,
 m. (Jf. **Ist**. **krapi**, **Stub**).

Kravla, v. n. (a-a), **kravle**, **grænse**,
 bruge Hænderne; ogsaa arbejde jævnlige,
 være i idelig Bevægelse, slæbe sig frem

saar smaat og umærkeligt. Jf. **grava**,
krava, **basla**.

Krawling, s. idelig Bevægelse især med
 Hænderne; Familien, Grænsen.

Krausa, s. **krassa**.

Kraa, s. (Jf. **Kraa**, v), **Braa**, **Hjøene**

Indvendig i et Hus. **Joanna** **Kraa** **bræ-**
ges mest i de nordlige Egne, ogsaa i
 Nbl. og ved Stavanger; elders hedder
 det: **Kro**, med fl. **Kros**, v. (**Hofs**,
Hærb. Hdg. og fl.), **Ko** (Tell. **Dustr.**
Gbr.) og **Kaa** (ved Trondhjem). G. N.
krå og **krø**.

Kraa, v. a. (r-be) i Lalemaaden: **kræ-**
seg, o: komme sig, forfristes, faae
 Kræfter. **Walbers**. I Sogn: **Kraana**.
 (I danske Dial. **krante**; **Jrlst**: **krage**).

Kragaa, s. **Kragje**.

Krakka, s. **Krage** (**Krag**). Sv. **kråka**;
 G. N. **kråka**. Ugentlig som Navn paa
 andre Ting, nemlig: a) den øverste
 Stol i Gavlen paa en Lømmervæg.
 Sogn. (Andre St. **Gauf**). b) Brost-
 stulle af et Svitt. Sbm. c) om Ven-
 nester, med Hentydning paa Højsger-
 ighed eller paa utidig Snakkefry.

Kraakebær, s. **Krælling**.

Kraakefot, m. Planten **Ulfesod** (**Lycopodium**).
 I Tell. **Kraakefot** (aab. e).

Kraakefros, n. (eg. **Kragefros**), et Slags
 Pile-urt (**Polygonum viviparum**). Gbr.

hvor det ogsaa hedder **Kraakemat**. I

Sbm. **Wanna**-græs, el. **Wanna** (da **Fros-**
 ene bruges til Mad i **Wissert**-Kor).

Kraakehalsen, et Raas paa Ilden imel-
 lem **Kyndelmisse** og **Fastelavn**. **Mandal**.

Kraakelin, n. hængende Ros paa **Dær-**
stov; **Jurelav** (**Evernia jubata**). Hed-

der ogsaa **Kraakestry**. Kr. Stift og L.

Kraakemat, m. 1) s. **Kraakefros**; — 2)
 en slimagtig Svamp paa **Gnedortræet**.

(**Tremella juniperina**). Sbm.

Kraakestjæl, s. en bekendt Art Mus-
 linger som bruges til Agn, **Blaa**stjæl

(**Mytilus edulis**).

Kraakefsmella, s. en Skralde, hvormed
 man skræmmer Fugle og Dyr fra **Agrene**.

D. Stift, **Bald**.

Kraakestry, s. **Kraakelin**.

Kraakefryl, n. Glimmer, Steenfliser som
 afstille sig i tynde gennemsligtige Pla-

der. Nogle Steder: **Kraakegull**.

Kraakefing, n. spottvis om en Forsam-
 ling hvori man spøjer og snakker meget

uden at ubrette noget.

Kraala, v. n. samle, grænse med Hæn-
 derne (= **kravla**). Isl. **krjåla**.

Kraam, s. **Kram**.

Kraana, v. n. komme sig, blive frisk. Sogn.

See **Kraa**.

Kraank, svag, daarlig; s. **krant**.

Kraas, n. (?) Lækkerhed, sin Spise.

Drk. (G. N. **krås**, s.).

Krause, v. n. (a-a), tillæve Lækker Mad;
 ogsaa leve lækkert, udsøge det fineste og
 bedste. Elds **Krausa**.

Kraafing, f. Aftn og Løfter Anretning. Drk. Han fell inte for Kraafing'a: han maatte noies med simpel Kost.

Kraate, f. Krota. Kraava, f. Krava.

Kreika, v. n. gaae sagte og forsigtigt, som paa en brat Vel. Gard. (Jøl. kreika). Jf. krika, reika.

Kreiss, m. Kreds. (Unorst).

Kreist, m. 1) et Tryk, en Presning; 2) en Klemme, et Løertræ som surres fast paa Lommerlæs. Ebm. 3) en Kryfter, en Staffel. B. Stift.

Kreista, v. a. (a-a), kryfte, presse, trykke. Meget udbredt, men ikke ganske alm. — J Lell. froste (aab. o); i Valbers trykte. (G. N. kreista). — kreista seg: anstrenge sig for at faae noget frem, flamme eller barte meget; ogsaa om en besværlig Afføring. Jf. drembe.

Kreisting, f. Kryften, Presning.

Kret, n. Kryb, noget som kryber.

Kreka (aab. e), v. n. (Krek; Krak; Krefje), 1) krybe, kravle. B. Stift, Galk. Bald. og fl. (G. kraka). — 2) myrre, vrimle, fremkomme i stor Mængde. Ex. Stift, Dierb. og fl. Jf. kry. — J Bergens Stift har Drøed sædvanlig Formens: krefe; kratte; krakte. Jf. krata og kratte.

Krefande, adv. krybenbe, langsomt.

Krefjebær, f. Krefling.

Krefjelde, n. Kryb, et uselt, utriveligt Dyr. Nordensjæls. Jf. Krafte.

Krefkje, n. et lidet Stikkads, en Stol, f. Ex. under en Silbesteen. Drk. — Ellers Kraft, Knaff, Buff.

Krefla, f. et kroget Træ; en krumboxen Green eller Kvist. Nordre Berg. og fl. (Jøl. krekla). Ellers Krafte (Bos), Krefte (Ebm.).

Krefling, m. Krefling, Kragebær (Empetrum). Meget udbredt Drd (Ex. Stift, Bald. Lell. Jøb. Sjl.). Hedder ellers: Kraftebær (tilbeets i Ag. Stift), og Krefjebær, aab. e (Nordre Berg.). Jøl. krækider. — Krefjebærlyng, n. Kreflingbuss. Ebm. og fl.

Krefse, f. 1) en kroget Green (= Krefla). Ebm. 2) Pediculus pubis.

Krefsig, adj. paafaaelig, paabolben; ogs. snebtig, slem at bestille med. Ebm.

Krel (ee), m. Nave, Bug; især en stor Fugle. Nordre Berg. Han ha smit i Krelen sin, o: han er mat.

Frella, v. n. væmmes, føle Mobblydelighed. Sjl.

Frellen, adj. kræsen, vanskelig med Hensyn til Rab. Ebm.

Fremta, f. Kræmta.

Krenk, m. Knal, Etæde.

Frenkja, v. a. (e-ff), beståige, knætte, bryde eller vride. Af krant.

Freppa, v. a. og n. (e-te), 1) krumme, bøie, sammentrykke. Nbl. (Jøl. krep-pa). Af krapp. — krep-pa seg ihop: bøie sig sammen. — 2) indbinde, gjøre smælere, f. Ex. i Strikning (= fella). Lell. Jf. kneppa. — 3) v. n. (kreppe upp) om Bånd: fige, soulme op af Trok. Drk. (Ellers: fjova, kry, ora).

Frep-pen, adj. som let krummer sig.

Frep-ping, f. Sammentrykning.

Frevja, v. a. (Frev; Frevde; Frevet), krave, forbre. (G. N. krefja). Imperf. hedder i Sogn: Frov (oo), ellers: Frevde (G. N. krabbi). — frevja atter krave igjen. frevja inn: indkrave. Partic. Frevd.

Frevjande, adj. som kan kraves.

Frevjast, v. n. udkraves, udfordres.

Frevjing, f. Krav, Fordring.

Kri, m. Krig. — Kri, v. n. (r-bde), krige, stride. (Unorst Drd).

Krif (aab. i), n. (?) i Falsmaaben: i Krol ca i Krif, o: i en kroget Gang, i mange Krumninger, snart til den ene og snart til den anden Side. Lell. Ebm.

Krika (aab. i), v. n. gaae kroget. Sjelden.

Krikje (aab. i), m. Krog, Votning. (Jf. Handatriske). Ogsaa: Kfrok, Ublant. Lell. Ebm. og fl.

Krifla, f. et Navn paa April-Maadens Lell. (J Ehm. Kvinte).

Krif (ii), m. Fiskeyngel; Sciens Yngel (Mindre end Vurt). Ebm.

Krilla, f. Møllingerne. Søndensjæls; (Ellers hedder det: Krægda).

Krim (ii), n. Snue. Et temmelig almindeligt Drd. (Jf. Krav, som er mere brugeligt ved Bergen). I svæste Diale. krim. (Jøl. krim betyder Voer, Slit). Krimfarang, m. Snue som angriber mange paa een Gang, ligesom ved Smitte.

Krimfull, adj. plaget af Snue.

Krimfykja, f. Upaafelighed, forarsaget ved stærk Snue.

Krine, v. a. punte, sætte Strater paa. Sjlg. Inbr. (See krota). Heraf Krivning, f. Figurer, Strater.

Kring, m. 1) Ring, Kreds; især en stor og vidstrakt Kreds; ogsaa Kredslob, Omgang, Sving; en stor Bugt eller Bue. 2) Klasse, Klynge af Dyr. Sbr. og fl. 3) en Løkke af Vidier. Ebm. (Jøl. kringr, Ring). — J Kring: omkring, rundt, i en Kreds. smu sig i Kring: brede sig om. ikring seg: omkring sig. J dette Tilfælde hedder det ogsaa kring, eller kring-um, og mere

fuldstændigt: „i kring um“. — **atta**: i kring (el. blot **attakring**): uden om, rundt omkring udenfor. **B. Stift**.

kring, (præpos.), omkring, rundt om; **f. Kr. kring** Hus'e: omkring Huset. **Horbre Berg**, og fl. (**Sw. kring**). **Bebre**: kring um, eller ikring um.

Kring, adj. rask, hurtig, behændig. **West alm. om** Smidighed i Legemsbevægelser; men i **Ag. Stift** ogsaa om noget som gaar hurtigt eller kan gøres i Hast (**Jol. kringr. J. svenske Dial. kring**).

Kringa, v. n. (a-a), gaar omkring, løbe rundt om; ogsaa gaar i store Buer eller Krumninger.

Kringfaren, adj. befaret rundt om.

Kringfløvt, adj. omflødt, omgivet af Vand paa alle Sider. (**Sw. kringfluten**).

Kringhoggjen, adj. bugget paa alle Sider.

Kringjel, m. (fl. **Kringla**), en Krebs, Ring, Cirkel. **Woss, Nbl.**

Kringla, v. a. lægge i en Ring. **kringla ihop**: sammenlægge, **f. Kr. et** Loug, i en Krebs. **Nbl.**

Kringla, f. 1) Kringle, et Slags Brød. I det Nordensfeldske hedder det overalt **Klingre**. — 2) en Trille, et lidet Stul (hvor afsammenfat eller dannet af et beelt Stykke). **Obv.** — **Egentlig**: Cirkel (**G. N. kringla**).

Kringleirt, adj. rundbladen, som har et rundt Ansigt. **Tr. Stift**.

Kringmølt, adj. som taler hurtigt. **Obv. Elers** tilbøielig, snarotalende.

Kringnoma, v. a. omringe plubselig, spærre Udgangen for.

Kringofs, n. Kros, Fødtinde imellem Larmene i et Dyr. **Ebm.**

Kringserja, v. a. omringe. **Han** part **kringsette**: man omringe ham, slog en Krebs om ham.

Kringt, adv. hurtigt, rask. **De** gjelt so kringt. **Jndr. Dst. Østb.** (fl. ring).

Kring-um, præp. omkring, rundt om. (**G. N. kring um**). **S. Kring**.

Kringvudu, f. Ringstrøm, Hørvet i Vand. **Jndr. (Jf. Va)**

Kringvel, m. Krebs, Cirkel. (**Maaskee egentlig** Krande). **Bufterud** og fl.

Kringvelg, adj. kringelig; ogsaa: sømmelig, anstændig, som passer for kristne Foll.

Kristen, adj. kristen (modsat heiden). **Kriste Foll**: kristent Foll.

Kristna, v. a. kristne, bøde; ogsaa give Navn.

Krite (il) f. (og nogle St. n.), Krib.

Krita, v. a. krise, mærke med Krib; ogsaa regne paa noget, prutte, være altsåret uagtig.

Kritea (aab. i), v. a. pynte, udsætters med Strater; see **krota**.

Kritel, (Kritsi), n. Kritlen, Kildren.

Kritla, v. n. krille, pirre, som naar noget stryger eller quiber paa Hud, f. **En Haar** eller **Straa** i Klæderne. **West** i **B. Stift**; i de nordlige **Egne** med **Ud-talen** krillse, el. krille.

Krjup, en Kryber; f. **Krup**.

Krjupa, v. n. (Krupp; Kraup; Trope), at krybe, i almindelig Betydning; og uegentlig om en langsom og besværlig Gang. **Infinitiv** hedder i Dialekterne **krjuba**, **krjupe**, **krupe**, **krjøpe**, **trope** (aab. o), **krupa**, **krupe** og ved **Stavanger** ogsaa: **krota**. (**G. N. krjupa**).

Imperf. Plural: **Krupo**, **aab. u** (**Hall. Balb.**); ellers **trope** (aab. o) og **krup**. (**Jf. Krup, m. Krup, n.**) — **Krype ihop**: krybe ind, sammentrækkes, blive smælere. **Berak** ihoptropen: indtrøben, sammenkrummet. (**Jf. Kretka, Jærka**).

Krjuping (Krupping), f. Kryben.

Kro, f. (fl. **Kror**), **Braa**, **Hjørne**.

Nogle Steder: **Ko** (fl. **Ko,r**); see **Kra**.

Krodbø, f. **Dø** som er meget kogt. **Østb.**

Krossen, adj. hulket, usævn; om **Beie**. **Gulbalen**.

Krof (oo), m. Krog, Sagt, krunt **Krebs**.

Høykrof, **Dyrakrof**, **Gestekrof**.

Krof, for **Kistekrof**, betegner søndenfeldske en **Rebekrog** eller **Angel** (= **Ungel**).

— 2) **Krumning**, **Bøining**, **Diabel**; f. **Er**: paa et **Kros**, eller paa **Leemene**.

Berak kroka. **draga** Krof: trække hinanden i Fingrene for at prøve hvor ber er stærk. — 3) **Dmvet**, **Afsigelse** fra den rette Linte; ogsaa en **Afstrøg**, affides liggende **Dal** eller **Bugt**. **gaa** i **Krof**: gaar en kroget **Bel**, drete sig for **Hjellige** Sider. **Et** **Mil** te **Krofs**: en **Mills** **Dmvet**, en **Mil** længere end den rette Linte. **Ag. Stift**. (**Jf. Betalelse**).

— 4) **siakelig**: **Fordrining**, **littigt** **Paa-** **fund**, hvorved en **Sag** bringes ud af sin rette Gang. **bruste** **Krofar**: fordreie eller forvende en **Sag**. — 5) uegentlig om et **krogrogget** **Wenneffe**; ligesaa om en **flu** og **littig** **Person**, som er **vanstellig** at komme tilrette med.

Kroka (aab. o), v. n. (a-a), **krumme** sig, sætte **Kyggen** op, som **Kver** og **andre** **Dyr**, naar de **krøpe**. **B. Stift**. (**Jol. kroka**. **J** danske **Dial. krøffe**).

Kroka (oo), v. n. (a-a), 1) **gaar** en kroget Gang, **gjøre** mange **Dmvet**.

Alm. 2) **fordreie** en **Sag** ved **littige** **Paa-** **fund** eller **Jndøendinger**.

Kroka, adj. forspjnet med **Krog**.

Krofersaand, f. en kroget Huis; Strik som gaar i Vinkler (Kist) eller i Slangebøininger. B. Stiff.

Krofast, f. krotut.

Kroffatt, adj. som har krogede Tødder.

Krofhalsa, adj. krumhalsf.

Krofling, f. kroget Gang; Dmveie.

Krofla (aab. o), adj. krum, sammenbøiet, som sætter Ryggen op i en Bue. (Jf. krofa, aab. o). Jæl. krokian.

Krofla, pl. Knorter, Knuder; f. Knofla.

Krofna (aab. o), v. a. (a - a), krummes, krympes, bøies sammen. (Jæl. kroksa). Han krofna i Sne-naa (Edm.); han bliver mere krum i Sneerne (om gamle Folk). Krofna ihop: sammenkrumpes som af Sig.

Krofnafa, adj. krumnaset.

Krofræft, f. Lørolfrog paa et Lag. Sogn.

Krogle St. Krofast. (Jf. Lørolf).

Krofs (aab. o), f. en Benaemelse paa gamle forfaldne Baade og Hartøier. Edm.

Krofsen, adj. forlegen, trangende til noget. Meget brugeligt i Tell. De a ikke krofsne se dæ: vi ere ikke forlegne derfor.

Kroftaka (krot-ta'), v. a. tage paa tværs; sætte En i Forlegenhed ved lignende Indsejninger, som ere vanskelige at svare paa. Sogn.

Kroftut (kroftette, kroftut), adj. 1) kroget, krum, bøiet (moblat betn). S. H. krökötr. 2) vanfælig, ikke lige frem. 3) lidig, faul, som bruger sædige Paafund.

Kroftvæffen, adj. framværet.

Kroftveg, m. Kroftvei; Dmvei.

Krona, f. Kruna.

Krop (aab. o), n. et Smug, smalt Rum imellem to Huk (= Smug, Smette; Øjed). Ogsaa om et lidet og lavt Bærelse. (Egentlig et Sted hvor man maa krybe). Nordre Berg. Edm.

Kropen (aab. o), part. kroben. Kun sammenfat, som udkroben, innkroben.

Kropp, m. Kropp, Legeme. Meget brugeligt i Sted for Likom, som er næsten forældet. Betegner her det Udvendige af Legemet, f. Ex. ein mjuf Kropp er sin og bled Sub. Da her seg ut i Kroppen (om en Eggdom). Paa Dølandene, især i Gbr., betegner det ofte et Menneske, en Mand; f. Ex. Dæ: fat ein Kropp, som e tusje hende (en Person som jeg ikke kender).

Kroppe, v. a. (a - a), plukke, pille med Neglene. Nordre Berg. (J. Nbl. prof-fa). Jæl. kroppa.

Kroppdryg, adj. brøi, tyf, fylbig; om Mennesker. Dnl.

Kropps(b), adj. stiv og blød paa Huden. Tr. Stiff.

Kropping, f. Skraben, Pilsen med Neglene.

Kross, m. Kors, Kryds, korsbannet Figur. Formen Kross er herskende i den sydlige Deel af Landet (Kr. Stiff, Søndre Berg. Sogn, Hall. Balbers); derimod Kors, m. i de nordlige Egne. S. H. kross. — I religiøs Tale bruges Kors, n. efter Striftsproget.

Krossa, v. a. (a - a), 1) løse, sætte Kryds paa. (S. H. krossa). 2) lægge Krydsvis, over Kors. Ofte lægga i Kross'. 3) v. n. krydse, løbe forbi hinanden. I de nordlige Egne Krossa; jf. kryssa.

Krossband, n. Krydsbaand, Støtter som sættes forviis imellem Stolperne i en Bygning.

Krossbein, n. Kryds, Korslænd paa Dør. I de nordlige Egne: Korsbein, Hølsom Korsband, Korsblom og fl.

Krossbans, m. Dans hvortil de Dansende løbe Krydsvis om hinanden.

Krossstjæl, m. Søstjerne (Asterias). Nbl. og fl. Ellers Korstroll. (Jæl. kross-lakr).

Krosskasta, v. a. lægge overbord. Krosskasta Føtten: Slænge Fødderne krydsvis om hinanden. Sogn.

Krosslagd, adj. lagt forviis.

Krossmysis, Korsmeise, den 3die: Nbl. og 14de September.

Krossut (Korfette), adj. forset, betegnet med mange Kors.

Krossvi(b), el. Krossve, m. Kvælbed, Stokhyld (Viburnum Opulus), som kaldes det fordi dens Grene haas hærdis og udspilte som Arme af et Kors. Kr. Stiff, Sbl. og fl. — Ellers: Betnivid (Edm. Drl.), Ubarann (Sbl.).

Kroste, v. a. kryste, præker f. kreista.

Krot (aab. o), n. Citater, udfaarne eller udsyede Figurer (f. følgende). I Edm. og fl. hedder det Krot (aab. i); i Guldr. Krot (oo), hvilket paa andre Steder betyder daartig Skrift, Krædet.

Krota (aab. o), v. a. (a - a), sætte Citater paa udfære eller udsyede med adskillige Figurer. Kr. Stiff, Søndre Berg. Sogn og fl. — I Gbr. Krota, med luft o (oo), hvilket ellers betyder krydse, udfære, krydse steli I Edm. og nærmeste Egne hedder det Krite (aab. i); i Selg. og Indr. bruges krine (ii) i samme Betydning. — Jæl. krotz, udfære, gravere. I svenske Dial. kråta og kreita.

trota (*trota, trita*); adj. afhaaret eller ubshet med Strater.

Trota-tre, n. Hjel hvorpaa man over sig i at udfære Figurer. (J. Edm. Kristatred).

Trotning (aab. o), f. Udyntning, Forsyning med Strater. Ellers Kitting, Kriming.

Troto (oo), pl. f. Varmer af Lalg, Grever. Gbr. Drl. (J. Edm. Stræbe).

Trov (aab. o), n. Trov, hvoraf Indvoldene ere udtagne. B. Stift. (Jsl. kros). Ogsaa Rummet hvori Indvoldene ligge. Rogle St. Strov og Skrybde.

Tru, f. Kvægfold, indgjærdet Plads paa Marken (= Tril). Namb.

Tru, n. Mængde, Mangfoldighed; ogsaa: Jngel, Åstom eller Slægt (mest i foragtelig Betydning). Nsl. (See Krut). Jsl. krú, Mængde.

Tru, v. n. myrte, vrimle; f. try.

Trubba, f. en Krubde. (Sv. krubba). I Sogn ogsaa et Slægt smaa Kæller.

Trugg, n. Bærm; f. Grugg.

Trul (uu), m. En som gaar kroget eller meget nebbstet. Gbr. Sv. (J. Krol).

Truka, el. Frukse, v. n. (He, -ite), sætte sig paa Gul, bøle sig dybt ned, som for at sidde. B. Stift og fl. J. frota, hula, hylle.

Trufjen, adj. nebbstet, kroget. Sv. Krukka, f. Krukke.

Krull, m. Krolle, Krusning; ogsaa noget som er trøket, f. Ex. Røvedkrull; et Stykke sammenkrullet Raver. J. Kurle.

Krulla, v. a. (a - a), krolle, kruse. (Sv. og Jsl. krulla). krulle sig ihop: løbe sammen i en Krolle eller i spiralformede Ringe. Kruke Rumpa: sætte Halsen op i en Ring (om Hunde).

Kruka, adj. trøket, kruset (som Uls eller Gaar); ogsaa ringet, liggende i Spirals-Ringe.

Krukast, v. n. blive trøket.

Krum (aab. u), m. Knopper paa Tra. Sbl. — J. Kumar og Drum.

Kruma, v. n. f. krolia, benda.

Krump, m. en Kavn. Ytre-Sogn. (Jsl. krummi). J. Korp.

Krumpe, v. a. trykke, presse, knuge. Sv. Aruna, f. 1) en Krone. (Hedder sønbenfjelds Krone). G. R. krúna og króna (af et latinsk Ord). Heraf kryna. — 2) Jøse, Jøsepunktet paa Renneflets Hoved; derimod paa Dyrene: det Punkt i Panden hvorfra Haaret udbreder sig i en Kreds. Rignende Betydning har Jsl. krúna, Eng. crown.

Krunckvervel, m. Gaarboisvel, det Punkt hvor Haaret afstikker sig paa Jøsen.

Krupe, f. Krupe.

Krus, n. Komplimenter; Dyoartning. giera Krus for' ein: gjøre Bøsen af En, vise særdeles Artigbed. Sønderfjelds. (Sv. krus).

Krus, f. Krus; Drickelar af Steentoi. (Jsl. krús).

Krusbroet, n. Potteslaar. J. B. Stift.

Krusfabrot (aab. o).

Krusfat, n. Steensab. ligesaa: Krus-Kaal, f. og Krusfjerals, n.

Kruslen, sygelig; f. Kruften.

Krus-ty, n. Steentoi; Porcellænskar og lignende. Meget brugt. i Tr. og Berg. Stift.

Krut (uu), n. Krub. I Nsl. og tilføels i Ag. Stift hedder det Krut, som forudsætter en ældre Form „Krub“. Bruget, ligesom Krut, ogsaa om en Slægt eller Jngel med Henyn til Sindelag og Natur, mest i Helt Betydning. Den oprindelige Betydning skal være Urt eller Fros (J. Krybba). Gam. Sachssif crad, Urt.

Krutla, v. n. arbejde smaat eller seent. B. Stift (i Sv. Kruflse). J. Kutra.

Krutlen, adj. som arbejder smaat og langsomt. I Nbg. forekommer Kruslen, med Betydningen: sygelig, franten.

Kry, v. n. 1. (r - dde), myrte, vrimle, forekomme i stor Mængde. Da va so fullt at de krybde. Ræsten alm. I Kr. Stift hedder det Kru. (J. Kru, n.). I Drl. hedder Imperf. frau, og Cupinum kraue. — Kry er det bedste og almindeligste Ord for dette Begreb. J. Kræffe, kreta, yria, yra.

Kry, v. n. 2. (r - dde), 1) sukne op; fryse op eller stige af Frost, om Vandet. Nsl. — 2) syde, tage jævnt og sagte. Drl.

Kry, adj. kry, stolt, selvtilfreds. Nsl brugt. i Ag. Stift.

Krydda, og Krydd, f. Krydderie.

Krydda, v. a. krydd. (Jsl. krydda).

Krydig, adj. lystig, overgiven, laab; ogsaa gell, springst. Sv.

Kryffja, f. Kryfte, at gaar med.

Kryffje, f. (Fugl), f. Krytte.

Kryffje, v. n. (Jsl. kryfte), myrte, vrimle. Sv. — See kry.

Krylle, f. see Krulle.

Kryl (yy), m. Puffel, Udsøining paa Ryggen. B. og Kr. Stift. I Lellern. hedder det oftere Kryl. Ellers Kul, Kals, Kus.

Kryla, og **Krylen**, adj. pufflet; puffelrygget. I Lell. Krylsen.

Krylæst, v. n. bøies sammen, blive pufflet.

trylnasa, adj. krumnæset, som har en Forboining eller Puffel paa Næsen.

Trylryggja, adj. puffelrygget.

Trylt, m. Puffel; f. Tryl.

Trymta, v. n. (a - a), rømme sig, hærte lidt, som naar man vil tale høit. B.

Tryst, Tell. og fl. Paa nogle Steder hedder det ogsaa **Frøemte**, el. **Frømta** (Øst. Drk. og fl.), hvilket ellers har en anden Betydning. Jøsl. krimta.

Trymting, f. Harken; ogsaa Jamlen og Forlegened i Tølen.

Tryna, v. a. (e - te), krone, sætte Krone paa. G. R. kryna. (Jf. Kruna). Tryne bruges paa nogle Steder ogsaa om at tugte eller ymyge En; — hvilket da enten er ironisk eller maaskee et andet Ord. (Jf. krine, at pynte). Particyp: **Trynt'**, kronet.

Tryning, f. Kroning.

Tryp, m. en Krøber, Staffel; ogsaa en Krøster, som ikke har Nod til noget.

Trypa, v. n. see **krupa**.

Trypen, adj. fag, haarlig. (Selben).

Tryple (aab. y), f. et Slags Lambed i Fødderne, hvoraf Køerne undertiden angribes. Sdm. og fl. Hedder ogsaa

Trylle. Ellers Høtt, Styra, Stor.

Trypling (aab. y), m. Krøbling.

Trysfa, v. n. (a - a), trykke, lavere. (Jf. slaga, bauta). Ogsaa vige, gaae tilside for En. Jf. **krøsa**.

Trysfa, v. a. flere med Krydsjern.

Trysling, f. Skure eller Fald, som staares med Krydsjern i Staverne i Lønder, paa det Sted hvor Bunden skal sættes ind. Jf. **logg**.

Tryter (aab. y), n. et Huusdyr, Nød, Gjed eller Faar. Hedder ogsaa **Trytyr** (X. Stift); **Trytel** (Ndm. Sdm.);

Trytur (Sogn, Tøllern.), **Trytur** (Sdm.), og er egentlig et fremmedt Ord (Creatur). I Sønder Berg. siges oftere „**Velst**“, som dog ogsaa er fremmedt. Et mere nationalt Ord for dette Begreb synes at mangle, da Ordet **Fø**

selvsaant kun bruges kollektivt om samtlige Huusdyr, ligesom **Genab**, **Dustap**, **Andmarktje**.

Trytje, f. en Art smaa Waager (*Larus triactylus*). Sdm. og fl. Hedder ellers **Tryllje**.

Træ, f. Kraa, Kræb, Krær.

Træbe; f. Ørreb, Forølle. Nfj. Sdm. (i de nordlige Bygder **Kræe**). Ellers **Aure**, **Kjøa** og fl. — Hertil: **Krædetode**, f. Medestang til Ørredskierie. **Krædetraum**, m. Snoren paa Medestangen.

Kræe, n. en Staffel, en Iben Tingest.

Træ. — I Sdm. bruges ogsaa **Kræde**, f. om Børn som ikke trives godt; saaledes: „ei **Kræde** te ate“, om En som ikke har Mælblyt. (Jf. Jøsl. **kræda**, **Blødbed**).

Trægda, f. Træstinger (en Eghøim). B. og Tr. Stift, Helg. Bald. og fl. —

Hedder derimod **Krilla**, i Tell. og for det meste i Ag. Stift. (Jøsl. **krægda** betyder et højt Barn, og **kræda**, **Udsæt**).

Træfa, f. Træfa.

Træma, v. a. (e - be), gjøre flam eller fugtig (af fram, adj.). Kun om Veiret eller Luften, naar den bliver mild og derved foraarsager, at Sneen synker sammen og bliver fugtig. Kan fræme Sneen. B. Stift. (Mere alm. **kræmst**).

Træma, f. den Tilstand at Sneen et flam eller fugtig. Kan snøva i **kræma**, o: der falder flam Sne. B. Stift.

Træmast, v. n. om Sneen: synke sammen, blive flam eller fugtig. Nogle Steder **kræmast**; f. **kræma**.

Træmefonn, f. egentlig en Masse af flam Sne; i Sdm. et Sneestreb, en Lavine af flam Sne. Modsat **Djælfonn**.

Træmefnø, m. = **Kramfno**.

Træming (**Kræmning**), m. en Haandfuld (= **Griping**). Røf. Tell. (Jøsl. **kræmningr**).

Træmta, v. n. hærte; f. **trymta**.

Træmta, v. a. (a - a), trykke, trykke; knuge eller vride, f. **Tr**. Klæder naar man vaster dem. B. Stift. Forudsætter et forløbet **kræmta**; el. **kræma**, at trykke (Sv. **krama**; G. R. **kræmja**). Jf. **Kræmting**, **kræmla**, **kræmfa**, **kræmpa**.

Kræmting, f. Krøstet; Bredning.

Kræmfje, f. **kræmfja**.

Kræsa, v. n. (e - te), leve lækkert, vrage Nøden eller udsøge det lækkreste. (J Drk. **kræse**). Jøsl. **kræsa**, **krædre**.

Kræsen, adj. kræsen. Jf. **Kræs**.

Kræsona, el. **Kræsa**, f. **Kræsenbed**.

Krætur, f. **Krøter**.

Kræw, adj. bygtig, stærk og slink til at arbejde. Sdm. **Hall**. og fl. I Drk. siges **kræwen**. (Jøsl. **kræw**, **kræf**).

Krø, for **Krør**, o: **Braer**; f. **Kraa**.

Krøf, m. **Krøgning**, **Grøb** eller **Tag** med en **Krøg**.

Krøfja, v. a. og n. (e - te), 1) sætte, gribe eller trække til sig med en **Krøg**. (G. R. **krøfja**). — 2) krumme, bøie, gjøre kroget. Alm. og meget brugeligt. (Sv. **kröka**). — 3) v. n. vunde, brie til Siden eller tilbage, gjøre **Krøg** paa Væden. — **krøfje ein fift**: faae en **fift** paa **Kroget**, uden at den har bidt paa.

- kroftje seg:** bøte sig, krumme sig. kroftje seg ikþoy: bøte sig sammen. kroftje atte ett hol: stoppe et hul paa Klæder. (Jf. krafa). — Particp: kroft', bœtet, krummet.
- Kroftja, f.** En som gaar krum eller nedbœtet. Baade om Menneſter og Dyr.
- Kroftjaſt, v. n.** (-eft, -teft), blivt krum.
- Kroftjen, adj.** vant til at bøte eller krumme sig. Jf. kroftjen.
- Kroftjing, f.** Krumning, Sammenbœtning.
- Kroftling, m.** Indbyggere af Kroftsherred (Kryſshæra') i Suſſerub.
- Krop, f.** Krop. — Kroter, f. Kryter.
- Kroſys, m.** en liden Kornſtal paa Ageren. Sogn. (Jf. Rauf).
- Kroſya, v. a.** lægge Kornet i Stal eller Dyrger. Sogn.
- Ku, f.** (H. Ayr), en Ko. — Formen Ku bruges kun i en Deel af Landet (Stav. Amt, Tr. og Ag. Stift), hvortil man paa andre Steder siger Ayr baade om een og flere; ſaaledes i B. Stift, Abg. Læll. og flere. (G. N. kú, pl. kyr; Jøl. kyr, i Central). Fleertal paa nogle Steder Ay (Kjy); — beſtemt Form: Kynn'e (for Kyrne), Kybna, Kynn; — Datto i Nordre Berg: Ku'næa (for Kunom). I Sammenſætning er Formen Ku meſt almindelig, f. Ex. Kuband, Kubæa; men i Søndre Berg. hedder det Kyra (Kyraband, Kyræst).
Ku, m. Top; ſee Kuw. — Kua, adj. om Faar, ſee kuva.
- Kua, v. a.** (a - a), kue, nedtrykke. G. N. kuga.
- Kubb, m.** Klods, Blof, kort Stump af en Træſtamme. Hedder paa nogle Steder Kubbe; men er ellers et alm. og meget brugeligt Ord. (G. N. kubbr). Genſtydligt er Rabbe (Tr. Stift), Kumb, (Sbm.), Knubb og Lump.
- Kubba, v. a.** afſugge i korte Stumper. (Jf. kabba). kubba ſund' ein Stoff.
- Kubben, adj.** but, ſump, rundagtig eller tyk og kort. Meget brugeligt veſtenſheds og i Tr. Stift.
- Kubbeſtol, m.** Stol ſom er dæmet af en heel Stol, ſaaledes at den nederſte Deel er rund ſom en Huggeblof, men den øverſte Deel er ubhulet paa den ene Side og danner Stolens Ryg. Brugeligt i Abg. og Læll.
- Kubbet, adj.** tyk, ſump; f. Kubben.
- Ku-far, n.** Spor efter Kær.
- Ku-fjos, n.** Koſtald; f. Fjos.
- Ku-fo(d)yr, n.** Winterfordring for en Ko. Hedder: Kufoð, Kufoðr, Kufoðtr.
- Kuſtra, f.** Koſte, Dvertrøje; af forſkjellig Form, ſaaledes i Helgeland ſom en Skjorte eller ſom de ſaaſtalte Skudſtaffer. Dgſaa en Finnertrøje.
- Kugla, ſee Kogla.**
- Ku-bagge, m.** Græsgang for Kær.
- Kukka, v. n.** forrette ſin Nødtørft (meſt om Børn). B. Stift. (Jøl. kúka).
- Kuffelur, f.** Kuvung.
- Kul (uu), m.** Bugle, Bule; iſær en bœynet Plet paa Legemet efter et Slag eller Støb. Alm. men hedder i Tr. Stift: Kula, f. (Jøl. kála).
- Kul (aab. u), f.** en ſvag Blæſt, en Luſtning. B. Stift. (G. N. kul). Genſtydligt er Gul og Kjola.
- Kula (aab. u), v. n.** (a - a), blæſe lidt; iſær om en ſvob Luſtning. (G. N. kula). Dgſaa: gula, tjola, tjyla.
- Kula, f. 1)** en Kugle. (Sv. kula). — 2) Bugle, Bule: f. Kul. — 3) en liden Staal, et liden rundt Kær. Nordre B. — Kule bruges ellers meget i Nordre Berg. om en Sammentomt til Leg og Lyktigbed, en Stund ſom anvendes til Forlyſtelse. Saaledes: „et Kort-Kule“, et Spilleparti, et fuldkændigt Spil (ſom nemlig varer længe eller deles ſig i flere Afdeeling). Egeſaa „Danſar-Kule“: en Kæſte af Dandſe.
- Kulbe, m.** Kulbe. I Ahl. ogſaa Kula (aab. u). Jf. Kalbe og Kåle.
- Kulle, f.** Pige, Kvindfolk; jf. Stikkulle. Øſterb. (Sv. kulla).
- Kulp, m.** Kule, Fordybning i Ruuden. Hedemarten. (J Læll. Kope).
- Kultryggja, adj.** bukketrygget. Inbr.
- Kuls, m.** Kryſen, Fornemmelse af Kroft. ſaa ein Kuls i ſeg: føle Kulbe tubœretes eller i Kroppen.
- Kulſa, v. n.** (a - a), 1) føle Kulbe i Kroppen, fryſe lidt. Meget brugeligt. 2) gylte, blivt bangt. Gan kulſa He føre da. Heraf Kulling, f.
- Kulſen, adj.** kulbfjær, ſom let føler Kulbe; ogſaa frygtſom, bange.
- Kulur (Kulette, uu), adj.** buglet, fuld af Bugler. Jf. blaakulur.
- Kum (el. Kumm), m.** Løddel i Skrift, Punkt, Skilletegn (egentlig Komma). Nordre Berg.
- Kumar (aab. u), m.** Knop, Lovknop paa Trær. Dgſaa: Fro-Knop, Kalle. B. og Tr. Stift, Helg. og fl. I Tr. Stift findes ogſaa Formen Kumur (Dr. F), og Kumul (Inbr.). I Sbl. hedder det Krum. Jf. Knupp.
- Kumb, m.** Klods, Blof (= Kubb). Dr. Sbm. og fl. — G. N. kumbr (i Barlaams Saga).
- Kumla, v. a.** (a - a), 1) øſte, knuge; ſom-

mentrykte. 2) vundetr, bringe aflave.
 Heraf: um-rumla, adj. Rbl.
 Rumla, f. Klump; sammenkælte Bøller af Meel og Poteter eller deslige (et Slags Mad). Hard. Kr. Stift. Hebber ellers: Rump (Mandal), Klubb, Klot (søndensfelbs), Ball (nordensfelbs).
 Rump, m. see Rumla.
 Rumpoas, m. Kompas. (Ligesom Jøl. kompas, af et italiensk Ord). De fremmede Ord, som begynde med com og con, udtales her sædvanlig med rum, Luu (aab. u), f. Er. Rumpoß, Kuntraß. Entsette af disse Ord have ellers antaget en egen Form; saaledes: Rumpformera, konfirmere. Rumpmedera, kommandere. Rumpreali, el. Rumptrari, o: hinderlig (Eng. contrary). Rumpkelura, i Betegnelsen afgjøre, beslutte (Nordre Berg.), er formodentlig: konkludere.
 Rumpervute, f. et Slags Bøller tilslævede af Fisserogn og Meel. Nordre Berg. og flere. Rogle St. Rumpervose.
 Rump, adj. n. indluffet, boakt, mørkt. (= tovt, tvamt). Romd. Jutr.
 Rumul, f. Kumar.
 Rumyl (-myr), f. Stog.
 Run, adv. Run, ifkun. Bruges meget paa Helg. Ellers siges: bærs; — if. kon, ifte kon.
 Run, m. Søsnekl; f. Runung.
 Runge, m. Rønge. Hebber ogsaa, dog sjeldnere: Runge. (G. R. konungr, kongr; Sv. kung. I Sammensætning desis Runge (Runge-), desis Runge.
 Rungebrev, n. kongelig Bevilling, Kongebrev; Bevilling o. f. v.
 Rungeby, f. Mangel paa Rønge; Juteregnum.
 Rungerikke, n. Røngerige.
 Rungeboetter, f. Røngedatter, Prindsesse. Ligesaa: Rungefaan, m. Prinds.
 Rungegar, m. Rønggaard, Hof.
 Rungeveg, m. Alfarvet, Landevei som er anlagt efter Dvrigbedens Foranstaltning.
 Rungeøtt (-øgt), f. Røngøtt.
 Runna, v. a. (Rann; Runna; Runna), at runne. Juyerf. hebber ogsaa Runde (Søndre Berg.) og Runna. Run. — Betjdn. 1) kunne, have Lækkhed eller Afgang til. 2) formaae, være ifhand til. 3) Hende, have lært; f. Er. Eg kann være eit Vers. Ellers bruges Ordet sædvanlig med et Infinitiv og forbindes umiddelbart med bette (ifte med en Partikkel som i det Islandsk). — Runna til: være klar til, have Styld. Eg kann ifte te bæ: jeg kan ifte gjøre ved det; eller ogsaa: det er ifte min

Styld. Eg kann ifte fyre bæ: jeg kan ifte afhjælpe det. Han kann ifte me bæ: han er ifte bekendt dermed, ifte øvet deri. — kann henda: maafter, vel muligt. Hebber oftere „kann ifte“ (kann ifte). — If. kann, kanna, kenna.
 Runnande, adj. Rundig, særdig, flink, som har lært mange Arbeider. (Nest i Søndre Berg.). Kann ogsaa betyde: gjort; muligt at lære.
 Runngjord, adj. Rundgjort.
 Runnskap, m. Runskab.
 Runnug (Runng), adj. 1) bekendt, som man veed om. Da vart Runng. (Søndensfelbs). G. R. Runnugr. — 2) Runbig, bekendt med noget. Han a ifte Runng i bæ. Gbr. og fl.
 Runstr, m. (og Runst, f.), Runst, bet at man kan eller er øvet i noget. Formen Runstr bruges i B. Stift, og Runst f. i det Søndensfelbske og tildeels i Tr. Stift. Flerantal: Runstr (Lell.), Runstre (B. Stift).
 Runstug, adj. 1) Runstig, om Arbeider. 2) nem, særdig, flink; ogsaa opfindsom. Hebber ellers ogsaa Runstug og Runstrig. (B. Stift).
 Runya, f. 1) en Slaal, eller et Ildet rundt Rar (= Rula). Sogn, Hall. Hard. (Jøl. kupa). — 2) en' ubullet Blot, Hælleblot (= Brya). Lell. If. Røpe.
 Runy, adj. byb og rundagtig.
 Runpul, m. Runskens; f. Røppel.
 Run (aab. u), hvort; f. for.
 Run, m. 1. Berme, Bundfalb; ifør et Mælk og Valle. Rbl. Hard. (If. Rørg, Grugg).
 Run, m. 2. egentlig: Lubet med Høvedet (see Lura); oftere: Stændning, Stillebed, Slappelse; ogsaa Nedsættelse, Anger, Fortrydelse. Han fell ein Run: han begynde at hælde med Høvedet. Gier deg ingen Run fore bæ: læg det ifte paa Gjerte. — Da kenna Run ette Røte: efter Lyst kommer illøst; eller: der kommer en Stillebed efter en Ror Lystigbed. Rbl. og fl. (If. Jr. Str). — Run bruges ogsaa i den fremmede Betjdnng: Run, Hælbredelse.
 Runa, v. n. (e-te), 1) lude med Høvedet, høre Høvedet ned mod Brøstet. Meget brugeligt ifør i B. og Tr. Stift. (I svenske Dial. Runa). — 2) helle, ligge stille, sove; ifør i en Ildt sammenvøiet Stilling. Det læg karte aa son. (If. Rar, kurr, Runa). — 3) strante, føle Marbed eller Slappelse, ifte være vel tilpas. Tr. Stift. Ogsaa være nedsættelse, bebrøvet, tungslødig. — Forbindes ofte med seg; saaledes: Run seg

- keb: bote sig ned, gjøre sig liben. (J. Hard. skal det bedste: kusa seg ne).
 Kure seg ihop: lægge sig tæt til hinanden. „Kure seg“ siges ogsaa om fuglene, naar de bote Hovedet ind imod Brystet for at sove.
- Kuren**, adj. 1) nebbstet, som luder med Hovedet. 2) nebbflagen, taus, tungknug. 3) stranten, ikke vel tilpas. Drk. og fl.
- Kurende**, adv. i Talemaaden „Kurende still“: bomstille. B. Stift.
- Kuring**, f. det at man biter Hovedet ned; ogsaa Hølle, Stilhed.
- Kurl**, m. f. Kurler og Kogla.
- Kurla**, v. n. kurre. Ogsaa tale utydeligt eller formeget af Struben. Hard. og fl. Heraf Kurlmaal, n. Skurren, Kæst Strubelyd i Talem.
- Kurle**, m. Krolle, Lok, Udbot. (Jf. Krull). — Kurleppone, pl. Høvelpaaner (= Kure). B. Stift.
- Kurleis**, hvorledes; f. forleis.
- Kurr**, m. Besymring (= Kur). gjere seg Kurr fyre ein Ting. Nordre Berg. — Kurr'en er ellers et Koffenavn til Jaar. Sbm.
- Kurr**, adj. stille rolig; stilltende. Gull. Balb. og fl. (Jf. kurr og kurr). G. N. kyr.
- Kurva**, v. a. (a-a), bringe til Ro. Kurre seg: blive stille, laae sig til Ro; ogsaa lægge sig til Hølle. Balbær, Dufferud. (Jf. kura).
- Kurra**, v. n. kurre, gjere (som Duer).
- Kurme(b)**, m. Dørlege. Ag. Stift.
- Kursumar**, f. Kursumbr.
- Kurd**, m. 1. en Ring eller Løkke af fassmenskeede Tong. Mastkuro. (Sbm.). Jf. Korva.
- Kurv**, m. 2. Hølse. Meest brugt i Hall og Balbær; ellers ogsaa i Hard. Sogn. Rom. (Andre Steder Pylsa). Sv. korf.
- Kurvaß**, v. n. krumme sig, trække sig sammen, indkrummes. Sbl. Ogsaa: Kurva seg. (Beslægtet med korva).
- Kus** (uu), m. en Puffel. Drk. Inbr. (Jf. hysen og Kase). — kusa seg, v. krumme Ryggen; bote sig ned (Jf. kura). — Skal forekomme i Hard.
- Kusele(g)**, adv. fælt; skrælligt. Gulbolen. (Jf. svenske Dial. kuslig; jf. dansk tyse).
- Kusen**, adj. hæslig; styg, sæl. Inbr. — Døje Ord undgaas gjerne paa Grund af deres Ugebed med et vist almindeligt øbsønt Ord.
- Kursumbr**, f. Baardblomst, Rørdruer (Primula acaulis) Sbm. Paa Jæderen: Kursumar. Jf. Synna.
- Ku-Bjæl**, f. Rundbjæl, et Slags Køre og tykke Muslinger (Venus islandica?). Nordre Berg.
- Ku-Lag**, n. Race af Kør.
- Kusma**, f. en Eggdom, som pttret sig ved stærk Høvelse i Ansigtet. Sogn, Søndre Berg. Tell. og fl. (Nordensjæls: Kinnaste). I Sdm. siges „Kusme“ om en Kor Mængde, ligejæm „Kulka“. Jf. Kös.
- Ku-Spøene**, m. Koptæ.
- Kusryggja**, adj. puffet rygget. Drk. Inbr.
- Kussa**, f. Kvietals, ung Kvie. Nbl. Sff. (Jsl. kussa). Paa nogle Steder bruges Kus som et Koffenavn til Korne. (Jf. Tell. skal det bedste: Kisse).
- Kussekals**, m. = Kvietals. Nbl.
- Kut** (uu), n. Løb, Sprang. Østbr.
- Kute**, v. n. (e-te), løbe, vende, skæbe sig meget. Meget brugeligt i Østbalden. (Jf. Tr. Stift bedder det fyte). — Jf. svenske Dial. kuta.
- Kutmaga**, adj. om en Fisk; hvis Hæve er vrænget under Erøftningen (el. træklet ud i Mundet). Sbm.
- Kuungje**, f. Kuvung.
- Kuv** (Ku), m. en rundagtig eller affumpet Løb; Fortøining, Puffel. (Jf. Koll). Meget udbredt Ord (Øbr. Tell. Jæb. Sbm.). G. N. kurr. — Ogsaa en Bæder, som har korte Ører. Jf. Kua.
- Kurva**, f. et Faar som har korte Ører. Jf. D. Stift: Kua el. Kue. (Jf. Kurvut). Jf. Tell. bedder dette Tusle.
- Kurva** (kuv, tue), v. a. og n. (a-a), 1) afkrumme, affumpes; sætte i en rundagtig Løb. Hall. og fl. — 2) v. n. bote sig ind, være affumpet eller indkrummet; f. Ex. om en Kuro, hvis Bredder ere indbøiede. Øbr. og fl. (Jf. kyva).
- Kurva**, adj. afrundet; f. Kurven.
- Ku-vamb**, f. Komare.
- Ku-vandel**, m. Høvisl til en Ko. Ellers Rudott, Rutapp.
- Kurven**, adj. opstøt i Midten; lønver, og tillige rundagtig eller affumpet. Meget udbredt Ord, men bedder paa nogle St.: Kurva (kua), akua (Sbm.) og Kurvet (kutte). G. N. kaksör; ogsaa kuföör og akuföör (Rongespillet S. 16. 138).
- Kurvenda**, v. n. vende tilbage imod sin Villie, brives tilbage, f. Ex. i en Storm. Nbl. Sogn.
- Ku-vör** (öo), m. en Portion Føder til Ro. Sogn og fl. Dgs. Kyravor.
- Kuvung** (Kuungje), m. Søsmag, Snekke, Svirelsnekke; eller i Almindelighed: Sneglehaus; Snekketal. B. Stift, dog særvanlig i Formen Kuungje (Sbm.).

bre Berg.) og Kung eller Høretung (Edm.). I Tr. Stift hedder det Buhund; nogle St. Ruffelur. (I Jøl findes Ravnene kufungr, kudungr, kungr, kukulur).

Kvant (kvant, kvette), adj. 1) rundbagtig ophøiet; f. kvæn. 2) kortret, som har korte Drer; om Haar.

Kvuoere, n. en Koes Værdie; noget som koster ligesaa meget som en Ko. Søndre Berg. og fl. — I Edm. **Kvuoere** (aab. y).

Kva (for kvat, kvat), pran. hvad, hvilket. Formen er meget forskjellig; saaledes: **Kva** (Nordenfielbs og fl.), **Ka** (Sbl. Jød. og fl.), **Kæ**, og **Ko** (Sogn. Gbr. Balb. Hall. Sæt. Fisker), **hva** (Mandal, Rbg. Buskerud), **hoart** eller **hott** (Rbg. Tell.). Som et eenligt spørgende Ord bruges ogsaa „**ba**“ (Hall. Nbl. Selg.) og nogle Steder: **hæ** eller **he**. — Formen **va** (**hva**) er meget sjeldent iblandt Almuen. G. N. **hvat** (**huat**).

Kva bruges ogsaa abstrakt i Betydning: hvilken, hvad for en, eller hvor-
dan. F. Ex. „**hva** Dag“: hvilken Dag; „**hva** Tid“: hvilken Tid; naar „**hva** Folk a **de**“: hvoraa Folk er det.

„**hva** Raans Sam a han“: hvilken Raads Søen, el. af hvilken Familie er han.

„**hva** Slag“: hvilket, hvad for noget. (Hedder ogsaa: **hva** for Slag). „**hva** for ein“ (**hæ** for ein): hvad for en, hvilken. (Søndenfielbs ogsaa: **høffen**).

„**hva** for nofo“ (i Ag. Stift: **hæ** for noe): hvad for noget. — I Spørgsmaal sættes **Kva** foran en dermed forbunden Præposition; saaledes: **Kva** til, o: til hvad, hvortil. **Kva** mæ: hvormed.

Kva føre: hvorfor. Jf. den. — Saavel dette som mange af de følgende Ord slutte, efter det gamle Sprog, egentlig have „**hv**“; men denne Lyd gaar i vort Folkesprog sædvanlig over til „**kv**“, og foran o til blot **k**; i Døre Lædemarken hører det ogsaa som „**qv**“, f. Ex. **qvæk**, **qvætt**, **qværd**. I Pronomener og Partikler er Overgangen „**hv**“ til „**kv**“ dog ikke saa ganske almindelig, da de søndenfielbske Dialekter her ofte have **h** (uden: v); saaledes: **hær**, **hør**, **høse** (see **kvær**, for. forso). Gram. § 89.

Kva'a (**kvæe**), v. n. spørge paany, Åge **kvæ**. (Jøl. **hvæe**).

Kvabba, v. n. bemænte til, stoppes, mangle Afbød; f. Ex. om Røg. Selg. (Skulde egentlig hedde **kvava**).

Kvada, adv. **kvædt**, **kvætra**. Edm. **Rff.** (Nu **selben**). G. N. **hvadan**. (Jf. **heda**, **heda**).

Kvætt, f. kvætt.
Kvæll (**kvæll**), n. Urebe, Forvirring; **Kvællerie**.

Kvælla, v. n. fuste med noget, forsøgt noget forjæves og berøvet bringe Sagen i Uorden. Jf. **kvælla**, **kvælla**.

Kvællast, v. n. komme i Uorden.

Kvæls (**kvæls**), f. **kvæls**.

Kvæl, m. **kvæl**. (G. N. **kvæl**). — Et andet **Kvæl**, som synes at betyde en langagtig Hoi (G. N. **kvæll**), findes i mange Stedsnavne, men er ellers, saavidt vides, ubrugeligt.

Kvælgrind, f. en Flod eller Rette af **kvæler**, som forfølge en Fiskeflod.

Kvællkjæl, f. **kvæll** (**Sperma ceti**).

Kvæltok (**oo**), f. **kvæltok**, eller de saakaldte Fiskebeen. Nordenfielbs.

Kvam, m. en Afstrøg, en Dal eller Bld, som er indsluttet saaledes, at den ikke kan sees i nogen **kvæll**. Forhen brugeligt i Nbl. men nu sjelden. (G. N. **kvæmm**). Findes i mangfoldige Stedsnavne, som **kvæmm**, **kvæmm**, **kvæmm** og fl.

Kvæmmelmann, m. **kvæmm**, som i ledager en Frier og fremfører hans **kvæmm**. Edm. (Ekers: **kvæmm**, **kvæmm**). Formodentlig for **kvæmm** (**kvæmm**), af G. N. **kvæmm** (**kvæmm**) og **kvæmm** (**kvæmm**). Jf. Jøl. **kvæmm** (**kvæmm**).

Kvæmm (**kvæmm**), n. en besværlig Ting eller Person; Noget som er til Uleilighed. Edm.

Kvæmm (**kvæmm**), adj. **kvæmm**, **kvæmm**, **kvæmm**, **kvæmm**. I Sogn skal det hedde **kvæmm**. (Jøl. **kvæmm**, **kvæmm**, **kvæmm** (**kvæmm**)). Jf. **kvæmm**.

Kvæmm, adj. n. indsluttet, trangt, **kvæmm**, som mangler Luft eller Udfigt. Gbr. **kvæmm**. Hedder i **kvæmm** og **kvæmm**. **kvæmm**; ellers **kvæmm**, **kvæmm**, **kvæmm**. (Maafste egentlig **kvæmm**). G. **kvæmm**.

Kvæmm, f. **kvæmm**.

Kvæmm, **kvæmm**, f. **kvæmm**, en Hjelbplante (Angelica Archangelica). Hedder paa nogle Steder ogsaa: **kvæmm**, m. (f. Jøl). Jøl. **kvæmm**, og **kvæmm**.

Kvæmm, f. pl. et Slags aflange haarde **kvæmm**, som findes i Hjernen paa Fiskene. N. Berg. (Gental slutte hedde **kvæmm**).

Jøl. **kvæmm**, formodentlig beslagtet med **kvæmm** (**kvæmm**). **kvæmm** ogsaa **kvæmm**.

Kvæmm, f. **kvæmm**, bekendt af dens krybdragtige Lugt og Smag.

Kvæp, n. en blød Masse, f. *Ex. Geier*, blødt Kjøb og deilige. *Ebl.* (*Jøl. kvæp*, blød Fedme).

Kvæpen, adj. 1) blød, fugtig, vedstøfuld, *Ebl.* — 2) om Saar: opfulmet, aaden, gabende. *Ebm.*

Kvæpp, f. *Kvæppa*.

Kvæp, adv. hvor, hvorhenne, paa hvilket *Sted*. *Vest-* og *nordenfjelds*. *Hedder* ellers: *Kor* (*Sogn* og *fl.*), *hor* (*aab.* o) og *haar* (*Rbg. Lell. Busslerud* og *fl.*). *Ev.* og *G. N.* *hvar*. — *Kværhelt* (*hørhelt*, *lobelt*), *hørhelt*. *Kværfraa*, *hørfra*. — *Jf. kvært* og *kvæda*.

Kvæp, pron. hver, enhver (deels abjektivisk, deels substantivisk). Bruges i forfællig Form, nemlig: *Kvæp* (mest alm. *vest-* og *nordenfjelds*), *Kvæp* (*Rbl.* og *fl.*), *Kvæp* (*aab.* o) og *gvæp* (*Lell.*), *Kvæp*, *aab.* o (*Gbr. Valb.*), *Kvæp*, med oo (*Sogn. Hall. Valb.*), *hor* (*aab.* o) og *haar* (*Rbg. Bussl. Hedm.*). *Ev. hvar*; *G. N. hverr* (*plur.*), og *hværr* (*dualis*).

— Paa enkelte *Steder* har det en egen Form i *Femininum* (*hær* i *Dualis*), saaledes i *Ebm.*: *kvær*, m. *kvær* (oo), *kvær*, f. og *kvær*, n. I det *Vestfiske* hedder det i *Dualis*: *Kvæp*, (som egentlig er en *Akkusativform*). *Dativ* hedder tildeels: *Kvæp*, *Kvæp* (*Ebm.*), *Kvæpjo* (*Sogn*), f. *Ex. Helt'i ta kvæpjo* (i *Ebm.* *Helt'a ta kvæp*), o: *Halobelen* af *hvært* *Slags*. *Ein i kvæp* (*haubenne*, o: *ren* i *hver* *haand*). (*Ebm.*). *Genitivet* „*kvæps*“ forekommer i *Talemaaden*: „i *kvæps* *Raans Hus*“. (*Ebm.*). — I *Forbindelse* med *Ordenstallene* sættes *kvæp* altid *sidst*; altsaa: *annen-kvæp* (*hver* *anden*); *femte-kvæp* (*hver* *femte*); *tiande-kvæp* (*hver* *tiende*) o. s. v. *Blandt* *andre* *Talemaader* mærkes: *Kvæp ein*: *hver* *eneste*, *alle* *tilhøve*. (*Forstjelligt* *fra* *ein-kvæp*). *Ein* *aa* *kvæp*: *enhver*. *Kvæp annen*, f. *nebenfor*. *Kvæp sin*: *hver* *sin*, *een* *til* *hver*.

Kvæp, adj. stille, rolig. *Hær* er *sa* *kvæp* *aa* *stille*. *Gbr. Hedm. Busslerud*. (*Jf. hurr*, *hørr*). *Ogsaa* *adverbialt*, f. *Ex. han* *sat* *kvæp* (o: *stille*, i *Ro*). *Habeland*, *Jnderoen*. (*Jf. Sv. kvar*, *efter*, *tilbage*).

Kvæp, v. a. 1. i *Talemaaden* „*kvæp* *seg*“, *skaae* *sig* *til* *Ro*, *hvile*; *ogsaa* *lægge* *sig*. *Hedemarken*, *Wærd*. — I *Busslerud*: „*hurr* *seg*“; *Jf. kura*.

Kvæp, v. a. 2. *bræmme*, *sætte* *Bræmmer* *eller* *Kanter* *paa* *Klæder*. *G. Kvæp*.

Kvæp-annan, *hinanden*. (*Jf. einannan*). Bruges *oftere* i *Fleertal*: *Kvæp-annan* (*for-are*, *forandre*, *hvorandre*). — *Sæt-*

tes *ofte* *adskilt*; f. *Ex. Kvæp* *at* *annen*: *til* *hinanden*. *Fraa* *kvæp-anna*, el. „*kvæp* *fra* *anna*“: *fra* *hinanden*. *Um* *kvæpandre*, el. „*kvæp* *um* *andre*“: *om* *hverandre*.

Kvæp-dags, *hverdags*. *Hedder* *ogsaa* i *Kvæp-dags* (*Rbl.*), *Kvæp-dags* (*Lell. Gbr.*) og *haandags*, *for* *hverdags* (*Busslerud*). *Te* *kvæp-dags*: *til* *hverdags* *Drug*. I *Ebm.* *hedder* *det* *ogsaa*: *te* *kvæp-dagslege* (*aab. e*); i *Dr. Hønbøle*; *Jf. G. N. hverdagslige*. — *Hertil* *Kvæp-dagskæde*, *Kvæp-dagsmat* og *fl.*

Kvæp, m. *Bræmme*, *Kant*, *et* *brede* *Baand* *som* *tilsies* *paa* *Kanten* *af* *Klæder*. *B. Stift* og *fl.* (*Jf. Sv. qvard*). *Ellers* *Bora*, *Fald*, *Lift*.

Kvæp, m. *Karm*, *Ramme*, *Indfatning*. *Glas-kvæp*. *Nordre* *Berg*. *Drift* og *fl.* (*Ellers* *Korm* og *Kor*). *Jf. Aagne-kvæp*. *Jøl. hværm*, *Wienlaag*.

Kvæp-sin (*for*sin), f. *kvæp*:

Kvæp (*kvæp*, *kvæp*, *kvæp*), n. af *kvæp*: *hvært*. *Ette* *kvæp*: *efter* *baanden*, *lidt* *efter* *lidt*. *Wæ* *kvæp*: *underriden*. *Hølg.*

Kvæp, adv. *hvorhen*, *til* *hvilket* *Sted*. *Hedder* *ogsaa*: *Kvæp*, *Kvæp*, *kvæp* (*Ev. hvæp*; *G. N. kvæp*). *Jf. kvæp* og *kvæda*. *Kvæp* *aa* *de* *du* *vill*: *hvorhen* *vill* *du*. *Eg* *vett* *ette* *kvæp* *han* *gjæll*.

Kvæp, m. 1) *Qvart* i *en* *Fjøl*. 2) *det* *samme* *som* *kværtel*. (*Fremmebt*).

Kvæp, n. *Qvarteer*, *Fjerdedeel*. (*Jøl. kvæp*, af *et* *latinsk* *Qv*). I *Særdeleshed*: 1) *Fjerding*, *Fjerdedeel* *af* *en* *Lønde*. *Vest* *alm.* — 2) *Fjerdedeel* *af* *en* *Men. Kr. Stift*, *Ebl. Ellers* *kvæp*, n. og m. — *Derimod* *bliver* *en* *fjerdedeels* *Lime* *kalbet* *kvæp* (*ce*). — 3) *Fjerdedelen* *af* *Raanens* *Omlobstid*; *Raan*-*Uge*.

Kvæp, n. den *Ud* *da* *Raanen* *er* i *første* *eller* *sidste* *Qvarteer*.

Kvæp, adv. *efter* *baanden*, *lidt* *efter* *lidt*. *Dr. Ellers*: *ettekvæp*.

Kvæp, n. 1) *Krebs*, *Ring*, *hvoraf* *noget* *indesluttet*. *Wærd*. og *fl.* „*seta* *kvæp* *um*“: *omringe*, *stille* *sig* i *en* *Krebs* *omring*. (= *gjera* *Wanngar*). — 2) *en* *Omgang* i *en* *Bygning*, *et* *enkelt* *Tag* *af* *Stofke* i *en* *Firkant*, *eller* *en* *Stok* *til* *hver* *Væg* *af* *Huset*. *Lell. Ellers*: *Kvæp*, *Kvæp*, *Umkvæp*, *Umkvæp*. *Der* *uden* *synes* *kvæp* *ogsaa* *at* *have* *flere* *Betydninger*; saaledes i *Jnderoen* *det* *samme* *som* *Flekk*, el. *Høp*. (*Egentl. Kvæp*; f. *kvæp*).

Kvæst, adj. 1) *høst*, *stærk*. *G. N. hvæst*: *Heraf* *kvæsta*. 2) *spids*, *tynd*, *smal* *som* *en* *Eg* *eller* *Db.* 3) *figurl. stærk*, *haard*,

- bestig. Neutr. Kvæssa bruges ofte substantivisk om flærende Kæbskaber; s. Er. bruka kvætt (bruge Kniv eller beslige); vera kvætt þá seg.
- Kvæssa, f. et Slags Flynder med skarpt og haardt Skind. Nordre Berg.
- Kvæssbukka, adj. om Fiske, som have smal og skarpt Bug.
- Kvæsseleikje, m. Gvasheb, Starphæb.
- Kvæssmølt, adj. skarp eller haard i Stemmen.
- Kvæssryggja, adj. skarvrygget.
- Kvæstrent, adj. som har hvæstet Lænder.
- Kvæstinda, adj. som har skarpe Pigger eller Tænder; s. Er. om en Kam; ogsaa om Hæle.
- Kvæss-oygd, adj. hvæstet, som har skarpe Dine. Gaalendes siges ogsaa „eit kvætt Augnelag“, om et skarpt Blik, et Dilest som betegner et bestigt Sind.
- Kvætt, m. 1) en Kvætt (s. Kvætt); 2) en Klasse eller Skjerm paa Planter. Buskernd.
- Kvæstein, s. under Kvætt.
- Kvæt, n. Slibning (af kvætt, kvætt), bruges lun i Sammenkættning. Hertils: Kvættein, el. Kvættsjonn, m. Slibestikke (hvormed man holder Kniven til Stenen under Slibningen). Kvætgor (aab. o), n. det Grums eller Mudder som efterhaanden samler sig i Slibevandet. Sdm. (Andre St. Slibesand). Kvætstein, m. Hvæstesten. Kr. Stift (høvantslig udtalt: Kvæstein). Ellers Bryne og Hein. Kvættvatn, n. Slibevand. (Sjelden).
- Kvæt, adj. fyrig, frisk, rask. Meget brugt i Hall. og Valders, ogsaa i Sdm. og flere Stæder. G. N. hvæt. — kvæt, om Dyr af Hantjønnet, har undertiden Begrebet af Velhed eller for Avlekræft. En lignende Betydning synes ogsaa forbunden med det Jæl. hvæt.
- Kvætletje, m. Fyrigbed, Friskhed.
- Kvætna, v. n. blive mere fyrig.
- Kvæt, adj. slibt, hvæstet. Particyp af kvættja.
- Kvæt, n. og Kvættag, n. Overtag, Hæleklædning ovenpaa et Lag. Valders. Ogsaa i Tell. hvor det hedder Kvætt (el. Qvæt). Ellers Vartak. — Efter den tellemarkste Form kunde det forklæres som Kvals el. Kvols (v: Hvælv); men efter den valberste synes det at have en anden Oprindelse. Jf. kvæva.
- Kvæt, adj. formodentlig med Betydningen mørk, skummel, er anført i en Bise fra Guldbrandshælen, men bruges nu ikke. Det har imidlertid god Grund i Sproget som beslægtet med kvæva, kvævna, kvæt og kvætt. (Jf. Sv. kvæl, kvætt, kvætt, kvætt).
- Kvætt, v. n. (a-a), kvætt, tabe Tand. Ag. Stift, Ellers kvætt (Dr.). Kvætt (Valders), Kovna (B. Stift), G. N. kvætt. Jf. kvæva, kvæva.
- Kvættag, f. Kvæt, n.
- Kvætt, Hætt; s. Kvætt.
- Kvæt, f. Kvæt. Kvætt, f. kvætt.
- Kvætt, en Fuld; s. Kvæt, f.
- Kvættag (ubrugt), f. Kvæt. Jf. Kvætt, Kvætt.
- Kvættag (aab. e), m. Svinebug, Bugstak afflaaret i en lang Strimmel. Sdm. Stæder uden Tvivl i Forbindelse med det gamle kvæt (Bug), ligesom Dræt kvættag (for Kvættag).
- Kvætt (aab. e), v. a. (a-a), kvætt, kvætt. Er mest brugelig i Hga. og Tell. hvor det hedder kvæt, og har i Indikativ: kvæt; kvætt; kvæt; ligesom G. N. kvætt (kvætt, kvætt, kvætt). Han kvætt kvætt (kvætt kvætt, kvætt). Han kvætt kvætt (kvætt kvætt kvætt). Sdm. siges „kvætt“ mest om en langvarig Syggen; og i denne Betydning hedder det ogsaa undertiden: kvættlinke (maakte for kvættlinga).
- Kvætt, f. Syggen; idellig Syng.
- Kvætt, m. Svætt (Injekt). Uegentlig om en hidsig, opstående Person. Dræt hedder ellers: kvætt (Søndre Berg.), Svætt (Sogn), kvætt (tildele i Hga. Stift), Kvætt (Dr. Namb.).
- Kvættbølle, n. Hvættbølle; Svættbølle. B. Stift. Ellers kvættbølle, kvættbølle (Øst. og S.), kvættbølle (Kr. Stift).
- Kvættstung, m. Svættstik.
- Kvætt, f. 1. Barne af Vl; ogsaa Hæt, Hættingehof (af Dbarne). Nordre Berg. Hga. og S. (Jæl. kvætt). Jf. kvætt Dialekter kvætt.
- Kvætt, f. 2. Kvætt. Affom, især af Kvætt eller Smaate. Hall. — Begrebet er formodentlig det samme som i det foregaaende, nemlig noget Opkriftende eller Fornæmte. Jf. kvætt og kvætt.
- Kvætt, adj. forkriftet, styrtet. Etal bruges i Hall. (Mon ikke kvætt?).
- Kvættja, v. a. (e-te), 1) oplide, forkrifte, styrtet efter en foregaaende Svættelse. Tell. (i Formen kvættje). Egentlig: vætte til Kvætt, sætte i Bevættelse. Jf. kvætt. — 2) kvætt, kvætt, gjøre Jæl. Alm. i B. og Kr. Stift, ogsaa nordensjels. G. N. kvættja. — 3) figurlig: vætte, pype, bringe paa Bane. — kvættja i (el. kvættje 'tt): kvætt, faae Jæl i kvættja upp: kvætt Jæl, gjøre Jæl paa Arnen. Hætt oppkriftet.

- Kveitjast**, v. n. 1) tænde, sænge Jb, begynde at brænde. 2) opkomme, bryde ud, begynde. De kveitjast ei Sott: ber opkom en smitsom Syge.
- Kveitje**, n. Lændeved; Spaaner og tørre Splinter, som bruges til at tænde Jb med. Meget brugeligt i Berg. og Kr. Stift; ogsaa i Helg. Ellers Eldkænde, Lændeved, Snarte.
- Kveitjefis**, f. Spaan at tænde med.
- Kveitjing**, f. Antændelse; Opfirtelse.
- Kveitjil** (Kveitjel), f. = Kveitje.
- Kveit**, opstændt; ogs. opfirtet.
- Kveim**, hvo, hvem; f. Kvein.
- Kvein**, f. 1) tyndt Græs, fine Græsstraa (især *Agrostis* og *Poa*). Buserud. (Sv. hven, *Agrostis*). — 2) tynde Haar. Edm. Kun i Fleertal. Kveine. Harkveine.
- Kvein**, hvinebe; f. Kvina.
- Kveis**, f. 1. Traadorm, Kryb som findes i Fiskenes Indvolde. Ogsaa et Slags Svulst i Hænderne, som undertiden paa-tommer under Fiskeriet, og som troes forarsaget af saadanne Dyr. Nordre Berg. (Det Jøl. kveisa forklæres ved Bylber paa Fiskene).
- Kveis**, f. 2. 1) Jdebestindende efter en Aars; Dørligbed, Slappelse. Besten-sjelds, især ved Bergen. og Stavanger. — 2) et Slags Galtskab forbundet med Slagtilfælde, som undertiden indtræffer efter umaadelig Drikken (det saakaldte delirium tremens). Ag. Stift. (Jf. Jøl. kveisa, Madepine).
- Kveisa** (Kveiste), f. 1) en Blegne med Svulst (= Klovna). Ag. og Kr. Stift. (Sv. qvesa). Jf. Kvisa. — 2) Kopper, Børnekopper. Sogn, Tell. Hall. Gbr. — Ellers kaldet Bola (Søndre Berg.), Smaspola (Kr. Stift).
- Kveisast**, v. n. affætte Materie, slaae ud i Blegner (om en Hævelse eller Sygdom i et Lem). Kr. Stift.
- Kveisegraven**, adj. kop-arret. Sogn og flere St.
- Kveisefetel**, m. Vaccinations-Attest. J Tell. ogsaa Kveisepass, n. Ellers: Bolefetel, Pofefetel.
- Kveisfut** (Kveifette), adj. befestet med Blegner eller Ublæt.
- Kveis-ør**, n. Ar efter Børnekopperne.
- Kveisørret**, adj. koparret. Ellers: bo-legraven, smaspokerette.
- Kveita**, f. Hellefynder (*Hippoglossus*). Dveralt vest- og nordensjelds. Dertmod "Hellest" i de søndensjeldske Kystegne.
- Kveite**, m. og f. Hvede (Korn). Søndensjelds hedder det ogsaa Vette (Hvætte). G. N. hveiti. Fertil Kveitebrænd,
- n. Hvedebrød. Kveitemjøl, n. Hvedemeel.
- Kveitebadn** (el. ban, for barn), n. en liden Hellefynder. B. Stift.
- Kveitefistje**, n. Hellefynder-Jangst.
- Kveite-uggar**, m. pl. Hellefynderens Finner; ogsaa kaldet "Rav".
- Kvek**, f. Kvæl.
- Kvekk**, m. en pludselig Stræk; Guden; Døfaren (f. søg.). Tell. Gard. og fl. Ellers Kvepp, Kipp, Sveit.
- Kvekkja**, v. n. (Kvekk; Kvekk; Kvekkje), faae en pludselig Stræk, blive opkræmt, fare op, som naar man hører et Kræft eller føler en pludselig Bevægelse. Søndre Berg. Tell. Buserud, Hødemarten. — Hedder ellers: Kveppa (N. Berg.); Kippe seq (Edm. og fl.), Kvette (Kr. Stift), Kvekkja (Kr. Stift). Jf. Ang. cvacian, Kjelv.
- Kvekkling**, f. det at man bliver kræmt eller farer op af Stræk.
- Kvekkja**, v. a. (e-te), stramme, strække pludselig. (= Kvepp).
- Kvekkjen**, adj. ræd, let at stramme.
- Kveks**, f. Kveis.
- Kvekt**, partic. stræmt, forstrækket.
- Kveld**, m. (nogle St. n.), Aften, Aftenstund. Meget brugeligt over hele Landet. (Jf. Vsta, som betegner den hele Eftermiddag). G. N. kveld, n. Sv. qväll. — J Kvelb: i Aften; nogle Steder ogsaa: tgaarastes. Buserud. (Ellers: i mørkveld, i aftas). Annan Kvelb: i morgen Aften. Fyrre Kvelben, eller "i fyrrevelds": isorgaarsaftes. De Kvelbs: til Aftenen. (Hedder ogsaa "te Kvelbanne". Abl. og fl.) M Kvelb: ud paa Aftenen. Rest i den Talemaade "Nanen sit a Kvelb" (: kommer seent op). Edm. Sot. Um Kvelben: om Aftenen. Ein Kvelben: en af de sidste Aftener. Kvelb a tomante Norgon, o: seent og tidlig. halda Kvelb: spise til Aftens. go' Kvelb: god Aften! (Hedder ogsaa "gu-kvelb", "godt Kvelb", og i Rbg. "godt Kvelbs").
- Kvelda**, v. n. (a-a), holde Kvelb, slutte Arbeidet om Aftenen.
- Kvelbast**, v. n. blive Aften, lide med Natten. Hedder ogsaa paa nogle Steder: Kvelda. (Sv. qvällas).
- Kvelsfugl**, m. Aftenfugl; i Svog om En, som er mest i Virksomhed om Aftenen.
- Kvelsding**, f. Mørkning; Aftenens Begyndelse.
- Kvelsfnarr**, m. Natravn (*Caprimulgus*). Ag. Stift.
- Kvelsarbeid** n. Aftenarbeid.

Kvælden, f. Aftenen. Saaledes ogsaa Kvældsuff, m. Kvældsaalm, m. Kvældsovers, n.

Kvældsdus (nu), n. Aftenstille, det at et Uveir stilles om Aftenen.

Kvældsete (aab. e), i. den Tid hvori man arbejder ved Lys om Vinterastenen; Tiden fra Mørkningen til den Strund da man gaar tilfængs. Et næsten alm. Ord; hedder ogsaa Kvældasete (N. Berg.), Kvældsetu (Dr.), Kvældseto (Ramb.). Under tiden ogsaa om den Tid da man gaar tilfængs; saaledes i Edm.: D'æ stor'e Kvældasete, o: det liber langt paa Nat, det er hot Tid at lægge sig. Jf. Ditta.

Kvældsede, f. Eftermiddagen. P. A. Kvældsa: ud Eftermiddagen. Ag. Stift.

Kvældslit (aab. i), m. Aftenflaar; Himmelens Udsende om Aftenen.

Kvældsmat, m. Aftenmad.

Kvældemaal, n. 1) Aftenmaaltid; 2) Kvægets Aftenfoder; 3) den Næst som males om Aftenen.

Kvældsmund, n. en vis bestemt Tid om Aftenen, f. Ex. til Fiskerie; oftest om den Tid da man spiser til Aftens. Nordenskjold.

Kvældsrode (aab. o), m. Aftenrode, rodt Egar i Etkerne ved Solens Nedgang.

Kvældsvær, adj. tilføstelig til at sove om Aftenen. B. Stift, Læll. — Hedder ogsaa Kvældsværd.

Kvældsvæve, i. et Raan paa enkelte Blømsker, som lukke sig om Aftenen; især Løsetand (Leontodon). Sogn og fl. I Drkedalen betegner det Gjøgsyren (Oxalis Acetosella), hvis Blade sammenfolde sig om Natten.

Kvældsykt, f. Aftenstund; Arbejdstunden fra Mellemadstid (Nen) til Aftenmaaltidet. S. Jft.

Kvældsvor (ov), m. Aftenmaaltid, Aftenmad. Gbr. Loten, Hedemarken. I Ramb. hedder det Kvældsvær (Kvælvæl); ellers: Natavor, Rottvør. (Sv. grållovard). Jf. Vør og Vær, m.

Kvælse, f. Slum; en slumagtig Svinde. Edm. (Jf. Jsl. hvelja, Hvalstind).

Kvælleggje, v. n. overtrælles med en slumagtig Svinde.

Kvæl, adj. som har en slin og hot Stemme (Barnestemme). Sogn (ubtalt: kvæl'e). I Edm. kvellen; jf. gnell. (G. N. hvellr, Klingenbe).

Kvælp, m. Hvalp. G. N. hvelpr.

Kvælp, v. n. Hvalpe, faae Anger.

Kvælv, n. Hvalv; noget som er hvalvet, især en hvalvet Baad paa Dan-

bet. I Hølg. hedder det Kvold; og i Edm. Kolv. Hertil Talemaaden: fomme paa Kolv's: fomme op paa Kisten (om Føll som have kuldsetlet). Jf. paa Kolva: fippe paa den hvalvede Baad.

Kvælv, v. n. (e-be), vælte om, fomme i en hvalvet Stilling; ogsaa ligge hvalvet, vende nedad; f. Ex. om Kar. Foruden denne Form findes ogsaa: Kvæve (Læll.), Kvæve (Ex. Stift), Kvælv (Hølg.), Kolve (Edm. og fl.), og hølva (Hørd. Nbl. Jttre Sogn). G. N. hvelsa; hvolfa. (Ordet skalde egentlig have stækket Flerion). Formen hølva er, saavidt vides, det eneste Exempel paa Overgangen ty til y udenfor Partiklernes og Pronomenernes Klasse.

Kvælv, v. a. (e-be), hvalve, vende ned, bringe i en hvalvet Stilling; ogsaa styrte noget ud af et Kar ved at vende Abningen ned. I nogle Dial. Kvælv, Kolve og hølva, ligesom det forriag G. N. hvelsa. — kvælv: ut-or: halde ud af (et Kar). kvælv i leg: sluge, slurke af et Kar. kvælv: hørp: vække imod hænden. kolve attyp: dulle ved et hvalvet Kar.

Kvælv, partic. hvalvet, nedvendt. Hedder ogsaa: Kvævd, Kvælv, kvælv (Trondhj. Stift), Kold' (Edm.), kvælv (Nbl.).

Kvælv, m. en Hvalving. Hedder ogsaa: Kvølv og Kolving. — Kvælvings-bru, f. en Bro, bygget som en Hvalving.

Kvem, hvo, hvollen; f. kven.

Kven (el. kvem), pron. hvo, hvem; hvilsken. Dette Erds Form i Dialekterne er meget forskellig; saaledes: a) kvæ (Jttre Sogn), kvæ (Catersd.); — b) kvann (Edm. og fl.), kvem (Læll. Sogn, Ramb. og fl.), ken (Stavanger, Sbl.); c) kvem (Edm. og fl.), kvem (Gbr.), kvem og kvem (forskellige Steder). Naar y bortfalder, udtales f haardt, uden j. — G. N. hvert (nomin.), hvem (acc.), hvem (dat.) I det Søndensjælliske mangler tilføst dette Ord og erstattes ved hvøtt (Høllen, viffen). Ellers er „kven“ maadsteden mest ubredte Form og vel ogsaa den rigtigste, næst efter kvær (kvær). Genitiv betegnes ved: „kven sin“ (kvem sin), o: hvil; f. Ex. kven si Bol æ de (hvils Bog er det). — I Forbindelse med en Præposition sættes kven altid først; saaledes: kven at, o: til hvem. kven fra: fra hvem. kven mæ: med hvem. kven til: til hvem. kven um: om hvem. Jf. kvæ.

Kvænde, n. 1. Kvændekjøn, Kvændfolk (kollektiv). Særl. Tæll. (G. R. kvændi). De va saa lite Kvænde me Kyrkja. Djsaa: en Kvænde, et Kvændfolk; — men er t denne Betydning sædvanlig Femtinnium (ei Kvænde). Jf. Kvinnumann, Kvinna, Kjele.

Kvænde, n. 2. Lændeved, Spaaner at tænde Jib med (= Kvekke). Gbr. Df-tære Eibvænde. Jf. Kvædek. (Jøl. kvænda, tænde; i svenske Dial. qvånda).

Kvæntra, Klynke; f. kvæntra.

Kvænmann, f. Kvinnumann.

Kvænn (for Kværn), f. (Jøl. Kvænna, r) Kværn, Mølle; Vandmølle. I Søndre Berg. „Kvæn“ (G. R. kværn). I Sammenfatning oftest Kvænna (for Kvernar). Det foranførte Kvænne er formentlig beslægtet hermed.

Kvænneberg, n. Klippe hvoraf Møllestene udbugges.

Kvænneabyr (aab. y), m. Kvernepand, tilstrækkelig Vand til Mølle drift. Nordre Berg.

Kvænneadam, m. Møllekam.

Kvænneakall, m. Møllehjul med en tyk, lodret skaende Arel.

Kvænnealagje, n. Mølleklads, Sted hvor en Kværn kan anlægges. Sdm.

Kvænne-ko, n. den nederste Deel af Mølletragten. Jf. Teina.

Kvænnevatn, n. Møllevand, en Vandmasse som er saa stor at den kan drive en Kværn. Bestken va so stor at de va eit heilt Kvænnevatn i han.

Kvænnebus, n. Møllehus.

Kvænnetro, f. Mølle-Kvænde. Gbr. — I B. Stift: Kvænneastok (aab. o), n.

Kvæpp, m. pludselig Stræk (= Kveff).

Kvæppa, v. n. (Kvæpp'; Kvæpp; Kvæppe), gribes pludselig af Stræk, føre op, blive opstræmt (f. kvæffa). B. Stift. I Nordre Berg. hedder Imperf. Kvæpp.

Kvæppen, adj. let at strække, som let bliver opstræmt.

Kvæps, f. Kvæfs.

Kvæpsa, v. n. hjaffe. Gbr.

Kværel, f. Kvervel. Kværjo, f. Kvar.

Kværk (Kværk), m. 1. Strube, Hals. (G. R. kverk, f.). Næsten alene om Fiskenes Strube, især om den Deel deraf, som udføres, naar Fisken skal salttes. Saaleeds ved Bergen: „Ei Luuna me Kværka“: en Lønbe med Fiskestruber.

Kværk, m. 2. Fodblad (= Jarr). Helg.

Kværka (kværke), v. a. (a - a), 1) kvæle (f. kværka); ogsaa dræbe, gjøre af med. 2) udføre Struben paa en Fisk.

Kværka, v. a. (e - te), kvæle, knibe over Struben. R. Stift. Ellers kyrkja og

krøpa. I B. Stift og: Kværka. (I danske Dial. kværke).

Kværkna, v. n. kvæles, tabe Anden. Jæd. og fl. (Jf. kyrkna).

Kværsvill (aab. e), m. en vis Heksesydom, der skal være det samme som Kverke eller Krov i Danmark. Waaslee for Kverksvoll (lige som Værsvill for Værsvoll). Jf. G. R. kverkasullr, Halsbyld.

Kværø, n. en Omgang, en enkelt Rab af Møster i et Garn. Helg. (Kværø Umfar). Jf. Kvarø og Kørø.

Kværø, m. Kværdel, Ring, Kreds. Søndenfelds. S. Kvervel.

Kværø', adj. 1) som gaar i en Kreds eller Bue; især om Vaade, som gænge brede til Siden og vanskeligt kunne holdes i en lige Linie. B. Stift. (Jøl. hverø). — 2) ubrøt, som snart forsvinder. Østere Kværøven. — 3) roff; hurtig i sine Bevægelser. Hall. I Øst. Kværøven.

Kværøva, f. den Side hvortil en Vaad sædvanlig dreier sig, og hvor man bærer for maa roe stærkere.

Kværøva, v. n. (Kværø'; Kværø; Kværøve), 1) kværole, svinge rundt, svæve om i en Kreds. Buserud. (Hjeldeb): Høraf Kværø, Kvervel, Kvarø, Kørø, Kvorøve og Kværøve; hvilke ogsaa synes at haae i Forbindelse med det følgende Kværøva, v. a. — 2) indsvinde, træffe sig sammen, blive smaltre eller mindre. B. Stift, hvor Imperf. oftest hedder Kværøve f. Er. Da Kværø ihop: det blev mindre og mindre. Jf. kværø, kværka, kværka. — 3) forsvinde, stride bort, komme af Synet. (G. R. kværø). Jfar. om en langsom Forvinden, som f. Er. naar et Skib seiler bort. I denne Betydning er Ordet næsten almindeligt. De Kværø burt, el. i B. Stift: „da Kværø vel“, o: man saae det ikke igjen. Sol'i kværø av Hjelde: Solen skuldes af en Sky tæt ved Hjelde. Jf. Gølvørø.

Kværøva, v. a. (e - de), 1) omringe, indslutte, slaae en Kreds omkring. Øst. og fl. Dem ha kværøet en Bjønn i Hø. — 2) bortføre, røve, bringe til et skult Sted. Tæll. især i Sagnene om Trold og Jætter. Han kværøde Rungebotteret (tog Kongebatteret ind i Bjerg). — 3) formindste, indfalbe. (Hjeldeb). En egen Betydning har det i Talemaaden: „Kværø Syn'a“, o: forvirbe eller sluffe Ens Syn ved et Gjøklespil, gjøre at En synes at see noget, som i Virkeligheden ikke er forbaanden; eller egentlig: betage En Synen til at see det

rette. Meget abbrødt. B. Stift, Belg. og fl. (Eilers villa og venda Synne). — Hertil det gamle sjonhverking.

Kvervar, m. egentl. Hvirvel. „Kute Kvervar“, o: løbe efter hinanden rundt omkring et Hus (en leg). Dsteb.

Kvervød, partic. 1) omkringet; 2) bortført, indtagen i Bjerg.

Kverve, n. en Egn som omgives af Bjerge eller Høider; en Strækning, som man paa een Gaag kan overkue; ogsaa et Bygdelaag, en liden Kaste af Gaarde. (Jøl. hverfi). Kun brugeligt i Sætersbaleu, men forfjente at være almindeligt.

Kvervel, m. Hvirvel. (G. N. hvirvell). I Serdeleshed: 1) en Vandhvirvel, Malstrom (= Ringstrøm). — 2) Haarhvirvel; et Punkt hvorfra Haarene udbrede sig eller lægge sig til Siderne, f. Ex. paa Hoved-Bjelen, og ved Boverne paa Dyrene. Ex. Stift og videre. Hedder ogs. Kverv (søndenfjelds), Kvirv (Harb.), Kverel (Edm.); eller Ringvokstr og tilbeels Kruna. (Jf. G. N. millum hvirvls ok ilja).

Kvervelvind, m. Hvirvelvind. Ex. Stift. Jf. Kmit, Lunnakmit.

Kverven, adj. 1) udsvi, som snart svinde bort. Da va so ryrt aa kverve. Edm. og fl. — 2) rast, hurtig. Dst. f. kverv.

Kverving, f. 1) Omringelse, f. kverva, v. a. 2) Forsvunden, Bortfjering.

Kvesa, f. Kvise.

Kvesa, v. a. (e-te), 1) hvæsse, skarpe. Af kvæse. 2) tilspitse, gjøre smal eller spids i Enden. 3) v. n. blive smalere mod Enden, aftage, løbe ud i en Spids. Jf. spita, flata. Da kvæse ned, o: det er smalt i den nederste Ende. I Soga ogflaa om en svag eller aftagende Lyd; see kvære.

Kvesen, adj. 1) Stærk, tiltagende i Stærkehed. 2) smal imod Enden. Sjelden.

Kvesing, f. Svæsen, Tilspidsen.

Kvæja, v. a. (Kvæj; Kvætt; Kvætt), slibe, hvæsse, skarpe. Inf. hedder ogsaa kvæje, kvæta (aab. e), kvættje. G. N. kvæja. Meest alm. om at hvæsse med Bryne eller Haandsteen; i Edm. derimod om at slibe paa en Silvesteen. Hertil Kvæt, Kvøte, Kvætstein. (Efter adj. kvæt skalde kvæja betyde: opstriffe).

Kvætting, f. Silbning, Hvæsning.

Kvøi, adv. hvøi, hvorfor. G. N. kvøi. Egentlig et gammelt Dativ af kvø (hvæt) ligesom „di“ (hvorfor) af va (hvæt). — Kvøi so: hvæstfor det? — Kvøi fyre: hvøstfor, af hvilken Hærfag?

Kvi, f. en Fjeld, en indhøget Plass hvorpaa man samler Kvæget, eller hvor man lader det ligge om Sommeræterne. Meget abbrødt og næsten alaa. Ord. Hedder ogsaa Kvie (Edm.) og Kve (Gbr. Valbers). G. N. kvi. (Eilers Krø, Trø, Grind, Støl). — „Kve“ i Gbr. betegner ogs. det indhøgnede Rum omkring Sæterhusene; eller kaldet Støl og Selsbo. — „Ett Kvøia-bus“ siges i Edm. om et uforholdsmæssig stort Hus eller Børelse.

Kvia, v. a. (a-a), 1) brøve Kvæget paa Fjeld. (Sjelden). Kvøia seg: samle sig i en Fjeld. — 2) gjøbe, opgjøbe en Eng. Jæb. (ofteft med Imperf. kvøbbe). Hertil Kvølla, Kvøvatn, upkvøbb.

Kvib (ubrugl.), f. Kvigslor.

Kvibb (st), gjøbet, vortet. Jæb. (af kvø). Meest i n. kvitt, upkvøitt.

Kvide (kvøia, kvøi), v. n. (a-be), grue, angastes, omme sig for noget, føle Ulyst eller Nobbydelighed, f. Ex. for et Arbejde, hvorfra man venter sig megen Nøte og Ubehagelighed. Alm. Ord. (G. N. kvøia, kvøte). Eg kvøi fyre dæ: jeg føler Ulyst dertil, det er mig ubehageligt. Hedder ogsaa: „eg kvøi mig mæ da“ (Kbl.); „e kvøi mig di“ (Edm.). Dæ stift kvøi, at ein kann kvøi mig te gaa ut.

Kvide (kvøia), f. Ulyst, Nobbydelighed; det at man gruer for noget.

Kvidefull, adj. angstlig, moblæs.

Kvidefaust, adv. uden Angstelse, modigt, med roligt Sind.

Kviden (kvøien), adj. angstlig, forsagt, som mangler Lyst eller Nød.

Kvidefam, adj. 1) angstlig, moblæs. 2) mobbdelig, som vækker Ulyst eller gjør moblæs. Meest i n. (kvøifam). — Gbr. og flere.

Kvibing, f. det at man gruer for noget. — Derimod Kvøibing, m. et frygtfont Kvenneke, En som gruer for smaa Vanskeligheder.

Kvøi, f. kvøte. — Kvøie, f. f. Kvøi.

Kvøivatn, n. gjødenbe Dæstter som udbrede sig over Engen. Hedder ogsaa Kvøisvatn. Jæb. og Valerne. (Af kvøia).

Kvøi-fyre, hvøstfor. B. Stift. Lidet brugeligt, da det oftere hedder „kvøi fyre“, og underliden „kvøstfyre“, som er mindre rigtigt. Jf. kvøstfyre.

Kvøiga, f. Kvøie, ung Kvø. (Gd. kvøiga) i Kvøigar' (el. Kvøigar), m. Fjeld, indgjærdet Malkeplads. Tell. (f. Kvøi).

Kvigekalo, m. Kviekalo, et Kald af Hunkjønet. (Hedder selv. Kvøigekalo).

Kvigebyr, *f.* en Ro som gaaer draagtig med sin første Kals; ogsaa en Ro som kun har havt een Kals. *B.* Stift.

Kviggende (Kviend), *n.* Ungsø; Kalsø, Røder og Drer, — i Nodbetning til Maffelaerne. Guldr. (= Lausfenad, Gjelbsø, Gjelbnøste). *Jf.* *Jsl.* kvigindi, Kals.

Kvigjor, *f.* Buggjord i en Gestejale. *Sf.* Egentlig: Kvind-gjor, af det gamle kvind, *o:* Nave, Underliv. Dette Ord gjenfindes nu kun i Kvigjor og det foranstøttede Kvædal.

Kvil (aab. *i*), *m.* 1) Kjøbet under Hoverne eller Klovene paa Dyr. *Kr.* Stift; ogsaa i Gbr.: og Drk. (i Formen: Kvæf). *Jsl.* kvika. 2) den indre Deel af et Horn; Hornroben eller den bløde Beenspidse, som udfylder det indvendige Rum i et Horn, *f.* *Kr.* paa Køer. *Jndr.* (Gv. qvick). Ellers kaldet Stikket; Stufel og Sto. Kvil er saaledes det levende eller selsomme i Nodbetning til det folestøse. — *J* *Edm.* forekommer Talemaaben: „kvilgende snart“, *o:* meget ømt, om et højt Lem som ikke taaler mindste Berørelse.

Kvil (aab. *i*), *adj.* 1) levende, som har Liv. Sjelden og kun om ufødte Fostere, naar de begynde at røre sig og yttre Lejn til Liv. *Hall.* Østherd. og *Jl.* (Jensens Glossarium fra Sandjorv udføres „kvil og ukvil“ om Tiendom, altsaa Kreature og andet Gode). *G.* *K.* kvikr. levende, — kvil betyder elter; 2) fyrig, livlig, frisk. *Alm.* dog ikke meget brugelig. (*J* *Kr.* Stift: Kvæf); *Gv.* qvick. *Jf.* kvæf, kvæfka. 3) rask, smidig, som bevæger sig let og hurtig. Sjelden.

Kvika (aab. *i*), *v. n.* (a - a), kvage, forfriske. Livet brugl. *Jf.* kvæfka.

Kvika (aab. *i*); *f.* Kvikkvede, et Ukrud i Agrene (Triticum repens). *Kr.* Stift. Hedder ogsaa: Kviku (Zell.), Kvikk og Kuku (Drk.). *Dansk:* Kvægræs; *Gv.* qvickrot.

Kvikfjeld, *m.* Strandfnepe (Totanus Calidris). *Edm.* Ellers Grøntjeld. Navnet har den formodentlig deraf, at den er jævnlig i Bevægelse og staar sjelden stille.

Kvikfjende, *n.* Dyr, levende Skabning. Søterødalen. (*G.* *K.* kvikindi). *Jf.* Kvende.

Kvik-Kalva, *adj.* om en draagtig Ro, naar Fostret begynder at vise Lejn til Liv. *Edm.* *J* *Drk.* siges „kvæf-fjeld“, om Roen, og „kvæf“ (for kvil) om Kalsen. **Kvikkast**, *m.* Livsgjed, Kastet.

Kvikna, *v. n.* (a - a), afkvæ, forkvæfles; ogsaa komme i Bevægelse, blive mere rask og livlig. *Alm.* (*G.* *K.* kvikna).

Kviksænda, *f.* løs og blød Sand, som man ikke kan gaae paa uden at synke i; et Sandlag ovenpaa et Løg Dynd. *Harb.* Boss og *Jl.* (*Jsl.* kviksænda); **Kviksædd**, *adj.* om en Gæst: slet støet, naar nemlig Selsommene naae ind i Kjøbet (Kviken). *Kr.* Stift.

Kviksylv, *n.* Kvægsøls.

Kvikte, *adv.* livligt, med Fortædel.

Kvila, *v. n.* og *n.* (e - te), hvile; udhvile sig. (*G.* *K.* hvila). Ofte *v. a.* saaledes: Kvile seg, hvile. Kvile seg uppate: udhvile efter en Anstængelse. **Kvile Gendenne**; lade Hænderne hvile. Set deg ned og kvil Føtterne dine: sæt dig og lad Fødderne hvile ud.

Kvila (Kvile), *f.* 1) Hvile. Sjelden; *f.* Kvilb. 2) Seng, Lede. *Rdg.* Zell. (*G.* *K.* hvila). *J* Kvillunge: i Sengen. — **Hertil Kvilefløer**, *n.* Sengfløer. **Kvilerite**, *n.* Sengbund. Søterød.

Kvilast, *v. n.* (-test), blive udhvilet, styrkes, forfriskes. En kvilast infje naar en ligg so vøndt. *B.* Stift.

Kvild, *f.* Hvile; ogsaa Stændning, Op-hold. *Alm.* (*G.* *K.* hvild).

Kvild, *adj.* udhvilet; som ikke er træt eller som ikke endnu har havt nogen Anstængelse. *Alm.*

Kvile, *n.* 1) Hvilested paa en Dei. Læmmelig *alm.* — 2) Afstanden imellem to Hvilesteder; et Stykke Dei, som man kan gaae med en Byrde uden at hvile; *Hbl.*

Kvilekjær, *adj.* tilbøjelig til at hvile.

Kvilemund, *n.* en bestemt Lid til at hvile. *Kr.* Stift. (Dgl. Kvilearmund). **Kvileosyete**, *n.* Senglammerater. Stal ogsaa betyde Samlete.

Kvilestad, *m.* Hvilested.

Kviletræng, *adj.* trængende til Hvile.

Kvima (aab. *i*), *v. n.* (a - a), vims, svæve hid og did, bevæge sig usikkert (som Insekter, Fugle, Slægger og døds-lige). *Hbl.* (*Jsl.* hvima).

Kvimming, *f.* Flaar, Vimen.

Kvimpen, *adj.* tilsludet; opfarende. *Hbl.* **Kvims**, *m.* Kamel, Forsyringe. De kom i Kvims. Nordre Berg.

Kvimsa, *v. n.* (a - a), vims, tumle om, løbe fra det ene til det andet.

Kvin, *m.* 1) Kvinn, Pibe. (Østere Kvinnung). 2) En som taler kvinende.

Kvina, *v. a.* (Kvin; Kvain; Kvaine), 1) kvine, pibe. (*G.* *K.* hvina). 2) tale med en kvinende Stemme. 3) kvine, flage, især i Ulde.

Kvinden, adj. 1) hokvinden; 2) tilbøielig til at klynke og klage.

Kvingli, n. 1) Omrumlen, uordentlig Bevægelse (s. Ringli). 2) Bømmelse, Tilbøielighed til Brækning. Sogn.

Kvingla, v. n. omtumles, tøres.

Kvinkra, v. n. klynke, klage sig, især for Smaating. B. Stift. I Indr. Kvinket i Edm. kventee. (G. N. kveinka).

Kvinnna, f. Kvinde. (Isl. og Sv. qvinnna). Bruges i Forbindelsen: „Kor og Kvinnna“; men er ellers næsten ubrugelig i Dagstalen. S. soga.

Kvinnfolk, n. Kvindfolk; i Cental kun om eet Drenge og ikke Folketiet. Alm. isærlig for Kvinnna og Kvende (som vilde være meget betvommere Ord). Hedder paa nogle Steder Kvenfolk (G. N. kvenfolk).

Kvinnmann, m. Kvinde, Kvindfolk. Balbers. Hedder ogs. Kvenmann. (G. N. kvennmaðr). Mann har her Betydningen Drenge; og „Kvinnmann“ har saaledes fuld Grund som Nedsættelse til det almindelige Karmann.

Kvissa (aab. i), v. n. (a - a); 1) bluse, flamme; antændes i en Gasi B. Stik - 2) bruse op; især om stærk Dril, som strax stiger til Hovedet. Kissa var. Nbl. Edm. (Isl. hvissa) - 3) hviste (s. Isl. kvissa, fladre); ogsaa: falske, lee, om en dampet Ratter. Jæd. J. knisa og kvissa.

Kvissa, v. n. (a - a); rasle, som naar noget kryber i jord Græs eller Lyng. De paa so fulst, at de kvissa i kvar et Luc. Nordre Berg.

Kvistr, v. n. (a - a); hviste, tale sagte (G. N. kvinkra). Kvistring, f. Kvistr.

Kvist (ii), f. 1) en Kløft; en Røggreb som er dannet af en Kløft Green. Sogn; hvort det hedder Kvist. Kvistkvist. (Isl. tækkvial). 2) Etvælv, Green eller Arm af en Elv. (G. N. kvial). Ogsaa: en Holme eller Bante, som dannes af en saabaii Elvgreen. Nbl. Gbr. ogsaa i Tr. Stift. og paa enkelte andre Steder. I Sogn hedder det Kvist; i Tr. Stift. Kvist eller Kvistil (med den særegne nordensjælliske Udbæj). Kvista (ii), f. Gjødnng. Jæd. (af Kvist), sliden. Kvistkvatn, n. gjødnende Vand i Jorden.

Kvisun (for Kvistunn), Pintsefesten. I Hall. Balb. og f. hedder det Kvistun (ii), i Edm. og Ndm. Kvisunn. Ed-

lers fortrængt af: det fremmede Ord „Pins“. (G. N. hvitasunn: s. Eng. whitens-tide). Kvisun-asta(n), el. asta, m. Pintseaften. Kvisunbristing f. Bristing. Kvisun-dag, Pintsedag. (G. N. hvitasunna dagr). Kvisunhelig, f. Pintsefest. Kvisunvika (aab. i), f. Pintseugen.

Kvist, m. (Isl. Kviste, r), 1) Kvist; Green. G. N. kvistr. 2) Kvisterødder i Hæle og Lommer. 3) Udbygning paa et Lag; Kvistværelse. (I Bøerne).

Kvista, v. a. (a - a), affviste, hugge Kvistene af. Partie. Kvistar: affvist; ryddet. „kvista“ bruges ogsaa i Betydningen: haste, stunde sig, fare rast og larmende frem. (Sv. qvista, løbe).

Kvistelag, n. en Kreds af Kviste (paa Gran eller Fure); de Punkter hvorfra Kvistene gaar ud i en Kreds. I næste Kvistelagge: i den nederste Kvistering. Søndre Berg.

Kvistelaus, adj. reen, fri for Kvisterødder; om Planter og Hæle.

Kvisthol, n. Gul efter fortsættede eller ufsaldne Kvisterødder i Era.

Kvistra (ii), v. n. kvistre; ogsaa: klynke, klage. Nordre Berg.

Kvistur (kvistette), adj. fuld af Kviste eller Kvisterødder.

Kvit (ii), adj. hvit. (G. N. hvitr). — Kvit'en; Benaevnelse paa en hvit Hest eller paa et andet Dyr af denne Farve. — Han va ilke kvitte so kulde gjere de, og bet kvatte den Sorte Hest, el. det kulde en Skelm have gjort. Nordre Berg.

Kvissa, v. n. (a - a), see hvibagtigt ud, blinke, glimte med en hvit Farve. Kvist upersonlig. De kvista paa de: det afser sig hvit (ordret: det hvit paa det). Tr. Stift og f. I Edm. kvita, med aab. i. De kvita ti Lann'tner det glimter i de hvite Lander, el. man ser Landerne som en hvit Net. (I Tr. Stift: „de kvita paa Lann'tner“) Det Udtryk, som ligger i dette Ord saavel som i de ligegyldende: svarta, rauba, grøna, blaa og fl. er vanskeligt at betegne med andre Ord.

Kvitta, v. a. (a - a), hvit, male hvit. — Hør om Sneen, naar den dækker Jorden med et tyndt Lag. De knaps kviste so mykje at de kvita Mark'a. (I Edm. kvita, med aab. i).

Kvit-auga, adj. hvitøiet (som Heste).

Kvit-ail, m. et Slags Hest (Myxine), ellers kalder Pirral, Sgraal, Sketsmark. Edm.

Kviblad (Kvibla), Kvistkvist (Carduus

Kotocophyllus, en lirt hvid Blade brugtes til Lægebrug. Sdm. og fl. Ellers
 Dilleblad, Hestøra, Store, Gauspreng.
Kvitbrynt, adj. som har hvide eller meget lyse Drenbrune. Tæll. og fl.
Kvitbæra, v. n. (e - te), stumme, gaar i hvide eller stumme Bølger; om Bandet i Storm. B. Stift. (Af Bæra).
Kvite, m. Kæggehvite. (G. R. hvit).
 Maaske ogsaa den hvide Deel af Diæne, som ellers hedder Kvitebikkje, f. (Sdm.), og Augkvite (Valders og flere).
Kvitefluga (aab. u), f. et Navn paa Sneen eller Sneflokkerne. B. Stift.
Kvitel (aab. i), m. (Fl. Kvitsla, r), Sengetæppe, et uldent Dækken at ligge paa. B. Stift. Hall. Vals. og fl. (Jf. Brakvitel, Muffvitel). G. R. hvitill; jf. Ang. hvitel, Kappet. Hedder ellers Kjell (Jeld), Bleia, Underbreibla. — I Sammensætning: Kvitle (tilbeels ubalt Kviltte, Kviltje); saaledes: Kvitlevob, Kvitlevarp, Kviltledast.
Kviteveis, f. Anemone; f. Kvitsymra.
Kvitteskjut, adj. hvitpletet.
Kvitteest, adj. hvitbaaret.
Kviting, m. Hvidling, en bekjendt Fisk (Gadus Merlangus). Alm. i det sydlige Norge, hvorimod Navnet Bleikje, eller Bleik, bruges nordensfelds.
Kvitkædd, adj. Kædt i Hvidt.
Kvitkøst, m. et Slags haard Svamp paa Trærne; f. Knyssa.
Kvitkoll, m. Blomsterne paa Hvidkveeren (Trifolium repens).
Kvitkuvung (Kvitkug), m. et Slags Sofnegle med hvid Stal. (Buccinum).
Kvitel, f. Klost; f. Kvissl.
Kvitleg'n (for: garn), n. Traad eller Bangarn til Sengetæpper; f. Kvittel.
Kvitleikje, m. Hvidhed. (Selben).
Kvitleitt, adj. hvitbladen, som har en meget lys Ansigtssfarve.
Kvitlita (aab. i), adj. hvitfarvet.
Kvitmata, adj. om Korn som har en meget hvid Kjerne.
Kvitmala, adj. hvitmalet.
Kvitna, v. n. (a - a), blive hvidt.
Kvitorm, m. et Slags Traadorm (for: væsentlig Filaria Seta); Stal ogsaa betegne et Slags hvide Slinger.
Kvitpriffut, adj. hvidspraglet, tegnet med smaa hvide Puncter.
Kvitrosa, adj. hvitblommet, tegnet med hvide Figurer.
Kvitstid (-stutte), hvid paa Siderne.
Kvitsymra (Kvitsymmer), f. Hvidstippe Anemone nemorosa). Tr. Stift. Hedder ellers: Kviteveis (Tæll. og flere).

Kvitske (Sæveren, Sbl.), **Selteskud** (Sdm.), **Sauchumar** (Sogn). Formodentlig af Sumar, fordi den er en af de første Blomster, som udspringer om Vaaren. Jf. Ku-simbr.
Kvitt (it), m. en Hvid (i Skilling).
Kvitte (aab. i), adj. hvit, fri for.
Kvitta (aab. i), v. a. (a - a), opgjøre, klarere et Regnskab; ogsaa Kvittere. De Kvitta meg dit: det kommer mig ud paa det.
Kvittafugl, f. Kvitt.
Kvittviba (-vea), adj. hvid i Beden.
Kvittvoren, adj. hvitbagtig.
Kvo(b)a (aab. o), f. Sårstr, eller en hærtraagig Gaff som udskyder af Trærne. Alm. i forskellige Form, nemlig: Kvoa, aab. o (Søndre Berg.), Kvoæ (Gbr.), Kvo'u (Tæll.), Kvo (os) og Ko (Tr. Stift), Kove (Sels.), Kode (Sdm.). — G. R. kvoda; Sam. Dansk qvada; Sv. kåda. — Et Ord, som betyder Raamæll, synes at have havt den samme Form; see Kode og Kæde.
Kvoek, og **Kvoekje**, f. Kvæla.
Kvolv, n. hvalbet Vaab; f. Kvæls.
Kvolve, v. hvæve; f. Kvæla.
Kvoyp, f. kvæppa. — Kvor, f. kvar.
Kvorfen, hvæfen; f. korffe.
Kvorv, n. i Gætersb. det samme som „Kvare“ og maaske Fleertal af dette.
Kvorve, f. Udslugt, Afstifter, Omvandring. Sdm. Han have vide Kvorvinnæ: han har mange Steber at gaar den til, mange Udslugter at gjøre. Jf. Iverba.
Kvorven, adj. 1) indvunden, sammenkrøben; 2) forvunden. Af Iverva.
Kvost (aab. o), m. en Kof (at pudsse med), en Kvast. Gbr. Ellers Kof (oo). Sv. qvast.
Kvosta, v. a. (a - a), koste, pudsse med en Kof. Gbr. Ellers Kofsa (oo).
Kvota (aab. o), f. 1) Eldning. (Af hvæta, hvætte). 2) Eggen eller den Deel som er stibt. Nordre Berg.
Kvo'u, f. Kvoda. — Kvorfen, f. korffe.
Kvæde (Kvæ), n. et Digt. Bruges kun i Sammensætning, som „Dramatikvæ“ (et gammelt Digt fra Leksamark).
Kvæden, adj. svag, sved, liden. Sdm. — Han æ for kvædinn endaa, o: han er endnu ikke stærk nok (som en Dreng). Jf. Ang. hvæde, liden.
Kvæde (for Kvæde), n. Raamæll, den første Mæll af en Ko. Drk. Jæbr. — I Sdm. hedder det Kode (oo), f. — I Tæll. bruges Kvæ, saavidt erindres, i en anden Betydning, nemlig om Gaff eller Gummi af Bark (V). Jf. Kvoda.
Kvæel, f. Kvæl.

tvæf, adj. ryflet, stramt, f. *Er*. ved en voldsom Dværfelse af *Sova*. Eg vart so tvæf'e. Nordre Berg. (If. tvæfka). *Ekers* er „tvæt“ i *Tr*. Stiff en ldtaleform af tvit.

tvæffjelod, f. tviffalsba.

tvælen; adj. småfinbet, som ikke taaler meget. *Sogn*. *Ekers* Hælen.

tvænen, m. (fl. tvæner), og **tvæning**, m. Indbygger af *Kvam* eller *Biger* i *Gardanger*.

tvæm, adj. nem, let. *Rest* i n. (tvæmt), om noget som lykkes godt eller gaaet meget let. *Sdm*. *Sogn*. *Dæ* so tvæmt før an: det lykkes godt for ham (om et Arbeide). *Krossien* æ’ *fje* tvæm’e: et ikke nem til at sænge *Jlv*. Vel egentlig: hurtig til at komme, af det førs eldebe *Kvam* (kom). *Sam*. *Danst*: hvem, hvem.

tvænde, f. *Rvende*.

tvær, 1) hver, f. *tvær*. — 2) hvo, hvem; f. *tvæn*.

tvære, v. n. (e - te), om en fvaag eller neppe hertilg *Lyd*, især om et Forsøg paa at tale. *Sdm*. *Han* va so tvæ’e at de va knappaste de tvæte ’ti ’nae e: *han* var saa tvæ at man neppe kunde høre en *Lyd* af ham. *J* *Sogn* hedder det: „da tvæte i *hæn*“.

tværf, f. *Kværf*. — **tværfe**, f. *kværfja*.

tværsa, v. n. (e - te), tvæse, tvæste. *G*. *R*. *hvæsa*.

tvæte, v. a. (e - te), stille, nedstøbe; f. *Er*. en *Væl* i *Jorden*. *Lell*.

tvæv, m. et indsluttet Sted, en liden Dal som er omringet af høje Bjerge. *Rbg*. (If. *Kvam*).

tvæv, n. Lungbrystsgeb, tungt *Kambebræt* (= *Rov*); ogsaa *Snue*, *Forhølelse* (= *Krim*); *Sogn*, *Hall*. *Guldr*: — *J* *Søndre Berg*. hedder det: *Kvæv*. *Söl*. *kvæf*.

tvæva (tvæne), v. n. (e - de), tilstoppe, luffe (= *hvæva*). *J* *Gærdelssbed*: 1) *tvæle*: betage *Kambebrættet*. *Ng*. og *Tr*. *Stiff*. (*Sv*. *qvåva*). — 2) indslutte, omringe, indeluffe; især om *Fjelde* som slutte sig til *kvænden*, saaledes at de omringe et *Dalstrøg*. *Rbg*. *Lell*. *Heraf* *indtvævet*: omringet, indsluttet. — *Ordet* *slut*de egentlig have *Jumper*. „tvæve“ (ligeform i *Evæntf*), da *fære* beslægtede *Ørd* forudsætte *Koben* *tvæv*; If. *hvæna*, *Kvæv*, *kvæbba*, *kvæmt*, *Kov*, *Hvæva*. — *tvæve* betyder i *Lell*. ogsaa *hvæve*, men er da en *Overgangsform* af *tvæva*, ligesom *flav* for *flav*.

tvæv, partic. 1) tvælt; tilsløppet; 2) indsluttet, omringet. — **tvæv**: tilslut-

tet, mørkt, *fummet* (= *tvæt*; *tvæmt*, *fumt*). *Rbg*.

tvæv, hvalvet; f. *tvælv*.

tvæv, *Smue*; f. *tvæv*.

tvævne, tvæled; f. *tvævne*.

tv (for *tyr*), f. *Ru*. (I alle de følgende *Ørd* maa ty læses *ty*).

tydlag, f. *Ryd*lag. **tydning**, f. *Ryning*.

tyfning, m. *Rydning*. *Difest*: *Rydning*.

tyl, *Ryd*drag og fl. f. *Ryd*.

tyla (*Ryde*), f. en *Runde* eller *Høvelse* paa *Legemet*. *Barfjæla*. *Bløfjæla*. (If. *Ryl*). *G*. *R*. *kyli*, *Ryl*.

tylb (aab. y), m. 1) *Runde* (i *sværet* *Ørd*). *Sv*. *köld*. — 2) *Forhølelse*. *Sogn* og fl. *Maasse* rettere: *Ryd*.

tylja (aab. y), v. n. (tyl; *Ryde*), *Høle*, *jernrum* som et *kvædt* *Duff*; ogsaa *blæse* *svagt* (om *Vind*); If. *Rul*, f. — *Nordre Berg*. (Söl. *kylja*, *kylja*).

tylag (for *Ryd*lag), n. et *Antal* af *ser* *Stykker*, en *hald* *Løst*. *Sogn* og *Ryd*.

tylde *Steder* *Ryd*lag. *Vel* egentlig *ser* *tyar*; eller *saa* meget *Smuase* som *sværet* til en *ty* (*tyr*), hvilket ogsaa findes anmerket i *Pontoppidans* *Blossarium*. *G*. *R*. *kyrlag*, *Barde* for en *ty* (= *Söl*. *kyrgildi*).

tylle, v. a. (e - te), *favne*; *bugge* *Løp*pen eller *Greene* af *tyer*. *Lell*. (If. *Ryd*).

tylne (*Rynde*), f. *Torrebund*, *Altbund*, hvort *man* *tyer* *Korn*. *Nordre Berg*. og i *Tr*. *Stiff*. (*Vel* *Kristiania* hedder det: *Rynde*). *Sv*. *kölna*. *Aug*. *cylna*, *tya*. — If. *Turkfova*.

tylp, m. *Hønt*, *Haandfang* paa *Vetter*. *Nordre Berg*. *Sdm*. og fl. — *J* *Söl*. *Rylyp*. (Söl. *kylyp*). *Ekers* *Høvel*, *Hæv*, *Hald* og fl.

tynd, f. *Art*, *Natur*, *Bestaffendeb*; ogf. *Slags*, *Slægt*. *Meget* *udbredt*, men *ikke* *brugeligt*. If. *Jordlynd*, *fummet*. *G*. *R*. *kynd*, *Slægt*. *Aug*. *kynd*. *Natur*.

tynde, n. *Sindelag*, *Genæst*. *Ørd*. (If. *fynd* den). If. *tynde* og *fyndt*. *Sv*. *kynde*.

tyndel (*Ryndel*), m. en *Fækkel*, et *Blus* at *lyse* med. *Østerd*. — *G*. *R*. *kyndill*, et *Lyd*, og *kynde*, *tænde*. (If. *Rvende*).

tyndesmyfs, *Ryndelmesse* (i *den* *fynd* ar). *Ryndesmyfs* *Rynden*, et *haardt* *Beit* som *færvanlig* *inddræffer* ved *Ryndelmesse*; den *haardeste* *Vintertid*. *G*. *Stiff*.

tyndt (el. *fynt*), adj. *bestaffen*, af en *vib* *Art* eller *Natur*. *Run* i *Sammensætning*, som *godlynt*, *fullynt*, *fummet*.

tyndug (el. *fyndig*), adj. 1) *kvædt*, *tvæf*-sig, *tvædt*. *Meft* *fønden* *fjelba*. (*Sv*. *kyndig*, efter *Jhve*). *Han* *vil* *gjæra* *fynt*

- fyndig** er samme *fy*. — 2) besværlig, overhængende, som idelig flytter og trøgler om noget. *Ramb.* (ubt. *fyngau*).
- Fyngje**, v. n. (*e - de*), 1) brede og høje Halsen (ligesom Fuglene). *Ebm.* (*Helden*). *Jøl. kimgja.* (*Jf. Kfeng*). — 2) svælge langsomt og med Vandskæbend (som naar man spiser tør Mad). *Nordre Berg.*
- Fyning** (for Fyrning), f. det at Kornet faaer Kjærne og modnes. *Sebemarsken.* Forudsætter et Verbum *fyne* (*fyra*), af *Konn*.
- Fyning** (for Fyrning), m. en Kjetel i Sten (= *Lyta*, *Hegaleitet*). *Ebl.* (ubtalt *Fyning*). Af *Konn* (*Korn*).
- Fyne** (for fyrnt), adj. kornet, ogsaa Hertilet. Kun i Sammensætning, som *forkynt*, *smakfynt*. — Ligelydende er det foranførte *fyndt*.
- Fyr**, f. *Ko*. Bruges i mange Distrikter i Hæderfor *Ku*, og er ellers Fleertal af dette. Noget Støber ogsaa i Sammensætning „*Fyra*“, f. *Er. Fyras*’s, *Korabonn*, *Fyravor*. En *Fyr*-Neste: *Wallen* af en *Ko*. *Ebm.* (Kettere *Fyrmjelste*, el. *Kumjelste*).
- Fyrkja**, v. v. (*-he - lte*), 1) Klemme, Indbe, sammensnære. *Søndre Berg.* (om Klæder, Søler og beklæge). *Maafke* ogsaa: *svæle* (*G. R. kyrkja*); *Jf. kværkja* og *strypa*. — 2) svælge med Nøse, som naar man spiser meget tør Mad. *Ebm.* *Fyrkje* til *se*: spise langsomt og med Besvær. *Hertil fyrken, fyrka*.
- Fyrkja** (*Kjorkje*), f. *Kirke*. Formen *Fyrkja* er herstede i de sydlige *Egne* især i *Fjeldbygderne* og *vestenfjelds*; *berimob Kirkja* *nordenfjelds*. *Sw. kyrka*. *G. R. kirkja* (egentlig af et fremmedt Ord).
- Fyrkje-almugje**, m. det forsamlede *Folk* ved en *Kirke*.
- Fyrkjebart**, m. *Vaad* med *Kirkesoll*.
- Fyrkjebof**, f. *Kirke-Psalmebog*.
- Fyrkjeboer**, adj. som kan bruges ved *Kirken*; især om *Klæder*. *D’o* *ikke kirkebart*: man kan ikke gaae til *Kirke* med det. *Nordre Berg.*
- Fyrkjefolk**, n. *Kirkesoll*, *Mennesker* som ere ved *Kirken*.
- Fyrkjefær**, f. *Kirkesætte*.
- Fyrkjegar**, m. *Kirkegaard*.
- Fyrkjefær**, adj. *flittig* at gaae til *Kirke*.
- Fyrkjeflædd**, adj. *flædt* i *Kirkeklæder* (i sine *veste* eller *bedste Klæder*).
- Fyrkjelag**, n. *Selskab* af *Kirkesoll*.
- Fyrkjen**, adj. 1) *Indben*, som *kleumer* eller *indsnærer*. *Nbl.* (*Helden*). 2) om *Mad*: *tør*, *haard*, *vaanselig* at *svælge*. *Ubr.* *Ebm.* (*Jf. tofjen*).
- Fyrkjefokn**, (*oo*), f. *Kirkefogd*.
- Fyrkjeveg**, m. *Vej* til en *Kirke*.
- Fyrkjeværja**, f. *Kirkeværge*.
- Fyrkna**, v. n. *tilkøypes* i *Gassen*, *have* *Nøse* med at *svælge* (naar nemlig *Mad* den *stænber* i *Svælget*). *Nordre Berg.*
- Fyrmelse**, n. *Beklemmelse*, *Erkønting* i *Brystet* og *Indvolvene*. *Ebm.*
- Fyrmest**, v. n. (*Jyf. Fyrmest*), *beklemmes*; *søle* *Erk* eller *Sammentrækning* *indvortes* i *Legemet*; især for *Brystet*. *Ebm.*
- Fyrva** (*Ljære*), f. *Ljøre*.
- Fyrva**, v. a. (*a - a*), *svøbe*, *vikke* *Klæderne* omkring et *støbt Barn*. *Nordre Berg.* *Eit fyrva Barn*: et *Barn* i *Svøb*.
- Fyrving**, f. *Barnesvøb*.
- Fys**, *vælger*; f. *Hjosa*.
- Fysen**, adj. *puflset*, *puflerugget*. *Orl.* *Jf. Kus*.
- Fys**, m. *Kys*. (*G. R. koss*).
- Fysa**, v. a. (*e - te*), *ludse*.
- Fysfretngd**, adj. *Fysfjelsfin*.
- Fyta** (*oy*), f. *Bugle*, *ubhængende* *Bugt* eller *Fjeld* paa *Klæder* eller især paa *Huden*. *Nbl.* *Han* er *so* *felt*, at *ba* *heng*’ *Kyrtima*. (*Andre* *St. Pofe*).
- Fyte**, v. n. 1. (*Fyt*; *Faut*; *Fote*, *aab. v.*), 1) *flyde* *frem*, *komme* *op*, f. *Er.* om *Fiske* og *Søbr* naar de *flyde* *op* i *Bandsladden*. *Han* *fant* *upp* *atte*. *Nordre Trondh.* — 2) *løbe*, *springe*, *rende* *afsted*. *Han* *fant* *upp* i *Særen* (eller *Gal’n*). *Ramb.* *Indr. Fosen*. *Derimob Fute* (*e - te*) i *Guldbalen* og *Værb.*
- Fyte**, v. n. 2. (*e - te*), 1) *stænde*, *mulke*, *give* *onde* *Ord*. *Busserub.* *Han* *lødte* *paa* *meg*. (*Jøl. kyta, lites*). — 2) *strøbe*, *prale*, *gjøre* *sig* *til* af *noget*. *Lell.* og *flere* *St.* *søndenfjelds*. *Han* *heve* *ikke* *fort* *te* *fyt*’ *av*.
- Fyten**, adj. *pralende*, *fortalende*.
- Fyting**, f. *Strøben*, *Pralerie*.
- Fytor**(b), n. *Spotteglofer*, *onde* *Ord*.
- Fyva**, v. a. og n. (*e - de*), egentlig *afsumpe*, *aftrunde*, af *Kuv*. *Fjær*: 1) v. a. *bøte* *sammen*, *trykke* *ned*. *Harb.* *Fyva* *sæg* *ihop*: *krumme* *sig*, *bøte* *hovedet* *ned*. *Fyva* *Dyrinna*: *slaae* *Væerne* *ned* (især om *Heste*). — 2) v. n. *væse* *indbøst* eller *indneden* *ovenktil* (som *Kar*, *Kurve*, *Waade* og *beskige*). *Ebm.* og *R.* *Ellers* *luse*.
- Fyven**, adj. *indbøst*, *indneden* paa *Kanterne*. (= *luven*).
- Fyvetak**, n. et *Lag* som *gaær* *skraat* *ned* paa *alle* *Sider*, eller som *ikke* *har* *nogen* *Gavl*. *Ebm.*
- Føla**, *Før* o. f. v. *see* *fjå*.
- Føa**, *Føla* o. f. v. *see* *fjå*.
- Føyla**, *Føyla* o. f. v. *see* *fjå*.

L.

La, Ladning, Lag o. f. v. see **Lad**.
la, see **lada**, **lata** og **leggja**.

Labb, m. **Lad**, **Fød**; ogsaa **Soffer** (see **Lobde**). — **Labber-bus**, m. et dygtigt **Slag**. **Rordre Berg**. og **fl.**

labba, v. n. gaae, traste afsted, især om en plumb og noget raff **Gang**. **Hertil labbande(s)**, adv. f. **Er**. **Dø va 'fje lengje før han kom labbandes**.

labbelenskt, adj. om et besynderligt og uforstaaeligt **Sprog**. **Maaste** egentlig **lappelenskt**.

Lad (**La**), n. 1. 1) en **Stabel**, en ordentlig oplagt **Høb**; ogsaa en **liben Muur**. **Widalag**, **Nævelad**, **Fiskead**. **B.** og **Kr. Stift**. **J B. Stift** har det i **Fleertal Lad** (**aad. v.**), el. **Lo**. — 2) **Ladning**, især i **Geværer**. **Søndenfielbs**. **Hertil Fyre-la** (**Forladning**). **Ordet skalde** ogsaa betyde **Bygning**, hvilket kan sees af **Honnlad** og **Hjorlad**. **Jf. Lag**.

Lad (**La**), n. 2. **Brudepynt**, et **Slags** pragtfuldt **Hvedepynt**, som bæres af **Brudene**. (**Brure-la**). **Sætersd. Tell.** (**G. N. hlad**, **Guldstads**, **Frynbjer**).

lada, v. a. (**a - a**; el. **a - de**), **lade**, **opstabe**, **lægge** i **Lag** eller i en ordentlig **Høb**. **Ogsaa lade** i **Skibe**, og i et **Gevær**. **Hedder sædvanlig: la'**, — **r - bde** (**Søndre Berg**. **Jæb.** og **fl.**), **ladba** (**Er.**), **laada** og **laa** (**Gbr.**); **ellers: løde** (**lea**) og **leble** (**lea**). **G. N. hlada** (**hled**, **hlood**).

ladalaus, f. **liblaus**.

ladd, part. **ladet**, **lastet**; f. **leble**.

ladba, v. a. **lade**, **lægge** **Ladning** i. **Er**. **Stift** og **fl.** (**Udtaleform** af **lada**).

Lade, f. f. **Løde**.

Lading (**La'ing**), f. **Kornets Indlæggelse** og **Opstabling** i **Laden**. **Jæb.** og **fl.**

Ladning, f. f. **Lad** og **Farm**.

Lad-tein, m. **Ladestof** i **Geværer**.

Last, f. **Hjørne** i en **Træbygning**; især **Fugerne** eller **Stoffenes Sammensætning** i **Hjørnerne**, **Søndenfielbs**. **Hedder** **ellers** **Nov**. — **J Gbr.** er **Last** den **indvendige Deel** af **Bæggehjørnet** (= **Navebogg**), og **Nov** den **udvendige Deel** (= **Navehovud**). **Heraf** **leste**.

Lag, n. 1. 1) et **Lag**, en **Lægning**; en **vis Masse** som **ligger jævnt udbredt** over en **anden** (altsaa = **Flø**). **Søndenfielbs**. (**Sw. lag**). **Især** et **Kornlag** som **neblægges** i **Loen** til **Lærkning** (= **Berja**). **Gbr.** **Sogn** og **fl.** **Al** **Koben** **lag** i **leggja** (**lagbe**) eller egentlig i

leggja (**lag**). — 2) en **Stabel**, en ordentlig oplagt eller opstabet **Høb**, f. **Er**. af **Ved**. **Hall**. **Gbr.** og **fl.** **Ellers** **Lad**. — 3) **Række**, **Rad** eller **Krebs**. **Hertil** **Fjellelag** (**Fjelbrække**), **Uffalag** (**Række** af **smaa Klipper**), **Kvistalag** (**Krebs** af **Kviste**). **Jf. Bygdalag**, **Grendalag**. — 4) et **Kuld**, de **Unger** som et **Dyr frembringer** paa een **Gang**. **Er**. **Stift**. **Ellers** **Legde**, **Føde**, **Vøle**. **Undertiden**, dog **sjældnere**, om en **Familie**. — 5) et **Lav**, et **Selskab**, en **Forsamling**. **Alm.** og meget **brugeligt**, f. **Er**. **Bryllaupslag**, **Dansarlag**. **Bastelag** o. f. v. **Hertil** hører ogsaa **Betydningen**: et **Laug**, en **Forening**. — **Talemaader**. **J Lag**: **tilsammen**, **med hinanden**. „**vera i Lag** **mæ ein**“: **være** i **Selskab** **med** **En**. „**leggja Lag**“: **slaae** sig **sammen**, **gibe** sig i **Følge**. „**slaa Lag**“ i **samme** **Betydning**; ogsaa om at **begynde** en **Samvirken**; f. **Er**. **med** en **Handel**. „**brjote Lag**“: **stille** **Selskabet**, **træde** **ud** af et **Selskab**.

Lag, n. 2. 1) **Stilling**, **Leie**, **Orden** hvori noget er **lagt**. **J rette** **Lag'ne**; i den **rette** **Stilling**. **koma** i **Lag**: **komme** paa **sin** **Plads**. **koma** av **Lagge** (**gam. Dativ**): **komme** **afslave**, i **Uorden**. „**laupe** **av** **Lag**“ (**eg. løbe** paa **Lav**), **bruges** i **Swm.** f. **Er**. **Dø** **kann** **snart** **laup'aa** **Lag**, **o**: **det** **kan** **let** **indtræffe**; **Dmstændig** **beberne** **kunne** **snart** **føle** sig **saalede**. „**slaa** **mæ** **Lag**“ (**el. vid** **Lag**): **vedvare**, **holde** sig **uden** **Forandring**. — 2) **Fæstepunkt**; **Indsnit** eller **Hage** paa et **Nebstak** (f. **Er**. paa et **Hjul**), **hvorved** **man** **kan** **fæste** eller **stoppe** **samme** paa et **vis** **Punkt** og **tillige** **forandre** **bets** **Stilling**; **saalede** paa **Bommen** i en **en** **Væveristol** (**Rislag**), paa en **Lampe** (**Kolelag**), paa **Kjædeltrøge** (**Skæringelag**). — 3) **Grab**, **Maal**, **Maade**. **J** **sædvanle** **Lag**: **passende**, i **sædvanligt** **Maal**. (**Jf. lagleg**). **Jve** **Lag'ne**: **overmaade**. (**Jf. Doerlag**). **So** paa **Lag**: **sa** **omtrent**. **Dø** **ligg** **ikke** **Lag** paa: **det** er **ligeegyldigt**, **man** **behøver** **ikke** at **regne** **det** **sa** **noie**. — **J** **denne** **Betydning** **bliver** „**Lag**“ **meget** **ofte** **forbundet** **med** et **Superlativ**, og **betegner** **da** en **Grab**, **som** er **lidt** **over** **det** **passende**; f. **Er**. **J** **grovaste** **Lag**, **o**: **vel** **grov**, **næsten** **for** **grov**. **J** **finaste** **Lag**: **næsten** **altfor** **fin**. **J** **haraste** **Lag**: **lidt** **haarbare** **end** **man** **ønskede**. **Ligesaa**: i **meste** **Lag** (**næsten** **for** **meget**); i **minste**, **leng-**

ke, seinafte, tillegaste Lag; o. s. v. Alm. og meget brugeligt. (I Svensk ligeban).
Lag, n. 3. 1) Skik, Maneer, Maade, f. Er. at bevæge sig eller opføre sig paa. Hertil Handlag, Fotelag, Gangelag og fl. Eit godt Lag te arbeide. — Dg-
 saa Bane, Egenhed. (Sv. lag). Han
 heve da Lag'se at han lær so ofta. —
 2) Nembød, Færdighed, Dyldse, det at
 man er erfaren i noget eller har det
 rette Greb derpaa. fœ Lag paa eit Ar-
 beid. Da vil vera eit Lag mœ alt.
 Dg saa Leilighed til at ubfinde, at kom-
 me paa Spor efter noget. Saaledes i
 Sbm.: fœ Lag paa o: komme paa Spor,
 faae et Nys om; f. Er. Dei ha faatt
 Lag paa kœrbœst han œ. — 3) Skik,
 Orden, Forsætning, Tilstand. I godt
 Lag: i god Stand. (Motsat Ulag).
 De fœtt eit anna Lag: det sit en anden
 Skik, gif paa en ganske anden Maade.
 De heve eit sœrt Lag: det har noget
 sœregent ved sig, det gjœr et sœregent
 Indtryk. — 4) Natur, Art, Eiendoms-
 melighed, egen Bestaafenhed. Fisker
 heve da Lag'se at han sœtte mot Strau-
 men. Ulven œ paa Lag liksom Hunden.
 — 5) Sind, Lune, Stemning (= Lot,
 Pone). Han var i Gœ'e-Lag'se sitt: i
 sit gode Lune. Hertil Talemaaden: „til
 Lags“ (te lags), o: tilpas, til Maade,
 efter Ens Sind. D'œr ikke godt at
 gjœr 'an te lags: det er vanskeligt at
 gjœre ham tilpas, han er meget krœsen.
 Alm. og meget brugeligt. (Sv. til lags).
 — De hœtblit anførte Betydninger af Lag
 udgaae allesammen i forskjellig Retning
 fra eet og samme Grundbegreb (Roben
 i laggia, leggia og laga); men da dette
 Ord anvendes i saa overordentlig man-
 ge Tilfælde, er det vanskeligt at give
 nogen nœiagtig Bestemmelse af Betyd-
 ningernes Forhold til hinanden.
Lag, n. 4. i den gamle Betydning: Lov
 (G. N. og Sv. lag), er nu forœldet
 og findes kun i Ordene: Lagrett og Lag-
 verja. Bruges ellers i Formen Log, f.
 i det Bœsifte.
Lag, n. 5. Bœdste hvormed man over-
 gyder noget; især et varmt Affog som
 gydes paa Maltet under Brygningen.
 Nordre B. Sbm. (Elers Log, Laug).
 Sv. lag, Affog. Jf. laga, utlaga.
 Hertil Lagbytte, Laggrytte, Lagtols. —
 Lag, i Betydningen Vand, findes maa-
 skee i Talemaaden: „fara Lands œ La-
 gie“, o: vankt om vœbt og bœret, fare
 over Land og Strand. B. Siff. Stulbe
 egentl. hebde: Lands œ Laga. G. N.
 lôgr (Vand), gen. lagar.

laga, v. a. 1. (a-a), overgyde med Vand
 især togende (Lag).

laga, v. a. 2. (a-a), lave, ordne, ind-
 rette. Alm. I Gbr. og Drl. lagaa.
 (Sv. og G. N. laga). I Særbelesbed:
 a) tillave, tilberede, faae stand. b)
 danne, give en vis Form eller Skikkelse.
 c) sœle, læmpe efter noget. d) mage,
 foranstalte at noget skeer. e) med Da-
 tiv: bestemme, tilbœle eller bestille En
 noget. — laga seg: sœle sig; læmpe sig.
 laga seg til: gjœre sig fœrdig, sœtte sig
 i Stand. laga til: tillave; ogsaa om
 en Kone: lave til Barfel.

laga, adj. bannet, ordnet, indrettet; og-
 saa stikket, bestaafent. Eg hev' ikke da
 so laga: Leiligheden falder ikke saale-
 des for mig. Ein œr ikke altid laga te
 da: man er ikke altid oplagt dertil.

lagast, v. n. lave sig, sœle sig; om Om-
 stœndigheder. Da lagast altid noke til:
 det laver sig, altid saa at der bliver
 noget. Da lagast ein œtar til (Sbm.):
 det sœter sig saaledes at en œber faær
 œde; den som vil leve lystigt, faær al-
 tid Leilighed.

lagd, part. (af leggia), lagt. Hertil:
 upplagd, attelagd, ihoplagd o. s. v.

Lagde, m. en sammensillet Lot eller Lot
 af Haar (= Karst). Drl. hvor det ogsaa
 faer bebder Klagede. G. N. lagdr.

Lagelse, n. 1) Ordning, Indretning; 2)
 Skik, Orden, Maade. Meget brugl. i
 Tell. (Lagels).

lagfœr, adj. fœllstabelst, stikket til at leve
 i Selskab. Soqn og fl. Dg saa om En
 som har Lytt til Selskab.

lagga, v. a. (a-a), sœtte Bund i Trœ-
 kar, eller egentlig at skjære det Indsœt
 i Staverne, hvort Bundens skal falde
 (f. Logg). G. N. lagga. I Soqn og
 Tell. betyder det ogsaa at gjœre Trœ-
 kar (Spand, Bœtter o. s. v.) i Almin-
 delighed. — Hertil Lagging, f. om Ar-
 bettet, og Laggar, m. om den sœmt
 gjœr Trœkar.

Laggeband, n. det nœberste Baand paa
 et Kar, det som er nœrmest ved Bun-
 den. Hœrer til Logg, f. ligesom ogsaa:
 Laggejærn, n. et Slags Kniv hvor-
 med man skjærer Loggen eller Bund-
 sturen. Laggespyr, n. Bundsald af
 Mœll. Sbm.

Laging, f. Tillavelse, Ordning; f. laga.
Lagje, n. forefat Arbeide, som skal fuld-
 føres til en bestemt Tid. Hebemærken,
 Dstœrb. og fl. Elers Fyreloga, Mlag,
 Laggrst.

lagje, adj. bestikket, bestemt eller tilstik-
 tet af Skæbden. (G. N. lagim). Am

han æ nofo godt lagje: hois han har god Lyfte, hois der foreskaer ham en lyffelig Fremtid. Naar ho va Lto lagje: dersom hun skulde leve længere. Det va so tungt lagje: de havde saa tung Skæbne. — Meget udbrebt Ord (Berg, Stift, Tell. Hall. og fl.). Ordet er mærkeligt ved sin særegne Form, som synes at forudsætte et gammelt lagi eller lagiör. Det forandres ikke i Rion eller Tal.

lag-tjær, adj. selskabetjær. Sbl. og fl. Lagklau, f. Bifloy, de smaa Bagklover paa Fødderne af visse Dyr (Køer, Gheber og fl.). Tell. Sbm. Drk. Dsteb. og fl. (Ssl. lagklau). Udtales tilveels Laklau, og kaldes ellers: Latiklau (Nbl.) og Natiklau (Gbr. Sogn, Sbl. Seb.). — „Han gjeng'e paa Laklaua“ siges i Spøg om En som gaar med meget forslidte Sko. Sbm.

lagleg, adj. 1) påsende, ordentlig. Jf. Lag, 2. (Ssl. lagleg). — 2) midvelmaadig, ikke betydelig. Jf. maateleg, sanneleg.

Lagmann, m. Kammerat, Meddeeltager i noget, f. Ex. i en Handel. Sbl. og fl. G. N. lagsmadr.

Lagnad (Lagna), m. Skæbne, Tilfikkelse; de usforudsede Begivenheders Gang, forsaavidt samme har nogen stor Indflydelse paa et Mennekses Liv. En tung Lagna: en tung Skæbne, en stor Modgang. En go' Lagna: Lyfte, bliv Skæbne. — Temmelig almindeligt (ba Skjpnad el. Skjpnra, er sjældent). G. N. lagnadr. Jf. laga, lagast, lagje.

Lagrett, m. Lagret; Tingsvidner.

lagvand, adj. kræsen med Hensyn til Selskab. — 3 Betybninger: vant til Selskab, hedder det reittere: lagsvan.

Lagverja, f. Laggverge. S. Lag, 4.

Lag-yrtje, n. Arbejde som skal fuldføres til en vis Tid. Indre-Sogn. Han vart mans paa Lagyrte, o: han kom tilfört, blev ikke særdig til den rette Tid. Jf. Lagje. (3 svenste Dial. lagorka).

Laf, n. f. Laska. — laf, impf. f. leka.

laf, slet, daarlig; f. laaf.

laka, v. a. lægge i Lage; f. Laffe. Et andet „laka“ hører til leka.

Laka, el. Lake (for Laffe), m. en Førstbandsstift, Kvabbe (Lota vulgaris). Hedemarten. (Sv. lake).

Lakan, n. et Lagen, Sengelagen. Hedder ogsaa Laf (Sbl.) og Laf'en. G. N. lakaan.

Lakesid, f. en Førstbandsstift af Sifslagten (Coregonus albula). Hedemarten.

Lafetur, f. Laffe.

Lakje, m. 1. Lage, Saltlage. (3 Ex. Stift: Laka, Lakka). Hertil: Laksbrend, adj. bedæret af Mangel paa tilstrækkelig Lage. Lafetur, adj. for-tørret, efterat Lagen er afslødt.

Lakje, m. 2. Folkmave, Bladmave, den tredje Mave i de drøvtyggende Dyr (Omasum). Søndre Berg. Sogn og fl. (Ssl. laki). Hedder ellers: Marlatje (Sbm. og fl.), Füll (Busterub), Troll-pose (Drk.).

lakka, v. n. lakke, stribe. (Sjælben).

lakka, v. a. lakere, sætte Lak paa; og forsøge. Sjælben.

Laklau, f. Lagklau.

Laks, m. Lar. Hertil: Laksbævn, m. Laksfjer, n. Laksfæina, f. Indretninger hvori man fanger Lar.

Laksfætra, f. en Iben Fugl af Sney-pellægten (ellers kaldet Strand-Grle). Nordre Berg. og fl.

Lamb, n. (Ssl. Lamb), et Lam. (G. N. lamb). Hertil Lambesaud, m. et Faar som har Lam. Lambelamb, n. Lam af et aaregammelt Faar. Lambskinn, n. Lammeskind. Lambull, f. Lammeuld.

lamba, v. n. (a-a), om Faar: søbe, faae Lam. Nogle Steder: lembe (Læmbe).

lamb, mat, svag; f. lamen.

lamen, adj. mat eller svag i Lemmerne, især om den Dmbed og Slappelse som følger efter en stærk Anstrengelse. Nordre Berg. og fl. 3 Nbl. hedder det: laam; i Sbl. lamb, hvilket egentlig skulde betyde slagen eller banket, af læmia (lam-be). Ssl. lami, søkket.

Lampe, m. Lampe. Jf. Kola.

Lana, flappe, blodgjøre; f. lina.

Land, n. 1. (Ssl. Laand), Land, i de alm. Betybninger: 1) Jorden, i Modsætning til Vandet; 2) en større be-grændset Deel af Jorden; ogsaa et Rige; 3) Landskab, Distrikt; 4) Land-distrikterne, i Modsætning til Byerne; 5) Grund, Jordbund, Jordsmon. Heraf lenda, Lende, Ulende, vatlendt, bratt-lendt o. s. v. — Ut-or Land'e: ud af Riget; derimod: „ut-av Land'e“: fra Land, ud paa Søen. Unde Land: ind imed Landet eller Rypsten. Unda Land: fra Land, f. Ex. Tre Nbl unda Land. Til Lands: 1) til Landet; 2) til Lands, paa Landet. Jf. uttanlands. Lands æ Lagje, f. Lag. taka Land: lande; og-saa endes, faae et vist Udsal.

Land, n. 2. Pis, Urin. Vest- og nordensjælds. Ssl. og Angl. hland. — Hertil Landkopp, Landtæv og fl. landa, v. n. lande; f. lenda.

- landbær**, adj. om Vind, som blæser fra Landet. Helg. Namb.
- Landbrøtt**, m. Jordbrøtt, Jordbeier. Helg. G. N. landsdröttina.
- landemillom**, fra et Land til et andet.
- landfast**, adj. 1) befæstet i Landet (f. Ex. om en Flaade); 2) landfast. Modsat kringløytt.
- Landfeste**, n. Befæstelse i Landet.
- landgaa** (ein Baat), trække en Baad langs Landet, idet man gaaer paa Strandbredden. B. Stift.
- landgrund**, adj. n. grundt ved Landet, om et Sted hvor Bunden gaaer meget fladt ud fra Landet. Tell. og fl. J B. Stift: utgrund.
- landlaus**, adj. løs fra Landet f. Ex. om Jfen.
- Landlega** (aab. e), f. Søfarendes Ophold paa Landet, f. Ex. i Storm.
- landlyst**, adj. landsforvilt.
- Landmo**, m. Solrøg, tørre Dunster i Luften. Inbr. S. Noe.
- Landnøring**, m. nordøstlig Vind (eller egentlig: nordlig Landvind). B. og Tr. Stift. G. N. landnyrdingr.
- landrøn**, adj. om Vind, som blæser fra Landet eller Landsiden. Nordre Berg. og Tr. Stift. (= Inrvønt). Jf. røn.
- Landrøne**, f. Vind, som blæser fra Landsiden (især om en jævn og stadig Vind). Modsat Utrøne. Sbm. og fl.
- Landside** (-s'å), f. Landsiden (i Sellsabs).
- Landkap**, n. 1) et Lands Udseende eller Stikfelse. Dstere: LandKapnad, m. og Landstikfelse, n. — 2) et Landskab.
- Landkylb**, f. Landkylb, aarlig Afgift af en Gaard til Grundtæren.
- Landslaupar**, m. Ræmningsmand, En som er flygtet fra sit Fødeland; ogsaa en Landstryger, hjemløs Person.
- Landslut** (aab. u), m. Landlob, den Deel af en Fiskefangst, som tilfalder Grundtæren.
- Landsmann**, m. 1) Landsmand; eller oftest: Sambygging, En som er fra samme Distrikt. 2) Landboer; i Modsetning til Bymand. 3) Dplænding, En som boer i den indre Deel af Landet.
- Landsmaal**, n. Sprogart som bruges i den indre Deel af Landet.
- Landstig** (aab. i), n. Strandbred, Elvedeb; især ved et Dverfartssted. Abg.
- Landsveg**, m. Landevei.
- Landsvis** (ii), f. Stift som bruges paa Landet.
- Landsynning**, m. sydøstlig Vind (egentlig sydlig Landvind). B. og Tr. Stift. G. N. landsynningr. Jf. Landnøring.
- Landtim** (aab. i), m. Landtjending, eller det at man kan øine Land. Sbm. (f. time).
- Landtog** (aab. o), n. Landtoug paa Fartøier.
- Landtroll**, n. 1) Insekt eller Kryb som lever paa Landet. 2) i Spøg, om En som staaer tilbage paa Landet, eller som kommer for seent til Dverfartsstedet og derfor er bleven forladt af sit Følge. B. Stift. (Svarer til Jøl. strandarglöpr).
- Landvær**, adj. om Vind som blæser lige fra Landet, saaledes at der er stille tæt ved Strandbredden (især ved de høje og bakkebe Strande). Abf. Vel egentlig om Fjærvandet: landvart, o: værget af Landet.
- Landvær** (ee), n. 1) Vætr med Hensyn til dets Besvæb for Arbeidet paa Landet. Et godt Landvær. 2) Vætr hvori man ikke kan stille eller drive Søbrug.
- Landværja**, f. Landværn; Soldat af Landværnet. Hæder ogf. Landvær, m. Landvind, m. Vind fra Landet.
- landvifa**, v. a. landsforvise.
- Landvøya**, f. Navn paa en Plante (Senecio Jacobæa). Jaf.
- Lang**, m. 1) et smalt Bærelse ved Støben af Døren, eller udenfor den egentlige Bygning. Gbr. — 2) en Tilbygning paa Siden af en Lade (= Skjta). Balbers.
- lang**, adj. lang (i de alm. Betydninger). J B. Stift: læng'e. — Komparatio: lengre (eller oftest: leng'er); Superl. lengst. — Heraf: lengja, v. Lengb, lengle, adv. lange, adv. Langa, f. — tussa langt: kjebe sig; ogsaa længes. Han er ikke lang at tøjgle, o: han taaler ikke meget, han bliver snart vred. Et Lange-Regle: en lang Fortælling. Et Lange-Kaan: et Kaan som staaer længe ubetalt. — langande Veajen, o: langt bort, paa lang Afstand. B. Stift. (Vel egentlig: Langan Veg).
- langa**, v. n. (a - a), længes efter noget, lyfte, f. Ex. et Slags Mad (især om frugtsommelige Røner). Gbr.
- langa**, v. a. lange, række, sende frem; være Haandlanger.
- Lang-alda**, f. Langsø, store Bølger, især saadanne som man staaer paa Siden af Fartøiet. Helg.
- lang-arma**, adj. langarmet.
- Langbestefar**, f. Langgodfar.
- Langbor** (oo), n. de store Borde, som sædvanlig bruges i Kjøgfuerne.
- Langdrag**, n. Langdrag, lang Udsættelse.
- langdregjen**, adj. langtrukken.

langdrøg, adj. seensærdig, nølende. *B.* Stift (langdrøge). Af drage, drøg.
lang-ekst, adj. langæret, om Byg.
Langeleik, m. 1) en langvarig Dands; ogsaa kalbet „Langedansen“. 2) det samme som Langspel.
Langelur, m. f. Lur.
Langetaang, f. Langfinger. Nogle Steder: Længetaang. (Isl. længtaung).
langfarande, f. langføra.
langfingra, adj. langfingret; ogsaa lidt tyvagtig.
langføra, adj. fremmed, som er kommen langveis fra. *J. B.* Stift langføra; ellers oftere: langfarande. Ein langføra Fant: en Landstrøger.
langført, adj. langfødet (mest om Insektter). *Jf.* høgføtt.
Langfotta, f. et Slags Edderfop med meget lange Fødder. Ogsaa et Slags flyvende Insektter, ellers kalbet Langfottesluger, f.
Lang-go(d)far, m. Oldefader, Bedstefaders eller Bedstemoders Fader. *Tell.* hvor man ogsaa siger „Langbestefar“.
Lang-go(d)mor, f. Oldemor. *Tell.* Udtales sædvanlig: Langommor, og kalbes ogs. „Langbestemor“. (Isl. langamma). *Jf.* Gømmor (Gømmor).
Langhelda, f. Silde, Baand imellem For- og Bagsødderne.
langhendr, adj. langhaandet.
langhært, adj. langhaaret.
Langhøy, n. Langhø, Græsset af den bedste og fedeste Eng.
Langkræft, m. en løs Bænt, som sædvanlig sættes foran Bortet. *Sogn, Rbg.* og fl. Ellers Forjet.
Langlagd, adj. lang og smal.
langleg, adj. langsom, Hedsom; ogsaa langagtig. Lidet brugt.
Langleitt, adj. som har et langagtigt Ansigt. *Alm.* og meget brugt. Hedder ogsaa langleiten (Fæd.) og langleitt'e (Søn.). *G. N.* langleitr.
Langliva, adj. som lever længe. Eit langliva Folkeslag: en Slægt hvoraf de fleste opnaae en høi Alder.
Langmodug, adj. langmodig.
Langnasa, adj. langnæset.
Lang-orv, n. Hø-Lee med langt Stakt; modsat Stuttur. *G. N.* langorf. — Langorvs Mark: jævn og flad Eng, som man kan slaae med en saadan Lee.
langrøden (langrø'ug), adj. som taler længe eller bruger mange Ord. *Tell.*
langs, adv. langs. — langsette, el. langs mæ: langsmæ.
langsam, adj. 1) langsom. (Selben). 2) Hæbelig, Hedsom, langvarig. Da va

so langamt, o: Lidet kalbt saa lang. *Alm.* og meget brugeligt.
langsamelege, adv. længe, langvarigt.
langsa(d)ut (langsa'dette), adj. grovt, fuldt af lange Stal; om Meel.
Langsem, f. Langsomhed; Kjebe, Kjesomhed (af langsam). *Edm.* i Formen Langsem. Andre Steder selvend, da det sædvanlig hedder Langsamhett.
Langside (Langsi'a), f. Langside.
langstint, adj. som er længe vred, seen til at fatte sig. *Ev.* længsint.
langsnakkjen, adj. langtalende, som taler længe eller vidtløftigt. *Berg.* Stift (Langsnakkjen), ellers: langrø'ug, langtalande.
Langspann, f. den største Længde, som man kan maale med ubstrakte Fingre, nemlig fra Spidsen af Tommelfingeren til Spidsen af Langfingeren; omtrent en Tredeleel af en Aln. *Jf.* Stutspann.
Langspel, n. Langeleg, et Instrument med Strenge til at spille paa. Hedder paa nogle Steder Langeleik.
langsynt, adj. langsynet, som seer langt; figurligt: flog, dybtænkende.
langt, adv. 1) langt; f. *Er.* langt ifra: langt fra. 2) meget; f. *Er.* langt større. Langt mindre o. s. v. *J. Berg.* Stift: langt.
langtenkt, adj. flog, forudsende, som betænker endog de fjerneste Følger af et Foretagende. *Motsat* stuttenkt.
langtinda, adj. langtandet, f. *Er.* om en Kam.
langtrøytt, adj. langvarigt, seent at komme til Ende med. *B.* Stift (Langtrøytt). Af trøyta.
langvaksen, adj. lang og smal af Væxt.
langvarug, adj. langvarig. *Dgf.* længvarige (*Berg.* Stift), langvorug (*Gbr.*).
langvega, adj. som er kommen langveis fra. Sønbenfjelds. (= langføra).
langvegjes, adv. langveis.
Langvid (Langvit, Lang-ve), m. 1) stort Tommer, lange Stofke eller Planker. Sønbenfjelds. — 2) Staverne i et Kar, i Møbsætning til Bunden. *N. Berg.* Da let i Langvid'a (om et Kar): det er utæt oventil, imellem Staverne. — 3) Langsiden i Træ, i Møbsætning til de tvære eller afflaarne Sider i Enderne. Ette Langvea: paa langs.
Langvise, m. paa Fartøier: en forbøtet eller ubhøvet Liff, som gaar langs med Ranten ubvendig.
langvifstande, adj. langvarigt, om Dpbold paa et Sted. *Dr.* Da va itt

- for nære langvokst: ikke for nogen lang Tid.
- langvoren** (aab. o), adj. langagtig.
- lang-ylt**, adj. langulbet, om Haar.
- Lang-æve**, f. en lang Tid.
- lang-syrt**, adj. langøret.
- lape**, v. n. (e-te), hængt slapt ned, som noget der er visnet eller brøkket. Nordre Berg. Hebber ogsaa lape. (Jf. lava og lapyrt). Jsl. lapa.
- lappa**, v. a. forsaale, sætte Saaler i; ogsaa lappe, bøde. Jf. sola.
- Lappardag**, en Dag som forud har været Helligdag. Sogn. J Edm. Lopp-radag; ellers Halvbelg, Rombelg, Prikkebag.
- Lappe**, m. 1. 1) en Lab, et lidet Stykke; f. Ex. Brevlappe (Papirlap). Jsl. lappi. 2) Saale, i Skotet. Nordre Berg. Gbr. og fl. Ellers Sole.
- Lappe**, m. 2. en Fros, Frost. Sdm. Ndm. og fl. J Tell. og Hall. Lopp. Hertil: **Lappegro**, f. en stor Fros, en Pabde (f. Gro). — **Lappespyt**, n. den Vedste som omgiver Stumbyret (Cicada spumaria). J Tell. Loppespytt.
- Lappelaus**, adj. saaleløs, om Sto.
- Lappeled** (-ler), n. Saaleleder.
- lappesliten** (aab. i), forslidt paa Saalerne.
- lapte**, f. lepta, og lape.
- lapyrt**, adj. slufret, af lape; see lapyrt.
- larka**, v. n. f. lirka.
- larkast**, v. n. filtes, løbe sammen i Knuder eller Klumper; f. Larkje.
- larket**, adj. filtet, sammenvasket om Haar; ogsaa om Dyr hvis Haar ere sammenslæbe.
- Larkje**, m. (Fl. Larka), sammenslittet Lot, Lot, Klump af sammenvaskede Haar. Nbl. Sff. Sdm. og fl. Ellers: Lagde, Klagde, Flokke.
- Larve**, m. et Slags blød Dst. Sogn.
- Larsoke** (aab. o), St. Laurentii Dag, den 10de August. G. N. Lafranzvaka.
- Larv**, m. 1) en Kludrer, Fustler. 2) Lap, Pjalt; f. Larve.
- Larv**, n. Kludren, ubeligt eller unyttigt Arbejde. Hebber ogsaa Larving, f. og Larveri, n.
- larva**, v. n. (a-a), kludre, arbejde klodset og uden Held, tær af Mangel paa bestemte Materialer. Meget brugt i Nordre Berg. Sdm. og fl. Ellers Natta, balla, balsa, folksa og fl. J Sæt. hebber det: slarve. J Gbr. siges „larve“ om at sludre, hvilket ellers hebber „slarva“.
- Larve**, m. Lap, Flig, Pjalt, løstrevet
- Stykke**. Hebber ogsaa Larv. Rest i Nordre Berg. og Tr. Stift. Ellers: Larva, Filla, Trave. Jsl. larfr.
- larvet**, adj. pjaltet, laset. J Tr. Stift: larvaat, lærvaa.
- las**, og lasa, f. lesa.
- lasale**(ge), adv. løst, svagt, uden Styrke eller Fasthed. Sbl. Dæ va saa lasale gjort (stet sammensøjet).
- lasen**, adj. 1) løseligt sammensøjet, svag, let at rive i Stykker. Sbl. — 2) svag af Kræfter, magtløs, som ikke taaler stærkt Arbejde. Sdm. Gbr. (Jsl. la-sinn).
- Last**, m. Lastning, finere Som i Læberet. Hertil: lastesproten, adj. revnet i Lasten; om Stovler.
- lasta**, v. a. (a-a), laste, fye.
- Lastje**, m. 1) en Kille eller Strimmel som synes ind i et Klædningsstykke. (Jsl. laski). 2) Belædning; en liben Fjel eller Klods, som laaes fast paa visse Nedslæber, for at de ikke skulle forslibes; saaledes Uralaskje, Belædning paa en Aare paa det Sted hvor den berører Koerbinden (Keipen). 3) Fælgerne eller Ringveden paa et Bogshjul. Gbr. Dk. Ellers Ringvid, Hjulring.
- Last**, n. (Fl. Lofs), et Læs. G. N. hlæss. Figurlig: Byrde, Betsær; ogsaa Kors, Vandbeld, Ulykke.
- lasseser**, adj. istand til at drage Læs, om Heste. Hall. Gbr. og fl.
- Lastestad**, m. Stedet hvor et afvæltet Læs har ligget; f. Ex. paa en Ager.
- Last**, m. 1. Last, Ladning (= Færm).
- Last**, n. 2. Last, Dadel; ogsaa noget som fortjener at lastes. Dæ ikke nogen Last i dt: deri er intet lastværdigt.
- lasta**, v. a. 1. (a-a), lade et Fartoi. Ellers: lada, ladba og lebje.
- lasta**, v. a. 2. (a-a), laste, dable.
- lastande**, adj. som man kan laste. Gbr. er ikke lastande fyre dæ: man maa ikke laste ham derfor.
- lastelaus**, adj. fri for Dadel.
- lat**, adj. lad, boven. (Femin. i Gbr. lot, aab. o). G. N. lat, lot. — Heraf leta, leta seg, Leting.
- lata** (seg), f. leta.
- lata**, v. a. (læt; let; late, el. lete), at lade. Inf. hebber ogsaa forkortet la; ellers læta (Hall.), lataa (Inbr.), lata (Lifter?). G. N. låta; Sv. låta. Imperf. har luft e (leet), Fl. leto (Hall.). Supin. hebber lite, med aab. i (Nordre Berg. og fl.), lete og læte (Tr. Stift). Imperativ ofte forkortet: la. — Betydninger: 1) lade, tillade, tillæde at noget sker; ogsaa gjøre at

noget stær. Ofteft med et Verbum i Infinitiv; f. Er. lata da vera (lade det være). Betydningen efterlade findes i Talemaaden „gjera aa lata“. — 2) luffe (op eller til); ogsaa slippe, lade gaae (ud eller ind). Altid med en Partikel, f. Er. lata upp, lata inn (f. nedenfor). Alm. og meget brugeligt. — 3) bringe i noget, blande i (= Danst: komme); f. Er. lata Suffer i (komme Suffer i). lata Myfa i Vatn'e: blande Vandet med Valle. (Jf. hava, som har en mere udstrakt Anvendelse). — 4) overlade, afstaae, afbænde, stille sig ved. Han lät ikke da fyre den Prisen. Eg kann ikke lade da (jeg kan ikke stille mig ved det). Meget brugt. i B. Stift. — 5) misse, tabe. (G. N. lata). Kun i Talemaaden: lata Liv'e: døe, omkomme. Heraf Andlat. — Andre Talemaader. lata seg: aarelade sig. (Tilbeels i Kr. Stift). lata seg til: bekvemme sig til noget, give sig til Priis; ogsaa: gjøre sig flid, anstrenge sig, opbyde sine Kræfter. Han både orkar aa lät'e seg te. Tell. B. Stift og fl. — lata atte: tilkuffe. — lata fra seg: stille sig ved. — late i: lægge i; især om at lægge Korn i Blod for at lave Malt af samme. Sdm. (Det ha lit' i ei Hal-Tynne, o: de have ublødt en Haltonde til Malt). lata i seg: proppe i sig, æde. — lata inn: indluffe, sætte Kvæget paa Stalb. — lata ned: snee eller regne stærkt. — lata or seg: give af sig; især foragteligt, om utidig Snak, Skjenden og beslige. — lata til: anvende, besøfte, spændere. — lata upp: opluffe, aabne. lata upp ein Ting fyre ein: overlade En noget. (B. Stift). — lata ut: slippe ud; lade Kvæget gaae ud. — lata veg: afbænde, stille sig ved.

Latande, adj. afbændelig, som man kan stille sig ved. Dæ va 'tje latande fyre mykje godt.

laten, part. afbændet, overladt til En. Hedder i B. Stift liten (aab. i) og leten. I andre Betydninger kun sammenfat, som atteleten, uppleten o. f. v. **Latesida**, f. i Talemaaden: „leggje sig paa Latesida“, o: slaae sig til Dovenstak, blivde lad og ligegyldig.

Lating, f. Afbændelse, Overlabeelse; Genbringelse (f. lata). Jf. Utlating, Upplating.

Lating, m. f. Lating.

Lattklau, f. Lagklau.

Lau, f. Laug og Lauv.

Lave, f. lauga og lauva.

Lauen, f. loben. laug, f. luga.

Laug, m. Bædste, Afkog; f. Løg.

Laug, f. og n. Bad, Badning, Bæst. ga i Laug. Gjolaug (Gjölau). G. N. laug, f. I Ordet Stil-laug, f. har det Betydningen: Bædste. Jf. Mublaug og Laurbag.

lauga, v. a. (a - a), bade, vaske. lauga seg. (Udtales vestensjelds laua og laue). G. N. lauga; Sv. luga. Den egentlige Betydning: vaske, forekommer i Valb. og Gbr. især i Talemaaden „lauge Ull“; vaske Ull.

Laugarstad (Kauarsta), m. Bædested. Oftere Laugarplads, m.

Laugar-ver (ee), n. bekeiligt Veir til at bade sig i.

laugga (for lauvga), v. n. sante Løv til Foder. Nbl. see lauva.

lauggast (for lauvgast), v. n. om Skoven: grønnes, faae Løv. Sogn og fl. G. N. laugast.

Lauging, f. Badning, gjentagne Bad.

Lauk, m. Løg (Plante). Sbl. Tell. Hall. Gbr. og fl. Ellers Løk. G. N. laukr. — Paa Voss siges ogsaa „Lauk“ om en lystig, spøgelses Person; saaledes: „Beste Lauken i Lagja“, o: den morsomste Gjest i Selskabet. Kan jævnføres med Jøl. laukr i søt, o: den ypperste i Slægten.

Lauk-ei(d), m. en grov Eb. Buxterud.

Lauksmak, m. Emag af Løg.

Lauv, m. 1. en Veste eller Kuro til at bære i Haanden. Især a) en stor Veste at bære Sødelørn i. Sjalauv. (Sbl. Kr. Stift). b) Meelkar, Meelæste. Gbr. c) Mad-Veste, Reiseæste med Bant paa Laaget (= Tina). Nordre Berg.

Lauv, m. 2. en Løb Smør, et Slags gammel Jorbstald (egentlig bestemt efter Afgiften, en „Emørlauv“). Søndre Berg. og flere. G. N. laupr.

Lauv, n. 1) Løb, Gang. Selben; saasom i Tillaup. 2) Noget som løber. I Gbr. om Mælk som skal ostes (f. løvpa). Hertil: Fyrelauv (Førstedraaber). 3) Sted eller Vel hvor noget løber; især et Sted hvor Lommen flydes ned fra et Fjeld. Ag. Stift (f. løvpa). Hertil: Ullaup, Inulaup.

laupa, v. n. (løv); løv for lyp; løpe), at løbe. G. N. hlaupa. — Imperf. som i det gamle Sprog hedte hljöp, hedder nu: lyp, og løv, aab. o (Nordre Berg. og fl.), eller laupre. Supinum hedder: løpe, aab. o (Kr. Stift), lyppe, aab. y (Sdm. og fl.), eller løpe og laupt. — Ordet har ikke Betydningen af anstrenget Løben, f. Er. Kyp-løben, hvilstet i Norst udtrykkes ved:

springa; derimod betegner det: 1) glide, slide frem; bevæge sig, springe, rulle o. s. v. om livløse Ting. Heraf løypa. 2) løsne, gaar løs, især om Barken paa Trærne. Gbr. Ellers slaa, svæve, gaa. 3) løbe sammen, blive tæt; om Mælk. Hertil laupen, adj. 4) forandres i Omfang, udvides eller sammentrækkes. laupe ihop: krympes sammen, krybe ind. laupe ut-voe: udvide sig, blive bred. laupe upp: hovne, soulme op. 5) om Mennesker: gaae ofte, flakke, trippe omkring (ofte med Ringagt). laupe Vrende: gaae med V-rinder. 6) om Dyr af Hundkjønnet: løbe, yttre Parrebrist. Neget udbredt. Hertil Talemaaden „laupe ful“, og flere; ff. skuga. I Sogn og Gaard. betyder det: parre sig, springe. — laupe i Lunne, el. i Ring: løbe rundt i en Kreds. laupe a Lag, see Lag, 2. — Da løyp uppaa a strid' ut-av, o: det kommer hurtigt og gaaer langsomt bort. Edm. og fl.

Laupar, m. et Led i en Lønte, danned af en stærk Ring, som dreier sig frit omkring en Tap eller Nagle, og tjener dertil, at Lønten kan vendes i alle Retninger uden at forvrides. Sbl. Edm. og fl. — I Sogn hedder det Løtkjende. (I danske Dial. Legend).

laupast, v. n. (løypst; ljøpst), løbe hurt, rømme, undvige fra sit Hjem. B. Stift og fl. G. N. hlaupast.

Laup-ar, n. Skubaar. (G. N. hlaup-ár). Sjelden og forældet. Hertil Laup-ar-smys (eller oftere Laupar-smys), Skubbagen i Februar Maaned. Nbl.

Laup-ejor, f. en Gaard, som skylder en Løb Smør, el. hvis Skuld i Matrikullen er ansat omtrent til en Løb. Søndre Berg.

laupen, part. 1) løben. Oftere lopen (aab. o) og nogle St. lypen (aab. y). — 2) sammenløben, tvt, om Mælk (kun i Femin. laupi, laupa og fl.).

Lauping, f. Dmsbøven, Løben (dog ikke stærkt Løb; f. laupa).

Laurdag (for Laugarbag), m. Løverdags. (Egentlig Bassebag; f. Laug, lauga). G. N. laugadagr. — Nat'ra til Laurdags: Natten imellem Fredag og Løverdags. Laurdags-Kvelden: Løverdags Aften. Ein Laurdags Raane: Nymaane som indtræffer paa Løverdags (og som af de Gamle anses for uheldig med Hensyn til Boret).

laus, adj. 1) løs, ikke fast eller vedhængende. G. N. lauss. Heraf løysa, losa, løsna. Paa laus Fot: paa fri Fod;

ogsaa løseligt. Fyre de lause: løseligt, ikke for Aldor. — 2) løs, svampagtig, grov, ikke tæt eller fast. Noget sjeldnere. Jf. roven, hosen. — 3) usikker, som man ikke kan holde sig ved. (Ein laus Baat: en Baad som ikke ligger trøgt paa Vandet, eller som let kantræ. Da laag i lause Søen: det laae frit i Søen, uden at naae Bunden. I lause Luft'a: frit i Luften, uden noget Fobaste. — 4) om noget, som løber frit eller ubtindret. Gaalebes: „laus Eld“, o: Baadeld, Brand. Ellers: „laus Berme“ (Søndre Berg.), „laust Ljos“ (Edm. og flere). laust Blod: Blodgang. En anden Betydning findes i Talemaaden: „laust Liv“, o: Bugløb, Diarree. — 5) fri, ubunden, uden fast Stilling. „lause Folt“, især om gifte Folt, som ikke have Gaard eller fast Bopæl. Ein laus Kar: en Karl som ikke har Tjeneste; ogf. En som ikke har Gaard. — 6) færdig, f. Er. til en Kæise. koma seg laus: blive færdig. gjera seg laus: gjøre sig færdig. Han va laus'e ma Hoggsa: han var færdig til at give Høg. (Nordre Berg.).

laus, adj. i Betydningen: manglende el. som ikke har; — bruges kun som en Endelse, der føies til et Substantiv, f. Er. endelaus (uenbellig); malfalaus (som ikke har Mage). Paa samme Maade dannes Adverbier ved at tilføie laust, f. Er. endelaust (uden Ende); syndlaust (uden Synd).

lausbeitr, adj. om Eng eller Græs, som er let at slaae, hvorpaa Leen bider godt. Mobsat barbeitr.

Lausebrød, n. et Slags meget porøst eller utæt Brød.

Lauseld, m. Baadeld; f. laus.

Lauseliavnad (-limna, aab. i), m. Løsaagtighed, usømmelig Dmgang.

Lausfena(s), m. ung Hornbøg, eller Kvær og Drex i Mobsætning til Malteføer. Gbr. Hedder ogsaa Lausfena, n. og ellers: Ungse, Gjelde, Kvigjende. Lausgangar, m. Løsgjænger.

laushendt, adj. som ikke har noget at holde eller bære.

Lausing, m. løs eller ugift Karl. (Sjelden). Lausingeba'n, n. eller Lausingungje, m. et uegte Barn.

lausfnytt, adj. løselig Inyttet.

lauslaaten, adj. uskabig, flygtig. Sjelden.

lauslege, adv. løseligt.

lausleitje, m. Løshed. Sjelden.

lauslota (aab. o), adj. 1) uskabig, foranderlig (f. Lot). 2) let at bevæge, hvis Sind let paavirkes; saaledes om

- En som let kommer, i Graad; ubertid-
den ogsaa om Luften: regnsvanger. B.
Stift.
- Lauslyndt**, adj. ustabig, vægelsindet. Tell.
og fl.
- lausmunna**, adj. aabnemundet, ubetent-
som i at tale. Ogsaa lauskjæfta.
- lausmyldt**, adj. om Jord: flør eller
let at grave. Af Møld.
- lausmylt** (aab. y), adj. let at malke,
om Køer. B. Stift. I Helg. lausmilt.
Af myllia (mylkt), eller ogsaa af Mjelle
(mylt). Jf. tramylt.
- lausna**, f. losna.
- lausreipa**, adj. ledig, uden Byrde, som
har intet at bære eller bringe med sig.
Alm. vestenfielbs; ogsaa i Øbr. og fl.
— I Nbl. hedder det lausreipes, adv.
Han giæft lausreipes.
- Lausríp** (ii), f. Vandbord paa Kanten
af en Baad. Tr. Stift. Ellers Dregl,
Barbor.
- Lausfild**, f. Silb som sælges i mindre
Slumper uden at lægges i Lønder. Tr.
Stift.
- Lausfodda**, f. smaa Laagestyer, ad-
spredt Laage. Nordenfielbs.
- lausf**, adv. løst, løselig.
- laustvinna**, adj. løst tunden; om Traad.
Mobsat bartvinna.
- Laus-øyre**, n. Løsøre, rørligt Gods.
- laut**, maatte; f. lota.
- Lauv** (Lau), n. Løv, Blade. G. N. lauv.
Ogsaa Løvært, f. Er. paa Spænder.
I denne Betydning siges oftest: Løv.
- lauva** (laue), v. n. (a - a), sankt Løv
til Foder. Nogle St. laugga (for
lauvga).
- lauvaf**, v. n. faae Løv, grønnes. Nogle
St. lauggast, loggast.
- Lauvbloffa**, f. et lidet Blad, et af
Smaaløvne i de fleerbeelte Blade. Søn-
dre Berg.
- Lauvbrising**, m. en Hob affaldet og sam-
menraget Løv, som man brænder paa
Engen; et Baal af tørt Løv. Sdm.
- Lauvbusta**, f. en stor Green med Løv.
- Lauvfall**, m. Løvsald om Høsten.
- Lauvring**, f. Indsamling af Løv.
- Lauvkjerve**, n. et Knippe af Løvkviste.
I Øbr. Lauvkjern.
- Lauvonn**, f. Løvdugsten, den Tid da
man samler Løv til Foder. Tell. Hall.
- Lauvris** (ii), n. Løvkviste.
- Lauvskog**, m. Løvskov, Løvtræer. ga i
Lauvskog: gaad ud paa Løvdugst. Øbr.
- Lauvspretting**, f. Løvspring, Løvets Ud-
springen om Vaaren.
- Lauvstak**, m. Stabel af Løvkviste.
- Lauvsylgja**, f. et Spænde med hængende
Staaer eller Løvsygl. Abg. Tell. (hvort
det hedder Lauvsygle, el. -sye).
- Lauvtre**, n. Løvtræ; mobsat Bar-tre.
- Lav**, n. hængende Mos paa Træer. Fu-
relav. Granlav. (Sv. lav). Egentlig
noget vedhængende, af lava.
- lava** (lave), v. n. (e - be), hænge ved,
dingle, bæve, være nærvæd at falde;
især om Mos, Sne eller Dug paa
Træer og Græs; ellers ogsaa om Ting
som ligge udsprede i stor Mængde, f.
Er. Stov, Krim, Avner. Næsten almin-
deligt Ørb. (Jsl. lase, hange, dingtle).
Dø va so fullt at dø lava. Dø lave
'ta kvar ein Kvist: det er færdigt at
drysse ned af hver Kvist. Han er saa
staa at dø lave 'ta 'en: han er saa
pøntet at det dingler paa alle Sider.
Ag. Stift. Dø baude lyfte aa lave (liges
ligeledes om stor Stads og Pragt).
- Lavdogg**, f. stærk Dug i Græsset; hæn-
gende Dugperler. Sbl.
- Lave**, m. f. Løve.
- Lavregn**, n. stille Regn. Drk.
- lavregne**, v. n. regne stille, saa at Draa-
berne hænge paa Træerne. Drk.
- Lavskog**, m. sneedækket Stov. Sdm.
- Lavsmø**, m. Sne som bliver liggende
paa Træernes Grene.
- lav-øyrt**, adj. slukoret, som har nedhæn-
gende Ører. Søndre Berg. og fl. — I
Sdm. lavøyrt. (Jsl. lafeyrdør).
- laa**, rumme, optage; f. lo.
- laa**, og laada, lade; f. laba.
- Laag**, i. (Jl. Læg'er, Læg'ar), et ned-
faldet Træ, en afbrudt, gammel Træ-
stamme som ligger paa eller i Jorden.
Søndenfielbs. Ellers: Lega, Ne-lugu,
Nelogo (Tr. Stift). — Sv. låga. G.
N. låg.
- laag**, adj. lav, ikke høi (om Vært, Rejs-
ning, Belliggenhed; ogsaa om Stemme,
og figurlik om Stand eller Herkomst).
Sv. låg. G. N. lågr. — Bar' det haa-
gte aa det laagte: baade Høie og Lave.
(Abg.). I Tr. Stift hedder Kompa-
rativ lægre (læger) og Superl. lægft.
— Heraf Læg, lægte, v. a.
- Laaga**, f. Logje. laaga, f. laga.
- laagbora**, adj. lavbordet, om Vaabe og
Færger. I Øbr. laagbara (= bala).
- laagfjella**, adj. om et Landflad som har
lave Fjelde. Dqf. laagfjelt.
- laagføtt**, adj. lavbenet.
- laaghalt**, adj. halt, af det at den ene Fod
er fortere end den anden. Tr. og Ag.
Stift. Ellers stutbalt og stighalt.
- Laaglenda**, f. lavt liggende Land; lav
Grund uden store Forhøjninger. Tr.
Stift og fl.

laaglendi, adj. lavt liggende, lav, uden Hjelpe eller Forbøininger.

laagmølt, adj. laumølet, som har lav eller svag Stemme.

laagna, v. a. blive lavere.

laagroska, adj. om et Huus, som har lavt Tag (Kof). Tell. Ælers laagrosst.

laagssaa, adj. lavt staaende, om Vandet i Ebbetiden.

laagt, adv. lavt. — snakke laagt: tale sagte. laagt Ribdag: ikke fuldt Ribdag. Tell.

laagvaksen, adj. lav af Vært.

laak, adj. slet, daarlig. Næst brugt. i B.

Stift; — i Nbl. hedder det laak. (Jøl. laak; Jf. Sv. elak; Ang. aglæc). Be-

tyder i Særdeleshed: 1) ond, slem, ubehagelig; ogsaa udelig. Da a so

laakt mæ dei: det staaer daarligt til hos dem. Ein laak Smak: en mobby-

delig Smag. — 2) syg, svag, bestadiget. Meget brugeligt vefensjelds; ogsaa i

Gbr. Jf. Ken, ring, skarven. Han æ

laak i Fot'a; eller: „han hev' ein laak'e

Fot", o: han lider Smerte i en Fod.

— 3) slem, listig, fuul; ogsaa arrig, ondskabsfuld (egentlig: fortrædelig, ube-

leilig). Han verr'e laak'e mæ dei: han

bliver slem imod dem. Den Laak: den

Stemme (nemlig Fanden). At dette Ud-

tryk skulde staae i Forbindelse med det

mytiske Navn Loki, synes ikke rime-

ligt. (Jf. Laakje).

laakaa, f. lafa og leta.

Laakheit, f. Eggdom; ogs. Eledhed.

Laakje, m. en slem, listig Karl. Nbm.

Laam, f. Dei eller Fure i Eneen, f. Er.

hvor man har gaaet paa Skier (Sk-

laam) eller hvor man har hørt Lom-

merstoffte. Tell. Hedder ellers Ætje og

Far (Sk-far).

laam, adj. mat, svag; f. lamæn.

Laan, f. 1. en Stabel, opstabet Hob af

Lommer eller Ved. Tell. I Hall. Laan

og Barlaan om et Telt eller Skjul af

Grankviste. Jf. Jøl. løn, Høstat, og

lana, sætte i Etat.

Laan, f. 2. en Bygning. Vest- og nor-

dentsjelds med forskjellige Forandringer

i Besyning, nemlig: 1) Vaanings-

hhuus, Hovebygning, forsaaedit den har

flere Værelser og mere end een Etage.

Meget brugt. i Nordre Berg. Er. Stift

og Nordlandene. Nogle Steder ogsaa

om enhver stor Bygning, som er beelt

i flere Rum, f. Er. Løe-laan (Jab.

Foten), og især om et langt og smalt

Huus. (Sbl.). — 2) en Sval eller luk-

ket Gang paa Siden af en Bygning.

Sbl. — 3) en Række af Huse som ere

byggede tæt til hinanden; Siden af et

Kvartal i en By. Nbl. Sbl. ogsaa i

Gbr. (Jf. Eng. lane, Stræde. Polk;

laan, Allee).

Laan, n. et Laan. „Guds Laan", siges

mest alm. om Kornbøsten, Fiskeriet eller

andet som hører til Livets Næring; men

i Helg. kun om Kornværet og deraf til-

lavet Rab.

laana, v. a. 1. (e - te), laane; a) mob-

tage til Laans. (Kun med Affusativ).

b) ublaane. (Med Dativ og Affusativ).

Hedder undertiden: lene (ee). G. N.

lja, le.

laana, v. a. 2. (a - a), 1) opstable, op-

lægge, f. Er. Ved. Tell. (f. Laan). —

2) opsætte Ørene og Kviste saaledes at

de danne en Væg. Edm. (Hjelben).

laana, v. n. (a - a), forlænges, slappes

ved langvarig Strækning; om Loug-

vært. Sbl. (Jøl. lona, revne).

laanaa, formilde, f. lina.

laang, f. lang.

Laanga, f. Lange, en Fisl. Sv. långa.

Jf. Byrklaanga, Balanga.

laangbrepe, v. a. bræbe langsomt. Edm.

laange, adv. længe. Kun i Forbindelse

med fyrr (før) og siba. „laange før":

længe forhen. „laange si'a": for længe

siden. Meget udbredt og maastet alm.

G. N. løngu, laungu.

Laanglegg, n. Galop, Fjirsprang. Edm.

laangleggje, v. n. galoppere.

laanglam, f. langsam.

laanglofjen, adj. lang og smal. Berg.

Stift.

Laang-æsing, m. en lang Række af Skyer

i Horisonten. Soan. Jf. asa.

Laar, n. et Laar. Hedder ogsaa Leer.

laara, v. n. „laara paa": gaae med lange

Stridt; udsuærre Laarene. Sbl. og fl.

Laas, n. 1) et Laas. Heraf læsa, Meint-

læse, harlæst. — 2) Noget som er inde-

skænt eller indsluttet; især en Fiske-

stim, som er skænt med en Not. —

Hertil: Laasfild, f. Silb som har staaet

en Tid i Not.

laasa, f. losa. — laasaa, f. lesa.

Laaskjerald, n. et Kar med Laas; f.

Er. Skriin, Riste, Væffe.

Laaskjold, m. Pladen paa den forreste

Side af et Laas, nemlig omkring Røg-

lebullet. (I Gbr. Ryskelplata).

Laaskræa, f. Laasbund, Pladen paa Bag-

siden af et Laas.

laast, el. laasf, f. laastast.

Laat, n. 1) Lyd, Tone (af laata). Næst

brugt. søndensjelds; f. Læta. 2) Rlyn-

ken, Klagen. Næ Grant æ Laat. 3)

Heil, Norden. Nordre Berg. Da have
saatt ett Laat: det er lidt bestadiget.

Laata, f. Lyb, Lone; f. Læta.

Laata, v. n. (læt'; let; laate), give Lyb.
(Sb. låta). Imperf. har lust e (ee),
Supin. hedder ogsaa lite (aab. i) og
lete (B. Stift og fl.), og Ordet har
da de samme Former som låta, fra
hvilket det ellers bestemt afvikles i Inf.
(laate, a), Imperativ (laat! laate!) og
i Præs. Fleertal (laate, a). Betydning-
en er meget omfattende og vanskelig
at gjengive med andre Ord; saaledes
1) i Almindelighed: give en vis Lyb
eller Lone fra sig. I Særbeleshed:
give, svære, snadre, strige, furre o. s. v.
(om Dyr og Fugle); hvine, knirke,
strabe (om haarde Ting); lybe, klinge
(om Spil). Alm. og meget brugeligt.
Da leet ikke i han: man hørte ikke en
Lyb af ham. Kva so læt'e: hvad er det
for en Lyb; eller egentlig: hvad er det
som giver denne Lyb? (Berg. Stift).
„Kor læt'e bæ?" om et Dyr, hvis Stem-
me man ikke har hørt. — 2) om Men-
nesker: klynke, jamre sig, give et svagt
Strig eller en anden usædvanlig Lyb.
Han let so stygt. Dgaa: flage, beklage
sig. Det have altid nok to laate fyre.
Undertiden ogsaa: knurre, sjenke, mut-
te. — 3) udlade sig, yttre sig, lade sig
forlyde med noget; ogsaa domme om
noget. G. N. låta. Han læt' so at han
vil ikke fara; eller uferonligt: Da læt
so, han vil ikke fara, o: det bedder, at
han vil ikke reise. Han leet saa te: han
udlob sig saaledes. (Tell.). Laata ette
ein: søie sig efter Ens Luner, tale En
efter Munden. Heraf Ettelæte. laate
væl: rose noget, domme vel, yttre sig
fordeelagtigt. Heraf Vællæta. laate ille:
dable noget, flage, yttre sig utilfreds;
ogaa beklage sig. Heraf Illelåta.

Laatast (laast), v. n. (læt'st; le'st; laast),
lade som, anstille sig som, udgive sig
for at være noget. G. N. låtaast. —
Inf. hedder sædvanlig: laast (laast),
dog ogsaa læst. Præsens og Imperf.
blive tilbeels lige og hedde læst eller
lest (ee); egentlig læst (Præs.) og leest
(Imperf.). Supin. skulde hedde lætest
(el. letest), men blandes sædvanlig sam-
men med de andre Former. — Han læst
vera framande: han lader som om han
var fremmed. Eg skulde læst vera høgt:
jeg skulde nu have den Være at være den
høieste. (Et Ubrøyl af Væstbeenhed. Jf.
faast). læst inkje i veru: lad som om
der ikke er noget i det, lad dig ikke
mærke med noget; eller ogsaa: ansee

det som intet, ends det ikke. Han læst
ikke vitta bæ; eller: han læst so, han
vilt' ikke bæ, o: han lod som om han
ikke vidste det. — læst gaa: lægge Mærke
til, endse (eg. lade som om man mær-
kede; f. gaa). Nbl. J Tell. „laast gaa".
— læst sjaa: agte, endse. (Næsten alm.).
laast inte sjaa bæ: ends det ikke, see
ikke paa det.

Laaten, adj. 1) klynkende, flagen. 2)
partic. omtalt, bedømt. Nbl. og fl. —
„illa laaten": lastet, dablet. „væl laaten":
rost, vel omtalt. Hertil Ordbyroget:
Laaten er lest laaten: Raadehold er
bedst; Middelveien ansees for den bedste.
Som Endelse svarer det omtrent
til Dansk agtig f. Er. blidlaaten, vær-
laaten.

Laating, f. Klynten, Flagen.

Laatt, m. 1. Latter. Hedder ogsaa Lætt
(Sogn) og Laatr, eller Laatt'er, n.
(Herd. sjelebd). G. N. hlaur. Jf. lægla.
„Laatt aa Løve", f. Løge.

Laatt, m. 2. Epyl til en Dands. Val-
bers. Ellers: Slatt.

Laattmild, adj. lattermild; som let kom-
mer i Latter. Søndre Berg.

Laava, f. Lova og Liva.

Laave, og Laavu, f. en Lade, Ladebyg-
ning. Søndensfelde og tilbeels i Er.
Stift. Hertil: Laavedør, Laavevegg og
flere.

Laave, m. Lo, Fogulvet i Læden. Alm.
(J Indr. Lave). G. N. låh.

Laavebrif (ii), f. en lav Fjelleveg paa
Siden af Fogulvet. B. Stift. Hedder
ogsaa Brifke, Lavabrifke og Læ-brif.
Laavebru, f. Ladebro, en bygget eller
muret Forbøining, hvorpaa man fjører
ind i Læden. Søndensfelde.

Laavefall, n. det Korn som paa een
Gang tages op af Løen; den Korn-
slump som paa een Gang bliver droftet
eller laaset. B. Stift. Jf. Lænde.

Laavestav, m. Stolpe ved Løen eller i
Midten af Læden, til Forskiel fra „Syn-
nestav". B. Stift (hvor Læderne østet
ere Stavbygninger).

Le (ee), n. Læ-siden, den Side som ven-
der fra Binden (i Seilabien); mobsat
Høgd. J Le: paa Læ-siden. Jf. hie-
bord.

Le, Led; Side o. s. v. see Lid.

lea, f. Ilda.

Leakaure, m. en Kile eller Flig i et
Klædningsstykke. Gbr.

Led (for Ledr), n. Læder. Hedder Led,
aab. e (Nff. Sbm.), Læ (Tell), Lær
(Ag. Stift). Ler, med ee (meest alm.).
Leir (Sæ.). G. N. ledr. Hertil: Led-

holve, f. en halv Sub. Ledmole (aab. o), m. et Stykke Læder.

ledje, v. a. (led'; ladde; lad), lade, lægge Ladning i et Fartøi. Sdm. (Eilers la', ladba, lasta, ogsaa læa). G. R. hlada (hled, hlód). Jf. løde. — „Han led'e nid", siges ogsaa i Sdm. naar det sneer stærkt. (Ligefaa i Jøl. hleðr nidr anjó).

Ledjing, f. Indladning, Indstribning.

Lefot, f. Ljofot.

Leffa, f. et Slags fint Bladdrob, sædvanligt bestmurt med Smør og sammenlagt. Alm. i forffjellig Form: Leffe (mest alm.), Lepsa (Søndre Berg.), Løpsa (Sogn), Løffe (Sj. Sdm.), Lemsa el. Læmsa (Nordre Trondhj.). Sv. lersa. (Bel egenil. Lersa). I Sogn betyder Lepsa tilveels det samme som Leds, hvoraf det formodentlig ogsaa har sin Dyrtnelse. Samme Betydning har det i „Baksteleffa“.

Leffemjøl, n. Meel til Laffer.

leste, v. a. (e - e), sætte Laster paa, tilbugge Lømmestofte saaledes at de falde sammen i Hjernet af Bygningen. Rbg. Tell. Ellers nava.

leg (aab. e), Adjektiv-Endelse, f. Er. i maateleg (maadellig). Har Formerne leg'e (Rbg. Nj. Sdm.), le' (mest alm.), li (Høsen og fl.), legjen (Nj.); paa enkelte Steder ogsaa: la; maaste og saa lag som saavidt erindres, skal forekomme etfæds i Kr. Stift). G. R. -logr og -ligr. I Adverbium hedder Endelsen: lege (aab. e), le, li, og la. G. R. -lega.

Leg (aab. e), n. Lede, Liggsted. Tell. (f. Lega). G. R. leg.

Legja (aab. e), f. 1) Liggeren, det at man ligger. Da vart ikke lang Lega: man sit ikke ligge længe. I Betydningen: Sygeleie, hedder det ogsaa Ulega, eller Dlege. Overgaar til Lugu (Drked. Jndr.) og Logo (Namb.). — 2) Lede, Liggsted. Alm. (f. Tell. leg). Sv. lage. I Særdeleshed: a) Liggelads for Kvæget i Udmarken. Jf. Bullega. b) Rum eller Plet, hvor et Dyr pleier at ligge. Jf. Bol. c) en Seng. Valders (i Formen Legu, el. Lego). Jf. Kolla. — 3) Anterplads, Stedet hvor et Fartøi ligger. Jf. Læge. — 4) Hælter eller liggende Støtter, hvorpaa noget hviler; f. Er. under Hjulaxelen i en Kof. Nordre Berg. og fl. — 5) Noget som ligger længe paa samme Sted; saaledes om store Fiske, som opbolde sig længe paa samme Grund. Sjældnere om et nedfaldet Træ; f. Læg.

Lega, el. Læga (for Læge), m. en liden Flade imellem Klipper. Gbr. Ndm. Eilers Gate, Fla, Hille.

Legd, f. 1) Læg, Rode i den militære Inddeling. 2) Fattig-Læg, Distrikt, hvori et af Sognets Fattiglemmer forføres. (Jf. Talemaaden: leggja til). Tona paa Legd: komme under Sognets Forsorg, blive Lægdslem. I Sdm. hedder det Leif, come paa Leif. — Heril: Legdastakar, Legdastall, Legdastjering (Lægdslem). I Sdm. Leifstakar, Leifstjering.

Legde, n. et Ruld, de Unger som et Dyr frembringer paa een Gang. Gbr. Jær om Fugle; i Svog ogsaa om en Familie eller et Selskab af Mennesker, ligesom Bøle i B. Stitt. Ellers Lag og Føde.

Leggebol (aab. e), n. Jord som tilhører eller ligger under en Gaard. Helg. (Maaste egenlig Leigebol).

legekjer (aab. e), adj. træt, som gjetne vil ligge.

Legemaal, f. Leigemaal.

Legerom, n. Rum til at ligge i.

Legestab, m. Liggsted.

legewand, adj. som vil ligge godt, trækken med Hensyn til Liggsted.

Legg, m. (fl. Leggje, r), 1) Læg, Etknæben, Benet imellem Knæet og Anklærne. G. R. leggr. Dgsaa den øvre Deel af Strømper og Støvler; den Deel som svarer til Læggen. — 2) Beensplæ, rørformigt Been. Armlegg, Handalega. Jf. Jøleggjer. — 3) Stammen af et Træ (= Rjæpp, Stomn). Furelegg, Bjørkelegg. Dgsaa Stilk paa Græs. (Jøl. leggr). Ligefaa den Deel af et Redskab (f. Er. et Bor), som er imellem Skafet og Spidsen. Navarslegg. Jf. Pipelegg.

Legg, n. et Læg eller Læg. Ofte i Sammensætning: Jnnlegg, Utlegg.

Leggbein, n. Benet i Læggene.

leggja, v. a. (legg'; lagde; lagt), at lægge. G. R. leggja. Imperf. hedder sjelden lagde (Nordre Sogn); ellers lade (Sdm.), lae og la' (mest alm.). Ordet skulde egentlig hedde „legja“; Jf. ligla. Betydning: 1) lægge; ogsaa bringe eller føre i en vis Stilling. — 2) belægge, dække; f. Er. med Plader. leggja mæ Stein: belægge med Stein, brolægge. — 3) slaae, give et Slag. B. Stitt og fl. „leggje ein under Dyra“: give En et Dressigen. Eg skal leggje deg, — leggie til deg! (en Trusel). leggja i Hove (el. Hau'e): slaae i Hovedet, om Slagtere. — 4) anlægge,

oplægge. leggja ein Veg: anlægge en Vet. leggje Raab: raadslaae, oplægge Raab. — 5) tillægge; opfostre Kvæg. leggje Kalbar: opfostre Kalve. Ei go' Kyr te leggje ubda: en god Ky at tillægge Angel af; en som har gode Kalve. B. Stift. — 6) udrede, erlægge, afgive. leggja Skatt: betale Skat. Han beve ingen te leggje fyre (ingen at betale for). — Ellers bruges Ordet med forskjellig Betydning i mangfoldige egne Talemaader; saaledes: A, reflexivt. leggja seg: a) lægge sig; b) bste sig, falde, blive brudt (f. Er. om Eggen paa en Kniv); c) stilles, sagtne. leggje seg fram i: besatte sig med, tage Deel i, f. Er. en Trøtte. leggje seg fyre: vedblive at ligge. leggje sig imillom: komme imellem, afbryde en Erub eller gjøre Ende paa en vis Fortsaeeelse. leggje seg neb: lægge sig, gaae tilfængs. leggje seg til: slaae sig til No, vedblive at ligge. leggje seg um: gjøre sig megen Hlid for. leggje seg veg (veff): om gifte Folk som søge Samleie udenfor Høsteskabet. leggje seg te godes: lægge noget op af sin Fortjeneste; sammentpare. — B, med Partikler. leggje atte: 1) lægge efter sig, glemme; 2) udlægge Ager til Eng (f. Attelega); 3) tillukke Joren paa en Røgstue. — leggje att-nye: skule, bærte (f. Er. om Sneen). leggje av: aflægge. — leggje at: 1) lægge til, f. Er. til Land; 2) trykke stærkt til. — leggje fyre: forelægge. leggje ihoy: sammenlægge. leggje inn (Mark): indbægne et nyt Engstykke. — leggje millom: betale i Bytte, lægge noget til ved en Byttebandel. — leggje mot: give Mobbveits, gjøre Mobbfigelse (Indr.). leggje neb: neblægge; ogsaa slutte, holde op med; f. Er. Han kann 'he leggje bæ ne(h): han kan ikke glemme det. — leggje ne're: lægge over noget saa at det bliver ganske tilbættet. — leggje til (te): 1) tillægge; 2) bestynde En, give En Skylden for noget; 3) give, udrede Bidrag til; 4) slaae til En (f. foran); 5) sætte sig i Løb, give sig Fart; f. Er. han la' te at springe; han legg te (o: han begynder at løbe). — leggje upp: gjøre Anlæg eller Grundvold til noget. (Heraf Upplag). — leggje ut: 1) udlægge; 2) udrede, betale; 3) udbytte, ubvilke, forklare. — C, med enkelte andre Ord. leggje betim: i Sdm. om den Skik, at unge Xenestefolk give en Deel af sin Løn til Forældrene. — leggje fad (el. avfa'): sætte sig i Fart,

rende affreb. — leggje sanbt: afstille, bete. — leggje godt fyre ein: anbefale En, indlægge et godt Ord for En. leggje vondi fyre ein: svarte eller ned-sætte En, gjøre at En betragtes med Uvillie, især af sine Foresatte. leggje paa Minne: søge at komme ihu. — leggje Sug paa: fatte Tilbøielighed til, forelske sig i. — leggje Lag mæ: give sig i Selskab med. — leggje eit Dr til: tale med, tage Deel i Samtalen. Det legg saa lite til: de forholde sig saa stille. (Zell.). Eg undrast paa for han lae te daa han høyrde bæ: jeg gad vidst hvorledes han blev tilmode o. f. v. (Hbg.). leggjande, adj. som kan lægges eller tillægges. Væst sammensat, som framleggjande, utleggjande. leggjast, v. n. (legst; lagdest; lagst), bltve liggende (egentlig lægge sig). Eg æ rædd at han legst neb: jeg frygter for at han bliver sengeliggende. Berg. Stift. Da legst altid noke til: der kommer altid noget til; det laver sig saa at der bliver noget. Da legst fyre: det formerer sig, der oobnyges mere og mere; om Arbeider, Gjæld og beslige, som ikke klares eller opgjøres i rette Tid. Leggjing, f. Lægning, Maade at lægge paa. Leggleir, n. Læggen i Strømper. Sdm. Ordets sidste Deel synes forvansket, maaessee for Ledr? Leggsins (-sno), m. Sneelag som rælder op paa Læggene. Leggsstik (ti), f. den forreste Deel af Læggen. Forbenet, det forreste Stinneebeen. B. Stift. legjen (aab. e), adj. (Fl. legne), 1) som har ligget nogen Tid; f. Er. om Træ. Hertil arlegjen, markelegjen, siolegjen. 2) om Væg (legne): for gamle, noget klækkede og derfor upiselige. Jæb. (Ellers brædd, flett). Egentlig partie. af liggja. Udtales ogsaa: leien (Fl. leigne) og lien for ligen. legna, v. n. om Fisk, som begynder at faae Affmaa, ved at henligge usaltet. Helg. Jf. lusa, sanna. Legstæd, m. Riggester, Herberge. Det kom bær til Legstæd: de kom til at overnatte her. Sdm. og fl. Let, f. Leid, f. leibe. leian, f. Leidende. leiast, f. leibest. Leid (Lei), f. Led, Vet, Farvand. G. N. leid. Dgfaa Retning, Kant, Side (Væst i Tr. Stift). I Sdm. bruges Talemaaden: „alt av Leid“, o: alt paa een Gang, alt ved samme Leilighed. — En-

- deel **Abverfker** med **leibes** (**leies**) synes at forudsætte et aflebet Ord (**Leide**, n.). **Fr.** beinleibes, sjoletbes. **Rogle** Ord, som betegne en vis **Maade**, have kun **Formen**: **leis** (**anderleis**, **soleis**) og tildeels **leist**; **f. Er.** saletst (**Gbr.**). **I** **Gall.** og **Walder** hedder det **verimod**: **lein** (**solein**, **fosslein**, **mangelein**). Dette „**lein**“ kunde anses som en forfattet **Form** enten af **Datto** (**Lei'en**), eller af **Fleertal** (**Lei'bn**). Dog kan man maaſtee ſnarere tænke paa **Abverfial-Endelsen** „**ne**“ eller „**n**“; **f. Er.** solet-ne. **I** **Nordre** **Berg**. lægges nemlig dette „**ne**“ til **Endelsen** „**leis**“ og det hedder altsaa: **soleisne**, **forleisne** eller **forleisne** (**i** **Soqn** **forleis**).
- leid** (**lei'e**), **adj.** 1) **Hed**, som føler **Ulyst** eller **Leide**. **Gg** a lei'e 'ta bi (el. lei a da); **i** **Bufterud**: „je ar lei da“. **I** **Gard.** og **Woss** hedder det: **leide'e**, el. **leitr'u**. — 2) **Hjebelig**, som foranſager **Hjebſomhed**. **Et** **leibt** **Arbeid**. **G. N.** **leidr**. — 3) **led**, **ubehagelig**, som man føler **Ulyst** til eller gjerne vil **undgaae**; ogsaa: **generende**, som man **undſeer** sig for. **Alm.** og meget **brugeligt**. — **eta** **ſeg** **leian**, **f. Leibende**. **D'a** **leibt** **te** **bry** **han**: det er ſlem at man ſal **paaføre** **ham** **Umage**.
- Leide** (**Leia**), **f.** 1) **Leide**, **Hjebſomhed**. (**Søl.** **leidi**, m.). 2) en **Hjebelig** **Ting**; noget som man føler sig **uleiligt** af. **Et** **ſtor** **Leia** (en meget **ubehagelig** **Omſtændighed**). **B.** **Stift**.
- leide**, v. n. (e - de), **gaae** **ſtraat** og **ſævnt** **nebad**, **have** en **ſævnt** **Hælbting** (om **Marſker** og **Fjelde**). **Nſj.** **Sdm.** ogsaa **i** **Drk.** **Da** **leie** **ne'**: det **gaae** **ſtraat** **nebad**, er **ikke** **brat**. **I** **Nbl.** ſiges **leina** **i** **ſamme** **Betydning**; **ſf.** **ſana**.
- leide** (**leia**), v. a. (e - de), **leide**, **føre** **ved** **Haanden**. **G. N.** **leida**. **Sertil** **leidd**: **lebet**, **leidsaget**. — **leidast** (**leiaſt**): **lede** **hinanden**, **gaae** **Haand** **i** **Haand**. **Det** **gjæll** **aa** **leibdeſt**.
- Leidelse** (**leiels**), n. **Ubehageligheder**; en **led** eller **ubehagelig** **Omſtændighed**.
- leiden**, **adj.** **ſtraat** og **ſævnt** **nebgaaende**, **ikke** **brat**; **f.** **leide**, v. **Nſj.** **Sdm.** **D'a** **ſo** **ſamt** **aa** **leide**. (**Søl.** **liðandi**).
- Leibende**, n. 1) en **Hjebelig** eller **ubehagelig** **Ting**; ogsaa om **Dyr** og **Mennesker**. **Sdm.** og **ſf.** 2) **Leide**, **Robbybelighed**. (**G. N.** **leiidindi**). **ate** **ſe** **til** **Leibende**: **ſpiſe** **for** **meget** **af** **et** **Slags** **Mad**, **ſaa** **at** **man** **ſten** **ſaaer** **Robbybelighed** **for** **ſamme**. **Sdm.** **I** **Foſen** **hedder** **det**: „**eta** **ſeg** **leian**“ (**ſormodent-**
- lig** **et** **Attuſatto** **af** **lei**, el. **leib**); **i** **Sadr.** **ſiges**: „**ataa** **ſeg** **leian**“.
- leibdeſt** (**leiaſt**, **leies**), v. n. **Hjebes**, **blive** **ſjed**. **G. N.** **leidaſt**. **Et** **at** **forverle** **med** **det** **foranførte** **leidaſt**, **f.** **leide**, v. a.
- Leidſvein**, m. en af de **Personer** som **leidsage** en **Brud**, **iſar** **paa** **Veien** **til** **Kirken**. **B.** **Stift** (**ofteſt** **Leidsvein**). **El-**
lers **Brurleiar** (**Gard.**) og **Brurſvein**.
- Leidning**, f. **Leibelse**, **Leidsagelse**.
- Leidning**, m. en **Hjebelig** **Person**. (**Sjel-**
ben).
- leidsamt**, **adj.** n. **Hjebeligt**; **ubehageligt**.
- Leidsfemb**, f. **ſtemme** eller **ubehagelige** **Omſtændigheder**. **Meſt** **brugeligt** **i** **Nbl.** (**Leidsfemb**).
- Leidsſkap**, m. **Rjede**, **Hjebſomhed**. (**Sjel-**
ben).
- leidsleg**, **adj.** **Hjebelig**; **ſlem**, **ubehagelig**. **Meſt** **i** **Rr.** **Stift**. **I** **Nbg.** og **Leikem.** **hedder** **det**: **leidsleg**.
- leidr**, **adv.** **ſlemt**, **ubehageligt**; **f.** **leib**.
- leidvoren**, **adj.** **Hjebelig**.
- leie**, f. **Leide**, **Leiga** og **Lægje**.
- leie**, **for** **lægje**, **f.** **liggia**.
- leien**, f. **lægjen**. **leies**, f. **leideſt**.
- leiga**, v. a. (e - de), **leie**; a) **modtage** **til** **leie**. **G. N.** **leigja**. b) **ubleie**, **bort-**
leie. (**Med** **Datto** og **Att.**). — **Præſens** **hedder** **i** **mange** **Dial.** **leige**, el. **leiger**, **ſom** **er** **mindre** **rigtigt**, **da** **det** **bør** **hebbe**: **leigjer**.
- Leiga**, f. 1) **leie**, **det** **at** **man** **leier** **no-**
get. **G. N.** **leiga**; **Sv.** **lega**. 2) **Be-**
taling **ſom** **gives** **for** **leie**; **f.** **Er.** **Hus-**
leiga. 3) **Jordſtylb**, en **Gaards** **Ma-**
trikufftylb. **Tr.** **Stift**, **Helg.**
- leigande**, **adj.** 1) **ſom** **kan** **leies**, eller **er**
leiet. 2) **ſom** **leier** **noget**, **leierende**. **Brug-**
ges **meſt** **i** **Forbindelſen** „**leigande** **aa** **lei-**
gande“, **ſom** **betyder** **deels** **Tier** og **Fæ-**
ſter, **deels** **Huusbond** og **Tjener**.
- Leigar**, m. **leier**; **Fæſter**.
- leigd**, **part.** **leiet**; **ogſ.** **fæſtet**.
- Leigefolk**, n. **leiede** **Folk**, **Arbeidere**. **Hed-**
der **ogsaa** **Leigdefolk**; **ſaaledes** **ogsaa**
Leigdemann, **En** **ſom** **er** **leiet**, **iſar** **til**
at **drive** **Fiſſerie**. **Nordre** **Berg**.
- Leigemaal**, n. **den** **Udmark** **ſom** **hører** **til**
en **Gaard** **og** **er** **adſtalt** **ved** **Grændſ-**
ſjel **fra** **andre** **Marſker**. **Nbl.** **Rdm.**
Hedder **ſæbantilg** **Leigemaal** (**aab.** e). **Egne-**
nde **Betydning** **har** **Legebol**, **i**
Helg. (**G. N.** **leigumål**).
- Leiglending**, m. **Leilending**, **Fæſter**. **G.**
N. **leiglending**.
- leif**, m. **Leg**, **Synl.** **G. N.** **leikr**. 2) **en**
enkelt **Dands**; **ogsaa** **Spil**, **Muſik** **til**
en **Dands**. **Gbr.** **Drk.** **Sdm.** (**Fleertal**

Leifje. 3) i Kortspil: saa mange Kort, som man bruger paa een Gang.

Leif, Fattigløgd; s. Legd.

leika, v. n. (a - a; el. a - te), 1) lege, spille. **G. N. leika**. Ofte reflekteret: leika seg. leiffe seg mæ: lege med. — 2) spille, bevæge sig frit og med Letthed; om en Arel, et Støft og beslige. **Sbm.** og fl. „Da leika i Hand'enne“, siges om et Støft, som er let og bekvemt, saa at det glider og vender sig i Haanden. — 3) tage jævnt og sagte. **Sbm.** Hertil Talemaaben: „leikande Lag“, o: togende Vand, som gydes paa Maltet i Brygningen. — Han va baade leikande æ læglænde: han var meget frisk og munter. Han live æ leika lite: han lever rigtig nok, men i en meget daarlig Tilstand.

Leika, s. Legetøj, noget at lege med. Siges ogsaa ofte om et Barn, især om Pigeborn.

leikje, et Substantiv, som søies til Adjektiver for at betegne en Beskaffenhed abstrakt; s. **Er. Storleikje** (Storhed). **Søndersjelds**: leik (Storleik). **G. N. leiki, leikr.**

Leikjende, n. 1) en Arel eller Valse, hvis Ende hviler frit i et Skænge, saa at den kan dreies eller vendes, ligesom Skallen i et Svande. **Nordre B. Sbm.** **J. Tell. Leikandi.** (**Jsl. leikandi, Arel**). 2) en Ring, som dreier sig omkring en tilsvarende Tav eller Nagle i en Kante. **Sogn.** (Elders kaldet Lau-par). **J. danske Dial. Lægn og Lægend.** **Jf. leika.**

Leikstakar, s. under Legd.

Leikstemna, s. Leg, Barneleg; ogsaa Legeomøvelser. **Nordre Berg.**

lein (Endelse), see Leib, s.

lein, s. 1. (**Jsl. Leina**), 1) et af de store Stribetræer i en Bæverskol. **Sbm. Er. Stifft, Helg.** (**Jsl. lein**). **Jf. Store, Stola**. 2) Stribestykke, det yderste Stykke paa Siden, s. **Er.** i en Stølryg, i Nøggreber og beslige. **Drk.**

lein, s. 2. en Hælbing, en fraat nedgaaende Fjeldside. **Nbl.**

leina, v. n. (e - te), hælde svagt, gaae fraat ned, om en Mark. **Nbl.** (Hjelden). **Jf. leide og flana.**

leir (for Leir), s. Leib.

leir, n. Leir. (**G. N. leir**).

leira, v. a. beslaae med Leir.

leira, s. Leirgrund, Leirbante; ogsaa en flad Sandbante i Strandredde. **B. Stifft, Helg.** og fl.

Leir-aur, m. Grusjord, som indeholder noget Leir.

Leirfall, n. Leirbante som dannes ved Jordens Synkning i en Basse. **Helg.**

Leirfivel, m. Planten Hestebov (Tussilago). **Er. Stifft.** Ogsaa kaldet Leir-

Skeppe, s. det sidste betegner især Bladene; det første Blomsterne.

Leirgrunn, m. Leirgrund.

Leirhella, s. tæt og haard Leirgrund. **J**

Er. Stifft: Leirhyll. Elders Leirbotn.

leirleggjen, adj. tilslaaet med Leir.

leirut, adj. leret, fuld af Leir.

leis (s. **Er. mangleis**), s. Leib.

leiskle, s. leidsleg. **leisk**, s. litask.

leisk, m. Løst; Søfter; s. **Leik**.

leita, v. n. og a. (a - a; el. a - te), 1)

lede, søge efter noget; see efter. **G. N.**

leita. leita ette Fisk (eller blot: leita):

roe omkring for at finde en Fiskeplads.

leita upp (transitiv): oplede. Han leita

seg uppatt: han kommer igjen af sig

selv. — 2) v. a. udsøge, udbølge; og

saa sanke, samle. leite Bær: sanke Bær.

Han leitte seg ein Kvist (saae sig om

efter en Kvist). leitte meg note: udsøg

noget til mig, see om du kan finde

noget til mig. — 3) angribe, tage haardt

paa, svække, udmatte. Oftest med paa.

Da leita paa, o: det tager haardt paa,

der behøves Styrke til at kunne udholde

det. Da leita 'kje paa: det har ingen

Nøb. Meget brugl. i **Er.** og **Ag. Stifft.**

Jf. røyna, nynde. **J. Sbm.** Har man

fun Talemaaben: Da leita paa Haub'e

mæ 'næ, o: det gjør ham forskyret i

Hovedet, han er paa Bei til at blive

gal.

Leitagsildre, s. en lang og mofommelig

Leben efter noget. **Sbm.**

leitande, adj. til at lede efter. Har æ

ikke leitande: her nytter det ikke at

lede. Da 'kje leitande ette di lenger.

Leitarsfisk, m. Fisk som fanges enkeltvis

paa forskjellige Steder.

Leite, n. 1) den Strækning som man kan

see eller overskue fra et vist Punkt; saa-

ledes paa en Bei: Strækningen til den

næste Krumning hvor Beien ikke længere

sees; ligesaa i en Elv, om et høvert Stykke

hvor Elven gaaer i lige Linie. Meest

brugl. i **Nbr.** hvor det hedder Lete

(ee). Elders sjeldnere og mere ubestemt,

da det tildeels betegner den hele Kreds

som man kan overskue. **Jf. avleites.**

Æf det forældede leit, litå, o: at see. —

2) en Høide eller Bjergryg i Horizon-

ten; Forbøining som danner Grænser

for Udsigten fra et Sted; eller ogsaa

de længst fraliggende Egne eller Punkter

som man kan see. **Sbl. Jæb. Nbg.**

Tell. (**G. N. leiti**). **Jf. Auglette, Sim-**

naleite, Stammeflyne. — 3) Sted hvor man søger eller leber efter noget; især en Fiskeplads. Fiskeleite. Nordre Berg. I endel Steds- eller Pladsnavne synes Leite at betyde en Malkeplads. — 4) omtrentlig Sted; Kreds, Egn, Region. Da va paa dette Leite her at æg misse bæ. (Jnderøen). — 5) omtrentlig Tid, Stund, Tidspunkt. Igar dette Leite, o: Igaar ved denne Tid. Jons-okeleite: Tiden næst før og efter St. Hans Dag. Meget brugt. Søndenfelds. Hedder paa nogle Steder Løyte. G. N. leiti, og löytü, f. Er. Hallvards vaku löytü. Diplom. I, 301.

leiten, adj. som angriber eller søger ind paa. Siges især om Jlden naar den tændes og griber om sig i en Gass. Tr. Stift. Jf. aleiten.

Leiting, f. Leven, Søgen; ogsaa Fiskerie med Snøre. S. leita.

leitt, adj. om et Udsende, især i Ansigtet. Bruges kun sammenfat, f. Er. runbleitt, Iangleitt, randleitt. Nogle St. leitt (ee); G. N. leitr; Sv. leitt. Synes at forudsætte et forældt Subst. Leitt, eller Leite.

Leiv, m. (Fl. tilbeels Leive), et Fladbrød, et beelt Brød af Fladbrødsbagning. Alm. (G. N. hleifr). To Leive: to hele Fladbrød. Ein halv'e Leiv (ofteft: Halveis): Halsbelen af et Fladbrød. Jf. Leiffa.

leiva, v. a. (e - be), levne, have tillovers. Alm. — Nogle St. Løyve. G. N. leifa.

leivd, part. levnet, tilloversbleven.

Leivning, f. 1) det at man levner noget. 2) Levninger. Hedder ogsaa Leivning, m.

Leivsemne, n. Deig til et Fladbrød.

leka (aab. e), v. n. (leP; lak; lofje, aab. o), 1) rinde, brøppe ned; baade om Væbste i et Kar, og tilfjige om Korn, Frø og lignende Ting som let falde ud af en Revne eller Abning. — 2) løfte, være utæt, have Revner eller Abninger; om Kar, Baade, Fartøier. Jnf. hedder ogsaa leka (Tr. Stift), laka (Namb.), lakka (Drk.). G. N. leka. Imperf. ogsaa: lof (aab. o), lek, ee (Ehl.). Supin. lefje (Sogn).

lekall (aab. e), adj. løf, utæt; især om Baade. Nogle St. lek.

Lefje (aab. e), m. en Løt, Revne, Abning. Jøl. leki.

Lefju (aab. e), f. en liden Vandrende. Øbr. Valbers.

Lefk, m. 1) Ring, Led i en Kæde eller Lænke. Rbg. Tell. og fl. 2) en Lænke, især af Vidter. Drk. (Jøl. hlekkr).

Betydningen: Deel eller Stykke, forekommer i „Omageleff“.

Lefkja, f. 1) Lænke, Kæde, bannet af sammenhengende Led eller Ringe. Ø. Stift. 2) en Indbretning med enkelte Hager eller Fæstepunkter (Lag), hvorved noget kan flyttes frem og tilbage. Koleleffja, Sagleffja.

Lefkja, v. a. (e - te), flytte frem eller tilbage, lænke, fæste paa et vist Punkt. Ø. Stift, Tell. leffje ned Gryta: hænge Gryden lavere. leffje upp Kola: stille Rampen høiere. Andre St. besta.

Lefkjebloom, m. Lovetand (Plante), saa Kalbet forbi Bornene ofte lave smaa Ringe og Kæder af Silkene.

Lefking, m. en ung eller ufulvoksen Lær. Buserud. Hedder ellers Sollung, Silung, Lart, Pfaff.

leffa, v. n. (a - a), flatte, hænge løf, slænge af og til; f. Er. om Esko, som ere for store. Nordre Berg.

lel (aab. e), eller lell, adv. alligevel. Meget brugeligt Søndenfelds; ogsaa i Tr. Stift. I Indrefohn hedder det: loll (lol, aab. o). Anses som en Forkortning af: likevel, som paa nogle Steder hedder livæl.

Le-land, n. Landet paa Læsiden (i Seiladsen). Koma i Le-land: komme for nær til det Land som Binden driver imod, komme i Lægerval.

leleg (ee), adj. bekvem, bekvemlig; især om en Stilling. Edm. og fl. Jøl. lidlogr. (Jf. Sv. læglig).

Lelegheit, f. Bekvembed; ogs. Leiligheb.

lem, f. Lim, og Løm.

lemba, v. n. = lamba.

Lemende, n. Fjeldrotte (Lemmus, el. Hypudæus borealis). Sv. lemmel. Navnet er meget forskjelligt; saaledes: Lemende (aab. i), Lemende, Læmende (Øbr. Edm. og fl.), Lemelde (Nbl.), Lemet (Helg.), Lømnen (Tell.), Lemand (Jndr.), Lømhund, m. (Sogn, Valbers). Øvillet af disse der er det rigtigste, er vanskeligst at sige.

lempa, v. a. (a - a), læmpe, føie, lave. lempa seg: føie sig.

Lempe, n. og f. Læmpe, Lemfølbighed. Na Naab og Læmpe: ved en klog og lemfølbig Fremgangsmaade.

lempelig, adj. lemfølbig, skaansom, føielig.

Lemsa (Læms'), fint Brød; f. Leffa.

lemstr (Læms'er), adj. mat, slit, følesløs i Lemmerne (efter Stød eller stærk Anstrengelse). Nordensfelds. Han va so læmstr aa lamem.

len, f. lin. — lema, f. lina.

Lend, *f.* Lend, Kryds, Hoster. Ved Kristiania hedder det ogsaa Lund. (G. N. lend).

lenda (lænde), *v. n.* (e - e), lande, komme til Land. Kr. Stift, Hærb. og fl. Ellers landa. (G. N. lenda).

Lende, *n.* Mark, Jordbund; *f.* Er. godt Lende te Høre. Dstærb. og fl. I Sammensætning bruges oftere Lenda, *f.*; saaledes Ulenda, Nylenda, Læglenda.

Lending, *f.* Landing, Landtigning.

Lending, *m.* Beboer af Distriktet Land i Kristians Amt. Ellers sædvanligt i Sammensætning, som Uplending, Norlending, og fl. (ofte med Udtalen: Lænting).

lændt, *adj. n.* beflaaffent med Hensyn til Land eller Jordbund. Dstest sammensat, som: læglændt, væslændt &c.

lene (ee), *v. a.* laane; *f.* lana.

Lengd, *f.* 1) Længde. G. N. lengd. 2) en enkelt Ting's Længde, som Maal eller som Deel af et Heelt; *f.* Er. fire Stokkelengder; et Hæslengd; Tøglengd, og fl. 3) en lang Tid. Dæ dært ikke nota Lengd.

Lengja, *f.* Længde; ogsaa en Ting som er meget lang. Hærb. og fl. — Udfanterne af en Gud kaldes i Nbl. Læpalengja. Sf. Jæl. lengja, Læberstrimmel.

lengja (længje), *v. a.* (e - de), forlænge, gjøre længere. G. N. lengja.

lengjast, (længjst), *v. n.* 1) forlænges, blive længere. 2) længes, føle Længsel. (Ofstere lengta).

lengje, *adv.* længe, i lang Tid. Komparativ: lenger (lengr); i Rbg. og Tell. hedder det: leng. — Superl. lengst. — Paa længe: paa lang Tid. Sf. længe.

Lengjing, *f.* Forlængelse.

Lengje, *f.* en stor Længde, Langvartagbed; ogfl. en meget lang Strækning. Sdm. sædvanlig i Formen Læense.

Lengsel (Længsl), *m.* Længsel.

lengta, *v. n.* (a - a), længes, føle Længsel. I sær at føle Hjemvee, længes tilbage til et Sted, hvor man forhen har været. Alm. og meget brugeligt. I Gbr. lengtast. (Sv. långta). I Sdm. forekommer ogsaa lengta, *v. a.* i Betydn. forlænge, gjøre længere.

lengten, *adj.* længselsfuld.

Lengting, *f.* Længsel; Hjemvee; ibeltig Erindring om et Sted som man har maattet forlade.

lens, *adj.* lens, blottet. Nyt Ord, ligesom lensa seg: blotte sig. S. aub.

Lensberg, *n.* Markeb (Ledingsberg). Selg. Paa Lensbergje: paa Markebet.

Lense, *f.* en Klæde af sammenbundne

Stofte, som tjener til at standse og samle det nedflydende Lømmet i en Elv. Ag. Stift. (Maastæe egentl. Lendfa). Om en andet Lense, *f.* Længse.

Lensmann, *m.* Lensmand, Sognesogeb. I Hærb. hedder det Linsmann.

lenten, *adj.* spottende, som gjerne finder noget at lee ad og brive Spot med. Nbl.

lentug, *adj.* lystig, spøgefuld, morsom. Gbr. Kommerige og fl. (Roden til disse Ord er ubekjendt).

Lepa (aab. e), *m.* 1) Læbe; især paa Dyr. Om Mennesker mest i Spøg; if. Lippa. (Sv. läpp). gjera Lepa: vife sure Miner; Læbe, græbe. — 2) Læp, Flig; især af Gud. Hertil Læpalengja; *f.* Lengja.

Lepelag, *m.* Læbernes Stilling.

lepja, *v. a.* (lep'; læpte; læpt), labe, søbe med Tungen. G. N. lepja.

Lepje, *f.* noget vaadt eller blødt; vaade Klæder, Skind og deslige. Sdm.

Leppr, *m.* Lot, Bist; et libet Knippe, *f.* Er. af Hø. Søndre Berg. Rbg. Læll. I Sdm. hedder det Lopp. (G. N. leppr, Lof).

Ler (ee), *for* Ledr; *f.* Led.

Lereft (aab. e), *n.* Lærræd; Liintst. G. N. og Jæl. lereft. Sv. lært. — I Sammensætning lyder det som Lerefs, *f.* Er. Lerefsvær.

lerfa, *f.* lirfa.

lesa (aab. e), *v. n.* og *a.* (les; las; lese), at læse. Inf. hedder ogsaa lasa (Namb.) og laasa el. lossa (Wf. Indr.). G. N. lesa. Imperf. ogsaa les, med ee (Sbl. Jæb. og fl.), lis, it (Sogn); Fleertal: laase (Sæt.), loso (Hall.). Supin. lose, aab. o (Sdm. og fl.). lise, aab. i (Nff. Sogn i g fl.). — lesa fyre Presten (eller blot lesa): læse til Konfirmation. (Hertil Talemaaden: Dæ Mir'e me gjætt æ las). — lesa fyre Maten: læse en Bødbøn. lesa uppætte: læse om igjen. lesa rangt: læse urigtigt.

lesande, *adj.* som man kan eller bør læse. Dæ va 'he lesande: w an burde ikke læse det.

Lesar, *m.* 1) Læser. Ein go' Lesar: En som læser godt. 2) Konfirmand. 2) en af de saafaldte Hellige. En som ibeltig læser og holder Andagts-Dwelse..

Lesarboonn, *n. pl.* Konfirmander. Saaledes ogsaa Lesargut, Lesargjenta, eller Lesartaus. Rogle St. Lesrabonn.

Lesarfolf, *n.* Fjoll som holde gudelige Forsamlinger og brive megen Andagts Dwelse. Dgsaa „Donesfoll“.

Lefarftap, n. Leferte, ibelig Andagt.
lefefer, adj. fom kan lefe godt.
lefeleg, adj. læfelig, tydelig, om Skrift.
lefeljoft, adj. n. faa Lyft at man kan lefe.
lefen (aab. e), partic. læst, ublåst; om Bøger eller Breve. Ogsaa lofen, aab. o (Sdm. og fl.), lifen, aab. i (Nfl. Sogn).

Lefing, f. Læsning, at man læser.
Lefnad (Lefna), m. 1) Læsning, Læsen, Nogle Steder: Leftr. 2) Noget fom er bestemt til Læsning; Læsefyfker, ubunden Stil, i Nodlærning til Sang.
Lefna(b)bof, f. Læsebog; Bog fom indeholder Læsefyfker eller Profa.

lefsa, v. a. (e - te), 1) læsse, lægge Læs paa. G. N. hlessa. (Af Læs). 2) besvære, trykke, betyngge. Sdm. og fl. Da leste meg: det faldt mig tungt, var mig til Besvær.

lefsalt, adj. n. trykkende, betyngende; om Dmftændigheder. Sdm.

Lefing, f. Paalægning af Læs.

Lefst, m. 1. (fl. Lefte, r), 1) en Læst, til Sko. — 2) Socken eller Foden i en Strømpe. Hofelest. Hedder i Søndre B. Lefst, og fl. Lefte. (Jøl. leistr). — 3) Dverfjofter, Halvstrømper at trække udenpaa. Berg. Stift. Ellers Raggat, Lobbar og fl.

Lefst, m. 2. (fl. Lefte, r), en Læst, et Maal af tolv Lønder.

Lefst, m. 3. tætvoRET Græs, Straa fom vorer i tætte Rhynger. Saaledes Ruglest (Kolest), om Spirterne af Winterrogen. Ag. Stift.

lesta (seg), v. a. om Græs eller Straa fom vorer op i tætte Rhynger. Gbr. Buserub og fl.

Leftr, m. 1) Læsning. Meget brugt i Søndre Berg. (G. N. lestr). 2) Læsefyfker, Profa, ubunden Stil (= Lefnad).

Leftrabof, f. Læsebog (= Lefnabbof).

Leftrabonn (-bonn), Konfirmander (= Lefarbonn). Ligefaa Leftragut, Leftrataus. Søndre Berg.

let (ee), 1) lod, f. lata; 2) freg, f. lata.

let, f. lit. — leta, f. lita.

Leta (aab. e), el. Lete, f. Labbed. Nordre Berg. og fl. (af lat). G. N. leti.

leta (aab. e), v. a. (a - a); i Talemaaden „leta seg“: gjøre sig lad, ligge og strække sig, være doven. Gbl. og fl. Ellers lata seg, og i Sdm. letje se. (Sv. lätjas).

Lete, f. Lette. leten, f. laten.

Leting (aab. e), m. en lad og doven Krop. B. Stift. (G. N. letingi).

letje, v. a. (a - a), f. leta.

letle, f. lettleg. letne, f. lettna.

lets' (ee), adj. 1) let, ikke tung. G. N. leitr. 2) magelig, ikke vanstelig. 3) fvaag, kraftløs, fom ikke kan virke meget. 4) raft, smidig, fom bevæger sig let. 5) om Luftten: leiffvet, lys, uden Tegn til Vætr. — Na lettan (Datis): med Magelligbed. (Sdm.). lett'e paa Foten: raft til at gaae. lett'e fyre Brøfste: fom aander let, ogsaa om En fom har en god og reen Stemme.

lets, adv. let, lettelig.

letta (ee), v. a. (a - a), 1) lette, gjøre lettere; ogsaa lindre, formilde. 2) løfte, hæve. lette seg upp: reise sig lidt. 3) v. n. om Veitret: lettes, klare op, nemlig naar Skyerne adsprede sig efter en Jling. G. N. lötta.

lettang, m. let Føre; iser haard Sne eller Glare. Drl. (Jøl. leuångr, let Bet).

lettbløst, adj. letbrystig, fom aander let eller kan holde længe ud uden at blive træt. Helg.

lettbørt, adj. n. om et Sted, hvorfra man har en god Udfigt. Sdm.

Lette, m. 1) Letbed, det at noget er let. 2) Lettelse, Hjælp (i et Arbejde); ogsaa Lindrang, Hulvælfse. (Jøl. leitr).

Lette, n. let eller Kærneløst Korn, fom abfilles fra Avnerne. Nordre Berg. og Tr. Stift. (Jf. Skjele). Hertil Lettebrød, n. Brød fom tilkøbes med en Blanding af dette Slags Korn. Lettemjøl, n. Melet, og Lettegrøn, n. Deigen af samme.

Lettedrikke, n. og m. tyndt Ml. (Nordre Berg.). Ogsaa Lett-øl.

LetteKorn, n. Korn med liden eller ufuldkommen Kjerne; f. Lette.

Lettelte, n. = Lette, m.

letten, adj. fom plages af Bæmmelse eller opftigende Bødfter (Gugbit). Drl. Ellers vimlen, elgjen og fl.

Lette-tre, n. Hæver, Løstestang; Indræning hvorved en Mølle kan stilles høiere eller lavere.

lettfengd, adj. 1) let at bekomme. Ag. Stift. (Valders, Gbr.). Ellers lettfædd, f. faa. — 2) om Gaarde: let at dyrke, eller hvorpaa det Fornødne kan faaes med Letbed. Valders. 3) raft, flink, fom arbeider med Letbed og Hærdighed. I Tr. Stift er „lettfengt“ ogsaa: noget let, ligefom lettvoren.

lettfloygd, adj. let og raft i sine Bevæggelser. Gbr. (Egentl. lettflyvende).

lettfødd, adj. let at føtre eller opføde, fom ikke behøver meget Foder. Alm. Nogle Steder ogsaa lettføftra.

lettsfor, adj. 1) rask, som bevæger sig let og utvungent. (Af fara, for). — 2) let at bevæge eller flytte. Meget ubredt (modsat tungfor). — 3) i neutr. (lettsfort), mageligt, let at komme frem. Dæ so lettsfort te gange. (Øbr. Er. Stift).

lettsfort, adj. let og rask til at gaae.
lettsgjengd, adj. 1) som gaaer let og raskt. (Sjelden). 2) let at gaae paa, om Beie og Føre. Meest i neutr. (lettsgjengt), ligesom lettsfort.

lettshendt, adj. letbaandet.
lettsflødd, adj. letflødt, tyndflødt.
lettsleg, adj. livlig, behagelig; især om et Sted med job Udsigt. Sogn.
lettslege, adv. let, mageligt. Hedder oftere lettele'.

lettsliwa, adj. munter, livsglad, som har et muntert Sind. Meest brugeligt i de nordlige Egne.

lettslyndt, adj. som har et muntert Sind (= lettsliwa). Søndenffjelds. (Isl. lettslyndr).

lettsløst, adj. let at oplukke og tillaafe.
lettsmølt, adj. som taler let og flydende. (Sjelden).

lettsna, v. n. (a - a), lettes, blive lettere; ogs. opmuntres, og (om Luften) opklares.

lettsning, f. det at noget bliver lettere, f. Er. Korn naar det tørres.

lettsrodd (oo), adj. let at røe, om en Baad. I R. Berg. siges lettsrodd'e.

lettssinna, adj. munter, lystig; ogsaa lettsindig, ubetænksom.

lettsflya, adj. let flyet, om Luften.

lettsløg, adj. let at slaae, om Eng. (Sjelden).

lettsvøvd, adj. letsvøvet, som lettelig kan vækkes, ikke sover fast. (Modsat tungsvøvd). Er alm. men hedder tilveels lettsvøvd (Nordre Berg.) og lettsvøvd (Drk. og fl.). Paa nogle Steder søndenffjelds siger man „lettsvøf“ i denne Betydning, men „lettsvøvd“ om den som lettelig sover ind. S. svøva.

lettsvøf, adj. let at vække. Dufferub.

lettsvøind, m. Blæst med tørt Veir; Vind som tørrer godt. Saaledes ogsaa Lettsve'r, om tørt Veir, Dpholdsveir.

lettsvinna, adj. let at arbejde paa, som ikke kræver meget Arbejde; især om Gaarde, hvorpaa Dyrtningen og Indbøstningen kan fuldføres med forholdsvis mindre Arbejde. Er alm. men hedder paa de fleste Steder lettsvøint, og nogle St. lettsvønnen (Nordre Berg.). S. Vinna.

lettsvøint, adj. 1) let at byrte (= letts-

vinna). 2) bekvem, belettig, som ikke medfører stor Vanskelighed.

lettsvøren (aab. o), adj. noget let; ogsaa ringe, daarlig.

lettsvøling, m. Kvalme, Opstivelse af skarpe Væbster til Munden. Drk. Elers Hugbit. Jf. lettsen.

lettsvøl, n. Lyndtol (= Lettebrille).

lettsva, f. litva. **lettsv**, f. litv.

Li, see Lid. — **lia**, f. libe.

Lid (ii), f. Bjergsibe, Fjeldsibe; især en høit liggende Straaning, en sraat liggende eller kun lidet bældende Strækning ved Siden af et Fjeld (ikke om bratte Fjeldsiber). G. R. hlið. Alm. og meget brugeligt, i Formen Li (men i Nff. og Sdm. Lid). Fleertal deels Lide (Lier), deels Lia, og Liar. (Jf. leibe, leiden).

Lid (aab. i), f. Sibe; Kant. Meget ubredt og tilveels meget brugeligt. G. R. hlið. Udtales mest alm. Le, ellers ogsaa Li, med aab. i (Sogn, Setersd.) eller Lid (Nff. Sdm.), dog saaledes at det overalt adskilles fra det foranførte Lid (ii). — Paa den ene Le'a: paa den ene Sibe. Paa baae Le'enne: paa begge Sider.

Lid (aab. i), m. Led, Ledemod paa Le-gemet. (Mest alm. Le, og Li). G. R. liðr. 2) Led eller Knude paa Straa. 3) Led i en Slægt, Generation. I denne Betydning er det oftest Neutrum, efter Skriftsproget.

Lid (aab. i), n. Led i et Gærde, = Grind. (Mest alm. Le, og Li). G. R. hlið, lid.

Lid-aas (Lecas), m. Langbjælke paa Siden under et Tag. Helg. og fl.

lide (aab. i), v. a. (a - a), bøie eller bevæge Lemmerne. (Mere alm. lia, lea, lee). — lea Fingranne: bøie eller røre Fingrene. lea seg: røre sig. Ogsaa med „paa“; lea paa seg: bøie sig lidt til Siden. Ligefaa: lea paa Foten o. f. v.

lide (lia), v. n. (lid'; leid; lide, aab. i), libe, forløbe, gaae hen, om Liden; ogsaa stride frem, komme nær til Raadet, lakke med Enden. Dæ li' te Kvelds. Dæ let' ut paa Dagen. Kva so li'e: hvor langt liden det, el. hvilken Lid er det nu? (B. Stift). Dæ li' mæ Slatt'a: Høslætt'en er snart endt. Dæ li' at mæ han: det er snart forbi med ham. — Undertiden tilføies et D'hest i Datto; f. Er. Kva so lid'e Ratt'inne, o: hvor langt liden det paa Ratten? (Nff.). Dæ lid'e Fiff'a: Fiff'en er snart togt. Dæ leid hann (el. bæ let' han): det var snart forbi med ham.

lide (lta), v. a. (lid; leid; lide), 1) lide, taale, udtaale. Han let' so vordt. Det ha lle mangt. — 2) fordrage, finde sig i; ogsaa synes om. Eg kann ikke li' te flaa bæ. Han æ so ser at han lid' ikke seg siel.

lideleg (liele), adj. lidelig, som man kan lide. — Hedder oftere lidande (ltaendes), især i sammensætning, som godslidande (golland), ostdande (ulstamb).

Lidelse, f. Lidning.

liden (aab. i), part. fremstreden, forløben; om Liden. Mest i sammensætning, som avliden (-lien, -leen); forliden; daglide (adj. n.), arllibe.

lidet (aab. i; ogf. le'ut), adj. leddet, knudet.

lidig (aab. i; ogsaa le'ug, liug), adj. smidig, behændig, som bøier og bevæger sig med Lethed. Alm. (G. R. lidugr). Ellers ogsaa i Betydningen: lebig, ubesat, tilfals.

Liding, f. Lidenes Løb. (Sjelden). I Edm. hedder det Lidelse, n. — f. Er. Velt du noke um lidelse: veeb du hvort langt det lider?

lidla, f. lirla.

lidlaus (aab. i), adj. lebløs, uden Led. Hedder ogsaa lealaus (for lidalaus), og i Namd. ladalaus.

lidmjuk, adj. myg, smidig, raff.

lidraang (for -rang), adj. skæv, skævræng: staae i en vrængt Stilling, saaledes at man vrider eller bøier sig meget til Siden. Nordre Berg.

lidrukk, adj. tyk i Ledene.

Lifot, Hestedækken; f. Ljofot.

ligjen (lien), f. legien.

liggja, v. n. (ligg'; laag; legje, aab. e), at ligge. G. R. liggja. Capinum udtales oftest lete, og hedder ellers lege, lige (i Sogn), ligje, el. lie (nordensfields); G. R. legit. — Efter Afledningerne Lag, laga, Lega og Lagje, saavel som den tilsvarende Form i de ældre germaniske Sprog, skulde Ordet egentlig hedde "liga" el. ligja, Præs. lig, og Imperf. lag. — Betydning: 1) ligge, hvile paa noget. 2) være beliggende; om et Sted eller Landskab. 3) overnatte, have Natteherberge; ogsaa opholde sig rolig paa et Sted, f. Er. paa Land, i Haan. 4) ligge syg. Undertiden med Sygdommens Navn som Objekt (i Aktusativ), f. Er. ligge Sott'a; ligge Kregda. 5) om en ibeltig Væddeliv eller Øjentagelse, især med Begreb af Ringgeagt. f. Er. Det ligg' a' srtiv' um bæ same endæ. Eg vil ikke liggie a' trætte mæ det. Alm. og meget bruge-

ligt. — Enkelte Talemaader: "liggie att-mæ": ligge tæt ved, ogsaa ligge sammen med, i Seng med. Det sidste behøver paa nogle Steder: "liggie mæ"; men dette Udtryk betegner paa andre Steder (f. Er. i Nordre Berg.) at pleie legemlig Omgang med En. Denne Dobbeltbetydning, som ogsaa finder Sted ved Talemaaden; "liggja hja" (S. Berg.), er meget ubehagelig for Fremmede, da disse Udtryk let kunne forveksles, og man gjør derfor bedst i at bruge "att-mæ" (attved) istedetfor mæ eller hja. — liggja ihop: ligge sammen. liggie nedføre: være sengeliggende. (Nordre Berg.). liggie n'i Golva: være i Barselseng, gjøre Barsel. (Edm. og fl.). — liggie til (om en Eienbom): tilhøre, tildeltes under. — liggie um: plage, foruroelige. "Dæ noke so ligg' um hanna": der er noget som plager ham (især om Sygdom eller Sindsforsværg). Edm. — liggie vid (el. ve): være magtpaaliggende. "Dæ ligg' ikke ve": det behøves ikke, det kommer ikke an derpaa. Nordre Berg.

liggjande, adj. 1) liggende. 2) som man kan ligge paa. Der va ikke liggjandet man burde ikke ligge der.

liggjefærug, adj. færdig at lægge sig. **liggjetræng**, adj. som har Trang til at ligge.

Liggjng, f. Liggng (= Lega).

Lik (ii), n. 1. et Lik, dødt Mennefte. Den ældre Betydning: Krop, Legeme, forekommer nu ikke, undtagen i Likom og Liktor.

Lik (ii), n. 2. Kanten paa et Sæll.

lik, adj. 1) lig, lignende. (G. R. likr). Tilbeels med Datto, f. Er. So æ lik Nor'ente (lig Noderen). Jf. liklast. — 2) sandsynlig, eller: som synes at være, seer ud til. Dæ va likt te bæ: det saae ud til. Eg saag ikke noke likt te bæ: jeg saae ikke noget Læan dertil. So æ lik te ei sulid Kaana: hun seer ud til at være en stiftelig Kone. Jf. likfende. — 3) stiftet, passende. Han æ ikke te gjera da: han er ikke for god til at gjøre det, man skal ikke spare ham for det. (B. Stift). Dæ ingen likare til: der er ingen som passer bedre til det. Lik æ ulik: passende og upassende, løst og fast. — 4) frisk, sund; egentlig: bygtig eller stærk nok. (Snderen). Han æ itt sa lik at han kann kaama (ikke sa frisk at han kan komme). Modsetningen: dlik (d: syg) bruges oftere. — 5) vakker, sømmelig, stiftelig; ogsaa: god, fortrinlig, bygtig. (Kun i neutr.

- compar. og superl.). Da va so litt du hadde hjelt itt: det skulde være vaktert, om du hadde hjulpet til (spotvis). B. Stift. Da vart mykje likare: det blev meget bedre. Han æ den likaste 'ta dei (o: den bedste af dem). Likaste Kar'en: den bedste eller dygtigste Karl. (Saalesdes ogsaa i G. N. likastir, bedst).
- Lika**, v. a. (a - a; el. a - te), synes vel om, ynde, holde af; ogsaa synes om i Almindelighed; f. Ex. Kor lika du da, o: hvad synes dig derom. Alm. og meget brugt. Sv. lika; G. N. lika. — lika seg: være tilfreds, befinde sig vel. Sogn. lika ille paa: synes ilde om.
- Lika**, f. 1) Ret, Erstatning, Gøbtjørelse; ogsaa Fordeel, Baade. — gjera kvar Mann Rett æ lika (Ret og Skiel). B. Stift. Eg hadde lika fyre Umanen: jeg hadde dog noget for Umanen. Han seff like fyre da: han gjorde det ikke for intet, det blev ikke ulønnet; ofte ogsaa ironisk om en Fordeel som man er gaaet Slip af. Bruges meget i B. og Kr. Stift. I Na. Stift hedder det: „Han seff Rett for da“.
- Likaste**, bedst, tjenligst, mest passende; see lik.
- Likbur** (aab. u), m. Liggfærd. (Sogn). Af bera, bar. — S. Liffar.
- like**, adv. 1) Ige, i samme Grad. 2) Ige til, indtil; f. Ex. like te Byen. like te Kvelbs. (Derimod ikke i Betydning beint og samt, som i Dansk). I Søndre Berg. og Stav. Amt hedder det lika. (G. N. lika; Sv. lika). — like eins: ligedan, paa samme Maade. (Mest søndensjælds). Eg æ like hendr'e: det kommer mig ud paa eet. (B. Stift). Han æ like nogd'e: det er ham ligegyldigt, han er ligesaa vel tilfreds med det ene som det andet. Saalesdes ogsaa: like glad, like segjen, like syten. (B. Stift). Eg æ like sæl, um eg hielp'an: jeg befinder mig lige vel, om jeg hjælper ham; det skader mig ikke o. i. v. „like sæl“, betegner ogsaa ligegyldig, skødesløs. „like vis“ (li): Ige slog; ogs. lidt vilt, ikke ret sikker.
- like-væl**, alligevel. Hedder ogsaa livæl og lel (Søndensjælds).
- Likkylgje**, n. Liggfølge.
- Likkær**, f. 1) Liggfølge, Liggbærere. 2) Liggfærd, Begravelse. Lemmelig alm. Ellers hedder det: Likkur, Jarafær (Sogn), Sjaund (Hard.), Sælaba' (Sbl.), Naushn (Mbl.). Jf. Livveilla.
- Likkast** (likhest), v. n. (est, -test), ligne, være lig. Forbindes med Dativ; f. Ex. Han likhest Jar'a: han lianer Jæderen. G. N. likjast.
- Likke**, m. (Fl. Lika, r), Lige, Jævnlig (uden HenSyn til Kjøen). G. N. liki.
- Likkende**, n. Teg, Mærke, Spor til noget. Helg. Dar va ikke noke Likkende te da. (G. N. likindi, Sandsynlighed). Jf. Ulikende.
- Likkendesak**, f. Sandsynlighed, Teg eller Udseende til noget. Edm. og fl.
- likka** (for likka), v. a. (a - a), røre, bevæge, føle et Lem (= lide). Søndre Berg. (Jøl. lidka).
- likka** (for likka), v. a. (a - a), give en vis Farve, skule med noget som seer anderledes ud. Edm. „Da so mykke, da likka Botnen“, siges om Mælk, naar man tun bar saameget i et Kar, at Bunden skules eller bliver hvit deraf. (Jøl. likadr, farvet). S. avlikka.
- likleg**, adj. rimelig, sandsynlig; ogsaa passende. (Sjelden).
- Liklit**, (-let), m. Dødningsfarve, Liggfarve (i Ansigtet).
- likna**, v. a. (a - a), 1) sammenligne. likna attat: ligne ved. likna ihop: ligne sammen. — 2) ubligne, fordele en Stat eller Afgift. (Derimod ikke at være lia; f. likjast).
- Liknabolk**, m. Lignelse, Exempel. Mbl.
- liknande**, adj. som kan lignedes ved noget. Da va ikke ihop-liknande: man kan ikke sammenligne de Ting.
- Liknelse**, n. 1) Lignelse, Exempel til Sammenligning. 2) Udseende af eller Lighed med noget. (Sjelden). Da hadde som ett Liknelse 'ta dt. 3) en lignende Ting, en Efterligning, et Billede. I Edm. bruges det ellers ofte om meget smaa eller ufuldkomne Ting; f. Ex. „ett Hesteliknelse“: en meget liden Hest. Ett litte Liknelse: en liden Smule. I Spøg ogsaa Manne-Liknelse, Kjæringe-Liknelse og fl.
- Likning**, f. 1) Sammenligning; 2) Udligning. Likningsmann; Udligningsmand.
- Likom** (aab. o), ogs. Lefom (ee), n. Legeme. (Sjelden). Jf. Kropp. Skulde egentlig hedde „Likhama“. (G. N. likamar; Ang. lichama).
- lik-so** (for like so), ligesaa, lige meget, eller sævanlig med Begrebet: lidt mere; f. Ex. Da va likso godt, o: det var ligesaa godt eller maastee lidt bedre. I Sogn bruges Talemaaden: „likso æ“, naar En formaaer noget som man tilbyder ham; omtrent som: det skal være lige hørt.

liffom (for liffe som), ligesom. Heber tilveels: liffso og liffsa.

Liffpon, m. Talspaaener i Lys, Tals som flyder ud af et Lys og størker i Form af Høvlspaaener. Tr. Stift.

Lifftraa, n. Kligseng. Han ligg paa Lifftraa: han er nylig død. Gbr. og fl.

liff, adv. ligedan, eens, paa samme Maade.

Liftorn, n. Rigtorn. Heber sædvanlig Liftaarn, men skalde efter Analogten hebbe Liftorn, m. — Ved Bergen siges ogsaa Liftaa, f.

Lifveitla, f. Gjaestebud i Anledning af en Begravelse. Harb. og fl. Ellers Gravøl, Erve, Sjaund.

lila, hule, slynge; f. lirla.

Lim (li), n. 1) Lim. 2) Kalk; ff. Limstein. Toten, Hebemarken og fl. (Jøl. lim). Dgfaa i danske Dialekter.

Lim (aab. i; ogs. Lem), m. (Fl. Lime, r), Lem, Deel af Legemet. G. N. limr.

lima (aab. i), v. a. (a - a), sønderlemme. G. N. lima.

lima (aab. i), adj. bestaflen med Hensyn til Lemmer. godt-lima, storlima, tjuff-lima og fl.

Lime (li), f. Plage, Svagheb, Sygdom; f. Er. Augnelime. Sbm. (Jøl. limi, Byrde).

Lime, m. 1. Feieskost af sammenbundne Kviste (= Sopling, Sopol). Kr. og Ag. Stift. (G. N. limi, Kvist).

Lime, m. 2. en Deel af et Vers; Halvdeel eller Tredeedel af en Strofe (f. Uppsal). Sogn.

Limelde, og **Limende**; f. Lemende.

limkasta, adj. kalklaaet. Hedm.

Lim-mjøl, n. et Slags fin Kalk. Gbr.

Limna, f. Ltvnad.

Limp, m. Hjørne, Kant, Snip; f. Er. paa Tørklæder. Valders.

Limstein, m. Kalksteen. Hedm.

Lin (li), n. 1) Linn, Hør. Alm. (Jf. Hør). 2) et Slags Hovedtøj af Linn.

Lin (aab. i), n. Formildelse, Sagtning, Standsning, f. Er. i en Storm. Rest nordensjæls. Da va tuffe Lin paa: det brusste og stormede stedse.

lin (aab. i), adj. myg, blød, slap, ikke haard eller stiv; ogsaa mild, lemfælbig. Udtales ogsaa len (ee) og abfilles fra Linn, som ellers har samme Betydning.

(G. N. linr; Sv. len). Heraf lina, linka, lindra.

lina (aab. i), v. a. (a - a), slappe, formilde, gjøre myg eller blød; stille, faae til at sagnre; ogsaa løse lidt, f. Er. paa et stramt Vaand. Udtales tilveels: lene, lena, og i Tr. Stift: læna, lana (Namb.), læna (Drf.). G. N. lina.

— „lina seg“, er ogsaa at bøte eller hælde sig til Eiden, læne sig. (Selven). See ellers linast.

lina (aab. i), part. flappet, bampet. Hertil: Linabrød, sammenbøtet Brød; Flabbbrød som blodgjøres ved Varme for at kunne sammenbøtes og nedpales. Nordre Berg. I Tr. Stift: Lænaabrød, Lanabrød.

Lina (li), f. 1) Linte, Streg. Kr. og Ag. Stift. (Jøl. lina). 2) Linning, Strimmel. Tell. Ellers Lining. 3) Line, Loug paa Fartøier. 4) Fiskeline, Loug som er besat med Anqer (Redekroge) og indrettet til at ligge paa Bunden eller i kort Afstand fra samme. Hertil Lineagn, Linebruk, Linefiske.

Lin-ak' n. f. Lintp.

linast (aab. i), v. n. slappes, blive blødere, ogsaa formildes, stilles, sagtne. I Tr. Stift: lænast, lanast, lænaas. I B. Stift ogsaa lina og linnast.

Lindendel, m. Spergel (en Uri). Kr. Stift.

Lind, f. Rind (Træ). Hertil Lindebast, Lindebork, Lindeskuv og fl.

linda, v. a. (a - a), svøbe, omgjorde. Helg. og fl.

Linde, m. en Svøbelst, et bredt Vaand hvormed Varnesvøb omsvikles. G. N. lindi, Vælte.

lindra, v. a. lindre, formilde. (Egentlig linra, af lin, adj.). — lindrast, v. n. lindres, stilles. Lindring, f. Lindring.

Linebruk, n. Brug af Fiskeliner.

Linedubl, n. Bøte paa en Fiskeline.

Lin-erla, f. den almindelige Erle (til Forskiel fra Gul-Erlen). Søndenjæls.

linfaksut, adj. om Heste som have hødt Man, men ellers ere rødhaarede. Gbr. og fl.

Linga'n (for garn), n. Linntraad, Linnetøj.

Linning, m. Linning paa Klæder. I Tell. hedder det Line, f.

linka, v. a. (a - a), 1) lindre, formilde (af lin). Jffe alm. 2) fortynde (Mab eller Driffe), gjøre mere tynd eller slap.

Tell. og fl. 3) v. n. formildes, stilles, aftage; f. Er. om Smerte. N. Berg. Ellers linast, linnast.

linn, adj. 1) bøielig, slap, ikke stiv. Egentlig samme Ord som „lin“, men synes at være mere udbredt. 2) tynd, blød; om Mab, ogs. om tynd Drif. Søndenjæls.

(Mobsat stinn). 3) lind, mild, ikke skarp eller haard; ogsaa om Renuetter: staaansom, lemfælbig. Han æ for linn mæ det: han staaer dem for meget.

linnast, v. n. blive lind eller mild.

linnsfærleg, adj. lensfølgelig, som fører
 Raansomt og forsigtigt frem. (Bedre:
 linnfør).

linnsføka, adj. linnføgt, ikke meget føgt.
 Linnføkje, m. Linnføb, Mibføb. (Sjel-
 den).

linnsføren, adj. noget slap eller linn.
 Linnføyr (el. Linnføyr), f. Hestegræs
 (Molcus mollis). Nordre Berg.

Linnføima, f. Synaal. (Helg.). S. Eima.
 Linnfølav, n. Dreoler af opluffet Linned;
 Charpie.

Linnfølar, n. Linnføvla. S. Lær.

Linnfø, f. Linnføarn, Linnfø. Indr.

Linnfø, n. 1) Linnfø, Lærred. 2) Linnfø,
 Linnføleder. I nordre Ebn. siges ogsaa
 Linnfø, n. hvis Dyrindelse er uvis.

Linnfø, f. Løbe. (Alm.). Jf. Løpe.

Linnfølag, n. Løbernes Stilling og Be-
 vægelse. Næst i Spøg om Miner og
 Grimaser.

Linnføslid, adj. sidløbet, med nedhængende
 Løber.

Linnfø, v. n. (a - a), lure, liste sig frem
 for at see eller forsøge noget, søge saa
 smaat og umærkeligt at komme til no-
 get, forsøge smaat og ofte. — Betyd-
 ningen er noget ubestemt, men Ordet er
 meget udbredt og findes ogsaa i Formen
 Linnfø (Busterud) og Linnfø (Øbr.).

Linnfø, v. n. (a - a), spinge eller hujse med
 en raff Modulation i Stemmen, eller
 med Løner som ligne Fløitespil; især
 om Hjørder. Af og til vekselsvæls i
 Formen: Linnfø (Stav. Amt), Linnfø
 (Herd.) og Linnfø, ii (Ebn.). I Linnfø.
 jala. — Fortskelligt fra Linnfø, el. Linnfø.

Linnføime, f. pl. i Ebn. om tynde Straa
 eller Dreoler.

Linnfø, f. Linnfø.

Linnføsing, f. Linnfø, Snorer (i en Bøve).

Linnfø, f. f. 1. Linnfø, Rant, Ramme. Hertil

Linnføhyvel (= Strikhyvel).

Linnfø, f. 2. Linnfø, Kneb. (Sjelden).

Linnfø, f. Linnfø, Fortegnelse.

Linnfø (ii), f. og n. Linnfø, Linnfø.

Linnfø (aab. i), m. Farve, Løb. Udtales
 ogf. Løt og tilbeels Løt. (G. N. Linnfø;
 Sv. Løt). Alm. især om naturligt Farve,
 hvorimod kunstigt eller paalat Farve
 ofte hedder „Fargje“. — Et andet Ord:
 Linnfø, n. forudsættes i Linnfø, men bru-
 ges ellers ikke.

Linnfø (aab. i) og Linnfø, adj. farvet; beskaf-
 sent med Hensyn til Farven. I. Er. om
 et Dyr: „for æ hæ Linnfø“ : hvilken Farve
 har det?

Linnfø (aab. i), v. a. (a - a), farve, sætte
 Farve paa. (G. N. Linnfø). Jf. Linnfø.
 Hertil Linnføga'n, el. Linnfø-ry, n. Linnfø

som skal farves. I. Er. Stift: Linnfø
 (Linnfø-Linnfø).

Linnfø (ii), v. n. (e - te; eller: Linnfø; Linnfø;
 Linnfø aab. i). 1) i Betydningen: see paa,
 eller see efter noget (G. N. Linnfø), fo-
 refommer det kun i gamle Biser; f. Er.
 Han Linnfø seg bak iwe Hær. Herfra ud-
 gaaer: Linnfø, Linnfø, Linnfø, Linnfø og fl.
 — 2) vise, anvisse, eller maastee: op-
 bitte, finde, især et Raad eller en Udvej.
 Ebn. Ofteft transitivt og med For-
 men: e - te; f. Er. Han Linnfø me den
 Raad'a. Rva vil du Linnfø me, : hvad
 Middel vil du anvise mig? — 3) lide
 paa, stole paa noget. Alm. Hertil Linnfø,
 Linnfø. — I Øbr. forefommer Linnføaa-
 den: „Du kann Linnfø me at, : du kan
 betro dig til mig, stole paa mig.

Linnfø (seg), v. a. (e - te), lade sig nøie,
 være tilfreds med noget. Søndre Berg.
 og Stav. Amt. (G. N. Linnfø). Han Linnfø
 ikke seg mæ da. I Nbl.: Han Linnfø
 seg Linnfø mæ da.

Linnfønde, adj. værdt at lide paa. Dæ va
 ikke paa-Linnfønde; el. Dæ va' ikke Linnfønde
 paa di.

Linnføst (Linnfø), v. n. (sæbo. Linnfø; Linnfø;
 Linnfø), synes om noget, tykkes. Kor Linnfø
 du paa det: hvorledes synes du om dem?
 Nordre Berg.

Linnfø, adv. lidt; f. Er. Linnfø lenger: lidt
 længere. Med Eftertryk: Kun lidt; f.
 Er. Han va Linnfø bere: ikke meget bedre,
 næsten ligeban. — Linnfø-vetta, en Smule.

Linnfø (aab. i), supin. af Linnfø, Linnfø og Linnfø.
 Linnfø (aab. i), overladt; f. Linnfø.

Linnfø (ii), adj. Linnfø. Mangler baade
 Fleertal (f. Linnfø) og Komparativ (f.
 Linnfø); i den bestemte Form hedder
 det: Linnfø. (G. N. Linnfø). I N. Berg.
 bruges det ogsaa som Subst. isædetfor
 Navnet paa et Barn. Han Linnfø (vor
 lille Dreng). So Linnfø (vor lille Pige).
 — Da Ordet Linnfø ikke vel kan bruges
 i Sammenfættning, ombyttes det sæd-
 vanlig med Linnfø, især ved Kollektiver
 f. Er. Linnfø, Linnfø.

Linnfø (aab. i), f. Farvning.

Linnfølaus (aab. i), adj. farveløs.

Linnføle, adj. (Bil. Form af Linnfø), lille. Hed-
 der ogsaa lille (søndenføls) og med
 en egen Udtale: Linnfø, Linnfø (norden-
 føls). G. N. Linnfø, af Linnfø. See velle.
 Hertil: Linnføfingren: Lillefingren. Linnfø-
 lertven: den mindste Bom i en Bæ-
 verstol.

Linnføsam, adj. tilbidsfuld, som stoler eller
 lider paa noget. (Sjelden).

Linnfø (aab. i), farvet, f. Linnfø.

Linnfø, n. 1. 1) Linnfø, det at noget lever;

- ogf. Levettb. I Live: levende. (Gam. Dattu). Til Livs: til Liv; f. Ex. Da va ikke te Livs sjaa, o: det saae ikke ud til Liv; der var ingen Udsigt til at undgaae Døden. (Nordre Berg.). — 2) Kjøligbed, Fyrigbed; et fyrigt Stub. Dæ for mølge Liv i han: han er altfor overgtven. — 3) et levende Væsen; Dyr eller Menneffe. Kvart eit Liv: hvor Sjæl. „Han sett ikke eit Liv“, om en Fisker; den intet har fanget. Jf. Livende.
- Liv**, n. 2. 1) Underliv, Mave. (G. N. lif). Jf. Waamb, Magje, Bul, Krel. Bont te Livs: ondt i Maven, Bugløb, Diarree. B. Stfft. 2) Livstykke i Klæder; den Deel som omgiver Underlivet. 3) et Snørlov.
- Liva** (aab. i), v. n. (e - be), leve. Udtales paa mange Steder leva og læva, ogsaa lava (Hamb.) og lavva (Inbr. og Dnt.). G. N. lifa. — leva av (med Vagten paa av): overleve En; ogsaa leve over en vis Tid. — leva ihop: leve sammen; især om Høgtefoll. — liva mæ: leve med; ogsaa brude meget Væsen med; f. Ex. Det livde mæ han! o: de blev et spære Spektakel med ham. B. Stfft. liva utav (læva ta): leve af. Det livde væl: de vare friske og besandt sig vel.
- liva** (ii), v. a. (e - be), spare, skaae. G. N. hlifa. I Særdeleshed: 1) beskytte, vække, f. Ex. mob Bind og Livetr. Der æ ikke som live: der er aabent paa alle Sider. — 2) skaae, spare for Umage eller Ubehagelighed. „live seg“: tage det mageligt, søge at undgaae Besværhæden. Han æ Hje te live: man skal ikke spare ham. — 3) spare paa noget, tage sparsomt til; ogsaa være til Besparelse. liva paa: spare paa. Da live paa Brø'e: det er til Besparelse for Brødet. Det ha livt da av: de have sparet det, faaet det tilovers ved at spare. — Meget udbredt Ord, og især meget brugeligt vestensjelds.
- livande** (aab. i), adj. 1) levende. 2) fyrig, meget frisk og munter. 3) som man kan leve med eller i. Saaleses i Inbr. „Dær æ int lavand“, o: man kan ikke leve der. Dæ ikke livande i Sag mæ dei: man kan ikke leve sammen med dem.
- livande** (ii), adj. som man maa skaae. Han æ Hje livande: han er ikke at spare.
- livast** (ii), v. n. omgaaes sparsomt med noget. Dæ ikke noke te livast mæ. Nogle St. „liva seg mæ“.
- Liv-aure**, m. Aftag, Føderaad af en Gaard. Gall. Balb. Indresogn. Ellers Ror, Folga, Hold og fl. — Hertil: Liv-aurefoll: Foll som nyde Livore eller Aftagt. Ligesaa Liv-auremann, Liv-aurekana.
- Liv-aader**, f. Pulsaaer, en af de store Blodaarer, paa hvilke en Bestadigelse medfører Livsfare. Meget udbredt.
- Livb**, f. 1) Besyttelse; f. liva. 2) Skaansel, Sparen. 3) Besparelse. Da va ikke noke Livb i da. G. N. hlifb.
- Live**, n. Ly, Skul, Besyttelse. (Søndre Berg. og Stav. Amt). Der fant ikke Live fyre Binden.
- Livemaate** (aab. i), m. Levemaade. I Mbl. ogsaa Dphold, Næring (ligesom „Levemaade“ i de danske Dialekter).
- liven** (ii), adj. skaaensom, sparsom.
- Livende** (aab. i), u. levende Væsen, Dyr eller Menneffe. Kvart einaste Livende. Der fant ikke eit Livende. Det fell ikke Livende (om Fiskere). I B. Stfft meget brugl. Jf. Kvitfende.
- Liverne** (Levarn), n. Larm, Stot, Lystigbed; egentlig Levnet (G. N. liferni). Forekommer i Sdm. Et mere alm. Ord er Leven, i samme Betydning.
- Livse**, n. Creature som ere bestemte til at opfores (ikke til at slagtes). Kalbes oftere Livfryter og Livbeist; eller særstilt: Livnaut, Livsaud. Meget brugl.
- Livsgjor'**, f. Livsgjord, bredt Vælte.
- livshørr**, adj. n. farligt for Livet, forbundet med Livsfare. Lell.
- Living**, f. Skaansel, = Livb.
- livja** (seg), v. a. (a - a), oppbolde Livet, nære, hjerpe sig. Nordre Berg. Lell. Da va knappaste dei livja seg: knapp saa meget at de oppholdt Livet.
- Livfryter** (aab. y), n. f. Livse.
- livlaus**, adj. 1) livløs, som ikke har Liv. (Sjelden). 2) som svæver i Døds Fare, ikke har Haab om Liv. Han va dømb'e livlaus (dømt til Døden). Da va reitnt livlaust: der var ikke Udsigt til at undgaae Døden.
- livleg**, adj. livlig, frisk, munter (kun om levende Væsen).
- Livlengja**, f. Forlangelse af Livet; Noget hvorved man for en Tid redder sig fra Døden. Sogn og fl.
- Livmus**, f. Musfler som røre sig paa et Dyr efterat det er dødt. Nordre Berg.
- livmykjen** (aab. y), adj. meget frisk og munter, lystig, overgtven. Nordre Berg.
- livna** (aab. i), v. n. (a - a), leve op, saae Liv, blive levende. Alm. og meget brugeligt. Hevder paa de fleste Steder limna; og nogle St. libna. (G. N. og Sv. lifna). Figurlig: opkomme,

opstaae, komme i Bevægelse. „Da kann du tru han linna“, o: da maa du troe, han kom i en Bevægelse. linna upp-
atte: komme til Liv igjen, komme sig efter en Døale eller Skindød.

Livnad (aab. i), m. Levnet, Levemaade. (West alm. Linna). G. N. lifnad; Sv. lefnad. — Ogsaa: Larm, Tummel, Urolighed. Da va slikt ein Linna me det: de holdt saabant et Spektakel.

Livre (aab. i), f. (Fl. Livra, r), Lever. Udtales ogsaa Lev'er, og i Tr. Stift: Læver. G. N. lifr.

livra, adj. beskaffen med Hensyn til Lever; om Fisk. mykje livra: som har megen Lever. lite livra: som har liden Lever.

Livrehogg, n. Miltsteking; Smarter i Siderne, som især fornemmes efter en stærk Løben. Tell.

Livre-jo, et Navn paa Riven (Sortmaagen). Helg. Edm. og fl. (Maastee egentlig Livregjød). S. Rive og Jo.

Livrekurv, m. Leverpølse. (I Form af Klumper eller Boller hedder den Livreballe, el. Livrekumla).

livrædd, adj. bange for Livsfare. Nest i Spøg om en utidig Frygt.

livkræmb, adj. forstrækket indtil Dødsfrygt.

Livstak, n. et afgjørende Lag eller Greb; et Foretagende hvorpaa meget berøer.

Livsti(b), f. Livstid.

Livstjia, f. Mavehøje, Bugløb, Diarree. Hedder ogsaa Livstrok (aab. o), n. Sogn og fl. St.

Livverk, m. Smerte i Maven eller Underlivet.

Lja, m. Lee, Hø-Lee. I det Søndstjeldske hedder det paa flere Steder: Jaa, da nemlig i bortfalder foran i, ligesom i de følgende Ord. I Nordre Trondhjems Amt hedder det: Lø, f. — I Setersdalen: Ljaar, og i den bestemte Form: Lja'ren. (G. N. ljår).

Ljaabakkje, m. Bagen eller Røggen paa en Lee; modsat Eagen.

Ljaafot, f. Ljofot. Ljaare, f. Fjore.

Ljaaspik, f. en smal og ubrugt Lee. Nordre Berg. I Wrt. Jaaaspik.

Ljaasemne, n. Jern og Staal til en Lee. Nogle St. Ljaemne.

Ljaasorv, n. Skafte paa en Lee.

ljett, = lett. (Jnderøen).

Ljo, f. et Dækken (= Ljofot). Harb. (hvori man ogsaa skal have Verbet: ljo, at lægge Dækken paa).

ljoa, f. ljoa.

Ljo(b), m. Lyb; især om stærk eller høt Lyb (jf. Leta). Har forskjellige Form nemlig: Ljo (Søndre Berg. og fl.),

Ljød, aab. o (Nst. Edm.), Ljo (Tr. Stift), og ellers Jo og Jo. (G. N. hljød, n.). Betyder ogsaa en Lytten eller Høren, i Talemaaben: „giva Ljo“, o: høre, lytte, tie stille for at En kan blive hørt.

Ljo(b)a, v. n. (a-a), give Lyb (især stærk Lyb). Forstjellig Form: ljoa, ljøde (aab. o), ljo, jøe, jøe.

Ljo(Valag), n. Lyb med Hensyn til Art eller Beskaffenhed. Et rart Hvalag: en besynderlig Lyb. Nbl. og fl.

Ljodhol, n. Ljodbul, f. Er. paa en Tromme.

Ljofot (Ljofat), f. et tykt Dækken som lægges under en Kløvsabel, eller under selve Kløven. Harb. Sbl. Hedder ellers: Ljaafot (aab. o) og Ljaafot (Valb.), Jaaafot (Gbr.), Ljofot (Wfs), Lefot (Sbl.), Ljo (Harb.). Oprindelsen er uvis; Formen Ljofot kunde vel forklares som Liv-fot (beskottende Klædning); men de andre Former synes at hentyde paa en anden Herkomst.

Ljom (oo), m. Bulder, Larm, en dump og brulende Lyb; ogsaa Hjenlyd, Drøn, f. Er. fra et Fjeld. Sbl. og fl. Ellers Ljom, aab. o (Sogn, Hall.), og Jom (Gbr.). G. N. hljómr. Andre St. bruges „Glym“ i samme Betydning.

Ljoma, v. n. (a-a), buldre, bundre, give en buul og stærk Lyb. Hedder: ljoma (Sbl. Harb.), ljøma (Sogn), jome (Gbr.). G. N. hljóma.

Ljon (oo), n. 1. Ljn, Ljnylb. Sbl. — Ellers: Ljun (Helg.), Lun (Inbr.), Luneld (Jæb.), Ljyneld (Tell.). Forsvrigt hedder det: Elbing (Nordstjelds), Luktling (Sogn), Ljsting (Nbl.), Byrtling (Harb. Sbl.), Bebeljøs (Edm.), Beleit (Jæb.), Loreftimt (Balbers).

Ljon, n. 2. en Afmagt, et pludseligt Anfald af Marthed og Beslemmelse. Nbl. — Ett Hovestjon: Anfald af Svimmel.

ljona, v. n. 2. (a-a), lyne. Sbl. (Hjelden). Ellers: ljuna (Helg.), llygne (Tell.).

ljona, v. n. 2. blive svimmel og afmagtig. Nbl. (f. Ljon, 2).

ljona, v. n. 3. buise, straalet. Sbl. (Hjelden).

Ljoneld, m. Ljnylb. S. Ljon, 1.

ljora, lyne, klare op; f. ljøra.

Ljore, m. Ljstbul i Laget paa Røgnuerne; en Luge eller Klædning til Afløb for Røgen. Søndre Berg. Hedder ellers ogsaa: Ljaare (Sbl.) og Ljøre, aab. o (Nordre Berg. Edm. Helg. Tr. Stift). G. N. ljóri.

Ljorebud, f. Bød med en Luge eller Rabning paa Taget. Helg. (Ljorebu).
Ljoregaupa (Ljoregaub'), f. den øverste Rand af Ljoren. Helg.
Ljoregrind, f. Karmen eller Rammen indvendig i Ljoren.
Ljorestøff, m. en Karm omkring Ljoren ovenpaa Taget.
Ljos, n. 1) Lys (i Almindelighed). Dagsljøs, Solljøs, Elbsljøs. Hedder Ljos (Søndre Berg. og fl.), Ljos, aab. ø (N. Berg. og nordenfjelds), Løs (Fosen), Jos (Tell. Øbr. og fl.), Jøs (Østerd. og fl.). G. N. ljös. — 2) Noget at lyse med; især et støbt Lys, Talglys. Nogle Steder med en egen Betsnævnelse: Kertelljos. — 3) Jlb. Rest nordenfjelds. Hertil: „flaa Ljos“: flaae Jlb. gaa ette Ljos: bente Jlb. (Helg. Edm. og fl.). laukt Ljos: Jlb. Løs: Ljøs'e: tilbakte Ølserne paa Jlbstedet. Jf. Verme.
Ljos, adj. 1) lys, klar; oplyst. 2) lys af Farve, lysfarvet. Hedder ligesom det forrige i Dial. ljös'e (oo), ljös (aab. ø), jos, jös. G. N. ljös. — Høse Dagen: ved lys Dag. Ratt a ljøse Dag: idelig, fernt og tidlig. Dø-jete kvar sit dø ljøsaft: Endvser taler bedst om sit eget; man gjør altid sin egen Sag saa god som muligt. Nordre Berg.
Ljosharn, n. synes at betyde et Barn i det Dødbed da det kommer for Lyset, eller da man første Gang ser det. I Tell. siges Jøsbarn om Barnet i Forholdet til Jordemøderen (som kaldes Jøsmor); saaledes: „Dø va fyste Jøsbarn'e bennars“, ø: det første Barn ved hvois Fødsel hun betjente. I Sbl. siges Ljoshadn (mest i Spøg); — den som først finder et Lam eller Kib, som er født ube paa Marterne, siges at have faaet sig et „Ljoshadn“, og faaer da en Bld Rab, som kaldes „Ljoshadna-Bete“ (ea. Blte). Ellers findes Ordet ogsaa i Balders (Ljoshaan) og i Ndm. (Jøsbarn). Andre Steder siges „Straba'n“ i lignende Betydning.
Ljosblaa, adj. lysblaa.
Ljosbrand, m. en brændende Brand; ogs. Tande i et Lys (= Star).
Ljosbrønt, adj. som har lyse Dienbrøn. Tell. (joshbrønt), og fl.
Ljoshært, adj. n. aabent for Lyset, staaende i Lys, let at bemærke. Nordre Berg. (Ljoshært).
Ljosdæmt, adj. lysbladen, lys af Hudfarve. Søndre Berg.
Ljosflekkur, adj. med lyse Pletter.
Ljosgirug, f. Ljøsgirug.

Ljosgraa, adj. lysgraa. Saaledes ogsaa: ljøsgrøn, ljøsgul, ljøsbrun og fl.
Ljoshært, adj. lyshåret.
Ljøska (oo), v. n. (a - a), lysne; især om Luften, naar Skyerne adspredes saa at der bliver en klar Plet. Rest i de nordlige Egne, hvor det hedder ljøska.
Ljøske, m. Lysning, lys eller klar Plet, især paa Himmelen. Hedder Ljøske i Nordre Berg. og Jøske, i Øst. — I Østerd. siges Jøske, om Nordlyset. (Maaste for Jøska, t.). Dgtaa paa flere Steder i Ag. Stift: „Varjestø“, Nordlys.
Ljosleikje (Jøsleik), m. Lysbød, lys Farve. G. N. ljøsleiki.
Ljosleitt, adj. lysblond, blond. (Sjelden). Østere om Luften: lys, blid. Han ø ikke ljøslette vest-i: det seer ikke blidt ud i Vest. (Edm.).
Ljoslita (aab. i), adj. lys af Farve.
Ljosmole (aab. ø), m. en Stump af et Lys. Dgtaa Ljosstubbe, m.
Ljosmor, f. Jordemøder. Tell. (Jøsmor), Sogn (Ljøsstor). Jsl. ljösa, og ljösmodir. Jf. Nærkana.
Ljosna, v. n. (a - a), lysne, blive lyst (jf. lysa); ogsaa faae en lysere Farve. Hedder Ogl. ljösna, jösne, jösne.
Ljosning, f. Lysning. Jf. Lysing.
Ljosraf, n. Bæger i Lys.
Ljosrau(b), adj. lysrød. Hedder: ljösrau'e, ljösrau'b'e, jösrau ø. f. v.
Ljøsri(b), f. det sidste Angreb af Fødselsmarterne, det Anfaal under hvilket Barnet fødes. Sbl. (i Formen Ljøsri') Nj. Edm. (i Formen Ljøsri(b)). Ellers: Fødestaga, Føderid, Fø'ingari'. (Jf. Kib og Flaaga). Ordet første Deel gjenfindes i Ljosharn og Jøsmor.
Ljosrædd, adj. lyssty, bange for Lys.
Ljosskar, n. Løsetande.
Ljøsstr (oo), f. en Lyster, en Stang med Jernspidser i Enden til at stifte Fisk med. Hedder: Ljøsster, Ljøsstr, Jøsster, Jøsster.
Ljøsstra, v. a. (a - a), fange eller stifte med Lyster. Nogle St. ljøsstre og jøsstre. — Sv. ljustra; jf. G. N. ljösta, flaae, støbe.
Ljosvoren, adj. noget lys.
Ljot (oo), adj. styg, hæslig; ogsaa grim eller utakkelig af Udseende. Jfke alm. men meget udbredt; saaledes ljot'e (i Søndre Berg. og Rda.), ljot'e, aab. ø (Sogn, Edm.), jot'e (Tell.), jöt (Hall.). G. N. ljöt. Heraf Ljyte.
Ljota, v. n. (lyt; laut; lote, aab. ø), maatte, være nødt til; egentlig: faae at gjøre. — Inf. noget hielden; i Rbg.

- Hjote**, i Nordre Berg. Hjote (aab. o).
G. N. hjōta. I Indikativ bruges Ordet næsten overalt. Subivum hedder i Gbr. og Edm. Iota; f. Er. Han ha' Iota gjort da: han havde maattet gjøre det. — D'æ eitt ein vil, æ anna ein lyt'e, o: hvad man vil er eet, hvad man er nødt til er et andet. Det bad meg so lengse at eg laut hjelpe det.
- Hjoting**, m. En som er styg.
- Hjorna**, v. n. blive styg.
- Hjortvoren**, adj. noget grim eller styg, ikke vakker.
- Hjuga**, v. n. (lyg'; laug; logje, aab. o), 1) lyve, fare med Løgn. 2) slaae feil, være falsk, ikke holde Stik. 3) v. a. opnaae noget ved Løgn. — Inf. bedder ogsaa lyge (Ar. Stift og fl.) og jugs (Tall. og fl.). **G. N.** hjūga. — Imperf. har ubertiben en egen Form for den anden Person, nemlig laugst (el. logst), altsaa: „du laugst“, hvilket ansees som mere fornærmeligt end: „du laug“. Heraf laugsta (logste, løgste), at bestybe en for Løgn i et saadant Udtryk. — D'er ett Merke som indse lyg'e: det er et Merke som ikke slaaer feil, et som altid holder Stik. „Dæ lyg'e“, siges i Nordre Berg. om et Bærelse som ikke er rigtig tørt; saaledes ogsaa: „Hø lyg'e, Dyr'a“: Døren er utet, det trækker om Døren. — Lyge seg fram: komme frem ved Hjælp af Løgn. Han laug da ut: han fik det ud ved Løgn (eller ved Løfter som ikke kunne opfyldes). Lyga ihoy: opdigte, sammensatte en falsk Historie. — Jf. logjen, lygien og Løgn.
- Ljugar**, m. en Lyver, Løgner. Hedder ogs. Lygar, og Jugar.
- Ljugast**, v. n. (lygst, laugst, logjest), slaae feil, ikke holde Stik. Nbl. og fl. Da lygst indse: det slaaer nok ikke feil. **G. N.** ljūga.
- Ljuging**, f. det at man lyver.
- Ljun**, f. Ljon. — Ljune, f. Ljona.
- Ljo**, og Ljod, f. Ljod.
- Ljom**, f. Ljom. — Ljøy, f. laupa.
- Ljor**, aab. o (for Lfor), n. Nabning, Lysning igjennem Taagen eller Skyerne. Edm. (selvden).
- Ljora** (for Ljora), v. n. (a - a), Narne, lysne; om Taagen, naar den afspreder sig saaledes at man kan see en Deel af Himmelen. Eogn, Edm.
- Ljore** (paa et Læg), f. Ljore.
- Ljos**, f. Ljos. Ljosban, f. Ljosban.
- Ljosgjirig** (for Ljosgrug), adj. ærefar, som ikke vil slaae tilbage for Andre; ogsaa Kdt forsængelig; ellers især om
- En som er meget gæmblid, som søfter med Gunst og Gaver. Edm.
- Ljøsle**, f. Ljøsle. Ljøsrid, f. Ljøsrid.
- Ljot**, f. Ljot. — Ljote, f. Ljota.
- Lo**, f. 1. Navn paa en Fugl. Kun sammenfat: Heibelo, Hjello, Mferlo.
- Lo**, f. 2. 1) Lu paa Klæder. (Eg. lo). Heraf losliten. 2) Bærsalb, Fnas, Flotter af Linn eller Uld, som salbe af ved Bævning og Balsning. Søndre Berg. og fl. (Jæl. lō). Jf. Løvt.
- Lo**, f. 3. (for Løb?). Løbet i et Gøvær. Søndre Berg. Kbg. og fl. (Hertill: lofter). Maafee ogsaa Labning, eller især en Kugle; see Løre-lo. — Jf. laba og løde. De øvrige Betydn. af Lo, f. indføres under Løb.
- Lo**, n. Møg, Gjøbhel. Helg.; ogsaa i Nbm. dog sjelden og mest i Forbindelsen: „Lo æ Land“ (o: Møg og Urin). (Jf. loa, løboren, løsig. (Af de mange Gaardsnavne med Lo — kunne maafee nogle forklares heraf, nemlig som en gjøbhel Eng eller Plet).
- lo** (el. loa), v. a. (r - bbe), rumme, optage, have Rum til; om Hus. Kbg. (i Formen lo), Tell. (i Formen loa, og loa med aab. o). Dær va saa mange som Hus'e løbde. Stoga lor ikke meir.
- loa**, v. a. (a - a), 1) gjøbhel, bringe Møg paa. 2) v. n. stalbe, især om Heste. Nbm. (meget brugl.), Drk. (selvden).
- lo-boren**, adj. gjødet, om Ager. Helg.
- Lod** (oo), f. 1) Foder til Kveget, Hø og Halm tilfammen. Edm. Sff. Nbl. (tildeels i Formen lo). — 2) Korn og Halm tilfammen, Kornet paa Ageren eller i utærket Tilstand. Ag. og Er. Stift (især Hedm. Østerd. Inbr. altid i Formen lo). Den egentlig Betydning er uidentivol: Bært, Afarsde eller Korn og Hø tilfammen. (Jf. G. N. heylod og kornlod. Jæl. lod, Græs).
- Lod** (aab. o), f. Raaletoget, et Smederebskab, hvori man slaaer Søm (Ept-larlod) eller trækker Jern- og Messingtraad (Draglod). Nogle St. Læ, el. Lo: i Drk. Lø. (Jæl. lod).
- Lod** (aab. o), n. pl. see Lab.
- lo(b)a**, loe, v. n. (a - a), indbøste, bringe Kornet i Huus. Ag. Stift. Hertill inloa og avloa.
- lobalavs**, adj. som mangler Foder til Kveget. Nff. Edm. — Heraf Loda-løyse, f. Fodermangel.
- Lodd**, n. 1) et Løb, f. Er. Blyløb. 2) et Løb i Bægt (L Mark).
- Lobda**, f. en Fisk, som ubertiben gaar i stor Mængde ind i Fjordene i Nordlandene. (Osmerus arcticus).

- lobba**, v. a. 1. (a - a), lobbe, sammen-
lobbe (Metal). Jf. brasa.
- lobba**, v. a. 2. maale med Lob.
- Lobbar**, m. Bismar til Lobvægt.
- lobbheint**, adj. n. lobdret.
- Lobbe**, m. (mest i Fl. Lobbar), Dver-
søtter, Haarsøtter. Kr. Stift. Ellers
Leste, Lugga, Raggar.
- loben** (aab. o), adj. Naabden. Ogsaa:
loen, laen, loen og (i Dkt.) lauen.
G. N. lodinn.
- Lodna**, f. Laab, Laabdenhed. (Ejelden).
- lobna**, og **lobnast**, v. n. blive laabden.
Mest alm. lonna.
- Lodo**, f. Løde, f.
- Lofst**, n. et Loft; ogsaa en Sal eller
et Dverværelse i Almindelighed. Jf.
Lam, Sjell, Træv. — Betydningen Høide
eller Luft (G. N. loft) forekommer kun
i Talemaaden: „aa Lofte“, o: opbøjet,
bøvet fra Grunden. Jf. Loftur, Luft,
Lofsta.
- Lofstuka**, f. Faldbøer i et Loft.
- Lofstova**, f. Stue med Loft, i Møbsæt-
ning til Regaltuerne.
- Lofst-ur**, f. en Steensamling (Urb), hvori
de enkelte Stene ligge over hinanden
og ligesom opstøtte („aa Lofte“), saa
at der er store Abninger eller Huller
under samme. Nordre Berg. — Ellers:
Lofst-ur (Gbr.), Glop-ur (Kr. Stift).
- log** (lo), f. lægja.
- Log** (aab. o), m. Saft, Bæbste; især et
Affog af Hø eller Løv, som man giver
Køerne at drikke. R. Stift. J. Tr. Stift
hedder det Laug. I Sogn siges Log
ogsaa om det Affog, som gøres paa
Maltet i Brygningen, hvilket ellers hed-
der Lag, n. — Jf. Barlog, Einelag,
Ejorelog. G. N. loqr, Bæbste.
- Log** (aab. o), f. en Lov, Lovbeslutning.
Køst. „Da stend' i Logj'enne“ (det staaer
skrevet i Loven). — Paa andre Steder
er denne rigtige Form fortrængt af den
unoriske Form: Lov (el. Lav). G. N.
lag, n. lög eller log, plur. Sv. lag.
Jf. Lagrett, Lagverja.
- Loga** (aab. o), f. 1. en Louglængde,
saa meget Loug som lægges eller spin-
des paa een Gang (jf. Maala). Berg.
Stift. Egentlig et Læg eller Lag. Jf.
Mloqa, Fjoreloga, Utloga.
- Loga** (aab. o), f. 2. et Slags Fattel,
bannet af et Bunt af lange Spaaner.
Mest søndensjælds (Kell. Bustrub) hvor
det hedder Loge (Laage) og Logu.
Jf. Lysa og Kyndel.
- loga** (aab. o), v. n. (a - a), lue, flam-
me, brænde stærkt. G. N. loga.
- Loge**, f. Loga, og Logie.
- Logg**, f. (Fl. Legg'er, Legg're), den ne-
derste Deel af et Kar; i Sørdelsled:
det Indnit i Staverne hvori Bunden
indsælbes; undertiden ogsaa den Deel
af Staverne, som er nedenfor Bunden.
Alm. G. N. lögg. Sv. lagg. I Sam-
mensætning: Lagge, f. Gr. Laggband.
See lagga.
- logga**, f. laugga. **loggast**, f. lauggast.
- Logje** (aab. o), m. 1. Lue, Flamme. Ud-
tales ogs. Løje, Laaga, Laaga. G. N.
logi; Sv. läge.
- Logje** (aab. o), m. 2. Vandflade, Vand-
bets Dverflade. Sogn. Ellers i For-
men Loge. Upp i Logen: op i Vand-
fladen. I Nhl. Sjølof; ellers Vass-
maal og Sjøatrom.
- logjen** (aab. o), adj. Løiet, opdigtet.
- Logn**, f. Stilhed, Hædblik, Sagtning i
en Storm. Harb. og fl. (G. N. logn;
Sv. lugn). Ellers Lvgna, Logie, Dov,
Dus, Lotte.
- logn**, adj. stille, roligt; især om Vandet.
Kell. Hall. Gbr. (Sv. lugn). Seraf
lygne.
- logna**, v. n. suurne, bedæres (= ulna,
lafa). Harb. I Helg. legna.
- Logo**, f. Lega.
- logra**, v. n. staae feil, befindes at være
falsk. Nordre Berg. (S. luqaft).
- logsta** (for laugsta), v. a. bestynde En
for Løgn, sige „du laugt“. S. luga.
- Lof** (aab. o), m. Bregne. Sbl. hvor man
ogsaa har Verbet: loka, at samle Breg-
ner. Ellers Slof, Burtin, Blom.
- Lof** (aab. o), n. et Laag, et Dætte. G.
N. lok. (S. luka). legasa unde Lok:
skule, gjemme. felle unde Lok: bse,
komme i Litgisten. (Balbers). Jf. Sjø-
lof.
- Loka** (aab. o), f. Laage, en Slaa hvor-
med en Dør tilslukkes. I Gbr. Loko
(oo). G. N. loka.
- Loka** (oo), f. Lab, Fod paa et Dyr;
ogsaa en Næve. Sogn, Nhl. — Jf.
Luka.
- loka** (oo), v. n. (a - a), nøle, tøve, ikke
blive færdig. Sdm. „Kva du loka me“:
hvad nøler du efter? (Jsl. lók, For-
baling).
- loka** (aab. o), v. a. tilslutte med en Laage
eller Slaa. Kr. Stift. (Jf. luka). Et
andet „loka“ dannes af Lok, m.
- lofjen** (aab. o), part. „ned-lofjen“: ud-
slybt, nedbrunden af et Kar. See loka.
- Loff**, m. et Slags Hujen eller Sang
hvormed man lofter Kvæget til sig. Ag.
Stift.
- loffka**, v. a. (a - a), lofte, talbe venligt;
ogs. forlede til noget. Seraf Loffing, f.

Loffa, f. Lof, Haarlov.

Loffar, m. 1) en Loffer, Tilfynder. 2) et Slags Dands eller Spil. B. Stift. (Vel egentlig det samme som Loff).

Lofferi(d), m. flammert Ved; Træ med Rarer eller Gange som ligne Krøller. Rbl. Jf. Riffa.

loffur, adj. loffet, deelt i Loffer.

loff, f. Iel.

Lom (oo), m. 1. et Slags store Vandfugle (Colymbus septentrionalis). Lomsegg, n. Lommens Eg.

Lom (oo), m. 2. Lab, Fod; især paa Bjørnen. Edm. og fl. (Jæl. lumma). Jf. Kam, Labb, Loka. — J. „Mralom“ betyder Lom et Greb eller Haandfang.

Lome, f. Luma.

Lombund, m. Hjelbrotte. Sogn, Valders. See Lemende.

Lomvær (-væring), m. Indbygger af Lom i Gulbbrandsbalen. Ogsaa kaldet: Lø, m. (af det gamle Ravn Løar).

Lon (oo), f. en dyb og stillerindende Bæk (= Løf); ogsaa en Vanddyt, Vandbule (= Hyl, Dam). Tell. og Mandal. (Jæl. lön, et Vandstabe).

Lone (for Luna?), f. 1) en Stund, en vis Tid (= Bil, Rib). Tell. og flere Steder søndenfjelds. Lange Lunur: lange Stunder. (Tell.). I Lonevis: af og til, til enkelte Aiber. — 2) Lune, Stemning, Sumør. Meget brugeligt søndenfjelds; ogsaa i Drk. men bedder i Fosen: Lune, (Elers = Lot, Lag, Møle, Føre og fl.). Det seneste luna har, efter Ihre, begge de samme Betydninger.

Lonefengjen, adj. ustabig af Stindelag, vægellundet, lunefuld. Gbr. I Drk. lonefengt; og i Fosen: lunsfengt.

lonego(d), adj. om En som til enkelte Aiber er venlig og godmodig, men til andre Aiber uvenlig. Gbr. Toten.

lonut, adj. 1. (af Lone), ustabig, fuld af Luner eller Nykker. (Jf. Jæl. lönötr).

lonut, adj. 2. (af Lon), sumptig, opfyldt af Vanddytter. Tell.

Lop (aab. o), n. Løb, Sprang (= Laup). Sjælben. I Spl. ogsaa Lopa, f.

loven (aab. o), adj. 1) løben, faren. (Particip af laupa). Tr. Stift. Elers: lypen (aab. y) og laupen. — 2) stivnet af Frost, f. loppen. — 3) opløst, smulbret; især om Kjøb og Fisk, som løsnes fra Stindet eller sprækker og mornes af Varme. Edm. og fl.

lopphendt, f. lopphendt.

loppna, v. n. mornes, opløses, som Kjøb naar det løsnes fra Huden eller Benene. Nordre Berg. (af loven).

Lopp, m. 1. 1) en Biff eller Lot, f. Er. af Hø. Høylepp, Ullalopp. (Jæl. lopi). Elers Lepp. — 2) en Flok, en liden Høb; f. Er. ein Smalelopp; en Flok Smaafaa. Nordre Berg. Edm.

Lopp, m. 2. en Fros (= Frost). Tell. Buserud. See Lappe.

Loppa, f. 1) Leppe. 2) det første Legn til en Kjerne, f. Er. i Nødder. Jf. Flo.

Loppetra, m. den Sliim, som omgiver Froernes Eg. Tell. (Dette Kræ er ellers et ubekendt Drb). I Hall. Loppetra (?). Elers Lappelli, Gøyle.

loppen, adj. frosten paa Hænderne, stiv af Kulde (= valen). Drk. Indr. Helg. (Jæl. loppinn). Nogle Steder loyen (aab. o).

lopphendt, adj. stovsingret af Kulde. Tr. Stift. I Drk. loppenhend. I Edm. lophend're, om En som er kraftløs i Hænderne. Han se 'tje vere lophante so skal saa dø laust.

loppet, adj. ujævn, klumpet, sammenslett i Rhynger; f. Er. om Hø; ogsaa ujævnt med Hensyn til Tørhed. Edm. Elers: fuld af Lopper.

Lopradaag, f. Lappadaag.

Lopurke, f. et Slags stivt Græs (Juncus squarrosus). Edm. selben.

Lort (oo), m. Smuds, Urenhed, f. Er. paa Hud eller Klæder; ogsaa Dynd, Søle, f. Er. paa en Vej; ligesaa Slarn, Extremerter. (Brugen af Drbet er saaledes for en Deel ganske uanstødelig). Hertil: lorta, v. a. f. E. „lorta seg ut“: tilsmudse sig i Dynd eller Søle. — Ligesaa: lortet, adj. tilsmudset, stibben.

Løs (aab. o), n. Løsning. Loma paa Løs: komme i Bevægelse, blive løs eller færdig.

losa (aab. o), v. n. (a - a), komme løs, sætte sig i Bevægelse. B. Stift. (Jæl. losa, løse). Af laus.

losen (aab. o), læst; f. Iesen.

losera (aab. o), logere. Fremmedt Drb ligesom Losemente, og Losi (Logis).

losig (oo), v. a. Gjøbselsald, gløbende Vabste som udspreder sig over Engen fra Fæulene. Edm. Rdm. Drk. (See Lo, n.). Elers Ladsig, Hæbdrag.

lostiten (aab. i), adj. lusligt, om Klæder.

losna (aab. o), v. n. (a - a), løsnes, blive løs; ogsaa komme i Gang med noget. I Drk. lausna. (G. N. losna).

Loss (oo), m. Løds. Jf. Kjenndmann.

lossa (oo), v. a. løse, afstemme.

Løst (aab. o), m. Lyst, Begjærighed, Appetit. B. Stift. Natlost. (G. N. losti). Hø æ me Løste: hun er i Lysten

- efter noget, f. *Er. et Slags Rab* (som frugtfuldmæltige Røner). *Nordre Berg.*
løsta, v. a. (a - a), tage Varten af Træer.
Nbl. Ellers løppa, flækja og fl. (Jf. G. N. ljösta næsfrar). Hertil: Løstebjørk, f. Birk som man har taget Varten af.
løsta, adj. lysten, begjærlig. *Sjelden.*
Løstemat, m. Løstemad, Mad som vælter Appetit. (*Jøl. løstær matr.*)
løstor, adj. storløbet, om Geværet. *Rbg.*
Lot (aab. o), n. Lune, Stemning, Humør. *Reget brugl. i B. Stift. Han va' He i rette Lot'e. (Jf. Lone).*
Lot, m. f. Lut. — *lota, f. ljota.*
lota (aab. o), adj. findet, tilfands. *Eg æ' He so lota: jeg er ikke ret i Lune.*
Lotbruk, f. Lutbruk.
Loteig (oo), m. et Engstykke som ligger beledigt for Gjøbøl; Engen tæt ved Fæbusene. *Nbm. (Jf. Lo og Lofig).*
loten (aab. o), adj. tilfands, i Lune. — *godt loten: munter, sprig, godt oplagt. Drk.*
løret (aab. o), adj. lunefuld, foranderlig i Sindelaget. *B. Stift. (Jf. Lot). Jf. lonsefengjen.*
lørig (aab. o), adj. tækkelig, som er tilpas, efter Behag. *Nbl.*
Lotte, m. Stille, Sagtning i en Storm eller et Uveir. *Drk.*
Lov (aab. o), f. (i *Tell. m.*), en Lov. *Nyere Form for Lov.*
Lov (aab. o), n. 1. Lov, Tillæbelse; ogsaa Frihed, Fritimer. *I Udtrykket: „fæ Lov pæ“, synes Lov at betyde: løfte; jf. lova og Løve. „Han fæ Lov te bæ“, bruges ofte ironisk i den Mening: han bliver nok nødt dertil.*
Lov (aab. o), n. 2. Lov, Ros, Berømmelse. (*Sjelden*). *G. N. lof. Han fætt lørte Lov elber Læst.*
lova (aab. o), v. a. 1. (a - a), rose, berømme. *Sjelden, f. Er. i Ordsproget: „Dæ alle lasta naar bet skal gftast, æ alle lova naar bet æ daube“.*
lova (aab. o), v. a. 2. (a - a; eller a - de), love, give Løfte om. (*Med Dativ og Akkusativ*). *G. N. losa.*
lovande, adj. som man kan love.
Love (oo), m. Haandflade, den indvendte Side af Haandfladen. *Resten alm. (Mangler i en Deel af Tr. Stift). G. N. löfi; Sv. löve. — Ogsaa den indre Side paa Handster eller Banter. Jf. Lövb.*
lovebreid, adj. som har brede Haandflader.
Lovkyrkja (aab. o), f. en Kirke som opholdes ved Gaver, eller som man for-
- bum gjorde Løfter til, naar man var i Rød. *Hard. og fl.*
Lovnad, m. Løfte, Forsikring.
Lu, f. Lur. — *Lua, f. Luva.*
lua, v. n. lyde, lade til, give Formodning om. *Edm. Dæ lua so pæ Snakkja hæss, o: man kan formode det efter hvad han sagde. — Andre St. lye (eg. lyba). Jf. G. N. luda for lyda.*
Lubb, m. og **Lubba**, f. En som er tyf og fylbig. *Lilbeels nordensfjelds.*
lubben, adj. tyf, fylbig, rund. *Tr. Stift.*
Lufs, m. En som har tyft og skridt Haar; ogsaa En som er flødesløs i Holdning og Dragt. *I Nordre Berg. siges Lufp.*
Luffen, adj. skridhaaret; ogsaa urebet, ikke pyntet eller hæmmet. (*I Nordre Berg. lufpen*).
Luft, f. 1) Luft, Himmel. *Tr. Stift og den søndre Deel af Ag. Stift. (Ellers hedder det: Luft). G. N. lof, lopt, n. (Jf. Luft og Loft). — 2) Lugt; især ond Lugt, Stank. B. Stift, Gbr. og fl. I Edm. og Nbm. hedder det Lyft. — I B. og Tr. Stift er saaledes Betydningen af Luft og Luft ganske omvendt, hvilket ellers kan betragtes som en simpel Overgang, da det ene Ord formodentlig kun er en Variation af det andet.*
lufsta, v. a. (a - a), 1) ublufte, udsætte for Luften. 2) v. n. lugte, give Lugt. *B. og Tr. Stift. I Edm. lyfte, mest om at stinke.*
Lugg, m. 1. et Slags store Ørreder. *Lifter, Dalerne.*
Lugg, m. 2. 1) Haartop, Hovedhaar. (*Sv. lugg*). *taka ein i Luggen: gribe En i Haaret. — 2) Haarsøkker, Øversøkker. Helg. Kun i Fleertal (Lugga). Ellers Raggær, Lobbar, Løster.*
lugga, v. a. rykke En i Haaret.
lugom, adv. tilpas. *Gbr. Drk. — Ofte som Adjektiv: passende, behvem; ogsaa net, vakker; f. Er. ein lugom Hest. Sv. lagom.*
Lugomheit, f. Behvemhed. *Drk.*
Lugt, f. Lutt. — *Lugu, f. Lega.*
Lufa, f. 1. Haanden, den hule Haand. *Han tok upp i Lufan æ drakk: han øste med Haanden og drak. Nordre Berg. og fl. (Jøl. luka). Jf. Lofa.*
Lufa, f. 2. Luge, Lem, Faldbør; ogsaa Skaaber for en Blug eller et Bindue. *I det Søndenfejlske siger man østere: Lem.*
lufa, v. a. (a - a), tilfukke med Luger eller Skaaber. — *I det gamle Sprog havde man lufa med Formerne: lyf, lauf, løf(t); og med Betydningen:*

- luffe, ogsaa end, flutte. Heraf komme Ordene: Lof, Loka, Luka, Lyfjel, Endelst. Stamordet luffa med de anførte Former synes ellers at være ganske tabt.
- Luff**, m. Smule, Gran. Kvar ein Luff: hver en Smule. Nordre Berg.
- Lukka**, f. Lyffe, Held. Bestensjelds og tilbeels i Tr. Stift. Ellers hedder det: **Lyffe**. G. N. lukka. — Til Luffe: til Lyffe! (Ønske ved høitidelige Anledninger). Til Luffenne: Lyffeligvits, til al Lyffe. Luffaa va be're bell Alfara: Lyffen var bedre end Fremgangsmaaden. (Nbl.).
- Luffkast**, v. n. (a - a), lyffes, gaar heldigt. Hedder lyffkas søndenjelds. G. N. lukkast.
- Luffefugl**, m. i Spøg om En som altid har Lyffen med sig.
- Luffelaus**, adj. ubeldig, uden Lyffe.
- luffeleg**, adj. lyffelig. G. N. lukkulegr.
- lufft**, adv. ganske, lige til, med eet. Det sprang lufft i Vatn'e. Han kunna flejse seg lufft ihel.
- Lufft**, f. 1. Luff, Stimmel. Bruges paa de fleste Steber vest- og nordensjelds; ogsaa i Hall. Vald. og Øst. I Sdm. hedder det **Lyft**. Ellers i Kr. og Ag. Stift: **Lufft**. (Jf. G. N. loft. Holl. lucht). Upp i Lufft'a: op i Betret, i Høiden. Burt i Lufft'a: hen i Betr og Bind. I lause Lufftenne: frit i Lufften, uden Jodfaste. I Lyft aa Sty: i flyvende Fart, i Hu og Hast. Jf. Luffting.
- Lufft**, f. 2. Lugt (= Angelse, Damm, Løv). Hedder i B. Stift: **Lufft**. (Sv. lukt, som efter Jbre's Formodning egentlig har betegnet Lufften).
- Luffa**, v. n. lugte (= anga, dama).
- Luffting**, m. Lvn, Lvnild. Soqn. Kan forklares af det foranførte Lufft (lige som Jøl. lopioldr), men har ellers en mærkelig Lighed med Angels. lihüing (o: Lvn) og lyht (o: Lvs). Jf. Lyft.
- Lukka**, v. n. (a - a), nvnne, synge for et Barn for at dypse det i Søvn.
- Luma** (aab. u), f. Lomme. Hedder mest alm. Lumme (tilbeels masc.).
- Lumpy**, m. en Klods, en tyk Stump. Helg. Ellers Kubb, Kumb og fl.
- lumpen**, adj. tyk, klodst.
- Lumren** (Lumbrin), adj. bøsig, sløv, mat. Nordre Berg.
- Lun**, n. Lvn; f. Ljon.
- luna** (aab. u), v. n. (a - a), lure, lffe sig frem. Sdm. (fielben).
- Lund**, m. 1. Lund, plantet Skov eller Række af Træer; Allee. Sjelden.
- Lund**, m. 2. Lettetra; f. Lunne.
- Lund**, m. 3. Stemme, Sangstemme; eller en vis Klang i Stemmen. Han høve so go' Lund te synge, Sdm. I G. N. findes Lund, f. Waabe; jf. Lynbt.
- Lund**, f. Softe; f. Lend.
- Lunde**, m. 1. en smut Søfugl af Alteslægten (Mormon arcticus). Nordensjelds. I Helg. Lunne.
- Lunde**, m. 2. flammer Ved, som vorer ud paa et Træ hvor Barken er afreven. Sdm. (Ellers: Fær, Ripel, Runne). Hertil Lundeskast, n. et Skaff af saadan Ved.
- lunfengt**, f. Ionefengjen.
- Lunga**, f. Lung.
- Lungegras**, n. Kongeløs (Verbascum). Soqn og fl. Dgsaa kalbet **Lungeroff** og **Lungerot**, hvilket sidste paa andre Steber betyder Brunrod (Scrophularia). Jæb.
- Lungefykja**, f. Lungesygdom. Dgsaa kalbet **Lungesort**, f.
- Lunk**, m. Luntendeb, en mindre Grab af Barne. Dgsaa **Lunkje**.
- lunka**, v. a. (a - a), gjøre lunken, varme lidt. Synes at forudsætte et Adjektiv „lun“; jf. ly og lvnge.
- lunka**, adj. lunken, lidt varm.
- lunkast**, v. n. varmes lidt, blive lunken. Jf. lyna, flona, fljelgna.
- Lunkje**, m. f. Lunk.
- Lunne**, m. 1) en Stof eller Træstamme som tjener til Underlag, hvor noget skal lægges op eller trækkes frem; saaledes især om de Stofke som neblægges paa et Landingssted (Støb) for at lette Opdræktningen af Baadene. B. og Tr. Stift. (G. N. hlunor). — 2) Haandspig, Lettetra, at flytte Steen med. Lell. hvor det ogsaa hedder **Lund**. (Jf. Brut, Waag, Handspif). I Ag. Stift, om Underlaget i en Lommerstabel; f. Lunne. — 3) Bekvemmelighed, Herlighed ved en Gaard; f. Lunnende. Altsaa i Almindelighed: noget som er til Lettelse eller Bekvemhed.
- lunna**, v. a. (a - a), 1) lægge Underlag; neblægge Stofke (Lunner) paa et Landingssted eller i en Kjørebet. 2) oplægge Lommer i en Stabel. (Bukkerud). G. Lunne og lynne. — Om en Flsker, som kommer hjem uden Fangst, siges at han maa „lunne“, for at hans Rejse ikke skal være ganske forgæves. Nordre Berg.
- Lunnebit**, m. et Staar i Kjølen paa en Baad (som nemlig er til Ginder naar den skal opdrækkes). B. Stift.
- Lunne**, m. 1. en Lommerstabel, et stort Lag af Stofke; ogsaa en stor Dynge eller Hob, f. Ex. af Løv, Søs eller Fjeld-

mos. Ag. Stift. (Jf. Loan og Lab).
Heraf Lynne.

Lunne; m. 2. Forbeel, Bekvemmelighed;
see Lunnende.

lunnelaus, adj. 1) om et Landingssted
som mangler „Lunner“ (s. Lunn). — 2)
om en Gaard, som ikke har nogen sær-
deles Bekvemmelighed eller Forbeel (s.
Lunnende). Hedder ogsaa: lunneslaus
(Drl.), lunnalaufe (Harb. Voss).

lunneleg, adj. bekvem, bekvemlig. Ein lun-
nele' Gar: en Gaard som har betyde-
lige Fordele eller Herligheder. Nordre
Berg.

lunnelege, adv. bekvemmeligt.

Lunneløysa, f. Mangel paa visse Be-
kvemmeligheder.

Lunnende, n. Bekvemmelighed, Forbeel,
Lettelse; især visse Fordele eller Her-
ligheder ved en Gaard. Nordre Berg.
Ethers: Lunn, el. Lunnan, pl. (Harb.
Voss), Lundar, pl. (Tell.), Lunne
(Drl.), Lynne, n. (Nbl.). G. N. lun-
nindi, el. lunnende. — Denne Stogjen
æ eit stort Lunnende (en stor Forbeel
for Gaarden). Han sekk baæ mæ Lut æ
Lunnende (med Rettigheder og Herlig-
heder). G. N. med lutum ok lunnend-
um.

Lunnstikke, f. Lundstikke, Tværnagle i
Enden af en Skulaxel. Ag. Stift. (J
B. Stift: Skulspita).

lunsa, adj. oplagt, som har Lytt eller
Lune til noget. Eg æ 'kje so lunsa.
(B. Stift). Jf. Lone og Lynbt.

Lur, m. 1. en Luur, et Instrument af
Træ til at blæse i, dannet som en Trom-
pet med et langt Rør. Alm. men heb-
der ogsaa Lu (Cogn, Tell.), formo-
dentlig for Lub eller Luder. (G. N. lüdr).
J Tell. ogsaa Langelu, til Forffjel fra
lignende mindre Redstaber, som ellers
kalbes Lut og Stut. — Lur bemærker
ogsaa et Rør eller noget sammenrullet
som ligner et Rør. Dortalur, Rævre-
lur. (B. Stift).

Lur, m. 2. Møllebænk, de Planter hvor-
paa Kværnen er anlagt. Hertil: Lur-
aas, m. Bælle under en Møllebænk.

Lur, m. 3. 1) en Røle eller Seng i et
Fartøi. Nordlandene. — 2) en Blund,
en let Svov. Alm. Sv. lur.

Lur, n. i Talemaaden „saa paa Lur“:
lure, lytte. Hedder paa nogle Steder:
Lure (aab. u). Han høyre sjølvaa sitt
Loo so paa Lurr sten'e, o: den som
lurer, bærer sjelden sin Nos. Sdm.

lura, v. n. (e - te), lure, ikke sig om-
kring; ogsaa passe paa en Leilighed;
sjelbnerne om at lytte, f. lyde. Ogsaa

v. o. f. Er. lure seg te: ikke sig til
noget. lure seg av: ikke sig bort. lure
te seg: tilfintige sig.

lura, v. a. (e - te), overliske, besnære,
narre. Meget brugt. Han æ 'kje go 'te
lure. Da va bæ som lurte meg. Her-
til Particp: lurt, narret, bebragen.

luren, adj. listig, skalkagtig.

Luring, f. Luren; Overliskelse. Derimod
Luring, m. en listig Person.

Lurk, m. Klav, Stok, Kjølle. G. N.
lurkr.

lurka, f. lirka.

lurre, v. n. lure; f. lura.

Lurumbret, f. Lörung.

Lurva, f. en Pjalt (= Filla); et pjaltek,
forrevet Klædningsstykke. (Jøl. larfr).
Nest i B. Stift. Den eine Lurva står
hi, o: den ene Pjalt dingler ned over den
anden. Ogsaa om uanseelig Dyr og
Mennesker. (Jf. Larv). Lurva gifte
Lurva, o: har man Jord saa bliver
man gift, om man seer not saa baar-
ligt ub.

lurvast, v. n. blive pjaltek.

lurvet, adj. lafet, pjaltek, forreven. El-
lers larvut, fillut.

Lus, f. (Jl. Lys'er), Luus.

lusa, v. a. gjøre reen for Utøi; ogsaa:
tugte, prygle.

lus-alen, adj. nem til at besænges med
Utøi. Nordre Berg.

Lusing, f. Lugt, Prygl, Indsmøring.

luska, v. n. lure, passe paa en Leilighed.
B. og Tr. Stift. Ogsaa v. a. gjøre
reen for Utøi.

Luspi, m. en uanseelig Person; En som
har stribt og uredet Haar; f. Lusf.
luspen, f. lussen.

Lut (uu), f. Lub, Åstelub. J Sammen-
sætning tildeels Luta, f. Er. Lutagrste.

Lut (aab. u), m. (Jl. Lute, r), 1) Lod,
Deel, Part som tilfalder En ved en
Uddeling. Arvelut, Landslut, Manns-
lut. (Alm.). J Balb. og Sdm. til-
deels: Lyr (aab. y); i Tr. Stift: Lot
(aab. o). Fleertal deels Luta(r), deels
Lute; i Tell. Lutir. G. N. hlutr, lutr.
Sv. lott. (Jf. G. N. hljota, saae, be-
fomme). — 2) Giendeel, Kostbarhed,
Klenodie. Brugeligt i Nordre Berg. Jf.
Egnalut. — 3) Deel, Stykke, Afdeling
af Rum eller Tid. Dyfte Lut'en: den
øverste Deel. Fyfte Lut'en paa Dags'a:
den første Deel af Dagen. (Nordre
Berg.) — 4) Stump, Stykke af noget
som er afspiltet. Tell. Hall. Han slo
bæ i Lutir (i Stykker). — 5) de enkelte
Led eller Sommer i et Hestemaal. Tell.
(Ethers Støl og Stolpe).

luta (aab. u), v. a. (a - a), befe, tilbele. (Ejfelben). luta ut: ublobbe, yb-befe. luta seg inn-i: indlobbe fig, forlange en Deel af noget.

luta (uu), v. a. (a - a), ublube, lægge i Lub.

luta (uu), v. n. (e - te), lube, bøje fig ferover. G. N. luta. Dgsaa v. a. „lute seg ned“: bøje fig ned.

Lutbruk (aab. u), n. et Slaags Forpagtning, hvorefter Brugerens aftaaer en Deel af Gaardens Afgroede til Eieren. Mest i Tr. Stift, hvor det hedder Lotbruk (aab. o).

Lutbrukar, m. Jordbruger, som kun beholder en vis Deel af Gaardens Avling.

luten (uu), adj. lubende, nebbotet. — J. Tek. skal det ogsaa hedde: lut.

Luting, f. Reddsning, det at man maa faae i en boiet Stilling.

Lutmänn (aab. u), m. Deeltager, Lødtager; f. Er. i en Fiskefangst.

Lutom-te, stykkestis. Gbr.

lutra, v. n. gaae langfomt, spadserer ligesom for at see sig omkring.

Luva (Lue), f. en Hue. Mest søndensfelbs, hvor det endog paa flere Steder er det eneste Navn paa Tingen, da Ordet Huva, eller Hue, paa disse Steder synes at være ubekendt. — Fjendes ogsaa i svenske og danske Dialekter.

Ly, f. Lyb. ly, hørlig, f. lyd.

ly, adj. mild, ikke kold; om Luften og tilbedels ogf. om Vandet. Søndre Berg. og Stav. Amt; ogsaa i Belg. og Nordre Tr. Amt. (G. N. hly'r). Heraf lytta og lyna. Andre Steder se (om Luften); jf. fly og flo.

lya, v. n. (a - a), varme, formilde Luften; om Solen. Drf.

lya (lytte), f. lybe. lyast, f. lybest.

Ly(b), m. Hunsfolk, Familie; især Børn og Ljenerer. Søndre Berg. Sogn, Hall. (G. N. lydr, folk). Han vels Ly'en: Familien bliver større. Han kom mæ all'e sin Ly (med sin hele Familie). — J. Sbm. forekommer „Lyb“ med en noget ubestemt Betydning i Talemaaben: „i Lag æ Lyb“; f. Er. Han sikka se vel baad' i Lag æ Lyb, o: han opførte sig vel under alle Forholde; eller egentlig: baade i Selstab og i Hjemmet, baade ude og hjemme.

lyb (ly), adj. 1) Hartlybende, let at høre, eller som man kan høre paa en lang Afstand (f. Er. om en Kloffe). Rr. Stift. J. Ehl. hedder det lyen (i semin. lya). 2) tiljængeligt for Lyden; f. Er. om et Huns eller Bærelse, hvori man

let kan høre hvad der foregaaer i Nærheden. Mere almindeligt; især i Neustrum (lybt). Hør æ so lybt.

lydande, adj. 1) som man kan lytte til. Dæ va ikke lydande et liff: saabant var ikke værdt at høre efter. 2) lydende, f. Er. om et Brev eller Budskab. Sjelben.

lydast (lyast), v. n. (e - de), 1) tyffes at høre, troe at man hører noget. Eg lydbest so at han ropte paa meg: det forekom mig at han kaldte paa mig. Nordre Berg. Gbr. (Forholder sig til høyra ligesom synast til seæ). Jf. midlydast. — 2) forhøre sig om Ens Besindende; besøge eller see ind til En. Alm. men hedder i Ag. Stift oftere: lye; ellers: lyast, lyest, lyes. — lydast um ein: besøge En. (Nordre Berg.). Du æ snill, som lyest inn te ofe (som seer ind til os). Han hev' intse lybst um ofe paa lang Tid.

lyde (lya), v. n. 1. (e - de), 1) lytte, søge at faae høre noget. Alm. (G. N. hlyða). Dgsaa lute, lytte ubemærket til noget. Søndensfelbs ogsaa forhøre sig om eller see ind til En (= lydast). — 2) lyde, indeholde, give tilkjennde, f. Er. om et Brev eller Budskab. Kor lydde Svar'e (hvoreledes løb Svaret). Jf. lua. — 3) med Datis: lyde, ablyde, være lydig. Han lye Far'a men intse Mor'enne. „lyde Styra“: lyfse Roret om Hartøter. (Nordre Berg.). — 4) et Par Talemaader er „lyde“ v. a. nemlig: lye Messe (høre Messe), lye Preika (høre Prædiken). Ellers: lye paa: høre paa. lye at: lytte nøie til. lye ette: høre efter, lytte til; ogsaa ændse, agte, rette sig efter; f. Er. Dæ ikke vært te lye ette dt: man behøver ikke at ændse det. lye inn te ein: see ind til En; f. lydast.

lyde, v. n. 2. gaae an, lyffes, gaae af uden Skade. Nordre Berg. i Talemaaben „alt mæ lyde vil“, o: saalange som det kan gaae an, alt medens det er muligt. G. N. hlyða. (E. lybesamt).

lyden, f. lyd og lybug.

lydesamt, adj. n. om noget som man kan taale eller være tilfreds med. Sbm. Dæ va ikke lydesamt: man vilbe ikke taale det, det kunde ikke godt gaae an. (Af lyde, v. 2).

Lyding, f. Lytten, det at man søger at faae høre noget.

Lydnad, m. Paahør, at man hører noget. Sbm. „komme til Lydnads“ (Lydnas): komme tilfærbigtvis til at høre paa noget.

lybt, adv. Idbelligt, klart, tydeligt. Eg høre da so lybt. *S.* lyb.
Lybtruma (aab. u), f. en vis Lyb i Luften, som ligner Erømmeslag paa lang Afstand, og som fordbum blev anseet som et Varsel for Krig. Nordre Berg. Dgsaa bekiendt i Ag. Stift under Navn af Dyststrumme, Dyststrumme el. Dyststrømme.
lybug, adj. lybig. Sedder ogsaa lybig, lyug, lyau; og i Søndre Berg. lyen (for lyden). *G. N.* hlydinn.
lye, f. lyde. lyen, f. lyd og lybug.
Lyfte, f. Lugt, Stank; f. Lust.
lyfta, v. n. lugte, f. lufta.
lyfta, v. a. (e - e), løfte, opløfte. *G. N.* lyfta. *Jf.* Loft.
lyftande, adj. som man kan løfte.
Lyfte, n. 1. en Bøgt eller Lyngde som man kan løfte. Ein Rars Lyfte: saa meget som en Karl kan løfte. *J* Gbr. hedder det: *Lyftan*, n.
Lyfte, n. 2. Løfte (= Lovnab).
Lyftestein, m. en iung Steen som man prøver sin Styrke paa, ibet Flere kappes om at løfte den.
Lyfting, m. et Slags Tag paa en Vaad; et Dæl som man efter Behag kan flytte eller borttage. Sogn, *Nbl.* og *f.* — *Lyftingsbaat*, m. en Vaad med et saadant Dæl.
lyga, at lyve; f. luga.
Lygar, f. luga. lygast, f. lugaft.
lygjen, adj. usandferdig, tilbøielig til at lyve. Søndre Berg. Udtales ogsaa lyen, men i Flertal lygne. *G. N.* lyginn.
Lygn (aab. y), f. Løgn, et løgnagtigt Udsagn. Da va ingja Lygn'a: det var alt for sandt. — *J* Egm. forekommer Talemaaden: „drive til Lygnar“ (ogf. te Lygnas), o: gjøre til Løgner, gjøre Ens Drb til Løgn. Denne Form maa enten være et forældet Genitiv af Lygn, eller ogsaa et eget Drb, maastee Lygnab.
Lygna, f. Ly, Stilhed, Havblift; ogsaa en stille Plet paa Vandet. *Harb. Jæb. Tell.* (Af Løgn). *G. N.* lygna.
lygne, v. n. 1. (e - de), stilles, saagne, om Vinden. (*Jf.* logn, adj.). Da lygner av. *Tell.* — *G. N.* lygna.
lygne, v. n. 2. (e - de), lyne. *Tell.* Elers Hona, brø og fl.
Lygneld, m. Lyntil. *Tell.* hvor det ogsaa hedder *Lygnevarme*, m. — *Sv.* ljungeeld. Gammel Svenskt lygneld, lygneld. *Gam. Dansk* lugneld. *Jf.* Lyon.
Lykfel (aab. y), m. (*Fl.* Lykfa, r), Nøgel til et Laas. *B.* og *Lr.* Stift; ogsaa i Hall. og Vald. (*J* *Harb.* Lyf-le). Ellers Nøjel. — *G. N.* lykill. (*Al* lufa, lauf). *J* danst. Dial. Løggel.

lykfa (yy), v. a. (a - a), varme Ildt, gjøre mildere eller mindre koldt. *Nbl.* Gaentlig ly-fa, af ly, adj. *Jf.* lya.
Lykfa (yy), f. en svagere Varmegrad, Mildhed, Lunkenhed. Søndre Berg. *Jf.* Lala.
lykfast (yy), v. n. blive mildere, varmes Ildt. *Jf.* lyna og lala.
Lykke (aab. y), f. Luffa.
Lykka, f. 1) Løkke, Sløife, som kan sammentræktes saaledes at den luffter eller indeluffter noget. *Alm.* (*Sv.* lykka). — 2) Bølle, Ring, en Bugt eller lukket Kroq paa forskellige Rebstaber. (*G. N.* lykka). Hektelykka: en Nalle. Knap-helykke: Fæstet paa en Knap. (*Gbr.*). — 3) et særskilt indbøgned Stykke af en Gaard, et Engstykke som er omgivet af et Gærde. *Ag.* Stift; ogsaa i *Dr.* Ved Byerne hedder det *Lykke* el. *Løkke*. *Sv.* lykka.
lykkjut, adj. bugtet, fuld af Løkker.
Lykle, f. Etindløp, nedhængende Løb eller Udvæxt under Halsen, især paa Gjeber. Nordre Berg. *J* Gbr. hedder det Nølle. — *Lykla* er ogsaa Navn paa en Gjed som har en saadan Halsløp.
Lyklebald, n. Gredet paa en Nøgel.
Lyklebaanf, f. Nøgletnitpe.
Lyklebol (aab. o), n. Nøgletul.
Lyklekjegg, n. Nøgletam. (*Jsl.* lykill-skegg).
Lykt, f. en Løgte. *G. N.* lykt.
Lykt, f. Lufft; f. Lufft.
lykta, v. n. passe paa Veiret, læmpe sin Reife efter Veiret, benytte Tiden imellem Stormbyggerne; om Fjolt som rejse tilføes. *Nbl.* lykta sag fram: komme frem derved, at man skynder sig, medens Vinden er svagst, og berimod lægger til Land under Stormbyggerne.
Lykte-ur, f. Løstur.
lyna, v. n. (a - a), blive mildere; om Luftten. (*Al.* ly). Søndre Berg. og *f.* Udtales sædvanlig kort som lynna, dog med luft y. *G. N.* hlyna. — *Jf.* lana og lykfa.
lynd, adj. skult; f. løynd.
lyndt (el. lynt), adj. findet, bestaen med Hensyn til Sindelag. Ofte i Sammen-sætning som godlyndt, vondlyndt og *f.* (Formen lynd er opgivet fra *Tell.*). *G. N.* lyndr, af det gamle Lund, o: Stind; *Jf.* Huglynde. Dog kunde Ordet ogsaa forklares som lynt, af Luna eller Lone.
Lyng, n. Lyng; ogsaa om andre smaa Buskværter som ligne Lyng; saaledes: Lytebærlyng, Blaabærlyng og *f.*
lynga, v. n. sanke Lyng til Brænde eller til Foder. *Rest* ved Bergen.

lyngje, v. n. (e - de), bampe, afgibe en varm Damp eller Luftstrøm. Der va so heitt at de lyngde. Sdm. Jf. ly og lunka. (Efter maastee gultre, = lygne).

Lyngmark, f. Lyngbevoret Mark. Ogsaa **Lyngmo**, m. om en Flade. **Lyngrab**, m. om en Høi eller Bakke.

Lyngrot, f. Lyngrod, Lyngbund.

Lyngvaksen, bevoret med Lyng.

Lynne, n. Befvemmelighed, Forbeel ved en Gaard. Nbl. — S. Lunnende.

Lynne, v. a. (e - te), lægge sammen i en Stabel eller Dønge (Lunne). Gbr.

Lynning, f. Opstabling, Oplægning; især det Arbejde, at man opstaber Ved eller Joder paa Fjeldene, for siden at hjembringe samme paa Sæesøret. Gbr.

lynlø, adj. listig; mistænkelig, lurenende. Nordre Berg. Naakse for lynlø. — Jf. Jøl. lymøkr, lumst.

lynløje, v. n. lure, lytte eller see sig om; ogsaa liste sig omkring. Sdm.

lypen (aab. y), løben (partic. af laupa), Ellers laupen og lopen.

Lyr, m. Lyr, en Fift (Gadus Pollachius).

Lyr, n. Hias; Smiger. S. sølg.

lyrgja, el. lyrje, v. n. (a - a), flase, vaase; ogsaa smigre eller hiale for En. Sdm. Jf. horgja.

lysa, v. n. og a. (e - te), 1) blive lyst, grøe, dages. Me gjelt da de lyse: vi gik da det lysnede af Dagen. Alm. G. N. lysa. (Af lys). Heraf **lysing** og **Attelysing**. — 2) opløres, lettes; om Luften efter et Uveir. Da lyse upp: det bliver Dyboldsveir, Slingen er forbi. (J. B. Stiff ogsaa: han lyse upp-atte). Heraf **Upplyse**. Jf. lysna og letta. — 3) lyse, kinne, gibe lys fra sig. Da lyse 'ti da: det glimbede eller lyse af det. — 4) v. a. lyse, belyse, gjøre lyst; ogsaa lyse for En, veilde En med lys. — 5) opløse, kundgjøre, offentliggjøre. G. N. lysa. — lyse paa: tillyse, beramme eller paabyde ved en offentlig Bekjendtgjørelse. — lyse av: erklære noget for afflasket eller forbudt. Hertil avlyst. lyse um-atte: gjenkalde en offentlig Tillysning. — lyse for eit Par: lyse til Høitfab. — lyse te Witness: træde til Vidne.

Lyse, f. en liden Fattel eller Brand at lyse med. Bussrud. Jf. Løga.

Lyse, n. 1. 1) Lysning, Lysalint. (Ejeldben). 2) Lettelse i Smerne, Luftens Opklarelse efter et Uveir. 3) Nordlys. B. Stiff. Ellers Bindlyse, Berlyse, Berlys, Løstje og fl.

Lyse, n. 2. Tran. Meget brugeligt i B.

og Er. Stiff; især om den Tran som bruges i Lamperne. G. N. lys. Hertil: **Lyskøla** (aab. o), f. saa meget Tran som kan følge en Lampe. **Lyseløysa**, f. Mangel paa Tran. **Lysfurnna**, f. Trantsønde. — **Lysbrenning**, f. det at man brænder Fiskelever til Tran.

Lyscøling, m. Dyboldsveir; en Stund da det ikke regner eller sneer. Drt.

Lysing, f. 1) Dagning, Dagbrøtning. Alm. og meget brugeligt. J. Lysningjenne: i Dagbrøtningen. (G. N. lysing). Jf. Attelysing, som tilbeels betyder Begyndelsen af Dagningen eller det allerførste Daggry. — 2) Lysning, Skin, Glønde. 3) Tillysning, offentlig Bekjendtgjørelse.

Lysing, m. Lyn, Lynlø. Nbl. Sbl. Ellers: Byrting, Elding, Hjon og fl. — Lysing er ogsaa et Navn paa en Fisk (Gadus Merlucius), men synes at være sjeldent og tilbeels at betegne forskellige Arter.

lyska (aab. y), v. a. rense Haaret for Straa, Smuds eller Ulei. Ellers luska.

lyske (yy), f. Stik, Orden. (Sdm.). Da va ingla lyske paa: der var ingen Stik paa det, det var ganske uordenligt. Ironisk: „Da lyska paa“: det seer net ub! — Jf. Maallyske. (Jøl. lyzka, Søder).

lyskje (yy), m. Barne (af ly). Inbr. Sammebeds ogsaa for Høstje (Lysning).

lyskje (aab. y), v. n. (e - te), lure, liste sig omkring. Nordre Berg.

lyst, f. Lyst, Attraa; ogsaa Fornøielse. Jf. Løst.

lysta, v. a. (e - e), lyste, have lyst til. Lidet brugeligt. Undertiden upersonligt; saaledes i Sdm.: „Da lyste me haa hvem so vil giere da“, o: jeg skulde have lyst at see den som vil giere det.

lysta, adj. lysten, begjærlig.

Lystemat, m. Løsterbisten; Ejselbenhed.

lystra (yy), v. n. lyde, lystre.

lystug, adj. lystig, munter, morsom. Heraf **Lystugheit** (Lystigheit), f.

Lystvøkke, og **Lystvø**, n. 1) et Snørlys. Nordre Berg. Sdm. — 2) en Vest. Gbr. Voss. (Vel egentlig Livstøkke).

lyt, m. f. Lut. Lyr (maa), f. Høta.

lyta, v. a. (a - a), 1) vansire, vanhelde, være til Lyde eller Forringelse. (Jøl. lyta). 2) vrage, forslyde for en Feils Skyld. Ejseldnere.

lyta, adj. vanhelbet, befestet med en Feil eller Lyde. Ogsaa lytt.

Lyte, n. Lyde, Feil, noget som vansirer eller forringer en Ting. G. N. lyti. (Af Høt).

lytefeit, adj. altfor fed eller tyk, saa fed at det vanskter. *Jf.* flamsk.

lyteløs, adj. ulastelig, uden Lyde.

lytesfor, adj. forvoren, utæffelig paa Grund af en usædvantlig Størrelse.

lytt, *f.* ly, lyd og lyta.

Lyu, en Lade; *f.* Lyde.

Lyo (aab. y), *n.* Lindring, noget som stiller Smerthen. Bruges i *Sarabanger*. (*G.* *N.* *lyf*, *Lægedom*).

Ly-ver (ee), *n.* mildt Veir; *f.* ly.

Lyvoren, adj. noget mildt.

Læ, *n.* Læb. — *læ*, *v. n.* see lægia.

læ, adj. om Luften; mild, ikke folk. *Rbg.*

Tell. *Gbr.* *Sdm.* *Namb.* og flere. *G.*

N. *hler.* (*Jf.* *ly*). lætt *Ver:* mildt

Veir, Løveir. Heraf *lona* og *Læa*.

læa, *f.* lægia og lebie.

læast, *v. n.* blive mildere. *Sjelben.*

læag, *f.* lægia. — *Læga*, *f.* *Lega*.

Lægar, *f.* *Læg*, *f.*

Lægd (langt æ), *f.* et lavtliggende Sted; Huulning, Forbydning, et liben Dal eller en Flade som er omgivet af opstigende Bakker. *Rbg.* *Tell.* *Nbl.* *Sdm.* *Helsg.* og flere. (*G.* *N.* lægd). Skulde ogsaa betyde Lævbed, af læg, adj.

lægd, nebbøiet, af lægia, *v. a.*

Lægerwall, *Rnibe*, Forlegenhed. Ioma i Lægerwall. *Nbl.* og *fl.* I andre Sprog betyder det den Ryst som man har paa Læfden i Sletlands (= *Leland*), men kan ellers forklares af læg, adj.

læggia (lægie), *v. a.* (e - de), sætte Lavere, gjøre lavt, nedtrykke. *Rbg.* (*G.* *N.* lægia). Af læg. (Kunde hellere hebde lægra).

læggia (lægie), *v. n.* (læg'; log; læse, — eller mest alm. lær; log; lætt), at lee; ogsaa smile, være lattermild; *ff.* smælægja. — *Inf.* hebber ogsaa læa og læ, især i de sydlige Egne. *G.* *N.* *hlæa*, *læa*, *læja*. *Præsens:* læg' i *Gbr.* *Drk.* *Sdm.*, ellers lær. *Supinum* lære i *Drk.* (hvor *Imperf.* hebber lo); ellers lætt, og maastee nogle *St.* lægje. (*G.* *N.* *hlegit*). *Imperativ* læg! — Heraf lætt, lætt; lægjen, lægleg, andlægd. — lægje at: lee ad, belee. Dæ log har *Lonn'a* 'ti han: hver Tand i ham lee, d. e. han var overordenlig munter. *Nordre Berg.*

læggjande (læand), adj. 1) læende. Han va bæde lætjande aa læggjande: han vaade lee og spogte. 2) som er at lee ad. Dæ ikke læggjande at dir det er ikke til at lee ad.

Lægie, *n.* Læie, Liggelæb. Mest i Sammenfætning, som *Rvennalægje* (*Røl-leplads*). Ogsaa om Fosterleiet i Dyr,

f. *Er.* *Kalostægje* (i en *Rø*). Af læggia, læg.

lægra seg, indkvartere sig, tage Herberge. Bruges tildeels i *B.* *Stift.* (*Jf.* *Sw.* læger, Veir).

lægre (lavere), og lægst (lavest), *f.* læg. Lægsamar, *m.* den første Deel af Sommeren. *Toten.*

læja, *f.* lægia og lebie.

læka (læte), *v. n.* (a - a), blive mildere, om Luften eller Veiret. *Nordre Berg.* *Rbg.* og *fl.* — *Jf.* læ og lyka.

Læka (Læte), *f.* mildt Veir, Løveir. *Nordre Berg.* *Drk.* og *fl.* (*Jf.* *hlæka*). I *Gbr.* Læffe, som er mere regelmaassigt dannet (af læ) i Ligbed med Lyka af ly, *Risakke* af *mja*. (*Gram.* § 43).

læka, og lækall, *f.* leka.

lækja, *v. a.* (e - te), læge, helbrede.

lækjande, adj. som kan læges.

Lækjar, *m.* Læger, Helbredere (Læge).

Lækjeblad, *n.* Veibred (*Plantago major*).

Ogsaa kaldet Lækjebloffa. *Jæderen.*

I *Sdm.* Lækjingsblad og Ororablotte.

Lækjedom, *m.* Lægedom.

Lækjing, *f.* Lægelse, Helbredelse.

lækker, adj. bruges i *Ag.* *Stift* i Betydning: net, vakter, nydelig.

lækli, eller lælli (for lægjeleg), adj. latterlig, pudseelig. *Namb.* *Indr.* — *Jf.* lægleg.

Læm, *m.* 1. Faldbær, Luge eller liggende Dør, *f.* *Er.* ved Nebgangen til en Kælders. *Søndensfelds.* (Elers Lufa). Ogsaa en Luge eller Staae paa en Væg, nemlig ved et Vindue eller en Glugge. (= Lufa, Glaslufa). *Sw.* læmm. *Jf.* hlemmr, et Laag. — 2) et Loft, et Hjellegulv paa Bjællerne i den øverste Deel af et Rum eller Værelse. *Kovelæm*, *Fioslæm*, *Kauflæm*. *B.* og *Tr.* *Stift.* (Elers Træv, Hjel, Skuff, Spang og *fl.*). I *Nordre Berg.* bliver et Loft kaldet Læm, naar det bestaaer af sammenfæste Hjele, men Hjel naar det bannes af Stænger eller løselig neblagte Hjele. — 3) Gallerte; Pulvitur i en Kirke. (*Kyrkjelæmen*). *B.* og *Tr.* *Stift.* Elers kaldet: Træv (*Tr.* *Stift*), Rør (*Walb.*), Hjel (*Drk.*), Overlaup (*Gbr.*). Læmende, *f.* Læmenbe.

læmjæ, *v. n.* (læm'; læmbe; læmt), 1) banke, læae. *Sbl.* Han læmbe paa æ *fl.* (*G.* *N.* læmjæ, læmbænte). *Jf.* læmb og læmen. — 2) rinde og dryppe ibelig. *Sdm.* især om en langvarig Regn. Han helbe paa æ læm'e ned.

Læmjing, *f.* ibelig Regn. *Sdm.*

Læms (Læmsa), *f.* Læssa.

Læm, *f.* *Rn.* læma, *f.* læna.

læna, v. n. (a - a), varmes, blive mil-
dere; om Veitret. (Af læ, adj.). Læll.
Sdm. og fl. Udtales sædvanlig kort som
lænna. Jf. lyna. (Jsl. hlana).

lænde, f. lenda. Lænding, f. Lending.
Længd, f. lengd. længje, f. lengja.
Lænse, f. lengja. læntau, f. lentug.
Lær, n. Laar. Bruges paa mange Ste-
der omverlende med Lær. (Jsl. lær
og lår). Lærbein, n. og Lærlegg,
m. Laarbein.

Lær, n. f. Læb. — Lær (leer), f. lægja.
Læra, v. a. (e - te), lære; a) øve sig i
en Kunst; b) oplære, undervise En. I
siste Tilfælde med Dativ og Akkusativ;
f. Ex. Han lærte Bonnom Kunsten sin.
— lære seg til: vænne sig til, øve sig i.
Lære upp-atte: lære om igjen.

Læra, f. Lære; især Haandværklære.
Ogsaa Studering; f. Ex. Prestlæra, o:
det theologiske Studium.

Lærande, adj. værdt at lære.

Lærð, adj. oplært, udlært; ogsaa lærð,
studeret. Hevder oftest: lær, lær'e.

Lærdom, m. Lærdom, Lære; Studering,
Videnskab; ogsaa Lærðeb.

Lærefvein, m. Lærting. (Ejelden). El-
lers Læregut, om en Dreng som gaaer
i Lære.

Lærvo, f. Larve. Lærvoat, f. larvut.

læsa, v. a. (e - te), luffe, tillaafe (af
Læs); ogsaa tilslutte, fæste, sætte fast.
G. N. læsa. — læse atte: tiluffte. læse
upp: opluffte. — Particij læst: luffet,
tillaaftet. Jf. barlæst.

Læsing, f. Tiluffelse; ogs. Besættelse.

læsta, v. a. læste.

læst, v. n. lade til, udgive sig for; see
læstaf. Af denne Form har man ogsaa
dannet et Substantiv: Læst, m.
f. Ex. De va bære læsten bass, o: det
var kun hans Foregivende, det var ikke
Alvor. Paa læst: paa Strømt. (Net-
tere Læta).

lætt (lader), f. lata og læta.

Lætt, m. f. Lit. — Læta, f. Læte.

Læta (Læte), f. 1) Løb, Løne; i Sær-
beleshed: Piben, Kvinden, Snabren o.
f. v. Reget omfattende ligesom Stam-
ordet læta. Bruges næsten overalt;
men hevder paa nogle Steder: Lætt,
Lætte; ogsaa Læte, n. (eit Læte). Sv.
læte, n. — 2) Skrig, Jamren; ogsaa
Klynken og Klagen, idellig Dverhæng;
ligesaa Skanden, Knurren, idellig Gjen-
tagelse og Drippelse af en Sag. — 3)
et Foregivende, eller noget som er frem-
kommet kun for et Syns Skyld. (Jf.
læta og læstaf). D'æ bære Læta: det
er ikke noget virkeligt, eller alvorligt.

(Jf. læst). Et litta Læte: en Tingest,
en liden Ting. Drl. og fl. — I Sdm.
siges ogsaa: „D'æ ikke noka Læte paa
di“: det seer ikke ud til noget, det har
ikke nogen rigtig Stil. Jf. Bællæte,
Jællæte.

Læte, n. 1) Løb, Løne; ogsaa Klage,
Klynken (ligesom Læta). Hærd. Vald.
og fl. — 2) Lader, Afsærd, Geværder.
Læll. og flere. Jsl. læti. Jf. Storlæte,
Dolæte.

Lætt, og lættmild, f. lætt.

Læve, v. n. (a - a), fludre, gjøre noget
kun løseligt og ikke tilgavn. Sdm.
Hertil læven, adj. om En som farer
kun løseligt over et Arbejde og ikke gjør
det stærkt eller fast nok.

Læven, n. Larm, Støt, Lystigbed. (Egent-
lig en fremmed Form). Jf. Lionab og
Løverne.

Læ-ver (le), n. mildt Betr, Løvetr. Jf.
Løver.

Lø, f. 1) for Løn. (Jndr.). 2) for Løb.
(Drl.). 3) for Løbe (Ex. Stiff).

Lø, m. Indbygger af Lom i Guldbrandts-
balen. See Lomvær.

Løa, v. f. løbe. — Løa, f. f. Løbe.

Lødd, part. 1) oplagt, opstallet; 2) la-
det; f. Ex. ei lødd Byrse: et ladet Gevær.

Løde (Løa), v. a. (e - de), 1) opstalle,
lægge lagvis eller i en Stabel (Lad).
Hevder ogsaa la, læ, læda (see læda).
2) lade, lægge Lædning i (f. Ex. i et
Gevær). I Hall. læa; see læbje. (G.
N. hlada, imp. hlód). I Nordre Berg.
siges „løbe“, om at lade et Gevær, men
„løbje“, om at lade et Fartøi.

Løbe (Løa, aab. o), f. en Læbe, Høllæbe.
Jf. Løve, f. I Nff. hevder det Læbe;
i Namb. forekommer Lødo, og Loo,
som hentyder paa den mere regelrette
Form Løba (aab. o). Ellers Løe og
Lø, ogsaa Lvu (Vebemærken); jf. Høy-
lo, Hulo. Sv. lada. G. N. hlada, pl.
hlódnr.

Lødegrund, f. Stolper, Bælter og Løve-
baand i en Stavlaube (altsaa Bygnin-
gens egentlige Ramme eller Skelet uden
Tag og Vægge). Nordre Berg. (hvor
Læberne sædvanlig ere Stavbygninger).

Lødelaan (Lølaan), f. Lædebygning. Jæb.

Løde-æng (Løeng), f. Engstykke som hø-
rer til en Skovlaube, eller af hvis Hø
en saaban Læbe kan fylbes. Sogn.

Lødestav, m. Lædestolpe; f. Stav.

Løding, f. Opstabling; Lædning; f. løbe.

Løffe, f. Løffa.

Løgje, n. 1. Hæblik, Stille, Sagtning
i en Storm. Nordre Berg. (Jf. lægi,
i Alvismal, V. 23).

Løppe, n. 2. Løter, Norflab. B. Stift. (Hjelben). Udtales Løte el. Løve og adskilles saaledes fra det foregaaende. — Løtt og Løte: Ratter og Spøg. gjera ett litte Løte: gjøre en Smule Løter. (Se. løje, Ratter).

Løjje (løie), adv. latterligt; ogsaa underligt, besynderligt. Da gjelt so løte te. B. Stift.

Løjjeleg (løile), latterlig; s. løgleg.

Løjjen, adj. løierlig, pubseerlig, morsom; ogs. underlig, besynderlig. Meget brugt i B. Stift og udtales sædvanlig løten (undtagen i Jndre-Sogn hvor det hedder løgen, aab. ø), men i Flertal løgne, comp. løgnare; superl. løgnaste. See løgleg. Han æ so løien te snakka: han taler saa pubseerligt. Da va bande lit æ løie: det var baade fortrædeligt og latterligt. Løgneseere, pl. latterlige Gebærder. Løgneskaff, n. latterlig Snaft. — Ordet forubstatter et Stamord løgja v. a. med Betydning: faae til at lee (af lægja, løg); hvilket ogsaa findes i det gamle Sprog i Formen: hlægja. — Jf. anløgen, anløgd og løgleg.

Løgleg (aab. ø), adj. løierlig, latterlig. Hdg. Tell. Hall. Valbers. (Jøl. hlæi-logr). Hedder ellers: løile, for løjjeleg (Gbr. Belg.), lælli, el. læli' (Ramb. Jndr.), og løjjen el. løien (Vestensjelds). S. forrige.

Løgnaste, s. løgen. løileg, s. løgleg.

Løf, m. 1. en byd og stillerindende Væf, et Vanddrag i en Sump eller Myr. Tell. Ehl. Ehm. Ndm. Gbr. — J Tell. har det i Flertal Løfjir. G. N. lækr. Løf, m. 2. Navlestrogen paa et Foster. Brugt i Nbl.

Løf, Løgdert; s. Lauf.

Løfja seg: danne blanke Striber som ligne Bæffe; om Seen i Regnoetr. Gbr. Af Løf (Væf).

Løfje, n. en Bovebals, En som vil gjøre mere end de andre. Ndm. (Hjelben).

Lomb, s. Lamb. Lømence, s. Lemende.

Løn (langt ø), s. Len, Belønning. G. N. laun.

Løna, v. a. (e - te), lønne. (Den gamle Form launa synes at være tabt).

Lønande, værdt at belønnes.

Lørre, i Talemaaden „a lørre“, ø: paa Klem, halv aaben. Ndm. J Ehm. „a lerre“.

Lørungr, m. Dreifgen. Voss. (Jøl. lød-rungr). J Ehm. siges i liguende Betydning: Lurumdrei.

Løss, s. Løs. — Løt, s. Lut.

Løvd, s. en Haandbred, Haandfladens

Brede som Maal. Meget brugt. i B. Stift. (Jøl. løvd). Af Løve.

Løyen, s. løgen. Løyle, s. løgleg.

Løyna, v. a. (e - te), følge, skule. Nbl. Gbr. Sot. Tell. Valbers. (G. N. løyna). De løyne seg: det ligger skjult, det er vanskelig at opbæge.

Løynd, s. Skul, Løndom. J Løynd: i Etillbed (Ejelden). Hertil hører maa-ster den Talemaade: „i løynda“, som bruges i Nordre Berg. s. Er. Han æ be're i løynda eld i løynda, ø: han er bedre end han seer ud til. S. følg.

Løynd, adj. skjult. J Nordre Berg. hedder det løynd; s. Er. ei løynde Høle: en liden Dal som ikke kan sees i Frastand.

Løyndom, m. Løndom. Ejelden.

Løyne, n. Skjul, Smuthul. Ejelden.

Løyneleg, adj. lønlig, hemmelig.

Løynt, adv. hemmelig, i Etillbed. Valbers.

Løyndag, s. Undersø, Bevægelse i Vandet efter at Stormen er forbi. Hedemarten (Lønvæger). Jf. Grunnskøyt.

Løyp, løber; s. laupa.

Løypa, v. a. (e - te), 1) sætte i Gang, brive affte, faae til at løbe. (G. N. hleypa). Af laupa. — løppe Timbre nedstyrte Lømmer fra et Fjeld eller over en Klippe. løppe ned Snore: løbe Fiskefjernet gaae tilbunds. — 2) glide paa Sne eller Jis, rende paa Kjalke eller Skier. Hdg. Tell. (Ethers: ala, renna, stria). Hertil Løypedakke, Løypeseere. — 3) løbe Kæll, varme Kællen saa at den brister eller østes. (Jf. laupa). Dg. saa om at opfoge Fiskebøveder eller Fiskeaffald til Foder for Kvæget. — „løppe Vort“ er erimod at skaffe Væf af Trærne. ligesaa „løppe Næver“. Df.

Løypa, s. 1) Væffe eller Klippe, hvorover man nedstyrter Lømmeret fra en Fjeldsfo. B. Stift. Ethers Lauf, Skot, Kæll. 2) Dmskrining, Dmvalting, Rumsfæring. Nordre Berg. Han ba vel gjort ei Løypa: han har vel gjort en Ulykke. J Ehm. siges ogsaa „Gløppe“, som ligner G. N. glæpr, Forbrudelse. **Løypesjor**, s. en Gjord eller Bugt af Træ, som man sænker tilbunds for at opfange eller opbale nedsjunkne Sager. **Løypesjut**, m. en Dreng som man leter til at gaae med Vrinder. Nordre Berg. Ethers Bisfaraut.

Løyping, s. det at man sætter noget i Gang eller Løb; s. løypa.

Løyptr, s. Løb, Fart; Nedgliben, Styrtning. Nordre Berg. Nordenfjelds udtales det: Løyst. Løme paa Løyptra.

Løyptr, part. løbet, østet; om Kæll.

Løysa, v. a. (e - te), 1) løse, gjøre løs

(af laus). G. N. loysa. — 2) indløse, betale, f. Er. en Gaard. — 3) v. n. løse, komme i Gang (= losa). Om drægtige Køer siges ogsaa „løyse“, naar de affætte Mælk i Jvoret og vise Tegn til at de snart skulle kalve. — Andre Talemaader. Løyse atte: indløse, løse tilbage, f. Er. af en Pantfættelse. Løyse av: afløse. loysa Homn: føde i Utide, abortere. G. Homn. (I Sdm. hedder det „løyse um“). Løyse upp: opløse. Løyse ut: løse Køerne af Baafene og slippe dem ud. Løyse ein ut: udløse en Medeter eller kjøbe hans Part i Eiendommen.

Løysa, f. 1) Løsning, at noget bliver løst. Sjelden. 2) et uroligt Vennefælle eller Dyr; en meget raff, bjærv eller dristig Person. Se andre Berg.

Løysa, el. Løysa, f. med Betydning af

Mangel, bruges kun som en Endelse, ligesom det foranførte laus, hvortil det forholder sig som et afledt Substantiv. F. Er. Mælløysa, Sømløysa, Pøngeløysa. (G. N. -loysi, n.).

Løysande, adj. som kan løses eller indløses.

Løysing, f. Løsning, Opløsning.

Løysin, f. Indløsning; Løsningsfum, f. Er. for en Gaard. Joraløysin. Ogsaa i Formen Løysning. Bertil Løysningsdag, Frist eller Genstand med en Indløsning. Tell.

Løyte, f. Leite.

Løysa, v. a. (e- de), tillade, give Lov til. Ikke meget brugt. G. N. loysa.

Løysve (levne), f. leiva.

Løysve, n. Lov, Tilbællelse; især til at bruge noget. G. N. loysa. — Heraf uløysed.

M.

Ma, n. Spaaner, f. Mad.

ma, i Betydningen: maa man vide, forsaaer sig, naturligtvis. Hedemarken. Ellers: maa vita (mata).

Mad, n. Fiskeengel; især Smaafisk, den allermindste Fisk. Sdm. (Jf. Musa). — I Rdm. betyder Ma, Savspaaner, Savfisk. Jf. Mast og Mod.

Mada, f. Mæde, mada, f. meda.

Madlauf, f. Marlauf.

maga, v. a. tage Mave af Fisk, opføre Fiske (= slagja). Gbr. i Formen magaa.

Magedyr, n. Dyr med enkelt Mave, i Modsetning til de drøvtyggende Dyr. Hedder oftere Magedryter og Magabeist.

Magedyfe, og Magedyfe, f. et stort og tykt Kvindfolk. Nordre Berg. (Se mardusa).

magelaus, adj. meget smal over Mave; egentlig maveløs.

Magemaat, n. Mavemaal, Maadehold i at spise. Nordre Berg.

Magemunn, m. Mavemunding.

mager (mag'r), adj. mager, tynd. G. N. mægr. Jf. Frinn, skarv.

Mageriv (aab. i), n. Bugtrib.

Magesykja, f. Mavesygdom.

Mageverk, m. Smerte i Mave.

Maggyer, el. Maggyar, m. synes at betyde: fegt Mad; men er ellers meget ubestemt. I nogle Bygder i Nordmør skal det hedde „Maggyar“ og betyde Kjød-

suppe. Paa andre Steder forekommer kun: Maggyarsgryte, f. Madgryde, en Gryde til at fuge Grød og Suppe i. Sdm. (I Belg. hedder det „Mangjelsgryte“. Jf. Mangjelsausa). Maggyarsmat, m. Grød eller Suppe. Sdm. — Maggyersmjøl, n. Mælk til Grød eller Suppe (= Rotemjøl). Østerdalen. — Ordet kunde forklæres som Matgyar (Madlavning), men Formerne Mægyar og Mangjel synes at stride herimod. I svenske Dialekter forekommer magjår og magjåla i lignende Betydninger.

Magje, m. (Nl. Maga, r), Mæde. Hedder ogsaa Maga (Ag. Stift), Magga (Drl. og fl.). G. N. magi; Sv. mage. Betegner ogsaa Luftblæren eller Svømmeblæren i Fiske. Jf. Flammage. De drøvtyggende Dyrs Maver have sædvanlig andre Navne (Baamb, Suva, Lakse, Bytning).

magna, v. n. blive mager. (Bruges ved Trondhjem). Ellers magraft.

magna (seg), v. a. 1) opmænde sig, tage Mod til sig. Tell. (hos de Gamle). I Buserud hedder det „manne seg“. — 2) fordrive Sønnen, kaae op, komme i Bevægelse. Gbr. (magne se). I Tell. „vakte seg“. G. N. magnast, betyder vore, komme til Kræfter.

magraft, v. n. blive mager. Jf. magna.

Magt, f. Magt, Kraft; især Legemskraft; ogsaa Vindighed, Raadighed (= Bald). Dæ for lita Magt i han, o:

han er for svag af Kræfter, han kan ikke gjøre saa tungt Arbeide. Ein Kars Magt: en voksen Mand's Kræfter. —

Beslægtet med: ma, Maatt, megande. magtast, v. n. formaae, have Magt eller Formue til noget.

magtig, adj. stærk, kraftfuld.

magteløs, adj. svag, kraftløs, udmattet, f. Er. efter en Eggdom.

Magteløysa, f. Danmagt, Svækkelse, Udmattelse.

MaK, m. Ro, Mag, Stilhed. (Jf. Umat).

G. N. mak, n. Bruges kun i Forbindelse med „t“, og oftest i Formen MaKje (Dativ). „ver i MaK“: vær rolig. Nordre Berg. „sara i MaKje“: fare sagte og langsomt frem. „ga i MaKje“: gaa langsomt. Ligesaa: ro i MaKje, Høyre i MaKje o. s. v. B. og Er. Stift. (Jf. raaleg, matleg). „inatta i MaKje“: tale sagte, hviste. (Modsat: ihøgt, upp i høgt).

maK, adj. om Vinden: let, svag, ikke stærk. B. Stift. G. N. makr, rolig.

maKa, adj. magelig, bekvem, flad og jævn, om Bete. Tell.

maKa, v. a. 1. (a - a), mage, lave, faae tkaand. Jf. MaKkel.

maKa, v. a. 2. (a - a), 1) sammensætte parvitts, opstille som et Par. (Distere para). 2) „maka seg“: hære sig; om Dyr.

maKast, v. n. stilles, sagtne; om Vind. (Af maK). Hedder ogsaa maKa seg. Nbl. og fl.

maKelaus, adj. mageløs, overordentlig.

maKelaust, adv. uden Lige, overordentligt. (I de sydlige Egne hedder det: maKelaust, ligesom MaKaloysa og fl.).

MaKeloysa, f. 1) Mageløshed; 2) en mageløs Ting, Noget som er uden Lige.

maKestifta, v. a. ombytte en Gaard eller Jordbetendom med en anden af samme Værd. — MaKestifte, n. MaKestifte.

MaKje, m. 1. (Jl. MaKa, r), 1) Mage, tilsvarende Han eller Hun; mest om Dyr, især Fugle. Jf. maKa, v. a. — 2) den ene af to Ting, som høre sammen; f. Er. Skoe, Håndster, Traade i en Bæv o. s. v. — 3) Lige, Ligemand, eller lignende Ting. Alm. Hedder ogsaa MaKje, MaKa (Ag. Stift), MaKa (Gbr. Drk. Inbr.). G. N. maki. Eg hev' ikke haurt MaKjen: jeg har aldrig hørt sligt. Dø finst ikke mange MaKjanne: der findes ikke mange slige. Han æ ikke metr elder Manns MaKje: han er ikke mere end andre Folk; der er intet usædvanligt ved ham.

MaKje, m. 2. et Lørrøhus, Sytte hvori

Korn tørres. Selg. (Hvor det ogsaa hedder Bastua). I Rumb. MæKje. — Jf. Lurkebova.

MaKk, m. Mabbise, Larve, Drm. (Adbstilles overalt fra „Drm“, som her betyder Slange). Formen MaKk er berstende i B. og Kr. Stift; derimod hedder det MaK i Ag. Stift, og tilbeels i Er. Stift og Helgeland. So. mak, mask; G. N. madkr. Ang. maKa.

MaKkebole, n. Indvoldsorm; en Eggdom som foraarsages af smaa Dyr i Indvoldene. B. Stift.

MaKkehol (aab. o), n. Hul som er gnavet af Drm f. Er. paa Kødder.

MaKkehus, n. et Spind eller Dætte, hvori en Larve ligger indhyllet.

MaKkemot, m. Drmeføde.

MaKkesmog (aab. o), n. Drmegnav, Drmebuler i Tra. — maKkesmogjen, adj. fornavet af Traorm. B. Stift. (Jl. madksmoginn).

maKk-eten, adj. ormstøttet, fornavet af Drm.

MaKkerid, f. den varmeste Kæretid, da Kjøb og Fisk lettest bedæres af Mabbiser.

maKleg, adj. stille, rolig, ikke stærk eller voldsom; ogsaa magelig.

maKle(ge), adv. sagte, langsomt.

MaKrel (er), m. MaKrel. (Jf. Gjeir og Stotkal). Eng. mackrel.

MaKrelstyrja, f. Lantei.

MaKsel, m. Stit, Snit, Maneer paa et Arbeide. Er. Stift. Af maKa.

Mal, f. Mol og Mæl.

mala, v. a. (mæl; mol, male), male til Mæl, knuse. Dgsaa om den egne snurrende Lyd, som Kattene lade høre naar man fjæler for dem. — Suptinum hedder ogsaa mile aab. i (Edm.), mele, el. mæle (Er. Stift).

Malar, m. Møller, Kornmaler.

malen, partic. malet til Mæl. Hedder ogsaa milen (aab. i) og melen (Edm. Romsbolen og fl.).

mali, eller malli, adv. meget, betydelig; ikke lidet. Rumb. Inbr. — Skal ogsaa hedde: manli.

Maling, f. Malen, Kornmaling.

malistjøsK, adj. trodsig, nærvitts. Nordre Berg. (Af et fransk Ord).

Malje, f. et Slags Spænde eller Snorkiv. Nordre Berg. — J Tell. Male, f. Jf. Mella.

malli, meget; f. mali.

Malm, m. 1) grovt Metal; især Jernmalm, og overhøved om høbt Jern. Her til Malmhella, Malmplata, Malmkloffa og flere. — 2) Hærneved, den indre og

fastere Bed i Raaletrærne. Søndens-
fjelds. (Elers Abel, Al, Goveb). Her-
til Malmfuru, Malmve(b) og flere.

Malt, n. Malt. Jf. melka.

Mamma, f. Moder (i Børnens Sprog).
I Søsters bruges det ogsaa af vorne
Folk, nemlig som Liltaleord.

mana, v. a. (a-a), opægge, opbtise, ud-
fordre; ogsaa fremfalde, mane.

Managras, f. Krælefro.

mandomsam, f. under Mann.

mang (el. maang), mangel. Kun sam-
mensat med ein (mang-ein); i Femi-
ninum med et (mang-ei). I Neutrum
bruges det ogsaa eenligt (mangt) og
oftest substantivisk; f. Ex. Det hadde
mangt te suakka um. I Berg. Stift:
maange.

mange, adj. pl. mange. Hebber ogsaa
mænge (mest alm. i Berg. Stift) og
mangje (Harb. Voss). Jf. Maang, n.
G. N. og Jøl. margir; men Ang. ma-
uig; Gam. Tydsk manag. Af Formen
mang findes Spor i marglia; jf. mar-
freiken og Marlake.

mangeleis (for-leides), adv. paa mange
Maader. I Hall. og Balbers hebber
det mangelein.

mangefade, adv. mangefeds. Hebber
ogsaa mangesta'n, og mængestads.
mangfaldbig, adj. 1) mangfolbig; 2) vidt-
fænde, som har meget forskjellige Lan-
ter og Planer.

Mangjelsausfa, f. Malslev, Suppe-De.
Helg. (Bessen, Ranen). Saaledes og-
saa Mangjelsgrya, f. Madgryde. (I
Sdm. Magsjarsgryte), Jf. Magsjier og
Maag.

mangla, v. a. rulle eller presse Klæder
med Mangletræt. Helg. og Tr. Stift.

manglia (aab. i), adj. vel bemandet,
som har en stor Familie, eller har mange
Folk hos sig. Tell. Hos de Gamle og-
saa marglia, for marglida, af det
gamle lid, o: Folk. Mobsat faalia.

mangmælug, adj. snæksom, som taler
meget. Tell. (Hjelden).

mangment, adj. mandstærk, som har
mange med sig. Der er ikke mangment
(ikke meget Folk). Helg. Det va so
maangmente. B. Stift.

mangorig, adj. snækselig, som bruger
mange Ord. I B. Stift: maangorige.
(Eg. maangordig).

mangrenkt, adj. som har mange Lanter
og Planer. Ejselben.

Maning, f. Manen; Dpøggelse.

manka, f. manka.

Mann, m. (fl. Menn'er), 1) Rennefte,
Rand eller Kvinde. (G. N. madr, acc.

mann). Denne gamle Betydning findes
kun i visse Forbindelser, saasom: Kar-
mann og Kvinmann; mannbeilt, manne-
femt, mandvond; Manneft, Manne-
blod, o. s. v. Ligesaa i Talemaaben
„vera Mann til“, o: være i Stand,
have Kræfter til; — hvilket bruges baade
om Mand og Kvinde; f. Ex. So va
ikke Mann te ga lenger. B. Stift. (Jf.
Menne). — 2) Vtling i nedstigende Lin-
je, Led i en Slægt. Mann ette Mann:
fra Slægt til Slægt, Søn efter Fader.
Da va femte Mannen fra han: han
nebstamme fra ham i femte Led. Te
niande Mannen: til niende Led. Jf.
Tremenning, Firmening. — 3) Rand,
Randfolk; Karl, Arbeidsmand. (Jf.
Kar). Naar et Lal eller et lignende
Ord gaar foran, hebber Fleertal ogsaa
„Mann“; f. Ex. fem, seks Mann; alle
Mann. I samme Tilfælde bruges og-
saa Genitivet „Manns“, f. Ex. Die
Manns Bit er tolv Manns Stykke.
Fleertal hebber ellers Menner (med
Halvlyb), Menn'ar, Menn'a, Menn'e.
(G. N. menn). I bekemt Form; Menn-
'enne (Menn'inn, -ann). Dativ: Menn-
nom (Mrf.), Monna (Sdm.). — 4)
Egtemand, gift Mandsperson. (Mobsat
Dreng, Gut). — 5) Huusfader, Fa-
milieforskauder; ogsaa Dpfsider, Gaard-
bruger; f. Ex. Der er fire Mann paa
den Gar'a (Gaarden bestaaer af fire
Brug). Med et eget Eftertryk betegner
det ogsaa en bystig eller anseelig Mand;
f. Ex. Der var Mann 'ta han, o: han
kom sig godt, blev en anseet Rand.
(Jf. Folk). — Af gamle Former mær-
kes: Manne eller (i Søndre Berg.):
Manna, som egentlig er et Fleertals-
Genitiv og bruges i Talemaader, som
følger. „Manne høgst“: høiest i Ræk-
ken eller i Selskabet. Han sette seg
Manne høgst. (I Søndre Berg. Manna
høgst). Ein kann ikke høyra Manne
Mal: man kan ikke høre Menneskers
Stemme. I Manna Vinne: i Rands
Winde, saa længe som Folk mindes.
„Koma til Manne“ (el. te Manna):
komme til Folk, til et beboet Sted.
(See første Betydning af Mann). Der-
imod: „koma te Manns“: komme sig,
komme til Velmaagt, blive anseet. „I
Manns“ betyder ellers: tilmands, fer
hver Rand. Manns Fær: mandigt Væ-
sen, Afhærd som passer for en Mand.
Ligesaa: Manns Snakk, Manns Or
og flere. Paa Manns Vis: mandigt,
som det sømmer en Mand. I Manns
Hand: i Menneskers Hænder. Mann-

- sens Luffa: et Menneskes Lykke. Mann
 av Huie, f. Hu.
- mann, adj. bemandet, besat med Foll.
 Sjelden, f. ment.
- mann (seg), v. n. opmande sig, tage
 Mod til sig. Buxterud. (manne se). J
 Tell. „magne seg“.
- Mannabaue, f. Mannabaue.
- mannast, v. n. forfremmes, blive mere
 mandig, tage til i Kræfter og Duellig-
 hed. B. Stift og fl.
- Mannatoffa, f. Mannatteffe.
- Mann-aufje, m. Noget hvorved En ud-
 følger det som mangler i hans Høide
 eller Længde; især en Klobs eller Blot,
 som man lægger under Fødderne til at
 spænde imod, naar man roer. Tr. Stift.
- mannbist, adj. om et Dyr, som anfæl-
 der og bider Menneskene. Nordre Berg.
- Mannbjønn, m. i Føllesagnene: en Mand
 som er forvandlet til en Bjørn; ogsaa
 en Bjørn som angriber Menneskene eller
 viser en usædvanlig Dristighed. Nordre
 Berg.
- Mannbaude (Mannebaue), m. Sygdom
 eller Ulykke hvorved mange Mennesker
 døe.
- Mannom (Mandom), m. Mod, Kraft,
 Dygtighed; ogsaa Hjælpsomhed, Vædel-
 modighed, ædelt og opøiet Sindelag.
 Meget brugt. i B. og Tr. Stift. —
 taka Mandomen fyre seg: tage Mod
 til sig, bruge Alvor, opbyde sine Kræf-
 ter. „Ein Mandoms Mann“: en dyg-
 tig og hjælpsom Mand. „Et Mandoms
 Rana“, siges især om en gavmild Rone.
- mandomsam', adj. dygtig, mandig,
 usofagt, som veed at bruge sine Kræf-
 ter; ogsaa hjælpsom, gavmild. Rest i
 Nordre Berg.
- Mannebein, n. Menneskebein (= Folke-
 bein). Saaledes ogsaa Manneblod,
 Mannekjot, Mannehær, Manne-
 hovu(b), Mannekropp og flere. I
 Søndre Berg. Manna, f. Er. Manna-
 høve.
- Mannebyste, n. Mandskifte paa en Gaard;
 det at en Mand afgaar og en anden
 kommer i Stedet.
- manne-høgst, f. under Mann.
- manneleg, adj. mandig, dygtig, stræb-
 som og usofagt, især i vanskelige Om-
 stændigheder. Meget brugeligt i Nordre
 Berg. og ellers almeensforstaaeligt.
- mannelege, adv. dygtigt, tilgavn's. De
 va manne! til-tisse: man havde taget
 ret dygtigt til. Nordre Berg.
- Mannemagt, f. Menneske-Kræfter, i
 Robsætning til mekaniske og Dyrs (især
 Hestes) Kræfter.
- mannemillom, adv. fra Mand til Mand,
 eller fra en Gaard til en anden. J B.
 Stift ogsaa mannamylla.
- Mannemink, m. egentlig Formindkelse
 af Folk; oftere om en Forringelse eller
 Skam for en Familie, det at en Mand
 vanslægtet fra sine Forældre. Sdm.
- mannerædd, adj. menneskesty. Sjelden.
- Manneskifte, f. Mannebytte.
- Mannetraang, m. Trængsel, Trængsel i
 en Samling af Mennesker. Sjelden.
- Mannfall, n. Mandfald, Nederlag.
- mannsaren, adj. betraadt af Mennesker,
 som Fjeldmarker. Gbr. (?)
- Mannfolk, n. Mandkøn; Mandfoll.
 (Rest i Fleertal).
- Manngar, m. en Ring eller Kreds af
 Mennesker. Dei gjore Manngar um
 han: de omringebe ham, luge en Kreds
 omkring ham. Meget ubredt Ord. G.
 R. mængard.
- mannheilt, adj. n. 1) frit for Sygdom;
 saaledes at alle Lederne paa et Sted
 ere friske. Nitte-Sogn. „W da mann-
 heilt hja ditte“: haaer det godt til med
 Helbreden hos Eder? — (J Sdm. ud-
 trykkes et lignende Begreb ved „Folke-
 helse“). — 2) om den Tilstand, at Be-
 boerne paa et Sted ere de samme som
 før, og at intet Dødsfald i en vis Tid
 er indtruffet. Helgeland.
- Mannheit, f. Mod, Kløbsed (= Mann-
 dom); ogsaa en Velgjerning, en ædel
 Handling. Nordre Berg.
- mannjamt, adj. n. og adv. almindeligt,
 som finder Sted hos Alle, strækker sig
 til Alle og Enhver.
- mannkjemt (mannkjømt), adj. om et
 Sted, som er meget tilgængeligt, be-
 leiligt, for Tillob af Folk, meget besøgt.
 Abl. og fl.
- mannkjend, adj. vel bekendt med Folket
 paa et Sted. Voss.
- Mannlauk, see Marlaul.
- mannlaus (mannelaus'e), adj. mandløs;
 som har mistet sin Mand.
- Mannlota (aab. o), f. Voldgift, Afgj-
 relse ved Skjensmænds Dom. Sæters-
 balen. (Jf. laga og Log).
- Mannløysa (Manneløysa), f. Mangel
 paa en dygtig Mand eller Familiefor-
 staaer. Jf. Raneløysa.
- Mannsalder, m. et Menneskes Levealder.
- Mannsemne, n. Dreng. Eit godt Mans-
 emne: en haabefuldt Ungling.
- Mannshøgd, f. Mandshøide, som Raal.
- Mannskade, m. Mandskade, det at Foll
 komme til Ulykke, f. Er. paa Sven.
- Mannskap, n. 1) Mod, Dristighed, man-
 digt Væsen. B. Stift. Han hadd' hie

Mannslap te da: han havde ikke Mod dertil, han var for meget frygtfuld eller unbesleilig. — 2) Duellighed, Kræfter til at udrette noget. Mere brugeligt søn- denskjelds. (Jf. Manddom). I Hall. skal det ogsaa betegne Formue eller Rigdom. — 3) Mandskab, Folk, Arbejdsfolk.

Mannskræma, f. Folkestremsel; en Person eller Ting, som Folk ere bange for. Et. Stift.

Mannslag, n. Mandes Væsen, Manerer som passe for en Mand.

mannsleg, adj. mandlig, dygtig; eller ogsaa: som har et mandigt Væsen, seer ud som en Mand. Kr. Stift og fl. Manns-lut (aab. u), m. Mandeslob, Part som tilfalder enhver Deeltager, f. Et. i en Fiskefangst.

mannstærk, adj. mandstærk (= mangment).

mannstygg, adj. menneskesty, udfikket til Selstab. Søndre Berg.

Mannsværk, n. Daad, Bedrift.

Manntal, n. Mandtal; Mandskabstegning; ogsaa Follemængde.

manntamd, adj. om Dyr: tam, vant til Menneftene; — om Mennefter: erfaren, vant til Omgang med Folk. Søndre Berg.

Mannteffje, n. Gunst, Indest, det at En er afsolbt; ogsaa et tæffeligt Væsen i Omgang med Folk. Tell. og fl. I Søndre Berg. hedder det Mann- toffa, og Mannatoffa, f.

Manntoffa, f. Mannteffje.

Manntyne, n. Mandstade. (Selben). Ogsaa noget som er til Stam eller Lyde for en Mand.

mannvand, adj. krasen i at vælge Folk eller Meddeeltagere. Selben.

Mannvase, m. en Kreds eller Klynge af Mennefter, en Folkebob. Helg.

Mannvyl (aab. y), m. Damp, Udbun- ning af mange Mennefter i et Værelse. Harb.

Mannæta, f. Meduse, et Slags Bløddyr i Søen (= Goppe, Rysa). I Søndre Berg. og Kr. Stift bruges det som Navn for den hele Slægt; men i Edm. kun om en enkelt Art, som udmærker sig ved en lang Duff i Midten (Medusa capillata), medens derimod Slægten kaldes Goppe. Navnet er maaskee noget forvansket (ligejom Mannlauf); det synes at kunne forflares som Manneta (Havnælde) af Roben Net i Retla (Jf. Brennenot), ligejom Lybst Meer- nesel, og Eng. seantole.

mannle, see mannsleg.

Mantel, el. Mantel, n. en smal Hylde paa Siden af en Skofteen eller rundt omkring Skofteensmuren. Berg. Stift. Skal egentlig betyde Kappe, Skofteens- Kappe.

Mar, i Betydningen: Hav, Sø, — fore- kommer i flere sammensatte Ord, som Marbakkje, Marflo, Marlauf, Marvæ- le, Marull. — G. R. marr (et af Sø- ens Navne i Edda).

Mara, f. 1. Mare, Mareribning i Søen. Hedder i Tell. Muru. (Jsl. mara).

Mara (Mar), f. 2. et Stiklads paa Strandbredden, brugeligt ved Kæretste- rie. Et. Stift. (J. B. Stift: Gylja). Jf. Mer.

Mara, en Sammensætningsform af Mar (= Goppe); f. Et. Marafyll, n. Gop- peføl. Maramteff, f. Goppemest. Ma- rastall, m. Stald til en Goppe. B. Stift.

mara, v. n. (a-a), om Heste: springe med Gopperne. Ellers: sværme om, gjøre Støi og Spektakler; ogsaa yppe Klammerie. Tell. „Ein Marefatti“: en urolig Krop, En som ypper Støi eller Klammerie.

Marafagar, m. en Hesteflaaer. Indre- Søgn (hvor denne Bestilling har været anseet som foragtelig og vanærende). Jf. Mar. — Ordet er mærkeligt derved at det forudsætter en ældre og fuld- bornere Form af Verbet flaa.

Marald, m. Havbasse; f. Marbakkje.

Maralm (for Marhalm), m. lange Sø- værter; Hær; 1) Strenge-Lang (Sey- tosiphon). Jf. Lys. (Jsl. marpradr). 2) Havbændel (Zostera); ellers kaldet Marlauf, Sjøgræs, Mlegras. B. Stift. (Jsl. marhalm).

Mara-ungje, m. en liden Goppe, et Gop- peføl. See Mar.

Marbakk-fjera, f. meget stor Ebbe, som sædvanlig indtræffer i Maris Naaned. Helg. Jf. Gjøfjora.

Marbakkje, m. en Basse eller stærkere Straaning, som sædvanlig strækker sig langs med Strandbredderne strar neden- for Ebbemaalet. Nordenfjelds og i Nor- dre Berg. (Edm. hedder det Maribak- ke, og ellers: Maralden (Ebl. Stran- debarm), Marebebrøt'e (i Harb.), Møl- berbakkten (Ebl.). En liganende Basse, som forekommer i Færøshandene, kaldes i Tell. og Buxerud: Mørreim eller Møreina. f. — G. R. marbakki (Dipl. 1, 84) og marreinsbakki (Løvene, 1, 46. 69. 89).

Marbryna, f. Dynd, Rubber paa Strand-

- brebberne i Karheden af Ebbemaalet. Nordre Berg. Sdm. Rdm. I Nordmør ogsaa Søgræs og Tang, som drives op paa Strandbredden.
- Marelsbrot**, n. f. Marbakke.
- maren**, adj. frønnet, lidt raadnet; især om Træ. Nordensjæls. Jf. marna og morken. (Jæl. marinn, skøft).
- Marflo**, f. et lidet Dyr af Krebsflægten, som findes i Røngde ved Strandbredderne; Havloppe (Cancer pulex). B. og Tr. Stift. Hebber ellers Marflod, n. (i Sdm.) og Marfluga, el. Marflugo (Helg.). Jæl. marklo.
- marfreisten**, adj. bristig, virksom (entrepreneur), som forsøger meget og ikke giver tabt, om et Forsøg mislykkes; ubertiden ogsaa: meget bristig, forvoxen. Harb. Kunde maaskee forklares som margfreisten, af G. R. mærg, mangen.
- Marfreisna(d)**, m. en Lykkeprøve, et Forsøg som er noget lovligt. Harb.
- Marg**, f. Merg.
- marg-lia**, vel bemandet, omgivet af mange Folk; f. manglia.
- Mariauga**, n. den første Gjæring i Ml, Stum som affattes ved Gjæring. Sogn. Betydningen af Ordet første Deel er tvivlsomt ligesom i Maribat, Marisop, Marklung (Jf. Murihøne, Murinykel), da disse Ord synes at have en anden Rod end de øvrige, som begynde med Navnet Mari (Marie).
- Maribat**, m. Koffe-Veg. Sdm. (Cens-tydigt med Jæl. Péurs-budda).
- Maribakke**, f. Marbakke.
- Marigle**, m. et Slags Egler; en Art som ellers kaldes Hestigle. Harb.
- Marihand**, Planten Hornbrager (Orchis maculata). Sbl. Harb. — Forklares af Jomfru Maria's Navn og sættes i Forbindelse med adskillige Folkesagn.
- Marihøna**, f. Sommerfugl, Papilion.
- Mange Steber vestensjæls**. I Sdm.
- Marihane**, m. I Gbr. Murihøne. — Jf. Hvorelb, Fyrvelb (som i Gbr. og Sdm. kun siges om Falænerne).
- Marikapa**, Planten Lovesod (Alchemilla vulgaris). Nordre Berg. Rdm. Tr. Ellers Kapegras.
- Marilykle**, Planten Kellingetand (Lotus corniculatus). Harb. Jf. Tritunge.
- Marimys**, Maria Bebudelses Dag, den 25de Marts. (G. R. Mariu messa). Ellers Vorfermys og fl.
- Marisop** (oo), m. en Green hvorpaa Kvifene ere ubvorne i en Røngde eller Kvast. Sdm. Maaskee egentlig Mare-sop. I Helg. hebber det Marklung, i Sogn Søgrasop.
- Mark**, f. 1. 1) Mark, Jord; deels om Jordens Overflade i Almindelighed, deels om Jord som er bevoret med Græs (i Modsetning til Klipper eller Sandbanke). Sv. mark. — 2) Udmærker, Græsgang eller Jordstykker som ligge udenfor en Gaard. Alm. — 3) en Stovstrætning, det samme som Mork. Rdm. — Talemaader. Neb paa Mark'a: til Jorden. De spratt ut yse Mark'a: det spredtes ud over Jorden. At Mark'enne: til Jorden; eller ogsaa til Udmærken (Hjelbet eller Stoven). Paa bare Mark'senne: paa den blotte Jord. Det æ like Mark'enne: de have samme Farve som Jorden eller Græsset.
- Mark**, f. 2. en vis Rymt. Søndenjæls kun om Speciesmark eller 24 Stilling. Vestensjæls og nordensjæls betegner det derimod en Rigsmark efter den gamle Regning, altsaa 16 Stilling; hvortil en Speciesmark kaldes en R. t. (Forandres ikke i Hæretal). Mark er ellers egentlig en vis Vægt, det samme som Mork, og bruges ogsaa paa enkelte Steber i denne Betydning.
- Mark**, f. 3. en vis Jordstykke; see Mark-lag.
- Mark**, m. det samme som Mark.
- Mark**, n. Mærke, Kjendetegn. Meget brugt i B. Stift (unbtagen Sdm. hvor det hebber Mærke). G. R. mark. — leggia Mark paa: lægge Mærke til. taka Mark paa: lægge paa Minde, erindre sig noget som et Kjenbemærke. D'æ ikke Mark paa da: det er ikke just at lide paa, det gaar ikke saa nødtigt; eller: man kan ikke slutte noget deraf.
- marka**, v. a. (a-a), mærke, lægge Mærke, til. (Oftere merka). G. R. marka.
- marka**, v. n. (a-a), samle Kvikke eller Bar til Feder for Kvæget (See Mork). Harb. Sbl.
- Markastykke**, n. en Sølvmark. (I B. Stift kun om gamle Markter eller Rigsmarker).
- Markelegen**, n. Stiftning af Udmark.
- Markegang**, m. Besigtigelse af en Gaards Udmærker, f. Er. ved en Udskifning.
- Markegangssak**, f. en Sag eller Tvist angaaende Markernes Delling. B. Stift.
- Markegaanga**, f. ibeltig Gang og Færstel i Udmærkerne.
- markeleggen**, adj. om Træ, som har ligget længe paa Jorden.
- Markemole** (aab. o), m. Jordstykke.
- Markeløtte**, n. Høstet i Hjelbmarkerne eller udenfor Gaarden.
- Marketeig**, m. et udskiftet Stykke i en Udmark. Derimod **Marketeig**, søn-

- denffjelds om et Engskifte, som man kan faae for en Lon af en Mart eller 24 Skilling.
- Markesidd**, f. Udmarkernes Bidde.
- Mark-lag**, n. den mindste Eenhed af Jordstykke, udgjorende en Fire- og tyvendebel af en Dre. Orkebalen. Ogsaa kaldet **Markt**.
- Mark-plung**, m. en naturlig Kvaest eller Krands paa en Green. Helg. See **Mar-risjop**.
- Marknad**, m. 1) **Marked**. Nordenffjelds hedder det deels **Markna**, deels **Markt-na**. I de sydlige Egne: **Markn** eller **Marken**. Sv. **marknad**. — 2) et Handelssted, en Landhandlers Gaard. Helg. (i Formen **Marktina**).
- Marksløje**, el. **Markslø** n. Bladmaven, den tredie Rave i de drøvtiggende Dyr. Nordre Berg. I Gbr. **Marksløse**, m. Ellers **Løse** og fl. — Ordet første Deel er maastet det gamle margr (mangen). I. Sv. mangfäll, som har samme Betydning.
- Marksløuf**, m. (egentlig Havløg) Søgræs, Havbændel (Zostera marina). Sbl. I Stavanger Amt hedder det **Madsløuf**, og i Yttre-Sogn **Mannsløuf**. Ellers **Maralm**, **Sjøgras**, **Mlegras**.
- Marm**, m. Knurren, Pusken; ogsaa Suse af Vind eller Søgang. Sdm.
- marna**, v. n. Knurre, muffle eller klynke for noget; ogsaa suse, om Vinden. Sdm.
- Marmøse**, m. Gaemand, et fabelagtigt Vesen, som efter Folkesagnene skulde kunne svare paa vanskelige Spørgsmaal og aabenbare skulte Ting. Nordre Berg. Siges ogsaa ofte om En som taler meget om Ting som han ikke forstaaer. (Af mæla). I. Sbl. **marmennil**.
- marna**, v. n. (a - a), frønnes, opløses eller begynde at raadne. Tr. Stift (i maren). I Sdm. **marnast**, især om Træ.
- mar-raatt**, adj. n. meget raat og blødt. Helg.
- Mars**, m. **Marss**. (Unorsk).
- Martna**, f. **Marknad**.
- Marusk**, m. Ulke (Cottus), en Fisk. Nordre Berg. Ellers: **Ull**, **Frust**, **Forost**, **Fisthympa**.
- Mas** (langt a), n. 1) **Snat**, **Prat**. Sbl. og fl. 2) Overheng, ibelig Begjæring og Paamindelse om noget; ogsaa Indfald, Kyffer. Nordre Berg. Tr. Stift. 3) Slæb, **Strabads**, **Anstængelse**. Sondenffjelds.
- masa**, v. n. (a - a), 1) snakte, fordrive Iben med **Snat**, især om Ileggyldige Ting. De sat dar æ masa heile Kvel-
- den. **Sarb**. Sbl. **Jæb**. (Sbl. **mass**, **slabre**). — 2) bede eller paaminde ibelig om noget, gjentage et Ønske tit og ofte; ogsaa komme med mange forskjellige Indfald og Begjæring (ligesom Børn eller søge Folk). Han masa ette bæ so lengje han laut sæ bæ. Nordre Berg. Tr. Stift. Helg. I Gbr. og Drk. **masasæ**; i Sogn: **mæsa**. I. brela. Ogsaa drive eller paastynde En i et Arbeide. „masa paa ein“. **Walbers**. — 3) slæbe, anstrenge sig eller have det travlt med noget; underiben ogsaa at forsøge noget ofte og uden Held. Sondenffjelds. Han masa mæ bæ. „masa seg“, eller „masa seg ut“: arbeide sig træt, anstrenge sig saa at man udmattes. Hall. **Busterud**. — Heraf **utmasa**.
- Masa-rid**, f. (i Barfelygdom), et lettere Anfald af Fødselsmerterne, uden nogen kjendelig Virkning. Sdm.
- masasam**, adj. om En, som altid har noget at bede og minde om. Tr. Stift.
- masast**, v. n. sove ind, eller begynde at brømme. Nbl. Yttre Sogn.
- masen**, adj. 1) som ibelig anmoder eller paaminder om noget. Nordenffjelds. 2) besværlig, som medfører Anstængelse. Tell.
- masgjengd**, adj. om en Dei: tung, besværlig. Tell.
- Masing**, f. 1) **Snat**; 2) Tryglerie, Hædelige Anmodninger; 3) svage eller frugtesløse Forsøg; ogsaa **Strabads**, **Anstængelse**.
- Mast**, n. 1. smaa Spaaner og Affald af Træ. **Sagemast**. (Nordre Berg.). Ellers **Ma**, **Lafs**, **Rugg**, **Fliis**.
- Mast**, n. **Stol**, **Tummel**.
- maska**, v. n. (a - a), støte, tumle, drive Leg og Spøg. Nordre Berg. Sdm. Gbr.
- Massing**, m. **Messing**. Hedder ogsaa **Messing** og **Masing** (Drk.).
- Massion**, m. **Konfirmation**. En forvansket, men meget ubbredt Form.
- Mastove**, aab. o (for **Mastova**), f. en liden Stue, hvori man hensetter Røll og anden Slags Mad. Sdm. Igesaa paa Helgeland: **Mastove** og **Mastua**, om en Røllstue, et Røllbuur. Ogsaa i Indersøn. (**Mastuu**). I Orkebalen er **Mastugu** et Kogehuus eller Ibbhuus.
- Mastr** (**Mast'er**), f. en **Mast**. Hedder ogsaa i mange Dialekter **Mast**. Sbl. **mastr**, n.
- mastra**, v. n. opsætte Masten i en Vaab. **Mastugu**, f. **Mastove**.
- masur**, adj. farrig; f. **masaar**.
- Mat**, m. 1) **Mad**, **Spise**. 2) Kjerne i Korn. „saa seg Mat“: spise. Til **Mat**

- (de Maß): til Mattelse. Henda seg te Maß: føle Mattelse, hende at man er mat. B. Stift, hvor Sammensætningsformen ellers sædvanlig hedder Mata, f. Ex. Matamal, Mataløya o. s. v.
- mata**, v. a. (a - a), mada, give i Runden.
- mata**, v. n. mødes, faae Kjerne; om Kornet. Hedder ogsaa matast (som er en bekvemmere Form). I Drk. maata, hvilket ogsaa betyder: oplægge, sammen spare, især Madvarer.
- mata**, adj. om Korn: mødent, kjernefuldt. "lite mata": svangt, mageret.
- Matbot**, f. Madstik, Forbedring i Kostholdet. Tr. Stift.
- Matpele**, n. halsure Vabler, som tilkaves til Mad.
- matfull**, adj. fuld, overmattet, om Dyr. : Ogsaa matbiger. Østerd.
- Mathug**, m. Madløst, Appetit.
- Matlag**, n. Bordselskab.
- matlaga** seg, tillave Mad.
- matlaus**, adj. madløs, som ikke har Mad. I B. Stift matalaus'e.
- matlang**, adj. "et matlange Rid": en Stund som er saa lang at man kan spise et Maaltid. Nordre Berg.
- matleg**, adj. mættende, nærende.
- Matløst**, m. Madløst. I Berg. Stift: Mataløst.
- Matløysa**, f. Mangel paa Mad.
- Matmann**, m. Spiser. "Een liten Matmann": en smaaaterende Person.
- Matmaal**, n. et Maaltid.
- Matmor**, f. Madmøder, Huusmøder. "Ho Matmor": vor Madmøder. Jf. Huusbond.
- Matmun**, m. mættende eller nærende Kraft i Mad. I B. Stift: Matamun; f. Ex. D'a ikke noken Matamun i da: det mætter ikke noget.
- Matnøyte**, n. Bordselskab, Høll som spise sammen. Skal bruges i Tr. Stift. Elers Matlag.
- Matraad** (Matasaa), f. en Smule Mad. B. Stift, Øbr. og A. — Jf. Raad.
- matraar**, adj. farrig paa Mad. Tell. I lignende Betydning siges "masur" i Edm. Jøl. matsaar.
- Matstall**, n. Tilværing af Mad. Kalbes ogsaa Matstyr og Matsti, n.
- matstokjande**, adj. tjenlig til Mad; f. Ex. om Hst. "Han a so smaa at han a 'he matstokjande". Nordre Berg.
- matte**, agtebe; see mata.
- Mat-tid**, f. 1) Spisetid; 2) et Maaltid som holdes omtrent Kl. 10 for Middag (= Dogur). Jæderen.
- mattropen**, adj. madløs (= kosttroten).
- matvand**, adj. krasen paa Mad.
- Mauk**, n. 2) Bøddel; især de Bøddel, hvoraf Raben tilkaves, saafom Vand, Røll eller Balle; i Rødsætning til Melet, som sammenmænges dermed. Rbl. og flere. I Helg. hedder det Mof (aab. o), og i Edm. Mofk (Grutamofk, Supamofk). Heraf møyha. — 2) en Blanding. Røre, Delg. Øbr. Jf. Jøl. møk, Suppe. — 3) Stof, Materie. Jæderen. D'a godt Mauk i den Kæren: der er Styrke i den Karl, han har ett ret god Legemsbygning. Jf. Moang.
- maula**, v. a. (a - a; eller a - te), 1) tygge, især langsomt og med Røle. Øst. Jød. (Jøl. maula). — 2) spise noget ublandet eller uden den sædvanlige Til-mad. maule Brød: spise tørt Brød, uden Smul. maule Smør: spise Smør alene, uden Brød. Tr. Stift, Edm. Øbr.
- mauleg**, mulig; f. mogeleg.
- Maur**, m. 1. Myre, et bekjendt Insekt. I Nordre Berg. siges oftere Miges-maur. (I Østr. Mor, aab. o). Ø. R. maur.
- Maur**, m. 2. en ubehagelig Kise eller Skrillen i et sygt eller saaret Lem. See maura.
- maur'**, adj. farrig, sparsom. Forekommer i Edm. f. Ex. Han a 'he so maur' paa da: han regner det ikke saa nøte.
- maura**, v. n. (a - a), 1) myrre, vrime; som Myrer; ogsaa slæbe, arbejde. (Jælden). 2) Kise, skrille, f. Ex. efter Gaar eller Frost. Edm. Drk. Helg. (Jf. Kleia, hakra).
- Maurbad**, n. Bad i et Afkog af Myretuer.
- Maurbit** (aab. i), n. Myrestik. Kalbes ogsaa Maurmig, n.
- Maureld**, f. Koreld.
- Maurmark**, f. Mark som er opfyldt af Myretuer.
- Maursand**, m. smaa Hobe af Sand eller Jord, hvori Myrerne opbolde sig. Ogsaa kaldet Maurkraft. Hard. og A.
- Maursoft**, f. en vis Svægsygd. Edm.
- Maurtuva**, f. Myretue.
- Maurveg**, m. Myrernes Vej eller Gang i Nærheden af Luerne.
- mausla**, v. n. vde graabigt, tage Munden fuld. Edm.
- Mauskje**, f. Moskje.
- maa**, v. n. (maa; maatte; maatt, eller maatta), 1) kunne, formaae; ogsaa have Anledning eller Afgang til noget. — 2) maatte, være skyldig eller nødsaget til (= Hota). Den første og ældste Betydning er mindre bekjendt og forekommer almindelig kun i nogle særegne Tale-

maader, saafom: maa tru: kan man troe. maa vita: kan man vide. I B. Stift siges ogsaa: Eg maa Hje seta da, o: jeg kan ikke bestemt sigge det. Du maa so seta: du har Marsag til at sigge det. I Nbg. og Tell. er det imidlertid mest brugeligt; f. Ex. Maa eg gange, o: kan jeg saa gaar? Maa eg saa da: kan jeg faae det. Da va saa nær at du maatte saa da (o: at man kunde see det). Sætersd. — Ordbets egentlige Rod er mag, og det skulde altsaa hebbe maga eller mega, hvilket sidste forudsættes i „megande“ (som bruges i Nbl.). G. N. mega; Ang. magan. — Heraf Umagje, mogeleg, Magt, Maatt. Jf. G. N. magn; og Sv. formåga.

maa, v. a. (r-bde), slibe, strabe, afsnibe eller afftumpe. Meget brugl. paa Helgeland; f. Ex. Di ha maatt ut Bokstavann. Du maa ut Kniven (o: afftumpe Eggen paa Kniven). G. N. má. I B. Stift bruges oftere maast, v. n.

maadd, part. slibt, strabet, gneden. (G. N. mádr). Dgfaa i Berg. Stift; mest sammensat: avmaadd, utmaadd, f. Ex. om Skrift.

maa-faa, i Talemaaderne „i maa-faa“, og „te maa-faa“, o: forglæves, uben Nytte. Meget brugl. i B. Stift. Et Maa-faa-Reis: en Reise, hvis Hensigt ikke opnaars. Et Maa-faa-Arbeid: et unyttigt Arbeide. Et Maa-faa-Tre: Emne eller Ling, som ikke duer. I Sogn ogsaa: „et Maa-faa-Menneskje“, om En som bærer sig taabeligt ab, som kun forværer og forvirrer Sagen.

Maaq, m. Svigerfæn, Datters Mand. Alm. og meget brugl. Sv. måq. G. N. máqr.

maaga, f. maga. Maaga, f. Magje. Maagfap, n. Svogerskab. Sjelden.

maaka, f. moka. Maaka, f. Makte.

Maakje, og Maak (Fugl), f. Maake.

Maal, n. 1. 1) Maal, Rum, Længde, Størrelse. Heraf mala. Dgfaa et afmaalt Stykke. „Et Maal Jor“, betegner i Tell. Hall. og flere Steder et Stykke Jor som udgjør 8 Stænger à 6 Alen i Længde og Brede, altsaa 2304 □ Alen eller lidt mere, da man nemlig for hver Stang tillægger et „Nevetat“, d. e. en Haandbred. Maal betyder ellers — 2) Maalerefskab, f. Ex. Alne-maal o. f. v. — 3) Grænse, Mærke eller Punkt, hvortil noget udstrækkes, eller hvortil man sigter. (Sjeldnere). Jf. Flobmaal, Eftemaal. Mota til Maals. I Vrk. forekommer Talemaaden „Han er i da Maal“, o: han er kommen

omtrent saa langt, omtrent til det Punkt. Jf. Nat. — 4) et Tidspunkt, en vis Tid eller Stund. I da Maal'e: ved den Tid. Meget brugl. i Vrked. (G. N. mål). Hertil Mismaal, Dogurmaal, Sumarmaal, — 5) et Maaltid. Alm. og meget brugl. Sv. mål. G. N. mål. Daganne o mange, a Maal'a o flere. „Te Maalanne“, en gammel Form, som tilbeels bruges i B. Stift; f. Ex. koma heim te Maalanne: komme hjem til Maaltrerne. — 6) en Maalting, den Mælk som malkes og opsættes paa een Gang. Saalebes: Morgomaal, Kveldsmaal, try Maal Mælk o. f. v.

Maal, n. 2. 1) Stemme, Røst, Maal; saavel om Dyr som Mennesker. Alm. Hærfelt ikke upp Maal'e: han kunde ikke faae nogen Lyd frem. Dæ ett fælt Maal i den Hunden (den har en frygtelig Stemme). Heraf bøgmaalt, grannmaalt og fl. — 2) Mæle, Taleevne; ogsaa Maade at tale paa, Egenhed i Tale eller Tale-Organerne. Heraf umaa-lug, titmælt, flæismælt. — 3) Maal, Længemaal, Sprog; ogsaa Landstabs-sprog, Dialekt. Paa vaart Maal: i vort Sprog. Paa anna Maal: i et fremmedt Sprog. G. N. mål. — 4) Tale, Sjænde, Udsagn. (Sjelden). Han svara so Maal'e vara: den som finder sig berørt ved det Talte, pleier ogsaa at svare derpaa. Nordre Berg. Jf. Maalenne, maalbinde. — 5) Sag, Vrinde, Anliggende. (Sjelden eenligt). G. N. mål. bera upp Maal'e litt: fremføre sit Vrinde. Nbl. Jf. Klagemaal, Solsmaal, Lovis-maal.

Maal, n. 3. Maaling, Farve. Edm. Elers Maaling.

Maala, f. en Louglængde; et Loug eller en Line af sædvanlig Længde, som bruges ved Fortoening og Fiskerie. Stren-gemaale. B. Stift. (Ehl. Edm. og fl.).

maala, v. a. (a-a), male, overstrøge med Maaling. (Alm. Form). Sv. måla; G. N. måla. Hertil part. maala, malet, farvet; f. Ex. raubmaala.

Maalablad, n. Herreblad i Kort.

Maalar, adj. en Maler. — Maalar-kunst, m. Malerkunst. Maalarlæra, f. Malerlæra.

maalbera (aab. e), v. n. fremføre sit Vrinde. Gbr. Jf. Maalenne.

maalbinde, v. a. overvinde En i en Ord-skrif, sætte En i Forlegenhed for Svar. Buserud.

Maalbrøyte, n. Forandring i Sproget eller Udtalen. B. Stift.

Maalbytte (el. Maalebytte), n. Forandring

- i Koftholbet, Afsørling i Mad. Da va
 inſte Maalebytte: man ſit den ſamme
 Mad hver Dag.
- maalbryg, adj. ſom holder rigt Maal.
- Maaleinſta, f. Maallyſta.
- maalemillom, adv. fra det ene Maaltid
 til det andet. J B. Stift maalemylla.
- Maal-ømne, n. Anliggende, Vrinde, Sag
 ſom ſkal omtales eller afgjøres. Til-
 deels i B. og Tr. Stift. J Sbm. Maal-
 ømne. — bera upp Maalemne: fremføre
 ſit Vrinde, bringe Sagen paa Bane.
- Maalene (aab. e), f. Multiplikations-
 Tavlen. Sbm. Maaftee af det Holland-
 ſke „een maal een“; dog kunde det og-
 ſaa forklæres ſom Maal-lina.
- Maalfella, f. Egenhed i Talen eller Byg-
 demaalet. Nbl.
- Maalføre, n. Sprogart, Bygdemaal, Di-
 aлект; ogſaa Egenhed i Sproget eller
 Udtalen. Meget brugl. i Tr. Stift. —
 Vel egentlig Tale-Organ eller en Egen-
 hed ved ſamme. See Føre.
- Maalgreide, f. Forklaring, Fremſtilling
 af en Lante. Sbm. „gjere Maalgreide
 føre ſe“: udtale ſin Mening, udtroffe
 ſit Duſte med Ord; f. Er. om en Dø-
 ende.
- Maaling, f. 1) Handlingen at male; og-
 ſaa Malerkunſt. 2) Maling, Farve hvor-
 med man maler. (J Sbm. ogſaa Maal,
 n.).
- Maalkjeralb, n. Maaletar.
- maalkunnig, adj. ſprogkyndig. Sjelden.
- maalkaus, adj. maalloſ, berøvet Stem-
 mens Brug.
- Maallyſta, f. Egenhed i Talen el. Spro-
 get; ogſaa en egen Lyd eller Klang i
 Stemmen. Nordre Berg. Sbm. (Jf.
 Lyſte). J Sogn hedder det Maaleinſta,
 og ellers Maalfella, Maalføre eller kun
 „Maal“. G. N. mallyzka, Sprog.
- Maallovſta, f. Maalloſhed.
- Maalkifte, n. 1) Forandring i Kofthol-
 bet (= Maalbytte). 2) Omſtifting i
 Stemmen eller Sproget.
- Maalkiff, f. Maaltidsſtit, Bordſtit.
- Maalsmann, m. Talsmand. (Ev. måls-
 man). Jfer En ſom følger med en Frier
 og fremfører hans Vrinde. Sbm. (hvor
 det ogſaa hedder Raambelsmann).
- Maaltid, f. 1) Spiſetid; 2) et Maaltid.
 (Udtales tilbeels Molt).
- Maaltunna, f. Maaletonde.
- maalug, adj. talende, iſtand til at tale.
 (Jf. umaalug). Kun i Sammenſætning.
- Maalvending, f. Forandring i Stemmen.
- Maan, f. Man, Manke; paa Heſte. J
 Balders Mon (ſom forudsætter Mon,
 aab. o). Jøl. mon.
- Maan, m. Forandring o. f. v. ſee Man.
 maana, virke, forſlaae ic. f. muna.
- Maanad (Manna), m. Maaned. G. N.
 månad. Er her libet brugeligt, da man
 ſædvanlig regner efter „Maaner“; ſee
 Maane.
- Maandag, m. Mandag. Ev. måndag.
 G. N. månadagr.
- Maane, m. 1) Maane. 2) Ilden fra den
 ene Nymaane til den anden; en Ma-
 ned regnet fra Maaneſtiftet. Alm. og
 meget brugl. De fire første Maaner i
 Aaret bade ſæregne Navne, nemlig:
 Jolemann, Torre, Øis og Krifla (eller
 Kvina). Førøvrigt ſiges Varmmaanne,
 Sumarmaanne o. f. v.
- Maane-gar, m. en Ring i Stjerne om-
 kring Maanen.
- maaneljoſt, adj. n. lyſt af Maaneſtin.
 Mofat maanemyrkt, naar Maanen
 ikke lyſer.
- Maanemot (oo), n. Maanedens Udgang;
 ſamme Dag og Tid ſom i den forrige
 Maaned. (Sjelden). Jf. Mrsnot, At-
 tedagsmot.
- Maaneſtite, n. Nymaane.
- Maaneſtin (aab. i), n. Maaneſtin. J
 mange Dial. Maansſten; i Sogn Ma-
 naſtin.
- Maane-tel (aab. e), n. den mørke Deel
 af Maanen, ſom ubertiben viſer ſig
 fort efter Nyet. Sbm. See Tel.
- Maanetændring, f. Maaneſtite, Nymaa-
 ne. Nordre Berg.
- Maang (for Mang), n. Blanding, Stof,
 hvoraf noget tilfødes (egentlig det ſom
 ſammenmænges). Sbm. D'æ godt te
 lage Mat naar ein beve godt Maang.
 Jf. Mangſelgrøta.
- maange, f. mange.
- maanka, v. a. manke, klippe Ranen paa
 en Heſt.
- Maankeføe, f. Maankføe.
- Maankje, m. Manke, Ran (eller Koben
 hvorpaa Ranen ſtaer).
- Maankføde, n. Mankens Stilling og Be-
 ſtaffenhed. Et godt Maankføe. (Tell.
 og ſ.). J Sbm. Maankføtyde (aab.
 y).
- Maar, el. Maare, m. Mibber, et Slags
 meget ſmaa Inſekter. Hard. Maaftee
 egentlig: Mor, aab. o. (Jøl. mor, n.).
 Jf. Mott.
- Maar, f. Mor. Maara, f. Morgon.
- Maare, en vis Plante (Galium boreale).
 Tell. Jøl. madra.
- maafat, f. maſa. Maafat, f. Moſe.
- Maafte, m. Maage, en bekendt Vandfugl.
 J Tr. Stift ſiges Maafje eller Ma-
 gje; i Tell. forekommer: Sjemal. Jf.

Ev, maae; Jsl. mafr og ma'r. — **Maas-** fæjfer, f. Maagefær. **Maase-**egg, n. **Maageæg.** **Maas-**ungje, m. **Maage-**unge.

maast, v. n. (Imperf. maadbest), lides, strabes, afsnides. Nordre Berg. See **ma**.

Maat, n. 1) **Maal**, **Mærke**; **Punkt** eller **Linie** hvorefter man afpaster noget, eller **hoori** en **Ring** befinder sig. **N. Berg.** 2) **rette Maat'e**: paa det rette **Sted** eller **Punkt**. **Att-i same Maat'e**: til sin forrige **Plads** eller **Stilling**. **Att-aa Maata**: nær ved det rette, næsten passende. — 2) et **Maal** til at **maale** smaa **Portioner** med. **Krutmaat**. **Halopellemaat**. **Skellingsmaat** (udmaalt **Portion** som sælges for en **Stilling**). **Sdm.** og **fl.** (**Jf. Hulmaat**). **Sv. maat**. — 3) en **vís Grad** eller **Maabe**, et bestemt **Forhold**; ogsaa **Maabehold**, **Orden**, **Almindelighed**. **Sdm.** **Tr.** **Stift.** **Mæ Maat**: med **Maabe**, **kampelig**, **ikke** for meget. **Paa eit Maat**: nogenlunde, **faa** **taaleligt**. **Dæ vandt te træffe Maat'e**: det er **vanskeligt** at træffe det rette **Forhold**, at finde den rette **Middelvei**.

maata, v. a. og n. (a - a), 1) **passé**, **afpassé**, **afmaale** eller **tillæmpe** noget **saaledes** at det kan **passé**. **Tr.** **Stift.** **Gbr.** **Sdm.** **Nbl.** (**Jsl. mata** til, **afmaale**). **Jf. mata**. 2) v. n. **passé**, **være** **passende**. **Meget** **brugal** i **Drk.** og **Fosen**. **Jf. hova**. 3) **soie** sig, **træffe** sig, **være** **beleiligt**. **Fosen**. **Dæ maata 'he** **so før** **mæg**: det **falder** mig **ikke** **ret** **beleiligt**. **Dgfaa**: **passé** **paa** en **leilighed**, **gribe** **leiligheden**. **Sdm.** **Han maata til mæ same me** **va færige** (v: **han** **passéde** **paa** i det **Dteblit** **da** **vi** **vare** **farbige**).

maata, adj. **afpasset**, **passende**. **Dæ** **va** **so** **net** **maata**: det **traf** sig **akkurat**. **Tr.** **Stift.** **Ved** **Bergen** **siges** **so** **maata**: **saadant**, **saaledes** **bestaaent**.

maata, kan man vide, **naturligviis**; f. **maavita**.

maata, **mødnes**; f. **mata**.

Maate, m. 1) **Maabe**, **Maneer**, **Stil**. **G. N. mati**. **Ved** **Trondhjem** **ogsaa** i **Betydningen**: **Møde** (som ellers **tilbeels** **hegger** **Møde**). **Paa** **Maaten**: i **Møden**, **efter** **den** **herkende** **Møde**. **Drk.** — 2) **Maabe**, **Orden**, **Forhold** eller **Stilling** **hoori** **Ringene** **betragtes**. **Paa** **den** **Maaten**: i **den** **Henjende**, **fra** **den** **Side** **betragtet**. **Dæ** **no** **paa** **sin** **Maate**: det kan **faa** **være** **under** **sine** **Omstændigheder**; **det** **maa** **nu** **betragtes** **fra** **sin** **egen** **Side** (især **em** **noget** **som** **ikke** **egenlig** **hører** **til** **Sagen**). — 3) **Maabehold**,

Maabeligghed, **passende** **Grad** eller **Forhold**. **Dæ** **va** **ingen** **Maate** **paa**: det **var** **uden** **Maabe**, **gik** **over** **alle** **Grændser**. **Maaten** **æ** **best** **laten**: **Middelveien** **ansees** **som** **den** **bedste**. **Te** **Maate**: **tilpas**; **paa** **rette** **Lid** eller **Sted**. (**Kunde** **ogsaa** **høre** **til** **Maat**).

maateleg, adj. **middelmaadig**; **ogsaa** **passende**, **bequem**; **som** **har** en **passende** **Størrelse**, **Haardhed**, **Varme** o. s. v. (**Bruges** **ikke** i **Betydningen**: **ringe**).

maatelege, adv. med **Maabe**, **passende**, **hverken** **for meget** eller **for lidt**.

Maating, f. **Afmaaling**, **Afpasselse**. **maatsam**, adj. **passende**, **bequem**, **beleiligt**. **Tr.** **Stift**.

Maatt, m. **Styrke**, **Kræfter**. **Sdm.** **Sjel-** **den** og **tilbeels** i **Formen** **Mott** (**aab.** o). **Dæ** **hooren** **Mob** **elste** **Mott** i **naa**. **G. N. maatr**. **Jf.** **ma** og **Magt**.

maattlaus, adj. **svag**, **magtløs**. (**Sjel-** **den**).

maa-vita (**aab.** i): **kan** **man** **vide**, **naturligviis**. **Bruges** **meget** i **Enden** **af** en **Sætning** og **bliver** i **Ag.** **Stift** **forto-** **rtet** **til** **ma'ita**. **Paa** **Hedemarken** **hegger** **det** **ogsaa** **ma'a** og **endnu** **of-** **tere** **ma'**. — **Jf.** **ma**.

Me, o: **Mibte**; **Meb** o. f. v. — f. **Mib**.

me, o: **vi**; see **mib**.

me, o: **mig**; see **meg**.

mea, f. **mida**. — **mean**, f. **meba**.

meda, **aab.** e (for **medan**), **conj.** **medens**, **mens**. **Jf.** **Nbl.** og **Sdm.** **hegger** **det** **meda**, og **tilbeels** **mada**; i **Stav.** **Amt**: **me'** **an**, og ellers **mest** **almindeligst**: **mæ**. **G. N. medan**. **Sv. medan**. **Mæ** **han** **æ** **hær**: **medens** **han** **er** **ber**. **Alt** **mæ** **du** **vil**: **saalænge** **som** **du** **vil**.

medels (ee), adj. **mibbels**, **middelmaadig**. **Gbr.** **Sdm.** og **fl.** **Eit** **medels** **Mr.** **Ein** **medels** **Mann**. — **Ordet** **forandres** **ikke** og **synes** **egenlig** at **være** en **Form** **af** et **Substantiv**.

Medna, f. **Mennar**.

meg (ee), **pron.** **mig**. (**Objekt** **af** **eg**). **Har** **forskellig** **Form**, **nemlig**: **meg** (**Sogn**, **Nbg.** **Tell.**), **me** (**Hall.** **Walb.** **Gbr.** **Sdm.** **Nbm.** **Drk.**), **mæg**, og **mæ** (i **de** **svrige** **Distrikter** i **Tr.** **B.** og **Tr.** **Stift**), **mei** (**Wsteb.** og **fl.**). — **G. N.** **mig**, **wik**; og i **Dativ** **mér**.

megande (**aab.** e), adj. **byggitig**, **som** **formaaer**, **er** **island** **til** **noget**. **Nbl.** **Han** **va** **'he** **da** **megande**: **han** **formaaede** **det** **ikke**. **Stamordet** **mega** (at **funne**) **er** **berimod** **gaaet** **af** **Brug**; see **ma**.

Megaren, f. **Mibgar**.

megtaft, v. n. **formaae**, **være** **island** **til**. **Helg.** **Jf.** **magtaft**.

meqtag, adj. 1) stærk, kraftfuld (= magtig); 2) mægtig, formaende.

Meibank, f. Myg; f. Mybank.

Meid (Mei), m. Mebe; Draget eller det underste Træ i en Slæde. Alm. (I Sdm. forekommer ogsaa Formen Meg, aab. e). Sv. mede; G. R. meidr, Træ. — *taa paa Meiom*: staae bag paa, staae paa Enden af Meberne, ibet man hører. *Meidshals*, m. den forreste, opadboiede Deel af Slædemederne. *Meidafar*, n. Sporet efter Meberne i en Bet.

meig, see miga.

Mein, n. 1) Meen, Feil, Stabe. G. R. mein. 2) Fortræd, Hinder, Erøbs. *Te Meins*: til Hinder, til Fortræd eller Ustellighed. „*gjera te Meins*“: gjøre noget til Erøbs imod En; gjøre med Forsæt hvad man veed, at En synes ilde om. (En meget udbredt Talemaade). I Sammensætning betegner Mein deels en Hindring, deels en afbrudt Væbbliven. Jf. Raub og Skam.

mein, adj. stem, fortrædelig, som træffer ubeleiligt. Dgtaa: nem til at træffe noget, sikker, behøvdig i at ramme det det som man siger til. Brugelig i Nordre Berg. og tildeels i Tr. Stift. Han æ so mein'e te kome paa de: han er saa sikker i at falde paa det rette. Sdm. Dæ va ba meint: det var da et mærkeligt Træf (især om noget ondt). S. meint.

meina, v. a. (a-a), negte, afflaae, formene, forbyde. B. Stift. (Jf. meinka). G. R. meina.

meina, v. n. og a. (a-a; eller: a-te), mene, tænke, holde for. Hebber paa nogle Steber mena (aab. e) og moena. Med Eftertryk: „Han meinte so til“, o: han paastod ikke noget mindre. Nordre Berg.

Meinbegje, n. en hinderlig Ting, Noget som er i Veien. Sdm. (Jf. Isl. meinbægginn, tvær).

meinen, adj. uvillig, tvær, trodsig. B. Stift. Af meina, v. a.

meinfri, adj. fri for Meen.

Meinsføre, n. hinderligt Føre, Uføre som forhindrer Færsele. Søndensjælds. Sv. menføre.

meingiven, adj. fortrædelig, høist ubeleilig; om Omstændigheder. R. Berg. Sjælben.

meingodt, adv. høist træffende, rigtig tilpas (om noget som man siger eller gjør). Drf. See meint.

meinhalda, v. a. holde fast og uafbrudt paa noget. Han meinheldt meg: han

holdt mig saa fast, at jeg kunde intet udrette. B. Stift.

meinig, adj. menig. I Talemaaden „*meinnige Mann*“: Almeenbeden. Ligejaa: **Meinigheit**, f. Menighed. Ryere Drb. **Meining**, m. og f. Mening, Tante.

Mein-is, m. Is som er til Hinder for Færsele; især om saadan Is, som et for tyk til at gjenembrude og for tynd til at gaae paa. Ag. Stift.

meinka, v. a. (a-a), hindre, formene, negte. Meget udbredt, men hebdet oftest *menka* eller *mænke*.

Meinkrok, m. en Krog paa et Træ, hvorved det bliver ubueligt til sit Brug; ogsaa en tvær og mobvillig Person. Sjælben.

meinlaus, adj. 1) feilfri, uskadt. G. R. meinlaus. 2) uskyldig, uskabelig, som ikke gjør nogen Hinder eller Fortræd.

Meinløs, og **Meinlyse**, n. Lysning som er til Hinder; især om Lysning som kommer nebenfra eller fra en Side hvor den ikke behøves. Et bekoemt Drb, som bruges overalt i det Vestensjældske.

Meinløse, n. 1) Feil i et Laas (hvorved Nøgelen standfæs). 2) Meenlyste, et Snit i Nøgelkammen, som passer til et vist Gjænge i Laaset. Denne Nøgelen æ mange Meinløse paa: denne Nøgel har mange Snit.

Meinløysa, f. Ustabelighed, Ustøbligbed; ogsaa et godsligt Menneffe.

meinsam, adj. hinderlig, fortrædelig; ogsaa mobvillig, tvær.

meinstire, v. n. stirre uafbrudt paa en Ting. Drf. Ellers einstra og naubstra.

meinsvært, adj. n. som man kan forsværge. Sdm. f. Er. om et Fiskerie: „Dæ va reint meinsvært“, o: det var ganske umuligt, man kunde ikke faae en eneste Fisk.

meint, adv. tvært, fortrædeligt; ogsaa behændigt, sikkert, nøagtigt. Tr. Stift. Sdm. (S. mein). Dæ kom so meint i Veien, o: lige eller midt i Veien (om noget som er til Hinder). Han kom so meint paa de: han traf det saa nøagtigt. Det tok han so meint: de grebe ham saa sikkert, toge ham saa fast.

meintaka, v. a. gribe fast og haardt til, tage voldsomt eller med Magt. Sjælben. Jf. meinhalda.

meir, adv. 1) mere; i høiere Grad. I Sogn findes ogsaa Formen *meira*. (G. R. meira). 2) længere; ogsaa oftere, senere, for Ekstertiben. Intje meir enn tre Dagar. Han kom dar tje meir. I Nbg. hebdet det: meir.

meir, adj. 1) mere; om en større Mængde.

Svarer til mytjen, som et Komparativ, og ligger saaledes ingen Flerton. 2) om en Forøgelse eller Fortsættelse; f. Ex. Han vil ha metr Pøng. 3) bedre, mere dygtig og anseet. Han æ ikke metr Mann endaa: endnu er han ikke bedre. En egen Betydning findes desuden i Talemaaden: „i metr Lagje“, æ: i høiere Grad, betydelig, meget. (Mbl.). G. N. meiri, større. Jf. formeit.

Meis, f. og m. (Fl. Meisa, r), et Met, dannet som en Kuro. I Særdeleshed: 1) Klovkuro, Vidiekuro i en Klovfabel. Sogn, Hall. og fl. (G. N. meiss, m. Kuro). — 2) en Fletning af Baand, hvori man bærer Byrder paa Ryggen. Rbg. og fl. ogsaa nordensjæls, hvor det oftest hedder Bakmeis, f. — 3) et grovt Met af Tøng eller Vibier, hvori man indpaffer Hø for at vælte det ned fra Fjeldene. (Høymeis). Nest nordensjæls. Uegentlig om en ubehændig og boven Person.

meisfa, v. a. (a - a), vælte Hø i en Meis. Uegentlig: bevæge sig plumpt og flobst.

Meisf, m. 1) Blanding, Røre. — 2) Ml som er udvirket eller kogt men ikke gjaeret. Mbl. Jf. Gil.

meisfa, v. a. (a - a), 1) blande, mæste, røre sammen; især Maltet i Brygningen. — 2) ødsle, sløse med noget, saa at det snart faaer Ende. Nordre Berg.

Meisf-ro, m. Mæstestang, Træspade hvormed Maltet sammenmænges i Brygningen. Nordre Berg. Dette Ro er ellers ubrugelig. Jf. Raa.

Meister (Meist' r), m. Mester.

meisterleg, adj. mesterlig, fortræffelig.

Meit, f. Stribe, Linie; en lang Fure eller Forbygning, især i Metal. Tell. Ellers Gaara, Skora, Betta. Jf. Dagsmeit.

meite, v. n. angle, fiske med Stang. Skal bruges i Gbr. I Østerd. hedder det mete (ee). Sv. meta.

Meitel, m. Meisfel, Suggejern, at stille med i Steen og Metal. Bruges i de sydlige Egne; i Hard. Meitle. Ellers Bettel (ogsaa i Tell.). Jsl. meiuill.

Mefedag, el. Mefdag (ee), Onsdag. Meget brugt i B. Siffit og flere Steder. Paa Øplandene tilbeels Myfedag (aab. y) el. Mefedag. Egentlig Mitvikedag; f. Mitvika.

Mefvæld, f. Mitvæld.

Mel (aab. e), m. 1) Sandbanke; see Mæl. 2) Jord eller Gruus, som man strøer ud over Sneen, for at den skal smelte snarere. Nordre Berg. Jf. Mt. 3) Faaremeq, Gjødsel af Faar og Gje-

der. Nordre Berg. I Sogn Melde; i Mbl. Melle. Ellers Gær og Talle.

mela (aab. e), v. a. bestroe Sneen med Jord for at den skal smelte. Nordre Berg. Ellers molba, aita.

Melde, n. smaat Frø af forskellige Slags Utrub iblandt Kornet. B. Siffit, Tell. og fl. Jf. Mjæl.

Meldebrau(d), el. Mellbrau, n. gammelt eller muggent Brød. Tell.

Melbestoff, m. et Slags Utrub i Korn; formobentlig Gaasefod (Chenopodium). Sogn, Tell. I Sbm. Frøstoff.

Melde, see Mælde, og Mel.

Meldrift, f. Sneefog. (Gbr.). S. mjæl.

Meling (ee), m. den mellemste, f. Ex. af tre eller fem; især om den mellemste eller næstældste af tre Brødre. Nordre Berg. Vel egentlig Mibling eller maafter Mibling; jf. mebels.

Melle, f. Malle, Bugt, Løkke i Søater; ogsaa Hæftet paa en Knap. Sbm. Balbers og fl. Jf. Malle.

Melle, f. Mel og Melle.

melta, v. a. 1. (e - e), fordoie. Meget brugt. I Sogn hedder det: smelta. G. N. melta. Ordet skulle egentlig betyde: blodgjøre, og have Formernes: melt, malt, molte. Jf. Malt, Molta og molten.

melta, v. a. 2. (e - e), malte, lave Malt. Sv. mälta. melt Korn: Korn som er udbløbet til Malt.

Melting, f. Maltlavning; ogsaa Forbøtelse.

Melting, m. et halvforbøiet Legeme; især om smaa Fiske, som findes i andre Fiskes Maver, og anvendes af Fiskerne til Madning.

men (man, med fort æ), conj. men. — Et lignende Ord føies ofte til Ordene ja og nei, men i dette Tilfælde hedder det ogsaa menn, minn og mi (Jammi, neimmi).

menefera (for menagere), spare.

mengblaa, adj. = blaaengb.

Mengd, f. Mængde, Mangfoldighed; ogf. Antal, Dvantage, Omfang.

mengd, partic. mængt, blandet.

mengja (mængje), v. a. 1. 1) mænge, blande. Heraf Mengjing, f.

menfe, f. meinta. Menn, f. Mann.

menna (seg), v. a. 1. 1) komme sig, komme til Kræfter (= mannaft). Drt. 2) bruste sig, være stolt af noget. Hard. Han mennar seg ta ba. Jf. Menne.

menna (seg), v. a. 2. (for merna eller morna), 1) hvile om Morgenen, sove længe. Han menna seg væl i Dag. Nordre Berg. 2) blive vaagen, komme

fig af Sønnen. Telt. (ofteft i Formen: mønne seg). I Øbr. hedder det i denne Betydning: magne se. (Stulbe vel egentlig hedde: morgna seg). Sv. morna sig. — S. Mennar.

Mennar (for Mennar), pl. m. Morgener. (S. Morgon). B. og T. Stift i Formen Mednar, Medna, Menna. I Telt. Mønнар. Um Medno: om Morgenerne. (Voks). I Nordre Berg. „um Mennar“. Mennann' a Kvelbanne: hver Morgen og Aften.

Menne, n. Menneſte; Mand. I en mere omfattende Betydning findes det (ligeſom G. N. menni) kun i Sammenſætninger, ſom Gubmenne, Jilmenne, Panmenne; Miſmenne. Ellers bruges det kun i viſſe Forbindelſer; ſaaledes i Nbl. med et Begreb af Kræfter eller Dydighed; f. Ex. „Han va ikke Menne te da“, o: han var ikke i Stand dertil, han formaade det ikke. (Jf. Talemaaden „vera Mann til“). I Harb. er det meget brugeligt, men tilføjes ſædvanlig et Begreb af Selvføleſe eller Stoltſehed. „Han tyff vera Menne“: han indbilder ſig at være ret dygtig. „Da va noke te Menne“: det var En ſom vilde have Reſpekt. (Andre Steber ſiges Mann). Jf. menna ſeg.

Menneſkje, n. og f. Menneſte. I Øbr. og nogle flere Steber er det Feminin; i Sdm. Femin. i den beſtemte Form, men Neutrum i den ubeflemte. (Sv. menniska, f. G. N. menneskja, f.). Han maatte da vera Menneſkje: han burde dog bære ſig fornuſtigt ad, fare ſømmeligt frem. — I Sammenſætning bruges ikke „Menneſkje“, men kun Mann og Folk. (Det ſoranførte Menne vilde være et langt betvimmere Udtryk for dette Begreb).

Menning (Mandskab eller Mand), findes kun i Sammenſætning, f. Almenning, Arimening, Nymening. **ment** (mânt), adj. bemandet, forſynet med Folk. Di a for lite mente: de ere for ſaa om Arbeidet. Helg. Mere alm. i ſaament og mangment. (Jf. manna, hjelpa). G. N. mentr.

menta (mante), v. a. (a - a), 1) banke, tilberede ved Bankning. Øbr. 2) berede Stind ved et Slags Garvning, iſær til Klæder. Mere alm. (Hedder ellers femſta). Hertil menta, adj. beredet, garvet. Mentaſkinn, n. beredet Stind. Mentabrok, f. Burer af beredet Stind.

Menting, f. Beredning; Bankning.

Merg, m. Marv. I nogle Dial. Merj;

ellers ogsaa Marg (Helg. Hall.). G. N. mergr. Sv. merg. **merga**, adj. marvfuld. Rbg. og fl. **Mergbor** (oo), n. den mellemſte Plante af en Stof, den Fiel ſom indeholder Marven.

mergjast (el. merjaſt), v. n. ubmarves, bentares, afkræſted. Sogn.

merglaus, adj. marvløs.

mergſvelta, v. a. ſultføde, ubmarve ved Sult. Nbl.

Merſ, og **Merker**, f. Norſ.

merka, v. a. (a - a), lægge Mærke til, give Agt paa, mærke ſig (jf. marka); ogsaa erfare, lære eller blive opmærksom paa ved Erfaring.

merkande, adj. værd at lægge Mærke til.

merkja (mærſje), v. a. (e - te), 1) lægge Mærke til (= merka). mærſje Dr: lure efter Ens Ytringer. 2) ſætte Mærke paa, f. Ex. paa Kar. G. N. merkja. 3) efterlade et Spor, ſætte en Rift eller Stribe paa. F. Ex. Enoen a ſo har at de mærſje ikke paa han. (Imperf. udtales: marte).

Merſjar, m. En ſom ſætter Mærke paa, f. Ex. paa Trælafſt; Lømmermærker.

Merkje (Mærſje), n. 1) Mærke, Kjenbmærke; ogsaa Spor efter noget. G. N. merki. 2) Grændſeffjel, f. Ex. imellem to Gaarde. T. Stift og fl. 3) Tegns, Foretomſt hvoraf man kan slutte eller vide noget; Exempler hvorved en Mening beſtyrkes eller beviſes.

Merſjearn, n. Mærtejern (= Svbjarn). Hedder ogsaa Merſkjingsjarn.

merkjeleg (mærſjele), adj. mærkellig.

Merſjesgar, m. Gårde ſom banner Grændſeffjel imellem to Gaarde eller Udmarker. Søndre Berg. og fl. I Drk. Mærkjes-utgar. (G. N. merkigardr). Ellers Skifteſgar, Skligar, Haggar.

Merſjeſtein, m. Skjelſteen. Ellers Byteſtein, Deilbeſtein.

Merſjing, f. det at man ſætter Mærke paa.

merkt, part. mærket; ogsaa ſom har ſaact Striber, Saar eller Ar. Udtales almindelig: mært eller mært'e.

Merr, f. Mar.

mestjen, adj. (femin. meſtjo), lyſten efter et Slags Mad (om Fruktſommelige). Sbl. (J Sdm. „ma Voſte“).

Messa, f. Myſſa.

mest, adv. 1) mest, i høteſte Grad. Jf. meitr. 2) ofteſt, for det meſte. 3) næſten. Alm. og meget brugt. Han a mest vaſſen (næſten fuldvooren). Lunna va mest full (næſten fuld). Eg vart mest ræbb (Jeg blev næſten bange). —

Den første og sidste Betydning adskilles tydelig ved Betoningen, som nemlig i den første Betydning er meget stærkere. **mest**, adj. mest; ogsaa størst (om en Deel eller Part). **Meste** Lutten: den største Deel. Ogsaa „meste Parten“, og i Valbers: „meste Faren“ (et Ord som ellers er ubrugeligt). **Meste** Mannen: den anseeligste eller mægtigste. (Ejelden). **I** meste Lag: vel meget, næsten for meget. — **Jf.** meir.

meste (el. mesta), adv. vel meget; **f. Er.** meste stor, o: næsten for stor, bedre for stor end for liden. meste beitt: næsten for hødt. **Hædder** paa nogle Steder **mesta** (Søndre Berg. Fosen) og **mestaa** (Nordre Berg.).

Mestefaren, **f.** mest, adj.

mette, **v. n.** fiske; see meite.

mett, adj. met. — **G. N.** mettr.

metta, **v. a.** (a - a), mætte. **Vt** a mette deg: spiis dig met.

Mette, **m.** Mattelse. **Han** sett både **Maal** a **Mette** (o: et tilstrækkelig **Maal** tid). **I** Tell. **hegger** det **Mett**; **f. Er.** **Han** sett **Mett**'en **sin**, o: **han** fik nok, blev rigelig forsynet.

Metting, **m.** see Motting.

Meveka, **f.** Midvika.

mi, **f.** mid, og min. **Mia**, **f.** Midja.

Mid (aab. i), **n.** Midte, Midelpunkt. (**G. N.** mid). **Brugeligt** i **Er.** **Stift** i **Formen** **Me**; ellers **Mi** (**Sogn** og **fl.**) **og** **Mid** (**Nfj.** **Sdm.**). **G. N.** mid, **n.** — **I** **Sdm.** **har** man **Talemaaben**: **te** **Mid** (te mis), o: **til** **Midten**. **Jf.** **Midja**, **Dalamid**. **I** **Sammensætning** **bruges** **mid** (mi, me), **ikke** **midt**.

Mid (aab. i), **f.** Meed, **Mærke** **hvor** **paa** **man** **finder** **Sveitenes** **og** **Fiskepladsenes** **rette** **Beliggenhed**. **Mest** **bekendt** i **Formen** **Me**; ellers **Mi** (**Sogn** og **fl.**) **og** **Mid** (**Nfj.** **Sdm.**). **G. N.** mid, **n.** — **tala** **Mid** (**Me**): **tage** **Mærke** **paa** **en** **Fiskegrund** **eller** **et** **andet** **Punkt** **paa** **Søen** **ved** **at** **lagttage** **Stedets** **Forhold** **til** **de** **nærmeste** **Landkanter** **eller** **Høider**. „**Et** **gø'** **Mid**“ **kaldes** **det**; **naar** **man** **først** **har** **Mærke** **paa** **to** **forskjellige** **og** **langt** **fra** **hinanden** **afsondrede** **Punkter** **i** **lige** **Linie** **fra** **Forhavnen**, **og** **derpå** **et** **lignende** **Mærke** **paa** **to** **bestemte** **Punkter** **i** **lige** **Linie** **fra** **Siden** **af** **Baaden**, **saaledes** **at** **begge** **disse** **Linier** **danne** **en** **ret** **Vinkel**, **idet** **Baaden** **ligger** **i** **Spidsen** **af** **Vinkelen**.

mid (aab. i), **pron. pl.** vi. — **Brugeligt** i **den** **første** **Deel** **af** **Landet**, **dog** **i** **forskjellig** **Form**, **nemlig**: **mid** (**Nfj.** **Sdm.**), **mi** (**Sogn**, **Tell.**), **mi** (aab. i) eller

me (mest alm. i **D.** og **Kr.** **Stift**), **my** (aab. y) el. **mø** (**Valbers**). **For** **øvrigt** **forekommer** „**vi**“ **paa** **adskillige** **Steder** **i** **Ag.** **og** **Er.** **Stift**; **ogsaa** **tildeels** **i** **Sbl.** **Nfj.** **og** **Helg.** **G. N.** **vit**, **senere**: **mit**, **mith**, **mid** (**Total**), **og** **ver**, **senere**: **mer** (**Fleertal**). — **Tilsvarende** **Objekt** **er** **os** **og** **okke**; **Genitiv** **okka**. **Formen** „**os**“ **bruges** **i** **nogle** **Distrikter** **ogsaa** **i** **Stedet** **for** **me** **eller** **vi**; **f. Er.** **Dis** **ha'** **gjort** **da**. (**Sbr.** **Dr.** **Ndm.** **Romsdalen**). **Jf.** **bib**.

mida (aab. i), **v. n.** (a - a), **tage** **Meed** **eller** **Mærke** **paa** **et** **Sted** (**f.** **Mid**, **f.**). **Mest** **i** **Formen** **mea**.

Mid-alder, **m.** **Midten** **af** **et** **Menneskes** **Alder**; **dog** **saabartlig** **regnet** **fra** **den** **Tid** **da** **man** **er** **fuldvooren**. **Saaledes** „**ein** **Midalbers** **Mann**“: **en** **Mand** **imellem** **de** **40** **og** **50**.

midbergs (mebers), **adv.** **i** **Midten** **af** **Hjerget** **eller** **Fjeldsiden**.

midbøgjen (aab. o), **adj.** **høiet** **paa** **Midten**. **Ejelden**.

Midbolff, **m.** **mellemste** **Stykke**.

Midbag, **m.** **Midbag**. **halve** **Midbag**: **spise** **til** **Midbags**. **vilke** **te** **Midbags**: **tage** **Midbags** **hvile**. **Saa** **gaa** **te** **Midbags**: **midt** **imellem** **Frokost** **tid** **og** **Midbags** (omtr. **Kl.** **10**). **Knapt** **Midbag**: **lidt** **før** **Midbag**, **i** **Begyndelsen** **af** **Midbags** **stunden**. (**I** **Tell.** „**laagt** **Midbag**“). **Høgt** **Midbag**: **i** **Slutningen** **af** **Midbags** **stunden**, **lidt** **over** **Kl.** **12**. **Vilke** **Midbag**: **lidt** **efter**, **en** **liden** **Stund** **efter** **Midbag**. — **Jf.** **Dogur**.

Midbagsbil (aab. i), **n.** **Midbags** **tider**. **Hebber** **ogsaa** **Midbags** **leite**, **n.** (**Helg.** **Sbr.** **og** **fl.**).

Midbagskvild, **f.** **Midbags** **hvile**.

Midbagslærte, **n.** **Engstykke** **som** **man** **kan** **laae** **paa** **en** **halv** **Dag**.

Midbagsstad, **m.** **det** **Sted** **hvor** **Solen** **staaer** **om** **Middagen**. **N.** **Berg.** **Helg.** „**Maanen** **er** **i** **Midbags** **stad**“.

Midbagsykt, **f.** **Arbejds** **stunden** **fra** **Frokost** **til** **Midbag**.

midbrage, **v. a.** **afbaese** **Kanten** **af** **Lømmers** **stokkene** **med** **en** „**Mid**“.

Midbøkke, **m.** **Midten**, **Midelpunktet** **paa** **en** **Ring**. **Nordre** **Berg.** (**Vel** **egentlig** **Midten** **af** **en** **Dug**).

Mid (aab. i), **m.** **en** **krum** **Gaffel**, **hvor** **med** **man** **trækker** **parallelle** **Linier** **paa** **Lømmers** **stokkene** **eller** **afpasser** **Kanten** **af** **en** **Stof** **til** **en** **anden**. **Nfj.** **Sdm.** **og** **Er.** **Stift**, **hvor** **det** **hebbes**: **Mee**, **Maada** (**Ramb.**) **og** **Maadaa** (**Jnrb.**). **Midel** (aab. i), **m.** **Formue**, **Eiendom**. (**Udtales** **Mid'el** **og** **har** **i** **Fl.** **Midlar**).

- Jøl. midill.** Et andet Midel eller Medel forudsattes i „mebels“.
- midfjors**, adv. midt paa Fjorden.
- Midgar**, m. Mellemgulvet (indvendigt i Bryllet). Nordre Berg. ogsaa i Tr. Stift og Helg. (Me-gar'en). Jf. Lindr.
- midhøg**, adj. høi i Midten. Ejelben.
- Midja**, f. Midten, Middepunktet. Brugeligt paa Helg. og bliver af de Gamle udtalt med tydeligt b. Ellers Mia (Helg. Indr. Fosen). G. N. midja.
- Midkveld**, m. Midtasten, Tiden ved Kl. 6 eller 7. Tr. Stift (udtales Melvell). Jf. Morasta.
- midlands**, adv. midt i Landstrækningen. (Ejelben).
- Midløysa** (Meløysa), f. det at man ikke kan faae bestemt Med eller Nærke paa Havkysten (i. Mid, f.).
- Midmorgon**, m. Frokosttid, Tiden ved Kl. 7 eller 8 om Morgenen. N. Berg. Edm. (i Formen Midmorgaa), Jæd. (Midmaaron). Halvgætt te Midmorgos: henimod Kl. 6 (Edm.). — Hertil Midmorgaamaal, n. Frokostmaaltid (=Mbitte, Fyrebugur). Midmorgaastad, m. det Sted hvor Solen staaer ved Midmorgen. Midmorgaaykt, f. den første Arbejdstund paa Dagen, Tiden fra den Stund, da man staaer op, til Frokosttid (eller omtr. Kl. 4 til 8).
- Midnette**, n. Midnat. (B. Stift). I Nordre Berg. hedder det Minnette (med det fulde dobbelte n). Mere alm. er Midnatt (-nøtt). G. N. midnætti. — Te Minnettes: til Midnat. Minnettes Tibe(r): ved Midnat.
- Midrom**, n. det mellemste Rum.
- Midsaum**, m. mellemste Søm, Rygsøm.
- midstrøymis**, adv. midt i Strømmen.
- Midsumar** (aab. u), m. Midsommer.
- Midssyme**, f. Rand i Sko, en bred Rem som indfyges imellem Overlæberet og Gaalerne. Nbl. I Edm. Mysseim, f. (Jøl. midseymi har lignende Betydning).
- Midt**, m. Midte, Middepunkt. Bruges kun i bestemt Form: Midt'en. I Midt'a. Mere alm. end Mid og Midja.
- midt**, adv. i Midten, midt. (Grunder sig paa et forældet Adj. mid). — midt-i: i Midten af. I Sammensætning betegner „midt-i“ den mellemste; f. Ex. Midtistolpen, Midt-Hjel'a o. f. v. — midt imot: lige imod. — midt fyre: lige for, eller over for. — midt frammapaa: lige forud; ogs. midt paa Forsiden. — midt i tvau, eller „midt ad“: itu paa Midten. (I Edm. siges ogsaa „midt um
- ad“). midt paa Natt: midt om Natten, ved Midnat. Edm.
- midtjukt**, adj. tyk paa Midten.
- midvegies**, adv. midt paa Veien. Oftere halvvegies.
- Midvika** (aab. i), f. Midten af Ugen. Tr. Stift i Formen Mevaka. I Mevakaan: midt i Ugen. Jf. Mekebag.
- Midvøl** (aab. o), m. Lærnaglen imellem Slademederne i den forreste Ende. Nbl. Garb. — Jf. Beglenbe.
- Mig** (aab. i), n. Pils, Urin. Jf. Land.
- miga** (ii), v. n. (mig'; meig; migje), pisse, lade sit Vand. Brugeligt i de fleste Landdistrakter. (G. N. miga. Ang. migan). mige seg ut: pisse i Klæderne (om Børn). Ligeaa: mige unde' seg: p. i Sengen.
- Migemaur**, f. Maur.
- Migje** (Mie), m. Rjønslæm; Især paa Han-Dyrene. Hertil Migbus (aab. i), n. den ydre Skede eller Forhud paa Dyrenes Især Bøstenes Rjønslæm. (Ogsaa i danske Dial.). Ellers Stau og Skaubus.
- migreleg**, adj. meget tynd og smal. Læll. Jf. smiger.
- Mikjelsmys** (aab. i), St. Michaels Dag.
- Mil** (ii), f. (Jil. Mil), Milt.
- Mila**, f. Kulmile. (Sv. mila). Milekol (aab. o), n. Kul som ere brændte i Mile. Milersøyk, m. Røg af en Kulmile. Milestad, m. Sted hvor en Kulmile har staaet. Ogsaa Mileplass, m. mild, adj. mild, skaansom; ogsaa gavmild. (Jf. lautmild, gratmild). Ejelbnere om Været, f. Ex. i Talemaaden „stilt aa mildt“.
- milen** (aab. i), malet; f. malen.
- Milestifte**, n. Milemærke, Punkt hvor en Mil ender, og en ny begynder.
- Milje**, f. Mjlsja.
- millom** (i millom), præp. imellem. Hedder ellers: myllo og mylla (overalt vestenfjelds, ogsaa i Nordlandene), mjvlllo, imjvlla (Ebl. Rjvllke), millaa (Edm.), miggjom (Eatersb.). G. N. imillum.
- millom-aat**, mellemstunder, en og anden Gang. Drk. og fl. I Nordre Berg. mylla-aat.
- Millombil** (aab. i), n. Mellemtid.
- Millomgjær**, f. Skjel, Skillevæg imellem to Rum. I B. Stift: Mylla-gjær.
- Millomlag** (Myllaalag), n. Mellemgift, det som lægges til i en Byttehandel.
- Millommaal**, n. Mellemmaaltid.
- Millomrom**, n. Mellemrum.

Millomfleng, m. Mellemstil; Omkvæb i Ribten af et Vers.

Millomtid, f. Mellemtid. I Millomti'e (i-myl-laa-tide) imidlertid.

milta, v. a. faae (Køerne) til at malte (= mylta). Belg. — Ligefaa: miltaft, v. n. begynde at give Mælk (= myl-faast). Jf. Mælte, harmilt, lauemilt.

miltaft, v. n. (D), styrte, ligge stiv af et Slags stærk Krampe; om Køer. Sdm. Øbr. (Altsaa ganske forskelligt fra det belgelandste miltaft).

Milte, n. Milte.

Miltefnyng, m. el. Miltehog, n. Sting eller Smerter i Siderne, forarsaget af en stærk Anstrengelse især ved at løbe. B. Stift. I Tell. Livrebog.

min, pron. min. Kjønsformer: min (fort) eller minn, m., mi, f., mitt (aab. i), n. Fleertal: mine. Dativ: mino, minna og mine. (Gram. § 257). Jf. sin.

Minna, f. Mine, Geværde.

mina, v. n. gjøre visse Miner; ogsaa gjøre smaa Forsøg eller Arbejder blot for Novitæ; ellers ogsaa: minere, anlægge Miner. Hertil Minar, m. en Minerer.

mindre, adj. mindre. Nogle Steder minder (mind'r) og minn'er. G. N. minni. Jf. minka og minst. — vera mindre Mann: være Andres Undermand, formaae lidet imod en Anden. Han vert'e mindre Mann 'ta bi: han har mindre Fordeel deraf, han taber mere derved. D'e mindre Bon: der er kun liden Sandsynlighed for det. B. Stift.

mindre, adv. 1) mindre, i mindre Grad. — 2) med Fradrag af, fraregnet (minus). Ein Dalar, mindre fire Skjelling o: 116 Skilling. Et Baag, mindre too Merker, o: 70 Mark. Too Alner, mindre ein Lume, o: en Alen og 23 Tommer. — 3) med mindre, hvis ikke. Nest brugl. nordensjælds, hvor det ogsaa hebbet minders. Han vilb' ikke ha da, mindre da va nytt. Eg vil int' sel' da, minders eg faar att' da som eg gav. Tr. Stift.

mingla, v. n. spise eller drikke sparsomt, være smaaterende; ogsaa undbele sparsomt, give lidet ad Gangen. Nordre Berg.

Mink, m. Aftagende, Hensvinben, Formindkelse. Da drag i Minkjen: det begynder at blive mindre.

minka, v. a. og n. (a - a), 1) formindste, gjøre mindre. (Sjelden). G. N. minka (af Roden m'n i mindre). 2) v. n. formindstes, aftage, blive mindre. Alm. og meget brugeligt. Da høve

forke muna eller minka: det er hveken blevet større eller mindre.

minkande, adj. aftagende. I minkande Maane: i aftagende Maane.

Minkemun (aab. u), m. en vis Grad af Formindkelse. Sjelden.

Minking, f. Formindkelse.

minna, v. a. (e - te), minde, paaminde. G. N. minna. — minna seg: indfinde sig paany; ogsaa give sig tilkende, yttre sig; om en naturlig Trang. minna seg pa: søge at komme ihu; lægge paa Minde.

minnaft, v. n. (-est, -test), mtndes, komme ihu. G. N. minnaft. (Bruges som Transktiv, hvilket ellers ikke er Tilfældet med Verber af denne Form). Eg minnaft da.

Minne, n. Minde, Husommelse. Et godt Minne: en god Husommelse. braga te Minnes: glemme i Erindringer; ogsaa erindre dunfekt.

minnelaus, adj. glemsom. Heraf Minneløysa, f. Mangel paa Husommelse.

minneleg, adj. som man let kan komme ihu. (Sjelden).

minnesam, adj. som erindrer noget længe og tydeligt. Nordre Berg. Han vart minnesam'e 'ta bi: han fik nok huske det, han kom til at føle det længe.

Minnette, f. Mindette.

Minning, f. Paamindelse; ogsaa Mindelser, Spor; f. Er. af en Eegdom.

minnug, adj. nem til at komme noget ihu, mindenen, som har en god Husommelse. Reget brugl. og alm. men hebbet ogsaa minnig'e (B. Stift) og minnau (Tr. Stift). G. N. minnugr.

minst, adj. mindst (Jf. mindre). I minste Lag: vel lidet, lidt mindre end sædvanlig. Minste-Mann: den mindst anseede i Selskabet eller Familien. Minste-Parten: den mindste Deel.

minst, adv. mindst, ogsaa i det mindste; f. Er. Da va minst ett Hundre.

Mis (Miss), om en Feiltagelse; see Myfs I Sammenfatning betegner det deels Feil eller Misgreb, deels Uligbed, deels Mangel. Hebbet ellers Myfs overalt vestensjælds, ogsaa paa Belg. og flere Steder. Jf. Mist og misfa. (I de andre beslægtede Sprog findes kun Formen mis eller miss).

misbjoda, v. a. byde for lidet; ogsaa undslaae sig for at byde; f. Er. D'ær tingjen som misby' beg da: Ingen vil vil negte at give dig saa meget. (S. bjoda). I Berg. Stift: mysbjoda og mysbjøde (aab. ø).

misbytt, adj. ulige deelt, saaledes at En

- faaer meget og en Anden Ildet. **Mis-**
bytte, n. en ulige Deling.
- Mis-**eldre, n. Uligbed i Alder, Misfor-
hold med Hensyn til Alderen. *Hard.* i
Formen *Myseldre*. *G. N.* miseldri.
- misfara**, v. n. fare vilb, tage feil af
Veien. *J. Drk.* *misfaraa*.
- misfarast**, v. n. fare forbi hinanden;
om To som søge hinanden, men gaae
ad forskjellige Veie og saaledes ikke
mødes. *Hedder ogsaa:* *umfarast*.
- Misgæelse**, n. selskagtig Opfatning, det
at man ikke rigtig lægger Mærke til
noget. *Sbl.* (*Mysgæelse*). *G. ga.*
- Misgjær**, f. ulige Modenhed; det at en
Deel af Kornet er umodent, efterat det
vorige er modnet. *B. Stift.* (*Mys-*
gjær).
- misgalden**, adj. brøstholben, som lider
Tab eller Uret.
- misbugsa**, v. n. buste feil, erindre feil-
agtigt. *J. Gbr.* „*misbugse se*“.
- misjamt**, adj. n. usævent, ulige forbeelt.
Tell. *J. Gbr.* *misjæmt*.
- misjænna**, kjende feil. (*Sjelden*).
- mislika**, v. a. være utillfreds med. *J.*
Nbl. *mvslika*. *G. N.* *mislika*.
- Misling**, f. *Mysling*.
- mislydast**, v. n. høre feil, opfatte urig-
tigt (*G. lydast*). *Hedder i Sdm.* *mvs-*
lydast; andre *Steder* *mvslyest*; ellers
misjøyre (*mvsjøyra*).
- Mismenne**, n. udueligt Menneste. *Tell.*
- misminnast**, v. n. erindre feil, have en
falsk Erindring. *J. Helg.* *mvsminnest*.
- Misminne**, n. *Sufommelsesfeil*, falsk Er-
indring. *Nbl.* (*med y*). *G. N.* *misminni*.
- misminnug**, adj. som ofte hukter feil.
Helg. (*mvsfomminnug*).
- mismogjen** (*aab. o*), adj. ulige moden.
Tell. (*G. Misgjær*).
- Mismun** (*aab. u*), m. Forffjel, især
ubillig eller upassende. *gjæra* *Mis-*
maan: være partisk, give den Ene mere
end den Anden. *Drk.*
- mismøeta**, v. a. ringeagte, have ringe
Tanke om. *Tell.*
- misnøgd**, adj. misfornøiet.
- misreknna**, v. n. regne feil. *Misreknning*,
f. falsk Beregning.
- misfa** (*misfe*), v. a. (*e-te*), misfe, tabe.
Hedder ellers *mvsfa* og *mvsfe* (*Berg.*
Stift. *Helg.* og *fl.*). *G. N.* *misfa*.
(Den uagte Form „*mifet*“ findes endnu
ikke i de bedre Dialekter). Den som lte
beve, han mytke misfe $\circ$: for den, som
eter Ildet, er et Tab altid stort. — Den
gamle Betydning: forfælle, ikke træffe,
findes maastee i *Talemaaben*: „*De skal*
vere myst“, $\circ$: det skal nok gaae *Slip*,
- der skal ikke blive noget af. (*Nordre*
Berg.). *Jf.* *Mist*, *Mis* og *Mys*.
- misfande**, adj. som man kan tabe eller
undvære. *De* va itje *misfande*: man
kunde ikke taale at miste det.
- Missemun** (*aab. u*), m. *Tab*, *Formind-*
kelse; den *Forandring* som et *Tab* med-
fører. *Nordre Berg.* (*Mvssemun*).
- Misning**, f. *Tab*, *Miskelse*.
- misfynast**, v. n. see feil.
- Mist**, i *Forbindelsen* „i *Mist*“, eller „i
Miste“: feil, forgiæves. *Ag. Stift.* —
ga i *Miste*: gaae feil. *fla* i *Mist*:
flaae feil, saaledes at man ikke træffer.
(*Bufterub*). *J. Sdm.* *hedder* det „i
Mysen“.
- Mistak**, n. *Felligreb*, *Feiltagelse*. *Er.*
Stift. (*So. misstak*).
- mistaka**, v. n. tage feil, gribe efter det
Urette. *Ramb.* og *fl.*
- mistentja**, v. a. mistænke.
- mistruen**, adj. mistænksom.
- mistryggje**, v. a. (*e-be*), mistænke, have
Tvivl om *Ens* *Troskab*. *Drk.* *Nordre*
Berg. (*mvsstryggje*). *So* *mvsstrygde* *Man-*
nen *sin*. *Jf. abrv.*
- mistryggjen**, adj. mistænksom. *Drked.*
mvsstryggjen: *stnsyg*, *jalour*. *Sdm.*
- Mistrygn**, f. *Mistænke* (især for *Utroskab*
i *Kjærestabet*); *stnsygge*, *Jalousie*. *Nord-*
bre Berg. (*Mvsstrygn*).
- mistrykjen**, adj. fortrydelig, stødt, mis-
fornøiet. *Tell.*
- misunna**, v. a. (*e-te*), misunde.
- Misvokstr**, m. *Misværet*. (*Sjelden*).
- mirt**, f. *midt* og *min*.
- mja**, adj. *smal*, *tynd*, *smækker*. *B. Stift.*
Helg. og *fl.* *Hedder ogsaa:* *mjo* (*Drk.*),
og *mjaag'e* (*Sdm.*). *G. N.* *mjo'r*.
- mjaa**, v. n. *mjave* (om *Ratte*). *Soqn.*
- Mjakkje**, m. *Smalbed*; et *smalt* *Stykke*
eller *Punkt*, f. *Er.* *paa* en *Bæv*. *Bofs.*
- mjana**, v. n. blive *smalere*, *indsvinde*.
J. Sdm. *mjaagne*.
- Mjaarygg**, m. den nedre Deel af *Byg-*
gen, *Snæbringen* ovenfor *Hofterne*. *B.*
Stift. *J. Sdm.* *Mjaarygg*. *G. N.*
mjöhrygg.
- mjaavoren**, adj. noget *smækker*.
- Mjælk**, f. *Mælk*; f. *Mjølk*.
- mjælfeslødd**, adj. *mælkevarm*, *lunken* som
Mælk naar den kommer af *Iveret*. *Nfl.*
Sdm. — *Jf. fl.*
- Mjælk-ost**, m. *Hvidost*, et *Slags* *flin* *Øst*
tillavet af *færf* *Mælk*. *B. Stift.*
- Mjell**, f. 1) *Snee* (eller *maastee* kun om
løse og *tynde* *Sneeflokker*). *Forekommer*
i de *tellemarkiske* *Biser* (i *Formen* *Mjøll*).
J. Drk. *Mjell* og *Dremjell*, om *løse* og
fugende *Snee*. (*J. Gbr.* *Melbrist*). *G.*

- M. mjöll**, Snee. — 2) Alim, Alimfrandje paa Lyng og Græs. Sdm. (Hjelden). — 3) smaat Afald af Græs og Buskvarter; Blomsterstov, affaldende Støvtraade. Forekommer i Eft. og Sogn; dog sjelden.
- mjell**, adj. om Sneen: løs, tør, ikke fugtig eller sammentrykt. (Modsat fram). B. Stift, Hall. og fl. I Tell. hedder det mjøllen; i Drt. mjellen; nogle Steder mjølen. — En anden Betydning forudsattes i „omjell“.
- Mjellfonn**, f. 1) en Masse af let og tør Snee. Søndre Berg. 2) Sneekred, Lavine af let og tør Snee. Sdm. (modsat Kræmfonn).
- Mjellfno**, m. Snee som ikke er flam eller fugtig; Løricee. (Jøl. mjöll).
- Mjellte**, Mælkning o. f. v. see Mjølte.
- Mjeltegræs**, Dueurt (Epilobium), see Gjettkor.
- Mjeltefors**, Planten Wibeseft (Pingvula vulgaris). Sdm.
- Mjeltesild**, f. Mjølke.
- Mjenn**, f. Mjøm.
- mjo**, f. mja. — Mjølke, f. Mjøl.
- Mjolk**, f. Mjøl. Mjølke, f. Mjølke.
- mjona**, v. n. svinde ind, tørres bort. R. Berg. Da mjona vel. Jf. mjana.
- Mjor** (oo), n. Bundsald af togt Valle. Tell.
- mjuk**, adj. 1) myg, blød, fin. Jf. blaut. Alm. (G. N. mjukr; Sv. mjuk). 2) bøjelig, smidig; elastisk. 3) ydmyg, følelig, eftergivende; ogsaa mild, sølsom. Heraf mylja.
- mjukbendr**, adj. myg paa Hænderne, som har bløde, fine Hænder. Saaleses ogsaa mjukfingra.
- mjukbært**, adj. mygbaaret, blødbaaret.
- Mjuk-bitel** (aab. i), m. Sengetæppe, et Under-tæppe af finere Lød (forskjelligt fra Braatbitel). Nbl.
- Mjukleikje**, m. Blødbed, Fiinbed.
- mjuklima** (aab. i), adj. som har myge og smidige Lemmer.
- mjukmalen**, adj. lemsældig, skaansom; ogsaa blød, hjælen. Sdm.
- mjukna**, v. n. (a - a), 1) bltve myg, tabe sin Haardhed; 2) ydmyges, bltve følelig; ogsaa formildes, røres, bltve bevæget.
- Mjukning**, f. det at noget bliver mygt.
- mjukfinna**, adj. smidbet, sølsom.
- mjukvida** (aab. i), adj. blød i Væden.
- mjukvoren**, adj. noget myg.
- Mjurt**, f. Mjødurt. Mjærn, f. Mjøm.
- Mjød** (Mjo), m. Mjød. Har aabent o ligesom alle de følgende.
- Mjødøn**, Hoste, f. Mjøm.
- Mjødurt**, f. Mjødurt (Spiræa). Nogle Steder: Mjurt. Jf. Korsgræs.
- Mjøl** (aab. ø), n. Meel. (Alm. Form). G. N. og Sv. mjöl. — Mjølkerald, n. Meeltar. I Øbr. Mjöllaup.
- mjola**, v. a. (y - a), mele, bestroe med Meel. Hedder ogsaa mjølga og mjølva. (Sdm.).
- Mjølau**, f. Betaling for Benyttelsen af en Kværn, Møllerløn. Inderøen. Maa-fee for Mjöllau.
- Mjølauk**, m. Meeldrøte, et Slags svampagtig Udvært paa Korn. Færb. og fl. Mjølboer, n. Meelbar (Arbutus).
- mjølga**, f. mjøla.
- Mjølke**, f. Mælk. — Har forskjellig Form; nemlig: Mjølke (Dylandene), Mjølke (Helg. Nordre Trondhj. og fl.), Mjølke (B. Stift), Mjølke (Nm.), Mjølke (Sætersdalen). G. N. mjolk; Sv. mjolk. — Jf. mjølka, Mjølte, mlita.
- mjølka**, v. n. og a. (a - a), 1) malle, afgive Mælk; lser om Kærne. 2) v. a. malle, faae Mælken af. — Hedder: mjølke (Ag. Stift), mjølka (B. Stift), mjølke (Nordre Trondhj.), molka (Kr. Stift), molka (Sætersd.). Sv. mjölka. (Jøl. mjölka).
- Mjølkar**, m. Mælker, Mælkepige.
- Mjølkebytta**, f. Mælkepand.
- Mjølkeku**, f. Mælkeo. Ellers: Mjølketyr (B. Stift), Mjølkerku (Nm.).
- Mjølkeløysa**, f. Mangel paa Mælk.
- Mjølkemaal**, n. den Mælk som man faaer ved en enkelt Mælkning. (Morgemaal, Kveldsmaal).
- Mjølkestol**, m. Mælkestab, Mælkebølle.
- mjølketurt**, adj. n. tørt af Mangel paa Mælk.
- Mjølking**, f. Mælkning; f. Mjølte.
- Mjølke**, m. Fiskemælk, Sød i Fisk (Sv. mjölke). Jf. Jfel. Hedder oftere: Mjølke (Helg. Namd. Indr.) og Mjelte (i B. Stift). Herril Mjeltesild, m. Mæltestik, Dan-Fisk. Ligefaa Mjeltesild, f. og fl.
- Mjöll**, f. Mjell. mjøllen, f. mjellen.
- Mjølring**, m. Mjøllegærde (om Kværnen).
- Mjølte**, m. 1) Mælkning. Hedder oftere: Mjelte (R. Berg.), Mjelter (Østerd.), Mjeltriv, pl. f. (Tell.). Jøl. mjaltir. — 2) en Portion Mælk, som faaes ved een Mælkning. Ein Ku-mjelte: Mælken af een Ko. — 3) Fiskemælk, Sød; see Mjølke. — Te Mjelta: til Mælketiden. „gjæte te Mjelte“ (Tell.), eller „i Mjelter“ (Østerd.): vogte Kærne fra den Tid da de slippes ud om Morgenen indtil Mælketiden (omtr. Kl. 9 f. M.).

- for at de ikke skulle gaae for langt bort.
— I Nordre Berg. hører hertil: Mjøl-
tekræft, m. Mjøltekol, Skammel. Mjøl-
tekyr, i. Mjølke. Mjøltemund, n.
Mjølteib. Mjøltestad, m. Mjølteplads.
Mjøltekaus, f. Mjøltepig.
- mjøltego**(b), adj. mælkertig; om Kær.
mjølut, adj. melet, høid af Meel.
- Mjøm** (aab. ø), f. (Fl. Mjøm, r),
Hofte. Nordre Berg. og fl. Hedder el-
lers: Mjøm (Sogn), Mjød (Søn-
dre Berg.). Mjøm (Lell. Dk. Indr.
Kamb.), Mjøm (Helg. Rdm.), Mjøm
(Øbr. Balbers). Ø. N. mjödm.
- Mjømakul** (uu), m. Hoftekuade.
- Mjøm**, Hofte, f. Mjøm.
- Mo**, m. en Flade eller Slette; især en
tør og sandig Flade, en Heide som stræk-
ter sig langs med et Elveløb; ogsaa
en Skovstrækning, en kovevoret Flade.
Meget brugelig i de sydlige Distrikter
til Eft. og Øbr. Nordensfjelds bruges
Ordet sjelden; men Gaardsnavnene Mo
og Moen forekomme meget hyppigt
endog i Nordlandene. — I Øvre Lell.
hedder det Mog (Mog'e). Sv. mo.
- Mo**, Damp; see Moe. Et andet Mo
forekommer i Biserne fra Lell. i Tale-
maaben „tygøje Mo“, hvor det synes
at betegne Skum eller Fraade.
- mo**, træ; f. mob.
- Mob** (aab. o), n. Avner, Stille, smaat
Affald af Høet (Høymob). Nordre Berg.
og fl. I Balbers Mo (Mo). Jæl.
mod. — Jf. Bos, Flus.
- Mod** (oo), n. Mob, Fyrigbed; ogsaa
Lyft, Attraa. Er mest udbredt i For-
men Mot (Søndre Berg. Kr. og Ar.
Stift).
- mo**(b), adj. træt, modig, udmattet. Lell.
Mbl. Helg. og fl. Mest i Forbindelsen
„trøyt' a mo'e“. (Jf. foimob). Ø. N.
mödr. Heraf: n.æde (moa).
- moda**, adj. modig, dristig; ogsaa lyften
eller vel oplagt til noget. Han va' fe
moda på da: han havde ikke rigtig
Lyft her til. Mere udbredt i Formen
mota, moten og motug.
- modast**, v. n. fatte Mob, faae Lyft til
noget. Da va' ikke noke te modast på:
det var ikke noget som kunde vække
Mobet. Nordre Berg.
- Mobb**, f. Mobbe og Mudd.
- modba**, v. n. om Kvæg: ade begjærligt;
rode imellem Stille og Affald efter
Foder. Sdm. Det ha modba da ti se.
(Jæl. moda). Jf. Mob.
- Mobde**, og **Mobb**, m. Smaatorst. Fosen.
- Mobe**, f. Mor, f. moden, f. moten.
- modfallen**, adj. mødøs, nedslagen.
- modlaus**, adj. mødøs, forsagt. I Neu-
trum ogsaa: Hædeligt, flaut, som ikke
kan give noget Mob. I Nj. og Sdm.
hedder det: modalauft; ellers mest alm.
motlaust.
- modleg**, adj. behagelig, fornøielig, som
vækker Mobet. I Nordlandene: motle'.
- Mobløysa**, f. 1) Mødløshed; 2) Flaue-
hed, Stillestand, Hædelig Tilstand. Mest
alm. Motløys; i Sdm. Modaløysfe.
modr, i Forbindelsen „modt aleine“:
ganste alene. Mbl. I Sdm. siges „mode
plitt' aleine“.
- modug**, adj. 1) modig, dristig. 2) villig,
lysten, meget tilbøielig. Helg. og fl. (i
Formen motug). 3) stolt, høvmodig.
Øbr. (mo'ug). I Dk. motau.
- modven** (aab. o), adj. tør og ufage-
lig, om Mad. Skal bruges i Hærb.
- Mo**, m. Damp af Jorden, Solrøg,
tørre Dunster som vise sig i Luften i
varmt Veir. Meget udbredt Ord (E.
Stift, Lell. Hall. og fl.). Ellers kaldet
Landmo (Indr.), Mlmo (Helg.), Mimos
eller Mimus (Øbr.), Mlroyt (Hall.),
Mroyt, Solrøst, Solnål, Mistr, Muff
og flere. — I Dk. betyder Mo ogsaa
Dunkelhed i Luften af Veir; faalebes
om Jlinger af Regn eller Sne, som
vise sig langt borte. Ellers Rov, Kæve,
Mugg, Jr.
- moen**, adj. om Luften: blig, uklar af
Solrøg. (I Hærb. mofen).
- Mog**, f. Mo.
- mogeleg** (aab. o), adj. mulig; ogsaa rime-
lig, som vel kan have Sted. Rbg. Lell.
Hall. Hedder ellers: moegele', med oo
(Hærb. Sogn), mole' (Eft. Sdm.),
maule' (Mbl.). Ø. N. mögeleg. Jf. m.a.
- Mogelegheit**, f. Mulighed. Te Maule-
heit: rimeligt, med Maade. (Mbl.).
- Mogg**, n. Muggenhed. (Selben).
- moggjen**, adj. muggen, bedærvet af Fug-
tigbed. Jf. Mugg og Mzla. (I Fleer-
tal moque, el. moagne).
- mogjen** (aab. o), adj. (Fl. moque), mo-
den. Lell. — Sv. mogen.
- mogna** (moagne), v. n. (a - a), mugne,
blive muggen.
- mognas** (aab. o), v. n. mødøs. Lell.
- Mogneluft**, f. Lugt af Muggenbed; f.
Er. i Hø. !
- Moi** og **Moir**, f. Mor.
- Moing**, m. Indbygger af et Sted som
hedder Mo; ogsaa Indbygger af Mo-
dum i Bisterud.
- Mof** (aab. o), Møg. Forekommer kun
i Sammensætning (Mofbungje, Mof-
tot, Moflebe). Ellers Mof.
- moKa** (aab. o), v. a. (a - a), muge,

- fluffe, kaste tilside med en Skovl. **G.**
R. moka; **Sv.** måka. Spovitts om at
 fremføre noget i store Rasser, obste
 med noget i Uttide; ogsaa fladre og
 snakke ibellig. — mola i Mold'a: ned-
 gravet i Muld. mola ihop: fluffe sam-
 men; ogs. samle i store Rasser. mola
 Fjøs'e: gjøre Kofkalben reen.
- Moldungje**, m. Møgbynge, Mødding.
 Nordre Berg. Ellers Møtting (Søndre
 Berg.), Møtting (Fæb.), Mof-kol (00)
 og Mofkatol (Sogn). Hertil: (Mo-
 f(c)bungsoyla, f. Møddingpøl. **J. S.**
 Berg. Møttinga-dam.
- Moff**, f. Maut. moffa, f. mjølla.
Moffkol (00); m. f. Mofbungje. (Sogn).
Mofslæde, m. Møgslæde. (Edm.).
- Mofstr**, m. det at man stuffer eller mug-
 ger med en Skovl; ogsaa ellers om et
 tungt Arbejde. Nordenfjelds (Helg. og
 f.). Ellers Mofking (aab. o), f.
- Mol** (aab. o), m. Møl (Insekt). **J** de
 sydlige Egne til Nff. (**S.** Mott). **G.**
R. molar. Ved Mandal skal Mol og-
 saa betegne smaa flyvende Insekter, især
 Falaner.
- Mol** (aab. o), f. 1. en Grund el. Bante
 af smaa Stene, især langs Elvene og
 Strandbredderne; ogsaa ellers om en
 stor Samling af smaa Stykker. Berg.
 Stift og fl. **J** Buserud: Mal (?). **Jøl.**
 mól.
- Mol** (aab. o), f. 2. tynde og afspredte
 Stykker. Inbr. (**Sv.** mola, **Sty.**). **Jf.**
 molen.
- mola (aab. o), v. a. smulbre, brække i
 Stykker. (Sjelden). **S.** Mole.
- Mold**, f. Muld, Jord. **G. R.** mold.
 Især Myrjord eller sort Muld, til For-
 skjel fra „Aur“. Heraf mylba, laus-
 mylbt, dimmylbt og fl.
- molda**, v. a. (a - a), bestrøe eller blande
 med Muld. molba paa Ensen: strøe
 Jord paa Sneen for at den skal smelte.
 (= mela, ata). molba seg ut: blive
 beklippet med Muld.
- Mold-aks**, n. Brandar i Korn. **B.** Stift.
Jf. Kofaks.
- Moldbank**, m. Jordbank udenfor en Bøg.
 (Gbr.). Skal paa nogle Steber ogsaa
 betegne Mistbank. **Sv.** mullbank.
- Moldbungje**, m. Muldhøj; ogs. Kom-
 post.
- Moldhavre**, m. Havre som er forfullet
 eller bedævet ved Kornbrand. **Fæb.**
- Moldkøl** (00), m. Jordklump. **S.** Kof.
- Moldløysa**, f. Mangel paa reen Muld-
 jord i Agrene.
- Moldmyr**, f. Myr hvoraf man henter
 Muldjord til Agrene.
- molbrak, adj. om Ager, som indeholder
 megen Muldjord.
- Moldslag**, n. et vist Slags Muld.
- moldut, adj. tilføjet med Muld.
- Mole** (aab. o), m. Stykke, Stump. Me-
 get udbredt, dog ikke ganske alm. (Nogle
 St. Maala, Maalaa). **G. R.** moli. —
 sla i Molar: slaae i Stykker, sander-
 slaae. Ein Mole paa Begjert: et Stykke
 paa Veien.
- moleg (00), f. mogleg.
- molen (aab. o), adj. tyndstykt, med smaa
 afspredte Stykker. Inbr. (mølin). **See**
 Mol.
- mol-eten (aab. o), adj. mølært.
- molgraven, hullet, gnavet af Mol.
- molka, malke; f. miella.
- Moll**, el. Mol (aab. o), f. Affald af
 Fisk som opløses til Føde for Kvæget.
 Nordlandene. (**Jf.** **Jøl.** molla; **toget**
 sagte).
- molna, v. n. smulbreds, skjorne, afstille
 sig. Sjelden. **Jøl.** molna.
- molnas, v. n. blive stykt, trække op med
 smaa, tynde Stykker. Inbr.
- Molta**, f. Møltebær (den ganske mørre
 og sulmodne Frugt). **Jf.** Myrtebær. —
Moltegraut, m. et Slags Grød af
 Møltebær.
- molten, adj. mør, skjernet, blød; ogsaa
 opløst, nær ved at raadne. **Nfl.** Helg.
 (**Jøl.** moltinn). **Jf.** melta.
- moltna, v. n. skjorne, blive mør og blød.
 Helg. og fl.
- Mon**, Forandring; Fordeel ic. f. Mun.
- mona, virke, forslaae; f. muna.
- monast**, v. n. vansmagte af Løst eller
 Sult (= Hena). **Sjl.** **Jf.** mjona.
- Mor** (aab. o), m. Rjødpølse, tørrede
 Pølser. Nordre Berg. Ogsaa de Dele
 af Inbmaden, som bruges til Rjødpølse.
 Gbr. **Sjl.** **J** „Myremor“ betyder det
 tun Fædt eller Tala, ligesom **G. R.** mör.
- Mor** (00), m. 1. Stof, Materie; indre
 Bestaaffenhed, især i Steen. Da va ei
 Kvinn so va go' Mor i. **Nfl.** (Andre
 Steber: Orjot, Ørst). **Jf.** Raubmor.
- Mor** (00), m. 2. en Maar (Pattebyr).
 Nogle Steber: Maar; i Sogn Mor
 (aab. o). **G. R.** mörör (altjaa rettes:
 Mörb, aab. o). Hertil Morflinn, n.
 Maarflind. **Morungje**, m. Maarunge.
- Mor** (00), m. 3. Neger, Morlan. (Sjel-
 den). **Sv.** mor.
- Mor** (for Mober), f. (**Jl.** Mör'er),
 Mober. **J** Sat. og øvre Tell. hedder
 det Mör'e og Moi. **G. R.** modir. **J**
Edm. findes i Sammenætning: Mobe,
 saaledes Mobe hjarte (Mober hjertet),
 modelaus'e (møderløst). **Jf.** modt.

- Flertal** hedder ogsaa **Mor** (Fr. Stift), **Mor'e** (S. Stift), **Mor'a**, **Mor'ar** (Rbg.). — „So **Mor'**: min (eller vor) **Moder**. Nogle Steder ogsaa Huusmoeder, og i Forbindelse med et Familienavn omtrent det samme som **Madame**. — Ved Siden af det foranførte „**Mobe'**“ findes i Sammensætning tildeels „**Mo'**“ saaledes **Mobror** (**Morbobder**) og **Mofyster**, forfattet **Mo'ster** (**Morisster**); ligeledes „**Mors'**“, f. Ex. **Morsmaal**; hvilket sidste er en ny Form. — **Mor** betegner ellers ogsaa **Frugtmoder** eller **Fosterlete**, ligesom i andre Sprog.
- Mor** (for **Morb**), n. 1) **Morb**. **Drab**; 2) **Udelæggelse**, **Reberlag**; ogsaa en **heldig Fangst**, en **stor Bedrift**; især om en **stor Fiskefangst**. Det ha gjort eit **helt Mor** **mæ Lofst'a**. **Sdm.** og **fl.**
- mora** (aab. o), v. n. **stoppe** i **Pølser** (**Mor**); ogsaa **grave**, **hule**, **undergrave**.
- Morbogje** (aab. o), m. et **Stykke Kjødpølse**.
- Moreld** (aab. o), m. **Stin** eller **Lysning**, som viser sig i **Sven**, naar man rører i den i **Mørket**; ligesaa om den **Lysning**, som viser sig i **raa Fisk** og tildeels i **blødt** og **raadent Træ**. I **Søndre Berg** hedder det **Mauvel**. (Nsl. **maurildi**, **Emmer**). I **svenste Dial.** **mar-eld**; i **banste**: **Marild**, hvilket vel kunde fortales som **Har-Jib**. De **norste** og **islandste** **Former** synes dog at **forudsætte** en **anden Oprindelse**. (Jf. **maura** (**mære**), **Mar** og **Maur** (**Ansætnavne**), **moren** (**raadden**)).
- moren**, adj. **skjernet**, **opløst**, **lidt raadnet**. **Drk.** Jf. **maren** og **morkjen**.
- morgirug** (oo), adj. **vild**, **bidsig**; **graa-**
big efter en **Fangst** eller **Fordeel**. (**Ud-**
tales ogs. **morgjerig**). Vel **egentl. morb-**
lysten.
- Morgon**, m. **Morgen**. Hedder ogsaa **Morgo** og **Morgar** (**Nordre Berg**. **Rdm.** **Gbr.** og **fl.**), **Moraa**, **Maaro**, **Maaron** (paa forskjellige Steder). I **Sdm.** ubestemt **J.** „**Morgaa'**“, og **bestemt** **J.** „**Morgaant'a**“. **G. N.** **morgunn**. — **Flertallet** **Mennar** er **forben anført**; i **Nsl.** hedder det ogsaa **Morgje**, **bst.** **J.** **Morgjenna**. — I **Morgon**: **imorges**; ogsaa **imorgen**. Naar disse **Begreber** skulle **adskilles** **nøiere**, hedder det første „i **Morgo** var“, og det sidste „i **Morgo** **Kem**“. — **Te** **Morgos**: **til imorgen**. — **Morgondagjen**: **den følgende Dag**.
- Morgo(n)bite** (aab. i), m. **lidt** **Mab**, som man **spiser** **førend** man **gaar** **til** **Arbeidet** om **Morgenen**.
- Morgo(n)fugl**, **En** som er **tidlig** **oppe**.
- Morgonmaal**, n. 1) **Frofst**. 2) **den** **Malk** som er **malket** om **Morgenen**.
- Morgo(n)rode** (aab. o), m. **Morgen-**
rode; eller **ostere**: **det** at **Stjerne** **ere**
rode om **Morgenen**.
- Morgonsi(ð)a**, f. **den** **første** **Deel** af
Dagen. „**Paa** **Morgosi'a'**: om **Formid-**
dagen. (**Søndensjelds**). I **Fr.** **Stift**
hedder det „**paa** **Morgaatal'e**“.
- morgo(n)sværb**, adj. som vil **gjærne**
sove om **Morgenen**. **Hall.** og **fl.**
- morgontung**, adj. **bøsig** og **svøvig** om
Morgenen.
- Morgo(n)vrær**, m. **Frofst**. **Gbr.** og **fl.**
Sv. **morgonvard**.
- Morgo(n)yrft**, f. **den** **første** **Arbeidsstund**
paa **Dagen**; **Tiden** **fra** **Nl.** **4** eller **5**
til **Frofsttiden**. **Dfkest** **Morgaayft**.
- Mork**, f. 1. (**Jl.** **Merk'er**), en **Mark**,
et **halvt** **Skaalsund**. Hedder **paa** **nogle**
Steder: **Mark** (**Indr.** og **fl.**). **G. N.**
mörk. „**Han** **æ** **strid** i **fyfte** **Morka'**“,
liges om en **Bismer**, som **holder** **brøt**
Bægt **paa** **de** **første** **Marker**; **uegentlig**
om en **Person** som er **strenig** i **Begyn-**
delsen, men **siden** **bliver** **mere** **føtelig**.
- Mork**, f. 2. 1) en **Skovstrækning**, en
stor **Skov**. **Hall.** **Bald.** **Gbr.** (**Jf.**
Mark). **Alt** **Mork'en**: **til** **Skoven**.
G. N. **mörk**. **Heraf** **adskillige** **Gaards-**
navne. — 2) **Kiis**, **friske** **Kviste** som
samles **til** **Foder** **for** **Kvæget**. **Harb.**
Schl. **Ellers** **Beit**, **Brum**. **Det** **tilsaa-**
rende **Verbum** hedder **marka**.
- Morkastora**, f. **Skurer** som **angive** **de**
enkelte **Marker** **paa** en **Bismer**.
- morkjen**, adj. (**Jl.** **morkne**), **mør** af
Fugtlighed eller **Varme**; **skjernet**, **frøn-**
net, **næsten** **raadnet**; f. Ex. om **Træ**.
Meget **brugeligt** **vest-** og **nordensjelds**.
G. N. **morkinn**; **Sv.** **murken**. — I
Te **l.** hedder det **morkjen**. Jf. **maren**
og **moren**.
- morkna**, v. n. (a - a), **skjerne**, **fortulles**,
frønnes. **S.** **morkjen**.
- Morkurr**, m. **Kjødpølse**. **Sogn**.
- morlaus** (oo), adj. **moderløs**.
- Morn** (maarn), en **Form** af **Morgon**,
brugelig i **Silskningen** „**Gv'** **Morn**“.
En **lignende** **Form** er **Morning**, som
dog **hæres** **sjelden** **iblandt** **Almuen**.
- Moro**, f. **Morkfab**, **Fornisjeld**; **Leg** og
Spsq. **Meget** **brugl.** **overalt** i **de** **syd-**
lige **Egne** **til** **Ironbbjerg**. (**Sv.** **ro**).
Maaskee **egentlig** **Mobro**. — **Fyre** **Moro**
Skuld: **for** **Morkfabs** **Skuld**.
- moroa**, v. a. (a - a), **more**, **fornøie**.
moroa **seg**: **more** **sig**. (**Sv.** **roa**).
- Moro-bok**, f. **Morkfabs** **bog**. **Saaledes**
ogsaa **Morovisa** f. **Morostykke**, n.

morofam, adj. morfom, fornøielig. Meget brugt. undtagen i Nordlandene og Nordre Trondh. Amt, hvor man siger troysam.

morft. (oo), adj. barft, bifter.

Mose (aab. o), m. Mos (Wert). G. N. mosi. Nogle St. Mofa el. Maa-fa; i Øbr. Maa-faa, ifær om de Mosarter, som man famler til Foder for Kvæget. Saaledes Maa-faaffell: Fjeldmark hvor man famler Mos. Maa-faarive: Jernrive at samle Mos med. **Mosebort**, m. Tot eller Bist af Mos. **Mosefella**, f. Fuge imellem Stoffene i en Væg, som sæbbaelig tætted med Mos.

Mosehumla, f. en Art Humler, som bygge sine Kuber i Mostuer.

Mosemark, f. mosbegroet Mark.

mosen (oo), adj. 1) ved, lummer og fuld af Dunster, om Lufsten. Jf. moen. 2) mat og dellig af stærk Varme. Hard.

mosvaksen, adj. bevoret med Mos.

Moskje, m. (Fl. Moska, r), Mafte i et Garn; ogsaa i Strikketæl. Nogle St. Maa-fa.

Moskvi (ii), m. et Lob, som hænges i Garnet under Bindingen. **Mosfesproten**, adj. reonet i enkelte Mafter.

mosfjen, adj. frønnet; f. mosfjen.

mor-fjenna, v. a. erkende for Mober. (Sjelben).

Mosfor (oo), f. en Eggdom, som yttre sig ved en ufærdanlig Matbed og Afkræftelse. Ag. Stift. (Maa-faafte Mofot, af mob, o: mat). I danfte Dial. Mofot.

Mot, n. 1. Mob; Lyft. Brugt. i en stor Deel af Landet; see Mob.

Mot, n. 2. 1) Møbe, Sammentraf. Mest brugt. i Tr. Stift (ifær i Fofen). G. N. mót. „Gødt Mot“: lykkelig Møbe! (Hiffen som bruges naar man møder Nogen paa en Vel). Næsten overalt i B. og Tr. Stift. — 2) Mof (te-mof): imob hinanden. — 3) Fuge, Sammenfaldning; Stedet hvor to Stykker falde sammen. Tæll. og fl. Hertil Beggemot. Jf. Begemot, Amot. — 4) Enævring, smalt Punkt, Sted hvor noget kommer iuden. Sjelben. Jf. Halsmot. — 5) Tidspunkte; Dag eller Stund, da en vis Tidspunkte er endt og en ny begynder. D'æ fomme att-i same Mofe: det er kommet til samme Tidspunkt nu som sidste Gang. (B. Stift). Hertil Aarmot, Maanemot, Aattedagsmot. — 6) en plufselig paakommende Eggdom, en Beklemmelse som medfører Brækning. Nordre Berg. I Abm. om

et Anfald af Krampe, eller en Art af Slagtilfælde.

mot, præp. (med Dativ), mob, imob. Egentlig „i mot“ og samme Ord som forrige. G. N. i mót. — mot Bind'a: mob Binden. mot Ratt'enne: ub imob Ratten. mot Ate: til næste Aar. bera mot: falde mobbydeligt. fta mot: gjøre Mobfand. fvide mot: grue for.

Motbur (aab. u), m. Mobbydeligt. (Sjelben). motburfam, adj. mobbydelig. Nordre Berg.

Motbyr (aab. y), m. Mobvind. (Sjelben).

mote, adv. imob, opad i en Vafte eller Skraaning. Mofat unda. (Egentl. i mote). I Nordre Berg. bruges det som præpos. med Dativ; faaledes „mote Baffa“: opad Baffen.

moten, adj. mobig; f. motug.

motfettes, adv. med Fødderne imob hinanden (= anbfettes).

Motgang, m. Mobgang.

Motbug, m. Mobvulle, Mofvelfe. (Sjelben).

motleg, adj. behagelig. Helg. (For mobleg). Jf. mobaf.

Motlegg, n. Indvending, Mofsigelse. Ort.

Motror, m. = Andror. I Tell. Motro.

Mottraum, m. Mobfrem.

Mot (aab. o), m. Mol og lignende fmaa Infekt. Nordensjelds det samme som Mol. I Sogn og flere Steder gjøres derimod Forfjel paa Mol og Mott, faaledes at det sidste fun betyder Midder eller de allerminde af de behævedte Infekt. Jf. Maar. G. N. motii. Sv. mått.

Mott, f. Matt. motta, f. maa.

Mottak, n. 1) Mobgæb; det at man fætter sig imob. 2) Mobtagelse.

mott-eten, adj. molæbt.

mott-tifjen (aab. i), adj. mobtagen.

Motting, m. Møbbing (= Mofbungje).

Mottingadam, m. Mofbingpøl. Mottingfa(d), m. Mofbingfled.

motug, adj. 1) mobig. I Tell. motig. I Tr. Stift: motau. 2) villig, lyften; tilføielig. Helg. — See mobug.

Motver (ee), n. Mobvind.

morvida (aab. i), om Træ, tværvoret, troget i Aarene (= anbfida).

Mua, f. Muqa.

Mudd, m. Skindkuffe, Pels som Ffinerne bruge. Tr. Stift. I Nordlandene: Mobb.

Mudlaug, m. (el. f.), et stort Fab eller Vafte af Mesing; et Vaftefab. Sogn (Retbal). G. N. mudlaug f.

Muga, *f.* en stor Dunge, en Hob, Madsse, *f.* Ex. af sammenraget Sø. *J. B.* Stift: Mua og Mue; i Tell. Muge.

Roale St. Mugje, *m.*

muga (*muc*), *v. a.* (a-a), samle i Dyrger eller store Hobe. „mu' ihop Høy'e": rage Søet sammen i Dyrger. *Drk.* og *fl.*

Mugerakkar, *m.* et Kortspil, hvort den, som ikke kan stikke, maa indtage alle de udspillede Kort.

Mugg, *n. 1.* Stilhed, Hjemmelighed. *J. Mugg*: i Smug, hjemmeligt. *Nordre Berg.*

Mugg, *n. 2.* Laageregn, sin Regn. *Nebenæs* og *fl.*

mugge, *v. n. 1)* drube noget i Stilhed, i Smug. *2)* om sin Regn eller Laageregn.

Mugge, *m.* Skimmel. *Dsterb.* (Egentl. *Muggie* el. *Moggie*). *Jf.* *mogaien*.

Mugje, *m.* Hob, Dunge. (Sogn?). *S.* Muga. *G. N.* mugji, Mængde. *Jf.* *Mlmugje*.

Muff, *m.* Muf, Lyb.

muffa, *v. n.* (a-a), mufte, knurre.

Muffa, *f.* en Madsse, Mængde, en stor Hob. *Ei* fugg *Muffe*: en frygtelig Madsse. Er meget udbredt i *B.*, *Tr.* og *Ag.* Stift, og er tillige et af de bekvemmelige af de mange Ord, som betegne dette Begreb, saafom *Brote*, *Wafe*, *Wola*, *Yrja*, *Kusma*, *Ros*, *Welte*, *Wylste*.

Muffe (*Muff'er*), *n.* Suggesbaaner, smaat Afkast af Ved. *Walders.* Roale Steber: *Muffel*, og ellers *Murfl* (Sogn), *Wyle* (Sdm.), *Rif*, *Mugg* (Tell.), *Rae* (Ndm.).

Mule, *m.* Mule, Læber paa Dyr. Dgsaa *Mundingen* paa et Gævær.

Muleband, *n.* Rundfurs, Grime.

mulla, *v. n.* (a-a), mumle, tale sagte og uforstaaeligt. *Mulling*, *f.* Numlen.

Mun (*aab. u.*), *m. 1)* en Deel mere eller mindre, en Grad, et vist Maal eller Forhold. *J. Ex.* Ein *Mun* større: noget større. Ein *go' Mun* mindre: meget mindre. (Hertil *Fyremun*, *Dragsmun*, *Prutemun*). *Alm.* men lyder tildeels som *Mon* (Søndensheds) og *Maan* (*Tr.* Stift). *Sv. mon.* *G. N. munn.* Dgsaa en *Smule*, en *Ubetvdelighed*; *f. Ex.* Flyt deg ein litten *Mon*. (*Ag.* Stift). *Fyre* ein *Muns* *Stuld*: for noget lidet, for en *Ubetvdelighed*. (Sdm.). *Sjældnere* om en *Forstuel* (*Sj. munn*). *Dæ Mun* paa det to. (*Lilbeels* i *B.* Stift). *Jf.* *Weggemun*. — *2)* Forandring, Obergang til en

anden *Lilband*. (Noget brugt.). *Dæ* fær *Mun*: det forandrer sig noget. Ein ser for *Mun* paa *bi*: man ser en betydelig Forandring paa det. *No* høve *Mtr'en* faat *Mun*: nu har *Agere* faaet et andet *Udsende*. *Hertil* *Dagsmun*, *Witemun*, *Wæsmun*. — *3)* *Lilbært*, *Forøgelse*; *Fremgang*, *Fremstribt*; ogsaa *Fortrin*, *Forspring*. *Dæ* gjere *kwart* sin *Mun*: det ene forøger det andet, ethvert nyt *Lilbæg* gjør *Massen* større. *Dæ* *Mun* i *mindre*: det vilde gjøre en stor *Lilbært*, om det var langt mindre; det gjør *Wirkning* om det end ikke er saa meget. *Han* høve ein *Mun* *fyre* *Wine*, *o*: et *Forspring* eller *Fortrin* for de andre. — *4)* *Fordeel*, *Gavn*, *Hjælp*; det at en *ting* forslaaer eller buer noget. *Lil* *Muns* (te *mons*); ret dygtigt, saa det kan forslaae. (*J. Sdm.* ogsaa: „fyre *Mun'en*"). *Dæ* gjøre *Mun*: det gjorde *Wirkning*, det kunde forslaae noget. *Dæ* *ingien* *Mun* *ti* *bi*: der er ikke nogen *Hjælp* i det. *Jf.* *muna* og *Matmun*. — *5)* *Fornøielse*, *Hygge*, *Behag*. (*G. N. munn*). *Dæ* for *Maan* *kan*: der er et stort *Hygge* ved ham, man har megen *Fornøielse* af ham. *Tr.* Stift. *Wiglaa* i *Nordre Berg*. „*Dæ* va *stor'e* *Mun* 'ti *bi*": man sandt en sand *Fornøielse* i det. — *6)* *Wibler*, *Giendele*, *Formue*. *West* i *Fleertal*, *hwilket* i *Tell.* bedder *Monir*. (*G. N. munnir*). *Det* høve *store* *Monir*. *J. Drk.* bruges *Udtrykket*: „*hær* *ette* *Maan'en*": *o*: begjærlig efter en *Winding* eller *Fordeel*.

muna (*aab. u.*), *v. n.* (a-a), forandres, især til det *Bedre*; forbedres, komme sig. *J. Sogn* har det *Formen* *a-te*. *Han* ha *munt* *atte*: han har kommet sig igjen. — *2)* *vore*, *forøges*, *formeres*. *Dæ* *muna* *aa* *dæ* *minka*: det bliver snart større, snart mindre. *Dgsaa* gjøre *Fremstribt*, *stræbe* *fremad*. *West* i *Tr.* Stift hvor det bedder *monne* og *maana*. *Sagalebes* „*maang* *paa*": stræbe *fremad*, være stiftig for at vinde *Lid* eller *komme* et *Stykke* paa *Veien*. — *3)* *virke*, *forslaae*, *gjøre* *Wirkning*. *Dæ* *muna*: det virker noget, det gjør en *Forandring*. (*Sj. muna*). *Dgsaa*: *bue*, *nytte*, *hjelpe*. (*Sv. mona*). *Dæ* *muna* *so* *lite*: det hjælper kun lidet. **muna** (*aab. u.*), *adj.* dygtig, fuldkommen, som kan forslaae eller gjøre *Wirkning*. (*Vel* egentl. *Genitiv* af *Mun*). *Ein* *muna* *Lak*: et dygtigt *Lag* eller *Greb*. *Ein* *muna* *Mann*: en ypperlig *Mand*,

En som fortjener Opmærksomhed. Nordre Berg.

munalege, adv. bygtigt, tilgavns, ret forsvarligt. B. Stift.

Mund, n. Tid, Stund, Tidspunkt eller Lime, hvori noget pleier at skee. Meget brugt nordensjælsk og i Nordre Berg. (J. Belg. Munn). G. N. mund. Hertil Uppha'mund (den Tid da man skaer op), Matmund, Mellemund, Stemmund og fl.

munda, v. n. (a - a), passe Tiden, iagttagende en bestemt Tid; saaledes ogsaa gjøre Forberedelser til et Raaltid, f. g. lave Rab. Drk. og fl. E gjeft a munda ette di: jeg gik og ventede paa at den bestemte Lime skulde komme. Edm.

mune (aab. u), Hjelpeverbum: monne, skulle. Bruges ved Bergen, (sedvanlig kun i Præsens). Han mune sakta gjera da: han gjør det nok. G. N. mun. — J Edm. bruges et Udtryk „mun'a“ (el. mona), f. Ex. muna han! o: hvad skal vel han, hvad skjøtte vi om ham! I dette Tilfælde siger man ogsaa „una“ (aab. u) og i Tr. Stift: „enn“.

Mungat, n. Bl af et ringere Slags, Bordsøl, lidt sødere end den bedste Sort. Nordlandene. Samme Betydning har Jsl. mungát (efter Halvorsen) og som det synes ogsaa G. N. mungát. See Bergens Ralsstind, Side 88.

Munk, m. Munk. D'æ da so Munkanne skaft um: heri bestaer Knuden, det er den Ting som man ikke bliver enig om. Nordre Berg. — „Et Munk-arbeid“: et stort og vanskeligt Arbeide. Bruges ofte i Edm. — Jf. Klerk.

Munn, m. Mund. G. N. munnr. Heraf mynt. Rogle Steder ogsaa Munding, Rabning, her paa en Dalskrækning (Dalsmunn); jf. Mygne og Kjøst. — Han skul' ikke tisse slikt paa Munn'en: han burde ikke sige saadanne Ord. fara ma Munn'a: bevæge Munden som for at tale. halve Munn'en: holde Mund. giva ein Munn'en: give En et Kys. Saaledes ogsaa „faa Munn“; f. Ex. Han fekk baade Fang a Munn.

munnast, v. n. tyleses. (Gjelden).

munnfarta, adj. egentl. tilbunden om Munden. Han a' fe munnfarta: han kan vel snakke for sig. Edm.

Munnharpa, f. Mundharpe.

Munnkaald, m. Mundskote, en Børnesygdom. Hertil Munnkaaldrot, f. Tormentille (Urt).

Munnram, n. Mundhel, Talemaade.

Munnstol (aab. o), n. Stillehed, Lausbed.

Han beve ikke Munnstol: han sammer sig ildelig (om En som er meget syg). B. Stift. I danske Dial. Munnstaal.

Munnty, n. Mundlar, Snakkestoi.

Munnvit (ti), f. Mundvig.

munsfa, v. n. (a - a), nippe til, smage paa. Han munsfa paa da. B. Stift.

Mur, m. Muur. mura, v. a. mure.

Murar, m. en Murer. Muring, f. og Murarbeid, n. Muurarbeide.

Mura, f. Gaase-Potentille, en Plante (Potentilla anserina). Gard. (Jsl. mura).

Mure, m. Kulgruus, smaat Affald af Kul i Smedien eller hvor en Rille er brændt. Nordre Berg. Jf. Myrja.

Murihøne, f. Papilion. Gbr. S. Maribona.

Murinyfjel, i Gbr. en Plante, som blomstrer om Vaaren. (Efter Beskrivelsen en Art Veibred, maaste Plan- tago media).

Murkel, n. Spaaner; f. Muft.

murla, v. n. om en svag knurrende Lyd. Nordre Berg.

murra, v. n. (a - a), murre.

Mursteid, f. Muursteie.

Murstein, m. Muursteen, brændt Steen.

Murt, m. 1) Smaasiff, (Efter Seiens Ingel, Smaaset af det mindste Slags som fanges med Rod. B. og Tr. Stift. — 2) Rødfalle, en Færstbaandsfisk (Cypripinus rutilus). Bemærken. Sv. vort.

Murtel, m. en Morter.

Murveitle (el. Murvestle), f. en stor Bedrift, et anseeligt Arbeide. Tr. Stift og Edm. Uvis Dyrindelse.

Mus, f. (Fl. Mys'er), Muus. J „Umus“ har det Betydningen Mussel, ligesom Jsl. mús. Dgsaa: cunnus. — J Sammensætning har det i Berg. Stift Mufa, f. Ex. Musafella, Musarumpa o. f. v.

Musbol, n. Muserebe med Unger. J B. Stift: Musabole, n.

mus-eten, adj. ødt eller gnavet af Muus.

Musfoll, f. Musfælde. (Tr. Stift). J B. Stift Musafoll, og Musafella.

Musf, n. 1) Støv, Røg eller Drev. De sto Musf'e: der stod som en Støvsky omkring. (Jsl. mosk). 2) Solrøg, forskellige Dunster i Luften (=Røg). J) Dunkelbed, Vørke, en mørk Plet.

musfut (musfette), adj. mørkpletet, af en ureen eller dunkel Farve.

Musfa, f. Smaasiff, den mindste Sommerfild, omtrent af Størrelse som Britling. Stav. Amt, Sbl. Nbl. J Edm. kaldes en lignende Sort Blafild, og en mindre Sort: Rab.

- musfa**, v. n. muske, surmuske. **D. Stift.** Nogle St. skal det betyde: hvide.
- Musfjer**, n. Spidsmus (Sorex araneus). **Jf. Baandfjer.**
- Musflur**, m. Korn eller Frugt, som Musene have pillet Kjernen af. **J. B. Stift** Musflur (aab. u).
- musur**, adj. muusgraa. **Rbg. Tell. og f.** En Hest af denne Farve kaldes Mus'en.
- muta**, v. a. (a - a), 1) Mule, glemme; eller især om Dyr: søge Stjul. **Helg.** (See myta). 2) give hemmelige Gaver; bestikke, vinde ved Ekjent og Gave. **Tell.**
- Muta**, f. 1) Stjul, Hemmelighed. **Nordre Berg.** Kun i Fleertallets Dativ. „I Muta“: hemmeligt, i Smug. Dø gjeff i Muta: det blev holdt hemmeligt. — 2) en Gave som man giver hemmeligt, en Foræring som holdes skjult; saaledes ogsaa Stikpenge, Bestikkelse. **Kun i Fleertal (Mutur).** **Tell. G. N. muta.**
- Mutebite** (aab. i), m. Mad som man giver En hemmeligt. **N. Berg.** Saaledes ogsaa Mutegæve, f. om en Gave som man af visse Grunde holder hemmelig.
- Mutel** (aab. u), m. en liden Kntv. **N. Berg.**
- murla**, v. n. arbejde smaat. **Nbl.**
- mutra** (muttre), v. n. lure, fare med noget i Smug; give hemmelige Gaver (f. muta); ogsaa hvide, mumle. **Sdm.**
- Mutt**, m. Mund. **Rgesaa mutta**, v. a. Høse. **Rest i Tiltale til Bern.**
- My**, n. Myg. **I Sogn** hedder det Mytt (ny); ellers paa nogle Steder Mygg. (**Jøl. my.** **Sv. mygg.**) **Jf. Knott og Fly.**
- Mybit** (aab. i), n. Mygstik.
- mydje**, v. n. (myd, mydde), om Kvæg: robe i Avner og Affald efter Foder. **Sdm.** Ellers mobba. **Jf. Mob.**
- Mygla** (og Mygl), f. Stimmel, f. **Er.** paa Brød. **G. N. mygla;** **Sv. mögel.** **Jf. Mugga, Sv. Fare.**
- mygla**, v. n. (a - a), blive skimlet. **Hedder ogsaa myglast.** — **Particip mygla:** skimlet.
- Myglesmak**, m. Smag af Muggenhed eller en Begyndelse til Stimmel.
- Myhant**, f. et Slags Myg med lange Fødder; ogsaa en Sværm af saadan Myg, som hvirvler omkring i Luften. **Er. Stift.** Hedder ogsaa Myhantje (Namb.) og Myhant (Dr.), Mi-hant eller Me-hant (Sogn), Me-hentje (Gbr.). **I Sdm.** Myhant, n. om en Sværm af slige Insekter, hvorimod Dyret ellers hedder „Smitte“.
- Myf** (aab. y), f. **Rog. Nordlig i B. Stift** hedder det Myfe (og i Sammensætning Mytra). **G. N. myki.** **Hertii Myfdungje f. Nordungje.** (**I Sogn Myfjakof.**) **Myfjakvilt, f. og Myfjastung, m.** en Røggreb. **Sogn. Myf-slee. f. Røfsebe.**
- Myf** (yy), m. **Rygning, Blødgjørelse.** **Myfedag, f. Røfedag.**
- myfja**, v. a. (e - te), 1) myge, blødgjøre, faae noget mygt og blødt. **Åf mjul.** 2) tugte, prugle. **Nordre Berg.**
- Myfja**, f. 1) **Blødgjørelse, Tilberedning.** **Sjelden.** 2) en Opbantning, en Dragt **Pryal.** **Dgsaa** kaldet **Myfse;** ellers **Dengsla og Dita.**
- myfjast**, v. n. blive mygere; ogsaa ydmuges, blive følelig.
- myfje** (aab. y), adv. meget. **Hedder ogsaa mygge** (**Er. Stift**), **mye og mō** (**Åg. Stift**). **Sv. mycket.** — **fo myffe:** saavidt, i den Grad. „myffe-godt“: saa temmelig, nogenlunde, ikke saa lidet. (**Meget brugt i Nordre Berg.**) „myffeleitjen“: for en stor Deel. **Sdm.** „myffe fyre seg“: dygtig, mandig, ufortrøden (f. fyre). **Dø myffe te Mann:** det er en Mand som kan gjøre meget, en udmærket Mand. „væl myffe“: temmelig brødt, næsten for meget. **Jf. malt, meste, hofte, harie.**
- myfjen** (aab. y), adj. megen. **I Feminin:** myfja (i, e, a), **Neutr. myffe.** (**Andre Bøtningsformer mangler.** **Jf. metr og mest**). **G. N. mikill, i Neutr. mikit.** **Sv. mycken.** **I den almindelige Betydning** er Ordet kun kollektivt; f. **Er. myfken Stog; myfka Nalb o. f. v.** **I Sammensætning** betyder det ogsaa fuld af eller rig paa noget; saaledes **Høtmyfken, bugmyfken, Hømyfken.** **I enkelte Forbindelser** ogsaa dygtig eller formuende. **Han æ'fe so myfken Mann:** han formaar ikke saa meget. (**Berg. Stift.**) — **Åf den gamle Form myfil el. mikfil,** med Betydningen: stor, findes kun Spor i Stedsnavne som **Myfsebof, Myfseby.**
- myflast**, v. n. 1) bluee, undfee sig, stamme sig. **Drf. Østerd. (myfles).** **Rgesaa i svenske Dial.** møkles. — 2) føle Frygt, blive lidt bange, grue for noget. **Drf. Fosen, Inbr.** — 3) røres til Graad, komme til at græde. **Gbr. Sdm. Jf. Jøl. miklast, stubse.** **Forøvrigt** synes Ordet at staa nærmere ved „mjuf“.
- myflesamt**, adj. n. ubehageligt, som man gruer for eller ømmer sig ved. **Fosen.**
- myftra**, v. n. møge, om Kvæg, **Nordre Berg.** af Formen **Myfte, f. Myt.**

Mylla, *f.* Blødgjørelse; *f.* Mylla.
myla, *v. n.* (e - te), smilte, trakke paa Smilbaandet. Han sto mylte a' log fore seg själ. *B.* Stift.
myla, *v. a.* (e - te), slibe usænt saa at Eggen bliver lidt rundagtig paa Stjerne. myle Hænen. Nordre Berg. *L.* Stift.
mylda, *v. a.* (e - e), nedgrave i Mulden, Hule Kørnet med Muld; ogsaa jævne Ageren efterat den er barvet.
Mylda, *f.* Mulbart. *I* Sammensætning som Raubmylda, Sandmylda. *Lell.*
Myldariva, *f.* en Rive hvormed man jævner Ageren og fjuler Sædetørnet.
mylda, *adj.* muldet (af Mølb). *I* Sammensætning som lausmyldt og fl.
Myle (aab. *y*). *n.* smaa Huggespaaner. *Sbm.* *Jf.* Mule og mylia.
Myling, *f.* et latterligt Udseende, et ideligt Smil.
mylja, *v. a.* (myl', mylde, aab. *y*), gvide i Stykker, brække, knuse. Nordre Berg. (sjelden). Oftere: mylkast, smuldrer, rives i Stykker. De mylk sundt. *Jel.* mylja.
Mylja, *f.* en Ret af brættet Fladbrød, som er overset med Fedt. *B.* Stift. *I* *Sbr.* Mylju. Ved Trudbjem-Milje.
mylkja, *v. a.* (e - te), faae til at malle, forberede en Ko til Mælkningen ved at trykke den paa Hæret. *B.* Stift. Paa Helg. milta. (*Jel.* mylkja, malle).
mylkjast, *v. n.* (*Jpf.* myltest), om Kær: begynde at malle, affette Mælk; og: give mere Mælk, blive mælkertig. Paa Helg. milkast. *Jf.* Mjolt og Mjolte.
mylkt (myl'te), *adj.* malkende, som giver Mælk. (Ejelden). *I* Ordene lausmylt og traumylt er det tvivlsomt, om Formen egentlig er mylkt af mjolka, eller mylt af Mjolte.
mylka, imellem; *f.* mikom. Mylløsgjer, *f.* Myllomgjær.
Myllerbakke, *f.* Marbakke.
Mylna (aab. *y*), *f.* 1) Mølleøst, Malen, Kørnmaling. 2) en Mølle; (sær om Bøttemøller (Malmmylna)). *G. N.* mylna.
Mylnar, *m.* Møller, Kørnmaker. (*Sbm.* mølnaro; *Jel.* mylnari).
Mylnarleiga, *f.* Møllerpenge, Betaling for Brugen af en Mølle. Berg. Stift. Naar Betalingen erlægges ved Arbejde, hedder det Mylnardag.
Mylsa, *f.* Robøst, rosbogt Dk (= Summe). *Sogn.* Sundfjord.
Myllste, *f.* Mengde, Mæsse, Mangfoldighed. *Sbm.* hvor man ogsaa har Berbet: myllste, om en utidig Travl-

hed og Befatning med mangfoldige Ting. (*Jf.* *Jel.* milskra, blande).
mylt, *f.* myla, mylja og myllt.
Myndling, *m.* Røndling.
myndug, *adj.* myndig. Han va' 'ke formyndig': det stod ikke synderlig godt til med ham. (Nordre Berg.).
mynja, *v. a.* (a - a), ynde, holde af, bære megen Omhu for En; ogsaa gløre vel imod En, give En gode Gaver. Sundborlehn. (*Jf.* *Agell.* mya, Kjærlighed; *Gam.* Sachst minnia, elste).
Mynjad, *m.* Spor af en Svagheb eller Eggdom, Mindelser, Esterfølelse. *Sbm.* E Henne Mynjabin 'ta di endaa. (Kogle Steber Mynja, som maafler er retter).
Jf. *Jel.* menjar, *pl.* Spor, Mærker.
mynjasam' *adj.* om, omhyggeligt for En. *Sbl.* *G.* mynja.
Mynne, *n.* Runding, Runding, Indløbet til en Fjord. Bruges i *Sogn* og hedder tildeels Minne. (*Jf.* *Kunn.* *G. N.* mynn).
Mynstr, *f.* Mønster, Model.
mynstra, *v. a.* mønstre; ogsaa vise en utidig Kæslagtighed, spille Lidem med uforsedne Ting.
Mynt, *f.* Mynt, Penges.
mynt, *adj.* bestaaende med Hensyn til Mund. Ofteft sammensat: stormynt, frammynt, og fl.
Myr, *f.* (*Jf.* *Myra*, *r*), Myr, Sump, Rose; en lav og fugtig Mark. *Alm.* *I* de nordlige Egne hedder det Myra, el. Myre (*Jf.* *Myraar*, paa Helg.). *Sb.* myra. *G. N.* myri.
Myrbust, *f.* Børstegræs (Scirpus cæspitosus). *Lr.* Stift.
Myrdun (uu), *n.* Planten Kjerul (Eriophorum). *Dgl.* kaldet Myrdon (Bulskerub, *Sbr.* *Dr.*), Myrdupp (*Dr.*), Myrlopp (*Sbm.*); ogsaa Fisel.
Myrebukt, *m.* Høstegøg (= Hæmsegaul). *Sogn.* *Sfl.* *Sbr.*
Myrebær, *n.* Rullebær (Rubus Chamaemorus). Kærdenfjelds. Frugten hedder ellers i umoden Tilstand: Myrlart (*Dr.* og fl.), men naar den er fuldmoden: Møsta, el. Møttebær. (Ogsaa i svenske Dial. myrbär). *I* de sydlige Egne betyder Myrebær tildeels en anden Bært, nemlig Trauebær (Oxycoccos).
myren (aab. *y*), *adj.* løs, kørnet; om Enee som ikke lader sig sammentrykke. *Lell.* Ellers grynen, auren.
Myrgras, *n.* Græsarter som vore i Myrer.
myrja, *v. n.* (myr'; murde), grave, robe; eller oftere: slæbe, arbejde, gløre

sig Møte med noget. *M.* Han gjættbar
 aa murde ma ba. (*Jf.* *Sol.* myrja,
 knuse).

Myrja, f. Emmer, Afte og Bløder (*Jf.*
 Elmyrja). Sjelden. (*Sw.* mörja, Dyo-
 ge).

myrjet, adj. utydelig spraglet eller sribet,
 som har dunkle Pleitter. *Sdm.*

myrk, adj. mørk. *G. N.* myrkr. Ogsaa
 dunkel, sortagtig om Farve. Neutrum
 udtales myrk, el. myrrt. — myrkaste
 Ratta: de mørkeste Rimer om Ratten.
 myrkaste Dim'e: den mørkeste Deel af
 en Sommernat.

Myr-Fart, m. f. Myrebør.

myrkblaa, adj. mørkeblaa. Saalebes og-
 saa myrkbrun, myrkgraa, myrkraud.
 myrkbrunn, adj. som har mørke eller
 sorte Venbrunn.

Myrkeloft, n. Mørkeloft, overste Loft.
 Myrkefodda, f. tyk Laage.

Myrkefova (aab. o), f. et mørkt Guus.
 sitja i Myrkefove: sidde oppe uden Lys.
B. *Stift.* (*G. N.* myrkastofa, om et
 mørkt Fængsel).

myrkhaert, adj. mørkhaeret.

myrkja, v. a. (e-te), 1) forbunkle, for-
 mørke, gjøre mørkt. Da myrkje se i
 Husa: det gjør Huset saa mørkt. 2)
 staae i Lyset for, hindre En fra at see.
 Hlyt deg lite for, hindre du ikke myrkje meg.
 Han stend i Høse o myrkje leg hæl
 (om En som forsummer en god Lættig-
 hed, ikke benytter sin Stilling rigtig).

— 3) v. n. see mørkt eller dunkelt ud.
 De myrkje hurt-i Sjogjen: Skoven
 viser sig som et mørkt Dække. Nordens-
 fjelds. Imperf. udtales: myrte, eller
 myrte.

Myrkje, n. Formørkelse, Skygge, mørk
 Plet. *Ob.* og *f.*

Myr-Kjøyta, f. en liden Myr. *G.* Kjøyta.

myrk-leitt, adj. mørkladen (brunet).

Myrkn, n. Mørke; f. Myrke.

myrkna, v. n. (a-a), mørkne, blive
 mørkt af Ratten; ogsaa forbunkles.
 „myrkna ute“: overrumpløs af Ratten,
 blive for seent, ikke blive færdig til Rat-
 ten. *B.* *Stift.*

Myrkning, f. Mørkning, Skumring.

Myrke (Mørker), n. Mørke; Mørkhed.

Søndre Berg. Søndensfjelds; ogs. Helg.
 og flere. I Nordre Berg. hedder det
 Myrkn; saaledes: „i Myrkna“, o: i
 Mørket. — *G. N.* myrkr; *Sw.* mörker.

myrkfraud, adj. mørkerød.

myrkraedd, adj. frygtfuld i Mørket.

myrkroven, adj. dunkel, noget mørk.

Myrlenda, f. sumptigt Land.

mvrlendi, adj. fugtigt, sumptigt.

Myrlopp, f. Myrhum.

Myrmark, f. Afskænt og fugtige Mær-
 ker.

Myrsnipa, f. en Fugl af Sneype-Slæg-
 ten (formodentlig *Scolopax Gallinula*).
B. og *Tr.* *Stift.*

Myrsoleie, Rabbeleie (*Caltha*). *Sogn.*
 Myrtyte, f. Aranebør (*Oxycoccus*). *Tr.*
Stift. *J.* *Sbl.* Myrebør.

myrut, adj. fuldt af Myrer, sumptigt. *J.*
 Helg. myrcat og myret.

Myssa (aab. y), f. Balle, de vandagtige
 Dele som adskille sig fra Osten i Mælk.
 Alm. Hedder ogsaa Møse. Myssu og
 ved Trondhjem tilveels Myssu. *G. N.*
 mysa. (*J.* svenske Dial. mössu). *Jf.*
 Myra.

Mysebrim, n. et Slags blød Ost, som
 tilaves ved stærk Røgning af Balle.
 Nordensfjelds hedder det tilveels Myse-
 brom (Helg. *Sdm.*). Rogle Støder
 Møsumør (*Ob.* og *f.*).

myselaupen, adj. om Mælken, naar den
 bliver tyk og afsætter Balle.

Myseost, m. et Slags fin og rødagtig
 Ost, som tilaves af Balle. Kalbes og-
 saa Mysemarost, og *B.* *Stift.* Brimost.

Mysemar, n. f. Mysebrim.

mysfarast, f. misfarast.

myssa, v. n. (a-a), tætte en Væg med
 Møse, indlægge Møse i Væggene. Nor-
 dre Berg. Af Møse.

Myssling, m. en Stakkel, Krøyer. (*Sjel-*
den).

Myssminne, f. Misminne.

Myss, m. i Talemaaden „i Myssen“:
 feil, forgjæves, take i Myssen: gribe
 feil, tage det urette. Nordre Berg. *Jf.*
 Misa. De Ord som ellers beqvæmme med
 „mis“, have i det Westensfjeldske Formen
 mys (myse). f. *Tr.* Mysspæte, myskal-
 den.

mysfa, v. a. misfe, tabe; f. misfa. Her-
 til Myssemaal, n. et Maaltid som man
 misfe eller gaaer Glip af. (*N.* Myra.)
 Myssemum, m. Tab, Glæde. *Jf.* Mis-
 mum.

mysfa, v. n. (a-a), messe, holde Messe.
 Søndensfjelds hedder det tilveels: messe.

Myssa, f. Møse; tilveels ogsaa Møse-
 ten eller Kirketjenesten i det hele. Hed-
 der ogsaa Mease (Søndensfjelds). *G.*
N. messa, ogs. mössa. — I Helligdags-
 navnene hedder det sædvanlig Myss,
 uden bestemt Kjøn eller ogsaa som Neu-
 trum; saaledes Mikjelsmyss, Helgamsfæ,
 Martinsmyss o. s. v.

Mysefæll, n. det Tilfælde at Kirketje-
 nesten ikke kan holdes paa en dertil be-
 stemt Tid.

Myssem, f. Myssem.

Myssemund, n. den Stund da Gudshjernen i Kirken holdes. Nordenskjold. myst, feil, forgæves; f. Mist.

Mystrygn, f. Mistrygn.

myta, v. a. (e-te), 1) lure, liste, føre affed hemmeligt eller i Smug. Det mytte da at han. Jf. muta. 2) Mule, glemme noget for at undgaar Dølg. møte seg: luge sig affed, skule sig. Reget brugeligt i Nordre Berg. og fl. ogsaa Helg. hvor man ellers siger „mule“. Han gieng a myte seg: han liker sig omkring ubemærket; vil ikke vise sig. myten, adj. Lurende, som søger Skul.

Myting, f. Luren, hemmelig Gang; ogsaa Gaver som gives hemmeligt.

Myting, m. En som søger Skul. Raften er ingjen Myting, o: Raften viser sig snart; den som faaer god Rok, seer ogsaa godt ud. Sbm.

Mytt, n. f. My.

mæ, prap. med, ved, hos. Skuldeegentlig: hebde med (aab. e), men denne Form bruges ikke. (I Lærdningen siger man med og mæt). G. N. med; Ang. mid. Drøt træder ofte i Stedet for „ved“ og bruges i forskjellige Betydninger og Forholde, som kunde ordnes saaledes. A, med Affsativ. 1) ved, nærved, i Nærheden af (om en Væren eller Forbliven). Upp ma Gar'en: oppe ved Gården. Ut ma Sjøen. Utta var Dor'a. Ma Vor'e. Ma Kyrkja (ved Kirken). Jf. attua. 2) om, ved, paa en vis Tid. Ma Dag'en: om Dagen, ved Dag. Eigesaa: ma Ratt'a, ma Helg'a, ma Sumaren. — B, med en ubestemt Form (egentlig Dativ). 3) med, af, med et vist Indhold eller Stof. Eit Lask ma Høy (et Solas). Eit Fat ma Rønn. Ein Haug ma Sand. Eigesaa „ein Grand ma Regn“: lidt Regn. Jf. Talemaaden: full ma o: fuld af. — C, med Dativ. 4) langs med, fremad ved Siden af. Upp ma Gar'a: opad langs Gården. Ut ma Sjø'no: udad langs Sjøen. I denne Henseende adskiller dette Drø sig fra andre Propositioner (i, paa, føre, paa, under), da disse styre Dativ ved en Forbliven, og Affsativ ved en Bevægelse. — 5) hos (hva), i End hjem eller Nærvarelse. Ho a heime ma Foreldrom. Ogsaa om en Robtagelse af, eller et Udgøbenhavn hos En. E sekk da ma den Mann'a so va har. Mid skal ha ein Dale ma na, o: han flyder os en Daler. Sbm. — 6) ved en Henvendelse til, et Sammenhørende med; f. Er. snakka ma ein.

Ug sa' da ma det; o: lig sands det til dem. hava ma ein: besatte sig med En. Eigesaa: byta, lista, handla ma ein. — 7) i Følge eller Forbindelse med. Han va ma Grannom. Ogsaa om Medhold, Hjælp, Begunstigelse. Han a forke mot ether ma. — 8) ved en Medførelse eller Overbringelse af. Han kom ma Brevom. Ogsaa om en Besiddelse eller at have noget; f. Er. Han ma den store Gatt'a. — 9) ved en Paavirkning eller Behandling af. fara vel ma: behandle vel. agte seg ma: være forsigtig med. Ogsaa om en Omgang med, Forhold imod. Ho a go' ma Bonnom (o: venlig mod Børnene). Han a for krid ma det. — 10) ved Brug el. Hjælp af (nemlig et Redskab); f. Er. ma Ratt'a, ma Hamara. Han gier' ikke ma dt: han behøver det ikke. Ubestemt om en Befaling med noget; f. Er. Rva bu huldra ma: hvad lærer du ester. — 11) i en vis Omstændighed, Tid eller Stilling. Det kom heime ma Dag'a (o: førend Dagen var endt): Det tal til ma Nyare. Ma Tid'enne: med Tiden, engang. Ma Armob'enne: i Armob. Ma reitna: medrette. Da va ikke gjort ma dt: dermed var det ikke afgjort. — 12) med Hensyn til, hvad angaaer. Da lyt vera som da kann ma dt (o: i den Henseende). Eg veit ikke for da ma Pris'a. Saaledes ogsaa om End Tilstand; f. Er. Da smact ma det. — Om Drøets Ombytning med „ved“ kan lærnføres Talemaaderne: saft ma, roma ma, røde ma seg, sanba ma, tala ma.

mæ (for mæd), adv. 1) med; i Følge med. Han vil ikke vera mæ. — 2) ogsaa, tillige (ester et Drø hvorpaa der lægges nogen Bøgt). Det ha vore her mæ: de have ogsaa været her. Han mæ va har: ogsaa han var her. D'a sa stort mæ: det er desuden saa stort. Gall. Vald. Sbm. og fl. — Ellers sædvanlig; og, ogsaa, aa, au.

mæ (for mæd), conj. men; medens. Han va har ma mæ kulle (o: medens vi hvilede). S. mæba. mæ-dregjen, medbragen; medbragt. mæ-faren, adj. behandlet, medhandlet. Mæfær, f. Behandling, Medhandling. Ma go' Mæfær: ved en varfom Behandling.

Mæhangar, m. Mæbænger, Sæbroer. Sedder ogsaa Mæbæ, m.

Mæhelde, n. Mæhold, Samtykke.

Mæhjæpar, m. Mæhjælper.

Mæffe, (m.), vilde Sværtdillier (Lris

Pseudocorus). Jæberen. (G. R. mækir, et Svært). Rannet grunder sig paa Bladenes Stikkelse.

Mætte, m. Lortehuus; s. Mætte.

mæfra, v. n. (a - a), brøge. Lell. Gbr. Ræmb. (Jøl. bekræ). I Lell. kun om Gheber; derimod „blakte“; om Jaar. Jf. bræla.

mæ kvart, 1) efterhaanden, lidt efter lidt. Mætt i Rbl. hvor det hedder mæ kværet. Jf. ettekvart. — 2) undertiden, af og til, en og anden Gang. Meget brugt i Fosen, Ræmb. og Helg. 3) beels, snart. Mæ kvart sag e ban, a mæ kvart sag e ban inke. Helg.

Mætt, m. Sandballe, Elvedaffe; de bratte Baller som efterhaanden have dannet sig langs med Elveløbene, og som tildeels bestaae af løs Sand (Kunemal). Meget brugt i Tr. Stift. Vel egentlig Mæl (Jf. Jøl. melr, Sandgrund). Gaardnavnene Mæle (aab. e) i B. Stift ere at henføre til dette Ord.

Mætt, s. Mælom. mætt, f. mala.

mæla, v. n. (e - te), maale, udmaale, beregne efter Maal. Alm. (G. R. mæla). mæle upp: opmaale. mæle upp-atte: maale om igjen.

mæla, v. n. (e - te), tale, sige noget. (Sjældent Ord). G. R. mæla. Mætt i Talemaaden „mæle fyre“, a: omtale noget forud, tale om noget som skal ske. Ebn.

mælænde, adj. som man kan maale.

Mælør, m. det som man maler; Korn som bringes til Møllen, eller Mæl som bringes tilbage fra samme. R. Berg. Ebn. Helg. og fl. I Tr. Stift tilbeels Mælø. (Sv. mæld). — Mælørasas, n. Røs som føres til eller fra en Mølle. Mælørasett, m. Sæt med Korn eller Mæl.

Mæle (Haudemåle), s. Hovudlag.

Mæle, m. et Maal, som udgjør en vis Deel af en Lønde. Størrelsen af dette Maal er meget forskjellig. I Ebn. betegner det en Trediedeel af en Lønde, og bruges kun som Maal til Sild og anden Smaafisk. I Rbl. kal det betegne en Fjerding; i Lell. en Sjettebeels Lønde, og paa Hebemærken en Dittendeel eller en Skæppe. I Sogn, Hall. og Balbers er Mæle mest brugeligt, nemlig som Kornmaal, og betegner da en Tiendeel af en Lønde (det samme som Afse paa Bofs). I sidste Tilfælde udgjør det altsaa den Tiendeel en Skæppe, da nemlig den gamle Lønde, hvorefter Mælerne regnes, er noget større end den almindelige Maal-

tonde. G. R. mælr synes ogsaa at have været noget forskjellig (Jf. Berg. Ralsst. 29. 101). Jøl. mælr forklares ved en i Lønde.

Mæle, n. Mæle, Stemme. Mætt i Forbindelsen „Maal a Mæle“. (G. R. mæli).

Mælestang, s. Maalestang.

Mæling, s. Maaling, Dymaaling.

Mæling, m. 1) et Maal Jord (2500 Alen). Drl. og fl. Et Mælings Længde: en Længde af 50 Alen. Drl. — 2) et Engsklyffe, som man kan slaae paa een Dag. Hall. Gbr. Kalbes ogsaa Mærlateig og ansees som 4 Maal Jord.

Mællag, n. en Jordklyb, som udgjør en Fjerdedeel af en „Bog Fisk“, og svarer omtrentlig til en halv Stykke. Søndmør (hvor Gaardenes Størrelse sædvanlig regnes efter Mællag). Mællæ for Mællag. Ordet udtales med et kort a, men ikke med Lyden af dobbelt l.

Mællom, s. Midsummer, Liden fra Pløningen til Høstet (,midlum Dunno“). Balbers. Ogsaa Mællom (Løten, Hebemærken). Ellers Svaball.

mælt, adj. 1) maalt (af mæla). 2) beskaffen med Henfyn til Strømme. Høgmælt, grannælt, kringmælt.

mæltur (mæltur), adj. fuldt af Sandballe; s. Mæl.

mænast, v. n. (ek - tek), frante, vantrives, plæges med en langvarig Svagelighed. Nordre Berg.

Mænastyje, s. langvarig Syge, indvortes-tærende Sygdom. Ogsaa Mænelse, n.

Mængde, s. Mengd. mængje, s. mengja.

mænke, bindre, forbyde, s. meinka.

mænt, s. ment. mænte, s. menta.

Mær (el. Mærr), s. en Hoppe. Alm. og meget brugt. I Gentil udtales det altid kort (som Mærr), men Fleertal hedder tildeels Mærar og i B. Stift overalt Mara (i Hard. Marar). Hertil svarer Sammensætningsformen Mara, s. Ex. Marafyl, Maranfjell. Jf. Verbet mara. (Sv. mærr; G. R. meri og merr; Fleertal marar forekommer i Lovene 1, 75). Sjældnere Navne ere Mersa, Mersa, Mærr; jf. Drl. Fylla, Lobba. — I Sammensætning betegner Ordet tildeels Hest i Almindelighed; saaledes Marahær (Hestehaar), Marastall (Hestestald); ligesaa i Forbindelse med Læs, Krubba, Maan, Møl, Land o. s. v. Kan forsværes med G. R. marr, Hest.

Mær, m. et Slags Kurv eller Kube til at fange Fisk med i Elvene. Jæb. I

Økerbalen det samme som Raffetina.
 Sf. Mæra.

Mærasta, Mærasten. (Sels. (Namb.).
 See Mærasta.

mærke, s. merka. Mærkje, s. Merkje.

Mærrein, s. en Vasse, tæt nedenfor
 Strandbredden i Sandene. Tell. Ba-
 kerud. — S. Mærastje.

mært (for merkt), s. merkfa.

mærsett, adj. tilagt til Dyfstring, om
 Kvæg. Nbl. og fl. Ellers: påsett.

mæt (mæt'e), adj. anseelig, dygtig, fuld-
 kommen, som har noget Værd eller For-
 trin. Meget udbredt søndensjæls og i
 B. Stift, men bruges sædvanlig kun
 med en Negtelse; s. Ex. Han æ Ne
 for mæt'e: der er ikke meget ved ham.
 (G. N. mætr, ypperlig). — mætare:
 bedre, fortrinligere.

mæta, v. a. (mæt; matte; matt), ag-
 te, andse, stotte om; anse, sætte no-
 gen Pris paa. Han mæta da ikke stort.
 B. og Tr. Stift, Tell. og fl. — G. N.
 meta, vurdere; Sv. måta, maalt. →
 Sf. Mæt og mata.

Mæta, s. Værd, Fortrin, Anseelse. Da
 da ikke stor Mæta paa det: de være ikke
 af noget stort Værd.

mætande, adj. verb. at agte.

mæteleg, adj. fortrinlig, ypperlig. Nor-
 dre Berg. (Kun ironisk).

Mæ, s. Mød. Mæa, s. Møde.

mødall, s. mødesam.

mødd, besværet, overlæst; ogs. træet.

møde (møa), v. a. (e - de), 1) ubmatte,
 gjøre træet. Gbr. Sbm. og fl. (Af mød,
 adj.). mœ seg: anstrenge sig, arbeide
 sig træet. — 2) besvære, uleilige, paaføre
 Møte. Mære aim. Eg torb ikke væde
 han mæ de. Sf. bry.

Møde (Møa); s. Møte, Besværet, Uleilig-
 hed. Sv. möda. G. N. mødi. (Paa
 nogle Steder bruges ogsaa den uvrste
 Form: Møle). — Et „Møde“, n. af
 Subst. Mød, findes i Lølmøde.

mødeløst, adv. mageligt, uden Møte,

møden, adj. anstrengende, trættende.

mødesam, adj. møjtom, besværlig. (S
 Sbm. mødesam'e). Dgslaa mødall og
 mødeleg (møle).

mødest (møast), v. n. (Jvf. mødest),
 besværes, have Møte med noget.

Møding, s. Anstrengelse, Udmattelse.

møe, s. møde og mølle.

Møf, s. Møl. møl, s. mølla.

Møle, n. Slemning, Lune, Humør. Me-
 get brugt i Dst. Gbr. Sbm. og fl.
 (Sf. Lot, Lone, Føre). Dgslaa om den
 Tilstand eller Bestaaelse hvori en Mølle
 befindes; man siger saaledes, at Kvær-

nen er „i godt Møle“, naar den er klar
 og mæler godt, men „i lætt Møle“
 (eller Dmøle), naar den mæler slet.

Denne Betydning er maaskee den op-
 rindelige, og Ordet kunde altsaa ude-
 des af mala (mol).

mølt, adj. 1) beskaffen med Sænsyn til
 Malningen, om en Kværn. 2) findet, i
 et vist Lune eller Humør.

Møna, s. Rygmars. Nbl. (hvor der gjæ-
 res Forskel paa Merg og Møna. (Søl-
 møna).

Møne, n. Lagrug, det øverste af et Lag;
 ogsaa Gavl, Ende af Lagruggen. Mm.
 Her til Mønesaas (nogle St. Møn-
 saas), m. den øverste Lagbjælle. Søn-
 densjæls. Mønetrode (-troa), s. en
 Stang imellem de øverste Hæle i et
 Spærrelag.

Mønmar (Møgener), s. Mennar.

møra (for møbra), v. a. (a - a), labe
 patte, slippe Sammene til deres Møbre
 for at de kunne patte. Nordre Berg.
 Sbm. Sels. og fl. Heraf Møring,
 s. og Møringstid, s. den Tid, da Sam-
 mene føres til Møbrene, omtr. Kl. 6
 efter Middag.

Mørasta(n), m. Mærastens Tid, omtr.
 Kl. 6 eller lidt senere. Nordre Berg.
 Sbm. Runde forklæres af det foranstøede
 Møring; men Ordet bruges ogsaa i
 Namb. og Sels. i Formen Mærasta.
 (S Namb. omtr. Kl. 5). I søenke
 Dtal. findes mæra, hvilket ogsaa hen-
 tyder paa en anden Oprindelse.

Møring, m. Indbyggere af Mørene (=
 Normøring, Sunnmøring). Dgl. Mør,
 m. og Møra, s. forekomme, men me-
 get sjelden udenfor Sammensætning.

Møse, s. Møsa. møsse, s. møssa.

møta, v. a. og n. (e - te), 1) møde, træffe,
 s. Ex. paa en Vel. G. N. møta. (Sf.
 Møt). Dgslaa v. n. komme i Beten,
 møde imod. — 2) sætte sig imod, standse,
 hindre, brive tilbage eller til Siden.
 (Sf. gjegna, bagla, venda). møte fra
 Møra: bortvænde Kvæget fra Ageren.
 møte i Dyr'enne: passe paa at ingen
 styper ud. — 3) indfinde sig paa bestemt
 Tid og Sted, komme til et Møde. —
 Partiel møtt, mødt; standset.

møst, v. n. (Jvf. møstet), mødes,
 møde hinanden; ogsaa møde sammen,
 grænse til hinanden; s. Ex. om Gaar-
 bens Marker. G. N. møstast.

Møre, n. 1) Møde, Sammentraf (=

Møt). 2) Sammentraf, berømmet Mø-
 de. 3) Hindring, Standsning, Noget
 som kommer i Beten. — Te Møtes:
 imod hinanden.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

Møte, s. Møde.

møten, adj. hinderlig, møbstræbende. (Sjelden).

Møting, f. Møbstant, Tilbagebriden.

Møy, f. Mø. 3 gamle Viser ogsaa med Betydning af Dige i Almindelighed, ligesom G. R. meyr. Fleertal tildeels Møyar. — Møydøm, m. Møbdøm.

møysjå, v. a. (e-te), 1) fortynde, blande med tynd Bøfste; f. Er. i Røgtingen. Meget udbredt. (Af Raul). Heraf møyske, fortyndet. — 2) læske; ogsaa møys eller give med en Skee. Sogn. — 3) blødgjøre, berede noget som et haardt. Øbr. (Elers møysjå). Møysjing, f. Fortyndelse.

Møysjå, f. en Blødgjørelse; en Slump Bøfste, hvormed noget fortyndes.

Møysjering, f. en gammel Dige, Pøbertmø. Lell. (Søl. meyerling). Elers Laustjaring (Nordenfjelds), Attegloy-ma (R. Stift).

møyr, adj. mør, mør, ikke setg. Rest om Rjøb. G. R. meyr.

Møyre, f. Rødder, blød Grund i Bamdet. Lell.

Møyleitje, m. Mørhed. (Sjelden).

møyrna, v. n. blive mør.

møyrvoren (aab, o), noget mør.

Møys, f. Røise. (3 Røstmøys).

N.

na, adj. farrtig; see nauv.

na, for denna; f. denne.

Nabb, m. Knag, Nagle, Pind til at henge noget paa. Alm. 3 Øbr. ogsaa om Spigere paa en Døg.

Nabbe-tre, n. en List med Nagler til at henge Klæder paa.

nabeitt, adj. graablig, gribst, bløsig efter noget. Bruges i Sdm.

nada, f. nada. — Nadde, f. Raggie.

nassa, v. n. gnave, tygge, æde.

Nagg, n. 1) Gnaven, Gribning. (Sjelden). (S. Rogg). 2) Fæl eller Stabe paa Legemet. Jæb. 3) Nag, Anger; ubertiden ogsaa Gad, Stenstak. Jf. Agg.

nagga, v. a. (a-a), 1) gnave; ogsaa æde, græsse; f. Er. om Heste. Ørt. 2) forurolige, plage, ærgre. Sjelden. Jf. onagga. 3) nage, ængste. — Jf. nyggia.

Naggje, m. Fjst, Lap, et lidet Stykke Læder. Nordre Berg. Rogle St. Nadde.

Nagl, m. 1. (Fl. Negler), Negl, paa en Finger. Søndenfelds er det tildeels Feminin (ligesom Søl. nøgl). Dativ i Fleertal: Noglæ (Nordre Berg.) Han fællt alt so unda Noglæ sto, o: han fik alt hvad man kunde give Sltv paa, saa meget som muligt. (Sdm.).

Nagl, m. 2. en Mensgheddom hos Dyr; en Hinde som trækker sig ind over Diet.

nagla, v. a. f. negla.

Nagle, m. Nagle, Iser af Tra. Hertil Naglemne, n. Tra at flere Nagler af. Naglehol, n. Naglebul. Nagle-hovu(b), el. Naglehaud, n. Nagle-bøved. — Jf. negla og Nøgla.

Naglebit (aab, i), n. Smerte i Neglene af Frost. Er. Stift, Sdm. og fl. 3

Sogn: Naglaspretta; Elers Nagle-frost.

naglefast, adj. fæstet med Nagler, henhørende til selve Bygningen.

Naglerot, f. Neglerot.

nakjen, adj. (Fl. nakne), nogen, ubedækket; ogsaa om En som har for faa Klæder, eller hvis Klædning er meget forslidt. G. R. nakinn (og nokviddy; Sv. naken. — Jf. næske.

Nakk, m. Bjergknold, en udsaaende Knold eller Puffel paa Siden af et Fjeld. Sdm. (Dativ i Fleertal: Nokka). — En ubestemt Betydning findes i Talemaagen Nakk a Nur. Han fær bøde i Nakk a i Nur: han vælter og vrider sig paa alle Maader.

Nakkebur (aab, u), m. en stiv Holdning, det at man sætter Nakkten høit.

Nakkehola (aab, o), f. Nakkegrube; Hulningen under Nakkten.

Nakke, m. (Fl. Nakka, r), 1) Naffe, Bagbøved. (G. R. hnakki). giera Nakke: sætte Nakkten høit. — 2) i Fleertal om smaa Stumper eller Kanter, som hugges af Løstfl. Løstnakkar. — 3) Kroq, Hage, Krumning. Inbr. Elers Nakkje.

naknast, v. n. blottes, blive nogen. Sjelden.

nall (hvitebe), f. gnella.

Namn, n. Navn. (3 Sogn Nahn, Fl. Nohn). G. R. nahn og namn. Ogsaa om en Smule, en eneste Ting som kan talbes med et vist Navn; f. Er. om Fiskere: "Det fællt ikke Namn'e", o: ikke en eneste Fisk; — hvilket ogsaa udtrykkes ved: "Jukje Liv som Jst heite". — Da da da Namn te Punga: det var

dog noget som kan kaldes Fænge. (Sogn og fl.). Se Navns: i Navnet (ikke i Virkeligheden). ropa ein þu Navn: kalde En ved at nævne hans Navn. gát ette Namna: ønske at blive optalt. (Sigter til det Tilfælde, at en Rone drømmer om en af sine afdøde Slægtninger, kort efter at hun har faaet et Barn, da nemlig den Afdøde siges at gaae efter Navnet eller vilde at Barnet skal faae hans Navn).

Navne, m. en Navn. Gan e Namnen min: han har samme Navn som jeg. (Ligt for begge Køn).

Navnebyrde, n. Ombytning af Navn.

Navnedal, n. Register, Navneliste. (Sjelden).

navngjæten, adj. navnkundig, meget omtalt. B. Stift. Tell. Indr.

navngjæven, adj. nævnt, navngiven.

navnkjend, adj. navnkundig, hvis Navn et vel bekendt.

namulaus, adj. som ikke har Navn.

Napp, m. s. Knapp.

Napp, n. 1. et Nyp, et liden Nyl.

Napp, n. 2. Noppe, Flos, smaa Duffer som ved Bevning eller Spning sættes fast paa Løt. Fjer om det store Flos, som ved Bevningen faaes ind i et Sængeteppe. (Nyenapp). Berg. Stift. Gbr. Drk. — Hertil Nappvulk, f. kort Nlb, som bruges til „Napp“. Nappes Kjevle, n. en Nobel eller Balle hvorpaa Nappet tilføres. (I Edm. Nappeslove).

nappa, v. a. (a - a), noppe, sætte Flos eller Noppe paa. Heraf nappa: noppe, flosset. Et Nappa-Duget en Due med Flos eller Noppe.

nappa, v. n. (a - a), 1) pylle, plukke; f. Er. i Haar eller Fjer. Gbr. Drk. og fl. (Andre St. nuppa). 2) nyppe, rykke smaa. Søndenfelds.

nappast, v. n. rykkes, træktes med hinanden. Rest søndenfelds.

Nappetaf, n. en liden Strid eller Dyst.

nara, v. n. (a - a), blæse, lufte; især om en kold Vind. Rbg. Tell.

Nare, m. en svag og noget kold Vind, Træk, Hjelvblæs. Rbg. Tell. (Det samme som Snog). I svenske Dial. nare. Jf. Snare og Gnerre.

Narill, f. Narelle.

Narr, n. Nar. gjera Narr ta ein: have En til Nar, gjøre Spot og Latter af En. Ett stort Narr: en meget naragtig Person.

narra, v. a. (a - a), 1) drille, bryde, drive Spøg med En (= bry, erta). B. Stift og fl. 2) narre, flusse, bebrage.

narrast, v. n. drilles; gjættes; ogsaa spøge, stemte med En. Eg bare narrast ma deg: det er kun mit Spøg. Jf. fantast.

Narrefær, f. naragtig Afserb. Ligestaa Narrefnaff, n. naragtig Snaal.

narrefus, adj. tilbøjelig til at drille og drive Gjæl med Folk. Tell.

narreleg, adj. naragtig. Tell.

Narreskap, m. Gjællerie, Narrefæger. Oftere Narrt (for Narteri), n. Driftet ogsaa betyder Sluffelse eller Debragete.

Narreskiffa, f. Gjæl, Spotteskugl.

Narri, n. f. Narreskap.

narra, v. n. gaae, bygge paa noget.

Narve, m. Dørhjul; f. Nowe.

Nasa, f. Næse. Tilbeds i Næ. Stift. Nordre Berg. og fl. Ellers Nos (Med Fleertal Nasa, Nasar); nogle Gæder Næse, m. (Namsb. og fl.). I Nordre Berg. hvor det hedder Næse, f. bruges det ofte i Fleertal og har da i Dativ Nosar (aab. o). I Drk. hedder Samtallets Dativ: Nusum (Nomin. Nasa). — I Sammensætning bruges altid Formen Næse eller Nasa. Hertil Næsebetn, n. Næseben. Næsebit (ii), m. en meget skarp Kilde. Næseblod, n. Næseblod. Næsebor: (aab. o), f. Næsebor. Næsebuk, m. Kommetorflade. Næsefiske, n. Fæferte, som begynder helvigt, men snart faaer Ende. Næsegrønt, m. tvungen eller fremhøjet Grand. Næseklæde, m. Næseflue; Næsegerigheb. Næsekort, m. Næsetts. (Nordre Berg.). Ellers Næsetipp, m.

nasa, v. n. (a - a), 1) lugte til noget; mest om Dyr. (Jøl. nasa). 2) spejde, snuse, vise en utidig Nysgjerrigheb.

nasefim (aab. i), adj. som har skarp Sands til at lugte, er nem til at hende noget paa Lugten. Sogn.

naselæus, adj. næseløs.

nasevis (ii), adj. meget nysgjerrig; ogsaa næsvits, uartig.

Nasing, f. Speikben; Smuserie, overbrevven Nysgjerrigheb.

nast, adj. behændig, raff, nem. Nordre Berg. (I Neutr. nast). Jøl. nast.

nastra, v. n. klynke, græde; om nyfødte Børn. Gbr. (I Sogns Nastra).

Nat, eller Næte, m. 1) Fuge; Sammenfaldning i Plankedark; Stedet hvor to Rænder støbe sammen. Spl. Ellers Mot og Jella. (Holl. naad). 2) Hjornesnit, det Stær hvorved Lommerkøfene sammenfaldes i Hjornet af en Dag. Redenæs. Ellers Last, Ros, Ravehogg.

nata, v. a. sælbe sammen. (Sjelden).

Nate og **Nata**, Sammensætningsform:

af Vot (aab. o), o: Rød, Hælseløb. Hertil Nataaar, n. Kar med Hensyn til Rødder. Nyl. Narehams, m. Røddelase; ogs. Høfen paa Rødder. Narekjenne, m. Røddelærne. Nateskog, m. Røddestov (S. R. nataskogr). Naretskrik, f. Røddetrøje (Fugl); tilveels ogsaa om Egernet. (Edm.) Nateskurm, f. Røddestak. Ogsaa Nateskudn (for skud) i Hørd. og fl. Narevisse, m. Hundblomsterne paa Hælseløen; den røde Knop som banner Espiren til en Røddelase. Edm. og fl. naten, adj. nem, behødvig, rask. Edm. (Sjældnere end nat). Isl. natinn. Natklauv (Natklau), f. Dilløv (= Lagklauv) paa Dyrenes Fødder. Sogn. Jæb. Gbr. — Andre Stæder Natklauv og ellers Lagklauv. Nat, m. Bjergknob, Top, Punt. Hall. og Kere. Ekers Raatt. Nat, f. (fl. Nat'er), Nat. Hedder ogsaa Nott (aab. o) i Kr. Stift, Søndre Berg. og Hall. (S. R. nót og nat). Fleertal altid med lang Vokal (Nat'e, Nat'er, Nat'ar, Nat'a). Latin Fleertal i Nordre Berg. Nottar; f. Ex. ei ta Nottar, o: en af de sidste Renter. I Sammensætning overalt: Natte el. Nattra. — De Nattræne: til Ratten. (I Hørd. og Sjl. hedder det: „te Nottar“. S. R. til nótur). Paa Natte Libe(r): ved Nattefiber. Mibt og Natt: mibt om Ratten. (Edm. og fl.). Ekers: „hogst aa Natt“; i Ag. Stift ogsaa: hogst Natt, og „hogst Nattes“. — Na Natt'a: om Ratten. Ut ette Nattræne: langt ud paa Ratten. „I Natt var“, om den forbigangne, og „i Natt hem“, om den tilstundende Nat. Dnnor Natt: Ratten efter imorgen. I fyrre Natt: Ratten til iforgaars. Natt'a til Mandags: Ratten imellem Søndag og Mandag. natta, v. n. overnatte, hvile Ratten over. Sjældent Ord. I Tell. hedder det: notte. (Isl. nátt). Jf. nette. nattra (for knatta), v. n. balle, hugge tidt og smaat. Rbg. Nattegangs, f. Gang om Ratten. Nattekvild, f. Nattehvile, Nattero. natteleggen, adj. som har ligget Ratten over. (Sjælden). Nattelegje, n. Natteleie; Hvileplads for et Fartøi. Nattemun (aab. u), m. den Forandring som en Ting faaer paa en Nat. Natteseta (aab. e), f. det at man sidder oppe om Ratten. (Sjælden). nattefaden, adj. som har staaet Ratten

over. I Edm. nattefiden (aab. i), f. Ex. nattefida Mjell: nattegammel Natt. Nattevakstr, m. Nattevaagen. Nattefugl, m. Natfugl; ogsaa En som er meget oppe om Ratten. nattefeta, v. n. udsætte Jfstergerne til Ratten. B. Stift. Nattefo, f. natligt Dyhold, Overnatelse; ogsaa Stoi eller Arbeide om Ratten. Drt. Natteføve, f. Lovetand; ogs. Høgeutt og andre Planter, hvis Blomster lukke sig om Ratten. Ekers Røvelføve. Natur, f. Natur, Sind, Tilbøielighed. (S. R. natura af et latin Ord). nattura, v. a. ynbe, synes vel om; ogsaa haer godt af. Nordre Berg. Natvør (oo), m. Aftensmad, Aftensmaaltd. Gbr. Drt. Rbm. og fl. Ekers: Natvør (Nedenas og fl.) og Nottvør (Rbg. Tell.). Andre Stæder Røvelvør, Røvelsmat. S. R. naaverdr. Gam. Dansk natvord, natverd (hvorfra siden Ravvør). Jf. Vor og Vør. natvora, v. n. spise til Aftens. Drt. nau, knap, farrig; f. nauv. nau, adv. f. nog. Nau, f. f. Nauv. naua, hindre; f. nauva. naubbea, f. naubbibja. Nau(b), f. 1) Rød, Trang, Mangel. 2) Vanskelighed; ogs. Fare, Farlighed. Na Nau'a: knap nok, med Rød og Neppe. (Aab.). 3) Nødvendighed. De ingja Nau paa: der er ingen Nødvendighed forbaanden. — Ordet hedder Nau i de sydlige Egne (Rbg. Tell. Jæb. Hørd. Nyl.); ellers hedder det Nø (i Nyl. og Edm. Nød). S. R. naud. Heraf nøyde, nøybek. nauða, adj. usel, ringe, lumpen. Edm. Meget brugt i Sammensætning. Nauðadom, m. 1) en liden, ringe Ting; 2) Smaalighed, Færrighed, Gulerie. Nauðahett, f. det samme. Nauðasamm, Guler, ubjelphsom og smaaligt-tænkende Person. Nauðatung, n. vel, ringe Ting. nauðastjngjen, adj. 1) ringe, meget lidet og uanfælig. 2) færrig, guleragtig. Edm. nauðalege, adv. uselt, smaat, færrigt. De va so nauðale' lite, o: faare lidet, høist ubetydeligt. Edm. nauðbanna, v. n. bande idellig. (I Gbr. n'banne). Dette nauð (eller nau) bruges saaledes i Forbindelse med mange Verber om en idellig eller uafbrudt Beholden. (Nordre Berg. Tell. Drt.

Selv. og fl.). Paa nogle Steder bruges oftere ni eller nid; s. Er. nidstira. (Nbl. Gbr.)

naudbidja (naubea), v. n. bede idelig og indstændigt om en Ting. Sbm. Inbr. Drl. og fl. nogle St. nibeaa.

nauddriffa, v. n. driffe uopbørlig, tvinge sig til at driffe.

naudgød (naugo), adj. overordentlig god, alt for god. Han er nu lakke for naugo helber. Rbg. Inbr. og fl.

Nau(d)hjelp, s. Nødhjelp.

naudhogga, v. n. bugge uafslæbt. Saalebes ogsaa **naudbanfa**, **nauddriva**, **naugrava**, **naufasta** og fl.

Nau(d)høve, n. Nødsald. Nbl. og fl.

naudfalla, v. n. falde uopbørlig.

naudfomen (aab. o), adj. forlegen, høft trangende. I Sbm. **nødfomen**.

naudlege (naule), adv. nødtig, ugerne. Han vil naule misse da. Gbr. I Sogn forekommer tilbeels „naule“ med Betydningen: nødvendig.

naudleita, v. n. lede meget flittigt.

naudloffa, v. n. løfte uopbørligt. I Gbr. ni'loffe.

naud(n)nyttug, adj. overordentlig flittig, yderst arbejdsom. Tell.

naudropa, v. n. raabe uopbørligt.

naudsjelda (nausjella), yderst sjelden. Tell.

naudspyrja, v. n. spørge meget flittigt, udfritte paa det omhyggeligste. (Paa Selv. nauspøra).

naudstadd, adj. meget forlegen, kommen i Krise. I Sbm. **nødstadd'e**.

naudstira, v. n. stirre længe og uafbrudt paa en Ting. B. Stiff. Tell. og fl. Dgsaa ni'stira (Gbr. Drl. Nbl.). Ellers einstira og meinstira.

Naudsyn (Nausyn), s. 1) Nødvendighed. Nbl. Sbl. Stav. Amt. (G. R. naudsyn). 2) en nødvendig Gjerning; især om at pleie de Syge og Døende. I Nbl. betegner det ogsaa Begravelse, Liggbegjængelse, — og har da sædvanlig Formen **Nausyn** eller **Nausn**.

naudsynleg, adj. nødvendig. (Sjelden). G. R. **naudaynlegr**.

naudsynt, adj. nødvendig. Søb.

naudtigga, v. n. tigge uafslæbt.

naudtrengd, adj. nødtvangende, meget forlegen for en Ting.

naudtrua, v. n. true stærkt; ogsaa trygle uafslæbt om en Ting.

Naudturft, s. Nødtørst. Hedder oftest Nødturt og Nødtørt.

naudtægleg, adj. overmaade takkelig. (I Spøg og med en Røgtelse). Tell.

nau(d)vaffer, adj. overordentlig vaffer,

sa smul at man bliver forværet demaf. Saalebes ogsaa: **nau-ven** og **nauvin**.

nau(d)velde (nauvelle), v. s. opægte, tirre, forfølge En med Fornærmelser. Selv. Han gjelt aa nauvella me.

Nau(d)verja, s. Nødværge.

naule(ge), adv. nøie, nølagtigt. Han uttybde da so naule. Sogn. (Naaste for noglege). Fintdes ogsaa i Betydningen: nødvendig, absolut (s. **naudlege**).

nauger, s. **nauver**. **naugo**, s. **naudgød**.

Nauhøve, s. **Naudhøve**.

Nauke, m. Anstremelse, stærk Anspændelse af Krafterne. Sbm. Han tol'isse Nauken (om En som er søg og søgkelig). Jøl. hnauk, n.

naukra, v. a. anstremge udmatte. Han naukra se for myse. Sbm.

naule, s. **naudlege**, og **naule**.

Naus, m. Bjergtsnob; s. **Rnaus**.

nauv (nø), s. **njøsa**.

Nausn og **Nausyn**, s. **Naudsyn**.

Naustr, n. Baadestuur, Huus ved Søen til Forvaring af Baade og Fiskerebaker. Alm. G. R. **nauet** Hertil **Naustrbite** (aab. i), m. Blæste i et Røst. **Naustrløm**, m. et Loft i samme.

Naustruust, f. Baggelade; og **Naustrverfje**, n. Bygningsfang til et Røst.

naustrire, s. **naudstira**.

Naut, n. Røb, Søved, Dyr af Hornkvægets Slægt; især Slagtenøb. G. R. **naut**. Dgsaa om et uordentligt eller ureentligt Menneske.

naut, nøb, beholdt; s. **njøta**.

nauta, v. n. bære sig ad paa en usømmelig Raade. **Nautefær**, s. **dyrsk**, uforstammet Abferd. I Nordre Berg. ogsaa **Nautesnakk**, n. Iderlig Snak.

Nautefjos, n. Føbuus, Røtsald.

nauten, adj. 1) usømmelig; uforstammet; 2) dum, tøstet. (Mandal).

Nautsfall, n. Røp af et Slaget Røb. B. og Kr. Stiff.

Nautsfoð, og **Nautfo'e**, n. Vinterføder til et Røb.

nautt, adv. knap, neppe, med Røb. Det funna nautt foma fram. Rbg. Tell. (I Rg. Stiff: **fnautt**). Om det egentlig skulde hedde **nautd** eller **nautst**, er uvist.

nauw (nau), adj. 1) knap, trang; især om Binden, naar man faaer den næsten imod sig i Sællæden. 2) farrig, nøieregende, antragtig. B. Stiff. (i Formen **nau'e**). — foma ut i da nau: komme i Krise, faa Rødbør. — Om Ordet virkelig skal skrives med v, er ikke ganske sikkert. Lignende i Betyd-

ningen ere: nauvet, nauget, naag, nifker, na. I danske Dial. hedder det ny og nog. Holl. naauw. Ang. kneév. Isl. hnöggr.

nauva (naue), v. n. (a - a), hindre, være til hinder. Meget brugt. i S. Stift (i Formen naua). Da naua intje: det hindrer ikke, Rader intet.

nauvelle, f. naubvelbe.

nauver (nauv'r), adj. knap. Fosen. Nest i Neutrum (nauvert). I Drl. ogf. nögert; i Sogn tildeels naugert. Jf. nauv.

Nau, n. Bjulnav, det Stykke som danner Midten af et Bognshul. Søndensfielbs. I Drl. Nav (aab. o), f.

nava, v. a. sammensætte Lemmerstykke i Hjørnerne ved et Indsnit (Nav).

Nava, f. Reve.

Navar, m. Navet, Bor. I Obr. og Drl. Navvar. Fleertal overalt Navrar, c. S. N. nafarr. Hertil Navarsbol, n. Naverbul. Navarsbus, n. Slede til en Navet. Navarslegg, m. Stikken imellem Skafet og Eggen. Navarsfjæra, f. Eggen eller Bldet paa en Navet. — Navrebald, n. en Hjel med Sukker, hvori Navere opfattedes.

Navehogg, n. det Indsnit, hvorved Stoffene sammensættes i Hjørnerne af et Huus. Ellers Laft og Nat. S. Nav.

Navehove (aab. o), el. Navehaud, n. Enden af Stoffene i et Hjørne; den Deel som er udenfor Fugerne.

Navepist, m. Hærdesmutte. Sdm.

navla, v. a. klippe Navlesnoren paa et Foster.

Navle, m. Navle. — Navleband, n. Navlesnor. Ogsaa kaldet Navlestreng, m. og Navlebaft, n. (Sdm.). Jf. Løf.

naa. 1) nu, f. no. 2) naar, f. naar.

naa, for hanaa (honom), o: ham. Na'naa: med ham. Li'naa: i ham.

naa, v. a. og n. (r - bde), 1) naae, række til, komme hen til. 2) opnaae, bekomme; ogsaa oppebie. 3) v. n. strække til, blive lang nok. — naa atte: indbente, komme til paang. naa att'i: faae fat igjen. naa i (naa ti): naae hen til, faae fat paa. naa ihop: række sammen. — naa til (te): komme til, komme nær nok. Hadd'eg naatt dit: kunde jeg naae dig herfra; el. havde jeg nu været der. — Particip: naadd.

Naaa (et Røgle), f. Røba.

naaade, adj. opnaaellig, som man kan naae eller bekomme.

naadaa, og naae, f. Røba.

Naade, m. Naade, Gunst.

naade, v. a. benaade, vise Naade.

naadig, adj. naadig; ogsaa langmodig; feiligg, frejsommelig.

Naee, m. Dødning, Liig. (S. N. na'r). Sbl. Sjelden og forældet. Han ser ud som ein Naee (om En som er meget bleg og mager). Hertil høre nogle af de følgende Ord.

Naeebe, n. en Vantrivning; et lidet og uselt Dyr. Sogn.

naeeleg, adj. bleg, mager, vantreven. Tildeels i Berg. Stift. Hedder ogsaa naaeleg (Sbl.), naeeleg (Sdm. og fl.), naestien (Drl.).

naeen, og naegam, f. nokon.

Naeing, f. Dypnaaele. Ogsaa den Kredt som man kan naae ud over. Sjelden.

naeke, f. note.

Naal, f. 1) Naal. I Nordre Berg. har det i Fleertal Naale. 2) Lørn, Pig paa Traer. Klungrenal. Ogsaa om de spidse Blade paa Naaletrærne. Einaal. Jurenal. 3) et Redskab af Træ, hvormed man binder Garn. — Naalauga, n. Naalesie. Naalhus, n. Naalehuus. Naaletraad, m. Traad af om trent en Alens Lengde, eller saa meget som man kan trække med Naalen ibet man spær.

Naaljos, n. Gnift, Lysning, som viser sig paa et Menneskes Haar eller Klæder; forud anseet som Bartsel for et Dødsfal. B. Stift. I Sdm. ogsaa Naaljos; ellers Naaljos (Jf. Naal). Paa Helg. hedder det Feigbljos.

Naalukt, f. Higlugt. Helg.

Naalus, f. Kløe og Skrillen i Hud, som undertiden paakommer kort forud for Døden. Helg. (hvor det ogsaa hedder Helmaur). Foretkilles ellers som en Fjorremmelse af bibende Udsi, ligesom Isl. naalus. — Af Naal, eller Naal, o: Dødning.

naalut (naalette); adj. tornet, pigget; om Traer.

Naam, n. i Detybn. Berettigelse. forekommer i „Enjonam“, o: Sneens Dp-toning. Sdrb.

naamaeste, adj. nærmeste. S. naamaeste. naamen, adj. lam, stiv eller følesløs i enkelte Lemmer; rørt af Slag, para-lyttf. Meget udbredt Ord. (B. Stift. Helg. og fl.). S. Sv. nummen.

naame-nær, i Talemaaden, intje naame nær“, o: langt fra ikke. Dæ va'ke naame nære saa kort: det var langt mindre. Meget brugligt i Nbg. og Zell. Af et forældet Ord.

naanøysten, adj. gneragtig, som samler og benytter endog de ubueligste Ting. Tell.

naape, v. a. naae, faae fat paa, indbente. Sdm. Jf. nape.

naar, conj. 1) naar, paa hvilken Tid; 2) medens, i det Tilfælde at; 3) hvis, dersom. Ordet tyder ofte som naa (især foran Konsonanter); ellers hedder det ogsaa nær (Nbg.) og ner, med Luft e (Hall. Valb.), især i den første Betydning. G. N. nær; Sv. når.

naar, 1) ind; f. innar. 2) nord; f. nor. 3) nogle; f. nofon.

Naare, m. Naarkrig, Svange; f. Er. paa Heste. Sbl. Nær i Fleertal (Naaranne). G. N. nari.

Naarefle, f. et Slags Hudsygdom, som har nogen Lighed med Veslinger. B. Stift i Formen Naarela og Naarefle; ellers Naarefle (Tell.), Narill (Dr.). — Hertil Naareflegras, n. Planten Linnæa borealis, anvendt som Middele imod denne Sygdom. J. Drt. Narillgras.

naastjen, f. følg.

naasleg, adj. bleg, usel, som seer ilde ud. Sdm. Ellers naeleg, naaleg (Nbl.), naastjen (Dr.).

Naat, f. Not. Naav, f. Nov.

Naava, f. Neve. Naavaar, f. Navar. ne, en Endelse, som føies til enkelte Partikler og Pronomener (ligesom Jsl. na), uden at gjøre nogen Forandring i Betydningen. Saaledes: so-ne (saalebes), sia-ne, endaa-ne, heraa-ne, bera-ne, dette-ne, disse-ne. I Nordre Berg, tilveels med dobbelt n og et i foran; saaledes: dittin-ne, bisfinne, solestinne. Andre Steder tilveels forført til blot n; altsaa bettin, bettan, besfan, heran, daran. (I Jndr. bæn, bæn). Hertil hører maaste og saa det n, som slutter Endelsen lein, f. Er. solein, allelein, manglelein (i Hall. og Bath.). Jf. Leib.

ne, forført for: denne (ligesom „na“ for denna). Nbm. Nomsd. „Baa na“: baade denne her og den der. ne (Herde), f. benne. ne (neb), f. ned. Ne (Næ), f. Næ.

Near, aftagende Maane. Tell. „Naanen er i Near“: det lider til Nyaaane. Damsk Næ (Næde); Sv. nedan. (Jf. Jsl. nið).

Nebb, m. Næb. Jf. Ribba.

Nebbsild, f. Hornjæbde (Esox Belone). ned, adv. 1) ned; 2) nebe, f. Er. ned ma: nebe ved. Hedder egentlig nið med aab. i (Sdm.); ellers ni (Sogn,

Set.); men mest almindeligt: ne, og tilveels: ner (med Luft e). G. N. niðr. — De afledede Former: nere (for nebre) og nest (for nedst) udtales allesteds med Luft e (ee). Jf. G. N. nedra, nedatr og nedan. — neb atte: ned igjen. (Nogle St. neatt, nat'e, ogsaa nat'atte). ned ette: nedab, nedover. (Ellers: ni etta, ne'tte). ne fyre: ned for, nebe ved; — ne' milkom: ned imellem. Hertil Talemaaben: Som før ni mylla, o: han lider Uret; bliver tilføjet. (Nordre Berg.). ne ma: nedab langs med; ogsaa nebe ved. — ne ma: ned forbi et vist Punkt. See ellers ned-i, nebunde, nebyde.

ned, adv. neden, nedenfra. Hedder i Sdm. niða (aab. i), og tillige: naða; ellers mest alm. nea, og nogle Steder i Sammensætning: nean. (G. N. nedan). Tilveels som præpos. med Dativ; f. Er. Det kom niða Gar'a: de kom neden fra Gaarden. (Sdm.). Ellers oftest sammensat. neda+ette: opad, nedenfra. nedafyre: nedanfor. (Ellers neaføre, neanfy). nea-i, og nea-paa: nedenfor. — neda+til: 1) nedentil, i den nebre Deel; 2) fra neden, nedenfra. (Hedder ellers: nea-te, nean-te).

nedalege, adv. nedertig, langt nebe. De ligg so neale: det ligger saa langt nebe. nedbrotten (aab. o), adj. nedbrudt.

Nedbur (aab. u), m. Nagn, Snee, eller alt hvad som falder ned af Luften; Meget ubbrødt Drb. Nogle Steder ogs. Nebæra, f. og Nvabur, i samme Betydning. Af Talemaaben „bera neb“.

ned-bøyg, adj. nedbøjet.

ned-bortten, adj. nedfalden.

ned-drepen (aab. e), adj. dræbt, ødelagt; om en deel Hob; f. Er. af Kvæg.

Nedfall, n. Nedfald, Forsald. Hus'a e te Nefalls: Husene ere næsten faldne færdige.

Nedfallfor, f. faldende Syge, Slag. Jf. Fang. Jsl. niðrfallssou.

ned-faren, adj. nedfalden; f. fara.

ned-fløyg, adj. spildt, nedkastet.

Nedgaanga, f. Nedgang.

ned-gjengjen, adj. nedgaaen. Hedder oftere nedgabb.

ned-graven, adj. begravet, jordet.

ned-hard, adj. nedbragt, nedtaen.

ned-i, præp. ned eller nebe i. I Sogn hedder det: nit-i (el. niði); nogle St. ner-i (ee); ellers ofte sammentruffet til: ni; f. Er. ni Sjøen: ned i Sjøen.

ned-Kasta, adj. nedkastet; overkastet.

ned-komen (aab. v), adj. nedkommen.

Da veit ingjen kvar han æ ne'tomen: Ingen veed, hvor det er blevet af ham. Saalebes ogsaa G. N. niðr kominn.

Nedlag, n. 1) Lag, nedlagt Gød; 2) Nedleggelse; 3) Slutning, Ende. Baade i Uplag og Relag: baade først og sidst, i Begyndelsen og Enden. Bøfs. G. N. niðrlag.

ned-lagd, nedlagt. Dei va ne-lagde: de vare gaaede tilfængs.

ned-lekt, adj. nedflyttet, stillet noget lavere. Af Ieffia.

Nedloga, f. et nedfaldet Træ i Stoven (= Laag). Namb. (i Formen Nelogog og Nelogoo); Inbr. (i Formen Nelogugu).

ned-løst, adj. gjenet under Laas.

ned-møka (aab. o), tilkastet med Jord.

nedre, adj. nedre, nederste. Udtales alm. nere (ee). G. N. nedri. Nere Begjen: den nedre Dei. (Ofstere: ne'ne Begjen). Nere-Deilb'a: den nedre Deel.

nedre, adv. 1) nebe, paa et nedenfor liggende Sted. Alm. i Formen nere (ee). 2) om en Tilbæffelse, en Nedleggelse hvorved noget bliver skjult eller bedækket; f. Ex. breide nere: lægge Klæder over. Hertil nerebreidd: tilbækket med Klæder. Rigesaa: nere-lagd, skjult af noget som er lagt ovenpaa. nere-fett, som man har sat noget over. Saalebes: nereboren, nerekafta, nere-snova og fl.

ned-riven (aab. i), adj. nedreven.

ned-ronnen, adj. nedrunnen, udflydt; om Bøfste. Rigesaa ne-lokjen (aab. o).

ned-rotten (aab. o), adj. nedraadnet, falden eller faldeserbdig af Raadbenhed.

ne(b)sebb (ee), adj. ringeaftet, som man seer paa med Foragt. Sogn (i Formen ni'sebd'e). Rigesaa: Ni'seelse, n. Ringeaft, Stam; eller noget som paa-brager En Ringeaft.

ned-sekt, adj. nedsekket. Af Ieffia.

ned-sett, adj. 1) nedsat; 2) begravet.

Nedslag, n. Nedslag; Synken i Prits eller Bærdie. Penge-Nedslag: Formitidskelle i Pengenes Bærd.

ned-sleggen, adj. nedslagen; mobfalden.

ned-snudd (uu), adj. nedadvendt.

ned-sont (oo), adj. nedhøstet (om en Sag). Dgs. nere-sont. S. sona.

nedst, adv. nederst. Alm.: nest (ee); tilføels: nerst. — ne's-i: i den nederste Deel. — ne'st nere: længst nebe.

nedste, adj. nederste. Alm. neste, og tilføels nerste (ee). G. N. nedrstr. — Ne'ste Lu'en: den nederste Deel.

Nedtak, n. et Lag eller Gred nedad.

ned-tikjen (aab. i), nedtagen.

ned-unde, adv. nedenunder, paa den nederste Side. Hebber ellers ne-unde, niunde. I Nordre Trondhj. og Selg. ne'pund.

ned-voven (aab. o), fuldvøvet, nedvøvet.

ned-yyve (aab. o), nedover. Dgs. niyyve, ne-ive, og sammenbraget: nyve.

neffa, v. n. (e - te), smerte, bugge, slaae efter En med Næven.

nefft, adj. n. ubøggeligt, stygt, hæsligt. Indvæsen, hvor det ogsaa hebbes: niß. neggie, f. Ineggia.

negla, v. a. (e - de), nagle, sætte Nagler i. Hertil negld, naglet, sættet ved Nagler. Negling, f. Nagling; Stedet hvor noget er fastnaglet.

negta, v. a. (a - a), 1) negte, afslaae En noget. (Med Dativ og Aff.). 2) benegte, sige Nei til. (G. N. neita). Eg kann ikke negte fyre bæ: jeg kan ikke ganske benegte det. — En egen Betydning faaer Sted i Talemaaben „negte Gud“, o: sværge eller negte noget ved Guds Navn.

negtande, adj. som man kan negte.

Negting, f. Negtelse; Benegtelse.

nei, 1) negtende Partikel: nei. Han seff kort nei, o: han sit et bestemt Afslag, et afsjørende Nei. Dæ va 'ne nei 'ti han: han var ikke istand til at negte noget. — 2) Indledningspartikel, i Forbindelse med et Dnske eller et Udbrud af Sindsbetværelse. Nei, sjaa! Nei kom no eingang! Al nei for godt dæ stulbe vore.

neigja (neie), v. a. nitte, bøie eller krumme Spidsen af et Søm; f. Ex. i Hestefo. Ag. Stiff. Ellers njoa og noe. (G. N. hneigja, boie).

Ne'ing, m. et Spøgelse; det samme som ellers kaldes Uthur og Gaff. Inbre Sogn. (Leirbal). Maafter for Alding.

Neip, f. 1) Strib, Kant, Hjorne. Selg. (Maafter beslagtet med Ripa). — 2) en Kløft, en Stang dannet som en Gaffel, hvormed man opsender Korn og Palm i Låden. Sdm.

neisa, n. a. (e - te), forekaste, bebreide, minde En om noget som er til Skam for ham. Dei neisse han mæ di. Nordre Berg. Sdm. Tr. Stiff. — Ellers nelle (Dræb.), nellia (Nbl.), nellie (Sdm.), sniffa (Zell.).

Neising, f. Forekastelse, fornærmelige Hentydninger. (G. N. neissa, Stam).

neiska, v. n. gnistre; f. gneiska.

Neiste, m. Gnist (f. Oneiste); ogsaa Afkom, Barn, Arving.

neit (qleb), f. nita.

neka, f. gnika. nekjen, f. gnikjen.

Neft, m. 1. **Enp**, Ublant; **Enpoffe** imellem Bugterne af en Elv. **Sbm.** (ffelden).

Neft, m. 2. **Keen-Kalb**, **Keensdyrets** Unge. **Harb. Tell.**

neftja, v. n. 1. kalve; om **Keen-Kees**.

neftja, v. n. 2. (e - te), om **Søen**: vende (efter Flob eller Ebbe), begynde at ftige eller falde paany. **Nordre Berg.** — **Particip**: **neft'**. **Sjoen æ neft'e**, o: den har begyndt at ftige, eller ogsaa at falde. **Jf. Jsl. hnekkja**, holde tilbage.

neftja, v. a. (e - te), bebreide, kaste En noget i **Næfen** (= **nefta**). **Sogn, Sbm.** — **Dei ha neft hanna** mæ dt.

Neftje, n. **Lilbagefald**; f. **Atteneftje**.

Neftjeri(b), f. et **Sneelag** fom falder i **Fjeldene** feent om **Naaren** (paa den Tid da **Keenfoerne** falde). **Harb. Dgfaa Neft-ri'** (af **Neft**). **J Nordland: Keintalveri(b)**.

Neftjing, f. **Lilbagevendning**; det **Die-** blik da **Søen** begynder at falde efter **Flob**, eller at ftige efter **Ebbe**. **Sjoen** er i **Neftjing** (= **neft**). **Nordre Berg.**

neftla, v. a. fornærme En, ærgre ved fornærmelige **Hentydninger** (= **neftja**, **nefta**). **Nbl. Jf. Jsl. hneixla**, forarge.

neft, om **Søen**, f. **neftja**.

nelle, v. n. (**nell**; **nall**; **nolle**), **frige**, **hvine høtt** og **flært**; **fee gnefta**.

Nelling, f. **Hvin**, **Strig** (= **Gnelling**).

Neluga, f. **Nedlug**.

nema (**ner**), f. **nama**.

nemna, v. a. (e - de); 1) **nævne**, **benævne**. **Af Namn**. **Hedder** **neft alm.** **næmne**; **ogf. næbna** (**Sogn**). **G. N. nesna**. **Imperf.** **ledvanlig**: **næmde**; **Supinum**: **næmt**. — 2) **ubnævne**, **tilfalde**, **tilfige** f. **Er**. **til Skyds**. **Ramb.** **Heraf Nemfla**. — 3) **ubtale**, **fige** (et **Ord** eller **Navn**). **Dæ** fo tungt te **næmne** (**vanskeligt** at **ubtale**). **Han** kann ikke **næmne** **Err'en** (**ubtale** **R**). **Dgfaa** **omtale**, **berøre**. **Dæ** vart ikke **næmt**. **Eg æ** **He** **Mann** te **nemna** da: **jeg** er ikke **ifland** til at **tale** om det (om noget **fortrædeligt** eller **førgeligt**). **B.** **Stift**. **Dæ** ikke te **næmne**: det er ikke noget fom er **værdt** at **tale** om.

nemnanbe, **adj.** **værdt** at **nævne**.

nemnd (**næmb**), **nævnt**, **benævnet**; **ubnævnt**. (**J Neutr.** **næmt**).

Nemne, n. **Benævneft**, **Navn**. **Oftest** **fammenfat**, **om** **Utnemne**, **Utnemne**.

Nemning, f. **Benævneft**; **Dynævneft**.

Nemfla (for **Nemfla**), f. **Ubnævneft**, **Lilfigeft**. **Ramb.** (**Næmfla**).

nennast, v. n. (**est**, **teft**), **næmne**, **gilde**, kunne **betvæmme** **fig** til. **Rdg.** (**Jsl.**

nomna). **J** **Han** **nennest** ikke **loft** da: **Han** vilde **gjærne** **ubnævne** at **betvæmme** det.

neppa, v. a. (e - te), **Inde** **fammen**, **Indlutte**, **tillutte**. **Sogn, Harb. Tell.** (**G. Ineppa**). **neppa** **Hend'enna**: **holde** **Hænderne** **fammen**, **holde** **Hænderne** i **Stil-** **det**. (**Jsl. hneppa**).

Neppe, n. et **liden** **Knippe**. **Sogn. G-** **lers** **Knippe** og **Kneppe**.

nepund, f. **nedunde**.

ner (**ee**), f. **neb** og **naar**.

Nerdel (**Nærdel**), m. den **nederte** **Deel** af et **Arbningsftykke**. **Sogn.** **Formo-** **dentlig** det **famme** fom **Nærbestlb**.

ner (**ee**), **nebe**, **under**; f. **nebre**.

Nes (**aab. e**), n. **Næs**, **Langtange**. **G. N. nes.** **Dativ** i **fleertal** **hedder** i **Nordre Berg.** **Nesja**. **"Alt** **paa** **Nesja"**. (**G. N. æ** **nesjum**). **J** **Sammenftning** **forekommer** **Nesje**, **faaledes**: **Nesjekun-** **ga(r)**: **Næskekonger**, **Søtonger**. **Nes-** **jetange**, m. **Nes** eller **Lange** fom **gaaer** **ud** fra et **Næs**.

Nesabot, f. **Næsbot**. **nesædd**, f. **nesædd**.

Nesing (**aab. e**), m. **Beboer** af et **Næs**; **Indbygg**er af et **Sted** fom **hedder** **"Næs"**. **Sjeldnere**: **Nesværing**.

nesja, v. n. (a - a), **hjerge** **fig**, **laae** **fig** **iqjemem**, **opholde** **fig** **med** **Sparfomhed**. **Sbm.** **Ne** **nesja** **mæ** **dt** te **Hauka**.

nesla, v. a. **fee** **nefta** og **neftla**.

Nesle, f. f. **Netla**.

Nesodd, m. den **yderfte** **Spids** af et **Næs**; **ogfaa** et **liden** **smalt** **Næs**.

neft (**ee**), **nedest**; f. **nefta**.

Nest, m. en **loftelig** **Sammenbefstning** **med** en **Traab** (f. **nefta**).

nesta, v. a. (a - a), **foe** **loftelig** **fammen**; **tilbette** noget **med** en **Traab**. **Sønden-** **benffelsb**. **Hedder** **ellers**: **nesta**, **nesta**, **trofta**.

Neste, n. **Nesflost**; f. **Nifta**.

Nesting, f. 1) **Sammenbefstning** **med** **Traab**. 2) en **liden** **Ring** af **Vibler**, en **Vibte-** **spænding**. **Drf. Fofen**.

nesut, **adj.** **fuldt** af **Næs** (paa en **Strand-** **bred**). **Ellers**: **nesette**, og **tildeels** **nes-** **jette**.

Net (**aab. e**), n. **Garn**, **Ret**, **Fiflergarn**. **Rdg. Tell. Vald.** (**G. N. net**).

Netter (**aab. e**), **Nedder**; f. **Net**.

Netja, f. **Nettet**, **Fedtbinde** fom **omgi-** **ver** **Indvolbene** i **Dyr**. **Er** **maaftæe** **alm.** **men** **ubtales** **paa** **de** **flefte** **Steder** **Netja** **el. Neftje**; i **Øbr.** **Niftju**. **G. N. netja**.

netja (**seg**), v. a. (a - a), om **Fift**: **bltve** **hængende** i **Woddet**, **sette** **fig** **fast**. **Nordre Berg.** (**hvor** **derimod** **Net** er **ub-** **ftændt**). **Seftil** **Netja-ftib**, f. **smæa**

Skl.: som bliver hængende i Måsterne paa Bobbet (Korak).

Netjesky, f. tynde, afspredte Skyer med smaa Mellemrum, som ligne Måsterne i et Net. **Nbl.**

Netjetalg, f. Fedt af den Hinde som omgiver Indboldene.

Netla, f. Nælde, Brændenælde (Plante). **S. Berg.** og **f.** Hedder eller Næse (Ag. Stift) og Nøse (Lell.). Andre Navne ere: Brenne-not (Nordre Berg.). Brennethete (Øbr.), Brennbutu (Øst.). **Søl. neda.** Ang. netel.

Netlebrøst, m. en Bust eller Klynge af Nelder.

nett, adj. 1) net, vaffer, tækkelig. 2) slint, som gjør net og slint Arbejde. Han er so nett'e te arbeide. 3) knap, sparsom; eller egentlig forsigtig, som færer slint frem. Han er so nett um Penganne. **S. Stift.**

nett, adv. 1) knapt, sparsomt; ogsaa forsigtigt, slint. We skal fara so nett at. 2) grant, nøie. Han kom so nett paa de. Eg viste de so nett før. 3) netop; net, ganske. Meget brugl. i **Nbl.** og **Selg.** De nett da sama (ganske det samme). Ogsaa knap, neppe; f. Ex. Da va nett so mykke, han va inn-ommen. Andre Steder siges: nett-upp, knapt, knappast. Paa de nettaste: knap nok, med Nød og Kæppe. (**S. Stift.**)

netta (seg), v. a. søge Gølle til Ratten; især om Fuglene, naar de sætte sig for at søve. **Øbr.** (nette se). **At Matt.** — **S. Stift.**: vagta seg.

netthendt, adj. behødvig, slint til Haandarbeider.

nettvoren, adj. net, vaffer.

neva (aab. e), v. a. (a - a), 1) samle med Røerne. **Jf.** gaupna. 2) v. n. røre i noget, knuge, ælte med Hænderne. Noale Steder nevla; i **Sdm.** nøve (aab. ø).

Neve (aab. e), m. 1) Næve, Haand. (**S. R. hnefi.**) 2) en Haandfuld, saa meget som man kan holde i Næven;

f. Ex. ein Neve Konn. Ordet hedder ogsaa Næve, med aab. ø (**Sdm.**), Næva (**Øbr.**), Nava (**Nbm.** Namb.), Næva (**Øst. Indr.**).

Nevdask, m. et Slag med Næven. Ogsaa Nevahogg, n. (Lell.).

nevesterk, adj. slakt i Røerne.

Nevetak, n. en Haandbred, et Stykke som man kan gribe om med Haanden; f. Ex. paa en Maalefang. Ogsaa: Nevatæk. **S. Stift.** Lell. og **f.** —

Et Aln er ett Nevatak.

Neving, f. ibelig Beværelse med Røerne. **vi**, f. ned i. — **nia**, f. nigja.

niande, adj. niende. Galoniande: otte og en halv. Niande Vaar: hver niende.

Ni-auga (i.), Regenstein (Stift), Petro-myzon. Hedemarken.

Nibba, f. en fremslaaende skarp Kant, paa Stene og Klipper. **S. Stift.** **Nbm.**

Nibbestein, m. en skarp kantet Sten overst i Jordfladen; Stene med fremslaaende Spidser.

Nid, n. Slam, Fortrød, Harm. Et stort Nid: en meget ærgerlig Sag, en Spot og Slam. Nordre Berg. (Elers et meget sjeldent Ord). **S. R. nid**, Forbaanelse. — **Hertil** hører maaskee det nid (el. ni), som forbindes med enkelte Verber i Betydningen af en uafbrudt, haardnakket Bevælsen (ligesom Naud), f. Ex. nidbea: bede uopbørlig om noget. ni'loffa: lofte ibelig (**Øbr.**).

nidstira: stirre uafbrudt paa en Ting. (**Nbl.** **Sbr.** **Øst.**) **Elers**: naubea, nauvire o. f. v.

nid, f. ned. — **nida**, f. neba.

Niding, m. en Gnier, en meget færrig Person. Nordre Berg. og **f.** (**Søl.** nidingr). **Jf.** nidst. — Betydningen: Nidding (Sturk) synes ikke at være bekiendt.

Nidingslav, m. Rarrighed, lumpent Gnierie.

nidst (nist), adj. nidst, færrig, aneraagtig. Ved Trondhjem bruges: nist (it); o: stygt, høsligt (= nefst), som maaskee kunde høre hertil.

nidsto'a (aab. ø), v. n. stirre uafbrudt paa en Ting. **Nbl.** hvor det ogsaa hedder nidstira (med tydeligt d). Egentlig nidstoba, f. stoba.

nie, Lalarb: ni. Ogsaa nio (Noss). **S. R. niu.** Nien (m.) og Nia (f.), Nien i Kortspil. Nietal, n. Nital. Nieskanemat, m. Nød som er tillavet af ni Røner (forbum anseet som et Løgemiddel). Nordre Berg.

nigja (nita), v. n. (a - a), nefe, høie Knæerne. **S. R. halga.** (**Jf.** neigja).

Heraf Nigging, f.

Nik (aab. i), n. smaa Guggespaaner. Lell. Elers Rugg, Mukt og **f.**

nika (aab. i), v. a. gnide, flure; ogsaa ante, spare; see gnika.

nikja og **nikjan**, f. nittan.

nikjen (aab. i), færrig; f. gnikjen.

Nikju, f. Netja.

Nikk, m. et Nik; Bink, Mine.

nikka, v. n. (a - a), nikke. **Jf.** bubba.

nikker, adj. sparsom, knap, paabolden. **Sdm.** Nikkerbon'a, Slutningen af

Bubene i Katakomen. Dannet af Dødet „nidfar“.

nilokta, f. under Nib.

Nipa, f. en brat Fjeldspyt, Lind, Klippepib. Nordre Berg. (Selben, undtagen som Stedsnavn). G. N. gnipa.

Nisa, f. Delfin, Lunder (Delphinus Phocaena). Kalbes ogsaa Nysa (i Hard.) og Ise (i de søndenfjeldske Sø-Egne). Nysa som et Nise: sonne eller puste stærkt, felt som et Nise: meget fed. — Niselyse, n. Aran af Nisebøet.

Niss (ii), m. Nisse, Batte. Ken bekiendt i de sydligste Egne. Ellers Bor, Garvor, Luntall, Luftgubbe.

Niss (aab. i), m. ubehagelig Lugt, Stant. Nordre Berg. (Jf. hmiss, Nsmag).

nissa v. n. lugte, stinke.

nist (ii), adj. f. ness og nidst.

Nista (aab. i), f. Reisetok, Rab som man fører med sig til Dykk: paa en Reise, især tilføes. Norden for Erøndhjem hedder det Vest og Veste, n. (G. N. nest, n.). Ellers alm. og meget brugt.

nista, v. a. (a - a), forsyne med Reisetok, proviantere. G. N. nista.

niste (ii), v. n. Nytte, bytne; f. gnista.

Nistebumba, f. en Bomme eller stor Væske at have Rab i paa Reiser. Ellers Nistekrin, n. Nistekista, f.

Nistr, n. Solstrøg, spulig Dampf i Luften. Sdm. Ndm. (Jf. Jsl. mistr). I Gbr. Solnisl. Ellers: Noe, Must, Altrøyt og s.

Nit (aab. i), n. Sting, pludselig paakommende Smerte i Ryggen eller Siderne, forarsaget ved Anstrengelse. Bruggeligt overalt vestenfjelds; ogsaa i Tell.

nita, v. n. (nit; neit; nite, aab. i), 1) glide, flyttes af Stedet. Nordre Berg. Da neit ikke fram for nykke me zodde, o: vi sit ikke Baaden af Pletten hvor meget vi end roede. — 2) i Talemaaden: „nite Aua par“, o: sække Diet paa, kunne see eller følge med Dinene. Sdm. Dei slaug so fort, at ein kunna Ne nite Aua par dei. — 3) stikke, smertes især om Sting eller Smertes i Ryggen, som paafomme, naar man bøier eller anstrenger sig meget. B. Stift. Tell. (Geraf Nit). Ordets Grundbegreb er uvis. Jf. Angsl. haitan, stode, stikke.

Niting, f. vedvarende Sting eller Smertes i Lemmerne.

nittan (ii), Lalord: nitten. (Efter og fl.). Ellers: nitten (meest alm.), nikjan (Sogn, Bøfs), nikja (Gat. Valb.), nikjan (Gbl. Jæd.), nikja (Nbl.). G. N. nijan. Jf. sauntan, attan.

nitti (for nit), Lalord: Jalsenteknude, tyve (90). Vest og nordenfjelds. (Sv. nitio; Jsl. nitiu). Søndenfjelds siges halvfems.

Niv, f. Kniv. — Njo, f. Kne.

njo(s)a, v. a. (a - a), nitte, krumme eller tilflynke et Søm. Hard. og fl. (i Formen njoa). Jsl. hnjóða. Hedder ellers: nøde (Sdm.), nsa (Valb.), neie el. neigte (Ag. Stift), nykke (Tell.).

Njo(s)ing, f. den krumme Evids af et Søm. — Efter Hallager findes ogsaa „Næe“ (for Nod) i denne Betydning. Jsl. hnoð.

njosa, v. n. (nys; naus; nose, aab. o), 1) nyse. G. N. hnjósa. Inf. bedder ogsaa njose, njøse (aab. o) og nysa, efter de sædvanlige Overgange. — 2) støbe sammen, komme i Berørelse. Sdm. i Talemaaden: „njøse ihop“. Dei naus ihop: de tog fat paa hinanden. Dmtrent ligesom Talemaaden: Dei rauf ihop.

Njofeslaga, f. et Anfald af Nysen. Ogsaa Nosslaga, og ved Erøndhjem: Nysceling.

Njosing, f. Nysen. Ellers Nos.

Njost, see Knost.

njosna, v. n. speide, snuse, lige efter noget. Nbl. — G. N. njósna.

njota, v. a. (nyt; naut; note, aab. o), at nyde. Inf. ogsaa: njote (Tell. Gbr.), njøte, aab. o (Hall. Sdm. og fl.), nyta, nyte, (Er. Stift og fl.). G. N. njóta. Imperf. Fleertal: nusto, aab. u (Hall.). — Betydning: 1) nyde, faae, bekomme. Ikke meget brugt. Jf. Not, nøyta, nytta. — 2) beholde, ikke miste. Meget brugt i Berg. Stift; f. Er. Dei naut ikke Nynn'e: de havde ikke Lykke med Koerne, de mistede dem. Han nyt ikke Mat'en (om En som er plaget af Brækning). Hadde me høre note da so me ha: naar vi kun ikke mistede det som vi have. — 3) nytte, benytte. Tilveels i Nbl. Ellers nøyta og nytta. — Betydningen: at nyde med Begjærighed eller gotte sig ved noget, synes ikke at være bekiendt.

Njoring, f. Nydelse; eller oftest: Beholdelse, uafbrudt Besiddelse.

njotra (oo), v. a. knuge, trykke med Fingrene (= knaa). Tell.

Njotre, f. Kno, Fingerled. Tell.

Njupe, f. Hyben (Frugt). Tell. og flere Steder søndenfjelds. I Det. Njype. (Sv. njupon). Ellers Njupa (Njype). Njupetonn, m. Hybentorn (= Klunge). Tell. Njagle St. Njupeskung.

no, adv. 1) nu, paa denne Tid. *J. Ar.* og *Ag.* Stift hedder det: naa. (*G. R.* nu). Et no: til denne Tid. (Hedder ogsaa: tets no). No har-ette: herefter, fra denne Tid; ogsaa nu snart, om kort Tid. — 2) som en sydbende Partikel; *f. Er.* Eg veit da no intse. Da va no vel so. Ogsaa indlebende, *f. Er.* No va dette gjort laange før. — 3) Ubraabs-ord som betegner en Besindelse, Ofsatning eller Beslutning, ligesom „nu“ og „naa“ i Dansk.

No, m. et Kar af en ubulet Stof (= Brya). *Nherb.* See Nuv.

noa (aab. o), at alle; *f. knoba.*

Nobb, *f.* en Punt, fremstaaende Strant af en Klippe, Nordre Berg. Ogsaa et høit og fremragende Aars. Valbers (*Nobb*). *Jf. Nuv, Næv, Ribbe.*

Nod (aab. o), *f.* Nodning.

No(b)a (aab. o), n. et Traad-Rogle (= Nosta). *Nbl.* Nofs, Gard. (i Formen Noa eller Naa). *Jel.* knoba.

Nog (oo), m. et tilstrækkelig Forraad; ogf. Mængde, Rigdom. *Nbl.* D'æ godt fyre dan so ba' Nogh'en. *G. R.* nogr.

nog, adv. nok, tilstrækkeligt. Formen nog (oo) findes kun paa saa Steder (*Nbl.* Nofs); paa enkelte andre Steder hedder det nau (*Nbl.* Ndm.); men ellers almindelig: nok (aab. o) eller nokk. *G. R.* nog. *Ev.* nog. *Jf.* de aflede Ord Nøgd og nogja, som ogsaa forudsatte Formen nog. (Hvorvdi det foransterte „naulege“ lunde staae i Forbindelse dermed, er tvivlsomt). Erbet sættes ofte foran Adjektiver og Adverbier; *f. Er.* „nok ofta“, o: ofte nok, næsten alt for ofte. „nok aa mykhe“: næsten alt for meget. „nok aa mange“ (el. nog aa mange): mange nok, maa-see alt for mange. — Andre Betydninger ere: vel, vifsnok, rigtig nok; ogsaa formodentlig, rimeligvis. Da va nok da beste. Han a nok intse komen en-baa. Søndensfelds bruges det ofte ogsaa uden bestemt Betydning; *f. Er.* Eg stulbe nok bea deg um da, o. *f. v.*

Nogg, n. 1) Griben, Straben (af nygja, noga); ogsaa Overhang, Tryglen. — 2) et Punkt som er gnedet eller sturret; et Saar, en liden Stramme. Han beve stætt eit Nogg paa Foten. Nordre Berg.

noggjen, partic. gneben, strabet, sturet; beskabet ved Gribning. *G.* nygja.

nogon, *f.* nokon.

Nofe (oo), *f.* Knogle, Ledemod; ogsaa Albue. *Tell.* *Jf.* Knof.

nofe (aab. o), *f.* nofs og nokon.

nokk, adv. nok; *f.* nog.

nokka, v. a. (a - a), sætte Kroge eller Sager paa (*f.* Nokke). Ogsaa: rulle, rulle lidt fremad. *Nbl.* *Jf.* nokka.

Nokkesnur, m. Kurrer paa Traad, som er for haardt spunden. *Sdm.*

Nokke, m. (*Nl.* Nokka), en Kof, en liden Jerntrug; *f. Er.* i Snelben paa en Kof. *B.* Stift. *J.* Ndr. Nafke. (*G. R.* knokki). Ogsaa en liden krum Slabning, en Vantrivning. *Jf.* nykka.

noko (aab. o), adv. noget, lidt. Hedder ogsaa noke (aab. o), nogo, noe, nae (*f.* nokon). *G. R.* nokkut. — noko so nær: nogenlunde, saa taalelig, noget paa Veien. (Meget ubdrevet). noko lte: lidt, en Smule. — noke um Senn: lidt efter lidt, efterhaanden, gradvís. (Nordre Berg, og *Nl.*) noko i Hand: efterhaanden (*Sdm.*). D'æ noko te Foll: det kan man sige er Foll; de Foll fortjene Opmærksomhed.

noko-leis, adv. nogenlunde, paa nogen Maade. *J.* Hall. nokolein.

nokon (aab. o), adj. nogen. Hedder i *Mastul.* nokon (*Tell.* Hall. *Wald.* *Ji.* nokon (*B.* Stift), nogon (*Sbr.*), naen (*Dr.*), noen (tilbeels i *Ag.* Stift). Den ældre og rettere Form nokor skal forekomme i *Nbl.* (*G. R.* nokkurr). — *J.* Femin. nokor (*Nbl.*), nogor (*Sbr.*); eller ligesom ved *Nj.* paa en: noka, nokæ, noki, og *f.* — *J.* Neutr. noko, noke, noe. (*G. R.* nokkut). — *J.* Flertal: nokre (*B.* Stift og *Nl.*), nokle (*Sat.* *Tell.*), nogre (*Sbr.*), naar (*Dr.*), nogaa (*Jeb.*). *G. R.* nokkurir. *J.* Neutr. forekommer ogsaa et Dativ: nokro el. nokra; *f. Er.* Da va itse nokra; llt: det var itte ligt nogen Ting. (*Sdm.*). Spor af et Genitiv findes i Forbindelsen: „te nokes“ (for nokors), o: til noget. — Paa nasa Vís: paa nogen Maade. Nofe Slag: nogen Ting. Nokre Stabe(r): paa nogle Steder. *Jf.* kvar, ingjen, annan.

nokonstad, nogensteds. Hedder i *Sdm.* nokraa-stodaa (aab. o) og forfattet: nokraastaa (for nokrom Stodom). Ellers: nofensta, naensta o. *f. v.*

nokontid, nogenlunde. *J.* Berg. Stift: nokenti' (adskilt fra „noka Tid“). Paa nogle Steder siges: nokensinne. *Jf.* Sinn.

nokraastaa, *f.* nokonstad.

nokre, nogle, *f.* nokon.

Nol (aab. o), m. et Hul (O). Udtales kort som Koll, men itte med Lyden af dobbelt n. *Ev.* noll (af et latinist Ord).

Nole (aab. o), f. et stort Trug. Østerr. Dgsaa Nole. Jf. No og Rus.

nolka, v. n. arbejde smaat og flodset, især med Kniv. Sdm.

Noll, m. Skrig, Hvint, Klynken. Nordre Berg. (af nelle). S. Snoll.

Nolte, m. Biergpynt, Klippepibds. Voss. Harb.

Non (oo), n. Midaften, Mellemads Tid, den tredje Hvile- og Spisetid om Dagen. B. og Tr. Stift. Hall. Balb. Øst. Paa Jæderen hedder det Non, og indfalder meget tidlig, nemlig omtrent Kl. 2. Ved Bergen og i Fjeldbygderne omtrent Kl. 3, men i de nordlige Egne senere, neml. ved Kl. 4 og 5. Talemaaderne: „Knapt Non“, „høgt Non“, og „avlibe Non“, betyde saaledes ikke allesteds den samme Tid; — „halvgættte Non“ er midt imellem andet og tredje Maaltid, altsaa imellem Davre (Dagur) og Non. G. N. non, af et latinisk Ord nona, som betegner den niende Time, altsaa Kl. 3. — Paa de svrige Steder hedder det: Ost, Jkt, Wstasvær, Undaal.

nana, v. n. spise Mellemad, holde Non. Hedder ellers: none (Balbers), halba Non, eta te Non.

Nonobil (aab. i), n. Tiden næst før og efter Non (ved Kl. 3 eller 4 E. M.).

Nonstab, m. det Sted hvor Solen staar ved Non.

Nonsykt, f. den tredje Arbeidsstund paa Dagen, nemlig fra Davre eller Middag til Non.

Nor, m. i Betydning af et Sund eller smalt Indløb, forekommer kun som Stedsnavn ved enkelte Enævringer i Elvene og Fjordene, f. Ex. i „Noradne“ i Sogn, hvoraf Folketnavnet: Nore(r). I svenske Dial. nor.

Nor (for Nord), m. Nord, Norden. (J Sdm. Naar). I ein Nor: i en nordlig Retning, gaa te Nors: blive nordlig, om Vinden.

nor, adv. nord, mod Norden. Hedder mest alm. nor (oo), tilbeels med Overgang til nol; i Sdm. hedder det naar. (G. N. nordr). Heraf nøre (adj.), nora seg, Landnøring, Utnøring. Paa enkelte Steder, især ved Hævet, bruges Ordet ogsaa om en ubetydelig Afstand, saasom om Retningen til et nærliggende Huus eller endog til en Side i Huset; f. Ex. nor i Stova; nor i Sløve. — Af de mange Stedsnavne, som begynde med dette Ord, dannes atter Folketnavne, saasom: Norbygdning, Nordøling, Norfløring; eller ved Sam-

menfætning som: Norlandskaana, Norsyfolk o. f. v.

nora (for nordan), adv. nordenfra. J. Nordre Berg. som præpos. med Dativ, f. Ex. naara Dya: nordenfra Derne. (Sdm.). Ellers bliver det sædvanlig sammensat med andre Partikler, og hedder da ogsaa noran (Voss Harb. Tell.) og noran (Nhl.). G. N. nordan. Saaledes nora-fyre (noransfy): nordenfør. nora-i, og nora-paa, præp. nordenfør. — nora-til (noran-te, norante): 1) i Nord; 2) nordenfra. I den sidste Betydning hedder det i Nordre Berg. nora-ette; i Sdm. naara-ette, hvilket ogsaa bruges i Sammenfætning med andre Ord, som Naara-ette-folk, o: Folk som ere komne nordenfra.

Noradrætt, m. det at Skyerne trække nordenfra. Dgl. Noradrætte, n.

norassells, adv. nordenfør Fjeldene.

Norassjela, f. svag Nordvind.

noralege, adv. nordlig, i Nord. So langt norale: saa langt mod Nord.

G. N. nordarla.

norantil, f. nora.

Nor-aust, m. Nordost.

Noravind, m. Nordvind.

nor-ette, adv. nordover, mod Nord.

Norfar, m. Søfarende fra Nordlandene.

Norfar-Jagt, f. Nordlands-Jagt.

Norig (aab. o), n. Norge. Hedder ogsaa Norgje (Norje). Den sidste Form (som egentlig er Dativet af den første), er maaskee mest brugelig; dog bruges den første ogsaa meget i Berg. Stift, Tell. og flere Steder, tilbeels udtaalt Norrig og Norri. I det gamle Sprog: Noregr; Dativ Noregi.

norleg (oo), adj. nordlig; om Vinden.

Norlending, m. Indbygger af Nordlandene (= Lofoting, Saltværing o. f. v.).

Normann (oo), m. 1) Nordboer, En som er kommen nordenfra. 2) Nordmand, Indbygger af Norge. I den sidste Betydning synes Ordet at være optaget efter Skriftsproget og udtales overalt ligeban, medens Udtalen i den første Betydning ogsaa kan gaae over til Rolmann og Naarmann.

nor-røn, adj. nordlig, om Vinden. Meget brugl. i Tr. Stift. (G. N. nor-rænn betyder norst). Jf. røn.

norst (aab. o), adj. norst. I Neutrums: norst, seldnere norst. Jf. Norig.

Norve, m. Everslaa, Everslykke, som holder Fjeldene sammen i en Dør eller et Bord. Nordre Berg. Sdm. Nvun.

- 3 Øbr. og Hjul hedder det Narve. Ellers Dike og Sla. (Sf. Jøl. njörva, sammenhæfte).
- Nordvest**, m. Nordvest; ogsaa nordvestlig Bind. 3 Sbm. Narvest. Han smalk Narvesten: en Storm af Nordvest brød løs.
- Nordværing**, m. Nordboer. Sje'den.
- Nor-ært**, f. Bind og Betr fra Nordkanten. Ogsaa Norægt og Norægt.
- Nos** (aab. o), n. Nusen (= Nosing).
- Nos** (aab. o), f. 1) Næse. Sogn, Søndre Berg. Rbg. og fl. Fleertal: Nasse(r) og Nasar. (G. N. nos, pl. nasir). Ellers hedder Cental Nasa, f. og Nase, m. (Fleertal bruges sædvanlig med Betydning af Cental, og "Nasanne" betyder altsaa kun: Næsen). E. Nasa. — Nos betyder ellers — 2) en Brink, Stræit, fremstaaende Vælle eller Jordbrag. Sbm. og fl. Et. hvor Ordet ikke bruges i den første Betydning.
- Nos** (oo), f. Mule paa Dyr, især Køer. Indr. (S. nos). Vel egentlig det samme som det foregaaende Ord.
- Nosflaga** (aab. o), f. see Njoseflaga.
- Nosle**, Ralbe; f. Nelsa.
- nossa** (seg), v. a. gotte sig, gjøre sig tilgode. Sogn.
- Nøt** (aab. o), n. 1) det at man nyder noget godt hos En; Hjælp, Tilflugt, Hygge. (Sogn, Sbl.). Han hadde dar eit godt Nøt: han hadde en Tilflugt paa det Sted, han glæbede sig til at komme did. Nøtfat Unøt. (Af njota, naut). — 2) Aftægt, Føderaad, Underholdning af et Gaardbrug, som man har overladt til en Anden. Sbm. Ellers: Kor, Hold, Livsare og fl. Hertil Nøtfolk, Nøtfall og fl.
- Nøt** (aab. o), f. (Fl. Nøt'er), Nød (Frugt), især Haselnød. Sf. Balnot, Eitenot. G. N. hnot. Fleertal hedder ogsaa Nøt'ar (Tæll.), Nøt'a, Nøt'e, Nøt (aab. e). G. N. hnetr. — 3 Sammensætning: Nøte og Nøta, f. Er. Nøtefenne, Nøteflog. (S. Nøte). — En anden Betydning forudsættes i i Brennenot; f. Nelsa.
- Nøt** (oo), f. (Fl. Nøt'er), et Bød, et stort og tætbundet Næt, hvormed man omringer Fisken i Vandet og derefter trækker den op. Brugeligt overalt vest- og nordensjælds og tillige paa Dplandene. Sf. Nøb. G. N. nót. — 3 Sammensætning oftest Nøta; faaleses: Nøtabaat, m. Baad som kun er indrettet til Brug af Nøt. Nøtaboik, m. et Stykke af en Nøt. Nøtakast, n. see
- Rast. Nøtalag**, n. Selskab som driver Fiskeri med en Nøt. Nøtamann, m. Formanden for et saadant Lag. Ralbes i Sbl. Nøtabas, m.
- nota**, v. a. (a - a), angive Tønen eller Melodien, begynde en Sang. Eg kann Bers'e, men eg kann ikke note da.
- Note**, m. Melodie; ogsaa Tone eller Stemme til at synge med; egentlig Nøder. Næ same Nøta: med samme Melodie. Komma paa Nøten: træffe Melodien. Han hev' ikke go' Nøte: han har ikke rigtig Sangstemme. — Sf. Drnotar.
- noten** (aab. o), beholdt; f. njota.
- notenæm** (oo), adj. nem til at lære Melodier.
- notestø**(d), adj. sikker i at træffe og følge den rette Melodie. Er. Stift.
- Nøtfolk** (aab. o), n. Aftægtsfolk (= Korfolk, Folgerfolk). Sbm. Eigesaa: Nøtmann, Nøtkall, Nøtjeriing.
- nøtfri**, adj. = korfri, folgefri.
- Nøtsild** (oo), f. almindelig Sommer-sild, noget større end Brøling. Nordre Berg.
- nøtstaden**, adj. om Fisk, som har faaet en Lid i Røddet (Nøten).
- Nøtt** (aab. o), m. Knøtt, Uævnhed; en liden Lue. Nordre Berg. Sf. Knatt.
- Nøtt** (aab. o), f. en Kat. Er. Stift, Hard. Hall. (S. Natt). Le Nøttar: til Ratten.
- notte**, v. n. overnatte paa et Sted, hvile om Ratten. Tæll. (S. natta).
- Nøttung**, m. et Kornmaal, som udgjør en Tredebeel af en Skeppe. Nandbal, Rbg.
- Nøttvær**, m. Aftensmaaltd. Rbg. Tæll. See Nøttvor.
- Nøv** (aab. o), f. 1) Hjornesuge, det Indsnit, hvorved Støffene sammensledes i Hjornet af en Bygning. B. og Er. Stift. (Sf. Nøst). G. N. nōf. 2) Hjorne paa et Huus ubøvendig. Ogsaa i Øbr. og Hall. (Nøv). Hertil Talemaaben: „springe att-um Nøv'a, o: søge Skul, uddrage sig fra en vis Alletilghed. — 3) Nøv i et Hul. Drk. (Ellers Nøv, n.). — 3 Sammensætning faaer Ordet Formen Nøve, f. Er. Nøvehogg, n. Hjornesuge. Saaledes ogsaa: inna-nøves.
- Nøvstein**, m. Hjornesteen. Øbr. Drk.
- Nøv**, m. see Nøv.
- Nubb**, m. smaa Pinde eller Nagler af Jern, især til at sette i Støsaaler. Skonubb. Hedder ogsaa Rude. (Øbr.). nubba, v. a. besætte med Jernpinde.
- Rude**, f. Rude. — Nue, f. Ruus.

Nugg, n. 1) Gnidning, Straben (= Nogg). 2) Savspaaner, Flids. Tell.
nugga, v. a. gnde, stubbe (= nuggja). Gard. Tell. — I Gard. oftere: nuggra.
nuggjen, adj. som søvnlig gnider eller straber; ogsaa løs, vakkende.
nuggra, f. nugga.
Nuk (uu), m. Hjerghnold, Pont, Strant. Abl. (Jøl. hnukr). Jf. Nut.
Nup (uu), m. Hjerget, brat Hjelbpynt. Sjelden, undtagen som Etedsnav.
Nupp, n. Fnas, Affald.
nuppa, v. n. (a - a), plukke, pille med Fingrene, f. Er. paa Klæder; ogsaa ryfte smaat, nappe. — nuppe Fugl: plukke Hæbrene af døde Fugle. Nordre Berg. Sv. noppa.
Nupping, f. Plukning, Pilsen; ogsaa en Svag Nypning. Andre St. Napping.
Nur (uu), m. Væltning, Dmtunling; f. Snuring. „I Raff aa Nur“, f. Raff.
nure, v. n. vâlte, tumle sig; f. gnura.
nuska, v. n. speide, lede efter noget, søge noget til at æde; om Dyr. Hedder ogsaa nusla (nuskle). Edm. og fl.
Nut (uu), m. 1) Knude (= Knut); ogsaa Knaster paa Trærne. Sætersd. — 2) en Hjelbtøp, en høj Klippe. Gard. Tell. og fl. Ellers Nut, Nott, Knatt og fl.
Nute, f. Knast, rundagtig Udvært paa Stammen af et Træ. Tell. Vest i Fleertal (Nuttur).
nutla, f. nuska.
Nuv, m. 1. Kar, Kasse eller Afste, som er dannet af en heel Stok ved Ubbuling. Buskerud. I Østeb. Nu og No. Jf. Brya.
Nuv, m. 2. en Knold, rund eller afstumpet Løp (= Ruv); ogsaa et kortret Faar (= Ruva). Inbr. Jf. Nvola.
nuvart, adj. 1) afstumpet, med en rund Løp; 2) om Faar: kortret. Inbr.
ny, adj. ny, ikke gammel; nylig tilkommen; ogsaa nybegyndt, eller nylig opdaget. Da ikke nyt slikt: det er ikke første Gang at slikt hændes. Faa vitta nytt: faae høre Nyheder. Saalebes ogsaa: høvra, fretta, spurja nytt. Paa nya Nylaa (for Bilom): i den seneste Tid, for nylig. Edm. „La nya: af nyt (Material). Paa nytt: paa ny, for anden Gang; em en ny Raffte som begynder efterat en foregaende er afsluttet; f. Er. han sekk lyst tolv, aa so etn paa nytt. I samme Bemærkelse siges ogsaa: „paa nytt Lag“.
Ny, m. en ny Ting; f. Er. om den nye Afgrøde om Høsten. Kun i den be-

stemte Form (Ny'en). prøve Ny'en: forsøge det Nye. Tr. Etift.
nya, v. a. (a - a), fornpe. „nya uppatte ein Ting“. Hras: uppatte-nya, o: fornyet, fornyget.
Ny-aar, n. Nytaar. Hertil Nyars-helg, Nyarsaftan, Nyarsgava og fl.
Nyaring, m. ny Frugt eller Afgrøde; den første Maa som tillaves af det nye Korn om Høsten. „smaka paa Nyaringen“. (Jf. Ny, m.).
Nyboling, m. En som er nylig bosat, en Begynder i Huusholdningen. Tr. Etift. I Nordre Berg. hedder det Nyboling. Ellers Burefing.
Nybrot (aab. o), n. nybrudt Ager.
nybær, adj. om en Ko, som nylig har kalvet. — Nybæra, f. en Ko, som har nylig kalvet. Jf. bær.
Nyboling, f. Nyboling.
Nybdung, m. en middelmaadig Ting. Tell. (Sjelden). Et Nybdungs Kvige: en liden eller maadelig stor Kvie.
nyfallen, adj. nyfalden, f. Er. Enee.
nyfaren, adj. 1) nylig bortfaren. 2) om en Dei: nylig besøgt.
nyfikjen, adj. nysgjerrig; især om En, som er indtagen i noget nyt og uvant, eller har megen lyst til at forsøge en Ting, som han nylig har faaet. Alm. og meget brugl. — Sv. nyfiken.
Nyfikne, f. Nysgjerrighed. (Sjelden).
nyfødd, adj. nyfødt.
Nyfoding, m. et Barn som er nylig født.
nyggja, v. a. (nygg; nogg; noggje), gnide, strabe, gnave, slide paa; f. Er. om Klæder, Baand, Sæteseler og lignende. Da heve noggje Sol paa Hud'a. Da nygg'e meg, o. f. v. Nordre Berg. Edm. Nogle Steber gnyggje. (Sv. gnugga). Ellers: nugga, nagga, skura, Haka, ama. — Betyder ogsaa: trygle, bede ofte om en Ting. Han gjeff bær so lengste aa nogg, at han saut saa bær.
Nyggjng, f. Gniden, Straben (= Noga).
Nygla, f. 1. en Lap i Bunden af en Baad, hvoreb man lader Bunden rinde ud, naar Baaden sættes paa Land. B. og Tr. Etift. Jøl. negla. (Af Nagle). Hertil Ordsproget: „D'e ikke vart te gjera Nygla før Baten a byggt“, o: man maa først tænke paa det Nødvendigste.
Nygla, f. 2. Fingerhætte, Dætte paa en saaret Finger. Nordre Berg. I Edm. er Nygla ogsaa et liden Horn, see Nvola.

nygla, v. a. sette Duntappen (Nøglen) i en Daab.

nyhoggien, adj. nylig hugget.

Nyng, m. et libet Daal, en Ild til at varme sig ved, nemlig i Udmarken eller paa et Fjeld. glera upp ein Nyng: tænde en saadan Ild. Buserud, Gede-marken. (J. N. Berg. Brising).

Nytkjel, m. (Fl. Nytklar), Nøgel. Tell. Ag. Stift, Dr. Inbr. Derimod Lytkjel vestensjelsb. — Hertil Nytkjelpære, f. Nøgelpære (= Laasffjold). Øbr. Nytklehol, n. Nøgleskul.

Nytk, m. 1. Nof, Flobvætte, indbilbt Væsen i Vandet. Jf. Nytkblom.

Nytk, m. 2. et Nyk, et libet Træk.

nytkja, v. a. (e - te), 1) rykke, nippe, trække smaat og hurtigt. B. Stift. G. N. hnykkja. 2) troge, krumme en Jernstubs eller et Søm. Tell. (af Nofke). Ellers trokja; jf. neigla, njoba.

Nytkjebloom, m. Nakande (Nymphæa). Jæd. — Ellers Vassblom, Tjønneblom, Punga og fl.

Nytkjning, f. Nykning, Trækning.

Nytkla, n. (Fl. Nytklar), Traadnogle. Tell. Daal. Øbr. — Ellers Nykte, Noa.

Nytkle, f. Halsklæp, hængende Flig ved Skævebenene (paa Gjedet). Øbr. J. B. Stift hedder det Nytkle.

nytkomen, (aab. o), nylig kommen.

nytkvætt', adj. nylig sibt.

nytlege, adv. nylig, for kort Tid siden.

Nylenða, f. Ager som er nylig brudt. Voss, Selg. og fl. — Ellers Nyland (Inbr. og fl.), Nybrot.

Nymark, f. ny Eng, Mark som er nylig indbæget og ryddet. J. Nordre Berg. Nymark, ligesom Nyebrøt, Nye-ns, og fl.

nymaal, adj. nylig malet.

Nymaate, m. en ny Nøbe. Paa Nymaaten: efter nyeste Nøbe.

Nymening, m. en Begynder, En som er uvæet i en Kunst. Namb. Inbr. Ellers Neming. Jf. Dneming.

nyomsfundom, nylig, i den seneste Tid. Dr. (J. Sdm. paa nya Bylaa).

Nypte, og Nyteflung, f. Nype.

Nytra, n. (Fl. Nytrur), 1) Nyre. J. de nordlige Egne: Nyre, ogsaa i Fleertal. 2) Testikel. Sdm. (hvor derimod det forrige hedder Nyggjanyre). Jf. Gista.

Nyremor (aab. o), m. Talg, Fedt, som omgiver Nyrene. Nordre Berg. (G. N. mör, Fedt). Hedder Ellers Nyretalg; i Harb. og Sbl. Nyrenatalg.

Nyrenabus, n. den Grube under Nyggen hvori Nyrene ligge. Sbl. — For-

men Nyrna er det gamle Fleertals Genitiv.

nyrudd, adj. nylig opryddet.

Nyrsa, f. Risa. nyrsa, v. see njosa.

nyrsaad, adj. nylig tilsaadet (Ager).

nyrsoren (aab. o), nylig skaaren.

nyrlegjen, adj. nylig slaet eller (om Eng og Øe) aflaaet.

nyrsproten, adj. nylig udsprungen.

Nyrs (aab. y), m. en liben Fisk af Lorfeslægten (Gadus lucua). Sdm. J. Sogn Kolga.

nyssen, adj. tilbøstelig til at rapse, lidet langfingret. Tell.

nyst (yy), adv. nys, nylig.

Nysta (aab. y), n. (Fl. Nystur), et Nogle Garn, Traadnogle. J. de nordlige Egne hedder det Nyste, baade i Gentel og Fleertal; dog findes i Drtd. Fleertallet Nysto. Drdet synes ellers at være alm.; forøvrigt bruges: Noa (eg. Noda) og Nykla (f. foran), alt-saa kun Neutrer paa a. — Sv. ny-stan.

nysta, v. a. vinde Traad i Nøgler.

Nystechant, f. sammenbundet Knippe eller Klunge af Traadnøgler.

Nysoeling, f. Njoseflaga.

nyt, adj. byggtig, mandig, flint. Fore-kommer ofte i de tellemarkiske Biser. (G. N. nyr, nyttig). Jf. unyt.

nytamd, adj. nylig tæmnet.

nyte, f. Nytte.

nytkjen (aab. i), adj. nylig tagen.

Nytra (aab. y), f. en liben Knort; her em smaa Finner eller Vortier paa Sunden. Nordre Berg.

nyttret, adj. knortet, finnet.

nytt (yy), adj. n. Nyheber; f. ny.

nytta (aab. y), v. a. og n. (a - a), 1)

benytte, anvende til noget; ogsaa samle, opspare, sanke med Omhyggelighed. G. N. nyt. 2) kunne bruge, være hent med. Saalebes f. Ex. om Klæder: Dei a so smaa, at han kann ikke nytte det.

— 3) v. n. (med Datts): nytte, gavne, hjælpe. De nytta oss inkle.

nyttande, adj. som man kan benytte.

Nytte, n. og f. Nytte, Gjælp, Gavn.

De Nyttes: til Nytte. Jf. Fjantte.

Unytte.

nyttelæs, adj. gavnløs, unyttig.

nytteleg, adj. tjenlig, brugbar.

nyvten, adj. nytjom, fornylig, som gjør sig Nytte af alt, og ikke lader noget gaat til Østibe. (Sbl. nytinn). Jf. bagmyten.

nyttug, adj. 1) nyttig, gavnlig. 2) om Mennesker: flittig, udholdende; ogsaa flint, byggtig. Tell.

Nyva, *f.* Dienbryn (eller egentlig noget fremragende). *Rhl.* *Harb.* (*Jf.* *Ruv*).
 flere Nyve: laae Dienbrynene ned, give sig en barsk og truende Mine.

nyve (aab. *y*), *neb* over (*neb* *yve*).
nyven (*yy*), *adj.* ublid, mørk, truende.

Rhl.
Nyvla (aab. *y*), *f.* et lidet Horn, ligesom en Knap (især paa Faar). *Rhl.* og *fl.*
J *Ebm.* hedder det *Nyggle*.

nøben, *adj.* haanlig, fornærmelig. *Ebm.* (sælben og forærbet).

nøekja, *v. n.* (*e - te*), blotte, gjøre nogen. *nøkke* seg: blotte sig, afstaae alt hvad man har. *Nordre Berg.* *Ebm.* (*Alf* *nakhen*).

Nøekjing, *f.* Blottelse, Berøvelse.

nøekt, *partic.* blottet, som har intet igjen. *G. N.* *nøektr.*

nøla, *v. a.* (*e - te*), stoppe, tilfye, trække sammen med en *Naal*. *Nordre Berg.*
Jøl. *nøla*.

Nøle, *f.* *Naal*.

Nøling, *f.* Stopning med *Naal*.

nøem, *adj.* 1) modtagelig, tilbøielig, som lettelig kommer i en vis Tilstand. *Hertil*: *isnøem*, *fortnøem*, *rofnøem*. — 2) *nem*, oplagt til at lære. *G. N.* *nøemr.* *Nøbsat* *tornøem*. — 3) *nøisagtig*, *nøte* træffende. Da kann ikke vera so *nømt*: man kan ikke træffe det saa *nøte*. *Søndre Berg.* (*Maaste* en *Dvergang* til *Yegrebet* af *nær*; *f. nøma*).

nøma (*nømma*), *adv.* *nær*. *Harb.* hvor det ogsaa hedder *nimma*. *J* *Busterud* og *fl.* *Et.* hedder det *nøerne*. Meget mere udbredt er *Komparativet*: *nømare* (*o*: *nørmere*), hvilket i *Rhl.* hedder: *nørmare*, og *søndenfielbs* *nørmare*. *G. N.* *nørmøir*. (*Jf.* *noame* *nær*). — *Ligesaa* *Superl.* *nømaaste* (*noamaaste*, *nimmaaste*), hvilket ogsaa er *Abjektiv*; *f.* *Er.* *nømaaste* *Gården*: den nærmeste *Gaard*. *J* *nømaaste* *Lag*: næsten alt for *nær*. *Paa* *de* *nømaaste*: *paa* det nærmeste, næsten ganske. *D'er* *ingen* *nømare* *til*: der er ingen som har *nørmere* *Abkomst* *hertil*.

nøma, *v. n.* (*e - be*), *naae* *til*, *berøre*, *komme* *saa* *nær* *at* *en* *Berørelse* *fæer*. *Bor'e* *name* *burt-i* *Beggjen*. *Fjøl'a* *naembe* *fram* *paa* *Biten* (*o*: *Enden* *af* *Fjelen* *naaede* *knapt* *ind* *paa* *Bjællen*); *Nordre Berg.* *Ebm.* — *J* *Lell.* hedder det *nøpe*. *Ellers* *taka*, *tøpe*, *naa*. *G. Nøme*.

nømaaste, *f.* *nøma*.

Nøme, *n. 1.* en *liben* *Ting*, noget som skal forestille en vis *Eiendom*; *saaledes* *om* *Arbejdsredskaber*, *Klædningsstykker* og

bestige. *Være* *eit* *einaste* *Nøme*: *kun* *et* *eneste* *Stykke* *af* *det* *Slags*. *Ligesaa* *en* *liben* *Stat* *eller* *Eiendel*; *ogsaa* *en* *Klæreste*. *Meget* *brugeligt* *i* *Ebm.*

Nøme, *n. 2.* *Nemme*, *Fatte*-*Evne*, *Anlæg* *til* *at* *lære*. *G. N.* *nømi*. *Under* *tiden* *ogsaa* *Tænke**kraft*, *Jubstigt* *eller* *gode* *Hands**gaver* *i* *Almindelighed*.

Nøeming, *m.* *En* *som* *øver* *sig* *en* *i* *Kunst*. (*Sælben*). *See* *Dnøeming*.

nøemne, *f.* *nemna*. **Nøemfle**, *f.* *Nemsla*.

nøemt, *f.* *nøem* og *nemna*.

Nøepa, *f.* *Koe*, en *bekendt* *Kob**frugt*. *Alm.* *G. N.* *nøpa*. *Hertil* *Nøepes**rot*, *n.* *Koes**rot*. **Nøepes***aal*, *n.* *Koer**bløbe*.

Nøepes*app*, *n.* *et* *Slags* *Mad* *af* *bankede* *Koer*.

nøepe, *v. n.* *naae* *til*, *berøre* (= *nøma*). *Lell.* *Jf.* *naepe*.

Nøeperett, *m.* *en* *liben* *Ager*, *hvori* *man* *planter* *Koer*. *Nordenfielbs*. (*G. N.* *nøpnerøitr*). *Ellers* *Nøepes**rot* (*Man**dal*), *Nøepes**rot* (*Ag.* *Stift*).

nær, *adv.* *nær*, *nær* *ved*. *J* *Forbindelse* *med* *Subst.* *styrer* *det* *Dativ*, *f.* *Er.* *nær* *Landa*, *nær* *Husom*. — *Hedder* *ogsaa*: *nøere* *eller* *nøerre* (*Ehl.* og *fl.*), *nøerne* (*Ag.* *Stift*) og *nøma* (*f.* *foran*). *G. N.* *nøer*, *nøeri*. *Komparativ* *hedder*: *nøerre*, *nørmare*, *nømare*, *naamare*; *Superl.* *nøst*, *nømaaste*, *naamaaste* (*see* *nøma*). — *Talemaader*. „*so* *nær*“: *nøsten*, *meget* *nær*; *f.* *Er.* *Dei* *hadde* *so* *nær* *lofligt*, *o*: *det* *var* *nær* *ved* *at* *de* *skulde* *kuldselle*. „*so* *nær* *som*“: *undtagen*, *paa* *det* *nær*; *f.* *Er.* *Dei* *kom* *alle* *so* *nær* *som* *han*. „*nøse* *so* *nær*“: *nogenlunde*. „*ikke* *nær* *til*“: *ikke* *nær* *saa* *meget*, *langt**fra* *ikke*; *f.* *Er.* *De* *var* *ikke* *nær* *te* *so* *godt*. (*B.* *Stift*, *Øbr.* og *flere*). „*taka* *seg* *nær*“: *gribe* *sig* *an*, *gjøre* *en* *Dypprelse*, *vove* *noget* *for* *en* *Sag*. *Han* *tot* *seg* *væ* *so* *nær*: *han* *to**g* *det* *saa* *alvorsligt*, *gjorde* *sig* *megen* *Øorg* *berover*. *De* *gøenge* *nær* *di*: *det* *er* *ikke* *langt* *fra*. „*gaa* *for* *nær* *ein* *Ting*“: *tage* *vel* *meget* *af* *en* *Ting*, *benytte* *den* *alt* *for* *meget*. „*snakke* *ein* *for* *nær*“: *sig* *noget* *som* *en* *Anden* *maa* *finde* *fornørmelig*.

nær, *conj.* *naar*; *f.* *nær*.

nøra, *v. a.* (*e - te*), *nøere*, *søbe*, *opholde*; *især* *om* *det* *nødvendigste* *Liv**op**hold* (*Jf.* *nøra*); *derimod* *ikke* *i* *figurlig* *Betydning*.

nøerbygd, *adj.* *bygget* *nær* *ved*. „*nøer**bygt*“, *hvor* *Husene* *laae* *tæt* *sammen*.

Nørdel, *f.* *Nørdel*.

nøerdupt, *adj.* *n.* *dybt* *nær* *ved* *Landet*, *tvøerdybt*. *Nøbsat* *utgrunt*.

nærgangande, adj. 1) nærgaaende; 2) paatrængende med en Begjæring. Drf. nærgildra, adj. n. farligt, meget nær ved en Ulykke. Sbm.

nærgjæten, adj. næsten glettet; om Gaarder eller Spørgsmaal, naar Svaret er nær ved det rette. I Nordre Berg, nærgoten (aab. o).

nærgrende, adj. n. om et Sted, hvor der er Gaarde eller Bygder tæt ved. Sjelden.

nærhadom, adv. i Nærheden, tæt ved. Drf. og fl.

Nærheit, f. Nærhed. (Nyt Ord).

Næring, m. Næring, Udkomme.

Nærkaana, f. Jordemoder. B. Stift og fl. (G. N. nærkona). Ellers Jormor, Fjodmor.

nærkommen (aab. o), adj. kommen nær til et vist Maal; saaledes: næsten færdig med et Arbejde; næsten lens eller blottet for en Ting; snart ubløben (om Tid); bvi frugtsommelig (om Koner).

nærleden (aab. i), adj. om Tiden: næsten ubløben. D'æ so nærl'æ (el. nærlæe): der er saa kort Tid tilbage.

nærme, f. nær, næma, nærra.

nærmuna (aab. u), adv. nær ved, i Nærheden. N. Berg. I Edm. nærmuna. Jf. nærhadom.

nærra (seg), v. a. nærme sig. (Sjelden). Oftere „nærma seg“.

nærre, adv. nærmere. (G. N. nærri).

Dagsaa nær (f. nær).

nærseeds (æe), adj. nærsæende, karrig, gnteragtig, Nordre Berg.

nærkyld, adj. nærbestøget.

nærlynt, adj. nærsynet.

nærsoffen, adj. paatrængende. Saa.

nærte, f. nær.

Nærvære, n. Nærværelse. (Sjelden). næst, adv. næst (f. nær). Substantivisk i Udtrykket „Laff fyre næst“, hvorved der sigtes til en tidligere Sammenkomst.

næste, adj. næste, nærmeste. Næste Manden: den nærmeste i Raden.

Næt, f. Natt og Not.

Næv, n. Kant, Spids, et fremstaaende Hjørne; f. Er. paa en Klippe (Bergsnæv). Jf. Næipsnæv. (G. N. næf, næse).

Næva, f. Neve.

Nævr, f. (Fl. Nævra, r), Næver, Dverbart paa Birken; meget anvendt til Lætning paa Huse. Alm. (G. N. nævr). Hertil Nævrelad, n. Stabel af Næver. Nævreløge (aab. o), m. Næverflamme (bekjendt af dens stærke Røg og Sob). Nævreløg, m. Bir-

keskov med god Næver. Nævrotat, n. Lag af Næver og Loro. (Oftere Loroat).

Nød (No), f. see Naub.

nøde, v. a. (e - de), nitte, krumme Spidsen af et Søm. Nordre Berg. ogsaa i Valbers (nøa). Ellers: njoa (njoda) og neigje.

nødstadd, f. naubstadd.

Nøgd, f. Nægde, Nigdom, betydeligt Forraad; ogsaa Dverflob (egentlig et tilstrækkeligt Forraad. Af Røg). B. Stift, Gbr. Drf. og fl. (G. N. nøgde). Injæle Nau aa injæle Nøgd: hverken Mangel eller Dverflob. (Mbl.). Den so gjøymme i Nøgd'enne han beve i Nød'enne, o: spar i den gode Tid, saa har du i den onde.

nøgd, partic. fornøjet, tilfreds. „Iffe nøgd“: ligegyldig. Han æ'fje nøgd'e mæ da (Iffe tilfreds dermed). B. Stift. Udtales ogf. paa mange Steder nøigd). Nu oftere „fornøgd“ (som er mindre rigtig). S. nøgja.

nøgg (aab. o), adj. usel, smaalig; ogsaa frygtfom. Drf. Altid med en Negtelse (ligesom pyren og tyfen i B. Stift). Han er itt fo nøgg: han er ret bygtig. Jf. Jøl. høgg, Inap. See ellers nauv, nauver.

nøgja (nøie), v. a. (e - de), tilfredsstille, fornøje, give nok. (G. N. nøgja). nøgje seg: lade sig nøie, være tilfreds. S. nøgd. — Inf. og Præsens hebbe sædvanlig nøie (nøye), men Imperf. deels nøigde, deels nøgde, ligesom Supinum: nøigt, nøgt. Af Røg. nøgjast (nøiest), v. n. lade sig nøie, være fornøjet. G. N. nøgjast. Imperf. nøigdest, nøgdest.

Nøgje (Nøie), n. Tilfredsstillelse, tilstrækkelig Forsyning. B. og Kr. Stift, ogf. i Gbr. (Sædvanlig udtalt Nøie). Det ha faat litt Nøie: de have faaet nok, saa meget at de ikke ønske mere. De ha ete vart Nøie: vi have piist os mætte.

nøgje (nøie), adv. nøie, nøiaagtigt; grant, tydeligt. Udtales alm. som nøie, men bør skrives nøgje i Ligbed med nøgjen. (Sv. noga).

nøgien (nøien), adj. (Fl. nøgne), 1) nøiagtig, nøie afsæst eller beregnet. Drf. (hvor det i Cental udtales nøien, men i Fleertal nøigne). I Neutrum er Ordet mere alm. f. Er. D'æ ikke so nøie mæ di: det kommer ikke saa nøie an derpaa. I de nøignaste: i det nøieste; efter nøieste Beregning. Drf. (Andre St.: i de nøieste). — 2)

- nøterequende, punktlig; streng, paabølden. Meget brugt i Drk. Dam & sø noiane mæ dt. (Kompar. nøignar; Superl. nøignast). Naa ubledes af nog og kan lævnrøres med Sv. noga og noggrann; G. N. nøglega og nøgilega (o: not, tilstræffelig). Jf. nauelegt.
- Nøkle**, f. Nøkle. **Nøle**, f. Nøle.
- nøne**, v. n. (e - te), spise Mellemmad (Non). Bald. Drk. Andre St. nona.
- Nør**, m. (fl. Nøre), Indbygger af Nørerne i Sogn.
- nøra**, v. a. (e - te), 1) holde vøbtige, besordre, nøre, især Jib. nøre Barmen (el. nøre paa Barmen): nøre Jibden, lægge nyt Brænde til. Tøll. (G. N. nøra, nøre). — 2) styrte, opfriste, sætte i Stand efter en Svækkelse. nøre upp-atte Konn'e: give Køerne meget og kraftigt Foder, for at de skulle faae Gulb og Kræfter igjen (naar de ere blevne udmagrede). Nørdre Berg. Hard. — 3) i Talemaaden „nøra seg“: gjøre sig tilgøbe, gøtte sig, forsyne sig rigelig med Mad og Drikke. Sj. Hard. Tøll. Høll. (Adbstilles fra „nære seg“).
- nøra** (for nyrdra), v. a. (a - a), i Talemaaden „nøra seg“, om Vinden: o: gaac til Nørd, blive nørdlig. Sjl. og fl. — Nødsat: føra seg.
- nørast**, v. a. styrtes, forfristes, komme sig efter en Svækkelse.
- nøre** (for nyrdre), adj. nørdre, nørdligere. I Gbr. bedder det: nørdre. (G. N. nyrøri). Nøre Leib'a: den nørdlige Søvei. (Nødsat føre). Nøre Lur'en: den nørdlige Deel. Saaledes i mangfoldige Stedsnavne; f. Ex. Nøre Folla, Nøre-Sande v. f. v. — Ogsaa adv. f. Ex. Han dræg nøra nøre & synna føre, o: det træffer nordenfra i Nørd og søndenfra i Syd. (Nørdre Berg.).
- Nøring**, m. En som kommer nordenfra. (Ejelden og kun i Nødsætning til Søring). Jf. Utnøring, Landnøring, hvori Ordet ogsaa bedder Nyring, med aab. v. (Nørdre Berg.).
- Nøring**, f. Nøring, Opfristelse; rigelig Fødring; f. nøra.
- Nørsla**, f. rigelig Forsyning med Mad eller Foder; Extra - Forplejning. B.
- Stift**. Ogsaa kaldet: **Uppatte-Nørse**. nørst, adv. nørdligst. nørst nor: længst mod Nørd. Jf. nor.
- nørste**, adj. nørdligste.
- Nør'er**, flercial af Nøt (oo).
- Nøve**, f. Nøve. nøver, f. nauver.
- nøya**, f. nøgja og nøyde.
- nøydd**, partic. nøbt, nødsaget.
- nøyde** (nøya), v. a. (e - de), 1) nøbe, tvinge, drive. Det nøyde meg te bæ: man nøbte mig til det. G. N. neyda. — 2) være fornøden, behøves, gjælte paa. Dø nøyd' infse paa: det behøves ikke, der er ingen Nød som driver dertil. (Nørdre Berg. og fl.). Naar nøfe nøye paa: naar det gjælder, naar nogen Nød er forhaanden.
- nøydest** (nøyaft), v. n. nødest, blive nødsaget til.
- Nøyding**, f. Tvang, Tilsnøvelse.
- Nøve** (Ailfredsstillelse), f. Nøgje.
- nøye**, f. nøyde og nøgje.
- nøyen** (streng, punktlig), f. nøgien.
- nøygnaste**, f. nøgien.
- nøyta**, v. a. (e - te), 1) nyde, spise eller drikke. Sogn, Voss. (Jf. smannøytten). Af njota, naut. — 2) benytte, bruge, især længe og med Flid; betjene sig saa længe som muligt af en Ting. Det æ so slitne at ein kann ikke nøyte det lenger. B. og Ex. Stift. — 3) med seg (nøyte seg): gjøre sig Umage, være om sig, gribe sig an. Berg. Stift. Ogsaa skynde sig, haste, ile. Meget brugeligt søndenfejls. Han tof te nøyte seg (be-gyndte at skynde sig). nøyte paa: passe Leiligheben, være om sig medens Leiligheben er forhaanden. Ogsaa „nøyte til“ i samme Betydning. B. Stift.
- nøytande**, adv. som man kan benytte. Han æ hje nøytande lenger.
- Nøyte**, n. Noget som man kan benytte. (Ejelden). Jf. Brannøyte. — Et andet Nøyte (af Naut, n.) findes i Ungnøyte og Gjelbnøyte. Atter et andet (af det gamle naut) findes, med Betydningen Kammerat, i Matnøyte, Kollennøyte, Lalanøyte.
- nøyten**, adj. udbølsende; ogsaa paapas-selig, som griber Leiligheben.
- Nøyting**, f. Benyttelse; ogs. Flid, Umage.
- nøytt**, partic. meget brugt og benyt-tet.

D.

o, Sammensætnings-Partikel med negtende eller ogsaa forværende Betyd-

ning; f. Ex. i Dro, otru, Døyr, Dær, Dgrad. Kun i de nørdlige Egnene til

- Ost.** Gbr. og Dsteb. — De almindelige Ost bliv her anførte under u.
- o**, Partikel, forkortet: 1) for o r, o: af, ubaf. (Nfl. Sm.). — 2) for og eller a, o: og. (Balbers). — 3) for a: o: o, af. (Balbers).
- o**, Pron. forkortet: 1) for ho, o: hun. — 2) for honom, o: ham. (Sætersb. Sall.).
- o**, adj. (om Dyr), see ob.
- oagtandes**, f. uagtande.
- Obyde**, n. Fortræd, Uællighed; en skadelig eller utillelig Gjerning. „glæra Oby'e": gløte Ugan, forðarve eller øbelægge noget for En; især om Børn. Meget brugl. i Tr. Stift og Sdm.
- Obøn**, f. Forbandelse, ondt Dnske. Dst. Sdm. og fl. Jf. Bæben.
- o(b)**, adj. gell. parrellysten; om Dyr af Hundhønnet, især Hopper. Gbr. Dsteb. (I Formen: o, o'e). Ellers: os, ful, gala. Ordet betyder vel egentlig: gal, ligesom G. N. ødr (Ang. vød).
- Obal**, m. Dbel, arvet Gøds; især Jord. Gbr. Dst. — Ellers Odel, m. (G. N. ødal, n.). Ell Odel a Eiga: til Dbel og Eie. Hertil Obalsjor, f. Dbelsgaard. Obalskrift, m. den nærmeste Arving til en Dbelsgaard. (Gbr.). Obalsrett, m. Delsret.
- Obd**, m. 1) Db, Spids. 2) Dbde, Næs eller Lange i Strandbredden.
- Obda**, f. et eenligt Brykke, som bliver tilovers, naar de øvrige ordnes parviis. See obde.
- obdaa** (odaa), vrimle; f. aada.
- obde**, adj. ulig, ueffen, som ikke lader sig dele med 2; om Tal, f. Ex: 3, 5, 7, 9, o. s. v. Nobsat samt (samm). Ogsaa om den Ting som bliver alene tilovers, naar de øvrige ordnes parviis. Alm. og meget brugeligt Ord. Sv. udda. I danske Dial. obde. Eng. odd. — Ordet forandres ikke; saaledes „De da samt eld' obde". „Den obde Lykka" o. s. v. Det er altsaa formodentlig kun en Form af det foranførte Obda.
- Obdetaf**, n. ulige Tal, som ikke lader sig dele med 2. Nobsat: „samt Tal".
- obna** (oo), v. n. (a - a), varmes, blive varm; ogsaa v. a. varme; f. Ex. obna seg. Nbl. Gbr. — Vel egentlig: orna (G. N. orna). I Ndm. skal det forekomme i Formen onna (aab. o), hvilket svarer bedre til orna.
- Obne** (oo), m. Barne; om en mild Barmegrad, f. Ex. Legemets Barne under jævnt Arbejde. Nbl.
- Odo**, el. Obdo (oo), f. Bagstrøm. Namb. Egentl. for Jde, el. Eba; f. Ja.
- Odygd**, f. Udyd, Lyde, Laq. — Indr. Odoemt, adj. ikke reent eller frit for Afsmag; om et Kar. Ndm.
- Oeign**, f. en Slet eller skadelig Eendom. Nordensfielbs. S. Ueiga.
- ofallen**, adj. ubevem. Gbr.
- Ofar**, n. Uheld, ubelig Færd. Jofen.
- Ofil**, m. (i Spil), f. Underfil.
- Ofielde**, m. Udygde, Ubedagelighed. Sdm. og fl. See Ufielgje.
- ofra** (ofre), v. n. ofre; give Offer. Hertil Ofre (Offer), n. Offer.
- oframt** (oo), adv. besforuden, oven i Høbet. Ogsaa med et tilføjet Ord: foruden, uberegnet; f. Ex. oframt Handpenganne. Tr. Stift, Gbr. Sdm. — Ellers: umfram.
- ofrid** (ii), adj. styg af Udsende, ikke vasser. Helgeland, Indr. (ofri), Sdm. (ofrid'e). Ho a' fte ofri te fta: man skal ikke sige at hun er styg at see til.
- Ofryskje**, f. Ustift.
- offa**, adv. og adj. usædvanlig, meget, overmaade; f. Ex. offa stort; ein offa Kar. B. Stift (nogle St. opsa). Jf. oo.
- offaleg**, adj. ypperlig, udmærket.
- offalege**, adv. 1) overflødig, rigeligt; ogsaa overmaade, i høieste Grad. 2) ypperligt, herligt. Nordre Berg. Helg.
- Ofse**, m. 1) Dverdrivelse, noget som er for meget. Gbr. Da va no antan Ofsen elber Vansen: det var nu enten for meget eller for lidt, aldrig til Naade. — 2) Hestighed, Voldsomhed, fremfusende Færd. Meget brugl. i S. Berg. ogsaa Helg. Han tok te me sikk ein Dyse (Nbl.). G. N. ofsi. (Jf. Gofs). — 3) noget stærkt eller voldsomt; f. Ex. en heftig Storm. Nbl. I Sdm. oftest om Mennester: „Ein Ofse": en fremfusende, eller ogsaa en meget Hæl og dristig Karl. (Eg. Dyse, af ov).
- offen**, adj. heftig, fremfusende, som ikke holder Naade. Nbl. og fl.
- ofsnast**, v. n. stikle til for at see paa noget. Ndm. I Sdm. aana.
- Oft** (aab. o), f. 1) Arbejdstund, Tiden imellem to Maaltider (= Jft). Stal bruges ved Ironibjelm. I Gulbalen: Ofte. — 2) Mellemmaads Tid, omtrent Kl. 3 E. M. (det samme som Non). Dsteb. Jf. Jft.
- Ofta** (oo), f. Morgenstunden om Vinteren (det samme som Otta). Indr.
- ofta**, adv. ofte, tit. Hedder ogsaa Of-taa (Nordre Berg.) og ofte. G. N. oft, opt. Hertil oftare og oftaste. Jnfte oftare: ikke flere Gange.
- Ophøst**, n. egentlig et uhyre stort Fald;

ofteft om et umætteligt Mennefte, En
 fom aldrig faaer nok. Nordensfelds.
 ofyfe, f. ufyfen. Ofør, f. Uføre.
 og (aab. o), adv. ogsaa, tillige. Sættes
 gjerne efter det Ord, fom det nærmest
 er forbundet med, og sæbvanlig fibst i
 Sætningen; f. Er. Han va komet bar
 han og. Lite venta eg, aa lite felt eg
 og. — Formen „og“ bruges i den største
 Deel af Berg. Stift (ikke i Sdm.); i
 Sbl. hedder det „og“ med luft o. El-
 lers aa (Fosen, Inbr.), au (Ar. og
 Ag. og tildeels i Tr. Stift). I Hall.
 Balb. og Sdm. bruges i dette Tilfæl-
 de: ogsfo (ogfaa) eller „mæ“. G. N.
 og, ok, auk. — Konjunktionen „og“,
 fom egentlig skalde have samme Form,
 afstilles sæbvanlig herfra og hedder
 overalt „aa“ (i Balbers: o).
 Ogn (oo), m. Frygt, Ræbvel; Respekt
 for En. Meget brugt i Sdm. Det ha
 'He nofen Ognje fyr'anna (de have in-
 gen Frygt el. Undseelse for ham). De
 ful'e banna ein Ognje, o: der følger ham
 noget, som indgyder Frygt. (Ellers
 Agje, Bøgje, Dgne). — Heraf ogsja og
 ogjen.
 Ogn (oo), m. Dvn. (Jæb.). E. Dmn.
 Ogn (aab. o), f. 1) Åvne, Hylster paa
 Korn. Nbl. Jæb. Tell. og fl. Nest
 brugt i Fleertal som hedder Agne(r).
 G. N. ogn, agnir. 2) Børste paa Korn,
 Stakket eller den stve og tynde Braad
 i Enden af et Korn (arista). Nordre
 Berg. Gbr. og fl. I Tr. Stift: Agn.
 Ellers kalbet Snarp og Snerpa.
 Ogne (aab. o), m. Frygt; Respekt ifor
 En. Nbm. (E. Dgje). G. N. ogn.
 Ogne, i Dgnelag, Dgne Grand o. f. v.
 see Augne.
 ogofor, ovenfor (Gbr.), f. ova. Ligefaa
 ogopaa, ogo:te (oo).
 Ogreide, f. Årebe, Forvikling.
 Ogrein, f. Uorden, Skjæbelsløshed. Helg.
 og fl. — ogreinke(g), adj. uordentlig,
 skæbelsløs. Jf. Grein.
 Ogrøt, n. et arrigt, uldbeligt Mennefte;
 et Huustors. Sdm.
 ogfo (aab. o), adv. ogsaa, tillige. (E.
 og). Hedder ofteft ogsfæ; tildeels aus-
 fæ. (Jæb.).
 ogtig, adj. agtsom, omhyggelig. Tell.
 ohag, adj. ubehændig, floset; ogsaa
 ubekvem. Tr. Stift (Hjelden). I Sdm.
 fun i Ordproget: „Ein ohag'e Sme-
 tæl' eit ohagt Tr“, o: en ubuelig Ar-
 beider vælger sig et ubueligt Emne.
 ohagleg, adj. ubekvem, upassende. Inbr.
 ohagle(ge), adv. uhyre meget, overmaa-
 de. Drl.

ohar, f. oshar. oheil, f. ubeil.
 ohendt, adj. ubehændig. Drl.
 Ohepne, f. Uheppa. Ohuga, f. ubuga.
 ohyggen, adj. uagtig; ogsaa flov,
 dorst, tungnemmet. Helg.
 ohyra, adj. bøsig, mat; ogsaa som føler
 Ulyst til noget. Sdm.
 Ohæming, m. Uheld, ifær med Kvæget;
 det at man mister Kvæg. (Mofat
 Hæmting). Sdm. I Sogn: Uham.
 o-idig, adj. dorst, døven. Sdm.
 ok (oo), o: fyttebe o. f. v. see aka.
 oka (aab. o), v. a. flutte noget tilfibe,
 rolte, røre. Sogn. Jf. aka.
 oka (oo), v. a. (a - a), lægge Ag paa,
 binde Halsaaq (Klæve) paa Svinn. Sbl.
 oka (oo), adj. forsynet med Elaa eller
 Lværbaand; f. Ofte.
 Okabytte, n. en Mællebunt, indrettet til
 at bære paa Ryggen, og forsynet med
 et Par Lister eller Elaaer, hvori Bæ-
 rebængslerne sættes. Nbl.
 Okastaur, m. Stør, Pæl i Enden eller
 Hjørnet af et Gårde, ligefaa i Hesser.
 Paa Bofs: Mkastaur.
 Ofte, m. (Fl. Ota, r), 1) Lværflaa,
 Lværbaand, som sættes fast paa Døre
 og Luger for at holde Hjelen sammen;
 tildeels ogsaa om en kort paaflaet
 List, hvori noget skal sættes. Nbl. Sbl.
 Jæb. med luft o; berimod Ofje (aab.
 o) i Tell., og Mfje i Sogn, Bofs og
 Gbr. (Ellers Elaa, Norve, Narve).
 — 2) Hjørnestolpe, Pæl eller Dpfander
 i en Grind; i Mofætning til Lvær-
 felene som indfattes i samme (f. Nbm).
 Tell. og fl. I Sdm. hedder det: Mfan,
 n. Rogle Støder Mfje. G. N. oki
 (Lovene II, 122). — 3) Nag, Halsaaq,
 en trekantet Klæve; ifær til Svinn. Sbl.
 (G. N. ok, Nag). — Paa Helgeland
 forklæres „Ofte“ ved en Tot eller Bist,
 f. Er. af Uld; altsaa det samme som
 ellers hedder Flokke og Lokje.
 Ofje, n. see Ofja.
 Ofje, n. Udyr, stabelige Dyr. Dgsaa:
 Ofje, faavel om Udyr, som om urolige
 Mennefter, Folk som vække Splid og
 Forargelse. Nbm. I lignende Betyd-
 ning siges andre Støder Druut og Ulfru.
 Jf. Rjoa.
 Ofjofamt, adj. ufrebelligt, farligt forme-
 belst Udyr. Nbm.
 ofka, pron. (gen.), vor. Jæb. Mandal,
 Rbg. Hedder ellers: aka (Gbr.),
 ofkons, eller oftere: Kons (Tellem.),
 Kons (Nummedal). G. N. okkar, Ge-
 nitiv af vit (Dualis), og okkar, Pos-
 sessiv med Akkus. okkarn. — Paa ofka
 Maa: i vort Sprog. Paa Kons Bis:

- paa vor Raabe. — I de øvrige D-frakter bruges kun: „vør“.
- Oftaal**, f. Ofta.
- Ofte**, pron. os. Objekt af mid (mi, me). Jæd. Rister, Mandal. Ellers: offo (Rdg.), offo (Hæd.), ofkon, og oftere: fon (Tæll.), fan (Nummedal). G. N. okkr (i Dualis). Hæran issos ofte: her hos os. (I Hæd. „vør iss'atso“). At ofso: til os, for os. Ræ'fon: med os. — Paa de øvrige Stæder siges kun „ofso“.
- Ofta**, f. Oft.
- Ofta**, n. Antel, Fobled. I de syblige Egne Ofta med flertal Ofkur (Ofto, Ofte); ellers Ofte; ogsaa Ofkel og Ofkaal, m. (Helg.), Ofkel (Ramb.). G. N. okla. (Jæl. okull, okli, m.).
- Ofteful** (uu), m. Antefobed.
- Oftelid** (Ofkel), m. Antefobed.
- Oftesno**, m. et Sneelag som rækker op til Anfkerne.
- Oftl**, f. Arel, Skulber. Nest i de syblige Egne. Nordensjæls bedder det oftere Oftl. G. N. oxl. Jf. Hær.
- Ofunnug**, adj. ubekjendt. Gbr. og fl.
- Ofynde**, n. ondt Sind, Wanart, Forbærvælle. Gbr. (Ev. okynne).
- Ofyndt**, adj. vanartet, ondt af Natur.
- of** (oo), fortrede. Imperf. af ala.
- Olag**, f. Ulag. Oland, f. Ulanda.
- Olavsoke** (for Olavsooka, sidste o aab.), St. Olafs Dag, den 29de Juli. Tæll. Ellers mest almindelig: Olsok og Olsok; i Drk. Olsuku. G. N. Olasvaka, til Olasvöku. Hertil: Olsokebil (aab. i), n. Tiden næst før og efter St. Olafs Dag (Olsokedag). Olsokeroyta, f. Reanveir og Mangel paa Lørring, som ofte indtræffer sidst i Juli Maaned. Nordre Berg.
- Olbogje** (aab. o), m. Albue. Hedder ogsaa Albogje, Albogga, og ellers i lbog, med luft o (Helg.), Albogje (Sætersd.), Ombogje (Nbl.) og Sambogga eller Sandbaggaa (i Tr. Stift). G. N. olbogi, olnbogi. Gam. Lybst elinhogo.
- Olboglyffja**, f. Krumningen paa den indre Side af Albuem. Ogsaa Olboglyffje.
- Olbogkjæl**, f. et Slags eenstakket Musling, bannet som en stump Reagle. (Patella vulgaris). Jæl. olbogaskel.
- Olb**, f. Mængde, Mængdeibidgheb. Hærb. Jf. Olbe, Bolb (Voll).
- Olden-ar**, n. et meget frugtbart Aar. Eft. Svem. (I Svemmens Glossarium findes det i Formen „Albar“). Af det gamle aldin, o: Frugt. Jf. Alba,
- Oldenare**, f. Older.
- Older** (Oldr), m. Elsetræ (Alnus). Reget udbredt (Nbl. Sogn, Helg. og fl.). Ogsaa med en egen Udtale: Oldre, Odbre, Odbdr (Gbr. Drk.). I Gbr. ogsaa Ordre, som nærmer sig til Navnet Dre, der bruges i de sydlige Egne. I Svem. siges „Oldenare“ om det mørke Elsetræ (Alnus glutinosa), medens betimod den lysere eller hvidere Art hedder Hare (Kvitare). Sv. al. Ang. alr. See ellers Dre.
- Olderhol** (oo), m. Lund af Elsetræet. (Okerd.). See Dreholt.
- Olderflog**, m. Elsetov. S. Dressfog.
- Olege**, f. Ulega. Olemna, f. Ulivnad.
- Olende**, n. udeisomt eller uryddeligt Land. Drk. See Ulanda.
- olif**, adj. søgellig, svag, baarlig. Reget brugt i Jnderoen. Jf. ulif.
- Olje**, m. Olte. Hedder ogsaa Ulja, f. og Ulje (B. Stift). G. N. olju (af et fremmedt Ord).
- Oljeblad**, n. Hjortidsel (Carduus heterophyllus). Paa Jæd. hedder det Oljebloffa, f. Ellers Kvitblad, Skore og fl.
- Oljessyre**, f. en uopmærksom Person. En som ikke vil høre eller give Ngt paa hvad man siger. Svem.
- Oll**, m. Skraal, Støi, Larm. Helg. (Jf. Soll). I svenske Dial. all.
- olla**, v. n. fraale, sioie, tale høit og fraalende. Helg. Ramb.
- ollaa**, et Datts af all; f. Er. i Talemaaden „Ein lyte ba paa ollaa Elyn“, o: man maa skønne paa alt, tage alle Omstændigheder i Betragtning, for at man ikke skal dømmes for strengt. (Svem). Rettere ollo. „Fyre ollaa“ f. all. Note ta ollaa: noget af hvert Slags. La ollaa obyttaa: af den uskiftede Mæsse. — ollastoba, f. allestade.
- Olle**, f. 1. et stort Trug. Sætersd. (Gaar ikke over til Ddbde).
- Olle**, f. 2. Brønd, Vandkæb; ogsaa Kilde. Buserud. Jf. Jle.
- Olle**, f. 3. (for Olda), Bølge, Havbølge. Jndr. — Ellers Alba. Jf. Lungalba.
- ollefomar**, f. allsaman.
- Olvor**, og olvorsam, f. Alvore.
- olm**, adj. olm, viid, arrig; især om Drer. Heraf ylmast.
- Olmosa** (aab. o), f. 1) Almisse, Gave til Fattige. G. N. olmusa (af et fremmedt Ord). 2) en Stakkel, et fattigt, hjælpeløst Menneske; ogsaa en Stakkel med Hensyn til Kræfter. Hedder ogsaa Olemose, Olemose.
- Oltreip** (oo), n. et Hæb af Læder eller

tykt Skind, et Baand dannet af Læderremmer. Ved Trondhjem. I Østerr. Olrep (ee) og Oltom. Isl. olarrvip, af ol, en Rem.

Olsøke, og Olsufu, s. Dlassøke.

Oltaum (-tøm), m. s. Oltreip.

Olugu (Eggelete), s. Ulega.

Olv, s. Els. olvoat, s. olvoat.

olyste, mat, fuldmættet; s. ulysta.

om, forfortet af honom, o: ham. — Partikelen „om“ skrives her: um. Et andet Om (el. Um) er at finde under Homn.

Om (oo), m. en svag Gjenlyd, især fra et Fjeld. Hard.

oma, v. n. (a - a), gjenlyde svagt.

Omaga og Omagaa (Barn), s. Umagle.

Omaglekk, m. raa eller umoden Tilstand (egentl. Barnealderen). Sdm. Især om noget som tilberedes langsomt; saaledes: „Det ha faatt Omaglekken ta Fisk'a“, o: Fisken er begyndt at tørres, saa at den er bleven lettere og bedre at behandle.

omagsleg, adj. liden, spæd, svag. Helg.

Omannsfer, f. det Tab som man lide ved at undvære en nødvendig Ting. Sdm. (Meget brugt.). Både fyre Sli'te aa Dmannsfera: baade for at Tingen er slidt, og fordi man har lidt Tab ved at savne den. Ein laane de vel aa so far ein sjel Dmannsfer. (Egentlig at fare frem som en Stakkel, som En der ikke har noget).

omannsleg, adj. usel, daarlig. Drl.

omaaug, adj. maalsløs, dum. Helg. og fl. Paa Helg. forekommer ogsaa Lamaaen: „Et Amaals Beisk“, o: et umælende Dyr. Dette Amaals er rimeligvis en Afændring af Omals.

Ombogje, m. Albue; s. Olsogje.

Ombot, f. Knæbase; s. Hombot.

Ome (oo), m. Røg, Lugt af noget som brænder. Jæb. (Ellers Ein). Ogsaa Solrøg, det samme som Roe.

Omeqd, f. Afsmagt, Daanelse. (Helg.).

Jf. G. N. umegin. — Omeqd betyder ellers Barnealder og Børn; s. Umegd.

omjell, adj. mat, hyggelig, plaget af en ubehagelig Fornemmelse el. af et Slags Dmbed i Lemmerne. (Sdm.). Et her til svarende „mjell“ mangler.

Omlø(d), m. Haandled. Nbl. S. Nslid.

Omn, m. Dvn; i Særbesked 1) Stueovn, Kaffelovn; 2) Bagerovn; 3) Ildsted i Røgstuerne, det samme som Gruva og Wre. Paa Jæderen og Lister hedder det Ogn (oo). G. N. ofn. Sv. ugn.

Omnboff (Omboff), m. en Paneling eller Hjeldevæg paa den indre Side af

Ildstedet i Røgstuerne; den Side af Gruven, som vender imod den indre Deel af Stuen. Edm. og fl. (I Ehl. Britte). See Kalkbørre.

Omnborg, f. en firkantet Forbygning i Muren ovenfor det egentlige Ildsted, bestemt til at lægge Ild i, naar man tørrer Korn paa Dvnbellen (s. Dmnbella). Sdm.

Omnbrau(d), n. ovenbaget Brød, i Modsetning til Fladbrød. Udtales oftest Ombro'.

Omnbrif, f. en kort Bænt paa den indre Side af Gruven. Nordre Berg.

Omnbella, f. en stor Helle eller Steenplade, som ligger fladt over den øverste Deel af Gruven i Røgstuerne, og tjener til at afvende Ildfunterne fra Laget saavel som ogsaa til at tørre Korn eller Malt paa. A. Stift.

Omnkræ, f. det Hjørne hvort Dvnen eller Gruven staaer. (Og. Omkræa).

Omnkrøf, m. Dvnrage, Kjøp til at rage i Beden og Gleserne paa Ildstedet.

Omlad, n. en liden Muur paa hver Side af Ildstedet.

omnturka, adj. om Korn som er tørrt paa Dvnbellen.

omoleg, umulig; s. umoleg.

omysfande, s. umisfande.

Omoie, n. en slet Stemning eller Tilstand. Gbr. Sdm. I Særbesked sigges om en Kværn, at den er „Omoie“, naar den er forslidt eller maler slet. Jf. Møle.

omølt, adj. lide stemt; s. mølt.

ona, trives; s. una.

onagga, adj. ubindret. Lat han gaa onagga: lad ham slippe uden nogen Fornærmelse. Sdm. og flere.

onaleg, hyggelig; s. unaleg.

onaaig, adj. vred, opragt. Et. Stiff.

oneist, uden Fornærmelse. S. neisa.

Onn, f. 1) Ild, Kaffebed, Driftigbed.

De ikke nofo Onn mæ dei: der er ikke nogen Fremgang med dem, de ere for lidet om sig. Rbg. Jf. ann og anna. — 2) Skandning, Travlsbed, stærkt Arbejde. Mere alm. G. N. onn. Jf. anna, amsam, Annsem. — 3) Markarbejde; især de tre store Arbejdstider om Sommeren, nemlig Pløtningen (Baronn, Plogonn), Høslætten (Slattonn, Høvonn), og Kornsturen (Skuronn). Alm. og meget brugt. (Paa enkelte St. siges dog oftere: Vinna).

onna, v. n. (a - a), arbejde, tage Deel i Markarbejdet; især om lede Folk. Gan va vær aa onna. Søndenfielsd. Jf. vinna.

onna, v. a. (a - a), paastrynde. — onne seg: strynde sig. (I Rbg. anne seg).

onna, for onna, f. odna.

Onnefolk, n. Folk som udføre Markarbejderne (pløje, slaae eller høere).

onnemillom, adv. fra det ene af Markarbejderne til det andet; især fra Pløiningen til Høslætten.

Onnetid, f. den Tid, hvort et af de store Markarbejder drives. Ogsaa afstilt: I Dune L'er": mebens de store Arbejder foregaae.

onnor, femin. af annan (anden). Ger-til: Dnnor-Helg, Dnnor-Ratt og fl.

onnor-kvar, f. annan-kvar.

onnug, adj. 1) flittig, arbeidsom; 2) skyndsom, tilserdig. I Tr. Stift: onnau; ellers oftest onnig (Nbl. Jæd. Rbg. Tell.); ogsaa annig (Hærb. Voss, Hall.).

Onnungje, m. en ung Tjener, Hjelpe-tjener. Tell.

Onsdag, m. Dnsdag. (G. R. Odins-dag). I mange Egne siges oftere Nedsdag.

Onœming, m. en Begyndet i Kunsten, En som ikke endnu er fuldkært. Nor-dre Berg.

Op (oo), n. et aabent Rum, Aabning, Gul, Gab. Hevder ellers paa mange Steder Wp. G. R. op.

open, adj. 1) aaben, ikke tilsluttet. 2) bar, ubestøttet, om en Plads. 3) aaben-mundet, uforfægtig i at tale. „liggja open", betegner ogsaa at ligge udfraakt med Ansigtet opad. (Oftere: vi'open). Formen open (oo) bruges i Søndre Berg. Gbr. og fl.; ellers hevdet det open, med aab. o (Rbg. Tell.) op-pen (ved Irondhjem) og apen (mest alm.). G. R. opinn.

openbærlege, adv. aabenbart. Hevder oftere openbærle, aæpebærle. G. R. opinberlega.

opendaga, v. a. aabenbare, fremvise; ogsaa opbage. Søndre Berg. og fl.

openkær, adj. aabemundet; ubetænk-som i at tale. I Dr. oppinskær; i Edm. aæpekæren. G. R. opin-skær.

opna, v. a. (a - a), aabne; ogsaa op-sjære. Nogle Steder: aapna.

opnast, v. n. aabnes, blive aaben. Og-saa opna seg.

Opning, f. 1) Aabnelse, Opluffelse; 2) en Aabning, et Gul.

Opse, f. Ofse. opta, f. opta.

or (oo), præp. (med Datto), af, ud af. Har forskjellig Form, nemlig: or (Egan, Søndre Berg. og Kr. Stift), o (Efl.

Rbm. Edm.), ur og u (Nordenfjelds, ogsaa i Gbr. og fl.). G. R. or, ur. So. ur. — Ofte forbundet med „ut", altsaa: ut-or, uto, utur, utu, — hvor-af den første Stavelse gjerne bibrfal-der, saa at det hevdet: 'tor, 'to, 'tu. Saaledes ogsaa: 'por, 'po, 'pu, iste-detfor upp-or. — I Brugten afstilles „or" fra „av" (af) berøvet at det sæd-vanlig har Begrebet om en Udgang fra et dybt eller flult og indesluttet Sted, og forholdet sig altsaa til „av" ligedan som „i" til „paa". I. Er. „or Jor'enne", om noget som er i Jorden; men „av Jor'enne" (ta Joren), om noget som er paa Jorden. Han hem or Sjœn (ur Sjœ'naa), om Fisk; men: av Sjœn (ta Sjœ'naa) om en Fisker. Da hem ut-or Fjell'e (tu Fjella), f. Er. om Vand; men „utav Fjell'e" (ta Fjella), om noget som har været oven-paa, f. Er. Kæeg. Undertiden nærmer det sig mere til Begrebet af „av"; f. Er. uto(r) Begl'a: af Beten. or Dvæ: fra Dærne. (I Edm. siges ogsaa: o' Fjellenne, o: fra Fjelleriet). Vinden sto utta-o(r), o: fra Havet. Imidlertid bruges det ikke gjerne i figurlig eller uegenlig Betydning, saaledes ikke med Begreb af en Marsag, som f. Er. i G. R. „andast or sårum".

Or, m. Elletra, f. Dre.

Or, f. Steengrund, Steenmasse; f. Ur.

Or (for Drb), n. 1) et Drb. Et tvau try Dr: et Par Drb. stor i Drom: Kortalende, pralende. Dæ lille Dr i han: han gjør saadant et Stryberie. Udtales altid med luft o (oo), og i Na. og Tr. Stift tilbeeds med tykt l (Dl). G. R. ord. — 2) Talemaade, Sætning; ogsaa Drbprog. Um eg skal sete so stort eit Dr: hvis jeg skal uttrykke mig saa driftigt. Dæ var eit sant Dr: et sandt Udsagn. Som det sete fyr' eit gamalt Dr: som man siger med et gammelt Drbprog. — 3) Rygte, Dombømme. Han heve eit godt Dr: han har et godt Rygte. Han sett eit laakt Dr fyre bæ: han blev ikke om-talt derfor. Ette som Dr'e gjell: efter Rygtet. — Talemaader. taka te Dr's: uttrykke sig. Eg veit ikke for han tol-te Dr's: jeg veed ikke ret hvilke Drb han brugte. koma fyr' Dr'e: blive be-hendt, komme for Orde. Næ fyte Dr: ved den allerførste Annobning. No i fama Dra: just nu, i samme Dieblit. (Nordre Berg.).

Ora, f. en Løkke i Hestesælen, en aflagng Bølle af Jern, eller ogsaa en Stroppe

- af Køder, hvorefter Slaglerne bindes til Sælen. Ordet synes at være alm. og hedder Ora, Ore (B. og Tr. Stift, Øst. og fl.), Orra, med aab. o (Sogn), Orde, med oo (Lell.). Et Par andre men meget lignende Ting have Ravnene Uroa og Orvelb. (Jf. Isl. urga, Rem). — Hertil: Orepinne, m. en Pind, som sættes fast i den yderste Bugt af Dren, for at fæste samme til Slaglerne. (Jf. Lell. Ordepinne). Ellers Selepinne, Selefsjole.
- ora (ore), v. n. (a - a), opsvulme, stige op; om Vandet, naar Isten hindrer bets Aflob. Rbg. Nedenas. (Ellers Hjøva, try, freppa). Hertil Dresvall.
- ora (for orba), v. a. (a - a), bringe noget paa Tale, forberede eller indlede en Sag med nogle Ord. Eg skal ore da må han. (Nordre Berg.).
- Ora(r), pl. med Betydningen: Forvirring, Sandhedsløshed; — er et Ord, hvis Grundform er ubekendt, da det kun bruges i Fiertallets Dativ, og desuden blot i Sammensætning, nemlig: i Hauorom (Tr. Stift, for Hovudorom), Sømnorom, Dau(h)orom, Høljoro (i de sydlige Egne), Himmel-ora (Edm.) G. N. orar, f. pl. Galflab. — Heraf: oren, ora, oren, Orska. orast (for orast), v. n. snakte, samtale. (Selben).
- orabb, adj. ubestemt, tvivlraadig. Drf. Ogsaa: oradig. See Urabb.
- oraa, stenet; f. urut.
- Orbær (oo), n. Ribsbær. Toten, Hedemarken, Østb. I Balders hedder det Urwillbær; i Øst. Ulbær eller Ulobær. Ellers: Rips.
- Orde, f. Ora. Ordre, f. Dre.
- Ore, m. El, Elætra (Ainus). Forekommer i forskjellig Form, nemlig Ore (Lell. Bufr. Romsb.), Or (Rbg. Lell. Hall.), Ore (Rfi. Edm. og fl.), Or (Ryfille, Setersb.), Orr, aab. o (Bosé, Gard. Jæb. Mandal), Ordre, oo (Øst.), Ore (aab. y) og Ore, f. (Edm.), Or (Ryfille). Ellers Ølbre, Ølber. — Paa enkelte Steder synes Ravnet Dre (Ainus glutinosa). Den første Art kaldes ellers: Oræ-ore, Kvit-ore; den sidste derimod: Svartore, Svartølber; i Edm. Ølbenare og Øre. — I spanske Dial. orr og arre. G. N. orir forekommer i Elts's Saga.
- Orebork, m. Ellebark.
- Oreholt, n. en Lund eller Ilden Stov af Elætrær. Søndensfelds. Ellers Diberholt, Østbhol, Østkryst og fl.
- Oreby, n. hvit Snug eller Stov, som ofte findes i Mængde paa Ellesøet og er fuldt af smaa Insekter. I Edm. kaldes det: Åreskyr.
- Orekumar, (aab. u), m. Knopper og Frø-Rogler paa Elætræet.
- Orelaur, n. Ellesø.
- oren, adj. forvirret, forstyrret i Hovedet. Inbr. (G. Drar). Ellers oren, grens ogsaa urven.
- Orepinne, see Ora, f.
- Oreerust, f. en Ilden Ellestov. I Edm. Østkryst; ellers Dreholt og fl.
- Orestog, m. Ellestov. Ellers: Åreskog, Orrastog, Ølberstog.
- Orestvall, m. en hoi eller tyk Is paa Marken, dannet ved Vandets Opbæmning af Frost. Nedenas (af ora, v. n.). Ellers Koyvell, Koyesholl.
- Orevi(b), m. Brænde af Elætra.
- or-faren, adj. aflædt. (sara or).
- Org (Drf), m. Hvirvel, Kreds af Bølger, som fremkommer naar noget plumper ned i Vandet. Buserub. Jf. Helg. (Isl. orga, røre).
- Orgafjøa, f. Årefjøa.
- orgjetes (orgittes), adv. i Glemme. Da giætt meg orgjetes: det gif mig af Tanker, jeg glemte at sige det. Rfl. I Sbl.: "Da giætt meg or Glee".
- orhalden, adj. orholden, som ikke glemmer sit Løfte. Dgf. orhaldbig.
- orhitten, adj. nem til at sinde Ord eller Udtryk; ogsaa vittig, som har træffende Indsald. Hall. og fl. (Isl. ordhittinn).
- orimelege, adv. overmaade, saare meget. Meget brugeligt nordensfelds, ogsaa i Øst. og Edm. De va so orimele stort, orimele lenge o. f. v.
- Oring, f. Vandets Opsvulmen og Opbæmning ved Frost. Rbg. f. ora.
- Orje (el. Orgje), f. Åre.
- orka (aab. o), v. n. (a - a), mægte, formaare, have Kræfter til noget. Alm. (G. N. orka). Han skapa mest han orka. (Jf. vinna). Eg orka Æe gæ lenger.
- Orka, f. Arbeide. Sogn (Selben). Jf. Lungorka. G. N. orka.
- Orkast, n. 1. (or), et Kast som tages ud af en stangt Rot. Sbl. og fl. Hertil Orkastnot (oo), f. en Ilden Rot att at gjøre saadanne „Orkast“ med.
- Orkast, n. 2. (Orb), Ørdverel, Disput, Tvist. Det kom i Orkast: de kom til at tviste om noget. Alm.
- orkastast, v. n. disputere, tviste. Drf.

orkjenast (ee), v. n. vansmægte, blive afsmægtig, f. Er, af Lork. Sogn. Ellers kjena og kjenast. I Roméb. skal det hedde carjona; i Edm. siger man carjonast; i Ndm. orona og orna.

or-komen, adj. udfkommen, frafommen.

Orlag, n. 1) Udtryk, en vis Maade at tale paa. Eg kunna høyre de paa Drlagje. (Eo. ordalag). — 2) Samtale. koma i Orlag mæ ein. Drl.

Orlog (Orlog, aab. o), n. Orlog; Søkrig. Bruges i Talemaaben: til Orlogs; ligesaa Orlogskip. — Jøl. orlog.

Orloyfa, f. Mangel paa Udtryk.

Orm, m. Slange; Hugorm. G. N. ormr; Sv. orm. — Betydningen af Nabbikker eller lignende Smaabyr (Dansk Orm) findes her kun i nogle faa sammenfattede Navne, som Kvitorm, Stolorm. Jf. Mast, Alma.

Orma, f. Slangemoder, Hunslange. Nbl. og fl. Ellers Yrme.

Orme-gras, n. 1) Bregne (= Burtne). Jæv. — 2) Hornbrager (Orchis maculata). Edm.

ormegta, v. n. (a-a), vansmægte, blive afsmægtig. Hedder oftere orme-gta (Sogn, Balbers), og carme-gta (Gbr).

Ormeham, m. Slangeham, Slangernes affastede Hud.

Ormenaal, f. Slangetunge, Braad.

Orme-styng, m. 1) Slangebib. 2) et Slags Insekter, see Styng.

orminnast (oo), v. n. falde i Sønn, tabe Husommelsen eller Bevidstheden i det man sover ind. Sogn. Da va knappaste so mykje eg orminstet: det var ikke længere end at jeg netop sov ind. (I Edm. hedder det: sakte Ver'a).

orna (oo), v. n. daane; besvime. Drl. Ellers vansmægte (= orkjenast). Ndm. hoor det ogsaa hedder orona. — Om et andet orna see odna.

Ornotar, pl. m. Ord, Udtryk, især usædvanlige eller upassende. Harb. I Nbl.

Ornotta (aab. o). Jf. G. N. ordgnott.

orona, f. orna.

Orr, f. Dre. Orra, f. Dra.

orram (oo), adj. stærk i Ordene, stortalende, ordrig. Edm. (Selben).

Orre, m. Karfugl, Urbane (Tetrao Te-trix). I Indr. Aurhane. G. N. orri. Sv. orre.

Orrfugl, m. Karfugl, om begge Køn.

Orrhøna, f. Urbøne, Hunnen af Karfuglene. (I Edm. Orrhøne).

Orsaf (oo), f. Karfag, Grund, Anledning. Søndre Berg. og fl. Ellers Orsaf. — G. N. orsök. Sv. orsak.

orsaka, v. a. (a-a), undskybe. orsaka seg: undskyde sig, angive undskyldende Aarsager. Paa flere Steder orsaka. (Jf. Sv. ursaka, ursakta).

orsaar, adj. vanskelig at tiltale, omfæ-lende, som let finder sig fornærmet; ogsaa ængstlig for sit Røgte. Tell.

Orsending, f. Budskaab, Gilsen. (Selben).

Orslifte, n. Ombytning af Ord, Forandring i Udtrykket.

or-sleggen, adj. udslaaet, f. Er. af et Kar.

orsto(b), adj. stikker i sine Udsagn, som ikke vafler eller modsiget sig selv; ogsaa ordbolben, paalidelig. Søndenfieldd.

Ort (oo), f. en Mark, 24 Etikling. Bruges overalt vest- og nordensfieldd. (Jf. Mark). Hertil: Ortaferel (aab. o), m. Marksbedel, Repræsentant for 24 Etikling. Ortastrykke, n. en Sølv Mark.

Ortavære, n. Herde for en Ort, en Ting som kan anslaaes til denne Pris. (I Edm. Ortavyre, aab. y).

orta, f. urta.

Ortak, n. Ordsprog. G. Ortoffe.

Ortam, n. Mundheld, Talemaade. Edm.

or-tikken (aab. i), aftagen, ubtagen, f. Er. om en Nøgel.

Ortofje, n. Ordsprog, Lantesprog, Sætning, som udtrykker en eller anden mærkelig Lante, og som altid siges med de samme Ord. Ræsten alm. og meget brugeligt. Nogle Steder søndenfieldd siges oftere Ortak. I Edm. ogsaa Ortam.

Ord, n. Stattet eller Stangen paa en Lee. (Hassors). Afstilles i Langorv og Stutturv. G. N. orf.

orvak (oo), adj. ubvaaget, udmattet af lang Vaagen. Sogn.

orvand, adj. kræsen med Hensyn til Ord. Han er ikke orvand: han veier ikke sine Ord.

Orveld (aab. o), n. en liden Bugt eller Løkke af Loug eller af en sammenslynget Bilde; især om det Iverbaand hvormed en Klave tilsluffes. D. Stift. Hedder ellers: Arveld (Edm.), Arveld (Roméb. Ndm.), Erveld, Er-velle (Hels.), Orveld (Tell.), Or-velld (Sogn). I Gbr. hedder det Hav. Jf. Urva og Dra.

orventes (oo), adv. uventeligt, udenfor al Forventning. Sogn og fl. Især om den Umiskendighed, at det er for seent eller for langt fremstredet til at man kan vente noget.

Orrvand, f. Venstren. Selben; f. følg. (I Edm. Arvand'a, Arrefjovaa).

orrhendt, adj. feilhaandet, vant til at

- bruge den venstre Haand mest. **Helg.** Ellers: aarhendt (Nm. Sdm. Nf.) og aurbendt (Ytre Sogn). Jf. aurt. G. N. ørshendr. — Paa andre Steder hedder det: Hævbendt, rangbendt, vingstærbendt. Jf. kappbendt.
- Orvik** (aab. i), n. Afvigelse i et Ords Betydning eller Form, Ordsforandring; ogsaa Misbetydning, Misforstaaelse, som grunder sig paa en saadan Afvigelse. Nbl. Tell.
- orviss**, adj. stadig i sine Ord, paalidelig (= orkøb), ogsaa stikker i at finde passende Ord eller træffe det rette Udtryk. Drl.
- orvonnast**, v. n. tabe Haabet om noget, anser noget som uopnaeligt, ikke vente længere. Sogn.
- Oryde** (aab. y), n. et ugsjennemtrængeligt Krat, Vildkov, Vildnis. Sdm.
- orydig** (aab. y), adj. urøddet, uordentlig; især om et Bærelse, som er fuldt af forskellige Sager, der ikke ere satte i rigtig Orden. Sdm. og fl. Ellers oryblig, uryleg.
- oryggjele(ge)**, adv. udyre, frygtelig meget. Drl. og fl. Jf. ryggja.
- Oryff**, m. Eftervinter, Kulde som indtræffer seent om Vaaren. Sdm. Ellers Urtd, Kalbrid.
- Os** (oo), m. 1. Elvemunding, Stedet hvor en Elv løber ud; ogsaa Stedet hvor en Elv gaaer ud af et Vand. Alm. og meget brug. (Søndenffjelds tildeels Neutrum). G. N. oss. Heraf mangfoldige Gaardsnavne: Ose, Ofen, Osanne. — Jf. Ose.
- Os** (oo), m. 2. Damp, Lugt af noget som brænder. Ikke alm. (Sv. os).
- os** (oo), adj. 1) vild, geil, brændt; om Dyr af hunnønnen, især Hopper. Drl. Indr. (Jf. od). — 2) om Jern, som gulsiter meget, naar det hamres. (ost Jarn). Drl. — Vel egentlig: bestig eller hidlig. Jf. osa, osast, øsle.
- osa**, v. n. dampe, lugte. (Sv. osa).
- Osam**, Uenighed; f. Usam.
- Osamba**, f. Usam. osams, f. usams.
- osein**, i Talemaaden: „Han va' He' ofein“, o: han var ikke meget seent, han stonde sig ret tilgavn. Sdm. og fl. Uden Tvivl stædetfor „ovsein“.
- Øka** (aab. o), f. Afse. Hedder kun paa faa Steder: Øke (f. Ør. ved Trondhjem). G. N. aska, acc. øsku.
- Økeladd**, m. et Spottenavn paa den yngste i en Familie (den som sldder hjemme og roder i Østen). Rest i Eventyrene. Ellers hedder det oftere: Økeffis.
- Økelit** (aab. i), m. aflagraa Farve
- Økeret(b)**, f. et Følge af Datter eller fabelagtige Væsener, som efter Folkesagnene skulde ride omkring imellem Hjelbene ved Juletider og medføre en skræffelig Larm. Mandal, Nbg. Tell. (beels Økeret, aab. o, beels Økeret). I Nedenas hedder det Høskalsret. I B. Stift: Ket, Jolaret og Julastret; i Balbers Julestret. — Oprindelsen synes uvst. I Søndre Berg findes Huspret og Hespret som Navne paa Torbenen (Sv. åska). I en gammel Bise i Tellemarken forekommer Udtrykket: „rie te Øfor“, hvorved man let kunde tænke paa det mytiske Navn „Asgaard“; imidlertid synes det tvivlsomt, om Øferet kunde ublebes heraf, blandt andet derfor, at det da skulde hedde Asgaarsret eller indtindste Østret. — Ordet har formodentlig flere Former, som ikke endnu ere bekendte.
- Øke-ro** (Østro), f. Værme af Lub, Affebærme. Sdm. Nf. Øbr. — Ved Trondhjem skal det hedde Østro; i Balbers hedder det derimod Økrisl, m. Ordets sidste Deel er ellers ubekendt.
- Økiren**, adj. ureen, dunsel, smudset eller støvet. Øbr.
- Økijæl** (oo), f. et Slags store aflange Mudslinger (Modiolus vulgaris). Sogn. Ved Trondhjem forekomme Navnene Øvkijæl (aab. o) og Ørdkijæl. Vel egentlig Østfjæl (aab. o), da nemlig denne Øskæl hedder paa Jøland: øda og øduskel. I Sdm. kaldes denne Art Østfjæl og Østfjæl, fordi den bruges som Mading til Torst.
- Økyven**, adj. uforsigtig i sine Bevægelser. Sdm.
- Øsp** (aab. o), f. Asp (et bekendt Træ i Nordenffjelds hedder det oftere: Asp; i Sdm. og flere Steder: Øsp. G. N. asp).
- Øspelaw**, n. Aspeløv.
- Øspeffog**, m. Aspeffog. Ellers Aspeffog og Øspeffog.
- øse**, pron. 1) øs. Objekt af med (me). S. øfte. I Hall. og Balb. hedder det: uffs. — 2) øt (Subjekt). Øbr. Drl. Nm. Romsb.
- Øst**, m. 1) Øst, de tykkere Dele af Næsen, i Modsetning til Ballen (Nysa). I Sdm. hedder det: Øst. — 2) tilberedt og spritig Øst, Gammeløst. Alm. Udtales mest alm. med luft o (oo); i Sdm. med aab. o. — Heraf østa og Østel.
- østa**, v. a. øste, lave Øst. Østere østa.
- Østetjule**, f. først Øst. Helg. S. Skula.

Østra (oo), f. Østers (Ostrea). **G. N.** ostra. **So.** ostra.
Østreskal, n. Østerskal.
Østring, m. Indbygger af Østersøen. (Nbl.).
Østund, f. Ustund. osøemje, f. usøemja.
ota (aab. o), v. a. flytte lidt tilbage eller til Siden. **Sogn**, Nbl. (ota seg). **Jf.** otra.
Ota (aab. o), f. 1) Strid, Kamp, Dyst. Rister, Mandal (udtalt Oda, Ude), Rbg. Tell. (3 Tell. Otu). Det tose trjæ Oto: de vare tre Gange sammen for at brydes. (Sætersb.). — 2) Kapstræben, Strid om et vist Fortrin, og deraf følgende Misundelse eller Uvillie. Nordre Berg. Det legst i Dte: de stride om Fortrinet, den Ene søger at sætte den Anden tilbage. **Sdm.** — **G. N.** etja, opægge; at, Dpægge (vel ogsaa ata). **Jf.** otast.
otalskaust, adv. ulastet, upaa-anket, uden Behreidelse. **Dr.** Forudsætter et „Dtal“, Laft, Dabbel.
Otame, m. Uvane, Ustil. **Dr.**
Otangje, m. 1) et Barn; Drengbarn. **Helg.** 2) en urolig Krop; f. Utangje.
otast (aab. o), v. n. opægge hinanden, tirre hinanden til Strid. **Tell.**
otidig og **otiau**, f. utidig.
Oting, n. hidsligt Trolb; f. Uting.
oto, for ut-or, o: ud af. **Tell.**
Otr (aab. o), m. Otter (Dyr). **Jf.** Oentr. **G. N.** otr. — **Otrekinn**, n. Otterkind. **Otreveg**, m. Otterens Bei fra Søen til sin Hule. (Jf. Drog).
Otrungje, m. Otterunge.
otra (aab. o), v. n. (a-a), gaate baglængs. **Helg.** **Sdm.** og **fl.** (Elers atrtra). **Ogsaa** v. a. otre Hesten.
Otring (aab. o), m. en stor Fisserbaad. **Helg.** **Sdm.** og **fl.** **See** Attring.
Otru, f. Ristantje; f. Utru.
Otta (oo), f. Morgenstunden om Vinteren, Tiden fra den Stund da man staaer op indtil det bliver lyst. **Nlm.** Hebdet ogsaa Osta, oo (Jndr.); i **Ramb.** skal det hebbe Øtra. **G. N.** ota. **Ang.** uhie. — **J** Otunne: tidlig, noget før Daggrøet. **Ei** stor Otte: meget tidlig. **Det** sit bar: Ota aa Kvelbjetta: de sidde ved Lys daade Morgen og Aften. 2) **Arva**saagenhed, ængstlig Sagttagelse af Tiden, for at man ikke skal forsumme det rette Dieblit. **Nordre Berg.** Han laag mæ sli et Otte fyre da han skalde so tille: upp. **J** Søndre Berg. ogsaa Frygt, Røvel (høllket ellers hebdet Otte, m.). **Hertil** Talemaaden: „Ein Otte-Gar“, o: et farligt Steb, en Gaard hvor man

er ubsat for Ulykker, især Fjeldstreb. **Harb.**
ottast, v. n. (a-a), 1) frygte, ængstes, være bange. **Søndre Berg.** og **fl.** **G. N.** otast. 2) passe omhyggelig paa Tiden, være ængstlig for en Forsummelse af den rette Tid. **Han** gielt aa ottast fyre da heile Kvelben. **Nordre Berg.**
Øtte (oo), m. Frygt, Ængstlighed, Befymring; ogsaa Anelser om foreskæende Uheld. **J** Berg. **Stift** hebdet det Ota (Otte, f.) og adskilles ikke fra det foranførte Ord. **J** **Dr.** og **Jndr.** hebdet det Otte, m. **G. N.** ota. **J** **Betydningen** nærmer det sig mest til Hugvert, Jåbug, Jr, Atteit.
Øttearbeid, n. Arbeide som gjøres ved Lys om Morgenen.
øttefull, adj. ængstlig, frygtfom.
øttelaus, adj. trygg, ubetyrret.
øtten, adj. frygtfom, urolig. (Ejelden).
Øttepreika, f. Froprædiken.
ørveggjen (øvøten), adj. ubekvem, ustillet (egenil. uvasket). **Sdm.**
Ory, f. Uty. øtyd, f. utyd.
ørven, adj. ufrelvelig, uartig i Selskab. **Nbm.** **Jf.** utyd.
ørykkje, f. utykkja.
ov (aab. o), en For-Partikel, som betyder: overmaade eller i meget høi Grad; ogsaa alt for meget. (**G. N.** of). **Meget** brugelig i de sydlige Egne, især **Rbg.** **Tell.** og **Nbl.** **Gaaer** ellers over til av (Avvert, avdiger), av (Avrtje), aa (Avbyr, avbar) og endog til o (øhar, østein). **Jf.** øvende, øvlege, Øsse.
ova (aab. o), el. avva (for ovan), adv. oven, ovenfra. **J** Nordre Berg. som præpos. med Dativ; f. **Er.** avva Fjella, o: ned fra Fjeldet. **Ellers** kun sammensat og stundom med Formen avvan (**G. N.** ofan), men udtales sædvanlig med tydeligt aa. **Hebdet** ogsaa: avva (Sogn, Nbl.), ogo (Øbr), avva (Tell.), uppa (tilbeels i Sogn). — **Hertil:** avva av, o: af Øverfladen, af det øverst liggende. **taka avva-av** (Nordre Berg.). **J** **Helg.** avvan av. — avvaette, adv. nedad, ovenfra (Jf. ovantil). — avva-i, og avva-paa, præp. ovenfor, ovenpaa, øverst. — **De** nærmest sibeordnebe Former ere: upp og uppe. **Jf.** neda, inna, utta, framma, atta.
Ovabur (Ova-bur, aab. u), m. Regn eller Sne; Uveir. **Meget** ubbredt, men hebdet ogsaa Rebbur, af Talemaaden „bera neb“, o: fomme ovenfra.
ovadotten, adj. ganske forvirret, forbausset (egenil. nedfalden, himmelfalden). **Nbl.** i Formen avvadotten.

Dvafall (Dva-fall), n. Nedstrykning, Jordstreb og Steensalb i bratte Fjeldegne. Indre Sogn.

ova-fyre (aab. o og y), adv. ovenfor, længer oppe. Hedder ellers: **avansv'** (Hærd. Voss), **avafyre** (Sogn, Nbl.), **avofør** (Helg.), **ogofør** (Guldbr.), **ama-te** (Tellem.); ogsaa **upafyre** (Sogn). G. N. ofan fyrir.

ovalege (avale'), adv. noget høit, langt oppe. De ligg' so avale': det ligger noget høit oppe. G. N. ofarlega, ofarla. Sjednere forekommer: **ovaleg** (avale'), adj. høit liggende; f. Ex. ein avale' Gar.

Ovande, f. Uvane. **ovandt**, f. uvandt. **ovan-til**, adv. 1) oventil, for oven. 2) ovenfra, nebad. Hedder ellers: **avante** (Hærd. Voss), **avaante** (Nbl. Helg.), **avatil** (Edm.), **ava-te** (Drfeb.), **ogote** (Gbr.), **ama-te** (Tell.). Dg-**faa avan-at** (Rbg.). G. N. ofan til. — I Betydningen: nebad, siges i N. Berg. og fl. St.: **ava-ette**.

ovan-yye, adv. overmaade; ogsaa adj. udmærket; f. Ex. ein **avanyye** Kar. (Voss). Ellers: **overs**, **utifra**, **framifra**.

Ovargdyr, el. oftere **Ovargasdyr**, n. Udyr, skabeligt Dyr. Edm. (Jf. Isl. dargr, brifstg).

ovanta, baante; f. uvita.

ovbo(d)alege (aab. o), adv. overmaade, usædvanlig. Nbl. (arboale').

ovbo(d)e (aab. o), adj. n. overbrevet, som gaaer for vidt. Tell. De kann ikke ovboe standas: hvad der gaaer for vidt, kan ikke vare længe; for meget faar snart Ende. Nogle St. **arboe**; Jf. **aboben**.

Ovbyr (aab. y), f. Udyr.

ovdiger, adj. udyre stor (eller tyf). I **Busterud**: **avdiger**.

Ovdfjæl, f. Dffæl.

ovdyr, adj. meget dyr, for kostbar.

oveiden (oo), adj. ubekvem, klobset, tung. Edm. Jf. **veiden**.

Oveidne, f. ubekvem Tilstand; ogsaa **Smuds**, **Ureenhed**. Edm.

oveleg, f. ovege.

ovende (aab. o), adv. overmaade. Tell.

over (av'er, av'r), præp. og adv. over. Nest brugeligt i de nordlige Egne. Nordligt i Berg. Stift bruges „**aver**“ kun i nogle Betydninger, nemlig om en **Dverfart** (f. Ex. **aver** Elv'a) og om en **Dverfagen** i Antal, Omfang, Magt eller Rang; medens derimod de andre Betydninger udtrykkes ved: **yye** (aab. y). I **Søndre Berg**. og i Kr. Stift

bruges „**yye**“ og „**ive**“ i alle Betydninger, hvortil „**over**“ synes at være ubrugeligt.

Overfl, m. og f. **Trumf-Anegt**, i **Syil**. Ellers kaldet: **Dver'en**, **Heileflen**, **Viösa**.

Overhand, f. **Dverbaand**.

overhendig, adj. overmaade stærk, som man ikke formaaer noget imod. Meget brugl. især om **Binden**.

Overje (oo), f. et stort og ubekemt Berge; ogsaa upasende **Baaben**. Drf.

Overlag, n. en udmærket Skik eller Tilstand. Gbr. Drf. Edm. (meget brugl.). Han hadde alting paa eit **Overlag**: han hadde alle Sager i en udmærket Stand. De reint eit **Overlag**: det er noget ganske usædvanligt.

Overlast, n. et Slags Løst (formodentlig det engelske Everlastning). Nordre Berg.

Overlaup, n. 1) et libet Loft, Gang eller Sengestub under Taget. **Valbers**. Gbr. (Jf. Ram). — 2) **Pulpitur**, **Gal-lerie** i Kirken. Gbr. Ellers: **Lam**, **Træv**.

Overmagt, f. **Dvermagt**. (Yvemagt).

Overmann, m. **Dvermand**.

Overmaateleg, adj. overordentlig, usædvanlig. Hall. Gbr.

Overmorgon, **Dvermorgen**. (I **Overmorgon**).

overs (avers), adv. overmaade. Dg-**faa** adj. ypperlig, udmærket; f. Ex. **Eit avers** Menneffe. Edm.

overslege, adv. 1) overmaade. Han va so **aversle** stor'e. Sogn. 2) ypperligt, herligt. Edm. Jf. **offalege**.

Overst (oo), m. **Dberst**. Dg-**faa** **Ovest** (Nordre Berg.), **Ogust** (Hærd.).

oversterk, adj. overlegen i **Styrke**.

overstigjen, adj. overfladig fuld. Edm.

Overtak, f. **Yvetak**.

Overtle (aab. o), n. Noget som er for svært, som overstiger Ens Kræfter. Tell.

Ovflø(d)e, n. en usædvanlig Vandflom, en stor **Dverfømmelse**. Tell. (Dofføe).

Ovfrost, n. usædvanlig Frost.

ovfull, adj. meget fuld, forfyldt.

Ovgjegn (Moglegn), f. noget udmærket eller usædvanligt. Edl. S. **Mogjegn**.

ovgrann, adj. yberst fin eller tynd.

ovhar', adj. alt for haard. Om **Binden**: **ahar** og **ohar**. Nordensjels.

Ovbite (aab. i), m. usædvanlig Hede.

ovhøg, adj. overmaade høi. Nbl.

ovita (oo), besvime; f. uvita.

Ovkar (aab. o), m. en udmærket Karl. Tell. og fl. **Saaleses** ogsaa **Ovmann**, **Ovmenneffe**. I **Sogn** **Uvkar**, **Uvkaana** og fl.

Ovfulde, m. usædvanlig Kulde. I Nbl.

Ovfulde (aab. o og u).

ovlang, adj. overmaade lang. Tsl. 3
 Rbl. **ovlang'e**.
Ovlass, n. et meget stort Læs. Tsl.
ovlege, adv. overmaade, i meget høi
 Grad; f. Gr. ovle' langt. Hedder ogsaa
 ovele', avele' (Hall. Gbr. og flere),
 ovli' (Inbr.). Ellers: ovende (Tsl.),
 avande (Sogn), overslege, offalege,
 umogele(ge), orimele(ge) og fl.
Ovli(b), m. Haandled. Balbers, Orleb.
 (Mble'). See Hølb.
Ovlate, n. Overdrivelse, noget usædvan-
 ligt. Tsl. Bruges ogsaa som adv. i
 Betydn. overmaade.
Ovmann, f. Dvlar.
ovmytje (aab. o og y), adv. alt for
 meget. Rbl. Ogsaa amytje. G. N.
 ofmikit.
Ovnaut, n. et meget stort og triveligt
 Høb. Tsl. Saaledes ogsaa Ovfrætur,
 Ovbeist.
Ovpris, m. overmaade høi Priis.
ovra (avre), v. n. (a - a), 1) om So-
 len: rinde, gaar op. Helg. Heraf Sol-
 ovring. — 2) i Talemaaben: ovra seg
 (avre se), vise sig, komme tilsyne, kom-
 me frem. Nordre Berg. G. N. ofra,
 løfte op.
Ovrelb, f. Orvelb.
ovrif, adj. overmaade rig. Tsl.
ovrifke (avrifke), v. a. (e - te), over-
 vælde, overmaade. Drk. De avrifke
 me': det bliver for svært for mig, jeg
 formaar ikke noget dermed.
Ovriktje (Avrifke), n. Noget som er for
 stærkt eller voldsomt; især en overmo-
 dig og ustyrlig Person, en tollesløs
 Krop. Sdm. G. N. ofriki, Voldsom-
 heb.
Ovring (Avring), f. Solrinding, So-
 lens Opgang. Helg. Østere Solavring.

Ovstjæl (aab. o), f. see Østjæl.
Ovstænd, n. ubmærket Stænd. Tsl.
ovsterk, adj. overordentlig stærk.
ovstor, adj. overmaade stor, ogsaa for
 stor. Rbl. Tsl. G. N. ofstørr.
Ovsvæla, f. en ubyre Klænge. Rbl.
Ovstak, n. en ubyre Anstrængelse, et svært
 Tag. Tsl. Sf. Mtaf, Utaf og Jtaf.
Ov-tre, n. et overmaade stort Træ. Rbl.
 Rbg. Ogsaa noget som er ubyre svært
 og tungt. taka Dvtr'e paa seg: paa-
 tage sig det besværligste. Rbl.
ovtung, adj. overmaade tung.
ovugt (aab. o og u), adv. bagvendt,
 bagfra. Tsl. 3 Hørb. augutte, au-
 gette. G. N. ofugt Sv. afvig.
Ovund, f. Mvund.
Ovvatn, n. en usædvanlig stor Vand-
 blom. Rbl. Etal ogsaa hedde: Mvetne.
Ovver (ee), n. et usædvanligt Veir; især
 en overmaade stærk Storm. Rbl. og fl.
 G. N. ofvedr, ofvidri.
Ovverf, n. et overordentligt Arbejde, et
 Klæmpeværk eller ogsaa noget som ud-
 mærker sig ved Kunst og Skønhed.
 Tsl. Hedder ellers Ovverf (Vusterud),
 Mverf (Gbr.).
Ovvind, f. Dvver.
ovvren (oo), adj. uforsigtig; flodløs,
 ureenlig; f. uvvren.
Ovæne, f. pl. Bilbmark, uvelsomme og
 ubyggelige Egne. Sdm. Østest i Døttis.
 „Burt i Dvæna“.
ovænsleg, adj. uanseelig, som ikke ser
 ud til noget godt. Helg.
oværug (oværig'e), adj. utaaksom, om-
 stindet, som giver sig for smaa Ulellig-
 heber. Sdm. og fl. Forstjælligt fra det
 „oværug“ som betyder uværdig; f. uvæ-
 rug. (Isl. ovær, urolig).
ovøre, umaadeligt; f. uvvren.

P.

pa, f. plaga. — **Padd**, f. Pall.
Padda, f. Padde. S. Pabda.
paffa, v. a. (a - a), paffe; stoppe. —
 Det maa her bemærkes, at den største
 Deel af de Drb, som begynde med p,
 beslaar af nyere Drb, og at en meget
 stor Deel af disse er af fremmed Her-
 tomst.
Paffa, f. Paffe, Bylt. Hedder ogsaa
 Paffje. m. og Pankje (Nordre Berg.).
 Ellers Fuggje, Tull, Knpte.
paffa, v. a. forpafte (en Gaard).

Pal, m. Pæl, Etøtte; især Stopper i
 Skillet paa Fartøier. Sbl. (Holl. pol).
Pale, m. Smaa-Sæl, stor „Murt“ (om-
 trent af Størrelse som Vaarsild). S.
 Stift.
Pall, m. 1) Bænk, Langbænk. Satersb.
 og Dvve Tsl. hvor det sædvanlig hed-
 der Padd. (G. N. pallr). Høgt i
 Padd'e: høiest i Bænken, ved den øverste
 Hørbende. — 2) en Jordbænk eller en
 lav Muur udenfor en Væg. Gbr. (ubt.
 Pæll). — 3) en liden Brind eller frem-

Raaende Forbøining; Jordbrug som ligner en Bønt. *Gbr.* *Namb.* Belg. Her mærkes Talemaaden: „*sa da te Palle*“, o: saae en Ting lidt opløstet fra Grunden, saa at man kan tage den paa sig og bære den. *Namb.* — 4) en opdyret Flade paa Jorden, en Øst som er flad og jævn ovenpaa. *Sogn.* *Sbl.* (3 *Nbl.* hedder det: *Stall.*) — 5) en haardtbraadt Plads, især i et Gaardsrum. *Walbers.* (Ethers kaldet *Gaid.*)

Palma, f. 1) Palme. Hertil Palmesundag. (De nærmeste Dage hedde Palmelaurdag og Palmemandag). — 2) Hanblomsterne paa Selskabet. *Sdm.* „Palme paa Selsenne“.

Paltra, m. Bylt, *Patte.* Oftere i *Fl.* (*Paltra*): Lapper, *Plalter.* *Sdm.*

Panna, f. 1) Stegepande; ogsaa en stor Gryde. 2) Tegl, Tagteen. Hertil *Pannetak, n.* Tegltag. (*Holl.* *pannendak.*) — *Sjelbne* om Panden; *f.* *Skalle, Stolt, Cane.*

Pant, n. Pant (= *Veid*). — *panta, v.* a. *ubpante;* ogsaa *panfætte.*

Pape og Papa, m. Faber. Sædvanlig brugt af Børn; i *Sæterøb.* ogsaa af Børne.

Par, n. et Par; to Stykker som høre sammen. *f.* *Tæll.* ogsaa om lige Tæl (= *jamt*), *moblat* *Øde.* — *Fleertal* hedder tildeels *Por* (*aab. o.* *Harb.* *Bofs.*)

para, v. a. (a - a), ordne *parvis,* opstille som *Par.* *para* seg: opstille sig *parvis,* *f.* *Er.* til en *Dands.*

Parak, n. Lam og Rib. (Skal bruges ved *Mandal*).

Pargast, n. Løi, Sager. (Af *Bagage*).

Parle, m. Klump, Kugle; Møg af Gleder og Faar. *N.* *Berg.*

Part, m. Part, Deel (if. *Lut, Deltb*); Stykke, *Afsnit* (= *Bolk*); *Lid, Lidsrum* (= *Bil*). Meget brugeligt. *G. N.* *partr* (af et *latinsk* Ord). *Varparten:* *Joraaarskiben.* *Fremste Parten:* den forreste Deel. *Fyrr* min *Part:* for min Deel, hvad mig angaaer.

Pas (langt a), n. Riis, Kviste; især tørre eller affaldne. *Harb.* (Ethers *Tros*). *Jf.* *pasa.*

Pasn (i en Bø), f. *Basma.*

Pasj, n. 1) en vis Grad; en *passende* Grad eller *Maade.* (*Sjelben*). 2) *Bovagting, Paapasning.* *hava* eit *Pasj* paa ein *Ting.* Bruges ogsaa i *Betydning* af *Reise-Pas;* i hvilket Tilfælde det ogsaa hedder: *Paré, Reisepars.* (*Nordre Berg.*).

pafs, adj. *passende, bekvem;* *mibbelmaa-*

big af *Størrelse.* *Tæll.* *Gafl.* *Nalb.* — *Nere alm.* som et *Adverbium* i *Forbindelsen:* *so-pasja, o:* saa meget, i den *Grad.* *Nogle Steder:* *so-pasja;* *f.* *Er.* *Han* va *so pasja* *Kar* at *han* *vart-ikke* *rædd.* *Ethers:* *so maata* (*Nbl.*), *so fiære* (*Vofs*).

passa, v. a. (a - a), 1) *afpasse,* tilsee at noget bliver *passende.* *Han* *passa* *da* *so* at *da* *vart* *jamt.* 2) *vogte, bevogte, passe* *paa.* Meget brugt. *f.* *Er.* *passé* *Pa'ne* (*Barnet*); *passé* *Kryttr'a* (*Kvæget*) *o. f. v.* 3) *passé* *Lelligbed,* *benytte* *Anledningen.* *passé* *Lid'a:* *benytte* *Liden.* *passé* *paa:* være *ferdig* naar *Lelligbed* *gives.* — *Nyere* Ord ligesom de *sørrige.*

Passar, m. *Pasjer,* at gjøre *Cirkler* med, *passseleg,* *adj.* *passende* (= *møntleg*).

passug, adj. *agtfuld, paapasende.* *Gbr.*

Pastyr, n. *Udsende.* (Af *Postur*).

Patte, m. *Patte.* (*Jf.* *Brøst* og *Spens*). Hedder *ellers* *Pappe* (*Gulbbr.*), *Latte* (*Nordre Berg.*), *Lisse* (*Søndre Berg.*).

Paul, m. *Bandhvæl;* *f.* *Pulbr.*

paula, vælde, boble; *f.* *pulbra.*

paa (for upp-aa), præp. *paa.* (*Jf.* *aa, uppaa*). *Styrer* *Dativ,* naar det har *Begrebet* af en *Bæren, Velggenhed* eller *Hvile* *paa* en *Gjenstand,* enten i egentlig eller uegentlig *Betydning;* *saaledes* ogsaa i *Betydning* af en *Lidsheren,* hvor det tildeels *utbryster* *Genitivets* *Begreb;* *f.* *Er.* *Enden* *paa* *Fjor'a:* *Fjordens* *Ende.* *Langd'a* *paa* *Altr'a:* *Agerens* *Langde.* — *Derimod* *styrer* det *Akkusativ* ved *Begrebet* af en *Alkermelse* eller *Retning* *imod* *Fingen;* *ligesledes* ved en *Høvendelse* til eller *Bestillen* med *samme;* *f.* *Er.* *ropa* *paa* *ein;* *driva, tenkja, lita* *paa* *ein* *Ting.* *Ligesaa* i *Betydningen:* med *Hensyn* til; *f.* *Er.* *paa* *Størrelsen* (*hvad* *Størrelsen* *angaaer*); *paa* *Widd'a* (*med* *Hensyn* til *Udtrækningen*); *paa* *Lit* *aa* *Stapnad* (*af* *Farve* og *Stikkelse*); *vera* *spaa* *paa* *Penganne* (*være* *spaar* *om* *med* *Pengene*); *o. f. v.* *Saaledes* ogsaa *naar* en *vis* *Bestaffenhed, Skik* eller *Maade* *betegnes;* *f.* *Er.* *Eg* *vilde* *ha* *da* *paa* *samme* *Lit'en* (*af* *samme* *Farve*); *paa* *den* *Maaten;* *paa* *da* *Maal'e;* *o. f. v.* *Naar* *derimod* *Maaden* eller *Bestaffenheden* *fremstilles* som et *Mærke* *hvorpaa* *man* *hender* *noget,* *da* *bruges* *Dativ;* *f.* *Er.* *Eg* *ser* *da* *paa* *Lit'a* (*paa* *Farven*). *Eg* *hender* *han* *paa* *Gaangenne,* *paa* *Maala* *o. f. v.* — *Om* *Forholdet* *imellem* „*aa*“ og „*paa*“ er *talt* *ved* *aa.* *Forholdet* *imellem* „*i*“ og „*paa*“ er *her* *omtrekt*

det samme' som i Skriftsproget; det første benyttes sædvanlig paa det Indre af Lingen, det sidste derimod paa Overfladen eller paa det aabne og noget fremragende; dog bruges begge undertiden isæng. Forskjellen er altsaa den samme som ved „or“ og „av“. — Af enkelte Talemaader mærkes: „paa-gjere“ (paa-gjere), o: henimod, omtrent, meget nær ved (el. lidet om at gjøre). B. Stift. Paa Hekta: paa Nibbet (f. Hekte). Paa samt: jævnsides. (Gbr.). Paa længe: paa lang Tid. Paa Staa, el. paa-stjens: straat, paastraa. Paa vertle: paa tvært. (Toll.). De øvrige, f. Ex. paa Lag, paa Snid o. f. v. maaes søges under vedkommende Ord.

Paafunn, n. Paafunb; ogs. Dyfindelse. **paa-gjort**, adj. n. paaberet. **paa-haldig**, adj. udholdende; ogsaa paa-holden.

paa-hard, adj. paa-tagen; paa-fat.

Paa-k, m. en tynd Stang eller Kjøp; Green, Bibie. Toll. og fl. 3 Sønbør

Paa-k. (Sv. pæk).

Paa-kast, n. Paa-kastelse; pludselig paa-kommende Besværligheder.

Paa-le, m. Stol, Pæl, Ilden Stolpe. Nordenfjelds (Helden). Sv. päl.

paa-litande, som er at lide paa.

paa-logjen (aab. o), adj. beløst.

Paa-minning, f. Paa-min-delse.

paa-ra (for pøra?), v. n. pyrre, stikke, skibe tidt og smaat (= pota). Drl.

paa-sett, adj. paa-fat. Hertil Navnet: „Paa-sette Potat“, om de indpøbebe Kopper. Nordenfjelds.

Paa-stje, m. Paa-ste. Ofteft i ubestemt Form og hedder tilveels: Paa-ste. (Egentlig fremmedt Ord). Hertil Paa-stehelg, Paa-steastan og fl.

paa-tre, v. n. høre; f. putra.

Paa-tru, f. gammel Folketro; ogs. Over-tro. Sff.

peika, v. n. (a - a), pege. Hedder ogsaa peke (Toll.), peikra (Sæb.).

Peik-sikka, f. Pege-pind.

Peil, m. Pæl, Pøgl (Maalekar). Sønden-fjelds hedder det tilveels: Pæl. (E-lers et nyt Ord).

peilen, adj. svag, sygelig. Edm. hvor man ogsaa siger: peikall'e, peilette og peilefingjen, i samme Betydning.

Peis, m. Ildsted i en Stue; Arnested med Rør eller Pibe. Sogn, Hall. Vald. Gbr. Hedder ellers Speis (Rbg.) og Spis (tilveels i Toll.). Sv. spis. Sf. Åre, Gruva.

Peis, f. Rjenslem (penis) af Drer, Bukke eller Bæbre; især anvendt til Baand

eller Svøber. Heraf peisa, v. a. pibste, slaae med en saadan Svøbe.

pela, pille; f. pila.

Pelemente, f. Klammerie, Strid, Trøtte.

Pruul, mangesteds. (Ansees ellers som en Afændring af Eng. parliament).

Pen (Pæn), m. Pen. Nogle Steder: Pinn. (Voss). Jøl. penni, af et latinsk Ord.

Peng, m. Penge. 3 Centallet bruges dette Ord kun i den ubestemte Form;

— Fleertallet (Pengar, Pænga) bruges derimod i alle Forholde og er mere almindeligt. — Peng er ellers den sammentrukne Form af Pening (Pæning, Pæningar), som ogsaa bruges paa enkelte Steder (Rbg. Nbl.). G. N. peningr. Sv. pening.

Pengegras, n. Sjalder (Rhinanthus). Nogle St. Engjafall.

pengelau, adj. blottet for Penge.

Pengeløysa, f. Pængemangel. Ellers Pengekort, m. Pængenaub), f. Pengeknipa, f. og flere.

Pengeraad, f. Forraad af Penge.

pengesterk, adj. forsynet med Penge.

Pening (aab. e), m. see Peng.

penta, v. a. straffe, slibe paa. (Ejelden).

Pente, f. en Ilden Stang, hvormed et Seil udspiles. Sogn. (= Pæl).

Perla, f. Perle.

Perm (Pærme), f. Papiert i en Bog med Hensyn til Tykkelse og Bonitet; saaledes: go' Perm, tunn Perm o. f. v. (Egentlig af Ordet Pergament). — 3 Åg. Stift betegner det tilveels Bindet eller Pladen paa Siderne af en Bog (Sv. perm). Sf. Bræde.

persa (hørse), v. a. presse, trykke; især presse Løi til Klæder. „farga aa persa“; farvet og presset.

pesa, v. a. (a - a), plukke, opsanke; samle Skviste til Brænde. (Sf. Pas). Hærd.

Pgsaa pisa (aab. i). 3 Edm. ppsa.

pi (for upp-i), præp. 1) med Dativ: i, oppe eller inde i; f. Ex. pi Åkra. — 2) med Akkusativ: op i. Pi Åkren. Han sekk da pi Hand'a (i Haanden). far pi Hove: f. Hovud. Både pi Dyrunn' aa paa Bakke: baade i Ens eget Naaber og i hans Graværelse. — 3) til, om at blive eller gjøre sig til noget. Da vart pi Stein: det blev til Steen. Da vert'e pi Inke: det bliver til intet, der bliver intet af. Han giere seg pi ein Lygar: han vænner sig til at lyve. (Rigt „paa“ for upp-aa).

Pigg, m. Pig, Spids. Tilveels sønden-fjelds. Sv. pigge. (Sf. Pif).

pihøgt, høit, lydeligt; f. høgt.

Pif (ii), m. Spids, Braab, Pig; især af Jern eller andet Metal.

pifa, adj. spids, tynd i Enden. Nogle Steder: piffen. (J. Stift).

Pifa, f. Pige. Meget brugt i Nbg. og Mandal. I Byerne søndenfielbs kun om Hønekepiger. I B. Stift bruges dette Ord kun ved visse sædne Anledninger, saasom Brubpifa, Feskapifa, Belapifa. (Eilers Laus). Herfra afstilles „Pie“ som bruges i Nordre Berg. og Tr. Stift om Pigeborn af konditionerede Familier.

Pifhuva, f. Hue med en spids Top. I Ag. Stift: Piflue.

Piff, m. 1. 1) Lyd af noget som piffet eller slaer sagte. 2) Haffen, et lidet Hug eller Støb. 3) Uvillie, Ugunst, slette Tanker om En. Meget brugt i B. Stift. Han sekk ein Piff te dei: han satte slette Tanker om dem, sit Had eller Uvillie til dem.

Piff, m. 2. et lidet Spand, Trækar af det allerminste Slags. Edm. (Dallepiff). Eilers Amt. — Søndenfielbs har Ordet desuden en obsøn Betydning.

Piffa, f. Skaf eller Hals paa en Bote (Dubl). Nordre Berg.

piffa, v. n. (a - a), 1) banke, slaae saate; f. Er. om Pulsen. 2) piffe, hafte.

pifsa, v. a. ubspile et Skind ved at sætte Pinder i Kanterne.

Pifse, m. Pind, især til at ubspile Skind med. Nordre Berg.

Piffstav, m. Stav, Stok med en Jernpig i Enden; især til at bruge paa Jern.

Pil, m. 1. Piiil, Piletra. G. N. pill.

Pil, m. 2. (ogf. f.), Piiil, at stybe med.

pila (aab. i), v. n. (a - a), pille, pluffe, gnave. (Udt. ogsaa pela). Sv. pela.

Pile (aab. i), m. Smule. Kvar ein Pile: hvor eneste Smule. Nordre Berg.

Pile (ii), m. And; tamme Under. Søndre Berg. og fl.

piffa, v. n. pille, stiffe, strabe.

Pilt (ii), m. Drengbarn, Pøg. (Lidet brugeligt). G. N. pilt.

pilta, v. n. løbe, trikke omkring. (Ejleden).

pina, v. a. (e - te), pine, plage. — pine ihoy: sammenpare, opspare.

pinast, v. n. pines, lide langvarig Smerte (især om Barselløner). Underiben ogsaa om at bie længe.

Pining, m. en Gnier.

Pink, n. uflaret Brændevin. Nordenfjelds. (Sv. pink betyder Urin.

Pinn, m. see Pen og Pinne.

pinna, v. a. (a - a), sætte Pinder i.

Pinne, m. Pind. Nogle Steder Pinn. (G. N. pinai). — Pinnehamar; m. Skofammer. Pinnesyl, m. Syl til at bruge, naar man sætter Pinder i Sto. Pinne-tre, n. Træ hvortaf man gjør Pinder, især Skopinder.

Pinsla, f. 1) Pine, langvarig Smerte. 2) en lang og hedsommelig Venten; Langvarigbed. 3) Gnierie, Kærrigbed; ogsaa et knapt og kærtigt Udfomme.

Pipa, f. Pibe, Rør; nogle Steder især Storkenspibe; ogsaa Tobakspibe. — Hertil Pipelegg, m. Pibekest, Rør paa en Kridpibe. Piperør, f. Piberør.

pipa, v. n. blæse i en Pibe. Hertil: Pipar, m. Piber, Fløttestpiser.

Pipar (aab. i), m. Peder. G. N. pipar.

Pipargras, n. Vandheber (Polygonum Hydropiper). B. Stift. Tell.

pipra (aab. i), v. n. bæve, skælve. B. Stift. (Eilers bivra og bibra). Heraf Pipr, m. Bæven, Skælven.

Pir (ii), m. Mærteleens Angel. Ehl. I Nysylte: Spir. Eilers Gjeft.

Piraa, m. et Slags Fist (Myxino glutinosa). Helg. Eilers kaldet Jgraal (Sogn). Kvitaa (Edm.), Sleppmaff (Tr.). Sv. piraa.

piren, adj. ringe, daarlæg; ogsaa let, simpel. Meget brugt i Nordre Berg. ogf. i Drf. dog altid kun med en Negatelt. Han e'ffe piren: han er ikke nogen ringe Karl. Da va'ffe pire: det var ikke Spøg, ikke let at komme til.

Pirkum, Planten Hypericum.

piska, v. a. pibste. Jf. bengla.

Pist (ii), m. 1) et Hottin, en svag Lyd; ogsaa Klynken, Klage. Intje ein Pist: ikke et Muf. (Nordre Berg.). 2) en Kryster, En som klynker og klager for Smaating. 3) en Gnier, kærtig Person. Edm. (meget brugt.). I Fugle- navne betyder det Piber; saaledes Fjærepist (Strandpiber), Ravepist (Hjornepiber).

pista, v. n. (e - e), 1) pibe, hvine med en svag Lyd; f. Er. om Muus, og om enkelte Fugle. Nordre Berg. Gbr. Drf. I Soan: pistras. (Jf. kustras). 2) klynke, klage, krømpe sig for noget ubetydeligt. Edm.

pisten, adj. klynkende, som klager for Smaating.

Pisting, f. Piben, Hvinen; ogf. Klynten.

pistra, pibe; f. pista.

pitla, v. n. pluffe, nyppe. Nbl. Gard.

Pjaff, m. Smaa-Lar. Nordre Berg. Eilers: Lart, Sviltung, Læfing.

pjaſka, v. n. flæbe ſig frem; flaae ſig iglennem. Sdm. See baſka.

pjaſkjen, adj. ſvag, ſygelig. Sdm. Ved Stavanger: paſkjen.

Pjaſk, f. Paaſ. pjuſka, f. puſka.

pla, o: Pleier; f. plaga.

plaga, v. n. pleie, have for Etit. Bruges kun i Præſens og tilbeid i Imperf. men har ellers forſkjellig Form, nemlig: plagar (i Præſ.) og forkortet plar (Abg. Tell.), plega, aab. e (Sbr.), pla (B. Etift og fl.), plaa (Nbl. Sogn). G. N. plaga. Han plagar koma dette Bil'e. Det va dær ſom dei plage vera. (Abg.). Da pla ſo vera. — I Sdm. tillægges ofte et Ord „vaaa“, ſom ellers ikke er brugeligt; f. Ex. Me pla-vaaa giere dæ. Han fær at ſo han pla-vaaa. Maaſtee rettere: „van aa“, for: van at, ſom kan jævnføres med det gamle danſke: „jeg pleier van“. — Paa Helg. ſiges: pa.

Plagg, n. (Fl. Plogg), 1) et Lør-flæde. (Halsplagg, Hoveplagg, Siltjeplagg). Han fær aa handla mee Plogg. B. Etift. (Jf. Duf, Klut). — 2) et Klædningsſtykke i Almindelighed; f. Ex. Trøle, Burer, Veſt. I denne Betydning ſynes Ordet at være almindeligt, da det forekommer paa flere Steder i alle Etifter. (Sv. plagg). Hertil Karmannplagg, Kvarbaggplagg, Helgaplagg, Veſtembaplagg og fl.

Plan, m. Skette. (Fremmedt).

Plantje, m. Plante (= Bor'). I B. Etift: Plante, fl. Planta.

plantra, f. plentra.

Plaser (ee), n. Morſtab. (Af det Franſke). Hertil plaserleg, adj. morſom.

Plas, m. 1) Plads, Sted, Plet. (Nyere Ord). Hertil Turtarplaaſ, Breidbarplaaſ, Njelteplaaſ o. ſ. v. Paa Plasſen: paa Stedet. — 2) Huusmands-plaaſ; bebygget Jord, ſom er mindre end en Gaard, eller anſees ſom en tilhørende Deel under et Gaardbrug.

Alm. I Nbl. er Ordet Neutrum og har i Flertal Ploſs. — Hertil Plasſefolk, n. Beboere af en ſaadan Plads.

Egſ. Plasſemann, Plasſekana og fl.

Plasſing, m. Beboer af en Plads.

Platt, n. Udboldebæd. Da va inſje Platt: man kunde ikke holde ad. Nbl.

platta (ſeg), udbolde noget; ogſaa holde ſig, afholde ſig. Han kann ikke platta ſeg. Nbl. Sedder ellers: plirtte ſe (Sdm.) og blette ſeg (Helg.). I danſke Dial. „blotte ſig“.

plattig, adj. iſtand til at holde ſig.

plaa (Pleier). f. Plaga.

plaga, v. a. plage, beſvære. Sedder oftere: plaga. Sv. plaga.

Plaga, f. 1) Plage, Uleilighed. Jøl. plaga. Sv. plaga. 2) Eggdom; iſær omgaaende Eyge, Børneſygdom. B. Etift og fl.

plagſam, adj. plagende, beſværlig. Sbr. (Sv. plagsam).

Plaaſ, n. Strabads, Beſværlighed. Nordre Berg. Tell. og fl.

Plaaſtr, m. Plaaſter. (Sv. plaaſter).

Plaaa, f. Plade. Nbl. Sbr. Andre Steder Plate. (Jøl. plaaa).

plaga, i. plaga.

plent, adv. ganſte, aldeles, netop; ogſaa viſt, ſikkert, uden Tvivl. B. og Kr. Etift. Da va plent upp-rote (ganſte forraadnet). Eg lyp'e plent giere da.

plent (plant'e), adj. 1) nøiagtig, punktlig, akkurat. Tell. Abg. 2) net, vakter, pyntelig. Abg. 3) forſigtig, tilbageholden; eller oftere: blø, unſeelig, bange for at blive bemærket. Søndre Berg. og Stav. Amt. Jf. varlatten, grannar, forøven.

Plenta, f. Forſigtighed, Afholdenbed.

plenta (ſeg), v. a. afholde ſig, være tilbageholden og unſeelig. Gard. Sbl. Jæd.

plente, f. prenta.

plentra, v. a. plante. Andre Steder: plantra. (Sv. plantera).

Plentre, f. pl. Planter ſom flyttes eller udsættes; iſær af Roer og Kaaſtrabi. B. Etift.

pliffa, v. a. pluffe. Nbl.

Plita (aab. i), f. Grasplet, Grønning imellem Kraatſkov eller Klipper. (Mindre end Glenna). Nbl. Sogn. Eſt. Sdm. (Noget St. Plete).

Plitt (aab. i), m. en liben, tilſpiſet Hjel til at neblægge i Kjølen i det forreſte og bageſte Rum i en Baad. (Jf. Eilja og Lilfar). Nordre Berg. og fl. (Fra Nordland er Formen „Pligt“ angivet).

plitte, v. a. fyre, afholde. Sdm. (f. platta). Et andet plitte (el. plitti) forekommer i Talemaaden: „møde plitt' aaleine“; ganſte alene.

Plog, m. 1) en Plov. (I Sogn forekommer ogſaa Formen Plov). G. N. plogr. Heraf ploğa. — 2) en Plovhovel, hvormed man udfjarer Kanterne paa Fjeld; f. Ex. til et Gulv. — 3) Formaal, noget ſom man gjør ſig Hlid for eller søger ſin Fordeel ved. Da va no haſs Plog: det var nu det ſom han traagtede efter. (Sdm.). Jøl. plogr, Forbeel. Jf. Plogdnn.

- Plogbrætte**, n. Stager og Sammel til en Plov. Nogle St. Ploggreide, n. **Ploghald**, n. Grebet eller Haanbtaget paa Ploven. I Edm. Plogkylp, m. **Plog-jarn**, n. Plojarn. (Egentlig det danske Plovskjær).
- Plognad**, m. f. Plogonn.
- Plog-onn**, f. Pløiningen om Baaren og den Tid hvort den foregaar. Kalles ogsaa **Plognad** (Edm.) og sletten: **Plog**; f. Er. tett fyre Plog'en: strax før Pløiningen.
- Plogvid** (-ve), m. Træ-Materiale til en Plov. Ogsaa **Plog-emne**, n.
- Ploma**, f. 1) Blomme (Frukt). Sv. plommon. 2) Rødm i Kinderne. Nordre Berg.
- plomet**, adj. rød paa Kinderne.
- Plugg**, m. Pind, Tap, en liden Nagle af Træ. Meget udbredt. (Sv. plugg), **plukka**, v. a. (a - a), pluffte. (Jf. plikka og pilka). Heraf **Pluff**, n. noget smaat, som bliver pluffet.
- plundra**, v. a. udbrætte, sammenstræbe. Det plundra sig fra os: de holdt ikke op førend det fik det fra os. Ogsaa at plundre. (Sv. plundra).
- plute**, f. pruta.
- plystra**, v. n. flotte. Nordre Berg. Ellers hedder det plustra, plistra; blistra, blystra.
- pløjsa**, v. a. (e - de), 1) pløje; 2) false, udfjære med en Plovhøvel. Udtales deels plø-ja (Nordre Berg.), deels pløja (pløje); men i Imperf. pløge; Imperativ plø og pløig. I Sogn: pløva, af Plov. (G. N. pløgra). Particp: pløgd.
- Pløjning**, f. Pløining. — **Pløjningsbor**, n. Planter som kunne tilfjæres med Plovhøvel.
- Pløma**, f. Blomst, paa Træer. Nbl. hvort man ogsaa har: pløma, blomstre; f. bløma.
- pløsen**, adj. pludset, opsvulmet; ogsaa: vdb, bred; om Klæder.
- pløva**, f. pløja.
- po**, og **por** (for upp or), op af. I Balderes findes ogsaa „po“ før paa (upp-aa).
- Podda**, f. Padde, Tubse (Rana Bufa). Kr. Stiff, Gard. og fl. Ogsaa: Pad-da (Nbl. Sogn). G. N. padda. I de nordlige Egne hedder det: Gru.
- Pofa** (aab. o), f. Kopper (en Eggdom). Hertil **Emar-pofa**: Børnekopper. Jf. **Brendepofa**. Nordenskjelds i Formen: **Pofaa** (Edm. Nbm.), **Emar-pofa** (Helg.), **Emar-pofu** (Ndr. Drk.). Ellers **Kvæta** og **Bola**. — I danske Dial. **Pofter**.
- Holl. pokkah. Eng. pock. — Pofetel**, m. Vaccinations-Attest.
- Poll**, m. en liden rundaagtig Fjerd, en Big med smalt Indløb. B. Grifa (G. N. pollr). I Nfl. siges ogsaa „Pott“ i samme Betydning.
- Por** (aab. o), n. Puds, Stalkstreg (= Pretta), Edm. (sletten). Man gjøre me eit godt Por. Jf. por, skalkapør.
- Pors**, m. Pors, en Buskvæxt (Myrica). I Tr. Stiff hedder det tildeels: **Pofst**.
- Pose** (aab. o), m. 1) Pofe. Overgaar til Pøasa og Pøasa (Tr. Stiff). 2) en Fjold, en stor Klytte; paa Hud eller Klæder. Man a so feitt at de keng'e Pøanne. 3) en liden og tyk Tinget (om Dyr og Menneffer).
- posen** (aab. o), adj. opsvulmet, hovnet, opblæst; plaget af Opblæfelse i Indvoldene. Jell. Gall. og fl. Ellers **pøsen**, med luft o (Nordre Berg. Drk.), **pufen** (Gbr.). Jf. fos, føsen. (Sv. pösig).
- posna**, v. n. opsvulme, opblæses. Deels med aabent, deels med luft o, som forrige. — Hertil **Pøsning**, f. Ikar om Opblæfelse i Indvoldene.
- Post**, f. Pors.
- Post** (Pafst), m. bruges i Betydn. 1) Stolpe, Støtte. (Glaspost). 2) Pumpe, Vandpump. 3) Plads; Bagpost. 4) Brevpost; hvortil Postmann, Postbus, Postveg og fl. (Fremmede Ord).
- Postel** (Guepostel), m. Postil.
- Postelin**, n. fint Steentøj; Porcellan. Nogle Stæder: **Dastelin**.
- pota** (aab. o), v. n. (a - a), 1) støbe, prikke, berøre med en Dd eller med noget spibst. B. Stiff, Jell. og fl. (Sv. peta). pote Tenn'enne: fange Lønderne. — 2) fiste paa Egen med Medestænger. Edm. Hertil **Potatrode**, f. en lang Medestang; Ikar til **Sch-fiste** (= Rippetroa). Heraf **Poting**, f.
- Potera** (ee), f. Kartoffel. B. og Tr. Stiff (Jf. Joreple). Noale Stæder: **Potate**, og forkortet: **Tate** (Nbl. Helg.) og **Pote** (Sogn). Eng. potato. — Hertil: **Potetegras** (-taal, -lauv), **Poteterus** (-rys), **Potetesod** og fl.
- potra**, f. putra. **Pott**, f. Pott.
- Potta**, f. Potte; Krukke; Pot (Maal).
- Prakk**, n. Bøvær, Bryberie, Uærlighed. Tr. Stiff.
- prakka**, v. a. 1) besvare, plage. Foset og fl. 2) praffe sammen, fræke til sig.
- Prakkar**, m. Pengepuger; ogsaa omrej-

- sende Handelskarl. (Nordre Berg.).
 Sjelbære om en Pratter eller forar-
 met Person.
- pranga, v. n. strabe Penge sammen
 (= prafka). B. Stift (pranga).
- prat, n. Snak, Samtale.
- prata, v. n. (a - a), snakke, tale sam-
 men om forskellige Ting, uden noget
 bestemt Formaal. (Ikke i nogen for-
 agtig Betydning). Heraf Pratar,
 m. Prating, f.
- Præm, m. 1) en Pram. (Se. prâm).
 2) en liden Baad eller Ferge at brue
 i Elvene og Indsøerne. Afbg. Tell.
 (G. N. prâm).
- preika, v. n. (a - a), prædike. Nogle St.
 preka (te). G. N. predika (af Latin).
- Preika, f. Prædiken. Nogle St. Preik,
 og Preke. Hertil Preikedag, m. en
 Dag da der holdes Prædiken. Ein prei-
 kelaus'e Sundag: en Søndag, da der
 ikke prædikes i den nærmeste Kirke.
- prekevera, bjerge sig, skaffe sig Udfom-
 me. (Egentlig prætavere).
- Prel (ee), m. en Stang hvormed et Seil
 spændes ud paa den ene Side. Edm.
 (3 Sogn: Penta).
- Prent, n. Prent, trykt Skrift.
- prenta, v. a. (a - a), prente, trykke Bo-
 ger. (Paa Hælg, hedder det plente.
 — prenta inn i ein: indprente En
 noget.
- Prest, m. Præst. (G. N. prestr).
- Prestebol (oo), n. og Prestebolgods,
 n. Jord som er tillagt et Præstekalb;
 beneficeret Gods. — I Formen svarer
 det til G. N. prestböl, Præstegaard;
 men i Betydningen til G. N. prest-
 bords göz, o: Mensalgods.
- Prestegar', m. Præstegaard.
- Prestegjeld, n. Præstekalb; Distrikt, som
 betjenes af en Præst; oftest bestaaende
 af flere Sogne.
- Prestekæna, f. Præstekone.
- Prestekragje, m. 1) Præstetrave. 2) en
 Blomst som ellers kaldes Kragablom.
- Presteløysa, f. Vakans i et Præstekalb,
 det at der mangler en Præst.
- Presteskifte, n. det at en Præst afgaaer
 og en anden kommer i Stedet.
- Prestgull, n. = Kragablom. Drl.
- Prestlæra, f. det theologiske Studium.
- Pretra, f. et Puds, Gæfferte; Skalle-
 streg. Nordre Berg. Hælg. og fl. Det
 ba gjort han et Prette. Han a so
 full'e 'ta Prette. G. N. pretr. — El-
 lers: Spiff, Snitt, Por.
- prettefull, adj. skallagtig, oplagt til at
 spille Puds.
- Prettemakar, m. Gæst, Pudsmaager.
- Priar, m. 1) et Red, hvormed Seilet
 rykkes sammen i Storm. (Lilbeels for-
 skjelligt fra Handstyte). Edm. — 2)
 et Baand neberst i Ribten paa Seilet,
 hvormed dette bindes til Masten. ABl.
 Sogn. Fosen. (3 Edm. Rabbe).
- Priff, m. (fl. Priffje, r), Prif, Punkt;
 ogsaa en liden Plet.
- priffa, v. a. sætte Priffer paa. Ogsaa
 v. n. syse med et ubetydeligt eller
 mageligt Arbeide. Sbl. Hertil Prif-
 kedag, en Dag som kun anvendes til
 Smaaspøler i Huset. (= Salsbælg,
 Lappardag).
- priffut, adj. smaaplettet, spraglet.
- Prillarhorn, n. Horn som man kan
 spille paa, ligesom paa en Fløite.
 Hall.
- Prim (Dr), f. Brim.
- Prim (ii), n. Glas, unyttige Paafund.
- prima, v. n. flase, fare med unyttig
 Snak eller foretage sig noget som ikke
 buer. B. Stift.
- Primstav, m. Kalender; en Stof med
 udskaarne Mærker for Maanederne el-
 ler Dagene i Aaret. (Forløbet).
- prina, v. n. hoiue, strige (= rina).
 Sogn.
- Prins, f. Mandjel, Stræppe at bære
 paa Ryggen. Reget brugt i Edm.
 Hertil Prinnsalag, n. Fællesskab i
 Nadsstræppen; særdeles Fortrolighed.
 — I svenke Dial. prinsel og prias.
- Pris (ii), m. Priis, Værd (paa Varer).
- Prjone (oo), f. Knappenaal. Setersb.
 I Balder's: Prjone. (Sbl. prjon, m.).
- proffa, v. a. ville, strabe, især med Reg-
 lerne. ABl. (E. krappa).
- Prov, n. 1) Prøve, f. Et. af et Slags
 Løi; Prove-Exemplar. B. Stift. 2)
 Bevist; Vidnesbyrd. Sjelden. (G. N.
 próf).
- prova, v. a. bekræfte, bevindne. (Sjel-
 den).
- Provest, m. Provst. Edm. Ellers sæd-
 vanlig Pro'st. (G. N. prófast, af et
 latinsk Ord).
- prumpa, v. n. = frata. (Sbl. prumpa).
- Prunkestova, = Glasstova.
- pruta, v. n. (a - a), tingne noie, paaftaae
 et Afslag i Prisen paa noget som man
 vil købe. Alm. (Nogle Steder: plute).
 So. prua.
- Prute-mun, m. Noget som kan afslaaes
 i Prisen; ogsaa Forskjellen imellem hvad
 Sælgeren vil have og Køberen vil give.
- pruten, adj. gneragtig, som altid for-
 drer Afslag i Prisen.
- Pruting, f. Afstingelse; Gnierie.
- pryde (prya), v. a. (e - de), pryde, være

- til Pryd eller Forkjønneffe. (Af. G. R. prüdr, Høn).
- Pryde** (Prya), f. Pryd, Forkjønneffe.
- pryla**, v. a. (e - te), prygle. Heraf Pryl, n. — „pryle Bygd'a", ∴: tryggle eller søge idelig om noget hos Kaboerne. Nordre Berg.
- Prysel** (aab. y), m. Struemøber som anvendes til Kaas paa et Kar, saaledes at Struen bruges som Nøgel. Sdm.
- Pryssing**, m. et Slags stærk Drif; Sveddrif. Nordre Berg.
- prøva**, v. a. (a - a; el. a - be), prøve, forsøge; begynde paa noget for at mærke hvorledes det gaar; ogsaa erfare, gennemgaae, hende af Erfaring. Meget brugt især i Berg. Stift; hvor ogsaa „probera" bruges ofte. Er ellers et nyere Ord. Jf. frekka, røyna.
- Prøva**, f. Prøve, Forsøg.
- pu** (for upp ur), op af. S. or.
- puaa**, v. n. ryge, udbløse Røg. Ege-saa Puff, m. et Røgpuff; f. Er. af Tobaksrøg, eller af Krudt.
- Pufje**, m. en Pengemand, En som samler Rigdom. Sdm. Gbr. og f. (G. R. påki betyder Djævel).
- Puldr** (Puldrer), m. Vandbivrol, Skulp af noget som synker i Vandet. Hebe-marken. (I Sdm. hedder det: Paul).
- puldre**, v. n. hvirvle, boble; om Vandet, hvor noget synker pludselig. I Sdm. paule, hvilket ogsaa bruges om Vand som springer op af Jorden. Jf. purla.
- pum**, pumgjort ic. f. upp-um.
- Pumpa**, f. Pumpe.
- Pund**, n. Pund; mest alm. i Betydning af Bismerpund (= 24 Markter). „Enau Pund mindre to Markter", ∴: 46 Markter. Ett hal't Pund: 12 Markter.
- Pundar**, m. Bismar. (G. R. pundari): punde (for upp-under), under. I Et. Stift: pund og punn; f. Er. fram-punn, ∴: frem under.
- Pung**, m. Pung. „Punganne" (bestemt Fleertal) betegner ogsaa Testikelpungen (Scrotum).
- punga**, v. a. i Talemaaben: punga ut, ∴: udbetale mange Penge.
- Punga**, f. Kalande, Vandlille (Nymphaea). Drf. Jf. Vassblom.
- Punt**, m. stort Græs, Stive Græskraa. Jæb. (Ethers Bunt og Funt). Jæl. puntr.
- Puntled**(r), n. Pundblader.
- pupla** (pupple), v. n. 1) boble, vælde ud; ogsaa om Lyden af noget som koger stærkt. — 2) sladre, snakke idelig. Nordre Berg.
- Purka**, f. en So. Berg. og Et. Stift.
- Bald. Gbr.** (Jæl. purka). Ethers Eng-ga og Su.
- purla**, v. n. spruble, vælde frem. Til-beels i B. Stift. (So. porla).
- purra**, v. a. tirre, opagge; ogsaa narre, spille En et Puds. Jf. Por.
- Purre**, m. 1) Burre (Plante); f. Borre. 2) et Ravn paa Ratten.
- Pus** (uu), f. Pøl, Hul som er fuldt af Vand eller Dynd. Helg. (So. puss).
- Puse**, m. Ravn paa en Kat. pusen, opsoulmet; f. posen.
- Pusa** (uu), n. et Puds (= Pretta).
- pussa**, v. a. spille En et Puds, narre En; ellers ogs. pudse (= blenka).
- pussig**, adj. pubesertlig, løstelig.
- Pust** (aab. u), n. Smuds, Støv eller noget som hænger ved. Hard. og f.
- pustka**, v. n. ruste; f. Er. i Haaret.
- pustken**, adj. urede, uordentlig; f. Er. om Haar. Ogsaa ublid, om Betret; f. rustken.
- Pustl**, n. smaat, ubetydeligt Arbejde. Af
- pusla**, v. n. syde med noget ubetydeligt; ogsaa pluffe, pille. Hedder deels pusla, deels putla og pustle.
- Pust** (uu), m. et Pust; ogsaa en kort Svøle i et Arbejde. „fløte Pust'en": puste ud, hvile lidt.
- pusta**, v. n. puste; ogsaa hvile lidt.
- Pusterom**, n. Hvile, Leilighed til at trække Betret frit.
- Putra**, f. en Pude.
- putra** (aab. u), v. n. (a - a), 1) boble, syde, koge saate. Tell. (Paa Helg. por-tra). Jf. bulla, pupla. — 2) hviste, mumle, tale sagte. Nordre Berg. (So. putra, knurre). — 3) here, eller egentlig helbrede ved at læse visse dertil bestemte Formuler. Sogn. (I Sdm. pøatre). Jf. runa og fesse. — Dertil Putrefall, Putreføring. (I Sdm. Patrefall, Patreføring).
- pyk**, adj. prægtig, slabselig. (Tilbeels i B. Stift). Høll. pujk.
- Pylsa**, f. Pølse. Jf. Kurv.
- pyngje**, v. n. (e - be), sye flødesløst, saaledes at man trækker Løiet sammen i Folder; ogsaa lappe, bøde. Sdm.
- Pynt**, m. Pynt, Top, Skrant.
- Pynt**, n. Pynt, Stabs; ogsaa en Krone eller Krands med alt det øvrige som hører til et Brudepynt.
- pynta**, v. a. (a - a), pynte, smykke; ogsaa ordne, pleie, sætte istand. Ofte tronist om at tilføie eller fordørve noget.
- pysa** (aab. y), v. a. (a - a), pluffe, sanke, opsamle; f. Er. pyse Bar, pyse Konn o. f. v. Meget brugt. i Sdm. — Jf. pesa.

Dyffe, *f.* en liden og tyk Tingest; et Dyr med stribt og busket Haar. *Sdm.* *Tell.* (Formodentlig af *Posle*).

Dyffje, *v.* et tæt Klat; *f.* Dyffje.

Dyrt, *m.* Vanddyrt, Vandhule. *Jed.*

pyve (for *upp-vee*), *over.*

Dæl, *f.* Pæll. *Pæn*, *f.* Pæn.

pæn, *adj.* = ven, fin, sager.

Pæng og **Pæning**, *f.* Pæng.

Pæra, *f.* en Pære.

Pøf (langt *ø*), *m.* Skindpose, en liden Bælg at bære paa Ryggen (mindre end en „*Git*“). *Sdm.* (*Jsl.* *poki*, *Posle*). *Jf.* *Pøyl*.

Pøyl, *m.* en liden Dreng, *Pog.* *Hølg.* *J* *Nbm.* tilbeels: *Pøf*. — *Pøyl* skal ogsaa betyde Skindpose (ligesom *Pøf*), men kun selben.

Pøyta, *f.* Søle, *Pyt*, *Rubberpøl.* *Nordre Berg.*

R.

ra, *f.* rad og rade.

Rabb, *m.* en Jordbrørg, langagtig og noget opstiet Banke, en tør Bold med liden eller ingen Græsveget. *Ræsten alm.*

(*B.* og *Tr.* *Stift.* *Hølg.* *Ør.* *Dsterb.* og *fl.*). *J* *Tell.* hedder det: *Rabbe*; i *Rdg.* ogsaa *Ribbe*. — *Ligende* *Be-*
tydning har: *Rem*, *Rinde*, *Rande*.

Rabba (*Rabbe*), *f.* *Kaalrabi*, *Kaalrob.* *B.* *Stift.* *Dgfaa* *Kaalrabbe*. (*Ellers* *Kaalrot*). *Hertil*: *Rabbefrø*, *n.* *Kaal-*
rabi. *Rabbereit*, *m.* en liden *Kaal-*
rabi-Ager.

Rabbemark, *f.* *Mark* som er fuld af op-
høiede *Banker* eller *Volde*; *ujævn* *Mark*.
rabbut (*rabbette*), *adj.* *ujævn*, *fuld* af
Banker og *Forhøjninger*.

Rab, *f.* *Rab*, *Ræffe*. Hedder tilbeels
ogsaa *Rod*, *el.* *Ko* (*aab.* *ø*). *J* *Rab*:
i en *Ræffe*, *lige* efter *hinanden*. *Ette*
Rab: efter *Rab*, i *fortløbende* *Ræffe*,
saaledes at *intet* bliver *forbigaaet*. Hed-
der *ellers*: *ette* *Rote*, *fyre* *Ende*, *føre*
toart, *andfares*.

rad, *adj.* 1) *snar*, *hurtig*, *rast*; *f.* *Er.* *til*
at *gaae*. *Tell.* *Hall.* og *fl.* (i *Formen*:
ra). *G.* *R.* *hradr.* — 2) *let*, *som* *man*
snart *kan* *blive* *færdig* *med*. *Sjeldnere*.
J *Ørk.* hedder det ogsaa *ratt* (eller
radt); *f.* *Er.* „ei *ratt* *Eng* *te* *slæ*“. —
3) *lige*, *direkte*, *som* *gaaer* *lige* *frem*;
om en *Vej*. *Sdm.* og *fl.* *Han* *gjætt*
rade *Veien* (= *heine* *Vejen*). *Under-*
tiden *siges* *ogsaa* *radige*. *Jf.* *radt*,
adv.

rada, (*Net*, *usel*), *f.* *rata*.

rabba, *v.* *n.* *snafte*, *sladre*. (*Rbb.*) *El-*
lers: *rodde*, *rolla*, *ralla* og *fl.*

rabe, *v.* *a.* 1. (*a - a*), *lægge* i en *Rab*
eller *Ræffe*. *rabe* *Øytr'a*: *lægge* *Gjød-*
sel-Læs i *Rader* *paa* *Ageren*. *Sdm.*

rabe, *v.* *a.* 2. (*a - a*), *haste*, *kynde* (af
rab, *adj.*). *Hall.* og *fl.* (i *Formen* *ra*,

rae). — *ra*' *se*: *kynde* *sig*, *haste*. *G.* *R.*
hrada.

rade, *adv.* 1) *lige* *til*. (*Sjelden*). 2)
jævnlig, *steds*, *altid*. *Valb.* *Ør.* (i
Formen: *rae*).

ra(b)for, *adj.* *rast*, *snar* *til* *at* *komme*
affæd. *Tell.*

radig, *f.* *rad*. — **radla**, *f.* *ralla*.

radlege, *adv.* *snart*, *hurtigt*. *Da* *gjætt*
so *rable*. *Hørb.* *G.* *R.* *hradlega*.

ra(b)mælt, *adj.* *som* *taler* *hurtigt*. *Rdg.*
(*ramælt*). *Jf.* *tidtmælt*.

radt (*ratt*), *adv.* 1) *snart*, *hurtigt*. *Da*
gjætt *so* *radt*. (*Mere* *alm.* *end* *rad*). —
2) *jævnt*, *stikert*, *uden* *Anstød* *eller*
Standsning. *Isa* *rabi*: *læse* *flydende*
og *med* *Sikkerhed*. *Han* *kunna* *beila*
Styffe *so* *radt*: *han* *kunne* *fremfige* *det*
hele *Styffe* *i* *et* *Træk*, *uden* *at* *glem-*
me *et* *Ørb.* *Nordre Berg.* — 3) *lige* *til*,
lige *frem*, *uden* *Omvei*. *Det* *siges* *radt*
te *By'n*. *Da* *gjætt* *radt* *inn* *paa* *Bein'e*. *J*
Nbl. *ogsaa*: *netop*, *akkurat*; *f.* *Er.* *Da*
vog *radt* *ei* *Mork*.

ra(b)vint, *adj.* *let*, *snart* *at* *komme* *til*
Ende *med*. *Sogn*.

Rae, *m.* *smaa* *Suggepaaener* (= *Mutr*).
Nbm. *Vel* *egentlig* *Rade*; i *Jndr.* *skal*
det *hedde*: *Radaa*.

rae (*steds*), *f.* *rabe*.

rassa, *v.* *n.* *slusse*, *gjøre* *noget* *stødes-*
løst og *i* *stor* *Hast*.

Raft, *f.* 1) *den* *nederste* *Deel* *af* *Laget*,
især *indvendig* i *Suset*. *Nordre Berg.*
Sdm. *Upp* *unde* *Raft'a*: *op* *ad* *Beg-*
gen *til* *Laget*. — 2) *Sparre* *eller* *Djælte*,
hvorpaa *Laget* *høiles*. *Tell.* (*See* *føl-*
gende). *Jf.* *restia*, *Utreffe*, *Rovkraft*,
Rov, *Ræve*.

Raft, *m.* 1) *Stof*, *Rjæp*, *Træ-Stamme*.
(*Jed.*). *Dgfaa* *en* *Stang*. (*Rufferud*).
Jsl. *rafr*. — 2) *Sparre* *eller* *Bægte*,
som *ligger* *nærmest* *under* *Lagstjelen*,
tildeels *ovenpaa* *Lagstjelen* *eller* *Øe*

ferne. Inbr. Ogsaa i Gbr. og fl. tilbeels i samme Betydning som Sperra. — 3) den øverste Stof i en Sibeveg (= Raftestoff). Helg. Fosen, Drf. Ndm. (Nærmer sig mest til det foranførte Raft, f.).

Raftall, m. 1) den øverste Stof i Sibeveggen. Sdm. Nfi. (S. Raftestoff). 2) Bindestof i Tørvæggen (= Sambalb). Ndm.

Raftestoff, m. den øverste Lømmerstof i Langvæggen eller Sibeveggen; den Stof hvorpaa Sparreværter eller Tagets nederste Deel hviler. Inbr. Drf. Ndm. (Raftstoff). Hebber ellers: Raft (see ovenfor), Raftall (Sdm. Nfi.), Raftslut (Sall.), Raftlæggje (Gbr.), Stavlægje (S. Berg.), Varlægje (Lell.), Maltstoff (Sogn).

Raftslut, m. den øverste lange Stof i Tørvæggen (= Sambalb). Gbr.

Raftlæggje, f. Raftestoff.

Raftslægg (Raftslægg), n. den nederste Deel af Taget paa Siderne; det som er udenfor Væggen. Nbl. (3 Sdm. Utræfte. Jf. Ufs). Efter Udtalen kan det ogsaa skrives Raftslægg.

raga, v. n. 1. (a - a), rave, valse. B. Stift, Lell. Hebber ogsaa: ragje, Imperf. ragde (Sdm.). Jf. riga. Heraf Raging, og Raging, f. Ragen.

raga, v. n. 2. (a - a), vauke om, flakke omkring. Sogn. Jf. rakka.

Ragat, n. Bortjagelse. Sdm. Det fælt Ragat: de maatte pakke sig. (Maaftee egentlig Radvata). I fænstke Dial. ragata, bortjage.

Ragg, n. Haar; især grovt og stribt Haar, f. Ex. paa Gjeber. (Hjeltaragg). Mest brugt søndensfæls. Sv. ragg.

ragga, adj. baaret; beskaffen med Hensyn til Haar; om Dyr.

Raggar, pl. m. Haarsotter, at bruge udenpaa Støvlerne. Hebber ogsaa Raggelotter (Ag. Stift), Leste, r (Berg. Stift), Lobbar (Lell. Nbg.), Labba' (Gbr.), Yugga' (Helg.).

Raggjestræ, n. tyndt og boieligt Græs; især Gulax (Anthoxanthum odoratum). Nordre Berg.

ragla, v. n. rave. (Ejelden). Sv. ragla. Jf. rigla.

Raf, n. 1. Bager i Lalglys. (Hosraf). Jøl. rak.

Raf, n. 2. Brag, adspredte Ting som bryde om paa Vandet. Nbl. og fl. (Af refa, raf).

Raf, n. 3. Krop eller Beenrab af et dødt Dyr; Aafsel. Ogsaa et forsluttet eller meget ubmagret Kreatur. Nordre Berg.

Hertil: Bærstraf, om Kreature som ere nærved at frepere af Fodermangel om Vaaren.

raf, adj. 1. rant af Vert; ogsaa: ret, lige (= bein). Voss, Sall. Gbr. og fl. (Sv. rak). Ellers rallek og straf.

raf, adj. 2. om Fift, see Raftst.

raf, brev; see refa.

raka, v. a. (a - a), 1) rage, rive sammen; samle Hø med en Ribbe. I Gbr. og Drf. raka. (G. N. raka). raka ibop: sammenrage. — 2) bærtere, rags Etægget af. — 3) bæffe med noget som er sammenraget. Saaledes: "rafa Bermen", o: tilbage Gløberne paa Jibskedet med Kul og Aste. Søndre Berg. og fl. Ellers: rafe Hø'e (N. Berg.). Jf. kara, som tilbeels bruges i samme Betydning. — "Ei rakandes Otid", siges i Sdm. om stor Mangel paa Fisk. Jf. Talemaaden: D'e so reint som de va rafa.

Rakar, m. En som rager Hø (= Rakabete); ogsaa en Værter.

Rakaur, m. f. Raftst.

Rakavar (el. val), m. oppreven Hø af Bød paa Strandbredden. Namb. See Refob.

Rakedans, m. Omdriven. "D'e lome paa Rakedans", om Ting som ingen vogter paa og som henlægges fra et Sted til et andet; ligesaa om Kreature, som vandre omkring uden Tilfug. Nordre Berg. Hebber ogsaa Rakedels, og i Sdm. oftest Rakedis (ii), m.

Rakentiv, m. Ragemis.

Rakst, m. Fisk som er saaledes tilkavet, at den holder sig i en meget mør og næsten opløst Tilstand; Suurst. Saaledes Rak-aure og Raklaks. Ag. Stift. (Dmtrent ligesom "Surfild" nordensfæls).

rakka, v. n. (a - a), flakke, vandre omkring. N. Berg. Ellers rakla, ratla, rangla, ralla. Jf. refa.

rakka, v. a. binde Seilraaen nærmere til Masten; f. Raffje.

Rakkar, m. 1) Rakker, Natmand; ogsaa en baarlæg Karl, Prakker, Slynge. 2) flere Slags Kortspil, hvori den taber, som faaer de fleste Kort eller som sidst har Kort paa Haanden.

Rakfje, m. 1. en Hund af Hantjønnet; mobsat Lik eller Bilffa. Nordre Berg. (G. N. rakki, Hund). Ogsaa en Hantjøn; mobsat Keva. Sbl.

Rakfje, m. 2. en Ring paa Ribben af Seilraaen, indrettet til at binde omkring Masten. Hertil Rakferovia, el. Rakferole (aab. v), i om de færa Blotte

eller Led, hvoraf Rakken tildeels er sammensat. Nordre Bergens. Rakke-træssæ, f. et Loug i Rakken, som benyttes naar Sættet skal striges i Storm.
rakla, v. n. vante om, flakke omkring, ogsaa gaage langsomt. Ag. Stift. Hertil Rakkeføre, n. et daarligt Føre, som forsinkter Reisen. Rakkeveg, m. en Vej hvorpaa man ikke kan reise fort.
rakleg, adj. rant af Vært, retvoren.
 Nordre Berg. Sætersb. og fl. See rak.
rakna (rakne), v. n. (a - a), opløses, træles; om Løi eller Klæder, hvori Traadene revne fra hinanden. (G. N. rakna). Ogsaa: rakkles ud, gibe efter, ikke holde sig; om en Trog eller Løkke; figurlig om Mennesker: svigte, ikke holde ud. (Jf. rekkja). Alm. og tildeels meget brugeligt. Jf. dragna, stina, toгна. — Hertil Udtrykket: „Skjelm so rakna“, d: den som nu svigter, skal hebbe Skjelm. (B. Stift).
raknast, v. n. „raknas ma se“: sandse sig, komme til Besidskab igjen. Drk. (Jøl. rakna vid). Hedder ellers: „rekkjes ma seg“ (Indr.), „ra' ma seg“ (mere alm.).
Rakstadeite, f. et Kvindfolk, som er leiet til at rage Hø i den Tid, da Høslækten foregaaer. Nordre Berg.
Rakstafolk, n. Folk hvis Bestilling er at rage Hø. Jf. Slattefolk.
Rakstr (Rakstrer), m. Ragning; det Arbejde at rage Høet sammen i Høslækten. „tala seg Rakstrer“: lade sig leie til at rage Hø. G. N. rakstr.
rakst, ubrøkket, strakt; f. rekkja.
rakla, v. n. snafle vidløftigt. Indr. (ikke rakla). G. rakla.
Rakl, n. Dmsværmen; see sola.
rakla, v. n. 1. (a - a), flakke, vandre omkring. (Helg.). Ellers med Ringegagt: søite, sribbe, sværme om; om Dyrene ogsaa: springe, løbe i Brunst. Nordensfjelds; ogsaa i Edm. — Jf. rakla, ratla, risla. I Sætersb. er ralle, at rulle, vælte. (Gaaer ikke over til rabde).
rakla, v. n. 2. (a - a), snafle vidt og bredt, sladre. Jæderen (ogsaa med Ud-talen: rabla). Hedder ellers rabba (Sætersb.), rolla, el. robba (Lifter), robba (Edm.), rala (Indr.), raska (Sogn). I danske Dial. ralbe. — Formerne rabba og robba høre maafee til et andet Ord (G. N. rødd); jf. røbe.
Ram, m. 1. Lab, Fod, Bjørnelab. Østerb. (Sv. ram. G. N. bramr). — I Nordre Berg. har man Talemaaden:

„fram aa Rame“, d: frem over med Brøstet nedad. „liggje fram aa Rame“, ligge i en saadan Stilling, sædvanlig med Hænderne under Hovedet.
Ram, m. 2. 1) Gavlen eller den øverste Deel af Lørvæggen i et Huus; især om den øverste Epids af Fjælevæggen i en Lade; undertiden ogsaa om det yderste og øverste Rum under Taget. Nordre Berg. Edm. (Jf. Ræve og Rast). — 2) et Lidet Løst, et Loft som kun strækker sig over den ene Side eller over en Deel af et Værelse. Tell. Leirbal, Gbr. (I Gbr. seldnere end Døerlaup).
ram, adj. 1. beeft, bitter eller noget stram af Smaa; f. Er. om Dst. Tilbeels i B. Stift. (Jøl. ramr).
ram, adj. 2. 1) Hæst, dygtig. Bruges kun i Komparativ; f. Er. Da va isji ramare Raren: det var ikke bedre Karl, der var ikke saa meget godt ved ham. (Edm.). Ordets Betydninger ere ellers meget forskellige at bestemme. (Jf. G. N. ramr, stærk). — 2) dristig til at tale, skarv, spydig, nem til at finde de mest slaaende Svar. (Drfeb.). I Edm. kun sammensat, som Hæstram, or-ram. Mere brugeligt i Talemaaden: „Ein ram Hjuv“, d: en øvet og dristig Løv. (Helg. og Er. Stift). — 3) mærkelig, besynderlig. Meget brugt i Edm. dog kun i Komparativ og Superlativ. „Eka du ha haurt ramare: skulde du have hørt noget mere besynderligt. Da va da ramaste so e heve set: det snurriqste som jeg har seet.
ramaleg, adj. stolt af Udsende, hæst, stabselig. Tell.
ramare, bedre, f. ram.
ramende, f. ramsvart.
ramla, v. n. (a - a). 1), rumle, bulbre, larme. B. Stift. 2) styrte sammen med Larm og Bragen. Hødemarken.
Ramlægje (el. -lete), n. Gavlen eller den øverste Epids af Lørvæggen i en Lømmervogning (= Hørlad). Tell. (Jf. Ram).
Ramn, m. Ravn. (G. N. hrafn). Jf. Rorp og Krump. — Ramnegal, n. el. Kamnelæra, f. Rannestrig. Kamningje, m. Ravneunge. — „Ramn i Hesten“ kaldes den Numlen som undertiden høres i Hestens Indvolde, naar den løber. Raastee rettere: Raml'en.
Ramnemat, m. Ravneseede. glera Ramnemat: ødelægge, forðærve noget; egentlig bræbe, nebbugge.
Ram-ost, m. Gammelost. Tilbeels i B. Stift. See ram.

Rans, m. Stov-Løg, Bjørneløg (Alkum ursinum). B. Stift og fl. Sv. rans-lök. Hertil Ransemark, i. Mark som er fuld af Stovløg. Kamfsmak, m. Stovløgens særegne Smag, som undertiden ogsaa kendes paa Mælk og Smør.

ramsvar, og „ramende svart“, fulsort, glimfende sort. (Vel egentlig ramsvart).

ramælt, f. radmælt.

rana, v. a. rane, røve. — Et andet „rana“ betyder at sætte Ring i Trynet paa Svinn; see Rane.

Rand, f. Stribe, Streg; f. Rand.

Rand-aars, m. Dvndbæske, en liden Bæske eller Jernbolt, som er indsat midt over Jibbet i Grusen, og tjener til at bølge Kjedestregene paa. B. Stift, og fl. See Rand.

Rande, m. Jordbryg, Bante, Vold, især i en Balle. Drk. og fl. Ellers Rinde (Søndre Berg.), Rante (Nf.). Jf. Rabb.

Rane, m. 1. noget høit og fremragende; saaledes om et høit Træ og ligesaa om en lang og smal Person; men især en fremragende Klippe, Punt, Bjergspids. Nbl. I Sognd ogsaa en lang Balle eller Bjergryg. (G. N. rani, Enabel, Tryne).

Rane, m. 2. Praas, tyndt Lys. Jæb. — Ellers Daase.

Rane, m. 3. Ring at sætte i Trynet paa Svinn (= Knapp, Kneppe). Valb. Heraf rana, v. a.

rang, adj. 1) vrang, urigtig, falsk, ikke den rette. Range Enden: den urette Ende. Ein rang Beg: en gal Bet, Afvel. Ein rang Lantse: en falsk Lante, urigtig Menting. Ein rang Ei(b): en falsk Eed. Heber i B. Stift: rang'e (i Hærb. rang'u, m. og rang, k); i Tell. og Nbg. vrang'e. G. N. rangr, Sv. vrång. — 2) omvendt, vrænget, som vender den urette Side eller Ende til. Trøya æ rang'e (v: vender Brang-siden ud). Saaledes: snu rang'e, og: sru rang'e, v: ståde i en omvendt Stilling. Heraf rengia. Jf. rangt og Raanga. — 3) vrangvillig, tvær, modvillig; om Mennesker. gjera seg rang'e: yppe Liv, gjøre Forbindringer ved en utilbig Modstræben. Ogsaa: vanskelig, indviklet. West i Nbg. og Tell. i Formen: vrang'e. Saaledes: „eit vrangt Bers“: et Bers som er knudret og vanskeligt at lære.

rang-auga, adj. Høvet. I Edm. bruges rangaua, adv. f. Ex. „gløse

rangaua“, v: see Høvt, fæste Stende Blif til noget som man ikke lber.

rangbøyg, adj. bøiet til den urette Side.

Rangeband(a), den venstre Haand. Nordensjæls. (Modsat Hetteband'a).

Rangefida, f. Brangfiden (= Raanga). snu te Raangefi'a: begynde at vise Uvillie eller Hændskab.

Rangflundra, f. et Slags Flynder, som har Dinene paa den venstre Side. I B. Stift: Raangeflundra.

ranghendt, adj. ledthaandet.

Rangl (Rang'el), n. Omværmen.

rangla, v. n. (a - a), 1) yppe Klammertie; trætte, fives. Berg. Stift. Jf. rengjast. — 2) broute, gjøre sig til. (Sjælbner). Undertiden ogsaa ringle, stramle. (Østere rangla). — 3) flakke om, vandre omkring (Jsl. rāngla); spadser, lakke afked; ogsaa løbe omkring efter Selskab og Fornøielse, spærme om, føre et uroligt Liv. Meget brugt i Ag. Stift. Jf. raka, rakka, ralla.

Ranglefant, m. en urolig Krabat, En som kun søger Støi og Sværm.

Ranglyffja, f. Forvikling, Kurre paa en Traad. Drk.

rangløst, adj. om et Laas som lufkes bagvendt, eller hvori Nøgelen brydes fra Høire til Venstre (rangsløst). Tr. Stift og fl.

Ranglota, f. Modvillighed, Tværhed; Egenindbidhed. (Sjælden).

rangmølt, adj. tvær, uvillig paa Grund af ondt Lune. Gbr. I Edm. rangmølt'e.

rangsaedd (rangsaedd'e), adj. vranten, ærgertig, som er i ondt Lune. Nordre Berg. D'æ so rangsaett (om et Barn). Maaſtee egentlig: rangsaett, i Betydningen: misfornøiet.

rangsnudd, adj. omvendt, vrænget, som vender Brangfiden til.

rangsværd, adj. som vil sove i urette Liv, søvrig om Dagen og derimod søvnløs om Natten. Meget udbredt og almeenforstaaeligt, men heber ogsaa: rangsværd'e (Søndre Berg.), rangsværd'e (Edm. og flere), rangsværd (Tr. Stift). Rignende Betydning har andsværd. (Hall.).

rangføles, adv. imod Solen, fremad eller opad fra høire Side og tilbage mod venstre; ogsaa bagvendt, i omvendt Orden. (Modsat rettføles). Næsten alm. dog i noget forskellig Form, nemlig: rangføles (Drk. Gbr. og fl.), rangfølt (Jæb.), rangfølt (Snbr.), rang-

- raudo** (Helg.), **raungfelo** (meest alm. i B. Stift). G. N. **raungælis**. (Af Søl). I Lell. siges oftere: **andføles**. **rangt**, adv. urigtigt, galt, feil. I B. Stift: **raangt**. — **snu seg rangt**: vende sig til den urette Side. **taka rangt**: gribe feil, tage det urette. **Henne rangt**: hende feil, stufes af en tilfældig Ligheb. **foelge rangt**: foelge i Brangstruben.
- rangtenkt**, adj. fordomsfuld, som nærer falske Tanker.
- rangvis** (ii), adj. vrangvils, egenstindig, trodfig. I B. Stift: **raangvis'e**.
- rangvoren**, adj. noget vranten eller egenstindig.
- raann**, i. **reana**.
- Rante**, m. Knob, Bjergryg. Af.
- Ranværing**, m. Indbygger af Ranen paa Helgeland.
- Rap**, n. 1) Gliben (af rapa). Jf. **Stjernerap**. 2) Stred, Jordstreb. Rbm.
- rapa**, v. n. 1. (a - a), 1) glibe, komme paa Glib. B. og Ir. Stift, Lell. og fl. (I Indr. **raapaa**). — 2) stride ud, styrte ned; om Jord og Steen i Fjeldene. Rbm. (G. N. **hrapa**, styrte). — **rapa ma Fot'en**: glibe ud med en Fod. **Ib'a rapa snart**: Ilden skrider hurtigt. **Da rapa ei Stjerne**: der falbt et Stjernerub. B. Stift.
- rapa**, v. n. 2. (a - a), røbe. Sogn, Balb. og fl. Dgfaa **ropa**, aab. o. (Bofs). Ellers **gurpa**, **garpa**. (Sv. rapa).
- Rape**, m. smaa Buxværter paa Hjelbene; her Dverge-Birk. Lell. Jf. **Krape**, **Kramp**, **Bjersepors**.
- Rapp**, m. et Rab, Slag.
- rapp**, adj. rask, hurtigt. (Iste alm.). Hertil **rappa** seg: skynde sig, haste.
- rar**, adj. 1) sjelden; ogsaa underlig, besynderlig. 2) ypperlig, kostelig. (Ag. Stift). 3) smuk, skøn, deilig. (Berg. Stift). Nære Ord af fremmed Oprindelse.
- Raring**, m. en Serling, et besynderligt Menneske.
- Ras**, n. 1. Stjæl paa Fisk. (Hall. Gbr.). **Est Rus** og **Reist**.
- Ras**, n. 2. 1) Gliben, Glib. koma paa **Ras**: komme paa Glib. R. Stift. — 2) Bilbskab, Galskab, Lystigheb.
- rasa**, v. n. (a - a), 1) glibe (med Føden). Nordre Berg. og fl. (Jel. **rasa**). — 2) tumle, sværme, leve i Svus og Duus. **Hjelbuere**: rase, f. Gr. om Storm. **Imidlertid bruges** høg **rasande**, adj. saavel om Stormen, som i Betydningen: affindig.
- Rasbæste**, m. et uroligt Menneske, et øvergiben Krabat. Sønderjælsk. I B. Stift: **Rasfokopp**. (Jf. Sv. **rasbyta**).
- rasgalen**, adj. reent vild og gal.
- Rask**, n. Afald, Revninger; f. Gr. af Fisk. Dgfaa **Strad**, **Braggods**, daarligt Kram. B. Stift, Gbr. og fl. (Sv. **rask**).
- raska**, v. n. samle Afald eller Revninger. **raska ihop**: strabe sammen. En anden Betydning forubskattes i **stamraska**.
- Rasmagn**, i. Bilbskab, Lummel, Stot. Sdm. (Orbets sidste Deel er ellers ubrugelig).
- Rasp**, i. 1) en Rasp, grov Fjil. 2) et Rivejern. (Poteterasp).
- raspa**, v. a. (a - a), 1) file med en Rasp. 2) rive paa et Rivejern. **raspa Poteter**: rive Poteter til Brød eller til Bol-ler (Raspabull). B. Stift. **Heraf Rasp**, n. det som er saaledes raspet eller revet.
- Rass**, n. 1. Risenølemmer; Stamregion. (Vel egentlig Dagdelen, ligesom Jøl. rass for ars).
- Rass**, n. 2. Sladder, overflodig Snaal. Sogn.
- rasfa**, v. n. (a - a), 1) sladre, vaase. (Sogn). Jf. **radba**, **ralla**. 2) foite, sværme om, drive Galskab. Jf. **risfa**.
- Rast**, f. Rab, Røffe, Linie. Nordre Berg. Ellers: Rab, Røb, Raub.
- rast**, manglede; f. **resta**.
- Rasver** (ee), n. et rasende Veir, en stor Storm. Ir. Stift. Ellers **Røver**.
- Rat**, n. Strammel, ubetydelige Ting. Lillbeels nordensjælsk. Dgfaa **Rattri**, n. Sdm. hvor man ogsaa bar den **Lamaade**: „De ligg'e Rut yve Rat“, o: det ligger hulter til bulter, i vild Uorden.
- rata**, v. a. (a - a), vrage, forstøde, taste bort. Gbr. Rbm. (Gaer ikke over til **ratna**). I Sdm. siges **krata**. (Sv. **rata**).
- rata**, adj. flet, daarlig. Jæd. Lister. (Ubt. **raba**). Ein **raba** **Beq**: en daarlig Bet. — Ellers **raten** og **ratleg**.
- raten**, adj. fet, ubuellig. (Mandal).
- ratla**, v. n. slakte, vandre, spadser. Hard. Jæd. og fl. (Ellers **ratla**, **rutla** og fl.). Heraf **Katling**, f.
- ratleg**, adj. daarlig, ubuellig. Rbg.
- Rattri**, f. Rat. — **ratt**, f. radt.
- Ratværr**, m. en stor Masse, Dyrge, uordenlig Fod. Indr.
- Rau**, f. f. **Rauv**. **rau**, adj. f. raub.
- rau**, imperf. f. **rioda** og **ry**.
- raud** (rau'e), adj. rød. G. N. **raudr**. **Inn paa raud Rø'e**: ind paa det bare Rjød (nemlig hvor Suben er ganste af-

roden). Det seff sva ba vaue renna: de
 tom til at see Blod flyde. Heraf roba,
 Robe, røpde. En Hest af denne Farve
 kalbes Raud'en; en Hoppe Rauda.
 rau(d)a, v. n. see rødt ub. Da raue
 paa da. Drf. See roba.
 Raud-aur, m. rødagtig og lidt gruset
 Jord; Rødmuld.
 Raud-aat, n. et Slags smaa rødagtige
 Sødyr, som undertiden findes i stor
 Mængde i Sommerstiden. Nordre Berg.
 raudblaff, adj. rødblaffet, blegrød; især
 om Heste.
 raudbrynt, adj. som har rødlige Dien-
 bryn.
 Raudbu (Raubu), f. Dueret (Epilobi-
 um). Drf. — S. Gjelstør.
 Raudbravle, m. rødbragt Dr.
 Rauddyr, n. Hjort; Hind. B. Stift.
 Raud, m. 1) Rødm, Rødbed (= Røbe).
 (Sbr. i Formen Raue. — 2) Blomme i
 et Æg. (Eggjerande). Mere alm. (G.
 R. raudi).
 Raud-eine, m. tødt Enebærtra. Under-
 tiden ogsaa om en meget bibsig og op-
 farende Person, hvilket henryder paa
 den Hartighed hvormed dette Træ fæn-
 ger Jld. Nordre Berg.
 Raudfargje, m. Rødfarve; Rrap.
 Raudfisk, m. Rødfisk (= Røger). I
 Sogn ogsaa Raudfjør (egentl. Rød-
 fjerder).
 Raudflekka, f. rødspættet Fjander.
 raudflekkt, adj. rødspættet.
 Raudgrjot (Raugrot), n. rød Steenart.
 raudhært, adj. rødhaaret.
 raudklædd, adj. klædt i røde Klæder.
 Raudkoll, m. Blomsterne paa Eng-
 veren (Trifolium pratense).
 raudleitt, adj. rødsladen, som har en frisk,
 rødlig Ansigtfarve. Alm. og meget
 brugt. G. R. raudleitt.
 Raudlit (Raulet), m. Rødfarve.
 Raudlus, f. et lidet Insekt, beskænt af
 bets smutte, bletsøbe Farve (Trombidi-
 um Halosericeum). Nordre Berg. Tell.
 (I Sogn Røskelus).
 Raudmaff, m. Regnorm (Lumbicus).
 Ellers kaldet Jormaff, Mængelmaff
 (Sogn), Drjemart (Sølg).
 raudmaala, adj. rødmalet.
 Raudmor (oo), m. et Slags rød og
 meget stjør Bed i Juretsammer. Om-
 trent det samme som Linar). Sdm.
 Hfl. i Formen Raudemor (ligesom Raud-
 kofell, Raudkrit, Raudleitt og fl.). Sf.
 Mor.
 Raudmylde, f. rød Muld, rødagtig Jord
 i en Ager. Tell. (Raudmille).
 raudna, v. n. (a - a), rødm, blive rød.

raudna i Anblikke: blive rød af Ub-
 seelse eller af Harm.
 Raud(d)mebb, n. et Slags Labesfl (Berg-
 gylte) med blegrøde Hæl og en spids
 fremstaaende Mund. Sfl.
 raudrosa, adj. rødblommet, tegnet med
 røde Figurer.
 raudsided (rauss'utte), rød paa Siderne.
 Raudsoleie, f. Ravn paa forstjæftige
 røde Blomster (især Lychnis).
 Raudsøtt, f. et Slags Blodgang hos
 Kvæget. B. Stift. Raudsøttgræs,
 Lychnis dioica. Sdm.
 Raudroff, m. et Slags Smaantorff, som
 er noget rød paa Stindet. Ellers kal-
 det Laretoff.
 raudvoren, adj. rødlig, rødagtig.
 raud-øyg, adj. rødøiet, suurøiet.
 Raue, f. Raube. Rauffjør, f. Raudfisk.
 rauf, søg; f. rjula.
 Rauf, n. en liden Stal eller Dunge;
 især en Hob af sammenlagte Rørneg
 paa Ageren. B. Stift, Hall. Josen,
 Indr. og fl. Heber ogsaa Raufan
 (Sdm.) og Røyt (Jab.). G. R.
 hraukr, m. Jf. Krøys, Træve, Sette.
 raufa, v. a. (a - a), lægge i Dunge el-
 ler Stal. B. og Tr. Stift. (Paa Jæb.
 røykja).
 Raufan, n. f. Rauf.
 Raun, Røn (Træ); f. Rogn.
 Raust, n. den øverste Deel af et Læg.
 See Røst.
 raust, adj. ædel, høidsjert, gavmild
 (generøs); ogsaa stiftelig, god, artig.
 B. Stift. Um du vilde vera so raust'er:
 om du vilde vere saa god, have den
 Gødded. Hfl. og fl. G. R. hraustr,
 Hæst.
 rausta, v. a. bede ventigt, sige at En
 er „raust“, dersom han vil hjælpe.
 Hfl. Jf. Hæra.
 rausta, v. a. sætte Læg paa; f. røsta.
 raust, snorbe; f. rjota.
 Raut, n. Rørnes Brølen, Hornkvægets
 særegne Lyd eller Stemme.
 rauta, v. n. (a - a), brøle, bølge; om
 Røer. (Forstjæftigt fra helta og tryta).
 Alm. og meget brugt. G. R. rauta.
 Rauting, f. idelig Brølen, Bøgen.
 Ravn (Rau), f. Bagdeel, Yøber (paa
 Dyr og Menneker). Heber paa nogle
 Steder Røv, og endnu østere Ræv.
 Ordet er her ikke meget anstøbeligt, da
 Betydningen sædvanlig omsfatter den
 hele Bagdeel eller Sædet; man siger
 saalebes ogsaa ravnabreid, om En
 som er bred over Høfterne, og modsat
 ravnasmal (raumiam). G. R. raut
 betyder Gul.

Rav, m. *Gimnerne af Gekkeslyndren* (Kociten). *G. N. rasr.*

Rave, m. *forredet Klædningsstykke, Piast* (Ejelden). *S. Trave.*

ravgalen, adj. *reent gal eller urigtig. Hedder ogsaa „ravende galen“.*

Ravl, n. *Afsalb, Strab.* (*Er. Stift*). *Ogsaa løb Snaat, Sladder.*

ravla, v. n. *fare løselig over noget. Nordre Berg. Hertil Ravlemark, f. Mark som kun har enkelte Græspletter, eller som man kun slaar paa et og andet Sted.*

Ravstjegg (*Tagstjæg*), f. *Raststjegg.*

Raa, f. 1. *Grændsefjel. Østherd. Hertil Langraa: Skjellet paa Langsiden af en Leig.* (*S. rā*).

Raa, f. 2. (*Fl. Raa, r*). *Raa paa et Seil. G. N. rā. Vel egentlig Stang; Jf. Ro og Raaiv.*

Raa, f. 3. *Braa; see Rraa. Forøvrigt see Raad og Rab.*

Raa, m. *en Pæl eller Stor med Korn, som er opfat paa Ageren for at tørres. Øbr. Østherd. Hedem. Loten. Hedder ellers Raa (Zudre-Sogn) og Rvaa (Melbale). I Øbr. ogsaa Raastaur. Paa andre Steder kaldet Rounstaur. Jf. Snaits.*

raa, adj. *raa, fugtig, ikke tør; ogsaa om Raabarer, som ikke ere tilstrækkelig tilberedede til Sittning. — raa Vid (De): Brænde som ikke er tørt. Saaledes ogsaa: raatt Høy, raatt Roun o. f. v. Raa-Nape: Roer som ikke ere togte. „raa Fisk“, om Fisk som ikke er kogt eller tørret eller tilstrækkelig gjenemtrængt af Salt. (I figurlig Betydning bruges Ordet derimod ikke). I Søatersb. hedder det raa eller raa'e. G. N. hrā'r.*

raa, v. n. (*r - bde*), *røre ved, begynde paa, tage første Gang af noget. Bruges i Sbm. i Forbindelse med „paa“, og afstiles fra Verbet „raade“. I. Er. raa paa ei Smorkanne: gjøre det første Sult i en Smør-Kæse, spise første Gang af den. raa paa ei Mjøltpenne: tage første Gang af en ny Meeltønne. Jf. Jøl. rjā vid, tage fat paa. (Lalemaaden „raa vid se“ maa henføres til raabe).*

raa, Kasse, *forstyre med; see raabe.*

raast, v. n. *blive fugtig.* (Ejelden).

Raaband, n. *Raabaand paa Seil. Raabandsknut, m. det Slags Knude, som almindeligst bruges ved Sammentnyting af Vaand eller Traade.*

raabarka, adj. *for libet barfet, ikke gaarft gennembarhet; om Løber. Raa-*

barke-Tøst: en Stube i Midten af Løberet, som ikke er gennembarhet.

raabreit, adj. n. *breit oventil; om et Seil. Mobsat rasfalt.*

Raad (*Raa*), f. 1) *Raad, Vink, Tilskyndelse. G. N. rād, n. I Form af Neutrum (eit Raa) findes det seldn, og som det synes, kun i en Efterligning af Skriftsproget; alligevel synes dette Rjøn forudsat i Talemaaden: „til Raads“ (te Raas); f. Er. spyria ein te Raas: raadsforge En. — 2) Plan, Anslag, legge Raad: lægge Planer. upplagde Raad: overlagte Planer. Han va i Raad'enne mæ: han var med i Anslaget, tog Deel i Planen. Mæ Raad a Lempe: med Betænktheds og Lemselighed. — 3) Midde til at forebygge eller afvende noget. Et Raa' fore Lannverk: et Midde imod Landpine. Han prøvede alla Raa'e: han forsøgte alle Midler. D'a Raad fore alting anna fore Dauba: der er Midde mod Alt, undtagen mod Døden. — 4) Mulighed, Anledning, Leilighed, Udsigt. Da va 'tje Raa: det var ikke muligt. (Sogn). De va Raad te bess (el. te bi): det manglede nok ikke; eller egentlig: der var god Leilighed dertil. (Rff. Sbm.). De ly'e verta ei Raa': der maa findes en Udsigt; ogsaa: vi faae see til, vi skulle gjøre vort Bedste (nemlig med noget som En har armodet om). Haa vest ikke se(a) arme Raad, eller „si arme Raa“: han veed ingen Udsigt. — 5) Formue, Gyne, Leilighed; ogsaa Forraad, Mangde. Det ha Raad te bæ: de have Udfomme dertil. Han ser seg intje Raad te bæ: han naenner ikke, troer ikke at have Leilighed dertil (Hør om en karrig Person). Det ha go' Raad paa Roun: de ere vel forsynede med Korn, have et stort Forraad deraf. — Et andet „Raad“, med Betydningen Raadighed eller Bestyrelse, synes forudsat i Ordene Raadsbreg, Raadsmand, Raadstana.*

Raad, n. *Samling af Raadsberrer, Raad; ogsaa Regjering.* (Ejelden). *G. N. rād.*

Raadaløysf, f. *Raadløysa.*

raadb, partic. 1) *tilraadet. 2) besluttet, bestemt til at foretage noget. Er. Stift. 3) forsynet. Han a for lite raadb paa bæ: han har for libet Forraad deraf. Er. Stift.*

raade (*ra'*), v. a. og n. (*e - de*), 1) *raabe, give Raad; ogsaa tilraade, tilskynde. G. N. rāda. Præsens hedder mest alm. raa; seldnere raae; i Rff.*

og Edm.: raade. Imperf. overalt: raadde (G. N. rød.). — 2) raade, styre, have Magt eller Raadighed. ra ra fyre: raade over. „ra seg“: raade sig selv, være fri eller uafhængig af andre. ra ra næ: formaae noget med. (Selben). „ra ra seg“: sandse sig, komme sig efter en Afmagt eller Besvimmelse. Hedder i Edm. „ra vid se“ (som om det skulde være et andet Ord). Ellers: rettes ra seg (Indr.), ratnas ra se (Drf.). — 3) i Talemaaden: „ra te“, og „ra seg te“, o: sætte sig istand, forsyne sig med eller forskaffe sig noget. Meget brugt i de nordlige Egne (Helg. Namb. Indr. og fl.). ra ra seg te ra Klæe: anskaffe sig et Forraad af Klæder. Undertiden ogsaa om at gjøre sig færdig; f. Ex. til en Reise. (G. N. rådaat til).

raabelog, adj. tilraabelig. Nogle St. raale. Et andet „raale“ (o: sagte, langsomt bruges i Drf.).

raaden (raen), adj. sebt, kommen i en vis Stilling. Tr. Stift. „alle raen“: ikke sebt. „alle raen“: daarløst, ikke rigtig indrettet. (G. N. rådin, bestemt).

Raaderom, n. Raaderum, Leilighed.

raadsføra (seg), raadsføre sig.

raadlaus, adj. raadvild, forlegen; ogsaa: ubehjælpsum, forsagt, som bliver raadvild ved en liden Vanfærlighed. I Edm. raadalaus'e. (Sj. rådaalus).

raadlegging, v. n. raadslaae, oplægge Raad. Heraf Raadlegging, f.

Raadløysa, f. Raadvilthed; ogsaa Ubehjælpsumhed, Mangel paa Mod og Mandenærverelse. Nogle St. Raaløysa; i Edm. Raadaløysa.

raa(b)rikken, adj. bydenbe, herstefyg. (G. N. rådrkr). Dgsaa egenmægtig, som tiltager sig det meste og bedste, uden at hsjotte om andre. Nordre Berg.

Raadsegje, n. et Læs raat Hø; ogsaa et dovent Menneſte. Edm.

Raadsbrenng, m. Aulskar; Forstander for Arbeidsfolket paa en Gaard. Brugt. ved Ironbhjem. Ellers Husbondebrenng.

Raadsherre, m. Medlem af et Raad; undertiden Formand, Bestyrer.

Raadskaana, f. Forstanderſte, Huusholberſte. Ironbhj.

Raadsmand, m. Forstander, Bestyrer; ogsaa Raadgiver.

Raadsnor, f. egentlig Forstanderſte; spottvis om et herstefygt Dwindfolk. Nordre Berg.

Raadsstova (aab. o), f. Raadstue, Raadhuus. (Udt. Raastova, Raastua).

raadug (raadig'e), adj. raadig, som har

Magt til noget; ogsaa nem til at faade Raad. Hertil seinraadug, snarraadug. raadvill, adj. raadvil, forlegen. raadvris (ii), adj. klog, nem til at finde Raad eller Midler. (Selben).

Raæ, m. Raabed, Fugtigbed; f. Ex. i Jordan. B. Stift. (G. N. hrái). Ellers kaldet Raæje (Drf.), Raæje (Gard.), Raame (Sogn). — Et andet Raæ er en Udtaleform af Rode.

Raafangl, n. raat eller nybugget Lømer. Gbr. og fl.

Raagn, f. Rogn.

Raahøy, n. Hø som ikke er tørret.

Raajarn, n. ubamret Jern; Rujern.

Raak, n. 1) et Træs, det at noget rammer. Selben; f. raaka. — 2) Rist, Rabning, et Punkt som man kan begynde fra, naar noget skal rives i Stykker. Nhl. (Jf. Rov). — 3) et Hul i Jsen paa en Indv. Tell. og fl. (Sv. vråk, f.). Ellers kaldet Bok.

Raak, f. 1) Gangst, Dei for Kvæget i Udmarken. Søndre Berg. Gbr. Drf. og fl. Ellers kaldet: Reffja, Refftr, Raak og Raas. Jf. Verbet reffja. — 2) Spor, Fjed; f. Ex. efter et Dyr i Sneen eller i en Myr; ogsaa en Raab af noget som er spildt eller nebfaldet. Indervæn. De synte Raakja ett'an. (Sj. råk, Stribe). — 3) Hø, som ligger ubspredt for at tørres. (Svraaf). Indr. Raafæe af en anden Dyrindelse.

raaka, v. a. (a - a), træffe, ramme noget som man sigter til; ogsaa træffe sammen med, finde, støde paa. Meft brugt. i Hall. Vald. Gbr.; ellers ogsaa i B. Stift, Helg. og flere. (Sv. råka).

raakast, v. n. 1. træffe sammen, møde hinanden. B. Stift.

raakast, v. n. 2. blive fugtig eller vaad, affætte Bædske. (Af Raakje). Selben.

raaka, f. raka og reſa.

Raaking, f. Træs, Sammentræs.

Raakje, m. 1) Fugtigbed, Raabed; især i Jordan (= Raæ). Drf. — 2) Bædske i Munden, Sagl, Spyt. Mere alm. G. N. hraki. Heraf Raakja.

raala, v. n. samle, gramse med Hænderne. raal' ihop: strabe sammen. Drf. — Heraf Raaling, f.

raale(ge), adv. sagte, langsomt. Drf. Hjøre raale: Hjøre sagte. gange raale: gaae langsomt (= i Matje).

Raalefje, m. en vis Grad af Fugtigbed eller Raabed.

Raalyse, n. utogt Tran; Fædt som flyder af Fiskeleveren.

Raam, n. Træs, Leilighed; ogsaa Tilfælde, Lyketræs. B. og Kr. Stift. Et godt

- Raam:** en god Lestighed, en helbig Stilling. Nordre Berg.
- raam**, adj. bød, som har en uklar eller tilfældigvis forbervet Stemme. Meget brugt i Nordre Berg. og fl. (G. R. råmr). Heraf Råme.
- raama**, v. a. (a - a), ramme, træffe paa; ogsaa beramme, bestemme. B. Stift, Tell. Hall. og fl.
- Raama**, f. en Ramme; Indsatning. (Glas-raama, Spejkelraama).
- raamaft**, v. n. træffes, mødes. „raamaft mæ“: træffe sammen med. (Helg.).
- Raame**, m. Fugtigbed, Raahed. Sogn, Valbers. Ein Rula-Raame: en fold Fugtigbed i Jorden. (Sogn). Jf. Ræe.
- Raamerfje**, n. Grændsefjeld, Grændsefjæen. Østb. hvor det ogsaa hedder Raadele og Ræ. Sv. råmærke.
- Raamjolk**, f. Raamaft (= Røbe).
- raamus**, øbsel; f. romus.
- raana** (raanne), v. n. (a - a), blive fugtig, lase sig, blive raa. (Alm.). Høy'e raanna upp-atte: Høet bliver atter fugtigt. Heraf Raaning, f.
- raanaa**, bryde løs; f. runa.
- Raanaa**, m. en Spire; f. Runne. Ogsaa Redstyrning; f. Rune. (Drk.). Runaamal: Sandballe; f. Runemel.
- Raand**, f. 1. (Fl. Rænd'er), Linie, Stribe, Streg. Meget brugeligt; f. Er. Dyfte Raand'a paa Blæ'e: den øverste Linie paa Bladet (i en Bog). Et myrk'e Raand ette Ryggi'a: en mørk Stribe langs ad Ryggen. Grønt mæ svartia Rænd'e: grønt i Grunden og sribet med sort. — Ogsaa en lang Rød eller Ræffe; f. Er. af Kornbaand paa Ageren. Ordet skalde egentlig hedde Rønd (aab. o) eller ogsaa Raand. G. R. rønd; gen. randar. Jf. Strind, Strob, Rød, Reit.
- Raand**, f. 2. den Deel af Laget, som er midt over Jibstebet (i en Røgstue); ogsaa en liden Hylde eller Bjalke under Laget, hvorpaa Veb lægges op for at tørres. Sbl. Heraf Randaas.
- raandheil**, adj. om Snee, som ligger jævnt udbredt, uden at afbrydes ved nogen aftsæt Plet. Drk.
- raandur**, sribet; f. renda.
- Raane**, en Galt; f. Rone.
- Raang**, f. (Fl. Ræng'er), Iverbaand eller Rnæ i en Vaad; de krumme Indholter som ligge tværs over Rølen og holde Fjelene sammen. G. R. røng, raung. Sitja i Raang'enne: sidde paa det øverste Iverbaand nærmest ved Stavnene. Nbl. (Det sidste kaldes nordensjelds Fotska el. Fotskova).
- raang**, vrang; f. rang.
- Raanga**, f. Brangen, den vrange eller underste Side. Inu ut Raanga: vende Klæder vrang; figurl. afstaae Vensfæds-Masten, begynde ufornødentlig at vise Bitterhed eller Indstaa.
- raangaavaa**, f. rangauga.
- raangseles**, f. rangsøles. raangt, f. rangt.
- Raank**, n. Svaten, Slingring.
- raanka**, v. n. svate, slingre; om Fartøier i Søgang. Nordre Berg. Ved Stavanger hedder det: runka.
- raapa**, f. ropa. rapaa, f. rapa.
- raarikjen**, f. radrikjen.
- Raas**, f. 1. stærk Vært, det at noget vorer hurtig. Dæ sli ei Raas 'ti dinne Stog'l'a. (Edm.). Heraf ræse. Jf. Raasflog. — Vel egentlig samme Ord som følgende.
- Raas**, f. 2. 1) Løb, Gang, Fremstriben. Han gjer' ikke lang'e Raas'a; han gaaer ikke synderlig langt. Nordre Berg. (Jelden). G. R. ras. Heraf ræsa. — 2) Strøm, aabent Vand i Midten af en Elv, som ellers er frosset. Østb. — 3) Gangsti, Vei i Udmarken; især om de Vei'e som efterhaanden dannes ved Kvægets Gang til Græsmarkerne. (Buras, Gjeitaras), Nordre Berg. Nbl. Ellers Ræstr, Ræst og fl.
- Raas**, n. f. Ros. Raasa, f. Rosa.
- Raasflog**, m. ung og vorende Skov, især naar den har en stærk og yppig Vært. (Edm.). Saaledes ogs. Raasfabjork, f. om ung og skov Bjrk (= Frøbjork). Ligesaa Raasfure, f. Raasfiglar, m. et Fartsøi med Raaseil. (Lil Forskiel fra Bumbfiglar).
- Raastje**, m. Raahed, Fugtigbed. Harb., Raastjær, f. Løst som er fløvet og tørret paa Stænger. Har ellers været frevet Rostjær og Røstjær, hvorved man maastee har tænkt paa Ordet „Rød“ (o: Fiskekind), da nemlig dette Slags Fisk bliver flækket saaledes, at Skindet gienemskjæres i Ryggen, medens derimod Klippfisker har Rygstindet beelt.
- Raastlag**, n. raee Stykker af Kjøb eller Fisk; Kjøb og Indvælde af nytlig Slagtet Rvæg. Nordre Berg. J Øst. Raastlagt, n.
- Raastma**, n. Smag hvorpaa man hender at noget er raat. (Især paa Fisk som ikke er gienemtrængt af Saltet).
- Raastdrenng**, f. Raastdrenng, raast, f. raast.
- Raast**, m. Gangsti. (Hall.). S. Ræstr.
- Raastaur**, m. Stør, Vel hvorpaa Korn tørres. Øst. Set Raa.

- Raar**, f. Rot. Raata, f. Rota.
Raate, f. Stang, tynd Træsamme. Tell.
 Jf. Ro og Trobe.
raaturka, adj. for libet tørrer, kun halv-
 tørrt; f. Er. om Korn.
Raatarv, m. Lugt af raat Kjøb eller af
 nylig slagtede Dyr.
Raav, et Lag; f. Rov.
raava, v. n. (a - a), sammenstrabe i en
 Gaff, rive sammen. „raava ihop“. Sbm.
 Drf. Undertiden ogsaa strabe, grave
 med en vis Larm. Jf. skrava.
Raavaa, m. Topmaal. See Rof.
Raaver (ee), n. raat Veir, fugtig og
 Hellig Luft.
Raavid (Raa-ve), m. 1) raat Træ,
 Brænde eller Træfang som ikke er tørrt.
 2) Stænger til at tørre Fisk paa; Træ
 til en Fiskebæll. Helg.
Raaving, f. Straben; f. raava.
Re, f. Rib og Ribe.
Ree, f. Ribe. re'en, f. riben.
reffa, v. a. (e - te), revse, straffe. (G.
 R. refsa). Nogle Steder ogsaa: hen-
 rette.
Reffing, f. Revselse, Straf; især om en
 ibømt Straf paa Legemet; undertiden
 ogsaa Livsstraf, Henrettelse.
reffa (ræfte), v. a. 1) bygge eller ind-
 rette Tagfløget paa et Huus. Nordre
 Berg. (Af Raft). Jf. Utræfte. — 2)
 tilfjære eller afrunde Kanterne paa Hjæle
 med en Høvel. Sogn. See strifa.
rega, f. riga.
regjera, v. n. bruges baade i Betydning-
 en: regjere, og tillige om at larme,
 støie, drive Leg og Løier; f. Er. om
 Børn. B. Stift og fl. (Jf. styra, som
 har samme Betydninger). Imperf. til-
 beels: regjorte; Supin. regjort. (B.
 Stift). Heraf Regjerfla, f. Larm, Uro,
 Bildskab, Leg og Lummel.
Regla, f. en lang Række, vildløstlig Dy-
 regnelse; ogsaa en Historie af ubetyde-
 ligt Indhold. Alm.
Regn, n. Regn. Udtales mest alm. som
 Røgn, dog forekommer ogsaa Rign
 (i Sogn). G. R. regn.
regna (aab. e), v. n. (e - de), regne.
 Mest alm. røgne; i Sogn: rigna.
 (G. R. rigna). Imperf. udtales paa
 nogle Steder: rænge.
Regnbogge (aab. o), m. Regnbue. Nogle
 St. Regnbæga, Regnbæga. El-
 lers kaldet Berbogge (Sogn), Bæbogge
 (Tell.). Jf. Elbøve.
Regnbølf, m. et langvarigt Regnveir.
Regndag, m. en Dag da det regner.
Regneling, m. og Regn-el (ee)
 Regning, Regnktaur.
- Regnhimmel**, m. regnfuld Himmel, Luft
 som bebuder Regn.
Regning, f. idelig Regn.
Regnløysa, f. Mangel paa Regn.
 regnsamt, adj. n. regnsuldt, om Veiret
 naar det regner ofte. Tr. Stift.
Regnskvett, m. en liden Regnbygge, en
 kort Fling. I Sbm. hedder det ogsaa
 Regnspill, m.
Regnsleip, m. Snegl. Østerb. (Røgn-
 slep, ee). I Drf. Gjettsleip.
Re-haa, m. Halffisk, af Hankønnet. (Mod-
 sat Blaha). Nedenas.
Rei, n. i Talemaaden „flaggje paa Rei“,
 om Stofte, som kun bryle paa Ribten,
 saaledes at Enderne ere løse fra Grun-
 den. Sbm. Jf. reie og Rib.
rei, imperf. f. ride og rla.
reia, f. reide og reie.
Reiaspæna(e), pl. m. et Slags Streng
 eller Rør ved Aabningen af Urinblæ-
 ren (især i Kalvene). En Sammensnær-
 pelse i disse Rør siges at forarsage
 Dyrets Død. (Sbm. Sff.).
Rei(b), f. 1. en Færd af Spøgelse eller
 Bøtter. Nbl. Ellers Jola-rei, Skrei,
 Økerrei. (Jf. G. R. reid. Ribning;
 ogs. Torben).
Reid, f. 2. Red, aaben Havn.
Reid, n. Rede, Fuglerede. Hedder i mange
 Dial. Reir, og andre Steder: Rei.
 G. R. hreidr, n. — „bera te Reids“,
 om Fuglene: begynde at bygge Rede,
 samle Straa og Kviste til at bygge
 Rede af.
rei(b), adj. vred, ærgerlig; især om en
 billig og vel fortjent Harm. Bøst,
 Hærd. (rei'u), Drf. Helg. (rei). I
 Tell. hedder det vrei'e. G. R. reidr.
 Ellers harm, arg. Jf. sint. — Hertil
 reiaast, v. n. vredes, blive vred. (I
 Tell. vreias). G. R. reidaast.
Reidar (Reiar), m. Reber.
reidd, partic. rebet, tilrebet; ogsaa for-
 synet, ubstyre.
Reiddeia, f. Dyoarterfle, Rødnfolk som
 forestaaer Reengjørelsen og Tilrebnin-
 ningen i Huset. Helg.
reide (reia), v. a. 1. (e - de), egentlig:
 lade ride, sætte paa Hesten; sædvanlig:
 fremføre i Klov eller paa Bøsteryggen,
 transportere Byrder med en Hest. B.
 Stift. G. R. reida.
reide (reia), v. a. 2. (e - de), 1) udre-
 de, udstyre, forsyne med det nødvendige.
 reie ut: udstyre. reie av: affærdige;
 ogsaa overflende, give en skarp Tret-
 tejættelse. (Nordre Berg.). Hertil Re-
 reidfle. — 2) rede, tilberede, tilkøve. reie
 Sinn: tilberede Stind ved Ribning

- og Bantning. reie upp: rebe en Seng. Ellers: breie upp, giera upp. (Jf. greibe). — 3) løste, høre, holde særbdg. Han reibde Reven at meg: han truede mig med Reven. Nordre Berg. G. N. reida.
- Keide**, f. Beredskab. Kun i Forbindelsen: „til Keide“ (te Reie): til Rebe. Da skend'e te Reie: det saar særbdgt, er til Tjeneste. G. N. til reida.
- Keibe**, m. Rebe, Rebskaber, Tilbehør, Indretning. Na all'e sin Reie: med alt Tilbehør. Et Jagt mæ Segl æ Reie. (G. N. reidi). I Betydning af Rebskaber i Almindelighed omverler det med mangfoldige andre Ord, saasom Greibe, Velde, Beine, Bunad, Børnad, Ambo, Fli, Løvende, Donkap.
- reibe**, adj. i Talemaaden „reibe Peng“: rebe Penge, Kontant.
- reibeleg**, adj. 1) bygtig, fortrinlig, ypperlig. Nbl. (i Formen reiele'). 2) rebelig, retskaffen. (Søndensjelds siges ofte „real“ i disse Betydninger). — reiele', adv. ganske, tilfulde. Nbl.
- Keiding**, f. 1) Fremførel i Kløv eller tilhest. S. reibe. 2) Tilredning, Tillævelse. 3) Udredning, Udstyr.
- Keidkap**, m. Rebskab, Rebe, Tilbehør. (Er ellers ogsaa en Bønneelse paa Kionslemmerne).
- Keidsla**, f. 1) det at Varer bringes frem i Kløv; Transportering tilhest. Hertil: Keidsløveg, m. Rivevel, Kløvet. (Harb.). — 2) Tilredning, Tillævelse. Da vart ikke lang'e Keisla: man fik ikke Tid til at gjøre store Forberedelser. — 3) Afserbdgelse. Jf. Ureidsla. — Ordet udtales Keisle (søndensjelds), Keisla og Keisla (Søndre Berg. og fl.), Keisle el. Keisje med en egen Udtale (nordensjelds).
- rei(b)ug**, adj. beredvillig, redbon. Hall. (i Formen reitug).
- reie**, v. n. (a - a), gynge, svale. Edm. (See Keil). reie se': gynge, vugge sig eller svinge i en Gynge (= busta). Maaste egentlig reigja. Jf. riga.
- Reie**, f. 1. en Gynge, et Baand til at gynge i. Edm. Nogle St. Rigasthol.
- Reie**, f. 2. en Stang. Dst. mest i Fleertal (Reier). Maaste egentlig Røgja. Jf. Ro og Rø.
- Reiel**, m. Slængende Gang, det at man bøter eller kaster sig, idet man gaar. Dgsaa Bølgegang, vuggende Bevægelse. Tell. (ogsaa i Formen Keil). Jf. reie.
- reieleg**, f. reibeleg.
- Keif**, f. 1) Blis, Stribe paa Forhovedet; især en lys eller hvit Stribe fra Panden til Næsen, paa Haar og Hæder. B. Stift. (Paa Hestene: Blis). — 2) Stikpunkt i Haaret, paa Reuester; den Linie hvorfra man fliser eller skammer Haaret til begge Sider. Nbl. G. N. reik. (Dlaas Saga).
- reika**, v. n. (a - a), gaar langsomt frem og tilbage, spadserer, gaar for at bevæge Lemmerne eller for at see sig omkring. Berg. Stift, Tell. (Isl. reika, vante om). Jf. reiffa.
- reiker**, adj. blislet, skrabet langsad Forhovedet. S. Keif.
- Keiking**, f. Spadseren, langsom Gang.
- Keil**, f. Keil.
- Keim**, f. (fl. Keima, r), Rem, Strimmel af Skind. G. N. reim.
- Keimskinn**, n. Skind til Remmer.
- Kein**, f. f. Keina.
- Kein**, m. Keen, Keensdyr. G. N. hreinn. Dgsaa kaldet „Dyr“ og „Grædyr“. Hertil Keinsbud, f. Keensdyrbud. Keinsfolla, f. Hun-Keen. Keinsmjolk, f. Keent-Mælk. Keinssteik, f. Keensdyrsteig. (Oftere Dyrsteik). Keinsstut, og Keinsusk, m. Han-Keen.
- rein**, adj. reen, klar, renset; ogsaa enkelt, ublandet, især; ligesaa brokfri, uslydig. G. N. hreinn. — reint Vatn: reent Vand. (I B. Stift siges ofte „Keinevatn“ og „ei Keinevasdytta“). rein Vid (Ve): Træ som er frit for Krifte og Krumninger. reine Sanningli: den rene Sandhed. Jf. reinka.
- Keina**, f. Græsvoib, Vakte, især lang med den nederste Kant af en Ager. I B. Stift ogsaa en smal Forhøining, en lang Jordvoib i Almindelighed. I Ag. Stift, i Formen Kein, om en smal Engstrimmel imellem to Ager. G. N. reina.
- reine**, adv. reent, ganske. Buserud og fl. Da va reine felt: det var noget ganske forstrækkeligt. Ellers: reint.
- Keinfann**, m. Keensfan, en bekendt lugtende Vært (Tanacetum vulgare). Nogle Steber Keinfar (Edm.). Paa Helg. hedder det: Lantegræs. (Jf. Eng. lansy, og Lybst Rainsarn).
- Keinkalv**, m. Keensdyrets Unge. Jf. Keik. Keinkalveri(b), f. et Sneelag som falder seent om Vaaren. Helg. og fl. I Harb. Keikeri.
- Keinkorn**, n. Byg. — Nbl. Ehl. Mandal og fl. Nogle Steber blot „Korn“.
- Keinleikje**, m. Keandeb, Skærbed.
- Keinmose** (aab. o), m. Keensdyrmos (Cladonia rangiferina).
- reinnælt**, adj. som har reen Stemme.
- reinsam**, adj. reentlig, som besitter sig

- paa Reenkjæb. Meget brugl. i de nordlige Egn. *Jf.* reinsleg.
- reinska** (renske), v. a. (a - a), renske, gjøre reent; afplukke Stal eller Udvarter; ogsaa rydde, gjøre ryddeligt. Dær va vel renska: der var intet mere igjen, man havde taget alt hvad der fandtes. (Ubtiales sædvanlig renska, el. rønske). *G. N.* hreinsa.
- Reinsking**, *f.* Reensnting; Reengjørelse for Utrub; ogsaa Udryddelse.
- reinskjerten**, adj. reentlig. *Drk.*
- reinsleg**, adj. reentlig, byggetlig. *Jf.* Rbg. og Tæll. hedder det reinskeleg.
- reinsmaka**, adj. som har en frisk og reent Smag; ogsaa klar og tolv, om Luften. Hedder ogsaa reinsmakande.
- Reinsure**, *f.* Planten *Sylbenitis* (*Solidago Virgaurea*). *Tæll.*
- reint**, adv. reent, ganste, aldeles, heelt igennem. *Alm.* — reint aubt: ganste øde. reint upp-eten: ganste opøbt. reint som eit Udvar: ganste som et Udvar.
- reinvoren**, adj. nogenlunde reentlig.
- Reip**, *n.* Reb, Baand. *G. N.* reip.
- Reiphelde**, *f.* Bølle eller Løkke i Enden af et Reb. *Ag.* Stift. *Jf.* *Tr.* Stift
- Reiphelbr**, *f.* See Høgd.
- Reir**, *n.* Rebe; *f.* Reib.
- Reis**, *f.* 1) en Reise. (Nyere Ord, men alm. og meget brugl.). 2) en Gang; *f.* *Er.* Det kom atte tre Reise: de kom igjen tre Gange. *B.* Stift.
- reisa**, v. n. (e - te), 1) reise, gjøre Reiser. 2) fare bort; ogsaa forsvinde, slippe ud af Hænderne, salbe ned eller brøbe bort. Eg vist' ikke 'ta før dø va reist. *Jf.* fara.
- reisa**, v. a. (e - te), reise, opreise, sætte i en opret Stilling. Hedder i *B.* Stift: røysa og røyse (kun i *Sbl.* reisa). *G. N.* reissa. (Af risa, reid). „reisa seg upp“: reise sig. „reise Dyrinne“: spibse Drene, om Dyr; uegentlig om Mennefter: bryste sig, være stolt af noget. „røys Daubemann“: reise En op fra Jorden ved at holde ham om Knæerne. Nordre Berg.
- reisande**, adj. som kan opreises. Et Hægelybende Ord dannes af reisa, v. n. for *Er.* Dær æ Hje reisande: man kan ikke reise der.
- reisefus**, adj. *f.* farafus.
- reisefærug**, adj. reisefærdig.
- reisefør**, adj. stand til at reise sig. (*Jf.* *B.* Stift: røysfæ'ere). Dgfsaa: stand til at gjøre Reiser.
- Reisetro**(b), *n.* Tagstiele som lægges paa tværs, saa at Enderne vende opad. *Tæll.* og *fl.*
- Reisewerk** (Røysewerk), *n.* Stavsbygning; Reidsværk i Bygninger.
- Reising**, *f.* 1) Opriksning. 2) det nederste Lag i en Kornstabel (hvort nemlig Kornbaandene staae opreiste, saa at kun Stilkene naae til Grunden). *Indr.* og *fl.* — *Jf.* *B.* Stift: Støbe.
- Reisle**, *f.* Reibsla.
- Reist**, *n.* Skjal paa Fisk, de smaa fine Plader som bedække Fiskenes Skind. Nordre Berg. og nordensfjelds. *Jf.* Mandal forekommer ogsaa Formen Dreist; ellers hedder det Rist (Sogn), Risp (*Nbl.*); men i Fjeldbygderne søndensfjelds: Ras, Flas og Flus. *G. N.* hreistr, *n.*
- reista**, v. a. (a - a), affalle, affraabe Skallene paa Fisk. *G. N.* hreistra. Uegentlig at tugte eller ymngte En. (Nordre Berg.).
- Reisting**, *f.* Skallenes Afstrabning. Dgfsaa Lugt, Ymngelse.
- Reit**, *m.* 1) en liden Ager, et opspadet Jordstykke til Poteter, Røer eller Kaa-larabi. (Poteterrett, Røberrett). Nordre Berg. *Sdm.* *Nbm.* *Drk.* (*Jf.* *Trø*). *G. N.* reitr. *Sv.* vret. — 2) en Rude eller Strimmel af opstøbet Jord i en Myr. Sjelbæne. (*Jf.* *Duf*). — 3) en Rab eller Rætte, Her af Kornbaand paa en skaaren Ager. *Nbl.* *Jf.* reita.
- Reit**, *f.* (*fl.* Reit'er), 1) Stride, Linie, paa Løt eller Klæder; ogsaa en liden Fure eller Forbygning. *Tæll.* (med Fleertal Reit'er). — 2) et lidet Hul eller Spor i Jorden, Merke som bruges ved Boldspil. *Øbr.*
- reita**, v. a. 1. (a - a), ophibse, opægge, tirre. *Nbl.* *Sj.* (*G. N.* reita. *Sv.* reta). Lidt afsvigende i Talemaaden: „reite seg inn paa ein“: angribe En med bitre, tirrende Ord. *Sj.*
- reita**, v. a. 2. (a - a), i Talemaaden „reite seg“, om Kornet, naar det lægger sig til forskjellige Sider paa Ageren, saa at det danner enkelte Ruder og Striber. (*Tr.* Stift). Hertil hører ogsaa det tellemarkiske: vreite, o: grave en Grøft eller Rende.
- Reita**, *f.* Grøft, Rende i en Eng eller Ager. Mandal (ubtalt Reide), *Tæll.* (i Formen Vreite), *Hall.* (Reite og Vreite). Ellers Reita.
- Reitabor**, *f.* et meget lidet Agerstykke, en liden „Reit“. *Sdm.* og *fl.*
- reiten**, adj. tirrende, bitter, tilbøielig til at ophibse Folk. *Nbl.*
- Reiting**, *f.* Dpæggelse, Lirring.
- Reitla**, *f.* Reibsla.

Reit-or', n. bitter, tirrende Drb.
reitung, f. reidug. **reiv**, f. riva.
Reiv, m. 1. et Slags Line til at fiske med i Elvene. Gbr. (Sv. ref).
Reiv, m. 2. Svøbebug, Klub til Børnesvøb. B. Stift og fl. G. R. reifr.
reivra, v. a. (a - a), svøbe, lægge et Børn i Svøb. Jf. lindra, tyra.
Reive (som Udv), f. Røve.
Reivling, m. Svøbepørn, nyfødt Børn. Nbl. og fl.
Ref (aab. e), n. 1. 1) Omdriven. Ioma paa Ref: drive løs paa Vandet. (See ellers Refje, n.). — 2) en svag Bør, Bind som kun driver Fartsiet sagte fremad. S. reka.
Ref, n. 2. et Lag Korn paa Logulvet (= Verja). Jæb. (Jf. Talemaaden: reka ett Lag).
reka (aab. e), v. n. og a. (ref; rak; rofje), at drive. Inf. hedder ogsaa reka, raka (Namb.), rækæ (Drl.). G. R. reka. Sv. vråka. Imperf. ogsaa rok, med aab. o (Nordre Berg. og fl.) og ref, ee (Sbl.). Supinum: rofje, aab. o (i mange Dial.), refje (Søndre Berg. og fl.), ifje (aab. i) og rike (Sogn). G. R. rekit. — Betydning. 1) v. n. drive, flyde afsted, følge Strømmen eller Vinden; om noget som ligger paa Vandet. Alm. (Jf. Raf). reka av: drives bort af Strøm eller Vind. reka til Lands: drive til Land, til Strandbredden. — 2) vante, flette, tumle omkring. (Heraf rofjen: bevægt). Ofte med foragtelig Betydning: drive om, gaar vræsløs, rende omkring efter Ingen Ting. (Jf. rakla, ralla, rangla). — 3) blive vraget eller forfømt, hænges fra et Sted til et andet, uden at blive benyttet. (S. refast). Da lag der a rok i Kræ'naa (= Braaerne). Nordre Berg. Lat ikke Bøenna liggja so a reka. Nbl. og fl. — 4) v. a. bringe afsted, flette bort, faae af Veien. Det tol a rak B'en fraa Dyr't (= lastede Væden fra Døren). Sogn. „reka Klyssa“: transportere noget i Klov. Sogn. (G. R. røka hross med klysum). „reka ett Lag“: flette Palmen fra det aftarste Korn og flette den ud af Loen. (Sammebeds). „reke neb Mat'en“: drifte lidt til Maden, for at den skal glide ned. Sdm. — 5) drive (f. Er. en Nagle); slaae, støbe. reka ein Kntv upp-i Skap'e: flette en Kntv. (Nbl.). Han let seg ifje reka: han lod sig ikke drive; b. e. han gav ikke efter, han blev fast ved sin Paastand. Nbl. I Sør. ogsaa:

jage, fordrive; f. Er. reka Bjøba': gjøre Jagt paa Bjørnen. (G. R. røka). — 6) fælde Haaret, gjøre Haarstifte; om Dyrene. Mer alm. Sæken hev ifje reffe endaa. Jf. Haarrefje. Dg-
 faa om Renneffer: „reka Haar'e“: miste en Deel af Haaret.
Reka (aab. e), f. en Stovl, Skuffel. Alm. men hedder ogsaa Reku (Lek.), Kuku (Drl.), Koko (Namb. Hebe-
 marken).
Rekafjola, f. en svag Bør, et Bindpust. I Tr. Stift: Røkfjøl'.
rekande, adj. drivende, flydende paa Vandet; ogsaa slakkende, omstrefkende (især foragteligt).
rekast, v. n. (refst; rakst; rofjest), blive hængt fra et Sted til et andet; ogsaa hængelig ubenyttet eller uden Til-
 syn. Meget brugl. i B. Stift. (Imperf. tilbeels rofst). Ellers reka, slængja. rekast i Kræ'na (el. Kræ'naa): ligge hængt i Braaerne. Brev'a lag a rokst paa Gølva (Sdm.): Pa-
 pirerne laae flødesløst hængte paa Gulvet.
Rekafjepp, m. Stof som er opdreven paa Strandbredden. Ogsaa en Dag-
 driver, vræsløs, omstakende Person.
Reking, f. Omdriven; f. reka.
Rekje, n. Driven, Flyden. (Atterrefje). Sjelden eenligt. „kome paa Rekje“: drive løs, flyde bort. (Nordre Berg.). Ligesaa „liggja paa Rekje“ (hvor det maaftæe kan anses som et gammelt Dativ af Ref). Jf. Haarrefje.
Rekfjelde, n. et forvildet, omstakende Dyr. Sdm. (selvden).
rekjen, part. drevet. S. rofjen.
rekka, v. n. (reff; rak; rofje), at rætte til. I Søndre Berg. og Kr. Stift har det en anden Form, nemlig: røffja, Pr. røff'e, Imperf. røff. I Sdm. hedder det reffe, men Imperf. roff. (Jf. rekfsja). — Betydning. 1) rætte, naae, strække sig til et vist Punkt. reffe upp: naae op. reff' ihop: naae sammen. „D'a so mykje da reff' ihop“, siges om et Mars Afgrøde, naar den bliver tilstrækkelig til næste Høst eller til den Tid, da man faaer et nyt Forraad at tage af. (Meningen er altsaa: det ene naaer sammen med det andet). — 2) strække til, blive nok; ogsaa vedvare. Da roff' at alle ihop: det blev nok for Alle. Da rekke' til: der bliver alt-
 tid nok, det vil ikke mangle paa den Ting; ogsaa: der vil længe nok gives Leilighed, det vil vare længe nok. Meget brugl. i B. Stift. — 3) opnaae

- et vist Formaal, somms til, blide sær-
dig med. roffja heimt: naae Glemmet.
(Bosf og fl.). reffe fram te Ratten:
komme frem til Ratten. (Gbr.). Eg
vilde gjort da naar eg hadde roffje sa-
nøfje. Brugl. i de syblige Egne til
Sogn og Gbr.
- reffja**, v. n. (e - te), gaae noget lang-
somt, spabtere, stride frem, især stoffe-
vits. Ofteft om Kvægets Gang til Ud-
markerne og berfra tilbage. Meget
brugl. i Søndre Berg. Tell. Hall. og
Gbr. (Jf. rafa). Heraf Refstr.
- reffja**, v. a. (reffje, rakte, rakt), 1)
række, ubstrække; især i Wibben. (Im-
petf. ogf. rekte). reffje Skinn; tilberede
Skind ved at strække og strabe dem
med et Jern. reffje Jarn: udhamre
Jernet. reffje ut ein Krok: bote eller
aabne en Krog, saa at den bliver lige.
See rafna. — 2) opløse, oplide, ub-
trække Traaden i strikft eller vævet
Loi. „reffje upp Svyte“: opløse noget
som man har strikft, for at gjøre det
om igjen. Egesaa: „reffje upp-atte
Fæven“. (Jøl. rekja). — 3) spore,
føve, følge Sporene efter et Dyr.
Det ha rakt Begjen et'an. Hunben
gjeng a reffje Beganne. (G. N.
rekja). I Drk. betyder det ogsaa: op-
spore, indhente paa Sporet; til Er.
Døm ha rakt ein Bjønn. — En egen
Betydning har dette Ord i Talemaa-
den: „reffje heim-atte“, o: fikke til-
bage, afvise noget som man ikke anseer
dueligt. Edm. Drk. og fl. (Stulbe
maaftee rettere hebde rafa). Derimod
bruges det ikke i Betydningen: over-
række, levere. See retta.
- Reffja**, f. 1) et Følge, en fremstridende
Flot; især af Kvæg. Gbr. og fl. —
2) en Stit eller Veie for Kvæget; det
samme som Refstr og Raaf. Sogn. —
3) Ræfværk ved en Traappe. Rbg.
Gbr. Nogle Steder ogsaa en Række
eller Rist paa Bæggen, hvori Fæde og
Vordstøi hentsættes.
- reffjast**, v. n. stræktes ud (f. Er. om
en Krog); oplides, opløses (= rafna).
„reffjes ma sæg“, o: komme sig efter
en Besvimelse. Jndr. (J Drk. rafnas
ma se). Jf. raabe.
- Reffjespade**, m. og Reffjesjarn, n. et
Ræfskab til at strække Læder med.
- Reffjing**, f. Gang, Spabfering; Stræk-
ning; Oplidelse zc. see reffja.
- Reffling**, m. Hellefjnder, som er staaren
i Strimler og tørret. G. N. riklinger.
(De Strimler, som dannes af Udtan-
ten eller Finærødderne, kaldes Raa).
- refna** (ee), v. a. (a - a), 1) regne, gjøre
Regninger. Hebber paa enkelte Steder:
reikna. G. N. reikna. 2) beregne,
overslaae; ogsaa tælle, regne efter, især
Liden eller Dagene. 3) mæbregne, tage
med; ogsaa paaregne med Smaalighed,
lægge megen Vægt paa de Tjenester,
som man har vist. Eg vil ikke reftne
paa da: jeg vil ikke ansee det som no-
gen Dpoffrelse fra min Side.
- refnande**, adj. værdt at mæbregne.
- Refnebok**, f. Regnebog.
- Refneknust(r)**, m. Regnekunst.
- Refnekup** (Refnkup), m. Regnskab.
- Refning**, f. 1) en Regning, Fortegnelse
over Afgødehavende m. m. 2) Bereg-
ning; ogf. Regnekunst. 3) en smaalig
Efterregning af ubviste Tjenester.
- Refspou**, m. en liden Laage eller Slaa
som kan skydes ind og trækkes tilbage
(see Skotlofa). Nordre Berg. Ofteft
Refspo.
- reffst**, f. reksft.
- reffstafør**, adj. rask til at gaee; iftand
til at gaee lange Veie, især til Udmar-
ken eller Græsgangene; om Køer.
- Reffstahold**, f. Førlighed eller Styrke til
at gaee lange Veie; det at en Ko er
godt iftand til at søge Græsgangene.
Jab. (Af Refstr).
- Refstr** (Refst'er), m. 1) Gang, Vandring,
Omflakten. Tilbeels i B. Stift. I
Sammenfætning: Refsta; faaledes Ref-
stabilffja, f. en omflaktenes Hund. Jf.
reka og reffa. — 2) Stit, Gangfti, især
om de Veie i Udmarken, hvorpaa Kvæ-
get gaar til Græsgangene og berfra
tilbage. Gh. Jøb. Drk. Helg. og fl.
Hebber ellers: Reffja (Nhl.), Raaf (Drk.
Gbr. Nhl.), Raas (Nordre Berg.) Raaf
(Hall.). G. N. rekatr.
- Refstra**, f. et ungt Træ, en Stang, Spire,
smal Etamme. Helg. Namd. Jndr. I
Yttre-Sogn hebber det Refte. (I Nor-
dre Berg. Skatte). Med Henfyn til Af-
lebningen har det Ligbed med det for-
ansførte Raasafure og Raasafjork.
- reftrig**, f. reftug.
- Refvrid** (Refe-ve), m. Drivved, Træ som
drives op paa Strandbredderne. Jf.
Raafavar og Raafvar.
- rela** (ee), v. a. (a - a), vribe, forvribe
et Ledemod. Helg. (Klers rengla, villa,
brigbe og fl.). Jf. G. N. ridla, bringe
aflave.
- Reling**, f. Forvridding.
- Rel-or**, pl. n. forbum: en Formular eller
nogle Ord, som man læste naar man
ftulde læge en Forvridding. Helg. „lefa
Reloran“. (J Edm. lese i Brigbe).

Kelfje, Keltje, f. Kelfsla.
 kelfjelast (med den egne Udtale for ti og ti), komme sig, begynde at blive frisk.
 Sdm. Waaskee for rettlebfast.

Kem (Hjel, Spile), f. Kim.
 Kem, f. Jordbrø, Bolb, Banke. (Helg.).
 S. Kim og Kime.

Kemb, m. Ubrætning, Strækning af Lemmerne. S. følg.
 remba (rambe), v. a. (e - be), strække Lemmerne. rembe seg: strække sig uvilkaarligt eller af en naturlig Trang, især efterat man har ligget eller siddet længe; saaledes ogsaa om Dyrene, f. Ex. Hundene. Meget brugt i B. Stift, ogsaa i Gbr. Nogle Steder: røme seg (Toll. Helg.). Høraf Kemming, f.

rembe, adv. trangt, vanskeligt; om en Gienningang, Melbale. (See brembe).
 — Jøl. remba, anstrenge sig.

Kemberid, f. et Angreb af Eggdom; f. Ex. Bugvrid. Sdm. Jf. Drembe.

remje, f. rømsja. remne, f. rønna.

Kemsa, f. en Strimmel, et langt og smalt Stykke, f. Ex. af Skind. B. Stift, Gbr. J. Abg.: Kimsf. (Jf. Keim).

rena (ee), v. n. (a - a), dovne, tabe sin Smag eller Kraft; f. Ex. om Dl som staaer i et aabent Kar. Nordre Berg. Sdm. (G. N. rēna, aftage). Hertil rena, adj. dovnet, smagløst, for gammelt. Kening, f. Svæffelse, det at noget dovner bort ved Uddunstning.

Rend, Render; f. Raand.

rend, part. (af renna): udgydt; støbt; oplagt (om en Væv); øget i Bredden (om Klæder).

renda (rænde), v. a. (a - a), sætte Striber i; væve med Striber. Af Raand.

renda, adj. sribet, vævet med Striber. Hertil spartrenda, blærenda o. s. v. „renda mæ Væst'a“: sribet paatværs, vævet med Illæt af forskjellige Farver. Derimod: „renda mæ Væp'e“, naar Striberne dannes af Røndegarnet.

Rending, f. Vævning med Striber.

rendut (rendette), adj. sribet. „Rendettehuu“ (i Sdm.): den sribede Hue, som er Pigernes Hoveddragt; møbsat „Svartehuu“.

Reng og Renger, f. Rang.

rengd, part. vrænget; forvredet.

rengja (rængje), v. a. (e - be), 1) vrænge, vende Brangsiden ud; f. Ex. paa Klæder. Soqn og fl. (Af rang). Ellers snu. — 2) vride, sætte skjævt, tvinge noget ud af sin rette Stilling. Mere alm. — rengje seg: vride sig til Siden. rengje upp eit Laas: oplukke ved Bribning eller Bryden; bryde op. — 3) for-

vride et Lem eller Led. Jød. (Ellers Helta, villa, brige, rela). Jøl. rengja, gjøre trum. — rengje Augunne: vrænge Dinene, see skjævt eller med Uvillie til noget.

rengjast, v. n. trætte, koes, begynde en Strid. Jød. — Jf. rangla.

Rengjning, f. Vrængning, Bribning.

Rengsla (Rængsle), f. en vrænget eller vreden Stilling. — staa i Rængsle: staae spændt eller bøiet af en voldsom Paastrykning; f. Ex. om en Dør.

Renn, n. Renden, hurtigt Løb. J. eit etnaste Renn: i eet Træk, uden nogen Standstøning.

renna, v. n. (renn'; rann; rønne), at rinde. J. Gbr. og Lr. Stift hedder Inf. tilbeels: rinne. (Gv. rinna. G. N. renna). Paa samme Steder hedder Præs. rinn, og Supin. runne. — Betydninger. 1) rinde, flyde; f. Ex. om Vand. Nogle Steder (Toll.) ogsaa om tørre Sager, f. Ex. Korn, i samme Betydning som „rynsla“. renne ned: flyde ned, spildes. renne utøve: flyde over Bredderne. — 2) bryppe, spilde, være læt; om Kar, ogsaa om Vaade. Sønen va so gisen, at han rann som ein Sil. — 3) smelte, blive flydende, rinde som en Væsfte; f. Ex. om Tin, Bly o. s. v. Salt'e rann upp: Saltet smelter, opløses. — 4) glide, flyde afsted, f. Ex. paa Isen. Han rann skab: han gled og falbt. (Sdm. og fl.). Naar det betegner en frivillig Gliben, har det sædvanlig Formerne: renne og rende (see følgenbe). — 5) om Solen: rinde, komme op. Mæ same Sol'a rann: just da Solen kom op. Hertil Solrenning. (Jf. ovra, spretta). — 6) flyde op, være hurtigt; om Skov og Vexter, især om de unge Skud eller Spirer. Jf. Rune, Runn, Runne. Ellers ogsaa om en fiendelig Bevægelse eller Forandring. Saaledes: „renn' atte“, og renn' ihoy“. luffes, slutte sig sammen. J. Romsb. siges ogsaa „Da rann 'ti han“, o: Bredden betog ham, hans Blod kom i Røg.

renna, v. a. (e - be), 1) rende, udgyde, lade rinde, f. Ex. i et Kar. (G. N. renna). renne Vatn paa Tunna. renne 'ti seg: bælgte i sig, fylde sig. — 2) smelte, støbe. renne Bly: smelte Bly. renne Knappar: støbe Knapper. Dæ so sint som bæ vore rent, o: saa net og jævnt som om det var støbt. — 3) brive, støde, flyde afsted. Dæ va so ein hade rent Kniven ti, o: som om man havde stukket en Kniv deri. (N. Berg.). Hertil: „renne seg“, o: sribte, glide paa

Renne eller **Ris** (= aka, løppe, Risa). Nordre Berg. og nordensjælsk. (Jsl. renna sér). — 4) rende Garn, gjøre Dplag til en Bæv. — 5) udvide, øge et Klædningsstykke i Bredden ved at indrette et nyt Stykke. (Jf. Skjøvta, som betyder en Forøgelse i Længden). — 6) v. n. rende, løbe, fare afsted; især om Fiskens Fremstriden i Vandet, ellers ogsaa om Dyr og Mennesker med Begreb af en gjentaget eller vedvarende Løben. Det rende ett' an: de sprang efter ham. Han havde rent unda (løbet bort). renne 'ti: løbe til og tage fat paa. (N. Berg.). renne paa Kjelte: stribe paa Kjelte (= renna seg). renne Raub'a si: forløbe sig, vove for meget og derfor lide et anseeligt Tab. Sdm. og fl.

Renner, f. en Rende; Vand-Rende. (Jf. Læro, Lekk, Sløf). Ogsaa en Forbygning i Grunden, en Kanal.

rennende, adj. 1) rindende, flydende. (Forfjælligt fra flötande). 2) rendende, løbende. Rette som Adverb; f. Ex. Det kom rennende.

Rennerbakkje, f. Rennebakkje.

rennast, v. n. (est, - best), røres, bevegtes til Rindhed, yntes; ogsaa fatte sig, forsones, angre sin Hidsigbed. Nordre Berg. Han havde renst: han var kommen i en mild Stemning, hans bedre Følelse havde seiret. Han va strid' i Fyrtinngjenne, men sida rendest han.

Rennerbakkje, m. Basse hvort man strider paa Kjelte eller paa Stier. Ogsaa talbet Rennerbakkje. Ugesaa Rennerplass, m. (Nordenfjelds).

Rennerbumb, m. Rendebom, Ramme at oplægge Bæv paa.

Rennerdriv (aab. i), n. stærkt Sneefog. Ogsaa Rennefok (aab. o), n.

Rennerfok, f. Føre for Kjelte og Stier. Dgl. Rennerføre, n.

Rennerga(r)n, n. Renbegarn (= Varp).

Renner, m. en Rindse, et lidet Hjul. Sjelben. Jf. Snelderennel.

Rennerlykkja, f. Rennerfjære, Rennerkude. Jf. Vitrenne.

Rennermjølk, f. tynd Mælk, som ikke løber sammen.

Rennerstjert(s), n. Rennerbane; et langt Stykke til at løbe. Læll.

Rennerstein, m. Rennersteen.

Rennerstjert, f. stærk Diarree. Oftere: Rennerstjert (aab. i), f. (Anstøbeligt).

Renning, f. 1) Rinden, Flyden, flydende Tilstand. 2) Smeltning, Støbning; f. Ex. „Knapperenning“. 3) Gliden, Striden paa Jis eller Sne. 4) Renden,

Løben, Omkretsløp. 5) et tilhøjet Stykke paa Klæder, en Forøgelse i Bredden. Jf. Skjøvt. — Egen Betygning i Sotrenning.

Renning, m. et ungt Træ, et Stub, en rant og tynd Spire, især af de mindre Træer, som Høg, Rogn, Hassel og fl. (Haggjerenning. Sæljerenning). Nordre Berg. og fl. Hedder ogsaa: Rynning (Søndre Berg. Læll.), Runne (Sød. Rda.), Rønna (Drl.).

Renner, m. 1) Stræppe, Randsel. (Tilbeels i Tr. Stiff). 2) en Skindbælg, Kornpose (= Sit). Drl.

renner, f. renner.

Renner (Rens'el), n. 1) Renden, Løben; især Fiskens Fremstriden i Vandet. 2) Strøg, Pas, hvor noget løber igjennem; især om de Strøg i Vandet, hvor Fiskten pleier at stribe frem. 3) Riving, Smerte i Legemet; et Slags Bigt. Rette i Forbindelsen „Rit og Renner“. ellers Riving, Flagevert, Fløg.

Rennerla (Rensle), f. 1) idelig Løben og Renden. 2) Støbning. (Sjelben). 3) Løb, Sted hvor noget løber; især om en Basse, hvorover man nedstyrtter Bæv og Lommer. Hall. og fl. (= Løp, Løppa).

renner, v. a. betale Renter; undertiden ogsaa: laane med Betingelse af Renter. „renner seg“: forrente sig, lønne sig.

Renner, f. Renner. (Nyere Drl).

Renner, m. 1. et Bygdelag, en Kreds eller Rette af Gaarde. Hall. Valbers; ogsaa i Rdm. og flere Steder. (Jsl. kroppr).

Renner, m. 2. en kort Svagdom, et Angreb af en eller anden Svagbed. Sdm. (I svenske Dial. repp, Rit, Stund).

Rer (er), n. see Rude.

Rer, f. Rids. — Rere, f. Rife. resenera, domme (rasonnere).

resleite, f. rettleide.

resse, hvit, dersom; f. Ex. resse du ikke løt'e da vera. Valbers. Andre Steder: „dærso“, og retteret: „ærso“, o: er det saa at.

Rette, m. Rette; Overflub.

resta, v. n. reste, staae tilbage; ogsaa feile, fattes. I Nordre Berg. har det Formerne: rest'e; rast; roste; — og forbindes ofte med Dativ; f. Ex. Rva so rest'e Gut'a: hvad er det som fattes Drengen? — Er ellers et nyere Drl, som synes at være forvelet med bresta.

Rette, f. Stammen af et ungt Træ (= Rette). Jf. Rette-Sogn. Jf. Skote.

rete, f. rita. Rette, f. Rettefla.

Rette (er), m. 1. 1) Rette, Rigtighed. G. R. røtt. Ogsaa Erstatning, Godtgj-

retse. (Gødenfæls). Han sett Rett for dø. S. Rika. (3 Sammensætning tilveels: Retta; f. Rettabor). — 2) Retthæd, retlig Adkomst til noget. „hava Rett til“. Ogsaa retlig Bestemmelse eller Bestemt. D'a same Retten fyr' alle. Dø bit' ikke Rett paa han: man faaer albrig Ret med ham. — 3) Ret, Domstol. Ioma fyre Rett'en. „sitja Retten“: sidde i eller være Medlem af en Ret. (Talemaaden „te-rettes“ henføres til: rett, adj.).

Rett (ee), m. 2. (fl. Rette, r), en Ret Mad, Maaltid eller Portion af et Slags Mad. „reidde Retter“: tilvarende Retter, et vel besat Bord.

rett (ee), adj. 1) ret, lige, opreist. Kun i nogle faa Tilfælde, saasom „taa rett'e“, o: faaere opret eller lige, uden at bøje sig. halve rett'e Bøiten: holde Haanden opret (nemlig naar man trækker den paa Land). Berg. Stift. — 2) retvendt, som vender den rette Side til. Mobsat rang. — 3) ret, rigtig, ikke falsk eller forværet. G. R. rétt. Naar rett skulde vera: naar det skulde være rigtigt. Paa rette Raaten: paa rette Raade; ogsaa ret byggt, tilgavn. 'La rette Slagi'e: af det rette Slags. Dø va rette Raren: det var den rette Karl; ofte med et Slags Spot, omtrent som: det var en fed Karl. „Rø retta“: medrette; ogsaa: rettet, best, egentlig. Eg skulde maa retta gjort dø: jeg burde egentlig have gjort det, der var vistnok rettet at gjøre det. Nordre Berg. og fl. (Egentl. med retto). „Lil rettes“: tilrette. legge te rettes: lægge tilrette, i sin rette Orden. hjælpe te rettes: hjælpe til, være behjælpelig. Ioma te rettes mæ: komme tilrette med. — Disse Talemaader kunde ogsaa henføres til Rett, m. (eller et afledet Rette, n.), men synes dog snarest at høre til Abjektivet. Eignende Forbindelser ere: te vundes, te godes, te halbes.

rett, adv. 1) ret, rigtigt, paa rette Maade. Ved Kristiania har det ogsaa Betydningen: lige, i lige Retning; f. Er. rett fram, rett ned. Andre Steder: beint. — 2) nøie, tilfulde. Eg veit ikke rett for stort dø var. Ogsaa: just, netop. „rett so“: netop saaledes. J. B. Stift: ritt (aab. i), f. Er. „ja ritt han“, o: ja netop han. — 3) nok, vel, vistnok. (J. B. Stift: ritt, med aab. i). Dø var rett sant: det var nok sandt. Han var rett komen. Eg tenke ritt dø: jeg tror nok det; det er nok Tilfældet. (Mbl.). Jf. „a“ og „nog“.

retta (ee), v. a. 1. (å-a), 1) rette, gjøre rigtigt, forbedre. retta seg: udleves, blive rigtigt. — 2) vellede, hjælpe, bringe paa ret Vel. „retta seg erte“, o: rette sig efter, holde sig til, lide paa. — 3) i Betydningen: henrette. (G. R. rétta). retta (ee), v. a. 2. (e-e), 1) ræffe, udstrække. (G. R. rétta). rette seg: strække sig, udstrække Lemmerne. Han rette upp Hand'a: han rakte Haanden op. Han gjekk aa rette ut-or seg Lunga (rakte Lungen ud). Meget udbrebt (B. Stift, Tell. Gbr. og fl.). — 2) overraske, levere, give med Haanden. Han lom aa rette meg dø. (Sjelnere).

Retta, f. den rette Side, den Side som skal vendes ud (paa Løt eller Klæder). Mobsat Ranga.

Rettabor, f. Forbebring, Afhjælpelse af en Mangel eller Uorden. Nordre Berg. Ogsaa kaldet Rettabor, n. „Re klaga fyre dø ostra, men me sett ikke nofe Rettabor paa bi“.

Rettaløye, f. Rettløysa.

rettande, adj. som man kan rette.

rettast, v. n. rette sig, blive rigtigere eller bedre. Hebber ogsaa: retta seg.

Retteforældre, n. pl. rette eller virkelige Forældre; i Mobsætning til Stifforældre. Saaleses ogsaa Rettefar, m. og Retteemor, f.

Rettehand(a), f. den høire Haand. (Mobsat Rangaanda). Rætt i Tiltale til Børn, dø det ogsaa hebdter Fagrehand'a og Snildehand'a.

rettelege, adv. 1) rigtigt, ganske, tilfulde. Dø va 'te rette' so helter: ikke ganske saaledes heller. 2) ret meget, særdeles, i høi Grad. „rette' væl“: meget vel, ret godt. rettel' snild aa stit-teleg'e: særdeles brav og stikkelig. Han arbeidde aa strava rettelege. Meget brugt i Nordre Berg. Sdm. Ndm. og Drk.

Rettelse, n. 1) Rettelse, Berigtigelse. 2) Rettefærd, noget at rette sig efter.

rettenke, adj. retslindig, fornuftig.

Rettesfysken, n. pl. Helefføende, Børn af samme Fader og Moder. Saaleses ogsaa Rettebror, m. og Rettesyster, f. (Mobsat Halvsyster).

rettførleg, adj. rettskaffen, retvils. (Døbre rettfør).

Retting, f. 1) Rettelse. 2) Udstrækning.

rettkomen (aab. o), adj. forbevert med Ret, tilkommen paa en rigtig Maade.

rettklaus, adj. ufornuftig, som man ikke kan komme tilrette med, eller som ikke agter nogen Ret. I Nordre Berg. hebdter det: rettklaus'e.

rettside (rettsida), v. a. (e-de), vellede,

bringe paa ret Vej; underkøtte, hjælpe til rette; ogsaa bringe i Orden, faae Rebe paa. Alm., dog mest brugeligt i D. og Kr. Stift. I Tell. hedder det: reslete (ved Dvergangen af til til S). Det foranførte „retselast“ (blive frist) horer maastee ogsaa hertil.

Rettsledning, f. Veiledning, Hjælp, Bistand; ogsaa Ordning, Afgjørelse. I Sogru bruges **Rettsleidinga**, pl. Spsler, Forretninger.

Rettsløysa, f. Ufornuft, Uforbeberlighed, Ligegyldighed for al Ret. I Nordre Berg.: **Rettsløysa**.

rettna, v. n. jævnes, ubjævne sig.

rett-no, adv. snart, nu strax.

rettsinna, adj. retsindig.

rettsluttig, adj. fornuftig, billig, retskaffen, god at komme tilrette med. B. og Kr. Stift. I Kr. Stift: **rettslutt.**

retts-so, netop saaledes. I B. Stift hedder det ofte „risso“ og bruges som Udtryk af Forundring eller Overraskelse.

rettssoles, adv. med Solen, efter Solens Gang, d. e. til Høire; altsaa fremad eller opad fra venstre Side og tilbage til høire. Almindeligt, men hedder ogsaa: **rettsolt** (Jøb.), **rettssoles** (Helg.) og **rettssoles**, med ee (B. Stift). G. N. **rettsøelis**. Nobsat rangsoles.

retting, adj. rigtig. Gall. Gbr. — Ellers rettest i Formen retting (som er unorsk). Man siger ogsaa **Retkrigheit**, om Rettingheder eller Indkomster.

rettviljing, adj. som vil det rette. Sjæld.

retvis (ti), adj. retvits; ogsaa nem til at finde det rette. Sjælden.

Rev (aab. e), m. en Ræv (Dyr). I B. Stift hedder det Røve (aab. ø), og liggjaa i Gbr. og paa Helg. Søndenshelbs ogsaa Røve. G. N. refr. Ugentlig om en listig, snedig Person.

Rev (ee), f. Riv. — **Reva**, f. Riva.

Reva (aab. e), f. en Hun-Ræv. I B. Stift: **Røva**, **Røve** (aab. ø). Dgs. **Revtilf.**

reva (aab. e), v. n. strige, flynte, (saaledes som Rævne i Parringsriben). I B. Stift **røva**.

Revbjella, f. en Urte med store røde Blomster; Fingervælde (Digitalis purpurea). B. Stift. Hedder ellers **Røvbjella** (Hård. Jøb.), **Røvbhankje** (Sfl.), **Røveleike** (Som.); Fingregull (Roms-balen).

Reveglefs, f. Røvefar.

Revefæse, f. Røvetager, Gift for Røve.

Reveleika, f. f. Revbjella.

Reverensa, f. en lang Dypregnelse, en Hælle af Titler eller Tilleggsord o. s.

v. Egentlig Rettinghed, Komplimenter. (Fremmedt Ord).

Reverumpa, f. Røvehale.

Revol (ee), f. Rivol.

Revskinn (Rovskinn), n. Røvestind.

Revtilf. f. Hun-Ræv. Kr. Stift.

Rev-ungje, m. Røveunge.

Ri, sribet Veb; f. Riv.

Ri (Stund), f. Riv. ri, v. n. f. ride.

ria (for riba), v. a. (ri; rei; rie), vride, ombrede. „ria et Bla“: vride en Bidskøst, gjøre en Bids. Hård. Sfl. Nbl. I Tell. **rie**. (Andre Gæder forekommer vri og vri om at læmpe eller forandre noget). Sv. **vrida**. Jf. G. N. **rida**, at knytte. Ellers **vinda**, snara og smu.

Ribba, f. Ribbenene tilsligemed Ribbet, en Side, især af Stin. See **Ria**.

ribbe, v. a. (a-a), plukke, pille Ribbene af Fugle. Ag. Stift. Jf. **nappa**.

Ribbe, n. Jordbrug, Vold. (Rdg.). See **Rabb**.

Rid (aab. i), n. 1) en Forhøining, det højeste Punkt af en Vold eller Baste, Tell. og fl. (nogle St. Ke). Ellers **Ris**. — 2) det at noget holder i Ribben og ikke med Enderne. „Stokken ligg paa Ri“ (naar nemlig Underlaget er for høit i Ribben). I Edm. hedder det: „paa Rei“ (Jf. rei). I Hård. underribben „paa Ridsaango“. Da ligg'u paa Ridsaango. S. ride.

Rid (ii), f. 1) en Stund, en kort Tid. Ræsten alm. (mest i Formen Ri) og meget brugeligt. (G. N. **hrid**, **rid**). Et litte Ri: en liden Stund, f. Ex. en halv Times Tid. Et go' Ri: en temmelig lang Stund. Hertil: **riomte**, o: af og til, en og anden Stund. Gbr. — 2) et Uveir, nogle Dage med Sne og Kulde. Jf. **Urrib**, **Ryft**, **Dryff**. — Dgsaa et Sneelag. Et Snørid. — 3) et Angreb af en Eggdom, en Stund hvori Eggdommen eller Smerten indfalder stærkere end ellers; saaledes f. Ex. om de enkelte Anfald af Fobiselsmerterne. (Jf. **Hosrib**, **Masarib**). Meget udbredt, ligesom det eenstøpdiag „Flaga“, hvilket dog anvendes paa flere forskellige Tilfælde. (G. N. **hrid**, **Ramp**, **Dyft**). Lignende Dvergang i Betydningen have: **Ryft**, **Lal**, **Beite**, **Voll**, **Wling**.

Riddar (og **Ridd'er**), m. Ribber. **Riddarskap**, n. Ribberverdighed.

ride (ria), v. n. (rid'; reid; ride, aab. i), 1) ride, sidde tilhest. (Mest alm.: rie; ri, rei, rec). G. N. **rida**. — 2) holde i Ribben og ikke med Enderne,

- ligge paa et Underlag som er forhöit i Ribben. Stoffen ligg' aa ri' (valler, buver). Bænen ri' paa ein Stein. Hæraf Rib, n. — „ri' over": falde over til den anden Side. (Jf. risa yre). I spot-tende Tale betyder „rie" ogsaa beligge. — Et andet „ride" (at vride) findes kun i de Dialekter, som mangle d i Enden af Orbene. (s. ria).
- Ride** (aab. i), m. 1. et Baand eller en knyttet Traad omkring en Haspe (til at forebygge Sammenvikling). Ebm. (Af G. N. rida, o: binde, knytte).
- Ride** (aab. i), m. 2. en liden Stof eller Balle til at binde Fiskergarn paa; en Nobel hoorpaa Raskernes Størrelse afpasses. Nordre Berg. Ebm.; ogsaa Helg. i Formen Kee; i Nbl.: Kiel; andre St. Kirv. G. N. ridill (af samme Rod som det forrige).
- Ride** (aab. i), n. 3. Renslem paa Hæne. Nordre Berg. Rogle Steber Kee. Ekers: Ker (ee), n. (Helg. Sbl. og fl.), Kæ (Andr.), og Ke, n. (mange St.). De sidste Former synes at forudsætte: Kebr, n. (G. N. hredjar).
- riben** (aab. i), part. reden eller tæmnet til at ride paa, om en Hest.
- ri(b)heil**, adj. lidt stranten, kun frisk til enkelte Lider. Nbm. (ribell).
- Riding** (R'ing), f. Riben; Ridt.
- Ridstall** (aab. i), m. Hjortenes Legeplads eller de Steder hvor de parres. Nordre Berg.
- Ridstaatt** (aab. i), m. den Fæll ved et Løug, at den ene Snor (Taatt) er bleven slappere end de andre, formeldt en Ujævnhed eller Kurve paa Traaden. Nordre Berg. Forklares af Rogle som „Risttaatt", men ubtals Ristaatt, eller Rettaatt, og kommer formodentlig af det foromtalte ria (for rida).
- Ridvang** (Dat. Ribvang), f. Rib, n. Kiel (for Ribel), m. 1. Nobel (Kjæle) til Garn. Nbl. See Ride, 2.
- Kiel**, m. 2. krumme Aarer i Træ. Nbl. See Kir og Riffa. — Om et andet Kiel see Ril.
- rien** (for riben), part. vreden, ombreiet. S. ria.
- Riffa**, f. Riffel (et Slags Gevær).
- Rift**, f. f. Riva og Riona.
- riga** (aab. i), v. n. (a-a), rave, bste sig til forskellige Sider; f. Ex. om Græsakra. Nordre Berg. Gbr. Hall. (tilbeels rega). Jf. rigla, rigga, raga. I nordre Ebm. betyder det ogsaa gynge (= reie). Hertil Rigafsjol, n. en Gynge (= Høstestol).
- rigga**, v. a. 1. (a-a), ryste, rolte, faae
- noget til at rave eller gynge. Nordre Berg. Raa 'he rigge Dor'e: vogt dig at du ikke itteryster Bordet. Jf. rugga.
- rigga**, v. a. 2. (a-a), 1) forbinde, omvikle med Baand. Sogn. Han va so saar'e paa Foten at han laut rigga 'n. Jøl. riga. (Jf. Ang. vrigan, flæde, bætte). 2) talle et Fartst, sætte Rig paa.
- rigla**, v. n. rolte, faae løst og ravende. B. Stift. Jf. rugla.
- rigna**, regne; f. regna.
- rif**, adj. rig. „Ein Rife-Pusse": en meget rig Mand. (Nordre Berg.). „Eit rift Lat", siges i B. Stift om et Lag eller Gred, som er for broit til at kunne holdes i Længden; f. Ex. naar man stikker Haandspigen for langt ind under en Steen som man vil vælte.
- rifa** (seg), v. a. (a-a), berige sig, samle Rigdom. Søndre Berg.
- Rifdom**, m. Rigdom.
- rikelege**, adv. rigelig, i fuldt Maal. I Ebm. ogsaa rikesege. (for rikselega). G. N. rikulega.
- Riking**, m. en rig Mand.
- rikja**, i Betsbn. berste; synes at være ubrugt. men forudsættes i overkja. Jf. raabrikken.
- Rikje**, n. Rige, Stat. G. N. riki. Sæl-den om et Distrikt, som „Futerikje". — I Sammenhæng hebdet det Riks (for Rikkes), som Riksgrensa, f. Rigsgrændse. Riksort, f. see Ort. Riksraad, n. Rigsraad, Statsraad. Riksfyr, n. Statsstyrelse; Statsforfatning. Riksvaapen, n. Rigsvaaben.
- riffa**, v. a. (a-a), rolte, røre af Stedet. D'a 'he vært te riffe seg ette di. Nordre Berg. (Eg. ribla). Jf. Sv. vricka.
- Riffa**, f. krumme eller bølgeformige Aarer i Træ, Dværstribet, Høtrøler; Træ som bliver flammert eller spraglet paa Overfladen, naar det poleres. Nordre Berg. Gbr. og fl. (See ellers Kir). Hertil Riffesjøl, f. Fjel eller Etroe af saabant Træ. Riffeskaft, n. et Skaf af samme.
- riffa**, adj. tværstribet, flammert, broget. Hertil Riffa-sky, f. Sber, som afkilles ved smaa blanke Stribet, saa at de ligne Ribet eller Raster i Garn. Dr. Riffave(b), n. flammert Ved. Dr. Riffesjørf, f. Birt med Høtrøler eller Dværstribet i Væden, særdeles stiftet til Polering. Gbr. Ebm. og fl.
- riffet**, adj. aaret, tværstribet. Ein riffette Katt: en Kat som er graa med smaa sorte Dværstribet.
- riffa**, v. n. (a-a), 1) knirke, strabe,

- rasle. *Gbr. Drk. Sdm. og fl. See rîta.*
 — 2) gaac sagte. Meget brugt i *Sdm.*
 Dæ rîssa æ græv'e: det gaacer saa taaleligt, man gaacer og spæler som sædvanligt.
- rîsta*, v. n. knirke, hvine, strabe; f. *Er.* om Gjængerne paa en Dør. Ogsaa larme, støie, medføre Uro. *Sogn, Hærb. Rbg. Tell. Hall.* (Nordligere hedder det rîssa). *Jøl. hrika.*
- Rîsting*, f. Knirken, Hvinen; ogsaa Larm, Uro, ibelig Gang igjennem Dørene o. f. v. *Ellers* ogsaa *Rîsting*.
- Rîl* (ii), m. et Slags Dands som opføres af tre Personer. B. *Stift.* (Nogle Stæder: *Kiel*). I Danmark *Rîl* (*S. Nolsbøchs Dialekt-Lerikon*, p. 446).
- Rîm* (aab. i), f. (*fl. Rîma, r*), Stang, Legte, en af de smale Fjæle, som danne Epilerne (Ribbenene) i en Grind, saaledes at de paa hver Ende ere indfattede i en Lærstolpe (Dkse). Ligefaa om Lægterne i et Gjerde eller Gitter og om Hjælene i Bunden paa en Slæde. B. *Stift* og *fl. G. R. rim* (*Lovene*, II, 122). — *Nem*, og i *Fleertal Nemma*, betyder paa *Helg.* ogsaa en høi Bante eller Jordbryg; *fl. Rîme*.
- Rîm* (ii), n. 1. 1) *Rîim*, af *Frost* (= *Hela*). 2) *flint* Sød paa Grøder og Gjebler. *Tell.* (*Ellers Kolhim*). Ogsaa *G. R. hrim*, eller *ketilrim*.
- Rîm* (ii), n. 2. *Rîim* i *Stîllen*, *Bers*.
- rîma*, v. a. (a - a), *rîme*, sætte i *Bers*. *rîma* seg: *rîmes* med hinanden, om Ordene i et *Bers*. — *Rîmar*, m. *Berssemager*.
- rîma*, v. n. *rîmes*, *rîimfryse*.
- rîma* (aab. i), v. n. (a - a), i *Talemaaden* „*rîma inn-ve*“, om en *Bølge*, som styrter ind i *Baaden* fra *Siden*. *Sdm.*
- Rîme* (aab. i), m. en langstrakt *Forbøining*, *Jordbryg* eller *Hjergryg*, som strækker sig opad en *Fjeldside*. *Sdm.* (Helden). I lignende *Betydning* bruges *Nem* (*Ræm*) paa *Helgeland*. *G. R. rîmi*, *Bakke*. — *Jf. Ribbe, Rabb, Rinde*.
- rîmeleg*, adj. *rîmelig*; ogsaa *maabelig*, *passende*, *billig*, *maadeholden*.
- rîmna*, *revne*; f. *rîvna*.
- Rîmse*, *Strimmel*; f. *Rîmsa*.
- rîna*, v. n. (*rin*; *reins*; *rîne*, aab. i), 1) strige, hvine høit og skarpt; om *Svîn* og andre *Dyr*. Meget udbreidt (*Sæd. Nbl. Sdm. Drk. Gbr.*). I *Sogn* siges: *prîna*. *G. R. hrîna*. — 2) smerte, stikke, medføre en bitter *Foruæmelse*. „Dæ rin' upp-i Naslîne“, om noget som har en yderlig *skarp*
- Engt*, ogsaa om en *skarp* og *bitter* *Smag*. *Sdm.* Dæ rin i *Hæve*: det smærter i *Hovedet*, ligesom et *Stift* eller en *Rivning*. *Jubr.* — 3) virke paa, gjøre nogen *Virkning* eller *Forandring*. Dæ rein ikke paa dei, hœa dei ant, o: de bleve ikke sebere hvor meget de end aade. *Sdm.* Saatedes ogsaa om et *Duffe* eller en *Forbandelse*; tilbeels *transittiv*, f. *Er. Dbontîne rin' Hje den so æ ofskylbtig'e*, o: *Forbandelser* skæde ikke den som er uskylbtig. *Sdm.* — *G. R. hrîna á*, hænge ved. *Ang. hrînan*, røre.
- Rînald*, m. *Knurflû* (*Trigla Hirundo*). *Sogn, Nbl. Ellers* kaldet *Rjot*, *Hurr* og *Knurr*.
- Rînde*, m. *Jordbryg*, *Bante*, *Forbøining* paa en *Hjergside*. *Sogn, Hærb. Tell.* og *fl. Ellers Rande, Rîm, Rabb*.
- Rîng*, m. 1) *Rîng*, *Kreds*, *Cirkel*. (*G. R. hrîngr*). I *Rîng*: *rundt*, i en *Kreds*. *Jf. Rring* og *Rringjel*. — 2) en *Rîng* af *Metal* eller *Træ*; især *Finger-Rîng*, *Sylvring*, *Gullring*. — 3) et *libet Kar*, et *Rælkspann*. *Drk.* Nogle *Stæder* ogsaa det samme som *Rîngja*.
- ring*, adj. *ringe*, *baarlig*, *ufel*; *ubetydelig*; ogsaa *svag* af *Helbred*, *sygkelig*. Han æ so ring'e mæ *Helsenne*. (*B. Stift*). *Et ringt Ur*: et *knap Kar* med *Benjvn* til *Ræringen*.
- ring*, adv. *snart*, *strax*, om *fort Tid*. Meget brugt i *Drk.* f. *Er.* Han mæ ring *lamma* no. I *Rbm.* hedder det ogsaa *ringan*. (I *svenste Dial.* *ring*).
- ringa*, v. a. (a - a), 1) sætte *Rîng* paa. 2) gjøre *rundt*, *banne* som en *Rîng*. *ringa ut-or*: *udstjære* et *rundt Stykke*; *stjære* *rundt*. *ringa ihop*: lægge *sammen* i en *Rîng*. *ringe seg ihop*: *bete* *Enderne* mod *hinanden*, *rulle sig sammen*; om *Dyr*. *Hertil* „*høpringa*“, *sammenrullet*; f. *Er.* om *Slangerne*.
- ringa*, part. *ringformig*; *sammenbøiet*.
- ringan*, *snart*; f. *ring*, adv.
- ringast*, v. n. *sorringes*. *Sjelden*.
- Ringbein*, n. en *Fell* i *Fødderne* paa *Heste*. Heraf *ringbetna*, adj. *Ringblomstr*, m. et *Plantenaavn*; i *Ag. Stift* tilbeels *Høgeurt* (*Hioracium*): i *B. Stift* *Wolverleke* (*Arnica*).
- ringbøygð*, adj. *bøiet* som en *Rîng*.
- Ringfeste*, n. *Fæste* eller *Hefste* paa en *Rîng*.
- ringja*, v. n. (e - de), *ringe* med en *Klotte*. *G. R. hrîngja*. — *ringje* *sammen*: *ringe* *tilsammen* (da *Folket* skal *gaac* i *Kirken*). *ringje inn Jul'a*: *ringe* for *Julefesten*.

Kingja, f. et bredt og langt Trælar til at opsætte Møll i. (Mølleringje). Nordre Berg. og fl. I Tr. Stift tildeels King, og i Lell. Kyngje (sjelben). Om de øvrige Navne see Kolla. — I Østeb. betyder Kinge: Møllspand, Møllebøtte.

ringla, v. n. (a - a), ringle, klinge, f. Tr. med en Kilde. Jf. rangla og frangla.

Kingla, f. Erle (Jngl). Indr.

ringlags, adj. sammenlagt i en King.

Kinglaup, n. Kingrenden.

Kingorm, m. Kingorm, et Slags Uld. Kingormgras, n. Solbug (Drosers). Nordre Berg.

Kingstraum, m. Vandhvirvel, Strømning som gaar rundt. Jf. Ja.

ringt, adv. ufelt, lumpent. Da va ringt gjort. Jf. Kent.

Kingtraff, m. Kingrossel. (Sjelben). See Syvorta.

ringut (ringette), adj. ringet, som der er mange Kinge paa; ogsaa: bøllet, som har store Børsribber af en egen Farve; om Dyr.

ringvaksen, ubvoret i en Krebs.

Kingveg, m. Vel som gaer i en King.

Kingvid, m. 1) Følgerne eller Kredsens i et Gul. Ag. Stift (i Formen Kingve). Ellers Hjuling og Lasse. — 2) en slyngende Buskvoert, Gjebeblad (Lonicera). Nordre Berg. og fl. Ellers kalbet Bivendel, Revol, Bergfletta og fl.

Kingvokstr, m. Hvirvel i Haaret, et Punkt hvorfra Haarene udbrede sig til Siderne. B. Stift. Jf. Kvervel.

ringvooren, adj. haarlig, ogs. sygelig.

ringvoyg, adj. ringstet, som har hvit King i Vinene; om Heste.

Kinging, f. Strig, Hvinen; f. rina.

riom-te, see Rib.

Rip (ii), f. Bredden eller den øverste Kant paa Siden af en Vaab. B. og Tr. Stift. Inn um Rip'a: ind i Vaaben. Jf. Bor og Kempa.

Rip (ii), n. Stribe, Streg.

ripa, v. n. (a - a), ribse, strible, gjøre Streger med en Db eller Spids. Nordre Berg. Øbr. og fl.

Ripel (aab. i), m. Strimmel; et langt og smalt Forblykke. Stogaripef. Eng-ripef. (Sogn, Ebm. og fl.).

Ripel (ii), m. 1) Stage, Rægte, en liden Trækamme. Nhl. — 2) den rundagtige Kant, som voxer ud omkring en Rist paa Træerne. Nbg. (= Lunde og Saar).

ripla (ii), v. n. strible, gjøre Ribser eller

Streger. Nordre Berg. (Here brugl. end ripa). Heraf Ripking, f.

Ripmaat, n. en-lineal eller Winkel, hvorefter man gjør Streger i Træ. Ebm. og tildeels i Tr. Stift.

Rips, m. Ribs. See Drbar.

Rir (ii), m. krogede Rarer i Træ, Striber som ligne Bølger eller Hvirvler; flammet Træ (= Rikka). Indr. og fl. Hedder ellers Ri (Helg. Sogn og fl.), Riel (Nhl.) og Rikka, som er før anført. Den egentlige Form synes altsaa at være Ribr, med Betydningen: Bribning, af ria (rha).

Rirrot, f. Hvirvlerod med krogede og kredsformede Rarer. (J Lell. Nummerot).

Rirkraft, m. et Slagt af saabant Træ. Ellers Rirkraft (Helg.), Rirkraft (Ebm.).

rirkvaksen, adj. krumvoret, med krogede Rarer (om Træ). Paa Helg. hedder det rirkvaksen.

Ris (aab. i), n. 1) Reising, Dyrkaalen. (Sjelben). See Rismaal. (G. N. ris).

— 2) Hvide, Størrelse (Volumen), Optagelse af Rum. Sogn og fl. D'æ ikke stort Ris paa da: det fulder ikke noget stort Rum, det seer ikke ud til at være meget. See Ruu. — 3) en Forboring, Vold, Jordbrøg eller Bjergryg som er noget bred og udstrakt; ogsaa det høieste Punkt af en Vold eller Bakke. Meget udbredt og, som det synes, almindeligt; udtales tildeels Res, og i Tr. Stift: Roes. (Af risa, reis). Eenstybdige: Rib, Hov, Høyd.

Ris (ii), n. Riis, Rvise; ogsaa et Riis, en Pibst. G. N. hris.

risa, v. n. (ris; reis; rise, aab. i), 1) faae op, reise sig, komme paa Fødderne. Han vann ikke risa: han var ikke istand til at faae op. Meget brugl. i Søndre Berg. og Tr. Stift. G. N. risa. (Heraf reisa). I Nordre Berg. betyder det kun at reise sig paa Dagbenene, om Dyr; f. Er. Bjønn'en reis upp aa vilbe flaa til. — 2) komme sig, komme i Stand, forvinde et Tab eller en Skade. Nordre Berg. Ebm. (Hjgurllig Brug af det forrige). Han ris ikke ette di so snart: han forvinder ikke det Tab paa nogen kort Tid. D'æ hie meir Skade, eld' ein ris'e no ette di: det er ikke større Skade end at man snart har oprettet den. — 3) rage frem, faae bosit op, kveise; ogsaa see stort ud, optage et stort Rum. Nordre Berg. Øbr. Nhl. Lell. (Jf. Ris og Rife). Da ris'e hvært detta Hus'e: dette Hus seer meget stort ud, tager

- høit op. De va tie so mølle som de
 rels til. (Sf. ruva). — Desuden har
 dette Ord en egen Betygning i Tale-
 maaden „rise yve“ (el. over), s: falde
 over til den anden Side, f. Er. om en
 Stok som er opreist paa Enden. Sdm,
 og fl. (Andre St. rie yve). Sf. Gam.
 Lybst: risan, falde.
- Risføer** (aab. i), n. en høit og smal
 Steen, Bausteens. Sbl. (ogs. udtalt
 Resføer). Paa nogle Steder skal det
 ogsaa hedde Risapil. Sf. Svar.
- Risbit** (ii), el. Rispit, m. en aarsgams-
 mel Bult eller Væber. Sogn. Inbr.
 Helg. I Sdm. betyder det derimod en
 toaars gammel Dre. Altsaa i Almin-
 delighed et usfuldvoert Kreatur. (I
 svenske Dial. respit, om Bulte).
- Rise** (aab. i), m. en Jette, Jotun, et
 fabelagtigt mandligt Væsen af uhyre
 Størrelse. Søndre Berg. Jød. Helg.
 og tildeels Søndenfelds; nogle Steder
 i Formen Rese og Røsa; ogsaa Rysle,
 aab. y (Nbg. og Mandal) og Rysel
 (i Zell.). G. N. risi. Ellers Jotet,
 Jutel og Bergtroll. — I Nordre Berg.
 betyder Rise: en Klampe, en meget
 stor og høit Mand. (Den første Betyg-
 ning synes derimod at være ubekendt
 denne Egn).
- risen** (aab. i), part. opstanden, opkom-
 men af Leiet. Sf. forrisen.
- Risgjura** (aab. i), f. Jattekvinde. Helg.
 (Resjura). Ellers Gyrr og Gyrr.
- Rising** (ii), f. Opsaaen; ogs. Fremra-
 gen, det at noget seer høit og stort ud.
- Risla** og **Rysle**, f. en vis Heste-Egg-
 dom. Bussferub.
- Rislast**, f. Rislast (Rit).
- Risla**, f. Top eller Grene af et Træ. Zell.
 (G. N. hriala). — Hertil horer for-
 modentlig ogsaa det foranførte: Hav-
 resle el. Hav'risle (s: Havretop).
- Rismaal** (aab. i), n. den Tid da man
 pleier at staa op om Morgenen. Helg.
 G. N. rismal. (I Sdm. Uppstamund).
- risna** (aab. i), v. n. om en stærk Gyfen
 eller Rysstelse. Sdm. E tilte de risna
 nedbye me: jeg syntes som om der løb
 noget koldt ned over mig.
- Risp**, n. 1) noget som afrives; f. rispa.
 2) Skæl paa Fisk (f. Reisk). Nbl.
- rispa**, v. a. (a - a), rive, afstryge, f. Er.
 Lovet af en Rist. Noale St. ogsaa
 ridsle eller sribble med en Stybs; lige-
 saa om Smertes i Lemmerne. Heraf
 Risping, f.
- Risping**, m. Set af Middeleste. Sdm.
rispa, v. n. (a - a), fise, fare med Gal-
 skab, yppe Støt og Uro. Zell.
- rispa**, v. a. (a - a), ridsle, tegne, afskibe.
 (Sf. rita). Heraf Risping, f.
- risso**, f. rettslo.
- Risstjerne** (ii), f. Halesjerne, Romet.
 B. Stift.
- Risvøering**, m. Indbygger af Risøen
 ved Trondhjem.
- Rist**, n. (paa Fisk), f. Reisk.
- Rist**, f. 1. en Rist, Jernrist. (Stelben).
Rist, f. 2. Brist, Fodblad. (G. N. rist).
 Hertil Ristblad, n. den forreste Deel
 af Bristen. Ristakrook, m. Krumningen
 paa Foden foran Ankterne.
- rista**, v. a. 1. (e - e), klare, aabne eller
 splitte med Kniven. G. N. rista. — riste
 Reimar: klare Remmer. riste upp: ops-
 klare, aabne; gjøre en Stykt, f. Er.
 i Gudens paa et Dyr som man vil staae.
 Hertil upprist, s: opstaaen, aabnet.
- rista**, v. a. 2. (e - e), ryste, bevæge stærkt.
 G. N. hrista. riste seg: ryste sig; afry-
 ste noget; ogsaa bave, skælve. riste vaa
 Hau'e: ryste Hovedet. — Particp: rist,
 rystet, omrystet. (Iste i figurlig Betyg-
 ning).
- rista**, adj. bestaflen med Hensyn til Bri-
 sten; om Stø og Støoler.
- Ristel**, m. Langjern i en Plov, et Slags
 Kniv under Plovaasen, bestemt til at
 klare Juren ovenfra eller aabne samme
 for Ploven. Voss, Valbers, Hebemær-
 ken, Drk. Helg. (Andre St. Skere).
- Risestrik**, f. Risle som sættes imellem Rø-
 sten og Dverlæberet paa Stø, naar man
 sjer eller stikker dem.
- risthøg**, adj. høit eller tøl i Bristen, om
 Fødder. Ogsaa stolt, trodsig, hæbdst.
 Nordre Berg.
- Risting**, f. Rysstelse; ogs. Skæden, Bø-
 ven.
- ristlaag**, adj. lav i Bristen; ogsaa trang,
 om Stø eller Støoler.
- rita** (aab. i), v. n. (a - a), 1) ridsle;
 strege, gjøre Streger eller Figurer; og-
 saa stribe; dog især om slet Skrift.
 Han heve rita ut beile Papir'e. Nor-
 dre Berg. Zell. (Sv. rita, tegne. G.
 N. rita, stribe). — 2) i Talemaaden
 „rite upp“: opregne, anføre i en Rab
 eller Række. Sdm. Han rita upp so
 mange, at de va ingen Ende paa. Sf.
 Reisk.
- Riring** (aab. i), f. Ridsning; daarlig
 Skrift. — Uppriting: Opregne.
- ritla**, v. n. vankle, skaffe om. Voss.
- ritt**, f. rett. — rittno, f. rettno.
- Riv** (aab. i), m. Bom eller Valse i en
 Bæverhol. Store-Riven: Gaarvøm-
 men. Lille-Riven: Bævervømmen (boer-
 paa det vævede Tøt sprukket). B. Stift.

- Førekommer ogs. i Formen **Rævi** (Inbr.) og **Ræv**, aab. s (Tæll.); ellers **Rull** (Sogn og fl.). Jsl. rifr. — **Riv** betyder i Nordre Berg. ogsaa den Model, hvorpaa Maskerne i et Garn knyttes; ellers kaldet: **Ribe**.
- Riv** (aab. i), n. 1. 1) **Rivning**, **Riven**. **Riv** a **Silt**: **Riven** og **Silben**; **Arbejder** som angribe Kroppen og **Ånderne**. — 2) **Smerter**, der yttre sig ligesom en **Rivning**; især **Bugorid**, **Waspine**. (Sv. ref). „**Riv** a **Kensl**“: **Fornemmelser** som ligne en **Riven** og **Sikken**. — 3) en **Rift**, en **Revne**. **Sjældnere**.
- Riv** (aab. i), n. 2. **Ribben**, **Slibebeen**. (**Siberis**). G. N. rif. Sv. ref. — **Beslægtet**: **Ribba**. Jf. **Rim**, **Rime**, **Rabb**.
- Riv** (aab. i), n. 3. en lang **Bante** eller **Grundting** i **Søen**; et **Rev**. G. N. rif. **ri** a (**ri**), v. a. (**ri**’); **reiv**; **ri**ve, aab. i), 1) **ri**ve, **slibe** i **Stykker**; ogsaa **ribse**, **kradse**, f. **Er**. paa **Huden**. G. N. **ri**sa. 2) **føre** **afsted** i en **Fast**, **rykke**, **trække** med sig. **ri**ve **ned**: **komme** til noget **sa** at det **falder** **ned**. 3) v. n. om **Smerter**, som **fare** **pludselig** **igjennem** **lemmerne**. **D**æ **ri**v i **Armom**: **det** **smerter** i **Armen** (ligesom **ved** en **Rivning**). Jf. **Riv**. — **Entelte** **Talemaader**. **ri**ve **ihop**: **røre** **sammen**, **forvikle**. **ri**ve **stab**: **valte** noget **overende**. (N. **Berg**.) **ri**ve **ti** **seg**: **sluge**, **æde** med **Grædig**hed. — **ri**ve **veg** (**vel**): **rykke** **dort**. **ri**ve **fundt**: **sønderri**ve. **ri**ve **ett** **Sus**: **nedri**ve et **Huus**. **ri**ve **Kjæsten**: **stjende** eller **fraale** **meget**. (**Fragteligt**). **D**æ **ri**’v **ti**: **det** **klarer** **op**, **Styernerne** **afspred** sig **libt**. **D**æ **ri**v **av**: **det** **gaar** **an**, **man** **laaer** sig **igjennem**. (**Er**. **Stift**).
- Riva** (**H**), f. en **Rive**, især **til** at **rage** **S** med. Jf. **Harle** og **Krasse**. (Jsl. **hrifa**). **Hertil** **Rivehov**’, el. **Rivehaud**, n. **Rivehov**ed. **Rivetind**, m. **Land** i en **Rive**.
- Riva** (aab. i), f. 1) **Rift**, **Revne**; ogsaa en **smal** **Åbning**, f. **Er**. imellem **Sjelene** i en **Bag**. Ogsaa kaldet **Rivja**. — 2) et **Slags** **Åbstat**, som sædvanlig **angriber** **Børnene** i den **spædste** **Ålder**. **Han** a **laa**’e **’ta** **Rivenne**. **B**. **Stift**.
- rivande**, adj. 1) **ri**vende. 2) **som** **man** **kan** **ri**ve eller **sa**e i **Stykker**.
- Rivar**, m. en **haard**for **Arbejder**; ogsaa **En** **som** er **uvar**som **med** sine **klæder**.
- ri**vast, v. n. (**ri**vst, **reiv**st, **ri**vst), **br**ydes, **ryk**tes **med** **hinanden**, **kæmpe** for **Sy**g. **B**. **Stift**. **Ellers** **drag**st og **ta**stst.
- ri**ven (aab. i), part. **reven**; **splittet**; **for**libt. (**Åbstat**es ogsaa **reven** og **ræven**). G. N. **ri**van.
- Rivenavar**, m. en **liben** **Rover**, **hvormed** **man** **borer** **Gul** **til** **sm**aa **Træ**nagler, f. **Er**. **Rivetander**.
- Rivning**, f. **Rivning**, **Silben**; **Dortryk** **lelse**. I **Betydning** af **Brydning** eller **Kamp**leg **liges** ogsaa **Rivsting**. **Ellers** **Rivstemne** og **Rivskap**.
- Rivja** (aab. i), f. **Revne**, **Sprække**; **Åbning** i en **Bag**. **Ål**beels i **Berg**. **Stift**.
- ri**vna (aab. i), v. n. (a - a), **rev**ne, **sprække**. **He**der **mest** **alm**. **rim**na (**rem**ne), og **nogle** **Steder** **ri**bn. G. N. **ri**na. — **rim**ne **sun**d’e: **sprække** **sønder**.
- Rivna**, f. en **Revne**. (**Kun** om **noget** **som** er **rev**net, **altsaa** **til**beels **for**skjelligt **fra** **Riva** og **Rivja**). **Ly**der **ellers** **som** **Rimna** (**Rem**ne) og **til**beels **Ribna**.
- ri**-voksen, f. **ri**vaksen.
- Rivol**, el. **Reval**, m. **Rap**rifolium (et **Tr**æ). **Jæ**d. — G. **Ring**vid.
- ri**vssuf (aab. i), adj. **me**get **kamp**lysten, **som** **altid** **vil** **br**ydes. **S**dm. og **fl**.
- Rivstemna**, f. **Brydning**, **Kamp**leg. **Nordre** **Berg**.
- ri**vut (aab. i), adj. **fuld** af **Rev**ner. **Ellers**: **ri**vette, **rev**aat, **ræ**vat.
- Rjæ**, m. **Rør**stør, **opsat** **til** **Lørring**. (**Sogn**, **Nalb**). G. **R**aa.
- rjaala**, v. n. **ga**ae **sag**te, især om **gamle** **Folk**. **S**dm. — Jf. **re**lla, **rat**la.
- rjo**(b)a, v. a. (**ry**d; **ra**ud; **ro**de, aab. o), **sm**øre, **str**yge, **bes**møre. **Søndre** **Berg**. i **Formen**: **rjoa** (**ry**, **rau**). I **S**dm. **rjode** (aab. o) og **til**beels **rjæ**, **men** **bruges** **sjelden** og **har** **da** **sæd**vanlig **svag** **Flexion** (a - a). G. N. **rjoda** (**ry**d, **rau**d). — **Rjo**’**le**ffe (**Rjølø**ffe), **Le**ffer **med** **blante** **Stri**ker og **Fig**urer, **som** **dannes** **der**ved **at** de **over**stryyes **med** en **vaad** **Kva**st **under** **B**agningen. **En** **sa**adan **Kva**st **he**der **Rjo**’**vi**sp, m. og **Rjo**’**vi**ppe, f.
- Rjo**(b)ing, **Rjød**ing, f. **O**verstryying.
- Rjome** (oo), m. **Flø**de; især af **tyl** **Mæll**. **Alm**. i **for**skjellig **Form**, **nemlig** **Rjome** (**Sogn**, **Nbl**. **Har**d. **Sat**.), **Rjome**, aab. o (**Nordre** **Berg**.), **Rjyme** (**Hel**g.), **Rjome** (**Jæ**d. **Åg**. **Tæll**.), **Rjume** og **Rjume** (**Gul**bb.), **Rjome** og **Rjome** (**mest** **ved** **Byerne**). G. N. **rjomi**. Jf. **Flø**yte og **Flø**. — **Hertil**: **Rjome**graut, m. **Flø**degrø. **Rjome**kolla, f. et **Fad** **Lyt**mask **med** **Flø**den **paa**. **Rjome**kyr,

(aab. y), n. den sebeste Mælk i Karret, nærmest under Fløden.

rjona, v. n. (a - a), nøle, tøve, blive seent færdig. Sdm. og fl. — rjon' uppe um Røelba: gaae og føyle med ubetydelige Ting indtil langt ud paa Matten.

Rjoning, f. Nølen, Langsomhed, Udhylling af Tiden.

Rjot (oo), m. 1) Knurriff. Nordre Berg. dog sædvanlig i Formen Rjot (aab. ø). S. Rinald. 2) en vranten Person, en Knurrepotte. Af rjota.

Rjota, f. en aaden Plads i en Stov, et Mellemrum; ogsaa Grøvnng, Grøspjet. Sbl. (Jf. S. R. rjodr). Ellers Glenna.

rjota, v. n. (ryt'; raut; rote, aab. o), 1) falde, glide ud, styrte. Setersdalen (i Formen rjote). De raut av Slea: det faldt ud af Slæden. Han raut i Mna: han styrtede i Elven. S. R. hrjota. — 2) knurre, brumme, grynte. Mere alm. Dgaa: muffle, knurre eller flende for noget. (Foragteligt). — 3) snørke i Sønnen. I denne Betydning er det mest udbredt og næsten almindeligt, dog med forskellig Form i Infinitivet, nemlig: rjota (S. Berg.). rjote (Nbg. Tell.), rjøre, aab. ø (N. Berg.), rote (Gbr.), roda (Fæb.), ryte (Tr. Stift). S. R. hrjota. — Sproget synes desuden at forudsætte et andet „rjota“ med Betydning revne eller løsne, hvoraf roten og røya.

Rjoting, f. Knurren; Snorken.

rjuka, v. n. (ryt'; raut; røfje, aab. o), 1) ryge, give Røg eller Damp. Hebder rjuka (i Sogn og S. Berg.), rjuke (Tell. Gbr.), rjøke (N. Berg. og fl.), og ellers ruke, røke og ryke. S. R. rjuka. Jf. Røyt og røykja. — 2) drive, syge, kastes i Luften; om Land, Sne, Støv og beslutte. Hertil Talemaaden: „eit rjuande Ber“, om en stærk Storm. Ellers Rof og Rofver. — 3) falde, styrte. Han raut hurt-i Beggen: han faldt imod Beggen. (B. Stift). rjøke stad: falde overende. (Sdm.). Dgaa tabe, give tabt, blive overvædet. (Meget brugeligt sønderjælds). De bli' 'je lengje for han ryl': han kommer ikke til at holde sig længe. De ryl upp: det bliver for let. — Jf. Talemaaden: „rjuke 'ti“: styrte sig over, tage pludselig fat paa. „rjuke ihop“: gribe hinanden, komme i Kamp.

Rjukung, f. Rygen, Utskremning af Røg. **Rjupa**, f. Rype (Fugl). *Lagopus subalpina*. Noget Steder Rype og Rype.

S. R. rjupa. Hertil: Rjupesjør, f. Rypefløder. Rjupeslyttar, m. Rypejager. Rjupesleik, f. Rypestog.

Rjupæber, n. Rypeber (Arbutus alpina). Tell. Sdm. og fl.

rjø, og rjøde, at smøre; f. rjoda.

rjøke, ryge, drive; f. rjuka.

Rjøl (aab. ø), m. en Stribe paa Huden med Hævelse eller Udslet. Sdm. — J. Drl. bruges Ryl i en lignende Betydning.

rjølet(te), adj. ujævn, om Huden, fuld af Striber med Hævelse.

Rjome, f. Rjome. Rjot, f. Rjot.

rjøre, brumme, snørke; f. rjote.

Ro, f. 1. Rø, Stillehed, Hvile. Han hev ikke Ro paa seg: han kan ikke være rolig, der er noget som driver ham.

Ro, f. 2. Stang, Stage, smalt Træ. Indr. (S. R. rå). Jf. Raa, Reie, Rele, Raate, Røbe. — Hertil Ro-lengd, f. en enkelt Længde af Stanger i Gærder eller Hæster, et enkelt Led eller Afsmid. (S Sdm. Trøbligb).

Ro, f. 3. 1) en liden Jernplade med et Hul i Midten, hvori Spidlen af et Søm klindes fast. R. og Tr. Stift (S. R. rø). 2) Kruusning paa Eggen af Knive og beslutte, frembragt ved en stærk Slibning. Sdm. Drl. og fl. Heraf røllipa, v. a.

Ro, f. 4. Braa, Hjorne; f. Raa.

Ro, m. Frø af Utrud i Kornet (= Melde). Sogn. — Hertil Ro-trog (aab. ø), n. et Sold, hvori Kornet renses for saadant Frø.

ro, v. n. (r - dde), roe, med Arer. S. R. róa. Præs. hebder i Sdm. og flere Steder: røe (S. R. røe). Jf. rødd, Ror, Røbe. — „ro Fiske“: drive Fiske, være i Fiskeleierne paa den Tid, da de store Fiskeer foregaae, især efter Vaartorsten. Hebder ogsaa blot „ro“; f. Er. Han hev rott paa same Stad'a i mange Ar. Røar va da han røbde: i hvilket Fiskevar var han (Nordre Berg.). — ro seg upp: roe høiere mod Bunden for at kunne seile bedre. „ro seg upp-atte“: indtage sin forrige Plads, efter at have drevet for Bunden; indhente hvad man har tabt. „ro fram-paa“: støbe mod Landet eller mod et Skær, idet man roer.

roa, v. a. (a - a), stille, gjøre rolig, bringe til Ro; ogsaa søvdyse (nemlig et Barn). Gbr. Tr. Stift, og fl. „roa seg“: laae sig til Ro, forblive rolig paa et Sted. B. Stift.

roande, adj. som man kan roe paa. De blæs so paa Fior'a, at han æ' Rje. ro-

- ande. Betyder ogsaa: rønde (i Rod-sætning til seilende).
- Roar**, m. Roerstarl.
- Ro(s)**, f. Rab, Ræffe, Rinte. Sogn, Tæll. og fl. i Formen Ro (aab. o). G. R. rød. Ellers Rab. Jf. Strob.
- Rod** (aab. o), n. Skindet paa Fiske. Berg. og Lr. Stift. (Kogle St. Kær). G. R. rød. „Dæ 'he ana Ro' a Røggen“, siges om Fisk som er meget mager.
- roda** (aab. o), v. n. (a-a), ses rodt ud, vise sig i en rød Farve. Nordre Berg. Hepper ellers røve (Drt.) og røys, for rønda (Gbr.). Af raud. Dæ roda inn i Rjæsten: Munden stod aaben, sag at den saa ud som en rød Plet. (Edm.). Dæ so fullt 'ta Bær at bæ røve paa Mark'a: Marken ser ganske rød ud af de mange Bær. (Drt.). Jf. hvita, hvorta, blaa. — Ogsaa med et bestemt Subjekt, f. Ex. Sol'a roda ni Fjell'a: Solen giver et rødtligt Skin paa Fjeldtoppen.
- rodna**, v. n. smakte idelig, lade Munden løbe. Edm. (Jf. radna, ralla). G. R. rødd, Stemme.
- Rode** (aab. o), m. Rødme; Rødhed, f. Ex. i Styrene. B. Stift og fl. Røst i Formen Roe (aab. o), ogsaa Røe. Jf. Gbr. Røve. G. R. rodi.
- ro(d)en** (aab. o), part. af rjoda: smurt, bestroget. (Sjelden). G. R. rodinn.
- Rogge**, f. en tynd Hinde eller Hud; den fine Hud som dækker Rjødet indvendigt i Dyrene; Hær i Fiskenes Bug. Edm. Naakke egentlig Rødga.
- rogja** el. røja (oo), v. n. bese, nøle, ikke blive færdig. Bøfs og fl. i Berg. Stift.
- Rogn** (aab. o), f. Rogn i Fisk (Ravn), Fiskenes Hg. Udtales mest alm. Røgn. G. R. hrogn. — Heraf Røgna.
- Rogn**, m. Røn, Rønnetre (Sorbus). Røst alm. Røgn; men hedder ogsaa Røun (Sogn, Nbl. Jæb. Rbg.) og Røund (Hærb.). G. R. reynir. — Hertil Røgneblom, m. Rønneblomster. Røgnebrum, n. friske Rønnebløster. Røgnebær, n. Rønnebær. Røgneløve, n. Rønnebløst. Røgnerenning, n. opspirende Røn; Skud, Spire. Røgnerosa, f. Rønneblomst.
- Rognfisk**, m. Fisk som har Rogn (Hg).
- Rognfiskfa**, f. Klumpfisk, Bugfuger (Cyclopterus Lumpus). Nordre Berg. og fl. Udtales ogsaa Røgnfiske. Ved Støvanger derimod: Rognfjølfa. (Jsl. hrognkelsi).
- Rok** (aab. o), n. 1. Røgen, Drev; stærk Storm paa Sien. — Sjerol: det at Vandet driver i Luften. G. R. rok.
- Rok** (aab. o), n. 2. Topmaal, Løp som siges op over Bræderne af et Kær. Tæll. (Jf. Øst. bruges „Røva“ i samme Betydning).
- roka** (aab. o), v. a. topmaale, lægge Løp paa Karret. Tæll. G. R. hroka. I svenske Dial. råka. — Hertil roka, adj. toppet, topmaal.
- Roke** (aab. o), i Talemaaderne: „ette Roke“, og „fyr Roke“, o: efter Rab, i uafbrudt Drden, saaledes at intet bliver forbigaaet. Edm. (Ellers: et Rø, andfærs, fortsaart). Forudsætter et gammelt Røka el. Røka.
- Rokflaga**, f. Stormbyge, hvorefter Vandet drives op i Luften. B. Stift.
- rokjen** (aab. o), part. (af rjula), svret, overvunden, som har givet tabt.
- rokjen** (aab. o), part. (af rela), 1) brenn; f. Ex. om en Daa: avroffen. (Ellers reffen). — 2) erfaren, berøst, som har vantet om paa forskellige Steder. Nordre Berg.
- Rokk**, m. Rok, Spinderol. Hertil Rokk-hovu' (aab. o), el. Rokkhaud, n. Rokkehovet. Rokkflag, n. en vis Portion af Uld eller Linn, som visses om Rokkepørdet før at spindes. Rokkesnor, f. den Snor som trækker Lønen i en Rok.
- rokk** og **rokkje**, see rekka.
- Rokmaal** (aab. o), n. Rømaal. G. Rok.
- Roko**, f. Stovl; f. Røka.
- Rokver** (ee), n. stærk Storm, som bringer Vand og Sne til, at drive. B. Stift. G. R. rokviðri.
- voleg**, adj. vilig, stille. Heraf Røseheit, f. — rolege (role'), adv. viligt, i Rø.
- Ko-lei(d)**, f. Vandvei, Stykke som man reiser tilvands. Tæll. og fl. (Egentlig Røleib). Paa Hedemarken hedder det: Røflei'.
- Ko-lengd**, f. Stanglengde; f. Rø.
- rolla** (rodla), smakte. Lister (f. ralla).
- Rom** (oo), n. 1) Rum, tilstrækkelig Plads. Bruges ogsaa i Formen: Rum, i Sogn, Nbl. Gbr. og fl. (G. R. røm). — 2) Sted; Tilholdssted. Meget brugt i Lr. Stift. Paa sama Rom'e; paa samme Sted. koma paa Rom'e: komme til det bestemte Sted. — Ogsaa Stilling, Biltkaar. saa seg eit godt Rom: komme i en helbig Stilling. — Skulde egentlig hedde Rum (uu); f. Ang. røm; G. L. rümi. Det afledede Verbum hedder dels røme, dels ryme.
- rom** (oo), adj. rummelig, vid, bred. Røse Støder rum. G. R. rümr. I romake

Rag; vel rummeligt, en liden Smule før vdt.

rombygt, adj. rummeligt bygget, langt imellem Husene.

Romegavn (for gavn), n. Midten af et Garn eller Bob, næmlig imellem den øverste og nederste Kant; det som er midt imellem Flaen (Kavlens) og Grundkanten. Sbl.

Romegras, n. Beendbræt (Nærløstimm Ossifragom). Jæv. Del egentlig Romegras, paa Grund af Blomsternes gule Farve.

romjella, adj. rummeligt imellem Hjeldene; bredt, åbent, om et Dalsføre.

romfrækt, adj. stor, bred, som behøver meget Rum. Sdm. Rff. Nbl. I Sogn hedder det romfrækjen og rumfrækjen. Andre Stedet romstor.

Romhelg, f. og Romhelgredag, m. en Dag som forbum har været Helligdag og som nu sædvanlig kun anvendes til enkelte lette Arbejder og Smaafæstler i Huset. Nbl. Rdm. og fl. Ellers kaldet Halshelg, Prillebag, Lappardag. S. N. rúmheilagr dægr þemærktir Sognebag. (Lovene I, 251).

romhøndt, adj. rúndhaandt, gavmlig; oglaa lbt øbsl.

Romleikje, m. Bilde, Rummelighed. Oftere Romd.

romlændt, adj. rummeligt, frit for Bakker, Klipper eller Krat.

Romloysa, f. Mangel paa Rum.

Romleikje (aab. s), n. ubuelig Ting eller Person, noget som er allesteds tilsværs. Nordre Berg.

romsa (seg), v. a. (a-a), røre sig, vende sig lbt man ligger; ogsaa vaagne og rette sig. B. Stiff.

romsja, adj. rummeligt, om et Farvand; frit for Skær eller fremstikkende Landtanger.

romskinna, adj. løstkindet, hvis Hud kan trækkes ud i Følde eller Rynker.

romsløg, adj. om Eng som er rummelig til at slaae, frit for Steen og Krat. Nordre Berg. Undertiden oglaa: romslør.

romstor, adj. stor, som behøver stort Rum. Tr. Stiff, Tell. og fl. — Jf. romfrækt.

romt, adv. rummeligt; ogsaa rigeligt, ikke knapt. J. Tr. romt fem Aine: velmaakt fem Aen og hellere mere end mindre. B. Stiff.

romus, adj. gavmlig, rúndhaandt; ogsaa øbsl. Tilbeels i Tr. Stiff. I Sdm. hedder det romusen (aab. u); paa Selg. romusl. Hvis Oprindelse.

romvoren, adj. noget vid eller rummelig.

rona, høre; see rana.

Rone (oo), m. Orne, Han-Svina. Sbl. Jæv. Måndal. I Hall. og Vald. hedder det Rone. (Ellers Galt). S. R. runi (et af Svinets Navne i Salsba).

Ronefall, f. Ronefall.

ronnen, part. (af reenna), runden, øvrunden; ogsaa udslødt; smeltet. I Sdr. og Tr. Stiff tilbeels: runnen.

Rover (ee), f. Kungver.

Rop (oo), n. Raab. (Sv. rop.

ropa (oo), v. n. og a. (a-a; og a-te), 1) raabe, tale meget høit. S. N. hrøpa. — 2) v. a. kalde, tilraabe En. Galt ut aa rope det inn: gaa hen og kald dem ind.

ropa (aab. o), v. n. røde. (Voss og fl.). Ellers rapa, garpa, gurpa. S. N. ropa.

Ropadda, f. Ropetroll.

Ropar, m. 1) en Raaber; Straaler. 2) et Slags Ugler, bekenbte af deres beskedige Skrig; ogsaa et Spøgelse, det samme som Galt og Urbur. Sbr.

Roping, f. Raaben, Straal.

Ror, m. 1) Roen, det at man roer. Hedder paa enkelte Steder Ro, for Rob, egentlig Robr. S. N. rødr. Jf. Røde. — 2) Fiskeriet; her Baarfiske, Lorfeskiferie. Dei va i Ror'a: de vare ude i Fiskeriet. — 3) Dørfartøhed i en Flo; Førgesked. Drk. — Ellers bruges „Ror“ oglaa om Roer paa Fartøer, medens dog det almindelige norske Navn er: Styre. Samme Betydning som ved „Røde“ forudsættes i „Seksoring“.

Roramant, n. den Afstand fra Land, som man sædvanlig holder sig i, naar man roer langs Strandbredden; et Steentast fra Land. Sdm.

Rorbu(b), f. Fiskeribod, Havs tabrettet for Søfolk i et Fiskeær. Nordland.

Rorfolk, n. Fiskere, som samle sig ved Rysterne i Fisketiden; ogsaa Folk som ledes til Fiskeriet. Oftere Rofsfolk; saaledes ogs. Rofskar og Rofsmand.

Rortid, f. Fisketid, Baarfiske.

Ros (aab. s), f. 1) Ribse, Stribe i Gulden. Tell. I Nordre Berg. Rose (aab. o). Jf. Røtrose, Blodrose. — 2) en stor Fure eller Rist i Jorden, hvor fremkommen ved Steenstøb. Sbl. Jæv. (Tilbeels ubtalt Ros).

Ros (oo), f. Rosen (en Eygdom); i Serdeleshed om en stor Natved og Omhed i Legemet, tilbeels en Følge af Forkjølelse. (Berg. Stiff). Ellers om Hævelse i Saar. „Da sette seg Ros ti“, o: der kom Hævelse i. Ogsaa om

et Slags Saar, som ere vanskelige at lege (Røse-saar); ellers tilveels kaldet Suurbeen. „Ein Rosfor“: en Fod med et saadant Saar.

Ros (os), n. og f. Røse, Røse.

Ros (aab. o), n. Skål; see Rus.

Rosa (os), f. 1) Røse, Haverosse. 2) Klungr. Røse Steber Ros. — 2) Blomst, i Almindelighed. Nordre Berg. 3) Røse. 4) Saalebes Røse, Høggelrøse, Eplerose o. f. v. — 3) Blommer, Strater, Figurer som ligne Blomster eller Løvværk; ogsaa om Tegninger i Byger, Udførelinger i Træ o. f. v. Nordre Berg. og fl.

Rosa (aab. o), f. en Stormbyge, et stærkt Bindskod. Nordensfjelds; ogsaa i Sbl. og fl. 2) Rbl. hedder det „Rosa“. Hertil Røse-vev, n. Bind som falder i stærke Byger. (Sbl. røsi, urøsligt Veir).

rosa (aab. o), v. a. (a-a), ribse, fradse, saare lbt. Sbl. f. Røse.

rosa (os), v. a. 1. (a-a), sætte Blommer eller Strater paa, smykke, tegne med Figurer.

rosa (os), v. a. 2. (a-a; og a-te), rose, omtale med Røse. G. N. hrøsa. Han rosa 'se Leik' en: han roser ikke den Leg, han har nok ingen Fornøielse deraf.

rosa (os), adj. blommet, prydet med Figurer. Hertil røse-rosa, bløse-rosa o. f. v.

rosande, adj. værdt at rose.

rosat, f. rosat. Røse-vev, f. Rosa.

Ros-kæp, n. Hjørnekab. Gbr. og fl. ellers Røskæp og Røskæp, f.

ros-slippe, adj. ruslet i Eggen af stærk Slibning. See Rø.

rosnæm, adj. om: En som let angribes af Røsen (Eggdom), eller i hvis Saar der strax kommer Høvelse. B. Stift.

Rosa, f. en Høppe. Tilveels i Rbl. (Sf. Røssa). ellers Røsa. G. N. hrøsa, n.

Ros-saar (os), n. et Slags langvarigt Saar med Høvelse. S. Røse.

Rossegauk, m. Hørssegøg, Bekkasin. Rbl. (S. Hømsregauk). G. N. hrøsa-gaukr.

Rosfolk (os), Fiskere; f. Røfolk.

Roslet, f. Rølet.

Rosløse (os), f. Høse, Betaling til en leiet Fisker i Løstestestieret. Egentlig Røse- eller Røsløse. S. Røse.

Rosmar (aab. o), m. Hømar. Røse Steber ogsaa Røsmar, dog synes begge Navne at være meget sjældne. Nordensfjelds.

Røst (aab. o), n. Løget paa et Høse, især den øverste og indvendige Deel af samme; ogsaa Løgets Reising eller Høide. Upp i Røst: oppe under Løget. Sbl. Hall. Bøstetub. Hedder paa andre Steber Røst. (Sogn, Vølders). — Heraf det nordensfjeldske Røst og Røstke, om den øverste Spids af Løsvæggen. Sf. Røst.

røsta, v. a. (a-a), sætte Løget paa; eller egentlig: bestemme Løgets Reising, anlægge Løget. Røse Steber røsta. G. N. røsta (Diplom. I, 352).

røsta, adj. bestaemt med Hensyn til Løgets Reising, om et Høse. Hertil løgrøsta, Røstøsta, Røstøsta.

røste, f. røsta og røsta.

Røst, m. Røst, den Deig eller Røse hvoraf Mlet udvirktes. Søndre Berg. og fl. 2) Sdm. hedder det Røst, f. — Hertil Røst-saa, m. det Røst hvort Mlet mænges til Deig. (Sdm. Røstesa).

røst (aab. o), adj. skrabet, oprøstet paa Huden. (S. Røsa).

røst (os), adj. blommet, fuld af Strater og Figurer. ellers røstet, røstet, røstet. Af Røst (os).

Røt (os), f. (Sf. Røst), 1) Røt; f. Er. paa Trær. G. N. røt. Fleertal ogsaa Røst'ar, Røst, Røst. (G. N. røst). — 2) Røstfrugt; især Røst, Røst, Røst. Søndensfjelds. — Fra Røst'enne: fra Røden af. Et lukt Røt i Røst: en Hem Bestaaende i Løsten, et langvarigt Uveir. (Sf. Røst og Røst). De hese lukt Røt slder Røt: det har ingenfombest Grund.

Røt (os), n. 1. Løget, den indvendige Deel af Løget i et Høse. Meget brugt i de Egne hvor det foransatte „Røst“ mangler, nemlig i Berg. Stift, Stav. Amt og Rbg. (Sf. Røstova). Underdelt ogsaa om en vis Mængde af Røst eller Røst, som er opbaugt under Løget. (Røstrot, Røstrot). Hertil Røstbyte. — 2) Røst. Stift røstet Ordet Røt til Fyrresbølen, hvor man har det Røstrog: „De høre te henge i Røst'um Høsten, en te legge i Røst'a um Varen“, o: det er bedre at henge det under Løget end at lægge det i Røstbølen; man gjør bedre i at slagte Røden om Høsten end at lade den sulke isjel om Varen. — Ordet gienfindes kun i det gottske Røst, o: Løget.

Røt (os), n. 2. Røden, Graving, Arbejde i Jord og Smuds; ogsaa S-

leries Korden, Ureenligbed; ubestriben og saa Tummel, Uro, langvarig Trævlbed med ubetydelige Arbejder. **S. rota.**
Rot (aab. o), n. 1. Raadnæb, Forraadnæse. De Hem'e Rot i: det begynder at raadne, viser Tegnet til Forraadnæse. **S. R. rot.**
Rot (aab. o), n. 2. Knurren; Brummen; ogsaa Snorken. (Af rjota, raut). Hertil Kothol, n. Knurrepotte. (Foragtelligt).
Rota (aab. o), f. Læbessk (Labrus). **Nbl.** Sbl. (Elers Berggylta). **I Sbl.** og saa kalbet Gandarota.
Kota (oo), f. Røde, Afdeling; f. Er. paa en Vel. (Nyere Ord). Koremann, m. Rødeforsander. Koredæg, m. en oparbejdet Vel, Bygdevel. Meget brugt. i Rbg. og Rebenæs.
rota (oo), v. n. (a - a), 1) robe, røre eller grave; f. Er. i Jorden. rota upp: røre op, grumse, plumre. 2) søle, slukke, behandle sit Arbejde flødsløst, uden Retbed og Aenlighed. 3) hendirve Liden med Smaating, ruske og røre ved forskellige Ting uden at ubrette synberligt. Det rota so lenge fram ette Sveida: de gaar ber og søle til langt paa Matten. (**B. Stift**). Heraf Rot, n.
Rotabyte (oo), n. Skiftning, Deling af Kjøb og andre Fødevarer som hænge under Taget i en Rabbod. (**Jf. Rot, n. Kjøtrot**). **Sbl.** „giera Rotabyte“, gjøre en saadan Afstikelse i Huusholdningen.
rotall (rotalt), adj. ubehageligt, ureenligt; om et Arbejde.
rote (aab. o), f. rjota og roten.
roten (aab. o), adj. raadden, forraadnet. (**S. R. rotinn**). **Jf. Rot, n. og røya, v. a.** — Ogsaa om En som er meget boven. **B. Stift.** Hertil Kotas Kap; m. Dovenskab. **Nbl.**
Roreveg, Bygdevei; f. Rota.
rotfast, adj. rofast, indvoeret.
rothogga, v. a. hugge op med Roben.
Rotings (oo), f. Roben; Solerie; f. rota.
Rorkubbe, m. Røbskyffe af et Træ.
rotlaus, adj. som ikke har Rob.
rotna (aab. o), v. n. (a - a), raadne, forraadne. **S. R. rotna:** Mogle Steder ogsaa: løgne, blive løst; især om Haar. **Jf. røya.** — Heraf Rotning, f. Forraadnæse (= Rot, Røya).
Rotsmak (aab. o), m. Smag af Raadbed, f. Er. i gammel Frugt.
rotstor (oo), adj. stor, tyk i Roben.
Rotstova, f. Stue som ikke har Loft; Røgkue. **Nbl. Sbl.** Af Rot (oo), n. og Stova (aab. o).

Rott (aab. o), m. 1) Snube, Tryne paa Svinn. **Ort.** — 2) en fremkøende Mund. **Sdm.** „griere Rott“: flyde Læberne stærkt fremad.
Rotta, f. Rotte. „Soy-Rotta“ i **Nbl.** er det samme som Søymeis.
Rot-toer (aab. o), m. Lugt af Forraadnæse.
Rorvelta, f. et Træ som er oprevet med Roben; nemlig af Storm. **B. Stift.**
Ro-ull, f. Les-Uld. See Ru.
Rov (aab. o), n. 1. Rist, Nabning, et Punkt hvorfra man kan adskille eller sønderrive noget. Nordre Berg. De va snart te rive, naar ein bære fell Rov paa di. (**I Nbl.** siges Raaf). **I Ordet „Erov“** betyder det Afbrudelse, ligesom **S. R. rof,** af rjufa.
Rov (aab. o), n. 2. Lag paa et Huus. Meget brugt. i Nambalen; tilveels udtaalt Raav, som maaffee ogsaa er den rigtigste Form; see Røve. (**S. R. rjåfr**).
Rov (oo), n. Leoningering af en nedreven Bygning; især Røver af Taget. **Sbl.** „teffja ma Rov“: tælle med gammel Røver. (**Jf. hrof,** soag Bygning; rof, Ruiner).
Rova, f. 1. Hale, f. Er. paa Hundens Søndre Berg. **Rr. Stift.** Hall. Vald. (Elers Rumpa). — **S. R. røfa** synes at betyde Halebeen (= Rumpetangje). **Lovene I, 228.**
Rova, f. 2. Rot, Sydrot (= Rapa). Forekommer i **B. Stift,** men sjelden.
rova (aab. o), v. n. optage et stort Rum (= ruva, ryva). **Jeb.**
roven (aab. o), adj. 1) løs, let at afribe eller aflaae; især om Engen eller Græsset. **Sbl.** (Elers lausbeltt). **S. R. rofinn,** løs, afbrudt; af rjufa. — 2) porøs, utæt, fuld af smaa Huller eller Luftblærer; f. Er. om Jts. Tæll. — 3) Hørnet, opløst, som begynder at smelte; især om Fiskelever. **Sdm.** Heraf rovna.
Rovetroll, n. Rumpetube; Frøernes Unger i deres første Skikkelse. Søndre Berg. Elers kalbet Rumpetroll (mest alm.), Ropabba (**Nbl.**), Solopabba (**Jndr.**).
rovna (aab. o), v. n. (a - a), 1) opblæses, blive bulet eller porøs (roven). **Tæll.** — 2) Hørne, opløst, begynde at smelte (om Lever). **Sdm.**
Ru, f. Raab, fort og løs Uld paa Faarene. **B. Stift.** (**I Tæll. Ro-ull**). **Jel. rú, n.** Hertil Ru-sloffe, m. en Uden Løt af saadan Uld. Ru-garn (ga'n), n. Traad og Løt af Løsulb. Ligesaa Ru-traad, m.
Ru, m. Størpe; f. Rur.

- rua**, v. a. plukke Røselben af Faarene. Om et andet rua see ruva.
- rubba**, v. a. affjælle Fisk. Nbl.
- rubben**, adj. ru, knudret, ujævn; om Traad og Løi. Nordre Berg.
- Rubbhevel**, m. Strubbhevel (Stav. Amt).
- rudd**, part. (af rubsa), ruddet; jævnet. Nogle Steder rydd. G. N. ruddr.
- Rødning**, f. Rydning af udrykt Jord.
- Rødningstret**, m. Rødningstret.
- Rue**, f. Ruga. Rusloffe, f. Ru.
- Rug** (aab. u), m. Rug. Udtales forskjel- ligt, deels Rug, deels Rog og Ro. — **Rugvær**, m. Rugvær. **Rugløst**, m. see Pest. **Rugmjøl**, n. Ruameel.
- Ruga**, f. Klump; især af Staru, f. Er. **Ruruga**: Rofase. Nordre Berg. 3 Ebn. og Ndm. hedder det Rue. 3 Tell. Rye (Rogse). 3 fvenste Dial. ruka. G. N. hruga, Dynge.
- Rugde**, f. Holt-Sneppe (*Scolopax rusticola*). Ag. Stift. Ellers Blomrukka og flere.
- Rugg**, m. en stor og fylols Karl. Eogn og fl. Gaalebes ogsaa Rugga, f. om et Rotindsoll.
- rugga**, v. n. (a - a), 1) røffe, vasse, faae usikkert (f. Er. om et Vord); ogsaa gynge, svæve, vugge sig, som paa Bølger. Alm. og meget brugt. — 2) spadserer, gaar sagte, lakke afsted (egentl. med en vuggende Bevægelse). Hall. Valbers og flere Steder i Ag. Stift.
- rugga**, v. a. (a - a), 1) vugge, gynge et Barn i Buggen. Lemmelt alm. (Nogle St. vugga). Isl. rugga. „rugga te Sömn“: vugge et Barn i Søvn. — 2) røffe, bevæge, røre af og til. De var saa tungt at 'en kunn' inte rugga de. (Hedemarken). Naa 'he rugga Vore': vogt sig at du ikke ryster Vordet. So rugga godt Varna i Dag; Havbølgen vugger ret lystigt idag. (B. Stift).
- ruggalt**, adj. n. vakkende, gynnende. (Ejelden).
- Ruggerom**, n. Rum til at vugge i.
- Rugging**, f. vuggende Bevægelse.
- Rugl**, n. Ballen, Rystelse; ogsaa om en svagere Bølgegang.
- rugla**, v. n. vasse, røstes; ogsaa gynge op og ned paa Bølgerne. B. Stift.
- Ruka**, f. 1) en Dynge, især af Hø. Gbr. (= Røffe, Ruga). — 2) Hø, Mængde, Masse. Mere alm. Heite Ruka: det hele Slæng. 3f. Ruga.
- Rukka**, f. Rynke, Fold; f. Er. paa Klæder. „Rukke i Rukke“: den ene Rynke ovenpaa den anden. „Mota Rukke paa Skallen“: rynke Panden. — G. N. brukka. 3f. Strukka.
- rukka**, adj. rynket. Mest i Sammensætning som storrukka, smarrukka.
- ruffast**, v. n. blive rynket.
- Ruffesaum**, m. Som med Rynker.
- ruffat** (ruffette), ad. rynket, fuld af Rynker. ruffet i Etaka: rynket i Panden.
- Rull**, n: Rullen, Lyd i Halsen af bekværligt Andebrat. Ebn. og fl.
- rulla**, v. n. (a - a), 1) brænde med en svag susende Lyd; især om Brænde som ere næsten udbændte. Gbr. Ebn. — 2) om en rullende Lyd i Halsen, nemlig i Sygdom eller stærk Hæbed. De rulla i Hals'a. Ebn. Nogle Stedet hurlla.
- Rulling**, f. Lyd af noget som brænder svagt.
- Rukka**, f. Fortælling, især fabelagtig eller æventyrlig. Ebl. (= Regla).
- Ruku**, Ebn.; f. Ruka.
- Rull**, m. 1) en Vasse, en rund Stof, stiftet til at ombreves. Alm. 3 Særbeledet: a) et Slags brede Hul eller Lridser. b) Bagerhøt (Kjæve) med Lærsturer. (N. Berg.). c) en Tømle. (Ag. Stift). **Merrull**. — 2) Noget som er sammenrullet; en Stud, Rulle, f. Er. Tobaksrulle. — 3) en tyk og flodset Person; ogs. En som gaar usikkert og falder ofte; især om Børn.
- Rulla**, f. 1) Rulle, Presse til at rulle Klæder med. 2) Rulle, Riste, Mandtalsbog (egentlig et sammenrullet Papir). 3) en stor Steenhob (= Røys). Jæb.
- rulla**, v. n. (a - a), rulle, trille, vælte. Ogsaa falde rnsfuld. styrte ned. Vest han gjætt so rulla'n. 3 Rbg. ogsaa ralla. 3f. trilla, trulla, lanta.
- rulla**, v. a. (a - a), 1) rulle, vælte noget f. Er. en Lænde. rulla seg: vælte sig, sætte sig i en rullende Bevægelse. — 2) sammenrulle, lægge sammen i en Rulle. „rulla iboy ein Bør“. — 3) bearbejde med Ruller eller Valser. „rulle Klæde“: mangle, presse Klæder i en Rulle. „rulle Mtr'en“: tromle en Ager. (Ag. Stift).
- Rullegogn**, f. Manglestol, Bred til at rulle Klæder med. Nordre Berg. Bruges ogsaa i Formen Rullagang.
- Rullekniv**, m. Saffelkniv.
- rullen**, adj. rundagtig, som lettelig ruller bort; ogsaa flodset, som let falder.
- Rullestokk**, m. Manglestol, Rulletra.
- Oftere Rull**, m.
- Rulling**, f. Rullen, Væltning.
- Rum**, f. Rom. Nume, f. Rjome.
- Rump**, m. Bagdeel, Sæde (Voder). Brugt i Nordre Berg. især i Lillate til Børn.

(Jsl. rump). **Rumpf** mindst anslødeligt end „Raus“. Jf. *Sete*.
Rumpa, f. Hale. (Sv. rumpa). Alm. og meget brugt. (Iser hvor Ordet Rova ikke bruges). — Af Benævnelserne paa en Hale er „Rumpe“ det mest omsatte, da de øvrige ere mere indskrænkede til at betegne en enkelt Form eller Stikelse. Saaledes bruges i B. Stift „Hale“ kun om Hestenes Haler (nemlig de mest langhaarede); derimod „Spæl“ om Faarets og Gjedens (de korteste), „Bele“ om Fuglens, og „Spor“ om Hestens Hale. Bagstriben paa enkelte Insekter hedder „Stert“.
Rumpefur, m. Duff i Enden af Halen.
Rumpevangje, m. Haleben, den Forlængelse af Rygraden, som gaar ud i Halen. Kaldes ogsaa **Rumpebein**, n. og paa nogle Steder **Rumpestuel** (aab. u), m.
Rumpevold, n. f. Rovetroll.
rump, v. a. rulle, flytte, bringe ud af sin Stilling. De gør sig/baa um den *Sten'en* so' oftaa vert'e rump. (N. Berg.).
Run (aab. u), n. 1) en fremstyrrende Masse; især af Jis eller andre Ting som Elvene føre med sig. Nordre Berg. (Hjelden). Jf. *rynja*, *runa* og *Rune*. — 2) Brag, Larm af noget som styrter ned. — 3) Inbr. Kyn (Kon).
runa (aab. u), v. n. (a - a), 1) bryde løs; om Isten i Elvene, naar den bræktes og flyder bort. Sjældent Ord. I Indveien hedder det *raana*, og skal ogsaa findes i Formen *rana*. — 2) brage, buldre, som naar en stor Masse styrter frem. Sdm. Jf. *rynja*.
runa (ua), v. n. (a - a), hert, gjøre noget ved Trolldom; især om at spaae; ogsaa læge ved visse Ord eller Ceremonier. Inbr. og fl. Hedder ogsaa *runa*, aab. u (Helg.) og *rona* (Drk. Obr.). I de sydlige Egne siges *fesse*, *putra*, *paatre*. — Jf. *Forerona* (Forvarsel).
rund, adj. rund, trind.
rund, part. (af *rynja*), nedstyrtet. Hedder paa flere Steder *rynd* (aab. y). Der til **Rundefonn** (*Ryndefonn*), n. Korn som bryses ud af Kornbaanene før end de blive tørkede. B. Stift.
runda, v. a. afrunde, gjøre rundt. Hedder oftere *rundera* og *rundela*.
Rundfist, m. Fist som tørres heel, uden at blive skæftet.
Rundkast, n. Luftspring, Ombretning i Luften.
rundleitt, adj. rundbladen, som har et rundagtigt Ansigt. Alm.

Rundsto, m. pl. heeltaarne Sto, med bredt Overleddet. Søndre Berg.
rundskoren (aab. o), adj. rundskaaren. rundt, adv. rundt, i en Kreds.
Rundtimbr (*Rundetimber*), n. Lømmer som er tændt paa Elverne og ikke fladbugget. (3 Bygninger).
Rune (aab. u), f. et gammelt forslidt Klædningsstykke. Sdm.
Rune (aab. u), m. 1. (af *rynja*), 1) Nedstyrtning; noget som er gledet ud eller styrtet ned. Findes i Formen *Raana* i Drk. og betegner især nedstyrtet Jord og Sand i Elvebækkene. — 2) en stor Hob, Mængde, fremkommende Masse. Sdm. „Ein heil'e Rune ma Kryster“. Jf. *Brote*, *Base*, *Velta*.
Rune (aab. u), m. 2. (af *renna*), en Duff, en Klunge af smaa Trær. Sogn. (Jf. *Runn*). I Drk. findes *Raana* i Betydningen: Sptre, Skud, ungt Træ (= *Renning*). I Afledningen maa det jævnføres med *Brune* (af *brenna*) og *Spune* (af *spinna*), hvilke ogsaa gaar over til *Brana* og *Spaana*.
Runebofstav, m. *Rune*, *Runebofstav*. (Udtales oftest med aab. u). G. N. rúnir.
Runekall, m. Spaamand; Heremester. Helg. Inbr. I Drk. og Obr. *Ronekall*. Ellers *Fessekall*, *Putrekall*. — Saateles ogsaa *Runekjering*, f. Spaatvinde; Her. I Drk. og Obr. *Ronekjering*.
Runemæl, m. Sandballe, Elveballe af løs og nedstyrtet Sand, uden Græs-vært. Drk. i Formen *Raanaemæl*.
Runespegjel (-*speil*), m. Herespæl, et Spæl hvort man foregiver at see ubehendte Ting, f. Ex. usopgavede Lyde. Sdm. (forældet).
Rung-ver (ee), m. en uflaaren Vædet. (= *Gravver*). Jæb. *Lifter* og *Randal*. (Stal ogsaa hedde *Rønver*). Sammenhæds siges ligeledes *Rungbuuff* (ugildet *Buff*) og *Rungstut* (*Lyr*). Har nogen Lighed med „*Grung*“ (*Gredung*), ogsaa med *Rone*. Ellers findes i banste Dial. *Ronnvæder* og *Runnvæder* i samme Betydning (*Moibeds* Dial. *Ler*. p. 451).
Runing, f. Heretic, Spaadom og beskge. Helg. (med aab. u), Inbr. (med uu), Drk. og Obr. (i Formen *Roning*). Ellers kaldet *Rumeri*, n. (Helg.).
runka, v. n. (a - a), yngre, f. Ex. paa Helgerne. Jæb. — Andre St. *raanta*.
Runn, m. Duff, Klunge af smaa Trær. Meget brugt. i Berg. Stift. I Stav. *Runt* og *Rbg.* hedder det *Runne*; i Sogn ogsaa *Rune* (aab. u). G. N.

runnr. Jf. Nerre. — Durt i Runnauer: den imellem Puslene.

Runne, m. 1) Pusl (= Runn). 2) Spire, Stub af et Træ (= Renning). Tæll.

3) Udværter paa Træer, hvori Beden banner smaa Lværstribet (f. Rir). Tæll. Ellers kaldet Lunde (Sdm.), Jær (Drf.) og Kipel (Rdg.).

Runnemærk, f. Mærk med enkelte Pusle og Smaatræer.

Runnerot, f. flammert eller tværstribet Dyrerod. Gbr. Tæll. (Jf. Riffa).

runnut (runnette), adj. fuldt af Pusle og sammendobede Træer.

Runs, n. en pludselig Bevægelse med stor Larm. Sdm. Dgaa Runsevad, n.

Ruspiffa, f. Ruspiffa.

Rur, m. 1) Sturv, Roe paa Saar. G. R. hrædr. 2) et Slags Skæl eller Skorpe som bedækker Klipperne ved Havbredden og bannes af afstillede smaa Dyr (Lepas). Hebber paa nogle Steber Ru. Sogn og fl. (for Rud).

rura, v. n. holde ud, holde sig oppe, f. Er. om en Baad som ligger forstøvet. R. Berg. Lat. da no rure: lad det nu staae til. Sdm.

rurast, v. n. belægges med Skorpe eller Roe. Dgaa rura se'. (Drf.)

Rurberg, n. Klippe som er bedækket med smaa Stalbyr.

Rurpiffa, f. Strandløber, en liden Fugl som ligner den saakaldte Strand-Grle. Sogn. (Ruspiffa).

Rus (aab. u), n. tyndt Skal; f. Er. paa Poteter. B. Stift. Dgaa i Formen Kys, aab. y (Sdm.), Kos, aab. o (Hærb.). Jf. Ras. Ellers kaldet Flus, Glas, Fles og Flek. — Hertil Verbet ryssa.

Rus (uu), n. 1) Slump, Slumpetræk. Paa eit Rus: paa Slump, uden Maal eller Beregning. B. Stift. 2) Ruus, Beruselse. Eit tungt Rus: Ruus som virker betyngende og varer længe.

Rus (uu), f. Stændob; f. Røys.

rusa, v. n. og a. (e-te), 1) bytte, omruste Varer, især paa Slump. Meget brugt paa Helg. — 2) Slumpe til; ogsaa gaae paa Slump, paa Lykke og Fromme. B. Stift. Han let da rusa te: han lob det gaae som det kunde.

rufand(e), adj. druffen. Helg. Inbr.

Rufe, m. Rufe; Fjsterebstab, bannet som en Pose af Garn. Dærb.

Ruff, n. 1) Larm, Rastlen (f. ruffa); ogsaa Tummel, Dpløb, pludselig Bevægelse. — 2) et uroligt Veir; Storm med Regn eller Sne. Temmelig alm.

3) Støb, Afkast, ubetydelige Ting. Jf. Ruff.

Ruff, m. en Gløser, En som sluffer Arbejdet fra sig i en Hast; ogsaa En som medfører Larm og Uro.

ruffa, v. n. og a. (a-a), 1) rastle, give en rastende Lyd, f. Er. ved at ryste eller røre i noget. Alm. (Sv. ruskas). — 2) v. a. ryste, rive eller omkaste noget. ruffe upp: oprive, bringe i Uorden. ruffe 'ti ein: ryste En eller gribe ham f. Er. i Haaret. — 3) jasse, affordige sit Arbejde i en Hast. „ruffe da fra seg“, ruffa idop: sammenstrabe i en Hast; ogsaa rive sammen, røre om hinanden.

ruffall, adj. urolig, stormende. Eit ruffalt Veir: ublidt Veir. Nordre Berg.

Ruffe-veir (ee), n. uroligt og ublidt Veir, Uveir, Storm.

ruffjen, adj. barst, ublid, især om Rufften og Veiret; ogsaa urebet, sluffet, om En hvis Haar og Dragt er i Uorden.

ruffe, f. ruffa.

ruffnøem, adj. som let bliver beruset, taaler libet af stærk Drif.

Ruff, f. 1. 1) en liden Skov, Lund, Samling af Træer, især af Ulber og Smaabirk. Hall. Gbr. Dærb. I Sdm. og nærmeste Egne hebber det Ruff (aab. y) og er meget brugeligt. (Hertil hører afstillede Gaardsnavne, som skrives: Rost, Røste, Røsten). Ellers Holt, Rjos, Nerre. — 2) Skovmark øverst paa en Fjeldside, Fjeldskov. Skal forekomme i Tæll. — 3) en Biergrug som strækker sig opad en Fjeldside, en hoi Bante (Rabb) f. Er. imellem to Streder. Rbl. (Jf. Rinde, Rime, Ris).

Ruff, f. 2. Ruff, f. Er. paa Jernstøt. Hebber i Sdm. Ruff.

ruffa, v. n. ruffne, blive ruffen. (I Sdm. ruffe). ruffa, adj. ruffen.

Ruffstækk, m. Plet af Ruff.

ruffstut, adj. stobbevoert med store Mellemrum, fuldt af smaa Skovpartier (Ruffer). I Sdm. ruffstette.

Rufføl, n. stærkt, berusende Dl.

Rut, m. 1) et Slags stor Lørfk. (Bakkerut). Sdm. 2) en vranten, kurovoren Person. Jf. Rjot. (G. R. hrædr betyber Væder). — „Rut nye Rat“, see Rat.

Ruta, f. 1) Rude, firkantet Plet; f. Er. paa Løl. 2) et Jordstykke, som udgjør en Stang (6 Alen) i Firkant, altsaa 36 □ Alen. Pufferud. 3) en Binduesrude. (Glastruta). Ellers ogsaa om Ruber i Korstpil. I Sdm. betegner „Rut“ ogsaa et Bagstykke i Buxer.

ruta, adj. rubet, om Tot. Hertil for-
ruta, smarruta, blaaruta o. s. v.
rutla, v. n. (a - a), 1) skride fremad,
spadsere, gaac sagte. B. Stift. Ogsaa
søndenfelds i Formen rusle. Jf. raitla.
2) larme, give en lyd som naar man
rører og flytter noget i Huset (= brut-
la). Gbr.
rutut (rutette), adj. rubet; s. ruta.
Ruv, n. Omfang, Bidde (Volumen); det
at en Ting optager et vist Rum. D'e
int' stort Ruv paa di: det seer ikke ud
til at være meget, det optager intet
stort Rum. Tr. Stift. Jf. Røppe, Ris,
Uppbur.
ruva, v. n. (a - a), see stort ud, stralle,
stige i Høiden eller optage et vist Rum.
Tr. Stift (ruv), Gbr. Hall. (ruve),
Nordre Berg. (i Formen rua, el. rue).
Hedder ellers: ryva (Søgn), røppe
(Toll. Sdm.) og ruva (Tab.). Jf. rila.
De veg ikke so mykje som de ruva:
det veier ikke saa meget som man skal
troe efter Størrelsen. (Har formodent-
lig engang havt stærk Flexion: ruwa,
ruv, rauv).
ruven, adj. stor (voluminøs), som opta-
ger meget Rum. (Mere udbredt end
Berbet).
Ruving, f. Opstigen, Optagelse af Rum.
(= Ruv).
ruvsam, adj. stor, vidtloftig, som opta-
ger et stort Rum. Tr. Stift. Et ruvs-
amt Læs: et heit og bredt Læs, f. Er.
af Halm, Kviste, Smaavæd.
ry, v. n. (r - dde), Ryre, brøse ned, f.
Er. om Korn (= rya). Tr. Stift,
Helg. — Paa Helg. har det i Supinum:
roe (aab. o) eller røe; altsaa i Im-
perf. rau. (Jf. G. N. hrjóða, rybde,
tømme).
Rya, f. 1) et tykt uldent Sengenæppe
med indvævet Flos eller Nop (s. Napp).
Nordre Berg. Gbr. Drl. Helg. — 2)
et Gulstæppe, eller et grovt Tæppe i
Almindelighed. Toll. Buserub. (For-
modentlig af „Ru“, ligesom Søra af
Haar). — Hertil Rye(a)r(n), n. Traad
til at væve Tæpper af. Ryevarp, n.
Menbegarn til Tæpper. Ryevær, m.
en Væv af saadant Læs. S. Ryetel.
rya, f. rybje, ryau, f. rybja.
rydd, part. ryddet. Ellers rudd.
Rydd (aab. y), f. et Riis, en Pibst.
Helg. Sdm. (I Isenske Dial. rōdda).
Ryde (yy), f. Harken; Ureenbed i Hal-
sen. Sdm. (Isl. hryða). Ellers Strype.
Ryde (aab. y), n. et Krat, en tæt Høb
af Busketter eller Smaatræer. Cine-
rybe. Klungerrybe. Sdm.

rydig (aab. y), adj. ryddelig, opryddet;
om et Værelse, hvort de løse Sager ere
satte af Veien og ordnede, saa at Rum-
met er frit. Undertiden ogsaa: tom,
ledig, blottet for alt.
rydje (aab. y), v. a. (ryd'; rybde,
rudt), rybde, oprybbe, reufe, gjøre
reent; ogsaa jævne, gjøre jævnt og
fladt. — Inf. hedder mere alm. rya,
ry', og røa; ogsaa ryggja. (Søndre
Berg.). G. N. rydja. — Pres. ry, rø
og rør. Imperf. rybde, rōdde (Iser
nordenfelds). — rybje Limbr (røp
Lybmer): tilbuge Sommerstøffe paa
Siberne saa at de blive flade. Nordre
Berg. Tr. Stift. (Ellers tolga, talje,
flanta). rybje ein Plads: oprybbe Jord
til en Plads. rybje Mark: rybde og
jævne et Jordstykke til Eng. Derimod
siges blot: rybje (ry), om at afsage
Løv, Kviste og Skjvel af Engen om
Vaaren. (N. Berg.). ry upp: opry-
bde, gjøre ryddeligt. ry' ut: udrybde,
seie. rye 'ta: afrydde, hugge Kviste og
Knorter af Træerne.
Ryding (Ryng, Rø'ing), f. Rydning;
Uibugning af Sommer; ogsaa det Ar-
bejde at afsrybde Engen om Vaaren,
for at Græsset kan vore frit. (Nordre
Berg.). Jf. Rydning.
Rye, f. Rya og Ruga.
ryen, adj. løs, løst, som lettelig brø-
ser eller flyter ned. (Jf. rymen). Tr.
Stift. Al ry, v. n.
Ryenapp, n. Flos eller Nop, som væves
ind i et Sengenæppe (Rye).
Rye-tel (aab. e), n. Rending og Jæst
til et Sengenæppe; den egentlige Væv,
i Modsatning til Noppet som indvæves
i samme. Sdm. (See Tel).
Ryevær, f. Rya.
Ryft, f. en enkelt Vævbred i Tæpper
eller store Klædningsstykker. Sedemar-
ken. (I Tr. Stift: Dyft og Duff).
Rygd (aab. y), f. Rødsel, Gru; ogsaa
en stærktelig Begivenhed. Sbl. Jæk.
(Jf. G. N. hrygd, Bedrøvelse).
Rygg, m. (Fl. Ryggje, r), Rog. G. N.
hrygger. — I Sammensætning har det
i B. Stift oftest Formen Ryggjaz saa-
ledes Ryggjabyra (aab. y), f. en stor
Børde, saa meget som man kan bære
paa Ryggen. Ryggjaflaade, m. Rlee
paa Ryggen. Ryggjansre, n. see Rygg;
Ryggjataf, n. Bryden, Kamp, hvort
man holder hinanden om Ryggen.
Ryggjatorla (aab. o), f. Ryggstøvel.
(I Sdm. Ryggjatorle, aab. o).
rygge (for ryggja?), trække tilbage, dri-
ve en Hest baglængs. Brugl. ved Ari-

- Rianka.** (Jf. attra). Mere altn. et rygge, v. a. i Betydningen: rygge, opbæde.
- ryggja** (seg), v. a. (e - be), 1) krumpe sig, sætte Ryggen op (som Kreaturene i Frosk og Uveir). Harb. — 2) gylde, blise fortrækket. Harb. Sbl. (Helden). Jf. Rygg og uryggaleg, o: frygtelig (hvillet hellere skulde hedde ryggleg).
- Ryggjaal** (eg. Ryggja-aa), m. Ryggstimmelen i Suber eller Skind. Helg. Sbm. og fl.
- Ryggverk**, m. Smerte i Ryggen.
- Ryggna**, f. Ryggstift, Sun-Stift. Sbl. Obr. G. R. hrygan. (Af Rygn).
- ryf** og **ryfa**, f. rafa.
- Ryff**, m. (Jf. Ryffje, r), 1) et Ryf, bestigt Træk. — 2) en kort Løb, Stand, Lidsrum. Ryg. (Elers Bil, Bøll, Lat og fl.). — 3) et Uveir (Jf. Drøff); ogsaa et Angreb, Anfald af en Sogdom eller af noget ubehageligt. — Nordre Berg. og fl. (Jf. Rib og Røpp). Dø gjeng i Ryffje: det gaar usævent, der kommer et og andet Stød. Hedder ogsaa: „i ryffjevis“.
- ryffja**, v. a. (He - ste), 1) ryffe, trække bludselig. Dgsaa v. n. trække usævent, gjøre et og andet Ryf. — 2) ryste, trække sammen i Rynter. S. Stift, Læll. og fl. (I denne Betydning kunde ryffe anses som et eget Ord, afledet af Ruffa). ryffe ihop: trække sammen, indtænde, drage i Rynter. ryffe at: framme et Baand, saa at det slutter tæt til.
- ryffjast**, v. n. (Imp. ryffest), ryffes, nappes med hinanden. Lat bā no ryffast: lad det nu gaae som det kan.
- Ryffjeband**, n. Baand hvormed noget trækkes sammen; især i en Nabning paa Klæder. Dgsaa Ryffjingeband. (S. Stift).
- Ryffjespenne**, n. Kamp, Dyst; et ret kraftigt Forsøg. Nordre Berg.
- Ryffjing**, f. 1) Ryfning. 2) Ryntning.
- ryft**, part. (af ryffja), 1) ryffet; f. Ex. udryffte: oprykket. 2) ryntet, lagt i Rynter; om Klæder (= ruffa). Hertil Ryftbrof, f. Skindbuer, som trækkes sammen omkring Knæet med et Baand (brugelige ved Fiskeriet paa Havet). Sbm.
- Ryfte**, n. = Dr, Snaff, Spurnab.
- Ryl**, m. et Slags Stær eller Kvort i Suben, især paa Heste (= Fleir). Drf. Jf. Rjøl.
- ryla**, v. n. (e - te), grynte, som et Sølv; ogsaa strige med en langtrukket Løb.
- Nordre Berg. Elers gryla** (E. Bøff.). Jf. Gryla og pla. — Derat Ryling, f. Ryf og Ryf (aab. y), m. Røkkiste (Achillea Millefolium). Sv. rölleka.
- ryma**, f. roma. Ryme, f. Rjome.
- Ryn** (aab. y), el. Røn, m. Larm, Bulder; ogsaa Gjenlyd. Inbr. — Jf. Røn og Dron.
- rynd** og **Ryndekonn**, f. rund.
- rynen**, adj. Rør, som ikke holder sammen; især om Dæg (= Flekken). Drf. — Elers rynen (aab. y), om noget som let styrter eller dryser ned. Af rønja. (Ejelden).
- Ryng**, m. Opbøining i Ribten, buesformig Forbøining, f. Ex. paa et Laag. Harb.
- ryngja**, adj. opbøiet i Ribten, kender. Harb. — Elers rvoja.
- Ryngja**, f. Ringja.
- rynja**, v. n. (ryn; runde, runte), dryse, styrte, strømme ud; om en Masse af smaa Stykker, saasom Korn, Rødder, Gruus, Sand. Dg. drage, rasle, som naar noget styrter ned; komme tilstrømmende i store Flokke; ligesaa om en vidtløftig strømmende Tale. Meget brugt. — B. Stift, og f. Obr. I R. Stift bruges: ry (f. foran). I Læll. udtrykkes samme Begreb ved: renna. G. R. hrynja. — Rynje aed: dryse ned. rønja utvø: strømme ud, spredes. rynje paa: strømme til, trykke paa, f. Ex. om Kornet i Rølletraagen.
- Rynjing**, f. Fremstyrning, Strømning; ogsaa en vidtløftig Snakken, en uafandselig Strøm af Ord. S. Stift.
- Rynning**, m. ungt Træ; f. Rønning.
- ryr**, adj. udtøt, kortvarig, som snart faaer Ende. Meget brugt. vensselbs, ogsaa i Hall. Balb. Obr. og fl. (I R. Stift siges oftere: rryp, og i Læll. rryvar). G. R. ryr, rynd. Got. rjurs, forglængelig. — Ein ryr'e Mat: Mad som forødes snart, som man behøver meget af. D'e baude dyrt a ryr'e: det koster meget og varer lidet. Dgsaa med Betydn. drøffholben, forarmet: Han vøtt' ein ryr'e Mann ta di, o: han kaeder sig selv dermed, han vil snart lide Løb derved. Nordre Berg.
- ryrkast** (ry), v. n. forandret, forødes snart, blide udrot. Sogn, Rbl. og fl.
- Ryrkav**, m. Ubarkehed, det at noget bliver snart forødet. Dgsaa Ryrleis Rje, m.
- ryrvoren**, adj. noget ubarig.
- Rys** (aab. y), tyndt Skaf; f. Rus.
- Ryse** og **Ryfel** (Sætte); f. Risse.

ryfen (99), adj. Ruskelig, forførbelig.
Eft. Jttre-Sogn. I Edm. ryfen.

ryfia (aab. 9), v. n. (rys'; ruste, rust),
gylt, følt en Gylt. B. Stiff, Gbr.
Drl. I Ag. Stiff ellers gryfia og
gryse. (Sv. ryssa). „ryfia i Holb'e“:
følt en ubehagelig Rystelse i Nerverne,
som naar man ser saa noget hæsligt.
Eg rys i Holb'e alti' naar eg ser Dr-
men. B. Stiff.

ryfia, v. a. Bluffe Stal af. Harb.
Ryfia, f. Rysfa. Ryffe, f. Ryske.
Ryfting, f. Gylt, Rystelse.
Ryft (aab. 9), n. Blandform. Sv.
ryft (99), adj. 1) ruskift. (Sv. rysek).
— 2) ufuldvoren, eller egenl. glat,
haarløs, paa visse Dele af Legemet.
Edm. Jf. Rys.

Ryfte, f. en Hestesgdom. Buserub.
rystja (aab. 9), v. a. (e - te), rise,
ryfte op, aftrive, f. Er. Græs eller Haar.
B. Stiff. (Imperf. udt. ryfte). G.
R. ryskja.

Ryftje, n. gammelt og stivt Græs. Nor-
dre Berg. I Sogn ogsaa Ryfte. Jf.
Fonne, Elje.

Ryfs (99), m. 1) en Russer. (Sv. ryssa).
2) en liben Dreng, Poo. Dherb.

Rysfa (99), f. en Hoppe. Forældet og
selvent i de bydligste Fjeldbygder. I
Harb. Ryfia, som Rielenavn. Jf.
Rosfa, Horsfa. G. R. hryssa. I Tell.
kun som en Vænavelse paa store og
Hobede Kvindfolk. (Et Stoggeryske,
Slumperyske).

Ryft, f. Stov; ogs. Ruff; see Ruff.
Ryft, f. i Bruggeries; see Ruffe.

ryfia, v. a. 1. mælle, røre Maltet. (Sv.
der ogsaa rosta). Rystesaa, m. Ro-
stesar.

ryfia, v. a. 2. ubruste, ublyre. Heraf
Ryftning, f. (Nye Ord).

ryfia, v. n. rustne, blive rusten.

Ryfte (aab. 9), et. Røfte, n. Gavl, Tag-
spids, den øverste smaleste Deel af Lær-
væggen i et Hus. Drl. Rdm. Jofen,
Indr. (Af Røft). Gæbder ogsaa Røft
(Jofen) og Røyste (Helg.); ogsaa
Ryfting (Drl.). Ellers: Brost, Bjor-
lad, Kam, Kamlagje. I Rdm. ogsaa
om det øverste af Taget; det samme
sont Røft og Røuf. (Sv. røste,
Tagryft).

Ryftelabbe, m. en af de korte Stofte i
Gavlen (Ryftet). Drl. Rdm. — Ellers:
Sneitubbe, Bjertlabhoff.

Ryftemor (Røftmor), f. den øverste lange
Stol i Lærvæggen; den Stol hvor-
fra Gavlen (el. Ryftet) begynder. Indr.
(I B. Stiff: Samhald).

Ryfting (Røfting), f. Gavl, Vægspids
(= Røfte). Drl.

ryt og ryta, f. rjota.

ryva, optage meget Rum; f. ruva.

ryven, stor bred. (Sogn). E. ruven.

Ræ, n. Ræsel, død Krop. Rsl. (G. R.
hræ. Ang. hræv). Mere udbredt i B.
Stiff er: Ræbiffja, f. en graadig
Hund (en som aber Ræfser). Eigesaa
Ræbetst, n. om et hidst og graadigt
Dyr. Edm. og ff.

Ræ, f. Ride. — ræa, f. ræbe.

rædd, adj. 1) bange, forstrækket; 2)
frygtfom, let at strække; 3) forsigtig,
meget varfom. (I Ræmb. og Indr.
lyder det som rædd eller raidd). G. R.
hræddr. Eg æ rædd'e fyre dæ: Jg
frygter for det; ogsaa: jeg har nogen
Ristante, en vis Formodning derom.
Saaledes ogsaa ironisk, f. Er. Eg æ
æ so rædd' han tor 'iffe: jeg skalde
maafsee tvivle om, at han ikke tør ryve
det (æ: jeg ved vel at han tør det).
B. Stiff. Der no rædd'e fyre Klæbna:
vær nu smukt forsigtig med Klæberne.
(Nordre Berg.). — Forbindes ofte med
et Subst. i Dativ; f. Er. Det va rædde
Far'a: de frygtede for Faderen.

rædda, v. a. ræde. (Fremmedt Ord).

ræddast, v. n. frygte, blive bange. D'æ
iffe nole te ræddast fyre.

Ræddhug, m. Frygt; ogsaa Ave, Ræ-
spelt for En. B. Stiff. (Sv. rædd
håga).

ræddvoren, adj. frygtfom.

ræde, v. n. (a - a), springe, løbe i Bræst,
om Dyr. Edm. Jæd. (ræa). Ogsaa
leste, brise letfarbig eller utugtig Svog.

Ræde, f. et slagt Stjer. Edm. (Hel-
den). Ogsaa et letfarbigt Kvindfolk.
— Et andet Ræde forekommer i „Ejls-
ræde“, se Selvraabigabet.

Ræding, f. letfarbig Dyrsef.

Rædsel (Ræffel), m. Frygt, Ræstel.

ræfta, f. resta. Rægn, f. Regn.

ræf, adj. tilmælet; f. ræfmælt.

Ræf, f. Ræ. ræfa, f. resta.

ræfja, v. n. (e - te), bærte, ruse Gal-
sen, spytte ud. B. Stiff. (Af Ræfte).
G. R. hræfja.

Ræfje, f. Ræge, et Slags Rreds (Squilla).
Sondenfields. Sv. råka.

Ræfje, n. en Gøb sammeneaget So. Gbr.
Jf. Ræf og Rufa.

ræfmælt, adj. som taler tykt eller urent,
lallende, væstfælt i Munden. Drl.

Ræle, f. Stang. (Buserub). Dgl. Ræle.

Ræm, f. Ræm og Rime.

Ræma, f. Ræb, Svæffelse i Stemmen.
Nordre Berg. (Af ræm). Jf. ræma.

rømaſt, v. n. blive hørd. (Stalben).

rømbe, og rømme ſeg; ſ. rømbe.

rømja, v. n. (a - a), ſtrige, iſær længe og med afvejlende Stemme, ſom ſ. Gr. Kattene. Meget udbredt (B. Stift, Rbg. Balh.). Nogle Steder: æmja. G. N. remja.

Rømje, n. Strig. (J Edm. Røemj).

Rømjing, ſ. idelig Strigen.

Rømſe, ſ. Rømja. rømde, ſ. rømbe.

Røng, ſ. Røng. røngje, ſ. røngja.

Røning, m. en Strimmel, ſmal Kant, iſær paa Eng eller Ager; ogſaa Stribe, Kaffe. Edm. Roſen.

Rønsel, ſ. Renſel og Renſl.

rønſte, ſ. renſka. rønt, ſ. renna.

Røpe, ſ. Røfaſe. Tell. Dgſaa kaldet Rye, ſ. Ruga. (Jsl. ræpa).

Røe, ſ. Rø. Røfa, ſ. Røſe.

røſe (røſe), v. n. (e - te), 1) gaae jævnt, ſtride frem, iſær flokkeligt; ſtrømme frem, ſ. Gr. om Kvæg. Nordre Berg. Gbr. (Af Røe). — 2) ſtrømme, flyde bort i ſtore Maſſer; iſær om Iſ i Elven. Saaledes ogſaa „Elv'a røſe": Elven bryder op, gjør Iſbrud. — 3) rinde op, vore hurtigt; om ung Skov. Edm. See Røe.

Røſe, n. Løb, Strømning; Punkt hvor noget ſtrømmer igjennem. Etelben.

Røſing, ſ. Gang, Fremdrømning.

Røv, ſ. Rø, Rø og Røus.

Røve, n. det øverſte Rum under Taget; Tagvinkelen, iſær i Løber. Meget brugt i Edm. (Jf. Rø, Røm, Røſt; Røſt; Røt). G. N. råf, råkr, røkr.

røveſtappa, adj. om en Løbe, ſubpakket til det øverſte under Taget, nemlig af Hø eller Korn. Edm.

Rø, pl. ſ. Rø. — Rø, n. ſ. Rø.

rø, v. ſer røde og røbe.

rødd, adj. 1) bemandet, beſat med Røerfolk; om en Baad. 2) beſtaffet med Henſyn til Roningen. Kun ſamimentat, ſom Lettrødd, tungtrødd. Nordre Berg.

røde (røa, rø), v. n. (e - de), 1) tale, ſnakke, ſamtale. Rbg. Tell. Gbr. (i Formen rø, røe). G. N. røda. — 2) naaſe, ſnakke vdt og bredt om Smaa-ting. Nordre Berg. Jf. rødda, rølla, ſkalla, ſøgja, maſa.

Røde (Røa), ſ. Tale, Samtale; ogſaa Baad. Meſt i de ſydlige Egne. (G. N. røda). J Tell. meſt i J. Røur, o: Snaſ, Hjørter.

Røde, n. Rum i en Baad, med tilhørende Røerbant og Røer. Edm. og ſ. D'æ trau Røde 'ti ein Færing, a try 'ti ein Rømpfæring. Heraf Trørbing, en Baad med tre Røerpar.

røden, adj. ſnaſſant. Meſt alm røens i Tell. rø'ug.

Røding, ſ. Snaſ, megen Tale.

Røe, ſ. Røde og Røde.

røja, v. n. og a. (e - te), 1) efterſpore, forſøge, ſøge noie, gjøre ſig ſlid for at finde eller faae vide noget. Nordre Berg. (meget brugt). Det røtte at lette paa alle Stæde. De lye røje ette di: vi maa ſee til at udførſte det. (G. N. røjka, drage Omſorg for). — 2) gjøre ſig Umage, vore om ſig, paſſe paa at forſyne ſig. Meſt i Talemaaden „røje ſeg" om Kvæget. D'æ Ryr ſo røje ſe: det er juſt ſaabarne Røer ſom ere om ſig for at finde Føde. Edm. — 3) i Talemaaden: „røjka ſeg": Rønde ſig, haſte, rappe ſig. Gbr. Voſſ. Gertil røken, røjeleg.

Røjkar, m. en Udſtritter, En ſom vil vide alting meget noie.

røje, adv. ſnart, hurtigt. Da gjelt ſo røje mæ det. Voſſ.

røjelege, adj. 1) hurtigt, raſt. 2) gaſte, netop. Rbl. Da va 'ſje røjele ſo, helder.

røjen; adj. 1) omhyggelig, ſom gjør ſig ſlid. Edm. (Helben). 2) raſt, hurtigt. Gbr.

Røjning, ſ. Travlhed, Stræben.

røjja, v. n. naae, raſte; komme til Ende. See reſſa.

Røknab, m. Efterførfning, noſagtig Underføgele. Edm. Da kem'e ſnart Røknab ette di: der kommer ſnart nogen ſom ſpørger efter det.

Røkt, ſ. Røgt, Pleie, Liſſyn.

røkta, v. a. (a - a), røgte, pleie, have Liſſyn med. G. N. røkta.

Røkt, ſ. Røkt.

røma (røme), v. n. (e - de), 1) rumme; optage, give Rum til. Der va ſo mange ſom Huſ'e rømde. (Gv. rymma). — 2) udbide, gjøre vid og rummelig. Ofte med „paa"; ſ. Gr. røme paa eit Baad; gjøre et Baad ſlappere. (Jf. røm, adj.). — 3) rømme fra, forlade, gaae ud af. røme Ga'en; rømme af Gaarden. Ugeſaa: røme Huſ'e, Land'e. Dgſaa v. n. rømme, flygte, undvige. J Rbl. Sogn, Eſſ. og ſ. hebber det ryma og ryme (af Rum), eller meſt alm. røme (af Rom). G. N. ryma.

rømaſt, v. n. (eſt - beſt), udbidt; blive mere rummelig. Dæ tof te rømbest: der blev lidt mere Rum.

Rømd, ſ. 1) Bide, Rummelighed; tilſtrækkelig Plads. 2) et frit og aabent Rum. Paa Rømd'a: ud i det Frie. Ioma paa Rømd'a: komme paa fri Fod; og-

faa komme ud i Verden.) (J. Effi. og Kbl. Rynd). Sv. rynd. Jf. Umrøme, Umrøme, Trængrome.

Røme, m. f. Rjome.
rømeleg, adj. rummelig.

Røming, f. 1) Uvødselse. 2) Rømning.
røn, adj. med Betydningen: kommende fra en vis Kant. Bruges kun i Sammenkætning og om Vinden; saaledes austrøn, vestrøn, norrøn, utrøn, inntøn, landrøn. Vest i Tr. Stift og Nordre Berg. Bruges oftest i Neutrums (rønt, langt o). G. R. -røenn. Heraf Subst. Røna, f. i Landrøne og Utrøne. Jf. Gam. Tøbst: nordrøni (Norden), sundrøni, westrøni.

Røn, f. Røn. — røn, f. rønja.

Rør, f. Kant, Bryn, yderste Rand af en Flade; f. Er. Vørs. Rør'a: Kanten af Bordet. Meget brugt. nordensjelske og i Sdm. De stend aa Rør: det staaet paa Kanten, opret; f. Er. om et Bræt. (Sdm.). Døpse Røremet: afslatte Kanterne paa en Fjæl. (Jf. Er. rør, n. Grændskante).

rør, f. ro, røhle og røbe.

røra, v. a. (e-te), 1) røre, bevæge. (G. R. hrøra). J. B. Stift bruges oftere røpa (i Sdm. anses „røre“ næsten som et fremmed Ord). — 2) røre, omrøre, blande eller røre i noget. Alm. og meget brugt. „rør ihjop“: røre sammen. „rør upp“: oprøre, røre op, grumsse. — 3) v. n. vaale, sukke, uben Plan eller Sammenheng. Søndensjelske.

Røra, f. 1) Masse, Deig, Suppe eller noget som et sammensort. 2) Sammens blanding, Uorden (Chaos). Da laag alt i et Røra. 3) Lummel, Forvirring, Døleb.

rørande, adj. som man kan røre ved.
røren, adj. Hødesløs, som sammenhænger og forvirrer sine Sager.

Røring, f. Sammenrøring, Blanding.

Rørska, f. Rørske, Bevægelse. (Sjelden).

rørug, adj. rask, rørig.

Røs, f. Røys. røs, f. røssa.

røseleg, adj. 1) stor, anseelig, let at bemærke. Sogu. 2) storladen, som har et stort og smukt Udseende. Indr.

røsten, adj. frygtelig. S. røsten.

Røslung, n. den almindeligste Art af Læng. Vist. Jf. Bøslung.

Røst, f. Røst; Sangstemme; ogsaa et Raab eller Skrig, som man troer at høre paa de Steder hvor en Ulykke er bændt.

Røst, n. (i et Huus), f. Røste.

røta (seg), v. a. (e-te), faae Rød, sætte Rødder; om Bøtter. Dgsaa røtaft.

(Af Røt). Da træng Afb til røstfeg Røte, n. Rød, i sigvælg Forstaad. Røst og Jfrøte bruges om et langvarigt Uveir og ellers om noget ondt eller ubehageligt. Dgsaa ironist: „Eit godt Røte“, om en Slægt eller Familie, som man ikke liker.

røtt, adj. rødfæstet, som har staaet Rødder; f. Er. om flyttede Træer.

røug, f. røden. Røue, f. Røbe.

Røv, (aab. ø), m. det nederste Korntag i Hæfterne; den Rød af Rørbæand, som staaer oprest, med Stikken mod Jorden. Sdm. — Røv, m. betyder ellers en Rød, see Rø. Ligesaa en Bom eller Balke, see Røv.

Røv (aab. ø), n. smaa Gøttrøler i Vandsladen, hvorpaa man kan see Fiskestimmens Gang. Sbl. (Jf. Jr. Uppfar). Hertil røja.

røva aab. ø), v. n. (a-a), røve, plyndre. Hertil Røvar, m. en Røver. — Om et andet røva see røva.

Røvahjolla, f. Røvhjella.

Røve, Røveliste n. see ved Rø.

røvla, v. n. (a-a), om de Gøttrøler eller smaa Bøbler, som vise sig i Vandsladen over en stor Støvtælm. Sbl. „Da røvla paa Støven“ (J. Sdm. yte). Maafee beslagtet med D. røbe eller Sv. røja?

røvla, v. n. om Jorden, naar Sneen afstøder paa enkelte Pletter. Sdm.

Røvtrøde, f. den nederste Stang i Rørbænderne (f. Røv). Sdm.

Røy, f. Lurhone. Søndensjelske. (Om et andet Røy see Røys).

røye (for røya), v. n. see rødt ud. Ghr. „Da røye paa da“. (See røya). Stulbe ogsaa betyde at gjøre røb.

Røyf, m. 1) Røg. G. R. røykr. Han vil glerne vera 'pi Røyf'a: han vil have det paa en stor Fod; være med de Store. (Tr. Stift). 2) et dunkelt Røgte, en Formodning. Det hadde saatt ein Røyf ta dt: de havde staaet et Røst om det.

Røyf, n. en liden Høb eller Staf, især af Løv. Jød. Ellers Raul.

Røyflokje, m. en tyk Røgstøvrel, en liden Røgsty.

røylja, v. a. 1. (e-te), røge, tilrage, f. Er. Fjæl eller Røb. Dgsaa fremdringe Røg, faae noget til at ryge. „røylja punde ein“: holde En i et Røghad. „røylje me Ein“: brænde Enebrøst i et Bærelse for at fordrive ujund Luft. „røylje Pipa“: røge Tobak.

røylja, v. a. 2. oplægge i smaa Stablar eller Staffe (= raula). Jød.

Røystjefe, s. Røystjefe.

Røystjufing, s. Røystjufing; Eitrogning.

røystjuf, adj. tilrogn, ført af Røg. Søndenstjelds. (S. Øst. røystjufant).

Røystjofva (aab. s), s. Røystjuf. Ekers falbet Røystjofva og Røystjofva.

røyst, part. roget, tøret i Røg. Søntil Røystjuf, Røystjufals og R.

røyna, v. a. (e - de), 1) prøve, forsøge; ogsaa erfare, iagttag, lære at kende ved Erfaring. Meget brugt. best. og søndenstjelds; men sjældent i Ag. Stift.

Ø. N. røyna. (Sf. raun, Erfaring).

røyne seg; forsøge sine Kræfter, anstrenge sig. Eg høve røynit da i lang'e Tid: jeg kender det af en lang Erfaring, har mærket det i lang Tid. — 2) angribe, anfælte, tage haardt paa; om Arbejder, Bevægelser, Sygdomme o. f. v. Eg tykte da røyne deg: jeg spæd at det angriber dig stærkt, jeg trogter for at du taaler det ikke. (B. Stift).

Da røynit ikke so lite: det gik ikke saa let over, der behøvedes ikke liden Styrke for at kunne taale det. Vest brugt. i Sogn og Nbl. (Andre Steders: „lata paa“ og „lata at“). — 3) gælde om, komme an paa; behøves. Da røynit ikke paa: det behøvedes ikke, det kommer ikke an derpaa. Han gjeff frø, naar da røynite paa: han slog fell naar det meff gjaldt. B. og Tr. Stift.

røynast, v. n. vte sig ved Erfaringen, bedrøgte sig. (Hedder ogsaa: røyne seg).

Da kann so røynast: man faaer nok erfare det, det er nok altfor sandt Rønbre Berg.

røynd, partic. prøvet, forsøgt.

Røyndom, m. Prøve. Da held ikke naar da hjem i Røyndomem: det faaer fell naar det rigtig gjelder om Stavanger.

Røyme, n. Forsøg, Prøve. (Sjelden).

Røyming, s. Angreb, Anfæltelse.

Røymfå, s. Prøvelse, Anfæltelse; ogsaa Erfaring, Jagttagelse.

Røyr, s. 1. 1) Rør, en Vært; egentlig et Slags Vandplante (Arundo), men oftest om det saakaldte Rørgæs (Phalaris). Ø. N. røyre, m. — 2) en Stilk, en tyk og buul Stangel; saaledes ogsaa en Spadsersstok (af en eller anden udenlandsk Vært). — 3) Rør, Pibe, hult Cylinder. Damprør. Vindrør.

Røyr, s. 2. (Sf. Røyre, r), Lyfte, Laartrig. Meget udbredt og brugt; mest i Fieertal (Røyrarne). vøndt i Røyrrom: Emerte i Lyfterne; ogsaa Legn til Brof. (S. Øst. Rør). S. Jst. skrives det hrøeri. Sf. Svange.

Røyr, s. 3. Rørbred, Hørbred med

rød Bug (Salmo alpinus). B. Stift. Belg. og Sf. I det Søndenstjeldste skal den tildeels hedde Røyr; altsaa vel egentlig Røyr. (Et Fiske navn reide el. røyr forekommer i Skalden).

røyra, v. a. (e - de), tilrøre, omvnde, omvnde det og fast med Traad eller Baand. Ø. Er. røyre ein Angel: fæste en Fiskekrog til Snoren ved en tæt Omvinding af Traad. (Ø. N. røyra). Partitip røyre (røyr'e). Han gjeff me ein røyr'e Fot: med en forunden Fod. — Sf. røyrge og rigga.

røyrge, v. a. (a - a), røre til, vinde, omvnde (= røyra). Nbl. Synes at være dannet af Røyr, s.

Røyrge, s. en Omvinding, Altvinding; Baand at røre til med. Nbl.

Røyrgræs, n. Rørgæs (Phalaris arundinacea). Øste fun „Røyr“.

Røyring, s. Omvinding, Røring; Sted hvor noget er tilrørt eller omvundet. (S. Nbl. Røyrge). Røyringerrørd, m. Traad til at røre eller omvnde med.

Røyrkval, m. et Slags Hval (Delphinus Physalus?). Paa Færøerne: røiar. I Kongespillet er ogsaa røyr en Art Hval.

Røys, s. (Sf. Røysa, r), Stenbød, opløst Dyrge af Sten. (Nbl.). Ø. N. røysi. Sv. rös, a. — Kaldes ogsaa Rüs (Indr.), Rusa (Belg.), Rusa (Nab.).

røysa (røysa), v. a. røse, øvrise. (B. Stift, Belg. og Sf.). See røsa. Søntil Røysing, røysfor.

Røysfætt (Røysfætt), m. Hvermelin (Mustela Erminea). Ø. N. røysfætt.

Røysu, s. en Rør Bedstift, noget som man kan stryde af. Edm. (Ø. N. raun, Pragt).

Røysic, n. Gasl i Huse. See Røysa.

røysut (røysutte), adj. sulst af Strenghede; om ryddet Land.

røysa (røysa), v. a. (e - te), 1) faae noget til at raadne, gjøre raadbent. Alm. (Af Rot, eller et forældet raut, rjota). Sv. rötta. „røysa upp Klæda“: udfatte Klæderne for idelig Fugtlighed, faa at de raadne. Ugentlig om et dømmeligt Pral og Strøberi. (Sf. røysa).

Søntil Røyseløpp, Røyseløpp, om en Storstrøber. (B. Stift). — 2) rødsne, faae noget til at opløses eller stils sig; især ved langvarig Fugtlighed. „røysa Samp“: rødsne Sampen. (Hedder søndenstjelds ogsaa: sø). „røysa Stinn“: lægge Stind i Blod, for at Haarene skulle blive løse og gaae af. Sf. Røysa, s. — 3) afpille, blotte, gjøre bært;

ogſaa ubdybbne. ſataga alt. Det ha
roytt av alt ſom der var. Han roytt
'ta kvart ett Haar. G. N. reyta.
Royta, f. 1) Forraabneſe; langvarig
Fugtigbed; ogſaa et Veir hvori Hø og
Korn er ubſat for at raadne. — 2) Ud-
blødning, Rødning af Ham og Linn;
ligesaa af Glind. (Eldroyta, Kall-
royta). — 3) Afſtrabning, Blottelſe,
Ryddiggjørelſe. Han fekk et god Royte:
han fik et ret dygtigt Emal, led et gan-
ſke anſeeligt Tab. — Uegenſtig om en
Praler, en Storſtrober.
roytaſt, v. n. (Jmp. royttelſt), opløſet,
abſtulle ſig; begynde at raadne.
Roytebold, m. Regntid, langvarig Fug-
tigbed og Mangel paa Forring.
Roytebaar, n. Haar ſom ere afſtagne ved
Rødning.
Royte-ver, n. varmt og fuſtigt Veir.
Royting, f. Rødning o. f. v. ſee royta.
roytt, part. rodnat; afhaaret; ogſaa blot-
tet, forarmet, rutineret,

royva (royve), v. n. (ø-de), 1) røre
ved, berøre. B. Stift. (G. N. hrøfta).
Naa 'ſje royva da; rør ikke ved det. —
2) røre, bevæge. royve ſeg: røre ſig.
Han vann ikke royve Foten: han var
ikke iſtand til at røre Foden. Meget
brøgl i B. Stift; ogſaa i Gbr. og H.
— Partich: royva, o: rørt, berørt.
Da beo' ikke være roytt paa lang' Tid.
Heraf uroyod.
royve, v. n. udbrede ſig, optage noget
Rum. Tell. Edm. — See ruva.
Royve, n. 1. Storrelſe, Vidde, Omfang.
Tell. Edm. — See Ruu.
Royve, n. 2. Ulden af et Haar. (Må-
royve). Søndre Berg, og N. Ved Sta-
vanger hedder det Reire. G. N. royft;
royven, adj. rør, udbredt, ſom optager
et kort Rum. See ruven. — Et andet
royven (af royva, v. n.) findes kun i
Sammensætning, ſom ſeirroyven.
Royving, f. Berørens; Børrelſe. (Sjel-
den).

ſa, for ſabe eller ſagde, f. ſegja.
ſa, for deſa (diſe, denne), f. denne.
ſabba, v. n. føle; f. ſvabba.
Sabel (Sal), m. en Sabel. Hermet
Sab'l er ſjelben (Sagn?); derimod
hedder det alm. Sal; i Edm. ogſaa
Salm. — Herſtil ſalſaet, adj. ſveigtg-
get, indhalet i Røggen. Edm. Mere
alm. ſalryggja.
ſadla (ſala, ſalle), v. n. ſadle.
Saf, f. Saft. — Jf. Sava.
Sag, f. Sav (Saug). Forſkjellige Slag,
ſom Grindſag, Bogesag, Handſag, Vas-
ſag. G. N. ſag, pl. ſagur. — Sagblad,
n. Savblad. Sagtonn, f. Tand i en
Sav.
ſaga, v. a. (a-a), ſave, klare med Sav.
(J Gbr. og Dik. ſagaa). G. N. ſaga.
Ogſaa om at klare med Nøle, gvide
langſomt, ſtille daarligt paa Stelin og
deſlige.
Sagbruſt, n. Lommerſas med tilhørende
Stilblads og Bandſalb.
ſagd, part. (af ſegja), ſagt, udtalt (om
Drb og Lanter). Mere anvendt i Sam-
menſætning: tilſagd, utfagd, fraſagd
og fl.
Sagebuſt, m. Stilblads til at ſave paa.
Sageſtol, n. om et mindre Stilblads
(Savelab).
Sagſtis, f. Savpaanen. Ogſaa kaldet

Sagnung (Tell.), Sagnmaſt (N.
Berg.), Sagnſaks (Dik.).
Sag, f. Sag, Retſag, Proes (alm.);
Skuld, Anſvar (ſjelden); Grund. Mar-
ſag (meget ſjelden). G. N. sök, pl.
søkir. — ſera Søker: ſere Proceſter.
Iſa Søkt' paa ſeg: baatage ſig at for-
ſvare en Sag. Jf. Orſal.
ſaka, v. a. og n. (a-a), 1) hindre,
ſtade. (kun uperſonligt); gjøre noget til
Sagen. Tell. Da ſakar takti: det hin-
drer ikke. (G. N. saka). — 2) klage,
beklage. Helg. meſt i Forbindelſen: „ſaka
ſeg“, o: klage ſig, forklare ſin Fod et-
ler ſine Forbindringer. Jf. orſala. —
3) optage noget; ſker i Epil, om at
lægge enkelte Rørt fra ſig. B. Stift.
Jf. forſala (o: negte, aflægge).
ſaka, adj. ſkyldig, ſom Sagen kalder paa.
B. Stift og fl. (J Indr. ſakaa). G.
N. sakaodr. Saka Mana was teia: den
Skyldige bliver nødt til at tie.
ſakk (ſant), f. ſekka.
ſakka, v. n. (a-a), ſvake, gaae ned,
blive lavere; mek til Skibs. Sbl. og
flere.
ſakkaus, adj. ſogløs, uſkyldig.
ſakva, v. a. (a-a), ſavne, mærke at man
har tabt noget. G. N. og Sv. sakaan.
Da kom vel igaar, men me ſakna de
'ſje før i Dag. (Nordre Berg.). Sift

eg talde det so sakna eg ein (3: mærkede jeg at een var borte). Han vert eingang sakna: man vil engang beklage, at han er borte. „sakne Vær'a": føve ind, falde i Søvn (egentl. tabe Verden af Synne). Sdm.

Saknad (Sakna), m. Savn; Tab af noget stort og tilbant. G. N. saknadr. Ein for Sakna: et søleligt Savn; især Tabet af en god Ven eller Medarbeider.

Saknad-daude, m. et Dødsfald, som forvolder Savn og Sorg; et elskværdigt Mennekkes Død.

Saks, n. Noget som er hattet eller skaaret i smaa Stykker.

saksa, v. a. (a - a), hakte (f. Er. Kjøb eller Talg), hugge smaat med en Dve; Nordre Berg. Sdm. (Jel. saxa). — Hertil: Saksabrye, f. Hakketrug. Saksamat, m. Inndrab som man hatter til Kjøbølser.

Sakking, f. Hatten, Sønderhugning.

sakkykja, v. a. (e - te), sagsege.

sakt, adj. stille, spagfærdig. (Selben).

sakta, v. a. (a - a), sagtne, dampe, stille. (So. saktia). sakta paa seg: blive mere rolig, dampe sin Hefstighed.

sakte, adv. nok, sagtens, uden Tvivl. (Søndre Berg. sakta). Meget brugt.

saktmodig, adj. stille, spagfærdig.

Sal, m. en Sal. Jf. Vost. — Salsbøgd'a: der anden Etage. (Om et andet Sal, f. Sabel).

Sala, m. f. Seie. — safe, v. f. sabla.

Salle, f. en bred og flad Quez; ogsaa om flere lignende Ting. Sdm.

Salm, og Salm, m. Psalm. (Jf. Sang). Salmnote, m. Psalmetone; hollandsk Melodie. Salmetal, n. Re-gister i Psalmesøger.

salryggja, f. Sabel.

Salsæ (for Salsbæd?), f. et Stykke Ager, hvori man kan ubsaæ omtrent en halv Tønde Korn. (Soga, Voss). Paa Voss regnes en Salsæ til et Vid-bemaal af 56 Alen i Længde og Brede (= 3136 □ Alen). I Jndre-Sogn regnes den kun efter Ubsæden, nemlig som et Stykke hvorpaa man saæer sex Maaler Korn (1 Tønde), hvorfor den ogsaa kaldes „Seksmaaling", medens Halv-delen af samme hedder „Trimæling". Fleertal: Salsæ. — Da Ordet Salsæ bruges paa Voss, om en Halvtønde, skalde man hellere vente at finde For-men Salsbæ; n. (I de gamle Love forekommer ofte „saldassåd", n om et vist Maal af Jord). Jf. Salsd og Ræle.

Salt, n. Salt. — Saltfjerald, n. Salt-far. Saltkorn, Saltforn. Saltløysa, f. Mangel paa Salt.

salt, adj. salt, som smager af Salt. I Sammenfatning deels: salt (f. Er. Saltfisk), deels salte, f. Er. Salteslib. (B. Stiff).

salta, v. a. (a - a), salte. — Saltar, m. En som nedsalter Fisk. Saltarbud, f. Søbud hvori Fisk nedsaltes.

Saltbrim (ii), n. Skorpe som danner sig af udsorret Saltlage; f. Er. i Tønder. Nbl. Ellers Saltstove, f.

Saltgras, n. Rulleblade. Tell.

salt-ilen, adj. saltagtig af Smag; især om Vand. (saltise Vatn). Fosen.

Saltkrova, f. see Saltbrim.

saltsprengha, v. a. (e - de), bestroe med lidt Salt. saltsprengh'e Fisk: halvsaltet Fisk. (Nordre Berg.).

Saltstein, n. Steen at knuse Salt med. Saltværing, m. Indbygger af Salten i Nordlandene.

Salve, m. Salve. — salva seg: vædes, afgive Bedste eller Dje.

Sam, n. Enighed, Samdrægtighed. (Af samja, sam-de). Da va' He noke godt Sam ma' de: de forligtes ikke underlig godt. (Nordre Berg.). Jf. Usam.

sam, Adjektiv-Endelse, som betegner en vartig eller sædvanlig Bestaaffend, f. Er. retsam, værsam; eller en Forbindelse med en vis Omstændighed, f. Er. hugsam, mødesam. (G. N. samr; So. sam; D. som). Eenligt, med Betydning: eens eller lige, bruges det kun i andre Former, nemlig: same, sams og samt. — Som Forkævelse betegner det: sammen eller felles, hvorom see nedenfor.

sama, v. n. (a - a), somme, passe. Rbg. Tell. Da samar seg inke: det sømmer sig ikke. (Ellers sama). G. N. sama.

saman, adv. sammen, tilfammen. Formen „saman" findes kun i Hard. Voss, Rbg. Tell.; ellers mest alm. sama; dog er Ordet kun lidet brugeligt, da man oftest siger „i hop" i denne Betydning. G. N. saman. — Bruges undertiden som et Adjektiv (nole-sama, alifama), og i Fleertal med Formen samne, f. Er. allesamne, tvosamne, firefamne. (Nordre Berg. og fl.). — I Sammensætning kun selben, som: samanhavde, samantomme, samansett; — da Begrebet i dette Tilfælde udtrykkes ved „ihop" eller „sam".

Samar, Sommer; f. Sumar.

Sambeite, n. felles Græsgang, uskiftet Udmark. Hall. og fl.

Sambor, see **Samsfjken**.

Samboruf, n. Brug i Fælleskab.

Sambyring (-børing), m. et Slags store Førselsbaade. Romsdalen.

samd, adj. (kun i Flertal), 1) forenede, forligte. Det va samde um dæ. Hall. 2) sammenpassede, f. Ex. om to Kværnekene. See **samsja**.

Sambøger, n. et Døgn, en Dag og en Nat. Meget brugt. i Nordre Berg. og fl. Ellers Sambøger og Døger.

same, adj. (i bekemt Form), samme. Hedder ogsaa sama (mest alm. sønden-sjels), samaa (Øst. Østf.), sommaa, summaa (Ndm.); ogsaa samre (Toll. Hall.). G. N. sami. Paa same Staden: paa samme Sted. same Gaangjen: den samme Gang. „Mæ same“: med det samme, ved samme Leilighed; ogsaa: i det samme, i samme Stund, just som, netop; f. Ex. eg fekk høyre dæ, mæ same eg va inn tomen. Dær dæ same: det er ligegyldigt, det gjør intet til Sagen; ogsaa: det nytter ikke noget. Dæ gjekk fyre dæ same: det gikk lige godt an, det kom ud paa eet. Dæ hjem attpaa dæ same: det bliver omtrent ligedan som før.

Sam-eign, f. Fælleskab i Eendoms-fælles Eendom, især om Mark og Stov. Hedder ogsaa Sameiga. West sønden-sjels. (Jf. **Sopceign**). G. N. sameign.

sameleg, adj. sammelig, passende, anstændig. Rbg. Toll. Ellers sameleg.

sameleis, adv. sammeeledes. paa samme Maade. Dgl. samelei, samelein (Hall. Balb.).

samestæd, adv. sammesteds. Ogsaa samesta'en, og samestas.

samselt, adv. jævnt, uafbrudt. (Sjelben).

samsengd, adj. ligelig blandet, som indeholder ligemeget af de forskellige Slags, f. Ex. noget smaat og noget stort. — **samsengt**, adv. jævnt, ligeligt, om hinanden.

samsingjen, adj. blandet, sammenbragt (omtrent som det forrige). Sdm. (Jøl. samsenginn). Han fekk bæ samsingje: han fik noget af hvert Slags.

Samsfjke, n. Fiskerie, som drives af flere i Fælleskab. — I Nordlandene ogsaa: **Samsfjkkara**(v), pl. om Folk som fiske sammen.

Sambald, m. den øverste af de lange Stokke i en Tørvæg; den Stok som hviler paa Enderne af de øverste Stokke i Langvæggene. Nordre Berg. I Sogn ogsaa **Sambaldar**, m. Ellers **Rast-lul**, **Rastall**, **Rastemor**, **Bandaastoff**.

Sambelbe, n. Enighed, Sammenhold. Hedder ogsaa **Sambald**, n. (G. N. samheldi).

sambeldig(e), adj. enige, som holde med hinanden. B. Stift.

Sambengje, n. Sammenhæng. Hedder ogsaa **Samanheng**, n.

Samkoma (aab. o), f. Sammentkomst.

Samkvoem, n. Samkvem, Omgang, Selskab.

samla, v. a. (a - a), samle. (Jf. **sanna** og **santa**). **samlast**: samle sig.

Samlag, n. Fælleskab, Meddeleagtighed i noget; ogsaa fortlølig Omgang, særdeles nær Forstaaelse.

Samlega (aab. e), f. Samleie. (Sjelben).

Samling, f. 1) Samling, Forsamling 2) Orden, Røde paa noget. 3) Bevidsthed, fuld Sands.

sammala, v. a. (-mal, -mol), male to Slags Korn sammen; ogsaa sammenpasse Kværnekene.

sam-mogjen (aab. o), adj. lige moden, modent paa samme Tid. Toll.

samna, v. a. (a - a), samle, faae sammen. Nbl. (Sjelben). G. N. sanna.

Samna(b), m. Enighed, fredeligt Samliv. Skal bruges i Øst.

sanne, f. saman.

samrau(b), adj. rød overalt, som har en jævnt udbredt Rødma. Toll.

samraade (seg), v. a. (e - de), raadsføre sig, overlægge en Sag med hinanden. Alm. (Øst. samråda sig). **samraabde**, adj. pl. forenede, komne overeens om noget.

samringja, v. n. ringe sammen.

sams, adj. (uden Flexion), 1) eens, lige, af samme Slags. Toll. — 2) ligelig blandet, om hinanden, uden Forskjel eller Sortering. Hedemarken. (= **samsengt**).

samsfelte, adj. pl. enige, samdrægtige om et Foretagende. B. Stift.

samsfundes, adv. strax, i samme Stund. Toll. **Busferud**. G. N. samsfundis.

Samsfjstjen, n. pl. Heel-Søstende, Børn af samme Forældre. (Motsat **Salsfjstjen**). Toll. og fl. — **Saalebes** ogsaa **Samsfjster**, f. Heelsøster. **Sambor**, m. Heelbroder. (Øst. samsyskon e. s. v.).

samt, adv. uafbrudt. Meget udbredt i Dalemaaden: „samt aa samt“, o: flede, uden Afbrydelse.

samtakt, adj. tættet med eet sammenhængende Lag; om to Huse som ere byggede tæt til hinanden.

Samtale, m. Samtale.

Samtræl, n. fælles Reie og Arbeide;

Medarbejde. „Løst fyre Samtræle!“ (Søndre Berg.). Ogsaa Samsleep, n. samtykkja, v. a. (e - te), samtykke, bifalbe; ogsaa være tilfreds med, tage tilfælde. — Samtykkje, n. Samtykke. samvelte, v. a. pløte fra modsatte Eider for at faae Ageren høiere i Ribten. Dufferud.

Samvoere, n. Selskab eller Dmgang med nogen. Hard. og fl.

san, for „sa' han“ (o: sagde han).

Sand, m. Sand. — Sand-aur, m. Gruusjord med Sand. Sandboen, m. Sandgrund. Sandfot, n. Drev af tør Sand. Sandmo, m. en sandig Flade, Hebe. Sandmæl, m. Vasse af løs Sand. (Xr. Stift).

sanda, v. a. (a - a). bestræe med Sand. sandlendt, adj. sandig; om en Egn.

sandmala, v. a. (mæl, mol), slærpe en Kværn ved at male Sand paa den.

Sandmigje, m. et Slags Musling med et smalt Rør, hvorfra den udspirter det indlugede Vand. (Mya arenaria).

Sandskjebba, f. et Slags Flynder. (Pleuronectes Flesus). N. Berg.

Sandskræe, f. Flob-Ull (Cottus Gobio). Hebemarten.

sandut, adj. sandig; ogsaa tilsmudset med Sand.

Sangr (Sang'er), n. Rhynten.

sangra, v. n. (a - a), klynke, hvine, give en langtrukken, klytende Lyd. Jød. Rbg. Gbr. I Nordre Berg. saangra. sangren, adj. klytende.

sanka, v. a. (a - a), sanke, samle. I B. Stift sankta. (Egentlig samta, af sam). sanke Rynne: løste Røerne til Malkepladsen. (B. Stift). „sanke Soll paa“, see Soll.

sankast, v. n. samles, samle sig. (I B. Stift sankast). sankast paa: strømme hen til, omringe, indelutte. — Ogsaa sankta seg.

Sann, f. i Talemaaden: „mi Sann“, omtrent „min Tro“, nemlig som en Forstring; f. Er. Han skal, mi Sann, saa de atte. Meget brugt. i B. Stift. (So. min sann).

sann, adj. sand, troværdig. (G. N. sannr). Femin. i Hard. sonn. (G. N. sonn). Neutrum i Setersd. satt; ellers sant. (G. N. sant). De vist ikke sannare te seta: vi fortalte det saa oprigtigt som vi kunde.

sanna, v. a. (a - a), sande, bekræfte; ogsaa erfare Sandheden af Ens Ord. (G. N. sanna). sanna ette: sande idelig, sige Ja til alt. Han fætt so sanne: han fik nok føle at det var sandt.

sanndrøymd, adj. i Syns om En, hvis Drømme gaae i Dypfølelse.

sanneleg, adj. rimelig, passende, middelmaadig af Størrelse. Guldbt. Sdm. (Egentlig: som man kan samtykke i).

sannførlæg, adj. sandfærdig.

Sannheit, f. Sandhed. — sete si Sannheit: forklare sin Sag. oprigtigt og uden Forbeholdenhed.

Sanning, f. 1) Bekræftelse, Bished. Me fætt ikke nota Sanning paa de. (Sjelden). — 2) Sandhed; det Sande. Brugt. i Xr. og Ag. Stift. (So. sanning. G. N. sannindi). Ellers Sannheit (som er et nyere Ord).

sann-orig, adj. sandbru. (Sjelden).

sannogoll (aab. o), adj. sandfærdig, som siger sandt. Drk. (G. N. sannogull).

sannspædd, adj. som spæer sandt, hvis Forudsigelser gaae i Dypfølelse. (G. N. sannspær).

sanntenkt, adj. vitt, som tænker og dømmet rigtigt.

sansa, v. a. sanse; ogsaa andse. Nvere Ord, ligesom Sans, m. f. Er. i Talemaaden: Han høve forste Ans elder Sans.

Sate, m. en opstået Flade, en Plan imellem nedstigende Bakker; ogsaa en liden Flade i en Klippe. Læll. I Gbr. Sæta (f. Sæte). I Drk. Sætaa (sielden). Jf. Lega, Pall, Stal.

satt, f. sann.

Saub, m. (fl. Saude, Sauer), et Faar. (Mest alm. Sau). Da Ordet er Hantsjonsord, maa det egentlig betyde et Faar i Almindelighed, kun med Hensyn til den særegne Art og uden Hensyn til Kjøen, altsaa baade om Han og Hun. Denne Betydning forekommer kun sjelden (mest ved Fleertallet), men forudsættes tydelig i det afledede Søyda (Søye), som kun betegner Hunkjønet. (Sogn, Vald. Gbr.). Almindelig betegner derimod „Sau“ kun Hunkjønet, et Hun-Faar, til Forskjel fra en Væder; altsaa modsat Ordets grammatiske Kjøen. (Jf. G. N. saudr, Faar, Væder). Egne Navne paa Hunkjønet ere (foruden Søye): Sæbde (Gbr.), Lille (Væder.), Lille (Drk.). Jf. Gindr, Sympa, Raas. (Faar bruges ikke). Uegentlig bruges „Saub“ om et meget godt og eftergivende Menneske; ogsaa med et Begreb af Enfoldighed. — I Sammenfætning deels Saude (Saud), deels Saub(h). Saaleses Saudefjøs (Saufjøs), n. Faarekald. Saudehagje (Saubaga), Græsgang for Faar.

Saubekket, n. Jaareklob; **Saubek**, n. Jaareklob. **Saubekskinn**, n. Jaareklob. **Saubekslag**, n. Race af Jaar. **Saubefyktia**, f. Jaarefyktighed; især Etab. **Saudtalle**, m. Faaremøg. **Sau(b)blom**, m. Lovetand. **Sbl. Jæb**. **Sau(b)buff**, m. Bæder. (Ved Kristiania). **Ellers Ber**, Bæter og fl. **Sau(b)spreg**, m. Hvidtblid (f. Kviteblad). **Drk.** **Sau(b)symre**, el. **Savesumar**, Hvidsippe (Blomst). **Sogn**. **Ellers Kvitsymra**, Gjettesimbre og fl. **Saug** (suge), f. suga. **Sauhan** og **Sauha** (lytten), f. flauttan. **Saum**, m. 1) Sning; Naade at sje paa. **Seglsaum**, **Striksaum**, **Sofsaum**. 2) Som paa Klæder, det Punkt, hvor Stykkerne ere sammenføiede. **G. N. saumr**. Ogsaa om de Punkter, hvor Hjelene ere naglede, især paa Indholdterne i en Baad. 3) Spigere, Søm af Jern (Jarnsaum); ogsaa om Nagler af Træ i Baadene (Træsaum). **sauma**, v. a. (a - a; eller a - te), sje. **Meget brugt**. især i **B. Stift**. (**G. N. sauma**). **saume** atlat: sje til, søkte et Stykke til. **saume** Sko: sje Sko. **Saumbaal**, f. Symbaal. **Saumlaa**, f. Lægte under en Hjelvæg, Tværræ hvori en Hjelvægning nagles fast. **Nogle Stæder**: **Uplengla**. **Saumtræad**, m. Træad at sje med. **Saup**, n. Kjernemælk, Smørvalle. **Berg. Stift**, **Tell.** og fl. (**Jf. Bleng**). **Saupgryta**, f. spottvits om et Bruusshoved, En som overdriver alt. (Af den Egenftab ved Kjernemælken, at den let bruser op og gaarer over Bredderne, naar den koges). **Saup**, Imperf. f. **supa**. **Saur**, m. Smuds, Voer, især i **Dinene**. **Nbl. Harb.** (**G. N. saurr**). **saura**, v. a. sje med **Gruus**, lægge Forlabning i en Mine. **Harb.** **saava**, v. n. strabe Gæst af Træer. **Save**, m. Gæst i Træer; især om den Gæst som fremkommer under Barken om Vaaren, og som efterhaanden stivner til Træ. **B. Stift** og fl. (ogsaa i **Inbr. Cave**, ifte **Sava**). **Ellers** kaldet **Serjja** (**Nbl.**), **Sirju** (**Hall.**), **Sovje** (**Drk.**). **Jf. Svade**. — **G. N. safi**. **Sax**, m. 1) et stort Kar; f. **Er.** til Brygning. **Bryggjesax**, **Bortesax**, **Sprefax**. **Meget brugt** i **B. Stift**. (**Jf. sår**). **Ellers** Kar, Kjer, **Holl.** — 2) et stort Vandspand med Hænder paa Bredderne. **Søndensfelds**. (**Jf. Berg. Stift** kaldet

Stamp). **Sv. så**. — Fleertal **hegger** tilbeels **Sæ**, **Sær** (**Som. Tell.**). **Jf. Sammensætning** tilbeels **Sæss**, f. **Er. Sæssband**.

Sax, f. f. **Sæb**. — **Sax**, adv. f. **so**. **sax**, v. a. (r - bde), **saac**, f. **Er. Korn**; **udsaac**. „**sax unde**“: **saac** førend man pløker, **nehpløte Sæben**. — **Particip.** **sæbb**, **tisfaacet**. **Hertil** **tunnæbb**, **tjuffæbb**.

sæande, adj. **hensigt til at saae**; om **Korn**.

Sæbivn (**aab. i**), f. f. **Sægidn**. **Sæ(b)**, n. **Sæb**, **Sæbeforn**; **Udsæb. S. Berg.** (**Andre St. Sæde**). **G. N. sæd**. **Uenligt** lyder det i **Hard**, og **Nbl.** som „**Sæ**“ men i **Sammensætning** **Sæb**, f. **Er. Sæbbing**, m. **Kasse** med **Sæbeforn**. **SæbKodn**, n. **Sæbeforn**.

Sæb, f. **tyndt Skal** af **Korn**, **smaa** **Fliser** i **Meel** eller **Brød**; **Kist**. (**Meest alm. Sæ**). **G. N. sæd**. **Ogsaa** en **Smule** **Mad**. (**Matafsæb**, **Brøfsæb**, **Mjølfsæb**). **Det** ha „**he**“ et **Sæb** i **Hus**: de have ifte den mindste **Smule** af **Mad** eller **Meel** i **Huset**. **Det** **hegger** ogsaa „**Det** æ **retnt** **sælause**“.

sædet (**sæ'nte**), adj. **flasket**, **fliset**, **grovt** **malet**; om **Meel** og **Mad**.

Sæe, f. **Søde**. **saen**, f. **Søben**.

Sæga, f. **Soga**. **sæga**, f. **saga**.

sæga, adj. **ubmatet**, **afstræket**. **Inbr. Grundformen** **uvis**. **Jf. sig**.

Sægidn (**Sægidn'en**, **aab. i**), f. **Lustbølger**, **Lustspil**; **tynde** **opstigende** **Dunster**, som **vise** sig **tæt** ved **Jorden** i en **bærende** eller **spikkende** **Bevægelse**; især **over** **Agrene** i **Pløtningstiden**. **Sogn**, **Harb.** og fl. (**Jf. Harb.** ogsaa **Sædgjibn**). **Jf. Tell.** **Sæggjibder**; **ellers** **Sæbivn** (**Valbers**), **Sæggjibn** (**Harb.**). **Jf. gibda**.

Sæing, f. **Sæning**, **Kornstæb**.

Sækkonn, n. **Sæbeforn**; f. **Sæb**.

Sæl, f. **Sæl**. (**Tell.**). **S. Sæl**.

Sælaup, m. **Heste** at **bære** **Sæbeforn** i. **Sbl. Tell.** **Ellers** **Sæbytta** og fl.

Sælaa, f. **Sele**.

Sæld, n. 1) et **Sølv**, at **sælde** med. (**G. N. sæld**). **Jf. Sæla**. — 2) et **Kornmaal**, som **holder** **omtrent** en **hald** **Lønde**. **Voss**. **Et Sæld** er 5 „**Astar**“; en „**Aste**“ er **det** **samme** som **Mele** i **Sogn**, **nemlig** en **Tiendebeel** af en **gammel** **Lønde**. (**G. N. sæld** **regnes** **til** 6 „**mølar**“). **Norges g. Lov** II, 166). **Jf. Sælsa**.

Sælebot, f. **Sælebot**.

saam, adj. **mørklæben**, **fortagtig**; ogsaa **smudset**. **Tell.** **G. N. saamr**.

saam, f. **symja**. **saamaa**, f. **samae**.

Saamaar, *f.* Sumar.

saamleg, *adj.* forslaben, af en mørk eller smudsig Farve. *Tell.*

Saan, *m.* Søn. *See* ellers *Søn*.

saana, *v. n.* (a - a), tabe sin Smag, doone, suurne; især om Fisk. *Edm.* *Jf.* kafa, legna, ulna.

Saand, *n.* et Slags lange Done eller Rør, som ere belagte med Steensløver og indrettebe til at tørre Korn paa. *Vardalen.* (Ogsaa udtalt *Saann*). *Her-* til *saandturka*, *adj.* tørret paa „Saand“.

Saang, *m.* Sang, Syngen; ogsaa en vis Sang; en Psalm. *G. N.* *söng*.

Saanghus, *n.* Koret i en Kirke. *Rbg.* *Walders* og flere.

Saangmaal, *n.* Sangstemme.

saangra, *f.* sangra. **saanka**, *f.* sankta.

Saapa, *f.* Sæbe. (*Jöl. säpa*). **saapa**, *v. a.* smøre med Sæbe.

Saar, *n.* Saar. *Jf.* **Saarsaukfe**.

saar, *adj.* 1) saaret, bestadiget paa Huden; ogsaa plaget af Udslæt. Han æ baade sult æ saar. — 2) om, om Lemmer hoori man føler Smerte; ogsaa om den som føler Dmbed eller Smerte i Lemmerne. D'æ saart naar ein tæ'te paa: det smertes, naar man føler ber-paa. Han æ so saar i Armen: han føler en stor Dmbed i Armen. (Hedder det berimod „paa Armen“, saa har det den førstnævnte Betydning). Ligesaa: saar fyre Bræfte: som føler Smerte eller Dmbed i Brystet. *Alti.* og meget brugt. (*G. N. särr*). — 3) bitter, smertelig (i figurlig Forstand). Ein saar Sult: et Sult som udtrykker en stor Sorg eller Sjæls Lidelse. Ein saar'e Graat: en bitter Graad. *Jf.* saart. — Af andre Talemaader mærkes: „glera saart“, o: gjøre ondt, smerte. „sa saart“, o: føle Smerte; *f. Er.* af et Slag. Paa *Sare-Sida*: paa den svage Side, eller: paa det ømme Sted, der hvor man mindst taaler det.

saara, *v. a.* saare, beskadige. *Sjelden.*

saararma, *adj.* om i Arme; *f. Er.* af tungt Arbejde.

saarfingra, *adj.* som føler Dmbed eller Smerte i Fingrene. *Sportvika* ogsaa: farrig, guleragtig. *Jf.* *smasaar*, *mat-saar*.

saarfött, *adj.* angreben af Dmbed og Sule i Fødderne; nemlig efter stærk Gang. — *Söndensfelds* hedder det oftere: *saarbeina* og *saarbeint*.

saarhendt, *adj.* saaret eller hubløs paa Hænderne; ogsaa om i Hænderne. I sidste Betydning hedder det ogsaa: *handedsaar*.

saarhjarta, *adj.* betymret; betyaget af Sorg eller Engstelse. *Häll.* og *f.*

Saarfje, *m.* Udslæt, Fnat. *Rbg. Tell.*

Saarleikje, *m.* Dmbed, Smerte. (*Sjelden*).

saarmynt, *adj.* hubløs i Munden.

saarna, *v. n.* blive ømt, smerte.

Saarsaukfe, *m.* Udslæt, Fnat med Svulst eller Vlegner. *Hard. Edm. Öbr.* og *f.* (*J Rbg.* og *Tell. Saarfje*). *Gam. Sv.* säroka.

saart, *adv.* 1) bittert, smerteligt. 2) tungt, mofommeligt, med stor Anstren-gelse. Han seff kjenne bæ saart: han kom til at føle det med megen Smerte. Det angra saart paa bi: de angrede det bittert. Me ba støpa so saart fyre bæ: vi have arbejdet saa mofomt derfor.

saarrent, *adj.* om i Lænderne; *f. Er.* efter Nubelsen af Bær. *Wbler* og *bedlige*.

saarvoren, *adj.* lidt plaget af Dmbed i Lemmerne.

Saat, *n.* Dvsætning eller Dblægning af Hø. *See* *Høy'e* i *Saat*: saae Høet sammenraget i Staffe. *Nordre Berg.* — En mere egentlig Betydning findes i *Uppsaat*.

saata, *v. a.* sætte Høet i smaa Staffe. *Drk.* og *f.* *Elera* *saata*.

Saata, *f.* en liden Staf eller Dyrge af halvtørt Hø, som atter skal udspreedes til Lørring. (*Sv. säte. m.*). I *Ag.* Stifst oftere: *Sæte*. *Hertil Særebø*, *n.* Hø som kun er lidt tørret. *Sætes-stad*, *m.* Plads hvor en Høstak har staaet.

Saataa, *f.* Sæte og Sæte.

saavoren, *f.* svovoren.

se, 1) for *seg*. 2) for *besse*; *f.* denne.

Se, *f.* *f.* *Sid.* — *sea*, *f.* *Sida*.

sedd (*ee*), *part.* (af *saar*), *seet*, opdaget, bemærket. (*Neutr. sett, ee*). Det ba 'He vore sedde paa lang Tid. Han æ 'He all'e bæ han æ sedd'e: man kender ham ikke ret ved blot at set ham; der ligger meget skjult hos ham. *Nordre Berg.*

seg (*ee*), *pron.* *sig.* Objekt, sættes for hvert Køn og Tal. Formen i Dialekterne er: *seg* (*Rbg. Tell. Sogn* og *f.*), *se* (*Häll. Wald. Gulbbr. Edm. Drk.*), *seeg* og *see* (mest alm. i de sydvestlige og nordensjællske Egne), *sei* (*Wstbr.*). *G. N.* *sik*, *sek*, *seg*. Det nuværende „seg“ indbefatter ogsaa den gamle Dativform „ser“; af hvilken der nu kun findes saa Spor, saasom i Talemaaden: *ser-kvart* (*se kort*) og „*ser litt*“ (*se-litt*); *f. ser.* I *Tr.* Stift bruges *seg* (*se*) tildeels paa en egen Maade i Dvsætning-

ger, saaledes at det forer til Hovedsætningens og ikke til Bidsætningens Subjekt; f. Ex. Han sa' at de gjorde vondt (gjorde ham ondt). So trubde, de va um se dem snakka (o: at det var om dem de talede). — Det forbindes tildeels uden Nødvendighed med intransitive Verber; f. Ex. De fell seg, Hem seg, hende seg; han stend seg, tegle seg, og fl. Ved transitiv Verber ombyttes det undertiden med Endelsen -st, ast; f. Ex. sanka seg, og sankast, laga seg (lagast), undra seg (undrast). — Hvart fyre seg: hvort for sig; særskilt. (Bf. fer). seg i mikkom: imellem sig, med hinanden, indbyrdes. (I Øbr. fins imillom).

Seggie, f. Benævnelse paa et Rødnbsfoll. Sdm. Romévalen. Jf. Sigga, Sogga, Sugg. (G. N. segger, Mand).

Segja (aab. e), v. a. (Segje; sagde, sagt), sige, ytre, fortælle; ogsaa ud-tale, fremstige. Infinit. segje utales fuldtommet i Tæll. og Nbg.; ellers lyder det sædvanlig som seie og seia; dog ogsaa sie (eg. sigla, aab. i), og si (tildeels i Ag. og Tr. Stift). G. N. segja. Sv. säga. Præs. i Lighed hermed: se-gjer (Nbg. Tæll.), seler, seie, sier, si. (G. N. segir). Imperf. sagde er meget sjeldent (Nbl. forælbet), i Nfl. og Sdm. hedder det sade, og ellers alm. sae og sa; derimod findes overalt Supinum: sagt, og Particp: sagt'e. Imperativ: seg (N. Berg. Tæll. og fl.), ellers seig, sei, si. — Talemaader. seie fra: varsle, sige til, gjøre opmærksom paa noget. (B. Stift). seie fra seg: frastige sig, erklære sig skilt fra. — seie fyre: foresige, lære. — seie mæ etn: sige til Et; f. Ex. Eg sa de mæ han: jeg sagde det til ham. (Nogle Steder: Eg sa de ve' en). seie til: tilsige. sei' upp-atte: sige om igjen, anden Gang. — segje utav (seie ta): sige om, fortælle, aabenbare noget. — Dæ infje te seie 'ta: Intet som er værdt at tale om, saa godt som intet. Dæ 'He te seie endaa: der er endda ikke meget at sige. I B. Stift ogsaa: Da æ 'He seia, da infje vart vær're, o: det er endda godt, at det ikke gif vær're. Dæ ikke bere te seie: der er ikke noget bedre at sige; det maa besværrer tilstaaes. Dæ, 'Inart æ seie, vær'r' enn de var: det er næsten vær're, el. saa at sige, vær're end det var. Ja sei' da! o: ja det kan man sige, det mangler nok ikke. (Helsingland). Du seie me ta bi! o: hvilken Hændelse! Stude man have tænkt sligt? (Sdm.).

segjande, adj. som man kan sige. De va 'He seiane: man burde ikke sige det. Ei seiane Sogn: et Sogn fra gammel Tid eller af vis Dyrindelse. (Nordre Berg.).

segjast (seiest, seft), v. n. sige om sig selv, sige sig, udgve sig for noget. Bruges i de nordlige Egne, dog sædvanlig kun i Præsens: seft (Indr. og fl.), sist, aab. i (Edm.); sjelden i Imperf. sa' est, saft. J. Ex. Han seft da gjort de, o: han siger at han har gjort det. Det seft ikke vilje de: de sige at de ikke vilde det. So saft vere rædde: hun sagde at hun var bange. See fof. (Med Hensyn til Formernes Afkortelse og Forverking maa det jævnføres med laatast).

Segging (Seiing), f. Eigende; Udsagn. Segl, n. Seil. (G. N. segl). Ein Segls Vind: en passende Vær; Vind som følger Seilet tilstræffelig.

seglbu (seg), v. a. (r-dbe), indrette sig til Seilsads, saae Seil op. Det laag innma Næ'e æ seglubde seg. B. Stift.

segle, v. f. sigla. Segle, n. f. Sigle. Seglfeste, n. Ballast, Steen som lægges i Bunden af Daaden, naar man skal sette. Nordre Berg.

Seglsaum, m. Seilsom.

SeglsKot (aab. o), n. det Long som er faldhet paa Kanterne af et Seil.

Segn, f. Sagn, gammel Fortælling, Tradition; ogsaa Udsagn, Beretning. Meget udbredt og maaffee alm. G. N. søgn. Jf. Soga (som er mere brugeligt i de sydlige Egne). I Sdm. ogsaa: Sogn (Helten).

Sei, f. Seid. — seia, f. segja.

Seid, m. Seel, en bekendt Hst af Torsteskægten (Merlangus carbonarius). West alm. Sei; men i Nfl. og Sdm. Seid. — Efter den forskjellige Alder eller Storrelse har denne Fiskart ellers forskjel-lige Navne; saaledes i Nordre Berg.

a) Kril (om den allerminste eller Jngelen); b) Murr; c) Pale, el. Smaa-seid; d) Risping; e) Nis eller Stor-seid. (Paa Helg. Setufs). — Ugentlig bruges Seid om en seensfarbig, doven Person. — Seidberg, n. en stor Stilm af Seel. Seidestikke, n. Seistikkerle. Seidelyse, n. Iran af Seidelover.

seie, f. segja. Seier, f. Etær.

seig, adj. 1) sei (seja), som kan strækkes eller boies meget uden at briste; ligesaa om Væbter, som hænge fast sammen og ikke lettelig kunne adskilles i Draaber. G. N. seigr. — 2) stærk, varig, som taanter meget eller holder længe

sammen; f. Ex. om Løi, Fletninger, Dag paa Huse, m. m. — 3) om Mennesker: udboldende, som vanstellig lader sig rokke eller bringe til Eftergivendeb, vanstellig at faae noget af, f. Ex. i Pengefager.

seig, Imperf. see sig.

Seigd, f. Selbed. (Selben).

seigliva, adj. seilbet, om et Dyr som taaler meget førend det døer.

seigna, v. n. blive sei og sammenhængende, fortattes; om Bæst, f. Ex. Næll.

seigt, adv. langsomt; besværligt. Dæ allest seigt: det var ikke let gjort, man maatte arbejde længe derpaa.

seigvoren, adj. noget sei; ogf. langsom.

Seila, f. en liben Huulning i Jorden, Fordybning, Sænkning. Folen. I Øbr. hedder det Sel (se), og i Sdm. Sæld. Sf. Høla, Døft, Beit, Søyla.

seilcat, adj. ujevnt, fuldt af smaa Huulninger. (Folen).

sein, adj. 1) seent, langsom, seensferdig, f. Ex. til at gaae, bevæge sig, arbejde o. f. v. G. R. seinn. — 2) langvarig, som kræver megen Tid. Et seint Arbeid: Arbeide som gaer seent. — 3) silbig, som kommer silbe. I seinaste Dag: noget silbe, næsten for seent.

Et sein'e Selebot: en Trøst som kommer seent. (Berg. Stift). I Rbg. og Tell. hedder Komparativt deels seinere, deels seinne. Sf. seint.

seinare, adv. senere, silbigere. (Mobsat fyrr). seinar-meir: siden, derefter, senere. Meget brugt i Tr. Stift.

seinboren (aab. o), adj. silbe født; om Kalve.

seindrøg, adj. seendragtig. (Selben).

sein-eten, adj. som spiser seent, behøver lang Tid til at spise.

seinfengd, adj. som man faaer seent eller maa vente længe paa. (Selben).

seinfola (aab. o), adj. silbe født; om Høl.

seinfør, adj. seensferdig, langsom, nølende. Meget brugt og næsten alm.

seingjengd, adj. seent til at gaae. (Selben). Øftere seingædd.

seingjor(d), adj. 1) langvarig, om Arbeider. 2) seent mødet.

seinhaustes, adv. seent paa Høsten.

seinhendt, adj. som arbeider seent, bevæger Hænderne langsomt.

seinhoggjen, seent dugget; om Deb.

seinka, v. a. og n. (a - a), 1) forsinke, hindre, gjøre at noget kommer seent.

Udtales mest alm. som senta eller senke. (G. R. seinka). — 2) v. n. blive senere, gaae mere langsomt, f. Ex. om

et Ubr. Dgfaa: komme senere frem; om Solen.

seinkast, v. n. forsinkes, blive senere. I

seinkomen (aab. o), adj. som kommer seent. 2) om unge Mennesker, som udvikkles seent, komme silbig til sin fulde Væxt eller Styrke. B. Stift, Øbr.

Seinkonn, v. Korn som modnes seent. (Mobsat Snarkonn). I Berg. Stift:

Seinkonn, ligesaa Seinehavre.

Seinleikje, n. Seened; Silbigbed.

seinlende, adj. om Gaarde, hvorpaa Korret modnes seent. (Selben).

seinmælt, adj. som taler langsomt.

seinraadd, og seinraadig, adj. seent til at bestemme sig, uvlende, som forbaaler Tiden med en lang Betænkning og Forberedelse. Meget brugt i Berg. og Tr. Stift.

seinvøyven, adj. langsom i sine Bevægelser; ogsaa lidt doven. Sbl. (f. røya).

seinvæg, adj. om Eng, hvorpaa Høslætten gaer seent. Nordre Berg.

seinst, adv. silst, seinst; ogsaa: nys, nyly. Rbg. og Mandal. I Sæt. ogsaa:

seist (som dog maaske kunde henføres til: sist).

seint, adv. 1) seent, langsomt. 2) silbe.

„seint va silba“: langt om længe, efter lang Venten. (Nordre Berg.).

seintalande, adj. f. seinmælt.

seintrent, adj. seent til at tænke, som behøver lang Tid til at fatte og ordne sine Tanker, ikke snarraadig eller resolut. Et næsten almindeligt Ord, især meget brugt i vest- og nordensjælds. Mobsat snartenkt.

seinvæffen, adj. som vorer seent.

seinvoren, adj. langsom; især i Arbeide.

Seinufs, f. Seid. — Sek, f. Sit.

sekk, m. (fl. sekkje, r), Sæt. I Sammensætning sekkje, f. Ex. sekkjeløysa, f. Mangel paa Sætte.

sekkja, v. n. (sekk; sakk; sekkje), synke, falde, især i Vand. I Søndre Berg.

og tildeels i Tr. Stift hedder det: sekkja med Formerne: sekkje, sekk, sekkje.

Imperf. sekk findes ogsaa tildeels i de nordlige Egne. G. R. søkkva (imp. søkk); Ang. sinkan. — sekke ned: synke, falde tilbunds. — sekke ni (o: ned i): synke i, hængende med Fødderne, f. Ex. i en Sump. — sekke unda: synke fra, komme af Velen. „So sekke godt“, siges om en Dre som er stærk og trænger dybt ind i Træet.

sekkande, adj. synkende; om Ting som synke i Vand; mobsat fljotande.

sekkja, v. n. (se - te), senke, faae noget til at synke. I Søndre Berg. sekk-

- Sja.** (G. N. søkhva, imp. søkti). —
sekkje ned: nedsekte. Heraf nedsekt.
Seltje, n. Grundtø, Steen som sættes
til Grundtanten paa Garn for at holde
dem til Bunden. (Sv. sänke). Hertil
Seltjeband, n. de Baand hvormed
Grundstenene sættes til Garnet.
Seltjedikke, n. Hængedynd, Pyt som er
vanskelig at komme over.
Seltjemyr, f. en blød Sump, hvor man
spuler i med Fødderne.
Seltjenot (os), f. Gærdevod; et Vod,
som man nedsenker foran en fremstrøm-
mende Fiskeflod og derpaa trækker lige
op i Vandfloden.
Seltjestein, m. Søntestein.
sefort (= ser-foart), f. ser.
seto, Talord: ser. **Seto Ljug**: ser Gange
tyve (120). **Seto**: Seren i Kort.
Setoalning, n. Stol paa ser Alen.
Setoaring, m. ser Ar gammel Hest.
setobend, adj. serbaandet; især om He-
stier, som have ser Stænger i Hoiden.
Sdm.
setobymmut, adj. serkantet.
Setomøling, m. 1) et Jordstykke, som
holder ser Naal. 2) det samme som
Salla.
Setsof, f. Syfestele.
Setsering, m. 1) en seraaret Baad (=
Selsværing). Sfi. Sogn, Nbl. (I
Sdm. Trærbøding). — 2) en stor Fister-
baad, som besættes med ser Mand, men
har sædvanlig fire Mærear. Sdm. —
(Synes at være en Forkortning af
Setseroring).
Setseroring, m. en stor Baad, til en
Besætning af ser Mand. Helg.
setstan, Talord: sersten. Hedder ogsaa:
setsta, **setstean** og **setsten**. (G. N.
sextan). — **setstandasma**, f. basma. —
setstande, adj. serstande.
sette, adj. sette. See sette.
setort, Talord: tredstydtyve (60). B.
og Tr. Stift. (Søndensjælds: tress).
G. N. sextigi. Sv. sextio.
Setoering, m. en seraaret Baad. Harb.
og fl. G. N. sexværing.
setr, sønket; f. settsja.
Sel (ce), f. en Udbuling, Forbydning.
Sbr. See Seila.
Sel (aab. e), n. 1. Sæterbytte, en liden
Stue paa en Sæter, hvori Malten op-
sættes og tillaves. B. Stift, Tell. og
fl. G. N. sel. Sædvanlig afdeelt i to
Rum: Jumsel (Malteburet) og Utsel
(Rjøfket).
Sel (aab. e), n. 2. Salg. I Forbin-
delsen: „Kjøp og Sel“. Nordre Berg.
Jf. Selnaab.
- Sela** (aab. e), v. a. (a-a), lægge Sela paa.
Seld, part. (af selta), sølgt.
Sela (aab. e), m. Sæle; især Hestesele.
Jf. Basiele. Hedder ogsaa Sela (Ag.
Stift), Sela (Namb. Ndm.), Sela
(Drt. Indr.). G. N. seli.
Selapinne, m. Sæglepinde i Sælen.
(S. Dra). I Nordre Berg. **Selapinne**
og **Selapinne**. I Tell. **Selapinne**.
Selja, f. Selsætra, en beskædt Pileart
(Salix caprea). Hedder ogsaa Selju
(Tell.). — **Selju** (Hall. Sbr.). G. N.
selja. — **Selserenning**, m. Særen til
et Selsætra. **Selserunn**, m. Duff af
smaa Selsætraer. **Selsetuv**, m. Sel-
setamme (Søstuf).
Selja, v. a. (sel'; selde; selt), sælge, af-
hænde for Betaling. (G. N. selja bety-
der ogsaa give). Tilbræks med Datto
og Aktus. f. Er. Han selde Granna ein
Plog. Partitip: seld.
Seljande, adj. som man kan sælge; f. Er.
Det ha selt alt som seljande var.
Seljar, m. Sælger. Både Kaupar og
Seljar.
Selje-asall, m. et Slags Træ, Vibie-
Røn (Sorbus intermedia). Nordre Berg.
Seljesløyta, f. Fløtte af Selsæbart (af-
trukket i Sæstiben om Baaren).
Seljesjørr, f. Dverg-Pill (Salix her-
bacea). Ellers Bjersjørr.
Selle, m. 1) Kammerat, Selskabsbroder;
især en lystig Karl. Ein go' Selle: en
af de rette Karle. Tell. og fl. (Sv.
sälle). — 2) Mandfolk (motsat Kjelke).
Reget brugt i Sdm. og nærmeste Egne.
To Sella og tre Kjelke: to Mandfolk
og tre Kvindfolk. Noget Steder ogsaa:
en gift Mand; tildeels ogsaa: Herre,
Huusbønde. „Sellen sjøl“: Manden selv,
Huusherren.
Sellearbeid, n. Arbeide for Mandfolk.
(Motsat Kjelkearbeid). Sdm.
Selleklædd, adj. Klædt i Mandsklæder;
forklædt (om Kvindfolk). Sdm.
Selna(d), m. Salg, Udsalg. Tr. Stift
(Fosen). Ellers Seljing, f. og Sel,
n. (I Nfl. Solri, n. om et Udsalgsted).
Selsbø, m. Engen omkring Husene paa
en Sæter. Voss. (Jf. Sel og Sæ).
Ellers kaldet Støl og tildeels Kvi.
Selskap (eg. Sellskap), n. Selskab. El-
lers Lag, Værskap; Følge.
Selsnøpe, f. en Art, som bruges til
Lægedom for Kvæg, men ellers er giftig.
(Cicuta virosa). Har Ravn af Distrik-
tet Sell (i Sbr.), hvor den vører i
Mangde.
Selsværing, m. Indbygger af Sell i
Guldbrandsdalen.

Senn (ee), m. Lugt, Damp (= Sni):

Inbr. Vel egentl. Senn (aab. i).

fema, v. n. lugte, dampe (= eima).

senn, Substantiv - Endelse, dannet af "sam"; f. Ex. Annsemd. (Selben, men fortiente at være mere anvendt).

Semja, f. Samsja. **Semle**, f. Simla.

sennla, v. a. berede Senn, lave Senn-løber (= menta). Sv. samska. Heraf Sennla-stinn. (Tydsk: samskies Leber).

Senn, n. Løb, Sprang, Tilssprang. Løse se Senn, eller "ta' te Senns", o: tage Tilssprang, sætte sig i Fart. Sdm. og fl. (f. senna).

senna, (sende), v. n. (e - e), løbe stærkt, skynde sig, springe. Det sende ett' an: de løb efter ham, forfulgte ham. Nordre Berg. Sdm. Hall. (Jf. G. L. sindon, gaar).

senna (sende), v. a. (e - e), 1) sende, stikke affted (til Fraværende). Tilbeels med Dativ og Akk. f. Ex. Han sende Fjeldbrom ett' Brev. — 2) række, lange frem, give i Hænderne. sende Korn: række Kornet frem til den som skal nedlægge det (i Laden). — 3) slænge, kaste, bise affted. Nordre Berg. — Particyp: senn (sænd'e), sendt, udsendt.

Senna, f. Sandgrund; f. Kvissenna.

sennande, adv. løbende, i fuldt Sprang. Han tom sennande. N. Berg.

sennande, adj. passende til at sende; sømmelig (om en Foraring).

Sende, n. en flad Sandstien at hvæsse Leen paa. Sdm. (Selben).

senden, adj. sandig; om Ager. Sbl. Jød. og fl. G. N. sendinn. (Af Sand).

Sending, f. 1) Løben, Springen (se senna, v. n.). 2) Sennelse, Affsennelse. 3) en Gave eller noget som man sender En. Ogsaa kaldet Sennegaave, f. og Sennegods (el. Senningsgods), n. — Sendingar, pl. om de Foraringer af Gjestebudskost, som Vertinden i et Bryllup faaer tilsendt fra Naboer og Slægtninger. (Ethers Fone, Føring, Veining). Ironisk bruges Sending ogsaa om en Trettesættelse, en Sandsejage.

Sending, m. Sennemand, En som er sendt i et Verden. Oftere Ufsending.

Seng, f. 1) Seng, Leie. (I Nordre Berg. hedder Fleertal: Sengja; ellers Sengje, r). G. N. sæng. Jf. Kvilla, Lega. — 2) Døne, Fløderdyne. Høvseng (Dørbdyne), Undeseng (Underdyne). B. Stift og fl. (hvor derimod "Dyna" betyder Pude). Jsl. sæng. — 3) et Bed i en Ager eller Høve; et Kvarteer. Potetefeng, Kæpsefeng. (Sv. säng). — La-

lemaader. **Te Seng** (oftere: te-Sengs): tilfæng. "halve Seng-a": ligge tilfængs, om en Sng. "sara i Seng": komme i Barselseng. (Hertil Sengfær).

— I Sammensætning oftest Sengja, f. Ex. Sengjafos, m. Sengesob. Sengjafloede, n. Sengfløder. Sengjaflokk, m. Sidsfjelen i en Seng.

Sengfær, f. Barsel, Barselseng. Ar. Stift og fl.

Senghus, n. Sengestue, Værelse hvori Gæster og Fremmede faae Seng. Nordland. (Ndtales ogsaa Sennhus, formodentlig for Sengjabus).

Sengjabus, f. Sengedob; Værelse, indrettet til at have Klæder i, og forsynet med Senge for Gæster. Nordre Berg.

Sengjafana, f. Barselsone. B. Stift.

Sengjalega, f. Barselsygdom, Sygdom efter en Barnefødsel. B. Stift. (Jsl. sængrelega).

Sengjamat, n. Barselskost, udsøgte Spi-sevarer, som en Kone faaer tilsendt fra sine Naboer efter en Barselseng eller til Barselgildet. Nordre Berg. Rdm. Drk.

sengsøktja, v. a. (e - te), søge Seng hos, ligge sammen med.

Senn, (n.) Gang. Kun i Talemaaderne: "i Senn", o: paa een Gang; og: "um Senn", o: efterhaanden. Ein i Senn: een ad Gangen. Note um Senn: lidt efter lidt. G. N. senn. Sv. sänder. Jf. Sann.

Sennhus, f. Senghus.

ser (ee), adv. for sig selv, fraskilt, løst. Nfl. Sfi. Eg veit itje te sœ dœ ser: jeg kan ikke faae det fra, stille det fra det øvrige. I Hard. og Voss betyder det ogsaa: særdeles, sunderlig; f. Ex. ser godt: særdeles godt. — Egentlig Dativ af det sælles Pronomen for tredje Person; jf. seg. (G. N. sœr). Hertil Talemaaden: "D'a ser litt", o: det ene er lidt det andet, den ene er ikke bedre end den anden. Nbl. (I Nordre Berg.: D'a se litt). "ser-kvart": hvort for sig, særskilt. Nambalen. I Gbr. hedder det: "se-kort". I Inbr. "ser aa kvar", f. Ex. Dœm gjeff ser aa kvar: de gik hver sin Vej, hver for sig selv. — Herfra afstilles Adjektivet: ser, som dog vel egentlig er samme Ord.

serdeiles, adv. l. særdeles. Voss, Hard. Ellers særdeles.

ser-hard, adj. fraskilt, adskilt. Nfl. Saaledes ogsaa: ser-lagd'e: lagt til Side, eller lagt fra hinanden. ser-tikken (aab. i), fratagen, fraskilt.

Serf, m. (Jl. Serfje, r), Serf.

serklof, adj. Høt særklofend eller serklof. Boss, Gard.

ser-Pomen (aab. o), adj. frakommen, afstilt fra de andre. Nsi.

serkild, adj. særkilt, frakilt.

Sejelrot, f. Siselrot.

Sesja, m. Sæbe, Plads at sidde paa. (G. N. sess). „föjje Sesjanne sine“: optage sine sædvanlige Pladse eller Sæder; om en Forsamling af Folk.

sesja, v. a. (a - a), stikke til Sæbe. sesje seg: tage Sæbe. Rbg. og fl.

Sesjeløysa, f. Mangel paa Sæbe.

set, siger om sig selv; f. segsast.

Set (aab. e), n. 1) et Sæt, det som man sætter paa een Gang. — 2) en enkelt Gang; f. Er. tvau try Set: to eller tre Gange. Hall.

seta, v. f. setja. **Seta**, m. f. Sete.

Sete (aab. e), f. 1) Sidden, det at man sidder. Kr. Etist. (G. N. seta). Jf. Kvelseta, Husseta. — 2) Sæde, Sted hvor man pleier at sidde. De syne Seta ett'an: man kan see Stedet hvor han sad (f. Er. i Græsset). Formen Sete er mest alm. i Sammensætning; ellers hedder det: Sota (aab. o) og Sote (i B. Etist), Setu (Guldb.), Sutu (Drfeb.), og Soto, med oo (Namb.). Formerne Seta og Sota følges med Supinerne sete og sete, af Verbet sitja.

Sete (aab. e), m. 1) Sædet, Bagdelen paa Legemet. (G. N. seti). vera svar i Seta: være om i Sædet, have ondt for at sidde. — 2) en liden Flade i en Klippe eller imellem bratte Bakker. Gbr. i Formen Seta, el. Sæta. Jf. Sæte.

Setel (Ser'l), m. Seddel, Billet; Note, Dokument. (Dalarsetel, Stemmesetel, Byggesetel). — Fleertal Setlar; i Rbg. Seslar. — Setelbok, f. Tegnebog, Brevbog.

seten (aab. e), part. af sitja. Kun i Sammensætninger som vanseten (vansøten).

setja, v. a. (set'; sette; sett), at sætte. Inf. hedder ogsaa: setja, setkje, setje, seta og sete (aab. e). G. N. setja. Imperativ: set, pl. setje! Particlp: sett'e, sett (ikke satt). — Betydning. 1) sætte, stille, bringe hen paa et Sted. seta upp: opsætte. seta fraa sea: sætte fra sig. setja Gavn: udsætte Fiskegarn. setja ei Not: gjøre et Kast med et Bød. — 2) bringe, føre, overføre. seta ein vye Elv'a: føre En over Elven. seta i Land: lade En gaae iland. — 3) plante, nedsette, f. Er. Træer, Roer, Poteter. (Sv. sätta). seta um-atte:

omplante, flytte Planter. — 4) besætte, belagge; f. Er. med Steen. Hertil: stalfett, fullsett, balfett og fl. Han æ væl sett'e: har en passende Ladning; i Spøg ogsaa om En, som er meget drukken. — 5) sætte fast, fange. Det vart sette: de bleve arresterede. (Søndre Berg.). Mere alm. i figurlig Forstand; f. Er. Han sette meg: han gjendrev mig, modtagne mig saaledes at jeg vidste intet at svare. — 6) klemme, trykke paa. (Jf. leggja). seta at, eller „set' inn-i“: klemme dygtigt til. set' ihop: binde stærkt sammen. setje paa: strække, trække stærkt paa. — 7) bestemme, foresætte. setje ei Tid: bestemme en vis Tid eller Frist. Han hadde sett seg bœ: han havde fast besluttet sig dertil. — 8) stikke, anvise; ogsaa henstille. Han sette dei paa Vegjen: han viste dem Veien, gav dem den første Undervisning. seta ein til ett Arbeid: bestikke En til at gjøre noget. Eg set' bœ til deg: jeg henstiller dei til dig. — 9) v. n. stavne, styre, løde hen. Det sette beint vye Hjoren, beint te Sævs. sette paa ein: angribe eller omringe En. — Talemaader. A, med seg. setja seg: 1) sætte sig, sidde ned; 2) klares, danne Bundfald; om Vædsker; 3) foresætte sig. seta seg atte: undbrage sig, ikke følge med. seta seg mot: gjøre Modstand. setje seg had: sætte sig i Fart, tage Tilsvrang. seta seg til: blive sidvende, slaae sig til Kio. (Nogle Et. setje seg føre). — B, med Partikler. setje av: affætte. seta fram: fremlægge; sætte Mad paa Bordet; sætte Naabe paa Land. (Heraf framsett). setje fram-paa: støde paa et Skær. — seta i (setje ti): sætte op et Ekraal, raabe pludselig. (B. Etist). seta inn: sætte paa Stald. seta nere: bække, skjule ved at sætte noget ovenpaa. setje paa: a) strække (f. foran); b) vise, lære; c) tillægge Rvæg til Vinterfodring. Heraf paa-sett. (I Søndre Berg. „setja mæ“, og næsett). setje skab: a) laste, slænge; b) udskyre, pynte. Heraf skab-sett. (Nordre Berg.). setja til: a) foresætte En hvad han skal gjøre; bestikke, befale; b) sætte Føet til, omkomme. (Uden Objekt) setja upp: a) slibe, skærpe; ogsaa opbidse, opægge; b) opregne, forfatte; ogsaa digte, sammensæbe; c) gjøre Beddemaal. (Heraf Uppset). — C, med andre Drb. setja Bu: sætte Bo. setja Deig: tillave Deig saaledes at den kan klare. seta Folk ihop: sætte Spild imellem Folk. seta Rødsel 'ti ein: ind-

- gyde Om Frygt. setja Segle: fire Set-
let lidt, stille det lidt lavere. seta i Lag:
sette i Orben, i Stand. setje ni Spæ-
nanne: affætte Mælk i Jæret; om Kær.
(Hæder ogsaa: setje punde seg. Berg.
Stift). seta upp et Lygn: sammensætte
en Lygn, opdigte noget.
- setjande, adv. løbende, fremkommende.
Det kom setjande. B. Stift.
- setjande, adj. som man kan sætte.
- Setjing, f. Sætten; Opsætning.
- setna, v. a. (a - a), om Væbter: sætte
sig, klars, banne Dunsfald. Hæder
ogsaa setnaft. G. N. setna.
- Setning, f. 1) et Sæt, Række som ud-
sættes paa en Gang. Hertil Garnset-
ning. 2) Lag, Stabel. Drossetning: et
høit Lag af Fladbrød. N. Berg.
- sett (sette), part. af setja: sat, stillet;
belagt, ladet (om Baabe); bestemt, be-
stillet; greben, fangen (f. setja).
- sett (ee), n. af sehd; ff. ftaa.
- sette (ee), adj. sjette. Mest brugt. i Fjeld-
bygderne. I Sogn hedder det: sekte.
Nogle St. sjette. G. N. setti.
- Sette, f. en Dyrge af Skaaret Korn, som
er opreist for at tørres eller bestemt at
sættes paa en Stør; bestaaende deels
af 12, deels af 8 Reg. (Seb Troub-
hem). Etal paa enkelte Steder hedde:
Sjette (ee).
- Settersok, f. Syftedole.
- Settung, m. et Kornmaal, som udgjør
en Sjettedeel af en Fjerding (eller 1/4
Lønbe). Valders og fl. Paa Hedemær-
ken ansees den som 1/4 af den nubrug-
gelige Lønbe, som er mindre end den
gamle, da denne holdt henimod 10
Skjæpper. (G. N. settuogr angives til
en Sjettedeel af en Mæle).
- sev (sover), f. sova.
- Sevja, f. Sæft i Træer (= Sæve). Nbl.
Andre Steder: Sivju og Sørvje.
- Si, n. Laver, Treuler af oppluffet Loug,
brugeligt til Tætning (Kalkfæring) i
Baabe og Fartøier. Nordre Berg. (An-
dre St. Driv).
- si, o: sidste, og sin; see sin.
- si, en ufrastillelig Partikel, som betyder deels:
overalt (sibreibt, sifent), deels: altid
(sifregne, sivat). Tilgsaa i G. N. si;
i de andre gamle Sprog hedder det sin
(f. Er. Ang. singrene, o: altid grøn).
- sibreidd, og sibreia, adj. jævnt ubrebt
overalt; ogsaa om en Mark, som afsig-
ver saa meget Hø, at den bliver over-
alt dækket af samme under Tørringen.
Tell. (Andre Steder einbreia).
- Sid (aab. i), f. Stik, Brug, Sæder.
Mere alm. i Formen Si. og Se. Fleer-
- tal hedder i Sogns St. og Sea (o:
Sæder). G. N. sidr, m. Sa. sed.
- sid (si), adj. sid, nedhængende. (G. N.
sidsr). Nogle Steder ogsaa om lav og
fugtig Mark.
- sida (aab. i), v. a. (a - a), værne, for-
æble, lære gode Sæder. So heve sida
vel Bonn'a sine. Edm. og fl. Ellers
sea (G. N. sida). Hertil: sida (sea),
adj. dannet, oplært i gode Sæder. (G.
N. sidaer).
- Sidabriggs (Sid, aab. i), f. Forandring
i en tilsvant Stik. For' ei Sidabriggs
for en Forandrigs Skib, til Afsær-
ling. Edm.
- sida(n), adv. 1) siden, senere, beresiter. G.
N. sidar. 2) siden, da, efterdi. G. N.
sidan. — Hedder: sida (Nbl. Edm.),
sja (mest alm.), sjaa (Nbl. Sogn),
sjan (Voss, Selg.), og med tilføjet
„ne“: sja-ne (Jed.). Til sida (te sja):
til en senere Tid, til en Stund beres-
iter. (3 Edm. ogsaa: te sja). — Et
ubrugeligt: sid (G. N. sid, seent) for-
udsættes i Sigro og Strunaa; if.
sile og sire.
- siddrynt, adj. som har lave eller ned-
hængende Dienbrøn.
- sidduka, adj. med sid Bug.
- Sidd (si), f. Sidde, Sidsed. (G. N.
sidd). Paa Sids'a: med Hensyn til Sid-
heden.
- Side (Sia), f. 1) Side, Ribbenene med
det omgivende Kjød. Hertil Kjøst'a,
Flekket'a (af Dyr). 2) Side i Almin-
delighed, en af de bredere Flader paa
en Ting. 3) Retning, Kant, Led; og-
saa Vegne, Vedkommende; f. Er. paa
mi Sia; hvor paa si Sia; paa alla
Sia (Stur). — Da laag aa Side: det
hvilede paa Siden, med den brede Flade
nedad. (Edm.). Til Side (ogsaa te
Sies): tilside; affides.
- Sideriv (Siv, aab. i), v. Ribbeen.
Ellers kaldet Sidebein (Sibein), n.
- Sideleng, m. et Fald til Siden.
- siddært (sibært), adj. langhaaret.
- sidig (aab. i), adj. sæbelig, som har
gode Sæder, opfører sig sømmeligt.
Hedder sidig'e og sedige (Nbl. Edm.),
seug (mest alm.), se'au (Er. Stift).
G. N. sidogr.
- sidslædd, adj. klæbt i side Klæden. „Dan
Stiklædd“, et Navn paa en Præst.
- sidr, adv. sidt, langt ned.
- Sidvane (Sevane), m. Sædvane.
- sivroren, adj. noget sid eller lav.
- sifent, adj. jævnt inderkæftet overalt, uden
noget tørt Plet. Tell. Af si og senne
(Sonn).

Sifflu, *f.* Planten *Stenbræt*. (see *Hællros*). *Lell.*

Sig (aab. *i*), *n.* 1) Synkning, langsom Nedsynken (af *figa*, *seig*). — 2) Brot. (Sjelden). — 3) Vand, Bædste som siver ned fra en Klippe eller Bætte.

figa (aab. *i*), *adj.* jævnt bøjet, buesformig. *Sogn* (Sjelden).

figa (*ii*), *v. n.* (*fig'*; *seig*; *sigje*), 1) segne, synke langsomt, alibe jævnt nedad ved sin egen Tyngde. *G. N.* *siga*. Og-*sa* blive lavere, synke sammen efterhaanden og umærkeligt; *f. Ex.* om Stabler og Bygninger. — 2) sive, rinde langsomt, trække sig fremad; om Vand-aarer i Jorden og beslæge. Og-*sa* om bløde Ting, *f. Ex.* *Deig*. De va so bløtt at de *seig*. — 3) gaae seent, bevæge sig langsomt fremad; om Dyr og Mennesker; ligesaa om Fisk i Vandet, Baade, Fartøier o. s. v. Heraf *Innsig* og *Ufsig*, om Fiskestimenes Fremstriden til eller fra Landet. De knappaste de *fig'e* fram: det er neppe saa meget at det skrider fremad, man kan neppe see at det kommer af Pletten. Best som de *seig* so *so'* de *stilt*: snart stred det lidt frem og snart stod det ganske stille. *Alm.* og meget brugt. — *figa* *att-i*: komme i paany, sløbe til igjen; *f. Ex.* om Vandet i en Brønd; figurlig ogsaa om Penge eller Indkomster. — *figa* *ihop*: synke sammen, indtrykkes ved Tyngden; om opstaaede Ting, *f. Ex.* *Hø*. — *figa* *ina*: scribe ind mod Landet; om Fisk. *fige* *ned*: segne, *f. Ex.* af en Besøtmelse. *fige* *unba*: scribe tilside, give Rum. *fige* *utpøe*; udbrede sig, udbides; om en blød Masse.

figande, *adv.* langsomt fremstridende. Dei kom *figande*.

Sigd, *m.* Segel, kort Lee til at affjære Korn med; ligesaa til at bugge Lov eller Kviste. *Lauvsigd*, *Lyngsigd*. *Berg*. *Stift* og *fl.* *Jf.* *Skæra* (*Skpru*), *G. N.* *sigd*, *f.*

sigg, *adj.* tung, bøsig; ogsaa udmattet. *Lilbeels* i *B.* og *Tr.* *Stift*. I *Inbr.* bebder det ogsaa „søgn“.

sigga, *v. n.* (*a - a*), gaae seent og sløvende, komme langsomt frem, især med en Byrde eller et Læs. *Nordre Berg*. *Inbr.* og *fl.* *Maafsee* egentl. *sigga*.

Sigga, *f.* Kvindfolk; især fremmebt. *Nbl.* (Sjelden). *Jf.* *Seggje*, *Sugga*.

Siging, *f.* Synkning; ogsaa en meget langsom Gang.

sigje (*he*), *at* *fige*; *f.* *segja*.

sigjen, *adj.* sunken, lidt falben eller sammentrykt. (*Part.* af *figa*). Egentlig

sigjen, med aab. *i*; men ubtales sædvanlig sien (*ii*).

sigla, *v. n.* (*e - de*), seile, føre *Sell*; ogsaa reise langvejs med Fartøi. Nogle *Stæber* *segle*. (*G. N.* *sigla*). *Jf.* *Segl*. — Bruges ogsaa i Betydningen: glide, scribe paa Iis. (*Sogn*). *Ligesaa*: svæve om, løbe frem og tilbage. (*Hall*). — *sigle* *fram* *pa*: seile paa Grund. *sigle* *seg* *full*: seile Baaden fuld af Vand.

Sigla, *f.* Midt-Rum i en Storbaad, det Rum hvort Masten staar. *N. Berg*.

Siglar, *m.* Sæller; *Sellskib*.

Sigle, *n.* Møllejern, Dreteren i en Kvarn; en Jernflods som sættes tvært over Enden af Axelen og tjener til at dreie Kvarnen omkring. *Nordre Berg*. og *fl.* (*J. Alm.* og *Inbr.* *Segle*). — *Herill* *Siglehalb*, *n.* den Indbuling i Dver-kvarnen, hvort „Siglet“ falder.

Siglestein, *m.* Ballast i en Baad. Nogle *Stæder*: *Sealfeste*.

Sigle-tre, *n.* en kort Stol eller Haand-*spig*, som man har liggende i Mast-rummet til forskelligt Brug. *Sdm.*

Sigling, *f.* Sællads; ogsaa Søfart, Koffarbefart. Han æ ute *pa* *Sigling*: han reiser med Koffarbestik. *B.* *Stift*.

signa, *v. a.* (*a - a*), velsigne. Bruges næsten alm. i Hilsninger; saasom: „Gud signe deg“ (Svar *pa* en Hilsen). *Ligesaa*: *G.* *f.* *Arbeid'e*, *Kvile*, *Maten* (efter som man træffer En i Arbeide, Hvile eller Spitioning).

Sigr (aab. *i*), *m.* Seier. Forekommer i Biserne fra *Lell.* og forudsættes i et Par af de følgende *Dr.*. Ellers *siger* man: *Seier*. (*G. N.* *sigr*).

sigra, *v. a.* sætte i Knibe, bringe en Modstander i Forlegenhed. Eg æ rædd'e han *sigra* *meg*. *Jæd*. (*G. N.* *sigra*, *beseire*).

sigra, *v. n.* (*a - a*), stilles, sagtne, bort-bunste; om et Kruus eller en Dybrund-ning. *Nordre Berg*. De *sigra* *Krus'e* *mæ* *han*.

Sigrhuva (*Segerhue*), *f.* en Hinde omkring Hovedet, som nogle Børn fødes med; fordom anset som Legn *pa* en stor Lykke for Barnet. *Helg. Havn*. og flere *Stæder* i *B.* *Stift*.

Sigro (for *Sigro*), *f.* Korn som først voxer op om Høsten; grønne Spirrer imellem det modne Korn. *Sdm.* *Andre* *St.* *Sirrunna*.

Sigrom (aab. *i*), *n.* en smal aaben Hals øverst *pa* Dørfløperne, indrettet for at Bæggen kan synke tættere sammen under Lørringen.

sigta, *v. a.* sigte, sælde.

figta, v. n. tage Sigte; see med eet Die.

Sik (aab. i), f. den mest græsrigge Eng tæt ved Hufene. Sbl. Udtales ogsaa Sek, best. F. Sek'jo.

Sik (ii), n. Selt, en Færstevandsstik (Corygonus Lavaretus). Søndenfsjelbs. Sv. sik.

sika, v. a. (a - a), affte langsomt, afpresse Bødske, f. Er. af Varme; ogsaa hælde noget langsomt ud af et Kar, tomme Karret ombyggelig. Reget ubbredt (B. Stift, Tell. Helg.). Heraf Siking, f.

Sikje, n. en meget liden Bæk. Helg.

Sikk, m. en Sammenrykning; et Støb nebensra. See følgende.

sikka, v. a. (a - a), ryste eller støbe noget saaledes at det kan synke tættere sammen; som f. Er. at ryste en Korn-tønde for at Kornet kan lægge sig tættere. Ligesaa om at ryste En op og ned; især om Heste, som have en støvende Gang, saa at de, som ride paa dem, blive stærkt rystede. Nordre Berg. Sdm. Gbr. Drl.

Sikkung, f. Kystfelse; idelig Støben.

Sikl, n. Rielen; ogsaa Sagl.

sikla, v. n. (a - a), 1) risle, rinde med en sagte Lyd; om smaa Bække. Tr. og Ag. Stift, Tell. N. Berg. — 2) sagle (= leva). Drl. Jf. sika, silla, silbra.

Siksook og **Siktesukn**, f. Spitesøle.

Sil, m. 1. Sandgraver, et Slags Fisk (Ammodytes). Nordland.

Sil, m. 2. en Sie, Mælkesie. (Alm.). Sv. sil.

sila, v. a. (a - a), sie, affte; f. Er. Mæll.

(Particip ofte: silt). Sv. sila. Ogsaa dryppe eller regne idelig.

Sild, f. (Bl. Silba, v), Silb. Forstfjellige Navne efter Størrelsen, saasom: Mab, Musfa, Blafild, Notfild, Garnfild, Storfild. Jf. Brisfing. (Lafesild hører til en anden Slagt). — Sildeberg, n. en stor Silbestim. Sildefiske, n. Silbestierie. Sildegot (aab. v), Silbeleg, udgabt Kogn. Sildekast, n. en Slump Sild som man fanger med et Vob. Sildekas, f. Læs. Sildeyse, n. Tran af Sildefedt. Sildebot, f. et stort Vob af fange Sild med. Sildeceist, n. f. Mæll. Silbetak, n. Sildefangst. Ogsaa kalbet Sildeotke, n. af Talemaaden "tata Silb", v: fange Sild. (B. Stift).

silbra, v. n. risle, rinde sagte. Tilbeels i B. Stift, ogsaa Jæb. Helg. og fl.

Silbaar, n. Sieklub, bunden af Haar. B. Stift. Ditef Silaar. I Tell. hedder det Siraal.

Siling, f. bet at man ser, f. Er. Mæll.

Ogsaa Rinden, Dryppen, idelig Regn.

Silju, f. (Træ), f. Selka.

Silkje, n. Silke. Hertil Silkjeduk, Silkjery og fl.

silla, v. n. (a - a), rinde, dryppe lidt, saa at det næsten strømmer; f. Er. af gjenneblødt Klæber. B. Stift, Helg. Hertil Sillereg, n. tæt Regn, hvori Draaberne næsten hænge sammen.

Sil-laug (Silau), f. Slevand, Afstøl af Mæll. B. Stift og fl.

sille og **silde** (for silde eller skylde), v: Kulde. (Hvg. Tell.). See sula.

Silung, m. Smaalær. (Helg.). Ellers Svlung, Lefing og fl. (Sbl. silung, Dreb).

simalug, adj. langtalende, utrættelig at snakke; ogsaa trætthær, som akth vil have det sidste Ord. Drl. (simalau). G. N. simalagr.

Simbr, f. Svmra.

Sime, m. Loug, som er spundet af Haar. Helg. (Jf. Laangsm).

Simetov, n. Haar som er tjenligt at lave Loug af. Helg.

Simla, f. Keen-ko, Hun-Keen. Kalbes ogsaa Sembie (Edm.) og Sumul (Dsterb.). I første Dial. somel. (Jf. simull, et af Drens Navne i Skalda).

sin, pron. poss. sin. (Jf. seg). De almindelige Bøiningsformer ere: sin og sinn,

m. si, f. sitt (aab. i), n. og sine, pl.

I mange Dialekter har det ogsaa en Dattoform: sino og sinca, og tilbeels særskilt for Femininet: sine el. sinne.

(Nbl. Gbr.). F. Er. Mæ Bofenne sinne: med sin Bog. (Nbl.).

Naar det hjem'e sinca vid, v: naar de træffe paa sine Jævnligge. (Edm.).

— Brugen af dette Ord er her i Almindelighed mere

ubstrakt end i Striftsproget, saa at det

selvden ombyttes med Genitivne: hans,

benna, betra. I Trondhjems Stift bruges

det endog ofte til at betegne hans,

bendes eller beres, naar nemlig den

som Tanken gaar ud fra, er nævnt

strax foran. F. Er. Han sie, at Jor'a si æ

ringar en før (v: han siger at hans

Gaard er flettere nu end før). Dam

bist' int, at Donna sine va dær (v: at beres

Børn vare der). Ho trudd at Mann' sin va reist v. f. v. (Jf. seg). — Mest

mærkelig er ellers Brugen af dette Ord

i Betydningen af en Genitivform, hvor-

ved Mangelen af en saadan Form til-

beels erstattes, især ved Fællesnavne

paa Personer. F. Er. I Faren litt

Ramn: i Faderens Navn. Paa Sval-

na si Gærd: paa sine Søffendes Begne.

- Sonna sin Rett: Sørnærs Ret.** De va Almuegen sin Elgedom (Almuens Eiendom). De va Grannen sitt o. f. v. Meget brugt. vest- og nordensjælds. Endnu mere almindelig bruges det som Genitivsmærke ved "sven" (o: hvem), f. Ex. Iven si Hof æ dø: hvis Bog er dette.
- sin**, adj. (si, f.), næstsidste, den nærmeste foran den sidst forløbne. Sin Søndag: næstsidste Søndag, i Søndags otte Dage siden. Ligesaa: sin Mandag, sin Lysdag, sin Laurdags-Akveld o. f. v. Et Belg: næstsidste Helligdag. Meget udbredt (Rbg. Tell. Valb. Edm. Helg.). Jf. „di Helg'e". — Dphusning om Drets Oprindelse mangler.
- Sin** (aab. i), f. (fl. Sina, r), Sene i Legemet; ogsaa Muskel. Udtales ogsaa Sen (re). G. R. sin. Fleertal tilveels Sinja. (N. Berg.). Bruges ellers (ligesom Jsi. sia) i samme Betydning som Peis, f. Ex. Utsin, Bulkesin.
- sina** (aab. i), v. n. Skæbe, trække noget med Anstregelse. (Edm.).
- Sindr**, n. Gruus, smaa Splinter af Steen, Jern eller lignende haarde Ting; især Hammerstiel, smaat Afald af Jern i Smedien. B. Stift, Gbr. Drk. og fl.
- sindra**, v. a. smuldre, knuse; ogsaa udskroe ganske tyndt. N. Berg.
- Sinedrætt** (aab. i), m. Senetrækning, et Slags Strampe.
- Singl**, n. Steengruus, grov Sand. (Ag. Stift). Jf. Sindr.
- singla**, v. n. (a - a), flingre, flirre, gve en flirrende Lyd, som naar Glasstykker eller Jernsøm falde ned. Vest- og nordensjælds; ogsaa i Gbr. I Tell. hedder det singre. G. R. singla. Jf. Strangla.
- Singling**, f. flirrende Lyd.
- Singort**, et Udtryk, hvormed man tilbyder En at drikke. B. Stift, Gbr. — Formod. et fremmedt Ord.
- singre**, f. singla.
- Singre**, f. f. Stalkvæfja.
- sinfla**, v. a. (a - a), sammensælde Fjelen i Strin eller Rister ved kileformige Indsnit i Kanterne, saa at man ikke behøver Nagler. B. Stift og flere. Ved Stavanger hedder det sinfla.
- Sinkenov** (aab. v), f. kileformige Laster i en Tømmerbygning; et Hjorne hvort Stokkenes Enden ere tilbugne som Riser, hvis brede Ende vender udad. Tr. Stift.
- Sinfesag**, f. en liden Say at sinke med.
- Sinn**, n. 1. en Gang. Et Sinn (eit sinn): engang, paa en vds Tid. (Ejelden). Ellers kun sammensat og i Formen Sinne; saaledes: nokensinne; einkvansinne (en eller anden Gang); andresinne (til andre Lيدر). Rbg. Rfl. Rfl. (G. R. sinn). Jf. Senn.
- Sinn**, n. 2. Sind. Gu. I Sinne (gam. Datis): isinde. Te Sinns: tilsiada. (Ejelden). — Ogsaa: Lyst, Tilsiællighed. Han ha' intje Sinn te dø. (Rbg. Nebnæs og fl.). Uberrtiben ogsaa: Sands; som i den Talemaade: te ha sine fem Sinn", o: være ved fuld Sands og Samling.
- sinna**, v. a. (a - a), ændse, agte, støtte om. Sogn. Dæ 'He vært te sinna da. — Jf. sinnelege.
- sirna**, ad. 1) findet, rent, oplagt. — 2) vreb, hidlig (af Sinne). Tell. Rbg. Mandal. — Ellers sint.
- Sinne**, n. Brede, Hidslighed, opbragt Stemning. Alm. og meget brugt. Ett Store - Sinne: et befigt Udbrud af Brede. Dæ ett stort Sinne 'ii 'an: han er yderst befigt, naar han bliver vreb. Jf. sint, skorsint, langsint.
- Sinnelag**, n. Sindelag.
- sinnelege**, adv. synderlig, betydelig. Dæ va 'He sinnele' sint: ikke synderlig sint. Nordre Berg. (Jf. sinna).
- Sinnepose** (aab. v), m. og Sinneblæsa, f. Benævnelser paa meget vreb-labne og hidslige Menneker. B. Stift.
- Sinnetykk**, m. fiendtiligt Sindelag, Sab til En. R. Berg.
- sins-imillom**, indbyrdes (=seg imillom). Gbr. — Sv. sins emellan.
- sint**, adj. vreb, hidslig, opbragt. Alm. og meget brugt. I Tell. Rbg. og Mandal hedder det oftere sinna (som egentlig er en bedre Form). Han vart sint'e paa oss. Det æ sinte fyre dø. Undertiden ogsaa om en vedvarende fiendtilig Stemning; f. Ex. Han ha' vore sint paa det i lang Tid. — Enstypdige Ord ere: ill, vill, vond, ful; og i mildere eller ædlere Betydning: rei, harm.
- sipe**, f. snypa. Siraal, f. Silhaar.
- sire**, i Betydningen: senere (G. R. sidari), anføres i ældre Skrifter (f. Ex. „Dsoke sire", i Jensen's Bløebog), men synes nu at være tabt. Jf. sile.
- Siregn**, n. vedvarende Regn, uden Dpholb. Søndre Berg. og fl.
- siregna**, v. n. regne jævnt og idelig. Ehl. Tell. Bufr. og fl.
- Sirelrot**, f. Silselrot.
- sirenna**, v. n. rinde idelig. (Ejelden).
- Sirisfa**, f. Faarefyking, et Insekt, bekiendt af dets hvitvænde eller hvirvende

Sid. (*Gryllus domesticus*). Søndensfelds, ogsaa i B. Stift. Sv. syrta. (Runde maastee forklares som Si-riska; Jf. riska, Afrika).

Stle (st), adv. seent, stde. Gard. (Steden). *U* du ute *æ* gieng'u so stle? — (G. N. sidarta).

Strunna, f. Korn som vører op om Høsten. Sogn, Tell. og fl. Ogsaa: *Siruna* (aab. u) i Sogn. (Egentlig *Sidrunna*). J. Sbm. *Sigro*.

Stinna, adj. idelig vreb, som gaar længe i en iblsig Stemmning. Tell.

Stisfelrot, f. Sød-Bregne, Steensføde (*Polypodium vulgare*). Buxterub og fl. I Sogn: *Sesefegras*; i Tell. *Sizelrot*; ellers mest alm.: *Seterot*.

Stt (st), adv. sidst; senest. (Egentl. sidst, af det forældede *st*, *o*: seent). *stt-paa*: i Enden; ogsaa: til Slutning. Jf. *setust*.

stte, adj. sidste. *Stte Luten*: den sidste Deel. *Siste Ostta*: Ens sidste Vægtesælle. *Paa sitt stte*: i sin sidste Stund; nær Døden.

Sisvorte, f. Svovorta.

sitja (aab. i), v. n. (*st*'; *sat*; *sete*, aab. e), i) sidde; have Sæde. Inf. *bedder* ogsaa: *sitja*, *sittje*, *sitje* og *sita* (aab. i). G. N. *sitja*. *Suptinum* *bedder* i B. Stift oftest: *sote* (aab. o). Imperf. *fleertal*: *saate* (Abg.), *soto*, med *ov* (Hall. *Wald*.), *sute*, aab. u (Sbm. forældet). Imperatlv: *stt*, *fl*. *sitje*. Afledninger: *setja*, *seta*, (*Sote*), *vansoten*; *stt*. *saat*, *Sæta*. — *Betyder* ellers: 2) boe, være bosiddende. *sitje mæ Gar æ Grunn*". Det da *sete* *dær* i *stje Mr.* Han sit *Husseta*: han har eget Hus uden Jord. — 3) holde sig, sidde fast; f. Ex. om Farve og Maltng. *Dæ sit ikke længe*: det gaar snart af, taber sig snart. *Dæ sit i*: det gaar ikke snart bort. — *sita æ Kvelb*, f. *Kvelb*. *sita ette*: efterstræbe, lure efter. *sita uppe*: sidde oppe, være oppe om Natten. (Jf. *Kvelbseta*). *sita uppve ein*: sidde ved Ens Bæde, vogte En som er syg.

stjande (stand), adj. 1) sidvende. 2) stikket til at sidde. *Dæ ikke stande længe*: det er ikke raadeligt at sidde længe. *Dær va 'ste stande*: man stukkede ikke sidde der.

Stjning (Stjning), f. Sidben. Jf. *seta*. **størren**, adj. idelig orant; uforsønlig. Tell. S. *tørrer*.

stvat, adj. tøvnlig vaad, uden at tørres; især om En som maa være bestandigt ude i Regn og Uvæd. Tell. og fl.

Stvju, f. *Stvja* og *Sæde*.

Stak (i Kornet), f. Skjal.

stau; *Talordet*: *stju*. Brugtes i forskellige Form, nemlig: *stau* (Abg. Hall. *Wald*. og for det meste i B. Stift), *staug* (Sbr.), *stjøg* (Gulbalen), *stju* (mere alm.), *stjue* (Helg.). G. N. *stju*. *Jøl*. *sjo*. Sv. *sju*. — *Sjau-tal*, n. *Sjvstal* (7). *Sjau Mr gamall*: syvaarig. *Sjæe Hundr*: syvhundrede. I *stju* lange *æ stju* *brete*, *o*: vidt og bredt omkring, langt borte paa alle Sider; ogsaa om en overmaade lang Tid. *Jndre-Sogn*, Hall. og flere.

stju, m. 1) et Arbejde, hvortil der behøves mange Folk; især Tilvirkning af Fisk. (Holl. *sjuuw*). — 2) Larm, Lummel; Støi af en Mængde Mennesker. Alm.

stjuu, v. n. 1) arbejde i Selskab; især om Dagleiere. 2) stole, larme; medføre Lummel. — *Sjauar*, m. Dagleier; Fiskesalter.

stjund, f. Gravøl, Sjæstebud i Anledning af en Begravelse. Gard. I *Wald* *bedder* det *stjund*. (Jf. *Erve* og *Sælaba*). G. N. *stjund*, den syvende Dag efter Ens Død, da søvnanligvis Arbejdet blev holdt. (Wass Saga, 117).

stjunde, adj. syvende. *bedder* ogsaa: *stjuande*, *stjunde* og *stjynde*. G. N. *stjundi*. *Hal'stjunde*: sex og en halv. *stjunde-tvar*: hver syvende.

stjaujernur (st. f. *stjaujernunne*), Svøstjernen, Pleiaderne.

stjauttan, sttem. *bedder*: *stjautja* (i *Sæterød*.), *stjautja* (*Wald*.), *stjautjan* (Sogn), *stjautja* (Nbl.); og ellers: *stjutan*, *stjuffen*, *stjutan* og *stjuten*. (Hvoriid Formen *stjauttan* er brugelig, erindres ikke; den er ellers nødvendig formebestemt Ligbeben med *nittan*, *attan*, *sekstan* &c.) G. N. *stjautjan*, *stjautan*, *stjautjan*. Sv. *sjutton*.

stjautti, halvstjernsindstyppe (70). Tilbeels i B. Stift; ellers er Formen *stjuti* mest almindelig vest- og nordensjelds. I det Søndensjeldske siger man: *halvstjers*. G. N. *stjautigi*. Sv. *sjutti*.

stjav, selv. (Abg. Tell.). S. *stjole*. *stjavonnig* (for *stjav-onnug*), adj. stikkig af egen Drift, uden at behøve Paa-mindelse. Tell.

stjavstjeren, f. *stjolvstjeren*.

stjavvile (for *stjavvile*, aab. i), f. 1) en frivillig Gjerning, Noget som sker uden Evang. 2) Unødvenligbed, Noget som er uforsødent, som ikke behøves. *Reget brugl. i Tell.* *Dæ va el stor stjavvile*: det var en meget unødigt Ting,

en Omfanthighed, som man meget vel kunde undgaae. „D'e Sjoville, dette“, er ogsaa et Høfligheds-Udtryk, omtrent som: dette er alt for megen Dymart-somhed, man skulde ikke gjøre saa meget for min Stald. I Øbr. bruges „flølsvita“ i lignende Betydninger.

flaa, præp. hos. See hja.

flaa, v. a. og n. (fer; saag; fett, med ee), at see. Formerne af dette Ord ere, uagtet deres beklendte Uregelmæssighed, meget lige igjennem Dialekterne. Inf. bedder saa godt som overalt: flaa. (G. R. a). Præsens: ser (ee), paa Helg. fir, paa enkelte andre Steder: fier (Nfl. Indr.); fl. flaa. Imperf. i Hiertal: saage (S. Berg. Rbg. og fl.), sogo (Hall.). Particp og Supin. paa nogle flaa Steder: fjeed, fjert. Imperativ: flaa. — Betydning: 1) see, blive vaer, have Øie paa. Ogflaa v. n. kunne see noget, have sit Syn. — 2) mærke, erfare, forsaae; med flere tildeels omfattende figurlige Bemærkelser. — 3) v. n. i Talemaaben „flaa ut“, o: see ud, have et vist Udseende. Jf. synast og spaa. Tilsvarende intransitive Verber, som betegne et Forsøg paa at see (ligt G. R. lita), findes rigtignok i Mængde (s. floda, glosa, gløse, flira, flugna, alana, kope, glape), men de ere for det meste indskrænkede til enkelte Egne, og intet af dem har nogen sænderlig Dørvægt. — Talemaaber. I Himmel flaa, s. Himmel. „flaa Strift“: kunne lase Strift. flaa seg fyres: see sig før. flaa seg um: see sig om; ogsaa: besee en Gaard som man skal tiltræde. — flaa at: see ad, see uste til. flaa ette: see efter, lægge Mærke til; ogsaa lede efter. (Heraf etteledd). flaa fyr ein: see det som En vil holde skjult. flaa til: see til, mage, lave det saa at noget kan see; ogsaa tilsee, have Tilsyn med. (Heraf tilseeb). flaa ein te gobes: see paa Ens Bedste, søge hans Fordeel.

flaande, adj. 1) synlig, som man kan see. 2) særørdig, værd at betragte. Mest brugt i den sidste Betydning. G. R. sjaandi.

flaaleg, adj. anseelig; ogsaa smut, sjon, prægtig. Rbg.

flaay, s. Maag og Mægl.

flaaring, s. Seen, Beseele.

flaaraa (for flata?), v. n. rave, valse. Øbr. — Jf. G. R. staka.

flaamaat, s. flamaat. flaaraa, s. flera.

fljedde (el. fljedde), s. Jaar. Øbr.

fljelte, s. fljelte. — fljel, s. flil.

fljeda, adv. fljedda. Dfl. Dfl. og flere. Dgl. fljeda (Rbg.) og fljeddom (Dfl.); ellers fljeda og fljedda (B. Stift og fl.). G. R. sjaldan.

fljedsfengd, adj. rar, fljelden, som man fljelden kan faae. Tell.

fljedsfynt, adj. som man fljelden seer. (Selben).

fljell, s. fljell. fljeps, s. fljpa.

fljesse (Egn, Appetit), s. fljesse.

fljo, m. Sø, Søvand; see fljo.

fljo(d)a, v. n. og a. (fyd; saud; sobe, aab. o), at fyde. Inf. bedder: fljoa og fljoe (i de sydlige Egne), fljoe, aab. o (Nfl. Sdm.), fljoe, fljo og fye (i de nordlige Egne). G. R. sjoda. Indikativ mest alm. fy, sau, soe (og sae). G. R. syd, sand, sodit. — Betydning. 1) v. n. fyde, tage sagte, være i Dpfog. Jf. Sobe. Dflaa: luse, give en Lyb som naar noget begynder at tage. — 2) v. a. fuge, f. Er. Wab; faae noget i Dpfog. fljo upp Vatn'e; fljo Granten, o. s. v. I de sydlige fljedbygder, tær i Rbg. — 3) svette, sammenimede ved en stærk Jld. fljoe ei Dls: sammensveise Jernet og Staalet til en Dre.

fljo(d)ing, s. fljodning, Røgen; ogsaa Sveising. (fljotug, fljodug, fljotug).

fljog, s. Ens. fljoge, s. fljoe.

fljontlyna, s. fljontlyna.

fljonsleg, adj. tæftelig, vakker. Et fljonle Par. Øbr. Jf. fljunsleg.

fljorte, s. fljorta. fljot, s. fljot.

fljov, s. Ens. — fljov, s. fljov.

flju, fyd; s. flju.

fljua, v. n. buje, raabe. Jf. bua.

fljuf, adj. fyg, angreben af Sygdom. G. R. sjuk. Paa nogle Steder ansetes flut for at være „fljgt“ og bruges derfor kun om Dyr, medens man derimod siger flen og laut om Meuseker. — flut betegner tildeels ogsaa: gjerrig, nidst, lumpen.

fljuka, s. fljodum. G. fljuka.

fljukdom, m. fljukdom.

fljukfar (for fljukfar), s. fljukfar.

fljukleg, adj. fygelig. Vofs og fl. Ellers flensvoren, ring, oist og fl.

fljukna, v. n. blive fyg. fljelden.

fljukvoren, adj. noget fygelig.

fljun, n. 1) Syn. Tildeels i Tr. Stift, bog fljelden. G. R. sjon. 2) Lys, fljening i et Bærelse. Indr.

fljund, s. 1. en Smule, noget som man neppe kan see. Sdm. fljenden.

fljund, s. 2. Gravel; s. fljund.

fljur. (for flur). s. flur.

Sjursmefs. Nils-Julasten. (Den 23de December). Inbr.

Sjursvalk, f. Sjøvalk.

Sjæl, f. Sæl og Skæl.

Sjerne, f. Sjerne og Stjerna.

Sjø (aab. ø), m. Sø. Hebber ogsaa **Sjø** (Sbl. Hærd. Vofs) og **Sy** (Helg.) i Tæl. forekommer ogsaa: **Sjaa** (Norssaa). Jf. Talemaaden „atter um se“ (f. all). Den almindelige og herkende Form er **Sjø**, men den rigtigste og ældste er **Sjo**. G. N. sjór, sø'r. Sv. sjö. — Betyder ellers i Særbelesbed: 1) Sø, Fjord, Hav. I Østerr. ogsaa om et kort Færstvand, en Indsø (Sv. sjö); men ellers alene om Havet eller en Deel af samme. — 2) Søvand, Saltvand; i Nødsætning til Færstvand (Bath); f. Er. Da smaka som Sjo. Han fætt Sjo inn-i Munnen o. f. v. (Nbl. sjör). — 3) Søgang, stærkt Vølgeslag; ogsaa en stor fremrytende Vølge. Det fætt ein Sjø inn-i Baten. Da kom den etne Sjøen fyre a bin ette. Jf. stormaa, smassjø. — 4) Sø'n: ved Søen, paa Stranndredde. (I Hærd. mæ Sjønen). Paa Sjø'no: paa Søen (Sogn). Ellers: paa Sjø'no (Vofs), Sjø'naa (Edm. Nbm.). Dr Sjø'no: af Søen. Te Sjøis: til Søen; ogsaa tilføes. — Sjøanne millom: fra den ene Sø til den anden.

Sjøa, adj. beskaffent med Hensyn til Vandstand (Flod eller Ebbe). Han a Hjo so sjö: det træffer ikke saaledes med Vandstanden. Ellers høvssjø, lægssjø.

Sjøa-bur (aab. u), m. Søgang, Vølgegang. Edm. (Eg. Sjøarburh).

Sjøafall, n. Edbefald, Afstanden imellem Flobmaalet og Ebbemaalet. Et stort Sjøafall: stor Flob og Ebbe (Springflod); ogsaa Havets større Stigen og Falden paa en vis Deel af Kysten.

Sjøaris, f. Sjøis.

Sjøastad, n. Søens Standsning ved Flob og Ebbe; den Stund da Søen ophører med at stige eller falde. Nordre Berg.

Sjøbeine, m. f. Sjøreibe.

Sjøbløya, f. Udblødning i Søvand.

Sjøbruk, n. Søbrug; Fiskerie.

Sjøbud, f. Søbud; Pakbud. (I Tæl. forekommer ogsaa: Sjøabu).

Sjøbunad, m. Søredskaber (f. Sjøreibe); ogsaa Smandskaber.

Sjøde og **Sjøe,** f. Sjøda.

Sjødogg, f. Dug som falder i Nærheden af Stranndredde. I Hærd. Sjødogg, om en Eggdom som Kærne un-

derthen angribes af, naar de komme fra Fjeldmarkerne til Stranndredde.

Sjødraug, m. Spøgelse som holder sig ved Søen; f. Draug.

Sjødriv (aab. i), n. Drev paa Søen, Søvand som drives op af Storm.

Sjøfarande, adj. søfarande. — Sjøfarande Ver: Veit hvori man kan færdes paa Søen.

Sjøfisk, m. Søfisk, Saltvandsfisk. (Nob-sat Bassfisk, Elvafisk).

Sjøfolk, n. Søfolk; tildeels ogsaa: Folk som boe ved Søen.

Sjøfær, adj. stand til at færdes paa Søen.

Sjøgang, m. Søgang.

Sjøgras, n. Havdønne (Zostera marina). Ellers kalbet Marlaug og Algras.

Sjøgror, m. smaa Søvarter, som vore paa en vis Tid af Aaret.

Sjøhart, adj. n. sødaardt, aabent for Storm og Søgang.

Sjøheilt, adj. n. saa beskaffent at Søen ikke driver. D. Stift. So længe d'æ sjøheilt: saa længe som Søen ikke driver. Hebber ogsaa: „Alt mæ Sjøen ligg'e“.

Sjøis, m. Is paa Søen. Ogsaa: Sjøaris (Ndre. Sogn), og Sjøaris (Vofs).

Sjøkalv, m. Nebuse (Goyle). Helg. (i Formen Sykalv). Jf. Klysa.

Sjøkat, m. en Fisk, bekendt af dens besynderlige Stikkelse; Havkat (Chimæra monstrosa). Tr. Stift. Ellers kalbet Høggylting (Sogn), Jøgalt (Edm.). Hertil Sjøkatlyse, n. Kranen af dens Lever. (I Edm. Jøgaltlyse).

Sjøkrakje, m. et fabelagtigt stort Sødyr. Nordensjæls. Paa Helg. Sykrakje. Hølv, selv; f. Hølv.

Sjølaus, adj. frit svævende, opløst over Søen. „Springe Hjølaust“: om Fiske og andre Sødyr, naar de springe op over Vandfladen, saa at man for et Øieblik kan see hele Dyret i Luften. I Berg. Stift hebber det: „bytje Hjølaust“.

Sjølda, f. Hjølden; f. Hjølda.

Sjølegjen (Hjøleten), adj. som har ligget længe paa eller i Søen. — Hjøleta Skobbe: Laage som ligger tæt samlet over Havet og derfra trækker ind mod Land.

Sjøleides, adv. tilvands, paa Søveien. fara Hjøleies.

Sjølok (aab. ø), n. Vandflade. Nbl. I Sogn: Sjølogie og Logie.

Hjølv (Hjølv), pron. (adj.), selv. Formen

fløve er meget fløben i Centallet (Gard. og fl.), men lidt mere ubredt i Fleertal (dei fløve). Den mest almindelige Form er flø (aab. v); i Rbg. og Zell. hedder det derimod: flav, m. fløv (oo), f. flavt, n. og flave pl. (G. R. sjalkr. Sv. sjelf). I den bestemte Form, fløve, betyder det: selve eller det egentlige; f. Er. fløve Gar'en, v: den egentlige Gaard, foruden dens Liggeller. I dette Tilfælde forekommer ogsaa Formen: fløvare (i Sdm. og fl.), f. Er. fløvare Hus'e, v: selve Huset, foruden Indbo og beslige. — En anden usædvanlig Form er: flølaa se (Sdm. for fløvom ser), f. Er. Da hjem'e ra flølaa se, v: det kommer af sig selv, uden nogen Fremkaldelse. Li-gesaa: fløls min, v: min egen. (Gbr. Drl.). Jf. G. R. sjalks sin, sin egen. — Ellers simpelt og sædvanlig uden Bøining. Alt seg flø: til sig selv, til sin egen Nytte. (I Zell. se flav seg). — Fjore seg flø: for sig selv, i Stillebed; ogsaa affides. Han flø, ho flø, dei fløve — siges tilbeels om Husbonden og Madmoderen i Huset eller begge tilfammen.

fløv-annen (fløvannen), selvanden.

fløvare, selve; f. fløv.

fløvbuden (fløvbeen), adj. selvubuden, som kommer uden Indbydelse; ogsaa selv-villig, som ikke behøver Paamindeelse. Han kann gjere de fløvbeen.

fløvbyrg (fløvborg), adj. forsonet for sit eget Behov. Helg. I Drl. fløvbørt.

fløvdaen, adj. selvdaen, ikke drøbt; om Dyr. Drl. (fløvdaen). Er den eneste Forbindeelse, hvori det gamle daenn (dø) forekommer. Hedder ellers atm. fløvdau (i Rfl. og Sdm. fløvdaud'e).

fløvdøya (fløvdø), v. n. bse af Eggdom, om Dyr. Dagsaa fløvdauda.

fløvsjøre (og fløvsjære), selvserde, som har tre andre med sig. — Saaledes ogsaa fløvsfente, fløvsfette o. f. v.

fløvsfosting, m. en leiet Fister eller Arbejder, som holder sig selv Kost. Nordre Berg. og fl.

fløvsfoding (Sjølvs'ing), m. En som har sin egen Husbodning. Voss.

fløvsjivnad, m. Selvsjølge, naturlige Sjølge. Sogn (i Formen Sjølgsjibna).

fløvsjivort, adj. n. selvjivort; færdigt af sig selv; om et meget let Arbejde.

fløvsjivelpen (fløvsjivelt), adj. forsonet, hjulpen for sit eget Behov. B. Stiff.

fløvsminnt (fløvsminnt'e), adj. redbon, berøvtillig, som gjør sin Skyldighed frivilligt og ikke behøver nogen Paamin-

deelse. Alm. og meget brugt. dog fløvsnere søndensfløvs. I Zell. siges „flav-onnig“, især med Hensyn til Flid i et Arbejde.

fløvsraaden, og fløvsraadig, adj. selv-raadig; egenfindig.

fløvsraade, f. Selvraadigbed. Sdm. i Formen fløvsraade. Han gteng i fløvsraaden: han gaar og driver Liden hen efter sit eget Behov. G. R. sjalk-rædi.

fløvs(s)agt, adj. n. naturligt, som til-siger sig selv; ogsaa vist, sikkert.

fløvs(s)kyldig, adj. fordringsfuld, ube-steden, som anser Andres Tjenester kun som en Skyldighed. Sdm. Jf. vælvæ-rug.

fløvs(s)lutta, adj. ophørt, sluttet af sig selv. Hedder ogsaa fløvsbegive (Berg. Stiff).

fløvs(s)styren, adj. selvraadig, egenfindig. I Zell. fløvsstyren.

fløvsvidje (fløvsvidje), selvvidje, som har to andre med sig.

fløvsvis (ii), adj. selvvis, selvlog. fløvsvita (aab. i) og fløvsvita, adj. ufornødent, som ikke behøves. Gbr. Ndrd. I Zell. Sjæoville.

fløvsvysa, v. n. (e-te), vakte eller halve en Vaad, saaledes at Vandet strømmer ind i den. R. Berg.

Sjømann, m. Sømand.

Sjømigje, m. Søpølse, Sølothurte.

Sjømaal, f. Tangmaal.

Sjøorm, m. Kampeslange i Søen.

Sjøreide, m. Søreide, Vaade og Fiske-redskaber. Hedder ogsaa Sjøbunad,

Sjøbornad, Sjøbeine, Sjøvelde.

Sjøroak (aab. o), n. rygende Sø, stærkt og vedholdende Drev paa Søen.

Sjøvædd, adj. bange paa Søen.

Sjøvmaf, m. saltagtig Smag, som af Søvand.

Sjøstyvel, m. store Fiskerstøvler.

Sjø-tre, n. store Søvarter.

Sjøtroll, n. Bløddyr eller Krybdyr i Søen; ogsaa om store og ubekjendte Sødyr.

Sjøtøm, m. Søens Dørflade, Vand-fladen. Nordre Berg. Dgs. Sjø-tøm. Ellers kaldet Sjøstørpa (Sogn), Sjø-lot (Nbl.), Sjømaal og Vassmaal.

Sjøvan (og Sjøvand), adj. søvant.

Sjøvaak, m. en Fugl af Falkeslægten (Falco Lagopus). Gbr. Vel egentlig Ensvaak el. Ensvaak. En lignende Fugl eller maastee den samme kaldes paa Hedemarken Sjøvaak el. Sky-vaak. (S. Nøbjørnsens Gulbre-Ten-tyr 2, 251).

Sjoveg, m. 1) Sovei, Vanduel; 2) Dei fra en Gaard til Søen.

Sjover (ee), n. 1) Veir til at færdes paa Søen. 2) en Udreise til Fiskerie. Dei gjøre tsau Sjover: de reise to Gange ud, gjorde to Turer paa Søen. Edm. ogsaa Nordland. Formen Sjo-veir (Edm.) er maaſtee den rigtigste, da den kunde forklares som Sjo-veidr. (G. N. veidr, Fangst).

Sjoverk, m. Søfyge. Denne Sjoverken: seie Søfygen, blive søyg. Paa nogle Steder siges ogsaa: Sjøvondt.

Ska (for Skab?), Befæelse. „fara te Skafs“: reise hen for at see sig om. Adm. Sjelbent, ligesom Ka, for Skoda.

Skabb, n. Skab. Jf. Alveld.

Skabb, part. Skabet, beskadtiget.

Skabba (Laage), f. Skodba.

Skade (Ka), v. a. (a - a), Skade, hindre, være til Skade. Nest alm. med Formerne: Skar, Skadde. Partie. Skadd.

Skabe (Skæ), m. Skabe. G. N. skadi. D'æ two Skadanne aa ingja Bot'a: det er dobbelt Skade og ingen Dpreisning. (N. Berg.).

Skadelaus, adj. uskadt; tilbeels ogsaa uskadelig.

Skadeleg, adj. skadelig.

Skade-ver (Skaveer), n. Storm eller Uveir som gjør Skade.

Skaffe, v. a. Skaffe. Dgsaa v. n. spise, holde Maaltid. (Nyt Ord). — Skaffar, m. især om en Sydskafter, Gjæstgiver.

Skafte, n. (Hl. Skoft), 1) Skift; f. Er. Knivskaft. Heraf Skjesta, Skjesting. — 2) Vævsstof, en af de runde Stofte, hvorpaa Spilnerne eller Skilletraadene i en Vævsstol ere udspændte. (Jf. Havalb). Heraf Ginstjesta og Lviſjesta.

Skag, n. et bart og aabent eller fremstikkende Punkt. Sbl. „I Vindskagl“: paa et Sted som er meget udsat for Vinden. G. N. skagi, Fjordsjerg.

Skaggje, m. Udfant, affides liggende Stykke af en Eng. Tell.

Skaf, n. Rystelse. Af skata.

Skata, v. a. (Skæ?; Kok; Skjete el. Skje), 1) ryste voldsomt, støde, stubbe. Alm. (G. N. og. So. skaka). Jf. rika, sika, skumpa. — 2) øse op, af-tømme; i Talemaaden „Skata upp“, ø: øse udrygget til af Gjæringsfarret i en Tønde eller Dunk. Heraf Uppskota. — Skata seg: ryste sig, stubbe sig. Skata ihop: sammenryste (= sika).

Skafall, adj. haard, uævn, som foraarsager hørt Rystelse; f. Er. om en Rystevet. D'æ so skafalt: det gaær saa

uævn, man er udsat for en ibelig Rystelse.

Skafebolle, m. Smagebrød af udrygget til Ellers kaldet Uppskota.

Skafetein, m. Rysteren paa en Sværn; en liden Stof, som med den ene Ende berører Nøllekenen og ellers er faaledes fikket, at den ibelig ryster Nølletraagten, for at Kornet kan falde jævnt. Kaldes ogsaa Skaffetein. (B. Stift).

Skafing, f. voldsom Rystelse; f. Er. ved Rørfel paa en uævn Dei.

Skafjen, adj. 1) haard, rystende (= skafall). 2) rystet (part. af skafa). Ellers Skjekjen og Skikjen (aab. i).

Skaff, adj. skæv, trum, bøiet eller hældende til Siden. G. N. skakkr. Heraf Skjefka. Jf. Kjeiv.

Skafført, adj. skæv i Fødderne.

Skaffje, m. Skævhed; et Punkt hvor en Ting er skæv. G. N. skakki. gaa paa Skaffje: gaae skævt eller i en skæv Stilling. Hedder ogsaa „paa Skaffje“.

Skafflenda, adj. skæv i Krybset eller Lænderne; om Heste. Gbr.

Skaffryggja, adj. skæv i Ryggen.

Skaffstyr, adv. skævt, galt, ubeligst. D'æ gjæff skaffstyr. N. Berg.

Skakt, adv. skævt, i en skæv Retning.

Skal, n. Skal. Jf. Rus, Skina, Sturm. Han hadde Bal'e aa tot Skal'e: han havde Balget, men vaigte det baarlige.

Skala, v. a. (a - a), Skalle, affjælle. (Sjelden). Dffere v. n. søge eller lede iblandt en Masse for at frastille noget. „Skala i Donna“: udsøge de tørreste Kornbaand for at bringe dem i Læden. N. Berg.

Skalberg, n. en Bjergart, som let lader sig smuldre og løse i Spønter. Buſterud og fl. St. søndensfjelds.

Skalbra, v. n. stralbe, give en stralende Lyd; om noget haardt. B. Stift. Jf. Skjeka, skjella, skrala.

Skalf, m. 1. Stump, Endestykke af Brød.

Skalf, m. 2. en Pudsmaager, lystig Skalk (Sjelden). Hertil Skalfavise. f. en lystig Ruse. Edm. og fl.

Skalla (Skall'), v. a. tilbugge Lommerstikke i Enderne. Dsk.

Skalle, m. 1) Pande, Forbøved. Meget brugt. i de fleste Egne. (Jf. Enne). So. skalle. I Fjeldbygderne søndensfjelds betegner det ogsaa Hjerneskal eller den øverste Deel af Hovedet i det Hele. Jf. Skølt, Skjelte. — 2) en tør Banke eller Forbøtning i en Ager; en Plet hvor Kornet vantrives af Mangel paa Vedste. Brugt. vsk. og nordn-

- ffeds. (Jbl. skali). — 3) en Forhøi-
ning paa Bunden i Vandet, en Løp
eller høi Banke paa en Fiskegrund.
Nordre Berg. Jf. Klaff.
- Skallebotn**, m. ujævn Bund, med Van-
ker eller Forhøininger.
- Skallut**, adj. ujævn, fuld af tørre For-
høininger; om en Ager.
- Skalma**, f. Bølg, Frøhuus paa enkelte
Planter som Vetter og Viffer. Nordre
Berg. Hedder ellers Skolma (Sogn
og fl.), Skjelm, m. fl. Skjelme
(Gbr.). G. N. skalma.
- Skalmegræs**, n. Viffer, Fugleærter.
- Skam**, f. 1) Skam, Besskæmmelse. Ud-
tales overalt fort (som Skamm); i
Kbg. og Tell. hedder det ogsaa Skomm.
G. N. skömm. — 2) en usel, daarlig
Ting; Noget som man undseer sig ved
eller blues for. Jf. GarSkam, Bygda-
Skam. D'e bære Skamm'a: det er saa
ufelt, at man fun maa blues ved det.
— 3) Undseelse, Blusef. D'e ikke Skam
i ban: der findes ikke Undseelse hos
ham. Jf. Skemast. — Skam bruges
ellers (ligesom Rid, Naud og Mein)
ofte i Sammensætning med andre Ord
til at betegne en Overbrivelse eller no-
get usædvanligt; f. Er. skambogga,
Kamriva, Kamslar; ligesaa Kamstør,
Kamtung o. s. v.
- Kambyr**, adj. overmaade byr, saa kost-
bar at det er en Skam.
- Kamfara**, v. a. (før, for), forberve,
obelagge, stabe ved en voldsom Be-
handling. Søndre Berg. og fl. I Kbg.
hedder det: Kamføre (e - te), men el-
lers mest alm. Kamfere (ee), med For-
merne: a - te. — Hertil Kamfaren
(Kamført, Kamfert), forbervet, odel-
lagt.
- Kamfeit**, adj. = lystefett.
- Kamfala**, n. a. Kamfile, oplside.
- Kamføre**, f. Kamfara.
- Kamgød**, adj. overordentlig god, altfor-
god til sit Brug. Jf. naudgød.
- Kamkapp** (-Høj), n. Skamfjød; at
man faaer noget for en Spotbritis.
- Kamlaus**, adj. 1) ordentlig, som man
ikke behøver at blues ved, sømmelig,
fittelig; f. Er. om Klæder: „Det e
vel Kamlaus“, o: man kan vel bruge
dem uden Skam. Meget brugeligt i
Nordre Berg. og fl. G. N. skannlauss.
2) Kamløs, usorKammet. (Nvere men
mere udbredt Betydning).
- Kamlaust**, adv. med Sømmelighed, uden
Skam. D'e so ringt at ein kam ikke
bruke de Kamlaust.
- Kamleg** (Kammele'), adj. Kammeleg.
- Kamloyfa**, f. 1) det at man ikke beho-
ver at blues ved en Ting (f. Kamlaus).
— 2) Kamsløshed, at man ikke un-
seer sig for noget. Ogaa en kamløs
Person.
- Kammel**, m. Skammel. (Jfke alm.).
- Kam-ov**, n. fornærmelige Ord. Er.
Stift. Ellers Fantor, Spitor og fl.
- Kampris**, m. Spotpris; ubillig lav
eller ogsaa ubillig høi Pris.
- Kamraska**, v. a. (a - a), overvælde, be-
handle voldsomt, fare ilde med. Berg.
Stift; Dst. og fl. (Jøl. raska).
- Kamrit**, adj. ubyre rig.
- Kamslar**, v. a. (lar, slo), staae forber-
vet, gjøre Skade paa. — Kamslæggen
(Steien), staaet til Stabe, Kamslaaet.
- Kamstert**, adj. ubyre stort.
- Kamstolen** (aab. ø); adj. bestaaen til
stor Skade, ruineret ved Iyverte.
- Kamtjukk**, adj. overordentlig tyk.
- Kamk**, m. Kamk, Been. (Sjelden).
- Kams**, n. Skamse.
- Kamsstoff**, m. Plante langs Baasene
paa et Staalv. (Sogn). Ellers
Kamsstoff (Gbr.), Geesfere (Gbm.).
- Kamk**, m. 1) et Maal eller Mønstre til
Klædningsstykker. Voss, Hard. — 2)
Maalekøj, en Pind, hvormed man
maaler Høiden af det som er i et Kar;
f. Er. Mælk. Gbm. — 3) et afmaalt
Stykke, en vis Deel eller Portion.
Søndre Berg. (Jøl. skamte). Saale-
des ogsaa et foresat Stykke til at lære,
en Lektie i en Skolebog. Voss. — 4)
en tilbugget Kamt paa Lommerstotte.
Tell. G. sølg.
- Kanta**, v. a. (a - a), 1) afmaale, især
med en Pind. I Gbm. især om at ud-
maale Portioner af Mælk ved at holde
en Pind lodret i Karret og sætte Mærker
for det Punkt hvortil Mælken rækker.
— 2) jævne; beskylpe, tage lidt af; for
at Tingen kan passe. Valders og fl.
I Nordre Berg. ogsaa: uddelle knast,
beregne smaalet eller gnieragtigt. — 3)
tilbugge Lommerstotte paa Kanterne
eller Siderne. Tell. Jf. rybde, tolgå.
- Kanta**, adj. afmaalt, næst afpasset. De
va so nett Kanta: saa knapt som mu-
ligt. N. Berg.
- Kanting**, f. noiaagtig Afmaaling.
- Kap**, n. 1. 1) Skikkelse, Figur, Udse-
ende. Meget brugl. Det e lke etns
paa Slap: de ere lige med Hensyn til
Skikkelse. Ett stygt Slap: en høilig
Skikkelse, ubelig Form. — 2) Bestaf-
senhed. Tilbeels nordensjælds, hvor det
dog oftere hedder Skapna. Ellers al-
mindeligt i Sammensætning Ell: som

- en Endeskævelse, der betegner beels en Bestaffenhed (Trustap, Klofkap, Mannskap), beels en Samling af Ting som bære sammen (Bustap, Reidskap). I disse Tilfælde er det sædvanlig Maskulinum, ligesom G. N. -skapr. Naar det derimod betegner en Stand eller Stilling, er det sædvanlig Neutrum; f. Ex. i Fadderkap, Vægeskap.
- Skap**, n. 2. Forbedring, det at man kommer sig igjen, f. Ex. efter en Sygdom. (Af Skapast). N. Berg. Gbr.
- Skapa**, v. a. (a - a; el. a - te), 1) danne, give noget en vis Form eller Skikkelse. 2) skabe, frembringe. (I Gbr. Skapaæ). G. N. skapa. Heraf Skapar, m. Stader. Skapelse, n. Skapelse. — Skapa til: tilदानne, afsæde. Skapa seg til: give sig en vis Mine, et vist Udseende. Skapa seg um: forvandle sig, paatage sig en ny Skikkelse. Skapa seg galen: gjøre sig gal, bære sig ad som en Rasende.
- Skapast**, v. n. forbedres, blive bedre, komme sig igjen efter en Sygdom; egentlig faae et bedre Udseende. Meget brugt i Berg. Stift. I Gbr. og Drk. Skapaas.
- Skapa**, adj. dannet; see Skapt.
- Skapelun**, n. Skikkelse (= Skapnad).
- Skapleg**, adj. passende, betoem, vel stillet; ogsaa stikkelig, ordentlig. Meget brugt i Sogn, Nbl. Sbl. (G. N. skaplegr).
- Skapnad**, m. 1) Skikkelse, Form, Figur. Meget brugt. (Ev. skapnad. G. N. skapnad). 2) Bestaffenhed; eller oftere: Skik, Orden. Hva Skapna er dette: hvorledes er dette bestaffent? (Dr. Stift). see Skapna paa etn Ting: faae en Ting i Orden, faae rigtig Skik paa den. — Jf. Skapt.
- Skapning**, m. Skabning; Dyr.
- Skapt**, adj. 1) stabt. Hedder ogsaa Skapa (part. af skapa, v. a.); ellers Skapt'e og nordensjælds: Skapt. — 2) dannet, stiftet, godt skapt; vel dannet, vel stillet. — 3) bestaffent, Meget brugt. nordensjælds; f. Ex. Eg veit intje for d'æ skapt: jeg veed ikke hvordan det er bestaffent, hvorledes det har sig. Jf. stifta og voren.
- Skar**, n. 1. Laande, Brand paa et Lys eller paa Lysstikker (Epit). B. Stift og fl. (Jf. Snart). G. N. skar.
- Skar**, n. 2. 1) Skaar, Indsnit; Sted hvor et libet Stykke er udskåret eller afbrøkket; f. Ex. i Kanten paa en Plade. Alm. G. N. skard. — 2) Bergkloft, en brat Fordybning i en Fjeldryg eller imellem to Fjeldkanter. G. N. skard. Heraf mangfoldige Stedsnavne. — Jf. Stor og Stora.
- Skara**, v. a. (a - a), skarre, sammensætte Fjele eller Planter ved en skraa Tilbugning paa Kanterne. Nbl. og Hæ. (I Edm. Hæve). — 2) sammenlægge skade Stykker saaledes at Kanten af det ene Stykke dækker Kanten af det nærmeste; taglægge. Nordre Berg. (Jf. skara). — 3) klippe eller pubse et Lys, tage Laanden (Skaret) af.
- Skara**, v. a. bugge over; f. skora.
- Skara**, adj. sammenlagt med Kanterne imod hinanden; f. Ex. om Fisk.
- Skarasylling**, m. Liden næst forud for den sorte Døv. Egen. Saa talbet i Høllsaagnene, fordi (som det hedder) at alle Fjeldskar da vare beboede.
- Skare**, m. 1. et Laq, en Række som er neblaagt med Kanterne imod hinanden. N. Berg. Ogsaa en Skare, en stor Hob. (Gjelden).
- Skare**, m. 2. frosnen Sne, en haard Skorpe paa Sneen. West alm. om en tyk Skorpe, som man kan gaae og Hæve paa; men i Edm. kun om en tynd Skorpe som brister under Foden. (Jf. Norang, Sarang, Lettang). I Gbr. og Drk. hedder det Skaraæ; ogsaa Skæ (Drk.).
- Skareføre**, n. det Føre som indtræffer naar Sneen fryser. (I Edm. Skarefører, f. kun om en tynd Høstkorpe paa Sneen).
- Skarbella**, f. Skerbella.
- Skariv**, f. Stor.
- Skarka**, v. n. sprætte, slaae med Vingerner; om Fugle. Edm.
- Skarhjos**, n. Lysning fra en Fjeldkloft eller Dalmunding.
- Skarp**, adj. 1) skarp, haard. Jf. skarpa. 2) mager, tynd, udmagret; om Dyr. B. Stift. G. N. skarpr.
- Skarpa**, v. n. blive skarp; ogsaa udmagres.
- Skart**, n. Pynt, Stabs; prægtige Klæder. Helg. G. N. skart.
- Skarta**, v. a. pynte, udskaffere. Tell. (forældet). G. N. skarta.
- Skarut** (Skarett), adj. fuld af Staar eller Indsnit (Skar); ogsaa usævn, fuld af Kløfter; om en Fjeldryg.
- Skarv**, n. 1. (Jf. Skorv), en nogen Klippe, et Bjerg som der ikke er nogen Jord paa. Søndre Berg. og fl. I Edm. hedder det Skarv. I Tell. Gbr. og Drk. siges Skarv især om stenige Høider og Glader paa Fjeldene. Jf. Svad.

- Skarv**, n. 2. en baarlæg, udsel Likhånd (af skarva). Ogsaa en ubuellig Ting.
- Skarv**, m. 1. Ellefrage, Soraavn (Pelecanus Carbo). Jøl. skarfr. En Art af samme kalbes ogsaa Kvittlaaring. Loppskarv er derimod et Slags Lom, og Hjelskarv en Art Kyper.
- Skarv**, m. 2. en afbugget Stump af Enden paa en Plante. Drk.
- Skarv**, m. 3. en Stakkell; ogsaa en Stynget, Lumpen Karl.
- Skarva**, v. n. slæbe sig frem paa en lummerlig Maade, slaae sig igjennem med Nøje; ogsaa frante, leve et sygeligt Liv. Nordre Berg.
- Skarven**, adj. stranten, fogellig. Hæbber ogf. Skarvall. Gbr. Edm.
- Skarvor'**, n. pl. fornærmelige Ord, Beskoldninger for Lumpenbød. Drk.
- Skarv's**, f. Lvarøse, Bødblerøse (jf. skara). Nbl. og fl. I Edm. Skarv-øfs.
- Skat** (langt a), n. Toppen af et Træ; ogsaa Top og Grenene tilsammen. Bjørkstat, Furestat. (Berg. og Tr. Stift, Gbr. og fl.). Sv. skate. — Egentlig Spids, f. skata.
- Skata**, f. 1. Koffte, et Slags Fjst (Raja). B. og Tr. Stift. Jøl. skata.
- Skata**, f. 2. Skabe, en Fugl (= Sker). Balbers, Læstsee (Gbr.). Sv. skata.
- Skata**, v. n. (a - a), 1) blive smaltere mod Enden, løbe ud i en Spids. Nordre Berg. I Drk. Skataa. Da skata att: det bliver smalt ved den bageste Ende. Jf. spita, kvesfa. — 2) v. a. bugge Loppen og Grenene af Træer.
- Skate**, n. en Træstamme, et Træ uden Grenene. Tell. Jf. Skata.
- Skaten**, adj. smal i Enden. (Sjelden).
- Skatt**, m. Skat, Afgift; sjeldnere om Eiendele eller Kostbarheder. G. N. skattr. Hertil Skattebok, f. Skattebog, Skattemanntal, n. Ting hvor- paa der betales Skatter.
- Skatta**, v. n. (a - a), betale Skatter.
- Skau**, m. Kjønslemmer paa Hestene. Hall. og fl. (G. N. skauf, f.). —
- Skaue**, f. Henselse i Underlivet og Kjønslemmerne, en Hestefygdom. Adm. Edm. — Skausus, n. = Wighus. Drk. og flere.
- Skauf**, Høb. Imperf. af skota.
- Skauf**, m. et tilføjet Stykke. Botnaskauf. Jf. Skjøft.
- Skauf**, n. 1. Sellskjøb, Seilets Hjørne med det dertil hørende Loug. G. N. skauf.
- Skauf**, n. 2. et Slags Hue eller Hoved- pynt af Linneb, før Koner. Hard. Bøfs.
- I Nordre Berg. er Skaut en Strim- mel af Linneb, som vindes paa Løreb- det under Huen, saaledes at Linet gaar lidt længere frem over Panden.
- Skauta**, v. a. (a - a), pynte med Hoved- linen eller Skaut. — Hertil Skauta, adj. hvilket ogsaa bruges om Dyr, som ere hvide paa Forbøvedet, men ellers have en anden Farve.
- Skav**, n. Noget som er fladet eller af- skrabet; f. Er. Bart.
- Skava**, v. a. (Skjæv'; Kog; Kave), flave, afskrabe; f. Er. Bart af Træer. G. N. skava. Uegentlig: flinde, udfuge, udpresse. Inf. ogf. Skavaa. Cu- pinum ogsaa: Skive, aab. i (Edm. og fl.), Skjere og Skjære (Tr. Stift). Jf. Skjevel, Skjove, Skjøve. — Skava at Krytrem: Kave Bart til Skjøget i Hødermangel. Skava høg: flinde sam- men, skrabe til sig. Skava upp: op- træve, opstave f. Er. Linneb. Jf. Lin- skav.
- Skavank**, n. Skabe, Feil, Lyde. (Ev. skavank). Vel egentlig Skabebank; f. Bank.
- Skavar**, m. Stinder, Flaer.
- Skaven**, part. fladet, skrabet. I de nord- lige Egne hedder det Skiven (aab. i), Skjeven, Skjævin. G. N. skavin.
- Skaving**, f. Skavning, Skrabning; ogsaa Slid, Svæffelse, eller noget som an- griber stærkt.
- Skavl**, m. 1) Skafesjern; Skerjern. N. Berg. Gbr. og flere. Ekers Skjelia, Skjøve. — 2) en Sneedrive, en sam- menbreven Sneebød, især med en skarp Kant eller Høg. Keget brugt overalt vest- og nordensjæls, og maastee alm. G. N. skavl. — 3) en Skyrtesø, en Bølge hvis Top danner en skarp Kant, som efterhaanden bræktes og styrter ned. B. Stift. (Jøl. skavl). Deraf Skjele.
- Skavla**, v. a. (a - a), 1) drive sammen; om Sne. 2) styrte ind, om Dølger. G. Skjelia.
- Skavlut** (Skavlette), adj. sammenbreven, vdbynæet; om Sne.
- Skaa** (f.), Skraaning. Kun i Forbin- delsen: i Skaa', o: skaat, skjøvt, paa skraa. Sjeldnere: „paa Skaa". Helg. Tell. Rbg. (I Berg. Stift hedder det: paa Kjøns). G. N. a ska.
- Skaa**, m. f. Skare.
- Skaa** (leg), v. a. (r - bde), raade sig selv, have sin Frihed. Edm. og fl.
- Skaa**, v. n. (a - a), gaae skraat eller til Siden, gjøre Bøininger paa Veien; f. Er. naar man røer imod Vinden. Skal bruges i Hard. Jf. Ranna, Skjæne.

Skaadam, m. Dæmning, som bekræfter af et skraatliggende Plantevært. Dstbr.

Skaaba, f. Skoda.

Skaaf, f. (Fl. Skæf'er), Skaglekang, Bogværm; de Stænger som sættes i Sølen til at trække Kjøretøjet med. (Alm.). Ellers Skofte, Lindla, Lille. (Sv. skakel). Jf. Dra, Drette, Begjænde.

Skaaf (n.), Dverbaand, Maat til at sætte En i Forlegenbed. „få Skaal mæ ein“: faae Leiligbed til at modfise eller gjendrive En, Edm. (Andre Stæber: få Lat på). Jf. Jøl. skåka, bringe i Knibe.

Skaaka, v. n. halte, hump. N. Berg.

Skaal, f. Skaal. — giva att-i Skaal'a: gibe Brudegaver i et Bryllup. Hertil Skalegæve, f. Gaver som Bryllupsgjæsterne gibe Brudeparret (fåa kalbebe fordi de modtages af Kjøgemesteren i en Skaal eller Tællerken). Skaledaggen: den Dag, da Bryllupsgaverne gives. B. Skiff.

Skaal, n. f. Skol. Skala, f. Skala.

Skaalbror, n. et Stykke af en Skaal; ogsaa en liden gammel Skaal.

Skaalda, v. a. (a - a), Skolde, afraage Haar. G. N. skalda.

Skaale, m. 1) et Skur, et aabent Huus. Balders, Indre-Søgn. (Ellers kalbet Skot, Skjol, Skå). G. N. skali, Huus. — 2) et Skul, et tomt Rum ved Døren i Lader og Fæbuse. Mandal. (Jf. Skæle og Skyle). — 3) en Løbhytte; eller oftere en Skaf, Stabel af Lav. Edm. (Nordbalen).

Skaalpund, n. et Pund (2 Marker). Afstikles note fra „Pund“, der sædvanlig betyder Bismerpund.

Skaana, v. n. gaae skænt, vende sig snart til en Side og snart til en anden. Dukkerud. Jf. Skæne og Skensfa.

Skaanorm, f. Skolorm.

Skaap, f. og n. et Skab; undertiden ogsaa en Kommode. I de nordlige Egne sædvanlig Femta. (ei Skap), ellers deels f. og deels n. (Jøl. skåpr, m. Sv. skåp, n.).

Skaapa, f. Skapa. Skappa, f. Skapst.

Skaar, og **Skaare**, m. 1) den Bue som Leen bærer paa Engen, naar man slaar Hø (= Hædrag). Jøl. skår, og skåri. — 2) en Rab af nehlaet Græs. „Då ligg' i Skaare“, om Græsset naar det ligger saaledes som det blev nehlaet uden at være udfævet med Riven.

Skaar, f. f. Skor. Skara, f. Skora.

Skaara (i Sneen), f. Skare.

Skaarbojje (aab. o), m. Bojningen paa den forreste Døel af en Lee, nærvæd Døden. Nordre Berg. J Drt. Skarboj (oo).

Skaargang, m. en lang Rab af nehlaet Græs. Drt.

Skaat, f. Skot. Skata, f. Skota.

Skaata (Skate), f. en ung og rant Træstamme, en Spire, Blæffe. N. Berg. Edm. (meget brugt). Ellers kalbet Keskra, Keste, Skate. Jf. Skate.

Skaata, f. Skata og Skuta.

Skaavveg, m. en skraatløbende Bei igjennem en Bakke. Helg. Drt. og fl. Ellers Seneveg (Sindveg).

Skaavvegg, m. skraatbygget Plantevært i en Dæmning. Dstbr.

Skedde, Sked o. f. v. — f. Skie.

Ski, f. Skibe og Skieb. — I de følgende Drd maa ski altid læses som ski med sammensmeltet fj; i det Sødensjælfste ubtales det endog sædvanlig som fji.

Skide (Skia), f. 1. Skier, smale Fjæle, som ere indrettebde til at gaae med paa Sneen. Formen Skia og Skie er mest alm. vest- og nordensjælf (i Nij. og Edm. Skide). I Lell. og fl. Stæder hedder det derimod: Ski, n. og afstikles fra det følgende Drd. G. N. skid, n. Sv. skid, n. og skida, f. (Jf. Undr). — Hertil Skidesej, f. (Skiføre, n.), Føre som er beskemt for Skiløbere. Skihals, m. den forreste opadløbde Deel af Skierne. Skiflav, m. en lang Skot til at fyre med naar man gaar paa Skier.

Skide (Skia), f. 2. et Stykke af Skivet Bed, et Vedrør, Brændestykke. Alm. og meget brual. (G. N. skid, n. Aug. scide. L. Schett). Synes ogsaa at betyde en Fjæl; saaledes paa Hela. „Lel-skia“, o: Gulvfjæl. — Hertil Skidegar (Skigar), m. et Hjarde som er bannet af lange Træsplinter eller fløvede Stokke. (G. N. skidgardr. Sv. skidgård). Skidehjell (Skijell), m. et Rum under Løget i Røgstuerne, hvori Vedstykker oplægges til Tørring. N. Berg. Skidelad (Skila), n. en Stabel af Skivet Bed, Brændestabel. Skidelengd, f. den Længde som Brændstykker sædvanlig have.

Skift, n. Arbejdsstand (= Ntt). Dstbr. Skifta, v. a. og n. (e - e), 1) Skifte, bel, udskifte; f. Ex. en Arv. I Søndre Berg. hedder det ogsaa Skipta og Skipta. G. N. skipta og skifta. Particp: Skift'. — 2) ombytte, omfifte. Skifte Klæde: tage andre Klæder paa. Skifte Høndernes: lade den ene Haand

hville og gribe til med den anden. Skifte
 Lttinne: skifte Farve, blise: pludselig
 røb eller bleg i Ansigtet. — 3) v. n.
 afverle, forandre sig, varieres; f. Er.
 om Lyb. Om en Flotte siges saaledes
 at den ikke vil "skifte", naar den ikke
 giver de forskjellige Toner med fornø-
 den Hurtighed. Ligesa "skifte paa", o:
 gjøre en Afveerling, komme med noget
 nyt.

Skiftande, adj. som man kan skifte eller
 dele.

Skiftast, v. n. skiftes, bytte med hinan-
 den, gjøre noget skiftevis.

Skifte, n. 1) Skifte, Deling af Arv.
 (3 Sønder Berg. udtales det Skipte).
 G. N. skippi. — 2) Omstillingning, Om-
 bytning, gjera Skifte paa: gjøre en
 Forandring, afverle. Til Skiftes: ver-
 elosis. — 3) Skiftesked, Skudskifte;
 undertiden ogsaa om et Beskylte imel-
 lem to Skiftesked.

Skiftesbrev, n. Skiftesbrev.

Skiftesgar, m. Gjerde imellem to Gaarde
 (= Markesgar). Valders.

Skiftesked, m. Skiftesked.

Skifting, f. Omstillingelse; ogf. Deling.

Skigar og Skibjell, f. Skibe.

Skiken, rystet, f. Skafjen.

Skikk, f. 1) Skikk, Vils, Brug. 2) Skik,
 Orden, rigtig Indretning. se Skikk
 paa: faae noget i Orden. Jf. Laq.

Skikka, v. a. (a - a), 1) beskikke, tilskikke.
 (Ejelden). — 2) sk. seg: skikke sig, op-
 føre sig. Meget brugt.

Skikka, adj. 1) skiftet, dannet, af en vis
 Form eller Skikkelse. 2) beskaffen. (Jf.
 skabt). Eg veit ikke kor de skikka: jeg
 veed ikke hvordan det er fat. Han er
 ikke so skikka: han har ikke det Sinde-
 lag. Meget brugt.

Skikkeleg, adj. 1) ordentlig, god nok, fuld-
 kommen. Meget brugt. — 2) rigtig,
 virkelig. Hus'e va so nett rekna, at
 de va som ein hadde sett ett skikkele
 Hus (o: som om man hadde set et vir-
 kelig Hus). — 3) rettskaffen, veltæn-
 kende, ædel; ogsaa venlig, artig, skik-
 kelig i Opførelse.

Skikkelege, adv. rigtigt, ordentligt; og-
 saa ganske, tilfulde, tilstrækkeligt. Eg
 sett ikke sja de skikkele: jeg sk ikke see
 det tydeligt nok.

Skikkelse, n. 1) Skikkelse, Udseende. 2)
 Skik, Tilstand, Beskaffenhed.

Skil (aab. i), n. 1) Adskillelse, det at
 man skelner det ene fra det andet; og-
 saa Orden, Rede i noget. "gjera Skil
 paa": adskille, skelne. se Skil paa:
 faae. Rede paa. Udtales paa nogle

Sleber Skjel, og hebbet i Edm. Skyl
 (aab. y), f. G. N. skil. — 2) Forffjel.
 (Ejeldnere, da man nu sædvanlig siger:
 Forffjel). "D'e Skil paa", siges ofte
 paa Jæderen om noget usædvanligt,
 noget som afvikler fra det øvrige. —
 3) Skjel, Skillepunkt. (Ejelden). Skil,
 i en Bæv, kaldes den Nabning, hvori
 man indskyder Bæverspulen med Jflæt-
 tet. I Edm. Skyl (Skyl'p'a), f. (Jøl.
 skil). — I Betydningen: Skjel, Villig-
 hed, hebbet det almindelig; Skjel (aab.
 e).

Skila (aab. i), v. n. (a - a), 1) yttre
 sin sidste Villie, testamentere eller bort-
 give sine Ejendele, ordne sine Sager for
 sidste Gang; om En som er nær Dø-
 den. Soqn. Nbl. I Ebl. og Jæb.
 hebbet det skilja i Edm. derimod: sky-
 na. (G. N. skila, gjøre Rede paa). —
 2) tage Afsted i Huset ved en Jorde-
 færd og paa den Udødes Vegne. En
 Skil, brugelig i Jttre-Soqn. — 3) gjøre
 Larm og Opvækker; skjælve, skjende.
 Nbl. — I Gbr. siges skjela, om at
 gjøre ordentlige Skridt, gaae jævnt el-
 ler i en vis Takt.

Skilblad, n. (Sk. Skilblad, aab. o),
 et Par tynde Epiler, hvormed Rende-
 garnet i en Bæv holdes i Orden, an-
 bragte imellem Garnbommen og Spl-
 lerne. B. Skift. I Edm. Skylblad
 (aab. o), pl.

Skild (aab. i), part. (af skilja), skilt, ad-
 skilt; ogsaa rebet, ordnet.

Skildra, v. a. tegne, afbilde. Hertil Skil-
 dring, f. og Skildri, n. Tegning,
 Malerie.

Skile (aab. i), adv. klart, tydeligt. Soqn
 og fl. I Edm. hebbet det Skyle (aab.
 y); f. Er. E saq de so skjyle: jeg
 kunde see det saa tydeligt. I Valders
 er det meget brugt. i Formen skjela,
 og betyder ogsaa: rigtigt, ganske, akku-
 rat. De va skjela som de skulde vera.
 D'e skjela sant: det er ganske sandt.
 (Jf. G. N. skilinn, klar).

Skilgar, m. Gjerde imellem to Gaarde
 (= Skiftesgar). Hedemarken.

Skilgreide, f. Ordning, Oplosning. N.
 Berg. I Edm. Skilgreide.

Skilja (aab. i), v. a. og n. (Skil'; Skil-
 de), 1) stille, afstille. I Edm. og fl.
 Steber hebbet det: skjyle, pres. Skyl
 (skyle, aab. y). Heraf Skil og Skil-
 nab. Jf. skilna. — 2) skjelne, see tyde-
 ligt, saa at man kan skjelne det ene fra
 det andet. Meget brugt. i Nordre Berg.
 I Edm. skjle; f. Er. Han skyl' ikke,
 te seje: han seer ikke saa godt, at han kan

lese. Da vart so myrrt at me stolve
 'se Beien: det blev saa mørkt, at vi kun-
 de ikke see Beien. — 3) uverfonliat: stille
 sig, være forskjelligt. Da kil ikke lite:
 der er ikke liden Forskjel. D'æ 'se stort
 so' stolve: der er ikke stor Forskjel, det
 er ikke meget som mangler. (Edm.).
 Dagsaa: komme an paa, berøe paa. Da
 kil'e seg korlets d'æ laga: det kommer
 an paa hvordan det er bestaent. B.
 Stift. Da stille meg infje: det var
 mig ligegyldigt. Da kil'e deg infje:
 det kommer dig ikke ved. (I denne Bes-
 tybning heber det ogsaa i Edm. kil'e,
 og ikke stolve). Ved Stavanger betyder
 stilsa ogsaa at tilstjende eller testamen-
 tere En noget; see stilsa.

Sikjande, adj. som kan afstilles.

Sikjast, v. n. (Sikst, Sikdest), afstilles.
 sikjast at: stilles ab.

Sikjing, f. Afstillelse; Skjelen.

Skina (s), m. 1) Afstillelse, Skilsmisse;
 Afsted fra Benner eller Bekjendte. I
 Edm. Skynad. G. N. skilnaadr. —
 2) Forskjel. Rest i Tr. Stift i Formen
 Skjelna. D'æ stor Skjelna paa: der
 er megen Forskjel paa.

Skil-or, a. pl. Skiale, Afgjørelse. Nbl.
 (Helden). Jf. G. N. skilord.

Skiel, f. Skiff.

Skime (aab. i), m. Bevægelse, Dpbruus-
 ning. Edm. Jf. Skjelm.

Skimlut (Skimblette), adj. skimlet af Far-
 ve. Obr. Edm. og fl.

Skimt, m. Skimt, Lysning som viser sig
 uskabigt og i Graastand.

Skimta, v. n. (a - a), 1) glimte, give en
 flugtig Lysning. 2) lyne. (Balbers).
 Hertil Lorestimt.

Skin (aab. i), n. 1) Skin, Lysning. Ud-
 tales ogsaa Skjen og Skjen (Tr. Stift).

Dagsaa med Betybningen: Glæds, et
 glindfende Udseende. — 2) Lørke, lang-
 varigt Solstin uden Regn. Jf. Skin-
 ar. — 3) Bløsen; f. skina. — Skina-
 brod (aab. i), n. Brod som er bestrø-
 get udenpaa, saaledes at det glindser.

Nbl. og fl. Skinasolete, f. Blomster
 med glindfende Kronblade; især Ra-
 nunkler.

Skina (aab. i), n. (a - a), bløse, løbe
 urolig omkring; især om Køerne, naar
 de løbe afsted for at finde Skul for
 Solstinet og for Bræmsernes Stif.

Meget udbredt Ord; tildeels udtalt
 Skjena og Skjena. (Jf. Sv. skena,
 gaae løst). Heraf Skining. (Skje-
 ning), f. Jf. Skinstøbe.

Skina (ii), v. n. (Skin; Skjein; Skine,
 aab. i), stinne, lyse; ogsaa glindse,

glimre. G. N. skina. Han kin' 'se
 fyre dæ: han seer ikke ud dertil; hans
 Udseende er just ikke saa lovende. (N.
 Berg.). Skine av: klare op efter et
 Uveir. Skine vde: om Solen, naar den
 staaer saa lavt, at Skinnen ikke naer
 ned i de Rækker som sende til en anden
 Side.

Skinande, adj. 1) skinnende; 2) klar, ibel;
 f. Er. bære skinnande Vatn: luttet Vand
 og intet andet. Ein skinnande Fante:
 en gjennemvoren Svitsbube. N. Berg.

Skinar (aab. i), n. Lørkeaar, Sommer
 hvori Kornet mislykkes formæst lang-
 varig Hede og Mangel paa Regn.

Skining (aab. i), f. Bløsen; see skina.

Skinke, f. Skinke, Lend. Jf. Skank.

Skinna, n. Skind. G. N. skinn.

Skinna, f. en Hinde eller Størpe som
 ligner Skind; f. Er. om de Hinder
 hvoraf Indvoldene bestaae. B. Stift.

Et lita Skinne uttappa: en tynd Størpe
 paa Dverfladen. Edm.

Skinna, v. a. (a - a), 1) sætte Skind
 paa, dække med Skind. 2) skinde, ud-
 presse Penge. Heraf Skinnar, m.

Skinder, Udfuger.

Skinbleia, f. Hælb, Sengeteppe af
 Skind. Nbg. Ellers kaldet Skinnfeld,

m.

Skinneerm, f. Skind-Ørmer, som ræffe
 op til Albuen og bruges ved Fiskeri.

Skinnyr, n. Klædning af Skind. Belg.

Skinnskæde, n. pl. Skindklæder, Dver-
 klæder af barket Skind, som bruges ved
 Fiskeriet paa Havet. (Nordenfjelds).

Hertil Skinnklædd, adj. klædt i en saa-
 dan Skindklædning.

Skinnscaff, m. en stor Kuffet af Skind,
 bannet ligesom en Skjorte, og brugelig
 i Fiskeriet ved Havkanten. Nordenfjelds.

Skinntroya, f. Trøje af Skind. Saale-
 des ogsaa Skinnbrok, Skinnhatt og
 flere.

Skinnevengja, f. Flaggermuus. N. Berg.

Obr. og fl. I Edm. Skyengje.

Skinstøde (Skinstø), n. et Sted, hvor
 Køerne søge Skul for Solstinet, eller
 hvor de have Leilighed til at væge sig
 for Bræmsernes Stif, saasom i en
 Skygge, en tyk Skov, eller paa en Grun-
 ding i Vandet. Berg. Stift. I Edm.

Skinstryte (aab. i).

Skintryte, f. et Slags Vær (= Bløfke-
 bær). Tell.

Skip (aab. i), n. 1. Skib, Fartøi. (Kun
 om de største Fartøier). G. N. skip.

Le Skips: til Skibs, tilføes.

Skip (aab. i), n. 2. Tale, Dmtale (f.
 skipa). Dæ tom paa Skip: det tom

- paa Tale, man kom til at tale om det. *Sbm.*
- Sipa** (aab. i), v. a. 1. (a - a), bringe i Skib. *Sipa inn*: indskibe. *Sebber i Tr. Stift: Skjøpa*; i *Jndr. Skjøpaa*.
- Sipa** (aab. i), v. a. 2. (a - a), 1) ordne, bringe i Orden, lave, indrette. *Rest brugeligt i de sydlige Egn*; tildeels udtalt *Shepe, shepa*. *G. N. skipa*. — 2) bestemme, foresætte sig noget. *Dei hadde Sipa seg heimatte te i Dag*: de havde bestemt sig til at komme hjem idag. (*Harb. Schl. Nbl.*). *Jf. Skipnad*. — 3) fortælle, berette. (*Vel egentlig ubvillig eller gjøre Rede for*). *Meget brugt i Sbm. f. Er.* *Han beve maangt te Sipa ta*: han har meget at fortælle om. *Skipe* b $\ddot{a}$ *infje*: tal ikke berom.
- Sipande**, adj. som man kan fortælle. *Sbm.* *D $\ddot{a}$ infje Sipande*: man kan ikke tale om det, det er for galt.
- Skipbaat**, m. Skibsjølle. *Udtales sædvanlig: Skibbat*.
- Skipper** (*Skjip'er*), m. Skipper.
- Skjpl**, n. *Dmskiftelse*, det at noget kommer aflave; ogf. *Dmskiftelse*, *Forandring*. *Da kom Skjpl ut-i*: der kom en *Dmskiftelse* (især om de *Forandringer*, som et *Dødsfald* og *Skiftningen af et Bo* medfører). *N. Berg.*
- Sipia** (aab. i), v. a. (a - a), omskytte, forkyrre, rive aflave eller bringe noget ud af sin sædvanlige Orden; ogsaa opbidse, opagge En til Brede. *N. Berg.* *Sbr. Drk. Jf. Skiewla, rumpia*.
- Skjplast**, v. n. komme aflave, komme i Orden; ogsaa opagges, blive vreb. *Jf. G. N. skjoplast, skjoplast*.
- Skipnad**, m. 1) Ordning, Maade at indrette sig paa; f. *Er.* i *Huusboldningen*. 2) Bestemmelse, Beslutning. *Søndre Berg.* *Dagsaa Skjævne*; dog *stærkere*, da dette Begreb oftest udtrykkes ved *Laanad*.
- Skjpreide**, f. Skibrede; *Tvinglag* (ved *Saotanten*). *G. N. skipreida*.
- Skjpsverkje**, n. Skibstømmer.
- Skir** (ii), adj. 1) klar, reen, klar. *Søndre Berg.* og *fl.* (*Andre St. Skjær*). *G. N. skirr*. 2) klarhet, afklart fra *Bærmen*; om *Bæst*. *N. Berg.*
- Skira**, v. a. (e - te), 1) rense, klare. *G. N. skira*. *Iser om at stille en Bæst fra dens Bærme, afsælbe langsomt, for at Bundfaldet kan frastilles*. — 2) bøde (et Barn). *Bost, Harb.* *Ellers sædvanlig bøypa el. bøypa*. *G. N. skira*. *Heraf Skirsl*, som er mere udbredt.
- Skiren**, adj. 1) klar, fri for *Bærme*; om *Bæst* som er afklart fra *Bundfaldet*;
- f. *Er. Lub (Skira Lut)*. *N. Berg.* og *fl.* — 2) reen, frisk, ny; f. *Er.* om et *Staar i Træ*, som er nylig hugget og derfor ikke offer noget *Legn* til *Lustens Paavirkning*. *Sbr.*
- Skirna** (ii), v. n. (a - a), klars, sætte sig, affætte *Bærme* eller *Bundfald*. *G. N. skirna*.
- Skirsl** (ii), f. *Daab, Barnebaab*. *Tildeels brugt i B. Stift.* (*J Sbm. med en egen Udtale Skills, el. Skills*). *G. N. skirsl*.
- Skirslabarn**, n. *Barn* som høres til *Daaben B. Stift.* (*Skirslabarn, Skirslabarn, og i Sbm. Skillslabarn*).
- Skirtorsdag**, m. *Skirtorsdag*. *Sogn og fl.* (*Ellers Skjærtorsdag*). *G. N. skriptorsdag*.
- Skistar**, f. under *Skibe*.
- Skir** (ii), m. Skib; ogf. *Hjert*. — *Skira*, v. n. (*Imp. Skjeit*), skide. *Skitar*, m. en *Kryster, Kujon*.
- Skir** (aab. i, ogf. *Skjet*), n. *Smuds*; *Snaus*; ogf. *Søle, Dynd*. (*Er ikke saa anstødeligt som det forrige*). *Ser-till: Skirdepel* (aab. e), m. *Søle, Mudder*. (*Ugesaa Skirbisse, Skirjøpja og fl.*). *Skirfor*, m. en *Lygtemand* (*Lustfön*). *Berg. Stift. Jf. Retteljos*.
- Skirlæta**, f. naragtig *Skælnskab*, utidig *Klynken* og *Klagen*; *Ugesaa* om en *overdreven Fjindhed* og *Kræsenhed*; ogsaa *Forføngelighed*, *Sklimresyge*. *Berg. Stift.* *Skitor*, f. *fornærmelige Drb* eller *Hentydninger*. *N. Berg.* og *flere*. (*J Nbl. Skitore*). *Skitort*, adj. *hidsig, biden*, som giver *fornærmelige Drb*. *Sbm.* — *Skira* (aab. i), f. *Diarrhee*. *Bed Tronbbj.*: *Skjutu*. (*Ikke i alvorlig Tale*).
- Skiten** (aab. i), adj. *Skibden, smudset*. (*Udt. ogf. Sketin, Skæten*). *G. N. skitinn*.
- Skileg** (aab. i), adj. *fortrædelig, ærgertlig*; ogf. *hødt, fornærmet*. „*lykja stille paa*“: *fortryde paa, tage ilde op*. *Nbl. Drk.*
- Skirna**, v. n. *blive skibden*.
- Skitra**, v. a. *hortsølle*; f. *Skutra*.
- Skitsam** (aab. i), adj. *skibdensærdig, urecnelig*. *B. Stift.*
- Skiva** (aab. i), f. 1) en *Skive, afløvet* eller *afflaaren Plade*. — 2) *Slagbord*, et *lidet Bord*, som er *fast* ved *Væggen*.
- Skiva** (aab. i), v. a. (a - a), *flyde noget frem* med den *smaleste Kant* foran; f. *Er.* at *flyde Fjæle fremad* paa *Wand*. *Skiva* seg: *vende Kanten fremad*, f. *Er.* om en *Plade* naar den *bliver kastet*; ogsaa *trænge sig igjennem* ved

at vende sig til Siben eller gjøre sig smalere. Nordre Berg. og fl. H. Hane, Hana.

Siven (aab. i), Sivet; s. Siven.

Skjak (Sjat), n. et Slags Svamp eller Udværet paa Korn; en Forbærvelse i Kornet, som gjør det skabelligt for Sundheden. Tr. Stift. G. N. skjadak. (Kongespillet, 73).

Skjaldrile, s. Skjeltle.

Skalera, rave, valle. Hærb. Paa Bøse siges Skjaltra.

Skja, m. 1. et Stuur, et dåbent Huus til Lørring af Fisk, Ved, Brændetors og Hønden. Brugelligt ved Havkanten nordensfelds og i Nordre Berg. Paa Island: skja'r.

Skja, m. 2. 1) en tynd og gjennemsigtig Hinde; især om de Hinder, som man skæffer af Dyrnes Mæder. B. og Tr. Stift. — 2) en gjennemslagtig Luge; en Kamme med en derover udsjændt Hinde, som bruges til at lægge over Lagballet (Høren) i Kogstuerne. B. Stift. G. N. skja'r. (Kongespillet p. 47). I Søndre Berg, er Skjaen tilbeels ogsaa af Glas, saa at den ligner et libet Vindue. (H. Skjol). — Hertil: Skjaergind, s. Kammen eller Træværket i en Skja. Skjaastang, s. en Stang hoormed Skjaen lægges paa og tages af. Til første Betydning horer: Skjaelykt, s. en Lygte, hvis Sider dannes af en udsjændt gjennemslagtig Hinde.

Skjag (Skag'e), adj. skelstet. Tell. (see Skjel). Gaentlig: Skala.

Skammot (Skamat), adj. mørkpletet, smudset, med bunfle Pletter. Helg.

Skjamsøvgd, adj. nysgjerrig, som har sine Dine allevegne. Gbr. (Skamsøvgd). H. Homa.

Skjarpaa, s. Skja. Skjarpaa, s. Skera.

Skje, v. n. (r - bde), see, hælde. (Hyt Ord).

Skje (for Skilde), o: skilde; s. Skula.

Skjebba, s. et Slags Flynderer (Samb-skjebbe).

Skjedde, v. n. (a - a), rense Halmen i Loen, hænke Kornet ud af Kornbaandene med en dertil indrettet Kam eller Skjap, som kaldes Skjedde, s. Sdm. I nordre Sdm. ogsaa Skjeie.

Skjet, adj. 1) forsynet med Skast. 2) hurtig, modig, vel oplagt. B. Stift.

Skjesta, v. n. (e - e), Skæste, sætte Skast paa. G. N. skesta (af Skast).

Skjeste, n. Skast, Haandsang. (Skjelden).

Skjefring, m. Rebflab med Skast. Df-

teft sammensat, som Schæffesting, Mæsingestjefing.

Skjegg, n. 1) Skæg. (G. N. skogg). 2) Toppen paa Korn eller Kornbaand. Hbl. og fl. 3) Kammen paa en Nøgel. — I sammensætning tilbeels Skjegg; saaledes Skjeggstam, m. Skæg-vorte, liben Knort paa Ansigtet. Skjeggskjæra, s. Skægssar.

Skjeggst, s. Skjeggstette, adj. Skjeggot.

Skjegl, adj. skelstet, som see Skævt. B. Stift. I Sdm. Skjegl'e. I Tell.

Skjag'e el. Skag. G. N. skjalgr. H. vindøvgd.

Skjela, v. n. see, see Skævt. I Sdm. Skjogle. Hærb Skjelving, s.

Skjelmøvgd, adj. skelstet.

Skjei(s), n. 1) Vet, Bane; især en Kjøreret imellem Hærene paa en Gaard, Tell. Bustrub. (G. N. skeid). — 2) Løb, Fart; et Stykke Vet, som man lægger tilbage i eet Træk uden at hulle. Han robbe et Mil i eet Skjei. Hg. Stift. (Sv. skede).

Skjeid, s. 1. en Steer, Spjefsee. Mest alm. Skjei; i Bustrub ogsaa Skji. (G. N. skeid. Sv. sked). H. Spon. Daaen en Steefuld, Portion. — Hertil Skjeidablad, n. Steeflad. Skjeidanebb, m. Spidsen af Steefladet.

Skjeid, s. 2. 1) en Slæde. Sjelden; s. Tr. Antskjeb. — 2) en Bæverkam (Bævsee), Rittet eller Kammen hoormed Renbegarnet holdes jævnt og rebe under Løvningen. — 3) en Hammel, Tværstel imellem Staglekangerne paa en Slæde. Gbr. (Skjei).

Skjeide (Skjeia), v. a. (a - a), bringe Renbegarnet ind i Bæverkammen. Skjeidekroft, m. en liben Kroeg, hoormed Trædene træktes ind i Kammen.

Skjeidebindar, m. Rittbinder.

Skjeidstoff, m. en stærk Kamme omkring Bæverkammen, hoormed Hlattet laaet fast. Berg. Stift. (I Tr. Stift. Slagbor, Slagvol).

Skjeidtronn, s. (Hl. = tenner), Lænber el. Spiler i en Bæverkam. (Jabbeles efter Tallet i Tjug eller Bæmer).

Skjeik, m. Hæv Gang, Krumping paa en Vet. Hærb. (Helden).

Skjeim, m. Lume; ogsaa Ubrugssang, Hblsigheb. Sdm. H. Skime.

Skjeime, v. a. (e - te), rdbse, Hære ind i, saare libt. Sdm. Han har Skjeime se i Kor'a. G. N. skeina.

Skjeime, m. høst og stot Græs i Sumnerne. Sdm. (Helden).

Skjeise, s. pl. Støtter, Stjern.

Skjæv, adj. skæv; ogsaa forvædet, vranget. G. R. skeifr.

Skjæva, v. a. og n. (a - a), 1) vrde, sætte skjævt; især gaar sine Støpøle hæve. 2) v. n. gaar skjævt, steiz; ogsaa bevæge sig skjævt. Heraf **Skjæiv**, m. og **Skjæiva**, f. om ubehændige Personer.

Skjæivring, f. skæv Gang eller skjævt Bevægelse.

Skjævla, v. a. rive afløve, røre ved noget, saa at det bliver skjævt. Ehl.

Skjævmynt, adj. skævmundet.

Skjævøyg, adj. skævoiet.

Skjæfjel, adj. Ukant, Gjorne, Sntp. (Eel.). Jf. Jsl. skækill. I Edm. forstammer Ordet i en anden Betydning, nemlig i Talemaaden „me Skinn a Skæfjel“, =: deel og holden, med Skind og Krop.

Skjæfien, rystet; f. skaffen.

Skjæfja, v. a. (sje, ste), sætte skjævt, vrde, vrænge. (Af skaf). G. R. skjækja. Skæfje seg: vrde sig, gjøre sig skæv. Skæfje paa Skæften: sætte Munden skæv. Partic. Skæft.

Skjæfja, f. Skævbed, skæv Stilling. Da stend paa Skæfje: det staaer skjævt.

D. Stift. (Andre St. paa Skaffe).

Skjæfjast, v. n. blive skæv. (Sjelden).

Skjæfte, n. en Pvil til at styde med (for Børn). Tæll. Gbr. (Sv. skäkta).

Skjel (aab. e), f. Ret; Billighed. Mest alm. i Forbindelsen „Ret a Skjel“.

(Aftales for Skil). gjera Skjel for etn Ting: gjøre Fyldest for noget, for tjene det. (B. Stift). Alle et Skjel: samme Ret for alle. (I Nbg. har man ogsaa Talemaaden: drifte eissjel, el. einssjels; =: drifte ligemeget som de andre). Mote te Skjels: kræve nogen til Vidne, henstyre Sagen til Vidnerne. (Eel.).

Skjela (aab. e), adj. skifkelig, retsindig, fornuftig; ogsaa dygtig, fuldkommen. Ein skela Mann: en brav, agtværdig Mand. Nbl. (Jf. Jsl. skilamaðr).

Sjela, gaar i Lakt; f. skia.

Skjela, n. let Korn med liben eller næsten ingen Kjerne. Sogn, Nbl. og fl. (Jf. Lette). Udtales sædvanlig med luft e (ee), men burde have aabent e som Afledning af Stal. Hertil Skjels lebrø(b), n. Brød, som for en Deel er lavet af saadant Korn. (I Edm. Lettebrød).

Sjela, rigtig, nøt; f. skie.

Skjelsing (aab. e), m. 1) Skilling. (Nogle Steder: Skiling, aab. i). I Gbr. bruges Skjellinge, pl. ofte om Penges i

Almindelighed. — 2) en vis Jordstolt, som udgjør en Lovteedel af en Løb Smør. (Jorskjelling). Nbl.

Skjelsingløve, f. Pengeløshed. Gbr.

Skjeljar, see Skæl.

Skjella, v. n. (a - a, og e - te), 1) stralbe, smelde, larme. Kr. Stift. I Sætersb. Skjedde. G. R. skella. 2) blæse, om en skarp og kold Vind (Skjelle). Edm. — Bruges ogsaa i Betydn. skæbe, skjende; men har da altid Formerne: e - te.

Skjella, f. 1) en Stralbe, hvormed man skræmmer Dyr og Fugle fra Ugræs. Søndre Berg. (Andre St. Smella). — 2) en skarp og kold Vind, som blæser jævntig fra Dalskroene i Frostveir. Edm. Romsb. Nbn. (i Formen Skjelle, med den nordensjælske Udtale af U). Ellers kaldet Snoa, Snaev, Nare. — Ein Skjellstafs: en Gaard som ligger i Stroget for dette Slags Vind.

Skjellegras, f. Smellegras.

Skjelm, m. Bælg paa Frugter, f. Er. Verter. Gbr. (See Skalma). Er ellers et bekjendt Skjaldsord.

Skjelna, Forskjel; f. Skilnad.

Skjelsing, m. en liben Staal at bruge naar man drifter „einssjels“ (=: naar Staaen gaar rundt, saalebes at en hver skal tjomme den). Sætersb.

Skjelta, f. Hjernestål, Pande (= Skolt). Han beve ei go' Skjelte: han har et godt Hoved. N. Berg. Edm.

Skjelte, m. Skælven, Bæven. faa Skjelten ti seg: begynde at skælve af Frost. Nordre Berg. (Jf. G. R. skjeltii, landskjæltii). — Ein Skjelte-letting: en boven Krop, En som skælver for Arbeide. Edm.

Skjeltile (aab. e og i), n. 1) Paneling, Hjelevæg imellem to Bærelser eller ved et frastilt Rum. Hærb. (Jf. Skjentile). — 2) et Loft (egentlig Loftguld). Sætersbatalen. Paa nogle Steder: Skjaldstille. G. R. skjaldhili, Paneling.

Skjeltrevæg, m. Mellemvæg, tynd Hjelevæg. Edm.

Skjelv, m. Skælven, Bæven. Jf. Skjelte. Ein Skjels i Mal'e: en Bæven i Stammen.

Sjølva, v. n. (Skjolv; Skalv; Skolve). Skælve, bæve, ryste. Hedder paa nogle Steder: Skolve; f. Sætersb. tilbeels Skøve. (G. R. skjalka). Imperf. Skalv synes at være selbent, da det paa de fleste Steder hedder Skolve. — Da skolv bend'enne paa'an: hans Hænder skælvede. Da skolv Mal'e ti'an: han talte med en skælpende Stemme.

Hjelsbendt, adj. som har Hjelvende Hænder (især om gamle Folk).

Hjelsmoelt, adj. om En hvis Stemme hæver af Bevægelse eller Frygt.

Hjemb, adj. 1) bestjæmmet; ogsaa flammfuld, som flammer sig. Eg a flamb'e ta di: jeg flammer mig ved det. N. Berg. og fl. — 2) forbervet, ilde medhandlet; ogsaa smudset, tilføjet. Alm.

Hjemb, f. Bestjæmmelse. (Meget Hjelben). Et Hjembating: en uforflammt Svingel. (Edm.).

Hjemma (Hjemme), v. a. (e - be), 1) bestjæmme. Ogsaa v. n. „Hjemme paa ein“: Hjemde paa En, faae ham til at flamme sig. B. Stift. — 2) forberve, handle ilde med eller gjøre Stabe paa; ogf. tilsmudse, tiltræffe, f. Ex. Klæder. Alm. (G. N. skemma). Jf. utstjemb. — 3) forvænne, forberve ved Eftergivendeb eller ved slet Exempel. Dei ha Hjemt ut Bonn'a sine: de have forvænnet sine Børn, ikke opdraget dem rigtigt. Hjemme seg ut: befuble sig, blive skibben; ogsaa figurlig: nebværbige sig, paadrage sig Stam.

Hjemmast, v. n. (Imp. Hjembest), flamme sig. Han maatte da Hjemt: han burde dog have flammt sig.

Hjemsla (Hjamsle), f. en Jrettesættelse, skarp Tiltale. Det fætt ei Hjamsle. B. Stift.

Hjena (bisje), f. skna.

Hjent, m. 1) Hjent, Drit, Beværtning med Drit. — 2) et Hjenkebord, Stab med et liden fremstaaende Bræt. Tr. Stift.

Hjenka (Hjante), v. a. (e - te), beværte med Drit, give at drikke; ogsaa isjænte. G. N. skenkja.

Hjenkjar, m. Oltapper, Hælbermand i et Hjæstebud. Ogsaa kaldet Hjenkjarsoein.

Hjenke, adj. bestjæntet, drukken.

Hjena, v. n. (e - te), Hjemde. Hjerast Hjenning, f.

Hjentile (aab. i), n. Bortklædning, Hjelklædning udenpaa en Dag. Voks. (Hjantile). Jf. Hjeltille.

Hjeppa, f. Hjebbe. Jf. Hæle.

Hjer (ee), f. Stabe (Fugl), f. Hjer.

Hjer (aab. e), n. et Hjer, Klippe som ræfter op til eller liden ovenfor Vandfladen. G. N. sker. Datto i Hjer-tal tilveels Hjerjaa (Edm.). — En anden Betydning forudsattes i Mus-Hjer og Vandhjer.

Hjera (aab. e), v. a. og n. (Hjer', Hjar; Hjer, aab. o), at Hjer. Inf. Hjerder ogf. Hjeræ; Hjeræ (sonden-

steds), Hjeræ (Ramb.), Hjeræ og Hjeræ (Dr.). G. N. skera. Imperf. i Hjerætal: Hjeræ (Hjg.), Hjeræ (Hjg.), Hjeræ (foræltet i Edm.). Hjeræninger: Hjer, Hjer, Hjeræ, Hjer; Hjer, Hjer, Hjeræ. — Betyder i Hjeræled: 1) Hjeræ, f. Ex. med Ruds; de-Hjeræ, tilHjeræ; ogsaa Klippe. „Hjeræ Klæbe“: tilHjeræ Løi til Klæber. Hjeræ Bor: save, Hjeræ Planter med Sav. Hjeræ ein Hjer: gilde. — 2) uden Oblett: afHjeræ Kornet paa Hjeræ. De Lid te Hjeræ: det er Lid at Hjeræ Kornet. Det ha alt av-Hjeræ: de have allerede Hjeræ sit Korn. Hjeril Hjer, Hjer, Hjeræ. 3) v. n. vende hen, tage en vis Retning; om Hjerde, Dalsfrøg, Vete, o. s. v. Hjeræ Hjer inn a nor: Hjerden gaar ind i en lid nordlig Retning. Dalarne Hjer Hjer: Dalsfrøgene Hjer sammen. De Hjer'e so til: det er saaledes belliggende. Hjerget brugl. i B. Stift. Om en Baad siges at den Hjer (Hjer'e), naar den ene Kant kommer under Vandfladen, eller naar den Hjer saaledes imod en Bølge, at Vandet strømmer ind. (B. Stift). — Hjeræ seg: saare sig. (Hjeræna). Hjeræ sundt: Hjeræ i Stykke. (Jf. sundskoren). Hjeræ av: Hjeræ itu, overHjeræ. Hjeræ til: tilHjeræ, bestilpe; ogsaa om en Belliggende (f. foran).

Hjerænde, adj. som man kan Hjeræ.

Hjerast, v. n. i Talemaaben „De Hjerst“, o: det bliver mindre, der gaar noget af. De Hjerst i Skifte Hjer: det som kommer i Skifte, bliver altid lidt mindre end det var før. Edm. (Jf. G. N. skerdn).

Hjeræ (aab. e), m. Hjeræjern paa en Plov, Langjern. N. Berg. og fl. Ellers Hjeræ.

Hjerger', m. Hjergeraar (= Fallgar). Hjerhella, f. en flad Steen med skarpe Kanter. Meget udbredt Drb. I Sogn Hjerder det ogsaa Hjerhella.

Hjerering, f. Hjeræ; Hjerærelse.

Hjerpa, v. a. (e - te), Hjerpe, gjøre skarp eller haard. Hjerpe Brød: hårde Brød ved Jld, saa at det kan brydes lettere. Partic. Hjerpt, ubtales sædvanlig Hjerpt.

Hjer (Hjer'e), adj. sty, ræd, frygtsom; især om Dr. Temmelig alm. og meget brueligt. G. N. skjarr.

Hjeræ (Hjeræ), v. a. (a - a), flamme, sætte Hjeræ i. Ogsaa v. n. „Hjeræra ette“: true, Hjemde paa.

Hjeræst, v. n. flammes, blive ræd eller sty. (Hjelben). G. N. skjerast.

Skjerfant, alm. for Sergeant (Frank).
Pjerten (Skerten). adj. net, slin, pyntelig.
Drk. (Hertil reinfjerten). Jf. Skart.
Skjerv, n. Klippe; f. Starv.
Skjerva, f. et Slags Høvelse eller Eggdom i den nederste Deel af Brystet.
 Belg. Namd. „Skiera for Skjerwa“, o: gjøre et Indsnit i Huden for at læge denne Eggdom. — Skjerwa er maaffre egenlig den nederste Kant af Brystet; jf. Skjerving.
Skjerve, v. a. (a - a), sammensælde Fjese ved et skraat Snit i Kantene (= skara). Edm.
Skjerving, f. 1) en skraat tilbuet Kant paa Fjese; ogsaa Sammenfaldning, Fuge i en Fjesevæg. — 2) den nederste Deel af Brystet tilligemed den forreste Deel af Siderne eller Ribbenene; den Vinkel som dannes af Brystets og Sidernes Kanter. N. Berg. — Mest i Fieertal (Skjervinganne).
Skjese, f. 1. Jættevinde. (I de tellermarkiske Biser). G. N. skessa.
Skjese, f. 2. Lyst; Madslyst, Appetit. Lell. (Udtalt Skjese).
Skjese (Nesse), v. a. Lyfte, have Lyst til et vist Slags Mad. Lell.
Skjesemat, m. lætter Mad, Lystemad.
Skjessen, adj. lætter, behagelig, appetitlig. Lell. ogf. Nebenas. I enkelte Udtryk synes det ogsaa at betyde selben; f. Ex. D'æ sjesse te sja beg har. (Det er ellers uvist, om disse Ord skulle skrives med sk eller sj, da sj i Lell. sædvanlig udtales som si).
Skjele, see Skilleg.
Skjevel (aab. e), m. Skjap eller Green, som man har skævet Barken af. Nbl. Dgsaa kaldet Skjevling, m. Af stavaa.
Skjeve, v. n. (a - a), om Vølger, som løbe op i en Top og derpaa styrte ned. (Af Skavl). Skjeva inn-vee: slaae ind i en Daab. Nordre Berg. Nogle St. Karvla.
Skjevle, f. et Slags stort Slavejern (= Slav). Edm. og fl.
Skjevling, see Skjevel.
Skji, Skjil o. f. v. see Skti.
Skjobna, fødte Børget; f. Skjobna.
Skjol (oo), n. 1) et Skjul; Stuur, aadent Huus. Lell. Ellers kaldet Skjul (Jndr. og fl.). Skyle (Berg. Stift). Jf. Skjale. (G. N. skjöl, Skjul). — 2) en Luge til lægge over Lustbuket (Kjoren) i Røggjuerne. Nordre Berg. (Forstjelligt fra Skja). — 3) en Eggdom i Munden; den Heil at Tandskibet vorer ind over Tænderne (paa Se-

te). N. Berg. I Tr. Stift; Skjol; i Lell. skal det hedde Skyle.
Skjold, n. Skjold. (Selben). Jf. Laas-skjold.
Skjolds, v. n. om Sænen: astøe paa enkelte Pletter (= flæka). N. Berg.
Skjolbet, adj. plettet, rubet. (Selben).
Skjoma (oo), v. n. glimte; ogsaa vimsse, svæve af og til foran Lyet, foraarstaae en uslabig Lyssning. Edm.
Skjor (oo), f. Skabe, en bekjendt Fugl (Corvus Pica). B. Stift, Edm. Gbr. Hedder ellers; Skjur (Fosen, Jndr. Belg.), Skjor (Hall. Vald. Hedm. Drk.), Skjor (Lell. Bultenub), Skjer (ee) med Fieertal Skjera, r (Hard. Ebl. Jæd.). Jf. Skata. I det gamle Sprog synes dette Ord ogsaa at have to Former: skjör og skær (jf. Glosariet i Gunnlaugs Saga). Dgsaa i svenske Dial. skär, skora og fl. — I Sammensætning: Skjora (Skjera), f. Ex. Skjorareid (Skjerareir), n. Skaberebe. Skjora-ungje, m. Skabeunge. (B. Stift).
Skjoret, adj. hvidstribt, lys eller hvid paa Siderne (lige som Sladen). Berg. Stift (Skjorette). I Hall. Skjorut.
Skjorta, f. Skjorte. Udtales sædvanlig (endog i B. Stift): Skjorte. Dgsaa Skjorte (Hall. Gbr.). G. N. skyria. I Skjortemom, el. Skjortema, adv. uden Trøie. (Ellers erneskjorta).
Skjor-tjeld, m. Strandflade (Hæmatopus). Nordre Berg.
Skjorveng, m. et Slags Drn, som er hvid paa Midten af Vingerne.
Skjot, m. 1) Skyds, Befordring for Rejsende. Gbr. (Skot). I Tr. Stift: Skjot; ellers: Skjuss og Skjys. G. N. skjöt, skjöt. Sv. skjuts. — 2) en Person eller et Følge, som rejser med Skyds. De hjem ein Skjot (el. Skjys). Jf. Bævsjöt. — 3) en Vortjagelse, Jagt, Udfæining. (Jf. Skjota). I Tr. Stift Skjot; i Edm. Skjot, n. f. Ex. Han gløve eit Skjot ette dei: han gjorde en Jagt efter dem, jagede dem bort.
Skjot, adj. snar, hurtigt, rask til at komme afsted. Nbg. Lell. (G. N. skjöt). Jf. Skjott, Skjöfar.
Skjota, v. a. og n. (skyr; skaut; skote, aab. o), at skyde. Inf. Skjota bruges i Søndre Berg. og Stav. Amt; ellers Skjote, skote (Lell. Gbr.). Skjote (Hall Edm. og fl.), Skytte (Tr. Stift). G. N. skjöta. I Skjote beimed hedde Imperativ: Skjot, Sköt, el. Skyt. Im pers. Fieertal: skuto, aab. u (Hall Vald.), skote, aab. o (Nbl.). Particip

Noten. — Betydninger: 1) v. a. Skøde, brive, skøde noget afsted. Skot 'an fram: Skd den fremad. Skot da unda: Skd det tilside. Dgsaa flytte, sætte over. Skote ein avær Hjøsten: sætte En over Hjøsten. (Edm.). Jf. Skot. — 2) Skøde med Skødevaaben, f. Er. Gevær. Skote Fugl, v. f. v. Høraf Skot. — 3) afkaste, skøde fra sig. Skote Jø'en (f. Er. om frosen Fisk). Skote Gam'en: afkaste sin Gam. Dgsaa kaste Føskeret, abortere; om Dyr. Saaledes: Skote Fyl'e (om en Høppe), Skote Kalven (om en Ko). Jf. Skotning. — 4) vrage, udskøde. Skote Fisk: vrage Fisk. Høraf Skot. — 5) tilskøde, lægge paa; især sætte Kant paa. (Sjelden). Skote Ga'n: forsøne et Garn med Loug paa Kanterne (Stoi). N. Berg. — 6) bøvle, sævne Kantene paa Fjæle med en Langbøvel (Skotbøvel). Skote Stav: tilbøvle Staver, saa at Kanterne falde nøie sammen. — 7) v. n. glide, rende, skøde frem; f. Er. om Skæder eller Baade. Dgsaa glide med Fødderne. Han skaut skad: han gled og faldt. (Nfl. Edm.). Da skaut unda 'naa Føt'enne: Fødderne gled ud under ham. — 8) komme frem, skøde op; saaledes om Kornet, naar Årene springe ud; f. Skotblad. Han skaut uppatt' or Sjøen: bultede op igjen af Vandet. (Jf. Skote i Tr. Stift). — 9) skifte frem, rulle langt frem. (Sjelden). Jf. Skat, skute, Skjæta. „Skob'a hede skote": der har været højere Skob end: de forrige Dage, Havet har heget højere op. — Talemaa-der. Skota te Bines: ben-skøde til Vidner, kræve nogen til Vidne. B. Stift. (I Tæll. „Skote te Skæls"). Da skaut 'ti meg: det faldt mig bludellig ind. (N. Berg.). Skota Kryl paa Ryggjen: sætte Ryggjen op i en Puffel. (S. Berg.). Skote paa Høranne: trække paa Skuldrene. „Skote paa": anslaae noget omtrentlig eller paa Slump; f. Er. Skot paa for: måske da skude koste, o: sig omtrentlig hvor meget ic.

Nota, v. a. 2. (a - a), 1) skyde, besfordre til et Sted. Mest brugt i Tr. Stift i Formen Skjøte. — 2) sige, drive, gjøre Jagt paa. Edm. i Formen Skjøte (adskillt fra Skote, o: skøde). Høraf Skjøt, n. (Vel egentlig af Skjøt, adj.).

Notast, v. n. (Sk'f, Skau'f), 1) glide ud; gaare forbi hinanden; om Kanter som skalde falde sammen. I Edm. Skotast um. 2) slaae feil; blive til intet. Da kank baade ske en Skotast: det kan

sker, men det kan ogsaa gaae Skp. N. Berg.

Skotfor, adj. ras, som farer hurtigt frem. Tæll. Nfl.

Skjotkar, m. Skjotskari. Gbr.

Skjotleik, m. Hurtigbed. Tæll.

Skjotliste, n. Skjotsliste, Station, Gbr. I Tr. Stift: Skjotsliste.

Skjott (oo), adv. snart, hurtigt. Søterøb. (G. N. skjött).

Skjotvika (aab. i), f. den Uge, da Beboerne paa en Gaard ere forbundne til at gjøre Skjods. Gbr. I Gulbalen: Skjotvuku.

Skotagd, adj. stramt, forkræftet. Edm. Formodentlig af gsla, o: frygte.

Skjul, f. Skjol. Skulbe, f. Skjla.

Skjur, Skade (Fugl), f. Skor.

Skjerne, f. skurna. Skjuse, f. Skot.

Skjut, n. en Høppe. Tilbeis i Belg. og Hamb. Formodentlig et svensk Ord.

Skjy, Skjyle ic. f. Skp.

Skjæl, f. skafa. Skjæker, f. Skæl.

Skjæl, f. Musling; Muskelkal (Skæl). G. N. skel. Ang. seel. Fleertal beder i B. Stift: Skjelja(r). I Sammensætning: Skjelje, f. Er. Skjeljesborn, m. Grund som er fuld af Muslinger. Skjeljesand, m. Sand af knuste Muslingeskal. Skjeljevæksen, adj. be-dækket af Muslinger. — Ellers Skjælboin, Skjælban.

Skjæl, m. en ubdødet Rand, f. Er. paa en Kloffe. Tæll.

Skjæle, v. n. (e - te), udvødes i Enden, have en bred Abning. Tæll.

Skjæle, n. et Skuur, en aaben Sval ved et Huus. Drk. Jf. Skæle.

Skjælspadda, f. Skjælspadde; Skjælspaddekal. B. Stift.

Skjæmb, f. skjemb. Skjæmme, f. Skjemma.

Skjænst, v. n. fortørres. Da Skjænst upp. Edm. (Imp. Skjænt).

Skjæne, f. en tynd Skive. Tæll.

Skjæne, v. n. (e - te), løbe skævt, dreje sig til forskjellige Steder, kælsum en Fugl i Flugten, eller en tynd Skive naar den bliver kastet. Tæll. Jf. skana, skiva seg.

Skjæning, f. Fortørrelse, Lørke. Edm.

Skjænske, f. Skjenska.

Skjøer, f. Skade (Fugl); f. Skor.

Skjøer, adj. 1) som man kan skjøre, møden til Afkjøring; om Korn. Reget udbrebt og maake alm. — 2) reen, klar (= skir).

Skjøera, f. 4) en Sar. (Maake alm.). Jf. Soks. G. N. skjæri. — 2) en Se-gel (= Sigd) at skjøre Korn med. Høsten. Ellers i Formen Skjøeru Tæll. Bustersub), Skjøru, Skjøru (Hedemar-

ten og f.), **Skjuru** (Drk.), som bety-
 tyder paa en Grundform: **Skjera** (aab.
 e). — Sv. skära.

Skjera, f. **Skjæra**, **Skjærand**, f. **Skjerande**.
Skjæring, m. **Skjæbelkrog**, **Jernkrog** til
 at henge Gryder paa over Ildstedet.
 Vest- og nordenfjelds, ogs. i Gbr. I
 de sydligste Egne hedder det **Støre**; i
 Hord. ogsaa **Jørn** (i. **Jarna**). — **Skjæ-**
ringelag, n. **Hager** eller **Indjant** paa
Skjæbelkrogen, hvorved den kan gjøres
 længere eller kortere, efter som det be-
 høves.

Skjærna, v. n. (a - a), modnes, blive
 fuldmødent; om Kornet.

Skjærr, f. **Skjerr**, **Skjærrer**, f. **Skjærra**.
Skjærv, m. **Chef**. (Frans.).

Skjær, **flaver**; f. **Skava**.

Skjødna, **sodre** **Kvæget**; f. **Skjødna**.
Skjøgl og **Skjøgla**, f. **Skjøgl**, **Skjøgla**.

Skjøll, f. **Skjøll** og **Skjil**.

Skjølle, f. **Åner**, **Høllere** paa **Savnen**.
Selg, **Jabr** (f. **Skjelle**).

Skjalra (el. **Skjalra**), f. den tynde
Brust nederst i **Bryllet**. **Nbl**.

Skjaltra, v. n. **rave**, **vasse**, **Voss**.

Skjaltre, f. pl. **Stykker**. (Voss).

Skjomeleg, adj. **kyg**, **bæslig**. **Lell**.

Skjon og **Skjona**, f. **Skyn**, **Skyna**.
Skjon (**Skjon'e**), **byglig**, **buelig**. **Sdm**.

Skjens, **skraat**. **Paa** **Kjens**: paa **Kraa**.
B. **Stift**. (**Paa** **Kjens**. **Nedens**). **Jf**.
Skia. (Eng. **ascane**).

Skjonsa, v. a. **sette** **skraat** eller **skjøvt**.
Skjønt, adv. 1) **temmelig**, **ikke** **libent**; f.
Er. **Dæ** **skjønt** **lengje** **ka**. **Jab**. **Liker**.
 — 2) i **Talemaaben**: „**dæ** **so** **skjønt**“,
 o: **er** **det** **Likselbet**, **forholder** **det** **sig**
saaledes. **Meget** **brugl**. i **Fosen** og **Ndm**.
 ogsaa i **Sdm**.

Skjor, n. **Stræmsel**; **Jagen** (= **Skjot**).
Sdm.

Skjor, n. f. **Skyr**. **Skjor**, f. f. **Skjor**.
Skjøt, m. 1) **Skjuds**; f. **Skjøt**. 2) **Væ-**
verkslette, f. **Skjute**.

Skjotarstavel, m. den store **Blodaare**
 under **Ryggen** i **Dyrne**. **Sdm**.

Skjøte (**Kyde** og **skjøse**), f. **Kjota**.

Skjøve, f. **Skjæveljern** (= **Skjavi**). **Gbr**.

Skjøvra, v. n. **tumle** **blindt** **hen**, **fare**
uforsigtigt **afsted**. **Hord**. — **Lige** **saat**:
Skjøvralege, adv. **uforsigtigt**. **Skjøvren**,
 adj. **fremfurende**, **uforsigtig**.

Skjøvt, m. 1) **Sammenføjning**, **Stedet**
 hvor to **Stykker** **ere** **sammenføjede**. —
 2) et **tilføjet** **Stykke**, en **Forlangelse**,
 et **Tillæg** i **Enden**. **Jf**. **Staut** (**Bot-**
nauskaut).

Skjøvta, v. a. 1. (e - te), 1) **sammenføje**
 to **Stykker**; **sammenføjte** **ved** at **læste**

Enderna i **bluanden**. „**Monte** **thop**“,
 egentlig **sammenføjede**, af **skjota**, **kaut**.
G. **N**. **skøyta**. — 2) **øge**, **tilføje**. (**Kjø-**
de), **gjøre** **længere** eller **større** **ved** at
sette et **Stykke** **til**. **Alm**. og **meget** **brug-**
teligt. (**Jf**. **renna**). — 3) **tilføje**, **gjø-**
ve **Skjøde** **paa** en **Gaard**. **G**. **N**. **skøy-**
ta, **Sv**. **sköta**.

Skjøvta, v. a. 2. (e - te), **skutte** **om**, **have**
Omfore **för**; ogsaa **agte**, **bryde** **sig** **om**.
G. **N**. **skøyta**. **Skjøvte** **seg** **sel**: **ragde**
sig **selv**. **Han** **skjøvtt** **ikke** **um** **dæ**: **han**
agtede **det** **ikke**. (**Jf**. **giva** **um**, **hara**
seg **um**).

Skjøvta, f. 1. **Skjøde**, **Dverdragelses-**
Dokument. **Nogle** **Stedert**; **Skjøte**.
Skjøvta, f. 2. **Skjøde**, **Åben** **Jagst** (**Stæ-**
vanger).

Skjøvtaelus, adj. 1) **skjødesløs**, **ikke** **agt-**
som eller **ombyggelig**. 2) **forvoven**, **som**
ikke **andrer** **nogen** **fare**.

Skjøvtaelus, f. 1) **skjødesløshed**; 2)
forvovenhed, **Dumbistighed**; 3) et **for-**
vovent, **uforsigtigt** **Menneske**.

Skjøvting, f. 1) **Sammenføjning**, **Lik-**
stabelle. 2) **Stedet** hvor **Stykkerne** **ere**
sammenføjede. I **lidte** **Likselde** **hedder**
det ogsaa **Skjøvting**.

Skjøvtt, part. **forlangt**, **forøget** **med** et
nyt **Stykke**; ogs. **sammenfat**.

Skö, m. 1) **Sto**. En gammel **Form** **er**:
Skör, og **hå**. **Skör'u** (**Sætersb**.
Hord). **G**. **N**. **skö'r**. **Fiertrial** **hedder**
saadantlig **Skö** (**rettere**; **Skör**), **hå**.
Form: **Skö'ne**, **Skö'na**. — 2) **Hele-**
sto, **Bellag**. **Jf**. **Stoning**. — 3) **den**
nederste **Deel** af en **Skjøvetragt** (**Leina**).
Hertil **Talemaaben**: „**Dæ** **gliggje** **i**
Skö“, o: **man** **seer** **Enden**, **det** **er** **snart**
forbi (ligesom **da** **Kummet** i **Skjø-**
vetragten **aabner** **sig**, **naar** **Kornet** **er** **næ-**
sten **ubløbet**). **B**. **Stift**. — **Skö-bot**,
 f. **Ålandsstetste** af **Skö**. **Sköbrune**
 (aab. u), m. **Sped** paa **Fødderne**.
Sköbuck, m. en **bred** **Kant** paa **Skjø-**
vetter. **Sköslit** (aab. i), n. **Forslibette**
 af **Sköene**. **Skö-trösk**, m. **Dverklæder**
 og **Kappelæder** **til** en **Stö**. (**B**. **Stift**).

Skö, v. a. (r - bde), **stø**, **beslaae**.
Skö, adj. **begjærlig**, **graadig**. **Lell**. **Jf**.
kaabuga, **Spannien**.

Sköda (aab. ö), v. a. og n. (a - a), 1)
betrachte, **besee**, **bestue**. **Meft** **brugl** i
 den **nordlige** **Deel** af **Landet**. I **Nbl**
 og **Sdm**. **hedder** **det**: **Sköde** (**iat**). og
Sköda (**præ**.), i **Drk**. **Sköada**, i **Ndm**.
tilbeels: **Skö**; eller: **Sköa**, **Sköa**. **G**.
N. **sköda**. **Sv**. **sköda**. — 2) v. n. **see**
 efter **noget**, **vende** **Åinene** **til**, **lige** **ef-**
ter. **Meget** **brugl**. i **Søndre** **Bezg**. i

- Formen: **Stoa**; Imperf. tidsdel: **stobbe**.
 Enstybtigt med gløsa, straa, glana og fl. (jf. flaa) og forholder sig til flaa ligesom „lyde“ til „bydra“.
- Stobd** (oo), adj. støet, beslaet.
- Stobda** (aab. o), f. Laage, Styer som lægge sig tæt til Jorden. Hedder ogsaa **Stadda**, el. **Stadd'** (Andersen), **Stodd** (Ehl.), **Stoll** (Mandal). Er lers meget brugt, og næsten alm. (Kun i nogle af de sydligste Egne siges oftere **Lofa**). I svenske Dial. skadda. (Jf. Ang. scad, stygge).
- Stobdebakke**, m. en stor Masse af Laage, som viser sig langt borte.
- Stobdestorje**, m. en liden Laagesty. (Jf. Sbm. Skoddelopp).
- Stobdestole** (aab. o), m. Hørseløg (Fugl). Sbm. og fl. See **Humregaul**.
- Stobdestaal**, n. Laagemasse, en stor Laagesty. Nordre Berg.
- Stobdevind**, m. Vind med indtrækkende Laage fra Havet. Ogsaa: **Stobdegyrje**. See **Gyrja**.
- Stobdeyr**, n. Dug eller sin Regn som falder af Laagen. R. Berg.
- Stofot** (fot, aab. o), n. pl. Fødtot, Stø og Strømper tilfammen. Meget udbredt Ord. (B. Stift, Tell. Balb. og fl.). G. R. skóft. Jf. fota og fata.
- Stoft**, n. Fritid; Lediggang. (Mandal). Et andet Stoft er pl. af Skaf.
- Stofsa**, v. n. hvile ud efter et Arbejde; ogsaa gaar ledig. Mandal. (Holl. schoften).
- Stog**, m. Stov. Paa nogle Steder sønderjells hedder det Skau. G. R. skógr. Sv. skog. M Stog, see **astog**. Te Stog: til Stoven. I Sammensætning ofte Stoga, især vestjells; f. Er. Skogatroll, Skovtrold. Skogarovar, Røver som holder til i Stoven.
- Stoga-kime** (aab. i), m. en liden Stovstrækning. Sbm.
- Stogaløde** (Stogløa), f. Hølade i Udmarken.
- Stogarak**, adj. istand til at gaar i Stoven; om Røer. Nbl.
- Stogatrøm**, m. Stovrand, Udkanten af en Stov. B. Stift.
- Stogavaks**, n. Grund hvorpaa der vorer Stov. Nordre Berg.). Upp um Stogavaks: saa høit at Stoven opbører; ovenfor Stovværens Grænse. Andre Steder: Stogvolstr.
- Stogbrune** (aab. u), m. Fortørrelse i Stoven; ogsaa Stovbrand. I Bustrub: Skaubrona.
- Stogbyte**, n. Udstiftning af Stov.
- Stoghagje**, m. Stægang i en Stov. Paa Hedemarken: Skaubaga.
- Stoglaus** (Stoglaus'e), adj. stovløs.
- Stoglenda**, f. Stov-Egn, Stovvoret Landskab. (Jf. alm.).
- Stoglendi**, adj. Stovvoret, om et Landskab.
- Stogløysa**, f. Mangel paa Stov.
- Stogmo**, m. Stovvoret Flade.
- Stogolm**, adj. = dyrolm. Ord.
- Stogrædd** (Stogarædd'e), adj. bange for at være i Stoven; stovsty.
- Stoglætte**, n. Engmark i en Stov.
- Stogstrut**, n. Angelst (Plante). Ord.
- Stogtreig**, m. et udfikret Stykke af en Stov. J. B. Stift. Skogatreig.
- Stogtvne**, n. Udelaggelse af Stoven. Tr. Stift. Ellers Stogfall og fl.
- Stogvolstr**, m. Stovvort; den Strækning hvorpaa Stoven vorer (= Stogavaks). I Øbr. og Hall. hedder det Stogvolst.
- Stoja** (for stoga?), v. n. (a - a), kraale, lee eller græbe høit. Jæd. (Udtalt sto-ja, med aab. o). Hertil Skojelaatt, m. Stogeralatter. Sjelbnerer Skojegraat.
- Stof** (oo), ryste; f. stafa.
- Stofla**, v. n. gaar støbedløst, trække paa Fødderne. R. Berg.
- Stofle**, f. pl. Dræt, Stager med en Hammel. (Hall. Balb.). Jf. Skaf.
- Stol** (aab. o), f. Stølvand, Affyl af Maltar; ogsaa blandet eller ureen Bæbste. R. Berg. (Jf. skol).
- Stol** (aab. o), n. 1) Støl, Strømning, Regnstøl. Tr. Stift. — 2) Stølv, Pladsten; f. Er. Bærestol, o: Bølgernes Pladsten. R. Berg.
- Stola** (aab. o), v. a. og n. (a - a), 1) stulle, vasse. Sogn, Nbl. (Ellers stolja). G. R. skola. — 2) v. n. Stølvpe, pladste, give en Lyd som naar man støker noget. De stola i Flaftenne. R. Berg. Sbm. og fl. (Jf. stala).
- Sto-laus**, adj. ikke forsynet med Stø. Heraf Stokløysa, f.
- Stolest**, m. Navn paa en Fisk (Coryphæna rupestris). Sogn. (Strøms „Berglar“).
- Stoll**, Laage; f. Stobda. Hertil: Stollat, adj. taaget. (Mandal).
- Stollat**, adj. staldet. (Jf. skollóttur).
- Ogsaa fuldet (= stollut). Inbr.
- Stolma**, f. Frugtbelg paa Væter. Sogn, Ord. See Stalme.
- Stolmejern**, f. Stølvjern.
- Stolming**, f. Tilbugning paa Ranten af Lømmerskofte, især ved Enderne; et Snit hvorved Ranterne gjøres smalere,

- før at de kunne falde bedre sammen.
 N. Berg.
- Stolorm** (aab. o), m. Stolopender, Lufnbreen. Tilbeels i B. og T. Stift. I Buserud: Skanorm.
- Stolpejern**, n. Huuljern, Drelerjern med rundboiet Eg. T. Stift. I Nordre Berg. hedder det Skolmejern. Paa andre Steder skal det hedde Stolp.
- Stolt**, m. Hiernestak, Pande; især paa Dyr. Alm. Jf. Skjelte. G. N. skolt. Stundom ogsaa om en Klippe eller en fremragende Top.
- Stolv** og **Stolve**, f. Hjelva.
- Stolpeita**, f. en aaben Grøft eller Rende. (Mobsat Holpeita). N. Berg.
- Stom**, f. Stum. Skomm, f. Stam.
- Stoning**, f. Vællag, Beklæbning.
- Stor** (aab. o), f. 1. 1) en langstrakt Huulning i Jorden, et Bækkeløb eller en lignende Forbydning med Bakker paa begge Sider. Tæll. (med Flertal: Skarir). Jf. Stora, Støta, Beit. — 2) en Huulning eller Indfæntning i en brat Fjeldside; især et Punkt hvor Jorden er styrtet ud fra en Klippe og har lagt sig ved Foden af samme. B. Stift. (Jf. Gil, Storta, Skride). — 3) en Flade eller Straaplant under en Klippe; Græsplet, Grønning ved Foden af et brat Fjeld. Søndre Berg. Sogn og fl. (Jf. Fla, Lo, Læg). Heraf afstillede Gaardsnavne.
- Stor** (aab. o), f. 2. 1) en Stammel (= Fotskor). Nbl. (G. N. skör). — 2) en Støtte, især under en Daab; f. Stora.
- Stora** (aab. o), f. 1. et Staar, Indsnit, Skure. (Jf. Star). Dgsaa en naturlig Forbydning, Sprække, Rabning. Alm. men hedder tilbeels Skoro, oo (Gbr. Drl.) og maaste Skuru. G. N. skora. Baaqastora: den Skure som betegner en Bog paa Bismoren. De ligg' i samme Størn: det skaer endnu i samme Stilling, Forholdet er ligedan som før. (Gbr.).
- Stora** (aab. o), f. 2. Kjedelfrog (= Skjering). Nbg. Tæll. og fl. Næst i Flertal.
- Stora** (aab. o), f. 3. en Støtte; især en lang Støtte med en Kløft i Enden (til Hænder og Hæfter). Nordre Berg. (Støre); nogle St. Skure (aab. u). G. N. skorda. Kortere Støtter kaldes Skor.
- Stora** (aab. o), v. a. 1. (a - a), bugge, afbugge store Træer. Meget udbredt. (Berg. Stift, Nbg. Namb.). I Nm. Skara. G. N. skora. Hertil: Skora-
- spone, pl. f. smaa Suggespaaner. (N. Berg.). Jf. Skorst.
- Stora** (aab. o), v. a. 2. (a - a), støtte, sette Støtter under. N. Berg. G. N. skorda. Dgsaa opsatte Daabe eller Fartsier. T. Stift.
- Store** (oo), Hvid-Tilsel (= Kvittblad). Nbl. See ellers Stora.
- Storen** (aab. o), part. (af Stera), Raaren, Klippet; afflaaren; ogs. gildet.
- Storfeste**, n. en Stikling som man ikke kan komme ud af. „toma i Storfeste“, er egentlig at komme ind i en Fjeldkløft eller en liden Affats (Stor), hvorfra man hverken kan komme frem eller tilbage. Hærb.
- Skorsfil**, (m.), Uret, Forurettelse. Passe de at han ikke giere de Skorsfil. Ebm. (Jf. Nbl. skorbild, Tab).
- Skormark**, f. tør Steengrund ved Foden af en Klippe.
- Skorpa**, f. Skorpe. (G. N. skorpa).
- Skorpast**, v. n. herbes paa Overfladen, belægges med Skorpe. Hedder ogsaa: Skorpeleggja.
- Skorpen**, adj. skrumpen, sammensnarpet, tør. Gbr. Indr. (G. N. skorpiinn).
- Skort** (oo), m. Mangel, det at noget bliver forlidet. (Alm.). G. N. skort.
- Skorta** (oo), v. n. (a - a), mangle fattes; blive forlidet. Alm. (Jf. vanta, bresta). G. N. skorta. Da Skorta ofsingjen Ting: vi hadde fuldt op af allebaande Ting.
- Skorta** (oo), f. en liden Bjergkløft, Huulning eller Affats under en Klippe. Sogn, Buserud, Tæll. (Jf. Stor).
- Skorv**, pl. af Starv, n.
- Skorst** (aab. o), f. en smal Dre til at afbugge Stoffe med (f. Stora).
- Skosa** (oo), f. Fortælling, Historie. Nbl.
- Skot** (oo), n. Noget som opæder Kornet paa Agrene; især om Fugle og Muus. Hærb.
- Skot** (aab. o), n. 1) Skyden, det at noget skyder frem. (Af Skota, skaut). Næst i Sammensætning, som Framskot, Uppskot, Udaastot. — 2) Skud; Bøsseskud. (Sv. skott). Dgsaa Rabning til et Skud. — 3) Rendeballe, et Sted hvor man nedskyder Lommer fra et Fjeld. Tæll. (Ellers Rensl, Laup, Løypa). — 4) Udbygning, Tilbygning paa et Huus; ogsaa et Skuur, et Lørringshuus. (Jf. Skut, Skale, Skol). — 5) en Stanglængde i Hæfter, et Sæt af Stanger som opbindes ved Siden af hinanden. Ebm. (Jf. Hæs og Gols). — 6) Lougnærf som bindes til Kanten paa Garn (Garnskot).

Stot, m. (i en Baad), f. Stut.
Stota (aab. o), f. 1) en liden Stang eller Stage som bruges isædetfor Naer, til at fremstjyde en Baad med (nemlig i Elvene). Dkerb. i Formen Skoto. — 2) en liden Skovl at øse Meel og Korn med. Lel. i Formen Skotu.
Stoa (aab. o), v. a. styde Baaden frem med en Stang (Skoto). Dkerb. — I Tr. Stift bet samme som Stuta.
Stokat (aab. o), adj. n. flugtig, valende, uvis, upaalideligt. Nbl.
Storblad, n. det øverste Blad paa et Kornstaa. Nbl. Drl. og fl. Ellers kalbet Skorbelg (ved Trondhem) og Skotholk (Edm.). Da staa i Stotbla: Kornet staaer i Stub (nemlig naar Aret begynder at springe ud, saa at Toppen af samme viser sig. I Edm. „De stend i Stotstikk'a“.
Stoten (aab. o), part. (af Stota), 1) stubt; 2) braget, aflastet; 3) lantet, tilhøvel; 4) fremstjudet; 5) udsprungen, udstubt i Ar, om Kornet.
Stofri, adj. stubfri.
Stotgamp, m. gammel, ubrugbar Hest, som man styder. Ligesaa Skotmær, l. Skotholk, m. f. Stotblad.
Stothyl (aab. y), m. Langhøvel, hvormed man „styder“ Kanterne; f. Er. paa Lønbekaver.
Stotning (aab. o), m. langvarig Blæst fra Havlanen. Hertil Stotningsbakke, n. en Masse af Styer eller Laage over Havet, hvorefter dette Slags Vind foraarjages. Nordre Berg.
Stotkøeping, m. en Baad med fire Stum eller Koerbanke og uden særegent Kastum. Helg. Namd. (Egentl. Stutkøeping).
Stotlof, n. et Laag, som ikke har Hænger, men kun stydes ind i en dertil udstaaen Fals.
Stotloka (aab. o), f. en Laage eller Glæ, som kan stydes ind og trækkes fra.
Stotmaal, n. Stubmaal, saa langt som man kan naae med et Stub.
Stotning, m. ufuldbaaren Ange, Foster som er lastet eller født i Utide. Sogn. (E. Stota).
Stotpengar, pl. Pramie for at styde Rovdyr.
Stotsmaal, n. Stubsmaal, Dombenne.
Stotu og **Stoto**, f. Stota.
Stotul, n. Gæstebud, foranstaltet ved Sammenstjod af Gæsterne. Edm.
Stov (aab. o), n. Lummel, Bevægelse; kortvarig Travlbed. R. Berg.

Stova (oo), f. Affrøb, Vandkølle i Gryder og Kar; ogsaa forstøret Bærme. O. R. sköfir, pl. Sv. skofvor.
Strabb, n. en tør eller steng Plet i Ageren. Gbr. — Jf. Rabb.
Stral, adj. ringe, daarlæg. Mandal, Rdm. (Jf. strælen). Sv. skral.
Strala, v. n. stralbe. See stræla.
Stramla, v. n. stramle, stralbe.
Stranen, adj. mager, tør (= strinn). Nbl. — Straneitt, f. strinneitt.
Strangla, v. n. kirre, stralbe, stramle. Meget brugt til søndenstjelds. Heraf Strangl, n. Stralben; ogsaa noget som gaaer haardt og larmende.
Stranglen, adj. haardt, rystende; f. Er. om Hørsel paa en haard og stenet Del. Dgaa: Stranglaat. (Gbr. Drl.).
Strap, n. 1) Strab, Braggods. 2) en daarlæg, lummertilg Tilstand.
Strapa, v. a. og n. (a - a), 1) strabe, grave. I Gbr. Strapa. — 2) larme, knirke; om Lyd som ligner en Straben. Jf. streppa, strapa, strava. — 3) slæbe sig frem med Væie, slæde sig igjennem. (Ligt grava, hala, basta og fl.).
Strapa, f. 1) et Strabejern. 2) en Jrettesættelse. Det felt et Strape føre de. Nordre Berg. (Sv. skraps).
Strapalafs, n. det sidste Læs af en Dyrge. Hertil Ordspøget: Strapalasse vert alt' løst.
Strapall, adj. usel, daarlæg. (R. Berg.). Rogle Steber: Strapen.
Strata, v. a. (a - a), vrage, forstjyde. (Jf. rata). Strata, adj. ringe, slet. Lister (ubialt straba). Stravare, Braggods. (Edm.).
Stratta, v. n. (a - a), lee døtt, stoggetlee. Søndre Berg. Gbr. og fl. (Sv. skratta).
Strau, f. Stum. Nbl. (Jf. Frau).
Strav og **strava**, f. strava.
Stravla, v. n. fryde, prale; ogs. vaase. Søndenstjelds. (Sv. skratta). Heraf Stravl, n. Vaas, Ordgyderte. Stravl, m. en Ordgyder.
Stræa, f. (Jf. Stræ, v), 1) Blæde, Jernbeslag; Hær i Laas. 2) en Læg af Skind eller Læder. Jf. Bifftraa. 3) Noget som er forstøret og strumpe; Hær om gamle Stø og Skindlæder. Meget i de nordlige Egne. Hjelbnere om en liden Stump. (Lobasttraa). Jf. stræen, stræna.
Stræa, v. a. (r - bde), fløve, spalte; Hær Jern. Drl.
Stræen, adj. 1) tør, noget tøret. Dusterud (Hjelden). I B. Stift: Stræana. (Jf. Jøl. skræpurr). — 2) strumpen,

haard, ru paa Huden eller Haarene. Gbr. Drk.

Kraala, v. n. (a - a), kraale, krale. Gbr. Kraal, n. og Skraaling, f.

Kraama, v. a. (a - a), saare, gjøre Rist eller Skramme paa. Lell. Hall.

Kraama, f. 1. en Skramme, Rist, et rebet eller staaret Hul. (G. N. skrāma. Sv. skrāma).

Kraama, f. 2. Lare, brebbladet Lang. Ostere Skraametang, n. — Gbr. R. R. skraama.

Kraamen, adj. tynd og udstrakt i Afdelen (maaskee og i rymet, usævn). Gbr.

Kraana, v. n. (a - a), indtørres, krybe sammen, blive haard og tør. B. Stift. Drk. og fl. — Particij: Kraana, tørret, hærdet. Jf. kraoen og skrāna.

Kraapa, f. kraava. Skraatt, f. Skrott.

Kraava, v. n. (a - a), knirke, krabe, give en vis raslende Lyd, som naar man gnider eller river paa tort Skind, Papir, Løv eller lignende tørre Sager. B. Stift. Om en stærkere Lyd siges: kraava (Sdm.).

Kraava, f. kraava.

Kre, f. Skrid og Skride.

Kreid, f. 1. 1) en fremstrubende Hob, Flot, Følge. R. Berg. Lell. og flere. Heila Krei'a: det hele Følge. — 2) Bjerogaanderne eller Bætternes Færd (= Jolaret, Østret). Hall. (i Formen Krei). — 3) Kred, Jordkred. Inderven. (Krei). See Skrid.

Krei(d), f. 2. Baartorsk, Stortorsk. Nordlandene. (Deels om en Mængde, deels ogsaa om enkelte Fiske). G. N. skreid. Synes at være et forkortet Navn stedsfor Skreidtorsk.

Kreide (Kreia), v. a. (e - de), 1) krybe tilside, støde paa noget saa at det glide. Lell. og fl. Krei Loka ifra: Kryb Laagen fra. — 2) "Kreia leg": glide, rende paa Jis eller Sne. Sogn, Nbl. (Af scribe, skreib).

Kreidtorsk, m. Baartorsk. Egentlig Stiintorsk (i. Kreid). B. Stift (Heldn).

Kreke (glide), f. krika.

Krekka, v. n. (Krek; Krafk; Krok; Kie), indvinde, krybe sammen, indtørres, blive smalere eller tættere ved Løring. B. og Kr. Stift. West brugl. i Søndre Berg. i den afvigende Form: Krokka, pres. Krokke, impf. Krok. Particij: Krokken. (Jf. Krokna). Svaer til Aug. serincan og Engelft shrink. (Analogt med sekka).

Krekken (Krokken), adj. om utatte Sager, som indvinde stærkt.

Krek, m. Skrald, Smalb.

Krekka, v. n. 1. (Krek; Kral; Krokke), kralde, brage, give enkelte Knald eller Smalb. Sogn, Est. og fl. Han slo te so da kral. Ogsaa om en Gjentyd; f. Ex. Da kral i Hjell'e.

Krekka, v. n. 2. (e - te), kraale, raabe eller lee høit. Sdm. (Krelle). Han Ro' krelte aa loq. Hertil Krellelaatt, m. en kralende Latter, Stogelatter.

Krekka, f. en Skralde. Sogn. (Ekers Ekella og Smella).

Krelling, f. 1) Skralden. 2) Skraal.

Krellstot, n. et Stod med løst Krub.

Krepp, n. Ros, smigrende Dm tale; ogsaa Skryderie. (Sv. skrapp).

Kreppa, f. Skrappe, Randjel. G. N. skreppa. Jf. Prins, Krensel.

Kreppa (Krepp), v. n. 1. (Krepp; Krap), rasle, give en raslende Lyd (= kraava). Gbr. Næsten blot i Imperf. f. Ex. Dæ krap i bæ.

Kreppa, v. n. 2. (e - te), rose, smigre; ogsaa srybe, dralle af noget. Dæ ikke te kreppe 'ta: det er ikke at rose, intet at srybe af. Meget brugl. i de nordlige Egne. Sv. skrappa.

Kreppen, adj. tilbøielig til at rose eller at srybe.

Krev (aab. e), n. 1) Skridt, Afstanden fra det ene Fjed til det andet. G. N. skref. — 2) Skrevet, Binkelen imellem Fødderne (= Klov). vade pi Krev'e: vade til Skrevet (Hofstene). J. Ar. Stift hedder det ostest Skrav (Sdm. Drk. Ramb.). sita Stress um, eller "umstrevs": sidde stravs over, med en Fod paa hver Side. J. Ar. Stift: umstraves.

Kreva (aab. e), v. n. (a - a), krave, sætte Fødderne ud fra hinanden; ogsaa stige over noget, gjøre et Skridt. Hedder ogsaa kreva, aab. i (Sogn), kraava, kraava (Nordm. Ramb.), kraava (Drk.). G. N. skrofa.

Krevstor, adj. langbenet, som kan tage store Skridt.

Kria, v. n. (a - a), huje, raabe af Munterhed, juble. Nordre Berg. (Afskilt fra krika). Et andet kria, f. Kride.

Krid (aab. i), n. Gliden, Synkning; ogsaa en langsom Gang. (Heldn).

Krid (aab. i), f. Kred, Nedstyrning af Steen, Jord eller Sne fra et Fjed. West brugl. i de sydlige Egne i Formen Kri (aab. i), Kria, Krea. (G. N. skrida). J. de nordlige Egne siges Krei, Fonn og Kap.

Kride (aab. i), f. 1) Skred. (J. Føremen Kria og Skree; see. forrige).

— 2) en brattliggende Mark eller Grøning under en Klippe (egentlig bannet ved Skreb); en stor Græsplet imellem Klipperne i et brat Fjeld. Sdm. i Formen Skibe (aab. i).

Skribe (Skria), v. n. (Skrid; Skreid, Skride), 1) glide, gaae løs, falde ud af sit Leie; f. Ex. om noget som er opstabled. Meest brugt. i de sydlige Egne; især ved Bergen (Skria, skret). Heraf Skrid, Skreibe. — 2) skibe, glide paa Is eller Sne, gaae paa Skøiter o. s. v. Brugt. offteds i Kr. Stift. (Elers Skrea, renna, ala, løppe). G. N. skrida. — 3) skibe frem, gaae jævnt og langsomt; f. Ex. om Tiden. I Nordre Berg. oftest om en meget svag Bevægelse. Stundaa ligg 'an aa stundaa skrid 'an; beels ligger han, beels gaarer han paa smaat. De løppe paa aa skride 'ta; det kommer snart og gaarer seent bort. (Sdm.).

Skridemærk (aab. i), f. brat Fjeldsmart med Græspletter imellem Klipperne. Sdm.

Skriden (aab. i), part. gledet, udsalben, sunken. Søndre Berg. (Skrien).

Skridding (ii), f. Gliden. S. skibe.

Skrift, f. 1) Skrift, skrevne Ord; ogsaa Haandskrift. 2) Skriftsprog. 3) Skrifte; forældet i Talemaaden „paa Skrift“; staae til Skrifte. — snafte ette Skriftenne: tale som man skriver. Han ser ut som et Skrift paa Mark'i; han seer ud som en Eggaa eller liløs Figur (Egning). Tøll. Dgfaa i B. Stift.

Skrifta, v. a. (a - a), holde Skriftemaal. Derimod „skrifta seg“: gaae til Skriftemaal. „skrifta seg te Falls“, om en frugtsommelig Kone, som gaarer til Alters kort forud for Barselsengen. Nordre Berg.

Skrif (ii), n. Skrif.

Skrifa, v. n. (Skrit; Skreit; Skrifje, aab. i), skrive. Nogle St. i Inf. Skrifje. G. N. skrikja. Heraf Skrifkar, m. Skrifking, f.

Skrifa (aab. i), v. a. (a - a), bringe af-lave, forstørre, rive tilfide. Gbr. (i Formen skrela el. skrel). See folg.

Skrifast (aab. i), v. n. glide, vasse, snuble, komme ud af Ligevægten; ogsaa tage feil. Sdm. Gbr. (skrelast). I Sdm. ogsaa Skrifte (aab. i). G. N. skrika.

Skrifka, v. n. (a - a), hoppe, bande, gjøre enkelte Spring; om Lam, Kib, Kalve o. s. v. Sogn, Sff. Sdm. Hall. (Jf. Gam. Lybst: serican, springe). Om et andet skrifka f. skrafka.

Skrin, n. Skrin. Jf. Kistel.

Skrinde, f. Kuro. at bære paa Ryggen

(= Kipa). Tøll. (Co. skriada, Sketuro).

Skrinn, adj. mager, tynd, tør (om Dyr og Meusester); ogsaa gold, ufrugtbar (om Jord). Kr. Stift, Nordre Berg. Gbr. Drk. (Meget brugelig).

Skrinna, f. mager Jord, Engmark med lidt Græs. Kr. Stift, Sdm. (Jf. Lunla). Dgfaa talbet Skrinne-mark.

Skrinnast (-est), v. n. (Jmp. skrintest), udmagres, blive mager.

Skrinnlagd, adj. tyndlemmet, mager. Tøll.

Skrinnleitt, adj. mager i Ansigtet, tynd, indsalben.

Skrinnvoren, adj. noget mager.

Skríp (ii), n. Kjaleric, Karesfering. Gbr. (af skripa). Elers forekommer et Skripa, f. cunnus. (At jævnsøre med Jøl. skrip). N. Berg.

Skripa, v. a. (a - a), Kjøle for, Kjørtagne, Karesfere. Gbr. Balb. — skripe upp ett Baan: forhøje, forvænne et Barn.

Skrípast, v. n. Kjøle for hinanden.

Skrípen, adj. 1) lystig, munter; ogsaa overgiven. Hall. Balb. (Jf. Ripen). 2) Kjøende, venlig, indsmigrende (om Dyr og Meusester). Balb. Gbr. (Hedder ogsaa skripand). 3) blø, undseelig. Paa Helgeland.

Skrípøette, n. Kjaleric, indsmigrende Bøsen, Ombeds-Legn. Gbr. Hedder ogsaa Skripøar, n. og Skriping, f.

Skrípmaane, m. Kjølemaaned; Hvedebrodsbage. Gbr. Jf. Skramannar.

Skrípne, f. Herligbed, Fornøielse, som snart faaer Ende. Sdm. (hvor derimod de andre Ord mangle).

Skrípud, adj. Kjøende, indsmigrende (især om Dyr, f. Ex. Ratte); lystig, legende (= skripen); ogsaa Kjøen, forskølet. Balbers.

Skrív, n. Skrivelse. Brev. Me ha fengje Skriv fraa det. Rbg. G. N. skrif.

Skríva, v. a. (Kriv; Krev; Kreve, aab. i), skrive; ogsaa indskrive, indskrive; optegne, anføre. (I Rbg. tilbeels med Formerne: a - a). skriva seg: indskrive sig, undertegne. skriva inn: indføre. skriva upp: opskrive, optegne.

Skrívande, adj. værdt at skrive om.

Skrívar, m. Sorenskriver, Underdommer. Skrivarkar, m. Kontorist hos en Sorenskriver. Skrivarløn, f. Sorenskriverens Betaling, især for en Skrifteforretning.

Skríven (aab. i), part. skreven; indskreven; indskrevet til Soldat.

Skríving, f. Skrivning.

Skrjona, f. Skryberie; en ufimykket, eventyrlig Fortælling, upaalbellig Hi-

- forie. Nbl. Ogsaa ved Kristiania i Formen Skrone. — Hertil: Krjona (skrone), v. n. stryde; fortælle noget med adskillige Overdrivelser. Skrojnebof, f. en Bog med opdigtede, eventyrlige Historier. Nbl.
- Strogg**, f. Strubb. **Stroff**, f. strekka. **Stroffjen**, adj. indfunden, sammenstrumpet, indtørret. (Particij af strekke, el. strekka). Ogsaa haard, rynket.
- Strofna** (stroffne), v. n. (a - a), sammenstrumpes, krybe sammen. Nbg.
- Stroat** (oo), n. Bærme, Buandsald; ogsaa Afsald, Strag, ubetydelige Ting. N. Berg. og Tr. Stift. Jf. Kroto.
- Strott** (aab. o), m. Krop, Legeme. Nefst brugt. søndensjælds. Nogle Steder **Stroatt**. Spottvis ogsaa om et Rennefte; især en lad, boven Karl. (Tell.).
- Strov** (aab. o), n. Strog; ogsaa Krop af et Dyr. Kr. Stift. (Jf. Krov). I Hard. og Ebl. siges **Stroybe**, n.
- Stru**, f. Struv. **Strua**, f. struva.
- Strubb**, m. 1) en Uls. Kr. Stift, Boff, Hall. og fl. I Drk. **Strogg**. (Jf. Uls, Bærg, Graabein). — 2) en barst og ublid Karl. Jf. strubba.
- Strubb**, n. Kloning, Gniden; ogsaa Lugt, Tilretteviisning.
- Strubba**, v. a. (a - a), 1) strubbe, antide stærkt. 2) tugte, ydmyge; ogsaa fiende paa, give en Jrettesættelse. Sv. skrubba.
- Strubbe**, f. Hønsbær (Cornus suecica). Nordensjælds.
- Strubbyvel** (aab. y), m. Strubhøvel; ogsaa om en streng Mand. Ved Stavanger hedder det Kubbhøvel.
- Struffa**, f. en Rynke, et Punkt hvor noget er usævn eller sammenstrumpet. Nefst brugt. søndensjælds. (Sv. skrynkka). Jf. Kuffa. I Hjelldygderne ogsaa en liden Kuro af Bark eller Ræver. I Nordland om en Portion af sammenbøiet Fladbrød. Jf. strekka og stroffjen.
- Struffast**, v. n. blivde rynket eller usævn, strumpes. Gbr. og fl.
- Struffetroll**, n. Insekt med haard og usævn Skal. I de søblige Egne især om Bantebideren (Oniscus Asellus). I Sm. om et Slags store Insekter, som ligne Lorbitserne. (Formodentlig af Slægten "Løber", Carabus). Hedder i Drk. **Strupptroll**.
- Struffjen**, adj. haard, usævn, rynket. Gbr. Jf. stroffjen.
- Struffut**, adj. rynket, strumpen.
- Strulle**, f. en smal Kuro eller Kasse. Edm. (Helden). Ogsaa om gamle forstibte Bøger.
- Strump**, m. Brusk, haardt Job. Nbl.
- Strupptroll**, f. Struffetroll.
- Struv** (Stru), m. 1) en Strue. Hedder i B. Stift: **Strue** og **Stru**. (Sv. skruf). — 2) en liden Kornhat, en Høb Kornbaand som ere opreiste paa Ageren for at tørres. Jæb. (Jf. skruf, n.). I Nbl. betegner "Stru" kun det øverste Reg paa en Kornkor. (Jf. Stur). — 3) et Slags Hovedpnynt for Kvindfolk. Hedemarken.
- Struva**, v. a. (a - a), strue; ogs. presse, klemme med Struer. I Berg. Stift: **Strua**, **Strue**; i Mandal: **Stryve**. G. N. skrufa.
- Struva**, f. en Klemme eller Presse med Struer. Ebl.
- Struvfar**, n. **Struegang**, **Spiralgange**; de Stuer hvort Struen falder. Berg. Stift. Ellers **Struegang** og **Struvls** (i Drk. for **Struvlod**).
- Struvlag**, n. **Spiralgang**, **Dmsvinding**; de enkelte Stuer paa en Strue.
- Struvlod**, f. f. **Struvfar**.
- Struvmor**, f. **Struemøder**; Koret hvort Struen gaar, ogsaa **Bløkken** eller **Styket** hvort Struegangen er indrettet.
- Struvsted** (**Struste**), n. en Ambolt med en Abning som kan sammenstrues.
- Strybe**, n. Strog, Krop; f. **Struv**.
- Stryde**, f. Høste og tunge Andebræt (Jf. Røde). **Stryde**, v. n. barste, høste. Edm.
- Stryste**, v. a. bakte Kornbaandene, for at det tungste og modneste Korn kan falde af. Buskerud. (I danske Dial. skrifte). Hertil **Strysterug**, m. den bedste, modneste Rug.
- Stryla**, v. n. (e - te), græbe høit og straalende (om Børn). Nordre Berg. (Jf. floja). Heraf **Stryl**, n. høirostet Graad.
- Strymt**, f. **Strømt**. **Stryp**, f. **Stryv**.
- Stryta**, prale; f. **strøpta**.
- Stryta**, f. et Slags Krabbe. (See Gyving). Jæb.
- Stryte**, n. et gammelt og fortørret eller raadent Træ. Tell.
- Stryten**, adj. 1) grim, hæslig, som ikke ser godt ud. Hard. Ebl. Edm. (I Tell. strytleg). So a so gomol a stryta. — 2) stryende, pralende; f. **strøpten**.
- Strytleg**, adj. grim, styg. E. stryten.
- Stryv**, adj. udrot, kortvarig (= ryr). Edm. Fosen og fl. I Indøren hedder det **Stryp**. (Jf. styvar). I svenske Dial. skryp og skrym.
- Stryva**, v. a. (e - de), 1) strue, f. struva. 2) sætte Korn i Stak (Struv). Jæb.

- Stryge**, v. a. forsøbe (af stry). Sjelden. I Inbr. Strype. Han stryge da bort: han forsøber det snart.
- Stræ**, f. Stræ og Stræde.
- Stræ**, v. a. stræat, grutte, male grovt som Mast. Namb. Inbr.
- Stræst** (Stræst), v. a. formindstet, indsvinde (= foerba); ogsaa forøbes, gaac med uden Rytte. Namb. Inbr. (Jf. Strast).
- Stræddar**, m. Strædder.
- Stræde**, f. pl. Laggrever, Bærme af Talg eller andet Hæbt. N. Berg. (Nogle St. Stræe). I Gbr. Kroto (Jf. Strøt). Jsl. skrædur.
- Stræ**, n. stræet Korn (f. stræ); ogsaa Stal, Rld, Affald. Namb. Inbr.
- Strækja**, v. a. (e - te), strige, smadre, sabel; om enkelte Fugle, især Skaben (Skor). N. Berg. Ebm. (I nordre Ebm. hedder det striffe). G. N. skrækja.
- Strælen**, forøbende; f. stræsam.
- Strælen**, adj. svag, kraftløs. Ndm. Jf. stral.
- Stræma**, v. a. (e - be), stræmme, strætte. I Kr. Stift tildeels: Kræme. — Partic. Stræmd: forstrættet.
- Stræma**, f. 1) Stræk. 2) en Stræmme, et Strækstilke.
- Stræmeleg**, adj. strækkelig, svag.
- Stræmsl**, n. et Stræmsel, Noget som forarsager Stræk.
- Stræna**, v. a. (e - te), tørre stærkt, for-tørre, gjøre haardt og skrumpent. N. Berg. Jf. stræen og stræna.
- Strænast** (-est), v. n. fortørres, sammenstrumpes.
- Stræning**, m. Lørke, langvarigt tørt Veir med Vind. Ebm.
- Stræsam**, adj. n. spildsomt, forøbende, som medfører forøbelse. Kr. Stift.
- Strækja**, indsvinde; f. strækta.
- Stræme**, f. stræma.
- Strømt**, n. Spøgerte, Spøgelse eller noget som skræmmer Fjoll. Mandal, Nbg. Tell. og fl. I Gbr. skal det hedde Skrymt. (I svenske Dial. skrømt og skrymt).
- Strøne**, f. Stryberie; f. Strøna.
- Strøpelege**, adv. galt, daarligh; ogsaa usædvanligt, overmaade. Kr. Stift, Ebm.
- Strøyt**, n. Stryberie. Alers Strøyt.
- Strøyta**, v. n. (e - te), strøbe, prale; ogsaa rose meget. N. Berg. Sybligere hedder det Strøta. (Jf. streppa, tyta). G. N. skreyta.
- Strøyten**, adj. pralende, tilbøielig til at strøbe. I Søndre Berg.: Stryten.
- Stu**, f. Stuv. — Stua, f. Stua.
- Stubba**, v. a. (a - a), stubbe, gilde.
- Stuffa**, f. en Skuffe. (Ryt Ord).
- Stust**, f. en liden Skool til Korn eller Meel. Stusta, v. a. ste, taste.
- Stustung**, m. Lagte imellem Kaserne og Hjelene i Laet. Fofen.
- Stugg**, n. Dunkelhed, Stygge. „I Stugg aa Skul“: i London, paa skulste Steber. Tell.
- Stugg**, m. en glat og blaat Hæ; især paa en Vel. Tildeels i Kr. Stift (Ndm. Storbalen). I Søndre hedder det Stuggaal.
- Stugga**, v. n. skygget; f. skygga.
- Stuggaal**, m. glat Hæ; f. Stugg.
- Stuggelaust**, aadent, uden Stygge.
- Stuggerødd**, adj. banget for Stygger.
- Stuggje**, m. (Jl. Stugga, r), Stygge. G. N. skuggi. Rude Stuggje (et Hæ-lenavn).
- Stuff**, m. Loft i Læder og Jæduse; Hø-loft (= Hjel). Søndre Berg.
- Stul**, m. Stal. Stule, v. a. tage Stal af. Forekommer i Tell. — Om et andet „Stule“, see Stule.
- Stula** (aab. n), v. n. (Stal; Stulde; Stula), stulle. Inf. bruges sjelden, og hedder da sædvanlig enten Stule eller forfortet Stu. (G. N. skulu; Sv. skola). Præsens hedder ofte Stå; i Fleertal Stu (aab. u). Impf. har tildeels to Former: Stulde (fortoret: stu) og Stilde (i Setersb.), ellers forandret til stille, stille (Nbg. Tell.) og Stje (Horb. Voss); — den sidste Form bruges som Konjunktiv. (G. N. skyldi). Supinum hedder ogsaa Stult og Stulda (N. Berg.). — Bruges i de almindelige Betydninger, nemlig 1) om en Skyldighed eller Røvdensighed; 2) om en Bestemmelse for Fremtiden (Hjælpeverbum); 3) om en Mulighed, ogsaa et vist antaget Tilfælde, noget som er sagt eller paasaet. I sidste Tilfælde er det især at Formen „Stje“ bruges (i Horb. og Voss), f. Ex. Det sa, han stje vera tomen, o: man sagde, at han stulde være kommen. Formen „Stje“ (i Tell.) bruges ofte ogsaa i Indikativ. — „Stå“ tru da! o: skal man tro det, mon det er saa. Eg stju 'ste; jeg stulde ikke. Eg stulda gjort da; jeg stulde have gjort det.
- Stuld**, f. 1) Hjel. (Egentlig det som man skylder eller er forpligtet til). G. N. skuld. Frosja Stuld: indbræve Hjelb. braga Stuld paa seg: paabrage sig Hjelb. — 2) Skyld, Dpbav, Aarsag; ogsaa Betydning, eller det at man til-lægger En noget. Dæ han, som var

- Skul'da** (*Dybsmand*). De var mi eigna Skul'd. Det seft Skul'da fyre de. — 3) Skul'd, Grund, Hensyn. (Sv. skuld). Fyre henna Skul'd: for hendes Skul'd. Fyre Bonn'a fl Skul'd: for Børnens Skul'd. Fyre den Skul'd: berfor, i den Hensende, hvad det angaaer. (Sv. före den skull). Ofte forbundet med et Subst. uden Legn til Genitiv; f. Ex. fyre Moro Skul'd.
- Skulda**, v. a. (a - a), beffylde, lægge Styben paa. Han skulda det fyre de. G. N. skulda.
- Skuldbunden**, adj. gjældbunden.
- Skuldfri**, adj. gjældfri.
- Skuldblaus** (Skuldblaus'e), adj. 1) skyldfri, uskyldig. 2) gjældfri.
- Skuldmann**, m. Skyldner, Debitor.
- Skuldug** (Skuldig'e), adj. 1) skyldig til noget, forbunden. 2) som har noget at betale, skaer i Gjæld.
- Skule** (uu), m. Skole; ogsaa en Skolelærer. Findes ogsaa i Formen Skole; især i Tr. Stift; ellers synes "Skule" at være det almindeligste. Hertil Skula, v. n. holde Skole; ogsaa v. a. oplære, undervise En i Skoleundfater. (Berg. Stift). — Skulebønn, n. 1. Skolebørn. Skuleløn, f. Skolepenge. Skulelemester, m. Skoleholder.
- Skulka**, v. n. lisse sig, sætte sig til noget. Søndre Berg.
- Skult** (el. skuldt), adj. kvittet, klareret. No æ me skult: no er vort Mellemværende opgjort (nemlig naar Enhver har faaet sit, og Ingen har mere at betale). Nordenfjelds. I Jndersøen: Skylt, hvillet ogsaa kunde forklares som "skuldt", af det gamle Skulda (o: gjængjælde); ff. forskyde.
- Skulta**, v. a. (a - a), opgjøre et Mellemværende, saaledes at Ingen skylder den Anden noget. Tr. Stift, Sdm. I Jndersøen: Skylte.
- Skum** (aab. u), n. Skum. Hertil Skumdort og Skumbart, m. en liden Top af Skum. Skumraand, f. Stribe af Skum.
- Skum** (aab. u), adj. mørk, dunkel; især om Lufften; sjældnere om Farve. Meget brugl. i de sydligste og nordligste Egne (Abg. Tell. Sbl. Tr. Stift og Helg.). I B. Stift tilbeels: Skym; ellers siges dim og myrk.
- Skuma** (aab. u), v. n. (a - a), mørkne af Natten. Sbl. og fl. Skymra.
- Skumast** (aab. u), v. n. skumme; affætte Skum.
- Skumen**, adj. skumagtig, løs, utæt. I Sdm. hedder det: Skumsingjen.
- Skuming**, f. Morkning, Røvmork. Sbl. Jndr. (Jf. Skumt, Skumring). En anden Betydning forudsattes i Haand-Skuming.
- Skumleitt**, adj. mørkfarvet, som har en mørk Ansigtifarve. Sbl.
- Skump**, m. et Støb, Puff.
- Skumpa**, v. a. og n. (a - a), støbe, puffe, give et Tryk, især med Røverne eller Albuerne. Alm. og tilbeels meget brugl. De skumpa paa alle St'os: det støder paa alle Eder (f. Ex. i en stor Foltemasse). Han skumpa hurt i meq: han puffede til mig, gav mig et Binf. — Jf. kuva.
- Skumping**, f. ibeltig Støben eller Puffen.
- Skumpla**, v. n. skulpe, ryfles; om Bødsle i et Kar. — Hertil Skumpla-røm, n. et tomt Rum, Skulperum i et Kar som man skal bære. B. Stift.
- Skumskot**, n. Skumring, Morkning om Aftenen. Bruges ved Tronbjem.
- Skumstoytt**, adj. skummende saad, bedækket overalt af Skum. R. Berg.
- Skumsvceitt**, adj. skummende af Svøb.
- Skumt**, n. Aftenstumring. Hard. Vofs. (Noget Steder: Skunt).
- Skumta**, v. n. 1) mørne, skumre. 2) ville lidt i Skumringen. (Skumta seg). Hard. og Vofs. Noget Steder: Skunta.
- Skumdoren**, adj. noget mørk, dunkel.
- Skunda**, v. a. (a - a), skynde, paastrybe. G. N. skunda. — skunde seg: skynde sig, haste. skunde da: paastrybe.
- Skunden** og **Skundsam**, adj. skyndsom, hastig. (Selben).
- Skunding**, f. Skynding, Hast.
- Skur**, n. et Skuur, aabent Huus. Nbl. Ellers Stot, Skjol, Skale.
- Skur** f. en Byge, Jling. Søndenfjelds; ogs. tilbeels i Tr. Stift. (G. N. skür).
- Skur**, m. 1. Spurv eller anden Fugl Af de mindre Arter. Tell.
- Skur**, m. 2. det øverste Kornlag i Høstjerne. Sdm. (Jf. Skru, i Nbl.). Hertil Skurtrode, f. den øverste Stang i en Høste.
- Skur** (aab. u), m. 1) Skæren, det at man skærer noget; ogsaa Snit, Waabe at skære paa. G. N. skürdr. — 2) Kornhøsten, det Arbeide at affkære Kornet, og den Tid da dette Arbeide foregaaer. Alm. (Sv. skörd). — 3) Staaer, Stedet hvor noget er skaaret; ogsaa et affskaaret Stykke, Stump, Affnit. De kvitt i Skur'a: det er hødt i Staaeret. Poteteskur: skaarne Poteter til at plante. — I Sammensætning ofte: Skura; saaledes: Skuradag, m. en Dag til at affkære Korn. Skurafolk, n. Foll

- som Hete Korn. Sturagraut, m. et Raaltid Høbegreb, som man spiser naar Kornet er afflaaret.
- Stura (uu), v. a. (a - a), 1) sture, gnibe, pubse. 2) strabe, især paa Huden; saare, forgnibe. „Stura seg“: saare sig, gnibe Huden af. 3) Nemme paa, bruse frem, lade faae til. „Lat de sture!“
- Sturing, f. 1) Gnidning, Pudsning. 2) en stor Skydning, Travlhed, stærk og voldsom Bevægelse; f. Er. om Sellsads i en stærk Storm.
- Sturm, f. haard Stal; Rødbeskal. (Nattesturm). Nordre Berg. Sybligere bedder det Studn (for Sturn); saaledes Katastuden, Eggjastuden. G. N. skurn og skurnr.
- Stur-omn (aab. u), f. Høstarbejdet, Kornets Affjering, og den Tid hvori samme foregaaer. Alm. NoGLE Steder oftere: Sturavinna, f
- Sturstikka (uu), f. Strøgshaan, en liden Stof med en udspilet Rem til at pubse eller polere med.
- Sturva, f. Sturv, Roe. (Jf. Nur). Hertil: Sturvut, adj. suld af Saar. Sturvesyfska, f. en faarefygdom med Stab og Saar.
- Stur-ver (ee), n. Byggevær.
- Stut (uu), m. 1) en fremragende Top, Punt, Klippekrant. Rbg. Tøll. (f. Kutta). — 2) en Ubygning paa et Huus, et Stuur, danned ved en Forlængelse af Taget. Hedm. Gbr.
- Stut (aab. u), m. den forreste og bagste Ende af en Baad (Framsut, Baksut); ogsaa Stavnrum, Enderummet indvendig i Baaden. „Stå i Stur'a“: sidde i Stavnrummet (især ved Bagkavnen). I Tr. Stift bedder det Stot (aab. o). G. N. skutr.
- Stuta (aab. u), v. n. (a - a); stude tilbage, vende Bagkavnen til; roe tilbage eller stoppe ved at stude Karerne baglængs. Berg. Stift. I Tr. Stift: Stota (aab. o).
- Stuta (aab. u), v. n. (e - te), rage frem, række langt ud. Rbg. Tøll. (Stute). Berg'se stuter fram toe Beggen: Klippen hælder ud over Veien. (Jøll. skutta). Jf. Stut.
- Stuta, f. Stude, Fartøi.
- Stutel (aab. u), m. Bæverhutte, Redskab hvormed Hlattet skydes ind i Bæven. N. Berg. Hedder ogsaa Skjot, Skyt (Tr. Stift), Skyndel (Sbl.). — Stutel skal ogsaa betyde Harpun.
- Stutla, v. a. (a - a), 1) stude frem, støbe fremad. Bøfs. — 2) blande sammen, stude ind imellem hinanden. N. Berg.
- Stutra, v. a. forude, østle bort. Stal bruges i Tøll. I N. Berg. Stitra. Sv. squåtra.
- Stutfett, adj. for meget labet i Stavnrummet; om en Baad.
- Sturv (Sta), m. 1) en Duff eller Top i Enden; f. Er. paa et Baand eller paa en Gale. N. Berg. — 2) Fryndfer, fryndset Kant paa Løt. Hærd. (G. N. skutr). Jf. Fals.
- Stuva (stue), v. a. og n. (a - a), stude fra sig, flytte ved et Stød eller Tryk, støbe til noget for at faae det bort. Alm. og meget brugeligt. Søndensfelds tilbeels: Stuve. I Østf. skal det findes med Formerne: Stuv, Staur (som vel ogsaa ere de oprindelige). G. N. skufa. Ang. scufan. — Stuva Bør'e at Begg'e: støbe Bør'det til Bæggen. Stuve av Baaten: støbe Baaden fra Land. Den eine drog, at hin stua ette;: han ene tral og den anden støb efter. Han stua meg stob: han støbte til mig saa jeg faldt. (N. Berg.). Han vart baade stumpa av stua (stob og puffet). Jf. stubba, stumpa, stjota, vta.
- Stuvelof, n. Skybelaag (= Stotlof).
- Stuveseng, f. en Seng som man kan stude sammen. Tr. Stift. (I B. Stift: Dragseng).
- Sturing, f. Stoden, Puffen.
- Stval, m. et Stouly eller Plump i Vandet, en Vandbivrel. Buxterud og fl.
- Stvala, v. n. (a - a), stvalpe, spruble, vælde frem. Tøll. Buxterud, Hedm. I Gbr. Stvaala. I N. Berg. Stvelja (Jf. stola).
- Stvaldra, v. n. gjøe idellig, om Hundene; ogf. kraale, støie.
- Stvapa, v. n. bævre, ryste. Hall. (Jf. Kvap).
- Stvelja, v. n. (a - a), spruble, vælde ud; ogsaa om en mild Brætning. N. Berg.
- Stvella, opsvulme; f. svela.
- Stvellen, hvoinende; f. tvell.
- Stvert, m. 1) et Stant, Støat, Vandstraale; ogsaa en liden Regnbuue. Alm. — 2) en liden Slump Bødske; Levning i et Kar. Jf. Sove, Dagg, Baatt. — 3) en pludselig Stral (= Kvett). Gbr.
- Stvretta, v. n. (Kvett'; Kvatt; Kvotete), 1) sprøtte, spruble, drive frem i Draaber eller smaa Strømme; f. Er. af en Sprotte eller af et rystet Kar. Alm. og meget brugt. Han slo i Vatn'e so de stvatt. Da høve stvotte paa dei: de ere blevne lidt vaade. — 2) afspredes pludselig, rende bort; f. Er. om en Flok Kvæg, naar den bliver skræmt. B. Stift. Jf. stokja. — 3) fare op af

Strak, ryktes af Forstrækkelse. *Gbr.* *Drk.* *Inbr.* (Elders: kveppa, tvælla). De smaa so e svatt.

Svetta, v. n. (e - e), skænke, sprøtte, kaste en Bæbste. *Alm.* (G. N. skvæta. Sv. svätta). Dei svette paa os: de sprøttede Vand paa os. De svette aa regne: det regner lidt. (I *Sdm.* siges ogsaa svæte og svotra). Svette Rynn'e: malte. (N. Berg.).

Svøteta, f. en Svøtete; ogsaa Angelik (Sol), fordi Stiffene bruges at sprøtte med.

Svøtten, adj. 1) svrublende, som sprøtter let. 2) sty, rød, som let bliver opstramt.

Svøtting, f. Stærkning, Svøtning.

Svøttled(r), n. Dæffen af Etind, som bruges ved Fiskerie; ogsaa et Bogndæffe. *I Gbr.* Svøttløer.

Svøtp, n. tynd og smagløs Drif. *Nbl.* Svøtra, f. svøtta. Svøtte, f. svøtta.

Svøra, v. n. (e - te), bræge, om Faar. *Harb. Sbl.* — *I N. Berg.* er „svøre“ at spruble, riste. (Ejelden).

Sky, f. en Sky. (Dette og de følgende Ord udtales med fl).

Sy, v. a. (r - bde), sye, holde sig fra.

Sya, adj. styet, fuld af Syer.

Skybakke, m. Skybante, en Mæsse af Syer.

Sky-skotte, m. en liben Sky; ogsaa en Klunge af smaa Syer.

Skygg, n. tyndt, gjennemsligtigt Løi.

Skygg, adj. sty, rød; især om Heste. *Gbr.* (Sv. skygg). *Jf.* sty, stier.

Skyggja, v. n. (gje - gde), 1) skygge, lække Skygge. (Af Stuggje). *Dgsaa* v. a. beskygge, fordunkle, staae i Lyset for (= myrka). *Harb.* og fl. — 2) stinne igjennem. *N. Berg.* „De skyggje“, om noget som er tyndt, saa at man kan see en Lydning derigjennem.

Skyggje, n. et besyggjet Sted; ogsaa Besyggelse, Fordunkling. (Ejelden).

Skygna, v. n. (e - de), see efter noget, see sig om. *Meget brugl.* ved Stavanget. (G. N. skygna). *Jf.* skoda. — *Dgsaa* v. a. sine, opbage i det Hjerne. (Ejeldnere). *Jf.* øygna.

Skygne, n. et libet aabent Huus. *Sdm.* *Meft* som Tillægsnavn med forringende Betydning, f. *Er.* ett Raustskygne. (*Sbl.* skygni, Løshytte).

Sky-hause, m. en tyt Sky. *Tr.* Stiff.

Skykkje, f. Skyta.

Skyk (aab. y), Skjel, Adskillelse; f. Skil.

Skyk (Skyk), v. a. (e - te), skule, dække, nogle Greber: Skyule. (G. N. skyka. *Jf.* Skjol). *Participle:* Skykt (langt y).

Sky-laas, adj. Skyet, klar.

Skyld, f. Jordtært, Matrifulskyld. *See* elders *Stuld*.

Skyld, m. en liben Slump eller Levning i et Kar; ogsaa en liben Deel eller Portion. *Sdm.* *Jf.* Sove.

Skyld, adj. beslagtet. (*Meget brugl.*). (G. N. skyldr. Sv. skyld. Tilbeels forbundet med Datis; f. *Er.* Dei a skyld Bru'guma: de ere i Slægt med Brudgommen. *Jf.* nærfkyld).

Skyld (aab. y), *part.* 1) Skyet, f. Skyka. 2) Skil, f. Skilja. *Jf.* Skult.

Skylda, f. Slægtkab. — *Smælskyld:* ubetydeligt Slægtkab.

Skyldfolk, n. Slægtninger, Paarsøende.

Skyldning, m. Slægtning.

Skyldsett, adj. matrifuleret; om Jord.

Skyldskap, m. Slægtkab.

Skyle, n. et Skul; ogsaa et Skur, Udbygning eller aabent Rum i et Huus. *B.* Stift. Elders Skjol, Skut og fl.

Skyle (aab. y), klar, tydeligt; f. Skile.

Skylgreie, f. Skilgreide.

Skylja, v. a. (Skyl; skyde), skylle, vaske. *I Tell.* heber Imperf. Skyude, Supin. Skult. *Jf.* skola.

Skykast, f. Skilast. — *Skyje, f. Skilja.*

Skykling, f. Skilling, Afstøllen.

Skykna, f. Skilnab. *Skykca*, f. Skilca.

Skyt, tvittet, opgjort; f. skult.

Sym, adj. dunkel, mørk. (*B.* Stift). *S.* Rum. *Hertil* Syma, v. n. (e - de) og Symast, v: mørke. (*Dgsaa* i *Gbr.*).

Syming, f. Mørkning. *Jf.* Syming.

Symra, v. n. (a - a), skumre, begynde at mørke. *Søndre Berg.* — *Elders:* skuma, skumekt.

Symring, f. Skumring, Halvmørke. *Jf.* Skumt.

Syn (aab. y), n. 1) Skøn, Indsigt, Forstand. (G. N. skyn. 2) Lykke, Mening, Bestemmelse efter Skøn. — *hava* Skyn paa: forstaae, indsee. (*Jf.* hold, hit).

Syna (aab. y), v. a. og n. (a - a), 1) skønne, forstaae, indsee. *Meget brugl.* (G. N. skynja). *Eg* syna de infle: jeg forstaaer det ikke. — 2) betænke, tage i Betragtning. *Dei* syna 'he paa hva ein slæpa: de betænke ikke hvorledes man maa anstrenge sig. *N. Berg.* *Dgsaa* skønne paa en Tjeneste, vise Erkjendtlighed. (*Jf.* skynug). — 3) bestemme paa sit Sibste, testamenterere eller bortgive noget af sin Eiendom. *Sdm.* Elders skila.

Syndbarlege, adj. tydeligt, klart. *Sdm.*

Syndel, m. Vævstøtte; f. Skutel.

Synlaus, adj. uskionksom.

Syndsam, adj. skionksom. *S.* skynug.

Slynfama, v. a. (a - a), bestemme eller afgjøre efter et Skøn. N. Berg.

Slynsmann, m. Skjønsmænd.

Slynug, adj. 1) Skjøn, forstandig. 2) erkendelig, som skjønner paa en Tjeneste. 3) billig, velaktende; især om den Dyd, at man sætter sig nøie ind i Andres Stilling og betænker deres Lær og Træng. (Motsat uslynug). Bruges i Formen: Slynug'e (Lell. og fl.), Slynug'e og Slynug'e (B. Stift), Skjønau (Tr.). G. N. skynugr.

Syr (aab. y), n. 1) tyk Mælk; Suurmælk. Meget brugt især vest- og nordnordsejls. I Tr. Stift udtales det sædvanlig Skjor. G. N. skyr. (Jf. Kur). — 2) Kiernesof, den mælkagtige Saft, som danner Begyndelsen til en Kiern; især i Korn. (I Nodder ogsaa om det Stof som omgiver Kiernen i Begyndelsen). B. og Tr. Stift.

Syr (yy), adj. 1. Skjor, frødt, let at brække. Ogsaa udbrødt (Jf. skyvar).

Syr, adj. 2. sty, rødt; især om Heste. N. Berg. og fl. Ellers Skjerr og (i Gbr.) skyg. Jf. skyg.

Syr-ræand, f. Skjstribe.

Syrhug (aab. y), f. Skjorbug. (Forekommer i B. Stift, men kun sjelden, da Tingene er lidet bekjendte). G. N. skyrhjugr, m.

Syvrost (aab. y), m. Ost af Suurmælk. I Ebn. Syvrost.

Syrmyra, f. Valle af Suurmælk.

Syrna (yy), v. n. Skorne, blive skjor.

Syrpa, v. n. (e - te), pruste, blæse imellem Leberne, idet blæse holdes tæt sammenluttede. B. Stift, ogf. Helg. og fl.

Syrfoppa, f. Mad af brækket Brød, som er blødet i Mælk. N. Berg.

Syrva, f. Segel; f. Skjara.

Syrys (for Skuts), m. 1) Skuds, Befordring (see Skot); ogsaa spotvis om en Borttagelse, en Udselning. 2) En som rejser med Skuds.

Syrsa (for skyrsa), v. a. (a - a), skyde, befordre Kældende; see Skota.

Syrt, m. Bæverfutte. Namb. (f. Skutel). Syrt og Syra (skyde), f. Skota.

Syrtje (Skytja), f. en Tilbygning i en Kæde; et langt og smalt Rum, paa Siden eller yderst i Huset. (I Stavladerne betegner det kun det Rum, som er udenfor Hovedstolperne). Nordre Berg. Ogsaa i Lell. og paa Hedemarken, i Formen Skytju. (Jf. Skot og Skut).

Syrttar (yy), m. Jæger, Skytte. Meget brugt. (G. N. skytari). — **Syrtteri** (Skytiri), n. Jagt, Skydning. (Lemmelig alm.).

Skyvolf (Fugl), f. Skjovak.

Skyvar, adj. udbrødt, kortvarig (= ryr). Lell. Maaskee egentlig „skjor“ (udtales skjor'ar; Komparativ skjorare). I Tr. Stift: skyv.

Skyvengje; f. Skinnvengja.

Skyva, v. n. svæve, vimse omkring. Ebn.

Skæl, **Skera**, **Skyra** &c. see Skj.

Sla, f. Slede.

Slabba, v. n. (a - a), smaste, sliffe eller sugge ibelt; ogsaa søle, spille. Berg. Stift, Lell. og fl. — Ellers Slaffa, Slamfa, Slubba.

Slæ (for Slæde), m. Straaning, en svagt hælende eller næsten flad Mark. Lell. (I Sogn: Slæne). I danske Dial. Slæde (om en Flæde). Jf. Eng. slade.

Slæen, adj. lidt skræ (= slænen). Lell. Slæfs, n. Køre, Solerie; ogf. Slud.

Slaffa, v. n. smaste, sliffe (Jsl. slaisa); ogsaa pladse, røre i noget.

Slag, n. 1. 1) Slag, det at slæe; især om enkelte Slag; f. Ex. Kloffeslag. (G. N. slag). — 2) Slag eller Træfning i en Krig. — 3) en lammende Svøbom, Slag (Apoplexie). — 4) en Bending i Seiladsen, det Stykke som man sætter imellem hver Dreining, idet man krydser. — 5) Rab, Ræffe. Mest i Forbindelsen: „i Slag“, o: i eet Træk, uden Afbrudelse; f. Ex. Tre Dage i Slag. To Ræ'te i Slag. (B. Stift). — 6) Spor efter Dyr. Gbr. og flere. Ismaa' paa Slag'e: komme paa Sporet.

Slag, n. 2. Slags, Art, Sort; Slagt, Race. (Sv. slag). Hertil: Buslag, Fjelleslag, Træslag o. f. v. Fleertal hedder i Hard. og Vøse: Slog (aab. o). I mange Talemaader betyder „Slag“ ogsaa: Ting, Gjenstand. Sva Slag: hvillet, hvad for noget. Ett Slag: noget (= eitvart). Alt Slag: allehaande Ting. Intje varige Slag: ingen mulig Ting. (N. Berg.). — La dt Slagga: af det Slags. La binax Slagja: af det andet Slags. (N. Berg.).

Slaga, v. n. (a - a), 1) krydse (i Seiladsen), lavere. B. og Tr. Stift. — 2) gaae skjørt eller kroget, svinge til Skjerne; ogsaa rave, valse; f. Ex. af Trærb. B. Stift. Jf. raga.

Slagbent, m. en Bænk, som kan slæes ned og benyttes til Seng.

Slagbog, m. en Bending, et Slag i Krydsningen (f. Slag). Hedder oftere Slagbo. (Sv. slagbog).

Slagbor, n. Slaget i en Bæverstol (= Skidstok). Inderven. I Dtl. hedder det ellers: Slagvol (sv).

Slagg, n. 1) Klumper eller sammendøbne Masjer i Smede-Åfken. Tr. Stift. (Ev. slagg). — 2) Sagl, Svyt (= Sieve). Dr. J. Øbr. Slagge, f.
slagga, v. n. (a - a), 1) rinde ned, spildes ved at flyde ned over Siden paa et Kar. N. Berg. — 2) sagle, give Bødske af Munden. Øbr. Ellers flaa, flia.
Slaging, f. Krydsning, Lavering.
Slag-jærn, n. Huggjærn til at udskjære Falser med. Kogle St. Loverslag.
slagjen, adj. fugtig, lidt blod eller vaad. B. Stift, Øbr.
Slagstjeping, m. et Slags Vaad med sine Harepar. Sogn.
Slagstokka, f. et Slagubr.
slagna, v. n. (a - a), blive lidt fugtig paa Overfladen, slaae sig. (Af slagten). B. Stift, Dr. (Jøl. slagna).
slagra (slare), v. n. (a - a), rave, vaske, som af Træthed. Sdm. i Formen slare og (i søndre Sdm.) slaire. Jf. slaga.
Slagst(b)e, f. Slagstbe, det tynde Høvd bagved Ribbenene. Øbr. Ellers kaldet Svangstba og Lunnvembe. (Maastee eg. Slagstba).
Slagstjempa, f. en Slagsbroder. Heber oftere: Slagstjempa.
Slagsmaal, n. Slagsmaal. (Heber ellers Slagting). Jf. Dragsmaal.
Slagt, n. Kvæg til at slagte.
slagta, v. n. slagte. (J. Tell. slatre).
Slagverk, n. Slagværk i et Uhr.
slagvol (aab. o), m. Slagstokken paa en Pletel. Herfra adskilles Slagvol (oo), see Slagbor.
slaf, adj. slaf, ikke spændt eller fram. Alm. J. Berg. Stift heber det slaff (slaffe). G. R. slakr. Sv. slak. (Jf. slaffja). Mobsat: straf.
slakast, v. n. slappes. S. slakna.
slakkje, m. Slapped; et slapt eller buget Sted, f. Er. paa en Bæ.
slakna, v. n. (a - a), slappes, blive slaf.
Slamp, m. og Slampa, f. om slustebe, Høbesløse Personer.
slamra, v. n. bingle, slænge hid og btd. Helg. og Tr. Stift.
slamsa, v. n. sluste, søle. Heraf Slams, m. og Slamsa, f. (om Personer).
slana, v. n. hælde lidt, gaae lidt kraat ned. Tell. (See Slae).
slane, m. en sraa Glade imellem Bakker. Sogn. (J. Tell. Slae).
slanen, adj. lidt hældende. (Sogn).
slape, v. n. (e - te), hængne ned, være lidt nedbøjet. Sdm. (Jf. lape). Jøl. slapa.
slapra, f. slupra. slare, f. slagra.
Slark, n. Strab, Åfsald. — Øbr.
Slark, m. en bover Karl. B. Stift.

slarka, v. n. gaae letlig, være usikkert, henvøse Ilden. Meget brugt i B. Stift.
slarv, n. Sladder (see følg.).
slarva, v. n. (a - a), 1) sladre, føre Sladder. N. Berg. Øbr. Dr. (Jøl. slakra). 2) sluste, gjøre noget Høbesløst. (Sønderskjelds). Sv. slarkva. Heraf **slarv**, m. og **slarva**, f. om Personer.
slatr, n. Slud. (Dr.). See Sletta.
slatra, v. n. slude, regne med Snee iblandt. Dr. og fl.
slatt (brev), see Sletta.
slava, v. n. slæbe idelig, strabadsere.
Slave, m. 1) Slave. 2) En som idelig trækker med udebagelig Arbejder.
slaa, v. a. og n. (slær; slø; sløjje), at slaae. G. R. slå. Åg. slaan, slagan. (En ældre Form „slaga“ forudsættes i Afledningerne: Slag, sløjjen, bar-slag; jf. slatt, slatte). Prærens heber mest alm. slær; nogle St. slaar. (G. R. slær). Imperf. alm. slø (G. R. slø); Flerstal i Hall. og Vald. slø's (G. R. slögn). Supinum: sløjje, aad. e (Afd. Tell.), sløje (Svan), sløje (mere alm.). sløjje eller slie (Tr. Stift). G. R. sløgit. — Betvninger. 1) slaae, give Slag; ogsaa banke eller bearbejde ved Slag. J. Sammensætning ogsaa beslaae; bertil jarnsløjjen, gullsløjjen. — 2) afbukke Græsset, slaae Hø, mæle. (Ofteft uden Objekt). Det ha slet av: de have slaaet alt sit Hø, ere færdige med Høslatten. Heraf Slatt og Slette. — 3) hælde, gøde, vte. slaa ut: hælde ud af et Kar, slaae bort. slaa 'ti: skænke i. slaa fald Lunna: vte Lønden fald. — 4) sætte eller bringe i en vis Stilling ved Slag. slaa ihop: slaae sammen. slaa upp: bryde op. slaa att: slaae til, luffe. — 5) v. n. falde, styrte frem, strømme; om Vand, Damp o. s. v. slaa inn: strømme ind; om Vand. slaa 'ti: tændes, blusse op. — 6) række, naae, forslaae. Snøre slær tje: Snøren rækker ikke til Bunden. Han vob alt mæ Styvela slø: han vadebe til det gift jævnt med Støolerne. (N. Berg.). — Talemaader. „slaa seg“: a) blive fugtig, ligesom af Dug (jf. slagten); b) slaae sig; f. Er. ved et Fald. slaa seg fra: stille sig fra. slaa seg ihop: forene sig; ogsaa sammenslites. slaa seg til: give sig til, foretage sig noget. — slaa i Hel: bræbe. slaa Krol var: bøte, krumme. slaa Lag: slutte Selskab. slaa Bedd: gjøre Beddemaal. slaa Verme (el. Høst): slaae Jld. slaa sundt: sønderslaa. — slaa av: a) slaae itu; b)

give Afslag i Præken; c) blive færdig med Høstet. Slaa fram: virke, forslaae, være til Hjælp. (Jf. Framslag). Slaa fram seg: a) værgje sig; b) slaae af Lanterne, glemme, lade fare. Slaa imillom: betragte en Overenskomst som Bidne (nemlig ved at slaae et Slag over Hænderne paa de to, som slutte Forliget). Slaa inn: slaae ind, om en Eggdom. (Nobfat: slaa ut). Slaa ned: spille, lade falde. Slaa paa: beslutte, foresætte sig. (B. Stift). Han slo 'ti aa gret: han brast i Graab. (R. Berg.). Slaa til: forslaae; ogsaa: falde til, lykkes. Slaa upp-atte: vende noget om paa-ny; ogf. opløse, opbæde en Forbindelse. Slaa, f. 1) en Slaa, Raage, liden Bøvm paa en Dør. (G. R. slå). 2) Dver-slaa paa Luger og Borde (bet samme som Dse og Korde). Sbl. med Fleertal: Sløer. 3) Hornrøb; see Slo. Slaast (Slaast), v. n. (Slaast, Slost, Sle-gjest), Slaes, Slaae binanden. Slaag (el. Slog), n. et stort Trug. Helg. Slaaga, f. Sloga. Slaaf, f. Slat. Slaap, m. 1) en stor og mager Fisk. Sdm. (Søl. slåpr). 2) en doven Kar. Slaasokjempe, f. Slagokjempa. Slaasting, f. Slagsmaal. (Af slaast). Slaate, f. Slang, Trækamme. Tell. Her-til Slaategar, m. Gjerde af Stænger. Slaatr, n. Slagt, Slagtevæg. (Rbg. Tell.). See følgende. Slaatra, v. a. (a - a), Slagte. Rbg. Tell. (G. R. slåtra). — 3 Sdm. er „slatre“ at strabadere eller anstrenge sig med liden Fremgang. Eigesaa: Slaatr, n. en Stattel, som sliber og slæber meget. Slaatt, m. 1. 1) Slaaten, bet at man slaaer, især idelig eller vedholdende. Ld-bet brugl. G. R. slåtr. — 2) Høstet, bet Arbejde at aflaae Høet; ogsaa Ld-ben i hvilken det foregaar; saaledes: „fyre Slaatt'en“, „midt i Slaatt'a“ o. s. v. Alm. og meget brugl. (Sv. slåter). Hebber ogsaa Slaatt-onn, f. og Slaattevinna, f. — Hertil Slaatte-folk, n. Folt som slaae Hø. Slaatte-mann, Slaatkarl (især om en som er leiet). Slaatteløn, f. Betaling til en leiet Slaatkarl. — Slaattegraut, m. et Maaltid Flødegød at spise naar man er færdig med Høslatten. Berg. Stift. Slaatt, m. 2. Muststykke, et enkelt Stykke for Fløtin eller Fløite; især Spillet til en enkelt Dands. Ræsten alm. og til-beels meget brugl. 3) Vabers hebber bet Slaatt; nordensjælds tilbeels Leik; i Harb. Speltal og Seletal. Ein ven'e

Slaatt. Ein go' Slaatt te gange eit. Han spela tri Slaattar. — Dgsaa om Dandsen; f. Ex. Me da dansa tvo Slaatta(r). Slaatte, f. Engmark; see Slatte. Slaattemark, f. Eng, Græsmark som man kan slaae. Slaatteteig, m. Engkrimmel, afgrænset Stykke til at slaae. Slaatte-ver, n. tjenligt Vær for Høslat-ten. Saaledes ogf. Slaattebogg, f. Dug, som gjør det lettere at slaae Græsset. Slaatt-onn, f. Høslatten; f. Slaatt. Slede (aab. e), m. en Slæde (Hjortel). Gaar over til: Slie (Sogn), Slec og Slea (mange St.), Sla'a (Ramb.), Slae (Sedm. Østerr.), Slaee (Øst.). G. R. sleði. (Jf. Slobbe og Slose). — Sledefar, n. Spor efter Slæder paa en Bet. Sledemeid (Slemet), m. Mele paa en Slæde. Slede-tre, n. Støtter og Nagler i en Slæde. Sleggya, f. Slegge, Steenhammer. Slegjen (aab. e), part. (Sl. slegne), Sla-gen, Slaet; ogsaa beslaet. Hebber ogsaa: Slegen (Sogn), Sleen, med Fleertal slegne (B. Stift), Slegjen el. Slen (Tr. Stift). G. R. slegina. Sleie, f. Slegen. Sleift, f. Sleip. Sleik, m. Slit; Roget som man giver Kvæget at slitte paa. Sleikja, v. a. (Sje - Ste), Slitte. G. R. slei-kja. Dgsaa afstørre eller strøge med Fingrene. (B. Stift). Hæraf Sleis-kjng, f. Sliffen. Sleikjarpott, m. et Ravn paa Fega-fingren. Tilbeels i B. og Tr. Slift. Sleikjen, adj. 1) Slitvuren. 2) søbtalende, smigrende. Tell. Sleim, adj. Slem, vankelig. Sleip, adj. 1) Slitrig, glat (om bløde el-ler fugtige Ting). Alm. G. R. sleipr. — 2) slu, vankelig at faae Bugt med. Neutr. hebber nordensjælds: sleift. — Jf. haal, gletten. Sleip, m. 1) en glat Trækamme at trække noget over (= Lunn). Tell. — 2) en Snegl; f. Gjeitfleip. Sleipva, f. Slitbrigbed, Slitm; ogsaa om bløde Tøpper. Sleipmakk, m. Slitmaal; f. Ptraal. Sleipna, v. n. blive glat eller slitrig. Sleisk, adj. sleift, salt. — Sleiska, v. n. bruge sleift, smigrende Ord. Sleist, f. Slitast. Sleit, f. Slita. Sleiv, f. en Dse, Rab-Slev. Sogn, Øbr. og fl. (Søl. sleif). Sleiv, m. Svømmefod; f. Sveiv. Sleikja, v. a. 1. (Sje - Ste), slappe, gjøre

slappere, løse lbt; f. Er. paa et stramt
 Baand. Bøfs. (Af slat).
Stetta, v. a. 2. (Stē - ste), slutte, ud-
 slutte (Jld); ogsaa: dæmpe, stille. I
 de sydvestlige Distrikter hedder det Støt-
 tja, Jmpers. stette. (G. R. sløkkva.
 Sv. släcka). Stette Kola: slutte Lam-
 pen. Stette Hung'ren: stille Hungeren.
 Stette eit Atellit: stille en Uro eller
 Kængsel. (R. Berg.). Jf. stoffien og
 stofna, som synes at forudsætte et tabt
 Stamord: stetta, slatt.
Stettjævavn, n. Sluttevand.
Stettjning, f. Slutning; Dæmpning.
Stett, part. sluttet, udslettet.
Stembe, f. et uskifteligt Kvindesoll. Sbm.
Stemma, v. a. stemme, slænge (en Dør).
 Nbl.
Steng, m. Stæng, Rast; ogs. et Fald.
Stengb, part. stængt, kastet.
Stengja (Stængje), v. n. (Steng'; Stæng;
 Stængje), 1) slænge, dingle, svæve af
 og til; om noget som hænger. 2) ta-
 kes hnd og hnd, blive draget, bentligge
 forsømt eller uden Tilsyn (= rela). 3)
 gaae ledig, blive omkring uden at ud-
 rette noget. — Er meget ubdæbt, men
 har forskellige Former; i Nordre Berg.
 hedder det: Stængje (Stæng'e, Stæng,
 Stængje); ellers hedder Juf. paa nogle
 Steder: Stængje, men mest alm. Stæng-
 ja ell. Stængje. Jmpers. hedder maa-
 ske mest alm.: Stæng (for Stæng), og
 Subinum paa mange Steder: Stæng-
 je. (Mangler i andre Sprog). Jf.
 Sv. slinka.
Stengja, v. n. (stē - gbe), slænge, lusse.
 G. R. slongja. — slængje seg ned: lusse
 sig ned. slængje Stæfren: give onde
 Ord, gjøre fornærmelige Hentydninger.
 (Foragteligt).
Stengja, f. et Slags Sildevod. (Berg.
 Stiff).
Stengjenavn, n. Dgenavn, Spottenavn;
 ogsaa et Navn som har ingen Grund.
Stengje-or, n. pl. fornærmelige Ord;
 ogsaa om nye Ord, som opkomme ved
 en vis Leilighed uden at have videns
 Grund.
Stengjning, f. Stængen; Omdriven, Om-
 skifting; Lediggang.
Stenter, m. Otter (Dyr). Røget brugl.
 i Sbm. og de nærmeste Egne. — Her-
 til: Stentret-drog (aab. o), f. Otte-
 rens Bel i Græsset eller Krattet, nær
 ved dens Hule. Stentrehol, n. Otter-
 hule. Stentrefinn, n. Otterfjnd.
Stetta, v. n. og a. (Stett'; Slapp;
 Sløppe), slippe, blive fri. (G. R. slopp-
 pa. Sv. slippa). Jmpers. Fleertal i

Sall. Sloppo. Subinum i Gbr. Slapp-
pe. — Betegner i Almindelighed at faae
 Leilighed til at følge sin Tilbøielighed;
 saaledes: 1) uden Objekt: Slippe, kom-
 me løs; ogsaa komme til, faae Lov el-
 ler Leilighed til noget. Han lengta ette
 da han skal Slippe. De slapp ikke at:
 vi fik ikke komme nær nok. — 2) med et
 Objekt: blive fri for, komme fra. No
 slapp me detta: nu bleve vi kvit derfra.
 Du slapp'e da vel: du er vel sikker
 derfor, der bliver vist intet af. — 3)
 med et Verbum i Infinitiv: undgaae,
 blive sparet for. Eg slapp a ga: jeg
 havde ikke nødig at gaae (jeg slap for
 den Nøse). Han slapp'e syte: han be-
 høver ikke at sørge, han er fri for Om-
 sørger. — Talemaader. Slippe av: blive
 skaanet, undgaae en Uleilighed. Slippe
 fram: faae komme frem; ogsaa ubholde
 en Prøve; blive antagen til Konfirma-
 tion. Slippe inn: faae Leilighed til at
 komme ind. (Egelsaa: Slippe ut, heim,
 avslab). Slippe til: komme til, faae
 Leilighed eller Lov til noget. Slippe
 unda: undkomme.
Slappa, v. a. (ē - te), slippe, give Slip
 paa, lade fare; ogsaa give Frihed eller
 Afgang til noget. Alm. og meget brugl.
 G. R. sløppa. Sv. släppa). Jmpers.
 hedder nordensjelds: Slætte. Egelsaa
 Partic. Slætt. — Slapp meg fram: lad
 mig faae komme frem. Slapp ut Sæken:
 lad Sæken gaae ud. „Slappe seg“: kunne
 gaae uden at støtte sig (om smaa Børn).
 Slappe a Bø, f. Bø. Slappe inn: lade
 gaae ind, lusse ind. (Egelsaa: Slappe
 fram, veg, slab og sl.). Slappe ned:
 spille, lade falde.
Slappen, adj. som let giver Slip paa
 noget. Han a' Hje slappen: han holder
 fast paa det som han har.
Slappetaf, n. Tag eller Greb, som let
 glipper. Han tok ikke noke Slappetaf.
Slapphendt, adj. som let slipper, ikke
 holder fast. (Ejelden).
Slætt, adv. slæt, ganske, aldeles. — Slætt
 infje: aldeles ikke. (Ofteft med aab. e).
Slætt (ee), adj. slæt, slab, jævnt, glat.
 (Alm.). G. R. sløtt. Ein slætt'e Veg:
 en jævnt Bel. Paa slætta Mark'enner:
 paa den flade Jord. (Sbm.). rett a'
 slætt: simpel. (Ellers forekommer „slætt“
 ogsaa i den nye og falske Betydning:
 ond, slæm).
Slætta (ee), f. Slætte, jævnt flade. I
 Tell. og Gbr. hedder det Slætt. (G.
 R. sløtta).
Slætta (aab. e), f. 1) Flig, Pfalt, no-
 get som slænger; ogsaa en Dmskatter,

- Dagdrøer. Abl. og fl. **Slettebakkja**, f. en omskaffende Sund.
- Sletta** (aab. e), f. 2. Slud, Blanding af Regn og Sne. B. Stift. (Jøl. slettingr. Ang. slihs). Ogsaa kaldet: **Ballesletta** (Abl.), **Hallslette** (Tell.), **Slat-ter**, el. **Slatr** (Tr. Stift.). — **Slette-kave**, m. en Sludboge.
- Sletta**, v. n. 1. (a - a), flude, regne med en Blanding af Sne. N. Berg.
- Sletta**, v. n. 2. (Slett'e; slatt; slotte), 1) drive, fylge, slænge; om noget som bliver kastet eller løsluppet; f. **Gr. Stoen slatt utav For'a**. B. Stift. (Jf. slengja). — 2) slunte, drive omkring, gaae vræstløs. **Mi gjeft dar aa slatt ein heil'e Dag**. (Sogn).
- Sletta**, v. a. (a - a), slænge, kaste; ogsaa ryste af sig. (B. Stift.). **Slette mæ Haan-daa**: slænge med Hænderne. (N. Berg.). Jøl. **sletta**, kænke.
- Sletta** (e), v. a. (a - a), slette, jævne, gjøre slet og jævnt. (G. N. slotta).
- Sletta** vye: jævne paa Dverfladen; ogsaa figurlig: bejmskke en Sag, fortælle det som er til Fordeel og fortie det øvrige. (N. Berg.).
- Slettbakka**, adj. jævnt paa Ryggen.
- Sletthvæl**, m. Sletthvæl.
- Slettlendt**, adj. jævnt, fuld af Sletter.
- Slettna**, v. a. jævnes, blive jævnt.
- Sleva** (aab. e), f. en Art Slanger, som ikke ere giftige; Staalorm (Anguis fragilis). Tell. J. Ag. Stift: **Sløe** og **Sloga**.
- Sleva** (aab. e), v. n. (a - a), sagle, spilde Bæbste af Munden. Ellers slagga, sleva.
- Sleve** (aab. e), m. Sagl, Bæbste som flyder ud af Munden. B. Stift. (G. N. slefa). Ellers Slagg (Vrt.), Sotl (Tell.). J. Øbr. Slevju (naar der tales om Dyr).
- Sli**, n. Sittm, seie Bæbster; ogsaa sliim-agtige Væter eller Klumper i Vand. N. Berg. Øbr. J. Tell. Sly. (Jf. Sliya). J. svenske Dial. sli. Jøl. sly, Vandvæter.
- Sliast**, v. n. Sliemes, affatte Sittm.
- Sliebottn**, m. blød og slibrig Grund i Vandet. Øbr.
- Slien** (Slagen), Slagen; f. Slagen.
- Sligjel** (Slett), m. en Pleiel. Økerd. (J. Busskerud Sligjuel). See Sloga.
- Slit**, adj. slig, saaban. (G. N. slitr). **Slit aa slit**: saa og saa, af den og den Beskaffenhed; ogsaa maadelig, ikke meget god. **Slit ein Kar**: en saaban bygtig Kar. **Slit noto**: noget saaban. **Slit aa dikitt**: saabant og lig-nende.
- Slitja**, v. n. (He - ste), glimbe, see glat og glimtsende ud. Korbre Berg. **Seften aa so fett**, at de slette ti Haar'a. (Edm.). Jf. Jøl. slitja, glatte.
- Slitjande**, adj. glat, glimtsende.
- Slitka**, v. a. slitte. S. slitka.
- Slitlag**, adv. ligedan, paa samme Maade; ogsaa: ligemeget, ganske det samme. **Meget brugl. i B. Stift.**
- Slim**, n. Sllim. Jf. Sli.
- Slima**, f. et tyndt og jævnt Dække af Styer. Jf. Slima, Lamm, Demba.
- Slimast**, v. n. blive slimet.
- Slimsa**, f. Lap, tynd Strimmel. **Lilbeets i B. Stift.** (Sv. slimsa).
- Slind**, f. Sjælle, Lærhjælle øverst i et Huus (= Bite). Øbr. Økerd. Ogsaa Langhjælle tæt under Taget (= Mæ). Hall.
- Slings**, adj. ringe. **Han aa 'he so slings**. N. Berg. (Hel egentlig: Sling).)
- Slintra**, f. en set Hinde i Kjød; Sene, Læve. N. Berg. (Jøl. slindra).
- Slipa**, v. a. (a - a; el. a - te), slide, vræsse. G. N. slipa. (Jf. kvetja). Hertil Slipesand, m. Grums i Slidvandet (= Kvatgor). Slipesstein, m. Slidsteen.
- Slidestikka**, f. see Kvatgor.
- Slipar**, m. 1) en Slid. 2) en Græs-høppe (saa kaldet af dens Løb). Korbre Berg.
- Slipra** (Slippe), v. n. glide løs, slippe. Edm. Hedder ogsaa: Slapra.
- Slir**, n. en liden Lirk eller Bjælle; f. **Er** under en Hylde. B. Stift.
- Slira**, f. Skede, Antvæde, Balg. Temmelig alm. G. N. slidr. — Paa Hødemarken betegner „Slire“ en Pleiel; see Sloga.
- Slire**, n. Grebet eller Skafet paa en Plov. Helg. (= Ploghalb).
- Slit** (aab. i), n. 1) Sliden, det at man slider; ogsaa haardt Arbeide. „Slit aa Slap“. 2) Forstribelse, det at en Ting bliver slidt ved megen Brug. 3) Forstrækkelse i Lemmerne; Smertor forarsagede ved Anstængelse. Jf. Nit.
- Slita** (it), v. a. (Slit; slait; slite, aab. i), 1) slide, rive. G. N. slita. Ogsaa v. n. slide paa noget, slæbe, arbeide møhsomt. — 2) forslibe, bruge en Ting saa at den bliver slidt. — Slite seg: slide sig løs (f. **Er**. om Røer); ogsaa om en stærk Brækning. (Jf. brjota seg). Slite laust: slide løs. Slite av: slide itu. (Heraf avslitten). Slite ut: forslibe, øvelægge ved Slid. Slitt mæ Helse! (Løsnkning til En som har faaet nye Klæder).
- Slitast** (Slit), v. n. (Slit, slait, si-

teff), forfribes, blive slidt ved megen Brug.

Sliten (aab. i), part. 1) slidt, reven. 2) forslidt, svækket ved idellig Brug. G. R. slitnan.

Sliting, f. Sliben, Rivnen.

Slitna (aab. i), v. n. (a - a), 1) slides, blive slidt; ogsaa adskilttes, gaar fra hinanden. 2) faaer et Slid, forstrækkes, glippe eller slides løs; om et Baand. De gjeft ikke av, da bare slitna: det sit et Slid men git ikke itu.

Slitkodd, fløvkoet; f. fløvkodd.

Slitta (aab. i), v. n. (a - a), nappet stærkt, slide paa. Nordre Berg.

Sljokodd, f. fløvkodd.

Slo, f. Hornstap, den bløde Deenssybs, som udfylder det indvendige Rum i Hornene; f. Er. paa Røer. Tell. Dufferud. Hedder ogsaa Slaa (Nbl. Gbr.). Ellers: Stufel, Stikkel, Kvil, Funn. (Jøl. sló).

Slobde, f. Steenslade. Tell.

Sloe, m. en Green eller Løvbuske til at trække Hø paa. Sogn. (J. Ebm. hedder det Sloge, f.). Ogsaa et Underlag af Grene, hvorpaa Høet læses, førend det lægges paa Sløden. Drt. (Jf. Jøl. slóði, Kuro).

Slog, n. Indvolde af Fisk. B. og Ar. Stift. (Jf. Gjenne). G. R. slóg. Heraf sløgja.

Sloga (aab. o), f. Pleiel, at tørste Korn med. Helg. Hedder ellers: Slogo (oo) og Slood (Kamb.), Slugu (Drt.), Slum (Nærb.). Sv. slaga. Ogsaa kaldet: Sligjel, eller Sliel (Nærb.), Sligjul (Dufferud) og Slire (Hedm.); ellers: Flygjel og Fløygjel (Ar. Stift), Lust (B. Stift). Slaget eller Kolben paa Pleielen kaldes ogsaa vestensfelbs: Slagvol. (Mobsat Handvol).

Slogd (aab. o), f. en Flade eller Forbygning imellem Bjerge. Drt. (= Lægbd, Doff).

Sloge (oo), f. see Sloe.

Slogsfild, f. stor Slid uden Fjer eller Felt. B. Stift.

Slof (aab. o), n. en stor Vand-Rende, Møllerrende. B. Stift og fl. (Jf. Ero). G. R. slok.

Slof (aab. o), m. Bregne (Tell.). Ogsaa kaldet Buslof. Ellers: Lok, Burtin, Blom.

Slofa (aab. o), f. en lang og jævn Forbygning, en Huulning som ligner en Rende. Helg. Inbr. Ebm. og fl. I Fjette-Sogn hedder det Sløtje, f.

Slofken, adj. sluttet, udslettet. Uegentlig: vansmægtet, opgiven, som det er forbi med. B. Stift.

Slokna (Slokne), v. n. (a - a), sluttet, gaar ud; om Jib. (Alm.). G. R. slokna. Ogsaa vansmægtet, blive afmægtig.

Sluppen, part. Sluppen, løs, fri.

Slofa (aab. o), f. en eventyrlig Historie, Sagn om noget vidunderligt. Gard. Ebl. (Vel egentlig Fatalitet; beslagtet med Høsen).

Slot (aab. o), n. et Slot. (Nyere Drt).

Slott, m. en Dagbriver. Af Sletta.

Slorten, aflængt, dreven; f. Sletta.

Slu, f. slug og sluren.

Slubba, v. n. sole, spilde noget, fare ufor-sigtigt frem. Heraf Slubb, m. og Slubba, f. om skjodesløse Folk.

Slufs, n. Sole, blodt Høer; ogsaa Slud og Uveit. B. og Ar. Stift.

Sluffa, v. n. pladske, sole, arbejde i Bøde eller Uveit. Heraf Sluffing, f.

Sluffen, adj. vaad, solet, ubygelig. Hedder ogsaa Sluffall (Sluffald), især om Betret.

Slug, adj. slu, snedig, klog. Ar. Stift. Ellers sædvanlig: flu. (Jf. sløg). Sv. slug. Ved Trøndjem siges ogsaa "E part ikke slug", o: jeg blev lige klog, jeg forstod det ikke endda.

Sluging (Sluing), m. en slu Person.

Slugu, Pleiel; f. Sloga.

Slufa, v. a. (e - te), sluge. (Præsens hedder sædvanlig: sluke, istebedet for slukke). — See ellers slupa.

Slump, m. 1) Plump, Stuvly af noget som falder i Vandet. B. og Ar. Stift. 2) Slumpetræf, uventet Tilfælde. Paa Slump: paa det uvisse. — 3) Slump, en vis Mængde. Sv. slump.

Slumpa, v. n. (a - a), 1) plumpe, falde i Vandet; ogsaa stuvlye, pladske af noget som synker pludselig. Meget brugt. i B. Stift; ogs. Gbr. Inbr. og fl. — 2) slumpe til, indtræffe uventet. Hertil Slumpelukka (Slumpelykke). — 3) slaae til paa det uvisse, indlade sig paa noget uden Betænkning; ogsaa tale ufor-sigtigt.

Slumpa, adj. hæl, dygtig; ogsaa stor, svær. Meget brugt. i Ebm. Saaledes Slumpamann, en dygtig Mand, som ikke regner paa Smaating, eller som gjør mere end man ventet. Ogsaa Slumpakar, Slumpagut; ogsaa Slumpafarne, især om en meget gammild Rone. Jf. faana og muna.

Slumpalege, adv. rigeligt, ret dygtigt. Ebm.

Slumpesingen, adj. hæl, driftig, som gjør mere end man ventet. Ebm.

Slumpen, adj. ubetænknom, frømsfænde.

slumra, v. n. slumre, sove lidt.
slunkjen, adj. tynd, slant. (Ejelden).
slup (langt u), m. Slup, Bartol.
sluren, adj. bøl, boven af Udmattelse.
 Sdm. I Nbl. hedder det: slu (maafsee for sluv). Jf. slø.
slurka, v. n. (a - a), slurke, søbe. Hertil
slurk, m. Slurk, Drag.
slurpa, v. n. slubre, søbe med en smakende Lpd. B. Stift. (Jøl. slupra).
slurv, n. Skind og blød Brusk paa Fiskeboeder. N. Berg. (Nogle Steder Slurp).
slurva, v. n. (a - a), sluste, gjøre noget skjodesløst; ogsaa søle, robe, rive sammen. (Ev. slurva). Heraf Slurv, m. og Slurva, f. om skjodesløse Foll. Jf. slarva.
slusk, m. og **sluska**, f. En som er skjodesløs og uordentlig i Klædebragt; ogsaa En som arbejder flodset og ikke gjør sig Flid. I lignende Betydning bruges: Slask, Slark, Slarb, Slubb, Slamp, Slams; Slarva, Slubba, Slamsa, Slunse, Slumperysse og fl.
slute, v. n. (e - te), hænge ned, bøde af; f. Ex. om et Tag. Sdm.
slutt, m. Slutning, Ende. Nogle St.
slut, langt. (Helg. og fl.). De Slutt: til Slutning. Paa Slutt'en: i Slutningen.
slutta, v. n. (a - a), 1) slutte, holde op. 2) gjøre Slutninger, formode. (Nvere Drb).
sluttvøra, i Talemaaden „slaa Sluttvøra til“, v: slaae noget hen i Veir og og Bind, ikke endse eller ville høre. N. Berg.
slv, Ellim; f. Ell.
slva, f. Navn paa en Hund (foragteligt). Nordre Berg. og flere.
slven, adj. om Luften: fugtig, tyk, fuld af Uveir, især Slub. Nbg.
slvngja, v. n. (slvng; slaang; slungje), dingele, slænge; kastes hid og did; ogsaa drive omkring, gaae ledig (altsaa det samme som slengja). N. Berg. og fl.
slvngja, v. n. (e - de), slvngae, flette Baand ved Løb eller Slyngekofte. (Ejelden).
slvngja, f. en Slynge. (Ejelden).
slvngjar, m. Dagdriver, boven Krop. Ogsaa talbet Slyngerer. (Samme Begreb tilkægges ogsaa det Drb Slynge). Ellers Slengjar.
slvsen (aab. v), adj. uheldig, udsat for en eller anden Uleilighed. Sogn, Hærb. Nbl. Ebl. (G. N. slvsinn).
slvsna, f. Uheld, Skæde, Uleilighed. Søndre Berg. Ogsaa i Sdm. f. Ex. „giere et slvsne“: gjøre noget galt,

komme for Skæde. I Sogn hedder det **slvsn**, f. (G. N. slvsni). — I Zell. forekommer **slvsn**, ei. Sløsen, n. i Betydningen Slumpetræf.
slvsna, v. n. komme for Skæde. slvsna te: slumpe til paa en uheldig Naade. Hærb.
sløgt, f. Sløgt, Stamme.
sløgtast, v. n. sløgte paa, have Lighed med.
sløngje, f. slengja. Slønter, f. Slentter.
sløp, n. Sløb, tungt Arbeide.
sløpa, v. n. (a - a), sløbe, arbejde i delig. Meget brugt. Jf. strøva, træla. (Ev. slåpa).
sløpar, m. en slittig Arbejder.
sløpasamt, adj. tungt, melsomt. Hedder ogsaa sløpalt (sløpall'e).
sløpen, adj. strabfom, arbeidsfom.
slør, f. slaa. sløst, f. slaaft.
sløtte, n. 1) Høslæt (= Sløtt). Søndenheds hedder det Sløtte, f. — Hærb med Hensyn til Lid; f. Ex. Dagsløtte, Attebagsløtte. — 2) Engmark, Grasmark til at slaae; især i Fjeldene. Hertil Fjelløtte, Stogsløtte, Grime-sløtte.
slø, f. en Kube eller Kury til at fange Fisk i. Høll. Balb. Dkerb. Nogle Ste-der: Sløe. (Vel egentlig Sløda. Jf. Jøl. slæda og slødi).
slø, adj. sløv, stump, forslidt. Drt. Inbr. I Dydal: sljø, f. sløstobb. (Jf. slø-gjast og sløgen, som forudsatte For-men sløg). Ev. slø. G. N. sljør, slær.
sløast (sløes), v. n. sløves, afflumpes; f. Ex. om en Kniv. (Ejelden). I Sdm. hedder det sløgst, Imperf. sløgdest.
sløg, adj. 1) behændig, nem, sløg. Til-deels i B. Stift. I Balbers hedder det sljøg (Ev. sløg). — 2) slu, listig, fors-lagen. (G. N. sløgr). Jf. slug. Un-beritben ogsaa: fortrædelig. (N. Berg.). — I Sammenfatning betyder det slaa-ende eller bekhem til at slaae; hertil barsløg, romsløg, trængsløg.
sløgt, f. Staalform; f. Sløva.
sløgja, v. n. (gje - gde), opskære, tage Indvoldene af Fisk. N. Berg. (Af Sløg). G. N. sløgja. Heraf Slø-gging, f.
sløgst, sløves; see sløast.
sløgie(n), adj. svækket, kraftløs. Gbr. Kun i Neutrum (slø-je, sløie), om Kornet, naar det bliver nedbrudt af Uveir og derved standset eller hindret fra at blive fuldmødent. Paa Hedemarken bed-der det „sløfte“, i Zell. „sløyne“. Jf. Ev. slø, gold; og sløsd, kjerneløst Korn.

Sløtje, f. *Angeltk* (Plante). *Rdg. Zell.* og fl. *Paa Helg. Sløyt.* Ellers kaldet *Jol*, *Stogstut*, *Støtta*.

Sløtje, f. *Huulning*; f. *Slota*.

Sløtjen, adj. langstrakt. Hedder sædvanlig: *langsløffen*. (B. *Stift*).

Sløre, f. et *Mavn* paa *Klødesløse* *Kvint-føll*. *Egtesaa*: *Sløtse* (ff. *Slustla*). *R. Berg*.

Sløse, v. n. øbſte, bortkaſte eller fare uforſigtigt med noget. *Soudenſjelds*. (Sv. *sloſa*). Vel egentlig *ſlyſa* (aab. v).

Slø-kodd, adj. *sløvfoet*, ſom har forſlidte *Slø*; om *Heſte*. *Drdb. I Dpbal* hedder det *ſljøkkodd*. (Sv. *slokkodd*). *I R. Stift*: *ſlitkodd*.

Sløſn (*Sløſen*), n. *Slumpetræ*, *Stel-dendeb*. *Zell.* See ellers *Sløſna*.

Sløyne, v. n. om *Kornet*: *viſne*, *ſtand-ſes* i *Røbningen* ved *Bindbrud*. *Zell.* (f. *ſløjte*).

Sløyſe, f. *ſløjte*. *Sløyſe*, f. ſee *Sløre*.

Smat, m. *Smag*. *I Zell.* ogſaa *Smok* (aab. o). *Ein liten Smat*: en *liden veſmagende Ret*. (B. *Stift*).

smaka, v. a. (a - a); og a - te), *smage*; ogſaa *nyde* noget af; f. *Er. Gg felt* *ikke ſmale* da *paa* *eit* *heilt* *Mr.* *I Gbr.* *smakaa*.

smakande, adj. 1) *smagende*. 2) *til at smage*. *Da* *va* *ſe* *smakande*: *man burde* *ikke* *engang* *smage* *paa* *det*.

smakefjær, adj. *nydſgjerrig* *efter* *at* *smage* *paa* *noget*.

smakla, *tilſkjære*; f. *smukla*.

smal, adj. *mal*. (*Mofat* *breit*). *Femli-num* i *Hard.*: *ſmol* (aab. o). *G. N.* *smalr*, *smol*. — „*Han* *Smale-Hans*“, *Benævnelſe* *paa* *Trang*, *Mangel*, *Hunger*.

Smal, n. *Larm*, *Smælben*, *Pladſt*. *Lil-beels* i *Ag.* og *Tr.* *Stift*.

smala, v. n. (a - a), *larme*, *smælbe*, *pladſte*. *Buſterud*, *Foſen* og fl. *I Gbr.* *smalaa*.

Smale, m. *Smaafse*, *Faar* og *Gjeder* *tilſammen*. *Neget* *brugl.* i *B.* *Stift*; ogſaa i *Nbm.* (Ellers *Smalog*, *Smæfenab*, *Fænar*). *G. N.* *smali*. *Bu* *aa* *Smale*: *Storſe* og *Smaafse*. — *Ved* *Bergen* *bruges* *det* *tilbeels* i *Betydning* *af* *Faar* *alene*. Ellers *ſiges* *Smala-beiſt* og *Smalefryter*, n. om *Dyr* *af* *begge* *Arter*; *altsaa* *Faar*, *Gjød*; *Bul*, *Bæder*; *Rid* eller *Lam*.

Smalefall, n. *Krop* *af* *et* *Faar* eller *en* *Gjød* (*Bul*, *Bæder*). *Paa* *Boſe* er „*Smalafall*“ en *Faarekrop*.

Smaleffjos, n. *Stald* *til* *Smaafse*.

Smaleffjot, n. *Kjød* *af* *Faar* eller *Gjeder*. *I* *Nbl.* er „*Smalaffjot*“ *Faareffjød*.

Smalemark, f. *Grøſgang* *for* *Smaafse*.

Smalestad, n. *Gjødſel* *af* *Smaafse*. *Dg-faa* kaldet *Smalamyt*, *Smalemel* og *ſere*.

smalka, v. a. (a - a), *fortynde*, *tilſpidſe*, *gjøre* *ſmalere* (af *mal*); ogſaa *tilſkjære* *med* *en* *Kniv*. *Rdg.* (*ſmalte*). Ellers *smalka* og *ſmukta*.

smalkaſt, v. n. 1) *ſmatne*, *blive* *ſmalere*, *ſhl.* og fl. — 2) *indſvinde*, *ſalde* *ind*; om *en* *Hævelſe*. *Yttre*-*Sogn*. *Jf.* *ſvana*.

small, *knalbede*; f. *smelka*.

Smal-legg, m. *den* *ſmaleſte* *Deel* *af* *Læggen*. (*Ag. Stift*). Ellers *Grann-legg*.

smalna, v. n. *blive* *ſmal* (= *smalkaſt*).

smarr, *ſmuttede*; f. *smetta*.

smatta, v. n. (a - a), *ſmaſte*, *ſmækte* *med* *Munden* *ved* *at* *smage* *paa* *noget*.

smaug, *ſmuttede*; f. *ſmjuga*.

smaa, adj. *smaa*. *Bruges* 1) i *Fleertal* *om* *enkelte* *Ting* i *Almindelighed*; *da* *det* *træder* *i* *Stedet* *for* *det* *manglende* *Fleertal* *af* *liten*. Hedder *ogſaa* *smæe* (*maſc.*), *smæ'a* (*ſemin.*). — 2) i *Ental* *om* *en* *Mængde* *eller* *Samling* *af* *Ting* (*kollektivt*). *G. N.* *smæ'r*. *I* *dette* *Tilfælde* *hedder* *det* i *Neutrum* *smætt*; *Komparatio* *ſmæerre*; *Superl.* *smæſte*. *Jf.* *Er.* *smæa* *Fiff*, *smæa* *Sild*, *smætt* *Konn*, *ſe*, *Foſt*. *ſmæerre* *Sløg*; *smæſte* *Sanden* o. ſ. v. *Om* *en* *eenlig* *Gjenſtand* *bruges* *det* *ikke*, *undtagen* i *nogle* *ſaa* *Sammensætninger*; f. *Er.* „*ein* *Smægut*“. — *Afvigende* *Betydninger* *ere*: a) *knap*, *farrig*. b) *ſagte*, *ſvag*; *om* *Bind* *og* *Søgang*. (*ſe* *liden*). *Jf.* *smæſka*. c) i *Neutrum*: *ringe*, *baarligt*; *ubetydeligt*. *Jf.* *smætt*. — *I* *Sammensætning* *træder* *det* *ofte* i *Stedet* *for* „*liten*“ og „*lille*“ (*liden*), *da* *dette* *Drb* *ikke* *paſſer* *til* *Sammensætning*.

Smæbaara, f. *smæa* *Bøiger*, *en* *ſvag* *Søgang*.

Smæbraud (b), n. *Kringler*, *Løbedakter*.

smæbroten (aab. o), 1) *brudt* i *smæa*

Stykker. 2) *det* *ſamme* *ſom* *smæleitt*.

smæbrynt, *ſom* *har* *smæa* *Dienbryn*.

smæbunden, adj. *bundet* *med* *smæa* *Raſter*, *om* *et* *Garn* *eller* *Bod*.

smædriva, v. n. *drive* *smæat*, *fyge*.

smæefft, adj. *ſom* *har* *smæa* *Ar.*

smæelt (ee), adj. *om* *Veiret*, *naar* *det*

gaaer i *smæa*, *forte* *Bøiger*:

smæeten, adj. *ſom* *ſpiſer* *libet*.

Smæſe, n. *Smaafse* (= *Smale*). *Merre*

alm. er *Smæſena* (b), m. *Paa* *Helg.*:

Smæſana.

smæſtingjen, adj. 1) *liden*, *ubetydelig*.

2) *knap*, *ſom* *giver* *libet*. *Sbm.*

smaafjella, adj. om et Landskab, som har smaa Fjelde.

Smaafolk, n. 1) Børn. 2) om libet anseede Folk, i Modsetning til Storfolk.

smaaføtt, adj. som har smaa Fødder.

smaagiven, adj. som giver libet.

smaagrynt, adj. n. om Grund som bestaaer af smaa Stene (i Vandet). Drk.

smaahendt, adj. som har smaa Hænder; ogsaa Knæ, karrig. I Indr. smaa-fingra.

Smaahøy, n. smaat eller kort Hø.

Smaafje, f. Riv og Rjøa.

smaaflyv, flævet i smaa Splinter.

smaafynd, adj. om Folk, som ere smaa af Bert. (N. Berg.). „Eit smaafyndt Folkeslag“: en Slægt, hvort de fleste ere smaa af Bert.

smaafynt (for -fynt), adj. smaaformet; om Steen med smaa Kertler. Rbg.

smaalege, adv. smaat, ubetydeligt.

Smaalekke, m. Lidende. (Sjelden).

smaalett, adj. som har et libet Ansigt eller smaa Ansigtsbele. (Modfat Kor-leggen). B. og Kr. Stift, Øbr. Drk. — Hedder ellers smaabrotten. (Lell. Buherrub).

smaaleft, adj. om en Hest, som ikke kan bære store Læs. Lell.

Smaalina, f. et Slags smaa Fiskelner.

smaalyga (-lyga), v. n. lyse smaat.

Smaalog (aab. o), n. pl. Smaase (= Smale). Rbg. Lell. Paa Jæb. hedder det Smaalau. Afstiles i Ulsmaalog og Østtsmaalog.

Smaaly(d), m. Børn. Rbl.

smaalægja, v. n. lee sagte; ogs. smile.

Smaamenne, n. en libet anseet Person. Skal bruges i Søndre Berg. (G. N. smämenni).

smaaminfa (seg), v. a. nedlade sig, bekvemme sig til noget, som man ellers Kulde være for stolt til. N. Berg. Sdm. (Vel egentlig smamenna, af Smaamenne).

smaaningom, adv. smaat, langsomt, lidt efter lidt. Øbr. Drk. (Sv. småningom). I N. Berg. bruges Ordet som Subst. dog kun i Dativ Plural. „I smaaningom“, o: i det smaae, i smaa Dete; ogsaa: lidt efter lidt.

smaanyten, adj. smaaatørende, afholden, som nyder libet. Vofs. — Paa Helg. siges: smaaanyten, i samme Betydning.

Smaapeng(ar), pl. Smaapenge.

Smaapofa (aab. o), f. Børnekopper (Eygdom). Nordensjælds; mekt i den bekemte Form: Smaapofæ (Sdm. Rbm.), Smaapofa, oo (Helg.), Sma-

pufu (Drk.). Ellers Ruffa og Bøla. — Hertil: Smaapofæret, adj. kop-arret.

smaarenda, adj. smaaatribet. Ligefaa:

smaarosa, adj. smaaabdommet. smaaruta, adj. smaarubet.

smaaropa, v. n. raabe lidt eller med dempet Stemme. Saaledes ogsaa smaastrika.

smaaruffa, adj. belagt med smaa Runer. smaaaar, adj. karrig, gutteragtig. Nordre Berg.

smaasjaa, adj. om Havet, naar der er kun liben Søgang.

Smaaslag, m. Skov af smaa Træer.

smaaslunda (seg), Rynde sig lidt.

smaaspringa, v. n. løbe saa smaat.

Smaastein, m. smaa Stene.

smaastit, adj. om Boger med smaa Bogflaver (sin Strift). B. Stift.

smaatent, adj. som har smaa Tænder.

Smaatrav, n. et sagte Trav.

smaat, adv. smaat, libet, ubetydeligt; ogsaa ringe, daarligt; ligefaa: langsomt, uanfælligt, lidt efter lidt.

smaartykjen, adj. kort for Hovedet, som let bliver fornærmet. Gull.

smaatof, adj. sparsom, afholden, som tager libet. Modfat stortof.

smaavægjes, adv. smaat, ubetydeligt. Rbl. Dgfaa: i smaat, stykkevis, i det smaae. Vef. Jofen. (G. N. småvægjes).

Smaaver (ee), n. mageligt Veir, uden Storm eller Søgang. B. Stift. (G. N. småvidri).

smaavoren (aab. o), adj. noget liben eller ubetydelig; ogs. knap, karrig.

smaasyyd, adj. som har smaa Dine.

Sme, f. Smid.

smetren, adj. flau, ubehagelig; om Smag, især af Fedt uden Salt eller Krubber.

N. Berg. Rogle Steber: smeren (ee), som maaste er rettere. I Østeb. smethen (ee). — Hertil: Smetresmak (el. Smeresmak), m. Fedtsmag, flau Smag.

Smett, m. Uheld, Fortrædelighed, Nødgangsskød; ogsaa et Puds, en Skuffelse. N. Berg. (Jøl. smejtr, Støb).

smekjen, adj. flau; f. smetren.

smekka, stilles; f. smakka.

Smell, m. 1) et Knald, Smæld; f. Er. af et Slag. (Alm.). G. N. smeller. — 2) Brist, Sprækte. Romsd. Rbm.

smella, v. n. (smell'; small; smolle), 1) knalde, smælde, give en hård, kortvarende Lyd, ligesom af et Skub eller Slag. Alm. og meget brugt. (G. N. smella. Sv. smälla). — 2) briste, sprækte med et Knald, smelle sundt; briske i Stykker. — 3) bryde løs; kumpe til;

ogsaa om en hurtig Afgjorelse eller Slutning af noget, som er længe forberedt. Han small mæ Storma: Stormen brød løs. (N. Berg.). 3 Dag ska dø smelle: idag skal det blive afgjort, idag skal Slaget faae.

smella, v. a. (e - te), smælde, kemme til med et Knald; f. Er. smell atte Dør'a. (Sjælbuere).

Smella, f. en Stralbe (f. Kræftsmella). Hebber ellers Skjella.

Smellar, m. Smælder, et Insekt som springer op med et Knald. (Elater).

Smellegras, n. Smælde-Urt (Cucubalus Behen). B. Stiff. Dgsaa kaldet Smelleblom, m. (Kell. Buxterud). ellers Skjellegras (Vrt.).

Smelletang, n. Blæretang (Søvært). Fucus vesiculosus.

smellfeitt, adj. meget fed; om Kreature. Hebber ogsaa „smellende feitt“.

Smelling, m. f. Smaling.

Smelta, f. en liden Fyrtling (Fisk).

Skl. — ellers Smaltviting.

smelta, v. n. og a. (e - e), 1) smeltes (= braabna). 2) smelte (= bræde). 3) forbræde (= melta). Sogaa, Belg. — 3 første Betydning skulde det egentlig have Formerne: smelt, smalt og smolte. Jf. Smolt og smoltna.

smetta, v. n. (smett; smatt; smotte), smutte, trænge sig igennem, løbe igennem en smal Åbning. Meget brugt. og maastee alm. (Jf. smjuga). Han smatt inn unde Reggjen (f. Er. om en Kat). Han ba smotte igjennom Rot'a (om Fisk). Heraf Smetting, f.

smetta, v. a. (e - e), putte, stikke, lægge ind (f. Er. i en Skuffe); stikke et Loug igjennem et Hul; ogsaa stule eller føre affed ubemærket. smette seg av: liske sig bort.

Smette, n. 1) Smutbul (f. Smotta). 2) et smalt Rum imellem Husene. Voss. Jf. Smog.

smetren, ad. som lettelig smutter eller falder igennem.

smi, smede; f. smide.

Smia, f. Smidja. smia, f. smide.

Smid (aab. i), m. Smed. Nest alm.

Smie, nogle St. Smi. (G. N. smidr.).

smide (smi), v. a. 1. (a - a; el. r - bde).

smide, gjøre Smearbeide. Hebber sædvanlig: smi (r - bde) og adskilles saaledes fra det følgende. (G. N. smida).

smide (mia), v. a. 2. (a - a), tilkjære, bestjære eller jævne med en Kntv. Belg. Vrt. Sdm. Sff. Jæb. og fl. (Jf. spilka). — Participle hebber sædvanlig: smidd,

Smidde, n. smedet Arbeide, Redskaber af Jern eller andet Metal. Tr. Stiff (i Formen Smide). G. N. smidi.

Smiding, f. Smearbeide. 2) Tilskjærelse, Arbeide med Kntv.

Smidja (Smie), f. Smedie, Smedearksteb. Formen Smidja forekommer i Harb. hvor det dog ogsaa hebber Smigja; ellers høres kun Smia, Smie (ogsaa Rff. Sdm.), Smiu (Ag. Stiff). G. N. smidja. — Hertil Smiebelg, m. Smedebela. Smiegruva, f. Esfe, Jibsteb. Smiekol, n. Smedebul. Smiesunde, n. Hammerstjæl; ogsaa Svus eller Klumper i Smedie-Afsten. Smieskabbe, m. Bløkken hvori Ambolten staaer. Smiesteb, n. Ambolt. Smietang, f. Smedetang.

smiger (aab. i), adj. smætter, svag, tynd. (Hobfat diger). N. Berg.

Smikk, m. Smæk, Slag. Dgsaa om et Lab eller Ubelv.

Smikka, f. 1) en Smætte, en Klap (= Klasse). 2) et Slags Nyg med lange Fødder, Knot, Stankelbeen. N. Berg. (Jf. Nybant).

smikka, v. a. (a - a), smække, laae til; ogsaa dove sig til, gaae ind paa noget. „Smikke til“: lad gaae, ingen Betænkelsesgheder!

smikkast, v. n. slumpe til, træffe sig, komme til Afgjorelse (omtr. som smella).

smikkfull, adj. bredfuld, ganske fuld. Hebber ogsaa „smikkende full“. (Berg. Stiff).

smila, v. n. (e - te), smile. Jf. myla, smolla, smalægja. Heraf Smil, m. — Smiledoff, f. Smilebul paa Linden. Harb.

Smisl (Smilt), f. Smyrfl.

smite, v. a. (e - te), 1) stule, liske noget bort. „smite seg vel“: liske sig bort. N. Berg. (Jf. smetta). — 2) smøre, bestruge, især meget tyndt. smite paa: smøre tyndt paa. (Rdet brugt.). Sv. smeta.

smiten, adj. indsmigrende, meget blid og venlig. Nbl.

Smitt (aab. i), m. et Fæstebaand i Kanten paa et Seil (= Skut). Josen. (Af smetta).

smitta, v. n. smitte, fænge.

Smitter (Smir, aab. i), m. en Smule. Ein liten Smitter. (N. Berg.).

smjuga, v. n. (smjy; smaug; smogje, aab. o), smutte, fryde igjennem, trænge sig frem; om Krobdyr, Insekter, Ruus o. f. v. (Om Menneffer og store Dyr siges oftere smetta). Infinitiv hebber ogs. smuge, smøge (aab.

- o). G. N. smjuga. Heraf Smog og smøygja.
- Smog** (aab. o), n. 1) Gjennemtryden; Gravning i Jorden af Insekter og andre Smaadyr; ligesaa om Drmhuller i Træ. Sjelden. 2) Smug, smal Veit mellem Hufene; især i en By. (Berg. Stift). Ellers kaldet *Smette*, *Krop*, *Gjæl*, *Veita*.
- smoggen** (aab. o), part. (af smjuga), gjennemgravet, huller. Ofteft sammensat: *uppsmoggen* (f. Er. om Jorden). Jf. *maffesmogten*.
- Smok**, f. *Smal*. **smolka**, f. *smolla*.
- Smoll**, m. dampet Lutter. *Nbl.*
- smolka**, v. n. (a - a), lee sagte, fulse. *Nbl.* *bedder* ogsaa *smolka*.
- smollen**, part. (af smella), brusten; ogsaa brudt løs; f. Er. om en Storm.
- Smolt**, n. 1) Smørelse, Fedt at smøre med. G. N. *smolt*. — 2) *Svinefedt*, tillavet til at spise som Smør. *Sogn*. (Andre Steder kaldet *Svinefsmør*).
- smoltna**, v. n. smeltes. Jf. *smelta*.
- smotna** (smottne), v. n. smutte, falbe igjennem; f. Er. om Korn. B. Stift.
- Smotta** (aab. o), f. *Smutbul*, en smal *Kabning* eller *Gjennemgang*; ogs. *Spilt*, *Kabning* i Klæder. (Af *smetta*). *Regt* udbredt og maaffee alm. Jf. *Smotta*, *høvudsmotta*.
- smotten**, bortsmuttet. (Sjelden).
- smutka**, v. n. Mære paa noget, tilskjære, især langsomt og klobet. *Nordre Berg*. I *Drk.* *bedder* det *smakla*. Jf. *smilde* og *smalka*.
- Smul**, m. *Smule*. Kvar ein *Smul*: alt-sammen. I lignende Betydning bruges: *Grand*, *Dust*, *Smitter*, *Luff*, *litnelse*, *Lære* og fl.
- smurd** (smur'e, aab. u), smurt, indsmurt. *Particp* af *smyrja*. (G. N. *smurdr*).
- Smurning** (aab. u), m. Noget at smøre med; især Fedt eller Tran. (Alm.). *Spotvits* ogsaa om en *Dybantning*.
- Smylje**, f. *Faaregræs* (*Festuca ovina*). *Stal* bruges i *Bufterud*.
- smyrja**, v. a. (smyr; smurde, aab. y og u), smøre, stryge, bestrøge. (G. N. smyrja). Uegentlig: a) *bestikke*; b) *banke*, *prygge*. *smyrja* til: *flaae* til. — *Imperf.* i B. *Stift*: *smure* (aab. u). *Inf.* paa nogle Steder *smora*.
- Smyrja**, f. *Smørelse*. (Sjelden). Ellers om en *Rængde* eller *Masse*. *Heile Smyrja*: det hele *Slang*. (*Sønden-fjelds*).
- Smyrsl**, f. *Smørelse*, *Salve* eller *Lægemiddel* for *Hubsygdomme*. G. N. *smyrsl*. I *Nordre Berg*. *bedder* det *Smisl* (*Smilss*), hvilket maaffee burde fortlæres som *Smittsl*, af *smitta*.
- smæffa**, v. n. (a - a), stilles, aftages; om *Viind* og *Søgang*. *Nbl.* (*smetta*). *Jsl.* *smækka*. Egentlig *smæ-fa*, af *smæ*.
- Smøeling**, m. en *Stakkel*. *Nbm.* *Oftere*: *Smæsmøeling*, om en *Gnier*. I *Sogn* siges *Smelling*, om en *halvvozen Dreng*, En som ikke er *arbejdsfør*. (G. N. *smøeligr*, En som formaær *livet*).
- Smøre**, f. *Kløver* (*Art*). Bruges ved *Kristiania*. (*Jsl.* *småri*).
- smørre**, adj. mindre, som *bekaaer* af mindre *Dele*. (Af *smæ*). G. N. *smørr*. *ligesaa* *smæste* (*Superlativ*).
- smøge**, f. *smjuga*. *smøie*, f. *smøygja*.
- Smør** (aab. o), n. *Smør*. (G. N. *smjør*). — *Hertil*: *Smørauga*, n. en *liden Porion* af *smeltet Smør* i *Grød* (til at *byppe* i). *Smørbitte* (aab. i), m. et *Stykke* *fladbrød*, *beknurt* med *Smør* og *sammenlaat*. *Smørkanna*, f. *Smørkande*, at *spise* af. (*Nogle St.* siges *oftere Smørøssa* og *Smørøst*). *Smørkuka*, f. *Kuka*. *Smørslag*, n. et *Stykke Smør*, som er *preset* i en *Form*, ligesom en *Drk.* (N. *Berg*). *Smørkært*, n. en *Brutte* til *Smør*. *Sbl.*
- Smørblom**, m. *Ravn* paa *forstjælelige gule Blomster*; i *Sbl.* om *Ranunkel*; andre Steder: *Lormentille*.
- smørut**, adj. *smøret*, som *har* *saet Smør* paa sig.
- smøygja** (smøya), v. a. (gje - gde), *putte*, *stikke*, f. Er. et *Loug* *igjennem* en *Blot*. *Nbl.* (Af *smjuga*, *smaug*).
- smøygjen**, adj. som *let smutter* *igjennem*.
- Snabb**, m. *Flab*; *Snakketot*. (N. *Berg*). Jf. *Snald* og *snalbra*.
- snaffa**, v. n. *snaffe*, *æde* *begjærligt*; ogsaa *snage* *efter Foder*.
- snak**, adj. *graadig*, *begjærlig*. *Nfl.* *Sfl.*
- snaka**, v. n. (a - a), *snage*, *snuse*; *lede* *efter* *noget* *til* at *æde*. *Ogsaa* *rapse*, *snappe* *noget* *til* sig; især om *Dyr*.
- snakjen**, adj. *tilbøielig* *til* at *snage*.
- Snakk**, n. *Snak*; ogsaa *Lale*, *Samtale* (f. *følg.*). *De* *kom* *paa* *Snakk*: *det* *kom* *paa* *Lale*. *De* *kom* *te* *Snakks*: *vi* *kom* *til* at *tale* *sammen*.
- snakka**, v. n. (a - a), *snaffe*, *tale*, *samtale*. (*Myere* *Drb*, *men* *alm.* og *meget* *bruql.* *istedetfor* „*tala*“, som *kun* *sjelden* *bruges*). *De* *sat* *aa* *snakka*: *vi* *had* *og* *talebde* *sammen*. (*Stte* i *noget* *foragtelig* *Betydning*). *Han* *kann* *hje* *snakke*: *han* *kan* *ikke* *tale*, *han* *er* *maaløs*. *Snakke* *te* *meg* *naar* *du* *vil* *gaa*: *sig* *det* *til* *mig* *o.* *f.* *v.* *Dei* *ha* *snakka* *de*

av: de have aftalt det. — snakke fram: siqe sin Mening frit. snakke fram-unde: forberede en Sag, lave det saa at Tingen kommer paa Tale. (N. Berg.). snakke fyre seg: tale for sig. snakke yve seg: tale over sig, i Vildelse.

snakkende, adj. 1) snaksom. 2) til at tale om. D'e ikke snakkend' um d'e.

Snakkar, m. snaksomt Menneſte.

snakkefor, adj. iftand til at tale for sig.

snakksam, adj. snaksom.

snaldra, v. n. giqe idellig; ogsaa ſtraale, tale ſtrigende. B. Stift.

snapp, adj. knap, ſnøver. Nbg. og Mandal. I Forbindelſen „knapt a snapt“ bruges det ogsaa i Nordre Berg.

Snar, n. 1) Bribning, Kurrer paa Traad. Drk. (ſ. Snur). — 2) et Baaud af ſammenſnoede Straa eller Treſler. Nordre Berg. (Af ſnara).

snar, adj. snar, raſt, hurtig; i Serbeleſeb: 1) raſt i Bevægelse eller Arbeide; 2) let, kort, ſom kan gøres i en Haſt; 3) tidlig færdig eller fuldkommen, ſom kommer tidlig frem. (Mofſat ſein). I ſnaraste Lag: næſten formeget hurtigt. Fyre d'e ſnaraste: for en fort Tid; ogsaa: løſeligt, foreløbigt. Han va b'er ſom ſnaraste: han var her blot i et Minde, uden ydere Opb'olb.

snara, v. a. (a - a), ſnoe, vride, vinde eller b'rede omring. Meget brugt. i Nordre Berg. og i Tr. Stift. I Drk. og Gbr. hebdet det: ſnarar. (G. N. snara, vende). ſnara eit Baud: ſnoe eller vride et Baud. ſnara ſeg ihop: ſlaae ſig i Bugter, ſ. Ex. om haard Traad. — Herill: ſnara, part. ſnoet, v'reben. Snarasnakk, n. Fordreieſer, liſtige Indvendinger ſom kun tjene til at forvirre Sagen. N. Berg.

Snara, ſ. ſ. Snora.

snarboden (aab. o), adj. villig, ſom ikke behøver lang Indbydeſe.

Snarehavre, ſ. Snarkorn.

snar-eten, adj. ſom ſpiser hurtigt.

snarfaren, adj. kort, ſom kan befares i en Haſt; om en Vei.

snarfør, adj. raſt, ſom farer fort.

snargjengb, adj. ſom gaar hurtigt; ogſ. fortværig, forgjængelig. (Ejelden).

snargjort, adj. let gjort, ſom man kan gjøre i en Haſt.

snarhøndt, adj. raſt med Hønderne.

snarka, v. n. (a - a), ſnorke. Gbr. og ſ. (Ejlers rjota). Sp. snarka.

snarkjem, adj. hurtigt til at komme frem, ſnart færdig, ſom man ikke behøver at vente længe paa. Søndre Berg.

snarkomen (aab. o), adj. ſom kommer

snart (= snarkjem); ogsaa tidlig moden eller ubvillet, ſom bliver tidlig fuldvoren og arbeidsfør. (Mofſat ſeintomen). N. Berg.

Snarkorn, n. Korn, ſom modnes tidlig. I Berg. Stift: Snarekorn. Ligeſaa Snarehavre, om Havre der modnes lige hurtigt ſom Vg.

snarlege, adv. ſnart, beſtigt. Du ſer ſo ſnarle': du gaer ſaa ſnart bort; du ſtulde være længere hos os.

Snarleitje, m. Snarleb, Raſteb.

snarlendt, adj. om Jord, hvorpaa Korret og Frugterne modnes hurtigt. Ag. Stift.

Snarlykke, ſ. Snur.

snarmølt, adj. ſom taler hurtigt. (Ejelden). Hebdet ofteſt: ſnartalende.

Snarp (paa Korn), ſ. Snerpa.

snarp, adj. ſarp, baard, hvæs; iſer om en ſkrumpen og ru Overflade. Selg. Tell. Nbl. (G. N. snarpr). Jf. ſnerpa.

snarraadb, adj. ſnarraadig, raſt til at beſtemme ſig. Jf. ſnartenkt.

Snarrukke, ſ. Snur.

snarſint, adj. tilſindet, opfarende, ſom bliver haſtig v'red. Tr. Stift.

snarſlog, adj. om Eng, ſom man kan ſlaae hurtigt; let at ſlaae. N. Berg.

snarſvæv, adj. ſom let falder i Svøn, ſnar til at ſove ind. Gbr.

snart, adv. 1) hurtigt, raſt. 2) ſnart, ſtrar, om fort Tid. 3) næſten, ikke langt fra. — ſnart a ſete: ſaa at ſige. D'e ſnart nof: der behøves ikke meget.

Snart, m. Brand, brændt Ende paa Træ; ogsaa Taande. Tell.

snarta, v. n. opfriſte Ilden ved at afbanke de forbrændte Ender paa Bedſtykkerne. Tell. „ſnarte paa Barmen“.

Snarte, n. tørre Stikker til at tænde med (= Kveitje, Lendved). Dierb. — Jf. Snart og Snerata.

snartenkt, adj. raſt til at betænke ſig, ſnar til at fatte en Beſlutning eller finde en Udvet; ſnarraadig, ſom har Landsnærverelſe. Næſten alm. og meget brugt. (Mofſat ſeintenti).

snartikjen (aab. i), adj. let at tage, ſom man kan ſaae i en Haſt.

snartøf, adj. raſt, ſom griber hurtigt til.

Snarvending, ſ. Kortbeb, Haſtigbed.

snarvoren, adj. raſt, hurtigt.

snaud, adj. 1) bar, blottet for Haar eller Lu; ſalbet; ogsaa meget forthaaret. Alm. og meget brugt. (meſt i Formen ſnau, ſnau'e). G. N. ſnau'dr. — 2) blottet for Midler, arm, ſom har intet. (Jf. aud). D'e reint ſnau'dt: der er intet at finde. Heraf ſnøyd'e.

snild Mand: en god, agtverdig Mand. — I Sdm. siges ogsaa „ein Snildba-Mann“, „ett Snildba-Menneſſe“, hvilket forudsætter et Subst.: Snild, f. (Isl. snildar-madr, en fløg Mand).

Snildſkap, m. Bafferhed; Artighed, Godhed. — Oftere Snildheit, f.

snilde, adv. vakkert, smukt; ogsaa let, mageligt, uden Vanſelighed.

snim, adj. ſom kommer tidlig. Tell. Siges om en Ro ſom falder tidlig eller om Høſten. G. N. snimma, tidlig.

Snipa, f. Snejpe. Kun i „Myrsnipa“.

Snipel (aab. i), m. Snip, Lep. (Sjelden). Jf. Dyrſnipel. (Isl. snepill).

snipnaſa (ii), adj. ſpidsnaſet, med ſpids og nebbetet Naſe. Sdm. Tell.

Snipp, m. Snip, yderſte Spids.

Snippa, f. Hjørne; f. Er. paa en Dug. **snippa,** v. n. flæbe, græbe.

snippen, adj. 1) fortrædelig, neblaaende; f. Er. om et pludſeligt Tab. 2) ſlagen, ſtuffet, neblaaet ved et pludſeligt Tab eller ved Skuffeſe i en vis Forventning. Meget brugl. i Nordre Berg. Ellers paa nogle Steder: snipplegg; i Valbers: snuppen. En snippen Skabe: en uventet og følelig Skade. Han ſto atte ba' snippen af ſnaub'e. (Sdm.).

Snitt, m. Kneb, Liſt, Puds. Hedder ogsaa Snytt (aab. y). Nyt Ord.

snjaval, f. snuble; f. snava.

Snjo, f. Sne. — Snjoa, f. snsa.

Snjonam, n. Sneens Smeltning og Bortgang om Baaren. Hærb.

snjorutte, f. snout.

Snoa (Snoe), f. en Luſtning, ſvæg og ſold Bind; iſær om den Trækbind, ſom ſædvanlig blæſer fra Dalſtrøgene, naar Jorden er froſen, eller naar det er koldere paa Landet end paa Søen. Meget brugl. i D. Kr. og Ag. Etliſt, tilbeels i Formen: Sno. Jf. Snære, Nare og Skjelle.

snoa, v. n. (a - a), 1) luſte, blæſe lidt; om en ſold Bind (ſ. forrige). — 2) ſnuſe, ſnæge efter noget. Sogn, hvor det ogsaa hedder snoa.

snodig, adj. ſnuerrig, morſom; ogsaa rar, beſynderlig. Et meget udbredt Ord; findes baade i D. Kr. og Ag. Etliſt, altid med tydeligt b. — I Ofte Rbg. ſkal ſnodig ogsaa betyde: brav, ſtint, dygtig.

snoga (ſeg), ſtubbe, vride ſig. Jæb.

Snor, f. Snor, Baand. Jf. Snøre.

Snor (aab. o), n. Snot, Ubumſthed af Naſen. Alm. (Nogle St. Snor). Sv. anor. Snorfyſja, f. en Røgfygdum,

ſom yttre ſig ved Afſondring af Svot.

— **snorut** (snorrette), adj. ſnottet.

Snora (aab. o), f. en Snare. Nordre Berg. og fl. Nogle Steder: Snare. (Jf. Done). Et eget Slags Snarer kaldes ogsaa Snurre, f. (N. Berg.), G. N. snara, pl. snorur.

snorkjen, adj. (part. af snorkta), ſammenſnerpet. Krumpen, indtrøben. N. Berg. Gbr. (Isl. snorkinn).

Snos, f. Hjørne, Kant; iſær det forreſte Hjørne af Iſbſtedet i Suen. „Steinsnos'a“. Drk. — Jf. Nos.

snoten, adj. net, vakker, pyntelig i Klæbedragt. Hærb. (G. N. snot).

ſnu, v. a. og n. (r - bde), at ſnoe, vende. G. N. snúa. Præſens hedder i Nordre Berg.: ſnyr; ellers ſnur. (G. N. snyr).

Imperf. overalt: ſnubde; Supin. ſnutt. — Betyder i Særdeleshed: 1) vende noget om, dreie, ſnoe. I indſtrøket Forſtand: a) vende Høet under Lørringen. b) vrænge, omvride, f. Er. et Klædningsſtykke. c) ſnaae, aftage et Skind. Meget brugl. i Gbr. og Drk. — 2) v. n. vende tilbage, begynde at gaae tilbage. D'æ beſt te ſnu heimatte. Me ſnubde ba' Stormen tom. — 3) vende, være vendt til en vis Side. Den Sia ſom ſnur bit. Dæ ſnyr upp ned, o: det overſte er vendt nedad. Dæ ſnubde rangt: vendte Branget til. Meget brugl. Jf. venda. — ſnu ſeg: vende ſig; ogsaa føte ſig, bruge Klogſkab, ſøge ſin Fordeel. ſnu ſeg til: vende ſig til, ſnaae til, indlade ſig paa noget.

Snu, m. f. Snur. **ſnuande,** adj. ſom man kan vende. **ſnudd** (uu), part. vendt; ogsaa vrænget. Han veit iſje for han æ ſnudd: han veed ikke endnu hvorledes hans Sager ſnaae. **ſnuft, f.** ſnuft. **ſnugga, f.** ſnøgga. **ſnuing, f.** Vending; Høets Vending under Lørringen; ogsaa Lummel, Bevægelse. — ſnar i Snuingjæne: raſt i ſine Bevægelſer. (N. Berg.).

ſnulla, v. n. (a - a), ſnuole, ſtøbe Lyden igjennem Naſen, naar man taler. N. Berg. Gbr. Drk. Heraf **ſnulling, f.** **ſnultra, v. n.** ſnæge, ſnuſe. B. Etliſt. **ſnumad, m.** Dmending, Dmøſtning, Forſtyrrelſe. N. Berg.

ſnuppen, adj. ſtuffet, neblagen; f. snippen. **ſnupt, adv.** ganſte, aldeles, med eet; f. Er. Dæ va ſnupt av. Jf. Er. Etliſt: ſnuft.

Snur (uu), m. Bribninger, Forvikling eller Kurrer paa haardt ſpunden Traad

Dødsfælde. Paa nogle Steder Snu (vel egentlig Snude). Ellers kaldet Snar (Drl.), Snarlykktje (Lell.), Snar-rulle (Busterub).

snurast, v. n. faae sig sammen i Bugter eller Kurrer; om Traad som er haardt snoet. Hebber ogs. snura seg. Jf. snara.

snuren, adj. fuld af Kurrer eller Sammenviklinger. Ogsaa figurlig: forviklet, vanskelig.

snurkla, v. n. snørke, ralle; ogsaa hulke med en hæsellig Lyd. D. Stift. G. N. snörgla.

snurla, v. n. snørle, snørke. Jf. snulla.

Snur-lykktja, f. Kurre, Løfte, fremtømmen ved stærk Bredning. Jf. Snur.

snurra, v. n. (a - a), snurre. — „snurre seg“: dreie sig rundt (s. snørra).

Snurre, f. Snørra. snurrig, f. snødig.

snurten, adj. vranten, stødt. N. Berg.

Snus, n. Snuus. — snusa, v. a. snuse; ogsaa snage, speide efter noget.

Snusl, n. Affald; Især af Mad.

snuska, v. n. snage, lede efter noget til at æde. Hebber ogsaa snusla (snultle), snutra og snultura.

Snut (uu), m. Snude. Jf. Snøt.

Sny, f. Snø. — snya, f. snøa.

snøde, v. n. (e - de), snue, snøste, blæse igjennem Næsen. N. Berg.

snødje (aab. y), v. a. (snød', snødde), snage, snuse efter noget. Edm.

snør (vender), f. snu.

Snørt, m. Næsehud, net og vakkert Udseende. Nbl.

snørten, adj. net, vakker, pøntelig. Nbl. (Jsl. snirtion).

Snyt (yy), m. Spids, noget fremragende. Edm. Snythue, Hue med Skygge.

snøta, v. a. (e - te), 1) snøde; ogsaa pudse (et Lys). 2) narre, bedrage. I Gardanger har det tilveels Formerne: snøt'e, snaut.

snøtt (yy), adj. 1) snødt, narret. 2) fuld, drukken. Brugl. i D. Stift.

Snøft, m. Stank, Lugt; f. Snit.

snøfte, v. a. (e - te), bedreide; f. snifta.

snøften, adj. stærk, vidende; om Kulde. Oftere kaldmæsken. (L. Stift).

snøme, adv. snart, lettelig. Dø kann snøme nytte: det kan snart hjælpe, der behøves ikke meget. Edm. (G. N. snømma, tilbllig).

snøere, v. n. (e - te), 1) blæse lidt, især om en Told Wind. Habeland, Hedm. (Jf. snøa). — 2) streife, svøve omkring, løbe i forskjellige Retninger. Edm. Vel egentlig: baste, ile (af snar). Jf. snørra.

Snøere, f. Løftning, Bindpuk; Wind ved Dalsfjægene (Snøa). Hedm.

Snøere, n. Krat, Klis, Krattføv. Gbr. — Jf. Snar. (I Snøgn: Snøer).

snøerflødd, adj. tyndflødt, lettflødt. Edm. (Maafsee af snøre).

Snøerre, f. Snørra. snøerten, f. snøerten.

Snøev, m. 1) Spør af eller Nys om noget; maafsee egentlig: Lugt. Det ba fengle ein Snøev 'taa da: de have faaet Nys om det. Gard. og fl. — 2) Tegn eller Merke af noget (s. Ex. af en Eggdom), Spør, Jttring, Mindelse. Han ba ein Snøev ta bi: han havde et vist Hang eller Anlæg dertil. L. Stift. (Jsl. snøfall). Jf. Klein, Dam.

snøev, adj. 1) trang, snæver. N. Berg. (selben). G. N. snøfr. 2) knap, tarvelig, farrig. Mere brugl. 3) smaatværende, som nyder livet. Nbl.

Snø (aab. ø), m. Snøe. — Findes i forskjellige Form: Snjø Voss, Gard. Sbl.), Snjø'e (Setersd.), Snjøv (Gbr., selben), Snjøg og Sjog (i Gbr.), Snjøv (aab. ø) og Snjø (Edm.), Snjø (Helg.), Snøv og Snø (mest alm.). Grundformen, hvorfra de øvrige gaae ud, er altsaa Snjøv eller Snjø. (Jf. Sjø). G. N. snjø'r, snø'r. Sv. snö. — Det tilføiede r beholdes i det Setersdalske ogsaa i den bestemte Form (Snjøren; i Snjø'rø); ligesaa i Adjektivet: snjørtete.

snøa, v. n. (a - a), snee. Hebber ellers: snjøa (Gard.), snjøga, el. snjøga (Gbr.), snjøva (N. Berg.), snøva (meget udbredt). G. N. snjøa. — Egen Betydning i Talemaaden „snøva nere“: blive nedsnøet el. skjult af Snøe. „snøva seg ut“: robe i Snøen, blive tilsnøet.

Snøball, m. Snøebold.

snøblind, adj. blendet af Snøens Farve, svag i Dinene efter at have seet lange paa Snøen (især i Solstln). Sv. snöblind.

Snøboll, m. en Tid ba der falder Snøe.

Snøbraut, f. en Vel igjennem byd Snøe. D. Stift og fl.

Snøbride (aab. i), m. Snøemasse, Snøebob. Nbl. Edm. Ellers Snøbree (bræe), om enkelte Snøebobe paa Fjeldene.

Snødoft, f. Snøedøft. Nbl.

Snødrev (aab. i), n. Snøefog, Snøedrev.

Snødyr, n. en Figur af Snøet, som ligner et Dyr. Ligesaa Snøfall, Snøfjering.

Snøeling, m. Snøe-Fling, Snøebyg.

snøfast, adj. om Jorden, naar Snøen ligger overalt og ingen Plet er afstøet. Dø ligg snøfast like ut Snøen.

Snøfilla, *f.* Snøflokke. Mandal og *f.* Ellers Snøflokke, Snøfluffe, Snøfysse.

Snøfonna, *f.* 1) en Sneemasse, Sneebob. — 2) Sneestreb. *Edm.* og *f.* (*f.* Fonn).

Snøfugl, *m.* Sneespurv (*Emberiza nivalis*).

snøgg, *adj.* snar, rask, hurtig. *B.* og *Ag.* *Stift.* Hedder ogsaa: snegge (*Edm.* *Tell.*). *G. N.* snøgr. — Han va her so snøggaste: han var ber kun som snarest, for et Diebst. Komparativ hedder i *Edm.* tilbeels: snegre (snegge); hertil Talemaaden: „vont snegre“, o: snarere end man ventet.

snøgga (*seg*), *v. a.* skynde sig, haste. **snøgglege**, *adv.* snart, hastigt. (*Sjelben*). **Snøggvenda**, *f.* en kort Udflugt eller Reise. *Nbl.* og *f.* — Ligefaa Snøggærend, *f.* om et Erinde, som kan udrettes i en Hast.

snøgt, *adv.* snart, hastigt.

snøheilt, *adj. n.* det samme som snøfast. **Snøhim** (*it*), *n.* et meget tyndt Sneebakke. *Berg.* *Stift.* Ellers: Snyfan (*Helg.*), Snøfolga (*Eogn.* *Sjelben*).

Snøhimmel, *m.* Sneeluft, Skyer som bebude Sne.

Snøhosa (*aab. o.*), *f.* Sneehose; Dverkrømper at gaa med i Sne.

Snøf (*langt o.*), *m.* Hast, Travlhed. Han hade slikt ein Snøf paa se. *Edm.*

Snøfave, *m.* Sneebagge, faldende Sne, som opfylder og formørker Luften.

snøfvit, *adj.* sneehvid. Hedder ogsaa: „snøvende hvit“, ligesom: fannende hvit.

snølaust, *adj. n.* sneeløst, bart.

Snølyse, *n.* Nordlys med hvit Farve.

Snøløysa, *f.* Mangel paa Sneeføre.

Snøplog, *m.* Sneeplov.

snøpsa, *adj.* fornærmet, stødt. *Eogn.*

snøra (*snøre*), *v. a.* og *n.* (*e-te*), 1) sammensnøre, preske. (*Sjelben*). — 2) breie sig rundt, hvirvle. *Drk.* (*snøre se*). Hedder ogsaa „snurre se“, og „snarra se“. (*Gbr. Drk.*). — 3) *v. n.* med „paa“: haste, skynde paa. „snøre paa“. Tilbeels i *Ar.* *Stift.* (*Sf. snøre*).

Snøre, *n.* Snøre, Snor, tyndt Løng; ogsaa en Fiskerisnor med Lob. *G. N.* snøri. Hertil Snørefiske, *n.* Fiskerte med Snøre.

Snørekall, *m.* et Slags Legetoi; en Løp eller Skøe med en tynd Axel, saaledes indrettet at den kan sættes i Bevægelse og breie sig rundt ligesom en Haandteer. *Drk.* — Ellers kaldet Gan (*Helg.*), Gorphone (*Edm.*). *S.* snøra.

Snørid, *f.* et Sneelag; ogsaa et Sne-

veit, en Tid hvort der indfalder Røde og Sne.

Snørust, *f.* rustfarvet Dynd, som tilbeels ligger tilbage, hvor Sneen nylig er af-tøet. *N. Berg.*

Snøskrid (*aab. i.*), *f.* Sneestreb, Lavine. *J. Hærd.* Snøskria. Hedder ellers Snøfonna (*Edm.*), Snørap (*Edm.*).

Snøslotta, *f.* Slud; *f.* Sletta.

snøut, *adj.* tilfneet, som har faaet Sne paa sig. Hedder ellers snøvette og snøoette (*B. Stift*), snjørutte (*Sætersb.*), snøat (*Ar. Stift*).

Snøv, *f.* Snø. snøva, *f.* snøa.

Snøvaul, Snebrydning; *f.* Vaul.

Snøveratte, *f.* Sneveit, Isd Luff med Sne. *Edm.* (*Tonen* falder paa *æ*). *Sf. Veratta.*

snøydd, *part.* blottet; *f.* sølg.

snøyde (*snøya*), *v. a.* (*e-de*), blotte, gjøre blot og bart; borttage alt, bærje, husere. *G. N.* sneyda. (*Alf snaub*).

Snøyde (*Snøya*), *f.* 1) Blottelse, Bortryddelse. Han gjor' ikke store Snøya: han gjorde ingen stor Udelæggelse, han lod sig nøie med lidet. *N. Berg.* — 2) et bart og blottet Sted; især om en skovløs eller græslos Mark. *Korben-sjelds.* (*Snøya*).

snøydest (*snøyaft*), *v. n.* blottes, blive bart eller kalbet.

Snøydning, *f.* Bortryddelse; Udelæggelse. **so**, *adv.* saa. Bruges i Formen so (*luft o*) i *B. Stift.* *Hall.* *Vald.* *Helg.* og tilbeels i *Ar. Stift*; men hedder ellers: saa, i *Ar.* og *Ag. Stift.* *J. Hærd.* og *Tell.* forekommer so med *aab. o.* *G. N.* svå. *Jål.* svo og so. — Hovedbetjendinger: 1) saaledes, paa saadan Maade. Tilbeels i Stedet for et Adjektiv; *f. Er.* Han æ' hje so beiber (ikke saa bestaffen heller). Undertiden med forringende Begreb. Da va us so: det var nu saa taaleligt, maadeligt, ikke just at rose. (*N. Berg.*). Hedder ellers „so æ so“. — 2) saa vidt, i saadan Grad. „so lengje“: saa længe; indtill videre. „so mykke“: saa vidt. „so fjærr“: saa omtrent. (*Voss*). — Og saa med Betjending: saa at; *f. Er.* Han slo til so da smalt. Det fraus so det skov. Ellers bruges det meget ofte uden nogen nærmere Bestemmelse og kun til at betegne, at noget finder Sted i en vis mærkelig Grad; *f. Er.* Eg frys so (om en mere sølelig eller uventet Grad af Frost). Han sa' at han soalt so. Ligefaa: Det va so rædde. Da vart so seint o. *f. v.*

so, *conj.* 1) saa, da, i det Tilfælde. *F.*

Er. Når d'æ gjort, so æ dæ forleint. (Samme Former som det foregaaende). Paa nogle Steder bruges det ofte ved en Gjenoptagelse af Hovedsætningen efter en indskudt Sætning; f. Er. Den, so(m) væga, so enten vinn 'an elde tape ban. (N. Berg.). — 2) da, dernæst, derefter. Føst kom dæ ein, so kom dæ two, æ so kom dæ alt fleire æ fleire. „Al so“ (aso): saa, siden, derefter. (Meget brugt i Fortællinger).

so, for som (ek. sum), see som.

Sod (aab. o), n. 1) Eydning, det at noget syder eller bruser. (Af sjoba, saub). I Sogn ogsaa: Støt, Larm, Straal. (Jf. SOLL). — 2) Vand eller Vædste, hvort noget er kogt. Ristsod, Fistlesod, (Mest alm. Sø, nogle St. Sø). G. N. sod. — I B. Stift har man ogsaa et andet Ord: Sodd, n. om Kjødsuppe med Grøn.

so-dan, saaledes bestaaen; f. dan. I Edm. siges: so-den, o: saadan.

Sode (aab. o), m. 1) Eydning, Kogning. Lett ve' Eoven: nær ved at syde op. — 2) Eoetsning af Jern og Staal; f. sjoba.

soden (aab. o), søden, kogt, opkogt. G. N. sodinn.

Sog (aab. o), n. 1) Sugning, det at sugge eller paaite. (Selvden). 2) Beklemmelse, Presning. Tildeels i B. Stift.

Soga (aab. o), f. Sagn, Historie, Fortælling. Søndre Berg. Rbg. Tell. (Eilers Sogn). G. N. saga; acc. sogn.

Sogbarn (aab. o), n. Pattedbarn, blende Barn. B. Stift (i Formen Sogeba'n, Sogebadn). Jf. Sogmor.

Sogemann (aab. o), m. Hjemmelsmand, den som man har faaet en vis Underning eller Fortælling fra. N. Berg.

Sogg, m. en dygtig Karl; f. Sugg.

sogjen (aab. o), suget, udsuget; ogsaa hvættet, angreben. Particip af suga. (Flertal sogne).

Sogmagje, m. Svømmeblære i Fisk. Hard.

Sogmor, f. Møder som giver Dte. Df. tere Sogemor. B. Stift. (Sog, aab. o).

Sogn (aab. o), f. Sagn, gammel Fortælling. Mest i Talemaaden: „ei selande Sogn“, o: en Tradition. N. Berg. G. N. sogn.

Sogning, m. og Sogna, f. Indbygger af Sogn, i Bergens Stift. I selve Distriktet nævnes dette deels Sagn, deels Saun; altsaa Sagnning og Sauning.

Sokk, n. (egentl. Spatning), i Tale-

maaden: „setje Sokk ti ein“: stramme eller ydmyge En. N. Berg.

Sokk, m. Strømpe. G. N. sokkr. (Om Forholbet til „Hose“, see Hosa). — Sokkelest, m. Foden eller den nederste Deel af en Strømpe. „gaa sokkelestom“: gaae med bare Strømper.

sokkjen, part. sunken. S. setta.

sokkurt, adj. om Dyr, som have en egen eller affstikkende Farve paa Fødderne.

Sokl, n. Saal (= Sleve). Rbg. (f)

Sokn (oo), f. 1. et Slags Kroge, hvormed man søger paa Bunden efter noget som er neblunet. (G. N. søkn, Søgen). Dannet af en forældet Form af Verbet søkia.

Sokn (oo), f. 2. Sogn, Kirksøgn, Menighed. G. N. søkn. See Prestesølb.

sokna (oo), v. n. 1. (a - a), søge, lede, gjennemføge Bandet med Fod og Kroge for at finde noget som er lunet. Berg. og Tr. Stift. Dagsaa ellers om at søge ivrigt efter noget, robe, suage, snuse omkring.

sokna, v. n. 2. (a - a), sønne, henvøre til et vist Sogn. Selbner.

Soknabod, n. Sognebud, Præstens Besøg hos en Syg eller Døende.

Soknabolk, m. den mellemste Deel af et Rob (Nof). Nbl. Sbl.

Soknabyte, n. Grensfejtel imellem to Sogne. Hedder ogs. Soknastil, Soknamerfje.

Soknafolk, n. Indbyggere af et vist Sogn; ogsaa Folk som høre til samme Sogn. Rigesaa Soknabonn, n. om to eller flere Rennefter som ere opbragne i samme Sogn.

Sokning, m. Indbygger af et vist Sogn; f. Er. Ufersokning, Bangsokning. Om Kvindfolk: Sokna (Selbner).

Soks (aab. o), f. en Sar. Nogle Steder især om en stor Sar med Due eller Hæder (uden Naale). See Skara.

Sol, f. Sol; ogsaa Solstin. I Sol'enne: i Solstinet, lige for Solen. (Jf. Nolsola og Forsola). Note Sol'enne: imod Solens Gang, nemlig fra Høtre til Venstre. (Jf. rangsøles). — I Sammensætning tildeels „Sola“ f. Er. Solagang. (B. Stift).

sola, v. a. 1. (a - a), søle, varme i Solstinet. — sola seg.

sola, v. a. 2. (a - a), saale, sette Saa-ler i. Af Sole. — Hertil Soling, f. Forsaaling.

Solaglad, n. Solens Nedgang. Et meget ubbredt Ord; mest i Formen Solagla (vestensjæls), Solegla (søndensjæls), Solglaa (Drl.). See gla'

(glada). I svenske Dial. solegladning. — Skal ellers hedde Solset (?) og Solabyrt (Nbl.).

Solatoma, i. see Solrenning. solbaka, adj. oplyst af Solen. solblind, adj. blendet af Solstn, svag i Dinene af at see imod Solen.

Sole, m. 1) Saale; f. Er. i Sto. 2) Grundstok med Underlag i en Væg, som er noget opdyset fra Jorden; især i et Stolpebuur. (Bubasole). 3) en dygtig Karl. Ein heil'e Sole. Sdm.

Soleie, f. en Blomst; især om store og aabne Blomster, saasom Ranunkel og Rabbeleie. B. Stift, Valders og flere. I Nm. Solei. I Dst. Soloy, om Ranunkler. I Tell. Soletblom og Soleimblom, Igelebes om Ranunkler. Iæl. sóley (Møbrs Isl. Naturhistorie). Maaskee egentlig Sol-leia, el. Sollegia (Sollie). I den jydskte Dialekt er Lege, el. Lieg, et almindeligt Navn paa Blomster. (Wolbechs Dial. X. p. 319). Jf. Dansk Rabbeleie, Wolberleie.

Soleihov, m. Bladene af Rabbeleien (Caltha palustris). Sdm. Jf. Hovsoleie.

soleis (for soleides), adv. saaledes. Hedder ogsaa soleisi (Sogn, Hall.), saaleist (Gbr.), fossi (Saterød.), og med tilføjet n (ne, nne): soleisne, solet-sinne (N. Berg.). saaleisen (tildeels i Ag. Stift); ogsaa blot: solein (Hall. Valbers), vel egentlig: soleib (see Veld). Jf. so-ne.

Solgang, m. Solens Gang og dens Høide over Landfladen. I B. Stift: Solagaang. Ein høg'e Solagaang: det at Solen gaaer høit (nemlig om Vaaren og Sommeren). Solegangs-vær, n. Vind som dreier sig efter Solens Gang. Ag. Stift.

Solgil (-gill), m. Bifol, skinnende Plet nær ved Solen. (N. Berg.). Ellers kaldet Solgidd (Jab.), Solgisl (Drk. Jnbr.). I Gbr. Solgisl: en Ring om Solen; ogsaa en afbrudt Regnbue. Jf. Solhøve.

Solglima, f. blendende Solstn, Sollys som besværer Dinene. N. Berg. Tell.

Solhall, n. Solhede. (Valbers).

Solhov (aab. o), n. Solhøve (især om Vinteren). N. Berg. Tell. — Paa Voss hedder det Solhøve, m. See Solhøve.

Solhøve, n. en Bifol (= Gil). Sbl. I Hall. hedder det Solhovu.

Solkverv, n. og m. Solhøve. I Harb. og Voss hedder kun Sommerfolhøvet „Solkverv“ (o: Solens Vortgang eller Syntning, af tvæva); medens bertmøb

Vinterfolhøvet hedder „Solhøve“ (o: Solens Syntning).

Soll, m. 1. 1) Støt, Straal, Lyd af mange Stemmer. Nordre Berg. (meget brugt.). Ellers: Dll, So(b), Sjaou. — 2) Flok, Høb (Isl. sollr). Kun i Talemaaden: „sanka Soll paa“, o: flokke sig omkring ligesom til et Angreb, omringe eller indeslutte, f. Er. et Rosdyr. Helg. Drk. Sdm. Nbl. (I svenske Dial. samka soll på).

Soll, m. 2. Brødsuppe, brættet Brød som er udblednet i Mælk eller anden Vædske. Meget udbredt. (Tell. Gulbbr. Drk. og tildeels i B. Stift). Heraf spæ. Jf. Soppa.

solla, v. n. (a - a), støte, straalet, tale bistræffet; om en Mængde Mennekter. B. Stift.

Sol-søysa, f. Mangel paa Solstn.

Solmerkje, m. Mærker af Solens Gang til at bestemme Tiden eller Klokkeløttet.

Solnisl, f. Solrøyt. Solo, f. Svola.

Sol-ovring, f. f. Solrenning.

Solrenning, f. Solrinding, Solens Dygang. Dgsaa kaldet Solryne (Drk. selben), Solovring (Helg. f. ovra), Solatome (Sdm. Tell.).

Solrøyt, m. Solrøg. (Selben). Ellers Solnisl (Gbr.), Solmør; f. Roe.

Solstn (aab. t), u. Solstin. Hertil Solstindolf, m. en Tid med Hart Veir og Solstn. (Igejaa Solstindag). Solstinfugl, m. et Slags Fugl, hvis Sang skal behude Solstn. Sdm. (Uvist hvilken Art). Solstindeling, m. en Stund da Solen stinner. Drk.

Solstuggje, m. Skyggen af et Dyr ved Solens Nedgang.

Solspretting, f. Solens første Stn i Bjergtoppene om Morgenen. Meget udbredt og maaskee almindeligt.

Solta, f. Saltdeh, saltagtig Vædske. N. Berg. (Af Salt).

solten, f. svolten.

solturka, adj. tørret ved Solens Varme.

Solvendel, m. Solstikke (et Slags store Høvedblomster). Tell. Sdm.

som, Relativ-Partikel: som, hvilken. Søndensfelds i Formen som, men hedder ellers: so (B. Stift og tildeels i Er. Stift), og saa (i Sbl. og Stav. Amt). G. N. sem.

som, conj. 1) som, ligesom. Hedder ogsaa so og saa (vestensfelds) ligesom det forrige; f. Er. Han a lffe stor'e so eg. (G. N. sem). Dgsaa: som om; f. Er. De smalt som de vore ett Skot. — 2) end, end som. D'er inte meir som ein (mere end een). Noie Steder sonden-

ffjelds; ogsaa i Sbl. (so), f. Gr. D'æ værre so intje (?: værre end intet). — 3) hvor. Almindeligt efter „der“; f. Gr. Legg de här som de laag (el. so de laag). — Paa nogle Steder i Berg. Stift bruges ogsaa Formen som eller rettere: sum (aab. u) i den første Betydning, men kun naar Artiklen følger efter; f. Gr. Dæ va so stort sum eit Hus. Derimod: „so store so' Hus“ „so godt so' intje“ o. s. v.

Somar, f. Eumar.

so-maata, adv. saalebes; ogsaa: i saadan Grad, saa omtrent. Nbl.

some, f. same. somna, f. sovna.

Son, m. (Fl. Sone, r), Søn. Formen

Søn (oo) findes kun tilbeels i Tell. og Nbg.; ellers hedder det alm. Saan. (G. N. sonr). Fleertal hedder i Sdm.

Søne; ellers Sone (G. N. synir).

— I Sammenkæining: Sona el. Sanna. Hertil Saanakaan, f. Sønneføne. Saanakaan, n. Sønnesøn. G.

N. sonarsour. — Naar Søn føies til Fadersnavnet, bliver det tilbeels forkortet eller forandret; saaledes paa Helgeland: Nilsso, Hansso (for Hansson); i Jndr. og Fosen: Nilsfa, Hansfa.

sona, v. a. (a-a; el. a-te), stille, nedbysse, bringe i Forglemmelse. Det fonte de ned: de nedbysjede Sagen, gjorde at den ikke blev videre omtalt. Particp. sædvanlig: sont (oo). Da vart ned-font.

so-ne, adv. saalebes. (Jæl. sona). Noget sjelden, men hedder oftere: son' (Wrt.), saan (Tell.), og endnu oftere fordbilet: sooson, saasaa. I Nbg. saes: soosi og soosa (som gaar ved Siden af „soosi“; see forso). Ellers so-leis, saaleisen. Jf. ne.

Soning, f. Nedbysjelse; f. sona.

Sop (oo), m. en bred Ende, ubdibet Kant eller Rand, f. Gr. paa en Luur, ogsaa om den nederste Ende af et Kor. (Styrefop). Sdm. I Tell. Skæl.

Sopa, f. en Bistter, Kvast eller Haartop til at feie med. (Sv. sopa). Dgsaa sammenfeier Støv. „Hette Sopaa“: den hele Slump. (B. Stiff).

sopa, v. a. (a-a), feie, vifte, gjøre rent for Støv og Smuds. Alm. (G. N. sópa. Sv. sopa). Particp. hedder oftest sopt (og nordensjelds: soft). — sope Golv'e: feie Gulvet. sope thop: sammenstrabe, feie sammen.

so-pass, adv. saavdt, i den Grad. Meget brugl. (see pass).

Sope (aab. o), f. Søbemad for Børn. Sdm. og fl. Egentlig Sopa.

Sope (aab. o), m. en Sød, en liden Slump af Væske i et Kar; Levning paa Bunden. Tell. (Skal ogsaa findes i Tr. Stiff i Formen Sapa). G. N. sopi. (Af supa, saup). Ellers Skvett, Watt, Dogg.

sopen (aab. o), søbet. Particp. af supa.

Soping (oo), f. Feining, Renselse; ogsaa en stor Skynding og Bevægelse.

Soplime, f. følgende.

Sopling (oo), m. Feiesoft; Kvast af sammenbundne Kviste til at feie med. B. Stiff, Belg. — Hedder paa nogle Steder Sopl; ogsaa Sovl (Sdm. Gbr.) og Solv (Gbr.). Ellers: Lime og Soplime (søndensjelds). — Sopingris, n. Kviste til Feiesofte. Dgsaa Sople-ris og Soveris (Sdm.).

Sopp, m. Svamp, Jordsvamp, Paddehat. (Alm.). Sv. sopp. Jæl. sveppr.

— Et andet „Sopp“ betyder en Legebold (G. N. sopp) og forekommer i de tellemarkfise Biser.

Soppa, f. Brødsuppe, brøkket Brød med Mælk. N. Berg. (Ellers Söl). — Et andet Soppa, med Betydning: Flaade, flydende Træ eller Løkker, — skal bruges ved Kristianssand.

sopproten (aab. o), adj. blød og raadden som Jordsvamp. Hedder ogs. „soppende roten“.

Sorg, f. Sorg; ogsaa Omsorg, Betyrning. G. N. sorg. Heraf sorgja.

forfall, adj. bebrøvet. Sogn.

sorg-given, adj. sorgfuld, bebrøvet. Dukkerud. Ellers sorgafull.

sorglaus, adj. sorgfri, ubehymret; ogsaa tryg, sikker. I B. Stiff sorgalaus'e.

Sorp, n. Feieskarn, Støv, Spaaner, Straa og deslige paa et Gulv. Meget brugl. i B. Stiff, ogsaa i Gbr. og fl. (= Sopl, Glasfop; søndensjelds). G.

N. sorp. Hertil Sorpdungje, m.

Dynge af udfasket Feieskarn. Sorp-kraa, f. Braaen imellem Døren og Dvnen.

Sorphone, f. see Snørefall.

sorta, f. svorta. sofon, f. sone.

Sot (oo), n. Sød. G. N. söt.

Sota, f. Sødvaak, Duvviser.

Sota (aab. o), f. 1) Sidden; 2) Sæde, Plads at sidde paa. B. Stiff. Ellers Seta (Soto, Sutu). Han er i Sotenne best: han befinder sig bedst ved at sidde.

sota, v. a. pudse, rense for Sød. Sv. soia. — Drobstat i Forbindelsen „sota ut“, o. sværte, tilsmudse med Sød.

sotast, v. n. blive sødet.

forbrun, adj. soddrun. Jf. sotut.

spekkja, v. a. (He-ke), spørge, tæmme, bømpe. Noget St. spekkje (egentlig spekkja, af spæk). G. N. spekkja.

spekkjað, v. n. (Jmp. spekkj), spørges, blive spøg og stille. G. N. spekkjost.

spekkronnen, adj. overtrukken med en Hinde af Spæk; meget fed. D. Stift.

Spekraska, f. Spe.

Spekt, (f.), Spagfarbigbed. Kun i Forbindelsen: „må Spekt“, eller „må Spekte“, o: beindigt, forsigtigt. Edm. (Helden). G. N. spekt.

Spel (aab. e), n. 1) Spil, Leg (i Almindelighed). I Rbg. hedder det Spil (aab. i). G. N. spil. Sv. spel. Jf. Leik. — 2) et enkelt Spil, f. Ex. et Kortspil; et Parti, med Hensyn til bets Gang og Udfald. Me ha vunne fem Spel. Da stend'e paa Spel: det skaer paa Spil, er i Fare. — 3) Spil af Løner, Musik; ogsaa et enkelt Musikstykke, f. Ex. til en Dands. Felespel. Fløstespel. — 4) Instrument til at spille paa; især om de hælbnere, som ikke have noget bekendt, særegent Navn. — 5) Auktionspillet paa Kartotter, med flere lignende Indretninger. Ellers kaldet Vinbepel.

spela (aab. e), v. n. og a. (a-a; og a-te), 1) spille, lege, more sig; ogsaa løbe, glibe, bevæge sig let og frit. Jf. leika (som er mere brugl.). Hedder i Rbg.

spila (aab. i); ellers tildeels: **spæla**, **spæla** (Namb.), **spælaa** (Andr. Drk.). G. N. spila. Sv. spela. — 2) spille, drive et Spil, f. Ex. Kort, Dam, Bold. — 3) spille paa et musikalsk Instrument; f. Ex. Fiolin.

Spelar, m. Spillemand; Fiolinspiller. Ogsaa kaldet Spelman.

spele, f. Speleg. **Spele**, f. Spilla.

Spelpeng, pl. m. Penges om de Dandsende give Spillemanden.

Spelrom, n. Spillerum.

Speltak, n. et kort Musikstykke, hær til en Dands. Sbl. (Jf. Feletak). Ellers kaldet Spelsaart eller Saart.

Spene (aab. e), m. Patte; især om store eller lange Patter, som paa Køer og Gæder. Udtale sædvanlig: Spæne, men gaaer ogsaa over til Spæna (Namb.) og Spænaa (Drk.). G. N. speni. Sv. spene. Hertil Spenebora (aab. o), f. den lille Afdning hvor igjennem Melken gaaer ud.

Spenger, f. Spang.

spengja, v. a. (gje, gbe), beslaae med Skinner eller Plader. (Af Spang). Particp: spengb, beslaaet.

spengja, v. n. (gje, gbe), om Vinden: blæse i enkelte korte Dyger, saa at deraf

dannes mørke Striber paa Vandfladen. R. Berg. Han spengte ni Floren. S. Spang.

Spengjing, m. en Slæde eller Kjelte med jernbeslagne Reber.

Spenn, m. et Spart, et Støb eller Slag med Joden. Alm. I Rbg. skal det ogsaa hedde Spann, n.

spenna, v. n. (spenn; spann; sponne), røres, bevæge sig, vise Tegnet til Bevægelse eller Spændkraft. D. Stift. Kun upersonligt; f. Ex. „Da spann ikke i han“, o: der viste sig intet Livstegn i den; den rørte ikke et eneste Led. (Sogn). I Edm. har det Formerne: e-te. „Da spent' ikke 'ti 'naa“. Han tunna snart slele se, so ba' had' ikke spent 'ti naa meir.

spenna, v. a. 1. (e-be; el. e-te), sparke, støde til eller slaae med Fødderne; ogsaa udstrække Fødderne eller vende dem til en vis Kant; f. Ex. „spenne burt- Beggjen“, o: ligge saaledes at man sætter Fødderne mod Baggæn. Imperf. hedder mest alm. spente; men i Tell. og Rbg. rigtigere spende. Ellers et alm. og meget brugl. Ord. Den egentlige Form synes at være sperna. (Sv. spjarna; Jsl. spirma og sporna; Ang. spurnan, hvoraf Eng. spurn).

spenna, v. a. 2. (e-be), spænde, stramme, sætte i en spændt Stilling; ogsaa sammenbæste, spænde sammen. (Sjældnere). G. N. spenna. Jf. spæna.

Spennar, m. en Støpper, hvorved et Hjul hindres fra at glibe tilbage; ligeledes paa Kjærrer. Drk. Østerd. og fl. I Sbl. hedder det Spanar.

spennast, v. n. sparke hinanden.

Spenne, n. 1. 1) en stærk Bevægelse, Kamp, Dyst. — 2) Fodbræt, det som man sætter Fødderne imod.

Spenne, n. 2. et Spænde (i Baand og Klæder). Jf. Spigja.

Spennel, m. en flettet Ring af Bidter; især til et Løir. Rbg. Hedder oftere Spoenel. Ellers Biblespenning, og Risting.

Spemming, f. 1) Sparken; ogs. Bevægelse, Rørelse; f. spenna. 2) Spænding, spændt Stilling; f. Ex. i et Laas. 3) Baand, Løfte, Spænde.

Spensl, n. Spænding, Baant.

spent, adv. i Forbindelsen „spent ibæl“, o: reent ibjel, ganske til Døde. Tildeels i Ag. Stift. Jf. plent.

Spert, n. Baand til at op hænge Fisk med; især parvils. Edm.

sperra (spærra), v. a. 1. (a-a), op-

- hænge Fisk parvolls til Tørring. Belg. Edm.
- sperra**, v. a. 2. (a - a), opsatte Sparrer eller Straabjæsker til et Tag.
- Sperra** (Spærre), f. 1. Spærre, Straabjælke hvorpaa Tagstuelene lægges. Hertil: **Spærreklauv**, f. den Kløst eller Fals, hvorved to Sparrer sammenføies i Tagryggen. **Spærrepar**, n. to sammenføiede Sparrer, een paa hver Side af Taget. **Spærretak**, n. Tag som hviler paa Sparrer (ikke paa Naser).
- Sperra**, f. 2. et Par Fiske, sammenbundne ved Halen for at opbænges. Belg. (Paa Jøsl. spyrdā, som er et andet Ord).
- spe-stjere**, v. a. frænte, faare ved bitter Spot. Edm. (f. Spe).
- Spetta**, f. Spætte, **Trepiffker** (Picus); en Fugl. Bruagl. i de sydligste Eane. Ogsaa kalbet **Gronspetta**, **Gulspetta**. (Ellers **Trepiffka**, **Treflopp**). Svarer til det tydske **Specht**.
- Spjel** og **Spigjel**, f. Spejgel.
- Spik** (ii), f. (Fl. **Spika**, v), 1) en Splint, Stump, et smalt Stykke; især af Træ. Rbg. Zell. Mere alm. i Sammensætning. (Handspik, Ristespik). Jf. **Leggspik**. — 2) en Lysestikke, tynd Splint af Fyretræ til at tænde og lyse med. Meget brugt. i B. Stift; ogsaa i Gbr. Dr. og flere. Ellers kalbet **Lysespis**, **Stikke**, **Snerte**. — 3) en smal og ubrugt Lee. Oftere kalbet **Ljæspik**. N. Berg. (Jøsl. spik, om en liden Segel).
- spika**, v. a. (a - a), splintre, knuse, slaae i smaa Stykker. B. og Ag. Stift.
- Spika** (spike), v. n. dønse, spekulere. B. sfterub. (Jøsl. spekja). Jf. **Spiff**.
- spikande**, adv. i Talemaaben: „spikande sint“, o: snysende, rasende af Brede. B. Stift.
- Spikar**, m. Spiger, Søm, Jernnagle. Hæbder ogsaa **Spik** (Walb. Gbr.). G. N. spikari. Sv. spik. — **Spikarlod** (aab. o), f. Naglerog, Form til at slaae Spigere i. **Spikarnavar**, m. Spigerbor.
- Spikelogje** (aab. o), m. Flammen eller Lysningen af en Lysestikke.
- Spike-tre**, n. fedt og lufvængende Træ til Lysestikker.
- Spikje** (aab. i), n. (?), Spege. Kun i Forbindelsen „i Spikje“, o: i speget Lillhand, tørret, eller tilstrækkelig gjen-nemsaltet til Spisning. (Jøsl. speikja, tørre). Hertil **Spikjefjor**, n. saltet og tørret Kjøb. Ligesaa **Spikjebog**, **Spikjelær**. — **Spikjesild**, f. nebsaltet Sild.
- Spikk**, n. et Puds, Drillerie, en Stalke-
- streg** (= Pretta). Det ha gjort meg ett godt Spikk. Sogn og S. Berg.
- spikka**, v. n. (a - a), smitte, skære, tilskære noget med en Kniv. Søndre Berg. Sogn, Gbr. — **Ellers**: smide (smia).
- Spikkeband**, n. et Neg eller Kornbaand, som man ved visse Leiligheder (især paa Juleaften) sætter ud, for at Spurvene skulle gjøre sig tilgode dermed. Zell. (f. Spiffje).
- Spikkje**, m. (Fl. **Spikkar**), en sælles Benævnelse for Emaafugle, som Spurve, Meiser, Gjørdesmutter og flere. Zell. (I svenske Dial. specke og spicke).
- spikna**, v. n. (a - a), tørres; ogsaa gjen-nemtrænges af Salt, blive spifelig (om saltet Kjøb og Fisk). See **Spikje**. (Sv. spickna).
- spikra**, v. n. beslaae med Spigere.
- spikut**, adj. fliset, fuld af Splinter eller Filsfer. Rbg. (spikutte). Af **Spit**.
- Spil** f. **Spel**. **Spil** (ii), f. Spegjel.
- spila**, v. a. (a - a), spille, udspærre.
- Spila** (aab. i), f. en flad eller tynd Splint, en Spaan. N. Berg. (Jf. **Spile**, **Spilbra**, **Spole**). Hertil **Spilkeforg**, f. en Kurv, gjort af tynde Splinter.
- Spilbra**, f. en lang og tynd Fjæl (lig en stor Spaan). B. Stift og fl. (Sv. spillra. Splint).
- spildrende**, adv. splitter. spildrende naken (Sv. spiller naken). spildrende nytt: splinter nyt. (Jf. Jøsl. span-nytt). Hæbder ogsaa **spildrande**.
- Spile**, m. en Spile, en Pind til at udspile noget med.
- Spilkrøist**, m. en fortorret og næsten løs Krøistrod i Planter. Belg. Vel egentlig **Spillkrøist**. (Naar **Spillkrøist** findes i et Fartoi, skal det forliske; siger Sagnet).
- Spill**, m. Skylregn, Regnbygge. Edm. — Oftere **Regnspill**.
- spilla**, v. n. (e - te), rinde, strømme. N. Berg. Han spille ned: det øser ned (om Regn). Dæ spille Blod'e: Blodet strømmede ned. Edm.
- spilla**, v. a. (e - te), spille, bortkaste, forspilde. G. N. spilla.
- Spille**, n. Spilbe, Forøbelse. (Ejelden). Le **Spilles**: til Spilbe.
- Spilleregn**, n. Skylregn, stærk Regn. Ogsaa kalbet **Spillervæn**, n. Meget frugeligt i Edm.
- spilt**, adj. 1) spilt, forspildt. — 2) spe-dalt. Bruagl. i B. Stift. (Jf. spiltelt). Heraf **Spiltresykja**, f. Spedalskdeb.
- Spiltaug**, n. Spiltoug, Hæskebaas. Bru-geligt søndensjelds. (Sv. spilta).

Spintjen, adj. smætter, tynd, spinkel. *B.* Stift.

spinna, v. a. og n. (spinn; spann; spunne), at spinde. *G. N.* spinna. — Heraf **Spinnar**, m. en Spinder (Spinderfiske). **Spinnarløn**, l. Spindeløn. **Spinning**, l. Spinden. See *Spune*.

Spinnel, m. et Slags Drelerdænk. *B.* Stift. Spinnel skal paa nogle Steder ogsaa betyde Edderkop. (*Ev.* spinnel).

Spir, m. 1) Spirit, Løg, Spids; en af Straalerne i en Krone. — 2) Strøm, Straale af noget som sprudler frem. Da sto Spirit'en: en Strøm vælde frem. *N. Berg.* I Edm. ogsaa om et Uheld, en Ulykke. "Da vende ein Spirit". (*Jf.* Spejgel). — Et andet "Epir" betegner Mafreleus' Inge; see *Yr.*

spira, v. n. (e - te), 1) spire, skyde op. (*Stffe* alm. See renna, ala, brydda). — 2) sprudle, strømme, vælde frem. *N. Berg.* (*Evagere* end spille).

Spis, m. Ildsted, Arnested. *Tell.* (Hjelden). I *Rbg.* forekommer: *Speis*; ellers hedder det *Peis* (*Ag.* Stift). *Ev.* spis.

spiss, adj. spids. (Egentlig spiss, da "Spids" stulde paa Norsk hedde *Spit*). *Spisse*, v. a. spidsse Tong. *Edm.*

Spissel, n. Esterbrøg, den sidste Dædse som kommer af Kosten, og som har kun en svag Estermag af *Bl.* *Berg.* Stift. (*Jf.* *Ev.* spisöl, Bordsöl).

Spit (ii), n. Fortræd, Hornarmelse, Dyrrelse; ogsaa Spot, spydige Ord. *Sogn* og *Søndre Berg.* (*Jf.* *Eng.* spite. *Holl.* spijt).

spita (aab. i), v. n. (a - a), 1) blive spids, fortyndes eller smaalne mod Enden. *Tell.* (*Jf.* *voesfa*). 2) v. a. strikke, binde med Strikkepinde. *Rbg.* *Tell.* — See *spyta*.

Spital (aab. i), n. Hospital. I *Berg.* Stift *Spytal* (aab. y). *Jf.* *spitalst.*

spiten (ii), og *spitig*, adj. spydig, spidst, tirrende. *Søndre Berg.*

Spitor', n. pl. spidske eller spydige Ord. *Sogn.* I *Nbl.* ogsaa: *Spitors*.

spitøest (aab. i), adj. speddalt (= spilt). I *Nordre Berg.* hedder det *spytøest'e* (aab. y). *Jf.* *Spitøestkr.* *Ev.* *spetalsk.* *Jf.* *Spital*.

Spjeld, n. 1) Bræt, Etke; en Plade hvormed man lukker et Rør eller især en Skofkenspide. Meget brugt. (*G.* *N.* spjald). — 2) en Ilden Spjeld; især en Hørnespjeld, som bannes af en kort trekantet Hjel. *N. Berg.* — 3) Vandklov, Vandfang paa et Møllehjul. *B.* Stift. See ellers *Rastespjeld*.

Spjeldr, see *Stikke*.

Spjelt, m. 1) Spændtræ, Spille hvormed en Bæx holdes ubstrakt i Breden. *B.* Stift. (*Jf.* spjalk, f.). 2) Ellers kaldet Spille; ogsaa Spote (*Hall.*). — 2) Splint, Spile, som bindes til brudte Rør eller Stkke og til beskabigede Lemmer for at holde dem stive. (*Ev.* spjalke; *Jf.* spilkur; *Ang.* spele). — 3) det forreste tynde Been i Læggen (*Abula*). *Rbg.* i Formen *Spjolk*. 4) Ellers kaldet *Leggspil*.

spjelka, v. a. (a - a), støtte med Spiler eller Splinter, binde Spiler til et brækket Lem. — *spjelka*, adj. forbunden med Splinter.

spjerten, adj. stolt. *Sogn.* (*Jf.* spretten).

Spjole, l. Spole. **Spjolk**, l. Spjelt.

Spjote, m. en smal Rie. *Tell.*

Spjut, n. Spyd. (Skulde egentlig hedde Spjot, men denne Form synes at mang-

le). *G. N.* spjöt.

Spjør, l. Stytte, Klud; især af gammelt Løt. *Nbl.* *Edm.* Da held'e Liten alt ma' b'a Spjør atte: det beholder Farven indtil den sidste Klud. (*Edm.*). *Jf.* *spjör*. I *Romsdalen* skal Spjør betyde Fiskens Finner. (*Jf.* *Hjör*).

Splint, l. Iværktøje i Enden af en Bjalke eller Arel; Ivarnagle. *N. Berg.*

Splint, m. en Landstrøger (= Jant). *Nbl.* - Splintafylgie, og *Splintapakk*, n. et Følge af omstretende, mistantellige Folk.

Split (ii), l. Splid, Flensskab. **Split-or**, spidske Ord (omtr. som *Spitor*). *N. Berg.*

Spo, see *Spon*.

Spode (aab. o), l. 1) en Ilden smalt Skovl; f. *Er.* til at omvære Kornet med under Lørringen. *N. Berg.* — 2) Brødkiste, Pind til at vende Brødet med i Bagningen. Hedder ellers: *Spodo* (*Nand.*), *Spudu* (*Jadr.* *Drk.*), og *Spugu* (*i* *Drk.*). Andre Steder *Spade* og *Fløyg*.

Spole (aab. o), l. Spirit, Leate, Ivarstiel; en af Stangerne i en Grind eller Rist. (Det samme som *Rim*). *Tell.* *Jf.* *Bringspølor* og *Spila*. (*Jf.* spole, i *Gitterværk*).

Spole (oo), m. Døverspole, aflangt Traadnagle til Hæt. Hedder paa nogle Steder *Spol* og *Spøl*; i *Sogn*: *Spjole*. (*Ev.* spole). Heraf *spøla*.

Spon, m. (*Nl.* *Spone*, r), 1) en Spaan, tynd Træsplint. Hedder paa nogle Steder: *Spo* (*N. Berg.*). *Jf.* *Spøna* og *Spøtje*. *G. N.* spönn. — 2) Spilseker, Træske med et tvært afstumpet Blad.

Satersb. og tilbeels i Hall. og Obr. Jøl. spönn. Eng. spoon.

Sponbort, m. Kort, Kortretracts Bart. D. Stift.

Spone, f. Spune. **Sponn**, f. Spann.

Spontak, n. Spaantag, et Dag af smaa tynde Fjæle, der ere lagte ligesom Teagl.

Spor (for Spord), m. Fiskenes Sjert eller Hale. Undertiden ogsaa en Epib; jf. Braggjespor. I Edm. hedder det ogsaa Spur (aab. u), men ellers sædvanlig Spor (oo). G. N. spordr.

spora (aab. o), v. n. (a - a), opsparte Jorden, træde haardt, saa at der viser sig dybe Spor efter. N. Berg. — Ordet Spor, n. bruges kun sjelden. Jf. Fet, Stig, Stoppa.

Spore (aab. o), m. en Spore. (Sjelden).

sporstøyte (aab. o), v. n. trampe og løbe stærkt, opsparte Jorden ved stærk Løben. N. Berg. Ogsaa springe op, kaste sig i Vandfladen; om Fiske. (Sjeldnere). I sidste Tilfælde maastee af Spor, m.

Sporr, m. en Spurr. G. N. spörr, pl. spörrar. Sporrverband, n. see Spiffverband. Sporrveid, n. Spurrveide.

spott (for spottf), adj. spottf.

Spott, f. Spot. Vest i Forbindelsen „Spott aa Sam“.

spotteleg, adj. bespottellig, skammelig. Hedder oftere: bespottelig.

spraka, v. n. (a - u), sprage, knytte. Søndensjelsb. I Obr. sprakaa.

Sprakje, m. Enebartra. Sogn, Voks. (Jf. Brasje). Hertil Sprakaber, Sprakalog, Sprakasmat og fl.

sprala, v. n. (a - a), sprælle, sprætte, krumme sig; om Fisk. D. Stift. Nogle Steder spræle (e - te).

Sprang, n. Løb, Spring. Hedder i B. Stift: Spræng. Paa Spring: i Løb, ved at løbe; f. Er. Da kann ingen naa han paa Spring. „leggje te Sprangs“: begynde at løbe, tage Tilspring. Han gjer' ikke stort Springje: han er ganske stille og rolig. Han beve gjort sitt Spræng: hans Løbedane er endt, det bedste er forbi med ham.

spratt, see spretta.

Spraak, n. Bibelsprog; ogsaa Ordsprog, Mundheld. (Nyt og unorsk Ord). I Dtk. betyder det: Spøg. „Paa Sprak“: for Spøg.

spraakaa, v. n. 1) bruge mange Ordsprog eller særegne Mundheld; ogsaa disputere, især med Bibelsprog. — 2) efterligne Skriftsproget i Talem, tale et fornemtladende Spøg. Jf. knota. I

Tell. siges ogsaa sprakaa, om at samtale eller snakke.

Spraakaa, f. Sprøte. sprætte, f. sprakaa.

spreide, v. a. (e - de), sprede. (Sjelden).

Spreisegl, n. et Spørseil. Nbl.

sprekka, v. n. (sprækk; sprækk; sprok; Fje), sprætte. I Tr. Stift hedder det oftere sprikke (sprikk; sprukke). Sv. spricka. Jf. springa.

Spreklur (Sprekle), f. pl. smaa afsprebte Pletter, Prifter. (Jøl. sprekla, Plet).

spreklut, adj. spraglet, sprættet. Nogle Steder: spriklette. Jf. droplut.

Spreng, m. Sprængning; ogsaa en voldsom Anstrengelse.

sprengja (sprængje), v. a. (gie - gde), 1) sprænge, faae noget til at briste (springe). G. N. sprengja. — 2) forberede, ødelægge ved en voldsom Anstrengelse. sprengje seg: gjøre sig Støbe ved Anstrengelse, eller ogsaa ved Overfyldelse. sprengje ein Vest: klore en Vest til Støbe. sprengje Maal'e sitt: strige sig maaløs. — 3) besprænge, bestroe. Meget sjelden; see saltsprengja. — Particij sprengd: sprængt; ogsaa forberet, forkjört.

sprengjast, v. n. sprænges, sprætte.

Sprett, m. 1) Svænt, Svævt; noget som sprebes eller driver løs. — 2) en Spræbeakse; see spretta.

spretta, v. n. (sprett; spratt; sprøtte), 1) splittes, sprebes plubselig, drive afsted, springe, føge; f. Er. om Stykker af Steen eller Træ, som bliver tilbagesaget. Alm. og meget brugt. (G. N. sprotta; Sv. spritta). — 2) springe ud, flyde frem; især om Løv paa Trærne. Heraf Lauvspretting. — 3) rinde op, om Solen; især i det Dieblit da de første Straaler vise sig i Biergtoppene. — Da spratt Fiskanne paa alle Kantar: Splinterne sprang til alle Sider. „Da sprett“ siges ogsaa om bløde Ting, men ikke om Vand; see svetta. Da sprett upp: det brister, aabnes med et Knald. Da spratt upp or han: han kom til at nævne det. (N. Berg.).

spretta, v. a. (e - e), 1) sprede, drive, kaste. sprette utvæ: skænte eller sprede ud. sprette paa: besprænge. (Jf. betetta). — 2) sprænge, splutte, løse fra. sprette upp ein Saum: sprætte, opskjære en Som. sprette fraa Hesten: spænde fra. — 3) stikke, bugge. (Sjelden). Ett Tre, so ingen ba sprett Antv i, o: et Træ som aldrig er berørt med Antv. (Sogn og fl.). Eigesaa: Eg ba 'ke sprett Fingren at 'an: jeg havde ikke rørt en Finger imod ham, ikke gjort

- ham det mindste ondt. (N. Berg.). — 4) v. n. sprabe, spanke, give sig en stolt og stiv Holdning. (Meget brugl.) Sv. sprätta.
- Sprettar**, m. en Spradebasfe. Oftere **Sprett**. (Om Kvinder: **Sprett**).
- Sprettebogje** (aab. o), m. Skydebue.
- sprett**, adj. 1) som let springer eller brøver. 2) spradende, stolt i Gang eller Holdning.
- Spretting**, f. 1) Springen, Driven; ogs. Splittelse. 2) Fremkomst, Udspringen. (Solspretting, Lauvspretting). 3) Spraderie, stolt Gang.
- sprifja**, v. a. og n. (Sje, ste), 1) udsperre, udfpile; f. Er. Fingrene. Tell. (sprifje). 2) v. n. udsprede sig, stritte, staae udfpilet til Siderne; f. Er. om Kviste, Børster, Korn paa et Nr. Meget brugl. i Kr. og Ag. Stift; mest i Nbg. og Tell. Om Klæder siges at de „sprifje“, naar de staae vidt ud fra Kroppen. I Nordre Berg. betyder „sprifje“ at sfulme, staae spændt af Fylde; f. Er. om Aarerne. Jur'e sto so dø sprifte, o: Jveret sfulmede af Mælk.
- sprifjen**, adj. udbredt, strid, udfpilet; ogsaa sfulmende, fylbig. Hedder ogsaa **sprifjande**.
- sprifke**, f. sprifka. **spriflet**, f. spriflut.
- springa**, v. n. (Spring; sprang; sprungje), 1) løbe, rende, gaae hurtig eller med Løbestrid. (Forstjelligt fra Dansk springe). Alm. og meget brugl. (Sv. springa). Imper. hedder i B. Stift: **spraang**; Fieertal tildeels **sprunge**; i Hall. **sprungo**. Heraf **Spraang**. — 2) bryde løs, styrte frem. Noget selben. (I Betydningen udspringe og fremspringe siges sædvanlig: **spretta**). — 3) sprække, briste i Stykker; revne. Lidet brugl. (I. sprækka, **spretta**). G. N. **springa**. Heraf **sprengla**, **sprungjen**, **Sprungja**.
- Springar**, m. 1) en Løber, Hurtigløber. 2) en Dands hvori man løber rundt i en Kreds, uden at bryde sig. 3) et Slags Delfin, en Sval-Art (Delphinus Delphis).
- Springhest**, n. Springholt i en Bøv. B. Stift.
- Springing**, f. Løben, Renden.
- sprite**, v. n. spruble, strømme. Ndm.
- Spro**, f. Hals, Svælg. (Indre-Sogn). svelaja i Spro'i: sluge noget som er for stort og derfor staaer fast i Svælg.
- Sprokka**, f. Sprække, Rist. — I Sdm. siges ogsaa **Sprok** (aab. o) om smaa Ribser eller Saar. De finst ikke **Sprok** paa, o: det er aldeles heelt og jævnt. (I. Jøl. språk).
- sprokna**, revne; f. sprotna.
- Sprose** (Spros), f. Epile eller Led i en Binduesramme. Ir. Stift. (X. Sprosse). Stulbe hellere hedde **Sproia**.
- Sprote** (aab. o), m. 1) Spids, en Ilden spids Plade paa Enden af Væller og Baand. Tell. — 2) Spandtræ i en Bøv (= Spjelt). Hall. (G. N. sproti, Rjaj). — 3) Legn, Mærke (vel egentlig Spire). Sdm. Me fæll snart staa **Sproten** ta di: det viste sig snart; vi fik snart see hvorledes det vilde gaae.
- sprotna** (sprotine), v. n. (a - a), revne, splittes; især om en Søm. I Øvr. siges ogs. sprokna.
- Sprotta**, f. Splitt, Nabning i Klæder.
- sprotten**, part. (af **spretta**), 1) splittet, revnet. 2) udsprunget, om Føv; ligesaa om det første Legn til Rjerne i en Frugt. 3) oprunden om Solen. Me same Sol'a va **sprotta**.
- sprova**, v. n. spejde, sige, see sig om. Balbers.
- Sprunga**, f. Revne, Rist i et Træ; ogsaa en Revne i Huden. B. Stift. (G. N. sprunga). I. Sprokka.
- sprungjen**, part. (af **sprunga**), sprukken, brusten. (Oftere **sprifjen**). G. N. sprunginn.
- Spruns**, f. Spuns.
- spruta**, v. n. (a - a), sprude. Søndre Berg. Noget Steder: **spryta**. Ellers **sputra**.
- Spruta**, f. Blæksprutte (Polyp). Søndre Berg. (I N. Berg. kaldet Halbar).
- Spryta**, f. en Sproit, fremstrubende Strøm, f. Er. af Vand. Sbl.
- spræk**, adj. 1) sty, vild, urolig, vanstellig at fange eller holde; om Dyr. N. Berg. Helg. — 2) laad, springast, overgavet (= kipen). B. Stift. — 3) byattig, hæk, anseelig, fortrinlig. Jød. Nbg. Tell. (I. fræk og frak). Jøl. spræk, stærk.
- Spræn**, m. 1) en Strøm, Sproit, Vandstraale. Tell. — 2) en Kryster, En som let bliver rød og springer bort. Sdm. Hedder ogsaa **Spræne**, f. „Ei Ræbde-spræne“.
- spræne**, v. n. (e - te), 1) spruble, sprutte, vælde frem. Tell. Sdm. (Jøl. spræne). 2) springe, løbe bort af Rædsel. (Selben).
- sprøyta**, v. a. (e - te), sprutte, stænke. (I. srotta, som er mere brugl.).
- Spudu**, Brøststikke; f. Spode.
- Spue**, m. Spov (Fugl), et Slags Sneppe med langt Hæk (Numenius arcua-

- tas). Spuelæta, f. Spovens fløtende Stemme.
- Spune** (aab. u), m. 1) Spinden, det at man spinder. 2) Spind, noget som er spundet eller skal spindes. Meget udbredt, dog i forskellige Form, da det ogsaa hedder Spone, Spona (søndensjæls), Spæna (Gbr.). G. N. spuni. Sv. spånad.
- Spuns**, n. 1) Spunds, i Lønder. I Tell. hedder det Spruns. — 2) en Rude i Løt. Heraf spunsa, adj. rubet. spunsa, v. a. sætte Spunds i.
- Spunur**, f. Spænel.
- spurd**, part. (af spyra), spurgt, abspurgt; ogsaa hørt. I B. Stift: spur'e (aab. u). G. N. spurdr.
- Spurdag** (aab. u), m. 1) Spørgsmaal; Efterspørgsel. Hærb. Helg. og fl. (G. N. spurdagi). 2) En som spørger meget. Edm.
- Spurslag**, f. Spurnad.
- Spurnad** (aab. u), m. 1) Efterspørgsel. Da kom Spurnad ette di. N. Berg. Helg. — 2) Rygte, Tidende. Hedder ellers Spurn, f. (Nbl.), Spurtag, n. (Tell. Balb.); ogsaa Spurdag. G. N. spurn, spurning.
- Spursmaal**, n. Spørgsmaal. — Spursmaalbok, f. Forflaring, Lærebog (med Spørgsmaal og Svar). S. Berg.
- spurvis** (aab. u), adj. flittig at spørge, som idelig spørger sig for. Søndre Berg. Tell.
- sputra** (uu), v. a. (a - a), 1) sprude, udspreite. N. Berg. (Jf. spruta). 2) spytte idelig. — Heraf Sputr, m. en Strøm af noget som bliver udsprøttet. Edm.
- Sputt** (aab. u), n. Spyt. Ellers Spytt.
- sputta**, v. n. (a - a), spytte. Søndre Berg. og Kr. Stift. Ellers spytta. (Sv. spotta).
- spy**, v. n. (r - bde), spye, bræfte sig (saa-vel om Mennesker som Dyr). Heraf Spying, f. Brækning.
- Spya**, f. Syp. (Ejelden). G. N. spyå. spyeleg, adj. væmmelig, yderst ækel.
- spyen**, adj. tilbøielig til Brækning.
- spyra** (aab. y), v. n. og a. (spyr'; spurde; spurt), 1) spørge. Inf. paa nogle Steder spyra og spæra. (G. N. spyra). Imperf. i B. Stift: spure (aab. u), nogle St. spore (G. N. spurdi). Imperativ: spyr (spør); fl. spyrje. — 2) overhøre, katellisere. Jf. Spyrjarstova. — 3) høre, faae Rygte eller Tidende om. Jf. spyrjast. — spyra seg fram: spørge om Bøien, komme frem ved at udsørge Leiligheden. spyr-
ja seg fyre: foresørge sig. spyra upp: opsørge.
- spyrjande**, adj. 1) spørgende. 2) til at spørge efter. Da Hje spyrjand ette di.
- Spyrjar**, m. en Spørger; ogsaa en Overhører. Spyrjarstova (aab. o), f. et Sted hvor der holdes Katellisering. B. Stift.
- spyrjast**, v. n. (spyrst, spurdest), høres, rygtes, blive bekendt. Da hadde spurst: det var blevet bekendt.
- Spyrjing**, f. Spørgen; Overhøring.
- Spyt** (aab. y), n. Strikketoi; Klædningsstykke som strikkes. B. Stift.
- Spyta** (aab. y), f. 1) et Spib, Stege-spib. (Stude egentlig hedde Spita). — 2) en tynd og spids Nagle, en tilspibset Pind; f. Er. til at fæste et Laag med. Meget brugt. i B. Stift, ogsaa i Gbr. og fl. (Jøl. spita; Sv. spet, Spile). — 3) Strikkespind, Bindingsstykke. (I Nba. maafsee: Spite). Jf. Ensis. Hertil Spyrrepar, n. et Sæt Strikkespinde (nemlig fem Stykker).
- spyta** (aab. y), v. a. (a - a), strikke, binde med Strikkespinde. B. Stift. I Nbg. og Tell. hedder det spite (aab. i), som egentlig er rettere. Ellers bitte og binde. — spyta paa (el. sp. upp-atte): strikke et nyt Stykke paa, sætte ny Fod i Strømper.
- Spytal** og spyrælf, f. Spital, spitalst.
- Spyting**, f. Strikning, Binding.
- spæde** (spaa), v. a. (e - de), fortunde, blønde, gyde Vædste paa. (Sv. spåda). Jf. Spa.
- Spæk**, (langt), m. en frossen Storve paa Jorden (= Klæf). Øst. f. spæk.
- Spækje**, f. Spaaner, Fliser af Ved. Nbg. Tell. (Jøl. spækja). Dgsaa Spæk, m. (om en enkelt Spaan).
- spækje**, v. n. (Hje, Hje), fryse, stivne, belægges med en Ijskorpe; om Jorden. Meget brugt. i Øst. og ved Trondhjem; ogsaa i Øst. hvor det tildeels hedder spækje.
- spækt**, part. frossen, haardfrossen; om Jorden. Øst. Øst.
- Spæl**, m. Hale. (Kun om en kort Hale som paa Faaret, Gjeden, Haren, Bjørnen). B. Stift, Balb. Gbr. Øst. I Sogn hedder det Spædl eller Spædel. S. Rumpa.
- spælen**, adj. kort og smal imod Enden; f. Er. om Træer. N. Berg.
- Spæne**, m. Patte; see Spene.
- Spænel**, m. Langjern i en Molleaxel, den Jernbolt som gaar ud fra Vandhulet (Kallen) og tjener til at ombreie Kværnen ved Hjælp af et Tværsjern (Stg-

- le). Meget udbredt i forskellige Form: Spænel (Ebl. Jæb. Tell.), Spænel (Rbg. Ndm.), Spænal (N. Berg. Edm.), Spunur (Jndr.). — Om et andet Spænel see Spænnel.
- spængje, f. spængja. Spænel, f. Spænel. Spærr, f. Sperr. Spærre, f. Sperra.
- Spøf, n. 1) Spøg, Skemt. (Jf. alm.). Jf. Gaman, Kantri. 2) en Tingest, liden ubetydelig Ting. Edm.
- spøfja, v. n. (e - te), spøge, skemte. Dg. saa: være nær ved at komme til noget, være paa Nippet. De spøfje ette dt: det er ikke langt fra, det kan let hændes. N. Berg.
- spøfjelege, adv. farligt; ogsaa fælt, frygteligt.
- Spøfjelse (aab. ø), n. en Tingest, en ubetydelig, daarlige eller latterlig Ting. Spøtvis ogsaa om Mennesker. Edm.
- spøfjen, adj. farlig. (Obr. (Jf. speelea).
- Spøftri, n. Spøg. (N. Berg.). Spøftrilaust, adj. ret alvorligt.
- spøla, v. a. (e - te), gjøre Spoler til en Bøv. Hedder ogs. spøla; i Sogn spjola.
- Spøna, f. Spaan, Fliis, Huggespaan. N. Berg. (Mere brugl. end Spon).
- spøne, v. n. (e - te), støbe, sparke i Jorden. Edm.
- spøra, f. spørja. spote, f. spyta.
- sta, f. stad og standa.
- stabb, v. n. gaae fagte; ogsaa om en vakkende Gang. Nogle Steder: stable. (Toten). Sv. stapla.
- Stabband, n. Nagle i en Slæde, de smaa Støtter hvorpaa Slædehunden hviler. Rbg. Obr. I Edm. Stab-bende. I Drl. Stallband, om de Nagler, som indslæes ovenfra (ellers kaldet Hjetra). — Kunde ogsaa forklares enten som Stavband eller Stab-band.
- Stabbe, m. 1) Blot, Huggesblot, en kort afhuggen Stump af en tvk Træstamme. (Alm.). Sv. stabbe. Jf. Smiestabbe. — 2) Bunte, Stabel, tæt sammenpakkede Bø, især af Hø i Læden. Sogn, Valb. Helg. (Jøl. stabbi).
- Stabud, f. Stalpebud, Mabbud, som er bygget paa korte Fødder eller Blokke, saa at Gulvet ikke naaer til Grunden. N. Berg. Hedder mere alm. Stabbur, n. (Jf. Bur). — Kan forklares baade som Stabbebud og som Stasbud.
- Stabende, f. Stabband.
- stabla, f. stabba. Stabur, f. Stabud.
- Stad, n. Standsning, Stillestand. (See Sveastad). De sto i Stad: det stod stille. Edm. (Helden). Her mærkes Ud-
- trykket „i Stae“, o: i Kolligeb. Meget brugl. i Rbg. „San va Hje lengje i Stae: han forblev ikke længe paa samme Sted. (Et gammelt Dativ, som ogsaa kunde henføres til Stad, m.).
- Stad, m. (Fl. Stade, r), 1) Sted, Plads (i Almindelighed). Udtales mest alm. Sta, og i blt. Form: Sta'en (i Rfj. og Edm. Stadium). G. N. stadr. — 2) Sted hvor noget er sat eller lagt, Ydie, bestemt Rum; ogsaa Stilling, Standpunkt. Hertil Lassestad, Hestestad, Høllstad, Vellestad. Jf. Mdbagstad. — 3) Stad, By. (Lilbeels med Hleertal Steder). Mest brugl. i Tr. Stift. „Mit Sta'a“: til Byen. (I B. Stift: „te By'n“). I Sammenfæring betegner Stad ogsaa det staaende, saaledes Undestad, Lovstad; jf. Bøvstad. — De mange Gaardsnavne, som ende med Stad, bruges sædvanlig uden Betinging; dog findes i Drl. ogsaa Formen „stoom“ (for skobom), f. Er. paa Ballstoom, Rikstoom. (Dativ Hleertal). I Edm. bruges Dativet „stoda“ (aab. ø) og forfæret „sta“ i saabanne Erd som: olvastoda (allested), aurastoda (andensted), sumastoda, nekraftstoda. Ellers siges stae (f. Er. allestae), stan (allestan), og tildeels stais (allestais). Den gamle Genitivform (stadar) findes kun ved „til“; saaledes „te Sta'ar“, o: tilstede. (Herd. Ebl. og fl.). — Af andre Forbindelser mærkes: „U Stad“: frem, tilveie (f. astad). Av Stad: afsted, hen, bort. I Stad: mys, nylig; ogsaa: nu strar. I mt. Stad: i mit Sted, paa mine Begne. Nar eg var i din Stad: hvis jeg var i din Stilling. Kvar i sin Stad: enhver i sin Stilling. I Etaden fyre: i Stedet for. Mit Etaden: igjen, i Stedet for noget som er borte.
- stad (sta), adv. afsted, hen, bort; ogsaa borte, benne. Tr. Stift, Obr. Edm. (Ellers avsta, avsta, asta). Dg. saa: ned, overende; f. Er. rive stad, fare stad, slæq stad. (Edm. og fl.). — Hertil: stad-gjor'e, o: affendit, udfikket. stad-riven: nedreven, vøttet. stad-ferr'e: udfæret, udfæstet, pyntet; egentlig affikket.
- stad, adj. stædig, om Heste. Mest alm. sta; i Rfj. og Edm. stad'e. (Jøl. stadr).
- stadd, adj. stædt. Kun sammensat som naubstadd. G. N. staddr.
- Stade (Stae), m. Lag, Stabel, sammenpakkede Mæske af Hø eller Korn i Læden. Kr. Stift, ogsaa i Buserud.

(Gyffstae, Konnstae). G. N. stadi. Ellers kaldet Staal, Stabbe, Kaggje. stadebrend (staebrænd), adj. bedærvet af Hebe og Fugtigbed i Vaden.

staden, adj. som har staaet nogen Tid. Gbr. Edm. og fl. (Jf. forskaden). Dæ for lte stae: det har ikke staaet længe nok. I Edm. ogsaa stiden (aab. i); f. Er. nattefiden. — Egentlig Particp af standa.

stadsfesta, v. a. (e - e), stadsfæste. stadig, adj. stadig; sat. Jf. stob. stadna (stane), v. n. (a - a); standse, hvile. Tilbels i Edm. Hall. og fl. (d høres ikke). G. N. stadna.

stae, f. Stab og Stabe. stae (staaet), f. staden og standa. stag, n. Stug, Vant som fæstes i Stavnen. — staga, v. n. fæste Staget.

staga, f. Stigle. staggja, v. a. (a - a), standse, vindre, holde tilbage; ogsaa dæmpe, stoppe. Søndensfelds. (I N. Berg. stogga). Egentl. stadga.

staggande, adj. som man kan standse. stakall, m. 1) Stakel. Jf. Stakar og Stakall. — 2) Mandfolk; især Ungkarl. Ein vassen Stakall: en voksen Karl. Meget brugt i Er. Stift.

stakar, m. en Stakel; især Ligger, Veiler. (G. N. stakarl). Ellers en svag og hjælpeløs Person; ogsaa en Krøster, Kujon. (Ev. stackare). Som Kjelenaer er det kun et Udtryk af Dmbed og Deeltagelse. Forbindes ofte med et andet Ord og faaer da en Form med -s, f. Er. Stakars Van (Stakfels Barn).

stakarsdom, m. Uselbed, Støbelighed. Hedder ogsaa Stakarshoit, f. (Berg. Stift).

stakarsleg, adj. usel, støbelig. stakje, m. (fl. Stafa), Stage, Lysstake. I Gbr. Stakja.

stakf, m. 1. et Stjort. (Alm.). Jf. Dos. I „Skinskaff“ har det Betydningen Kuste eller Dverkjole, ligesom G. N. stakkr.

stakf, m. 2. en Staf, Stabel, en hel opskabet Hov af Hø, Løv eller Løv paa Markerne. G. N. stakkr.

stakfa, v. a. (a - a), opstabe, sætte i Staf. Hedder ogsaa stekfa.

stakfa, adj. om Stoven: belagt med Sne paa Grenene. Tell. Jf. Lavns. stal, f. stela. Stalband, f. Stabband. stakf, m. 1) Stald. G. N. stallr. Bruges her kun om Hestestalde. — 2) Nøgletreksen i et Laas, den Ring hvori Gjængerne ere indfattede. B. Stift.

— 3) en ophelet Flade, en Hoi som er flad og jævn ovenpaa. Nbl. (Andre St. Pall). Jf. G. N. stallr, Fodstykke.

stalltræer, n. Høloft. N. Stift. stallvækje, f. en liden rund Vjælde til en Hest. Er. Stift, Edm. (Maaskee rettere Stallvæksla).

stalme, m. Dypfulmen; f. Stolme. stam, adj. sam, stammende. (G. N. stamr). Stamegaul, m. En som stammer. (Af den stammende Lyd hvormed Gjøgen ubertiden begynder sin Sang).

stama, v. n. (a - a), flamme (i Talem.). G. N. stama. Heraf Staming, f.

stamn, m. Stavn paa Vaade og Farvøier. Noale St. Stabn. (G. N. stasn). En anden Betydning forudsættes i Talemaaden „te Stams“, som bruges i Edm. f. Er. saa Krhtra te Stams, o: faae Kvoget samlet, eller faae det hjem. Maaskee egentl. Sammenkomst. Jf. stemna.

stamnhalb, n. den Retning hvori man vender Stavnen; et vist Mæed at roe efter. Paa Dplandene siges Stamnlei(b).

stamp, m. Balle, aabent Kar med Drer; noget større end en Bette. B. og Er. Stift, ogsaa i Gbr. (G. N. stamp). Ellers Stempa, Lyma, Strump, Hølske, Balgie.

stampa, f. Stampeværk, Ballestøkke. stampa, v. a. (a - a), 1) stampe, valke Løi til Klæber. — 2) søle, vabe, arbejde i Dynd og Væde.

stand, n. (og f.), 1) Stand, Orden, Stik. — 2) Tilstand, Forfatning. — 3) Stilling, Livsstilling.

standa, v. n. (stend; sto; stade), at staae. Inf. hedder standa (Nbl. Harb.), stande (Rdg. Tellem. Hall. Vald.), sta (Nbl.) og staa (mest alm.). G. N. standa. Præsens: stend'e, stænd (Mandal, Rdg. Tell. Harb. Voss, Edm.), staa (Edm.) og staa (mest alm.). G. N. standr. Imperf. overalt: sto. I Fleertal siges: stoo (Hall.), stoge (Sætersd.). G. N. stods, stödu. Subinum hedder i B. Stift: stide, aab. i (Edm. Nfl.), stie og stee; ellers stae (mest alm.), ogsaa stende (Voss), stunde (Romsd.). G. N. standit. Imperativ: statt, og i fl. stande (el. staa). Afledninger: Stand, stendig, Stab, staden, Stoba, stob, f. Betydninger. 1) staae, være i en opret Stilling; ogsaa holde sig oppe, ikke falde. Saaleseds om en Vaat: „Da sto knapt“, o: Vaatstangen bælede lidt imod Løddet. Sjældnere om Ting

som veies. Da stend'e paa fem Merker: det veier omtrent 5 Markter. (Hertil G. N. standa, veie). — 2) rage frem, rakte ud. Da stend upp-or: det naaer op over Vandet. Da sto unda: det skal frem, naaede ud af Skjulet. Dg-saa komme frem, vise sig. Da sto Koesen (det skummede som en Fod). Kjaesaa: Da sto Skum'e, Driv'e, Røvtjen o. s. v. — 3) vende, have en vis Retning. Vinden sto midt ette Fior'a. Ellinganne ska beint imot. — 4) vebvare, holde ved. Dette Veir vil ikke vare lange. Alt ma da sto paa: saa lange som det holdt veb. — 5) kjaae stille, vare standset; f. Ex. om et Skjul, en Mølle. — 6) vare i en vis Forfatning. Dstest med „til“; f. Ex. ska væl til. — Talemaader. „ska seg“: holde sig veblige, vebblive usvættet; ogs. holde Stand, ikke vige. ska seg godt: have Følge, være heldig. Dertimod: han vilb' ikke lata da ska seg, o: han vilde ikke være sig det bekjendt. (B. Stift). ska av seg: see ud, tage sig ud. ska ette: tragte efter; ogs. efterstræbe. ska fyre: foreskjaae, raade for. (H. Forstandar). ska i da: holde det ud. (Nbl.). ska paa: a) paaakaae; b) vebvare; c) knibe, blive vanskeligt. Da stend infke paa: det har ingen Rød, det er ikke vanskeligt. (Meget brugt. i B. Stift). ska til (te): tilskaae; ogs. kjaae til, være i en vis Forfatning. (Heraf Tilstand). ska um: gjaelbe, komme an paa: f. Ex. Da sto um Liv'e. (B. Stift). ska upp: reise sig, kjaae op. (Heraf uppstaben). ska utt: stræve, have travlt med noget. Det ha mykje te ska ti. (N. Berg.). ska vld (aab. i): vebskaae, vebkjennde sig, kjaae veb sine Ord. N. Berg. Ellers hebber det „ska ma“.

standande, adj. kjaaende. I eit standande: i eet væl, uopbørligt.

Standar, m. en Stander, Stolpe, Stør, Pæl.

standast, v. n. (stendst, stoft), vare, vebblive, holde ud, være tilstrækkelig. Da kann ikke standas: det kann ikke være længe. (Kell.). Da stendst ingen Ting: der er intet som holder det ud, el. som er stærkt nok. (Edm.). Dgsaa med Dativ. Da stendst kanna infke: det forskjaaer albrig for ham.

stane, v. n. (e - te), see med Nysgjerrigheb, gloe og gabe efter noget. Edm. Om et andet stane see stabna.

stanga, v. a. (a - a), kjaange, støbe med Hornene. I B. Stift: stanga.

stangast (kjaangast), v. n. kjaange, kjaange binanden; om Kvæg.

stanka, v. n. lugte; stinke. Rbg.

Stans, m. Standsning, Hølle: ogsaa Hindring, Hestelse. (Nvere Ord).

stansa, v. n. (a - a), standse, kjaae stille; ogsaa hvile lidt. I Rfj. og Sfj. bebder det ogsaa stansna. Ellers stana (stabna), stogga, stagga.

Stapp, n. Mad, tillovet af Rødt eller banket Frugt (Køer, Poteter). Berg. Stift.

stappa, v. a. (a - a), 1) banke, støbe smaat, f. Ex. i en Morter. Tilbeels søndensjelds. G. N. stappa. — 2) stoppe, pakke i, proppe fuldt. Nere alm. og meget brugt. (G. N. stappa). Hertil stappa, part. stoppet, pakket, fuldproppet. — Stapping, f. Pakning.

Star, n. Dine; Dinens Udsende, Biff, Syn. Brugt. paa Helg. — brunt Star: brune Dine. bløtt Star: blaae Dine.

stara, v. n. (a - a), stirre, see længe paa noget. Helg. I Indr. staraa. (Ellers stira). G. N. stara.

starblind, adj. stærblind; nærsynet.

Stare, m. Star (Fugl). Paa enkelte Steber: Star. (Ev. stare). Veb Kristianssand betyder „Star“ ogsaa Drossler eller Kramsfugle.

Stargras, see Storr.

starva, v. n. (a - a), 1) stribe langsomt frem, gaae seent og vakkende (om En som er meget træt eller ogsaa sv). Da knappast han starva av gjeng'e. Edm. Harb. — 2) krumpe sig, boie sig sammen, som Kvæget i Frost og Uveir. Harb. — 3) afskjaae, falde bort, veb. Helg. Indr. Væst i Forbindelse med av (starva av). Han ha starva av: han er vandret heben. Dgsaa i Nbl. om Kvæg: omkomme, krepere.

Starving, f. seen og vakkende Gang.

Stas, m. Stabs, Pragt. (Nvere Ord).

staseaa: stasa, v. n. (a - a), bruge Stabs, pynte sig meget. staseleg, adj. skabfelig.

staset, f. stad. — Staue, f. Stova.

stauka, v. n. (a - a), 1) støbe, stifte i Korn med en Skovl for at afbryde Avner og Stikke. Nbl. — 2) gaae langsomt, især med Stav. Edm. Heraf Stauf, m. en gammel Karl.

Staul, see Støl.

Staup, n. 1. et Støb, Bøger. G. N. staupe. I Melbalen ogsaa et libet Træk (see Stava). Ellers med egne Betydninger i Grestaup og Ernestaup.

Staup, n. 2. et Hul i en Ilden Huulning eller Udgravning; f. Ex. imel-

- lem Stene. Tell. ogsaa i Tr. Stift. (G. N. stau). Jf. Stoppa.
- stauput**, adj. usavn, om Jorden; fuld af Huller eller smaa Grøfter.
- Staur**, m. Stor, Pæl, en opreist kort Stang. Alm. og meget brugl. (G. N. staur; Sv. stór). Ogsaa en Stymper, Klobrian.
- staura**, v. n. (a - a), 1) nedsatte Storer eller Pæle. (See ellers Støpra). 2) Klobse, bære sig kettet ab.
- Staurhynning**, m. Spæbbuger (Delphinus Orca). Edm. I Fosen: Staurhynning.
- Staurstaang**, f. see Jarnstaur.
- Staurvad**, n. et Fiskeredskab at fange Helleflyndrer med. Sbm.
- staut**, adj. Hæt, dygtig; ogsaa anseelig, som tager sig godt ud. Et meget udbredt og maaste alm. Ord.
- Stav**, m. 1) Stav, Stok til at gaee med, Støttestav. (G. N. staf. — 2) Stolpe, Pille, Hjørnestolpe i en Stavybygning. (See Stabbus). Hertil Kørhestav, Lødestav. — 3) Stav i Trækar, de enkelte Stykker hvoraf Karrets Sider dannes. — 4) Stykke i et Seil, en af de enkelte Bøvbreder i Seilet. Helg. (Jf. Baa). — 5) Kant, Rand af en egen Farve. (Ejelden). See stava.
- Stava** (Stav), f. et lidet Spand, et Trækar med en høj Stav som tjener til Støst. Drk. (Ellers Stau, Kopp, Strippe). Jf. Sv. stäva.
- stava**, v. a. (a - a), 1) støtte sig med en Stav. „stava seg“. — 2) tage et Kar i Stykker (i Staver). Under tiden ogsaa om at sætte enkelte Staver i Kar. — 3) stave et Ord, nævne Bogstaverne. „stave aa leggje isop“: afskille Bogstaverne og ordne dem i Stavelser. → Jf. Bostav (som i G. N. hedder staf).
- stava**, v. n. (a - a), affpille sig; vise lange Stykker eller Striber i Vandet. (Helg. Sbm. Harb.). „Da stava ni Ejen“, siges naar Søen er saa stille, at Stykkerne af Vandet vise sig tydelig.
- stava**, adj. randet; om Hestens Man, naar den er sort i Midten og hvid paa Siderne. N. Berg.
- Stavar**, f. Stavar.
- Stavband**, n. Straabaand imellem to Stolper. See ellers Stabband.
- Stavbygnaad**, m. see Stabbus.
- Stavelse**, n. Stavelse i et Ord.
- Stavemne**, n. Træ til en Stav.
- Stavhus**, n. Træbygning, hvori Bøgene ikke ere tømrede, men dannes af opreiste tykke Stolper, som forbindes ved Bjæller og Straabaand, hvorpaa Mellemrummene dækkes ved en Befledning af Fjæle. — Saaledes ogsaa Stavkyrkja, Stavløde, Stavenaust og flere. B. Stift.
- Stavfall**, m. gammel Mand, som gaar med Stav. Han vert ingen Stavfall: han bliver vist ikke gammel. B. Stift.
- Stavflaur**, f. Kløst paa Enden af en Hjørnestolpe, hvori Bjællerne indfældes.
- Stavlægja**, f. Tagstok, den øverste Stok i en Sidevæg; Tagbjælken i et Stabhuse. Nbl. Harb. Jæb. (Stavleta). Ellers kaldet Rastestoff, Rastall og fl. (G. N. stavlægja).
- Stavstilla**, f. fuldkommen Vindstille paa Søen; det at Søen er saa stille, at det „staver“ i den. Helg. (see stava).
- Stavsto**, f. Grændsemærke, et Sted hvor to eller flere Grændsestæder stode sammen; Endepunktet af et Markstykke. Lister og Dalerne. Udtales ogsaa Stabsto.
- Stavvid** (aab. i), m. Splitholt, Ved til Kar og Lødestaver.
- staa**, f. staa. Stager, f. Stigje.
- Stæk**, n. Stok, Lummel; Travlhed med et Arbejde. R. og Tr. Stift, Helg. — Søndensjæls hedder det tildeels: Stæks. Ellers: Etyr, Eti, Etau.
- stæka**, v. n. (a - a), støte, larme; have det travlt med et Arbejde. Noogle Stæder: stæksa.
- Staal**, n. 1. Staal. Heraf stæla. — Staalstjær, f. Staalstæber. Staalraand, f. Staalstribes (i Eggen paa Knibe). Staalstiva, f. Staalplade paa en Hammer.
- Staal**, n. 2. 1) en stor og tæt sammentrængt Masse. Stødbestaal, Fiskestaal, Eilbestaal. R. Stift. — 2) Lag, Bunte, Stabel af Korn eller Hø i Laden. R. Berg. Guldbbr. (Kornstaal, Høystaal). Nogle St. Stæle. Jf. Stæde. (Jøl. stål). — 3) et Rum i Laden, et af de store Rum, hvori Høet eller Kornet oplægges. Tr. Stift og Helg.
- stæla**, f. stæla.
- Stæle**, m. en stor, høj Karl. Sbm.
- stælgraa**, adj. stælgraa, stælgraa.
- Stælhura**, f. Hjel. (Ejelden). høyte Stælbue: støde Kulbøtte. R. Berg. Ellers „stumpa Stæle“ og fl.
- Stælis**, m. det første eller nederste Lag af en bobbelst. Rbg. (Jf. Tvistad).
- stælsert**, adj. belagt eller beslaagen med Staal. Hedder ogsaa stælslegjen.
- Stæng**, f. (Jl. Stænger), 1) Stæng. G. N. stöng. Jf. Trode, Ræte, Rø. — 2) en Maalestang, særvanlig ser

Alen. — 3) Skinne, smal Jernplade. (Tr. Stift). See Spang.

saanga, v. a. (a - a), stotte med Stænger, stange Vrter. See ellers saanga.

saanka, v. n. skønne, sukke dybt. B. Stift. (Sv. stänka).

Staar, f. Stor. **stavaa, f.** stara.

Staa's, n. Lummel, Travlsbed; f. Stærk.

Staararkungje, m. Stobberfaged (Bygbevæger). B. Stift.

Stavaar (for Stavær), m. Stub, Stamme efter et afbugget Træ. Drl.

Stave, f. Stova. — Ste, f. Sted.

Sted (aab. e), n. Ambolt i en Emedie. Alm. (mest i Formen Ste). Sv. städ.

St. N. stedi, m. Jf. Strussted.

ste(b)a, v. a. (ste, stebde), fæste, tage i i Tjeneste; ogsaa fæste en Gaard, bygge, „stea seg“: tage Tjeneste. (Mandal, Tell. Drl.). Skulde egentlig hedde: stesja (steb', stæbde). Sv. städja.

stedd, part. fæstet, leiet.

Ste(b)peng, m. pl. Fæstepenge, Haandpenge. Drl. (J B. Stift Fæstepenga). Sv. städjpenning.

Stedsmaal, n. Fæste, Fete; ogf. Haandpenge (Stedpenge). Tell.

stee, f. stænda og stæba.

Stegg, m. 1. Hænnen af et Par Fugle; f. Er. Gaa'stegg: Gaa'se. (B. Stift). G. N. steggr.

Stegg, m. 2. et frastødende Væsen; Udseende som indgyder Frygt. Dore Tell. (Jf. Stugg).

stegglege, adv. hæslikt, møbbydeligt; ogsaa sølt, frugtelt. Tell.

Stegla, f. et Slags Fiskeliner som bruges i Færskvandene. Rbg.

stegla, v. a. (a - a), 1) udskille, hænge noget i en udspærret Stilling. Sdm. 2) v. n. skjende og bande. Sogn. „banda a stegla“.

Steig, n. et Saar, forarsaget ved Paa-træbning med en Fod; f. Er. paa en floet Hest, som har kommet til at støde den ene Fod imod den anden. Drl. (Jf. Stig).

Steik, f. en Steg. (G. N. steik). Uegentlig om en god Binding eller Fordeel.

steikja, v. a. (ste-kte), stege; ogsaa bage Brød ved Jld (forskjelligt fra baka). G. N. steikja. steikje upp-atte: stærpe flabbbrød ved en ny Stegning for at forebygge Muggenhed. — steikt, partic. steat.

Steikjar, m. en Steger; ogsaa en Fisker som maa reise hjem uden Fangst. B. Stift.

Steikjing, f. Stegning; Brødbagning; ogsaa stærk Hede. Jf. Stikke.

Stein, m. 1) Sten; steenagtig Materie. (I denne Betydning uden Fleertal). Jf. Hard. og Stav. Amt udtales det Steidn. (G. N. steinn). — 2) en Steen, et enkelt Klippestykke. (Jf. Hella). Ogsaa om enkelte Rebkæder af Steen, saasom en Stibesteen, Møllesteen, og fl. — 3) Arnested, Jldsted i en Stue. Meget brugt. i Drl. (stebetfor Gruva eller Mre). — 4) Løbet paa et Fiskersnore. (Bløstsein, Jarnstein). B. Stift. — 5) Steen i Frugt, Kjerne med haard Skal; f. Er. i Kirsebær. Jf. Augnestein. — I Fleertal betegner det tilveels ogsaa Testikler.

steina, v. n. (a - a), fæste Steen. Nbl.

Steinbit (ii), m. et Navn som tillægges idetmindste tre forskjellige Fiskarter, nemlig; 1) Steenbiter, Havkat (Anarrhicas Lupus); saa kalbet for dens stærke Lænder. Alm. ved Havtanten. (Jf. steinbitr). 2) Steenfuger (Petro-myzon brachialis); en liden Færskvandsfisk, som næsten ligner en Gale. Tell. Bustrub, Hedemarken. 3) Hundesteile (det samme som Stifling). Tell.

Steinbjørk, f. et Slags Birk med haard og saftløs Ved.

Steinbrjotar, m. Steenbrøder, Agerbrøder.

steindaud, adj. steendød. Derimod steindauv, bøv som en Steen.

Steindolp, m. Steenkvætte (Fugl), Saxicola Oenanthe. Jf. N. Berg. Hedder den Steindolp (af dolpe, o: hoppe); i Mandal Steinjubb (af jubba, o: nikke).

steinfengt, adj. stenig, om en Landstrækning. Föjen og fl.

Steingar', m. Gærde af Steen.

steinhar', adj. steenhaard. Hedder ogsaa: steinente har.

Steinhjupa, f. glat Hyben (Rosa canina). Søndre Berg. Ved Stavanger

Steinkjuba.

steinhogga, v. a. støve Leen ved at hugge paa Steen i Græsset.

steinkjent, adj. stenigt, fuldt af Steen; om et Landskab. Ved Trombsjem.

Steinkjerald, n. Steenkar, Leerkar.

steinlagd, adj. belagt med Steen. Jf. bellelagd.

steinlende, adj. stenigt. Tr. Stift.

Steinløysa, f. Mangel paa Steen.

Steinmark, f. stenig Jord.

Steinrøys, f. Steenbøse, Steenbøb.

steinfett, adj. brølagt; besat med Steen.

Steinkruid (aab. i), f. Fjeldstreb med Steen.

Steinslag, n. Steenart. Jf. Ørst.

Steinfott, f. Steensmerter (Sygdom).
Steintile (aab. i), n. Steenguld.
Steintorv, n. Torv af det bedste Torvlag, som er frit for Rødder og bliver meget haardt, naar det tørrer.
Steinty, n. Steentøi, Leerkar.
Steinulv, m. Bergulv. Sogn og fl. Dgaa kaldet *Steinulv* (Havd.), *Steinval* (Helg.). Ellers Bergulv, Bergul.
Steinut (Steinette), adj. stenig, fuld af Steen. G. N. steinötur.
Steinyld, adj. grøn af Sptrer; om Ageren, naar Kornspirterne ere saa høie, at de skjule Jorden og Stenen. N. Berg. — Jf. ylla (af Ull).
Stefe, f. stika. **Stefje**, f. Stifje.
Steff, m. Brist, Sprætte. Tull.
Steffa, v. n. (Steff'; stoff; stoffje), briste, sprække, saaledes at et Stykke falder af; f. Er. om Eggen paa en Lee. N. Berg. Tull. I de sydvestlige Egne bedder det stoffja og har da flere Betydninger.
Steffja, v. a. 1. (e - te), afbrække, bryde Stykker af. Tull. (stefje).
Steffja, v. a. 2. (e - te), opstabe, sætte i Staf. Sogn og fl. (Af Staff).
Steffje, n. et lidet Afstykke eller omgjærdet Rum i et Fæhuus; især det Rum, hvori Lammene sættes. B. Stift. (Jøl. stekkr.). Ellers Stille (Tull.), Ding (Hbr.).
Steffjen, adj. fjør, som lettelig brister. N. Berg. I Dst. stoffjen.
Steffjing, f. Udfabling af Hø eller Løv.
Stela (aab. e), v. a. (Stel'; stal; stole, aab. o), stæle. Hedder ogsaa stæla, stala (Nand.), skalaa (Indr. Dst.). G. N. stela. Betyder ogsaa: lure, liste sig til. stela seg av: liste sig bort. stela seg til: liste sig til at gjøre noget. Jf. Stul.
Stelar, m. en Ståler, Iyv. I Forbindelsen: Stelar or Stelar. Jf. Iyuv.
Stell, n. 1) Orden, Stik, Indretning. saa bær i Stell: faar det i Orden. (Meget brugt.). — 2) Svøler, Bestilling, Forehavende; ogsaa en Forskaelse, et vist Forhold. — 3) Redskab, Løi, Sager, Tilbehør. Sv. ställ.
Stella, v. a. og n. (e - te), 1) ordne, opstille, sætte i Række eller Orden. (Egent. sætte paa sin Plads; f. Stelle). stelle upp: opstille. — 2) lave, indrette, faae istand. Sv. ställa. stelle til: lave, foranstalte; ogsaa pynte, sætte istand. stelle seg: indrette sig, sætte sig istand; ogsaa stikke sig, opføre sig. Paa Helg. bemærker „stelle“ ogsaa fuldføre eller blive

færdig med noget. — 3) søsle, arbejde, udrette noget i Huset. (Alm.). Især om at roge et fodre Kvæget. (Ag. Stift). Hedder ellers stille (Dsterb.), stulle (Tull.). Jf. fugge, dunne, fjona.
Stelle, n. Sted, Plads. Paa sama Stelle: paa samme Sted. Hall. Vald. Hødemærken, Dsterb. (Sv. ställe).
Stelling, f. 1) Ordning, Indretning, Istandkættelse. 2) Rede, Tilbehør. 3) Stillads, f. Er. ved en Bygning. Meget brugt.
Stelpe, v. n. hindre. Edm. Kun i Talemaaben „De stelpe meir eld bær hjelpe“. stelt, part. ordnet, indrettet.
Stemna, v. n. (e - de), stævne; styre den, gaare i en vis Retning. Nogle Steder stebna. (G. N. stefna).
Stemna, v. a. (e - de), indstævne, indkalde for Retten. (G. N. stefna, indkalte). Particid: stemnd, hedder stæv. stemd. Hertil Stemnefestel (aab. e), m. Raadsfæddel. G. N. stefna. Afvigende i Leikstemna og Rivstemna.
Stemne, n. Enden af en Vaad eller et Fartøi, den Deel som er nærmest ved Stævnen. B. og Tr. Stift.
Stemming, f. Indstævning.
Stempe, f. Balle, Trækar (= Stamp). Sogn, Nbl.
stend (stæer), f. stande.
stendig, adj. stadig, vedholdende.
stendigst, adv. stadigst, bestandigt, idelig. Ebl. Tull. og fl.
stengja (stængje), v. a. (stæ, stæ), 1) stænge, lukke, spærre. stengje seg inne: lukke sig inde. — 2) indestutte en Fiskestimm med et Bob, saaledes at den bliver stæende nogen Tid i Søen. „stengje eit Silbelnes“. Particid: stengd.
Stengje, n. Luffelse, Hegte, Raas, Stænde, Bom v. f. v.
Stengjel, m. (fl. Stængla), en Bom eller Støtte ved en Bælg. Voss.
Stengjing, f. Stængning; Indspærring.
ster, f. styr. — stere, f. store.
stærk (stærke), adj. stærk; kraftig. (G. N. stærkr). Neutrum udtales sædvanlig stærk (stærkt). — „stærka Døare“ er en Talemaade (formod. en Dattisform),

- som bruges i Edm. om en Lid, hvori der, efter en gammel Tro, skulde være meget Svørgerte og Troldskab paaførte, især Dagene næst for Juul.
- Sterkleitje**, m. en vis Grad af Styrke.
- sterkna**, v. n. (a - a), blive stærkere.
- sterkt** (stærkt), adv. stærkt, kraftigt, med Styrke.
- sterren**, adj. skarp og vedholdende; om Vinden. Edm.
- stert**, m. Stjert, Hale; især paa Fuglene og paa enkelte Insekter. Stav.
- stert** og **st.** (G. N. stert).
- stert**, n. 1) Fodstykke, hvorpaa noget staaer. (G. N. stert). Dagsaa et Slaags Brikker. (Jf. Smørstert). Ebl. 2) Fod paa enkelte Kar, især paa Gryder. Gbr. 3) Hæftet eller Løffen paa Knapper. Edm.
- stert**, f. en liben Trappe eller en Forboining til at stige op paa foran en Dør. Tell.
- sterte**, f. et Kar med Fødder, en Vasse med tre lange Staver, som tjene til Fodstøtter. Gbr. Valds.
- stev** (aab. e), n. 1) et kort Vers, især af spøgende eller spottende Indbold. Rbg. Tell. — 2) Omkvæd i en Bise, Slutningslinie som gjentages i hvert Vers. Tilbeels i B. Stift, men udtales altid **stæv**; i Nbl. hedder det **stov**. G. N. stef.
- stevjast**, v. n. svinge Vers til hinanden, diskutere i Vers. Rbg.
- sti**, n. Svæler i Huset, Tilrebber; især Kvægets Fodring. Eogn, hard.
- stia**, v. n. (a - a), svøle, rede i Huset; især røgte og fodre Kvæget. Eogn, Nbl. hard. (Ellers: stjodna, skulle, stelle, agta). Dagsaa v. a. bringe Kvæget i Huus. (Eogn). Jf. Jøl. stia, faaresti.
- stibonn**, f. Stykbonn.
- stifta**, v. a. stifte; ogsaa indprente; f. Ex. Det ha stifta de Inn i han.
- stig** (aab. i), n. 1) Skridt, Fjed (see stiga). 2) Spor eller Mærke efter en Fod. Jf. Steig. 3) Trin i en Trappe eller Stige.
- stig**, m. en Sti, smal Gangvej i Markerne. Mest søndenstjels. G. N. stigr.
- stiga**, v. n. (stig; steig; stige), 1) træde, gjøre et Skridt, bevæge Foden fremad. (Eo. stiga). Dagsaa stige op eller ned, forandre Stilling ved eet eller nogle faa Skridt (ikke om en længere Gang). — 2) stige, hæve sig, komme høiere. G. N. stiga. — stige fram: gjøre et Skridt fremad. stige upp: løfte Foden op, som for at gjøre et
- Skridt. stige ned: træde ned, sætte Foden til Grunden. stige paa: træde paa. stige i Nyssen: træde feil, gjøre et Fjlskridt. (Edm.). stige-uppyve: træde i Vand eller Dynd, saa at det gaaer over Eoven.
- stighbøygjel** (aab. i), m. Stigbølle.
- stighalt** (aab. i), adj. lavhalt, som bar en kort Fod. Nbl. — Jf. stutbalt.
- stigje**, n. en Bleanne paa Kanten af Veenlaaget. Tell. J B. Stift hedder det **stigtjøyna** (aab. i), f.
- stigje**, m. (St. Stigar, aab. i), en Stige. Gentil udtales sædvanlig **Stie** (B. Stift), men hedder ellers **Stige**, aab. i (Eogn), **Stega** el. **Støga** (Agh.), **Staga** (Namb.), **Stæga** (Inbr. Dr.). G. N. stigi.
- stigen**, part. stegen, kommen høiere. Udtales sædv. stien, men i Fleertal stigne (aab. i). G. N. stiginn.
- stigle**, n. Splitt, Abning paa Klæder. Tell. — Jf. Smotta.
- stigma** (aab. i), n. Nabning paa Sto og Stovler. B. Stift.
- stika** (aab. i), v. n. (a - a), stifte en Søm (paa Klæder). Heraf **stikarand**, f. Stiksom, en Søm som kun tjener til Pynt. B. Stift.
- stikhonn**, f. Stykhonn.
- stikje** (aab. i), m. Stegning; Fladbrøds Vagning ved Jib. (Af stikka). B. Stift.
- stikjel** (aab. i), 1) Hornspids, den Deel af Hornet som ikke er buul indvendig. Ebl. (Jøl. stikill). 2) Hornsp, den indre Deel af et Horn. Drk. (Jf. Stukel).
- stikk**, n. 1) et Stik. Jf. Stynq. 2) et Slaags Knuder. Hertil Halsstikk. 3) et Stik i Kortspil, en Vinding.
- stikka**, f. en Stikke, Pind, Spid; ogsaa en liben Kjør, Splint eller Stykke af Træ. Mm. og meget brugt.
- stikka**, v. a. (stikk; stakk; stuffje), stifte. Nvere Form af stinga.
- stikling**, m. 1) en liben Fisk, Hundesteile (*Gasterosteus aculeatus*). Tilbeels i Kr. Stikk. Ellers kaldet Honnsyl (Edm.), Lindbaure (Belg.), Steinbit (Tell.). — 2) Fiskepigel, meget smaa Fiske af forskellige Slags. Ebl. (Jf. Aulke).
- stikna**, v. n. (a - a), blive stegt, herdes eller skjæres ved Varme. N. Berg. (Jøl. stikna).
- stiksaum** (aab. i), m. Stiksom; f. stika.
- stikra**, v. n. (a - a), 1) balte, støtte sig kun svagt paa en Fod som er bestaaende. N. Berg. — 2) udpege eller nævne

- En**, bentyde eller stille paa en Person. *Sdm.*
- Stil** (ii), m. en tynd Stikke eller Pind. *Sjelben.*
- Stil**, f. 1) *Stiil*, *Strivemaabe*. 2) *Skript* i Bøger, Lyper, Bogstaver. Heraf *storkstilt*, *smaa*stilt. — *Under*stiben ogsaa: *Plan*, *Diemeed*, noget som man pønser paa. *Jf. stla.*
- stila**, v. a. og n. (a - a), 1) stille, forfatte, føre i Pennen. *Neget* brugl. — 2) pønsse paa noget, sigte til et vist *Diemærte*; ogs. lure efter en *Leilighed*. *N. Berg.* „stille paa“.
- Stilekunst**(v), m. *Stiilekunst*, *Døvelse* i at skrive eller forfatte.
- Stilemaate**, m. *Stiil*, *Strivemaabe*.
- still** (ii), adj. stille, rolig; især om Luften eller *Veiret*; *taus*, *lydbøs*, *frt* for *Larm*; ogsaa om *Mennesker*: *spagsførdig*, *fredelig*. — *stilt* aa *mildt*: stille og *mildt* *Veir*. *Dø* vart *stilt* mæ *di*: det blev stille i den *Henseende*, man hører ikke mere *derom*.
- Stilla**, f. *Stille*, *Stillsbed* i Luften, *Havblik*. *I andre* *Betydn.* siges *Stillheit*.
- stilla**, v. a. 1. (e - te), stille, *dæmpe*, *bringe* til *Rolighed*. *Afvigende* i *Forbindelsen*: „stille seg“, o: *lste* sig, *gaae* meget stille, *sa* at der ikke høres nogen *Lyd*. *stille seg til*: *komme* *likende* paa *Lærerne*. — *I* *Dierb.* *betyder* „stille“ ogsaa at *røgte* *Kvæget*. (*Sv. stilla*). *Jf. stella*. *Hertil* *Stiillkulle*, f. *Bubete*.
- stilla**, v. n. 2. (e - te), *stemme*, *sætte* i en *vis* *nøte* *bestemt* *Stilling*. *stille* *Fela*: *stemme* *Fiolinen*. *stille* *Kvønn'a*: *lægge* *Kværnen* i en *vis* *bestemt* *Høide*, *naar* den skal *male*. *Derimod*: *stille* *paa* *Kvænna*, o: *stille* *Mølletragten* *saaledes* at *Kornet* kan *falde* af *med* en *vis* *Grad* af *Langsomhed*. *Jf. Stiille*.
- stillast**, v. n. (*Imp.* *stillest*), *stilles*, *blive* stille. *Han* *stillest* af: *Vinden* *stiller* af.
- Stille**, n. 1. *Indretning* *hvormed* et *Redskab* *stemmes* eller *stilles*; *saaledes* paa en *Kværn*: en *Skru* i *Mølletragten*, *hvoreved* man *saar* *Kornet* til at *falde* enten *hurtigt* eller *langsomt*. (*I* *Sogn*: *Spjelbr*). *Dagaa* en *vis* *Stemming*. *Dø* *glang'e* mæ *same* *Stilla*: *det* *gaaer* i *samme* *Lagt* som *før*. *N. Berg.*
- Stille**, n. 2. *Aflutte*, *ludet* *Kum* i et *Fæhuus*. *Tell.* — *Jf. Stekke*.
- Stillenabb**, m. *Stiilepind*.
- stillsførlig**, og **stillsførdig**, adj. *spagsførdig*, *stille*. (*Bedre* *stillsfør*).
- Stilling**, m. en *aarsgammel* *Bæder*. *Gbr.*
- stiltvoren**, adj. *taus*, *stille*.
- stilt**, adv. *stille*; ogsaa *sagte*, *læmpeligt*.
- Stim**, m. *Fiske*stimmel, *Stiim*. *Brugl.* ved *Kristianssand*. *Ellers* *kaldet* *Berg*, *Staal*, *Fær*.
- Stim**, n. *Støt*, *Uro*; *Overbæng*.
- stima**, v. n. (a - a), *støte*, *raabe* *idelig*; *have* *travlt* *med* at *saae* *noget* *frem*. *Hø* *stima* mæ *Bonna*: *bun* *har* *Nøie* for at *holde* *Børnene* i *Åbe*, *bun* *maa* *stjen* *de* og *true* *idelig*. (*N. Berg.*). *Ne* *sekk* *det* *intke* *til*, *for* *me* *stima* *mæ* *det*.
- stimpn**, adj. *stiv*, *haard*. *Sdm.*
- stinga**, v. a. (*sting'*; *stakk*; *stungje*), at *stikke*. *G. N.* *stinga*. *Paa* *mange* *Steder* er *Formen* „*stinge*“ *nu* *sjelden*, *da* man *hellere* *siger* *stikke* (*Præf.* *stikk*). *Imperf.* *overalt*: *stakk* (*som* i *G. N.*); *Flertal* *tilbeels* *stunge*, *stungo* (*Hall.* *Bald.*). — *Betydning*: 1) *stikke*, *støde* *med* en *Dø* eller *Spids*. *stinge* *Høl* *paa*: *gjennemstikke*. *stinge* *Kryter*: *slagte*, *dræbe* *ved* et *Stik*. — 2) *putte*, *indstøbe*. *stinge* *ni* *Fikka*: *putte* i *kommen*. *stinge* *vi* *Hand'a*: *putte* *noget* i *Haanden* *paa* *En*. (*Sdm.*). — 3) *dyppe*. *stinge* *n'i*: *dyppe* *ned* i. *Heraf* *Stingelse*, n. *Døppelse*, *Sauce* (*Sdm.*). — *Fjurlig*: *Dø* *stakk* *ti* *meg*, o: *det* *saaldt* *mit* *pludselig* *ind*, *jeg* *sik* *det* *Indfaal*.
- stingande**, adj. *stikkende*. *Dø* *betb* *ikke* *stingande* *Straa*: *der* *saandtes* *ikke* et *Straa*.
- Stingar**, m. 1) en *Stikker*. 2) et *Slags* *store* *Insekter*; *see* *Stung*. — *Stingar* *kniv*, m. *Slagterkniv*, at *stikke* *med*.
- Stringeband**, n. *Straa*baand, *Stiver* (*egentlig* en *Støtte* som *bliver* *indsældet* eller *stikken* *ind* i *Siden* *paa* en *Stolpe*). *N. Berg.*
- Stingefag**, f. *Stikfag*. (*N. Berg.*).
- stinkla**, v. n. *fryste*, om *Vandet*; *belægges* *med* *Is*. *Nbl.* (*Jsl.* *stingla*).
- stinn**, adj. 1) *stind*, *stiv*, *vanstelig* at *bøie*. (*G. N.* *stinnr*). 2) *tyk*, f. *Er.* om *Grød*. *Gbr.*
- stinnast**, v. n. *stivne*, *hærdes*. (*Sjelben*).
- Strinnfjør**, f. *Spændefjæder* i *Laas*, *Springfjæder*. *B.* *Stift*. (*Sv.* *stingfjæder*).
- stinta**, v. n. *laae* sig *igjennem*, *komme* *ud* *med* *ludet*. *Sdm.* *Drf.*
- stir** (aab. i), *stiv*; *see* *styr*.
- stir** (ii), m. *Stirren*, *det* at man *seer* efter *noget*. *Det* *sekk* *ein* *Stir*: *de* *bleve* *opmærksomme*, *begyndte* at *see* sig om. *Dette* *skal* *gje* *Folk'e* *ein* *Stir*: *dette* *skal* *gjøre* *Døstigt*.
- stira**, v. n. (e - te), *stirre*, *see* *længe* *paa* *noget*. *Jf. stara*. (*Forstærket*: *naubstire*, *einstire*). *I* *Sogn* *ogaa* *blot* at

see efter noget, vende Dinene etføds hen. *Jf.* Støbe, gløse, glana.

Stiring, *f.* langvarig Stirren.

stirra (aab. *i*), *v. n.* (a - a), stribes, stræbe ubholdende. *stirre* mot: trodses, stræbe imod. *B.* Stift.

stirren, *adj.* ubholdende; ogsaa stribig, haardnakket.

stiv, *adj.* stiv, haard; ogs. stolt.

stivra, *v. a.* (a - a), stive (Stintoi), gjøre stivt. *Paa* Voss hedder det stivra. — *Hertil* Stivelse, *n.*

Stjant, *m.* Stilt, Stud af Vuskærter eller smaa Træer. *Stm.*

Stjerna, *f.* Stjerne. *Utales* meget forskjelligt; saaledes: Stjerne og Stjerne (nordenfjelds), Stjødna, Stjødna (Søndre Berg.), Skjenne, Sjenne og Sjonne (Søndenfjelds). *G. N.* stjarna, *pl.* stjornur. *Betyder* ogsaa en Plet i Panden paa Dyr; Pandestjerne. (*I* dette Tilfælde hedder det i *Edm.* „Stjerne“ og afvikles fra Stjerne).

Stjernebrant, *f.* Kalkveien. *Nbm.*

stjerneklar, *adj.* stjernerklar.

Stjernerap, *n.* Stjernerstud.

Stjodn (for Stjorn), *n.* Huusboholdning (Hjeden); huusligge Østler, især Kvægets Røgt og Fodrings. *Voss* (udt. Stjodn). *I* *Harb.* og *Ehl.* hedder det Stjødna. (*G. N.* stjorna, Stjærse).

stjodna (for Stjorna), *v. n.* (a - a), 1) gaare jævnt og i lige Linie, styre jævnt. *Skeen* Stjodna *He* godt: Slæben gaaer lidt fløvt. *Voss*. — 2) føbre Kvæget, især med Kvægægten. (*Voss*). *I* *Harb.* og *Ehl.*: Stjødna. (*G. N.* stjorna, styre).

Stjukhon, Stifførn; *f.* Stykhonn.

stjur (stjur), stiv; see styr.

Sto (b), *f.* Landingssted (= Støb). *Sogn*. — *Et* forældet Ord „Sto“ forudsattes ellers i *Nattiko*. *Jf.* Stavsko.

Støbe (aab. *o*), *f.* 1) staaende Stilling, det at staae. *Da* vert ikke laang'e Støba: man faaer ikke staae her længe. *N. Berg.* — 2) Sted til at staae paa. (Ejeldnere). *G. N.* Stada.

stodovi (b), *adj.* slap eller buget i Kantene. *Namb.* — *See* Støbe.

Støge (aab. *o*), Stue; see Stova.

Stogg, *n.* Standsning.

Stogga, *v. a.* og *n.* (a - a), 1) standse, stille, hindre (= stogga). *N. Berg.* — 2) *v. n.* standse, hvile, staae stille. *Meget* brugt.

Stoff, *m.* 1) Stof, tyk Trækamme, Lømmestof. *G. N.* stokkr. *Ogsaa* om smaa eller korte Rebflaer af Træ. *Lumestoff*, *Elyngjestoff*. — 2) en liden

Blof eller Kasse, et Stuk som er bandet ved Udbuling af et heelt Stukke Træ. *I* *Øbr.* ogsaa om en stor Blof, Haffeblof (= Brya). *Ejeldnere* om en sammensat Indretning som Hørestoff, Sengastoff. — 3) Høb, Masse, Fond; saaledes om den Beboelse af Kori, som ikke er udbeelt til *Østl.*

Stoff, *n.* Stræmsel; see Stoff.

stokka, *v. a.* 1. (a - a), stramme, strætte. *Jed.* *See* stokka.

stokka, *v. a.* 2. (a - a), 1) sætte Stof paa, binde en Blof til Høberne paa en Hest, for at den ikke skal løbe bort. — 2) indstøde i en Høb eller Masse. „stokke Kori“: støde Koribladene sammen. — 3) *v. n.* boone, soulme op; om Lemmer. *Øbr.*

Stoffkaal, *m.* den stærke Sort af Mafræel. *N. Berg.*

Stoffelengd, *f.* en enkelt Længde af Stoffe i et Plankeværk.

Stoffende, *m.* Stump af en Stof.

stokket, *adj.* kort, flattet, kortvarig. *Brugt* i *N.* Stift.

stokfjen, *adj.* 1) brusten, sprukken. (*Part.* af stekka). 2) fløvt; see stekfjen.

Stol, *m.* 1) Stof. *Jf.* Grinbestof, Kubbestof. (*I* *Ehl.* Stodl). *G. N.* stoll. — 2) et lidet Stiklads. *Sagestol*, *Drejestol*. — 3) i *Fløertal* (Stola): Sidetræerne i en Bøverstol. *Drk.* *Ellers* kaldet Støve, *Leinar* og *fl.*

stola, *v. n.* (a - a), stole, lide paa noget. *Hedder* oftere: stola seg.

stolen (aab. *o*), stjaalen. *G. N.* stolinn. *I* *Sammensætning* ogsaa: berøvet (bugstolen, grunnstolen).

Stolpar, *m.* Stolrøg. (*Leirdal*). *Ellers* kaldet Stolgrind, *f.*

Stolme, *m.* 1) Havelse, søgelig Opsoulmen i Kjøbet. *Fosen*. — 2) stærk Tilstrømning af Mælk til Jøret; det at Jøret soulmer op paa Kverne, førend de have kalvet. *Tr.* Stiff, *Sogn*, *Nbl.* *I* *Edm.* hedder det Stalme. (*Søl.* stalmi).

stolmesett, *adj.* høvnet, opsoulmet; om Jøret.

Stolpe, *m.* Stolpe. — *Jf.* Stav.

stolt, *adj.* stolt. *Jf.* stovoren.

Stomn, *m.* Stud, Rodkump efter et nedbugget Træ. *B.* Stiff og *fl.* *Hedder* ogsaa Stomn. (*G. N.* stofn). *Ellers* kaldet Stuv og Stubbe.

Stomnrot (aab. *o*), *n.* Forraadnelse i Stammen, det at Træerne raadne ved Roden. *N. Berg.*

Stoppel (aab. *o*), *m.* en Stabel, opkaldet Høb. *See* ellers Stupel.

fløpla, v. a. øyflable, øyflage.
Stoplefsjø, m. Bølgegang, Skulpen, paa et Sted hvor to Strømme mødes, eller hvor Vinden blæser imod Strømmen. Nbl. Østere kaldet Stolpefsjø.
Stoppa, f. et dybt Spor i Jorden, Hul efter en Fod; f. Ex. i Dynd eller paa frosnen Jord. N. Berg. Drl. og flere. Ogsaa kaldet Stuppy (Tæll.), Stuple (Drl.). Jf. Staup.
stoppa, v. a. (a - a), 1) stoppe, standse, holde tilbage. Heraf **Stopp**, n. Standsning. — 2) beskrive, skaffe sig Udkomme til en vis Udgift; formaae, holde ud med noget. Meget udbredt og maastee alm.
Stoppar, f. Spennar.
stoppast, v. n. forslaae, strække til. Da fann ikke stoppast: der gaaer for meget ud, man kan ikke beskrive det.
stoppeleg, adj. rimelig, billig, som man kan beskrive eller holde ud med.
stor, adj. 1) stor. G. N. størr. 2) voren, som har sin fulde Størrelse. 3) betydelig, vigtig. 4) fornem, af høiere Stand eller Byrn. 5) stolt, indbildsk. „stor'e paa seg": stolt, storsagtig. — Komparativ hebdet større, og Superl. størst (for stør). En Dattsform storaa (for stor) forekommer i Sbm. f. Ex. „Stort høve storaa", o: det store passer til det store. — I Sammensætning med Verber og afledede Adjektiver betyder det: meget, storlig; f. Ex. storstrika, ferspringa, storeten.
Stor (o), m. Lammed eller Sttved i Fødderne; en Sydom, som undertiden angriber Kverne. Nbl. Synes egentlig at skulle hebbe Stord (aab. o), da det i Sogn hebdet Styra (aab. y); af Adj. styr (for styrb). I Nbl. hebdet det ogsaa Storbrøt, n. I Sbm. Krykle. Jf. Storgas.
Stor (aab. o), n. 1) Forraadnelse, Raadbenhed i Træ. Brugl. i Sogn. Jf. forna. — 2) et dødt Føster, en Unge som er kastet eller sødt i Utide. Sbm. I Sogn kaldet Stotning. (Hos Menestene Hømn).
stora (aab. o), v. n. (a - a), kaste Føsteret, søde et dødt og ufuldbaaret Føster; om Dyr. Sbm. Jf. flota.
stora (aab. o), adj. raadden, forraadnet; om Ved og Trær. Sogn.
storaa, meget; f. storm.
Storbaat, m. Storbaad; iser om Baade, som have mere end tre Klæpar.
Storbrøt, f. Stot, m.
Storbrynt, adj. som har store Dienbryn.

Storbunden, adj. om Garn eller Bob, som have store Nasser.
Stordreng, m. en voren Jænestekarl. Ligesaa Stortaus, om en Pige. I B. Sitt hebdet det Storedreng, ligesom Storefolk, Storegar, Storebaat og fl.
storekst, adj. som bærer store Nr.
storekt (se), adj. om et Uveit, som kommer i store Byger (Et).
stor-eren, adj. graadig, som æder meget.
Storse, n. Storsæ, Hornsvæg. Undertiden ogsaa om vorne Creature, ligesom Storusse, Storkviga, Storbuff.
storfelt, adj. dristig, som søger noget stort, slaar stort paa; ogsaa stolt, storsagtig. Et meget udbredt Ord.
storfengt, adj. n. som falder rigeligt, gaaer til i store Slumper. (Sjelden). Paa Hølg. bruges storfingjele(ge), adv. rigelig, i det Store.
storfjella, adj. om et Landskab, som har store Fjelde.
Storfolk, n. fornemme Folk.
Storfugl, m. Benævnelse paa Tiurer og Aarfugle. Tæll. Nerb.
storføtt, adj. som har store Fødder.
Storgar, m. en Herregaard; Bosted for fornemme Folk. I Storegora (aab. o): i fornemme Folks Huse. N. Berg.
storgiven, adj. rundbaandet, som giver rigelig. Dgs. storgiær. (Sjelden).
Storgras, n. Planten Beenbræk (Narthecium Ossifragum). Nbl. (Hører til Stor, m.).
storgrytt, adj. grø, som bestaaer af store Stykker; egentlig storkenet. Sbm.
storbendt, adj. som har store Hænder.
Storkar, m. en fornem Herre; spottis om en stolt Person. I Sbm. ogsaa Storekjelle, f. en Dame.
storkjen (aab. o), adj. storknet, sammenløben. G. N. storkinn.
storkna (aab. o), v. n. storkne.
storkynd, adj. om en Slægt af store Folk med Henpyn til Vert. Sbm. (Sjelden). Mobsat smarkynd.
storklaaten, adj. storsagtig. (Sjelden).
storklege, adv. storlig, hvillig.
Storkleikje, m. Storbød, Størrelse.
Storkjugar, m. Erkeløgner.
storkægja, v. n. (læg, løg), lee høit og straalende, floggerlee.
Storkæte, n. Stoltbed, Hovmod. Tæll.
Storm, m. Storm. — Derimod Storm, n. ibelig Larm, Dverhøng.
storma, v. n. (a - a), 1) storme, blæse haardt. 2) larme, true eller tryggle - idelig.
Stormann, m. Stormand. — Derimod:

- Store-Mann'en**, *o*: vor Herre. (Brugl. i B. Stift).
- formannølege**, adv. ret dygtigt.
- formynt**, adj. formundet.
- storna** (aab. *o*), v. n. (a - a), raadne, storne, opløses; især om Træ. Eogn. Nbl. Jf. Stor og stora.
- Stornakkje**, m. en stolt Person.
- stornasa**, adj. stornæset.
- stornøytten**, adj. graabig, som nyder meget. Nobsat smaanøytten.
- storom**, adv. meget, *betydelig, i nogen høi Grad. Drk. og fl. I Edm. hedder det stora. Ellers stort.
- Storr** (aab. *o*), m. Stærgræs (Carex) og lignende fve Græsarter. Meget udbredt (Nob. Hard. Eogn, Buskerud, Ndm. Drk.). Jsl. stór, f. — Ellers Stærgræs, Blægræs.
- storregna**, v. n. Stregne.
- storrisen** (aab. *i*), adj. grov, bestaaende af store Dele; f. Ex. om Kjøb af store Dyr. Edm.
- Storriv** (aab. *i*), m. Garndom i Bæverhole.
- storroma**, adj. bred, stor, som behøver stort Rum. (Hall. Drk.). Ellers romstor.
- storrova**, v. n. raabe høit, straafe.
- storruffa**, adj. lagt i store Rynter.
- Storsinne**, n. et bestigt Udbrud af Bred. I B. Stift: Storsinne.
- storsint**, adj. meget biblig, bestig, som vanskeligt kan styre sin Bred.
- storsjø** (aab. *o*), adj. om Havet, naar der er megen Eogang. Paa Helg. storsjø. (Nobsat maassjø).
- storskoren**, adj. skaaren i store Stykker.
- storskrika**, v. n. strige høit og vedholdende.
- storslegjen**, adj. grovlaben, som har et stort Ansigt. (Nobsat smaleitt). Meget udbredt og næsten alm.
- storspringa**, v. n. løbe af al Raat.
- storssteinut**, adj. fuldt af store Stene.
- storstilt**, adj. trykt med stor Skrift; om en Bøg. B. Stift.
- storsroymt**, adj. strid, som gaaer i store Strømme. Sjelden.
- stort**, adv. stort, meget, i høi Grad. Nøst brugl. ved en Benægtelse; f. Ex. Der æ' hje stort metr.
- stortent**, adj. som har store Tænder.
- Storting**, n. Rationalforsamling.
- storturtig**, adj. som behøver meget, graadig, slugen, ikke let at tilfredsstille. B. Stift. (Egentlig turvtig, af turva).
- stortøf**, adj. som tager meget, griber dygtigt til, ikke sparøsm. Meget brugl.
- stortvaksen**, adj. stor af Væxt.
- Storveg**, m. Landevei, Hovedvei. Nøst brugeligt i de sydlige Egne.
- storvegjes** (storveies), adv. stort, meget, betydeligt, i det Store. Nbl. Helg. Fosen og fl. I Edm. bruges storveisen, adj. i Betydn. svær, brøi, tung. (G. N. stórvægis, af stor Vægt).
- Storver** (ee), n. en usædvanlig stærk Storm, en Orkan. Tr. Stift.
- Storvis** (ii), f. fornem Lovemaade eller Skik. Paa Storevis: efter fornemme og rige Folks Exempel. B. Stift.
- storvoren**, adj. 1) noget stor; 2) storagtig, stolt. Øbr. og fl.
- storvoren** (aab. *y*), adj. indbildsk, som agter sig selv meget eller fordrer megen Opmærksomhed. Hedder ogsaa storvordig. N. Berg.
- storvort**, adj. stortalende, som fører store Ord. Edm. fl.
- storvøgd**, adj. storøiet.
- stota** (aab. *o*), v. n. (a - a), stamme, støde an i Tale eller Løsning, læse seent og med Vanskelighed. B. Stift. (Jsl. stautu). Heraf Stoting, f.
- Stova** (aab. *o*), f. en Stue; ogsaa Stuebygning, Vaaningshuus paa en Landsgaard. Den anførte Form bruges vestensjelds; ellers hedder det Staue (Yttre Eogn, Romsbalen), Stoge, aab. *o* (Nbg. Tell.), Stugu (Hall. Øbr.), Stuu (Tr. Stift). G. N. stofa. Sv. stulva og stuga. — Hertil Stoveglas, n. Stuevindue. Stovevile (aab. *i*), n. Stuegulv, *o*. f. *v*.
- Straff**, f. Straf. — straffa, v. a. straffe. (Nyere Ord).
- straf**, adj. 1) stram, spændt, ubstrakt. (Nobsat strak). Næsten alm. I B. Stift hedder det sædvanlig: strak'e. — 2) rant, lige, ret. Tilbeels søndensjelds. I Tell. liges ogsaa „strak bein“, *o*: ret som en Snor.
- Strafje**, m. en høi og rant Figur. Øbr. (Gaaer ikke over til Strakfa).
- strafna**, v. n. (a - a), strammes, spændes; ogsaa rettes, blive mere rant.
- strakst**, adv. strax. (Rel egentlig strakast, *o*: lige til). I en stor Deel af Landet hedder det trakst og trast.
- strakt**, ubstrakt; f. strakfa.
- stram**, adj. stram, strø. — strama, v. n. stramme, strække. Sjelden.
- Strand**, f. (Jl. Strend'er), 1) Strand, Bjergside langs Vandet. I de sydbestlige Egne hedder det Strand; i Valdres Strønd. (G. N. strönd). — 2) Strandbred (= Fjora). Indre-Eogn, i Fornen Stræand. — I Sammensætning har det overalt Strand el. Stranda

- (G. N. strandar, gen.). Datto Fleertal hebbet i Edm. Strandaa (Rom. Strand).
- Stranda**, v. n. (a - a), strande. Sjelden.
- Strand-erla**, f. en liben Fugl, som opholder sig ved Bredderne af Elve og Fjorde. I Buserud Strandvippa, f. I Fosen Strandelg, m. om en lignende Art. — Hvorvidt disse Navne betegne samme Art som det foranførte Laffetira eller Kurpikka, kan ikke her angives.
- Strandside**, f. Landside som vender til Vandet.
- Strandværing**, m. Strandboer. (Sjelden).
- Strangje**, m. (Fl. Strangar), Klæp, Stak, Træstamme af ubetydelig Tykkelse; især bestemt til Brænde. Et meget udbredt og maastee alm. Ord. (I B. Stift Strangje). — Jal. strangi betyder et Knippe.
- Strangvi(b)**, m. Ved som bestaaer af hele Stammer og ikke er afbugget eller fløvet.
- Strætt**, m. 1) Skil, Stub af smaa Træer eller Buskvarter. Sbl. Balbers. — 2) en tøer, stivstibet Person. Sbl.
- Strætt**, v. n. (a - a), stride, stræbe imod, gjøre Modstand. Sbl. I Sogn: stritta.
- Strætt**, adj. tøer, modstræbende, stridig. Sbl. — Jf. strira.
- Stræum**, m. 1) Strøm, Strømning i Vand. G. N. stræum. — 2) et Sund eller et Sted i Vandet, hvor der er Strøm. Hertil Gaardsnavnene Stræume, Stræumen og fl. I Betjænting af en fremsprubende Strøm (Stræale) hebbet det Strøym.
- Stræumgar**, m. Gjerde eller Muur i en Elv, hvorved Strømmen ledes i en vis Retning. Søndenstels.
- Stræumhest**, m. Strømskar (en Fugl). Voss. See Fossekall.
- Stræumstjæ**, m. Vølgegang, som forarsages ved Strøm.
- Stræumstjæll**, adj. stille med Hensyn til Strøm; strømsfri, om Søen.
- Stræa**, n. et Stræa. I Edm. Stræad, (G. N. strå). „Eit Høystrå“ siges ogsaa om en liben Høvtist. — Jf. Liffstræa.
- stræ**, v. a. (r - dde), strøe, udstrøe. G. N. strå. (I Harv. strøga). — Partic. strædd, strøet; ogsaa bestrøet.
- Stræaba(r)n**, n. et nyfødt Barn. Helg.
- Stræaing**, f. Udstrøen; Strøelse.
- Stræale**, m. Solstræale.
- Stræand**, f. Strandbred; f. Strand.
- strækka**, v. n. (stræk; strækk), rækte, naae, strækte til. Tildeels i B. Stift, dog sjelden. I Nbl. hebbet Imperf. strökk. — Jf. rekka.]
- strækka**, v. a. (strække, strækte), strækte, udstrækte, spænde. Imperf. ogsaa strækte. Part. strækt og strækt.
- Strækking**, f. Udstrækelse.
- stræks**, adj. streng, paabøiden. Edm. Tell.
- Strembe**, f. Anspændelse, Angreb. (Jf. Drembe, Kalsvrembe). Edm.
- stremben**, adj. opblæst, plaget af Vinde i Indvoldene. Sogn.
- strænda**, v. n. (e - e), gaae langs Strandbredden, gaae omkring en Fjord; ogsaa løbe vidt og bredt omkring. B. Stift.
- strænda**, v. a. (e - e), skvæle, bortkuffe Dynd og Smuds af en Vet. N. Berg.
- Strænding**, m. Strandboer eller Indbygger af et Sted som hebbet Strand.
- Stræng**, m. (Fl. Strængje, r), 1) Stræng, Snor; f. Er. Klofstræng, G. N. stræng. — 2) Loug, som bruges til at trække Garn og Bød med. B. Stift. — 3) Stræng paa Hjulner, Harper og beslignede. — 4) Metaltræad, Snor af Jern eller Messing; Staaltræad. — 5) en skin Strøm eller Stræale, f. Er. af Møll. Tell. Buserud.
- stræng**, adj. streng, haard, uftaansom.
- Strængja** (strængje), v. a. (gje, gde), drive, tvinge, anstrænge. Lidet brugt.
- Strængjælob** (aab. o), f. Form, hvori Staaltræad el. Messingtræad udtrækkes.
- Strængjæloysa**, f. Mangel paa Strænge.
- Strængjæmæla**, f. en enkelt Louglængde til Garnstræng. B. Stift.
- strængut**, adj. stribt paaalangs eller efter Ryggen; om Dyr. Sjelden.
- strængvoren**, adj. noget streng.
- strætt**, f. stritta. — strita, f. stride.
- Strid**, m. Strid, Kamp; ogsaa Strig.
- strid**, adj. 1) strid, stærk; f. Er. om Bind og Strøm. 2) haard, stærk, streng. G. N. stridr. 3) paabøiden, drøi i sine Paastænde.
- stride**, v. a. (a - a), framme, spænde, gjøre stridere. Voss (i Formen strita).
- stride**, v. n. (e - de), 1) stride, kæmpe. G. N. strida. — 2) om Hunde: gjæe idellig, forfølge nogen med Høen. Sbr. — 3) v. a. drive, jage ved Hjælp af Hunde; drive Røget ved at bidse Hunde efter det. Røget brugt. i Edm. Heraf Striding, f.
- stridsam**, adj. stridbar; stridig. Sjelden.
- Strigje** (Strie), n. og f. Blaarlæred; Blaargarn. (Jf. Strv). Hertil Strigjegarn, Strigjevæv og fl. I Sogn har Ordet i Sammensætning: Striga, f. Er. Strigassjorta. (I svenske Dial. strigo). Jbl. strigi, Sæmpelærred.

Strif (ti), m. en lang opløben Dreng. Tr. Stift. I Edm. ogsaa Strikje. Jf. Strakje.

Strif (aab. i), n. Streg, Linie, Stribe. (G. R. strik). Ogsaa Dptøier, Streger. Dvergaar til Stref og Stroef.

Strika (aab. i), v. n. og a. (a - a), 1) strege, sætte Streg. Tilbeels ubtalt streke og stroka. G. R. strika. — 2) riste, udskjære stirkige Kanter med en Hovel, f. Ex. paa Kammer og Dørkammer. R. Berg. Gbr. og fl. (Jf. resta). — 3) stryge, fire Sell. „strika paa Segl'e". B. Stift. Ogsaa: standse en Baad eller Skibe den tilbage med Karerne. R. Berg.

Strikhyvel (aab. i og y), m. Isthovel, dannet til at indskjære Furer i Kanterne. B. Stift.

Strikje (ti), v. n. svulme (= sprikja). Tell.

Stril (ti), m. en Benaenelse paa Indbyggerne i Nordborlehn og Søndborlehn, især nærmest ved Bergen. Ansees af Indbyggerne selv som et Ugenavn, ligedan som Navnet „Drobl" der bruges i Gardanger. Det rette gamle Navn er „Ford".

Strile, m. en Strimmel. Nbl. (Hjelben). Forhen ogsaa et Slags lange Klædningsstykker.

Strimmel (aab. i), m. en Strimmel. (Hjelben). G. S. strimill.

Strind, f. Linie, Stribe; ogsaa Rab, Række, f. Ex. af Korn paa et Ar. B. Stift.

Strindet, adj. stribt paalangs; ogsaa rabet, f. Ex. „firstrindet", om Ar.

Stripa, f. Stribe. (Vibet brugl.).

Strippe, n. et lidet Spand eller Kar af Træ.

Stripsel (ti), n. Sand eller hødt Teglfæen til at polere med. B. Stift.

Strisfjor, f. Fiossfjor.

Strit (aab. i), n. Slæb, Anstrenkelse, Sværlarbeid, n. tungt Arbeide, et Værk hvortil der kun behøves Styrke, uden nogen Kunst. Strithest, m. en stærk Arbeider.

Strita (aab. i), v. n. (a - a), slæbe, slide, bære tunge Byrder eller anstrenge sig med et tungt Arbeide. B. Stift og fl. (G. R. strita. Sv. strota). Heraf Striting, f.

Stritta, see Stratta.

Strjuka, v. a. og n. (stryk; strauk; strok), at stryge. Inf. ogsaa struka stryke, stroke. G. R. strjuka. Betydning. 1) stryge, glatte, jævne; ogsaa bestryge med Gaanden, flappe. — 2)

stryge paa, smøre, besføre. Regentlig prygle, banke. — 3) v. n. rømme, forsvinde, gaar hastigt bort. Meget brugl. (G. R. strjuka). — strjuka seg: stryge sig, f. Ex. om Katte. strjuka av: rømme, flygte. strjuka upp: banke op. strjuka ut: udstryge, udlette.

Strod (aab. o), f. en lang Rab. Edm.

Strof (aab. o), n. 1) Strygning. (Hjelben). Jf. Isthrof. 2) Strom i en Elv, et Sted hvor Vandet trænges sammen og rinder frit. Helg. (Jf. Strof). 3) en fremstrubende Maasf, Flok, Følge. (Folkestrof). Helg. Skal ogsaa bruges i Betydn. Strog, Dei, Alfaret.

Stroka (aab. o), f. Strog, Linie, lang Rab eller Række. R. Berg. (Hjelben). I Tr. Stift Struku, som ogsaa betyder en lang Lid.

Stroken (aab. o), 1) strøgen. 2) forsvunden, bortfaret, flygtet. Partic. af strjuka.

Strokk, m. 1) et høit og smalt Trækar med Raag. (Smørstrokk). R. Berg. Ellers Strump, Høll, Butt. — 2) en Smørkerne. Drk. (Jf. strokke). — 3) et Kar af en Lødes Størrelse. Sbl. — Jf. Stropp.

Strokka, f. et smalt Trækar, sædvanlig bredt neden til. (Rhomestroka). R. Berg.

Stroklappe (aab. o), m. Halsfaale, ny Saale paa Elv. R. Berg.

Stroksmaal, n. Strygmaal (uden Løp).

Strope (aab. o), m. Baadstee, Bandpytter i Sneen. Fjtre Sogn.

Stropp, m. en Maaltønde. Nbl.

Stru, adj. trobsig, stridig. Sogn.

Struku, f. Rab, Række; f. Stroka.

Strumta, v. n. rumle, medføre Larm, rumstere. Drk.

Strump, m. 1) et smalt Trækar (= Strokk). Helg. 2) en liden Dunk, Vandfop (= Brynestoff). Fosen, Drk. 3) et Smørspand (= Butt, Høll). Nbm.

Strumpe, f. Strope, Baand. Edm.

strungjen, adj. stiv, beklemt, lidt angreben af Uorden i Indvolde. Edm.

strunk, adj. stolt, stiv af Holdning. Hjelben.

strunten, adj. vranten, hødt. Sogn.

Strupe, m. Strube (f. Barfje). Strupetaf, n. et Greb i Struben.

strupla, v. n. vade i Dynd og Smuds; ogsaa sladre, svadse. Edm. Heraf Strupl, n.

Strusl (Strulst), n. besværligt Bets, Nødvand. Edm.

Strut, m. Lub, Rør; ogsaa Snude.

- Stry**, n. Blaar, grov Hør. (Alm.). G. N. stry. Hertil Strygarn, Strytræd. Det heraf virkede Løt kalbes Strie, el. Strigse.
- Stryk**, m. 1) Strykning; ogsaa Bant, Trygl. Sv. stryk. — 2) Strøm i et Vanddrag, en Snævring med stærkere Strøm. Ag. Stifst. Ellers Strol, Brot, Knip.
- Strype**, knibe, indsnøre; f. strøppe.
- Stryte**, f. Snude (= Strut). N. Berg.
- Stræere**, n. Pæs, Gjennegangs; ogsaa et Stræde, en smal Gade. G. N. stræti.
- Strættegras**, n. stvot Græs. Sogn.
- Stræve**, n. Stræben, Arbejde, Anstrængelse, Besvær. Meget brugl.
- Stræva**, v. n. (a - a), stræbe, gjøre sig Umage, arbejde flittigt, anstrenge sig, Alm. og meget brugl. Sv. stråva. (Jf. G. N. starfa).
- Strævar**, m. en flittig Arbejder.
- Stræven**, adj. 1) stræbsom, flittig. 2) molsom, besværlig. D'a so tungt aa stræve. Nbl. og fl.
- Strævsam**, adj. stræbsom.
- Strø**, n. en Stof til Underlag, Grundstof, Bjælke; ogsaa en lang Fuggeblot. Ebl. og tilbedt i Tr. Stift.
- Strøya**, v. a. strøe, udstrøe. Harb. Hall. — Jf. straa.
- Strøym**, m. Strøm, Straale af Vædske, som vælder frem eller bliver sprøttet. Jf. Streng, Skveit.
- Strøyma**, v. n. (e - be), strømme, sprudle, vælde frem. G. N. strøyma. (Af Straum).
- Strøymt**, adj. n. strømmende, som gaar i Strømme; om et Vanddrag. Hall. og fl.
- strøppe**, v. a. (e - te), knibe, indflemme, tilsnøre; ogsaa kvæle ved Sammensnoring. Hela. og Tr. Stift. Hedder ellers: strøppe (Sbm. Nbl.), strupa (Nbl.); maaflæe egentlig strupa. — strøppe seg: kvæle sig, henge sig.
- strøppen**, adj. trang, knibende; ogsaa kvælende. Jf. Sbm. strypen.
- Stu**, f. Stuv. — stua, f. stuva.
- Stubbe**, m. 1) en Stump, et Kbet eller kort Stykke. Alm. og meget brugl. (G. N. stubbi). 2) Stub, Stamme efter et nedhugget Træ. Tr. Stift. — Jf. Stuv.
- Stubben**, adj. kort, affumpet. Sjelden.
- studd**, støttet. Part. af stybje.
- Studning**, f. Underkøttelse. Sjelden.
- Stugbonn**, f. Stybbonn.
- Stugu**, f. Stue; see Stova.
- stuka**, v. n. støte, larme. Tell. (= staka).
- Stuket** (aab. u), m. Hornetap, den indre porøse Deel af et Horn. N. Berg. Ellers Stikfel, Glo, Kvif.
- Stul** (aab. n), m. Lyverie. (Af stela), Paa nogle Steder: Styl (aab. v); i Harb. forekommer Formen Stuldr. G. N. stuldr.
- Stul** (uu), Søter; f. Stol.
- stulla**, v. n. (a - a), 1) gaae langsomt, gaae og see sig om. B. Stift. Nogle St. stulla. — 2) syse i Huset, arbejde smaat. Mere alm. Jf. stella. — 3) røgte og sobre Kvæget. Tell. Nbg. Jf. Stet. studdre (for stulla?). Ellers stelle, stille, stia, agta. (Jf. Jøl. stulla, hjælpe til). Heraf Stulling, f.
- stum-myrt**, adj. bemærk. Hedder ogs. „stumende myrt“ (aab. u). B. Stift, Gbr.
- Stump**, m. et kort Stykke Brød, som er baget i Døn. — Stumpbrød (eller Stumbrod), n. vombaget Brød; Saurbrød, baget i store Stykker. (Jf. svenske Dial. stump).
- stumpe**, v. n. (a - a), 1) styrte, falde. stumpe ut: falde ud, f. Tr. af en Vaak. Helg. og fl. — 2) snuble, tabe Ligevægten (= snava). Nbl. Vofs. Harb. — 3) gaae usikkert, støde, ryste; især om Heste. Buserud. (Jf. dumpa). stumpa Sterte: støde Kuldbutte, kaste sig om paa Hovedet. Harb. Ebl. Hedder ellers: stumpa Gump (Nbl.), stupe Kræfte (Buserud), støpte Staalbue (Sbm.).
- stumren**, adj. mørk, stummel. Vofs. — Jf. stummyrt.
- Stund**, f. Stund, Tid. — Nogle Steder: Strynd, Strønd. (Buserud).
- stunda**, v. n. (a - a), 1) stunde til, nærme sig. (Sjelden). 2) stunde, vente; ogsaa længes, bige efter noget. Alm.
- stundom**, adv. stundom. Tr. Stift. (Jf. N. Stift stundaa). Jf. riomtil, taftomtil.
- stungjen**, part. (af stinga), stunken. (G. N. stunginn). Ellers stunken.
- Stunulv** (aab. u), m. 1) Bjerggule. Harb. (Jf. Leirdal Stynulv). Jf. Steinulv. — 2) en frastøbende, udgygelig Person. Sbm.
- Stup** (uu), n. en brat Afstøpe eller Brink; Styrteddy, Afgrund. B. Stift. (Sv. stupa). — stupebratt, adj. ydrest brat, saa steilt at man maa styrte ned.
- stupa**, v. n. (styp; staup; stope, aab. o), styrte, falde, glide eller segne pludselig ned. Ordet er temmelig alm. men har kun i Tr. Stift de anførte Former; hoormod det ellers hedder i Præs. stupe; Imp. stupre. I lignende Betydning bruges ellers stupa

- (B. Stift), stuppe (Lellem.), stumpa (Belg.), stute (Edm.). — Jf. Staupt og støppa.
- Stupel** (aab. u), m. Kloffetaarn, Klofsehuus ved Siden af en Kirke. Indre-Sogn, Valders. (G. N. støpull).
- Stuple**, see Stoppa.
- Stupna** (uu), v. n. (a - a), styrte, falde, segne. I N. Berg. mere brugl. end stupe.
- Stupp**, f. Stoppa. stuppe, f. stupa.
- Stur**, m. Nebslagenhed, Bevovelse, ogsaa Anger. Jf. Kur.
- Stura**, v. n. (a - a), sørge, være nebslagen i Anledning af et Dab eller Savn; ogsaa angre, fortryde en begaaet Dumhed eller Forseelse. Han hev' ikke noko te sure fyre. (Dgl. sure paa). Meget ubbrebt og maaftæe alm. (G. N. stura). Ellers siges „sure“ ogsaa om Dyr, naar de for en vis Tid ere meget stille og døsig; ligeledes om Planter, som vantrives eller frante, f. Ex. efter en Omflytning.
- Sturen**, adj. nebslagen, bebrovet, tungsinbig, stille. Hedder ogsaa sturall og sturande. G. N. stürinn.
- Sturla**, gaar sagte; f. stulla.
- Sturta**, v. n. (e - e), styrte, falde, især af Mæthed eller Almægt. Ogsaa v. a. ubstyrte, astomme; f. Ex. Korn.
- Sturvoren** (uu), adj. stille, tankesuld, lidt tungsinbig. Hall.
- stusleg** (stusle), adj. 1) Hedselig, Hedsom. D'æ so stusle (Hedsligt, stille, øbe). Hall. Vald. Gbr. — 2) bebrovelig, nebslaaende. Østb. (Maaftæe for stursleg).
- stusf**, adj. stille, tankesuld, nebslagen. Nbl.
- stusfa**, v. n. standse, hvile lidt. N. Berg. Undertiden: stusle (= standse, staka).
- Stut**, m. 1) Stub, Dre. Spovtlig om en tvær og frastøbende Person. — 2) en liden kort Luur til at blæse i. Gbr. (Ellers kaldet Tut). — 3) en Duffe Pilm (see Kneppe). Dst.
- stuta**, v. n. (e - te), styrte, seane plubselig. N. Berg. Gbr. — Jf. stupa.
- stutt** (aab. u), adj. kort. Meft om en Udftrøetning i Nummet, eller om noget, som kan maales. (Ellers bruges kort).
- I Ex. Stift** og i Edm. hedder det stytt'e og stott. (G. N. stuttur. G. Sv. stunt). Heraf stytta.
- stutt-ekst**, adj. som bærer korte Ar.
- stuttenkt** (stutt-tenkt), adj. uflog, ikke betænkfom eller forsigtig nok (egenlig hvis Tanker ellers gaar langt).
- stuttført**, adj. som har korte Fødder.
- stutthalt**, adj. lavhalt, som halter deraf at den ene Fod er kortere end den anden. B. Stift. (I Edm. og Drk. stytt-halt). Ellers sigbalt (Nbl.), laughalt (søndenfielbs).
- stutthendt**, adj. som har korte Hænder.
- stutthuggen**, see stuttminnug.
- stutthært**, adj. kortbaaret.
- stutthoy**, n. kort eller smaat Hø.
- stuttleikje**, m. Kortbød.
- stuttleitt**, adj. som har et kort Anslat. (Mofbat langleitt). I Drk. stytleitt.
- stuttminnug**, adj. glemfom, som ikke mindes langt tilbage. Hedder ogsaa stutthuggen (Hall. Vald. og fl.).
- stuttna**, v. n. forfortes, blive kortere.
- stutt-orr**, n. en Lee med kort Skæft; at bruge i trang og stenig Eng. B. Stift. Mofbat Langorr.
- stuttryggja**, adj. kort i Ryggen.
- stuttspann**, f. et kort Fingerspænd, Maalet fra Spidsen af Tommelfingeren til Spidsen af Pegefingeren (i udbændt Stilling). Jøl. stutspann. — Forfælligt fra Langspann.
- stuttrækken**, adj. kort af Bært.
- stuttrvid** (aab. i), m. 1) korte Stofte eller Planter. 2) Storer og Støtter til Hæfter, i Mofætning til Stængerne. (I Edm. stytrvid).
- Stuv** (uu), m. 1) Stamme af et Træ; ogsaa Stub, Rodstykke eller den tilbagestaaende Del af et afbugget Træ. Meget brugl. især i de spblige Egne. (G. N. stüfr). Jf. Stubbe og Stovm. Heraf styva. — 2) Stuv, Kulle, sammenrullet Bøv. — 3) Stjert paa Fuglene. Drk. — Jf. Stvl.
- stuva** (stue), v. a. (a - a), stuve, sammenpasse.
- stuvrot** (aab. o), n. Forraabneise i Stammen paa Trær.
- stuvslit** (aab. i), n. Slid eller Slæbe, som et Træ kommer til at faae, naar det sælbes; Bribning, Kevne. (Søndre Berg.).
- Stybonn**, Stiffbørn; f. Styfbonn.
- Styd** (aab. y), f. en Støtte, en Stof eller Væl til at støtte med. (Meft alm. Sty og Stø). G. N. stöd. Sv. stöd. — See ellers Støb.
- Styde** (aab. y), f. Underlag; f. Støbe.
- stybje** (aab. y), v. a. (styb'; stubde), støtte, understøtte, holde paa; ogsaa støtte Støtter til. Inf. meft alm.: stoa, stye (G. N. stydja). Imperf. deels stubde (aab. u), deels stybde (G. N. studdi). Particij studd og stydd. — stybje seg; støtte sig, holde sig til noget. stybje 'punde: understøtte.

Stydning (Stöing), f. Støttelse, det at man støtter noget.

Stydnad (Stønna), m. Understøttelse, Hjælp, Bistand; ogsaa Bestyrkelse. Hæder eller Stydning; sjældnere Studning. G. N. studningr, m.

Stygga, m. Mobbhydelighed, Afsty. Han fæst Stygg te dæ: han fik Afsty derfor, det blev ham ækkelt. B. Stift, Gbr.

Stygg, adj. 1) sty, rød, som har Frygt eller Mobbhydelighed for noget. Bruges kun sammensat, som: folkestygg, mannstygg. (Jf. tverstygg). B. Stift. 2) Er. Stitt styggjen. Jf. stygg. — 2) mobbydelig, ubehagelig; f. Er. om Smag og Lugt. Mere alm. Ogsaa barsk, ublid; især om Veiret; undertiden ogsaa: slem, daard, grusom. G. N. styggr, barsk. — 3) styg, hæslig, grim af Udseende. Alm. og meget brugt. Paa nogle faa Stæder hedder det stygg). Betegner ogsaa: slem, med Hensyn til en vis Fæll eller Last (ligesom fæl); f. Er. Han æ so stygg æ brikke (meget tilbøielig til Drift). Ogsaa: usømmelig, uanstændig. Hertil Styggeføer, f. usømmelig Afsærb. Styggesnaff, n. smudsig, uanstændig Snafl. Styggeting, n. en mobbydelig Ting, et ulideligt Dyr eller Menneske. B. Stift. Styggever, n. Uveir. (Berg. Stift). Stygge-Mann'en: Fanden. (N. Berg.).

Stygga, v. a. (gje, gde), affstræffe, indgybe Frygt eller Mobbhydelighed. Hærb. styggjast, v. n. (Jmp. styggest), undflye, rømme bort, afflye, holde sig fra noget af Mobbhydelighed. B. Stift. Det ha stygt vel: de have faaet Afsty for Stedet og holde sig borte derfra.

Stygge, n. noget stygt, hæsligt; en Væderstyggelighed. Hæder ogsaa Styggeheir, f.

Styggen, adj. sty, bange. (3 Sammenkæining). Er. Stift. — Jf. stygg.

Stygging, m. En som er styg, slem eller ulidelig. 3 Spøg ogsaa Styggen og Stygga.

Styggleg, adj. hæslig. Jf. stægleg.

Styggvoren, adj. slem, ubehagelig. Gbr. og fl.

styg, adv. hæsligt, ubehageligt; ogsaa fælt, frygtelig.

Stybonn, pl. n. Stifborn. Forekommer i meget forskjellig Form; saaledes: Stjufbon (for Stjufborn) el. Stjufbon (i Tell.), Styfbodn (Søndre Berg. og mest alm. vestensjæls), Stikbonn (Edm.), Stugbonn (Helgeland), Stygbon (Hallings. Guldb.),

Støbon (Østb.), Stybonn (Drf.), Stibonn (Nambalen). — Saaledes ogsaa Styfbotter, f. Stifbatter. Styfboan (Stjufon), m. Stifføn. — Ordets første Deel har ogsaa i det gamle Sprog forskjellige Former; i Lovene og Diplomerne findes saaledes: stjup, styp, stjuf, styf, stjuk og stjug. Af disse Former anses stjup som den ældste, i Ligbed med Angels. steop, og Gam. Tydsk stin.

Styfforeldre, pl. n. Stifforeldre. Saaledes ogsaa Styfkar, m. og Styfemor, f. — Samme Afsigelser som ved Styfbonn.

Styffje, n. Styffe, Stump (jf. Nole); ogsaa Deel, Afstnit, Post; Nummer, Exemplar. Ogsaa et Slags smaa Kanoner. — Skellingjen æ Styffe: en Stilling for Styffet. Paa Styffetal: efter Tælling, enkeltvis. 3 Styffjevis: stykkevis. Naar dæ flem te Styffes: naar det kommer til Styffet, til Prøve.

styffjom-til, paa enkelte Stykker, af og til, afværende. Hall.

Styfmorblom, m. Stifmodersblomst (Viola tricolor). Tidveels i B. Stift. 3 Drf. hedder det: Stymorgull, n.

Styl (yy), m. Stjert, Hale paa Fugle. Indr. (G. N. stjöl). Ellers Vele, Stert, Stus.

Styl (aab. y), m. Stilt, den nederste Ende af et Staa; Rodenden paa Kornbaand. N. Berg. Abl. Rvg.

Stylk, m. (Jf. Stykfje, r), Stilt. 3 Er. Stift forekommer ogsaa Stelk og Stralk. 3 Tell. findes Stik (aab. i), dog sjelden. G. N. stilkr.

Styksesort, f. Fuglenes Sngelighed paa den Tid da de sælde Fjædvene. N. Berg.

Stymorgull, f. Styfmorblom.

Styn (aab. y), m. Støn, Pus.

Styng, m. 1. (Jf. Styngje, r), 1) et Stik, det at der bliver stufket. 2) Sting, Holb, stikkende Smertes i Legemet. 3) Stik, Hul eller Punkt som fremkommer ved Stikning; f. Er. i en Søm. Hertil: styngjemilom, adv. imellem Stikene i en Søm.

Styng, m. 2. et stort Insekt med fire Binger; Drestikker (Libellula). Navnet findes oftest sammensat med et andet Ord, og hedder saaledes Dyrnating (Sogn og fl.), Augestung (Balbers), Dystung (Mandal), Ormestung (Edm.). 3 Edm. hedder det oftere: Stingar.

stynge, adv. pludseligt, hastigt. Hærb. stynja (aab. y), v. n. (styn; stunde), kunne, puste stærkt af Mathed eller Væ-

- Næmmelse.** G. R. stynja. Heraf Styn-
sing, f. Stennun.
- Styr**, n. 1) Styrelse, Bestyring. 2) Or-
den, Etik; ogsaa Awe, Lugt, Respekt.
3) Syssler, Forretninger; især om de
daglige Arbejder i Huset. — halve Styr
vaa: holde i Awe, holde til Orden.
- Styr**, m. Stot, Larm, Lummel, lystigt
Liv. Nordenfjelds.
- styr** (aab. y), adj. stiv, ikke smidig; om
Lemmer og ligeledes om Dyr og Men-
nesker. Hedder ogsaa Styr, med aab.
i (Nbl.), Styr, og maastee Stel (Dr.
Fosén), Styr og Støl, med tykt i (Ag.
Stift), Styr og Stur (Harb. Rbg.
Nandal). Egentlig Styr, med Overgang:
Styr og Sturb. G. R. sturd, styrd.
Ev. stel.
- Styra** (aab. y), f. Sttobed, Lamberd i
Fødderne; en Eggdom hos Køerne.
Sogn. I Nbl. kaldet Styr. Jf. Kry-
lle. (Egentl. Styrba).
- styr**, v. a. og n. (e - te; el. e - de), 1)
styre, f. Er. en Vaad; holde i en vis
Retning. G. R. styra. Ogsaa v. a.
stævne, tage en vis Retning. — 2) an-
vise, anbefale En til et Sted; ogsaa
sende, stikke. Han styrde meg hit. Me-
get brugl. i Rbg. og Lell. ellers ogsaa
i Gbr. (Nordenfjelds bruges flere og
flere i lignende Mening). — 3) styre,
holde i Orden; ogsaa afholde, bærpe.
styr seg: afholde sig, styre sin Lyst. —
4) bestyre, forestaae, raade over; ogsaa
herse, regiere. Heraf Styr og Styring.
— 5) v. n. støje, larme, tumle, leve
lystigt. Meget brugl. Nordenfjelds.
- styrande**, adj. som man kan styre.
- Styrrar**, m. Bestyrer. — Nordenfjelds og-
saa en urolig, støende Person.
- Styre**, n. Styre, Kor paa Vaade og
Fartøier. (G. R. styri). Skale Batten
ta Styra: tage Rødbandet, komme op
paa en Vejle saaledes at Koret gaaer
over Vandet. R. Berg.
- Styremann**, m. Styremand; ogsaa For-
mand for Besætningen paa en Fisker-
baad.
- Styremæte**, m. Bestyrelse, Mæde at
styre paa; Huusboldningsmæde.
- styren**, adj. støende, urolig. Tr. Stift.
- Styrevol** (aab. o), m. Kortfang, Stæt
til at vende Koret med. B. Stift.
- Styrting**, f. Styrelse, Bestyring.
- Styrja** (aab. y), f. Stør (en Fisk).
Ogsaa Hæstyrja, om den egentlige Stør
(Accipenser Sturio). Derimod: Ma-
frelstyrja, om Thunfiskten (Thynnus vul-
garia).
- Styrjevode** (aab. o), f. Størernes Plad-
- ken i Bandfladen; ogsaa om en Stør
Larm og Lummel. Edm.
- styrkja**, v. a. (st, stie), styrke, gjøre
kraft; ogsaa bekræfte, bekræfte. G. R.
styrkja. (Af kraft). Imperf. ubtales
sædvanlig: styrte, og Partic. styrte
(styrte't), Styrte.
- styrkjaft**, v. n. (Imp. styrkest), styrtes,
blive stærkere.
- Styrkje**, n. 1) Styrke, Kraft, Huld,
Variabel. 2) Bestyrelse.
- Styrkjing**, f. Styrkelse; Forkærling.
Hedder omtrent Styrkjelse, n.
- styrlaus** (yy), adj. 1) overladt til sig
selv, uden Styrelse. 2) ukryllig, vilde,
ubændig. Heraf Styrlosya, f. Man-
gel paa Bestyrelse; ogsaa Ustyrighed.
- styrme**, v. n. (e - de), storme, stikle sam-
men, strømme til. Forekommer i Rbg.
Ellers storma.
- styrna** (aab. y), v. n. (a - a), stivne,
tabe sin Smidighed. B. Stift. Hedder
ellers: sterna (Nbl.), Styrna, stjerne
(Kr. Stift), sterne (Tr.), stjerne (Ag.).
G. R. sturda. Ev. stelna.
- Styrna**(b), m. Bestyrelse; ogsaa Huus-
holdning. Nbl. og fl. (Jf. Stjodn).
- styrvoren** (aab. y og o), adj. stiv, tung,
ubændig. I Edm. hedder det ogsaa
styrven.
- styr**, fort; see stutt.
- styrta** (aab. y), v. a. (e - e), forforte,
gjøre kortere (af stutt); ogsaa binde
Klæberne op. (G. R. styta). Hertil
Styrtreband, n. et Vaad eller Vælte,
hvormed Klæberne kiles op. Lell. og fl.
- Styrtting**, m. en fort Slæde at føre
Lammer paa. Tr. Stift. Ellers kaldet
Drog, Drætte og Vage.
- Styva**, f. en halvoren eller næsten voren
Pige. Sogn. Ogsaa Styvingsgjenta.
- styva**, v. a. (e - de), stævne Træer, af-
bugge, kappe. C. Berg. og fl. (Af Stuv).
G. R. styva. Jf. kolla. Heraf styrd: kap-
pet, afbugget overst paa Stammen.
- Styvel** (aab. y), m. og n. Støvele. I
Nbl. hedder det Stivle (aab. i). —
Styvelsebending, m. Støvelefast.
- styveleg**, adj. eenfoldig, taabelig. Lell.
- styven**, adj. dum, eenfoldig; ogsaa uban-
net, uovet. Lell.
- Styving**, m. 1) en eenfoldig, eller egent-
lig: ubannet, uerfaren Person. Lell. —
2) en halvoren Dreng. Sogn (hvortil
man ogsaa siger Styva, om Piger).
— 3) en Hælslynder af middelmaadig
Størrelse, en usfuldoren Fisk. Edm.
- stæ** (for stænd), o: stæer; f. stænda.
- Stæf**, m. Stant, ond Lugt. Lell. (Jf.
stækja).

støkke, v. n. stude. Læst. (I svenske Dialekter stäcka).
støkken, adj. stærk, barst. Stal bruges i Sogn. (Jf. barstæk).
støla, v. a. 1. (e - te), lægge Staal i. (Ejelden). G. N. støla. Oftere v. n. vise Staal i Eggen; f. Er. om Knive. B. Stift.
støla, v. a. 2. (e - te), stabe, pakke sammen. N. Berg. (Støle). See Staal.
Støle, n. en Dyrge (= Staal). Edm. støma, v. a. (e - de), standse, sætte Dæmning for. Dgfaa i Formen stømme el. stemme (G. N. stemma). støme Kvænn'a: standse en Kværn ved at aflede Vandet.
Støma, f. 1) Støbord, Luge hvormed man stopper Vandet i en Meude. B. Stift. — 2) Ståndning, Tilstoppelse. Kun sammensat, som Bløstøma.
Stømenaal, f. Stoppenaal. B. Stift, Øbr. Hølj.
Stønaal, f. Steinulv.
stønd, f. standa. støngje, f. stengja.
støre, v. a. (e - te), anvise, anbefale (f. støra); ogsaa tilfønde, tilloffe (f. støre). Drl. støre upp ein: opøge En.
størt, f. stærk. Støert, f. Stert.
Støer, Vers, Dmvsø; f. Stes.
Støe, f. Styb og Støb.
Støb, f. 1) Vandingssted, Plads hvor Baadene sættes ud og trækkes paa Land (sædvanlig med en „Vor“ paa hver Side og med „Lunner“ i Grunden). B. og Er. Stift. — 2) Kæred, Elvekæred. Nørvalen i Formen Stø, og oftere Støstø. — Ellers hedder Ordet i Edm. Styd (aab. y); i Sogn Stø (aab. o) og forøvrigt Stø. G. N. stød.
stød (stø), adj. 1) stadig, som staaer fast og ikke rykker eller vakler; f. Er. om en Bønt. (Mest alm. stø; i Nfl. og Edm. stø'e). — 2) stadig med Hensyn til Barighed, jævnt, vedholdende. Om Mennesker: paalidelig, standhaftig, fast, urokkelig. Alm. og meget brugeligt. — 3) vis, sikker i en Sag. Eg a' Hje stø'e paa di: jeg er ikke rigtig vis derpaa. (Nfl.). Da kann du vera stø paa: det kan du lide paa, det staaer nok ikke feil.
støde (støa), v. a. bringe til Stabighed. „støe se“: blive stadig. Valbers.
Støe (Støa), f. 1) Hæderlag, det næberste Lag i en Kornkæbel, hvori nemlig Kornbaandene staae oprettede med Stilkene mod Grunden. B. Stift. I Edm. hedder det Styde (aab. y). Jf. Røsting. — 2) en Døverkol, eller egentlig Siderne i samme. Sogn, i Formen

Støe (Fleertal). Ellers Støre, Støsk, Leinar. — 3) Kanten paa en Bø. Hølj. Hertil støvind (støvint), adj. slap i Kanten, buget, usvæn. I Nambalen: støvint(b), som forudsætter en tilsvarende Form: Støbo.
Støde (Støe), n. Sted, Plads at staae paa. Kun sammensat, som Støstøde, Dugestøde. I Edm. hedder ogsaa dette Ord Styde (aab. y). Ligejaa Jnastøde, Bløstøde.
stø(d)hendt, adj. sikker paa Gaanden, behødvig til at træffe Maalet. Er. Stift.
stødleg (stølege), adj. fast, sikker, stadigt. Læst. Noget Støder tilbeels stødig.
Støleikje, m. Hæsteb, Stabighed. Hedder oftere Stø'heit, f.
stødt, adv. 1) stadigt, jævnt, sikkert. 2) stille, bestandigt, altid. (Alm.). stødt a' stendigt: stille og altid.
Støfar, see Styfforebre.
Støff (aab. ø), m. Stræk, Røstelse i Blødet. Jæb. (Jf. Støff).
støffja, v. n. (støff; støff; støffje), 1) briske (see støffa). Sogn, Hørb. — 2) fare op af Stræk, gøje, fare sammen (= støffa, støppe seg). Er. Stift. Dgfaa: springe op, rende bort, rumme pubfellig. Hørb. og fl. (G. N. støkkva). Jf. støtta.
støffja, v. a. (Hje, Hje), framme, strækte. (Ejeldner). Jf. støffa.
støffjen, adj. stø, let at framme. Jæb.
Støl, m. 1. (for Støbel), Sæterplads, det Sted hvor Sæterbuene staae. I Nørdrø Berg. ogsaa om den omgivende Grønting eller Fjeld, som tilbeels er indbægnat. I Sogn og flere Støder er Støl det samme som Sæter, nemlig en Græsgrang med Huse, hvori Mælken samles og tillaves. Ordet hedder ellers: Støl (mest alm.) og Støil (Edm.) for Støil; Staul (Læst.) og Stul (Øbr.) for Støbul. — G. N. stødull.
Støl, m. 2. 1) en liden Jernkrog, Krampe (= støng). Jæb. — 2) et Løb, en Deel af en Kjøde; Metalsløbe paa et Baand eller Bølte. B. Stift. — 3) en Lomme i et Hestemaal.
Stølebelte, n. et Bølte som er brøst med smaa firkantede Metalsløber. N. Berg.
Støleld, m. Lyst-Jib, Baal, som man brænder om Astenen paa en Sæter. Nfl.
Stømn, Stamme; see Stømn.
støne, v. n. (e - te), vandre bløndt hen, gaae lige efter Næsen. Edm.

stor, stv; see styr.

Støre, pl. f. Sibetræerne i en Bøverkol. Soga. Jæb. (Jf. Leta).

støre, v. a. (e - te), tilsthynde, raabe, anbefale En noget; ogsaa løfte, forlede eller opægge En til noget galt. Neget brugl. i Edm. I Kr. Stift hedder det større og flere (Drk. Værdalen). I Kr. Stift bruges „styr“ i lignende Betydning.

størst, v. n. opmuntres, faae Mod; ogsaa tilsthyndes til noget ondt, saasom ved et slet Exempel. Edm. I Drk. støres. (G. N. størast, bryste sig).

Storhus, n. Kogehaus, Ildhaus; ogsaa et Kloften. Jænderen. (I svenske Dial. störs og sters). Uvis Oprindelse.

Störing, f. Tilstydelse; f. stor.

störk (for störk), adj. störk. S. stor.

stört, f. stutt, stob, stöbt.

Stöv, Dmvsed; see Stes.

stövindt, see under Stöbe.

stöppa, v. a. (e - te), 1) nedstyrte, stöbe, laste. „stöppe seg i Stöen“: styrte sig i Stöen, f. Er. om Sømmere. Jæbr. og fl. (Af stupa, stupa). — 2) stöbe, gyde i en Form. Mere alm. (Jf. reuna). G. N. stöppa. I N. Berg. hedder det ogsaa stöyte, f. Er. stöyte Hös; stöbe Lys.

Stöppekuffa, f. en Kuffe eller Dvertröle, som trækkes ned over Hovedet, ligesom en Skorte. Jæbr.

Stöppeskjæl, f. Stöbeskee, Jernskee. B. Stift.

störva, v. a. (e - te), 1) nedsatte Pøle eller Storer; f. Er. til Hæser. Hedder oftere staura. (Af staur). 2) opsatte Korn paa Storer til Lörning. Nbl. Drk. og fl. — 3) v. n. stöbe med en Stof eller Pøle. Hard.

Störving, f. det Arbejde at sætte Korn paa Stör. Nbl. og fl.

Stöyt, m. et Stöb, Anstöd; ogsaa noget som ligger i Veien, som man støber an imod. Figurlig om et stort Uheld eller Tab.

stöyta, v. a. (e - te), 1) stöbe, give et Stöb. G. N. stöyta. stöyte seg: stöbe sig af Vandare, faae et Stöb. Sjældnere om at bortstöbe eller fremstöbe noget. Jf. stjota, stuba, yta. — 2) stöbe smaat, knuse; f. Er. i en Morter. Jf. slappa. — 3) v. n. stöbe an, træffe paa noget, som er i Veien. Om Betydningen stöbe see stöppa.

stöyten, adj. stöbendes; ogsaa dum, stöbset, ubehændig. Ikke alm.

Stöyting, f. Stöbens; ogsaa det at man knuser noget.

stöytt, part. stöbt, bestabiget ved Stöb.

Su, f. en So, et Hun-Evinn. Forstømer i Jænderen og fl. St. i Kr. Stift, dog kun sjelden. Rest brugl. i enkelte Talemaader og Ordsvog, som: „Su'a bryt, an Ungarna' nyt“, „de unge lide for de Gamles Bröde. (Jæbr. Helg.). „De lamba ein Sau an falva ei Su, de tilja ei Sjett an grifa ei Su“. (Barnevers i Drk.). Jf. Sugga. (G. N. styr forholder sig formodentlig her til som kyr til ka). — Mere almindeligt bruges Su om et urentligt, skibdenfærdigt Menneske; ligesaa „Stitfu“. I Edm. hedder det Sud (Stitfad).

Su (i Bygninger), see Eud.

Subb, n. Solerie; Arbejde i Bæde eller fugtigt Betr. Søndre Berg.

subba, v. n. søle, pladste, arbejde i Bæde og Fugtigbed. Ebl. og fl. Hedder ogsaa svadba og sabba.

subben, adj. fugtig, selet. Ebl.

Sud, f. 1. en Fuge i Bæde og Fjeldvægge, en Sammenfaldning, hvori den ene Kant ligger uden paa den anden, ligesom paa et Tegltag. B. Stift. (Jøl. süd). Jf. Subtak. — I Balder's skal „Su“ ogsaa betyde en Side. (I svenske Dial. suda).

Sud, f. 2. Søgang, stærk Bølgegang ved Strandbredden. I Edm. hedder det Sud og Dragtud, men ellers Sur (Helg. Sogn og fl.). Den sidste Form er maaskee rettere end den første, og man skulde hellere vente at finde Formen „Sug“. (Jf. det gamle sugr, et af Svens Navne i Estada).

su(b), adv. sød. Tell. (see syb).

Subtak, n. et Fjeldetag, hvori Fjelene ligger paalangs i en saadan Orden, at Kanten af hver Fjel gaar lidt ned over Kanten af den nærmeste nedenfor. sudreffja, v. a. takke med et saabant Tag, lægge Fjelene ligesom Tegl. B. Stift. — Particlp: subtakt.

suga, v. a. og n. (syg; saug; søgje, aab. o), 1) sugge, indstøbe, trække i sig. Jæbr. hedder i nogle Egne: sue. (G. N. süga, el. sjuga). — 2) patte, die; om Børn o. s. v. Heraf Sogbarn, Sogmor. „giva suga“ (gje sue): give Die, lade patte. (Berg. Stift). Maaskee et Substantiv.

Sugg, m. en stor og for Karl. Tilbeels i Ug. Stift. (Jf. Sögg). — Ligesaa Sugga, f. om et Kvindfolk. N. Berg. og fl. (dog kun paa de Stæder, hvor det følgende Sugga er ubekendt).

Sugga, f. (2), en So, et Hun-Evinn. Neget brugl. i Kr. Stift. (Jæb. Tell.

x.). Kan betragtes som en Afændring af det foranførte *Su.* (*Sv.* *sugga*).
Jf. *Purka*.
Suging, *f.* *Sugning*. *Jf.* *Sog*.
Sugl, *f.* *Suul*; see *Suul*.
Sukke, *m.* 1) et *Suk*. 2) Stød, Røffelse. *sukka*, *v. n.* og *a.* (*a - a*), 1) *sukke*. *Jf.* *andvarpa*. 2) støde eller ryste et Kar (*Jf.* *sikka*); ogsaa skulpe, om Vædsker i Kar. *Nbl.*
Sukker (*Suſſr*), *n.* *Sukker*.
Sukl, *n.* tynd og klumpet Vædſke; især om Mælk som affætter megen Vælle. *R.* *Berg*. *Helg.* og *f.* *J.* *Valders*: *Sukf*, *n.*
Sul, *n.* *Suul*, Mælk til Grød; *f.* *Suul*.
Sula, *f.* 1) en Kløft (paa Træer eller paa enkelte Fjedstaber). *Helg.* — 2) et Fjedstak af Træ til at opvinde eller opbæde Fiskeisører paa, dannet isom en Kløft eller Gassel. *B.* og *Tr.* *Stift*. — 3) Vinkelen imellem Fødderne paa et Vænneste (det samme som *Klov* og *Strev*). *Helg.* *Namb*. — See ellers *Sabula*.
sula, *v. n.* (*a - a*), tage lange Stridt, sætte Fødderne langt ud fra hinanden. *Helg.* *Ellers* *Klova*, *steva*.
sula, *v. a.* (*a - a*), vinde Fiskeisøret op paa en Sule. Hedder ogsaa syle (*e - te*). — *sule* upp: slutte Fiskeriet.
sulka, *v. a.* (*a - a*), smudsbe, besuble, tilføle. (Meget udbredt). *Sv.* *solka*.
fulla, *v. n.* nymne, syngne smaat. *B.* *Stift*. *Ellers*: *hulla* og *lulla*.
fulla, *adj.* fuld, drukken. *Sdm.*
fulse, *f.* *fuola*. — *Sulu*, *f.* *Soola*.
sum, *conj.* som, ligesom; *f.* *som*.
sum (*aab. u.*), *adj.* nogen, endeel; i *Fleertal*: *somme*. (*G.* *N.* *sumr*). Mangler bestemt *Form* og *Komparativ*. I *Gen-tal* bruges det kun *kollektivt*, nemlig om en Samling eller Deel af en større Mængde. *F.* *Er.* *sum'e* *Fisken*; eller „*sum'e* *ta* *Fisken*“: en Deel af *Fisken*. (*R.* *Berg*). *Sum'e* *Stoglen* æ *stor'e*, æ *sum'e* *ta* „*na* æ *smæ*. Mere alm. i *Neutrum*; *f.* *Er.* *sumt* *Folk'e*; *sumt* *Konn'e* o. *f.* *v.* *Sumt* *ta* *bi* (endeel deraf). *Sumt* *langt* æ *sumt* *stutt*. *Ligesaa* i *Fleertal*. *Sume* *Daganne*; *sume* *Stytkja* o. *f.* *v.* (*Altid* med *Subst.* i bestemt *Form*). I *Nbl.* siges ogsaa: *sumle*. *Jf.* *G.* *N.* *sumlegir*. *Sv.* *som-lige*.
Sumar (*aab. u.*), *m.* (nogle *St.* *n.*), *Sommer*. Hedder ogs. *Sommar* (*Lak.*), *Samar* (*Hedemarken*, *Øster*. *Namb.*), *Samar* (*Øbr.* *Øst.*). *G.* *N.* *sumar*, *n.* — *Fleertal*: *Sumrar*, *Sumbra*. En gammel *Dativform* *Sumre* bruges

i *B.* *Stift*; saaledes i *Sdm.* „*Fem* *Bite* *av* *Sumbre*“, o: *fem* *Uger* *efter* *Sommermaal*. — *Andre* *Talemaader*. *Na* *Sumaren*: om *Sommeren*. *Um* *Sumrom*: om *Sommrene*. *Hogst* *av* *Su-mar*: midt paa *Sommeren*. I *Sumar* *var*: forleden *Sommer*. I *Fjor* *Su-mar*: i forrige *Sommer* (for et *Kar* *siden*). I *fjorre* *Sumar*: næstforrige *Sommer* (for to *Kar* *siden*).
sumarbær, *adj.* om en *Ko*, som skal kalve om *Sommeren*. *Nordenfielbs*.
Sumarmaal, *n.* *Midten* af *April* *Maa-ned*, den *Tid* *voorfra* *Sommerhalvaaret* *regnes* (nemlig *14de* *April*).
Sumarnøet'er, *pl. f.* *Sommermaal* (see forrige *Ørb*). *Kun* i bestemt *Form*: *Sumarnøtenne*, at *Sumarnøttom*.
Sumarsbolk, *m.* en *Deel* af *Somme-ren*; ogsaa *Sommermaanederne*.
Sumarsdrætt, *m.* *Emer*, *Øst* og *Vælle*, som tilaves om *Sommeren*.
Sumarsflugl, *m.* *Træflugl*, som kommer om *Vaaren*.
Sumarsføre, *n.* *Sommerføre*.
Sumarsholva, *f.* *Sommer-Halvaaret*. — *Andre* *Navne* paa *Sommermaanederne* ere: *Sumarsparten* (*B.* *Stift*), *Summarsfa* (*Ag.* *Stift*), *Summar-tale* (*Tr.* *Stift*).
sumarslang, *adj.* *sommerlang* (om *Dagene*). Ein *sumarslang'e* *Dag*. (*B.* *Stift*).
Sumarsver (*ee*), *n.* *Sommervert*.
Sumarsvinnar, *f.* *Hølet*.
sumb, *adj.* *svømmekundig*, som kan *svøm-me*. (*Åf* *symja*). Hedder ogsaa *synd* (*nordenfielbs*). *G.* *N.* *syndr*.
sumestade (*aab. u.*), *adv.* *sommesteds*. Hedder ogsaa *sumæstodæ* (*aab. o*) og *sumæstæ* (*Sdm.*); nogle *Steder*: *sumestæ'n*.
sumetide (*aab. u.*), *adv.* *somme* *Tider*. *Dgsaa* *adskilt*: *sume* *Tidenne* (*sum-ti'n*).
sumla, *v. n.* (*a - a*), 1) *pladske*, *røre* i *Band* eller *Vædſke*; ogsaa *svømme*, *bade* *sig*. *B.* *Stift*. (*Jf.* *svamla*). — 2) *svøm-me* i *Overskød*, *øbſle*, *tage* *rigeligt* af et *stort* *Forraad*. *Han* *beve* *te* *sumle* *mæ*: *han* *har* *noget* af *øbſle* *med*, *han* *har* *Hænderne* *fulde*. (*R.* *Berg*).
sumla, *v. n.* *svimle*; *f.* *svimra*.
sumlug, *svimmel*; see *svimrug*.
sumpr, *m.* i *Forbindelsen*: „*komme* i *Sum-pr'en*“, o: *blive* *forfømt* eller *spjådt*. *Sdm.* *Hertil* *forsumpra*, o: *forfømt*, *glemt*, *forkastet*.
sumrast, *v. n.* *blive* *Sommer*; *faae* et *sommerligt* *Udsænde*.

sunt, f. *sunt*. *Suntul*, f. *Simla*.
Sund, n. 1) et *Sund*, smalt Indløb. *J Edm.* og *Rdm.* hedder det *Synd*. *G. R. sund.* - 2) et *Færgested*, *Dverfartssted*. *Ag. Stift*.
sund, adj. *søndret*, *splittet*, *salben* i *Stykker*, *beffadiget*, *ikke heet*. (*J Edm.* hedder det *synd'e*). *Rogle Steder* siges „i *sund*“, 2: i *Stykker*. (*G. R.* i *sønder*). *Ordet* er *ellers alm.* og *meget brugt*. i *Form* af et *Adjektiv*; f. *Er.* ein *sund'e Sto* (en *forrevent Sto*); *eit sundt Glas* (et *brættet Glas*); *sunde Klæde* (*sønderrevne Klæder*). *Ligesaa* ved et *Berbum*; f. *Er.* *Stolen* *gjekk sund*; *de* *datt sundt*; *han* *sto* *dei* *sunde*, o. f. d. *J Sammensætning* *beholder* *Ordet* *sædvanlig* *sin* *Adjektivbetoning*; *saaledes* i *B. Stift*: *sund'e-broten*, *m. sundtbrote*, *n. sundtbrotne*, *pl.* — *J denne* *Forbindelse* *svarer* *det* *til* „*sønder*“; f. *Er.* *sund-hoggjen*: *sønderbugget*, *sundtrev*: *sønderreven*, *sund-slegjen*: *sønderslaet*.
Sundag, m. *Søndag*. *Rest alm.* i *de* *sønlige* *Tæne*; *ogsaa* *brugt*. i *Øst. Delg.* og *fl.* (*tilbeels* *ubtalt* *Søndag*). *Andre Steder*: *Syndag*. *Egentlig* *Sunddag*. *G. R.* *sunnudagr* (af *det* *gamle* *sønna*, 2: *Sol*). — *De* *Sundags*: *til* *Søndag*. *Sunda'n* *hem*: *næstfommende* *Søndag* (*til* *Forstel* *fra* „*Sunda'n* *var*“). *Ein* *Sundag*: *næstforrige* *Søndag*.
sund-havd, adj. *abstilt*, *sønderlemmet*, *taget* *fra* *hinanden*. *Saaledes* *ogsaa* *sund-tikken* (*aab. i*), og i *Er.* *Stift*: *sund-slagt*, *som* *ogsaa* *betyder*: *deelt*, *ubstiftet*.
Sundmage, m. *Luftblære*, *Svømmeblære* i *Fisk*. *Forekommer* *ved* *Kristiania*. *J Hard.* hedder det *Sogmagie* (i *R. Berg. Flatmagie*). *Jøl.* *sundmagi*.
Sundmann, m. *Færgemand*. *Ag. Stift*.
Sundpeng, m. *Færgpenge*.
Sundsta(b), m. *Færgested*, *Dverfartssted*. *Busterud*, *Hedemarken*.
sunde, *sønder*, i *Stykker*; f. *sund*.
fungjen, *part.* (af *songsa*), *sungen*.
funn, adj. *sund*, *frisk*. (*Myt* *Ørd*).
funna, adv. *søndenfra*. *Hedder* *nu* *paa* *de* *fleste* *Steder* *synna* (i *Lighed* *med* *syd*). *Et* *gammelt* „*funn*“, 2: *syd*, *forekommer* i *Landskabsnavne*, *som* *Sunnfjor*, *Sunndalen* og *fl.*
Sup, m. 1) en *liden* *Slurk*, en *Mundfuld* *af* *Drikke* *eller* *Sødemad*. *Alm.* (*Ev. aup*). *J Hard.* *betyder* *det* *ogsaa* *Suppe*. — 2) et *Rør*, *liser* *til* *Uledning* *af* *Røg*; en *Røgbat*. *Indre* *Sogn*. *J Walders* *betegner* *det* *ogsaa*

et *lidet* *Stykke* *med* *et* *egent* *Storkestrør*.

Supa, f. *Suppe*. *Hedder* *ogsaa* *Sup*, *m.* (*Hard.*), *Supand*, *n.* (*Soga*). *Supan*, f. (*Rij.*). *J Edm.* hedder det „*Eupa*“, *hvillet* *ogsaa* *maa* *ansees* *som* *en* *Forfortning* *af* *Supan*, *da* *nemlig* *intet* *andet* *fremintu* *der* *ender* *paa* *a*, *og* *dette* *a* *beholdes* *endog* i *Sammensætning*, f. *Er.* *Eupamjøl* (*Meel* *til* *Suppe*). *J Er.* *Stift* *forekommer* *en* *lignende* *Form*, *saaledes* i *Josen*: *Supamat*, *m.* *Sødemad*; *Suppe*. (*Ev. supamat*).

supa, v. a. (*sy*; *saup*; *sope*, *aab. o*), 1) *sove*, *labe*, *trække* *ind* i *Munden*. *Alm.* *G. R.* *supa*. 2) *spise* *med* *Stæ*. *suppe* *Mjøl*: *spise* *Mjøl*. 3) *drifte* *smaat*, *tage* *en* *og* *anden* *Slurk*; *saaledes* *ogsaa*: *vimpe*, *smage* *ofte* *paa* *stort* *Dril*. — *Jf.* *Soye*.

Suping, f. *Søben*; *Spisning* *med* *Stæ*. *sur*, adj. 1) *suur* *af* *Emag*. *G. R.* *sårr*. *Heraf* *Syra*. — 2) *barsk*, *ublid*, *fraksende*. *Eit* *surt* *Vel*: *et* *ublidt* *Vel*.

Sur-apall, m. *Abild*, *som* *bærer* *sure* *Øbler* (*Sureple*).

Surbrau(b), n. *Brød* *af* *syret* *Deig*; *Suurbrød*.

Suregras, n. *Syre*, en *Urt* (*Rumex Acetos*). *J Zell.* *ogsaa* *Sure*, f. (*Jf.* *Gaulfure*, *Reinsfure*). *J Sogn*: *Syra*.

Surka (*aab. u*), f. en *stimmelagtig* *Storpe* *paa* *Rjøed* *eller* *Fisk*; *Smuds*, *Urenhed* *som* *lægger* *sig* *til* i *Foderne* *paa* *Dverfladen*. (*Egentlig* *Suurhed*). *B. Stift*.

surkast, v. n. *blive* *stimlet* *eller* *ureen* *paa* *Dverfladen*.

surta, v. n. *nyanze*; *ogsaa* *spilke* *smaat* *eller* *langsomt*. *R. Berg.* *Jf.* *sulla*.

Surteikje, m. *Suurhed*.

surna (*uu*), v. n. (*a - a*), *blive* *suur*.

Surp, n. *Sole*, *Dynd* *paa* *en* *Vel*. *Jøb.* og *fl.* (*Wed* *Trondhjem*: *Sørp*). — *surpet*, adj. *solet*, *blød*, *bøndet*.

Surpa, f. *Røre*, *Blanding*; *blødt* *Ø* *blandet* *med* *Korn* *eller* *Meel* *til* *Føder* *for* *Heste* *og* *Køer*. *Rogle* *Steder*: *Syrpe*, *Sørpe*. (*Ev.* *sørpa*).

surpa, v. a. *røre* *sammen*, *blande* *til* *Føder*. „*surpa* *ibød*“, *ogsaa* *om* *at* *sammenstrabe* *noget* *i* *en* *Hast*.

surra, v. n. (*a - a*), *surre*, *suse*.

surra, v. a. *surre*, *binde* *fast*.

Sursvarta, *see* *Syvborta*.

survoren, adj. *suur*, *ogsaa* *ublid*.

susa, v. n. (*a - a*), *suse*. *Heraf* *Sus*, m. *Susen*, *susende* *Lyd*.

Sufl, n. Søle, Røre; ogsaa Sladder.
sufla (sultle), v. n. 1) pladse, røre i Vand eller Bødske. 2) Sladre, vaase.
 Sdm. Rdm. Drk. (med Udtaalen sultle eller sulste). Heraf **Susle** (Sultle), f. en Sladderhistorie; ogsaa Røre, forvirret Sag.

Sufs (uu), n. et Slags Mad af Kalvesfød. Zell.

Sut, f. Dmsorg, Dmbug; ogsaa Sorg, Betyrning. B. og Kr. Stift. (G. N. søi). Heraf **suta**.

Sute, f. en afrundet Blot, hvorover man trækker Garnene ind i en Baad. Sdm. **sutlaus**, adj. forsøgt, ubesvaret.

Sutløysa, f. Sorgløsbed, Fribed for Dmsorger og Betyrninger.

sutra (suttre), v. n. Klønte, klage; ogsaa grue for noget. B. og Ag. Stift.

Suru, see **Seta** og **Sota**.

Suul (uu), f. Suul, Brødsuul (Smør, Rjød o. s. v.); ogsaa Mælk til Brød eller Brød. — Alm. i forskjellig Form, nemlig: **Suul** (Sogn, Søndre Berg, Zell, Valb.), **Suul** (Gbr. Buserub), **Suul**, **Suul** (Drk. Østerb.), **Sul** (i forskjellige Gane). G. N. sufl. Sv. sofvel. I Sdm. gjøres Forskjel paa **Suul**, f. (Brødsuul) og **Sul**, n. (Brødsuul, Mælk).

suvla, v. n. fule, være tjenlig til Suul. (Ejelden). **suvla seg**: forsyne sig med Suul. I B. Stift hedder det **sula** og **syle**; f. Er. Han syle se Hje mæ di: han har ikke nok med dette, det er for lidt Suul for ham. Sdm.

Suvlløysa, f. Mangel paa Suul.

suvlryr, adj. ødsel med Suul, som spiser mere Suul end Brød. N. Berg. (i Formen **suvlryr'e**).

suvlug, adj. tjenlig til Suul; fed, kraftig, som man kan spise meget Brød til. I N. Berg. hedder det **syllig'e**, hvilket ogsaa bruges i figurlig Betydning: morsom, lystig, fornøielig.

sva, see **svada**.

Svabb, m. en Søler, uforsigtig Person.

svabba, v. n. (a - a), søle, vade, spille Bødske, f. Er. paa Gulvet; ogsaa vade, pladse i Vand eller Dynd. B. Stift. Hedder ogsaa **subba** og **tilbeels sabba**.

Sva(b), n. en nogen Klippe, en Bjergskabe som er blottet for Jord. Meget udbredt og maaste alm. Drb. I Sdm. hedder det **Svæd** og betegner især en Klippebide, hvor Jorden er slættet af eller styrtet bort ved Skred. I Sogn betegner „Sva“ ogsaa en slab Klippe. (Egtesaa i Gbr. Helg. og fl.). I Val-

bers betegner det ogsaa **Klippegrund** i Jorden. I Sbl. hedder det **Svoa** (aab. o). Falder nær sammen med „Skarv“, men er mere indskrænket end dette, da man ved „Sva“ helst tænker sig en jævn og heel Klippe, som er blottet ved Afslætning.

sva(b)a, v. a. og n. 1) flække, aftrive; især Bark af Træer. Sbl. i Formen **sva** (r - dde). G. N. **svedja** (flaee), **svada** (rive Huben). — 2) v. n. løsneth, slækkes af; om Barken, naar den lader sig slække fra Træet i Sættiden. Harb. (i Formen **sva**). I Zell. hedder det **svaa**. Ellers: flaga, laupa, gaa.

Sva(b)berg, n. bar Klippegrund, en stor, nogen Bjergskabe. Helg. Drk. Galt. og fl.

Sva(b)born, m. Klippegrund i Vandet. **Sva(de)**, m. Bødske under Barken paa Træer; Fugtigbed som løser Barken, saaledes at den kan slækkes af (nemlig paa en vis Tid om Vaaren). Sbl. i Formen **Sva**. (Jf. Jæl. **svadi**, **Slibrigbed**). I fortknende Tilstand kaldes det: **Save**.

sva(b)en, adj. sibirig, glat; om Jorden. D'e so baait aa svae. Harb.

Sva(b)hnaus, m. nogen Bjergknoib. Sogn.

Svag, a. Svaien, Slingring.

svaga, v. n. (a - a), svate, slingre som et Etkib paa Bølgerne. B. Stift.

svakk, adj. sygelig, stranten. N. Berg. (Nyt Drb). I Sdm. oftere: **svakkfingjen**. Heraf **Svakkheit**, f. om en Sogdom.

svakka, v. n. (a - a), give en sagte skulpende Lyd, som naar man gaaer i Vand eller i et gjennemvædet Fodtøi. „Dæ svakka i Eko'naa“. Sdm. (Jf. **sukka**).

Sval, f. en Sval, Gang paa Siden af et Huus; en smal Udbygning, deels aaben, deels med en tynd Helevæg. Hedder ogsaa **Svol**, aab. o (Sogn, Harb. Rbg.). G. N. **svalir**, pl. (Jf. **Gaang**).

svaal, adj. 1. sval, koldt. G. N. **svalr**. Paa Bøss bruges **svaal** ogsaa om en stærk Kulde. — I Zell. hedder det **svaal**.

svaal, adj. 2. fortladen, mørk, dunkel. Bruges tildeels i B. Stift.

svala, v. a. (a - a), svale, affjole.

Svala, f. Svola. **svalde**, f. svelgia.

svaldæmt, fortladen; f. **svalkett**.

Svall, m. Jis paa Markerne. (Af **svella**). See **Svell**.

Svall, n. Snaft, Samtale; ogsaa Sladder. Hedder ogsaa **Svell** (i. følg.).

svalla, v. n. (a - a), snakke, samtale om

- Ikeggvige Ting.** Hall. Vald. N. Berg. og fl. I Buxterud og flere Egne udtales det: svælle. I Edm. bruges det især om en langvarig og betrøstet Samtale. Jf. sälla.
- Sval-leitt**, adj. forklæden, som har en mørk Ansigtssfarve. N. Berg. I Harb. hedder det svaldæmte (af Dæm).
- Svallug**, adj. snalvom. Hall. Vald. Paa enkelte andre Steder: svallug.
- Svalna**, v. n. (a - a), svalde, affjøles.
- Svalt**, see svelta og svelgia.
- Svamla**, v. n. (a - a), pladste, røre i Vand; ogsaa forsøge at svømme, bade sig. B. Stift. (Jsl. svamla). Jf. sumla, sumja.
- Svamp**, m. Søsvamp (Spongia).
- Svana**, f. Svane.
- Svana**, v. n. (a - a), svinde ind, især om en Høvelse paa Legemet; aftage, lindres, stilles. N. Berg. Hall. og flere. Troten beve svana: Høvelsen er noget falben. De svana vær de svall: det svandt ind ligesom det svulmede op, der blev ikke noget videre af det. Edm. (Spotvis om en Opbruusning eller Sidfighed).
- Svang**, adj. 1) tom, smal over Raven; om Dyr, som paa en Tid ikke have faaet noget at æde. Meget brugt. i B. Stift, i Formen *svaang'e*. Heraf svængja. — 2) sulten, hungriq (uden Hensyn til ydre Legn derpaa). Helg. og Nordre Tr. Amt. (Jsl. sváng). I svenske Dial. sváng, i begge Betydninger.
- Svangje**, m. (Fl. Svanga, r), Lykke, Laarkrig paa Dyr; Huulningerne imellem Laarene og Underlivet. Meget brugt. I B. Stift hedder det *Svaangje*. (Jf. Rære). De tilsvarende Dele paa Rennesset kaldes „Røvrar“.
- Svangside**, f. Slagside, Lyndside fra Ribbenene til Laarene. (I B. Stift: Svangsta). Ellers kaldet Slagste og Lunnvemde.
- Svar**, n. (og f.), et Svar. Fleertal hedder tilbedes Svor, aab. o (Sogn, Bøfs).
- Svara**, v. a. og n. (a - a; el. a - te), 1) svare, give et Svar. Tilbedes med Dativ og Akk. I Gbr. og Drk. hedder det *svaræ*. G. N. svara. — 2) gjenlyde, give Gjenlyd eller Ekko. De svara attí Fjell'e: det giver Gjenlyd i Fjeldet. Han slo til so de svara att-i. — 3) træffe til, føle sig; om Omstændigheder. De svara 'se so fyre meg: det falder mig ikke bekvæmt, det træffer ikke saaledes til. N. Berg. og fl. (Meget brugt.). — 4) svare for, indsaare, være ansvarlig for. Han beve mykke te svara fyre. Han skal svare til de (o: saare til Ansvar derfor) — 5) udrede, betale; f. Er. svara Statt fyre Jor'a. — svara seg: træffe sig, føle sig. svara til: a) godtgjøre, erstatte; b) svare for, gjøre Regnskab for; c) træffe sig, være bekvæmt. De svara so til: Forholdene ere saadanne, det er saaledes bestaent. (B. Stift).
- Svaren**, adj. 1) svarende. I Sammensetning som kortsvaren, beinsvaren. 2) svoren; see svoren.
- Svarlaus**, adj. forlegen for Svar.
- Svart**, adj. sort. (Alm. Form). G. N. svart; Sv. svart. I Harb. og Bøfs hedder Femin. svart (aab. o), ligesom G. N. svart. Jf. Afledningerne svartta og svartna. I Zell. og Gbr. betyder svart ogsaa Ribben, især om Klæder. Et andet svart betyder: øde eller blotet; men dette hedder paa andre Steder svart og svart; hvorom see svør.
- Svarta**, v. n. synes sort; f. svartta.
- Svartbrend**, adj. sort af Forbrændelse.
- Svartbrynt**, adj. sortbrynet, som har sorte Diendrynt. Alm.
- Svartebrua**, f. den sorte Hue, som er Kønernes Hoveddragt. Nordre Berg. og Edm. — saa Svartebrua: blive gift.
- Svartemaur**, m. Sort-Myre (Insekt), Formica fusca.
- Svarteflog**, m. Skov uden Løv; Løvskovens Udseende om Vinteren.
- Svartestilla**, f. Blitstille, det at Søen er saa stille at alle Skygger af Fjeldene vise sig tydelig.
- Svartetrast**, m. Solfort, den sorte Drossel (Turdus Merula).
- Svartflekkut**, adj. sortpletlet.
- Svartgærut**, adj. sortstridet.
- Svartført**, adj. sortføret.
- Svartklædd**, adj. klædt i Sort.
- Svartleitt**, adj. forklæden; f. svalleitt.
- Svartmæla**, adj. sortmalet.
- Svartmylde**, f. sort Muldjord, Myrjor. Zell. — Mere alm. er svartmyldt, adj. sortagtig, om Jord.
- Svart-ore**, m. en mørkere Art af Elletræet (Alnus glutinosa). Møbsat Gra-ore. Ogsaa kaldet Svartolder.
- Svartrenda**, adj. stridet med sort; om Klæder. Ligesaa svartrosa, sortblomet. svartruta, sortrubet.
- Svartringut**, adj. som har sorte Lærstriber eller Bølster.
- Svartsidet** (flut), sort paa Siderne.
- Svartsnigjel**, m. sort Sneal.
- Svartsfykja**, f. Skinfyge, Ristantke om

Utroskab, (Zalousie). Drk. og fl. (Sv. svartjuka).
 svartvoren (aab. o), sortagtig.
 svartøyg, adj. sortøiet.
 svarna, v. a. (a - a), 1) breite, glære Dreierarbeide (med en simplere Indretning som kaldes Svarvestol). Hærb. Sogn, Gbr. (Sv. svarfva). — 2) tilrøre, surre, omvinde Loug eller Baand med tyk Traad. Sdm.
 Svarvar, m. en Dreier.
 Svarving, f. Dreierarbeide.
 svav (sov), see sova.
 svave, v. n. vaase, smakte vidtløstigt. Ndm. Heraf Svav, n.
 svaa, f. svaba. — Svaa, f. Sveide.
 Svaak, n. Bløde, Bøde, Fugtigbed af Regn eller Snee. Sbl.
 svaak, adj. urolig, ustabig; om Veiret; ogsaa fugtig, regnsuld. Nbl.
 Svaakver (ee), n. uroligt Veir. Nbl.
 svaaie, v. n. sværme, leve lystigt. Sdm.
 svaaug, f. svang. Svaaugje, f. Svan-
 gle.
 svaausa, v. n. strabafere, arbejde i Bløde og Uveir. N. Berg.
 Sve, see Svda og Svde.
 Svebje, f. Saar, et Sted hvor Huden er forreven eller ogsaa gjenembrudt ved Ublæt. Sdm. (Jf. svaba).
 Svei, m. Ruus. Paa ein Svei: bestkænket, drukken. B. Stift.
 Sveig, m. en tynd og betellig Kvist. Gbr. og fl. Paa Helg. hedder det Sveigja (Sveie), f. Ellers Sviga. G. N. sveigr.
 sveigja (sveie), v. a. (gje, gde), bote, indtrykke. (Sjelden). I Nbl. hedder det svøygja (svøya). G. N. sveigja. Partic. sveigd (svøyg).
 Sveim, m. en omløbende Eggdom eller Smitsot. N. Berg.
 Svein, m. 1) Ungkarl, ugift Mandsperson. Sfl. (Ogsaa ubtalt Svenn). G. N. sveinn. Ellers alm. i Betydning af Svend, med Hensyn til Rydsbed (ligt Nøyg). — 2) en ung Diener; især en Fævogter, Hvedbreng. Drk. (I Gbr. Busvein). Jf. Gtatar. — 3) Svend i et Haandværk. (Alm.). I Sammensætning er Betydningen mere forskjellig; f. Er. Læresvein, Brudsvain, Kjellarsvein.
 Sveindom, m. Svenddom.
 Sveinkall, m. en aldbrende ugift Mandsperson, Yebesvend. Tell. og fl. Ellers kaldet Drengkall.
 Sveip, m. Lof, Bundt, sammenvistlet Hob af Ettaa paa en Kornager. Er. Stift. I B. Stift hedder det Svøyp.

Sveip, n. Svøb, det hvormed noget om-
 svøbes. Kr. Stift og fl. Paa andre
 Steder Svøyp.
 sveipa, v. a. (e - te), 1) svøbe, indsvøbe.
 Hedder i mange Dial. svøype. G. N.
 sveipa. — 2) trække sammen i Bundter
 eller Knipper, samle, f. Er. Ettaa. B.
 Stift, i Formen svøppe. Heraf Svei-
 ping, f.
 sveipa, v. n. ligne; see svipa.
 sveiplik, adj. noget lignende, som har en
 flygtig Lighed. (Nest i Flertal). Helg.
 Ndm.
 sveiput, adj. løstet, usævn, som ligger i
 sammenviklede Ringler; om Kornet paa
 en Ager. I B. Stift: svøypette.
 sveisa, v. a. sammensveise; f. svoda.
 Sveite, m. 1) Svøb. G. N. sveiti. — 2)
 Fugtigbed, ubetydelig Bøfste. Ein H-
 ten Sveite: en Smule East eller Bøf-
 ste. B. Stift. — 3) Blod af slagtede
 Dyr. Inderoen, Verbalen. I Nferd.:
 Svete. G. N. sveiti. I svenke Dial.
 svet. (Findes ogsaa i flere Sprog).
 Sveitebrot (aab. o), n. Udbrud af Svøb,
 det at Svøben kommer ud. R. Stift.
 Sveitebrune (aab. u), m. Damp af
 Svøb; ogsaa Svøbens Virkning paa
 Klæderne.
 Sveitedrope (aab. o), m. Svøbdråbe.
 Sveiteslaga, f. et stærkt Anfald af Svøb.
 sveitt, adj. svøbende, vaad af Svøb.
 Alm. og meget brugt. (Jf. alsvieitt).
 sveitta, v. n. (a - a), svøde. G. N.
 sveita. Sv. sveutas. — Heraf Sveitt,
 n. Svøbning; Arbeide eller Anstræn-
 gelse, som driver Svøben ud. (N. Berg.
 og fl.). Hedder ellers Sveitring, f.
 Ogsaa Sveitrebad, n.
 Sveiv, m. Svømmefod; især om Gal-
 hundens Fødder. (Kobbesvøb). Berg.
 Stift. Paa nogle Steder hedder det
 Sleiv, G. N. sveifr.
 Sveiv, f. Skaff eller Haandfang, hvor-
 med man dreier noget omkring; f. Er.
 paa et Hjul eller en Stibesteen. Brugt
 i de sydlige Egne. (Jf. sveif). Kor-
 densfelbs hedder det Veto.
 sveiva, v. a. (e - de), vende, dreie, om-
 dreie; f. Er. et Hjul. Kr. Stift og fl.
 (Jf. sviva, sveiv). Ellers braga og
 snu.
 sveiva, v. n. (a - a), svinge, vifte, svøve
 af og til. N. Berg.
 svekkja, v. a. svække. Jf. svakk.
 svelg, m. 1) Svelg, Hals. 2) Mund-
 fuld, Portion, som man kan svelge.
 I B. Stift hedder det Svel (aab. e),
 i Lighed med svelsa. (G. N. svelger).
 Flertal skal egentlig hedde Svelgier.

svelgja (svæle), v. a. (gje, gde), svelge, spalte, slugge. Hedder i B. Stift: svelgja, med Formerne: svel'e, svalde, swale. I Tell. hedder det: svæggje (svæje) med Imperf. svæggde. (Jf. Sv. svalja, svalde. G. N. svelgja. Ang. svelgan). — Particp. svelgd (sædvanlig svelb); i B. Stift: svald'e.

Svelgrom, n. Slug, Gab; ogsaa Aabning paa enkelte Redskaber. I Berg. Stift: Svelgrom.

Svellkæle, f. et Slags Pandelager. Edm. **Svell**, n. og m. Jis paa Marterne; især om nyt opvulmet Jis af en Vandbaare i Jorden. Søndre Berg. og fl. Hedder ogsaa: Swall, m. (Nedenas og fl.), Swoll, m. (Nbg.), Svodd (Sætersb.). Ellers Hællke, Etuag, Etuggaal.

Svell, m. en Bvd; f. Svoll. **svella**, v. n. (svell; swall; svolle), 1) hovne, bulne, blive angreben af Svulst. Alm. (G. N. svella). Ogsaa affatte Materie (Voer), om Saar. — 2) svulme op af Frost, frise op, belægges med nyt Jis; om Jorden. Meget udbredt. I Indr. siges: svulle. Ellers Høva, fry, ora. — Heraf **Svelling**, f. Dybsulmen.

svellur, adj. iset, fuldt af Jis; paa Marterne. I Gbr. svellart.

svelta, v. n. (svelt; swalt; svolte), sulte, føle Hunger; ogsaa lide eller pine af Hunger. G. N. svelta. Sv. svelta. Imperf. flertal i Hall. svolto. — svelte te Maalane: have en stærk Radvist, føle Hunger til hvert Maaltid. (B. Stift). svelte ibel: sulte ibjel.

svelta, v. n. (e-e), udsulte, udbungre, sultføde. (Alm.). G. N. svelta. svelte seg: sulte sig, spare Maden for sig selv. Particp: svelt (utsvelt): udsultet.

Svelta, f. 1) Sult, karrig Mæring. Ellers Svolte og Svult. — 2) et Slags Kortstøl som varer meget længe.

Svelting, f. Udsultning, Sultekur.

Svemm, m. Søvn; f. Sømn.

Sveng, m. Indsvinden, Lombed, Smalbed. (Af svengja). Dæ sundom Svenglen æ sundom Svengjen: snart en Udsultning og snart en Oversvulselse.

svengja (svængje), v. a. (gje, gde), indsnibe, gjøre smal. (Af svanga). svængje seg: gjøre sig smal paa Mhten, trykke Mæden ind. (Berg. Stift). Particp. svængd.

svengjast, v. n. (Jmp. svængest), indsvinde, blive smal (især over Mæden). G. N. svengjast. Ogsaa blive graadig eller sulten. Jf. Drdsproget: Daganne lengjast æ Daganne svengjast.

svensk, adj. svensk. — **Svenske**, m. og Svenska, f. svensk Mand eller Kvinde. (Kandets Navn ubtales sædvanlig: Svensk).

Svæpe, see Svipa.

sverja, v. n. (svær; svor, oo; svore, aab. o), sværge. G. N. sverja. Præsens hedder sædvanlig: svær (med reent æ og uden Halolub). Particp. svoren og svaren. (Jf. svor, meinsvor). sverja av: afsværge. sverja fyre: negte ved en Eed. Dæ 'ste te sverja fyre, o: man kan ikke gaafe negte det.

sverjande, adj. som man kan sværge paa. (Selvden).

Sverjing, f. Sværgen.

Sverm, m. Sværm; ogsaa Tummel, Uro, Suus og Duus.

sverma, v. n. (a-a), sværme, svæve om; ogsaa leve lystigt.

sverta, sværte; see svorta.

Svi(d)a (aab. i), f. en svæden Plet, et Stykke Mark som rubbes ved Afbrænding. Udtales Svia, aab. i (Mbl.), Svea og Svæe (Indersøn, Gaidalen, Østerb.). Heraf afstillege Gaardsnavne, som sædvanlig skrives „Svee“. (Sv. svedja). Ellers kaldet Brote og Ros.

Svide (aab. i), m. Svte, Emerte som ligner en Svindning. Hedder: Svide (Nf. Sdm.), Svie, Svær (mest alm.), Svada (Namb.), Svadaa (Indr.), Svæa (Ml.). G. N. svidi.

svide (ii), v. n. (sviid; svæid; svæide, aab. i), 1) forbrændes, svibes, forbrændes af Hebe; om Mad, ogsaa om Korn og Græs paa Marken. G. N. svida. — 2) svibe, stifte, forarsage en bitter Fornemmelse; f. Ex. om en bed Luftstrøm. Ogsaa om Kulde. „Vinden va so kald' at han svæid“. — 3) svie, smerter; om Saar eller bestadigede Lemmer. Mest alm. i Formen svie og Imperf. svidde.

svide (svia), v. a. (e-de), svibe, brænde, afsvibe noget, f. Ex. med et hebt Jern. Particp: svidd. Formerne af dette og det foregaaende Drd-forveksles ofte med hinanden.

sviden (aab. i), part. svæden, ibt brændt. Mest alm.: svæen. (G. N. svidinn).

Sviderid (Svide, aab. i), f. et Anfald af Svte, en Stund da Svten føles stærkere. (Noale St. Svæeri). Ogsaa kaldet Svideflage (Svæeflaga), f.

Sviding (ii), f. Svindning, Forbrændelse; ogsaa Svte, Emerte.

Svid-jærn (aab. i), n. et Jern til at svibe med; ogsaa Markjærn.

Svidmerkje (aab. i), n. indbrændt Mærke

eller Ravn; f. *Er.* paa *Kar.* Ogsaa kaldet Svidnemarkje.
Svidsmat (aab. i), m. soeben Smag.
Svidtræv (aab. i), m. Lugt af noget som er forbet eller brændt.
Svig (aab. i), n. tynde Røffe, Riis, Vidier. *Hard.* Sogn.
Sviga (aab. i), f. en tynd og bølletig Røff. Lidbeels i *B.* Stift. *J.* Edm. bedder det ogsaa Svuge (aab. u); i *Det.* Svugu og Svuku. Ellers Sveigja og Sveiga.
sviga (aab. i), v. n. (a - a), bøie sig; om noget som er langt og tyndt, f. *Er.* Røffe. *B.* Stift. *Jf.* sveigja.
svigall, adj. tynd og bølletig. Sjelden.
Svigt, f. Bøining, Bøielighed. „gle Svigt“: give efter for et Tryk, lade sig bøie. Guldbalen. (Sv. svigt).
svigta, v. n. (a - a), bøie sig, buve, vete; f. *Er.* om Stænger og Fiele. *Tr.* Stift. (Sv. svigta).
Svik (aab. i), n. og f. i) Svig, Falkheb. (Bruges sjelden). *G. R.* svik. — 2) en Eggdom, som fordim anfaaes foraarlaget ved Troddom. Lidbeels i *Ag.* Stift.
svika (ii), v. n. (svik; sveik; svikje), svige, slaae feik, findes upaallidelig. (Sjelden, og lidbeels med Formerne: a - a). *G. R.* svikja.
Svikf, f. Huulning, Sænkning. *J.* Sogn om Huulningen under Jodsaaerne. Ellers om et indfunket Punkt. (Sjelden). *J.* Edm. bedder det Svoff og Svoff; paa enkelte andre Steder: Soff.
Svikk, m. Svik, Lusthul i eller nærved et Spunds. (*J.* Gbr. Døvit).
sviklaus, adj. fri for Svig.
svikur, adj. svigagtig, falsk. *Rdg.*
Svil (ii), m. 1) Tagstæg (= Ufs). *Jndersøen.* 2) Bindsteden paa Enden af et Tag. *Det.* 3) Kyggen paa et Tegstag. *Edm.*
Svile (*Kar.*), see Svilung.
Svill, f. (*Jf.* Svilla, r), Grundstok, den nederste Stol i en Lømmervæg; saaledes ogsaa Dørfstok, Lørfstel. Formen Svill bruges i de sydlige Egne (Lell. Jøb. Sogn, Vald.); nogle St. Svild, og i *Dvre* Lell. Svidd. *Nordenfjelds* bedder det derimod: Syll. (*Jf.* *L.* Schwelle. *Eng.* sill. *J.* svenske Dial. svill og syll). — *trøstja* Svilkanne: anlægge og sammensætte Grundstokkene til et Huus. *Sogn.* *J.* Edm. bedder det: „kneppe Svilkanne“.
Svillhøgd, f. Grundstoffenes Afstand fra Jordfladen.
Svillmur, m. en lav Mur under Væg-

gen; det Underlag af Sten, hvorpaa Grundstoffene hvile. *J.* *Tr.* Stift: Syllmur.
Svilung (aab. i), m. en liden eller halv-vorren *Kar* (= Lefling). *Mandal,* *Nbl.* bedder ogsaa: Svile (aab. i) eller Svele (Litter) og Silung (Helg.). *Jf.* silungr, Dvred.
svim, adj. 1) rast, hurtig. 2) let, bevæge sig til at haandtere. Lell.
svima, v. /a. (a - a), slaae til Besvimelse, give Svimmelag.
Svime (f. ?), Besvimmelse, Afmagt, bevidstløs Tilstand. Kun i Forbindelsen „i Svime“; f. *Er.* slaa i Svime; ligge i Svime. (*Jf.* *Jf.* svim, Svimmelbed).
Svimmelag, n. et voldsomt Slag, som volber Besvimmelse.
Svimr, n. Svimmel, Anfald af Svimmelbed. Udtales ogs. Svimbr og Svimmer. *J.* Edm. Haubesvimbr.
svimra (aab. i), v. n. (a - a), svimle, blive svimmel. *G. R.* svimra. bedder ogsaa sumla (for svimla) i *Rdg.* og lidbeels i *Harbanger.* *J.* *Rdg.* ogsaa sumbla. (*Jf.* *Jf.* sundla).
Svimring, f. Svimmelbed. *Jf.* *Drffa.*
svimrug, adj. svimmel, som let svimler. Lell. og *fl.* *J.* *Rdg.* ogsaa: sumlug og sundlug. Ellers: sv, oren.
svimt, adv. rast, hurtigt, let. Lell. — *Jf.* svim og svint.
Svin, n. Svinn. *Jf.* *Oris* (som er mere brugelig). Ellers: Galt, Nøne (om Hannen), Su, Sugga, Purka (om Hannen).
svina, v. n. sole, rode som Svinn. Set til Svining, f. og Svineri, n.
Svinebol, n. Liggested for Svinn. — *Svinebøle*, n. et Kult Oris. *Berg.* Stift.
Svinerot, f. Planten Galtetand (*Sin-chys palustris*). Ogsaa kaldet *Svineskjene*, m. (*R.* *Berg.*).
Svinesmør, see Smolt.
Svinetang, n. en Tang-Art, som man samler til Svinesøde (*Fucus canaliculatus*).
Sving, m. 1) Sving, Omdreining. 2) Enkelt, buesformigt Træk i en Tegning eller Udsjæring; ligesaa om Bøller i Gittere, Kroner o. s. v. 3) Bue, Bøining paa en Vel, Bugt i en Elv eller Fjord. Ogsaa en Udsigt, en Spadserekur. „glæra ein liden Sving“: glæra en Udsigt, spadsere omkring.
svinga, v. a. og n. (a - a), 1) svinge, vende, bøie omkring. „svinge seg“: bøie sig rundt; f. *Er.* i en Dands. 2)

vende om, breie tilbage i en Bue; f. Er. med et Fartoi eller et Læs. 3) gjøre en Vointing paa Veien, tage en Omvei. Heraf Svinging, f.

Svingerom, n. Rum til at svinge eller vende i.

svinn, adj. afholden, sparsom i at nyde noget, smaatærende, som spiser lidet. Helg. Edm. Jæb. — Skal ogsaa bruges i Betydningen: forsigtig. (G. N. svinnar, flog).

svinnast, v. n. blive smaatærende, svise mindre. (Ejelden).

Svinnleikje, m. Afholdenhed. (Ejelden).

Svinsvorta, f. Solsort. (Ehl.). See ellers Svivorta.

svint, adv. hurtigt, raast. (Kr. Stift).

svint, adj. raast, hurtig. Hard. Jæb. og fl.

svinta, v. n. 1. (a - a), løbe, skynde sig, vimske affted. Jæb. — svinta seg: skynde sig, haste. Hard. og fl.

svinta, v. n. 2. svinge, vifte med noget. N. Berg.

Svintærend, f. et kort Vrind. Jæb.

Svip (aab. i), m. Udseende, Ansigtstræk; især med Begreb af en Ligbed. Hard. Jeg kjende han paa Svip'en (paa visse Træk, som tilhøre Familien). G. N. svipr. Jf. svøplif.

svipa (aab. i), v. n. (a - a), ligne En i Udseende eller Ansigtstræk. So svipar paa Mor'e: hun har nogen Ligbed med Moderen. Hard. Tell. Ellers svøtpe (Helg.).

svipa (aab. i), f. Svøbe, Pibst. Hedder ogsaa Svepu og Svupu (Dsterd.). G. N. svipa.

Svir, m. Svitr, Drif. — svira, v. n. (e - te), svire. — sviren, adj. druffen; ogsaa tilbøielig til at svire.

svirla, v. n. svøve omkring. Rbg.

Svivoorta, f. Svivorta.

Svivo (aab. i), n. 1) Svingning, Omvæltning; den Hurtighed hvormed noget dreier sig; f. Er. „Kven'n'a beve for lite Svivo“, o: Kværnen gaaer for sagte. Rbg. og fl. Dgsaa i Tr. Stift, i Formen Svøve. — 2) Omvælv, Omvæltning, at noget farer flygtigt forbi (see sviva). — 3) et uventet Tilfælde, noget som paakommer pludselig, f. Er. en Svagbed eller Svagdom; forbum ogsaa: Svøgerie, Syner, Aabenbareiser. Nbl. (G. N. sviv, pludselig Bevægelse).

sviva (ii), v. n. (sviv'; svøiv; svøve, aab. i), 1) breie sig, løbe rundt, svinge; f. Er. om et Hul. Meget brugt i Kr. Stift. (Ellers snu seg, tunna, svinga). Dgsaa med Objekt „sviva seg“,

o: breie sig, svinge, banke. (Jæb.). Heraf svøiva og Svivo. — 2) glide, rende tilside, skeie ud. Sogn. „Ellen svøiv utav Vegen“: Slæden gled ud af Veien. — 3) svøve, slagre, svøve omkring. (Gbr. og fl.). Elgesaa: streife, løbe, flakke om. (Hard. Ehl. Rysylke). Dgsaa: komme pludselig, falde ind; om Tanker, Aensler og Fornemmelser. (Nbl. og fl.) — „Du ute o sviv'e: er du ube og gaaer? (Hard.). Døer o eit Slag so' sviv' vve bannā: der er noget som plager ham, der paakommer ham ofte noget uforklarligt (om Svagdom eller Sindsvirring). Edm. (hvort svøve ellers er ubrugeligt). Da svøiv meg: det falbt mig ind. Nbl. Elgesaa: Da sviv'e meg at eg skulbe gjort da, o. f. v. Meget brugt. — G. N. sviva, svøve.

Svivar, m. 1) et Slags Dans. (egentlig Svinger). Tell. — 2) Flødegrov, som flyder i Smør. Tell.

Svivo-arbei(d), n. Arbeide som fordrer megen Gang og Bevægelse. (Robsat Setuarbei). Tell.

Sviving, f. Svøven; Omvæltning.

Svivu (aab. i), f. Lumlesage (hos Rødg). Tell. — See Lullestott.

svivvra (aab. y), v. a. (e - de), bestemme, forhaane, Bestensjelds. J. B. Stitt oftere svivvra (see vpra). G. N. svivvra.

Svivyra (aab. y), f. Skam, Vanære. Søndre Berg. (G. N. svivvra). Dgsaa et uforklammet Menneske. Bøss, Hard.

svivvreg, adj. stammelig, bespottelig; ogsaa foragtelig. Meget brugt i B. Stift. G. N. svivvreg.

Svo (for Svoda, aab. o), f. en nogen Klippe. Ehl. — Svø(b) er ellers Fleertal af Svab.

Svødd (for Svoll), see Svøll.

Svøff, f. Hvulning; see Svøff.

Svølu, f. Svølgang; see Svølu.

Svøla (aab. o), f. en Svøle (Fugl). Hedder ogsaa: Svøla (Ejelden), Svølu (Tell.), Solo, med oo (Kamb.), Svølu (Dk.), Sulu (Gbr. Hall.). G. N. svøla, acc. svølu. — Hertil Svølegg, n. Svølegg. Svølereid (Suluret), n. Svølereid.

Svølf, m. Pibst, Svøbe. (Ag. Stift).

Svøll, m. 1) Svøll, Høvelse med Tilfamsling af Voer, i Saar. Hedder ogsaa Svøll og Svøll (som egentlig er en bedre Form). Af svølla, svøll. „Da setre seg Svøll i“: det svøllmer, affætter Voer. „Drage te Svølls“: trække Voer. (Edm.). — 2) en Pib, et Sted hvor

Huben gjennebrødes af Svulst. Hedder ogsaa Swell, Svull og i Sammensætning tildeels Syll (Brøstsyll). G. N. sullr. Jf. Bolde, Raun, Verk. — 3) Jis paa Marterne, opfrossent Vand. (Rbg. Tell.). I Setersbalen Svodd. Ellers Swall og Swell.

svollen, adj. bullen, angreben af Svulst; ogsaa opsvulmet. (Particip af svelka).

Svollsinger, m. en bullen Finger.

Svolute, m. Sult, Hunger. Tildeels i N. Berg. Andre Esteder: Svult.

svolten, adj. sulten, hungrig. (Part. af svelka). Nogle Esteder: svulten, og i Tell. solten. G. N. soltinn.

Svolublom (aab. o), m. Planten „Dientrost“ (Euphrasia officinalis). Tell.

Svør, oo (for Svørd), m. Hub, Skind (paa Klæst); ogsaa om Jordens Overflade eller det Dætte som dannes af Græsset og Græsrodderne. Ellers kaldet Græsvoor (o: Grønsvør). Tildeels med en Ubtale, som nærmer sig til Svøl (oo). G. N. svørdr, svørdr.

Svør (aab. o), f. et lidet Jordstred, et Sted hvor Jorden er udgravet ved Fjeldstreb. Ebm.

svøren (aab. o), adj. svøren; besvøren. (Part. af sverja). Hedder tildeels ogsaa svaren; f. Er. Dæ va svare, o: det var svoret, det har leg svoret paa. (Ebm.). G. N. svarina.

svorta (oo), v. n. (a - a, og e - e), see fort ud, vise sig i en mørk eller sort Farve. Drf. og fl. Hedder ellers svarte (Ramb.), svørte (Ebm.), svyrte (Gbr.). „Dæ svorte paa dæ“: det viser sig som en sort Plet. (Drf.). I Ebm.: „Dæ svorte ti di“. (Vigt kvita, blaa, roda og flere).

svorta, v. a. (a - a), svørte, farve fort. I Indr. hedder det: forre. (Isl. sverta og sorta). I Ebm. gløres Forskiel paa „svorte“ (farve Klæder forre) og „svørte“ (svørte paa Overfladen).

Svorta, f. sort Farve (til Løt eller Klædet). Herfra adskilles tildeels: Sverta (el. Svørte) og Svørte, som betegner Svørte paa Læder eller Jerntøi.

svortebrend, bebøvet i Svørtingen.

Svortemyr, f. en blod Jord-Art, som bruges til sort Farve. Hedder ogsaa Svørtebepeel (aab. e). N. Berg.

Svorting, f. Farning med sort.

svortna (oo), v. n. (a - a), sortne, blive sort. (G. N. sortna). Dæ svortna fyr Augom: det blev sort for Dinene (ligesom ved en Besvimelse).

Svovel (Swav'el), n. Svovl. Nogle

Esteder: Svavel; ellers sædvanlig med a. (Sv. svavel).

Svugu, f. Sviga. Svull, f. Svoll.

Svult, m. Sult, Hunger. (Eogn og fl.). I Ebm.: Sylt. (G. N. sultr). Nogle Esteder Svolute. Jf. Svelta.

Svulu, f. Svola. Svupu, f. Svupa.

Svøed, f. Svød. svøegje, f. svelgia.

Svøela, f. 1. Røg og koalm Luft i et Huus. Ehl. (G. N. svøela, Røg).

Svøela, f. 2. en stor Masse, Mængde, Mangfoldighed. Nhl. Ebm.

svøengje, f. svøengja.

Svør (for Svørd), n. 1) et Svørd. G. N. sverð. 2) en lang og smal Steen; Bautesten. Ehl. Dglaa kaldet Risasvær (o: Jættesvær) paa Grund af gamle Sagn.

svør, adj. stor, drøi, svør; ogsaa tung, vanskelig. Nære Drd, men alm. og meget brugl.

svøra, v. a. (e - te), flemme, trykke, besvære. Drf. Dæ svøre for' Brøstte: det trykker for Brøstet (om en Kvalme eller Beklemmelse).

svøert, adv. saare meget, svære, overmaade. Meget brugl. — Om et andet svøert, see svør.

svøese, v. a. (e - te), forfriste, varme eller ubhøste sig. Ebm. „gaa inn a svøese se“, om En som har været længe ube i Frost eller Ulvtr. Heraf Svøesting, f. Dvøarmelse, Forfristelse.

svøev, adj. bestaffen med Hensyn til Søvn. Kun sammensat, som lettsvøev, tungsvøev, rangsvøev. I N. Berg.: svøev'e men ellers svøerd (svøev'e) i de syblige Eane, og svørd i de nordlige; ogsaa svøf'e. (Af sova, svav).

svøeva, v. a. (e - be), søvndybsse, faae tll at sove, vugge i Søvn. Læmmelig alm. (G. N. svøefa). Uegentlig om at slaae ihjel, f. Er. en Fisk. — I Gard. hedder det svøva.

svøerd, 1) søvndybsset. (Part. af svøeva). 2) see svøev.

Svøve, f. et Navn paa de Blomster, som luffe sig om Aftenen; især Høgeurt (Hieracium) og nogle lignende. Ebm. Jf. Kvælvsvøve og Nattsvøve, som er mere almindeligt.

Svøvn og Svøvni, f. Søvn.

svør, adj. ganske fri (egentlig som kan svøрге, af sverja, svør); ogsaa blottet, lens, som har intet (= aud). N. Berg. Mæ æ reint svøre fyre dæ: vi ere ganske blottede derfor, haa abeels intet deraf. (Ebm.). Rest brugl. i Neutrum; f. Er. Dæ ikke slett svørt: det kan ikke ganske negtes; der findes no-

get, om det end er lidet. (Forfærdet; eidsvørt og meinsvørt). I samme Tilfælde hedder det i Nbl. svøert, og i Fosen svært; s. Er. Da vart slett svørt for Fisk, o: Fiskeriet slog aldeles fejl. Ligeledes: „ett svart Mr“ o: et Aar hvori Fangsten aldeles mislykkes.

svørte, v. a. svørte o. s. v., see svorta. Svøyg og Svøygja, s. sveigja. Svøyp, m. 1) en Klunge af Straa, et Bunt; see Svøip. 2) Knude, Sammensætning, især i Træbaand paa et Kar; det Punkt hvor Enderne sættes sammen. B. Stift. Jf. Svøyp.

Svøypa, v. a. svøbe (= sveipa). Berg. Stift og fl. Hertil Svøypeduk, m. Svøvedug. Svøypelakan, n. Litlaget.

Sy, m. see Sjo. — sy, v. s. sjoa.

sy, v. a. 1. (r - dde), sye. (Jf. sauma). Heraf sydd, part. sret.

sy, v. a. 2. panele; ogsaa bordklæde, beklæde en Væg med Hjele. Hedemarken og fl. (Uvist om egentlig sya eller syda).

Syd (aab. y), m. Syd. Hedder ogsaa Su, Sør og Sø (see følgende). G. N. sudr. I ein Syd: i en sydlig Retning. gaar te Syds (Søss): blive mere sydlig, om Vinden.

syd (aab. y), adv. syd, mod Syden. Udtales forskelligt, nemlig: su' (Lell.), syd (Nsj. Edm.) og ellers sør (for sydr), sø og sy. (G. N. sudr. Sv. söder). Desuden forekommer Formen synn (i Gulbalen), istedetfor det gamle sunn, som findes i Landstabsnavne, s. Er. Sunnsjor, Sunnmør. Beslaget dermed er: synste, synna (for sunnan) og sore (for sydre). — Jf. Nobsætningen: nor.

Syd-aust, m. Sydost.

sydøer, adj. noget sydlig, om Vinden. Helg. og Hamd. (ubtalt søder).

syd-ette, adv. sydover, mod Syd. Dg. saa ubtalt sy'tte (Nbl.) og sø'tte.

sydleg (sørleg), adj. sydlig.

Sydlending, m. Indbygger af den søndre Deel af Landet; ogsaa Sydboer, En fra Sydlandene. (Dfere Sørledning). — I Riget dermed siges Sydbøling (i Gbr.), Sydfjøring, Sydsdrøding. (Istedetfor Sydøying siges altid Sørøying).

sydræn, adj. sydlig, om Vinden. Fosen, i Formen sørræn. — Et Subst. Sørræna, om sydlig Vind, skal ogsaa forekomme, dog sjelden.

Sydskjelle, f. en vis Jævn og Hellig Vind fra Sydkanten. Edm.

Syd-øert, f. Vind og Petr fra Sydkanten. B. Stift. Dfere Sørvægt, Sørvæert.

Sye, see Sygja.

Syft, f. Emule, Gran. N. Berg.

syfta, v. a. (e - e), visite, svinge, ryfte; rense noget for Støv eller Røner ved at ryfte det. B. Stift, Jæd. Tell. (Jf. D. soifte). Heraf Syfting, f.

Syfte, n. Baand til at sammentrække et Seil med; Svøft. (Nordland). Ekers: Håndsyfte.

Syftesofe (for Syftunsvofa, aab. o), Svituns Messe, Maria Besøggelses Dag, den 2den Juli. B. Stift, Lell. — Nordensfæls har det forskjellige andre Former, nemlig Siftusmefs, Siftesofu (Drk.), Siftesofe (Romb.), Sefsof (Rdm.), Siftsof (Ramb.), Settersof (Helg.). G. N. Svituns vaka, Svitunavaka og Syftunavaka (af Helgenen Svitunus's Navn).

syg, f. suga. — Sygje, f. Sygja.

Syng, f. 1) Synning, Søm. 2) Paneeling, Hjeleklædning. Af sy.

Syfsals, see Sjøfals.

Sykja, f. Sygdom, Sygelighed; ogsaa figurlig om en vis Svagbed, Lidenskab eller Uro i Sindet. Hedder paa nogle Steder: Sjuke (Lell. Buserud). G. N. syki (af sju).

sykjaft, v. n. (est, test), 1) sfrante, sygne, føre et hængeligt Liv. Er. Stift. — 2) længes, stunde efter noget. Dfereb. (søfjes).

Sykking, m. et søgeligt Menneske, en Stramting.

sykla, v. n. sagle (= sleva). Lell.

Sykna (aab. y), f. Sognebagene i Ugen, Arbeidsbæge. Sogn, Buserud og flere. (Ekers Yrka og Yrka). — Syknedag, m. Sognebag (= Yrkedag). G. N. sykn dagr.

Syl, m. en Syl. — Sylshol (aab. o), n. Hul efter en Syl.

syla, v. a. (e - te), vinde Fiskesnøret op, slutte Fiskeriet. See Sula.

syli, v. n. tiene til Saul; see sula.

Sylgja (Sylse), f. et Spænde, en Sylle (sædvanlig bestaaende af en Plade med et rundt Hul i Midten, uden Bjalte eller Hjerte). Alm. men hedder ogsaa Sygje, el. Sje (i Nbg. og Lell.). G. N. sylgja. Sv. solja. — Sylgjelauv, n. Løv eller Skaaler paa et Spænde. Sylgjetonn, f. Tornen i Midten af Spændet.

syllig, feb. nærende; s. suvlug.

Syll, f. Grundstof; see Svill. Om et andet Syll, see Svoll.

sylla, v. n. (e - te), lave Brødsuppe, bratte Brød i Mælk. Tell. (Af Solla).
 Syllmur, f. Sillmur.
 Syltr, f. Skaller i Fisk. Tell. (Syltr'i).
 Ellers Gan og Lofn.
 Sylv (aab. y), n. Sølv. (G. N. silfr. Sv. silfver). Dagsaa om noget som er gjort af Sølv, især til Pynt eller Prydelser; saaledes Brødsylv, Dringelsylv, Fingersylv. — I Sammensætning udtales det sædvanlig Syll (Syl, Søl), f. Ex. Syllsme (Sølvsmed). Spor af en fuldtommere Form findes i de talemårkste Viser, f. Ex. Sylverskaal eller Sylvarskaal. — Hertil Sylvbelte, n. et Bælte som er prydet med Sølvplader. Sylvsfjeid (Sølsfjet), f. Sølvstee. Sylvstaurp, n. Sølvbager.
 symd, adj. sømmekyndig (= sumd).
 symja (aab. y), v. n. og a. (sym'; sumde; sumt), 1) sømme. (G. N. svima). Imperf. hedder i Sdm. og Ar. Stift: symde (sømt); i Drf. sam. (Jf. Sv. simma, sam). — 2) faae til at sømme; f. Ex. symte Hæften over Elov'a. (N. Berg.). — 3) prøve en Ting's Vægt ved at lægge den i Vand. „symje Korn": lægge Korn i Vand for at kunne frastille det letteste, som nemlig flyder ovenpaa. Sdm. Heraf „symt Korn".
 Symjar, m. en Søummer.
 Symjing, f. Søumning, Søummekunst.
 Sympa, f. Sun-Lam; Gimmerlam. Nbl. Hedder ogsaa Simpa. — Forffjelligt berfra er Fisksympa.
 Symra, f. Daarblomst. (Af Sumar).
 Findes i Formen Symmer, (Ar. St.) og Simre (Sdm.). Kun sammensat. (Kvitsymra, Kustimbra).
 Syn, n. 1) Udsende. (Sjelben). Hertil Talemaaden: D'æ bære i Ryne en i Synne, o: det er bedre end det seer ud til. (Drugl. ved Kristiania). — 2) Syn, noget som man seer; ogsaa en Adbenbarelse (Vision). Ordet skal ogsaa paa nogle Steder betyde Ansigt eller Afsyn, hvilket ellers hedder Uppsyn.
 Syn, f. 1) Syn, Synne til at see. Hedder ogsaa Synb (sy); fjeldnere Stun (Jndr.). G. N. sjon, f. — 2) Synning, Leilighed til at see. D'æ go' Syn i Dag, o: idag kan man see langt (nemlig naar Luften er særdeles klar og lys). — 3) Leilighed, Aalebning. (Nbl.). Haa seg Syn te: see Leilighed til at gjøre noget.
 syna, v. n. og a. (e - te), 1) vise, paa-pege, faae En til at see noget; ogsaa underøise, underrette. Meget drugl. (G. N. sýna). Syn meg Begien: vitt

mig Beien. Eg skal syne deg Brev'e. Han synte det for det skulde fara cat. — 2) v. n. vise sig, være at see. Dæ syne Fet'a: Sporene vise sig. Dæ synte paa det: man kunde see det paa dem. Meget drugl. i D. Stift. (Jf. te). — syne seg: vise sig. syne fram: fremvise. Dæ syne 'ti di: man kan see noget deraf. (N. Berg.).
 synast, v. n. (est, test), 1) synes, troe at see noget. (G. N. sýnast). Jf. lydest. — 2) tyktes, tænke, mene. Eg bede synst so: mig har det forekommet saaledes. Jf. tyksa. — 3) ønske, ville, finde for godt. Du kann faa kven du synest, o: hvilkun du vil. Han kann koma naar han synest. B. Stift.
 synbær, adj. let at see, som ligger beleiligt for Synet. (Paa Jæb. synbar'e). Ellers oftere: bærlynt.
 Synd (sy), f. Syn; ogsaa Leilighed til at see (= Syn). dimest paa Synb'a: svaffes paa Synet. N. Berg. (G. N. sýnd). — I Synba: i Synne; ogsaa: i det Jbre, i det som man kan see. Hører maastee til et Adjektiv: synd.
 Synd (aab. y), f. 1) Synd, Brøde; ogsaa Vanart eller Synb i Almindelighed. (G. N. sýnd). „hava Synd fyr' ein": paaabrage sig Syld eller Brøde ved sit Forhold imod En. Det ha ingja Synd fyre de: de have intet at bebrejde sig i den Henseende. — 2) Uretfærdighed, Grusomhed, ubillig Haardhed. „glera Synd paa ein": behandle En haardt og uretfærdigt. Det glere Synd paa han: de gjøre ham uret, gjøre tude imod ham. — 3) Vanffabne, Skade, Jnk, Sorg. Dæ var et Synd: det var at beklage. D'æ Synd fyr'an: det er Skade for ham, man maa beklage ham. Hedder ogsaa „D'æ Synd paa han", og endnu oftere: „D'æ Synd i han". (Ellers alm. og meget drugl.). D'æ stor'e Synd 'ti det: de ere meget at beklage, man maa inderlig viles over dem. (Berg. Stift). Eigesaa: Eg tykte Synd i han: jeg sølte Medlidenhed med ham, det gjorde mig ondt for ham. Jf. syndelege.
 Synd, n. f. Synd. — synd, adj. f. sund.
 synda, v. n. (a - a), synde, gjøre Synd.
 Syndadrap, n. et Drab, som vækker Beklagelse eller som man ommer sig for; nemlig om at dræbe unge og friske eller meget vatre Dyr. N. Berg.
 Syndakamp (el. Kjøp), n. et Kjøb hvorved Sælgeren lber Uret. B. Stift.
 Syndapeng(ar), pl. m. en ubillig Forbring; en stor, afsvungen Betaling.

Syndar, m. **Synder**; **Synderinde**.
syndast, v. n. give Anledning til Synd eller Forargelse; især yppe Riv, vakte Fiendskab. **Soqn og fl.**
Syndaukje, m. Forargelse, Tilskyndelse til Synd, Demoralisation; især om et forargeligt Samsto, Strid, Fiendskab, gjensidig Forbitrelse. **B. Stift.**
syndelege, adv. haardt, grusomt, ubilligt; ogsaa ynkeligt. Han var so syndele' ma'-faren. **Ne flæpa so syndele: vi anstrengte os saa at man kunde ynkes berover. B. Stift. Hedder ogsaa synsfamele'. (Drt. Edm.).**
syndlaust, adv. billigt, med Rette, uden Synd. **Meget brual.**
synsfamelege, f. syndelege.
syndt, sønder, i Stykker; f. sund.
syndug, adj. syndig, syndefuld; ogsaa forargelig, som forarsager Synd. **Hedder ogs. syndig'e og syndau. (G. N. syndugr).**
Synelse, n. 1) Syn, Fremvissning, noget som man ser eller troer at see. 2) en Smule, liden Ting, noget som man knapt kan see. **R. Berg.**
syngja, v. a. og n. (syng; sang; sunge), syngje, syngje, kvæde. **G. N. syngja, syngva.** Imperf. hedder ogsaa sang (dog sjelden); Flertal: sungo (Holl.). Supinum tilbeels sangje. Imperativ: syng; fl. syngje. — Kan ogsaa betyde: klinge eller give Gjensyd; f. **Er.** Han sto til, so da sang att-i. **Da syng upp:** det begynder for Alvor. (**R. Berg.**). **syngje inn Høgtid'a:** begynde en Høttid med en dertil passende Psalm. **syngje ut eit Lik:** syngje over et Lik som bæres ud.
syngjande, adj. 1) syngende. 2) som man kan syngje, cantabel.
Syngjar, m. Sanger, med Hensyn til Stemme og Kunst.
Syngjing, f. Syngje, idelig Sang.
Syning, f. Fremvissning, Forevissning. (**Al syna**). **fl. Synelse.**
Syn-krøving, f. Forblindelse; Blendværk, Gjøglerte (see krøva). **G. N. sjønhverling.**
synleg, adj. 1) synlig, som man kan see. 2) anseelig, som tager sig godt ud. (**Mobstætningen „usynleg“ ere mere brugelig.**)
synna (for sunnan), adv. sendenfra. **Hedder ogsaa sunna og sunna (Søndre Berg.). G. N. sunnan, i Lighed med sudr. Sv. sunnan. — synnaette:** sendenfra, nordover. **synna-fyre:** sendenfor. **synna-til:** 1) i Syd; 2) sendenfra. **I sidste Tilfælde**

hedder det ogsaa: sunnan-te (**Hard. Tell. og fl.**). **fl. syb.**
Synnadrætt, m. det at Styerne trække sendenfra.
synnafjells, adv. sendenfor Fjeldene.
synnalege, adv. syblig, i Syd. **Da va for langt synnale'. (Sjelden).**
Synnavind, m. Søndenvind. **Paa Helg. hedder det Sunnovind. — fl. Land-syning, Ufsyning.**
synst, adj. fremsynet, som har Syner eller kan see skjulte Ting. **Mandal. Etal paa nogle Steder hedde synen. Ellers mest alm. framsyn.**
synst, adv. sybligt, langt mod Syd. — **synste**, adj. sybligste; f. **Er.** synte Luften: den sybligste Deel.
synt (ys) adj. 1) beleiligt for Udsligt, bart, aabent, let at see. **Drt. „Her æ so synt“.** — 2) synet, bestaffen i Henseende til Syn. **Kun sammensat som etusynt, langsynt. — 3) Particyp: vists, forevist.**
Syra, f. = Suregras. (**Soqn**).
Syra, f. suur Væske, tilberedt ved Røgning. **Best- og nordensjelds. (G. N. syra).** **Rogle St. Surmyra. — Hertil Syreblanda**, f. Læstebit af suur Væske, som er blandet med Vand.
syrgja (syrje), v. n. (sje, gde), sørge, have Sorg; ogsaa (dog sjeldnere) om at have Dmsorg for noget. **G. N. syrgja (af Sora).** **Sv. sörja. I B. Stift** dannes Formerne paa en afvigende Maade, da nemlig Præsens hedder: **syr'e (aab. y)**, Imperf. **surde (Søndre Berg.)** og **syrede (R. Berg.)**; Imperativ: **syr (aab. y)**; altsaa med samme Dvergang som **fulja** og **svelja (Gram. § 287)**. **Forevrigt** udtales Imperf. altid **syrede** og Supinum **syrst (sört)**. — **syrgje paa:** sørge over, mindes med Sorg. **syrgje fyre:** drage Dmsorg for. **syrgje av ein:** sørge over En som man troer at være omkommen. **Det hadde syrt han av.** Han va reint av-syrd, da han kom heimatte.
Syrgjeflæde, n. Sørgelæder.
syrgjeleg (syrjele'), adj. sørgelig.
syrgjen, adj. tilboelig til at sørge.
Syrpe, f. Surp og Surpa.
Syfter, f. (fl. Syfter, r), Søfter. **G. N. systur.** **Paa nogle Steder** hedder det **Syfte**, men i den bestemte Form: **Systr'a**. **Flertal** skal ogsaa tilbeels hedde **Systr og Systrar**; i dt. Form hedder det: **Systrenne**. **Sammensat med Jar og Mor** bliver det ofte for-tortet til **„ster“ eller „ste“ (Faster, Moster).**

- Systerdotter** (Eyskedotte), f. Søsterdatter.
- Systergras**, n. Rosenrob (*Rhodiola rosea*). N. Berg. Paa andre Steder kaldet Haarvokskr.
- Systerlut** (aab. u), m. Søsterlob.
- Systermann**, m. Søsters Mand, Svoger.
- Systerfjon** (-san), m. Søsterfjon.
- Systjen**, pl. n. Søstende. Udtales mest alm. Systjen; sjeldnere Svstjyn (aab. y); i Nbl. hedder det Systje. G. N. systjyn. — Systjendonn, pl. n. Søstendeborn.
- Sysvorta** (oo), f. Ring-Droffel (*Turdus torquatus*), beskndt af dens Sang. N. Berg. Ndm. ogsaa i Tell. og flere. Kaldes ellers: Sursvorta (i Mandals Amt), Sisvorte og Svissvorta (tilbeels i N. Berg.). I Ehl. Svinsvorta om en lignende Fugl (Solfort, *Turdus Merula*). Drets første Deel synes atstaa at staae i Forbindelse med Su eller Svtn. — G. N. susvort forekommer i Barlaams Saga som et Navn paa Rattergalen.
- Syt**, f. Bekymring; see Sut.
- Syta**, v. n. og a. (e-te), 1) sørge, angstes, være bekymret; ogsaa klage, klynke, yttre Bekymring. G. N. syta. (Af Sut). — 2) have Omsorg for noget, besøge, forsyne. Edbvanlig med „syre“; f. Er. Han heve mange te syte fyre: han har mange at forsyne, at drage Omsorg for. B. Stift. — 3) beklage, yttre Sorg for. Eg syte deg infie: jeg beklager dig ikke; du har det nok saa godt. Han æ 'fje te syte: han er slet ikke at beklage. N. Berg.
- Sytande**, adj. 1) bekymret. 2) til at beklage. Han æ 'fje sytande.
- Sytar**, m. Forsorger. Oftere: Forsytar.
- Syten**, adj. bekymret; ogsaa ombyggelig. „lite syten“: ligegyldig, som ikke tager sig det nær. (N. Berg.).
- Sytring**, f. 1) Omsorg, Forsorg. 2) Klage, Klynten, Uengstlighed.
- Sytra** (yn), adj. tilendebraagt, afsjort, forbi. Edm. (Vel egentl. sytt).
- Sytren**, f. flauttan. sytti, f. flautti.
- Syvja**, v. n. (a-a). Jøve ind, slumre, sove for en fort Tid. N. Berg. (Isl. syha, være søvrig).
- Syvja**, adj. besvogret. Tell. G. N. siljad. (Jf. Aug. sib, Slægtkab).
- Sæde**, n. Søb; Ufsøb; et Mars Ufsøb af Korn. (Jf. Søb).
- Sæing**, el. Sæung, m. en ung eller liden Naage (Fugl). Etal bruges nordensfelbs.
- Sæl**, n. see Sel.
- Sæl**, f. Sjel, Aand. Findes ogsaa i den gamle Form: Sael (i Tell.). Nordensfelbs bruges tilbeels den forvanskede Form: Sjel. G. N. sâl. „Gub have Sæl'a!“ siges naar man nævner en afdød Ven eller Slægtning.
- Sæl**, adj. lykkelig (i ældre Betydning), som har en god Skjæbne eller har Aarsag til at være tilfreds; ogsaa glad, inderlig fornøjet, sjæleglad, salig. Alm. og meget brugt. G. N. sæll. Sv. säll. Han æ sæ'e som hese Snygjelte heime: den er lykkelig, som finder Glæde i sit Hjem. Sæl'e va ho so' slapp: lykkelig var hun som slapp bort herfra. — I gamle Biser forekommer ogsaa „sæl“ med Betydningen: Hær.
- Sæla**, v. a. (a-a), 1) gjøre lykkelig. Sjelben. „sæle seg“: drage Fordeel af noget, gjøre Lykke dermed. B. Stift. — 2) prise En lykkelig. Jf. Sælta.
- Sæla**, f. Lykke (i bøiere Forkjand), Glæde, Fornøielse, Lyksalighed. (B. Stift). G. N. sæla.
- Sælaba**(d), n. Begravelse, Gravøl. Ehl. (Drets Oprindelse og egentlige Form er uvis).
- Sælaf**, v. n. bære, opgive Aanden. Sogn. Ellers: andaf.
- Sæld**, f. Sæntning, Huulning. Edm. Jf. Sel.
- Sælda**, f. et Søb, Kornfald. Sogn (Ellers Sælb).
- sælda**, v. a. (e-e), sælde, rense i et Søb.
- Sælebot**, f. en Beljærning, Hjælp, Lindring; Barmhjertighed mod en Drængende. Meget brugt. I Tell. ogsaa: Sælebot. (G. N. sæluhot, egentlig hvad man gjør for sin Sjæls Bedste). „gjera et Sælebot“: gjøre en Skarligheds Gjærning, glæde en Stakket. — Ein Sælebotis Daude: et Dødsfald hvorved et uskyldigt Menneffe befries fra sine Lidelser. B. Stift.
- Sælegaave**, f. Almisse. Tell. (sjelben). Egentlig det samme som forrige.
- sælestjær**, adj. bange for Ubebaelligheder. N. Berg. Han æ 'fje sælestjær'e (om En som er meget haardjor og dristig). Formodentlig af Sæla.
- Sæling**, m. en Stakket, en Kryster. Tell. Hall. og flere.
- sællsa**, v. a. 1) i Forbindelsen „sællsa seg“: have Lykke eller Fordeel (= sæla seg). Nbl. (sjelben). 2) prise lykkelig. Sogn (sjelben). Egentlig: gjøre lykkelig.
- Sælleitje**, m. Glæde, Fornøielse (Sæla).

Sæmb, f. Enigbed. (Ejelden).
sæmja, v. a. og n. (sæm'; sambe, samt, 1) sammenpasse, faae en Ting til at falde sammen med eller passe til en anden. N. Berg. sæmje ei Kvønn: male nye Kværneene sammen. (G. N. sæmja, ordvæ). — 2) v. n. forliges, komme overens, leve i Enigbed. Nere alm. (Sv. sāmjas). Det sam'd ikke godt: de vare uenige, laae i Strid. Heraf Sam og Nam.
Sæmjast, f. Overenskomst, Kontrakt; Brev angaaende et Grændfestfel. Jæb. sæmjast, v. n. forliges (s. sæmja).
Sæmjing, f. Sammenpasing.
Sæmb, f. Sæmb. Sæne, f. Son.
sænke, f. seinka. Sær, f. Sa.
sær, adj. 1) særegen; ogsaa besynderlig. (Sf. ser). Tr. Stift, N. Berg. og fl. De have eit sært Lag: det har noget særegent ved sig, en egen Bestaffenhed. — 2) særindet, ikke lig andre Folk. (Ejelden). 3) branten, vrelbladen, vanskelig at gjøre tilpas; ogsaa vreb, hid-fig. Meget brugl.
Særleikje, m. Egenbed, Særind; ogs. Brantehed. Oftere Særheit, f.
særs, adv. særskilt. „saa sær Mat": faae anden Mad end de andre Folk i Huset. Sdm. (Hører egentlig til: ser).
særvoren, adj. noget vranten.
Sæt (langt a), n. Bisbed, Efterrettlig-
hed; noget at lide paa. Da ikke Sæt paa hæ: det er ikke noget at agte videre paa. Rbg. Tell. (af sæta). Jf. Markt.
sæta, v. a. 1. (e - te), oplægge Hs i smaa Hobe eller Stakke paa Engen. (Af Sæta). Næsten alm. (I Drk. sæte). Jøl. sæta.
sæta (sæte), v. a. 2. (e - te), agte paa, tage Hensyn til, rette sig efter. (Rbg. Tell. Vald. Gbr. Drk.). E sæt' ikke faa han seie: jeg agter ikke hvad han siger. (G. N. sæta). — Et andet „sæte", med Betydning: lure, stræbe efter noget, — forekommer i Ordsproget: Han æ gløgg'e so glæte, han æ gløggare so sæte. Sdm.
sætande, adj. værd at agte paa. D'æ Ne sætands: det er ikke at rette sig efter. Tell. og fl.
Sæte, f. Høstak (= Sæta). Sædm.
Sæte, n. Sæde; Høstg. Næst i Sammensætning, som Hæresæte, Entjesæte. G. N. sæti.
Sætning, f. det Arbejde at oplægge Høet i Hobe eller Stakke paa Engen.
Sætre, f. (Fl. Sættra, r), en Sæter, en affides liggende Græsgang med en

Malleplads, hvorpaa der er bygget Huse (Sel), i hvilke man samler og tillaver Mælken. Alm. (for det meste udtalt Sæter). Paa nogle Steder bruges „Støl" i samme Betydning; forøvrigt betegner Støl kun Mallepladsen. — De Gaardsnavne, som bære hertil, adskilles fra de Navne, som ende med „Sæt", hvilket sidste vistnok er et andet Ord.

Sættra, v. n. (a - a), holbe Køerne paa en Sæter om Sommeren og derhos besøge Mælkens Opsamling og Tillavning.

Sætrebold, n. Sæterplads med hertil hørende Huse, betragtet som Etendom. Drk. I Sdm. hedder det Sætrelaet, n.

Sætrebeta, f. Kvindfolk, som holder Køerne i Sæter og besøger Mælkens Tillavning. B. Stift.

Sætrekvi, f. Mallepladsen paa en Sæter. Ellers kaldet Støl og Eidsbe.

Sætrestell, n. det som hører til Sæterdriften f. Tr. Mælkelar, Kjedler og deslige.

Sætreveg, m. Vej til en Sæter.

Sættamot, n. Forlig-Møde, Forligelses-Kommission. Skal bruges i Hurdalen. Formodentlig bruges da ogsaa det gamle Sætt, f. Forlig.

Sæv, n. Stv, hvit Græs i Vand eller Sumper. G. N. sef. Sv. säf.

sævast, v. n. saagne, stilles, formilbes. Sdm. (Hjelden). G. N. sæast.

sæven, adj. blød, vaad, opblødet af Loveir eller Regn; om Jorden. Helg. D'æ so blautt aa sæve.

Sævrot, f. Støv, Græsrodder i Vand eller Dvnd.

Sævveit, m. Væge af Stv; Marven af et Slags Stv (Inucus conglomeratus), som bruges til Væger i Tranlamper. B. Stift.

Sø, see Syd og Sød.

søbær, f. søddar, — søen, f. søben.

Søg, n. Snafl, Tale; ogsaa Stet af mange Mennesker som tale paa een Gång. N. Berg. Nbl. (Sf. Søv).

søgja (søje), v. n. (sje, gde), snakke, tale; især længe og hvirvlet. Meget brugl. i Nbl. Sj. Sdm. — I Sdm. betegner det stundom ogsaa: luse, om Binden. Nere brugl. i Tr. Stift i Formen søje.

søgjen, adj. (Fl. søgne), snalsom, langtalen. Nbl.

Søgning, f. langvarig Snafl; ogsaa Numlen af Lyd og Stemmer i det Fjerne.

Søf, m. Søgen, Efterspørgsel; f. Er. efter et Slags Varer. B. Stift.
søfja, v. a. og n. (fje, fte), 1) søge, efterspørge, begjære; vasse, tragte efter noget; f. Er. søfje Raab, Hjelp o. f. v. G. N. søkja. I Cardelesbed: ansøge, indgive Ansøgning om. (søfje eit Embætte). — 2) søge hen til, besøge; benvende sig til. søfje Lag, Kirfja, Hus, Hamn o. f. v. Rigesaa: søfje Dokter: henvende sig til en Læge. El- lers siges: „søfje for ein“, o: søge Raad for En som er syg. (Edm. Helg. og fl.). — 3) sagsøge, indstævne. Heraf Søksmaal. — 4) søge ind paa, vende sig imod, angribe. Baten søfje mot Vinden: Vaaden dreier sig imod Vinden. Fiskjen søfje mot Straumen. I Øbr. og ved Trondbjem siges søfje om Hunden, naar den gjøer stærkt imod En, eller følger et Dyr med Øien. (G. N. søkja, angribe). — 5) plage, svække, angribe Kræfterne. Helg. (Hjelden). Jf. søtt. (Derimod bruges det ikke om at lede efter noget, ikke heller om at forsøge). — En ældre Form „søfte“ (G. N. söti) förudsættes i det afledede harsøft og harsøfta; ligeledes i søfna og Søfn.
søfjande, adj. 1) søgende. 2) som man kan søge. Jf. matfjande.
søfjen, adj. søgende, som søger tvrigt efter noget. Jf. nærføken, træfjøken. — Dfsaa: angribende, nergaaende.
Søfjing, f. Søgen; Søgning.
Søff (aab. ø), f. en Søntning, Huulning. Jæd. Andre St. Svoff og Sviff.
søffja, synt; see sekka.
Søfnad, m. Søgen, Efterspørgsel.
Søksmaal, n. Søgsmaal, Stævning.
søkt, part. 1) søgt, efterspurgt. 2) angreben, besvaret, plaget. Helg. — En ældre Form søtt findes i „harsøft“.
søle, v. n. (e - te), søle, slufte, fare fjødestøft frem. (Ag. Stift). Ev. söla. Heraf Sol, n. og Soling, f. Sølerie.
Søle, f. Dynd, Mudder; f. Søyla.
sølen, adj. varm, kvalm; om Luften. Eit søle Ver. Nm. (Hjelden).
Sølje, f. Sølgja. — Sølju, f. Sølja.
sølt, adj. sølrigt, belliggende imod Solen. Tell. — Jf. avfølt, Nofsøla, Forsøla.
søma, v. n. (e - de), sømme, påse, anstaae. G. N. søma. (Jf. sama). Ofte forbundet med „seg“ (søme seg).
Søma, f. Sømmelighed, Anstand; ogsaa noget som er til Hæder eller Prydelse. N. Berg. (Hjelden). G. N. sömi.

sømeleg, adj. sømmelig, anstændig. J Tell. hebbet det sømaleg.
Sømn (aab. ø), m. Søvn. Hebbet ogsaa Svømn (Nbl.), Svømn (Sbl. Nbg.), Svevn (Tell.). G. N. svefn. Ev. sømn. „rugga te Søms“: vugge i Søvn. snaffe i Sømn'a: tale i Søvn. Kjenne Sømn'en: blive søvniq. Eg haure da igjens Sømn'en: jeg kunde høre det medens jeg sov. (B. Stift). Han æ i Sømnæ sebb'e: han gaaer ligesom i Søvn. (Edm.). Jf. søva og søva.
Sømnlöysa, f. Søvnløshed.
Sømnora, pl. Dvale, Sandflesløshed, Bedøvelse af Søvn. Kun i Datis Fleertal. I Sømnorom (Drk.), i Sømnora (Edm.). Han laag i Sømnorom: han var i Begreb med at sove ind; Søvnen havde netop betaget ham. Hebbet ogsaa: „i Høljora“, og „Himmelora“. See Drar.
sømnrustjen, f. sømnøren.
sømnug, adj. søvniq. Hebbet ogsaa: søvnug'e (Nbg.), søvniq'e (Nbl.), sømnau (Dr. Stift). G. N. svefnugr.
sømn-øren, adj. sandflesløs eller forvirret af Søvn, søvndruffen. Tildeels i B. Stift. I Edm. sømnrustjen, om En som viser Tegn til at han har aylie søvet.
Søpl (Søp'el), f. Feteffarn, sammenfeiet Støv og Emuds (= Søp). Rufferud og fl.
sør (for sybr), adv. syb. (See syb). Hertil Sørfjøring, Sørlending, Søroying og fl.
søra (for sybra), v. a. (a - a), i Forbindelsen „søra seg“: blive mere syblig, gaae til Syd, om Vinden. (Kr. Stift).
søre (for sybre), adj. og adv. søndre, sybligere, i Syd. F. Er. Søre Leib'a; søre Hjoren; Søre-Sande o. f. v. Jf. Modsetningen: nøre.
Søring (for Sybring), m. 1) En som er kommen søndentra. 2) Indbyggere af Søndbordrelehn i Bergens Stift.
sørje, f. sørgja. Sørze, f. Surpa.
sørvønt, f. sybrøn.
Søst, m. Rødst, stærkt indføgt Ost. Edm. (formod. for Sotost). Ellers kaldet Gumme, Mylsa, Hagletta.
Søt, m. egentlig noget sødt; men bruges ellers som et Hjelenaan: „Sø'ten mitn“. Rigesaa om Munden; ogsaa et Rys.
søt, adj. 1) sød, sødtmagende. G. N. søetr. 2) bebagellig; ogsaa ventlig, sødtalende. Dø va 'fje søtt te gaa paa: det var bittert nok.

føta, v. a. (a - a), forføde. (Ejelden).
føta seg: nyde noget sødt; ogsaa kysse.
Føta, f. Sødmæ, Sødbed. (Ejelden). —
 Er ogsaa et Kjølenavn.
Føtebrød, n. Honninglager. B. Stift.
Føte-epile, n. søde Æbler. Ligesaa **Føte-
 apall**, m. Æbild som bærer søde Æbler.
 (Ev. søtappel). Mobsat Surapall.
Føteleikje, m. en vis Grad af Sødbed.
Føtmyse (aab. y), f. sød Valle (tilkavet
 ved Kogning). Jf. Rabretta.
Føtna, v. n. forfødes, blive sød.
Føtrot, f. Sød-Bregne, Steensføde (det
 samme som Ståsføtrot).
Føttsmak, m. Sødbed, sød Smag.
Føtvoren, adj. noget sød.
Føv, f. føva. — **Føvje**, f. Søve.
Føvl, f. Suul; see Suul.
Føy, m. Eusen, Brusjen; ogsaa Mumlen
 eller Lyd af Stemmer. Føsen. (E. søve
 og Søg).
Føy(d)a, f. et Jaar (= Saub); især en
 Gimmer. Indre-Sogn (Søya), Val-
 ders og søndre Gbr. (Søye). — Hertil
Søye-vetel (aab. e), m. Gimmer,
 aarsgammelt Jaar. Indre-Sogn.
Føyvne, f. Damp af Svøb eller varm
 Fugtighed; Uddunstning, f. Er. af vaa-
 de Klæder. Edm.
Føyv, v. n. suse, om Vinden; ogsaa mumle,
 snakke, især langt vorte. Føsen. (Vel
 egentlig samme Ord som søgja). Seraf
Føyving, f. Eusen.

Søyla, f. 1) en Huulning, Forvundning;
 især i Jordan. Harb. Eignende Betyg-
 ning har Seila (i Føsen). Jf. Sel,
 Sælb. I Edm. siges Søyle om en
 Huulning i Havbunden. (Ligt Jøl,
 søyla). — 2) en Vandpyt, et Kjør,
 Vandkade paa Marker og Vete. Re-
 get brugt. i B. Stift. Ellers kaldet:
 Dam, Dæmme, Dape, Kjøyl, Ljønn,
 Pytt. — 3) Dvud, Rubber, Søse; f.
 Er. i et Gaardsrum. Tell. I Ag. St.
 hedder det Søle. Ellers kaldet Dya,
 Depel, Gor, Surp.

Søyle, v. a. slænge, blive affled. Edm.
Søylet, adj. fuldt af Vandpytter. Berg.
 Stift (Søylette).

Søyma, v. a. (e - de), sætte Som eller
 Nagler i, f. Er. en Vaad. (Af Saum).
 Ejelden. Hertil tresøyme. — Particip
 søymd.

Søyming, f. Nagler i en Vaad.
Søyr, m. Forvisnelse, det at Træerne
 visne af Fortørrelse; ogsaa Raadben-
 bed. Indvæen.

Søyre, v. a. 1. (e - te), rive Barken af
 Træer, for at de skulle tørres. Indr.

Søyre, v. a. 2. (e - te), forøbe meget,
 være til Spilbe eller Forøvelse. Lige-
 saa søyrest, spille, gaae bort til in-
 gen Røtte. — **Søyring**, f. Spilbe, For-
 øvelse.

Søyrel, m. en dygtig Karl (= Sugg,
 Gøse). Edm.

L.

ta, Forkortning 1) for taka: tage. 2)
 for desta: dette. (Romæb. Ndm.). 3)
 for ut-av, o: af; f. Er. ta di: af det,
 deraf. ta Sylv: af Sølv. — Ved de
 Ord, som begynde med t, er i Almin-
 delighed at bemærke, at vort t svarer
 baade til det gamle t og tilfuge til p
 (þorn), da nemlig dette sidste er her
 (ligesom i Svensk og Dansk) gaaet
 over til „t“ i Subst. Adj. og Verber,
 men til „d“ i Pronomener og Partikler;
 f. Er. du, din, da o. s. v.
Tab (Ta), n. Gjøbning, Gjøbsel, Nøg.
 B. Stift, Gbr. Helg. (G. R. tad).
 Jf. Tøbe og Talle. Ellers kaldet Frau,
 Lo, Hævd, Kofla.
tadd, gjøbet. Particip af tebsje.
Tabloyfa (Talsøye), f. Mangel paa Gjøb-
 ning.
Tabsig (aab. i), n. gjøbende Bødsje, som
 udbreder sig over Engen, især fra Fø-

busene. Tilbeels i B. Stift. (J Ehl.
 Tafeg). Ellers Fosig og Hævedraa.

Tafs, n. smaa Spaaner og Fliser; især
 Savspaaner (Sagtafs). Drf.

tassa, v. n. pille, optrevle eller opslibe
 noget; ogsaa tygge, æbe smaat. Berg.
 Stift. (Søndensjelds: tamsa).

tassast, v. n. opslibes, trevles.

Tasse, m. Klud, Pjalt, afreven Løb; og-
 saa en Smule. B. Stift. (Jf. Tave).

tassen, adj. 1) slibt, pjaltet. 2) usel,
 ringe, baarlæg. (Føsen). 3) besværlig,
 hinderlig, forsinkende; om Føret og
 Veiene. Tell.

tagall, adj. taus, stiltsende, stille. Berg.
 Stift. I Drf. hedder det togoll (aab.
 o). G. R. pøgull. (Af Roden „tag“ i
 tegja, taqbe). I R. Berg. forekommer
 ogsaa Formen: tagande.

tagde, f. tegja. — **tagg**, f. tigga.

tagga, v. a. (a - a), faae til at tie,

gjøre at En bliver taus. tagga ett Barn: stille et Barn, saa at det ikke skriger. Stav. Amt. (G. N. pagga). Ved Ironbhjem siges: teate.

Tagl, n. Haar af en Hestebale; langt og stort Haar. (I Sm. hedder det ogsaa: Tjagl). Fleertal Togl (Rbg.). G. N. tagl. Heraf tegle.

tagna, v. n. (a - a), blive taus, forstumme, holde op med at tale eller støie. Alm. og meget brugt. G. N. pagna. Han tagna 'He før han fekk då: han holdt ikke op at trogle, førend han fik det.

Tak, n. 1. Tag paa et Huus; Tætte. (G. N. pak). Hedder ogsaa Tola og Tektja. Fleertal Tok (aab. o), bruges i Søndre Berg. — I Mandals Amt siges „Tag“ især om Nævertag, i Næverfætning til Tegltag; saaledes: „tekkje mæ Tag“: tække med Næver og Løv.

Tak, n. 2. 1) Tag, Greb, Gjerningen at tage. (G. N. tak). taka eit godt Tak: tage dygtigt til. (Jf. Staf, Dv-tal, Måstak). Dgtaa Kræfter, Styrke til at tage fat paa noget. Dæ ikke noko Tak i han: han formaaer ikke noget med et tungt Arbeide. — 2) Guld, Greb, et bekvemt Sted til at holde paa eller gribe fast i. J. Er. om en Steen: „Han æ 'He so tung, naar ein bare jekk Tak paa han“. Dgtaa sigurligt: „saa Tak paa ein“, o: saae Anledning til at sætte En i Forlegenbed. — 3) Kamp, Dyst, Brydning. taka Tak: brydes. Jf. Fangtal, Kvggjalat. — 4) et Forsøg paa at gjøre noget; en Bestræbelse, Anstrengelse. Me lot taka eit Tak endaa: vi saae endnu gjøre et Forsøg. Tyngste Tak'e: det tyngste Arbeide. I Hard. betegner Tak ogsaa et Spillestykke, en Dands (= Slatt). Hertil Seletak, Spelstak. (Fleertal Tok, aab. o). — 5) en Stund, en vis Tid. Meget brugt. i B. og Tr. Stift. Eit heilt Tak: en temmelig lang Stund. Eit Tak'e: nogen Tid. Fyste Tak'e: i den første Tid. Tak æ anna: en og anden Stund. I Latom: af og til, en og anden Gang. (I Gbr. hedder det: takom-te). Jf. Tola og Tokt.

taka, v. a. og n. (tæk; tok; tikje, aab. i), at tage. Inf. hedder ofte forfortet: ra; i Gbr. og Drl.: taaka og ta. (G. N. taka). I Ligbed hermed forfortes de andre Former til: toe, to, tee. Cupinum hedder ellers deels tikje, deels tekje; ogsaa tofe (ved Stavanger). G. N. tekit. Imperativ tak (ta); Fleertal: takje (i Rbg. Tell. Hall.),

ellers take. — Betydningen har mangfoldige Forandringer; saaledes: 1) tage, gribe, faae fat paa; især med Hænderne. Dgtaa v. n. røre ved, føle, lægge Haanden paa. (Med paa og i). Dæ snart naar ein tæk'e paa. Dæ va so beitt, at ein kunna 'He taka i dæ (sel. ta' ti di). Ligtaa om at gribe efter noget, udstrække Haanden. Han tok ette di. Uegentlig: „taka ette Bind'a“, o: snappe efter Betret. (Jf. Andata). — 2) hente, hjembringe, samle. taka Høy, Rønn, Joreple. Ligtaa „taka Silb“: fange Silb med Bob. — 3) overtage, faae Raabigbed over. (I. Gar'en, Jora, Kisse). Dgtaa tage i Brug, benytte; f. Er. Stybs, Hest, Slæde. Ligtaa: modtage, tage til Betaling. Det tæk ein Skelling Stykke. — 4) borttage, bortrive, føre med sig. Dæ tok ut Stykke. Han tæk Ensen o. f. v. — 5) betage, angribe, tage haardt paa. Dæ tok meg so, at eg feig ned. Dæ tæk at: det angriber stærkt. (Jf. leita, røyna). Ligtaa om Rinden: Han tæk meir her en dær. — 6) søge, tpe hen til. taka Seng'a: lægge sig. taka Stogjen: løbe til Stoven. Ligtaa: taka Flugt'a, Dora, Regjen, og fl. — 7) naae, berøre, røffe hen til. (Jf. nama). Hjo'a tæk'e burt i Beggen. Dæ tok upp-unde Loff'e. Dgtaa hvile; f. Er. Stoffen tæk'e paa Mibt'a; han tæk ikke samt; o. f. v. — 8) rumme, optage. Ein Kiel som tæk ei Tunne. Dær va saa mange som Huse tok. — 9) være modtagelig for, lade sig paavirke af. Dæ tæk ikke Roking: det lader sig ikke koge; Rogning virker intet paa det. Ligtaa: taka Vit (lade sig farve); taka Bot, Luft, Kæla, Fyretøse, Slæde og fl. Om Dør af Hundhønnet bruges det i Betydningen: undfanqe, blive dregtig. (taka Kalo, t. Fyl, t. Ungar). — 10) antage sig, tage til sig; f. Er. et Barn. Dgtaa: tilkalde. (taka Folk te sjaa paa). Ligtaa: vælge, udlaare; tage til Vgte. — 11) fatte, skjønne, opfatte. Eg tok dæ krafft, sva han meinte. Dgtaa antee, antage. Han tok meg fyr' ein annen. Det tok dæ godt nok. — 12) bestemme sig til, foretage sig noget, begynde. Me tæk æ gjekk heimatte: vi begav os paa Hjemvelen. Tak æ ver mæ oss: kom og bliv med os. Dæ tok te myrkna (begyndte at mørkne). Dei tok att paa: de begyndte paaan. Han tæk'e paa tiande M'r'e: han begynder nu paa sit tiende Aar. (Meget brugt. i B. Stift). — La-

lemaader. **taka** ett Tak: gribe til, gjøre et Forsøg; ogsaa: brydes, flæmpe. **taka** seg Tid til: affie Tid til noget. **taka** Mærke paa: lægge noie Mærke til noget: for at hende det igjen. **taka** seg nær: gribe sig an, opoffre noget. **taka** fast: gribe, sætte fast. **taka** sundt: tage i Stykker. **taka** rangt: gribe feil. — Med seg. „**taka** seg“: a) fæst sig, gribe fast; b) komme sig, blive for eller stærk; om Dyr. **taka** seg fram: gjøre Fremskridt, komme sig, bannes, udbifles; især om unge Folk. B. Stift. (Heraf Framtaal). **taka** seg fyre: foretage sig. (Ligesaa: **taka** seg til). **taka** seg unda: undtage sig selv, stræbe sig noget. **ta'** seg upp-atte: begynde paa, komme atter i Gang, gjentage sig. — Med Partikler. „**taka** av“: a) aftage, fratage (jf. Aftaal); ogsaa af-Mære; b) slagte Kvæg (egentlig fratage noget af Besætningen); c) forhindre, forbyde, gjøre Ende paa, afstafte; d) aflede, holde borte, beskytte, f. Er. for Uetr. „**taka** at“: begynde paa; ogsaa: angribe, svække, tage haardt paa. „**taka** ette“: lære af Andre, banne sig ved Eiterligning eller ved at lagttage hvorledes Andre bære sig ad. „**taka** fram“: anføre, anmeld, omtale. „**taka** i“ (el. **ta'** ti): tage alvorlig fat paa noget, anstrenge sig, bruge sine Kræfter. f. Er. Han æ stærke nok, naar han bære vil **ta'** ti. (Læges Lønnen paa det første Ord, da betyder „**ta'** ti“ at røre ved eller berøre noget). „**taka** ihoy må“: give sig i Færd med. „**taka** mot“: modtage. I Søndre Berg. hedder det ogsaa: **taka** må (egentl. **taka** vib). **taka** nedfyre: gjøre Ende paa noget, forbyde eller forhindre uden Staausel. (N. Berg.). „**ta'** paa“: a) røre ved; b) begynde paa; c) angribe, oversalbe. — „**taka** til“ (**ta'** te): a) gribe til; b) begynde. (Jf. Tiltøffe). „**taka** unda“: a) tage tilside; b) undtage. „**taka** upp-atte“: optage igjen; oprykke; gjentage en Andens Ord. „**taka** ut“: a) udtaage; b) optage paa Borg, laane; c) udpege, nævne, paavise; f. Er. Han æ 'fje go' te **ta'** ut: det er vanskeligt at sige hvem der er Gjerningsmanden. Ligesaa „Eg henn 'an, men eg veit ikke te **ta'** an ut, o: jeg hender Ansigtet, men jeg kommer ikke ihu hvem han er. (B. Stift).

takande, adj. som man kan tage, færdig, fulmoben o. s. v. (Jf. tøk). Dæ ikke takande i bæ: man bør ikke engang røre ved det.

takast, v. n. (tækst, tokst, tikfest), 1) brydes, flæmpe, tage fat paa binanden; ogsaa om en Trætte eller Ordskrid. Det tokst um bæ længje: de stræbe længe om den Sag. — 2) have Besvær eller Ulejlighed, stræbe, anstrenge sig. Han beve mykje te takast må. Ellers i samme Mening som **taka**; f. Er. takast pve: overtage, overkomme, kunne udrette. Dæ tækst av: det aftager, formindskes.

takestjerr (takstjerr), adj. f. v. v. v. som ikke vil lade sig tage, eller som skyter for Mennestene; især om Heste. Berg. Stift, Helg. og fl. I Gbr. og Drk. hedder det takstjerr.

Takstjøl, f. Takstjøl. Jf. Trøb.

Taking, f. Tagen, Griben, Berørelse; Overtagelse o. s. v.

takjen, adj. 1) stærk, haandfast, som kan tage et kraftigt Tag. Indr. 2) gribende, nem til at faae an eller sætte sig fast. (Selvend). 3) nem, flog, oppakt, som lettelig fatter eller lærer noget. Drk. (Jf. tøk).

Takk, f. Tak; Erkjendtlighed. (G. N. pökk). Betydningen Tilfredsbed (eller at tæktes med noget) findes kun i Talemaaden: **taka** te Takka.

Takka, f. Brødpande, rund Jernplade, hvorpaa Fladbrød bliver stegt (eller baaget ved Ild). Sønderjelds. (Ellers kaldet Bakkebella og Brø'jern). Jf. Sv. tacka, Jernklump.

takka, v. a. og n. (a - a), takke. (G. N. pakka). takke pi Haand'a: takke ved Haandtag. takke fyre seg: takke for hvad man har faaet; tage Afsted. Dæ 'fje te takke fyre: det er ikke noget at takke for. Hedder ogsaa: „Dæ 'fje takkande fyre bæ“.

takKlaus (takkelaus'te), adj. upaaflønnet, som man ikke faaer nogen Tak for. Hertil Ordspøget: Takkelaus't Arbeit er altid tungt.

takKsam, adj. taknemmelig. (Selvend).

takKlaus, adj. utakket, uden Tag.

takKom-til, af og til (f. Tak).

Takstein, m. Tagsteen; Teg.

Tastr, m. Tagen, Antaagen eller Modtagelse; ogsaa Tært, Regel for en vis Betaling eller Værdsættelse. (Betydningen gaaer saaledes over i det fremmede „Tare“ (el. Tært), medens dog Ordbets Form og Afledning er øgte norsk).

Takt, f. Takt. (Fremmedt Ord men meget brual. om Gang og Ryd).

takt, tæktet. Particyp af tekka.

Tal, n. 1. Tale, det at man taler. (G. N. tal). Forekommer i Ag. Stift

- (Dsterb.), dog selben. De vart inte langt Lal'er: der blev ikke tallet meget. — Hertil horer Talsmann, Amtalsol, otalslauk.
- Lal**, n. 2. 1) Tælling, Optælling. (Jf. telja, talde). taka Lal þa: optælle. De' inſte Lal þa: det kan ikke tælles. Þa Lal: efter Tælling. — 2) Lal, Nummer. (Jf. Ddbetal, jant Lal). Dgſaa Taltegn, Talſigur; f. Er. ett Fjretal, Femtal. I Søndre Berg. hedder Fleertallet Tol (aab. o). G. N. tal, pl. töl. — 3) Fortegnelse, Liſte, Regiſter (egenl. Dyregneſe). Sjelden, ſaaſom i Namnetal, Salmetal, Mannatal. Jf. Dagetal, Timetal. — 4) Antal, Mængde. Eit stort Lal. I Flokkel-Lal (flokkveit), i Luſind-Lal o. ſ. v. — 5) en Tid, et viſt Tidsrum. Meget brugt i Fofen, Indr. og Helg. ofteſt i beſtemt Form; f. Er. þaa Vintertal'e, Sauſttal'e; Morguntal'e, Kveldstal'e. Sammeſteds ogſaa om Aarbundreder; f. Er. "Þa Femtenttal'e" o: i Aarene fra 1500 til 1600, altſaa i det ſertende (ikke ſemtende) Aarbundrede. Ygſaa: þaa (eller i) Sekſtenttal'e, Syttenttal'e, Attenttal'e.
- tala**, v. n. (a - a), tale. Meſt brugt. ſoendſjelids (iſar Rbg. Tell.); i Gbr. talaa. (G. N. tala). Ellers ſelden, da man ſædvanlig ſiger: ſnafka. Dog ſiges almindelig "tala" om at holde en Tale eller et offentligt Foredrag.
- talande**, adj. talende; ogſaa veltalende, ſom taler godt.
- Talar**, m. Taler, med Henſyn til Anlæg. talb, part. (af telja, 1) tallet, optallet; 2) raadet, overtalt. Hertil avtalb, frøatalb, tiltalb. See telja.
- Tale**, m. 1) Tale, Dmtale; Samtale. Lidet brugt. (ſe Snakk). 2) Foredrag, offentlig Tale. Mere alm. — Ordet's Røn er vakkende, da det tildeels hedder Tala, f. (Jf. Lal).
- taledryg**, adj. langtalende, ſnakkelaug. Drk. i Formen taaladryg.
- Talegava**, f. Talegave; ogſ. Taleevne.
- Talemæte**, m. Mæde at tale þaa, Udtryksmæde; ogſaa Ubtale, Egenbed i Talen, Landſkabsprog, Dialekt.
- Talenøyte**, n. Nogen til at tale med. Þan þa inte Talanøyte: þan er ganſte alene, þar ingen at tale med. Dsterb.
- talericf**, adj. ordrig, ſom taler meget.
- talvand**, adj. fræſen med Henſyn til Tale eller Udtryk.
- Talg**, f. Talg, Tælle. Hedder ogſaa Talj (Ag. Stiff), Tolg (Boſ, Gbr.)
- Togg og Taug** (Søtersb.). G. N. tolg. Sv. talg. — leggie Talg: blive ſed, om Dyr. "tære þa Talg'a": tære þaa ſin Fædme, ſulte efter at have levet i Dverflob.
- talga**, v. a. ſmøre med Talg.
- Talgebær**, f. Taugebær.
- Talgſjos** (Talgſjø). n. Talglys.
- talgtøytt**, adj. dækket med Talg eller Fædt; om Røvd. I B. Stiff: talgastøytt.
- Talk**, m. Talerken. Hedder oftere Talerk. (Ryt Drb). Sv. talkrik.
- talkna**, v. n. trække efter Detret, giſpe. Rbl. (Jf. Tolk).
- Tall**, f. Fyrretræ, Fure. Dsterb. (Mere brugt. end Foro). See ellers Toll. — Hertil Tallbar, Tallholt, Tallkog.
- Talle**, m. Møg af Faar og Gjeder; den Grund eller Banke, ſom dannes i Faarrekalden af Møg og Strøſſe eller Afſald af Høet. Et meget udbredt Drb. (B. Stiff, Gbr. Tell. Rbg.). I Søtersb. Tabde.
- Talm**, n. langvarig Plage; fortvædelig Langſomhed eller Forbaling; noget ſom gaar ſeent eller daarligt, f. Er. om et Fiſkere, hvorved man ſelben ſaær noget. Edm.
- talma**, v. a. (a - a), plage, pine; f. Er. om en langvarig Sygdom. Dgſaa v. n. bekomme noget ſeent og med Vanſtelighed, vente længe og ſaæe lidet; iſer om Fiſkere. Edm. Drk. Gbr. — Jf. G. N. talma, hindre. Hall. talmen, nøle.
- Talmafſkje**, f. ſeent og ſmaat Fiſkerie.
- talmaſt**, v. n. plages, iſer af en langvarig Sygdom. Edm. Rdm. Drk.
- Talmafſkje**, f. langvarig Sygdom eller Skrantenbed, langſom Svækkelse.
- Talsmann**, m. Talsmand.
- Tam**, n. Tæmmelse, Tilvænnelse. (Af tæmja, tam-be). Denne Hæſten heve ett godt Tam, o: er godt tæmmet, god til at bruge. (Udtrykker egentlig et Dyr's Dydragelſe eller tilvante Stif).
- tamb**, adj. (part. af tæmja), tæmmet, vant til noget; ogſaa tam, i Mødsætning til vilb. G. N. tamr.
- Tame**, m. Bane, tilvant Egenbed (þaade þoſ Dyr og Menneſter). Bald.
- tamſa**, v. n. (a - a), tygge eller æde langſomt. Tell. Buſkerud. (Jf. taiffa). Andre Steder ſiges temſe og tyvſe, om at tale langſomt.
- Tan**, n. 1) Udſtrækkelse, Udpærring. (Af tæmja, tan-be). Sjelden. — 2) Løb, Renben, ſtærk anſtrengt Gang. Sogn, Tell. og fl. "leggja te Læns": tage

Liffprang, begynde at løbe stærkt. (Sogn).
tana, v. n. (a - a), løbe, rende. Lell. Ellers *tanja*.
tand, udspændt, udspilet. Particel af *tanja*. G. N. *pand*.
tandra, v. n. flende, larme, yppe Trætte. Tildeels i Aa. Stift. (I Som. siges *tantra* og *tjantra*). Jf. *tenna*.
Tang, n. Tang (*Fucus*), Søværter med glatte ribede Blade. (Forfælsket fra Sjogras). Jf. Tare. I B. Stift bedder det *Tang*. G. N. *hang*. — Ogsaa om det Bælte eller Strøg langs Strandbredden, som er bevoret med Tang.
tanga, v. n. samle Tang; f. Er. til Svinesøder. I Sogn *taanga*.
Tangbola, f. de opblåste Knuder eller Blærer paa Tang.
Tangbrooma, f. et Slags smaa Fiske; *Puthue* (*Blennius*). I Sdm. *Taangbroome*.
Tangfloffe, m. Tangbust.
Tanghævd, f. Gjødning med Tang.
Tangje, m. (Fl. *Tanga*, r), 1) Lange, Spids til at sætte i Skafet (paa Knive og andre Særrethaber). — 2) Landtunge, Banke eller Rev, som stikker ud i Vandet fra et Ræs. I B. Stift: *Taangje*. G. N. *tangi*. — En anden Betydning forudsattes i Utangje.
Tangnaal, f. Havnaal, et Slags smaa Fiske (*Syngnathus*). Nogle Steder kaldes kaldet *Sjonaal*. En vis stor Art kaldes i Sbl. *Grunnaal*.
Tangoska (*Tangoske*), f. Tangaste.
Tangraand, f. Tangbæltet paa Strandbredden, tæt ovenfor Ebbemaalet; det Strøg som er bevoret med Tang. I B. Stift *Taangraand*.
Tankar, m. Dikande; f. *Taankar*.
tankefull, adj. tankesuld. Jf. *fortenkt*.
Tankelag, n. Tankemaade. Sjelden.
tankelaus, adj. tankeløs, ubetænksom. I B. Stift: *taankelaus'e*.
Tankeløysa, f. Tankeløshed; ogsaa Mangel paa Effertanke.
tankefrik, adj. rig paa Tanker.
Tankesetel, m. Tankesæddel; Noget til at tænke paa. Han sætt Tankesetel; han sit noget at betænke, at gruble over. B. Stift.
Tankeveg, m. Tankernes Gang. Sjelden. (Lell.).
tankevill, adj. forvirret, adspredt.
Tankje, m. (Fl. *Tanka*, r), 1) en Tanke, Ibee. I B. Stift: *Taankje*. G. N. *panki*. — 2) Mening, Hensigt. De va Tankjen; det var Hensigten. — 3) Effertanke, Dymarkfønbed. De vil

vera ein Tankje me alt; man maa bruge lidt Effertanke ved alt som man skal gjøre. Jf. *tenka* og *tenkt*. — I Sammensætning: *Tanke* (*Tanke*, *Tanka*), f. ovenfor.
Tannar, m. en tør Kvist, Pind, Stikke. Sogn. I Lell. sjelden.
Tannfelling, f. og m. Tandfældning, Tandstifte (hos unge Dyr). *Tann* og *Tanne* er en Sammensætningsform af *Tann*, f.
Tanngar, m. Tandgærde, Tandtrebs i Munden. G. N. *tanngard*.
Tannkjot, n. Tandkjød. Jf. *Gom*.
Tannkyld (*Tannekjold*), m. en Hornemelle af Frost i Tanderne; Dmbed som man føler ved at smage paa noget folbt.
tannlaus, adj. tandløs. Heraf *Tannløysa*, f. Tandløshed; ogsaa *En* som er tandløs.
Tannrot, f. Tandrot i Kjeven.
Tannstikka, f. Tandstikker. I N. Berg. siges *Tannepotar* (aab. o), m. (Af *vota*). Sv. *tandpetare*.
Tannverf (*Tanneverf*), m. Tandplue. (Alm.). G. N. *tannverkr*.
Tansegras, n. *Reenfan*. (Helg.). See *Reinfann*.
Tap, n. Tab, Forklås.
tapa, v. n. og a. (a - a; og e - te), tabe, lide et Tab, komme tilfort. G. N. *tapa*. Siges om Tab af Fordeel eller Fortrin (f. Er. i en Handel, en Proces, et Spil); derimod ikke om at slippe noget af Hænderne. (Jf. *miska*). — Particel bedder sædvanlig: *tapt* (*tasti*). —
Tapar, m. kaldes den Tabende i Spil.
Tapp, m. 1) Tap, f. Er. i en Lønde. (Sbl. *tappi*). Jf. *teppa*, *Toppa* og *Topp*. — 2) Tap eller Spids, som indfælses i en Kløft (*Klaug*) i Træværk. (Sjelden). — 3) en Tot, Vist, et Ildet Knippe, f. Er. af Hø (*Søstapp*). Ind. Gulbalen, Østb. I Øst.: *Topp*. (Sv. *tapp*). Ellers *Dott* og *Topp*.
tappa, v. a. (a - a), tappe, aftappe. Jf. *teppa*.
Taprmer, see *Toppa*.
tar (for *tarv*), behøver; see *turba*.
Taralm, f. *Turbulma*.
Tare, m. Tare, bredbladet Tang (*Laminaria*); forskellige tanaagtige Søværter med en rund Stilk og et bredt Blad i Toppen. (Sbl. *pari*). Her til Tareblad, n. og Tarestykk, m. (Ogsaa kaldet Tarestoff og *Taralegg*). „Få ett Tareblad uppunde Houd'e": komme til at hulle paa Havsbunden, omkomme paa Søen. (Sdm.).

Tarebotn, m. Grund, som er bevøret med Tare.

Taregreip, f. et Redskab, hvormed man samler Tare til Gjødsel.

Taretoft, m. et Slags Torst med brunt eller rødligt Skind.

Tarm, m. Tarm. (G. N. Parmr.) Jf. Bonn.

Tart, m. Smaa-Lar. Sogn og fl.

Tarrv, m. en liden, uanseelig Tingest; om Dyr og Menneſter. Tæll. (Jf. Trave).

Tarrv, f. Fornødenhed; see Torv.

tarrvall, adj. trængende. (Sjelden).

tarrvæst, v. n. blive fornøden, behøves. Sjelden (s. turvæst).

Tarve, m. en liden Skj; smaa optrækkende Skjer i det Hjerne. B. Stift.

Tarvende, n. Redskab, Bærktot, Ring som ere nødvendige til et Arbejde. Bøis (meget brugt.). G. N. parkindi. Ellers kaldet Velde, Beine, Bunad, og fl.

tarrvet, adj. bestrøet med smaa afspredte Skjer. B. Stift.

tarrvlaus, adj. uansødvig. (Sjelden).

Taska, f. Tasse. (Jf. Tæll. Toske).

Tasse, m. 1) en Løse. (Hærb. 2) en Staffel, Vantrivning. (Jf. alm.).

Paa Jæd. siges Tase, om et ubmagret Faar. — „Tassen“ er ogsaa et Navn paa Uden. (Ag. Stift).

tassen, adj. taabelig, tøstet. (Hærb.). Ogsaa uanseelig, bvergaagtig.

Tata, f. Kartoffel. See Poteta.

Tatra, f. Lætervinde. — Tatrekall, m. en Læter, Jgheuner. (Sv. tattare).

Tatrelag, n. Læterfølge.

Tatte, m. Patte; Brystvorre. N. Berg. og fl. (Jf. Tøse).

taug, adj. langsom. Stal bruges i Tæll. (Ellers taugfør). I Sogn siges togalk (aab. o) i samme Betydning. (Jf. Ivenske Dial. tauglig).

taugfør, adj. seensferdig, langsom. Tæll. taugra, forberer, f. taurra.

taugt, adv. seent, langsomt. Tæll.

Taum, m. Lomme, Løile. Hedder ogsaa Tom og Tom (Ag. Stift). G. N.

taumr. Heraf tøyma. Bruges ogsaa om en tynd Snor, f. Er. paa et Fiskersnøre; ligeledes om en tynd Strøm af sei Bødsle, en Draabe som trækkes ud i Længden. Figurlig: Han fæll for lang'e Taum'en, o: han fik for megen Frihed, man lod ham raade sig selv for meget.

taumfjøyre, v. a. holde i Lommerne, Øbr.

taumlaus, adj. fri, uden Tøller.

Taumleggje, f. see Kjegla.

Taumsaukje, m. et Slags meget simpel Knude paa Fiskersnører. N. Berg.

taumut, adj. skrevet paa Eiberne af Høvedet; især om Gjeber. B. Stift.

Taus, f. 1) en Pige, et ungt eller ugift Kvindfolk i Almindelighed. Meget brugt.

vest- og nordensjæls, hvor Ordet „Gienta“ er sjældnere. (Jf. Pita, Bækja, Fessa). — 2) en Tjenestepige, Løs. Meget brugt. i de samme Egne. Ved Stavanger synes det kun at have denne Betydning og ikke den forrige. — 3)

en falden Pige, En som har faaet Barn. Tæll. og tilbeels i Ag. Stift,

hvor Ordet altsaa ikke bruges i den første Betydning. (Andre Steder bruges Fessa og Fyrsta i dette Tilfælde).

I B. Stift er et saadant forringende Begreb ubekendt, og det hedder her til Er. „Det ha fem Bonn, tvo Guta aa tre Tause“.

Ligesaa: Et vaska Taus; et snilde Taus, o. f. v. Ordet bruges i Ivenske og danske Dialekter (i Formen Tøs), men mangler i det gamle Sprog. — I Sammensætning har det beels a, beels e; saalebes; Tausas

badn, n. Pigebarn. (Forringende: Tausa-ungje, m. B. Stift).

Tauseløn, f. Løn til en Tjenestepige. **Tauselut**, m. spottvis om En som løber efter Pigerne. (Jf. Sbm. Tausetil).

tauselaus, adj. som ikke har Tjenestepige.

Tausfjering, f. en gammel Pige. Tilbeels i B. og Tr. Stift. (Kogle St. Tausfjering). Ogsaa En som har Barn. (Dr. Rff. og flere.) Jf. Nøsfjering.

taut, mumlede; see tjota.

Taurv, n. Forberelse (s. følg.). I Sogn

Tøvr og i Sbm. hedder det Taurv, om en vis Sygdom eller Sfrantenhed, som undertiden angriber Køerne.

tauvra, v. a. forberer, forgjøre. Tæll. Hedder ellers taugra (Hærb.), tøvra (Rhl.). Jøl. tøvra. (Jf. Holl. tooveren. T. zaubern).

tauvra, adj. angreben af en vis Sygdom (Taurv), om Køer. Tæll. I Sbm. og Ndm. hedder det tauvra.

Tave, m. Klub, Lap; optrevlede Stykker af Løi. N. Berg. og Tr. Stift. (Jf. Tasse).

tavla, v. n. scribe, kampe. Hærb. — Andre Steder: tevla.

Tavla, f. 1) en Tavle, Skrivertavle; ogsaa et Skildt. — 2) en Ryghvirvel.

Dr. Ellers Tavla (Rhl.), Tole (Sbm.).

taa (for ut-aa), af, ud af.

Taa, *f.* (Fl. *Tæ*, *r*), *Taa*, paa en *Job*.
 Hedder ogsaa *To* (Romerige). *G. N.*
 id. — Paa *Lærom*: paa *Lærne*. (*Drk.*).
 Hedder ogsaa: paa *Læ'n'a*, og *Læ'na*
 (*N. Berg.*).

Taaa, *f.* tvæt eller ufrosen *Jord*. (*G. N.*
på). *Dgfaa* har eller sneeløs *Jord*.
 Tilbreets i *B. Stift*. — Paa *Læenne*:
 paa har *Mark*.

taæn, *adj.* tvæt, har, sneeløs. *Vest* i
Neutrum: *tæe*. (*N. Berg.*). *Jf.* *tøya*.

Tæg, *f.* (Fl. *Tæg'er*), en *Trevle*, en
 tynd *Green* af en *Rod*; lange og tynde
Rodder af *Trær* eller *Bustværter*. *Alm.*
 og meget *brugl.* (*G. N. tæg*). *Dgfaa*
 en *Trevle* eller *liben* *Sene* i *Rjød*.
 (*Ev. tægn*). *Ligesaa* om *fete* *Hinder*
 eller *Klumper* i en *Bødste*; saaledes
 "Blodtæger" om *Klumper* af *stortnet*
Blod. *Vivretæger*: imaa *Lever* af *Fisk*.

Tæg, *n.* *f.* *Log*. **Tægaa**, *f.* *Loge*.

Tægebær, *n.* *Steen-Rynger* (*Rubus*
saxatilis): en *Bustvært* med lange *Rod-*
stub. *B. Stift*, *Tell.* og *fl.* *Ellers* kal-
 det *Tægebær* (*Hedm.*), *Tetebær*
 (*Østl.*); ogsaa *Tægebær* (*Ned.*).

Tægeforg, *f.* *Kurv* som er *flettet* af
 tynde *Rodder* eller *Trevler*, især af
Birke.

Tægje, *m.* en *smal* *Kurv* til at *bære* paa
Rygaen. *Edm.* *Ellers* *Ripa*, *Rase*,
Rjesja og *fl.*

taegut, *adj.* *trevlet*, som *flyder* mange
Trevler eller *Rodstub*.

Tæhytte, *f.* et *Slags* meget *forte* *Haar-*
søtter. *Rbg.*

Tæ-jark, *m.* *Ranten* af en *Taa*; den
 ypperste *Deel* af *Stortaalen*.

Tæka, *f.* *Tofa*. **takea**, *f.* *tafa*.

Tækjæst, *m.* *Revne* i en *Taa*. *Edm.*

taala, *f.* *tola*. **taala**, *f.* *tele*.

Taam, *n.* *Uklarhed* i *Lusten*, et *tyndt* og
 jævnt *Skudbæke*, som *ligner* *Støv*. *Tell.*
J. Hall. **Taame**, *m.* (*Jsl. pām*, *Dun-*
teibed). *Andre* *Steder* *Hima* og *Dembe*.

taama, *adj.* *uklar*, om *Himmelen*; *dækket*
 af en *støvagtig* *Sky*. *Tell. Hall.* (*Jsl.*
pāmadr).

taamaft, *v. n.* *blive* *bunkel* eller *uklar*;
 om *Himmelen*. *Dgfaa* *taame*. *Tell.*
Hall.

Taame, *m.* *Uklarhed*; *f.* *Taam*.

taana, *v. n.* (*a-a*), *tøe*, *optøe*, om *Snee*;
 ogsaa: *blive* *bar*, om *Jorden*. *Bøff*
 og *fl.* — *Jf.* *tidna* og *tøya*.

Taanar, *f.* *Linar*. **Taang**, *f.* *Taang*.

Taang, *f.* (Fl. *Teng'er*), 1) en *Taang*;
f. Er. Smedetana, *Ruibetang* o. s. v.
G. N. wng. — 2) *Læssetra*, en *Ram-*
me, *hvormed* *man* *sammenpresser* et

Soløs eller *Kornløs*. *B. Stift. G. N.*
wng. (*Lovene*, 1, 349). — *Hertil*: *Taan-*
ga-rim (*oab. i*), *f.* en af de *lange*
Remmer eller *Spiler* i et *Læssetra*.
Taangsim (*i*), *m.* *Læsfered*, det *Loug*
hvormed *Læssetraet* *bindes* *fast* til *Læs-*
set. *Edm. Ndm.* *Paa* *Helg.* *hedder* *det*
Stime.

taanga, *f.* *tanga*. **Taangje**, *f.* *Tangje*.

Taanfar, *m.* en *Uklænde* med en *Lub*
 paa *Siden*. *B. Stift. Edm.* **Taan-**
far; i *Tr. Stift*: **Danfar**. *Jf.* *Ev.*
stänka. *Eng.* *tankard*.

Taanfje, *f.* *Tanfje*.

Taar, *n.* *Lave*, *Trevle* af *Hør*, *Gamp*
 eller *Vast*. *Champetaar*, *Lintaar*. *Edm.*
 — *Jf.* *Lære*.

Taar, *m.* en *Taar*, *liben* *Drift*. (*Gjel-*
dent og *som* *det* *synes* *fremmedt* *Drb*).

Taara, *f.* *Taare*. (*G. N. tår*, *n.*).

taarast, *v. n.* *falde* *Taarer*, *falde* i *Graad*.
Sogn og *fl.* *G. N. tarast*.

Taarn, *n.* *Taarn*. (*J* *ligbed* med *andre*
Drb *stulde* *det* *bedde* *Taarn*; *egentlig*
Torn). *G. N. torn*.

taarsa, *f.* *tosa*. **Taat**, *f.* *Tot*.

Taata, *f.* 1) en *Lub*, *liben* *fremstaaende*
Rnude. *N. Berg.* — 2) *Pattébøsse*,
Sufferpatte, en *liben* *Pose* med *Blæk*
 eller *Suppe* til at *suge* paa for *Børn*.
 (*Jsl. tåta*).

Taatt, *m.* (Fl. *Tætter*), 1) *Traad*,
Snor, en af de *enkelte* *Dele* *hvoraf* et
Loug er *sammenlaagt*, *ligeledes* en af
Traadene i en *Snor* eller i *tvundene*
Traad. *Iemmelig* *alm.* og meget *brugl.*
 (*G. N. pattr*). — 2) *Trevle*, *Lave*;
 ogsaa en *linie* eller *Stribe*, som *ligner*
 en *Traad*. (*Jf.* *Tæg* og *Lær*). — 3)
 et *vist* *Træk* i *Ens* *Sindelag*; et *vist*
Hang eller *Anlæg*. *Meget* *brugl.* i *N.*
Berg. *f. Er.* Ein *taaf* *Taatt*: en *ond*
Tilbøielighed. Ein *Tantettaatt*: et *An-*
læg til *Skalketregere*. Ein *Storetatt*:
 et *Anlæg* til *Stoltbed*. — *At* *Taatt* *dans-*
nes *tildels* *taatta* og *tetta*, *adj.* *som*
 i *tvitatta* (*bobbelt*) og *tritatta* (*tre-*
bobbelt). Et *Loug* har *sedvanlig* *tre*
Tætter, men *enhver* *Taatt* kan *atter*
bestaae af *flere*.

taattut, *adj.* *stribet*, *trevlet*, *fuld* af *traad-*
formige *Linier*.

Taavr, *n.* 1) en *vis* *Kvagsygdom* (= *Laurv*). *Edm.* 2) en *Stafkel*, *En* som
 ikke kan *ubrette* *noget*. *Øbr.*

taavra, *adj.* *angreben* af *Taavr*; *egentl.*
forberet; *f.* *taavra*.

te, *v. a.* og *n.* (*r-bde*), 1) *vise*, *frem-*
vise. "te *se*": *vise* *sig*, *komme* *frem-*
ytte *sig*; *undertiden* ogsaa *stikke* *sig*,

opføre sig. G. N. te, tjå. — 2) betee, bevise, f. Er. en Belgjerning, en Tjeneste. Sjeldnere. — 3) v. n. vise sig, være at see, kunne sees. Meget brugt i Hard. Vofs og Hall. Da ter Hold ette: der viser sig en Huulning efter det. Da va so lite at da tebb' ikke: saa libet at man ikke kunde see det. (Ethers syna).

te, præp. til; f. til. De Ord som begynde dermed (f. Er. tebafa, teblands, tebes) benævnes under „til“.

te, Infinitiv-Partikel: at, til at; f. Er. te gjera: at gjøre. Hedder ogsaa: „til a“, eller „te a“ eller blot „a“, især efter et Ord, som ender med t; f. Er. D'a godt a sja. Det mest brugelige er imidlertid „te“ (eller egentlig: ti, med aab. i). Jf. Holl. te. Eng. to. (J G. N. hedder det at og til at). — Jf. til, præp.

te, adv. (ved Komparativer): jo, des, desto. F. Er. Te meir han sekk, te meir vilb'an hava. Te fleire da vert'e, te verr' a da. Te lenger eg leita, te meir fann eg; o. f. v. Synes at være temmelig alm. og hedder overalt te, ikke til. Kun paa nogle Steder søndenfielids bruges i denne Forbindelse Ordet „desa“. (J G. N. bruges Pess og pvi).

tebjoand, f. tilhjøbande.

teben, f. tiden. tebes, f. tilbes.

tebje (aab. e), v. a. (teb'; tabde, tabt), gjøbe, gjøbse, lægge Gjødse paa. N. Berg. (G. N. tebjå). Jf. Tab. (Ethers bævda, vja, frøve). Particp: tabd (tabd'e).

Tebjing, f. Gjøbning, Gjøbfling.

teen, f. tiden og tiffen.

tefaren og Tefær, f. tilfaren.

Tegd, f. Debag, Tilfredsbed; f. Lægd.

teggja, v. a. (teggje; tagde, tagt), at tie, være taus. Inf. te'ja el. tea findes kun sjelden (Zell. Hall.); derimod hedder det: teia, teie (B. Stift, Gbr. Helg.), tiga (Sogn), rigja, tia (Jed. Tr. Stift og fl.). G. N. pegja. Sv. tiga. I Elgbed dermed hedder Præsens teie, tie; sjeldnere tejer (teger). — Imperf. hedder altid tagde (G. N. pagdi) og forkortes ikke saaledes som Imperf. af segja og leggja. Imperativ (som sulde bedde teg) hedder beels tei, beels tig og ti. — Ordet forbindes ofte med „seg“ (teie seg). — teie pa: fortie, ikke tale om. Jf. tagga, tagna og Togn.

teggjande (tetand), adj. 1) taus, stilende. Jf. tagall. (G. N. pegjandi).

2) til at fortie. D'a ikke tetande paa da lenger.

Tegging, f. Tausbed, Stilthensbed.

tegle, v. a. (e-de), beslippe Halen paa Heste og Røer. Gbr. (Af Tagl).

tegte, v. a. stille, faae til at tie (= tagga). Vrk. Jndr. „fæ teat Dan'e“: faae BARNET til at tie. (Er kun opgivet i Supinum, tegt, saa at Infinitivets Form ikke er ganske bestemt).

Teia, f. f. Lægja. teia, f. tegia.

Teiebær, see Laagebær.

Teig, m. 1) en Rube eller Dvadrat i Ager, Eng og Skov; og afskrænket eller asmaalt Jordstykke, især paa udskiftet Jord; en Engpart, Agerpart. Alm. (Sv. teg). — 2) en Kungstrimmel til at slaae; Engstykke, som en eller flere Slaaetarle kan slaae paa en vis Tid; sædvanlig en smal Strimmel hvorpaa man begynder fra den nederste Ende. (Sv. teigr). — 3) en vis Mængde Korn paa Ageren, nemlig 20 Træver (hver Træve paa 26 Neg). Mandal. — I Sbl. skal en Teig ogsaa være et bestemt Biddemaal, omtrent 3 Maal Jord (?). I Hall. og flere Steder søndenfielids bruges Teigen ogsaa som Biddemaal, men er deels større, deels mindre, og benævnes efter den Betaling som man sædvanlig giver for Høslatten paa Stykket, saasom Markateig, Halvdalarsteig og Dalarssteig. — Naar Jerden er saaledes skiftet, at forskjellige Parter ligge vorelvis imellem hinanden, siger man at det ligger „Teig um Teig“.

teiga, v. a. afdele i Ruder eller Strimler. (Sjelden).

Teigbytte, n. Grandskjæl imellem to Jordstykker. Dagsaa kaldet Teigskifte.

Teigtrøm, m. Ranten paa en Teig.

Tein, m. en tynd og liden Stang; f. Er. om Vrteskænger, Baandslager og beslige. Dgsaa et opspirende Træ; Skub, Sytre. (Sjeltet, Halletet). Alm. Ved Stavanger hedder det Teidn. (G. N. teinn).

Teina, f. 1) en Ruse eller Rube til Ristefangst, sammenføjet af tynde Stænger eller Spiler. B. Stift og fl. — 2) en Klovkurs, Biddeturv til Klov. Balbers. — 3) Mølletrægt, Møllestrue, den Rasse hvorfra Kornet falder i Kvarnen. (Jf. Sto og Stille). Hertil Teinaas, m. Blæske hvorpaa Mølletrægten hviler.

teina, v. a. (a-a), rive, stikke; om Smarter, som ligne en Stikken i Lemmerne. Sbm. Jf. snetsa.

Teine-gar, m. Muur eller Skærde til en Fiskekude (nemlig i en Elv).
Teiste, m. 1. en vis Søfugl, Søbue (Uria Grylle). Isl. teista.
Teiste, m. 2. Fyrstod, Jernkasse at bære Jib i. Oftere Eldteiste, Fyrteiste.
tefje, f. tøjka. tekjen, f. tiffen.
Teff, m. Lugt, Veir; Isar af Dyr. Edm. Kønne hende Teff'en ta Bjønn'a: Kørerne havde Veiret af en Bjørn, el. Hende at den var nær. Jf. teffja.
teff, adj. takkellig, behagelig. N. Berg. (Hjelben). G. N. pekkr.
Teffja, f. Tag, Tæffe paa et Huus. (G. N. pekja). Hedder ogsaa Loka (aab. o), og mest alm. Tak.
teffja, v. a. 1. (teffje; takte, takst), takte, lægge Tag paa; dække et Tag med Torv. (G. N. pekja). Imperf. hedder ogsaa, og maaskee mest alm., tekre. (G. N. pakki). Particp. deels takst, deels teft. — Heraf Teffjing, f. Tøftning.
teffja (teffje), v. a. 2. (He, Ite), 1) lugte, bave Veir af. Edm. (Hjelben). See Tefl. — 2) sene, opdage i det Fjerne, see noget saa tydelig at man kan hende det. Helg. (Jf. time). G. N. pekja, hende, fornemme.
teffjast, v. a. (Imp. teftest), 1) taktes, tage til Takte med noget. "teftest mæ". (G. N. pekjast, modtage). 2) bebage, være takkellig. Hjelben.
Teffje, n. Takkelligheb. Jf. Toffa.
Teffjedugnad, m. en Sammentømt af Naboer for at fuldføre Tøftningen paa et Huus; ogsaa et Gæstebud i samme Anledning. B. Stift. J. Sbl: Tokedugna' (aab. o). Ved Kristiania siges "Kranseleg" i en noget lignende Betydning.
teffjeleg, adj. takkellig, behagelig.
Tefn (ee), n. Legn, Mærke; ogsaa Forvarsel. G. N. teikn.
tefna (ee), v. a. (a - a), 1) betegne, vise eller udtrykke noget ved Legn; f. Ex. for En som er døvstum. G. N. teikna. "tefna seg": tegne til, vise Legn til noget. — 2) tegne, afbilde; gjøre Tegninger. Ellers risika og skilbra. — 3) skrive, optegne. tefne paa: paategne. tefne unde: undertegne.
Tefning, f. Tegning; Betegning.
Tefsla, f. Tøngsel, Huuløre. Nbl. og fl. (J. Drk. Tefsel). Ellers Diftl.
Tefst, f. en Indretning, hvormed man opsamlar Sommeret i Elvene. Tell. Busskrub. (Jf. Lenfe). Ellers bruges Tefst og Tefstr, f. i Betydningen Tekt; ogsaa Prædiken. (B. Stift).

Hertil Talemaaden „lese Tefstr'a": lese en Prædiken i en Huuspostil.
teft, f. teft, teffja og tegre.
Tel (aab. e), n. 1) Grund, Underlag; Tøiet i Klæder, i Nodætning til det som sættes paa samme, f. Ex. Brodering, Roppe, Frøndser. Harb. Sbl. J. Edm. kun i „Aye-tel". Jf. Wænetel. (G. N. pel). — 2) Bund, Gulv, Holde (see Tite). Helg. — 3) Nod, Dserøbed, Fastbed i Einbet. D'a godt Tel i dan Kar'en. Harb. (Jf. tela). Isl. pel, Sindelag.
tela (aab. e), v. a. (a - a), rede et Gavn ved at oplægge Mafferne efter hverandre paa en Pind. Edm. (f. telna).
tela (aab. e), v. n. (a - a), tilfrosse, om Jorden; blive haard af Frost (f. Tele). Hedder ogsaa telast.
tela (aab. e), adj. 1. frossen, haardfrossen; om Jorden. Alm. Jf. klata. Paa tela Marthenne: paa den tilfrosne Jord.
tela, adj. 2. bjers, modig, uforfærdet. Harb. (See Tel).
Tele (aab. e), m. 1. frossen Jord, en tyk, frossen Størpe i Jorden. Alm. dog tildeels med afvigende Form: Tæla (Ag. Stift), Tale og Tala (Namb.), Tælaa (Indr.). G. N. peli. En tyndere frossen Størpe kaldes Klaffe.
Tele (aab. e), m. 2. en flodløs Fjeldmark, en høitliggende, bar Glæde eller Straaning. Drk. Nbm. Ogfaa kaldet Fjelltele (tæle). Vel egentlig: bar Grund; jf. Tel.
Telebotn, m. et frossent Jordlag nedenfor Overfladen.
Teledrope (aab. e og o), m. Dryp af et Løvtag, foraarlaget ved afserlende Frost og Løveir. B. Stift.
telefri, adj. fri for Tele eller Jis i Grunden, ganske optøet; om Jorden.
Telegrop (aab. e og o), n. Smeltning i frossen Jord; det besværlige Føre som indtræffer naar Jsen i Jorden smelter. Temmelig alm. Ord.
Telehogg, n. en Dre, hvormed Jis og frossen Jord opbugges. Isl. pelahogg.
Telesfor, n. Jordens Smeltning i Løveir. (= Telegrop). Drk. i Formen Tefstot. J. Indre-Sogn hedder det Tefstot.
telgje, v. a. (e - de), tilbugge Sommerstøkke paa Siderne (= rylje, flanta). Balbers, Hedm. (ogfaa i nebre Tellemarken). Udtales tølje og har i Balbers Formerne: tøl', tælde. J. Gbr. hedder det tølje. (G. N. telgia).

Telgjebile, f. en: bres Dre at tilbagekommer med. Ag. Stift.

telja, v. a. (tel'; talde, talt), 1) tale, overtale, raabe, tilskynde. Berg. Stift, Tell. Helg. og N. i Talemaader som: „telja over“, o: overtale. telja fraa, el. av: fraraabe. telja til: tilraabe, tilskynde. (Meget brugt.). — 2) fremstille, skilbre, beskrive. B. Stift, i Talemaaderne: „telja fort“, o: give en gunstig Fremstilling af Leiligheden, forestille noget som bedst og let gjorligt. „telja ufort“: fremstille Vanleilighederne ved et Foretagende, sige at det ikke er gjorligt. (Gentlig: fortælle, opregne, ligesom G. N. telja). — 3) tælle, optælle, regne efter. G. N. telja. (Jf. Tal). Imperf. hedder i Sætersbolen taalbe (formod. af det gamle Flertal: toldu). Partitiv: tald. Imperativ tel (aab. e), Jf. telje. — Alt de forrige Betybninger horer endaa: „telja for' ein“: gjore En Forestilling, søge at tale En tilrette, advare, moralisere for En. De myta inſje haa me talbe fyr an: det hjalp ikke hvormeget vi søgte at faae ham paa andre Tanker. (Berg. Stift). „telja te godes“: raabe til Fred, tale forsonende Ord, udlægge alt til det bedste. „telja te vandes“: opbidsse Gemytterne, foraarage Strid og Bitterhed.

teljande, adj. tællelig, som kan tælles eller er værdt at tælle. Ogsaa med Betybning af Raad eller Tale, i Sammensætning, som til-teljande (tilraabeligt), fræteljande (fraraabeligt).

Teljing, f. Tælling. I Sammensætning ogsaa Raad eller Overtalelse; som Fru-teljing (Fraraadelse), Lilteljing (Lilskovdelse). Jf. Fyretale.

Tella (Tell'), f. Gran, Grantra. In-beroen. (G. N. tella?). Hertil Tell-bar, n. Granbar. Tellbog, m. Gran-rov. (I Lighed med Lok og Lull skalde det betyde Fyrretrae).

Telna, f. Kanten paa Garn og Sell; det Læng som er tilføjet paa Kanterne. Hela. Fosen. Hedder ogsaa Telning. (I B. Stift: Stor). I denſke Dal findes talu og telno i lignende Betydning.

telna, v. a. sætte Kant paa, sje Læng til Kanten paa Garn og Sell. Fosen. Telkji, f. Lillehel.

Telt, f. Telt. — Teltub, f. og Telt-hus, n. et Løsthus; en Hov hvort Krigs-fornødenheder glemmes.

tebbe: v. a. fylde i sig; drikke eller drikke med. Stal bruges i Tell. men heb-

ber ellers tøjne (temja). G. N. pem-bast, soulme op.

te-meins, til Hinder; see Mein.

temoss (for til Møts), see Møt.

tena (te), v. n. (a - a; og e - te), 1) tjene, være i Tjeneste. (G. N. tjona, tjena). Undertiden med Dativ; f. Ex. Han tente Prest'a, o: var i Tjeneste hos Præsten. — 2) hjælpe, vise en Tjeneste. (Med Dativ). — 3) nytte, hjælpe, due til noget. Særvanlig med „til“. (tene te). — 4) gaae an, være godt nok; ogsaa: være tilpas, sje om noget slet. Da tena at det: det er godt nok for dem; ogf. det er tilpas for dem, nu kunne de have det saa godt. (Meget brugt. i R. Berg.). — 5) v. a. fortjene, forberve. tene Pengar: samle Peng, have Fordeel. Partitiv: tent (ee).

Tenar, m. Tjener; Karl eller Pige som er i Tjeneste. — Hertil Tenarhald, n. Tjeneres Underhold, det at bo'de Tjenerne. Tenarløn, f. Løn til Tjenestefolk. Tenarløysa, f. Mangel paa Tjenerne. Tenarstova (aab. o), f. Stue for Tjenestefolk paa en stor Gaard. Jf. Borgstova.

Tenaar, sprødt Træ; f. Linar.

tendra, v. a. naae til eller berøre noget. Hard. Na sama Baaten tendra i Land: i det Diebtil da Baaden berørte Landet, naaede Land.

tendra, v. a. (a - a), tænde, optænde. B. Stift og N. Andre Steder: tende. G. N. tendra. Ag. tendan. (Jf. kvet-ha). tendra i (el. ti): antænde. tendre ti Kola: tænde Lampen.

Tendring, f. Optændelse; ogsaa en begyndende Lysning; f. Maanetendring. Tendring, m. en stor Baad med Væg eller Rahyt; en Messemiting af Baad og Jagt. Helg. Namd.

Tendve(d), m. Svaner eller Splinter til at tænde med. Drf. og N. Ellers kalbet Kvætte og Eldvænde.

tenkja (tænke), v. n. og a. (tje, tte), 1) tænke; ogsaa slutte, formode. (G. N. ponkja). Eg tenkje rett da: jeg kan nok formode det. (A. Stift). Han sø tenkje etslag: han kommer til at faae adskillige Tanker. — 2) beslutte, fatte et Foræt, lægge en Plan. Me hadde tenkt da so: vi havde besluttet det saaledes; det var vor Hensigt. — 3) bestemme til noget. Noko anna bad' eg tenkt da til. „tenkje jeg til“: bestemme sig til, have i Sinde. — tenkje jeg um: tænke sig om, betænke sig. tenkje attpaa: komme ihu, erindre sig noget. tenkjettes tænke efter, betænke. tenkje

paa: tenke paa; ogsaa betænke. have i
 Erindring. tenke upp: optænke, finde
 paa. Jf. tenkt.
 tenkjiande, adj. tænkelig; ogsaa: værdt
 at tænke paa. Da ikke tenkjiande paa
 bt: det nytter ikke at tænke derpaa.
 Tenkjiemaate, m. Tænkjemaade.
 Tenkjiing, f. Tænkning. Jf. Tænkje.
 tenkjam, adj. tænksom; betænksom.
 tenkt, adj. 1) tænkt, paatænkt. (Particel
 af tenka). I Særbelesbed: a) beslut-
 tet, overlagt. Da va so tenkt (saalesbes
 besluttet). b) bestemt til noget. Da
 va tenkt te noko anna. c) mistænkt,
 anset som Hævningsmand. Han a
 tenkt'e te da. — 2) betænkt paa noget,
 bestemt, forberedt. Eg va 'tje tenkt'e
 paa da: jeg var ikke betænkt el. forbe-
 redt derpaa. — 3) tænksom, klog, ind-
 sigtsfuld. Da Kar som a tenkt'e: det
 er En som tænker dybt.
 tenkleg (ee), adj. tjenlig, nyttig.
 Tenna (for Terna), f. Søvale, Lerne
 (Sterna Hirundo). Jf. perna.
 tenna, v. n. (a - a), knadre, strige, tale
 hurtigt og kraalende. (Egentl. strige
 ligesom Søvalerne). N. Berg.
 tenna, v. a. (e - te), 1) sætte Lænder i.
 (Sjelden). Ogsaa have eller vise Tæm-
 ber; f. Ex. om en Sæst: "Har tenna
 ikke fyre den Aldren". (Sjelden). — 2)
 besætte en Øst med Steen, danne en
 lukket Rende af Steen. Læll. "tenne
 Breitur".
 Tenner, pl. see Lonn.
 Tensta, f. Tjeneste. Hebber ogsaa Tene-
 sta, med aab. e (altsaa forskelligt fra
 tena). G. N. Þjónusta. — Hertil Tena-
 stredreng, m. Tjenestekarl. Tenske-
 gjenta (Tenskjænte), f. Tjenestevige. I
 B. og Lr. Stift: Tensketæus, eller Te-
 nestæus.
 tenstelæus, adj. som ikke har Tjeneste.
 tent (ee), adj. 1) tjent, hylven med no-
 get. 2) fortjent, forhvervet.
 tent (tænt), adj. tandet, forsynes med
 Lænder. G. N. tænt.
 teppa, v. a. (e - te), tilkloppe, tætte,
 gjøre tæt. (Af Tapp). G. N. teppa.
 teppe ett Hol: kloppe et Hul. teppe til:
 tilkloppe, tætte overalt.
 teppast, v. n. tilkloppet, standse. Da
 teppast: det bliver tæt, der kommer
 noget iveren.
 Tepperot, f. Tormentille (Urt). Læll.
 (Saa kaldet fordi den har været brugt
 som Middel imod Diarrhøe). Ekers
 kaldet Smørblom, Rippmaur (Bl.),
 Munnkaaldrøt (Sdm.).
 Tepping, f. Tilkloppelse; undertiden om

Fortloppelse (Obstruktion). Hebber og-
 saa Teppelse, n.
 tept, part. kloppet, tilkloppet. Nordenfjelds
 udtales det altid: teft.
 Ter (ee), Lur; see Lbur.
 Terna, f. Lerne, Tjenestevige. Forekom-
 mer i N. Berg. dog kun sjelden. G.
 N. perna.
 Terning, m. et libet affaaret Stykke,
 en megen liden Deel, en Vid: f. Ex.
 af Kjøb, Klæk, Vølse. N. Berg.
 Terre (Lørre), m. Lørring; Veir som
 er beleiligt til Lørring af Sø, Korn
 og andre Ting. Meget brugt. vesten-
 fjelds. (Jf. Lurf). G. N. Þerrir. —
 Hertil Høsterre, Konnterre, Fiskterre.
 — Terreløysa, f. Mangel paa Lørring
 eller tørt Veir. Terresdag, m. en
 Dag, som er gunstig for Lørringen.
 Jf. Høsterresdag.
 teso, adv. detil, indtil; f. Ex. Lat da
 vera teso han kem. Hebber ogsaa tiso,
 og er egentlig en Sammentræning af
 "til teso" (= til det), ligesom Ex.
 tilts. — Forædligt bruges det ogsaa i
 flere Tilfælde, hvor det kun betyder:
 til; saaledes: "tiso no", = til nu, til
 denne Stund. "tiso i Morgon": til
 imorgen. (N. Berg.). Rørdeligt er
 ellers Forbindelsen "noko teso", = til
 noget; f. Ex. Han a 'tje noko teso:
 han duer ikke til noget, er ikke til no-
 gen Gald. (Meget brugelig i søndens-
 fjelds). I N. Berg. forekommer ogsaa:
 tismætt, og tishelbet, m. endog saa; —
 det samme som besmætt og tishelbet.
 testa'ar, f. Stab. testab, f. tilstald.
 testr (ee), adj. 1) tæt, tyk, sammentrængt,
 som faar tæt sammen. (Jf. tjuff).
 Hebber paa enkelte Steder tirt (Rf.)
 og tjert (Rand. Fudr.). G. N. Þotr.
 (Jf. Þjotr). — 2) tæt, deel, som ikke
 har nogen Abning (modsat lat); og-
 saa tilkloppet. — 3) fletter, paalidelig,
 som ikke skaber af en betvoet Hæmme-
 lighed. (Nest i Spøg). Undertiden og-
 saa: rig, formuende. (B. Stift).
 tett, adv. 1) tæt, tyk, uden Mellemrum.
 2) meget nær, tæt ved. "tett atimur":
 tæt ved. (Paa nogle Steder siges digt).
 Jf. tibt.
 terta, v. a. (a - a), 1) fortætte, fortyl-
 ke. (Sjelden). 2) tætte, tilkloppe, gjøre
 tæt; sætte Træer i Band for at de
 skulle tættes. — Til den første Betyd-
 ning hører: "tette Røll", = saad
 Røllen til at fortættes eller blive tyk.
 See Lette.
 tettbygd, adj. tettbygget; ogsaa tæt be-
 bygget eller bebøet, om et Landskab.

Tette (te); m. Fortættelse; noget hvæ- ved man faaer Waessen til at blive tyk og sei. (Sædvanlig en Skee Fløde eller god Lyfmælk, som lægges paa Bunden af Karret, naar Waessen opsættes). B. og Tr. Stift. I Namb. Tjerte. (Jf. Jøl. Hjeni).

Tettegrad, n. Planten Bibesedt (Pinguicula vulgaris). N. Berg. (Saa kaldet fordi Bladene have været brugte til "Tette" i Kæll). Co. tægræs.

tettent (eg. tett-tent); adj. tattantet, tæt besat med Tænder. — Om Kamme og lignende Nebber siges oftere tetterende (af Tind).

tettende, adj. tæt bebygget, sølkerigt; om et Landskab eller Bygdelaag, hvori Gaardene ligge tæt ved hinanden. Næst brugt i Tr. Stift, ogsaa paa Belg. Dødi og N. (N. Grenn).

Tetting, f. Tættelse; det at Kar sættes i Sand for at blive tette.

tettvissa, adj. tæt bevøjet med Riske; særlagt, adj. tæt sammenlagt.

tevna, v. n. (a - a), tættet, blive tæt; f. Gr. om Kar. Heraf Tætning, f. det at noget bliver tæt.

tevvers, adj. tæt sammenhøbet; ogsaa tæt besat eller tæst.

tevrvaksen, adj. tærvæsen, som staar tæt.

Teving, Dre; see Eldung.

Tev (aab. t), m. 1) Hænderet, Pust. Brugetagt i Tell. "miste Tev'en"; egde Hænder (Heiret). Da tof fraa meg Teven: det betog mig Hænderet. —

2) Beir eller Lugt, som Hænderes paa Affaand. f. Gr. af et Dyr i Stoven.

Tr. Stift, i Formen Tev. (Paa Belg.: Tev). Han skk Tev'en to Donn'a

(om en Hund). Paa nua's Stæder sendes feds Kæl ved bedste Tæst. I Edm. siges Tell. — 3) Stank, ond Lugt.

Meget brugt i B. Stift, ogsaa i Øst. Spal. og N. overalt i Formen Tev.

(Jf. tevja). G. N. best, Lugt. — El- lers kaldet Utav, Snik, Stæk, Lust, Riso, Wif.

teva (aab. e), v. n. (a - a), puffe, stønne, aande stærkt og hurtigt, som af Ud- sættelse eller stor Hebe. B. Stift, Tell. og N. I Tr. Stift udtales det "tava", men ellers med aab. e (forholdt fra Tev).

tevia, v. n. (a - a), lugte, give Lugt; hvor: lugte tæde, stæde. B. Stift og N. (G. N. best; lugte). Sigtelig om noget som et meget fedt eller varm- meligt. Te: v' so: tæ: ta: da, at eg: v' h' va: teja: — Jf. laka, stæke, stæka.

tevla, v. n. (a - a), stræde, kæmpe; ogsaa kaldet om et vist Fortrin. Indber- ven (med Ubtaalen tevle). I Harb. bedder det: tavla. I Eegn siges tevla især om at drages med Døben, ligge i Døbekampen. (G. N. tevla be- tyder egentlig spille, især Tæst).

ti (for ut-i), prep. i, udt. — for ti: saa fat paa. (Ligesaa: nok ti, hava ti, sata ti), tala ti: gribe til, røre ved: halde ti: holde paa, underkøtte.

ti, adj. f. tid. — tia, see tegla.

Tia, f. en Tier; Tien i Kort.

Tialning, m. en Stik paa ti Alem.

tiande, adj. tiende. (Jf. tie). Tiande svar: hværende.

Tiaring, m. en tiargammel Bøst.

Tid (Ti), f. Tid. G. N. tid — Fornøden almindelige Betydning findes ogsaa adskillige afvænde, hvoraf mær- kes: a) en tidlig Grund eller Tid. Det va ure i Tid'enne: de vare tidlig ude.

b) tilstrækkelig eller beleilig Tid. "hava Tia", eller ofte i Flertal: ha Tienne. giva seg Tia (ikke forhaast sig). —

c) Leilighed, Forraad. Da va go Ti paa Fisk: der var megen Fisk at faae. Han hadde go Ti paa Penge. (B. Stift).

d) Tømmel, Bevægelse, Larm. Han gjore sig ei Tid. Det helst ikke Tid ma' na. (Edm.). e) i Flertal, om den maanedlige Kæntelse: hava Tienne sine, el. sine etiana Tide. (Jøl. udir kvænna). —

f) Ufæste Tæsemåder. I Tibe: bestmælla, tidlig. (Hebber ogsaa i Tid'enne). Na Tid'enne: med Tiden, efterhaanden; gang. Paa Tid: paa Tiden, paa hoi Tid. Le Tiar (for: til Tivar), o: betids, tidlig nok; til den

rette Tid. Harb. Edm. — v' va: Tia: fordrøde Tiden, na Tia: komme betids nok. tala Tid: upkræve nogen Tid.

ti(b), adj. smekter; ufrøstet, fri for St. Namb. Indr. (i Fornæst f). Ellers tden (tien). G. N. tidr. Jf. tidna, Tidver.

ti(da), v. n. (e - de), opvarme; smelte, borttage Isten; om Sølet og Vinden. Indr. (i Formen ti og tie). G. N. tida.

ti(da), v. n. (e - de), gøde, lægge sin Noan; om Fisk. Fosen. Tr. (N), Øst. Økerb. (tie). I B. Stift bedder det gyle. — Et lignende Begreb af Frugt- barhed ligger ogsaa i Drøene tidd og

Tibung (formodentlig af Sund. Tid).

tida, adv. oftest, tiest, sædvanlig. G. N. tidast. Jf. tidi. I Edm. forekom- mer ogsaa tida, adv. tiest, ofte.

tidd, adj. 1) tyken, begjærlig, f. Gr.

efter Nød (tidb paa Nat). Jnderson. Egentlig som har sin rette Tid. — 2) stiftet, oplagt. (Jf. tidig). I sær avle-
dygtig (om Dyr), ogsaa parrælysten. Nordre Trondh. (Jf. Tidung). — 3) drægtig, som gaar med Foster; I sær om Køer. Tr. og B. Stift; ogsaa til-
beels søndensjelds. Hertil haustidb og vaartidb. Lvo tidba Kyrr: to drægtige Køer.

tidelaus, adj. stundesløs, som har ingen Tid tilovers. Heraf Tideløysa, s. Stundesløshed, Travlbed.

tiden, adj. fri for Jis, smeltet, tøet: Ræsten alm. (mest i Formen rien). I Edm. hedder det oftere: teden (ee), og paa Jæb. teen. I Nordre Tr. Amt: ti. (G. N. pidr og pidion); Paa enkelte Steder siges oftere tina (for tidna).

Tidens, s. Tidende; Efterretning. Hed-
der oftere Tiend og Tind (ogsaa i Edm.); s. Er. Han jett Tind'a ta dt: han sit Tidende berom. G. N. tidindi.

tidvand, adj. træset med Hensyn til Tiden, ikke altid lysten eller oplagt til noget. Mest brugt. i Tr. Stift, i For-
men rivand (rivainn).

Ti(d)stift, m. Stift som gyder Rogn, el-
ler som fanges i Legetiden (s. tida). Drl. Østerd.

tidig, adj. 1) betimelig, som er tidlig paa Farde. B. Stift. — 2) trivelig. (s. Er. om Jiff), fed, god, som er ved godt Gulb, eller egentlig som kommer i den bedste Tid. — 3) frisk, sprig, vel oplagt eller stiftet til noget (nemlig med Hensyn til enkelte Tider). Meget brugt. og maaste alm. Hedder ogsaa tiug, tiug'e (Søndensjelds), tiav (Tr. Stift). Mobsat utidig. Ein a' tte altid like tidig'e: man er ikke altid oplagt, man har ikke altid Nød eller lyst til Tingene.

tidsløge, adv. tidlig, gamle. Udtale: ovr-
alt: ti'le el. ti'lege. G. N. tidlega. — Ogsaa adj. s. Er. i tillegaste Rags: noget tidlig, næsten for tidlig.

tidna, v. n. (a-a), smelte, optoe, blive fri for Jis; om Ting som er frosne. Alm. dog mest i Formen tina (tine), i Edm. tidne (ee), Af Adj. tid. (G. N. pidna). Jf. tana. Unbertiden be-
tegner det ogsaa, at tse efter blive fri for Sne.

tids, adv. 1) betids. I Forbindelsen tids nog': tidsnok. — 2) paa Farde. Meget brugt. i N. Berg. „Hva, so tids a'?: hvad er der nu paa Farde? — Me' vist' ikke hva so va' tids. Cel. Ise

so tis va). I G. N. hedder det ogsaa (uds).

tidt, adv. 1) lidt, ofte. Komparativ: tidare, tiar (Sjelden). Superl. tidaste, el. tiast. G. N. tidast. — 2) hurtigt, rafft; om en Bevægelse, ogsaa om Tale. Iaa tidt: Iaae rafft (Iaa, at Slagene følge hurtigt paa hin-
anden). vera Jotene tidt: bevæge Jød-
derne hurtigt. Iuaftte tidt: tale hurtigt. Meget brugt. I sær i B. Stift. Paa nogle Steder søndensjelds hedder det tett (ee), s. Er. ro tett. I B. Stift adskilles ogsaa denne Betødning fra den forrige derved at Komparativ hed-
der: tittare, og Superl. tittasta. I Sammenstøtning hedder det ogsaa titt (ikke tid). Den egentlige Form er faa-
ledes maaster: tett.

tidtført, adj. forpaa, som bevæger Jød-
derne hurtigt, Iigesaa tiertende, som bevæger Hønderne hurtigt. B. Stift. tidtjængd, adj. som gaar ofte, kommer ofte igjen; stiftig til, at gjøre Besøg. N. Berg. I Edm. tiigtjængt. (Bædra tidtjængt).

tidtemelt, adj. som faler hurtigt.

Ti(d)ung, m. Lyr, Dre (som er voren og ikke gildet). Tilhørs i Tr. Stift, i Formen Tiung. I Tell. siges Te-
ung, om en toaargammel Dre. (Jf. Risbit). I Namd. siges Duting (høe Duting) og Dutinga (som hentyder paa det gamle timi, der ogsaa betyder Tid). G. N. tidung (et af Dreus Navne i Slalba). Jf. Ljon.

Ti(d)ur, m. Lur, Hedder (Tetrao Uro-
gallus). Jf. Storflugt. Ravenet findes kun i forskellige udtalømne Former: Tjur (mest alm.), Taur (Tell.), Teer (ee) el. Teer (Wess, Gards. Tell.), Tudur (Andr.). Grundformen er alt-
saa: Tidur (aab. 4). G. N. pidurr. Sv. tjäder.

Tidvæmsla, s. en Rude som ikke til-
fryser om Vinteren. Leirdal (udtalt Tidvæmsla). Det egentlige Tidvæmsla, af tid (adj.) og verma. Jnl. vormal (Gornmanns Sogus 6. 350). Jf. Vess.

Ti(d)ver, n. midt Vær: hvort Jorden ikke tilfryser. Andr. i Formen Tiwer (ee). I N. Berg. Tjver.

tie, v. 1) tse, s. tida. 2) gyde, s. tida. 3) tte, s. tegka.

tiy, Talord: ti (10). I Gards. og Jofe tilbeels: tio. G. N. tiu. Sv. tio. I de sammenfattede Tal fra 30 til 90 ly-
der det altid som ti (trett, fyrti, femti, &c.). I Tallene fra 13 til 19 saar det

betimod en' akben Form: fan (kan, ta, ta, ten), f. Er. trettan (tretta, trettan). I Tallene 17, 18 og 19 hedder det endog fan (for fan) eller fann, fja, fja, fien; f. Er. niffan; niffan o. s. v. (Jf. Got. iehun; Gam. Saghst: iehun). — Ordenstallet hedder fante. Et Substantiv til at betegne Antallet af Ti (Deleden) synes at mangle.

Tiend, f. Tiende; Afgift. (Egentlig Tiendebet). Hedder paa mange Steder: **Tiend**. G. N. mund.

tienda, v. n. (a-a), give; Tiende. Hedder ogsaa: **inda**.

Tiendbyste, n. Møde eller Sammenkomst for at betale Tiende, Landsskyld og andre Afgifter. Helg. Udtales ogsaa **Tiendbyste** og **Tiendbyste**.

Tiendbrak, n. Møbtagelse af Tiende paa en vis bestemt Tid.

tigga, v. n. (a-a), tigg, beste; tigg. Fjendes ogsaa med stærk Fjertid: Præst, tigg, Imperf. tigg. (Tell. Drk. og fl.). — En afsigtende Betydning har det i Talemaaden "tigg Liv", o: bjerge Livet. Dæ knappede det tigg Liv: det er kun med Vanskelighed at de opbolde Livet. N. Berg. — G. N. digga betyder møbtage.

Tigga(r), pl. m. Tagger; Spibser; f. Er. paa Ranten af et Blad. Sdm. — Heraf tigger, adj. tagget, tandet paa Kanterne.

Tigging, f. Trygten, Eggerte.

tigja (ite, tija), til; see tegja.

Tigl, n. 1. Teg, Tagsteen. (G. N. tigl).

— **Tiglværk**, n. Teglværk.

Tigl, n. 2. Kærrigbed, Gterie.

tigla, v. n. (a-a), spare, knibe paa, give smaat eller karrigt; ogsaa opbolde sig med Livet, leve knapt. Me tigla mæ dt te Hauskes. Meget udbredt Ord. (Tell. N. Berg. Indr. og fl.). Heraf **Tigling**, f.

tiglesam, adj. knap, karrigt.

Tif (ti), f. 1) Tisse, Tavebund. (Helg. Sdm. Tell. og fl.). Jf. **Tiffa**. (G. N. tik. Sv. tik). — 2) en Hun-Kæb. Indersøn. Ogsaa flere Steder i Formen **Revif**.

tifje (aab. i), v. n. tyffes; see tyffa.

tiffen (aab. i), part. (af tafä), taagen, gteben; møbtaget; antaagen, tilfaldt o. s. v. Formen **tiffen** (Jf. tiffne) er meget udbredt; ellers hedder det ogsaa **tefjen**; og undertiden forkortet **tegn**. G. N. tekinn.

tiffest, v. tyffes, ansee sig; f. tyffast.

Tiffe, f. Saar (= Saud). Oerdb. J

Drk. hedder det **Tiffic**. — Sv. tacka. (Jf. Aug. tioen og L. Hede: Ojed, Rtd).

tiffa, v. n. tygge, gnave, fide paa noget; ogsaa patte idels. N. Berg.

til (aab. i), præp. til. Udtales paa nogle Steder tel, men bliver mest alm. forkortet til: ti (aab. i) og te, især foran en Konsonant. G. N. til. I Forbindelse med et Subst. i den bestemte Form styrer det sædvanlig **Dativ** i den ubestemte Form tager det undertiden et forældet Genitiv til sig. (Gram. s. 242). — Ordet Begreb har flere Forandringer, som tildeels ere paaftaaet og bestemmes det bruges (saaledes: i) om en Retning, Hensendelse eller Tilnærmelse i Rum eller Tid, ogsaa i Mængde eller Antal. Te Hven; te Hvar; te Hvae, o. s. v. Her ved et at mærke, at naar der tales om en Bevægelse, en Tilfættning eller Nærmelse paa meget kort Afstand, da bruges ikke "til" men "at". I nogle saa Tilfælde har "til" (te) Betydningen: paa, i; saasom "du te Dals" (el. te Hells), "sara til Lands, og fl. — 2) om en Tilbannelse, en Ølven eller Dørgang til noget. F. Er. gjera smaat te stort, mala te Ralt, verte til infje o. s. v. I Begrebet af en Tilbliven bruges dog selben "til", da man sædvanlig siger "pt" (upp-i); — 3) om en Bestemmelse, Anvendelse; ogsaa Besvembet eller Passelighed. "Da skal vera te Klæbe, te Mat, te ett Hys, o. s. v. Her mærkes Braagen af "til" og "te" ved Infinitivet af Verberne, i hvilket Tilfælde "te" svarer ganske til "at" (f. Er. te vera, o: at være) og faaer saaledes en langt mere ubestemt Betydning. I denne Stilning kan man tildeels bruge samme Partikel baade foran Infinitiv og foran det afledede Substantiv, f. Er. te bruka, te Brut; te sista, te Skistes; te mala ma, te Maling. — 4) om en Tilbøien. (Genitivets Begreb). Mafjen te benne. Bror te Brud'enne o. s. v. Dmbyttes ofte med "at". Underinden ogsaa om en Bestemmelse for En eller til Ens Brug; f. Er. Da va gjort te meg. (Dativets Begreb). Denne Brug er dog selben, da det her sædvanlig hedder "at". — 5) om et vist Forhold i en Sammenstilling; f. Er. Dæ for stort te dt (for stort vertil). Her mærkes en særegen Brug i Talemaader sem følgende: Dæ nofo te folk (det er folk som der er noget ved). Da va

myke te Kar (en usædvanlig Kar). Ein Grand te Mann: en noget anseelig Mand. (N. Berg.) Te eit Ber: hvilket Ber! (Voss). Andre Steder; „For eit Ber“. Rigsaa: Te alt da Føll: hvilken Mangde Føll! — Präpositionen „til“ styrer Genitiv i det gamle Språk, og heraf findes mangfoldige Levninger, da Ordet endnu meget ofte forbindes med en gammel Genitivform især med Endelsen s; f. Ex. te Albers, te Bors, te Dags; underliden med Endelsen ar: te Rottar, te Sta'ar, te L'ar (Søndre Berg.); ogsaa i Flertal: te Manne, te Hande; te Susanne, te Malanne (B. Stift). Sjældnere ved Adjektiver som: te fulles, te godes, te vondes, te notos, te inktes.

til, adv. til. Bliver ogsaa forfattet til „te“, dog ikke saa ofte som det förrige, da det nemlig faar en mere kjendelig Betonning. Bruges mest i følgende Tilfælde: 1) om en Tilnærmelse, Henvendelse i en vis Retning; deels egentlig, deels figurlig. I saadanne Ord som: norantil, innantil, oventil o. s. v. kunde det snart synes at betyde „fra“, men dette er dog ikke Tilfældet, da Begrebet „fra“ ligger kun i det foranstaende; noran, innan, ovan o. s. v. — 2) om en Tilgriben, at tage fat eller gaae løs paa noget. tala til; leggie, hogge, slaa til. — 3) om en Tilbønnelse, Blandbringelse. gjera til (= tilberede), laga til, stelle til. Dagsaa om en Tilrebelse el. Bebestelse. sl til, kelme til, teppe til. Om en Lutkelse siges sædvanlig: „atte“, — 4) om en Forøgelse, Tilvæxt, Fremgang. Ein til; ein Gang til; tomta, leggjast, alast til. — 5) om en vis Gang, Orden, Tilstand. gaa til, staa til, vera til. Dæ inkse værre til (der gives intet værre). — 6) om et Forhold. Ofte overflødig; f. Ex. Likjom han er til so fær han til. (Tonen paa Verbet). Som ein bryggjar til, so driff ein til. Her mærkes Brugen af det foranföerte „te“ ved Komparativer; f. Ex. te meir ein søv, te meir vil ein sova.

Til (aab. i), n. et lidet Loft af Stænger eller Fjæle, som ere løseligt sammenlaagte. Nbl. Ellers Hjæl og Træv. (Jf. Tile).

tila (aab. i), v. n. (a - a), nedlægge et Gulv eller Loft. (Selben). I Nbl. bedder det tilja. Jf. tilb.

tila (aab. i), v. a. (a - a), tilskynde, overtale, søge at formaae En til noget.

„tela me ein'r smalle for En, løfte, søge at virke paa En. Nbl.

tilast (aab. i), v. n. komme sig, trives, vore. Nbl. I Sbm. siges: tylnast.

tilbaka, tilbage. I Søndre Berg.: tebakar; andre Steder: te bakars (te bær) og te bakes. Jf. Bøl.

tilbjudande, adj. som man kan tilbyde; ogs. som man kan forsøge paa. Dæ va 'he te-bjoand: det nyttede ikke at forsøge derpaa. Gbr.

tilblands (teblans), om blanden, blandet, forskelligt, noget af hvert Slags; ogsaa: af og til.

Tilbud (aab. o), n. Tilbud.

Tilbur (aab. u), m. Adfærd, Fremgangsmaade. B. Stift. (Eg. Tilburd).

tilb (aab. i), adj. forsynet med Gulv. Selben. I Sbm. bedder det tyld (aab. y), hvilket ogsaa siges om Vandene; naar de ere belagte med Is, som man kan gaae paa. „Botna æ tyde“.

tildes (te des), 1) vertil, indtil, til den Tid. (Forfattet: tils, tef, tef). 2) endog. Ne saang dæ har, te des: vi faae det endog her paa Stedet. Eg veit dæ 'he sjel te des: jeg veed det ikke selv engang. B. Stift.

tildesse (te disse), til denne Tid, hidtil. B. Stift. Jf. desse.

Tile (aab. i), n. 1) Gulv, Hjelguld; Meget brukt. i B. Stift. og forekommer ogsaa paa flere Steder (Rda. Jæd. Helg.), tildeels ubrakt Tele. I Sbm. bedder det Tyle (aab. y). I Soar kaldes ogsaa et Steenqvist Tile.

— 2) Bund, Gulde, en af de skadsliggende Plader i en Kalkelovn (egentlig Gulvet i hver Etage). Helg. i Formen Tele (aab. e) og Tel. — I Ordene Skjeltile og Skjentile betegner det ogsaa en Hjelvæn. G. N. pil og pili, Panelling. (Jf. Ang. pil og Sam. L. dili, Plante).

Tileas (Telas), m. Gulvstok, Hjelke under et Gulv. B. Stift. (I Sbm. Tolas). Søndersjælds tildeels: Tilfar, Tilefjøl, f. Gulvfjæl. Paa Helg. bedder det ogsaa Telfjia.

tillege (tille), see tidlege.

Tilfang, n. 1) Emne, Materiale, Forudsættelse til et Arbejde, f. Ex. til en Bygning; undertiden ogsaa om Redskaber. B. Stift. i Formen Tilfang, Tefang), ogsaa i Tæl. og fl. — 2) Tilfald, Tilfældigheder, Hertilgæder som følge med en Gaard. Jæderen.

Tilfar, m. Gulvbjælke (= Tileas). Tæl. og fl. mest i Flertal (Tilfarer); til-færm, adj. begyndt, som har givet sig

tilfærm, adj. begyndt, som har givet sig

- i Færd med noget. **Søndre Berg.** (Søfaren). Af „sara til“.
- Tilfælde**, n. 1) Tilfælde, indtræffende Omstændighed. (S. N. ufselli.) 2) et Uheld, en Svagbed eller Sygdom.
- til-fædd**, adj. tilfædet, tilfølet.
- til-freds** (te frest), tilfreds. Udtrykker ofte et Dnske; f. Ex. Eg va tefrest eg va dar; jeg ønsker blot at jeg skulde være der; el. gid jeg nu var der. S. Stift.
- Tilføer** (for Tilføer), f. Begyndelse, Forsøg. **Søndre Berg.** (Søf. uilsford). D'æ bare Tefør'æ: det er kun et Forsøg, det er intet stort Arbejde.
- til-fortes**, adv. omvendt, med Hødderne imod hinanden (= audsættes). Helg.
- til-gaans** (te gånge), tilgængs; f. Gagn.
- Til-gaans**, m. 1) Afgang, Afdømt. (Sjeldn.). 2) Tilbragelse, Begivenhed.
- til-gaads**, adj. 1) forbrugt, forødet, med-gaaen. 2) omtommen. (Af: gaa-til). **Bebre:** tilgjensten.
- til-givande**, adj. 1) som man kan give eller lægge til. 2) tilgivelig, unbskyldelig.
- til-gjort** (tegjort), adj. tilføret.
- til-godes**, tilgode; ogsaa: til det bedste, til noget godt. See god.
- Tilhold**, n. Tilhold, Dyhold paa et Sted. **Hedder** oftere Tehold.
- til-halden**, adj. tilholdt, paalagt, f. Ex. at lære noget. **Rogle St. te-hilden.**
- tilhænde**, tilhænde; f. Hænde.
- tilhøves** (tehovs), tilpas. S. Høve.
- tilha**, v. u. lægge, kost eller Guld i et Huus. **Nbl.** (Sf. tila). S. N. pilja, væske.
- Tilja**, f. 1) Hjel, Bræt, Plante i en Bagg eller et Guld. **Rdg. Tell.** (Tilje). S. N. pilja. — 2) Gangbræt i Alderen af en Baad, fmaa. Flager eller Hjel som lægges i Rølen til at gaar paa. S. og Ex. Stift. (Sf. Plitt).
- til-komen** (aab. o), adj. 1) tilkommen. 2) fremkommen, opslaaet. 3) fremrykket i Alderen, noget til Hærs, ikke længere ung. Meget brugt. Hær i S. Stift. „Tefomme Føll“; et Par Føll som ere noget fremme i Alderen.
- til-kofte**, adj. bekokket, ifaanddragt ved nogen Beføkning.
- til-krofs**, i en Omvei; see Krof.
- tilla** (ti), v. n. (a-a), rinde, bryppe ibellig. **Øbr. Romsd.** (Sf. filla).
- til-laga**, adj. tilføret, tilberedt; ogsaa foranstaltet, ifaanddragt.
- Tillagning**, f. Tilføvelse.
- til-lage**, tilpas, til Waade, efter Ens Blikke eller Lums. S. Lag.
- til-laden**, adj. arøndt, opføret, overladt. S. B. Stift: tillteen (aab. t).
- Tille** (ti), f. Skagleskang; f. Tindla.
- Tillegg**, n. Tilleg; Tilføud.
- til-lifs**, adv. paa lige Waade, i lige Grad; ligemeget til hver. **Nbl.**
- til-liren**, f. tillæren.
- til-manne**, til Føll; see Mann.
- til-meins**, til Hinder; see Mein.
- til-mots** (te mof), imod hinanden.
- til-muns**, tilgængs; see Mun.
- Tilnamn**, og **Tilnemne**, n. Tilnavn.
- til-reids**, adj. tilføret, behandlet.
- til-remleeg**, adj. let tilgjængelig, nær ved Haanden eller nem til at gribe til. S. Stift.
- til-sagd**, adj. tilføgt, varslat.
- til-feret**, adj. tilføkket, paalagt, beordret, befalet. (S. N. tilseur). Han va so te-fette: han havde faaet Ordre til at gjøre saaledes.
- til-fides**, adv. tilføde; affides.
- til-Lapa**, adj. tilbannet, formet.
- Tilføer**, n. 1) Tilføud. 2) f. Teflot.
- tilfødar**, tilføde, hjemme; f. Stad.
- Tilføand**, n. Tilføand.
- til-føelt**, adj. tilføvet, indrettet.
- tilføerids** (te frest), imod hinanden. „fæ te ffrifs“: fæae lige imod hinanden; f. Ex. om to Støtter. N. Berg.
- Tilføk**, n. Foretagende; f. Tilføkke.
- til-tald**, adj. tilføadet, tilføyndet, opmuntret. See telta.
- til-tand**, adj. tilføannet; om Dyr.
- til-tempt** (te-tempt), adj. tilføppet.
- Tilføkke**, n. Foretagende. **Berg. Stift.** (Teføkke). **Hedder** ogs. Tilføk. S. N. tiltak.
- tilføkkeleg**, adj. bekvem, tilgjængelig, god at tage til. **Nbl.** og fl.
- til-vand**, adj. tilføannet, tilvant.
- til-vafs**, tilvands; f. Vatn.
- til-væna**, til vete, paa Veien; f. Væg.
- til-vif** (tevilfe), adj. tilføtelig, vilfig, beredvilfig. **Sdm.**
- til-visse**, vif, sikkert, uden Tvivl. **Nbl.**
- Tim**, (aab. t), m. 1) Dieson, Sigte, det at man kan vine noget i lang Fraand. **Sdm.** „fæa Tim'en ta Landa“: faae Landet i Sigte, vine Land. **Hedder** ogsaa **Timd**, f. — 2) en fiern Ligbed, noget lignende Træk. **Sdm.** Ho beve ein Tim aityaa Sumnera: bun har vife Træk som minde om hendes Bedstemoder. S. time.
- timast**, v. n. (est, best), nænne, gibe, have Nød til noget. S. Stift. (S. N. tima). Han timeft ifje gjera nofen Ting (om En som er fyg eller meget fløv).
- Timbr**, n. Lumber, Bygningstræ. **Gaaer**

- over til Timm'er, Tymbr'e og Tommer. *S. R. timbr. Sv. timmer.*
- Timbra**, *f. Lommerørlet eller Baggene i en Træbygning. B. Stift.*
- timbra**, *v. a. (a-a), tomre, bygge Baggene til et Hus. I Rand. siges tymbre (tomr') ogsaa om at bygge af Træ i Almindelighed. S. R. timbra.*
- Timbreflote** (aab. o), *m. Lommerflaade.*
- Timbrefut**, *m. Lommermærker, En som bestiller Lommer og sætter Høderens Mærke paa samme. Søndenfielbs.*
- Timbremann**, *m. 1) Lommermand, Bygningsmand. 2) et Insekt med meget lange Følehorn (Lamia ædilis). Berg. Stift, Tell. og fl.*
- Timbreskog**, *m. Lommerstos.*
- Timd** (aab. i), *f. Sigte, Dieson (= Tim). fra Timb'a ta: stne, faae i Sigte. Sdm.*
- time** (aab. i), *v. n. (e-be), stne, have i Sigte, kunne see i det Fjerne. Meget brugl. i Sdm. Han slaug so høgt, at de va knappast me timde hannar: den sløt saa høit, at vi neppe kunde stne den. (Jf. Tim). Paa Helg. siges teffe i samme Betydning.*
- Time** (ii), *m. Time. (Orbets egentlige Betydning er: Tid. S. R. timi). Paa Timen: strax, i Diebliffet.*
- timeleg**, *adj. timelig. (Egentlig: som hører til Tiden).*
- Timetal**, *n. Antal af Timer; ogsaa Klokket, Tid paa Dagen.*
- Tin** (aab. i), *n. Tin. Dgsaa udtalt Ten og Tan.*
- Tina** (ii), *f. en Høst af Træ med haant paa Laaget, indrettet til at bære i Haanden; Kestevæste, Madæste. Meget udbredt Ord. Paa nogle Steder bruges oftere: Lauv. (Sv. tina, Spand).*
- tina**, *v. a. 1. samle, plukke, tage Fisk af Garnene. Nyssylke (?). S. R. tina, samle.*
- tina**, *v. a. 2. (a-a), tørste Kornet paa-nd, efterat Halmen er fræsilt; danke det tørste Korn med Pleklen, for at de vedhængende Åner og Stikke kunne falde af. Meget udbredt Ord (Tr. B. og Kr. Stift). I Gbr. hedder det tinne. (I svenske Dial. tinna).*
- tina**, *v. n. (e-te), time, med en Klokke. R. Berg. Skal paa nogle Steder hedde tima, som formodentlig er rettere.*
- tina**, *v. n. tæe, smelte; see tidna.*
- tina** (aab. i), *v. a. (a-a), afbæse, disse Høder ud af Hæerne. Sbl. I Sdm. hedder det: tininge. See Tining.*
- Tinar** (aab. i), *m. 1. Snerre (Galium Aparine), et Ukrud i Agrene. R. Berg. I Soga hedder det Tine (aab. i). Dgsaa kaldet Drag og Klenglegras.*
- Tinar** (aab. i), *m. 2. et Slags haard og meget tyrd Ved, især i vandrene og frogebe Fyrretræer. Paa nogle Steder fortaæes ved "Tinar" den baardere Ved i Træet paa den Side som vender fra Solen eller mod Nord. Ordet bruges mest i de nordlige Egne og hedder Tinar og Tenar (R. Berg.), Tenar (Helg.), Tannar (ved Trondhjem). I Jnbr. kal det ogsaa hedde Tunur.*
- Tind**, *f. see Tiend og Tidend.*
- Tind**, *m. 1) et Land, Db, Pjg; f. Er. i Kamme, Højer, Hæner o. f. v. S. R. tindr. — 2) en spids Hjeldestop, Pjg, Tinde. S. R. tindr. Hertil hører mangfoldige Hjelbes Navne.*
- Tinda**, *f. et Paa af tørstet Korn i Loen (= Lavestall). Drf. Raastere egentl. Tienda (et Antal af ti "Grundlag").*
- tinda**, *v. a. see tienda.*
- tinda**, *v. a. (a-a), sætte Lænder eller Pigger i (f. Er. i en Rive).*
- Tind-auger**, *m. en Fisk, Snerre, Storste (Gasterosteus Spinachia). R. Berg. Nogle Steder kaldet Skottar.*
- Tind-aure**, *m. Hundehætte (= Stifting). Helg. Skal ogsaa hedde Tindankje.*
- Tindebikkja**, *f. et Slags Rokke (Fisk) med pjaget Røg. R. Berg. (Helgen). Jøl. undabikkja.*
- Tinde-tre**, *n. Træ til Ribetænder.*
- Tindla**, *f. Skaglekang, Træstikang paa Slæder og Hærrer. Rbl. Soga, Sfi. I Sdm. hedder det Tille. — Ellers Skal.*
- Tindr**, *f. Nælsingulv (Diaphragma), Lærbinden imellem Brystet og Maven. R. Berg. (Jøl. pind). Dgsaa kaldet Ribgær'en.*
- Tindriv** (Tinnrev), *n. Bugvrid, Smerte i Maven. Helg.*
- tindut** (tindette), *adj. tandet, pigget, besat med Pigger.*
- Tindvid** (aab. i), *m. Kristorn (Nex Aquifolium). Skal bruges i B. Stift. Ellers kaldet Veinvt.*
- tine**, *f. tina. Tine, f. Tinar.*
- Ting**, *n. 1. Tinga, almindeligt Møde til Afgjørelse af Retsager m. m. S. R. ping. — Hertil Tingfolk, n. og Ting-almugge; m. Folk som samles til et Tbing. Tinghelg, f. Høstetid medens et Tbing varer. (Hall. Helg. og fl.). Tinglag, n. et Soga eller lignende Distrikt for et Tbing. — Hæstaa Tingdag, m. Tingstad, m. Tingtid, f. Tingveg, m. tinglysa, v. a.*
- Ting**, *n. 2. Tingest; om Dyr og Men-*

nedst. Et lite Ding: en Ilden Staffel.
 Arme Ding: Staffels Stabning. (Et
 Udtryk af Dødsbed og Medlidenshed). Et
 lite nett Ding: en Ilden nydelig Lin-
 ges. Hertil Uting, Stuggeting, Nau-
 vating, Aluffeting og fl. — Ordet er
 meget udbredt og tilveels meget vru-
 geligt.
 Ding, m. Ding, Gjenstand i Almindel-
 lighed; ogsaa Sag, Anliggende. G.
 N. Ding, n. Ordet hedder i Fleertal:
 Dinga (forandret); i Fleertallets be-
 stemte Form bruges det sjelden, og an-
 tager da gjerne Formerne af et Neu-
 trum. Det synes altsaa at være over-
 gaaget i senere Tid fra Neutrum til
 Maskulinum. — „Ein Ding“ betyder og-
 saa: ret, meget. Den Ding: det, dette.
 I sume Ding: i disse Henseender.
 I mange Ding: i mange Henseender; ogs.
 i mange forskellige Tilfælde.
 tinga, v. a. og n. (a-a), tingge, betinge,
 bestikke; ogsaa atfordere, forhøre sig
 om Betingelserne. (Jf. kala). G. N.
 pinga. Heraf Tinging, f. — Part:
 tinga, f. Gr. hurt-tinga, el. veg-tinga:
 borttinget, ikke længere sal.
 Dingjeste, n. Dingest, Ilden eller ude-
 delig Ding. (Ogsaa Genitalia). N.
 Berg.
 Dingling, m. see Gullbrand.
 Dining, f. Kornets sidste Lærkning, Om-
 tærkning; f. tina.
 Diting (aab. l), m. en fuldmoden Has-
 selnød, en Nød som er løs fra Haken
 og falder ud fra samme. B. Stift. Og-
 saa Gultining, om de bedste Nødder.
 Heraf tininga, v. a. see tina (aab. l).
 Tinna (ll), f. Flint, Flintestykke. Berg.
 Stift, Drk. Sels. og fl. (Jst. tinaa).
 So hurt som Tinne: tortt sent. Steen.
 Lunder aa Tinne: Fyret.
 Tinnestein, m. Flintesteen.
 Tinning, m. see Lunnvangle.
 Tint, m. 1) et af de allerindste Far,
 en meget Ilden Kasse, Krulle, Kop,
 Kiste, Daase og beolige. Hall. Vald.
 Gbr. (Jf. Jst. tianta, LinKasse). — 2)
 en meget Ilden Portion, en Smule, en
 Ilden Levning. Dsteb. — 3) et vist
 Maal, en halv Pot. Drk. Ogsaa i
 Nbl. hvor det forklares ved en Herde-
 deels Rande. Hertil Tintabytte, n.
 en Ilden Dunt, som holder et saabant
 Maal.
 tipla (tiplle), v. n. dryppe langsomt;
 ogsaa drifte smaat. N. Berg.
 Tipp, m. Tip, Spids.
 tippa, v. n. (a-a), dryppe lidt, rinde;
 f. Gr. af saade Klæder. B. Stift.

tra, v. n. (e-te), tindre, lyse. B. Stift.
 Heraf tirande, adj. tindrende, lyfende.
 tirande Auge: tindrende Dine.
 Tiritunga, f. et Slags Blomster, Hel-
 lingeland (Lotus corniculatus). Berg.
 Stift. I Jndergraen kaldet Tiristung.
 I Hard. Navillyla.
 tirra, v. a. (a-a), tirre, ærte, opirte.
 Noget Støder terga (tærg). Heraf
 Tirring.
 tirren, adj. tirrende, Albstellig til at ærte
 og drille. Hertil Ordsproget: Tirren
 Hund sæ rise Skinn.
 tirvøgd, adj. klarøiet, som har blanke,
 tindrende Dine. Nbl. (Jf. tira). Jst.
 tyvøgd.
 tisa (aab. l), v. n. (a-a), sladre, føle.
 (N. Berg.). Hedder ogsaa tisa. —
 Tiseltut, m. en Slæder, Fjeler.
 tissa (aab. l), til, indtil; see tesse.
 Tisse, pl. f. Patter, Bryster. (Ved Ber-
 gen). Elders kaldet: Tatie, Patte og
 Purre. Stulde egentlig hedde: Titte,
 i Ligbed med Ang. tit, og T. Tisse.
 — Jf. tissa.
 Tist (ll), m. og f. en megen Ilden Hlis
 eller Splint; en Ilden Flib i Huden
 efter en Rivning; smaa løsrvene Tre-
 ler paa Høvet eller saet Tra og Iig-
 nende. Gbr. Dsteb.
 tisse (ll), v. n. (e-e), slette frem; visse
 sig. Gm. (sjelden). Fraa di de tisse
 Løne punde boanar: fra hans tidligste
 Barndom, eller egentl. fra det at Læ-
 erne visse sig anber ham.
 Tistel, m. (Fl. Tistla, r), Tistel. G. N.
 Pistill. Sv. tiatel. — De forskellige
 Arter abffilles undertiden ved Navnene
 Stortistel (Carduus lanceolatus), Na-
 kretstistel (C. crispus), Myrtistel (C.
 palustris). Jf. Kvitblad.
 tishes, v. n. blive sisset eller tredlet paa
 Overkæben. Dsteb. (f. Tist).
 tiskut, adj. sisset, opreven, sippet; f. Gr
 om Huden. Gbr. (tiskat).
 Tita, f. en Ilden eller halvvooren Ørred.
 Drk. — Jf. Tisa.
 titevill (teevill'e), adj. vægelsindet, usta-
 dig, som vil snart det ene og snart det
 andet. N. Berg. I Sogn hedder det
 Fikevill (Fekesvill). Uvis Øprindelse;
 maastee: titevill (tyfka).
 Titrre (ll), f. f. Kaffetitra.
 Trung, f. Tidung. — Titr, f. Titur.
 Tived, f. Tvid. — Tiver, f. Tivder.
 Tivæmsla, f. Tivæmsla.
 Tiværing, m. en klavret Vaad. Hard.
 Tjæk (Kjæk), n. 1) Slæb, Møle, Stra-
 bads. Lek. Gm. Drk. (Jst. tjæk).
 — 2) Gnibning, Bestabigelse paa Gu-

Det. Ort. — Det maa her bemærkes, at Lyden „tj“ udtales i de fleste Distrikter som „f“, eller gaar ganske over til det almindelige sammensmeltede fj, der ikke maa læses som afslit t og f. Det er kun i nogle Egne i Sønder, Hordanger og tildeels i Nordhordlehn, at tj udtales tydeligt og forskjelligt fra fj. **tsjaka** (tsjake), v. n. (a - a), 1) Læbe, strabadsere, være idelig i Gang og Bevægelse. **Sdm. Ort.** — 2) v. a. gubbe, strabe, forrløve Huben. **Ort.**

tjanaa, v. n. indspinde, forterres. **Harb.** — **Dglaa: tjaaft.** (Ejelden).

Tjeld (Kjeld), m. Strandstade, en Fugl (Hæmnetopus Ostralegus). **Jæl.** tjald. **Kalbes** paa nogle Steder Skjortjeld, til Forskiel fra en anden Fugl, som tildeels kalbes Græstjeld eller Kvistjeld (Totanus Calidris).

Tjeld, n. 1) et Telt, Eskul, danned af ubrændte Seil. **Hsg.** (efter Udtalen: Kjell). **G. N.** tjald. **Sw.** tjäll. Paa andre Steder hedder det sædvanlig: **Telt.** — 2) et ubent Sengetæppe. **Udt.** tæppe til at ligge paa (= Kvitel). **Kell.** (i Formen Kjell). — 3) Lorklæde, Dug til at fiske over Gulbrene. **Rhg.** (S. Moe's Digte, p. 152). **Jf. G. N.** tjald, Forbæng.

tjelba, v. n. (a - a), opsætte et Telt, gjøre sig et Eskul af Seil og Narer. **Hsg.** (i Formen: Kjella, Kjell'). **G. N.** tjalda.

Tjenn, f. Tjonn. — tjett, se tett.

Tjor, n. Langen paa en Læ eller Segel; den krumme Ende af Keen, som bindes fast til Skafret. **Fjndes** i forskjellig Form: **Kjo** (**Harb.** Sbl. **Jed. Ort.** og fl.), **Kjor** (**Harb.**), **Tjod**, aab. o (**Sdm.**), **Kjort** (**Sogn**), **Kjo** (i de nordlige Egne). **Jæl.** tjó. Det tilsvarende t og d (Kjott, Tjod) maa ansees som Levninger af en tilhængt Artikel. (Jf. **Gram.** § 81). Ordet har uden Tvivl forhen haft en mere udstrakt Betydning, nemlig af en Krumning i Almindelighed. **Jf. Jæl.** tjó, og **Angl.** Peok: Lænb, Hoster.

Tjon, n. 1) Stabe, Odelægelse. **Sdm.** **Binden** have gjort et Tjon paa Husen. **Merre** brugt, om en stor Fangst, en heldig Bedrift; f. **Er.** om: Fiskere. Det ha gjort et heitt Tjon (egentl. et Beskæft). **G. N.** tjón, Stabe. (Jf. **ty-na**). — 2) Strabads, Besvær, et uhyggeligt eller stærkt angribende Arbeide; **Hedemarken** og fl. (i Formen **Kjon**). — 3) en Skam, noget som man blues ved; en hæslig eller ubuelig Ting. **Nbl.**

Sogn, Sall. (ubt. **Kjon**). **Hedder** paa andre Steder: **Lone**.

Tjon, n. 2. smaat Arbeide, Sytler, Tilberedelser; ogsaa: **Lot**, **Sager**, **Smaa-ting**. **Ramb. Jndr.** (i Formen **Kjon**). **Er** forhen anført under „Kjon“, men grunder sig formodentlig paa et gammelt „hjon“. **Hertil** hører ogsaa **Berbet** **Kjona**, o: forberve, samle; ogs. **satte** **ikland**, tillaves; spise med noget (f. **Kjona**). **Ligesaa** **Kjonar**, m. og **Kjonarbed**, n. — **Disse** maae ikke forveksles med de **Orb**, som dannes af **Kjon**, o: **Stabe**, da disse **Orbslagter** vel egentlig have været afslitte ved en forskjellig **Kyd**, saa at den ene har havt t (tjón), den anden p (tjót).

tjona (kjone), v. a. (a - a), odelægge forberve, fare ilde med. **Sogn. Sall.** **Sdm.** (**Andre St. ty-na**). **Daj.** plage, drive over Kræfterne, overanstreng, f. **Er.** en Hest. (**Hedemarken**). — **Draaf** **Tjoning** (**Kjoning**), f. **Forbervelse**; ogsaa **Plagarte**, **Overanstrengelse**.

tjonsleg, adj. sing, hæslig. **Nbl.** **Hedder** østere utjonsle', som maa skee kunde have en anden Oprindelse.

tjout (kont), adj. forbervet, ilde medhandlet; ogsaa: **besværlig**, **slæm**. **Sdm.** **Tjor**, m. 1. en Lyr, voren og ugildet **Dre**. **Sbl. Kr. Stift.** **Busterud** (sædvanlig udtalt **Kjor**). **G. N.** tjórr. **Ellers** **Tjung**, **Kungkat**, **Grævang**. — **Hertil:** **tjorfor** (Kjorfor), adj. voren, avledagtig, om **Dre**.

Tjor, m. 2. en Portion **Kjod** til at spise; en **Ket** **Kjod**, som uddeles i et **Skæft**. **Nbl.** (Kjor).

Tjor, n. et Løir, **Maand** som **hinder** omring en af **Hadderne** paa et **Dyr**. **Hedder** **Tjor** (**Harb.**), **Tjor**, aab. o (**Sdm.**), **Kjor** (meest alm. i de færlige Egne), **Kjor** (nordvestlige), **Kjowr** (Melbalen). **G. N.** tjórn. — **Hertil** **Tjorbeize**, m. **Græsning** paa **Engen** for **Heste** eller **Høer** som **bindes** i **Løir**. **Kell.** og fl. (**Kjorbæite**). **Tjorbæl**, n. **Vind** eller **Væl** til at **binde** et **Løir** i. **Ort.** (**Kjorbæl**). **Tjorspennel**, f. **Sprinnel**.

tjora, v. a. (a - a), tvære, binde med Løir. **Overgaar** til **Kjora**, **tjære**, **Kjøre** (f. **fortjæ**). **G. N.** tjóra.

Tjougang, m. **Dugorid**, stærke **Ansald** af **Smerter** i **Maven**. **Nbl.** **Harb.** (Udtales med tj). **J** **Walbers** **Hedder** det **berimod**; **Kjotgang**. **Ordet** **Dyrindelse** er **ubekendt**.

tjota, v. n. (ty?; tant; tone, aab. o), tude, fuse, larme, idelig; mumble, sprakle,

gde en Lyd som naar man hører mange Mennesker tale langt borte. Sædvanlig kun om en vedvarende eensformig Lyd; som af Wind, Bølger, Rørn som høres i Graskand, idelig Snaaf, Mumlæn, Knurren o. s. v. Infinitiv udtales sjelden tjota (Hærb.); ellers tjote, tyte, fjota og fjote. G. R. hjota. Sv. tjuta. Hæraf Lot. — I Jandersen forekommer Lakmaaden: „Dø taut i han“, o: han ymte: noget derom, man kunde mærke det paa hans Tale.

tjotande, adj. mumlende; susende.
Tjoting, f. Luden, Susen; Mumlæn, eensformig Lyd; ogsaa Knurren, Snaaf, Dørbang, Hæbelige Begjæringer og Paamindeiser.

Tjove, f. Tjuv. — tjue, f. tjuge.
Tjug, n. et Snees, Antal af tyve Stykker. Fjubes i Jornerne: Kjug. (Læll. Sall. Obr.), Kju (Sogn), Kjuu (Bukkerub). Sv. Jög. Betegner i Arbejdsbed: 1) Snees, af Bæret som tælles. 2) tyve Traade eller Par i en Bøv; ligesaa de tilsvarende tyve Rum i Bøv-Roden. Læll. og fl. (Ellers Basma). 3) et Lidrum af tyve Aar. Her til Lakmaaberne: „Paa store Kjug“: over 60 Aar. „Fem Aar paa femte Kjug“: 85 Aar. (Obr.).

tjugande, adj. tyvende. — Tjugande-Dag: Løstgødens-Fest, den 13de Januar (sæll. tyvende Dag i Julea).
tjugande-haar: hver tyvende.

tjuge, Lalord: tyve (20). Hedder ellers: tjue (Sdm.), Fjuge (Rdg. Læll. Obr. og fl.), Fjue (mest alm.), Fjave (Bukkerub). Sv. tjugo. G. R. tittugug; ff. tvitugr. Egentlig en sammensat Form af et sammensat Ord, som betegner to Aare eller to Gange ti.

Tjufe, f. Klump, Kogle; f. Kjuka.

tjuff, adj. 1) tyf, verb, stor i Omfang eller Gjenstand. (Mobsat gram): — 2) tyf (om Bøfse), tyf, sammenløben, som ikke let rinder. (Mobsat tuin). — 3) tyf (om en Hob), tyf sammenløbet, som staaer tyf sammen; f. Ex. om Stov, Græs, Haar o. s. v. — 4) tyffet, fuld af Eder; om Lufsten. — 5) frugtformelig. (= diget). Maaet bruug. Jf. fremmelea. — Ordets ættskæbte Form er fjuff (huff); ellers tjuffe (Sdm.), tyffe (Rdg. Læll.). G. R. pykk, og pjokkr. Sv. tjock. — Tjuff-enken: den tyffeste Enke, f. Ex. paa en Stol. I tjuffaste Stoglen: ind i den tyffeste Stov. Hiffen sto so huffe punde kanda: Hiffen stod i kette Maader ved Landet.

tjuffbæfa, adj. tyfføget, om Brød.
Tjuff-eng, f. Eng med kort tætsøret Græs; den bedste Eng tæt ved Husene.
tjufffallen, adj. tyfvozen, tyfbig, for; om Mennesker.

tjuffført, adj. tyfføbet.
tjuffhalsa, adj. tyffallet.
tjuffhoert, adj. tyfhoaret, tæthoaret.

Tjuffie, m. Tyffelse, Omfang; Tyffed.

Dr. (Kjuffie). Jf. Tjult.

Tjufflegg, m. den tyffeste Deel af Løggene. (Mobsat Grannlegg).

tjufflima (aab. i), adj. tyfflemmet, tyfbig.

tjufflippa, adj. som har tyffe Læber.
tjufflødd, adj. tyfflødt, som gaar i mange eller tyffe Klæder.

tjuffna (huffe), v. n. (a - a), i) blive tyf, vore i Tyffelse; ogsaa blive frugtformelig. — 2) fortættes, løbe sammen; om Bøfser. — 3) blive styet, overtraktes med Eder.

Tjuffna, f. Eder paa Himmelen, tyf Veir. Stav. Amt (Kjufna).

tjuffsaadd, adj. tyf saet; om Ager.

tjuffvattfen, adj. tyf af Vætt.

Tjuffvæ (ee), n. tyf, styet Veir.

Tjuffvold (Kjufve), m. tyf Ved, Stofte, Stammer; i Mobsætning af Grænen.

tjuffvært, adj. tyfføret; ligegyldig, som ikke ændrer hvad man siger.

Tjult, f. i) Tyffelse, Omfang, Løvmaal. 2) Tyffed, Bøfseres Læb eller Seibed. Hedder paa nogle Stæder Tjuft (Kjufna); ogsaa Tjuffteitje, m. Jf. Kjuffie.

tjult, adv. tyf, tyf, fuldt, uden Vellemrum.

tjuver, tor; see turr.

Tjuv, m. en Tyv. Hedder ogsaa Tjov (Rbl.), Kjuv (Rdg. Læll. og fl.); ellers: Tju (Sdm.), Kjuv, Kju (mest alm.) og Kjuv (ved Trondhjem). G. R. hjöfr. Sv. tjuf. — Hertil: Tjuvegods (Kjuvegods), n. Løveløfer. Tjuvelag, n. Løveløstaf. (Dgl. Tjuvvehol, n.). Tjuvveskrif (aab. i), n. Løveløstreg.

tjuvskjenna, v. a. (e - de), anser En som Tyv, tilslagge En et Tyveri. Hæraf tjuvskjend: anset eller mistænkt som Tyv. B. Stift. (Hufflen'e).

Tjuvskap, m. Tyverie. Hedder ellers: Tjuvri. Jf. Stul.

Tjod, see Tjo.

Tjonn (for Jhorn), f. Klar, Båndtyg; en liden Indis eller en Samling af fliskeaaende Vand i en Sump. (Mindre end „Batt“, men større end Dam, Dape og Søyla). Ordet er meget

bruggl. og temmelig almindeligt, dog i forskellige Form: Ljonn (aab. v) og Ljenn (Edm.), Kjød (Søndre Berg), Coga, Hall.), Kjønn (vest. alm.), Kjenn (Heldnere). G. N. tjora. Sv. tjörn.

Ljonneblom, m. Afsande, Vandlille (Nymphaea alba). Lell. Hall. (Kjonneblom, Kjenneblom). Har ellers forskellige Navne som Vasblom (Jæb.), Vasplette og Vasrosa (Nbl. Ebl.), Vasqaas (Edm.), Nøstkeblom (Jæb.), Pungga (Drk.), Aftsole (Edm.).
Ljonnemark, f. en sumpig Flade med enkelte Vandpytter.
Ljonnur, adj. sumpigt og fuldt af smaa Søer eller År.

Ljor, f. Jor. tjora, f. tjora.
Ljora (aab. v), f. Jære. Udtales mest alm. Kjora, Kjøre; ogsaa Kyru (Gbr.), Kyru (Hall.). G. N. tjara, acc. tjoru. — Hertil: Ljorehjell, m. Det Blags Jærevaa, dannet som et Skilads af Steen over en liden Hule eller Kjelder. Ljorelog (aab. v), m. en sort Væbste, som afsondret sig fra Jæren. Ljorevase, m. en Bist eller Klub til at smøre Jære med.

Ljorebræde (Jørebræ), v. a. (e - de), besjoret med Jære (især varm eller kogende). Særaf ljorebrædd: over-smurt med Jære

Ljoresolete, f. Jæreur (Lychnis viscaria). N. Berg.

Ljore og **Ljoting**, f. Hota.

to, forfortet 1) for tot, f. taka. 2) for to (Talord). 3) for ut-or, v. ud af.
To, f. 1. (fl. To, v), Grønning, Grønsvær, en liden Græspet, som er omgivet af Klipper eller Krat. Søndre Berg. og Stav. Amt. (fl. Pllta, Gleine, Glenna). G. N. id. — Ogsaa en liden Flade eller Afsats imellem bratte Klipper. Nbl. Ellers Flaa, Gul-la, Stor.

To, f. 2. Tot, Stof; Garn, hær af Hør eller Hamp; Kerreb, Linneb. Tr. Stist.

J Edm. siges Tonad. (G. N. id.)

Ogsaa siges: Art, Natur, Sindelag: E sag snart haa To som va i an: jeg mærkede snart hvilket Sind der var i ham, el. hvad Slags Næmeste det var. Drk.

Tobbe, f. en Hoppe. (Mest brugelig som Pottenavn). Edm. Drk. Gbr.

Tobe (aab. v), f. 1) Gjøbning; gjøbende Væbste i Jorden. (Virningen af Tab"). Edm. og fl. for Tobaa "ib": faae et Engstykke gjøbet eller opdyrket. — 2) en gjøbet Eng, fed og græsrig

Eng i Nærheden af Gufene. Ebl. Jæb. (i Formen Toa, Tosa). G. N. tada, acc. tōda. Ogsaa om det Hø som vører paa saadan Eng. „Tobe" bruges i Edm. ogsaa spottigt om noget der skal ansees som upperligt eller hvortaf man skrøber meget.

Todehøy, n. Hø af en fed og gjøbet Eng, stort og tætvoret Hø. Edm.

Todeng, f. gjøbet Eng. fl. Todsng.

Todi, f. Toll. — **Todi**, f. Tonk.

Tofa (Tosse), f. Tøffel, Tøfler.

Toft, f. f. Luft. — **Toft** (oo), f. Tvst.

Tofta, f. Tofte, Rørbønt i en Daad. G. N. posta, popia. — Formen Toft forekommer i Talemaaben „Atte i Lest ma ein", v: sidde paa samme Tofte som en Anden, rot paa samme Bønt. N. Berg.

Toftedal, f. Tøftedal.

Tog (aab. v), n. Toug, tykt Reb. Heber ogsaa Taug, Tau (søndenfelds).

G. N. tog. Sv. tag. — **Tog-ende**, m. en liden Stump Toug. (Ogsaa Toqmole, Logstube). **Toglengd**, f. Touglængde. (fl. Maala). **Togverk**, n. Tougverk.

toga (aab. v), v. n. og a. (a - a), trække, brage, strække eller slide paa noget; især om en langsom Trækning. B. Stift og fl. G. N. toga: toga ant set: trække til sig. toga Høy: trække Hø med en Krog. (Heltg.). — fl. toggia og togn, hvorved der forudsattes et ældre Verbum: tigna, med Formerne tyg, taug.

togall, adj. langsom. (Cogn). Sv. taug.

Toge (for Togle, aab. v), m. en Krog eller Bølle til at trække i; et Slags Hant, især paa Garver og Stæder.

Helg. 3 Jøier hedder det Toga (Toga), m. 3 Drk. berimod: Tugu; f.

Togg, f. Tala; togg, imp. f. tuggja.

toggjen, adj. (fl. toagne), tuggen, gnavet; ogsaa: udmagret ved at give Patte, om Gopper (toggja, fytoggja). Part. af tuggja.

Toging (aab. v), f. Trækning.

Togn (aab. v), f. Lævedeb; Stilleb.

Han fækk ei Roqnt han blev taus, forstummede. N. Berg. (Helden). G. N. poga.

togna (aab. v), v. n. (a - a), stræktes, rettes sig ud, forlanges; bliver længere; ogsaa slappes; Et meget udbredt, maa-see alm. Ord. Sv. tagna.

togoll (aab. v), taus; f. tagall.

Toka (oo), f. en Taabe, Tøffe. Jæb. (Tøfted Tøft). Sv. tok.

Toka (aab. v), f. l. en Strand, Tid;

- ogaa et Duff; et Kugreb (det samme som Lat). Helg. (S Ebbm. Lofk).
- Loka** (aab. o), f. 2. Laage, taaget Luft (= Stodda). Rbg. Lsk. (Lofe og Lofu). G. N. poka.
- Loka** (aab. o), f. 3. Lag paa et Hunds; Lette. Ebl. og Kr. Siff. (Sf. Lat). Hertil **Loksbugna**(b), m. see **Lettebugna**.
- Lofje** (oo), m. (Sf. Loka), Lat, Wiff, Knude, Sammenvikling; ogsaa en liden til Sg. N. Vera.
- Loff**, n. Lofte, Skon; Formodning; Abl. Paa et Loff: efter et løst Skoil uden nærmere Berægning.
- Lokka**, f. 1) Gunk, Indest, det at En er afholdt. Hedder eller: Marmatokka. Ebl. (G. N. pokki). — 2) Tælligbed, et tælligt Udprende, behageligt naturligt Væsen. Sogn. Hedder ogsaa **Loff**, m.
- lokka**, v. a. 1. (a - a), stutte tilfide, røre af Stedet, stude lidt længere bort. Ebl. og Kr. Stiff. Paa nogle Steder siges flere **lokka**. So. tocka. G. N. poka: lokke seg: bole sig tilfide eller gaade lidt af Væsen, give Plads.
- lokka**, v. a. 2. (a - a), Måne, bekemme ved et Skov eller efter en Formodning; gjætte, kikke, antage. Søndre Berg. Egentlig: tyfkes (beslægtet med tyfka).
- Lokkeleffa**, f. Ustællighed, Mangel paa naturlig Hnde. Sogn.
- Lokking**, f. udbetdelig Bevægelse, Måtning til Svend; f. lokka.
- Lokke**, m. 1) Følelse, Indtryk, det som man tyfkes. Bruges sammensat som Raibtokke; Stokke. Gbr. — 2) Basen, Lader eller Afstende; som gjør et vist Indtryk eller betegner et vist Stedetaq. Indr. (i Formkn Lofte).
- Lokka**(b), m. Lofte, Skon; en omtrentlig Bestemmelse, eller et vist ubestemt Begreb om noget som man ikke kender nøie. Abl. Hedder ogsaa **Lokking**, f.
- Lokn** (oo), f. Gjaller i Fiske. N. Berg; og Kr. Stiff. Søndre Berg. hedder det **Lokn** (Lofkn); aabl. a. G. N. talkn. Ellers Gau og Ghr. — Lofne (i Hkretal) bruges ogsaa om den inderside Deel af Munden, nærmest ved Struben (paa Mennesket).
- lokna** (oo), v. a. trække efter Veitret; tale urdeligt og langsomt, samle efter Ord. Eblm. (Sf. talna).
- Loknetroll**, n. Gjellevorm (Lernens brændehals). N. Berg.
- Lokt** (aab. o), f. en Strand, Tid af ko-
- gen Kampen ogsaa om noget som kun varer en vis Tid. Eblm. Ellers **Loka** og **Lat**.
- lokte**, tyfkes; see **tyfka**.
- loktur** (aab. o), adj. taaget, fuld af Laage; om Luffen. Rbg.
- Lol** (oo), n. en Vælsedunt med bred Bund og smal Nabning, brugelig paa Søreiser. Eblm. — **Lol** fulde egentlig betyder Redskab, Værktøi (G. N. lolli men synes ikke at forekomme i denne Betydning, undtagen i Formen **Lole** (W. Stiff) og **Lolar**, aab. o (Helg.). Sf. **lollala**.
- Lol** (aab. o), n. Laal, Laalmobigbed. Paa **Lol**: være taalmodig. Saa seg te **Lols**: Saa seg til **Laals**, berolige sig. Sf. **Munnal**.
- tola** (aab. o), v. a. (e - de), taale, lide, udholde; ogsaa lide sig i, fordrage; lade see. Hedder ogsaa **taala** og **taala**; i en Dialekt gaar det over til **tora**. (Jab.). G. N. pola. De **tola** lang **Loking**: det behøver lang Røgning. De **tola** Tid: det gaar seent, man behøver lang Tid dertil. Eg **tolb** ikke Saa det; jeg kunde ikke lide at see det. — Partikel **tolb**: taalt, tilfadt.
- tolande**, adj. som man kan eller bør taale; lidelig, taalelig.
- tolast** (taalest), v. m. (Imy. toldest), blive taalt eller tilfadt, gaade an. Det **tolast** ikke mykke: der skal ikke meget til forind man klager.
- Tolar** (aab. o), pl. f. Redskaber. Helg.
- Tole** (aab. o); Rghhvotvel, f. Lovia.
- Tolekniv** (aab. o), m. en Lits at tilskære Tra med eller at bruge til de simpleste Tra-Arbejder. Nogle Støber **Tolkniv**, som maaskee er rettere. G. N. talguknir, af talga, tilskære (f. tolge); Forsvrigt synes Ordet her at være ganske afslitt fra "tolge".
- tolen** (aab. o), adj. taalssom, see **tolugt**.
- Toler**(r), pl. f. Egn, Omegn; omtrentligt Sted eller Punkt. Ebl. "Der i **Lok lenne**": her i Nærheden, her etsteds.
- Tolg**, f. Laag; f. Laag.
- tolge** (tolje), v. a. (e - de), tilbugge, lømme paa Siderne. Gbr. sædvanlig i Formen **tolje**, og tildeels med Formerne: **tol**, **tolbe**. Ellers **telje**, **tolje**, **stanta**. (G. N. talja, tilskære). — Hertil **Toljevile**, **Toljok**, f. Dre at tilbugge Stoffe med.
- Tolk**, m. Loll; Overfatter.
- tolka**, v. a. (a - a), tolke, fortolke; oversætte i et andet Sprog.
- Tolkn**, f. Gjaller; f. Lofn.
- Toll**, f. Bjør, Furtra; (saa om ung og

opværende Fyrrestov: Afg. og Tolk. I Sætersd. gaar det over til Tobb. I Nærb. bruges Ordet i Formen Tall. Derimod bruges Tolk (Tella) i Nordre Trondhjems Amt om Granstov. G. N. poll. Sv. tall, Fyr. — Fertill Tollbar (Tollbar), n. Fyrrestov. Tollholt, n. Ilden Stov eller Lund af Fyrrestov. Tolkfog, m. ung Fyrrestov.

Toll, m. 1. en Pind, Knag, Nagle; f. Et. Hæretold paa en Jølle. (Forfælligt fra Tælp). Jst. pollr.

Toll, m. 2. 1) en almindelig Afgift, Udredsel, Kontingent, Bidrag. Klostertoll, Brændmannstoll, Sulestoll og fl. — 2) Told, Afgift af Handelsvarer. G. N. tollr. — Fertill Tollbud, f. Toldbud. tollfri, adj. toldfri. Tollstad, m. Toldsted.

tolla, v. n. (a - a), tolde, give Told; ogsaa om at give en vis Deel, afgive noget, yde sin Tribut (i en mere almindelig Bemærkelse). Det tolla paa han nose alle: Endog gav ham noget; han sit lbd af alle. G. N. Stiff.

tollæg; adj. 1) taalelig, libelig, som man kan taale. 2) antagelig, taalelig, ikke at klage paa. — Formen tollæg maa antages som sammendrægt af tollæg; den første Stavelse udtales kort, men faaer ikke Lyden af dobbelt L. tollæg, adv. taaleligt, nogenlunde, ikke saa ganske lde.

tollgrøn, adj. bleggrøn, ligesom Fyrrestovets Bar eller Naale. Hall.

Tolling, f. Fortølbning; ogsaa Hjælp, Bidrag, Tribut; f. tolla.

tollmøde (sej)... v. a. have Taalmodighed, staae sig til Tøds. Nf. Sdm. I Nbl. tollmøe. En lytt tollmøe seg nie da. Tollmøde, n. Taalmodighed. Da gieldt um ett godt Tollmøe. B. Stift. G. N. pollmødi.

tollsam, adj. taalson, taalmodig. Sjeldent f. tollag.

Tollt; f. Tylot.

tollæg (aab. o og u), adj. taalelig; som kan taale noget; i Særbesædelse: a) haardfør; som kan taale negen Smerte eller anden Ubehagelighed; b) langmodig, som ikke let bliver irriteret; c) vaag, ubbhændig, som ikke let forlides. Hedder ellers tollæg'e (B. Stift), tollæg og tallæg (L. Stift). G. N. pollæg.

tolv, Tælords. told. I Sætersd. told (se). G. N. toll. Aug. twelf. — Den bestaaer af tolv: adtales overalt tolv. Jf. Tylot.

Tollafsenning (Tollfening), m. et Sted

dermaas som udgjør told: Rader eller told Raalestanger i Sjirraant. Nordre Trondhjems Amt. Saa vel Ordets Afledning som dets egentlige Betydning synes uvis.

tom (se), adj. tom. G. N. tomr. Ræto vend'e toma: med to tomme Hænder. Næ some Bæva: med tom Bæb, uden Ladning. Seraf toma.

Tom, f. Læna. Tome, f. Lume.

Tomfor (for; aab. o), f. en aaben Jure i Ageren efter Høstning. Sdm.

tombende, adj. tombendet.

Tomleikje, m. Lombed. (Sjelden).

tomreipes, adv. ledig, uden Løs eller Byrde. Ag. Stift. Jf. laudreipa.

Tomskolt, m. Dumkan, Rødhoved. Sjelden.

Tomt, f. Grund; see Lust.

Ton, Gaardrum; see Lun.

Tonad, m. Barn, Sol, Møkket af Hør eller Hømp. Sdm. Vdr. Drk. — See ellers To.

Tone, m. Løse. (Sjelden). Jf. Note.

Tonn, f. (Jl. Tenn'er); 1) Land, i Nærb. G. N. tonn. I Sammenhængning: Tavn og Tanne; f. Et. Lønnær. — 2) Laad, i visse Rødbædre; Pind, Pige, Huelstønn, Huelstønn: — 3) Løse i et Stænde. Sletstønn: I sidste Tilfælde skalde det heller hedde Tonn, m. (for Løse).

Tonn (for Løse), m. Ubræddet, Hvedstræ (= Klunge). Mandel. I Tell. Hjøstønn. (Jf. Lønner). Tonn skalde egentlig betyde Løse (G. N. horn).

tonna (for torna), v. n. (a - a), tørrer, blive tør. Noget brugt især i Berg. Stift, tilveels i Formen tønna (aab. o). G. N. ponna. (Det er mærkeligt, at dette Ord ikke hedder tusna, i Tilfælde med turr). — tonna ides: findes sammen ved Lørring. tonna tils tørrer til, fæste sig; om Smuds eller Døds. Heraf til-tonna, adj.

Tonning, f. Lørring; Fortørrelse.

tonnut, f. tant. — Too, f. Tøga.

Topp, m. Top, Spids. Jf. Topp.

Topp, n. 1) Prop, Korf i en Flaaske. Sdm. og fl. (Jf. Toppa). — 2) Top, Bist, Høst. Knopp, f. Et. af Hø. Def. Ellers kaldet Tapp; Topp og Dorr.

Toppa, f. (Jf. for Tapp; f. Et. til Brøggerfar. Gærd. — 2) en Dobbeltstap, for Tapp med et Sul, hvori en mindre Tapp indsættes. Tell. Ellers kaldet: Træe (B. Stift), Tapp (Vdr. Herud), Tur (Hall.); Tappmat (Indr.), Toppa (Gærd).

toppe, v. a. toppe, sætte op i en Top.
Hedder ogsaa tuppe.

toppgalen, adj. reent gal. Hedder ogs.
toppende galen.

toppleide, v. a. trække efter Toppen,
lede en Hest ved at holde i Pande-
toppen.

Topmaal, m. Topmaal (= Kofmaal).

Tor (aab. o), n. Driftigbed, det at man
tar vove noget. B. Stiffa (G. N. porj).

Tor (oo), n. en Isag Brænden; en li-
ben, neppe sælig. Jb. Helg. (f. tora).

Tora, f. Torben; Torbenskrab. Et næ-
ren alm. Ord. Søndensfelds gaar det
tilveels over til Løse. — Et fornødentlig
samme Ord som Angest, Puner, og
Gam. Lybsk donar, nemlig med en Over-
gang fra „un“ til „o“.

tora (oo), v. a. l. (a-a); torbne, bræ-
ge som Torben. Jf. tuna.

tora (oo), v. n. 2. (a-a), brænde me-
get meget, om Løs og Jls; være næt
ved at sluffes. N. Berg. Helg. og f.
(Jf. Tor). Jf. tora.

tora (aab. o), v. a. (e-be), turde, vove,
driste sig til. G. N. pora. Præsens,
tora, bruges ogsaa ofte i Betydningens
Lam. vil maafsee; f. Er. De tora vel
hænder det tør vel see. han tora toma
snart; han vil maafsee snart komme.
Imperf. udtales paa nogle Steder tora
(oo); men ellers torde (aab. o). Sul-
pinum tilveels tora, men alm. tori.
— „tora seg til“; driste sig til. Paa
enkelte Steder siges ogsaa torest, torst,
tors. — Paa Jaa. bruges „tora“ og-
saa for tola (taale).

Tordvæl (oo), m. Skarabast, Torbist
(Scarabæus stercorarius): Alm. — Sv.
tordvæl, tørdvæl. Ang. visel, og
tordvisel, som forklæres af tord/or;
Skara. Jstænderne skrive Mera tord-
dill:

Torebum (aab. u), m. Torbenbrag; Tot-
benkrab; (se Tora). Dagsaa kaldet To-
rebun (den) og ellers Torebrak, To-
reflaatt og Dyne (aab. y). Sv.
thordön.

Toreflod, n. Torbenregn, Stykregn med
Torben. Gsm. og f. Dgsaa kaldet
Dynesflod.

Torelo, f. see Torestein.

toren (aab. o), dristig, som tar vove
meget. Hedder ogs. torig (Gsm.).

Torekint (oo), n. Lynid. Valberd.

Torelaatt, m. Torbenlag, Torben. Gsm.
dre Berg. Drk. og f. Af Taleman-
den: „Lora her“, el. „Da her ei
Lora“, o: det torbner.

Torestein, m. Torbensteen, et Slags

runde og meget flatte Steen ligesom
Kugler. J. Nbl. Tore-lo, f. (o: Tor-
denfluge).

Torg, n. Torv, Samlingsplads i en
By. (I nogle Byer siges nu oftere:
Torr). G. N. torg. Sv. torg.

torga, v. a. (a-a), overlægge, bræbe,
slagte (Kvæg). Nbl. Vel egentlig af-
hænde eller bringe til Torv. (Jf. Jæl.
torga, fortære).

Toring (oo), f. en Isag Brænden, det
at et Lys brænder dunkelt. G. tora.

Tornogg, el. Turnogg, bruges i Gsm.
i Forbindelsen „i Turnogga“, o: hem-
meligt, i Smug.

toroem (aab. o), adj. tungnemmet, som
har vanskeligt for at lære noget. N.
Berg. G. N. toroemr. Ordet „tor“ bru-
ges saaledes ofte i det gamle Sprog
og betegner en Vanskelighed.

Toro, f. Torva.

Torp, m. 1) en meget liden Gaard, et
ubetydeligt Jordbrug. Dærb. og f.
(Sv. torp, Hurmanboplads. G. N.
porp, n. Landsby). — 2) en Flot, Løb;
en sammenkintet Flot af Kvæg. Jb.
— Jf. Torpefærr.

torpast, v. n. stoffes til, stime sam-
men; især om Kvæg. Ang. Læll. (G.
N. byrpast).

Torpefærr, n. en liden Gaard, som af-
giver Læs til at leve af. N. Berg.

Torre, m. 1. den anden Nymme i
Aaret; den Maane som følger efter
Julemaanen og indbefatter Februar
Maaned eller en Deel af Januar og
Februar. B. Stiffa. (G. N. porri).
Den næste Maane hedder Gje.

Torre, m. 2. Løst, Lørbød i Halsen.
Skal bruges i Hard. Jf. Læll og
Lærr.

Torstdag (oo), m. Lørdag. Udtales
næst almindeligt Tosdag (oo). G. N.
pørstdag.

tortimast, v. a. lide af Lørbød eller
Løst (= turkast); spise tør og haard
Mad, have Mangel paa Smaalt; sield-
nere om et Strakte eller vandrives (kål-
ket vel er den egentlige Betydning).
Meget brugt i Gsm. (dog sædvanlig
i Formen turrtimast).

tort-yve, tvært over; f. tvært.

Torv, f. Lær, Læng, Fornødenhed;
Meget brugt i B. Stiffa. (G. N. porv).
I Fleertal hedder det tilveels Torve;
f. Er. De mange Lærstæder; der
mange Fornødenheder. Da vore Lær: a:
det kunde være fornøden. (Nbl.). I
Gsm. hedder det: „De va Lærstæne“,
hvilket ofte bruges ironisk; f. Er. De

de Lovline ditte (som noget usædligt eller fortrødeligt).

Loro, n. Loro; Grønsvær, Lagtorv; ogsaa Lorojord, Brandetoro. *G. N. Loro*

Lorra, f. et Stykke Grønsvær, en opspædet Rude af Loro, f. Er. til at tæfte med. *G. N. torra*. *Ev. toriva*.

Bruges ogsaa som en forringende Benævnelse paa en Gaard, en Jord.

Lorvald, f. Loroval.

Lorvagar, m. et Hjørde af Jord eller Loro omkring en Eng.

Lorvokst, m. en af de Kroge, som sættes paa den nederste Kant af et Loro-tag for at holde Lorovallet eller egentlig for at holde den Stok som i denne Henseende lægges langs Tagkraget (f. Loroval). Hedder paa nogle Steder Krokraft og Krokast.

Lorvmyr, f. Loro-myse, et Sted hvor man skærer Loro til Brænde.

Lorvol, m. en Stok som lægges paa Kanten af Tagkraget for at holde Lorovallet, og som besædes med en Række af Loro-kroge (see Loro-kro).

Bruges i forskellige Former Loroval, (aab. o. (Lell. og fl.), Loroval (Edm. og fl.), Lorovald (Sogn). Vel egentlig Loro-val. *G. N. torvalde, torvald*.

— Andertiden lægges endnu en anden Stok ved Siden af Lorovalen, og denne Stok kaldes da Lorovaldsverja (Sogn) eller Røytetoroval (Edm.).

Lorvovsk, m. Røg af brændt Loro (bekendt af dens særegne Lugt).

Lorvokja, m. et Hus til at oplægge Brandetoro i. *B. Stift. I Tr. Stift* siges Loroval(d), f.

Lorvotår, n. Tag af Væder og Loro.

Tos (aab. o), n. 1) Laver, forte Treoler af Hør eller Hamp; saugt, ubæltigt Afald. *B. Stift.* — 2) usædligt Forsøg, Indfald, Paafund. (*Jsl. tos*). See følgende.

tosfa (aab. o), v. n. (a - a), flere mange usædligt Forsøg, slæbe og stræbe uden Fremgang. *B. Stift. (Sogn, Edm.)*

Jsl. tosa. Det tosa mæ. bi: de forsøge nok derpaa; de fuste lidt med det. — Heraf *Tosing*, f. Loroval.

Tosdag, f. Loro-dag.

Tose (oo), m. Laage eller Styk imellem Hjelbene, en stor Skybante i Hornvænken. *Hofn.*

Tost (for Tork), m. Tork (Hilt). *G. N. porsti*. Bruges ogsaa meget i Betegnelse af en Tøse, Dumstian (formodentlig af den Grund, at Torksten let lader sig fange og er ikke saa ruff

til at slide sig løs som adskillige andre Hilt). — **Tostberg**, n. en stor Torkstian i Caen. **Tostekilde**, n. Loro-kesserie. **Tostelyse**, n. Tran af Loro-kæder.

Toste, f. Lassa. **toskjen**, f. toskut.

toskut (tosket), adj. dum, taabelig, toset. Meget brugt. *I Tr. Stift:* toskant; nogle Steder oftere toskjen.

tosfa, v. a. (a - a), bryde, stræ, udstrøe. *Hofn.*

toskall (for toskall), adj. tørlig, som tørster ofte, plaget af Tork. (Horskielligt fra tost). *B. Stift. I Ael.* siges toskaal. Andre Steder bruges toskalten. *I Svog* ogsaa om En som er besærlig efter stærk Drift, lidt brisfelbig.

Toste (for Tork), m. Lork. *G. N. porsti*. I samme Tøsen: stlle. sin Lork, læste ha.

Tostedrikke, n. Tostebrik; ogsaa tyndt *Bl. B. Stift.*

tosklatten, adj. plaget af Tork, ofte tørlig. *Sogn og fl. (Elers toskall): Jsl. porsklaur.*

Tot (aab. o), n. Tuden; Susen; Mumlén, Lyd af Stemmer i det Hjerne; ogsaa ibelig Snal, Trænglen, Knurren. Af tjota, taut.

tove (aab. o), f. tjota.

Tothol (aab. o), n. spotsits: En som ibelig snakker eller trykler om noget.

Tov (oo), n. 1) Balfning, Sammenvalkning af Uld eller Uldet. Hjelben (see tova). *Jsl. pof. — 2)* et Stykke vallet Uld til en Hat. — 3) ruff eller tætvoret Græs især i Hjelbene. *Hdm.* Ellers kaldet *Roone*, *Elje*, *Hofje*.

toviast, v. n. filtes; see: tovana.

tøven, adj. filtet, sammenvallet; urede, forviklet (= fløten). *Drk. og fl.*

Tovhatt, m. Hiltbat; især et Slaat Hat af Uld som er blot sammenvallet uden videre Tilberedelse. *B. Stift.*

Tovla (aab. o), f. Ryghværel; et af de enkelte Ledemob i Ryggen. (*Ryghjætovla*). *Hfl. I Drk.* hedder det *Tovla*. *I Edm.* berimod: *Tale* (aab. o).

tovana (oo), v. n. (a - a), vales, filtes, fryde sammen eller fortættes ved Balfning. *B. og Tr. Stift. (Jsl. pofaa)*.

tovana (hoy): fryde sammen, blive smalle og tættere.

Tovt (oo), n. Fnas, Skæver, Fjæster af Uld eller Flin, som falder af ved Balfning og Bevæning. *N. Berg.* (Andre Steder kaldet *Lo*). Runder ogsaa skrives: *Tost*.

tra (Hem, adj. traadt, betraadt; om Betie
 Telt. (traen). See tra.
 tragta, see tra og tratta.
 Traff, n. Træden, Trampen; idelig Lø-
 ben eller Gang frem og tilbage.
 traffa, v. a. og n. (a - a), 1) træde,
 nedtræde, gaac paa. B. Stift. G. N.
 trækka. — 2) trampe, kampe med Føb-
 berne. — 3) gaac idelig, træste, strippe
 omkring, løbe frem og tilbage. B. og
 Ag. Stift. — traffe paa: træde paa.
 traffe ned: nedtræde. traffe ein Bæg:
 valse en Bæg ved Træbning med Føb-
 berne. traffe ein Bæg: gjøre en Bet i
 Sneen ved at gaac frem og tilbage.
 Hertil: upptraffa, o: optraadt, om
 Betie.
 Traffing, f. Træden, Trampen.
 traff, adv. strar. (See traff). Hebber
 ogsaa traft (Tr. Stift, Gbr. Vald.).
 traffera, v. a. bevægte. Meget brugl.
 Trale(r), pl. f. Gitter; Støtter eller
 Søiler i et Gitterværk, især af Træ.
 Sv. wall. Holl. tralie. — Traleverk,
 n. Gitterværk.
 Trall, m. Lune, Stemning. B. Stift.
 Hebber ogsaa Tralt. (Sogn, Rhl.).
 tralla, v. n. (a - a), nynne, synge uden
 Ord, synge Spillet til en Dands og
 bestilge. Hebber paa nogle Steder tra-
 la. Sv. tralla. — Hertil Tralling, f.
 Trallstøtt, m. Dands eller lignende
 raskt Musikstykke, som man synger.
 Team, m. Dørrampe, liden Trappe es-
 ler Forhøining ved en Dør til at stige
 op paa. Buserud. — Jf. Stett, Tropp,
 Kloop.
 Tramlag, n. et Kornlag paa Løen. Drf.
 Ellers Framlag og Berja.
 trampa, f. trappa og traffa.
 Tran, f. Tran (= Lyse).
 Trana, f. Trane (Fugl). Sjælben.
 Tranebær, n. Tranebær (Oxycoccus pa-
 lustris). Dkrd. og fl. Jf. Myrtyta.
 Trant, m. Tryne, Snude, Nule. (Jf.
 Trut). Jøl. trantr.
 trappa, v. n. (a - a), trampe, stampe
 med Føbberne. B. Stift og fl. (G.
 N. trappa). Jf. trøbe og tra. — Heraf
 Trapping, f. Trampen.
 trasfig, trøfig; f. træsfug.
 Trast, m. Drossel, Kramsfugl. Hebber
 ogsaa Trost (søndensteds). I Sogn
 forekommer Trost og Trøst; det sidste
 skalde egentlig være Flertal. Sv. trast.
 G. N. pröstr (præstar). — Gaac i
 Sammensætning -a, som Trastareid,
 Trastaffør.
 Trau, n. f. Trøg. trau, imp. f. tra.
 traub, adj. utilstøielig, som ikke har

Lyf. Sjælben Ord. I Telt. tran. I
 Dkrd. findes det i Formen tro (aab.
 o). G. N. traubr.
 traudaa, nødig, f. traubt.
 traudig, adj. nødbøs, forsagt.
 traubt, adv. nødig, ugerne, ikke gierne.
 Rbg. I Edm. hebber det traudaa,
 og bruges meget. (G. N. traui).
 trausam, morsom; see trøysam.
 Traust, m. en Frø, Frost (Krybbyr).
 Jød. Mandal. Rogle Steder Trøyst,
 Ellers kaldet Frost og Fraust.
 Trausta, f. Ranunkel (Vært); især den
 krybende eller langrobede Ranunkel,
 som vorer i Agrene (Ranunculus repens).
 Meget udbredt i Formerne
 Trausta (Sogn, Hard. og fl.), Traust-
 fegras (Mandal), Trøysta og Trø-
 ste (N. Berg. Sm. Nm.). Ordet
 er uden Tvivl dannet af det foran-
 førte, ligedan som ranunculus af rana
 (Frost).
 traust, adj. 1) fast, sikker, stadig, som
 staaer fast og ikke vækker; f. Er. om
 Stolper, Stillaaber, Borde o. s. v.
 Meget brugl. i B. og Tr. Stift, og-
 saa i Gbr. (G. N. traust). Jf. støb.
 — 2) fast, tæt, haard, ikke sjør eller
 blød; f. Er. om Træ, Løder, Kjøb;
 ogsaa om Delg, Vred og lignende.
 traust'e Fisk: Fisk med tæt og fast Kjøb.
 traust'e Grund: haard og fast Grund.
 — 3) stærk, kraftfuld. Ein traust'e Kar:
 en stærkbygget, dygtig Karl.
 traust, adv. fast, kraftigt, stærkt. F. Er.
 halde traust. Skappe traust ihop. —
 Ogsaa: trygt, sikkert, fast; f. Er. staa
 traust, staa traust. Meget brugl. i B.
 Stift.
 Trauste, m. Fasthed, Stadighed; Styrke.
 (Sjælben). Ellers Traustleikje.
 traustma, v. n. (a - a), hærdes, styrkes,
 blive fastere eller stærkere.
 traub, ophørte; see trjota.
 traubtall, adj. møisom, anstrengende, tung
 og langvarig. N. Berg. Rest i Neu-
 trum (traubalt), om et Arbeide.
 Traute, m. 1) et langvarigt og tungt
 Arbeide; noget som man anstrenger sig
 med for at faae det færdigt til en vis
 Tid. N. Berg. Ellers mere alm. i
 Formen Trøyt. — 2) et vanskeligt Ar-
 beide, en Prøve, et Foretagende som
 kun faa kunne udføre, eller en Dgave
 som kunde synes umulig at løse. Selg.
 „leggje Trauta for' ein": forelægge
 En de vanskelige Dgaver, sætte En
 rigtigt paa Prøve. G. N. praut, f.
 (leggja prautir).
 trauten, adj. vanskelig, møisom. (Sjel-

den). *Nest* i *Neutrum*: *trante*. Paa *Jæb*. *traude*. — *Elers* oftere *trøyten*. *trautom*, adv. *vanskelig*, med *Nøie*. *Gbr.*

Traval, n. *Skabe*, *Uheld*. — *Travali*, n. *Strabads*, *Arbeide*. *R. Berg*. (*Fremmede* *Drb*).

Trave, m. 1) *Klub*, *Lap*, *Pjalt*. *Meget* *brugl.* ved *Bergen*. *Elers* *kalbet*: *Lave*, *Lasse*, *Triffa*, *Treole*. — 2) en *Staffel*, *Usling*, *daarlig* *Lingest* (om *Dyr* og *Mennesker*). *Søndre* *Berg*. — *Jf.* *Larve*.

Træa, f. 1. en *meget* *betraadt* *Plads*, en *Veie* eller *et* *Sted* som *bliver* *ibellig* *betraadt*; f. *Er.* i *Gaardsrummet*, ved *Indgangen* til *Fæhusene*, paa en *Fold*, en *Malkeplads* o. s. v. *Sogn*, *Tell*, og *fl.* *Ogsaa* *kalbet* *Butræa*. (*Vel* *egentlig* *Troeb*). *Jf.* *Træ* og *Trø*.

Træa, f. 2. *Træbevt* i en *Bæverstol*. *Sogn*. — *See* *Trøbe*.

træa, v. n. 1. (*træer*; *trø*; *træe*), *træde*, *gaae*, *træde* paa *noget*; ogsaa *trampe* (= *trøbe*). *Tell*. *Hall*. *Gbr.* — *Vel* *egentlig*: *traaba*, el. *troba*. *J* *Drk.* *forekommer* *det* *med* *Imperf.* *trau*, og *Supin.* *traue*.

træa, v. n. 2. (*r-dde*), *tragte*, *hige*, *stunde* *efter* *noget*; *søge* *ofte* *hen* *til* *et* *Sted*, f. *Er.* om *Røag*. *B.* *Stift* og *tilbeels* *søndensjelds*. (*G. N.* *prå*, *længes*). *J* *Gbr.* *hegger* *det* *traast*; *Imperf.* *trædest*.

træa, adj. 1. *vedholdende*. (*G. N.* *prå'r*). *Et* *meget* *brugeligt* *Drb*, som *betyder* i *Særbeleshed*: 1) *vedholdende*, *standhaftig*, *utrættelig*; ogsaa *langvarig*. *Et* *traatt* *Ver* (f. *Træver*). *Han* *vinn* *som* *træa* *æ*, *æ* *tapa* *som* *bræa* *æ*: *den* *Udholdende* *vinder*, *den* *Hastmodige* *taber*. — 2) *trodsig*, *ubøielig*, *haardnakket*, *som* *ikke* *vil* *give* *efter*; *saaledes* *Ogsaa*: *paastaeltig*, *paaholden*. *Gbr.* *Drk.* og *fl.* (*Jf.* *treiff*). — 3) *tvær*, *uwillig*, *modstræbende*. (*Den* *mest* *alm.* *Betydning*). *Han* *æ* *sa* *træa* *te* *sa* *til*: *man* *har* *Nøie* *for* *at* *formaae* *ham* *der**til*. *Jf.* *traatt*.

træa, adj. 2. *hærf*, *stram* eller *beest* af *Smag*. *Tell*. *Hall*, og *fl.* *J* *Indr.* *hegger* *det* *traen*. (*G. N.* *prå'r*).

træast, *tragte*, *længes*; f. *træa*.

træbeitt, adj. *tvær*, *uwillig*. *Jæb*.

Træb (*Træa*), m. *Træab*; *saavel* *om* *en* *enkelt*, *som* *om* *en* *Mængde*. (*G. N.* *prå'r*). *J* *Fleertal* *hegger* *det* *tilbeels* *Træb'e* (*R. Berg*). *Jf.* *træde* og *trædd*. — *Hertil* *Træbdoffa*, f. *en*

Duffe *Træab*. *Træabnyka*, n. *Røgl.*

Træabstubby, m. *en* *fort* *Træab*.

Træadom, m. 1) *Udholdenhed*. (*Ejelden*). 2) *Tragten*, *Higen*. *Sogn*.

Træae, m. *Udholdenhed*; *Langvarighed*; ogsaa *et* *vedholdende* *Veir*, *langvarig* *Kulbe* eller *Lørte*. *Kr.* *Stift*.

Træelta, f. *Dverhæng*, *Paatrængen*, *ibellig* *Søgen* *efter* *noget*. *Sogn*.

træelten, adj. *paatrængende*, *utrættelig* i *at* *søge* *noget*. *Indre-Sogn*.

træen, adj. *hærf*. *See* *træa*.

trængjengb, adj. *som* *gaaer* *tidt* og *ofte*, *kommer* *ofte* *igjen*. *B.* *Stift*. *J* *Sdm.* *trængjengst*. *J* *Drk.* *træangangoll*.

Træaing, f. *Tragten*, *Higen*, *Uttraa* *at* *komme* *til* *et* *Sted*.

Træaing, m. *et* *støvindet* *Menneske*. *Elers* *Træabuff*, *Træanavar* og *fl.* *Om* *Rvindsoff*: *Træablasa*, *Træafjelsa*.

træaka, v. n. *trøfse*, *stræbe* *imod*; ogsaa *slæbe*, *arbeide*. *Ejelden*.

trækall, adj. *tvær*, *uwillig*, *trodsig*. *Jæb*. *J* *Sogn* *hegger* *det* *trækjen*, ogsaa *troken* (*aab.* *o*).

trækas, v. n. *trættes*, *udmattes*. *Drk.* (*For* *trofast* el. *trefast*?).

trækinnæ, adj. *vanskelig* *at* *ferne* (*om* *Fløde* *som* *man* *maa* *ferne* *længe* *førend* *den* *giver* *Smør*). *Ogsaa* *om* *andre* *Ting* *som* *udkræve* *en* *lang* og *møisom* *Bearbeidelse*.

Træalæta, f. *Uwillighed*, *Modstræben*. (*Ejelden*).

Træam, m. og f. 1) *Rand*, *Bred* (*see* *Trøm*). 2) *Karm*, *Indfatning*. *Rdg.* — *Hertil* *Træamlee*, m. *en* *Slæde* *med* *Karm* eller *Fading*.

træamylt (*uylft*), adj. *tung* *at* *malke* om *Køer*. (*Motsat* *lausmylt*).

Træang, m. 1) *Snævring*, *trangt* eller *smalt* *Punkt*; *Sund* *i* *et* *Banddrag*. *Østerd.* — 2) *Trængsel*, *Snæverhed*; *Trængsel*. *Hertil* *Drb*sproget: *Dæ* *vil* *alle* *flaa* *Rom'e* *æ* *ingjen* *Træangi'en*.

Jf. *Mannetræang*, *Hovtræang*. — 3) *Træng*, *Mød*, *Forlegenhed*. (*Ejelden*).

D'æ *flæ* *nokon* *Træang* *fyre* *dæ*: *det* *er* *ikke* *flaa* *ganste* *nødvendigt*. *Jf.* *trænga*.

træang, adj. *trang*, *snæver*, *smal*; ogsaa *uryddelig*, *oplyst* *med* *noget* *som* *optager* *meget* *Rum*. (*Den* *almindelige* *Form* *er* *ber* *træang*, *ikke* *træang*). *G. N.* *brøngr*, *prængr*.

D'æ *so* *træangt* *um*: *der* *er* *flaa* *libet* *Rum* *tilovers*; *Ogsaa* *figurlig* *om* *trængende* *Omstændigheder*, *knæppe* *Kaar*. *Heraf* *trængla*.

— *Paa* *nogle* *Stæder* *forekommer* *Komparativ* *trængre*, og *Superl.* *trængst*.

traangbygd, adj. tællebygd, trangt bygget; f. Gr. om en By.

traangfjella, adj. om en Landstrækning, som har smale Dalstrøg og høie Fjeldbe, eller hvor det er smalt imellem Fjeldene.

Traangleikje, m. Tranghed. (Sjelden). **traanglendt**, adj. om en Strækning, hvor Rummet er trangt og indskrænket, f. Gr. ved Klipper, Støve eller Vanddrag.

Traangrøme, n. Indskrænkning af Rummet; ogsaa en Ting som optager meget Rum. B. Stift, Hølg. og fl. (Sf. Angrøme). De stend'e te Traangrøme: det slaar i Veien, optager Rummet.

traangsett, adj. om et Rum: trangt, fuldt, opfyldt med Ting som optage megen Plads. B. Stift. I Rbg. hedder det traangsiit.

traangsoa, adj. trangt, snævert, om et Farsvand, som er omgivet af Skær, Holmer eller fremskiftende Røser.

traangsløg, adj. trang til at slaae, om Eng; fuld af Luer, Sten eller Krat. (Motsat romsløg). B. Stift.

Traangstig, m. Kræbe, Klemme, smal Dei eller Sti. R. Berg. (Sjelden).

traangvoren, adj. noget trang.

Traas, f. Trøst. **traasaa**, f. trøsta.

Traaskap, m. Udholdenhed; Stidsint, Trøds, Iverhed.

Traassa, f. Trøste, Loug.

traassa, v. n. (a-a), trøste, stride imod; og: stræbe ivrigt efter noget, holde længe ud. I Tæll. siges: traasse. (Sbl. trassa).

traassug, adj. trøstsig; ogsaa udholdende, utrættelig, haardnakket. I Tæll. hedder det traassig.

traassøjen, adj. paatrængende, utrættelig i at søge eller fordre noget. Meget brugt. i B. Stift. G. R. præskinn.

Traat, f. Trøt. **Traate**, f. Trøte.

traatt, adv. 1) vedholdende, ibleg, jævnl. ofte. (G. R. prætt). Sf. tra. — 2) ivrigt, hidsligt, haardnakket, uden Eftergivendeh. — 3) møjsomt, vanskelig, med Besvær. De giest traatt: det saidt besværligt, det trævede megen Udholdendeh.

Traatte, m. Udholdendeh, Flid, Stabighed (s. Trøtt); ogsaa Syrke, Evne til at udholde noget. Gbr. og fl.

traatta, v. n. 1. (a-a) udholde, taale, magte, formaae, være istand til. Hall. Gbr. Dyl. og fl. I B. Stift: troatta (oo). Ofteft med et Verbum i Infinitiv; f. Gr. Han traatta 'he gaunge længe. Ogsaa med et andet Objekt.

Han traatta hē. Dei traatta 'he meit. — I Indr. betegner det ogsaa at holde ud til en vis Tid, det samme som trøyta.

traatta, v. n. 2. (a-a), traatte, bige, stræbe efter noget, søge hen til et Sted. Hard. Indrøen. — Ellers tra og traast.

Traattløysa, f. Mangel paa Udholdendeh; ogsaa Mangel paa Kræfter.

traattug, adj. udholdende, stadig, utrættelig (Sf. trottig); ogsaa taalssom, haardfør, som kan udholde meget. Gbr. og fl.

Traav, n. Trav, Løben.

traava, v. n. (a-a), trave, løbe (med en middelmaadig Hurtighed, stærkere end „gange“, svagere end „springe“). Heraf **Traavar**, m. en Traver (om Heste). **Traaving** f. Traven.

Traavaa, en Høj; see Træbe.

Traaver (ee), n. et længe vedvarende Veir; især langvarig Kulbe eller Lørte; ogsaa langvarig Blæst fra en vis Kant. G. R. prævidri. — Hertil **Traavers-bolk**, m. en Tid med saadant Veir. **Traavers-gar**, m. en Ring i Skyerne omkring Maanen, anseet som Tegnet til langvarig Kulbe eller Blæst. B. Stift.

Tre, n. 1) et Træ. Hedder i Rff. og Gbm. **Tred** (Sf. Træ'e, paa Træda). I Rbg. i Sfl. Form: **Trett'e**. (G. R. tre. Sv. träd). — 2) Træ, Ved; i Nodskætning til andet Materiale. — 3) et Stykke Træ; et Redskab som er gjort af Træ. (Bankette, Sebetre, Hespette). I Særbelesheb: et Trætar, i Nodskætning til det som gemmes deri; en Lønbe, Foustage o. s. v. Silbetre (Silbetønde). Høve Stib'a mæ Træ, v: tilligemed Lønden. Han legg ifle tvau Træ i Krost; han udretter ifle det ringeste. „leggte seg milkom Vork aa Træ“: indtrænge sig i uvekkommende Sager, sætte Spild imellem fortrolige Folk.

tre (Lalord), see tri.

trea, see tridje. **Trealning**, f. u. tri. **Trebola**, f. Balle, Vandblegne paa Hænderne, forarsaget ved stærk Beværelse af Træ, f. Gr. ved Hugning, Trækning, Koen og dslige. B. Stift.

Trebru, f. Træbro, Støkkebro.

Trebygnad, m. Bygning af Træ.

treen, adj. træagtig, stiv, haard; f. Gr. om Græs og Uner. Hølg. — Hedder ellers trena.

Trefang, n. Træmaterialier, Træværk; forskellige Slags Redskaber af Træ. Motsat Jarnfang.

- Treff;** m. Tref, Sammentraf, Tilføde, Håndelse. *treffa*, v. n. (e-te), træffe, *treffast*, v. n. træffes, træffe sammen, passe, stemme overens. (Nyere Ord).
Trefole, f. Bluffblade (en Urte). Sdm.
Trefot, m. Træfod, Træbeen.
Trefse, f. omtrentlig Tid. I det Trefsa: ved de Liber omtrent. Sdm. Dg-
 saa om et Sted. (Udentvøl et nyt Ord).
trega (aab. e), v. n. (a-a), fortryde, angre, være utilfreds med noget; ogsaa sørge, erindre noget med Sorg. Noget brugt. i B. og Kr. Stift. (G. N. trega). Dfæst med „paa“; f. Ex. Dæ inle te trega paa: intet at angre paa. Jf. Tregle.
tregeleg (aab. e), adj. fortrædelig, slem, som man maa ærgre sig over. Sogn og fl.
tregg, adj. 1) fast, tæt, stærk, varig. N. Berg. „tregt Led“: fast og stærkt Løder. — 2) uvillig, utilbøielig, som man maa nøde. (Jf. træ). G. N. treg.
Tregje (aab. e), m. Sorg, Anger, Fortrydelse (af trega). Nbg. — G. N. tregi.
Tregjenger, pl. m. Sto med Træsaaler. N. Berg.
Trehakje, m. Træhage.
trehenden, adj. ubehændig, fettet, som ikke kan gøre fint Arbejde. Df.
Trehest, m. 1) Træhest (Legetoi); ogsaa en Fuster, Klubber. — 2) en Hulle hvorpaa Hiffesløret træffes ind (= Bæbæine). N. Berg.
Trehøgd, f. Trærs sædvanlige Høide.
treift, adj. 1) besværlig, tung, anstrengende. Sogn. Nbl. (Neutr. treift). Ein treift Kor: en besværlig Roen. Dit treift Arbet. (G. N. treiskr, vanskelig). — 2) udbolbende, uroftelig, haardnakket; f. Ex. i en Paastand. Belg. (Sv. tresk). — 3) karrig, nidsk, som ikke vil give noget. Sdm. og tildeels i Tr. Stift. (Mobsat gjæv). — Skal ogsaa forekomme i Betydningen: træbst, rænkfuld.
treift, adv. besværligt, haardt, vanskeligt. Sogn. (treift).
treiv, f. triva. *treivst*, f. trivast.
trek (aab. e), adj. tyk (af Omfang), tyk, for, drøt (= digre). Tell. Hall. Buserud. (Jøl. prekin).
trekast (aab. e), v. n. blive tykkere, tiltage i Tykkelse. Tell. (trekast).
Trekjevald, n. Kar af Træ.
Treff, m. Træf, Strøg; Fart; Vindpust. — *treffa*, v. a. og n. (e-te), træffe, optræffe; betræffe. (Nyt Ord). See draga.
Treklast, m. see Treklopp.
Treklett (aab. e), m. Tykkelse, Fylde, Omfang. Tell. (f. tref).
Tre-klopp, f. Træpikker, Spatte (Fugl). N. Berg. (Af det gamle Klappa, = bugge). I Nordland: **Treklast.** Ellers **Trepitta** og fl.
Tre-knarr, m. Sortspætte, den sorte Træpikker (Picus martius). Raubal. I Sogn **Trekurr.** (Af den særegne Lyd som den frembringer ved at bugge i hule Træer). Dg. saa kaldet Svartspætte.
Trelappe, m. Træsaale; i Sto.
Tremast, m. Træorm, Larver som leve i Træerne.
Tremønning, f. Trimenning.
Tremær, f. Træmær. ride **Tremær'a** (en Straf i forrige Liber).
trena (ee), v. n. (a-a), 1) bærdes, stivne, blive stiv og tør; om Græs eller Urter. Tell. og fl. (Jøl. trønast, blive til Træ). — 2) stivne, lammes, tabe sin Bevægelighed; om Lemmernes. D. Stift. Ein stiv'e so længe at ein trena til: man sidder saa længe at Kroppen bliver ganske stiv. — Igesaa „trena ihov“, om at sammenkrummes eller stivne til i en krum Stilling.
trena, adj. stiv, haard; ogsaa træagtig, om Værter. Tell. (Jf. treen).
Treneve, m. egentl. Træave; en Klubber, ubehændig Person, En som ikke kan gjøre fint Arbejde. D. Stift. I Sdm. **Treneve** (aab. ø).
trenga, v. n. og a. (treng', trængde; — eller: træng; trang; trængje), trænge til, behøve, have Brug for; være i Trang eller Forlegenhed. Formerne af dette Ord ere forskellige og vanskelige at bringe ind under de sædvanlige Regler. Infinitiv bedder deels **trenga** (træng), deels **trønge**, **trængje**. I Lighed hermed bedder Præsens **treng** (træng'e) og **trøng** (altid med stærk Form). Imperf. bedder kun seldnen **trang**, oftere **træng** (i de sydlige Egne), **trængje** (D. Stift) og **trængde** el. **trøngde** (nordensjælls). Sup.: **trængje**, **trængt** og **trængt**. Egentlig har vel Ordet havt to Former ligesom **rekka**, **sekka**, **sekka** (Jf. slengja), altsaa: **trenga** (træng, trang, trøngje) og **trøngja** (trøng, trøng, trøngje). — **trenge** um: behøve. (Sv. tränga om). Eg **treng** ikke um da: jeg behøver det ikke, er ikke forlegen derfor. **trenge** til ein: trænge til, **Gas**

Støb. — Da treng'e Tid: det kræver Tid, kan ikke ske i en Hast. Han treng umkle endø: han behøver meget endnu. Det fekk alt som dei traangde, o: alt hvad de behøvede.

trengande, adj. trængende.

trengast, v. a. (trengst, trengdest), behøves, udtræves, være fornøden. Da ikke meir en som væl trengst: det er tarveligt nok, saa knapt som muligt. Naar eg tykte de traangdest, o: syntes at det var fornøden. Formerne have samme Afvigelser som ved trenga.

trengd, adj. trængende, som behøver noget; forlegen. Meget brugl. Eg o trengd um dø: jeg er forlegen derfor. (Hebber ogf. trengd'e fyre dø). Hertil høre. abffillige Sammenfætninger som kolletrengd, liggetrengd. Forffjellig berfca er Particp trengd, (o: trængt, trykket) af trengja.

Trengd, f. 1) Trang, Forlegenhed. (Ejelden). — 2) Trangbed, Trangfel. G. N. prængd.

trengja (trængje), v. a. (gje, gde), 1) tränge, sammentränge, klemme, indknebe. G. N. prængja. (Af traang). — 2) trykke, drive frem med nogen Meie. trengje seg: tränge sig frem, komme igjennem hvor der er trangt. — Heraf Trengjing, f.

trengjast, v. n. (Imp. trengdest), blive trangere. Ejelden.

trengve, see traang.

Trengsla, f. og **Trengsel, m.** Trangsel, Trangbed i et Rum; f. Ex. af mange Mennesker. G. N. prængsl.

Treppiffa, f. Træpiffer, Spætte (Fugl). Ellers kaldet Trelopp, Treklaff, Treknarr, Spætta.

Treeroring, f. Trerobing.

Treftaum, m. Træagler i Baade og Hartøier. Heraf treftøyme, v. a. (e-de), tilnagle Fjelene i en Baad.

treffja, v. a. (He, He), tørste, bante Kornet af Straaene. Søndre Berg. Hbg. og fl. G. N. preskja. Hebber ogsaa tryffja, aab. y (Jøb. Mandal), truska (Sdm. Ndm. Gbr.); ellers tørka (Helg.) og berja (N. Berg.). Sf. aveffa. — Hertil Treffjemann, og Treffjar, m. en Lærker. Treffjing, f. Lærkning; ogsaa den Tid om Høsten, da Lærkningen foregaaer.

Treffjeid (ee), f. Træfsee.

Trefflag, n. Træart, Træslags.

Treffur, m. Træstamme; f. Stub.

treffs (treffsnstjuge), = sekfit.

treffsoma, f. Træsaum.

trefftan (ee), Talord: tretten (13). Soga,

Harb. og fl. Ellers i Formen tretta (Hbg. Valb.), trettan, (Ehl. Jøb.), tretta (Nbl. og fl.), tretten (mest alm.). G. N. pröttan. Sv. tretton.

tretrande (ee), adj. trettende. — Tretrande-dag, Hellig tre Kongers Dag, den 6te Januar. (G. N. pröttandi dagr). Ligesaa Tretrande-helg (a), som ogsaa indbefatter den foregaaende Aften (den 5te Januar), der ellers hedder Tretrand-aftan.

tretri (tre-ti), Talord: tredive (30). Mest brugl. i B. Stift. Søndersjelds synes det at være selben, da man sævanlig siger trærove (træve), hvilket er en forvansket Form. G. N. prjåugi. Sv. tretio. — Det tilsvarende Ordental hedder trettriande.

Treung (Trediedeel), f. Tridjung.

Treverk, n. Træværk, Indretning eller Arbeide af Træ.

Trevet og Treveita, f. Trivet.

Trevle, m. Stykke, Splint, Fliis. (Mandal). I Treola: sønder, i Stykker. Jøl. treill, Pfalt.

Treøring, see Triarting.

tri, Talord: tre (3). I mange Dialekter har det endnu særegne Former for de forffjellige Kjøen og hedder saaledes i Nasskullinum: treir (Nbl. forædet), tri (Hbg. Soga og fl.), tre (mere alm.), trya (Valbers). G. N. prir. I Femininum: trja (Sætrød. Vofs), trea (Vofs), trya (Valb.). G. N. prjar. I Neutrum; try (B. Stift og fl.), tryg (Nbl.), trju (Sætrød.). G. N. prju. De to første Kjøen ere ellers for det meste lige i det Westensjeldske; paa andre Steder falde alle Kjøen sammen, og Ordet hedder da deels tri, deels tre. I Sammenfætning er Formen tri mest udbredt, undtagen i Tallene tretten og tretti, som altid have luft e (ee). Jf. tridje. — En usædvanlig Form tre'ma forekommer i Sdm. i Talemaaben „paa tremaa Sta“, o: paa tre Steder. G. N. primr, Dattu).

Triartning, m. en Stok som er tre Aalen lang.

Triaring, m. tre Aar gammel Hest, Dre o. f. v. Hebber ogsaa Triering (Soga, Gbr.).

Tribette, n. Træspand, Dræt for tre Heste. N. Stift.

tridje (aab. i), adj. tredie. Nfj. Sdm. Ellers trie, tree og trea. G. N. pridi, acc. pridja. — tridje-kvar: hvor tredie. Jøl tridje: selv tredie. Tridje-Parten: den tredie Deel.

Tribjung, m. en Trebedeel. Hvides kan i Formen Triung, Treung. (Sogn og fl.). G. N. pridjung.

trifalda, adj. tresold, tredobbelt.

Triffa (Tripfa), f. Klub, Lap, Pjalt; ogsaa Haandkæbe, Lørreklub. Søndre Berg. Hedder ogsaa Tropsa. Jf. Trave.

triføtt, adj. tresøbet (f. Er. Stol).

trigara, adj. om en Gaard, som bestaer af tre Brug eller deler sig i tre enkelte Gaarde. Tell.

trihymnut, adj. tresantet, trehjørnet. Hedder oftere trikanta.

trihøg, adj. som har tre Høider eller Etager, treetages, om Huse. Tell.

Trikjeping, m. Baad med tre Aarepar. Sjelden. (S. Kjetp).

trikloyvd, adj. knøvet i tre Dele.

triklagd, adj. tredobbelt, sammenlagt af tre; f. Er. om Traad.

Trill, m. en liden rund Skive, Tridsje; ogsaa Top, Legebold. Ser mærkes Lemaaden: „trillende rundt“, o: rundt som en Kugle eller Kulle.

Trilla, f. Trillebor, Gulbor. Ellers kalbet Trillebaara, f.

trilla, v. n. og a. (a - a), 1) trille, rusle. — 2) rusle noget affled, vælte, f. Er. en Bønde. — 3) føre affled paa en Trillebor.

Trillarhonn, n. f. Prillarhonn.

Trilling, m. Trilling. Jf. Tvilling.

Trimafring, m. tremastet Fartoi.

Trimennung, m. Rættfæstendebarn. G. N. primennungr. Trimenningsbønn: Slægtninge i fjerde Led.

Trimøling, m. Ager til Udsed af tre Røder Korn. Sogn. (Jf. Salsa).

Trint, m. i Lemaaden „um ein Trint:“ omtrent. Tilbeels søndenfjelds. (Eilers omkring). I danske Dial. hedder det „paa en Trant“.

trinta, v. n. vælte, styrte. N. Berg.

trippa, v. n. (a - a), trippe. Jf. trappa.

Tripsa, Klub; f. Triffa.

triroma, adj. trerummet.

Trirosding, m. en Baad med tre Aarepar eller tre Rum til at roe i (f. Røde). N. Berg. J Edm. Trerøding og Trerøring. I Nordland hedder det Trirosning (af Rom).

triskift, adj. deelt i tre Dele.

Trissel, m. Tridsje, f. Er. i Lenen paa en Hof. Sogn og fl. Paa andre Steder hedder det Trifs.

tritinda, adj. tretandet.

tritrødd, adj. om en Bø, hvori Rødegarnet er saaledes ordnet, at tre Traade overalt følges ad.

Tritur (Tre-tur), m. en Dands som opføres af tre Personer.

Triung, f. Tribjung. **Triv**, f. Træv. **triva**, v. a. og n. (triv'; treiv; trive), gribe, snappe, tage i en Hæst; ogsaa snappe efter noget. Meget brugt. i B. og Kr. Stift. G. N. prisa. Han treiv da fra meg. Han treiv ette dt. (S. Ag. Stift siges: gripe). **trive ti**: gribe fat paa, fatte med Haanden. **trive til**: gribe til, begynde paa noget med Hæst. — „Ein Trivoti“: En som altsid har Hæstærk, el. som griber hurtigt fat paa sit Arbeide.

trivande, adj. som man kan gribe til i en Hæst. Dø ikke trivande til: det er ikke saa nær ved Haanden.

trivast, v. n. (trivst; treivst; trivst), trives, leve godt, være frisk og trivelig; ogsaa befinde sig vel paa et Sted, være fornøjet med sine Omgivelser. G. N. prisa. Ein kann Hje trivast me dt: man kan ikke befinde sig vel derved.

triveleg, adj. trivelig, frisk, som er ved: godt Hulb.

triven (aab. i), adj. 1) greben, tagen. Part. af triva. — 2) frisk, ras, dygtig. (Sjelden). Af trivast. Hertil Ordspøget: I Dtdaa æ Troll'a trivnaste. (N. Berg.). — 3) flittig, stræbsom, arbejdsm. Mere alm. (G. N. prisaan).

Trivet (vet, aab. e), m. en Hest som er tre Dintre gammel. Ligesaa Triveta, f. om en Høppe. N. Berg. Edm. (sædvanlig i Formen Trevet og Trevete). G. N. priveir, adj. tre Aar gammel. Jf. Trovet.

trivla (aab. i), v. n. (a - a), famle, føle sig for, gramse eller søge efter noget med Hænderne. Meget brugt. i B. Kr. og Ag. Stift. G. N. priska. Dgsaa figurlig, f. Er. Han trivla Hje ette lva han skal sete: han famler ikke efter Ord, han har det paa rebe Haand: **Trivling**, f. Famlen, Sogen.

Trivslap (aab. i), m. Trivselghed, Friskhed, Velbefindende. Hedder ogsaa **Trivnad** (sjelden) og **Trivvelse** (ti), n. **trivslæg**, adj. lslig, behagelig; om Egne og Steder. Søndre Berg.

Triværing, f. Triværing.

Trjost, m. Skuffel; f. Trøff.

trjota, v. n. (tryt; traut; trote, aab. o), faae Ende, opbøre, ikke være lænere; ogsaa mangle, fattes, blive for lidet. Ræsten alm. og meget brugt. Infinitiv hedder ogsaa: trote, trjote, trøte og tryte. G. N. prjota. Sv. tryta. Dø traut. upp: det sil Ende.

det vorede ikke længere. De tryt kattes
der kommer ingen Ende paa; der vil
altid bliue nok. Gje det aldrig maa
trjote: gid det aldrig maa fattes. —
Bruges ogsaa med Dativ; f. Ex. De
traut oss infje: det blev aldrig for
lidet for os. — Heraf Troet og trøyta.

Trjoting (Tryting), f. Dpber, det at
noget holder op eller faaer Ende.

Tro, f. (Sl. Trø, r), 1) en Rende,
Bandrende, især af en udbulet Stof.
Gbr. Østerd. og Tr. Stift. (Eilers
Stof, Kenna). — 2) en udbulet Blot;
et langagtigt Kar som er dannet af en
Trækamme ved Udbuling. Gbr. J Hall.
hedder det ogs. Tron. G. N. pró.
Eilers Stof, Kupa og Brya.

Tro, f. Træbebræt; see Trøbe.

Tro, imp. f. tra. Troa, f. Trøbe.

Trod (Tro), n. 1) Tagfle, Underlaget
i et Tag (i Nobsætning til Tørv eller
Legl som lægges ovenpaa). B. Stift,
Tell. Drk. og fl. (G. N. trød). Heraf
trøbe. Jf. Bruntrobe. — 2) Træ til
Hæfter, de Stænger hvoraf man op-
sætter Hæfter af tørre Hø og Korn paa.
N. Berg. Dgaa kaldet Hæsvib. Jf.
Hessa.

Trode (Trøe), f. en lang Stang (ban-
net af et ungt og rankt Træ). Fiske-
trode (Mehestang), Hæstrode (Hesse-
stang). N. Berg. og fl. J Gbr. heb-
der det Trøe.

Tro(d)fiel, f. Tagfiel. Paa nogle Ste-
der blot om de Fieler, som sættes til
Bindsfeden paa Enden af Taget.

Tro(d)længd, f. en enkelt Stanglængde
i Hæfterne. Jf. Stot.

Tro(d)navar, m. en Raver af midbels
Størrelse; et Bor til Nagler i Fiele-
vegge. N. Berg.

TrodKor, n. Skuur til at oplægge
Hæstestænger i. B. Stift. — Naar bløse
Stænger opstables paa Eiden af et
Huus, hedder det en „Trovegg“.

Trog (aab. o), n. et Trug, langagtigt
Fad. Hedder tildeels Traug, Trau
(Søndensjelds). G. N. trog. Jf. Try-
giel.

Troff, f. en meget betraadt Plads, et
Sted hvor Jorden er stærkt sammen-
traadt, saasom i et Gaardsrum eller
foran en Dør. Tell. og Ag. Stift.
(Eilers Træ og Galb). Jf. trafka.

trofla, f. nefte og beste.

Troll, n. 1) Trolld, Uhyre, fabelagtigt
Væsen. G. N. troll. Ordet anvendes
ogsaa paa Mennefter og bekenbte Dyr
med Begreb af en usædvanlig Haard-
fæthed, Graadighed, Arrighed og Ug-

nenhed; f. Ex. Dæ Troll te Hest; Troll
te Kar; eit Troll te eta o. f. v. — 2)
Sødyr, Bløddyr, levende Stabninger
i Vandet; især saadanne som have en
usædvanlig Stikkelse og ikke ere be-
kenbte under noget eget Navn. Hertil
Kørstroll, Totnetroll, Røvetroll og fl.
(J svenske Dial. troll, Krybdyr). — 3)
Insekt, Leddyr. Temmelig alm. Især
som Benævnelser paa de vingede Insekter.
Dæ fullt mæ Troll i Gras'e. De kom
eit Troll upp yse For'en. Dæ infke
Troll venare eld Gullsm'en, o: intet
Insekt er smukkere end Guldbillen
(Chrysomela). — 4) et Slags
ondartede Vølver, som anses foraar-
sagede af Insekter. Tell. og fl. (Jf.
Alma). Dgaa kaldet Trollver. Paa
Helg. betyder Troll: Been-Edder, eller
det samme som Hidsma. — 5) en vis
farlig Indvolds sygdom, som undertiden
angriber Køerne og Hestene. N. Berg.
I denne Betydning kunde det ogsaa
forklares som Trolldom eller Forherelse,
ligeban som Læuvr.

trolla, v. n. (a - a), here, gjøre Trolldom.
(Jf. trølla). Dgaa v. a. for-
here, fortrolde. (Sv. trølla). — Parti-
cip trølla, forheret.

Trollblæstr, m. en vis Huds sygdom; det
samme som Alvgust. Helg.

Trollbær, n. en vis Urt med et enkelt
Bær; Hjirblad (Paris quadrifolia). El-
lers ogsaa om flere Slags usunde el-
ler uspiselige Bær.

Trollfisk, m. ubekendt Fisk af en usæd-
vanlig, besynderlig Stikkelse.

Trollgrip (aab. i), n. en Eggdom, som
forbum anfaaes forarsaget ved Bers-
relse af Trolde.

Trollhegg, n. Trolldag, Hundved
(Rhamnus Frangula). Dgaa kaldet
Ulveb, Gulved (Stav. Amt), Brakall
(Buskerud).

Trolling, f. Tryllerie, Hererie.

Trollkjeriing, f. Trolldvinde, Her; og-
saa kvindelig Trolld, Jattekvinde.

Trollmann, m. Trolldmand, Heremester.
Østere Trollkall.

Trollnytte, n. f. Fintball.

Troll-or, n. pl. Ord som man læser for
at forbride Sygdomme, især Been-Eb-
der (Troll). Helg.

Trollpose, m. see Rasse.

Trollskap, m. og n. Trolldom, Hererie,
Førgjorelse.

Trollungje, m. flem, uslyrlig Unge.

trollut, adj. 1) fulbt af Trolde; østere:
fulbt af Krybdyr eller Insekter. 2) led,
flem, ond, ondskabsfuld. Meget brugt.

i Tr. Stift, i Formen trokast. Dem
 va so trokast me 'an.

Troksvert, m. f. Trok (4).

Tros, f. f. Tro.

Tropp, f. 1) en Trappe. Seudder paa
 nogle Steder Trapp. — 2) Trin,
 Skridt. Forekommer i Talemaaden:
 „halde Tropp me ein“, 3: holde Skridt
 med En, gaar lige saa fort; ogsaa
 fappes med.

Troppeftig, n. Trappetrin.

Tropfa, f. Klub, Haandbløde; f. Triffa.

Tros (aab. o), n. Kvas, affaldne Kviste
 i Skoven; tørre eller halvraadne Grene,
 som lettelig brækkes. Meget brugl. i
 B. og Tr. Stift. (Jøl. tros, Affald).
 D'a Tros i alle Stoga: brudne Kar
 i alle Lande.

trofa (aab. o), v. n. (a-a), brække el-
 ler knuse noget. Drk. i Formen trasfa.
 Ogsaa larme, brage, som naar man
 brækker noget i Stykker. Hard. (Jf.
 troffa).

Trofskot, f. Trofskot.

trofleg (aab. o), adj. fvaag, brøksfælig,
 som taaler lidet. Tell. Seudder oftere
 trofuleg (aab. o).

Troffel, m. Drosfel. See Trast.

Trosvid (aab. o og i), m. Ved, Brænde
 af færtørrede eller halvraadne Kviste.

Trot (aab. o), n. Ende, Dyder, Slut-
 ning; ogsaa Mangel. Tell. (G. R.
 prot). D'a inke Trot va: det varer
 bestandig, faaar ingen Ende. (Af tri-
 ta, traut).

trota (aab. o), adj. ganske ubmattet
 eller afkræftet, som maa give tabt,
 ikke holder ud længere. Rbg. Han
 sprang saa længe han va reint trota.
 G. R. protinn.

Trota (aab. o), m. Hævelse, Dyphovnel-
 se, i et sygt Lem. Meget brugl. (G.
 R. prot). Jf. truten.

trotten (aab. o), adj. 1) ophørt, som
 har Ende. Part. af trjota. 2) lens,
 blottet, som ikke har mere igjen. Kun
 sammenfat som mattrotten, kosttrotten.
 3) hovnet, opsvulmet; see truten.

Trotevol (aab. o), m. en Forheining
 eller Stribe paa Legemet, som dannes
 ved Hævelse; et meget hovnet Sted.
 R. Berg.

Trott (oo), m. Ubholbenhed, Laalmo-
 bigbed. Fjld i et Arbeide. Meget brugl.
 i B. Stift. (Jøl. prötr). See ellers
 Trakt. — Da vil ein go' Trott til:
 der behøves en god Laalmo-bighed. Eg
 badd' ikke Trott te da: jeg havde ikke
 Laalmo-bighed nok bertil, jeg blev snart
 fjed deraf.

trotsa (oo), v. n. (a-a), ubholde, ta-
 le, formaae. B. Stift (f. trautta).

trotrig (oo), adj. ubholde, fittig,
 fædig, som ikke bliver fjed. Meget
 brugl. i B. Stift. (Jøl. prötrigr). Jf.
 trating.

trotrigt, adv. fittigt, fædigt.

Trottloysa, f. Mangel paa Ubholben-
 hed, det at man snart bliver fjed.

Tru, f. 1) Tro, Mening. G. R. trå.

Me felf han paa Tru'na: vi fik ham
 endelig til at troe det. (B. Stift). —

2) Tilid til, eller Tanke om En. Dei
 ba ei go Tru te han. Ei laa'e Tru:
 en Mistanke, Mistilid. — 3) Religion.
 (G. R. tru). Dei ba ei onnor Tru i
 da Land'e: i det Land har man en
 anden Religion.

tru, adj. tro, paalidelig, trofast, ærlig,
 rebelieg. G. R. tru'r. Bertil borer for-
 mobentlig Udtrykket: „i tru Waer“,
 3: oprigtigt, i al Trofaldighed.

tru, v. a. (r-bde), 1) troe, ansee for
 sandt. G. R. trua. — 2) have Tiltro
 eller Tilid til En. Dei trubde han so
 va: de havde saa megen Tiltro til
 ham. — 3) ansee for fitter. „tru seg“:
 ansee sig tryg, ikke have noget at frugte
 for. „tru seg til“, el. tru seg um: dri-
 ste sig til, vove, see sig Leiligbed til
 noget. (B. Stift). — Bruges ogsaa un-
 dertiden som Indledning til et Spørgs-
 maal, f. Er. Tru da vaart so, 3: mon
 det blev noget af? (Elters: fal tru,
 fta 'tru). Ogsaa i et Dnste, f. Er.
 Tru eg va daer, 3: gid jeg var der!
 (Tell.).

truua, see truga.

truande, adj. troelig, som man kan troe.
 Ha æ 'fje truande: som skal ikke troe
 ham for vel. Seudder ogsaa: Han æ
 'fje te tru.

trudd, part. troet; ogsaa: agtet, som
 har Tiltro.

truen, adj. 1) godtroende, som har Tiltro
 til En; ogsaa lettroende, som lader sig
 inbbilde noget. Temmelig alm. og me-
 get brugl. I Rbg. og Tell. hegger det
 trugjen (trujen), Fl. trugne. — 2)
 tro, oprigtig, ærlig, paalidelig. (Ejleb-
 nere). Me't brugl. i Rbg. og Tell. i
 Formen trugjen. Sv. trogen.

trufast, adj. 1) fast i sin Tro. 2) tro-
 fast, paalidelig. G. R. trufastr.

Trust, f. en stor Fjeldplante (Sonchus
 alpinus). R. Berg. J. Sbm. Tryft.
 I Tr. Stift: Turt.

truga, v. n. og a. (a-a), 1) true, love
 ondt. Søndensteds. Ellers alm. i For-
 men: trua. Sv. truga. — 2) tvinge,

brive ved Trusel eller Stråmsel. G. N. præge. Ogsaa tryggle, tigge idelig og paatrængende. Heraf Truging og Truing, f.

trugjen, tro, oprigtig; f. truen.

Trugsmaal, n. Trusel. Hall. og fl. (Sv. trugsmål). Ellers Trusel (Trusl), m. og Truging.

truleg, adj. trolig, sandsynlig.

trulege, adv. trolig, med Trofskab.

trulla, v. n. rusle, velte. Nbg. og fl.

Trumba, f. en Tromme. Hard. Sogn. Ellers: Trumme og Trume (aab. u). G. N. trumba). — 2) Tromle paa en Skaffelovn. Sogn. Ved Trondbjæm hedder det Trummel, m. — Trumbekold, m. Trommestof (B. Stiff). Trumbeslag, m. Trommeslag. Trumbeslagar, m. Tambour.

trumba, v. n. (a-a), slaae paa Tromme. Ellers trumme og trume (aab. u). Betyder ogsaa larme, snakke, flende. Trums, see Trums.

Trunad, m. Tilro, Tilid. (Selben).

truska (aab. u), v. a. (a-a, 1) tørste. N. Berg. Gbr. Nbm. (see treffja). 2) v. n. brage, larme, som naar man knuser noget. N. Berg. (Sf. tryssa).

Truskap, m. Trofskab, Trofskabhed, Paa-lidelskab.

Trusfel, f. Trugsmaal.

Trut, m. Flab, Snude. Buserud og fl. Sv. truk. Sf. Strut og Rott.

truten, adj. høven, opfulmet, angreben af Høvelse; om Lemmer. Resten alm. Rogle Steder: troten, aab. o. (Buserud). G. N. prütina. Sf. Trote. — Uegentlig: hidfig, forbitret, som vanskelig kan skule sin Vrgrelse.

trutna, v. n. (a-a), høvne, bulne; om Lemmer. Meget brugl. G. N. prütna. Ellers høvne og bolna. — „trutna til“: ubvide sig; om Træ, f. Er. om Staverne i et Kar, naar de blive tættere ved at gjennemtrænges af Bødsle.

trutt, adv. trolig, med Trofskab.

truværug, adj. trostpldig, oprigtig.

try, Neutrum af tri: tre.

Tryga, f. et Slags Saaler eller Rammer af Træ, som bindes til Fødderne og bruges til at gaee paa i dyb Sne. Seebder paa enkelte Steder Truge; i Sdm. ogsaa Tryve. Jøl. præge.

trygg, adj. 1) trygg, sikker. G. N. tryggr. 2) ubefymret, som ikke frygter noget. 3) paalidelig, som man kan være trygg for. trygg Jis: stærk Jis, som man trygt kan færdes paa. trygt Ver: stabigt Veir, hoori man er sikker for Regn. Han æ selba trygg, som altid

midtrygge: den som altid mistænker Andre, er selben selv uskyldig.

tryggja, v. a. (gje, gde), ansee for trygg. tryggje seg: troe sig sikker (= tru seg). Stulde ogsaa betyde: betrygge.

tryggjast, v. n. blive tryggere.

Tryggje, n. Trygbed; Betryggelse. (Selben). Sædvantlig: Tryggjeit, f.

Trygje, n. et Slags Klovabel eller Klovkurv. Setersb.

Tryggjel, m. (Sf. Trygla), et lidet Trug. Sogn. (Jøl. trygill). (Af Trug).

trygla, v. n. tryggle, tigge idelig. Heraf Trygling, f.

trygt, adv. trygt, sikkert, uden Fare; ogsaa roligt, uden Frygt.

Tryt, m. Tryt, Paatrænging; ogsaa Beklemmelse.

trytka, v. a. (te, kte), trykte, klemme. (G. N. prykkja). Ogsaa trykte Bøger, prente. Particp: trykt. Subst.: Trytkjing, f.

Trytkerid, f. et Anfald af Trykntag eller Beklemmelse. N. Berg.

tryka, v. a. (e-te), forvirre, forville, gjøre En forstyrret i Hovedet; egentlig forhere. Jød. (Sf. trolla).

trykkest, v. n. svæktes af Alder, gaee i Barndom. Sdm. (selben).

trykt, adj. (part.), forvirret, sandsløs; egentlig forberet. Jød.

Tryne, n. Tryne (paa Svitt). G. N. tryni. (Sf. Rott, Krant).

Trys (aab. y), m. Knæf, Brydning.

tryssa (aab. y), v. a. og n. (try; tryste), 1) knuse, slaae i Stykker, tørste; f. Er. Bart. N. Berg. Gbr. og fl. — 2) brage, larme, gjøre Støi som naar man knuser noget. N. Berg. (Sf. trofa). Heraf Tryssing, f.

Tryssar, m. En som knuser eller brækker; ogsaa en dristig, dygtig Karl. Sdm.

trytka, tørste; f. treffja.

trysta (aab. y), v. a. (e-e), klemme, trykke, presse. Valbers. (Ellers kreista, troste). Jøl. prista, troste.

tryt, og tryta (ophøre), f. trjota.

tryta, v. n. (e-te), brumle, give en svag langtrukken Lyd, ligesom Køerne naar de ville have Foder eller langes efter at komme ud. (Horsfielligt fra rauta, da Lyden er meget svagere og frembringes i Struben uden at aabne Munden). B. Stiff og fl. (Sf. Tell. siges drynja). Heraf Tryting, f.

Tryte, f. en Aborre (Sif). Tell. — 3) Ag. Stiff Aborr.

Træ, n. et lidet omgærbet Jordstykke, en Følb, indhøgnat Plads. Nbl. Hard.

Sogn. (Elers kalbet *Lykke*, *Gjærr*, *Rvi*, *Kru*). Vel egentl. Træb. — *Jf. Træ.*

træ (for træba?) v. a. (e - bde), gjøde, bringe Gjøbsel paa et Stykke Jord. *Gbr.* — *See* elers træbe.

trædd, adj. traadet, beskaffen med Hensyn til Træb; om *Rvi*. Bruges sammenfat som eintrædd, tvåtrædd. *Elers* Particp af træbe.

træde, v. a. (e - de), 1) sætte Træb i, træbe (en Naal). *West alm. træ.* *G. N. præda.* (Af Træb). — 2) stille op, hange paa et Baand. træde upp Hæspe: sammenbinde Hæspen ved at stille en Træb igjennem den. træde upp Fisk: hange Fisk paa en Binde. *B. Stift.*

Trægt, f. en Tragt. *J Sogn* hedder det Trægt. (*Jsl. tregt. Sv. tragt*).

træk, see træl.

Træl, m. 1. en Træl (*G. N. præll*); en slittig Arbejder, et stræbsomt, arbejdsomt Mennekte. Ein tru'e Træl: en tro og slittig Arbejder.

Træl, m. 2. en Knort i Huden, især paa Hænderne; et Sted hvor Huden er bleven tyk og skrumpen ved Gnidning eller Arbejde. *Søndensfelds.* *J Gbr.* betegner Træl ogsaa den tykke Hud under Fodsaalerne og ligeledes paa den indvendige Deel af Haandfladen.

Træl, m. 3. et Slags lange og smale Bøier paa Torssegarn. *Sdm.*

Træl, n. Slæb, tungt og langvarigt Arbejde. *West i Forbindelsen* „Slæp aa Træl“.

træla, v. n. (a - a), trække, slæbe, arbejde møjsomt. (*G. N. præla*). *Søndensfelds* ogsaa at anstrenge eller skynde sig (ligesom slæbe), *f. Er.* Han træla aa gjæft: han slæbede og gif alt hvad han kunde. *J Sdm.* forekommer ogsaa et andet træla, v: flyde i Vandfladen (= dubla), *f. Træl*, 3.

Trælbom, m. Trælbom; tungt Arbejde.

Træling, f. Slæb, Anstregelse.

trælsam, adj. 1) møjsomt, besværlig; 2) stræbsom, arbejdsom.

Trøm, Bred; see Trøm.

trænga, f. trænga. trængje, f. trængja.

Træste, f. Træst. **Trætt**, f. Trægt.

Trætta, f. Trætte. *Riv. G. N. præta.*

trætta, v. n. (e - t; og a - a), trætte, kives. Skal ogsaa findes i Formen trætt. *G. N. præta.*

Trættebrøt, m. Trættebrøder.

trættesam, adj. trættesker, tilbøielig til *Rvst.* — Hedder ogsaa trættesfus og trættesker. (*Sv. tråsam*).

Træv, n. 1) et Laft, som er løseligt

nedlagt af Stænger eller Hæle; et Gøloft. *Ag. Stift.* *Jod.* og *f. Jærbal* findes Formen Træv eller Triv (aab. 1). *G. N. præf.* præf (i et Par Dokumenter). *Elers* kalbet *Gjæll*, *Stætt*, *Spæng*. — 2) Gallerie, Pulpitur i en Kirke. *Mandal* og *f. Elers* kalbet *Lam*, *Gjæll*, *Dverlaup*. — 3) en Lade, et Høhus. *Josen.* *Hertil Trævlaan;* f. en Ladebygning.

Træve, m. en Høb af skaaret Korn paa Ageren, indeholdende 24 Reg eller Kornbaand. *Jod. Gbr. J Mandal* regnes en Træve til 26 Reg. *J Indvæsen* bruges samme Ord i Formen Trævaa, om 24 Knipper eller Hjere af *Booviske.* *Jf. Sv.* væve og *D. Trave* (om 20 Reg). *G. N. præf.* forekommer blandt Kornets Navne i *Estla.*

Trævlaan, Lade; f. Træv.

Trø, n. 1) en liden Ager til Roer eller Poteter (= Rætt). *Mandal.* 2) en liden inddægnat Plads, en Høld for Røvet. *Indvæsen.* *Ogsaa i Østerr.*: Trø, f. (Vel egentlig Trøb). *J Søndre Berg.* bruges Trø, n. i en lignende Betydning. *Jf. Træ.*

trø, f. trøbe og trøpe.

Trøb, n. Trøben, Trampen.

trøbe (trø), v. n. og a. (e - de), 1) trøbe, trampe, stampe med Fødderne. *B. Stift.* (*Jf. træ*). Han trøbe ni Gøve: stampe i Gulvet. — 2) træbe, sætte i Gang ved Paatrædning, drive f. *Er.* Hjulet i en Rot (f. Trøbe). *Heraf Trøding*, f.

trøbe (trø), v. a. (e - de), nedlægge Tagstæle, lægge Underlag i Laget paa et Huus. (Af Trøb). *G. N. trøda.* — Particp: trødd, forsynet med Tagstæle.

Trøde (Trøa), f. Træbrøt, Fødderbrøt, hvorved man træder eller driver en vis Indretning; saaledes i Spinderøstte, Drejestole og Bøversstole. Hedder ogsaa Trø (Indr.) og Trøa (Sogn). *Jf. Sv.* vætråda. — Paa nogle Steder betyder Trøe ogsaa en Stang (= Trøbe). *Gbr.*

trøgta, v. a. (a - a), true, affrækte. trøgte Hund'en: hindre Hund'en fra at gjøbe eller bide, true den til at være rolig. *N. Berg.*

Trøm, m. Raub, Bred, Kant; Bredde paa et Kar. *Hertil Slogatrøm, Jætrøm, Sjøatrøm.* Samt *mæ Trøm'a*: lige op til Bredde af Karret. *Jf. samtrøma.* „ate ne mæ Trøm'a“: stipe flint ved Bredde af Fadet, ikke i Midten. (*N. Berg.*). *Regel* *krugl.* i *B. Stift* og

T. Herber ogsaa Troem (Hæden) og Troam (i Sogn; Harb. Nhg. Lell. Farmen Troam (for Troem, aab. o) svarer nærmest til G. N. prôm (i Datto premi). I Lell. er Troam Feminin, og betegner ogsaa Karm, Fading.

trønge og trøngje, see trønga.

Trønste, f. en Benaæmelse paa trodsige eller arrige Kvindfolk. Sdm.

Trøst, m. (H. Trøstje, r), Siderne paa et Kar, især forsaavidt de dannes af en enkelt sammenbøiet Plade eller Hjel. B. Stift. Fines ogsaa i Form: men Trjost (Voss). Dstjestrøst: en tynd Hjel som sammenbøies til en Væske. Stotrøst: Overleder og Hælstykke i Sko.

Trøste, et Slags Udrub; f. Trausta.

Trøst, f. Trøst, Rindring. (Stude egentlig hedde Trøst).

trøsta, v. a. (a - a), trøste. (For trøstja).

Trøstgo, see Trøstgu.

Trøya, f. en Trøie. G. N. treya. Trøye: emne, a. Løi til en Trøie. Trøye: filla, f. en forslidt, daarlæg Trøie.

trøye, v. a. (e - de), more, fornøie. trøye seg: more sig, have Morstid. Meget brugt. i Tr. Stift, ogsaa paa Helg. I Dst. siges ogsaa trø se, og trøyte se, i samme Betydning. — Drets Slagstrib er uvist, da det ikke findes i andre Sprog.

Trøys, f. en stor Staal med Rør eller Rind paa den ene Side. Sogn, Lell. Øbr.

trøysam, adj. morsom, fornøielig, lystig, iøierlig. Tr. Stift, Helg. (meget brugt.). I Romsdalen tilbeels trøysam. I Dst. trøysam.

Trøyskap, m. Morstid, Fornøielse. Tr. Stift. Hedder ogsaa Trøysamheit, og endog Trøysheit (Indr.).

trøysta, v. n. og a. (e - e), trøste sig til, vove, turde, have Mod eller Kræfter til at gjøre noget. N. Berg. og Tr. Stift. G. N. trøystast. Han trøyst' ikke gaa lenger: han sølte sig ikke istand til at gaae længere. Eg trøyste inhe ta' bœ paa meg: jeg tør ikke paatage mig det. Hedder ogsaa „trøyste seg“, som egentlig er rettere, Jf. traust.

Trøyste, n. Fasthed, Styrke. (Af traust). Sjelden.

Trøyt, m. Travlhed, især i Slutningen af et Arbeide; det at man anstrenger sig for at blive færdig. Hedder ogsaa Traute.

trøyta, v. a. og n. (e - te), 1) bringe til Ende, fuldføre, faae Ende paa (især

et langvarigt Arbeide). Af trjotn, trøtt. De lør'e sja te trøyte bœ te Røelbs. Det ha snart trøytt bœ fra seg. Udbertiben ogsaa om at udbolke eller tilbringe en vis Tid; f. Ex. trøyte Matt'a ut. Et Mr æ langt te trøyte. — 2) brude, anstrenge, holde til Arbeide. Det ha trøytt han for lengje. Han trøyte seg for mykje. (G. N. trøyta, ubmattet). Jf. trøytt. — 3) v. n. holde ud, holde længe ved med et Arbeide, stræbe flittigt for at blive færdig; ogsaa: blive længe paa et Sted, udbale Tiden; stunde, vente længe paa noget. Meget brugt. i B. og Ag. Stift. (Om et andet trøyte, see trøye). — trøyte seg: anstrenge sig, gjøre sig Umage, trøyte seg ette: traagte, hige, stræbe efter noget. (Meget brugt.). trøyte av: opbevare Enden paa. trøyte paa: holde længe ud.

trøyten, adj. flittig, travl, som holder længe ud med Arbeidet.

Trøyting, f. Udholdenhed med et Arbeide, Travlhed; ogs. lang Venten. **trøytt**, adj. træt, ubmattet. (Jf. Narr). G. N. trøytt. Ogsaa Particij af trøyta: breen, anstrengt; sjeldnere: tilendebragt.

trøyttast, v. n. trættes, blive træt.

tu, forkortet for ut-ur, o: ud af.

Ta, m. f. Tuv. — Tva, f. Tva.

Tubba, f. en Tve (= Tva). Sogn.

Tude, m. i Talemaaden: so vaar'e sum ein Tude, o: ganske gjennemaaet. Sdm.

Tudur, f. Tivur. Tve, f. Tvoja.

Tufs, n. Lapperie; ogs. Uselvbed, daarlæg Tilstand. Ag. Stift.

Tufs, m. en Kludrer, En som ikke gjør sit Arbeide tilgavns. B. og Tr. Stift.

tuffa, v. n. (a - a), plukke, ville (H. tassa); kludre, røre ved eller forsøge paa noget uden at udrette noget dermed. N. Berg. Øbr. Dst. — Seraf **Tuffing**, f.

tuffen, adj. noppet, opreven, ujævn; ogs. ubehændig, som ikke kan gjøre noget tilgavns.

Tuft, f. Tomt, Grund til et Huus; ogsaa Stedet hvor et Huus har staaet. Hedder ogsaa Tyft (Sdm.), Toft (Helg.), og Tomt (Busterub). G. N. tuft. Ietta upp gamla Tuft: opsoge et gammelt Hjem, besøge sit Fødested. (B. Stift).

Tuftefall, see Lunfall.

Tuftevidd; f. Grundvidde, tilstrækkelig Byggeplads.

Tugga, f. en Mundfuld, det som man tygger paa een Gang. (Jøl. tugga).

- Han tok på i et Tugge: i ren Tid.
 Lobatugge: en Straa.
- Tugu**, f. 1) Bæsteskud, f. Tvoga. 2) Krog, Binkel; see Toge.
- tukka**, røtte, stotte; f. toffa.
- Tuffe**, m. en tyk Vælling. Tell.
- Tuft**, f. Tugt. — tukta, v. a. tugte.
- Nogle Steder: tykta.
- Tull**, m. 1) Hvitvel, Kredsengang. 2) Tull: rundt, i Ring. Helg. (3) B. Stift siges: i Tuun). — 2) en Dands. Meest brugt. søndenfjelds. Ogsaa Spil til en Dands. Tell. og fl. — 3) en Krølle, Ulbtot, eller noget som er sammenrullet. (Ejebnere). — 4) en Bylt, Palle, sammenbundet Knippe. Buxterud, Hedemarten. — 5) en Løse, taabelig Person; En som er forvirret i Hovedet; ogsaa en Earlting. Meest brugt. nordenfjelds.
- Tulla**, f. 1) et tosfet, taabeligt Kvindfolk. Tr. Stift. 2) Tumlesyge (f. Tullisotti). 3) et Faar med korte Ører. (= Ruva). Tell.
- tulla**, v. a. og n. (a - a), 1) vifte, rulle sammen. tulle ihop. Øbr. og fl. — 2) mænge, røre sammen (en Væbste). tulle Supa. N. Berg. (3f. tvilla). — 3) tumle sig, svinge, dansse. Tell. Hall. og fl. Ogsaa dreie sig rundt. Helg. (3) B. Stift: tunna). — 4) vikle eller synge til en Dands. Tell. (3f. sula og hulla). — 5) tumle, vante omkring, vandre blindt hen uden at følge nogen Vej; ogsaa høre sig taabeligt adkomme med tosfede Indfald o. s. v. Meget brugt. nordenfjelds, ogs. i Øbr. Sdm. og fl. „tulle seg burt“: forville sig, vandre vildt. 3f. vngla og vika.
- tulla**, adj. tosfet, sjanter, forrykt. N. Berg. (meget brugt). 3) Sogn bebder det rutlen. — Ellers: ihoptulla, o: sammenviklet, sammenrørt.
- tullen**, adj. forvildet, forvirret; ogsaa det samme som tulla.
- Tullesott** (oo), f. Tumlesyge, Ringsyge, en farlig Kvægsygdom, som blandt andet ytrer sig derved, at Dyret vrænger Hovedet til Siden og løber om i en Kreds. Tr. Stift. Hedder ellers: Tullu (Helg.), Tunnastryka (B. Stift), Sotou (Tell.), Villesyge (Sdm.), Dubbestja (Sogn).
- Tulling**, f. Dmtulling, Svingning, Dands; ogs. Forvildelse (f. tulla).
- Tulling**, m. et forvirret eller forrykt Menneske; en Plante.
- Tultre**, pl. f. Plaster, Lapper. Sdm.
- tuma** (aab. u), v. n. udmaale i Tommer; trække langsomt og med Røse eller ligesom tommevitt. (Ejelden).
- Tume** (aab. u), m. 1) Lommefinger. B. Stift, Nbg. og fl. Hedder ogsaa Tumarsfinger (Sdm. Ag. Stift). G. N. pumalng. — 2) Lommefingeren paa Banter (see Tumling). — 3) en Lomme. Udtales ogsaa Lumme og Lome. Paa Lume-Lal: tommevitt.
- Tumerot**, f. Lommefingerens Rod eller Balle. Ogsaa kaldet Gump, Jart, Jarpebold.
- Tumestoff**, m. Lommestof, Men.
- tumla** (tumble), v. n. (a - a), tumle, falde overende; ogsaa svæve omkring. (3fke alm.). Heraf Tumling, f.
- Tumling**, m. 1. en Tumling, et lttet Bæger uden Fod.
- Tumling**, m. 2. Lommefingeren paa Håndster eller Banter. N. Berg. Hedder ogsaa Tumung, Tummung (Øbr.) og Tume, aab. u (Søndre Berg. Nbg. og fl.). G. N. pumlung.
- tumfen**, adj. stikkende, utilbøielig til at tale. N. Berg. Nogle Steder ogsaa: forvirret eller forrykt. Saaledes ogsaa Tumsing, m. om En som er forrykt.
- Tumung**, f. Tumling.
- Tun** (uu), n. 1) Gaard, bebygget Sted; den Plads hvorpaa Husene staae, i Modsetning til Engen og Agrene. Meget brugt. vestenfjelds. „Et stort Tun“ betegner saaledes en stor Hob af Huse eller en meget bebygget Gaard. Heim i Tun'e: hjem til Husene. — 2) et Sæt af Huse til et enkelt Gaardbrug; en enkelt Gaards Bygninger (Stue, Kæbbod, Kade og Kæbuus). Sdm. D'a try Tun paa den Gar'a: den Gaard udgjør tre Brug, har Huse for tre Familier. Heraf etintyt. — 3) Gaardtrum, Pladsen imellem Husene. Sogn. Hedder ellers Ton i det Søndenfjeldske, hvor det tun bruges i den sidste Betvøding. G. N. tun (Engen ved Husene). Ang. tun (Hegn, Gaard, By).
- Tundr** (Tonder), n. Tønder, haard Fyrsvamp (forstjellig fra Ruoff). Meest brugtlig vestenfjelds. G. N. tundr. (3f. tendra).
- Tundrestoff**, m. en liden Kasse med smaaftaaret Tønder til at slaae Ild i.
- Tunfugl**, m. en Fugl, som sædvanlig opholder sig i Gaarden eller ved Husene (sker om Staden). B. Stift.
- tung**, adj. 1) tung, vægtig. G. N. tung. Komparativ: tyngre; Superl. tyngst. (3f. tyngla). — 2) besværlig, morsk, anstrengende (om Arbejder); ogsaa tryk-fende, stær, haard. — 3) tung, stiv, som har nogen Røse for at bevæge

fig. — 4) bølge, bork, uskiftet; ogsaa søvrig. Seraf tyngla, Tyngsel. — 5) sket, tyk; om Lufften. (Nobfat lett). Han a tung' i Luft'enne. (B. Stift). tung paa Foten: uskiftet til at gaa hurtigt. tung i Kroppen: bølge, bork. tung fyre Brøst'e: tungbrystig, noget hæs. Lunge-Taff'e: den tyngste Deel af et Arbeide. Et tungt Kus, s. Kus. Ein tung Sulf: et dybt Sulf. Ein tung Skatt: en trykkende Ubgift. tunge Lantar: mørke Lantar. Jf. tungt. **Tunga**, s. Lunge. (G. N. tunga). Og saa en Spids eller noget som ligner en Lunge; s. Ex. et Slags Riler i Sønnen paa Støvler (Støvlestunge). Dø 'He te taka paa Lungo: det er ikke til at tale om, det er upassende at nævne det. "Dø ligg fremst paa Lungunne", o: det er nærved at falde mig ind (om en Ting eller et Navn, som man troer at erindre). — **Tunggeband**, n. Tunggebaand. Tungemaal, n. Sprog. **Tungerot**, s. **Tungeroden** i Munden. **Tung-alda**, s. **Havbølge**, de store og langsomt fremstridende Bølger i Havet eller nær ved Havkanten. **Hølg**. (Tung-alla). Jf. **Ndm.** hedder det **Tungolle** og i **Edm.** **Tunghold**, n. (Jf. **Alba**). **tungblest**, adj. tungbrystig, som aander tungt eller bliver snart træt. **Hølg**. **tungfengd**, adj. 1) besværlig, molsom. (Nobfat lett-fengd). 2) stiv, tetet, som ikke arbejder med Letbed. **Walder's**. **tungfløyg**, adj. tung, stiv i at gaa eller bevæge sig. (Egentlig tung til at flyve). **Gbr.** **tungfær**, adj. 1) tung, seensferdig, uskiftet til raff Bevægelse; s. Ex. om gamle Foll. Alm. og meget brugt. — 2) vær, plump, tung til at føre. G. N. **pungfær**. **tungført**, adj. tungfødet, uskiftet til hurtig Gang. **Tunggods**, n. tunge Varer i en Ladning. (Forsaavidt det betegner Varer i Lønder, kunde det ogsaa opfattes som **Tunn-gods**). **tunghendt**, adj. tunghaandbet, uskiftet til sknt Arbeide. **Tunghold**, see **Lungalba**. **tunghøyr**, adj. tunghør, lidt døv. **Tungje**, m. Tyngde, Vægt. G. N. **pungi**. Ein **Waga-Tungje**: en Tyngde af omtrent en Bog. Ein litten **Tungje**: en liden Forøgelse i Tyngden, s. Ex. af noget som hænges paa; underliden ogsaa Søvnighed, Døslighed. **tungfloedd**, adj. tungfloedt. Er let at

forverle med tunnkloedd, og derfor lidet brugeligt. **tungloedd**, adj. tungt laadet, som har en tung Ladning. **tungleg**, adj. noget tung eller besværlig. **Nbl.** og **fl.** **tunglendt**, adj. om et Landskab med tunge, bakkede Bæte. **Jndr.** **tunglynt**, adj. tungsinbig. **Ejelden**. **tungnoem**, adj. tungnemmet. **Tungolde**, **Havbølge**; s. **Lungalba**. **Tungorka**, s. tungt Arbeide. **Sogn**. **tungploeg**, adj. tung at pløje; om Ager. **tungrodd**, adj. tung at roe; om Vaade. **Dg.** **tungrodd** (**Edm.**). **tungsam**, adj. besværlig, trykkende, om Omstændighederne; ogsaa bebrovelig, nedslaaende, sørgelig. **tungsigld**, adj. tungsellende, som ikke gaaer let under Seil. **tungsinna**, adj. tungsinbig. **tungsvøvd**, adj. tungsvovig, som sover fast, ikke lettelig vækkes. **Jemmelig alm.** men hedder ogsaa **tungsvøvd** (**Gbr. Edm.**), **tungsvøvd el. tungsoft** (**Ex. Stift**). **tungt**, adv. tungt, besværligt; ogsaa haardt, stærkt. felle tungt: falde tungt, besværligt. **flaa tungt**: flaae haardt til. **sova tungt**: sove fast, være vanskelig at vække. **Han tæk dø 'He tungt**: han tager sig det ikke nær, gjør sig ikke stor Sorg derover. **Eg vild' ikke taka so tungt paa Munn'en**: jeg vilde ikke sige saa haarde Ord. (**N. Berg**). **Tenk ikke so tungt**: gjør dig ikke saa sørgelige Tanker. **Um han stulde tenke so tungt**: hvis han stulde have en saadan stræffelig Tanke. (**B. og Ag. Stift**). **tungvinna**, adj. besværlig, tung at arbejde paa eller vanskelig til at faae rigtig Istand; især om Gaarde, hvis Dyrkning udkræver meget Arbeide, eller hvor Driften er mere besværlig end paa andre Gaarde af lignende Størrelse. **Abg. Tek.** Ordet er næsten almindeligt i en anden Form, nemlig **tungvint**. **Jf. N. Berg.** og **Edm.** hedder det **tungvinnen**. (**Jf. Vinna**). **Nobfat lettvinna**, **lettvint**, **lettvinnen**. **tungvint**, adj. see forrige. **Ogsaa adv.** **tungt**, besværligt, med meget Arbeide. **tungvoren**, adj. noget besværlig. **Tunka**, s. **tynd Eng**, **Mark** hvorpaa der vører lidet Græs (= **Skrinna**). **Nbl.** — **Maaste** kunde der ogsaa findes et **Verbum tunka** (fortynde) eller **tunkast** (fortyndes), af **tunn**, adj.

Tun-fall, m. Gaard-Bætte, Kæse, et indbildt Væsen som tænkes at opbolde sig i en Gaard eller have sit Hjem i samme. Nbl. Ellers kaldet Løstefall (Nordsland), Lomtegubbe, Garvor.

Tunkebo, m. tør og mager Jord med lidet Græs. Nbl. Jf. Lunka og Bø: tunn, adj. 1) tynd, i Lværmaal eller Gjennefsnit. (Kan om flade Ting. Jf. grunn). Hedder paa nogle Steder Tynn (Edm. og fl.). G. N. punnr. — 2) tynd, med Hensyn til Fæstbed; blød, rindende, sandig. — 3) tynd, med Hensyn til Mængde; utæt, tyndt-aaende, afspredt; f. Ex. om Stov. (Robsat tjuff). Heraf tynna og tyn-nast.

Tunn, n. Svingning, Svtruel. Næst i i Forbindelsen: i Tunn^o, o: omkring, rundt, i en Kreds; f. Ex. snu seg i Tunn (dreie sig om), laupe i Tunn (løbe rundt i en Kreds). B. Stift. Drf. I Edm. hedder det Tynn; saa-ledes ogsaa Haudetyunn, o: Hovedsvim-mel. (Jf. Tull). Maaskee egentlig Turn; f. tunna.

tunna, v. n. (a - a), svinge, dreie sig; svæve omkring, hvirvle, løbe om i en Kreds. Meget brugt i B. Stift. I Edm. hedder det tynne. (Jf. tulla). tunna seg: tumle sig, svinge, danse. Ordets egentlige Form er maaskee tur-na. Jf. G. N. turna (omvalte). Ang. tyrnaa og Eng. turn (dreie, vende).

Tunna, f. en Lønde. (Søndre Berg. Rbg. Tell. Helg.). Hedder ogsaa Tyn-ne (N. Berg.), Tønna, Tønne. G. N. tunna. Sv. tunna. — Hertil Tun-neborn, m. Løndebund. Tunnekjer, n. Kar som holder en Lønde i Maal. (I B. Stift Lunnesaa, m.). Ligesaa Tunnekjetel (Tynnekjel), m. Kjedel som rummer en Lønde. Tunnekstav, m. Løndestaver.

Tunnaknut, m. Svtrvelvind, Luftstrøm som dreier sig rundt. B. Stift. I Edm. Tynnaknut. Jf. Vindknut. **Tunnasykja**, f. Ringsygge (= Tullesott). I Edm. Tynnasykje.

Tunnbraud, n. tyndt Brød, Flabbbrød. Sjelden. (Sv. tunnbröd).

Tunn-driffka(n), n. tyndt Bl. Svag-drifke. (I Edm. Tynn-drifke, m.). **tunnfengd**, adj. noget tynd eller afspredt. Sjelden.

tunnsgrendt, adj. tyndt beboet, lidet be-folket. Robsat tettgrendt.

tunnhærr, adj. tyndhaaret, som har en tynd Haarvæxt. G. N. pannhærr. **Tunning**, f. Svingulag, Omdreining,

Krebsgang, Omdreining. (Af tunna). Hedder ogsaa Tynning.

tunnflædd, adj. tyndflædt.

tunnlaupen, adj. tynd, vandig, ikke sammenløben; om Næll (tunnlaupa).

Nogle St. tynnlaupa (f.).

Tunnleikje, m. Lyndbed.

tunnlippa, adj. som har tynde Læber.

tunnloa (for loba), adj. tynd, utæt; om

Kornsaeden paa Ageren. Sogn.

Tunnrjome, m. Fløde af tynd eller særst Næll. I N. Berg. Tynnerjome.

tunnscadd, adj. tyndt saact.

tunnfya, adj. tyndstykt.

tunnløg, adj. tyndt bevoeret med Græs, let at haae; om Eng. Voss.

tunnvaksen, tyndt opvoeren, utæt; f. Ex. om Stov.

Tunnvangje, m. Lindingen paa Ansig-tet; ogsaa den øverste Deel af Kind-benet tilligemed Lindingerne. Gbr. og fl. (I B. Stift Tinning). G. N. punnvangi. Ang. punvang.

Tunnvembe, n. Slagside, det tynde Kjød paa Underlivet. Drf. G. N. punnvembi. (Af Vaamb).

Ellers kal-det Slagside og Svaangside.

tunnvida (aab. i), adj. om Kar med tynde Staver.

tunnvoren, adj. noget tynd.

tunt, adv. tyndt, afspredt.

Tun-teig, m. et lidet afgrændset Eng-sykke tæt ved Husene. B. Stift.

Tupp, m. 1) Løb. (Sjelden). Ogsaa Benævnelser paa en Hane. 2) Finger-spids. Buserub.

Tur (uu), m. Bulber, Brag, vedvarende Larm. B. og Tr. Stift. (Nogle Ste-der Dur). Ogsaa Leg, Støt, lystigt Liv (f. tura). — Bruges ogsaa i den fremmede Betjening: Gang, Udflygt, Reise (Tour), især tilføes.

tura, v. n. (a - a), 1) bulbre, brage, larme; f. Ex. om Vogne, Kverne og bestige; ogsaa om Vinden. N. Berg. og Tr. Stift. Andre Steder burra. (Jf. tora). — 2) støte, lege, more sig, leve lystigt. Ang. Stift. „ture Jul“: more sig i Julen, holde Julefestskab. (Maaskee egentl. tilbringe Liden).

Ture, m. en dobbelt Løb (= Løppa) eller egentlig den Ring som omgiver en mindre Løb. Buserub, Sehemarken. I Hall. siges Tur.

Turhylma (aab. u og y), el. Turr-hylma, f. en stor Markplante, formo-dentlig Stormbat (Aconitum septen-trionale). Sogn. Ellers Toralm (Drf.). Turæme og Torjame (f. Tell.). Det sidste Navn skal visl. egentl.

- lig være *Lørhjalma*, idet baade hjaalma og hylma kunne forklare af Blomsterne Rigbed med en Hjelm (G. N. hjalmar). Ordets første Deel er vanskeligere at forklare.
- Turing** (uu), f. Bulber, Larm; ogsaa Leg, Morstab, Fornvielser.
- Turk**, m. 1. en Tyrk. (Syn. turk).
Turk, m. 2. 1) Lørring, f. Er. paa Hø og Korn; Veir til at tørre i Sandensfjelds. (S. B. Stift Lerre). G. N. purka. — 2) et Huus til Kornvoring; f. Lurkestova. — 3) Lørke, Fortørrelse; Lørheb. Alm. (Nogle Steder: Tyrk). Ogsaa Lørst eller Mangel paa Drifte. Jf. turkast.
- Turka**, f. en Slump som tørres paa een Gang; en Dragt Korn som tørres til Maling. B. Stift.
- turka**, v. a. (a - a), 1) tørre, tilberede ved Lørring. 2) astørre, gjøre fri for Vand eller Væde; udbertind tun at trække noget op af Vandet. 3) afviske, afstryge; f. Er. Vandbraaber, Smuds, Støv. Hedder paa nogle Steder tyrsa og tørke. G. N. purka. Syn. tor-ka. (Egentl. tur-ka, af turr). turka seg: tørre noget af sig. turka upp: optørre, fortørre. turka upp-atte: tørre paa; ogsaa blive tørt igen efter et Uvret. turka ut: ubleste, afviske, f. Er. en Skrift. turke ti seg: spise tør og haard Mad.
- turkast**, v. n. tørres, fortørres; ogsaa plages af Lørst, lide Mangel paa Drifte eller fattig Spise. Meget brugt. (Om en egentlig Lørring siges sædvanlig: tonna). turkast upp: udtørres, borttørres.
- Turkaar**, n. Lørke-Mar, Sommer hvort der indfalder stærk Lørke.
- Turkebella**, f. Steenstive eller Plade, hvorpaa man tørrer Korn til Maling. (Ogsaa kaldet Lurkarbelle). Rigesaa Turkepanna og Turkegryta.
- Turkeflut**, m. Klud at tørre med.
- Turkeloft**, n. Lørrøst.
- Turkesort**, f. en vis Kvægslygdom. Tell. Dufferub.
- Turkestova** (aab. o), f. Lørrøstue, et Huus hvort man tørrer Korn til Maling. B. Stift. Ogsaa kaldet Turkehus, Turk (Sogn), Tørstugu (Gbr.), Trøstogo (Balbers). I de øvrige Dele af Landet hedder det Bafstova (Bastugu o. s. v.), Kylna, Kjøne, Rasse.
- Turking**, f. Lørring, Astørring.
- Turkløbe** (de), n. Lørkløbe (= Plagg). Gbr. og fl. — Egentl. Lurkløbe.
- turr** (aab. u), adj. 1) tør, astørret, ikke vaab. 2) indtørret; tilberedt ved Lørring. 3) haard, stærk, saftløs (f. Er. om Mad); gold (om Kær); ogsaa karrig, sparsom. Paa nogle Steder især i Tr. Stift hedder det tørr; ellers forekommer ogsaa fjurr'e (for turr) og fjørr'e (i Nbg. og Mandalh G. N. purr. Syn. torr. I et Par Aflebbninger forudsattes Formen tørr (aab. o) nemlig i tonna (torna) og Tøste (for Tørste); jf. Lerre og Lørre. — Baaten sto turre: Vaaden stod ganske over Vand (nemlig paa Grund). turt Koun: tørrt Korn til at male. turt Brød: Brød uden Smul. Ra'a vart turr'e: Koen blev gold, holdt op at malle. Et turt Ur: et Lørkeaar; ogsaa et Mar hvort Smulvarer falde knabt.
- turbanna**, v. n. bande idelig. N. Berg. Turbolck, m. en Tid, hvort Veiret er jævlig tørt.
- turfsingjen**, adj. noget tør. Edm. "De turfsingje": der er Mangel paa Smul, man maa spise tør Mad. I Tr. Stift skal det hedde turrfengt.
- Turfsift**, m. tørrt Sift. Saaleses ogsaa Turfsid, Turfsid og fl.
- Turfslo(b)ing**, m. en Byge, som gaar over med Vind og Stjer uden Regn. Inbr.
- turftottes**, adv. med tørre Fødder. Ein kann gå Elv'a turftottes. N. Berg.
- Turthøy**, n. tørt Hø. Bruges i Modsetning til Raahøy (uørrt Hø) og Satehøy (halvtørt Hø).
- turthædd**, adj. tørhædt, ikke vaab.
- Turrlaup**, n. en fortørret Plet paa et Træ, et Sted hvor Barken har været afreven. Gbr.
- Turrlenda**, f. en tør Mark eller Landstrækning. Søndensfjelds.
- turrlendt**, adj. tør, om Marker eller Agre. Modfat vaatlendt.
- Turrmat**, m. Lormad, Brødmad; i Modsetning til Sødemad. B. og Tr. Stift: turremyldt, adj. om Grund som bestaar af tør Jord. Sjelden.
- Turrot** (rot, aab. o), n. Lørraadenshed, det at Frugter forraadne under Lørringen. Søndensfjelds. (Tell. og fl.)
- Turrtkødda**, f. tør Taage, en Mængde af tørre Dunster i Luften. Tilbeels det samme som Moe.
- Turrtæs**, m. tør Sne.
- turrtimast**, see tortimast.
- Turrtver** (ee), n. tørt Veir, uden Regn eller Sne.

Turrold (aab. i), m. tørt Brænde.

turt, see turr og turva.

Turt, Fornødenhed; f. Turot.

Turt, f. en Fjeld-Urt (Sonchus alpinus).

T. Stift, f. Sogn: Turtne. Andre Stæder Truft og Tryft.

Turu, f. Tvora. **Turul**, f. Tvorel.

turva, v. a (tarv; turvte, turvot; sædvanlig: tar, turte, turt), behøve, trænge til, have Trang for. Meget brugt i B. og K. Stift. G. N. parfa. Præsens tarv er meget sjældent (Harb.), da det almindelig hedder: tar (G. N. parf). Imperf. hedder overalt turte. (G. N. purti). Han tar mykje endaa: han behøver endnu meget. Han hjem'te turva da: han vil nok behøve det, det bliver ikke mere end nok (ogsaa om noget som er knapt tilmaalt). D'æ inkje meir eld som hava tar: det er ikke mere end hvad man behøver at have, det er knapt nok. Tell. og fl. J. B. Stift hedder det: „Dæ a 'tje meir eld so hava tarst“. — Ordet bruges ellers meget ofte i Forbindelse med et Verbum i Infinitiv og betegner da at have Grund til, være beføjet til, kunne vente nogen Nytte af; f. Ex. Du tar ikke tvilia: du har ingen Ansag til at tvøle. Dei turt' inkje tenkje dæ: det nyttebe dem ikke at tænke derpaa. Han tar aldri bry seg: det skal ikke nytte ham at umage sig derfor. — Imperfectum (turte) bruges i B. Stift ogsaa i Forbindelse med „hava“ i Begrebet: maatte, skulde, burde; f. Ex. Eg turte ha' gjort da: jeg skulde have gjort det, det kunde være fornøden at o. f. v. Eg turte ba bœ deg um da: jeg maa bede dig om det. Du turte ha vore dar: du burde have været der. (I disse Tilfælde sammentræktes Ordene „turte hava“ sædvanlig til: turt'a). — Beslagtebe Ord ere: Torv, Taro, tarvall, Turot.

turvande, adj. trængende, som behøver noget. (Sjelden).

turvast, v. n. (tarst, turtest), behøves, udtræves, være fornøden. Dæ tarst alt ihop: det er alt sammen nødvendigt, det er ikke mere end som behøvet. Dæ va 'tje meir eld som turtest. Dgsaa: „som hava tarst“; see turva. Cupinum hedder: turst. (B. Stift).

turveleg, adj. maadelig, tarvelig. Sjelden.

Turvot (Turt), f. Trang, Fornødenhed, Behov. Harb. og fl. G. N. purst. — Ellers Torv og Taro.

turvotug (turtig), adj. trængende, som

behøver noget. (G. N. parstugr). Nest i Sammenkætning: Korturtug, naudturtig. Hedder ogsaa tyrerig.

tusend, Talord: tusinde. Hedder sædvanlig: tus'en (tusn). G. N. púsund. Ein Tusendbeil: en Tusindebeel. f. Tusendtal: i Tusindtal, tusindvøis.

Tust, m. Varme, Hebe i et Bærelse; ogsaa Ruus, Perial. Edm.

Tust, n. Bevægelse, Larm, Uro; ogsaa Fornøelse, Lyftighed. B. Stift. „ga paa Tust“: løbe omkring efter Morstab og Lyftighed. Harb. (Sf. Huff).

tuska, v. n. (a - a), larme, ralle, bevæge sig med Larm. Sf. ruska.

tustjen, adj. stranten, sygelig. Sogn.

Tustl, n. en ubetydelig Bevægelse, Gang, Kærelse; smaat Arbejde; ogsaa Planer, Forhandlinger, noget som er i Gjære, især om en Plan til et Giftermaal. B. Stift, i Formen Turtl og Tultel (Tulsi). — f. Edm. siges ogsaa Tultle (for Tusla), f. om et Angreb eller Forsøg. Han tok dei ei Tultle: han gjorde et dygtigt Angreb paa dem.

tusla, v. n. gaae sagte, være i Bevægelse; ogsaa arbejde smaat. Nest i B. Stift; ubtalt tutla (S. Berg.), tultle, el. tultje (N. Berg.).

tuslen, adj. svag, strøbelig; ogsaa flantet. Sogn, i Formen tuslen.

Tusts, m. Tusts, Trolb, fabelagtigt Besen. G. N. pura, puss. — Dgsaa en Sygdom hos Køerne. Edm.

Tustsbit (aab. i), n. et Slags ondarbede Saar, især paa Fingrene (forbum forklaret som Tustens Biv). N. Berg. Hall.

Tustse, m. en Løse, Dosmer. Tildeels i Søndre Berg. (Søl. puss).

Tustsebar, m. Fjirblad (Paris quadrifolia). Tell. Ellers Trolbar.

Tustsefugl, m. Strøm-Stær. (Sogn). Ellers Fossekall og fl.

Tustseladd, m. en Løse. B. Stift.

Tust (uu), f. en Pleiel, Lærstok. B. Stift, Hall. Gbr. Nogle St. Tust (N. Berg.). G. N. pustr (i Sverres Saga). Har ellers forskjellige andre Navne, hvorom see Flygjel og Sloga.

Tusta-vol (aab. v), m. Slatet paa en Pleiel. N. Berg. Dgsaa kalbet Handvol, til Forskiel fra Slogvol, som betegner Kolben eller Slogstokken.

tuste (uu), v. a. sammenvikle. Hertil tuska, adj. sammenviklet, draget sammen i en Knude. Hbg. Mandal.

Tuste, f. en Sammenvikling, Knude, Bunt, Knippe; f. Ex. af Sump eller

- Tast. Randal, Rbg. Tell.** (Isl. þústr, Þið).
- Tut (uu), m. 1)** Tub, Rør, f. Er. paa en Rande. — 2) en liden fort Luur til at blæse i. B. Stift. Hedder ellers Stut (Gbr. Drk.).
- tuta, v. n. (a - a)** tube; blæse i en Luur eller i et Rør. R. Berg. (3 Gbr. stute). Heraf Tuting, f.
- tutla, gaae sagte; f. tusla.**
- tutlen, flantet; f. tuslen.**
- tutsoygd, adj.** som har meget fremstaaende Vine. Gbr.
- Tuv, m. Top, Bugle, en noget spids Forbining. B. Stift, Hall. Vest i Formen Tu.**
- Tuva, f. en Tue, en liden Top paa Jorden. Ogsaa i Formen Tue, Taa (B. Stift). (Tr. Stift). Tubba (Sogn, Hall.) G. R. þúfa. Sv. tusva.**
- tuva (tue), v. a.** sætte op i en Top; gjøre høit i Midten.
- Tuvekrit, f. Hundestarn.**
- Tuvemark, f. Jord** som er fuld af Tuer.
- tuvut, adj. toppet, fuld af Tuer. Ellers tuette (B. Stift), tuvat (Tr.).**
- Tvag, n. 1)** Vast, hebt Vand til Rensning og Balskning af Ulstøi. R. Berg. — 2) Urin, Pis; især af Dyrene. Østb. (i Formen Tvaue). Isl. þvag. — 3) Strabads, Arbeide i Bæde og Uveit. Sdm.
- tvaga, v. a. og n. (a - a), 1)** vasse i hebt Vand, rense og valle Ulstøi. R. Berg. (Jf. tva). — 2) skalde, piøse; om Dyr. Østb. (ubtalt tvaue). — 3) strabadsere, arbejde i Bæde og Uveit. Sdm. Heraf Tvaging, f. Balskning, Vastning i hebt Vand; ogs. Strabads.
- Tvang, m. Tvang. J. B. Stift Tvaang.**
- Tvare, m. 1)** en liden Naver, Rivenaar. Helg. — 2) et liden Bor (Spigerbor), dannet næsten som en Skruer. Sdm. Om et andet Tvare see Tvara.
- tvarga, v. n.** træffe, strippe omkring. Sdm.
- tvart, adv. tvært; see tvært.**
- tvau, Neutrum af tvø eller tveit (o: to), see tvø.** — ba Tvaubegge: være tvetullet (Germasfrott). R. Berg.
- Tvau, f. Tvag. tvaue, f. tvaga.**
- tvø, v. a. (tvøer; tvø; tvøje), tvø, vasse, skylle reent. Rbg. Tell. (G. R. þvá. Sv. tvá). Jf. tvaga. „tvø seg“: vasse sig i Ansigtet. — Parpictyllum tvøjen betyder paa en ældre Form tvaga. (Got. þvahan).**
- Tvøning, f. Vastning.**
- Tvøtt, m. Vast. Sjelden, undtagen i Sammensætning som Tvøttvatn, n. Vastvand. Rbg. — G. R. þvætt. (Jf. Tvøtte).**
- Tvøggjæring, m. en Hest** som er to Aar gammel. Sogn. — Jf. G. R. tvøggja, Genitiv af tveit (o: to), f. Er. tvøggja ára timi, o: to Aars Tid.
- tvøgjen (aab. e), adj. (Jl. tvøgne), vasket, reengjort. Rbg. Tell. — G. R. þvøginn. (Part. af tvø).**
- tvøi og tveit, tvø; see tvø.**
- Tvøit, m. (og f.), 1)** en Spaan, Splint, Pliis; Huggespaaner, Høvelspaaner o. s. v. Helg. — 2) en Kløning eller Spalte i Træ; et Indsnit paa Siden af en Stok som man skal fløve (f. tvøite). — 3) et Skaar, Hug, Skure; det Indsnit som man gjør i en Stok, idet man bugger den af. Østbalden i Formen Tvøt (ee), f. J. Sdm. bruges Tvøit, m. i en ganske anden Betydning, nemlig om en tvøer og dum Person. — I den sydlige Deel af Landet forekommer Tvøit (m.) meget hyppig som Gaardsnavn (der sædvanlig skrives Tvøed og Tvøbt), men Tvøets Betydning er her ubekendt. I de gamle Dokumenter skrives det pveit. (S. Munchs Beskr. over Norge i Midalderen, p. XV. Jf. Molbechs Dialekt-Lexikon, p. 614). Kunde maaftede betegne en Udbugning eller ryddet Plads i Stoven, men forklæres ellers som en fraskilt Deel eller Part.
- tvøite, v. a. (a - a), fløve, splitte, eller egentlig gjøre nogle Hug paa Siden af en Stok som man vil fløve, før at Kløsten eller Klønnen skal gaae i en lige Linie. Gbr.**
- Tvøng, m. Sto-Nem, Stobaand. Voss. G. R. þvøngr. J. Sdm. betegner Tvøng en liden Træ-Klods hvormed Tanden i en Høvel slaæes fast. „Ein Tvøng te arbejde“ betyder derimod en flittig Arbeider.**
- tvøer (aab. e), adj. 1)** tvøer, affumpet, tvøert afbrudt. G. R. þvøerr. — 2) modvendt, som vender tvøert imod eller banner en Vinkel. — 3) ubeleilig, hinderlig; eller oftere: uvillig, tvøer, modstræbende. — Det tilsvarende Adverbium adskilles tildeels herfra og hedder tvøart, tvøert eller tvørt. En gammel Form findes i Talemaaden „tvø tveran Fjor“, o: tvø tvøert over Fjorden. Sogn og fl.
- Tvera (aab. e), f. Tverside. „Toma paa Tvera“: komme tvøert imod, lige ind paa. Søndre Berg.**

Tverbaffje, m. en tvært opstigende Vasse; ogs. en Vasse som vender lige imod.
Tverbein, n. Tvarbein, en Feil i Fødderne paa Hestene.

Tverbløyg, m. egentl. en Tverfile; sædvanlig: en Tverdriver, tvær, stivsinbet Karl. Ag. Stift. Ellers Tverdriver, Tverfjellje og fl.

tverbratt, adj. tvært opstigende, brat som en Bag.

tverbroten (aab. o), tvært afbrudt.

Tverbu, m. Hjenbo. (Sjelden).

Tverdal, m. Sidedal, som danner en Vinkel med Hoved-Dalstrøget.

tverbjup, adj. om Grund, som gaar tvært ned fra Strandbredden, saa at der er dybt tæt ved Landet. Sønden-fjells. I B. Stift siges nærbjupt.

Tverdriver, f. Tverbløyg.

Tverel (aab. e), m. Kjernestav, Tvære at kjerne Smør med. Sogn og fl. Hedder ogsaa Tvirel, aab. i (Sogn), Tyrel, aab. y (Sdm.), Turul (Drt.), Kinnetvora (Nbl.). I fjernteste Dial. tørel. Angelf. hviril. (Hsl. pirill, Kvast at røre Mælk med). Jf. Tvora og tvilla.

Tverelv, f. Vi-Elv, en mindre Åa, som falder ud i en større og banner en Vinkel med samme. Gbr. og fl.

Tverfjell, n. Fjeld som gaar ud fra Siden af en Fjeldbryg; ogsaa en Fjeldsæde lige for Enden af en Dal.

Tverfjor, m. Sidesfjord, Green af en Fjord (Isar en som gaar lige ud).

Tverflauta, f. Tvarbjælle i Bunden paa en Slæde. Nbl. (Jf. Hynning).

tverfor, adj. modvillig, modstræbende, stivsinbet. Sdm. (Hedder sædvanlig tverfyre, aab. y).

Tverg, m. Bantrøining, liden Stakkel. Indr. (Maaskee Dverg).

Tvergar, m. Hjarde som gaar tvært over et smalt Strøg.

Tverhand, f. Tvarhaand (= Løvd).

Tverhog, n. Hug, Tvarstak; f. Er. paa Enden af en Stok.

Tverhummel, m. Hummel i en Plov. Sdm. Jf. Hummel.

tverka, v. n. (a - a), stræde imod, vise Modvillie, gjøre sig tvær. N. Berg.

Tverka, f. Tvarhed. (Sjelden). Paa Tverke: paa tvært; ogsaa til Trods, til Fortræd. Tell.

tverkast, v. n. forværrer, forringes, af-tage pludselig. Sdm.

Tverkrøf, m. en tvær Krumning, en Vinkel; ogsaa en Tvardriver, som man ikke kan komme tilrette med.

Tverlag, n. noget som ligger tvært

over et smalt Rum; en Højde, Bund, Tvarplade; ogsaa Led i et Straa eller Rør. Tilbeels i Er. Stift.

Tvernagle, m. Tvarnagle i Arter og Bjæffer. Jf. Splint, Lunnstikka, Spytta. tverra, v. n. (a - a), indvinde, formindskes, sæde ind; f. Er. ved stærk Kogning. Tell. G. N. hværra. tværfett, adj. vragvillig, som sætter sig imod. Gbr.

Tverkur (aab. u), m. Tvarstik.

Tverlag, n. Falsfejern, Slagjern (at ubhugge Falsker med). N. Berg.

Tversprang, n. Fjirspring. — tvær-springe, galoppere. Nbg. (S. Lvi-sprang).

Tverstrik (aab. i), n. Tvarstreg.

tverstygg, adj. menneskefky, vranten, som ikke vil tale med Folk. (Nest om Børn). Sdm.

tvært, adv. tvært, tværs. Hedder i Er. Stift: tvært. I visse Forbindelser hedder det ogsaa tvort (Nbl.) og tort (Sdm.). paa tvært: paa tværs;

til Siden; ogsaa: lige imod, i Beten, til Hinder, til Fortræd. „gaa paa tvært“: gaae tvært til Siden; ogsaa gaae ubelbigt, fortrædeligt. fyre tvært, see under fyre. — tvært imot: lige imod, lige over for; ogs. tværtimod. „taka tort ned fyre“: bryde over tvært, gjøre Ende paa noget. — tvært vye: tværs over, midt over. Hedder ogsaa: tvort vye (i Nbl.), tort-vye (Sdm.).

Tver-tre, n. Tvartræ, Tvarstykke; ogs. noget som er i Beten eller til Hinder. tvertynnast, v. n. indvinde pludselig, blive tynd eller mager paa en kort Tid. Hall.

Tverveg, m. Korsvet, en Vel som gaar tvært over en anden.

Tvervegg, m. Tvarvæg, Endevæg.

Tvervid (aab. i), m. Krumninger indvendig i Træ; Arer som gaar paa tværs.

Tvæt (ee), f. Hug, Slaar; f. Tveit.

tvæ, v. n. yttre Modvillighed, siges „tvæ“. I Nbl. hedder det: tvættta.

Tvarbei(d), n. dobbelt Arbeide, Sjæntagelse af Arbeidet. Drt. — tvæ er den almindelige Sammensætningsform af Talordet tvo (to), ligesom i det gamle Sprog.

Tvibeite, n. Dræt for to Heste; Kjøretøi som er indrettet til at trækkes af to Heste. Sønden-fjells.

tvibent (for tviberni), adj. om en Familie, hvort der er kun to Børn. Sdm. Tell. (selden). Jf. einbent.

tviblaba, adj. tobladet.

Tvibrot (aab. o), n. dobbelt Fjold, Kant som er to Gange ombøiet. (Sjelden).

tvibrotten (aab. o), adj. brækket to Gange, lagt i en dobbelt Fjold.

Tviburur (aab. u), pl. m. Tvillinger. Nbl. Harb. Jød. (G. N. tviburur).

Tvibyks, n. Fjirspring. — **tvibyksse**, v. n. gaae i Fjirspring. N. Berg.

Tvibytning, m. Dunt, Kar som har Bund i begge Ender. Tell.

tvibølt, adj. om en Gaard, som udgjør to Brug, er indrettet for to Huusholdninger. X. Stift. (Jf. einbølt).

Tvidrøtte, n. Dræt eller Kjøretot for to Heste (= Tvibeite). B. Stift. — Nogle Steder ogsaa: Tvedragt, Splid, Tvist.

tvieggja, adj. tveegget.

tvifald, adj. dobbelt, tvesoldig. Tell. og fl. Ofte tvifalda: som har dobbelt Fjold, er sammenbøiet to Gange.

tvifesta, v. a. fæste dobbelt, gjøre fast paa to Sider.

tviføtt, adj. tofødet, tobenet.

twigara, adj. om en Gaard som bestaaer af to Brug. Tell.

twigild, adj. dobbelt med Hensyn til Børdie, gjældende for to. (Meget sjelden). See ellers følgende.

twigjeld, adj. om en Ko som har været guld i to Aar. Ndm. — I Edm. siges twigild (twigild'e), om en Dre, som er gildet for to Aar siden.

twihaka, adj. 1) tvebaget, om et Laas eller andet Redskab med to Hager (Kroge). 2) som har dobbelt Hage (paa Ansigtet), hvis Hage beler sig ved en Tværlinie eller Rynke i Mibten.

Twihakje, m. en Lenke med to Hager eller Kroge at fæste Lommer med. Søndenfielbs.

twihendes, adv. med begge Hænder. Man siger ogsaa „mæ twihendes Hænde“. (N. Berg.).

twihuga (aab. u), adj. ubestemt, tvifol-raadig, vaklende mellem to forskjellige Beslutninger.

twihøg, adj. som har dobbelt Høide; især om Huse med to Stokværk; to-etages. Tell. Møbfat einhøg.

twika, v. n. (a - a), være tvifol-raadig, vakle imellem to Beslutninger. Fofen og fl. (Sv. tveka).

twifloven (aab. o), adj. tvøfløstet, som har to Kløfter. Sjelden.

twiflædd, adj. dobbelt flædt, som har to Klædninger paa sig. B. Stift, Tell.

twifnept, adj. tvfnappet, besat med to Rader af Knapper. Tell.

twifkrøft, adj. krummet to Gange, bøiet i to Kroge.

Twil (ii), f. Tvivol, Uvisshed. Isl. tvilun. „I Tvillo“: i Tvivol, uvis, usikker.

twila, v. n. (a - a; og e - te), tvivle, være i Tvivol; ogsaa formode, have en Tanke eller Anelse om noget. (G. N. twila). Eg twila paa di: jeg har en Formodning derom. Eg twila paa d'æ for seint: jeg er bange for at det er for seent. — D'æ ikke te twile paa; det er ganske vist. Hedder ogsaa: D'æ fle twilande paa di.

twilagd, adj. lagt dobbelt, sammenlagt af to; f. Er. om Traad.

twileggja, v. a. lægge dobbelt.

twilen, adj. fuld af Tvivol.

Twilengd, f. dobbelt Længde. (Sjelden).

twilla, v. a. (a - a), røre sammen, omrøre, f. Er. Mælk. Sagn (ubtalt twilda) og fl. Maafee egentlig twirla, beslegtet med Twirel (Twirel). Kan ellers jævnføres med tulla.

twil-laus, adj. sikker, utvifelsom. Sjeld.

twilrædug, adj. tvifol-raadig.

twilsam, adj. 1) twilende, fuld af Tvivol. 2) tvifelsom, usikker. (Sjeldnere).

Twilsmaal, n. Tvivol, Uvisshed; ogsaa Formodninger, Gissninger.

Twimønning, m. Redskab som er indrettet for to Personer; især en Høvel med Skafter paa begge Ender. Ogsaa kaldet Twimønnings Høvel. B. Stift.

twinga, v. a. (a - a), tvinge, drive; ogsaa besvare, plage, især om en Sygdom. Taaledes ogsaa twingast: plages, besværes. N. Berg.

Twining, brugl. i Fleertal: „i Twininga“, o: i to Dele, særskilt for to Parter. N. Berg.

twinna, v. a. (a - a), twinde, sammen-spinde. G. N. twinna. — Particijp twinna: twunden. Twinna-træd: dobbelt eller twunden Traad.

Twinne, f. Løi af twunden Traad. (Tell.?).

twinta, v. n. tumle, rave. Jød.

twipløgd, adj. pløiet to Gange.

Twirel (aab. i), Kjernestav; f. Twirel.

Twirenn, n. Fjirspring. — **twirenn**, v. n. løbe i Fjirspring. See Twifprang.

twirømt, adj. torummet. (Sjelden).

twisfett, adj. dobbelt besat; ogsaa ordnet i to Rader.

twisfjæst, adj. tofastet.

Twisfjesta, f. Bødmel eller tofastes Bæv; i Møbfætning til Einfjesta. See Skaf.

twisfören (aab. o), adj. to Gange skaa-ren eller bestaaren.

tvísla, v. n. tumle, vims fra det ene til det andet. Sdm. (tvíslu).

Tvísprang, n. Fírspring; Løb hvort begge Forfødderne bæves og sæntes paa een Gang. Hedder ogsaa Tvirenn og Tvíbyts. (B. Stift). I Nbg. siges Eversprang.

tvíspringa, v. n. (Spring, sprang), løbe i Fírspring, saaledes at begge Forfødderne bæves paa een Gang.

Tvíst, m. Tvíst, Uenighed. (Selven).

tvíst, adj. taus, tantefuld, lidt tungstndig. Fítte-Sagn. I Obr. hedder det tvíst. Isl. tvístr.

Tvísta(s), m. dobbelt Jis, som fremkommer, naar der falder Vand paa Isen og dette ogsaa fryser til. Revenes.

tvísteikja, v. a. (e-te), fleje dobbelt; lægge Fladdreb-Leverne parvis paa Stegepladen. B. Stift, Obr.

Tvístyrte, f. Dvejkert, et Insekt med en Klostet Spids bagtil. Tell. (Af Stert). I B. Stift: Klustetroll.

tvísynast, v. n. (Synest, -test), see dobbelt eller utydeligt, faae et forvirret Billede af en Ting eller synes at den er noget andet. B. og Kr. Stift.

Tvítak, n. 1. dobbelt Tag paa et Huus.

Tvítak, n. 2. Feilgreb, Forverking.

tvítaka, v. n. (tak, tok), samle, gribe efter forskellige Ting paa een Gang. Tell.

Tvítapp, see Toppa.

tvítentk, adj. ubestemt, vakkende i en vis Beslutning.

tvítola, adj. tvetullet. (Tell.). **Tvítóling**, m. Tvétulle, Hermafrodit. Isl. tvítóli.

tvítredd, adj. tottraadet; om en Bæv, hvort Traadene ligge parvis, saa at to og to altid følges ad. Kr. Stift.

Tvít (ii), m. 1) en kort Fløite, en Pibe at blæse i. N. Berg. — 2) en Fugl, formodentlig Pile-Finken (*Pringilla montana*). Sdm. Dgsaa kalbet **Tvíttafugl**.

tvítta, v. n. 1) fløtte med enkelte afbrudte Loner. N. Berg. 2) det samme som **tvía**. Nbl.

tvívende, v. n. (e-e), gjøre to Bendinger, gaae to Gange; f. Er. for at hente noget, som er for meget til at bjembringe paa een Gang. Tell.

tvívíða (aab. i), adj. bestaaende af dobbelt Træværk. Selven.

tvó, imperf. (vassede), see **tvá**.

tvó, Lalord: va. — I det Væstnæstke har det overalt en egen Form for Neutrum, nemlig **tváu**, og tilbeels ogsaa

færegne Former for de andre Køn. Formerne ere ellers forskellige; saaledes i Hantjøn: **tvéir** (Nbl. foralbet), **tvét** (Sætersd.), **tvá** (Hall.), **tvó** (meget ubdret) og to (ved Byerne). G. N. **tvéir**; acc. **tvá**. (Sv. **tvá**).

— I Hantjøn: **tvær** (Nbl. selven), **tvæ** (Sætersd. Vald. Obr.), **tvæ** (Hall.); ellers **tvó** og **tvó**. G. N. **tvær**.

— I Inteksjøn: **tváu** (B. Stift, Sætersd. Hall. og fl.), **tváug** (Nbl. Obr.), **tvú** (Vald.); ellers **tvó** og **tvó**. G. N. **tváu**. Naar der tales om Gjenstande af forskjelligt Køn, sættes Lallet i Inteksjøn; f. Er. „**begge tváu**“ om en Mand og en Kone. En

afsvigende Form forekommer i Sdm. i Forbindelsen: „**pá tvóum Stæde**“.

o: paa to Stæder. (G. N. **tvéimr**, **Datv**). — **tvó-samme**: to tilfammen, i Følge. B. Stift. (Egentl. **tvó samman**). **tvó-eine**: fun to, nemlig for sig selv. „**tvó á tvó**: to og to, parvis. „**et tvó trí**“: to eller tre Stykker, meget faa.

Tvódeild(a), f. de to Tredtebele; ogs. ubestemt: den største Deel. N. Berg.

Tvóga (aab. o), f. Væstflud, Ræklud, Bist til at skylle med. B. Stift og fl. Hedder ellers: **Tvógu** (Tell.), **Tóo** (Namb.), **Tvógu**, og oftere **Tugu**, **Tuu** og **Tue** (Ag. Stift). Isl. **þvaga**; acc. **þvógu**. Sv. **tvaga**. (Beslægtet med **tvá**). **Tvóga** bruges ogsaa spøgvis om en Stakel, som sliber og slæber meget.

tvóga (aab. o), v. n. pladse, søle, gaae ude i Uetr. N. Berg. (Sf. **tvága**).

Tvómastring, m. tomasket Stib.

Tvóra (aab. o), f. Tvære, Ræstak hvormed man mænger og sammenrører Mæden i Kogningen. B. Stift og fl. Hedder ellers **Tvoru** (Tell.), **Toro** (Namb.), **Tvuru** og **Turu** (Ag. Stift). Skal ogsaa hedde **Tvære** og **Tvære**. Isl. **þvara**; acc. **þvóru**. Sf. **Tverel**.

tvört, adv. tvært; see **tvært**.

Tvó-tal, n. et Total. (Sfse **Tvántal**).

Tvóvet (aab. e), m. en Væst som er to Vintre gammel. N. Berg. Sdm. — **Þigefaa Tvóvete**, f. om en Høppe.

Þf. Þetrunn, **Þvegastaring**, **Þrivet**.

tvú, f. tvó. — **Tvugu**, f. **Þvoga**.

tvæ, f. tvó. — **tvær**, f. **tvá**.

tvæst, v. n. fortørres, om Korn paa Ageren. Obr.

tvætta, v. a. (a-a), vasse med heds eller skarp Væst (= **tvága**). N. Berg. (selven). Isl. **þvæta**. — Oftere v. n.

simse, løbe fra det ene til det andet, have travlt uden at udrette noget. Saaledes ogs. **Tvættekopp**, m. og **Tvættebrytta**, f. spotviis om En som blander sig i alle Sager uden Fornødenhed. (Jsl. pvættua, fludre).

Tvætte, n. Vask; Lud eller anden skarp Bæstte til Vaskning. (Af Tvætt). Jsl. pvætti. Nogle Steder ogsaa: Urin (ligesom Tvæg). N. Berg.

Tvætting, f. Vaskning (hjelpen); Travlhed med unødvendige Ting.

Ty, n. 1) Løi, Stof; skær i Klæder. G. N. ty. Sv. tyg. — 2) Løi, Sager, Reistest. (Jf. Støll, Don, Kjon). Ogsaa Redskaber; hertil Verktø, Skrivetøj; ligesaa Syltøj, Stenitøj o. f. v. — 3) Følge, Slæde, Selskab. Deels foragteligt, deels i Spøg; undertiden ogsaa uden noget forringende Begreb; saaledes i Hard.: Rodn a Ty, Løuser a Ty (med Begreb af Tjenere eller Ungdom).

tya (ty), v. a. (r-dde), sætte i stand, ordne, pynte, tilrede. f. Ex. Klæder eller Værelser. Jofen. (Jsl. tya, udrukke). Particty tydd. Mest i Forbindelsen „tytt a stitt“.

tya, adj. beskaffen; af et vist Gempt eller Sindelag, sindet, stiftet. Drk.

Tybast, Kvalderbals; see Tyvit.

tyd (ty), adj. venlig, omgængelig, artig; god til at tale med. B. Stift. Mest i Forbindelsen: tyd a blid'e (ty a blid). G. N. pydr. I Sdm. bruges tytt (tydt) ogsaa i Betydningen: myd, blødt, fint (især om Stind), hvilket maastee hører til det anførte tya.

tydd, tilrebet, isandsat; see tya.

tyde (tva), v. a. og n. (e-de), 1) udtyde, forklare. Hedder sædvanlig: utyde; sjældnere: tyde ut. G. N. pyda. — 2) v. n. betyde, betegne. Brugl. i Rister og Stav. Amt. „Raa tye dæ“: hvad betyder det? — G. N. pyda og pydast. (Veslægtet med G. N. pyd, o: Folk).

tydeleg, adj. tydelig, fattelig. (Udtales sædvanlig med d).

tydest (tyast), v. n. i Forbindelsen „tyast te ein“: vønnes til Ens Omgang, holde sig nær til eller blive fortrolig med En. (G. N. pydast). Ogsaa om Dyr, ligesom tyllast. N. Berg.

tydeleg, adj. behagelig, blid, byggelig; ogsaa om et Sted: livligt, fornøieligt, ikke eensomt eller kjeveligt. Sogn, Nbl. „Da a so tyde nar ein far Selskap“. Ogsaa i Gbr. i Formen tyele' (tyle). I Sogn ogsaa: tydsleg (tydele).

TydsKap, m. Blidhed, Venlighed; ogsaa Fortrolighed, fortrolig Omgang. Sbl. tydsleg, adj. 1) venlig, omgængelig (= tyd). 2) livlig, behagelig; om Egne eller Steder. Sogn (f. tydsleg).

tye, see tyde. — **tyest**, f. tydest. **tyfta**, v. a. (e-e), lægge Grund til et Huus, afmaale og jævne Grunden. (Af Luft). Mest brugl. i Tr. Stift. Heraf **Tyfting**, f. Grundlæggelse.

tyggja, v. a. (tygg; rogg; roggje); tygge, bearbejde med Tænderne. G. N. tyggja. (Jf. Tugga). Ogsaa: gjentage lidt og ofte, tale ibellig om det samme. tyggje upp-atte: tygge Drøv (= tota); ogsaa oprippe, gjentage i Utide.

Tyggjing, f. Tygning.

Tyggjel, m. (Fl. Tyglar), Tulle, Lomme i et Bidsel. Tell. (G. N. tygill).

tykja (aab. y), v. a. (e-te; eller: tykje; tokte, tokt), tykkes, synes. Har forskjellig Form: tykja, tykje (mest alm.), tikje, aab. i (Sdm. og fl.). G. N. pykkja, pykja og pikkja. Imperf. hedder: tokte, aab. o (Rdg.), totte, aab. o (Søndre Berg.); ellers tykte og tikte (ii). G. N. potii. Ordet skulde egentlig have dobbelt t, i Ligebed med det beslægtede toffa, da det i andre Sprog har nk (Ang. pincan: G. L. dunkjan). — **tykje** um: tykkes om, synes vel om. tykje langt: læges, hede sig. „tykje at vera“ (med Tønen paa at): tykkes tilde om noget, være utilfreds, besinde sig tilde berøed. (Hedder: „tikje at vere“ i Sdm. og: „tykjes at vera“ i Tell.). G. N. pykkja at vera.

tykjast (tykst), v. n. tykkes, synes om sig selv. Præsens hedder: tykkest, tykst, tikst, tyks og tiks. Imperf.: tyktest, tikst, tottest, tost, tofs. — Han tykst vera Kar: han anseer sig for en dygtig Karl. Det tykst te seg koma: de tykkes at fortjene noget, be troe at man skulder dem en særdeles Dyrmarksomhed.

Tykkje, el. **Tykkje**, n. Tykke, Mening, Eftion.

Tykkjen (yy), m. Fanden. (Helgeland).

tykk, see tjukk.

Tykk, m. Fortrydelse, Uvilje, det at man føler sig fornærmet. G. N. pykk. Han sekk ein Tykk te bet: han fattebe Uvilje mod dem. N. Berg.

tykkja, v. n. (tje-tte), fortryde, vrede over noget, føle sig stødt eller fornærmet. B. og Tr. Stift. G. N. pykkja. Maa tje tykke paa di: fortryd ikke derpaa. Jf. tyksten.

Tykkje, n. 1) Fortrydelse (= Tytt). 2)

Følsomhed, pírreligt Gemyt, det at man let bliver fortrydelig over Bebrejdelser eller ubøfflig Behandling. Dærlig Tyffje i han: han er ligegyldig for al Aftale; det nytter ikke at man flender paa ham. *R. Berg.*

tyffjelaus, adj. 1) ufølsom, ligegyldig; 2) mobløs, forsagt, som giver sig tabt og lader det gaae som det kan. *R. Berg.* — *Jf. hugstolen.*

Tyffjelsøysa, *f.* Ufølsomhed, ligegyldighed; ogsaa Mobløshed, en Stemning hvori man mangler al Lyft til at foretage sig noget. *R. Berg.*

tyffjen, adj. 1) følsom for Bebrejdelser, pírrelig, som ikke taaler Spot eller Dabdel. 2) fortrydelig, vreb, opbragt. Meget brugl. vest- og nordensfjelds; ogsaa i Øst.

tyffjesam, adj. utaalmodig, som let bliver fornærmet.

Tyl, *m.* Laabe, Flog, ubetænksomt Mennefte. *R. Berg.*

tyld, belagt med Jis; see tilb.

Tyle (aab. y), *n.* Gulv; see Lille.

tylen (yy), adj. taabelig.

tylnast (aab. y), *v. n.* trives, komme sig, vore godt; især om Kvæg. *Sbm. Jf. tilast.*

Tylvt, *f.* en Tylvot, Antal af tolv Stykker. Udtales almindelig Tylt (aab. y), og hebbet tilbeels Tolt (Nordre Trondhj.). *G. R. tylt. Sv. tollt.* — Om Knapper og lignende Ting siges oftere „Dusing“, som er et fremmedt Ord.

Tymber, *f.* Timbr. **tymbre**, *f.* timbra. **Tympa**, *f.* en Valle, et lidet Kar. *Sbl. Ellers Stamp, Stempa, Stroff.*

tymfa, *v. n.* tale langsomt og afbrudt, samle efter Ord. *R. Berg.*

tyna, *v. a.* (e - te; og e - de), 1) tabe, miste ved Uagtsomhed; glemme efter sig. *Sogn, Nbl. Hærb. (G. R. tyna).* Eg tynte da vel: det kom bort for mig. *Nbl. (J. Sogn: Eg tynte da kos).* — 2) fordærve, gjøre Skade paa, skæmme, forringe. Meget brugl. i *R. Berg.* og *Sbm.* Det ha tynt dæ ut. Bruges ogsaa figurlig om at forpurre eller forvirre en Sag. — 3) ødelægge, tilintetgjøre, bræbe, *f. Er. Koothyr.* Bruges i *Rt.* og *Ag. Stift;* ogsaa nordensfjelds, men ikke i *Berg. Stift.* Det hadde saa nær tynt han: de havde nær bræbt ham. „tyna seg“: bræbe sig selv. Ogsaa brugl. i *Nbl. (G. R. tyna sér).* Af *Tjon.*

tynast, *v. n.* (est, test), fordærves, tage Skade; *f. Er.* om Raddarer. Dæ ty-

nest vel: det bliver bedæret. *Nordre Berg.*

tynd (yy), part. forbervet, bedæret, som har taget Skade; ogsaa skæmmet, som har faaet en Feil eller Lyde. Hebber ogsaa tynt.

Tyne, *n.* 1) Ødelæggelse, Skade (= *Tjon*). 2) Feil, Lyde, noget som vanskrer eller forringer en Ting. *R. Berg. Tr. Stift.*

Tyngd, *f.* Tyngde, Vægt. *G. R. pyngd. Jf. Tungje.* — Ogsaa den største Deel. Han beve sait Tyngd'a. (*Sjelben*).

tyngja, *v. a.* (gje, gde), tyngje, gjøre tung; ogsaa betyngje, nedtrykke. *G. R. pyngja. (Af tung).* Particp: tyngd. tyngje nedbye: trykke paa, lægge en Tyngde eller Vægt paa. „tyngje paa ein“: lægge Tyngde eller Vægt paa En; ogsaa figurlig: lægge En noget til Last, bære, sige noget ondt om En. (*Berg. Stift.*) — tyngje, *v. n.* bruges ogsaa om at blive søvrig, betynges af Søvn. (*Sbm.*).

tyngjast, *v. n.* (gjest, gdest), tynges, blive tungere. Ogsaa: blive mere tungferdig eller uskiftet til rask Bevægelse, især om gamle Folk, ogsaa om Frugt-sommelige.

Tyngje, *n.* Betyngelse; Forøgelse i Vægten. Ogsaa et Anfald af Søvnighed. (*Sjelben*). *Jf. Tungje.*

tyngjen, adj. betyngende.

Tyngsel (*Tyngsl*), *m.* Tungheb, Døsigheb, Matheb, Beklemmelse.

Tyngsla, *f.* Tyngde, Vægt; Afgift af en Grund-Eiendom.

Tyning, *m.* Løt, Reisetøi. (*Fosen*).

Tynn, *n.* *f.* Tunn. — tynn, adj. *f.* tunn. **tynna**, *v. a.* (e - te), fortynde, gjøre tynd; ogsaa hvæsse, skærpe. *G. R. pynna. (Af tunn).* Particp: tynt (tynt'e): fortyndet. Forstjelligt fra tynt (yy) af tyna.

tynnast, *v. n.* (est, test), fortyndes, blive tyndere. *G. R. pynnast.*

tyinne, dreie sig rundt; *f.* tunna.

Tynne (*Lønbe*), *f.* Tunna.

Tynner (for *Tyrner*), *m.* Tjørn, Tjørnebusk, Hjebentra. *Leil.* (hvor det dog oftere hebbet *Tonn*). *G. R. pyrair. Sv. törne.*

Tynning, *f.* Fortyndelse. — See ellers *Tunnng.*

Tynsla, *f.* Forbervelse, Ødelæggelse.

tynt, forbervet; see tynd.

typpe, *v. a.* (e - te), toppe, tilstjæbse, danne som en Top. *Leil. (G. R. typ-pa).*

Tyre (aab. y), *n.* fest Læs, Fureved

eller Grandsed som er fuld af Sædix og kan bruges til Spilinter til at tænde og lyse med. Mandal, Rbg. Lell. og tilveels i Ag. Stift. (Elers kalbet Spite-tre). G. N. tyrv. Sv. tyre. (Beslægtet med Lyra). — Hertil Tyreflis. f. Stikke til at tænde eller lyse med (= Spit). Tyrelyse, f. en stor Spaan til at lyse med. Dgfaa kalbet Tyreflis. — Tyrerod, f. en Rod af sedt Juretra. Elers Tyrelaag, f. og Tyrebrand, m. om en Stamme af saabant Træ.

Tyrel (aab. y), Kjernefag; f. Lørel. Tyef, f. Færl. tyefa, see turfa.

Tyrsdag (ty), m. Tirsdag. Hevber almindelig Tyrsdag. G. N. Tyrsdag. (Af Gudenaavnet Tyr). Ratt'a te Tyrsdags: Natten imellem Mandag og Tirsdag.

tyrtig, f. turstag.

tyrva, v. a. (e - de), belægge eller tilbæfte med Løv. (Sjelden). G. N. tyrfa. Particib tyrvd. — Af Løv.

Tyrbast, Kældbals; see Tyvb.

Tyrsdag, f. Tyrdrag.

tyssa (aab. y), v. n. svøle, bestille noget smaat (= tusla), ogf. rasle, ruste. Nbl. og fl. Skal tilveels have Formerne: tyv, tusle (aab. u).

Tyssa, f. Gulder, fabelagtigt Væsen af Kvindeskøn. Vofs.

Tyft (ty), m. en Tydsker. — tyft, adj. tydsk. — tyfta, v. n. bruge tydsk Ord; ogf. tale uforkaelligt. — Landets Navn udtales sædvanlig: Tyeland.

Tyfs (aab. y), n. Strengtang, Søværnt som ligner Traad (= Maralm). Rysfulle. Jsl. ppasskegg.

tyft (aab. y, for tyft), adj. tørstig. G. N. tyfstr. — Jf. Lofte.

tyfta (for tyfta), v. n. tørste. Sjelden. tyt, mumler, suser; see tjota.

tyta, v. n. (e - te), udsvæde, springe ud; om Saft eller Vædste. Berg. og Ag. Stift. De tyte: det pibler frem, trænger ud ligesom Svøb.

Tyta, f. 1) en Kjerter i Steen, baarde Knuder eller Korn, f. Er. i Kværnstene. B. Stift. (Jf. Eitel, Heggittel). — 2) fremtsaaende Knort eller Knude paa Træ eller paa Huden. Sjeldneres (Jf. Tut, Tasta). — 3) Lyttebær; f. Lyttebær.

Tyttebær, n. Lyttebær (Vaccinium vitis idæa). Hevber ogsaa Tyte (N. Berg. Sbm. Ntm.). Tyting, m. (Gbr.). Tybbær el. Tybær (Jndr.). — Tytebærkængel, m. Klasse af Lyttebær. Tytebærløng, n. Lyttebærbuss.

Tyrefax, n. de Furer eller Gange, som efterbaanden dannes i en Kværn ved Kjerternes Skivning paa Stenen. B. Stift. Figurlig: „taka seg eit nyt Tyrefax“, o: begynde et nyt Liv, forandre sin Opførel.

tyrelaus, adj. søvn, fri for Kjerter.

Tyting, m. see Lyttebær.

tytta (aab. y), v. n. (e - e), naae knapt til, berøre, især med Foden eller Læerne. B. Stift. D'a knappaste ein tytte paa me Læna: knap saa meget at man kan træde paa med Læerne. Dgfaa „tytte paa Fot'en“: træde sagte, sætte Foden løselig til Jorden. J Gbr. tæve. (Jf. næve).

Tytta, f. et Kvindfolk (især om fremmede eller mindre anseede): Nbl. Helg. (Jf. Lota). Dgfaa om Dyr af Hundehønnet; omtrent ligesom Hælle, Rugga, Sugga o. fl.

tytut (tytutte), adj. Hertlet; fuld af haarde Kjerter eller Knuder.

tyve, aab. y (for ut yve), ud over.

Tyvi(t), m. et Træ med giftige Bær, Kældbals (Daphne Mezereum). Lell. Elers kalbet Tybast (Sibers) og Tyrbast (Busterrub). Sv. tibast.

Tyvær, see Tidvær.

Tæ, see Tæ. tæ (tager), f. tala.

tæa, v. see tægja, tegja og tebe.

Tægda, f. 1) Dødag, Fornøielse. Java Tægda av: have Fornøielse af. Lell. — 2) Tilfredshed med noget som man faaer, det at man tager til Takke. Nbl. (i Formen Tægda). G. N. Tægda, Gungl.

tægda, v. a. (a - a), modtage villig, tage til Takke med. Nbl. (tægda).

tægdig, adj. velkommen, snfellig, som man modtager villig. Nbl. (tægdig'e). Jf. tægleg.

Tægebær, f. Tægebær.

Tæger (Kobber), see Tæg.

tægja (tæje), v. a. (agl. - gde), tæse, optrekle, pille, trække ud, lide fra hinanden; f. Er. tæje upp Ul: tæse Ul, opløse de sammenslæbte Lokker i Ulden. Berg. Stift og fl. Hevber ogsaa tæa (Sogn, Nbl. Hærd). J Gbr. siges tæje (tygje). Jsl. tæa og tæ. Particib: tægda og tilveels tædd.

Tægja, f. et Skaas Ste eller Traqt, hvori man stiller Dk fra Vallen; sædvanlig dannet som en Kure af sammenslæbte Kviste eller Kobber (altsaa af Tæg). Nbl. Lell. J Sogn udtales det som Tæa.

Tægging, f. Dyttesling, Dpsilden.

tægleg, adj. høflig, artig, behagelig at

- vingaas med; ogsaa vaffer, tættelig.
Tæk, *G. N.* pægr.
tæk, tager; see **taka**.
Tæla, *f.* Tæle. **tølse**, *f.* telgje.
Tæmning, *m.* en ung Hest, som ikke er ganske tæmnet til Brug; et Dyr som man tæmmer. *D.* Stift.
tæmja, *v. a.* (tæm; tæmde, tæmt), tæmme, vænne til, oplære til Brug. *G. N.* tæmja (tæmdi). Heraf **Tam**, **Tame**. Particp: tæmd. — Ellers bruges dette Ord ogsaa i et Par andre Betydninger, nemlig: a) fylde sig med Mad eller Drikke. *Tell.* (Skulde bel- lere hedde tæmde). b) løbe stærkt (det samme som tæmja). *Gbr.*
tæmjande, *adj.* som kan tæmmes.
tændre, *f.* tændra. **Tænger**, *f.* Tæng.
tænja, *v. a.* (tæn; tænde, tant), 1) udstrække, udspærre, især Skind eller Læder; ogs. udskoppe. *G. N.* penja (pandi). Particp: tænd. — 2) løbe stærkt, tage lange og hurtige Skridt. *Sogn*, *Hall*, og *f.* Heraf **Tan**. (*Gbr.* hedder det tæmje).
Tænning, *f.* Udstrækkelſe, Udspærring.
tænke, *f.* tenka. **tænkt**, *f.* tenkt.
tæpe, *v. n.* (e-te), træde sagte, *f.* Er med en bestabiget Fod; berøre Jorden med Tærne. *Gbr.* (*Jf.* tytta). *Jsl.* tæpia.
tæra, *v. a.* (e-te), 1) tære, opløse, fortære; *f.* Er om skarpe Vædsker. — 2) svække, aftrække, angribe langsomt. — 3) forøbe, forbruge, leve af.
tæraft, *v. n.* henteræft; indsvinde.
Tære, *n.* en Smule. Meget brugl. i *Nbl.* **Inke Tære**: ikke en eneste Smule. Kvært eit Tære: hver Smule.
Tæring, *f.* Tæring, Fortærelſe; Kræft, et Slags æbende Saar. Hedder ogsaa **Tærelſe**, *n.*
Tærne, *f.* Tærna. **Tærre**, *f.* Tærre.
tærſa, *v. a.* (a-a), tære, svække, angribe stærkt. *N.* Berg.
Tæse, *pl. f.* Tøſer. (*Bergen*).
tætta, *v. a.* sammenflette. *Nbl.* (*Helſen*). *Af* Laatt.
Tæv; *m.* Luat; *Stank.* See **Lev**.
Tæva, *f.* Tæſve, Sun-Sund. Ellers kaldet **Lil** og **Biffja**.
tæva, *puſte*, *ſonne*; *f.* tæva.
tævle, *f.* tævla. **Tævrt**, *f.* Tæv.
tøk; *adj.* 1) antagelig, som man kan modtage; eller egentlig: særdig, som man kan tage. Det æ ſo ſmaa at det æ 'ſje tõe endæ (o: at man ikke endnu kan tage dem). *N.* Berg. (*G. N.* tækr). *Af* taka, tok. — 2) tagende. Kun ſammenſat ſom **ſortøk**, **ſmaatøk**. — 3) nem, tørdillig; raſt til at fatte og forſtaa noget. *Dr.* Helg.
Tøſje, *n.* 1) Tøgen, det at man tager. Bruges i **Sammenſætning** ſom **Lil-tøſje**, **Sttetøſje**, **Framtøſje**. *Jf.* **Dr-tøſje**. — 2) et Forſøg, det at man tager fat paa noget; ſaaledes: **Angreb**, **Kamp**, **Dyſt**; ogsaa et **Ufald** af en **Egghom**. *N.* Berg.
tøla, *v. n.* (e-te), tøve, vie, vente en **Stund**. *Sogn*, *Nbl.* **Hærd**.
Tøle, *n.* en **Stakkel**. **D'æ Tøle** i kvært **Bole**: i enhver **Slægt** ſtodes der **En** ſom ikke dner til noget. *Nbl.*
Tøle(r), *pl. f.* 1) **Redſaber**, **Partiſt**. *Sbl.* **Paa** Helg. ſiges **Tølar** (*aab.* o). *G. N.* tøl. — 2) **Tøi**, **Smaaſager** ſom ligge ſamlede i **Ens** **Gjemmeſteder** eller **Værelſer**. *N.* Berg. *Jr.* **Stift**. **Eg** ſkal leite i **Tøla** **minæ**: jeg ſkal leve efter det **iblandt** mit **Tøi**.
tøma, *v. a.* (e-be), tømme, gjøre tom. *G. N.* tæma. Particp: tømde. — **Dgſaa** **aſtomme**, **ſørte** **ud** af et **Kar**; *f.* **Er** **tøme** **Konn'e** **utor** **Tunnenne**. **Her-** **af** **Tøming**, *f.* **Udtømmelſe**.
tømre, *f.* tindræ. **Tønne**, *f.* Tunna.
Tørſaame, *ſee* **Lurhylma**.
tørſke, *ſee* **turka** og **treſſja**.
Tørling, *m.* og **Tørle**, *f.* **Græs** **rod**der i **Agrenez**; ſmaa **Rynger** af **Græs** ſom forekomme i **Agren** under **Bløiningen**; især af **Slækten** **Rabgræs** (*Poa*). *Sdm.* — **Uds** **Opdrindelſe**.
Tørning, *f.* **Kamp**, **Dyſt**. *N.* Berg.
tørren, *adj.* vranten, vrebægtig. *Tell.* (**Vel** **egenl.** **terren**).
Tørſtugu, *f.* **Turkeſtova**.
Tøta, *f.* 1) et **ſeentærdigt** **Menneſke**. *Gbr.* 2) et **fremmedt** **Kvindfolk**. **Her-** **til** **Finntøta**. **Brugl.** **ved** **Irondbjem**. (*Jf.* **tytta**). *J* **Indr.** hedder det ogsaa **Kjøpte**.
tøta, *v. a.* (a-a), ſpinde, tilvirke **Tøi**. *Sogn*. (*Jsl.* tæta). *Jf.* **Tø**.
Tøv, *m.* **Luat**, *f.* **Lev**.
Tøv, *n.* 1) **Valkning**, **Sammenſtning** af **Ulbøi**. (*Jf.* **Tov**). — 2) **unyttigt** **Arbeide**, **frugteloſ** **Meie**. (*Gjelden*). 3) **vaas**, **ſjaas**, **haue** **Indfald**, **Brøvl**, **unyttig** **Snak**. *Alm.* og **meget** **brugl.**
tøva, *v. a.* og *n.* (e-be), 1) **valke**, **ſam-** **menſtite**, **bearbeide** **Ulbøi** **ved** **Valkning**, især **med** **Hænderne**. *G. N.* **pøſa**. — 2) **ſlæbe** **uden** **Fremgang**, **ſpilde** **Lid** og **Umage**. — 3) **vaas**, **ſjaas**, **komme** **med** **taabelige** **Indfald**, **brøvl**, **ſvække** **Udt** og **brede** **om** **ubetydelige** **Sing.** (*Alm.* og **meget** **brugl.**). — **Heraf** **Tøvar** (og **Tøv**), *m.* **Tøva**, *f.* **Tøveſopp**,

m. og Tøvetolla; f. om En, som vaa-
ser og snaffer meget.
tøvall, adj. meifom, forfinkende. Siges
om Føret og Ifær om Sneen, naar
den glider og spredter sig under Fød-
berne, faa at man ikke kan gaae hurtig.
B. Stift. Ellers oftere tøven.
 J. Tell. ogsaa taffen.
tøvast, v. n. (est, best), filtes, bliver sam-
menvallet, forvikles. Jf. tovna.
tøven, adj. 1) forfinkende (= tøvall). 2)
tilføielig til Hvas og Baas, sub af
taabelige Indfald.
Tøving, f. 1) Balfning. 2) Hvas, Baas.
Tøvr, Forherelse; see Lauvr.
tøvra, v. n. (a - a), tøve, bte, vente lidt.
 Et meget udbredt Ord. (Kr. B. og
Ar. Stift). I Søndre Berg. siges
ogsaa tøla. (Jf. L. søgern). — Heraf
Tøvring, f. Tøven, det at man ven-
ter lidt; f. Ex. paa En som skal følge
med.
tøya, v. n. (a - a), tøe, optøe, om Sne-
en; ogsaa blive fri for Snee, om Jor-
den.
tøya, adj. tøet, fri for Snee. Paa tøya
 Mark'enne: paa tøet Jord. — Paa
 nogle Steder siges oftere: taen, taana
 og tina (libna).
tøye, see tøya og tøygja.
Tøyg, m. Udstrækfelse. (Sjelben).
tøygja (tøye), v. a. (gje, gde), strække,
 udstrække, forlænge, trække længere ud.
 Temmelig alm. og meget brugt. (G.
 N. tøygja). Jf. toga. — Præfens
 udtales tøye (tøyer). Imperativ: tøyg.

Particip: tøygð (ubstrakt). tøygje seg:
 strække sig for at naa en Ting. Han
 æ Hje længe te tøye: han taaler ikke
 meget, han bliver snart vred. (B.
 Stift). De slitna inke for ein tøygðe
 de. — I Øbr. betegner det ogsaa det
 samme som tøygja.
tøygjast, v. n. (gjeft, gbest), forlænges,
 strække sig ud. Hedder oftere toyna.
tøygjeleg, adj. udstrækkelig. sei, slasift:
 Sjelben.
Tøygging, f. Udstrækfelse, Forlængelse.
 De tole Tøygging'a: det taaler Stræ-
 ning, lader sig vel strække.
Tøying, f. Optøen, Sneens Vortgang.
 (Maas abfildes fra det forrige, der ud-
 tales ganske ligedan).
tøyma, v. a. (e - de), fyre eller lede en
 Hest ved Tommerne. Vofs. Jøl. tøyma.
 (Af Laum).
tøymeleg, adj. noget spag, som lader sig
 fyre eller lede; ogsaa om Mennesker:
 beslidig, fornustig, som lyder et godt
 Raad. N. Berg.
Tøyr, m. Tøvet; Sneens Optøen. N.
 Berg. Abg. Tell. (G. N. peyr). El-
 lers Tøying og Tøyper.
tøyse, v. n. (e - te), lave varm Drifte
 (Løg) til Maltkøerne, opvarme Vand
 med Hø i Tell. (J. B. Stift: bita).
 — Ligefaa Tøyse, f. om den saaledes
 opvarmede Drift (= Løg, Blauteløb).
tøyte, v. n. (e - te), drifte med Graa-
 dighed, bælte i sig. Edm.
Tøyver (te), n. Tøvet, mild Luft. Jf.
 Tøyr og Tøvter.

II.

u, en ustrækkelig Partikel, som sættes
 foran Substantiver og Adjektiver, og
 som deels benægter eller opbæver Ordets
 Betydning, deels forringer samme. Ved
 Subst. medfører denne Partikel oftest
 Begrebet af Sletthed eller Ubekvemhed
 (f. Ex. Udør, Usmaf, Uvane); men ved
 Subst. af en mere abstrakt Betydning
 kan den ogsaa betegne en Mangel (f.
 Ex. Ugagn, Uro, Ulag). Ved Adj. be-
 tegner den overalt Mobsætningen; f.
 Ex. ujamn, urædd, uhøveleg. Den kan
 saaledes forbindes med de fleste Adjek-
 tiver og Participier; dog bruges den
 ikke i de Tilfælde, hvor Mobsætningen
 ellers betegnes ved et eget Ord, f. Ex.
 stor, liten, v. f. v. — Findes ogsaa i
 Formen o, nemlig overalt noddenkjelbs,

samt i Edm. Efi. Øbr. og Østeb. saa
 at Formen „u“ kun er herskende i den
 foblige Deel af Landet. I det gamle
 Sprog findes deels u, deels o, hvoraf
 „u“ ansees som ældest og nærmer sig
 mest til Formen „un“, som hersker i de
 andre germaniske Sprog udenfor Nor-
 den; dog kunde man vel ogsaa paa-
 staae, at „o“ (for un) er en ligefaa
 rigtig Dvergangsform. I det Islandske
 er o blevet herskende, og ligeledes i det
 Svenske. — Endel Ord, som kun bru-
 ges i de nordlige Egne, ere forben an-
 førte under o.
u! Interjektion, som udtrykker Smerte
 (= au). Heraf ua, v. n. sigt u!
u, for ur (o: ud af), see or.
uagtande, adj. uagtig, magtesløs;

uflerrettelig. **B. Stift:** „giera seg nagtanbe“: forspilde sin Agtelse.
Uaar (Daar), n. et Aaar.
ubard (obart), adj. utærket.
ubers, adj. frøget. (Sjelden). Både
 feint og ubeint: baade langvarigt og
 besværligt. **N. Berg.**
ubeimug, adj. ubjælsjom, tvær, uvillig
 til at hjælpe.
uboden (aab. o), adj. mindubden. (Hed-
der uboen og uboen). Ellers ubeden
 (svidin), o: uanmøbet.
uboren (aab. o); adj. ubaaren, usødt.
 Ein skal intje bera uboren Kals.
ubrakande, adj. ubrugbar.
Ubye, see Dbye.
ubygd, adj. ubygget; ogsaa ubeboet.
Ubyra (aab. y), f. en meget stor Byrde,
 en alt for tung Dragt. Hedder ogsaa
 Ubyr, Obøre, Obøl.
ubyte (yy), adj. usiftet. Me ha itje
 noke ubytt: vi have itke noget at trætte
 om. La oska obyttas: af det Hæle,
 af Massen forend den bliver siftet.
Ubm.
ubotande, adj. ubodelig.
Udag (Ddag), m. en ubygkelig Dag;
Uætrsdag.
Udaam, m. ond Smag (f. Daam).
Udde, = Huldr. (Tæll.). Hertil Udde-
 bikkje, Uddekrætur og fl.
udryg, adj. udryt (= ryr, fryp).
udugeleg (obuele), adj. ubuelig.
Udygd, f. 1) Uvuelighed, Kraftløshed.
Tæll. Ogsaa et ubueligt Menneske. —
2) Udyd, usømmelig Dyførsel. Hard.
 og fl. Ligefaa om en Last eller Lyde.
Jndr. (Dygd). G. N. udygd. Jf.
Dygd.
udygdig, adj. 1) soag, kraftløs. Jf.
dygdig. 2) udydig, usømmelig. Hard.
Udygje, f. en ubuelig Ting eller Person.
Tæll. Hedder ogsaa Udøve.
Udyr (Ddyr), n. Udyr, Rovdyr.
udømelege, adv. overmaade, overordent-
lig; f. Er. udømele' rik: udyre rig.
Hard. Jæd. (Jf. G. N. udæmi, ma-
getøs Ting).
Uetga, f. en slet eller skabelig Eiendom,
 Noget som man itke burde etc. **Nbl.**
 og fl. Nordenfjelds hedder det Oeign.
ueins (oetæt), adv. uerns.
ueteleg, adj. usmagelig, itke god til at
æde.
ufallen, adj. 1) itke falden. 2) usiftet,
 ubeqvem. **J Obr. ofallen.**
ufaren, adj. ubejaret, om Veie. —
ufegjen (ofeien), adj. bebrøvet.
ufengjen, adj. usaaet, itke modtagen.
Oftere: ufaadd, ofaadd'e.

ufjelig, adj. ubehagelig, ubygkelig, mod-
bydelig, affel. Meget brugt. i **B.**
Stift. (Jf. fjelig). J Ebm. ofjelig'e.
(Neutrum ufjelt, ofjelt).
Ufjeligje, m. Ubehagelighed, Modby-
delighed. Søndre Berg. J Ebm.
Ovjelde.
uframt, foruden; f. nufraamt.
ufrels, adj. noget styldig, itke ganske
fri. Bøfs. „giera seg ufrels“: forgribe
sig, forsynde sig. (G. N. ufrijals, ufri).
Ufrib (aab. i), m. Ufrib; Krig. (Hed-
der ogsaa Ufre, Ofrib, Ofre).
Ufritste, m. 1) Sygdom eller Utrivellig-
hed hos Kvæget. Eogn. — 2) Spø-
gerie, Urolighed; en Larm eller Besø-
gelse, hvis Aarsag er ubekendt; hos
de Gamle hær: Spøgeller, Underlor-
bille. Nbl. J Obr. skal det hedde
Osfryste. (Jel. ofreskja, Ubyre).
ufrosen (aab. o), adj. ufrosen; ogsaa
varm, itke plaget af Frost.
Ufs, m. 1. Tagflæg, den nederste Kant
af Laget. (Jf. Svil, Rastflæg,
Utrefte). J Søndre Berg. udtales det:
Ufs. G. N. ups. (Eng. eaves). Her-
til Ufsedrope (aab. o), m. Tagdrop,
Draaber som falde af Tagflægget.
(G. N. upsar dropi). Ufsfjæl, f.
den nederste Fjæl i Laget.
Ufs, m. 2. en drat Klippe, Bjergvæg
af ubetydelig Høide, lig Siden af et
Huus. Kr. Stift, Søndre Berg. og
Eogn (tilbeels udalt Ups). G. N.
ups.
Ufs, m. 3. et Slags stor Set (Jf. H).
Nordland. Oftere Selsus.
Uffelag (Ufsalag), n. en Række af Klip-
per, en Afsats i en Bjergside, hvor
Klipperne ligge i Rader eller ligesom
trappetis, saa at der er en liden Flade
over hvert Lag. Hard. og fl. J nærste
Ufsalags'e: paa den nederste Flade
imellem Klipperne.
ufyseleg, adj. ubehagelig, som vækker
Ulyst. Bald. og fl. J Tæll. ufyselig
(f. sølg).
ufysen, adj. ubehagelig, ublid, f. Er.
om Veitret; ogsaa modbydelig, smud-
sig, skiden. Meget udbredt og næsten
alm., uagtet Stamordet er frælsent.
Ufysna (Ufyøne), f. Ubehagelighed;
ogsaa Smuds, Urensbed. B. Stift.
Uføer, f. Uføer, ulykkelig Føer; ogsaa
en slet Aføer. J Fosen Ofar.
uføerug, adj. uføerdig; ogs. bestadiget,
fordærvet, itke istand til at udbrette no-
get. Hedder ellers oføerig'e, oføer'au.
Uføre, n. Uføre, slet Føre paa Veiene.
J B. Stift Uføer og Oføer, f.

- uført**, adj. n. 1) uretinkommelig, som ikke kan besejres. 2) høist vanskeligt, neppe gjordt. Ietsa uført: fraraade noget paa Grund af Vanskelighed.
- Ugagn** (Ugagn), n. Unytte, Tab, Skade. Se Ugagns: til Skilde, til Unytte, Hedder ellers: te Ugangs, og Ugangs.
- Ugg**, m. 1) Torn, Braad, Pig; f. Er. paa enkelte Trær. Dr. og f. (Elters kalbet Ddb, Naal, Brodd). — 2) Børster, Mantel eller Rab af sitte Haar. Buxterub. Ieta upp Ugg'en: reise Haarene, vise Teen til Sidstighed; om enkelte Dyr. (F. Uaghe). — 3) Larvet af Ugg. Imaa Dyr i Vandet. R. Berg. (Selben).
- Uggi**, m. (F. Uga, r), Finner paa Fiske, Rab af Svømmestæde paa Ryggen eller Bugen. G. N. uggi. Nest brugt i Fleertallet.
- Ugger** (Ug'er), n. Belymring, Kængelse, Urd i Sindet. Sogn. (Sel. uggr, m.).
- ugjort** (d), adj. 1) ugjort, ikke fuldført. 2) umoden, om Frugt. (S. gjor).
- Ugjær**, f. 1) Ustil, Iet Afserd eller Maneer. 2) Ugjerning.
- Ugjærøling**, m. umoden Frugt. Sogn. ugjærveleg, adj. usømmelig, uanstændig. Nbl.
- uglad**, adj. bebrøvet. Han gjor' ikke mange oglade: han gjorde ikke mange Fortræb. R. Berg.
- ugløyfmande**, adj. uforglemmelig.
- ugodsleg**, adj. ublid, barst. I Tell. Hedder det ugodsleg. I Sogn forekommer ugotsle', o: sygt, bæsligt.
- Ugras**, n. Ukrub, unyttige Vaxter iblandt Kornet.
- ugraatande**, adj. som ikke græber. Ein kunna Ije halve seg ograatande: man kunde ikke afholde sig fra at græbe. R. Berg.
- ugrei** (d), adj. urede, forviklet. — Ugreia (Ugreibe), f. Urede, Forvikling.
- Ugu**, pl. af Uuga. (Drf.).
- Ugur**, (en Fisk), see Auger.
- Uham**, n. Uheld, Ulykke, især i Kvægavlen; det at man mister Kvæg. Sogn. I Edm. Døeming.
- uhamleg**, adj. bæslig, utakkelig, ubehagelig. Nbl. (F. hamleg).
- uheil**, adj. usund, stærkt for Helbreden; især om bebrøvet Korn og Frugt. Sbl.
- uhentlelege** (ohentele), adv. uhyre, uden Maade. B. Stift.
- Uheppa**, f. Uheld, Ulykke. Hedder ogsaa Oheppe (Tr. Stift), Oheppne (Edm.).
- uheppen**, adj. uheldig, ikke lykkelig. (Sf. heppen). G. N. uheppinn.
- uhorreleg**, adv. uæbøvtlig, umaadelig. Ogsaa adv. uhyre, overmaade. Tell.
- uhuga**, adj. mødlos, uden Lyf.
- uhugleg**, adj. ubehagelig.
- Uhyggje**, n. Ubehagelighed, Fortræb. Iigbed, især i det huuslige Liv; ogsaa Uilfredsbed, Misforstøelse. Hedder ellers Ohyggjelse, n. og Uhygna (d), m.
- uhyggeleg**, adj. ubehagelig, uhyggelig.
- uhygt**, adj. n. ubehageligt. Sogn.
- uhyrjen**, adj. ureenlig, slasket, Mødsløs. Yttre. Sogn. — Maaste for uhyrden (Iigesom vyrja for vyrda).
- uhøveleg**, adj. uanstændig, ubøvm.
- ujamn**, adj. ujevns; ulige, ustadig, som kommer støvvis.
- Ukavp**, n. Ukjøb, uæbøvtlig byrt Kjøb. (Ofstere: Ukjøp, Dkjøp).
- ukjend**, adj. 1) ukendt, ubekendt. 2) fremmed, som ikke kjender Stedet eller Selskabet.
- Ukjura**, f. Uorden, usømmelig Av; ogsaa et uordentligt Menneste. Maabdal (meget brugt.). „gie seg i Ukjura": forfalde til et uordentligt Liv. (S. sølg.).
- ukjuren**, adj. uordentlig, usømmelig. Maaste for uhyrden; uhyrden (if. uhyrjen), Iigesom stur for styrb.
- ukjømt**, adj. n. uretinkommelig; utilgjængeligt. Tell.
- Ukjøre**, f. Forvirring, Røre. Tell.
- ukjødd** (okjødd'e), adj. ukjøbt.
- ukomen** (aab. o), adj. ikke kommen.
- ukrævd**, adj. ukrævet; fritvillig.
- Ukse**, m. en Dre. Om en Fleerhed eller Mængde siges tildeels „Ukse", hvilket ellers maa ansees som et andet Ord. G. N. uxi og yxu. F. Stut, Bol, Ljor.
- Uku** (for Uku), see Uka.
- ukunnug** (okunnig), adj. 1) utyndig, uvibende. 2) ubekendt.
- ukræfs**, adj. løv, ikke hvæs.
- ukvilt**, adj. n. brat, bakket, om et Sted hvor Veten er tung overalt, og hvor der ikke er Løslighed til at hvile. Mandal.
- ukvæm**, adj. ubøvm, usikkert. Selben.
- ul**, adj. væmmelig, døvnet, bebrøvet, nær ved at raadne; om Madsarere. Selben, unbtagen i Neutrum: ulu Sogn, Hall. Gbr. (Elters ulna). I svenske Dial. ulen, og ult. — Seraf Ule, Ulke, ulna.
- Ula**, f. en Ugle. Bruges kun sammenfat, som Rattula, Bergula. (Det

Ule hedder ogsaa Bergul, m. og Berg-
ula, hyle; see ula.

Ulag (Clag), n. Uorden, Feil, Brok-
sældighed; ogsaa ufuldtommen Stand.
Alm. og meget bruel.

ulaga, adj. 1) utilberdet, ikke tillavet.
2) brokfaeltig.

Ulbær, f. Erbær. Ulbr, f. Hulbr.

Ule, m. Bømmelse, Affmag. Tæl. (Hjel-
ben). Jf. ulna.

Ulega (aab. e), f. Eggelcie. (Run om
haarde Eggdomme, som medføre Eeg-
gelligen for en vis, noget lang Tid).
Kammelig alm. — Hedder ogs. Olege,
Olugu (Vrt).

Ulanda (Ulande), f. en vild og uret-
som Egn; Strafning som er vanskelig at
besare. Eogn, Vrt. og fl. Om en
storre Landstrafning siges Uland
(Uland).

ulende, adj. n. ufremkommeligt, uret-
somt; ogsaa ubyrteftigt, vilbt, hæsligt;
om et Landskab. Eogn og fl.

ulidande (olland), adj. utilbellig.

ulif (olif), adj. 1) ulig, forskjellig. 2)
flet, daarlig, som ikke seer godt ud. 3)
Andr. betyder „olif“ ogsaa syg, syge-
lig. 3) upasfende, ufømmelig, uan-
færdig. Både list og ulif: alt om
hinanden, løst og fast. Han had' ikke
gjort nose olift (ufømmeligt).

ulifende, n. en daarlig Ting, noget
som har et flet Udfeende. Eogn. (Jæl.
olikind, Urimelighed).

ulifleg, adj. upasfende, uftiftellig, uor-
dentlig. Eogn og fl.

Uliv, n. i Forbindelsen „te Ulivs“ (Olivs),
o: til Døven, dødeligt. Hertil: Ulivs-
sær, n. dødeligt Saar. (Ejelben).

uliven, adj. ufkaanfom. Af liv.

Ulivnad (aab. i), m. ufømmelig Leve-
maade, forargeligt Levnet. (Hedder
Ulivna, Olivnad, Ulemna).

ulivte (aab. i), adj. n. ulevet. „Han
hadde endaa nok ulivt“, o: han havde
endnu en Tid tilbage at leve i; han
skulde ikke døe endnu. 3 lignende Men-
ning siges ogsaa: ugrave, ukravla,
uftribt og fl.

Ulf, m. 1) Ulf, en Fift som ellers ogs.
falbes Marulf. Eogn og fl. — 2) en
liben uanfælig Karl, en liben Klods.
Eogn.

Uffe, f. en flimmelaagtig Skorpe, Suur-
hed, Ureenhed paa Fift eller Kjøb, som
er nærvet at raabne. Gbr. Hall.
(Maafsee findes der ogsaa et Verbum
ulfaft, af ul).

Ull, f. Uld. Gaar over til Uld (Søn-

der Berg.) og Uld (Sæterd.). G. R.
ull. Hæraf yle. 3 Sammenfætning
tilbeds Ula, faafom: Ulfafure, m.
Kroffe af Uld. (R. Berg.). Ulf-
royve, n. Ulden af et Faar. Kbl. og
fl. (G. R. ullar reyfi). Ulfafjorte,
f. en lid Trøje af Badmel. (Edm.).
Forskjelligt fra Ulfafjorte, som bety-
der en Skorte af Uld.

Ulfaførte, m. Uldet. Hedder ogs. Ulf-
dott, Ulfalopp og fl.

Ulfhøy, n. tyndt og fint Hs. Gbr.

Ulfhær, see Igetfjer.

Ulfmaalog, n. pl. Faar. Kbg.

Ulfry, n. Uldet, Uldgarn. 3. Tr. Stift
ogsaa Ulfro, f.

ulna (aab. u), v. n. (a-a), bøyne bort,
bedarvet, begynde at raabne, eller
egentlig: vise frage Tegnet til en begyn-
dende Fortaabnelse, nemlig ved en
ubagellig Lugt eller Smag (Ulf-
luft, Ulfesmag). Om Kjøb, Fift og
andre Raabvarer. Et meget udbrædt
og næsten alm. Ord. 3 Vrt. hedder
det urna. (Jf. ul og Ulf). 3 fæn-
fte Dial. ulna. Jæl. uldna, raabne.
— 3 Tæl. betyder ulne ogsaa at væm-
mes eller føle Affmag (det samme som
igla, ila, elgia). Jf. Ule.

ulna, adj. døvnet, bedarvet, nær ved at
raabne. (= ul, ulf).

Ulfone, f. ondt Lune; ogsaa en daarlig
Tilstand. Tæl. og fl. Skal ogsaa hedde
Ulfund. 3 B. Stift: Ulot, Ulag,
Umøle. — Jf. Uone.

ulofblaff, adj. hleggraa, hvitgraa; ifær
om Hætte med en graallig Farve, som
er meget lys eller nærmer sig meget
til det Hvite. B. og Tr. Stift, Gbr.
og fl. 3 det Søndstjeldfte siges ellers
„elofblaff“, som synes at være et andet
Ord (elafblaff). Den egentlige Form
af „ulofblaff“ er maaffee ulofblaff.

ulf, døvnet, bedarvet; see ul.

Ulfuffa, f. Ulfuffe; ogsaa Stabe, ubel-
dig eller flabelig Gjertning. Gaar
over til Oluffe, Olyffe, Ulyffe.
G. R. ulukka. Et Ulfuffenne: til Ulfuffe,
ulyffeligogis. (R. Berg.). gjera ei
Ulfuffa: gjøre Stabe. Det kom i Ulf-
uffe fyre dø: de kom til at lide Straf
derfor.

ulfuffeleg, adj. ulyffelig.

Ulv, m. 1. en Ulv. Søndre Berg. Eogn
og fl. (G. R. ulfr). Ellers: Barg,
Ekrubb, Graabem.

Ulv, m. 2. Drøbelen i Halsen. B. Stift,
Gbr. og fl. (Jæl. ulfr.). Jf. Drypel
og Hul.

Ulvareann, see Krossvild.

ulykka, adj. mæt, tilfredsstillt, som ikke har lyst til mere; ogsaa kjed af en Ting. B. Stift. I Sdm. hedder det olykt (olyktt'e). ate se olykt'e: spise sig rigtig mæt. Det vart væl olykte: de bleve tilstræffelig kjede deraf.

ulykta, v. a. mætte, give tilstræffelig. ulykta seg: forsyne sig vel, nyde saa meget som man lyfter. R. Berg.

ulæst, adj. gaaden, ikke tilaaaset.

Ulæta, f. Strig, hæslig Lyd.

uløyves (oløyves), adv. uden Tillæbelse, egenmægtigt. Han tok de uløyves: han tog det uagtet han ikke havde Lov dertil. Meget brugl. (Jf. Løyve).

um (aab. u), præp. (med Akkus.), 1) om, omkring, rundt om. I denne Betydning hedder det oftere: kring um, eller: kring um. Udtales kort (saa at det egentlig stulde skrives umm) og gaær paa nogle Steder over til omm. G. N. um. (Jf. umme). — 2) igjennem, over, ad en vis Vej. Um inste Dyr'a: igjennem den inderste Dør. De gjekk um Vunn a Nase: igjennem Mund og Nase. (B. Stift). De gjekk um Mo: vi gik Veien over Gaarden Mo. (Søndensjelds). — 3) forbi, ud over et vist Punkt. Ut um Res'e: ud forbi Ræstet. Det gjekk fram um os: de gik forbi os, kom foran os. Burt um Els'a: hen over Aaen. Alm. og meget brugl. (G. N. um). Ogsaa om Tiden; f. Ex. um eit Mr: efter et Mars Forløb. Um ei Rib: om en Stund. — 4) om, paa, i Løbet af en vis Tid. Um Morgon'; um Kvelden, Hausten, Vinteren. Derimod siges: mæ Dag'en, mæ Ratt'a, Helg'a og fl. (Dog bruges „um“ ved Fleertallet). — 5) om, for hver eller for een (ved Angivelse af et Antal). Det a two um Baaten, o: to som have Baad tilfammen. Det a fem um bæ. Um Gaangjen: for hver Gang. Nbl. og fl. Ligefaa: um Mr'e, um Wannen o. s. v. (Ikke alm. See fyre). — 6) om, angaaende, vedkommende; f. Ex. snakke um ein; be' um ein Ting. Her mærkes adskillige særegne Talemaader, saasom: D'æ vandt um bæ: det er vanskeligt at faae den Ting, der er Mangel derpaa. Eg a 'fje um bæ: jeg ønsker det ikke, har ingen lyst dertil. (Tell. Sdm. Tr. Stift). Han va 'fje lengje um bæ: han gjorde det i en Hast. D'æ lte um bæ: det er ganske ubetydeligt. D'æ ifje noke um han: det er ikke noget bevendt med ham. (R. Berg.). „vera um seg“: være om

sig, gjøre sig Umage, søge tvrigt efter noget.

um, adv. 1) om, omkring, rundt om. Dfkest forbundet med et andet Ord (sær: kring (kkring um). — 2) tilbage; ogsaa til Siden. Inu um, svinge um. — 3) om en Omstiftelse. byte um stifte um. I nogle Tilfælde betegner det ogsaa: forbi hinanden; saaledes „Motast um“ glide forbi, komme ud af sine Fuger. — høre seg um: forhøre efter noget. tenkje seg um: betænke sig. gjera um-atte: gjøre om igjen. (Hedder oftere upp-atte). Han a um aa venda: han er i Begreb med at vende. (Tilbeels i Søndre Berg).

um, conj. 1) om, dersom, hvis. (Aræder i Stedet for G. N. ef). — 2) om maafsee. Eg veit ifje, um han a tomen. — 3) om end, uagtet. Um han va ein Gaang til so stor. Um bæ va aldre so langt o. s. v.

Umagje (Dmagje), m. 1) Barn, Jngling, ufuldvorent Menneske. Nbl. Gard. Hall. og fl. (G. N. umagi, om Umyndige). — 2) en Stakkel, En som har svage Kræfter eller formaær Ildet. Tilbeels i Tr. Stift i Formen Omagga og Omagga (Inbr.). I Sdm. bruges det i Ordspøget: „D'æ Dr i Dmagla mest“, o: den Uvuelige stryder mest, gjør de største Ord. Jf. omagleleg, Dmageleff. — Ordet er beslagtet med „maa“ i Betydningen: tan, formaær. Heraf Umegb.

Umaf, m. Umage, Besvær. (Jf. Mat): Fyre Umakten: for Umagen.

umaka, v. a. (a - a), utellige, besvære, paaføre Umage. umake seg: gjøre sig Umage.

umakelaus, adj. 1) meget let, magellig. 2) lidt doven, magellig, som styer Umage.

I R. Berg. omakelaus'e.

umakelaust, adv. uden Umage.

Umakeløyfa, f. 1) Magelligbed. 2) Dovenstak, det at man styer Umagen. I Sdm. Omakeløyse (meget brugl.).

umannsleg, adj. 1) svag af Kræfter. 2) daarlige, usel, ikke passende for en Mand.

Umarrk (Dmark), f. en vis og uryddelig Mark; ogsaa et ufremkommeligt Sted med Sumper, Guler, Steensfred og lignende.

umaula, see umogelig.

umaulug, adj. maalløs, eller som ikke kan tale fuldkomment. Sjelven.

umbarfa, adj. dobbelt barfot; om Læder. B. Stift.

umbera (aab. e), v. a. undvære, savne,

give Sikk paa. Bruges kun i Infinitiv med „kann“. Eg kann ikke umbæra'n. Sv. umbära.

Umbod (aab. o), n. 1) Raadighed over noget. Sjelden. (G. N. umbod). 2) Dmbud, Bestilling.

umbodsam, adj. bydende, hersejg, som blander sig i alle Sager og vil raade over alt. Sjelden. Paa Helg. hedder det umbøsen. — „Et Umbods-Ruste“, spotvis om En som blander sig i Andres Sager og vil raade over samme. N. Berg. Helg.

Umbodsmann, m. Forbrot, Gudsleier; egentlig den som har Raadighed over et Forbegods og modtager Landstryden af samme; saaledes især Beneficiarius, (Modfat Leiglending). Helg. Fr. og B. Stift. G. N. umbodsmadr.

Umbot (oo), f. Forbedring, Forandring til det Bedre; ogsaa Erstatning, Dvrettelse. Meget brugt. G. N. umbot.

Umbrytse, n. Forandring, især i en Stit eller Vedtægt.

Umbytte, n. Dmbytning, Dmskiftelse; ogsaa et Par Klæbninger til at bruge Skiftevis.

umbøsen, f. umbodsam.

umbdagjen, nylig, for kort Tid, eller for nogle Dage siden. Et næsten alm. og meget brugt. Udtryk. Dgsaa forkortet: umbæen (eg. um Dagj'en, eller som man snarere skulde formode: um Dagganne). I Svensk siges ogsaa: här om dagen.

Umegd, f. 1) Afmagt, hjælpeløs Tilstand. Helg. (i Formen Omegd). Jf. ma og megande. — 2) Barndom, Barne-Alder. Hall. (Jf. Umagje, Dmageleff). G. N. umegd. — 3) Børn, Barneflokk i en Familie. Gbr. (i Formen Omegd). Jf. omegd.

Umfar, n. en Dmgang, en Række som gaar rundt eller naaer heelt igjennem; saaledes i Bygninger: en Dmgang af Stofke (en Stof paa hver Væg); i Garn: en fuld Rab af Maffer (fra den ene Kant til den anden); ligesaa i Strikning om en omgaende Rab af Maffer. B. og Fr. Stift. — Jf. Kvarv, Umkvarv, Umlag, Kverv, Snetsgang.

umfarst, v. n. (først, forst), fare forbi hinanden, ikke træffe sammen, gaar ad forskellige Veie. Meget udbredt Ord. Nogle Steder misfarast.

umfløytt, adj. omfløyd, omgivet af Vand. Oftere fringsfløytt.

umfram, adv. desuden, foruden, uberegnet. Han seff de umfram (oven i Ribbet). Bruges ogsaa som Præposition;

f. Ex. umfram Gaandpenganne: foruden Gaandpengene. Kun brugeligt i de sydlige Egne. I det Nordensjælske samt i N. Berg. og Gbr. hedder det: oframe. G. N. umfram.

umgangast, v. n. (gjengst, gjeff), omgaaes, være sammen.

Umgaang, m. Dmgang.

Umjængse, v. Dmjængelse. Tæll. og fl. um-gjor(d), adj. omgjort, forandret. Hedder ellers umatte-gjor og uppatte-gjor.

umbender, adv. i svanger Tilstand, frugtformelig. Gbr. Ehl. Sæd. ogsaa Vots (um bend'e). Jf. fremmeleg.

uminnug, adj. glemsom, isag af Gufommelse. Gaaet over til ominnig og ominnau. G. N. uminnuug.

umisfande, adj. umistelig, uundværlig, som man ikke vil miste. I B. Stift: umysfande, omysfandes.

um-fomen (aab. o), adj. hjælpeløs, fortvølet, som seer ingen Udvei. Me sa reint umkomne. B. Stift.

Umkvarv, n. en Dmgang, et Lag af Stofke i en Tømmerbygning. Balb. Gbr. (Jf. Kvarv). G. N. umhverf. (Diplom. I, 352). Hedder ellers Umlag (Tæll.) og Umfar.

Umlag, n. see Umkvarv og Umfar.

Umlaup, n. Dmløb.

umme, adv. omme, forbi, til Ende; om Tiden. (Aledet herfor bruger man oftere „forbi“, som er et fremmedt Ord).
umoda, adj. lidt mobiløs, el. som ikke har Kyst. B. Stift (umoa, omoda).
umogeleg (aab. o), adj. umulig, ugjærlig. Rbg. Tæll. Gaaer ellers over til umogelet, med oo (Hard. Sogn).
omogelet (Gbr.), omole' (Sdm. Fr. Stift), umaule (Nbl.). — I Indre Sogn betyder umogelet ogsaa: overmaade.

umogjen (aab. o), adj. umoden. Tæll.

umotug, mobiløs (= umoda).

Umraa(d), f. Betænkning, nærmere Betænkelse; ogsaa Frist, Genstand (= Umrøme). Ag. Stift, Drk.

umraa(de), v. a. (med seg), betænke sig, bestemme sig nærmere. Tæll. og fl. (umraa seg). Jf. umrøma.

umreka (seg), see umrøma.

Umrøring, f. Dmvaltning, Rumfæring.

umrøma (seg), v. a. (e-de), rette paa sine Sager, indrette sig bedre, komme ud af en midlertidig Trang eller Forlegenhed. B. Stift. Me laut laane te best at me seff umrøme ofs. I Nbl. siges ogsaa: umreka seg. Søndensjælske siges: umraa' seg.

Umrøme, n. Frist, Genstand, Leilighed til at ordne sine Sager eller indrette sig bedre. Tyr' eit Umrøme: for en kort Tid, til Hjælp for Diebtillet. Meget brugl. vestenfjelds. Andre Steder Umrød.

umsægja (umsæle), v. a. undsige, true paa Livet. Partis: umsægd.

um fenn, lidt efter lidt; s. Senn.

Umflifte, n. 1) Omflistelse, Forandring. 2) Ombytning, Omverling. Et Umfliste mæ Klæde: en Klædning foruden den som man bruger; et Par Klæder til at omfliste med. Seudder ogsaa Umbytte.

Umflot (aab. o), n. Omflytning; det at to Kanter glide forbi hinanden og ikke falde sammen, s. Er. i Staverne paa et Kar.

Umflag, n. Omflaa, Omflistelse, Forandring. Tilbeds søndenfejds.

um-snafla, adj. omtalt. — **um-snafla**: Kande, adj. som man kan tale om.

um-snudd, adj. vendt, omdrejet; ogsaa forvandelt, omflistet.

Umfnuing, f. Omdreining, Omdenden; ogsaa Omdreining, Forskyrrelse.

Umfjorg, f. Omfjorg, Omhu.

Umfsyrtning, f. Omfjorselse, Omfsyrtning.

Umfjut, f. Omfjorg for at holde noget i Orden; ogs. Befjorning.

Umfsyn, f. Ombyggelighed, Opmærksomhed. Nbl. og fl. (Jøl. umsjön).

umfsynleg, adj. ombyggelig, forsigtig, opmærksom. Nbl.

Umfal, n. Omfale. (Næsten ubrugl.).

Umtals-öl, n. Hjætebud i Anledning af en Forlovelse, eller egentlig en Sammenkomst for at afgjøre de Forlovedes Anliggender med Hensyn til Bosted, Flytning o. s. v. Sdm.

Umtankje, m. Betænkning, det at man tænker sig om. Sjelden.

um-vend, adj. omvendt, forandret.

umvita, besvime; see uvita.

Umvöling, f. Istandfættelse, Tilbedelse. Seudder ogsaa: Umvöla og Umvöfla, f. (B. Stift). Nogle Steder Umvöling. See völa.

umælt (omælt'e), adj. ikke opmaalt.

una (aab. u), end; mon? (s. muna).

una (aab. u), v. n. (e-te), trives, beflude sig vel, være vel tilfreds. Sogn, Nbg. I Tell. hegger det: one. Han öner bar inkje. G. N. una.

unaleg (aab. u), adj. behagelig, hyggelig, som man befinder sig vel ved; især om et Sted eller en Gaard. I Tell. onaleg.

Unaa (for Unaab?), n. Uvæsen, Uorden;

ogsaa Utöi. Tell. Abtales ogf. Uno (aab. o).

unaaedig (onaaig'e), adj. urolig, stolende, strigende; om Børn. N. Berg.

unaaep, adv. overflødigt, i uhyre stor Mængde. Sogn.

unda (for undan), præp. og adv. 1)

ned fra, ud fra, ud af Beten for. Ned Datis, f. Er. unda Foss'a, o: nedad fra Fossen. Gaaer over til undat (Nbl.) og unna eller onna (Er.). G.

N. undan. — 2) adv. bort, tilside, af Beten, ud af Rummet. Mere alm. og meget brugl. (Sv. undan). Iat da unda: tag det bort (nemlig af Beten

for noget som skal lægges ned). Springe unda: løbe bort (fra noget som kommer efter eller trænger ind paa). — 3)

ned, nedad, ned af en Vasse; ogsaa nedad en Elv, med Strømmen. De

halla unda: det bælder nedad. Daffaa med Objekt (Datis). unda Vaffa: ned ad Vaffen (motsat mote). unda

Straum'a: ned ad Strømmen. (Meget brugl. i B. Stift). Ugesaa: „unda

Sol'enne", o: efter Solens Gang, til Sötre (= rettsöles). — I den første

Betydning er Begrebet noget forskjel-

ligt; saaledes: a) bort fra et neden-

under beliggende Punkt, ned fra Under-

skibslæben. De dröp unda Ufs'a (ned

fra Tagstjæget). Han kom unda Benk'a,

o: den kom frem fra sin Plads under

Benken; f. Er. om en Kat. (Det for-

holder sig saaledes til „under" ligesom

övan til över). — b) bort fra noget

som skuler Tingen. Sol'a kom unda

Hjella: Solen gik op, eller viste sig

over Hjelbet. Me rodde te me seff Nes'e

unda Holma (indtil vi kunde see Nes-

set bag Holmen). De stend unda: det

stikker frem, rækker udenfor. — c) bort

fra noget som nærmer sig til Tingen

eller følger efter samme. Det gjekk unda

öfs: de gik fra os saa at vi ikke kunde

naae dem. Saaledes ogsaa figurlig, f. Er. „be seg unda": frabede sig no-

get, bede om at blive forstaaet. „slippe unda": blive fri, slippe bort, undgaae

en Fare eller Uleilighed. — En egen

Forandring af Grundbegrebet viser sig

i Talemaaden: „ala unda": o: tillægge

Engel af; ligesaa „leggje unda", f. Er. Et go' Ryr te leggje unda, o: en god

Ro at tillægge Engel af, en Ro som

har gode Ralve. N. Berg.

undadregjen, adj. dragen tilside; ogsaa frembragen af sit Skjul.

Unda-elde, n. Afledning, Angel, ungt

Avæg af en vis Art. Skal bruges i

Er. Stift. (Af Talemaaben: ala unda).

Jsl. undaneldi.

undafaren, adj. bortfaren, reist i Forveien; langt forud.

undabavd, adj. bragt tilfide, lagt ud af Veien.

undakomen (aab. o), adj. langt frakommen, som har faaet et Forspring; ogsaa undkommen, sluppen fri.

Undaleheit, f. underleg.

Undamun (aab. u), m. Forspring, Afstand fra En som kommer efter. I Drl. Undamaan.

Undastor (aab. o), n. Frastydning; en liden Fiskestim, som har abstilt sig fra eller gaar forud for en større Hob. N. Berg.

undatijken (aab. i), adj. borttagen, lagt tilfide; ogsaa undtagen. I sidste Tilfælde hedder det tilveels: undatafande. Intje undatafande: intet undtaget.

Undaal, m. Middagsmaaltid; eller egentlig et Maaltid, som bliver holdt fort efter Middag (omtrent Kl. 3). Jell. (Jf. Non, Jtt, Dft). Næst i bestemt Form (Undaal'en), dog ogsaa med s (te Undaal). I Nbl. siges Undel, m. om det Foder som man giver Kvæget ved Middag. Drbet gjenfindes i de gamle Sprug i en anden Form. G. N. undorn, undurn. Ang. undern. I svenske Dial. under, undun. I danske: Unden, Unnen.

Undel, Middags-Foder; f. Undaal.

Under (Und'r), n. og f. et Under, en forunderlig Ting.

under, præp. og adv. under. Hedder for det meste unde, og udtales ogsaa: onde, onne. G. N. undir. Styrer Dativ i Begrebet af en Forbliven paa Stedet, og Affusativ ved en Bevægelse til Stedet. Begge disse Begreber findes saaledes ved enhver af Drets Betydninger, hvoraf de vigtigste ere: 1) under, nedenunder, paa eller til et lavere Punkt. Meget ofte sammensat med ned (ne'unde) og upp ('punde). — 2) indenfor, nærmere imod Midten. Ofteft sammensat med inn (inn unde). Ogsaa: nær ved, benimod (Især i Udtrykket: unde Land). — 3) bag ved, i Skjul af; f. Ex. unde Skjæle. Hedder oftest: att-unde. (Jf. unda). — 4) i Ens Vold, under Ens Raadighed. — 5) under et vist Maal eller Tak, lavere, ringere, mindre end. I dette Tilfælde hedder det sædvanlig „under“ og ikke „unde“; saaledes ogsaa i Sammensætning; f. Ex.

Undermann, Undermaal. Ligeledes forbindes det i denne Betydning almindelig med Affusativ og ikke gjerne med Dativ. — Som Adverbium bruges det i forskjellige Talemaaber, saasom „gaa unde“: gaae under, gaae i Skjul; ogsaa syntes „dukke unde“: dykke, skjule sig under Vandfladen.

Underbreidsla (Undebrestle), f. Under-tæppe paa en Seng, Tæppe at ligge paa. B. Stift. (Jf. Kvitel, Jælb).

underbudd, adj. forsonet fra Begyndelsen eller fra Grunden af, vel adrustet, som har noget at løbe paa. Det er vel undebudde: de have en god Beholdning til at tage af. Jell.

Underfil, m. og f. den næstbøieste Rægt i Kortspil, den anden Stifter i Spillet. (Mobsat Dverfil). Hedder ogsaa: Halvfilen (Søndre Berg.), Dfilen (Er. Stift), Uvisfa (Jell. og fl.).

Undergang, m. Undergang; eller oftere: Nebrydelse, Ruin, stort Tak.

undergIVEN, adj. undergiben; ogsaa taalig, rolig (refigneret).

Undergiør, f. Underlag ved Tappen i et Bryggerkar; Rostehjerte. B. Stift.

underjorsk, adj. underjordisk. Tilveels i B. Stift. Ellers siges Underjorsfolk, og i Nbg. Underjorsfolk.

underklar (undeklar'e), adj. klar i Grunden. Siges ellers om Luften, naar den er klar oventil, medens den nedre Luft er fuld af forbigaende Uvetsstyer.

underkømen (aab. o), adj. undergiben, kommen i en lavere Stilling.

Underlag, n. Grundlag, Underlag.

underleg, adj. underlig, besynderlig. I B. Stift: undaleg'e (G. N. undarlegr). Heraf Undalegheit, f. underligt Tilfælde; Især om en Eggdom, hvis Marsag er vanskelig at vide. Et Undaleheit ta Martjenne: en Eggdom, som ansees foraarlaget ved opstigende Dunster af Jorden. N. Berg.

underlege (undale'), adj. underligt, paa en besynderlig Maade.

Undermagt, f. svagere Kræfter. ba Undermagt'a: være svagere end Modstanderen.

Undermann, m. Undermand.

Underplagg, n. Klædningsstykke at bruge under et andet. Saaledes ogsaa Underklæde, Undertrøya, Underbrok og fl.

Underrot (aab. o), n. Forraabnelse i Grunden eller ved Roden, Især i Korset paa Ageren.

undersam, adj. forundret; ogsaa til-

- betellig til Forundring. **Tr. Stift.** (**Sv.** undersam).
- Underfeta** (aab. e), f. det som er først nedsat; den første Sæd eller Plantning. **Busterub.**
- underfett**, adj. underfat, stærkbygget, bredskuldret.
- Underfjæ**, m. 1) Strøm eller Bevægelse i Dybet. 2) de store Havbølger, paa hvis Top der banner sig andre smaa Bølger.
- Underflur** (aab. u), m. Tværfljel under Lofterne i en Baad. **Ebm.**
- underft**, adj. underft, neberft.
- Understad** (Understa), m. Bundsald, Bærmen i et Kar. **B. Stift.**
- Understein**, m. Liggeren, den underste Steen i en Kværn.
- Understemme**, n. Underflavn paa en Baad, Buen imellem Stavnene og Kjoelen; ligesaa om Boven paa et Fartoi.
- Undertad**, n. Gjødsel som udspredes over Ageren før Plojningen. **Wobfat Jvetad.**
- Undertak**, n. et Greb længere nebe (i Wobfatning til Jvetat).
- Undertal**, n. lavere Tal, mindre Antal (Minoritet). **Sjelden.**
- Undertrykk**, m. Undertrykkelse.
- undgaa**, v. a. undgaae. (Nyere **Drb.**)
- undra** (seg), v. a. (a - a), undre, forundre sig. **G. N.** undra. Dgfaa være nysgjerrig efter at vide noget (see undraft). **Jf.** Under, underleg, underfam (hvilk egentlig skulde skrives Unbr, underleg, undrfam).
- undrande**, adj. underligt, til at forundres over. **Sjelden.**
- undraft**, v. n. undres, forundre sig, være forundret. Bruges verelovis med „undra seg“. (**G. N.** undrasi). Betyder ogsaa at være nysgjerrig efter at vide noget; f. **Er.** Eg undraft paa hva han tenke um de: jeg skulde have lyst at vide hvad han tænker derom. **Ligesaa:** Eg undra meg paa um dei æ komme, o: jeg gad vist om de ere komne. (**B. Stift.**) **J Ebm.** bruges det ogsaa i en Anmodning eller Forespørgsel, f. **Er.** E undra me paa um du kann laane me de, o: jeg ønskede at vide om ic. eller: mon det skulde være muligt at ic.
- undren**, adj. tilbøielig til Forundring. **Sjelden** (f. unbersam).
- Undring**, f. Forundring; ogs. Beundring.
- undfjaa** (seg), v. a. undsee sig. **Nyere Drb.** ligesom undseeleg, adj.
- undfjylda**, v. a. (e - f), see orsaka.
- undvera**, v. a. see umbera.
- unemnd** (onæmb'e), adj. unævnt.
- ung**, adj. ung. (**G. N.** ungr). **Komparativ** yngre; **Superl.** yngst. (**Jf.** yngst og Yngb). Et forærbet **Dativ** findes i **Drbiproget:** Dæ maangt unga slært, o: der er meget at lære for den Unge. (**Ebm.**).
- unga**, v. n. (a - a), yngle, faae Unger. **Hedder ogsaa yngle.**
- Ungbarn**, n. Spædt Barn, Pattebarn. **Hedder Ungebavn, Ungebaan og fl.**
- Ungdom**, m. 1) Ungdom, Ungdomstid. — 2) en Hob af unge Folk; den yngre eller oppvorenbe Slægt. — 3) en Yngling, et ungt Menneske. **Meget brugelig f. Er.** Ein snild Ungdom: en takkelig, elskværdig Yngling (**Dreng, Pige**).
- Ungfe**, n. ungt Kvæg. **Ligesaa: Ungfena(b)**, m. (**Gbr.** og fl.). **J B. Stift** særskilt Ungnøyte og Ungmale. — **Jf.** Gjelbfe, Lausfenad.
- Ungje**, m. (fl. Unga, r), en Unge, Afsejning. **G. N.** ungi. Dgfaa et Barn, en Yngling. **Meget brugt især i Fler-tallet**, dog sædvanlig kun i flødesløs eller mindre alvorlig Tale.
- Ungkar**, m. Ungkarl, voren og ugift Mandsperson (= **Dreng**). — **Ungkarstand**, n. Ungkarls-Liv.
- ungleg**, adj. ungdommelig; som seer ud til at være ung. **Nbl. Tæll.**
- Ungly(b)**, m. Børn, Barnekof i en Familie. **Sogn og fl.**
- Ungnøyte**, n. ungt Hornkvæg; Kalve og Kvier. **Sogn og fl.** (Af **Naut**). **Jf.** Lausfenad, Kvoigjende.
- Ungsmale**, m. ungt Emaafæ; Lam og Kid tilfammen. **N. Berg.**
- Ung-søft**, m. ung Søft eller Høppe.
- unna**, v. a. (e - te), unde, tilskede En noget. (**Med Dativ og Akk.**). **Underitiden** ogsaa om at unde, have Godhed for En; hvilket svarer nærmere til **G. N.** unna. — **Particp:** unt; f. **Er.** Dæ skal vera deg væl unt.
- Unne**, n. Lyst, Tilbøielighed. **Mandal.** **Hedder ogsaa Ugne.**
- unnesam**, adj. velvillig, som gjerne under Andre noget. **Sjelden.**
- Unot** (aab. o), n. Uaunst, det at man er ilde lidt, eller ikke kan vente noget godt paa et Steb. **Sjl.**
- unyt** (yn), adj. unyttig, ubuelig. **Rdg. Tæll.** (**G. N.** unytr). **Hedder ellers unyttug, onyttig** (aab. y).
- Unyte**, f. en unyttig Ting. **Tæll.**
- Unytte** (Dnytte), n. og f. Unytte. **Te Unyttes:** til ingen Nytte.
- Unæmning**, m. en Begynder, En som

- ikke endnu har lært noget. *N. Berg.*
J. Esm. Dnæring.
- unøydd, adj. utvungen; frivillig.
- upp, adv. op. (*G. N. og Sv. upp*).
 Ordets Betydning er forskjellig og til-
 deels vanskelig at bestemme; det brugs
 saaledes med Begrebet af: 1) en
 Stigning eller Bevægelse opad; *f. Ex.*
foma upp, o. f. v. Dgsaa en Udvi-
delse. blaa upp: opblæse. trutna upp:
honne. — 2) en Tilbannelse, Bearbei-
delse, Afstandbringelse. J. Forbindelse
med Verber, som varna, banka, rydja,
tænja, læra o. f. v. — 3) en Fuld-
endelse, Slutning; ogsaa Tilintetgø-
relse. Det ba store upp: de have skaa-
ret alt sit Korn. (Sf. av). Elgesaa:
eta upp, driffa, øde, tara, brenna o.
f. v. — 4) Udluffelse, Nabning. Med
Verber som: fæ, lata, løyfa, fjera,
brjota og fl. — 5) en Tilveiebringelse,
Dpøggelse. Med Verber som: leita,
spjria, finna, tenfa. Dgsaa en Dp-
regning. (Med telja, lesa, skriva og
fl.). Sf. upp-atte, som betegner en
Gjentagelse. — J. Sammensætning med
enkelte Præpositioner bruges det ogsaa
isædelfor uppe (oppe); saaledes: upp-
føre, o: op for; ogsaa: oppe for, ved
Siden af. upp-mæ: opad, langs med,
ogsaa oppe ved. Jf. uppa, uppi,
uppunder.
- Uppal (af ala), n. Dpfostring, Dpdragelse.
 Hebber paa nogle Steber Uppøle.
 J. vart Uppal: i vor Ungdom,
 den Tid da vi vorede op.
- upp-alen, adj. opsofret, opbraget. Meget
 brugl. (*G. N. uppalinn*). Go va
 vær bæ febb a uppala.
- upp-atte, adv. 1) op igjen; *f. Ex.* om
 en Rejsning efter et Fald. — 2) om
 igjen, atter, paany. Alm. og meget
 brugl. Hertil: uppatte-bunden: ind-
 bunden paany. uppatte-gift: gift
 igjen. uppatte-havande: værdt at
 gjentage. uppatte-havd: gjentaget, op-
 rippet, omtalt oftere. uppatte-kalla:
 opkaldt (efter Ens Navn). uppatte-
 nya: fornyet, fornyget. uppatte-sett:
 opsat i en ny eller bedre Form. upp-
 atte-staden: opstaaet igjen. uppatte-
 tafande: værdt at gjentage eller om-
 tale.
- upp-aa, præp. 1) paa, op paa (til Ste-
 bet). Med Affsativ. — 2) oppe paa
 (paa Stedet). Med Dativ. *G. N.*
 uppa. Bliver ellers almindelig forfor-
 tet til „paa“ og faar da forskjellige
 andre Betydninger. (See paa).
- uppbard (bort), adj. optærsket.
- upp-blæsen, adj. opblæst, udsøpnt.
 upp-broten (aab. o), adj. opbrudt.
 Uppbur (aab. u), n. Stigning, Høide;
 Størrelsen af en opstaaet Hø. *Esm.*
 (Af Talemaaden: vera upp). De va
 myfke i Uppbura a lite i Follingenne
 (om Kornet), o: det fyldte et stort
 Kum i Laden, men gav lidet af sig i
 Tærffningen. *Jf. Hus.*
- upp-dreggen (dreten), optrukken.
 uppe, adv. 1) oppe, paa et høiere Sted.
G. N. uppi. Ellers: over Horizonten
 (om Solen og Maanen), over Vandet
 (om Svømmere), i Vandfladen (om
 Fisk). — 2) oppe, paa Fødderne, ikke
 i Seng. — 3) opluffet, aaben.
- Uppeseta (aab. e), f. Dppeffiden, bet
 at man er oppe om Ratten. Oftere
 Uppesetting, f. — Et Uppesettar-Ratt:
 en Rat da man sidder oppe.
- upp-eten, adj. opædt, opspist.
 upp-ette, adv. opad, opfeiter.
- Uppervju, f. Bagstrøm; see Svja.
- Uppfar, n. noget som stiger op; især
 om de smaa Bøiler og Hvirler i
 Vandfladen, som vise sig over en frem-
 strømmende Fiskeflod og tjene til Mær-
 ke for Fiskeren. *Jr. Stift.* Hebber el-
 lers Nøgler (Fosen), *Jr. Sild-yr*
 (*Esm.*), Ræv (*Sbl.*).
- Uppfinning, f. Dpfindelse.
 Uppflot (aab. o), n. Dpfflyden.
- upp-gaedd, adj. 1) opgaaen. 2) op-
 froesen, opsvulmet. 3) opbrændt; om
 Huse. *N. Berg.* (Vebre uppgjengjen).
- Uppganga, f. Dpgang, Dpffigen.
- upp-given, adj. hjælpløs, forloren,
 som har givet tabt. (Sjelden).
- upp-gjor(d), adj. 1) opgjort, færdig.
 2) opredet, om en Seng. 3) opstaa-
 ren, reengjort; om Fisk.
- Upphold, n. Dphold, Standsning; en
 rolig Stund imellem Stormbøger eller
 Jlinger. — Heraf upphaldig, adj.
 om Veiret, naar det er stille eller tørt,
 saaledes at det ikke regner (*f. uppljos*).
- Upphav, n. Dpnav, Begyndelse; Aar-
 sag. (*G. N. upphaf*). Heraf Upp-
 havsmann.
- upp-hard, adj. 1) opsat, bragt op;
 ogsaa opluffet, aabnet (af hava). 2)
 forhøiet, hævet, opbøiet (af hevja).
 Tell.
- Upphelde, n. Dphold, Underholdning,
 Rering. *G. N. uppheldi.*
- upphøgd (høgt), adj. forhøiet, opløftet.
 upp-i (forfortet „pi), præp. op i (med
 Aff.); oppe i (med Dativ); ogsaa:
 til; *f. Ex.* De vart uppi tafte: det
 blev til intet. Forhen forlaret under pi.

upplædd, adj. udfyret med Klæder.
Uppkoma (aab. o), f. 1) Dpfomst. (Sjelden). 2) Kilde, Vandstrøm som springer op af Jorden. Sogn og fl. men hedder ellers: **Ukoma** (Litter), **Okome** (nogle St.), **Ukome**, oo (Edm.), hvoraf **Ukomevatn**, n. Kildevand.
upp-kuva, adj. høj i Midten, opstøjet (konver). Tæll. se kuva.
upp-kvidd, adj. opglødet. Tæd. (f. kvia).
Upplag, n. 1) Dplag, oplagt **Hob** eller **Torraab**. 2) **Anlæg**, **Grundlag**, **Plan**; ogsaa **Begyndelse** (i **Uopsætning** til **Rebtag**). 2) **Anlæg**, i **figurlig** **Torraab**; **Randsretning**, **Livsbeholdning**. Han have et godt **Upplag**: han har gode **Anlæg**. B. **Stift**.
upp-lagd, adj. 1) oplagt, opfat. 2) anlagt, begyndt, grundet. 3) oplagt til noget, stiftet, findet.
Uppland, n. **Dpland**, **Høiland**, indre **Deel** af **Landet**. (Fær om de øverste **Distrakter** i **Agershus** **Stift**).
upp-laten, adj. opladt, opluffet. Hedder ellers **uppliten** (aab. i).
Upplanding, m. **Dplanding**, **Indbygger** af **Dplandene**. **upplendsk**, adj. oplandsk. (Sjelden). **Upplendiska**, f. **Kvindfolk** fra **Dplandene**.
Upplengia, f. **Stof** hvorpaa en **Fjeld** **vog** **nagles** **fast** (= **Saumslaa**). **Sogn** og fl.
upplett, adj. letfyet, fri for **Regn** (f. **uppljos**).
uppljos, adj. opklaret, letfyet, tør (om **Luften**); saaledes at det ikke regner eller sneer. **Uppjost** **Ber**: **Dphold** **veir**. **Ein** **uppljos** **st**: en **Stund** da det ikke regner, et **Dphold** imellem **Stingerne**. **Sondre** **Berg**. **Ellers** meget **udbredt** i **Formerne**: **uppljos'e** (**R. Berg.**), **uppljos** (**Holen**), **uppjost** (**Tæd. Tæll.**), **uppjost** (**Drk.**). **Heraf** **Upplyse**.
Upplut (aab. u), m. 1) den øverste **Deel**. 2) **Undertrøje**, **Snorliv**. R. **Berg**. (Jsl. **upplutr**).
Upplyse, n. **Dplarelse** i **Luften** efter en **Regnbyge**; **Dphold**, **Mekrum** imellem **Stinger** af **Regn** eller **Snee**. R. **Berg**. (f. **uppljos**).
upp-læst, adj. opluffet. (Derimod **upplisen**: **oplæst**).
upp-mælt, adj. opmaalt, afmaalt.
upp-or, præp. op af (f. or). **Gaar** over til: **uppo**, **por**, **po**; **uppur**, **pu**.
upp-raadd, adj. forlegen, blottet for en **uvøbenlig** **ting**; **stuffed** ved at **saarne**

noget som man har gjort **iffter** **Regning** **paa**. Et temmelig alm. og meget brugt. **Drb.** — **De** **sto** **uppraadde** **fære** **Verty**: vi maatte opgive **Arbejdet** af **Mangel** **paa** **Værtstø**.
upp-risen (aab. i), adj. opstaaet.
Uppriting (aab. i), f. **Dpregnelse**.
upproten (aab. o), adj. ganske **for-raadnet**.
Upprynning, m. **Spire** (**Renning**). **Tæd**.
Uppsaar, n. **Dpsætning**; **Sted** hvor **Sæter** **settes** **paa** **Land**. **Selg**. **J** **Er**. **Stift**: **Uppset**. (Jsl. **uppsatr**).
Uppset (aab. e), n. 1) **Dpsætning** (f. **Uppsat**). 2) et **Bæddemaal**. B. **Stift**. 3) **Astøgt**, **Føderaad**. **Tæd**. (**Ellers** **Folga**, **Kor**, **Livaure** og fl.).
upp-sett, adj. 1) opfat, opstillet. 2) **stibt**, **hvæstet**. 3) **opbragt**, **opirret**.
Uppstoka (aab. o), f. **nybrugget** **Ol**; det **Ol** som **bløder** **af** **den** **af** **Gjæringskarret**. B. **Stift**. **J** **Drk**. **Uppstoku**. (Af: **kaka** **upp**).
Uppstok (aab. o), n. **Dpftødnings**; **Vandets** **Dpftøgnelse** ved **Trost**. **Rbg**.
Uppstøft, f. **Dpftøgnelse**; **Notits**.
Uppslag, n. **Dplag**, det som **slaaes** **op** (**paa** **Klæder**; **ifær** **paa** **Vermerne**).
Uppstod (aab. o), n. **Dpftødnings**, **Dpftog**.
upp-staden, adj. opstaaet (af **Sengen**). **Dgl**. **uppstiden** (aab. i).
Uppsta(d)ogn, f. **Dpftødnings**, et **Slags** **gammel** **Bæverstol**, som **settes** **op** **til** **en** **Bæg**, **saaledes** at **Bæven** **hænger** **lodret** **ned**. **Rbl**. (Jf. **Uppstøbe**).
Uppsta(d)mund, n. den **Lid** da man **pleier** at **staa** **op** om **Morgenen**. (= **Rismaal**). R. **Berg**.
Uppsta(d)roff, m. **Dpftødnings**.
Uppstapp, n. **frosent** **Band** **ovenpaa** **Jen**. **Jubr**.
Uppstode (aab. o), f. 1) **Dpftødnings**, **Reising**. 2) et **Slags** **smaa** **Bæverstole**. **Tæll**. (**Uppstoe**). **Forfælligt** **fra** **Uppstogagn**.
Uppstøding (**Uppstøing**), m. **haardfrosen** **Snee**, som **ikke** **brister** **under** **Foden**. **Rbl**. (**Ellers** **Skare**, **Harang**).
Uppsyn, n. **Udsyn**, **Ansigt**; **Ansigtstræk**, **Blif**, **Mine**. **Ag**. **Stift**. (**Ev**. **uppsyn**).
Upptat, n. 1) **Dpftøgnelse**. (Sjelden). 2) en **Levning**, noget som **ligger** **efter** (f. **Er**. af **Hø** **paa** **Marken**); egentlig det som man **tager** **op**. 3) en **Deel** af et **Bers**; **to** eller **fire** **Linier**, som **danne** et **vis** **Affnit** i **Moderne** eller **Melo-**

- btens; ligeledes et vist Affnit i Spillet til en Dands. N. Berg. Et Bers mæ try Uppstak; et Bers som deler sig i tre Affnit, eller hoort Melodien forandrer sig tre Gange. En Slaatt har sædvanlig to, og tilveels tre „Uppstak“. Jf. Bend, Lime, Speltak.
- upp-tikjen** (aab. t), adj. optagen.
- upp-truten**, adj. høynet, opfulmet.
- upp-um**, præp. op om; op forbi, over. Forkortes til 'pum. Hertil: pum-gjort, o: opredet (s. gjera).
- upp-under**, præp. op under; oppe under, og simpelthen: under. Forkortes til 'punde; i Tr. Stift: pund og pum, hvilket ofte bruges i Sættet for „under“; saaledes: frampund (frem under), nepund (neben under).
- Uppvokstr**, m. Dyrægt.
- upp-yye** (aab. y), præp. op over; oven over. Forkortet 'yye.
- Uppsøle**, n. Dyrkning (s. Uppal).
- upp-øst**, adj. opbløst, opflammet, opbrusende. See øsa.
- Ups**, brat Klippe; see Ufs.
- Ur** (Urb), f. Steengrund, Steendante; en Plan eller Straaning som dannes af et Lag af store Steene med liden eller ingen Jord imellem; ogsaa om en Mark, som er meget fuld af Steen. Alm. og meget brugl. dog i noget forfællig Form, nemlig Ur (mest alm.), Urb (Kell.), Or (Sogn, Fosen, Helg. og fl.). G. N. urd. Jf. Lofstur. — Hertil mangfoldige Stedsnavne.
- Ur**, m. en Fisk, see Auger.
- Ur**, n. et Uhr (= Klokk). Nyt Ord.
- ur**, præp. af, udaf (= or). Ofte forkortet til u (utu, uppu).
- Uraad**, f. 1) Uraad, slet eller flabeligt Raad. (Orad, Ura). 2) Mangel, Feil, Forsømmelse. Tr. Stift i Formen Draa. 3) Umulighed. (Hall. Balb. Hedm.). Da va reint Uraa te koma fram: det var reent umuligt at komme frem. (J. B. Stift: Da va 'ste Ra). S. Raad.
- uraadd**, adj. 1) uforberedt, ikke istandsat eller forsynet. 2) ubestemt, tvivlaadig. Drk. (oraadd).
- uraadig**, adj. uforsynlig, forsømmelig, som ikke tager de nødvendige Forholdsregler. B. Stift.
- urein** (orein), adj. ureen, uklar; ogsaa farlig, flabelig. Urein Sjø: et Farvand som er fuldt af Skær og Banker. Dreine-Sjukdom: venerisk Syge. (N. Berg.).
- Urett** (Drett), m. Uret.
- Uri(b)**, Drib, f. et Uveir; Sneesald el-
- ler Frost, som indtræffer paa en udelig Lid. Jf. Dryff.
- uriliten, meget liden; s. ørliten.
- Urmark, f. stenig Jord, Mark som er meget opfyldt af Steen.
- Uro (Dro), f. Uro, Ufred.
- uroa (oroe), v. a. (a - a), forurolige, forvolde Uro, hindre En fra at hvile.
- uroleg (orole), adj. urolig.
- Urot, f. Ukrud; ond Rod.
- urfmaa, f. ørliten.
- Urt, f. 1. Art, Plante. (Selben).
- Urt, f. 2. Dros, Drosyngning. (Nordensfelds). take upp Urt'a: gylpe op, om Kvæg. Sdm.
- urta, v. n. (a - a), tygge Dros, om Kvæget; ogsaa æde langsomt. Nordensfelds, ogsaa Sdm. og fl. (Nogle St. yrte, ørte). I de sydlige Egne hedder det: jorta.
- Urtastraa, n. en Smule Foder til at tygge Dros paa. Sdm. (Paa Helg. Urtstraa).
- urudd, adj. uryddet. Hedder ellers urydd'e og orydd (aab. y).
- ur-ung, yderst ung. Helg.
- urut, adj. meget stent, opfyldt af Steenbanter (Urer). Hedder ellers: urdutte (Kell.), urette (B. Stift), orette (Sogn), oraatt (Helg. og fl.). G. N. urdour.
- Urve, f. en Løkke eller Stroppe af Løng, som er beskæftet indvendig i en Seilbaad og tjener til at fæste Bantene i. Sdm. Rdm. (Har nogen Lighed med det foranferte Dra og Drøeld). Jf. Jøl. urga, en Rem. — I Sdm. siges ogsaa Urve for Uрга, o: Orgel.
- urven, adj. forstyrret, som seer forvirret ud. Jndr. (Ellers øren).
- Urvillbær, see Drbær.
- urydleg, adj. uryddet; see orydig.
- uryggjeleg, f. ryggla.
- urædd, adj. trygg, sikker, ubesymret, Meget brugl. (I de nordlige Egne: orædd).
- uræynd, adj. u prøvet, uforsøgt.
- uræynd (oræynd'e), adj. urørt; som man ikke har begyndt paa.
- Usam, n. Uenighed, Usamdrægtighed, Riv og Strid (især imellem Hæterfolk). B. Stift. I Sdm. Osam. Ellers bruges det ogsaa i en særegen Form: Usamba, m. (Nbl.), Osamba (Drk.). Jf. Sam og samsja.
- usambe, adj. pl. uenige, uforligte. (Selben). Hedder ellers usams. Hall. og fl. (Jøl. osamr).
- usams, uens; s. forrige.
- usedd (ee), adj. useet, ubesect.

ufogjeleg (ofele), adj. udfogelig.
Ufid (aab. i), f. Uffit, Unober, onde
 Søder. Hedder Ofid, Ufe, Ofse.
ufdig (aab. i), adj. ufabelig, ufomme-
 lig. Hedder ofdig'e, ufe'ug'e, ofe'au.
Uflap (Uflap), n. Hæsligbed, det at
 noget er fegt eller vanftabt.
uflapleg, adj. 1) ubeftvem, uftiftet. 2)
 uordentlig, uftiftelig. Søndre Berg.
uflixa (aab. i), adj. ilde indrettet, for-
 fømt, ifte bragt i rigtig Orden. Tell.
 Buxerud.
uflixa, adj. forftyrret, revet aflave.
 Tell. (See ellers flixa).
Ufjel, f. Uret, Fornærmelse.
ufkjøyt, adj. ligegyldig, uforgtig.
ufkyld (ofkyld), adj. ubeflagtet.
ufkynug (aab. y), adj. ufkyndig, uer-
 kjendelig; ogfaa: ubillig, uforkyndig,
 fom venter for meget, eller fom ifte
 tager Hensyn til Andres Omftændig-
 heber. Nogle Stæder: ofkynig'e,
 ofkjenau.
ufleggen (oflegen), adj. uflaaet.
Ufmaf, m. ubehagelig Smag.
ufnikka, adj. ubindret, fri for Ubehage-
 ligheber. Tell. (i. fukka).
ufpard (ofpart), adj. ufpartet, givet med
 Beløffte. De fal vera ufpart: det
 fal blive tilfaaet med Fornættelse.
ufpurd (ofpur'e), adj. uafpurgt.
ufsa! Interjektion, hvormed man beteg-
 ner Fornættelsen af Gysen eller Frosk.
 N. Berg. (Jf. buitre).
ufsel, adj. ufel, elendig. Ved Stavanger
 fides ofsa ogfaa ufaleg (ufleg). Jf.
 defall. Ufældom, m. Ufelbed; ogfaa
 en ringe, daarlig Ting. N. Berg.
Uftand, n. Uorden, Broffældigbed, ufuld-
 kommen Stand.
Uftell, n. Uorden, Uffit.
ufstelt, adj. forfømt, ifte iftandsat.
ufstoppeleg, adj. uubholdelig, fom man
 ifte kan beftride.
Uftund, f. en ubelig Stund, ufkyttelig
 Time. Meget udbredt. (3 de nord-
 lige Egne: Ofstund). Jøl. ofstund.
Uftyr, n. fler Befkjælelse.
uftød, adj. ufadig, ufikker, valkenbe.
 Hedder uftø, ofstø'e, ofstø.
ufvrim, adj. 1) feen, langfom. 2) ube-
 ftvem, tung til at drage. Tell.
ufynleg, adj. 1) ufynlig. 2) uanfælig,
 fom ifte feer godt ud; ogfaa ublid,
 ifær om Luften og Veiret.
ufæmja, v. n. (fam, fambe), fves,
 trætte, lede i Uenigbed. (B. Stift).
 Hedder ofga ufaemjast (imp. ufaemst),
 og ofæmje. Jf. Ufam.
Ufoma, f. Ufømmeligbed. (Sjelben).

ut, adv. ud. (G. R. ut). — Ved Sen-
 fyn til dette Ords forffjellige Betyd-
 ninger kan her bemærkes, at det dræ-
 ges: 1) om en Retning udad fra et
 vift Middepunkt; ifær a) fra et ind-
 fluttet Rum, og b) fra det Indre af
 Landet. Søndenfelbs betegner det faa-
 lebes: ned ad Dalstrøget. (Nobfat
 upp). Jf. heim. Vefst- og nordenfjelbs
 betegner det: udad mod Havet, eller
 fimpeltthen: i Vefst. (Nobfat inn). F.
 Er. Ut i Garanne: hen til Gaardene
 paa Befkiden. — 2) om en Vortfjer-
 nelle eller Fraffittelse. Ved Verber
 fom giva, fetja, leggja; ligefaa tala,
 vella, finna o. f. v. — 3) om en Ud-
 videlse, Udfrætning i Vidden eller
 Længden; f. Er. reffe ut: frætte, ud-
 fvaende. — 4) om en Vebbliven eller
 Varigbed (Udfrætning i Liden). De
 dræg ut: det varer længe. — 5) om
 en Fuldenbelle; ogfaa Dphør, Ellin-
 tetgjørelse. Ved Verber fom lefa, ftri-
 va; ligefaa flita, fættja, blæsa o. fl.
 — 6) om en Beløggelse eller Befæ-
 telse med noget; f. Er. fauma ut: ud-
 fye. kola ut: fværte med Kul. fnoa
 seg ut: fye fig til med Snee. — 7)
 Sammenætning med enkelte Partikler
 (i, paa, ma, fyre, hve) bruges „ut“
 ogfaa iftebetfor „ute“; f. Er. ut-ma
 Hav'e: ude ved Havet. — Af enkelte
 Talemaader mærkes: „ut a nor“, o:
 udad mod Havet i nordlig Retning; i
 Nordveft (egentlig ud og nord). „ut
 a fvb“: i fyvveftlig Retning. „ut a
 upp“: udad i en opftigende Retning
 (nemlig paa en Strand eller Fjeldfide).
 „ut a ned“: udad i en nedftigende
 Retning. (B. Stift). — ut paa Da-
 g'en; ud paa Eftermiddagen. Derimod:
 Dag'en ut, o: den hele Dag til Ende).
 ut um Dyr'a: ud af Huset. „ut ette
 Mark'enne“: ud over, fremad, videre.
 (U fo ut ette Mark'enne, o: og faa
 videre). N. Berg.
Utak (Utak), n. et voldsomt Tag eller
 Greb, en Anftrengelse fom man har
 Stæde af. „ta' eit Utak“: anftreng
 fig mere end man taaler. — Ellers
 bruges Utak, Utak og Utak i en no-
 get lignende Betydning.
Utam (Utam), n. ufuldkommen Tæm-
 melse; Uvane eller Feil i Afrettelsen
 (ifær ved Fættene). B. Stift.
Utame, m. Uvane, Uffit; f. Er. hos
 Børn. Balder. 3 Ork. Utame.
utan, præp. uden, foruden. Hedder of-
 tek uttan (aab. u), utta, utten;
 ogfaa: ataa, ligefaa for-ataa (Nbl.

Harb.) „Insi' utan“: Ifkun, bløt, bær. (Ristebal). — See ellers utta.

Utangje, m. 1) et uroligt Menneſte, En ſom ypper Støt og Klammerie. Søndre Berg. (Ogſaa i Formen Utangje). — 2) et uſtkiftigt Barn, en Strigbals. N. Berg. og tilveels i Tr. Stift, i Formen Otangje og Otangje. — 3) et Barn, i Almindelighed. Meget brugt. paa Helg. i Formen Otangje (N. Otanga).

utar, længere ube; ſ. uttar.

Ut-arbeid, n. Arbeide udenfor Huſet.

ut-arma, adj. 1) forarmet, ruineret. 2) afkræftet, udmattet. Vald. og fl.

utav, præp. af, ud af. Bliver ſædvanlig forförtet til utav og ta, hvilket ſidſte bruges i en ſtor Deel af Landet iſtebetfor det ſimplere av (af). Ved Eiden heraf findes Formen utaar, ſom forförtet til utav og ta (Søndre V. Hall. Gbr. Drf. Foſen). See av.

ut-bard (bart), adj. udbanket, opſlaaet, forſlaaet; ſ. Er. om Flint. Helg.

ut-blaſen, adj. udbløst, ſluſket; om Lys.

ut-bløytt, adj. udbløbet.

Utbrøt (aab. o), n. Udbrydſe; ogſaa Ubløt, Blyber, Blegner.

Utbue (aab. u), m. et Spøgſſe, fabelagtigt Veſen, ſom efter Folkeſagnene ſkulde oppholde ſig i Skoven eller ved Veiene og forurolige Folk ved Skrig og Støt. B. og Tr. Stift. Et lignende Veſen kaldes ellers Kopar (Gbr.), Gaſt (Leſt.), Ke'ing (Leirdal). Egentlig Utburd, ſom betyder „det Udbaarne“ og hentyder paa de Børn, ſom i den bedenſte Tid bleve udfatte i Stovene for at bære.

Utbygd, ſ. et affbeſtliggende Bygtelag; ogſaa en Række af Gaarde ved Havet eller Kysten. I Hjelbegnene i Ag. Stift betegner „Utbygbanne“ de nedre eller lavere liggende Diſtrikter. Utbygding, m. en Indbygger af ſamme.

utbyres, aab. y (for utbyrdes), adv. udenbords, ube i Vandet eller udenfor Fartøet. G. N. utbyrdis. (Af Vord). Bruges ogſaa om en hoi Grad af Forlegenhed.

ut-dreggen (breien), adj. udbragen.

Utdyr (aab. y), ſ. Fordyr, yderſte Dør; ogſaa Gangen eller Forſvælen i en Stuebygning.

ute, adv. 1) ube, i det Frie. (G. N. uti). 2) ube ved Havet, eller nærmere mod Kysten. (Jf. ut). 3) borte, ikke hjemme. (Ejelden). 4) paa Færde, i Bevægſe. 5) forbi, til Ende, ube. **San æ ute æ glæng**: han er paa Fær-

de. Det va iſte ute: de vare i megen Nød.

Utegangs, ſ. Gang, Umſtaffen i det Frie; ſ. Er. om Kvægets Dyphold paa Grøſgangene. — **Utegangar**, m. En ſom gaar jævntlig ube.

Utelega (aab. e), ſ. det at ligge ube.

Ut-eng, ſ. en Eng udenfor Gaarden.

Ut-erving, m. Udbring, en Arving ſom iſte er nærbeflægtet.

ureſtengb, adj. udeluſket, ubeflængt.

ut-ette, adv. ud ad, længere ud; ogſaa nærmere mod Kysten eller Havet. Desuden ogſaa om Eiden. Dø lib' ut ette: det lider allerede langt frem.

Utev (Dæv), m. Stank, ond Lugt.

ut-fallen, adj. udfalden; om Søen, naar den er i dybeſte Ebbe. Hedder ogſaa utfføra (nogle St. utffera).

Utfar, n. et Loug boormed Garnene ſenkes til Bunden. Sdm.

ut-fføra (aab. ø), = utfallen.

ut-foggen (aab. o), adj. udføket.

Utfugl, m. vild Fugl, i Rodſætning til Huuſfugle.

utffyre (aab. y), ud for; ube ved; ogſaa ud over, ned af, ſ. Er. utffyre Muren: ned af Muren.

Utfør (for Ulfør), ſ. 1) Ulføriſe, Bortgang. 2) Begravelſe, eller egentlig: det at et Ligg bæres ub.

Utførſla, ſ. Bortſtaffelfe; Udførſel; ogſaa Udførelſe, Fuldførelſe.

ut-gamall, adj. udlevet, meget gammel. Jf. ørgamall.

Utgår, m. Gjørde imellem Gaarden og Udmarken. Drf. — **Utgårvu** (for vudu, el. vuda), ſ. Gjørdefang, Gjørdefel. Jf. Vånd

Utegaanga, ſ. Udgang; Udmarſch.

ut-gjor(d), adj. udfikket, udfendt.

ut-graaten, adj. forgrædt.

utgrunt, adj. n. grundt ved Landet, hvor der er langt fra Strandbredden til Dybet. Veſt- og nordenfjelds. Ellers langgrunt. **Utgrynna**, ſ. en Grunding ſom gaar ud fra Landet.

Uthald, n. Varighed. (Ejelden).

uthaldig, adj. varig, ſom holder længe ud. (B. Stift).

ut-havd, adj. udbragt, uſat.

ut-hola (aab. o), adj. udbulet.

Utbus, n. Udhuus, Fæhuus eller Lade; ogſaa et Huus ſom ſtaar udenfor Gaarden.

utbyſes, adv. udenfor Huſet. (Ejelden).

ut-i, præp. 1) ud i. (Med Affuſ.). 2) ube i. (Med Datto). Ellers meget brugeligt iſtebetfor det ſimple „i“, og bliver da ofteſt forförtet til „ti“.

- Utid** (*Uttid*), *f.* *Uttid*, ubetellig *Uttid*. Ogsaa Mangel*s* *Uttid*, eller ligefrem: Mangel; *f.* *Er*. et stor *Uttid* paa *Fisk*, *o:* en stor Mangel paa *Fisk*. *Jf.* *Uttid*.
- utidig**, *adj.* *beslig*, *borst*, *uskiftet*, som ikke er rigtig oplagt eller i det rette *Lune* (egentl. som ikke har sin rette *Uttid*). *Robst* *utidig*. *Alm.* og meget *brugl.* i *Formerne* *utidig'e*, *otidig'e* (*B. Stift*), *utiug* (*Søndensfelds*), *otiau* (*Er. Stift*).
- utifra**, *adv.* og *adj.* *udmærket*, *yppe*
lig, *herlig*. *Nbl.* (*Jf.* *framifra*).
- Uting** (*Uting*), *n.* *ulidelig* *Uting*; et *bid-*
sig, *arrigt* *Dyr*; *ligesaa* et *grusomt*,
ondskabsfuldt *Menneske*. *Jf.* *Uting*.
- Utjon**, *n.* en *Skam*, *Lyde*, *beslig* *Uting*.
— *utjonsleg*, *adj.* *syg*, *stammelig*.
Nbl. *Maafte* egentlig *Utjon*, *ut-*
tjonsleg.
- ut-kald**, *adj.* *udhølet*, *ganste* *kolb*. *Hed-*
der ogsaa *ut-folna* (*os*).
- ut-kjend**, *adj.* *kjendelig*, *let* at *kjende* fra
Andre (= *audkjend*). *Søndre* *Berg*. og
flere.
- ut-kjørb**, *adj.* 1) *udkjørt*, *borstkjørt*. 2)
udjaget. 3) *udbrugt*, *om* *Heste*. *J* *B.*
og *Er. Stift* *utkjaurd*.
- Utkoma** (*aab. o*), *f.* *Utkomst*; *Utkomme*.
- ut-kropen** (*aab. o*), *adj.* *udkrøben*.
- ut-kvild**, *adj.* *udhvilet*. *Jf.* *kvild*.
- ut-laga**, *adj.* *udbandet*, *svækket* ved lang-
varig *Gjennemblødning* eller *Væde*; *f.*
Er. om *Hø*, *Frø*, *Gjødsel*. *N.* *Berg*.
(*Jf.* *Lag* og *Løg*).
- ut-lagd**, *adj.* 1) *udlagt*; 2) *udbredet*, *be-*
talt; 3) *forklaret*, *udviklet*.
- ut-laten**, *adj.* *udsluppen*, *luffet* *ud*.
- Utsaup**, *n.* *Udløb*, *Udgang*.
- Utle** (*aab. u*), *m.* en *stor* *Hob*, en *Flof*,
flar af *Kvæg*. *Sogn.* (*Maafte* for
Utle).
- Utlending**, *m.* 1) *Udlanding*. (*Udtales*
svævandlig *Utlending*). — 2) en *Lav-*
lænder, *Indbygger* af de *nebenfor* *lig-*
gende *Distrikter*. *Øbr.* og *fl.*
- utlendst**, *adj.* *udenlandsst*. (*Hedder* of-
tere *uttalands*).
- ut-liden** (*aab. i*), *adj.* *forleben*, *forløben*.
- Utløft**, *n.* et *eenligt* *Spus* med *Løft*
til *Forvaring* af *Klæder* og *beslige*.
Nbg.
- Utløga** (*aab. o*), *f.* *Udløg*, *Udbedelse*,
Afsigt. *N.* *Berg*.
- Utløks-ver**, *n.* *blidt* og *stille* *Veit* *fort*
forud for en *Storm*; *det* at *Veit* er
vækkert om *Morgenen* og *siden* *pludse-*
lig *forandres* til *Uveit*. *B. Stift*. *Hed-*
der ogsaa: *Utløks-glyve*, *f.* (*Edm.*).
ut-løerd, *adj.* *udlært*, *fuldblært*.
- Utmann**, *m.* *Indbygger* af *Ryfsognene*
eller de *nedre* *Distrikter*. *Zell*.
- ut-masa**, *adj.* *udmattet*, *træt* af en *lang*
Antirengelse. *Zell*.
- ut-maæds**, *adj.* *udstræbet*, *afflibt*. *Seig*.
- ut-mæe**, *præp.* *udad* *langs* *med*; ogsaa:
ude *ved*, *nær* *ved*.
- ut-mælt**, *adj.* *udmaalt*, *afmaalt*.
- Utnemme**, *n.* *Ogenavn*; *Spottenavn*. *B.*
Stift.
- ut-noggjen**, *adj.* *udstræbet*. *N.* *Berg*.
- Utnor**, *m.* *Nordvest*. *G.* *N.* *umordr*.
(*B. Stift*. *Forældet*).
- Utnøring**, *m.* *nordvestlig* *Vind*. *B.* og
Er. Stift. *Regle* *Steder* *Utnøring*
(*aab. y*). *G.* *N.* *utnørdigr*. *Jf.* *nor*
og *nora*.
- Utoffje** (*Utoffe*), *m.* 1) en *ubehagelig*
Fornemmelse. (*Sjelben*). *Jf.* *Kaldstof-*
fje. — 2) *Ugunst*, *Uvillie*. *G.* *N.* *upokki*.
- Urola** (*aab. o*), *f.* en *stor* *Plage*, *noget*
utaaleligt. *Ehl*.
- utolleg** (*otofke*), *adj.* *utaalelig*. (*Ikke*
med *Lyden* af *bobbet* *l*).
- utolug** (*aab. o*), *adj.* *utaalform*, *sm-*
findlig, *som* *taaler* *lidet*; *figurl.* *utaal-*
modig, *tilden*, *som* *ikke* *taaler* *noget*
driftig *Tiltale*. *Alm.* Ogsaa *utolig*,
otaalig, *otaaiau*.
- ut-or**, *præp.* *ud* af (*f.* *or*). *Forfortes*
til *uto* og *ro* (*i* *Zell. oro*) og *gaer*
ellers *over* til *utur*, *utu* og *ru*. *J*
Edm. betyder *uto* ogsaa: *udenad*; *f.*
Er. *Han* *fam* *de* *uto*.
- Utrap**, *n.* *Jordstreb*. *Nbm*.
- utraste**, *adv.* og *adj.* *yderst*, *nedest* *ved*
Døren. *Nbl.* *hvor* *det* *gaer* *over* til
ætraste. *S.* *uttar*.
- Utræste**, *n.* *Tagstæg*, *den* *Deel* af *Laget*
som *rækker* *ud* *over* *Væggen*. *Edm.*
(*Utræste*). *Af* *Rast*. — (*Den* *nederste*
Kant af *samme* *bedder* *Uts*).
- utvengd**, *adj.* *ikke* *trængende*. — *J*
Utvengs-Maal, *el.* „*i* *Utvengsmaate*“;
uden *Nødvendighed*. *B.* *Stift*.
- Utvrenning**, *m.* en *lang* *Stof* *oversk* i en
Væg; *indrettet* *saaledes* at *den* *ogsaa*
tjener til *Hjælle* i en *Udbygning*. *Sogn*.
- Utrivskap** (*aab. i*), *m.* *Skrantehed*,
Mangel paa *Utrivselighed*. *B.* *Stift*.
- ut-ropt**, *adj.* *udraabt*; ogsaa: *meget*
omtalt, *lovprist*, *forroft*.
- Utrør**, *m.* en *Udvæise* til *Fiskerie* paa
Havet; en *Fisketur* om *Sommeren* paa
de *yderste* *Fiskegrunde* (*Savbrøen*). *Edm.*
og *fl.* (*Jel. urødr*).
- utrottig** (*otrottig*), *adj.* *uskiftig*, *som*
bliver *snart* *hæd* af *Arbejdet*. *Berg*.
Stift.
- Utru** (*Utru*), *f.* 1) en *salt* *Tro*. 2) *Mis-*

tanke. **ba ei Otru te ein:** have flette Lanter om En. Helg.

utru (otru), adj. falst, utro.

utruleg (otrule), adj. utrolig. — **utrullege (otrulle),** adv. saare meget, overraskende, mere end man skulde vente.

utrygg, adj. usikker, upaalidelig; f. **Er.** om ustabilitet Veir. — **otrygt,** siges nordensjelds ogsaa om et Sted hvor der skal være Spøgerie eller Troldskab.

Utrøme, n. Rum udenfor Huset; tilstrækkelig Plads til at udsprede noget over. (Ejelden). **I Abl.** Utrøyme.

utrøn (utrønt), adj. om Veiret, naar Vinden blæser fra Havkanten. **Sdm.** **Tr.** Stift. oa Helg. — **Jf.** vestrøn.

Utrøne, f. Vind fra Havet; Blæst fra Havkanten, som sædvanlig indtrækker om Eftermiddagen i stærk Varme. **Sdm.** **Nbm.** Hæbber paa andre Steder Havgula.

ut-saamt, adj. ubstøet, broberet.

Utsending, m. En som er afsendt for at udbrette noget; Kommissjonær; Repræsentant. Uberrtiden ogsaa en Forsøger, en Plageaand.

Uteset, n. Udsætning; det som sættes ud paa een Gang. (Ejelden).

ut-sert, adj. ublat, ubillet.

ut-sjæande, adj. udsende. **D'a** ikke so ut-sjæande: det seer ikke ud dertil.

ut-sjuk, adj. syg i Naven, eller af Diarree (om Dør). **Namb.**

ut-skila (aab. i), v. n. siges sin Mening. **Abl.** **I Sdm.** siges ut-skive. Bruges kun om at sige noget ondt. **Eg** vil ikke ut-skila: jeg vil ikke sige saa slet som jeg tænker.

Utskjekjel (aab. e), m. Udkant, **Entp,** Hjørne. **Tell.**

ut-skjemb, adj. udskjæmt, forværret, vanhelbet; ogsaa forvænnat eller moralsk forværret.

Utskjemma, f. en Stam, Lyde, Plet, Forringelse. **Drk.**

Utskot (aab. o), n. 1) Udstud, Brag-gods; f. **Er.** af Hiff. (Utskottiff). — 2) Udslet. **Gbr.** (Jf. Utbrot). — 3) et Skuur, en Udbygning paa et Huus. **Drk.** — **Jf.** Skot.

Utskrift, f. Paategning udenpaa; Især Adresse paa et Brev.

ut-sliten (aab. i), adj. udslet, ganske forslidt; ogsaa udslet.

ut-sloppjen, adj. udsloppet.

ut-sloppen, adj. udsloppen, sluppen løs.

ut-sogjen (aab. o), udsuget, udtæret.

ut-soven (aab. o), adj. fuldsøvet, som har sovet længe nok. **Tell.**

ut-sproten, adj. udsprungen.

Utskand, n. Udgifter, Udrebster, Afgang. Hødemarken. (Jf. Innskypde).

ut-svælt, adj. ubilstet.

Utsyd (Utsør), m. Sybveft. (Meget sjelden). **G. R.** **åvædr.**

Utsyffe, f. Diarree (f. utstuf).

Utsynning, m. sybveftlig Vind. (**R. Berg.** **Tr.** **Stift.**). **G. R.** **åvædr.**

ut-synt, adj. uoverskuelig, let at se. **Tell.** og **fl.**

Utta (uu), Morgen; f. **Otta.**

utta, aab. u (for utan), adv. 1) udenfra, ind ad. (**G. R.** **utan**). **I R. Berg.** bruges det som Præposition med **Dativ**; f. **Er.** **utta Gar'a, o:** ind fra Gaarden eller fra det Frie, ind i Huset. — 2) fra Havkanten, mod det Indre af Landet. Kan ogsaa forbindes med **Dativ**; f. **Er.** **utta Dyar:** udenfra Derne. (**R. Berg.**). — 3) ubentil, i den ydre Deel. Kun sammensat, f. **Er.** **uttapa** og **fl.** **I** dette Tilfælde faaer Ordet ogsaa den fuldkomnere Form: **utaa** (**Hard.** **Voss,** **Tell.** og **fl.**) og gaaer over til: **utaa** (**Helg.** **Abl.**). Af enkelte Forbindelser mærkes: „**utta av**“ 1) udenfra, af Overfladen; 2) fra Havkanten; f. **Er.** **Vinden stend utta av** (blæser fra Havkanten). Hæbber ogsaa „**utta or**“ (i **Sdm.** **utta-o**). „**utta ete**“, **o:** udenfra, ind ad. „**utta me Strand'enne**“: indad langs Stranden. — En anden Betydning (uden, foruden) er anført ved **utan**. Ordet maa ellers adskilles fra „**uttar**“ som ogsaa gaaer over til **utta**.

uttabeins, adv. paa den ubudvænbte Side af Fødderne eller Armen. (Modsat **innabeins**). **B.** og **Kr.** **Stift** med flere. **I Gbr.** og **Drk.** siges derimod **uttasottes** og **uttadendes**.

uttaboks, adv. udenad, uden at bruge Bogen. **B.** **Stift.**

uttasfyre (aab. y), præp. udenfor; længere ude. Hæbber ogsaa **uttanfyr** (**Hard.** **Voss**), **uttanf** (**Tell.**).

uttasottes, adv. paa den ydre Side af Foden eller Laaret. **Gbr.** **Drk.**

uttasjæres (for utangjerdes), adv. uden-gjærbes, udenfor Gaarden eller Høget, i Udmarten.

uttahendes, adv. paa den ydre Side af Haanden eller Armen. **Drk.** Andre Steder **uttabeins**.

uttakring (for: utan i kring), adv. udenom, rundt omkring, i Udkanten eller Omkretsen. **B.** **Stift.**

uttalands, adv. udenlands.

uttalege (for utarlega), adv. langt ude; nær ved Udkanten. **Dæ** ligg'e so ut-

- tale**: det ligger saa langt ube. Berg. Stift. G. N. utarlega, utarla.
- uttan-at**, see uttartil.
- uttapaa**, 1) præp. udenfor; ovenpaa. 2) adv. udenpaa, udentil, udoortes. Hebber ogsaa fuldkomnere: uttanpaa, uttanuppaa (Harb. Tell.). — Bruges ellers ofte sammensat med et Substantiv, som: Uttapaa-Krist, f. Udskrift, Adresse. Uttapaa-Sko, pl. m. Overflo, Galoscher. (Gbr.). Uttapaa-troye, f. Overtrøje, Fraal.
- uttar** (aab. u), adv. længere ud, længere ned paa Gulvet, nærmere mod Døren. Søndre Berg. Sogn og fl. Hebber ellers utta (Edm. Tr. Stift), aatar (Hilbeels i Nbl.), aataar (Nbg. Tell.). G. N. utar. (Motsat innar). uttar cat Dyr'ne: hen imod Døren. utta mæ Dyr'a: nebe ved Døren. utta i Gruca: hen til Høstebet. Han sto utta i Kirkenne: han stod langt nebe i Kirken. (Edm.). — I Nbl. bruges ogsaa et Superlativ: uttraffe (for utrafte); f. Ex. han sto uttraffe o: han stod neberst, næst Døren.
- uttastjers**, adv. udenstjers, i Havet.
- uttastofnes** (ov), adv. udenfor Sognet. (B. Stift). Ogsaa adj. f. Ex. Uttastofnes-Folk, o: Folk fra andre Sogne.
- uttastoffs**, adv. udenfor Huset. (Motsat innastoffs). Uttastoffs-Arbeid: Arbeide udenfor Huset, Markarbeide. N. Berg.
- uttartil**, adv. 1) udentil, udbvendig, i det ydre. — 2) udenfra, indad; fra Havkanten. Hebber mest alm. utta-te; ogs. uttan-te (Søndre B. og fl.), uttan-te (Nbl. Helg.). G. N. utantil. I sidste Betydning hebber det ellers: utan-at (Nbg. Tell.), og utta-ette (N. Berg.).
- uttaveggjes**, adv. udenfor Væggen. En kunna høyr 'an uttaveggjes: man kunde høre ham udenfor. N. Berg.
- Uttavind**, m. Vind fra Havkanten, Væstevind. Tr. Stift, Edm.
- ut-tikjen** (aab. i), adj. ubtagen; udpeget, paavist.
- ut-troeytt**, adj. 1) tilendebragt. 2) yderst ubmattet. Tr. Stift.
- ut-tybd**, adj. forklaret, ubviklet. — ut-tyde, v. a. forklare, udtyde. (Rettere: tyde ut).
- ut-tynt**, adj. fordervet, beskadiget, ubklæmt. N. Berg. — Sf. det foransorte Utjon og utjonsleg.
- ut-um**, præp. ud over, ud forbi et vist Punkt: f. Ex. utum Holmen.
- ut-ve** (utu), ud af; see utor.
- ut-vakt**, adj. ubvaaget, ubmattet af langvarig Vaagen.
- ut-vald**, adj. ubvalgt, ubsegt.
- Utveg**, m. Udvæi; ogs. Udveife.
- utvega** (seg), v. a. finde en Udvei, hjælpe sig ud af en Forlegenhed. Hebber oftere: utveie seg. B. Stift.
- utvægjen**, adj. uvasket. Sf. utvægjen.
- utvendes**, adv. udbvendig, udentil.
- utvertes**, adv. udbortet.
- Utvidd**, f. Udmark, Strætninger udenfor Gaarden. Na. Stift.
- Uty** (Dty), n. Utøi; slet Løi; ogsaa Paalætte Føll.
- uty(b)**, adj. uvenlig, barsk, vanskelig at omgaaes med. I Nbl. og Edm. hebber det otyb'e (s. tyb). I Nbm. bruges: otyen, o: utrebelig, uartig.
- utyffja** (seg), v. a. (e-te), paabrage sig Ugunst, forspilbe Ens Gunst eller Velvillie. N. Berg. I Edm. otyffje se. Han hadde otytt se mæ Prest'a: han havde paabraget sig Præstens Ugunst.
- Utyffje** (Dtyffje), n. Ugunst. (Sjelden).
- utytt** (otytt), adj. læst, ikke mere tørstig. drifte seg utytt: læste sig tilstræffelig.
- ut-yrre** (aab. y), præp. ud over; ube over. (Forfortet: tyve). sja utyve: see sig omkring.
- utægleg**, adj. utæffelig, uhyggelig. Tell.
- Ut-øy**, f. en Øe som ligger langt ube ved Havet. Utøysfolk, n. Folk fra Udværne.
- uvan**, adj. want; usvet. (Søndre B.). Ellers uvand'e og ovand.
- uvand**, adj. 1) nøisom, ikke kræsen. Randal (see vand). 2) simpel, ligefrem, ikke vanskelig; f. Ex. om et Arbeide. Meget brugt. i Tell. ogsaa i Hall. og fl. (Jsl. óvandi). Ellers med flere Forandringer i Begrebet, hvilke svare til Betydningen af det fremmede Ord „simpel“, som bruges paa andre Steder.
- uvandt**, adv. simpelt hen, ligefrem, uden Vanskelighed. Sogn, Tell. og fl. I Gbr. óvandt.
- Uvane**, m. Uvane, ond Vane. I Drk. hebber det Ovande; ellers nordensjælds Ovane. (Jsl. óvandi).
- uvar** (ovar), adj. uvarsom, uforsigtig.
- uvarlege**, adv. uforsigtigt.
- Uveg** (aab. e), m. en slet eller besværlig Vel. (Dveg).
- uveltes**, adj. om Kort, som ikke er Trumf (Velt).
- uven**, adj. udsprebt, udsplet, stribt udstaaende (f. Ex. om Haar). Rands. (see vpen). Ogsaa stor, vid (= ruven).
- uventande**, adj. uventet, uformodet, som man ikke kunde vente.

Uver, ee (for Uvebr), n. Uveit. Gaacr over til Uver (Ag. Stift), Over og Ovver (Nordensfelds). G. N. uvebr, ovebr. — **Uversbolk**, m. en Lid med Uveit. Elgesaa Uversdag, Uversnatt og fl. Uversfugl, m. Fugl som bebuder Uveit.

Uvert, n. Ugjerning. (Selben). **uwilja** (ovilja), adj. ufriwillig. „uwilja Bert“: noget som man gjør af Vanære, uden at wille det. B. Stift. (G. N. uwilja verk).

uwiljug, adj. uwillig.
Uwin (aab. i), m. (fl. Uwine, r), Uwen, Fiende. (Dgs. Dwin, Dwen). G. N. uwin. **Uwinflap**, m. Uwenflab.

uwinneleg, adj. ugjærlig, som gaacr over Ens Kræfter; ogs. uhyre stor eller tung.

Uwis (ii), f. Ustift. (Owis).

uwisleg (ii), adj. uwis, uforstandig.

uwis (owis), adj. uwis, usikker.

Uwisfa, f. Uwisfæd, Fædel. Ogsaa det samme som Underfil (i Eptil). Tæll.

Uwit (aab. i), n. Bewidsløshed, Afmagt, Beswimelse. Tildeels ubtalt Uwet, og nord i Landet: **Owit**, **Ovæt**. (G. N. uwit, owit). Paa Helg. Omegb. — felle i **Uwit**: falbe i Afmagt.

uwita (aab. i), v. n. (a - a), beswime, falbe i Afmagt; egentlig: tabe Bewidsheben. Temmelig alm. bog i forskjellig Form: **uwita** (Søndre B. Kr. Stift), **uweta**, **uwæta** (Ag.), **owita**, **owete** (i de nordlige Egne), **owæta** (Drl.); desuden **umwita** (Hærb.). Jf. Jøl. øngwit.

uwitande (aab. i), adj. uafwibende.

uwiteleg (oweteleg), adj. uwitterlig. — **uwitelege**, adv. uafwibende, uden Ens Wibende.

Uwiting, f. hyppig Beswimelse (Uwt).

Uwiting (aab. i), m. Taabe, Daare, uforstandigt Menneke; ogsaa En som er usjønksom og ubillig mod Andre. Meget brugl. og temmelig alm. Tildeels **Dwiting**, **Dweting**.

Uwitingflap, m. Landefligheb, Daarskab. I N. Berg. siges ogsaa **Owitingshett**, f.

uwitung (aab. i), adj. uforstandig, taabelig; ogsaa usjønksom, ubillig, tilbøielig til at fornærme Foll. Meget brugl. tildeels i Formen **owitung**, **owetug**, **owætau**.

Uwli(b), m. Gaandleb, Lebet imellem Gaanden og Underarmen. Rbg. Tæll. Hall. i Formen **Uwli** (aab. i) og **Uwle**. Hedder ellers **Owle**, aab. o (Walb. Drl.), **Uwle** (Bustereb), **Owle** (aab. o), el. **Uwle** (Nhl. Hamb.). Forørigt: **Handlib**, **Handflumingsle** (Helg.), **Besaflelib** (Edm). G. N. **uwli** (som synes at være et andet Ord).

uwonleg (owonle), adj. uafandfærlig.

Uwyra (aab. y), f. Skjodesløshed, Uagt-somhed. 2) et Skjodesløst Menneke, Slut, uordentlig Person. I Tr. Stift **Owære**. (Egentlig **Uwyrda**).

uwyren (aab. y), adj. 1) nagtsom, Skjodesløs. I Tr. Stift **owären** (for **uwyrden**). — 2) yderst dristig, forvoven, som ikke andser nogen Fare. (Kr. Stift). — 3) uordentlig, ureenlig, Skibdenforbig. Temmelig alm. og meget brugl. — I Tr. Stift forekommer ogsaa: **owære**, adv. udyre, uden Waabe.

Uwyrna, f. 1) Skjodesløshed, Slutfert. 2) Ureenlighed; ogsaa **Smuds**, Skibdenhed. B. Stift. I Edm. hedder det **Dwyrne**.

Uwyrflap, m. Skjodesløshed. (Det samme som **Uwyrna** og **Wyrloysa**).

uwægjen, adj. meget tung, stor, ubekvem til at haandtere. Nhl. (Jøl. øwægi, udyre Længde). I Edm. bruges **owæden** i samme Betydning.

uwærug (for **uwerbug**), adj. uwærbig. I de nordlige Egne: **owærig**'e, **owærau**. Herfra adskilles et andet Ord: **owærig**, o: utaalmodig. (Edm. og fl.). Jf. **wærug**.

uwære, f. **uwyr**en.

B.

wa, forkortet 1) for **wada**, f. **wada**. 2) for **war** (wera). 3) for **wara** o: være.

wabba, v. n. søle, slusse. N. Berg.

Wabein, f. **Wabbeine**.

Vad (Va), n. 1. Wabesteb, Dvergangsflod i en Elv. G. N. **wad**.

Vad, n. 2. Fiskeørre, Augelsnor; en

flin Snor, hvorpaa Fiskeørren er fastet, og som knyttes til paa Enden af Linen eller Træktesnoret. Kalbes ogsaa **Forskynb**.

Va(b), n. 3. et Wob, Ildet Ret til Fiskefangst. Bustereb. Jf. **Wot**. (Edm. **wad**).

- vada**, v. n. (vøð; vøð; vøde), at vade. Inf. hedder mest alm. va; ellers: vade (Edm.), vadda (Namb.), vøðøð og vøð (Gbr.). G. N. vada. Subjunctum hedder i N. Berg.: vīde (aab. i), forfortiet vie og vee. — Betydning. 1) vade, gaae i Vand, Dynd eller Sner. I Ar. Stift siges sædvanlig: vassa (selben va'). — 2) svømme i Vandfladen, om Fisk. N. Berg. (Andre Steber: vaka). Silb'a æ uppe æ vø' (el. vø'd'e). Heraf Vøde. — 3) søle, røde, sluste; ogsaa sladre, vaase. Edm. og fl. 'vad' ihop': røre sammen. vade ned: søle ned, spilde noget. vade ne' vø se: spilde paa Klæderne. (Edm.).
- vadande**, adj., som man kan vade, ikke bød; om en Elv.
- Vadbeine**, m. en liden Kulle eller Balle som man sætter fast paa Kanten af en Baad, og som tjener til at trække Fiskeføret paa. Edm. og Ar. Stift (Vadbein). I Ar. Stift hedder det ogsaa Valbein.
- Vadbonn** (Vabonn), n. Redskab til at trække Fiskeføret paa, dannet af et krunt Horn. Ved Kristiania. (Jf. Vadbeine).
- Vading**, f. Vaden, det at man vader.
- Vadmaal**, n. Vadmel, Udtøst af toskafets Bevønting (Tviffesta). Findes i meget forskellige Former, hvoraf mærkes: Vadmaal (Nbl. Mandal), Dammaal, Vabmaal (Sogn), Deimal (Edm.), Døymaal (Drt.), Darmaal(?), Danmaal (Gbr.), Donnmaal (Helg.), Dønnmaal, Dinnmaal (Ar. Stift), Dellmaal (Nf.), Dollmaal (ved Kristiania). G. N. vadmål. Sv. vadmal. (Jf. vøde og Vaa. G. N. vād, og Ang. vød, o: Klæde). Formen Bennmaal forklæres ellers af Almuen som „Vendmaal“ (af Vend).
- Vadmund** (Vamund), n. den Stund da Fisken holder sig oppe i Vandfladens Babetid (s. vada). Edm.
- Vadstød**, m. Vadestød (= Vad). Sjelden.
- Vaff**, m. Navnet paa Bogslaven „B“. Helg. (Elers Be). Jsl. vaff.
- Vage**, pl. f. en fort Lømmerslæde. Edm. Elers kaldet Drog og Styting.
- vagga**, v. n. (a-a), vugge, rolle, gaae med en suggende Bevægelse. Sv. vagga.
- Dagl**, n. en liden Bjælke eller Stof, hvorpaa Huusfuglene hvile om Natte; ogsaa i Almindelighed om Fuglens Hvilesteder. B. Stift, Sall. og fl. (Sv. vage).
- vagla** (seg), v. n. (a-a), sætte sig til
- Hulle**, sæge sig et Sted til at sove paa; om Fuglene.
- Vagn**, n. og m. Karlevognen, de syv store Stjerner nedest i Stjernebilledet „den store Bjørn“. B. og Ar. Stift. Hedder ogsaa Vang'en, (m.). Sogn, Drt. (Jsl. vagn, m.).
- Vagnhogg**, m. Spækbugger, et Slags smaa Hvaler. Helg. I Fosen kaldes den Vagnhund. G. N. vognhvalr. (Kongespeilet p. 29).
- Vagnstjerna**, f. Stjernen Arcturus, nedest i Stjernebilledet Drebriveren (Bootes). B. og Ar. Stift (tildeels i Formen Vangstjerna). I Edm. kaldes den oftere „Dagstjerna“, fordi den benyttes som Mærke paa Tiden eller Klokketallet om Vintermorgenerne. Ogsaa blot „Stjerna“; bertil Talemaanden: Stjerna æ unda (o: er opkommen); ligesaa: Stj. æ i Midmorgastab (o: paa det Sted hvor Solen staaer ved Midmorgens Tid).
- Vabonn**, f. Vabonn.
- Vak**, n. en Fiskestim, som svømmer oppe i Vandfladen (s. vaka). Sbl. I Jnderøen hedder det Vaaka. (Jf. Vøde).
- vak**, adj. vaagen, eller egentlig: fri for Søvn, ikke søvnl. Lel. Gbr. — Elers vakken, vakrug.
- vaka**, v. n. (se, ste), 1) vaage, være vaagen. Inf. hedder ogsaa: vakje (N. Berg.), vaka (Gbr.). G. N. vaka. Heraf Vakstr, vekkja, Voka. — 2) holde sig over Vandet, ikke synke. D'æ knapt so mykje at Vaaten vakje. B. Stift. (Jf. dansk vage). — 3) vise sig i Vandfladen, svømme ovenpaa; om Fisk. Sbl. og fl. (I N. Berg. vabe). Jf. Vak. — vaka vø: vaage over, vogte. (Sjelden). vaka uppøve ein: holde Vagt; vaage over En som er syg.
- vakande**, adj. vaagen, vaagende. Bruges ogsaa substantivt: „I eit vakande“, o: i een Vaagen, uden at sove; f. Er. Me heldt paa i tvau Jambøger i eit vakande. B. Stift.
- Vakant**, see Bankant.
- Vakar**, m. Vaager, En som holder Vagt.
- vakjen**, adj. vaagen; ogsaa aarvaagen, som vaager længe.
- vakjæsta**, v. n. opskjære Skjoven paa en Fisk for at faae Angelen løs. Edm. (Bel eg. vadkæsta).
- vakker**, f. sager, sin, ven.
- vakna**, v. n. (a-a), vaagne. G. N. vakna. Uegentlig: komme i Bevægelse, bruse op. Jf. livna.
- vakra** (seg), v. n. (a-a), fordrive

- Sønnen**, blive rigtig vaagen. *Tell.* —
Jf. menne seå.
valrug, adj. fri for Søvn, ikke mere søvntg. *Tell.*
- Vaks**, n. 1. Vært, Vegetation. Kun sammensat: *Grasvaks*, *Slogavaks*. *N. Berg.*
- Vaks**, n. 2. For. Søndre Berg. (*Clers Døfs*). *G. N. vax.*
- vakfa**, v. a. bestryge med Vør.
- vakfa**, v. n. vøre, see *veffa*. *Heraf vakfande*, adj. vørende. *I vakfande Maane*: i tiltagende Maane. *B. Stift.*
- vakfen**, adj. (part.). 1) voren, fuldvoren. (*G. N. vaxima*). 2) bestaffen med Hensyn til Vært, dannet, fittet; *f. Ex. væl vakfen*: velvoren. (*Femin. vakfa*; *Pl. vakfene*).
- Vakfr** (*Vakfrer*), m. Vaagen; *Nattevaagen*. *Meget brugl.*
- Vakt**, f. Vagt; *Bevogtning.*
- vakt**, f. vaka og *veffa*.
- vakta**, v. n. (a-a), 1) vaage efter noget, vente, bte, Raae ligesom paa Vagt. *B. Stift.* — 2) pleie Kvæget, give Røerne Foder (= agta). *Gbr.*
- Val**, n. 1. Valg, Udlaarelse. *G. N. val.* (*Uf vella*, *valde*). have *Val'e*: have Frihed til at vælge. (*Jf. Kor*). *Le Pals*: til at vælge iblandt.
- Val**, n. 2. en Stakkel, et ufelt, uanseeligt Menneske. *Dr.*
- Val**, m. en grund Big eller Bugt; en flad Grund som strækker sig indad fra Søen og tildeels er tør i Ebbetiden. *Nordland*, *Tr. Stift*, *Edm.*
- vala**, v. a. (a-a), rulle og stryge en Bøv. *Nbl.*
- Valaanga**, f. en vis Art af Langer (*Fiff*). *Sogn*. *J. Edm.* er *Balaange* en Iken eller usuldvoren Lange. (*Maastee Val-laanga*).
- Valbein**, n. f. *Babbetne*.
- Valbjørk**, f. *Valbjrk*; *Løn*.
- Vald**, n. 1) Vold, Magt. *G. N. vald.* (*I denne Betydning bedder det oftest Vold*, f.). — 2) *Vælde*, *Herredømme*, *Raadigbed*. have *Vald* vore: have *Magt* over. — 3) *Grund*, *Eiendom*; den Jord eller Mark som hører til et Gaardsbrug. *Tr. Stift*. (*Ndm. Inbr.*). *Paa vart Vald*: paa vor Grund, inden vore Grændseffel. *Jf. valda*.
- vald**, adj. valgt, ubvalgt, ubføgt. *Particip af vella*.
- valde**, v. n. (a-a), raade over noget, ere, have i Besiddelse. *Inbr.* *Dem valda* at *Elo'en*: deres Marker strække sig til *Eloen*.
- valda**, v. a. volde, forarsage. *Nbl.*
- (*Clers selvantig: volde*). *Heraf valdande*, adj. som volder, er *Karlag* eller *Dpbat* til noget.
- valdraka**, v. a. voldtage. — *valdrifjen* (aab. i), voldtagen. *B. Stift.*
- Valdøger**, f. *Varbivle*.
- valen**, adj. stiv af Frost; om Lemmerne. *Alm.* i de sydlige Stifter. (*Jf. loppen*). *Sv. valen*.
- valhendt**, adj. stiv i Fingrene af Frost. *Sv. valhånd*.
- Valf**, m. *Ball*, *Hden Pude* i *Kløber*. *B. Stift.*
- valka**, v. a. (a-a), knuge, kramme, slibe eller tilsmulde noget ved at have det ibelig i Hænderne. *N. Berg.* *Sebber* ogsaa *handvalka*. *Jsl. volka*, *velkja*. *Jf. vala*.
- valla**, v. a. (a-a), sammenrulle, sammenvikle. *Dr.* (*Jf. balka*).
- valla**, og *valle*, adv. knapt, neppe. *Nbl. Edm.* (*Heiden*). *G. N. varia*, *valla*.
- Valle**, m. *Biff*, *Lot*, sammenvikket *Røgle* af *Hø* og *Salm*. *Dr.* *Inbr.* (*Clers Vandel*).
- Vallesletta**, f. *Slud*. *Nbl.*
- vallgro**, v. n. (r-bde), bevore med Græs, sætte *Græsbund*; især om *Ager*, ogsaa om *Vie*. *N. Berg.* — *vallgrodd*, tæt bevoret med Græs.
- Vallhøy**, see *Vollhøy*.
- Vallmark**, f. *Græsmark*, *Eng*; i *Nob-* sætning til *Krat* og *Lynemark*. *Nbl.* *Jf. Voll*.
- Vallsaks**, n. *Beenbræt* (en *Græsart*). *Edm. Ndm.* *Clers Romegras*, *Storgras*.
- Valmann**, m. *Valgmand*.
- Valmøte**, n. *Valgforsamling*.
- valna**, v. n. (a-a), stivne af Frost, om Lemmerne (f. *valen*).
- Valnot** (aab. o), f. *Valnød*.
- valt**, f. *veffa* og *velta*.
- valrje** (*valrje*), f. *vaska*.
- valtra**, v. n. (a-a), vælte, tumle, falde overende; ogsaa *vralte*, gaae usikkert. *Meget brugl.* i *B. Stift*; ogsaa i *Tell*.
- Dam**, n. *Uheld*, *Ulykke*, *Hard*. *Ogsaa* et *besunderligt Tilfælde*, et *Puds* af *Stjæbnen*. *Edm.*
- van**, en ufrastillelig Partikel, som betegner en Mangel eller at noget er for lidet, — bruges især i Forbindelse med Particlerne og tildeels paa en egen Maade, *f. Ex.* *Eg hev ikke nok van-snacka me' an*, o: jeg har ikke noget uafgjort (egentl. for lidet omfald) med ham. *Dø-vart* ikke vanspurt ette bi:

- der blev spurgt nok efter den Ting. — I det gamle Sprog er van(r) et Adjektiv, som betyder: manglende, eller som savner noget. Maaffee kunde man hertil henføre vort „vant“ i Talemaaden: D'æ so vant um bæ, o: der er faaban Mangel paa den Ting. Imidlertid synes denne Form snarere at henhøre til Adjektivet „vand“.
- van**, adj. vant, kommen i Bane med noget. Voss, Hard. og fl. (G. N. vanr). Hedder ellers vand (som er Particp af vænja). Me æ He vane mæ da: vi ere ikke vant dertil. (Om Talemaaden „Hva van æ“ se plaga). Ordet skulde ogsaa betyde: vanlig, sædvanlig. Hertil hører Talemaaden: „som vant ær“, o: som sædvanligt er, som plejer at være. I Sbm. gaar denne Form over til et Substantiv, og det hedder saaledes „so Vant'en æ“; f. Ex. Dæ vart for seint, so Vanten æ no bæ, o: det blev for seint, som det plejer at blive.
- Vana** (for Vanab?), m. Stade, Ulykke, Vanskjæbne. Nbl. „glæra Vana“: glære Stade.
- Vana-beig**, m. uløselig Stade, en Sygdom som efterlader sig et vedvarende Mærke paa Legemet. Nbl.
- Van-ægje**, m. Ustyrighed, Mangel paa Lugt og Orden.
- Danart**, f. Banart, Fordærvelse.
- vanbrukt**, adj. forkløbet brugt.
- vand**, adj. 1) vanstellig, ikke let eller simpel. G. N. vandr. — 2) kræsen, vanstellig at tilfredsstille. Temmelig alm. og meget brugeligt. (Hedder ogsaa vandsam). Han æ He vand um bæ: han er ikke kræsen paa det. (Jf. matvand, orvand, legvand). Ei vand'e Bok: en Bog som er vanstellig at læse eller forstaae. (Jf. vandig). Et vandt Stykke: et Stykke som er vanstelligt at lære. Hertil „Vandestykke“: de Stykker i Pontoppidans Forflaring, hvori Bibelens Bøger opregnes. (N. Berg.). D'æ vant æ vita: det er vanstelligt at vide. D'æ intje vandar ell te leva: intet er mere vanstelligt end at leve (o: at stifte sig rigtigt). Sbl. D'æ vandt um bæ: det er vanstelligt at faae det, der er Mangel paa den Ting. Dæ vart itje vandt um: der blev ikke nogen Mangel. (N. Berg. og fl.). I dette Tilfælde kunde det ogsaa betragtes som „vant“ af det før omtalte „van“.
- vand**, part. vant, tilsvant (f. vænja). vand'e til (te): vant til. Hedder ogsaa „vand'e paa“, naar der tales om en ibellig Brug eller Nydelse. — vand'e mæ (el. vand'æ): vant ved, øvet i, bekiendt eller fortrøllig med. Bruges næsten alm. isædetfor det før omtalte „van“, hvilket alligevel burde foretraktes, især for at forebygge Forverking med det forrige „vand“ (o: vanstellig).
- vanda**, v. n. og a. (a - a), 1) vælge iblandt noget. Hertil Ordsproget: Dæ godt te vande ti allehande, o: det er let at vælge naar man har Overflød. — 2) vrage, forstøde, ikke vilke have. Meget brugl. (G. N. vanda). vande Mat'en: vrage Maden, være kræsen. Han vert itje vanda: han bliver vist ikke vraget, han bliver nok antagen.
- Vande**, m. 1. Vanstellighed. (G. N. vandi). D'æ ingen Vande ti di: der er ingen Vanstellighed ved det, det er meget simpelt.
- Vande**, m. 2. see Vane.
- Vandel**, Hovist; f. Vandel.
- vandelauus**, adj. let, simpel, ligefrem, ikke vanstellig. B. Stift og fl. (Sf. uvand). — vandelaust, adv. simpelt, mageligt, uden Vanstellighed.
- Vandeløysa**, f. Ledhed, Simpelt.
- vandig**, adj. vanstellig, som udfraævet Kunst eller Klogskab. B. Stift. (Af Subst. Vande).
- Vanding**, f. Bragning; Kræsenhed.
- vandkvæden** (vankvæden), adj. vanstellig at tale til (= orsær). Tell.
- vandle**, f. vanlege og vandla.
- vandra**, v. n. vandre. (Nyt Ord). vandre seg vel: forvilde sig, komme paa Afveie. N. Berg.
- vandsam**, adj. kræsen, vanstellig at tilfredsstille; ogsaa meget nøgagtig eller punktlig. Temmelig alm. og meget brugl. (Femin. i Hard. vandsom).
- Vandsemd**, f. Kræsenhed. (Sjelden).
- Vandstjer**, n. Epidemius (Sorex). Tell. Paa Jæd. hedder det Vangstjer. (See Vand). I B. Stift: Musstjer.
- vandsvævd**, adj. vanstellig at svævdysse; som ikke lettelig falder i Søvn. Tell.
- vandt**, adv. vanstelligt, neppe, ikke lettelig.
- Vane**, m. Vane. I Ord. hedder det Vande. G. N. vani og vandi.
- Dan-emne**, n. lidet eller daarligt Emne. B. Stift. (I Sbm. Vanemne). D'æ itje Vanemne ti di: der er ikke lidet Stof i det; der har ikke været sparet paa Materiale.
- vansfaren**, adj. brøstholden, lide faren. Stav. Amt.

- vanflid, adj. flodløs behandlet, forsomt, ikke rigtig ifandst.
- vanfreista, adj. uforsøgt, lidet prøvet. De nyta Hie vanfreista: det duer ikke at øygve Eagen, man maa gjøre et Forsøg. Østere: vanprøvt.
- vanførug, adj. uferdig, bestabiget, ikke i sin rette Stand. Sogn.
- vanfør, adj. vanfør, som har Slabe paa Lemmerne.
- Vang, m. Engflette, Græsplan. Etal forekomme i Buskerud og Hedemarken, men bruges ellers kun som Stedsnavn.
- vangaen, adj. uagtsom. (Ejelden).
- Vangen, f. Bagn.
- Vangje, m. Kind, Kindbeen. Øbr. (forældet). G. R. vangi. Jf. Lunnvangse og Vangflegg.
- Vangjelsja, og Vangjilse, f. forfattet Form af „Evangelium“. B. Stift.
- vangjengjen, adj. som har gaaet for lidet. Siges især om Bl, som er forlidet gjæret. B. Stift. Østere vangaert.
- vangjor(b), adj. ikke rigtig moden. Derimod: „Dæ endaa nofo vangaert“, o: der er endnu noget at gjøre.
- Vangjær, f. 1) Mangel, Ufuldkommenhed; især ved et Arbejde. 2) Umodenhed. See Sjær.
- Vangfjegg, n. Rintflegg, Baktensarter. Ehm. (i Formen Vangflegg).
- Af det foranførte Vangje.
- Vangfjer, f. Vandfjer.
- Vangfne, f. Vangse.
- Vangfjerne, f. Vagnfjerne.
- vanhalden, adj. brøstholden, som faaer forlidet. B. Stift.
- Vanheir, m. Stam; Forringelse. R. Berg. G. R. vanheidr.
- Vanhelsa, f. Eggelighed, Strantendeb. (Neget brugl.). G. R. vanheilsa.
- vanhjelpa, adj. som har for saa Fjell eller for liden Arbeidshjælp. B. Stift.
- vanhjelpen, adj. lidet hjulpen, lidet tjent med noget. Østere vanhjelt.
- vanhuga (aab. u), adj. mismodig; ogs. utilbøielig, som ikke har rigtig Lyst.
- vanhyggjast, v. n. (est, dek), vantrives, befindende sig lidet; hede sig eller være utilfreds med sit Dybdstæb. B. Stift. Hedder ogsaa: vanhyggje seg. (Mogle Steder: forhyggje seg).
- Vanhærd, f. Vanrogt, Forsømmelse.
- Vank, n. Fjell, Slabe, Lyde; især paa Legemet. Øbr. Helg. (Ev. vank). Jf. Slavant. — Formodentlig findes der ogsaa et Verbum vanka, o: formindste eller forberve (af van).
- vanka, v. n. (a - a), vante. (Nære Ørb). J B. Stift; vanka.
- Vankant, m. Vankant paa Planter og Stoffe; et Sted hvor Kantene mangler eller er afbrudt, enten ved Forbugning eller ved en naturlig Indbøining i Træet. Søndre Berg. J Ehm. hedder det Dalane.
- vanklof, adj. vanfløg, taabelig.
- vankoft, adj. forlidet fogt. Saaltes ogsaa vankelt, vansalta, vanmurd og flere.
- vankunnug, adj. vankundig, ikke kundig nok. (Jf. saakunnug). Ogsaa vankunnande. (Søndre Berg.).
- vankvild, adj. ikke ubvillet, som ikke har villet længe nok.
- vankvædast, v. n. angtes, være betymret og mødøs. Ehm. (Jf. Jøl. vankvædi, Vankstelligbed).
- vanlaga, adj. f. vankelt.
- vanlaupen, adj. ikke rigtig sammenløben. Om Ræll (laupa).
- vanleg, adj. sævanlig. (Ejelden).
- vanlege, adv. især, fornemmelig. Sbl. Rypille (vanle). Ogsaa: just, netop. Rbl. (Maafter vandlege).
- Danluffa, f. Vanhæid, Vankstædne; Mangel paa Lykke.
- vanluffast, v. n. mislykket. (Ejelden).
- vanlærd, adj. ubannet, som har lært lidet.
- Danmagt, f. Vanmagt, Svagbed.
- Danmenne, n. en Stættel, et Menneke som duer til lidet eller har meget svage Kræfter. Rbl. og fl. (G. R. vanmenni).
- vanment, adj. lidet bemandet, som har altfor saa Fjell med sig. Helg. — Elers samment.
- vanmoda, adj. lidet modløs.
- vann, f. vlnna. Vann, f. Vatn.
- vanprøvd, f. vanfreista.
- Danraad, f. 1) Ubetænksombed, Mangel paa Overlæg. Øbr. og fl. — 2) Forlegendeb, Rnide. Tr. Stift. — 3) Armod, Mangel, lidet Forraad. Ehm. Dæ ikke ta Danraad'enne: det er taget af et fattigt Forraad.
- vanraadd, adj. forelegen, kommen i Rnide; ogsaa: daarligh forspnet, som har forlidet. Tr. Stift.
- vanraaden, adj. ubetænksom; ogs. forsømmelig. Øbr. (vanraæn). J Berg. Stift: vanraadig.
- Danroft, f. Vanrogt, Forsømmelse.
- Danse, m. Mangel, det at noget er forlidet. Harb. (G. R. vansai). Dæ antan Dffen elder Danfen: det er enten for meget eller forlidet.

vanstapa, v. a. vanstabe, forbrede, give et hæsligt Udseende. Vanstapnad, m. hæslig Stikkelse. Vanstapning, m. en Vanstapning. vanstapt, adj. vanstabt.

vansteleg, adj. 1) vanstelig, besværlig. 2) særindet, vanstelig at gjøre tilpas. 3) farlig, slem. (Segn). — Jf. Vanste.

vanstipa (aab. i), adj. fællagtigt indrettet, ikke bragt i den rigtige Orden. Tell. og fl.

Vanstipna (b), m. Urede, Uorden; uheldig Gang eller Tilstand. Nbg. Tell.

Danstje, m. 1) Danstellighed, Hindering. (Sjelden). — 2) Fæll, Lyde, f. Er. paa Legemet. D'æ 'Hje mange Danstanne paa di: man skal ikke finde mange Lyder paa det. N. Berg.

vanstoten (aab. o), adj. trængende til at sidde, el. som ikke har siddet nok. Eg æ 'Hje vanstoten: jeg har siddet temmelig længe. Nbl. Sbm. og fl.

vanst, see vinnast og vænstast.

vanstaden, adj. som ikke har staaet længe nok; for tidlig tagen.

vanstelt, adj. fællagtigt behandlet, forfømt, ikke sat i den rigtige Stand. (Af stæla).

vanstøvd, adj. som har sovet for lidet, el. trængt til at søve mere. B. Stift. Heber ogsaa vanstøft'e, og maaste vanstøvd. Jf. vandstøvd.

Vant, n. Vant, Baand paa en Mast. Fleertal: Vaant (Søndre Berg.).

vant, f. vænja, van, vand.

vanta, v. n. (a - a), mangle, fattes, være borte. B. Stift, Tell. Hall. Gbr. og fl. (G. N. vanta). Dæ vanta ein: det mangler een, det er een borte. Han æ væst faren, som Vit'e vanta: den er uhykkeligst, som mangler Fornuftens Brug. — Ofte med Datto, f. Er. Kva sp' vanta Gut'a: hvad er det som fattes Drengen? (N. Berg.). Jf. storta, bresta.

vantakka, v. a. (a - a), vise Mangel paa Erkjendtlighed, være utaknemmelig mod En.

Vantorv, f. Uansøvenlighed. Da va ingæ Vantorv: det kunde nok behøves. Søndre Berg.

vantrivast, (-treivst), v. n. vantrives.

Vantru, f. Vantru, Tvivl.

vantruon, adj. vantruende, utilibetelig til at troe.

vantrøyfte (seg), v. a. blive mistroelig, føle Mødeløshed.

vanturka, adj. forlidet tørreret.

Vanvare, (m.), Vanvare.

vanvida (aab. i), adj. for knap i Be-

den; om Trækar, hvort Staverne ere lidt for smale, saa at de ikke falde tæt sammen. N. Berg. (tilbeels vanvea). Den mobsatte Fæll heber forvida.

vanvitug (aab. i), adj. uforstændig; ogsaa vandittig. I begge Tilfælde sielden. Jf. savitug, saavis.

vanvyra (aab. y), v. a. (e - de), 1) ringeagte, foragte, forsomme, behandle Mødesløst. 2) haane, bestemme. Westensfelds. I B. Stift: vanvyria (f. vyra); andre St. vanvære. G. N. vanvirða.

vanvyrd, adj. foragtet, forfømt.

vanvyrelig, adj. foragtelig, haantlig, stammelig. B. Stift.

Vanværa, f. Vanvære, Skam.

vanværelig, adj. stammelig, haantlig.

van-ova (seg), v. a. (e - de), vasse, staae i Tvivl; ogsaa grue. ængstes for noget. Bofs. (Jf. ova).

vanøven, adj. tvivlraadig, vassende; ogf. ængstlig. Bofs. (Jf. forøven).

Var, n. Baar, til Puber; f. Bær.

Var, n. Værd; Betaling; see Bær.

Var, m. Boer, Materie, Skim, især i Dinene (Agnavar). Sbl. Gærd. Tell.

— G. N. var, n. Sv. var.

var, adj. 1) varfom, forsigtig. G. N. varr. vera var um seg: see nøie omtring sig, høre Dinene paa alle Sider. — 2) vaer, opmærksom paa. I Jordnibelsen "verte var", o: blive vaer, f. Er. ovdage. Eg vart dæ 'Hje var'e. — 3) sty, bange, som let flyer; ogsaa stræmt, forstræffet. Han æ tilt var'e: han er bleven stræmt, har mærket noget ondt. (N. Berg.). Ein var'e Fugl: en sty Fugl.

var, o: bliver, skal være; see vera.

Vara, f. Vare, Produkt, Handels-Artikkel. (G. N. vara). Mest i Fleertal. — Om et andet Vara see Være.

vara, v. n. (e - te), vare, vedvare, vedblive. Noget St. vaara. (G. N. vara). Imperf. tilbeels: varde og vare. — Et andet vara er en Form af vera.

vara, v. a. (a - a), 1) advare, paaminde, varse. Eg vil vara deg fyre da (el. um da). Søndre Berg. og fl. G. N. vara. (Ellers siges nu oftere: advara). — 2) vogte, tage i Agt. vara seg: vogte sig. var' tage; vogt dig. Mere alm. og meget brugt. — 3) mærke, vide af, blive opmærksom paa. Gærd. Da kann verta før bu varar: det kan see førend du veed af det.

vara (for varda), v. a. og n. (a - a), 1) vedkomme, staae i noget Forhold til, være beslægtet med. D'æ væst fyre

- bei so' vara te 'næs: det er værkt for hans Paarørende. (Sdm.). Alle dei so' til vara: alle Vedkomme og Paarørende. Nordre Berg. Harb. (G. N. varda). — 2) gjøre noget til Sagen; hindre, skade. Da kann ikke vara: det kan ikke hindre, det siger intet. Nbl. (G. N. varda). — Til den første Betydning horer formodentlig Ordet „vara“ i det Ordsprog: „San svara, so Raal'e vara“, o: den som finder sig trussen ved det Talte, han svarer derpaa; eller egentlig: den svarer, som Talen vedkommer. Sdm. (Jf. varna).
- vara**, adj. slimet, fuld af Boer. Tsl. (Af Var, m.).
- Varagn**, n. Noget til at have i Baghaand; Reserve, Midler for et Nøds-tilfælde. Sogn. (Jf. Vare).
- varande**, adj. 1) vedvarende. Oftere varig, varug. 2) varslende, advarende. — Vertmod: tilsvarende, o: vedkom-mende, paarørende.
- Varaskal**, f. en Drifteskaal med et Hul i Midten, som omgives af en opbeiet Rand og er saaledes indrettet, at man kan see igjennem Skaaen, medens man drifter. Tsl.
- varast**, v. n. 1. (Imp. -ast), blive var-som, lære at vogte sig. Meget brugt. Han maatte da eingang varast: en-gang burde han dog lære at vogte sig.
- varast**, v. n. 2. blive slimet, belægges med Boer (f. Var). Harb.
- Varatak**, f. Partal. — **Varavott**, f. Barvott.
- Varaar**, f. en Aare over det sædvanlige Tal (i en Baad); Reserve-Aare, at gribe til naar en af de andre gaaer i Stykker. Søndre Berg.
- Varbor**, n. Fiele som man sætter paa Siderne af en Forselsbaad for at beskytte Ladningen. Søndenfielbs.
- vard**, beskyttet. Particty af verja.
- Vardiule**, n. varslende Raad; Forvarsel for en vis Begivenhed. Tsl. (Elters Foring, Fyrefar, Førerena). I Bu-sterud hedder det Valdøger. I Drk. betegner Vardørle et uanseligt Men-neske, en Dørg, Bpitting. Ogsaa kal-det Val.
- Vare**, m. 1. 1) Agt, Varetøgt. I La-lemaberne: taka i Vare (tage i Agt), taka Vare paa, ogf. taka te Vara. (G. N. vari). — 2) i Forbindelsen „te Va-re“ (el. te Vara), o: til Reserve, til at have i Baghaand for et muligt Til-fælde. Brugl. paa Helgeland. Mere-uddredt i Sammensætning som Var-agn, Varaar, Varavott.
- Vare** (for Farde), m. 2. en Farde, et Mærke af opretste eller opstalede Ste-ne, iser paa et Fjeld. G. N. vardi.
- Varegsla**, f. Avvarsel, Formaning. Nbl. (Formodentlig af eggja).
- Varg**, m. Ulv. Brugl. overtalt nordn-sjelds (tilbeels udtalt Vari, Væri), og-saa i Sdm. og fl. G. N. vargr. Sv. varg. (Elters Ulv, Strubb, Graabein). Ugentlig om en vilb og urolig Karl, en Bilbbasé. — Vargebole, n. et Kulb Ulseunger. Vargefet, n. Ulv-spor. Vargebide, n. Ulvbeule. Varg-skiin, n. Ulvestind. Vargungje, m. Ulseunge.
- Vargul** (uu), m. en vilter, urolig Dreng; en Bilbbasé. Sdm.
- Varhaug**, m. en Dyrge af Ved, især Drivved. Namd.
- Varjor**, f. en vis graaagtig Jordart. Drk. (Forklæres ogsaa som Borg-jor).
- Varfusta**, f. Dverkfuste, Dvertrøte at bruge i Udeir. (Sjelden).
- varla**, v. a. kramme, slide, smudse (= vaska). Sdm.
- varlæten**, adj. meget forsigtig, tilbage-holben; ogf. blø, undseelig. Sogn og fl. Samme Begreber udtryktes eltors ved: graanvar, vedvoren, havar, æ-kar, plent, stripen, foroven.
- varlege**, adv. varsligt, forsigtigt.
- Varljøs**, n. Ryggslim, der ansees som et Forvarsel for en eller anden Begi-venhed. B. Stift (Sjelden).
- varm**, adj. varm. (G. N. varmr). Fe-min. i Harb. vorm. Neutrum hedder i Ag. Stift tilbeels: vart. — I Nor-dre Berg. ansees varm næsten som et fremmedt Ord, da man der siger sielg (Nfi. Sdm.) og heit (Sogn).
- varma**, v. a. (a - a), opvarme. Hedder ogsaa værme (verma).
- varmast**, v. n. blive varm.
- Varne**, m. Varne. Hedder ogf. Ver-me, Vørme (Søndre Berg.), Vørde (Busterud) formodentlig for Vermde. (Jf. vart, for varmt). Elters bruges Varne ogsaa i Betydning af Sib, hvorom see Verne.
- Varmerkje**, n. Varetegn, Mærke som er sat til Avvarsel. (Sjelden).
- varna**, v. a. vedkomme, antøre, være beslægtet med (= vara). Selg.
- Varnad**, m. Paarørende, Slægtninger, Familie. (Sdm. selden). Især Born, Efterkommere. (Sogn). Egentlig det som vedkommer En. (G. N. varnad). Jf. vara.
- Varnagle**, m. 1) en Nagle i Baaden, hvori man sætter Enden af Seilrebet

- (Draget). *N.* Berg. 2) Lundstikke, Lørnagle paa Enden af en Arel. *Gbr.* — 3) en streng Avarsel. *Edm.* Han sette me sik ein Barnagle fyre. (*Sjelden*). *Sv.* varnagel.
- Barp**, *n.* 1) et Kast med et Fiskevob, en Udsætning. *Gbr.* Lørd. Dsø sette fem Barp: vi udsatte Vobdet fem Gange. *G.* *N.* varp, Kast. (*Sj.* verpa). — 2) en Fiskeplads, Sted hvor man fisker med Vob. *Lørd.* (=Kast). Ogsaa en Indretning til Larefangst; see Berpe. — 3) Pedrift, Handel. Han beve gjort eit godt Barp: han var gjort et godt Kast, en god Handel. *Tell.*
- Barp**, *n.* 2. Kendegearn, Kending i en Bøv. (*Motsat Væst*). *Jøl.* og *Sv.* varp. — En egen Betegnning forekommer i Talemaaden „spinne paa Barp“, o: spinde Traaden saaledes at den dreier sig til Høire (=rettsøles). *Edm.* (*Motsat*: spinne paa Væst).
- Barpa**, *f.* en Indretning til Lareffektie (see Berpe). *Helg.*
- varpa**, *v.* *n.* og *a.* (a-a), 1) fiske med Vob, kaste; iser længe eller mange Gange. *Helg.* — 2) varpe, hale et Fartøi frem. — 3) med seg (varpa seg): kaste sig, vrides under Lørringen, blive flæv; om Planter og Stofte. *B.* Stift (*Sjelden*).
- varpa**, *adj.* oplagt, om en Bøv; beskaffen med Henyn til Kendegearnet.
- Barpenot**, *f.* et lidet Fiskevob. *Ebl.* *Jf.* Kastenot.
- Barping**, *f.* Kasten; Barping.
- varfam**, *adj.* varfom, forsigtig. *Mest* brugl. i *Tr.* Stift. (*Sj.* var). — **varfamheit**, *f.* varfomhed. (Stulde helere bedde varfemb).
- varfemyss**, *f.* Borfrumyss.
- varfite** (*varfite*), *f.* en Kamme af smale Fjese, som bindes til paa Siderne af et Læs. *Gbr.* og *fl.*
- varfua**, *v.* *a.* varfue. (*Nyt Ord*).
- varfl** (*varfæl*), *n.* varfel, Tilfjælfse; ogsaa Lega, Forvarfel.
- varfla**, *v.* *a.* (a-a), varfle, tilfjæ. — Om et andet varfla see verfla.
- varstyvel** (*aab.* v), *m.* Overstøvler, Kestestøvler. *Gbr.* og *fl.*
- vart**, blev. Imperf. af verta.
- vart** (*langt a*), *f.* var, varm, verja.
- vartak**, *n.* Dvertag, øverste Lag i Taget paa et Huus; egentlig en Beklædning oven paa Taget. *Ag.* Stift. Hedder ogsaa Varta-tak. Ellers kaldet Kvarta (Valb.) og Kvav (*Tell.*).
- varug**, *adj.* varig, vedvarende. Hedder ogsaa varig'e (*B.* Stift), varau (*Tr.* Stift), vorug, aab. o (Valb.), vurug (*Hall.* *Gbr.*).
- varveitla**, *f.* Varetægt, Forvaring; ogsaa Tilfyn. *B.* Stift; udtalt deels varveitla, deels varveitfe. *G.* *N.* varðveizla (af varðveita, forvare).
- varveitslelaus**, *adj.* ubevogtet, forfemt, uden Tilfyn. *N.* Berg.
- varvott** (*aab.* v), *m.* egentlig en Bante mere end man for Diebliffet behøver, (en tredie Handfke); sædvanlig: en Ting, som egentlig ikke behøves, men som man dog tager med sig for at have den i Baghaand, naar en anden slaar feil. Hedder ogsaa varavott. (*Søndre Berg.*). Eg vil ikke fara so som ein varavott: jeg vil ikke saaledes følge med som en overflødig Ting. *Jf.* Vare.
- vas**, *n.* Glas, Sladder, Vaas. *B.* Stift, *Tell.* (Af vasa).
- vafa**, *v.* *n.* (a-a), sladre, vaafe. (Egentlig sammenværet). *B.* Stift, *Tell.* og *fl.* Hedder ogsaa vafaa (*Gbr.*) og væse (*Helg.*). Heraf Vafing, *f.* Vaas. Vafekopp, *m.* og Vafekolla, *f.* en Vaaser.
- Vase**, *m.* 1) en Viff, Tot, sammenviffet Klynge, *f.* Er. af Traad eller Haar. *N.* Berg. og *fl.* (Meget brugl.). *J* *Gbr.* Vafaa. (*Sv.* vase, Kntype). — 2) en Flok, Hob, en Mængde Rennesser eller Dyr, som staae tæt sammen. *Helg.* Hertil Mannvase, Folkvase, Sauvase og *fl.* — *J* Mandals Amt betegner Vase tildeels et Slags Høvedpynt for Kvindfolk.
- vafen**, *adj.* fuld af Vaas eller Sladder.
- vaska**, *v.* *a.* (a-a), vafte. (*Nyere Ord*). *Jf.* tvaa og lauga. — Heraf Vast, *n.* Vast; ogsaa Overstylling af Vølger eller Sogang. — **Vastkarvart**, *n.* Vastevant.
- Vasl**, *n.* Glas, Snak, unyttige Paafund (=Løv). *G.* følgende.
- vasla**, *v.* *n.* (a-a), smakte taabeligt, ønske eller begjære unyttig Ting; ogsaa forsøge paa noget unyttigt, uleilige sig med noget som ikke duer eller som ikke behøves. Meget brugelig i Nordre Berg. *Edm.* *Nbm.* og *Dr.* (med den særegne Udtale vatle, valtte eller valffe): Eg veit ikke hva du vatla mæ: jeg veed ikke hvorfor du vil gjøre dig saadan Uleilighed. — *Orbets* Begreb er vanskelig at gjengive i Skriftsproget. *Jf.* tova, mafa, prima.
- vafpa**, *v.* *n.* vabe, sole, gaae i Vand eller Bæde. *N.* Berg. Heraf Vafp.

- vassa**, v. n. (a - a), vade. Meget brugt i Kr. Stift, ogsaa i Sbl. og Hard. (hvor vada, eller va, er selbent). Her af Vassing, f.
- Vass-arv**, m. Fuglegræs, Vandarve (Aisine media). Meget udbredt. Heber ogf. Blautarv (Drk.), og i Sogn: Vasshavre. I Hard. kaldes denne Vært: Arve, medens derimod Vassarv betegner „Bandstjerne“ (Callitriche). — „Vass“ er den almindelige Sammensætningsform af Vatn (Vand), egentlig en Forkortning af „Vatn“ og fulde saaledes rettet skrives „Vats“ ligesom i Jølandst.
- Vassaa** (for Vats-aa), m. Vandlar.
- vassbart**, adj. udvandet, udblednet af Regn; om Korn og H. Selg.
- vassbera** (aab. e), v. a. overste med Vand, faar Vand paa. R. Berg.
- Vassblom**, m. Vandblisse, Natande (Nymphaea). Jæd. og fl. Elers kaldet Vassoleie (Abl.), Vassorosa (Sbl.), Vassgæs (Edm.). Om de øvrige Navne see Høneblom.
- Vassdrag**, n. Vanddrag, Flobløb, en Elv med de dertil hørende Søer eller Smaavande fra det første Udspring til Udløbet i Havet. Søndenfjelds.
- vassdruffjen**, adj. gennemtrukket af Vand; især om Træ.
- Vassfele** (aab. e), m. et Aag eller kort Træ med Kroge paa Enderne til at bære Vandbøtter med. R. Berg. Gbr. og fl. Dgfaa kaldet Vass-tre (Drk.).
- vassen**, adj. vandagtig, som har en vandig Smag; om Frugter. Edm. og fl. — Jf. vassen.
- Vassende**, f. Vassos.
- Vassfar**, n. Vanddrag, Flobløb (omtrent som Vassdrag). Bustrud og fl.
- Vassfisk**, m. Færstvandfisk.
- vassfjuga**, v. n. (fjog, fjaug), løbe i Vand, blive vaad, rinde; om Vinene, f. Ex. af Røg eller Blæst. B. Stift; ogsaa i Tell. (vassfjuge). Jf. vatnaft.
- Vassfløde**, n. Vandflom, Overfømmelse af Elvene. R. Berg. (Sbl. vassflød).
- Vassfoll**, f. Vandfælde, Rottesælde som sættes paa et Vandkar.
- Vassfugl**, m. Vandfugl, Svømmefugl.
- vassfull**, adj. vandfuld, vandig.
- Vassfær**, f. en Dragt Vand, to fulde Bøtter. B. Stift. Bed Trondbjsem ogsaa Vassfora (Vassful).
- Vassgras**, n. Græsarter som vore i Vand; Siv, Rør og fl.
- Vassgraut**, m. Vandgrød, til Omflæg paa syge Lemmer. Tr. Stift.
- Vassgror**, m. Planter som vore paa Bunden i Færstvandene.
- Vasshøla** (aab. o), f. Vandhule.
- Vass-is**, m. Is paa Færstvand.
- Vasskall**, m. et Slags smaa svømmende Dyr i Vandpytterne; egentlig Larver af Myg. R. Berg.
- Vasskalv**, m. en Hinde som omgiver Fosteret i Dyrene (især Køerne). R. Berg.
- vasskjent**, adj. vaadt, sumpigt, fuldt af Vand; om et Landskab. Jæd.
- vasslaus**, adj. som mangler Vand.
- Vassløysa**, f. Vandmangel.
- Vassmaal**, n. Vandfløde, Vandets Overflode. Ag. Stift. Noale Steder Vasskorpa. Jf. Sjølet, Sjøstrøm.
- Vassøyste**, n. Vandsted paa en Gaard, det Sted hvor man henter Vand. Edm.
- Vassoleie**, see Vassblom.
- Vassos** (oo), m. den nederste Ende af en Jands, eller det Sted hvor en Elv løder ud af samme. Den øverste Ende kaldes tilveels Vassborn. I begge Tilfælde siges ogsaa Vassende.
- Vassort** (oo), f. egentlig: Vaterfot (Sbl. vassou); en Eggdom hos Kvæget (især Faarene), Hændelig derved at Kroppen bliver opfyldt af en vandagtig Bæddse. Dgfaa kaldet Vassfykje.
- Vasspretta**, f. Vandbølge; smaa Insekter som hoppe paa Vandet. Sogn og fl. Dgfaa kaldet Vassloppa.
- vassrett**, adj. vandret.
- Vassre**, n. see Vassfele.
- Vassrøm**, m. Vandfløde, Vandbryn. R. Berg. (S. Vassmaal).
- Vassvarg**, see Betteljos.
- Vassvoand**, m. Vandrotte, Vandmus. Tell. — Jf. Vand.
- Vassveg**, m. Veien til Vandstedet paa en Gaard.
- Vassvæling**, m. et Anfald af Væmmelse, hvorved der samler sig en Mængde Vand i Munden. Drk. Elers Sugbit.
- vata**, f. vita. — vatla, f. vaska.
- vatlast**, fløde i Vand; f. vatnaft.
- Vatn** (Vatt'n), n. 1) Vand. Formen Vatn er endnu almindelig, undtagen ved Byerne søndenfjelds, hvor man tilveels bruger den nye Form Vann (i Lighed med Bonn for Vatn). G. R. vatn. Sv. vatten. Betyder især fæstt Vand, i Modsetning til „Sjø“ eller Havvand. I et Par Talemaader betegner det ogf. Urinen. (halve Vatn'e; kaste V.). — 2) et Vand, en Jands, stor Vandsamling inde i Landet. I denne Betydning har det i Fleertal

Votr, aab. o. (B. Stift og fl.), **Votr** (Hall.). G. N. voin. Et meget stort Vand hedder ellers ogsaa Fjor (Søndenfelds); et lidet Vand hedder derimod Tjonn (Kiønn) og de mindste Vandskader kaldes Dam, Hyl og Søyla. — 3) Vand til en enkelt Vaskning eller Udblødning. (Flæertal Votr). Eg ha vassa da i tvau Votr: jeg har vasket det to Gange i reent Vand (nemlig anden Gang i nyt Vand). Sogn, Nbl. og fl. De va bløytt i try Votr. — 3 Sammensætning faaer det Formen Vass (egentl. Vats), hvorom see foran. Ligeaa i Forbindelsen: „te Vass“, o: til Vandet. Jf. Gaardsnavnene „Vatne“, som egentlig er Dativformen. Vatn'a imidlertid: fra det ene Vand til det andet. (J. N. Berg.: myllaa Votrna). taka seg Vatn yve Haub: paatage sig mere end man kan udføre.

vatna, v. a. (a-a), vande; a) føre tilvands, lade drifte; b) vade, lede Vand til f. Ex. en Ager; c) lægge i Vand, udbløde. G. N. vatna.

vatnast, v. n. blive fuld af Vand, blive vaad, rinde; især om Dinene. Søndre Berg. Hedder ogsaa vatlast (Ehl. Jæb.). Ellers vassfjuga.

Vatning, f. Vanding; Dvergydelse med Vand, f. Ex. paa en Ager.

Vatning, m. Indbygger af et Sted som ligger ved Vandet eller hedder Vatne.

vatt (vandt, heisebe), f. vinde.

Vaul, m. 1) Vaden, især i Sne. (Sno-vaul). Ehm. 2) et meget grundt Sted, et Sund som man kan vade i. (Sjel-den). Vel egentlig Vadel et. Vobul. Jæl. vadhall.

vause, v. n. vade, i Sne. Ehm.

Vaur (for Vedur), f. Ver.

Vav, n. Svøb, Duvfling, tynde Strimler til at omvikle eller tilrøre noget med. Lell. G. N. vas. Jf. vevja.

vava, v. a. (a-a), 1) svøbe, vikle eller røre omkring noget. Lell. Hærb. Hedder ellers vevja og vevla. — 2) opvinde et Traadnegle. „vava upp eit Noa“ (f. Noda). Hærb. — vava er ogsaa en Udtaleform af veva.

vavla, v. n. lalle, tale utydeligt; om Børn og drukne Folk. N. Berg. Nogle Steder: babla.

vavra, v. n. gaar frem og tilbage, spadserer, værr i Bevægelse. Øst. (Jæl. vavra).

Væ, f. 1. 1) Stade, Uheld. Lell. (Jf. Væde). 2) Fare, Frygt; ogsaa Tvivl, Usikkerhed. Nbg. Hedder ogsaa Vo. De

kann vera ei Væ, um han kem'e: det kan være usikkert o. f. v. G. N. væ, Fare. Jf. væbø og væsk.

Væ, f. 2. Vædbrede; et Stykke Løi, som har Vævens hele Brede. Saalebes om de enkelte Stykker hvoraf et Seil er sammensyet. Ehm. (Flæertal Væ). Jf. Stav. Ligeaa om de enkelte Breder i store Klædningsstykker, f. Ex. Skjorter. Ehl. (Forekommer ogsaa i Formen Vo). Ellers kaldet Væidd og i Tr. Stift: Døft. J Ehm. liges ogsaa Væ om de sammensatte Stykker i et Fiskevob. Jf. Væbolk. (G. N. væd, Klæde, Garn, Seil). Derfor Ordet egentlig skulde hedde Væd eller Vob, kunde det sættes i Forbindelse med vøde (o: Klæde) og det foranførte Væmaal.

væ, v. n. (r-bde), trække et Fiskevob paa Land; eller egentlig optrække Vobdets mellemste og dybeste Deel med den dert samlede Fisk. Ehm. Hertil Væplass, el. Væingsplass, m. et bestemt Sted til at optrække Vobdet paa. — Om et andet „væ“ see vada.

Væbolk, m. den dybeste eller mellemste Deel af et Fiskevob (Kot). Ehm. Ved Bergen kaldes det Sotnabolk.

Væbøn, f. et ondt Onke, en Forbandede. Lell. (Ellers Uvøn, Øvøn).

Væde, m. 1) Væde, Fare. (Jf. Væ). G. N. vædi. — 2) et uheldigt Menneske, En som forfølges af Ulykker. N. Berg. (Jf. Væde).

Vædeverk, n. Vædeværk; farlig Gjering. Lell. og fl.

Væe, m. et uforsigtigt Menneske, En som gjerne foretager sig farlige Ting. Hall. — Ellers det samme som Væde.

Væg, f. 1. 1) Vægt, en stor Vægtmaal til tunge Varer. B. Stift. (G. N. væg; Sv. væg). legges væ Vægtla: lægges i Vægten, paa Vægtmaalen. (N. Berg.). Af vega, vog. — 2) Vægtstang, Løftestang, lang Stol hvormed man løfter eller støtter noget tungt, f. Ex. en Steen. B. Stift (f. vega). En mindre Vaag kaldes Brut, Lunn, Handspik. — 3) en Vog, Vægt af 72 Marker eller 36 Staalpund. Brugeligt overalt vest- og nordensfelds. (G. N. væg). — 4) en vis Jordskuld, som svarer omtrent til et Stykbalere. Nordre Berg og tilveels i Tr. Stift. Benævnelser grunder sig egentlig paa den gamle Landskuld af en Vog Fisk. En Vog veles ellers i 3 Pund (Bismerpund), hvort paa 24 Marker.

Væg, f. 2. Vølge, Bøve; især om de

- fore følger efter en Storm. Tell. (med Fleertal Vaagjir), og tilbeels i Ag. Stift. Sv. vág.
- Vaag**, m. 1. en Bugt i Strandbredden, en liden eller smal Vig, især med grundt Vand. Meget brugl. G. N. vágr. (Sel. vogr). Hertil Gaardsnavnene Vaagje, Vaagjen, Vaaganne. — Vaagsbotn'en: det Indreste af en Bugt. Vaagsmynne, n. det Yderste af samme. (Sjælland).
- Vaag**, m. 2. Boer, Soult, Materie i Bylder og Saar. B. Stift, Tell. og A. G. N. vágr. (Sf. Bert). — Hertil Vaagmor, f. Kernen i en Byld, den tykkeste Boer i Midten af Bylden.
- Vaag**, n. Vovespil, det at man vover noget. (Af vága). B. Stift.
- vága**, v. a. og n. (a-a), 1) vove, sætte paa Spil; ogsaa forbriste sig til. G. N. vága. vage seg til: vove sig til at gjøre noget. — 2) forsikre, indstaae for. De skal eg vage: det skal jeg forsikre. — 3) vøbbe, gjøre Beddemaal. Det ha vága um bæ. Kor mykje stu me vage um?
- vægall**, adj. vovellig, farlig. Næst i Neutrum (vægalt). B. Stift.
- Vaaga-mat**, m. Svilepunkt under en Løsteking; en Steen eller Klobes som lægges under Løstekingens for at holde imod, naar Stangen trykkes ned. N. Berg.
- Vaagan**, f. see Vaagnad.
- vaagande**, adj. som man kan vove. De va'ke vaagande: det var noget for dristigt, man kunde ikke vove det.
- vaagasam**, f. vægzaam.
- Vaagatungje**, m. en Vogs Tunge; noget som veier omtrent en Vog.
- vágaa**, f. vega. Vaagaa, f. Veg.
- Vaagespel**, n. Vovespil.
- Vaagevægt**, f. Vægt som er indrettet til Voger og Bismerpund. — Dertimod: **Vaaga-bismar**, m. Bismar hvorpaa man kan veie en fuld Vog. Eigesaa **VaagaPora** (aab. o), f. den Skure i Bismeren som betegner en fuld Vog.
- Vaaging**, f. Voven; Beddemaal.
- væglaust**, adv. trygt, sikkert, uden at vove noget. Oftere vægalaust. (B. Stift).
- Vaagmor**, f. Vaag, m.
- Vaagnad**, m. 1) Vovespil, Fare, det at noget staaer i Vove. 2) Ansvar, Risiko, Forpligtelse til at indstaae for en Ting. D'æ han som skal ba' Vaagna'n: det er han som skal være ansvarlig. „taka Vaagna'en þa seg": paa-tage sig at være ansvarlig for en Ting eller erstatte den hvis den gaaer tabt.
- Meget brugl. i Berg. Stift. I Tell. bruges ogsaa Formen Vaagan, f.
- vægzaam**, adj. 1) dristig, forvoven. — 2) vovellig, forbunden med Fare. Hedder oftere vægzaam.
- VaagKaal**, f. VægtKaal. (Sjælland).
- Vaagvær**, m. Indbygger af et Sted som hedder Vaage eller Vaagen. Ogsaa Vaageværing.
- væhov**, adj. usikker, som lettelig staaer feil; f. Er. om et Fiskerie. „D'æ so væhovt". Sbm. — Sf. vækshøvt.
- Vaak**, m. Barn; Drengsbarn, Smaa-dreng. Meget brugl. i Drk. og Ndm. — Sf. Vækha.
- væk**, adj. svag, afmægtig, skrøbelig; ogsaa: slet, daarlig. Kbg.
- Vaak**, n. f. Vok. — **Vaaka**, f. Voka.
- Vaaka**, f. Vat. — **vækaa**, f. vata.
- Vaakenhus**, n. Vaabenhus. Indgangen i en Kirke. N. Berg. — Sv. våkenhus.
- Vaal**, m. Træer eller Stofte, hvis Grene ere afbrændte; Stub paa en afbrændt Mark (Brote). Buserub. — I Jnder-øen: Vaar, el. Vaal (med tykt I), om en Dyrge, Hob, Nasse; Især af Bed. Ogsaa kaldet Katvar. I Randalen: Raafavar (val), og Vaahaug, om en Dunge af Drøv. — I svenske Dial. val, en Forbugning. (Orbets egentlige Form er faalebes ubestemt).
- våala**, v. n. (a-a), tube, hyle, strige. N. Berg. (G. N. våla). Heraf **Vaal-ling**, f.
- væaleg** (væle), adj. farlig, slem. Drk. Indr. — I Drk. bruges ogsaa: **væaleien**, adj. 1) farlig; 2) ubefindlig, forvoven. (Enten for vælegjen eller væaleiben).
- væalynt**, adj. n. uskabt, usikkert. Tell. — Sf. væhov, vækshøvt.
- væama**, v. n. (a-a), tumle omkring, vandre blindt hen. Hard. Sogn.
- Vaamb**, f. (Fl. Væmb'er), Bom, Bug, Nave; paa Dyr og Mennester. Meget brugl. Gulde egentlig skrives Bomb og gaaer over til Vomb (Balbers). G. N. vomb, vomb. I de drøvtyggende Dyr betegner det ogsaa den egentlige Bom eller den største Afdeling af Naven. (Ellers kaldet Gornvaamb). Fleertal hedder Væmb'e (Sogn) og Væmb're (Sbm.); hertil Udtrykket „Storevæmb're" om stormavede og storæbende Folk. — I Sammensætning Vaamba; f. Er. **Vaambafylla**, f. Bugfulde; Mad som snart fylder Naven. **Vaambafaggje**, m. spottis om en tykmaet Karl. (N. Berg.). **Vaamba-kast**, n. heftigt Mandbræt; Stønnen,

- juften.** (Nbl. Sbm.). **Vaambasprenng,** m. en stor Doverspildelse med Mad eller Drikke.
- vaamba,** adj. stormavet, tykmauet. Ogsaa beskaffen med Hensyn til Nave; f. Er. tjuffvaamba.
- vaambast,** v. n. blive tyk over Naven, faae stor Bom.
- vaamblaus,** adj. meget smal over Naven. I Berg. Stift: vaambalaus'e. Heraf Vaambaløysa, f. Lomhed, Smalhed.
- Vaand,** m. 1. Jord-Rotte, et Slags Muus som graver Gange og Huler i Jorden. (Lemmus amphibius). Zell. Gbr. og fl. Jf. Vassvaand og Vandfjer. (Egentlig Vond).
- Vaand,** m. 2. Epille, Splint, tynd Klob som slaaes fast for at bække en Brist eller Keone, især paa en Baad. N. Berg. (Hjelben). G. N. vöndr, Klæp.
- Vaand,** n. Gjerdsfel, Gjerdesfang af Grene og Træer. Sbm. Drk. (Gjerdevaand). G. N. vönd, vönd. (N. g. Love I, 241). Ellers Fang.
- vaanda,** v. n. hugge Træer og Grene til Gjerdsfel; ogsaa sætte et Gjerde i Stand. Sbm.
- Vaandebauk,** m. Jordrotternes Gange og Huler i Jorden; et udgravet Hul (liget Muldvarpestub). Gbr. Drk. I Zell. Vaandeboku (aab. o), f. — See Vaand.
- Vaandel,** m. (Nl. Vaandla, r), en stor Høvisk, et sammensvillet Røgle af Sv Halm til Maaltid for en Ko. B. Stift og fl. (Egentl. Vöndel). I Ag. Stift tilbeels Vandel; nogle St. Vandle. I Drk. og Jndr. siges Valle. (Jf. Holgje). Jsl. vönduill. I svenske Dial. vandel.
- vaandla,** v. n. (a - a), 1) sammensvile Svæt i visse Portioner for Køerne; uddele Foderet. I Ag. Stift vandla. (Jf. viska). 2) Kludre, Klobse, sammensvile Hødesløst. N. Berg.
- Vaangse,** m. et Plovsjern. Yttre-Sogn. Skal paa andre Steder hedde Vang-sne; ogsaa Veksne (Hedemarken). I gamle Skiftebreve i Sogn skal det hedde Vangsnede og Auvangsnede. Altsaa vel egentlig Vangsnide (aab. i) eller maafsee Vangsnide.
- Vaangskjegg,** f. Vangskjegg.
- Vaanot** (oo), f. Ribten af et Fiskevod (= Vabotf). Sbm.
- Vaapen** (Vap'n), n. Vaaben. G. N. väpn. (Hjelbent Ord).
- vaapna,** v. a. bevæbne (Hjelben).
- vaar,** m. Vaar, Foraar. Paa nogle Steder Neutrum. (Zell.). G. N. vär, n. — I Vaar: Ivaares, i sidstledne Vaar (dog tilbeels ogsaa om den tilkomnende). Ligefaa: „i Fior Vaar“ om den forrige, og „i fyrrre Vaar“ om den næstforrige eller tredie Vaar tilbage. Ie Vaars: til Vaaren, til næste Foraar. Da lib at Vaara: det stunder til Vaaren.
- Vaar,** m. Hob, Dynge; see Vaal. Om et lignende Ord see Vor.
- vaar,** adj. (pron.), vor. G. N. värr. I Kr. Stift ombettes det ofte med ofla (offens, kons). I N. Berg. har det i Dativ vaara, i begge Tal, f. Er. ma Vaar'a vaara (med vor Vaar); i Bokta vaara (i vore Bøger). I eet Tilfælde udtales det altid (idetmindste i B. Stift) som vor, med aab. o, nemlig i Udtrykket „vor Herre“ (o: Gud). Det samme synes at være Tilfældet i det Ord Vorfrumys, som ellers sædvanlig gaaer over til Voffer-mys og fl. — Istedetfor „vaar“ findes ogsaa Formen: vönn (tilbeels i Nbl. og Drk.). Egentlig en Leening af det gamle Akkusativ: värn.
- vaarast,** v. n. (Imp. -ast), blive Vaar, see ud til Vaar (nemlig naar Betret formildes og Jorden grønnes).
- vaara,** f. vara og vera.
- Vaarbeite,** n. Græsning om Vaaren; den Mark hvorpaa Kvæget først græsser.
- vaarbraa,** adj. (vaarsnar), som faaer tidlig Vaar. (Om en Gaard el. Bygd, som ligger beleiligt for Solen, saa at Jorden snart bliver isfri og begynder at grønnes). Helg. og fl. Vest i Neutrum (vaarbraatt). I Sogn hedder det vaarsimr (af sim). Paa nogle Steder skal det hedde vaarnæm, hvilket ellers er det bekvemste af disse Ord.
- vaarbær,** adj. om en Ko, som skal kalve (eller har kalvet) om Vaaren. Læmmelig alm. (Af bera). — Ligefaa Vaarbæra, f. en Ko som kalver om Vaaren. Nbl. og fl.
- vaarsim** (aab. i), adj. see vaarbraa.
- Vaarskifte,** n. Fiskerie, som drives om Vaaren. Nordenfjelds især om Lørfeskieriet, som ellers sædvanlig begynder i Februar Maaned.
- Vaarsjos,** n. Sommerkalb, Føhuus ved Beten til Udmarken. I N. Berg. Vaarsjos, m. Ellers Sumarjos.
- Vaargidn** (gjibd'n), f. Luftspil (det samme som Sogidn). Harb.
- Vaargjæle,** f. Fregner, Solpletter eller solbrændt Farge i Ansigtet. Sbm. Nbm. (S. Vardhæsa). — vaargjælet (-ette),

- adj. solbrændt og fregnet. (Uds Dyrindelse).
- Vaargror**, m. Græs som spirer tidlig om Vaaren.
- Vaarbaggje**, m. f. Vaarbeite.
- Vaarbæsa**, f. Fregner og solbrændt Farve i Ansigtet. Sogn (=Vaargjæle). Egentlig Fortørrelse; f. Bæsa.
- vaarkynna**, v. n. (t-te), ynke, beklage, have Medlidenshed med. Hard. I Lell. hedder det vaarkunne. Da æ Hje nose te vaarkynna han fore: det er ikke noget som man skal ynke ham for; det maa han vel finde sig i. G. N. vaarkunna. (Jøl. vorkenna). — Et Subst. Vaarkunn skalde ogsaa findes.
- Vaarlæg**, n. Luffens og Jordens Beflafsened om Vaaren.
- vaarleg**, adj. vaartlig, som passer til Vaaren; især om Veitret. I Nbl. hedder det vaarale'.
- Vaarlit** (aab. i), m. vaartlig Farve; Jordens tiltagende Grønbed.
- Vaarmanar**, pl. m. Vaarmaaneder (el. egentlig Maaner; see Maane).
- vaarnam**, adj. f. vaarbræ.
- Vaar-onn**, f. Vaar-Arbeidet paa Agrene; Pleiningen; ogsaa Pleiningstiben. Ogsaa kaldet Plogonn.
- Vaarsbolp**, m. Foraarsstib; ogsaa en Deel af Vaaren.
- Vaarsibe**, f. Vaarstib.
- Vaarsild**, f. stor Sild, som fanges om Vaaren eller Vinteren.
- Vaarskrakje**, m. Kreatur som er ubmagret ved Fødemangel. Ogsaa kaldet Vaarsrak, n. Edm.
- Vaarsnau(b)**, f. Fødemangel, foraarslaget ved en langvarig Vinter. I N. Berg. Vaarsnød. Paa Høla. Buns(b).
- Vaarstid**, f. Vaartid, Foraar. Kaldes ellers: Vaarspart'en Berg. Stift), Vaars'a (Søndensfelde), Vaartal'e (Tr. Stift).
- Vaartal**, f. Vaarstib.
- vaartidd**, adj. om en Ko, som skal kalve om Vaaren. P. Stift.
- Vaarver** (-vær), n. Foraarsveit.
- Vaarvinna**, f. Pleining (=Vaaronn). N. Berg. og fl.
- vaarvinna**, v. n. (a-a), arbejde med Pleiningen, tage Deel i Vaararbeidet; især om leiede Folk.
- Vaas**, n. Strabads, Vesvær; især om en Ureise paa Søen og om et Dphold ude i Bøde og Uveit. Meget brugt i Edm. (G. N. vas synes at betyde omtrent det samme). I nordre Edm. siges ogsaa Vaasbu, n. om en Ujensnembødning, et Arbeide hvorved man bliver dygtig vaad. (Jf. Jøl. vosbud).
- vaasa**, v. n. (a-a), strabadsere, reise eller arbejde meget i Bøde og Uveit; især paa Søen. Edm. Ogsaa v. a. f. Er. Det ha vaasa de betim: de have slædt det hjem.
- vaasa**, v. a. (a-a), ynke, beklage, sørge for. Hard. Han æ Hje te vaasa: han er ikke at ynke, det er ikke saa ilde med ham.
- Vaasar**, m. en stræbsom, dygtig Karl, En som ikke siver Strabadsjer. Edm.
- vaasaa**, f. vasa. Vaasaa, f. Vase.
- Vaasing**, f. Strabads (=Vaas).
- vaastkjøyt**, adj. usikker, flygtig, som let slaar feil. Edm. (Jøl. voskeyytr, forglængelig).
- Vaastkløde**, pl. n. Uveitsslæder, Kelsklæder. Edm. (Jøl. vosklødi).
- vaast**, adj. n. usikkert, ikke afgjort. Nbl. Da kann vera vaast um han saar da. D'a vaast um da vert'e: det er usikkert om der bliver noget af. (Maaste af et Abj. væ). Jf. Vaa, f. I Edm. siges i samme Betydning: „Dæ veist“, og i Tr. Stift: „Dæ velst“.
- vaat**, adj. vaad, fugtig. G. N. vaat. Ogsaa gjennemvædet, som gaar i vaade Klæder. Ligesaa om Veitret: fugtig, regnfuldt. (Jf. Væta). Han fekk forffe vaatt eller turt, 3: hørken Nød eller Drifte.
- vaataa**, f. vitta. Vaataa, f. Bite.
- vaarfengt**, adj. fugtig. Tr. Stift.
- vaastkløds**, adj. som gaar i vaade Klæder.
- vaatleg**, adj. fugtig. Jød.
- vaatlendte**, adj. om en Mark eller Strækning, som har vaad, fugtig Grund. Lemmelig alm. I N. Berg.: vaatlend'e; f. Er. om en Ager.
- vaatna**, v. n. (a-a), vædes, blive vaad eller fugtig. Alm.
- Vaatv**, n. en Stakkel, 'En som lider og slæber meget. Edm. Gbr. — I Gbr. siges ogsaa: Lavv.
- vaatra**, v. n. slæde, strabadsere, lide ondt. Edm. Gbr.
- Vaatroyf**, m. fugtig Damp, Uddunstning af fugtige Ting, f. Er. Hø, vaade Klæder o. s. v. B. Stift.
- vaatsam**, adj. fugtig, jævnlige vaad; fuld af Regn, om Luffen. B. og Tr. Stift.
- Vaatfig** (aab. i), n. Fugtigbed i Jorden i Nærheden af Bække eller Riber. Lell.
- vaastkodd**, adj. vaadskoet, vaad paa Fødderne.
- Vaatt**, n. Væbste, Taar, Draabe. Ett

Ikke Bøtt: en Ilden Lær. Kvort sit Bøtt: hver eneste Draabe. Et Hjelke-Bøtt: en Smule Mælk. B. Stift. Jf. Svætt, Dagg, Drope.

vaatta, v. a. (a - a); agte, flette om. Han vaattar ikkje loa da kofar: han brøder sig ikkje om hvor meget det koster. Hørb.

vaatver (ee), n. fugtigt Veir, Regn, Bløde, Mødlat Lurrver.

vaavat, f. vasa.

vaavetjen, adj. forvoven, dumbristig, tilbøielig til farlige Foretagender. Nbm.

Ve, f. Grunden af Ildstedet (Gruven), Ardens Bund, hvor Gløderne samles. Nbm. J Edm. kaldet Bød.

Ve, m. f. Vid. — ve, adv. f. ved.

ve (aab. e), forstøret af vera.

ved, adv. og præp. ved, nærved, hos, med. J Nj, og Edm. hedder det vid (aab. i); andre Steder: ve. (G. N. vid). Er æfers lidet brugeligt, da det almindeligt ombyttes med „mæ“ (med). J Gbr. og flere Steder i Ag. Stift bruges det i Betsdringen: nær ved (om Stedsforhold) eller: ved Siden af, f. Er. Ne ve Elv'e: nede ved Elven. (Rigejaa: att-ve, ut-ve og fl.). Andre Steder bruges kun „mæ“. Sydligst i Tr. Stift bruges det i adskillige Talemaader som: vere go ve etn, snakka ve ein, og fl. (Ekers mæ). Rigejaa (i Edm.): bere vid, see vera. Da kann He berast vid: det kan aldrig strække til. Da Hem'e væl vid, f. forma. Da ligg ikkje vid: det behøves ikkje. Han treng'e mykje vid se: han behøver meget, er meget graadig. Ne vart so vid: vi kom i en saadan Begjæelse. Han a ve om ska freiste da: han er i Færd med at forsøge det. (Gbr.). Jf. ant. Mere alm. i Forbindelse med Verberne: ganga, gjera, forma, skanda. J de sydligste Egne synes Ordet at være ubrugeligt, da man der siger: komd mæ, staa mæ, vera ilt mæ; o. f. v.

Vedd, n. 1) Pant, Sifferheb. Han ba sett Gar'en i Vedd føre Penganne. Sbl. (G. N. ved). — 2) et Væddemaal. Mere alm. „staa Vedd“: gjøre et Væddemaal.

vedda, v. n. (a - a), vædde. (Jf. vanga, setja upp). Høraf Vædding, f. og Væddemaal, n.

Vedde, m. Væder; f. Ver.

Vædebreff, f. Værbreff. (De øvrige med „Væde“ henføres ogsaa til Ver).

væder: (el. vdr, aab. i), en gammel Partikel, som tilveels bruges i Ordene:

væderfara, v. n. væderfars. væderleggja, v. n. væderlægge. Vædermot, n. Anstød, Hindring, Mødgang. (Edm. sjelden). G. N. vidr, ved, ogs. imod.

Ve(b)føre, n. Vei, Væsfetel, det som man fører med sig. Sbl.

Vedgjering, f. Vædgjoren, det at man retter paa noget.

Vædkvæ(de), n. Dmkbød, Udtryk eller Ord, som bliver ofte gjentaget. Indvæsen, i Formen Vækvæ og Vifve. Jsl. vidkvædi.

Vædstev, n. Mundheld, Udtryk, Sætning som ofte gjentages med samme Ord. Edm. i Formen Vædstæv og Væstæv.

vædvoren (aab. o), adj. tilbageholden, unødseelig, bly. Edm. Vel egentlig: vædvoren, o: varsom.

Veg (aab. e), m. (fl. Vægjer), en Vei. Nogle Steder Veiig (Gbr.). G. N. vegr. J bestemte Form veels Væg'en, veels Vei'en; rigtigst i Tell. og Rba.: Væg'en (Ve-jen). Fleertal veels Væg'ir (Tell.), Væge (Sogn), Vei; veels Væga(r), som ogsaa gaar over til Væga (Indr.). G. N. vegrir. J Sammensætning Væga og Væge. — Vævder i Serdelesbed: 1) Vei fra et Sted til et andet, helst om en banet eller anlagt Vei. Gangvæg, Røpveg; Hælvæg; Fjovæg, Kvænnæveg. (Jf. Stig, Ræstir, Mæs). — 2) Gang, Bane, Retning. Da vil ikkje gaa rette Væg'en, o: sin bestemte eller naturlige Gang. „taka Væg'en“: tage en vis Retning. Mere egentlig om Spor, hvori noget har gaaet; f. Er. De fyne Væg'en ette vei. Han gjekk aa rakte Væganne (f. rekkja). — 3) Sag, Anliggende, Noget som man tager Hensyn til. (Vigt Sv. væg). J Arbeids-Væg'en: i Arbeidsfager, med Hensyn til Arbeide. J Pengævæg'en: i Pengesfager. (Jf. Forveg, Væveg). — Talemaader. No Væg'e: af Vei'en. (Nest almindeligt: 'ta Vei'a). Da va He 'ta Vei'a: det var ikkje saa ubilligt. Jf. væveie (aa Væg'e). J Væg'e (i Vei'a): 1) paa Vei'en; 2) i Vei'en, til Hinder; f. Er. Da ligg i Vei'a. J Vei'a fyre: i Forveien. (N. Berg.). Att-i Vei'a ette: bag efter, naar det er forbi. Le Væas: tilveie; et Stykke paa Vei'en. Nogle Steder: „te Væga“, som egentlig er en rettere Form. — Note paa Væg'en: nogenlunde. Paa go' Væg: i god Fremgang. Da laangt 'ta den Vei'a: det er langt derfra. (Nordre Berg.).

veg (aab. e), adv. bort, borte; Formen **veg** forekommer i *N. Berg*. f. *Er. ga' veg*: *gaa bort!* *laste veg*: *last det bort!* (Edm.). Dog er denne Form kun sjelden, da det almindeligst gaaer over til *vef* eller *veft* (ee). Ved *Ber-gen* adskilles det endog i to Ord, nemlig: *veff*, o: *bort*, og *veffe*, o: *borte*. Ellers meget brugeligt, især i *B. Stift*, hvor Ordet „*burt*“ ikke bruges i denne Betydning. Er egentlig kun en over-gaaet Form af Substantivet *Veg*, ligesom som „*fos*“ og „*burt*“ (= *G. N. braut*). — Hertil høre mangfoldige Sammensætninger som: *veg-boren* (*veff-boren*): *bortbaaren*. *veg-havd*: *bortskaffet*. *veg-laten* (*veff-liten*, aab. i): *afhændet*. *veg-sett*: *bortsat*. *veg-rikjen* (aab. i), *borttagen*. Ligesaa: *veg-kastande*: *til at bortkaste*. *veg-latande*: *som man kan overlade*. *Veg-giving*: *Bortgivelse*. *Veg-ta-king*: *Borttagelse*. — I alle disse Tilfælde er Formen „*veff*“ den almindeligste.

vega (aab. e), v. n. (a - a), gjøre *Vel*, *bane*, *opbryde en Vel*, f. *Er. i Sneen*. Sv. *våga*. (Jf. *brøyta*).

vega (aab. e), v. a. og n. (*veg*; *vog*; *vegie*), at *veie*. Jnf. *hedder ogsaa vega*, *vaga* (Namb.), *væga* (Drf.). *G. N. vega*. Jmbrerf. alm. *vog* (oo). *Supinum* *beels veie* (for *vegie*), *beels vigje* (Belg.) og *vogje*, med aab. o (*N. Berg*). *G. N. vegit* — Betydning: 1) v. a. *veie*, *tage Vægt paa*, *prøve en Ting* *Vægt*. *Heraf Vaag* og *Vægt* (*Vigt*). *vega upp*: *veie ud i visse Portioner*. *vega upp-atte*: *veie paa ny*, *anden Gang*. — 2) *opveie*, *opløste ved Stænger* eller *Haandspliger*. (See *Vaag*). *vega upp ein Stein*: *løste en Stein fra Grunden* med en *Stang* eller *Stof*, *som hviler paa et fast Underlag*, *saaledes at Dpløstelsen* *sker ved at nedbrykke Enden af Stangen* med en *stor Tvinge*. — 3) v. n. *veie*, *have en vis Vægt*; f. *Er. Da vog tle Mættet*. *Han veg'e meir eld 'an ruva te*. — *Undertiden betegner det ogsaa at ligge usikkert*, *paa Grund af at Underlaget er for høit i Midten*; f. *Er. om en Stof*: *Han ligg a veg'e*. (Jf. *ride*). *Dgsaa tilbeels om at rave*, *vralte*, *have vanskeligt for at holde* *Ligevægten*.

Vegande, n. f. *Begjende*.

vegande, adj. *som man kan veie*.

Veg-bar, m. *Beikant*, *Bredden af en Vel* *som er noget ophøiet fra Grunden*.

Vegesfyll, l. *Jærb* eller *Grund til Jæb-ning* *paa en Vel*.

Vegemeister, m. *Beimester*.

Vegemot, n. *Beimebde*. *Dgsaa adskilt i to Ord*, *som i Ordspøget* „*D'a vidt Bege Mot*“, o: *Beiene møde hinanden* *mangesteds*; *man kan let træffe sammen* *med En paa et Sted*, *hvor man ikke venter det*. *N. Berg*. (Formen *Bege* er det gamle *Fjertals-Genitiv*: *vega*).

Vegesliste, n. *Beistiel*, *Korsvei*, *Sted* *hvor en Vel deler sig i to eller flere*. *B. Stift*.

Vegesfil (aab. i), n. *Beistiel* (= *Vegesliste*). I *Øst*. *Vegesfil*. I *Leir-dal* *hedder det Vognastil*.

vegevandt, adj. *om et Sted* *hvor det er vanskeligt at finde Væten*. *Hær æ'fje* *vegevandt*: *her er det let at finde Væten*. *N. Berg*.

veggarande, adj. *veifarende*.

Vegg, m. i. (fl. *Veggje*, r), en *Væg*. *G. N. vegg*. I *Sammensætning* *Vegge* (*Vegga*). *Sleppe Vegg'en*: *gaae uden at holde sig til Væggen*; f. *Er. i Mørke*. *De glym i Veggjom*: *det giver Gjenskyd i Væggene*. „*snakke burt i Veggjenne*“: *tale ufornuftigt*, *snakke hen i Luften*. *Saaledes ogsaa*: *D'a reint burt i Veggjenne*: *det er altfor galt*, *det gaaer over alle Grændser*. *Nordenfjelds* og *B. Stift*.

Vegg, m. 2. (fl. *Veggje*, r), en *Kille* *til at løse med*, en *Splint* *som er tynd i den ene Ende*. *N. Berg*. og *fl.* (*Ellers Blevog* og *Blegg*). *G. N. vegg*. Sv. *vigg*. *Ang. vegg*.

veggja, adj. *kileformig*, *tynd imod den ene Ende*. *Edm*.

Veggjebandsstoff, f. *Stavleegja*.

Veggjehøgd, f. *Høiden af en Væg*.

veggjemillom (= *myllan*), adv. *fra den ene Væg til den anden*.

Veggjemot, n. *det Punkt* *hvor to Vægge støde sammen*. I *Soqn* *Veggjamot*, *om en Tunge imellem Støttene i en Væg* (*det samme som Fella*).

Veggjemun (aab. u), m. *Forstiel paa Barmen inde i Hulst* og *udenfor*. *Edm*. I *Dag* æ *dæ go' Veggjemun*: *idag er det en god Deel varmere inde end ude*.

Veggjesmid (aab. u), m. *Trælaus*, *Ju-sekt* *som gnaver i Væggene* med en *hørlig Lyd*.

Veggjesprunga, f. *Revne i Væggen*.

Veggslag, n. *Fugtigbed* *som slaar igjennem Væggene i Kulde* og *Uveir*.

Veggvid (aab. i), m. *Bordflædning*, *Fjelleveg*. *N. Berg*. — *veggvida*, v. a. *bordflæde*, *forsyne med en Fjelleveg*.

Veging (aab. e), f. **Veitings**; f. **vega**.
veggen (aab. e), part. **veiet**. **Sebber**
 ogsaa **voggen**, aab. o (N. Berg.), og
viggen el. **vien** (Helg. Inbr.). **West**
 alm. **veien**. G. N. **veginna**.
Vegjende, n. en stor **Loarnagle** forrest
 i en **Slæde**; det **Loertra** hvortil **Slag-**
leklængerne fastes. **Forekommer** i **For-**
merne **Veitende** (Edm.), **Veitend**
 (Ghr.), **Viend** (Drk.); **Vegande**,
 aab. e (Lek.), **Vegende** (Rbg.). **Bed**
Bergen **hebbet** det **Midbool**.
Vegn, f. **Redskaber**, især til **Fiskerte**.
 Edm. **hvort** det **ellers** ogsaa **hebbet**
Veign og **Veidn**.
Vegna-skil, f. **Vegeskil**.
Vegne, ubestemt **Form** i nogle **Tale-**
maaber som „**paa** **betra** **Vegne**“: **paa**
beres **Vegne**.
vegra, v. a. **vægre**, **undslaae** sig.
vegsynt, adj. n. **lyst** nok til at **reise**, **faa**
bestaffent at man kan **see** **Veien**. **Ejel-**
den. (Jf. **farsynt**).
Vegt, f. **Vægt**. **Sebber** **alminde**ligst
Vægt og nogle **Steder** **Vigt**.
veia, v. n (a - a), **saare** sig, **flykte**
 eller **raade** for **Smerte**. N. Berg.
Ellers **eia**, **eya** og **jøye** **seg**. Jf. G.
 N. **vei**: **ver!**
veide (veia), v. a. (e - de), **fange**, **faat**
 noget **Bildt**, **skyde** **Dyr** eller **Fugle**.
Forekommer af og til, især **sønden**felds
 (veie). G. N. **veida**. I B. **Stift**
bruges det om at **have** **Lykke** til **Fangst**,
være **helbig** i **Fiskerte**. „**Dæ** **veide**“
siges i Edm. om noget som **bebuder**
 en **god** **Fangst**. **Han** **tykt** **da'** **væl**
veidi: **han** **tyktes** at **have** **gjort** det **godt**,
han er **stolt** af sin **Lykke**.
Veidebust, f. **Ratteskjag**, **Veitbaar**. Edm.
Ellers **Verbaar** og fl.
Veideklo, f. **Billo**, **Spore** **paa** enkelte
Dyrs **Fødder**, **ovenfor** de **egentlige** **Kløer**.
 I **Andersens**: **Veieklo**.
Veidelest, m. en **helbig** **Jæger** eller **Fis-**
ker. Edm. **Oftest** **ironisk** om **En** som
bærer sig **ubehøndigt** ad og **gaaer** **Glip**
 af **Fangsten**.
veiden, adj. 1) **helbig**, som **har** **Lykke** til
Fangst. 2) **net**, **bekvem**, **haandterlig**.
 Edm. (Jf. **oviden**).
Veideskap, m. 1) **Jagt**, **Fangst**. 2)
Bildt, **fangede** **Dyr** eller **Fugle**. Ag.
Stift, **Vof**, **Helg**, og fl. (i **Formen**
Veieskap). G. N. **veidiskapr**.
Veideskog, m. **Bilbane**. „**ga'** **paa** **Veie-**
kog“, **gaae** **paa** **Jagt**. (Vof). **Søn-**
denfelds ogsaa: **gam** **paa** **Veieslig**.
Veiding (Veiting), f. **Fangst**; **Jagt**.
Veidn, f. 1) **Fangst**. (Jf. **Blonuveidn**).

2) **Redskaber** til **Fangst**; **Fiskeredskaber**.
 Edm. **Noogle** **Steder** **Veign** eller **Vegn**.
Veidne, f. 1) **Lykke** til **Fangst**. 2) **Net-**
ted, **Bekvemhed** (af **veiden**). Edm.
veie, f. **veia**, **veide** og **vega**.
veien, f. **veggen**. **Veitend**, f. **Vegjende**.
Veieskap, f. **Veibeskap**.
veista, **voiste**, **voinge**; f. **veiva**.
Veist, m. (Jf. **Veistje**, r), **Væge**, **Lyse-**
traad i **Lamper**. (Jf. **Rat**). Sv. **veke**.
 Eng. **wick**. (Jf. **kveikr**). I **Sam-**
mensetning: **Veistje**. — **Hertil** **Veistje-**
filla, f. **Rinnedlub** til **Væger**. **Veistje-**
loysa, f. **Mangel** **paa** **Væger**. **Veistje-**
soer, n. **Lyse-Sto** (f. **Sæveist**).
veist, adj. **veg**, **svag**, **kræftløs**, **ikke** **stærk**
 nok. **Meget** **brugal**. **saavel** om **Legems-**
kræfter som i **for**skellige **andre** **Tilfælde**.
 G. N. **veikr**. Jf. **veist** og **vast**. **Hertil**
handveist, **hovubveist**, **helseveist** og fl.
Veiska, f. **Vægeb**, **Evagheb**. **Ejelden**.
Ellers **Veistekje**, m. og **Veistheit**, f.
veistbende, adj. **svag** eller **veg** i **Hæn-**
derne. **Ellers** **handveist**.
Veistje, f. **Vækja** og **Veist**.
veistleg, adj. **veg**, **noget** **svag** eller **kræft-**
løs. I **Nbl**. ogsaa **frugtsommelig**.
Veistliv(e), n. **Underlivet**. **Nbl**.
veistna, v. n. (a - a), **svæffes**, **blive** **veg**
 eller **svag**.
veistvoren, adj. **noget** **svag**.
veist, adj. **revent**, **sprukket**; eller **egentlig**:
 som **har** en **liden** **Spilt**, **ikke** er **ganste**
heel. **Jær** om **Jern** og **andre** **Metal-**
ler; f. **Er**. om en **Kniv**, hvort **Jernet**
 ikke er **rigtig** **sammen**smeltet **under** **Smel-**
ningen. **Et** **meget** **ubbredt** og **maaste**
almindeligst **Drb**. G. N. **veist**. **Figur-**
ligt i **Drb**sproget: „**Dæ** **vil** **svar** **vera**
heil'e, **aa** **tingen** **veist'e**“, o: **Endver** **vil**
gjerne **undgaae** at **lide** **Skade**.
Veista, f. **Brift**, **Revne**, **Spilt**; et **Sted**
 hvor **Metallet** **ikke** er **ganste** **heel** eller
 rigtig **sammen**smeltet. **Meget** **ubbredt**
 (Er. B. og Ag. **Stift**). I **Østerb**.
Veie (ee). Jf. **Foyra**, som **sædvanligst**
bruges om en **lignende** **Fæll** i **Træ**.
veistefri og **veistelaus**, adj. **ganste** **heel**,
 vel **sammen**smeltet og **fri** for **Revner**.
veistlut, adj. **revent**, **spiltet**, **fuld** af **smaa**
Abninger (**Veistler**). **Ellers** **veistat**
 (Er. **Stift**), **veisterte** (B. **Stift**), **ve-**
isterte (**Østerb**.).
Veim, n. **Fias** (f. **Vim**). **Walbers**.
Veimaal, f. **Badmaal**.
Veir, f. **Ver**. **veira**, f. **vera** (ee).
veist, v. n. i **Talemaaden** „**dæ** **veist**“, o:
 det er **usit**, det **kommer** an **paa** **Om-**
stændighederne. Edm. **Ellers** **veist** (**vel-**
ist) og **vast**.

veit, *f. vitā*. **Veit**, *n.* see **Veittr**.

Veita, *k. 1*) en Kende, en Grøft til Afledning af Vand, *f. Ex.* i en Ager, i et Gaardrum eller paa Eiberne af en Vel. Meget brugl. vest- og nordensjælds, ogsaa i Gbr. og fl. I Sogn hedder det **Veit**. (G. N. *veita*). I Lell. siges derimod: Breite, ved Mandal Reite. — 2) en Jure, en langstrakt Jordbydning, *f. Ex.* i Trø eller Steen. B. Stift. (Jf. *Meit*, *Garra*, *Stofa*). I Sdm. Ifær om de lange Jordbydninger i Havsbanden imellem Fiskegrundene. — 3) et Stræde, Smug, en smal Gade i en By. Meft brugl. i Trondhjem.

veita, *v. a.* (*e-te*), aflede, bortlede Vand ved Kender eller Grøfter. *veite Vatn'e* utor *Garra*: aflede Vandet fra Gaardrummet. (G. N. *veita*). I Lell. *vreitte*. **veita** (*veite*), *v. n.* (*e-te*), hælde til en Side, gaae kraat ned, om Marker; ogsaa vende til en vis Side. *Drk.* Da *veite* jamt *ne*: det hælter jævnt nedad: Den *Sia* som *veite* hit: den Side som vender hvd. Lignende Betydning har G. N. *vita*, *præs. veit*. Sv. *veita*.

Veitesfyll, *f.* Steen til Fyldning af Grøfterne i en Ager.

Veitr (*Veit'er*), *n.* Ro-Luns, et Slags meget smaa Insektter, som opholde sig i Gaarene paa Hornvæget. (N. Berg. *Selg.*). Hedder ogsaa **Veit**. (Sogn, Lell.).

Veitla, *f.* et Gjøstebud. Brugelig i B. Stift og fl. men udtales deels **Veitla** (Gard. *Nbl.*), deels **Verle** el. **Veltle** (N. Berg.). G. N. *veitla* (*veizla*). Stamordet (G. N. *veitia*, *give*, *beværtte*) synes at være tabt.

Veitr, *u.* Fluernes Hg, Fluesspy (paa Kjøb eller Fisk). B. Stift. I Sogn hedder det ogsaa **Vitr** (*it*).

Veiv, *f.* Gant, Skafst hvorved man svinger eller dreier noget; *f. Ex.* en Eli-besteen. N. Berg. og Tr. Stift. Ellers kaldet **Seiv**. (Sv. *ves*). Ogsaa en bevægelig Stang, hvorpaa Lamper hænges. (Koleveiv).

veiva, *v. n.* svinge, vifte, vimsse omkring med noget som er stort eller langt. Ogsaa *veitra*. N. Berg.

vek (el. *vekk*), bort, borte; see *veg*. Her til *vekhard*, *vekkasta* o. *f. v.*

Veka, *f.* Bika.

vekk (*aad. e*), *adj.* ringe, daarlige, ubuelig. Han *e* 'ke *vekke*: han er ingen Staffel. Meget brugl. i B. Stift.

vekke, blive opstræmt; *f.* *vekkā*.

vekkja, *v. a.* 1. (*e-te*); eller: **vekkje**, *vakte*, *vakte*, opvække af Sønnen;

ogsaa *figurlig*: *oppe*, *vælde*, *forarsage*. G. N. *vekkja* (af *vaka*). Imperf. *vekkje* der deels *veite*, deels *vakte* el. *vakte* (forskjelligt fra Imperf. af *vaka*). G. N. *vakti*. Ligesaa *Supinum* *vekt* og *vakt*. Particyp *vekte* og *vakte* (*vakt*). — Heraf **Vekking**, *f.* Opvækkelse. (I figurlig Betydning siges **Vekfjelse**, *n.*) **Vekfjar**, *m.* en Vækker. **Vekfjarur** *n.* Vækkerubtr.

vekkja, *v. a.* 2. (*e-te*), *vække*, bugge Abning i Jfen, udbugge et Løb for Baade og Fartøier. (Af *Vo*). Brugl. søndensjælds, mest i Søbyggerne, i Formen *vekte*. (Sv. *vacka*). Jf. **Jøvekkje**.

vekkjast, *v. n.* (Impr. *vekkje*), opkomme, begynde at vtre sig. Da *vekkjast upp*: det begynder, kommer i Gang.

vekkja, *v. n.* (*veks*; *vaks*; *vokse*), at vore. Infx. ogsaa *vakka*, dog sjelden. (G. N. *vaxa*). Imperf. hedder kun tildeels *vaks*; ellers *voks*. *Supinum* paa nogle Steder *vakse*; ogsaa *vokse* (Gbr.). Particyp mest alm. *vaksen*. — Betyder som almindeligt: 1) blive større, tiltage i Størrelse. 2) formeres, tiltage i Mængde. 3) groe, spire, komme frem, trives; *f. Ex.* paa en vis Jordbund. — *vekkje* paa: tiltage med Væxten eller Alderen; *f. Ex.* om en Lægemeffel. *Noblat*: *vekkje ta* (*vekkje av*): aftage med Alderen. *vekkje upp*: opvore. *vekkje til*: foroges, formere sig. *vekkje utor Kl'om*: vore fra sine Klæder. *vekkje seg ven* (el. *vakker*): vore til sin Fordeel, blive vakkere ved at vore. *Noblat*: *vekkje seg slugg*.

vekkjande, *adj.* vorende, tiltagende. Hedder ellers *vakkjande*, ogsaa paa nogle Steder hvor Verbet hedder *vekkje*. Saaledes i Sdm. „I *vakkjande Maane*“ (eller blot: i *vakkjande*): i tiltagende Maane. *Noblat* *minkjande*.

Vekking, *f.* Opvoren; **Vokett**. Jf. **Vokstr** og **Vaks**.

vekkla, *v. a.* *verle*, ombytte Penge. Hedder ogsaa *verlla*.

Vekksne, *f.* Rangse.

Vekstr, *f.* **Vokstr**. **Vekvæ**, *f.* **Vekvæde**.

vel (*vælger*), *f.* *veffa*.

vela (*ee*), *v. a.* sætte i Stand, pynte, rette paa; *f.* *vola*.

Velde, *n.* 1. 1) **Vælde**, **Magt**, **Raadlig**, **heb.** (= **Vald**). G. N. *veldi*. — 2) Leilighed til at bruge sine Kræfter. „Ia **Velde** fra ein: berøve En Leiligheden til at udrette noget, *f. Ex.* ved at holde ham over Hænderne. *Drk.* **Dam** tog **Velde** fra 'an: de greb ham saaledes, at han ikke kunde værgе sig.

Velde, n. 2. Bærktot, Rebskaber til en vis Bedrift; f. Ex. Fiskerebshaber. Harb. Sbl. Nbl. — Ellers Reide, Greide, Bunad, Bornaad og fl.

vele (ee), v. a. (a - a), Hæle for En, smigre, farefare. Sdm.

Vele (ee), n. Sjert, Halen paa Fuglene. B. Stift. Vel egentlig Vile (aab. i), da det i Sdm. hedder Dyle (aab. y). Jøl. vel. Ellers kalbet Stert, Styl og Stuv.

Veleit, m. Lyn. See Berleif.

Velende (ee), n. Svælg, Matpibe, Sphseroret i Halsen. Sogn, Gbr. og fl. Hedder ellers Vælend (Drk.), Vælend (Indr.), Vælen, m. (Lell.), Vælaren, m. (Hall.), Volende, aab. o (Sdm. Helg.). Jøl. vælindi. I skenske Dial. ketter valan og vailund (Gotland).

Velings, f. Istandssættelse; see Vøling.

velja, v. a. (vel; vælde, vølte), vælge, ubvælge, ubløge. G. N. velja. Imperf. i Nbg. vælde; ellers vælde. (G. N. valdi, pl. völdu). Part. vald (valb'e); Imperativ vel (aab. e), i Fl. velje. Jf. Val. — velja ut: ubvælge. velja uppætte: gjøre nyt Valg. velje paa ein: stemme paa En. „Dæ vel seg“, f. velst.

veljande, adj. valgbar, til at vælge.

Veljar, m. Vælger, Valgmand.

Veljing, f. Ubvælgelse; Bragning.

vella, v. n. i Betydningen: syde, koge; skal forekomme i Sogn (?). G. N. vella. Heraf Velling og forvella.

Velling, m. og f. Vælling; Suppe. Nest brugl. i Ag. Stift, hvor det tilbeels træder i Stedet for Ordet Supa (el. Supan). Regle Steber Villing.

velst (el. veljast), v. n. være uvist, komme an paa Umstændighederne. Bruges i den søndre Deel af Tr. Stift, tilbeels i Formen velst (Drk.). Kun i Præsens; f. Ex. Dæ velst for dæ gaar: det er uvist hvordan det vil gaae. Dæ velst for han vil ha dæ: det kommer an paa hvorledes han vil have det. Hedder undertiden ogsaa „dæ vel seg“, i Sdm. siges i samme Tilfælde „dæ velst“, og i Nbl. „dæ væst“ (adj.). — I danske Dial. „vølse sig“.

Velt, m. Vælt, Trumf (i Kort). Hertil Velt-Eis (el. Velt's Eis), Velt-Fru o. s. v.

Veltra, f. 1) Væltning, Omtumling. (Sjelben). 2) en Masse som man vælter frem; en Dønge af Ved, Halm, Hø eller deslige, som er saaledes sammenlagt at man kan vælte den. Heraf 3) en stor Mængde, en uordentlig og uhyre stor Masse.

velta, v. n. (velst; vølt; vølte); 1) vælte, rulle, trille; f. Ex. om Steen. B. Stift. G. N. velta, vølt. — 2) falde, tumle overende. Dæ vølt stød: det styrte ned. (Nff.). Ogsaa ligge usikkert, rotte, vælde; ligesaa om at gaae usikkert, vælde, snuble idelig. (Jf. væltra). — 3) styrte frem, komme i stor Mængde, mylre, vrangle. Da va so fullt at dæ vølt ut-or dæ. Dæ so fullt at dæ vølte.

velta, v. a. (e - e), vælte, omvælte noget; støbe omkulb; ogsaa fremføre i stor Mængde og uden nogen Ordren. vælte seg: tumle sig, vælte sig om paa Ryggen; f. Ex. om Heste. „vølte i seg“, hvortil om at æde med Graabighed. Ligesaa: „vølte ihop“, sammendynge, ophobe, føre sammen i en stor og uordentlig Masse.

vøltande, adv. fremstyrrende. Dæ kom vøltande.

Vøltessjel, f. Mulsjel, Vøltedret paa en Plov.

Vølteskjæpp, m. Vølteskang, Stok til at omvælte noget med.

Vøltring, f. Væltning, Omvæltning; ogsaa Fremstyrting; f. velta.

Vømber, f. Vømb.

Vømur, en Vørling; see Vømur.

Vø, see Vø.

vø (ee), adj. vætter, smuk, sjon. Meget brugl. i Kr. Stift, ogsaa i Harb. Hall. og fl. (G. N. vønn. Sv. vøn). Andre Steder siges fin, fager, smilb; ogsaa paa o. fl. Komparativ vørare gaær over til vørr (Lell.) og vørr (Sætersd.).

Vønd, f. 1. Straa-Linie paa vævet Lø; de fine Striber som gaae fraat over Vøven og som dannes af de regelmæssige Slynninger af Traadene i Kænbegarnet. (Kun i Vøvning med dobbelt Traad, f. Ex. Babel. Jf. tvøtrædd). Meget udbredt Ord. (B. Stift, Lell. Gbr. og fl.). Jøl. vønd, Vøvning.

Vønd, f. 2. 1) Vønding, Gang (Luur); f. Ex. om endver Vønding eller Fure i Pløintingen paa en Ager. Fyhte Vønd'a: den første Frem- og Allbagegang. N. Berg. — 2) en Linie i et Vørs; den mindste Afbøling i Vørs og Sange, tilbeels ogsaa i Musikkspøker eller Slaatter. (Det latinske versus). Meget brugl. i Sdm. Et Vørs paa fire Vønde. E kann bære fyhte Vøndinne (o: de første Linier). Forskjelligt fra Upptal. — 3) Vøvning, Fynd, Klem. (Sdm.). Han gjør' ikke stor'e Vønd'a: han ubrettede ikke synderligt. Dæ ikke nofa Vønd mæ

bi: det har ikke nogen Aem, gjør ikke
 synderlig Birkning.

vend, **vendt**, **fillet**; s. **venda**.

Venda, f. 1) **Vending**, **Gang frem og tilbage** (= **Vend**). Mere udbredt men
 lidet brugt. — 2) en **Gang** (ved **Lal-**
orb). **Soan**, **Harb**, **Tell**, og fl. (meget
 brugt.). **Too tri Vendur**: to eller tre
 Gange. **Trea Vendo**: den tredje Gang.

venda (vænde), v. n. og a. (e-e), 1)
 vende, dreie sig om, gaae tilbage. **G**.
N. **venda**. I de nordlige Egne siges
 oftere „**snu**“, hvortil „**vende**“ bruges
 mest i figurlig Betydning: omskiftes,
 forandre sig. — 2) v. a. vende, bringe
 i en anden Retning, brive tilbage eller
 til Siden. „**vende Krystra**“: brive Kræ-
 get til en anden Side. — 3) dreie,
 svinge, vende noget omkring. **Hedder**
 i de nordlige Egne altsid **snu**. (**Sf**.
draga og **sveiba**). — 4) omskifte, for-
 andre; ogsaa forvende. vende **Maal'e**
 st: forandre sin Stemme; ogsaa brue-
 ge en anden **Udiale** eller **Dialekt**. vende
Syn'a: forville **Eens Syn**, blende, for-
 blinde. (**Indr**, og fl.). **Ellers**: kverve
Syn'a. — 5) afbænde, sælge. **venda Va-**
renna sina: afbænde sine **Varer**. **Brugt**.
 i **B**. **Stift**, naar ved **Bergen**. I dette
 Tilfælde betegner det vel egentlig bort-
 tuffe eller ombytte; dog kunde det maa-
 ske ogsaa være en sammentrukken Form
 af „**avhenda**“. — **Imperativ** af vende
 hedder paa mange Steder: **vent** (**vendt**),
 f. **Er**. **vent atte**, o: vend tilbage, gaa
 hjem. **Particip**: **vend**, o: **vendt**, **bort-**
vendt; **forandret**; ogsaa **stedt** eller **fil-**
let i et vist Forhold. **Eg** veit ikke for
 eg a vend'e: jeg veed ikke endnu hvor-
 ledes mine **Sager** staae. (**B**. **Stift**).

venda, adj. om **Løi** som har synlige
Skraalinter i **Øven** (see **Vend**). **Hertil**
Vendabaand, pl. n. og **Vendabo-**
re, f. **Bor**der som ere vævede med **Vend**.
Venda-ty, n. **Løi** med **Vend**.

vendast, v. n. (**Imperf**. **vendest**), vende
 sig, forandres, omskiftes.

Vendelrot, f. **Baldrian**, en **Art** (**Val-**
leriana officinalis). **B**. og **Tr**. **Stift**.
Ev. **vendelrot**.

Vendereis, f. **Tilbagereise**. „**qsera Ven-**
dereis“: reise tilbage uden at have naaet
 sit **Bestemmelsessted**.

Vending, f. **Vending** (s. **Venda**); **For-**
andring, **Omskiftelse**.

Veng, m. 1. en **Vinge**. (**G**. **N**. **vængr**).
Især om en **afbrættet Vinge** til at feie
 og pubse med. **S**. **Vengja**.

Veng, m. 2. **Kabot**, den bageste Deel af
 et **Fartoi**. — **Hertil** **Vengbaat**, m.

Baad med en **liben Kabyt**. **Vengglas**,
 n. **Kabotvindue**. **Vengluka**, f. **Kabot-**
lugt.

Vengja, f. **Vinge**, paa **Fugle** og **Insek-**
ter. **Vengjebein**, n. **Vingeben**. **Ven-**
gjeffor, f. **Vingeflader**. **vengjelaus**,
 adj. **vingelos**.

vengla, v. n. **flagre**, **flyve** **støvt** og **flod-**
set, som enkelte **Insekter**. **N**. **Berg**.

Vengle, f. **Stankelbeen**, et **Slags Insekt**
 med lange **Vinger** og lange **Fødder**.
 (**Ogsaa** kaldet **Længfotefluga**). **Sdm**.

Venleikje (ee), m. **Eknonhed**, **Vakkerhed**.
S. **ven**, adj.

vensleg (ee), adj. **vakker**, **takkelig**.

vent (ee), adv. **vakker**, **stønt**.

venta (vante), v. a. og n. (a-a; ogsaa
 e-e), 1) vente, have **Forventning** om.
G. **N**. **venta**. 2) **formode**, **slutte**, **for-**
ubsee. **Sf**. **vona**. 3) v. n. vente, **ble-**
skunde efter noget. (**Med** paa og **ette**).

— „**vente seg**“: vente sin **Redfomst**, om
 frugtfuldmellige **Koner**; f. **Er**. **So** **venta**
seg te Nyar'e: hun **venter** at gjøre
Barsel ved **Nytaaer**. — **Partikkelen** „**te**“
 bortfalder ofte ved dette **Ord**; f. **Er**.
Veir eller som **vente** var. **D'a** **'He**
vente. **D'a** **va** **'He** **anna** **vente** (o: man
 kunde ikke vente noget andet).

Ventadøger, pl. n. de **sidste Dage** af
Øvangetslaget. **So** **gjenge** paa **Venta-**
døgera: hun er **narved** at gjøre **Barsel**,
venter **daglig** sin **Redfomst**. **N**. **Berg**.
ventande, adj. som man kan vente. **Han**
 a **ventande** no **snart**: nu kan man snart
 vente ham. **D'a** **ikke** **ventandes**: det er
 ikke at vente. **Som** **ventand'** a: **natur-**
ligvis, som rimeligt er. **Han** **vart** **harm**,
 som **ventandes** var: han blev **naturlig-**
vis **harmfuld**.

ventelege, adv. **formodentlig**, **rimeligvis**.
Venting, f. **Venten**; **Forventning**. — I
Forbindelse med „**i**“ bruges ogsaa **Ven-**
te (i **Vente**), ligesom i **Skriftsproget**.

Ver, ee (for **Veir**), m. en **Væder**. **Bru-**
ges ogsaa i **Formen** **Veide** (**Gbr**.),
Veir (**Sdm**). og **Daur** (**Nbl**. for **Ve-**
bur). **G**. **N**. **veodr**. (**Ellers** **Veire**, **Ve-**
kar, **Saubuff**). I **Sammensætning**
Vera og **Ver** (**Verabonn**, **Verstinn**); i
Sdm. ogsaa **Veide** (aab. e), nemlig i
Veidelamb, n. **Væderlam**. — **Ugent-**
lig betegner **Ver** ogsaa en **tvær** og **selv-**
raadig **Person**.

Ver, ee (for **Veir**), n. **Veir**. — **Formen**
Ver (ee) er den **almindeligste**; **ellers**
 hedder det ogsaa **Vær** (**Ag**. **Stift**),
Væ (**Tell**.), og **Veir** (**Sætersd**. **Nff**.
Sdm.), **G**. **N**. **veodr**. **Ang**. **veder**. **Ev**.
væder. I **Sammensætning** **flodes** og

faa en fuldblommere Form Vede (aab. e), nemlig i Sdm. (hvor Ordet ellers heddet Veir), f. Er. Bedyrrelse, Bedevild, Bedeffitte. — Betydning: 1) Veirlig, Lustens Bestaaffend (eller det almindelige Begreb af Veir). — 2) Luft; tildeels ogsaa Vind. (Sjelden). Hertil Talemaaden „upp-i Være“ og „te Værs“, som forekommer søndensteds. Jf. Verbogte, Verlos, Verstrupe. — 3) Lugt, især paa lang Afstand, f. Er. af et Dyr i Skoven. Hundens ha Veir'e ta ein Bjønn. Hedder ogsaa Lev, Lekk og fl. Jf. Verbaar, Verfoan. — Eignende Forandring i Betydningen haede Ordene Vind og Luft (Luft).

vera, ee (for vedra), v. n. (a - a), 1) lugte, støve, spore, f. Er. efter et Dyr. Af Ver, n. (Jf. vinda). — 2) tumle, løbe blindt hen; ogsaa følge sin egne Nykker uden at høre Andres Raad. Af Ver, m. Hedder ogsaa veira. (Sdm.). vera (aab. e), v. n. 1. (ær; var; vore, aab. o), at være. Infinitiv hedder ogsaa vere (Sj. Sdm.), vœra (Ag. og Tr. Stift), vara (Ryfske, Sbl. Romsb. Nbm. Helg.), vœraa (Indr. Dst.); forkortet: ve (Sogn, Bøfs) og va (Helg.). G. N. vera. Sv. vara. Præsens hedder almindelig: æ (baade i Cental og Fleertal); kun tildeels: ær, naar en Vokal kommer efter. (G. N. er). Imperf. almindelig: va, og tildeels var, foran en Vokal. Fleertal har tildeels en egen Form: vœre (Sætersb.), vora, oo (Hall. Balb.), vore, aab. o (Nbl. Bøfs og fl.), vure, aab. u (Sdm. forældet). G. N. vœru. Supinum: vore, aab. o (alm. i de sydlige Egne), vœri (tildeels i Tr. Stift); forkortet: vo (Sogn, Bøfs). G. N. verit. I Dptativ vere og vera. Imperativ: ver; fl. vere. — Ordet har her, som i de andre Sprog, en overordentlig stor Anvendelse, og Betydningen faaer derved adskillige Forandringer, hvoraf mærkes: 1) være, være forhaanden, givtes, være til. (Med et bestemt Begreb af Tilværelse bliver det forbundet med: til). 2) være noget, have en vis Bestaaffend. (I Forbindelse med Subj. og Adj.). 3) være, som Hjelpeverbum, der forbindes med de passive Participle for at betegne, at noget er fuldført. 4) bestinde sig, opbolde sig, være paa et bestemt Sted. 5) forblive, komme til at være. I dette sidste Tilfælde har det tildeels en egen Form i Præsens (nemlig ver'), saa at det derfor kan betragtes som et særegent

Orb, hvorefter nedenfor. — Talemaader. vera at: være i Færd med noget (være ved at gjøre), see at. vera ette: søge efter noget; f. Er. Da va mykjen Fisk i Sjøen, men da va 'He Ver te ver' ette han. vera ihop mæ ein, f. ihop. vera til (te): være til, eksistere. vera um: synes om, have Lyst til. — Ved Supinum (vøre) bliver Hjelpeverbet „hava“ ofte ubelagt, saa at Formen vøre tildeels kommer til at ligne en Konjunktivform. f. Er. Da va so hart som da vore Stein. Um eg vore so beppen (hvis jeg havde været saa heldig). Da vore langt bere (det havde været langt bedre). Du vore snib, um du vilde gjera da. (Nbl.). I Sætersbolen forekommer i saadanne Tilfælde Formen „vøre“ (aab. o), som maastee er et Slags Konjunktiv. Hermed jævnes Udtalet: „Vi vøre da“ hvorved man yttre Forbittrelse og Afsty for en Ting. (B. og Ag. Stift).

vera (aab. e), v. n. 2. (Præsens: ver'), blive, skulle være, komme til at være. Kun brugelig i Præsens-Formen: ver'e (B. Stift), men hedder ogsaa: var'e (Sætersb.). f. Er. Ver'e du helme i Kvelb, o: bliver du hlemme i Aften? Eg ver' ikke her lenger en te Værs. Da ver'e verr' ein annen Gang. Da ver' ikke gjort denne Viken. Han ver' ikke hjelpen mæ di. (Hertil svarer Infinitivet vera i Betydningen blive). — I det gamle Sprog findes ikke noget, som svarer hertil, med mindre det skal være Ordet „verda“; men dette Orb bliver i det nyere Sprog altså adskillt fra „vera“ ved sin særegne Form: verta (vert, vart).

verande (aab. e), adj. 1) værende, som er eller forbliver paa et Sted. Kun i Forbindelse med verta, f. Er. Me veri'e har verande: vi komme til at forblive her. Han vart har verand' i mange Mr. (B. Stift). — 2) som man kan være eller forblive paa. (Egentlig: til at være). Har æ 'He verande: man kan ikke være her. Dær va 'He verande fyre Foll: der var saa slemt at Menneker ikke burde være her. — Hedder ogsaa verandes, verand, verans. Verættæ (ee), f. Veir, Veirig. Jæb. Bøfs. Tell. og fl. I Sdm. Veirættæ. (G. N. vedrættæ). Jf. Snøverættæ. Verbogte (aab. o), m. Regnbue. Sogn. Nbm. Dgsaa Værbogte (Balb.), Værbogte (Tell.). Ellers Regnbogte. Verboff, m. en Tid med et vist Slags Veir; f. Er. ein go' Verboff, o: en Tid

- med godt Veir. — Ethers sammensat: Uoversboll, Klaroversboll og fl.
- Verdrag**, n. Nordlys. Indr. (sjelben). See Drag. — Jf. Verlos.
- Verbraut**, f. Mælkeveien paa Himmelen. Nbl. Ethers kalbet **Verbraut** (Hard.), **Wintersveg** (Edm.), **Stjernebraut** (Lr. Stift).
- Verbræ**, n. Veirigt, et vist Slags Veir. Helg.
- Verbrest**, m. et Knald, som undertiden høres i Lufften og ansees som et Veirmerke. J Edm. **Debrest**.
- Verbrigde**, n. Forandring i Veiret. Sjelden. S. **Verstifte**.
- Verbrøt**, n. Bestagigelse af Storm eller Uveir. Lr. Stift.
- Verbytte**, n. see **Verstifte**.
- Vere** (aab. e), m. et Slags Mabbite eller Larve, som ubviffes i Huden paa Røer og andre Dyr; egentlig Angelen af No-Dræmsen. Ogsaa om de Huker i Huden, som foraarages af disse Larver. B. Stift. J Lr. Stift gaar det over til Vera og Væraa (Indr.); ogsaa **Duru**, f. (i Drk.), hvilket sidste forudsætter: **Vera**, f. Paa Helg. kaldes det **Korme**. — **Verehol** (aab. o), n. Huker i Huden, foraaragede af disse Dyr. — **verut** (verette), adj. hullet eller knortet af Verer. **verofrei**, adj. heel og fri for Verer.
- verfakt** (ee), adj. vefrakt, forbindret fra at reise ved Roboind eller Uveir. Det laag **verfaste** i otte Dagar.
- Vergejst**, f. Hørfegloeg (en Fugl); see **Humregaul**. J Edm. **Debgejst**.
- verhart**, adj. n. veirhaardt, meget ubsat for Storm og Uveir; om et Sted, ligesaa om en Søvel.
- Verhaar**, n. Mulebørster, Katteskæg, de lange og stive Haar paa begge Eider af Munden paa Katte og andre Dyr. Lr. Stift. Andre Steder **Bartronn**. J Edm. **Veitbeuste**. (J Ligbed hermed kunde Ordet maastee forklæres som **Veirhaar**, af G. N. veidr, Fangst). **Spotvits** ogsaa om Knebelstærter.
- Verhaart**, m. en vis Bestaffenhed i Veiret. Indr. f. **Verflag**.
- Vering** (aab. e), f. Væren; Forbliven.
- Veris** (ee), m. Jæstlag paa Trøer, en tynd Jæstforpe paa Trøernes Stammer og Gren. Zell. (Kunde maastee forklæres som **Veraris**, **Wibar-is**).
- verja**, v. a. (vør; varde, vart), 1) væge, forvare. G. N. **verja**. Præfens (som skulde hebbe ver'e), har almindelig Formen **vør** (uden Halvlyd). Imperf. **hebber tildeels; vare**. (G. N. **vordi**).
- 2) beskytte, bevæ, f. Ex. **mod Bind og Uveir**. De vær so godt for **Dvera**. (N. Berg.). Jf. **Barat**, **Baratsta**, **Barstypel**. — Det skal ogsaa have Betydningen: **forvare, gjemme**. **Veraf Vær** (Vær), **Være**, **Vare** (Baragn, **Baraar**, **Barvott**). — **verja seg; væge sig, forsvare sig, verja fyre; avværge, forebygge**.
- Verja**, f. 1) **Væge, Vaaben**. Meget brugt (da "Wagn" er sjelden). G. N. **verja**. Jf. **Torverja**. — 2) en **Væge, Forsvarer; ogsaa Forstander**. **Hertil Lagverja, Landverja, Kyrkje-verja**. — 3) **Væretagt, Forsvaring**. Sjelden. (See **Være**). J **Sammensætning** betegner det ogsaa noget som tjener til **Værelse** eller **Bestyrelse** for en Ting; saaledes: **Soleverja** (Mellem-aalet i Sto), **Torvaldsverja** (see **Torvol**). **Merkelig** er **Ordet**s Forekomst i **Gangverja**, o: **Klæbung**.
- verjast** (verjes), v. n. undsee sig, blues ved noget. **Uterb**. De sø at en kann **verjes** føre de: det er saa baarligt, at man maa blues derved.
- Verje-aender** (Verjaender), f. **Enestke** som er betrukket med **Reentalskind** for ikke at glide tilbage naar man skal gaar op ad **Bakkerne**. Helg.
- verjelaus**, adj. **værgeløs**.
- Verjeløysa**, f. **Værgeløshed**.
- Verf** (Verk), m. 1) **Smerte, Pine**. Alm. og meget brugt. (G. N. **verkr**. Sv. **värk**). **Hertil Lammverk, Høvu-vert** og fl. Jf. **Hugverk**. — 2) i **Fleertal** (**Vertje, r**): **Efterveer, Smerter** efter **Fødselen** (hos **Barstøner**). So va so laak ta **Verkom**. — 3) en **Bjld, Svulst, Zell, Pusserud**. (Ethers **Svull, Raun, Volbe**). **Rogle Steder** ogsaa: **Boer, Materie** i **Saar**. (Ethers kalbet **Vaag**). — **Verkfing**, m. en **bul-len Finger** (= **Svullfinger**). Zell.
- Verk**, n. 1) **Verk, Gjerning**. G. N. **verk**. J **Rdg**. betegner det især **Pløin-ningen** eller **Laararbeidet** (= **Laaronn**). **Zett fyre Verke**: kort for **Pløiningen**. — 2) et **Verk**, et fuldført **Arbeide**, det som er gjort eller tilvirket. **Hertil Logverk, Trøverk, Rurverk** og fl. — 3) **Raffine, Drivværk, kunstig Jædret-ning**. (Slagverk, **Stampeverk, Sag-vert**). — 4) **Fabrik, Tilvirkningssted**. (**Glasøvert, Ligtverk, Spikarverk**). — 5) et **Bjergværk**. — **koma i Verk**: komme i **Gang**, komme til **Udførelse**. **taka Viljen fyre Verke**: see mere paa **Hensigten** end paa **Udførelsen**.
- verka** (værte), v. a. og n. (a - a), 1) **virke, tilvirke, forarbeide** et raat **Stof**,

f. *Er. Samp, Sør, Uld.* (G. N. verka). verke *Stift*: opstjære og rense Stikken, eller gjøre den færdig til Saltning. (B. *Stift*). — 2) ubvirke, ubbringe ved en vis Tillavning eller Forarbeidelse; især om at udtrække Saft eller Bædste. *Dstift* med „ut“; heraf *Particip*: ut-verka. — 3) v. n. virke, gjøre Virkning; f. *Er.* om Lægemidler. (Sv. verka).

verkast, v. n. blive ubvirket, tabe sin Saft eller Kraft (f. *Er.* om Malt i Brygningen). Da verkast ut.

Verken (Bær'n), n. et Slags tyndt uldent Løi. (Aa. *Stift*). *Jf.* dansk Sperken og Sværgarn.

Verklaga, f. et Anfald af Smerte.

Verking, f. Tilvirkning, Forarbeidelse (f. verka); ogsaa Virkning. *Jf.* sidste Tilfælde siges oftere Verkning.

verfja (værkje), v. n. (Hj, kte), 1) smer-te, gjøre ondt. *Reget* brugl. G. N. verkja. Dgfsaa om de Lemmer hvori Smerten findes Sted; f. *Er.* Fingren værkje. Da værkje ba' Sand aa Fot. — 2) føle Smerte, lide ondt, pine. Dgfsaa figurlig: have Bekymring eller Angstelse for noget. — *Imperf.* udtales sædvanlig: værte (værte), og *Supinum* værert. Eg høve giengle aa værte fyre da lengst: jeg har længe været bekymret derfor.

Verkje, n. Materiale, Stof til at gjøre noget af. *Jf.* Særbelesheb: a) Løi til Klæder. b) Lømmer til en Bygning. (Hussværkje). Søndre Berg. *Tell.* og fl. Gaaer over til *Vyrkje* (Gbr.) og *Vrkje* (*Er. Stift*). Ellers kaldet Fang, Tilfang og Emne (det sidste især om Stoffet til en enkelt Ting). — *Hertil* *Verkjeløysa*, f. Mangel paa Materiale.

Verkje(r), pl. *Efterveer*; f. *Verk*.

verklaus, adj. frit for Smerte.

Verknad, m. Virkning; Tilvirkning, Tilberedelse. (Sjelden).

Verkonn, n. Mulebørster, Veirhaar (f. Verbaar). *Tell.* Buserud og fl. (i Formen *Værkonn*). Vel egentlig Lugte-Nedskab eller Eone til at lugte, ligesom Sv. våderkorn.

Verkstad, m. Værksted.

Verkvild (ee), f. *Veirhvile*, Stilhed efter en Storm; det at Uveitret for en Tid ophører. *Jf.* *Sdm.* *Vedekvild* (aab. e).

Verkry, n. Værkstøi, Nedskaber.

Verlamb (ee), see *Ver*, m.

Verleif (ee), m. 1) *Lynild*. *Jab.* i Formen *Veieig* (som formodentlig er *Ver-*

leif, „*Veirleg*“, Mønt det vel ogsaa kunde have en anden Oprindelse). — 2) *Ravn* paa en Fugl; see *Vindbauf*.

Verljøs, n. 1) *Lyn*, *Lynild*. *Jf.* *Sdm.* *Vedeljøs* (aab. e). *Jf.* *Tell.* *Væljøs* (Sjelden). See ellers *Ljøn* og *Elbing*. — 2) *Nordlys*. *Er.* *Stift* (*Verljøs*; *Verljøs*). See *Verlyse*.

Verlyse, n. *Nordlys*. Søndre Berg. *Jab.* — Andre *Steder*: *Verljøs* (*Er. Stift*), *Værjøske* (tilbeels i Aa. *Stift*). Ellers *Lyse*, *Vindlyse*, *Brag*, *Verdrag*, *Vindbragd*.

verma (varme), v. a. (e - de), varme, opvarme. G. N. verma. (Af *varm*). Dgfsaa: ruge, ligge paa Væggene; om Fugle. Gbr. (Ellers bræde, *klefje*). — *Particip* *vermd*: opvarmet; ogsaa ruget (= brædd, *kleft*).

Verme, m. 1) = *Varme*. G. N. *vermir*. 2) *Jib*. Søndre Berg. (Nogle *Steder* *Varme*). Ellers meget udbredt i Formen *Varme*; f. *Er.* *gieta upp Varne* (Lande *Jib*); *passje Varne*; *seta seg at Varne* o. s. v. *Jf.* de nordlige *Eano* siges oftere „*Ljøs*“; sjældnere „*Elb*“.

Vermerkje, n. *Veirmærte*.

Verp, n. en *Steenhob*, som er opkastet til et *Mærte* eller til *Winde* om en vis *Begivenhed* paa *Stedet*. *Tell.* (*Jf.* *Varp*). Andre *Steder* *Kast*.

verpa, v. a. og n. (*verp*; *varp*; *vørpe*), lægge *Veg*, om *Fuglene*. *Reget* brugl. (G. N. *verpa* Sv. *varpa*). Udtales med aarent a (ikke e). *Imperf.* hedder *tilbeels*: *vørp*. — *Ordet*s egentlige Betydning er: *laste*; heraf *Varp*, *varpa* og *Verp*.

Verpe, n. en *Indretning* til *Larefangst*; et *Sted* paa *Strandbredden* som er beileitligt til *Brug* af *Larevob* og forsynet med *Indretninger* *dertil*. Berg. *Stift*. Hedder ellers: *Varpa*, f. (*Helg.*), og *Vorpa* el. *Vorp* (*Er. Stift*). *Jf.* *Mara* og *Gilka*.

Verping, f. *Vglægning*; den *Lid* da *Fuglene* lægge *Veg*.

verr (værre), adv. værre. *Rest* alm. i samme *Form* som *Abjektivet* (*verre*). G. N. *verr*.

verrast, v. n. forværres, blive værre. Oftere: *væna*.

verre, adj. værre, *flettere*. Hedder sædvanlig: *verre*; nogle *St.* *verr*. (G. N. *verri*). Svæver til *vond*, *ikl* og *kat*.

Vers (e), n. *Vers*, *Strofe*. *Jf.* *Vend*.

versa, v. a. ordne *Versene* i en *Sang* (efter *Sufommelsen*), *sette* *Versene* i sin *rette* *Orden*. R. Berg. (Egentlig:

fatte i Vers). verse taangt: synges de Vers først, som Skulde synges sidst.
Verklifte (ee), n. Forandring i Retret. Meget brugl. I Sdm. Vedeklifte (aab. e). Dgfaa kalbet Verdyte og (Hjeldnere) Verdrigte.

verfla (værfla), v. a. verte, ombytte Penge. Tilbeels i B. Stift. Paa Boff hedder det værfla. (Elers værfla). Isl. værfla, Handel. (Jf. Vetta). Heraf Verfling, f. Verfling.

Verflag (ee), n. Betrlig, et vist Slags Betr. Dgfaa kalbet Værlag, Verbræ, Verhoatt.

verfliten (aab. i), adj. 1) flibt eller brættet af Binden; om Hufe. Indr. og fl. — 2) veibrændt, veibribt, bruun i Ansigtet af Betrets Paavirkning. Gbr. (værfliten).

verft, vdv. værft, flemmest. (Superlativ af verre). Hedder almindeligst: vest (væst) og væst. — Det samme er Tilfældet med Adjektivet værste (veste, væste). Jf. veflaft.

Verstrupe, m. Lufftrøret i Halsen (= Barkje). Drk. (Sv. vâderstrupe).

verta, v. n. (verr'; vart; vorte), blive, vorbe; fce, komme til at være. Udtales med aab. e (ikke æ), men gaer ogsaa over til varta (Sbl. Ryspille) og vetta (Hærb.). Svarer til G. N. verda. Sv. varda. (L. verden). Jf. vera. Imperf. har tilbeels Fieertallet vorte (Nbl. Boffe), vorto (Hælb. Balb.), vurte (Sdm. foraldet). Supinum tilbeels vurte (Gbr.), ellers vorte, med aab. o (ikke oo eller œ). Ordet er meget brugeligt i B. og Tr. Stift, men noget fljednere søndenfielbs, hvor det ombyttes med det nyere Ord „blt“, hvilket sidst endog i Hjelbbygderne (f. Ex. Zell.) er meget brugeligt. Paa flere Steder i Ag. Stift bruges kun Imperfektum (vart), men ikke Præsens (vert). Jf. blt, bi, bibe. — I Anvendelsen har det megen Ligbed med „vera“, og bruges faaledes: 1) eenligt eller abfolut, i Betydningen: vorbe, fce, indtræffe, komme til Virkeligbed. Dæ vist um dæ verr'e. Dæ vart ifke den Gaangjen. 2) i Forbindelse med Substantiver og Adjektiver. Han vart Mann. Dæ verr'e Dag. Han verr'e flør'e o. f. v. Dæ vart ein flør fløff. Han verr'e femt Mr. 3) i Forbindelse med de passive Participier, til at betegne at noget bliver behandlet eller paavirket (altsaa Passivets Hjælpeverbum); f. Ex. verte driven (drives), verte halden (holdes). — I Betydning:

fce, eller hælde, forbindes det ubertiden med Dativ; f. Ex. Eg veit ifke hva so' vart Mann'a: Jeg veed ifke hvad der hændte Manden (hvad der tilfødte ham, gif ab ham). Hva so vart deg: hvad var det som paakom dig, el. hvad fæller dig? (R. Berg.). — Af Forbindelser med enkelte Partikler mærkes følgende. „verte atte“: blive tilbage eller tilovers. Dæ vart atte-berande: det kom til at blive tilbage el. ligge efter. „verte av“: blive af; f. Ex. Dæ vart ifke av: der blev ifke noget af det, det slog fejl. Derimod „verte ia (utan)“: blive af, komme hen; f. Ex. Eg veit ifke kvar dæ vart ta bi (hvor det blev af, el. hvor det kom hen). verte av mæ: blive af med, faae fra sig. „verte ette“: blive efter, komme af; f. Ex. Dæ verr'e so lite ette bi. „verte fyre“: blive udfat for, blive plaget af eller beføret med; ogsaa mærke, fornemme (noget ondt). „verte til“: blive til, fremkomme. Derimod „verte upp-i“ (pi): blive til noget, gaee over eller forandres til. (See pi). verte ved: komme i Bevægelse, blive ræd eller opbragt.

vervand (ee), adj. kræsen med Hensyn til Betret, Hælen, som ifke vil reise ud undtagen i godt Betr.

Dervel, f. Kvervel og Fibrelb.

vesall, adj. 1) svag, veg, strøbelig. B. Stift. — 2) liden, ifke stor nok. Hærb. Nbl. (G. N. vesall, usel). I Nordre Berg. hedder det visall'e (aab. i). I Hærb. hedder Feminin: vesoll (G. N. vesöl). I den bestemte Form er Ordet langt mere udbredt (nemlig i Betydningen: liden, lille) og hedder da: vesle (søndenfielbs), vette (Hærb. og fl.) og med den nordensfielbske Udtale: veltle eller veltse. F. Ex. Veste-Gut'en: den lille Dreng. Vettesingren: Villesingeren. Veste-Barn'e: det mindste Barn. — Jf. veflaft.

Vesalleld (aab. i), m. Gaanbleb. Sdm. (Nogle Steder Bisalleldin; andre St. Basalle'en). See Uvlib.

Veska (Væste), f. Væstse.

vesken, adj. 1) vandig, smagløs, for lidet saltet. 2) væskfuld eller væmmel i Munden, lyften efter noget som er salt. Nbl.

Vest, n. Klide, Vælb, Vandspring i Jorden. Drk. (med Udtalen Vest eller Velt). Hertil kaldvest (Isl. kaldavest). I svenste Dial. værsel og værsla, som kan jævnføres med det foranferte Livvæsla og G. N. vermsl.

vestlæste, adj. værst, stemmest. Tæll. (hvor det bruges som Superlativ af værre). Egentlig af vefall.
 vefle, adj. lille; see vefall.
 Vefling, m. en Staffel, En som er liden og svag af Kræfter. Nbl. I Hard. hebdet det Veflingje. (G. N. veslingr).
 vesna (væsne), v. n. (a-a), forværres, blive værre. Meget brugt. G. N. vesna (vel egentl. versna). Modsat vesna og batna.
 Vesning, f. Forværrelse. (Sjelden).
 Vefold, f. Svagbed, Strøbelighed, Vanmagt. Hard. (G. N. vesold, Ufseled).
 — I Tæll. forekommer ogsaa: Vefolmann, o: en Staffel. Formen er her formobentlig: vefaal, for vefall, altsaa Vefalman, svarende til G. N. vesalmenni.
 Vefs, m. Munddel, Talemaade; Anekdoter med særegne eller usædvanlige Udtryk; ogsaa om Vers og Bønner i et forældet Sprog. Sdm. (Maafsee en Afsebring af Vers).
 Vesse, pl. af Voss (Folkenavn).
 Vest, m. 1. en Vest (Klædningsstykke). Nogle Steder ogsaa: en Røt. (Gbr.). Hertil Vestety, Vest-emne, Vestefikka og fl.
 Vest, m. 2. Vest, vestlig Retning. G. N. vestr. Ie Vest'es: til Vest; f. Er. Binden gjæft te Vestes.
 vest, adv. vest, i eller til Vest. (Jf. ut). — vest-ette: vest over, mod Vest. — vest-i: i Vest; f. Er. han æ klær'e vest i, o: det er klart i Vest. (N. Berg.).
 vest (værst), f. værst.
 vesta (for vestan), adv. vestenfra. (G. N. vestan). Oftest sammensat med andre Ord, saasom vesta-ette og vesta-fra: vestenfra. vestafyre: vestenfor. (I Hard. vestansy'). vesta-til: 1) i Vest, paa Vestsiden. 2) vestenfra. (I Søndre Berg. vestan-te).
 Vestadrætt, m. vestlig Bind i Skyerne; det at Skyerne trække fra Vest.
 Vestagyrje (jørje), f. langvarig Blæst fra Vestkanten med Skyer og Taage. N. Berg.
 Vestakast, n. kortvarig Vestenvind.
 Vestarok (aab. o), n. Storm og Drev fra Vestkanten.
 Vestavind, m. Vestenvind. (G. N. vestavindr). Om en svagere Blæst: Vestastjola, f.
 vestleg, adj. vestlig. Jf. vestrøn.
 Vestlending, m. Indbygger af den vestlige Deel af Norge (bet Vestensfjeldste). Ogsaa Indbygger af det søndensfjeldste

Vestland eller Arendalsfjden (Bamble og Rebenæs Fogderier m. m.).
 vestrøn, adj. vestlig; om Binden. (Vest norbensfjelds). Jf. utrøn.
 Vestrætt, f. Bind og Veir fra Vestkanten. Nbl. (Af den ældre Form vestr og Vett).
 Vetr, m. f. Vetr. Vetr, n. f. Vit.
 Vere (aab. e), f. 1) en lang Huulning i Jorden, en Forbybning med fugtig Grund uden noget egentligt Bælleløb. Sdm. (Jf. meget brugt.). — 2) den fugtige og meget gjødede Eng i Nærheden af Fæhusene. Ndm. med afvigende Form Vetu og Vuru (Stangvig).
 Vetel (aab. e), m. en aarsgammel Bæder. Sogn. (Jf. Stilling). Egentlig med samme Begreb som i Vette og Vetrung, nemlig: vintergammel, eller som er forlret en Vinter over. Jf. Tvovet, Trivet.
 Vetelee, f. Vette. Vetel, f. Vett.
 Vetla, f. en Bankfædel. (Stal bruges ved Mandal). Vel egentlig Versla el. Vesla, f. vefsla. — Om et andet Vetla see Vettsla.
 Vette, m. 1) en aarsgammel Hest. Vest brual. i Tr. Stift. I Romsdalen ogsaa Vetelee. (I Sdm. Vetrung). — 2) en aarsgammel Bjørn. Tæll. Svønfor det gamle „vetlidi“ (et af Bjørnens Navne i Skalda). — Vette beholder Lyden af „tl“ i Dialekterne og gaar ifte over til Vøle eller Veltle; det synes derfor at være en sammentrukken Form (formobentlig af G. N. vetlidi), hvilket ogsaa bekræftes af Formen Vetelee (el. Vette).
 vette, adj. lille; see vesse.
 Vetr, m. Vinter. Forekommer i Formen Vetr eller Vetr'er (Nitre Sogn, Nbl. Hard. Rbg.), Vetr, aab. e (Tæll. Gall. Vald. Indre-Sogn), og Vetur, aab. o (Hard.); andre Steder: Vinter. G. N. vetr. — I Vetter (i Vet): i den forlede Vinter. Um Vetr'en: om Vinteren. (Tæll.). Ie Vetter's: til Vinteren. S. Vinter.
 Vetrabraut, f. Stjernebæltet, Melkeveien paa Himmelen. Hard. I Tæll. Vetterbraut. G. N. vetrarbraut. Derimod: Vetrbraut (Nbl.), Vintersveg (Sdm.), Stjernebraut (Tr. Stift).
 Vetrung, m. 1) en aarsgammel Hest. Sdm. Jf. Vette, Tvovet, Trivet. — 2) en aarsgammel Dre. Sogn, Søndre Berg. Tæll. (Ellers Arung, Hjortut og fl.). Jf. Vettel.
 Vetr, f. et fabelagtigt kvindeligt Vesen, et Slags Guldre eller Elstone. Rbg.

Mandal. Dagsaa kaldet Vitt, Jf. Vette og Gø'vettra (s. Gøbvette).

vetta, i Talemaaderne: inke vetta, o: ingen Ting. lite vetta: ganske liden. inke mykke vetta: ikke synderlig meget. (Jf. svenske Dial. vätta). Grunder sig paa et gammelt Ord vætt, o: Noget, en Ting. (Ang. viht).

Vette, n. 1. Vætte, Vand, Skytsaand; Nisse, Dæmon. Brugl. i Tell. og fl. (Jf. Gøbvette). G. N. vætt, f. — De sygde honom vonde Vette: der fulgte ham onde Vætter, han var paa Veien til Ulykken. (Tell.).

Vette, n. 2. Hant, Haandsfang paa Midten af et Laag. Sogn. (= Hæv, Hæv).

Vette, pl. m. see Vøtt.

Vettefolk, n. Ellefolk, Underjordiske (Mandal). Dagsaa Vittefolk (s. Vetti).

Vettehaug, m. en Høi, der af Føllesagnet betegnes som Dydshøi for Underjordiske (= Guldbreug). Tell.

Vetteljos, n. Lygtemand; Luftsyn som ligner en dunkel Lygte. Tell. Ellers kaldet Skitfot, m. (Nhl. Edm.), Væs-varg (Vøfs), og tilbeels Barljøs.

Vetter, f. Vætr og Vinter.

Væv, m. (Nl. Vevja), Væv. Hedder alm. Væv og nogle Steder Vøv.

veva (aab. v), v. a. og n. (væv; vov, vø; vove, aab. v), væve. Gaaer over til væva, vava (Mand.), og varvæ (Vørt.). G. N. veva. — veva ne(b) Vøven: væve til Ende, blive færdig med en Væv.

Vevær, m. en Væver; Væverste.

Veving, f. Væven, Vævning.

vevja, v. a. (a - a), vøve, vikle, røre omkring. Tell. (Jf. vava og Væv).

vevla, v. a. vikle, vøve (= vevja). Tell.

Vevling, m. et Slags brede Vaand, som bruges til at vikle omkring Haandleddet ved Ræningen af Armerne. Nhl. Paa Helg. hedder det Vevlung.

Vevnåd, m. Vævning; en vis Maaed at væve paa. B. og Tr. Stift. G. N. vevnåd.

Vevstæd, see Vævstæd.

vi, pron. vi. See mid (me).

Via, f. Vidja. — via, f. vide.

viar, f. vidd. Viatte, f. Vidatte.

Vibendel, f. Vidvendel.

Vid (aab. i), m. 1) Væd, Træ (betragtet som Stof eller Materie). Hedder Vid (Edm. Nhl.), Vi (Sogn, Rbg. og fl.), og Ve (mest alm.). G. N. vidr. — 2) Træ-Materiale, Træværk. Næst i Sammensætning som Juvvid, Veggvid, Hæsvid. Jf. Langvid, Svittvid. — 3) Brændes, Brænde. (Neget brugl.). Hertill

Talemaaderne: ett Læs Ve, ein Fann Ve, ett Fang Ve, og fl. I nogle Sammensætninger betegner det ogsaa et Træ, en Træ-Art (ligesom G. N. vidr); saaledes: Veinvid, Ringvid, Krosenid og fl. Hertill hører maaeste en Talemaade som bruges i Edm. nemlig "vi Vidaa", f. Er. Han va reint vi Vidaa: han var i en usædvanlig Bevægelse, han var reent i Fyr og Flamme. — I Sammensætning med et paafølgende Ord faaer det sædvanlig Formen Vidda (Via, Vea); saaledes: Vidafamn, m. en Faun Brænde. Vidafangan (Vea-fang), n. en Dragt Brænde; see Fangan. Vidahoggar, m. Væddugger. Vidafost, m. Væddunge, Væddast. G. N. vidarköstr. Vidalad (Vea-la), n. Brændestabel. Vidalase, n. Væbles, Brændelæs. Vidamarf, f. og Vidastog, m. Brændestov. Vidastot, n. Væddful, Brændestuur. Vidastee (Vea-see), m. Væbles.

Vid (aab. i), f. Vidie; see Vidja.

vid (aab. i), præp. ved; see ved.

vid (ii), adj. vid, aaben, stor, rummelig. (Mest alm. vi, v'e). G. N. vidr. Jf. vide og vidd. — Her mærkes Formen vidande i Forbindelsen "paa vidande Vegg" (N. Berg.), el. paa vidd Vegg (Gbr.). setje Dyr'a paa vidande Vegg: sætte Døren ganske aaben (paa vid Væg). Formodentlig en Afændring af det gamle Affusatio: viddan.

Vida (aab. i), f. Træværk. Findes kun i Formen Dudu, i Tr. Stift.

vidalaus, adj. som mangler Brænde.

Vidaløyse (Vea-løysa), f. 1) Brændemangel. (Alm.). — 2) Hjelldmark som ligger ovenfor Stovgrændsen; den bedste, skovløse Deel af Hjeldene. Tell. (Jf. Viggaa).

vidaste (ii), adv. almindeligst, paa de fleste Steder. Jf. vidd.

Vidatte (ii), f. Vidde, en stor, vidtløftig Strækning. Edm. Dagsaa paa Helg. (Viatte). G. N. vidåta.

Vidd (ii), f. 1) Vidde, Vidhed, Rummelighed. G. N. vidd. Dæ stort nok paa Vidd'a (o: med Hensyn til Viddan). — 2) frit, aabent Rum. koma paa Vidd'a: komme paa fri Fod; komme langt bort (f. Er. om Kvæg); blive afbrevet, komme ud vidd og bredt (om Gøds, ligesaa om Efterretninger, Rygter o. s. v.). Han æ paa Vidd'inne: han er ude i den vide Verden. — 3) en stor, vidtløftig Strækning; især om en ubeboet Mark. Næst i de pblige Hjelldbygger, saaledes i Tell. "Vidd'i" og

- „Almannsvidd“ om de store og uboelige Marker omkring Gøttselbene indbrødt i Landet.
- vide** (aab. i), v. n. (a - a), hjembringe Ved, hugge Træer til Brænde og bringe dem til Gaarden. Nfl. Sbm. Ellers: via, vea, ve'e. G. N. vida. — Et andet „vide“ (aab. i) er Supinum af vade.
- vide** (ti), v. a. (a - a), udvide, gjøre videre. (Mere alm. via). See viffa.
- vide**, adv. vide, vidt omkring, paa mange Steber. Hedder ogsaa vidaa (Sbm.), vidaa (B. Stift) og ellers vie. (G. N. vida). Jf. vibt.
- Vi**(b)er, m. Bidte-Pill; forskjellige smaa Træ-Arter, henhørende til Pileslægten (Salix). Mest udbredt i Formen Vier (Zell. Jæb. Hærd. Sogn og fl.), men hedder ogsaa Vie, f. (for Vibja) i Sbm. Nbm. og Drk. (I Nordland: Jfter). G. N. vidir. Sv. vide. — Jf. Sellsa.
- Vi**(b)erfjærr, f. 1) Biebetrat. (Søndre Berg.). 2) Dverg-Pill (Salix herbacea). Sogn (Bierfjærr).
- Vi**(b)erflog, m. Skov eller stort Krat af Biebetræer. Vierrunn, m. en enkelt Klunge af saadanne Træer.
- Videvant** (vandt), n. Omflakken vibt og bredt. koma paa Videvant. B. Stift.
- vidfaren**, adj. vibtbefaren, bereist, som har været paa mange Steber. Ogsaa: flygtig, omhvævende (= vidforug).
- vidforug** (aab. o), adj. urolig, flygtig, som vanker vibt omkring. Meget udbredt Drb, i Formerne vidforig'e, vidforug, vifaraun. I Drk. hedder det viforoll (aab. o). G. N. vidforull.
- vidgjængt**, adj. n. vibtløstigt, stort, meget udstrakt; om Landskaber, Dalstrøg, Farvande o. f. v. Tr. Stift.
- vidgjæten** (-giten), adj. meget bekendt, navntundig, vibt og bredt omtalt. Meget brugt. i B. Stift.
- Vidheim**, en Benævnelse paa Landet eller Jorden. „Han bur paa Videim“, siges i Sbm. om En som flakker om fra et Sted til et andet, uden at have noget egentligt Hjem.
- Vidja** (aab. i), f. en Bidte, en sei Kvist eller Spire af et Træ, som tilberedes ved Vridning og bruges til Vaand. Den fuldkomne Form er sjelden (Helg. Mandal); ellers hedder det Via, Vie, Viggja (Sogn). G. N. vidja. I Sbm. har det en egen Form: Vid, f.; Fleertal Via; i Sammensætning Via; saaledes Viabals, den tykke, og Viatagl, den tynde Ende af Bidien. (Forudsæt-
- ter altsaa et Genitiv: Vidjar). — Mere almindelige Sammensætninger ere: Videband, n. Bidtebaand. Diekippe, n. Bidtebunt. Dieskog, m. Skov af flere Bidier i; især ung Birkeskov. Diespenning, f. et lidet Bidtebaand (Ag. Stift). — Om et andet Vidja (Vie) f. Viber.
- vidkjend**, adj. vibt bekendt.
- vidmynt**, adj. stormundet.
- vidna**, v. n. (a - a), udvides, blive videre. Meget brugt.
- vidopen**, adj. vindaaben, liggende udstrakt paa Nyggen. Mest i de nordlige Egne (viapen). Sv. vidöppen.
- vidspurd**, adj. vibt bekendt, som høres og spørges vibt omkring. Saaes om Personer som Begivenheder. I B. Stift: vidspur'e (aab. u).
- vidsvæmt**, adj. n. vidstrakt, vibtløstigt. Dæ æ so vidsvæmt: det er meget store, vidstrakte Marker. Sbm. Nbm.
- vidsynt**, adj. om et Sted, hvorfra man kan see vibt omkring. Sjelden.
- vidt**, adv. vibt omkring, vide, mangeflædt (= vide, vidaa). „so vibt“: saa meget, i den Grad. — Komparativ: vidare (vlar), har flere Betydninger: 1) videre, paa flere Steber. Vade har æ vldare. 2) mere. Eg veit ikke vlar: jeg veed ikke mere derom. 3) særdeles, synnerlig (med en Negtelse). D'æ 'He viare godt: det er ikke synnerlig godt. — Jf. vidaste.
- Vi**(b)vendel, m. Kaprifolium, Lobrofe (Lonicera); en slængende Buskvedt med store sølvgulde Blomster. Forekommer søndenfelds i Formen Vivendel; i Buskerud hedder det Vivang; i B. Stift tilbeels Vibandel. G. N. vidvindill. Ellers Ringvid, Bergfletta og fl.
- vidvoren**, f. vedvoren.
- Vie**, f. see Vidja og Viber.
- vie**, f. vide, vigja og vejen.
- Viend**, f. Beglende. — Vier, f. Viber.
- vigd**, indviet. Particty af vigla.
- Vigga**, f. (bst. Form), Fjeldmark ovenfor Skovgrænsten; den øverste skovløse Deel af Gøttselbene. Gbr. Ellers kaldet Barfjell, Bærnsøya, Bialøya og fl.
- vigga**, v. n. rolke, bevæge sig til Eiderne, vugge, hvale. Zell.
- vigga**, v. a. udvide; f. viffa.
- vigja**, v. a. (gle, gde), vie, indvies; ogsaa ægteve. Inf. i Sogn: viga; ellers efter Udtalen via og vie; men i Imperf. vige; Supin. vigt og Imperativ vlg. Part. vigd. — G. N. vigja. — Heraf Vigjing, f. og Digjelse, n. vigje, f. vejen og veja.
- Vigla**, f. Bielse. (Zell. og flere).

vigsla, v. a. sagne, indvie. (Forbum især om at afvende Trolddom ved en Sig-nelse eller ved Korsets Tegne). Lell. Hall.
Vigslékall, m. en Præst. (Bensvænselen bruges af Troldene i Folkesagnene). Lell. (Lubeels Vigslékald).

Vigt, f. Vægt. (Sogn).

vigtug, adj. vigtig; egentlig: vægtig, tung. Ellers et nyere Ord.

Vik (ii), f. (Fl. Vika, r), en Vig, Bugt; Indbøining, især i Strandbredden. G. N. vik. (Jf. Vaag, Bug, Val). Hertil Gaardsnavnene Vik, Vikki, Vikanne.

Vik (aab. i), el. Vika, f. en Fib eller Dukke af Traad. Drk. (Jf. Sv. veck, Fald).

Vika (aab. i), f. en Uge, Tid af syv Dage. Gaar over til Væke, Væka, Viku, Vuku (Inbr. Drk. Østerb.), Voko (Namb.), Uku (Drk.). G. N. vika. Sv. vecka. Ombyttes ofte med: „atte Dagar“. Om te Uger siges al-tid: „flortan Dagar“. Derimod: „att'i Tretioftinne“: henved tre Uger siden. I sine Vikinne: i forrige Uge. (B. Stift). Hedder ellers: i Fjorr-Vikun (Gbr.), i Fjorr-Vukun (Drk.). Dnnor Vika: næste Uge. (B. Stift).

vika (ii), v. n. (vik; veik; vikje), vige, gaar tilside. (Et meget selbent og næsten ubrugeligt Ord). G. N. vikja.
Vikearbeid (aab. i), n. Arbeide for en Uge. Dgaae kaldet Attebagsarbeid.

Vikemun (aab. i og u), m. den Foran-bring som en Ting faaer paa en Uges Tid. Da søne stor'e Vikemunen paa Mtra. (B. Stift).

Vikelløtte, n. Engmark, som man kan slaae paa en Uges Tid.

Viking, m. Indbygger af et Sted eller Distrikt med Navn af Vig.

vikja, v. a. (He, Hte, 1) bote ud, vende fra hinanden, stille, aabne, f. Er. Lænderne paa en Sav. N. Berg. — 2) vende, føre tilside, dreie af fra den lige Linie. vijke Hesten: faae Hesten til at vende til Siden (nemlig ved et Træk i Lemmerne). Mere alm. Jf. einvikt, harvikt. — 3) føre eller lede ved ubekendte Kræfter (forbum især ved Trolddom eller Hererie). vijke til seg: trække til sig, som ved et Tryllerie. „vijke vel Ødyra“: fordyrve Udyrene fra en vis Egn (ved Tryllekunst). N. Berg. (G. N. vikja, bote tilside). Particip vikt; f. Er. om en Sav: „ho æ for lite vikt“, o: den er for lidet aaben, Lænderne ere for lidet udbøiede.

Vikjing, f. Udbøining; Bortvendelse.

vikka (for vilda), v. a. (a - a), udbøje, gjøre vider, aabne, slappe, f. Er. Vaand, Klæder o. f. v. B. Stift. I Sogn hedder det ogsaa viggja (for vilda). Andre Steder vja (vilda). G. N. vicka.

vikkast (for vikkast), v. n. banne sig, forbedres, faae Forskand; om unge Folk. N. Berg. (G. N. vikkast). Jf. vitrast.

vikkja og **Vikkjing**, see vitja.

vikka, v. n. falde fra, ovgive Sagen, afslaae fra sit Forsæt. Vose.

vikka, v. a. (a - a), vride, forvride (et Ledemob). Gbr. Drk. — Ellers rengja, Heika, vrigde.

vikt, udbøiet; see vikka.

Viktonn, f. en skæv Land, hvis Spids faaer ubenfor Landjærudet. B. Stift.
vikut, adj. bugtet, fuld af Viger; om Strandbredden.

vildre, adj. bedre, tjenligere, fortrikkere. Meget brugt i Gulbalen og Østerb. men ubtales sævvanlig: villere og vill'er. G. N. vildri. I svenske Dial. viller.

vilja, v. n. (vil; vilde; vilja), at vilje. G. N. vilja. Præsens mest alm.

vil (aab. i), uben Halvlyd; ellers vil'e (Rf.), vi (aab. i) og ve. Im-perf. vilde (ii). Cupinum deels vilja, deels vilda og vilt (G. N. vil-jat). — Betydning: 1) vilje, ønske, agte, have til Hensigt. Ditekt i Forbindelse med et Verbum (i Infinitiv), ofte ogsaa med Averbier (om at agte sig etsteds hen). Som transitivt forbindes det kun med Pronomen og ikke med Substantiv. — 2) være færdig eller tilbøielig til; være narved. Han vil til aa ga. Da vil ikke ne: det vil ikke rigtig gælde ned. Da vil dette: det er nær ved at falde. — 3) komme til (at stee). Da vil snart hne seg. Da vi 'He brøtt saa Ende. Han vil eingang angre da. I nogle Forbin-delser betegner det ogsaa: bør, maa, behøves, udtraves. J. Er. Da vi 'He so vera: man maa ikke være sig saa-lebes ad. Da vil vera Maate mæ alt: der bør være Maadehold i alt. Da vil mykje til: der skal meget til, der behøves meget. Da vil anna til: der udtraves noget ganske andet. — For-men „vilda“ betegner i B. Stift baar-be: havde villet, og: vilde have (i sidste Tilfælde vel egentlig sammentrukket af: vilde ba'); f. Er. Eg skulde gjort da naar eg vilda (el. naar eg ha' vil-ba). Eg vilda gjort da, naar eg kun-

- na (jeg vilde have gjort det hvis jeg kunde).
- viljande**, adv. frivilligt, med Forsæt. (Ejelden). Jf. *uvilja*.
- Vilje**, m. Vilje, Dnske; Hensigt, Forsæt. G. N. *vili* (vilji). Formen *Vile* (f.) forekommer i Ordet *Ejavvile*. „ha' sin Vilje“: gjøre som man lyfter. *Mæ Vilje*: frivilligt, med Forsæt. *Te Vilja*: til Behag, efter Ens Dnske. Hedder oftere „te Viljes“; f. Ex. giera ein te Viljes: gjøre noget til Fordeel eller Fornøielse for En. — *Vilje-ver*, n. i *Laalemaaben* „det fette Viljever'e stt“: de fet just det Veir, som de vilde have. B. *Stift*.
- viljug**, adj. villig, føtelig, beredvillig; ogsaa om noget som lykkes godt, f. Ex. om Traer og Bærter. J B. *Stift viljug'e*, ogsaa *villig'e* (uden Lyden af dobbelt l). G. N. *viljugr*.
- Vilkor** (aab. i og o), n. 1) Betingelse, *Vilkaar*. (Ejelden). 2) Forsikkring. 3) Føderaad, Livore, Aitaaet. B. *Stift* (see *Kor*). Nest brugelig i Kontrakterne i Formen „*Vilkaar*“. Hertil *Vilkaarsfolk*, *Vilkaarsfotel* og fl.
- vilkora** (vilkore), v. a. (a - a), forstire, love at faae inde for. B. *Stift*.
- vill** (ii), adj. 1) vilb, utømmet (om Dyr); vilbvoende (om Planter); seldnere: øbe, ubyrket eller ueisom (om Egne). G. N. *villr*. (Ang. *vild*). — 2) forvildet, vildfarende, som er i Vilberede. (Ejelden, undtagen i Sammenfætning som *rødvill*, *ættvill*. (Jf. *husvill*). Heraf *villa* og *vilt*. Oftere om det som forarsager Forvildelse: *saalebes*: *Ein vill'e Beg*, o: en falsk eller gal Vet. Ut i *ville* *hav'e*: ud paa det vilde *hav*. — 3) uskyldig af Munterhed, overgiven, laad, vilter; især om Børn. Meget brugl. Jf. *Villa* og *Billing*. (Genstødt med *kat*, *kipen*, *stripen*, *galen*, *spæt*). — 4) graabig, yderst begjærlig efter noget. *Han æ so vill ette di*. (N. Berg). Andre *Steder*: *han æ galen ette di*. — 5) vreb, bidlig, opbragt. *Han vart vill'e fyre da*. *Sogn*, *Harb*. og fl. Ellers: til, *galen*, *ful*, *stnt*.
- Villa**, f. 1) Bildfarelse, Forvildelse. (Ejelden). G. N. *villa*. — 2) Bilderede, Forvirring. *Nbl*. og fl. *koma burt i Villa*: komme i Bilderede, blive forvirret. — 3) Bildskab, Raabed, uskyldig Munterhed. Meget brugl. i *Nordre Berg*. — Jf. *Rjøta*, *Ripna*.
- villa**, v. a. (e - te), vilblede, forvilde, bebaare; ogsaa forvirre, forstyrre. *Kr. Stift* og fl. (G. N. *villa*). J *Tell*. ogsaa v. n. *fare vilb*, *tumle omkring*. Ellers „*villa* *seq*“: forvilde sig. *ville* *Syn'a*: blødz, forvende Ens *Syn* (f. *hverva*).
- Villarkonn**, n. *Herakonn*; Noget som forvilber Ens *Sind* eller berøver ham *Su-kommelsen*. *Tell*.
- villast**, v. n. (est, test), forvilde sig, gaae vilb, komme ud af den rette *Veit*. *Selg*. *Indr*. og fl.
- Villbust**, f. enkelte lange *Haar* i *Dienbrynene* paa *Dyr*, især *Heste*. *Sdm*. (*Villebuste*, pl.).
- Villdyr**, n. vilbt *Dyr*. *Ligefaa* *Villgjeit*, *Villsvin*, *Villkatt* og fl.
- villere** (bedre), f. vilbre.
- Villesfykje**, f. see *Tullesfott*.
- Villing**, m. en overgiven, lystig *Karl*; en *Bildmand*. Ellers *Villbasse*, *Villgast* og fl.
- Villkjør**, n. *Udvært* af *fordarvet* *Kjøb* i et *Saar*; vilbt *Kjøb*. N. *Berg*.
- Villmann**, m. *Bildmand*.
- Villskap**, m. *Bildskab*, *Overgivenesshed*. *Mere alm*. end *Villa*.
- Villstig**, m. *Bilskil*. *koma paa Villstig*: komme paa *Bildspor*; ogsaa *forvilde* sig. Hedder paa nogle *Steder* *Villgras* og *Villstraa*.
- Villvare**, f. *Stind* eller *Pelsvært* af vilde *Dyr* (?).
- Vilka**, f. *Bildbed*; ogsaa *Bilberede*, *Forvirring* (= *Villa*). *Tell*.
- vilt**, adv. vilbt, blindt *hen*, paa *ufkendte* *Veie*. *gaa vilt*: gaae vilb, forvilde sig. *fara vilt*: fare vilb, tage *fell* af *Veien*.
- Dim** (ii), n. *Nyffer*, *Særheder*, *underlige* *Paasund*. N. *Berg*.
- vimra**, v. n. (a - a), *tumle*, *løbe* *blindt* *hen*; ogsaa *gjøre* *Narrestreger*, *bære* sig *underligt* *ad*, *have* *beslynderlige* *Indfald*. N. *Berg*. J *Balders* i *liqenende* *Betydning*: *veime*. Jf. *vaama*, *vimra*, *vingla*.
- vimen**, adj. *ser*, *underlig*, *fuld* af *besslynderlige* *Indfald*.
- vimla**, v. n. *løge*, *føle* *Kvalme*, *være* *nær* *ved* at *laste* *op*. *Drk*. — *Ligefaa* *vimlen*, adj. *plaget* af *Bemmelse*.
- vimra**, v. n. (a - a), *tumle* *afsted*, *vante* *vilb*, *løbe* *blindt* *hen*. *Sbl*. *Sdm*. og fl. (J *Sdm*. *vimbre*). Jf. *vima*.
- Dimull** (aab. i), m. *Laabe*, *Daare*, *uforskanbigt* *Menneffe*. *Sdm*. Oftere *Dimol* (aab. o). S. *følg*.
- Dimur** (ii), m. en *Særling*, et *besslynderligt* *Menneffe*. *Tell*. J *Harb*. hedder det *Demur*.
- Vin** (aab. i), m. (Fl. *Vine*, r), *Ben*;

Veninde. Gaar over til Ven (ee) og endnu oftere til Væn (fort) eller Vænn. **G. N. vinr.** Sv. vån. (Ang. vine). — I Sammensætning tildeels: Vina; saaledes: Vinahaff, n. en Strid eller Kamp for Morfæds Skyld eller paa Skromt. (N. Berg.). Vinalag, n. Vennelag. Vinaverk, n. Venskabsskyffe. (B. Stiff).

Vin (ii), n. og m. Vitr.

vina (vine), v. n. parres; om Fugle. Helg. Drk. (I Østerr. syne). Jf. völa.

Vinbær, n. Solbær.

Vind, m. 1) Vind, Blæst. **G. N. vindr.**

Jf. Snaa, Kjæla, Kul, Gust (om en svagere Blæst); Storm, Harver, Forver, Storver (om stærk Vind). — 2) Luft; nemlig om indsluttet Luft i et lukt Rum, og ligesaa om en liden Luftstrøm, Træl, Lufttræl. Meget brugt. (Jf. Vindbola, Vindknut, vindtett).

Ellers især om Luft i Indvolbene, Vindde, Opblæfelse. — 3) Aande. I Talemaaderne: draga Vind'en, v: drage Aanden, trække Betr. tape Vinden: tabe Aandebrettet. taka ette Vind'a: snuppe efter Brevet. (B. Stiff). **G. N. vindr.**

(Alexanders Saga, p. 144). Jf. Ver, Lev, Aude. — I Nordland betegnes Vindens Styrke ved enkelte særegne Udtryk, saasom: „ein Manns Vind“, naar een Mand kan „andøve“ eller holde Fiskerbaaden imod Vinden; berimod „to Manns Vind“ og „tre Manns Vind“, naar den er stærkere; „ein Klo-Vind“, naar den ene Klo eller Hanke i Sejlet maa trækkes ned. Ein Segls Vind, see Segl. (Jf. Graae). Note

Vind'a: imod Vinden. Unda Vind'a: med Vinden, saaledes at man har Vinden efter sig.

vind, adj. vind, flæv, vreden; især om Planter, Fjæle og Plader. **G. N. vindr.** Sv. vind.

Vinda, f. 1. Skjævhed, Bribning. (Ejelden).

Vinda, f. 2. en Vinde, et Redskab til at vinde eller trække med; f. Ex. en Garnvinds.

Vinda, f. 3. Stimm, Brimmel; en for fremstrømmende Hob af Fiske i Vandet eller Fugle i Luften. (Fiskevinde, Fuglevinde). Helg. Edm.

vinda, v. a. (vind; vatt; vunde), at vinde, trække. I Ligbed med Formen vatt hedder Præsens tildeels vitt el. vitt'e (aab. i), og Inf. vitta, vitt'e (Sogn, Tr. Stiff); ellers vinda, vinde. **G. N. vinda.** (Jf. Formerne af binda). Imperf. overalt: vatt (**G. N.**

vatt. Ang. vand). Flertal: vunde, vundo. (Ejelden). Supinum mest alm. vunde, og ellers vutte (aab. u). Imperativ hedder vitt (aab. i) og i Flertal: vinde. — Betydning: 1) vride, snøe, vende. „vinde Klæde“: vride Klæder, presse Vandet af dem ved Bribning. vinda Bia: vride Kviste til Vindbaand. (N. Berg. Edm. og fl.). I de sydlige Egne siges: ria. „vinde seg“: vride sig, vrænge Lemmerne, bøte sig meget. — 2) vinde, opbasse (Traad); vikle, snøre, omkring noget. (Jf. vava, svøva, nyfva). vinde ta Snelde: opvinde Traaden af Tænen. vinde Bæven paa: vikle Bæven (eller Rebdagarnet) paa Garnbommen. — 3) trække, helse, hale op. vinde Segl: helse Sejlet. vinde upp et Lunne: hale en Lønde op. Heraf Vinda, Vindespel og fl. Particij vunden.

vinda, v. n. (a-a), lugte, suue, snøfste; om Dyr.

vinda, adj. beskaffen med Hensyn til Vuden. Har a He so vinda at ein kann saa segle. Nordland.

vindall, adj. vindig, urolig af Blæst, om Luften; ogsaa: ubst for Vind, om et Sted. Bufferud. Mest i Neutrum (vindalt). I Teell. vindalt. Ellers vindjam.

Vindrænde, m. et svagt Vindpust. B. Stiff.

Vindauga, n. Vindue. Forekommer af og til, især i Ag. og Tr. Stiff. (Ejlers Glas). **G. N. vindauga.** Egentlig betyder Vindauga kun Vindue-Gulset eller Aabningen, medens berimod Glas betegner det indfattede Vindue med Ramme og Tilbehør.

Vindbælg, m. see Vindflod.

Vindbola, f. Luftblære, Boble.

Vindbold, m. Vindtbl, Stormbælg.

Vindbor(b), n. den Side af Baaden, som vender mod Vinden.

Vindbragd, n. Nordlys. Drk. Ellers Brag og Verdrag.

vindbroten (aab. o), adj. brøkket eller forvredet af Vinden.

Vindebru, f. Vindebro.

Vindespel (aab. e), n. en stor Vinde til at trække med; et Stål, Ankerpil.

Vindestoff, m. Vindestang, Stof til at dreie en Vinde med.

Vindfall, n. Vindsæld, Træ som er nedbrudt af Storm. Sønderlands.

Vindflaga, f. Vindflod, Vindbyge. Et meget brugeligt Ord.

Vindflo(b), n. en forfvarig Storm. Rdm. og fl. (see Flod).

vindfull, adj. 1) opblæst, fuld af Luft. 2) plaget af Vinde i Indvoldene.
Vindgyære, f. et Vindstøb paa Sven, en Byge. Sdm. Rdm.
Vindgust, f. see Vindkul.
vindhært, adj. n. veirbaardt, meget udsat for Vinden.
Vindhaut, m. et Slags Høg, bekkent af den Egenhed, at den ofte vender sig imod Vinden og dreier sig at spille med Vingerne uden at flyve fremad. Soqn og fl. 3 Sdm. kaldet Vindfubb. 3 Hall. Barleff. — Spottvis om En, som gjør sig megen Travlhed med unyttige Ting.
Vinding, f. 1) Vribning. 2) Opdrækning, Heisning; s. vinda.
Vindkall, m. et Slags Fuglestrømme, en Viste som dreier sig for Vinden, ligesom Vingerne paa en Veirmølle. B. Stift. 3 Sdm. Vindkjegle, f.
Vindkast, n. Vindstøb, som fremkommer ved Luftstrømmens Ombreining eller Ailagetastelse.
Vindknut, m. 1) en Luftblære, opblæst Knude, f. Er. paa Planter. 2) om Vinde i Indvoldene. 3) en Svirvelvind.
Vindkul (aab. u), f. en Luftning, et saagt Vindpust. B. Stift. Dgsaa kaldet Vindgul, Vindkjøla, Vindgust og fl.
Vindkule (uu), f. Vindstøb, Stormbyge. Tell. (Sv. vindkula).
Vindlyse, n. Nordlys, især med rød Farve. (Sf. Snolyse). N. Berg.
Vindløysa, f. langvarigt Stille.
Vindmølna, f. Veirmølle.
vindopen, adj. aaben for Vinden.
vindsam, adj. vindig, blæsende, stormende; om Luften og Veiret. Tr. Stift. — Sf. vindall og blæfall.
Vindsbøl (aab. y), m. et stærkt Vindstøb. Hard. (Sf. Bøl).
Vindslag, n. et Sted som er meget udsat for Vind. Sbl.
Vindskjegg, see Finnshjega.
Vindskjeid, f. Vindstøb, Tværstel paa Enden af et Laq. B. Stift og fl. 3 Indr. Vindskji'a. G. N. vindskeid.
Vindsky, f. Sky som bebuder eller medfører Vind. 3 Drl. Vindbelg, om smaa tykke Skyer ved Hjelbene.
vindstill, adj. stille med Hensyn til Vind. Sf. kraumstill, barestill.
vindtrett, adj. lufttæt.
vindturka, adj. tørret i Luften eller ved Vind.
vindsyng, adj. Høvdet, Keeløst. Liddeels i Ag. Stift. (Sf. Megl). Af vind, adj.
vinelstjen (aab. i), adj. ventlig, kjølen,

indsmigrende; om Dyr som holde sig til Menneskene og synes vel om deres Skarategn. Sdm. og fl. 3 Tr. Stift siges; elstien.
Ding, m. en Bue eller Bølle paa Siden, en Udbøining, Buqt, f. Er. i Hestet paa en Raarde, ligesaa om Skafterne paa en Sar og lignende. N. Berg. (Sf. Beng og Sving).
Dingl, n. 1) Forvirring, Tilberede. Da kom i Ding'el: det kom i Urede. Gbr. og fl. (3 ieneste Dial. vingel). — 2) et Slumpetref, noget som kommer uventet. Tell. Hebber ogsaa Vingle. Hertil Ubrøffet „ei Vingle Gang": en enkelt Gang hændelsesvis.
vingla, v. n. (a-a), 1) tumle omkring, fare hid og did, vante vild. Tell. og Ag. Stift. (Sf. vinnra, vandra, andra, anja). — 2) slumpe til, indtræffe ved en Hændelse. Tell. Da vingla saa te. Sf. vengla.
vinglast, v. n. forvires, komme i Tilberede. Helg.
vinglen, adj. flygtig, ustabig; ogsaa forvirret. 3 Tr. Stift vinglaat.
Vingstr, f. (Sf. Vingstra'), den fjerde Afdeling af Mønen i Søer og andre brovbyggede Dyr. N. Berg. Tr. Stift og Helg. (Sf. vinstr. Sv. venster). Ellers kaldet Bytning og Botn, ogsaa Fela.
Vingstra, f. den venstre Side.
vingstre, adj. venstre. G. N. vinstri. Kun i den bestemte Form, f. Er. vingstre Hand'a. 3 vingstre Hand'enne (Dattv).
vingstrebendt, adj. keltbaandet, vant til at bruge den venstre Haand mest. Tr. Stift (ofteft vingsterbent). Ellers Heisbendt, orobendt (arbejnd'e).
Vinf, m. et Ryt eller Støb fra Siden. See følg.
vinka, v. a. (a-a), rykke tilside, vende noget bort eller flytte det lidt af Veien. N. Berg. (Maafsee egentlig vride eller sætte skævt, af vind).
vinleg (aab. i), adj. ventlig. Hebber ogsaa vinsleg, men bruges lidet.
Vinn, f. Fild, Stræfbomb. Han ha sikk ei Vinn mæ dø. (Busskerud). Alm. i Talemaaben: „leggje Vinn paa".
Vinna, f. et stort Arbejde, Markarbejde (det samme som Dnn). N. Berg. Dherd. Tell. Hertil Varrinna (Pløintngen), Sumarsvinna (Høstletten), Skarvinna (Kornbøsten). G. N. vinna, Arbejde. 3 Vinne Tibe(r): under Markarbeidet, paa den Tid da de store Gaardsarbejder foregaae. N. Berg. (Vinne kaaer

her i Genitivforhold). *Muska Vinna*: imellem Pløiningen og Høstatten. *Sdm.* vinna, v. a. og n. (vinn'; vann; vunne), 1) vinde, opnaae, erboerve (især ved en Kapstræben eller ved at vove noget). *G. N. og Sv.* vinna. Han vann Prisen. Det ha vunne store Pengar. (Det forbindes ogsaa her, ligesom i Striksprøget, ofte med Navnet paa det Foretagende, hvori man vinder; f. *Ex.* vinne eit Slag, eit Spel, ei Sag). — 2) fuldføre, bringe til Ende, kunne overkomme eller udføre (nemlig et Arbejde). *De* vinn 'Hje da te Kvælds: vi kunne ikke blive færdige dermed til Aftenen. *Eg* vann bare ein Famn fyre Dags'en. (*S.* vinne seg, nedenfor). — 3) v. n. mægte, formaae, være istand til. Ofte med et Verbum i Infinitiv. *Eg* vinn 'Hje bare da: jeg mægter ikke at bære det. *Han* vann ikke gaa lenger. *N. Berg.* og *f.* (Ethers: orka, traatta, vera go' til). Ligesaa: *D'a* vondt fyre den so' lite vinn'e (o: som formaajer Ildet). *Ein* kann ikke gjera meir eld' ein vinn'e. *Eg* stunda meg mest *eg* vann (det meste jeg kunde). *Han* slæpa mest 'an vinn'e. *Meget* brugl. i *B.* Stift. — 4) vinde, seire, faae Overhaand i en Strid. (En Afændring af den første Betydning, men uden Døjsk). — 5) have Vinding eller Fordeel af noget. *Han* vann ikke stort paa da: han havde ingen synnerlig Fordeel deraf. — Talemaader. „vinn seg“: være istand til at komme etsteds hen. *F. Ex.* vinne seg upp: være istand til at faae op. *vinne* seg ut: formaae at gaae ud. *vinne* seg heim: kunne komme hjem, være istand til at naae Hjemmet. (*Meget* brugl.). — *vinne* mæ: formaae noget med, faae Bugt med. — *vinne* paa: overvinde, overkomme, kunne besejre. *I Sdm.* siges ogsaa „vinne a“ med et Verbum, f. *Ex.* *E* vinn' a lyfte da: jeg mægter at løfte det. (Lønen lægges paa „a“, som formodentlig er Præpositionen a, o: paa).

vinna, v. n. (a - a), arbejde, være med paa Markarbejderne (= onna). Et sjældent Ord; see vaarvinna. (*G. N.* vinna, arbejde). Heraf *vinnande*.

vinnande, adj. 1) mulig, overkommelig, som man kan være istand til. *Jf.* vinneleg. — 2) arbejdsfær, som kan tage en fuldkommen Deel i Gaarbsarbejderne. *Det* a fem *vinnande* *Menneske*: de ere fem fuldbygtige *Mennesker* paa Arbejdet. *B.* Stift.

vinnast, v. n. (vinst, vansk), formaae,

være istand til (= vinna). *Mest* i Forbindelsen: *vinnast* mæ o: formaae noget med, overkomme, besejre. *Sdm.* *Nbm.* *Vinnesfolk*, n. Arbejdsfolk ved Pløiningen, Høstatten eller Kornhøsten. *S.* Vinna.

vinnefær, adj. fuldkommen arbejdsfær, med Hensyn til Markarbejderne. *Sjælden* (i *vinnande*).

vinneleg, adj. mulig, sjældig, om et Arbejde; ogsaa *baandteerlig*, ikke altfor stor eller tung; f. *Ex.* *vinnele'* *Stein.* *B.* Stift.

vinnemillom (*muska*), adv. imellem Pløiningen og Høstatten.

Vinneskap, m. Arbejde paa Markerne (= Vinna); ogsaa *Træslæb*, *Lummel*.

Vinnerid, f. see *Vinna*.

Vinning, m. og f. 1) Gevinst, det som man har vundet. 2) Vinding, Fordeel, Hæls, Raade. 3) Overhaand, Overlegenhed, Leilighed til at vinde.

vinfa, v. a. rykke tilside, flytte, føre af Veien (omtr. som *vinfa*). *N. Berg.*

Vinsar, pl. m. de bødele Fjæle, som danne Bunden i en Raad. *Sbl.*

Vinskap (*aab.* i), m. Benkskab.

Vinstein (it), m. *Vinstæen*.

Vinter (*Vinter'*), m. (*fl.* *Vintra*, r), *Vinter*. *I* de sydvestlige *Egne* hedder det *Vetter*, *Vetr*, *Vet* (hvorom see *Betr*). *G. N.* *vetr*. (*Derimod* *Ang.* *vinter*. *Gam.* *Lybst* *wintar*). *I* *Vinter*: i den forlede (eller nuverende) *Vinter*. *Derimod*: i *Fjor* *Vinter*, og: i *fyrr* *Vinter*, om de to næstforegaaende. *Høgst* a *Vinter*: midt paa *Vinteren*. (*N. Berg.*). *Te* *Vinters*: til *Vinteren*. *Ordet* bruges ellers ofte i *Genitivforhold*; saaledes *Vinters* *Dag*, *Lid*, *Per* og *fl.*

Vinterfære, n. (-fær, f.), *frossen* *Jord*; ogsaa *Snefære*.

vinterhoggien, adj. *bugget* om *Vinteren*.

Vinterlæggje, n. *Vinterleite*, *Vinterhavn* for *Fartøier*. *B.* Stift.

Vinternæter, pl. f. den *Lid* hvorfra *Vinterdalvaaret* regnes; *Vinterdag*, den 14de *Oktober*. *I* *bestemt* *Form* *Vinternætenne* (-nat'na), *Datts* *Vinternotta* (*N. Berg.*). *G. N.* *vetr* *nætr*. *Mobfat* *Sumarnæter*. — *Forskjelligt* *herfra* er *Vintersnatt*, o: en *Vinternat* (*lang* og *mørk* *Nat*).

Vintersbolck, m. en *Deel* af *Vinteren*.

Vintersbolva, f. *Vinter-Salvaar*.

Vintersplagg, n. *Ridningsstykke* til at bruge om *Vinteren*.

Vinterstensta, f. *Tjeneste* i *Vinterhalvaaret*.

- Vinterstid**, *f.* Vintertid. Andre Navne paa Vintermaanederne ere: **Vintersparten** (*B.* Stift), **Vintersf'a** (*Ag.* Stift), **Vinterstale** (*Tr.* Stift).
- Vintersveg**, *m.* Vælfveien paa Him-melen. *N.* Berg. Ellers **Veirabraut**, **Veirbraut**, **Sjernerbraut**.
- vintrast**, *v. n.* blive Vinter, tegne sig til Vinter. *Tr.* Stift, *Øbr.* (*Sv.* vin-tras. *G. N.* vetra).
- Vintring**, *m.* Kreatur, som er aarsgam-melt eller fostret Vinteren over. Hedder oftere **Veirung**, **Veile** og **Veitel**, endog paa nogle Stæder hvor Ordet „**Ve-**“ ikke bruges.
- vippa**, *v. n.* (a-a), vinkle med Haanden, give Tegnet ved et Vink. Han vippa te meg. *N.* Berg. (*J.* Hard. vitta).
- Vippa**, *f. 1)* en Vippe, Stang til at hale mek. (*Jf.* alm.). *2)* en liden Kvaast til at bugge og stryge med. *Her-* til **Vippegras**, **Lummergras** (*Lycopodium Selago*). *Sjelden.* *Jf.* **Wisp**.
- Vipre** (*ii*), *f.* Paafund, besynderlig Stik eller Ceremonie; *f. Er.* om Stikke som grunde sig paa gammel Overtro. *Sdm.* (*Jørl.* vipr. *Smaaating*).
- Vis** (*ii*), *f.* **Viis**, **Stift**, **Brug**. (*Meget* brugl.). *G. N.* **visa**. **Dagaa** **Maade**, **Maner**. **Paa** den **Vis**: paa den **Maade**. **Paa** alle **Viise**: paa alle **Maader**. (*B.* Stift). — Naar det sammensættes med saadanne Ord, som betegne Antal, **Maal** eller **Beagt**, sættes sædvanlig et „i“ foran, *f. Er.* i **Flokkewis**, i **Alne-wis**, i **Waagevis**.
- vis** (*ii*), *adj. 1)* **viis**, **floq**, **forstandig**. *G. N.* **viss**. (*Hedder* oftere **viisleg**). — *2)* **visende** om noget, **kyndig**, vel underrettet. *Eg* vart ikke **vis'e** paa **di**: jeg sit ikke rigtig **Bested** berom. *Eg* æ like **vis'e** (*lige* **floq**). — *3)* **sikker** til at finde, **forvaret** paa sit rette **Sted**, eller egentlig: **let** at **vide**. *Meget* brugl. i *Sdm.* (*G. N.* **viss**). *Legg* det so at det æ **viise** te **finne**: **laq** dem paa et **Sted** hvor man kan **vide** at **finde** dem.
- Visa**, *f.* **Viise**, **Folkesang**. *G. N.* **visa**. **Sertil** **Visebok**, *f.* **Visebog**. **Visenote**, *m.* **Melodie** som passer til en **Viise**.
- Visestubbe**, *m.* **Fragment** af en **Viise**.
- visfa**, *v. a.* og *n. 1.* (e-te), *1)* **viise**, **for-** **viise**; **betegne**, **paapege**. *J* denne **Be-** **tydning** liden brugelig, da **Begrebet** sædvanlig udtrykkes ved **syna** (*syna*). — *2)* **benviise**, **stikke** **afsted**, **sende** **En** **et-** **steds** **den**, **især** **i** et **Grinde**. *Meget* brugl. **Heraf** **Visarbarn**. — *3)* *v. n.* **viise** sig, **være** at **see**. *Sjelden* (*f.* **syna** og **te**). *Dgsaa* fremviise noget, **viise**, om **Ubr.** **Heraf** **Visar**. — **viise** **av**: **af-** **viise**, **bortviise**; **sende** **afsted**. **viise** **ut**: **viise** paa **Dor**, **bede** **En** at **pakke** sig. **viise** **veg** (**vel**): **bortviise**, **jage** **bort**.
- visfa** (**viise**), *v. a. 2.* (a-a), **tilspidsse** **En-** **den** paa en **Traad** eller **Snor**, **især** **ved** at **strabe** **den** med **Knuten**. *Sdm.* (**W** **Viise**, *m.*).
- visfall** (*aab. i*), *f.* **vesall**.
- visfande**, *adj.* som man kan sende bort, eller som er istand til at fremsøre et **Grinde**; om **Børn**.
- Visar**, *m.* **Viser**, paa et **Ubr**.
- Visarbarn** (**-barn**), *n.* **Barn** som er antaget til at gaae **Grinder**, bringe **Budstaber**, **Breve** o. *f. v.* **Saalebes** ogsaa **Visargut**, *m.* og **Visargjenta**, *el.* **Visartaus**, *f.*
- visbende** (*ii*), *n.* **Paafund**, **Indsæb**, **Nytte**. *Sdm.* (*G. N.* **visbending**, **Vink**).
- visdom**, *m.* **Viisdom**; ogsaa **Underret-** **ning**, **rigtig** **Bested** om noget.
- viise**, *m. 1)* **Spids**, **Top**, en liden tilspidset **Duff**; **især** om **Toppen** paa **Græs** og **Korn**; **ligesaa** om en optryk- **let** **Spids** i **Enden** af **Traad** og **Toug**. „**Visanne** paa **Konna**“ er **Toppen** paa **Kornbaandene** i **Mobætning** til **Stilk-** **kene**. *Sdm.* **Ndm.** **Drk.** — *2)* **Stilk** og **Blade** paa **Rodfrugter**, i **Mobætning** til selve **Roden**; saaledes om **Bladene** af **Poteter**, **Koer** og **Kaalrødder**. **Jæ-** **beren**. — *J* Ordet „**Nateviise**“ (*Nordre* **Berg.**) betegner det ogsaa **Hundblomst** eller det første **Tegn** til en **Frukt**. (*G. N.* **visir**, **Knop**).
- visen** (*aab. i*), *adj.* **viis**en, **viisnet**, **for-** **tørret**. *G. N.* **visinn**.
- visende** (*ii*), *n.* **Viisdom** (**mest** **spotsvis**); **Underretning**, **Bested**. *Bruges* i **Hard**. *Han* **seft** **ikke** **stort** **visende**. (*G. N.* **visindi**, **Viisdom**).
- vising**, *m.* **Viismand**, **floq** **Mand**.
- visk**, *n. 1)* **Lummel**, **Bevægelse**. *2)* en **Stund**, en **vis** **Lid**. *Øbr.* **Vals**.
- visk**, *m.* **Wisk**, **Lot**, **Røgle**. *Sjelden* (*see* **Dott**, **Lapp**, **Lopp**).
- viska**, *v. a.* (a-a), **sammenviise**, **vinde** **sammen**, **tillave** **Portioner** af **Sø** og **Halm** til **Køerne**. *B.* **Stift**. (*Ellers* **vandla**, **vandle**). „**viske** æ **give**“: **laae** og **ubdele** **Foderet** til **Køerne**. *N.* **Berg**.
- visleg** (*ii*), *adj.* **viis**lig, **fornuftig**, **besindig**. *Meget* brugl. *J* **Tell.** **visfleg**.
- vislege** (**visse**), *adv.* **viiselig**, **fornuftigt**, med **Klogskab**.
- visna** (*aab. i*), *v. n.* (a-a), **viisne**, **blive** **viis**en. **Heraf** **Visning**, *f.* **For-** **viisnelse**; **Viisnelse**.
- visp**, *m.* en liden **Duff** eller **Kvaast**.

viss, adj. **viss**, **sikker**. (G. N. **viss**). I **Særbeleshed**: 1) **sikker**, som ikke mangler eller **slaaer feil**. 2) **noe bestem**, som man ikke kan **taage feil af**. 3) **viss paa noget**, **overbevist**, som ikke tvivler. **Dgfsaa behændig eller sikker i at træffe noget**. — **De skal vera deg viss**: du skal **vera sikker paa at faae det**. **De var da vissaste (det sikreste)**. Et **gamle Sprog** er ein **viss'e Daube**.

vissa, v. a. (a - a), **forvisste**, **forstiftre**. **De skal eg visse**: det skal jeg **love for**. N. Berg. og A.

Vissa, f. 1) **Vished**, **Sikkerhed**. G. N. **vissa**. 2) **Forvisning**, **Bekræftelse**; og **saar Afgjørelse**, **nærmere Bestemmelse**. 3) en **viss** eller **sikker Ting**; saaledes om den **beste Stifter i Kort**, især **Trumf-Knægt**. **Tell. Ap. Stift**. (**Mobfat Uvissa**). — 3) **Vissa**: især, **fornemmelig**; og **saar**: **viss**, **uden Tvivl**. **Vald** og A. I **Nordre Berg**. **hegger det i Vissine**. **De Visse**: **sikkert**, **tiltroelse**. **Nbl.** **Eg vil vita ei Vissa**: jeg vil **have Vished**, **vide noget sikkert**. **Han sett Vissa paa da**: han **sik Forvisning berom**. **De Vissa ein beve a Bon'a ein fae**: det er **viss hvad man har**, og **uviss hvad man faaar**. N. Berg.

vissende, adj. **sikker paa Gaanden**, **beholdig til at træffe**.

visshev, adj. **sikker**, som **træffer sikkert**. N. Berg.

Vissmun, m. **Bekræftelse**, **nærmere Underretning** eller **Bestemmelse**. **Jæb**.

Vistæv, **Omkrøb**; f. **Beskev**.

vistok, adj. **sikker i at taage eller gribe noget**, **nem til at træffe det rette**. **Sdm.** **vist** (aab. i), **adv.** 1) **vist**, **sikkert**, **uden Tvivl**. **Dgfsaa som Udtryk for en stærk Formodning**, f. **Er. Det a vist komme**. — 2) **sikkert**, **beholdig**, **uden Feiltagelse**; f. **Er. faste vist**, **hogge vist o. s. v.**

Vist, m. 1. med **Betydning af Dopholdssted**, **findes kun sammensat**; f. **Heimvist**, **Husvist**. G. N. **vist**, f. **So. vistas**, **opholde sig**.

Vist, m. 2. **Lugt**, **Stank**. **Drfb.**

Viste, m. **Korn** og **Moner** **tilsammen**; **Korn** som er **afstærket** men ikke **kastet** eller **brøstet**. **Sogn**, **Nbl.** **Harb.** **Tell.** I de **nordlige Egne** **kalder Drofe**.

Vit (aab. i); n. **Forstand** (**Vid**). **Udtales** **tildels Vit** (ee) og **gaaer endog over til Vet**. G. N. **vit**. **Ev. veit**. **Ordet** er **meget brugeligt** og **Betydningen** er **meget omfattende**; det **betegner saaledes**: 1) **Viden**, **Vibende**. (**Etjelden**). **Jnsje mæ mitt Vit**: ikke med mit **Vibende**, ikke **saavidt jeg veed**. **Betydning**

gen Bevidsthed **forubsettes i Ordene** **Voit** og **vitlaus**. — 2) **Forstand**, **Etjensomhed**, **Indsigt**. **sa Vit**: **faae Forstand**, **blive klogere**. **ha' Vit paa**: **forstaae**, **have Etjen paa**. **Eg hab' ikke meir Vit**: jeg **var besværrer ikke klogere**. (**Meget brugl.**). **Dgfsaa om Dyrenes Evne** **til at forstaae og tenke**. — 3) **fuld Forstand**, **Fornuftens fulde Brug**, **fuld Sands** og **Samling**. **hava sitt rette Vit**: **have sin fulde Forstand**. **missé Vit'e**, el. **gaa fra Vit'e**: **blive gal**. **stræme Vit'e** or ein: **stræmme En** **fra sine Sandter**. **Han va reint av mæ Vita**: **reent ube af sig selv**. (N. Berg.). — 4) **Klogskab**, **Besindighed**, **Maadehold**, **fornuftig Adferd**. **bruke Vit**: **vera befindig**, **holde Maade**. **take te Vita**: **besinde sig**, **tenke sig om**. (N. Berg.). — 5) **Forligelighed** i **Omgang**, **Skaansomhed**, **Forsonlighed**, **god Tænkemaade**. I dette **Tilfælde** **hegger det ofte** „**ett godt Vit**“; **forøvrigt** **har Ordet** i **det Hele** **kun en god Betydning**. **Jf. vitug** og **voitug**. — **Om Talemaaden** „**i Bon a Vit'e**“, **see Bon**.

vita (aab. i), v. a. og n. (**veit**; **viste**, **vist**), at **vide**. **Infinitiv** **gaaer over til veta**, **vetta**, **vata** (**Namb.**) og **vaata** (**Inbr. Drk.**). G. N. **vita**. **Ev. veta**. **Imperf.** **overalt viste** (aab. i) el. **viste**, **forskjelligt fra G. N. vissi**. **Supinum** **paa nogle Steder vita** (**veta**). G. N. **vitat**. — **Betydningen** **forandres lidt** **efter Ordets Stilling** og **kan angives saaledes**: 1) **vide**, **vera underrettet** om eller **viss paa**. **Med Pronomen** eller **med en ny Sætning**, f. **Er. Eg veit kva han vil**. 2) **kunne**, **forstaae at gjøre noget**. **Med et Verbum** i **Infinitiv**, f. **Er. Han veit te laga da**. 3) **finde**, **vide at finde**. **Med Subst.** f. **Er. vita Begjen**: **vide Beten**. **Veit du Boka mi**: **veed du hvor min Bog er?** — **Talemaader**. **vita av** (**uta**, **'ta**): **vide af**, **vide om**. **Hab' eg vist ta bi**: **hvis jeg hadde vidst om det**. **Me vil ikke veta ta slitt**: **saadant vilde vi ikke vide af**, **vi kunne ikke lide det**. **Eg vist' ikke ta for da batt**, o. s. v. **vita um**: **vide om**. — „**Eg veit**“ **settes ofte** **foran en Sætning** **for at udtrykke en Formodning** eller **danne et Slags Spøragsmaalsform**, f. **Er. Eg veit**, **dei a komme no**: **de skulde dog vel vere komme nu**. **Ligesaa** „**veit eg**“, **ved Enden af Sætningen**. **Han ha vel gjort da**, **veit eg**: **han maa dog vel have gjort det**, el. **han skulde vel ikke have forsoemt det?**

vitande (aab. i), adj. videnbe.

Vite (aab. i), m. Baun, Barde; Bjerg-top hvorpaa der forud holdtes Vagt og optændtes Blus i Krigstider. Nu mest brugeligt som Stedsnavn. Paa nogle Steder Væta; i Indr. Vætaa. *G. N. viti. Jf. Være.*

vitefjær (aab. i), adj. videbegjærlig.

viteleg (aab. i), adj. vitterlig, bekiendt. (*G. N. vitanlegr.*)

Vitende (aab. i), n. Videnbe; Besidshed. N. Berg. (meget sjelden). *G. N. vitund.*

vitig, f. vitug.

vitja (aab. i), v. n. (a-a), besøge En, reise ud i et Besøg eller til et Gæstebud. (Kun om et længere Besøg, eller et Ophold i flere Dage). Meget udbredt (*Tell. Hall. Sbm. Nm. Selg.*). Almindeligt udtalt vitja, vitke; i Sbm. vittje. *G. N. vitja. Sædvanlig uden Objekt; f. Er. Det va ute aa vitja.*

Vitjar, m. og Vitjafolk, n. Besøgende, Folk som reise i Besøg.

Vitjing, f. Besøg. vera ute paa Vitjing: være ude i Besøg.

vitlaus (aab. i), adj. 1) bevidstløs, sansesløs. (Sjelden). 2) gal, affindig. 3) uforstandig, ufornuftig, som man ikke kan komme tilrette med. — *Jf. uvitug.*

Vitløysa, f. 1) bevidstløs Tilstand. (Sjelden). *S. Uvit.* 2) Galssab, Raserie. Dgaa om En som er gal.

vitna (aab. i), v. n. (a-a), viden, af-lægge Vidnesbyrd. *G. N. vitna.* — Dg-*faa v. a. videnbe*, erklære som Vidne.

Vitne (aab. i), n. 1) Vidnesbyrd. (Sjelden, som i Talemaaden „bera Vitne um“: bevidne. *G. N. vitni.* — 2) et Vitne, En som vidner. „*Skjota te Vitnes*“: henstyre Sagen til Vidner, kalde nogen til Vidne. *S. Stiff.* (Nogle Steder: *lyse te Vitnes*).

vitnefast, adj. vidnefast, som kan bekræftes ved Vidner.

vitnesfor, adj. myndig eller antagelig som gyldigt Vidne.

vitnelaust, adv. uden Vidner.

Vitnesmaal, n. Vidnesbyrd, Udsagn af et Vidne. *Tell. og fl.*

Vitor (aab. i), n. Viden eller Kundskab om noget; det at man har Tilsyn med en Ting for at kunne vide hvor den er at finde. *Sbm. Nbl. Du lyt'e ha' eit Vitor pve Hestanne.* (Egentlig Vitord). *G. N. vitorð, Videnbe.*

Vitre (Vitt'er), n. et Varsel; et Tegns eller Syn, der anses som Varsel for en Begivenhed. Forekommer i *Tr. Stiff.*

dog sjelden. (See vitra). *G. N. vitran, Aabenbarrelse.*

vittra (vittr), v. a. (a-a), varfle, sige til, lade En faae noget at vide. *Sbm. Vitre me ta bi naa du æ færig'e: sige mig til, naar du er færdig.*

vittrast, v. n. faae Forstand, bannes, foræbles, komme til mere Udvikling eller Rodenbe; især om unge Folk. *Jæd. Tell. Hall.* — *J* de nordlige Egne siges vitkast.

Vittring, f. Varsel, Tilføjelse, det at man faaer noget at vide. *Nbl. Eg seff ei Vitring um va: jeg vil Nys om det. Jf. Vitt og vittra.*

Vittray (aab. i), m. Viden, Kundskab; ogsaa Videnkab. (Sjelden).

Vitt, f. f. Vitt. Vitt, n. f. Vitt.

vitt (ii), f. vibt. vitta, f. vinda.

vittra (aab. i), v. n. vintre, give Tegns med Haanden. *Hard. (S Sbm. vipse).* Vel egentlig: lade vide.

Vittring, f. Binding.

vitug (aab. i og u), adj. 1) forstandig, klo, fornuftig. 2) sjenksom, billig, velstændig. 3) befindig, lampelig, god til at komme tilrette med. *Alm. og meget brugl. dog i forskjellig Form: vitig'e (S. Stiff), vitug'e (Tell. og fl.), vetug (Ag. Stiff), vetau, vøtau (Tr. Stiff).* *G. N. vitugr.*

Div, n. Kvinde; Kone, Pige. Findes ofte i gamle Viser, men er ellers forældet. *G. N. vif, n.*

viva, v. n. parres, om Fuglene. *Sbm. Ellers vina, vifa og fl.*

Vivendel og Divang, f. Vidvendel.

Vo, f. Uvisbed; see Va.

vo, see vada. — vo (aab. o), f. vera.

Vodd, f. Vovde og Voll.

Vode (aab. o), f. 1) Baden, Handklingen at vade. Ugentlig: Lummel, Røre, Sølerle; ogsaa Sladder. *Sbm.* — 2) en Fiskeklum som svømmer oppe i Vandfladen (f. vada). *N. Berg. Nogle Steder Voe, Væe. (Ellers Vaf).* *Jæl. vada, acc. vödu.*

Voffermyss, f. Vorfumyss.

vog (veide), f. vega.

Vogga, f. en Vugge. *G. N. vögga; acc. vöggu.* — Vöggebarn (-badn), n. Barn som ligger i Vuggen; Vöggebarn. Vöggebleia, f. Vuggetæppe. (Søndenhelds). Vöggepeng, m. Gaver som man giver et nyfødt Barn. *Sbr. og fl.*

vogga, v. a. (a-a), vugge et Barn. *Jffe alm.* — see vugga.

vogje, f. vega. vogjen, f. veglen.

Vogn, f. en Vogn. Udtales almindeligst Vægn. (Sv. vagn).

Vok (aab. o), n. Vaag, Hul i Isen paa Vandet. G. N. vok, f. Heras vekkja. Jf. Raal (Sv. vråk).

Voka (aab. o), f. Vaagen, det at man vaager om Natten. B. Stift og fl. Søndensfelde skal det forekomme i Formerne Voku og Vuku. G. N. vaka; acc. voku. (Elers Vokfr). Voka (el. G. N. vaka) har ogsaa været et Navn paa enkelte Helligbøge eller egentlig Natterne til disse Dage, da man vaagede og holdt Andagt i Kirkerne. I dette Tilfælde findes Ordet kun sammensat, og Konsonanten „v“ er nu overalt bortfalden, saa at det hedder: oke (aab. o), uku, og ok; saaledes Halkværsøke, Jonsøke, Syftesøke, Dlavssøke (Dlsok), Barsøke.

Vok-eld (aab. o), m. Baal, Blus som antændes paa et Sted i Marken, hvor man vogter Kvæget om Natten. Sogn. (Egentl. Vok-eld). Elers Stofeld, Rving, Brising.

Vokenatt (aab. o), f. 1) Vaagenat, en Nat da man vaager. (Fl. Vokenatter). 2) en Nat som anvendes til Dands og Lystighed. Nbl.

Voko, f. Vita. — vok, f. veka.

Vokfr (Vokfr'er), m. 1) Vært, Dpvert; ogsaa Stigen, Liltagen, Forøgelse. G. N. vöxtr. — 2) en Vært, Plante. (Sjældnere). — 3) Gævrt, unaturlig Udvært paa Legemet. (Jf. Nbl). — Ordet hedder paa enkelte Steder Vokfr; i Gbr. forekommer ogsaa Voks (Elevoks); men ellers beholdes Endelsen „r“ baade i Sammensætning og i Ordet's øvrige Former, endog i det gamle Dativ, som forekommer i Forbindelsen „aa Vokfrer“, f. Er. han æ liten aa Vokfrer, o: liden af Vært. (N. Berg. og fl.). I Vokfr'a: i Dpverten. Han var i fremste Vokfr: han var næsten fuld-voren.

Vokfrabal, n. Sting eller Holb, som enkelte Mennesker plages af i Dpverten. Edm.

Vokfraskog, m. ung, opvoksende Skov. Hedder oftere Vokfrer-skog.

Vokfraver, n. Veir som er gunstigt for Græssets Væxt. Tr. Stift.

vokut (aab. o), adj. bukket, fuld af Hul-ler eller Vaager; om Jis.

Vol (oo). f. en Hjelbside, Hjelbskraaning, see Vor.

Vol (aab. o), m. 1) Stof, Kjøp, langt Skat. (Styrevol, Lustavol). B. Stift. G. N. völr. „stje me Skaut aa Vol“:

sidde med Kor og Skjød, holde Kor-angen og tillige paafe Seiffjødet. N. Berg. — 2) en langskraft Bugle, en Forbøining som ligner en Vølge. Han hadde fleie se, so da synte Volanne. Edm. Hertil Trotevol.

Vold, f. Vold, Voldsomhed; f. Valb. vold, v. a. (e - e), volbe, forårsage. G. N. valda (veid, olli). Jf. valba.

Volende, f. Velende.

Voll, f. en Dlb, et Antal af fire Sneise eller 80 Stykker. Jæb.

Voll, m. en Vold, Græsplan, Engstette, jævn og græsrig Eng. Nogle Steder ogsaa en Flade eller Skraaning, som er lbt opbøjet i Midten. G. N. völler, Mark. Sv. vall, Græsgang. I Sammensætning gaaer det over til Vall (f. valgro, Vallmar, Vallhøy). I Stedsnavne hedder det ogsaa Valle og Velle, og til selve Gaardsnavnet Velle hører undertiden en Sammensætningsform: Valla, f. Er. Vallagaren. Dette grunder sig paa Formerne af det gamle völler, nemlig Genitiv vallar og Dativ velli.

volla, v. a. (a - a), lægge paa Vold, udbrede et Garn eller Fiskevot over Marken til Lortning. Sbl. Jæb.

Vollhøy, n. Voldhø, Hø af gammel Eng eller af Mark som har en fast og naturlig Græsbund (i Modsetning til Hvilkeland og tilsaet Eng). Ug. Stift. Ved Kristianssand siges Vallhøy.

volt, vältet. Particel af velta.

Vomb og **vomba**, f. Vamb.

Von (oo), f. 1) Formodning. Alm. og meget brugt. Ea hese et Von um da. Dette va mi Von: dette ventede jeg just, det frygtede jeg for. Von før, f. nedenfor. — 2) Rimelighed, Sandsynlighed; ogsaa Mulighed. (Sv. vån). Da va Von te di: det var rimeligt. D'e mindre Von: det er mindre sandsynligt. D'e ingja Von: det er umuligt. — 3) Haab, Forhaabning, Forventning. G. N. vån. faa Von paa: faae Haab om noget. Han gav meg Von paa da: han gav mig Udfigt dertil, lovede det saa halvvejs. (J Edm. han drog me Von paa da). D'e Livs Von: der er Haab om Liv. — Talemaader. — Von før: snart, om Kort Tid, førend man venter det. (J Nbl. Vones før; i Edm. vont sneggre, f. vona). „Von meir“: mere end man skulde vente, ikke libet. Hedder ogsaa: Bono meir (Stav. Amt), Vonoms meir (Busterud, Gbr. Tr. Stift). D'e Von des: det kan man vente, det er natur-

ligt. (Sdm.). „Paa Von'a": paa det Uvisse, paa Lykke og Fromme, eller egentl. paa en Formodning. (Meget brugl.). D'æ paa Von'a: det er uvisst, det kan baade skee og ikke skee. Som Indledning til en Sætning bruges „paa Von'a" i Betydningen: om, ifald, for det Tilfælde at; s. Ex. Tak paa deg Hatten, paa Von'a da veri'e Regn, ∴ for det Tilfælde at der skulde komme Regn. Ne lyt'e ba da færigt, paa Von'æ han hem ette da. (B. Stift). gaa paa ei Von: gaae paa det Uvisse, eller med kun libet Haab om at faae sit Verinde udrettet. Ligesaa: „gaa paa tvo Bone(r)", ∴ saaledes at man venter ligesaa vel det ene som det andet. Da giæft ette Vonom: det gif som man ventede. „D'æ utur Von æ Vet", siges i Ordv. om noget som er reent urimeligt eller altsor galt. I Sdm. hedder det: D'æ hurt i Von æ Bite.

vona, v. a. (a-a, og a-te), 1) formode, have Formodning om, vente. Meget brugl. — 2) haabe, vente, have Haab om. I Tell. hedder det vone og vones. Noale Steber vonast. (G. N. vana, vona). Eg vonte detta: jeg ventebe just dette. (B. Stift). Hertil hører formodentlig: „vont sneggre", ∴ snart, førend man venter det. (Sdm.). Ellers: Von for.

Vonaster, f. en Reise paa det Uvisse, uden Visshed om Held.

Vonast, n. det at man taster Fiste-vodbet paa det Uvisse, uden at have seet Tegnet til Fisk. B. Stift.

vonalaust, adv. uden Forhaabning.

vonande, adj. rimelig; s. vonleg.

vonast, v. n. vente, formode; s. vona.

vond, adj. ond. Kunde ogsaa skrives **vund**, da Vokallyden egentlig er den samme som i vunden, rund, Stund o. s. v. G. N. vандр (Jæl. vondr). Som Komparativ bruges: verre (værr), og Superl. væst; i Tell. væslaste (som egentlig hører til væfall). — Betydninger. 1) slem, vanskelig, ikke let (= vand). Han æ vond'e te finne. D'æ vondt æ vita Iva som retkast' ær. — 2) ond, bitter, smertelig (om Fornemmelser). Væst i Neutrum (vondt). Jf. ill og sær. Ogsaa: ubehagelig, mobbydelig; s. Ex. ein vond'e Smal. (Sjældnere). Søndenfelts siges „vondt" ogsaa om Betret, men ikke i B. Stift (s. løst og stygt). — 3) ond, slet, skadelig (om Ting i Almindelighed). D'æ ikke vondt i di: det er ikke skadeligt, der er ingen Fare ved det. — 4) ond (om Menne-

sker), **vandfælsked**, **ilbetsked**. **vonde** Folk. **vondt** Selskab. (Sjelden om enkelte Personer). — 5) vred, hidsig, forbitret. Mæ 'fje vera vond paa meg. Han vart vond føre da. Kun søndenfelts. (Ellers sint, ill, vill og fl.). — I Forbindelse med enkelte Partikler faaer Ordet (i B. Stift) et Par gamle Former, nemlig **vondæ** (for **vondo**) og **vondes**. Saaledes: „Mæ vondæ": med det onde, med Evang eller Voldsomhed. (Ev. med **ondo**). Fyre **vondæ**: for det onde, som Forbud for noget ondt. (Mobsat: fyre godæ). La **vondæ**: af noget ondt. (Rettere: utav **vondo**). Læ **vondes**: til det onde. (I Sbl. hedder det: te **vondar**). **telja te vondes**: tilskynde til ondt, yppe Strid, opbitse Folk imod hinanden. — Af Talemaader med Berber mærkes: „bava vondt": have ondt, være syg. **faa vondt**: faae ondt, blive syg (om et pludseligt Anfald); i indskrænket Forstand: blive barselsyg. **gjera vondt**: gjøre ondt, smerte; ogsaa: skade, være til Skade; ligesaa: gjøre Fortræd, fornærme nogen, gjøre Synb. **bea vondt**: ønske ondt. **bjø'e vondt**: true med Voldsomhed. **leggje vondt fyr' ein**: sværte eller bagtale En (s. **leggja**). **Han vilb' ikke leggje so vondt at seg**: han vilde ikke paatage sig saa megen Uleilighed, vdsætte sig for en saadan Ubehagelighed.

vondlynt, adj. vrelbladen, hidsig. Tell.

Vondsta, f. ond Fornemmelse, Smerte, Ilbebefindende. Ei **Vonste** i Kropp'æ: en Fornemmelse af Eggdom.

vondstjøyrt, adj. n. uvisst, usikkert. Øbr. (Jf. **væstjøyrt**).

vondsleg, adj. noget ond eller slem; især: hidsig, barsk, vrelbladen. I Tell. hedder det **vonsleg**.

vonleg (oo), adj. rimelig, sandsynlig, som man kan vente. G. Von.

Vonløysa, f. Usandsynlighed; ogsaa **Haabløshed**, det at man ikke kan vente noget.

Vonmaal, f. Vadmaal.

Vonn, f. Vaand. — **vonn**, f. var.

vonoms-meir, f. Von.

vont, f. vona og vond.

Vor (aab. o), m. 1. en liben Brygge, en Kasse af oplagte Stene ved et Landingssted, især paa begge Sider af en Støb", hvori Vaadene trækkes paa Land. Meget brugl. væst- og nordensfelts. (Jf. Jæl. vör, f. Landingssted). Sjældnere om en oplagte Vold af Gruus og Sten, f. Ex. ved Stræ. — **Vo-rastein**, m. Steen i en Landgangs-

- brügge, eller en Steen hvorpaa man stiger ud af Baaden.
- Vor** (aab. o), m. 2. 1) Kjølsaab, Stribe eller spjalt Spør paa Vandfladen efter fremfarende Baade og Fartøier. V. Stift. Det røbde att-i Vor'a ette ojs (fulgte lige efter os). — 2) et Aaredrag; eller maaskee egentlig: Mellemrummet imellem Aaredragene. Me laut ro kvar ein Vor, o: vi maatte ro den hele Vet, uden at faae seile. (N. Berg.). G. N. vörr, m. Aaredrag. — 3) Omvæltning, Forskyrrelse. Sdm. (Kun i Fleretal). Det ha gjort go' Vora: de havde gjort en forfærdelig Rumflering.
- Vor** (oo), m. 1. et Maaltid, en bestemt Deel eller Portion af Mad. Sogn, Sbl. Han æ ryr' ein boren Vor: den Mad er ubrøt, som man bærer hjem; o: som man har laant eller tiggat. (Ordbprog i Sbl.). Ein Rars Vor: Ret eller Portion for en voren Karl. (Sogn). Hertil Etlavor, Ryravor (Ruvor). Andre Steder bruges det kun i Sammensætningerne Rattvor og Kvelvvoor, men hebber ellers ogsaa Vær (Rottvør, Væstvær, Vørgavør); jf. Døgur for Dagvær. Egentlig Verb og Vord. G. N. verðr.
- Vor** (oo), m. 2. Styksaab, Følgeaab, uspylgt Væsen som forestilles at følge et Menneste. Sdm. Sogn, Tell. (Helden). J. „Garsvør“ betegner det Stedets Styksaab. (Jf. Vorklor). Egentlig Vord. G. N. vörðr, en Vogter. Jf. Sv. vålnad.
- Vor** (oo), m. 3. ydre Væsen, Udsende, Mine, Ansigtstræk. Brugl. paa Helg. Jf. Vorlit og vørsleg.
- Vor** (oo), f. en Bjerghøide, et Fjeld. Østreb. J. Udtalen nærmer det sig til Bol (med tykt l). Ligesaa i Indersøn, hvor „Bol“ betegner en Fjeldhøide eller Straaningen nedenfor Fjeldbryggen. Maaskee egentlig Vord eller Vorda (med samme Begreb som Varde og Vite).
- Vora** (oo), f. 1) Antyppe, Klynge, sammenbunden Hob (= Haanf). Helg. (Udtalt næsten som Vola). — 2) et Antal af ti Stykker, et halvt Snes, f. Er. af Fisk. Rebenæs.
- vore** (aab. o), see vera og voren.
- voren** (aab. o), adj. beskaffen, stillet, værende i en vis Forsætning. Et alm. og meget brug. Ord; paa nogle Steder udtalt med luft o. (Overgang til volen, med tykt l, skal forekomme i Øbr.). Er. Kor æ han voren: hvordan er han? Ho æ he so vora: hun har ikke det Stubelag. („Ho æ so vora“ betegner ubertiben: han er frugtformelig. Nbl.). Eg veit ikke kor d'a vore: jeg veed ikke hvordan det er fat. Det va so ille vorne, o: usle, daarlige. (Jf. sovoren). Ordet lægges ofte til andre Adjektiver og betegner da en vis mindre Grad af Beskaffenheden, omtrent som Endelsen „lig“ og „agtig“ i Dansk; f. Er. seinvoren (noget seent), llosovoren (noget lys), blaavoren (blaaelig, blaaagtig). Ordet gjenfindes i danske og svenske Dialekter i Formerne vörn, vörren og (i Sv.) vülen. Derimod synes det at mangle i det gamle Sprog, da det neppe kan svare til G. N. ordinn (for vordinn), da nemlig dette hos os hebber: vorten. Det synes hellere at være et Particyp af vera, svarende til Supinum vore og dannet i Ligbed med boren og floren.
- Vorfrumys** (aab. o og y), Mariae Bedbelsesbag, den 25de Maris. Nordland. (See vør). Hebber ellers: Vorfermys (Sbl.), Voffermys (Sogn), Vørsmys (Helg. Sdm.), Varsfemys (Nbl.). Andre Steder kaldet Marimys. Betegner egentlig: vor frues o: Jomfru Maria's) Resse; imidlertid kunde Formerne Vørsmys og Varsfemys synes at have en anden Oprindelse.
- Vor-flor** (oo), n. smaa Striber eller Ribber i Huben, hvis Aarsag man ikke veed. Sogn. J. Sdm. Vorklar.
- Vorlit** (oo), m. naturlig Hudfarve i Ansigtet (nemlig i Robsætning til en tilfældig Røme eller Blegbed). Sdm. Jf. Samlit.
- Vorpe**, f. Indretning til Larefangt. Er. Stift. See Berpe.
- vorpen**, Particyp af verpa.
- vørsleg** (oo), adj. tæfkelig af Udsende, som har et godt Ansigt. Helg. (see Vor). Ho æ he so vasser, men ho æ so vørsle!
- Vørsmys** (aab. o), f. Vorfrumys.
- Vorta** (oo), f. Vortie. (G. N. varta; acc. vörtu). Heraf vortut, adj. vortet, fuld af Vortier.
- vorten** (aab. o), adj. vorden, bleven. (Particyp af verða). Gaar over til vurten (Øbr.). J. Sogn sættes det ofte efter et Adjektiv, f. Er. Han æ sluf'e vorten: han er bleven syg. Ho æ stor'e vorti (bleven stor) o. f. v.
- vorug** (aab. o), see varug.
- Vofs**, m. (Fl. Vosse, v). Indbygger af Distriktet Vofs i Bergens Stift. Brugl. i Rødegnene (Sogn, Nbl. Hørd.). Andre Steder: Vossing. — Vossa, l. et Kvindesøll sammenslebs fra.

Vott, m. Bante, Handst. *G. N.* vötr. Flertal hedder i Nordre Berg. *Vette*. (*G. N.* veitr). — Hertil *Votta-rinne* (aab. u), m. Lommelens paa en Bante. (Sogn og fl.). *Jf.* Lume. *Vottepar*, n. et Par Vanter. (*J* Edm. *Beitepar*). *Vottull*, f. Uld til et Par Vanter.

Vorde, m. Mussel, Balbe, en Hødsfuld Deel af Lemmerne, f. *Er.* ved Roden af Lommelangeren. *N. Berg.* *J* *Ehl.* hedder det *Vodd*. *G. N.* vöðvi.

voren (aab. v), adj. vævet. (Part. af veva). *G. N.* ofinn, for vofinn.

vraug, vanskelig; see rang.

vrei og **vreas**, f. reid.

Vreite, f. Grøft, Rende. (*Tell.*). See *Reita* og *Beita*.

vrie, v. a. vride; see *ria*.

Vudu (for *Bida*), f. Træværk, Træ-Materiale. Gulbalen og flere St. i *Tr.* Stift. *J* *Jndersen* især om Plankeværket eller Bunden i Fartøier. *J* *Drk.* om Træ til Bøgninger og til Gjørter. Udtales sædvanlig *Vuddu* og forkortes til *Vuu* el. *Vu* (*i* *Drk.*); saaledes *Garvu* og *Utgav-vu* (Gjærbefang). *Jf.* *Angell.* *vudu*. *Eng.* wood. — Et andet *Vudu* findes i *Orbene* *Bakvudu* og *Kringvudu* (*Jndr.*), hvor det hellere skulde hedde *Udu* (for *Ida*); see *Ja*.

Vuku, Uge; see *Bita*.

vund, adj. ond, slem; see *vond*.

vunden, adj. 1) vreden, snøet. 2) opvunden, opbalpet. (Part. af *vinda*). *G. N.* undinn. Et *vunda* *Bid* (*Be*): en vreden *Bidie*. (*N. Berg.*).

vunnen, adj. vunden, erhvervet. Part. af *vinna*. (*G. N.* unninn).

vurd, f. vurd. *Durt*, f. *Byrter*.

Vuru, f. Bræmsjestik i en Sub. *Drk.* See *Bere*.

vurug, varig; see *varug*.

Vutu, f. *Beis*. *Vuu*, f. *Vubu*.

Vyle (aab. v), n. Stjert; f. *Bele*.

vyra, aab. v (for *vyrba*), v. a. (e-be), agte, ansee, sætte *Pris* paa; ændse, kiste om, befatte sig med. Et meget brugeligt *Ord*, men i forskjellig Form. *J* *B.* Stift hedder det overalt *vyrja* el. *vyrje*; i *Præsens* *vyr'e* (aab. v), i *Imperf.* *vurde* (*Søndre Berg.*) og *vyrde* (*N. B.*), *Supinum* *vurt* og *vyrt*. — *J* *Tr.* Stift: *vyra* (*Præs.* *vyre*); i *Tr.* Stift: *vora* el. *vör*, og paa nogle *Steder* *vole*. *G. N.* virða (*vyrða*). *Sw.* vörða. Den egentlige norske Form er altsaa *vyrða*, beslagtet med *Verb* (*Vær*) og den egentlige Betydning er: give *Bærd*, værd-

sætte, værdere. (*J* den sidste Betydning siges nu tilbeels: værdere). — Det *vyrd* an so *litte*: de agtede ham kun *lidet*, de havde saa *liden* *Respekt* for ham. *Eg* vil *ikke* *vyrja* *da*: *jeg* vil *ikke* befatte mig *dermed*. (*Meget* *brugl.* i *B.* Stift). *Vyr* *da* *inkse*: *ænds* *det* *ikke*, *lad* *det* *være*. (*Mange* *St.* *vör*). „*vyre* *seg*“ (*vora* *se*): *holde* *sig* *reen* og *ordentlig*. *Jf.* *vyrn*, *Byrsla*, *vyrlaus*, *uvyrn*, *vanyvra*.

Vyra (for *Vyrba*), f. *Ag*t, *Agtsombed*. *Sjelben* (*f.* *Byrnad* og *Byrsla*). *Jf.* *Uvyra*, *Svisvra*.

vyrande (aab. v), adj. værd at agte. *J* *B.* Stift: *vyrjande*.

vyrd, part. agtet, anset; ogsaa *tilsett*, *skjattet*. *J* *Søndre Berg.* *vurd'e*.

Vyre (aab. v), n. *Verb*, *Værbie*. (*Dalvovre*, *Ortvovre*). *N. Berg.* see *Bære*.

vyren (for *vyrden*), adj. agtsom, omhyggelig; ogsaa *reenlig*, *ordentlig*. *J* *Sammensætning* hedder det ogsaa *vyrdig*, saaledes *stovvyrdig* og *stovvyren* = *selvgod*, *indbildsk*.

vyrja, agte; see *vyra*.

vyrk, adj. 1. bestemt til *Arbejde*, eller som man kan *arbejde* paa; og *Dagene*. *Ein* *vyrk* *Dag*: en *Sognebag*. *vyrk* *aa* *hellaat*: *Sognebage* og *Helligbage*. *Tr.* Stift, *Hard*, og *fl.* *Ellers* i *B.* Stift: *yrk*; i *Tr.* Stift ogsaa *yrkjen*. *G. N.* virkr (beslagtet med *Verk*).

vyrk, adj. 2. omhyggelig, som viser *Omhed* og *Omforeg* for *En*. *Det* *va* *so* *vyrke* *for* *an*: *de* *vare* *saa* *omhyggelige* *for* *ham*, *saa* *gode* *imod* *ham*. *Sogn*, *St.* *Edm.* *G. N.* virkr.

Vyrka, f. *Sognebagene* i *Ugen*. (*Nobsat* *Helg*). *Nbl.* *Hard*. *Tr.* Stift. *Andre* *Steder*: *Yrka* (*B.* og *Tr.* Stift). *J* *Ag.* Stift: *Solna*.

Vyrkedag, m. *Sognebag*. *Nbl.* og *fl.* **Vyrkje**, n. *Materiale* (= *Verkje*). *Gbr.* *J* *Tr.* Stift: *Yrkje*.

vyrlaus (aab. v), adj. uagtsom, *flodløs*, *ubesindig*; ogsaa *ureenlig*, *flodenskerdig*. *Jf.* *uvyrn*.

Vyrloysa, f. *Uforsigtighed*, *Stodløs*hed; ogsaa *Ureenlighed*.

Vyrn, f. *Ag*t, *Vre*, *Anseelse*; ogsaa *Orden*, *Sømmelighed*. *Tilbeels* i *B.* Stift.

vyrna, adj. ret *bygtig*, værd at agte paa. *Ein* *Byrna-Mann*: en *bygtig*, *ypperlig* *Mand*. *Nbl.*

Byrnad, m. 1) *Ag*telse, *Anseelse*. (*Sjelden*). *Sw.* vördnad. 2) *Orden*, *Sømmelighed*, *Reenlighed*. Hedder *oftere* *Byrn* og *Byrsla*, eller ogsaa *Byrskap*. (*B.* Stift).

vyrnalege, adv. bygtigt, rigeligt, ret tilgaans. Nbl.

vyrslam, adj. agtsom, omhyggelig, ordentlig, reentlig. (Sjelden).

Vyrslap, m. Orden, Sømmelighed.

Vyrsla, f. Agtsomhed, Orden, Reentlighed. Sbl. og fl.

Vyrter (Vyrtr'), n. Bl-Urt, Bl som ikke er gjæret. Sjelbne Former: Vyrtr, Vurt (Vald.), Vyrtr (Sbm.). Sv. vört, f. Eng. wort. L. Würze. — Vyrterfaka, f. et Slags Kager, lavebe ved Tilberedning af Murt. Vyrtersmak, m. sød Smag som af Murt.

Væ, n. f. Ver. — Væ, pl. f. Va.

væ, f. vada. Væbogie, f. Verboogie.

Væst, m. 1) Ilat til en Væv. (Mobsat Værp). Temmelig alm. G. N. vestr.

— 2) Røsulb, kort, afsalbende Uld (= Ru). Dierb. I svenske Dial. väst. —

3) i Talemaaden „spinne paa Væst“, v: spinde Traaden til vestre eller „ranafoles“. N. Berg. (Mobsat: spinne paa Værp). — Væstgarn (ga'n), n. Traad til Ilat. Væstanysta, f. Nogle af saadan Traad.

væsta, v. a. forsynne med Ilat. Ofteft som Particij, f. Er. Dæ væsta mæ Sultull: det har Ilat af kort Uld.

vægja (væje), v. n. (gje, gbe), føie sig, give efter, vige for En. Nbl. Sogn, Vrt. Dgsaa vægjast (sjelbne). G. N. vægja. Han vægde ikke: han gav ikke efter. Det ha 'ste nok en te vægja före: de have ingen at frygte for, de raabe sig selv. Han lvt vægje so Vet be: den som har Forstand, maa give efter. Vrt. — Jf. vøgja.

Vægje, n. Frygt, Ror, Respekt, f. Er. for Forældre eller Foresatte. Nbl. Elers Agje og Dgje.

vægjen, adj. føielig, eftergivende.

Vægt, f. 1) Vægt, Lyngbe. 2) Veinting. (Sjelden). 3) Vidmer eller andet Redskab til at veie med. Jf. Væg. —

Egentlig Vegt. I Sogn hedder det Digt. Sv. og G. N. vigt.

vægtug, adj. vægtig, tung.

Vækja, f. 1. Dige, Digebarn. Meget brual. i Tr. Stift (i Formen Væke, Vækj' og Vektj'). Af Væk. (Jf. Gjentag og Taus). — Vækj'ungje, m. (i Svog): Digebarn.

Vækja, f. 2. en liden rund Blæde, især til Heste. N. Berg. og Tr. Stift. Hedder oftere Stallvæke. — Et andet Væke, med Betydningen Vækestmiddel, forekommer i „Huangrevæke“.

Vækjar, m. Vægter. (Nyt Ord). Nogle Steder: Vækmann.

væl, adv. vel. (Udtales almindelig med langt æ, forskjelligt fra vel, v: vælger).

G. N. vel. Bruges i følgende Betydn.

1) vel, godt, lykkelig. ga væl, leva væl, o. f. v. Me ly'e halde paa, ska væl vera: vi maa holde ud, hvis det skal gaae godt. Halde upp no, mæ væl æ: holder nu op, førend der bønder noget værre. — Dgsaa: godt, vakkert, æbelt; om en Gjerning. gjera væl: gjøre en god Gjerning. „Gjer so væl“: vær saa god, hav den Gødhed. (Regget brugl.). — 2) rigtig, ordentlig, paa beborig Raade; ogs. omhyggelig, med megen Fikb. Dæ væl tillaga, væl i Stand. Han gjere dæ baa snart æ væl. — 3) nøie, grant, tydelig. Eg saag dæ so væl. Han veit dæ rettele' væl. — 4) rigelig, tilstrækkelig, ikke knapt. Dæ like stort æ væl dæ, v: lige stort og hellere større end mindre. (Søndre Berg. „væl sa dæ“). Dgsaa: lidt mere end påfende; f. Er. Han æ væl liten: han er noget liden, maa stee for liden. — 5) nok, vist, rimeligvis.

Denne Betydning afvikles fra de øvrige berøved, at Ordet ikke bliver betonet; f. Er. Dæ væl fraa seg gjort (Lonen paa fraa), v: det er formodentlig forbi.

Med Lonen paa „væl“ betyder det derimod: det er ganske og aldeles forbi.

Væland og Vælarn, f. Vælande.

vælbudd, adj. vel forsynet.

Vælend, f. Vælande.

Vælfar, n. Affted, Afftedshilsen. Jæb. bea Vælfare: lige Farvel, tage Affted.

vælfaeren, adj. helbig, vel holden.

vælflidd, adj. vel behandlet eller tilkavet, vakker, ordentlig.

Vælfoer, f. 1) Vælfoer. 2) Røring; især om Kornet eller Jordens Afgrøde.

vælgjerd, adj. godt gjort, forarbejdet med Fikb og Omhyggelighed.

Vælgjær, f. (og n.), 1) en Vælgjærning. 2) Gødgjørenhed, Gavnildhed. 3) Beværtning, Forsyning med Mad og Drikke.

Søndre Berg. og fl. — Væljarros-Folk: glæstrie, gavmilde Folk. Gard. og fl.

vælhendit, adj. stukt til Haandarbejde, behændig, som gjør vakkert Arbejde. Tæll. (Andre St. netthendit).

Væljøs, see Verljøs.

vælkomen (aab. v), adj. 1) velkommen, hjærtkommen. 2) vel holden, kommen i en helbig Stilling. Det va 'ste vælkomme: de vare i en slem Ritbe.

vællaaten, adj. roft, vel omtalt.

vælkærd, adj. væl lært, dannet, rig paa Kundskaber.

Vællæta, f. Ros, fordeelagtig Dmtale. B. Stift. (Jf. læta).

Vælmagt, f. Velmagt, Flor.

vælvaadd, adj. vel forsynet.

Vælsæmd, f. Hæder, Være; ogsaa Høitbælgbed. N. Berg. (G. N. velsæmd, Hæder). Eit Vælsæmda-Plagg: et Klædningsstykke som kun bruges ved festlige Leiligheder. Edm.

vælsigna, adj. vælsignet; herlig, ypperlig, inderlig god. Meget brugt. især i B. Stift. — Verbet vælsigna betegner deels at ønske Vælsignelse, deels kun at tale om Vælsignelse eller sige at En er vælsignet, f. Ex. Han ba' a vælsigna. Han ba takka a vælsigna. — vælsignalege, adv. herligt, ypperligt, særdeles ønskeligt.

vælskyldug, see vælværing.

Vælstand, n. Velstand, Velmagt.

vælstelt, adj. vel indrettet.

væltænt, adj. veltæntende; ogsaa velmeent, oprigtig.

vælværing, adj. forbringsfuld, anmasfende, ubesleben, som anseer sig meget forfjont og venter stor Dymærksomhed af andre. Tell. Nbl. og fl. Hedder ogsaa vælværing (Tell.), værau (Drt.), gjensværing (Gbr.); og ellers vælskyldug (Gbr. Buserub) og hølskyldig (Edm.).

Væme, n. en Staffel. Hærb. — Jf. vama.

Vænd, f. Vænb. Væng, f. Væng.

vænja, v. a. (væn'; vande, vant), at vænne, tilvænne. Egentlig vænja. G. N. vænja (ven, vandi). Particyp vand'. Jf. van og Vane. — vænje seg te: vænne sig til. vænje seg paa ein Ting: vænne sig til at nyde eller bruge noget. vænje seg av: aflægge en Vane. vænje av eit Ba'n: afvænne et Barn fra Bystet. (Heraf avvænd). vænje upp-atte: tilvænne paaany.

vænjust, v. n. (vænst, vandest, vanst), vænnes, blive tilbønt, faae Vane til; ogsaa: blive øvet, faae mere Færdighed. Meget brugt. Dei vandest heim: de bleve vænte til at gaae hjem. Hæsten ha vænt upp i Næfren, o: havde faaet Vane til at gaae op i Næfren.

Vænning, f. Vænnelse, Tilvænnelse.

Vær, n. 1. Sted, Opholdssted; især Fiskerleie, Gaard ved Kysten, hvor Folk samles til Fiskerleie. Vest- og nordensjæls. G. N. ver. Heraf mangfoldige Stedsnavne.

Vær, n. 2. Vaar, Sæt, Pose, eller et hvort lignende Redskab til at forvare og indpakke noget i; Hylket, Dmslag,

Embassage. Meget brugt. i B. Stift, Gbr. og fl. (G. N. ver). Paa enkelte andre Steder hedder det Flaar. Søndensjæls bruges Vær kun om Pudevaar. (Sv. var). Jf. værja. Me ha ikke Vær te ha da i: vi have intet at forvare det i. De vog ei hal' Vaag mæ Væra, o: en halv Bog med Sæffen eller Posen. (N. Berg.). Hertil Dynevær (Pudevaar), Sengvær (Dyne uden Flaar).

Vær, n. 3. (for Værb), Værb, Værbie. I Helg. og Rand. hedder det Vær eller Val (med tykt l), hvilket ogsaa betyder Betaling eller Erstatning, saaledes „Førvar“, o: Betaling for Foder. G. N. verð. (Jf. Være, vær, værug). „selje unda Væra“: selge noget for tåblig, førend det har faaet sit fulde Værb. (N. Berg.). Lige-saa: slagte unda Væra (slagte for tåblig).

Vær, n. Væir, Lust; see Vær.

Vær, f. Verden. I Sætersb. Værb (Værb'i); i Rand. og Helg.: Vær, el. Val (Val'a), Sv. verld. G. N. veröld. (Aug. veorold. G. L. werall). Den ubestemte Form er selstend, f. Ex. Han var som han vore i et onnor Vær (som om han var i en anden Verden). — Betyder ellers: 1) Verden, og i Serbeleshed: Jorden, Landene. Jf. Heim. — 2) Tiden. Framma-igjenom Væra: igjennem de fremfarne Tider. Før i Værenne: forðum, i gamle Dage. Fram i Væra: ud i Fremtiden. — 3) Verdens Ting; især Rigdom, Pragt, Herlighed. Hertil Talemaaben: Han a so girug paa Væra; han er for mykje paa Væra, el. ette Værenne. Undertiden ogsaa om Livet, Omstændighederne, Omgivelserne, Menneffene. — koma te Værenne: blive født. fara 'ta Væren (el. or Værenne): døe. satne Væra: sove ind, falde i Søvn. (Edm.). prøve Væra: prøve Omstændelser og Modgang. tenkje seg att-i Væra: tenke paa de fremfarne Tider, sætte sig tilbage i Tiden. — Her mærkes Talemaaberne: „alle Værens Ting“ og „ingen Værens Ting“. Denne Form er enten et nyt og feilagtigt Genitiv af dette Ord, eller ogsaa tilhører den et andet Ord, nemlig Vær, n. (Værb), saa at altsaa „ingen Værens Ting“ kunde betyde: intet som har Værb eller er værbt at tænke paa. Jf. værug.

Vær, m. 1. (Fl. Være, v), Indbygger (eller Vand). Findes kun sammensat

med Stedsnavne, som Lomvær, Bøgevær og fl. Jf. Landvær, (= Landverja). I Særb. hedder det Vør, saaledes Ødbør (Indbygger af Øbbe Eogn). Ellers sjældent, da det sædvanlig hedder Væring. Hertil svare Kvindenavne med Væra, som Lomværa, Selsværa, Rabværa. G. N. verr (Mand), verjar (Indbyggere). Et andet Vær findes kun i Forbindelse med Slægtstabsnavne, som Værfar, Værmør.

Vær, m. 2. (for Verb), Maaltid. Kun sammensat med Tidsnavne: Morgævær, Aftasvær, Rottvær (hvorum see Vør). G. N. verdr.

vær, værges; see verja.

vær (for verb), adj. værb, værdig. I Rand. og Helg. hedder det var, el. val (med tykt l). G. N. verdr. Jf. Vær, n. Være og vora. Forbindes ofte med et Objekt i Akkusativ; f. Ex. Dæ vært Penganne sine. Dæ inke Umakten vært. Om et Foretagende siges simpelt hen: „Dæ 'he vært“, o: det behøves ikke, det er ikke fornøden; ogsaa: man bør ikke befatte sig dermed. (I Rand.: Dæ int' vært, el. vatt).

Væra, f. see Vær og Væring.

væra (seg), v. a. (e-te), slaae sig til No, blive rolig paa Stedet. N. Berg. Han vil ikke være seg bar: han vil bort derfra, tragter efter at slippe bort. Hadde det bare vært seg her. (Om Dyr og Menneffer). Kunde ansees som et Transitiv af vera.

værand, f. verande. værau, f. værug. Værbror, m. Svigerbroder, Mandens eller Kones Broder. (Alm.). G. N. verbródir.

Værb, f. Vær, f. Værde, f. Varme.

Være, n. 1. Forvaring, Gjemme; eller maaskee: Eie, det som En eier eller raader over. Er kun brugeligt i Dativ med „t“, f. Ex. Dæ finst ikke i mitt Være: det findes ikke hos mig, ikke iblandt alt som jeg har. Nordre Berg. (Andre Steder: Eigje, Eiga). Kunde maaskee slaae i Forbindelse med Vær, n. 2.

Være, n. 2. Forsætning, Tilstand. Da fell vera i da Være so' da va: det fik forblive saaledes som det var. Nbl. —

Være, n. 3. (for Verbe), Værb, Værdie (af Været eller Penge). Nest i Sammenætning som Kuvære, Dyksevære (det som svarer til Prisen paa en Ko eller Hest); ligesaa Dalavære, Orta-være (Værdie for en Daler eller Drt). Søndre Berg. I Edm. hedder det

Dyre (aab. y), som svarer til G. N. virði. Ligesaa Halsvære, Dalevære o. s. v.

Være, m. f. Vere. være, f. vora.

Værelse, n. 1) Værelse. (Nyere Drb). 2) Postst. Gaardskytte, Huusmands-plads. Gbr. Helg.

Værfar, m. Svigerfader. G. N. ver-fadir. (Ev. svær-fader). Sjelbure: Værførelde, n. Svigerforældre.

værig, tilværende; f. værug.

Væring, m. 1. Indbygger. Kun sammensat med Stedsnavne, som Sattværing, Randværing, Rissværing, Hiterværing, Stabsværing. (See Vær). Sjelbure med Fællesnavne som Dværing og Fjorværing. Nest brugt i den nordlige Deel af Landet.

Væring, m. 2. Sommerug, vaarsaet Rug. Iell. Ag. Stift. I Drb. hedder det Værling. (Af Vær).

Værk, f. Verk. værkje, f. verkja.

Værkonn, f. Bertonn.

Værlett, et Slags Høg; f. Bindbank.

Værmaal, n. Gienlyd, Ekko. Iell. (Skal ogsaa hedde Værmaal, f.). Belægentlig samme Drb som Dvergmaal, dog kunde det ogsaa forklæres som Bedrmaal (Stemme i Luften).

Værmør, f. Svigermøder. G. N. ver-módir. (Ev. sværmoder).

Værskap (el. Værslap), n. og m. Selskab, Gæstebud, lystig Samvæm. Nest brugt i B. Stift. (Maaskee for Værtskap). Værskapsmann, m. en lystig Selskabsmand. Værskapsvisa, f. Selskabssang.

Værsvyster, f. Svigerinde, Mandens eller Kones Søster.

værug, adj. 1. forhørendeværende, tilværende, mullig. Nest i B. Stift, i Formen værig'e. Inngen værig'e Ting: ingen mullig Ting. Alle værige Slag: allebaande Ting. Paa noten værig'e Stab: paa nogetombelt Sted. (Jf. biblig). Det hedder ogsaa tilbeels værdig (i hvilket Tilfælde det kunde forklæres som: værd at ænde eller tænke paa). Afvigende Betydninger forudsættes i glædværug (munter) og ovrug (utaalmodig). Jf. G. N. værr, som betyder rolig, ogs. taalættig, eller som man kan være i.

værug, adj. 2. (for verbug), værdig, forhent til noget. Hedder ogsaa værig'e, værau, værug (valug), og tillige: værdig, især i Sammenætning som truværdig, merkværdig. (Jf. vprdig, i storvprdig). G. N. veróugr. I Drb. betegner „værau“ ogsaa: for-

bringesfuld, ubesteben, eller det samme som vælværing.

væse, v. n. vaase, smakte; s. vasa.

væsen, adj. svag af Kræfter. Gær.

væsnæ, s. væsna. væst, s. væst.

væta, v. a. (e - te), væde, bugge, gjøre

vaad eller fugtig. G. N. væta. (Af

væt).

væte seg: bløve vaad eller fug-

tig, afsætte Vædse. væte seg ut: gjø-

re sig vaad, glennemvæde sine Klæder,

f. Ex. ved at træde i Vandet eller

være ude i Uveir. (Meget brugl.).

væte ut: ubbløde, tilføle med Vand

eller Vædse. væte Halsen: læsse sig,

tage sig en liden Drif. væte Fingranne:

røre ved noget som er vaadt.

Væta, f. 1) Væde, Vaadhed, Fugtigbed.

G. N. væta. 2) Regn, fugtig Betr.

3) Vædse, vaade Væter; især om Mælk

og Mælle. Sogn og fl.

Væteløysa, f. Lørbød, Løfte.

Væring, f. Vædelse, Udbledning.

Væv (for Væv), m. en Væv. I Nbl.

hegger det Væv. G. N. vevr. Fleer-

tal er tildeels afvigende; det hegger

saaledes: Væve (Sogn), Væve (Nbl.),

Vevja (Edm.). Der skal ogsaa fore-

komme en Genitivform Vevja i For-

bindelsen „te Vevja“, o: til Vævning.

(Vøvs?).

Vævgogn, f. see Vævstol.

Vævkæne, ff. Spindel, Edderkop (egentlig

Vævstone). Edm. (See Raangle).

Vævkænevæv, m. Spindelvæv.

Vævleina, pl. f. see Vævstøve.

Vævreide, m. f. Vævstol.

Vævskjeid, f. Væverste, Kammen i en

Vævstol. S. Skjeid.

Vævskjot, m. en omreisende Klædehand-

ler, Vævstrammer; ogsaa ellers om an-

dre omslappende Handelskarle. Meget

brugl. i Ar. Stift. I Øst. Væv-

støve. (Egentl. Vævskjot; s. Skjot).

Vævstæd, m. see sølg.

Vævstol, m. Væverstol, Indretning af

Træværk til at væve i. Hegger ogsaa

Vævstol (Edm. og fl.), Vævreie (Vøvs),

Vævgogn (Sogn, Nbl.). Jf. Gogn.

Vævstøve, pl. f. de store Træer eller

Stolper i en Væverstol. Sogn. Ellers

kalder Stolper, Leinar og fl.

vø og vødd, see vøde.

vøde, v. a. (e - de), Klæde, forsyne med

Klæder, udruste, især til en Reise. Edm.

(Rogle St. vø). vøde se', el. vøde

vaa se: forsyne sig vel med Klæder, f.

Ex. til en Reise. (Jf. fata, fota).

Particip vødd', f. Ex. Han er vel vød-

de: han er vel udrustet mod Uveir.

— Har nogen Lighed med G. N. vød-

ast (af vød, Klæder), men er dog

maaftæe et andet Ord.

Vøding, f. Udrustning med Klæder. —

Derimod Vødning, f. om Klæderne

selv; især Rejsklæder, Uveirsklæder.

Edm.

Vømaal, see Vabmaal.

vøla, v. a. og n. (e - te), gjøre istand,

reparere, bøde, rette paa; ogsaa til-

rede, pynte, pudse, flye op. Meget

brugl. vest- og nordensjælsk, men heb-

der ogsaa vøla (ee) eller vøse (Væb.

Hall. Øst.). G. N. vøla og vøla.

(Dipl. I, 352). Dtte forbundet med

um (vøla um). vøle Klæda, eller: vøle

um Klæ'a: sætte Klæderne istand, bøde

og pudse Klæderne. vøl um i Husa:

feie og flye op i Huset. vøle um seg:

vasse og pynte sig. (Et at forveksle med

Udtaleformen vøle af vøra). Jf. sara,

støla, st, ty, stjæla, hama. — Particip

vølt og umvølt.

Vøla, f. 1. Istandsættelse; s. Vølla.

Vøla, f. 2. en Hob, Dunge, stor Mæng-

de. Sogn. Sbl.

Vøling, f. Tilbedelse; s. sølg.

Vølla, f. Istandsættelse, Reparation;

Ogsaa Tilbedelse, Oppudsning, Reen-

gjørelse. B. Stift. Hegger ogsaa Um-

vølla.

vølt, istandsat, repareret, tilredet.

vønast (vønø), v. n. formøde, vente,

haabe (= vona). Tell. — Af Von.

vønen, adj. fordringsfuld, som venter

sig for meget af Andre. Tell.

Vør, f. Vær, m. — vøra, f. vøra.

vøre (aab. ø), en Form af et Verbum,

som bruges ved et Udraab af Vrede

eller Afsty, f. Ex. Fy vøre Stamm'a

(fy, for en Stam). Maaftæe af vera.

vøre, f. vøra. vøren, f. vøren.

Vørt, f. Vyrter. Vøtur, f. Vær.

Vøv, f. Væv.

Y.

ybben, adj. vranten, vredagtig. Sogn. (Sbl. ybbinn). Jf. yoen.

ydda (ybbe), v. n. (e - e), spire, springe ud, vise sig som en liden Dd eller Spids;

- f. Ex. om Etud paa Træer. N. Berg. (Af Dbb). Jf. brodda. — Etulde ogsaa betyde at sætte Db paa.
- Ybde**, n. en liden Db eller Sybds. Nbl.
- Yffa**, v. n. (e-te), anlægge Tagstjægget (Uffen) paa et Huus; ogsaa om at fornye eller reparere den nederste Deel af Taget. B. Stift. (Af Ufs).
- Yft**, see Yft. — ygne, i. yagna.
- Yfsna**, adj. geil, tyregal; om Kæer. Hedder oftere yfsne. Dst. Edm. og fl. (Isl. yxna). — yfsna, v. n. lobe efter Tyr, springe; om Kæer. Hedder ogsaa „laupe yfsne“. Heraf Yfsne-tyr, i. Ko som lebes til Tyren.
- Yfsnast**, v. n. opægges, opbids sig selv (ligesom Drerne). N. Berg.
- Yfsne**, (n.), Dyer, Stube. Egentlig kollektivt, men bruges sædvanlig som Fleertal. (G. N. yxn, n. Dyr).
- Yft** (aab. y), f. 1) Stund, Arbejdstund, Tiden imellem to Maaltider; altsaa en Tid af tre eller fire Timer, eller omtrent en Fjerdedeel af Dagen. Et næsten alm. og meget brugeligt Ord. Hedder paa nogle Steder Øst og i Søndager: Øyft. I Guldbalen og ved Trondhjem forekomme Formerne Øst og Øft. (G. N. eykt). — 2) Mellemmads Tid, det Maaltid som holdes ved Kloften 3 eller 4 efter Middag. Rebenæs, Mandal. I Osterbalen hedder det Øft (aab. v). Ogsaa kaldet Yftedagen (i Rebenæs), og med Hensyn til Maaltidet: Yftabeben, egentl. Yftabite (i Mandal). Ellers: Non, Undaal, Vistasvær. (Hedder ogsaa i G. N. eykt). — Paa de øvrige Steder er Yft et fælles Navn paa enhver af de fire Arbejdstunder paa Dagen; den første af disse kaldes Morgøyft (Middagsøyft, Aftøyft), den anden: Middagsøyft (Dagøyft), den tredje: Nonsøyft, den fjerde: Kveldøyft. — I Anledning af Overgangen til Øst kan man jævnsføre Ordet Øfta, med Formerne Øfta og Øfta.
- yfta**, v. n. (a-a), hvile, slutte Arbejdet for at holde Maaltid. B. Stift. I Edm. siges ogsaa yfte om at hvile lidt i Midten af Yften.
- Yftabite** (aab. i), Mellemmad; i. Yft.
- Yftarbeid**, n. et Arbejde, som kan udføres i en Yft (altsaa paa tre eller fire Timer).
- Yftamun** (aab. u), m. den Forandring, som en Ting faaer paa nogle faa Timer. De syne Yftamunen paa di: det faaer en synlig Forandring paa en liden Stund.
- Yftasløerte**, n. Enklyfte som man kan slaae paa en Yft.
- Yftedag(en)**, see Yft.
- Yftemund**, n. den Tid da man pleier at slutte Arbejdet for at holde Maaltid. Edm.
- Yl** (aab. y), m. 1) Varme, varm Luft. Meget udbrebt Ord; tildeels udtalt Yl (Hør i Tr. Stift). G. N. ylr. — 2) Damp, Dunster som stige op fra Grunden (uden Hensyn til Varme). Tildeels i Aa. Stift. — halde Yl'en: holde sig varm, bjerge sig for Frost.
- yla** (yy), v. n. (e-te), hyle, tube, klønte, græbe boit. Soan, Øbr. og fl. (Sf. ula og hyla). G. N. yla.
- Yling**, i. og Yl, m. Svien, Tuden.
- Ylja** (aab. y), v. n. (yl', ybde), 1) varme. Tildeels i Tr. Stift (i Formen ølje). G. N. ylja. — 2) dampe, udbunste; især af Hebe. Sbl. og fl. Da va so heitt at da ybde. Imperf. skulde egentlig hebbe ulde (aab. u), Suptinum ult.
- Ylja**, pl. Fodsaaler; see Yl.
- Ylla**, v. a. (e-te), floske, nuppe, tilberede Udbøi saaledes at det bliver laadent eller flosket. B. Stift. (Af Ul). Heraf ylt og upp-yft. Jf. steinylb.
- yllast**, v. n. (est, test), blive laadden, faae Laad eller Ulb. — yllast upp-atte: faae ny Ulb; om klippede Faar.
- ylmast** (aab. y), v. n. (est, best), blive bidlig (eller egentl. olm), opægges, komme i Raserte; ogsaa: være i en bidlig, bitter Stemning, bære paa en Værgelse, som man vanskelig kan skjule. Ea veit ifte kva han gjeng aa ylmest fyre. B. Stift. (Af olm).
- Ylmoet**, m. Solrøg, Dunster, som opstige fra Jorden i varmt Veir. Paa Helg. Olmo og Ylmo. I Øbr. Ylmos el. Ylmus. See ellers Moe.
- Ylrøyk**, m. Solrøg (= Ylmoet). Sjelden. I Hall. Ylrøyk.
- ylt** (yld), flosket, laadden; i. ylla.
- ymist**, adv. af og til; i. yms.
- ymja** (aab. y), v. n. mumle, brumme. Hard. (G. N. ymja).
- Ymmer**, m. (en Fugl), see Ymdre.
- ymse** (aab. y), adv. af og til, afverlende, forstjelligt. Søndre Berg. Soan, Øbr. Ellers ymist (Hard. Jæd. Mandal), imist (Tell. Hall. Edm.), og i de nordlige Egne: imsa, imse, ems. G. N. ymist. Sv. omsom.
- ymsen**, adj. forstjellig. (Ejelden). See imis.
- ymsna**, v. a. omverle, ombytte; ogsaa v. n. afverle. Nbl.

Ynde, n. Debagelighed, Pøst, Fornøielse. (Sjelden). *G. N. yndi.*

Yngd, f. Ungdom, ung Alber. *B. Stift.* I *Yngd'enne*: i Ungdommen. „foma seg attf Yngd'a": gifte sig med En som er yngre. (Underitiden ogsaa om at tillægge ungt Kvæg). *N. Berg.*

Yngja, v. n. (gje, gde), yngse, faae Unger. Meget brugt. (*Sf. unga*). I *Drk.* ogsaa om Fugle: ruger, udflette Eg-gene (= bræde, verma). Ellers ofte i *Spøg* om at faae mange Børn. — En anden Betydning er: forynge, som sjelden bruges.

Yngjast, v. n. (gjest, gbest), forynges, blivde ligesom ung igjen. *Han yngjast upp-atte.*

yngre og yngst: see ung.

Ynk, m. *Ynk*, *Sora*. — *ynkast*, v. n. ynktes, røres. *Sf. anka*. (*G. N. aum-kast*). *ynkeleg*, adj. ynkelig. *ynksam*, adj. mebynsfom.

Ynkja, v. a. (He, kte), ønste. *G. N. øeskja, øska*. — *Imperf. udtales ynste og Supinum ynst*.

Ynkje, n. *Dnste*.

Ynkjeleg, adj. ønstelig, værd at ønste. *Hedder ogsaa ynkhænde.*

Yppa, v. a. (a - a, og e - te), 1) løfte, hæve, lette op. *Sogn og fl. yppa seg*: lette sig op. *G. N. yppa*. (*Åf upp*). — 2) yppe, opvælte, bringe paa Bane. *Mere alm.*

Yppare, adj. bedre, fortrinligere (egentl. betere). *Berg. Stift.* (*Sv. yppare*). *Superl. yppaste*, er sjelden.

Yppast, v. n. opkomme, opstaae; især om en *Strid*.

Yr, n. 1) *Dug*, sin *Regn*; især *Taae-regn*, de smaa *Draaber* som falde af en *Taaegst*. *N. Berg. G. N. yr*. — 2) *Regn* som viser sig langt borte, smaa *Flinger* i *Horizonten*. *Gbr.* (*Sv. yrväder*). — 3) *Mærker* paa en *Fiske-stim*; smaa *Hvirvler* paa *Bandsfladen*, der see ud som *Spor* af en *fin Regn*. *Sdm.* Ellers kaldet *Uppfar* (*Yr. Stift*), *Røv* (*Schl.*).

yr, adj. vilb, urolig, springst; f. *Er. em* *Heste. Nærb.* (*Sv. yr*). — *Sf. øren*, og *G. N. ærr, gal*.

Yra, v. n. 1. (e - te), 1) *bugge*, regne fint som af *Taae. B. Stift.* De *vre ta Skoddenne*: det *dugger* af *Taaen*. — 2) *vise Regn* til *Regn* eller *Snee* i *Horizonten*, sætte til med *Flinger* langt borte. *Gbr.* (*Sf. eja, Høva*). *Sv. yra*, *drive*. — 3) om *Fiskestimene*, naar de frembringe *synlige Hvirvler* paa *Bandsfladen*, saa at det seer ud som om der

falder *Regn* eller *Dug*. *Sdm.* (*Schl. røvia*).

Yra (*vre*), v. n. 2. (e - te), *mylre*, *vrimele*. See *Yra*.

Yra, v. n. 3. (e - te), *bruse*, *strømme*, om *Blobet* i *Legemet*, og ellers om forskellige *pludselige Forandringer* i *Legemets* *Befindende*. *Hølg.* „Da *vre* i *Kroppen*“, om en *pludselig Fornemmelse* af *Hede*, *Kulde* eller *Smerte*. (*Andre Steder: flaga, renna, Høla og fl.*). Da *vre* i *Lenn'enne*, om en *Fornemmelse* af *Kulde* i *Lænderne*. „Da *vre* i *Sau'e*“, deels om en *Opstigning* af *Blobet* (*Kongestton*), deels om et *Uanfald* af *Svimmelhed*. *Sf. øra*.

Yre (*aab. y*), f. see *Dr.*

Yring, f. 1) det samme som *Yr*, n. — 2) *Brusen*, *Strømninger* i *Legemet*, *pludselige Anfald* af *Hede* eller *Kulde* og *lignende*. *Hølg.*

Yrja (*aab. y*), v. n. (*yr'*; *urde, urt*), *mylre*, *vrimele*. *Tell. I Ag. Stift: yre* (*yp*). De *va* *sa* *sult* at *dø urde* (*aab. u*). De *va* *sa* *dø yre* (*Bustr. Hødemarten*). Ellers: *try*, *krefa*, *adaa*.

Yrja, f. 1. *Hob*, *Dyng*, *stor Mængde*. *Sogn.*

Yrja, f. 2. *langvarig Blæst*, især med *Uveir*. *Rba. Tell.* — *Hertil Austryja, Bestyrja*. (*G. N. yrja, Regn*). I *N. Berg.* hedder det *Yrja*.

yrk, adj. *bekemt* til *Arbejde*, *ikke hellig*; om *Dagene*. *N. Berg. og Tr. Stift.* I *Jndersøen: yrkjen*. See *yrk* (som er en *fuldbomnere Form*). *Neutrum* (*yrkt*) *udtales altid yrk* (*aab. y*); *saaledes „yrk aa hellagi“*, *o: Sognebage og Hølligbage*. *G. N. yrkt*, = *virkt* (*N. a. Love, I, 139*).

Yrka, f. *Sognebagene* (= *Yrka*). *N. Berg. og Tr. Stift.* *Hertil Talemaaderne: Hølg aa Yrte*, *midt i Yrtenne*, og *fl.*

Yrkje, n. *Emne*, *Stof*, *Materiale*; f. *Er. til Bygning*. *Tr. Stift.* I *Gbr.* *Yrkje*; andre *Steder: Yerkje*. *yrkjelaus*, adj. 1) *forlegen* for *Materiale*. 2) *ørkesløs*, *ledig*.

Yrma, m. *Slangemoder*, *Sunslange* med *Unger*. *N. Berg. I Tell.* hedder det *Yrmla*. See *Yrma*.

yr (*aab. y*), see *yrk*.

Yrve, v. a. *binde* en *Lee* til *Stafset*. *Sdm.* (*Sjelden*). *Åf Drv.*

Ysma (*aab. y*), f. *Damp*, *Dunster*, *ureen* *Luft*. *Nbl.*

yst (*yp*), adv. *yderst*, *længst ude*. (*Egentlig yst*, af *ut*). *yst aa øst*: i det *yderste* og *øverste* *Hjørne*. *yst ute*: *længst ude*.

yfa (aab. y), v. a. (e-e), ofte, lave Ost; opvarme Mælken, for at Osten kan adskille sig fra Ballen. Meget brugeligt i de sydlige Distrikter. Hedder ellers blengje (Som.) og klæsa (Helg.). Sv. ysta.

yfte (yy), adj. yderste. G. N. ystr, yzti. yfte Leiv'a: den ydre Led (Søvel). yfte Dør'a: den yderste Dør.

Ystel (aab. y), m. særst Ost, Osten i dens første utilberedede Tilstand, saaledes som den adskiller sig fra Ballen. Tell. Hall. Gbr. (Ellers kaldet Ost, Kost, Rjufe). — Ogsaa en liden Kage eller sammenpresset Klump af særst Ost. Valbers. (Ellers Mjølkest og Kjøsel).

Ystring (aab. y), f. det Arbejde at lave Ost eller Mjølke Mælken.

Yta, f. Udbyd i Træer, den ydre og ringere Deel af Beben i Naaletræerne, nærmest ved Barken. Dst. (i Formen Yt), Dherb. (Yte). Andre Steder Gjæla. — Skulde egentlig betyde Yderbeel eller Overflade i Almindelighed, ligesom Svensk yta. Af ut.

yta, v. a. (e-te), 1) Flytte, støbe lidt tilfide, sætte længere ud. Sogn og fl. (Af ut). G. N. yta. (Ellers fjota, færa, flyta). Ogsaa støbe bort, drive, støbe En omkuld o. s. v. Gbr. og fl. (Ellers fluva). — 2) afskænde, overlade, stille sig ved. Tell. I Korripil om at lægge enkelte Kort fra sig. (Andre Steder: saka). — Participle: ytt (yy).

Yting, f. Støben, Stubben.

ytlej, adj. noget vestlig, om Vinden. Helg. og tilveels i Tr. Stift. Ellers utleg.

ytra (yy), v. a. (a-a), sætte længere ud, fjerne, bortflytte. Tell. og fl. — Andre Steder „ytra seg“: a) komme længere ud; ogsaa gaae til Vest, om Vinden. b) ytre sig, ublade sig med noget. (Sjældnere).

ytre, adj. ydre, udenfor værende; ogsaa som ligger nærmere ved Kysten eller Havet. (See ut). G. N. ytri. Subverl. yfte.

ytraste (yy), adj. yderst, længst, sidst. „dragte ti da ytraste“: opsatte noget til det sidste Dieblit, forhale til det yderste. N. Berg.

yva, el. yve (yy), v. n. (e-be), saae ud, sprede sig ud, saae vidt og bredt udfjærreret, f. Er. om Haar. Helg. (Jf. yoen). G. N. yfa, oprive. Sv. yfva sig.

yve (aab. y), præp. (med Aff. og Dativ), over. Hedder ogsaa ive (aab. i) eller ivi (Rdg. Tell.) og over (Dsterb.);

egentlig over. G. N. yår, iår. Sv. öfver. — Brugeligt i følgende Betydninger. 1) om en Bevægelse til eller fra en højere Stilling, og ligeledes om en Forbliven i en højere Stilling. I første Tilfælde forbindes det med Affusativ, i andet Tilfælde med Dativ. F. Er. Heng da upp-yve Dnn'en. Derimod: da heng upp-yve Dnn'a. — 2) om en Udskæftning, Udspreidelse eller Bedækkelse. fram yve Bore. utyve seg. (Ogsaa med begge Kasus). — 3) om en Overfart; tvært over, f. Er. yve Fjor'en. (Kun med Affusativ). — 4) om en Overstridelse, Overstigen i Omfang, Tid eller Antal, ligesaa i Magt eller Rang. yve eit Mr. yve alle bine. Hertil Udtrykkene: yve Lag'te, o: usædvansligt, i meget høi Grad. (Jf. Overlag). yve Maaten: overmaade. (Søndre Berg.). — 5) om Raadighed eller Herredomme. ra' yve. ha' Bald yve. — Det er imidlertid kun i den sydvestlige Deel af Landet, at man siger „yve“ i alle disse Betydninger. I Nordre Berg. bruges „yve“ kun i de to første Betydninger, men derimod „over“ (over) i de tre sidste. I Tr. Stift og Nordlandene synes Formen yve (el. øve) at være endnu sjældnere.

Yvebreidsla, f. Dække, Dvertappe i en Seng. B. Stift. (Yvebreitta). — Robsat Underbreidsla.

Yvebeild, f. Dvertæel, øverste Deel. Sjelben (f. Dorebeild).

yvefallen, adj. overfalden.

Yvefær, f. 1) Overfarelse, Besigtigelse, Gjennemløben. (G. N. yfirferð). 2) en omgaaende eller fængende Sygdom. B. Stift. Jf. Farang.

Yvefotte, n. den øverste Deel af Stø og Støvler. N. Berg.

Yvegang, m. 1) Dvergang. (Sjælden). — 2) en Bux som er over to Aar gammel. Sogn.

yveoven (aab. y og o), adj. ganske udmattet, hjælpeløs; ogsaa modløs, som giver sig tabt. Meget brugl. i Søndre Berg. I Sbl. siges ogsaa: yvunnen (for yveunnen).

Yveklæde, pl. n. Dvertæder.

Yvelæd (aab. y og e), n. Dvertæder i Sko. N. Berg. Ellers Yveler (ee). Jsl. yvleðr.

yveljost, adj. n. ganske lyst (om Mørgeven). Søndre Berg. (= alljos).

Yvelæta, f. 1) megen Dmtale, Ræsonnering, Bedømmelse. Tilveels i Berg. Stift. (Af Talemaaden: laata yve). — 2) Ros, Lovtaler; ogsaa Smiger. Helg.

æte, v. n. (a-a), flandsk, see tilbage, f. Er. naar man hører. En raabe. Sbm.

Ætra, f. Hvileland, Ager som er ublagt til Eng, og som ikke endnu har faaet fast Græsbund. (Af Åtr). Meget brugt. søndensjæls, ogsaa i Tr. Stift og Helg. Sjelbner i B. Stift. I N. Berg. hedder det Attelega.

Ærehov, n. Ss af Hvileland eller ublagte Ager.

Æremark, f. Eng som forhen har været Ager.

æl, fostrer; see ala.

Æla (Æl'), f. Dagle, Fittreben. S. Dia.

æla, v. n. (e-te), spire, flyde Spirer; især om Korn. Gard. Andre Steder æla (af Ml). Jf. gro.

Ælde, f. Elde. ælen, f. alen.

Æling, m. 1) Åling, Byge (= Eling). Tr. Stift, Helg. — I Drfb. betyder det ogsaa: 2) Anfald, Tilfald, f. Er. af en Sygdom. (= Åaga, Åib). 3) Stund, Tid. (= Bil, Bolt). Han va vel lange Åfingann: han var borte lange Stunder. Saaledes ogsaa Stilling, Lyfæling, Solffjenæling, Klarversæling og fl.

ælfjen, f. ælfjen. — ælst, f. alast.

æm, f. æmen. — Åmboer, f. Åmbar.

æmen, adj. 1. usmagelig, som har en stærk og noget modbydelig Smag, især om noget, som er altfor fedt. Tell. Buserud. Lyder ogsaa æmmen (æmmen) og paa Høbemærken: æm. Jf. øjen.

æmen, adj. 2. hidtig, bister, opirret; om Dyr. Drf.

æmes, v. n. opirres, yttre Hidtigbed; om Dyr, f. Er. Heste. Drf.

æmja, v. n. (a-a), strige, straaie. Jæb. (Jf. ræmja). G. N. emja. — Heraf Åmjing, i. Strig, Åtraal.

Æmmel, f. Emmel. — æms, f. ymse.

æn, f. enn. — Åna, see M.

ænder, f. endr.

ænja, v. n. (a-a), tumle omkring, gaae vilb, forvilde sig langt bort. Sbm. (Ælers: aandra, vandra, vingla). Heraf Ånjing, f. Dmtumling.

ænka, f. einka. — ænten, f. anten.

ær, pron. Eder; see ør.

Ær, n. et Åar, Mærke efter et Saar. I Drf. hedder det: Å. Sv. årr. G. N. er, ør.

Æra, f. Åre. (G. N. æra). I Særdeleshed: 1) Ågtelse, Ånseelse; ogsaa Værbigbed. 2) Ros, Lov, Berømmelse. 3) Hæder, Prædelse, Noget som hædrer En. 4) Værbæd, Æmnelighed, Ånseelighed. 5) Årtighed, Gødbed, Gønst

eller egentlig Værbestilling. Herill Drbproget: Den som gjer et Åre, han før et Åre atte. — Året bruges ofte i Gentis-Forhold; saaledes „Ein Åre Mann“: en agtværdig Mand, Hærbemand. „Et Åre Sal“: en ærlig, hæderlig Sag.

æra, v. a. (a-a), ære, hædre.

æregirug (-gierig), adj. ærgjerrig.

ærefjær, adj. ærefjær (dog sædvanlig med stærkere Betydning end i Kristsproget); begjærlig efter Ros og Åre, tragtede efter Værbestillinger.

ærelaus, adj. æreløs; ogsaa uforstammet, ublu, flamløs.

Æreløysa, f. Åreløshed; ogsaa Åblubed, Åforstammethed.

Ærend, f. og n. Årinde, Åbretning. G. N. erindi. Eine Årend, see etno. gaa Årende(r): gaae for at udrette Årinde. giera seg Årend: opbitte et Årinde som Paaflud for at komme etsteds hen.

ærendsfør adj. bygtig nok til at udrette et Årinde; især om Børn.

ærendslaus, adj. 1) som kommer uden noget Årinde. 2) som vender tilbage med usorretet Sag. Det laut gaa heimatte ærendslause. B. Stift.

Ærendsvain, m. Årindsvend, Dødbriager. Helg. og fl. — Jf. Åfargut.

Æretekn (æe), n. Årestegn.

Ærfugl, f. Åd. — ærge, f. erga.

ærteg (ærug), adj. ærtig, bøstlig, honnet, som viser Dymærksomhed og Ågtelse. Meft brugt i B. Stift.

Ærfen, f. Årfn. Årle, f. Årta.

ærleg, adj. ærlig, oprigtig, rebellig.

Ærfaud, m. et Faar med Lam. Sbm. Ådm. — Drbets første Deel er formodentlig G. N. å, senere ær, som betyder Lam eller egentlig Gimmer.

Ært, f. Årt. — ærte, f. erta.

ærret (ærte), adj. æret paa Huden, fuld af År.

Ærv, f. Årv. — ærve, f. erva.

æsa, v. n. 1. (e-te), gjære, komme i Gjøring, fsulme op; især om den saakaldte sure Gjøring, f. Er. i Mælk og Fløde, som er ubsat for Varme. B. Stift, Drf. og tilbeels i Åg. Stift. I Åhl. og Åhl. hedder det: esja.

æsa (æse), v. n. 2. (e-te), om Stjerne: trække op i lange Rækker langs Fjeldene eller Åstjerne. Buserud, Åsteb. — Formodentlig af Åse.

Åfing, m. Skybante i Horizonten. Sjelbner. I Sogn: Langgæring.

Åfing, f. 1. suur Gjøring; f. æsa.

Åfing, f. 2. (Jl. Åfinga, r), Langbjælle

- eller *Æst*, som er andragt øverst paa den indvendige Side af Bordene i en Baad, for at styrke Kantene. *B. Stift.* (*Æst*). *Æstingspor*, m. den bageste Ende af *Æstingen*.
- æstra*, f. *æa*, *astrast*. — *æst*, f. *æsa*.
- Æta*, f. en *Høfurs* med *Åbninger* paa *Siderne*, indrettet for *Faarene* saaledes at de kunne *udtrække* *Høet* igjennem *Gullerne*. *N. Berg.* — *Jf. Jota* og *Þoto*.
- æta*, f. *eta*. — *æten*, f. *eten*.
- Ætt*, f. 1. *Æt*, *Stamme*; see *Ægt*.
- Ætt*, f. 2. 1) *Kant*, *Side*, *Himmelegn*. *Søndre Berg.* (*G. N. ætt*) — 2) *Veir* fra en *vis Kant*; en *vis Bestaffenhed* i *Veitret*, som *berøer* paa *Vindens Retning*. Saaledes: *Norætt*, *Sørætt*, ligesaa *Bestrætt*. I *Nordre Berg*. hedder det *Ægt* (*Norægt*, *Synnaægt*).
- ætta*, *nedskammet*; f. *ægta*.
- ætter*, og *ættest*, adj. *bagere*, *bagest*. (*Dr. Fojen*). See *attare*.
- ættvill*, adj. *uvist* om *Retningen* eller *Himmelegnen*, *forvildet*, som *ikke veed* hvad der er *Nord* eller *Syd*. *Søndre Berg*. Hedder ogsaa *ættgalen*.
- æva*, v. a. (*a - a*), *sammenfætte*; *især* om at *sammenbinde* de *enkelte Stykker* eller *Ruder* i et *Fiskevod*. (*æva* et *Not*). *Nbl. Ebl*.
- æva*, v. n. (*a - a*), *tvivle*, *være uvist*, *betænke sig* paa at *gjøre noget*. Hedder *øftere*: *æve* seg. *Eg æva* meg um da: *jeg var i Tvivl* om *jeg skulde* *gjøre det*. *B. Stift.* *Paa Jæd*. *ivast*, o: *emme sig* for *noget*. *G. N. eta*, *efast*, *ifast* (*tvivle*). *Jf. Ewe*.
- Æva*, f. 1) en *lang Tid*; *Langvarighed*, *Forbaling*. *Meget brugt*. i *B. Stift*, *Hall*. *Gbr. Dr.* og *fl. dog sædvanlig* i *Formen Ewe* (ogsaa i *Nbl.*). *Da vert ikke noke Ewe*: *det vil ikke vare længe*. — 2) *Levetid*, *Liv*. (*G. N. ævi*). *Æjelden*, saasom i *Drdsproget*: „*Da veit ingen si Ewe, før ho æ oill'e*“, o: *Ingen veed sin Levealder*, *førend* *den er ubløen*. *N. Berg*.
- Eve*, m. *Tvivl*, *Uvisshed*. *Nbl.* (*G. N. ævi*). *Han sto i Ewe*. *Hedder ogsaa*: „*Han sto i Ewra*“. *Det sidste er Datto* af et *ellers ubrugeligt Drb.* *Jf. G. N. esord*.
- ævelege*, adv. om en *meget lang Tid*; *mest* i *Forbindelsen* „*ævele længe*“, o: *meget længe*, *overmaade længe*. *Berg. Stift*, *Hall*. — I *lignende Forbindelse* bruges ogsaa: *evindele* (for *evindelge*); f. *Er*. *han hadde da fare evindele var*: *han hadde da været evig lykkelig*. (*G. N. ævilegr*, *evig*).
- æven*, adj. *tvivlraadig*. (*Sjelden*). *Jf. vanøven* og *forøven*.
- Æventyr*, n. 1) *Æventyr*. 2) *Risico*, *det* at man *vover* eller *indbestaar* for *noget*. *N. Berg.* (*So. æventyr*). *Egentlig* et *fremmedt Drb.* (*Frans æventure*).
- æventyra*, v. a. *vove*, *tage Ansvar* paa sig, *forpligte sig* til at *indbestaae* for *noget*. *N. Berg*.
- Æver* (i *Ewra*); see *Eve*, m.
- ævetta*, v. n. *løbe*, *have det travlt* med *noget*. *Skal bruges* i *Tell*.
- ævig*, adj. *evig*. *Sjelden* i *denne Form*, *da* *det sædvanlig* hedder *evig* (*et*). *Jf. ævelege*.

D.

- øft*, f. *øst*. — *Øst*, f. *Øst*.
- øgd*, f. *øga*. — *Øge*, f. *Auga*.
- øgja* (*øje*), v. n. (*øje*, *øde*), 1) *frøgte*, *forfærdes*. (*Sjelden*). *G. N. øgja*. *Æ Døje*. (*Skulde egentlig* *betyde*: *forfærde*, *imponere*). — 2) *skye*, *afholde sig* fra, *tage sig Vare* for at *gjøre noget*. *N. Berg*. *Han øgje* *hje* *hva* *han* *gjere*: *han skyer* *ikke* *nogen Ting*, *han er istand* *til* *hvad* *det* *skulde* *være*. *Jf. vægla*. — *Et Participle øgd*, *med Betydningen*: *forstræffet*, *skal* *ogsaa* *forekomme*.
- øgjast*, v. n. *forfærdes*, *forstrækkes*. *Hard*. (*Udtalt* *vjast*).
- øgje*, v. n. *væmmes*, *faae* et *Uanfald* af *Bæmmelse*. *Gbr.* (*øje*). *Andre Steder*: *elja*, *igla*, *lla*. — See *ellers øgja*.
- øgjeleg*, adj. *frøgtelig*, *forfærdelig*. *Sogn*, *Nbl.* (*øiele*). I *Litter*: *agaleg*. — *Jf. G. N. øgurleg*.
- øgjelege* (*viele*), adv. *sælt*, *frøgteligt*; *ogsaa* *ubyre*, *overmaade*. *Sogn*, *Nbl.* *Ælers agale*, *æelele*, *hjølelege*.
- øgjen*, adj. (*Øl*, *øgne*), 1) *frøgtelig*, *forfærdelig* (= *øgjeleg*). *Sdm.* *Sogn*, *Jæd*. — 2) *stolt*, *som* *bryster sig*, *gjør sig* *til* *af* *noget*. *Sdm.* (*Jf. øyen*). *Drdet* *udtales* i *Centallet*: *ø'jen* (*Sdm.*), *øgen* (*tilbeels* i *Sogn*) og *øien* eller *øyen* (*Jæd*). *F. Er.* *Et øie* *Ver*: *et*

frøgtelligt Betr. (Søb). Et egte Fjeld: et frøgtelligt (eller ogsaa: stolt, imponerende) Fjeld. (Edm.). D'æ so egje te sjaa n'igjona Fjell'e: det er et forførdeligt (svimlende) Syn at see ned over det bratte Fjeld. — Ho va reint ogja ta di: hun var rigtig stolt deraf. Det ha 'je stort te vere egne ta: at bryke sig af. (Edm.).

egnast, v. n. 1) blive forførdet eller forbauget. Harb. Dagsaa i Formen eygnast. — 2) blive stolt, bryke sig. Edm. (Hjelden).

Egne, f. Stolthed, stolt Udseende. Edm. (Hjelden). Af egen.

egje, f. egja. — steleg, f. egjeleg.

Øgl (aab. ø), n. Ængel, ungt Kvæg, som lægges til Besætningen. Tell.

Øgle, v. a. forsøge Besætningen ved at tilkægge ungt Kvæg. Tell. I Harb. aukla.

Øks (aab. ø), f. (Hl. Øksa, r), en Dre. Paa enkelte Steder Øks (aab. ø). G. N. ox. I Sammensætning: Øksa; saaledes Øksahamar, m. Drehammer, Bagen paa en Dre. „Øksahamars Øl“, en Benævnelse paa meget højt Øl. B. Stift. (Anvendt af Holberg i Peer Paars). Øksafjæst, m. Eggen paa en Dre. Øksømne, n. Jern og Staal til en Dre.

Øksa, v. a. (a-a), tilhugge med en Dre.

Øksl, n. Gøvert, unaturlig Udvært paa Legemet. B. Stift. Ellers kaldet Vøksl.

Økt (Stund), see Økt.

Øl (langt ø), n. 1) Øl. I nogle faa Bygder findes Formen Øl (aab. ø), som svarer til G. N. ol. — 2) Øjæstebud, Øilde. Kun sammensat som Gravel, Barsøl, Festsøl og fl.

Øl, m. Barme; see Øl.

øla (øle), v. a. (e-te), 1) opflamme, fildre, sætte En i en lidensabelig Opbruusning eller besnaakte ham til noget. N. Berg. I Nbl. hedder det ølla (aab. ø). See øsa. — 2) smigre, rose, tiltale En smigrende. Øbr. Ellers øla og øjola. — 3) tirre, opbidse, gjøre vred. Bøstterub. (I Tell. øve). — Particij ølt; oftere upp-ølt: opflammet.

ølast (ølest), v. n. (Imp. ølest), bruse op, komme i et usædvanligt Lune; ogsaa glæfkes, flase, bryde overgiven Spøg. „ølest me ein“: glæfkes med En eller opvæge ham til noget. Edm. Øfte eenstøbtigt med ølast.

Øbersømne, n. og Øbersdag, m.

en Benævnelse paa den stortende Dag i Julen (den 7de Januar). Nbl. „Ørika Øbersømne“ er en gammel Østik eller Leg, som besnaaer dert, at man gjør et Dnske med abfkillige Ceremonier, hvoriblandt at man drikker Øl af en liden Økaal og derpaa kaster Økaalen dag sig; kommer Økaalen skaende ned, da er det et godt Teg, men hvælver den, da er det slet. — Dagsaa i Tell. er en lignende Østik bekiendt og kaldes der: Ølbersømne. Dyrindelsen uvis.

Øle, f. 1. et Bruusshoved, en som let kommer i Bevægelse. Edm. I Nbl. Ølla.

Øle, f. 2. (for Øbla), en Øgle, Fjirbeen (Lacerta). Drl. Edm. I Rand. og Jæbr. Øle (Øl), i Østf. Øle. G. N. ødla. Sv. ødla. Søndensjelds siges Fjirføle og Hjorføle.

ølen, f. ølen. — ølest, f. ølast.

Ølgjers, m. Damp af Øl. B. Stift.

ølse, f. ølja. — øljos, f. ølljos.

Ølkjenga, f. Kenga.

Ølkveis, f. 1) Ølsøge, Ildbeholdende efter en Ruus. Nbl. og fl. 2) et Slags Hallsab, forarsaget ved Ølbrit. Ag. Stift.

ølla, opflamme, øgge; see øla.

Ølla, f. Øle. — Ølmo, f. Ølmo.

Ølnaver, f. Ølnaver.

Ølost (aab. ø), m. Ølost, Drl af togt Mælk med Øl.

Ølrus, n. Ruus af Ølbrit.

Ølroyt, see Ølroyt og Øroe.

ølsjukt, adj. ølsø, ubæstelig efter en Ruus. Heraf Ølsykja, f. Ildbeholdende efter en Ruus. Søndre Berg. og fl.

Ølsle, f. Opbruusning; Bilsfab, Overgivenhed. Edm. (see ølast).

Ølsoll, m. og Ølsoppa, f. Øllebrød, Øl med brækket Brød.

Ømne, f. Emne. Ønd, f. Aand.

Ør (aab. ø), n. et Anfald af Svimmelhed. Sjelden, f. Ørsta.

Ør, f. see Øyr. — Ør, m. see Dre.

ør, pron. Eder. (Øbjeft af „i“). Helg. (Vessen). Andre Steder: ør. G. N. ydr. Sv. er. — I Genitiv tilbeels: ørs og ørs. See øllers disse.

ør, adj. svimmel; f. øren.

Øra, see Ørsta og Øyra.

øra (øre), v. n. (e-te), 1) svimle, blive svimmel eller forvirret i Hovedet. Temmelig alm. dog tilbeels mindre brugeligt end svimra. „øre i Hau'e“. Heraf Ør, øren, Ørsta. — 2) øse, gaae som i Søvne eller i en sandles-

ios Likhed. (Ejebøen). See Dvar.
 — 3) rase i Sygdom, fantasere, tale i Bivelse. Tell. — Sv. yra. G. N. orasi, rase. — Jf. yra.
 ore, opgrave, grumles; s. øra.
 øren, adj. 1) soimnel, angreben af Hovedsoimnel. Lemmelig alm. Nogle Steder: ør. (Jf. soimrug). — 2) forvirret i Hovedet, forstyrret; tilbeds ogsaa: fuld, druffen. B. Stift. I Jndersøen hedder det øren. (Jf. Drar). Sv. yr. G. N. ørr, gal. — Egentlig skulde „ør“ betyde forvirret, og „øren“: tilbøielig til Forvirring (af øra).
 Øresta, f. Sands, Dymærksfømbed, Eftertanke. Harb. Dæ. ingie Øresta i han: han tænker aldrig efter hvad man siger ham. Uvis Dyrindbelse.
 ørestelous, adj. tankeless, uopmærksom. Harb.
 Ørflaga, f. et Anfald af Hovedsoimnel. ørgamall, adj. meget gammel, aldgammel. Ross. (Andre Steder: utgamall, elbegamall). G. N. ørgamall. Den samme Partikel findes ved flere Ord (nemlig ørliten, ørsmaa, ørung) og udtales med langt ø (ikke aabent) ø, men overgaar ellers til ør og øar, hvilket ogsaa svarer til G. N. ør.
 Ørjemart, m. Regnorm. Helg. (= Raud-maff). Vel egentlig Auribemabl (see Aure); dog kunde det ogsaa høre til det foransførte Jria.
 ørliten, adj. meget liden, bitte liden. Ross, Harb. Sbl. Tell. Hedder ellers: ørliten (N. Berg. Helg.), ørliten (Kr. Stift). G. N. ørlitull. — Paa nogle Steder siges ogsaa „ørende liden“, ligesaa: urende, og ørende lite.
 ørmegta, v. n. vansmagte. (Cogn, Valb.). See ørmegta.
 ørmerkjes, adv. langt afvejen, paa ukjendte Steder, paa Bidspor. Skal bruges i Tell.
 ørminnig, adj. glemsom, svag af Sukommelse. Nbl.
 Ørn, m. f. og n. en Dra. Udtales almindelig med langt ø (ikke aabent) og med tydeligt „rn“, altsaa ikke Dnn eller Dnn (som man skulde vente efter Ligheden med andre Ord). G. N. ørn, m. (Jf. Åre). Kønnet er valende, og det almindeligste er maaskee Femininum. — Hertil se bekvandlige Sammensætninger: Ørnefjor, f. Ørneveng, m. Ørnungje, m. og fl.
 Ørnestav, see Dyrnekav.
 Ørsta, f. 1) Soimnelbed, Hovedsoimnel. Søndre Berg. Tell. og flere. — 2) Forvirring, Sandsfæsløshed. Nere-alm.

(Jf. ør; see øren). Hedder ogsaa Øsfla og Hædnere: Dra. (S. yra).
 ørsten, adj. forvirret i Hovedet. Harb. Sbl. Ellers øren.
 Øsfla, f. Forvirring, Sandsfæsløshed. N. Berg. og fl. (Jf. øra). G. N. øsfla. Ellers Ørsta.
 ørsten, adj. = ørsten. Sbl.
 ørsmaa, adj. meget smaa. Harb. og fl. Ellers ørsmaa og øar-smaa.
 ørte, see erta og urta.
 ørung, adj. meget ung, yderst ung. Hedder ellers ørung (Helg.) og ørung (Kr. Stift.).
 ørvinna, adj. altfor svær, uoverkommelig, som man maa opgte; ogsaa smaa, Hædelig, ørgerslig. Hall. Tell. Hedder ogsaa ørvint.
 ørvinnas, v. n. tabe Modet, blive Hæd eller afstrækket ved afstillede frugtesløse Forsøg. Tell.
 ørvint, stem, ørgerslig; s. ørvinna.
 Øsa (Øse), f. 1) Dyrbrusning, Dørgivenbed. 2) et Bruusoved. (N. Berg.).
 Øsa (øse), v. a. (e - te), opægge, opbilde, sætte i Fyr og Flamme; saaledes haabe at gjøre En overordentlig munter og tillige at opbilde En til Brede. Sbl. Sbm. Drf. Dstest i Forbindelse med upp; f. Er. Dei ha øst han upp: de have opægget ham, befaattet ham til Galskab. G. N. øssa, opbilde. (Uden Tvivl af Afbektivet „os“, som egentlig betyder heftig eller brusen). — I lignende Betydning bruges: øle (i N. Berg.), og ølla (i Nbl.). See følgende.
 øst (øst), v. n. (Jmp. øst), bruse op, komme i en lidenskabelig Stemning, i Fyr og Flamme; ogsaa gæstes, fæse, svøge, gjøre afstillede Dptøier. Meget brugt i Sdm. G. N. øssat, opægges. I samme Betydning siges i Tell. øsle, og i N. Berg. øst.
 Øse, n. Rabning, Munding, den øverste Deel af en Rølle-Rende. Sdm. (Jf. Øs, m.).
 Øsefær, f. Dørgivenbed, fremfusende Afsærd; Bidskab, Dptøier. N. Berg.
 Øsekolla, f. Øsekopp, m. et Bruusoved, overgivent, fremfusende Vennefte. Ogsaa Øsa, f. Tilbeds i B. Stift.
 Øsemøle, n. Dyrbrusning, usædvanlig eller overgivent Lunc. Sdm.
 øsen, adj. opbrusen, heftig, fremfusende; ogsaa fuld af Gæfferie, tilbøielig til overgivent Øpog.
 Øsing, f. 1) Dpæggelse. 2) Dyrbrusning, Bidskab, Dørgivenbed. G. N. øsing.

Dyba (aab. ø), f. en Veste. G. N. eskja. (Af Vst). — Dykelof, n. Vstelaag. Dyketroff, m. Ringen eller Siderne i en Veste; tynd Fjæl som bannes til en Veste ved Sammenbøining. B. Stift.

øse, v. n. bruse frem (= øfast). Tell. øst (langt ø), opbidset, opflammet. Participle af øsa. Østere opp-øst.

øta, f. eta. — Ørle, f. Dyblla.

øva, v. a. 1. (e - de), øve, vanne, oplære. Straf øvd (øvet), Øving, f. og Øvelse, n.

øva (øve), v. a. 2. (e - de), opægge, tirre, opbidse. Tell.

øven (for øven), f. vanøven.

øvet og **øve**, præp. see øve.

øvre, adj. øvre, som er længere oppe.

G. N. øfri. — Øvre øild(a), f. den øverste Deel. N. Berg. og fl.

Øvrigheit, f. Øvrighed. (Nyt Ord).

øvst, adv. øverst. Efter Udtalen øfst; i Sogn: øpft. (Langt ø). G. N. øst.

øvste, adj. øverste, høieste. Øvste Beggen: den øverste Bek. Øvste Sida: den øverste Side.

Øy, f. (fl. Øya, r), en De, et omflydt Land. G. N. øy (øy), pl. øyjar. Ordet synes ogsaa at betyde en Halvø eller iser en Flade imellem Bugterne af en Øy; saaledes siges i Orkney, „Grasøy“ og „Stogøy“ om fremstikende Engleitter og Skovplaner, som omgives af en Elvbugt; ligeledes gives der, baade søndenfelts og nordensfelts, adskillige Øaarbe, som have Navnet „Dy“ og dog ikke ere omgivne af Vand, men kun strække sig ud imod en Bugt eller Bue af Dalførets Vanddrag. — I den bestemte Form hedder det i B. Stift: Dy'næ og Dy'næ. I Sammensætning: Dya og Dye. Den første Form bruges i N. Berg. kun naar der tænkes paa en vis enkelt De, f. Ex. Øyaaangjen (=: Tangen eller Revet af Den); den anden Form bruges, naar Talen er om Der i Almindelighed. Fertil Øyefolk, n. Deboere, Folk fra Derne. Ligesaa Dymann, Dyetana, Dyeat og fl. Øyevits, f. Stift som bruges paa Derne. Ligesaa Øyebunad, om Dragten, og Øyemaal, om Sproget hos Deboerne.

øya, v. n. kunte, jamre sig. (øya seg). Tilbeels i B. Stift. Ellers jøya, eta og veia.

øydd, part. blottet, udtømt; ogsaa forødet, forbrugt; f. øyde.

øyde (øya), v. a. (e - de), 1) gjøre øde

(af aub); rømme, forlade (evacuere). N. Berg. „øyde Gar'en": gaae bort fra Gaarden, saaledes at der er ingen hjemme. De kann ikke øyde Hus'e: vi kunne ikke alle gaae ud af Huset; der maa være een hjemme. — 2) blotte, gjøre lens. „øyde seg": stille sig ved alt hvad man har af en vis Ting; f. Ex. øyde seg fyre Penga: udgive sin sidste Skilling. (B. Stift). — 3) øde, forøde, forbruge; ogsaa bortødsle, bruge til Overflod. (Alm.). G. N. øyda. Det ha 'ste øydt meir eld' ei Lunne: de have kun forbrugt (el. fortæret) en Lunde. Øfte i Forbindelse med upp (øve upp); f. Ex. me ha øydt upp altthop: vi have gjort Ende paa det altammen.

Øyde (Øya), f. 1) Lombed, øde Tilstand. G. N. øyda. (Af aub). 2) en øde Strætning, et tomt Rum. (Selben). 3) Forødsle, Ødelæggelse. (Selben).

Øyde (Øye), n. øde eller forladt Tilstand. Nest i Lalemaaden „liggje i Øyde": ligge øde. G. N. øydi.

Øydegar, m. en øde eller forladt Gaard. (Adskillige Gaardsnavne, som nu skrives „Ødegaard", udtales ellers Døgar og Døgar, hvilket vel kunde have en anden Oprindelse).

Øydeland, n. 1. 1) et øde, ubeboet Land. 2) en Forøder, Ødeland. (Bredre Landøya).

ødeleggja, v. a. (legg, lagde), ødelægge; ogs. bortødsle, gjøre Ende paa.

Øydemark, f. Ødemark, Ørken, ubeboelig Egn.

øyden (øyen) adj. 1) forødende (= øydsam). 2) øde, forladt. Nest i Neutrum: øyde (øye). 3) blottet, lens (= aub). Harb. „øyen fo' Pengar": blottet for Penge.

øydest (øyast), v. n. (Imp. øyddest), 1) blive øde eller blottet. Dø øyest ut: det bliver mere og mere øde, der blive alt færre og færre tilbage. — 2) forsvinde, gaae bort, blive forbrugt eller forødet.

Øyding, f. Blottelse; Forødselse.

Øydn, f. Lombed, Stillehed, øde Tilstand. — Øydnluft, f. usund Luft i Værelser, som staae længe tomme eller ubeboede. Sdm.

øydsam (øyefam), adj. ødsel, som forøder meget. Dgsaa spildsom, udros, som medfører Forødselse.

Øydlla, f. Forødselse; ogsaa Ødselhed. I Søndre Berg. hedder det Dytla eller Dytla.

øye, see øyde, øgia og øglen.
Øyre, f. Dyr. — øydeleg, f. øgieleg.
Øyemann, m. Deboer; f. Dyr.
øyen, f. øglen og øyden.
øygð, adj. bestaften med Hensyn til Di-
 nene. I Sammensætning som flørygð,
 flørygð o. f. v. G. R. eygðr. Af
 Auga.
Øygje, n. Dien i Kortspil. (Maafke en
 Efterligning af Skriftsproget).
øygna, v. a. (e - de), stne, kunne see
 eller opdage i lang Frastand. B. Stift.
 Hedder paa nogle Steder ygne (aab.
 y). Sv. øgna.
øygnast, forbauselse, f. øgnast.
Øying, m. Indbygger af en De. Nest i
 Sammensætning, som Norøying, Sø-
 øying, o. f. v. Jf. Dyrøying.
Øykr, m. (Fl. Øykje, r). 1) Dg, Dyr af
 Hestelagten; Hingst, Hoppe eller Føl
 (altsaa et Navn paa Arten, uden Hen-
 sön til Kjøen eller Alder). Meget brugt
 i B. Stift, Øbr. og fl. G. R. eykr.
 pl. eykir. — 2) en Hoppe (i Mobsæt-
 ning til Hest). Indrøsen og ved Trond-
 hjem. (Eilers Mær). I denne Betyd-
 ning indtræder en Mobsætning imellem
 det grammatiske og det naturlige Kjøen,
 ligesom ved Drøbet Saud. — I Sam-
 mensætning oftest Dyrke; seldnere Dyrks.
 Saalebes Dyrkebeite, n. Græsning for
 Heste. Dyrkebyrte, n. det at man bytter
 Heste. Dyrkeemne, n. om et Føl. Dyr-
 kefar, n. og Dyrkefæt, n. Spor af
 Heste. Dyrkefød (fór), n. Vinterfoder
 for en Hest. Dyrkemagt, f. Hestekraft.
 Dyrkeslag, n. Hesterace. Dyrkeværre,
 n. lige Værdie med en Hest, eller: en
 Pengesum som man kan købe en Hest
 for. B. Stift. (I Edm. Dyrkevyre)
 — Dyrksmat, m. en Portion Foder for
 en Hest. (R. Berg.).
øykje, v. a. forøge (= auka). — øykjes,
 v. n. forøges, formere sig. Indr.
øykjelau, adj. som ikke har Hest.
Øykt, f. Stund (= Ykt). Hår.
Øyland, n. Deland, en meget stor De.
 (Ejelden). G. R. eyland.
Øyning, m. Indbygger af Indrøsen, i
 Trondhjems Stift.
Øyr, f. (Fl. Øyra, r). 1) Bante af
 Sand eller Steen i en Elv, Sandbante
 (= Grande). Drk. (sædvanlig i Formen
 Ør). Egentlig: opfyldt Grund; see
 øyra og Aur. — 2) en Lette eller
 Græsvold ved en Elvemunding; en lav
 og sandig Flade, som stifter noget ud i
 Vandet og synes at være bannet ved
 Dyrskilling. Mere alm. og meget brugt.
 G. R. eyrr og eyri. Hertil

høre mangfoldige Stedsnavne. (Dyr,
 Dyr'a, Dyranne).
Øyra, f. en Dre, en Jordstøb som ud-
 gjør en Tredele af et Spand (see
 Spann) og svarer omtrentlig til en
 Skuldbaler. Brugt. ved Trondhjem,
 mest i Formen Øre (Dr'). G. R.
 eyrir, m. betegner en vis Bøgt eller
 Mynt, ogsaa Etendom. Jf. Lausøyre
 og Lvaure.
Øyra, n. (Fl. Øyrur), et Dre. Formen
 er i de nordlige Egne Øyre (tildeels
 Øre) og Kjønnen gaar over til Femi-
 ninum (et Dyr) i Sfl. Edm. Rdm.
 og Drk. (G. R. eyra, øyra, n.). I
 den bestemte Form: Dyr (Søndre
 Berg.), Dyr'a (Tell. Vald.), Dyrar,
 f. (Edm.). Flertal bøies sædvanlig
 som Feminin (Dyrar, Dyrø o. f. v.).
 G. R. eyru. I Sammensætning deels
 Øyre, deels Øyrna (Søndre Berg.),
 Øyrne og Ørne. G. R. eyrna. (Jf.
 Auga). — Betyder i Særbesøbeh: 1)
 Dre, paa Kar, Gryder, Kiebler o. f. v.
 3) Hjørne, Entp; især Kanten paa et
 Fiskevob. — Talemaader. Upp i Dyr-
 runne (pi Dyr): for Ens Dren, i Ens
 Nærvarrelse eller Paahør. (Mobsat: paa
 Bakke). Unde Dyr: paa Dret; f. Er.
 leggje etn und' Dyr: gve En et Dyr-
 figen. „leggje Dyrrunne": slaae Drene
 ned, som Legn paa Brede (især om
 Heste). reise Dyrrunne: spise Drene,
 blive opmærksom (om Dyr); gjøre sig
 til, broste sig (om Menneker). ha'
 tjukke Dyrur: være ligegyldig, bryde
 sig intet om hvad man hører.
øyra, v. a. og n. (e - te), 1) tilbæffe med
 Gruus eller Sand; ogsaa blande med
 Gruusjord. Sogn. Andre Steder: aura
 (af Aur). — 2) udgrave eller bort-
 stykke Grunden, om Vandet i Elvene
 og ved Strandbredderne; saalebes og-
 saa: danne nye Banker, oplægge Dyr-
 ger af Sand og Gruus. Tildeels i
 Tr. Stift; — i Drk. hedder det øre,
 paa andre Steder aure. (I B. Stift:
 gropa). Jf. Dyr.
Øyratange, m. Sand-Kev, som gaar
 ud fra en Elvemunding.
Øyrebloffa, f. Dreblad; de følger som
 omgave Drebullet.
Øyrefl, m. Dreflgen. Jf. Førung.
Øyrehaar, n. Haarløf ved Dret. I Søn-
 dre Berg. Øyrnahaar.
Øyrehuva, f. Børnehue; Rundhue med
 følger som gaar ned over Drene.
Øyreflaade, m. Dreflde; uegentlig:
 Nyggerrighed efter at høre noget.

syrelaus, adj. 1) syrløs. 2) bebøvet, bev af Støt eller Straal.

Syrerot, f. den inderste Deel af Dret.

Syreffjæl, f. Dreffjæl, stor Kammusling (Pecten maximus). Kalbes ogsaa Kleringøvr, og skal paa nogle Steder hedde Harpeffjæl.

Syresnipel (aab. i), m. Drelap.

Syreskav, m. en høj Stav i et Trælar, forsynet med Hant i Enden. I Sdm. hedder det Orneskav (for Dyrnaskav).

Syresfyng, m. Dreffitter, et Slags store Insekter; s. Styng. I Sogn hedder det Dyrnastfyng.

Syretot (aab. o), n. Susen for Drene. R. Berg. Ellers Syresus og fl.

Syrevert, m. Smerte i Drene.

Syring (Dring), f. Grundens Udhuling eller Dybfling; s. øvra.

Syrnasaure, m. Drevor. Sørb. (Sf. Formerne Dyrnasaure, Dyrnastfyng).

Syrnebein, n. det store Been bagved Hjelkerne i Fiske; Lørbenet imellem Ralken og Struben. I Sdm. Ornebein. (Egt Orneskav).

sys, øser; see ausa.

Systra, f. en stor Dse, en Slaal til at øse med. R. Berg. (Helden); tilbeels

Systr og Kusstr; i Drl. Øster.

Sytla, f. Dybfla. — sytt, f. syde.

Dyværing, m. Deboer. (Mobsat Fjorværing). Helgeland.

Nettelser og Tillæg.

Aftan. — I Ordet *Rorasta* har det ogsaa nordensjels Betydningen af en vis Tid paa Dagen. — I *Aftas* (i *Wsta*): i gaarastes.

aga, v. a. — Her som paa mangfoldige andre Steder skulde „G. R.“ sættes istedetfor *Jæl*.

Agg. — Dgsaa: *Had, Noikke.*

akebera, v. n. *accordere*; ogsaa: *trætte, tistte.* (*Fremmedt*).

alda, v. a. gjøre gammel (for *Liben*), *svætte*, *paaføre* en tidlig *Alberdom*; især om *Sygbomme*. Han ha saatt ett *Mein so' vil alba han.* *Yttre-Sogn.* (Den før anførte Betydning forekommer i *Indre-Sogn*).

aldre. — Formen aldr burde staae særsk.

all. — *Jf. olla* (som burde være opført under *all*).

alleleis. — Anmærkningen „*alle Leidenne*“ bortfalder, da Formen *allelein* vel rettere forklæres som: *alleleid-ne* (see *Leid* og *ne*). Det samme er at anmærke ved *anderleis*, ligesaa *allestade* og *alltibe*.

Aln. — *Hertil: Alneaal, n. Alnetal, n.* — I *Nordre Berg.* gjøres Forskjel paa „*norsk Aln*“ og „*Solands Aln*“; den sidste er det almindelige *Maal*, den første er noget kortere og ansees som et ældre *Maal*.

alt. — 5) saalænge, *imebens*. Her tilføies: *Kun i Forbindelse med „mæ“.*

And. — I sidste Betydning hedder det paa mange Steder: *And*, idet man retter sig efter *Skriftsproget*, saaledes at *And* er *Kavnet* paa en *Fugl*, og *And* betyder *Sjæl*. Efter det gamle *Sprog* skulde begge hedde *Dnd* (*And*).

andres. — Vel egentlig *andares*.

Ang, m. er et *Ord*, som synes at betyde en *smal Fjord*, og forekommer i mange *Stedsnavne*, men er ellers, saavidt vides, *forældet*. Det bruges tildeels ogsaa i den gamle *Form Angr*, el. *An-*

ger, f. *Er. Stavanger*; dog er dette sjældnere. I *B. Stift* gaaer det over til *-aang* (*Brimang, Gjørangl'en*); i *Edm.* ogsaa til *-ung* (*Ketting, Kattung*). — I *Ordene Harang, Kettang, Havang* og fl. synes „*ang*“ at være blot en *Endelse*. Et *Adjektiv ang* (o: *trang*) forudsættes i *Angrøme*. *Jf. angleg. G. R. angr, trang, smal.*

anfrømmeleg, adj. *ulidelig, mobbydelig.*

Dbalen. (*Maafsee angrømleg*).

annan. — Det sidste *Exempel* hedder ogsaa: *D'æ mangt i auro litt.* (*Maafsee: bi auro*). *Selg. I Edm. D'æ mangt auro litt.*

aselera, v. n. *flase, gjættes (haselere).* *Fremmedt Ord.*

Asl (Træ). — *G. R. askr. Hertil Asel-laur, n. Aselkog, m.* — *Aselmittel*, f. en *Salve* som tilslaves af *Asetræets Saft*.

atall, adj. *spodst, titrende; ogs. flem, fortrædelig, ulidelig. Smaalehnene.*

atte. — Dgsaa: *tillovers*; f. *Er. D'æ ikke stort att'e.* — *Orbets Betydninger* ere forliden *udførte*; de kunde ordnes saaledes: 1) *tilbage*, efter (paa et *Sted*); ogs. *tillovers*. 2) *tilbage* til et *Sted* eller til sin *forrige Stilling*. 3) *til* *Gjengæld*, eller i *Stedet* for noget andet. 4) *til*, om en *Luffelse* eller *Tilbættelse*. 5) *atter*, *paany* (= *igjen*). *Hertil: upp-atte, til-atte, heimatte, frist atte, go' atte, og fl.*

Auga. — *Hertil Talemaaderne: „leggje atte Augunne“: lukke Dinene. „lata upp Augunne“: aabne Dinene. „svelpe um Augunne“: vrænge eller forbreite Dinene. „stire i Auga“: see hinanden i Dinene. „ha Augunne mæ seg“: see sig nøie omkring, være paapasselig.*

Auger. — *Istedetfor „Perca marina“ sættes Sebastes norvegicus.*

Aufje. — *Har ogsaa Betydningen: et tilføiet Stykke, især et smalt eller Me-*

- bannet Stykke som indfattes i Klæder. (Sedm.). Altsaa: 1) Forøgelse. 2) et tilføjet Stykke. 3) Ungel o. f. v.
- Austr, m. M.** En ældre Form: Austr, er sjelden. G. N. austr.
- avbaga.** — Talemaaben „D'a avbaga“ betegner kun, at det sidste Dagslys i Vest er forsvundet, saa at Himmelen er overalt lige mørk (uden Hensyn til Mørkets større eller mindre Grad).
- Aventas (Aventasi), n.** Leiligbed til noget. (N. Berg.). Fremmedt Ord.
- adaa.** — Den egentlige Form skal være eba eller ida (aab. i). See Tillægget til „ia“.
- ad'e (ser ader), adv.** førend, inden. De vert'e lengje ad'e han hem'e. Sdm. (Hjelden). Mere brugt i Est. i Formen: ad'e. G. N. adr. (Sf. annast).
- aleggje, v. a.** lægge et nyt Lag paa, sætte ny Eg paa Vær og bestilge. (Ael.). Jf. Moga.
- Utaf.** — For „Utat“ er sat: Utaf.
- Uvætna, n.** see Uvæatn.
- Uaf, n. 2.** — Formen „Uafje“ burde skrives Uafje, for at adskille den fra det gamle Dativ. Ifstebefor „til Uafes“ sættes: til Uafa.
- Uafola.** — Ogsaa Uafele. (Osterb.).
- Uasse, m. Karl; Kammerat. I Sam-** menstning som Villasse, Kasbasse.
- Uaang.** — Tilføles: Vrt.
- Uaat.** — Navne paa de forskjellige Slags
- Uaade ere:** Færing, Hjemfæring, Eri-
roming, Ertrobing, Sefering, Fyring,
Femfæping, Fembørina, Sefsering,
Hørefar, Urttering, Urttering, Urttering,
Urtfæping, Sambøring, Lendring;
— Skuta, Snektja, Ferja, Praam,
Urtja, Urtføy. — Navne paa Uaadeens
forskjellige Dele ere: Hjel, Stamm, Un-
derstemne, Bor, Vinsar, Kampa, Rip,
Urtting, Raang, Kne, Knott, Bekk, Rø-
de, Rom, Sigla, Skut, Fotkøbe (Fot-
køva); Lofita, Lilla, Plitt, Kjeip, Loll,
Barnagle.
- Uein.** — „Intje Uein“: ikke en eneste
Fist. (B. Stift). Ligesom „Intje Haar“,
om Kvæg.
- Ueinbrot (aab. v), n.** Ueinbrud.
- Uekre, f.** — Skulde forklæres: Hjerte-
musling (Codium edule). Ogsaa kal-
det Uekrethjel, f.
- Uera, (v. a. og n.).** — Uera fyre seg:
bruge, hjælpe sig med. Haa beve so
lite te fyre seg Uera: han har saa lidet
at gjøre med. — Uera til: begynde,
komme i Gang; ogsaa hændt, indtræffe,
fste sig. De kann snart Uera te. (G.
N. Uera til).
- Uerggyvta.** — Det systematiske Navn
forandres til: Labrus rupestris.
- Uetre.** — Formen er ikke saa ganske ubru-
gelig, da det trondhjemske „Uetr'er“
egentlig er samme Form.
- Uidsja.** — Betydningen ordnes saaledes:
1) bede, anmode En om noget. 2)
byde, indbyde. 3) byde, befale, paa-
lægge. 4) ønske, be vondt, be go'
Natt o. f. v. 5) v. n. tigge, bette. —
Heraf Uidsjing (Ueing), f. Ueben;
ogsaa Uiggerie.
- Uinge, m.** et særskilt Rum i Fæbusene;
ogsaa Uebbing (egentlig Ujødjel-Rum).
Ueb Kristiania.
- Ujella.** — Uurde maaskee opføres i For-
men Ujella. (Uigt Ujora, Ujora).
- Ulaafoleie.** — Forklæres: Stifmorsblomst
(Stofmorsblom). B. Stift.
- Ublidspent.** — Uebde: blid, venlig af
Naturen eller paa Grund af et munt-
tert og fornøiet Sind.
- Ulodtraag, f.** see Uaag.
- Uloystast.** — Skulde staae efter Uloysta.
- Uogna.** — Uat er forandret til Ujat.
Henviisningen til Uetr' urd burde imid-
lertid udledes, da nemlig „Ujat“,
efter nærmere Oplysninger, synes at
betyde en anden Uing.
- Uol.** — Jf. Uegebol, Uestbol, Uetrebol.
Uraafengd. — G. N. Uraafenginn.
- Uraaf, n. 2.** opbrevet Uaag og Uegraes,
eller andre opkaldte Uing paa Strand-
bredden. (Hjelden). Jf. Uodabraaf.
G. N. Uraaf.
- Uraafaka, v. a.** gribe pludselig eller
voldsomt. (Hjelden).
- Ureidd.** — Ogsaa: et Stykke Uoi, som
har Uevens hele Urede; en enkelt Uev-
brede f. Er. i Ueil, Uapper og store
Klædningsstykker. Ogsaa kaldet Uaa,
Utaf, Uyst. Betydningen ordnes: 1)
Urede, Uredhed. 2) Uevbrede. 3)
Ured, Uant. Underliden: Uebe, Uer
i Talemaaben „Ureidd ma“: jævnfides
ved. Sv. Uredvid.
- Urising.** — G. N. Urisingr (et af U-
dens Navne i Ualva).
- Uroktroff.** — Skulde maaskee egentlig
hebbe Uraaktroff (af Uraaf, n.).
- Urot.** — Ued den treble Uebning er
noget glemt. Det skulde hebbe: 3)
Utaaf, Uump, afbrudt Stykke. (Uas-
brot, Uruabrot og fl.). Ogsaa en for-
slidt eller skrøbelig Uing. Uloftbrot,
Utolebrot. (I Uepog siges ogsaa Ual-
lebrot og Uerlingebrot).
- Urya.** — Den Uarbangeriske Form er
Uryggja. Paa enkelte Usteder skal det
ogsaa hebbe Urybja.

Bumbfiglar, m. Bomseiler, Fartoi med Bomfjell.

Bundan. — G. N. bundin. (Blandt Kornets Navne i Stalba).

Bunding. — Kan simpelthen fortlæres ved: Strikketoi.

byrja (begynde). — Er mere brugeligt i Smaalehnene.

Byte. — Rettere: 1) Bytte, Ombytning; ogs. Forandring, Omstiftelse. 2) Deling, Udskiftning. 3) Skjel, Grændsefjæl.

Dag. — „Dæ stor'e Dag“: det er allerede meget lyst. (B. Stift). Høgst a Dag: midt paa Dagen. Fyre Dag: om Morgenen før Dagary. Næ Dagen: ved Dag, om Dagen. — Navne paa de forskjellige Tider af Dagen eller Døgnet ere: Morgon, Ditta, V-fing, Nismaal (Uppstamund), Midmorgon (Mbitmund), Møltimund, Halvgjengle (= halvgætt te Midbags), Døgurmaal, Middag el. høgst Dag; Aftan, Undaal, Yft (Øst, Kon), Mørastan, Skyming, Kvæld, Kvælbæta. Jf. Dim. — Navne paa enkelte Stunder i Almindelighed ere: Yft, Stund, Rib, Lime, Lil, Mumb, Maal, Leite.

dan, adj. bruges ogsaa i Øst. og Smaalehnene. Undertiden i Betydningen: oplagt til noget, lyst, bidlig efter noget. Han va sa dan ette dæ.

Dape. — J Øst. Dæve, el. Dava.

Dau(b)for, f. ufrugibar eller kraftløs Jord hvort intet vorer. (Ag. Stift). Ogsaa kalbet Dau'mold.

Dau(b)vatn, n. stillestaende Vand; iser om raadent, ureent Vand.

Dæve, Vandpyt; see Dape.

denne. — Formen dinne ubtales ogsaa med luft i (ti), men bitte og disse altid med aab. i.

di. — „fra di“: fra den Tid af. Alt fra di han kom her.

Dogurflaette. — Bedre: et Engstykke som man kan slaae paa en halv Dag, altsaa til Dæve eller Middag.

Dokterflap, m. LegeDOM. — doktera, v. a. lege, helbrede. (Fremmedt).

domenera, v. n. larme, buldre; ogsaa flende, yppe Klammerte. (Fremmedt).

Dott. — Udførligere: 1) Tot, Biff, noget at tilstoppe med. 2) en liden Slump eller Mæse. 3) en liden Hob, Flot, Stimm. Noget Steber siges Dott ogsaa om en slov og ligegyldig Person.

Dotter. — J Forbindelse med et Mandnavn bliver dette Ord paa Helgeland forkortet til „te“, f. Er. Hanste, for Hansdotter.

Dram, m. en Dram, liden Drif (Bræn-

deviin). Ubtales overalt kort (som Dramm). Jf. Eng. dram, som egentlig betyder Drachme (Duntin).

drepa. — „drepa seg“ bruges ofte i Betydningen: drukne eller omkomme ved Uforsigtighed (f. Er. ved at reise ud i farligt Veir); ogsaa: overlægge sig ved Anstrengelse; egentlig dræbe sig.

driva. — Ogsaa: spabføre, gaae frem og tilbage. — Ordets Betydninger burde være mere udviklede, omtrent efter følgende Plan: 1) v. a. drive, støbe (f. Er. Nagler). 2) kaste, slænge. 3) fordrive, bortdrive. 4) fremdrive, føre afsted; især: slaae, føre Trælask. 5) holde i Drift, bruge, f. Er. en Gaard. 6) tvinge, fremstøde; ogsaa: plage, anstrenge. 7) v. n. drive, føge; ogs. falde. 8) flyde afsted; ogs. fiske ved Drivning. 9) spabføre; ogs. slakte om (= reka). 10) spyle, bestille noget.

Drunt, m. Hjert. Drunta, fjerte.

drøg, adj. bruges ogsaa eenligt med Betydning: ikkand til at bruge, stærk til at trække Læs (om Heste). Østerb.

Duragætt, f. Dørfarm. Forekommer i de tellemarkiske Biser.

Dvergstein, m. see Dvergsmide.

Dæ (Plantenavn). — J ældre Ordsamlinger hedder det ogsaa Dæ og Dæe.

dølen. — Synes kun at være brugeligt i Neutrums (døle), og kunde derfor vel egentlig hedde: døleq.

døva. — Stulpe ogsaa betyde: bedøve, gjøre døv.

Øiende. — Maaftæe egentlig Øigjende.

Der forekommer et G. N. eigen (blandt Kornets Navne i Stalba), hvilket maaftæe kunde slaae i Forbindelse hermed.

Eign. — G. N. eign. Jf. Ueiga.

Ekfja. — Forekommer ogsaa i Ag. Stift.

J Smaalehnene hedder det Ekfe.

Elm. — „Elm“ er forandret til Sem.

Lima. — Jf. Flint aibne (Maal).

einka. — Egentlig: mageløs, eneste i sit Slægt.

Einftøding. — Ogsaa en Sørling, En som ikke vil være med Andre.

Etresmog. — Tilføles: n.

Etwastræum. — Rettere: Strøm i Vandet ved Mundingen af Elov.

Elovflot, n. Banker som opskydes af en Elov.

Embætte. — Udførligere: 1) Syssel, Arbeide, Bestilling; især Kvægets Kvægt. (Eselben). 2) Tilfyn, Dyrartning i et Gæstebud. 3) Embede.

Etresleng, m. Efterspil, Omvæd i Enden af et Vers. Ogsaa Eftersmæk; noget som kommer uventet efter.

- fagreten.** — Kan simpelthen forklares: smaatærende.
- falera, fire, give efter, give tabt.** (Fremmebt).
- fane, f. Sneebob.** See Jonn.
- farabbel, fabel, Eventyr.**
- farfjenna.** — Det anførte Exempel forklares: vi have ingen Marsag til at kalde ham vor Faber.
- fatl.** — Talemaaden, i *Fatle*, hvor *Fatle* er en gammel Dativform, kunde vel ogsaa henføre til Ordet *Fetel*. (Ligesom *G. N. kauli*, af *ketill*).
- fæ** (med Formerne: *fæ, fætt, fingle*). — Den sidste Form (*Supinum*) maa rettes til *fengje*, i Lighed med de opstillede *Supiner* af *ganga* og *hanga*. Altsaa: *fæ, fætt, fengje*.
- fædd.** — Et andet *fædd* er Particip af *fæ*, v. a. 1. og betyder *saet* (= *sen-gien*).
- fæ.** — Tilføies: *G. N. fæ, Fæ, Gots, Penge*.
- fella.** — Istedetfor *Love* (v. 93 a, 1) skulde sættes: Norges gamle *Love*.
- fengd, f. Fangst, Bytte, Udbytte; ogsaa Mængde, et stort Forraad.** Forekommer paa enkelte Steder, dog sjelden.
- fete.** — Skulde afvikles i to Ord.
- fetling.** — Den anførte Form *Fetling* er kun en Tilnærmelse til *Udialen*, og kunde ogsaa skrives *Fetling* eller *Fetling*.
- fifsera, erte, drille.** (Fremmebt).
- filla, f. (m. er Tryffel).** — I Sammensætning med et paafølgende Ord betyder „*fille*“ noget ubetydeligt, uselt eller lumpent; f. Ex. *Fillegamp*, en daarlig, ubuelig Hest. *Fillebus*, en elendig Hytte. *Fillekykke*, et lumpent Stykke. *Fillearbeid*.
- finanseri, n. Spøg, Fias, Gjækkerie.** (B. Stift). Fremmebt.
- finelse, n. en Skændeb, et vakkert Menneske; ogsaa spotvis om En som gjør sig megen Umage for at anses som smuk og fin.** B. Stift.
- fiskestøde, n. Fiskegrund i Havet.** (Sjelden).
- fiskeveinar, pl. Stjernebillebet Orion.** Østere *Fiskekallar* (f. *Fiskefros*).
- fita (aab. t).** — Tilføies: f.
- fivel.** — Synes egentlig at betyde *Fro-Ulben* eller *Flæderbustene* paa *Planternes Fro*. I „*Skotarfivel*“ synes det at betyde et *Ror*.
- fivæld.** — Hedder ogsaa: *frivil* (i *Østerr.*), og *frivæl* (*Hedemarken*).
- fjellkræpe, m. smaat Krat paa Fjeldene; især Dvergebirt.** (St. Ræpe). *G. N.*
- fjallrapi (et af Trærnes Navne i Skald).**
- fjellvand; rettere: fjellvan.**
- fjetra.** — Istedetfor „*Stavband*“ er *Stavband* opført.
- fjor.** — Hertil Gaardsnavnene *Fyre* (aab. v) af det gamle *Dativ* *fjordi*. Skrives sædvanlig: *Førde* (rettere *Fyrde*).
- fjorsil, = Underfl. (Hedemarken).**
- fjorung.** — *G. N. fjordung*.
- flaga.** — Hertil *Hofeflaga, Rosflaga, Skjelteflaga, Sveiteflaga*; ligesaa *Vertflaga, Sviedflaga* og *fl*.
- flinga.** — *St. Flukta, og Flogge*.
- fløff.** — Fjendes ogsaa anført som et *Plantenavn* fra det *Trondbjemfte*; saaledes: *Stogfløff* (*Geranium*) og *Fjellfløff* (*Polemonium*). Maafter egentlig *Fløffa, f*.
- flust.** — Skulde staae foran *flust*.
- fly.** — Et andet *Fly* med vis Betydning forekommer som *Stedsnavn*.
- fole.** — Maafter rettere *foleg*, da det sædvanlig bruges i *Neutrum* i *Formen fole*.
- folkeleg.** — *Ogsaa: fornuftig, besindig, maadeholden.* (Egentl. *menneskelig*).
- fonn.** — I *Ag. Stift* har det tildeels *Formen Jane*.
- forbust.** — Tilføies: *Tr. Stift*.
- forkroft, adj. forvrænget eller forbrøvet ved Krumning, formeget sammenkrummet.**
- forsetja, v. a. (set, sette), Flemme, bringe i Knibe, søge daarbt ind paa.**
- forvæld, adj. halsoagt. Tæll.** (Hvor *Ordet forvelle* ogsaa bruges).
- forvoren (aab. o), adj. meget frem, reent gal, som forberet.**
- fostrasi, Fustage (Kar).**
- framlengjes.** — Bruges ogsaa i *Ag. Stift* og synes at være meget udbredt.
- fraa.** — „*fraa seg gjort*“: *færbigt, sluttet, ophørt; ogsaa: forbi, til Endy.* *Berg. Stift* og *fl*.
- frelsa.** — Istedetfor „*a-a*“ burde sættes: *e-te*, som er den almindeligste Form. Particip: *frelst*.
- fremste.** — *Ogsaa om Steder eller Gaarde, som ligge længst inde i et Dalstrøg; saaledes: Fremste-Gaarden, Fremstebalen* o. s. v. I *Edm.* har det tildeels den besynderlige Form: *fremde*.
- frivel, see Fivæld.**
- fross.** — Det gamle *fress* er ogsaa et *Ravn* paa *Bjørnen*. *Sermed* kan det foranførte *Fjellfros* sammenlignes.
- fræk (graadig).** — *G. N. frekr*.
- frøning.** — Fjendes ogsaa anført som

- Navn paa en Art Slanger. (Gulfræning, hos S. Strøm). G. N. fræningr. Jud. — Ved den anden Betydning skalde tilføies: G. N. sud.
- fundera, grunde, ønske paa noget. (Ogsaa brugeligt i Svensk).
- fusus. — Ogsaa: parrelysten, gell. Østerd. Heraf fytes, v. n. ytre Parrebrist, om Dyr.
- fylygast. — Imperf. sædvanlig: fyldest, og Supinum fylst (aab. v).
- fyrebod, n. Rettere f. og n. (Vaklenbe). fyrrer. — Ved den sidste Betydning kunde man maaskee tænke paa G. N. firri (=: fierrere). Da Lyden „i“ sædvanlig overgaaer til „v“ foran r, er det ikke umuligt at Begreberne af G. N. fyrri og firri kunde blive sammenblandede.
- fyseft, v. n. see Tillægget til fus.
- fæl. — Ogsaa: stem, tilbøielig til noget ondt; f. Er. han æ so fæl te driffe. Ellers i en ligegyldig Betydning om En som er vidt breven i en Ting, usædvanlig dygtig eller udholdende o. s. v. F. Er. fæl te springe, te arbeie, te eta.
- fær. — „Paa Fær“: paa Færde. Da va mykje paa Fær: det var noget reent usædvanligt.
- færing. — Har sædvanlig stærk Betydning paa første Stavelse (Færing).
- færing. — Østest „færing“ i Talemaaden: rørig æ færing.
- Galb. — Jf. Traa, Troff, Pall. — J G. N. findes gaddr i samme Betydning. (Fagrskinna, p. 186).
- galen. — Betydningerne skalde maaskee rettere ordnes saaledes: 1) vild, rasende, f. Er. om Storm. 2) gal, affindig. 3) vred. 4) vrang, urigtig o. s. v. Efter nogles Mening skal den egentlige Betydning være: forberet.
- Galge, m. (Fl. Galga), en Galge.
- gamall. — Tilføies: G. N. gamall.
- ganga. — „gaa av seg“: faae Ende; ogsaa faae et vist Udsald. Da gjeng av seg: det faae Ende, det bliver forbi med den Ting. Da gjeff av seg Gamman'e: der blev Ende paa Lykkeheden, det var ikke Spøg længere. (N. Berg.).
- Gansfor. — Om et lignende Ord see Garn.
- gase (seg), gjøre sig tilgode, gotte sig. (Ved Kristiania).
- Gasi, Gage (Lønning). Fremmedt.
- Gil, (m. 1). — Rettere: Veirfol, Bisfol o. s. v. — Veirfol skalde ogsaa sættes ved Gidder, Giff, Giff.
- Givende, n. Gave. I Forbindelsen „te Givendes“: til Foræring, gratis.
- Gjeire, m. Rlle, Strimmel, smal Stump af Tøt eller Skind; især om Overlæberet i de saafaldte Hudsoe; ogsaa en langagtig Plet i Traa, f. Er. hvor det har begyndt at raadne. Tell. (Jf. Bjore). — Jæl. geiri har en lignende Betydning.
- Gjestans, n. en forvansket Form af Distance (ligesom Gjestrik for Distrikt).
- Gjostjæl. — „Ddstjæl“ er indført under Østjæl.
- gløggast, v. n. blive mere forsigtig eller notiseende.
- gnua og Gnue benføres til knaa og Knue, der maa ansees som den rigtigste Form.
- god. — „giva godt“: være venlig og søtelig. (Tell.). gjera seg godt: gjøre sig tilgode, leve høit.
- Gods, n. (m. er Trykfeil). Rettere: Gods, Varer. Næst i Sammensætning som Tunggods, Bondegods og fl. Cænligt betegner det især Jordegods. G. N. góz.
- Gonn. — I Sammensætning Ganne; hertil Gannefæv o. s. v.
- grasera, stoe, rumfere.
- Grim, m. et Slags Nøt eller Vandvætte. (Rbg.?).
- gripa, adj. — Vel egentlig: kostelig; af G. N. gripr (en kostbar Ting). Jf. etgna, muna, vyrna. (Jæl. gripa maðr, en dygtig Mand).
- Grunnstide (Stia), f. Grundstokken under en Kværn.
- gryvra, v. n. robe, røre op. (Tell.). Jf. Grøvyl.
- Gumme. — Den egentlige Form er formodentlig Gumbæ.
- Haka, og Hakeband, see Hoka.
- Halvhelg, f. en Dag der ansees næsten som Helligdag; især om de gamle Helligdage, som i den senere Tid ere afstæfede, saafom Sankt Hans's Dag, St. Michaels Dag, Trediedagene i de tre Høitider og flere. Nogle Steder Rombelg.
- Halvspenning, f. halvspændt Stilling. Da stend i Halvspenning, f. Er. om et Gøværlaas.
- Samar. — Hertil Stedsnavnene Hamre, Hamaren, Hamranne.
- hargnuen. Bedre harknua.
- hærle. — Ogsaa: temmelig. Især i Formen hærle (ved Kristianssand). Da va hærle langt, o: temmelig langt.
- hærm, adj. — Udsærligere: 1) fortrydelig, vred (om en billig eller vel grundbet Harme); opbraat, indigneret. — 2) fuld af Anger, ærgerlig over sin egen

Forseelse. Eg æ harm'e ta ba: jeg angter derpaa, ærgret mig derover.
B. Stift.
Sarpestjæl, f. Drestjæl, stor Kammsuling (Pecten maximus). Skal forekomme vestensjæls.
Saug. — Hertil Stedsnavnene **Saugle** (Hau), **Saugl'en**, **Sauganne**.
Sar (n. 2.). — Dgsaa: Forhøining, Hallsen eller den forreste opabstøiede Deel paa **Stier** og **Slædemeder**. **Tell.**
Saverkn. — Tilføies: n.
Saar. — Her mærkes Talemaaderne: **Kbart** eit **Saar**, o: alt **Kvæget**. **Inkhe** eit **Saar**: ikke et eneste Kreatur.
hævert. — Betones: **hæv'rt**.
hei. — Tilføies: **Som Tilraabsord** bruges derimod paa nogle **Steder**: **høy!** **Jf. høysa.**
Heidning. — Synes ogsaa at betyde et **Barn** som ikke er dødt. (Jf. **hetden**). Hertil **Heidningsbaar**.
Heim. — Betydningen **Verden** (G. N. heim) er efter nyere **Udberetning** ikke saa **ganske** sjelden. I **Søndfjord** bruges det ofte i denne **Betydning**; f. **Er**. I denne **Heim'en**. I **syndige** **Heimen** o. s. v. — I den **almindelige** **Betydning** (**Vosked**) bruges det som **bestemt** i **mangfoldige** **Stedsnavne** og **bliver** da ofte **forkortet** til **eim** eller **em**, f. **Er**. **Trandeim**, **Soleim**, **Hæeim**. Paa nogle **Steder** gaaer det **over** til: **um** (om), f. **Er**. **Sorum**, for **Sybreim** el. **Sudrheim**.
Hekte, Har sævanlig **luft e** (ee).
Heldr. — Under denne **Form** burde **Forklaringen** af **Ordet** **Hogd** være **opført**. — I **Ag**. **Stift** **udtales** det ogsaa **Hæl'er** (**Hælr**). **Foruden** **Jæl**. **høglid** kunde man **sævnføre** **Jæl**. **hagldabraud** (o: **Kringle**), som **giver** et **Begreb** om **Tingens** **Stikkelse**.
Heppne. — **Skulde** her **skrives** **Heppne**. **herlege** (**hærl'e**), **adv.** **hærl'igt**, **hærl'igt**. **Herfra** **afstilles** det „**hærl'e**“, som er en **Form** af **hærl'e** og **betyder**: **meget**.
Hite. — I **Formen** **Hata** **betyder** det ogsaa: **Evte**, **Smerte**. (**Namb.**).
Hjarta. — En **gammel** **Form** findes i **Talemaaden** „**mæ** **godæ** **Hjarta**“, o: **villigt**, **med** **Fornøielse**. **Sdm.** (**Skulde** **egentlig** **bedde**: **med** **gods** **Hjarto**).
Hjulspil, f. Ege i **Hjul** (= **Eitert**).
Hol (oo). — Hertil **Gaardsnavnene**:
Hole, **Holen**, **Holanne**.
Hol (aab. o), n. (ikke **adj.** som er **Tryk-** **feil**). — G. N. **hol**. **Le** **Hols**: **ind** i et **Hul**, i **Hul**.
Sola (aab. o). — **Med** **dette** **Orb** **ub-**

trykkes det **almindeligste** **Begreb** af en **Forbydning**. **Forøvrigt** **blive** **Gaullutninger** af en **vis** **Beskaffenhed** eller **Størrelse** **betegnedes** ved **forskjellige** **andre** **Orb** som: **Doff**, **Dælb**, **Djuv**, **Seila**, **Gjote**, **Glyvre**, **Groy**, **Staub**, **Gil**, **Stor**, **Koye**, **Vetta**, **Stofa**, **Garra** og **fl.**
So=slag, n. **Hunkjøn**. **See** **Tilslaget** **til** **Slag**.
Sov (aab. o), n. — **Gaardsnavnene** **Sov** og **Hove** **bendøre** vel **forbetneste** **til** et **andet** **Orb**, **nemlig** **G. N. hof**, o: **Dffersted**, **Tempel**.
Sovu(b)ljon, **see** **Kjon**.
Sud. — **Dgsaa** en **gammel** **Forbshylb**.
Sundegatt. — **Rønnet** (f.) **rettes** **til**: m. (**Det** er **ellers** **lidt** **vækkende**).
Sus. — **Navne** paa **enkelte** **Huse** **ere**: **Laan**, **Stova**, **Dub**, **Bur**, **Matstova**, **Elldbus**, **Sterbus**, **Kolna**, **Lurf**, **Basstova**, **Smidja**, **Stall**, **Fjos**, **Flor**, **Løbe**, **Løve**, **Træv**, **Sel**, **Stjæ**, **Kaufst.**
husvand. — **Afstilles** i **to** **Orb**: **husvan**, og **husvand**.
hyrja, **see** **hyrgja**. — I **Ordet** **uhyrjen** **forudstattes** et **andet** „**hyrja**“, som **skulde** **betyde** at **agte** eller **stjotte** om. **Det** **kunde** **anses** som en **Overgangsform** af **hyrba** (= G. N. **hirda**, **agte**, **vogte**), **ligedan** som **vyrja** for **vyrba** (G. N. **virða**). **Jf.** **kyra**, i **Tilleggene**.
Høgd. — I **Betydningen**: **Forhøining** (3) **kan** det **betragtes** som **Modsetning** **til** **Hola**, og er **saaledes** et **Fællesnavn** for **de** **forskjellige** **Forhøininger** paa **Jorden**, **hvilke** **ellers** **betegnes** ved **andre** **Navne**, som: **Haug**, **Koll**, **Knatt**, **Berg**, **Hjell**; **ligesaa** **Kabb**, **Kis**, **Kinde**, **Kjøl**, **Nas**, **Hø**, **Held** og **fl.**
høgst. — Den **Anmærkning**, at „**høgst** **Nattes**“ er en **feilagtig** **Form**, **burde** **udelades**, **da** man **nemlig** **kunde** **betragte** **blint** **Udtryk** som et **Udberbtum** „**høgst-nattes**“, **hvilket** **altsaa** **bliver** **ligesaa** **rigtigt** som **de** **Orb**: **rettisolee**, **jamsides**, **samtundes** og **flere**. (**Gram.** s 175).
høva. (I **Betydn.** **ramme**). **Foruden** **treffa** (som er et **nyt** **Orb**) **burde** **Ordet** „**raaka**“ være **ansørt**.
ia, v. n. — **Her** **kunde** **endnu** **ansøres** en **treble** **Betydning**: **myrle**, **vrimsle** (eller **vel** **egentlig** **boivrole** **omkring**). **Da** **der** **gives** et **Jølandsk** **ida** (**vrimsle**), og **den** **Ordbest** **Dialekt** **har** et „**adaa**“ **med** **samme** **Betydning**, **saa** er **det** **temmelig** **visst**, at **disse** **Orb** **børe** **sammen**, og at **Grundformen** er **ida** (aab. i), **med** **regelmæssig** **Overgang**: **ia** (ea), **eba**, **aba**, **adaa**.

Ja, f. — Ogsaa i Svensk: ida.
jaar (for: igaar), see igaar.
ilskast. — I sidste Betydning (= buast, greibest) hedder det oftere: elskast.
Jmbresundag. — Maa jævnsføres med Sv. ymberdagar, o: Lamperdage. Eng. emberday.
inderlege, adv. inderlig; ogsaa: særbeles, saare, meget. F. Ex. inderle' vel. inderle godt, vondt o. s. v.
ingjen. — Ved Feminin er glemt: inga.
innar. — „Innar i Stovo“ (rettere): længere fra Døren, længere ind i Stuen.
Innlegg, n. Fattig-Læg; ogsaa et Lægbslem. Ag. Stift.
Innveide, m. Indretning; ogsaa: indre Medskaber eller Organer.
inn-ilept, indluffet. Af Sleppa.
istende (i skænde), bruges i samme Mening som „ilt ende“. (Sdm.). S. ilt.
Jakle. — Formen Jakle skulde sættes først.
jamt. — „jamt aa samt“ bruges ogsaa i Ag. Stift.
Jerpe. — Jf. G. N. jarpi (blandt Fuglenavnene i Skalda).
Jol (m.). — Iblant Plantenavne i Skalda findes ogsaa: jöll.
Jolevetla. Rettere Joleveitfla.
Junsa er Fleertal. Altsaa: pl. m.
jusso (for: just som), ligesom. B. Stift.
Kalvekjøt, n. 1) Kalvekød. 2) Musklerner eller Senerne paa den ydre Side af Overarmen. (Jf. Kalv, 3.). Saa paa Kalvekjøte: Saae En paa Bagsiden af Armen (hvilket forarsager en forbigaaende Smerte og Læmbed).
Kammers, n. Kammer. (Fremmedt).
Kanefar, n. et Slags Løt (Canevas); oftest om Seilbuq. B. Stift.
Kappelaan, n. Kapellan. (B. Stift).
Kapptak, n. Kappstræben; en Anstrengeelse eller Styrtprøve, hvori Flere kæmpes med hinanden.
Kilja (saae Kib), see Kiba.
Kinfs, m. en hurtig Vøining eller Dretning, et Slæng med Hovedet eller Kroppen.
Kinkse, v. n. vrikke, slænge med Kroppen eller Hovedet. Ved Kristiania. — Jf. Kinka.
Kippmaur. — See Lepperot.
Kjepp. — Er i Almindelighed et Fællesnavn paa Trækammer og Stofte, ligesom ogsaa paa Grene eller Kviste af nogen Lyttelse. Korte Stammer

Kalbes eller: Butt, Kubbe, Brand, Strangje, Stofk. Lange og smalle hedde: Renning, Letn, Sprat, Stang, Trobe, Raate, Spire, Skate, Kefftra.
Kjerjen. — Kunde hellere forklares: trang, Inap. Maafee eantl. Kjerjen, af et Verbum Kjerja (afskneppe), af karg.
Kjura. — Maafee en Dvergangsform af hjura eller hjurda for byrda (= G. N. hirda, fløtte om). Jf. ukjuren og Hjuring, samt byrja i Tilleggene.
Kjøla. — 3) rettere: itøne, gjennemkøle; om en Fornemmelse af Skrak eller Gysen.
Kjøm (Kjømt), adj. 1) kommende (see hjem). 2) tilgængelig. — Efter Gal-lager betegner det ogsaa: tjenlig til Søb (om Korn), som har Kraft til at spire.
Kjønroyt, m. Kjønrøg.
Kjøvra. — I de første Exempler maa det oversættes ved: stikke.
Klakje. — „Spet“ er forandret til Spæk.
Klungrebjørk. — Tilføies: Gbr.
Klure. — Ved første Betybn. tilføies: Gbr.
Knoda. — Istedetfor Isländsk knoda skulde sættes: G. N. knoda.
Knua, v. a. trykke med Knoerne. — Dverføres fra „gnua“.
Kolla. Foruden de to anførte Betybninger gives der ogsaa en tredje, der ligesom svarer imellem begge de forrige. Kolla bruges nemlig i Sammen-sætning meget hyppig som Benævnelse paa Mennesker, især om Kvindfolk (ligesom Kopp, om Mandfolk), f. Ex. Lovetolle, Raetolle, Diefolle o. s. v. — Det Dierbafste Kulle (Stikkulle, Sæterkulle) bærer vel ogsaa dertil, ligesom Svensk kulla. I Betydningen svarer Kulle nærmest til „Deia“, hvilket ogsaa har det tilfælles med Kolla, at det ofte bruges som et Slags Oge-navn eller Skjældsord, f. Ex. Surpe-beite, Klarbeite, og fl.
Koma. — „koma at“, ogsaa: have legemlig Dmgang med; egentlig: komme sammen med, naae, berøre. — „koma til seq“ er meget brugt i B. Stift, f. Ex. Da hjem aldre te seg: det kommer albrig til Udsørelse, man bliver albrig færdig dermed.
Kopp. — Om Mennesker ligesom Kolla.
Kor (Aftagt). — Flere af Navnene paa denne Ting ere paa en Maade hævdede i Skriftsproget, nemlig i Dokumenter og Bekjendtgørelser. Man finder saaledes i Kvisterne: Solb (fra Nordland),

- Kaar** (fra Trondhjem og Bergen), Folge (fra Stavanger), Folloug (fra Kristiansand) samt Føberaad og Livøre (fra Byerne i Ag. Stift).
- Korfri** (aab. o), adj. fri for at give Aftægt. Hedder ogf. Korfri.
- Korme** (= Vere). — Svarer til et flust Drb: gurma.
- Korp.** — G. N. korpe (efter Skalba).
- Kos** (aab. o). — Tilføies: f.
- Krabbalur**, m. et Slags Dands.
- Krakje.** — Den egentlige Betydning er formodentlig: Kryb, noget krybende. Af kresa.
- Kranselag**, n. Gæstebud som holdes naar en ny Bygning er opført (da der sættes en Krands paa Laget). Kristiania.
- Krumme** (aab. u), i Talemaaden „reffke Krumme“, o: trække hinanden i Fingrene for at prøve Styrke eller see hvem der længst kan holde Fingrene krumme. Sdm. (Andre Steder: draga Krot). Jf. G. N. krumma, Haand.
- Krysfing.** — Hertil Krysfingejarn, n. Krybsjern.
- Kult**, m. en liden Høi eller Lue (= Koll); oftere: en tyk og rund Ringest; om Dyr og Menneſter.
- Kunſt.** — Flertal i B. Stift: Kunstre og Kunstra.
- Kurera**, v. a. læge. (Fremmedt).
- Kurvaſt.** — Anmærkningen om Slægtskabet med hoera bortfalder.
- Kurſkjæl.** — Burde opføres i Formen Kurſkjæl (af Kur o: Bugle). Det nyere systematiske Navn er: Cyprina islandica.
- Kvarv.** — I Stedsnavne findes desuden et Kvarv (m.), som ſkal betyde en Krog eller Vinkel, alſaa et Sted, hvor Fjorden eller Dalſtroget pludſelig dreier om til en anden Side. G. N. hvarf.
- Kveld.** — I ſtrengere Forſtand betegner det Liden fra Mørkningens forſte Begyndelse til hentmod Midnat, alſaa en Tid, ſom er meget lang om Vinteren og meget kort om Sommeren. Det er ſaaledes forſkjelligt fra Aſtan (Vſta), ſom begynder paa en beſtemt Tid og ſkal egentlig betegne den ſiſte Halvdeel af Dagen.
- Kvenn.** — Forſkjellige Navne ſom høre hertil ere: Raſk, Spjeld, Spænel, Sigle, Grøtte, Kur, Leina, Sko, Sille, Skatetin.
- Kviſſun.** — Burde være opført i Formen Kviſſun (efter Ordet kvitſbet).
- Kvoek.** — Synes beſlægtet med kvetta (ſom ikke bruges i Diſtriktet), og forudsætter da Formen: kveta.
- Laga**, adj. — Udførligere: 1) beſtaffen, ſtilket; ogſaa oplagt til noget, ſemt, diſponeret. 2) dannet, ordnet, indrettet; ogſaa anlagt, foranſkattet. 3) beſtilket af Etjæbnen, tilſtilket, beſemt.
- Landnor**, m. Nordoſt. G. N. landnordr. Forekommer i B. Stift, men ſelden. — Ligeſaa: Landsyd (Landsør), m. Sydøſt. G. N. landsudr.
- Langminnug**, adj. ſom har god Sukommeſe eller mindre noget i lang Tid.
- Langſval**, f. en Gang langs Baggene; et Gallerie. (Selben).
- Laupar.** — Kunde for Lydeligheds Skold ſammenlignes med Ringen i en Ubrnøgel.
- Lave.** — Den Underſiſte Form, Lave, er mærkelig, da man i denne Dialekt ſkulde vente enten Lavaa (for Lave) eller ogſaa Lave.
- Lega.** — Formen Legu er glemt. Ordenen i Overgangen er: Legu, Lugu, Logo.
- leggja.** — „leggje atte“ om at lukke en Kogſtue. Heraf attelagb, f. Er. Da va bar ſokt at attelagt, o: man havde baade ſokt og lukket Stuen efter Ildningen. (B. Stift).
- Leggſpiſk.** — Nøiagtigere: det forreſte Been i Læggen, den fremmeſte af de to Beenpiber i Skinnebænet. (Fibula). I Nbg. Spjall.
- Leigd**, f. det ſamme ſom Leagd.
- Leigebol**, ſee Legebol. (Forſkjellen imellem ei og aabent e bliver i enkelte Drb utydelig).
- leikje.** — Denne Endelse giver Ordene altid en reent abſtrakt Betydning og tjener ſaaledes kun til at betegne en vis ſtorre eller mindre Grad af Beſtaffenheden. Naar f. Er. Begrebet Rummelighed udtrykkes ved Ordene Romd og Romleikje, da kan Romd ogſaa betyde Rummet eller det ſom er rummeligt, men Romleikje betegner kun en ſtorre eller mindre Grad af Rummelighed.
- Leivosvul**, f. Svul ſom er tilſtrækkelig til en Lev Hæbbrød.
- leſa.** — Iſtebetfor Supinum „loſje“ burde Formen leſje været opſtillet.
- Leſkjebloom.** — Tilføies: Tell.
- Leſkjehorn**, f. en Havs med Led eller Gjænger imellem Tverſtoffene. Ag. Stift.
- lemſter.** — Ogsaa i Ag. Stift.
- liſe.** — „liſe ſæl“ bruges ogſaa ſom et

- enkelt Ord; f. Ex. Han æ ein ta dei
 liffæle, o: en af de ligeguldige.
- Lire**, f. et Slags Fugl som opholder
 sig paa Havet. (Nordenfjelds).
- lirle**. — Bruges paa en egen Maade i
 Talemaader som følgende: „Dæ lille
 liffæle“: det bedste eller taaleligste af
 flere Ting, som ellers alle ere daarlige.
 Han æ dæ lille beste ta dei. N. Berg.
- livande** (aab. i). — Gaaer over til: le-
 vendes, lævand, lævand.
- Livmus**. — Ogsaa søndenfjelds, dog til-
 deels i Formen: Lemus.
- Ljædrag**, n. et enkelt Hug med Leen;
 ogsaa det Skaar, som derved gjøres i
 Græsroben.
- Lod** (Nagleto). — Tilføies: G. N. laud.
 Heraf kan Formen „Lo“ forklæres, i
 Ligbed med Nod for Raub, Brød for
 Braud.
- lutomte**. — Skrives: lutom-til.
- Lyttman**, og nogle Steder: **Lyttmann**,
 en Forandring af Lieutenant.
- løfja seg**. — Ogsaa: forgrenes eller dele
 sig i Bække; om en Elv.
- Løn** (kort ø), m. Løn, Lønnetræ. Søn-
 denfjelds. — Om G. N. hlynr (i Skal-
 da) hører hertil, er usift.
- løypa**. — Ved den første Betydning i vn-
 føres: sjøløppe og gørløppe. — For-
 uden at „opfoge“ betyder det ogsaa at
 stege noget lidt eller halvstege. Heraf
 „løppt Brød“, o: Fladbrød som er halv-
 steget.
- Mannskap**, n. Rettere: m. og n. I de
 to første Betydninger er Kjønnen val-
 lende, i den sidste er det altid Neutrum.
- Matraad**, f. Forraad af Mad.
- Maur** (f. ?), Engerøde (Galium boreale),
 en Farveplante. Skal bruges i Tr.
 Stift. (I Tell. hedder det Maave).
 Maur er formodentlig den forfortede
 Form af Maura (f.) for Modra (aab.
 o), og svarer saaledes til Jæl. madra,
 acc. möödru.
- Maal**, n. 1. — Her kunde tilføies en
 Henviisning til Maaltidernes Navne i
 følgende Orden: 1) Mbit, Midmør-
 gon, Morgover, Fyrdugur, Biff (Rl.
 7—8). 2) Dugur (Dugur), Daur-
 maal, Mattid (Rl. 10—11). 3) Jft,
 Dft, Vftasvær, Undaal, Non (Rl. 3—
 4). 4) Kvelbvær, Rottvær, Mattvor
 (Rl. 8). — Efter en anden og for-
 modentlig nyere Skik kan Ordenen an-
 gives saaledes: Morgonmaal (Rl. 8—
 9), Mibdag (12—1), Non (4—5), og
 Kvelbmaal (8—9).
- Meisfro**. — Den Anmærkning, at dette
 „Ro“ er ubekjendt, rettes dertil, at det er
 ellers ubekjendt i Distriktet. Jf. Ro, f.
 og Ra, m.
- Mell**, f. Spor eller Stribe i Sneen, især
 efter Skier og Slæder. (= Lam, Ek-
 fje). Ved Kristiania.
- merkja**. — Ogsaa: saare, sribble, ribse
 saa at der viser sig Saar efter. Dei
 hadde mert han: de havde saaret ham.
- Migje**. — Har egentlig aabent i, hvilket
 især viser sig i Fleertal (Miga). Cental
 gaaer over til Mega og Mæga (Ag.
 Stift).
- minst**. — Dæ måtte no minst vera: det
 skulde man dog ibetmindste vente. B.
 Stift.
- Mor**, n. — Jf. G. N. mord, om en stor
 Mængde.
- Moreld**. — Ogsaa G. N. möru-eldr,
 i Anmærkningerne til Skalda.
- Mustar** (aab. u), m. Senney. (Skal
 bruges i Kr. Stift). Eng. mustard.
- mute**, f. myte, nebenfor.
- Mylske**, f. et Slags søv Dst (= Molska,
 Gumme). Ag. Stift. (I G. N. føre-
 kommer et mylska eller milska, som
 synes at betyde noget lignende).
- myte**, v. n. (e-te), sælde Fjær, om Fug-
 lene. Brugal søndenfjelds. I ældre Skrif-
 ter anføres ogsaa mute i denne Be-
 tydning. (Leem, Hallager). G. N. müta.
- Heraf Mytting, f. Hjærseldning.
- Mæregilbring**, f. underlige Paafund,
 Fjas, unødigt Stræben. Edm.
- narva**. — Bruges, ligesom bry, om at
 plage En med at tale om noget, som
 han ikke ønskede omtalt, f. Ex. en Gif-
 termaleplan.
- naska**, v. n. rapsle, snappe noget til sig.
- Nattsvæve**. — I Betydningen Lovetand
 maa det jævnføres med de andre Navne
 paa denne Plante: Gullboste, Gullbaut,
 Fivel, Kvelbsvæve, Lekkjebloom, Rappe-
 lauv.
- naamen**. — Skal vel egentlig hebde no-
 men (aab. o) og betyde: greben eller
 betagen, af G. N. nema, tage.
- nira**. — Findes ogsaa i G. N. hnita,
 stede, sifke.
- Norig**. — Da Ordet er Egennavn, burde
 det henseettes som Tillæg til „norff“.
- norrøn**. — I Betydningen „norff“ skal
 det for kort Tid siden have været brug-
 ligt i Nordlandene, og bruges maaste
 endnu. I saafald skulde Forflaringen
 lyde: 1) nordlig, som kommer norden-
 fra. 2) norff. G. N. norrønna.
- næma**, v. n. — Svarer til den ene Be-
 tydning af taka, og maa jævnføres
 med G. N. nema (nem, nam) o: tage.

- Beslægtede ere altsaa: naamen, Naam (Enjonam) og næm (eenstybigt med tøl).
- Ogje. — Vigtigt som Stamord til øgja, øgjen og øgjeleg. Synes at mangle i G. N. hvor det sulde hedde øgi.
- Ol, eller Ola, f. en Rem. (G. N. ol). Forudsættes i Ordene Bakola, Dreip og Oltaum, men synes ikke ellers at være i Brug. I de anførte Ord findes desuden en besynderlig Omverling af Lydene l og r, saa at man let kunde ansee Stamordet for at være Ora. Ordet Oltaumnar bliver ogsaa i Aviserne skrevet „Dretommer“. Jf. Otring.
- olla. — Værde henføres til all.
- Otring, m. see Ora (nedenfor).
- omnbaka, adj. baget i Dvn.
- Ora. — Den Jernring i Sælen, hvort „Oren“ sættes, kaldes i Østerbølen Otring. Andre Steder: Selering.
- orna. — Vel egentlig: blive forvirret eller sandsløs; af oren.
- os. Som Grundbegreb antages: hidsig, brulende, heftig. Jf. osa.
- Ottefugl, m. En som er tidlig oppe; egentlig: en Fugl som synger tidlig om Morgenen. Ag. Stift og fl.
- Pasfasi, m. Hændelse, Tilbragelse; ogs. Historie. Egentlig Pasfage. (Fransk).
- Passeneer, m. Medfølger (Passageer). Maaſkee efter det Eng. passenger.
- Paaſt. — Ogsaa: Spil, nemlig om en vis bestemt Ting, som skal tilfalde den, der vinder Spillet. Tr. Stift og fl.
- prima. — Ogsaa: gjøre noget blot for et Syns Skyld, tagttage visse Vedtægter eller Ceremonier, som i Grunden ere uforløbne.
- prud (pru), adj. smuk, fløn. (G. N. prúdr). Anføres af Hallager, men synes at være forældet.
- Rabb. — Kunde ogsaa forklares: en bot og tør Bante, en langagtig Høi. Saaledes ogsaa om de høie Volde imellem Streberne paa en Fjeldsibe.
- ram (adj. 2.). — I Sammensætning kan det forklares: stærk, stridig, haardnakket. Herill: dultram (Toll.), hugram (Helg.), Høstram (Sdm.). Ogsaa: nem til at træffe noget. (hoggram, orram).
- Rasfolla, f. og Rasfopp, m. om urolige og overgivne Mennesker. Mere brugl. end det anførte Rasbasje.
- Raa, f. 2. — Betydningen Stang findes tydeligst i Ordet Fløytteraa.
- Raabgjær (Raagjær), f. Raabslagning. (G. N. rådgærð). Ogsaa: Raab imod en Eggdom eller Stabe. Nordenfjelds.
- ræblaus. — Bedre: ubehjælpelig, som forsømmer at tage de nødvendige Forholdsregler, eller som mangler Dristighed og Mandsnærværelse til at udrette sig af en Vanskelighed.
- Raand. (2). — Forbølet imellem Raand og Raandaa er det samme som ved Raand og Raandabaf, Strand og Strandfibe, m. fl. Det første grunder sig paa Romanattvets gamle Form (rond), det sidste paa Genitivets (randar).
- reka. — Iſkebetfor Suptinum „roſke“ burde reſke opſtilles.
- Reſking. — Sædvanlig med Luſt e. Remeni (forvansket Form af Remedium), Reſſkab, Rærtwi. (N. Berg.).
- Kenneſille, f. omſtrekſende Perſon, Dagbriver. Ag. Stift.
- rettecera, v. a. lægge tilrette, bringe i Orden. (Forvansket Form).
- ria. — Den gamle Betydning: knytte, eller binde, forudsættes i det afledede: Ribe.
- Rir. — Grundformen „Ridr“ lader sig slutte af Formerne Rir og Ri. (De øvrige ere Afledninger).
- Runn. — Større Samlinger af Trær hedde: Rjorr, Rjerre, Ryske, Rjos, Ruff, Holt, Skog, Mork.
- ruffur (ruffette), adj. det samme som ruffen.
- ruva. — I lignende Betydning bruges riſe, ſtole og ſtrøve.
- Ryne, (n.). I Sælemaaben „D'æ here i Ryne en i Synne“, v: det er bedre end det seer ud til at være. Brugl. ved Kristiania. — Jf. Røyne.
- roſja. — Particp: roſt; f. Er. Da ſtu vore ette-roſt: Sagen burde være nøie underſøgt.
- royra. Bruges ogsaa i Betydn. sælſke Haar, gjøre Haarſtife. (Ag. Stift). Jf. reka.
- Salveet, m. Serviet. Hermed jævnføres Formen „upſalvere“ for obſervere.
- ſam. — Kan betragtes ſom et gammelt Abſektiv, der bruges eenligt i den beſtemte Form (ſame), men ellers kun ſom en Endelſe, der deels betyder: vedvarende, eens, lige (jf. ſamt, ſamð), deels: paſende for eller hørende til en Ting (jf. ſama).
- ſams. — Burde angives ſom et Abverbium, dannet af det foranførte ſam.
- Saagidn. — I Ehl. hedde rdet Solgildn og Solgilt.
- Segl. — Forſkiellige Ting, ſom høre bertil ere: Staut, Lit, Klo, Rabbe, Priar, Handſtife, Raa, Raſtje, Bras, Penta, Afſjone.

- Seid.** — Tilføies: *G. N. seidr.*
seinført, adj. seen til at gaae, som be-
 vøger Fødderne langsomt.
- Setearbeid,** n. Arbeide som man udfø-
 rer siddende. (Modsat Sotvarbeid). *J*
Tell. Seruarbei.
- siggen.** — Efter Formen sien (ti) tilføies
 Fleertal signe (aab. i).
- sitja.** — Formen sita er bekvemmere og
 i Grunden ligesaa rigtig.
- sja,** v. a. — Der forekommer ogsaa et
 andet Imperativ, som bedder se eller
 si (aab. i), og bruges i det Tilfælde,
 at man byder eller rækker En noget,
 især i Forbindelsen „se der“ og „se no“.
- sjoa.** — Daaes beskaffent med Hensyn til
 Farvandet. Hertil rømsjøa, trængsjoa,
 barsjøa.
- ska.** — Supinum bedder ogsaa skije
 (skiffe, aab. i). *N. Berg.* og *fl.*
- Skaeføre.** — Forklaringen er ufuld-
 stændig og burde lyde saaledes: det
 føre, som indtræffer, naar Sneen fry-
 ser til, efterat den har været gjennem-
 blødnat af Regn eller Tøvetr.
- Skil,** n. — Kjønnat burde anføres: n.
 og f., da det er valkende.
- Skilja.** — Betydningerne burde ordnes
 saaledes: 1) stille, adskille. 2) skjelne,
 see, kende fra hinanden. 3) bestemme,
 afgjøre en Sag. (Sjelden). Især skifte
 eller testamentere sit Gods. (Jøb). See
 skila. 4) uperfonligt: være til Forskiel,
 gjøre Forskiel; f. Ex. D'a lite som skil'e.
 Dgsaa med „leg“ i Betydn. komme an
 paa. 5) med et Dativ: angaae, ved-
 komme. (I dette Tilfælde gaaer det ikke
 over til skylje).
- Skilsmun,** m. Forskiel. (Sjelden).
- Skiva.** — *J. B. Stift* har det aabent
 i, andre Steder lukt i. Det synes ikke
 at gaae over til Skjevu eller Skjuvu.
- Skjaf.** — Forklaringen over dette Ord
 er maaskee for en Deel urigtig. Efter
Gunnerus (Flora norvagica) er Skjaf
 et Slags Utrud, nemlig den Græsart
 som i Danmark kaldes Evingel eller
 Heteegræs (Lolium temulentum).
- Skjangle,** v. n. rave, vasse. Brugl. ved
 Kristiania.
- Skjeling.** — Har stærk Betoning paa
 Forktavelsen.
- Skjold,** n. rettes til m. Kjønnat er imid-
 lertid valkende, da Ordet sjelden bruges.
- Skolle,** v. n. strolle, rage op, see stort ud,
 eller optage meget Rum. (= ruva).
 Brugl. ved Kristiania.
- Skorstein** (aab. o), m. Skorsteen. *J. B.*
 Stift betegner det kun Skorsteenspipe,
 ikke Ildstedet.
- Kryp,** udroi (= fryp). Dgsaa i *Østred.*
G. N. skrüpr, ströbellig. (I Merlins-
 spä). Staaer vel ogsaa i Forbindelse
 med „ströpeleg“, som, saavidt erindres,
 paa nogle Steder bedder ströpeleg.
- Skærling,** m. en Stakkel, liden og kraf-
 løs Tingest. (Ag. Stift). *G. N. skræ-*
lingr.
- Krøyve,** v. n. strolle, see stort ud (=
 ruva). *Edm.* — Kan jævnføres med
 fryp (udroi) og Skrau (Skum).
- Kylja.** — Et andet Skole er en Form af
 skilja, og betyder: stille, skjelne.
- Kynug.** — Rettere: *J)* billig, skaansom,
 mild, som ikke venter for meget af An-
 dre; egentlig: fornøstlig eller klog nok
 til at bedømme Andres Kræfter og Vel-
 ligebed rigtigat.
- Slag,** n. 1. Betyder ogsaa: Dpflag, no-
 get som slaes op eller skydes ned;
 saaledes især om et Slags Vandbørb
 paa en Baad (ogsaa kaldet Slagbørb).
J. Slagkæjting.
- Slag,** n. 2. Betyder ogsaa: Kjøn (sex-
 us), og er, saavidt vides, den eneste
 Benævnelse for dette Begreb. Hertil
 hører Talemaaderne „han ta Slag“
 (af Hunkjøn) og „du ta Slag“ (af
 Hunkjøn). Meget brugl. nordensjæls
 og flere Steder. „Han af Slag“ er
 ogsaa brugt i Skriftsproget af *P. Dass*
 og flere.
- Stetta,** v. a. (Mange, kaste). Formerne
 stulbe angives: e - e (ikke a - a).
- Smidsja.** — Smiesfang, n. Smede-Værk-
 tøj; ogsaa Jern og Staal til Smede-
 arbeide.
- Smæling.** — *G. N.* smælingr forekom-
 mer i Skalda i Betydn. Gniir.
- snart,** adv. — Dgsaa: let, lettelig. *J.*
 Ex. Dø kann snart henda.
- Snekkja,** f. 1) Snekke, lidet Fartøi.
 Bestensjæls (Sjelden). 2) en Værfsels-
 baad. Søndensjæls, tilbeels i Formen
 Snekke.
- Snerkje.** — Dgsaa ved Kristiania i For-
 men Snerk.
- søframt,** adv. saafremt.
- Solgidn** (gjidbn), f. see Sægidn.
- Solskil.** — Hebre: Vetrsol, Bisol o. s. v.
- Spikkje.** — *G. N.* spiki er et Fugle-
 navn i Skalda.
- sprikja.** — Dgsaa om Mennesker: sprade,
 spanke, eller egentlig: gjøre sig stor og
 bred, sætte Armene eller Fødderne vidt
 ud fra hinanden. Han gleng og sprikker.
Tell. og *fl.*
- springa** (løbe). — Er ikke ganske alm.
 i Ag. Stift, da man her oftere siger
 flyge (see fluga).

Sprot (aab. o), n. en Stang; især om de Stænger som bruges ved Udsætning af Fiskegarn. Dierb.

Spyta. — I G. N. hedder det spyta. skra, v. n. rave, vask. (Valbers).

Standar. — Hedder ogsaa Uppstandar.

Staal. — Bruges ogsaa i Ag. Stift og er altsaa meget udbredt.

Stjerna. — I den bestemte Form betegner det især den saakaldte Dagstjerne eller Vagnstjerne (Arcturus). F. Gr. Stjerna o i Aldmorgastad. (Nordre Berg.).

Storbok, f. Bibel. So da stend i Storbokkenne, o: som det hedder i Bibelen. (N. Berg.).

storfelt. — Ogsaa voldsom, usorfigtig, som ikke holder Maade.

strika. — Ogsaa stoppe eller holde imod, standse Farten, især paa Stier eller Kjelker; ligesaa om noget som striber eller hænger i Grunden, f. Gr. i et Læs.

Strykonn. — Er her kun anført i Fleertal. Cental hedder Strykban, Sjubban, Styban o. s. v.

styr. — Burde opstilles i følgende Form: styr, aab. y (for styrb), adj. stiv o. s. v.

Styre, n. — Hertil Styrelykkja, f. Krog eller Gjænge i Rølen til at sætte Røret i. Styrefpyta, f. en Hage i Røret som falder ind i Løkken eller Gjængtet. Stryrevol, som anført.

Støbe, n. — Jf. desuden: Garkstøbe, Kofstøbe; ligesaa Maankstøbe, Garkstøbe.

Suml, n. Solerie, Lummel, Travilbed paa ubehagelige Lider, især om Ratten. Ag. Stift.

sumle, v. n. søle, tumle, være længe oppe (= rota, rjona). Ag. Stift.

svenskt. — Ved Navnet "Sverik" skulde tilføies, at det udtales med aadent e.

svira. — De sidste Betydninger skulde adskilles nøiere. — 3) svæve, slagge, flyve omkring. G. N. svifa. — 4) om Mennesker: løbe, slaffe, strekke om. — 5) paa komme, falde ind, komme pludselig eller paa en uforklarlig Maade; — om Tanker og Fornemmelser, ogsaa om Sygdomme.

Sætr, et Ord som forekommer meget hyppig i Stedsnavne, f. Gr. Mætr, Mætrset, Løset o. s. v. Skrives i G. N. sætr, og antees af Nogle som eensvrigt med Sætr, men har vistnok en anden Betydning, nemlig Bosted, eller egentlig Besættelse, Nedtættelse.

Søyre (forøbe). — Tilføies: Edm.

Tak, n. 1. — Forskjellige Navne, som bære hertil, ere: Rot, Rost (Rauk), Rov, Røve, Raft, Må, Sperra, Trod,

Bruntrode, Bindskeld, Møne, Torvol, Ufs, Svil, Utræfte.

Taugdans, m. et Slags langsom Dans. (Kell.). See taug.

teggja. — Imperativets almindeligste Form synes at være ti, og næst ti. I Nbl. og fl. hedder det rei (for tegie); i Edm.: ri (Cental) og teie (Fleertal). G. N. tegi (altsaa forskjelligt fra Imperativet seg, af segja).

Teiste. — Foruden Jæl. teista findes ogsaa et "heisti" blandt Fuglenavnene i Estaba.

Telg, m. en vis Plante. (Indre-Sogn). Formodentlig den samme, som i Nordlandene kaldes Tilg (ifølge Gunnarus), nemlig et Slags Bregne. (Osmunda Struthiopteris).

telgje. — I Nedre Kell. betyder det ogsaa: tilskjære med Kniv. Paa nogle Steder gaar det over til tæggje.

Telkebud. — I Tr. Stift: Telbur, n. Temperdag, m. Dvatemberdag.

tendra (aa naae). — Den anførte Betydning er neppe den egentlige, men Ordet synes blot at forekomme i den anførte Latemaade.

Tindvid. — I Irondbj. Stift skal det betegne et andet Slags Træ, nemlig Tidse eller Pigtorn (Hippophae rhamnoides).

Ting (m.). — Her mærkes Udtrykket "store Ting", o: betydelig, særdeles, ret meget. Bruges i B. Stift som et Adverbium, f. Gr. Han kem'e seg store Ting. Ligesaa: "arove Ting", o: frygteligt, forfæreligt.

titra (tittre, aab. i), v. n. bæve, skælve. (Sellden). G. N. titra. L. zittern.

To, f. 2. — Hertil Tinto, Hampeto; ogs. Uitto, Titato og fl. — En anden Betydning forudsættes i Havto.

tonera, støie, larme, skende. Nogle St. tornere. (Fremmedt).

Torebygg, m. Himmelforn, et eget Slags Byg.

traktera. — Ligesaa Traktamente, f. Beværtning. (Fremmede Ord).

Tram (Tram'en), et Navn paa Fanden. Skal forekomme nordensfjelds.

Træ. — Her kunde henføres til Navnene paa de enkelte Dele af et Træ, som: Tag, Rot, Stub, Stom, Legg, Lopp, Skat, Grein, Kvist, Sveig, Snær, Lauv, Bar, Rumar, Rogla, Kængel.

Tufs, m. — Egentlig En som kun forsøger afstilligt men ikke udretter stort. Af tuffa.

Tull. — Den Anmærkning, at Betydningen "Krolle" er sjelden, bør udelades,

da denne Betydning forekommer ofte i B. og Ag. Stift.

Tvifrok, m. en dobbelt Krog eller Hage. **tvifynt**, adj. tvivlsom, tvetydig, som seer ud paa baade til det ene og det andet. (Sjelben).

Tvitak, n. — Ogsaa en dobbelt Takt i Sang eller Musik. (Balbers).

tøvra (tøve). Bruges ogsaa i Ag. Stift og kan ansees som almindeligt.

ufager, adj. hæslig. I Sdm. ofair'e. Dei æ fje ofaire te sjæ: o: de see ganske vakkert ud.

Umenne, n. udueligt Menneske. (Sjelben). Hos Hallager: Omænne.

Utmark, f. Udmarker, Græsgrange eller uindbægned Jord.

vanda. Det er formodentlig dette Ord, som er anvendt af Holberg i P. Paars (2den Bog, 3de Sang). „Den søde Mad hun ei tilforn havde vandet“.

Vare. — Formen Vara synes at være mest brugelig foran en Konsonant (som i Varavott). Dette fortrinlige Ord er ubetydligt brugeligt i langt flere Tilfælde, end som her ere anførte. — I det Ny-Islandske bruges vara paa samme

Maade, f. Er. vara-alþingiamadr (Subpleant til Althinget), vara-uppástunga (subsidært Forslag).

Veg. — Heile Begjen: den hele Vej; ogsaa beelt igennem, overalt, lige til Enden.

Veke (Vika?), f. en Linie i et Vers (= Bend). Balbers. Findes ogsaa i Østerdalen i Formen Vek, n.

Vind. — Blandt Vindenes særegne Navne mærkes: Noravind, Landnøring, Landvind, Landsynning, Snynavind, Utsynning, Uttavind, Utnøring. (B. Stift). Vinde som indtræffe regelmæssigt under et vist Varmeforhold, ere Havgula el. Utrøna (fra Havet), Snoa og Skjelle (fra Landet).

vora (el. vola, med tykt l), adj. forsikret, asfureret; om Guds. Skal forekomme i Tr. Stift. (Den oprindelige Form er formodentlig: vorda).

vølgjærfam, adj. godgjørende, gavmild, glæstiri. B. Stift.

vøttleide (vøttleia), v. a. (e - de), adoptere, lyse i Kulb og Røn. (Anført af Hallager, og skal forekomme ved Bergen). G. N. vøttleida.

Fortegnelse

over endeel Ord, som findes i ældre Ordsamlinger, og som
mangle i denne Samling.

De fleste af disse Ord findes i Hallagers norske Ordsamling. Nogle faa ere tilføiede efter andre Skrifter, saasom Nordlands Beskrivelse af Peder Dals, Leem's lappiske Nomenclator (hvori der anføres mange norske Ord), og en gammel skreven Ordsamling fra Hedemarken og Østerdalen. — De anføres her til nærmere Efterfølgelse, da mange af dem synes at være gaade af Brug.

Aldaar, et frugtbart Aar. (Efter Primstaven i Jensens Glosebog, fra Sff.).	enkjelege (enkjele), overmaade.
Almøse, en Maage. (P. Dals).	faatyeleg, morsom, løierlig. Ag.
Andheim, den anden Verden.	fengre, samle, strabe sammen.
angvælen, utaalmodig. Fra Tell.	fjæra, stikkelt, passende. (Jensen).
Anring, Jernplade paa Slæder.	fjæraald, Aar. (Ordsaml. fra Hedm.).
auen, god, brav.	Hos Hallager: fjeril, Formynderskab;
auet, beskiftet af Skjæbnen. G. N. audit.	og fjerilsmann, Formynder.
(Ordsaml. fra Hedm.).	fjorhane, Tur. (Leem).
aumleg, usel, skrøbelig. (Hos Hallager:	flagge, en Skovstrøking. Ag.
omli). Fra Ag. Stift.	forfjæpne, uteerligt Menneste. B. Stift.
asaar, meget smindlig. Ag.	(G. N. skepna, Skabning).
bjuga, bøie, frumme.	frambærleg, mandig, dristig.
blæde (blæe), bugge Lov.	fælfe, Frygt, Ekraf.
Brimul (Brømal), Hvalros. (Leem).	Gadd, fortørrede Træer (= Gjedde).
Brurli(d), Brudfølge. Ag.	gildre, bestraalet, forgyldt; om Solen.
Buslo, Gangsti for Kvæget.	gjella (gjedle), strige. (Leem).
Bustdyvel, Pindsviin. Ag. St.	Gjæ, nysfalden Sne.
Dagset, Mørkning.	gjøne, narre. (Fra Gbr.). Vel egentlig
Daa, Art, Natur. (Jensen).	gynne. G. N. gianna.
Daa, Henskin, Glands af Solens Skin	gnæse, skende. Ag. Stift.
paa Vand eller Glas.	Goll (Gobl), Skrig. (Leem).
dega, dib, berhen. (Leem).	grannehøer, stikkelt imod sine Naboer.
Doe, Svoger. (Jensen).	(P. Dals).
Dunne, et Slags And. B. Stift.	Græ, indgroet Had. — Ag. Stift.
Ëgd, Spætmeise (Fugl).	hage, finde Behag i.
einwitug, eenfoldig.	happe, skende, knurre.
einyrkjen, som arbejder alene.	Zeimkynne, Kængsel efter Hjemmet.
Engtiting, Græshoppe.	Zelm, Stang til at henge Lampen paa.
	Fra B. Stift.

- Susbrei (Susfrøye?), Madmøber.
 Tle, Løbet i Ploven.
 jamka (jæmke), jævne.
 Kalfare, Laget paa Føhuse. B. Stift.
 Kaate, Udvært paa Træer.
 Kjetall, kaab, overgiben. Ag.
 Knott, Standsning i Bærten.
 Kovan (Kovan), Skjæbehund. — Jf. G.
   N. kofan. (N. g. Love, I, 234).
 Kvar, el. Kvar, fløvede Træer.
 Kvarlega (Dværlete), Spygleie.
 Kvarseta (Dværsete), Stillesibben.
 Kvinsk, kvindeskær.
 Kviug (Kviug?), met.
 laage, samle flydende Træ. Ag.
 laatast (laates), bœe, drufne.
 Lei (for Leid?), Leiligheb.
 Lettre, Natteleie for Kvæg.
 Lumbe, et Slags Søfugl.
 Maagenaut, den som har Ens Kones
   Søster til Hgte. Lell.
 meide (meie), lemlæste, give et stort Saar.
   (Leem, p. 431). G. N. meida.
 Meongs (Mibjungs?), middelmaadig.
 Molfor, Bregner. (Gunnerus).
 Muru, Sommerstøb paa Træer.
 Møye, en Ring omkring Solen. Elgesaa
   Solmøye. — Ag.
 nur, but, stump.
 Ovtro, Overtro.
 Raape, en Urt (= Krælestro).
 Re, et Par Neg eller Kornbaand.
 Refor(b), Spotteglofer.
 Rokjæring, Barfeklone. Smaalehnene.
 Rugge, Skindselb. (Leem).
 Samvit (-vet), Fornuft, Forstand. (Ord-
   saml. fra Hebm. Dagsaa hos Leem).
 Saat, et Sted hvor man fister. — Ag.
 sjale (Kala?), holde sig lystig.
 Skamtid, de korte Dage ved Vinterfol-
   hørv. (P. Dafs).
 Skase, kvagtigt Menneffe.
 Skildag, en vis bestemt Dag.
 Skjalg, Frygt. „Lidt skydes maa Skjalg
   ubi Bringes“. (P. Dafs). G. N. skelkr.
 Skjøre, aftage, om Raanen. Ag.
 Skraa, Alterbog.
 Skrime, feile, fattes noget.
 Slor, Sump, Rose. — Ag.
 Smœe, Smaase. — Lell.
 spronsøyg, som har ubstaaende Dine.
 stinke, stovne (af stinn). Ag.
 Svarv, Dagstrøm.
 Söll, el. Sol, et Slags Tang.
 Tart, Halebeem. — Lell.
 Tenung, Spirer eller Skud af Rødder i
   Jorden. — Ag.
 Tjøn, Kammer, Gjemmesteb.
 tverrande, aftagende Raane. (Leem).
 Tvetle, Forvarsel, Anelse. Gbr.
 Umake, eenlig Person.
 valg, smagløs, vansaltet. (Leem).
 Varne, Gøds, Eiendom. Raaste: Bar-
   ning. G. N. varningr.
 Verbrand, Drage, Lustsyn.
 vire (vitte), omsnøre, omvinde.
 Kttlegg (Kttlægning), Slægtregister.
 Kttriv, Familie-Feil eller Dyb.
 Ør, en liden Smule. (Leem).
 Ørjonur, Vaas, Sladder.

Forleguelse

over endeel Ord, som ofte forekomme i Gammel Norsk, og som ikke endnu ere forefundne i Dialekterne.

ágætr, ypperlig, herlig.
 alþýða, Almue, Folk.
 án (og ón), foruden.
 ást (Aast), Kjærlighed.
 audigr, rig.
 aumr, elendig. aumingi, Staffel.
 hanna, forbyde.
 baugr, Ring. — Jf. bøgja.
 beida, begjære, bede.
 berjast, slaas. — Jf. bara, berjja.
 brá, Dienlaag. Jf. Balberbra.
 brosa, smile.
 ból, Skade. bólva, forbande.
 dá (i Sammensætning), meget.
 dramb, Stoltbed.
 dreyri (dröyre), Blod.
 ef (æv), om, berfom.
 enn, men. — Jf. enn i Ordb.
 er, ber, som; da.
 fat, Klæde. — Jf. fata og Skofot.
 fedgar, Fader og Søn.
 fela, Hjule; ogf. anbefale.
 félag, Fællesskab; Selskab.
 fimt, fem Stykker.
 fjarri, fiern. firra, bortfjerne.
 fjör, Liv. — Jf. fjörug.
 forn, gammel. fyrnska, Dibtib.
 fremja, drive, udøve.
 fúna, forraadne.
 fylki, Distrikt. (Nu kun Stedsnavn).
 geigr (Gjetg), Skade.
 geta, faae, avle; ogf. kunne.
 gjalda, betale. — Jf. gjelba.
 glæpr, Forbrydelse.
 grið, Fred, Sikkerhed.

gripr, kostbar Ting. — Jf. gripa.
 görla (gerla), note.
 hafna, opgive, forlade.
 hafr, pl. hafrar, Bux.
 hagr, Tilstand; ogf. Fordeel.
 háski (Haastje), Fare.
 hauldr, Odelsmænd, Godseier.
 heimskr, dum, taabelig.
 heita, love. heit, Løfte.
 hirð, Livvagt; ogf. Hof.
 hljóðr (Hjod), taus, stille.
 hrinda, støde, styrte.
 hryggr, bebrøvet. — Jf. ryggja.
 hvergi (hvergie), ingensteds.
 hættu, slutte, holde op.
 ilmr, Duft, Lugt. — Jf. Im.
 itr, ypperlig, udmærket.
 jarpr, brun.
 kala, fryse. — Jf. kalen.
 kenna, lære.
 kná (eller knega), kunne.
 knörr, et Slags Skib.
 kunnr, bekendt. Jf. funnug.
 kvedja (kvaddi), kræve; ogf. blise.
 kviðja, negte, forbyde.
 leiðangr, Ledning, Krigstog.
 letja (latti), fraraabe.
 lið (Le'), Hjælp, Mandskab.
 líkn, Trøst, Lindring.
 ljósta, slaas, støde. — Jf. losa.
 ljáfr (ljus), blib; ogf. Hær.
 megin, Sibe. (báðum megin).
 men, Smykke, Halsbaand.
 mærr, herlig, ogf. reen, klar.
 né, hørken; ikke heller.

nema, uben, undtagen.
 orrosta, Slag, Træfning.
 rekkja, Seng.
 rjúfa, bryde, opløse. — Jf. roven.
 róg, Bagtalelse. rægja, bagtale.
 róst (Rost), Mtil.
 sá, den. (Femintn: sú).
 sáttir, forligte, enige.
 sekr, skyldig. — sekt, Straf.
 síðr, mindre. sízi, mindst.
 skammr, kort. — Jf. Skammtb.
 skap, Sind.
 skikkja, Kappe.
 sveit, Flok; ogf. Bygdelag.
 svipt og syft, Kjen.
 synja, negte.
 sýsla, Syssel; ogf. Distrikt.
 talar, Sving.
 teitir, munter, lystig.
 tign, Værdighed.

tigund (tegund), Art, Slags.
 tungl, Maane.
 þegar, strax; saasnart.
 þegn, Undersaat.
 þjóð, Folk, Nation.
 þróast, vore, tage til.
 þyrna, Raane.
 útlagr (útlægr), frebløs.
 váttr, Vådne. vátta, bevådne.
 vega, bræbe. vig, Drab.
 veita, give, stæffe. — Jf. Veitsta.
 vígr, vaabendygig.
 víti, Brøde, Forseelse; ogf. Vøder.
 vör (Vor), Læbe.
 ýfrinn (og ærinn), tilstræffelg.
 æ, altid, stedse.
 æðri, høiere. æztr, ypperste.
 æpa, raabe. (óp, Raab).
 örr, gavmild.
 örugg, sikker, paalidelg.

Ann. Afskillige af disse Ord ville maaskee ved en nærmere Undersøgelse findes at være brugelige paa et eller andet Sted i Landet. Ved en Efterpørgsel af saadanne Ord maa man altid have Dialekternes Dvergangsformer for Die, da man ikke altid kan vente at finde Ordet netop i samme Form som i det gamle Sprog. Hvis f. Ex. det Ord forn er i Brug, vil det efter den sædvanlige Udtale hedde „fonn“ eller „fönn“; Ordet þjóð vil findes i Formen Tjo, Kjo eller Kjø; alþýða vil rimeligviis hedde Althya. — Afskillige gamle Ord, som synes at være tabte, men dog have efterladt sig tydelige Spor, ere paa sine Steder forhen omtalte i Bogen, f. Ex. Bar (ved Barlog), Gume (Brudgum), Kvib (Kviggjor), Lögja (ved Abjektivet lögen), síð (siban), Þer eller M (Þersaub).

Trykfeil.

Side. Rinde.	Side. Rinde.
1 a, 2. o. f. have, læs heve.	304 a, 13. o. f. (Maalene), aab. e. læs: (ee).
17 b, 4. n. f. (Mfal), n. læs m.	326 a, 14. — Mytting, l. Mytting.
37 b, 12. o. f. Blanda læs Blanda.	335 a, 17. — Jf. læs: Jf. Jsl.
41 a, 21. — bokkin, l. bokken.	350 b, 18. — aab. o, læs: aab. e.
45 a, 15. — den, læs dem.	362 b, 27. — beila, læs beile.
58 b, 5. — (Venstab), n. læs m.	369 a, 23. — Efter „langsomt“ sæt- tes:).
61 a, 21. n. f. (Daubing), n. læs m.	378 a, 35. — der var, l. det var.
73 b, 13. o. f. byaat, læs byat.	382 b, 25. n. f. Høyb, læs Høgd.
89 a, 2. n. f. forsynt, l. farsynt.	383 a, 30. o. f. denne, l. i denne.
94 b, 19. — (Filla), m. læs f.	398 a, 22. n. f. Røydom, l. Røyndom.
100 b, 33. o. f. flarvoren, l. flatvoren.	400 a, 24. o. f. saksjka, l. saksjka.
141 a, 12. — (Gode), m. læs n.	402 b, 14. n. f. Sun Far, l. Sun-Faar.
142 b, 8. — Smitte, Lærer, — læs Smitter, Lære.	409 a, 20. o. f. Sete, l. Seta.
152 a, 22. n. f. (Gyl), m. læs n.	412 a, 5. — (Eif), n. læs m.
163 b, 2. — bagmlesffen, — læs bagmlesffien.	423 b, 6. — adffiler, l. adffiler sig.
177 a, 9. o. f. (Sol), adj. læs n.	434 b, 4. — (Skrabb), n. læs m.
225 a, 5. — fløva, læs fløva.	440 a, 14. n. f. (fluta), aab. u. l. uu.
— b, 13. — Fragt, læs Frugt.	446 a, 18. o. f. (flatta), a-a, l. e-e.
233 b, 13. — Kos (aab. o), — læs Kos (aab. o), f.	506 b, 12. n. f. Lastr, l. Lastr.
249 a, 18. — ud, læs: ud paa.	518 b, 25. o. f. saang, l. saag.
262 b, 37. — (Kast), n. 2. læs m. 2.	521 b, 26. — megen, l. meget.
	563 a, 21. n. f. Ein, l. Ei.

Desuden ere følgende Feil indkomne i Angivelsen af Rønnet ved de sammen-
satte Ord. — Fjorffinn, m. læs n. Alabals, n. læs m. Eifelauv, m. læs n. Eple-
tre, m. læs n. Fjorffiste, m. læs n. Flodmund, m. læs n. (Garn) Ganffiff, n. læs
m. Lauvfall, m. læs n. Raubnebb, n. læs m. Rikkaved, n. læs m. Rirkfast, m. læs
n. Rognerenning, n. l. m. Sagestof, n. læs m. Seintleffe, n. læs m. Sefsalning,
n. læs m. Sengamat, n. læs m. (Son) Sanafean, n. læs m. Thorvel, n. læs m.
Toppmaal m. læs n. Vestanfsta, f. læs n.

fat:

fing.

c.

fat-

cm.

mr.

fig.

i.

iii.

i.

YCI-13155

